Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . . f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

DE NIEUWE JAARGANG.

Wij beginnen onzen elfden jaargang met een eenigszins gewijzigd uiterlijk. De paarsgekleurde omslag is weggelaten ten gelieve der adverteerders, die nu vlak naast de kolommen tekst er als het ware één geheel mee vormen. Naar wij verwachten, zal deze verandering een verbetering zijn, die langs financiëelen weg ook langzamerhand een verbreedenden invloed op den inhoud van ons blad zal kunnen uitoefenen.

In aard en strekking zal het echter geen wijziging ondergaan. Wèl gevoelde zich een onzer oudste, vaste-medewerkers genoopt niet langer aan ons Weekblad te arbeiden, waarover wij hem ook te dezer plaatse ons leedwezen te kennen geven, tegelijk met de betuiging van onzen warmen dank voor hetgeen hij in het belang van ons streven deed; wij kunnen gelukkig melden, dat zijn taak dadelijk werd overgenomen door zeer bevoegde handen. Voor de toekomst hopen wij op nog meerdere medewerking van belangstellenden buiten de Redaktie-Commissie.

Moge het nieuw ingetreden jaar in menig opzicht een tijd van voorspoed zijn, zoowel voor de Vereeniging Oost en West in het algemeen, als voor haar orgaan en voor de lezers van Het Koloniaal Weekblad in het bizonder!

Wat mag Indië van Nederland verwachten? *)

Rede uitgesproken op het XXXIe Nederlandsche Taal- en Letterkundig Congres te Maastricht, 30 Aug. 1910.

De Regeeringsalmanak, de Staatsalmanak voor Indië, vermeldt als de uitgestrektheid van Nederlandsch Oost-Indië ongeveer 35000 v.k. geogr. mijl. Over die uitgestrektheid verdeelt zich eene bevolking van 37 millioen inboorlingen, 6.000.000 vreemde oosterlingen, d.z. chineezen, arabieren, en andere vreemde oosterlingen onder welke laatste 't regeerings-reglement verstaat Mooren en alle vreemdelingen die Mohammedanen of heidenen zijn, de Europeesche Turken niet medegerekend en ook niet de Japanners, die in 1899 met Europeanen zijn gelijkgesteld en... 81000 Europeanen. — 81000 Europeanen dus op 43 millioen andere ingezetenen, en onder die 81000 Europeanen telt men de Japanners en alle niet-Nederlanders (Franschen, Engelschen, Duitschers, Italianen, enz.). Hoe groot het getal dier Europeesche vreemdelingen in ons Indië is, vind ik niet vermeld, — ik veronderstel echter, dat dat getal niet meer dan een duizendtal bedraagt. En van de overigen reken ik, en ik geloof ruim, een derde gedeelte volbloed-Nederlanders. Een handvol blanken de heerschappij voerend over een reusachtig getal der gekleurde rassen! Het beeld der overwinning van het intellect en het zelfbewustzijn op de massa!

Intellect, en vooral zelfbewustzijn, wie ontkent die bij onze groote voorouders, die onze onafhankelijkheid vestigden, die voor ons de bronnen van het Oosten openden, wier geest- en wilskracht, gepaard met persoonlijken moed, het conglomeraat van gewestelijke, stedelijke of familiebelangen deed samengroeien in één groot vaderlandsch belang, waardoor Nederland een plaats zou verwerven in de eerste rij der mogendheden?

De geschiedenis der Nederlanders in Indië begint met den tocht van Houtman in 1595 naar Bantam. Tot dien tijd waren de Portugeezen de vrachtvaarders van Europa op het Oosten geweest, en haalden Amsterdamsche en Antwerpsche kooplieden de Indische waren te Lissabon af. Dat kon ongestoord geschieden, totdat de Koning van Spanje, tegen wien wij in opstand waren, ook Koning van Portugal geworden was. Toen rijpten de plannen om een eigen weg naar Indië te zoeken, en verwachtte men, een vrijen doortocht te vinden in het Noorden. Houtman wachtte den uitslag dier pogingen niet af; hij wist eenige te Amsterdam gevestigde kooplieden te bewegen, hem de beschikking te geven over vier schepen, waarvan het grootste niet meer dan 230 last bedroeg. (De stoomschepen, die ons thans naar Indië overvoeren, zonder dat wij de ontmoeting met een vijand te duchten hebben, zijn minstens tienmaal ruimer.) Door de hulp voorts van den Stadhouder en van de Staten van Holland, die hem van verdedigings- en oorlogstuig voorzagen, en geloofsbrieven medegaven, stak hij den 2den April 1595 in zee. Bijna 2½ jaar later keerde Houtman uit Indië terug met drie van de vier schepen, en 1/3 der manschappen, met wie hij den tocht begonnen had. Voorspoedig was de reis dus niet geweest, en ook de vrachtlading, uit Indië aangebracht, voldeed niet aan de verwachting. Maar de weg naar Indië was voor onze kooplieden geopend. En verschillende maatschappijen of compagnieën vormden zich voor de vaart op Indië.

De strijd van belangen dier verschillende maatschappijen, die er bij de eene toe moest leiden om tot eigen meerder voordeel bij de Inlandsche vorsten zijnen mededinger afbreuk te doen, deed al spoedig de wenschelijkheid inzien, en in het bijzonder bij de Staten-Generaal, voorgelicht door Holland's advokaat, Joan van Oldenbarnevelt, om die maatschappijen te vereenigen tot éene groote machtige maatschappij, die dan ook krachtiger zou kunnen optreden tegen den „gemeenen" vijand, en in het belang van de „gemeene" Christenheid. Men oordeelde het „niet alleen eerlyck en dienstelyck, maar tot conservatie van den handel noodich alle compagnien tot eene te brengen, die te octroyeeren, en te authoriseeren om in de Oost verbonden aan te gaan, de Koningen daer jegens de vijanden" (d. w. z. onze vijanden — Spanjaarden, Portugeezen en Engelschen) „te assisteren, plaetsen ende sterckten te maecken, en voorts op hare handelingen... sulcke ordre te stellen als zij dienstelyck bevinden." Aldus kwam in Maart 1602 tot stand de Vereenigde O.-I. Compagnie, aan wie voorloopig voor den tijd van 21 jaren het octrooi werd verleend om met uitsluiting van alle andere in de Vereenigde Provinciën te varen beoosten de Kaap de Goede Hoop en door de straat van Magelaen, en aan wie de macht gegeven werd om aldaar met prinsen en potentaten verbintenissen en contracten te sluiten in naam van de Staten-Generaal of de hooge Overigheid, om daar sterkten en forten te bouwen, gouverneurs, volk van oorlog, rechters enz. aan te stellen. De regeering dier dagen voorzag, dat „met der tydt macht van groote schepen, grof geschut ende andere noodelyckheden ter oorloge" door de Compagnie tot versterking van 's lands vloot zouden geleverd kunnen worden; de inkomsten van den lande aan convooyen en licenten zouden door haar wel vermeerderen; de handel met naburige landen zou toenemen; vele varensgezellen zouden door haar hun onderhoud vinden; en eindelijk zoude de Koning van Spanje genoodzaakt worden om veel geld naar Indië te zenden, dat hij anders ter bestrijding der Vereenige Provinciën kon gebruiken." Van dien tijd af totdat bij de invoering van de staatsregeling van 1798 de Bataafsche republiek alle bezittingen en eigendommen der O./I. Compagnie, benevens alle hare schulden overnam, is de geschiedenis der Vereenigde Oost-Indische Compagnie die van de Nederlanders in Indië. De eed, vóor den eersten gouverneur-generaal, Pieter Both, voorgeschreven, ving aan met de belofte, „dat hij met alle getrouwheid en naarstigheid de affairen en zaken van de Generale Oost-Indische Compagnie zal dirigeeren en leiden, zoowel in 't stuk van negotie, als regering".

De Compagnie was een handelslichaam met een onbeperkte volmacht om in het Oosten te handelen, zooals haar goed dacht. De geldelijke belangen harer participanten strookten met de staatkundige belangen van de regeering in de Nederlanden. De concurrenten, die de Compagnie had af te weren, waren de vijanden der regeering, en met de kostelijke producten, die zij met hare schepen ter markt bracht, droeg zij machtig bij tot het welvaren der gewesten. Veel groots heeft de Compagnie tot stand gebracht, echter in haar bekrompen monopoliestelsel — toen weliswaar hare kracht — lag ook de kiem van haar verval, die zich op den duur ontwikkelen zou door de verslapping van geestkracht, de zorgeloosheid, en het zedenbederf als gevolgen eener weelderigheid, de vrucht ten laatste van te gemakkelijk verworven rijkdommen. Maar hare geschiedenis overziende, kunnen op haar de woorden van toepassing zijn, waarmede mijn vader *) zijne studie en lezing over Isaac le Maire besloot: „Vindt gij in hem iets groots, zegt dan: zóó was toen een koopman; vindt gij in hem iets te laken, de verontschuldiging zij: hij was maar een koopman!"

Veel groots heeft de Compagnie gewrocht, — en dan denken wij in de eerste plaats aan dien ijzeren

*) Op ons verzoek heeft de heer *C. R. Bakhuizen van den Brink* zijn dezen zomer op het Congres van het Nederl. Verbond te Maastricht uitgesproken rede, aangevuld met wat hij toen uit tijdgebrek achterwege liet, hier weergegeven. *Red.-Com.*

*) Dr. R. C. Bakhuizen van den Brink.

figuur, den man van onverzwakten moed en geestkracht, van onwankelbare trouw, van onverwrikbaar plichtsgevoel, den man dien de Compagnie noodig had, om haar gezag in het Oosten op hechte grondslagen te vestigen, Jan Pietersz. Coen, den stichter van Batavia, den grondlegger van ons gezag in Indië, zonder wien het een zeer ernstige vraag zou zijn geweest of de Compagnie zoo stevigen voet zou hebben gezet in het Oosten, en aan het Vaderland de schatten zou hebben doen toevloeien, die het in staat stelden, het hoofd te bieden aan de machtigste Rijken van die en een volgende eeuw, en een standpunt in de wereldgeschiedenis in te nemen, dat onze eeuwige trots is, — terwijl wij ons nog gaarne beroemen op dien kostbaren parel in de Kroon der Nederlanden. Onder den invloed onzer moderne humaniteitsbegrippen is een geest vaardig geworden, die meer tot veroordeeling dan tot waardeering der handelingen van de Compagnie voeren gaat. En zoo staat ook de nagedachtenis van den man, wien wij enkel eerbied en dankbaarheid verschuldigd zijn, somwijlen aan schennis bloot. Over het licht zijner groote en grootsche daden heeft men de schaduwen doen vallen van in ons oog onmenschelijke strengheden, — het harde vonnis over den ongeoorloofden minnehandel tusschen de jongelieden Kortenhoef en Sara Specx, — de verdelging te vuur en te zwaard van de Bandaneezen. Aan de hand der geschiedenis echter moet men de noodzakelijkheid dier feiten aanvaarden. Coen, die de overmacht der Hollanders zoowel in geestelijken als in stoffelijken zin had te toonen tegenover den Indiaan, Coen, die de heerschappij voeren zou in een land van oostersche willekeur met een handvol Europeanen, waaronder vele zedelijk verdorven elementen, die door hunne reis naar Indië het tuchthuis waren ontloopen, Coen mocht geen zwakheid doen blijken op het punt der zeden. Met zijn puriteinschen aard, met zijn streng rechtvaardigheidsgevoel kon hij niet dulden, dat, uit overwegingen van vriendschap, geboorte of stand, de hand werd gelicht met zijne ordonnantiën en plakaten, betreffende concubinage, overspel en bloedschande. Met de verdelging der Bandaneezen volvoerde Coen een voornaam punt van het programma der Compagnie: het scheppen — koste wat wil — van den alleenhandel in de Molukken.

In hunne eerste instructie, medegegeven aan den eersten gouverneur-generaal, Pieter Both, hadden de heeren Zeventienen, de bewindhebbers der Compagnie, geschreven: „Doch om U in 't particulier zooveel van onze inzigten en goede meeningen mede te deelen, tot versterking van Uw oordeel, tot bevordering van der Landen en ons algemeen welvaren, in 't opbouwen en continueeren van de Oost-Indische trafique, als mogelijk is, zoo weet, dat Wij oordeelen, dat voor alle zaken, als 't mogelijk is, zorg gedragen moet worden, dat de handel van de Molukko's en de Moluksche eilanden, Amboina en Banda daaronder begrepen, t' eenenmaal kunne blijven en vastgemaakt worden aan de Vereenigde Compagnie; zulks geene andere natiën van de wereld daarvan iets in handen valle als Ons, of dengeen die ons goeddunkt; om 't welk te bekomen, alle Onze vaste plaatsen wel bezet, bewaard en gesterkt moeten worden." Getrouw aan die instructie werd door Coen tot uitvoering gebracht wat Jacques l'Hermite reeds een tiental jaren vroeger als onvermijdelijk had genoemd voor een door geen Engelschen of Spaanschen of Portugeeschen naijver gestoorden handel op de Molukken, n.l. de geheele uitroeiing van de Bandaneezen, „dat rusteloos en schelmachtig gedrocht". — Mededoogenloos zeker, maar welke waarde werd in dien tijd gehecht aan eenige menschenlevens, in den bloeitijd der slavernij, aan het leven van een zwarte of van een heiden? De zwarten werden beschouwd als een handelsartikel, als duurzaam, kostbaar ebbenhout, waarvoor ter markt de hoogste prijs bedongen werd, — en de wrekende god der christenheid eischte immers de verdelging der heidenen, wanneer deze niet dadelijk den knie bogen voor der christenen god? Men doet Coen's nagedachtenis groot onrecht, wanneer men, hem rukkende uit het verband van zijn tijd, hem veroordeelt om de daden van ruw geweld, welke voor de vervulling zijner roeping noodig geoordeeld werden. Anders dan in onze dagen — wij verachten het ruwe geweld, doch bespeuren wij in de plaats daarvan niet meermalen de uitwerking van verfijnd geweld? — anders dan in onze dagen kon het optreden tegenover de Bandaneezen alleen ergernis wekken bij de in het Oosten mededingende europeesche natiën, inzonderheid de Engelsche, die zich daarmede ter dege den bril op den neus zag gezet. Busken Huet sprak het terecht uit: „Alleen een onvermoeide werkzaamheid, een onwrikbaar voornemen tot weldoen zonder omzien, eene nooit sluimerende vaardigheid om datgene te verrigten wat het oogenblik gebood, kunnen één man in zoo korten tijd, te midden der moeijelijkste omstandigheden, veelal zonder rigtsnoer dan dat van zijn eigen doorzigt en zijn eigen pligtbesef, eene zoo grootsche taak hebben doen volbrengen."

Eerbied voor de ouderen was een kenmerk van vroegere geslachten, dankbaarheid voor het goede door hen achtergelaten. Men prees hunne deugden, en zweeg over hunne fouten. Eenzijdige vereering, welke de oogen gesloten doet houden voor begane fouten, kan oorzaak wezen, dat de fouten blijven voortduren; maar waardeering van het goede prikkelt tot navolging, maakt bescheiden en nederig, wekt het streven op om naar het woord van Goethe, te verdienen en te behouden wat wij van onze vaderen geërfd hebben.

De zonen van Noach bedekten de schaamte van hunnen vader, toen deze te veel van de vruchten des wijnstoks geproefd had. In tegenstelling daarvan schijnt het een verlangen van onzen tijd om onze groote voorgangers in hunne naaktheid ten toon te stellen, als ware het om onze eigen kleinheid te verhoogen, bij zich het bewustzijn te verwekken, dat wij overeenkomende in hunne menschelijkheid, of zelfs ons vrij gevoelende van een enkel hunner menschelijke gebreken, niet zoo ver beneden hen staan, ja hen overtreffen. In zelfverheerlijking wanen wij met Faust's Famulus het „so herlich weit" gebracht te hebben, en smalen op het voorgeslacht om hunne in verschillende opzichten achterlijke denkbeelden. In dat opzicht geeft China ons zoo'n heerlijk voorbeeld, waar de daden van het nageslacht het voorgeslacht adelen. Ons weten, en ons handelen en ons denken, het zijn immers niet anders dan de vruchten van hetgeen voor ons is uitgezaaid en geplant, zooals ook na ons zal geoogst worden wat wij zaaien en onderhouden?

Uit de O.-I. Mail.

Bandjir. — Uit Probolinggo werd 7 December j.l. aan de Indische bladen telegrafisch melding gemaakt van een groote bandjir, waarbij honderden Inlandsche woningen verwoest werden.

Daar zal het **Smeroefonds** zeker noodlenigend optreden.

Middelbaar Onderwijs. — Bij Gouvernements-besluit zijn wijzigingen gebracht in de reglementen van het gymnasium Willem III, de hoogere burgerscholen te Semarang en te Soerabaja en de Koningin Wilhelmina-school, welke voornamelijk hierop nederkomen, dat de overgangsexamens van klasse tot klasse worden afgeschaft.

Ontevreden Inlandsche Onderwijzers. — Men schrijft uit Modjowarno aan de Nieuwe Soer Crt.

„De Christen-Inlandsche onderwijzers van de zendingsschool, onder directie van den heer Kats, zijn tot dusverre steeds belast met het geven van godsdienstonderwijs op Zondag aan de Inlandsche gemeente. Nu wordt bericht, dat die onderwijzers niet van plan zijn, dit langer te doen; zij hebben er bezwaar tegen om op Zondag te werken. Volgens hun ideeën behoort dit aan een godsdienstonderwijzer te worden overgelaten, terwijl volgens hen de betaling veel te gering is, vergeleken met hetgeen hun collega's bij het Gouvernementsonderwijs verdienen. Hoe deze kwestie zal afloopen, zal de tijd leeren; vermoedelijk hebben deze onderwijzers de Zondagsrust-circulaire van den Gouverneur-Generaal gelezen." Aldus besluit bovengenoemd blad.

Het beschermheerschap van de B. B. W. S. — De Javabode schrijft:

„Gelijk wij veronderstelden, is inderdaad de Gouverneur-Generaal afgetreden als beschermheer van de Batavia-Buitenzorg Wedloop-Sociëteit. Daarnevens meldden wij destijds, dat de heer Idenburg dit alleen deed uit de persoonlijke overweging, dat hij geen

beschermheer kon wezen, wanneer ook des Zondags races werden gehouden. Zijn belangstelling in de B. B. W. S. hoopt de Gouverneur-Generaal echter te toonen, door van tijd tot tijd nog eens de meetings te bezoeken.")

Opiumdebiet. Het opiumdebiet heeft over October an dit jaar *f* 33.000 meer bedragen dan over diezelfde maand in 1909.

Gevolg van het scherper toezicht op de smokkelarij!

Militaire geheimen. — Een militaire correspondent van het Bat. Nieuwsblad schrijft:

„Sedert eenige dagen doet in de militaire wereld speciaal bij de artillerie, het gerucht de ronde dat er een onderzoek geopend is of zal worden inzake het verstrekken van gegevens aan dagbladen, geput uit niet-geheime circulaires, de artillerie betreffende.

Hoewel herhaaldelijk heele stukken, letterlijk uit militaire missives overgenomen, in de bladen voorkomen, schijnt ditmaal een berichtgever in zijn commentaren den spijker zoodanig op den kop geslagen te hebben, dat er naar een oude order van 't jaar zooveel gezocht is, die het mededeelen ook van niet-geheime stukken strafbaar stelt.

En zoo'n order schijnt inderdaad te bestaan en de IIIde afdeeling van het departement van oorlog schijnt daar gebruik van te willen maken ook. —

De heele zaak draait om één kwestie, waaromtrent het Departement van Koloniën inlichtingen verzocht heeft, en wel over een afgekeurde proefkanon dat de Krupp-tegenstanders in de tweede Kamer van de Staten-Generaal als wapen, politiek wapen dan, tegen de firma Krupp en haar aanhang willen gebruiken.

De commentaren in sommige bladen over de Krupp-kwestie geleverd waren werkelijk nog al scherp; de vraag is echter of ze ook onjuist waren.

In ieder geval: de wapenchef schijnt een onderzoek in te stellen, maar... naar men zegt héél in het geheim. En wel om de eenvoudige reden, dat de legercommandant dan pas zéér onlangs verboden heeft een onderzoek in te stellen naar de identeit van anonieme schrijvers zonder zijn toestemming. Of is die toestemming in deze zaak verkregen?" vraagt het blad.

Stokvis' Semarangsche Sinterklaas-Surprise. — In het Soer. Hblad lezen wij o.m.:

„S. S. S. S. is, dat de groote geldleening, ten behoeve van de Oenarangsche waterleiding, de rioleering en den wegaanleg in het nieuwe bouwterrein... meer dan volteekend is? Helaas, was het maar zoo. De surprise die de heer Stokvis van de Locomotief zijn lezers ter gelegenheid van het kinderfeest bezorgt, is de mededeeling, dat er nog niets anders bereikt is dan het bericht van den Gouverneur-Generaal, dat deze zich bereid verklaart — nu komt het — een eventueel leeningsplan voor de waterleiding c.a. goed te keuren, onder voorbehoud van een goede toelichting.

„Nu kan men pas aan het onderhandelen gaan", roept onze confrère te Semarang uit.

Sapperloot wat zal mén daar nu prettig Sinterklaas vieren. Als men de heeren van de Commissie van de Geldleening eens een trekschuit in chocola cadeau deed? Men zou zoo zeggen, dat deze voortreffelijke commissie onmiddellijk na 's Raads goedkeuring van het gemeente-leeningsplan aan het werk was getogen om tot de uitgifte der leening te komen

Het Naspel der Van Daalen-zaak.

Zooals men weet, meldt het Bat. Nieuwsbl., werd de toenmalige ontvanger van 's lands kas te Kota-Radja C. L. Burgemeester, ingevolge de voorschriften voorloopig belast met de vergoeding van het bedrag van *f* 321.100 dat uit 's lands kas ontvreemd was.

Na de veroordeeling, ook in hooger beroep, van A. van Daalen als schuldig aan den diefstal, heeft de regeering machtiging verleend om een som van *f* 24.337.98 af te schrijven, zijnde het aan het gestolen geld ontbrekende bedrag, nadat dit bij Van Daalen was teruggevonden.

Het teruggevonden geld is in 's lands kas terug gestort, en bij besluit van 5 October heeft de gouverneur van Atjeh het besluit, waarbij de voorloopige vergoeding was opgelegd, ingetrokken.

Uit bovenstaande cijfers blijkt, dat de schade voor het land bedraagt ruim *f* 24.000, waarbij niet gerekend zijn de zeer hooge proceskosten, die natuurlijk in haar geheel zullen komen ten laste der schatkist.

De Ned. Ind. Kunstkring.

Op 6 December j.l heeft de Ned.-Ind. Kunstkring een slecht bezochte, doch rumoerige vergadering gehouden, zoo lezen wij in de Bataviasche bladen.

Door drie leden van het bestuur was een overeenkomst met den heer Pino opgemaakt, welke aan de vergadering werd voorgelegd. Daartegen ontstond heftige oppositie, vooral van de zijde van Mr. C. A. Wiessing. Deze kwam met een te voren opgemaakt tegen-voorstel voor den dag, dat in behandeling werd genomen, toen de vergadering het bestuursvoorstel had verworpen.

Het voorstel van den heer Wiessing komt hierop neer, dat de Kunstkring zijn vordering op den heer Pino voor *f* 75.000 te plaatsen leening, verkoopt aan den heer Wiessing, onder beding, dat deze zal betalen, wanneer de heer Pino tot betalen moet overgaan, terwijl de heer Wiessing zich het recht voorbehoudt, om de *f* 75.000 eventueel te geven aan een andere vereeniging, die hetzelfde doel nastreeft als de Kunstkring.

Dit voorstel werd aangenomen met 'n kleine meerderheid. De voorzitter, baron Quarles de Quarles, trad dadelijk daarop als zoodanig af, evenals Mr. Meertens, als secretaris.

Ook de bestuursleden Mevr. Dinger, de hr Zimmermann, en Mr. Van Dijk, zouden van plan zijn af te treden.

Door het aftreden van het bestuur zijn boven dien nog andere moeilijkheden ontstaan. Gelijk ook in ons vorig Weekblad gemeld werd, zou de Kunstkring den 12en December j.l, een tentoonstelling houden, die door den Gouv.-Gen. zou worden bezocht. Er zou dus niemand wezen om Z. E. te ontvangen.

Een nuttige instelling. Men schrijft:

„Het te Batavia pas gevestigde Bureau voor Handel en Reisverkeer heeft een organisatie, welke geheel overeenkomt met die der reisbureau's in Egypte, Britsch-Indië en Japan. Met den 1en Januari 1911 zal het bureau een maandblad uitgeven, geheeten Oost en West, maandblad voor handel en reisverkeer tusschen Oost-Indië en Europa, een nieuw periodiek alzoo, dat geheel zal gewijd zijn aan het toerisme.

Komt er een mailschip te Singapore of te Padang aan, dan verschijnt onmiddellijk een agent van het bureau aan boord, die in staat is alle inlichtingen te verstrekken, welke de reiziger kan behoeven. Op de „Rumphius" reist steeds een agent mede. Bij die agenten kan men kamers bespreken in hotels te Batavia, te Buitenzorg, te Bandoeng, te Soekaboemi, te Garoet, zonder eenige prijsverhooging. De agent stelt reisbiljetten samen over Java, eveneens tegen den gewonen prijs. Men weet, dat de spoorweg-maatschappijen zelf geen rondreisbiljetten uitgeven.

Van het grootste gemak is de inklaringsdienst, door het bureau ingesteld. Men heeft slechts de voor de expeditie noodige formulieren aan boord in te vullen en ze aan den agent te Singapore of te Padang ter hand stellen, om te Tandjong-Priok onmiddellijk gereed te zijn en de bagage gereed te vinden bij aankomst op de aangegeven plaats. Het bureau heeft te Tandjong Priok zijn eigen personeel en beschikt over eigen spoorwagens, zoodat er van wegraken van koffers, etc. geen sprake is. En voor dat alles wordt een zeer klein bedrag in rekening gebracht, namelijk *f* 2.50, waaronder nog een verzekering is begrepen van ten hoogste *f* 10 per collo. Wil men een hoogere verzekering, dan moet worden bijbetaald tot ¼ % van de verzekerde waarde.

Nog zij er op gewezen, dat het bureau zich ook belast met het overbrengen van bagage van Batavia naar de schepen te Tandjong Priok en dat het een goedkoopen automobieldienst naar de vertrekkende schepen onderhoudt.

Over enkele maanden zullen voor het bureau twee gidsen uit Europa komen, vroeger bij Cook & Son werkzaam geweest, die in dienst zullen treden zoodra zij zelf wegwijs op Java zullen zijn. Zoo melden de Bataviasche bladen.

Jubileum Gymnasium Willem III te Batavia. — Hierover schrijft Walewein in de „Semarangsche Zig-Zag" van De Javabode:

„Het gouden feest van het gymnasium Willem III te Batavia is ook door de oud-leerlingen dier school te Semarang herdacht en de leeraren onzer hoogere burgerschool zonden een telegram van gelukwenschen aan hun feestvierende collega's.

In de schitterende rede van den directeur, Mr. Luyten, trof het mij, dat Z.Edl. herhaalde keeren spreekt over „mijn" school, „mijn" leerlingen. Ook betreur ik het, dat geen speciale melding is gemaakt van den zoo verdienstelijken bekwamen leeraar en later directeur Dr. H. Onnen.

Dr. Onnen vond bij zijn optreden als directeur der school nu niet precies gewenschte toestanden.

Het doet ons intusschen genoegen, dat Mr. Luyten in zijn feestrede zichzelven eert en door de hoogsten in den lande geëerd werd.

Intusschen is Indië geheel verstoken van gymna[illegible] onderwijs, wat als een leemte valt aan te [illegible]ken. De ouders moeten nu met hun kinderen een bepaalde richting uitgaan of hen naar Nederland zenden.

Indertijd zond de toenmalige directeur onzer hoogere burgerschool, Mr. Valk, een circulaire aan de ouders en voogden der leerlingen, teneinde te weten te komen of er ook waren, die onderwijs in het latijn en grieksch wenschten voor hun kinderen.

Dit getal bleek zeer groot te zijn en Mr. Valk deelde me mede, dat gymnasiaal onderwijs aan de hoogere burgerschool zou worden verbonden; dat dit de wensch der Regeering was.
We hebben er nooit iets van gehoord."

WEST-INDIË.

SURINAME.

De laatst hier ontvangen nummers van De Suriname en De West wijden uitvoerige beschouwingen aan de Koninklijke Besluiten van 20 Augustus 1910, Nos. 46, 47 en 48, regelende de verloven van ambtenaren, verlofstraktementen, overtochtsgelden, enz. De nieuwe regeling wordt in zeer krasse bewoordingen afgekeurd. Vele der aangevoerde argumenten verdienen alleszins de aandacht der regeering. Door deze regeling wordt — voor 't eerst — een lijn getrokken tusschen in Suriname en in Nederland geboren Surinaamsche ambtenaren, voor zooveel deze een inkomen hebben beneden *f* 2500.

Voor wie nu de maatschappelijke toestanden in de kolonie ként, is het duidelijk, dat de nieuwe bepalingen er toe zullen leiden de niet te loochenen afscheiding tusschen ,,Surinamers" en ,,Nederlanders" — om deze termen kortheidshalve te gebruiken — meer en meer te accentueeren.

Terecht is Suriname genoemd de meest Nederlandsche der Nederlandsche koloniën. Zal dit zoo blijven, dan moet, ook van regeeringswege, alles vermeden worden, wat de kloof tusschen de verschillende deelen der bevolking kan verbreeden. Nog niet lang geleden wees de Gouverneur op de wenschelijkheid van meer eenheid en samenwerking.

De oude verlofregeling was in vele opzichten ongetwijfeld te vrijgevig. Wijziging kon en mocht niet uitblijven. Maar aan het streven naar bezuiniging mag niet alles opgeofferd worden.

***

De loop, die de zaak van de bacovencultuur, bij de behandeling der begrooting in de Tweede Kamer genomen heeft, zal in Suriname groote ontroering teweeg brengen.

Het is zeer te betreuren, dat het verschil van opvatting tusschen den Minister van Koloniën en den heer Van Karnebeek, betreffende het standpunt van de Fruit-Company, niet is opgelost door een categorische vraag per draad aan den Gouverneur. Personen, met den inhoud van het contract met de Fruit-Company goed bekend, meenen n.l., dat de heer Van Karnebeek de zaak juist inziet.

In de vergadering der Koloniale Staten van 8 December j.l. zeide de heer Smith o. m. 't volgende:

,,Mijnheer de Voorzitter en mijn medeleden, ik ,,vertrouw, dat gij allen zult beamen, dat een on- ,,tijdig opgeven der bacoven-cultuur voor de ko- ,,lonie als een onoverkomelijke ramp te beschou- ,,wen zal zijn en dat het belang van de kolonie ,,gebiedt met alle inspanning te trachten de ba- ,,coven-cultuur na al de ondervonden tegenslagen ,,tenslotte tot succes te voeren."

(De West van 9 December 1910.)

In verband hiermede zij gewezen op de volgende mededeeling in een leading, getiteld: ,,De stervende maakt het tamelijk goed", voorkomende in De West van 6 December:

,,Na de elf gevallen van Panamaziekte, die in ,,September werden geconstateerd, heeft — ter- ,,wijl de ziekte voortging met hare verwoestingen ,,onder de Gros Michel — zich geen geval van ,,die ziekte meer voorgedaan in de Congo's."

En verder:

,,Summa summarum is dus op dit oogenblik ,,geen enkel verschijnsel in de Congo's, dat reden ,,geeft tot bijzondere bezorgdheid."

Het was te verwachten, dat de heer Lely, die als Gouverneur van Suriname het initiatief heeft genomen tot het in het leven roepen van de bacovencultuur, de gelegenheid zou aangrijpen om 'n lans te breken voor het behoud der cultuur. (Zitting der Eerste Kamer van 30 December j.l.)

Het is hem evenwel niet gelukt den Minister van Koloniën tot andere gedachten te brengen.

Tot voortzetting der cultuur was ook geadviseerd door Mr. G. H. Barnet Lyon in een met groote zaakkennis geschreven artikel in De Nwe. Rott. Courant van 22 December j.l., in de Tweede Kamer aangehaald door den heer Van Doorn.

In de economische geschiedenis der kolonie is het thans een uiterst kritiek moment. Met spanning wachten allen, die in het land belangstellen, den loop van zaken in de naaste toekomst af.

***

Is Suriname in menig opzicht 'n achterlijk land, met één ding is men daar het moederland vóór geweest, n.l. met de zoo sympathieke Boy Scout-beweging. Volgens de berichten in de Surinaamsche

FEUILLETON.

GEBAREN-TAAL.

Pastoor Jos. van der Kolk schrijft uit Merauke aan de Java-Post o. m.:

,,Dat de spreektaal der Marienders zeer rijk en ingewikkeld is, ondervinden we dagelijks maar al te zeer. Maar niet minder rijk en ingewikkeld is hun gebarentaal. De Marienders zijn van nature zeer levendig. Als ze wat opgewonden spreken, leeft alles aan hen: mond, oogen, neus, armen, handen, beenen — alles beweegt, en de hoofd-, hals- en armenverNieringen bewegen mee. Dikwijls ook moet die gebarentaal de plaats vervangen van de woorden, want soms is haast geen woord uit hen te krijgen, vooral als ze den mond over-vol betel hebben of slecht gemutst zijn; dan spelen ze wel eens den stomme, of zooals zij zeggen den ,,gaw-anem" (schildpad-man). Maar het gesprek gaat toch zijn vollen gang, door gebaren. Dat vele armgezwaai enz. is zeker een bewijs voor hun onbeschaafdheid! Want wie heeft het ook weer gezegd: ,,Een beschaafd en net man heeft geen armen". Arme tobberd!

Men moet er een tijdje aan gewoon zijn om de beteekenis van al hun gesticulaties en van hun mimiek te begrijpen.

De gewone groet der lui bestaat in een langgerekt ,,èh!" met veel armgezwaai, om te beduiden, waar ze heengaan, en of ze ver gaan, en of ze aanstonds weer zullen terugkomen, enz. Heel enkelen, die al wat beschaafd willen doen, slaan op de manieren der soldaten. Om iemand te wenken, trekken zij de uitgestrekte hand naar zich toe, ongeveer zooals men in Holland zou doen om te beduiden: ,,blijf maar daar".

Ons gebaar met den wijsvinger voor een ontkenning of weigering, geven de Marienders weer door het vlug omkeeren der hand. Hetzelfde kan als antwoord op een vraag ook beteekenen: ,,Hij is weg,— hij is dood, — 't is op, — ik wil niet", enz.

,,Ga zitten" drukken zij uit door met de vlakke hand naar den grond te wijzen, terwijl zij soms met een heel beleefd met de teenen een vuile mat voor je voeten trekken om daarop plaats te nemen.

Het oogjes knippen wordt vervangen door het eventjes vlug achter elkaar optrekken van de neus half glimlachend. Wie familiar wil zijn, klopt stevig op den schouder of op den rug, en van gelijke vriendschappelijke beteekenis is het trekken aan den baard. De hand geven is nog een onbekend gebruik, zoowel als buigen.

Om bewondering uit te drukken houden zij het hoofd schuin met den uitroep: ,,So!", — of wel, ze fluiten zachtjes, juist als iemand, die kippen lokt.

Het tellen is een gebaren-scène met vingers en teenen. Als zich iemand vergist, of zijn mond voorbijpraat of harder roept dan passend is — maar dan moet het al héél hard zijn —, steekt hij, evenals de Hollandsche schooljongens den vinger in den mond om te kennen te geven: ,,'t is me heusch ontsnapt!"

Het lang optrekken van den neus geeft bevreemding of twijfel weer. Pijn, vooral het verbinden van wonden, doet hen de gekste gezichten snijden, dikwijls met het vlugge ,,kis, kis, kis!", alsof ze een hond aanhitsten.

Om uit te drukken dat zij van verre komen of groote tochten hebben gemaakt, kloppen zij lichtjes met de rechterhand op het dijbeen of op de borst, en beschrijven met de lang-uitgestrekte linkerhand den weg, meestal met de woorden: ,,minga, minga, mingaaa!" (loopen, loopen, loopen), of wel: ,,noe, noe, noe-oe-oe!" (slapen, slapen, slapen, d. i. zooveel nachten of dagen lang), waarop dan een lange theatrale rust volgt met uitgestrekten arm, om de verte en den duur der reis aan te geven.

Ik sprak daar van rechter- en linkerhand; maar de Marienders kennen geen bepaald ,,rechts' en ,,links"; een ieder noemt zijn eigen werkhand, zijn rechterhand (,,awa"), ook al is hij volgens ons begrip ,,linksch". Averechtsche lui zijn hier dus niet!

Om uit te drukken, dat men het gezegde van een ander bevestigt of goedkeurt, trekt men 't voorhoofd tot rimpels, sluit meteen de oogen en maakt met de lippen het geluid van een kus. Het ja-knikken bestaat echter ook.

De gemoedsaandoeningen volgen elkaar gauw op bij de lui: vreugde, droefheid, toorn, — het verandert om de vijf minuten. Lachen kunnen ze, dat ze schokken en dat de tranen in de oogen komen. Opspelen en hard roepen kunnen ze even grif als lief praten en aardig doen. Kortom, het zijn menschen met sterke indrukken, welke geheel hun uiterlijk beheerschen. In den grond zijn het echter goede lui, wel in staat om sympathie te wekken, ondanks al hun gebreken en ruwe zeden.

Doch genoeg over al die gebaren. Ik zou er de lezers en vooral de lezeressen maar zenuwachtig mee maken. Ik zie in mijn geest al een of ander, die probeert om sommige Mariendsche gesticulaties na te doen; of ze er in slagen, weet ik niet, maar wel weet ik bij ondervinding, dat het soms niet gemakkelijk is.

nieuwsbladen zijn de pogingen der heeren, die daartoe het initiatief hebben genomen, aanvankelijk naar wensch geslaagd. Als nu de ijver er maar in blijft en het niet weer een stroovuur blijkt, zooals maar al te dikwijls in Suriname wordt gezien.

De jeugd behoeft zich gelukkig niets aan te trekken van de moeilijke tijden, die het land tegemoet gaat.

PERSONALIA.

Mr. A. L. E. Gastmann. De Javabode vernam uit goede bron, dat Mr. A. L. E. Gastmann, president van het Hoog Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, in Maart a.s. 's lands dienst met pensioen zal verlaten.

„Het vertrek van Mr. Gastmann geschiedt vroeger dan de Indische Regeering verwachtte, toen zij hem in 1909 voor het hooge ambt aan de Koningin voordroeg en hij, niet dan na herhaald aandringen van den Gouverneur-Generaal Van Heutsz zelf, zich liet vinden het ambt van directeur van Justitie op te geven.

In het korps der rechterlijke ambtenaren geldt Mr. Gastmann als een zeer kundig jurist en als een humaan magistraat, zoodat zijn heengaan een groot verlies beteekent.

Het kiezen van een opvolger zal niet gemakkelijk vallen, maar als beslist zonder grond kunnen worden gekwalificeerd de praatjes, dat het Opperbestuur als a.s. president het oog zou hebben gericht op een out-sider, d. i. iemand, niet behoorende tot het korps der rechterlijke ambtenaren hier te lande.

Dergelijke geruchten doken al vroeger op, als het ambt van president van 't Hoog Gerechtshof kwam te vaceeren en nu is men geneigd er geloof aan te hechten, omdat er aan verbonden wordt de veronderstelling, dat men in Den Haag als hoofd der magistratuur hierheen zou willen zenden en partijman, een aanhanger van juristerij op gereformeerden dan wel christelijk-historischen grondslag.

Maar men vergete niet, dat, moge de benoeming zijn gelegd in handen der Koningin, de voordracht door den Gouverneur-Generaal geschiedt en van den heer Idenburg kan worden verwacht, dat hij voldoende doordrongen is van het gewicht van het ambt, om daarvoor niet in aanmerking te brengen, zoo noodig zich bij het opperbestuur schrap te zetten tegen de benoeming van een Nederlandsch jurist.

Voor een goede uitoefening van het hoogst gewichtige ambt wordt een zoo bijzondere mate van speciale Indische kennis gevorderd, van het recht hier te lande en van daarmede verband houdende specifiek Indische aangelegenheden, dat de benoeming van elken Nederlandschen rechtsgeleerde, hoe uitermate kundig hij ook moge zijn, een failure zal wezen.

Daartegen kan zeker nooit opwegen vastheid in een thans in het vaderland als alleenzaligmakend geldende godsdienstige gezindheid," meent bovengenoemd blad.

De regent van Blora. Men schrijft aan het Soerab. Handelsblad:

„In Jan. 1911 zal het 30 jaar geleden zijn, dat de regent van Blora, Raden Adipati Ario Tjokro Negoro, in 's lands dienst trad. Dat jubileum zal niet ongemerkt voorbij gaan. Er worden n.l. plannen ontworpen, die tot dusver niet alleen in Blora, maar in geheel Rembang instemming vonden, om den jubileerenden regent te huldigen. Van alle kanten werden bijdragen ontvangen en ook de Dordtsche Petroleummaatschappij en de Ned.-Ind. Spoorwegmaatschappij moeten voornemens zijn mede te doen.

Feestelijk zal het jubileum van den regent herdacht worden. Er zijn reeds plannen in bewerking voor een driedaagsch feest in de kaboepaten en daarvan zou de laatste avond dan gereserveerd worden voor uitsluitend Inlandsche en Chineesche ambtenaren. Ook zullen volksfeesten gegeven worden.

Verder ligt het in het voornemen den regent een blijvend souvenir aan te bieden. De Regeering zal in dezen ook wel niet achterblijven. Dat kan dus een waardige herdenking worden.

Mr. Nijhuis. De te Batavia welbekende oud-notaris, Mr. Nijhuis, die zich thans nog te Shanghai bevindt, wordt in Ned.-Indië terug verwacht, om de leiding op zich te nemen van een peper- en cacao-plantage in de Lampongsche Districten.

Oud-Majoor Posno. De gewezen majoor der cavalerie, Posno, voor wien de betrekking van adviseur bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst was gecreëerd, was bij dien dienst als het vijfde rad aan den wagen.

Thans is hij tijdelijk ter beschikking van den directeur van Binnenlandsch Bestuur gesteld, ten einde onder diens rechtstreeksche bevelen te worden belast met de uitwerking van voorstellen tot eventueele reorganisatie van de korpsen gewapende politie-dienaren," zoo schrijft De Javabode.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De handel in copra. — In no. 41 van de **Boemi Poetra** wordt de Inlandsche bevolking van Nederl.-Indië gewezen op het groote belang dat zij heeft bij den handel in copra, het gedroogde vruchtenvleesch van den klappernoot, waaruit de Inlander zelf klapperolie bereidt en dat ook elders dient tot materiaal voor oliën, boters, zeepen, enz.

Vooral in de laatste 25 jaren is de handel in copra sterk toegenomen, ook in Ned.-Indië, hetgeen blijkt uit het feit, dat in de maanden Mei en Juni 1910 alleen van Priaman (Westkust van Sumatra) werden uitgevoerd 148.000 en 155.420 kilogram copra.

Ook uit Natal, Poelo Tello en Aijer Bangis wordt het veel uitgevoerd. Van de Westkust van Sumatra wordt de copra verscheept naar Penang en van daar naar de Amerikaansche en Europeesche markten verzonden.

Het schijnt, dat de Sumatraan over het algemeen een bekwamer handelaar in copra is dan de Javaan.

In de **Warna Warta** kan men althans lezen, dat de Javaan wel nu en dan klapperboomen aanplant, maar dat hij over het algemeen weinig klapperolie maakt, hoewel hij dat artikel hoogst noodig heeft voor de bereiding van zijn voedsel.

Chineesche handelaren loopen de Inlandsche markten af en weten met hun gereed geld, dikwijls met tientallen van karrevrachten tegelijk de noodige klappernoten voor de oliebereiding machtig te worden.

Het is zeker te betreuren, dat de Javaan in het binnenl. weinig voor aanplant en bereiding op groote schaal voelt, want op dit oogenblik zijn de omstandigheden bijzonder gunstig om zaken te doen. Men heeft in de laatste jaren de voedingswaarde van de klapperolie erkend en daarvan is het gevolg geweest, dat dit artikel op de Amerikaansche en Europeesche markten een groote plaats heeft veroverd.

Op de Amerikaansche markt overtreft de vraag verre het aanbod en de Javaan zou van deze gunstige omstandigheid gebruik moeten maken om zijn welstand te verhoogen.

Te Portland en Oregon en te San Fransisco bestaan fabrieken waar de klapperolie fabriekmatig gezuiverd wordt om daarna te dienen als materiaal voor de bereiding van kokosvet, zeepen, enz.

De invoer van klapperolie in Amerika geschiedt hoofdzakelijk van uit Marseille, waar tot heden steeds over een voldoenden voorraad kon worden beschikt. Men vreest echter, dat die vooraad op het punt staat te minderen. Dit is de reden waarom 't Amerikaansch kapitaal thans de oogen gevestigd heeft op de eilanden in den Stillen Oceaan, en dat de aanplant van klapperboomen op de Philippijnen sterk wordt bevorderd.

Te Samoea o.a., bedroeg de uitvoer van copra in de maand Mei van het jaar 1910 duizend ton.

Doch, ondanks die pogingen, blijft de productie voor de Westersche markten gering en is daarom de klapperolie hoog op de prijslijst genoteerd.

Het is dus zaak voor den Inlander in N.-Indië, waar de klapperboom thuisbehoort, overal welig groeit, om de bestaande klapperaanplantingen zooveel mogelijk uit te breiden en spoedig nieuwe aan te leggen, merkt het blad op.

Eigenaardig is in dit verband, wat Tohar, de president der Afd. Koedoes van Boedi Oetomo in No. 11 van 2 December van het orgaan dier vereeniging o.m. schrijft:

„Waaraan is het toe te schrijven, dat honderden ja duizenden tjikals (klappernoten) op het erf van de moskee bij hoopen liggen? Volgens de overlevering was het vroeger gebruik, dat bij 't aangaan van een huwelijk de ouders van den bruidegom dezen twee tjikals medegaven, die naar de moskee, waar de huwelijksvoltrekking plaats had, meegenomen en na inzegening op het voorerf van den bruidegom geplant werden.

Wij gelooven, dat dit gebruik een symbolische beteekenis heeft.

Het beteekent, dat bruid en bruidegom lang leven zullen, gelijk die jonge klapperboomen, die hen in hun nieuwe samenleving rijke vruchten zullen leveren en dat de jongelieden het voorbeeld dier boomen zullen volgen, en ook in de wereld voor anderen van nut zullen zijn."

Vooruitgang. Ten bewijze hoe Ned.-Indië zich in de laatste jaren economisch ontwikkeld heeft, neemt de **Taman Sari** eenige sprekende gegevens over uit het verslag van de Kamer van Koophandel te Batavia, over het jaar 1909, en haalt cijfers aan van de periode 1884 tot aan 1909:

I. Aantal Zielen.	1884.	1908.
a. Europeanen	45,000	81,000
b. Chineezen	365,000	565,000
c. Arabieren	16,000	30,000
d. Inlanders	28,000,000	37,000,000
Totaal	28,426,000	37,676,000

II. Handdelsomzet.

a. Invoer.	1884.		1908.	
Machines t/w. van	6,000,000	Gld.	17,000,000	Gld.
IJzer- en Staalwerk	4,000.000	„	12,000,000	„
Andere IJzerwaren	400,000	„	1,300,000	„

Koperwaren	760,000	Gld.	1,332,000	Gld.
Mest	715,000	„	6,880,000	„
Verfwaren	477,000	„	1,322,000	„
Cement	300,000	„	1,400,000	„
(1) Gedroogde visch	20,800,000	K.G.	26,600,000	K.G.
(2) Klontongwaren t/w.	46,000,000	Gld.	65,000,000	Gld.
Aardewerk	2,400,000	„	3,000,000	„
Glaswerk	640,000	„	9,170,000	„
Alcoholica	2,300,000	Liter	1,500 000	Liter
(3) Thee	1,095,000	K.G.	2,600,000	K.G.
(4) Tabak	900,000	„	2,350,000	„

Rijst werd in het jaar 1901 tijdens den hongersnood ingevoerd tot eene hoeveelheid van 10,000,000 picol.

b. Uitvoer.	1884.		1908.	
Copra t/w. van	114,000	Gld.	35,500,000	Gld.
Peper	4,500,000	K.G.	22,600,000	K.G.
Pisang	400,000	„	22,600,000	„
Meel	500,000	„	40,000,000	„
Thee	2.500.000	„	16,000,000	„
Suiker	360,000,000	„	1,280,000,000	„

	1884.		1908.	
Totaal Uitvoer	190,000,000	Gld.	490.000,000	Gld.
„ Invoer	162,000,000	„	280.000,000	„

Lichamelijke opvoeding. — Aan het orgaan der Jong-Javaansche Vereeniging **Boedi Oetomo** ontleenen wij het volgende:

„Niet alleen geestelijke, maar ook lichamelijke opvoeding is voor een volk noodig. Dit hebben onze voorouders ook ingezien. Vorstenzonen werden jaren bij p a n d i t a s in de leer gedaan (p o e r o e h i t a) voor moreele, intellectueele en physicke ontwikkeling en om zich aan een soliede levenswijze te gewennen. De buitengewone kracht en behendigheid, die velen vroeger hadden, waren zeker een gevolg van doelmatige lichaamsoefeningen.

Een 50 à 60 jaren geleden bestond onder de p r i j a j i s, w. o. regenten, nog niet het gebruik hun zoons naar verafgelegen p e s a n t r e n s te zenden om godsdienstonderwijs te ontvangen. Gedurende den studietijd kregen zij van de ouders nagenoeg geen ondersteuning. Zij moesten zelf in hun onderhoud voorzien door handenarbeid, meestal door de dessalieden in den omtrek behulpzaam te zijn in hun landbouwbedrijf. Deze jongelieden, die geleerd hadden om zich zelf te helpen, kregen later meer weerstandsvermogen en waren beter bestand tegen de beslommeringen van het leven. Trouwens, zegt onze leer, dat men in zijn jeugd zich niet mag overgeven aan genietingen en geen moeite moet ontzien om zich geestelijk en lichamelijk te bekwamen, ten einde op lateren leeftijd tot aanzien en welstand te kunnen komen.

Zonder terug te keeren tot het oude t a p a-l e v e n zou de toepassing van den geest van die leer thans voor ons ook nog heilzaam zijn, natuurlijk gewijzigd in overeenstemming met de tijds-omstandigheden.

Tegenwoordig wordt door personen uit deze hoogere standen van de Inl. maatschappij reeds sedert jaren de lichamelijke educatie van de jeugd verwaarloosd en schenken zij daar uitsluitend hun aandacht aan geestelijke ontwikkeling.

Het gevolg van deze eenzijdige opvoeding is, dat nu personen van goeden huize in het algemeen, bij handelingen in het practische leven, waarbij eenige lichaamskracht of behendigheid vereischt wordt, zeer onbeholpen zijn.

In dit opzicht verkeeren de lieden uit den minderen stand in een betere conditie. Om in hun levensonderhoud te voorzien moeten zij veel lichamelijk werk verrichten, waardoor de dessalieden een taai gestel krijgen en bestand zijn tegen vermoeienissen.

Als den kleinen man voldoende geestelijke ontwikkeling wordt bijgedracht en onderricht in verschillende ambachten en bedrijven gegeven wordt, waarmee het Gouvernement nu bezig is, zal hij zich in de toekomst wel aan de veranderde omstandigheden kunnen aanpassen. Dit kan niet gezegd worden van lieden uit hoogere standen, wanneer bij hen niet 'n ander systeem van educatie gevolgd wordt.

Zij die later geroepen worden om in ons streven naar welvaart de leiding op zich te nemen, moeten naar geest en lichaam sterk zijn. Het is voor het voortbestaan van ons volk een gelukkig verschijnsel, dat de Javanen zich, evenals de Chineezen, sterk vermenigvuldigen. Maar de qualiteit moet gelijken tred houden met de quantiteit. Als wij Inlanders voldoende bekwaamheid verwerven om de natuurlijke hulpbronnen van het land naar behooren ten onzen bate te ontwikkelen, dan zullen Java en Madura alleen reeds in staat zijn om zelfs honderd millioen inwoners een goed bestaan te geven. Bovendien zijn Sumatra, Borneo, Celebes, enz. nog daar om het eventueele surplus der Javanen te bergen. Het vraagstuk der overbevolking behoeft ons dus in de eerste eeuwen niet bezorgd te maken, als wij maar onze capaciteiten voortdurend in overeenstemming met de eischen des tijds brengen.

De prijajistand moet hierin voorgaan. Zooals boven is gezegd, is geestelijke opvoeding alleen onvoldoende. Die van het lichaam moet ook behartigd worden. Het zou daarom zeer nuttig zijn, wanneer jongelieden uit dien stand zich in hun vrijen tijd er op toelegden om door doelmatige oefeningen hun lichaamskracht en behendigheid te bevorderen. Al naar dat daartoe gelegenheid bestaat, moeten zij zich oefenen op gymnastiek, loopen, zwemmen, paardrijden, besturen van voertuigen, fietsen, voetballen, roeien, jagen, visschen, enz.

Daar een rationeele voeding in nauw verband staat met lichamelijke kracht, moet daarop ook gelet worden. Voor ons Javanen zijn rijst of d j a g o e n g met t e m p é, veel groenten, nu en dan een weinig versch vleesch of visch de beste voeding.

Een weinig kostbare levenswijze is niet alleen goed voor ons tegenwoordig productie vermogen. Onze behoefte moet slechts vermeerderen in verhouding tot onze capaciteiten. Het ontstaan van meerdere behoeften werkt als een prikkel op onze geestelijke en lichamelijke ontwikkeling, waardoor wij niet voorbij gestreefd worden door andere volken, waarmede wij nu verkeeren. Maar als ons voortbrengingsvermogen geen gelijken tred houdt met onze behoeften, dan zullen wij een ellendig bestaan hebben en waarschijnlijk ten ondergaan.

Een volk kan niet ongestraft boven zijn krachten leven."

Aldus schrijft W o n g s o t r o e n o.

1) In het jaar 1908 werd in Ned.-Indië met eigen bereiding van gedroogde visch begonnen.
2) Deze handel nam met 40% toe en de bevolking met 30%.
3) Niettegenstaande de plaatselijke aanwezigheid van eigen thee-installaties is het feit dat de Chineesche thee ook wordt ingevoerd. — Deze dient voor eigen gebruik.
4) De invoer van Manillasigaren verminderde van 216,000 K.G. tot 26,000 K.G.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Van Peking naar Taskend. Dank zij de toewijdende belangstelling van den gouverneur P e n g - Y i n - C h i a verkeeren de wegen ter hoofdplaats Lanchau thans in zeer goeden toestand, in het bijzonder de fraaie weg, welke van het Regeeringsbureau leidt naar het Oosten en Westen der stad en welke onder leiding van een Duitscher is verhard. Ook kwam door zijne bemoeiingen een groote brug, ter lengte van 213 M., op 5 pijlers, over de Honghorivier tot stand, volgens project van een Engelsch ingenieur, in dienst eener Duitsche firma, die het werk heeft aangenomen. De bouw zelve had plaats onder toezicht van een Amerikaansch ingenieur, die in China geboren is, en die werd bijgestaan door verschillende opzieners, die ten deze reeds ervaring hadden opgedaan bij den aanleg van de Noorderspoorwegen in Groot-China. Deze brug werd in het jaar 1909 voor het algemeen verkeer opengesteld en wordt door de bevolking op hoogen prijs gesteld, vooral nu zij gezien heeft, dat, ook bij de hoogste waterstanden in de rivier, het vervoer regelmatig kan plaats hebben. De kosten hebben bedragen 165.000 Yen (= pl.m. *f* 300.000), welke gevonden zijn uit de erfstelling van 400.000 tail, die, nu twee jaren geleden, door wijlen T u n g - F u - H o e a n g aan de provinciale kas zijn vermaakt en — in overeenstemming met de erfgenamen — voor algemeen nut zijn besteed. Op dezelfde wijze kreeg de provincie ook de beschikking over eenige duizendtallen Mauser- en Mannlichergeweren van het jaar 1888 — men spreekt van 12.000, maar vermoedelijk is dit getal overdreven waarmede de provinciale troepen, die onder de bevelen van den Minister van Oorlog te Peking staan, zijn bewapend.

Tijdens de aanwezigheid van den Correspondent-reiziger te Lanchau was de Honghorivier geheel met zulk sterk ijs bedekt, dat het groot-vervoer daarover met zwaar beladen karren toch kon plaats vinden. Gedurende het jongste warme jaargetijde kon een klein stoomscheepje, vervaardigd door de Belgische firma Cockerill te Tienstein, met een twaalf Mijl s vaart de Hongho-rivier opstoomen en hoopt men nu weldra ook Lanchau met stoomscheepjes te kunnen bereiken. De afstand van de kust is, stroomopwaarts, dertien dagen, en stroomafwaarts negen dagen varen. Wel moet men verschillende stroomversnellingen passeeren, maar men hoopt door doelmatig gebouwde stoomscheepjes deze moeilijkheden wel te overwinnen. Deze zaak, voor sommige personen wellicht van minder belang, is evenwel van het hoogste gewicht voor de economische ontwikkeling van de provincie, en wordt dan ook èn door de provinciale raden, èn door de hooge autoriteiten met de grootst mogelijke belangstelling gevolgd.

Grieven van de Chineezen. — Dat de gegeven bestuursbevelen van hoogerhand, welke de lagere landsdienaren hebben op te volgen, niet altijd door dezen worden begrepen en dan aanleiding geven tot gemor onder het betrokken benadeelde publiek, kan men weder waarnemen ter hoofdplaats Soerabaja,

zegt de schrijver van de „Zaterdagsche Praatjes" in de Bintang Soerabaja van 1 October 1910 no. 213.

Volgens de bestaande voorschriften, mogen thans alle vreemdelingen, zonder voorzien te zijn van een pas, zich overal, in het belang van hun handel, in het gebied vrij bewegen in de stad. Wanneer een Europeaan echter vergunning geeft aan een vreemdeling om op zijn erf handel te drijven, dan zal de politie daartegen niet de minste zwarigheden maken, terwijl, wanneer zulk een vreemdeling een eigen handelszaakje wil opzetten buiten zijn wijk, dit in zooverre verboden is, dat de handelaar 's avonds naar zijn wijk moet terugkeeren.

Wat beteekent zulk een verbod nu? vraagt de schrijver.

Persoonlijk is hij niet in staat daarop een antwoord te geven. Wel erkent hij, dat in Gr.-China eene dergelijke regeling bestaat voor de Westersche vreemdelingen, doch daar is de toestand eenigszins anders en zijn de vreemdelingen niet altijd veilig, terwijl de ervaring heeft aangetoond, hoe goed het is, dat zij zich bij elkander aansluiten.

Maar de toestand der Indische steden is toch niet te vergelijken met dien van de Chineesche en bovendien hebben de vreemdelingen in China, als zij worden bedreigd, hunne gezanten en consuls, die voor hunne belangen kunnen opkomen, en aan de Chineesche regeering geldelijke schadevergoeding kunnen vragen. Het Chineesche voorbeeld te volgen, is dus voor het Indische bestuur overbodig. Wellicht is dit bevreesd, dat de Indische vreemdeling, die een eethuis bijv. buiten zijn wijk wil houden, den kleinen man zal bedriegen, maar dan ondervrage men eens de waronghouders, verkoopers enz. wie dagelijks meer bedrogen uitkomt, n.l. de schuldeischer of de schuldenaar, waar het algemeen bekend is, dat, bij het aangaan van kleine loopende schulden nimmer een schriftelijke overeenkomst wordt opgemaakt en voor laatstgenoemde den weg tot bedrog zoo gemakkelijk openstaat. Misschien is het ook de vrees, dat de Chinees op clandestiene wijze opium zal verhandelen, doch dan begrijpe men, dat de Chinees, die met bestuursvergunning buiten zijn wijk een warong (eethuis) opzet en welke vergunning bij wangedrag of bij het plegen van onregelmatigheden kan worden ingetrokken, zich wel tweemaal zal bedenken, alvorens tot opium-smokkelen over te gaan. Waarom is dus zulk een strenge maatregel, als waarvan hier sprake is, noodig?

De mogelijkheid bestaat, dat het bestuur den gewonen ouden sleur volgt en de plaatselijke autoriteiten geen gebruik weten te maken van de groote bevoegdheden, welke hen zijn toegekend. De regeering overwege toch deze aangelegenheid nog eens. De wijken der vreemdelingen en in de eerste plaats die van de Chineezen, zijn overbevolkt en het is hoogst noodzakelijk, dat zij zich met hun handel kunnen ontplooien. Wil of kan men die op- en afsluiting der Chineezen niet opheffen, moge men dan besluiten tot uitzetting der grenzen van de wijk?

De positie der Chineesche officieren. Het bezadigde Chineesche blad **Perniagaän** zegt, dat het bestuur de Chineesche Officieren de hand boven het hoofd moet houden tegenover de onhebbelijke houding, welke vele leden der Chineesche j e u n e s s e d o r é e, onder wie het poenen-element meer en meer domineert, tegenover hen aannemen. Steunende op hun geld en de hulp van advocaten, wanneer zij in moeilijkheden geraken, miskennen zij ten eenenmale de positie en het gezag hunner hoofden. De tegenwoordige Chineesche officieren zijn menschen met een geprononceerd gevoel van eigenwaarde en zij willen er niet in berusten zegt het blad, dat jongelieden tegenover ondergeschikte Europ. en Inl. politiebeambten een dergelijke houding aannemen.

De **Perniagaän** haalt daarvan het volgende voorbeeld aan. Onlangs werd een jeugdig Chinees aangeschreven om in de Kong Koan aan de belasting-commissie inlichtingen te verstrekken over zijn belastbaar inkomen. Tot twee malen werd het verzoek herhaald, tevergeefs. De betrokken Chineesche officier riep daarop de tusschenkomst in van het bestuur. De laatdunkende jongeling raadpleegde toen een advocaat, op wiens aanraden hij eindelijk de verlangde inlichtingen verschafte.

Niet slechts Chineesche officieren, ook bestuursambtenaren klagen herhaaldelijk over de onhebbelijke houding, welke tot de j e u n e s s e d o r é e, behoorende jeugdige Chineezen aannemen, zoodat het werkelijk tijd wordt, dat een voorbeeld gesteld wordt.

De Hollandsch-Chineesche scholen. De Hollandsch-Chineesche school schijnt te Soerabaja veel minder in den smaak der Chineezen te vallen dan te Batavia. Terwijl te Batavia reeds spoedig na de opening der eerste in de Benedenstad, de behoefte aan een tweede bleek te bestaan, zijn, volgens de Soerabajasche **Pewarta**, op de school te Soerabaja nog vele plaatsen voor leerlingen beschikbaar, terwijl afgezien is van het bij den inspecteur van het onderwijs bestaande voornemen om een tweede school voor Chineezen te openen.

De Chineezen te Soerabaja, zegt het blad, zien het nut van het in die scholen gegeven onderwijs niet in. De groote meerderheid meent, dat het Maleisch voldoende is om aan den kost te komen en dat bekendheid met de Hollandsche taal dan eerst de Chineezen baten zal, wanneer de staatsdienst voor hen geopend is, evenals voor Europeanen.

De invoering van het Fransch als facultatief leervak zal daarin, volgens het blad, geen verandering brengen. Van kennis der Engelsche zien de Chineezen het nut in, maar geen enkele Chinees zal zich op de Fransche taal toeleggen.

Dat zinspelen op een plaats aan de staatsruif duidt genoegzaam aan, hoe weinig ook de Chineezen op Java er van doordrongen zijn, dat op de school slechts een algemeene beschaving gezocht moet worden en zij geen africhting beoogt tot staatsbetrekkingen.

Honderden Chineezen bezoeken de Engelsche scholen te Singapore en met zekerheid kan men zeggen, dat er geen enkele onder hen is, die er aan denkt, een staatsbetrekking te bekleeden.

Indien op Java nu naast Europeanen en Inlanders der Chineezen zich als staatsbaantjesjager gaan posteeren, dan zullen wij hier binnen afzienbaren tijd staan voor sociale quaesties, waarvan de oplossing gegeven is door den geestigen Franschman toen hij zeide: T o u t F r a n ç a i s s e r a f o n c t i o n n a i r, n o u r r i et h a b i l l é p a r l e G o u v e r n e m e n t, merkt D e J a v a b o d e op.

Van Vreemde Koloniën.

De Franschen in Tomboektoe. Na de ongelukkige affaire in Wadai, waarbij de luitenant-kolonel Moll het leven verloor, is het voor de Franschen als een verademing uit een ander gedeelte van Afrika een succes te kunnen melden. In volle Sahara heeft de overvalling plaats gehad van een Marokkaansche bende.

Onder leiding van Abidin el Kounti daalde zij de Niger af om er haar gewone razzia te gaan houden, maar toen dit bekend werd, werd een bijna algemeene mobilisatie van de Fransche troepen in Tomboektoe en Gao bevolen. Een der vele kleine colonnes stond onder bevel van den kapitein Lamoureux, en deze mocht er in slagen de bende 's nachts te verrassen op het plateau van d'Asselagh. De overvalling leidde tot volslagen vernietiging van de vijandelijke afdeeling, die een honderdtal geweren telde; slechts een tweetal wist te ontkomen en kon het bericht naar Marokko brengen. De Franschen hadden maar drie licht gewonden.

Daar nachtelijke overvallingen niet heel dikwijls tot een gewenscht resultaat hebben geleid, en daar Abidin el Kounti tot de onverzoenlijken is te rekenen, wordt het behaalde succes nog al breed uitgemeten. Maar opvallend is, dat van den dood van het hoofd zelf geen gewag is gemaakt bij de vermelding der geheele vernietiging van zijn troep. Het is o. i. niet onwaarschijnlijk, dat aan de beteekenis van den eersten indruk bij nadere inlichting wel wat afgedaan zal behooren te worden.

Fransch Indo-China. Een groot aantal personen, die naam maakten of nog belangen hebben in Indo-China, hebben tot het Fransche parlement een verzoekschrift, of wil men liever een verzuchting gericht, in deze termen:

„Gegeven de zeer moeilijke toestand, waarin Indo-China zich bevindt, zoowel uit een economisch, als als een financieel, als uit een staatkundig standpunt beschouwd, verzoeken de ondergeteekenden, handelslieden, industrieelen, landbouwers in Tonkin, heel eerbiedig aan de regeering wel een parlementaire enquête te willen bevelen en de oorzaken te bestudeeren van de heerschende slechte toestanden, om de verantwoordelijkheid der betrokkenen vast te stellen en om de middelen te overwegen, die aan Indo-China den welvaart kunnen terugbezorgen, welke het niet verloren zou hebben, wanneer het hooge gezag altijd met vervolgzin in de leiding, een zoodanige staatkunde van beleid en wijsheid was blijven volgen, als noodig is om te gelijkertijd de belangen der Franschen en der inlanders te waarborgen."

Om een denkbeeld te geven van de feiten, waarop een veroordeeling van de toestanden kan berusten, haalt l e M a t i n eenige gevallen van vergiftiging en van rooversdaden uit het nu afgeloopen jaar aan, die wij hier overnemen.

De commandant Rumilly stierf vergiftigd, kort nadien evenzoo een Europeesche familie te Sien-Loaï, nabij Hanoï. In Juni overleden onverwacht de beide zonen van den De-Tham.

Den 1en Mei werden Nam-Dinh en Nin-Binh des nachts door roovers aangevallen. Na een schermutseling, waarbij eenige gewonden vielen, slaagde men er in het hoofd der bende, Nguyen Phai, te vatten. Hij bekende te handelen op last van een revolutionnair leider, die in China woont, en in opdracht te hebben de annamitische studenten aan te sporen in China en in Japan te gaan studeeren, om daarna terug te keeren tot aanzetting en leiding van de anti-franschgezinde beweging in deze streken.

Den 10en Mei drongen acht roovers, vlak bij de poorten van Hanoï, in het dorp La-Phu. Gewapend met revolvers en geweren van de nieuwste modellen, wondden zij tien bewoners. Gevangen genomen, bekenden zij ook in verbinding te staan met de revolutionnairen. Zij verklaarden te behooren tot een bende, die veel wapendiefstallen had uitgevoerd, en die zelfs een — n i e t door hen aangewezen — bergplaats van wapens en munitiën bezat.

Den 21en Augustus werd in Laos, dat voorgesteld wordt als het rustigste landschap ter wereld, de inspecteur der militie Nollin gewond door kwaadwilligen. De schuldigen, eerst gevat, konden ontkomen door de medeplichtigheid der bewoners, die de roovers voordien ook van voedsel hadden voorzien.

Het komt ons voor, dat op deze en dergelijke gevallen niet veel peil te trekken is ter beoordeeling van den algemeenen toestand, alleen wanneer bij degelijk onderzoek mocht blijken, dat zij uitingen zijn van een in ruimer kring heerschende ontevredenheid, of van een politiek drijven, zouden zij als aanwijzingen mogen gelden van algemeene strekking. Mocht de Fransche regeering ingaan op het verzoek tot het instellen van een parlementaire enquête, en mochten daarmede personen worden belast, die de bekwaamheid hebben om te kunnen beoordeelen en den moed om ronduit te spreken, dan zullen wèl bewijzen van grooter waarde bijgebracht kunnen worden, voor het inwerken van nieuw oplevende krachten in de landen om en bij China.

DUITSCHE KOLONIËN.

De Karolinen. — Ten Noorden van Nieuw-Guinea strekt de Karolinen-groep zich uit over de kolossale lengte van 30 evenaar-graden. De hoogste ambtenaar, de waarnemende gouverneur, woont op het eiland Jap. Sedert geruimen tijd broeide ontevredenheid op Djokadj, gelegen in 't district Ponape (afstand tot Jap ongeveer als van Amsterdam tot St. Petersburg). Door het zenden van een oorlogsschip, een grooter aantal politie-soldaten en door persoonlijke onderhandelingen van het in 1909 opgetreden districtshoofd Böder met de opperhoofden ter plaatse, werd de storm aanvankelijk bezworen. De verplichte aanleg van wegen, waartoe de bevolking de werkkrachten moest leveren, deed de ontevredenheid echter weer opkomen. In Juni werd andermaal verzet gemeld. Ook nu hoopte Böder door persoonlijk de leiding in handen te nemen de gemoederen tot inschikkelijkheid te kunnen stemmen. Dit heeft hem niet mogen gelukken.

Een telegram van den w.n. gouverneur van Jap meldt, dat Böder, drie andere ambtenaren en vijf inboorlingen door een 250-tal verzetsmannen in Djokadj zijn vermoord. De onder-gouverneur is terstond met een politiemacht naar Ponape vertrokken, tegelijk met de kruiser Kormoran.

Een ouderwetsche loopbaan. Op 77-jarigen leeftijd overleed, den 12en December, het eerelid van het Duitsche Koloniale genootschap, de oud-vice-admiraal Freiherr von Schleinitz. Hij doorliep een merkwaardige loopbaan.

Nog geen 15 jaren oud trok hij in 1849 als scheepsjongen naar zee op een handelsbrik. Kort daarna ging hij over bij de toen pas gevormde Pruisische oorlogsmarine. Daarbij bracht hij het spoedig tot officier en nam hij in 1856 deel aan de tochten, die onder prins Adalbert tegen de Rif-roovers plaats hadden. Hij was een der deelgenooten aan de zending van graaf Eulenburg en bezocht daardoor op een driejarige reis een groot deel van Oost-Azië. De indruk, dien hij op verschillende personen van invloed gemaakt had, hielp hem met groote sprongen vooruit; in 1863 werd Freiherr v. Schleinitz in de admiraliteit beroepen, waarin hij tot 1886 een figuur van beteekenis bleef.

Van de vele opdrachten, die hij te vervullen heeft gehad, worden hier slechts die gemeld, welke in eenig verband staan met de koloniale belangen. Hij behoorde tot de vertegenwoordiging van Duitschland bij de opening van het Suezkanaal. Onder zijn leiding had een wetenschappelijke expeditie plaats tot onderzoek van het Zuidzee-gebied. Deze bracht in twee jaren vele gegevens van geographische, nautische, ethnographische en meteorologische beteekenis bijeen. Hij heeft een levendig aandeel gehad in de bemoeienissen om Duitschland tot een koloniale mogendheid te maken, en was van 1886—1888 „Landeshauptmann" van de Duitsche Zuidzee-bezittingen. Ook nadien bleef hij zich voor koloniale aangelegenheden interesseeren, al rustte hij, sedert het midden der negentiger jaren, op zijn lauweren in den Huize Hohenborn bij Pyrmont, waar hij nu ook overleden is.

Wanneer eenmaal, zegt de D e u t s c h e K o l o n i a l - z e i t u n g, de geschiedenis zal geschreven worden van de Duitsche koloniale staatkunde en in het bijzonder die van de bemoeiingen met de verre Zuidzee, zal de naam van den admiraal v. Schleinitz voor alle tijden op de eerste bladzijden geplaatst moeten worden.

BRITSCHE KOLONIËN.

Zuid-Afrika. — In de Kerstdagen hebben hevige kloppartijen plaats gehad tusschen de politie en Kaffers aan den Rand bij Johannesburg. Dat de omvang het karakter van gewone vechtpartijen wel overtroffen heeft, blijkt uit het aantal van 12 dooden en vele gewonden, dat erbij wordt opgegeven.

Tibet. Een blauw-boek behandelt Tibet in 1910. Het brengt in het kort het verloop in herinnering van de Tibetsche-Chineesche-Engelsche verwikkelingen, die nog van volle actueel belang zijn.

Na zijn vlucht van Lhasa in 1904, vertoefde de Dalai Lama eenigen tijd te Urga in Mongolië, daarna in eenige kloosters in Shansi, vanwaar hij in Juli 1908 een oproeping kreeg om naar Peking te komen. Hier werd hij goed ontvangen en verkreeg hij zelfs een nieuwen titel, die hem eigenlijk tot onderdanig hoogwaardigheidsbekleeder van den Keizer van China bestempelde. Dit was de eerste duidelijke verklaring, dat China Tibet beschouwde als onder zijn souvereiniteit te behooren. Bij zijn terugkeer naar Tibet, werd den Dalai Lama opgedragen met den Amban in overleg te blijven, hij mocht niet rechtstreeks met den troon onderhandelen. Na een reis van meer dan één jaar, kwam hij den 25sten December 1909 te Lhasa terug.

Weldra merkte hij hoe zeer de belangstelling van China voor Tibet was opgewekt. Chineesche troepen werden gesignaleerd en de verschijning van een kleine bereden voorhoede te Lhasa was voldoende om den Dalai Lama weer op de vlucht te doen slaan. Dag en nacht voortsnellende bereikte hij, over Darjeeling, Calcutta. De Onderkoning bood hem gastvrijheid aan. Wanhopig, riep hij de hulp van Engeland in. Hij verwachtte anders een bezetting van zijn land door de Chineezen, die de bevolking zouden onderdrukken, de Boeddhistische godsdienst zouden uitroeien, Chineesche ambtenaren over het land zouden verspreiden. Daarna zouden zij hun macht ook over Indië uitbreiden! Hij deed een beroep op den steun van Groot-Brittannië en vroeg vergeving voor hetgeen hij mocht misdreven hebben. Zijn wil was goed geweest, maar hij had geen vrijheid van handelen gehad, de weigering b.v. om een brief van Lord Curzon (voorganger van Lord Minto) te ontvangen, moest alleen toegeschreven worden aan zijn onmacht, daar zijn optreden tegen vreemden toen ook onder Chineesche contrôle had gestaan.

Hem werd medegedeeld, dat de Britsche regeering zich niet wilde inlaten met de zaken, die Tibet met China te beredderen had, noch met het inwendige bestuur van Tibet, maar dat zij wel stappen wilde doen om de in 1904 en 1906 gesloten overeenkomsten te doen naleven. In die richting is zij werkzaam geweest.

De Dalaï Lama bracht de zomermaanden in Darjeeling door, waar hij veilig is, in afwachting van de toestemming of de uitnoodiging van de Chineesche regeering om naar Lhasa terug te keeren, en van de waarborgen, welke daarbij dan gegeven zullen worden voor zijn persoonlijke veiligheid. Zijn geestelijk overwicht is hem niet te ontnemen, maar hij zou zijn vatikaan van Lhasa naar Darjeeling kunnen verleggen; het is de vraag of dit China welgevallig zou zijn.

Er is hier een botsing van Chineesche en Britsche belangen, die, sedert de z.g.n. missie van 1904, een onrust over Tibet gebracht heeft, waarvan het vermoedelijk einde in lange nog niet te voorzien is.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Inlandsch Credietwezen.

In de Oct.-afl. van het tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur bespreekt de heer P. J. F. v. Heutsz den tegenwoordigen stand van het Inlandsch credietwezen. Wij ontleenen aan die beschouwing het volgende:

Van tijd tot tijd — zegt de heer v. H. — kan men in de bladen lezen, dat deze tak van dienst n o g n i e t voldoet aan de eischen, die men aan deze organisatie stellen moet, en dat het credietwezen niet aanpast aan de nooden en behoeften des volks, waarvoor het dienen moet. Dit komt den schrijver n i e t juist voor. Gewoonlijk zijn dergelijke opmerkingen gebaseerd op mede-deelingen van bankjes, die nog niet voldoende functioneeren om den landbouw- of visscherijwoeker in allen deele te kunnen keeren en, alzoo nog niet in staat zijn om de rechtmatige voordeelen uit het bedrijf geheel ten bate te doen komen van den Inlandschen producent.

Thans, na een tienjarige actie, is het verblijdend vooruitzicht geopend, dat, alhoewel het gezag nog altijd niet kan worden gemist bij de gestie van het Inlandsch credietwezen, eerlang directe financieële hulp van staatswege zal kunnen worden ontbeerd; als alle bestuursafdeelingen op Java in het weldadig bezit zullen zijn gekomen van afdeelingsbanken en deze in talrijke desabankjes de noodige voelhorens zullen bezitten voor het contact met de credietnemers in hunne verschillende nuances en uithoeken.

Slechts vijf afdeelingen, n.l. Buitenzorg *), Meester-Cornelis, Rembang, Kraksaän en Loemadjang hebben nog geen credietorganisatie; om welke reden

*) Thans is ook te Buitenzorg een afdeelingsbank opgericht.

weet de schrijver niet, toch acht hij de behoefte aan bedrijfscrediet onder de bevolking dier afdeelingen minstens even groot, zoo niet grooter, dan elders, en wel omdat in afd. zonder groote stranddessa's, waarvan de bevolking zich uitsluitend erneert met landbouw, in den regel minder welvaart heerscht dan in de visscherijdessa's.

Vervolgens wijst de heer v. H. op het belangrijke feit, dat het Inlandsch credietwezen ultimo 1908 een bedrag van ruim ƒ4.000.000 in geld en van 2.3 millioen pikols padie (waarde ongeveer ƒ 5.250.000) te harer beschikking had — een bedrag alzoo in totaal van bijna tien millioen gulden, dat jaarlijks nog agresseert en bijna geheel behoort tot het n a t i o n a a l v e r m o g e n der Inlandsche bevolking — is verblijdend en spreekt boekdeelen van de kapitaalkracht en het financiëel expansie-vermogen eener natie, die tot nu toe vrijwel door de algemeene opinie als oeconomisch-inferieur werd gedoodverfd. **)

Nadat de heer v. H. dan nog een woord van hulde brengt in het algemeen aan de ambtenaren, die deze zaak van meet af aan empirisch hebben geleid, staat hij eenigszins uitvoerig stil bij den inhoud van het verslag ult. October aan de regeering, uitgebracht over den stand van het Inlandsch credietwezen op Java en Madoera en op een 4tal plaatsen der Buitenbezittingen.

In dezelfde afl. schrijft de heer v. H. nog een opstel over de oeconomische ontwikkeling van den Javaan, waarin hij een weinig aanlokkelijk beeld geeft van de resultaten der pogingen tot oeconomische opbeuring der Javaansche maatschappij, vooral in zake landbouw, van gouvernementswege in het werk gesteld. Ook in deze beschouwing brengt de schrijver het Inlandsch credietwezen ter sprake, maar in bewoordingen, die er aan zouden doen twijfelen of beide artikelen van één persoon zijn, indien niet de titels zulks uitdrukkelijk hadden vermeld.

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië.

Tot heden werd dezerzijds verzuimd de aandacht te vestigen op den hoogstbelangrijken inhoud der nieuwe (dubbele) aflevering van de Bijdragen van het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, een verzuim, dat bij deze wordt hersteld, hoewel op de vele artikelen slechts even de aandacht kan worden gevestigd.

De heer J. C. van Eerde betreurt het in een opstel, getiteld: Hindoe-Javaansche en Balische eeredienst, dat in het in gang zijnde oudheidkundig onderzoek van Java en Madoera, Bali (en Lombok) is buitengesloten, want „wanneer men tracht 't beeld te reconstrueeren van de Hindu-maatschappij op Java in de middeleeuwen, is het niet voldoende gebruik te maken van de gegevens, die Java zelf aanbiedt." Daartoe dient men het oog te richten naar Bali (en Lombok) waarheen het Javaansch Hinduïsme zich redde bij de invoering van den Islam; dat nog heden vele trekken van het beeld van het middeleeuwsche Java vertoont, enz.

En om op het groote belang, de noodzakelijkheid, te wijzen van de toevoeging aan de oudh. commissie van een persoon, geheel vertrouwd met het Balische denken, geeft de schrijver een schat van persoonlijk op Lombok gemaakt aanteekeningen, met de gegevens omtrent de Hindoe-Javanen in verband gebracht.

De heer J. A. Loebèr Jr. geeft vervolgens eene geïllustreerde beschrijving van eenige merkwaardige bamboekokerversieringen uit de Zuider- en Oosterafd. van Borneo, waaruit voornamelijk blijkt, dat ook op illustratief gebied een traditiekunst onder de Dajaks aanwezig moet zijn.

Over eigenaardige gebruiken bij pokken-epidemiën in den Indischen Archipel, handelt daarna Mr. F. D. E. van Ossenbruggen.

Van groote belezenheid en studie getuigt de studie van Raden Hoesein Djajadiningrat, getiteld: „Critisch overzicht van de in de Maleische werken vervatte gegevens over de geschiedenis van 't Soeltanaat van Atjeh"; eene bekroonde beantwoording van een in 1908 door de Literarische faculteit te Leiden uitgeschreven prijsvraag, hier en daar eenigszins gewijzigd en aangevuld.

Voorts bevat deze afl. de volgende bijdragen: Bijdrage tot de kennis van de naamgeving onder de Tobelo van Halmahera, door J. Fortgens.

Woordenlijst, verzameld op de Mimika- en Atoeka-rivieren (Zuid-West Nieuw-Guinea), door J. M. Dumas.

Beschrijving van den graftempel te Kajenegan, volgens Nagarakretagama, zang XXXVII, door prof. dr. H. Kern.

Over den oorsprong van het woord Gedog in de Wayang, door Raden Mas Noto Soeroto.

Over de „vervoegde" werkwoordsvormen in de Maleisch-Polynesische talen, door Prof. Mr. J. C. G. Jonker.

Sanskrit-inschrift van Toek Mas (Dakoewoe), door Prof. Dr. H. Kern.

Het kostuum van bestuursambtenaren.

Er schijnt nogal verschil van meening te bestaan, in welke gevallen het den ambtenaren bij het B.B. vergund is, het kostuum van witte stof te dragen zooals dat tegenwoordig bestaat. De heer J. C. Bedding doet n.l. (Tijdschr. B. B., Oct. 1910) een poging om dit naar het voorkomt lastige vraagstuk op te lossen aan de hand van Staats- en Bijbladen, waarvan de redactie somwijlen voor verschillende uitlegging vatbaar is. Resumeerende, zegt hij: Daar waar in de practijk het gebruik van het wit kostuum hoe langer hoe meer doordringt, is het wel van belang, dat de kleeding-quaestie eens en voor altijd afdoende geregeld worde, opdat men wete waaraan men zich te houden heeft en niet afhankelijk zij van de vaak zoo wisselende inzichten van verschillende chefs.

Teysmannia 1910. Afl. II.

Inhoud: Een cocaïne-fabriek in Ned.-Indië, door dr. A. W. K. de Jong. — De bemestingsproeven van het Kali-syndicaat gedurende 1906—1907, door H. des Amorie van der Hoeven. — Departement van den Landbouw in Suriname. Verslag over het jaar 1909 door dr. C. J. J. van Hall. — Een koffieziekte in Serdang, door dr. J. A. Honing. — Over den grond van Java (vervolg), door dr. E. C. Jul. Mohr. — Aanteekeningen omtrent enkele Euphorbiaceën, door dr. W. G. Boorsma. — Kina en Cinchona. — Over de vorming van aminozuren in de planten en over de inwerking van formaldehyde op cyaankalium. — Cactus als voedingsmiddel voor mensch en dier. — Bijdrage tot de kennis van den invloed van bevloeiïng op den bodem (vervolg), door L. G. den Berger.

De Indische Mercuur.

No. 52 van de Indische Mercuur bevat den, aan het A l g. H b l a d ontleenden volledigen, tekst van het advies, dat door de heeren J. T. Cremer, J. v. Vollenhoven, dr. P. van Romburgh en dr. F. A. F. C. Went, aan den Minister van Koloniën, op diens verzoek is uitgebracht inzake de voortzetting van de bacoven-kultuur in Suriname, met de hoofdstrekking, waarvan de minister zich, blijkens de Memorie van Antwoord op de Begrooting van Suriname voor 1911, vereenigen kan.

De slotsom waartoe de Commissie komt, is met de volgende bewoordingen weer te geven: „Op grond van de bovenstaande beschouwingen meent de Commissie Uwe Excellentie eenstemmig in overweging te moeten geven om, nu de United Fruit Company genegen blijkt het Gouvernement van zijn verplichtingen te ontslaan, geen verderen financiëelen steun van Gouvernementswege meer te verleenen voor de voortzetting van de bacoven-kultuur en de plantages weder geheel aan zich zelf over te laten, na hun het bedrag hunner nog niet aangezuiverde schulden te hebben geschonken."

In verband met dit advies wordt de aandacht gevestigd op een artikel in de N. R. Ct. van 22 Dec. j.l., waarin de heer G. N. Barnet Lyon een klemmend betoog houdt dat: Voortzetting der bacovencultuur (welke volgens schrijver allen bestaanbaar is met steun van gouvernementwege) op dit oogenblik het meest aangewezen middel is, dat leiden kan tot verbetering van de wanhopigen financiëelen toestand, waarin in de laatste zeven à acht jaar de kolonie Suriname hoe langer hoe meer is geraakt.

Ook het Surinaamsche blad D e W e s t bepleit de voortzetting, nadat de redactie een bezoek heeft gebracht aan de plantage Dordrecht en gezien heeft dat de „doodverklaarde" het vrij goed maakt.

Eindelijk zijn, na het bekend worden van het advies der bacoven-commissie, verschillende telegrammen ingekomen van inwoners van Suriname, de Koloniale Staten en de Kamer van Koophandel te Paramaribo aan de Tweede Kamer, met verzoek aan die Kamer om de bacoven-kultuur niet te staken.

Genoemd Nr. van de Indische Mercuur bevat verder nog de volgende opstellen: Koloniaal Museum te Haarlem. Lezing gehouden door J. Tideman over Het Inlandsch volksleven op Zuid-Celebes. — De nieuwe koffiesoorten op Java. — Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan, referaat door P. Hondius Jr. — Het ontwerp van Creutzberg voor een Kon. besluit, betreffende voorschriften voor de uitvoering der wet op de particuliere landerijen op Java. — De begrooting van Nederlandsch-Indië voor 1911. — Buitenlandsche handel van Japan, gedurende de eerste acht maanden van 1910. — De begrooting van Suriname voor 1911. — Economische toestand van Mantsjoerije. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (De hoedenindustrie op Cura-

**) Een uitspraak welke min of meer afwijkt van die van den heer van Santen (zie vorig overzicht s. v. p.)!

çao. — De spreektaal der immigranten in Suriname, enz. — Verslagen van maatschappijen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Voornaamste inhoud van No. 32: Van consulaire benoemingen, door v. d. M. — De hoofdenschool te Madioen (voorbereidende klasse), door Later (met foto's). — De „Zeven Provinciën (met foto), door F. Hageman. — Indische penkrassen, door Ofoei. — De steen der wijzen, door Otto Knaap. — Tripolitanië, door H. van Kol. Het Turksch bestuur. — Herinneringen van een „oudgast" (vervolg). — De Paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido (vervolg).

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

Behalve de hierboven reeds genoemde, bevat de jongste afl. van het Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur nog eenige bijdragen, n.l.:

De identiteit der comparanten voor den overschrijvingsambtenaar, door J. Th. Petrus. — Met de „Laurens Pit" naar Prinseneiland en Djoengkoelon, door Elias. — Eenige beschouwingen over het tusschenplanten van Kemlandingan, door W. J. Knoop (door de Redactie uit het Boschbouwkundig tijdschrift Fectona overgenomen, „ter wille van het groote belang, dat dit opstel heeft voor de bestrijding der alang-alang, o.a. in de afgeoogste hoemablokken.

***

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op een artikel in het jongste nummer van „De Ingenieur" van den heer W. H. C. Doorman, handelend over Ertsgangen op Billiton; de schrijver komt voor dat tineiland tot dezelfde conclusie als prof. S. J. Vermaes, met betrekking op Banka (zie Ingenieur no. 47).

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m. 17 December 1910;
De Sumatrapost t/m. 8 idem;
Het Bat. Nieuwsblad t/m 7 idem;
De Locomotief t/m 6 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 6 idem;
De Sumatrabode t/m 9 idem;
Tjahaja Sumatra t/m. 8 idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 47;
De Ind. Mercuur no. 1;
De Banier no. 48;
Weekblad voor Indië no. 33;
Handelsberichten v/h. Dep. v. Landbouw no. 198;
Kort verslag Verg. Tweede Kamer S.-G.;
D. van Hinloopen Labberton; Geïllustreerd Handboek van Insulinde;
Onze Vloot no. 17;
Bandera Wolanda no. 69;
Jan Huygen v. Linschoten Itinerario, 1570/1592. Tweede deel.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 19, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Circulaire Internationale Rubber-tentoonstelling te Londen te houden van 24 Juni t/m 11 Juli 1911;

Bananas in the West Indies by H. C. Hendrickson.

Verslag opiumfabriek over 1909.

Versuche über die Verwendung von Kunstdünger in der Kultur des Kaffees von Gerhard Helmrich.

Hoe het thans staat met den assistent en de veiligheid aan de Oostkust van Sumatra, door Hanegraaff, oud-assistent.

Overzicht der voorloopige resultaten van den arbeid door het landbouwbureau van het Kali-Syndicaat gedurende de jaren 1906—1909.

Koloniaal Verslag 1910.

Credietgids voor Nederland.

13e Jaarverslag van de Vereeniging tot bevordering van Christelijk leven, gevestigd te Magelang.

Een adat-wetboekje voor heel Indië, door Mr. C. van Vollenhoven.

Koloniaal Staatkundige vlugschriften, door M. v. Geuns.

Eenige opmerkingen naar aanleiding van de voorstellen tot reorganisatie van den civiel geneeskundigen dienst in Nederl. Oost-Indië, door H. J. A. Apituley, R. Tumbelaka, H. F. Lumentut, Radjiman, R. M. Brenthel, Moh. Salih, Ph. Laoh en dr. Abdul Rivai.

In memoriam Melchior Treub, met blanco kaarten tot deelname aan de voorgenomen Treub-hulde.

Spoor- en Tramwegen op Java, met kaarten.

Wilcko nieuws, maandblad gewijd aan industrie, cultuur, mijnwezen en techniek.

Vragen en mededeelingen op het gebied der Geschiedenis, Taal- en Letterkunde.

Negen-en-veertigste algemeen jaarlijksch verslag van de hoofdcommissie der Jongens-weezen-inrichting te Soerabaja.

1e aflevering van Neêrlandsch-Indië, land en volk, met een voorwoord van J. B. van Heutsz.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

MEDEDEELINGEN.

Vereeniging „Moederland en Koloniën".

De Vergadering in *„Pulchri Studio", Lange Voorhout 15, Den Haag*, waarin de heer Mr. C. TH. VAN DEVENTER zal spreken over: **Een en ander over onze Koloniale Tentoonstelling te Brussel**, welke eerst was bepaald op den 6en Januari, is **uitgesteld** tot **Vrijdag 13 Januari 1911**, 's avonds **8 uur**.

Namens het Bestuur:
G. NYPELS, Secr.,
Willem de Zwijgerlaan 5.

Het bestuur hoopt, dat vele leden gebruik zullen maken van hun recht tot het introduceeren van dames en heeren.

Het is niet noodig hiertoe vooraf een aanvraag te doen.

Voor de Nederl. Afd. der Ned.-Ind. Mij. van Nijverheid en Landbouw zal de heer J. E. JASPER op Vrijdag 13 Januari 1911, een voordracht met lichtbeelden houden over:

De Inl. Weefkunst in Ned.-Indië.

De Vereeniging „Oost en West" telt o.m.:

Een Informatie-Bureau van het Hoofdbestuur,

(Secretaris J. L. van Gennep),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, Iste verdieping.**

Doel: Aan hen, die zich voor staats- en particuliere betrekkingen wenschen te bekwamen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden zich voor het verkrijgen van werkkrachten aan te melden.

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.

Doel: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en vruchtbaar mogelijk te maken.

Secretaris E. van Assen, dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 9-12 uur te spreken ten Kantore Heulstraat 17, 2e verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Doel: Het geven van inlichtingen omtrent opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting, enz.

Bureau Laan van Meerdervoort 195, van 10—12 en 2—4 uur.

Secretaris de heer G. C. A. de Witt, wonende Reinkenstraat 6, tot wien men zich ook kan wenden om hulp voor werkzoekenden.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 2 December 1910. No. 96.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: één jaar verlof aan den kantoorchef H. H. Jansens en 2 jaar aan den opz. Tj. Bijkerk.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerken J. Abegg en mej. J. H. S. Mouthaan.

Benoemd: tot 1en commies bij het Dep. v. B.O.W. H. R. Doeve; tot commies te Pontianak D. J. Apon.

Gesteld: ter beschikking van den President van den R. v. J. te Makassar Mr. Ch. F. P. Bodemeijer.

Ontslagen: eervol de assistent-wedono van Karangawen Raden Soedjono Koesoemo.

Benoemd: tot patih voor de districten van Tjilegon

enz. Raden Djojo Atmodjo; tot translateur voor de Engelsche taal te Soerabaja J. J. A. Bolkestein; tot 1en klerk J. W. Hemler.

Overgeplaatst: naar Bondowoso de onderw. 1e kl. Th. J. A. Hilgers; naar Semarang de idem H. J. Bessem.

Benoemd: tot opzichter B. O. W., Ch. H. W. Burgemeester te Tjimanoek.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de off. van gezondh. 1e kl. Dr. J. J. Kunst.

Overgeplaatst: bij den generalen staf de kapitein der inf. G. van Ginkel; naar Moeara Tebo de 1e luit. J. H. Enter; naar Palembang de id. A. Tissot van Patot; naar Djambi de 2e luit, J. H. Fuchter; naar Moeara Tebo de id. A. de Dieu Stierling; naar Long Ram de 1e luit. R. W. Roelants en de 2e id. K. M. H. Karsen; naar Bandjermasin de 2e luit. W. A. van der Gant; naar Kendarie de eerste luit. F. Treffers; naar Palopo de idem A. R. N. Veenstra; naar Makassar de onderluit. J. B. de Kort; naar Timor-Koepang de 1e luit. H. L. M. Dommers; naar Lahat de 2e luit. J. R. Jochem; naar Leubo de 1e luit. Jhr. A. D. Laman Trip; naar Kroeëng Beuka de id. J. van Arkel; naar Koeta-Radja de 2e luit. J. van Ardenne; naar Panton Mamoet de onderluit. A. Wunderink; naar Loeëng Poetoe de 2e luit. J. M. J. van Andel.

Verleend: één jaar verlof aan den onderhavenmeester J. W. Tissot van Patot.

Uit de Javasche Courant van 6 December 1910. No. 97.

Civiel Departement.

Verleend: één jaar verlof aan den ingenieur E. J. Bergmans en aan den ambtenaar der in- en uitvoerrechten E. M. O. Schneider.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies te Menado W. Toorop.

Benoemd: tot tijd. inspecteur van het gevangeniswezen H. A. C. M. Hueber; tot voorzitter van den landraad te Djombang Mr. A. Louis; van de landraden te Poerwokerto en Poerbolinggo Mr. B. W. C. Dwars.

Belast: met de waarneming der betrekking van voorzitter der landraden te Madioen en Ponorogo Mr. J. G. Geerlings; te Kraksaän Mr. A. E. Schouten.

Benoemd: tot 1en klerk bij het Dep. v. Justitie A. G. J. Kollmann.

Ontheven: eervol van de betrekking van civiel gezaghebber D. B. W. van Ardenne.

Geplaatst: in de residentie Tapanoeli de controleur K. C. van Haastert; in Benkoelen L. F. W. Reyckers.

Herbenoemd: tot ambtenaar 2e kl. der in- en uitvoerrechten F. L. Pannekoek; tot id. 4e kl. W. F. van Campen, beiden te Batavia.

Militair Departement.

Gesteld: op verzoek op non-activiteit de 1e luit. der inf. S. C. Th. van der Paardt.

Geplaatst: te Soerabaja de 2e luit. der art. C. M. A. Stoutjesdijk; te Batavia de id. Ch. Hoogkamer.

Overgeplaatst: naar Tjimahi de 1e luit. der genie J. H. W. Immink; naar Bandoeng de idem W. F. van Vliet.

Geplaatst: te Tjimahi de off. v. gezondh. J. F. Schouw; te Semarang de id. C. Kroon.

Overgeplaatst: naar Soerabaja de off. v. gezondh. Dr. C. E. J. Heberlein en K. W. van der Goes Hillebrand; naar Wahaai de id. Mas Boenjamin; naar Magelang de id. S. L. Brug.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Kawi". Gezagvoerder G. de Boer. Van Batavia 8 December 1910, — te Marseille 31 December 1910.

Naar Padang vertrokken:

Mevr. B. A. Dijkman en k; G. A. Fokker; Gerritzen; K. A. v. d. Hoek; R. J. van Lier; L. H du Perron; Mevrouw Reineke van Stuwe; W. P. E. Roeder; Steenman; Mej. J. van Slooten; Mej. A. M. Ch. van Slooten; Tjaden; L. Ziedel.

Naar Europa vertrokken:

A. Bijsterveld; T. Bouwe; D. M. ten Berge; A. J. L. de Boer; G. Bovenkerk; J. G. Blom; H. F. Clarkson; G. E. J. Caspersz; J. F. Cherry; J. B. Carlee; C. B. Eenhoven; P. J. Fieret; Ch. N. de Groen M. Gottner; H. Grinwis; J. F. Giere; J. H. Hermans; H. Hilgen; J. C. Joekes; A. de Jongh; T. Kraaijenbrink; A. J. W. Kampman; Th. H. Koehorst; J. Korving; C. N. A. Loos; J. C. v.d. Meijden en echtg.; J. v. d. Meulen; C. C. Mullaert; H. Petersen; J. v. d. Ploeg; P. Rijk; E. M. de Raad; J. P. Sollewijn Gelpe, echtg. en 3 k; M. W. Schaap; J. Tuin; J. J. W. Vogel; J. Verhoog; H. B. Wenting; J. Wingelaar; benevens H.M. Onderofficieren, troepen en schepelingen.

Van Padang:

P. E. Hoeke Moolenburgh, echtg. en k; Mej. Merens; benevens H.M. troepen.

Passagierslijst van het s.s. „Ophir". Gezagvoerder H. M. L. Oudendijk. Van Rotterdam naar N.-I.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept:

E. J. F. Linssen; W. van Leewen; Mevr. C. M. Kamps—Quanjel; F. L. Rambonnet; Mevr. G. M. J. de Bruijn—Stam; W. A. van Laer; Mevr. M. S. van der Veen, en 2 k; A. Michielsen, met echtg. en 4 k; J. Hoogeveen; A. Verwède; J. W. Saelman en echtg.; Colerus; W. K. R. O. L. de Thours en 2 zoons; G. Duiker; C. Ziegenhardt; Koster; benevens een detachement suppletietroepen.

Te Southampton schepen zich in n. Lissabon:

J. Duff; J. A. Young.

Te Marseille zullen zich inschepen:

J. Rijksen, met echtg. en 2 k; Mevr. C. Poulus Carp en d; E. Ch. A. Spier; J. A. van Dijk van 't Velde; H. Hemken en echtg; H. Heetjans, met echtg. en 1 k; G. W. Koning Jr.; W. C. Hoogenstraaten; A. E. de Hoog; Mevrouw H. W. G. Overdijkink—Van der Kaaij; L. Schravesande; A. Eikelenboom; C. A. Petit, met echtg. en 1 k; J. E. Vetter, met echtg. en 1 k; F. C. Heijlman Jr. en echtg.; A. Rosenkranz; C. G. Blooker.

Naar Port-Said:

Mr. A. S. à S. Idzeida; Jaspar.

Te Port-Said zal zich inschepen:

Mr. C. C. Dekema.

ADVERTENTIËN.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 16.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Eene jonge dame voor vioollessen aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Onmiddellijk beschikbaar twee baboes voor de terugreis naar Indië.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Een Heer en eene Dame voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Een jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Eene dame om voor gezelschap mee op reis te gaan, spreekt de moderne talen; heeft veel gereisd.

Twee jonge Dames voor steun in de huishouding.

Twee geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Twee jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een geg. korp.-schrijver voor adm. betrekking.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 195** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 2. Donderdag 12 Januari 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Wat mag Indië van Nederland verwachten?

Rede uitgesproken op het XXXIe Nederlandsche Taal- en Letterkundig Congres te Maastricht, 30 Aug 1910, door C. R. Bakhuizen van den Brink.

II.

Op verren afstand staan wij van onze heldenfiguren der 16de en der 17de eeuw. Als wij anders denken, als wij edeler begrippen van menschelijkheid hebben verkregen, dan danken wij ook dat aan onze voorgangers, die ons vrij hebben gemaakt, verlost van den knellenden band der dwingelandij, het terrein hebben geëffend, waarop wij veilig de vruchten van onzen arbeid kunnen plukken, aan onze gedachten den vrijen loop kunnen geven, haar ongestraft uiten en zichtbaren vorm geven. Het besef daarvan moet er ons toe brengen, onze groote mannen te eeren, hunne grootsche daden, forsche karakters, edele deugden te prijzen, en hunne gebreken te beschouwen als het menschelijke — wilt ge? — het dierlijke, dat kleefde aan hunnen grooten geest. Maar die groote geest bracht vruchtbaar werk voort. En hoevelen uit onzen tijd hebben met het menschelijke — ik zal nu niet zeggen, het dierlijke — den grooten geest gemeen?

Wij aanvaarden de nalatenschap onzer voorvaderen, maar met de baten, ook zonder morren de lasten, met den plicht de schulden te voldoen. Welnu, onze voormannen hebben Indië voor ons veroverd. De bedoeling was niet een strijd tegen de Indiërs, maar handelsvoordeelen te behalen, bronnen te zoeken om daaruit te putten voor het onderhouden van den kostbaren, duren strijd voor onze onafhankelijkheid.

In het gejaagde en zenuwachtige tegenwoordig leven heeft het vaak den schijn alsof het einde der dagen genaderd is, en wij geroepen zijn, om in ons kort leven nog de volmaking te bereiken, — vergelende, dat hoe verder wij voortschrijden op 't gebied van het weten, hoe meer steilten wij afgraven, en afgronden sluiten, hoe meer de horizon zich van ons verwijdert, en wij immer sterker gaan gevoelen, dat het vele, dat wij meenen te weten, zoo weinig is, dat een Socrates tot het besluit moest komen: wat ik weet, is dat ik niets weet. Dat moet een ieder, die zich geroepen voelt, de menschheid vooruit te brengen, nopen tot bescheidenheid over eigen oordeel, eigen kennis. Wie nu het egoïstisch streven veroordeelt van de Oost-Indische Compagnie, en de incarnatie van deze in mannen als Coen en anderen, die na hem gekomen zijn en de koloniën beschouwden uitsluitend voor het geldelijk voordeel der participanten in de Compagnie en tot bevordering van de welvaart van het moederland, ziet voorbij, dat die cultuur noodzakelijk was voor den groei, voor den opbloei, voor de vruchten, die wij thans plukken en uitdeelen. Toen in het lichaam der Compagnie bij haren weelderigen groei meer en meer de sappen van het bederf zich openbaarden, en zij, besloten in de enge ruimte van haren gedachtenkring, geen deel had in het nieuwe, frissche leven, dat daarbuiten opborrelde en aanwoei, volgde haar ondergang.

Haar eigen geldelijk voordeel was haar voornaamste, zoo niet haar eenig streven. Daarvoor bestreed en verdreef zij hare concurrenten, daarvoor sloot zij contracten met de Inlandsche vorsten, vorderde zij van de Inlandsche hoofden contingenten of vaste leverantiën. Hoe de hoofden die bijeenbrachten, welke druk daarvoor op de bevolking werd gelegd, daarom bekommerde zij zich niet. De Compagnie kon zich te dien opzichte misschien eenigermate verontschuldigen daarmede, dat wat de Inlander haar door tusschenkomst zijner hoofden opbracht of tegen den vastgestelden prijs leveren moest, niet zoozeer den Inlander in zijn bezit verkorte, doch meer in mindering kwam van hetgeen de hoofden anders zich zelven toerekenden. Hoe het zij, de nieuwere denkwijzen, welke in Europa wortel geschoten hadden en de gelijkwaardigheid van den mensch tot stelsel verhieven, zouden ook in het Oosten hun invloed doen gelden. Het zou niet langer een zeldzaam bewijs van een hoogstaanden geest, van een edel gemoed zijn, wanneer men sprak als de dichter van „Hofwyck":

„'t Is swart volck, maar dat swart is vell-diep,
en van binnen
Maeck ick ze mijns gelijck; dienstbaer, in blancke
zinnen."

Dirk van Hogendorp, de broeder van Gijsbert Karel — den man van 1813 —, bezield door den modernen geest, was warm voorstander van den vrijen handel, en ijveraar tegen de slavernij. In geschrift en daad bond hij den strijd aan tegen den uitsluitingsgeest en het wanbeheer van de O.-I. Compagnie. Hij wees op het lot, waaraan de Javaan door de willekeur en de hardheid zijner regenten onderworpen was, welke laatsten als het ware de vrije beschikking hadden over zijn lijf en goed, zóó dat hij zelfs in een gunstigeren toestand geraakte, wanneer zijne desa door den regent aan een Chinees werd verhuurd. De ondergang der Compagnie en de overneming harer bezittingen door den staat zouden, meende v. H., strekken „tot voordeel van den staat als tot welzijn der Javanen en tot bevordering van hunne beschaving en zedelijk karakter". „In 't begin," zoo schreef hij in een memorie van 2 Juli 1796, „zal dit heilzame werk wel eenige zwarigheden ontmoeten; dan de zuivere beginselen van rechtvaardigheid en menschlievendheid, die, wat men ook zeggen moge, de ware grondslagen van goede staatkunde zijn, zullen weldra die wolkjes doen verdwijnen en het licht der Rede ook onder de Javanen doen schijnen, die welhaast niet alleen onze medemenschen, maar ook onze medeburgers zullen kunnen genoemd worden." Als men in dezelfde memorie leest: „Waarom ik ook bij gevolgtrekking concludeere, dat het tegenwoordige systema van Regeering over onze O.-I. bezittingen, en vooral over het eiland Java is een systema van gewettigden en georganiseerden roof, plunder en onrechtvaardigheid; en de daden door onze ambtenaren aldaar uitgeoefend eene aaneenschakeling van diefstallen en geweldenarijen kunnen beschouwd, en dus ook niet als zoodanig gestraft worden," komt dan niet in de gedachte de schelle kreet, die Multatuli een eeuw later deed hooren: „er ligt een roofstaat aan de zee, tusschen Oostfriesland en de Schelde"?

Het zou de moeite loonen, eene vergelijkende beschouwing te geven tusschen Dirk van Hogendorp en Douwes Dekker-Multatuli. Beiden hebben zich opgeworpen als verdedigers van de rechten van den Javaan tegen de onderdrukking door zijne hoofden, beiden ontevreden over de uitwerking hunner woorden bij de Regeering, beiden door hun ongewoon karakter en vrijmoedig optreden zich misplaatst gevoelend in de omgeving hunner dagen, beiden op nagenoeg gelijken leeftijd met teleurgestelde verwachting in ballingschap en armoede gestorven. Zulk eene beschouwing zou tevens de gelegenheid kunnen geven tot een grondige studie van den mensch en ambtenaar Douwes Dekker nevens den denker en dichter Multatuli, een studie, welke niet mag uitblijven sedert de Multatuli-huldiging tot zooveel wijd uiteenloopende beoordeelingen aanleiding gegeven heeft.

Dirk van Hogendorp heeft de voldoening gehad, zich benoemd te zien in de Commissie, die het Staatsbewind had te dienen van consideratiën en advies „omtrent den voet en de wijze waarop de Handel op 's Lands Bezittingen in de Oost-Indiën zoude behooren gedreven en die Bezittingen bestuurd te worden, in dier voege, dat aan dezelve de hoogst mogelijke trap van welvaart, aan den Koophandel der Republiek het meeste nut, en aan 's Lands Financiën het meeste voordeel worde aangebragt." In het rapport, waarbij het door de Staatscommissie ontworpen charter werd aangeboden, bleek iets van zijne denkbeelden te hebben post gevat, o. a. de verbetering van het lot van den Inlander. Echter als grondregel bleef nog gelden: „de koloniën bestaan voor het moederland, en niet het moederland voor de koloniën". 27 September 1804 werd dienovereenkomstig het charter voor de Aziatische bezittingen vastgesteld. Doch dra volgde de Fransche en daarna de Engelsche overheersching. En toen de O.-I. bezittingen weder in het bezit van de Hollanders waren gesteld, beleefde men in Nederland een tijd van groote financieele moeilijkheden, die de in beginsel aangenomen ruimere begrippen omtrent het beheer der Koloniën voor de toepassing ernstig in den weg stonden. De batig-slot-politiek met het cultuurstelsel verplichtte den hoofden en ambtenaren, door de bevolking ten bate van de schatkist van Nederland zooveel mogelijk te doen opbrengen.

Art. 56 van het Charter van 1804 hield de volgende bepaling in: „De meest geschikte middelen zullen, met overleg van de Inlandsche Regenten, worden beraamd en in het werk gesteld, om in het Gebied van de Bataafsche Republiek in Oost Indiën het lot van den gemeenen Inlander te verbeteren en te verzekeren, alle onregelmatige en willekeurige Belastingen af te schaffen, en den Landbouw, zooveel mogelijk, aan te moedigen en uit te breiden; de In-

landsche Wetten, Zeden en Gewoonten zullen bewaard blijven; als gronden van de verbeteringen, waar voor het Inwendig Bestuur van het Eiland Java vatbaar kan worden geoorloofd, kunnen niet in aanmerking komen, de beginselen van Eigendom van Grond, onder de gemeene Javanen, en de afschaffing van alle Heeren-diensten".

In het eerste regeerings-reglement na de bevrijding van Nederland, dat van 1818, luidt het overeenkomstig artikel: „De Inlandsche bevolking geniet de bijzondere bescherming van de Regeering. Alle geldafpersingen, knevelarijen en willekeurige beschikkingen, over der Inlanderen personen, goederen en arbeid, zijn ongeoorloofd; alle Europeesche en Inlandsche ambtenaren, hoofden of grooten, moeten zich daarvan onthouden, of zij zullen strengelijk worden gestraft.

De plaatselijke regeringen en bijzonderlijk de Residenten, zijn verpligt daartegen uit zich zelve te waken, en aan de Inlanders de gelegenheid te geven, om vrijelijk hunne klagten in te brengen."

En in art. 55 van het nu in werking zijnde reglement: „De bescherming der Inlandsche bevolking tegen willekeur, van wien ook, is een der gewigtigste pligten van den Gouverneur-Generaal.

Hij zorgt, dat de besturende ambtenaren de daaromtrent bestaande of nader uit te vaardigen verordeningen stiptelijk nakomen, en dat den Inlanders overal gelegenheid gegeven worden om vrijelijk klagten in te leveren."

Dat artikel is eerst goed tot recht gekomen na de drooglooping der batige sloten. De stelregel: de koloniën zijn er voor het moederland, wanneer die nog gelden moge, heeft zijne groote waarde verloren. Er is een keerpunt gekomen in onze denkbeelden omtrent Indië en den Inlander. Dat het moederland er ook is voor de koloniën is de stelregel, die ingang heeft gevonden bij de voorstanders van wat men noemt de ethische richting op koloniaal gebied. Zooals het echter gaat bij de ontwaking van nieuwe gedachten, die men propageeren wil, gaan de ijveraars onbezadigd te werk, willen zij zich al dadelijk bewegen door de wolken hunner idealen, terwijl zij vergeten, dat zij met de voeten op de aarde blijven staan. Hoe zorgvuldig onderzoeken de zich noemende vrienden van den Inlander wat hem gebreekt, wat hij behoeft om huns gelijke te worden. Prat op eigen voortreffelijkheid willen zij alle menschen aan zich gelijk hebben. Daarom moet in Indië alles op Europeeschen voet geschoeid worden, de nijverheid, de landbouw, de politie, het onderwijs in het algemeen moet Europeesch d. i. Nederlandsch zijn. — Een vereeniging heeft zich gevormd om voor Indië een hoogeschool te verkrijgen, voordat reeds in eenigszins redelijke mate, en nog wel op Java en Madoera alleen, voldaan is aan de behoeften aan primair onderwijs, het volks-, het lager-, het middelbaar onderwijs, en zonder te berekenen wat in de toekomst het lot zal zijn van de studenten van zulk een hoogeschool, die — door ijdelheid gedreven, en aangespoord door welmeenende, maar weekhartige en daardoor gevaarlijke vrienden, een eervolle plaats hopen te gaan innemen in een op Europeesch stramien geborduurde Inlandsche maatschappij, maar eindigen — wij hebben daarvoor in Britsch-Indië zulk een sprekend, waarschuwend voorbeeld — met vijandig te staan tegenover die vrienden, door wie zij zich misleid, bedrogen gevoelen omdat de banen, die tot hunnen welstand hadden moeten voeren, niet vooraf behoorlijk geëffend zijn geworden, zich te gevoelen als verstootenen, als verworpelingen in de maatschappij, in armoede en ellende rondzwerven met hunne academische geleerdheid, niet begrepen door hun volk, en door hunne zich opgeworpen hebbende beschermers, niet voldoende overeenkomstig hunne eigen schatting gewaardeerd. Hier ontmoeten wij als mede-stander het oud-Kamerlid, Mr. v. Deventer, in zijn Gids-artikel van Maart 1910 protesteerende tegen de voorbarige oprichting in Indië van een of meer universiteiten ter voorziening in de behoefte aldaar aan hooger onderwijs, terwijl hij aanbeveelt de openstelling van de mogelijkheid voor de Indische jeugd om, van goeden aanleg zijnde, zich in Nederland te vormen en voor te bereiden tot de zelfstandige beoefening der wetenschappen en tot het bekleeden van maatschappelijke betrekkingen, waarvoor een wetenschappelijke opleiding vereischt wordt. Mr. van Deventer denkt zich een vereeniging, die deels uit eigen fondsen, deels uit subsidiën door de Regeering verstrekt, jaarlijks eenige jongelieden, door vroedemannen in Indië aangewezen, naar Nederland laat komen. Hij denkt zich, de bestuurders van die vereeniging vriendschappelijk en tactvol het oog houdend op haar voedsterlingen, die voedsterlingen zich ontwikkelend tot degelijke, karaktervolle mannen van wetenschap: juristen, medici, ingenieurs, litteratoren, theologen, natuurwetenschappelijke onderzoekers; hij denkt zich die daarna teruggekeerd in hun geboorteland bezield met erkentelijkheid jegens Nederland en met het heilig voornemen om hun volk te dienen. Intusschen worde het onderwijs in Indië zelf geleidelijk op hooger peil gevoerd, verband gelegd tusschen de in Indië reeds bestaande inrichtingen, als de hoogere burgerscholen, de landbouwschool, de school voor inlandsche artsen, de inlandsche industrieschool, en het hooger onderwijs in Nederland, totdat ten slotte een Nederlandsch-Indische universiteit zal zijn verrezen, *vrij op eigen bodem gegroeid*. Bij die beschouwingen sluit zich aan de rede, door Mr. v. Deventer den 26sten Mei 1910 in het Koloniaal Museum te Haarlem gehouden over de onderwijsbelangen in Indië.

Wel zijn in het hoofdbestuur der Indische Universiteitsvereeniging gekozen twee Inlandsche ambtenaren, en een Chinees, de voorzitter der vereeniging Tiong Hoa Hwe Koan te Batavia, maar toch, ik kan de gedachte niet van mij zetten, dat bij de hoofdleiders dier beweging — tegen beter willen en weten in — minder het belang van den Inlander ten grondslag ligt, dan het eigen belang van het betrekkelijk klein getal Europeanen.

Die gedachte heeft mij ook altijd geplaagd bij kennisneming van de aanschrijvingen der gezaghebbenden in Indië aan hunne ambtenaren om zich met de Inlandsche ambtenaren en hoofden zooveel als mogelijk in het Nederlandsch te onderhouden. Die wensch ziet men, en dat is het wat de oorsprong verdacht maakt, het krachtigst uitspreken — begrijpelijk — door personen, die de taal van den Inlander niet of te weinig kennen, en den last om zelven een hun vreemde taal aan te leeren, afwentelen op den Inlander. Er ligt voor den Europeeschen ambtenaar het gevaar in, om minder werk te maken van de taal van het volk, waardoor de toenadering tot de lagere, de nijvere klassen der Inlandsche maatschappij moeilijker zal worden, het inlandsche karakter door hen minder zal worden begrepen, zij de behoeften van den Inlander niet anders zullen leeren kennen dan, meer nog dan tegenwoordig, door de oogen der Inlandsche hoofden en ambtenaren.

Naast de bedoelde voor een gezonde opleving der maatschappij schadelijke egoïstische drijfveeren werkt aan de verheffing van den Inlander de hartstochtelijkheid van dweepzieke ijveraars, die in één dag voor Indië zouden willen bewerkstelligen, waarvoor Europa eeuwen van voorbereiding heeft gehad, — die den Inlander willen onttrekken aan zijne eenvoudige gewoonten, tot bevordering van zijne nijverheid hem de ingewikkelde Europeesche werktuigen opdringen ter vervanging van zijne primitieve instrumenten, welke hij zoo handig en vlug hanteert, waarmede hij, schier onbewust, producten vervaardigt, welke door hunne oorspronkelijkheid, doeltreffendheid en natuurlijke schoonheidsvormen de bewondering gaande maken van de deskundigen in Europa. Busken Huët gaf indertijd een voortreffelijke vertaling van Molière's „Le médecin malgre-lui" onder den titel van *De gedwongen dokter*. In denzelfden zin zou men den Inlander onder de behandeling dier ijveraars kunnen noemen: *de gedwongen patiënt*; en wij meenen de verzuchting te hooren van den *gedwongen lijder*, die vol levenskracht zijnde door zijne doktoren wordt verklaard aan inzinking onderhevig te zijn —: *wijs af die doktoren, voer me terug in de opene, levendige, blije natuur!*

(Wordt vervolgd.)

Uit de O.-I. Mail.

De Bataviasche bladen der jongste mail melden, dat, hoewel de Westmoesson was aangebroken, de echte Westmoessonregels nog schaarsch waren omstreeks half December j.l. Van elders lezen wij echter van **bandjir's**, o.a. in het Buitenzorgsche door de Tjidani en de Tjiliwong. Ook schreef men uit het Loemadjansche aan het Soer. Hblad:

„Door een geweldigen bandjir is de brug over de Moedjoe weder, dus voor de 6e maal sedert 30 Augustus 1909, weggeslagen.

De waterstaatsambtenaar en de assistent-resident zijn er terstond heen gegaan om maatregelen te nemen.

Ook de onvoltooide brug over de Doekoeh op Oemboel werd door het water beschadigd."

En de correspondent van De Locomotief meldde uit Solo:

„Niet alleen de onderneming Djogonalan, ook de grensonderneming Prambanan heeft veel geleden door de zand-bandjirs van de Merapi. Drie mooie permanente bruggen van Djogonalan zijn weggeslagen. Ook stevige boomen zijn ontworteld en meegevoerd. Op den grooten weg tusschen Klaten en Djokja bij de sf. Gondangwinangon werd een brug gedeeltelijk vernield. Twee groote boomen lagen voor de pijlers, terwijl de houten landhoofden gedeeltelijk zijn weggeslagen.

Gelukkig is de passage maar even gestremd geweest, daar de architect van den soenan te Solo de brug zooveel doenlijk liet herstellen. En waar velen niet op gerekend hadden, de Konklangan bleef gespaard.

De Worro-werken zijn voor een groot deel beschadigd, dijken sloegen weg en de kampongs vullen zich met zand en steenen. Reeds den 8en waren er een drieduizend man van de ondernemingen aan het werk om de schade waar het kon te herstellen.

De ramp is voor de geteisterde streken inderdaad zeer groot."

Onrust in Celebes? Onder dezen titel meldt het Soer. Hblad:

„Verschillende door ons ontvangen berichten, duiden er op, dat er in een aanzienlijk deel van W.-Celebes onrust heerscht. Een breede kuststrook, die nabij de Golf van Mandar begint en Noordwaarts loopt tot bij Kaloekoe, schijnt besmet te zijn, tot vrij ver landwaarts in. Landschapshoofden, die zich tot nu toe overal waagden, is de vrees om het hart geslagen; een Europeesche landbouwonderneming in Mandar is door het personeel in den steek gelaten.

De oorzaken van de broeiïng dateeren volgens een berichtgever niet van den laatsten tijd."

De Javabode van 15 December j.l. merkt echter op:

„Aan het bureau voor de Buitenbezittingen wist men van dit alles niets. Geenerlei ongunstig bericht omtrent den toestand in dit deel van Celebes was ingekomen.

Men kan dus veilig aannemen, dat de berichtgevers van het Soer. Hblad, minstens genomen, sterk overdreven hebben."

De Bataviasche Gemeenteleening. — Aan deze gewichtige zaak wijdt De Javabode een hoofdartikel onder het opschrift „Op breedere basis", o.m. zeggende:

„Wij hebben onze eerste groote geldleening, d.w.z. eerste gemeentelijke obligatie-leening gesloten — alleen de goedkeuring der regeering ontbreekt nog, maar zal stellig volgen — er is crediet geschapen voor de Indische gemeenten. Wel zijn vroeger door andere gemeenten kleine leeningen gesloten, meestal hypothecaire, en wel werd in sommige gemeenteraden tot leenen besloten; Batavia is echter de eerste, die een leening „aan de markt" brengt.

Niet het feit als zoodanig, dat Batavia binnenkort de beschikking zal hebben over ƒ 700.000, hoe aangenaam dat feit ook stemt, is van zoo groot belang. Maar wel het feit, dat de Indische gemeenten voortaan weten, hoe, wanneer het rijkssubsidie niet voldoende kan worden geacht voor 't uitvoeren van werken, voor het verwezenlijken van desiderata, zij de benoodigde gelden zullen kunnen verkrijgen.

De eerste stap op den weg naar financiëele onafhankelijkheid — een lange weg en een moeilijke — is gezet door de gemeente zelve, zonder dat het gouvernement daartoe de noodige voorbereidingen had getroffen, en dat het Indië's hoofdstad is geweest, die dit mooie voorbeeld gaf, doet ons, gelijk wij reeds zeiden, genoegen.

Voor een groot deel is dat te danken aan het lid van onzen gemeenteraad, den heer mr. dr. H. Zaalberg, en gaarne sluiten wij ons aan bij de woorden van hulde, door den raadsvoorzitter tot hem gericht. De voorbereiding en uitwerking van het leeningsplan heeft heel veel zorg en arbeid vereischt en het is de heer Zaalberg geweest, die in dien arbeid het leeuwendeel had.

Tevens blijkt heden nog eens, hoe onvoldoende ons gemeentebestuur feitelijk is ingericht. De heer Zaalberg heeft dit alles moeten doen naast zijn gewonen arbeid en de gevolgen zijn niet uitgebleven: om gezondheidsredenen ziet hij zich genoodzaakt als lid der financiëele commissie te bedanken, genoodzaakt zich niet meer zóó met de gemeentezaken in te laten. In een Nederlandsche gemeente zou het de wethouder van financiën zijn geweest, die de plannen had uitgewerkt; hier een raadslid, dat zich tengevolge daarvan overwerkte.

. . . .

Niet alleen de leden van den raad, maar alle ontwikkelde Batavianen zullen nu hun houding van lustelooze onverschilligheid moeten laten varen. De inwoners krijgen thans het recht van den raad te gaan eischen, dat er inderdaad veel en degelijk worde gewerkt voor de gemeente. En, daarbij, het zal nu gaan om hun geld. Leeningen sluiten is heel mooi, maar van die leeningen moeten rente en aflossingen betaald. Niet altijd zullen de leeningen worden gesloten ten behoeve van zaken, die winstgevend zijn, uit welker opbrengst die rente en aflossingen zullen betaald kunnen worden. Het woord „belasting" zal steeds dreigender gaan klinken.

Belangstelling in de gemeente-zaken wordt van nu af niet meer gevraagd, zij wordt geëischt. Van de raadsleden zoowel als van de inwoners.

En niet alleen te Batavia, maar ook elders. De gemeenteraden in geheel Indië zullen rekening hebben te houden met wat hier te Batavia is geschied. En overal zal nu voort gearbeid moeten worden op breedere basis."

Aldus besluit het blad.

De Ombilin-steenkolenmijnen. — De heeren Fokker, Casperz en Van Lier, vertoefden veertien dagen te Batavia, om met 't departement der gouvernementsbedrijven besprekingen te houden over de exploitatie der Ombilin-steenkolenmijnen.

Deze besprekingen betroffen in hoofdzaak de uitbreiding der productie. In de jongste jaren werd zij telkens verhoogd en dit jaar bedroeg zij 400.000 ton. Het volgend jaar zal zij 450.000 ton bedragen.

De vraag naar het zwarte product wordt steeds grooter en derhalve was overleg noodig om te komen tot een aanzienlijk grootere productie. In uitzicht is gesteld het openen van een tweeden mijn, waarvoor echter nog heel wat voorbereiding noodig zal zijn.

Waar dergelijke zaken in overweging komen, dient ook de vraag, hoe men de benoodigde arbeidskrachten zal bekomen, te worden beantwoord; merkt De Javabode op.

Men zal zich herinneren, dat indertijd de oprichting van electrische kranen voor de lading der kolenschepen te Padang in uitzicht werd gesteld. Men onderscheidde hier het voorzien der gewone mailschepen, het zoogenaamde bunkeren, van het laden der kolenschepen. De levering der electrische kranen zou geschieden ten behoeve der kolenschepen en men wilde haar opdragen aan een groote, Duitsche firma, een specialiteit voor dergelijke werktuigen.

Toen de firma haar ontwerp ingezonden had, bleek echter, dat hetgeen zij wilde leveren, voor Padang niet bruikbaar zou zijn. De heer Casperz nu, die vertrok en met de „Kawi" de reis naar Europa zal voortzetten, zal in zijn verloftijd nagaan, wat de Europeesche industrie in verband met de behoeften van Emmahaven kan leveren.

De electrische kranen zouden voornamelijk een besparing op de koelies geven, méér dan op den tijd der lading.

Vergemakkelijking voor inlanders om zich te bekwamen voor het klein ambten.-examen. Sedert het vorige jaar is op 54 Inlandsche eerste-klasse scholen op Java en Madoera het Nederlandsch als leervak en als voermiddel bij het onderwijs ingevoerd. De aan de aldus gereorganiseerde Inlandsche scholen geplaatste onderwijzers der derde klasse en hulponderwijzeressen van het Europeesch lager onderwijs kunnen bij eventueele bevordering tot onderwijzer(es) der 2e klasse bij die scholen geplaatst blijven, totdat ze 'n totalen diensttijd hebben van negen jaren, welke termijn echter in bijzondere gevallen eenigszins mag worden overschreden. Bedoelde reorganisatie was er voornamelijk op berekend leerlingen op te leiden voor de voorbereidende klassen der opleidingsscholen voor Inlandsche ambtenaren.

Zij voorziet niet in de behoefte van hen die, zonder een geheel Europeesche opleiding te begeeren, zich wenschen voor te bereiden voor de vervulling van de talrijke lagere betrekkingen in dienst van den lande en van particulieren, waarvoor het bezit van

het klein ambtenaarsdiploma verlangd wordt. Ter voorziening in deze behoefte, bestaat het voornemen om voorloopig op de vermelde scholen op de 17 gewestelijke hoofdplaatsen van Java en Madoera het leerplan zoodanig uit te breiden, dat die inrichtingen hare leerlingen met vrucht kunnen voorbereiden voor het klein-ambtenaarsexamen.

Daartoe zal aan die scholen een nieuwe jaarklas worden toegevoegd, waardoor het aantal klassen stijgt tot 7, terwijl het aantal Europeesche leerkrachten van twee tot drie zal moeten worden uitgebreid.

Het plan zal het volgend jaar ten uitvoer worden gelegd. De 7de klasse zal eerst daar geopend worden, waar zij leerlingen kan opnemen, die van het derde jaar af het leerplan met Nederlandsch hebben doorloopen. Men rekent er op, dat dit in 1911 met 12 scholen het geval zal zijn, waar de nieuwe klasse na afloop van de vasten zal kunnen worden geopend.

Teneinde ook in de Buitenbezittingen, inzonderheid op Sumatra, de gelegenheid tot het aanleeren van het Nederlandsch voor de bevolking te verruimen, zullen voorloopig te Padang, Fort de Kock en Benkoelen eerste-klasse scholen met voorbereiding tot het klein ambtenaarsexamen opgericht en de bestaande eerste klasse school te Palembang in dien zin gereorganiseerd worden.

Een welverdiende onderscheiding. — Als blijk van waardeering van de wijze, waarop hij zijne taak heeft vervuld als geleider der naar de Wereldtentoonstelling in dit jaar gezonden Inlandsche werklieden, is de zilveren ster voor trouw en verdienste toegekend aan den Djaksa bij den Landraad te Soemedang, Raden Brata di Widjaja.

Het marine-etablissement. Met het werk in het marine-etablissement is het in den laatsten tijd hollen of stilstaan, zegt het Soer. Hblad. In de koperslagerij en de gieterij is thans bijv. weer zoo weinig te doen, dat de werklieden reeds om één uur naar huis worden gezonden. Dan krijgen ze maar *f* 0.30 uitbetaald en anders op heele dagen *f* 0.50. Dat dergelijke maatregelen niet bevorderlijk zijn om vast personeel te houden, blijkt wel uit het feit, dat er dagelijks minder werklieden binnenkomen. Overal elders kunnen zij meer verdienen dan dertig cent.

Ook het Indo-Europeesch personeel klaagt en wel omdat het tegenwoordig zoo weinig kans heeft om vooruit te komen, daar voor de betrekkingen van meesterknecht, enz., bijna geregeld vakmenschen uit Nederland worden uitgezonden, die direct op *f* 150 's maands beginnen.

Een nuttig initiatief.

Naar De Locomotief verneemt, heeft een der Semarangsche stadsgeneesheeren, uitgenoodigd tot deelname aan de in den zomer van 1911 te Dresden te houden Internationale tentoonstelling voor hygiëne, een inzending voor deze tentoonstelling gereed, bestaande uit een miniatuur-afdeeling van het Semarangsche cholera-hospitaal, het hospitaal in speelgoedformaat. De bouwmeester is een Zwitsersche fuselier Landart, daar in garnizoen. Hij heeft er werkelijk een meesterstukje van weten te maken. Op een schaal van 1:50 heeft hij het cholera hospitaal tot in alle bijzonderheden nagebouwd. Alle paviljoentjes, hun inrichtingen, de verbrandingsoven, de badgelegenheden, de bijgebouwen, alles is tot in de kleinste bijzonderheden waar te nemen, en heel de gang van zaken bij de behandeling van de patiënten, van de opname tot hun ontslag uit 't hospitaal, is op het miniatuur duidelijk te demonstreeren. Zelfs de vervoermiddelen staan op het terrein.

De inzending geeft een zeer duidelijk denkbeeld van de wijze, waarop in een tropische stad de cholera-patiënten worden verpleegd. Dat is niet alleen belangwekkend voor een tentoonstelling als deze, maar het is ook voor Indië van belang, dat de goede en oordeelkundige zorgen, in tijden van epidemie betracht, van meer internationale bekendheid worden.

Ook de Indische regeering is tot deelname uitgenoodigd.

De Nederl.-Indische Kunstkring. In een op 10 Dec. j.l. gehouden algemeene vergadering van den Ned.-Indischen Kunstkring waren van de bestuursleden aanwezig mevr. Dinger—Van Polanen Petel en P. A. J. Moojen, terwijl de heer Mr. J. A. v. Dijk nog niet te Batavia is teruggekeerd. Er bestonden alzoo drie vacatures, voor welker aanvulling de vergadering belegd was. Gekozen werden daarin de heeren Max Fleischer, Ch. P. Schoemaker en Mr. C. A. Wiessing. De keuze van een voorzitter wenscht men slechts voorloopig te doen en onder die conditie verklaarde de heer Moojen, die gekozen werd, de benoeming te willen aanvaarden. Iets belangrijks werd verder ter vergadering niet behandeld. In de daaropvolgende bestuursvergadering werd de heer Van Ingen voor het penningmeesterschap aangewezen.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer op de Surinaamsche begrooting voor 1911, spraken enkele leden de meening uit, dat bij de benoeming van ambtenaren te veel het stelsel wordt gehuldigd, voor de hoogere betrekkingen aan volbloed Nederlanders de voorkeur te geven boven geboren Surinamers en dezen laatsten slechts voor inferieure ambten in aanmerking te doen komen.

„Dit nu is ons naar het hart gesproken", zegt De Suriname van 16 December in een artikel getiteld „Benoemingen", en dan volgt zij:

„Lezers van ons blad, zelfs occasioneele, weten

FEUILLETON.

Legende van de Kali Plaboekan en den Goenoeng Kloet. *)

Aan den voet van den Goenoeng Kloet, in de tegenwoordige residentie Kediri, woonde eenmaal 'n koning, Rodjo Soengoe geheeten. „Soengoe" beteekent horen en hij werd zoo genoemd, omdat hij op een menschelijk lichaam den kop van een stier droeg, voorzien van horens. Deze koning was bekend en beroemd om zijn groote dapperheid en zijn succes in den oorlog. Alle koningen verloren het in den strijd tegen hem, ook de koning van Kediri, en als belooning eischte Rodjo Soengoe de dochter van den Koning van Kediri tot vrouw.

Deze prinses droeg den naam van Sekar Tadji, omdat ze zoo schoon was als een bloem, en de schoonste vrouw in den omtrek. „Sekar" toch beteekent bloem, en „Tadji" eenige. Sekar Tadji weigerde Rodjo Soengoe te huwen, doch op aandringen van haar vader, die haar reeds aan hem had beloofd, gaf zij toe, vreezende de gevolgen van diens toorn. Evenwel stelde ze voorwaarden en sprak tot Soengoe:

— Ik zal uw vrouw worden, Rodjo Soengoe, mits ge een wensch van mij kunt vervullen. Ik zal in de rivier achter het paleis van mijn vader een koekoesan plaatsen en dien moet ge voor mij met goud vullen.

Rodjo Soengoe, die onmetelijk rijk was, was opgetogen over dezen wensch, waarvan de vervulling hem zoo gemakkelijk toescheen. Hij noodigde haar uit, een en ander ten spoedigste te doen geschieden. Zij vertrokken alzoo naar de kali en Sekar Tadji plaatste den koekoesan in het water, doch alvorens dit te doen, sneed ze de punt van den zak af, zoodat er onderaan een gat kwam en het dus onmogelijk zou zijn hem te vullen. Aan haar wensch zou de koning dan niet kunnen voldoen en zij zou daarom zijn vrouw niet behoeven te worden. De koekoesan werd zoodanig gesteld, dat het onderste gedeelte onder water kwam en de koning dus het gat niet bemerkte. Deze kali werd toen gedoopt en heet tot op heden toe nog Kali Plaboekan. „Plaboekan" is iets dat hol, met een gat is, en dus niet gevuld kan worden.

Rodjo Soengoe haastte zich, al het aanwezige goud uit zijn kraton aan te laten voeren. Met handenvol wierp hij het goud in den zak, maar alles verdween spoorloos in de diepte en de zak bleef ledig. Reeds was een groot gedeelte van het edele metaal verdwenen, toen er 'n wonder gebeurde. Rodjo Soengoe, zeer teleurgesteld, was op het punt in woede uit te barsten. Hij nam een groote hoeveelheid goud en wierp het met zoo'n smak in den zak, dat door den plotseling te grooten toevoer de opening verstopt raakte, het goud bleef liggen en de koekoesan in een oogenblik boordevol was. Verrukt en overtuigd van zijn overwinning, trad hij op de prinses toe. Sekar Tadji was de wanhoop ten prooi, toen ze begreep, dat ze haar woord moest gestand doen en den man trouwen. Toch was het haar onmogelijk een man te huwen, die een stierekop had in plaats van een menschenhoofd. Al zijn roem en rijkdom konden dat niet vergoeden, en zij, de schoonste vrouw uit het rijk! Ze zon op middelen, om dit noodlottig huwelijk te ontkomen, trachtte te vluchten, wat haar echter niet gelukte. Toen bedacht ze een list. Ze vervaardigde een poppenkop, die haar precies geleek, maakte er een lichaam aan en legde dit overdekt met een deken in het bed van Rodjo Soengoe. Zij zelf ging achter het bed zitten en begon te spreken. Deze dacht, dat zij werkelijk in 't

*) Verkort overgenomen uit het *Dames-Weekblad voor Indië.*

hoe wij zonder versagen onze stem verheffen tegen de achteruitstelling van hiergeborenen bij anderen. Niet zonder grond is dan ook de vrees van de leden aan het woord, dat een zekere ontstemming onder de Inlandsche bevolking aan dit feit niet vreemd is. Dat zij dit betreuren, daarvoor komt hun hulde toe.

Ontstemming, tengevolge van het passeeren van landskinderen, is niet iets specifiek Surinaamsch. De geschiedenis leert, dat overal waar dit — het passeeren — zich voordoet, gene — de ontstemming — waarneembaar is. Uiteraard is dit begrijpelijk.

In onze kolonie is er echter meer reden, tot dergelijke ontstemming, dan in den regel het geval is.

Het is meer gezegd: onze kolonie is een ambtenaarskolonie; het ambtenaarswezen en het ambtenarendom beheerschen het maatschappelijke leven.

Eene bestudeering van de kiezerslijst wijst dit al spoedig uit.

De groote meerderheid der intellectueelen behoort tot den ambtenaarsstand. Evenzoo is daaronder een aanzienlijk percentage van de koopkrachtigen.

Hieruit is te verklaren de vrij verbreide wrevel over het verbod van beslag op ambtenaarssalarissen pensioenen, enz.

En over het algemeen is aan deze bijzondere positie der ambtenaren toe te schrijven de groote belangstelling, welke de bevolking — het ontwikkelde gedeelte althans — heeft voor hetgeen in ambtelijke kringen gebeurt. Begrijpelijkerwijs gaat der Inlandsche bevolking het meest ter harte de positie van den Surinamer in 's lands dienst.

Desniettemin zou het mogelijk zijn, dat aan de Inlandsche bevolking de bekwaamheden ontbraken, welke vereischt zijn voor het bekleeden van andere dan inferieure betrekkingen. Ware dit het geval, dan zou men Bestuur en Regeering er een verwijt van kunnen maken dat zij deze bekwaamheden niet trachten aan te kweeken, van welke educatie de goede vruchten anders reeds moesten kunnen geplukt worden. Welke resultaten zijn in Indië in dat opzicht niet bereikt in een korte spanne tijds!

Maar deze veronderstelling, n.l. dat Surinamers die bekwaamheden zouden missen welke hen het bekleeden van hoogere betrekkingen waardig zouden maken, is onjuist.

Het groote getal van Surinamers, die zoowel in het Moederland als in deze en andere Nederlandsche koloniën een eervollen post hebben bekleed of nog bekleeden — weinige jaren geleden nog werd een, na de hoogste staatsambten vervuld te hebben, geroepen tot de vereerende positie van Raadsman der Kroon (Minister) — is voldoende tegenspraak voor een dergelijke bewering.

In de rijen der lagere ambtenaren zijn er ettelijken, wier bekwaamheid boven twijfel staat en van wie sommigen zelfs de reputatie hebben, de kurk te zijn waarop hun departement drijft.

En toch, slechts zelden ziet men een hunner naar voren gebracht. Maar al te dikwijls wordt 'n overzeesche stambroeder met mindere aanspraken, en zelfs geheel buiten het ambtelijke, bij het bezetten van eenigszins lucratieve posten boven hen voorgetrokken."

Aan het slot van het artikel, waarvan ook de verdere beschouwingen zeer de aandacht verdienen, geeft de schrijver in overweging, teneinde bij benoemingen pressie op den Gouverneur en intrigues te voorkomen, de zaak definitief te regelen, waartoe z. i. vereischt wordt:

1e. dat er een examen ingesteld worde voor verdere bevorderingen;

2e. dat de ambtenaren niet op bepaalde departementen benoemd worden, maar bij den algemeenen dienst, zooals reeds met Surnumerairs het geval is.

***

In verband met het bovenstaande wordt hier aangehaald de volgende opmerking van De West van 3 December aan het adres van De Surinamer, naar aanleiding van eene plaats gehad hebbende benoeming:

...... „Het blad (De Surinamer) verklaart verder het standpunt in te nemen, dat bij gelijke geschiktheid de landskinderen de voorkeur moeten hebben bij benoemingen. Wij gaan slechts in zooverre hierin mede, dat wij het laten uitkomen van personen ongewenscht achten, indien in de kolonie geschikte krachten te vinden zijn. Indien het echter geldt personen gevestigd in de kolonie, is het o. i. onbillijk de voorkeur te geven aan een bepaalde categorie. Het standpunt van De Surinamer zou tot de consequentie leiden, dat zoolang er nog één ingeborene van gelijke geschiktheid te vinden is, nooit een elders geborene zou mogen worden benoemd, ook al is hij veertig jaar in de kolonie gevestigd."

***

Het proces Killinger (vermoedelijk in Februari te behandelen) houdt de gemoederen in de kolonie in spanning. De West van 13 December noodigt belangstellenden in buiten- en binnenland, die de nummers der courant, waarin verslag wordt gedaan van het proces, wenschen te ontvangen, uit, tijdig naam en adres op te geven.

***

Per s.s. „Prins Willem IV" zijn in Suriname aangevoerd 317.500 Heveazaden van Ceylon. Ze zijn dadelijk na aankomst in de loodsen van den Kon. W. Ind. Maildienst opgeslagen, om onder de aanvragers te worden verdeeld.

Een zeer verblijdend bericht, maar het moet niet bij deze bestelling blijven. De Hevea heeft 'n toekomst in Suriname.

***

De bacoven-cultuur. De Surinaamsche bladen van 20 Dec. j.l., vermelden dat er na afzending van het telegram der Koloniale Staten (inhoudende verzoek een gunstige beslissing te willen bevorderen

---

lag, en toen hij haar stem hoorde, was hij volkomen overtuigd. Van blijdschap was hij in staat alles te doen, wat haar genoegen kon verschaffen en hij zeide haar dit. Sekar Tadji wist van deze gelegenheid te profiteeren en sprak:

— Rodjo Soengoe, ik heb nu gezien, dat ge werkelijk groote liefde voor mij koestert, anders zoudt ge om mijn bezit niet al uw kostbaar goud in de kali hebben geworpen. Vervul echter nog 'n enkelen wensch van mij, en ik beloof u, dat ik mijn leven lang een trouwe, volgzame gade voor u wezen zal. Al uw wenschen zal ik raden en ik zal u op uwe wenken bedienen, terwijl ik aan uwe voeten slapen zal.

De koning, verheerlijkt door zooveel onderdanigheid, antwoordde:

— Uw wil is mij een wet, spreekt slechts en ik zal doen, wat ge verlangt.

— Welaan, hernam de slimme prinses, ga dan heen en begin een grooten put te graven, van boven af te beginnen, in den Goenoeng Kloet. Ik kan u nader zeggen, wanneer hij diep genoeg zal zijn, maar in elk geval moet gij tot aan het water graven. Den put moet ge bekleeden met steenen uit de rivier, waarin uw goud ligt. Het water uit den put zal alleen tot uw gebruik worden aangewend, het andere water is niet rein genoeg voor u. Bovendien zal niemand anders dan ik alleen dat water voor u putten.

Rodjo Soengoe, die vreeselijk tegen dat reuzenwerk opzag, vertrok niettemin onmiddellijk en begon te graven. Hij gelastte zijn soldaten, steenen aan te dragen uit de Kali Plaboekan. Sekar Tadji stond boven aan den rand en zag naar het werk. Zij sprak hem voortdurend bemoedigend toe, maar toen hij bij het water kwam en hij haar vroeg of het nog niet genoeg was, antwoordde ze van neen. Al dieper en dieper groef Soengoe en zijn stem werd hoe langer hoe onduidelijker. Toen Soekar Tadji nog eenmaal tot hem riep en ze geen antwoord meer kreeg, was zij overtuigd, dat hij zoo diep was, dat hij haar niet meer verstaan kon. Toen beval zij haar soldaten, zoo spoedig mogelijk alle aangevoerde steenen in den put te werpen, alzoo den put te dempen en den koning te bedelven. Aan dit bevel werd gehoor gegeven en de bedrogen koning vond op deze wijze zijn dood.

Doch, alvorens Rodjo Soengoe stierf, begon de Kloet te werken en het water begon te koken. Een vreeselijk geluid, dat uren ver in den omtrek gehoord werd, steeg op uit de diepte. Het was de stem van Rodjo Soengoe, die sprak:

— Ja, Sekar Tadji, schoonste van alle vrouwen ter wereld, ik weet, dat gij mij dooden zult. Gij kunt er trotsch op zijn, dat gij den moedigsten en dappersten van alle koningen gedood hebt, nadat ge hem eerst tot uw slaaf had gemaakt, hem, die aan uw voeten geknield, aan al uw grillen gehoorzaamde. Ik ben tevreden met mijn lot, omdat gij het zijt, die mij doodt. Maar mijn geest zal zich wreken over het lichaam van den koning, den dappersten van allen, die overal overwinnaar bleef en gedood werd door de list eener vrouw. Nooit meer, van heden af, zal deze berg tot woonplaats van menschen kunnen strekken; mijn geest zal hem voortdurend in werking houden en mijn stem zal tot in eeuwen gehoord worden.

Sekar Tadji, hoewel eenigszins beangst, keerde met haar gevolg huiswaarts, zeer voldaan over het feit, dat deze afschuwelijke man althans haar echtgenoot niet was geworden.

Inderdaad — en dit wordt toegeschreven aan bovenstaande legende, waaraan de Javaan gelooft — is de Kloet onbewoonbaar voor menschen, door de aanhoudende vulkanische werking, het uitwerpen van steenen en ziedend water.

op het voorstel van den Gouverneur ter verleening van een nieuw crediet, tot voortzetting der bacoven-cultuur en verlof voor het aanbrengen van tusschencultuur), den 5en Dec. het dagelijksch bulletin van het telegraafkantoor het bericht in, dat op verzoek van den Minister van Koloniën de heeren J. T. Cremer (oud-Minister van Koloniën, President der Ned. Handelsmij.) J. van Vollenhoven (directeur van de Deli-mij.) F. A. F. C. Went en v. Romburg (hoogleeraren aan de Universiteit te Utrecht), een advies hadden uitgebracht over het al of niet voortzetten van de bacoven-cultuur.

Op het tijdstip der ontvangst van dit telegram was de inhoud van het advies nog onbekend. Zondag 18 December ontving de Gouverneur telegrafisch bericht, dat de Minister besloten had de Kamer voor te stellen, de bacovencultuur successievelijk te liquideeren en in plaats van het voor 1911 gevraagde crediet van acht ton, voor de liquidatie slechts vier ton aan te vragen. Verder gaf de Minister aan, dat Z. Ex. bereid zou zijn het Gouvernement afstand te laten doen van den rang van eersten hypotheekhouder op de plantages, werkende met Gouvernements-steun, ten bate van particulieren die eventueel verder gelden zouden willen voorschieten voor de cultuur.

Ten slotte verklaarde Z.Ex. nader te overwegen eventueele kwijtschelding van de schulden der ondernemingen aan het Gouvernement.

„Dit telegram viel als een onweerslag bij helderen hemel", schrijft de Suriname, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Hoewel het nog nooit vertoond is, sinds 't bestaan der Koloniale Staten, dat op Zondag vergadering is, werd toch voor denzelfden avond een bijeenkomst uitgeschreven, welke ook door den waarn. Admin. v. Fin. werd bijgewoond. Als resultaat dezer bijeenkomst werd een telegram naar de 2de Kamer verzonden, waarin aan dat Regeeringscollege, met verwijzing naar het voorafgegaan telegram aan den minister er op gewezen werd, dat liquidatie der bacoven-cultuur op het oogenblik een debacle zou veroorzaken, en verzocht een beslissing te willen nemen in den zin van het voorstel van den Gouverneur.

Intusschen had de landvoogd zijnerzijds na ontvangst van het telegram van den Minister 'n tegen depêche verstuurd, waarin met klem voor de belangen der kolonie in deze opgekomen werd.

Des namiddags om vijf uur had ten huize van den heer Da Costa (Voorz. Kol. Staten) op diens uitnoodiging een bijeenkomst van de pers plaats. Als resultaat dezer besprekingen werd het volgende telegram — geteekend door den redacteur van De Surinamer, Pater A. Verheggen) — aan de Tweede Kamer verzonden:

„De Surinaamsche pers in vergadering bijeen verzoekt dringend 2de Kamer (om) koloniaal debacle te voorkomen steun (te) verleenen (aan) voorstel gouverneur (tot) voortzetting bacovencultuur."

Andere machten in de kolonie deden (ook al het mogelijke den slag af te weren. De respectieve hoofden der R. C. en Hernhuttersche Zendingen, alsmede het hoofd der firma Kersten en Co., verzonden telegrammen in gelijken zin naar den Voorzitter der Tweede Kamer. Hetzelfde deden ook de Ver. voor den grooten Landbouw, de Commissie v. Advies inzake de bacoven-cultuur, de Kamer van Koophandel en Fabrieken, terwijl de Surinaamsche Bank en de K. W. I. Maildienst hunne respectieve directies in Nederland verzochten het hunne te willen bijdragen om de ramp te voorkomen. Ook enkele particulieren met invloedrijke relaties in 't Moederland deden op die betrekkingen een beroep per telegraaf.

In het volgend nummer zal het blad uiteenzetten welke de gevolgen zouden zijn van een beslissing in den zin van 's Ministers telegrafisch medegedeelde voorstel ter liquideering der bacovencultuur met Gouvernements steun.

NIEUW-GUINEA.

In een mededeeling over de werkzaamheden der Duitsch-Nederlandsche commissiën tot regeling der grenslijn in Nieuw-Guinea vinden wij in de Deutsche Kolonialzeitung van 31 December, een zin, die een miskenning bevat van hetgeen in het voorafgaande jaar door Nederlanders in Nieuw-Guinea volbracht is. Wij lezen: „In het westen der grenzen, dus op Nederl. gebied, werd een centraal Sneeuwgebergte gezien, dat waarschijnlijk identiek is met 't Sneeuwgebergte, dat de Nederlandsche expeditie van kapitein R. F. Herderschee in dit voorjaar tevergeefs heeft trachten te bereiken van de Mamberamo-rivier uit."

Naast de vermelding van den door ziekten afgebroken tocht onder Franssen Herderschee, had hier wel een plaats gevonden mogen worden voor een herinnering aan dien onder Lorentz en van Nouhuys, waarbij, in November 1909, de grens van de eeuwige sneeuw op Nieuw-Guinea wèl, en voor het eerst, overschreden is geworden.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De moeder in het inlandsche gezin. In de Pewarta Deli van 15 October 1910, no. 80, geeft zekere Djaroem Pedoman eene verklaring van het feit, dat in zekere gedeelten van Ned.-Indië de moeder in het Inlandsch gezin meer consideratie geniet dan de vader. Hij verklaart dit uit de geschiedenis en wijst er op, dat bij de vroegste bewoners van ons eilandenrijk in Oost-Azië het gebruik bestond, dat één vrouw met verschillende mannen leefde. Een huwelijk in den vorm, zoals men dat tegenwoordig kent, bestond toen nog niet.

Het vroegere leven geleek meer op een kuddeleven, zooals dat bij dieren wel wordt waargenomen.

Zulk een primitieven toestand, treft men echter nog wel degelijk aan in Azië en in Ned.-Indië,

1e. bij den stam der Sakeis op het schiereiland Malakka;

2e. bij de Loeboes in Zuid-Mandheling (residentie Tapanoeli, gouvernement van Sumatra's W.-kust);

3e. bij de kampongbewoners op het eiland Poggi of Pageh, ten Westen van Sumatra gelegen;

4e. bij den Dajakschen stam der Ots in Boven-Koetei (Midden-Borneo) *);

5e. bij de Sidin-Dajaks ter Westkust van Borneo; en

6e. op het eiland Pelina van de Banggaaija-groep.

Nog steeds is bij de vrouwen van die streken, het schaamtegevoel, zooals anderen dat kennen, weinig of niet ontwikkeld.

Er bestaat eene schriftelijke reisbeschrijving van Abdullah, waarin vermeld wordt, dat hij, zeilende van de Kei-eilanden in de Zuid-Molukken, tengevolge van noodweer op Zuid-Nieuw-Guinea terecht kwam en dáár toen bij de meeste Papoea's een toestand van kudde-leven aantrof. Slechts bij enkelen nam hij eene soort van gezinsleven waar waarbij man en vrouw zich als aan elkander verbonden rekenden.

Volgens deze gegevens zijn er dus nog verschillende streken in Ned.-Indië waar het tegenwoordige huwelijksleven nog niet wordt begrepen. **)

Vroeger was die toestand algemeen, doch onder Hindoesche, Mohamedaansche en Westersche invloeden, is daarin meer en meer verandering gekomen en heeft zich geleidelijk de tegenwoordige toestand ontwikkeld.

Het spreekt van zelf, dat bij een kuddeleven de kinderen slechts bij uitzondering zullen hebben geweten wie hun vader was, evenmin als deze op de hoogte zal zijn geweest van zijn kroost, maar wie de moeder was, wisten de kinderen zeer goed, omdat zij bleven bij haar, die hen voedde en verzorgde. Hierdoor wordt het feit verklaard, dat aan de moeder meer waardeering werd gewijd, dan aan den vader.

Eerst nadat de Indishe volken in beschaving waren toegenomen en de gebrekkige oude gebruiken hadden opgeruimd, om daarvoor betere instellingen in de plaats te stellen, vond het gebruik ingang, dat een man niet mocht huwen met eene vrouw van denzelfden stam.

Dit gebruik bestaat nog, niet alleen in zekere gedeelte van Ned.-Indië, maar ook bij de Hindoes en Chineezen.

In Nederl.-Indië kan men het bijv. nog waarnemen bij:

a. de Menangkabauers ter Westkust van Sumatra;—

b. de Redjangers in de Palembangsche Bovenlanden;

c. de Bataks in Midden-Sumatra;

d. de bewoners van het eiland Nias (Westkust van Sumatra);

e. de Alfoeren van de eilanden Ceram, Boeroe en Timor.

Bij de Maleiers heet de stam „Stekoe", in de Redjang geeft men daaraan den naam van „djoegalah" en bij de Bataks „marga". Verschillende namen dus voor éénzelfde zaak.

Een huwelijk tusschen de leden van denzèlfden stam is in bovengenoemde streken streng verboden.

Bij de kinderen uit het huwelijk van ouders uit

*) De „Ots" die zich aan de rivieroevers van de groote stroomen van Borneo hebben gevestigd, de zoogenaamde „Ot Danoem" (Danoem = rivier) en dientengevolge meer in aanraking komen met Maleische handelaren van de Benedenlanden, staan gedeeltelijk reeds onder Mohamedaansche invloeden en kennen dus het gezinsleven.

**) Het wil ons voorkomen dat deze gegevens, op dit oogenblik van belang kunnen zijn voor hen, die naar geschikte terreinen zoeken, waar de Christelijke zending met vrucht werkzaam kan zijn.

verschillenden stam, verviel de vroegere moeilijkheid omtrent bekendheid van het bestaan van den vader. Volgden zij dezen, dan ontstond het patriarchaat; volgden zij de moeder, dan trad deze als hoofd van het gezin op.

Deze laatste instelling bestaat o.a. ter Westkust van Sumatra, en het behoeft zeker, ook op grond van de traditie, geen nader betoog, dat daar de moeder van het gezin in de eerste plaats wordt geëerbiedigd.

Een Japanner als contractant op een Ned.-Ind. Onderneming. Het is thans, volgens bericht, voorkomende in de Pertja Timor van 13 October 1910 no. 82, bekend geraakt, dat een Japanner op de landbouwonderneming T a n d j o n g P o e t e r i (Basilam) ter Oostkust van Sumatra, als contract-koelie in dienst is getreden onder den naam van S a l i m. Hij had zich op Java laten aanwerven en zag er geheel en al als een Javaan uit. Tijdens het onderzoek erkende hij geheel vrijwillig in dienst te zijn getreden.

Met belangstelling slaat men op Sumatra's Oostkust dit geval gade, want, in geval van een verwikkeling, waarbij de politie te pas moet komen, zal Salim op den voet van Europeaan moeten worden behandeld, terwijl men ook nieuwsgierig is te weten, of, ingeval van handtastelijke belangstelling van de zijde van het Europeesche element, dit in dezelfde positie zal verkeeren als de werkgever tegenover den Chineeschen en Javaanschen contractkoelie.

Voorloopig heeft men dit bezwaar trachten te ondervangen door hem bij een Europeaan ter hoofdplaats te werk te stellen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Van Peking naar Taskend. De fabrieksnijverheid in de provincie Kansu. — De sinds eenigen tijd gesloten weverij, welke in het jaar 1885 door den toenmaligen Gouverneur-Generaal Tso-Tsung-tang werd opgericht, en waarop destijds een zevental Duitschers werkzaam waren, is thans heropend. De oude machinerieën zijn door uit België afkomstige nieuwe vervangen, terwijl aan het hoofd der fabriek een Belg is geplaatst. Voorts zijn er tachtig Chineesche geëmployeerden.

Tijdens het Duitsche beheer, bedroeg dit aantal een tijdlang dertig, doch door hun wanbeheer ging de geheele winst der onderneming verloren; 'tgeen tot het gevolg leidde, dat de weverij gesloten werd en het gebouw tijdelijk voor arsenaal werd bestemd.

Men rekent thans op betere uitkomsten, al voldoen de werkkrachten ook niet aan de hoogste eischen en al heeft men ook te kampen met moeielijke omstandigheden als minder goed weefmateriaal onvoldoende toevoer van water, enz.

Op deze weverij worden voornamelijk kleedingstoffen gemaakt.

Deze worden verkocht in een winkel gelegen aan den grooten weg en in de nabijheid van het kantoor van den Onderkoning, die in de onderwerpelijke aangelegenheid veel belang stelt.

De kwaliteit is grof, dik en sterk en men stelt zich voor ze te gebruiken voor de kleeding van het leger in de gezamenlijke provinciën van West-China. De cadetten en leeraren van de militaire school zijn daarvan reeds voorzien en benutten deze kleeding tijdens de exercitieoefeningen. Kleur en maat der stoffen zijn verschillende. De duurste stof is van f3.— per yard en de breedte bedraagt 120 c.M.

Per dag worden thans afgeleverd 60 tot 70 M. stof, doch men hoopt dit getal spoedig op te voeren tot 150 K. per dag. Ten Noord-Westen van de stad Lanchau is een Mohamedaansche vestiging gelegen, welke geheel en al is ingesloten door een grooten muur. In het midden daarvan ligt in complex gebouwen, dat tijdens het bestuur van den Gouverneur-Generaal Tso-Tung-tang, diende voor het afnemen van examens.

Onder den tegenwoordigen Gouverneur Peng-Jin-Chia, die tot de Jong-Chineesche partij behoort, is die regeling zoodanig gewijzigd, dat die gebouwen thans dienen voor instellingen van meer modernen aard, als een Mijnbouwschool met laboratorium, onder leiding van een Belg, terwijl ook een uitgestrekt proefveld in het belang van den landbouw op de omliggende terreinen is aangelegd.

Deze Mijnbouw-school wordt door tweehonderd leerlingen bezocht. De onderwijzers zijn met veertig hunner, die de hen door Vader Van Dijk geleerde Fransche taal voldoende machtig zijn, naar de kopermijnen vertrokken, welke op drie dagen afstands van Lanchau zijn gelegen en welke door Chineezen met hulp van de nieuwste machinerieën, worden geëxploiteerd. Ook hier staat een Belg aan 't hoofd, Voorts zijn nog te Lanchau aanwezig een zeepfabriek, een kaarsenmakerij van Europeesch model, 'n lapijtfabriek, een linnenweverij, een vernis- en een lederfabriek, die het materiaal levert voor de vervaardiging van tasschen, schoeisel, naar Westersch model en voor de aanwezige meubelmakerijen in Westerschen trant.

Een glasfabriek staat onder leiding van een Chinees van Sechuan (Soe Tjoan), die zijne opleiding in Japan genoot. Het aantal werklieden bedraagt 350, oud en jong, terwijl tal van jongelieden uit de provinciën herwaarts komen om zich in dit vak te bekwamen.

Samensprakén in 8 talen. — Voor hen, die het voornemen hebben zich naar O.-Azië te begeven en ook voor hen, die daar reeds verblijf houden, is het wellicht niet onbelangrijk te weten, dat door de firma T j i o n g-K o e n-B i e en Co., adres Pintoe Besar te Batavia, wordt uitgegeven het werk getiteld „E a s t-A s i a", dat een aantal samenspraken bevat in de navolgende acht talen, namelijk: ten eersten Maleisch; 2en Nederl.; 3en Japansch; 4en Mandarijn-Chineesch; 5en Hokkian-Chineesch; 6en Hakka-Chineesch; 7en Kwitang-Chineesch, en 8en Engelsch.

Voorts is een kolom afgezonderd voor het plaatsen der overzettingen in Chineesche karakters. Een Woordenlijst in het Hollandsch-Maleisch en in het Engelsch-Maleisch wordt er aan toegevoegd.

De Japansche tekst is geleverd door den heer H. K a t a i j a m a, meester in de rechten in Japan, terwijl het Chineesche gedeelte is bijgebracht door de heeren F. C. W a n g, Inspecteur voor de Chineesche scholen der T i o n g-H o a-H w e e-K w a n-Vereeniging in Nederlandsch-Indië en P e k-P i n-C h o u w, redacteur-administrateur van de **Hoa Toh** te Batavia.

Het boek bevat 500 pagina's; de prijs er van bedraagt ƒ 6.50 per exemplaar, behalve de verzendingskosten. Men gelooft, dat het in een werkelijk bestaande behoefte zal voorzien, in de eerste plaats voor den Chineeschen handel in het algemeen, doch ook voor allen, die op eenigerlei wijze in betrekking komen te staan tot Oost-Azië.

Bezuiniging bij het Hooger Bestuur te Peking. Volgens mededeeling, voorkomende in de **Pemberita Betawi** van 6 October 1910, no. 305, heeft de Prins-Regent den Ministerraad bijeengeroepen, teneinde het onderwerp eener bezuiniging bij 's lands bestuur te bespreken.

P r i n s T j a i j T e k, de minister van financiën heeft daarbij het voorstel gedaan om de betrekkingen van twee ministers, die niet bepaald noodzakelijk en zeer kostbaar waren, op te heffen. Aangezien de ministers zich met dit voorstel hebben vereenigd, kan deze opheffing spoedig tegemoet worden gezien.

Chineesche kongsi's. Nu aan de Chineezen groote vrijheid van beweging is gegeven, dringt de **Perniagään** er op aan, dat krachtig opgetreden zou worden tegen de Chineesche kongsi's, van welke het bekend is, dat de leden niet voor geweld terugdeinzen in hun optreden tegen vijandige genootschappen.

De bekende kongsi Po Liong te Batavia is een daarvan; onder hare leden bevinden zich bepaald gevaarlijke personen, die door het Engelsche bestuur te Singapore uit de Straits zijn verwijderd en nu hier onrust stoken.

Engelsch op de Tiong Hoa Hwe Koanschool. — Sedert den 1en December is miss P. Stefanski opgetreden als onderwijzeres in de Engelsche taal voor de meisjes, die de school van Tiong Hoa Hwe Koan in de Benedenstad bezoeken. Zij is in Amerika geboren en opgevoed en door „The Malaysia Mission of the Methodist Episcopal Church" aanbevolen.

Het is jammer, zegt de **Perniagään** dat de Chineezen nog niet genoeg overtuigd zijn van de wenschelijkheid van onderwijs ook aan meisjes.

Voor de jongens dier school is, mede door tusschenkomst van dit genootschap, een onderwijzer in de Engelsche taal uit Noord-Amerika geëngageerd. Zoo lezen wij in D e J a v a b o d e.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCH INDIË.

De Dalai Lama. Vele kerkvorsten mogen in onzen tijd weinig vreugde beleven van hun bemoeienis met de staatkunde. Zag de Paus te Rome eerst zijn gebied tot het vatikaan beperkt, de stem, waarvoor hij van daar uit gehoor wist te behouden in verschillende parlementen, begint haar invloed ook te verliezen in Frankrijk, Portugal en Spanje. Eenmaal hoog vereerde godsdienstige en staatkundige hoofden van Mohamedaansche staten leven in ballingschap. De vorige week herinnerden wij hoe mede de Dalai Lama, die lang veilig gewaand was in zijn heilige sprookjespaleis te Lhasa, hoog in Tibet, uit die rust is opgeschrikt, om te ontwaren, dat wie niet, als

de Mikado, zijn geestelijk gezag tijdig met kanonnen weet te stutten, verplicht zal worden als politieke figuur te abdiqueeren.

Voor de Engelsche overmacht eerst steun vragend in China; na zijn terugkeer uit Peking echter meer vreezend van China dan van Engeland en dientengevolge veiligheid zoekend bij den Onderkoning te Calcutta, die Darjeeling als rust- en verblijfplaats voor Zijne Heiligheid bestemde, is hij thans blijkbaar ook weer niet tevreden over de medewerking van de Indische regeering. Althans de bladen berichten, dat hij persoonlijk zijn belangen wenscht te gaan bepleiten bij den Keizer van Indië te Londen.

Het is echter zeer te betwijfelen of hem de gelegenheid hiertoe gegund zal worden. Voor het geestelijke deel van zijn roeping zal men hem de mogelijkheid laten om, onder Britsch toezicht zijn invloed ten goede te blijven uitoefenen van Darjeeling uit; voor het overige zal men van een jeremiade te Londen niet veel verwachten en er ook niets op te geven hebben. De Chineezen zijn meester in de heilige stad der Tibetanen. De Engelschen hopen, dat tenslotte de vogel meer waard zal blijken dan de leege kooi.

Europeesche vorsten in Indië. De Britsch-Indische pers wijdt lange artikelen aan het bezoek van het Duitsche Kroonprinsenpaar aan de hoofdplaatsen van het groote koloniale rijk. Kan men aan de beschouwingen en aan de toasten en speeches eenige waarde hechten, dan zou dit bezoek wijzen op een ontspanning in de verhouding tusschen de twee mogendheden, waarvan de eene ten koste van alles ter zee overmachtig wil blijven, terwijl de andere het ondernam zich op te werken tot een mededingster van beteekenis. Het bezoek moge inderdaad getuigen voor een momenteel gunstige stemming, de ijver waarmede aan Dreadnoughts — steeds meer en steeds grooter — wordt gearbeid, verraadt niet veel vertrouwen in het stabiele der ontspanning.

Van de reis van 't vorstelijke paar zal een uitvoerige beschrijving uitkomen.

Soms blijkt, dat bij dergelijke gelegenheden op meer gelet is, dan de buitenstaander zou vermoeden. Zoo vindt men in de gegevens, welke hertog Johan Albrecht zu Mecklenburg van zijn reis in Oost-Azië openbaar heeft gemaakt, aanwijzingen over verschillende kultures, die van groot nut kunnen worden voor de Duitsche koloniën. Daarbij is bijzondere aandacht gegeven aan de Teak- en de Gutta-perchaaanplantingen op Java, terwijl wij nog lezen:

„Op verzoek van den Hertog, heeft de Chef van het departement van landbouw te Buitenzorg, voor het Kolonial-Wirtschaftl. Komitee een verzameling van tropische vruchten en zaden, en een groote en rijke collectie van de meest waardevolle Javaansche bamboesoorten als levende planten naar Daressalam gezonden, ten einde in Duitsch-Oost-Afrika de bamboe-aanplanting zoodoende te verbeteren."

Wij zijn zoo echter van Britsch-Indië afgedwaald, waarover toch nog 't een en ander te vermelden is.

Botsingen bij gelegenheid van het Bakr-Id feest. — De viering van deze festiviteit heeft reeds meermalen aanleiding gegeven tot botsingen tusschen Hindoes, die hun misnoegen willen uiten over de slachting van runderen door de Mahomedanen, die dit hunnerzijds als een onderdeel van hun religieus feest in eere wenschen te houden. Dit jaar hebben op 13 December bloedige ontmoetingen plaats gehad in Syriam (Burma), waar de Hindoes het slachthuis wilden bestormen, en eerst uiteen gedreven werden toen de politie van haar vuurwapens gebruik maakte, waardoor 3 dooden en verscheidene gewonden vielen. Daarna kwam het nog tot een gevecht tusschen de fanatieken op een rijstveld, van waar zij niet zonder moeite werden verdreven.

Nog ernstiger waren de troebelen in Calcutta. De Hindoesche Marwaris en de Mohamedaansche Pathans hebben er van 9 December een wijk drie dagen in opstand gehouden. Formeele straatgevechten, die vele slachtoffers vergden! De politie was hiertegen aanvankelijk geheel onmachtig. Ook van buiten de stad kwamen Mohamedanen hun geloofsgenooten ter hulp. Toen de troepen optraden werd men de beweging wat beter meester, maar de rust kwam toch eerst nadat, door bemiddeling van invloedrijke personen der beide partijen, tot overleg gekomen kon worden. De Hindoes stonden toe, dat de ceremonie dit jaar op de gebruikelijke wijze zou worden verricht, maar daarna zal een conferentie gehouden worden om de zaak voor den vervolge zóó te regelen, dat de reden tot twist uit den weg geruimd zal worden.

Het offerfeest had er den 12den zonder nieuwe emoties plaats.

Vrouwenontwikkeling. Een goed eind de Ganges op, een afstand van Calcutta als die van Parijs tot Marseille, ligt Allahabad, waarheen een tentoonstelling thans veler aandacht trekt. Uit de beschrijvingen doen wij één greep: in de sectie onderwijs is een afdeeling gewijd aan de meisjes-opvoeding. Vele photographieën geven een kijk op het schoolleven, vele voorwerpen toonen wat de meisjes in schier elke soort en in schier elken graad van vrouwenhandwerk leveren. 't Werk van Inl. leerlingen ligt naast dat van Europeesche. In borduur- en naaiwerk overtreffen de eersten de laatsten, maar haar werk is meer op kunstig effect dan op practischen arbeid gericht. Niet alleen echter voor de bijzondere vrouwenwerkzaamheden geeft deze afdeeling interessante bijdragen. Wie de statistische cijfers raadpleegt, constateert dat de meisjes voor wiskunde, aardrijkskunde, enz. niet achter staan bij haar broeders, en dat zij het van hen vermoedelijk winnen in methodisch regelen van de werkzaamheden.

De tentoonstelling dezer afdeeling zal, naar The Times of India meent, in haar geheel een openbaring zijn voor hen, die vrouwen-onderwijs beschouwen als een plant van langzamen groei. In dit land waar pas een begin in deze richting gemaakt is, geeft dit reeds een belofte van flinke ontwikkeling.

FRANSCHE KOLONIALE POLITIEK.

De oud-minister Etienne in de Kamer. Wie denkt aan de lauwe behandeling der koloniale begrooting in ons parlement in het laatst van het afgeloopen jaar, zou een tegenstelling daarvan kunnen vinden in de rede door den afgevaardigde Eugène Etienne den 24sten December in de Fransche Kamer gehouden, om de in de laatste jaren gevolgde politiek in het algemeen te verdedigen, en om vooral aan te sporen met kracht op den ingeslagen weg door te gaan. Martinique, Guadeloupe, Saint Pierre en Miquelon, de oude koloniën, moeten tot een beter leven opgewekt worden. Tonkin moet geholpen worden; de militaire bezetting drukt het te zwaar; drie millioen om de rivieren in te dijken, waardoor niet alleen de kolonisten, maar vooral de inlanders gebaat zullen worden. In Afrika wordt gedaan wat noodig is, maar de baanbrekers behoeven moreelen en daadwerkelijken steun.

Met dit alles zijn de uitkomsten op handelsgebied ook aanmoedigend: in 1890 bedroeg het handelscijfer 430 millioen fr., in 1909 een milliard 80 millioen. De lange rede wekte een geestdrift, die tot ver buiten de Kamer weerklank heeft gevonden.

SPAANSCHE KOLONIËN.

Volgens een telegram uit Tandzjer, heeft Moelai Hafid op 27 December de Spaansch-Marokkaansche overeenkomst bekrachtigd.

Misschien staat ook hiermede in verband het besluit van den Koning van Spanje, om naar Melilla te gaan, de reis heen en terug naar Madrid zal elf dagen duren.

PORTUGEESCHE KOLONIËN.

Welk nut Portugal o. a. nog van zijn koloniën trekt, leert ons een correspondentie van de N. R. Crt. Het nieuwe bewind is begonnen met de tuchtiging van de verwende kindertjes van de monarchie. De eerste, die onderhanden genomen werd, was de gehate Franco. Vier rechters waagden 't echter hem vrij te spreken, aan de hand van een amnestie-artikel. De aanklager kwam in beroep. De bedoelde vier rechters zijn nu overgeplaatst naar Goa in Voor-Indië, ter waarschuwing van anderen, die, als zij de neiging in zich mochten voelen opkomen om voortaan in Portugal meer naar de stem van hun eigen geweten te luisteren, dan er te doen gebruikelijk was, de vingerwijzing: „naar Goa, Timor of Macao", als van ouds, voor hun geest zullen zien opdoemen.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Het reisverhaal van J. H. van Linschoten.

De Linschoten-vereeniging heeft voor No. 2 harer uitgaven de keus laten vallen op het journaal van hem wiens naam zij draagt, van welk journaal de eerste druk in 1595 verscheen en dat verscheidene malen is herdrukt en overgezet in verschillende talen.

De titel luidt: Itinerario, Voyage ofte schipvaert van Jan Huygen van Linschoten naer Oost ofte Portugaels Indien 1579—1592; uitgegeven door Prof. Dr. H. Kern ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff, 2 dln. 8o. Met portret, platen en kaarten).

Prof. Kern heeft alle eer van zijn werk. Aan het eigenlijke boek van Van Linschoten deed hij voorafgaan een uit 't Engelsch vertaalde Inleiding, door den historicus Tiele geschreven voor de uitgave van het Itinerario door de Hakluyt-Society in 1885, welke uitgave was bezorgd door Tiele en Burnell.

Daarin behandelt Tiele Linschoten's levensloop; de interessante geschiedenis van den man die wellicht meer dan een van zijn tijdgenooten heeft bijgedragen tot de voorbereiding van het beroemde tijdvak in de geschiedenis van de Hollandsche zeevaart. Na deze Inleiding volgt een fragment der aankondiging door Robidé van der Aa van de Engelsche uitgave in 1885, verschenen in den Nederl. Spectator, door Prof. Kern van blijvend belang genoemd.

Prof. Kern heeft voorts de eigenlijke tekst, in den vorm van noten, van een schat van aanteekeningen voorzien en bij zijn arbeid de medewerking gehad van de heeren G. P. Rouffaer, prof. mr. J. E. Heeres, dr. H. T. Colenbrander en W. C. Muller.

Een practische bladwijzer, benevens een Itinerario-

bibliographie besluiten het werk, waarmede wij èn Prof. Kern, èn de Linschoten-vereeniging, èn den uitgever M. Nijhoff, die het boek in een keurig gewaad stak, en typografisch uitmuntend deed verzorgen, van harte gelukwenschen.

De blonde Europeaan in het tropisch klimaat.

Dr. J. H. F. Kohlbrugge schrijft in het Januarinummer van „De Vragen van den Dag" over de kwestie: Kan de blonde Europeaan zich acclimatiseeren in Tropisch klimaat? Deze vraag werd in het algemeen ontkennend beantwoord op het laatste congres der internationale koloniale vereeniging in Den Haag, en ook dr. Kohlbrugge neemt hetzelfde standpunt in, blijkens het slot van zijn opstel, dat we hier afschrijven.

Dat Europeanen in onze Oost zeer vruchtbaar kunnen zijn, weten wij allen, maar wat wij wenschen te weten is, of, als hun kinderen en kleinkinderen in Indië blijven, dezen ook duurzaam gezond en vruchtbaar zullen zijn. Zulke afstammelingen van onvermengde blanke Europeanen worden in Indië bijna niet gevonden; allen vermengen zich in het tweede of derde geslacht met vrouwen van gemengd ras, die Maleisch of Chineesch bloed in hun aderen hebben, en dan kunnen wij ze niet meer gebruiken ter beantwoording der vraag, of Europeanen zich in tropisch klimaat acclimatiseeren kunnen. Ik heb slechts één familie ontmoet, bestaande uit vier broers, die verklaarden in het vierde geslacht „Indisch" te zijn; allen waren gehuwd, maar ook allen zonder kinderen. Andere heb ik niet gevonden. Dit in verband met het voorgaande, pleit er zeker ten sterkste voor, dat de blonde Europeaan op den duur niet acclamatiseeren kan in tropisch klimaat. Er zijn hiervoor nog andere redenen aan te voeren, ontleend aan wat men in de tropen opmerkt van zenuwziekten, waarbij wij evenwel dezen keer niet kunnen stilstaan.

Het Departement van Landbouw in Ned.-Indië.

Onder dit opschrift wijdt Prof. F. A. F. C. Went in De Gids eene beschouwing aan het bekende nagelaten geschrift van dr. Treub, waarin nogmaals de groote beteekenis van dien geleerde in het licht wordt gesteld.

Het slot van Prof. Went's artikel luidt:

„Het is niet mijn bedoeling hier een pleidooi te houden voor wat ook; alleen om de aandacht er op te vestigen, dat in het algemeen in het nagelaten geschrift van Treub veel te vinden is op allerlei gebied, dat een aandachtige lezing alleszins waard is.

Wat het Departement van Landbouw ten slotte voor Ned.-Indië worden zal, kan de toekomst pas leeren. Ook later pas zal een oordeel kunnen uitgesproken worden over de juistheid der inzichten van den eersten directeur en grondvester van dit Departement. Maar reeds thans kan het nagelaten geschrift een denkbeeld geven van „de breedheid van opvatting, die aan den opbouw van het Nederl.-Indisch landbouwdepartement ten grondslag heeft gelegen", zooals door de beide heeren Treub zoo juist in hun voorwoord wordt opgemerkt. Voor den onmiddellijken opvolger van Melchior Treub is dit geschrift zeker van groote waarde geweest. Van 'n zoo krachtige persoonlijkheid als de heer Lovink is natuurlijk niet te verwachten, dat hij in alle opzichten de voetstappen van zijn voorganger drukken zal, maar zeker zal hij in vele gevallen doorwerken in de richting door Treub aangegeven, zooals uit enkele genomen maatregelen reeds te zien is.

Voor den natuuronderzoeker ligt de groote beteekenis van Treub elders. Door mijn collega Hubrecht is het kort geleden in dit tijdschrift betoogd en ik zelf heb het elders vermeld, dat Treub's naam vooral zal blijven voortleven als de man, die de biologische wetenschap ook naar de tropen overgeplant heeft, haar buiten de enge omgeving van de gematigde luchtstreek heeft gebracht en die Nederland er toe geleid heeft het natuuronderzoek van de Koloniën krachtig ter hand te nemen. Die natuuronderzoekers hebben zich wel eens met vrees afgevraagd, of de oprichting van het Departement van Landbouw aan de bevordering van deze meer ideale belangen niet in den weg zou staan. Natuurlijk niet, zoolang Treub zelf de leiding in handen had. Maar zou van eventueele opvolgers ook verwacht kunnen worden, dat zij in zijn geest verder zouden werken? Reeds thans kan wel gezegd worden, dat verschillende voorstellen van den tegenwoordigen departementschef aanleiding geven, om de toekomst ook in dit opzicht hoopvol tegemoet te gaan."

Nederlandsch Nieuw-Guinea.

In het jongste nummer van De Tijdspiegel is Mr. H. A. Lorentz aan het woord. Deze bij uitstek bevoegd vertelt van „Wat er den laatsten tijd op Nieuw-Guinea werd verricht". In hoofdzaak komt dit neer op het volgende:

In 1903 expeditie-Wichmann, naar de Noordkust (omgeving Humboldtbaai).

In 1904/'05 expeditie-Posthumus-Meyes, naar de Zuidkust (met de bedoeling om te trachten van daaruit het Sneeuwgebergte te bereiken).

In 1907 expeditie-Lorentz, naar de Zuidkust in het gebied van de Noord-rivier).

In 1909/'10 idem (doel: het bereiken van 't sneeuwgebergte, met schitterend resultaat).

In 1910 expeditie-Franssen Herderschee, doel langs de Amberno-rivier (aan de Noordkust) het sneeuwgebergte te bereiken (expeditie mislukt).

In 1910 Engelsche expeditie naar de Zuidk., doel: trachten langs de Mimika-rivier den Cartenstop te bereiken.

Verder is nog een exploratie-detachement werkzaam in de omgeving van Fak/Fak, dat als arbeidsveld de Etnabaai heeft gekozen.

En ten slotte dient nog de Hollandsche-Duitsche grenscommissie genoemd te worden, die zal trachten tusschen het Hollandsche en Duitsche gebied een meer rationeele grens te vinden dan de 141o O. L.

Slavernij in Posso.

Onze Eeuw van Januari bevat een artikel van den zending-leeraar Alb. C. Kruyt over de slavernij in Posso (Midden-Celebes).

Uit persoonlijke ervaring doet de schr. mededeelingen over toestanden in dit opzicht, die nu ongeveer vier jaar geleden nog ongeschokt bestonden onder de Toradja's, welke mededeelingen vooral van nut kunnen zijn voor regeeringsambtenaren, aan wie de moeilijke taak is opgedragen om dit natuurvolk waarvan nog alles te maken is, in goede banen te leiden.

De heer Kr. verdeelt zijn stof in drie groepen, n.l. I De aard van de slavernij bij de Toradja's; II De invloed dien de slavernij op de Toradja's heeft gehad, en III De houding, welke het Bestuur tot nu toe tegenover de slavernij heeft aangenomen.

Ook uit deze studie van de heer Kr. blijkt wederom ten duidelijkste dat men het begrip „slaaf" in de Oostersche maatschappij zeer ruim moet opvatten. Zoo schrijft hij o.a., dat officiëel in Posso geen slaven thans meer bestaan; iedere slaaf weet nu dat hij vrij is, maar in de werkelijkheid is de oude toestand blijven bestaan. De slaven vinden het eene zoo van zelf sprekende zaak, dat zij in die toestand verkeeren, dat velen allerlei onheil en kwaad vreezen, wanneer zij hunnen heer de gehoorzaamheid zouden opzeggen.

De Indische Gids.

Inhoud van het Januari-nummer: Mr. A. R. Falck in zijn vastlegging van onze aanspraken op geheel Borneo, door P. H. van der Kemp. — Het papierenregime in Ned.-Indië, met Naschrift van J. E. de M. — De goud- en zilvermijn Salida ter Sumatra's Westkust, door J. E. de Meijer (met teekening). — Twee bezoeken aan Sint-Helena. — Het zegel der Oost-Indische Compagnie, door J. E. de M. — Het Chineesche leger. — Wetenschap en industrie: Het Imperial Institute te Londen, door J. E. de M. — De watergetijden in den Indischen Archipel. — Tinverkoop in Ned.-Indië. — Maandelijksche revue van brochures, enz., door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Op den belangrijken inhoud van sommige der genoemde artikelen, hopen wij in een volgend overzicht terug te komen.

***

Gebrek aan plaatsruimte is oorzaak, dat op den inhoud der volgende artikelen in periodieken met betrekking op de Indiën, slechts door het vermelden van de titels, de aandacht kan worden gevestigd.

De Ingenieur. 1911. No. 1 (Feestnummer). Gewijzigde inzichten in de bouw van prises d'eau in Indische rivieren, sedert 1887 (met platen), door A. G. Lamminga. — Ontstaan en inrichting van de Atjeh-tram (met pl.), door Ch. F. de Rochemont.—De petroleum-industrie en de techniek (met afb.), door Mr. A. J. Cohen Stuart.

De Indische Mercuur. 1911. No. 1. De suikerind. op het eiland Negros, door H. C. Prinsen—Geerligs. — Klappercultuur in Insulinde, door E. H. Bolten. — De Bataviaasche Landbouwvereeniging en de onteigening van particuliere landerijen. — Terugkoop van het particuliere land Indramajoe. — Besoekische Planters-bijeenkomst. — De bacovenkultuur in Suriname. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verslagen van Maatschappijen, enz.

Weekbl. v. Indië. No. 33. Japan, door F. Smit Kleine. — Indisch natuurleven (Aquarium tegen wil en dank), door A. J. Koens (met teekeningen). — Tripolitanië het Turksche bestuur), door H. van Kol. — De gevolgen van een briefkaart, door W. Kerremans. — Herinneringen van een „oudgast" (vervolg). — De Paupers. Roman uit de Indische samenleving (vervolg), door Victor Ido.

Vragen van den Dag. Jan. 1911. Bevat, behalve het reeds vermelde artikel van Dr. Kohlbrugge: Kennis van den economischen toestand van Nederland en zijn koloniën, een vraag van den dag, door Dr. H. Blink. — De Islam als probleem, door Prof. Dr. G. H. Becker (I).

De Amsterdammer. 1 Januari 1911. De Javaan en de suikerindustrie, door J. J. Bekaar.

Ten slotte nog enkele afzonderlijke uitgaven van zeer recenten datum.

Is de aankoop van Portugeesch Timor wenschelijk? Koloniaal-staatkundige vlugschriften IV), door M. van Geuns. (De heer Van Geuns beantwoordt de vraag bevestigend, mits de regeering te Lissabon voor minder dan een millioen gulden afstand wil doen van haar „lastpost in de Indische wateren").

Pamor-wapens, door Dr. I. Groneman. (Feitelijk eene zelf-aankondiging van des schrijvers studie, getiteld: „Der Kris der Javaner", opgenomen in het Internationales Archiv für Ethnographie, Band XIX).

Onderzoekingen omtrent rist en tweede gewassen, door J. E. van der Stok. Mededeelingen uitgaande v. h. Departement van Landbouw in Ned.-Indië. No. 12.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 19, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Circulaire Internationale Rubber-tentoonstelling te Londen te houden van 24 Juni t/m 11 Juli 1911;

Bananas in the West Indies by H. C. Hendrickson.

Verslag opiumfabriek over 1909.

Versuche über die Verwendung von Kunstdünger in der Kultur des Kaffees von Gerhard Helmrich.

Hoe het thans staat met den assistent en de veiligheid aan de Oostkust van Sumatra, door Hanegraaff, oud-assistent.

Overzicht der voorloopige resultaten van den arbeid door het landbouwbureau van het Kali-Syndicaat gedurende de jaren 1906—1909.

Koloniaal Verslag 1910.

Credietgids voor Nederland.

13e Jaarverslag van de Vereeniging tot bevordering van Christelijk leven, gevestigd te Magelang.

Een adat-wetboekje voor heel Indië, door Mr. C. van Vollenhoven.

Koloniaal Staatkundige vlugschriften, door M. v. Geuns.

Eenige opmerkingen naar aanleiding van de voorstellen tot reorganisatie van den civiel geneeskundigen dienst in Nederl. Oost-Indië, door H. J. A. Apituley, R. Tumbelaka, H. F. Lumentut, Radjiman, R. M. Brenthel, Moh. Salih, Ph. Laoh en dr. Abdul Rivai.

In memoriam Melchior Treub, met blanco kaarten tot deelname aan de voorgenomen Treub-hulde.

Spoor- en Tramwegen op Java, met kaarten.

Wilcko, nieuws, maandblad gewijd aan industrie, cultuur, mijnwezen en techniek.

Vragen en mededeelingen op het gebied der Geschiedenis, Taal- en Letterkunde.

Negen-en-veertigste algemeen jaarlijksch verslag van de hoofdcommissie der Jongens-weezen-inrichting te Soerabaja.

1e aflevering van Neêrlandsch-Indië, land en volk, met een voorwoord van J. B. van Heutsz.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 14 December 1910;
De Sumatrapost t/m 16 idem;
Het Bat. Nieuwsblad t/m 14 idem;
De Locomotief t/m 13 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m idem;
De Sumatrabode t/m 18 idem;
Tahaja Sumatra t/m 17 idem;
Het Ned.-Ind. Effectenblad no. 48;
Het Weekblad voor Indië no. 34;
De Indische Mercuur no. 2;
De Banier no. 49;
Bandera Wolanda no. 70;
De Indische Gids. Januari-afl.;
Handelsberichten v/h Dep. v. Landbouw, no 199;
Handelsrevue no. 2.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Vervolg opgave van ingekomen gelden ten behoeve van de studie van een verdienstelijk jongeling:

Vroeger ontvangen	f 522
Mej. J. J. L. te U.	f 5
A. F. O. te A.	f 5
Totaal	f 532

Voor de opgave,
E. VAN ASSEN, Secretaris.

De Vereeniging „Oost en West" telt o.m.:

Een Informatie-Bureau van het Hoofdbestuur,
(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, Iste verdieping.**

Doel: Aan hen, die zich voor staats- en particuliere betrekkingen wenschen te bekwamen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden zich voor het verkrijgen van werkkrachten aan te melden.

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.

Doel: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en vruchtbaar mogelijk te maken.

Secretaris E. van Assen, dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 9-12 uur te spreken ten Kantore Heulstraat 17, 2e verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Doel: Het geven van inlichtingen omtrent opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting, enz.

Bureau Laan van Meerdervoort 195, van 10—12 en 2—4 uur.

Secretaris de heer G. C. A. de Witt, wonende Reinkenstraat 6, tot wien men zich ook kan wenden om hulp voor werkzoekenden.

Van de Vereeniging „Moederland en Koloniën".

De Vergadering in *„Pulchri Studio", Lange Voorhout 15, Den Haag.* waarin de heer Mr. C. TH. VAN DEVENTER zal spreken over: **Een en ander over onze Koloniale Tentoonstelling te Brussel,** welke eerst was bepaald op den 6en Januari, is **uitgesteld** tot **Vrijdag 13 Januari 1911,** 's avonds **8 uur.**

Namens het Bestuur:
G. NYPELS, Secr.,
Willem de Zwijgerlaan 5.

Het bestuur hoopt, dat vele leden gebruik zullen maken van hun recht tot het introduceeren van dames en heeren.

Het is niet noodig hiertoe vooraf een aanvraag te doen.

Van de Ned. Afd. der Ned.-Ind. Mij. v. Nijverh. en Landb.:
VERDAAGD.

De heer J. E. JASPER zal, in plaats van op 13 dezer, op VRIJDAG den 27 Januari a.s. ten acht ure, in Het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Groenmarkt, te 's-Gravenhage, een voordracht met lichtbeelden houden over:

De Inl. Weefkunst in Ned.-Indië.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 9 December 1910. No. 98.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: twee jaren verlof aan den onderwijzer D. H. ten Berge.

Ontslagen: op verzoek eervol de president van den Raad van Justitie te Makassar Mr. A. J. Sloot en de zoutverkooppakhuismeester M. Th. de Korte.

Benoemd: tot lid van den gewestelijken raad van Cheribon C. Pasma en Mr. L. L. A.v. Eldik Thieme; tot secretaris van het gouv. Sum. Westkust W. A. C. Whitlaw.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter van den landraad te Serang Mr. C. H. van Traa; van den Dir. van Binn. Best. A. B. J. W. Posno.

Benoemd: tot wedono van Bandongan Mas Ronodimedjo; van Sapoeloe Raden Ario Prataming Koesoemo; van Kangean Raden Ario Tjondro Adiningrat.

Belast: met de waarneming van het ambt van regent van Pandeglang Mas Astra Widjaja.

Ontslagen: op verzoek eervol de luitenant der Chineezen te Semarang Kam Khim Sol.

Benoemd: tot controleur L. Dinger.

Geplaatst: in het gouv. Celebes en Onderh. de controleur K. H. van Prehn.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Buitenzorg mej. M. C. Schuilenburg; te Singaradja mej. F. B. Weintre; tot algemeen ontvanger te Tjilatjap Th. A. Wasch; tot 1en klerk te Pekalongan C. F. Fisscher.

Belast: met het beheer van 's lands kas te Fort de Kock L. K. J. Wepf.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der inf. H. A. Gusdorf.

Bevorderd: tot majoor-kwartierm. K. Musch; tot kapitein-kwartierm. A. J. Lith en F. J. G. Janssens; tot majoor-magazijnm. W. A. Nugteren.

Ingedeeld: bij het hoofdbureau van den generalen staf de kapt. G. van Ginkel.

Uit de Javasche Courant van 13 December 1910. No. 99.

Civiel Departement.

Verleend: zes maanden verlof aan den commies D. J. W. Bijleveld.

Ontslagen: op verzoek eervol de ambtenaar op wachtgeld F. H. Breukelman.

Belast: met de waarneming der betrekking van secretaris der residentie Palembang T. M. Harthoorn.

Gesteld: ter beschikking van den landraad te Soekaboemi Mr. W. Snellen; van den Dir. van Binnenl. Bestuur H. G. Brandon; van den Dir. van Gouvernementsbedrijven H. A. Brouwer.

Benoemd: tot secretaris der res. Benkoelen J. H. Hissink; tot opzichter B. O. W., J. Hek en C. P. de Graaf; tot controleur B.B., G. K. J. A. Oosthout; tot opzichter bij de S.S. op Java A. G. Behouden; tot magazijnmeester H. O. Borgmann.

Geplaatst: in de res. Kedoe de controleur J. G. v. Schravendijk.

Benoemd: tot controleur in de res. Benkoelen de contr. J. J. Fraser; tot hulponderwijzeres te Soerakarta mej. M. J. Hoorn; te Mr. Cornelis mej. A. Gordon.

Militair Departement.

Geplaatst: bij het korps maréchaussée te voet in Atjeh en Onderh. de kapitein W. A. Herold.

Overgeplaatst: bij het 1e garnizoensbat. van Atjeh en Onderh. de luit.-kol. C. C. A. Schröder.

Geplaatst: bij het subsistentenkader te Soerabaja de 1e luit. D. B. W. van Ardenne.

Overgeplaatst: bij het 1e bat. de kapt. E. Weijerman; bij het 4e de 1e luit. F. A. Palm; bij het 13e de id. G. E. N. Britt; naar Flores de id. J. J. Jenae; bij het 9e bat. de id. J. R. Agerbeek; bij het 2e garnizoensbat. van Atjeh en Onderh. de kapitein H. E. Wempe; naar Flores de 1e luit. S. E. P. A. v. Haeften; bij het 3e bat. de onderluit. J. H. Brugman; naar Madjene de 2e luit. W. Baljet.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Prins Willem III". Gezagvoerder N. H. C. van Baaren. Van Amsterdam naar West-Indië op den 6en Januari.

Dr. J. A. Kist en echtg; G. J. Veeris; C. J. C. Heering, echtg. en 2 k;

Passagierslijst van het s.s. „Prins Willem I". Gezagvoerder A. R. Nijboer. Van West-Indië naar Amsterdam.

Mevr. F. Foppema en k; W. Sijlaart; A. W. v. Ooijen; F. Wohrman; B. F. de Boer; W. C. Maas.

ADVERTENTIËN.

VACANT

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.,** plus 25 cent frankeerkosten.

b. Onze Oost II:

Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,

door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25.

d. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.25 per exemplaar.

VACANT

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 16.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Eene jonge dame voor vioollessen aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Zes dames en eén heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Onmiddellijk beschikbaar twee baboes voor de terugreis naar Indië.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Een Heer en eene Dame voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Een jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Eene dame om voor gezelschap mee op reis te gaan, spreekt de moderne talen; heeft veel gereisd.

Twee jonge Dames voor steun in de huishouding.

Twee geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Twee jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een geg. korp.-schrijver voor adm. betrekking.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 195** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 3. Donderdag 19 Januari 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.”

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Wat mag Indië van Nederland verwachten?

Rede uitgesproken op het XXXIe Nederlandsche Taal- en Letterkundig Congres te Maastricht, 30 Aug. 1910, door C. R. Bakhuizen van den Brink.

III.

Den Inlander, wiens inborst, aard en omstandigheden hem drijven naar andere wegen dan zijne vaderen hebben bewandeld, den Inlander, die streeft naar hoogere ontwikkeling, hem reike men de hand, behoede hem voor struikelen, opene voor hem de poort, die toegang geeft tot hetgeen in ons oog 's menschen geluk op aarde is, maar men dringe hem niet met geweld die poort binnen. En *vooral* men wachte er zich voor om de vooze vruchten van een overrijpe, in nevelen gehulde Europeesche maatschappij over te brengen op een terrein, waar nieuw, jong leven ontluikt onder de verwarmende stralen der Indische zon!

Het is merkwaardig, voor ons Europeanen zelfs beschamend, hoe rustig, hoe gezond-natuurlijk de Inlanders hunne wenschen uiten. De vereeniging der Jong-Javanen, „Boedi Oetomo”, stelde als eerste nummer op haar programma de bevordering van het onderwijs vooral in praktische richting. Boedi Oetomo, zoo sprak men zich uit, wil de zegeningen van het westersche weten en kunnen overnemen, doch zonder prijsgeving van de deugden van het Javaansche volkskarakter.

Zeer teekenend als een bewijs, dat de beschaafde Inlander zich door geen overdreven bespiegelingen misleiden laat, komt mij o. m. voor de conclusie van een onlangs verschenen brochure van zes inlandsche artsen of aanstaande artsen over het verloskundig vraagstuk in Nederlandsch Oost-Indië, in welke conclusie zij waardeeren de goede bedoelingen en geleerde betoogen der Europeesche adviseurs, maar, voor het oogenblik, slechts het vertrouwen wenschen uit te spreken „in de toeneming van belangstelling en waardeering der Europeesche geneeskunde in het algemeen bij de inlandsche bevolking, mits zij toegepast worde op dusdanige wijze, dat het volk er de superioriteit van inziet; en overigens alleen heil verwachten” — het zijn hunne woorden — „van een natuurlijke, d. i. geleidelijke ontwikkeling van het verloskundig vraagstuk in Nederlandsch Oost-Indië, met vermijding van dwang van overheidswege”.

Waarlijk, men behoeft niet beducht te zijn, dat de Inlander lichtelijk het pad bijster zal worden, doch overgegeven aan een voerman, die het oog strak gericht houdt op de torenspits van de plaats waar hij heen stuurt, en die niet let op wat links of rechts van den weg ligt, noch op de hindernissen op den weg, loopt hij de kans van in de sloot te worden gereden, en zal hij niet zoo gemakkelijk, en zeker niet ongedeerd weder op den weg geholpen zijn, waarvan hij door het slecht beleid des voermans afgeworpen werd.

Dr. Kiewiet de Jonge heeft het zoo juist gezegd in zijn opstel over het Nederlandsche Taalgebied in „*Nederland in den aanvang der twintigste eeuw*”,:
„Evenals echter met grooten nadruk er op is gewe-„zen, dat de Vlamingen niet vijanden zijn van het „Fransch, en de Afrikanen niet vijanden zijn van „het Engelsch, maar voor hun taal dezelfde eerlijke „bedoeling eischen, zoo moet om een dikwijls gerezen „misverstand opnieuw te verdrijven, met den groot-„sten nadruk worden gezegd, dat niemand er over „denkt om den Inlander, zelfs als dat mogelijk was, „het Nederlandsch op te dringen. De Inlander in het „algemeen gesproken heeft niet de minste behoefte „aan onze taal, niet de minste behoefte aan Euro-„peesche beschaving. Dat kan niet herhaaldelijk ge-„noeg worden gezegd. Wat men wel kan en mag, „wat men moet zelfs, dat is diegenen der beschaafde „Inlanders, die daartoe voor zich en hunne kinderen „den wensch hebben geopenbaard, de gelegenheid „openen om door middel van het Nederlandsch „hunne kennis te verrijken. Nederlandsch Oost-Indië „is een eenling voor zoover men weet, in de ge-„schiedenis van alle koloniaal bezit, dat daar name-„lijk uit de bevolking zelf de steeds aangroeiende „roep wordt gehoord om deelgenoot te worden van „de beschaving van het overheerschende volk.

„De natuurlijke ontwikkeling dezer kiem eischt „omzichtigheid en zorg. Wel kan men bij den enke-„ling nooit de gevaren voorkomen van onvoldoend „voorbereide en slecht geleide kennis, maar door „weloverwogen maatregelen kan men de langzamer-„hand ontwaakte begeerte naar weten, trapsgewijs, „zonder overhaasting voldoen. Geen luchtkasteelen „van plotselingen ommekeer mogen worden voorge-„spiegeld ....
„Een vreemde beschaving wordt nooit straffeloos te „haastig aanvaard; de kennis, die niet goed is ver-„teerd, baart altoos haar lasten.”

Nederland heeft veel aan Indië te danken in het verledene en in het heden, en zal dat blijven hebben ook in de toekomst, wanneer het door verstand en goed beleid het hart van den Inlander tot zich te trekken weet.

Meer dan 10 jaar bestaat hier in Nederland eén vereeniging „Oost en West”, die, kortweg, ten doel heeft in Indië en in Nederland te bevorderen wat beider bevolking nauwer tot elkander brengen kan. Hoewel die vereeniging meer bekendheid en belangstelling verkrijgt, is het toch nog weinig bemoedigend, dat bij eén luttele contributie van *f* 2 of *f* 2.50 's jaars haar ledental zich tot een paar duizend bepaalt, waar men op tienduizenden leden zou kunnen bogen, alleen reeds wanneer de meerderheid van hen, die Indië van nabij kennen, en van allen, die hier genieten van de vruchten, in en door Indië verworven, die vereeniging zouden willen steunen. Is het niet verdrietig, dat die vereeniging gedurende meer dan 10 jaar werkzaam en van de zijde harer werkende leden geheel belangeloos, zoo weinig financieelen steun ondervindt, dat haar orgaan, Het Koloniaal Weekblad, het eenige weekblad in Nederland, dat, vrij van politieke bedoelingen en zonder persoonlijk winstbejag, uitsluitend gewijd is aan de belangen van Indië en den Inlander, met moeite zich staande houden kan. Ontmoedigend is het, dat zoo velen, die het schoone en goede van Indië hebben ondervonden, zich om dat land en zijne bewoners weinig meer bekommeren, liever het overige van hun leven slijten door dagelijks met aandacht de effectenkoersen te volgen, of wel zich de schellenkap van een politieken partij-club op het hoofd doen drukken om mede langs de wegen uit te toeteren de onbekende of duistere verdiensten van een partijman!

Wat vooral treft, als men jong naar Indië is vertrokken en op rijperen leeftijd naar het vaderland terugkeert, is de invloed van geboorte, kapitaal en politieke kleur, waardoor edeler, onbaatzuchtige gevoelens worden gesmoord. Gij, die nooit buiten Europa zijt geweest, die gewoon zijt, elken ochtend het politiek recept van den dag aan uw ontbijttafel gereed te vinden, gij kunt u gewis de zaligheid niet voorstellen, dat heerlijke, dat rustige, dat weldadige gevoel niet begrijpen van te leven in een omgeving, waar geen politieke partijhaat bestaat, waar men zich niet inlaat met iemands geloofsbelijdenis, geen godsdienstige geschillen tweedracht brengen in familie- of vriendenkring, waar een ieder bij ijver en plichtsbetrachting kan geraken tot een graad van welvaart, waar men slechts kent liefde en eerbied voor Nederland, dankbaarheid aan Indië en... arbeidzaamheid.

Wie het goed meent met Indië, dien kan het niet anders dan bedroeven, dat in die streken, tot voor kort vrij van politieke en godsdienstige strijdleuzen, waar zooveel goeds en groots te doen overig blijft, waar men wacht op de bekwame hand van den hovenier, om het weelderige woud te vormen tot een lusttuin, den roem van Oosterling en Westerling, dat men in dat gezegend land politieke en godsdienstige strijdvragen wil overplanten, dat men er zelfs eene politieke kiesvereeniging naar Hollandschen trant heeft willen oprichten! Gaat men dien weg uit, maakt men den Inlander eigen met hetgeen in Europa de naastenliefde doodt, de zelfzucht ten troon verheft, dan gaat Indië voor ons verloren.

Neen, men legge zijn oor te luisteren naar de stem, die door onzen omgang, door ons voorbeeld, door het onderwijs en de leeringen in Europa is opgewekt, de stem, die vraagt naar gelijkwaardigheid, men vange op het geruisch van een nieuw jong leven, dat in het Oosten ontwaakt, en dat met liefde geleid, een zegen kan worden, ook voor Europa. Het zou immers niet voor de eerste maal in de geschiedenis zijn, dat de herleving, de wedergeboorte van Europa uit het Oosten kwam?

Wat wij hebben te doen, is het zoeken naar een gemeenschappelijk belang, dat allen vereenigt, dat is niet een eenheid van geloofsbelijdenis, niet een een-

heid in bestuursvormen, niet een eenheid van kleur of geboorte, — de kleur is maar vel-diep, zei immers Constantijn Huygens? — maar het is menschenliefde, het is het opvoeren tot een maatschappelijke vrijheid, het is het effenen van de baan, het scheppen of vormen van de omstandigheden tot ieders persoonlijk geluk, dat leidt tot algemeen geluk. Of het bereikbaar is, ik weet het niet, maar het streven is leven. Men huivere niet voor de gevolgen zijner goede daden, als men zal gaan opzien tegen hen, op wie wij gewoon waren neêr te zien!

„De Europeesche ambtenaren," zegt prof. Snouck Hurgronje, die uitnemende kenner van den Inlander, „hebben het als een ideaal te beschouwen, zich zelven geleidelijk voor een goed deel overbodig te maken. Dit klinkt wellicht vreemd, maar inderdaad is het een verheven ideaal, en dat vreemde heeft het met de taak van ouders jegens hunne kinderen gemeen."

Kome dan de tijd, dat allen, die onder de vlag van Nederland staan, worden beschouwd als één volk! Wat Indië van Nederland mag verwachten: **het is een ruime plaats in het hart van Nederland!**

De ware grondslagen van de Inlandsche Kunstnijverheid.

De door den heer Ch. Meyll c.i. op den 5en Januari j.l. te 's-Gravenhage voor de Indische Vereeniging gehouden voordracht over „de ware grondslagen van Inl. kunstnijverheid", was in het bijzonder opgesteld met de bedoeling, den leden dier Vereeniging aan te sporen, om door meerdere zelfbezinning ten aanzien van de merkwaardige voortbrengselen van Indische sierkunst krachtig bij te dragen tot de eenige en afdoende wijze harer wezenlijke „herleving" en „bezieling". (In ware aesthetische vrijheid past 't dan niet langer te spreken van „opheffing", wijl verjongende krachten ten slotte niet van buiten, maar steeds van binnen uit hebben te groeien).

In hoeverre nu eene dergelijke „bezieling" te rechtvaardigen is, ja zelfs onvermijdelijk moet heeten, en hoe haar te verkrijgen, meende spreker 't best te kunnen uiteenzetten door meer nauwgezette en wijsgeerige analyse van de thans ook voor Nederlandsch-Indië officiëel ingevoerde term: „Kunstnijverheid".

Aan de hand van bekende uitspraken op dit gebied, die echter geen van alle afdoende bleken, kwam spreker tot eene conclusie aangaande dit complexe begrip, waaruit moest blijken, dat de wezenlijke bloeiende en karaktervolle inlandsche (d. i. inheemsche) kunstnijverheid aan hare voortbrengende samenleving hoogere eischen stelt van algemeen menschelijken aard. Dat zij dus nieteenzijdig afhankelijk kan worden gesteld:

a. van den meer of min nauwen samenhang tusschen de „kunst" en de „nijverheid", wier onbepaalde aaneenrijging of vaneensplijting een onwijsgeerige daad had te heeten. Geboren uit de onvermijdelijken drang, den mensch eigen, om zich ten aanzien van de dingen verstandelijke helderheid te verschaffen, uit het immanenten streven dus naar wijsgeerig besef, zou evenwel eene zoodanige onderscheidingswijze door hare onzekere beschijningen noodzakelijk in de praktijk tot verregaande inconsequenties moeten voeren ten aanzien van die goede zijden, welke men aanvankelijk meende te moeten bereiken.

b. noch van de mate, waarop de moderne „machine" haar rol te vervullen krijgt.

c. evenmin door een dogmatisch geloof in de noodzakelijkheid eener poging van „schoonheid" met „industrie".

d. zeer zeker niet van het aandeel, dat grootkapitaal en buitenlandsche navraag als hoofdfactoren heeten te moeten hebben.

In hare hoedanigheid van bijzondere voortbrengingswijze eener menschelijke samenleving deelt elke inlandsche (dus ook de Inlandsche-) Kunstnijverheid onvermijdelijk de evolutioneerende elementen van die maatschappij. Conform 's menschen innerlijke natuur zal zij 't dus nergens tot zoodanig starre volmaaktheid vermogen te brengen, waar ten eenen of anderen tijd sterk aan vastgehouden zou moeten worden. Zij blijft steeds voor evolutie vatbaar. Zooals het maatschappelijk niveau van menschelijke samenleving door hare individueele eenheden wordt bepaald, zoo heeft dus ook elke z.g.n. „gezonde" Inlandsche Kunstnijverheid zich te ontwikkelen uit de diepste grondslagen van 's menschen Wezen.

Langs eene lijn van Arisch gekleurde, hoewel modern geformuleerde gedachte-ontwikkeling — op de grondslagen tevens van eene levensbeschouwing, die ook thans nog op Java bestaat, zij het ook slechts in de meer besloten kringen van het weinig toegankelijke, hoogere Javaansche geestesleven, werd nagegaan, wat wij nu onder de ware grondslagen van menschelijke samenleving hebben te verstaan en wat dus ook de ware grondslagen van hare Kunstnijverheid zal blijken te zijn.

Ten gerieve van de hoorders was het gesprokene samengevat in een achttal, keurig gedrukte, „stellingen", waarvan wij hier slechts de laatste twee zullen overnemen en waarmee dan het doel van de heele voordracht o.i. genoegzaam is aangeduid:

„Bij eene bestendiging van de tegenwoordige „Inlandsche maatschappij is zij (d. i. de Inland„sche Kunstnijverheid van Nederlandsch-O.-Indië, „in het bijzonder die op Java) echter nooit in „staat blijvend uit haar verval te herleven.

„In hare relaties met het buitenland heeft zij „oogenblikkelijk meer gevaren te duchten, dan „bezieling te verwachten."

Se. „Ondanks de beste organisaties en de „meest nauwgezette plichtsbetrachtingen van de „Europeesche Overheid in Nederlandsch-Indië, ten „aanzien van de bestaande Inlandsche Kunstnij„verheid, zal deze laatste toch te gronde moeten „gaan bij voortdurende gebreke van genoegzame „belangstelling harer eigen landgenooten."

Naar wij vernemen, zal spreker, op verzoek, nog nader op dit onderwerp terugkomen, zoodat wij voorloopig met bovenstaande samenvatting meenen te kunnen volstaan.

Uit de O.-I. Mail.

De Locomotief van 9 en 10 Dec. j.l. wijdt een hoofdartikel aan **De opleiding van Indische Jongens**, waarin o. m. gezegd wordt:

„Heel de organisatie van het Indisch onderwijs zal gericht moeten zijn op de vorming van ambtenaren en krachten voor handel, landbouw en nijverheid in de kolonie.

Buiten de regeering — en misschien óók bij haar — is dan ook de vrij algemeene overtuiging, dat het ambtenaarscorps veel meer dan tot nu toe het geval kon zijn, in Indië zelf moet worden gevormd uit de blijvers onder de Europeanen en uit de Inlanders. Er moet een Indisch Hooger Onderwijs gevormd worden, op speciaal Indische behoeften berekend.

De vraag, de strijdvraag is nu: hoe zal dit Hooger Onderwijs moeten zijn ingericht?

Er zijn onoverkomelijke bezwaren tegen de outilleering van 'n Ind. Univ., welke algemeen erkend en nog niet weerlegd werden. Prof. Snouck Hurgronje heeft ze in een vraaggesprek met den heer E. F E. Douwes Dekker (in het Bat. Nbl.) zoo overtuigend voorgehouden.

En al zou de universiteit financieel en intellectueel te stichten zijn, dan nòg blijft het een vraag, of ons Indië reeds behoefte heeft aan, geschikt is voor een cultureel centrum, of de strijd hiervoor thans niet te groote aandacht en toewijding ontneemt aan dringender zorgen voor dezelfde categorieën, welke men in een rok wil steken, terwijl het hemd nog ontbreekt.

Van Indisch hooger onderwijs zijn wij warm voorstander, van een universiteit niet. Het eene kan geleid en gevormd worden van uit het bestaande, uit den tegenwoordigen ontwikkelingsstand. Een universiteit is de veronderstelling van wat er nog niet is: ontwikkelde aanleg, sterke wetenschappelijke behoefte. Zij zou zijn een groote hoed over een kinderhoofd.

Maar dat is niet ons laatste woord," besluit het blad.

Uit Krawang werd aan het Soer. H.bld. geschreven, dat sedert de groote rampokpartij van einde Nov. jl., nu kleine diefstallen aan de orde van den dag zijn. — Men schrijft de heerschende onveiligheid toe aan het dobbelspel, dat op groote schaal in de Toapekkong plaats heeft. Daar worden,

met toestemming van het bestuur, de jaarlijksche feesten gevierd, maar dit jaar heeft een Bataviasche Chinees daar de gelegenheid geopend om tjap-dji-ki te spelen. Hij betaalt daarvoor ƒ 120 daags aan pacht en men rekent dat een gelijke som aan „smeer" voor de Chineesche en Inlandsche politie betaald moet worden.

Honderden Inlanders nemen aan dat spel deel en is de laatste duit verdobbeld en de laatste kain bij oome Jan gebracht, dan moet door roof en diefstal in het ontbrekende voorzien worden.

Gardoe's of wachters. Het bestuur overweegt, naar De Javabode vernam, de mogelijkheid om de gardoe's af te schaffen en te vervangen door betaalde wakers.

De heerendienstplichtigen in de kampongs kunnen, gelijk men weet, hun dienstplicht afkoopen door een zeker bedrag bij den wijkmeester te storten. Het bestuur doet thans nagaan of het bedrag, aan zulke gelden binnenkomend, niet voldoende zou zijn om tot afschaffing der tegenwoordige prae-historische gardoe's en het aanstellen van vaste wakers of oppassers over te gaan.

Meer geld dan op het oogenblik wordt betaald, zou niet worden geëischt; ook de kleine man, die thans geen remplaçant kan betalen en zelf dienst doet, zou ter wille der in te voeren verbetering niet worden belast. Hij zou voortaan kalmpjes thuis kunnen blijven en toezien hoe men voor hem waakt — terwijl hij zijn portemonnaie (bij wijze van spreken!) daarvoor niet behoeft te openen.

De gardoe-posten zouden komen te vervallen en de wakers, waarvoor men flinke jonge kerels zou kiezen, in opdracht krijgen de kampongs rond te wandelen.

Het driedubbel voordeel zou hierdoor worden verkregen, dat de kampong-bevolking van een persoonlijken dienst zou worden ontlast; voor den politiedienst eenigszins uitgezochte personen zouden kunnen worden genomen, waar men zich thans vaak met de half-onwillig gegeven diensten van oude en minder geschikte personen moet behelpen; terwijl ten slotte het stelsel van een steeds in beweging zijnde politie uit een veiligheidsoogpunt veel vóór heeft bij een stelsel van enkele vast bezette punten.

De geïnde gelden, waaruit de wachters zouden moeten worden betaald, zouden onder administratie van de wijkmeesters blijven, gelijk tot nog toe het geval is.

Intusschen is het nog volstrekt niet zeker of er iets van de zaak komen zal, en zoo ja, wanneer de invoering zal plaats hebben. Het denkbeeld vormt nog een onderwerp van overleg tusschen de verschillende betrokken autoriteiten.

Een kind te bekomen. Te Meester-Cornelis woont de Chineesche broodbakker Thio Tjoe Liang, wiens vrouw een paar weken geleden van een welgeschapen meisje bevallen is. Een inlandsche vrouw, die de kraamvrouw als „doekoen" assisteerde, had zich tegenover een buurvrouw uitgelaten, dat het kind de oorzaak zou zijn van den dood der ouders, welke profetie den vader ter oore gekomen is. Het ongelukkige wicht is nu voor een ieder te krijgen. De Chineezen in de buurt, echte Singkè's, zien daarin niets onmenschelijks. Gelijk men weet, is de vaderlijke macht in China onbeperkt. Een vader kan zijn kinderen afstaan aan wie hij wil. Alleen ten aanzien van zijn zoons is hij hierin door het gewoonterecht eenigszins aan banden gelegd, aangezien dit eischt, dat hij er minstens één zal overhouden om de vereering der voorouders te blijven waarnemen. Onder den invloed van onze zeden en begrippen, beginnen de hier geboren Chineezen er anders over te denken en zoo hebben deze dan ook den onbarmhartigen vader het onmenschelijke van zijn gedrag onbeschroomd onder het oog gebracht, zoo lezen wij in De Javabode.

Hulp gevraagd. De kolonie voor noodlijdende Inlanders te Pangoengsèn (Tajoe bij Pati, afd. Japara) verkeert in geldelijke moeilijkheden. Het blijkt, dat de tegenwoordige beheerder, de heer George Wood, op ultimo November jl. ƒ 19.71½ meer heeft moeten uitgeven dan hij in kas had.

Behalve de vaste lieden, die in de kolonie verpleegd worden, komen er vele om hulp vragen, maar de middelen om hulp te verleenen ontbreken. Daarom vraagt de beheerder hulp bij het publiek om hem financieel te steunen, teneinde zijn nuttig werk te kunnen voortzetten.

Zij, die iets voor dit doel willen afzonderen, gelieven hun bijdragen te zenden aan den heer G. Wood, kolonie voor noodlijdende Inlanders te Pangoengsèn (Tajoe bij Pati, afd. Japara).

WEST-INDIË.

SURINAME.

In De Surinamer van 15 Dec. j.l. schrijft de heer Fred. Oudschans Dentz (aan de hand van W. R. Buttenshaw van Barbados in Agricultural News Vol. III no. 69, 3 December 1904) over versieringszaden en huisvlijt in Suriname.

„Het gebruik van versieringszaden voor de vervaardiging van artikelen van huishoudelijken aard, zoowel als voor persoonlijken opschik, is — aldus de heer Oudschans Dentz — in vele landen in zwang, maar in weinige is de toepassing van natuurlijke boschzaden tot zulk eene industrie ontwikkeld als in Maragon (Bombay). Maar niet alleen in Britsch-Indië, ook in West-Indië zijn versieringszaden overbekend, vooral op de W.-Indische eilanden, waar in de curiositeitenwinkels artikelen te koop zijn als armbanden, halssnoeren, rozenkransen, broches, enz., enz., van versieringszaden vervaardigd.

Ook in Suriname is een tamelijk groot getal van die voor dat doel geschikte zaden te vinden.

Niet alleen de Inlandsche bevolking maakt een ruim gebruik van uit zaden vervaardigde voorwerpen van opschik, ook het overige deel der bevolking koopt voor eigen gebruik, of om naar het vaderland te zenden, gaarne broches, armbanden, hoedenpennen, servetringen, enz., waarin de zaden of pitten een rol spelen, of die er geheel uit vervaardigd zijn.

Het is niet moeilijk aan die zaden te komen.

Op tal van heesters, boomen en planten, zelfs in de stad worden de harde, helder gekleurde zaden aangetroffen, wier fraaiheid en duurzaamheid uitstekend geschikt zijn om tal van voorwerpen te vervaardigen hier in zwang."

„Het ware te wenschen — zoo eindigt de heer Oudschans Dentz zijn artikel — dat het gebruik van versieringszaden zich tot een klein-industrie mocht ontwikkelen en er een grooteren afzet van voorwerpen, uit zaden vervaardigd, naar het moederl. kon plaats hebben. Om velerlei redenen is ze belangwekkend. Zij is namelijk gebaseerd op het gebruik van materialen, die vroeger en thans nog weinig waarde hadden of hebben. In Britsch-Indië vinden voorwerpen van versieringszaden vervaardigd gereeden aftrek en ze worden behoorlijk betaald."

Vele der bedoelde voorwerpen zijn in Boeatan te zien en te verkrijgen. Op de onlangs te Scheveningen gehouden Nationale Huisvl.-Tentoonstelling trokken ze zeer de aandacht.

***

Voor de zooveelste maal bevatten de Surinaamsche bladen het bericht, dat er personen verdwaald zijn in de bosschen in de omgeving van Paramaribo. Er worden dan patrouilles gezonden, aan welke het gewoonlijk gelukt de verdwaalden op te sporen.

Zou het geen tijd worden, dat de politie eenige goed afgerichte politiehonden laat komen, indien er althans geen honden zijn, die voor dezen dienst kunnen worden afgericht?

***

Door het uitblijven van een draadbericht omtrent de aankomst in Suriname van de „Prins Willem V" hebben velen in den lande eenige angstige dagen doorgebracht.

Het defect worden van den telegraafkabel is een verschijnsel, dat zich telkens en telkens herhaalt. Het is daarom te wenschen, dat de regeering er toe zal overgaan te Paramaribo een station voor draadlooze telegrafie te vestigen. Vermoedelijk zullen de uitgaven daarvoor minder zijn dan het subsidie aan de Fransche kabelmaatschappij. Een gunstiger tijdstip om in deze zaak, die bij de regeering in studie is, eene beslissing te nemen, is wel niet denkbaar, nu het contract met genoemde maatschappij eindigt.

Georgetown, de hoofdstad van Britsch Guiana, bezit reeds zoodanig station, evenals Curaçao.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Omloop van valsche munt in Nederlandsch-Indië. — In het Nederlandsch-Indisch Staatsbestel bestaan — dit is voldoende bekend — vele zwakke punten, die aan het groote publiek vele onaangename moeielijkheden veroorzaken. Daartoe behoort zeker ook de omloop van de in Ned.-Indië aanwezige valsche munt, eene zaak, waarmede een ieder dagelijks te maken heeft en die de groote menigte ontzettend prikkelt. Men is verplicht het geld, dat op de Postkantoren, op de bureaux der Algemeene Ontvangers

of aan de loketten der Staatsspoorwegen enz. wordt uitbetaald, in ontvangst te nemen, hoewel men lang niet altijd zeker er van is, dat dit geld werkelijk een wettig betaalmiddel is.

Dit wekt wantrouwen op. En waar men zelfs van officiëele kantoren niet zeker kan zijn, hoeveel te meer zal dat wantrouwen dan niet heerschen tegenover particuliere instellingen en bijzondere personen.

Het publiek denkt er niet aan om personen, die met de uitbetaling van gelden zijn belast, te verdenken van kwade trouw, omdat het weet, dat men alleen het valsche geld tracht te loozen uit vrees voor eigen schade. De uitbetalers ontvangen dat valsche geld immers eveneens van anderen en wanneer dat niet gangbaar blijkt te zijn, terwijl het bedrag van de aanwezige zilveren munt toch moet overeenstemmen met dat van de boeken, dan zouden de kassiers het ontbrekende uit eigen middelen hebben bij te passen, hetgeen zij, ook met het oog op hunne betrekkelijke geringe bezoldigingen natuurlijk willen voorkomen.

Intusschen bestaat het feit, dat het valsche geld het publiek in de handen wordt gespeeld en dat het dit laat rouleeren.

Wie moet men nu voor dien gebrekkigen toestand aansprakelijk stellen, vraagt de schrijver der Z a t e r d a g s c h e P r a a t j e s in de **Bintang Soerabaija** van 8 October 1910, no. 228?

De politie wellicht? Het is mogelijk, maar waar deze weinig talrijk is, en gebrekkig werkt, mag men haar ten deze zeker niet geheel verantwoordelijk stellen voor den gang van zaken. Zij is niet in staat de geheime actie der valsche munters te volgen; die zich heel wat sterker gevoelen en veel slimmer zijn dan de geheele zwakke politie te samen.

Wel is waar wordt een enkele maal door onhandigheid van een lid van het slechte gilde deze in hechtenis genomen, maar de meesten weten zich ver van de politie te houden. En een geheime politie, zooals in de Westersche maatschappijen wordt aangetroffen, is in Ned.-Indië nog een onbekende zaak.

De valsche munters in Ned.-Indië hebben dan ook over het algemeen de handen vrij. In hunne werkplaatsen gaat het nog al druk toe en men maakt daarbij goede zaken, al is dit ook ten nadeele van het groote publiek. Onlangs kon men nieuwe valsche geldstukken zien, die zóó fraai en bedriegelijk waren nagemaakt, dat men alleen met een vergrootglas het verschil met het wettige betaalmiddel kon ontdekken. Het gewicht was normaal, evenals de klank en de glans.

Van de tienmalen, dat zulk een muntstuk wordt uitgegeven, en vooral des avonds, zal dit 8 maal gelukken en daaraan zal de politie weinig kunnen doen. Deze doet het best „politie te blijven, zooals zij nu eenmaal is, in afwachting dat zij georganiseerd wordt, zooals zij zijn moet, meent de schrijver. Even geduldig zij ook het publiek, dat de schade zal moeten dragen, om dan gezamenlijk op te gaan en de valsche munt, in den vorm van belastinggelden, te storten in 's lands kas.

Zooals gezegd is, mag men den toestand niet geheel en al wijten aan de Indische politie. Ook de Nederlandsche Munt heeft, tot op zekere hoogte, volgens schrijver, aan het bestaande euvel schuld. In den laatsten tijd toch is veel pasmunt naar Indië gezonden. Het is bekend, dat de standpenningen een randschrift hebben dat moeielijk op onberispelijke wijze is na te maken en waardoor althans eenige gelegenheid wordt aangeboden om het namaaksel van het wettige betaalmiddel te onderscheiden. Doch met de pasmunt staat het anders. Deze heeft geen randschrift, maar een gekartelden rand, die met zekere soort van vijlen zeer gemakkelijk na te maken is. Wil men derhalve het werk niet al te gemakkelijk maken aan de valsche munters, dan zou het — althans als zulks mogelijk is — wel aanbeveling verdienen om ook de pasmunt van randschrift te voorzien, waarvan de namaking een vaardiger hand vereischt.

Naar men verneemt, zal weldra een nieuwe factuur pasmunt in Ned.-Indië worden aangevoerd, welke voorzien zal zijn van een beeltenis, die dáár nog niet bekend is. Het laat zich dus aanzien, dat voor de valsche munters in Ned.-Indië wederom een tijd van voorspoed zal aanbreken. Volgens de meening van den Directeur van financiën toch zou die pasmunt gemakkelijk zijn te maken. Aanvulling van den voorraad valsche munt, vergezeld van wantrouwen bij het volk in het wettig betaalmiddel, is het wonder, vraagt de schrijver, dat men moet?

Het verbod der politie te Soerabaija van verkoop door inlanders, na 11 uur 's avonds. Wie of het voorstel der politie te Soerabaja, waarvan hier sprake is, aan de hand heeft gedaan, is natuurlijk niet bekend, zegt dezelfde schrijver in hetzelfde blad, maar zeker is het feit, dat dit nieuwe verbod, hetwelk moet dienen tot vergemakkelijking van de politietaak, nu juist niet getuigt van een rekening houden met de belangen van den kleinhandel ter plaats, die het toch al zoo moeielijk heeft. Dientengevolge is die kleinhandel zeer ontstemd. Hij laat dit niet blijken op de wijze, zooals het volk in de Westersche maatschappijen zou doen, maar niettemin bestaat die ontevredenheid.

De politie te Soerabaja vergist zich, wanneer zij meent, dat de onveiligheid ter hoofdplaats haar oorzaak vindt in het bestaan der nachtelijke warongs, hetzij op den openbaren weg, hetzij in eigen woning. Ook is de maatregel in kwestie onbillijk, waar Europeesche eethuizen als van Grimm, Hellendoorn, de Bierhal, enz., wel tot na elf uur geopend mogen blijven. Voor hen, die warongs in eigen woning hebben, wordt het huisrecht aangetast.

Is het nu nog niet duidelijk aan de Soerabajasche politie, dat de gedachte maatregel het aantal diefstallen met geen enkele zal verminderen? zoo vraagt de schrijver.

Is het niet beter dat de politie slecht of verdacht volk oppakt, dan de rustige kleinhandelaren te bemoeilijken?

Wenscht de politie, dat na elf uur 's avonds, op den openbaren weg geen eethuizen worden gehouden dan heeft men dat bevel te eerbiedigen, doch dan passe men den bestuursmaatregel zóódanig toe, dat de Inlandsche warongs in eigen woning op denzelfden voet worden behandeld als de Europeesche restaurants, enz.

Alleen daardoor zal men de volksstemming bevredigen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De politieke partijen in Groot-China. — Wanneer het parlement, dat door een deel van het Chineesche volk wordt verlangd, geopend zal zijn, in hoeveel partijen zal dan het Chineesche volk wel worden verdeeld, zoo vraagt een schrijver in de **Bintang Soerabaija** van 10 October 1910, no. 229.

En zullen dan, bij de behandeling van de verschillende aangelegenheden in dat parlement dezelfde partijen ontstaan, die men in andere constitutioneele landen waarneemt?

Het zal een ieder, die de gebeurtenissen van de laatste jaren heeft gevolgd, duidelijk zijn, dat in een land als China, dat bezig is uit een meer dan duizend-jarige slaap te ontwaken, het grootste gedeelte van het volk wel behoudend zal willen blijven en met kracht de bestaande instellingen, zeden en gewoonten zal willen handhaven. Men is daaraan gehecht. Een ander gedeelte van het volk zal zijn het element, dat in Westersche maatschappijen zijn opvoeding heeft genoten, en, in overeenstemming met de daar bestaande instellingen, Gr.-China zal willen hervormen.

Tusschen deze behoudende en vooruitstrevende partijen zullen er ook nog tal van personen zijn die zich dan eens bij deze dan weer bij gene partij zullen aansluiten, terwijl er ook zullen zijn, die zich stelselmatig zullen vasthouden aan de instellingen, die in Westersche maatschappen proefhoudend zullen zijn gebleken en daarom moeten worden ingevoerd.

Waren de toestanden in China nu regelmatig, dan zou zulk een verdeeling van het volk in partijgroepen wel gemakkelijk zijn, maar in werkelijkheid is dit niet het geval en wordt er een staat van zaken aangetroffen, die allesbehalve gemakkelijk door anderen kan worden begrepen.

In China toch bestaan tal van naast elkander wonende en toch gescheiden stammen.

Er zijn achttien provinciën, die, zou men kunnen zeggen, elk een eigen en afzonderlijken staat vormen, met eigen taal, zeden en gewoonten, enz. Iedere provincie is als het ware op zichzelf aangewezen.

Een onderlinge band bestaat niet; integendeel de eene provincie staat dikwijls vrij vijandig tegenover de andere, zoodat aaneensluiting van al die deelen, welke toch voor een volksvertegenwoordiging een levensvoorwaarde is, een bijna niet te bereiken doel moet worden geacht.

In de republiek der Vereenigde Staten van Noord-Amerika treft men ook wel een dergelijken toestand aan en staat het eene gedeelte van het volk wel tegenover het andere, maar dáár spreekt men tenminste dezelfde taal, terwijl de nieuwsbladen over het geheele land worden verspreid en door 'n ieder kunnen worden gelezen. In China verschillen de talen, die gesproken worden, zoozeer van elkander, dat de eene provinciaal den andere onmogelijk kan begrijpen, terwijl de uitgegeven nieuwsbladen meestal in de steden blijven en, ook al wegens de gebrekkige communicatie-middelen, niet op

voldoende wijze worden verspreid. Iedere provincie heeft hare eigen wenschen en nooden, die in de politiek gebracht, nog vele partijstellingen in het leven zullen roepen en zich telkens zullen wijzigen. Waar de een overleg zal willen plegen, daar zal de ander willen strijden. Zoo zijn de Cantonneezen en de lieden van Kiongsoe op dit oogenblik eenstemmig ten aanzien van zekere te volgen handelspolitiek, maar in de verhouding tegenover Frankrijk staan zij lijnrecht tegenover elkander.

De provincie Tjili wenscht een gematigde houding aan te nemen tegenover Japan, terwijl Soetjwan, dat op grooteren afstand van Japan is gelegen, meer een agressieve politiek wil voeren. Zoo is de toestand op dit oogenblik, nu er nog geen bepaald parlement in China bestaat en dat de Chineesche bestuurders onder die omstandigheden het liefst de opening van het Chineesche parlement zouden uitstellen, totdat er meer eenheid en eenstemmigheid in Groot-China zal zijn, is wel verklaarbaar.

Hoe het zij, er is thans een soort van Senaat in China, die men kan beschouwen als eene gecombineerde vergadering van Eerste en Tweede Kamer in constitutioneele staten elders en de ervaring zal dus wel spoedig uitmaken of China rijp is voor 'n parlement.

De Chineezen in de Wester-afdeeling van Borneo. — In de **Bintang Soerabaija** van 11 October 1910, no. 230 wordt opgemerkt, dat de Chineezen van de Westkust van Borneo, in vergelijking met hunne landgenooten elders in Ned.-Indië, het meest zijn vooruitgegaan. Zij wonen daar nu vijf eeuwen en waren er dus reeds gevestigd toen de Europeanen die streken bezochten. Van de vroegste tijden af hielden zij zich bezig met het delven en zoeken naar goud en edelgesteenten. De Borneo-diamant had van oudsher een goeden naam in de handelswereld.

En dat de arbeid dier Chineezen niet onvruchtbaar is geweest, bewijst wel het feit dat groote hoeveelheden goud en diamanten naar China werden uitgevoerd.

Later is gebleken, dat de bereikbare aanwezige goudvoorraad niet zóó groot was, dat een ieder zich met het delven naar dat edel metaal kon bezighouden. Bovendien ontbraken de noodige machinerieën om den voorraad, die nog wel aanwezig is, naar boven te brengen.

Toen de Europeanen het land binnenkwamen, wilden ook zij natuurlijk wel het voorbeeld der Chineezen volgen, maar zij behandelden die aangelegenheid verkeerd, streden tegen de Maleische vorsten en hadden dientengevolge van dezen weinig goede trouw te verwachten. Ook legde de Europeaan den handel aan banden.

De Chineezen traden geheel anders op. Reeds van het begin der vestiging waren zij niet te hooghartig het Maleische element tot zich te trekken, en vermengden en bewogen zij zich gemakkelijk met en onder het Inlandsche volk. Zij, die met het gouddelven geen winst maakten, trachtten 'n levensbestaan te vinden in den handel, met de vischvangst, of ook wel gingen zij tuinieren.

De Chineezen, waarvan hier sprake is, leefden en leven nog zooveel mogelijk op de wijze, zooals in het moederland gebruikelijk is, en vormden tot heden een eigen maatschappij. Zij spreken de Maleische taal goed en leeren zooveel van de Engelsche taal, als voor hunne handelsbelangen noodig is. Tengevolge van huwelijken met Dajaksche vrouwen, staan zij ook onder Inlandsche invloeden en kan men thans nog waarnemen, dat de meeste Chineezen ter Westkust van Borneo, halfbloed Chineezen zijn, wier aantal elk jaar, van uit China, met een zeker aantal volbloed Chineezen wordt aangevuld. Men neemt er een onafhankelijker stelling in dan de landgenooten op Java en streeft er naar om met een ieder op goeden voet te leven. Hunne gevoelens neigen naar het Moederland, waar zij de gebeurtenissen, zooals die zich daar ontwikkelen, met groote belangstelling gadeslaan.

Wel zijn er enkelen, die bevreesd zijn, dat de moderne beweging in China weldra ook hen zal bereiken, doch misschien is die vrees wat overdreven, waar de meerderheid van een rustige natuur is en een kalm levensbestaan zoekt.

De Chineezen ter Westkust van Borneo, hebben, een eigen bestuur, bestaande uit 112 bezoldigde hoofden. Daaronder zijn: dertien kapiteins met 'n toelage van veertig tot honderd gulden per maand ieder; zestien lauthais op twintig tot dertig gld. p. maand en twee kaptjongs op vijftien gulden per maand.

De kapiteins zijn een soort districtshoofden en boven de lauthais en kaptjongs gesteld, doch zij ontvangen minder eerbewijzen dan onze Chineesche officieren. De invloedrijkste personen zijn evenwel de oudsten, die door de Chineezen gekozen worden en meer macht hebben dan hunne ranggenooten in China. Hoewel, zooals gezegd is, zij zich sterk vasthouden aan de Moederlandsche gebruiken en dus ook aan hun godsdienst, zoo neemt men toch het feit waar, dat enkelen hunner van godsdienstig geloof veranderen en tot het Christelijke geloof overgaan. O.m. kan men dagelijks Chineesche kinderen met twee geestelijke Europeesche zusters of met twee geestelijken van Zweedsche nationaliteit zien wandelen.

Of zulks uit overtuiging door de ouders geschiedt?

In elk geval is aan dien overgang kosteloos onderwijs en een kostelooze begrafenis verbonden.

Persoonlijk ziet de schrijver het nut van eene verspreiding van het Christendom onder zijn landgenooten niet in, omdat hij er niet van overtuigd is, dat de Christelijke godsdienst beter is dan de Chineesche en het Opperwezen zich bovendien niet bezighoudt met het schatten der menschen naar gelang van den godsdienst, dien zij belijden.

Ware dit het geval, dan zou het Opperwezen onrechtvaardig zijn, hetgeen niet aan te nemen is.

Aldus besluit schrijver.

Van Vreemde Koloniën.

De meest besproken gebeurtenis in deze week ontleent haar beteekenis minder aan het koloniaal belang, dat er rechtstreeks mee gemoeid is, dan wel aan de beschouwingen, die er omheen worden gegroepeerd.

Met zuivere commercieele bedoelingen (?) moedigde Duitschland den aanleg van spoorwegen aan in Mesopotamië, het Turksche gebied van Tigris en Euphraat. Daarnaast verdeelden Rusland en Engeland het Perzische rijk in drie strooken, een noordelijke als invloedsfeer voor de eventueele bemoeizucht der politiek van den Czaar, een zuidelijke als begrenzing voor de e v e n t u e e l e Britsche inmenging, daar tusschen bleef een Perzisch deel vooralsnog van vreemde smetten vrij. Sedert drie jaren was Rusland doende om dien Duitschen invloed in het buurgebied binnen perken te brengen en ijverden de Duitsche economen daar toch onverpoosd door. Nu heeft onlangs 'n Engelsch blad de tekst bekend gemaakt van een Russisch-Duitsche overeenkomst tot regeling van de onderlinge verhouding. Spoedig volgde van officieele Duitsche en Russische zijden de verklaring, dat van een gesloten overeenkomst geen sprake mag zijn, de onderhandelingen zijn immers nog gaande; maar op den verklapten tekst, zooals de E v e n i n g T i m e s dien gaf, werd toch eigenlijk niet afgedongen.

Waarom heeft dit bericht, dat eene voortzetting geeft van sedert 1907 hangende onderhandelingen, een vloed van commentaar doen losbreken, die de pers in onrust houdt? De reden ligt niet in de eerste plaats in de termen van het verdrag. Dit geeft, in het kort, een erkenning door Duitschland van de invloedsfeer, die Rusland door de overeenkomst met Engeland in Noord-Perzië is toegewezen, en een uitdrukkelijke verklaring van de bedoeling van Duitschland om in Perzië geen politieke, slechts commercieele belangen na te streven. Rusland zal Duitschland den Bagdad-spoorweg zonder bemoeilijking laten voltooien, tot aan een bepaald omschreven grens, waar binnen het moet blijven, terwijl Rusland dan voor een verbinding zal zorgen met de Trans-Perzische lijn. Alle diplomaten, die zich uitspraken, behalve de Turksche, stemmen overeen in de verzekering, dat aan dit tractaat, als het tot stand komt, geen verdere strekking gehecht mag worden dan de regeling van een plaatselijk belang, ongeveer zooals dit in Februari 1909 voor Marokko geschiedde door Frankrijk en Duitschland. Maar „de pers" wil er meer, veel meer in zien, vooral ook in verband met de ontmoeting der Russische en Duitsche keizers in Potsdam, die reeds op inniger toenadering gewezen heeft.

De groote politiek in Europa werd in haar hoop en vrees beheerscht door het tegenwicht, dat de driebond: Duitschland, Oostenrijk, Italië, gaf aan en kreeg van de beklonken eensgezindheid tusschen Rusland, Engeland en Frankrijk. Nu treedt Rusland Duitschland tegemoet; hierin ziet men wèl een losser worden van de entente cordiale en geen wankelen van de triple alliantie, omdat Duitschland in deze laatste een bepaald h e r v o r r a g e n d e plaats inneemt, terwijl Rusland in de eerste niet als toonaangever beschouwd of erkend wordt; eigenzinnig handelen is hier dus los handelen. En los handelen is weer het geheele politieke samenstel van 't oogenblik op losse schroeven zetten. Dies slaan vele aan

't fantaseeren welke gevaren dit voor de toekomst kan brengen.

Naar het ons voorkomt kunnen de diplomaten en politici hun geruststellende verklaringen, dat het slechts de regeling van een plaatselijke aangelegenheid geldt, verantwoorden door hun blik te beperken tot de naaste toekomst. Die geruststelling wordt natuurlijk gevoed door de partijen, die zelf de overeenkomst willen sluiten, en zij wordt gaarne geveinsd door Frankrijk en Engeland, die hun spijt willen verkroppen. Maar oprechter komt ons de uiting voor van de Turksche politici en van de pers, als deze, de bedoelingen in verdere strekking nagaande, meenen, dat de overeenkomst beoogt Rusland tegenover Turkije en Perzië meer vrije hand te gunnen en dat zij de beslissende stap is om Duitschland's economische belangen in Mesopotamië op diplomatieken grondslag te bevestigen, een kiem van politieke adspiratiën.

Dit wordt met zorg waargenomen door de Turksche regeering en door de Britsche en de Fransche pers, die van oordeel zijn, dat Duitschland buiten Europa al een te sterk mededinger wordt van de oude koloniale mogendheden. Juist hierin ligt het verschil tusschen de overeenkomst van 1909 van Duitschland met Frankrijk, die iedereen een gevoel gaf van: „tot betere scheiding, verdeelde belangen", en de nu aangekondigde tusschen Rusland en Duitschland, die een een geloof doet ontstaan aan: „tot betere verdeeling, gescheiden belangen".

Dit meenen ook wij te zien in de gebeurtenis, die in wording is. En, zonder er gevaren in te lezen voor een breuk van den vrede in Europa, vreezen wij er wèl een breuk door in het vertrouwen, dat toch de grondtoon moet zijn van een entente cordiale, wil deze eenige waarde hebben als waarborg voor eensgezind samengaan in de politiek.

BRITSCH INDIË. — ZUID-AFRIKA.

Zooals bekend is, heeft Zuid-Afrika gebrek aan werkkrachten. Men heeft hierin trachten te voorzien door aanvoer van Chineezen, Britsch-Indiërs, enz. Veelvuldig zijn de klachten geweest over minder gunstige omstandigheden, waaronder deze immigranten er te leven en te werken hebben en over de veelal verre van benijdenswaardige behandeling, die zij ondervonden. In Afrika bestaat strijd over de kwestie, of het niet mogelijk zou zijn een voldoend aantal Afrikaansche arbeiders te vormen, wanneer dit maar ernstig gewild en stelselmatig georganiseerd werd. Het waren vooral de Natalsche suikerplanters, die dit beslist tegenspraken. Nu is door de Britsch-Indische regeering een besluit genomen, dat wel tot een vernieuwde poging der Afrikaansche planters, om naar Afrikaansche werkkrachten om te zien, zal moeten leiden, want de Chineezen laten hen ook in de steek. De regeering dan te Calcutta heeft besloten van 1 Juli af aan, de emigratie van contractarbeiders naar Natal te verbieden. Berust deze maatregel voor een deel op het verlangen om een einde te maken aan de ongewenschte toestanden, waarin de Indiërs in Afrika werden verplaatst, anderdeels is het eigenbelang der Indische kapitalisten er niet vreemd aan, daar zij zelf ook gebrek hebben aan werkkrachten in mijnen en plantages.

DUITSCHE KOLONIËN.

Financieel resultaat. Bij zijn eerste optreden in den Rijksdag heeft de nieuwe staatssecretaris voor de koloniën, de heer von Lindequist, een overzicht gegeven van de financieele resultaten der Duitsche koloniale politiek in Afrika, dat, hoewel wat officieel rooskleurig, toch van genoeg belang is om de hoofdcijfers er uit weer te geven.

Er is geregelde en voortdurende vooruitgang. Een uitzondering op de geleidelijke ontwikkeling vormde Zuid-West-Afrika, waar de ontdekking van diamanten een plotselinge krachtsuitzetting te weeg bracht. De gunstige toestand geeft te meer vertrouwen voor de toekomst nu de publieke opinie in Duitschland geheel ten gunste van de koloniale politiek is gewonnen; de overgroote meerderheid der natie is doordrongen van het denkbeeld, dat Duitschland koloniën moet hebben.

De financieele positie is belangrijk verbeterd sedert 1908, d. i. sedert de militaire uitgaven gedekt worden door de ontvangsten en niet meer door leeningen. Het budget der ontvangsten wijst voor 1911 een toename aan van 7.200.000 Mk. In vier jaren was dit 20 millioen Mk., dank zij vooral de diamanten van het Zuid-Westen. Deze kolonie staat dan ook bovenaan bij de ontvangstcijfers.

De uitgaven namen ook toe, maar zij zijn gedekt tot 8.700.000 Mk. door het delgings-fonds. In de nieuwe begrooting is de staatshulp met 3.200.000 Mk. verminderd. Kameroen zal dit jaar het van het Rijk ontvangen voorschot geheel terugbetaald hebben, en dan van 1 April af de interesten gaan betalen van de leening, bestemd voor den aanleg van spoorwegen. Zoodoende zullen de lasten voor het budget van het Rijk in totaal verminderen met 15 millioen Mk. Het Zuid-Westen, ontlast van een deel der militaire bezetting, heeft een overschot opgeleverd van 5 millioen Mk.; voor 1911 wordt dit nog 1 millioen hooger geschat.

Voor de toekomst wordt ook een toename der ontvangsten verwacht door de verhooging der belastingen van de inlanders, maar, zegt de staatssecretaris, men zal met veel omzichtigheid te werk moeten gaan om geen verzet van de bevolking uit te lokken. Anderzijds zullen de financieele verplichtingen, verbonden aan de koloniale leeningen, de uitgaven belangrijk doen stijgen. Alles samen gevat, zal een uiterste voorzichtigheid eisch blijven, wil men den financieelen toestand gunstig houden.

In hoever wij het eens kunnen zijn met de bij die gelegenheid door den heer von Lindequist gegeven verklaring, dat de koloniale financiën nu dus op een hechten en gezonden grondslag berusten, hangt in hooge mate af van de wijze en de mate, waarop hij meent de belastingschroef voor de inlandsche bevolking te kunnen aanzetten. De vrees, die hij zelf bij voorbaat uitspreekt, voor moeilijk te voorkomen opstanden, doet ons dit „hechte en gezonde" met de noodige reserve aanvaarden.

SPAANSCHE KOLONIËN.

Alfonso heeft zijn bezoek en inspectie te Melilla, met vele kleine avonturen, doch zonder groote ongelukken, volbracht. De sultan van Marokko zond hem geschenken, de gouverneur van Algiers kwam hem als buurman verwelkomen. Voor het, met veel menschenlevens en geld duur behouden plekje moge dit inderdaad de blijvende bevestiging der vredestijding beteekenen.

AMERIKAANSCHE KOLONIËN.

De Japanners hebben, zoowel bij hun oorlog met China als bij dien met Rusland, getoond goed op de hoogte te zijn van de bijzonderheden van het land, waardoor de operatiën liepen. Zij hebben verder den naam hun gezag ook in andere richting nog wel te willen uitbreiden. 't Is dus natuurlijk, dat de eilandengroepen, die aardrijkskundig een voortzetting vormen van den Oost-Aziatischen gordel, welke met Japan begint, van die zijde en op hen gerichten begeerigen blik gevestigd meenen te voelen. Een uiting hiervan vormen de herhaaldelijk en ook nu weer in de Amerikaansche pers voorkomende eenigszins zenuwachtige berichten over Japansche spionnen in de Filippijnen, en over het vormen van een Japansch gezinde partij onder de Filippino's.

PORTUGEESCHE KOLONIËN.

Het is meer gezien, onze eigen geschiedenis kent er ook voorbeelden van, dat een vlag, in het moederland gevallen, in een der koloniën blijft wapperen. Zoo blijkt nu ook Madeira trouw te willen blijven aan het huis Braganza, nadat het moederland zijn koning heeft uitgezet. De Madeireezen teekenen scherp verzet aan tegen den nieuwen toestand. Eerst is een oorlogsschip er met landingstroepen heengezonden, daarna zijn groote hoeveelheden munitiën gevolgd, meer infanterie en mitrailleurs zijn onder weg. Daar op Madeira tevens cholera heerscht, heet het offficieel, dat de onrust hieraan is toe te schrijven, maar de toegepaste geneesmiddelen zijn dan wel van heel bijzonderen aard!

MONACO.

Koloniën van Monaco? Waarom niet een begin, als dat waardoor België de Kongo kreeg? Maar de vorst van Monaco schijnt het met de Grondwet, welke hij zijn onderdanen wil schenken, doch die niet naar hun zin te maken is, nu te volhandig te hebben en daarom van koloniale plannen af te zien. Althans wij lezen:

„Havas meldt, dat de vorst van Monaco indertijd van koning Carlos van Portugal voor 3 millioen francs, een uitgestrekt koloniaal gebied heeft aangekocht in het achterland van Mozambique. Frankrijk

en Engeland hebben sedert eenigen tijd pogingen gedaan om den vorst dit gebied af te koopen. Deze heeft echter standvastig geweigerd. Een aanbod van Duitschland is nu wel aanvaard en dit wekt te meer bevreemding, omdat dit niet zoo gunstig was als die van Frankrijk en Engeland. Het geval baart in diplomatieke kringen begrijpelijk opzien."

BELGISCHE KONGO.

Koning Albert heeft de tweede jaarlijksche uitkeering van 3 millioen francs, hem toegekend krachtens het verdrag betreffende de overneming van de Kongo door België, beschikbaar gesteld voor den aankoop van drie stoombooten, die den dienst op de binnenwateren in den Kongo zullen verrichten. De vorst heeft wel geprofiteerd van hetgeen hij bij zijn reis in den Kongo persoonlijk heeft waargenomen, of juister, hij weet de Kongo wel daarvan te laten profiteeren.

TENTOONSTELLING van Ned. en Ned.-Indische Decoratieve en Toegepaste Kunst te KRISTIANIA.

Naar aanleiding van besprekingen van de heeren Mr. J. H. Abendanon, oud-Departementschef in Ned.-Indië, Carel Henny te 's-Gravenhage en E. A. von Saher, Directeur van het Museum van Kunstnijverheid te Haarlem met den heer H. Grosch, Directeur van het Museum van Kunstnijverheid te Kristiania, zal in de maand April 1911 in laatstgenoemd Museum eene tentoonstelling van hedendaagsche Nederlandsche decoratieve en toegepaste kunst alsmede van kunstvoorwerpen uit Nederlandsch-Indië afkomstig, gehouden worden.

De heer H. Grosch heeft voor dit doel kosteloos eene zaal groot 14½ bij 13 M. met vitrines beschikbaar gesteld, terwijl het in- en uitpakken der voorwerpen, het toezicht en verdere aan de tentoonstelling verbonden werkzaamheden eveneens kosteloos door ambtenaren van dit Museum zullen worden verricht.

Het Bestuur der Vereeniging voor Ambachts- en Nijverheidskunst, alsmede de heeren Abendanon en von Saher hebben de voorbereiding dezer tentoonstelling hier te lande op zich genomen, terwijl mevr. N. van Zuijlen—Tromp, Voorzitter van „Boeatan", Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis, Mr. C. Th. van Deventer, en J. E. Jasper, Contr. B. B. op Java, hunnen steun aan deze onderneming hebben toegezegd.

Deze tentoonstelling zal een beknopt overzicht moeten geven van het beste dat Nederland op het gebied der moderne kunst voortbrengt, terwijl de kunst uit Nederlandsch-Indië eveneens door werken die op artistieke uiting aanspraak kunnen maken, zal worden vertegenwoordigd.

Bij het kiezen der voorwerpen zal men hiermede rekening dienen te houden. De Voorzitter der V. A. N. K. (Raadhuisstraat 48-50 Amsterdam) en de Directeur van het Museum van Kunstnijverheid te Haarlem zijn steeds bereid, met de deelnemers omtrent hunne inzending in overleg te treden en hen de noodige inlichtingen te geven.

Zoogewenscht kunnen de voorwerpen te Kristiania verkocht worden.

Alle inzendingen zullen in het Museum van Kunstnijverheid te Haarlem worden bijeengebracht, alwaar de douane-formaliteiten zullen plaats hebben en de catalogus zal worden samengesteld.

De kleinere voorwerpen zullen gezamenlijk in kisten worden verpakt; de grootere zullen zoo mogelijk zonder overpakking naar Kristiania worden doorgezonden. Alles zal tegen transport- en brandschade verzekerd worden.

De inzenders van Nederlandsch-Indische kunstwerken hebben geen onkosten te dragen.

Alle voor deze tentoonstelling bestemde goederen moeten franco aan den Directeur van het Museum van Kunstnijverheid te Haarlem worden toegezonden en worden tot uiterlijk 20 Maart ingewacht.

Het is wenschelijk, dat bij elke inzending eene lijst gevoegd wordt, waarop duidelijk naam en woonplaats van den afzender, alsook de waarde, de oorsprong en eene nauwkeurige omschrijving der ingezonden voorwerpen, vermeld zijn.

Ondergeteekenden doen hierbij een beroep op de medewerking der kunstenaars, die zich op 't gebied van de moderne toegepaste kunst en het kunstambacht bewegen, alsmede op de welwillendheid van de gelukkige bezitters van kunstvoorwerpen uit N.-Indië, teneinde de tentoonstelling in Kristiania, die voor ons onder zeer gunstige voorwaarden zal plaats hebben, te doen slagen en het bewijs te leveren, dat ook in ons land de wedergeboorte van eene gezonde, degelijke kunstopvatting heeft plaats gehad; en dat wij de kunstuiting van onze Indische broeders en zusters weten te waardeeren.

Het Comité der Tentoonstelling van Nederlandsche en Nederlandsch-Indische Decoratieve en Toegepaste Kunst te Kristiania:

Voor de moderne Ned. Kunst:

JAC. VAN DEN BOSCH, Voorzitter der Ver. v. Ambachts- en Nijverheidskunst
CAREL HENNY.
E. A. VON SAHER.

Voor de Indische Kunst:

Mevr. N. VAN ZUIJLEN—TROMP.
Prof. Dr. A. W. NIEUWENHUIS.
Mr. C. Th. VAN DEVENTER.
J. E. JASPER.
Mr. J. H. ABENDANON.

INGEZONDEN.

In hartelijken dank ontvingen wij de volgende herinnering. Red.-Comm.

's-Hage, 16 Januari 1911.

Geachte Redactie!

Naar aanleiding der in het nummer van Uw Weekbl. van 12 dezer voorkomende opmerking van den heer C. R. Bakhuizen van den Brink: „Het zou de moeite loonen eene vergelijkende beschouwing te geven tusschen Dirk van Hogendorp en Douwes Dekker—Multatuli", veroorloof ik mij te verwijzen naar mijne schets in de Indische Gids van November 1888, betreffende Dirk van Hogendorp als ontwerper van economisch-politische hervormingen voor Nederl.-Indië, in welke de bedoelde vergelijking in hoofdtrekken reeds gemaakt is.

Met de meeste onderscheiding heb ik de eer te zijn Uwen Dnr.,

J. FRANK.

Bezoldiging der Onderwijzeressen in Nederlandsch-Indië.

Met Juni wordt het vijf jaar, dat ik werd uitgezonden. Er werd toen geëischt, dat we de hoofdakte en de Fransche akte zouden bezitten. Van den levensstandaard in Indië niets kennend en hem in mijn verbeelding afmetend naar de Hollandsche, achtte ik het traktement, dat ik in Indië zou krijgen, n.l. ƒ 125.—, plus een vrije woning of ƒ 50 huishuur, verbazend groot. Hiervan, dacht ik, zou ik zeker wel wat kunnen sparen. Maar de ondervinding heeft me helaas wel anders geleerd. Er is heel wat zeemanschap noodig geweest, om zonder schulden rond te komen. Doch die voortdurende geldzorgen werken deprimeerend, hetgeen niet in het belang is van het onderwijs. Dit heeft de regeering ingezien en op deze begrooting een post uitgetrokken tot verbetering van de traktementen. Doch, daar komt helaas een „maar" bij, die traktementsverbetering zal alleen den onderwijzers ten goede komen. En dit is verbazend onbillijk. Nu krijgen we dus de volgende toestanden: een onderwijzer met een s i m p e l e h u l p a k t e zal beginnen op een traktement van ƒ 150 met zes drie-jaarlijksche verhoogingen. De eerste drie verhoogingen zullen ƒ 50 's maands bedragen en de laatste drie ƒ 25 's maands. Zijn maximum traktement zal dus bedragen ƒ 375 in de maand.

En laten wij nu eens den toestand nagaan, waarin de onderwijzeres geplaatst is. Het bezit van de h o o f d a k t e, waaraan, zooals een ieder weet, een vermoeiende studie voorafgaat en waarvoor men 2 jaar praktisch les heeft moeten geven, of het bezit van t a a l a k t e s, tellen bij de regeering heelemaal niet mee, want de onderwijzeres begint s t e e d s op een salaris van ƒ 125. Verder krijgt zij slechts vier driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 25. Haar maximum traktement zal dus 's maands ƒ 225 bedragen, d.w.z. ƒ 100 minder dan van een onderwijzer, die alleen in het bezit is van een hulpakte. Deze zal verder na twintig jaar als pensioen krijgen 3 maal ƒ 375 is ƒ 1125, terwijl een onderwijzeres slechts 3 maal ƒ 225 is ƒ 675 zal krijgen. Dit strijdt toch, dunkt mij, met alle eischen van billijkheid.

Gelijke bevoegdheden, gepaard aan gelijken arbeid geven recht op gelijke salariëering.

De onderwijzeressen mèt hoofdakte zijn in zooverre in gunstiger omstandigheden dan die zonder hoofdakte, dat zij tenminste kans hebben na verloop van jaren het tot tweede en eerste klas te brengen. Als zij zóó ver is gekomen, dan is zij uit de zorgen en kan een kous beginnen te maken. Doch nu is het maar de vraag, hoe lang zij zal moeten wachten, vóórdat zij tweede klas wordt en ƒ 300 traktement krijgt plus ƒ 60 huishuur. Op het oogenblik gaat het met de promotie bedroevend slecht. Er schuiven door elkaar genomen slechts 3 of 4 per jaar op. Dat komt omdat er maar weinig

meisjesscholen zijn en onderwijzeressen eerste en 2e klas kunnen alléén op meisjesscholen geplaatst worden. Mijns inziens een groote onbillijkheid van de onderwijzers, waar zij er tegen protesteeren, 't heele onderwijzend personeel van Indië op één ranglijst te zetten. Het zou de collegialiteit bevorderen. Hoe het ook zij, het wekt toch altijd bittere gevoelens op, als wij zien, dat een onderwijzer van gelijke bevoegdheid en gelijk aantal dienstjaren reeds lang tweede klas is, waar wij nog steeds derde kl. blijven, en niet hooger kunnen komen dan ƒ 225. Onderwijzeressen met hoofdakte, die nu in dienst komen zullen, met de tegenwoordige promotiekansen, minstens vijftien jaar moeten dienen vóór zij 2de klas kunnen worden. En die toestand loopt kans nog te verslimmeren, waar er nu reeds gemompeld wordt over de opheffing van enkele meisjesscholen.

Ned.-Indië. N. N.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Gouvernements pandhuisdienst in 1909.

Aan het verslag van den pandhuisdienst over 1909 is het volgende ontleend:

Op het einde van het verslagjaar waren in exploitatie 127 gouv.-pandhuizen en was de dienst volledig ingevoerd in de gewesten Bantam, Batavia, Preanger, Cheribon, Banjoemas, Kedoe, Madioen, Kediri en Besoeki.

Het personeel bestond ultimo December uit 107 Europeesche- en 14 Inlandsche administrateurs, 65 Europ. adj.-administrateurs, 12 Eur. magazijnklerken, 1581 Inl. beambten, en 231 Inl. leerlingen.

Het getal der in 1909 in de verschillende pandhuizen beleende panden heeft 11.967.498 stuks bedragen, met een geschatte waarde van totaal ƒ25. 781.084.62, waarop totaal ƒ 19.777.820.90 aan beleeningsommen werd verstrekt.

De algemeene bedrijfsrekening wijst een voordeelig saldo aan van ƒ 820.765.61½. Aan interest werd betaald ƒ 2.528.280.88; de post van verjaarde overschotten wijst een bedrag aan van ƒ 62.600.34. Op een deel der pandhuizen werd verlies geleden, het grootste deel echter leverde winst op, gelijk 't cijfer van het saldo aangeeft. Verloren werd in totaal ƒ 203.776.57½, waartegenover een winst staat van ƒ 1.024.543.10, leverend het bovengenoemd bedrag van het saldo.

Evenals in 1907 werd over 1908, met goedvinden der Regeering, een bedrag van ƒ 549.789.28 gereserveerd. Met het oog op het bedrijfssaldo over het afgeloopen boekjaar ad ƒ 820.766.61½, zal thans worden voorgesteld de reserve met ƒ 500.000 te verhoogen, waardoor zij op ƒ 1.000.000 wordt gebracht.

Evenals het vorige jaar werd ook nu voor de directe administratieve bemoeiingen met het bedrijf van bestuursambtenaren en voor het recht tot kostelooze verzending van telegrammen en poststukken nog geen bedrag in de bedrijfsrekening opgenomen. Het saldo ad ƒ 820.766 ½ dier rekening is derhalve te hoog.

Aan bewakingskosten voor de 127 pandhuizen werd in 1909 een bedrag van circa ƒ 15.000 besteed.

In 1909 vielen ook weer fraudes te constateeren eene van welke op touw gezet was door buiten den dienst staande lieden, die medewerking verkregen van enkele pandhuisbeheerders. Dit geval betrof een knoeierij, door een kapitaalkrachtige Chin. kongsi te Batavia opgezet, die met medewerking van den pandhuisbeheerder, sieraden veel te hoog beleende. Deze praktijken kwamen te Bandoeng aan 't licht, toen ook aldaar een handlanger der Bataviasche kongsi beproefde om met een der schatters van het pandhuis in onderhandeling te treden. Deze beambte rapporteerde ter zake aan zijn chef, den administrateur, die op zijn beurt den betrokken controleur bij den pandhuisdienst met een en ander in kennis stelde. Het gevolg was het ontslag van twee pandhuis-administrateurs, te Garoet en te Batavia.

Morks' Magazijn.

Het Januari-nummer bevat een kort, maar gevoelvol geschreven schetsje van A. de Braconnier, getiteld: Zijn eerste succes, dat den lezer verplaatst naar het oorlogstooneel, het omsingelen en gevangen nemen van een vijandelijke bende, die zich bij nacht in een landang-huis verscholen hield. De jonge officier kweet zich uitstekend van zijn opdracht, maar langen tijd bleef hem bij het tooneel dat zich daarbij had afgespeeld. Want voor hem, op den vloer van 't doorschoten huis, lag een jongetje, 'n kind nog, van een jaar of tien, het lichaam doorboord door vier schoten, de oogjes open; het bloed siepelde door de bamboelatten heen op den grond, en vormde één groote plas.

Dat was dus zijn eerste succes geweest! De roovers in het leven gebleven, een klein onschuldig jongetje gedood, „het jongetje, badend in zijn bloed, de oogjes open, en de roode druppels, die langzaam siepelend, tusschen de bamboelatten door, op den grond neervielen, één groote plas vormend."

Hetzelfde Nr. bevat nog een militair, doch eenigszins humoristisch getint schetsje van luitenant X, getiteld: Mijn eerste overplaatsing.

Indische ambtenaar-salarissen.

In de Amsterdammer van 8 Januari schrijft G. Marius Nieuwenhuis over de z. i. te groote Indische ambtenaars-salarissen, tegen de opdrijving der traktementen als een gevaar, dat men niet onderschatten mag. En maakt er den heer Bogaardt een verwijt van, dat hij, hoewel telkens in de Kamer waarschuwend optredend tegen de opdrijving dier traktementen, met geen positieve voorstellen ten deze voor den dag komt. In herinnering brengend, dat reeds in 1905 de heer Bogaardt in de Echo schreef „Als ik iets in de melk te brokkelen had, zou ik voorstellen, de traktementen te brengen als volgt": (volgt eene omschrijving,) vervolgt de schrijver: „Welaan, nu heeft hij te brokkelen, waar blijven thans zijn voorstellen?"

Verder vraagt in dit Nr. van de Amsterdammer een artikel van E. Roodhuyzen de aandacht; 't handelt over De assistenten in Deli, en de ten hunne opzichte algemeen geldende bepalingen omtrent het aangaan van een huwelijk.

Neerlands Indië.

De 2e aflevering van „Neerlands Indië", enz. is verschenen. Zij bevat het slot van het Aardrijkskundig overzicht, door Prof. J. F. Niermeyer, terwijl Maurits Wagenvoort een aanvang maakt met zijn bijdrage, getiteld: Zoeklichten over Insulinde. Wat onmiddellijk opvalt, is het verschil van behandeling der stof door beide auteurs. Prof. Niermeyer, zuiver wetenschappelijk optredend, Wagenvoort daarentegen in luchtigen stijl de lezers boeiend, weergevend de indrukken die Indië op hem gemaakt hebben gedurende een betrekkelijk kort verblijf aldaar.

Men leze bijv.: „Ai, de Koningin van het Oosten is vervallen! Maar van haar uit, de lange gracht, het Molenvliet genoemd, opgaande, is daar 't nieuwe Batavia, Weltevreden geheeten, wijl er het grootste getal mopperende lieden woont, ergens ter wereld op één punt verzameld."

Ook deze aflevering bevat een groot aantal keurig uitgevoerde illustratiën.

De Indische Mercuur.

No. 2 van den loopenden jaargang bevat de volgende opstellen: De rietsuiker-industrie in de verschillende landen van productie. X. Brazilië, door H. C. Prinsen Geerligs. — Geweldige natuurkrachten, door Mr. G. Vissering, uitgegeven ten bate van het Smeroe-fonds, besproken door Prof. J. F. Niermeyer. — Die Krankheiten der warmen Länder door C. H. L. Baelde. — De rubberhandel v. Brazilië. — Een cocaine-fabriek in Nederlandsch-Indië. — Havenplannen voor Curaçao. — Kultuurberichten (Suikerkultuur en Brantas-bevloeiing. — Rietbranden in het Bangilsche, enz.). — Kleine mededeelingen (De inlandsche gemeente-ordonnantie. — De Treub-hulde. — Het bureau voor handel- en reisverkeer te Batavia. — Radio-telegrafie in Indië. — De stoomvaartmaatschappijen en de prauwenveeren te Soerabaja, enz.,). — Financiëele berichten en verslagen. Enz.

Weekblad voor Indië.

Voornaamste inhoud van No. 34: Japan (verv.) door F. Smit Kleine. — Schaken te Semarang (met foto's). — Lain doeloe, lain sekarang (paardensport, door Felix. — Tripolitanië (het Turksche bestuur), (slot), door H. van Kol. — Herinneringen van een „Oudgast" (vervolg). — De Paupers. Roman uit de Indische samenleving, door Victor Ido (vervolg).

Een bijdrage over Deli.

De aandacht zij gevestigd op een bij J. H. de Bussy te Amsterdam verschenen brochure, waarvan de titel voor zich zelf spreekt. Deze luidt:

De gezondheidstoestand van de arbeiders, verbonden aan de Senembah-Maatschappij op Sumatra, gedurende de jaren 1897 tot 1907. Een bijdrage ter oplossing van het vraagstuk, hoe een gunstige gezondheidstoestand bereikt kan worden in groote cultuurondernemingen gevestigd in tropische gewesten, door dr. W. Schüffner en dr. W. A. Kuenen. (Vertaald uit het Zeitschrift für Hygiene und Infektions Krankheiten, onder redaktie van R. Koch, C. Flügge en G. Gaffky).

Met deze vertaling is ongetwijfeld een hoogst nuttig werk verricht, wijl deze studie daardoor beter aan het doel zal beantwoorden, waarmede zij werd

te boek gesteld. Want behalve de hoofdstukken die meer speciaal toestanden beschrijven op de Senembah-landen, bevat de uitvoerige brochure eenige algemeene gegevens, die ongetwijfeld ten nutte kunnen komen aan hen, die zich in Deli willen vestigen. Zoo bijv. de hoofdstukken welke handelen „Over leven en bedrijf in Deli in het algemeen" en „De kleeding in de tropen".

J. E. Jasper.

Bij het portret van den heer Jasper, wijdt het jongste Nr. van „De Prins" een van groote waardeering getuigend artikel aan dien bekwamen Indischen ambtenaar, waarmede allen, die den bescheiden, talentvollen man, hetzij door persoonlijke kennismaking, hetzij uit zijne talrijke geschriften, leerden kennen, van ganscher harte zullen instemmen.

We ontleenen aan dit artikel, waarin onbegrijpelijkerwijze de betrokkene steeds Jaspers wordt genoemd, het navolgende:

Hij is, om zoo te zeggen een kind van de tropen, waar hij zijne opvoeding genoot en waar hij zijne studie voor Indisch ambtenaar volgde, aan de afdeeling B van het gymnasium Willem III te Batavia. In 1895 werd Jasper benoemd tot ambtenaar ter beschikking, later tot controleur B. B. In 1906 zag hij zich belast met de reorganisatie van het Inlandsch onderwijs en wat daarmede verband houdt en kort daarop met een technisch-artistiek onderzoek naar de Inlandsche kunstnijverheid in den Indischen Archipel, waarvoor hij in verschillende deelen van den Archipel het materiaal verzamelde. In het belang van de Inlandsche kunstnijverheid en industrie organiseerde Jasper te Soerabaja (1905/09) vijf jaarmarkt-tentoonstellingen, die sedert wegens 't groote succes, in andere plaatsen van Indië nagevolgd werden en tot voorbeeld dienden. In Mei 1910 kwam hij met verlof naar Europa, ook teneinde in de gelegenheid te worden gesteld verschillende Europeesche musea, scholen en inrichtingen van kunstnijverheid te bezoeken. Na eventueele opdracht zal hij in Maart of April 1912 naar Indië terugkeeren om zich te wijden aan de organisatie van 'n afzonderlijken dienst, tot praktische bevordering van de Inlandsche nijverheid, kunstnijverheid en industrie.

Tot zoover het artikel, waarvan het bovenstaande slechts een kort uittreksel bevat.

Daarin wordt verder nog de aandacht gevestigd op een aantal met name genoemde Indische romans van Jasper, welke getuigen ook van zijn literarischen aanleg. Wijselijk heeft overigens „De Prins" zich onthouden van eene opsomming der andere, zeer talrijke geschriften van zijn hand, verspreid in verschillende periodieken en grootendeels handelend over land en volk van Insulinde, waarin Jasper zich doet kennen als een scherpzinnig opmerker op verschillend gebied. Ook onze plaatsruimte laat niet toe die talrijke publicatiën afzonderlijk te noemen.

Slechts zij vermeld, dat waarschijnlijk nog in dit jaar hier te lande eene uitgebreide monographie over Indisch vlechtwerk het licht zal zien, waarvoor Jasper in Indië de bouwstoffen verzamelde.

Cultura.

No. 269, de Januari-aflevering van dit Landbouworgaan bevat op Nederlandsch-Indisch gebied een periodieke bijdrage tot de kennis van het klimaat van Oost-Java, door M. Buijsman te Nongko Djodjoh.

***

Ten slotte wordt melding gemaakt van de verschijning van:

Een handig boekje, uitgegeven door L. J. Veen te Amsterdam, bevattende twee duidelijke kaarten een van de **Omgeving van Batavia** (Weltevreden) en een speciaal van Weltevreden, waarop de verschillende openbare gebouwen, hotels enz., zijn aangegeven.

Het **Handboek voor Cultuur- en handelsondernemingen** in Nederlandsch-Indië. — 23e jaargang 1910 (Amsterdam, J. H. de Bussy); zoomede van het periodieke werk van:

H. **Dentz**, makelaar in tabak te Amsterdam: Java tabak in 1910. zesde jaargang, Januari 1911); en eindelijk van een artikel in de

„**Annalen der Hydrographie**" enz. 1911. Nr. 1), dat handelt over: Schiffswege nach und von der Java-See.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 19, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Circulaire Internationale Rubber-tentoonstelling te Londen te houden van 24 Juni t/m 11 Juli 1911;

Bananas in the West Indies by H. C. Hendrickson.

Verslag opiumfabriek over 1909.

Versuche über die Verwendung von Kunstdünger in der Kultur des Kaffees von Gerhard Helmrich.

Hoe het thans staat met den assistent en de veiligheid aan de Oostkust van Sumatra, door Hanegraaff, oud-assistent.

Overzicht der voorloopige resultaten van den arbeid door het landbouwbureau van het Kali-Syndicaat gedurende de jaren 1906—1909.

Koloniaal Verslag 1910.

Credietgids voor Nederland.

13e Jaarverslag van de Vereeniging tot bevordering van Christelijk leven, gevestigd te Magelang.

Een adat-wetboekje voor heel Indië, door Mr. C. van Vollenhoven.

Koloniaal Staatkundige vlugschriften, door M. v. Geuns.

Eenige opmerkingen naar aanleiding van de voorstellen tot reorganisatie van den civiel geneeskundigen dienst in Nederl. Oost-Indië, door H. J. A. Apituley, R. Tumbelaka, H. F. Lumentut, Radjiman, R. M. Brenthel, Moh. Salih, Ph. Laoh en dr. Abdul Rivai.

In memoriam Melchior Treub, met blanco kaarten tot deelname aan de voorgenomen Treub-hulde.

Spoor- en Tramwegen op Java, met kaarten.

Wilcko nieuws, maandblad gewijd aan industrie, cultuur, mijnwezen en techniek.

Vragen en mededeelingen op het gebied der Geschiedenis, Taal- en Letterkunde.

Negen-en-veertigste algemeen jaarlijksch verslag van de hoofdcommissie der Jongens-weezen-inrichting te Soerabaja.

1e aflevering van Neêrlandsch-Indië, land en volk, met een voorwoord van J. B. van Heutsz.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode, t/m 21 December 1910;
De Sumatrapost, idem;
Het Bat. Nieuwsblad, idem;
De Locomotief t/m 20 idem;
Het Soer. Handelsblad, idem;
De Sumatrabode, idem;
Tjahaja Sumatra, idem;
N.-I. Effectenblad no. 49;
Weekblad voor Indië no. 35;
De Ind. Mercuur no. 3 en Extra-no. 16 Jan. '11;
De Banier no. 50;
Bandera Wolanda no. 76;
Handelsberichten v/h Dep. v. Landbouw no. 200;
Publicaties v/h N.-I. Landb.-Syndicaat afl. 23 en 24;
Tijdschr. der Mij. v. Nijverheid Dec.-afl.;
Archief v/d Suikerindustrie in Ned.-Indië no. 10-11;
Bijblad tot idem no. 46 t/m 49;
Cultuurgids no. 22 en 23;
Onderzoek v/d Mindere Welvaart enz. Irrigatie.
Beschouwingen uit het leven van ervaren Kooplieden. Uit het Duitsch door E. C. J. Schwippers.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Opgave van de leden, die, als studeerende aan de Rijks-Universiteit te Leiden, zijn toegetreden als lid van de Studentenafdeeling aldaar van de Vereeniging Oost en West.

Den Haag.

Bertsch, R. K. A., cand.-Ind. ambt., Weimarstr. 6a
Bosch, A. W. ten, jur. stud., v. Merlenstr. 81
Bosch, J. J., Ind. stud., Galileistr. 76
Catalani, A. E., cand. Ind. ambt., Valkenboschl. 39
Hage, M., Ind. stud., v. Galenstr. 50
Honingh, Ch. A., cand. Ind. ambt., Obrechtstr. 135
Hubeeck, J., idem, Charl. de Bourbonstraat 9

Jongh, A. H. de, idem, Schuijtstr. 298
Kasteleijn, C. A., idem, Edisonstr. 79
Platt, A. L., Ind. stud., Weimarstr. 243
Prins, H. C., cand. Ind. ambt., Hemsterhuisstr. 4
Rookmaler, H. R., idem, Marconistr. 95
Roos, W., idem, Nicolaistr. 29
Scheuer, W. H. E., idem, Ant. Dijckstr. 185
Sieberg, H., idem, Kepplerstr. 211
Spruijt, A. G., idem, v. Brakelstr. 54
Telchuijs, D., idem, De Perponcherstr. 125
Tijdeman, E. L. J., idem, Westeinde D 63, Voorburg
Tievez de Malines v. Ginkel, id., Fr. Valentijnstr. 209

N ij m e g e n.

Dormaar, cand. Ind. ambt., St. Annastr. 109

R o t t e r d a m.

Aalen, J. v., cand. Ind. ambt., Dijkstr. 84
Boulenois, J. E., idem, Hoevestr. 34 B
Logeman, J. H., idem, v. Oldenbarneveltstr. 2

A m s t e r d a m.

Pfeiffer, Chr., cand.-Ind. ambt., Nic. Maesstr. 43
Idema, H. A., jur. stud., 3e Heemskerkstr. 70

ONDER HET HOOFDBESTUUR.

H a a r l e m.

Beets, N., cand. Ind. ambt., Jordenstr. 48
Hilbrander, J. J. W., idem, Krelagenstr. 12
Stroband, W., idem, Duivenvoordestr. 106
Veen, H. J. W., idem, Jordenstraat 25

H e e m s t e d e.

Logchem, H. A. van, cand. Ind. ambt., Vijverl. 15
Beukers, Leo. I. C., cand. Ind. ambt., N. Haven 153

L e i d e n.

Adam, L., cand. Ind. ambt., Oude Singel 64
Alste, G. B. v., idem, Witte Singel 46
Beusekom, J. R. v., idem, Plantsoen 9b
Bouman, S., idem, Hoogewoerd 41a
Bouwes Bavinck, J., Ind. stud., Kloksteeg 7
Bastiaans S., cand. Ind. ambt., Lange Mare 45a
Becking, J. G., idem, Langebrug 18a
Barlage, W. F., idem, Hoogewoerd 41a
Birnie, G., idem, Bloemmarkt 24
Cohen, idem, Langebrug 107
Corporaal, Mr. K. H., cand. recht. Ind. ambt., Noordeinde 12
Creutzberg, F. W. A. L., cand. Ind. ambt., N.einde 12
Clercq, W. de, Ind. stud., Rapenburg 52 A
Croes, H., idem, Witte Singel 50
Capellen, W. A. v. d., cand. Ind. ambt., Rapenb. 105
Dorrenboom, J. Th., idem, Schelpenkade 41
Dersjant, P., idem, Pieterskerkstr. 12
Enthoven, K. L. J., jur. stud., Kloksteeg 14
Faber, B. B., cand. Ind ambt., Mare 40
Griffen, Mr. v., cand. recht. Ind. ambt., Rapenb. 51
Goedhart, P. J., cand. Ind. ambt., Hoogewoerd 73a
Gunning, H. G., idem, Noordeinde 30
Haart, N. N. de, idem, Noordeinde 41a
Haga, B. J., idem, Bloemmarkt 24
Haga, J., med. stud., Rapenburg 84
Henipe, Th. W., idem, Morschweg 22 N
Hoogeveen, M. B., cand. Ind. ambt., Zoeterw. Sing. 81
Hort, O., idem, Hooigracht 4a
Huls, H. G. T. v., idem, Rijnsburgerweg 52 D
Indologen Vereeniging.
Jongejans, J., cand. Ind. ambt., Plantsoen 9a
Jong Spekboer, A. Th. de, idem, Hoogewoerd 41a
Jong, A. H. de, idem, Hooigracht 32
Korff, K. H. Jr., jur. stud., Witte Singel 15
Kappen, K. A. v., Ind. stud., Kort Rapenburg 6
Lips, L., jur. stud., Oegstgeesterlaan 4
Linck, A. A. C., cand. Ind. ambt., Oegstgeest. Leidsche buurt 35
Maurenbrecher, G. W., idem, Turfmarkt 8
Marinus, M. F., Ind. stud., Rapenburg 55
Matthes, W. C., idem, Steenschuur 1
Michaelis, C., cand. Ind. ambt., Breestraat 140
Moggenstorm, W. G., idem, Stille Rijn 8
Middelaer, P. H. V., idem, Oude Rijn 48
Nieuwenhuijzen, F. H., idem, Pieterskerkhof 22
Oberman, J., idem, Heerengracht 62
Pauw, J. idem, Hoogewoerd 163
Plas, C. O, v. d., idem, Schelpenkade 41
Rhijn, M. v., idem, Pieterskerkkoorsteeg 8
Roelofs, Ph. A. G. Ind. stud., Wasstraat 25
Ruesink, J. G., cand. Ind. ambt., Hoogewoerd 83
Schrieke, B. J. O., litt. stud., Pieterskerkhof 22
Scheffel, G. C. T., cand. Ind. ambt., Kloksteeg 19
Spits, A. J., idem, Breestraat 136
Schulz v. Vlissingen, E. A. R., id., P.kerkstraat 21
Soemitro Raden Mas, idem, Witte Singel 3
Stein, J. G. van, jur. stud., Rapenburg 53
Togt, J. v. d., cand. Ind. ambt., Rijn- en Schiek. 94
Vogler, L., idem, Oude Singel 12
Velden, A. C. v. d., idem, Kloksteeg 7.
Vos v. Steenwijk, R. H., stud., Rapenburg 16
Voogd, A., Ind. stud., Kort Galgenwater 1
Weijs, J. J., cand. Ind. ambt., Breestraat 136

Weil, F., idem, Noordeinde 35
Winckler, M. F., idem, Oude Rijn.
Wigman, G. M., idem, Haarlemmerstraat 127
Wilkens, J. T. A. L., med. stud., Maarsmansteeg 11

Van het Informatie-Bureau:

Voor den burgerlijken veeartsenijdienst in Ned.-Indië worden gevraagd **veeartsen**, die aan de Rijksveeartsenijschool het diploma van veearts hebben verkregen.

Zij die in aanmerking wenschen te komen, moeten zich bij gezegeld adres aanmelden bij het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma;
b. een bewijs van voldoening aan de wet op de nationale militie, afgegeven door een Commissaris der Koningin;
c. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, na dagteekening dezer afgegeven door den burgemeester van de laatste woonplaats;
d. een geboorte-akte;
e. eene opgave of de adspirant gehuwd of ongehuwd is, en c.q. van het aantal en den leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken dat de uit te zenden veearts physiek geschikt is voor den Indischen dienst;

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der eerste klasse, c. q. voor het wettig gezin;
b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van *f* 1000.

Hetgeen te dezer zake door de Regeering wordt betaald, moet teruggeven worden, wanneer de uit te zenden veearts binnen vijf jaren na zijne aankomst op Java, om andere reden dan wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst wordt ontslagen, wanneer hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt. Eene schriftelijke verbintenis wordt daaromtrent gevorderd;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 per maand, ingaande met den dag van aankomst in Nederlandsch-Indië.

In Indië zal genoten worden een traktement van *f* 275 's maands, na elke drie jaren werkelijken dienst te verhoogen met *f* 75 's maands; totdat een maximum-traktement van *f* 725 's maands zal zijn bereikt.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen, enz., staan de veeartsen gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds door gehuwden twee maanden en door ongehuwden één maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over één maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk één maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Ned. Staatscourant 11 Januari 1911, No. 9.

De Vereeniging „Oost en West" telt o.m.:

Een Informatie-Bureau van het Hoofdbestuur,

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

D o e l: Aan hen, die zich voor staats- en particuliere betrekkingen wenschen te bekwamen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden zich voor het verkrijgen van werkkrachten aan te melden.

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.

D o e l: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in

Nederland zoo aangenaam en vruchtbaar mogelijk te maken.

Secretaris E. van Assen, dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 9-12 uur te spreken ten Kantore Heulstraat 17. 2e verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Doel: Het geven van inlichtingen omtrent opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting, enz.

Bureau Laan van Meerdervoort 195, van 10—12 en 2—4 uur.

Secretaris de heer G. C. A. de Witt, wonende Reinkenstraat 6, tot wien men zich ook kan wenden om hulp voor werkzoekenden.

Van de Ned. Afd. der Ned.-Ind. Mij. v. Nijverh. en Landb.:

OPENBARE VERGADERING op Vrijdag 27 Januari a.s., 's avonds acht uur te 's-Gravenhage, in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Groenmarkt, zaal 4. Spreker J. E. JASPER. Onderwerp: **„De Inl. Weefkunst in Ned.-Indië"**, *toegelicht door lichtbeelden.* Er zal gelegenheid gegeven worden voor debat of het vragen van inlichtingen. Toegang vrij.

PASSAGIERSLIJST.

Passagierslijst van het s.s. „Tambora". Gezagvoerder W. Bagchus. Van Rotterdam naar Nederl.-Indië 14 Januari 1911.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept:

M. H. Scheurer; N. Dirkzwager; Dr. J. J. van Lonkhuijzen met echtg. en 3 k; D. van den Berg met echtg. en k; C. Ouweland; J. D. Spaander; Mej. G. H. van Dorland; Mej. C. P. van Willigen; Mej. C. Sluijter; Mevrouw A. H. Fischer—Reijncke en k; J. Laupman met echtgenoote; M. Eernstman met echtg; Mevr. B. G. M. Jeelof—Storm; M. Th. Laupman; H. Dermout; A. W. L. Schieffelers; W. Draaisma; mejuffr. F. J. Kuiper; J. Wilbrink. G. Malinka met echtg. en 2 k; W. H. A. P. M. Boogaert; benevens een detachement suppletietroepen.

Naar Marseille: M. Goedhart.

Te Southampton zullen zich inschepen:

Mevr. K. Dosell en k.

Naar Tanger:

Mevr. L. Rusell. mej. M. K. Moor; Burgoyne m. echtg; mej. C. M. Arundetl.

Naar Gibraltar:

G. E. Hopwood; mej. M. Edkins; mevr. E. G. S. Gaunt en k.

Naar Marseille:

W. G. Rae; H. S. Ker Edie; mej. H. S. H. Rae; mej. Simons; mej. Smith.

Te Marseille zullen zich inschepen:

G. J. Broekhuijsen; E. W. Steijling met echtg. en k; W. de Vries Gzn. met echtg. en k; T. de Jonge; mej. A. H. van der Mandele; mevr. v. d. Zoo de Jong; K. Musch met echtg.; W. J. van Gorkom met echtg. en k; O. S. Knottnerus; L. M. Tijl Jr.; mevr. J. M. A. A. Hage; J. F. den Ouden; Mr. W. F. C. J. Baukema met echtg.; Mr. J. R. L. Jansen met echtg; F. Vrins met echtg; Zr. Marthe; mej. W. Franke; P. de Zeeuw met echtg.; H. A. Wiersma; J. B. Malherbe met echtg. en 3 k; G. J. Welsz met echtg; A. J. Willemstijn; W. C. Stenstra met echtg.; W. A. Alofsen; H. B. C. de Blij met echtg.; mej. A. Wittevronghel; E. E. Ecker; D. Bachrach.

Naar Port-Saïd:

A. Tjong; B. Nederlof.

ADVERTENTIËN.

VACANT

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: *Woonplaats:*

....

*** Bij de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

b. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25.

d. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.25 per exemplaar.

VACANT

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT; **Reinkenstraat No. 16.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Eene jonge dame voor vioollessen aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Een Heer en eene Dame voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Een jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Eene dame om voor gezelschap mee op reis te gaan, spreekt de moderne talen; heeft veel gereisd.

Twee jonge Dames voor steun in de huishouding.

Twee geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Twee jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een geg. korp.-schrijver voor adm. betrekking.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 195** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 4. Donderdag 26 Januari 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

De Vereeniging „Oost en West" telt o.m.:

Een Informatie-Bureau van het Hoofdbestuur,

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, Iste verdieping.**

Doel: Aan hen, die zich voor staats- en particuliere betrekkingen wenschen te bekwamen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden zich voor het verkrijgen van werkkrachten aan te melden.

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.

Doel: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en vruchtbaar mogelijk te maken.

Secretaris E. van Assen, dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 9-12 uur te spreken ten Kantore Heulstraat 17. 2e verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Doel: Het geven van inlichtingen omtrent opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting, enz.

Bureau Laan van Meerdervoort 195, van 10—12 en 2—4 uur.

Secretaris de heer G. C. A. de Witt, wonende Reinkenstraat 6, tot wien men zich ook kan wenden om hulp voor werkzoekenden.

PERSKRONIEK.

INHOUD: v. L. in *Het Vaderland* over een dreigende boycott van Javasuiker door Japan. Th. P. in *De Controleur* over den treurigen toestand v. Suriname. — De *Agence d'Extrême-Orient* over de Chineezen-quaestie op Japan.

In het Vaderland vestigt v. L. de aandacht op een aangelegenheid, welke voor onze koloniën van groot belang kan worden, n.l. op een dreigende boycott van Java-suiker door Japan. Reeds werden door eenige suikerhandelaren in Osaka en Kobe stappen in die richting gedaan.

De schrijver in het Vaderland deelt omtrent den tegenwoordigen toestand van de suikerindustrie in Japan het volgende mede:

„Aangemoedigd door groote bescherming overtreft de opbrengst van de Formosaansche landbouw-nijverheid verre de behoefte in Japan; daarom moeten vreemde suikers van Java, de Philippijnen en andere landen worden geweerd, opdat de vraag naar Formosa-suiker grooter worde, en iedere firma, die zich wel schuldig maakt aan het misdrijf om suiker uit die landen in te voeren zal door anderen worden geboycot.

Hier worden groote Ned.-Indische en derhalve Nederlandsche belangen bedreigd; voor de Indische suiker-industrie zou het sluiten van de Japansche markt een groote slag zijn.

Doch niet alleen voor de Indische; deze zal voor haar suiker een andere plaatsing moeten zoeken en wellicht den strijd weder aanbinden met den Hollandschen beetwortel.

Men schatte de hoeveelheid naar Japan uitgevoerde Java-suiker niet gering: in het tijdperk 1 Mei tot 30 April bedroeg zij:

in 1907/8	205.907 ton.
in 1908/9	108.893 ton.
in 1909/10	95.403 ton.

Zooals men uit deze cijfers ziet, heeft de bescherming van Formosa reeds een belangrijk nadeeligen invloed uitgeoefend op den export van Java-suiker naar Japan.

Aller belang, ook dat der Nederlandsche beetwortelfabrikanten, is er dus bij betrokken; aller belang eischt, dat met alle kracht zulk een boycott worde tegengehouden.

Met genoegen werd vernomen, dat onze gezant te Tokio daartegen een protest wenscht in te dienen; ook bij de Duitsche regeering wordt aangedrongen zulk een protest door haren vertegenwoordiger aan de Japansche regeering te overhandigen.

Onder deze omstandigheden zou het overweging verdienen, dat de Nederlandsche suikerfabrikanten en de vertegenwoordigers hier te lande van de Indische suikerfabrieken, de handen ineen sloegen, teneinde bij de regeering aan te dringen, spoedig en beslist op te treden, om dergerlijke ongehoorde, niet te verdedigen dwangmaatregelen te voorkomen, en ook bij de suikerconventie toegetreden Staten er toe te bewegen, hetzelfde te doen, want ook hun belang brengt mee, dat de rietsuiker uit Indië niet weer in mededinging treedt met de beetwortelsuiker in Europa."

* * *

Naar aanleiding van het a.s. aftreden van den gouverneur van Suriname, Mr. Fock, en den treurigen toestand, waarin Suriname thans verkeert, schrijft Th. P. in de Controleur:

„Het is steeds met een onverdeeld geloof, dat wij plegen te spreken van den ondernemingsgeest der Nederlanders in het buitenland en hun koloniale goede eigenschappen. Het schijnt nu tijd, dat de regeering ook van haar zijde eens rekening houde met het bestaan van deze nationale kwaliteiten, tegenover een bezit, dat zeer dringend, dat handenwringend zelfs om menschen van goeden wil en daadkracht vraagt. Er is daartoe van regeeringszijde slechts een offer noodig: dat men in Den Haag den post van gouverneur van West-Indië schrappe van de lijst der bronnen van winst, die te bereiken zijn langs den weg der politiek en der protectie.

Nu de heer Fock terugkeert, beschikke men, in afwijking van een traditie, die de kolonie zoo zwaar strafte, niet meer slechts over den titel van excellentie, en het daaraan verbonden salaris, met de bekende beminnelijkheid der koninklijke besluiten, die als een beleefd geopende deur zijn, waardoor men tot een zorgelooze wandeling wordt genood, — doch drage het zwaar karwei van de behartiging der West-Indische belangen op aan zulk een man, wiens karakter en bekwaamheid goed werk waarborgt en die het, als bekwaam arbeider, wel velen kan, dat men hem op de vingers kijkt.

Men wacht daar in Suriname niet op een nieuw ambtscostuum, doch op een werkpakje met een bekwaam, arbeidzaam mensch erin."

* * *

Uit den jongsten Atjeh-brief van den bekenden Atjeh-correspondent der Nieuwe Courant:

„Het spreekt vanzelf, dat zoolang er nog menschen in het Atjehsche gouvernement leven die zich geroepen achten het verzet gaande te houden; of — en van zulken zijn er nog altijd te veel! — die daarbij persoonlijk belang hebben, er naar een nieuw palladium wordt gezocht, nu de legendarische Tirôheiligheid voor goed is verdwenen. Reeds lang hadden de verzetsbazen in de gaten, dat het heelemaal mis begon te loopen. O. a. toen op 31 Mei van het vorige jaar in het Bireuënsche de leider van het verzet in Pasangan, habib Achmat, was gesneuveld. Na zeer ernstige pourparlers is eenige maanden later habib Areubi met wijlen Achmat's profetenmantel omhangen. Doch deze keuze schijnt tot dusver geen gelukkige. 't Is Areubi althans nog niet gelukt het verzetsvuurtje weer te doen opflikkeren.

Integendeel, de zeer enkele lieden, die nog blijven mokken, zien zich hoe langer zoo meer van allen verlaten. Het lijkt haast anecdotisch, zoo'n rage als er onder de rimboemenschen moet zijn om zich bij de, tot voor kort nog zoo gehate, keumpenie te melden. Zekere hadji Abdul Djalil vooral heeft zich in de laatste maanden veel moeite gegeven om zijn djahatte bangsa's tot inkeer te brengen. Tot in de diepste schuilhoeken der rimboe zocht hij ze op. En dat zoo iets mogelijk is, zonder te veel kans te loopen er zijn hachje bij in te schieten, toont reeds genoeg, hoe er neiging is, om naar voorstellen tot terugkeer althans te luisteren.

't Is reeds eenigen tijd geleden, dat een patrouille in de bovenstreken van Peudada den bestuursgezinden hadji ontmoette, terwijl hij bezig was, zijn overredingstalent te beproeven op pang Taib en een 10 tal kawans. Heel gemoedelijk werd de onderofficier die de patrouille commandeerde, de ladang binnengeleid en hij mocht er zelfs comme frère compagnon een woordje meepraten. Het draaide er spoedig op uit, dat Taïb en Abdul Djalil als goede kameraden met den sergeant overeenkwamen, alles wat vervoerbaar was bijeen te pakken, waartoe de marechaussees zelfs een handje meehielpen. Vrienden en vijanden kwamen binnen een halven dag belast en beladen tegelijk de bivakspoort binnen.

Dit voorbeeld heeft weer vele andere „onverzoenlijken" tot navolging geprikkeld."

* * *

De officieuse Agence d'Extreme Orient seint uit Peking d.d. 18 Januari:

„De Chineezen in Ned.-O.-Indië hebben den min. van Handel om bescherming en bijstand verzocht, hoofdzakelijk tegen de dwang-naturalisatie der Nederlanders. Zij willen Chineesche consuls, Chineesche scholen en een Chineesche bank hebben.

De minister van Handel heeft geantwoord, dat hij zich met de quaestie van een Chineesche bank, de minister van Onderwijs zich met de scholenquaestie en de minister van Buitenlandsche Zaken zich met het consulaire vraagstuk zal bezighouden. Laatstgenoemde zal met de regeering in Nederland de dwangnaturalisatie en de uitzonderingsmaatregelen ten opzichte van de Chineezen behandelen.

Een bewijs hoezeer de Chineezen gesteld zijn op het behoud van hun nationaliteit, is het feit, dat de emigranten afgevaardigden voor het toekomstige parlement willen kiezen. Het spreekt vanzelf, dat de regeering dezen wensch niet kan inwilligen."

Een belangrijke voordracht.

In een „buitengewone bijeenkomst" op Donderdag 19 Januari j.l. der Vereeniging van Ambtenaren bij het B. B. in Ned.-Indië, hield de heer Kl. de Vries Szn. uit Amsterdam een zeer boeiende, leerrijke voordracht over het ook met betrekking tot Ned.-Indië zeer belangwekkende onderwerp: **De eischen van het kinderleven en het doel van het lager onderwijs.**

Bij de opening der vergadering deelde de voorzitter, de heer R. C. Bakhuizen v. d. Brink, mede, dat de heer De Vries uitgenoodigd was zijne denkbeelden in dezen kring te ontwikkelen, naar aanleiding eener uiteenzetting daarvan dezen zomer door hem gegeven bij gelegenheid eener samenkomst in Boeatan, waar in verband met de opheffing der Inlandsche nijverheid en huisvlijt, het Inlandsch onderwijs een punt van bespreking uitmaakte.

Hoewel ook introductie van dames en belangstellenden ter vergadering der heeren bestuursambtenaren was toegelaten, waren niet velen opgekomen.

De afwezigen hadden in dit geval stellig ongelijk; zij hebben veel gemist; doch kunnen die schade nog inhalen door het lezen van het verslag, dat van de voordracht zal worden uitgegeven. Ook wij hopen dan nader op het onderwerp terug te komen.

Uit de O.-I. Mail.

Opheffing van de afd. B. van het Gymnasium Willem III. Omtrent de reeds zoo lange jaren hangende kwestie betreffende het al dan niet doen voortbestaan van de afdeeling B. van het gymnasium Willem III, is, naar De Javabode uit vertrouwbare bron vernemt, door de regeering in beginsel eene beslissing genomen, strekkende tot opheffing van die gelegenheid tot opleiding voor den Indischen administratieven dienst. Aan deze beslissing moet niet vreemd zijn het steeds verminderend bezoek van die inrichting en de weinig gunstige resultaten van het gegeven onderricht, waardoor de kosten voor het gouvernement buiten alle verhouding staan tot het met de school gesticht nut.

Het plan bestaat, om, na die opheffing, jaarlijks een zeker aantal, daarvoor in aanmerking komende Indische jongelieden van gouvernementswege in de gelegenheid te stellen zich in Nederland voor den staatsdienst te doen opleiden.

Opening van het Zeemanshuis. — Zaterdagavond 17 Dec. had te Batavia de plechtige opening van het Zeemanshuis plaats, dat door de vereeniging „Michiel Adriaensz. de Ruyter" is ingericht.

Het voormalige hotel „Molenvliet" is daartoe geheel gerestaureerd. Er is logeergelegenheid voor 48 matrozen en onderofficieren. Een leeszaal is er ingericht en ook een biljartzaal.

Kandanghauer. — Er zijn reeds door verschillende personen aanvragen ingediend ter verkrijging in erfpacht van gronden, deel uitmakende van het door het gouvernement teruggekochte particuliere land Kandanghauer in de residentie Cheribon. Al die verzoeken echter zijn of worden door de Regeering afgewezen. Het plan bestaat om de daarvoor in aanmerking komende gedeelten van het land in het openbaar in erfpacht aan te bieden en te gunnen aan dengene, die daarvoor, behalve een vasten canon, de hoogste koopsom biedt. Eene regeling om de aanbieding van grond op die wijze mogelijk te maken, moet thans in behandeling zijn.

De Jaarmarkt-tentoonstelling te Soerabaija. — De commissie voor de jaarmarkt-tentoonstelling — zoo schrijft de correspondent van het Bat.-Nblad — is aan het vergaderen geweest voor de vaststelling van het programma der in 1911 te houden jaarmarkt; men kwam echter niet gereed. Naar genoemd blad vernam, zou de heer De Kruijff het voorstel hebben gedaan, de jaarmarkt minstens zes weken te doen duren en voor Europeesche industrie open te stellen, in welk geval hij wist, dat verscheidene buitenlandsche industriëelen zouden willen exposeeren. Men is het daarover nog niet eens geworden, weshalve een tweede vergadering zal worden gehouden.

Marschen. — Ingevolge de nieuwe orders van den legercommandant, zoo schrijft het Soer. Nbl., waarbij gelast wordt, den troep te oefenen in het maken van zware marschen, is het 13e bataljon op een morgen om half zeven met bepakten ransel uitgerukt over Tjantian naar de kust en toen Zuidwaarts tot Bagong, om over Goebeng naar huis terug te keeren. Die marsch duurde vier uur; de weg werd gepakt en gezakt zonder rust afgelegd.

Alleen werd gelegenheid gegeven de veldflesschen bij een hydrant te vullen, en liet men nu en dan den troep opsluiten.

Het resultaat was nogal bevredigend; er bleven maar drie Europeanen en plm. twintig Inlanders achter. Die vonden het terlaloe brat: Itoe keizer Napoleon gila betoel, beweerden ze.

Kapitein Dinger leidde als waarn. korpscommandant de oefening.

Bestuursvestiging onder de Apo-Kajans. — De kapitein van den generalen staf, P. van Genderen Stort, wordt naar Oost-Borneo gezonden, teneinde daar te worden belast met de leiding der troepenbeweging in het gebied der Apo-Kajan's.

De opheffing van het wijkenstelsel.
De gevolgen der gedeeltelijke opheffing van 't wijkenstelsel beginnen zich te doen gevoelen.

Naar de Bataviasche bladen vermelden, is een der grootere huizen op het Koningsplein, bewoond door een bekend geneesheer, voor 60.000 gulden verkocht aan een Chinees, die daarin wil gaan wonen.

Nieuw Nieuw-Guinea.
In 'n aankondiging van 'n nieuw verschenen werk The new New-Guinea, door Miss Beatrice Grimshaw, lezen wij, dat sedert 1906, toen Britsch N.-Guinea aan het Australisch Gemeenebest werd overgedaan en het den naam „Territory of Papua" kreeg, dat land van een woeste onherbergzame streek in een behoorlijke, vruchtbare kolonie is omgetooverd.

Volgens de schrijfster is het nieuwe Nieuw-Guinea een waar paradijs, waar koffie en rubber groeien op land, dat voor niemendal te krijgen is. De schrijfster had op hare tochten door het land geheel alleen gereisd.

Wanneer zal men dit alles van Hollandsch Nw.-Guinea kunnen zeggen? vraagt De Javabode.

Zeeroof in Straat Madoera.
In het Bat. Nwsbl. lezen wij: De zeeroovers lachen ons hartelijk uit over de plaats gehad hebbende arrestaties, en de hoop van hen, die nu eindelijk eens aan den zeeroof den kop zagen ingedrukt, is ijdel gebleken.

Ongetwijfeld heeft de politie de piraten te pakken; sinds zij gearresteerd zijn, kwam geen geval van zeeroof voor. Maar... de getuigen bedanken er voor te zeggen wat ze weten. Bij de plaats gehad hebbende confrontatie tusschen de zeeroovers en de bemanning der beroofde prauwen weigerden die getuigen unaniem de schuldigen te herkennen, hoewel men op hun verschrikte gezichten duidelijk kon lezen, dat de roovers hun bekend waren. Het is de bekende angst van den Inlander voor wraakneming en vooral de ervaring, dat, niettegenstaande tal van bezwarende getuigenissen nog dikwijls vrijspraak volgt op grond van motieven, welke den Inlander onbegrijpelijk voorkomen. Ergo dankt hij er hartelijk voor, zijn leven in de waagschaal te stellen. Er zal dus niets anders opzitten, dan de gearresteerden maar weer op vrije voeten te stellen, waardoor de vrees voor die heeren nog wat duurzamer zal worden gevestigd.

Alleen hadji Tajib, de opkooper der gestolen goederen, en Pa Wi — de Inlander, die de barang had aangebracht — zijn het kind van de rekening. Dit resultaat zal zeker niet strekken om er bij die roovers wat meer ontzag in te brengen. Aldus merkt het blad op.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Zooals te verwachten was, heeft het telegrafisch bericht van den Minister van Koloniën aan den Gouverneur, betreffende de liquidatie van de bacovecultuur — welk bericht, wegens een defect aan den kabel, vijf dagen vertraging had, waardoor de spanning in Suriname nog toenam — heel wat beroering gebracht. — In een, denzelfden avond gehouden vergadering van de Koloniale Staten zeide de voorzitter, dat ongetwijfeld de gansche vergadering met hem de gevallen beslissing ten zeerste betreurde als een groote ramp voor de kolonie. Hij meende daarom, dat het de plicht was der Koloniale Staten, om opnieuw de aandacht van Regeering en Vertegenwoordiging voor deze aangelegenheid te vragen.

Men kwam tot het besluit een telegram aan Hare Majesteit de Koningin te zenden, waarin het verzoek werd gedaan den Gouverneur te ontbieden om door het Opperbestuur te worden gehoord, of, bij bezwaar daartegen, den Gouverneur op te dragen een commissie van bevoegde personen naar Nederland te zenden ter verdediging van de belangen der Kolonie bij het Opperbestuur.

Omtrent de uit Nederland te zenden Commissie merkte de heer Smith het volgende op: „Met alle respect voor de wellicht zéér knappe mannen, die deel zullen uitmaken van de te zenden Commissie, mag worden betwijfeld, of die Commissie door een vluchtig bezoek beter inzicht zal verkrijgen in den toestand en de middelen tot verbetering daarvan, dan zij, die hier alles medegemaakt hebben, dan de Gouverneur bijvoorbeeld, die nu 2½ jaar de zaken van nabij kent en geacht mag worden volkomen op de hoogte te zijn." (De West van 30 Dec. 1910.)

In een interview stelde de redakteur van De West aan den vertegenwoordiger der United Fruit Company de volgende vragen:

1. Zou er eventueel kans bestaan, dat de Fruit Company onder oogstverband voorschotten verstrekt aan de planters, om voortzetting der cultuur mogelijk te maken?
2. Wat zal de Fruit Co. doen ingeval van ontbinding van het contract met ons Gouvernement, met de honderdduizenden planten gekweekt van de Congo-variëteit?

De vertegenwoordiger, zelf overvallen door de plotselinge wending in den staat van zaken, kon op deze vragen geen antwoord geven en wachtte instructies af.

⁂

Een vreemde mededeeling brengt Onze West van 29 December. Er zou n.l. een geheime vergadering van belanghebbenden zijn gehouden, om de mogelijkheid te bespreken, bij een vreemde natie aan te kloppen om steun bij den landbouw, ingeval de Tweede Kamer het voorstel van den Minister, betreffende de bacove-cultuur, goedkeurt.

De per volgende mail te verwachten berichten, zullen wel aan het licht brengen, dat Onze West geheimzinnigheid ziet, waar die niet bestaat.

⁂

In de bovengenoemde zitting der Koloniale Staten sprak de heer Smith over het succes van het lepra-geneesmiddel Nastin in Demerary en vroeg of het Bestuur inlichtingen had ingewonnen.

Hierop antwoordde de geneesk.-Inspecteur bevestigend, er bij voegende, dat over het algemeen de resultaten met Nastin van weinig beteekenis waren.

In verband hiermede verdient de aandacht een mededeeling van Bälz — aangehaald in Karl Andréas' Geographie des Welthandels, uitgave van 1900, erster Band, erste Hälfte, bladz. 248 en 249 — dat door buitengewoon heete baden in het Japansche bad Kusatsu lepralijders genezen werden. De temperatuur van het water is 45 tot 53 graden C. De zieke huid wordt door 't ongewoon heete water gewond; tenslotte heelt de huid en het is zonder twijfel geconstateerd, dat in verscheiden gevallen de ziekte voor goed verdwenen is. Daar zulke heete baden ook elders te verschaffen zijn, is het voorbeeld wel de navolging waard. Tot zoover de mededeeling.

Hoe ongeloofelijk het ook klinkt, dat een zoo hardnekkige en tot dusver algemeen als ongeneeslijk beschouwde ziekte voor zulk een eenvoudige behandeling zou wijken, er is geen reden, waarom men in de koloniën de proef niet zou nemen.

⁂

De Surinaamsche bladen deelen den inhoud mede van een adres, den Gouverneur aangeboden, voorloopig geteekend door 800 Britsch-Indiërs, terwijl uit de districten talrijke blijken van instemming ontvangen worden, zoodat het aantal handteekeningen eenige duizenden zal bedragen.

Aanleiding tot de aanbieding van het adres zijn verschillende feiten, die zich in den laatsten tijd hadden voorgedaan en welke zelfs de Tweede Kamer der Staten-Generaal hadden bezig gehouden, feiten, die niet alleen in het nadeel van de in de kolonie gevestigde Br.-Indiërs, maar zelfs in dat van de kolonie konden uitloopen.

Aan het eind van het adres — dat te uitvoerig is om hier te worden overgenomen — verzoeken adressanten, „dat het moge worden beschouwd als hun hernieuwd blijk van hun goede gezindheid en hun wensch om Suriname als tweede vaderland te beschouwen, en spreken zij de hoop uit, dat de Gouverneur het daarheen zal willen leiden, dat de Regeering in Nederland een anderen indruk der Br.-Indische bevolking van Suriname krijgt, dan die weergegeven is in het Voorloopig Verslag der Tw. Kamer". (Begrooting van Suriname voor 1911.)

⁂

Door den Gouverneur is eene commissie benoemd bestaande uit drie Districts-Commissarissen, om van advies te dienen of een geheele herziening van het reglement op het beheer der districten noodig is. De Gouverneur heeft de Commissie verzocht bij hare voorstellen rekening te houden met de eventueele afschaffing van de gewapende burgermacht in de districten. De West van 27 December, een en ander mededeelende, knoopt daaraan de volgende beschouwingen vast:

„In verband met het laatste, maken wij van de gelegenheid gebruik, om ook als onze meening uit te spreken, dat de gewapende burgermacht in haar tegenwoordigen vorm, geen recht van bestaan meer heeft. Of liever, dat zij behoort te worden gewijzigd naar den eisch des tijds.

In de districten nabij Paramaribo kan zij o.i. gevoeglijk geheel worden afgeschaft. In de meer verwijderde districten kan de gewapende burgermacht zeker wel eens goede diensten bewijzen. In Saramacca bijvoorbeeld, waar slechts enkele beambten van politie het gezag moeten handhaven, kan het dringend noodig zijn, dat de Commissaris spoedig over hulp van gewapende manschappen kan beschikken.

Daarom blijft het gewenscht, dat alle mannelijke ingezetenen van zekeren leeftijd in het district, dienstplichtig zijn. Niet echter om allen ingelijfd te worden, maar om de gelegenheid te geven aan den districtscommissaris, een keurkorps te vormen. Bij de keuze worde vooral gelet op bedrevenheid in het gebruik van vuurwapenen. Wanneer nu gezorgd wordt, dat het commissariaat steeds beschikt over een aantal geweren — dertig bijvoorbeeld — dan zou ingeval van nood, een opstand bijvoorbeeld op een der plantages, het districtshoofd in betrekkelijk korten tijd met een klein, maar waardevol getal scherpschutters ter plaatse kunnen zijn, en terstond doortastend kunnen optreden.

De huidige uniform — waarvan de aanschaffing voor de meeste leden van de gewapende burgermacht bezwarend is — zou door een eenvoudiger uniform (kaki-pak bijvoorbeeld) met distinctief kunnen worden vervangen."

⁂

Naar de Surinaamsche Bode verneemt, denkt de heer Van Kol dit jaar opnieuw een bezoek te brengen aan de kolonie. De herinnering aan zijn verblijf in „het rijk der muskieten" (het quarantaine-etablissement, dat sedert dien zeer verbeterd is), zal bij den heer Van Kol nu wel uitgewischt zijn. Voor een man, die zooveel belang stelt in onze koloniën, is het nu zeker een interessante tijd om Suriname te bezoeken.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Vijandige stemming van de „hadjis" in Oost-Java, ten opzichte van de Regeering. Wanneer een vulkaan meer rook uitstoot dan gewoonlijk het geval is en daarbij zware aardsche rommelingen worden gehoord, dan zijn deze verschijnselen waarschuwingen voor de omliggende bevolking, om de noodige voorzieningen te nemen en waakzaam te zijn. En, wanneer in de inlandsche dorpen op vijandige wijze over onze regeering wordt gesproken, dan is voor haar eveneens de tijd gekomen, om waakzaam te zijn en de noodige bestuursmaatregelen te beramen. Omtrent hetgeen in werkelijkheid onder het Inlandsch element in Oost-Java voorvalt, weet niemand stellige berichten te geven, en toch schijnt het, dat de tulbanddragers daar niet ingenomen zijn met ons bestuur en iets in het schild voeren. Of zulks komt van het feit, dat zij onvriendelijke gevoelens opdoen in Arabië, tijdens hun pelgrimstocht en die naar Indië medenemen, of wel dat de oorzaak moet worden gezocht in oorzaken, die door henzelven niet begrepen worden, is niet zoo gemakkelijk uit te maken, zegt de schrijver van de Zaterdagsche Praatjes in de **Bintang Soerabaija** van 15 Oct. 1910 no. 214.

Vraagt men den hadjis persoonlijk iets over een en ander, dan verklaart men niets van eene slechte stemming te weten, of daarvan zelfs te hebben gehoord. Die ontkenning is echter nog geen reden om haar voor waar aan te nemen, integendeel, zegt de schrijver, zij wekt op om oogen en ooren goed geopend te houden en zich op die wijze voor misleiding te behoeden.

Hoe het zij, men kan gerust als vaststaand aannemen, dat er uit den hoek van het hadji-milieu in Oost-Java een ongunstige wind waait voor het bestuur.

Zoo wordt o.m. in Pasoeroean het leugenachtige bericht verspreid, dat Japan Priangan wil koopen, en dit wordt door het volk geloofd, dat daarbij de hoop koestert, dat de koop zich zal uitstrekken over geheel Java.

Geschiedt zulks met opzet, of uit domheid, of is het een misverstand, dat wellicht voortspruit uit de

bekende gunstige verstandhouding, welke op dit oogenblik tusschen Japan en Turkije bestaat, zoo vraagt de schrijver.

De Inlandsche hoofden hebben slechts een glimlach over voor deze rondgaande praatjes, maar goed is het niet die geruchten met zulk een geringschatting te behandelen, terwijl zij juist de personen zijn, die het Europeesch bestuur moeten voorlichten en op de hoogte brengen van hetgeen dat bestuur te verwachten heeft.

De schrijver zegt, door de bekendstelling van het vorenstaande niet de minste bedoeling te hebben om een blaam op alle hadjis te werpen of tot hen verwijten te richten, want, onder hen zijn velen wien het aan scherpzinnigheid en breede gedachten zéker niet ontbreekt, maar daar staat tegenover, dat er ook velen zijn met een beperkten gezichtskring, die in de Inlandsche dorpen, waar zij met zekeren eerbied behandeld worden, zóódanige invloeden op het volk uitoefenen, dat blank en bruin van elkander worden gescheiden.

De regeering weet zeer goed, dat niet alles geestdrijverij is ten deze; er zijn ook nog andere omstandigheden, die ontevredenheid wekken en waarvan partij getrokken wordt om bij het volk stemming te maken tegen ons bestuur.

Wanneer de uit Arabië terugkeerende bedevaartgangers daaraan mededoen, dan moeten zij den sterken arm gevoelen en moeten er voorbeelden worden gesteld tot waarschuwing aan anderen. De rust en orde op Java zijn hoofdzakelijk afhankelijk van de werkzaamheid en vertrouwbaarheid der Inlandsche hoofden; zij zijn de personen, die, volgens hun ambtseed, verplicht zijn het Gezag te steunen.

Moge daarop worden vertrouwd!

De reorganisatie der politie in Nederl.-Indië. Naar aanleiding van het destijds naar Indië gezonden telegrafisch bericht, dat het voorstel tot reorganisatie van politie in Ned.-Indië in Nederland door de 2de kamer der S.-G. niet gunstig was ontvangen, wees bovengenoemde schrijver in hetzelfde blad op 't feit, dat alleen de hoofdplaatsen op Java door die herziening werden gebaat, doch dat de Inlanders, die op verren afstand daarvan wonen, in denzelfden toestand zullen blijven en tot voedsel zullen dienen van de ketjoes te land en de zeeroovers ter zee. De Staatskas laat echter niet toe de politie zoodanig te regelen als zij behoort te zijn.

Op Java alleen zijn ongeveer 30.000 dorpen en om daar op afdoende wijze de veiligheid te verzekeren, zou in elk complex van 4 à 5 dorpen een behoorlijk politiestation met geschoold politiepersoneel aanwezig moeten zijn. Aan zulk eene groote uitgave valt voorloopig niet te denken. Daarom moet naar andere middelen worden omgezien.

Zij, die met de Javaansche toestanden goed bekend zijn, achten zulk een sterke politiemacht ook niet noodig, mits het bestuur krachtiger optrede tegenover het gilde van het slechte volk.

De Inlander is gehecht aan zijn geboortegrond en voor hem is de verwijdering daarvan eene zware straf.

Men verwijdere daarom de werkelijke misdadigers voor vele jaren van Java en streve er vooral naar om de leiders van de benden in handen te krijgen, want zij zijn het, die, als zij hunne arrestatie, op welke wijze dan ook, weten te ontkomen, het desavolk met wraak bedreigen, als zij den moed hebben, tegen de terechtgestelde beklaagden te getuigen. Daarom is de behandeling van strafzaken op Java dikwijls zoo moeilijk en komt er van die rechtspraak zoo weinig terecht. Zoowel nà veroordeeling als nà vrijspraak van een beklaagde, is de voorzitter van een Inlandsch rechtscollege lang niet altijd overtuigd dat hij goed heeft recht gesproken en dat hij niet de dupe is geweest van de stille actie van den leider der zaak in het dorp.

Het aantal Nederlandsch-Indische onderdanen, dat lezen kan. In de **Bromartani** van 19 October 1910, no. 83, komt o.m. eene opgave voor van de Nederlandsch-Indische onderdanen die lezen kunnen.

Wellicht is het de moeite waard om die opgave hier over te nemen voor belangstellenden.

Zij is overgenomen uit de Slompret Malajoe en opgemaakt met hulp van een der Inspecteurs van het Inlandsch Onderwijs.

Die opgave is als volgt:

Taalsoort.	Aantal sprekenden.	Aantal lezenden.
I. Javaansch	21,000,000	
a. met Jav. karakters . .		525,000
b. „ Arab. „ . .		420,000
c. „ Ned. „ . .		315,000
II. Maleisch	7,000,000	
a. met Arab. karakters . .		607,500
b. „ Ned. „ . .		675,000
III. Madoereesch	3,500,000	
a. met Jav. karakters . .		70,000
b. „ Arab. „ . .		52,500
c. „ Ned. „ . .		35,000
IV. Balineesch	2,000,000	
met Balin. karakters . . .		13,000
V. Soendasch	6,500,000	
a. met Jav. en Ar. karakters		162,500
b. „ Ned. karakters . .		162,500
VI. Sasaksch	800,000	
met Arab. karakters . . .		8,000
VII. Boegineesch	400,000	
a. met Boeg. karakters . .		10,000
b. „ Arab. „ . .		4,000
VIII. Sangirsch	80,000	
met Ned. karakters . . .		8,000
Totaal . .	41,280,000	3,066,000

Volgens deze opgave zou de kennis van het lezen bij de Maleiers het grootst zijn.

Onder de Maleiers zijn ook begrepen de Amboineezen en Menadoneezen en hunne vrouwen, alsmede de Chineesche en Arabische peranakanans (half-bloed).

Zooals bekend is, geeft de regeering boeken uit in de navolgende 17 Indische talen, n.l.: Maleisch, Javaansch, Soendaneesch, Madoereesch, Baweansch, Balineesch, Bataksch, Karosch, Niasch, Makassaarsch, Boegineesch, Dajaksch, Tomboeloesch, Bareesch, Sangirsch, Tobelloreesch en Tontemboeansch. Het Bijbelgenootschap geeft verder nog boeken uit in het Rotineesch en Masarétésch (eiland Boeroe).

Volledig is de bovenvermelde opgave dus nog niet.

Vooruitgang in Palembang. — In de **Pantjaran Warta** komt het eerste gedeelte voor van eene beschrijving eener reis van Lahat (bovenlanden van Palembang) naar Kajoe Agoeng, vermoedelijk van de hand van een reizend kleinhandelaar.

De schrijver vertrok in gezelschap van 3 vrienden, allen op fietsen of motor-fietsen (kreta angin) van Lahat naar Moeara Enim, terminus van den waterweg naar de hoofdplaats Palembang. Op den weg moest hij herhaaldelijk stilhouden vanwege het opdwarrelende stof, veroorzaakt door fietsen en auto's en met kapas zwaar beladen karren. Te Moeara Enim, waar een aangename drukte viel waar te nemen en een welvaart heerscht, als wellicht nergens op Java in een kampong wordt aangetroffen, logeerde hij bij een Inlandschen onderwijzer; om zich een weinig te vertreden, vermaakte hij zich 's avonds in de Inlandsche sociëteit met biljarten. Den volgenden dag kwamen drie stoomers van Palembang aan om lading in te nemen, voornamelijk kapas. Passagiers-vervoer is voor die booten slechts bijzaak. Met de mededeeling, dat overal de bevolking zich s e n a n g gevoelt, eindigt het eerste gedeelte dezer reisbeschrijving.

Naar aanleiding hiervan schrijft men:

Inderdaad is Palembang thans het welvarendste gewest van Sumatra. Voor een deel is dit te danken aan de petroleum-industrie, maar in hoofdzaak aan den onvolprezen resident Pruys van der Hoeven, die door zijn voorbeeldeloos stout breken met het beginsel van laisser faire, dat tot in zijn uiterste consequenties het bestuur over dit gewest, na de afschaffing van het sultans-bestuur, geleid had; het hoofdbedrijf der bevolking, den landbouw, in staat stelde zich vrij te ontwikkelen. Met een pennestreek schafte hij de heerendiensten af, behalve die voor het onderhoud der wegen; in de drie eerste jaren van zijn bestuur had hij, onder nadere goedkeuring der regeering, beschikt over een paar tonnen gouds voor den aanleg van wegen en bruggen. Zoo zeer was hij er van doordrongen, dat zijn levensroeping was het gewest, waar hij de beste jaren zijns levens had doorgebracht, op te beuren, dat hij een waarschuwing der regeering, dat zij hem tot haar leedwezen van het bestuur zou moeten ontheffen, indien hij met het beschikken over gelden op eigen verantwoordelijkheid voortging, beantwoordde met de mededeeling, dat de regeering dan maar daartoe moest overgaan, maar dat hij het aangevangen werk niet onvoltooid kon laten.

Bij de beschouwing van den tegenwoordigen toestand in de residentie Palembang en een vergelijking van 30 à 35 jaren geleden, komt men van zelve tot de gedachte, wat niet de vaste wil van één enkelen vermag, wanneer geen belemmeringen van administratieven aard hem verhinderen in het uitvoeren zijner grootsche plannen.

Dertig jaren geleden nog — onder de gepensionneerde officieren en ambtenaren zullen er nog zijn die de lijdensgeschiedenis der reizen in Palembang hebben meegemaakt — duurde een reis per bidar van de hoofdplaats Palembang naar Moeara Enim in den Westmoesson drie weken en langer. Van Moeara Enim ging het landwaarts in, te paard of

te voet, dames van officieren en ambtenaren — particulieren kende men toen niet — werden in een tandoe door heerendienstplichtigen gedragen, de wegen waren voor het vervoer per as ten eenenmale ongeschikt en geen reiziger waagde het voor zonsopgang en na zonsondergang te reizen, uit vrees door een koningstijger besprongen te worden of een kudde olifanten te ontmoeten.

Na de rivieren van voor de vaart hinderlijke en gevaarlijke versperringen te hebben bevrijd, sloot Pruys van der Hoeven onder nadere goedkeuring een contract met een particulier voor het vervoer per stoomsloepen van passagiers en gouvernementsgoederen van Palembang naar Moeara Enim.

Toen de wegen voor het vervoer per as geschikt waren gemaakt, schafte hij de heerendiensten voor het vervoer van gouvernementsreizigers en -goederen af. Dat vervoer moest voor allen, zonder onderscheid, dames en heeren, luitenants of kolonels — indien zij niet verkozen trajecten van 30 à 40 Sumatrapalen te paard af te leggen — geschieden in karren, getrokken door ossen (paarden waren er in de residentie niet). En nu, in den jare onzes Heeren 1910, snorren Inlandsche kleinhandelaren met fietsen en auto's door het gewest langs op kolfbanen gelijkende wegen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Reis van Peking naar Taskend. — Na een reis van honderd dagen van uit Peking, werd op den 5den Mei 1910 de stad Urumchi gezond en wel bereikt.

Overal was de correspondent-reiziger vriendschappelijk ontvangen.

Dit gold niet bepaald zijn persoon, want die bevolking verleent hartelijke gastvrijheid aan elken vreemden reiziger.

De reis van Lanchau naar Westelijk China kan men verdeelen in drie gelijke étappes, namelijk tot Suchau, daarna tot Hami en tenslotte tot Urumchi.

De étappe Lanchau-Suchau kan eveneens in drie gelijke deelen worden verdeeld, n.l. Liuangchau, Kanchau en Suchan.

Van Lanchau naar Liangchau reizende, moet men den berg Wu-Shi-ling overtrekken, op een hoogte van 9875 voet, doch langs een weg, die voor goederenvervoer geschikt is.

Liangchau is eene nederzetting, welke midden in het district is gelegen en waar over voldoende water kan worden beschikt.

Verder treft men dáár uitgestrekte steenkolenvelden aan, in de omgeving, waarvan in vroegere jaren een talrijke bevolking woonde, doch die genoemde streek heeft verlaten wegens herhaaldelijk plaats gehad hebbende groote rampen. Het vroegere bevolkingscijfer bedroeg dertig millioen en thans 6 millioen zielen.

Overal in de provincie kan men dan ook verlaten dorpen waarnemen. Toch zou deze provincie wel weder tot de vroegere hoogte kunnen worden teruggebracht.

Kanchau, de tweede stad van het Westen, is eene fraaiere vestiging, met meer welvaart.

Men treft daar een tempel aan, die dertien eeuwen oud is en met een Buddhabeeld van 113 voet lengte.

Tijdens de Islamsche beroeringen wisten de beide steden, Liangchau en Kanchau, zich behoorlijk tegen de vijanden te verdedigen, doch Suchau, de derde stad, viel in handen van de Mohamedanen. Deze moesten haar evenwel prijs geven, toen eene Chineesche legermacht tegen hen optrad.

Te Suchau woonde vroeger wijlen de heer Paul Splingaerd, waarover in Het Kol. Weekbl. van 24 November 1910 no. 47, reeds het een en ander werd gezegd. Hij was van geboorte een Belg en van behoeftige ouders.

In het jaar 1864 kwam hij in China, als een jong volgeling van een Belgisch Lazarist, met name Vader Verbiest, die een jaar later te Kalgan overleed. Hij huwde een Chineesche Christenvrouw bij wie hij vele kinderen kreeg, waaronder 4 meisjes, die thans allen „non" zijn geworden.

De heer Paul Splingaerd sprak niet alleen uitstekend de Chineesche taal en het Duitsch, doch verstond ook Russisch en verschillende andere talen. Te Peking was hij eenigen tijd als tolk werkzaam bij den Duitschen Gezant en vergezelde hij later Baron Richthoven op diens reis in het Chineesche gebied. Daarna trad hij in Chineeschen Staatsdienst en werkte in het jaar 1895 te Suchau als adviseur en tolk in de Russische taal op het havenkantoor aldaar. Tijdens den Bokseropstand in 1900 was de hr. Splingaerd werkzaam te Lanchau met de Belgische Handelscommissie, welke door koning Leopold onder leiding van Kolonel Tève was uitgezonden.

Toenmaals werd van uit Peking, per telegram, aan den onderkoning last gegeven om alle vreemdelingen in de provincie te vermoorden. Zoodra Splingaerd dit bericht hoorde, spoedde hij zich naar den onderkoning en wist dezen zóódanig te overtuigen, dat het bevel een leugen moest zijn, dat daaraan geen uitvoering werd gegeven. Eenige dagen later kwam van uit Peking de mededeeling dat het vroegere bevel was ingetrokken.

Aan het tijdig en tactvol optreden van den heer Paul Splingaerd was het dus te danken, dat tal van Europeanen gespaard zijn gebleven. Hij stierf in het jaar 1905 te Sianfu.

Jong-China en het Chineesche Leger. — Zooals bekend is, bestond vroeger de instelling in Gr. China, dat elke provinciale Gouverneur zijn eigen gewapende macht ter beschikking had, welke door hem werd bezoldigd en gevoed. Dat zulk eene macht niet berekend was om elders diensten te presteeren, sprak wel van zelf; die macht werd dan ook alleen gebruikt tot handhaving van rust en orde in de provincie. Het gevolg daarvan was, dat toen de oorlog tusschen China en Japan uitbrak, en ook later, de Chineesche centrale regeering over geen provinciale troepen kon beschikken, een toestand, die veel heeft bijgedragen tot het feit, dat die oorlog ten nadeele van China is afgeloopen.

Thans zal men verandering in dien toestand brengen.

De Chineesche minister van oorlog, Yin Tjong, zal beproeven het Chineesche leger op Duitschen voet te organiseeren, terwijl bij Keizerlijk Bevel van 26 September 1910 de Gouverneurs van de provinciën Tjili en Sjantoeng zijn aangeschreven zich niet met die organisatie in te laten.

Zes divisiën, ieder ter sterkte van 30.000 man, zouden onder persoonlijke leiding komen van den minister van oorlog en gelocaliseerd in de provinciën Mandsjoerije, Tjili en Sjantoeng.

Bij aanwezigheid van voldoende geldmiddelen hoopt men die organisatie uit te breiden tot de provinciën en wil men zoodoende trachten van China één militair geheel te maken.

Generaal Yin Tjang moet iemand zijn met groot plichtsgevoel, die zijne opvoeding in Europa heeft genoten. Voor landsdienaren van den ouden stempel schijnt hij niet gemakkelijk te zijn.

Een admiraal der Chineesche Vloot, die de schrijfkunst niet verstond, werd door hem van zijne functiën ontheven en de Opper- en Vlagofficieren tot en met de Kolonels, zijn naar Peking opgeroepen, teneinde zich aan een examen te onderwerpen en bewijzen van bekwaamheid te leveren.

Zij, die zich daaraan niet wenschen te onderwerpen, kunnen plaats maken voor jongere krachten, zegt de schrijver van het artikel in de **Bintang Soerabaija** van 18 October 1910, no. 136.

Van Vreemde Koloniën.

PORTUGEESCHE KOLONIALE TOESTANDEN.

Wat wij over de toestanden in de Portugeesche koloniën te melden hebben, geeft geen verheffend denkbeeld over de opvatting, die er bij velen heerscht aangaande de plichten van moederland tot kolonie.

Zoo ook ditmaal weer. De secretaris-generaal en de inspecteur-generaal der financiën van het gouvernement van Mozambique zullen zich voor den rechter te Lissabon te verantwoorden hebben over onwettige handelingen bedreven bij de uitoefening van hun ambt.

Van geheel anderen aard is het zeer merkwaardig staaltje van inmenging van particulieren in de zaken van een vreemde mogendheid.

Op de eilandjes San Thomé en Principe, onder den evenaar niet ver van de westkust van Afrika gelegen, wordt op de cacaoplantages nog volle slavernij aangetroffen. Ook de wijze waarop koelies in Angola geworven worden voor deze kultuur, doen aan de slavenwervingen denken, die niet meer van onzen tijd moesten zijn.

Hiertegen is eerst door Engelsche afnemers van de cacao geprotesteerd en toen dit niet 't gewenschte gevolg had, heeft de bekende firma Cadbury een boycot door Britsche firma's weten te bewerken, waarbij de Fransche fabrikant Suchard zich aansloot.

Nu is van een zijde (vermoedelijk van Suchard) tot Cadbury de vraag gericht, of het boycot niet geeindigd behoort te worden, vermits het der regeering van de nieuwe republiek ernst schijnt met het handhaven van het verbod van koeliewerving in Angola en zij de afschaffing heeft toegezegd van het pandelingschap en de heerendiensten op de twee eilanden.

Volgens een in de African Mail weergegeven correspondentie, erkennen de heeren Cadbury een merkbare verbetering in de toestanden, maar de nieuwe voorschriften, die afdoende maatregelen moeten brengen, zijn er echter nog niet. Zij willen den afloop afwachten van een proefneming met koelies uit Mozambique, die op korte termijncontracten naar San Thomé en Principe zullen komen. Daar er intusschen nog minstens 30.000 slaven op de twee eilanden zijn, die er in treurige omstandigheden hun

bestaan voortslepen, kan Cadbury niet besluiten het boycot reeds op te heffen.

Deze geheele briefwisseling samenvattende, schrijft de redactie der A f r i c a n M a i l beamend erover in een eigen hoofdartikel. „De voorraad dezer aldus voortgebrachte Portugeesche cacao groeit nochtans aldoor te Lissabon aan. De goedkoope prijzen lokken buitenlandsche koopers sterk, en gedurig worden groote hoeveelheden ervan dan ook naar Duitschland, Amerika, Nederland en andere vastelandsche staten verscheept. *)

„Het is duidelijk, dat het boycot der Engelschen geen doel treft, en dat de kwestie langs dezen weg niet kan worden opgelost. Alle partijen hier te lande wenschen evenwel een zoo spoedig mogelijke en afdoende regeling van dit ernstige vraagstuk, en wij hopen, dat volledig bijgewerkte consulaire verslagen desbetreffende in de eerstvolgende maanden bij het Parlement zullen worden ingediend."

BRITSCHE KOLONIËN.

Werkkrachten voor Noord-Borneo. Zijn er landen waar de Chineesche immigranten gevreesd en geweerd worden, andere blijven er om vragen en ijveren. Tot deze laatsten behoort Noord-Borneo, meer in 't bijzonder de British N. B. Company. Haar gebied beschouwt zij als een land van belofte. Bodem en klimaat zijn in menig opzicht zeer gunstig voor verdere ontwikkeling der streek. De aanleg van spoorwegen opent mede een goed verschiet. Tabak, rubber, steenkolen geven aan de nijverheid reeds beteekenis. Maar de verdere uitbreiding van elken tak van industrie stuit op gebrek aan werkkrachten. De bevolking is schaars. Wel komen geregeld Chineezen en Javanen aan, maar hun aantal blijft beneden de bestaande behoefte. De Br. N. B. Company verkiest „blijvers" boven koelies, die slechts een contracttijd uitdienen. Zij wil het stelselmatig daar heen leiden een Chineesche nederzetting te krijgen, het is echter niet gemakkelijk de conservatieve zonen van het Hemelsche Rijk tot het besluit te brengen om hun huisgezin naar Borneo over te brengen.

Wie een uitweg zoekt voor Indisch kapitaal en voor Indische werkkrachten, vindt in T h e T i m e s o f I n d i a een aanmoediging om alle aandacht te geven aan de gelegenheid, die Noord-Borneo biedt om deze te plaatsen.

Rattenplaag. Het is een eigenaardig verschijnsel, hoe een plaag, wier omvang, naar men meenen zou, geheel beheerscht moet worden door plaatselijke omstandigheden, zich als een epidemie kan vertoonen, die plots in ver van elkander gelegen deelen van den aardbol een bedenkelijken omvang heeft gekregen. Tegelijkertijd dat in Denemarken en Engeland maatregelen beraamd zijn om paal en perk te stellen aan de rattenplaag, brengen de illustratiën ons minsmakelijke vertooningen van de jacht op deze knaagdieren in Canada en de Vereen. Staten van Noord-Amerika, en komen uit Britsch-Indië jeremiades over het weinig afdoende van den tegen dezen vijand aangebonden strijd.

In Bombay b.v. worden door het Gezondheidsdepartement elk jaar meer dan 500.000 ratten uit den weg geruimd en neemt de plaag toch toe. Dit wordt voor een deel toegeschreven aan gebrek aan medewerking bij een deel der bevolking, dat voor de ratten een bijgeloovige sympathie behoudt, en instede van de uitroeiing te bevorderen, zelfs bakken met water neerzet, waar de dieren zich ongestoord komen laven. Anderdeels wordt, uit vermenigvuldigingsstatistieken der toename, duidelijk, dat een stelselmatige verdelging op veel grooter schaal noodig zal zijn, wil men de plaag meester worden.

Deze dieren zijn gevaarlijk door de rol, die zij vervullen als verspreiders van besmettelijke ziekten. Bovendien verorberen zij echter enorme hoeveelheden nuttige voedingsmiddelen. Volgens een studie, speciaal aan dit onderwerp gewijd, wordt de schade in de graanpakhuizen van Bombay alleen in één jaar op minstens ƒ 4.000.000 geraamd.

Het is te begrijpen bij zulke waarnemingen, de zaak van schijnbaar ondergeschikt belang tot een vraagstuk van beteekenis te zien worden en, waar de plaag op zooveel punten tegelijk uitslaat, haar zelfs tot een van groote algemeene belangstelling te zien uitzetten. Voor Bombay geven wetenschappelijke mannen als Dr. Turner en Boelter er volle aandacht aan. De studie der vernietiging van deze groote bacterie heeft niet minder waarde en zal niet minder bezwaren opleveren, dan die van microscopisch waar te nemen kleine vijanden.

DUITSCHE KOLONIËN.

Een gezelschapsreis naar Afrika. De koloniale afdeeling van het „D. Landwirtschaftsgesellschaft" heeft een oproeping uitgevaardigd tot deelname aan een studiereis van vakmannen naar de voor landbouw, handel en de nijverheid van het moederland meer en meer in beteekenis toenemende kolonie in Oost-Afrika. De D. K o l o n i a l z e i t u n g van 14 Januari geeft eenige bijzonderheden over het plan, nadere gegevens zijn te krijgen bij „dem Herrn Geschäftsführer der Hauptstelle Dr. Schulze, Berlin S. W. 11, Dessauer Strasze 14." Leider van het gezelschap zal kapitein Albinus zijn, oud-officier der S c h u t z t r u p p e. Zou er voor Nederland geen belang bij zijn eenige onzer landgenooten aan deze reis deel te laten nemen? In vier maanden is, door bekwame mannen, veel te zien en op te merken, dat het daarvoor uit te geven geld wellicht ruim zal kunnen vergoeden.

Wij kunnen hier niet meer geven dan een kort overzicht van het ontworpen reisplan. 3 Juli vertrek uit Napels of Marseille. 21/22: Daressalam. 24/27 Lindi. 29/3 Aug. Daressalam. 4/6 Kilossa. 7/9 Morogoro. 10/19 tocht naar Rufidji of naar Sadani-Zanzibar. 21/23 Tanga. 24/27 Amani. 28en Kwamkorro. 29/30 Mombo-Wilhelmstal. 31/3 Sept. Schumewald Kwai. 4/23 Wilhelmstal-Mombo-Moschi, tocht om den Meruberg en de nederzettingen van Kilimandjaro. 24/27 Tocht naar Voi (Uganda-baan). 28/29 naar Port Florence (Victoria-Niansa-meer). 30/9 October Rondvaart om 't Victoria-Niansa-meer. 10/11 Nakura (Engelsche nederzetting). 12/17 Nairobi. 18/23 October Mombassa. 9 November terug te Napels of te Marseille.

MAROKKO.

Casablanca. Een kleine Fransche colonne rukte uit om een geschil bij de Zaers door scheidsrechtelijke uitspraak te beslechten. Is dit waar, dan is die poging tot vredelievende afdoening in een treurige tegenstelling verloopen. De gids zou den aanvoerder, luitenant Marchand, in een verkeerde richting gebracht en zoo in een hinderlaag geleid hebben, die hem door een bende kwaadwilligen was gelegd. Wellicht was de heele opzet van de gevraagde scheidsrechterlijke uitspraak maar een verlokking tot die nachtelijken tocht. De luitenant, een onderofficier en 3 minderen sneuvelden, 6 werden gewond.

De overgeblevenen vonden dadelijk hulp bij de stammen der Medakras en Zaers, zoodat aan het gebeurde geen beteekenis van verdere strekking wordt gehecht.

Tanger. L e M a t i n geeft het zonderlinge verhaal van een incident, waarin de Fransche, Nederlandsche en Spaansche autoriteiten gemoeid zijn geworden.

Een betwist terrein was bij eenige gerechtelijke uitspraken erkend als eigendom van een Franschman; een Nederlander woonde er echter op en bleef zich als eigenaar beschouwen. De Franschman maakte er zich daarom door geweld van meester.

Onze landgenoot kwam den volgenden dag terug, vergezeld door een vijf-en-twintig-tal Spanjaarden, tot de tanden gewapend. Na een korte weerstand, moest het terrein weer aan den Nederlander worden afgestaan. Deze vierde de overwinning door er dadelijk zijn nationale vlag te hijschen.

De Franschman heeft een klacht ingediend bij de Nederlandsche en Spaansche legatiën.

INGEZONDEN.

Bezoldiging van Godsdienstleeraren ter voorziening in de godsdienstige behoeften der mindere militairen en mingegoede leden der Prot. Gemeenten in NEDERLANDSCH-INDIË.

In H e t K o l o n i a a l W e e k b l a d, orgaan der vereeniging „Oost en West", No. 3, van Donderdag 19 Januari j.l., beweerde een onderwijzeres in Ned.-Indië, dat er „heel wat zeemanschap noodig was" voor haar, om „zonder schulden rond te komen" met een salaris van ƒ 125 per maand, plus eene vrije woning, of ƒ 50 huishuur-indemniteit.

(Zie het artikel „Bezoldiging der Onderwijzeressen in Nederlandsch-Indië", op blz. 7.)

Naar dezen maatstaf gerekend, zal het niet moeilijk zijn zich eenigszins in te denken, aan welke pijnigingen van hart en hoofd jaar in en jaar uit, maand aan maand, dag aan dag, ja, ik durf beweren, uur aan uur, eene vrouw overgeleverd is, die het bijzondere voorrecht getroffen heeft, de levensgezellin te zijn van een Godsdienstleeraar der Indische kerk, met een beginsalaris van ƒ 150.— per maand en ƒ 25.— huishuur-indemniteit, waaraan verbonden drie driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 20.—, zegge t w i n t i g g u l d e n 's jaars; zoodat na negen jaren hij het vorstelijk e i n d-traktement bereikt zal hebben van ƒ 210.—, d. i. de helft van het aanvangs-inkomen van een jongen predikant.

Moeilijker echter, zoo niet onmogelijk, zal het voor menigeen zijn, zich eene klare voorstelling te geven van de wijze, waarop de vrouw van een godsdienstleeraar als goede moeder te zorgen heeft voor eigen drie of vier kinderen, terwijl inteekeningslijsten ten bate van liefdadige doeleinden haar deur allerminst voorbijgaan; — vaak onmiddellijke materieële hulp verschaft moet worden aan arme en verwaarloosde volwassenen of kinderen, die gevolg gegeven hebben aan de raadgeving: „Gaat maar naar den zendeling, die zal je wel helpen", en het hoofd des gezins, 's morgens en 's avonds zich uitslovende voor anderen, geen tijd, geen gelegenheid heeft, geen roeping ook gevoelt, om werk buiten den Evangelisatie-arbeid te verrichten, teneinde er wat meer bij te verdienen.

*) Alleen in de laatste week van 1910 zouden uit Lissabon de volgende hoeveelheden cacao verscheept zijn: naar Genua P. 381; Triest P. 750; Antwerpen P. 896; Rotterdam P. 1448; Londen (het geboycotte land) P. 1329; Amsterdam P. 10.721; Hamburg P. 20.082; New-York P. 61.082
Een enorme hoeveelheid per week voor een artikel dat geboycot heet.

Als de bovenbedoelde onderwijzeres spreekt van eene „deprimeerende” werking harer geldzorgen op het onderwijs, welk woord zou men dan moeten gebruiken om naar waarheid aan te duiden den aard der werking van het verborgen lijden binnenshuis eens Godsdienst-leeraars-gezin op den arbeid der Christelijke liefde, die aan den evangelist zulke hooge eischen stelt van opgewektheid, frischheid en blijmoedigheid?

Aan de misstanden onder menige categorie van Indische ambtenaren is door de Indische regeering welwillend naar haar vermogen middels herziening in de traktements-regelingen een einde gemaakt. — Een onderwijzer met slechts een hulpacte begint nu op een traktement van *f* 150.—, brengt het na 9 jaar tot *f* 300.—; na 18 jaar tot *f* 375.— 's maands.

Het wordt hoog tijd, dat de aandacht der daartoe bevoegde autoriteiten thans gevestigd worden op de billijkheid eener wijziging der traktements-regeling ten gerieve van den Oost-Indischen Godsdienstleeraar, opdat de zorgen voor zijn gezin geen sombere schaduw blijven werpen op de zware taak, die op hem rust, van verkondiger der „Blijde” Boodschap en „blijmoedige” getuige van den Heiland te zijn.

Edoch, het is waar ook: een zendeling mag niet k l a g e n; hij mag slechts h o p e n.

U, geachte Redactie, vriendelijk dank zeggend voor de plaatsing van dit artikel, eindig ik dan ook met het uitspreken van de stille hoop, dat ik niet tevergeefs geschreven moge hebben.

D. A. N. BINKHUYSEN.
Oost-Indisch Godsd. leeraar
met verlof in Nederland.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap.

In de jongste afl. schrijft de heer J. C. v. Eerde over Vingermutilatie in Centr. N.-Guinea. Door den hr. Van Nouhuys was beweerd, dat de vrouwen der door hem bezochte Pesegems (Papoeas) van beide handen twee leden van ring- en midden-vinger missen, die op heel jeugdigen leeftijd met een steenen bijl worden afgehakt. Het mocht laatstgenoemde echter niet gelukken, de verklaring voor dit zonderlinge gebruik te vinden.

De heer Van Eerde doet nu eene poging in die richting, door vergelijking met de begrippen, die bij andere volken aan overeenkomstige gebruiken ten grondslag liggen.

Die vergelijking doet zien, dat de volksstammen, bij welke het afkappen van vingerleden voorkomt, daarmede een zoenoffer aan de zielen van de afgestorvenen of aan de geesten bedoeld hebben en dat deze mutilatie over het algemeen als een rouwgebruik is aan te merken, waarom de schrijver het waarschijnlijk acht, dat ook bij de Pesegems Papoeas in dat geval moet worden gedacht aan rouw over een invloedrijk persoon, een hoofd van de familie, of van den stam.

De ingenieur E. C. Abendanon geeft het slot van zijn artikelenreeks: Onderzoek van Centraal-Celebes; het behandelt de Paloe-baai en Paloe-vlakte.

Van dezelfde hand is nog een opstel: De oude beddingen der beneden-Sadang-rivier en de baai van Pare-Pare (met kaart).

Verder wordt de aandacht gevraagd voor de volgende bijdragen: Plaatsbepaling van eenige punten op de Westkust van Atjeh, door W. Cornelis. — De waterval van Mansalar (Sumatra's Westkust). — De Marindineezen van Ned. Nieuw-Guinea, door Pastoor J. Vliegen.

Bij de Kaia-Kaia's (Nieuw-Guinea).

Pastoor v. d. Kolk schrijft over dit onderwerp onder meer: Het dorp van den Kaia-Kaia is eene kleine zandige hoogte, door een pagger van bamboelatten omheind. Door een smalle opening in de omheining gaat men naar binnen. In 't midden is een open pleintje, waarop de open voorzijden der hutten een uitzicht hebben. Een schuin atap-dak dat achter op de omheining rust, overdekt niets dan een tamelijk breede slaapplaats van bamboelatten. Aan het schuine dak hangen bogen, pijlen, mandjes, sago-pakjes, enz. Sommige hutten zijn aan alle zijden gesloten en door een lage opening kruipt men naar binnen. Over het algemeen zien de dorpjes er niet onzindelijk uit; de losloopende varkens en honden zorgen mede zoowat voor den reinigingsdienst. Binnen sommige van die omheinde hutten leven alleen de mannen, binnen andere alleen de vrouwen en kinderen. Alles is bij de Kaia Kaia's primitief, maar niet onzindelijk. Zij zelf echter dragen een sterk geurtje met zich, wegens allerlei ingrediënten, vooral klapperolie en leem, die zij op hun naakt lichaam smeren. De lapjes varkensvleesch aan den arm, het roode betelkauwsel in den wijden mond, de smerige verlengsels aan het korte kroeshaar, de slordige sieraden om den hals, de groote gaten in de oorlellen, de doorboorde neusvleugels en de onverzorgde korte baard, geven aan den Kaia Kaia een uiterlijk, dat wel het beste bepaald wordt door 't woord „vies”. Bij de jongeren, die tot eenige versiering slechts een schelpenkrans om den hals dragen, vindt men werkelijk mooie typen met schoone evenredige gelaatstrekken. Jammer, dat hun „mode” die natuurlijke schoonheid zoo gauw komt ontsieren.

Het bovenstaande is ontleend aan het jongste Nr. van „De Katholieke Missiën”, dat nog het slot bevat van pastoor A. Kortenhorst's artikel over „Atjeh voor twee eeuwen en thans”, en een opstel, getiteld: „Een kamponghoofd in Midden-Borneo”.

De Indische Mercuur.

No. 3 bevat de navolgende bijdragen: Vezelcongres te Soerabaja (De katoenkultuur der Duitsche koloniën). — Ned.-Indische Portland-cement Maatschappij te Amsterdam. Mededeelingen over den bouw van de fabriek te Padang. — Een nieuwe automatische niveauwijzer in meetbakken op suikerfabrieken door H. C. Prinsen Geerligs. — Boschbranden in Indië, door A. E. J. Bruinsma. — Noord-Celebes. Voordracht van den heer D. H. de Vries voor de afd. Amsterdam van de Ver. tot Nut van 't Algemeen. — Schatting der Java-Suikerproductie over 1910 en der beplante oppervlakte voor campagne 1911. — Over het extraheeren van caoutchouc uit blad. — Kamer van Koophandel te Amsterdam. — De bacovenkultuur in Suriname. — Invoer op- en uitvoer van Java in 1910. — Kultuurberichten (De bacovenkultuur in Suriname, enz.). — Arbeidswetgeving voor Sumatra's Oostkust. — Hoedenindustrie op Curaçao, enz.). — Financiëele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken.

Een Boesangsch-Nederlandsch Woordenboek.

Het Boesangsch is de taal van eenige Dajaksche stammen in de Boven Kapoeas der Westerafdeeling van Borneo en in de onderafdeeling Boven Mahakam, zoomede van een stam in de Apo Kajan.

Over die tot nu toe weinig bekende taal is ter Landsdrukkerij te Batavia een woordenboek verschenen, samengesteld door den heer J. P. J. Barth, hetwelk het resultaat is van persoonlijke aanraking met de Dajaksche bevolking van genoemd gedeelte van Borneo.

Behalve een Boesangsch-Nederlandsch woordenboek bevat 't werk 'n Inleiding met grammaticale aanwijzingen, die onontbeerlijk geacht worden voor den gebruiker; een proeve van vertaling van het Onze Vader; een vergelijkende woordenlijst van de vier voornaamste Dajaksche talen, die in de Boven-Mahakam gesproken worden, namelijk Boesangsch, Kajansch, Penihingsch en Long Gelatsch; een Nederl. Boesangsch register als een klapper op het Boesangsche woordenboek; en eindelijk een tweetal schetskaarten, op één waarvan het taalgebied van het Boesangsch wordt aangegeven.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van afl. 12, jaargang 1910: Wat de Hembrug ons leert, door D. Roelfsema. — Het meten van afstanden ten behoeve van oorlogsdoeleinden, door L. F. van Gent. — Osteomalacie bij de legerpaarden en gebrek aan kalk in hun voedsel, door W. Groeneveld. — Hoe moeten wij met modern geschut bij de bereden Artillerie schieten, door L. F. L. M. Dessauvagie. — Pierinezuur en Trotyl, door H. Th. van Goor. — Naar aanleiding van: Schietvoorschrift en praktijk. — Uit 25 officiersboekjes, door J. van Roon. — Eenige oefeningen om de zelfstandigheid en het besef van verantwoordelijkheid aan te kweeken bij de onderaanvoerders. — Blauwlinnenkleeding voor officieren bij de diensten buiten kampementen. — De officiersvorming ten tijde van Napoleon. — Bataljonsgeschut in de toekomst. — Van vreemde legers. — De Indische begrooting voor 1911. — Enz.

Vaderlandsliefde der Surinamers.

In het Januari-Nr. van Neerlandia is de hoofdzakelijke inhoud opgenomen van eene lezing door den hr. S. J. Roos te Paramaribo gehouden, waarin deze de vraag stelde „Hoe staat het met de vaderlandsliefde der Surinamers?”

In het kort luidde zijn antwoord: In het algemeen spreken de Surinamers zeker met lof en liefde van hun geboorteland, prijzen zij de voorrechten, die de kolonie onbetwijfelbaar heeft aan klimaat, gemakkelijker levenswijze en vooral rustig bestaan. Een vaag teeken zie ik echter in de toenemende neiging van zuiver Surinaamsche families, om uit de kolonie weg te trekken en zich voor goed elders te vestigen. De zusterkolonie Curaçao is er voor bekend, dat zij vele harer jonge mannen uitzendt, om

zich in den vreemde een bestaan te veroveren, maar als verblijdend voor haar wordt in één adem erbij gevoegd dat die, zoo zij op middelbaren leeftijd er in geslaagd zijn eenig vermogen te verwerven, geregeld naar hun vaderland terugkeeren, om daar verder te werken, of van het verkregene te genieten. Daardoor blijven de oude families voor het eiland behouden en is er, zonder immigratie, een niet-afnemende bevolking. Hier daarentegen moeten de jongeren insgelijks dikwijls weg voor studie, opvoeding of om den broode, maar keeren grootendeels niet terug: zij zijn voor de kolonie verloren.

En als nu de ouderen, zonder directe noodzaak, ook gaan hunkeren naar voor goed wegkomen, wat blijft er dan over van het Surinaamsche vaderland?

Als wij onze jongens en meisjes niet zoo grif wegzonden, zouden, naar mijn meening, hier ten slotte de inrichtingen wel m o e t e n komen, om ze op te voeden, te ontwikkelen, studie te geven. En dan het brood om van te leven, vraagt ge? De noodzakelijkheid zou wel dwingen, nieuwe ontwikkelingsbronnen van het land op te sporen, nieuwe industriën te stichten en zoodoende het geheel vooruit te helpen. Evenzoo, als er niet een voortdurende uittocht van volwassenen was, waardoor de burgerij zoo wordt gediend, zouden hier van zelf ook meerdere en afwisselender gelegenheden voor ontspanning en veraangenaming ontstaan.

Bovengenoemd Neerlandia-nummer bevat nog een opstelletje van T. Deeleman, getiteld ,,Een en ander uit Banka", dat voornamelijk handelt over de Chineezen in Ned.-Indië in het algemeen, en de onderwijskwestie te hunnen opzichte in het bijzonder.

De economie der Javaansche desa.

In de Januari-aflevering van het Tijdschrift voor Economische Geographie zet de heer T. J. Bezemer zijn beschouwingen voort over ,,De economie der Javaansche desa". Aan de hand van de Verslagen der Commissie van het Welvaartsonderzoek en verschillende andere gedrukte bronnen, geeft de schr. een bevattelijk overzicht van het landbezit en de gedwongen diensten van den Inlander op Java. De heer B. zal in een later artikel die onderwerpen uit de Welvaartsverslagen behandelen, welke in verband staan met den grond als productiemiddel. Na de verschijning daarvan hopen wij een overzicht te kunnen geven van het geheel.

Weekblad voor Indië. No. 35.

W. Kerremans opent dit Nr. met eene bespiegeling over het ,,Karakter van Oostersche volken" en meer speciaal dat van den Javaan. Volgens hem is de tijd nog lang niet gekomen, om veel waarde te hechten aan eenige uitspraak in deze materie. Onder de O.-Indische Compagnie heetten de Javanen roofzuchtig en wraakgierig, onder het cultuurstel traag en lui, na Multatuli zachtmoedig en gedwee en tegenwoodig vindt men hen indolent en bespiegelend. Hoe zal het oordeel over vijftig en honderd jaar luiden? Een oordeel, dat in den loop der jaren telkens verandert, is nog niet rijp en men moet in de kwestie, waarover dit oordeel gaat, niet op zeker tijdstip verklaren: nu weten we het, nu staat 't vast. Dat kan eerst gebeuren, als door feiten een uitgesproken meening voortdurend wordt gesteund en de hypothese dus verhoogd wordt tot wet.

Het is een feit, dat wij nauwkeurig en uitvoerig kennis krijgen van alle misdaden door Javanen gepleegd: in zake hun criminaliteit worden we voortreffelijk op de hoogte gehouden, doch we blijven vrijwel onkundig van hun ethische daden, meent schr. Wij blijven buiten en veraf van alles, wat zijn psyche betreft en het is te vreezen, dat dit nog zeer lang zal voortduren. Want in den Javaan zien wij geen ,,Ebenbürtige" en ons en zijn gemoedsleven verschillen zooveel, dat we het verschil zelfs nog niet kunnen benaderen.

Nimmer mag men de daden dier Inlanders beoordeelen naar onze begrippen, maar door medelijden, dat is medeleven, trachten de drijfveeren tot die daden te leeren kennen. Langs een anderen weg dan dien der persoonlijke ondervinding is dit echter niet te bereiken.

Genoemd Nr. van het Weekbl. bevat overigens (in hoofdzaak): Eenige indrukken van de reis van het Nederlandsch eskader naar Australië (met foto's).— Japan, door F. Smit Kleine (slot). — Wijsbegeertelijke overdenkingen, door Otto Knaap. — Herinneringen van een ,,oudgast" (vervolg). — De Paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido (vervolg).

Tectona.

Afl. 4 van deel III van het Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona brengt de volgende bijdragen:

Particuliere boschperceelen, door F. W. Snepvangers. — Onderhandsche afstand, door P. J. H. — Lichteischend of schaduwdragend en wat daarmede samenhangt, door J. C. v. R. Claasen. — De Madioensche boschpolitie-instructie, door X., met naschrift door H. ten Oever. — Machinale boomvelling, door H. J. Kerbert. — Het boschwezen op de Brusselsche tentoonstelling. — Caoutchoucprijzen, door v. H. — Caoutchoucoogst van het Amazonegebied. — Rubbercultuur in de Gefedereerde Maleische Staten, gedurende het jaar 1909. — Toekomstige houtvoorraad in de V. S. van Noord-Amerika.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Inhoud van afl. 6, jaargang 1910: Lepra-behandeling met nastine, door J. D. Käyser. — Over de veranderingen in de door malariaparasieten geïnfecteerde bloedlichaampjes, door S. L. Brug. — Casuistische mededeeling over intoxicatie door Mangifera Caesia Jack, door Dr. C. E. J. Heberlein. — Een en ander over diagnose en behandeling van blaassteenen naar aanleiding van twintig geopereerde gevallen, door J. A. v. Dijk. — Filariose, door Dr. A. J. Salm. — Bijdrage tot de kennis der thoracoplastiek wegens verouderd pleuraempyeem, door Dr. R. Lesk. — Eerste jaarverslag van het Koningin Wilhelmina-gasthuis voor ooglijders te Bandoeng, door Dr. C. H. A. Westhoff. — Eene merkwaardige verwonding, door A. E. Sitsen. — Verslag van 't Zendingshospitaal te Modjowarno over 1909, door A. J. Duymaer van Twist. — Malaria als oorzaak van krankzinnigheid, door Mas Malikin.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 28 December 1910;
Het Bat. Nieuwsblad t/m 28 idem;
De Sumatrapost t/m 29 idem;
De Sumatrabode, idem;
Tjahaja Sumatra, idem;
De Locomotief t/m 27 idem;
Het Soer. Handelsblad, idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 49;
Weekblad voor Indië no. 36;
De Banier no. 51;
Handelsberichten v/h Dep. v. Landbouw no. 201;
Neerlandia afl. 1 Jan.;
Witte-Kruisblad no. 5.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

De *maandelijksche samenkomst* van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging en de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag* den *2den Februari* 1911, 's avonds ten **8½ ure**, *Heulstraat 17*, 2e verdieping, *den Haag*.

Alle belangstellenden zijn welkom.

Van de Afdeeling Amsterdam:

De heer J. E. Jasper, controleur bij het B. B. op Java, bekend door zijn werk in het belang van de Inlandsche Kunstnijverheid, zal alhier in het Gebouw van den Werkenden Stand, Kloveniersburgwal, Amsterdam, een d r i e t a l h o o g s t i n t e r e s s a n t e v o o r d r a c h t e n houden, alle toegelicht door lichtbeelden.

Die voordrachten zijn:

1e. op W o e n s d a g 2 5 J a n u a r i 1911, te a c h t uur, over **De Javaan in zijn leven en werken**, toegelicht door 71 lichtbeelden;

2e. op W o e n s d a g 8 F e b r u a r i, te a c h t uur, over: **De Inlandsche Kunstnijverheid in Ned.-Indië**, toegelicht door 100 lichtbeelden;

3e. op W o e n s d a g 1 M a a r t, te a c h t uur over: **Het Javaansche vorstendom en zijn geschiedenis**, toegelicht door 45 lichtbeelden.

De leden der Afdeeling kunnen, op vertoon van hun diploma, bij de Firma J. H. d e B u s s y, Rokin 60, g r a t i s bekomen een bewijs van toegang voor de drie voordrachten.

Spoedige aanmelding gewenscht.

Aan de leden der afdeeling wordt medegedeeld, dat zij op hunne aanvrage aan den secretaris der afd., C. d e V r i e s, W e e s p e r z i j d e 2 2, ter lezing kunnen bekomen:

a. het prachtwerk van W. O. J. N i e u w e n k a m p: **Bali en Lombok**, zijnde een verzameling geïllustreerde reisherinneringen en studies omtrent land en volk, kunst en kunstnijverheid 3 dln.;

b. het boek van Mr. G. V i s s e r i n g: **Geweldige Natuurkrachten**, versierd door vele platen en photographiën.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING op Woensdag 1 Februari a.s., des avonds 8¼ uur, in een der zalen van het American-hotel.

Agenda:

1. Opening.
2. Lezing der Notulen.
3. Ingekomen stukken en mededeelingen.
4. Het verslag der afdeeling over 1910.
5. Het verslag van den Penningm. over 1910.
6. Verkiezing van drie bestuursleden, wegens periodieke aftreding der Heeren: Mr. H. Smeenge; Th. P. Almerood en H. W. Praasterink; en verkiezing van een bestuurslid in vacature Pleijte (aftr. in 1913).
7. Verkiezing van een Voorzitter.
8. Opmaking van een dubbeltal candidaten voor de voor de Afdeeling openvallende plaats in het Hoofdbestuur (aftredende de heer Th. P. Almerood).
9. Verkiezing van 2 afgevaardigden naar de Algemeene Vergadering der Vereeniging en van 2 plaatsvervangers.
10. Rondvraag en sluiting.

Namens het Bestuur:
Mr. H. SMEENGE, Voorzitter.
C. DE VRIES, Secretaris.
Weesperzijde 22.

Van de Ned. Afd. der Ned.-Ind. Mij. v. Nijverh. en Landb.:

OPENBARE VERGADERING op Vrijdag 27 Januari a.s., 's avonds acht uur te 's-Gravenhage, in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Groenmarkt, zaal 4. Spreker J. E. JASPER. Onderwerp: **„De Inl. Weefkunst in Ned.-Indië"**, *toegelicht door lichtbeelden.* Er zal gelegenheid gegeven worden voor debat of het vragen van inlichtingen. Toegang vrij.

Van het Informatie-Bureau:

Voor den burgerlijken veeartsenijdienst in Ned.-Indië worden gevraagd **veeartsen**, die aan de Rijksveeartsenijschool het diploma van veearts hebben verkregen.

Zij die in aanmerking wenschen te komen, moeten zich bij gezegeld adres aanmelden bij het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma;
b. een bewijs van voldoening aan de wet op de nationale militie, afgegeven door een Commissaris der Koningin;
c. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, na dagteekening dezer afgegeven door den burgemeester van de laatste woonplaats;
d. een geboorte-akte;
e. eene opgave of de adspirant gehuwd of ongehuwd is, en c.q. van het aantal en den leeftijd zijner kinderen.

Door en vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken dat de uit te zenden veearts physiek geschikt is voor den Indischen dienst;

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der eerste klasse, c. q. voor het wettig gezin;
b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van *f* 1000.

Hetgeen te dezer zake door de Regeering wordt betaald, moet teruggegeven worden, wanneer de uit te zenden veearts binnen vijf jaren na zijne aankomst op Java, om andere reden dan wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst wordt ontslagen, wanneer hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt. Eene schriftelijke verbintenis wordt daaromtrent gevorderd;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 per maand, ingaande met den dag van aankomst in Nederlandsch-Indië.

In Indië zal genoten worden een traktement van *f* 275 's maands, na elke drie jaren werkelijken dienst te verhoogen met *f* 75 's maands; totdat een maximum-traktement van *f* 725 's maands zal zijn bereikt.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen, enz., staan de veeartsen gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds door gehuwden twee maanden en door ongehuwden één maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over één maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk één maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat telegrafisten, die bevoegd zijn tot zelfstandige bediening van Sounder-, Morse- of Recorder-toestellen, ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld, om te worden benoemd tot klerk-telegrafist bij den post-, telegraaf- en telephoondienst daar te lande, op een aanvangstraktement van *f* 100 's maands, hetwelk naar verdienste tot *f* 150 's maands en daarna door vijf jaarlijksche verhoogingen van *f* 10 's maands tot *f* 200 's maands kan klimmen.

Het aanvangstraktement wordt intusschen reeds dadelijk verhoogd met *f* 5 's maands voor elk jaar in Nederland bij den dienst der posterijen en telegraphie of als telegraphist bij eene spoorwegmaatschappij of andere administratie doorgebracht en eveneens met *f* 5 's maands voor elk radicaal tot zelfstandige bediening van Sounder-, Morse- en Recordertoestel, met dien verstande, dat het in geen geval meer zal bedragen dan *f* 200 's maands.

Een inkomen van *f* 150 's maands brengt mede den titel van commies der derde klasse.

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, zijn benoembaar tot klerk bij den post-, telegraaf- en telephoondienst daar te lande.

Zij kunnen het later, als zij zich ook in den postdienst praktische ervaring hebben eigen gemaakt eventueel brengen tot chef van een kantoor (vrije woning en toelage van *f* 20 's maands), doch zullen zonder admissie-examen in het algemeen niet toegelaten kunnen worden tot den cursus voor commies der tweede klasse.

Benoembaarheid tot commies der tweede kl. wordt verkregen door een examen, waarvan de eischen eveneens door den Gouverneur-Generaal worden vastgesteld.

De inspecteurs worden bij keuze benoemd.

De bezoldiging van de commiezen der tweede kl. bedraagt *f* 150 's maands, met zes driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 's maands, alzoo tot een maximum van *f* 300 's maands.

De commiezen der eerste klasse genieten eene maandelijksche bezoldiging van *f* 350.

De commiezen der tweede en derde klasse die met het beheer van een kantoor belast worden genieten bovendien *f* 20 's maands toelage, zoolang zij minder dan *f* 200 's maands als traktement genieten, welke toelage behouden blijft, na verhooging van het traktement, als de titularis met het beheer van hetzelfde kantoor belast blijft.

De commiezen der tweede en eerste kl. kunnen respectievelijk worden aangewezen als kantoorchef der vierde en derde klasse op het aan hun rang als commies verbonden traktement en onder genot van huisvesting voor rekening van den lande of indemniteit voor huishuur ten bedrage van *f* 50 per maand voor de kantoorchefs der vierde, en van *f* 60 's maands voor die der derde klasse.

De bij de spoorwegkantoren werkzaam gestelde commiezen genieten voor elken dag of onderdeel van een dag waarop zij in den trein hun dienst verrichten, een daggeld van *f* 6 en de klerken van *f* 5.

De op het hoofdbureau van den post-, telegraaf- en telephoondienst werkzaam gestelde kantoorchefs en commiezen, zoomede de bij de hoofdkantoren gedetacheerde kantoorchefs der eerste- en tweede kl., genieten boven hunne vaste bezoldiging een toelage van:

f 75 's maands voor een kantoorchef der eerste kl.;
f 60 's maands voor een idem der tweede kl.;
f 50 's maands voor een commies der eerste kl.;
f 50 's maands voor een commies der eerste kl.;
f 30 's maands voor een idem der tweede kl.;

De bezoldiging van de kantoorchefs der tweede klasse bedraagt *f* 400 's maands; die van de kantoorchefs der eerste klasse *f* 475 's maands, en die van de hoofdkantoorchefs, naar mate van de standplaats *f* 550, *f* 625 en *f* 700 's maands. Bij gebreke van een gouvernementswoning genieten de kantoorchefs der tweede klasse eene huishuurindemniteit van *f* 75 's maands; de kantoorchefs der eerste klasse en hoofdkantoorchefs *f* 100 's maands.

Bij de inspectie bedraagt de bezoldiging: adjunct-inspecteurs *f* 250 tot *f* 350 's maands, het

maximum te bereiken door twee jaarlijksche verhoogingen van f 40 's maands; zij worden bij goede plichtsbetrachting en geschiktheid, na een jaar dienst op het maximum van f 350 's maands bevorderd tot inspecteur;

inspecteur f 400 tot f 1000 's maands, te bereiken door zes driejaarlijksche verhoogingen van 100 gulden 's maands.

De inspecteurs op f 400 t/m f 600, heeten inspecteur der derde, die op f 700 t/m f 800, inspecteur der tweede en die op f 900 t/m f 1000 inspecteur d. eerste klasse.

De benoeming tot eene betrekking, waaraan periodieke traktementsverhoogingen verbonden zijn, geschiedt in den regel op het minimum traktement. Heeft de benoemde in eene vorige betrekking eene bezoldiging genoten gelijkstaande met of hooger dan het minimum, dan wordt de tijd gedurende welken hij in de vorige betrekking die bezoldiging genoten heeft voor het toekennen der verhoogingen medegeteld.

Bij buitengewone geschiktheid alsook wegens het met goed gevolg afleggen van het examen voor commies der eerste klasse vóór dat de leeftijd van 25 jaar bereikt is, een en ander bij uitmuntende plichtsbetrachting, kunnen de aan eene betrekking verbonden traktementsverhoogingen worden toegekend vóór het verstrijken van den daarvoor gestelden termijn.

Op pensioen wordt aanspraak verkregen bij eervol ontslag na een voor Indisch burgerlijk pensioen geldigen diensttijd van twintig jaren, en het pensioen bedraagt dan ¼ van de hoogste gedurende 2 jaren genoten bezoldiging. Voor elk jaar langer dienst, tot een maximum van dertig jaren, wordt het pensioen voor twintig jaren dienst met 1/20 verhoogd, tot een maximum bij dertig jaren dienst van 3/8 van het hoogst gedurende twee jaren genoten traktement, als dit niet hooger dan f 1000 's maands is. Onder den voor Indisch pensioen geldigen diensttijd telt Nederlandsche diensttijd, die geldig zou zijn voor Nederlandsch pensioen, voor de helft mede.

Ten behoeve van de pensioenen wordt 2 pCt. betaald over de bezoldiging, genoten gedurende den tijd die jaar voor jaar, en 1 pCt. over inkomsten genoten gedurende den tijd die voor de helft voor pensioen in aanmerking komt.

De gewone contributie aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren, waaruit behalve onderstand aan weezen, een pensioen aan de weduwen van die ambtenaren wordt toegelegd, gelijkstaande met 16 pCt. van de hoogste gedurende twee jaren genoten bezoldiging, waarover gecontribueerd werd, bedraagt thans 5 pCt. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk ééne maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen.

Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht als gouvernementspassagier der 3e klasse, c. q. met wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van f 750; en

c. een voorloopig traktement van f 75 's maands

Het voorloopig traktement gaat in met den dag van inscheping naar Batavia en duurt voort totdat in Indië het activiteitstraktement ingaat.

Geene uitzending heeft plaats dan nadat bij onderzoek door de te 's-Gravenhage gevestigde geneeskundige commissie van het Departement van Koloniën gebleken is van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Elk der uit te zenden personen moet zich schriftelijk verbinden om de gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve uit de Indische begrooting worden voldaan, wegens gratificatie voor uitrusting en wegens overtocht naar Batavia, onverwijld terug te betalen, wanneer hij niet binnen de hem aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, of de reis derwaarts moedwillig afbreekt, of wel binnen vijf jaren na aankomst op Java uit 's lands dienst ontslagen wordt om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, ter beoordeeling van de Regeering.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 23 December 1910. No. 102.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk te Medan A. Claasen; de architect R. van Laar; de griffier A. S. Ramakers van Praag en W. F. L. Boissevain; de veearts J. A. Lenshoek; de 2e commies F. K. Anthonijs en J. v. Zon; en de klerk te Serang W. A. Wilson.

Belast: met de waarneming der betrekking van directeur der dwangarbeiders-kwartieren op Noesa Kembangan de gewezen kapt. der inf. A. H. J. W. T. Schuak, van lid van den R. v. J. te Batavia Mr. J. B. A. Vreede.

Benoemd: tot adjunct-chef S.S. op Java E. P. Wellenstein; tot ass.-resident van Zuid-Bali W. F. J. Kroon; tot commies te Den Pasar Ch. F. Blondeel; bij de Alg. Rekenkamer: tot referendaris J. C. de Bie; tot hoofdcommies J. K. W. van Broekhuizen; tot 1e comm. J. A. van der Vlugt en J. H. Meyes; tot comm. F. H. Bloem en G. M. Senn van Basel; bij den gouv.pandhuisdienst: tot admin. 2e kl. A. Bürer; tot idem 3e kl. A. A. Kolmus en M. L. Ingram; tot afd.chef bij het Dep. van Landbouw Dr. Th. Valeton.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedana v. Mandala Raden Prawirakoesoema; van Tradjoe Raden Reksa Atmadja; van Batoewangi Mas Sastrahimedja

Benoemd: tot wedana van Mandala Joedawinata; van Parigi Raden Soenahadja; van Tradjoe Raden Atmadibrata; van Batoewangi Raden Kartapranata; van Soetji Raden Martahadiningrat.

Ontslagen: op verzoek eervol als kapt. der Chineezen te Semarang King Goan Oeij.

Benoemd: tot luitenant der Chineezen te Meester-Cornelis Lauw Koei Yoe.

Overgeplaatst: naar Tjilegon de onderwijzer J. C. van Bartel; naar Ngawi de idem K. A. Venselaar; naar Maros de idem F. H. Broers.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de majoor der inf. S. L. Blok.

Verleend: een jaar verlof aan den 2en machinist J. A. Lastdrager.

Benoemd: tot eersten stuurman bij de gouv.-marine P. Schuurman.

Uit de Javasche Courant van 27 December 1910. No. 103.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den kantoorchef A. E. Dumas.

Ontslagen: op verzoek eervol de ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten G. Ardesch.

Benoemd: tot adjunct-insp. voor de landelijke inkomsten J. M. P. Kooreman; tot inspecteur van het transportwezen enz. W. van Kraam; tot griffier v. d. landraad te Koetoardjo E. P. A. Rancuret; te Patjitaw C. F. Stofberg; tot opzichter B. O. W., G. A. A. Adriaan; tot commies eerste klasse G. E. Gasper.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van B. B., J. van Pelt.

Geplaatst: in de residentie Bantam de controleur K. W. L. E. Harbord; in Kediri de idem J. C. Bedding.

Toegevoegd: aan den resident van Tapanoeli de opzichter L. Th. Hillebrandt; van den Zuider- en Ooster-afd. van Borneo, de idem C. P. de Graaff.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luit. der inf. H. F. L. Krämer.

Benoemd: tot onderluitenant der inf., de adj. onderoff. J. L. Holtz.

Geplaatst: te Batavia de off. van gezondh. P. v. Vliet; bij het 20e bat. de 2e luit. S. Ketting Olivier; bij het 1e depot-bat. de onderluit. J. Kroeze; bij het 1e bat. de 2e luit. H. A. Luppes; bij het 3e te Malang de onderluit. J. W. H. Buskens; te Batavia de off. van gezondh. dr. O. Siandhai en A. C. Bobbert.

Overgeplaatst: naar Endeh de off. van gezondh. H. R. G. de la Parra; naar Amboina G. J. Bon; naar Soerabaja O. Burgemeestre; naar Batoe-Djadjar dr. C. E. J. Heberlein; naar Tjimahi A. J. J. C. Niks; naar Fort de Kock W. M. van der Veur; naar Padang B. van Tricht; naar Makasser Th. M. H. Platte; naar Piroe A. L. Kruseman en naar Batavia G. F. Merz.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Maurits". Gezagvoerder H. J. van der Goot; van W.-Indië naar Amsterdam.

*J. B. Ruijsenaar; *F. M. van Kesteren W. J. F. Sualef.

* Te Hâvre ontscheept.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem I". Gezagvoerder A. R. Nijboer; van Amsterdam naar West-Indië op den 20en Januari.

J. van Stockum; Mevr. M. C. van Drent—Den Hollander; H. Blei.

Belangrijke Kunstveiling

31 JANUARI 1911.

Door den Kunsthandelaar **J. J. BIESING, Molenstraat No. 65a—67** te *'s-Gravenhage*, zal op **Dinsdag 31 Januari a.s.**, des voormiddags **10½** uur precies, in de Nieuwe Veilingzaal in het perceel **LANGE VOORHOUT 9**, (naast het Gebouw van het Departement van Marine), ten overstaan van den Notaris H. HENDRIKSE, in VEILING worden gebracht de Collectiën

Schilderijen en Aquarellen,

van Zijne Excellentie H. MISSAK-EFFENDI, *Oud-Gezant van Turkije* te 's-Gravenhage, e.a., en de Nalatenschap van wijlen den WelEdel Geboren Heer G. L. DE WETSTEIN PFISTER te 's-Gravenhage.

Onder de vele belangrijke Schilderijen van de eerste meesters bevinden zich werken van: **J. Akkeringa** (5), **Fl. Arntzenius** (5), **A. H. Bakker Korff, M. Bauer, C. Bisschop** (4), **B. J. Blommers, Th. de Bock** (10), **G. H. Breitner** (5), **A. Briët, A. Broedelet, Fred. J. Du Chattel, Ch. Dankmeyer** (2), **P. J. C. Gabriël, H. J. Haverman, J. Hoynck van Papendrecht, A. Hijner, Jozef Israëls** (3), **S. J. H. Kever, J. C. K. Klinkenberg** (2), **Jacob Maris** (3), **Matthijs Maris, Willem Maris** (4), **Anton Mauve** (4), **H. W. Mesdag, F. P. ter Meulen, G. Munthe, Alb. Neuhuys** (2), **Tony Offermans, Geo Poggenbeek** (4), **P. Rink, Ch. Rochussen, Henr. Ronner, Marg. Roosenboom, J. J. v. d. Sande Bakhuyzen, Thérèse Schwartze, C. Troyon, W. Verschuur, J. Voerman, J. H. Weissenbruch** (6), **J. H. Wijsmuller** (2), **J. Zon** (2), **Willem de Zwart** (7), en eenige Schilderijen van oude meesters, w.o. **A van Beyeren, Pieter Claesz, A. Pijnacker, Jan Steen**, enz., benevens **TWEE STAANDE ANTIEKE KLOKKEN** met en zonder speelwerk.

De Collectiën zijn te bezichtigen van **WOENSDAG 25 tot MAANDAG 30 JANUARI a.s.**, van 10—5 uur, in de Nieuwe Veilingzaal in het perceel **LANGE VOORHOUT 9**, (naast het Gebouw van het Departement van Marine).

Haagsche Philatelisten-Vereeniging

OPGERICHT 17 APRIL 1897

Erkend bij Kon. Besl. van 20 April 1903, No. 58, Staatscourant No. 110

De Vereeniging stelt zich ten doel:

1o. De bevordering der postzegelkunde in het algemeen;
2o. Het verzamelen van postzegels en poststukken tusschen hare leden te bevorderen en te vergemakkelijken.

In het bijzonder tracht zij dit te doen door:

a) het doen circuleeren van koopboekjes, samengesteld door hare leden;
b) het uitgeven van een tijdschrift;
c) het vormen van een bibliotheek;
d) het doen circuleeren van tijdschriften;
e) het houden van verlotingen;
f) het houden van bijeenkomsten.

Alle verdere inlichtingen worden verstrekt door den Secretaris

W. DOZY - Bezuidenhout 361-6.

1885 1910

Gedenk-Boek

TER GELEGENHEID VAN HET

25-JARIG JUBILEUM VAN DE NIEUWE GIDS

IS 1 OCTOBER 1910 VERSCHENEN EN BEVAT:

Een **Overzicht** van de geschiedenis van het tijdschrift, dus van de letterkundige beweging van '80.

Ruim **100 bijdragen** van Nederlandsche auteurs.

Ruim **84 portretten** met handteekening.

EEN WERK VAN ZELDZAME WAARDE!

Voor abonné's zonder prijsverh. als October-aflevering.

In den handel, ingenaaid voor *f* 2.90, geb. voor *f* 3.50.

UITGAVE VAN DE ELECTRISCHE DRUKKERIJ
„LUCTOR ET EMERGO"
AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, 's-GRAVENHAGE

VACANT

Varieté „FLORA"
Wagenstraat 79—81, Den Haag.
TELEFOON 5719.

Geheel nieuw Prachtprogramma.
ENORM SUCCES.
ZONDAGS en WOENSDAGS
= **MATINÉE.** =
van 2—4 uur.
Plaatsbespreking van 10—6 uur.

R. PEUKERT

FIRMA F. HINTZE
KUNST- EN IVOORDRAAIER
SPUISTRAAT 60 DEN HAAG

SPECIALITEIT IN ZELF VERVAARDIGDE NATUUR BARNSTEENEN SIGAREN- EN SIGARETTENPIJPEN
RUIME KEUZE MEERSCHUIMEN EN HOUTEN PIJPEN
WANDELSTOKKEN.
REPAREEREN VAN PIJPEN, WANDELSTOKKEN, WAAIERS.

VACANT

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op ....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij de Vereeniging „*Oost en West*", **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

b. Onze Oost II:

Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25.

d. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.25 per exemplaar.

VACANT

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 16.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 j. oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Eene jonge dame voor vioollessen aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene baboe beschikbaar voor de de terugreis naar Indië.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Een Heer en eene Dame voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Een jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Eene dame om voor gezelschap mee op reis te gaan, spreekt de moderne talen; heeft veel gereisd.

Twee jonge Dames voor steun in de huishouding.

Twee geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Twee jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een geg. korp.-schrijver voor administratieve betrekking.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 195** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 5. Donderdag 2 Februari 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Jaarverslag aangaande den staat der Vereeniging „Oost en West" en hare verrichtingen gedurende het jaar 1910.

I.

Aanbieding. Ingevolge alinea 3 van artikel 6 van het Huishoudelijk Reglement, wordt aan de Vereeniging hierbij, wat betreft het jaar 1910, het verslag, waarvan in dat artikel sprake is, aangeboden.

Algemeene toestand. Bij eene voortdurend goede verstandhouding tusschen Hoofdbestuur en afdeelingen, kon op een vruchtbaar jaar van werkzaamheid worden gewezen.

De commissies, die reeds van den aanvang af in onze Vereeniging hebben bestaan, of na hare vestiging zijn ontstaan, als: de Nijverheidscommissie met „Boeatan", de Redaktiecommissie van het Koloniaal Weekblad, de Commissie ter verspreiding van populaire kennis, de Commissie voor het Informatiebureau en de Studie-Comm., zij toonden alle een opgewekt leven en vertrouwen in de toekomst.

De Nijverheids-Commissie kon in het algeloopen jaar blijk geven van hare werkzaamheid op de Nationale Tentoonstelling voor Huisvlijt, welke van medio Juli tot het einde van de maand September te Scheveningen werd gehouden.

De Redaktie-Commissie wist, ondanks hare beperkte middelen, ons orgaan, Het Koloniaal Weekblad, steeds belangwekkender te maken; de Commissie tot verspreiding van populaire kennis werkte naar buiten door de uitgifte van het populair geschreven werkje over Onze West; zij steunde ons Informatiebureau, dat in het jaar 1909 werd opgericht en dat inlichtingen verstrekt omtrent de vereischten en den aard van verschillende betrekkingen in Indië, terwijl de Studie-Commissie, waarin onze meest bekende Professoren op Indologisch gebied zitting hebben, waakte voor de studiebelangen der jonge lieden, die uit Indië gekomen zijn, om in Holland hunne studies te vervolgen of hunne opvoeding te voltooien.

Ter ondersteuning van hen, die in Indië door natuurrampen werden getroffen, werd gedaan hetgeen ons mogelijk was; echter door gebrek aan een eigen fonds, moest voornamelijk die steun zich bepalen tot een beroep op de milddadigheid van anderen.

Over het algemeen kan worden getuigd van een krachtiger, meer opgewekt leven in onze Vereeniging en in verband daarmede van een toenemende belangstelling ook buiten onze Vereeniging.

Ook de Regeering gaf blijk van waardeering van ons streven.

Het ledental neemt langzaam, doch gestadig toe; nog zoovelen ontbreken er echter, die door hun vroeger verblijf in Indië, door de daar aangeknoopte banden tot ons behooren moesten, de eersten moesten zijn, die daadwerkelijke sympathie voor ons streven betoonen.

De Vereeniging geeft ook in deze den moed echter niet op.

Te Groningen is men bezig een nieuwe afdeeling onzer Vereeniging tot stand te brengen en groote voldoening schenkt het te kunnen melden, dat te Leiden studenten van verschillende faculteiten zich vereenigd hebben en een Studenten-afdeeling van de Vereeniging „Oost en West" hebben gevormd.

Van de bezieling, die van de jongelingschap uitgaat, worden in de toekomst de schoonste vruchten verwacht.

a. Het streven en de arbeid der Vereeniging trekken buiten af meer en meer de aandacht.

Dat het streven en de arbeid der Vereeniging buiten af meer en meer de aandacht trekken, blijkt niet alleen uit den daadwerkelijken steun, welken wij van de zijde der Regeering ontvingen, maar ook uit de vele uitnoodigingen, welke tot het Hoofdbestuur werden gericht, om deel te nemen en mede te werken aan den arbeid, welke verschillende Vereenigingen en lichamen zich ten doel hebben gesteld.

De wijze, waarop door onze Vereeniging die medewerking is verleend, kan blijken uit de opgave, welke hieronder volgt.

Doorloopend nummer.	Van wien de uitnoodiging tot medewerking werd ontvangen.	Doel hetwelk werd beoogd.	Wijze waarop de medewerking werd verleend.		Toelichtingen.
			Geldelijke steun.	Medewerking van personen en lichamen.	
1	Algemeene Commissie belast met de regeling v/d. Nationale Huisvlijt-Tentoonstelling, welke van half Juli tot half September 1910 te Scheveningen werd gehouden.	Het tot stand komen van een Koloniale Afdeeling op die Tentoonstelling.	1 aandeel in het Waarborgfonds door het Hoofdbestuur. 1 idem door de afd. Rotterdam.	De N.V. Boeatan. De Commissie t. bevordering der Nederl. Oost- en West-Indische Nijverh., Kunstnijverh. en Huisvlijt.	Zie Koloniaal Weekblad 3 Maart 1910, No. 9 en 6 Octob. 1910, No. 40.
2	Groep-Comité IV ter voorbereiding der Tentoonstelling betreffende hedendaagsche toestanden op het gebied van ziekenverpleging, in Oost- en West-Indië.	Deelnemen a. d. Tentoonstelling en aan het Congres ter gelegenh. v/h. Tien-jarig bestaan der Groene Kruisvereeniging in Nederl. Utrecht, Sept. 1910.		Als vertegenw d Vereen. trad op Dr. J. Fock, Oud-Dir. Off. v. Gez. in Nederl. Oost-Indië.	Kol. Weekbl. 6 Oct. 1910, No. 40.
3	Commissie voor de Multatuli-herdenking.	Het brengen van een blijvende hulde ter nagedachtenis van E. Douwes Dekker (Multatuli). Stichting Max Havelaarfonds.	aandeel in het Multatulifonds en idem voor den Multatulidag.	Als vertegenw. trad op de heer C. R. Bakhuizen van den Brink.	Kol. Weekbl. 7 April 1910, No. 14.
4	Oranje-Kruis Vereeniging.	Vorming van een Nat. Bond voor reddingswezen en Eerste Hulp bij Ongelukken.	Lid-Begunstiger.	Lid-Begunstiger.	Kol. Weekbl. 26 Mei 1910, No. 21.
5	Dagelijksch Bestuur der Vereen. voor Tentoonstellingsbelangen.	Zitting nemen in het Dagelijksch Bestuur.		De Vereeniging werd vertegenwoordigd door Mevr. N. Van Zuylen—Tromp en den heer K. H. H. van Bennekom.	
6	Genootschap van Leeraren van Nederlandsche Gymnasiën.	Tegenwoordig te zijn op de Algemeene Vergadering van 25 Aug. 1910 te 's-Hage.		De Vereeniging werd vertegenwoordigd door den Voorzitter M. B. Rost van Tonningen.	
7	Koninklijke Bibliotheek te 'sHage.	Het leveren van materiaal ten behoeve van de afdeel. „Documentatie".		Verstrekking v. h. Kol. Weekbl. en de door de Vereen. uit te geven geschr.	

Nu door zoovele lichamen en instellingen onze daadwerkelijke medewerking werd gevraagd voor verschillende doeleinden, welke onze Koloniën en Bezittingen in Oost- en West-Indië evenzeens ten goede moeten komen, dáár lag het voor de hand, dat onze Vereeniging, in verband met artikel 3 der Statuten, zich niet van dien steun en medewerking kon onthouden.

Waar de stand der kas echter geen grooten geldelijken steun toeliet, daar bepaalde het Hoofdbestuur zich ten deze tot aanwijzing van personen, ten einde in de besturen zitting te nemen en op die wijze van de belangstelling der Vereeniging te doen blijken.

De belangstelling, welke ons van de zijde der leden werd betoond, kan onder meer blijken, doordien wijlen Mejuffrouw M. Tierlam, op den 3den Juli 1910 te Zutfen overleden, bij haar testament van 3 December 1907, aan onze Vereeniging vermaakte, vrij van rechten en onkosten, een bedrag van *f* 200.—, uit te keeren zes maanden na haar overlijden, zonder bijvoeging van interest. Anderen verhoogden hun jaarlijksch contributiebedrag.

b. Versterking van inkomsten.

De algemeene stand der kas was voor het Hoofdbestuur, wilde het aan de taak voldoen, welke het zich had voorgesteld, steeds een groote zorg.

Uit de inkomsten, welke uit de contributies worden verkregen, moeten de dagelijksche uitgaven worden bestreden, zoomede die, verbonden aan de uitgifte van het orgaan onzer Vereeniging, n.l. van het Koloniaal Weekblad, waaraan een uitgaaf van pl.m. *f* 5000.— per jaar is verbonden.

Ware het niet, dat de Vereeniging de beschikking had gehad over het bestaan van een kapitaaltje, destijds door een belangstellend lid haar gelegateerd, dan had zij reeds gestaan voor het feit, dat zij de uitgifte van dat Weekblad had moeten staken, waarvan binnen korteren of langeren tijd, vermoedelijk de val van „Oost en West" het gevolg zou zijn geweest.

1e. Verzoek om toekenning van Regeeringssubsidie.

Onder deze omstandigheden waren wij verplicht, ook tengevolge van verhoogde werkzaamheid der Vereeniging, ons per rekest van 6 Juli 1910 opnieuw te wenden tot den Minister van Koloniën met verzoek zijn steun te verleenen, door op de Begrooting van het jaar 1911, zoowel voor het Informatiebureau als voor het Koloniaal Weekblad, ten behoeve onzer Vereeniging, eene som van *f* 6000.— uit te trekken.

Bij missive van dien Departementschef van 3 Augustus 1910 No. 62, Afd. A I, werd ons echter te kennen gegeven, dat, evenals voor het loopend jaar, bij de Indische Begrooting, voor het jaar 1911, op een bedrag van *f* 3000.— kon worden gerekend, doch dat er geen termen konden gevonden worden, om die subsidie tot *f* 6000.— te verhoogen.

Niettegenstaande deze teleurstellende mededeeling, nam het Dagelijksch Bestuur toch de vrijheid, om bij rekest van 2 September 1910, nogmaals den Minister van Koloniën te naderen met het eerbiedig verzoek onze Vereeniging voor éénmaal te steunen met eene verhooging van de jaarlijksche subsidie tot een bedrag van *f* 1500.

Aan dit verzoek werd gevolg gegeven en op de aanvullingsbegrooting voor het jaar 1911 een bedrag van *f* 4500 gebracht, teneinde onze Vereeniging in staat te stellen haren nuttigen arbeid onafgebroken voort te zetten.

2e. Vrijstelling van betaling van Personeele belasting.

Ook in andere opzichten toonde de Regeering ons Hare belangstelling in het streven en den arbeid onzer Vereeniging.

Bij Koninklijk Besluit van 28 April 1910 No. 53 (Kol. Weekblad 26 Mei 1910 No. 21) toch werd bepaald, dat alsnog op de lijst voor vrijdom van personeele belasting zou worden geplaatst de Inrichting (het Vereenigingsgebouw in de Heulstraat 17 te 's-Gravenhage) van de Vereeniging „Oost en West", op grond, dat deze inrichting moest worden beschouwd als een inrichting van algemeen nut, daar zij dienstbaar wordt gemaakt aan het onbaatzuchtig streven om in het belang van Moederland en Koloniën eenige maatschappelijke bezwaren op te heffen, die wegens het verschil van toestanden en de verre afstanden voor Europeanen aan het gaan naar de Koloniën, het langdurig verblijf aldaar en den terugkeer in het Moederland zijn verbonden door hen, die voor zich of de leden van hun gezin met die bezwaren in aanraking komen, zooveel mogelijk met raad en daad de gevraagde hulp te verleenen.

In verband met die beschikking werd ons op 9 Augustus 1910 een bedrag van *f* 77.01, wegens vroeger betaalde belastinggelden terugbetaald en in de boeken ingenomen.

3e. Voorstel in verband met al. 4 van art. 5 der Statuten.

De kosten van uitgave van Het Kol. Weekblad, per jaarexemplaar, meer dan *f* 1 bedragende, lijdt de Vereeniging schade van de leden, die, op grond van de gunstige bepaling, opgenomen in het slot van de vierde alinea van art. 5 der Statuten, *f* 1 contributie door betalen, terwijl zij weinig profijt trekt van hen, die *f* 1.50 's jaars bijdragen.

Alvorens echter opnieuw eene wijziging in evengenoemde bepaling voor te stellen, kwam het aanbevelingswaardig voor aan bovengenoemde leden in overweging te geven hunne contributie tot *f* 2 per jaar te verhoogen en in dien zin een voorstel van het Dagelijksch Bestuur in de Hoofdbestuursvergadering van 26 November 1910 te brengen.

Het Hoofdbestuur vereenigde zich met het denkbeeld en werd het Dagelijksch Bestuur gemachtigd in dien zin het noodige te verrichten. (Zie Koloniaal Weekblad Donderdag 1 Dec. 1910, 48.)

Voor dat doel werden de noodige gedrukte circulaires aan de leden individueel, die daarvoor in aanmerking kwamen, rondgezonden en hen in overweging gegeven hun jaarlijksch contributiebedrag in overeenstemming te brengen met het voorschrift vervat in al. 4 art. 5 onzer Statuten.

Uit den aard der zaak kon bij het einde van het verslagjaar nog niet worden geoordeeld over de uitkomsten van den genomen maatregel, doch hadden toch reeds meer dan vijftien leden aan de roepstem van het Hoofdbestuurgevolg gegeven en hunne subsidies, van *f* 1 en *f* 1.50 's jaars, tot *f* 2 en meer 's jaars verhoogd.

(*Wordt vervolgd*).

Uit de O.-I. Mail.

Een normaal cursus voor Inlandsche onderwijzers te Palembang. — In de Indische bladen lezen wij hoe den 15 December j.l. te Palembang in de versierde school tegenover het residentie-kantoor, de normaal cursus voor Inlandsche hulponderwijzers werd geopend, in tegenwoordigheid der schoolcommissie, de ambtenaren van het B. B. en de onderwijzers der verschillende Inlandsche scholen te Palembang.

De adjunct-inspecteur van het Inlandsch onderwijs schetste in korte trekken hoe het tekort aan onderwijskrachten geleid had tot de oprichting van bovenbedoelde school te Palembang, in navolging van Fort de Kock en te Koeta-Radja. Ook te Medan zal nog een dergelijke cursus worden geopend.

Een 25-tal jongelieden, afkomstig uit Palembang, Djambi, Banka en Riouw zullen de eerste kl. vormen. In 1912 komt er een gelijk aantal jongelieden bij. Over dag worden ze verdeeld over de verschillende scholen om te zien hoe onderwezen moet worden, teneinde later zelf practisch op te treden.

Zes keer 's weeks van half vier tot half zes zullen ze op de schoolbanken plaatsnemen, hopende na twee jaren werkens het einddiploma te behalen.

Een stapje vooruit. — Naar De Locomotief vernam, zullen ook Inlanders gelegenheid krijgen tot het bezoeken van de Hollandsch-Chineesche scholen, mits hiertoe een schriftelijk verzoek wordt ingediend. Dat is een goede maatregel, meent het blad.

Geen alcoholische dranken voor de Papoea's.

In de Jav. Courant is een verordening gepubliceerd bepalende, dat een ieder gestraft wordt die zonder vergunning van het hoofd van plaatselijk bestuur aan 'n inheemschen Inlander van Zuid-Nieuw-Guinea alcoholische dranken verkoopt of in ruil of om niet geeft. De straf bedraagt voor Europeanen of daarmede gelijkgestelden een geldboete van ten hoogste *f* 100 of gevangenisstraf van ten hoogste 8 dagen, en voor Inlanders en daarmede gelijkgestelden eveneens een boete van ten hoogste *f* 100 of ten arbeidstelling aan de publieke werken voor den kost zonder loon van ten hoogste drie maanden.

Kon deze maatregel ook maar opzichtens de andere Inlandsche volken van Indonesië worden genomen!

Overbevolking op Java. — Naar de Preangerbode verneemt, bestaat bij den beheerder der Pamanoekan-landen het voornemen op groote schaal werkkrachten in te voeren van Soerabaja en Kedoe men spreekt van 50.000 gezinnen. Een groot deel dezer emigranten zou een stuk grond in ontginning krijgen, tegen afstand van een deel der opbrengst. Na vijf jaren zou het perceeltje onbezwaard eigendom worden. Ook hier dus gebrek aan werkkrachten en bevolking. Hoe langer hoe meer vervaagt zich het sprookje van Java's overbevolking. Aldus besluit het blad.

Een Inlandsch Notaris te Solo. — Men schrijft aan de Nieuwe Soer. Courant:

Men zal zich herinneren, dat kort geleden den minister van koloniën een ontwerp is aangeboden tot

instelling van een Inlandsch notariaat. De ontwerpers waren Mrs. Carpentier Alting, Kleintjes, Van Vollenhoven en Winckel.

Het is minder bekend, dat een Javaansche notaris reeds bestaat, ofschoon hij het groot notarisexamen niet afgelegd heeft. In een Maleischen Almanak 1911 vindt men aangeteekend, dat werkzaam is in de Kepatian, het kabinet van den rijksbestuurder van Solo, als notaris R. M. Ario Poerwonagoro. Dat kan geen vergissing zijn, daar de samensteller van den Almanak, de opgave van de Kepatian moet hebben gekregen.

Bedoelde titularis is tevens Pratigan van 't kabinet. Wat dit voor een baantje is, mag de hemel weten. Er zijn wel meer van die vreemde titels, merkt het blad op.

De Resident van Rembang wordt ook te Soerabaja verwacht; men zegt, aldus meldt het Soerb. Nblad, dat hij met den directeur B. B. zal confereeren, o.m. over de overbrenging van den residents-zetel naar Blora, tegenwoordig een veel bloeiender plaats dan het doode Rembang.

De Pandhuisdienst. — Het Bat. Nblad schrijft: Een der voornaamste factoren, waarom de pandhuisdienst zoo moeilijk aan het benoodigde personeel komt, is wel de slechte bezoldiging. Onder degenen, die eenmaal in het schuitje zitten en wel gedwongen zijn bij den dienst te blijven, heerscht dan ook groote ontevredenheid. Het gevolg is reeds geweest, dat men om toch maar in de behoefte van het personeel te voorzien, het voorstel heeft moeten doen om de tractementen te verhoogen, van welke gelegenheid gebruik werd gemaakt om ook de inspecteurs voor salarisverhooging voor te dragen.

Een, die beweert zijn gegevens uit goede bron geput te hebben, deelt ons thans mee, dat antwoord is ontvangen op dat voorstel. Het is natuurlijk verworpen, omdat... ja, de minister had geen bezwaren om de traktementen van de administrateurs te verhoogen, maar een gelijktijdige verhooging van die van de inspecteurs ging niet. Bijgevolg werd het heele voorstel verworpen. De gevolgen zullen niet uitblijven.

Reeds nu wordt rijp en groen voor den dienst aangenomen en de Javab. had het bericht, dat de dienst zal trachten in Europa jongelieden te vinden, die op eigen kosten zullen moeten uitkomen.

Ieder kan natuurlijk op zijn vingers uitrekenen, dat het aanbod niets zal beteekenen; — en dan gaat het weer denzelfden kant op als bij andere diensten; een onevenredige verhooging, waarbij de hoogere rangen niet achter kunnen blijven.

Wie tenslotte het gelag betaalt, behoeft wel niet gezegd te worden, zoo besluit het Bat. Nblad.

Expeditie naar Djoengkoelan en Prinsen-eiland.

Aan De Locomotief schreef men uit Bandoeng, hoe de heer Eekhout omtrent dezen tocht een voordracht hield, en o.m. zeide:

Van den aanvang af was besloten, de reis zooveel mogelijk in beeld te brengen. Door persoonlijke relaties mocht de heer Eekhout er in slagen de medewerking te verkrijgen van den Franschen schilder Gustave Bettinger, die van de expeditie vele schilderijen vervaardigde. Voor de photografische opnamen was door de Staatsspoorwegen de heer F. Buyten, telegraafopzichter, beschikbaar gesteld.

Van regeeringszijde werd de reis meegemaakt door den heer H. Th. Kal, assistent-resident van Pandeglang. De commissie van onderzoek van de erfpachtsaanvragen bestond uit den controleur van Tjaringin den heer H. A. Elias, en den wedana van het district Tjibalijoeng, raden Soeria Atmadja, zoon van der voorlaatsten regent van Lebak en broeder van den tegenwoordigen titularis. Aan deze commissie waren verder nog eenige Inlandsche ambtenaren toegevoegd.

Door den commandant van de „Laurens Pit", den heer J. Lotsy, werd een rapport uitgebracht, waarvan de inhoud door spreker werd medegedeeld, die het belangrijkste vond, dat daarin de nadruk werd gelegd op de mogelijkheid en de wenschelijkheid van de ontwikkeling der reeds in die wateren bestaande Inlandsche zeevisscherij, waarbij dat rapport terstond de plaatsen aangeeft, waar en met welke Inlandsche vischtuigen aldaar met kans van welslagen zal kunnen worden gevischt. En in dat opzicht acht spreker dat rapport van den luitenant ter zee Vink van zoo groote waarde, omdat het de meening weergeeft van zoovelen hier te lande, die voor de krachtige opbeuring der Ned.-Indische zeevisscherij zich voorstanders toonen van de ontwikkeling der reeds bestaande Inlandsche zeevisscherij, om deze door verbetering en groote uitbreiding zooveel mogelijk te versterken en te volmaken. En in dien geest schijnt de Ned.-Indische regeering inderdaad krachtig werkzaam te willen zijn, waarbij zij door haar eigen onderzoek tot volmaakt dezelfde gedragslijn schijnt te willen komen als in Britsch-Indië.

Eerst in dat stadium der ontwikkeling, zou het aanbeveling verdienen, om ook op Europeesche wijze ingerichte moderne stoomtrawlers in het zeevisscherijbedrijf in te schakelen, wier toenemend aantal, naast dat der Inlandsche vaartuigen, er toe zou leiden, dat ten slotte grootere vischtransportstoomers aangewend werden, om overal de gevangen visch over te nemen en deze aan boord dier transportstoomers zelf, op alle wijzen te conserveeren.

Het was spreker een voorrecht hieraan te mogen toevoegen, dat er aan het departement van Landb. inderdaad voorstellen in bewerking zijn, die volkomen met die inzichten strooken.

Het onderzoekingsvaartuig Gier had zich ter hoogte der Peperbaai bij de expeditie aangesloten, om een onderzoek van het vischwater aldaar aan te vangen.

Door den commandant van dien bodem, den luit. ter Zee W. C. A. Vink, is aan den directeur van Landbouw verslag uitgebracht, waarvan spr. gemachtigd was, de resultaten bekend te maken.

Door den heer Eekhout werd naar aanleiding van dit rapport opgemerkt, dat naar zijn meening een exploitatie op landbouwgebied van Prinsen-eiland en Djoengkoelan alleen dan aanbeveling verdient, indien zij aangevat wordt op groote schaal. De meening is onverdeeld, dat beide landstreken uitermate geschikt zijn voor de klappercultuur. Naar sprekers oordeel zal de rubbercultuur ginds evenzeer kans van slagen aanbieden, terwijl een nader onderzoek van deskundigen zou kunnen uitwijzen, of de uitgestrekte vlakten, vooral van 't schiereiland Djoengkoelan welke allen te irrigeeren zijn in hun gesteldheid van den bodem aanbeveling verdienen voor het vestigen aldaar der suikercultuur.

Goedhartig. — Het Bat. Nblad. was getuige van een eigenaardig tragi-comisch ongeval:

Een Engelschman met een kunstbeen, die een wandeling maakte in het Wilhelminapark te Weltevreden, louter voor zijn genoegen en niet ter bestudeering der vestingwerken, merkte op eens tot zijn ontsteltenis dat zijn kunstbeen gebroken was.

Daarmee was de man tot blijven zitten gedoemd. Op zijn geroep verschenen echter weldra eenige Inlanders; maar aangezien Kromo of Sairin nog geen Engelsch verstaan, kan men zich het gebarenspel voorstellen, waarmee hij de nieuwsgierigen aan het verstand trachtte te brengen, in welken toestand hij verkeerde.

Eindelijk scheen een fuselier te begrijpen wat de „inggris" wilde en duidde een der Inlanders uit, dat de man een kruk noodig had. Fluks maakte Sairin van een bamboe een kruk, overdekte het steunsel met een sarong en bood het primitieve werkstuk den Engelschman aan. Deze wist van dankbaarheid niet, wat hij den Inlander zou aanbieden, maar Sairin weigerde met een kannibalistisch gebaar alle vergoeding en scheen fier een Europeaan gratis geholpen te hebben.

Met de geïmproviseerde kruk werd de Engelschman geleid naar de firma Schock, die zijn kunstbeen weer herstelde.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In het vorige nummer van dit Weekblad werd medegedeeld, dat de Koloniale Staten geen heil verwachtten van de uitzending eener Commissie uit Nederland, om in overleg met den Gouverneur middelen te beramen ter verbetering van den economischen toestand en tot opbeuring van den landbouw.

De West, in een artikel, getiteld „De débacle", op deze zaak terugkomende, schrijft daaromtrent het volgende:

„De Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer deed een logisch voorstel, n.l. een Commissie naar Suriname te zenden, teneinde te adviseeren over staking of voortzetting.

De beslissing door de Tweede Kamer op voorstel van den minister genomen, om de cultuur te staken, en daarna een Commissie naar Suriname te zenden), strijdt echter met alle logica.

Het nut van het zenden eener Commissie is ons niet duidelijk. Waarom zou die Commissie — die hier vreemd is en over allerlei hier moet worden ingelicht — plotseling beter weten wat gedaan moet worden, dan de menschen hier? Wij zijn zoo vrij dat te betwijfelen.

Toch zou men vrede kunnen hebben met die zending, indien middelerwijl de toestand werd gelaten, zooals hij is. Doch een Commissie te zenden nadat men alvast het bestaande vierkant omver heeft geworpen, dat is in ons oog dwaasheid."

De volgende mededeelingen in dat blad verklaren den titel aan het artikel gegeven:

„Voor velen in Suriname is de intrede van het nieuwe jaar ditmaal al heel droevig geweest. Vele

planters, vooral opzichters, kregen op oudejaarsdag het bericht van hun ontslag thuis.

Aan de plantages is van Gouvernementswege te kennen gegeven, dat het subsidie voor de bacovencultuur van af 15 Januari zal worden beperkt. Van af dien datum zal het onderhoudsgeld van *f* 23.— per H.A., slechts worden uitgekeerd voor de gedeelten nog in cultuur. Waar nu op verscheidene plantages de helft of zelfs driekwart der beplante oppervlakte door de Panamaziekte is verwoest, beteekent deze aanzegging, dat het subsidie voor die plantages tot de helft of een kwart zal worden ingekrompen.

Het gevolg is, dat deze plantages met ingang van 15 Januari een deel van het personeel hebben ontslagen, evenredig aan de inkrimping van het subsidie.

Op de onderneming Meerzorg bijvoorbeeld, is het geheele personeel ontslagen, op den directeur en hoofdopzichter na. Van de arbeiders moeten vierhonderd man worden afgedankt. Deze immigranten worden 15 Januari ter beschikking gesteld van het gouvernement, dat — ingevolge de traktaten met Indië — de verplichting heeft zorg te dragen voor de uitbetaling van het bij contract bedongen loon. De vrijkomende immigranten op deze en andere plantages komen dus voor rekening van het gouvernement. Een gedeelte zal wellicht door suikerplantages worden overgenomen. Voor de overigen zal men werk moeten zoeken, om niet voor niets loon uit te betalen.

De ellende is dus begonnen. Vele huisvaders zijn over een paar weken broodeloos. Zij en hun gezinnen zullen komen ten laste van anderen, die zelf met de grootste moeite het hoofd boven water houden. Voor de plantages breekt een zeer moeilijke tijd aan. Enkele grootere ondernemingen zullen waarschijnlijk spoedig stop worden gezet. Andere zullen wellicht een kwijnend bestaan voortsleepen, als de plantages in Saramacca. Hoe de toestand daar is, blijkt uit het feit, dat de eigenaar van de plantage Catharina Sophia blijde was — nadat zijn plantage wegens schuld was verkocht — tijdelijk een plaats te vinden als opzichter op de vestigingsplaats „Hecht en Sterk." De eigenaar van een andere plantage in Saramacca (Johanna Catharina) achtte zich ook gelukkig, dezer dagen tijdelijk een baantje te vinden van 100 gulden 's maands, als opzichter op de vestigingsplaats „Kroonenburg".

In een artikel, getiteld „Crisis" in de nummers van 30 December en 3 Januari, spreekt de Suriname in afkeurenden zin over het door de Kol. Staten aan de Koningin gezonden telegram. Over de uit Nederland te zenden Commissie zegt 't blad:

„En het is goed ook, dat de Commissie komt. Zij wordt gewenscht in de breede rijen der bevolking, voor wie — dit zij entre parenthèses gezegd — de bacoven-cultuur een pisaller is, dat men niet betreurt nu de minister andere hoopvolle verschieten opent. Men heeft vertrouwen in de Regeering, dat zij de kolonie niet aan misère zal prijsgeven."

Men wenscht de Commissie hier te zien. Voor landbouwdoeleinden uitstekend, maar zoo mogelijk met wijder opdrachten en verstrekkende bevoegdheden als bijv. het recht van enquête.

Men snakt naar frissche lucht. Wanneer 't werk een oogenblik openscheurt en men hoopt een zuiverend onweer te zien losbreken, sluit het zich weer donker toe.

Men verwacht van een Commissie van hoogstaande, invloedrijke mannen uit Holland veel heil voor den algemeenen toestand der kolonie.

Er kleven aan onze samenleving euvelen, welke de bestwillende en de krachtigste Gouverneur niet in vollen omvang vermag te realiseeren, gevangen als hij is door de noodlottige onvermijdelijkheid te moeten zien door de oogen van raadgevers die niet altijd en niet allen even op de hoogte, even onpartijdig, even onzelfzuchtig, kortom even hoogstaand zijn, als in elk geval gewenscht is."

Hier dringt zich de vraag op, hoe het de Commissie gelukken zal uit eigen oogen te zien als zelfs de bestwillende en krachtigste Gouverneur onvermijdelijk door de oogen van raadgevers moet zien en dit, trots de onvermoeide pogingen van de pers — niet het minst van de Suriname — om die raadgevers onschadelijk te maken.

Moest deze ervaring den wakkeren redakteur niet tot de overtuiging brengen, dat men van den Gouverneur het onmogelijke eischt en bovendien iets dat in vele gevallen een nadeel voor de kolonie zou blijken?

Welke redelijke grond toch is er om aan te nemen, dat een Gouverneur, die kersversch uit het moederland komt, de zaken beter zal inzien dan de hem ter zijde staande hoofden van departementen, die misschien reeds jaren in de kolonie hebben gewerkt? Veel moeite zou het niet kosten om uit de geschiedenis van de kolonie aan te toonen, hoeveel kwaad er gesticht is door Gouverneurs, die er met een zoogenaamde nieuwen kijk op de dingen kwamen.

Verdienen de raadgevers geen vertrouwen, dan moeten ze niet gehandhaafd worden.

* *
*

„La note gaie" brengt Onze West, die, evenals de Suriname, de uitzending eener Commissie toejuicht, aan het slot van haar artikel „Onaardige vrienden" in het nummer van 4 Januari:

„Wij roepen de Commissie het welkom toe en nemen de vrijheid, de hooge regeering en de wetgevende macht in Nederland in overweging te geven, als regel te stellen nu en dan een dergelijke Commissie naar hier te zenden en hiermee niet te wachten, totdat de toestand de uitzending eener regeeringscommissie noodzakelijk maakt."

De West brengt het bericht, dat er te Paramaribo reeds een telegram zou zijn ontvangen van een particulier te Rotterdam, die bereid zou zijn te

FEUILLETON.

Het einde van Hi-ho's strijd.

Naar E. HEIJCK in de *Rundschau.*

Als de zon aan de kim verrijst, ziet ge rooskleurige wolkjes aan den horizon. Zoodra zij hooger komt ziet ge ze niet meer......

Het blad van den gingkoboom brengt U in verrukking, wanneer de zachte wind de takken in beweging brengt; als het vóór U op den grond ligt, schopt ge het achteloos met den voet weg.

Een rivier, die te veel water bevat, stroomt over en bederft het rijpend graan op den akker...

Deze woorden bevatten een waarschuwing voor verloofden, gelijk ons de geschiedenis leert van Hi-ho, den Chineeschen kunstenaar, die in het dorp Hi-an woonde, in de provincie Ngauwhei. Zijn huis stond bij een meer, op een met boomen begroeiden heuvel. Hi-ho was schildersleerling bij Ping-Pong, en men beweerde, dat hij later evenveel geld zou verdienen, als zijn meester nu deed. Dikwijls zeide men hem „De stukken, die gij schildert, zullen, na verloop van duizend jaren, nog geroemd worden."

Hi-ho antwoordde dan: „Wat geef ik daarom? Ik verlang alleen lang te leven; en schenk U gaarne duizend gulden voor ieder uur, dat ik langer zal leven, dan mijn tijd is.

Beneden aan den oever stonden vele pijnboomen om een eilandje heen. Van bovenaf gezien geleken hunne kruinen op donkergroene trappen, die in de lucht schenen te zweven.

Als de avond begon te vallen zat Hi-ho gewoonlijk aan de Westzijde van zijn huis, om de kleurenpracht der roode zonneschijf tusschen de donker-groene pijnboomen op het papier te brengen.

's Winters begaf Hi-ho zich naar de tuinen van welgestelde menschen om daar de pasgevallen zacht-witte sneeuw na te schilderen, die dan dik op alle takken der boomen lag. Zoodra men hem zag, werd hij genoodigd binnen te komen en vroeg men hem ook portretten te willen schilderen.

Werd het lente, dan schilderde hij de fijne bloesems der vruchtboomen, zoolang totdat de regenwinden opstaken, die de teere bloempjes langs den grond verstrooiden.

Op zekeren dag, terwijl Hi-ho bij de biezen aan den oever van het meer zat te mijmeren, kwam er een vroolijk gezelschap voorbij, jongelui die het meer kwamen bezien, en toen zij zagen hoe vaardig hij 't penseel over 't zachte rijspapier voortbewoog, roemden zij zijn talent. Er was een lachlustig meisje onder het gezelschap, dat vrij-uit met Hi-ho begon te praten en hem zelfs plaagde.

Na deze ontmoeting begon de schilder zich onrustig te gevoelen; hij kon niet meer werken, niet meer slapen, en liet uitvorschen, wie toch het meisje was. Hij zond, volgens Inlandsch gebruik, een onderhandelaarster voor een te sluiten huwelijk naar haar ouders. Deze waren met zijn aanzoek ingenomen, doch, het meisje zond hem een biezen mandje, dat zij destijds aan het meer gevlochten had, ten teeken, dat zij niet van hem gediend was.

Hi-ho zette toen in zijn kamer een tak van de Ibo-huanplant, die doet vergeten.

Hij troostte zich spoedig, daar hij inzag, dat het meisje een lichtzinnig karakter moest hebben.

Telkens teekende hij echter op zijn papier figuren, die deden denken aan zuchten van een eenzame.

trachten een syndicaat te vormen tot het verleenen van voorschotten aan de plantages.

Reeds in zijn antwoord aan den heer L e l y (vergadering Eerste Kamer, 30 December blz. 175) zeide de Minister van Koloniën: „Ik wil gaarne toezeggen, dat ik zal doen, wat ik kan, om Suriname door deze crisis heen te helpen. Ik weet, dat vele particulieren zich voor de zaak interesseeren. Ik herhaal echter, dat met gouvernementssteun niet kan worden voortgegaan."

Ten slotte zij hier gewezen op een zeer lezenswaardig artikel van M r. G. H. B a r n e t L y o n in de N i e u w e R o t t. C o u r a n t van 26 Jan. ('avondblad A) „Nog eens de bacovencultuur met gouvernementssteun":

„Om tot verbetering te komen van den zoo ongunstigen financiëelen toestand in de kolonie is — aldus Mr. Barnet Lyon — op dit oogenblik de bacovencultuur met gouvernementshulp het meest aangewezen middel. Voor die verbetering is van bezuiniging, van een reorganisatie op meer bescheiden voet van onze kostbare koloniale huishouding bitter weinig te verwachten. Hoe vele jaren toch staan deze desiderata niet reeds op het bestuurs- en regeeringsprogram: en wat is daarvan tot nu geworden? Ligt hierin niet reeds prima facie een bewijs, dat in goeden, gezonden zin al zeer weinig in deze richting te doen valt?"

* *
*

De cacao-uitvoer bedroeg — om met een gunstig bericht te eindigen — in het afgeloopen jaar ruim twee millioen K.G. Sedert 1903 is dit voor 't eerst dat weder de twee millioen bereikt is.

De ingekapte plantage Susannasdaal sloeg 't record van alle plantages met een productie van 76.000 K.G. De stand der cultuur op die plantage is zeer gunstig. (D e W e s t van 3 Januari).

WAT DE INLANDER ZEGT.

De belastingpenningen van den inlander op Java — Reeds sedert vele jaren is het voor den onbemiddelden Javaan eene herhaaldelijk terugkeerende moeielijkheid geweest, om de door hem verschuldigde belastingpenningen te voldoen, telkens wanneer daarom door het dorpshoofd werd gevraagd. De kleine man, dit is voldoende bekend, beschikt in den regel niet over gereed geld, terwijl hij, om toch zijn verplichtingen tegenover den fiscus na te komen, dan trekt van de eene plaats naar de andere, en aan een of anderen werkgever zijn arbeidskrachten ter beschikking stelt tegen minimum loon. Van het zuur verdiende geld wordt het een en ander overgespaard en dat, als belastinggeld, aan het dorpshoofd afgedragen.

Zoolang de belasting niet is betaald, is de Javaan van een rustig bestaan in zijn dorp niet verzekerd; loopt hij steeds kans door de dorpspolitie opgejaagd en op onaangename wijze aan zijne verplichtingen herinnerd te worden. Een voortdurende onrust bij velen wordt daardoor verklaard.

Eenmaal in de zeven dagen bestaat de gelegenheid om de belasting aan het dorpshoofd te voldoen en geschiedt dit na herhaaldelijke aanmaning niet, dan is eene bedreiging met straf, somtijds vergezeld van eenige scheldwoorden, daarvan het gevolg. Bij die scheldwoorden tevens beleedigingen zijner voorouders; en durft de kleine man, zooals zoo dikwijls het geval is, dan niet te antwoorden, dan onstaat er gemor en trekt hij, met weerzin tegen het gezag, naar elders.

De schrijver van het artikel in de **Pewarta Soerabaija** van 20 October 1910, no. 238, is van meening, dat het optreden der hoofden ten deze niet te zwaar moet worden aangerekend, want ook zij moeten zich tegenover het bestuur trachten te dekken, terwijl zij wel zóó moeten handelen, willen zij niet met leege handen aankomen bij hunne chefs, die eveneens op regelmatige afbetaling der gelden aandringen. Een toestand, als hierboven beschreven, is voor beide partijen hoogst onaangenaam, en 't zou inderdaad wenschelijk zijn, indien iemand een weg zou weten te vinden, die in deze verbetering zou kunnen aanbrengen.

De schrijver, die zich P a m i k a t s i h noemt, ziet heil in het middel, om in elk dorp het daarheen, te leiden, dat de bewoners op coöperatieven grondslag, een deel hunner rijstvelden, bijv. een-derde deel, zouden willen afstaan en die voor gezamenlijke rekening zouden willen doen bewerken en uit de opbrengst daarvan de belastinggelden zouden willen voldoen. Zulks kan echter alleen geschieden door een tactvol, langdurig overleg van het Inlandsch bestuur met de bevolking en zelfs ook dan nog zijn vele moeielijkheden te overwinnen. Niet een ieder toch zal daaraan willen meedoen en liever zijn eigen weg willen volgen. Het is bekend, dat vele Javanen, wanneer hun rijstoogst minder gunstig is uitgevallen, zich tijdelijk elders vestigen en dan als tuinman, smid, metselaar of handelaar er iets bij trachten te verdienen. En onder die omstandigheden nog een vijfde gedeelte van hunne rijstvelden voor den fiscus af te staan, zal menigeen zeker niet gaarne doen.

Volgens den schrijver zou het in hoofdzaak er op aankomen om de beschikking te krijgen over een vijfde gedeelte der rijstvelden, terwijl, volgens de door hem gemaakte berekening, ingeval van slagen de financiëele uitkomsten gunstig moeten zijn. In elk geval beveelt hij de overdenking van zijn denkbeeld aan aan allen, die belangstellen in het lot van den Inlander.

Aanvulling van het inlandsch onderwijzerspersoneel op de inl. scholen I klasse, de Hollandsch-Chineesche scholen en de Hollandsch-Maleische scholen. Het aantal Inlandsche scholen eerste klasse op Java neemt merkbaar toe, zoo ook dat der Hollandsch-Chineesche scholen terwijl men thans ook om Hollandsch-Maleische scholen vraagt.

Deze drie Inlandsche onderwijsinstellingen eischen allen Europeesch onderwijzend personeel.

Kan daaraan worden voldaan, vraagt **Brommartani** van 30 October 1910, no. 86?

Hij begon klassieke boeken te lezen, doch deze stemden hem nog droeviger. Ook het zachte geluid van zijn fluit vroolijkte hem niet meer op als weleer. Mismoedigd zat hij aan het meer te kijken naar de watereenden, die voorbij zwommen, een handbreed van het vrouwtje af gleed het mannetje voort, zij bleven dicht naast elkander. En als hij de goud-fazante hoorde roepen: „Kom, o liefste!", barstte zijn hart bijna van weemoed.

Ditmaal bleef hij den geheelen winter van huis weg en schilderde portretten van vele voorname mannen en vrouwen. Zoo maakte hij kennis met een familie, die, ziende hoe bijzonder bescheiden hij was, hem veroorloofde de dochter des huizes te schilderen. Hij deed dit gaarne, daar haar uiterlijk hem zeer beviel. Haar gezichtje was voor hem als een rijstkorrel, die den glans van een parel heeft; haar wenkbrauwen waren als fijne penseelstrepen; haar kleine mond was zoo frisch en rood, als een rijpe kers. Maar wat H i - h o het best beviel, dat was haar neus, die bijzonder smal en slechts zeer weinig gebogen was. Schilders hebben soms een bijzondere smaak.

Het meisje heette L i - t s i e en was zoo slank als een bamboeblad. Zij was echter dikwijls droefgeestig en had van haar twaalfde jaar af er om getreurd, dat haar neus niet wat platter en wat meer gebogen was. Toen zij H i - h o leerde kennen, klopte haar hart van angst, dat hij haar nooit zou kunnen liefhebben.

Toen de vruchtboomen begonnen te bloeien keerde H i - h o niet naar huis terug. Hij bleef daar schilderen, en deed dit mooier, dan hij ooit te voren had gedaan.

L i - t s i e bleef treurig gestemd; zij vond alleen kalmte in den slaap, als zij van H i - h o droomde.

Toen het lentefeest aanbrak, kwamen jonge bloedverwanten hen bezoeken. Zij speelde in het gras en gaven elkander bloemen. L i - t s i e bemerkte al spoedig, dat H i - h o aan niemand anders bloemen gaf dan aan haar. Dit maakte haar zeer gelukkig, want zij had hem zielslief.

Zoodra H i - h o dit bemerkte trilde hij van vreugde.

Op zekeren dag vermande hij zich en ging naar haar ouders. Hij boog tot viermalen toe voor L i - t s i e ' s vader en even zooveel malen voor hare moeder, daarop zei hij:

„Toen ik bij U in huis kwam en Uwe dochter zag, begon ik mij al dadelijk bedwelmd te gevoelen; wanneer zal dit gevoel, deze angst eindigen?"

Daarop maakte hij opnieuw voor beiden een diepe buiging.

L i - t s i e s vader antwoordde: „Dit meisje zondert zich af van haar ouders, van haar broeders en zusters. Wie niet dwaas is, weet wat dit beteekent.

H i - h o gevoelde zich nu hoogst gelukkig en hij ging uit om voor zijne bruid een lap groene zijde en fijne odeur te koopen. Hij stak welriekende bloemen in L i - t s i e s haar. Zij mochten van nu af iederen dag één uur samen praten. Zij hadden elkander zooveel te vertellen, dat er geen einde aan hun gesprek scheen te komen. En iederen dag spraken zij er over, dat hun huwelijk hiernamaals voortgezet zou worden.

„O, L i - t s i e, altijd, altijd blijven wij bij elkander. Kan jij het je voorstellen, dat het anders zou k u n n e n zijn?"

„Mijn H i - h o, wij hebben immers reeds van het begin af bij elkander behoord, wij hebben reeds van den aanvang der wereld elkander moeten liefhebben."

(Wordt vervolgd.)

In de laatste vijf jaren kon de aanvulling stellig niet regelmatig plaats vinden, omdat in Nederland niet aan alle Indische aanvragen kon worden voldaan. Men is echter in deze reeds tegemoet gekomen. De vroegere Indische eischen waren, dat de onderwijzer de hoofdakte moest bezitten; verder dat hij met goed gevolg het examen in de Fransche of in de Engelsche taal had afgelegd, en dat hij op een tweejarige praktijk in de klasse kon wijzen. Thans neemt men echter reeds onderwijzers met de hulpakte aan. De dames in Indië, die vele jaren geleden het hulponderwijzeres-examen hebben afgelegd, en nog geen aanstelling als zoodanig konden veroveren worden thans eveneens bij den onderwijsdienst aangenomen, uit gebrek aan meer bevoegden.

Waarom het bestaande tekort niet eens aangevuld met Inlandsche onderwijskrachten, vraagt de schr.?

In elk geval ware dit te beproeven en zou het denkbeeld van de vereeniging van Onderwijzers in Ned.-Indië kunnen worden gevolgd, die in haar orgaan het voorstel opwerpt om den Inlandschen onderwijzers van de kweekscholen zooveel Nederl. te laten leeren, dat zij kunnen voldoen aan het programma van het examen voor hoofdonderwijzer.

Grondige kennis dus van de Nederlandsche taal.

Bij welslagen plaatse men hen aan de Inlandsche scholen en verhooge dan tevens hunne bezoldiging.

De praktijk zal dan wel aanwijzen of er Javanen zijn, die, onder de voordeeliger geldelijke voorwaarden, bereid zullen worden bevonden de Nederlandsche taal goed te leeren.

Die regeling zou in het voordeel zijn van beide partijen, zegt het blad.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De voorloopige inhechtenisstelling van Chineezen en inlanders in Nederl.-Indië. Voorloopige inhechtenisstelling van Chineezen en Inlanders heeft in Ned.-Indië plaats, wanneer vermoed wordt, dat iemand zich aan een misdrijf, als moord, roof, enz., heeft schuldig gemaakt, of daaraan medeplichtig is geweest. Voor misdrijven van minder ernstigen omvang geschiedt zulks in den regel wanneer op het begane misdrijf de straf is gesteld van dwangarbeid buiten den ketting boven de twee jaren.

De rechtbank heeft daarna elk misdrijf z o o s p o e d i g m o g e l i j k in behandeling te nemen en spreekt ten slotte òf het veroordeelend vonnis uit, òf zij gelast, op grond van vrijspraak van het ten laste gelegde, de invrijheidstelling van den beklaagde.

Zoo luiden in hoofdzaak de wettelijke voorschriften in Ned.-Indië.

Zij geven niet de minste aanleiding tot opmerkingen, zijn rechtvaardig en billijk, ware het niet, dat de „zoo spoedig mogelijke behandeling van de strafzaak" in werkelijkheid zóó vreeselijk lang duurt, zegt de schrijver van het desbetreffend artikel in de **Pewarta Soerabaija** van 1 November j.l., no. 248, die zich noemt B i n t a n g J u p i t e r M o e d a.

Onder het groote publiek kan men dagelijks hooren, dat P a S o e t o of the Chinees G o n T o n g in een misdrijf is gewikkeld, dat hij dientengevolge in voorloopige hechtenis is gesteld en dat zijn zaak slepende wordt gehouden, hetzij omdat het onderzoek moet worden uitgesteld, hetzij om redenen van ziekte van het personeel enz., enz.

Eene voorloopige inhechtenisstelling van 6 maanden, 10 maanden en zelfs van jaren, is in N.-Indië volstrekt geen zeldzaamheid. Dit is een meer dan onaangename tijd, vooral voor hen, die later, uit gebrek aan bewijs, op vrije voeten worden gesteld.

En dit geldt niet alleen Inlandsche landbouwers, maar ook hen, die in zaken zijn met Inlanders of Chineezen.

Hun zaak is tijdens die langdurige inhechtenisstelling gewoonlijk verloopen, bovendien is het vertrouwen van het groote publiek verloren en 't gewone einde van dat alles is, dat de man een zwerveling wordt tot schade van de maatschappij.

Vergelijkt men onze behandeling van strafzaken met de Engelsch-Indische, dan kan niet worden beweerd, dat de laatste beter is. Integendeel, wanneer in Ned.-Indië iemand beschuldigd wordt van misdrijf te hebben gepleegd, en de dader weet zich, op welke wijze dan ook, aan eene strafrechterlijke vervolging te onttrekken, dan is het bevel tot inhechtenisneming ook nog na twintig jaren geldig, terwijl de Engelsch-Indische rechter in zulk 'n geval de zaak laat verloopen en bijzonder passief blijft. Doch de Engelsch-Indische rechtspraak en ook die te Singapore geschiedt daarentegen veel vlugger.

Elke dag wordt daar zitting gehouden en de zaken worden met spoed afgedaan. Langdurige voorloopige inhechtenisstelling heeft niet plaats; de kosten van onderhoud der gevangenen zijn dus ook veel geringer en wat het voornaamste is, is wel 't feit, dat de delinquent, uit de gevangenis ontslagen, bij terugkeer in de maatschappij zijn bestaan niet behoeft te verliezen en dan ook geen zwerver wordt. Aldus besluit schrijver.

Reis van Peking naar Taskend. — De stad Urumchi is niet alleen aan de lezers, maar ook aan de meeste Chineezen onbekend. Zij is de hoofdplaats van het nieuw verworven gebied, dat bekend is onder den naam van T i h u a f a.

Bij de bevolking draagt de stad den naam van H u n g m i a o t z u, naar een beroemden roodgekleurden tempel, die op een heuvel nabij de stad gelegen is.

De Russen en Turken spreken alleen van Urumchi.

Op 5 September 1882, d. i. ongeveer vier jaren na de plaats gehad hebbende Islamsche beroeringen werden bij regeeringsbeschikking de grenzen van het in beheer genomen gebied vastgesteld en toenmaals bepaald, dat dit zich zou uitstrekken:

Ten Noorden aan Monggolie; ten Zuiden aan Tibet; ten Oosten aan Groot-China en ten Westen aan het Russisch gebied van Midden-Azië en Engelsch-Indië.

De nieuwe provincie werd genoemd S i n-K i a n g (nieuw onderhoorig gebied) en kreeg Urumchi tot hoofdplaats.

Aan het hoofd van bestuur kwam een gouverneur te staan, met een Directeur van financiën en een Oppersten-rechter. De andere ambtenaren werden in dienst gesteld op den voet, zooals in de 18 andere Chineesche provinciën gebruikelijk was. De uitvoering dezer regeling werd toenmaals opgedragen aan Generaal L i u-C h i n t a n g, die, in samenwerking met den Gouverneur-Generaal T s o-T s u n g-t a n g zijne bekwaamheden als veldheer kon ten toon spreiden toen het terrein destijds in handen van den Islam terugviel.

Generaal L i u heeft zijn arbeid ten deze op schrift gesteld. Zoodra was de rust niet ingetreden of alle pogingen werden in het werk gesteld om de aangebrachte verwoestingen te herstellen.

En daarmee hadden de autoriteiten succes. Het bevolkingscijfer nam niet alleen toe, maar ook vestigden zich vele lieden uit de provincie in 't nieuwe gebied. In het jaar 1909 verhuisden 40.000 personen derwaarts, behalve de lieden uit de provinciën Shanse en Chili, die uit het Noorden binnenkwamen. Dientengevolge is de stad Urumchi, binnen zeer korten tijd, eene plaats geworden, die zich heeft kunnen ontwikkelen. Het bevolkingscijfer is thans 10.000.

Vijftien jaren geleden was er op de plaats, waar nu Urumchi ligt, zoo goed als niets te zien, terwijl men thans van de toegangspoort tot aan het einde der stad een uitgestrekte vestiging van Chineezen en Mohamedanen aantreft. Deze laatsten kunnen worden verdeeld in drie soorten, n.l. a. de Chantous of Turksche onderdanen van China; b. de Chineezen, die den Islam belijden en c. de Russische Mohamedanen, afkomstig van Russisch Turkestan.

Tegelijk met de bevolking nam ook de landbouw toe, het klimaat is gunstiger geworden, terwijl de vele aangebrachte verbeteringen de plaats maken tot een aangenaam verblijf. De rijstoogst, die vroeger steeds mislukte, komt thans tot zijn recht. De uitgaven kunnen echter nog niet uit de inkomsten worden bestreden.

De andere provinciën dragen jaarlijks 5 millioen gulden bij, doch het tijdstip is zeker niet ver meer dat de provincie S i n K i a n g zich zelve zal kunnen redden. Tot heden is de bevolking vrijgesteld van het betalen van belasting, zooals die in andere provinciën worden geheven, met uitzondering evenwel van de grondbelasting. De misbruiken van gezag door de ambtenaren en hunne omkooperijen zijn tot een minimum teruggebracht. De vijf millioen van de provinciën worden besteed ten behoeve van de uitvoering van hoogst noodzakelijke werken van openbaar nut en het is thans eene zeldzaamheid dat een deel daarvan in de zakken der hoogwaardigheidsbekleeders terecht komt.

Nieuwe scholen worden opgericht; de munt zal worden verbeterd; leger en politie zullen worden georganiseerd op modernen voet, en de papavercultuur zal worden opgeheven.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCHE KOLONIËN.

Een kaffer in Oemtali werd wegens verkrachting van een blanke vrouw ter dood veroordeeld. Lord Gladstone, hoogste autoriteit in het vereenigd Zuid-Afrika, veranderde de straf in levenslange gevangenis. Hierover is het blanke element in heel Rhodesia, ja, in heel Zuid-Afrika, in rep en roer, er wordt met niet minder dan met een toepassing van de lynchwet gedreigd.

Blanke vrouwen hebben zich tot de regeering in

het moederland gewend, voor hare veiligheid de noodzakelijkheid van strenge wetten betoogende.

Andere gevallen van het begenadigen door Gladstone van wegens moord op een broer of op kinderen ter dood veroordeelde zwarten worden aangevoerd, om het gebeurde als een stelsel aan te duiden. Gladstone verklaart goede redenen te hebben voor zijn besluit.

De Cape Times zegt in een hoofdartikel: de prijs, dien Zuid-Afrika betaalt voor de overdreven gevoeligheid van den Hoogen Commissaris, bestaat in de wanhoop van de heele blanke bevolking van Rhodesië.

De Engelsche regeering heeft, naar bericht wordt, het plan opgevat, Egypte tot het militaire centrum in de Middellandsche zee te maken. Het hoofdkwartier zou van Malta naar Caïro worden verplaatst. De Engelsche bezettingstroepen in Egypte zullen vermeerderd worden, zoodat ook Opper-Egypte en Soedan beter beschermd zouden worden.

De overgeblevenen der krijgsgevangen Boeren op Bermuda.

Wij leven snel, te snel! Wij vergeten snel, te snel!

Een correspondentie uit New-York in de N. R. Crt. van 24 dezer (avondblad B.) is ons er aan komen herinneren, dat op de Bermuda-eilanden, de kleine Britsche bezitting, een tiental graden oostelijk van de Ver. Staten van N.-Amerika eenzaam in de Atlantische Oceaan gelegen, nog ruim twee honderd Boeren over zijn van de duizendtallen, daar negen jaren geleden in krijgsgevangenschap heen gezonden. Inderdaad men was ze vergeten.

Van de pl.m. 4000 verzetsmannen, die er aanvankelijk heen gebracht werden, hebben velen, in arren moede, den eed van trouw aan den Engelschen koning afgelegd, om uit hun verbanning verlost te worden. Men hoorde hiervan nu en dan, en telde niet of er nog overbleven. Ziekte, ontbering, kommer vergden offers. Een paar malen slaagden enkelen er in aan boord van Amerikaansche schepen te vluchten. Men telde niet of er nog overbleven.

De Britsche overheid bleef er lang op bedacht, maatregelen te nemen tegen ontvluchting. Oorlogsschepen hielden de wacht, met zoeklichten. De bezetting was onevenredig sterk. De dienst was duur, afmattend, vervelend. Dit alles voor — want de bewakers telden wèl hoeveel er overbleven — ruim tweehonderd Boeren, die halsstarrig en koppig bleven weigeren de Britsche heerschappij over hunne republieken te erkennen.

Doch, deels omdat de regeering het niet te verantwoorden achtte een krijgsgevangenschap van mannen, wier eenige misdaad was geen eed te willen doen, dien zij niet eerlijk konden afleggen, nog langer te laten duren, anderdeels — en vòòral — omdat zij van de verzwakte, verarmde, van de nieuwe toestanden vervreemde lijders eigenlijk niets meer te vreezen had, kwam zij tot de beslissing, de poorten der gevangenisverblijven op Hawkins-eiland gerust te kunnen ontsluiten, de Boeren overlatend aan hun lot. Zonder bezitting, zonder reisgeld brachten deze het niet verder dan de hoofdplaats Hamilton. Willen zij naar Zuid-Afrika, dan blijft de eed nog onvoorwaardelijke eisch, en deze blijven zij ook nu nog weigeren.

In de grootste armoede leven zij daar sedert dien als een hoopje landloopers, zóó uitgeput, dat het meerendeel ongeschikt is voor lichamelijken arbeid.

Wij leven snel, te snel! Wij vergeten snel, te snel! Maar mogen wij vergeten de geestdrift tien jaren geleden ten onzent door die mannen opgewekt? Moet het ons niet ter harte gaan, dat die kranige oud-Hollandsch koppige helden verdwijnen in hun heldhaftig volharden? Is hier niets te verrichten voor die trouw aan de oud-Hollandsche trouw? Wij hebben nu geteld en weten hoeveel er over gebleven zijn!

Wij nemen hier het slot over, waarin de correspondent der N. R. Crt. vraagt: „Dient er in elk geval niet iets te worden gedaan om het lot dier ongelukkigen te lenigen? Zou het niet raadzaam moeten worden geacht, die overblijfselen der heldenschaar, hoe eerder hoe beter naar elders over te brengen?

„In de groote republiek, of wel in Mexico of Canada zou er gewis plaats zijn te vinden om hun tot nederzetting uit te lokken. Maar hoe kunnen zij aan de noodzakelijke hulpmiddelen worden geholpen ten einde hen geleidelijk geschikt te maken als landbouwers, enz., om in eigen onderhoud te voorzien?"

HET BRITSCH-PERZISCH CONFLICT.

Perzië deed een poging om aan de Britsche inmenging te ontkomen, maar gelukt is deze vooralsnog niet. Perzië gaf kennis de noodige stappen gedaan te hebben om de veiligheid op de handelswegen in het zuiden van het rijk te verzekeren. De daarvoor bestemde macht oordeelt het afdoende om de roovers te verdrijven, die er elke handelsbeweging vrijwel onmogelijk maakten. Engeland hecht echter niet veel geloof aan deze toezegging; het verwacht geen verbetering van de politie, zoolang deze niet door Britsche officieren gereorganiseerd zal zijn. Omkooperij en onbetrouwbaarheid zijn te diep geworteld in het Perzische volk om door een verordening uitgeroeid te kunnen worden. Daar komt bij, dat Perzië, om de kosten te dekken van de te nemen buitengewone maatregelen, een verhooging wil invoeren van de douanerechten met tien pct. Dit denkbeeld had Engeland voor zichzelf geopperd, toen het sprak over het zelf ter hand nemen van de verbetering der gewraakte toestanden, maar het wil er nu niets van hooren. Immers, Engeland is de voornaamste handelaar op Zuid-Perzië en zou dus de kosten te dragen hebben van 't door Perzië aan te stellen personeel. Dit wordt anders wanneer de leiding komt in handen van Britsche officieren, dan zullen de tien pCt. billijk worden.

In dezen trant is het antwoord ingericht, dezer dagen te Teheran ontvangen op de van daar naar Londen gezonden nota. De Britsche diplomatie verneemt met genoegen de pogingen aangewend om de toestanden te verbeteren. Zij betwijfelt echter of de ingetreden veranderingen wel daaraan te danken zijn, misschien kan de bijzonder strenge winter daarop wel invloed hebben. Zij zal een afwachtende houding aannemen. Voldoet het nieuwe niet, dan zal zij blijven aandringen op benoeming van Britsche officieren. Zij wil de voorgestelde verhooging der douanerechten niet goedkeuren.

Men weet het, Perzië is door Rusland en Groot-Britannië verdeeld in drie strooken. Het N. zal zich in Russische, het Z. in Britsche belangstelling mogen verheugen. Het verzekeren van de veiligheid der handelswegen is hiervan een uiting.

FRANSCHE KOLONIËN.

De dienst der openbare werken in Indo-China.

De tegenwoordige gouverneur-generaal van Indochina, de heer Klobukowski, heeft gebroken met het stelsel van groote centralisatie in de bureaucratie en de administratie, waarvan zijn voorganger Doumer aanhanger was. Na twee jaren van toepassing kan hij op goede uitkomsten wijzen en zullen deze nu ook toegepast worden op den dienst der openb. werken.

De technische diensten waren lastig verwikkeld, voor alle plaatselijke diensten was nog een directie in de standplaats van het hoofdbureau, waar de ingekomen stukken en zaken eerst weer behandeld werden, voordat zij dan ter eind-afdoening ingediend werden. Het heen en weer zenden, het beoordeelen, tusschen oordeelen en voor-oordeelen nam zooveel tijd in beslag, en riep een overdreven aantal ambtenaren in het leven. Een der eerste zorgen van den gouverneur-generaal Klobukowski is geweest, 'n juiste onderscheiding te maken tusschen het gedeelte der technische diensten, dat inderdaad van algemeen belang is en hetgeen de bijzondere belangen betreft der verschillende landen van de Indochina-Unie.

Daarna heeft hij het kostbare personeel van het hoofdbestuur vereenvoudigd en verminderd, waardoor de hoofden der lokale administratiën de vrijheid van handelen kregen, die hun het noodige gezag naar beneden en naar boven schonken, dat vrijwel geheel teloor was gegaan in de vorige wijze van werken.

Een zoodanige verandering kan niet het werk van enkele weken of maanden zijn, zij moet geleidelijk gaan, wil zij niet in gevaarlijke botsing komen met bestaande toestanden en verworven rechten. Zoo was het inwerking treden van een decreet van Decemb. 1909, waarbij de „algemeene directie" van de openbare werken" opgeheven werd, eerst op 6 maanden gesteld, en is dit tot 18 maanden verlengd moeten worden, en zoo zijn ook de nieuwe plannen van den gouverneur-generaal nog slechts in staat van wording.

De geheele dienst zal worden verdeeld in territoriale districten, en in speciale districten. De eersten, vijf in getal, overeenkomstig de vijf landen waaruit de Unie bestaat, moeten de studie, de uitvoering en het onderhoud verzekeren van alle werken in het betrokken gebied. De speciale diensten, wier werkzaamheid niet begrensd is door de landgrenzen (zeevaart, spoorwegen, mijnen), en die volgens één gedachte geleid en bestuurd moeten worden, vormen afdeelingen, die over geheel Indochina werken.

Er was nog een moeilijkheid, de verhouding van dezen tak van dienst tot het binnenlandsch bestuur. Hij zal nu voor de territoriale diensten den luitenant-gouverneur en de „résidents supérieurs" als hoogste chefs te erkennen hebben. De speciale diensten komen rechtstreeks onder de autoriteit van den gouverneur-generaal te staan, die bijgestaan wordt door een „inspecteur-conseil des travaux publics".

Deze zeer eenvoudige organisatie zal aangevuld worden door twee „comités des travaux publics", te Hanoi en te Saigon, als adviseerende raden. En nu wil het ons voorkomen, dat hier de eenvoud

minder gelukkig is toegepast. Voorzitter is te Hanoi de „résident-supérieur" van Tonkin, te Saigon de luitenant-gouverneur van Cochinchina, verder hebben er zitting in: de „directeur du contrôle financier", een administrateur van den civielen dienst, vertegenwoordigers van de „résidents sup." van Annam, Laos en Cambodja, de presidenten van de Kamers van handel en landbouw, en, eindelijk, als secretarissen, de hoofd-ingenieurs van de territ.-districten Tonkin en Cochinchina.

Door deze regeling verwacht men een juiste verdeeling der technische, politieke en economische bevoegdheden tot vruchtbare samenwerking. Daar volgens La Dépêche Coloniale de autoriteiten in kolonie en moederland eenstemmig zijn in goede verwachtingen van deze plannen, schijnt de verwezenlijking weldra verzekerd.

JAPANSCHE POLITIEK.

Eigenlijk liep de rede van den Japanschen minister van buitenl. zaken, Katsoera, niet over koloniën, maar haar beteekenis is voor het koloniaal gebied in Oost-Azië toch van te veel beteekenis, om er hier niet even melding van te maken. Richtsnoer van de Jap. buitenl. politiek is vrede en stabiliteit in O.-Azië te handhaven. Waarborgen daarvoor zijn het steeds hechter wordend Engelsch-Japansche verbond en de 4 Juli 1910 te Petersburg geteekende overeenkomst tusschen Japan en Rusland. De inlijving van Korea heet onvermijdelijk met het oog op de bijzondere positie van Japan en op den algemeenen toestand in Oost-Azië. Een treffende tegenstelling met die vredeboodschap vormt het tegelijkertijd in de bladen voorkomende, hier volgende bericht, dat in zijn soort niet alleen staat:

„In Australië blijft men zich het gevaar van een oorlog — met Japan of China vooral — bewust. Een afvaardiging van het Britsche Immigratieverbond heeft den burgemeester van Sydney verzocht 'n openbare vergadering bijeen te roepen, om er bij de regeering op aan te dringen, spoed te maken met de verdediging van het land, vooral met het opslaan van wapenen en munitie. Tijdens de Boerenoorlog, zeiden de afgevaardigden, is het gebleken, dat er geen wapenen en schietvoorraad uit Engeland waren te krijgen. Het zou hachelijk worden, vonden zij, als niet de voorraad spoedig vermeerderd werd, vooral in West-Australië. De burgemeester ried de heeren aan, zich tot den eersten minister te wenden.

MAROKKO.

Wij meldden de vorige week een gebeurtenis uit Tanger, waarover Het Handelsblad en N. R. Crt. sedert nadere bijzonderheden brachten, die aan het feit geen hooge beteekenis bezorgen, maar die het kort weergeven hier toch wenschelijk doen achten omdat een landgenoot er een hoofdrol in speelt. Deze, Hooglandt, heeft een geschil met den Franschen onderdaan Blanchet over het eigendomsrecht van een terrein.

De Moorsche rechter stelde Blanchet in het gelijk. Hooglandt beweert echter de bewijzen te kunnen bijbrengen, dat die uitspraak verkregen is door omkooperij. Hij heeft hierover een klacht ingediend bij het Fransche gezantschap.

Op dezen grondslag kan zich nu het tooneel hebben afgespeeld in ons voorgaand overzicht vermeld: de Nederlander eerst verdreven, daarna weer met geweld bezit nemend van zijn grond. De Moorsche wacht van het Nederlandsche gezantschap bewaakt thans het terrein, in afwachting van de uitspraak over de aanklacht betreffende de omkooping der rechters.

INGEZONDEN.

Het schenden van postzegels.

Het gebeurt niet zelden, dat stukken uit Indië ontvangen worden met afgescheurde of geschonden postzegels. Een paar weken geleden kwam een pak in ons bezit, waarop een postzegel van vijftig cent ontbrak en dezer dagen een waarop een postzegel van dezelfde waarde met overdruk „buitenbezitt." zóó geschonden was, dat er maar weinig van over bleef. Blijkbaar vindt iemand deze zeldzaam genoeg om een poging te doen ze er af te halen.

Een reclame hierover zal voor een pak, dat tusschen Batavia en het adres in Den Haag door vele handen is gegaan, wel geen resultaat opleveren; misschien kan het wijzen op het gebeurde in dit weekblad voor de betrokken autoriteiten aanleiding zijn om allen wien het aan kan gaan op het onrechtmatige en strafbare van dergelijke handelingen te wijzen.

Den Haag, Januari 1911. G. N.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Zijde-industrie in Atjeh.

In de nieuwe aflevering van het Internationales Archiv für Ethnographie, komt een uitvoerig artikel voor over: „De Atjehsche zijdeïndustrie, bewerkt door H. W. Fischer, naar een manuscript van Th. J. Veltman. Het bevat veel nieuws dit gedeelte, dat alleen over de eigenlijke techniek handelt; de meest gebruikelijke Atjehsche kleedingstukken en hunne ornamentiek zullen in een volgende publicatie besproken worden. Na een geschiedkundige inleiding volgen deze hoofdstukken elkander op: het kweeken van zijderupsen, afspinnen, haspelen, sorteeren, ineendraaien en vervaardigen van tweedraadszijde; het verven, goud- en zilverdraad, het scheerraam en het scheren, het weeftoestel en het weven; toestel voor het weven van koord-randen; de Atjehsche weefster; het ikat-slang-procédé. Platen bij en afbeeldingen in den tekst verduidelijken dezen.

Hoewel Groot-Atjeh vermoedelijk als bakermat van de Atjehsche zijde-industrie moet beschouwd worden, doet zich het eigenaardig verschijnsel voor, dat men daar thans zeer moeilijk zijden weefsels kan krijgen, terwijl daarentegen in Pidië deze produkten op verschillende markten te koop aangeboden worden. Het geschiedkundig overzicht deelt omtrent de verplaatsing der industrie eenige bijzonderheden mede. Voor den oorlog waren zelfgeweven stoffen in Pidië vrij zeldzaam en zelfs de oeloëbalangs droegen weefsels van Klingaleeschen oorsprong. In Groot-Atjeh was de zijdeweefkunst toen vrij algemeen, doch daar de vrouwen ook velden en tuinen moesten bewerken vervaardigden zij alleen kleedjes voor eigen gebruik; op de markt zag men ze niet.

Tijdens den oorlog zijn vele gezinnen uit Groot-Atjeh naar het Pidiësche gevlucht en vooral in de kampongs Garot en Arêë, destijds drukke marktplaatsen, zetten zij zich neder. Hier hunne velden en tuinen missende, zochten de mannen als handelaars aan den kost te komen, de vrouwen door zijdekultuur en zijde-weven; zoo kwamen in Pidië zijdeweefsels op de markt. Thans nu het rustiger geworden is in Groot-Atjeh en de zooeven genoemde gampongs te lijden hebben vao rondzwervende kwaadwilligen, hebben de meeste gezinnen hunne vroegere woonplaatsen in Groot-Atjeh weder opgezocht, en bekwame weefsters zijn in Pidië schier niet meer te vinden; enkele vrouwen van voornamen uitgezonderd.

Dez Pidiësche zijdeweefsters, die dus deze kunst van hare vrouwelijke gasten moesten leeren, hebben het daarin niet ver gebracht; zij maken eenvoudige weefsels, en bij de beoordeeling daarvan moet in het oog gehouden worden, ten eerste dat zij werken voor den verkoop, en dus zonder de liefde en zorg die het voor eigen gebruik bestemde doel verfraaien; en ten tweede dat de weefindustrie slechts een bescheiden handje rijst doet verdienen, want over een stuk van 25 tot 30 dollars waarde wordt van één tot twee maanden gearbeid en de grondstoffen daarvoor kosten van 15 tot 20 dollars.

Bovenstaande bespreking is ontleend aan de N. R. Crt., welk blad nog aanteekent: „Bij de afbeeldingen missen wij een weefster aan het getouw: toch bestaat er een goede foto van een Atjehsche uit de gampong Blitang Oé (Groot-Atjeh), die de plaatsing van de weefster aan en onder het weefgetouw duidelijk voorstelt."

Waaraan wij toevoegen, dat een dergelijke foto zich bevindt in de verzamelingen van het Koninkl. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde te 's-Gravenhage.

Departement van Landbouw.

Ter landsdrukkerij te Batavia is verschenen het Jaarboek van het Departement van Landbouw in Ned.-Indië over 1909. Het loopt dus over een tijdvak, toen Prof Treub, wiens portret aan den tekst voorafgaat, nog aan het hoofd stond van het Departement. De tegenwoordige directeur, de heer Lovink, brengt dan ook een woord van eerbiedige hulde aan den man, „die met zijne groote geestesgaven en ongeëvenaarde werkkracht bijna dertig jaren heeft gewerkt aan de bevordering der wetenschap in het algemeen en dien van de wetenschappelijke instellingen in Buitenzorg in het bijzonder."

Wat betreft de inrichting van het jaarboek, deze wijkt niet af van zijne voorgangers.

De Inleiding bevat o.m. eene opgave der publicatiën, die vanwege het Departement in 1909 't licht hebben gezien. De tekst is uitvoerig geïllustreerd en verdeeld in een aantal hoofdstukken, die een idée geven van de vele werkzaamheden van het Departement. Kortheidshalve volgt hier eene opsomming dier hoofdstukken, welke wellicht aanleiding kan geven tot nadere kennismaking met deze hoogstbelangrijke publicatie.

I. Waarnemingen en onderzoekingen op plantkundig gebied en hare toepassingen. II. Idem op dierkundig gebied. III. Idem op scheikundig gebied. IV. Opleiding voor den landbouw. V. Waarnemingen en onderzoekingen tot vermeerdering der kennis van den bodem. VI. Idem speciaal voor den Inlandschen landbouw. VII. Laboratorium voor onderzoekingen over de koffiekultuur, met bijbehoorenden proeftuin. VIII. Bijzondere onderzoekingen over verschillende cultures, ingesteld met medewerking der planters. IX. Gouv. koffiecultuur. X. Gouv. kina-onderneming. XI. Gouv. gutta-percha en caoutchouc-ondernemingen. XII. Laboratorium voor het onderzoek van vezelstoffen. XIII. Boschwezen. XIV. Burgerlijke veeartsenijkundige dienst. XV. Veeartsenijkundig laboratorium; Cursus tot opleiding van Inlandsche veeartsen.

Visscherij in Indië.

De ver vooruitziende Jan Pietersz. Coen schreef reeds in 1619 aan de Bewindhebbers der O.-I. C.: „Een groot deel van het vruchtbaerste lantschap en de visrycxt zee van Indien is nu Uwe." Doch, dat handelslichaam had de handen al vol genoeg met het monopolie der geurige producten van het Indische land om nog te verlangen naar die der zee. Zelfs een eeuw ongeveer na den val der O.-I. C., liet men zich weinig gelegen liggen aan den overbekenden vischrijkdom der Indische zeeën. In de laatste jaren is men echter gelukkig gaan inzien, dat de zeevisscherij een machtig hulpmiddel kan zijn om den economischen toestand van den Inlander te verbeteren; want wel is waar heeft deze dit bedrijf eeuwen lang uitgeoefend, doch steeds met primitieve middelen, waardoor het betrekkelijk weinig winstgevend was.

Een groote stap in de goede richting is geweest de oprichting van het Visscherij-station te Batavia, als onderdeel van het Departement van Landbouw. Een viertal „Mededeelingen" zagen van deze nuttige instelling reeds het licht, waarop dezerzijds bereids de aandacht werd gevestigd, en thans is No. V. verschenen. Daarin wordt verslag uitgebracht der verrichtingen van het onderzoekings-vaartuig voor de visscherij „Gier" over het jaar 1909, door den commandant A. M. van Roosendaal, terwijl dat Nr. nog een hoofdstuk bevat van dezelfde hand, getiteld: De lajang-visscherij in de Java-zee en in Straat Madoera. De bij deze Mededeeling behoorende kaarten en bijlagen waren bij de verschijning nog niet gereed, maar zullen zoo spoedig mogelijk volgen. Als ze zijn uitgekomen hopen we op deze publicatie terug te komen.

Suiker-industrie en ambtenaarssalarissen.

In de „Groene" Amsterdammer van 22 Jan. j.l. komt de heer W. de Waard op tegen de strekking van het artikel van den heer J. J. Bekaar, getiteld: De Javaan en de suikerindustrie (in genoemd blad gepubliceerd.) Als men weet, dat de heer de W. zich een warm voorstander dier industrie betoont en de heer B. tracht aan te toonen, dat zij geen zegen voor den Javaan is, laat de rest zich denken. Na lezing van beider betoog, is de buitenstaander niet veel verder gekomen, trouwens de kwestie is daarvoor veel te ingewikkeld.

Het stukje van de Indische ambtenaarssalarissen door den heer G. M. Nieuwenhuis wordt in gezegd nummer even onder handen genomen door den heer H., Oud-Indisch Hoofdambtenaar. De laatste wil van eene salarisvermindering der hoogst bezoldigde ambtenaren niets weten. Het slot van zijn betoog luidt: Laat de grootste spaarzaamheid worden betracht bij het onvermijdelijk scheppen van nieuwe betrekkingen; laat zorgvuldig worden onderzocht of misschien niet hier of daar een ambtenaar kan worden uitgespaard — en dan liefst zooveel mogelijk met toepassing van den regel: betaal iemand voor twee en hij zal werken voor drie; maar torn zoo min mogelijk aan de eenmaal bestaande inkomstenregelingen. Dit zou, vooral nu, al een van de onverstandigste dingen zijn, die men zou kunnen doen.

Tot een bezuiniging van enkele tonnen 's jaars op een begrooting van bijna 200 millioen zou men op deze wijze misschien kunnen komen, maar men zal niet zoo hoogst impolitiek zijn om tot zulk een maatregel over te gaan, die, goed beschouwd, eigenlijk alleen gemotiveerd zou zijn, wanneer een staatsbankroet zou dreigen.

De Indische Mercuur.

In no. 4 schrijft de heer W. H. van der Haas over Staatsbedrijven, speciaal het Staat-boschbedrijf in Ned.-Indië. Een uitdrukking van den heer Salverda, Hoofdinspecteur, Chef van den dienst van het Boschwezen, luidende „dat de inwendige dienst van het Boschwezen veel te wenschen overlaat, de toestand van dien tak van dienst hachelijk is" doet hem de pen opnemen; in de eerste plaats om er op te wijzen, dat een dergelijke uiting van iemand, die eerst als hoofdvester, later als inspecteur van het boschwezen, in staat is geweest den gang van zaken van nabij te volgen en gedurende al die jaren over bestaande misstanden bij dien tak van dienst gezwegen heeft, eenigszins vreemd aandoet. Want „misstanden van zóó ernstigen aard, dat nu de toestand hachelijk wordt genoemd, ontstaan toch niet zoo in eens." De heer v. d. H. is het intusschen met den heer S. volkomen eens, dat die misstanden bestaan, gaat de oorzaken daarvan na en spreekt o.m. als zijn meening uit, dat ook bij het bedrijf van het Boschwezen de ambtelijke bemoeienis zal moeten worden beperkt tot het hoogst noodzakelijke want wat staatsambtenaren kunnen presteeren op dit gebied, dat kunnen ontwikkelde, energieke particulieren even goed, zoo niet beter. De staat zorge voor de instandhouding der rationeele verzorging der bosschen en voor de belangen der betrokken Inl. bevolking. Het oogsten en verzilveren van het door den Staat gekweekte hout, dat onderdeel van het boschbedrijf, late men over aan particuliere aannemers voor de exploitatie van 's Lands bosschen.

Genoemd Nr. van de Ind. Mercuur bevat verder de volgende bijdragen: Kon. Paketvaart-Mij. Wetsontwerp tot subsidieëring van den Java-Australischen dienst. — Prinseneiland en schiereiland Djoengkoelan door R. A. Eekhout. — Begrootingen voor Suriname en Curaçao voor 1911.— Plantersvereeniging Semarang-Kedoe. Kultuurberichten. (Suikerproductie van Midden-Java, enz.) — Kleine mededeelingen (De uitbreiding van de haven van Tandjong Priok. — Reisverkeer op Java. — Rijstpellerij, enz.) — Verslagen van Maatschappijen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië. No. 36.

De heer M. van Geuns houdt in dit Nr. onder den titel „Nieuwelingen in hooge koloniale ambten", een beschouwing over het al dan niet wenschelijke van uitzending uit Nederland van deskundige personen, om in Indië hervormingen voor te bereiden of in te voeren. Schrijver acht zulks in de regel minder wenschelijk, want, zegt hij: wij weten allen dat zij, die naar de tropen overgeplaatst worden, eerst na tal van jaren een „kijk" krijgen op de toestanden hier te lande. Daarentegen kunnen zij, die door 'n lang verblijf in de koloniën, niet geheel meer „op de hoogte" zijn, gemakkelijk door middel van een — betrekkelijk korte — vernieuwde kennismaking met het Westen up-to-date-deskundigen worden. De laatste categorie in het Westen opgeleid en vaak tevens geboren, is hiermede vertrouwd; gelegenheden om speciale kennis te verwerven zijn vele. De eerste categorie daarentegen betreedt een land, waar zij de taal niet kent, het volk niet begrijpt, de verhoudingen niet doorgrondt, de eigenaardige wisselwerking tusschen oorzaak en gevolg niet peilt. Eerst na eenige jaren kunnen zij, die tot genoemde categorie behooren, over de schuttingen kijken, die als 't ware rondom hen zijn opgericht. De heer v. G. keurt het dan ook af — om een voorbeeld te noemen — dat voor de uitvoering van de Soerabajasche havenwerken personeel uit Nederland betrokken wordt.

Van de overige bijdragen, welke dit Nr. van het Weekblad bevat, noteeren wij: Het vijftig jarig jubileum van het Gymnasium Willem III (met foto's). — Indische penkrassen, door Ofoei. — De geelvink; Tringilla oppas, door W. Kerremans. — Herinneringen van een „oudgast" (vervolg). — De Paupers. Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido (vervolg).

***

Tenslotte zij de aandacht gevestigd op de navolgenden bijdragen met betrekking op de Indiën:

Neerlands Indië. Land en volk, geschiedenis, bestuur, enz. Afl. 3 (Vervolg van M. Wagenvoort's beschouwing, getiteld: Zoeklichten over Insulinde.)

De heiligen van Java. I. De magam van Sjech Abdoelmoehji, door dr. D. A. Rinkes (Overdruk uit het Tijdschr. van het Bat. Gen. van Kunsten en Wetenschappen).

Adatrechtbundel. II, bezorgd door de commissie v. adatrecht. (Java en Madoera). Uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land en Volkenkunde van Ned.-Indië. 's-Gravenhage, M. Nyhoff.

Indisch Genootschap. Verplichte rechtsbijstand in civiele zaken bij de landraden en residentiegerechten op Java en Madoera in verband met de unificatie van het recht, door Mr. A. van Gennep. (Vergadering van 27 December 1910.)

Verslag van den dienst van het Boschwezen in Ned.-Indië over het jaar 1909. Weltevreden, F. B. Smits (met platen).

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke

dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m. 31 December 1910;
De Sumatrapost t/m 4 Januari 1911;
Het Bat. Nieuwsblad, idem;
De Locomotief t/m 3 idem;
De Sumatrabode t/m 6 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 5 idem;
Het Ned.-Ind. Effectenblad no. 50;
Weekblad voor Indië no. 35;
De Indische Mercuur no. 5;
De Banier no. 52;
Handelsberichten v/h. Min. v. Landb. no. 202;

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Afd. Studie-Commissie:

Vergadering op ZATERDAG 11 FEBRUARI 1911, des namiddags half drie, in het lokaal der Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 te Den Haag.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen der vorige Vergadering.
3. Bespreking van het jaarverslag 1910.
4. Verantwoording van het geldelijk beheer;
5. Mededeelingen der leden;
6. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

E. VAN ASSEN, *Secretaris.*

Van de Afdeeling Leiden:

TENTOONSTELLING

van Javaansche kunstnijverheid in de Leidsche Kunstvereeniging, Langebrug, hoek Steenschuur, ingericht door de Afdeeling Leiden der Vereeniging „Oost en West."

Geopend van Zondag 29 Januari tot en met Zondag 12 Februari 1911 van 12—4 uur.

Leden der Vereeniging en der Afdeeling vrij. Nietleden 25 Cents.

HET BESTUUR.

In het bestuur der **Studentenafdeeling** te Leiden zullen zitting nemen: Mej. N. Molenaar (theol. stud.), Nieuwe Schoolstraat 34; 's-Hage, en de heer: P. B. V. Quartero (med. stud.), Oegstgeesterlaan 4, Leiden, zoodat het bestuur dier afdeeling thans is samengesteld als volgt:

L. Lips, *Voorzitter.*
B. B. Faber, *Secretaris.*
B. J. D. Schrieke.
Mej. N. Molenaar.
P. B. V. Quartero.

Van het Informatie-Bureau:

Heulstraat 17, den Haag.

Ter plaatsing als tijdelijk ingenieur bij den waterstaat en de burgerlijke openbare werken in Nederl.-Indië, speciaal voor de irrigatie in de Buitenbezittingen, met een verband van vijf jaren, worden **gevraagd zes civiel-ingenieurs.**

De aanvangsbezoldiging bedraagt *f* 400 's maands ingaande met de maand volgende op die van benoeming in Indië en met jaarlijksche verhoogingen bij gebleken ijver en geschiktheid, ter beoordeeling van den directeur der burgerlijke openbare werken, van *f* 50 's maands, tot een maximum van *f* 600 's maands.

Voor elk vol jaar ingenieurspraktijk in Europa of elders zal het aanvangstraktement verhoogd worden met *f* 25 boven genoemd bedrag van *f* 400, doch met behoud van het maximum van *f* 600.

Reis- en verblijfkosten en indemniteiten, zoomede binnenlandsche verloven, worden verleend volgens de bepalingen, geldende voor ambtenaren in vasten dienst.

a. vrije overtocht naar Indië en terug als gouvernementspassagier der eerste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van *f* 1500;

c. een voorloopig traktement van *f* 150 's maands ingaande met den dag van inscheping naar N.-I.

Ingeval wegens ziekte buitenlandsch verlof noodzakelijk is, bestaat aanspraak op vrije passage naar Europa op denzelfden voet als bij de uitzending en op uitbetaling van drie maanden traktement.

Na afloop van het verband eene gratificatie ten bedrage van drie maanden traktement en, mits binnen een jaar, vrije passage naar Europa op bovengenoemden voet.

Bij gebleken buitengewonen ijver en geschiktheid ter beoordeeling van den directeur der burgerlijke openbare werken, zal gelegenheid worden gegeven, om, voor zoover de formatie zulks toelaat, over te gaan bij het vaste korps ingenieurs van den Waterstaat en de burgerlijke Openbare Werken, met salaris en ancienniteit alsof de betrokken tijdelijke ingenieurs bij aankomst in Indië in het vaste korps waren benoemd tot adspirant-ingenieur; zullende ingeval de overgang na afloop van het vijfjarig verband plaats heeft, de gratificatie ten bedrage van drie maanden traktement eveneens worden uitbetaald.

De bezoldiging van ambtenaren in vasten dienst is onderworpen aan eene korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. als gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burg. ambten. in N.-I. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds door gehuwden twee maanden en door ongehuwden één maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over één maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk één maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Zij die voor uitzending naar Nederlandsch-Indië ter plaatsing op den bovengenoemden voet in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, vóór 1 Maart a.s. te wenden tot het Departement van Koloniën onder overlegging van:

a. hun diploma en bewijzen van praktische werkzaamheid;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats.

c. hunne geboorte-akte;

d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke, dat voldaan is aan de wet op de nationale militie.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Gehuwden hebben er zich op voor te bereiden, dat hun gezin hen in Indië in den regel niet naar hunne standplaatsen zal kunnen volgen.

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggave van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Ned.-Indië, anders dan ten gevolge van wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Ned.-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Ned. St.Courant van 30 Jan. 1911 no. 25.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 30 December 1910. No. 104.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den referendaris M. Meinesz, den opzichter E. van der Velde, den controleur A. H. Neijs en den ingenieur C. Ch. Kwisthout.

Ontslagen: op verzoek eervol de machinist F. van

Halving, de onderwijzer A. J. Manusama, de klerk P. J. Grootenboer, de opzichter P. Langendijk, de commies L. J. Brodett.

Belast: met de waarneming der betrekking van landbouwadviseur W. M. Gutteling.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van Justitie Mr. R. M. J. M. Beguin, van den voorzitter van den landraad te Batavia Mr. J. J. de Vries, van den Dir. van Gouvernementsbedrijven L. Löb, H. J. van Hasselt, van den Dir. van Landb. B. H. Paerels, van den resident van Batavia C. A. Ruempol.

Benoemd: tot commies te Cheribon V. E. Rijnders, te Medan W. L. Johan, tot adspirant-ingenieur M. J. IJzerman en J. Ph. van Batenburg, tot adj.-inspecteur voor agrarische zaken Mr. G. J. Nolst Trenite en J. van der Marel, tot commies te Pontaniak A. Ph. Gewaij ,tot stationscommies B. J. A. Stock, tot hoofdingenietir 2e kl. E. J. C. van Zuijlen, tot werkmeester B. den Besten.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedana van Buitenzorg Raden Sastra Negara, van Meester Cornelis Moehamad Arief, de luitenant der Chineezen te Semarang Liem Tiang Tjaij.

Benoemd: tot wedana van Tjidamar Raden Kandoeran Wirabrata.

Geplaatst: in de residentie Z. en O.-afd. v. Borneo de contr. O. A. Westra; te Tandjongbalei de onderwijzeres A. J. A. A. Maas.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Batavia Mej. C. van Horst Pellekaan; te Modjokerto H. Th. E. Bodemeijer; tot opziener bij het boschwezen H. E. A. Oosthoek.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol den kap. der Inf. C. J. Ipenburg.

Bevorderd: tot 1en luit. de 2e luit. der genie A. L. van der Sluys Veer.

Overgeplaatst: naar Batavia de magazijnmeester N. J. Orie.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e machinist bij de gouv. marine J. J. Hendrik.

Benoemd: tot 1en machinist J. M. Andreas; tot 2en idem J. M. Voermans.

Uit de Javasche Courant van 3 Januari 1911. No. 1.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den adjunct-houtvester J. H. Brester.

Ontslagen: op verzoek eervol de comm. J. Ohlenroth en de expeditiebeambte W. C. van Thiel.

Gesteld: ter beschikking van den Dir. van O. E. en N., dr. J. H. Boeke, van den resident van Semarang C. B. H. von Hombracht; van Soerabaja C. J. Boon; van den Dir. van B. B., W. de Haze Winkelman.

Benoemd: ter Alg. Secretari: tot referendaris Mr. A. G. Vreede, tot 1en commies M. van Loon; C. Vorsluis, Mr. J. J. W. Eekhout, Mr. P. C. Boys van Treslong Prins, Mr. Dr. N. Beets en H. L. A. Koks; tot 1e klerk W. F. Paulus; tot ambtenaar met den titel van Directeur van 's Lands Plantentuin Dr. J. C. Koningsberger; tot Dir. v. d. Gouvern.-getahpertja-onderneming dr. W. R. Tromp de Haas; tot afdeelingschef Dr. A. W. K. de Jong; tot le;raar bij de Inlandsche veeartsenijschool te Buitenzorg Dr. H. J. Smit.

Ontslagen: op verzoek eervol de patih van Toeloegagoeng Raden Mas Rono di Wirjo.

Benoemd: tot patih van Toeloengagoeng Raden Soerjodiredja; tot wedana van Kertosomo Mas Ngabehi Moelodihardjo; van Ngrajoen, Mas Sastrohamidjojo; tot hulponderwijzeres te Batavia Mej. D. Winter en Mevr. H. L. van der Waart v. Gulik.

Militair Departement.

Verleend: twee jaar verlof aan den onderluitenant W. O. H. Deutschbein.

Ontslagen: op verzoek eervol de luit.-kolonel H. Schokker en de 1e luit.-magazijnmeester L. J. E. E. van der Elst.

Geplaatst: te Semarang de 1e luit. H. L. la Lau; J. C. A. Bannink en E. Sieburgh; bij het 12e bat. de kap. F. E. Heiligers; bij het 2e idem de tweede luit. H. K. Valken.

Overgeplaatst: naar Soerabaja de 1e luit. der art. A. E. van Marle; naar Batavia de idem K. Bool; naar Bandoeng de 2e idem B. J. Wolff; naar Batoe-Djadjar de idem L. J. C. Bakker; naar Soerabaja de kap.-kwartiermeester L. J. M. de Bruin.

Overgeplaatst: naar Sóerabaja de 1e luit. der art. J. A. van der Linde; naar Batavia de idem F. H. Sardemann.

Blijft geplaatst: te Soerabaja de kap.-kwartierm. W. J. H. van der Poel; te Celebes de 1e luit.kw. meester W. A. Rotteveel; te Batavia de idem G. G. P. de Reuver.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden.

December 1910.

		Contributie.
N. J. J. v. Rijn v. Alkemade,	A'dam	f 2.—
H. Walenkamp, Bouwkundige,	,,	,, 2.—
Jacob Meijer, Kapt. b/d St.sleepd.	,,	,, 2.—
P. H. van Hengst	Amersfoort	,, 2.—
G. J. A. Mulder, Leeraar Norm.sch.,	Assen	,, 2.—
A. v. Binkhuijzen, Godsd.leeraar	Dordt	,, 2.—
P. Engelkes, Gez. Gouv. Mar.	Den Haag	,, 2.—
C. v. Olden, Gep. Off. N.-I. L.	,,	,, 5.—
J. W. C. Kern, Gep. Off.v. Gez. O.-I.L	,,	,, 2.50
W. v. d. Spek, Gep. O.-I. ambt.,	,,	,, 2.50
A. J. W. Hoorn,	,,	,, 2.50
Ch. E. J. Meill, Ing. B.O.W. N.-I.	,,	,, 2.—
Firma Cornsmit Broszoir en Co., Mag. v. Luxe Meubelen enz.	,,	,, 5.—
J. Haga, Med. Stud.,	Leiden	,, 2.—
J. F. A. L. Wilkens, idem	,,	,, 2.50
E. F. G. Harloff, Med. Stud. (Oegsgeest)	,,	,, 5.—
E. H. B. Brascamp Adj.-Houtv. 1e kl. Ned.-Indië,	Olst	,, 3.—
A. W. van der Meer, Gep. Kol. Adm. O.-I. L.	Teteringen	,, 2.—
A. Hanegraaff, particulier,	Voorburg	,, 3.—
G. A. M. Meijer, Ass.-Res. m. v.	Wiesbaden	,, 2.50
Th. W. Boland,	Zutphen	,, 2.50
G. G. A. Cornelis, Mach.Sf.Pern.,	Modjokerto	,, 2.50
W. v. Leeuwen, Ambt. P. en T. N.-I.	Weltevr.	,, 2.50
Abon. D. IJ. Alta, Uitgever,	A'dam	,, 2.50

Januari 1911.

Mevr. de Wed. C. Weijnschenk geb. v. Essel,	A'dam	,, 2.50
H. G. Leijns,	,,	,, 2.—
J. C. Sloot,	Den Haag	,, 2.50
Ch. J. Cohen, Ref. Dep. v. Mar. O.-I,	,,	,, 2.—
G. A. Belzer, Koopman,	,,	10.
F.H.R.Naumann, Gep. O.-I. Hoofdamb.	,,	,, 2.—
A. C. L. de Klerck, Maj. Inf. O.-I. L.	,,	,, 3.—
H. P. Silvester, Onderw. N.-I.	,,	,, 2.50
G. F. v. Laaren, Off. v. Gep. 1e kl. I.L.	,,	,, 2.50
J. F. Croockewit, Gep. Kapt. O.-I. L.	,,	,, 2.50
J. Jongejans, Indo-Stud.	Leiden	,, 2.—
Mej. N. Molenaar, Theo.-Stud.	,,	,, 2.—
P. B. Quartero, Med.-Stud.	,,	,, 2.—
Mr. J. Dikkers, a.s. Rechts-ambt. N.-I.	,,	,, 2.—
Prof. Dr. J, J. M. de Groot,	,,	,, 2.—
A. F. J. E. Eilerts de Haan,	Utrecht	,, 2.—
M. J. Wiesing	,,	,, 2.—
K. W. O. Bennekom,	Zeist	,, 2.—
R. A. Grashuis Emp. Bat. Petr.-Mij.	Balikpapan	,, 2.50
J. E. Platte,	Bezoeki	,, 2.50
Mevr. M. Loheijde	Buitenzorg	,, 2.50
H. M. Mossel, en Comm. B. O.W.	Mr. Corn.	,, 2.50
J. Wirtz,	,,	,, 2.50
Mevr. A. M. Schuring geb. de Jong	Loemadjang	,, 2.50
F. B. Nunnink, Dir. kweeksch. Inl. onderw.	Djoctjokarta	,, 2.50
Vereeniging Insulinde	Semarang	,, 2.50
W. V. van der Harrt, 2e luit. Inf., O.-I. L.	Weltevreden	,, 2.50
G. E. Philipszoon, Aannemer,	Paramaribo	,, 2.50
L. van Rij, 1e luit. mag. Art.O.-I.L.,	R'dam	,, 2.—
Abonn. J. H. Dieleman,	Arnhem	,, 2.50
Abonn. S. de Groot Jr., Boeh.,	Enkhuizen	,, 2.50

Aan leden, DIE VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag, KENNIS TE GEVEN met vermelding zóówel van het OUDE als het NIEUWE ADRES.

ADVERTENTIEN.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: *Woonplaats:*

....

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat No. 16.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Eene jonge dame voor vioollessen aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene baboe beschikbaar voor de terugreis naar Indië.

Een Heer en eene Dame voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Een jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Eene dame om voor gezelschap mee op reis te gaan, spreekt de moderne talen; heeft veel gereisd.

Twee jonge Dames voor steun in de huishouding.

Twee geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Drie jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een geg. korp.-schrijver voor adm. betrekking.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 195** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 6. Donderdag 9 Februari 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:
Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

De Vereeniging „Oost en West" telt o.m.:

Een Informatie-Bureau van het Hoofdbestuur,

(Secretaris J. L. van Gennep),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

D o e l: Aan hen, die zich voor staats- en particuliere betrekkingen wenschen te bekwamen, daartoe den weg te wijzen en tevens aan Indische ondernemingen, maatschappijen en genootschappen de gelegenheid te bieden zich voor het verkrijgen van werkkrachten aan te melden.

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.

D o e l: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en vruchtbaar mogelijk te maken.

Secretaris E. van Assen, dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 9-12 uur te spreken ten Kantore Heulstraat 17, 2e verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeeling 's-Gravenhage.

D o e l: Het geven van inlichtingen omtrent opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting, enz.

Bureau L a a n v a n M e e r d e r v o o r t 195, van 10—12 en 2—4 uur.

Secretaris de heer G. C. A. de Witt, wonende Reinkenstraat 6, tot wien men zich ook kan wenden om hulp voor werkzoekenden.

Jaarverslag aangaande den staat der Vereeniging „Oost en West" en hare verrichtingen gedurende het jaar 1910.

II.

c. De Afdeelingen.

Zooals reeds gezegd werd, kon van de zijde van de afdeelingen meerdere bedrijvigheid worden opgemerkt, waarvoor bij deze openlijk dank wordt betuigd.

Te Parijs was de belangstelling daarentegen niet bijzonder groot, hetgeen tot het gevolg leidde, dat de aldaar woonachtige leden onder de administratie van het Hoofdbestuur werden gebracht.

In aansluiting met het medegedeelde in het vorig jaarverslag, kan hier worden bekend gesteld, dat onze aanrakingen met de Groep Curaçao zich bepaalden tot een minimum.

1e. Oprichting van een studentenafdeeling van de Vereeniging „Oost en West" te Leiden.

In het bijzonder herleefde de belangstelling voor onze Vereeniging te Leiden.

Reeds in de maand September 1908 was door het lid onzer Vereeniging P. H. Stuurman te Zaandam het denkbeeld opgeworpen, om, van onze zijde, met de Candidaat-Indische ambtenaren, leden van „Oost en West", pogingen aan te wenden, ten einde onder de aanstaande aspirant-bestuurders een afdeeling van onze Vereeniging te Leiden op te richten.

Deze gedachte, die dadelijk de belangstelling van het Hoofdbestuur trok, heeft, in overleg met de bestaande Indologen-Vereeniging en het afdeelingsbestuur te Leiden er toe geleid, dat in de gecombineerde vergadering van 8 Mei 1909 werd besloten, een begin van uitvoering te geven aan den gedachten maatregel en het bestuur der Indologen-Vereeniging uit te noodigen de noodige stappen te doen ter voorbereiding van een en ander, doch in dien zin, dat ook studeerenden van de andere faculteiten te Leiden van de nieuwe afdeeling deel zouden kunnen uitmaken. (Kol. Weekblad 1909 No. 19).

In de Vergadering van 4 November 1909 werd tot de oprichting van de afdeeling besloten, die zich tot het Hoofdbestuur zou verhouden op den voet van de reeds bestaande afdeelingen.

Een voorloopig bestuur werd gevormd, dat zich 2 leden kon toevoegen, en eene Commissie, belast met de samenstelling van een Huishoudelijk Reglement. (Kol. Weekblad 1909 No. 45).

Op Donderdag 12 Mei 1910 werd de nieuwe Studenten-afdeeling geconstitueerd en traden als leden van het bestuur op de heeren: L. Lips (Jurist), Voorzitter; B. B. Faber (Indoloog), Secretaris, en B. J. D. Schrieke (literator).

Twee bestuursleden zouden worden toegevoegd.

Het aantal leden dezer afdeeling bedroeg op het einde van het verslagjaar 99.

Een en ander vereischte de goedkeuring van het Hoofdbestuur, dat, in verband met het bovenstaande, de noodige stappen deed tot wijziging van art. 10 der Statuten van de Vereeniging.

De oprichting dezer afdeeling is door het Hoofdbestuur met vreugde begroet.

Het hoopt en drukt het vertrouwen uit, dat deze afdeeling door aaneensluiting veel nuttigs moge tot stand brengen, verder eene gelukkige, onderlinge waardeering moge kweeken, en dat zij steeds in bloei moge toenemen!

Van de oprechte medewerking van de zijde van het Hoofdbestuur kan de nieuwe afdeeling verzekerd zijn. (Kol. Weekblad 1910 No. 20).

2e. Het vormen van een afdeeling te Groningen.

Bij brief van 19 Februari 1910 gaf de heer B. A. K w a s t, leeraar aan de O p e n b a r e H a n d e l s s c h o o l t e G r o n i n g e n, zijn wensch te kennen dáár ter plaatse een afdeeling der Vereeniging in het leven te roepen, die nu en dan eens iemand kan laten optreden, ten einde een wetenschappelijk onderwerp over oeconomisch-practischen aard te behandelen, betrekking hebbende op de Indische Bezittingen.

De bespreking dezer aangelegenheid heeft echter tot heden nog tot geen bepaalde uitkomst geleid.

d. Aanvulling van art. 10 der Statuten van de Vereeniging.

Voor de wettiging van de oprichting der Studenten-afdeeling te Leiden was eene wijziging van art. 10 der Statuten van de Vereeniging noodig, waarom op de Jaarlijksche Algemeene Vergadering van Zaterdag 9 Juli 1910 werd voorgesteld gemeld artikel aan te vullen met de volgende zinsnede:

„Het Hoofdbestuur kan toestaan, dat onafhankelijk „en in zooverre met afwijking van het hiervoren „bepaalde, afzonderlijke afdeelingen worden ge- „vormd, bijv. studenten-afdeelingen, werkende onder „door het Hoofdbestuur gestelde of goedgekeurde „voorwaarden of reglementen."

Aangezien geen enkele aanmerking op dit voorstel werd gemaakt, werd het met algemeene stemmen aangenomen en het Dagelijksch Bestuur gemachtigd de noodige stappen bij de Regeering te doen tot wijziging der Statuten in voormelden zin.

Bij verzoekschrift van Juli 1910, werd van die machtiging gebruik gemaakt en Hare Majesteit de Koningin verzocht Hare goedkeuring aan de vermelde aanvulling der statuten te willen verleenen.

Deze goedkeuring werd ontvangen bij Harer Majesteits besluit van 15 Augustus 1910 No. 28. (Kol. Weekblad van 25 Aug. 1910, No. 34).

e. Propaganda.

Met de verspreiding van de in de maand December 1908 uitgegeven circulaire, waarin meer algemeene deelneming dan tot heden werd betoond, gevraagd werd, bleef het Dagelijksch Bestuur voortgaan.

Door den Penningmeester van het Hoofdbestuur werden aan alle uit de beide Indiën in Nederland aankomende personen, zoomede aan hen, die daarvoor in aanmerking kwamen, circulaires, vergezeld van jaarboekjes, Koloniale Weekbladen waaronder de geïllustreerde nummers 1 en 2 van het jaar 1910) en soms ook van exemplaren der door ons uitgegeven werkjes, toegezonden, met uitnoodiging om per ingesloten briefkaart als lid van onze Vereeniging toe te willen treden.

Ook werd door het neerleggen van het Koloniaal Weekblad op verschillende leestafels (o.a. in de Nieuwe of Litéraire Sociëteit, te 's-Gravenhage, van 2e Kamer Staten-Gen., enz.), alsmede door toezending van jaarboekjes aan tal van autoriteiten en andere instellingen, lichamen en personen, getracht de aandacht op het streven en werken onzer Vereeniging te vestigen.

De uitkomsten, wat meerdere toetreding van leden betreft, zijn echter niet bijzonder gunstig geweest.

Na aftrek van de door overlijden of om andere redenen uitgetreden leden, steeg het aantal toegetreden leden der Vereeniging van 2147 (waaronder 174 begunstigers) op einde December 1909 tot 2226 leden (waaronder 197 begunstigers) op einde 1910.

Eene toename dus van 79 leden.

Het bedrag der contributies is:

539 leden rechtstreeks onder de administratie van het hoofdbestuur .	ƒ 1416.—
1687 leden, in administratie bij de afdeelingen	ƒ 3777.49
Totaal 2226 leden	ƒ 5193.49

Hieronder zijn begrepen de twee leden, die ƒ 100 in eens hebben betaald, doch niet de 25 Javaansche dames, waarvan in het vorig verslag sprake was, aangezien zij van inzicht zijn veranderd en aan de gelden een andere bestemming wenschten te geven.

Ondanks deze teleurstelling, geringe toename der leden, houdt het Hoofdbestuur goeden moed en vleit het zich met de hoop, dat langzamerhand betere toestanden zullen aanbreken.

f. Mutaties onder het personeel.

1e. Hoofdbestuur.

Tengevolge van het voorschrift, vervat in Art.

11 al. 1 van het Huishoudelijk Reglement traden de navolgende leden van het Hoofdbestuur af, n.l.: C. R. Bakhuizen van den Brink, E. van Assen, A. A. C. Harting, afdeeling 's-Gravenhage; Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weyler, Rotterdam; Mevrouw J. E. van Oeveren van Schaik, Utrecht.

In de te 's-Gravenhage op 9 Juli 1910 gehouden gehouden Jaarlijksche Algemeene Vergadering, werden tot hoofdbestuurslid gekozen de heeren M. B. Rost van Tonningen, tevens tot Voorz. der Vereeniging, E. van Assen, Secretaris, en A. A. C. Harting, Penningmeester; Z. G. Th. Marcella te Rotterdam en Mevrouw J. E. van Oeveren van Schaik te Utrecht, zoodat het bestuur thans is samengesteld als volgt:

Jaar van aftreding.	NAMEN.		Functie.
1913	M. B. Rost van Tonningen		Voorzitter.
1911	A. B. J. Prakken		Onder-Voorz.
1913	E. van Assen		Secretaris.
1913	A. A. C. Harting		Penningm.
1911	Mr. H. Smeenge	Amsterdam . . .	Leden.
1911	Th. Almerood	Amsterdam . . .	Leden.
1911	T. Gerdes Oosterbeek	Apeldoorn	Leden.
1912	J. H. Calmeyer	Apeldoorn	Leden.
1911	L. A. H. Lamie, Arnhem		Leden.
1912	J. C. van Reyn, Prinsenhage		Leden.
1911	Mevr. M. ten Bosch-Bosscher 's Hage		Leden.
1911	Prof. Mr. J. E. Heeres, Leiden . . .		Leden.
1912	F. E. Luitjes, Nijmegen		Leden.
1913	Z. G. Th. Marcella, Rotterdam . . .		Leden.
1913	Mevr. J. E. v. Oeveren-Van Schaik, Utrecht		Leden.
1911	Th. J. A. van Zyll de Jong, Zutfen.		Leden.

In diezelfde Vergadering werd de heer C. R. Bakhuizen van den Brink, bij acclamatie, tot Eerelid der Vereeniging benoemd, terwijl hem, bij schrijven van 11 Juli 1910 No. 45, namens het Hoofdbestuur, de dank der Vereeniging werd overgebracht voor de bijzondere diensten, welke door hem aan de Vereeniging zijn bewezen.

De Vereeniging verloor door zijn heengaan een goed leider, die veel voor ons streven en werken gevoelde en deed. Gaarne aanvaardt zij dan ook zijne stellige verzekering, dat onze Vereeniging steeds zijne belangstelling hebben zal en dat hij ten allen tijde bereid zal worden bevonden hare belangen voor te staan.

De nieuw benoemde Voorzitter trad den 15en Juli 1910 als zoodanig op.

2e. De Afdeelingen.

Amsterdam. In de maand Januari 1910 trad de heer Mr. J. Sikman als Secretaris van de Afdeeling Amsterdam af en werd als zoodanig vervangen door den heer C. de Vries.

Arnhem. Door het overlijden van den heer Jonker en het vertrek uit de gemeente Arnhem van de heeren Van Essen en Ten Bruggen Cate, kwamen 3 plaatsen in het bestuur open, welke voorloopig onbezet bleven, zoodat het bestuur der afdeeling thans bestaat uit 3 leden, n.l. de heeren L. A. H. Lamie, Voorzitter; J. Th. F. A. Liefrinck, Secretaris en H. J. Bauman, waarnemend Penningmeester.

's-Gravenhage. Op den 6den December 1910 overleed de heer L. A. Martens, bestuurslid der afdeeling. De Vereeniging verloor in hem een lid dat veel voor het streven onzer Vereeniging gevoelde. Tevens trad Mevrouw M. Tersteeg—Pronk uit het bestuur. De vacatures werden aangevuld door de heeren L. Th. Schneider en J. E. Jasper.

Rotterdam. De heer Jhr. Mr. J. W. L. C. von Weyler werd als bestuurslid vervangen door den heer M. G. Jautze, terwijl de Voorzitter, de heer D. H. Havelaar, wegens zijne benoeming tot wethouder der Gemeente Rotterdam, voor het voorzitterschap bedankte.

Utrecht. Mevrouw J. E. van Oeveren, geb. Van Schaik, trad in de maand Juni 1910 als Voorzitster der afdeeling af en werd vervangen door den heer A. Enthoven.

Zutfen. In plaats van den heer F. J. D. Noordhoek Hegt, die ons op 7 Maart 1910 door den dood ontviel, trad de heer W. C. Staring als penningmeester der afdeeling Zutfen op. (*)

De Vereeniging verloor in den heer Noordhoek Hegt een zeer belangstellend lid, die liefde voor Indie wist aan te kweeken, en veel in het belang van ons streven deed, waarvoor hem in het Kol. Weekblad van 7 Maart 1910 No. 11 hartelijk dank werd gebracht.

*) Deze afdeeling is in de maand Januari 1911 opgeheven.

3e. Correspondenten.

Met ingang van 1 Januari 1910 trad de heer Van Genderen op de onderneming Catharina Sophia in Suriname als correspondent onzer Vereeniging af.

(Wordt vervolgd).

Uit de O.-I. Mail.

Het Christelijk Weekblad De Banier begint zijn weekoverzicht van 4 Januari j.l. met de vermelding:

De Gouverneur-Generaal, „het wenschelijk achtende maatregelen te nemen tot uitroeiïng van het opiumgebruik onder de inlandsche bevolking der residentie Banka en Onderhoorigheden", heeft de daartoe strekkende bepalingen afgekondigd.

Door de Indische pers werd dit besluit over het algemeen warm toegejuicht.

De N. Soer. Ct. echter zet uiteen, dat het weinig beteekent. Men mag er n.i. geen doortastend optreden in zien tegen een ingeworteld misbruik. Door den inlander op Banka wordt uiterst weinig of in het geheel geen opium gebruikt. De hoogst zeldzame schuivers waren in den regel nog actief dienende of gegageerde javaansche militairen, welke categorie, door de opheffing der garnizoenen op Banka, al reeds zeer verminderd is.

De Chineezen, op Banka ongeveer de helft der geheele bevolking uitmakende, blijven natuurlijk hun pijpje behouden", zoo besluit dat blad.

Het Bat. Nieuwsblad daarentegen vindt reeds het gebruik van het woord „uitroeiing" een overwinning. Want wanneer het op Banka gelukt, het gebruik van opium door de bevolking geheel tegen te gaan, is er z.i. geen enkel motief meer om de Preanger en andere, vroeger tot de verboden kringen behoorende residenties, open te blijven stellen voor de opiumregie. Dan moeten daar precies dezelfde maatregelen getroffen worden, op de naleving waarvan immers steeds kan worden toegezien.

De Cholera schijnt nog maar geen afscheid van Ned.-Indië te nemen. Gedurende enkele dagen in het begin van dit jaar meldden de Bataviasche bladen, dat er geen nieuwe patiënten bijgekomen waren, het rapport van 11 Januari j.l. luidde echter, dat weder drie Europeanen en twee Oosterlingen door de ziekte waren aangetast en dat ook twee inlanders kwamen te sterven.

De lijst van de nog onder behandeling zijnde patiënten vermeldde op 11 Januari j.l. vijf Europeanen en twee inlanders.

Makassar is besmet verklaard. De correspondent van de N. Soer. Crt. schrijft o.m. aan zijn blad:

Europeanen zijn nog niet aangetast. In het militair hospitaal is gelegenheid zich met het anti-choleraserum te laten inenten; vele liefhebbers hebben zich daarvoor aangemeld.

In de chineesche kamp en in de kampongs Boeton en Baroe hebben zich verdachte gevallen voorgedaan, zoodat men ook daar nu ontsmettingsbrigades aan het werk kan zien.

In de chineesche kamp zijn lijders op den openbaren weg neergevallen en gestorven. Vandaar, dat de zonen van 't Hemelsche rijk nu druk bezig zijn aan het voorbereiden van krachtdadige afweringsen verdrijvingsmaatregelen.

Er wordt n.l. met behulp van vrijwillige giften (de kapitein-Chinees b.v. schonk ƒ 200 voor dit loffelijke doel) een groote prauw van bamboe en gekleurd papier vervaardigd. Deze wangkang, genaamd Ong Tjoen, d.w.z. koningsschip, is bestemd om gevuld te worden met allerlei etewaren, kippen en varkens, welke hoogst begeerlijke inhoud op den 17en dezer aan de liefhebbers ter rampassing zal worden prijsgegeven, terwijl 't vaartuig zelf laarna brandend, en — wat 't voornaamste is — beladen met de booze ziektegeesten, de zee ingestuurd zal worden. Als het middel even doeltreffend als eenvoudig is, dan is er zeer zeker niemendal op aan te merken!

Uit de Preanger schijnt de cholera gelukkig voorgoed geweken te zijn. Daarentegen kwamen uit de buurt van Bandoeng berichten van een **hevige aardbeving** op 7 Januari. Wij lezen daarover o.m.:

Het treinverkeer is geheel gestremd. De reizigers, die van de richting Soekaboemi te Tjipatat aankwamen, moesten hier uitstappen en werden met sado's naar Padelarang gebracht.

Er zou bijna een trein verongelukt zijn. Het was de eerste trein uit Bandoeng, die om 5.22 vertrekt, om 5.59 te Padalarang aankomt en om 6.04 vandaar verder gaat. Ongeveer op het oogenblik, dat de eerste en hevigste aardbeving had plaats gehad kwam deze trein op het bedreigde punt aan.

Men stelle zich voor, dat de machinist van den trein van niets wist, al is de beving al rijdende misschien ook gevoeld. Wanneer nu de baan geheel

langs een rechte lijn liep, zou het reeds moeilijk zijn bijtijds waar te nemen, dat een gedeelte weggezakt was. Ter plaatse was evenwel een kromming, zoodat de mogelijkheid daardoor des te grooter was, dat recht toe recht aan in den gapenden afgrond werd gereden. Dit is evenwel niet gebeurd, en naar van verschillende kanten verzekerd werd, is 't vermijden van een dergelijke ramp alleen te danken aan het flinke optreden van een Inlander, die zich in den nabijheid van de bewuste plek bevond.

Nauwelijks bemerkte deze, dat er een trein in aantocht was, of hij klom manmoedig op den dijk, na inmiddels zijn toevallig rood gekleurde broek te hebben uitgetrokken, waarmede hij nu lustig aan het zwaaien ging. Dit trok natuurlijk de aandacht van den machinist, die niet aarzelde de rem aan te zetten. Persoonlijke ongelukken hadden er gelukkig niet plaats.

Verhuizing van het Oorlogsdepartement. De Indische bladen deelen mede, dat de plannen om het Departement van Oorlog naar Bandoeng over te brengen, gereed zijn en knoopen hieraan beschouwingen vast, meest alle in goedkeurenden zin. Enkelen meenen daarin het begin te zien van een algeheele overbrenging van het bestuur naar 'n gezonder klimaat. Sommige voorzien een aanstaand débacle voor Batavia; doch, zeggen weer andere, de overbrenging van het Departement van oorlog zal niet in een handomdraai te bewerkstelligen zijn en te Weltevreden breidt het aantal ingezetenen zich zoo uit, dat de vrees, Batavia wegens het vertrek der Departementsofficieren te zien terugvallen tot den staat van ville morte, vooreerst niet gekoesterd behoeft te worden.

West-Celebes. — Naar aanleiding van het op 18 December aan het Soer. Hblad geseind bericht (waarop destijds ook hier de aandacht gevestigd werd) over de heerschende onrust in een groot deel van West-Celebes en het besmet zijn van 'n breede kuststrook nabij Mandar, is van den heer Caron, controleur van Mandar, den 6en Jan. een ingezonden stuk in genoemd blad geplaatst, waarin o. m. gezegd wordt, dat zoowel in Balangnipa als in Mamoedjoe groote complexen zijn aangevraagd voor landbouw-doeleinden, zoodat, wanneer er nog aan onrust gedacht wordt, het kapitaal zich daarvoor niet zal interesseeren.

In de Mandarstaten is de toestand volkomen zuiver: rust en orde heerschen overal. Gezaghebbers, collecteurs en alle bestuursambtenaren oefenen de bestuurstaak uit zonder dekking. Alles wijst op consolidatie van den ingetreden pacificatie-toestand. Na 1 Augustus 1909 is militair geweld niet meer noodig geweest. In geheel Mandar bestaat niet één werkende landbouw-onderneming.

Terugbrenging van Particuliere Landerijen. — Ten behoeve van de residentie Cheribon is een controleur bij het Binnenlandsch Bestuur op Java en Madoera in dienst gesteld, teneinde belast te worden met werkzaamheden in verband met de terugbrenging der particuliere landerijen in de afdeeling Indramajoe tot het Staatsdomein.

Tapanoeli. — De resident van Tapanoeli seinde 7 Januari het volgende: assistent-resident Bataklanden meldt, dat den 3den dezer alle te Pea Radja geïnterneerde familieleden van wijlen Singa Mangaradja in tegenwoordigheid van vele autoriteiten en onder groote toeloop der bevolking den doop van Direktor Spiecker hebben ontvangen.

De Maleische pers. — In het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. lezen wij:

Reeds lang bestaat er in Ned.-Indië een werkelijke behoefte aan een periodiek, dat in de Nederl. taal een kort overzicht geeft van al wat er in de Inlandsche en Chineesche pers aan min of meer belangrijke artikelen en beschouwingen verschijnt.

Sinds eenigen tijd wordt in het Kol. Weekbl. onder de opschriften „Wat de Inlander zegt" en „Wat de Chinees vertelt", hetzij mèt of zònder commentaar, het meest belangrijke uit bovengenoemde pers weergegeven.

Die artikelen worden door velen met belangstelling gelezen; doch door het lange tijdsverloop, dat er ligt tusschen het verschijnen er van in de Jav. en Chin. bladen en de publicatie in het Koloniaal Weekblad, welk tijdsverloop op minstens twee maanden moet worden geschat, wordt het nut, dat die artikelen zouden kunnen stichten, belangrijk verminderd.

Het zijn o.m. bovenstaande overwegingen geweest die geleid hebben tot de uitgave van een nieuw weekblad, De Maleische pers genaamd, waarvan het eerste nummer is verschenen.

Het blad zal voorloopig worden geredigeerd door de redactie van het Maleische dagblad Medan Prijaji, terwijl een sedert jaren in Indië gevestigd Hollandsche journalist zich belast heeft met de zorg voor een behoorlijke vorm en het leveren van beschouwingen van Europeesch standpunt bezien over de uit de verschillende Inlandsche en Chineesche bladen overgenomen artikelen.

Het komt ons voor, dat de laatste toevoeging niet strikt noodig is. Het voornaamste is, dat de inhoud der vaak in niet zeer begrijpelijke taal gestelde artikelen correct en in goed Hollandsch wordt weergegeven. Voor de rest kan de Europeesche pers dan wel zorgen.

Intusschen valt de uitgave van een dergelijk persoverzicht, mits onder leiding van absoluut betrouwbare personen, toe te juichen." Zoo besluit bovengenoemd blad.

Tragi-comedie. — Het Bat. Nieuwsbl. van 10 Januari j.l. meldt: Gisteravond vergadering van de afdeeling Batavia van de vereeniging Insulinde in de Loge. Aangekondigd in de dagbladen! Bovendien de leden gewaarschuwd middels convocatiebiljetten! Aanvang negen uur. Met het oog op de groote belangstelling de groote zaal afgehuurd!

Negen uur...... nog geen kip. Kwart vóór tien appèl-generaal... aanwezig het bestuur, bestaande uit zeven personen, plus negen, zegge negen leden en schrijver dezes.

Vergadering geopend met een kort woord van den nieuw gekozen president, den heer Ostmeier, aankondigend, dat hij als president af zou treden, omdat hij èn het bestuur uit het oog hadden verloren dat hij, als in Nederland geboren, volgens de statuten geen zitting mocht hebben in het bestuur.

(Adhesie-betuigingen van de geachte vergadering, kenbaar aan eenig gegrinnik.)

De op- en aftredende voorzitter zegt nog 'n telegram ontvangen te hebben van het hoofdbestuur te Semarang, meldende, dat het er niet toe doet waar hij geboren is en wel president mag blijven, een meening, die de heer Ostmeier op deze vergadering had willen bespreken. Doch hij zag er van af, wegens de groote belangstelling......

Niemand meer wat te vragen?... Geen antwoord. Dan wordt de vergadering gesloten!

Schoolversiering.

Senior, schrijver der Bataviasche Causerien in De Deli Courant, deelt 9 Januari j.l. o.m. mee:

Op het gebied van onderwijs zal 1911 iets nieuws voor Indië geven, iets, „noch niemals dagewesen." Er heeft zich n.l. een comité gevormd, waarin ook zitting zullen hebben: de directeur van Onderwijs, de voorzitter van het college van curatoren voor de H.B.S., de voorzitter van de commissie van toezicht op de K. W. S., de inspecteur van het middelbaar onderwijs, de inspecteur van het lager onderwijs in de eerste afdeeling en de adj.-inspecteur van het Inlandsch onderwijs aldaar.

Door het comité zal te Batavia georganiseerd worden een tentoonstelling voor schoolversiering.

Met den steun van al deze autoriteiten op onderwijsgebied belooft deze tentoonstelling veel kans van slagen. Ook financieel is die kans gunstig, daar men reeds, buiten den steun van het gouvernement, over 1050 gulden kan beschikken. Het initiatief voor deze tentoonstelling gaat eigenlijk uit van leeraren bij het middelbaar onderwijs en bij voldoenden steun zal zij overgebracht worden naar Semarang en Soerabaja. Het plan bestaat verder om uit die tentoonstellingen een volledig schoolmuseum te scheppen.

Een nieuwe Europeesche wijk te Djokja.

De correspondent van het Soer. Hdbl. te Djokja deelt aan zijn blad een plan mede van den assistent-resident Wessels aldaar tot aanleggen van een nieuwe wijk, namelijk om een terrein van 1000 bij 100 Meter te bestemmen voor een zeer nette Europeesche buurt met een parkje in 't midden, met breede wegen en alles wat noodig is, met een negrie-hotel, dat eveneens steeds noodiger wordt. De sultan is er voor, maar alleen als de grond niet wordt verkocht, maar in erfpacht uitgegeven. De oude vorst wil niet tegenwerken, integendeel, hoe lang de erfpacht duurt, is hem hetzelfde, desnoods 100 jaar, maar hij wil niet, dat de nakomelingen van de apanagehouders de inkomsten zullen derven, wat wèl 't geval zou wezen als de grond werd verkocht, want geld glijdt door Javaansche vingers te spoedig weg. Dit weet de sultan. De heer Wessels stelt dus voor erfpacht van 100 jaar, wil speculatie beslist voorkomen en heeft toch al tal van aanvragen voor het bouwterrein.

De uitvoering van het plan is voorloopig afgestuit op een meeningsverschil tusschen den resident van Djokja en den assistent-resident Wessels.

Gebrek aan koelies.

In West-Java gaat het met de werving voor Deli bijzonder slecht; er zijn bijna geen koelies te krijgen, hetgeen niet te verwonderen is, als men weet,

dat het volk op de rubberondernemingen flink geld verdient. Het emigratiekantoor te Bandoeng maakt dan ook slechte zaken, hetgeen in de toekomst nog veel erger zal worden bij de uitbreiding, welke de cultures op Java voortdurend ondergaan.

Om volk te lokken, bezigt men nu te Bandoeng den volgenden truc: men laat vrouwen als ronselaars optreden.

Dat is, sinds Eva, je manier, en tal van mannetjes loopen er in, vooral als die ronselaarster een aardig snuitje heeft, en dat wil te Bandoeng nog wel eens voorkomen.

Zij maken dan den man wijs, dat zij met hem mee zullen gaan naar Deli. Later, als de man voor de ambtenaren het eerste onderzoek heeft ondergaan, verdwijnt zijn nieuwe ega. In den regel zijn dan een paar rijksdaalders voldoende, om den koelie toch tot vertrek te bewegen, zegt de N. Soer. Crt.

Het menschdom is er, sinds Adam en Eva, niet bar veel op vooruitgegaan.

Wijders houden de wervers zich op nabij gelegenheden, waar gedobbeld wordt. Zoodra zij zien, dat een der spelers verliest, gaat de ronselaar er op af.

Als men nu weet, dat voor enkele jaren in West-Java nog koelies bij hoopen te krijgen waren, is dit verschil wel zeer opvallend, merkt naar aanleiding hiervan De Locomotief op.

Onbillijk.

Z. schrijft uit Soerabaja over Inlandsch Ambachtsonderwijs aan het Bat. Nbl. en geeft als zijn oordeel te kennen, dat dit onderwijs te Soerabaja niet bloeit, omdat de jonge inlanders daar op een of andere fabriek al spoedig 20 à 25 cents per dag verdienen kunnen, zonder dat speciale vakkennis vereischt wordt.

Maakt hij zich eenige handigheid eigen, dan stijgt zijn loon, en ziet men het snaakje, na verloop van een klein jaar, in het genot van zooveel inkomsten, dat hij het heertje is: koopt das en boord, en hangt den gebraden haan uit op een tijdstip, waarop zijn kameraden van de ambachts-school nog geen cent verdienen.

Hiervan een typisch staaltje: Bij een bespreking over het doel der ambachtsschool werd aan een zestal inlandsche jongens, die pas de school hadden verlaten, gevraagd, of zij lust hadden de ambachtsschool te bezoeken.

Geen zin. Waarom niet?

De één zei: „ik ben letterzetter geworden bij de firma X.: ik verdien al geld en kan den heelen dag zitten". Nummer twee had dit voorbeeld gevolgd, en de overigen hadden wat anders in den zin.

Nu moet men in een Indische drukkerij, die guiten bezig zien: zittend op een bankje, elke minuut een letter uit het bakje nemend en dat staafje, na rijpe overweging, naast de anderen in den haak plaatsend, af en toe dit werk onderbrekend om een kameraad met een prop papier naar het hoofd te gooien, of zelf zoo'n projectiel te pareeren.

En als dat geldverdienen zoo gemakkelijk gaat, waarom dan drie lange jaren te gaan „leeren" en te werken voor niets?

Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. merkt echter op:

Wat die letterzettertjes aangaat, heeft Z. het mis. Juist de jongens van 13 tot 15 jaar, aardige, handige snaken, werken 't best en 't vlugst. Dat is onze ondervinding in de zetterij. Als zij ouder worden, verminderen ambitie en accuratesse, zooals meestal bij Inlanders.

Eene ambachtsschool kan grondiger vakkennis brengen, maar geene karakter-fouten, wortelende in het ras, uitroeien. Aldus meent laatstgenoemd blad.

NIEUW-GUINEA.

Wij vinden in La Dépêche Coloniale van 25 Januari nieuws over den Engelschen tocht onder Goodfellow in Nederl. Nieuw-Guinea, een onderneming door ons met alle sympathie begroet als aanvulling van hetgeen van verschillende zijden gedaan wordt om de geheimenissen van dit reuzeneiland eindelijk bloot te leggen. Maar wij mogen ons dan toch ook het recht voorbehouden om, waar die berichten aan waarschijnlijkheid te kort schieten, op het onaanneembare te wijzen.

Zoo lezen wij over een dicht boschlandschap: Er is een warm en ongezond klimaat te verduren, van 25 graden Fahr. onafgebroken nacht en dag, zomer en winter.

Elders: De schadelijke insecten zijn er talloos en alle kruipende dieren leven er, van la vipère au souffle mortel jusqu'au python.

De gespacieerde zinnen, en dergelijke meer, doen overdrijving vreezen en daardoor ook twijfel overblijven bij het merkwaardigste gedeelte van het bericht, dat weer gewaagt van het ontmoeten van een dwergstam, al is de lengte nu ook eenige duimen hooger gesteld dan in vorige berichten. Zoo zal b.v. de ruil van vrouwen tegen stukken ijzer wel op een verkeerde onderstelling of mededeeling berusten.

Van die Pygmees wordt het volgende gezegd: Meer binnenlands, aan den voet der bergen, hebben de reizigers een nog primitiever stam ontdekt. Het zijn Pygmees van 4 voet 6 duim tot 4 v. 8 duim; wild, verlegen en trouweloos. Zij zwerven op de met dicht bosch bedekte heuvels en bergen, leven van de wortels der boomen en vruchten van de bosschen, jagen op wilde zwijnen en casuarissen, visschen in de bergstroomen. Zij wonen in hutten van takken en bladeren, doch hebben geen vaste woonplaatsen.

Het eenige metalen voorwerp, dat zij bezitten, is een klein stuk ijzer in den vorm van een wig, in een houten heft, dat zij als een bijl gebruiken, en waarmede zij, met ongelooflijke volharding en vaardigheid, de boomen bewerken, die van 12—15 voet

FEUILLETON.

Het einde van Hi-ho's strijd.

Naar E. HEIJCK in de *Rundschau*.

II.

Terwijl Hi-ho en Li-tsie op zekeren dag weder over hun eeuwigdurende liefde spraken, dacht hij, tot zijn beschaming, eensklaps aan het andere meisje, dat hij begeerd had. De heldere zon, zeide hij tot zichzelf, schijnt door het water tot op den bodem. Dadelijk vertelde hij aan Li-tsie zijn vroeger avontuur. „Wie mij niet innig liefheeft", voegde hij er aan toe, „zal mij wellicht veroordeelen; maar wie zien kan, begrijpt, dat ik destijds een dwaling beging." Hij vertelde toen, hoe alles geloopen was en eindigde met te zeggen:

„O Li-tsie, door jou ben ik nu gelukkig, doch dit alles moest voorafgaan. Voor jou alleen wil ik nu leven." En terwijl hij dit herhaalde, noemde hij haar zijn kleine Maa-mie.

Li-Tsie had nauwelijks gehoord, wat hij van het andere meisje had gezegd. Zij hield de hand van haren geliefde vast, waarover behoefde zij zich dus angstig te maken?

De jaloerschheid des harten ontwaakt niet, wanneer wij den geliefde aan ons weten te binden. Zij komt, wanneer wij al te gerust zijn geweest. Hoe weinig logisch is zij en hoe dikwijls doet zij een misgreep.

Li-tsie kreeg een menigte geschenken op haar trouwdag. Hi-ho voerde haar zijn huis binnen, toen de vruchtboomen bloeiden. Zij doorleefden heerlijke maanden in hun eigen woning. Zij waren altijd bij elkander; Hi-ho besprak met haar alles, wat hem in de gedachte kwam, en telkens verheugde hij zich over haar helder verstand.

Dikwijls zeiden zij tot elkander: „Indien ik je nooit gezien had, zou ik misschien zonder je hebben kunnen leven, maar nu onmogelijk meer."

's Morgens stond Hi-ho altijd vroeg op en zette dadelijk de balcondeuren wijd open, opdat de zon in hun kamer zou schijnen, want zon en geluk behooren immers bij elkander.

Op zekeren dag kwam er een renbode van een vorst uit het gebergte. Die vorst liet beleefd vragen, of Hi-ho zijne gemalin wilde schilderen. Hi-ho vroeg eerbiedig, op welke wijze dit geschieden moest. De bode antwoordde: op geslepen marmer, in rustende houding. De vorstin droeg oorringen van smaragd, die hij nauwkeurig beschreef, haar kleed had de kleur van forellen met borduursel van groen en rood; haar onderkleed was licht-blauw. Deze kleuren moest Hi-ho medebrengen. De vorst bood hem voor dit schilderstuk een groote som gelds. Hij berekende, dat het werk negen dagen zou duren.

Hi-ho was de wereld te rijk; hij ging naar zijn werkvertrek om zijn schilderkist te halen. Daarna begaf hij zich naar Li-tsie, doch toen hij bemerkte, hoe verschrikt zij hem aanstaarde, ofschoon zij zeide dat zij in alles berustte, liefkoosde hij haar, en zond hij lachend den renbode terug.

Van dat oogenblik af lachte Li-tsie echter niet meer, zoodat Hi-ho draalde met zijn afreis. Toen de renbode van den vorst ten tweede male kwam om hem te ontbieden, besloot Hi-ho, toen hij zag hoe bedroefd Li-tsie keek, niet te gaan.

Op zekeren dag, toen zij bijzonder stil was, knik-

omtrek hebben. Die ijzer-stukken krijgen zij van de kustbewoners, en elk ervan kost hun vermoedelijk minstens een vrouw.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De uit Suriname ontvangen nieuwsbladen bevatten weinig anders dan het rapport van de h.h. Cremer, Van Vollenhoven, Van Romburgh en Went over de bacoven-cultuur. Het verslag van de zitting der Tweede Kamer, waarin beslist werd over de niet-voortzetting der cultuur, was bij het vertrek der mail, nog niet ontvangen.

De Suriname van 10 Januari j.l. geeft eene beschrijving van „de Coronie-Communicatie", waaraan het volgende wordt ontleend:

„De transportdienst op Coronie is reeds sinds geruimen tijd een bron van jeremiades.

De oorzaak hiervan is het feit der toeneming van de modderbank voor dit district, waardoor de schepen, die de verbinding van dit voormalige Surinaamsch land van melk en honing met Paramaribo en Nickerie onderhouden, niet tot onder de kust kunnen komen, maar op een afstand in zee moeten blijven, zoodat passagiers en goederen per zeil- of roeivaartuig over een voortdurend onstuimige zee van land naar het schip moeten vervoerd worden.

Wij zijn persoonlijk getuige geweest van de misère van de Coronie-reis.

Op een uitstapje naar Nickerie, den 30en December om half vier 's namiddags van de stad vertrokken, lagen wij om half drie in den ochtend voor Coronie.

Een zware stortbui viel, terwijl de zee woedend spookte. De vrachtbooten waren reeds buiten.

Die, welke de Koningin Wilhelmina bereikten, brachten het bericht, dat één gezonken was. Gelukkig was dit niet gebeurd in zee, maar in het zoutwaterkanaal, zoodat geen menschenlevens te betreuren waren. Alleen gingen zoo goed als alle goederen verloren.

Later dreven twee der booten af en bleven vastzitten op de modderbank.

Omstreeks zeven uur stapten de passagiers voor Coronie in de transportbooten om den gevaarvollen tocht naar Coronie te maken. Aangezien door de voormelde ongelukken het niet mogelijk was nog dien dag al de vracht te lossen, lichtte de stoomboot om tien minuten voor tien uur voorm. het anker, en vertrok naar Nickerie. Dit district werd weder verlaten den 3en Januari nam. vier uur."

Van de terugreis — van Coronie naar Paramaribo — wordt de volgende beschrijving gegeven:

„Omstreeks middernacht kwam de Koningin Wilhelmina voor Coronie aan. Door het ongeluk van de vorige maal, hadden de booten niet gedurfd in den nacht uit te komen.

Pas in den ochtend kwamen zij aan. Het eerst de zeilbarkas met passagiers. Dit vaartuig bereikte den stoomer pas na bange worsteling met de baren. Wie de drijfnatte uitgeputte passagiers zag, begreep dadelijk wat zij hadden moeten doorstaan. Verscheiden trokken zich in hunne hutten terug, om er niet weer uit te komen tot het eind van de reis.

Bij wijze van intermezzo moeten wij de aandacht vestigen op de manier, waarop de passagiers van de zeilbarkas en de transportbooten worden overgenomen. Gewoon als vee! Van de hoogsten tot de laagsten worden zij geworpen uit de barkas en over de verschansing van het schip getrokken, zoodat de ledenmaten bezeerd en geschramd worden. O.m. had de echtgenoote van den Ds. Commissaris van deze ruwe ontschepingswijze te lijden.

Angstwekkender nog dan de worsteling der barkas, was de aanblik van den strijd der vrachtbooten.

Waarvoor men die roeiers op de vrachtbooten meer bewonderen moest, voor hun moed, hunne volharding of de kracht hunner spieren, wij zouden het niet kunnen zeggen. Deze menschen wekken de herinnering op aan de Bretonsche visschers, waarvan Pierre Loti ons zoo vaak het aangrijpend heldenleven heeft geschilderd.

Bij elken riemslag als het ware, worden booten en bemanningen aan het oog van de toeschouwers onttrokken door het zeeschuim en dezen voelen zich het hart reeds toegeknepen in de meening dat zij, door de golven verzwolgen zijn. Maar gelukkig! het volgende oogenblik verschijnt het vaartuig weer boven de baren, om dadelijk weer daarachter te verdwijnen.

Men mag zich wel verbazen dat het aantal ongelukken, waarbij menschenlevens en goederen verloren gaan, niet grooter is.

Maar, terwijl de reizigers van en naar Coronie, alsmede de roeiers van vrachtbooten zulke bange oogenblikken doorstaan, hebben de doortrekkende passagiers op den mailstoomer het ook lang niet aangenaam. Wat het zeggen wil voor Coronie te liggen, wij hebben het zelf aan den lijve gevoeld, toen op de woelige zee het schip schommelde als zou het omslaan en de wind over het dek gierde."

De schrijver vraagt zich dan af wat er gedaan kan worden om de verbinding met het district Coronie te verbeteren. Een oude vraag, waarop tot dusver tevergeefs een antwoord gezocht is en dat ook niet gevonden zal worden zoolang de natuur niet te hulp komt. De steeds aangroeiende modderbank langs de kust van Coronie toch is de oorzaak van al de moeilijkheden.

„Wij wenschen — aldus de schrijver — hier een oplossing voor te stellen, die naar ons voorkomt, goede uitkomsten belooft. Wij willen dan tevens op den voorgrond stellen, dat de eer daarvan niet ons toekomt, maar een ter zake de Coronie-vaart hoogst bevoegd deskundige, een man, die „er alles van weet".

Het denkbeeld, dat zoo eenvoudig als het ei van Columbus is, komt hierop neer. Van Totness worde over den dam langs het zoutwaterkanaal een een-

---

de hij haar telkens lief toe, maar zij zag altijd even peinzend voor zich uit en zei ten slotte:

„O, geliefde, ik geloof toch zeker, dat je aan een ander denkt, aan het meisje, dat je vroeger het biezenmandje gegeven heeft."

„Hartje, hoe kom je daaraan? Dat is onzin" antwoordde hij dadelijk. Doch toen zij opnieuw schreide, werd hij boos en zeide:

„Als je nooit meer verdriet hebt dan daarover, ben je gelukkig te noemen. Ik heb slechts éèns sedert ik je ken aan dat meisje gedacht, toen heb ik het je bekend. Heb ik je ook niet gezegd, dat ik de plant der vergetelheid daarom in huis heb gezet?"

Li-tsie sprak daarna nooit meer over dat meisje. Later braken er echter weder dagen aan, dat zij stil in zich zelve gekeerd zat te schreien.

Hi-ho stond 's morgens dikwijls vroeg op en ging de kleine vogels aan het meer schilderen, de spierwitte ooievaars, die door de lucht vlogen of in de weiden stonden. Li-tsie wist wel, dat haar echtgenoot niet altijd bij haar kon blijven. Als hij vrolijk van zijn arbeid bij haar terugkwam, vlijde zij zich liefkoozend tegen hem aan, doch zeide toch wel eens op eenigszins spijtigen toon:

„Ik zie wel, hoe prettig je geschilderd hebt! Je hebt mij zeker daarbij vergeten. Wat verlangt een man toch weinig naar zijn vrouw, die hem steeds trouw blijft."

Hi-ho antwoordde dan:

„Ik heb je niet vergeten, het was mij integendeel of je mij hielpt. Je weet toch, dat ik geld verdienen moet."

„Dat hindert mij genoeg, mijn geliefde, want ik besef daardoor maar al te zeer, welk een kostbaar, nutteloos bezit ik voor je ben."

Van toen af schilderde Hi-ho thuis portretten van Li-tsie. Zij werden al mooier en mooier. Eens schilderde hij haar met het theeblad voor zich, een ander maal in de groene japon, die hij haar gegeven had, met een waaier in de hand. Hij deed dit veelal uit zijn geheugen, zoo goed zag hij het geliefde wezen altijd voor zich. Wanneer Li-tsie deze portretten bekeek, werd zij nog treuriger en eens voegde zij hem toe:

„Oogenschijnlijk heeft de vrouw op dit schilderstuk veel overeenkomst met mij, maar in werkelijkheid bespeur ik op dit gelaat wat mij ontbreekt."

De arme Hi-ho trachtte haar dit uit het hoofd te praten, maar zij hield steeds vol, dat zij van het begin af al gevreesd had, dat hij eene vrouw met zulk een neus als de hare niet duurzaam zou kunnen beminnen.

Hij sloot toen zijn schilderkist in de kast weg. „Ik kan Li-tsie niet zien schreien", zei hij bij zichzelf. Waarom zou ik terwille van haar niet alles opgeven?

Hij gevoelde zich prettig te moede in zijn ledigheid, evenals iemand, die in de schaduw van een grooten boom zit te rusten. Als Li-tsie een oogenblik niet bij hem was, verlangde hij naar haar. Hij maakte dan verzen op haar, zonder ze neer te schrijven. Als hij ze voordroeg, riep zij in verrukking uit:

„Je bemint dus niemand dan mij" en barstte daarbij in tranen uit. Hij greep dan haar hand, maar zij rukte zich los en liep de kamer uit.

Hi-ho begon in te zien, dat zij jaloersch op zichzelve werd.

(Wordt vervolgd).

voudig spoorwegtje gelegd, een paardentram, in casu door ezels te trekken. Aan het einde van den dam worde een ijzeren motorpont gestationneerd met voldoende capaciteit om passagiers en goederen in eens te vervoeren. Voor de monding van het zoutwaterkanaal, dat dus dan alleen als looskanaal zal dienen, worde een koker gebracht, wat ook 't voordeel zal hebben de monding voor toesluiting te behoeden; het geregelde onderhoud van het kanaal kan dan vervallen.

Aan het damhoofd worden een magazijntje en een wachthuisje gebouwd."

De veiligheid van personen en goederen zou hierdoor zeker verbeterd worden, maar de reis van het damhoofd per motorpont naar het mailvaartuig zal, bij woelige zee, misère blijven. Immers, zegt de schrijver zelf, dat de Koningin Wilhelmina op de woelige zee schommelde, als zou het omslaan. Dat de motorpont dit in nog erger mate zou doen, behoeft geen betoog. Kon het aangegeven middel samengaan met een zelfstandigen dienst van het mailvaartuig tusschen Paramaribo en Coronie, waarbij men bij het van- en aan boord gaan rekening kon houden met de gesteldheid van de zee voor Coronie, dan zou er inderdaad veel gewonnen zijn. Blijft de Coronie-dienst gekoppeld aan dien van Nickerie dan zal de toestand ellendig blijven.

* *
*

De Surinaamsche Almanak voor 1911 is verschenen. Deze zeer nuttige uitgave, waarvan de uitvoering den heer B. Heyde, te Paramaribo, alle eer aandoet, wordt van jaar tot jaar beter.

Telde die van het vorige jaar 211 bladzijden, de nieuwe almanak is gegroeid tot een boekdeel van bijna 300 pagina's. Het bevat een kaartje van Suriname op een schaal van 1/2.000.000. Voorts eenige kiekjes. Een aanwinst is, 'n voor 't eerst opgenomen adreslijst van Paramaribo, waarin de namen voorkomen naar alphabetische volgorde der beroepen.

* *
*

De Surinamer brengt het bericht, dat, bij genoegzamen steun, een Hollandsch opera-gezelschap in April of Mei te Paramaribo zou komen. De Hollandsche tooneelisten, die eenige jaren geleden te Paramaribo en op Curaçao voorstellingen gaven, hadden groot succes. Te oordeelen naar de volle zalen, die Fransche- en Engelsche operagezelschappen, welke nu en dan de koloniën bezoeken, steeds trekken, is het zeker, dat een Hollandsch gezelschap er groot succes zal hebben.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Onveiligheid op Java. — In de **Pemberita Betawi** van 3 November 1910 no. 329, kan men lezen, hoe op Java, in de afdeeling Lamongan, de bevolking in groote onrust verkeert, sedert de dáár aanwezige dievenbenden een andere tactiek volgen en nu kinderen in plaats van goederen trachten te rooven.

Niet onwaarschijnlijk is het, dat die gewijzigde tactiek een gevolg is van het feit, dat de dieven, nu er een strengere politie uitgeoefend wordt, de gestolen goederen niet zoo gemakkelijk van de hand kunnen zetten. Wanneer het aan zulk een dievenbende gelukt een kind machtig te worden, wordt dit op eene moeielijk te naderen plaats verborgen gehouden en aan de ouders kennis gegeven, dat, voor de inlossing van dat kind, een zekere som gelds moet worden betaald, terwijl, zoo aan dien eisch niet wordt voldaan, hun spruit naar elders zal worden gevoerd en verkocht.

Bovengenoemd blad bericht ook, dat de politie op de hoogte is van dezen stand van zaken en dat er nu getracht wordt door het opleggen van zware straffen aan gevatte misdadigers, het kwaad den kop in te drukken.

Hollandsch-Javaansche scholen In de Zaterdagsche Praatjes van de **Bintang Soerabaija,** voorkomende in het nummer van 5 November 1910 no. 252, zegt de schrijver, dat de voorgenomen oprichting van 17 Hollandsch-Javaansche scholen op de verschillende hoofdplaatsen van Java bij lange na niet zal voldoen aan de bestaande behoeften.

Bij handhaving van dit aantal, zouden deze scholen hoofdzakelijk ten goede komen aan de kinderen van de betere standen, terwijl toch ook duizenden mindere Javanen snakken naar de kennis van de Nederlandsche taal, en daarvan verstoken zullen blijven, daar zij zich dan tevreden hebben te stellen met de inlandsche scholen IIe klas.

Ter hoofdplaats Soerabaja zijn vele zonen van hoofden in dienst getreden als particulier opzichter, als schrijver op een handelskantoor enz., omdat de Staatsdienst hen geen plaats bood. Vooral deze lieden zouden hunne kinderen zoo gaarne op de Hollandsch-Javaansche school geplaatst zien.

Daar hun aantal groot is, vreest schrijver, dat één Hollandsch-Javaansche school geen voldoende ruimte zal aanbieden om aan alle aanvragen tot toelating te kunnen voldoen. Dáár ter plaatse zouden dus minstens twee zulke scholen moeten komen.

Schrijver wijst zijne lezers echter op de noodzakelijkheid, om ook met het oog op het zeer beperkte aantal onderwijskrachten, geduld ten deze uit te oefenen. Het onderwijzend personeel van zulk een school toch kan niet op dezelfde wijze worden aangevuld, als op de Europeesche scholen plaats heeft. Voorloopig zij men dus tevreden met het begin van uitvoering der wenschen.

De toekomstige Inlandsche ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur. — Met betrekking tot dit onderwerp zegt dezelfde schrijver in hetzelfde blad, dat het voornemen der Regeering, om aan het inlandsch element een grooter aandeel in de aanstaande bestuursorganisatie te geven en de Nederlandsche controleurs als inspecteurs te laten optreden, wel heel mooi is gedacht, maar, dat voor de practische uitvoering van dien maatregel men de noodige Inlanders toch zal moeten bekwamen voor deze nieuwe taak.

Ook zal het z.i. de vraag zijn, of het Javaansche karakter zich in korten tijd zóódanig zal kunnen wijzigen, dat de Inlandsche controleur in staat is naar behooren zijne hooge plichten te vervullen, o.m. zal kunnen beseffen, dat hij tot zijne functiën geroepen is geworden in het belang van het volk, en dat dit er niet is voor hem.

Het geven van nog meer macht aan de prijaji's dan zij thans reeds bezitten, zou, z.i., wel eens kunnen leiden tot het opzetten van een ontzettend hooge borst, van dien aard, dat de kleine man zulk een bestuursambtenaar in dien hoogheidswaanzin zou laten, en zooals dan gewoonlijk het geval is, zijn eigen gang gaat.

Van toenadering van het volk tot het Bestuur, hetgeen wordt beoogd, zou dan natuurlijk geen sprake zijn.

Reeds tegenwoordig is nederigheid bij de Inlandsche hoofden een zeldzaam voorkomend verschijnsel.

De opgedane kennis doet slechts weinigen hunner begrijpen, dat zij eigenlijk nog niets weten.

Gevoelens van nederigheid en toewijding moeten worden opgewekt in de ouderlijke woning en vooral door de moeder worden ingeprent en aangekweekt, merkt schrijver op.

Doch, hoe is het daarmee in de werkelijkheid gesteld? vraagt hij. Hoe dikwijls toch hoort men de vrouwen van hoofden zeggen, dat het naar school gaan harer dochters geheel onnoodig is.

Faalde de oprichting van de gouv. meisjesschool op het eiland Madura juist niet tengevolge van de toongevende Inlandsche vrouwen?

Hoe kunnen de kinderen in nederigheid en andere deugden worden opgevoed, wanneer de moeders zelf die eigenschappen niet bezitten?

Gelukkig zijn er ook voorbeelden te noemen, o.a. te Serang van Inlandsche ambtenaren, die anders denken en werkelijk hart hebben voor den kleinen man.

Om op den duur goede Inlandsche besturende ambtenaren te kweeken, bij wien ook van onderlingen naijver geen sprake meer zij, voede de regeering in de eerste plaats de gegoede Inlandsche meisjes op tot geestelijk en zedelijk rijk ontwikkelde vrouwen en moeders. Eerst daarna verwachte men goed opgevoede zonen, mannen, die hun taak begrijpen.

Dan eerst zal voor den Inl. het oogenblik gekomen zijn om voor de bestuurstaak in aanmerking te worden gebracht, tot steun te kunnen dienen van het Nederlandsch Gezag. Aldus besluit schrijver.

De Toekomst van den Inlander in Handel en Scheepvaart. Over dit onderwerp schrijft de heer Oeripan te Patjitan in het Orgaan van de Jong-Javaansche Vereeniging „Boedi Oetomo" o.m.:

Het volksbedrijf bij uitnemendheid is voor de Javanen nog altijd de landbouw. Is de verbetering hiervan door landbouwonderwijs, irrigatie en door werken en instellingen, die met landbouw samenhangen, voor de verhooging van het welvaartspeil het eerste vereischte, het tweede, dat in aanmerking komt, is de wederopbloei van den handel. Ik zeg „wederopbloei", want wel is waar zit er in den Javaan van nu niet de handelsgeest van Chinees of Arabier, maar toch is de toestand van den Javaanschen handel niet altijd geweest zooals die tegenwoordig is. Tot op de komst der Europeanen in het begin van de 16e eeuw waren de Javanen de vrachtvaarders in den Indischen Archipel. De Javaansche kooplieden vormden de tusschenpersonen in het handelsverkeer met andere Aziaten als Voor-Indiërs, Arabieren, Perzen en Chineezen, die vanuit Java, de stapelplaats voor den wereldhandel in specerijen, de producten haalden en brachten naar Noord en West. Javaansche schepen voeren af en aan naar de omliggende eilanden en onderhielden een leven-

dige handelsrelatie in rijst met Zuid-Celebes, in benzoë, kamfer, en goud met Palembang, en in diamanten met West-Borneo. Toen gingen Portugeezen, Spanjaarden en Hollanders de zeeën doorkruisen en door hun verder binnendringen in den archipel werd den handelsbetrekkingen der Javanen afbreuk gedaan. In deze van oudsher ervaren zee-, koop- en krijgslieden vonden de Javanen geduchte mededingers. Met geweld werden zij uit het handelsverkeer uitgeschakeld en de handelsproducten, zooals specerijen, welke in Europa met goud werden betaald, werden rechtstreeks uit de Molukken, tot dusverre slechts voor Javanen toegankelijk, door Europeanen gehaald. In een concurrentie, die gedeeltelijk met wapenen werd gevoerd, moesten de Javanen het afleggen. Wanneer tegen de helft van de achttiende eeuw de Javaansche zelfstandigheid van de Noordkust werd teruggedrongen, en tot de binnenlanden en voor de scheepvaart geheel ongunstige zuidkust wordt ingeperkt, dan is het met de groote vaart der Javanen voor goed gedaan en volgt van zelf wel het verval van den handel tot op de huidige hoogte.

Welke zijn nu de middelen, waarmee men de krachten moet versterken, teneinde den terugkeer van het normale leven geleidelijk en bestendig te doen plaats grijpen? Eén er van is straks reeds gezegd n.l. het onderwijs. Dit is echter niet het voornaamste. Men kenne daaraan niet de eigenschap toe van het eenige en onfeilbare geneesmiddel van alle maatschappelijke kwalen. De Europeesche landen zelf geven ons een bewijs, dat onderwijs wel een van de noodzakelijkste middelen, maar niet hèt middel bij uitnemendheid is om te komen tot meerdere welvaart en hooger menschelijk bestaan. Daar is het gemeen goed van alle maatschappelijke lagen en niemand zal ontkennen, dat dit gelukkig is; wetenschap en kennis openen voor een ieder zonder onderscheid van rang en stand tot alle mogelijke emplooien de deur, en toch blijft armoede bestaan, ja, toenemen in haar veelzijdigheid van vormen. Bezocht zij vroeger nagenoeg alleen de onwetende menschengroepen, nu worden niet zelden velen onder de hoogst wetenschappelijk ontwikkelden door haar nijpenden druk bezwaard. Door wetenschap alleen maakt men de maatschappij niet welvarend. En is het niet juist welvaart, materieële welvaart, wat de Javanen zoo noodig hebben? Men is het op dit punt vrijwel met elkaar eens: de economische opheffing van het gansche volk is de taak voor deze tijden.

„Waarom toch", zoo zal men ongeduldig vragen, „waarom moeten wij in den stoffelijken vooruitgang onze krachten zoeken te versterken, terwijl wij volmondig zeggen, dat wij juist aan het stoffelijke zooveel te minder waarde hechten? Onze armoede is rijkdom vergeleken met de ellende, die in de achterhoeken van de groote steden in Europa wordt geleden. Wij hebben minder behoefte te bevredigen dan de bewoners van die streken, welke door de natuur in zeker opzicht misdeeld zijn. Hebben wij niet veel meer aan die dingen, welke onze geestelijke en artistieke behoeften voldoen?" Het antwoord op deze vraag werd reeds door onze voorouders gegeven: „Arto, arti, tan kêno pisah; ingaran loroning ngatoenggal".

Dus wetenschap en stoffelijk vermogen onafscheidelijk aan elkaar verbonden! En indien de Javanen zijn soberheid en matigheid in stoffelijke behoeften immer blijft betrachten, in hoeveel grooter mate zou niet de geest voedsel kunnen vragen en vinden? Meer waarde hechten aan den geest dan aan de stof, is voor den enkeling prijzenswaardig. Maar voor een volk, wil het vooruitkomen, zal zoodanig inzicht niet veel baten. De opkomst van een volk toch onderstelt een mindere of meerdere harmonie in de verhouding der geestelijke en stoffelijke factoren. De bloei van wetenschap zal noodwendig tot voorwaarde moeten hebben stoffelijk bezit, en het omgekeerde, ofschoon in mindere mate, geldt eveneens. Willen de Javanen éénmaal die werkdadige rol vervullen in het wereldverkeer, waarop zij tegen dien tijd een zielental van ongeveer zestig millioen uitmaken en dus volkenrechterlijk, een zekere aanspraak zouden kunnen laten gelden, dan is geen twijfel mogelijk en moet de vooruitgang ook op stoffelijk gebied in grooter mate plaats grijpen.

Zoo zien wij in Indië dagelijks den Hollander als een voorbeeld, tot welk een hoogte van heerlijkheid ons handel en Scheepvaart kunnen brengen. Of is zijn energie, is de rol van het kleine Nederland in het werk van het geheele menschdom, zijn kunde en vermogen om land en volk te doen vooruitkomen, zijn die niet voor ons zoovele begeerlijke dingen? Reizen en trekken, handelen en varen, voor overtollige krachten buiten Java arbeidsterreinen zoeken en tegelijk de gemeenschap met het oude vaderland tot stand brengen, daarin ligt ook onze toekomst. En wanneer wij zoo gaarne vooruit willen komen, iets willen beteekenen en daarbij den Nederlander, het ligt voor de hand, tot voorbeeld nemen, dan moeten wij hem niet navolgen in de onbeduidende dingen als in kleeding, gewoonten en hebbelijkheden, maar in de eerste plaats in zijn handelsgewoonten en zijn koenheid, welke in varen zoo aan den dag komt. Wanneer wij niet te lang aarzelen met handel en scheepvaart te beoefenen, wanneer wij streven naar een dergelijke stelling, gelijk onze voorouders in vroeger eeuwen in het verkeer in den Archipel innamen, dan zullen inderdaad de levensuitingen van „Jong-Java" geen ijdele teekens, maar de voorbode zijn van een naderend tijdperk, waarin Java zijn licht over heel Indië uitstraalt.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Chineesche Financiën. — De Chin. Staatsbegrooting wijst, sedert de invoering van tal van nieuwe en kostbare bestuursmaatregelen, een jaarlijksch toenemend tekort aan van meer dan 53 millioen tail zilver. De inkomsten, voortkomende uit de tolrechten, zijn wegens aangegane vroegere geldelijke verbintenissen, ook met Westersche mogendheden, voor een groot deel reeds verbonden, en de belastingen in de provinciën brengen, wel is waar meer op dan vroeger, maar kunnen toch niet dienen tot stijging van 's rijks schatkist, omdat zij hoogst noodig zijn voor de behartiging van de provinciale belangen.

In het belang der voorbereidende maatregelen tot invoering van een grondwet zijn aanzienlijke uitgaven gedaan, welke nog niet op de begrooting zijn gebracht en is het werkelijk tekort dus nog grooter dan werd geraamd.

Onder die omstandigheden zal de Chineesche minister van financiën, die steeds peinst over de middelen om het tekort te dekken, wel moeten overgaan tot het sluiten van nieuwe leeningen bij vreemden, tenzij men de beschikking zou kunnen krijgen over een deel der fortuinen van de Keizerlijke Chineesche familie, waarvan in het K o l. W e e k b l a d van 15 December j.l. werd gerept.

Gedeeltelijk is men trouwens reeds tot het sluiten van geldleeningen overgegaan.

Zoo schijnt het Chineesche legerbestuur, bij overeenkomst, reeds gelden te hebben opgenomen bij de Handelsfirma T w i e K i e J o n g H a n g tot één bedrag van 1.200.000 tail zilver, onder voorwaarde, dat deze schuld binnen zes jaren zou worden terugbetaalt. De rente bedraagt het eerste jaar vijf lie, en de volgende vijf jaren tien lie per jaar.

Zooals bekend is, heeft Prins T j a i j S o e n een beleefdheidsbezoek gebracht aan de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. Volgens de meening van de buitenwereld, had deze officieële ontmoeting met den Amerikaanschen President alleen plaats teneinde op billijke voorwaarden gelden te verkrijgen, in het belang der Keizerlijke Chineesche marine.

Het schijnt, dat President Taft wel te vinden is voor het streven van Prins T j a i j S o e n en gene zijne medewerking wil verleenen om deze aangelegenheid haar beslag te doen krijgen. Aldus luiden de berichten voorkomende in de **Pemberita Betawi** van 3 November 1910, no. 329.

De Chineezen en de afdeelingsbanken in Ned.-Indië. Tal van afdeelingsbanken zijn thans op het eiland Java opgericht, die den kleinen Inlandschen landbouwer en handswerkman in staat stellen op billijke voorwaarden geld op te nemen en later geleidelijk terug te betalen.

Nu is die rente wel niet bijzonder gering, maar toch kan van een billijken rentevoet gesproken worden. Het bedrijfskapitaal der banken bestaat ten deele uit spaarpenningen van den Inlander, verder uit gelden, verkregen uit den rijstverkoop der dorpsvoorraadschuren, zoo ook uit contanten, bij wijze van hulp verstrekt. Maar mogen de Chineezen in Ned.-Indië ook van die nuttige instellingen gebruik maken en gelden opnemen bij zulk een afdeelingsbank? vraagt de heer S o e i B i a n g D j i t in de **Ho Po** van 16 November 1910, no. 394.

Volgens de bestaande voorschriften en instructies kan op deze vraag geen beslist antwoord worden gegeven. Alleen weet men, dat in de praktijk de Chineezen uitgezonderd worden van geldverstrekking ten deze en dat zij in elk geval afhankelijk zijn van de inzichten van het bestuur der Afdeelingsbank.

Het aantal onvermogende Chineezen neemt in Ned.-Indië — dit is van algemeene bekendheid — steeds toe. Zij zijn verplicht hun levensonderhoud te zoeken op de wijze, zooals de Inlanders zulks doen en worden dos-à-dos verhuurders, kleine landbouwers, kleine handelaren of handwerksman, enz.

De voldoening hunner belastingpenningen kost hun in den regel de grootste moeite, niet omdat zij niet willen, maar omdat zij niet kunnen betalen. Niettegenstaande dit algemeen bekende feit, hoort men bijna nooit van Chineesche moordenaars, roovers en dieven, hetgeen wijst op het feit, dat de Chineezen

over het algemeen huiverig zijn groote misdaden te plegen. Tegenover deze goede trouw van onze Indo Chineesche onderdanen, zou men zoo zeggen, dat ook eenige bescherming en bijstand behoort van de zijde van het bestuur, waardoor het werkelijk moeilijk levensbestaan van den Chinees, voor zooveel mogelijk althans, kan worden verlicht, meent schr.

Het zou in waarheid dan ook volstrekt geen onbillijkheid zijn, wanneer de Afdeelingsbank openstond voor den Indo-Chinees, wanneer hij daarbij aanklopte om credietversterking in het belang zijner kleine bedrijven.

Aanbeveling zou het verdienen, om aan gefortuneerde Chineezen de gelegenheid te bieden het bedrijfskapitaal der bank aan te vullen met hun geld, opdat dit zou kunnen worden uitgezet in het belang van de ontwikkeling van den Chinees in N.-Indië.

Door het stellen van behoorlijke borgen en het in het leven roepen van eene Chineesche Commissie van advies, bestaande uit een Chineesch-officier en twee ter goeder naam en faam bekend staande Chineezen, zouden toch zeker wel voldoende waarborgen worden verkregen tegen mogelijke onvertrouwbaarheid of gebrekkige nakoming der geldverplichtingen van den geldopnemer.

Ieder geval zou bovendien nog afzonderlijk kunnen worden beoordeeld.

De schrijver van het artikel beveelt deze gedachten aan in de welwillende overdenking van een ieder, die op een of andere wijze in betrekking staat tot de afdeelingsbanken en die iets gevoelt voor het moeielijk sociaal bestaan van den Indischen kleinen Chinees.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCHE KOLONIALE POLITIEK.

Bij zijn installatie als lord-rector van de hoogeschool te Glasgow, koos Lord Curzon als onderwerp zijner rede „Oost en West", waarbij hij deze twee woorden niet opvatte als in den naam onzer vereeniging, maar als tegenstelling van de landen der gele, bruine, zwarte rassen en die van het blanke ras.

Op de breed ontvouwen beschouwingen kunnen wij hier slechts even een blik door een kier geven. Kan, vroeg de spr. zich af, een westersche mogendheid, op een afstand van 60000 mijlen, een blijvende overmacht behouden, terwijl de overheerschers slechts als trekvogels in het verre land neerstrijken, waar zij, met inbegrip van het bezettingsleger, verre in de minderheid blijven tegenover de bevolking, en dit nog in het bijzonder, wanneer daar aan het volk vrijheid van drukpers en vertegenwoordiging in de regeering is geschonken, en wanneer het gevoel van ontwaakte eigenwaarde van het Oosten zich zeer duidelijk gaat uiten? Wie geneigd mocht zijn, deze vraag ontkennend te beantwoorden, heeft het volgende te bedenken. Klassen van grooten invloed en veel macht in Indië zijn nauw verbonden aan de Britsche belangen, en zijn daarvan afhankelijk. Ook de eigenlijke bewoners erkennen de goede reden, die uit een oogpunt van bestuur en van staathuishoudkunde bestaan voor het behoud der Br. suprematie. Met geen woord is het voornemen uitgesproken om onzerzijds die suprematie prijs te geven, waarin een plicht opgesloten ligt jegens Indië en jegens de wereld, en zoo lang als het loslaten van die taak te beschouwen zal zijn als het in het leven roepen van inwendige anarchie en van een algemeen bloedbad, zal geen vriend van Indië of ook van de beschaving voor een loop der zaken in die richting willen pleiten. De ware wijsheid in deze is, bij het volgen van een vrijzinnige politiek, geen valsche verwachtingen op te wekken. Zelfbestuur, onder of in het Britsche keizerrijk, zooals het motto van de vooruitstrevende partij luidt, is geen thans te verwezenlijken ideaal.

Het is dus aan te nemen, dat, in weerwil van eenige heftige opwellingen, geen reden bestaat om te gelooven, dat Oost en West in de naaste toekomst veel meer onafhankelijk van elkander zullen zijn dan zij het in het verleden zijn geweest.

Toch ziet Lord Curzon een groote, geleidelijke evolutie. Voor de taak om de belangen van Oost en West in overeenstemming te doen opgroeien en om de leiding te nemen van 't ingewikkelde proces, dat voor 't Oosten wordt voorzien, acht hij Engeland, door geschiedenis, karakter en staatkundige verhouding, aangewezen, het moet — daarom zijn gewapende overmacht in Azië waar noodig te land, en **overal** ter zee blijven behouden.

Aan de cijfers van een verschenen „blauwboek" ontleenen de Engelsche bladen gegevens, die hen vrij algemeen laten constateeren, dat d e h a n d e l v a n B r i t s c h - I n d i ë in alle opzichten in het afgeloopen jaar gunstige uitkomsten heeft opgeleverd vergeleken met dien in het voorafgaande jaar. De commercieele malaise heeft lang aangehouden, maar is thans overwonnen.

Voor de toekomst wordt dadelijk een uitbreiding van den handel in Europa en in Amerika met Br.-Indië verwacht; in Indië zelf zullen de binnenlandsche handel en nijverheid, die drie jaren zooveel geleden hebben, nog nader den invloed van de gunstiger landbouwtoestanden moeten ondervinden, alvorens er weer bovenop te komen.

D e D u i t s c h e k r o o n p r i n s, thans te Calcutta, heeft het voornemen van zijn reis door Oost-Azië opgegeven, afgeschrokken door de daar heerschende pest-epidemie.

Canada. — Terzelfdertijd dat van de benoeming van den hertog van Connaught tot gouverneur-generaal van Canada veel verwacht wordt voor een meer verengelschen van Canada, spreekt een ander deel der Britsche pers eenige bezorgdheid uit, met juist tegenovergestelde strekking, naar aanleiding van het Amerikaansch-Canadeesch verdrag, waardoor de groote buren zich op handelsgebied nader willen aaneen sluiten.

Dat verdrag zal nog een andere beteekenis hebben voor de Engelsche politiek. Een tariefhervorming, waarbij de koloniën „voorkeurrechten" zouden krijgen, was aangekondigd. Dit plan valt nu in duigen; een streep door de rekening der staatkunde van Chamberlain. Het belaste Amerikaansche graan bijv. zou zijn weg via Canada kiezen. De protectionisten zullen naar een ander middel moeten zoeken om de tarieven te verhoogen, zonder de koloniale belangen te na te komen en de koloniën te ontstemmen.

FRANKRIJK - RUSLAND - ENGELAND - DUITSCHLAND.

Is er, door de overeenkomst van Rusland en Duitschland, die de spoorwegkwestie in Mesopotamië en de belangen in Perzië, wil regelen, iets afgedaan aan de innigheid van de triple-entente? In alle betrokken landen worden staatslieden gevonden, die het gelooven en het uitspreken. Maar de hooge politici blijven het krachtig tegenspreken. Zoo weer de minister Pichon in den Franschen Senaat, die verzekerde door Rusland ten volle op de hoogte te zijn gehouden van alles wat het in Potsdam met Duitschland te bedisselen had, en zoo ook weer het Duitsche ministerie van buitenlandsche zaken in een verklaring aan de Perzische regeering. Daarin ligt de erkenning, dat Duitschland en Rusland niets willen doen om de Perzische belangen te benadeelen, en de rechten van Perzië ook zullen weten te eerbiedigen. Wie zou, na dit alles, nu nog niet gerust zijn!?

PORTUGAL.

In de nieuwe Portugeesche kieswet wordt aan de koloniale districten ieder één afgevaardigde voor de volksvertegenwoordiging toegekend.

DUITSCH-ZUID-WEST-AFRIKA.

Leerzaam kan de beweging zijn, die zich in Duitsch Z.-W.-Afrika baan breekt voor een zelfstandige landbouwcoöperatie, waarbij de boeren beginnen willen met voor de noordelijke districten der kolonie een coöperatieve bank te stichten, die het middelpunt der verdere organisatie moet worden. Ook over de oprichting van in- en verkoopsvereenigingen wordt gesproken.

BELGISCH CONGO.

In de Kamer van afgevaardigden heeft minister Renkin zich uitgelaten over de voornemens voor 1911. Daaruit blijkt, dat de rechterlijke, militaire en financieele organisatiën onder handen genomen zullen worden, gemeentelijke instellingen zijn ontworpen. Een politiemacht afgescheiden van het leger, zal de troepenmacht geleidelijk moeten doen verminderen; maar het bestuur moet er toch over 'n flinke macht kunnen blijven beschikken.

Het Museum van de Congo, te Tervueren, heeft meer dan 450.000 bezoekers gehad. Het moet een volmaakte instelling in haar soort worden, daartoe zullen alle krachten worden ingespannen.

In Boma zal een hoofdbureau gevormd worden voor de nijverheid en den handel, met een kantoor voor inlichtingen. Industriëelen zullen er stalen, modellen, a.a.z. kunnen heen zenden, ten behoeve van de factorijen en ondernemingen in de Congo, met alle gegevens erbij, die voor de partijen wederzijds van nut of belang kunnen zijn.

AMERIKA.

De Vereenigde Staten zijn er op bedacht zich om en bij het Panama-kanaal, in wording, een sterke positie te verzekeren. Onder de hiervoor beraamde middelen behoorde ook het bezit te verkrijgen van de aan gene zijde van de landengte in de Groote

Oceaan gelegen Galapagos eilanden, die tot Ecuador behooren. Daar deze republiek van den eilandengroep geen voordeelen trekt, was de regeering niet ongenegen een koop met de groote zuster aan te gaan. Nu ligt er altijd iets pijnlijks in het beschikken en beslissen over het doen veranderen van nationaliteit van onderdanen buiten hun wensch of wil en houdt dit de regeling van grenskwestiën, die overigens heel eenvoudig op te lossen zijn, meermalen tegen. Wij kennen die gevallen ook voor de enclaves nabij de Nederlandsch-Belgische grens. Maar veel erger wordt dit als het een koopzaak zal worden. Zoo is het nu ook op de Galapagos opgevat. De bevolking is in verzet gekomen tegen het willekeurig beslissen over haar nationaliteit, en, uit trouw aan de haar ontrouwe regeering, is zij tegen deze in woede ontstoken. President Alfuro hierdoor vermurwd, heeft aan de Vereenigde Staten gemeld, dat de verkoop niet zal doorgaan.

INGEZONDEN.

Belasting betalen.

Toen ik gisteren uit het laatste Nr. van Het Koloniaal Weekblad hoorde voorlezen van „Wat de Inlander zegt", en vernam hoe moeilijk het ook in Insulinde voor velen is, om de belastingpenningen bijeen te krijgen, herdacht ik wat zestig jaren geleden een Laras Hoofd te Fort de Kock (Pandangsche Bovenlanden, Sumatra's Westkust) mij zeide. Wij stonden samen op het erf van de Residentswoning het pronken van een pauw te bewonderen. „Allah Kaiaa", zeide de beminnelijke Toeankoe Datoe Kaia, die in Kota Gedang woonde! En toen ik verder met hem sprak, openbaarde zich bij hem veel eenvoudige, natuurlijke Godsdienst-zin. O.a. verklaarde hij, dat de Maleiers gelooven aan een Almachtigen Wereldgeest, den Schepper ook van de Aarde, de eigenlijke bezitter zijnde van alles op aarde, dus ook van den grond, dat de menschen bestemd waren om dien grond te benutten en te bebouwen om er de vruchten van te genieten.

Dit systeem is echter door machtige 'n zelfzuchtige menschen verbasterd en op onrechtvaardige wijze toegepast. Sommigen bezitten te veel, anderen te weinig, of in het geheel geen grond. Vandaar ontzachelijke misstanden en het heffen van drukkende belastingen. Indien overal de Gemeente eigenaar was van de daaraan behoorende gronden, met dien verstande, dat klein-grondbezit der inwoners veroorloofd was, echter tot nooit meer dan 5 H.A., dan zouden de Gemeenten, door het verhuren of verpachten der overschietende gronden, schatrijk zijn. Rijke lieden, die groote uitgestrektheden grond willen bebouwen, behoorden dan bij de Gemeentebesturen daarom te vragen en de huur of pacht te betalen.

Natuurlijk is zulk een toestand thans nog een: Ideaal, maar het is m. i. te verwezenlijken tot heil der Maatschappij, in alle deelen der aarde.

Aan wie echter de taak om zulk een gelukstoestand in het leven te roepen?

Mij dunkt: Aan de Commissie van Arbitrage en Vrede, die weldra haar zetel zal hebben in het Wereld-Paleis te 's-Gravenhage, door de millioenen van Carnegie gesticht.

Moge dan tevens op den duur een werkelijk moderne maatschappij worden gesticht en alle grenzen worden ontheven van grens- en douane-beambten; dat Vrijhandel algemeen worde; aan alle grensknevelarijen een einde worden gemaakt! De tegenwoordige tarieven van inkomende rechten drukken toch het meest op de min-vermogenden. Mogen dan door algeheelen Vrijhandel alle takken van bestaan tot meerdere bloei komen en het gansche Volk — vooral ook van Insulinde — tot welvaart en tevredenheid geraken!

Dit is de innige wensch van een 86-jarige, die Nederl.-Indië lief heeft.

Zeist, 6 Febr. '11.

K. H. O. v. BENNEKOM.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Door ongesteldheid van den overzichtschrijver moeten wij ons voor ditmaal deze rubriek ontzeggen. De daardoor opengekomen ruimte benutten wij gaarne tot de bespreking van een reeks allerliefste leesboekjes voor de lagere school, samengesteld door de bekende pedagogen Jan Ligthart en H. Scheepstra. Ofschoon deze tweede serie van „De Wereld in", bij de firma Wolters te Groningen keurig gedrukt en geïllustreerd, reeds een vierden druk mocht beleven, zal zij misschien den lezers van Het Koloniaal Weekblad nog weinig bekend zijn, en toch moet haar bestaan en vooral het feit dat de schooljeugd haar zoo gretig leest en herleest, een groote verheuchenis voor de leden van „Oost en West" zijn, wijl de strekking dezer boekjes zoo geheel strookt met het streven onzer vereeniging: Nederlanders en Nederl.-Indiërs nauwer aan elkaar te verbinden.

In hun voorbericht zeggen de schrijvers o.m., dat zij getracht hebben een verband te leggen tusschen Nederl. en O.-Indië. De beschreven toestanden en figuren zijn ontleend aan een ontwikkeld arbeidersgezin, bestaande uit vader, moeder en drie kinderen, waarvan de jongste, Tuttie, een meisje van 3 jaar, aller lieveling is. De schooljeugd noemt deze serie dan ook „de boekjes van Tuttie." Een broer van den vader is als koloniaal in Indië geweest, en weet van het Oostersche land en volk boeiende verhalen te doen. Ook de meester vertelt voor de klasse van alles, wat er op de mooi gekleurde schoolplaten, welke ook in de boekjes verkleind zijn weergegeven, te zien is.

Om u een denkbeeld te geven van de uitnemende wijze, waarop die lang niet gemakkelijke taak is opgevat, laten wij hier volgen wat in het tweede stukje verhaald wordt bij een pracht-plaat, een Inlandsch huis en het gezin aan den maaltijd voorstellende:

De onderwijzer hield zijn belofte om van „de mooie plaat" te vertellen.

De kinderen wisten nog alles, van dat bamboehuisje en van de rijstschuur en van het rijstblok met den stamper en van de hooge palmboomen, waaraan de groote kokosnoten groeien.

„En hier op zij van het huis zie je de keuken. Maar 't is een keuken, waarmee je moeder niet tevreden zou wezen. 't Is een ruimte onder een afdakje. Daar staat de haard. En hoe die er uitziet, dat zal ik eens voor je op 't bord teekenen. Dan mag jullie 't straks nateekenen. De Javanen nemen eenvoudig een paar steenen; die pleisteren ze met klei aan elkaar; ze zorgen, dat er een paar gaten tusschen open blijven, en klaar is kees. In die gaten stoken ze hun vuurtje en daar komt de aarden pot boven, waarin ze hun voedsel bereiden, of de koperen ketel, waarin ze het rijstmandje hangen."

Een rijstmandje in een ketel? Daar begrepen de kinderen niets van.

„Kijk, de Javanen doen de droge rijst in een mandje van bamboe. Dat hangen ze in den ketel, niet in, maar boven het water. Als nu het water kookt, gaat de stoom om en door het mandje naar boven. Zoo wordt de rijst gaar gestoomd. En dat gebeurt in die open keuken."

„Maar daar eten de menschen toch niet, Meneer?"

„Neen, dat heb ik jelui vroeger al verteld. Ze eten in de kamer, aan die groote bank. Dat is dus de tafel. Daar wordt de rijst in een mandje of op een schotel van bamboe neergezet."

„Ook al in een mandje?"

„Ja, zeker, een mandje van bamboe, heel stevig gevlochten. Nu gaat de familie op matjes om de bank heen zitten, de beenen onder 't lichaam gekruist, en wenschen we ze smakelijk eten. Ieder van hen heeft een blad en daarvan eten ze hun rijst met de vingers."

„Hè, wat vies!"

„En hoe eet jij je boterham dan?"

„O, maar die is niet gekookt."

„Neen, maar die is gebakken. Zij eten gekookt graan..."

„Neen, meneer, rijst! U vergist u."

„Ik vergis me niet, vrouwtje! Rijst is net zoo goed graan als rogge en tarwe en haver en gerst. Nu dan, zij eten gekookt graan met de vingers, en wij eten gebakken graan ook met de vingers. En dan is het bij ons nog eerst fijngemalen tot meel. Wie is er nu viezer, een Javaan of ik?"

„U." En de heele klas lachte om dien viezen meester.

„Maar Meneer, nu hebt u nog niets van dat beest verteld."

„Dat beest? Dat is een karbouw of een buffel. Dat is een goeie vrind van de kleine Javaansche jongens."

„Dat enge dier?"

„Och, wat praat jelui toch van eng! Weet je, wat eng is? Als je met je hoofd in een nauwe kachelpijp zit. Maar die karbouw is niet eng. Dat is een heel goed dier. Hij trekt den ploeg voor de Javanen, en hij trekt hun wagens. En kijk maar naar dien jongen. Hij loopt met zijn langen bamboestok bedaard bij dat sterke beest. En die goeie lummel doet net, wat zijn kleine baas wil. Hij draagt hem ook met plezier, als de snaak een beetje op hem wil rijden. Nu, dat doet bij ons een koe niet en een hond ook niet. Wel een paard. Maar paarden gebruiken de Javanen haast niet.

Maar ik zal dat enge dier maar gauw wegbrengen.”

„Hè, neen!” riepen de kinderen. Maar 't was toch tijd. En de plaat ging dus weg.

Zijn dergelijke voorstellingen niet het juiste middel om bij de Nederlandsche jeugd toenemende, hartelijke belangstelling voor de bewoners van Nederl.-Oost-Indië op te wekken?

Konden op dergelijke wijze de Inlandsche leerlingen der lagere school in Oost-Indië ook op de hoogte gebracht worden van verschillende toestanden van ons leven in Nederland, dan zouden wij zeker wederzijds meer en meer elkander leeren begrijpen en waardeeren, vooral ook, wanneer, zoowel hier als ginds, bij het meer uitgebreid en middelbaar onderwijs in denzelfden geest wordt voortgegaan.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Sumatrapost t/m 11 Januari '11.
Het Bat. Nieuwsblad t/m 10 idem.
De Locomotief t/m 9 idem.
De Sumatrabode t/m 9 idem.
Tjahaja Sumatra t/m idem.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 3.
De Ind. Mercuur No. 6.
Handelsberichten v/h Dep. v. Landbouw No. 203.
Handels-Revue No. 3.
Indische Gids, Febr.-afl.
De Banier No. 1.
Onze Vloot Nos. 17 en 18.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

De *maandelijksche samenkomst* van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging en de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag* den *16den Februari* 1911, 's avonds ten **8½ ure**, *Heulstraat 17*, 2e verdieping, *den Haag*.

Alle belangstellenden zijn welkom.

Afd. Studie-Commissie:

Vergadering op ZATERDAG 11 FEBRUARI 1911, des namiddags half drie, in het lokaal der Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 te Den Haag.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen der vorige Vergadering.
3. Bespreking van het jaarverslag 1910.
4. Verantwoording van het geldelijk beheer;
5. Mededeelingen der leden;
6. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

E. van Assen, *secretaris.*

Van de Afdeeling Leiden:

TENTOONSTELLING

van Javaansche kunstnijverheid in de Leidsche Kunstvereeniging, Langebrug, hoek Steenschuur, ingericht door de Afdeeling Leiden der Vereeniging „Oost en West.”

Geopend van Zondag 29 Januari tot en met Zondag 12 Februari 1911 van 12—4 uur.

Leden der Vereeniging en der Afdeeling vrij. Nietleden 25 Cents.

HET BESTUUR.

Van de Afdeeling Amsterdam:

Woensdagavond 1 Februari j.l. had de jaarlijksche algemeene vergadering van de afdeeling Amsterdam van de vereeniging „Oost en West” plaats in een der zalen van het American-hotel, onder voorzitterschap van den heer Th. P. Almerood.

Door den secretaris, den heer C. de Vries, werd voorlezing gedaan van het jaarverslag, waarbij o.a. in herinnering werd gebracht, dat in het afgeloopen jaar drie lezingen werden gehouden, een over Zuid-Nieuw-Guinea door Kapitein Gooszen, een over de tochten naar het Sneeuwgebergte in 1907 en 1909 door den heer van Nouhuys, en een over de toestanden in Zuid-Celebes door den controleur bij het Binnenlandsch Bestuur J. Tideman.

Het ledental der afdeeling ging in 1910 iets vooruit en bedroeg ultimo van dat jaar 161.

Nadat de penningmeester hierop verslag had uitgebracht en rekening en verantwoording waren goedgekeurd, werd overgegaan tot de verkiezing van vier bestuursleden.

De uitslag was, dat herkozen werden de heeren Mr. H. Smeenge, tevens herkozen als voorzitter der afdeeling; Th. P. Almerood en H. W. Praasterink, en dat gekozen werd de heer E. A. H. van der Heide, directeur van het Nederlandsch Schoolmuseum.

De vergadering verkoos daarop een dubbeltal, de heeren Almerood en De Vries, als candidaten voor het lidmaatschap van het hoofdbestuur der vereeniging.

Wijders werden de heeren A. Duif en M. A. van Heekeren gekozen als afgevaardigden der afdeeling naar de jaarlijksche algemeene vergadering der vereeniging, en de heeren C. den Hamer en H. W. Praasterink als plaatsvervangend afgevaardigden.

Bij de gedane rondvraag maakte de heer Bremer een opmerking over de uitgave en het drukken van het orgaan en stelde de heer Polak voor, bij het hoofdbestuur der vereeniging aan te dringen, dat gestreefd worde naar het houden eener koloniale tentoonstelling in 1913 — eéne herhaling op ietwat grootere schaal van de in 1906 hier ter stede, op initiatief der vereeniging in het Suasso-Museum gehouden tentoonstelling.

De wd. voorzitter zegde toe, dat dit denkbeeld door het bestuur nauwgezet zou worden overwogen.

Aan de leden der afdeeling wordt medegedeeld, dat zij op hunne aanvrage aan den secretaris der afd., C. de Vries, Weesperzijde 22, ter lezing kunnen bekomen:

a. het prachtwerk van W. O. J. Nieuwenkamp: **Bali en Lombok**, zijnde een verzameling geïllustreerde reisherinneringen en studies omtrent land en volk, kunst en kunstnijverheid, 3 dln.

b. het boek van Mr. G. Vissering: **Geweldige Natuurkrachten**, versierd door vele platen en photographiën.

Van het Indisch Genootschap:

Veranderde Mededeeling!

ALGEMEENE VERGADERING op Dinsdag 14 Februari a.s. des avonds te acht uren, in het lokaal van het „Genootschap”, Van Galenstraat 14.

Door onverwacht vertrek van den heer Van de Stadt naar Ned.-Indië, is deze verhinderd zijne toegezegde voordracht te houden. In zijne plaats zal nu optreden de heer Radjiman, arts. Onderwerp van behandeling: **Het psychisch leven van den Javaan.**

Namens het Bestuur:
J. BOUDEWIJNSE, Secr.

Van het Informatie-Bureau:

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat in de maand Augustus a.s. voor hen, die wenschen aangesteld te worden tot **klerk-telegr.** bij den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië, weder een vergelijkend examen zal plaats hebben, zooals aangekondigd werd in de Staatscourant van 5 October 1910, no. 232.

Ook bij dat examen worden als eischen gesteld:

a. vlug, duidelijk en net schrift;

b. kennis van de Nederlandsche taal, o.a. blijkende uit een opstel over een gegeven onderwerp in goeden stijl, zonder taalfouten en van degelijken inhoud;

c. kennis van de Fransche taal, waarin de candidaten zich op eene goed verstaanbare wijze, mondeling en schriftelijk, moeten kunnen uitdrukken, terwijl zij een prozastuk uit het Nederlandsch in het Fransch moeten kunnen overbrengen, zonder grove taalfouten; ook moeten zij de voornaamste taalregels kennen;

d. bekendheid met de Duitsche en Engelsche taal. De candidaten moeten uit die talen een opstel of fragment, schriftelijk en mondeling, in het Nederlandsch kunnen overbrengen en voorts het bewijs leveren, dat zij de voornaamste taalregels kennen;

e. aardrijkskunde in het algemeen en in het bijzonder van Nederland en van de Nederlandsche koloniën en bezittingen in andere werelddeelen. Gemeenzaamheid wordt gevorderd met het gebruik van landkaarten, waarop de candidaten met gemak den loop der rivieren en de ligging van voorname plaatsen behooren te kunnen aanwijzen;

f. de beginselen der rekenkunde; kennis van de leer en de toepassing der evenredigheden, van die der gewone en tiendeelige breuken, alsmede grondige kennis van het tientallig stelsel van maten en gewichten.

Zij, die bewijzen kunnen overleggen van bekendheid met de behandeling van telegraaftoestellen, zullen de voorkeur genieten.

Aan dat examen kunnen deelnemen zij, die op 1 Augustus 1911 den leeftijd van 18 jaar bereikt, en dien van 23 jaar niet overschreden hebben.

Voor hen, die bewijzen kunnen overleggen van bedrevenheid in de bediening van Morse- of Sounder-toestellen, geldt de bovenbedoelde leeftijdsgrens niet.

In den loop der maand Juni a.s. zal in de Staatscourant eene nadere bekendmaking omtrent genoemd examen verschijnen, waarin zal worden vermeld waar, wanneer en onder overlegging van welke stukken men zich heeft aan te melden.

(Ned. Staatscourant van 31 Januari 1911 No. 26).

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Maurits", gezagvoerder H. J. van der Goot, van Amsterdam naar West-Indië op den 3 Februari.

J. Tempel, echtgenoote en 2 kinderen; Frl. K. Brandt; J. Draisma; 17 militairen.

VACANT

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

Handteekening: *Woonplaats:*

*** Bij de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

b. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÛS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25.

d. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.25 per exemplaar.

VACANT

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, de heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 16.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Eene jonge dame voor vioollessen aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene baboe beschikbaar voor de terugreis naar Indië.

Een Heer en eene Dame voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Een jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Eene dame om voor gezelschap mee op reis te gaan, spreekt de moderne talen: heeft veel gereisd.

Twee jonge Dames voor steun in de huishouding.

Twee geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Drie jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een geg. korp.-schrijver voor adm. betrekking.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 195** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 7. Donderdag 16 Februari 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

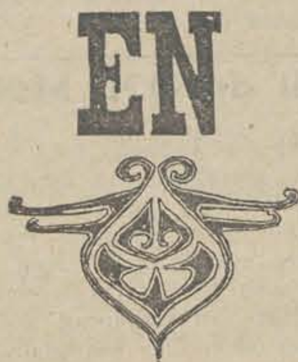
Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Eene buitengewone Tentoonstelling in Boeatan.

In het lokaal van „Boeatan", Heulstraat 19, den Haag, is thans eene zeer merkwaardige verzameling kunstnijverheid- en huisvlijt-artikelen uit de Meerstreken (Lawaoet Tar) der Gajoe-landen tentoongesteld, welke door den hier met verlof zijnde Off. v. Gez. G. F. van Laaren van daar zijn meegebracht. Niet dikwijls doet de gelegenheid zich voor om zulk een nagenoeg volledige collectie bijeen te zien.

Voor hen, die belangstellen in het leven en werken van dezen nog zoo weinig bekenden volksstam (Prof. Snouck Hurgronje heeft uitvoerige boekdeelen aan de Gajoe- en Alaslanden gewijd) is dit een prachtige gelegenheid om daarmee kennis te maken, door verschillende voorwerpen van hun dagelijksch gebruik in natura te komen bezichtigen. En onder dat bekijken valt er heel wat moois te bewonderen, ook op versieringsgebied.

Hoe bijzonder fraai zijn de van bies gevlochten taschjes, de kleinere tot berging van sirih-benoodigdheden, de grootere voor gepelde rijst, als feestgeschenk, bestemd! Ook de matten munten uit door dezelfde warme, diep-roode tot purper overgaande kleur, verlevendigd door goed aangebrachte versierings-motieven in donkerder tinten en enkele opengewerkte gedeelten. Die vlechtwerken behooren onder de mooiste, welke onze juist aan dezen kunst-arbeid zoo rijke Oost-Indische Archipel oplevert.

Het aardewerk, hoe dood-eenvoudig ook van techniek, toont eveneens door zijn oorspronkelijkheid van vorm en juiste versiering, den aangeboren, goeden smaak van dit volk.

Ook wat de metaalbewerking, zoowel bij wapens en sieraden als bij koper huisraad betreft, geeft deze tentoonstelling veel goeds te zien, waaronder tevens een en ander uit Atjeh afkomstig, dat geregeld bij de bevolking der Meerstreken in gebruik is.

Het weven dezer Gajoes staat ver bij dat der vrouwen van Groot-Atjeh ten achteren, maar daarentegen weten de mannen op sierlijke wijze de jakjes hunner vrouwen van typisch borduursel te voorzien, hetgeen zij als een aangename bezigheid op de wandeling verrichten.

Een volledig weeftoestel voor sarongs, alsook een met fraai snijwerk versierd klein exemplaar voor handweefsel zijn ter bezichtiging opgesteld, zoo ook de verschillende werktuigen voor de vischvangst en nog véél meer, te veel om hier alles op te noemen.

Een aantal goede foto's werken mede om een duidelijk beeld te geven van land en volk.

Onzen lezers en hunnen vrienden raden wij een extra bezoek aan Boeatan voor deze bijzondere gelegenheid ten zeerste aan. Deze tentoonstelling blijft slechts tot het einde dezer maand te zien. De toegang, — iederen werkdag van 10—6 uur — is voor een ieder vrij.

Zegt het voort!

PERSKRONIEK.

INHOUD: De Ind. Chineezen-quaestie besproken in de *Agence de l'Extrême Orient.* — De *N. R. Crt.* en *Alg. Handelsblad*, oneens over de al dan niet subsidieering der Java-Australië Paketvaartlijn. — De corr. der *N. R. Crt.* over de adat. — Het *Alg. Handelsblad* en de zelfoverschatting der Chineezen.

Over de Chineezen-quaestie in Indië publiceert de officieuse (Chineesche) „Agence de l'Extrême Orient" het volgende:

„Na de onderhandelingen, die tusschen China en Nederland zijn gevoerd, is de stand van het Chineezenvraagstuk in de Ned.-Indische koloniën de volgende: Naar men weet, wilde China in de Ned. koloniën Chineesche consuls benoemen, om den Chineeschen onderdanen bescherming te verschaffen. Nederland verklaarde hiermede eens te zijn, onder voorwaarde echter, dat China de Nederlandsche wet erkent, die bepaalt, dat alle kinderen, die in de Nederlandsche koloniën uit Chineeschen ouders geboren worden, als Nederlandsche onderdanen beschouwd moeten worden.

De onderhandelingen tusschen den Nederlandschen minister van buitenlandsche zaken en Loe-tsing-Sjiang, den Chineeschen gezant, hebben zeer lang geduurd. China verklaarde, dat het de Nederlandsche wet niet kon erkennen, omdat het reeds voor de afkondiging dier wet de naturalisatie zijner onderdanen had geregeld. Volgens de Chineesche bepalingen behouden de in het buitenland geboren kinderen de nationaliteit van den vader. Deze bepaling vloeit voort uit den geest van het Chineesche recht, dat evenals het Romeinsche recht den vader een zeer groote macht toekent, zelfs over zijn volwassen zonen.

Ten slotte is men overeengekomen, dat China de Nederlandsche wet erkent, maar dat een Chinees, zoodra hij de Nederlandsche koloniën verlaat, de Chineesche nationaliteit terugkrijgt. Nadat men deze gemeenschappelijke basis gevonden had, trachtten de beide staatslieden zich op gelijke wijze te dekken. De heer De Marees van Swinderen gaf toe, dat het voorbehoud van China aanneembaar is, maar zeide te vreezen, dat het Parlement het verliezen van de Nederlandsche nationaliteit ipso facto niet zou toegeven. De heer Loe-tsing-Sjiang verklaarde, dat hij het met de Nederlandsche wetten in Indië eens zou zijn, mits Chineesche consuls benoemd mochten worden. De regeering zou echter geen verdrag zonder de meergenoemde voorbehouds-clausule kunnen aannemen, want dan zou de Nationale Vergadering haar zeer zeker aanvallen. Bovendien zou de Chineesche regeering moeten vreezen, dat Chineezen, die Nederlandsche onderdanen geworden en weer naar China teruggekeerd zijn, zich niet meer aan de Chineesche rechtspraak zullen willen onderwerpen. De heer De Marees van Swinderen scheen bereid te zijn, de voorbehouds-clausule te aanvaarden. Toen de Chineesche gezant om een definitief antwoord verzocht, werd hem medegedeeld, dat de Nederlandsche regeering de kwestie grondig wenschte te onderzoeken en niet onmiddellijk kon antwoorden. De Chineesche gezant werd teruggeroepen naar Peking en de onderhandelingen werden voortgezet door den Chineeschen minister van buitenlandsche zaken en den Nederlandschen gezant te Peking.

China heeft nu de nationaliteit der Chineezen in de Nederlandsche koloniën aanvaard, op voorwaarde dat de voorbehouds-clausule aangenomen zou worden en in de benoeming van Chineesche consuls zou worden toegestemd. De Nederlandsche regeering is weer tot haar oude standpunt teruggekeerd. Zij verklaart zich bereid Chineesche consuls te erkennen, mits de naturalisatie van in Nederlandsche koloniën geboren Chineesche kinderen onvoorwaardelijk worde erkend.

De Chineezen in de Nederlandsche koloniën hebben een adres tot den Chineeschen minister van handel gericht, waarin zij verzoeken niet in te gaan op de beloften der Nederlandsche regeering, omdat de nationaliteit, die hun wordt aangeboden, geen eigenlijke nationaliteit is. Zij zouden geen Nederlanders worden, maar tot de Inlanders afdalen en zoodoende zonder nationaliteit blijven.

Voor het geval Nederland niet ingaat op de voorstellen der Chineesche regeering, zal China de kwestie der consuls onbeantwoord laten en een gunstiger gelegenheid afwachten."

Op deze mededeeling van Chineesche zijde werd van onzen kant officieus geantwoord, dat onderhandelingen tusschen Nederland en China gevoerd worden over de oprichting van Chineesche consulaten in Ned.-Indië.

* * *

De N. Rott. Crt. voerde onlangs eenige bezwaren aan tegen de voorgestelde subsidiëering van de Java—Australië Paketvaartlijn. Het Alg. Handelsblad blijkt die bezwaren niet te deelen, en zegt er van:

„Het steunen van de nieuwe stoomvaartverbinding zou, meenen wij, alleen dan niet verantwoord zijn, wanneer zij geen toekomst had. Maar dit laatste is niet het geval: het vervoer van Java-producten naar Australië, van Australië naar Java neemt op bevredigende wijze toe en is ongetwijfeld voor verdere, belangrijke ontwikkeling vatbaar. Alleen maar zoolang de tarievenstrijd duurt, brengt de vermeerdering van vervoer geen vermeerdering van winst. En wie nu kan wenschen, dat de Nederl. maatschappij hare poging tot ontwikkeling van dezen handel moet opgeven omdat de concurrent hare nieuwe onderneming dooddrukt?

Er is gezegd (in de N. R. Crt. van 30 Jan.): als de vooruitzichten van de Java—Australië—lijn zoo „prachtig" zijn, waarvoor dan subsidie?

Nu laten wij daar, dat het woord subsidie niet juist gekozen is. Als A tot B zegt: uwe onderneming is ook zeer in mijn belang, ik zal dus zoo noodig de helft van uw verlies dragen, dan kan men niet zeggen, dat A zijn vriend B „subsidieert". Maar voorloopig zijn de vooruitzichten in financieelen zin niet „prachtig", zooals wij aantoonden.

En nu is het, dunkt ons, niet verantwoord, de Koninklijke Paketvaartmaatschappij — die in onzen Indischen Archipel, naast winstgevende ook verschillende verliesgevende lijnen onderhoudt — gebrek aan „durf en gezonden koopmansgeest" te verwijten, als zij bezwaar maakt, maar steeds, laat ons zeggen een paar ton per jaar op te offeren voor een staatkundig belang, waarin zij niet rechtstreeks betrokken is. Ook hier geldt het, dat niet alles van één kant kan komen.

Maar wanneer men de overtuiging bezit, dat „de vooruitzichten zoo goed zijn" — ook wat de vrachtenmarkt betreft — wel, wij meenen dat men het wetsontwerp dàn gerust kan aannemen; zoodra er zonder verlies gevaren wordt, betaalt de Indische schatkist immers toch niets!"

* * *

Onder het opschrift „Wijziging in het volksrecht op bevel", schrijft de Bataviaasche correspondent der N. Rott. Crt. o.m. het volgende:

„Naar De Javabode van 5 Januari mededeelde, bevond zich de gouverneur van Sumatra's Westkust sedert eenigen tijd in de Padangsche bovenlanden, teneinde met de hoofden en de bevolking besprekingen over verschillende onderwerpen te houden. Sommige daarvan hielden, naar het schijnt, verband met eene voorgenomen reorganisatie van het bestuur in het bedoelde gewest, maar er waren onder de in het genoemde blad opgesomde onderwerpen ook eenige, die van veel verdere strekking zijn. Immers, naar De Javabode mededeelde — en zulks op gezag van een der ter Westkust van Sumatra verschijnende bladen — zou de gouverneur in de gehouden vergaderingen hebben behandeld de vragen:

Of het al dan niet wenschelijk was de adat kamanakan (het met het matriarchaat verband houdende erfrecht van zusterskinderen) te veranderen ten gunste van eigen kinderen?

Of het niet wenschelijk was de adat harta poesaka (het familiebezit) af te schaffen en dat familiebezit deelbaar te verklaren onder de erfgenamen — voor de toekomst de eigen kinderen? — en wat daarvan de gevolgen zouden zijn?

Zooals uit deze opgave mag blijken, waren de onderwerpen, die de gouverneur behandelde, wel zoodanige, die diep in het volksleven ingrijpen en betreffen zij zaken, waarmede ieder lid der bevolking in zijn leven voortdurend in aanraking komt. Erfrecht van goederenbezit zullen toch ieder lid van elke maatschappij steeds sterk interesseeren, omdat hij voortdurende aanraking met het laatstbedoelde heeft en bij het eerste dikwijls betrokken is.

Ik laat geheel buiten beschouwing of niet te eeniger tijd de maatschappelijke ontwikkeling ter Westkust van Sumatra er toe zal leiden, dat 't op het matriarchaat gegronde volksrecht aldaar gaandeweg zich wijzigt en men daar ook tot het patriarchaat komt. Onmogelijk acht ik dat geenszins, want naar men mededeelde zijn er ook in anderen gedeelten van den Archipel nog duidelijke sporen van 't matriarchaat te vinden, terwijl men dan voor het tegenwoordige geheel tot patriarchale toestanden is gekomen. Ook op ander gebied zijn zeer duidelijke ontwikkelingen van de adat waar te nemen, geheel buiten den invloed van het Gouvernement tot stand gekomen, en dat ook in zake aangelegenheden, die nauw met het volksleven verband houden. Zoo gaat het stamgezag, dat men in sommige deelen van Nederlandsch-Indië nog vindt, overal geleidelijk over in een territoriaal gezag. Doch niet dat is hier de vraag. Wanneer de maatschappij eenmaal behoefte aan ander erfrecht en andere bezitsvormen krijgt, wijzigt het volksrecht zich in overeenstemming met de maatschappelijke behoeften van zelf wel. Het gaat er hier alleen om, of men verstandig doet, dergelijke zaken opzettelijk te gaan bespreken en te gewagen van aan te brengen veranderingen, als ware het volksrecht in casu gewoonterecht, iets, dat men naar willekeur kan wijzigen om nu ook op dat gebied een anderen feitelijken toestand te zien ontstaan.

Moge daarom de vraag, die ik aan het hoofd van dit schrijven stelde, zoo sterk mogelijk in ontkennenden zin worden beantwoord.

* * *

Als een echt staaltje van de nog steeds bestaande zelfoverschatting der Chineezen, weerlegt het Algemeen Handelsblad het door de Revue Jaune aan Nederland voorgehouden lesje: dat het niet denken moet, zich het behoud van Indië te verzekeren door belemmeringen aan den Chineeschen handel en arbeid in den weg te leggen.

„Het is veeleer door aan de ontwikkeling dier nog zoo weinig ontgonnen streken te arbeiden, zegt de Revue Jaune, dat men dit doel zal bereiken. De minister heeft zelf erkend, dat die ontwikkeling middelmatig is, dat men gebrek heeft aan ingenieurs, enzoovoort. Welnu, na een vestiging van drie eeuwen erkent Holland, dat de uitkomst middelmatig is. Dat geeft ons het recht te denken, dat weldra, in Azië, landen, die hun zelfbestuur behielden, veel meer gevorderd zullen zijn dan die, welke de weldaden genoten van de geniale voogdij van het Westen."

Het dunkt ons noodig, antwoordt hierop het Alg. Handelsbl., aan de Revue Jaune eenige cijfers voor te houden.

Op het einde van 1908 besloeg het geheele Chineesche spoorwegnet omstreeks 4000 kilometer, d.i. 1 kilometer op elke 100,000 zielen der bevolking, dat van Nederlandsch-Indië nagenoeg 5000 kilometer of 1 kilometer op elke 8000 zielen der bevolking.

De totale handelsomzet van China bedroeg in 1908 1074 millioen gulden, d. i. *f* 2.68 per hoofd der bevolking, die van Nederlandsch-Indië in datzelfde jaar 714 millioen gulden of *f* 17.85 per hoofd der bevolking.

Hieruit blijkt dus, dat China nog heel wat in ontwikkeling zal moeten vooruitgaan, voordat het in dat opzicht den toestand zal hebben nabijgestreefd waarin Nederlandsch-Indië in 1908 verkeerde, sedert welk jaar de ontwikkeling daar ook niet stilstond en niet stil zal blijven staan, juist wijl bij machthebbenden, zoowel als bij de openbare meening, de overtuiging bestaat, dat hetgeen bereikt werd, nog geenszins volmaakt is.

Uit de O.-I. Mail.

Lapawawooi. †) De Indische bladen van 17 Jan. j.l. melden het overlijden van den gewezen radja van Boni, Lapawawooi, die na de expeditie tegen dat landschap gevangen genomen werd. Aanvankelijk te Bandoeng geïnterneerd, vroeg en verkreeg hij vergunning zich te Batavia te mogen vestigen, omdat het klimaat van Bandoeng hem niet beviel.

Hij is in zeer armoedige omstandigheden gestorven. Want wel genoot hij van het gouvernement een toelage van vijfhonderd gulden 's maands, maar een groot gedeelte dezer som ging weg aan schulden en onderstanden aan familieleden, zoodat hij menigmaal verplicht is geweest eenige zijner sieraden te verpanden...... om ze echter nooit meer terug te zien! zoo schrijft het Bat. Nieuwsbl.

De Vorst v. Kota Waringin. Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo), die door velen als „Sultan" wordt betiteld, heeft half Jan. j.l. een bezoek gebracht aan Grissee. De Arabieren schijnen veel op te hebben met dat heerschap. Hij heeft ook eenige dagen te Soerabaja vertoefd, doch daar niet veel heeft kunnen bezichtigen, wijl hij, nauwelijks gearriveerd, ongesteld werd en eenige dagen ziek bleef.

De „Sultan" heeft evenwel op Soerabaja groote inkoopen gedaan, en, naar verluidt, zijn door hem ook twee motorbooten aangekocht, die voor pleiziertochtjes in zijn negorij zullen dienen.

Inlandsch ambachtsonderwijs.

In de N. Soer. Ct. geeft Z. een beschouwing over de Inlandsche Ambachtsschool te Soerabaja. De toelatingsvoorwaarden (*f* 0.50 schoolgeld p. maand en geheele externe verzorging) acht hij te bezwarend:

„Al dadelijk springt, bij beschouwing dezer bepalingen, het volgende in het oog. Uit den aard der zaak zullen op Java, evenals elders op den aardbol, de ambachtslieden afkomstig zijn uit de mindere klassen, de breede massa van het volk.

„Men behoeft niet bizonder scherpzinnig te zijn, om in te zien, dat onder de gegeven omstandigheden het onderricht aan onze ambachtsschool te kostbaar is om binnen het bereik te vallen van den minderen stand, waaruit toch de ambachtslieden plegen voort te komen. Het bewijs hiervan is dan ook reeds geleverd: men vindt op onze ambachtsschool een onevenredig aantal jongelui, die de predicaten „raden" of „raden mas" voeren.

„'t Is wel aardig, dat de prijajis zich zoò beginnen te democratiseeren, doch men heeft hierin tevens 't bewijs te zien, dat de mindere man weinig van de school profiteert. En hoeveel soesah de armere man heeft om aan den kost te komen, is mede gebleken. Tal van leerlingen verlaten om redenen van financieelen aard de school; een enkele, die reeds een jaar werkte en een geschikt en ijverig leerling was, moest er toen mee ophouden, omdat zijn ouders hem niet langer konden ondersteunen.

„Men bedenke, dat van de 74 leerlingen, die thans de school telt, er slechts 9 van de hoofdstad Soerabaja afkomstig zijn.

„Een leerling krijgt maandelijks slechts *f* 3.50 van huis en de hemel mag weten, hoe zoo'n ventje daarmee een maand kan rondkomen.

„Treffend is het te zien, hoe enkelen nog hun best toen om door eerlijk werk er wat bij te verdienen. Een paar verkochten des avonds, op openbare plaatsen, prentbriefkaarten aan het publiek; anderen vroegen om een „soerat kretangan", opdat zij, na afloop van de leeruren, hier of daar als „katjong" er wat bij zouden kunnen verdienen.

„Wel, er moet toch zeker een flinke portie animo aanwezig zijn, om onder zulke omstandigheden nog serieuze leerlingen op school te doen aantreffen. Dat dit het geval is, bewijst wel, dat onder de Inlandsche bevolking voldoende liefhebberij voor ambachtsonderwijs bestaat, en dat van het onderricht in meerdere mate zou worden gebruik gemaakt, indien armoede geen te groot beletsel vormde.

„Uit nog andere dingen blijkt, dat er meer dan voldoende animo bestaat. Een deel der leerlingen woont op vrij grooten afstand van Soerabaja, reist 's morgens (op abonnementskaart) per spoor herwaarts, om 's avonds weer terug te keeren. Zoo

komen ze zelfs van Modjokerto. Sterker nog: vroeger had men een leerling, die te Probolinggo woonde en dagelijks heen en weer reisde. De jongen legde dus dagelijks een afstand van tweemaal 100 K.M. af, om te Soerabaja onderricht te ontvangen. Zooiets alsof een jongen, te Dordrecht wonende, elken ochtend naar Amsterdam spoort, om daar een ambacht te gaan leeren.

„Feiten als waarvan wij er enkele mededeelen, toonen onwederlegbaar aan, dat er voldoende animo bestaat. Doch tevens eischt het welslagen der school dat men niet àl te fiscaal blijve, en aan de minder gegoede Inlanders eenigszins de helpende hand reike."

Landbouw-leeraren. In de Ind. bladen lezen wij: Bij het departement van Landbouw zijn in dienst gesteld: a. twee landbouwleeraren, ieder op een bezoldiging van *f* 500 's maands met 4 driejaarlijksche traktementsverhoogingen, elk van *f* 75 's mnds; b. twee aspirant-landbouwleeraren, ieder op een bezoldiging van *f* 250 's maands.

Geen tekort meer bij de rechterlijke macht.
Het chronisch tekort aan rechterlijke ambtenaren schijnt tot het verleden te gaan behooren. Er schijnt onder de juniores genoeg verschot om sommige landraden zelfs te bezetten met een paar buitengewone voorzitters, werkende naast den organieken president.

En nu zijn zoowaar in aantocht niet minder dan vier raadsheeren, zegt de J a v a b o d e, naar Holland gegaan, hetzij met verlof wegens ziekte hetzij wegens langdurigen dienst. Zij allen komen vindiceeren de eerst openvallende plaatsen in het Hooggerechtshof, maar aangezien in de eerste toekomst daarin maar een enkele vacature wordt verwacht, zal zich het ongewone feit voordoen van haast een heel college wachtende hooge magistraten, die in de ongunstige positie van non-activiteit geruimen tijd zullen blijven, tenzij de Regeering hen tijdelijk met lager staande functiën belast, in welk geval zij de promotie der jongeren zullen ophouden.

Tot beteugeling v/d. opiumsluikhandel, zoomede in het belang der uitoefening van de politie in de baai van Amboina acht de regeering — naar D e L o c o m o t i e f verneemt — de aanwezigheid eener behoorlijk bemande motorboot aldaar noodig. Zij heeft den minister van koloniën de vereischte gelden daarvoor gevraagd, te brengen op de ontwerp-begrooting voor 1912.

Actie der Chineezen. — Naar het S o e r. H b l d. vernam, zijn de Chineezen daar ter plaatse voornemens hun oud-en-nieuw op 30 Jan. en het tjap-gomeh-feest den 13en Februari veel luisterrijker te vieren dan in vorige jaren. De reden hiervan is hun dank voor de meerdere vrijheid, hun gegeven door de vaststelling van de nieuwe ordonnantie voor vreemde Oosterlingen met betrekking tot het wonen in andere wijken en het verleenen van reispassen.

Volgens het N i e u w s v. d. D a g v. N.-I. echter zijn de Chineezen te Batavia niet tevreden met de hun geschonken meerdere vrijheid op het gebied van reizen, maar zij stellen nu ook eischen op het punt van rechtsbedeeling en belastingen. Volgens dat blad is 't streven der Chineezen niet langer om bestuurd te worden door eigen hoofden; neen, zij gaan verder en wenschen een zelfstandige, eigen politie, welke geheel onafhankelijk van de bestaande zal werken.

Boedi Oetomo. Op den 31en Jan. j.l. zou ten huize van den dokter-djawa Mas Soedhirohoesodho te Mendoeran een vergadering plaats hebben van de afd. Djokja van Boedi Oetomo, waarbij lezingen over den handel in Inlandsche producten zouden worden gehouden door bovengenoemden dokter en mas Boediardjo, Inl. onderwijzer aan de kweekschool te Djokja, deelt M i d d e n-J a v a mede.

Het plan bestaat om op 't einde van iedere maand een vergadering te houden ten huize van mas Soedhirohoesodho, aangezien dan de meeste leden (Inl. ambtenaren) in de kotta zijn, om hunne traktementen te ontvangen. Volgens de N. V o r s t e n l. hebben de leden van de afdeeling B o e d i O e t o m o te Solo de drukkerij van den Chinees Tjo Tjoe Kwan aldaar gekocht voor *f* 23.000. Niet de vereeniging is eigenaresse geworden van de drukkerij, maar de leden, die een naamlooze vennootschap zullen oprichten.

De hoofdcommissaris van politie te Soerabaja. Naar het S o e r. H a n d e l s b l a d verneemt, is door den resident van Soerabaja het gouvernementsbesluit ontvangen, waarbij is bepaald, dat de gepensioneerde kapitein der infanterie Boon ter beschikking van genoemden resident is gesteld op een aanvangstractement van *f* 500, alsmede *f* 150 huishuurindemniteit en *f* 50 vergoeding voor reiskosten. Zooals men weet, wordt de heer Boon met ingang van 1 April hoofdcommissaris van politie te Soerabaja.

Thans is hij tot dien datum toegevoegd aan den assistent-resident van politie, teneinde zich in zijn nieuwe functie te kunnen inwerken.

NIEUW-GUINEA.

In het vorig nummer van het Koloniaal Weekblad is melding gemaakt van hetgeen in „La Dépêche Coloniale" voorkomt over den Engelschen tocht onder Goodfellow in Nederl.-Nieuw-Guinea en gewezen op het onaanneembare van verschillende mededeelingen in dat verslag. Aan het einde van de door de Vereeniging **Moederland en Koloniën** uitgegeven v o o r d r a c h t o v e r d e n o n t d e k k i n g s t o c h t i n N i e u w-G u i n e a, w a a r b i j h e t S n e e u w g e b e r g t e w e r d b e r e i k t, van J. W. van Nouhuys, leest men, mede in verband met de Engelsche expeditie onder Goodfellow, o.m. het volgende:

„Nu komen er uit de Engelsche pers in de laatste maanden steeds meer fantastische berichten over het voorkomen van Pygmeeën op Nieuw-Guinea.

De oorsprong van deze berichten is eene mededeeling van de Engelsche expeditie, die onder Goodfellow in Nederlandsch Nieuw-Guinea van de Mimika tracht het sneeuwgebergte te bereiken. Die expeditie zou op eene hoogte aan 500 M. in het gebergte een stam hebben aangetroffen, waarvan de grootste mannen eene lengte van 4 f. 6 inch, dat is 137 c.M., niet te boven gaan. In Maart vernamen wij dit al aan de Mimika, maar waar er tot nog toe geen enkel nader bericht over bekend geworden is, terwijl bovendien door alle eeuwen heen dwergstammen met of zonder staarten een bijzonder gewild reclame-artikel geweest zijn, mag het bericht wel met de noodige reserve aangehoord worden.

Enkele weken geleden verscheen in de Times een artikel van een Engelsch reiziger Alan Burgoyne, die in 1902 Nieuw Guinea en eenige omliggende eilanden-groepen bezocht had en daar ook Pygmeeën zou hebben ontdekt, die nog een extra afwijking vertoonden, n.l. dat ze allen scheel waren: abnormaal scheel zooals hij schrijft. Van die menschen nu had hij ook verschillende foto's genomen.

Op mijn schriftelijk verzoek om een van die foto's te mogen zien, antwoordde hij, dat hij zijn foto's had afgestaan aan de firma Newton te Londen. Op een brief aan die firma kwam het antwoord dat zij mij graag van dienst wilde zijn, maar onder de foto's geen enkele was van Pygmeeën.

Als pendant van de Pygmeeën wil men nu ook op Nieuw Guinea de sporen gevonden hebben van een reusachtig hoefdier, door Monckton hoog in het gebergte op Engelsch Nieuw Guinea en nu ook door de Engelsche expeditie in de vlakte aan de Mimika gezien. Bovendien beweert het tijdschrift, dat door een der leden van onze expeditie het dier zelf gezien is in het gebergte op eene hoogte van 3000 M. Nu, het tegenovergestelde is waar; juist het feit, dat gedurende beide expedities nergens eenig spoor van een dergelijk dier is gezien, doet ons zijn bestaan meer dan betwijfelen.

Maar ook zonder Pygmeeën en zonder reuzenhoefdier blijft zeker Nieuw Guinea het land bij uitnemendheid voor den naturalist, en al moge het waar zijn, dat met het bereiken van de eeuwige sneeuw wel het meest tot de verbeelding sprekende geheim van Nieuw Guinea is ontsluierd, dan staat daar tegenover, dat daardoor ook nu eerst onze kennis van het land vergenoeg is gevorderd, om bij eene volgende expeditie den vollen nadruk te kunnen leggen op het natuurwetenschappelijk onderzoek van de vlakte tot boven de sneeuwgrens.

En hoe vriendelijk nu ook de buitenlandsche ontdekkingsreizigers mogen ontvangen worden, wanneer zij — althans dan niet door o n s geroepen — Nederlandsch Nieuw Guinea voor hun arbeidsveld kiezen, dan blijve dit toch voor ons een prikkel om te zorgen, dat wij hun zoowel letterlijk als figuurlijk in ons eigen huis den weg kunnen blijven wijzen."

WEST-INDIË.

SURINAME.

Het bekende advies der heeren Cremer c.s., om het totaal der schuld, klevende op de bacove-plantages, kwijt te schelden, geeft O n z e W e s t van 18 Januari aanleiding tot de volgende beschouwingen in een artikel, getiteld: „G e l ij k e b u r g e r s, g e l ij k e r e c h t e n":

„Wij kunnen niet nalaten de meening uit te spreken, dat een dergelijke maatregel vàn vèrstrekkenden aard zal zijn, hoewel wij de goede bedoeling daarin neergelegd, alleszins onze adhaesie schenken.

Niet ongewenscht is het, de ware bedoeling met deze schenking onder de oogen te zien en te beschouwen, opdat het doel niet noode gemist of voorbij gestreefd worde.

De bedoeling is zeker den grooten landbouw den steun, die op zijn borst is, weg te kantelen, doch zij kan niet zijn, ieder eigenaar in het bijzonder in het bezit te doen blijven van zijn eigendom.

De door zooveel geld en moeite verkregen beplante en plantklare hectaren mogen niet verloren gaan, doch het moet den staat onverschillig zijn, of ze van eigenaren verwisselen of niet.

't Is toch niet de eerste maal, dat millioenen door de Nederlanders aan den landbouw zijn gegeven, welke millioenen zijn verloren gegaan.

Het sequestratie-tijdperk ligt nog versch in het geheugen.

Daarom dan ook zouden we het geen wijs financieel beleid kunnen noemen, wanneer door den staat aan de huidige eigenaren de op hunne plantages klevende schulden-lasten, ten behoeve van den staat worden kwijt gescholden, doch wel verdient het aanbeveling die plantages van die lasten te ontheffen, hetgeen enkel kan geschieden door l i q u i d a t i e met het voorrecht van wederinkoop.

De wederinkoopsom zal de waarde der effecten bepalen en twanneer deze minder, zelfs veel minder zal zijn dan de klevende schulden, welk verschil door den Ned. staat zal worden geleden, zal de afwikkeling der zaak gezond genoemd kunnen worden.

Om dit doel te kunnen bereiken, zal Nederland de oprichting van een landbouwcredietbank moeten bevorderen, op de wijze zooals dit door Noord-Amerika op de Philippijnen is gedaan. Zoodoende zal de Ned. Staat van zich afschudden de hoedanigheid van „administrateur" van bacovenplantages en de diepe inmenging in de bijzondere belangen zijner burgers achterwege laten.

Men gelieve ook niet over het hoofd te zien de moeilijkheden, die het feit na zich zal sleepen, dat de Ned. Staat twee en een half millioen aan de bezittende klasse, aan de kapitalisten, heeft geschonken.

Het gevolg van een en ander zal zijn, dat de kleine landbouw zal kunnen gaan bewijzen, dat hem onrecht is aangedaan.

Immers niet alleen, dat den kleinen landbouw geen enkele schuld wordt kwijt gescholden, maar ook wordt hem bij het niet nakomen van zijn verplichtingen jegens het Sur. Gouvernement in betrekking tot het renteloos voorschot uit de Kol. kas, het mes op de keel gezet en deze zelfs doorgesneden door middel van excecutalen verkoop zijner bezittingen, terwijl bij niet voldoende opbrengst van het effect, de borgen (twee in getal), de schuld moeten delgen. Hiernaast kunnen we nog plaatsen het feit, dat, al wordt de oogst door zware regens zooals eenige jaren geleden, en ook door slechte loozing, door de schuld van het gouvernement, bedorven, nihil op alle requesten om steun of schadevergoeding volgt.

Bij den kleinen landbouw zou de Ned. Staat slechts een paar duizenden verliezen, en nu bij de bacovencultuur twee en een half millioen wegschenken. Zonder een staf te willen breken over den grooten landbouw, willen we aan de hand van de logica der staathuishoudkunde er op wijzen, dat de groote landbouw in Suriname niet kan gedijen, en dat de toekomst van Suriname bij den kleinen landbouw zit.

De groote landbouw in Suriname is k u n s t m a t i g, de kleine landbouw n a t u u r l i j k. Hier is land en arbeid aanwezig, daar moet arbeid worden ingevoerd, liefst tegen hooge kosten.

De groote landbouw heeft nooit een goede toekomst gegeven, hetgeen wordt bewaarheid door het heden: dit h e d e n is de toekomst, van het verleden, en dit h e d e n geeft ons niets, baart slechts groote staatszorgen en moeilijkheden.

Zeker zal een ieder in onze kolonie er over vallen, wanneer onze Kol. Staten de schenking van twee en een half millioen aan den grooten landbouw zullen hebben goedgekeurd, terwijl zij nog geen zes jaar geleden zulk een afkeurenswaardige houding hadden aangenomen, toen velen hunner, die nu bij de bacovencultuur zijn, de zoogen. b r o o d e l o o z e p l a n t e r s het Kol. gouvernement hadden verzocht eens de proef met hen te nemen bij den kleinen landbouw.

De Staten maakten bezwaar (volgens der Staten taal gevoelden zij zich zeer bezwaard) hunne stem te geven aan het voorstel dier broodelooze planters om een proef met hen te nemen, welke proef hoogstens ƒ 12400 zou kosten. Zij rieden den Gouverneur aan die broodelooze planters slechts een renteloos voorschot van ƒ 500.— te geven onder solide waarborg, hoewel de pers, op één na, hare instemming met het voornemen dier broodelooze planters had betuigd, het de 2e Kamer en de Minister van Koloniën dat hadden toegejuicht.

Gelijke burgers, gelijke rechten!

Terwijl aan de eene categorie onder gelijke omstandigheden en voor hetzelfde doel steun wordt geweigerd, gaat het niet aan, millioenen aan de andere te schenken, tenzij men niet bevreesd zij voor ontstemming en verbittering.

Welke belooning, kunnen wij aan den anderen kant vragen, krijgen zij, die niet met Gouvernementssteun bacoven hebben geteeld en ook door de Panama-ziekte zijn geschaad?

De staat zal toch niet de eene groep burgers tegen de andere willen opzetten?

En dit zal toch het geval kunnen zijn, wanneer de eene zich gaat beschouwen als stiefkinderen van het Gouvernement en de andere als wittebroodskinderen.

De staat moet in deze omstandigheden de bacovenplanters helpen, maar hij wachte zich voor den schijn en nog meer voor het blijk van bevoorrechting."

* *
*

Inmiddels schijnen de pogingen van particulieren hier te lande om eene oplossing te vinden voor de moeilijkheden, waarin de bacovencultuur is geraakt, vasteren vorm aan te nemen. Belangrijke mededeelingen hieromtrent vindt men in de N. R. Ct. van 9 Februari, Avondblad C. Komt de Fruit Company er toe de bacove-planters financieel te steunen, dan zou dit een oplossing van de moeilijkheden zijn, waarbij men er evenwel op voorbereid moet wezen, dat de complicaties niet zullen uitblijven.

* *
*

In de vergadering van de Eerste Kamer van Zaterdag 11 Februari werden de begrootingen van Suriname en Curaçao goedgekeurd. Bij de behandeling van de Surinaamsche begrooting werd nogmaals door den heer Lely het woord gevoerd over de bacove-cultuur, waarop de Minister van Koloniën repliceerde en de mededeeling deed, dat de commissie, die naar Suriname zal worden uitgezonden, uit 3 personen zal bestaan. Het vertrek der heeren is eenigszins vertraagd. In zijne rede had de heer Lely te kennen geven van die uitzending weinig te verwachten. Hij hecht meer aan het advies der Surinaamsche deskundigen.

Ook verzocht hij den Minister niet uit te voeren het denkbeeld om de voorschotten aan de planters kwijt te schelden, omdat dit tot groote onbillijkheden zou leiden. Een debat hierover achtte de Minister praematuur, omdat die kwijtschelding niet anders dan bij de wet kan geschieden.

De begrooting van Curaçao werd zonder debat en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

* *
*

De Surinaamsche bladen bevatten berichten over de verrassende resultaten, door den bacterioloog van het Militair Hospitaal te Paramaribo, den arts P. C. F l u, verkregen bij de behandeling van lijders aan Jaws (Frambösia) met het nieuwe middel 606. In 4 dagen sloten zich de wonden, vielen de korsten af en verdwenen de knobbels. Bleek de genezing blijvend, dan zou dit ook voor de kolonie een uitkomst zijn. De verpleging van jawslijders, waarvan de emigranten het grootste contingent leveren, kost aan de koloniale kas ƒ 50000 à ƒ 60000 per jaar, ongeacht nog het verlies aan arbeid der immigranten. Op dit oogenblik telt het etablissement voor deze lijders van het station Groningen aan de Saramacca-rivier ongeveer 500 zieken.

In verband met deze proeven zij hier gewezen op een in het vorige jaar verschenen geschrift: P. Ehrlich und S. Hata. Die experimentelle Chemotherapie der Spirillosen. (Syphilis, Rückfallfieber, Hühnerspirillose, Frambösia). Mit Beitragen von H. J. Nichols, J. Iversen, Bitter und Dreyer."

Berlin 1910.

* *
*

Het zal de Surinaamsche lezers van dit Weekblad verheugen te vernemen, dat hun landgenoote, mejuffrouw Lili Green, — geen theaternaam, zooals enkele bladen schijnen te meenen — veel succes heeft met haar danskunst. Reeds heeft ze den dichter Maurits Uyldert (zie D e B e w e g i n g van Februari) geïnspireerd tot het hier volgende gedicht:

Lichtvoetige Godin, die met zo teedre schreden,
In 't zachte zijden rag, door onze zielen danst
En lokkend tartend vlucht en vluchtend zwenkend glanst
In 't huivrend kleurenbad van uw doorzongen leden,

Wolk van geluid en licht! Vrouw die de snelle vlieten
In zilvrend vallen beeldt; die als een bloemblad zijgt

Of als een bloesemtwijgje op wilde stormwind stijgt
Om als een blanke meeuw weer op ons aan te
schieten, —

Vlinder die in de lucht der hete middaguren
Fonklend de vleugels plooit en op de bloemen zinkt;
Die van verrukking trilt en 't geurge bloemsap
drinkt;
Die, voor haar 't kind beroert, weer heenvliedt in
't azure:

Wanneer ik huivrend beef in mijn verlaten duister
En, angstig in mijn leed, om veege dromen treur
En niets, niets dan de dood rondom mijn hart be-
speur,
O, dans dan in mijn ziel, vlinder van licht en
luister.

Haar optreden met den heer Andreas Pavlev in den Koninklijken Schouwburg in Den Haag op 12 Februari bracht het publiek in verrukking. Tal van bloemstukken werden hun vereerd. De herhaalde, warme toejuichingen bewezen wel, dat de dag voor beide artisten een waar succes was.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De vacature van de betrekking van kapitein der Arabieren ter hoofdplaats Soerabaija.

Van Soerabaja werd aan de Redactie van de **Pemberita Betawi** 24 November 1910 no. 384) bericht, dat de aangelegenheid, betrekking hebbende op de aanstelling van een nieuwen kapitein der Arabieren ter hoofdplaats Soerabaja, nog steeds geen eindoplossing heeft gevonden.

Toen het laatste hoofd der Arabieren overleed, liepen terstond geruchten, dat verschillende personen voor de vervulling van de opengevallen betrekking in aanmerking zouden komen, ofschoon daaraan nagenoeg geen geldelijke voordeelen zijn verbonden. Het was dus blijkbaar te doen om de eerbewijzen, waarop zulk een ambt aanspraak geeft.

Met de tijdelijke waarneming werd door den Resident belast de wijkmeester H a s s a n, oudste broeder van den overleden titularis, wiens rechterhand hij reeds tijdens zijn leven was geweest.

Destijds had men al moeite gedaan om dezen Hassan benoemd te krijgen, doch deze eene persoonlijkheid zijnde, die op bijzonder huldebetoon geen prijs stelt, bedankte voor de eer. En ook thans nog blijft hij in die houding volharden, hoewel, volgens bovengenoemd blad, verschillende chefs van Europeesche handelshuizen hem gaarne tot hoofd der Arabieren zouden zien aangesteld.

„En", vervolgt dit blad, „na het ontstaan der vacature zijn er in de Arabische wijk, ter hoofdplaats Soerabaja, onmiddellijk verschillende partijen gevormd, die dikwijls lijnrecht tegenover elkander staan. Zoowel in de woningen als op den openbaren weg kan men de namen der verschillende candidaten hooren noemen en dan tevens vernemen de listige maatregelen, welke te baat worden genomen door de leiders dier partijen, ten einde hun candidaat benoemd te krijgen. Daaronder behoort, onder meer, ook het streven om den moreelen bijstand en den invloedrijke voorspraak te winnen van de chefs der Europeesche handelshuizen, terwijl de vaardigheden met de pen in den arm worden genomen, om gezegelde verzoekschriften aan den Resident in te dienen, welke natuurlijk van de noodige handteekeningen zijn voorzien. Dientengevolge is er in de Arabische wijk een zekere onrust ontstaan. Zelfs zijn er openlijke demonstraties gehouden door zekere lieden met hunne partijgangers, toen zij hadden vernomen, dat hunne candidaten niet voor de geambieerde betrekking in aanmerking zouden komen. Ontstemd over die teleurstelling hebben een 200-tal dier partijgangers zich laten fotografeeren, met het doel een exemplaar van deze foto aan te bieden aan den Sultan van Turkije.

Ook heeft men zich in optocht, vergezeld van muziek, begeven naar den Duitschen Consul en dezen opvallende hulde betoond. De politie trachtte natuurlijk op de hoogte te komen van den juisten gang van zaken, maar men heeft haar met een kluitje in het riet gestuurd, haar wijsmakende, dat het portret moest dienen tot versiering van de eetkamer van het eethuis van één der Turken.

Zooals bekend is, moet de voordracht, ter voorziening in de vacature, uitgaan van den assistent-resident ter hoofdplaats. Met dat doel riep genoemde ambtenaar een zestal toongevende Arabieren ten kantoor, waaronder enkele zeer vermogende lieden, en ook den jongeren broeder van den overleden titularis, met name Achmad.

Tijdens de besprekingen bleek al spoedig dat er weinig animo bestond om de betrekking te aanvaarden, ook in aanmerking genomen het feit, dat er vele bemoeiingen aan de functie zijn verbonden en de inkomsten minimaal kunnen worden genoemd. Niettemin werd Achmad als eerste candidaat gesteld, en toen dit bekend werd, was het rumoer in de Arabische wijk gaande, omdat de tegenstanders hem niet wenschten.

Onmiddellijk volgde een rekest aan den Resident, waarin de bezwaren tegen de candidaatstelling werden voorgebracht, en hoewel de voordracht aan den assistent-resident werd teruggezonden, werd zij toch gehandhaafd en aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur doorgezonden.

De Gouverneur-Generaal ontving een telegram, met verwijzing naar den inhoud van het bezwaarschrift, hetwelk door tal van personen was onderteekend. De bezwaren, die men tegen A c h m a d's aanstelling had, waren, dat hij geen handelaar was in den eigenlijken zin van het woord, maar meer een makelaar, met gering inkomen en weinig eigen middelen, waardoor hij in schulden stak bij de Europeanen.

Op grond daarvan meenden de klagers, dat A c h m a d de functie van hoofd der Arabieren nooit plichtmatig zou kunnen vervullen, ten bewijze waarvan bovendien nog eenige voorbeelden onder hoogere aandacht werden gebracht.

Met belangstelling wordt de afwikkeling dezer aangelegenheid tegemoet gezien.

Aldus besluit het blad.

Poging tot berooving der Ned.-Ind. Escompto-Maatschappij te Buitenzorg. — Den 24en November 1910 heeft een Europeaan, een gewezen opziener van het Krankzinnigengesticht te Buitenzorg, aldaar getracht zich meester te maken van gelden, welke aan de Ned.-Ind. Escompto-Maatschappij toebehoorden.

Genoemde persoon kwam daartoe op het kantoor van de maatschappij en vroeg aan Mej. De Weerdt eenig goud-geld te willen wisselen. Terwijl deze de geldkist openmaakte om daaruit de trommel, waarin het goud-geld lag, te nemen, wierp de man haar den inhoud van een zak peper toe, in de hoop hare oogen daarmee te treffen.

Gelukkig echter was dit niet het geval, en kon zij, de trommel krachtig vasthoudende, om hulp roepen, met het gevolg, dat de dader vluchtte.

Deze werd door den heer Medenbach de Rooij, die op het hulpgeroep afgekomen was, nagezet, en in Gang Crone gevat. De inlandsche politie was wel aanwezig, maar verleende geen assistentie.

Gelukkig, zegt de berichtgever in de **Pemberita Betawi** van 26 November 1910 no. 350, verzette de dader zich niet bij de inhechtenisname, hoewel hij met een scherp snijwapen gewapend was.

Men verdiept zich in allerlei gissingen omtrent de motieven tot de handelwijze van dezen dader, die als een gegoed persoon bekend stond.

Gila hormat. Men schreef aan het S o e r. H d b l.: Onder bovenstaand hoofd komt in het jongste nummer van de **Pewarta S. S.** een scherp artikel voor over de verhouding tusschen het lagere Europeesch personeel der S.S. en het inlandsch personeel.

De schrijver, vermoedelijk een Inlandsch haltechef, wijst kortweg de machinisten, (de Europeesche wel te verstaan) aan als degenen, die den onregelmatigen loop van de door hen gereden treinen op hun geweten hebben. Over zijn eigen bangsa heeft hij het natuurlijk niet. De inlandsche zijn, volgens hem, je ideale machinisten.

Als een Inlandsche c.s. een Europeeschen machinist vraagt te rangeeren, dan vertikt hij het dikwijls. Mocht de blanda er een enkele maal toch toe overgaan, dan gaat een stortvloed van verwenschingen aan het adres van den c.s. de rangeermanoeuvres vooraf, zoodat heel wat tijd verloren gaat en de trein te laat vertrekt.

Een Europeesche machinist heeft, volgens schrijver, de loffelijke gewoonte, harder te rijden, dan wettelijk geoorloofd is. Gevolg: veel te vroeg aankomen van den trein op een halte. De c. s., die zoo'n trein aanhoudt, tot de officieele vertrektijd zal zijn aangebroken, krijgt het onmiddellijk met den machinist te kwaad. Als de c. s. zich beroept op de bepalingen, dan wordt de blanda nog doller van drift.

Waar zit hem nu de „gila hormat" in? Eenvoudig deze, dat de c. s. hem zijn excuses moeten aanbieden wegens koerang-adjar. Nu nog mooier, zegt de schrijver, de c. s. als gezaghebber en superieur van den machinist heeft ook révérences te maken tegen hem, die zijn gal staat uit te braken.

Verder heeft de schrijver het over eenige van de controleurs der treinen, die bepaald gila hormat zijn.

Met een beroep op de bekende hormat-circulaire van den vorigen landvoogd, wenscht schrijver aan dien ongewenschten toestand een einde gemaakt te zien.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Reis van Peking naar Taskend. Het onderwerp der afschaffing van het opiumgebruik had steeds de aan-

dacht van het bestuur der provincie Sin-Kiang, en hoewel de omstandigheden, waaronder die afschaffing plaats vond, moeielijker waren dan in eenige andere provincie, zoo zijn de uitkomsten daar toch niet minder gunstig geweest.

Men heeft die resultaten verkregen door het uitvaardigen van strenge strafbepalingen op de overtredingen van de verbodsbepalingen en door eene ijverige en consequente toepassing daarvan.

Zij bijvoorbeeld, die, niettegenstaande het verbod toch papaver plantten, werden gestraft met 6 maanden gevangenis, terwijl de tuinen in beslag werden genomen. De man, die toestond dat zijne echtgenoote het heulsap gebruikte, werd eveneens gestraft en alle rookgereedschappen vernietigd.

Opiumverkoopers werden aan den lijve gestraft, met verbeurdverklaring van den aanwezigen voorraad, vergezeld van eene geldboete, ten bedrage van vijftig maal de waarde van het aangetroffen opium. De smokkelaars ontvingen dezelfde straf.

Nog niet lang geleden werden, wegens het gebruik maken van opium, een 7-tal bestuurshoofden uit hun ambt ontzet. *).

Die strenge strafbepalingen zullen zeker hunne goede uitwerking niet hebben gemist, doch hebben toch nog niet een einde kunnen maken aan het opiumgebruik; nog zijn papaveraanplantingen aanwezig.

Intusschen kan niet worden ontkend, dat bij het Provinciaal Bestuur de oprechte bedoeling voor zit om aan de bevelen des Keizers kracht bij te zetten.

In het afgeloopen jaar was het opium reeds gestegen tot een prijs van tachtig tangtji per ons gewicht; thans is hij reeds zoodanig, dat voor de hoeveelheid, waarvoor men vroeger 1 cent betaalde, nu 40 cent moet worden besteed.

Een dergelijke prijs gaat reeds boven de financieele kracht van de bemiddelde opiumrookers, hoeveel te meer dus van de minder gegoeden en het laat zich dan ook wel aanzien, dat, onder die omstandigheden, velen de gewoonte van het opiumrooken zullen moeten opgeven.

Van de grens der provincie Kansu tot aan Urumchi zag de correspondent-schrijver geen enkele opiumrooker, terwijl onderweg evenmin een opiumverkoopplaats werd aangetroffen.

Destijds zijn er, naar aanleiding van het uitgevaardigde verbod om papaver te planten, rustverstoringen geweest in één der districten in de nabijheid van Ku-Cheng, hetgeen voor de papaverplanters dit succes heeft gehad, dat de aanplant werd toegestaan, doch hierin zal het bestuur thans verandering brengen en wil het kosteloos zaadpadi verstrekken aan hen, die door de verbodsbepalingen schade lijden. De Gouverneur van Sin-Kiang wordt bij de uitoefening zijner bestuurstaak bijgestaan door twee bekwame hoofdambtenaren, n.l. door een Directeur van Financiën en door een Rechter.

Deze is de heer J u n g P e i, van den Boanstam en behoorende tot de Jong-Chineesche Partij; gene is de heer W a n g - S h u - n a n, afkomstig uit de provincie Chili.

Laatstgenoemde is thans bezig een geschiedkundig werk te schrijven over de provincie, zoomede over de vroegere bewoners, hun levensbestaan en de vroegere zeden en gewoonten. Het grootste gedeelte van dit werk is reeds ter perse.

Het wordt gedrukt en uitgegeven op en door de Provinciale Drukkerij, en belooft een groot en nuttig standaardwerk te worden, dat zeker de belangstelling zal opwekken van allen, die iets meer willen weten van land en volk van Midden-Azië.

De heer W a n g - S h u - n a n heeft zich vroeger reeds als een verdienstelijke schrijver doen kennen. O. a. is van zijne hand een werk over de geschiedenis der Europeesche Oorlogen en nog een klein boek over de volkstoestanden in Europa.

Een Europeaan, door den Minister der Posterijen te Peking aangesteld, staat aan het hoofd van het Postkantoor. Men stelt zich voor in den loop van het volgende jaar de brieven en pakketten met hulp van postpaarden te verzenden naar alle plaatsen in de provincie, die aan de hoofdwegen zijn gelegen.

Op dit oogenblik bestaan er twee postverbindingen: n.l. van Chia-tu-Kuan, nabij den grooten muur gelegen, tot aan Urumchi, welke 1033 mijl lang is en door de post in negen dagen en zes uur wordt afgelegd en van Urumchi naar Chuguchat, ook wel Tarbagatai geheeten, waarvan de afstand 543 mijl bedraagt en waarvoor de post vier dagen en achttien uur noodig heeft. Deze regeling die kostbaar is en in de praktijk moeilijkheden oplevert, zal door een nieuwe worden vervangen.

In de provincie Sin-Kiang wordt voor het brievenvervoer een tweemaal hoogere prijs verlangd dan in de andere provinciën. Toch kan men dezen prijs niet hoog en te duur noemen; het postvervoer in China is het billijkste van de geheele wereld.

*) De Redactie van de „Ho Po" voegt in haar nummer van 23 November 1910 no. 395 hieraan een woord van lof toe en vraagt wanneer dergelijke nuttige strafbepalingen door het Ned.-Indisch bestuur in het leven zullen worden geroepen.

De handelshaven te Makassar. — Aan de **Djawa Tengah** van 19 November j.l., no. 262, wordt het navolgende ontleend:

Dank zij de belangrijke bemoeiïngen van de heeren Kraus en De Jongh, zijn voor het jaar 1911 aanzienlijke sommen op de Indische begrooting gebracht, in het belang van de verbetering der havens te Semarang, Soerabaja en Makassar.

Dit feit is door den handel op laatstgemelde plaats met bijzondere vreugde begroet en mag zeker een groote voldoening heeten voor de Handelsvereeniging daar ter plaatse, die zich ten deze zooveel moeite heeft gegeven en herhaaldelijk op de verbetering der havens heeft aangedrongen.

Makasser is thans een bloeiende handelshaven en dankt dit hoofdzakelijk aan hare gunstige ligging. Evenals Singapore is zij een doorvoerhaven, die de voor de Europeesche markt bestemde producten overneemt, welke uit de zoogenaamde Groote-Oost en Australië, met grootere en kleinere Stoomschepen, waaronder vooral die van de Kon. Paketvaartmij. worden aangebracht.

Zooals bekend is, doet de Java—Australië lijn Makasser aan, terwijl de Java—China—Japan lijn, een deel dier lading overneemt.

FEUILLETON.

Het einde van Hi-ho's strijd.

Naar E. HEIJCK in de *Rundschau*.

III.

In de onmiddellijke nabijheid van Hi-an woonde in een fraai landhuis een beroemd geleerde. Hi-ho had zich reeds lang voorgenomen dezen wijzen man om raad te vragen. Hij ging nu naar hem toe, en werd onmiddellijk bij hem toegelaten. Door den bamboemuur heen had hij gezien, dat de geleerde alleen in zijn kamer was. Deze deed de schuifdeur open en noodigde Hi-ho uit hem alles bekend te maken, wat hem op het hart lag. De geleerde man zag hem ernstig aan en zeide, toen hij hem ten einde toe aangehoord had:

„Ge hebt gelijk, dat hier een soort jaloerschheid in 't spel is, doch het is tevens een complex van gevoelsverschijnselen, die in 's menschen gemoed opkomen. Dit is een soort van jaloerschheid die dreigt chronisch te worden, en de behandeling daarvan moet uiterst voorzichtig geschieden. In de eerste plaats moet ten strengste alles vermeden worden, waardoor het kwaad is ontstaan. Onthoud dit vooral."

Na deze woorden keerde de geleerde man weder tot zijne boeken terug en Hi-ho begreep wel dat hij nu heen moest gaan. In der haast vroeg hij nog:

„Hoe zou ik nu het best beginnen?"

„Ik wensch niet, dat men mij in de rede valt", antwoordde de wijze op strengen toon. Ik herhaal: „Wij geleerden houden zulk een geval, als gij mij beschreeft voor een uitvloeisel van vrouwelijke jaloerschheid en wel van een bijzonder soort, dat zich tegen een mannelijk persoon, in dit geval den wettigen echtgenoot, richt. Het wordt beschouwd als een secundair verschijnsel daarvan, dat men in het dagelijksch leven „liefde" noemt.

Na deze uitspraak leed 't geen twijfel meer, of Hi-ho moest nu vertrekken. Toen hij opstond hoorde hij den geleerde nog binnensmonds mompelen: „De menschen zijn toch dwaas, zij houden zich alleen met bijzaken bezig. Men vindt slechts zelden daarop een uitzondering."

Hi-ho maakte den geleerde zijn verontschuldiging dat hij hem gestoord had en bedankte hem hartelijk. Zoodra hij weder tehuis was, besloot hij hem het eenige voorwerp van waarde, dat hij bezat, ten geschenke te geven. Dit was een kistje van massief zilver, een erfstuk van zijn overgrootvader. Het kostte hem moeite daarvan afstand te doen, maar hij had niets anders om aan te bieden.

Terwijl hij dit wegbracht, maakte Li-tsie zich opnieuw angstig, dat haar sombere voorgevoelens verwezenlijkt zouden worden. Zij was in wanhoop te bed gaan liggen en al schreiende in slaap gevallen.

Toen Hi-ho terugkwam, zag hij duidelijk in, dat hij niet in staat was zich de woorden van den wijzen man ten nutte te maken en besefte, dat hij alles zou bederven, indien hij ronduit hierover met Li-tsie sprak. Alle liefde en geluk scheen nu voor

De reden, dat de haven te Makasser in belangrijkheid nog niet gelijk staat met Singapore is. o.m. ook daarin gelegen, dat hier de ligruimte voor de schepen veel grooter is en dat de kosten voor den handel te Singapore belangrijk minder zijn, wanneer men de producten dáár kan verkoopen.

De aanstaande havenverbetering te Makasser, zal echter ook in dien toestand wel weer verbetering brengen. Tot heden werden de handelsproducten van de Oostkust van Borneo, in voldoening aan de door den handel te Singapore verstrekte voorschotten, steeds derwaarts verscheept. Het ligt nu evenwel in de bedoeling van de Nederlandsche en Duitsche firma's te Makasser — Engelsche handelsfirma's zijn er weinig — om, eveneens door verstrekking van voorschotten, te beproeven, het handelsvervoer van de Oostkust van Borneo over Makassar te leiden. Jammer was het echter, zegt het blad, dat op de terzake gehouden vergadering het Chineesche handelselement ontbrak; hoogstwaarschijnlijk om dat diens belangen door den gedachten maatregel zullen worden geschaad.

Volgens de berichten zal ter hoofdplaats Makasser een Inspecteur der In- en Uitvoerrechten en accijnsen worden geplaatst, terwijl het zich laat aanzien, dat de Ontvanger der Recherche zich dan niet meer direct zal verhouden tot den Hoofdinspecteur. Deze is gevestigd te Batavia en overladen met werkzaamheden en kan dus onmogelijk de vele klachten welke binnenkomen, spoedig afdoen. Voortaan zal dan elk geschil tusschen Handel en Recherche plaatselijk worden behandeld, een maatregel, die zekerlijk de ontwikkeling van Makassar's handel zal bevorderen.

Van Vreemde Koloniën.

Europeesche vrouwen gevraagd. — Uit vele koloniën komt de vraag om Europeesche vrouwen, en daar in menig land van ons werelddeel het zwakke geslacht in aantal het sterkste is, kan een ruilverkeer misschien ginds en hier een verbroken evenwicht herstellen.

Voor Canada zijn duizenden vrouwen noodig. Om in de behoefte te voorzien, worden, naar wij vermeld vinden, jonge meisjes in Engeland aangespoord er heen te gaan. Die er gehoor aan geven worden door de eigenaars van de goed rendeerende, maar vaak eenzaam liggende, landerijen hartelijk verwelkomd, en hebben weldra keuze te doen tusschen eenige aanzoekers om haar hand.

Naar Zuid-Afrika zijn, na den oorlog, mede vele vrouwen gegaan, die weldra een plaats als meesteres vonden van een ordelijk huisgezin, en zoo veel bijdroegen tot verfijning van de zeden, die er wel wat te ruw waren. Intusschen blijkt daar thans een gevaar te dreigen, doordien de donkergekleurde Kaffers begeerlijke blikken slaan op de blanke vrouwen, die zich, wanneer de man van huis is hierbij niet behagelijk gevoelen. Als de beste oplossing wordt aangegeven, dat de zwarte mannelijke bedienden door vrouwelijke, liefst Europeesche, vervangen konden worden, en zoo wordt dan ook hier gevraagd om meer blanke vrouwen. Of dit het gesignaleerde gevaar inderdaad verminderen zou? Wel zal het kunnen medewerken om het nadeel te beperken, waarover Duitsch Z.-W. Afrika klaagt.

Hier toch ziet 't bestuur met spijt het aantal der kleurlingen, van gemengd ras, toenemen. De Koloniale Compagnie beproeft het euvel te bestrijden door de immigratie van Duitsche vrouwen in de hand te werken. Om de ambtenaren aan te moedigen landgenooten te huwen, zal de maatschappij voortaan de kosten voor de reis en het vervoer van bagage en meubelen vergoeden voor vrouwen, die naar de koloniën komen om er met een ambtenaar in het huwelijk te treden.

Geheel in denzelfden geest luidt een voor de Britsche koloniën genomen besluit, al heeft dit nog een andere bedoeling. Niettegenstaande aan de militairen beneden den rang van officier, bepaalde voordeelen verzekerd zijn bij een langer voortdurend verblijf in de koloniën, zag men velen na een zekeren tijd die voordeelen prijs geven, omdat zij een vrouw wenschten te zoeken in Engeland. Dit geregeld terugkeerend verschijnsel deed krijgers verloren gaan, op wier behoud het legerbestuur prijs zou hebben gesteld. Om hierin te voorzien is een bepaling uitgevaardigd, waardoor aan de verloofden van militairen, die naar de koloniën willen gaan om te trouwen, kosteloos overtocht wordt gegeven.

In Frankrijk heeft men op dit vraagstuk blijkbaar een heel andere kijk, daar wordt zelfs de overtocht van de vrouwen van reeds gehuwde soldaten en onderofficieren verboden.

Er valt voor andere koloniale mogendheden ten deze van ons misschien nog wel wat te leeren, n.l. het vergemakkelijken van de huwelijken met de handschoen; omgekeerd verdient hetgeen hier gezegd is over 't aanmoedigen van huwelijken van militairen in het Britsche koloniale leger nadere studie van ons legerbestuur in Indië.

BRITSCHE KOLONIËN.

De koning herdacht in de rede, waarmede hij het parlement heeft geopend, de geestdrift, door alle klassen in ieder gedeelte van Zuid-Afrika betoond bij het bezoek van den hertog van Connaught; hij sprak van het voornemen om zelf nogmaals een bezoek aan Indië te brengen. Met Japan wordt overleg gepleegd over een nieuw handelsverdrag.

***

Groote agitatie blijft in de Engelsche en Amerikaansche politieke wereld heerschen over de beteekenis, die, in verre toekomst, beoogd wordt, of althans voort kan vloeien uit het handelsverdrag der Vereenigde Staten van Noord-Amerika met Canada. Canada vrij van Brittannië; Canada geannexeerd bij de Vereenigde Staten; daarover laat de phantasie haar spel gaan.

Wij voor ons zouden gelooven, dat de groei der wereldgeschiedenis, zooals die zich nu ontwikkelt, in de toekomst aan Canada een zelfstandige plaats in de rij der mogendheden aanwijst, en dat Gr.-Brittannië dit ook wel zal inzien. De thans aanhangige wederkeerigheidstarieven voor N.-Amer. en Canada kunnen ook weer in die richting wijzen; maar in

---

hem verloren te zijn en het bedroevendst daarbij was dat hij niet wist, hoe hij anders had moeten handelen.

Opeens herinnerde hij zich een zuster zijns vaders, aan wie de familie in moeilijke gevallen altijd om raad vroeg. Zij heette Schawa en woonde verscheidene dagreizen van daar. In de buurt van deze vrouw bevond zich ook het graf van Hi-ho's vader, en hij had al lang verzuimd daar heen te gaan. Zijn groote liefde voor zijn vrouw had hem zijn kinderlijke plichten, waarvan toch een der voornaamste is zorg te dragen voor het graf der ouders, doen vergeten. Op een sierlijk vel papier schreef Hi-ho nu dadelijk aan Li-tsie, dat hij het niet langer wilde uitstellen het graf van zijn vader te bezoeken. Hij schaamde zich echter, daar hij thans voor het eerst iets voor haar verborgen hield. Hij voegde er nog de hartelijkste groeten aan toe, en ging daarop doodstil de deur uit.

Zoodra Hi-ho bij Scha-wa aangekomen was, vertelde hij haar alles openhartig, waarop zij zeide:

„De jaloerschheid is een dochter, die veel tranen meebrengt, maar zij is van goeden huize, liefde en deugd zijn haar ouders."

Daarop vroeg zij Hi-ho naar den gezondheidstoestand van Li-tsie en nog veel meer.

De eerlijke jonge man biechte alles getrouw en was verbaasd over hare wijsheid; hij kreeg het volste vertrouwen in haar vernuft.

Scha-wa vervolgde: „als het water al te sterk stroomt, spoelt het de brug weg, maar als het nog hooger komt en over de brug heen stroomt, blijft deze staan. Wat leert men daaruit?"

Daarna maakte zij een maaltijd gereed van boonen en rijst.

Hi-ho keek, in gedachten verdiept, naar de papieren lantarens, die aan de zoldering hingen, zoolang, totdat Scha-wa hem aan tafel noodigde. Na het eten gaf zij hem een kom thee, maar als men weemoedig gestemd is, smaakt de thee bitter.

„Het geneesmiddel voor u", zei daarop de oude vrouw, „is nog veel bitterder dan deze thee. Ge zult het misschien niet willen innemen."

„Er blijft mij wel niets anders over", antwoordde hij.

„Goed", hernam de vrouw, „luister dan. Ge moet dadelijk van hier gaan naar de een of andere groote stad, en naar je vrouw niet meer omzien."

Deze woorden troffen Hi-ho als een donderslag, doch hij beheerschte zich en zweeg.

Vóórdat de maan vijf malen vol is geweest, moogt ge niet naar huis terugkeeren. Ge moogt ook geen tijding naar haar zenden. In uwe plaats zal er spoedig een ander in Li-tsie's woning komen, die je helper en je vijand tegelijk zal zijn. Ge moet dit alles doormaken, mijn beste Hi-ho. Overigens kan ik je nog zeggen, dat ik, die mij somtijds zeer eenzaam gevoel, van plan ben, je vrouw eens te gaan opzoeken, zoodat je gerust kunt zijn, dat zij goed verzorgd zal worden.

Hi-ho was nog steeds verplet over hetgeen de oude tante van hem eischte, doch toen zij hare woorden met beslistheid herhaalde, besloot hij den raad op te volgen en te vertrekken.

(Wordt vervolgd).

en op zichzelf hebben zij geen bedoeling, die daarmede in verband staat. De Canadeezen hebben duidelijk getoond, aan hun buitenlandschen handel groote uitbreiding te willen geven, hierin ondervinden zij van de bestaande regelingen met en door Engeland, moeilijkheden, bovendien zijn ook Canadeesche havens 's winters door ijs voor het wereldverkeer gesloten en moet daarom een onbelemmerde aan- en afvoer door N.-Amer. gezocht en verzekerd worden. Dit is de strekking van het verdrag.

***

Alle Kaapsche bladen, door de laatste mail aangebracht, zijn vol loftuitingen over het bezoek door H. Ms. Zeven Provinciën aan Kaapstad gebracht.

***

Te Klerksdorp in Transvaal is op 75-jarigen leeftijd generaal Piet Cronjé overleden. Door zijn succes in den vrijheidsoorlog van 1880—81 en door het doen mislukken van den inval der Jameson-bende in 1896, in hooge vereering bij de Boeren, leek hij ook in den Z.-Afrikaanschen oorlog eerst den ouden roem op te zullen houden bij Mafeking. Maar later werd hij door weinig tactvol ageeren met het overschot van zijn leger krijgsgevangen gemaakt. Dit opend lord Roberts den weg naar Bloemfontijn: het voorspel van de groote débacle der Boerenrepublieken. Cronjé werd naar St. Helena gebracht, waar hij tot het einde van den oorlog gebleven is.

Naar Transvaal teruggekeerd, speelde hij daar geen rol meer. Hij zou in vergetelheid geleefd hebben, had hij zich niet, eenige jaren geleden, laten verlokken deel te nemen aan vertooningen in Amerika, die tooneelen uit den Boerenoorlog moesten weergeven.

***

De Duitsche kroonprins is te Calcutta luisterrijk ontvangen, bezocht Darjeeling, de verblijfplaats van den Dalaï Lama van Tibet, en keert over Bombay naar Europa terug.

***

Het Indian office heeft een contract gesloten met de Marconi-maatschappij voor de oprichting van stations voor draadlooze telegraphie te Calcutta, Delhi, Allahabad en Simla. Aanvankelijk zijn zij voor militaire doeleinden bestemd en worden voor gouvernementsdienst benut, maar zij vormen een begin van een verder strekkenden algemeenen dienst.

JAPAN-COREA.

De directeur van de Seiyukai, de heer Matsuda, heeft een reis door Corea gemaakt, in zijn verslag komt o.a. het volgende voor betreffende het bestuur der Japanners na de inlijving.

Coreanen en Japanners worden er volgens een streng militair regime behandeld. Vrijheid van pers en van gedachte bestaan feitelijk niet. Kritiek op het bestuur kan niet aangewezen worden, omdat zij in geenerlei vorm wordt geoorloofd, wie er een poging toe waagt ziet zijn blad opgeheven of wordt zelf verbannen.

Zelfs de dagbladen, die uit Japan komen, zijn aan een strenge censuur onderworpen.

Vrijheid van verblijf is evenmin verzekerd als vrijheid van eigendom. De burgerlijke rechten, die de Japanners in hun eigen land genieten, worden hier willekeurig met voeten getreden.

Terstond na de inlijving is de Grondwet afgekondigd, maar voor de toepassing wordt haar waarde tot nul teruggebracht. Of de bronnen van welvaart, die Corea kan bieden, tot hun recht zullen komen, dit hangt in hoofdzaak hiervan af, of de Japanners er heen immigreeren, om dit te verkrijgen zal de regeering echter een meer vrijzinnige politiek moeten aannemen en meer vrijheden aan het volk moeten verleenen.

FRANSCHE KOLONIËN.

Nadat de overste Mangin het denkbeeld had ontwikkeld om ook buiten Senegambië een korps van negersoldaten te vormen, heeft Algiers zijn bataljon van 800 zwarten gekregen. Reeds is de vorming van een tweede korps in wording. Men is over de tot nu toe verkregen uitkomsten zeer voldaan. Volgens overste Mangin zal het geen moeite kosten in West-Afrika desgewenscht 40000 geheel vrijwillig aan te werven soldaten te krijgen.

Het bestaande koloniale leger bevindt zich in Frankrijk in een scheeve verhouding tot het departement van koloniën. Alle administratieve uitgaven komen op het budget van dit ministerie, maar het heeft noch de leiding van —, noch het toezicht over —, noch de verantwoordelijkheid voor het leger. Deze blijven behooren aan het departement van oorlog in het moederland.

Meermalen is op een verandering van dezen toestand aangedrongen. De vorming van negertroepen kan een eerste schrede zijn om een militaire macht rechtstreeks ter beschikking van het ministerie van koloniën te stellen.

***

Réunion is door een cycloon, die 2½ dag aanhield, geteisterd. De aangebrachte schade moet schrikbarend zijn.

***

President Faillières zal in April een reis van een tiental dagen door Tunis maken.

MAROKKO.

De Spaansche ministerraad heeft de noodige credieten goedgekeurd om de havenwerken te voltooien van Mélilla, Ceuta, Algésiras en Vigo.

***

Generaal Aldave, gouverneur van Mélilla, organiseert een bataljon inlandsche politie voor de Rif, waarbij verdienstelijke onderofficieren als officier kunnen overgaan. Behalve de meest uitgebreide dienst van politie in de steden en over het geheele Sp. gebied, zal het ook tot taak hebben, de bewoners van de Rif, die nog niet in onderwerping zijn gekomen, te beletten hun velden te bebouwen.

INGEZONDEN.

Boeren Krijgsgevangenen.

Omtrent het in het vorig nummer uit de N. R. Cour. overgenomen bericht van aanwezigheid van eenige honderden boeren krijgsgevangenen op de Bermuda-eilanden, stelde ik op de Alg. Verg. der Afd. Amsterdam op 1 Febr. de vraag: of deze zaak niet door het Bestuur van Oost en West ter harte kon genomen worden? Wel begreep ik, dat dit niet rechtstreeks tot het doel onzer Vereeniging behoort, doch zou het Bestuur wellicht de Regeering kunnen voorstellen die stoere kerels, die liever een ellendig bestaan leiden dan trouw aan Engeland te zweren, b.v. naar Suriname over te voeren als vrije arbeiders. De bezwaren tegen dit idée, door den Voorzitter geuit, n.l. dat de Transv. Boeren niet tegen het klimaat bestand zijn, dat zij ook niet aan bepaalden arbeid gewoon zijn, enz., zouden toch wel op een of andere wijze te ondervangen zijn. Ik vermoed, dat die Boeren tot alles in staat zouden zijn en ook er toe bereid, liever dan langer onder de door hen gehate natie te moeten verblijven. En in West-Indië is allicht wel een streek, waar zij zouden kunnen acclimatiseeren.

Amsterdam, 10 Febr. J. CREMER.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Door omstandigheden zijn wij genoodzaakt, ditmaal ons overzicht hoofdzakelijk te doen bestaan uit een eenvoudige opgave van den inhoud der geraadpleegde tijdschriften enz.

Tijdschr. Bataviaasch Gen. van K. en W.

Inhoud van Deel 52 (afl. 3—6). Toradjasche vertellingen (vervolg), door N. Adriani. — De munten van Nederl.-Indië, door J. P. Moquette (met platen). — De Heiligen van Java. I, de maqam van Sjeh Abdoelmoehji, door Dr. D. A. Rinkes (met platen). — Bantensch folklore, door C. M. Pleyte (vervolg). — Bij de afbeelding van het graf van Malik Ibrahim te Gresik. — Lijst van verbeteringen in de Toradjasche vertellingen.

Verhandelingen van het Bat. Gen. van K. en W.

Het 3e stuk van Deel 58 bevat: De legende van Loetoeng Kasaroeng. Een gewijde sage uit Tji-rebon, door C. M. Pleyte.

Mededeelingen van het Ned. Zendeling-Genootschap.

Inhoud van Deel 54, 4e stuk: De weg van Bada naar Napoe (Midden-Celebes), door P. ten Kate (met kaartje). — Kleine bijdragen, betreffende het godsdienstig en intellectueel leven des Javaans, door C. Poensen. — Over de vertaling van eenige woorden en uitdrukkingen in de Tobeloreesche taal, door A. Hueting. — Verslag van onze bezoekreis aan de verschillende gemeenten tot het ressort Segaran behoorend, door S. Luinenburg.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Met ingang van 1911 wordt deze belangrijke uitgave der Vereeniging van ambtenaren bij het boschwezen in Nederl.-Indië maandelijks uitgegeven. (De vorige deelen verschenen in twee-maandelijksche afleveringen).

No. 1 van den nieuwen jaargang bevat: Een en ander aangaande de kunstmatige en spontane reboisaties in de residentie Kedoe, door Altona. — Een cursus voor boschopzieners, door A. te Wechel. —

Tapproeven en resultaten in de Ficus cultuur Roban 1910 van het boschdistrict Pekalongan-Kendal, door v. R. — Kort verslag van de bijeenkomst van houtvesters met verlof in Nederland, ten doel hebbende: bespreking van art. 5 t/m. 7 van het Dienstreglement, en in verband daarmede de wenschelijkheid tot decentralisatie in den werkkring aan den Hoofdinspecteur, door van Deventer. — Hoeveelheid djatihout, uitgevoerd naar plaatsen buiten Ned.-Indië gedurende 1909. — Bosschen en klimaat. — Engelsche Caoutchoucwetgeving, door v. H. en v. G. — De bosschen van Australië, door t. O. — Het verslag van den dienst van het boschwezen over 1909, door F. W. S. — Mededeelingen betreffende de Vereeniging.

Indisch Militair Tijdschrift.

No. 1 van jaarg. 1911 bevat de volgende bijdragen: De groote cavaleriemanoeuvres in Noord-Brabant in 1910, door H. A. Kooij. — Het meten van afstanden ten behoeve van oorlogsdoeleinden, door C. F. van Gent. — Osteomalacie bij de legerpaarden en gebrek aan kalk in hun voedsel, door W. Groeneveld (vervolg). — Hoe moeten wij met modern geschut bij de bereden artillerie schieten? door F. L. M. Dessauvage (vervolg). — Het Nederlandsche reglement Mitrailleurs M. '08 (ontwerp), door S. Schilderman. — Semaphorestelsel of Morse-alphabet, door E. Sieburg. — Critiek over: „Iets over de organisatie van de Indische veldartillerie", door F. L. M. Dessauvagie. — Generaal Koeropatkin's afscheid van het Mandjoerijsche leger en zijne „Memoiren", door J. C. A. Bannink. — Van vreemde legers. Enz.

Een verklaring der opstootjes op Billiton.

In het jongste Nr. van De Ingenieur geeft de heer R. A. van Sandick eene levensbeschrijving van den oud-generaal-majoor der genie J. P. Ermeling, die thans 60 jaren in Indië vertoeft, terwijl zijn verblijf aldaar slechts eenmaal door een tweejarig verlof in Holland, is afgebroken.

Na eene schitterende militaire loopbaan, trad Ermeling in 1879 op als vertegenwoordiger in Ned.-Indië van de Billiton-Maatschappij, welke functie hij tot 1902 bekleedde.

Met betrekking op de in de Billiton'sche mijnen werkende Chineesche koelie's geeft de heer Van Sandick, naast zijne uitweiding over de verdiensten van generaal Ermeling als vertegenwoordiger dier Maatschappij, een aantal bijzonderheden, welke wij geheel overnemen, omdat zij eene verklaring inhouden van de thans op Billiton heerschende onrust.

Zooals bekend is, wordt de mijnbouw gedreven, met behulp van Chineezen, niet zoogenaamde peranakans, afstammelingen van de in Indië gevestigde Chineesche bevolking, maar onvervalschte, echte Chineezen versch uit China aangekomen, meestal uit Zuid-China, en wel uit de Hakka-districten. Thans zijn er niet minder dan 15000. Ook de mijnhoofden zijn echte Chineezen, die niet trouwen met Indisch-Chineesche of inlandsche meisjes, doch met echte Chineesche vrouwen. Zij beschouwen dan ook steeds China als het land, waar zij hun domicilie hebben.

Het kenmerkende van de Chineesche werkwijze op Billiton is het sterke noempang-verband. Een noempang is een werkploeg. Elke noempang is een organisch geheel, waarvan de leden deelhebbers zijn, die voor gemeenschappelijke rekening het mijnbedrijf uitoefenen. Onder een eigen, door hen zelf gekozen bestuur, dat tegenover de Billiton-Maatschappij verantwoordelijk en aansprakelijk blijft voor een goeden gang van zaken, genieten de noempangs in de regeling van hun werk een groote mate van vrijheid. Zij kunnen, op de wijze, die hun het aangenaamst is, voorzien in hun dagelijksche behoeften, waarvoor de grondstoffen hun door de Maatschappij tegen den marktprijs worden verstrekt. Elke noempang is een kleine republiek, welker leden, zoowel hoofdelijk als collectief, geïnteresseerd zijn in de resultaten der onderneming. Daar er uit verschillende Chineesche stammen, die zelf elkaars spreektaal niet verstaan, arbeiders worden geworven, wier eenige band is gemeenschappelijke godsdienst, gesymboliseerd in een gemeenschappelijk onderhoud van den Tepèkong of Chineeschen tempel, staan verschillende noempangs, door rassenhaat gedreven, wel eens niet vriendschappelijk tegenover elkaar en is er soms heel wat tact noodig, om plotseling uitbrekenden belangenstrijd tusschen groepen van Chineezen onderling te effenen."

De Indische Gids,

Inhoud van de Februari-aflevering: Leopold II en de wording van den Congo-staat, door prof. dr. G. K. Anton. — Worden de Inlanders door ons onderwijs goede burgers van den staat? door dr. J. H. F. Kohlbrugge. — Java's weervermogen tegen een buitenlandschen vijand, door F. C. Hering. — De approviandeering van het Indische leger tegen den Inlandschen vijand van 1840—1865, door W. C. Nieuwenhuyzen. — Een verlof wegens ziekte naar Batavia in 1681. — Varia: Hindoes en Mohammedanen. — Overeenkomsten met Inl. vorsten van den O.-I. Archipel. — Maandelijksche revue van brochures enz., door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie: Engelsche maatschappijen. — De Billiton-maatschappij in 1909-1910. — De Indische Staatsspoorwegen in 1909. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

De Macedonier. Februari 1911.

Inhoud: Java, Solo en Artikel 123 van het Regeerings-Reglement, door D. Bakker. — Concessies van den Missionairen Arts aan de belangen der Zending, door dr. H. S. Pruijs. — Nieuwe banen op Soemba, door D. K. Wielenga.

De Indische Mercuur. 1911. No. 6.

Inhoud: Gouv. Kina-onderneming, door P. van der Wielen. — Vezelcongres te Soerabaja. — Overeenkomst van landbouwleening onder bedrijfsverband in Suriname. — Begrooting van Suriname 1911. — De uitvoer van tabak en sigaren van Cuba in 1910. — Bepalingen betreffende vrijdom van uitvoerrecht in Ned.-Indië. — Invoer op- en uitvoer van Java in 1910. — Kultuurberichten. — Kleine Mededeelingen. Enz.

Weekblad voor Indië. 7e Jaarg. No. 38.

Voornaamste inhoud: Neapolitanen en Javanen, door dr. J. H. F. Kohlbrugge. — Het 50-jarig jubileum van het Gymnasium Willem III (met foto's) door Vader. — Een Chineesch Schoolboek, door H. Borel. — Indische penkrassen, door Ofoei. — Bijblad voor dames. — Bijblad voor sportnieuws en ontspannings-lectuur.

Ver. „Moederland en Koloniën". IIe Jaarg. 1911. No. 1. Voordracht over den ontdekkingstocht in Nieuw-Guinea, waarbij het Sneeuwgebergte werd bereikt, door J. W. van Nouhuys.

Buiten. Geïll. Weekblad 28 Jan. en 4 Febr. 1911. Indische „Thuynen", door S. Kalff (met afbeeldingen).

Indologenblad. 2e Jaarg. No. 6. 't Een en ander over Pamor, door D.

Het Nederlandsche Zeewezen. 1911. No. 3. Semarang vooruit. De eerste spade in den grond, door J. Scheltema de Heere (met afb.)

Onze Eeuw. Febr. 1911. De tooverformule der desa-autonomie, door C. J. Hasselman.

Jaarboek van de Kon. Akademie van Wetensch. Jan. 1911. Levensbericht van Benjamin Frederik Matthes, door Prof. Dr. H. Kern.

* *
*

Wat melaatschen te danken hebben aan de Zending. Schetsen, bijeengezameld door **Mevrouw Sillem** Amsterdam (Drukkerij Leger des Heils). Met illustraties.

De Christelijke Zending. Een woord ter inleiding, door **J.J.P. Valeton Jr.** Baarn (Hollandia-Drukkerij). (No. 1 van de Serie: De Protestantsche Zending).

Jaarboek van de Koninklijke Marine, 1909—1910. Amsterdam (Drukkerij Leger des Heils). Met illu. Marine. 's-Gravenhage (Gebrs. van Cleef).

Forschungsreise in den Südöstlichen Molukken (Aru- und Kei-Inseln). Im Auftrage der Senckenbergischen Naturforschenden Gesellschaft ausgeführt von **Dr. Hugo Merton**. Mit Tafeln, Karten und Abbildungen. Frankfurt a. M.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Sumatrapost t/m 18 Jan. '11.
Het Bat. Nieuwsblad t/m 18 Jan. '11.
De Locomotief t/m 17 Jan. '11.
De Sumatrabode t/m 20 Jan. '11.
Tjahaja Sumatra t/m idem.
De Banier No. 2.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 4.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw.
Kort verslag verg. 2e Kamer St.-G.
De Indische Mercuur No. 7.
Voordracht over den ontdekkingstocht in N. Nieuw-Guinea, waarbij het Sneeuwgebergte werd bereikt, door J. W. v. Nouhuys. (Vereen. Moederland en Koloniën).
Bandera Wolanda No. 72.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

In de afgeloopen week keerde de heer H. A. Kooij van den Gen. Staf van het leger in O.-I. alhier terug uit de noordelijke provinciën, alwaar hij in het belang onzer Vereeniging op belanglooze wijze voordrachten met lichtbeelden heeft gehouden over 't onderwerp:

Het pioniersleven in Indië.

Het is den heer Kooij mogen gelukken het doel onzer Vereeniging op verschillende plaatsen meer bekend te maken en meer belangstelling op te wekken voor het streven van „Oost en West."

Het is dan ook een behoefte van het Hoofdbestuur om den heer Kooij hierbij onzen dank voor die belangrijke bemoeiingen te betuigen.

Gaarne deelen wij mede, dat door tusschenkomst van twee leden der Studie-commissie, drie uit Ned.-Indië hier te lande studeerende jongelieden, die militieplichtig waren, van den militairen dienstplicht zijn vrijgesteld en zij dus onafgebroken hunne studies kunnen voortzetten.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Jaarlijksche gewone Algemeene Vergadering op Maandag 27 Februari a.s. des namiddags ten $8\frac{1}{4}$ ure, in het gebouw Laan v. Meerdervoort 195.

Agenda:

1. Verslag over het afgeloopen jaar 1910 met vermelding van den toestand op 31 December en der verschillende resultaten, welke verkregen zijn door het restaurant en de commissiën.
2. Rekening en verantwoording over 1910.
3. Verkiezing van drie bestuursleden voor hen, die aan de beurt van aftreden zijn.
4. Benoeming van afgevaardigden voor de Algemeene Vergadering der Vereeniging „Oost en West."
5. Opmaken Candidatenlijst (dubbeltallen) voor het Hoofdbestuur.
6. Behandeling wordt voorgedragen van een voorstel van het bestuur.
7. Een onderwerp wordt aangegeven, dat de afdeeling op de jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging „Oost en West" behandeld wenscht te zien.

HET BESTUUR.

Van de Afdeeling Amsterdam.

Aan de leden der afdeeling wordt medegedeeld, dat zij op hunne aanvrage aan den secretaris der afd., C. de Vries, Weesperzijde 22, ter lezing kunnen bekomen:

a. het prachtwerk van W. O. J. Nieuwenkamp: **Bali en Lombok**, zijnde een verzameling geïllustreerde reisherinneringen en studies omtrent land en volk, kunst en kunstnijverheid, 3 dln.

b. het boek van Mr. G. Vissering: **Geweldige Natuurkrachten**, versierd door vele platen en photographiën.

VOORDRACHT van Mevrouw L. J. HISSINK—SNELLEBRAND, werkzaam bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.

Onderwerp:

Is verandering van den huidigen maatschappelijken toestand der Nederlandsch-Indische paupers noodig? Is verbetering mogelijk?

op Donderdag 23 Febr. 1911, des avonds te 8 ure, in een der zalen van het AMERICAN-HOTEL (ingang Marnixstraat).

Voor introductie van niet-leden wende men zich tot een der bestuursleden, die zich aan den ingang der zaal zullen bevinden.

De spreekster houdt zich voor debat aanbevolen en zal gaarne, na afloop van de voordracht, op vragen om nadere toelichting antwoorden.

Namens het Bestuur,
C. DE VRIES, *Secretaris.*

Jaarverslag over 1910 der Afd. Amsterdam.

In het afgeloopen jaar zijn de leden uitgenoodigd geworden tot bijwoning van de volgende voordrachten:

a. „Een en ander over Land en Volk in Zuid-Nieuw-Guinea", gehouden op Donderdag 24 Febr. door den heer A. J. Gooszen, Kapitein bij den Generalen Staf van het Ned.-Ind. Leger, die geruimen tijd op Nieuw-Guinea heeft vertoefd als commandant van een der exploitatie-detachementen;

b. „De expeditiën in 1907 en 1909, uitgezonden ter bereiking van het Sneeuwgebergte op Nieuw-Guinea", gehouden op Maandag 7 November door den heer J. W. van Nouhuys, een der deelnemers aan die expeditiën-Lorentz;

c. „Zuid-Celebes, voorheen en thans", gehouden op Donderdag 15 December 1910, door den heer J. Tideman, Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur, die jaren lang aan het werk op Zuid-Celebes heeft medegearbeid.

De twee eerstgenoemde voordrachten werden door het vertoonen van lichtbeelden toegelicht, terwijl de voordracht van den heer Gooszen bovendien nog verduidelijkt werd door de tentoonstelling van door hem medegebrachte ethnografische voorwerpen.

Ook in dit jaar hebben de leden, door de bemoeiingen van den penningmeester, gratis toegang gehad tot de populaire voordrachten over Indië, die vanwege het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap in het Gebouw van den Werkenden Stand alhier, in het begin van het verslagjaar zijn gehouden.

Door het Bestuur van de Afdeeling „Amsterdam" van de Nederlandsche Vereeniging „Onze Vloot", werden voorts eenige introductiekaarten voor de leden onzer Afdeeling gratig beschikbaar gesteld tot bijwoning van de voordrachten, gehouden op Zaterdag 29 Januari 1910, over „De oorsprong en de opkomst der Zeemacht van de Republiek der Vereenigde Nederlanden", door den heer H. J. Boldingh, en gehouden op Zaterdag 9 November 1910; over „Hr. Ms. „Gelderland" in de Caraïbische Zee 1907/1908" door den heer W. D. H. baron van Asbeck, Kapitein ter zee; beide voordrachten werden toegelicht door lichtbeelden. Een woord van hartelijken dank aan het genoemd Bestuur voor deze betoonde welwillendheid is in dit jaarverslag zeker op zijn plaats.

Daar de catalogus der Brusselsche tentoonstelling betreffende de inzending van Nederlandsch-Indië zeer waardevolle mededeelingen bevat, werden van dien catalogus een paar exemplaren aangeschaft. Door een bericht in het Koloniaal Weekblad werd den leden der afdeeling medegedeeld, dat deze exemplaren ter lezing waren te bekomen; van deze beschikking is echter slechts door een zeer gering aantal leden gebruik gemaakt.

Daar het huishoudelijk reglement der afdeeling niet meer in overeenstemming was, ja, zelfs op menig punt in strijd met de Statuten en het Algemeen Huishoudelijk Reglement der Vereeniging, is door den Secretaris een concept gemaakt voor een nieuw huishoudelijk reglement, dat in de op Maandag 21 Februari 1910 gehouden jaarlijksche algemeene vergadering bijna ongewijzigd is aangenomen. De door de Statuten vereischte goedkeuring van het Hoofdbestuur is daarop verleend.

Moest de afdeeling eenige leden verliezen, daartegenover staat, dat anderen toetraden, zoodat het aantal leden en begunstigers iets steeg en op ultimo 1910 bedroeg 161.

Het Bestuur der afdeeling onderging eenige wijziging. In de plaats van de periodiek aftredende leden werden in de genoemde algemeene vergadering gekozen, eventueel herkozen de heeren: A. Duif, Mr. Th. B. Pleyte, en Mr. J. W. Sikman. Reeds zeer kort na zijne benoeming heeft de heer Pleyte zich, met het oog op zijn andere werkzaamheden, verplicht gezien voor het lidmaatschap van het Bestuur te bedanken.

Het secretariaat ging over in handen van den heer C. de Vries; dankbaar zij in dit verslag herdacht, wat de afgetreden secretaris, Mr. J. W. Sikman, in vroegere jaren voor de afdeeling heeft verricht.

Van de verschillende Commissiën — die voor huisvesting en die voor schoolgaande kinderen — valt niets bijzonders te melden.

Namens het Bestuur:
(*w.g.*) SMEENGE, *Voorzitter.*
(*w.g.*) C. DE VRIES, *Secretaris.*

GELDELIJKE VERANTWOORDING VAN DE AFDEELING AMSTERDAM OVER 1910.

BATEN.		LASTEN.	
Saldo-Rekening 1909	f 304.07	Bijdragen Hoofdbestuur over 138 leden ad f 0.75	f 103.50
Aan contributiën van 138 leden	- 334.50	Zaalhuur	- 47.50
Aan rente	- 8.87	Honoraria (aan de H.H. Gooszen, Nouhuys en Tideman	- 100.—
Aan entrée's	- 5.80	Aan Mr. Jhr. Sikman	- 11.94
		Aan W. O. J. Nieuwenkamp (Bali en Lombok, 3e deel)	- 15.—
		Rekening firma J. H. de Bussy	- 0.52½
		Diverse onkosten lezing Gooszen	- 11.17½
		Contr. lidmaatschap tentoonstellingsbel.	- 5.—
		Rekening lantaarnhuur (Merckelbach en Co. en Van Wijk)	- 30.05
		Aan drukkosten	- 15.95
		Aan C. de Vries, secr., voor onkosten	- 21.02
		Diverse onkosten lezing Nouhuys	- 5.15
		Aan den Penningmeester (reiskosten naar den Haag)	- 3.50
		Inningskosten, porto's enz. (penningm.)	- 12.06
		Saldo ultimo Dec. 1910	- 270.87
	f 653.24		f 653.24

Voor accoord: (*w.g.*) A. L. VAN WAARDENBURG.
„ L. ZWIERS.

Amsterdam, 1 Febr. 1911.
(*w.g.*) H. W. HAARTERINK, *Penningmeester.*

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 10 Januari 1911. No. 3.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan Jhr. J. W. M. A. Janssens, ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten.

Ontslagen: op verzoek eervol, de onderwijzer A. Knoppert en de klerk H. F. Klein.

Benoemd: tot president van den Raad van Justitie te Makassar Mr. M. C. Rogge; tot referendaris bij het hoofdbureau van den burgerlijken geneeskundigen dienst H. G. C. Degent; tot hoofdcommies G. B. A. Degent; tot 1en commies J. F. A. Peters; tot 2en idem W. J. Soselisa; tot notaris te Djombang H. W. Verloop; te Modjokerto J. A. Margadant; tot commies voor de belastingen te Soerabaja J. Pietersz; te Bandjermasin L. E. Breton van Groll; tot commies te Soerabaja J. J. Brangert; tot bouwkundig ingenieur S. Snuyf; tot algemeen ontvanger der 1e klasse M. G. Diepenheim; tot idem 2e klasse L. K. J. Wepf.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van B. B., J. A. F. Kok; van den voorzitter van den landraad te Soerabaja Mr. J. A. J. Meddens.

Benoemd: tot wedana van Buitenzorg Raden Soesta di Laga; van Tjibaroesa Raden Atmowikromo; van Cheribon Mas Pringgakoesoema; van Mandirantjan Mas Soeraätmadja; van Tjawigebang Raden Raksadipoetra; tot hulponderwijzeres te Probolinggo Mej. M. M. Molenaar; te Pasoeroean Mej. A. P. M. Hamerster.

Militair Departement.

Verleend: twee jaar verlof aan den 1en luitenant P. W. Ockerse.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der art. J. M. van der Meer.

Benoemd: tot instructeur bij het korps barisan van Madoera de kapitein G. E. W. van Gessler Verschuir; tot onderluitenant de sergeant-majoor L. C. L. Londo.

Ontheven: eervol uit zijn betrekking van instructeur bij het korps barisan de kapitein T. E. Spaan en geplaatst bij het 1e bataljon.

Overgeplaatst: bij het 20e bataljon de majoor W. Bekker; bij het 7e bat. de 1e luit. C. Hissink; bij het 9e de kapitein J. J. Munniks de Jongh; bij het garnizoensbat. der Westerafd. van Borneo, de kapitein der art. J. Barrau; naar Sabang de idem R. A. J. Savalle.

Geplaatst: bij het 3e depôt-bat. de 1e luitenant C. Hissink.

Verleend: een jaar verlof aan den gezaghebber der gouv.-marine A. Hendriksen.

Benoemd: tot gezaghebber bij de gouv.-marine H. K. Wetselaar.

Uit de Javasche Courant van 13 Januari 1911. No. 4.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzer Th. F. Kailola, de klerk M. O. Krijgsman.

Belast: met de waarneming der betrekking van hoofdingenieur 2e kl. J. H. A. Haarman.

Gesteld: ter beschikking van den Algemeenen Secretaris Mr. O. R. Bedujon, van den directeur van Landbouw J. Wolff.

Benoemd: tot adjunct-chef 2e afd. S.S. op Java S. M. S. Philipse, tot adjunct-houtvester 1e kl. D. de Vries Reilingh en A. J. W. Visser, tot griffier van den landraad te Djokjakarta Ch. W. G. Karsten Schüler, te Poerbolinggo N. van Beuzekom, te Japara H. F. de Graaff, te Ponorogo Th. A. du Mosch, tot commies bij de Alg. Rekenkamer G. M. Senn van Basel, tot kantoorchef 2e kl. G. A. de Ceuninck van Capelle, tot commies 1e kl. W. P. Klaus, tot tijdelijk id. H. L. G. Aernout, tot wedana van Djoewana Mas Soekardi, tot patih van Demak Mas Rekso Prodjo, tot wedana van Manggar Raden Sastrokoesoemo, van Bandjaran Mas Kartodirdjo.

Geplaatst: in de res. Menado de controleur S. K. Wieling.

Benoemd: tot controleur in de res. Bali en Lombok G. K. B. Agerbeek.

Overgeplaatst: naar Salatiga de onderwijzeres Mej. M. J. L. Sanders.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1e luit.-kwartiermeester F. W. Hans.

Bevorderd: tot luitenant-kolonel bij de militaire administratie de majoor W. J. C. van Bennekom.

Ontslagen: bij het korps barisan te Bengkalen de kapitein Raden Pandji Adi Soekomo.

Bevorderd: tot kapitein de 1e luitenant Ismaël.

VACANT

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: *Woonplaats:*

⁂ Bij de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20** per **50 ex.**, plus 25 cent frankeerkosten.

b. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55** per **50 ex.**, plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25.

d. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar.

VACANT

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 16.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 ~~jaar~~ oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dame voor vioollessen ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene baboe beschikbaar voor de terugreis naar Indië.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Een jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Een Heer en eene Dame voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Drie jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische adem-gymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een geg. korp.-schrijver voor adm. betrekking.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 195** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 8. Donderdag 23 Februari 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Jaarverslag aangaande den staat der Vereeniging „Oost en West" en hare verrichtingen gedurende het jaar 1910.

III.

Vergelijkende opgave van het aantal leden der Vereeniging „Oost en West" over de jaren 1909 en 1910.

AFDEELINGEN.		Aantal Leden. 1909 M.	1909 Vr.	1909 Totaal	1910 M.	1910 Vr.	1910 Totaal
Hoofdbestuur	a. Nederland	132	43	175	144	31	175
	b. Ned. Oost-Indië	216	22	238	252	16	268
	c. Ned. West-Indië	72	2	74	65	2	67
	d. Buitenland	27	1	28	26	3	29
Amsterdam		134	10	144	133	20	153
Apeldoorn		73	30	103	66	30	96
Arnhem		54	4	58	55	6	61
Breda		35	10	45	29	12	41
's-Gravenhage		605	296	901	645	304	949
Leiden		103	5	108	111	4	115
Nijmegen		73	8	81	73	8	81
Rotterdam		65	10	75	61	8	69
Utrecht		58	19	77	65	22	87
Zutfen		36	4	40	33	2	35
		1683	464	2147	1758	468	2226

g. Vergaderingen.

De Jaarlijksche Algemeene Vergadering had plaats op Zaterdag 9 Juli 1910 te 's-Gravenhage.

Deze werd op dienzelfden dag voorafgegaan door eene Hoofdbestuursvergadering.

Voorts werden de voorgeschreven Hoofdbestuursvergaderingen gehouden:

a. op Zaterdag 23 April 1910 en b. op Zaterdag 26 November 1910.

De gecombineerde vergaderingen van het Dagelijksch Bestuur met de Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad werden, behalve in de maand Augustus, regelmatig gehouden op den derden Donderdag van elke maand, des avonds ten $8\frac{1}{2}$ ure, in het gebouw Heulstraat 17.

h. Goedkeuring der Huishoudelijke Reglementen van de afdeelingen Amsterdam en Nijmegen.

In de Hoofdbestuursvergadering van 23 April 1910 sub. XIII werden de Huishoudelijke Reglementen van de afdeelingen Amsterdam en Nijmegen goedgekeurd.

Hiernevens volgt een Algemeen Overzicht van het ledental der Vereeniging op 31 December 1910, en de daaruit voortspruitende inkomsten.

3. Werkzaamheid van het Hoofdbestuur.

a. Samenwerking met het Koloniaal Museum te Haarlem.

In het verslag over het jaar 1909 (zie ook de Koloniale Weekbladen van 1909 Nos. 43 en 51, alsmede van 1910 No. 6), werd reeds bekend gesteld, dat, naar aanleiding van onze correspondentie met den Minister van Binnenlandsche Zaken, ter zake van het adres, inhoudende het verzoek om op de scholen meer plaats te geven aan het aardrijkskundig onderwijs onzer Oost- en West-Indische bezittingen, door het Hoofdbestuur — in overleg met de Propaganda-Commissie — het noodige was verricht om de aandacht van het Koloniaal Museum te Haarlem nog eens te vestigen op de door dat Museum gepubliceerde bescheiden.

Het resultaat dier bemoeiingen is geweest, dat bij schrijven van den Directeur van het Koloniaal Museum van 14 Februari 1910 No. 186, de hulp van ons Hoofdbestuur werd ingeroepen, ten einde te bewerken, dat de toevoer van materiaal aan gemeld Museum meer geregeld en in ruimer mate geschieden kon dan tot nu toe het geval was geweest.

Naar aanleiding daarvan en — onder overlegging van een opgave van de grondstoffen en voortbrengselen uit Oost- en West-Indië, welke door het Koloniaal Museum werden verlangd ten behoeve van de Schoolverzamelingen, werd bij onzen brief van 24 Februari 1910 No. 2 de tusschenkomst van onzen vertegenwoordiger in Ned.-Oost-Indië ingeroepen met verzoek dit onderwerp met de Indische autoriteiten te bespreken en ons van den uitslag zijner bemoeiingen mededeeling te doen.

Op het einde van het verslagjaar waren ten deze nog geen resultaten verkregen, doch het Hoofdbestuur was werkzaam en streeft er naar deze aangelegenheid haar beslag te doen krijgen.

Het onderwerp aan het aardrijkskundig onderwijs der Indische bezittingen op de scholen meer plaats te geven, hield ook de Vereeniging van Leeraren der Nederlandsche gymnasiën bezig, en vond een warm voorstander in Professor Niermeier, die in de vergadering dier Leeraren van 25 Augustus 1910 te 's-Hage gehouden, en welke door onzen voorzitter werd bijgewoond, eene voordracht hield, welke de strekking had de wenschelijkheid te betoogen, dat het onderricht in de klassieke talen op de gymnasiën zou worden ingekrompen en het aardrijks- en geschiedkundig onderwijs meer op den voorgrond zou worden gebracht.

In aansluiting daarmede steunde het Hoofdbestuur de van de Naamlooze Vennootschap „Haarlemsche Photo- en Lithografische Inrichting „De Tulp" (zie Kol. Weekblad 1910 No. 42) uitgaande uitgave van een pracht-plaatwerk, getiteld „Onze Indische Koloniën" met tekst, onder leiding van de heeren Professoren Niermeier en Nieuwenhuis.

ALGEMEEN OVERZICHT VAN HET LEDENTAL DER VEREENIGING OP 31 DECEMBER 1910 EN DE DAARUIT VOORTSPRUITENDE INKOMSTEN.

Nummer.	Ressort.	Afdeelingen.	Aantal leden op het einde v/h. jaar 1909			Aantal leden op het einde v/h. jaar 1910			Bedrag der contributies.																Totaal	Bedrag der contributiën.	Inkomsten Hoofdbestuur en Bijdragen van de afd. aan het Hoofdbestuur.
			Mannen.	Vrouwen.	Totaal	Mannen.	Vrouwen.	Totaal	1.00	1.50	2.00	2.50	3.00	4.00	4.50	4.99	5.00	6.00	7.50	10.00	12.00	12.50	15.00	20.00			
1.	Hoofdbestuur.	1. Nederland	132	43	175	144	31	175	10	77	31	37	5	—	—	—	13	—	—	2	—	—	—	—	175	f 380.00	
		2. Buitenland	27	1	28	26	3	29	—	5	1	14	3	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	29	- 83.50	
		3. West-Indië	72	2	74	65	2	67	—	—	—	65	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	67	- 177.50	
		4. Oost-Indië	216	22	238	252	16	268	—	—	—	232	10	1	—	—	17	3	—	1	4	—	—	—	268	- 775.00	
			477	68	515	487	52	539	10	82	32	348	18	1	—	—	37	3	—	4	4	—	—	—	539	f 1416.00	f 1416.00
2.	Afdeel. in Nederl.	1. Amsterdam	134	10	144	133	20	153	2	55	27	52	4	—	—	—	8	—	—	4	—	—	—	—	153[4])	- 360.50	- 114.75
		2. Apeldoorn	73	30	103	66	30	96	—	74	17	3	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	96	- 160.50	- 72.00
		3. Arnhem	54	4	58	55	6	61	8	30	5	12	1	1	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	61	- 119.50	- 45.75
		4. Breda	35	10	45	29	12	41	—	35	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	- 66.00	- 30.75
		5. 's-Hage	605	296	901	645	304	949	10	436	110	243	30	10	—	1	90	3	1	11	—	1	1	1	949[4])	- 2259.49	- 711.75
		6. Leiden	103	5	108	111	4	115[2])	—	67	25	16	2	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	115	- 223.00	- 86.25
		7. Nijmegen	73	8	81	73	8	81	5	54	5	12	2	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	81	- 147.00	- 60.75
		8. Rotterdam	65	10	75[4])	61	8	69	—	23	3	31	—	—	—	—	11	—	—	1	—	—	—	—	69	- 183.00	- 51.75
		9. Utrecht	58	19	77[4])	65	22	87	2	39	18	24	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	87	- 186.50	- 65.25
		10. Zutfen	36	4	40	33	2	35	—	14	5	14	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35	- 72.00	- 26.25
			1683	646	2147[1])	1785	468	2236[3])	37	909	250	758	60	13	1	1	159	6	2	20	4	1	2	1	2226	f 5193.49	f 2681.25

TOELICHTINGEN:
1) Waaronder 174 donateurs.
2) Waaronder 68 leden van de Studenten-Afdeeling.
3) Waaronder 197 donateurs.
4) Waaronder 1 lid van f 100 in eens.

De inkomsten van het Hoofdbestuur zijn: *a.* contributies Hoofdbestuur f 1416.00
b. idem van de afdeelingen . - 1265.25

Totaal f 2681.25

b. Verzoek aan de Regeering om toekenning eener subsidie groot f 10.000 ten behoeve van cinematografische opnamen in Ned.-Indië.

Een drietal heeren, allen wonende te Amsterdam, hadden zich tot ons Hoofdbestuur gewend met het verzoek hunne plannen om cinematografische opnamen in Ned.-Indië te doen en die dienstbaar te maken aan de verbreiding der kennis omtrent de overzeesche bezittingen onder de verschillende klassen van het Nederlandsche volk, te willen steunen en onze tusschenkomst te willen verleenen voor het aanvragen van een Regeeringssubsidie als bijdrage in de kosten van uitvoering, groot f 10.000.

Aangezien het Hoofdbestuur van meening was, dat het op den weg der Vereeniging lag om ernstige plannen tot opwekking van sympathie voor onze bezittingen in Azië tot betere waardeering van de toestanden aldaar door verspreiding van ruimere kennis omtrent die bezittingen naar vermogen te steunen, werd aan het bovenvermeld verzoek gevolg gegeven en aan den Minister van Koloniën in overweging gegeven, onder zekere voorwaarden, zoodra de gelegenheid zich daartoe mocht voordoen, aan de Wetgevende Macht te willen voorstellen, voor éénmaal, een bedrag van f 10.000, of zooveel als die Departementschef zou kunnen goedvinden toe te staan voor het omschreven doel.

Bij missive van 3 Augustus 1910, No. 62 Afd. A1 werd ons echter door dien Departementschef medegedeeld, dat tegen de inwilliging van dit verzoek bezwaar bestond.

c. Oprichting van fondsen.
1e. tot ondersteuning van personen, commissiën en instellingen;
2e. voor bijstand, opvoeding en leiding van in Europa studeerende Indische jonge lieden.

Op de Begrooting van het jaar 1911 werd als bijdrage in het Ondersteuningsfonds eene som van f 100.— en voor de Studie-Commissie een bedrag pro memorie uitgetrokken.

Uit de ontvangen opgaven van de door den leerling Punselie op de Hoogere Burgerschool te Rotterdam behaalde cijfers bij de algemeene repetities, kon reeds worden verwacht, dat hij met goed gevolg het eindexamen dier onderwijsinrichting zou afleggen.

Hij slaagde dan ook daarin op voldoende wijze, en is thans ingeschreven aan de Technische Hoogeschool te Delft.

Hij blijft te Rotterdam inwonen bij den heer F. J. Vaes, werktuigkundig-ingenieur, tevens leeraar aan de H. B. S. aldaar, terwijl zijne verdere belangen aan het afdeelingsbestuur zijn toevertrouwd.

In verslagjaar werd verder de bemoeienis onzer Vereeniging gevraagd voor een ander West-Indischen jongeling, die te Arnhem zijne studies en opvoeding voltooide.

Thans is hij tot de Universiteit te Leiden toegelaten, ten einde zich te bekwamen voor Oost-Indisch Rechterlijk ambtnaar en zal hij — desverlangd — op den steun der Vereeniging kunnen rekenen.

Met het oog op zijne bekwaamheden, ijver en toewijding trok de Vereeniging zich ook zijne geldelijke belangen aan.

Voorts werd dit jaar onze belangstelling gevraagd voor een Semarangschen jongeling, op grond van zijn artistieken aanleg, die, bij behoorlijke ontwikkeling, een schoone belofte voor de toekomst inhield, terwijl zijne onderwijzers zijn ijver en goed gedrag ten zeerste prezen.

Na overleg met de Studie-Commissie was het oordeel van het Hoofdbestuur, dat het geheel instemde met de wenschelijkheid om den jongeling in een andere omgeving te brengen, doch dat hij vooreerst nog meerdere studies moest maken, wilde hij bijv. met vrucht de lessen op een Teeken-Academie volgen.

Tentoonstelling van Gajosche Nijverheid.

Deze kleine, doch daarom niet minder belangwekkende tentoonstelling in Boeatan, Heulstr. 19, den Haag, trekt vele bezoekers, onder wie er ook enkelen waren, die, zelve in het Gajoe-land of de aangrenzende gebieden geweest zijnde, aan de andere, minder ingewijde bezichtigers vele wetenswaardige bijzonderheden wisten mee te deelen.

De heer J. E. Jasper schreef in Het Vaderland van j.l. Zaterdag een uitvoerig artikel over deze tentoonstelling. Ten zeerste hopen wij, dat ook de andere dagbladen hunne bijzondere aandacht op deze zeldzame verzameling zullen willen vestigen, en daarvan getuigenis afleggen, mede tot bevordering van meer algemeene bekendheid met de koloniën onder het Nederlandsche volk.

Het werk van Prof. Snouck Hurgronje, dat menige bladzijde aan de Laut-Tawarstreken wijdt, ligt ook in Boeatan ter kennisname voor belangstellenden.

De tentoonstelling blijft nog tot het begin van Maart geopend, iederen werkdag van 10—6 uur.

In de achterzaal van **Boeatan** is gelegenheid tot uitrusten, onder het gebruik van een kopje thee.

Het sultanaat van Lingga, Riouw en Onderhoorigheden.

Een Regeeringstelegram van 10 dezer meldde, dat de Sultan van Lingga, Riouw en Onderh. en de opvolger in het bestuur (Tengkoe Besar), van dat landschap door den gouv.-generaal uit hun waardigheid zijn ontzet. Het Vaderland van 11 dezer merkte naar aanleiding daarvan op: „De verhouding van dat zelfbestuur tot het Ned.-Ind. gouvernement is niet bij eene zg. „korte verklaring", of „Atjeh-verklaring", geregeld, doch behoort nog tot de weinige bevoorrechte besturen, wier verhouding bij een politiek contract, i. c. dateerende van 18 Mei 1905, zijn omschreven.

Niettemin beteekent de handhaving van zoodanigen contractvorm allerminst eene bestendiging der onthoudingspolitiek, zooais duidelijk blijkt uit artikel 13 van het vigeerend politiek contract met Lingga, Riouw en Onderh., waar 't zegt: „Het leenbestuur zal met rechtvaardigheid besturen, het welzijn des volks bevorderen en alle door de vertegenwoordigers van het gouvernement dienaangaande verstrekte raadgevingen opvolgen."

De redenen voor het ontslag van den Sultan en zijn opvolger zijn volgens het telegram: „herhaaldelijk voorgekomen overtredingen van de bepalingen van het vigeerende politiek contract van 18 Mei 1905, en de door hen in den laatsten tijd tegenover ons gezag aangenomen houding." Deze grieven dateeren vermoedelijk sedert het optreden van den tegenwoordigen resident van Riouw, den heer de Bruin Kops, wiens streven het is, de verhouding van het Inlandsch zelfbestuur en het gouvernement op beteren grondslag, dan thans het geval is, te vestigen.

Zoo werd in overleg met den Sultan een regeling getroffen betreffende de rechtspraak, welke, wat onpartijdigheid en oordeelkundigheid aangaat, nog veel te wenschen overlaat. Voortaan zullen de vonnissen van de Mehakansah, de hoogste rechtbank in het Sultanaat, de onderteekening van den Sultan èn van den resident behoeven alvorens in staat van gewijsde te verkeeren. Dit in verband met de omstandigheid, dat al de rechtszittingen door een gouvernementsambtenaar als adviseur bijgewoond worden, brengt de inheemsche rechtspraak in het Sultanaat genoegzaam onder het toezicht en de leiding van het Europeesch bestuur.

Te Penoemba (afd. Lingga) belegde de resident eene conferentie met de amirs en wakils van den sultan, ten einde ook met hen bestuursbeginselen te bespreken en middelen te beramen ter verbetering van toestanden.

Nu kan het wel waar zijn, dat die amirs en wakils genegen zijn tot samenwerking en dat de kleine man met die nieuwe regeling zeer is ingenomen *), een feit blijkt het toch, dat de positie der beide hoogste Inl. waardigheidsbekleeders voornoemd daardoor achteruitgaat in de oogen der bevolking, alsook het prestige der Mohammedaansche geestelijkheid, die in de inheemsche rechtspraak mede veel heeft in te brengen. En dat de sultan en zijne familieleden goede Mohammedanen zijn, moge blijken uit de volgende mededeeling uit het Kol. Verslag 1910 kol. 37-38: „Uitbreiding van den Islam werd niet waargenomen; de bevolking is weinig godsdienstig. Alleen te Penjingat, de zetel van den sultan van Lingga-Riouw, heerscht een opgewekter godsdienstig leven, voornamelijk onder leiding van eenige leden der sultans-familie. De aldaar door den sultan opgerichte school werd echter opgeheven."

Te verwonderen zou het dus niet zijn, wanneer de sultan en zijn opvolger te kort waren geschoten in het hun voorgeschrevene in de laatste zinsnede van art. 13 hierboven vermeld.

De zaak verdient aller aandacht, ook omdat voor het oogenblik nog de gegevens ontbreken, om een onpartijdig en juist oordeel uit te spreken."

Deze meening wordt vrij algemeen door de geheele Nederl. pers gedeeld. Latere berichten melden, dat de Sultan van Riouw naar Singapore is uitgeweken. Reuter seinde van daar:

„De Sultan van Riouw, die op het oogenblik hier vertoeft, heeft in de bladen een protest geschreven, waarbij hij opkomt tegen zijn afzetting, en betoogt, dat de Nederlanders reeds jarenlang een politiek voerden, welke ten doel had zijn macht geleidelijk te beperken."

In het Journal des Débats komt het volgende bericht voor:

*) Zie het politiek verslag van de residentie Riouw en Onderhoorigh. over de maand Juli 1910.

„De sultan van Java onttroond. Sedert eenigen tijd werkten de sultan Rioum en zijn zoon in het geheim tegen het bestuur. Zij hadden geweigerd de Nederlandsche vlag te hijschen”...... enz.

Zoo worden de lezers van een groot Fransch dagblad ingelicht omtrent de onttrooning van den sultan van Lingga-Riouw, merkt het Alg. Handelsblad op.

Uit de O.-I. Mail.

In de **Weekoverzichten** van 18 en 25 Januari van het Christelijk Weekblad De Banier lezen wij:

„Ambtenaren kunnen nu reeds na 6-jarigen dienst verlof krijgen. Of er nu meer liefhebbers zullen komen?

Treurige onthullingen werden gedaan omtrent de omkoopbaarheid van vele politiebeambten te Batavia. Gelukkig wordt de politie „gereorganiseerd.”

De Indische Universiteitsvereeniging gaat aan het werk. Een cursus zal gegeven worden in Crimineele Anthropologie. Net, wat we hier noodig hebben! Maar, als ze eens met enkele anthropologie begonnen?

De heer Colijn verkreeg eervol ontslag uit den Indischen dienst.

Bij honderden komen de nieuwe hadji's uit Mekka terug. Ditmaal brengen ze ook de pestziekte mee. Een 1000-tal hadji's moesten althans op Onrust in quarantaine. Men hoopt, dat het wel bij één geval blijven zal.

De Westmoesson begint gelukkig wat flinker door te komen.

De eerste leening, door de gemeente Batavia uitgeschreven, is 44 maal volteekend. Geld genoeg; behalve voor allerlei Christelijken arbeid.

Het N. v. d. Dag looft *f* 1000 uit voor den Nederlandschen vliegenier, die voor het eerst van Weltevreden naar Soekaboemi vliegt.

Dit jaar zal de concept-begrooting vòòr de verzending naar Holland in Indië gepubliceerd worden. Uitstekend, mits men zich maar niet te veel van de Indische critiek voorstelt.”

Aldus bovengenoemd periodiek.

Een aardschuiving. In 't dal van Soengei Landir in Oud-Agam, westkust van Sumatra, heeft een aardschuiving plaats gehad. Tien vrouwen en een man werden gedood. Zoo meldden de bladen van Sumatra's Westkust.

De Cholera schijnt tegen einde Januari j.l. toch van Batavia afscheid te hebben genomen. De laatste Inlander, aan die ziekte lijdende, werd genezen uit het hospitaal ontslagen. Ook van elders kwamen gunstige berichten.

In het verslag van Bali en Lombok werd o.m. opgemerkt:

„De zwaar geteisterde streken werden herhaaldelijk door den besturenden ambtenaar in gezelschap van den inlandschen geneeskundige bezocht en de te nemen maatregelen op eenvoudige en bevattelijke wijze aan de bevolking kenbaar gemaakt. Op aanvraag werd in het begin van October j.l. de eerste bezending cholera-serum van het Parc-vaccinogène ontvangen en bij de Europeanen, die zich daartoe bereid hadden verklaard, met de injectie begonnen. Daarna kwamen de inlanders aan de beurt van de meest besmette kampongs, nadat hun de toepassing en de werking goed duidelijk waren gemaakt; van dwang was nergens sprake. Sedert wordt de entstof geregeld ontvangen en met succes toegepast.

Van de 922 aangetasten stierven 634 personen; geen der met serum behandelde lieden werd door cholera aangetast.

Onderwijs op Bali en Lombok. De nieuwe inlandsche school te Pabean (Bali) werd op den 14en October j.l. met 64 leerlingen geopend; de normaalcursus telde bij de opening (op den 17en d.a.v.) 14 leerlingen. Het aantal kinderen op de hollandsch-chineesche school bedroeg op ultimo van verslagmaand 49. Op 31 October j.l. werd de inlandsche onderwijsinrichting te Bangli (Zuid-Bali) geopend met 60 leerlingen; op 17, 18 en 19 t. v. respectievelijk de particuliere scholen te Laboean-Hadji, Sakre- en Tanjoeng Loewar, alle in Oost-Lombok gelegen en wel met 45, 43, en 53 kinderen. Als merkwaardigheid dient nog vermeld, dat onder de 36 nieuw ingeschreven leerlingen op de gouvernementsschool te Selong (Oost-Lombok) sasaksche meisjes zijn.

De prijsdaling van Javasuiker in Britsch-Indië. In de Korte berichten van het dep. v. landb. staat de volgende mededeeling van den w.n. consul-generaal van Nederland te Calcutta:

„Tengevolge van de groote productie van Europeesche bietsuiker en de daardoor ontstane prijsdaling worden door de handelaren in Javasuiker over geheel Britsch-Indië belangrijke verliezen geleden.

Voor Karachi alleen wordt het verlies geschat op Rs. 5.000.000.

Wanneer men bedenkt, dat de speculatieve transacties in Karachi slechts van betrekkelijk geringen omvang zijn, vergeleken bij de omzetten in andere steden, terwijl, volgens cour. berichten, groote hoeveelheden zich in zwakke handen bevinden, dan is het begrijpelijk, dat de December- en Maart-verschepingen met bezorgdheid worden tegemoet gezien. Reeds zijn verscheidene faillissementen in den bazar voorgekomen, zoowel te Karachi als te Calcutta, en groote partijen suiker, die door de koopers zijn geweigerd, worden dagelijks in het openbaar verkocht.

Marinenieuws. Onder dit hoofd schrijft het Soer. Hblad:

De Hertog Hendrik, die eenige dagen geleden in het dok werd opgenomen om nagezien te worden, is heden weer te water gelaten.

De Tromp is naar Cheribon vertrokken voor het houden van schietoefeningen.

De Soembawa, die pas uit het dok is gekomen, heeft de bemanning van de Lombok gekregen en zal binnenkort een proeftocht maken, om daarna Cheribon-waarts te gaan voor het doen van opnemingen.

De gouvernementsstoomer Glatik is buiten dienst gesteld.

De Albertina, een stoomer ter beschikking van de residenten der buitenbezittingen, heeft eenige reparatiën noodig en is daarom in het bassin opgenomen. Er is aangedrongen op het meer spoedig beschikbaar stellen van dezen stoomer.

De Telegraaf, welk schip eveneens eenige herstellingen heeft ondergaan, kreeg de telegrafische opdracht, zich tot nader order tot vertrek gereed te houden.

Het flottieljevaartuig Edi zal waarschijnlijk tot gouvernementsstoomer worden gedegradeerd.

Het opnemingsvaartuig Van Doorn ondergaat binnenkort eenige reparaties.

Verder zal er op de werf van het marine-etablissement een nieuwe stoomer worden gebouwd, type Hercules.

De nieuwe stoombaggermolen komt binnenkort gereed.

Een zeldzaam feest. Te Buitenzorg is Zaterdag 21 Januari j.l. een zeldzaam feest gevierd geworden. De algemeen bekende en hooggeachte gepensionneerde generaal-majoor J. P. Ermeling had zijn tachtigste levensjaar volbracht. De dag is niet onopgemerkt voorbijgegaan; de krasse grijsaard heeft overal in Indië vrienden en vereerders.

De Jaarmarkt-tentoonstelling te Soerabaja. Blijkens het programma zal de zesde jaarmarkt-tentoonstelling plaats hebben op een terrein van 54000 M. en geopend worden op Zaterdag 29 Juli, om op 31 Augustus 's nachts om 12 uur gesloten te worden.

In afwijking van hetgeen vorige jaren heeft plaats gehad, zal de pasar dit jaar in drie hoofdafdeelingen worden gesplitst, en wel:

1e. een afdeeling voor zuivere inlandsche nijverheid en kunstnijverheid;

2e. een afdeeling voor europeesch-inlandsche nijverheid enz. (n.l. van nijverheid en industrie door inlanders onder europeesch toezicht);

3e. Een internationale afdeeling.

De inlandsche en europeesch-inlandsche tentoonstelling zullen op 13 Augustus gesloten worden, terwijl de internationale afdeeling tot 31 Augustus geopend blijft.

De klasse-indeeling der inzendingen is als volgt: Groep A: inlandsche nijverheid en kunstnijverheid: klasse I metaalbewerking; klasse II, houtbewerking; klasse III, vlechtwerk; klasse IV, batikkunst en aanverwante onderdeelen: klasse V, weefkunst; klasse VI, lederbewerking; klasse VII, bewerking van hoorn, been, schildpad, schelp, paarlemoer en ivoor; klasse VIII, steen- en aardewerk; klasse IX, vruchtensappen, siropen, enz.; klasse X, jacht en visscherij; klasse XI, modellen hoor huizen, bruggen, padischuren, enz.

Groep B: inlandsche muziek-instrumenten.

Groep C: inlandsche teeken- en schilderkunst, waarbij dit jaar gevoegd wordt photografeeren, en wel voor vakphotografen en amateurs.

Groep D: werktuigen voor inlandschen landbouw en landbouw-industrieele doeleinden.

Groep E: tuinbouw.

Groep F: pluimvee.

Groep G: moderne chineesche nijverheid.

De bekroningen voor de internationale afdeeling zullen later vastgesteld worden; evenals in Europa zullen diploma's worden uitgereikt, die den bekroonde het recht geven, op eigen kosten een gouden, zilveren of bronzen medaille aan te schaffen. Eere-diploma's worden bovendien beschikbaar gesteld.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Als ieder jaar, geeft De West in haar nummers van 24 en 27 Januari, onder den titel „Binnen onze grenzen", een overzicht van hetgeen het jaar 1910 voor Suriname heeft gebracht. Eerst worden de rampen vermeld. De lichte aardschok in Januari — een zeldzaam verschijnsel in die streken — vormde als het ware de inleiding; daarop volgden het vergaan van de „Prins Willem II", het, gelukkig bijtijds ontdekte, politieke complot, op touw gezet door een vreemdeling, Hongaar van geboorte, die als maatschappelijk schipbreukeling (koloniaal) in de kolonie gekomen, dank zij de hem toegestoken hand, was opgeklommen tot inspecteur van politie. Het grootste nadeel van het complot schuilt hierin — meent het blad — dat een geest is gezaaid, die te voren in de kolonie niet bestond.

Herdacht wordt dan het overlijden van den luitenant ter Zee 1e klasse Eilerts de Haan: „Tragischer sterfgeval is moeilijk denkbaar. Eilerts de Haan heeft zijn laatste rustplaats gevonden onder de geheimzinnig ruischende boomen aan de bronnen der rivier, die hij zoo rusteloos heeft geëxploreerd. Een stalen corjaal aan den oever (achtergelaten voor het geval de leden, die de expeditie hebben voortgezet, genoodzaakt mochten zijn langs dezen weg terug te keeren) wijst de plaats aan in dit verlaten oord, waar het stoffelijk overschot van den koenen ontdekkingsreiziger rust.

Het feit, dat van de heeren Kayser en Hulk (die in weerwil van de tegenwerking der boschnegers, besloten de expeditie voort te zetten) sedert niets meer is vernomen, schijnt een aanwijzing, dat het hun gelukt is de onbekende Lucie rivier af te varen om langs de Corantijn terug te keeren naar de kust. Zoo belooft dan de expeditie, waarvoor Eilerts de Haan zijn leven gaf, toch een succes te worden en de kroon te zetten op de geografische opname van het hinterland van Suriname."

Met de opsomming voortgaande, noemt het blad den tegenvaller met de sluizen van het Kanaal van Saramacca, en, last not least, de staking van de bacove-cultuur, waardoor de economische toestand der kolonie nog ingewikkelder is geworden.

„Het spoorwegverkeer nam in het afgeloopen jaar niet beduidend toe. De opbrengst blijft schommelen tusschen tien à elf duizend gulden per maand. De gehoopte ontwikkeling van de industrie als gevolg van den spooraanleg, is tot dusverre uitgebleven. In plaats van nieuw leven in de goudindustrie, zien wij het kapitaal meer en meer zich terugtrekken uit het grootbedrijf. Het goudbedrijf is nu bijna geheel in handen van kleine luiden, die weinig gebruik maken van den spoorweg. Het ongelukkig crediet-systeem is nog steeds overheerschend in dit bedrijf. Stoombootondernemers voeren lading op crediet. Of zij betaling krijgen, hangt vaak af van de resultaten van het bedrijf.

De balata-industrie, die zich beduidend ontwikkelde, schijnt weinig behoefte te hebben aan spoorverkeer. Als regel doen de arbeiders dienst als roeiers op de booten, die op de heenreis provisiën bevatten en op de terugreis het product.

Toch zou het voorbarig zijn om thans reeds een oordeel te vellen over den invloed van den spoorweg, die nog niet voltooid is. Is de aanleg tot Dam gereed, dan zal blijken, welk verkeer het Sarakreekgebied zal opleveren, en zal zijn na te gaan, of van uit eenig punt aan de Sarakreek een landweg is te vinden naar het gebied van de Grankreek, waar een complex land is, hetwelk voor de goudindustrie van groot belang kan worden.

De spoorrails zijn thans gelegd tot 30 kilometer over de Surinamerivier. De kabelbaan over de rivier voldoet in het gebruik. Ook de zandzuiginstallatie bij het kabelstation voldoet. De spoorwegaanleg (eindpunt Dam) zal vermoedelijk einde 1911 gereed komen, maar dan zullen ook de acht millioen, toegestaan voor spooraanleg en mijnexploratie, geheel zijn gebruikt."

Evenmin bevredigend waren de uitkomsten der goudindustrie. De machinale exploitatie is zoo goed als mislukt.

De totale goudproductie bedroeg de tien laatste jaren:

1901	753 K.G.	1906	1188 K.G.
1902	588 „	1907	1105 „
1903	682 „	1908	1209 „
1904	801 „	1909	1133 „
1905	1071 „	1910	1081 „

„De balata-industrie had een record-jaar. In twee jaar tijd is de productie nagenoeg verdubbeld, zooals blijkt uit onderstaand overzicht:

1901	240 ton.	1904	255 ton.
1902	321 „	1905	244 „
1903	371 „	1906	267 „
1907	348 ton.	1909	630 ton.
1908	454 „	1910	893 „

De ruime productie van de balata-industrie is te meer een verrassing, waar bij de aanhoudende droogte in den aanvang van het jaar, de kansen aanvankelijk weinig gunstig schenen. De grootere productie is natuurlijk mede een gevolg van uitbreiding van het bedrijf, welke geïllustreerd wordt door het feit, dat balata-concessiegelden enz., geraamd op f 60.000, ruim het driedubbele opbrachten."

„Het percentage inlandsche arbeiders bij de balata-industrie neemt den laatsten tijd sterk toe. Vele spoorwegarbeiders en gouddelvers, verlokt door hooge voorschotten en loonen, gingen over bij de balata-industrie.

De balata-prijzen waren hoog, doch kwamen door vooraf afgesloten koopcontracten slechts ten deele ten goede aan producenten. Eigenaardig is, dat zij dit jaar, in tegenstelling met vroeger, verband schenen te houden met de rubberprijzen. Met dien verstande nochtans, dat beide artikelen tezamen stegen in prijs, doch de daarop gevolgde daling eerder intrad bij de rubber dan bij de balata."

Met de cacaocultuur begint het meer hoopvol uit te zien. De overtuiging, dat de cultuur met voordeel te drijven is, niettegenstaande de ziekten, die het gewas teisteren, wint meer en meer veld.

De productie vertoonde weder eenige toename, en overschreed voor 't eerst sedert 1903 weder het totaal van twee millioen kilogram. De vermeerdering is waarschijnlijk te danken aan den kleinen landbouw. De productie der plantages bleef ongeveer gelijk aan die van het vorig jaar.

De totale productie was in de laatste tien jaar:

	K.G.		K.G.
1901	3.163.486	1906	1.480.586
1902	2.355.182	1907	1.625.291
1903	2.208.547	1908	1.699.236
1904	854.034	1909	1.897.182
1905	1.681.827	1910	2.042.524

Bij 1909 vergeleken vertoonde ook de suikerproductie eenigen vooruitgang.

In 1909 10.937.873 K.G.; in 1910 12.055.143 K.G.

De rumproductie was in liters in 1907 890.094; in 1910 797.641.

De bacovenproductie was in 1910 ongeveer gelijk aan die van het vorige jaar, n.l. respectievelijk 652.193 en 648.636 bossen.

Van de 3000 H.A., die in cultuur waren, is slechts een derde overgebleven; de rest is door de Panamaziekte vernield.

De koffie- en rubbercultures breiden zich uit. Op sommige ondernemingen gaan die cultures hand aan hand. Door de betere koffieprijzen, en door de voorlichting van een deskundige als Dr. Cramer — die aantoonde, dat de Liberia-koffie zich langzaam maar zeker een eigen markt verovert — wordt de toekomst dier cultuur weder meer hoopvol tegemoet gezien.

Dat krachtige pogingen worden gedaan, om de rubbercultuur te bevorderen, blijkt uit het feit, dat het afgeloopen jaar ongeveer een millioen zaden werden ingevoerd. De aanplant heeft zich op vele plantages beduidend uitgebreid.

Ten slotte zij hier aangeteekend, dat de gewone middelen der kolonie in het afgeloopen jaar een kwart millioen meer opbrachten dan geraamd was.

***

Door den Gouverneur is aan de Koloniale Staten toegezonden de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag nopens de Verordening, betreffende eene kolonisatieproef met landbouwersgezinnen. In verband hiermede verdient het ingezonden stuk van den heer J. Cremer, in het vorige nummer van dit Weekblad, alle aandacht.

Men zou de zaak aan het rollen kunnen brengen door een der op de Bermuda's krijgsgevangen Transvaalsche Boeren in de gelegenheid te stellen, den toestand in Suriname te gaan opnemen. Het bestuur van Suriname neme dit in overweging, zoo geen welgesteld particulier zich de zaak aantrekt.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een merkwaardig Gedenkteeken. — Aan de **Tjahaija Sumatra** wordt het navolgende ontleend:

Op Zaterdag den 12den November 1910, ten 10 ure voormiddags, verzamelden zich op de Menangkabausche Vredesplaats van de Laras (= district) Nan Doea vele mannen en vrouwen van Paoe Kota Tengah, als uit de omstreken van Padang, vergezeld van hunne districts-, dorps- en familiehoofden en alle inlandsche ambtenaren en kooplieden, ten einde zich in optocht naar Fort de Kock te begeven om aldaar tegenwoordig te zijn bij de plechtige eerste steenlegging van het gedenkteeken, door hen op te richten ter gedachtenis aan de vestiging der Nederlanders aldaar, nu 250 jaren geleden.

Ten half een ure zette de geheele stoet zich in beweging en trok zij op naar het officieele kantoor ter hoofdplaats. Voorop gingen bereden en met bloemen versierde fietsen, daarna eene juichende menigte en vervolgens drie vrouwen, die op het hoofd schotels droegen, waarin eenige steenen, metselmateriaal en gereedschappen, welke voor de steenlegging moesten dienen.

De troffel was van zilver vervaardigd door den Menangkabauschen goudsmid Soetan Maharadjakojo, en droeg de jaartallen 1660—1910.

Achter de 3 draagsters volgden vele oude en jonge vrouwen en daarachter de leerlingen van de weefschool. De stoet werd gesloten door een corps muzikanten.

Ten 1 ure 's namiddags verzamelden zich ten kantore de Kolonel-Gewestelijk Militaire Commandant, de Luitenant-Kolonel Plaatselijk Militaire Commandant, de majoor der genie, voorts de assistent-resident, de controleur, de leden van den gemeenteraad, civiele en militaire landsdienaren, handelaren enz.

De assistent-resident vertegenwoordigde den gouverneur, die, wegens dringende dienstreis, niet tegenwoordig kon zijn, en hield de navolgende toespraak in de Nederlandsche en Maleische talen:

„In het jaar 1660, alzoo nu 250 jaren geleden, „heeft de eerste aanraking plaats gehad tusschen „de Nederlanders en de Padangsche hoofden, wel„ke toenmaals het Oppergezag der Atjehsche Sul„tans erkenden. Die eerste aanraking en de daar„op gevolgde verdrijving der Atjehers van hunne „etablissementen ter kuste, hebben geleid tot de „vaste vestiging der Nederlanders ter Sumatra's „Westkust en de invoering van een geregeld be„stuur, dat steeds voor oogen heeft gehad de be„hartiging van de belangen der bevolking en de „handhaving van rust en orde.

„Indachtig aan de zegeningen, welke het Ne„derlandsch bestuur aan land en volk heeft ge„bracht, hebben de hoofden en de inheemsche „bevolking dezer afdeeling besloten om, ter her„innering aan onze eerste vestiging alhier, een „gedenkteeken ter plaatse op te richten.

„Bedoelde hoofden en bevolking hebben den „gouverneur dezer kust uitgenoodigd tot het leg„gen van den eersten steen. Daar de gouverneur „echter tot zijn leedwezen, wegens een dringende „dienstreis, niet alhier tegenwoordig kon zijn en „dus ook geen gevolg kon geven aan die uitnoo„diging, zoo heeft de gouverneur mij opgedragen „hem thans te vertegenwoordigen. Volgaarne vol„doe ik aan die opdracht. Moge deze eerste steen„legging niet alleen getuigenis afleggen van de „heerschende goede verstandhouding tusschen het „bestuur en de bevolking van Sumatra's West„kust, doch ook van den wensch, dat die goede „verstandhouding zal mogen voortduren, tot in „lengte van dagen."

Bij het einde dezer toespraak werd „Leve Nederland" geroepen, waarmede ook van de zijde der bevolking werd ingestemd, terwijl na de steenlegging door den assistent-resident een „Leve Menangkabau" werd uitgebracht.

De toespraak werd beantwoord door Datoe Soetan Maharadja, die de aandacht van de bevolking vestigde op de groote belangstelling, welke zij steeds van Nederlandsche zijde had ondervonden, en de hoop uitsprak, dat wederzijdsche waardeering en genegenheid het Maleische volk in staat zullen stellen, den economischen strijd met andere menschenrassen met goed gevolg aan te binden.

Oprichting van de Vereeniging „Djamejatonahdia al arabia" te Ampenan (eiland Lombok). Volgens mededeelingen in de Pewarta Soerabaija van 28 Nov. 1910 no. 267 hebben de Arabieren en Mooren te Ampenan, op den 11den dier maand, eene vereeniging, D j a m e j a t o n a h d i a a l a r a b i a, opgericht, welker naam zou beteekenen: Herleving van den Arabischen stam.

Het doel is omschreven als volgt:

a. Oprichting van scholen, alwaar onderwijs gegeven zal worden in het lezen van den Koran, schrijven, kennis van de Arabische taal, zoowel aan de kinderen van Arabieren als van Mooren;

b. verleenen van bijstand in moeilijke omstandigheden, waaronder ook bij overlijden.

De leden worden onderscheiden:

a. in handelaren;

b. niet-handelaren.

Voor de eerstgenoemden houdt het jaarlijks te betalen contributiebdrag rekening met de waarde van de in- of uitgevoerde artikelen.

De niet-handelaren betalen eene maandelijksche contributie, zooals in de reglementen nader zal worden vastgesteld.

De Naaml. Venn. Cultuur-Maatschappij „Mardi-Kismo". In het Kol. Weekblad no. I van dit jaar werd in deze rubriek, onder het hoofd „H a n d e l i n c o p r a" gezegd, dat het voor den Inlander van Ned.-Indië thans het gunstigste oogenblik is om de bestaande klapperaanplantingen zooveel mogelijk uit te breiden en zoo spoedig mogelijk nieuwe aan te leggen.

Thans kan daaraan, blijkens de prospectus, voorkomende in het Orgaan van Boedi Oetomo van 1 Januari 1911 no. 13, worden toegevoegd, dat op Java eene Naamlooze Vennootschap is opgericht, onder den naam van „M a r d i - K i s m o", eene cultuurmaatschappij van Inlanders, welke ten doel heeft ontginning van gronden, in de eerste plaats voor den aanplant van klapperboomen.

Het bedrijfskapitaal is groot ƒ 30.000, verdeeld in 5 seriën, elke serie van 200 aandeelen en elk aandeel groot ƒ 30.—, te betalen, desverlangd, in payementen van ƒ 2.50 's maands.

De Vereeniging staat onder bescherming van verschillende regenten en van den voorzitter der Jong-Javaansche Vereeniging „B o e d i O e t o m o", bijgestaan door Inlandsche landbouwkundigen.

De functiën van landbouwkundig adviseur, tevens Super-intendent, zijn opgedragen aan het Departement van Landbouw.

Kassier is de Factorij der Ned. Handelmaatschappij; Raad-Commissarissen zijn 3 personen, gekozen uit de aandeelhouders.

Een terrein van 500 bahoes zal aan het inlandsch bestuur worden gevraagd, ook zullen gronden worden gekocht en gehuurd, ten einde daarop in de eerste plaats klapperboomen, rijst en daarna andere loonende gewassen te planten en te verbouwen.

De aandeelhouders zullen ten allen tijde inzage kunnen nemen van de bescheiden der Vereeniging, voorts ontvangen zij regelmatig een kwartaal rapport over den stand van zaken, terwijl aan hen, die moeielijk ƒ 2.50 's maands kunnen betalen, faciliteiten, in overleg met het bestuur der maatschappij, zullen worden gegeven.

In elk geval zijn de gestorte gelden nimmer verloren.

Een erkend bekwaam accountant zal met het nazien der administratie worden belast.

De winst wordt als volgt verdeeld:

6% Reservefonds, 10% voor het bestuur, 84% dividend voor de aandeelhouders.

Met den aanplant van klapperboomen zal worden begonnen, en, in afwachting dat deze vruchten dragen, de gronden met rijst worden beplant. Per bahoe rekent men op 100 klapperboomen, die ieder 50 vruchten per jaar zullen afwerpen.

De administrateur is een oud-leerling van de Landbouwschool te Buitenzorg en thans in dienst van het gouvernement.

Secretaris is Raden Mas Soerjopranoto, landbouwkundige te Wonosobo.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Reis van Peking naar Taskend. — De provincie Sin Kiang (— het nieuw onderworpen gebied) is voor Groot-China het land, wat Siberië voor de Russen is, n.l. het oord, waarheen de bannelingen worden gezonden, ten einde dáár hun straftijd uit te dienen.

Van de te Urumchi aanwezige veroordeelden, die sterk voor den vooruitgang van China ijverden, treden twee intellectueelen op den voorgrond. In de eerste plaats Hertog L a n. Hoewel tot de Vorstenpartij behoorende, vluchtte hij tijdens den opstand naar Sianfu en werd hij, wegens aansluiting bij de vijandelijke partij, op verzoek van eerstgenoemde partij, door het leger in hechtenis genomen en naar Sin Kiang verbannen, waar hij thans 10 jaren verblijf houdt.

De Hertog heeft altijd zijne schuld ontkend en doet dit nog. Het vreemde element in China was hij nimmer vijandig gestemd. Wel hebben de opstandelingen destijds zijn naam gebruikt in de publicaties, die tot vernietiging van de vreemdelingen aanspoorden, maar dit geschiedde tegen zijn wil en op last van de leiders van den opstand.

Hoe het zij, gedurende zijn geheele verbanningsperiode heeft hij nimmer eenig bewijs van vreemdelingenhaat gegeven. Hij wordt door alle toonaangevende personen en ook door het volk als een persoon van aanzien geëerbiedigd, leeft op behoorlijken voet en is met den Russischen Consul zeer bevriend.

Hertog Lan is een liefhebber van sport, beweegt zich veel in het gebergte, rijdt te paard en bezit in de bergen om en bij Urumchi verschillende woningen, die tot herstel van zijne gezondheid kunnen dienen. Van uit deze woningen heeft men fraaie vergezichten.

Hij is thans 55 jaar oud en koestert de hoop dat hem vergund zal worden vóór zijn dood naar Peking te mogen terugkeeren.

De tweede intellectueele banneling is de heer P e n g - Y i - C h i n g, gewezen redacteur van een

Pekingsch Nieuwsblad, bij het groote lezende Chineesche publiek wel bekend. Onder de Persmannen werd hij erkend als iemand van grooten durf, die over eene vaardige, pittige, dikwijls scherpe pen beschikte.

Hij werd tot 10 jaar verbanning veroordeeld, omdat hij met een revolver op één der Chineesche ambtenaren schoot, die belast was met het onderzoek der kwaadstokende artikelen in zijn nieuwsblad.

Hij is thans werkzaam als onderwijzer bij de kinderen van een der Chineesche bestuurshoofden.

Niet ver van den Tartaarschen tempel en achter het Chineesche godshuis, ligt een stuk tuingrond, waar de woning van Chang Yin Huan heeft gestaan en waarin deze tijdens zijne verbanning heeft gewoond. In Juli 1900 is hij in die woning gestorven. Deze heer was eerst Chineesch Gezant in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika en later Minister van het Tsangli Yamen (Tjiong Lie Ge Moei), een college, dat belast was met de regeling van de verhoudingen tot het Vreemdenelement. Het bestaat thans niet meer en is vervangen door het College Wai Woe Fu (Goa Boe Po).

Chang Yin Huan was afkomstig van Canton (Khee) en stond bekend als een der bekwaamste Chineezen van zijn tijd.

Toen Koningin Victoria van Engeland in 1897 haar jubileum vierde, vertegenwoordigde hij bij die plechtigheid zijn Keizer en werd deswege, van de zijde der Engelsche Regeering, met eene koninklijke onderscheiding begiftigd. Destijds schrikte geheel Peking plotseling op bij het vernemen van de inhechtenisstelling van Chang Yin Huan, wegens zijne aansluiting bij de Vereeniging Kong Yu Wei, welke zooveel onrust in het land verwekte.

Chang Yin Huan werd naar Urumchi verbannen en bleef daar tot in het begin van het jaar 1899.

In de maand Juli 1900, toen de militaire troepen van de Westersche mogendheden naar Peking oprukten, ten einde hunne gezanten uit den belegerden toestand te ontzetten, sprak de oude Keizerin-Weduwe het doodvonnis over Chang Yin Huan uit.

Men verhaalt, dat deze juist het middagmaal bij den Gouverneur van Urumchi gebruikte, toen het bevel tot de executie hem bereikte. In den middag van denzelfden dag werd dit vonnis, voor de deur van zijne woning, aan Chang Yin Huan voltrokken, zonder dat hij ook maar de geringste vrees aan den dag legde.

Twee jaren later werden, op verzoek van de Engelsche en Amerikaansche gezanten, alle eigendommen van Chang Yhin Huan aan diens familie teruggegeven.

Die familie beschouwt die milde daad thans zoodanig, dat de geest van Chang Yin Huan tot haar is teruggekeerd.

Een tweede gewezen banneling was Maarschalk Su, Ridder van het Legioen van Eer van Frankrijk, destijds bevelhebber van de militaire bezetting in de provincie Kwangsi (Kwi Say) en gelegerd op de grenzen van de fransche bezittingen in Oost-Azië.

Hij stierf in Augustus 1909.

Zijne verbanning had plaats gehad wegens bijzonder onregelmatige handelingen.

Hij ontsloeg n.l. een gedeelte zijner soldaten, zonder hun eenige bezoldiging toe te kennen en het daardoor vrijgekomen geld ten eigen bate aan te wenden. Belangrijke ongeregeldheden in de provincie Kwangsi waren daarvan het gevolg.

De verbanningsstraf was dus wel verdiend en niemand heeft ooit zijne partij getrokken of eenige deelneming betoond.

Weg met den staart. In de Indische bladen lezen wij: Te Shanghai lieten onlangs 500 leden eener vereeniging tot afschaffing van den staart zich in het openbaar van hun haarvlecht ontdoen. Duizenden belangstellende toeschouwers!

China en de Chineezen in Indië. De Chineesche Courant Han Boensien Po, te Soerabaja uitkomende (de redacteur daarvan werd kortelings wegens oproerige politieke praat verbannen), bevat thans artikelen over de nieuwe wijken- en passenverordening, waarin is opgenomen een officieel schrijven van den Chineeschen gezant in Den Haag, dat het doet voorkomen, alsof hij de nieuwe verordening tot stand heeft gebracht door daarop aan te dringen namens de Chineesche regeering. De gezant doet zelfs beloften voor meerdere faciliteiten.

Het artikel zal vertaald worden door den ambtenaar voor Chineesche zaken en door tusschenkomst van den resident van Soerabaja worden opgezonden aan de regeering. (Sumatra-Post).

Van Vreemde Koloniën.

CHINEESCHE KWESTIËN.

Tegelijkertijd kon de installatie gemeld worden van twee arbitrage-colleges voor internationale geschillen, één tusschen Frankrijk en Groot-Brittannië, één tusschen Rusland en Turkije. Groot was de lof aan de veldwinnende idee, die de oorlogskans naar een ver verschiet hielp verschuiven... Plots, hierdoor heen, als een spotlach, een ultimatum door Rusland aan China gesteld: toegeven of oorlog.

In Oost-Azië, in Mantsjoerije heerschen pest en hongersnood, op een wijze, die de wereld daarheen doet staren als naar een oord van verschrikking... En tot ons komt het bericht, dat Rusland elders landschappen van troepen ontbloot om deze te zenden naar de Chin. grenzen van Turkestan. Wel liggen de provinciën van Oost- en West-China een groot eind van elkander, maar bekend is hoe de oorlog, met wellustige wreedheid, de plagen van een land naar het terrein zijner operatiën trekt.

Pas is Rusland wat bekomen van de binnenlandsche woelingen en heeft de regeering zooal niet het evenwicht, dan toch het overwicht hersteld, zoodat te verwachten ware een verlangen om dit resultaat te bevestigen...... en nu, op eens, een daad, die de onderdrukte ontevredenheid weer moet brengen tot uiting, tot verzet.

Zonderling! Misschien hooge-, zeker kilkoude politiek.

Is in dit geding direct geen koloniaal belang ter sprake gebracht, hetgeen daar gebeurt, is van groote beteekenis voor alle mogendheden, die koloniën in Azië hebben, als zoodanig verdient het een plaats in deze rubriek van ons weekblad. Maar voor Nederland kan er nog een bijzonder belang in opgesloten liggen.

Het zich daar op China door Rusland een leer toegepast, die China, naar te vreezen is, zelf eens op Nederland in Indië zal willen toepassen, tenzij het reeds bestaande gevaar met veel beleid worde afgeleid.

FEUILLETON.

Het einde van Hi-ho's strijd.

Naar E. HEIJCK in de *Randschau*.

(Slot).

Het verhaal van Hi-ho en Li-tsie openbaart ons het lijden van een goede, lieve vrouw, die, geheel ten onrechte, meent door haar man verwaarloosd te worden en daartoe zelve aanleiding te geven, zich kwellend met de gedachte: ,,Er zijn menschen, die onmenschelijk handelen", en in werkelijkheid inziende, dat zoo iets onmenschelijks toch te dragen is. Dagen en maanden gingen voorbij, die haar eindeloos lang toeschenen. De regen-moesson viel in, en de pijnboomen aan het meer namen een zwarte kleur aan, door al het nat. Li-tsie zat steeds in dezelfde kamer met de handen in haar schoot gevouwen. Zij had rouwkleederen willen aantrekken, maar de bloedverwanten van haar man hadden daarover gelachen en gezegd: ,,Hij zal wel terug komen."

Alle dagen zeide Li-tsie bij zichzelve: ,,Hoe zou het hem toch gaan? Zou hij treurig te moede zijn? Misschien heeft hij al wel berouw." Maar weken en maanden verliepen, zonder dat zij iets van hem hoorde.

Telkens, als de duisternis inviel, zag zij, hoe de kippen één voor één op stok gingen. ,,Zou mijn man nu ook ter ruste gaan?" dacht zij dan; ,,zou hij nog wel eens aan mij denken? Kwartels en eksters leven te zamen; ik heb een man en toch geen man, hij was zoo goed, zoo knap, zoo edel, en misschien zal het wel mijn schuld zijn, dat hij van hier wegging. Wij, vrouwen, zijn over het algemeen dwaze wezens; als wij slecht zijn, beminnen wij onzen echtgenoot te weinig, en als wij hen op een overdreven manier liefhebben, zijn wij dan wel veel beter?"

Haar kussen was dikwijls nat van tranen, vóór zij insliep, en 's morgens bij het ontwaken begon haar smart opnieuw.

De oude tante Scha-twa was in Li-tsie's nabijheid gaan wonen, om twee redenen. Ten eerste hoopte zij, dat zij haar wat zou kunnen troosten, en bovendien zou zij haar hulp kunnen bieden als de kleine ,,vijand" zijn intrede zou doen.

Hi-ho leefde intusschen ook eenzaam in de verte, doch verdiende veel geld met schilderen. Er ging geen uur voorbij, dat hij niet aan Li-tsie dacht. Hij klaagde echter niet, dat hij op een afstand van haar moest leven, want langzamerhand zag hij de juistheid van Scha-twa's raad in. Wie nadenkt, begrijpt

Komt Nederland thans tot wat vrijmoediger overwegen van zijn Chineesche kwestie in Indië, dan zal het, naar wij hopen, tot de overtuiging geraken, dat de oplossing niet alleen te zoeken —, zelfs in het geheel niet te vinden is, door de oprichting van Chineesche consulaten in N.-I., deze toch zullen niet als doel, maar slechts als middel gelden voor het streven der Chineesche politiek; dan zal het verder, naar wij hopen, tijdens de verwikkelingen, waarin China zelf gemoeid wordt, een gelegenheid vinden om, zonder verwijl, voor een oplossing te zorgen, waardoor uitgemaakt wordt, welke z.g.n. vreemde Oosterlingen in Insulinde geen vreemden zijn en dit noch voor, noch door, noch in en bij onze wet, langer behooren te blijven; dan zal het deze kwestie nu zóó regelen, dat het de inmenging van eenige andere mogendheid zal kunnen beperken tot die belangstelling, welke elke mogendheid mag hebben voor haar onderdanen in den vreemde.

Mogen de durf en de bekwaamheid hiertoe inderdaad gevonden worden, dan zal het dreigend gevaar zooeven door ons bedoeld, voor Nederland het à quelque chose malheur est bon hebben aangetoond. In deze politiek schuilt niets minder edels. Zij komt den goeden naam, het recht, de eer van niemand te na, zij heeft daarentegen als eenig doel zeer ernstige, zeer pijnlijke moeilijkheden voor de toekomst te voorkomen.

BRITSCHE KOLONIËN.

Nieuw-Zeeland, gevormd in hoofdzaak door de tweeling-eilanden, die zich ver, heel ver in 't Zuiden bevinden waar voor ons begrip Oost en West ineenvloeien, heeft zijn blanke bevolking maar langzaam zien toenemen. In den laatsten tijd is er merkbare verbetering, zij overtreft thans één millioen; de eilandengroep heeft een uitgestrektheid ongeveer gelijk aan die van Italië.

De kolonie zal een leening sluiten van 5.000.000 P. St., deels voor de verdediging ter zee en voor publieke werken, deels ook voor voorschotten aan kolonisten en aan arbeiders.

* *
*

Emigratie naar **Zuid-Wales** — Australië — wordt ontraden voor wie geen ondervinding hebben van landbouw, geen boerenarbeiders of geen dienstboden zijn.

* *
*

Volgens het verslag der Nederlandsche Kamer van Koophandel te Johannesburg zijn in het afgeloopen seizoen op de kust van **Natal** 500 walvisschen gevangen, een handelswaarde van 70.000 P. vertegenwoordigende.

Voor het eerst sinds haar oprichting, waarmede 1.300.000 P. kapitaal gemoeid ging, leverde de dynamietfabriek aan **de Kaap** winst op. Zij verscheepte zelfs dynamiet naar Australië.

* *
*

Uit **Zuid-Afrika** in het bijzonder uit Natal, komt de klacht over gebrek aan Hollandsche onderwijzers. Een bezwaar ligt hierin, dat de onderwijzers meestal in de twee talen onderwijs moeten kunnen geven.

* *
*

West-Indië. De gouverneur van Jamaïca, kon bij de opening van den Raad op een gunstigen stand der financiën van de kolonie wijzen. In het afgeloopen jaar overtroffen de inkomsten de uitgaven met 149.000 P., terwijl toch 10.000 P. gestort is in het permanent insurance fund. (Zou onze West hier niet in de leer kunnen gaan?)

FRANSCHE KOLONIËN.

Een decreet van 6 Februari behandelt de scheiding van kerk en staat voor Martinique, Guadeloupe en Réunion. Vrijheid van geloof wordt verzekerd, evenals vrije uitoefening van den godsdienst, maar binnen aangegeven grenzen voor de openbare orde. De Republiek geeft aan geen geloof eenigen voorrang. Zij salariëert geen kerkgenootschap. Van 1 Juli a.s. af zal op de budgetten vervallen, wat tot steun van de kerk uitgetrokken was. Alleen zullen toelagen worden gegeven aan aalmoezeniers in lycea, scholen, hospitalen, gevangenissen, enz.

* *
*

Guillaume d'Orange et les origines des Antilles françaises. Wij maken melding van dit werk van den vicomte du Motey uitsluitend om den titel. Deze moet doen denken aan de rol, die een telg van ons vorstenhuis zal hebben vervuld bij de wording van de Fransche koloniën in Midden-Amerika. Het boek geeft heel iets anders. Guillaume d'Orange is de naam van een omtrent 1608 in Normandië geboren zeeman, die in 1674 op Martinique sneuvelde in een gevecht tegen een detachement van de vloot van De Ruijter. Zoo althans zegt het verhaal, dat hem tot held maakt van een reeks gebeurtenissen in de Eilanden boven den wind.

* *
*

Officiëel is mededeeling gedaan van een incident aan de Fransch-Duitsche grens; tusschen Gaboen en Kameroen, in het midden dus van de Westkust van Afrika. Hoewel het bericht spreekt van een ontmoeting tusschen inboorlingen, maakt het toch ook gewag van het dooden van 2 Europeanen. Een onderzoek wordt reeds ingesteld.

PORTUGEESCHE KOLONIËN.

Een lange correspondentie in de N. Rott. Crt. (16—17 dezer) handelt over den slavenhandel in deze koloniën. Wie het niet wist, vindt er de bevestiging en erkenning in van het nog in vollen gang zijn van den handel in menschen. Gelukkig kan tevens gewezen worden op de werkzaamheid van de anti-slavernij-vereeniging en op de instemming met haar streven van de tegenwoordige regeering.

* *
*

Als de oprechte belangstelling van Portugal in zijn koloniën evenredig was aan het aantal tijdschriften, dat zich met koloniale zaken inliet, had men gerust kunnen zijn. Wij vinden o.a. vermeld: Revista portugueza colonial e maritima; Portugal em Africa; Boletim do Centro Colonial; Boletim da Sociedade de Geographia; Colonial; behalve nog eenige uitgaven van vereenigingen. Hieronder zijn er tot nu toe echter meer welke zich de belangen der Portugeezen, dan welke zich die der inlanders aantrekken.

BELGISCHE KONGO.

In het Zuidelijk deel van Belgisch Afrika ligt een landschap, Katanga, dat, naar de mededeelingen, die er van verspreid worden, een land van beloften is. Gematigd en gezond klimaat, vruchtbare bodem, bijzonder geschikt voor landbouw, veefokkerij; mijnenrijkdom tevens. Alleen het bereiken is nog moeilijk, het wonen nog weinig aanlokkelijk. In België wordt een groote propaganda voor verhuizing daar heen gemaakt, en velen, speciaal landbouwers, melden zich hiervoor aan. Om er te komen wordt niet door de

---

meestal ten slotte de wijsheid van anderen. Vroeger lachte hij om de menschen, die geleerde boeken lazen, nu studeerde hij zelf ijverig daarin.

Hij zag thans in, dat begrip en ervaring, als zij samengaan, wijsheid kunnen vormen. Goed begrip leidt door ondervinding tot wijsheid en dwaas is degene, die de waarheid hiervan niet wil erkennen. De denkende mensch tracht alles te onderzoeken. Wie zich gewent zoodanig te handelen, zal bij alles den middenweg houden. Die middenweg voert ons recht naar het goede doel. Weinigen bewandelen echter den middenweg. De zwakke kiest dien nooit en wie niet door het lijden gelouterd is, stapt er over heen.

De bron ontspringt uit de bergen en zoekt den kortsten weg naar de vlakte....

Dikwijls ging Hi-ho peinzend het bosch in. Hij zag de boomen, waaromheen zich de klimop liefkozend strengelde, en dacht: Hoe stevig zijn deze boomen, maar zoodra de klimopranken de takken te veel omstrengelen, zullen ze deze doen verstikken, en moet de stam sterven.

Dezen klimop ziende, dacht hij aan Li-tsie, en verlangde naar haar. Telkens telde hij de dagen, die hij van haar verwijderd had doorgebracht, en die, welke hij nog hier moest doorbrengen. Zoodra de maan ten vijfde male afnam, pakte hij zijn boeltje bij elkaar, nam afscheid van Scha-twa en ging met een brandenden lantaren in de hand des nachts de deur uit.

Bij het aanbreken van den dag zond hij van Hi-an uit een boodschap aan Li-tsie.

Deze slaakte bij de ontvangst daarvan een kreet van blijdschap, haar hart klopte van vreugde. Lachend en juichend trok zij haar groen-zijden kleed aan en snelde zij naar het mandje toe, waarin haar jongen lag te slapen, hief hem zingend in de hoogte, terwijl zij hem zachtkens influisterde, dat nu zijn vader terugkwam.

In de verte zag Li-tsie hem aankomen. Zijn stap leek haar die van een zegevierend krijgsheld, stevig en veerkrachtig kwam hij nader, fier als de wapendrager van een koning.

Onder de bloeiende vruchtboomen stond Li-tsie met haar kindje van nauwelijks een maand oud in de armen. Hi-ho riep haar van verre reeds lieve woordjes toe. Nu zag hij, wie er in zijn huis was gekomen, en begreep, dat deze „vijand" hem, den vader, zou helpen om voortaan den middenweg te bewandelen, den weg, welke ons nu eens naar rechts, dan weer naar links voert, maar welke toch altijd echtgenooten, die elkander innig liefhebben, tot elkander brengt.

Kongo gereisd, want daar leiden nog geen geschikte wegen naar Katanga.

Van Kaapstad uit, door de Kaapkolonie en Zambesia, kan men in lange reis echter reeds per spoor tot in Katanga komen, en dan de nieuwe hoofdstad Elisabethville bereiken. Hoofdstad, bestaande uit getraceerde straten in een wildernis. De blanken wonen er nog in hutten of tenten, het leven is er nog uiterst gebrekkig en duur. Maar dat is een begin; hoop en moed. Katanga is nog maar een land van beloften, maar de Belgen vertrouwen er echter op het te dwingen die beloften ook in te lossen.

***

De jachtavonturen van Roosevelt in Cent.-Afrika hebben bij eenige Brusselaars het denkbeeld doen opkomen groote jachtpartijen in de Kongo te organiseeren. Hiertoe is zelfs een vereeniging opgericht die een expeditie op touw zet naar Djabir, dat bijzonder rijk is aan groot wild — olifant, neushoorndier, blauwe antilope —. Ook het visschen zal tot de onderneming behooren. De eerste tocht wordt den 14en Maart ingezet, 8 à 12 deelnemers zullen 4 à 6 maanden uitblijven.

***

Op 1 Januari j.l. waren in den Belg.-Kongo 3400 Europeanen, w.o. 121 Nederlanders.

Een handige Wandkaart van Ned. Oost- en West-Indië.

Bij den uitgever J. Bremer, 2e Helmersstraat 108 te Amsterdam, is een bijzonder duidelijke, door A. de Moor bewerkte wandkaart van onze koloniën verschenen, op een schaal van 1 : 2.000.000. Drie kwart der breedte wordt ingenomen door den O.-I. Archipel. Op de onderste kwartreep zijn de West-Indische eilanden in Suriname afgebeeld. Ook de verschillende scheepvaartverbindingen zijn door roode lijnen aangegeven. Het handige formaat, van 1.5 M. lengte bij 1 M. breedte, maakt, dat deze kaart een plaats kan vinden zelf in een klein vertrek (wij denken aan de Haagsche kabinetjes) of schoollokaal, en wij twijfelen dan ook niet, of dit zal spoedig in zeer vele plaatsen van geheel Nederland, en mogelijk zelfs daarbuiten, het geval zijn.

INGEZONDEN.

In ons Weekblad van 16 Februari 1911, No. 7, komt voor onder: „Mededeeling": „Van de Afdeeling 's-Gravenhage, Jaarlijksche gewone Algem. Vergadering, enz."; met de vermelding van de Agenda. Punt 1—5 omschrijft duidelijk, wat er behandeld zal worden.

Dat is zeer correct, maar punt 6—7 is zoo vaag gesteld, dat niemand van de leden-belangstellenden bij benadering kan vermoeden, wat in behandeling zal genomen worden, doch in het duister rondtast, waardoor hun elke gelegenheid is benomen reeds bij voorbaat over de voorstellen sub 6—7 na te denken en zich te prepareeren op eventueel debat daarover.

Daarom geeft een belangstellend lid aan het Dagelijksch Bestuur der Afdeeling 's-Gravenhage **dringend in overweging met den meesten spoed de convocatie-biljetten aan te vullen, en daarin duidelijk te omschrijven de in behandeling te nemen punten 6—7**, dan is dit meer en règle.

Den Haag, 20 Febr. '11. *Een belangstellend lid.*

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Aankoop van particuliere landen en de Zending.

In het Februari-Nr. van het Orgaan der Ned. Zendingsvereeniging bespreekt Zendeling J. Verhoeven, onder het opschrift: „Eene schoone erfenis bedreigd", den terugkoop door den Staat der particuliere landerijen in West-Java. Hoewel erkennende, dat deze maatregel stellig ten goede kan komen aan de maatschappelijke belangen van de Inlandsche bevolking dier landen, kan deze, z. i., voor den zendingsarbeid onder de bewoners van het platteland, een ernstig verlies beteekenen.

Een gedeelte van het betoog, waarop de schr. zijn meening grondt, laten wij hier volgen:

„Het vreedzaam voortwerken van de verheven beginselen van Christus wordt in de binnenlanden van Java het meest bemoeilijkt door Art. 71 van ons Regeeringsreglement, waarbij bepaald wordt, dat „alle huishoudelijke belangen van den Inlander" moeten geregeld worden door het dorpsbestuur, waarin de Mohammedaansche dorpspriester als zoodanig zitting heeft, en vooral door zijne dagelijksche inkomsten óók „de eerste viool bespeelt." Het wel en wee van den vreesachtigen Inlander berust in de hand van dit bestuur, dat onmogelijk kan gecontroleerd worden door gebrek aan voldoend aantal betrouwbare Europeesche controleerende ambtenaren. Diep ingrijpend is daarom het verschil in de levensomstandigheden van den bewoner van Particuliere met dien van Gouvernementslanden. Slechts in een enkel geval kan dat verschil hier worden aangeduid: op Particuliere landen kan ieder huisgezin — Moslimsch of Christelijk — zooveel bouwgronden erfelijk individueel bezitten, als het ter verbouwing zijner levensmiddelen noodig acht. Naar verhouding van den geoccupeerden bouwgrond, wordt ieder gezin — volgens aanwijzing van daartoe bestaande Gouvernementsbepalingen — in de op te brengen belastingen hoofdelijk aangeslagen door den landeigenaar, in wiens belang het ook is, den landbouwer te beschermen en te handhaven in de verkregen rechten op den grond, wijl daardoor ook de waarde van het Particuliere land wordt bepaald. Verandering van godsdienst bij den opgezetene brengt geen verandering in zijne rechten op den grond, wijl tusschen den landeigenaar en den landbouwer geen Mohammedaansch dorpsbestuur is ingeschoven.

„Op Gouvernementsgronden daarentegen geschiedt de aanslag in de belastingen — met uitzondering van de bedrijfsbelasting — dorpsgewijze. Het dorpsbestuur bepaalt het aandeel, dat ieder hoofd van een gezin in die lasten zal dragen, en zoo ook in het aandeel, dat ieder huisgezin van de aan het dorp toebehoorende communale gronden ten eigen gerieve zal mogen bebouwen. Nu is dat bestuur Mohammedaansch en handhaaft alzoo het Mohammedaansch rechtsbeginsel, dat geen „onreine" (b.v. een Christen), gelijke rechten kan hebben met den „reine" (den Mohammedaan). 't Is daarom, dat men in de zendingsberichten, vooral van Midden- en West-Java, telkens verhaald vindt, dat aan een huisgezin, hetwelk belangstelling toonde in- of overging tot den Christelijken godsdienst, zijn aandeel in de communale gronden werd ontnomen, of dat het officieel aanzegging kreeg zijn dorp te verlaten. Zoo werd onlangs aan onze weduwe Moerti haar wettig aandeel in de gronden van haar dorp ontnomen, alleen omdat zij met hare drie kinderen zich aansloot bij onze Christelijke gemeente, alhoewel zij in haar dorp bleef wonen. De officieele onteigening dier gronden, die voor Moerti een waarde van minstens *f* 30 per jaar vertegenwoordigden, werd gemotiveerd met de verklaring van het Mohammedaansch dorpsbestuur: „Een Christen kan geen aandeel hebben in bouwgronden, toebehoorende aan een Mohammedaansch dorp." Onze Gouvernements-ambtenaren behoeven van zoodanige onteigening niets te merken, want het totaal der belastingen, aan dat dorp opgelegd, wordt evengoed in 's lands kas gestort. En zijne hoofden aanklagen, waagt de Soendanees niet."

De schr. hoopt ook daarom, dat in de dorpsbesturen in de aldus weer domeinenland geworden streken, geen priester meer zitting hebben zal en herinnert er aan, dat de antipathie van de Moh. geestelijken tegen de uitbreiding van het Christendom in den regel eene geldkwestie is, en slechts als bij uitzondering voortkomt uit een godsdienstig geloof.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in N.-I.

In de Nov.-Dec.-afl. behandelt Mr. L. A. K. Kolff de „Vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen in Ned.-Indië", waarmede de schr. beoogt een beeld te geven van de praktijk der mijnordonnantie, zooals men die bijv. uit de verschillende bekendmakingen in de Javasche Courant kan leeren kennen.

Een volgend opstel is getiteld: Economisch nieuws van de Duizend-eilanden. Grootendeels aan de hand der verslagen van de vereeniging „Bataviasche Afdeelingsbank", geeft de schrijver, „Ganesa", een overzicht van hetgeen, middels credietverstrekking, is verricht om de bewoners dier, ten N.-N.-W. der baai van Batavia gelegen eiland-groepen economisch op te heffen. Blijkbaar is het aan die bewoners verstrekte kapitaal, hoofdzakelijk ten behoeve van den bouw van vaartuigen, voor de vischvangst, het onderhoud van klappertuinen, voor den handel, vooral in copra, en voor de bereiding van droge visch wel besteed voor het doel, waarvoor het geleend is. In den korten tijd van het bestaan der Afdeelingsbank ging de bevolking door haar toedoen zichtbaar vooruit.

De schr. hoopt daarom, dat thans ook hulpverschaffing „van anderen kant" niet zal uitblijven en eindigt, met een aanhaling uit het 2e jaarverslag van genoemde Bank: „De bewoners dezer eilanden staan op een lagen trap van ontwikkeling, slechts zeer weinigen kennen het arabisch schrift; eenig onderwijs zou veel nut kunnen stichten. Gedurende 'een halve eeuw zijn zij het slachtoffer geweest van het pachtstelsel; er valt hier veel goed te maken."

Overigens bevat deze afl. van het Tijdschr. voor Nijverh. en Landb. nog de volgende bijdragen:

Bietsuiker in Astralië. — De carnaval-vereeniging in de Philippijnen. — Synthetische kaoetsjoek. — Fransch West-Afrika. Zijne verkeerswegen en zijne producten. — Ter bestrijding van den klapperschildluis (Aspidiotus destructor), door Dr. M. Schwarz. — Productenmarkt en wisselkoersen over de maanden Nov. en Dec. 1910.

Inlandsch credietwezen.

Het volgende is ontleend aan het Verslag van het Inlandsch Credietwezen, loopende tot September 1910 (De statistieke gegevens omtrent het bedrijf der afdeelingsbanken betreffen het boekjaar 1908-1909), opgemaakt door den Inspecteur H. Carpentier Alting.

Het aantal Afdeelingsbanken op Java en Madoera is gestegen tot 70, waarvan, gezamenlijk met eenige banken in de buitenbezittingen, door de Regeering een bedrag beschikbaar werd gesteld van *f* 1.830.000.—. Hiervan werd niet of nog niet door de banken opgenomen= 186.500.—; terugbetaald werd *f* 93.000.—, zoodat op 1 Juli 1910 door de gezamenlijke banken aan de Regeering, uit hoofde van verstrekt werkkapitaal, was verschuldigd een bedrag van *f* 1.550.500.—. Over het algemeen genieten de banken het vertrouwen van het publiek en kunnen zij, zij het ook niet tegen een lagen rentevoet, zich vrij gemakkelijk werkkapitaal verschaffen door het aannemen van deposito's van particuliere — ook inlandsche — zijde aangeboden.

De bemoeiing der banken strekte zich in hoofdzaak uit tot de credietverleening ten behoeve der zeevisscherij (hoewel weinig visschers en varenslieden van de gelegenheid gebruik maken, voor veeteelt, cultures en landbouwdoeleinden, aankoop en inhuur van gronden, inlossing van in pand gegeven gronden, aanschaffing van huisraad, onkostenbestrijding bij huwelijken, enz., inlossing van pandgoederen, bouw van dessaloemboengs, enz. enz.

Als een bewijs, hoezeer de werkzaamheden dezer betrekkelijk jonge instelling zich gaandeweg uitbreiden, zij aangeteekend, dat bij het opmaken van het verslag, behalve het personeel, met de algemeene leiding belast, 15 gewestelijke ambtenaren bij het Inlandsch credietwezen in dienst waren, terwijl het aantal mantri's tot 212 steeg.

Behalve deze en andere bijzonderheden, de afdeelingsbanken betreffende, bevat het verslag ook gegevens omtrent dessa-banken en dessa-loemboengs, instellingen, die gaandeweg in populariteit toenemen en wier aantal voortdurend **wordt uitgebreid**. Jammer is het, dat de verslaggever **betreffende** het beheer der loemboengs moet aanteekenen: „De eerlijkheid van de beheerders der loemboengs en van de gecommitteerden liet meermalen veel te wenschen over; het aantal **wegens knoeierijen ontslagenen** en door den rechter veroordeelden is bedroevend groot." Dezelfde klacht, die helaas ook telkens geuit wordt ten opzichte van inlandsche geëmployeerden bij den Gouvernements-pandhuisdienst.

Teysmannia.

Afl. 12 van jaarg. 1910 bevat de volgende artikelen: Over den grond van Java, door Dr. E. C. Julius Mohr (slot). — Een practisch boek voor den rubberplanter, door Dr. C. J. J. van Hall. — Het aanleggen van siertuinen, door A. de Koning. — Korte aanteekeningen over kina (vervolg), door Dr. A. Rant. — Twee afwijkende vormen van de klappervrucht, door Dr. W. G. Boorsma. — Aanteekeningen omtrent enkele Euphorbiaceeën, door Dr. W. G. Boorsma. — Aetherische oliën. — Saccharine-conferentie. — Vette oliën, door Dr. A. W. K. de Jong. — Java-coca vergeleken met Erythroxylon-coca, door Dr. A. W. K. de Jong. — Bemestingsproef met Perlisguano, door Dr. A. W. K. de Jong.

Handels- en Scheepvaartstatistiek.

Ter Landsdrukkerij te Batavia is verschenen de jaarlijksche statistiek (over 1909) van den handel en de in- en uitvoerrechten in Nederlandsch-Indië. Samengesteld bij het Hoofdbureau der in- en uitvoerrechten en accijnsen.

Aan dit uitvoerige cijfermateriaal ontleenen wij slechts, dat de totale waarde van den algemeenen invoer in 1909 bedroeg *f* 281.636.258, tegen *f* 280.561.559 in 1908. (In 1905, '06 en '07 bedroegen deze cijfers respectievelijk *f* 217.781.741; 235.888.393 en 247.270.702).

De waarde van den algemeenen uitvoer wijst een bedrag aan van *f* 455.094.194, tegen *f* 470.614.604. (In 1905, '06 en '07 respectievelijk *f* 309.103.428; 330.929.642 en 470.714.604.

Deze cijfers leeren dus dat 1909 ongunstig bij de voorafgaande periode 1905-08 afsteekt; valt bij den invoer slechts geringen vooruitgang te constateeren, de waarde van den uitvoer is zelfs beduidend minder geweest dan in 1908.

Bij deze statistiek is een andere gevoegd, nl. die van de scheepvaart in Ned.-Indië, eveneens loopend over 1909 en samengesteld bij de Afdeeling Scheepvaart van het Departement der Marine aldaar.

De Katholieke Missiën.

In het jongste Nr. van de Katholieke Missiën is het eerste gedeelte van een artikel in „De Surinamer" overgenomen, waarin de schrijver, de heer J. J. Halfhide, de vraag stelt: Kan de mensch zich werkelijk aan vreemde luchtstreken gewennen? Als het vervolg en slot dier studie zal zijn verschenen, hopen wij er op **terug te komen; voorloopig** zij medegedeeld, dat de schr. zich aan de zijde van Dr. Kohlbrugge schaart, die ongeveer hetzelfde onderwerp wetenschappelijk behandelde in het Februari-Nummer van „De Vragen van den Dag", en tot de conclusie kwam, dat, wat betreft den Europeaan, deze niet in de tropen kan acclimatiseeren.

De Indische Mercuur. 1911. No. 7.

Inhoud: De Inlandsche weefkunst in Ned.-Indië. Voordracht van den heer J. E. Jasper voor de Ned. afdeeling der N.-I. Mij. voor Nijv. en Landb. — Invoer van thee in Turkije. — Kultuurberichten. (Nieuwe koffiesoorten op Java. — Onteigening van particuliere landerijen op Java. — Bosch-exploitatie in Ned.-Indië. — De bacovencultuur in Suriname, enz.) — Kleine mededeelingen. (De „Korte berichten van het Dep. van Landb. in N.-I., enz.) — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken.

Weekblad voor Indië.

No. 39 bevat o.m. de navolgende bijdragen: Het Ned.-Ind. Onderw.-Genootschap, door J. F. H. A. Later. — Een Chineesch schoolboek (slot), door H. Borel. — Met den ballon „Batavia" op zee (met afb.), door X. — Herinneringen van een „oudgast" (vervolg). — Bijblad voor dames: De Duitsche vrouw in de koloniën", door M. van Geuns.

***

Ten slotte zij de aandacht van belangstellenden gevestigd op de navolgende uitgave, het resultaat der onderzoekingen van de bekende wetenschappelijke Trinil-expeditie op Java, waarvan de uitvoerige titel luidt:

Die Pithecanthropus-Schichten auf Java. Geologische und paläontologische Ergebnisse der Trinil-Expedition (1907 und 1908), ausgeführt mit Unterstützung der akademischen Jubiläumsstiftung der Stad Berlin und der Königlich Bayerischen Akademie der Wissenschaften. Herausgegeben von M. Leonore Selenka und Prof. M. Blanckenhorn, unter Mitarbeit zahlreicher Fachgelehrter. Mit 32 Tafeln und zahlreichen Textabbildungen. (Leipzig, W. Engelmann).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

De Sumatrapost t/m 27 Januari '11.
De Padanger idem.
Nieuws v/d. Dag v. N.-I. t/m 27 Jan. '11.
Nieuwe Soer. Crt. t/m 24 Jan. '11.
Het Bat. Nieuwsblad t/m 25 idem.
De Locomotief t/m 25 idem.
De Sumatrabode t/m 26 idem.
Soer. Handelsbl. t/m 24 Jan. '11.
Weekblad voor Ned.-Ind. No. 40.
De Ind. Mercuur No. 8.
De Banier No. 3 en 4.
Handelsberichten v/h. Dep. v. Landbouw.
Kort verslag verg. 2e Kamer St.-G.
Velo Maleische en Chineesche bladen.
Een Adatwetboekje voor heel Indië.
De Ind. Gids van Febr. en vele andere tijdschriften.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

VERSLAG DER STUDIE-COMMISSIE van de Vereeniging „Oost en West" over het jaar 1910.

A a n b i e d i n g. Ingevolge al. 2 van art. 8 van het Reglement voor de Studie-Commissie, wordt aan het Hoofdbestuur der Vereeniging het verslag over het jaar 1910 aangeboden.

B e s t u u r. In het bestuur der Commissie kwam in zooverre verandering, dat de Secretaris, de heer Mr. Th. B. Pleyte, te Amsterdam, wegens zijne benoeming tot Voorzitter van den Raad over de Scheepvaart aldaar, voor het Secretariaat bedankte en vervangen werd door het bestuurslid E. v. Assen.

C o r r e s p o n d e n t. Dr. Hazeu te Batavia bleef als correspondent in Ned.Oost-Indië werkzaam.

V e r g a d e r i n g e n. In het Verslagjaar werden de navolgende vergaderingen gehouden:

a 26 Februari 1910;

b. 26 Mei 1910;
c. 24 September 1910.

Finantieel beheer. De ontvangsten bedroegen *f* 300.—; uitgaven *f* 51.17; blijft *f* 248.83.

Deze gelden zijn in beheer bij de Spaarbank van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen, Kantoor West-Einde, te 's-Gravenhage.

Werkzaamheden. Met betrekking tot de in Nederland studeerende Europeesche jongelieden van West-Indische afkomst, waarmede de Commissie in verslagjaar bemoeienis had, kan worden bekend gesteld, dat deze zich tot een tweetal heeft uitgestrekt.

Eén hunner studeert thans aan de Technische Hoogeschool te Delft voor de betrekking van Ingenieur; de andere aan de Hooge School te Leiden, met het doel zich te bekwamen voor de betrekking van ambtenaar bij de Rechterlijke macht in Ned.-Indië.

Van beiden kwamen steeds gunstige berichten binnen.

De Afdeeling Rotterdam der Vereeniging en het Hoofdbestuur behartigen — desgevraagd — beider belangen.

Het aantal der in Nederland studeerenden van Oost-Indische afkomst bedraagt, voor zoover onze gegevens strekken, 28.

Tot de nieuw aangekomenen behoorden 2 Maleiers, afkomstig van Fort de Kock, die te Deventer de lessen der Normaalschool volgen.

Bij het toezicht, hetwelk alleen dan werd uitgeoefend, wanneer daarom werd gevraagd, werden over het algemeen geene moeilijkheden ondervonden.

Enkele anderen trad de commissie tegemoet, door hen bij de moeilijkheden, welke zij bij de studie ondervonden, hulp te verleenen.

Van het verslag over het jaar 1909 werden een aantal exemplaren verzonden aan verschillende personen en instellingen, o.a. ook aan de redacties van de Maleische Nieuwsbladen in Ned.-Indië, met uitnoodiging aan den inhoud daarvan hunne aandacht te schenken, en, als het kon, hunne beschouwingen en opmerkingen, waartoe het aanleiding zou geven, ter onzer kennis te brengen.

Aan dit verzoek is door verschillende redacties voldaan en daarbij met ons streven sympathie betuigd.

Namens de Studie-Commissie:
(*w.g.*) Mr. J. E. Heeres, *Voorzitter.*
(*w.g.*) E. van Assen, *Secretaris.*

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Op een daartoe door het Bestuur van de Afdeeling 's-Gravenhage van de Vereeniging „Oost en West" gedaan verzoek aan de administratie van het „Soerabajasch Handelsblad" om gratis toezending van een exemplaar van dit blad voor de leestafel dezer afdeeling aan de Laan van Meerdervoort 195, ontving het Bestuur het hier volgende antwoord:

Belangstelling in „Oost en West" brengt mij er toe U voortaan het Soer. Handelsblad gratis toe te zenden.

Echter merk ik U op, dat het een treurig verschijnsel is, dat de duizenden Oud-Indiërs in Den Haag nog geen behoorlijke leestafel van Indische bladen kunnen bekostigen. Moge hierin verandering komen.

Hoogachtend, Uw. dw. dn.
(*w.g.*) M. van Geuns.

Met dezen wensch stemt het Bestuur der afd. gaarne in.

Herinnering aan de **Jaarl. Algem. Verg.** der Afd. op 27 dezer, 8¼ n.m., Laan v. Meerdervoort 195. (Zie vorig Weekblad).

Van de Afd. Leiden:

Jaarlijksche Algemeene Vergadering op Dinsdag 28 Februari 1911, 's middags te 4 uur, in het Nutsgebouw (Steenschuur).

Punten van behandeling:

a. Jaarverslag over 1910.
b. Rekening en verantwoording over 1910.
c. Verkiezing van twee Bestuursleden in verband met de periodieke aftreding van de heeren P. E. Schotel en Mr. E. Rijke.
d. Verkiezing van afgevaardigden en plaatsvervangende afgevaardigden ter Algemeene Vergadering der Vereeniging.
e. Opmaken van een candidatenlijst voor de voor de Afdeeling openvallende plaats in het Hoofdbestuur door het periodiek aftreden van het lid Mr. J. E. Heeres.
f. Rondvraag.

Namens het Bestuur:
De Secretaris, Mr. Ed. Rijke.

Van de Afdeeling Amsterdam:

VOORDRACHT van Mevrouw L. J. HISSINK—SNELLEBRAND, werkzaam bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.

Onderwerp:

Is verandering van den huidigen maatschappelijken toestand der Nederlandsch-Indische paupers noodig? Is verbetering mogelijk?

op Donderdag 23 Febr. 1911, des avonds te 8 ure, in een der zalen van het AMERICAN-HOTEL (ingang Marnixstraat).

Voor introductie van niet-leden wende men zich tot een der bestuursleden, die zich aan den ingang der zaal zullen bevinden.

De spreekster houdt zich voor debat aanbevolen en zal gaarne, na afloop van de voordracht, op vragen om nadere toelichting antwoorden.

Namens het Bestuur,
C. de Vries, *Secretaris.*

Van de Afd. „Utrecht en Omstreken":

Algemeene Vergadering op Vrijdagavond 24 Februari 1911, te 7¼ uur precies in 't Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen. (Balconzaal).

Agenda:

1. Verslag Secretaris.
2. Verslag Penningmeester.
3. Verkiezing van 2 bestuursleden, die aan de beurt van aftreden, doch herkiesbaar zijn.
4. Verkiezing van 2 Afgevaardigden ter Algemeene Vergadering.
5. Benoeming van 2 leden ter nazien der kasrekening.
6. Algemeene mededeeling.
7. Rondvraag.

Na de Algem. Verg. om 8¼ uur:
VOORDRACHT van den Weled.zeergel. Heer Dr. I. BOLDING.

Onderwerp:

Over de Nederl. West-Indische eilanden meer in 't bijzonder over de plantengroei aldaar, met lichtbeelden.

Voor introductie wende men zich tot den Secretaris der Afdeeling, E. van Blokland, Korte Jansstraat 25bis.

Vereeniging „Moederland en Koloniën":

Vergadering op Dinsdag 28 Februari a.s., 7½ uur 's avonds, in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis (Groenmarkt).

Agenda:

1. Verslag der commissie tot het nazien van de rekening en verantwoording over 1910.
2. Verslag van het Bestuur over het afgeloopen jaar.
3. Verkiezing van 7 Bestuursleden, ter voorziening in de plaatsen, opengevallen door het overlijden van den heer J. L. Swart, het uittreden tusschentijds van de heeren P. C. Hoynck van Papendrecht, P. J. Kooreman, het bedanken van den heer C. G. van Baerle en het periodiek aftreden van de heeren J. W. Stemfoort (Voorzitter), J. M. Pijnacker Hordijk en G. Nypels (Secretaris). De heer Stemfoort stelt zich niet herkiesbaar.
4. Rondvraag.

8¼ uur VOORDRACHT van den heer W. J. M. MICHIELSEN. Onderwerp:

Een en ander naar aanleiding van de herziening van de politieke contracten ter Oostkust van Sumatra.

Introductiekaarten te bekomen bij den Secretaris, Willem de Zwijgerlaan 5, den Haag.

Namens het Bestuur:
De Secretaris: G. Nypels.

Van het Informatie-Bureau:

Heulstraat 17, Den Haag,

Voor den dienst in Nederlandsch-Indië is de uitzending noodig van ingenieurs, in het bezit van het diploma van **mijn-ingenieur** bedoeld bij art. 118 der Hooger-onderwijswet (Staatsblad 1905, no. 181).

Zij, die in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. het diploma;
b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;
c. hunne geboorte-akte;
d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten

blijke, dat voldaan is aan de verplichtingen, welke voor hen uit de wet op de nationale militie zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld, of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen onderzoek zal moeten blijken van physike geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der 1ste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van *f* 1500 (een duizend vijf honderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 100 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggave van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van toelage gedurende de reis, overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Het activiteits-traktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pct. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pct. voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk ééne maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

(Ned. Staatscourant van 18 Febr. 1911, No. 42).

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 24 Januari 1911. No. 7.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den commies F. C. de Hosson, den houtvester J. E. Drayton Lee, den controleur C. E. Croes, den vendumeester E. B. Sauerbier, den houtvester C. R. S. Ritsema van Eck, den opzichter E. M. C. Reisig, den commies E. Bokhorst, den kantoorchef H. F. Th. van der Heijden.

Benoemd: tot adjunct-griffier van de landraad Bandoeng P. P. Selim, tot lid van den gewestelijken raad van Kediri Mr. C. W. Wormser, tot referendaris bij het Dep. van O. E. en N., P. de Man, tot inspecteur van het Inl. onderwijs, ter beschikking van den Dir. van O. E. en N., A. G. Boes, tot wedana van Tjidamar Raden Kandoeroean Soemawinata, van Tjilakotat Raden Kandoeran Wirabrata, tot tijdelijk civiel gezaghebber in Zuid-Nieuw-Guinea J. A. W. Coenen.

Overgeplaatst: naar Magelang de onderwijzer A. J. Thiel, naar Kendal Ph. A. Broekhuijsen, naar Malang A. H. Haak, naar Tegal P. A. E. Junod.

Benoemd: tot onderwijzer te Malang B. H. Stolte.

Toegevoegd: aan den Resident van Benkoelen de opzichter J. W. Coorengel, aan den chef der irrigatie-afdeeling te Pemali-Tjomal de architect J. K. C. Fehr.

Geplaatst: te Semarang de ingenieur J. G. H. Willems.

Benoemd: tot klerk bij het Dep. van Gouv. bedrijven J. F. Rozenburg.

Militair Departement.

Ontslagen: eervol als militaire commandant der Westerafdeeling van Borneo, de majoor der inf. F. Schütt.

Benoemd: als zoodanig de majoor der inf. P. A. van Waasdijk.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der inf. G. Radersma, de majoor der gen. J. B. in 't Veld en de luit.-kolonel bij de militaire administratie J. W. H. Schroeder.

Overgeplaatst: naar Semarang de 1e luit.-magazijnmeester C. J. Saraber.

Verleend: een jaar verlof aan den havenmeester te Soemenep W. M. van Someren.

Uit de Javasche Courant van 20 Januari 1911. No. 6.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten H. J. van Ewijk, den opzichter B. O. W., M. Obdeijn, den commies E. P. Naessens, den adjunct-inspecteur bij den veeartsenijk. dienst P. Ph. van der Poel, den houtvester K. Soeters, vijf maanden aan de verpleegster Mej. N. Smit en een jaar binnenlandsch verlof aan de hulponderwijzeres Mevr. A. A. van Ginkel-van Lakerveld.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk C. H. L. Croes, de commies Th. R. J. H. Overbeek Bloem, de klerk Ch. F. Bendsneijder, de directeur der B. O. W., W. B. van Goor.

Benoemd: tot kantoorchef 1e kl. J. T. Huppe, tot hoofdcommies-kashouder M. Pley, tot ingenieur J. A. Verhoog en J. R. van Alphen, tot hoofdingenieur J. F. P. Richter, tot teekenaar bij het mijnwezen W. H. Loman, tot wedana van Banjoemoedal Mas Kartokoesoema.

Geplaatst: in de res. Palembang de civiele gezaghebber D. L. Simons, in de res. Menado de id. H. H. A. Schulze, te Soerabaja de onderwijzeres Mej. C. L. H. van Leersum, te Makassar Mej. F. M. Wetjen-Zaalberg.

Overgeplaatst: naar Makassar de verificateur J. W. Winter en J. C. H. Brugman.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan de 1e luitenants J. H. F. Gelpke en J. de Vries.

Ontslagen: op verzoek eervol de majoor der inf. B. Filet en de luit.-kolonel E. A. van Kappen.

Bevorderd: tot kapitein de 1e luit. der inf. F. P. A. van Gheel Gildemeester.

Benoemd: tot adjudant van den chef der genie te Batavia de 1e luit. P. H. W. Sitsen.

Gesteld: op non-activiteit de kapitein der artillerie W. H. C. Holle.

Geplaatst: te Batavia de 1e luit. J. C. A. Bannink.

Overgeplaatst: bij het 8e bat. de 1e luit. J. A. van Kesteren, naar Eurekang de kapitein G. A. Tideman, bij het garnizoensbat. der W.-afd. v. Borneo de kapitein W. L. Eindhoven, der Z.- en O.-afd. van Borneo de 1e luit. F. H. Ilgen.

Geplaatst: te Batavia de off. van gezondh. H. van Zanten.

Overgeplaatst: naar Singkawang de off. van gezondh. P. J. Ellehoj en H. C. Jans, naar Moeara Teneh de id. A. Greve, naar Padang de id. A. S. B. U. Gundesen, naar Atjeh de id. W. C. van Raadshooven, naar Magelang de id. P. Th. Justesen, naar Boeton de id. P. Cool.

Benoemd: tot 2en machinist bij de Gouv.-marine W. Koot.

VACANT

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

⁂ Bij de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

b. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25.

d. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen, Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar.

VACANT

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 16.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dame voor vioollessen ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene baboe beschikbaar voor de terugreis naar Indië.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Een jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Een Heer en eene Dame voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Drie jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een geg. korp.-schrijver voor eene betrekking.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

☛ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 195** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 9. Donderdag 2 Maart 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

De Militiewet ten nadeele van vele Nederlanders.

Nu binnen korten tijd belangrijke wijzigingen in de Militiewet in onze Volksvertegenwoordiging zullen worden behandeld, komt het ons voor, dat thans ook het juiste oogenblik daar is om wederom de aandacht te vestigen op eene zeer ernstige grief, die vele Nederlanders tegen enkele bepalingen dier wet van af den beginne hebben gehad, opdat van deze gelegenheid gebruik gemaakt kunne worden om aan die onbillijkheid tegenover een gedeelte onzer natie een einde te maken.

Het is niet de eerste maal, dat hiertoe ernstige pogingen zijn gedaan, en dat deze mislukt zijn bewijst, dat er geen voldoende samenwerking is geweest tusschen het Departement van Oorlog en dat van Koloniën, en dat het eerstgenoemde o.i. geen voldoende rekening heeft gehouden met de belangen van de Nederlanders in onze koloniën, noch met die van het leger aldaar.

Nu wij echter thans aan het hoofd van het Departement van Oorlog zien staan een Minister, die jaren lang in dat leger heeft gediend, en die met de toestanden in Nederlandsch-Oost-Indië volkomen bekend is geraakt, mogen wij hopen niet wederom aan een doovemansdeur te kloppen.

Het is een algemeen bekend feit, dat vele Nederlandsche ouders in de koloniën, alléén omdat dáár de gewenschte gelegenheden ontbreken, gedwongen worden hunne kinderen naar het moederland te zenden om hier hunne opvoeding te laten voltooien. Anderen, die deze taak niet aan vreemden wenschen over te laten, dan wel finantieel daartoe niet in staat zijn, werden om dezelfde reden gedwongen naar Nederland terug te keeren. Zullen er onder dezen velen zijn, die hiermede voor zichzelf eene schoone toekomst moeten opgeven, van het grootste gedeelte kan bovendien gezegd worden, dat zij met een klein pensioen moeten terugkeeren. Dezen gaan daardoor eene toekomst tegemoet, die donker afsteekt bij die, welke zij hadden kunnen hebben, waren zij in de koloniën gebleven. Men bedenke toch wel, dat, wat voor den steeds in Nederland gebleven zijnde een voldoend inkomen toeschijnt, voor den uit Indië komende, aan geheel andere toestanden gewend zijnde, personen — althans in de eerste verblijfjaren — beslist onvoldoende is. Eer dezen echter zoover zijn, dat zij geleerd hebben zich aan de toestanden hier te lande aan te passen, is er veel leed en kommer geleden, wat voor immer den stempel op hun verder bestaan blijft drukken! Er wordt dan ook veel fatsoenlijke armoede geleden ter wille van de opvoeding dier kinderen; velen dragen er den militairen rok om het goedkoope der opleiding, die bij betere finantieele omstandigheden der ouders eene andere loopbaan verkozen zouden hebben!

Of nu de tijd, dat in Indië bedoelde gelegenheden worden geschapen, al of niet daar is, ligt buiten het bestek van dit schrijven en wordt dus hier niet besproken.

We wenschen alleen het feit te vermelden, dat vele Nederlanders in of uit onze koloniën gedwongen zijn de opvoeding hunner kinderen in Nederland te doen voltooien, dat op die Nederlanders daardoor veel zwaardere lasten worden gelegd dan op hen, die hier steeds gevestigd bleven, en dat het de taak van den wetgever in Nederland is die lasten niet noodeloos te verzwaren.

Iedere noodelooze last toch schept ontevredenen, doet kwaad aan de vaderlandsliefde van de getroffen Nederlanders en maakt dus de banden, die het moederland met de koloniën moeten verbinden, losser. En, waar nu het aantal ontevredenen in onze koloniën tengevolge van verschillende omstandigheden, die we hier niet zullen vermelden, al zeer beduidend is, daar is het eene onvergefelijke fout, als niet onverwijld iedere aanleiding tot billijke klachten worde weggenomen, indien zulks mogelijk is.

Eene dier noodelooze onbillijkheden nu vinden wij in onze tegenwoordige Militiewet, welke jongelieden, die uitsluitend noodgedwongen in Nederland komen om te studeeren, dwingt tot het onderbreken hunner studiën, wanneer zij door een ongunstig lot hier militieplichtig worden gemaakt, iets wat hun in Indië bespaard zou zijn gebleven, hadden zij dáár de gelegenheid gehad om te studeeren.

Zullen zij zelven daardoor minstens één jaar later met hunne studiën gereed komen, — iets, wat zelfs op hunne geheele verdere loopbaan zal kunnen drukken, — de beduidende lastenvermeerdering van het één jaar langer in Nederland moeten verblijven van hun zoons dragen de ouders, die toch al zeer zware offers moeten brengen om hunne kinderen de gelegenheid te geven zich hier de gewenschte kundigheden te verwerven.

Men kan nu wel gaan becijferen, dat dit jaar dienen niet kostbaar behoeft te zijn, maar afgezien nog van het zeer betrekkelijke van zulk eene becijfering, die door de praktijk toch nooit bevestigd wordt, blijven ook moreele omstandigheden hier van invloed en zal toch iedereen moeten toegeven, dat die lasten door de hierbedoelde personen heel wat zwaarder gevoeld zullen worden dan door hen, die steeds in Nederland zijn gebleven. De verschillen zijn voor den onbevooroordeelden beoordeelaar te duidelijk om hierop nog verder in te gaan.

Heeft dan het Rijk in Europa zulk een voordeel bij die bepaling, dat zij nog steeds gehandhaafd bleef?

Wij kunnen er slechts een nadeel in zien en niets anders!

Wat is toch het geval?

Op zeer enkele uitzonderingen na, keeren de bedoelde jonge mannen, na voleindiging hunner studiën, allen weer naar de koloniën terug, om daar hunne krachten, hetzij direct, — in Staatsdienst, — hetzij indirect — in particuliere ondernemingen of anderszins, — dienstbaar te maken aan den bloei dier gewesten, om hiermede weer de belangen van Nederland zelf te dienen.

Het behoeft geen betoog, dat, bijaldien Nederland in Europa in oorlog geraakt, de gemeenschap met de koloniën dadelijk geheel zal zijn verbroken, in allen gevalle ten minste wel zoodanig, dat die naar de koloniën teruggekeerde militieplichtigen niet zullen kunnen voldoen aan de oproeping, om zich bij het leger in Nederland te voegen. Men mag dan ook als vaststaand aannemen, dat het aantal militieplichtigen, dat in de ure des gevaars uit Indië herwaarts zal komen, vrijwel nul is en dus is het eene besliste fout, als er op hen gerekend wordt. Hun aantal zal aan de werkelijke actie van het gemobiliseerde leger ontbreken op een tijdstip, dat die juist zoo voltallig mogelijk moet zijn. Als hunne aanwezigheid in Nederland het dringendst noodig is, zal men juist beslist niets aan hen hebben. Bijgevolg is de geheele bepaling een nadeel voor het Rijk in Europa!

Maar heeft dan die bepaling soms een voordeel voor de hier blijvend woonachtige Nederlanders?

Ja, en wel voor diegenen, die door een hooger lot daardoor van den militieplicht vrijkomen en voor derzelver ouders. Die personen toch zullen dan de lasten uit het dienen voortvloeiend hierdoor ontloopen.

Doch is dit billijk?

Afgescheiden van het afkeurenswaardige, dat er in deze batigslot-politiek is gelegen, volgt reeds uit het feitelijk nadeel, dat het Rijk in Europa van dien maatregel zal ondervinden, dat het antwoord op deze laatste vraag onvoorwaardelijk ontkennend moet luiden.

Maar dan vragen we ons af: waarom bedoelde jongelieden militieplichtig gemaakt; waarom hen noodeloos geschaad in hunne studiën, misschien in hunne geheele loopbaan; waarom die ouders noodeloos zwaarder belast dan zij al zijn?

Waarom dien last nutteloos gelegd op andere schouders dan die dezen behooren te dragen, waar het is nòch in het belang van het Rijk in Europa, nòch ten bate komt van den goeden geest van de Nederlanders in de koloniën, waarvan juist in zoo'n oorlog zooveel zal afhangen?

Volledigheidshalve willen we hier niet over het hoofd zien, dat de bepaling kans geeft het leger in de koloniën met enkele Nederlanders te versterken, indien we aannemen, dat alsdan de Vertegenwoordiger van H. M. onze geëerbiedigde Koningin de oproeping zal doen aan alle aanwezige militieplichtigen om zich ter plaatse beschikbaar te stellen ter indeeling bij de Koloniale troepen, waar terugkeer naar Nederland toch onmogelijk of doelloos geacht mag worden. Wel zegt de Grondwet, dat militieplichtigen te land niet zonder eigen toestemming buiten Europa zullen behoeven te dienen, maar men mag veronderstellen, dat reeds in het gaan naar de koloniën die toestemming, als het noodig zou zijn die te vragen, ligt besloten.

Dat het hier zou kunnen voorkomen, dat uit wrok over de vroegere onbillijke behandeling weigering plaats vond, is wel mogelijk, maar we gelooven, ook met het oog op de gevolgen, dat zulks een zeer hooge uitzondering zal blijven. Dat er dus onder de opkomenden ook zullen zijn, die slechts met bitterheid in het hart aan die oproeping gehoor geven, we mogen dit niet ontkennen, maar we vermeenen, dat over het algemeen hier oude grieven wel tijdelijk zullen worden vergeten en allen aan den oproep gehoor zullen geven, waar het geen twijfel lijdt, dat ook de niet-militieplichtigen zich dan zullen beschikbaar stellen, voor zoover zij daartoe in de gelegenheid zijn. Doch juist hierom komt het ons verstandiger voor het noodeloos wrok te zaaien waar zonder druk elk Nederlander toch gaarne zal opkomen en vol vuur zijn plicht zal doen. Ook zij, die dan hier studeerende zijn, zullen niet achterblijven als in het moederland de nood aan den man is en zij blijken hebben ontvangen, dat het moederland iets voor hen voelt, doordat het billijk jegens hen handelde in vredestijd.

En dat dit helaas veel te wenschen overlaat, waar het toch zoo gemakkelijk anders kon, we vinden er weer een voorbeeld van in de bepaling, dat voor arts studeerende jongelieden zich alleen verbinden kunnen voor adspirant-reserve-officier van gezondheid bij het leger hier te lande en niet ook bij dat in onze koloniën.

Ware dit laatste wel het geval dan zouden tenminste zij, die zich na geslaagd examen als arts in onze koloniën wenschen te vestigen, door zulk eene verbintenis aan te gaan, zich mogen verheugen in dezelfde voordeelen als hunne collega's, die, toch in Nederland blijvend, zich verbinden voor bovengenoemde betrekking. Nu is het zelfs zóó, dat iemand, die als student zich verbindt voor adspirant-reserve-

officier van gezondheid bij het leger hier te lande, zich daarmede de gelegenheid beneemt om als officier van gezondheid bij het Nederlandsch Indisch leger in dienst te treden, als hij, afgestudeerd en reserve-officier van gezondheid geworden zijnde, daartoe zou willen overgaan.

Men kan hierop wel antwoorden, dat men zich als student dadelijk kan verbinden voor officier van gezondheid bij het N.-I. leger en dan niet militieplichtig is, maar iedereen voelt, dat dit een druk is op onze vrijheid, die riekt naar den slavenhandel en voor welk misbruik van macht de Staat te hoog staat. Bovendien kunnen er zeer vele omstandigheden zijn, die een arts, afgestudeerd zijnde, tot bedoeld besluit brengen, evengoed als er omstandigheden zijn, die den studeerende er toe leiden „om zijne keuze eerst later te doen.

Het is mij bekend, dat er meerderen zijn, die zich, om de lasten van de militie te ontgaan, opgegeven hebben voor adspirant-reserve-officier van gezondheid bij het leger h.t.l. en in de overtuiging leven, dat zij, arts geworden zijnde, zich toch nog kunnen verbinden voor officier van gezondheid bij het leger in Nederlandsch-Indië en dit zelfs ernstig van plan zijn. Toen ik één derzulken opmerkzaam maakte op de afwijzende beschikking, die ik op een dusdanig verzoek voor mijn zoon van het Departement van Oorlog had ontvangen, werd ik zelfs niet geloofd en werd mij geantwoord, dat zulks toch te dwaas was en hij wel anders had gehoord. Weer van andere zijde werd mij verteld, dat een officier van gezondheid van het Ned.-Indische leger gezegd had, dat men zich tegenwoordig ook kon verbinden voor reserve-officier van gezondheid bij dit leger en dan niet militieplichtig was, iets wat òf door mijn zegsman verkeerd begrepen is, òf een toekomstdroom is geweest van dien esculaap.

Het komt ons niet ondienstig voor hier een en ander te vermelden om te bewijzen, dat velen in 'n verkeerde onderstelling leven, omdat zij blijkbaar het onlogische van den bestaanden toestand voelen en zich zulk eene opvatting van den wetgever niet kunnen indenken.

Onlogisch is het, want, zooals hiervoren reeds werd gezegd, het lijdt geen twijfel of in oorlogstijd zal men in de koloniën zich verzekeren van de hulp van de reserve-officieren van gezondheid van het Nederlandsche leger, die, zich met verlof van de Regeering naar de Koloniën begeven hebbende, dáár of in de nabijheid daarvan zich bevinden. Ten volle zal dit gelden juist voor hen, want dan zullen in de koloniën geneeskundige hulpkrachten nog dringender noodig zijn dan in Nederland, waar zich toch, gedreven door hunne vaderlandsliefde en menschlievendheid, artsen genoeg zullen aanmelden. Geen Gouverneur-Generaal zal schromen beslag op hen te leggen, geen reserve-officier van gezondheid zal er aan denken dàn van daar weg te gaan!

Maar desalniettemin bestaat de bepaling, dat het der Regeering vrij staat, den reserve-officier van gezondheid binnenslands te houden, al zou deze er geen droog brood door hebben. Wel werd mij verzekerd, dat buitenlandsche verloven altijd worden toegestaan, — er bevindt zich op het oogenblik een reserve-officier v. gez. in Chili — maar het weigeren is niet uitgesloten.

Het wordt tijd, hoog tijd, dat zoo iets verandert. Is het met het vorenstaande voor oogen verwonderlijk, dat men in Indië klaagt over onbillijke behandeling door het Moederland? Is het geen vreemde opvatting, die het Indische leger krachten, die het rechtens toekomt, onthoudt, alleen omdat de studie voor arts in Nederland plaats vinden moet?

Stel eens het geval, dat het lot juist diegenen onder de hier, noodgedwongen, studeerende Indische jongelieden aanwees, die arts willen worden, later naar Indië terug zullen keeren doch hunne keuze: „officier van gezondheid aldaar of niet", eerst wenschen te doen, als zij klaar zijn. Wat zou de onbillijkheid dan in het oog springen!

Gelukkig is het zoo erg nog niet, maar het lot beslist en één zoo'n onfortuinlijke is al te veel!

Geen persoonlijke dienstplicht neemt de grilligheid van het lot weg; de druk wordt er dus te meer door gevoeld, want hoe dikwijls ziet men toch, dat het lot juist hen treft, die er het zwaarst onder moeten lijden! Bestaan er juist daarom niet reeds enkele redenen voor vrijstelling van den militieplicht en waarom dan geen rekening gehouden met de bijzondere lasten van de Nederlanders in de koloniën, en van hen, die alleen om gemelde redenen naar hier moeten terugkeeren? Waarom toch niet uitgegaan van het schooner beginsel, dat in tijd van nood geen Nederlander in de koloniën, die hart voor zijn land heeft, zal achterblijven om te helpen den vijand te keeren; dan het beter is daar dan te missen wat toch maar last geeft, omdat er wrok in het hart is!

Zijn er werkelijk die denken, dat het Indische leger afdoende geholpen zal worden door de weinigen, die het lot een jaar in Nederland in de kazerne gebracht heeft? We gelooven niet, dat in het practische Nederland zoo'n naïf wezen rondloopt.

Of zouden er werkelijk zijn, die denken, dat Nederland in de ure des gevaars geholpen zal zijn door de weinigen, die onderwerpelijke bepaling dan in het Nederlandsche leger zal brengen? Ook dit kunnen we ons niet wijsmaken.

En daarom hopen we van harte, dat onze tegenwoordige Minister van Oorlog, zonder dat een stem uit onze volksvertegenwoordiging daarvoor noodig zal zijn, de militiewet van de bestaande bepaling zal zuiveren niet alleen, maar naast studeerende in de theologie, ook van den militieplicht zal vrijstellen alle jongelieden, die binnen een in verband met hunne studie billijk gestelden termijn hun bestaan in onze koloniën gaan zoeken, al is dit dan ook niet in staatsdienst.

En mocht Z.Exc. zulks wellicht door omstandigheden, waaronder die wet thans in de Kamers gebracht zal worden, nog niet gedaan hebben, dan vertrouwen we, waar Indië geen eigen vertegenwoordigers heeft, dat door de Indische specialiteiten in onze Volksvertegenwoordiging eenparig daarop de aandacht zal worden gevestigd, wetend, dat zij spreken uit naam van alle Nederlanders, wier zonen, hier studeerende, in de koloniën hun bestaan zullen zoeken en dat geen Kamerlid zal nalaten in het belang van Rijk en Koloniën zijn stem te geven aan een maatregel, die billijkheid zal betrachten jegens vele trouwe Nederlanders.

Geen partijbelang behoeft hier de eensgezindheid te verstoren, geen belofte van een militiewet voor de koloniën behoeft hier aanleiding te zijn om zulk een maatregel van billijkheid uit te stellen, waar die wet thans nog ontbreekt.

Mocht zij er ooit komen, we zullen als oud-militair, haar van harte toejuichen als zij, gebaseerd op algemeenen dienstplicht, de beste elementen in het koloniale leger brengt en geen onbillijkheden schept door een altijd grillig zijnd lotingssysteem.

D. J. ALBERTI.
Oud-Majoor der Art. in Nederl.-Indië.

Uit de O.-I. Mail.

De strijd tegen de cholera. — Beter laat dan nooit, schrijft het Soer. Hblad: de cholera heeft de laatste twee jaren en vooral het vorige, te veel slachtoffers gemaakt, dan dat niet onze medici zouden hebben getracht er iets flinks tegen te doen. Eerst een half jaar ongeveer geleden evenwel, is men zijn toevlucht gaan nemen tot inentingen, en het blijkt wel, dat men hier op belangrijk succes kan bogen.

Ons dunkt, dat het nu de tijd is, dat meer algemeen gelegenheid gegeven wordt voor inenting met dit serum, en dat er onder de inlandsche bevolking een algemeen gebruik van worde gemaakt. Wanneer ergens in een dessa of kampong een geval van pokken voorkomt, gaat de „mantri tjatjar" er op uit, en worden de menschen ingeënt, een stelsel, dat nog zoo kwaad niet blijkt.

Voor de Inlandsche bevolking zouden we maatregelen wenschen als tegen de pokken worden genomen, die nog wel voorkomen hier en daar, maar steeds dadelijk worden bestreden. Het ligt voor de hand, dat men begint in de plaatsen, waar nog cholera heerscht, met name Solo: daar zijn nog slechts 1300 menschen ingeënt. Een telegram van den Sen Jan. j.l. uit Solo aan de Locomotief meldde, dat in de laatste drie etmalen aldaar 17 choleragevallen voorkwamen met 9 dooden.

Uit het Arabische Kamp. — De N. S. Crt. maakte melding van den wensch van verscheidene Arabieren, dat verandering worde gebracht in de wijze waarop de nachtelijke bewakingsdienst in hun wijken is geregeld. Bij tal van Arabieren valt een bepaalden onwil tot betaling der vastgestelde retributie te constateeren.

Door de Arabieren wordt per huis een zeker bedrag betaald aan den wijkmeester; het totaal dier bedragen voor het geheele arabische kamp — ongeveer *f* 1000 's jaars — dient tot bezoldiging van de nachtwakers. Er schijnen echter allerlei onregelmatigheden plaats te hebben.

Het komt de N. S. C. zeer gewenscht voor, dat eerst de rechtmatigheid der heffing eens worde uitgemaakt, door bijv. enkele der weigeraars voor de rol te brengen. Is de arabische bevolking tot de betaling verplicht, dan ook trede men met gestrengheid op tegen de opposanten, en brenge hun aan het verstand, dat zij zich onvoorwaardelijk en zonder een kik te geven, hebben te onderwerpen aan de door het bestuur gegeven bevelen.

Er dient eindelijk eens een einde te worden gemaakt aan het stoken en drijven van agitators in het kamp. Ieder, die de gelegenheid heeft om rond te zien, merkt op, hoe in den laatsten tijd, waarschijnlijk onder den invloed van het drijven eener z.g. „vooruitstrevende" kliek, de eerbied voor het Hollandsch gezag en den Hollander aan het luwen zijn.

Residentsbenoemingen. Men schreeft o.m. uit Buitenzorg aan het Bat. Nieuwsblad:

Zooals bekend, zijn er op het oogenblik twee

residents-vacatures, wegens het aanstaand eervol ontslag uit 's lands dienst van de residenten der Preanger en van Bantam. Beiden gaan op verzoek heen.

Niet bekend is, dat om gelijke redenen binnenkort mede zullen heengaan de residenten van Djokja en Madoera. Wat eerstgenoemde betreft: de regeering heeft zich niet kunnen vereenigen met zijn beleid, acht het met het oog op de komende hervormingen in de Vorstenlanden beter, dat aan jeugdiger, energieker handen toe te vertrouwen. Laatstgenoemde heeft het verkorven door een optreden in de zaak van een inlandsch ambtenaar, dat in een bestuurshoofd niet door den beugel kon.

Er komen dus vier vacatures; en nu is het merkwaardig te zien, op welke wijze men daarin wil voorzien, meent schrijver.

Na gewezen te hebben op de voor- en nadeelen van een bevordering bij keuze, vervolgt deze:

De voordracht, bestaande uit twee tweetallen, noemt als candidaten de assistent-residenten: van Soekaboemi C. W. A. van Rinsum, van Bandoeng J. J. Verwijk, van Probolinggo Ch. E. Bodemeijer en van Bangil J. H. Liefrinck. De regeering heeft dus, in opvolging van het voorschrift, de keuze uit een viertal voor twee plaatsen; maar, zegt de voordracht, er komen nog twee vacatures, en men zou gaarne zien, dat de zetel te Djokja opengehouden werd voor den heer Liefrinck, en die te Pamekasan voor den heer Bodemeijer. Zoodat de regeering eigenlijk in haar keuze voor de Preanger en Bantam beperkt blijft tot de twee eerstgenoemde candidaten, en, op de voordracht ingaande, zich tevens de handen bindt voor de vervulling der komende vacatures te Djokja en Madoera.

Een Regentenvereeniging. Naar de Loc. verneemt, is er een Regentenvereeniging, „Djawa-Madoera", opgericht, welke op 15 Maart a.s. te Semarang een vergadering zal houden.

Het doel der vereeniging is het verkrijgen van verbeteringen op Java en Madoera of het wegruimen van hinderpalen voor den vooruitgang op stoffelijk en geestelijk gebied.

Van de te bezigen middelen noemt het blad: het houden van bijeenkomsten in het belang van de inlandsche bevolking en van de hoofden in het bijzonder, met uitsluiting van besprekingen over godsdienstige aangelegenheden, het indienen van voorstellen aan het gouvernement, uitgeven van doelmatige werken ten nutte van den Javaan, het bevorderen van studie onder de Javanen, enz.

Gewone leden kunnen slechts zijn regenten op Java en Madoera, buitengewone allen, die tot de inheemsche bevolking van Ned.-Indië behooren en door het bestuur zijn aangenomen.

Een en ander ontleent het blad aan het ontwerp-statuten.

Journalistiek. Aan de redactie van het Soer. Hbld. is met ingang van 1 Februari verbonden mevrouw W. Kerremans.

Naar het Soer. Hbl. vernam, zou 3 Februari het eerste nummer uitkomen van het Bataviasch Handelsblad, uitgegeven door de firma Ruygrok. De redactie staat er niet bij vermeld, doch het behoeft geen bijzondere scherpzinnigheid om aan te nemen, dat de heer Fabricus die taak op zich zal nemen. Het blad zal voorloopig Dinsdags en Vrijdags verschijnen.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Nog altijd leveren de Surinaamsche couranten beschouwingen naar aanleiding van de behandeling der Surinaamsche begrooting in de Tweede Kamer.

Het had er veel van — aldus De West van 3 Febr. — alsof sommige sprekers meenden, dat men niet kieskeurig behoeft te zijn in zijn uitdrukkingen tegenover een kolonie, die den jaarlijkschen bijslag van het moederland noodig heeft voor hare huishouding. Ja, zelfs dat men tegenover zoo'n kolonie niet eens de parlementaire vormen behoeft in acht te nemen. Het zou de moeite waard zijn een lijstje te maken van de grove aantijgingen in de merkwaardige Kamerzitting van 23 December jl. geuit aan het adres van de kolonie in haar geheel, en van verschillende ambtenaren en het college der Koloniale Staten in het bijzonder.

Tegen één dier aantijgingen, door het Kamerlid van Vlijmen geuit aan het adres der Koloniale Staten, is in de zitting dier Staten van 2 Februari door het lid Thomson geprotesteerd.

De heer Smith stelde daarop voor een adres te zenden aan de Tweede Kamer, waarin op waardige wijze wordt geprotesteerd tegen uitlatingen, in de Kamer gedaan, en aangetoond, waarom het oordeel door den heer van Vlijmen uitgesproken ongegrond is.

Dit voorstel werd met algemeene stemmen aangenomen.

Blijkens een nadere toelichting van den Voorzitter, zal dat adres alleen handelen over het door den heer van Vlijmen gesprokene.

Vermoedelijk tegen haar bedoeling, houdt Onze West er de vroolijkheid in door het ten beste geven van enormiteiten, die te vermakelijk zijn om ze hier niet over te nemen, althans ten deele.

Het volgende stuk politieke geschiedenis vindt men in het nummer van 1 Februari in een artikel, getiteld „Kantteekeningen bij het Rapport der Bacovecommissie":

„De commissie vergoelijkt, den door den Nederl. Staat indertijd ingeslagen weg, om den grooten landbouw weer op te beuren: nl. door het in het leven roepen van een bacovecultuur voor Gouv.-rekening en risico: doch zij erkent, dat die weg niet de juiste of liever de verbodene was om het doel te bereiken.

Ook wij hadden indertijd er op gewezen, dat er geheel buiten de lijst der staathuishoudkunde geschilderd werd en dat slechts Gouv. Lely in staat en in de gelegenheid was, zulks te doen. Om dit te bewijzen, moeten we even in de politieke geschiedenis van dien tijd een blik kunnen werpen en daaruit bewijzen, dat niet de economie, doch wel de politiek de bacovecultuur voor Gouv. rekening heeft tot stand gebracht. De kool en de geit moesten tegelijkertijd gespaard worden.

Al wie geen vreemdeling in de geschiedenis der toenmalige Nederlandsche politiek is, weet, dat vóór 1902 de grootste leiders der liberale 2e Kamerleden waren de heeren Conrad en Lely. De heer Conrad stierf en tot 1902 was Lely de woordvoerder, dien men ontzien moest.

Het verloop is nagenoeg aldus geweest.

De plaats van den M. v. K. Cremer moest onder den anti-rev. leider Dr. Kuyper, door een anti-revolutionair worden ingenomen en voor de hand stond Jhr. v. Asch v. Wijck, bij wiens groeve Dr. K. zeide, dat hij (v. A. v. W.), geen genie was, doch een hard werker. Het gemis bij dezen zou worden aangevuld door het genie van Dr. K.

Het laat zich begrijpen, dat Jhr. v. A. v. Wijck zich niet in den drop wilde plaatsen. Hij gevoelde zijn zwakheid tegenover Lely, dus verkoos hij liever geen minister te zijn, zoolang Lely lid van de 2e Kamer was, of als hij het werd, moest Lely er niet zijn. Uit de Kamer Lely verdrijven, dat kon niet. Er moest een middel bedacht worden, om die hinderpaal voor v. A. v. W. uit den weg te ruimen. Wij zien nu in gedachte Min. Kuyper en Jhr. v. A. v. Wijck naar Lely's buitenplaats wandelen, liefst gearmd, om Lely den post van Gouv. van Suriname aan te bieden, en toen had voor het eerst het geval plaats, dat een A.-R. Cabinet een liberaal Gouverneur naar Suriname zond.

Het kamerlid Lely was niet zoo gemakkelijk te bewerken. En Dr. Kuyper deed het aas aan den haak, waarmee L. moest gevangen worden, en dat was — de tram in Suriname, door de Mij. „Suriname" met groote kosten ontworpen; van welke Mij. hh. Lely en de Gelder de oprichters waren. Lely vertrok als Gouverneur naar Suriname en de tram kwam tot stand. In het oog der aandeelhouders van de Mij. „Suriname" was Lely de promotor en zijn tijdelijk verlaten van het slagveld was vergoelijkt; tegen het einde van zijn driejarig gouverneursschap zou hij toch weer in de Kamer gebracht kunnen worden.

Was het wonder, dat, toen Gouv. Lely met zulk een onstaathuiskundig voorstel als de Bacovecultuur in Suriname met Gouv. steun bij de hooge regeering aankwam, doch het onstaathuiskundige daarin niet zag, anders zou door het afstemmen van Lely's plan, deze zijn ambt als Gouv. neerleggen, terwijl door het aan te nemen, Suriname wellicht geholpen zou worden?"

Zóó licht dit „Nieuwsblad uit en voor Suriname", zooals de ondertitel van Onze West luidt, de publieke opinie voor!

Een particuliere correspondent uit Beneden Para geeft in hetzelfde blad een gedetailleerde beschrijving van den moord, door een Britsch-Indiër, Sipersad Sing, op zijn landgenoot Harkison gepleegd. Men vraagt zich af, in welk land deze tragedie zich toch afspeelt als men het slot van de correspondentie leest:

.......„De openbare macht werd ontboden en de gewonde naar het hospitaal vervoerd, waar hij kort daarna overleed en de moordenaar in hechtenis genomen, om na een paar dagen weer op vrije voeten te worden gelaten — tot op dezen dag.

De moeder van het slachtoffer heeft, naar zij mij zeide, zich gewend, waar zij meende recht te krijgen, zelfs tot den procureur-generaal, die haar onvoldaan uit zijn kantoor verwijderde."

Sedert is die arme vrouw op het ziekbed geworpen, overstelpt als zij is door verdriet en de bewustheid, dat haar geen recht zal worden gedaan."

***

Het geharrewar over den Royal Mail-dienst is, naar De West van 3 Januari bericht, geëindigd: „Het subsidie van de Engelsche regeering, gevoegd bij hetgeen Demerara en andere Britsch West-Indische koloniën zullen bijdragen, is voldoende om het voortbestaan te verzekeren van den veertiendaagschen maildienst Southampton-Trinidad-Barbados-Demerara en omgekeerd.

Van af 4 Februari a.s. zal de Royal Mail geregeld om de veertien dagen van Demerara vertrekken. De vertrekdag valt dus op Zaterdag."

In hetzelfde nummer van De West leest men de volgende merkwaardige mededeeling:

„Een ontdekking. Welke verrassing de Guyana's soms opleveren, is onlangs weder in het naburig Demerara gebleken. Daar heeft men op betrekkelijk korten afstand van de hoofdstad (drie dagreizen), een klein meer ontdekt op een der hoogten van de zoogenaamde Blue Mountains in Groete creek. De naam doet denken aan Hollandsche origine: Groote kreek. Eigenaardig is ook de mededeeling, dat in vroegere jaren Hollanders in die streek kopermijnen zouden hebben ontgonnen.

Het meer schijnt een ouden kratermond te vullen. Aan den rand er van zijn overblijfselen van lava gevonden. Was het meer onbekend aan de menschen (alleen Indianen schijnen het bestaan er van te hebben geweten), het dierenrijk bleek er krachtig vertegenwoordigd. In het diepe water zwommen doksen (eenden), die niet de minste vrees toonden voor aanwezige alligators. Ook schildpadden werden opgemerkt, en sporen van tapirs. Een oord voor jagers om van te watertanden!

Dit alles zal wel spoedig anders worden, als het vermoeden juist blijkt, dat de formatie van het terrein wijst op de aanwezigheid van diamanten."

In verband met deze ontdekking worde gewezen op het bestaan van een oude kaart van Storm van 's-Gravesande, van het tegenw. Br.-Guyana, waarop vulkanen zijn aangeduid. Op dit oogenblik kan het niet worden nageslagen, of deze kaart is opgenomen in de verzameling van Amerikaansche zijde een 14-tal jaren geleden uitgegeven, in verband met het grensgeschil tusschen Venezuela en Britsch-Guyana, maar waarschijnlijk is dit wel.

***

In No. 7 van dit Weekblad werd melding gemaakt van de verrassende resultaten, door den arts P. Flu te Paramaribo verkregen bij de behandeling van lijders aan Jaws (Framboesia) met het nieuwe middel 606. In aansluiting daarmee wordt hier uit de N. R. Ct. van 24 Februari (Avondblad A) het volgende overgedrukt:

.......„De ziekte is een door spirochaeten veroorzaakte, met granulatiegezwellen gepaard gaande, huidaandoening, en een speciale therapie er van was tot nog toe niet bekend.

Uit een opstel van prof. Strong te Manilla in de Münchener Medizinische Wochenschrift blijkt nu, dat ook op de Filippijnen met salvarsaan bij lijders aan framboesia verbazingwekkende genezingen zijn verkregen. Bij de door Strong behandelde gevallen van framboesia was, zelfs wanneer er tertiaire verschijnselen met ulceraties waren, bijna steeds een enkele inspuiting van het middel voldoende, om genezing te verkrijgen. Alleen in twee gevallen — van de 30 — was een tweede inspuiting noodig.

Prof. Strong komt tot het besluit, dat salvarsaan „een ideaal specificum" tegen framboesia is. Drie of vier dagen na de inspuiting beginnen de granulaties te verdwijnen en in den loop van 10 à 20 dagen zijn zij gewoonlijk geheel weg en vormt zich een volkomen gladde gepigmenteerde huid op de plaats van de granulaties. Gezwellen van ettelijke centimeters middellijn en ongeveer 1 c.M. dikte verdwijnen in dien tijd zonder eenige plaatselijke behandeling. Bij de ernstige gevallen kan men het verdwijnen van de verschijnselen en de genezende werking slechts met het woord wonderbaarlijk bestempelen. Zelfs in gevallen, waarin hevig granuleerende massa's of diepe verzweringen aanwezig waren, genazen deze in 3 tot 4 weken. Na een half jaar had prof. Strong bij de genezen patiënten nog geen recidief waargenomen. Met het verdwijnen van den uitslag verbeterde ook de algemeene gezondheidstoestand."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een en ander over het ophouden van het gezag in Nederlandsch-Indië. — In verband hiermede wordt in een hoofdartikel, Pertimbangan, in de **Perniagaän** van 6 December 1910 no. 278, met 't oog op het ontslagnemen van zoovele Residenten in den laatsten tijd, o.m. geschreven:

Daar het Nederlandsch Opperbestuur aanstuurt op zelfregeering in Ned.-Indië, zal bij de a.s. bestuursorganisatie, Java in gouvernementen worden verdeeld, ieder bestuurd door een Gouverneur.

De **Pemberita Betawi** meldde, dat de Resident van Bantam zijn pensioen heeft gevraagd, welk voorbeeld wel spoedig gevolgd zal worden door meerdere zijner rasgenooten, aangezien zij, als niet voor den govern.rang in aanmerking komenden en zich niet aan de openbare schande van passeering willende bloot stellen, er de voorkeur aan geven zich tijdig uit het ambtelijke leven terug te trekken.

De schrijver vindt aanleiding deze opmerking te maken in verband met het feit, dat tal van bestuursambtenaren, zoowel hoogere als lagere thans met pensioen of buitenlandsch verlof naar Nederland vertrekken, z. i. zonder andere redenen.

De invoering van de nieuwe bestuursorganisatie zal, volgens schrijver, het gevolg hebben, dat vele der tegenwoordige Residenten onder de bevelen van gouverneurs zullen komen te staan, en hunne vroegere zelfstandigheid zullen moeten prijsgeven, als zij in functie wenschen te blijven, eene nieuwe orde van zaken, waarvoor de oudere onder de Residenten, althans, als zij nog gevoel van eigenwaarde bezitten, wel zullen bedanken, en welke zij zeker volgaarne aan het opkomend geslacht ter naleving zullen overlaten.

De mogelijkheid is dan ook z.i. niet uitgesloten, dat in de toekomst tal van Residenten zullen worden teleurgesteld, waardoor het Nederl. bestuursprestige herhaaldelijk zal worden geschaad.

Meer in het bijzonder zal dit het geval zijn, wanneer die Residenten het vertrouwen hebben weten te winnen van de bevolking.

Bij het Inlandsch bestuurselement kan men, naar schrijvers meening, ook veel willekeur opmerken. Zoo ziet men o.a. menigmaal, dat een verdienstelijk Inlandsch ambtenaar van goede afkomst, bij het openvallen van de hoogere functies, achter wordt gesteld bij iemand van lageren rang en jongeren leeftijd, doch van hoogere geboorte.

Dit wekt een gevoel van wrevel bij den Inlander, als zou door het Nederlandsch bestuur verdienstelijk werk niet op prijs worden gesteld.

Gelukkig echter trekt de Inlander, ook al verstaat hij de Nederlandsche taal, zich deze openbare schande niet zóó sterk aan, als een teleurgesteld Europeesch besturend ambtenaar en eerstgenoemde weet er in te berusten, hopende, dat het Nederlandsch gezag in de toekomst de voorkeur zal weten te geven aan het intellect boven de afkomst.

Een andere schrijver, die zich „Neutraal" noemt, bevestigt in de **Pemberita Betawi** van 10 December 1910 no. 28 het bovenstaande in hoofdzaak en wijst daarbij op het groote verschil van toestanden bij de Europeesche en de Inlandsche maatschappij.

In de eerste hebben alle ambtenaren, zegt hij, gelijke rechten, wordt bij de aanstellingen in den Staatsdienst gewoonlijk geen rekening gehouden met de afkomst, doch in de Inlandsche maatschappij wordt bepaald veel onderscheid gemaakt tusschen lieden van hooge geboorte en die uit het gewone volk.

Een verdienstelijk Inlandsch landsdienaar uit het gewone volk kan, z.i., niet in aanmerking komen voor betrekkingen van Regent en Pati en zich dus ook niet als „voorbijgegaan" beschouwen, wanneer een ander, hooger in stand, tot die voorname functiën wordt geroepen, omdat daardoor zijne rechten eigenlijk niet worden aangetast.

Onder dat licht bezien, heeft dan ook, volgens schrijver, een passeering voor een Europeesch bestuursambtenaar een heel wat pijnlijker karakter dan voor een Inlander.

Gebrek aan invloed der Inlandsche Pers. Het Indisch drukpersreglement houdt de schrijvers van courantartikelen in de Inlandsche nieuwsbladen wel wat erg streng in de hand, zegt de schrijver van het artikel, voorkomende in de **Sinar Borneo** van 17 December 1910 no. 97.

Volgens dit reglement toch zijn de rechten dier schrijvers z.i. al zeer minimaal. In elk geval mag iemand, die lust mocht gevoelen om zijn pen eens wat aan te scherpen, wel de noodige waakzaamheid betrachten, bij de bekendheid, dat het moeielijk is, de voorschriften te ontduiken van eene Wet, die steeds het oog op dergelijke schrijvers houdt gericht.

De gestrengheid dezer wet wordt in de eerste plaats gevoeld door de verantwoordelijke hoofdredacteuren der Nieuwsbladen, en het laat zich, volgens den schrijver, wel verklaren, dat deze dikwijls van vele der bij hen opkomende goede gedachten geen melding maken in de bladen en verschillende in hun oog scheeve toestanden daarom maar laten, zooals die nu eenmaal zijn.

Wel geven die Redacteuren gewoonlijk hunne

oogen en ooren goed den kost, maar zij houden, bij het bekendstellen van toestanden in het openbaar, rekening met de gevaren, welke hen bedreigen. Zij zijn dan even onschadelijk als de blinden en de dooven in onze maatschappij, min of meer invaliede. Kracht kan van hen al heel weinig uitgaan, en mocht dit bij uitzondering eens plaats hebben, dan nog komt die in geen vergelijking met de kracht, welke uitgaat van het bezit van kapitaal.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Chin. winkeltoestanden in Ned.-Indië. In de Chineesche winkels in Ned.-Indië kan men waarnemen, dat vele der daarin aanwezige employé's herhaaldelijk de bestaande gebruiken overtreden. De schrijver van het artikel in de **Pewarta Soerabaija** van 25 November 1910 no. 269, schrijft dat leit toe aan de omstandigheid, dat de Chineesche winkeliers de voorkeur geven aan het in dienst nemen van talrijk personeel met gering loon boven een klein aantal geschikt personeel met eene behoorlijke bezoldiging.

Men ziet het zoo dikwijls in de Chineesche toko's dat, hoewel de te verrichten arbeid best door één flinke werkkracht zou kunnen worden geleverd, de winkelhouders 4 à 5 personen er voor in dienst neemt tegen een minimum-loon. Dit heeft tengevolge, dat de gedachtengang dier lieden, ook met het oog op de dikwijls moeielijke geldelijke omstandigheden, waarin zij en hun gezin verkeeren, meer gericht is op de geringe bezoldiging dan op hun plichtmatig werk, dat daardoor schade lijdt en waardoor allicht het inboeken van zekere posten wordt vergeten, of wel een post twee maal in de boeken wordt opgenomen, dan wel dat de cijfers met opzet foutief worden geplaatst.

De schrijver van het artikel beveelt daarom den Chineeschen winkeliers ten zeerste aan om ten deze meer de gebruiken der Westerlingen te volgen, en liever één bekwaam en zeer geschikt persoon in dienst te nemen dan tien onontwikkelde individuen. In de toko's van Europeanen, zelfs in de groote, wordt met een personeel van één schrijver, één kassier en 2 mandoors volstaan, terwijl de Chineesche t a n k è, werkende bijv. met een kapitaal van *f* 52000.—, voor dienzelfden arbeid 25 personen in dienst neemt, op een loon, varieerende van *f* 5.— tot *f* 30.— 's maands. Bij dit hoogste loon zelfs, kan men van de zijde van den werknemer, die dagelijks eene belangrijke hoeveelheid goederen ontvangt en verkoopt, geen groote eerlijkheid en veel goede trouw verwachten, waar het algemeen bekend is, dat zulk een persoon gewoonlijk van dat bedrag eene huishouding met tal van kinderen heeft te onderhouden en hij bovendien nog de huishuur moet voldoen.

De Europeesche winkelhouder denkt over dit onderwerp heel anders en beter. Inlanders in zijn dienst ontvangen een loon van *f* 20.— tot *f* 75.— 's maands, mits zij geschikt zijn voor hun werk. Daarvan kunnen zij behoorlijk rondkomen en misschien bij goed beheer ook nog wel wat overleggen. Bij zulke lieden met voldoend loon komen geene valsche gedachten op, vooral niet als hun dit loon maandelijks regelmatig wordt uitgekeerd. Betrekkingen van mandoor gaan bij zulke handelsfirma's zelfs in de familie over, waardoor zij belang krijgen bij den voorspoed der handelsonderneming en waardoor de wederzijdsche belangen van werkgever en werknemer in zeker evenwicht worden gebracht.

De Chineesche winkelhouders zouden wèl doen evenzoo te handelen en moeten er niet tegen opzien de noodige gelden voor bezoldiging van hunne employé's ter beschikking te stellen. Maar dan zal men ook moeten afzien van hazardspel-neigingen, waardoor dat ondergeschikt personeel dikwijls niet de helft van de hoeveelheid rijst krijgt, welke het, volgens de gemaakte afspraak, toekomt.

Opheffing van enkele oude gebruiken der Chineezen in Ned.-Indië. In no. 270 van hetzelfde blad dringt dezelfde schrijver er sterk bij de Chineezen op aan, om, hoewel het gebruik van het tandenvijlen der Chineesche meisjes bij hun huwelijk meer en meer afneemt, deze bijgeloovige instelling nu toch zoo spoedig mogelijk geheel en al op te heffen.

Ten eerste is deze operatie eene vrij pijnlijke voor die meisjes, en ten tweede zijn daaraan, met het oog op de daarbij te geven feestmaaltijden, vrij groote onkosten aan verbonden. Op een matje uitgestrekt, wordt links en rechts in de geopende mondholte van de patiente een rond stuk hout gebracht en daarna de tanden met zekere gereedschappen zoodanig gevijld, dat zij allen eene gelijke hoogte bereiken. Deze gereedschappen van Inlandsch maaksel zullen zeker wel niet antiseptisch worden behandeld door den Inlander, die de operatie bewerkstelligt, terwijl ook medische reinheid allicht bij deze uit het oog worden verloren. Het tandvleesch zwelt sterk op, met het uittrekken van een kies of tand is soms wel één uur gemoeid, en de overblijvende tandenreeks is gedurende meer dan één maand tijds zóó gevoelig, dat men elk hard voedsel moet vermijden en het nuttigen van zuurachtige vruchten niet kan verdragen. Ook worden de meisjes door de aan vaste gewoonten hechtende ouders gedwongen, betel te kauwen, waarbij deze in de werkelijke veronderstelling verkeeren, dat zulks door de menschen fraai wordt gevonden.

De schrijver deelt dit gevoelen in geen enkel opzicht en is van meening, dat, al sleep men de tanden geheel en al af en al gebruikte een Chineesch meisje ook 1000 betelpruimen per dag, zij toch leelijk zal blijven, zoolang die slechte gewoonten gehandhaafd blijven.

Dan zijn de Europeesche meisjes heel wat anders, zegt hij. Deze verzorgen en onderhouden hun gebit op behoorlijke wijze en blijven mooi, wanneer de natuur haar met een fraai gelaat heeft begunstigd.

Een schoon Chineesch meisje wordt door het tandenvijlen en het betelkauwen beslist leelijk en daarom moet men deze ouderwetsche gebruiken tegelijk met het dragen der haarvlecht door de Chineesche mannen zoo spoedig als maar mogelijk is opheffen.

Een sterk staaltje. In het te Soerabaja verschijnend Chineesche blad **Han Boen Sin Po** wordt een brief, die door den waarnemenden Chineeschen gezant, den heer Tang (de werkelijke gezant, de heer Lou, is nu in China) gepubliceerd, waarin deze zich verheft op de diensten welke hij den Chineezen in Ned. Indië zou hebben bewezen.

't Was ten gevolge van zijn aandringen geweest — zegt hij — dat de Nederlandsche Regeering heeft toegegeven aan den aandrang der Chineesche, om aan de ,,tyranieke'' Chineezen-wetgeving een einde te maken en zij nu nieuwe bepalingen (de bekende drie ordonnanties tot wijziging van het passen- en wijkenstelsel) heeft uitgevaardigd.

Verder schreef hij daarin, dat de Chineesche regeering thans met alle macht zou gaan aandringen op verandering der politie-rechtspraak, instelling van consulaten, vermindering van belasting, regeling van het onderdaanschap, enz.

De J a v a b o d e, die hiervan melding maakt, en de meeste Nederl. bladen, die dit bericht overnamen, dringen ten sterkste er op aan, dat onze regeering zich nu zoo spoedig mogelijk duidelijk uitspreke over de Chineezen-kwestie in Nederl.-Indië.

Een vorstelijke gift. Chineezen, die in den vreemde een fortuin vergaren, willen wel eens royaal zijn. Dit is dezer dagen weder te Singapore gebleken. Daar schonk towkay Leong, lid van den raad der geconfedereerde maleische staten aan het fonds ter herdenking van Koning Edward VII 10,000 dollars. Het fonds zal dienen tot uitbreiding van de Singapore Medical School.

Van Vreemde Koloniën.

CHINEESCHE KWESTIËN.

Aansluitende aan hetgeen hierover door ons in het vorige weekblad is opgemerkt, geven wij, nu het geschil tusschen Rusland en China in der minne geschikt schijnt te worden, eenige aanwijzingen hoe men zich buiten ons land warm maakt om het hoogst belangrijke Chineesche-Nederlandsche conflict, dat ons Nederlanders zoo koud laat alsof er geen ernstige belangen bij op het spel staan.

Volgens de Agence d'Extrême Orient beschouwt de Chineesche regeering verdere onderhandelingen met Nederland als tamelijk doelloos. China is tot de uiterste grens gegaan. Het a f b r e k e n d e r d i p l o m a t i e k e b e t r e k k i n g e n moet voor de deur staan.

***

Volgens La Dépêche Coloniale zou, in verband met de politieke moeilijkheden de J a v a s u i k e r e e n b o y c o t t in C h i n a b e d r e i g e n. Japansche suikerhandelaars zouden dit mede bevorderen, om een uitweg te zoeken voor de Formosasuiker. Dit zou voor de Java-nijverheid een groote slag zijn, daar vooral in Canton en To Kin groote hoeveelheden worden ingevoerd.

***

La Revue Jaune geeft beschouwingen over de Chineesche kwestie, waarvan de hoofdrichting gekenschetst is in deze woorden: ,,Na een bezit van drie eeuwen erkent Nederland, dat de verkregen uitkomst gering is! Dit geeft ons recht te denken, dat in Azië weldra landen die hun zelfbestuur behouden hebben in ontwikkeling verder zullen zijn dan die, welke de weldaden ontvangen hebben van het beschermend koloniaal vernuft van het Westen.''

Men leze deze zinsnede hier, zoolals wij haar ge-

ven, alleen als staaltje van het warm loopen over de kwestie, die ten onzent niemand schijnt te interesseeren.

***

De Javabode heeft uitvoerig uiteengezet hoe de Chineesche diplomatie de draden harer bemoeienis en inmenging al meer en meer over geheel Indië spant, door bemiddeling van vereenigingen, die in naam slechts op handelsdoeleinden gericht zijn maar inderdaad politieke beteekenis en bedoeling hebben.

***

Van zeer uiteenloopende zijden wordt gewezen op de gisting, die in alle kringen der Chineesche bevolking valt waar te nemen tegen al wat Europeesch is. Deze zal er allicht leiden tot een sterker opvlammen van hangende politieke buitenlandsche geschillen.

***

La Dépêche Coloniale eindigt een beschouwing over het geschil aldus: De Chineesche regeering heeft het uiterste gedaan om tot een minnelijke schikking te komen, maar zij is op een onverzettelijken tegenstand gestuit en zal elke verantwoordelijkheid kunnen afwijzen bij de breuk die op komst is.

Wij kunnen niet oordeelen; niet beslissen. De regeering zegt, dat wij moeten geduld oefenen, totdat de onderhandelingen geëindigd zullen zijn. Hoe staat het hiermede nu?!

De Regeering zij de opmerking aandachtig die op de eerste bladzijde van het Voorloopig Verslag van de Commissie van rapporteurs is gemaakt, naar aanleiding der jongste Koloniale begrooting, t. w., dat de Regeering ,,niet genoeg doordrongen is van het besef, dat in het bestuur van Indië in korten tijd groote veranderingen moeten komen, wil ons land duurzaam zijn invloed op de ontwikkeling der kolonie behouden."

TEGENSTELLINGEN.

In tegenstelling met hetgeen men ten onzent ziet gebeuren, waar de kleine man, de arbeidende klasse zich niet naar de koloniën verplaatst, maar waar het vooral de midden-klasse onzer samenleving is die een toekomst in Indië gaat zoeken, in tegenstelling hiermede worden in de oudere der groote Britsche overzeesche gebieden hoe langer hoe meer de burgers der middenklasse van het moederland afgewezen. Canada en Australië toonen bepaald een minachting voor de onderdanen van het Vereenigd Koningrijk; wat zij aan nieuwen ondernemingsgeest toelaten, trekken zij liever van Amerika. De minister Lloyd George drukt dit uit, door de verklaring dat men de afstammelingen van baronnets en lageren adel liefst aan den dichtstbij staanden boom ophangt.

Lord Cranworth verklaart: Onze zoo volprezen openbare school is in de oogen der Canadeezen en Australiërs een prul.

In die landen vraagt men om bekwame arbeiders meer dan om leiders, de gewone arbeiders zijn er welkom, ja nog in duizendtallen noodig, maar wie er overigens komen wil moet een technisch zeer goed onderlegd persoon zijn, geen man die van alles wat weet en fortuin wil maken alleen door chef te spelen.

De Canadeezen en Australiërs vragen voorts ook om blijvers; wie hun land slechts goed genoeg vindt om er even een fortuin vandaan te halen, die vinden zij niet goed genoeg voor hun land. Ook dit vormt een tegenstelling met hetgeen de Nederlanders voor Indië zijn en Indië voor de Nederlanders is, hierbij is er echter op te wijzen, dat het klimaat van Zuid-Australië en Canada de kolonisten, wat physiek, levenswijze, enz., enz. betreft, het blijven veel gemakkelijker en aanlokkelijker maakt, dan voor de tropische landen het geval kan zijn.

Ligt in dien afkeer van Engelschen toeloop weer een aanwijzing van klimmend besef van mondigheid der genoemde kroonkoloniën, als troost voor de jongelingschap, die, uitgesloten van het erfdeel der vaderen, dat aan den ouderen broeder ten deel is gewezen, in de koloniën zich een eigen erfdeel wil vergaren, wachten andere gedeelten nog op baanbrekers. Lord Cranworth wijst hen dan ook daarheen, en noemt in het bijzonder Oost-Afrika. In die nieuwe landen, waar nog alles te doen, alles te beginnen is, zijn durf, ondernemingsgeest, karakter nog de voornaamste eischen om te slagen en om goed werk te verrichten als pionier.

BRITSCHE KOLONIËN.

Nieuw-Guinea. — Behalve de Engelsche expeditie die op Nederlandsch gebied werkzaam is, is den 18en Nov. 1910 nog een uit Port Moresby aan de Zuidkust het binnenland ingetrokken onder Staniforth Smith. Van deze op Britsch gebied blijvende onderneming is sedert 7 December niets meer vernomen. Daarna werd een poging gedaan om haar op te sporen, maar ook van de na gezondenen is niets meer gehoord. Er loopen geruchten, dat de deelnemers door inboorlingen zouden zijn afgemaakt. Officiëel is dit nog niet bevestigd.

***

In het program voor de r i j k s c o n f e r e n t i e waar de brandende vraagstukken voor de kroonkoloniën behandeld zullen worden, treft de afwezigheid van het (nu ingetrokken) voorstel van Z.-Afrika om de voorkeursrechten, die uit de zelfbesturende gewesten den handel van Engeland toevloeien, te vervangen door bijdragen, welke in de staatskas zouden komen en voor den vloot en verdedigingsdoeleinden bestemd zouden worden, alsmede de afwezigheid van eenig voorstel van Canada uitgegaan. Toch zullen er belangrijke punten ter sprake komen, die wij t. h. t. in deze rubriek tot hun recht zullen laten komen.

***

Sarawak. — Vyner Brooke, de troonopvolger van den heerschenden radja van Sarawak in N.-Borneo, is te Londen in het huwelijk getreden met een dochter van den Engelschen staatsman lord Esher. De

FEUILLETON.

Chineesche Huwelijksgebruiken.

Aan dit onderwerp wijdt De Javabode van 24 November 1910 no. 270 een uitvoerig artikel, waaraan wij het volgende ontleenen:

Mogen Westersche invloed en beschaving vooral in den laatsten tijd belangrijke verandering in China teweeggebracht hebben, weinig of niets is daarvan merkbaar, waar het 't punt plechtigheden en ceremoniën geldt. Nog steeds komt in China geen huwelijk tot stand zonder de tusschenkomst en hulp van een middelaar, die groot vertrouwen geniet en zeer goed met de aangelegenheden der beide partijen bekend is of behoort te zijn. Men denke hier niet aan 't zeer zeker ook voorkomende minderwaardige bedrijf van enkel en alleen uit winstbejag of eigenbelang handelende koppelaars of koppelaarsters. Hun handel bepaalt zich voornamelijk tot het koopen en verkoopen van slavinnen, dààr brengt de verarmde, geen uitkomst meer wetende Chinees zijn dochter.

Dikwijls gaat men, terwijl de kinderen nog zeer jong zijn, reeds tot hun verloving over en ontvangt het meisje bij die gelegenheid van haar verloofde armbanden, die haar door haar vader langs den weg van den middelaar overhandigd worden (daar n.l. de vaders elkaar vaak alleen bij name kennen, gaan alle wederzijds gewisselde geschenken en correspondentie door zijn hand).

Wat de personen betreft, ten behoeve van wie dit alles gedaan wordt, van deze kan men zeggen, dat bij hen, over hen en zonder hen beslist wordt, ook bij verloving op lateren leeftijd. Als door daartoe bevoegde autoriteiten gelukkige dagen zijn uitgekozen voor de verschillende nu volgende plechtigheden, wordt door den vader van den verloofde aan den vader van 't meisje toegezonden het in zeer fraaie termen opgestelde huwelijkscontract, waarbij een ander, rood papier gevoegd is met de namen der geschenken, die tegelijk aangeboden worden. Tevens wordt op dien dag uitbetaald een som gelds, op dat papier vermeld, die eigenlijk niets anders is als de (vroegere) koopsom van de bruid. Een koopsom van honderd, honderdtwintig dollars geldt als tamelijk veel. Door den vader van de bruid wordt een dergelijk contract gestuurd, waarbij ook geschenken, echter geringer in aantal, daar de eigenlijke bruidschat of uitzet, meestal bestaande uit zeer waardevolle voorwerpen, soms ook een huis, een stuk land of een som gelds, eerst gegeven wordt op den dag van het huwelijk of daarna. Na het wisselen van deze contracten volgen op de daarvoor uitgekozen gelukkige dagen de plechtigheden van het maken van 't huwelijksbed, het muskietengordijn en de staatsiekleeren.

De tijd der verloving is overigens niet een van de aangenaamste voor de bruid en allesbehalve een tijd van kennismaking met haar aanstaanden man en diens familie. Is de vrijheid der vrouw over 't algemeen in China van weinig beteekenis, tijdens haar verloving is die tot nihil gereduceerd. Zelden of nooit gaat zij uit en zoo zij dit doet, is 't steeds in een gesloten draagstoel.

Het glanspunt van de huwelijksceremoniën, waaromheen zich alles concentreert, is het brengen van de bruid uit het huis harer ouders naar dat van haar schoonouders. De processie is pronkerig en bont.

De stoet wordt gesloten door vrienden en kennissen. Onder een oorverdoovend getoeter en lawaai van het onooglijke troepje muzikanten dat meetrekt, na-

koninklijke familie van Groot-Brittanië gaf, door geschenken, blijk van haar belangstelling.

***

Het hof van arbitrage heeft in de bekende Savarkar-zaak beslist, dat Engeland niet gehouden is Vinyak Damodar Savarkar aan de Fransche regeering uit te leveren.

***

Te **Kaapstad** is een maatschappij tot stand gekomen, die, met een belangrijk kapitaal, de walvischvangst zal gaan drijven op de westkust van Zuid-Afrika. Zij begint dadelijk met een vloot van 5 schepen, waarvan één wordt ingericht als fabriek, om de producten dadelijk te bereiden en gereed te maken voor verdere verwerking. Met het bedrijf zal in Mei reeds worden begonnen.

FRANSCHE KOLONIËN.

De gouverneur van de Fransche bezittingen in Océanie heeft den invoer van alcoholische dranken verboden voor de inlanders van de eilanden Tubai, Raivavac en Rapa. Ieder, die deze dranken verkoopt, ruilt of verstrekt, zal een boete tot 100 fr. of een gevangenisstraf tot twee weken kunnen krijgen. De verboden dranken zullen alleen met bijzondere toestemming daarheen verscheept mogen worden.

Een maatregel van weinig beteekenis, als hij alleen deze, ver weg in de Stille Oceaan gelegen, eilanden betreft, een begin van groote beteekenis, als het op de aanwijzing van een stelsel mocht duiden.

PORTUGEESCHE KOLONIËN.

De cholera-epidemie, die Madeira zoo lang geteisterd heeft, schijnt eindelijk uitgewoed te hebben. Vreemde schepen loopen weer de haven binnen zonder bijzondere voorzorgsmaatregelen.

***

Frevie de Andrade viel als gouverneur van Mozambique niet in den smaak der kolonie, maar werd toch door 't Republikeinsche bewind herbenoemd. Dan maar op de in Portugal gebruikelijke manier protest aangeteekend: in Lorenço Marquez werden de redactiebureaux van de bladen, die op de hand van de Andrade waren, bestormd en vernield door een menigte ontevredenen. Het heeft geholpen! Acevedo Silva, voorzitter van het comité voor publiek crediet in Lissabon, is nu tot gouverneur benoemd.

AMERIKAANSCHE KOLONIËN.

Prof. Strong te Manilla is door onderzoekingen op de Filippijnen tot eenzelfde resultaat gekomen, als door Dr. Flu in Suriname vastgesteld kon worden, wat betreft de genezing van framboesia tropica, door salvarsaan. Met dit middel van den Duitschen prof. Ehrlich en den Jap. doctor Hata, zijn verbazende genezingen van deze huidaandoening, zelfs in hardnekkige gevallen, verkregen.

DUITSCHE KOLONIËN.

Men zal zich herinneren, dat wij melding maakten van den in October op het districtshoofd Boeder en 3 beambten te Ponape, in de Oost-Karolinen, gepleegden moord. Hoewel het aantal verzetsmannen slechts als een 250-tal opgegeven werd, niet rijkelijk van vuurwapens voorzien, was het toch zaak het herstellen der rust niet te licht op te vatten, aangezien het bergachtige eiland meerendeels met maagdelijk bosch bedekt is, zoodat de strijd zelfs tegenover een kleine bende eigenaardige bezwaren kon opleveren. De expeditie, belast met het breken van het verzet, schijnt naar wensch te zijn geslaagd; volgens een telegram heeft een landingsdivisie van drie oorlogsschepen, den 26en Januari, de verschanste stelling der inboorlingen stormenderhand genomen. Daarbij zijn een luitenant t/z. en 1 matroos geneuveld en 3 matrozen zwaar gewond. De vijand werd verstrooid. Vele der verzetslieden kwamen zich daarna overgeven, o. h. 6 der belhamels.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

In Portugeesch-Timor.

Pastoor H. Mathysen schrijft in de jongste berichten van den Sint-Claverbond over een reisje naar Portugeesch-Timor, ondernomen van het Nederlandsch gedeelte uit. Enkele bijzonderheden uit dat reisverhaal laten wij hier volgen.

In het Nederlandsche gedeelte van Timor is slechts één katholieke missiepost, daarentegen bevinden zich in Port.-Timor 15 van die posten, die alle onder de jurisdictie staan van den Bisschop van Macao (een kleine Portugeesche bezitting op de Oostkust van China, dicht bij Hongkong). Op alle scholen leeren de kinderen Portugeesch; de schr. juicht dit toe, omdat, als de Inlanders eene Europeesche en dus beschaafde taal ook maar half kennen, dan kan men hen veel gemakkelijker een menigte denkbeelden en begrippen bijbrengen, die men hen zonder die kennis nooit kan doen begrijpen.

De vertegenwoordigers van het Portugeesche bestuur zijn militairen; de commandantswoningen zijn in den regel omgeven door een vierkanten of langwerpigen steenen muur, met bastions op de hoeken, die door de bevolking in onbetaalden arbeid worden opgericht; ook het aanleggen van wegen, welke goed worden onderhouden, geschiedt door inboorlingen in onbetaalden heerendienst.

Van de wijze, waarop de bevolking gedwongen wordt, geeft de schr. een merkwaardig staaltje. „Den volgenden dag — zegt hij — waren we getuigen van een strafuitvoering. Om 9 uur werden twintig lui, de handen gebonden, voorgebracht. Dezen hadden niet voldaan aan den oproep om aan de wegen te werken; zelfs hadden sommigen hunner zoo werd verteld, de oproepers met steenen gegooid. Ze werden voor de tafel van den commandant op een rij geplaatst en daarna een voor een ondervraagd, waarom zij niet aan de oproeping voldaan hadden. De meesten konden geen afdoende reden voor hunne weigering opgeven Daarop werden

---

dert men het huis van de bruid, waar eensklaps op verschillende plaatsen tegelijk een lang aanhoudend en helsch geknetter van zevenklappers, voetzoekers, enz., losbarst als welkomstgroet voor de komenden.

De bruidsstoel wordt naar binnen gedragen en neergezet in de groote zaal, vlak tegenover de huisgoden en tabletten der voorouders. Daarna wordt de toestroomende menigte nieuwsgierigen naar buiten gedreven en de deur gesloten.

De twee jongens uit de processie, die de lantarens van den bruidegom dragen, zetten deze neer naast twee van denzelfden vorm, die de bruid toebehooren, waarop de vader deze vier omwikkelt met een rok van zijn dochter.

Als dit is afgeloopen, wordt het jonge bruidje binnengeleid. Plomp en houterig in haar nieuwe, kleurige bruidskleed, de groote staatsiemus op het hoofd, waarvan de lange franjes afhangen over het betraande en rood geschreide gelaat, strompelt ze op de eng gebonden liliputterig kleine voetjes naar een voor haar gereed gemaakten zetel tegenover den draagstoel. Voortdurend moet zij ondersteund worden door de oude vrouw, die haar geleid en die haar belet te vallen, als zij bij den draagstoel gekomen, daarvoor een diepe, eerbiedige buiging maakt Aan het gesnik en gehuil van beiden, vooral van de dochter komt bijna geen eind. Onderwijl plengt de vader een beker wijn als offer aan den god van den draagstoel en brandt wierook ter zuivering of voorkoming van kwade invloeden. Dan windt hij tenslotte nog een roodzijden lap om het hoofd van zijn dochter, om te verhinderen, dat zij op haar tocht iets ongunstigs zou zien. Daarna wordt zij in haar draagstoel geholpen en gaat men in dezelfde volgorde, waarin men gekomen is, naar het huis van den bruidegom. Deze, bijgestaan door 2 mannen van aanzien, ontvangt zijn bruid, die hij nooit gezien heeft, met alle hoffelijkheid en voorkomendheid, helpt haar bij het uitstappen en geleidt haar, het hoofd nog steeds gehuld in den roodzijden lap, naar zijn slaapvertrek, tot den drempel vergezeld door de twee eerbiedwaardige mannen. In dit slaapvertrek is het, dat de bruidegom vaak pas voor het eerst het gezicht zijner bruid te zien krijgt. Zelfs hier laten de vormen hen niet met rust. Na een ceremonieele buiging tegen elkaar gemaakt te hebben, nuttigen zij hun eersten maaltijd, en wisselen daarbij hun half leeggedronken bekers om. Uit een schotel met witte en roode pillen worden door beiden beurtelings enkele geslikt als symbool van het onverbroken en onverbreekbare verbond, tusschen hen gesloten. Eerst op den 3den dag is het de bruid geoorloofd, het vertrek te verlaten.

In den laatsten tijd neemt in de kustplaatsen en plaatsen, waar de Chineezen veel met Europeanen in aanraking komen, als Peking, Hongkong, Shanghai, Amoy, e. a., het aantal der vooruitstrevende Chineezen, die hun dochters privaat onderwijs laten geven of naar een chineesche of engelsche school ter opleiding sturen, steeds toe. Ook zijn er, die ze een studiereis naar Japan laten ondernemen. (Te Peking bestaan zelfs, behalve vele scholen der missie, 8 staats-meisjesscholen en 2 opleidingsscholen voor onderwijzeressen). Begrijpelijk is het, dat zulke dochters wel, degelijk een woordje mee te spreken hebben bij 't kiezen van een echtgenoot, al treedt ook daar nog een middelaar op, die dan evenwel meer de rol vervult van getuige dan van middelaar.

de handen hun losgemaakt en moesten zij achtereenvolgens de linker- en de rechterhand presenteeren aan een man, die tegenover hen stond. Met kracht deed deze de dikke plak van hard hout op de handen der schuldigen neerkomen, zoodat zij het uitgilden van pijn. Maar al gilden ze ook nog zoo hard, en al vielen ze ook op den grond van pijn, het bepaald aantal slagen werd hun niet gespaard. Enkelen schenen onschuldig te zijn en werden niet geslagen: sommigen kregen maar een slag of vier, vijf; doch de meesten bij de twintig of meer. Toen begrepen we, waarom op Portugeesch-Timor de wegen zoo mooi zijn!"

Verder zijn de gevangenissen donkere hokken van steen opgetrokken, waar zelfs geen kleine opening in is om eenig licht door te laten. De gestraften moeten overdag hard werken en zijn dan nog twee aan twee met een zwaren ijzeren ketting aan den voet gebonden.

Uit een en ander blijkt, dat bij de Portugeezen het begrip: ethische koloniale politiek nog niet diep schijnt doorgedrongen!

Hetzelfde Nummer van de Berichten bevat nog eenige lezenswaardige en geïllustreerde artikelen, als: Statieposten op Sumatra (vervolg), door Pr. A. Kortenhorst. — Het Christen-dorp Tengah door brand verwoest, door Pr. J. de Nateris. — Eerste H. Communie te Rangkas-Betoeng, door Pr. J. van Rijckevorsel. — Sikkaneesche brief der schoolkinderen van Lela, aan Mgr. Luypen. Enz.

Tegen het concubinaat.

Het artikel van Mundus in De Banier van 13 Januari, waarin de schrijver op een aantal ongezonde standplaatsen, voornamelijk in de Buitenbezittingen, wees, en het betreurde, dat onze koloniale ambtenaren op deze „ziektehaarden" verblijf moeten houden, is in de Indische pers druk besproken en aan critiek onderworpen. In het volgende Nr. van De Banier heeft dezelfde schrijver het o.a. over het concubinaat en het kwaad, daardoor gesticht. We zullen Mundus even zelf het woord geven.

„Alle takken van dienst in Ned.-Indië lijden aan de chronische kwaal „tekort aan ambtenaren." Bovendien is niet alleen de kwantiteit, maar ook de kwaliteit onvoldoende. De pogingen hierin verbetering te brengen berusten meest op lapwerk, waar krachtig en afdoend ingrijpen reeds sedert lang een gebiedende noodzakelijkheid is. Dat geen voldoende hoeveelheid goede arbeidskrachten voor Indië verkrijgbaar zouden zijn, zal geen ernstig en verantwoordelijk man durven beweren. Waar echter in onze samenleving op de arbeidsmarkt uitsluitend en onverbiddelijk het principe van vraag en aanbod wordt gehuldigd, daar kan ook de Regeering zich niet aan onttrekken, dan ten koste òf van het gehalte, òf van het aantal, òf van beiden, der zich aanbiedenden. Kan zij tegen bepaalde voorwaarden en vergoeding de zoo noodige krachten niet in voldoende mate verkrijgen, dan is zij verplicht, grootere voordeelen aan te bieden, net zoo lang, totdat zij daardoor over zulk een aantal reflectanten zal kunnen beschikken, dat een behoorlijke keuze mogelijk wordt.

En bij het vaststellen der voorwaarden dient m.i. bijzonder de aandacht geschonken te worden aan het a a n v a n g s-s a l a r i s, dat den toekomstige ambtenaren aangeboden behoort te worden. Zoo onberekenbaar veel toch èn voor den betrokken persoon èn (dus ook) voor de Regeering hangt af van het begin eener loopbaan. En nu zijn juist de aanvangssalarissen der ambtenaren van dien aard, dat zij er als jongmensch òf nauwelijks, meestal echter n i e t mee kunnen rondkomen, zoodat zij zich dus weldra in schulden moeten steken, zeer ten nadeele van het prestige van hun persoon en van Haar, die zij vertegenwoordigen.

Erger nog in zijn gevolgen is, dat deze onvoldoende aanvangssalarissen den jongen ambtenaren beletten getrouwd „uit te komen", of zelfs in de eerste jaren aan trouwen te denken. En dit is een euvel, dat niet alleen den persoon en de Regeering tot groot nadeel is, doch dat geheel het Nederlandsche volk treft.

Het komt in de praktijk neer op eene premie op het concubinaat, een pest, die hard bezig is het Nederlandsche ras te degenereeren. Men heeft nu en dan getracht dit euvel te bestrijden door het uitvaardigen van strenge circulaires en dergelijke, natuurlijk echter alleen met dit resultaat, dat in sommige gevallen 't concubinaat werkelijk verminderde, doch slechts om plaats te maken voor een veel erger vorm van prostitutie!......

„Aldus wordt hij, de jonge ambtenaar, vertegenwoordiger der Regeering, en van het „hooger" staande volk, tot het concubinaat gedreven, met een goedkoope inlandsche vrouw, doordat zijn volk hem de middelen ontzegde een vrouw van zijn eigen ras tot zich te nemen en als fatsoenlijk man te leven.

Die heerlijke, machtige steun, zoo noodig vooral in de jonge jaren, die uit liefde geboren, man en vrouw vergezelt...... wordt den jongen ambtenaar onthouden door kwalijk begrepen en onzedelijke zuinigheidsoverwegingen der Regeering en hem wordt daarvoor in de plaats als het ware opgedrongen het zeden- en ras-verdervende concubinaat, dat bovendien in 't algemeen hem tegenover den Inlander een meer of minder groot deel van zijn prestige doet verliezen.

Sedert eenige jaren reeds was het de plicht der Regeering èn tegenover zichzelve, èn tegenover het Nederlandsche volk, èn tegenover den ambtenaar om aan dit kankerend kwaad op effectieve wijze een einde te maken. Circulaires en boetpredikatiën zijn in deze slechts te beschouwen als financieel goedkoope Pharizeesche middeltjes, berekend slechts om 't volk te bedotten door ernstige actie voor te wenden. In de enkele gevallen, dat de circulaires „effect" hadden, bestond dit in een vervanging van het concubinaat door een erger vorm van prostitutie, zooals boven gezegd.

Dat achtereenvolgende Regeeringen deze rasverbasterende onteerende toestanden hebben laten voortbestaan, zonder ernstige pogingen tot verbetering aan te wenden, is een schande even groot, als het aantal minuten, dat aldus onherstelbaar verloren ging. Aan onze tegenwoordige Christelijke Regeering dan zij het gegeven, tegen dit groot euvel krachtig ten strijde te trekken."

Gaat zij daartoe over, besluit Mundes, dan zal deze Regeering een reuzenstap gedaan hebben in de richting van de realisatie van Haar ideaal: „de opheffing van den Inlander", en tevens de koloniën met inniger en hechter banden aan het oude Vaderland gehecht hebben.

Melaatschen-verpleging Bethesda.

Het eerste Nr. van jaargang 1911 van „Lichtstralen op den Akker der Wereld" bevat een geïllustreerd artikel, door Ds. C. Th. Scharten, over de melaatschen-inrichting in Suriname, „Bethesda" geheeten.

Nadat de schrijver een en ander over melaatschheid (lepra) in 't algemeen heeft verteld geeft hij bijzonderheden betreffende Suriname. Er zijn daar naar alle waarschijnlijkheid tusschen 500 en 1000 lijders, een groot aantal, gerekend naar de kleine bevolking. Men heeft gevraagd, hoe deze ontzettende ziekte in Suriname gekomen is, want bij de oorspronkelijke bewoners des lands, bij de Indianen, schijnt ze zelfs tot nu toe onbekend te zijn; en het antwoord, dat nooit is tegengesproken, luidt: het is een vloek van den vroegeren slavenhandel. De in Suriname binnengebrachte negerslaven uit Afrika, hebben er de lepra inheemsch gemaakt; bij hen, die vaak huisden onder de meest ongunstige hygiënische toestanden, heeft zij zich uitgebreid en als een woekerplant zich vastgehecht aan den Surinaamschen bodem. Wat er tegen te doen is? Betere woningen, meer reinheid, goed voedsel, matigheid, kortom allerlei hygiënische maatregelen, want dat is een eerste vereischte, maar dan ook isoleering zoowel met het oog op de kranken als op de gezonden.

In de verpleging der melaatschen is gaandeweg groote verbetering ingetreden. Volgens een wetsbepaling van 1830 werd ieder, die van melaatschheid werd verdacht, onderzocht en opgezonden naar een oud fort, Batavia genoemd, bewaarplaats van zieke slaven, aan de rivier de Coppename, een allertreurigst verblijf. Reeds de gedachte aan dat verbanningsoord joeg den lijders en hunne familie de wanhoop in de ziel, en toch, elk melaatsche, zonder onderscheid van stand of leeftijd, liep gevaar daarheen te worden opgezonden. De handhaving dier bepaling bleek echter ondoenlijk te zijn. Men durfde tenslotte zoo niet ingrijpen in het familieleven. De tegenwoordige toestand is zóó: rondloopende, daklooze, van allen steun beroofde melaatschen worden onderzocht en opgezonden naar het rijksgesticht Groot-Chatillon, maar anderen leiden een zeer teruggetrokken leven in den kring hunner gezinnen, want in het openbaar mogen zij niet komen. Waar zij zijn, of zich vertoonen, worden zij geschuwd en gemeden vanwege de afschuwelijkheid hunner ziekten en vanwege de besmettelijkheid. Het aantal zieken is op Groot-Chatillon ongeveer 150; ze hebben het volgens Ds. S. zoo goed als in een rijksgesticht mogelijk is, maar de hoofdzaak wordt er gemist, de hand der liefde, de hand der diaconessen, welke door niets te vervangen is.

In deze leemte nu voorzien twee particuliere instellingen, nl. de Roomsch-Katholieke Majèlla-stichting, sedert 1895 aan de grens van de stad Paramaribo gelegen, en Bethesda, het Protestantsche gesticht, meer in het binnenland, sedert 1899.

Aan deze laatste inrichting wijdt Ds. S. dan eene beschouwing om te eindigen als volgt:

Is het wonder, dat deze melaatscheninrichting de warme sympathie heeft van allen, die met haar hebben kennis gemaakt? Zij is een monument van Christelijke barmhartigheid, een sprekend getuigenis van hetgeen de liefde van en tot Christus vermag.

Het eigenlijke bestuurscomité is in Suriname, maar ook hier te lande is een Commissie tot steun, waarvan M. Schotman Mzn., oud-notaris, den Haag, Stadhoudersplein 67, de secretaris-penningmeester is, en die aan leden en begunstigers der vereeniging mededeelingen doet in de „Stemmen van Bethesda", die af en toe uitkomen. Op enkele plaatsen van ons land zijn ook zwachtelbonden opgericht, want de zusters hebben maandelijks voor het verbinden ongeveer 1000 zwachtels noodig. Mevr. de Wed. Silbem te Amsterdam, Heerengracht 738, zorgt voor de verzending naar Suriname. Een heerlijke steun, en toch is het maar een gedeelte van wat de zusters noodig hebben.

Boschwezen in Ned.-Indië.

„Cultura" van Februari bevat onder het opschrift: Het Departement van Landbouw in Ned.-Indië 1905-1909 en „Boschwezen en boschexploitatie", een opstel van den heer A. E. J. Bruinsma, hem in de pen gegeven door de uitgave van het door wijlen professor Treub nagelaten geschrift „Landbouw Jan. 1905-October 1909", in het licht gegeven door de zorg van de beide broeders van dien eminenten overledene, de heeren H. en M. W. Treub.

De heer Bruinsma, die volgens eigen verklaring meer dan 30 jaar zijn krachten aan het Boschwezen heeft gewijd en ruim 7 jaar (1900-1907, chef van dien tak van dienst was, kan zich niet vereenigen met het oordeel, dat de overleden Departementschef heeft nagelaten (blz. 114-136 van genoemde brochure) over het beleid van de ambtenaren van het boschwezen, welk oordeel over het algemeen niet gunstig luidde.

„Met alle ontzag voor de verstandelijke grootheid van den overleden Directeur van Landbouw", toont de heer Br. in den breede en op bezadigden toon aan, dat dit oordeel niet geheel juist is en een dergelijke onderschatting van het werken en streven der boschambtenaren onvermijdelijk een ongunstigen invloed op den gang van zaken, dus op de behartiging van 's lands belangen moet uitoefenen.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

Jhr. J. O. de Jong van Beek en Donk wijdt in de Febr.-afl. een artikel aan „De economische beteekenis van de haven van Willemstad (Curaçao). In dit, uit der aard, met groote kennis van zaken geschreven artikel (de schr. is nl. oud-gouverneur van genoemde kolonie), wordt een overzicht gegeven van de ligging, de gesteldheid, de geschiedenis en de beteekenis van de haven van Willemstad, ook met betrekking tot de naaste toekomst en de daarvan te verwachten gebeurtenissen in en om de Caraïbische Zee.

Verder bespreekt Mr. J. C. Kielstra, onder het opschrift: „Spoorweg-wetgeving in Ned.-Indië", de opstellen van den heer S. A. Reitsma, getiteld: „Een en ander over de verantwoordelijkheid van spoor- en tramwegen in Ned.-Indië bij aanname, vervoer en aflevering van goederen", opgenomen in het Tijdschrift voor Nijverh. en Landb.

Van W. C. Muller verschijnt dan nog in deze afl. de periodieke rubriek: „Uit de Koloniale literatuur."

Weekblad voor Indië.

Voornaamste inhoud van No. 40: Rassenvrede, door F. Smit Kleine. — Boekenvlucht, door Id. — Hollanders te Parijs, door Otto Knaap. — Een plotseling sterfgeval (kapitein Siebelhoff op de Mentawei-eilanden), door L. — Indische penkrassen, door Ofoei. — Herinneringen van een „Oudgast" (slot). — Indische films, door Tiszoo. — De vrouw in de Engelsche koloniën, door M. van Geuns.

De Indische Mercuur. 1911. No. 8.

Inhoud: Ned. Afd. der N.-I. Mij. van Nijv. en Landb. Jaarverslag over 1910. — Vezelcongres te Soerabaja. Litteratuurberichten. — Koloniaal Instituut te Amsterdam. — De tabakshandel in Neder-Congo. — Der Kautschuk und seine Prüfung, door dr. A. H. Berkhout. — Die Pflanzengenossenschaften [illegible], door H. — Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan, door P. Hondius Jz. — Bereiding van alcohol uit sisalhennep. — Stoomtramwegen in Indië. — Algemeen economisch overzicht van het jaar 1910 in Suriname. — Kultuurberichten. (De bacovenkultuur in Suriname. — Het verweer der plantersvereeniging tegen het ontwerp van Mr. van Blommestein). — Kleine mededeelingen; zoomede de gewone wekelijksche rubrieken.

***

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op eene studie van Dr. J. H. F. Kohlbrugge, getiteld: Zuurvormende lucht- en rijstbacteriën, de oorzaak der kippen-beri-beri". (Overdruk vergadering der Kon. Akademie van Wetenschappen van 28 Januari 1911.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, en Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Sumatrapost t/m 1 Febr. '11.
Het Bat. Nieuwsblad t/m 1 Febr. '11.
De Locomotief t/m 31 Jan. '11.
De Sumatrabode t/m 3 Febr. '11.
Tjahaja Sumatra t/m idem.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 8.
De Ind. Mercuur No. 9.
De Banier No. 4.
Neerlandia No. 2.
Handelsberichten v/h. Min. v. Landbouw.
Kort verslag Verg. 2e Kamer St.-G.
Naam- en Ranglijst der Officieren van Land- en Zeemacht in Ned.-Indië, 1911.
Verslag Indisch Credietwezen over 1910.
Witte Kruisblad No. 6.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

De maandelijksche samenkomst van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging met de Redactie-Commissie van Het Koloniaal Weekblad zal plaats hebben op Donderdag den 16en Maart 1911, ten 8½ ure n.m. in „Boeatan", Heulstraat 19, den Haag.

Alle belangstellenden zijn welkom.

De Vereeniging mocht van het lid I. Bremer, uitgever te Amsterdam, 3e Helmersstraat 108, ten geschenke ontvangen één exemplaar van de door hem uitgegeven wandkaart van Oost- en West-Indië.

(Zie vorig Weekblad.)

Aan genoemden heer is de dank der Vereeniging overgebracht.

Van de Afdeeling Amsterdam:

In eene, niettegenstaande het slechte weer vrij goed bezochte, vergadering heeft Mevrouw Hissink-Snellebrand een warm pleidooi gehouden voor de oprichting van scholen in Nederlandsch-Indië voor de meisjes van Indo-Europeesche paupers. Moge haar beroep op steun van Nederland, in ruimen kring een gewillig oor vinden.

Van de hand van een der meest actieve leden van „Oost en West" vinden wij in Het Algemeen Handelsblad een verslag over de gehouden vergadering, dat aldus luidt:

Pauperisme onder de Indo-Europeanen.

In eene gisteravond in het American Hotel gehouden vergadering van de afdeeling Amsterdam der Vereeniging Oost en West hield Mevrouw L. J. Hissink-Snellebrand hare aangekondigde lezing over wenschelijkheid en mogelijkheid der bestrijding van het pauperisme onder de Indo-Europeanen.

Spreekster gaf eene voortzetting van haar in de vergadering van het Indisch Genootschap van 22 November l.l. gehouden betoog voor de verwezenlij-

king van haar denkbeeld tot oprichting van jonge-vrouwen-scholen.

Volgens haar moet tot de bestrijding van het pauperisme onder de Indo-Europeanen in Indië in de eerste plaats de opvoeding der Indo-Europeesche meisjes ter hand genomen worden, om dezen tot goede moeders op te voeden.

Eene der grootste oorzaken, waarom de pauper zich niet kan opheffen, is te zoeken in zijne gebrekkige opvoeding, die hij in zijne omgeving vindt.

Daaraan is b.v. te wijten, dat de taal een groot struikelblok voor hem is, zelfs tot het volgen van het onderwijs op de lagere scholen, zoodat de bewering, dat voor hem als Nederlander alle betrekkingen zouden openstaan, eene fictie is.

Hij moet zich daarom met de laagste baantjes vergenoegen, maar ziet thans concurrenten opdagen voor die betrekkingen in de breede schare van Inlanders en Chineezen door het voor dezen verbeterend onderwijs.

Er bestaat thans reeds onder die arme Nederlanders in Indië een geest van wantrouwen, ontevredenheid en moedeloosheid en dit zal er niet op verbeteren, indien niet op middelen wordt gezonnen om in den bestaanden toestand verandering te brengen.

Er zullen, evenals voor de Inlanders geschiedt, op de school tot opleiding van Inlandsche geneeskundigen, die ook voor de Indo's toegankelijk moet worden gesteld, aan verschillende opleidingsinstellingen internaten moeten worden verbonden, waartoe geen toelatingsexamen wordt vereischt.

Waar het hier de toekomst betreft van een loot van Nederlandschen stam, die omstreeks 60.000 leden telt, van wie er 50.000 in armelijke omstandigheden verkeeren, meent spreekster, dat de tijd dringt.

In de eerste plaats nu, spreekster kwam hierop nog eens terug, dient het Nederlandsch-Indische meisje opgeleid te worden tot goede moeder. Spreekster doet thans een beroep op het publiek om hulp en steun voor de toepassing van het meergenoemde denkbeeld. Zij zegt dit bij voorkeur in Nederland te doen, opdat bij welslagen onder de Indo's in Indië de gedachte worde verdreven, dat in Nederland geen belangstelling zou bestaan in het lot van deze broeders van denzelfden stam.

Bij het op de voordracht gevolgd debat meende de heer Du Mosch, dat de ietwat Rembrandtieke achtergrond, die spreekster koos om belangstelling voor haar, hem overigens sympathiek, denkbeeld te wekken, niet noodig was wegens de nu reeds in Nederland bestaande belangstelling voor alles wat Indië betreft, maar ook geen juist beeld gaf van de huidige Europeesche maatschappij in Indië.

Op de vraag van dezen spreker en van den voorzitter, mr. H. Smeenge, hoe spreekster zich de verwezenlijking van haar denkbeeld dacht, zeide deze thans de oprichting van éene jonge-vrouwenschool te beoogen, om al vast een begin te maken. De kosten hiervan zouden, wat de oprichting betreft, ƒ 34,000 bedragen — ƒ 20,000, indien van bamboe en atap als bouwmateriaal gebruik werd gemaakt — en wat het onderhoud aangaat ƒ 1000 's maands, w.o. ƒ 200 's maands voor 2 helpsters.

Aan deze instelling, die ruimte zou bieden voor 30 interne leerlingen, om deels tot tegemoetkoming in de kosten, deels echter ook om te voorzien in de behoefte van het inlandsch meisje om zich te geven, in den goeden zin van het woord, en haar aldus van andere gevaarlijke affectiën af te houden, eene instelling tot verpleging van kinderen worden verbonden.

Op de vraag, wat van overheidswege reeds geschiedt of behoort te geschieden tot opheffing van het Indisch kind en tot bestrijding van het pauperisme, zeide spreekster onder verwijzing naar hare lezing in het Ind. Genootschap, dat van overheidswege zedelijke adviseurs zouden moeten ingesteld door gemeente- en gewestelijke raden.

De heer Vierhout, oud-redacteur van De Locomotief, meende, dat uit het gehoorde allicht de gevolgtrekking zou kunnen worden gemaakt, dat van overheidswege zoo goed als niets geschiedde. Hij brengt echter in herinnering, dat van gouvernementswege reeds groote faciliteiten waren verleend voor de vestiging van Indo's als kleine landbouwers, van welke gelegenheid echter slechts een matig gebruik gemaakt werd en dan nog niet eens in den bedoelden zin, nl. dat de aanvrager zelf zijn grond zou bebouwen. Uit deze mislukte proef, zoowel als uit den ongunstigen afloop van het experiment met Transvaalsche boeren te Lembang, viel z.i. af te leiden, dat de Europeaan niet geschikt is om handenarbeid in de kolonie te verrichten, maar zijn taak in hersenarbeid moet zoeken. Met het oog hierop meende hij dan ook, dat het onderwijs in Indië behoorde te worden herzien. Spreker bracht verder nog in herinnering de instelling der pauper-commissie te Batavia, waaruit ook blijkt, dat de regeering zich het lot der Indo-paupers wel degelijk heeft aangetrokken en wat het particulier initiatief, dat reeds doende is in den hier bedoelden geest, aangaat, wordt op verschillende instellingen gewezen, w.o. Soerja Soemirat te Semarang.

De voorzitter, mr. H. Smeenge, de verschillende sprekers dank zeggend, sloot met den wensch, dat het der spreekster zou mogen gelukken haar doel te bereiken, opdat zij, in Indië teruggekeerd, den Indo's zou kunnen voorhouden, dat in Nederland wel degelijk belangstelling in hun lot bestaat, en dus ook op hen de plicht rust belangstelling voor Nederland aan den dag te leggen.

Van de Afdeeling Breda:

Jaarlijksche Algemeene Vergadering op Dinsdag 7 Maart 1911, des namiddags te 2½ uren, op de benedenzaal van het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Groote Markt, Breda.

Agenda:

a. Jaarverslag.
b. Geldelijke Rekening 1910.
c. Verkiezing van 3 bestuursleden.
d. id. Afgevaardigde Alg. Verg.
e. Rondvraag.

N.B. De geldelijke afrekening, bedoeld sub b, ligt ter inzage bij den Penningmeester J. C. van Reijn, Bredasche weg 142, 8 dagen voor de vergadering.

HET BESTUUR.

Van de Afdeeling Nijmegen:

Jaarlijksche gewone algemeene Vergadering op Zaterdag 4 Maart a.s., 's middags ten 3 ure in de conversatiezaal van het Grand Hotel du Soleil.

Agenda:

1. Jaarverslag.
2. Rekening en verantwoording over 1910.
3. Verkiezing van bestuursleden. (De aftredenden, de heeren Hofman, Beijens en Luitjes, zijn herkiesbaar).
4. Benoeming van een afgevaardigde ter jaarl. algem. vergadering.
5. Benoeming eener verificatie-commissie, boekjaar 1911.
6. Rondvraag.

HET BESTUUR.

JAARVERSLAG.

Het aantal leden bleef op dezelfde hoogte. En dat in eene gemeente, alwaar honderden zijn gevestigd, die hun fortuin of carrière geheel aan onze Indiën hebben te danken!

Om een voorbeeld te geven van de geheel afwezige belangstelling in alles wat onze Indiën betreft, diene het volgende:

Den 24en November 1909 richtte de secretaris, met goedvinden van het afdeelingsbestuur, een schrijven aan zeven verschillende Oost-Indische dagbladen, met het verzoek, tegen teruggave van porti, hunne bladen te mogen ontvangen, ten einde die voor meerdere kennis omtrent onze koloniën, en als versterking van den band tusschen koloniën en het moederland, ter lezing te leggen in het een of ander locaal.

Van 4 dezer couranten, nl. de Javabode, het Bataviaasch Nieuwsblad, de Locomotief en het Soerabaiasch Nieuwsblad, mochten wij teekenen van instemming ontvangen.

De couranten kwamen geregeld; een goed locaal in het Grand Hotel du Soleil werd gratis beschikbaar gesteld.

Maar het gratis locaal werd ons spoedig weder afgenomen, daar er niets werd verteerd; de beheerder van de „Vereeniging" was er niet voor te vinden leden der afdeeling, niet-leden der „Vereeniging", toe te laten ter lezing der Ind. dagbladen; en een ander locaal werd minder gunstig geoordeeld!

Behalve één lid, dat wekelijks de financieele bijlage van een der bladen ontving, is er, op ééne uitzondering na, in het geheele jaar niemand geweest, die ook maar één keer inzage heeft gevraagd van het een of ander blad, zoodat bij schrijven van 19 October 1910 aan de verschillende redactiën werd verzocht het zenden hunner couranten te staken uit totaal gemis aan belangstelling!

Gemis aan belangstelling?

Neen, toch niet. Een brievenbesteller verzocht mij eenige maanden geleden eenige bladen ter lezing, en op 23 December ontving ik wederom een verzoek van hem het Soerabajasch Nieuwsblad te mogen lezen, daar er zulke mooie artikelen in stonden omtrent het vlagvertoon in Australië enz.

Ziedaar een zeldzame uitzondering!

Aan de Vereeniging „het Oranje Kruis" werd *f* 5.— toegezonden als bijdrage der afdeeling aan het schoone doel, hetwelk deze vereeniging nastreeft.

D. G. J. BEIJENS, *Secretaris.*

Van Boeatan:

Heulstraat 19, Den Haag.

Dé interessante tentoonstelling van Gajosche kleinkunst blijft nog tot en met Zaterdag 4 dezer te zien.

Van het Informatie-Bureau:

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, Den Haag, Iste verdieping.**

Door de afdeeling „Informatiebureau" van de Vereeniging „Oost en West" is uitgegeven het tweede werkje over de Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen, Werkkring en Vooruitzichten, nl. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**

Prijs *f* 0.20 per exemplaar.

De Vereeniging „Oost en West" telt behalve bovengenoemd informatiebureau o.m.:

Een Studie-Commissie van het Hoofdbestuur.

Doel: Uitoefenen van toezicht op de opvoeding en de studie der in Nederland vertoevende jongelieden, afkomstig uit de Nederlandsche Koloniën, hun hulp en bijstand te verleenen en hun verblijf in Nederland zoo aangenaam en vruchtbaar mogelijk te maken.

Secretaris E. van Assen, dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 9-12 uur te spreken ten Kantore Heulstraat 17, 2e verdieping.

Een Informatiebureau van de Afdeeling 's-Gravenhage.

Doel: Het geven van inlichtingen omtrent opvoeding, onderwijs, huisvesting, inrichting, enz.

Bureau Laan van Meerdervoort 195, van 10—12 en 2—4 uur.

Secretaris de heer G. C. A. de Witt, wonende Reinkenstraat 6, tot wien men zich ook kan wenden om hulp voor werkzoekenden.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 31 Januari 1911. No. 11.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan de onderwijzeres D. C. Sijmkens, den commies J. P. van den Dool, den assistent-resident W. C. Blanken, den controleur E. L. de la Parra; den opzichter W. Lengerling, den architect S. F. H. van Raalten, den hulppredikers J. Kelling; 2 jaar aan den onderwijzer J. Pull.

Ontslagen: op verzoek eervol de resident van Tapanoeli C. J. Westenberg, de resident van Timor E. F. J. Lorriaux, de klerk te Koedoes R. M. Soute; de id. te Menado S. C. Kalenkongan, de hulponderwijzeres Mevr. J. C. Mattern, de werktuigkundige P. Ch. Mouthaan.

Belast: met de waarneming der betrekking van expediteur bij het Dep. van Landb. P. L. H. Weis, van administrateur van den gouv. automobieldienst in Palembang A. J. E. Rövekamp, van administrateur 3e kl. bij den gouv. pandhuisdienst A. A. A. Holsheimer, van architect de opzichters 1e kl. W. Polman en J. Dogterom.

Gesteld: ter beschikking van den president van den Raad van Justitie te Soerabaja Mr. L. R. van Dam, van den Dir. van B. B., de 1e luit. der inf. H. A. W. C. de Haze Winkelman.

Benoemd: tot lid bij de kamer van koophandel en nijverh. te Padang W. H. G. Herklots, tot onderwijzer 2e kl. J. J. Wittenberns, tot adjunct-controleur bij het landrente-onderzoek A. Ackerman, P. A. J. Noordnik en P. C. Th. van Motman; tot referendaris bij het Dep. van B. B., W. C. van der Meulen, tot ambtenaar der 3e kl. bij de in- en uitvoerrechten G. A. Gallas en A. L. Hartwig, tot electrotechnisch ambtenaar 1e kl. A. H. van der Steur, bij het Dep. van Landbouw: tot referendaris C. Verboom, tot hoofdcommies E. Velds en P. A. Woesthoff; tot 1en commies A. L. Joon en Th. de Hoog, tot 2en id. W. A. J. Reiger en W. M. Finkenscher, tot 3en id. J. A. Willemsz Geeroms en J. Beisser, tot archivaris O. S. de Sera, bij den Waterstaat en B. O. W., tot architect C. J. Evers, J. H. Termeulen, W. J. Ch. de Mooij, C. Schermers, A. du Bois, K. F. Harms, Mas Soedjak en Raden Mas Soembardjo; bij het dep. van Gouv. bedriiven: tot chef B. van Vianen, tot referendaris Mr. Dr. G. Pinedo en H. J. V. Holsboer, tot hoofdcommies W. J. G. Fransz en P. J. Jansen, tot 1en commies W. J. Bosschaert, G. D. Sigmond en A. A. Marcks, tot 2en commies J. R. Falk, G. M. G. Douwes Dekker, A. C. Bogaerdt, J. H. R. Caton, V. R. A. Heyneman en E. E. von Ende, tot 3en commies D. Hengst, J. H. Erdtsieck, L. Siahaija, L. van Waeterschoodt, H. J. Th. Drège, J. S. Lopulalam, H. A. M. de Pril, V. de Hoog, en G. H. J. Vogelsang, bij den dienst der Staatsspoorwegen op Java: tot bouwkundige E. J. Hornung, tot werktuigkundige C. A. d'Hanens, tot werkmeester N. Tibout, S. van der Eijk en J. Lieverst, tot adspirant-adjunct-chef F. A. Kok, J. W. Baag, C. J. Tonjes en G. J. Wolbers, tot adspirant-ingenieur R. A. E. Snethlage, tot hoofdcommies H. C. Anthonijsz en C. G. S. Berger, bij de in- en uitvoerrechten: tot inspecteur-afdeelingschef A. T. H. M. van Wijk—Werneke, J. E. Dambrink, W. E. Kroesen en J. H. A. Nagel, tot controleur A. F. Rijken, G. A. Kessing, tot adjunct-inspecteur F. L. Pannekoek.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luit. der inf. W. K. H. L. Campen.

Geplaatst: bij het korps maréchaussée te voet in Atjeh de kapitein T. J. Veltman en de id. L. S. Fischer, te Batavia de majoor-kwartiermeester K. Musch en de majoor-intendant E. M. van Hille.

Overgeplaatst: naar Semarang de 1e luit. D. Q. C. F. de Jonge van der Halen, de id. A. J. Rooseboom en de id. P. Schaafsma.

Geplaatst: bij het 8e bat. de kapitein C. A. de Leau; te Batavia de 1e luit. J. C. van Nispen, E. Sieburg en H. L. la Lau, bij het 20e bat. de 1e luit. J. F. F. Götz, bij het 12e bat. de 2e luit. P. W. van Driel.

Overgeplaatst: bij het 3e bat. de kapitein W. Hoogers, naar Ngawi de id. A. Tetenburg, bij het 18e bat. de id. J. W. M. Hageman, bij het 10e bat. de 1e luit. F. H. Gude, bij het 20e W. L. G. Jas, bij het 10e W. van der Poel, bij het 1e depot-bat. F. H. Cheriex, naar Benkoelen H. du Marchie Servaas; bij het 11e L. T. J. Koremans; naar Semarang P. J. A. van Mourik, A. Koot, J. A. Gratema, J. C. Koster en J. G. Sieburg, bij het R. H. 15e bat. J. K. Bruijnis; bij het 4e bat. P. C. A. Kools.

Ingedeeld: te Batavia de 2e luit. F. J. F. Linssen.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het Nederl. s.s. „Kindjani", commandant T. Bakker, van Batavia 2 Februari 1911, te Marseille 25 Febr. 1911.

Van Java: E. J. Bargmans met echtgenoote en kind; H. Blarman; J. de Bruijn Mgzn.; C. D. de Haas; J. J. G. Jas; Dr. Lamberts; J. G. Koopman met echtgenoote en 2 kinderen; Dr. A. W. Wanninga; J. de Vries; A. J. Foijer; E. H. Kroos; B. J. Knollema en B. J. H. Hengeveld; J. Robin; J. Zerab; C. A. van der Steen; A. A. Rip; J. Roos; J. van Dijk; F. Stehmann, benevens H. M. troepen en schepelingen en 17 lieden der equipage van het s.s. „Tjitaroem."

Naar Colombo: L. Andrews, J. E. v. d. Boss.

Van Colombo: H. Kenady.

Naar Padang: J. B. A. Jonckhaar, L. A. Hissink, F. K. Baron van Deden, met echtgenoote; A. Fauguot, H. Hollande; Jhr. A. H. W. de Kock; Mevrouw Loijds-Mastje; Baron van Reede van Oudshoorn; S. Kraft; K. Schilder.

VACANT

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..........

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: *Woonplaats:*

....

*** Bij de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent** frankeerkosten.

b. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25.

d. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar.

Vereeniging OOST en WEST
Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 16.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dame voor vioollessen ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene baboe beschikbaar voor de terugreis naar Indië.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Een jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Een Heer en eene Dame voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Drie jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een geg. korp.-schrijver voor adm. betrekking.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 195** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 10. Donderdag 9 Maart 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.”

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De *Nieuwe Rotterdamsche Courant* over den brief van den Chineeschen gezant alhier gepubliceerd in het Chineesche Dagblad *Han Boen Si Po*. De heer G. Nypels over hetzelfde onderwerp in *Land en Volk*. — Het *Algemeen Handelsblad* en het Chineesche nieuwe agentschap *d'Extrême Orient*. — Een interview in de *Nieuwe Courant* met den heer H. F. van Stipriaan Luïcius over den spoorwegaanleg in Zuid-Sumatra. — *Het Vaderl.* over de onderwijsquaestie in de Minahassa.

In verband met hetgeen in de rubriek „Van Vreemde Koloniën” in het vorig Nummer werd opgemerkt, nemen wij thans uit de N. Rott. Crt. het volgende op:

De Agence d'Extrême Orient maakt het volgende, blijkbaar officieuse, bericht openbaar:

„Wij zijn in staat mede te deelen, dat de in het Chineesch geschreven brief, door het te Soerabaja verschijnende Chin. dagblad Han Boen Si Po openbaar gemaakt, geen enkele uitdrukking bevat, die onhoffelijk tegenover de Nederlandsche regeering is.

Het in de allerhoogste mate tendentieuze karakter van de vertaling, die eenige Nederlandsche bladen er van hebben openbaar gemaakt, blijkt voldoende, als men weet, dat de Chineesche uitdrukking „hoffelijke verzoeken” in het Nederlandsch is weergegeven door „aandrang.”

De N. Rott. Crt. teekent hierbij aan:

„Daar de Han Boen Si Po in het Chin. gesteld is, is het inderdaad mogelijk, dat hier en daar een uitdrukking niet geheel juist is weergegeven. Wij hebben twee berichten over dien brief overgenomen, een uit de Sumatrapost en een uit De Javabode — zie ons Avondblad D van 17 Februari j.l. en Avondblad A van den 27en d.a.v.

Wij moeten er echter op wijzen, dat De Javabode haar nadere inlichtingen omtrent dien brief van een Chinees had, die zijdelings in betrekking staat tot de Han Boen Si Po. Van dezen Chinees hoorde het blad de uitdrukking „aandrang” bevestigen; deze Chinees gaf ook de uitdrukking „tyrannieke” Chineezen wetgeving, en deze Chinees vertelde, dat in dien brief stond, dat de Chineesche regeering thans „met alle macht zou gaan aandringen” op verandering der politie-rechtspraak, instelling van consulaten, vermindering van belasting, regeling van het onderdaanschap enz.

Al moge dan ook een enkele uitdrukking niet geheel juist zijn weergegeven, er blijft genoeg over om de onderstelling te handhaven, dat de Chineesche gezant te 's-Gravenhage zich aan een onhoffelijkheid heeft schuldig gemaakt door te schrijven als hij deed en dien brief te doen publiceeren in een blad, welks redacteur, naar De Sumatrapost wist mede te deelen, kort geleden wegens oproerigen politieken praat verbannen is.

Zooals men weet, heeft de ambtenaar voor de Chineesche zaken te Soerabaja de vertaling van dien brief ter hand genomen en de vertaling zal door tusschenkomst van den resident van Soerabaja aan de regeering worden opgezonden.”

***

Naar aanleiding van hetzelfde bericht, schrijft de heer G. Nypels in Land en Volk o.m.:

„Door de manier, waarop het bericht van de Ag. d'E. Or. is ingericht, wordt aan de verklaring van den gezant nog klem bijgezet; iedereen moet nu toch lezen: wat de gezant verklaard heeft is waar, alleen moet het zóó opgevat worden, dat hij het heeft weten te bereiken door hoffelijke verzoeken.

Heeft onze regeering hierover niets mede te deelen? vraagt de heer N. en vervolgt:

Ook wordt het verkeerde niet erkend van de wijze waarop de opvatting van den gezant wereldkundig kon worden gemaakt, in een blad als Han Boen Si Po. Heeft de brief geen enkele uitdrukking, die onhoffelijk is jegens de Nederlandsche regeering, dan ligt in de manier van doen toch iets dat niet hoffelijk is.

Heeft onze regeering hierover niets mede te deelen?” vraagt schrijver nogmaals.

***

Wat het karakter van bovengenoemd agentschap d'Extrême Orient betreft, verklaart Het Algemeen Handelsblad, dat het van den directeur van dit nieuwsagentschap, Wang Mao Tao, een schrijven ontvangen heeft, meldende, dat de Ag. d'Extr. Orient de Chineesche regeering niet vertegenwoordigd en nooit heeft getracht zulks te doen denken. „De Chineesche regeering, zegt hij, is dus geenszins verantwoordelijk voor de telegrammen en mededeelingen van onze Agence.”

Het Hblad. constateert met genoegen, dat de regeering eener ons bevriende natie niet de verantwoordelijkheid draagt voor de publicatie van 't hier bedoeld agentschap.

Dat het agentschap nooit zou hebben getracht te doen denken, dat het de Chineesche regeering vertegenwoordigt, bevreemdt het blad echter wel; het herinnert aan de uit Brussel gezonden circulaire, waarin het agentschap zijn diensten aanbiedt, geteekend als volgt: „Korrespondenz des Aüssersten Ostens. Der Direktor Wang Mao Tao. Sekretär der Chinesischen Gesandtschaft”!

***

De heer H. F. van Stipriaan Luïcius, hoofdinspecteur der S. S. in Ned.-Indië, heeft met een redacteur der N. Crt. een onderhoud gehad over de spoorwegplannen ter Sumatra's Zuid-kust.

„We hadden, zegt het blad, het voorrecht van een onderhoud met dezen bestuurder, een onderhoud dat in hoofdzaak liep over het doel zijner reis: bevordering van den aanleg van spoorwegen op Sumatra.

Reeds sinds meerdere jaren gaven particulieren het goede voorbeeld, waar het geldt het afdoen van belangrijke zaken waarbij moederland en koloniën betrokken zijn: geen eindeloos heen- en weergeschrijf maar een vlugreisje op een onzer mailstoomers heen en terug. De heer Van Stipriaan Luïcius doet thans evenzoo. Het plan betreffende Zuid-Sumatra diende te worden besproken en toegelicht, hetgeen een der redenen is van zijn overkomst.

Dit plan — meer bekend onder den naam van het plan Richter — is thans rijp om aan de orde te worden gesteld. Het knappe stuk werk van den hoofdingenieur J. F. P. Richter, op de Landsdrukkerij vervaardigd en voorzien van platen en foto's komt de heer v. S. L. thans met cijfers toelichten. Hijzelf is mede een warm voorstander van verbetering der verkeersmiddelen op Sumatra, teneinde ook dit deel van Insulinde tot bloei te brengen.

De Lampongs met hun peper- en rubber-cultuur Palembang met haar olie — ze hebben dringend behoefte aan spoor- en tramwegen.

Aan Java is thans voor ongeveer honderd zestig millioen gulden spoorwegen geschonken. Het voor Zuid-Sumatra benoodigde net wordt geschat op drie en dertig millioen gulden.

Een leening voor dit doel zou zeer zeker vier procent rente vinden in de stijging der ontvangsten van de op Java reeds aanwezige — plus de ontvangsten der aldaar nog te bouwen spoorwegen, vermeerderd met de opbrengsten der in de Buitenbezittingen aan te leggen lijnen.

Helaas dienen we hieraan toe te voegen, dat het groote Indische eilandenrijk nog altijd geen eigen leening mag sluiten. Zal dit binnen afzienbaren tijd mogelijk zijn? Voor vraagstukken van zoo brandenden aard als dit behoort dusdanig een twijfel zeer zeker niet van langen duur te zijn. Staande voor zaken als deze, waarbij de belangen van vele honderdduizenden zijn gemoeid, dienen bezwaren in den kortst mogelijken tijd te worden ondervangen, uit den weg geruimd.”

***

Over de onderwijsquaestie in de Minahassa schrijft Het Vaderland:

„De onderwijsquaestie is in de Minahassa weder aan de orde gesteld, naar ons uit Batavia geseind werd.

Uit de Memorie van Toelichting op de begrooting van dit jaar wisten we dat, in verband met de bekende bezwaren gerezen tegen de overneming van de gouvernementsscholen in de Minahassa en op de Sangi- en Taland-eilanden door de zending, ter plaatse een onderzoek was ingesteld en dat, toen die Memorie werd ingezonden (1 November), reeds een definitief advies van den gouv.-generaal bij 't ministerie van koloniën was binnengekomen.

Later, in de Kamerzitting van 16 November, verklaarde de minister het „praematuur” reeds toen op die overneming in te gaan. Een regeling met de zendingsvereenigingen was pas kort in bewerking aan het Departement. Maar — zoo werd verder van de ministertafel gezegd — de regeering is voornemens, als de zaak aan de orde komt, om te zorgen dat alle bezwaren aan de Kamer zullen worden medegedeeld, en dat de voorstellen behoorlijk zullen worden toegelicht.

Sedert werd van de zaak niets meer vernomen.

Van waar nu weder die volksbeweging in de Minahassa tot behoud van het openbaar onderwijs, weder die voorbereiding van een petitie aan 't Parlement? Mag daaruit worden geconcludeerd, dat een voorstel om tot de veel besproken conversie over te gaan kan worden verwacht?

Ons dunkt, dat dit vernieuwde verzet blijk geeft van een grooteren afkeer tegen het onderwijs in handen der zending dan wel beweerd wordt door de voorstanders van dezen maatregel en door hen, die liefst er op uit zijn de handelingen van Opperbestuur en Indische Regeering goed te praten. We verwachten dan ook van de ontevredenen in de Minahassa eene onomwonden, duidelijke uiteenzetting van hunne grieven, waaruit zal blijken, dat hoogere belangen voor hen hier op het spel staan, dan zooals wel wordt gezegd — gekwetste ijdelheid, omdat de gouvernementsschool voornamer zou zijn dan die der zending in de oogen der bevolking.

Belangrijk in dit opzicht is het vermelde in het Soer. Hblad tijdens voornoemde commissie van

onderzoek in de Minahassa werkzaam was: „De hulppredikers van Sonder en Amoerang hadden vroeger ernstige bezwaren tegen de conversie van gouvernements- en zendingsscholen. Hun gemeenten wisten dit en stemden er mee in.

Bij het bezoek echter van den adviseur voor de Buitenbezittingen, Frijling, verklaarde beide hulppredikers zich voor de conversie. De gemeenteleden noemen dit een slappe houding van de hulppredikers. De gevolgen openbaarden zich onlangs, toen een groot getal van de voornaamste Inlanders te Sonder niet aan het avondmaal wilden deelnemen. Verder hebben zich de vorige week in Amoerang, waar tot nu toe geen katholieken waren, 54 personen en bloc bij den aldaar vertoevenden pastoor aangemeld."

Een bericht merkwaardig genoeg om daarop thans de aandacht te vestigen, merkwaardig ook met betrekking tot de houding van die beide hulppredikers."

Uit de O.-I. Mail.

Volgens de jongste berichten was begin Februari j.l. de **cholera** te Batavia geweken, daarentegen had de ziekte te Bandoeng, waar in geruimen tijd geen gevallen waren voorgekomen, toen weer eenigen offers geëischt.

Meldden de Bataviasche bladen van begin Febr. dat er troepen naar Celebes gingen, volgens de Sumatrapost van 10 Februari ging het 4e bataljon Inf., onder Kapt. Visscher, naar **Riouw**, in verband met de daar gerezen moeilijkheden, welke geleid hebben tot de afzetting van den Sultan en den Tengkoe Besar.

De toestand op Billiton. — De Deli-Crt. heeft d.d. 9 Februari de volgende telegrammen ontvangen:

Uit Buitenzorg: De troepen beheerschen den toestand op Manggar. Het bericht, dat de troepen aangevuld zullen worden, itimideerde de mijnwerkers der andere plaatsen, die gaarne naar Manggar op zouden rukken. De assistent-resident verblijft thans te Paja, bij Boeding.

Uit Tandjong Padang: Gisteren arriveerden 100 man troepen met bestemming voor Boeding en Gantoeng. De toestand in de mijnen is onzeker. In de meeste werkploegen werd de arbeid hervat. Door de actie der troepen en der Europeesche bevolking geschiedde verder niets bijzonders.

Aardbevingen op de Sangi-eilanden. — Van den resident van Menado werd 4 Februari te Batavia het navolgende draadbericht ontvangen:

De assistent-resident van Taroena rapporteert, dat volgens bericht van den penoeloeng van Kawio de bevolking van de Kawio-eilanden benoorden Sangir van 18 December tot 2 Januari j.l. in nood verkeerde, wegens voortdurende zware aardbevingen. Nadere berichten ontbreken, doch vermoed wordt dat de nood voortduurt, daar te Sangir nog steeds aardschokken worden gevoeld. Daarom werd een Gouvernementsstoomer tot hulp gevraagd.

De resident van Ternate, thans hier aanwezig, keert heden middag terug via Kawio en zal zoo noodig hier terugkomen voor inlichtingen. Hij brengt rijst mee voor eventueele hulp.

Het s.s. „Flamingo" zal omstreeks 8 dezer hier zijn en eventueel helpen.

Jaarverslag der Inlandsche Rechtsschool. — Bij de Javasche Cour. van 6 Februari jl. is gevoegd het jaarverslag van de opleidingsschool voor Inl. rechtskundigen over het schooljaar 1909—1910, waar aan wij het volgende ontleenen:

De cursus ving aan met 17 leerlingen, waarvan 11 van de voorbereidende en 6 van de rechtskundige afdeeling, waaronder 12 Javanen, 4 Soendaneezen en 1 Bataviaan.

Twee leerlingen, en wel van de voorbereidende afdeeling, verlieten gedurende den cursus uit eigen beweging de school (wegens ziekte en ongeschiktheid).

Het gedrag der leerlingen zoowel gedurende de schooluren als daarbuiten, gaf in alle opzichten reden tot groote tevredenheid. Van den aanvang af is er naar gestreefd de leerlingen te doordringen van het denkbeeld, dat zij in de eerste plaats moesten zorgen, dat de school een goeden naam kreeg en behield en dat dus de tucht voornamelijk bij hen zelven moest berusten.

Zij hebben dit blijkbaar zeer goed ingezien en het blijk van vertrouwen dat in hen gesteld werd hoog gewaardeerd: van gepaste mate van vrijheid, welke zij genieten, is tot dusver nooit misbruik gemaakt.

Ook over de door de leerlingen betoonde vlijt valt een gunstig oordeel te vellen.

Het groote struikelblok voor de leerlingen — slechts enkelen uitgezonderd en voor den een in meerdere en den andere in mindere mate — levert natuurlijk op het vaardig gebruik der Nederlandsche taal, vooral het practische gedeelte daarvan en het mondeling uitdrukken der gedachten.

Met name is een en ander het geval in de rechtskundige afdeeling, waarbij de voorbereidende afdeeling te dien aanzien nog altijd gunstig afsteekt*) want kan van deze afdeeling althans worden gezegd dat geen enkele harer leerlingen ten opzichte van het gebruik der Nederlandsche taal als bovenbedoeld beslist onvoldoende is te noemen, deze uitspraak kan geenszins op de rechtskundige afdeeling worden toegepast en zelfs bij de allerbeste leerlingen aldaar in de rechtskundige vakken laat dat gebruik nog zeer veel te wenschen over.

Het is van belang de aandacht hierop te vestigen waar volgens art. 14 van het Reglement der school bij het eindexamen gelet moet worden op de bekwaamheid der candidaten in het uitdrukken der gedachten in de Nederlandsche taal.

Met het oog op een en ander is thans voorgesteld de formatie van het onderwijzend personeel uit te breiden met een onderwijzer voor de voorbereidende afdeeling, opdat het hoofd dezer afdeeling gelegenheid hebbe om in alle klassen der rechtskundige afdeeling zooveel lessen in het Nederlandsch te geven, als naar omstandigheden mogelijk is.

Al de leerlingen konden worden bevorderd tot de 2e klasse resp. van de voorbereidende en van de rechtskundige afdeeling.

Volks-onderwijs. Bij Gouvernementsbesluit zijn ten behoeve van de organiseering van het volksonderwijs op Java en Madoera, de voor het dienstjaar 1911 benoodigde fondsen ter beschikking van de betrokken hoofden van Gew. Bestuur gesteld.

De Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid is voorts gemachtigd om nog 16 onderwijzers bij het openbaar Inlandsch Onderwijs, die het eindexamen eener Gouvernements kweekschool voor Inlandsche onderwijzers met gunstigen uitslag hebben afgelegd, ter beschikking te stellen van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur om door dezen Departementschef te worden werkzaam gesteld als opziener der Inlandsche Gemeentescholen, en wel 11 aanstonds en 5 tegen 1 Juli 1911.

Inlandsche bestuursambtenaren. — De Javabode heeft een gunstig bericht voor de Inlandsche bestuursambtenaren, in zoover n.l., dat er plannen bestaan om, zoodra aan de voorgenomen bestuursreorganisatie een begin van uitvoering zal worden gegeven, waarvoor, zooals reeds vermeld is, bij suppletoire begrooting, nog in dit jaar vermoedelijk een bedrag van *f* 50,000 zal worden uitgetrokken, tevens al dadelijk hun inkomsten te vermeerderen.

Kapitein der Arabieren te Soerabaja.

De N. Soer. Crt. meldde de benoeming van Said Achmad — een jongere broeder van Said Hassan — tot kapitein der Arabieren.

Het blad wacht echter op de officieele bevestiging van dat bericht, wijl in deze aangelegenheid geducht is geïntrigueerd.

4 Febr. werd het bericht officieel bevestigd; de nieuwe titularis werd reeds bij den assistent-resident ontboden.

Het blad hoopt, dat door deze benoeming een einde is gekomen aan het geharrewar in den arbischen kamp.

Hadjischepen.

Den 30en Januari arriveerde het s.s. „Djokja" van Djeddah voor de Emmahaven met pl.m. 400 bedevaartgangers, w.o. pl.m. 200 voor Padang. Na het geneeskundig onderzoek door dr. Maier, moest het schip naar de reede bij Poelau Pisang verstoomen, omdat zich 5 dagen geleden aan boord een geval van pest met doodelijken afloop had voorgedaan.

Om den wettelijk voorgeschreven tijd van 7 dagen nà het laatste geval vol te maken, zal het schip daar 2 dagen in quarantaine moeten blijven liggen. De voor hier bestemde passagiers zijn op Poelau Pisang in de daar gebouwde quarantaineloodsen voor 3 dagen in observatie genomen en worden door het bestuur gedurende dien tijd van voedsel en kleeding voorzien. De inlandsche arts is voor dien tijd ook op het eiland gevestigd.

Het is een zegen voor Padang te noemen, dat het bestuur in deze richting eindelijk eens doortastend optreedt, meent de Sum. bode, waaraan wij dit bericht ontleenen.

Het nieuwe overtochtsreglement.

De nieuwe bepalingen betreffende den overtocht voor gouvernementsrekening van ambtenaren van Nederland naar hier en omgekeerd, lokken nog steeds van verschillende zijden protest uit. Zoo heeft, zegt de Javabode, de Bond van niet-gegradueerde Europeesche ambtenaren in Nederlandsch-Indië zich

*) Men moet hierbij niet uit het oog verliezen de gebrekkige vooropleiding die de meeste van de tegenwoordige leerlingen der rechtskundige afdeeling, in vergelijking met die der voorbereidende afdeeling, hebben genoten.

tot de regeering gewend, om ten behoeve van die ambtenaren af te wijken van de nieuwe regeling, volgens welke in de eerste klasse alleen vervoerd worden burgerlijke ambtenaren, die krachtens benoemingsbesluit eene betrekking bekleed hebben, waaraan eene bezoldiging is verbonden van *f* 400 's maands of meer. Ook een havenmeester heeft het verzoek gedaan om, onafhankelijk van de bezoldiging van die landsdienaren, hun transport in de hoogste klasse toe te staan en, zoo daartoe bezwaar mocht rijzen, hem die gunst deelachtig te doen worden. Alle vorenbedoelde verzoeken zijn door de regeering van de hand gewezen.

Civiele gezaghebbers. Door het toenemend gebrek aan controleerende ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur op de Buitenbezittingen en ter verkrijging van aan de daarvoor te stellen eischen geschikt te achten personen in Nederland, daar hier te lande slechts bij uitzondering voor het doel in aanmerking komende lieden zich beschikbaar stellen, zullen, volgens D e J a v a b o d e, nieuwe voorwaarden voor de uitzending van civiele gezaghebbers worden vastgesteld. Aan de voor die betrekking aangenomen personen zal eene gratificatie voor uitrustingskosten worden uitgekeerd van *f* 1000, terwijl van den dag van aankomst hier te lande hun een voorloopig traktement van *f* 180 's maands zal worden toegekend. Ten einde de personen eenigermate voor de hun wachtende taak geschikt te maken, zullen zij voortaan, evenals met administratieve ambtenaren geschiedt, gedurende een zekeren termijn, welke op ongeveer 2 maanden zal worden gesteld, toegevoegd worden aan een ervaren controleur of assistent-resident, gedurende welke toevoeging zij, evenals na hunne zelfstandige plaatsing, recht hebben op vrije woning, of op eene huurindemniteit van *f* 50 's maands. De bestaande regeling, volgens welke die ambtenaren, bij aanstelling tot civiel gezaghebber, een minimum traktement genieten van *f* 250, opklimmende tot *f* 400 's maands, met vrije woning of vergoeding voor huishuur van *f* 50 met een gelijk bedrag als toelage voor reiskosten, blijft gehandhaafd.

Vischmarkt te Batavia. Bij de voorgenomen haven-uitbreiding van Tandjong Priok, zal, naar de Java-Bode meldt, de regeering, ingevolge het advies van de M i n d e r e W e l v a a r t s c o m m i s s i e, rekening doen houden met den aanleg van een vischmarkt.

Doux Pays. Daar de verbouwingen aan de gevangenis te Soerabaja nog niet zijn afgeloopen moesten reeds geregeld gevangenen naar Semarang worden opgezonden, omdat er te Soerabaja geen plaats is. Thans heeft ook de „doos" op Semarang geen ruimte meer, meldt het S o e r. H b l. Nu hebben gestraften, die nog hun straf moeten uitzitten, de mededeeling ontvangen, dat zij moeten wachten, tot er een plaatsje vrij komt!

WEST-INDIË.

SURINAME.

„Als 't doorgaat — aldus de Coronie-correspondent van de S u r i n a m e van 7 Februari — en alles schijnt er op te wijzen, dat het zal gebeuren, dan mag Coronie zich verheugen, dat zijn lijdensweg haast afgelegd is. Reeds een paar weken loopt het gerucht, dat er in Europa een kapitaalkrachtige combinatie is gevormd om alhier de kokoscultuur in 't groot tot stand te gaan brengen. Zoolang het bij geruchten bleef, meende ik beter het zwijgen er toe te doen, maar nu namen genoemd worden, die 'n goeden klank hebben, en wij inzage hebben gehad van brieven, ja, zelfs reeds stukken en volmachten zijn verzonden, die op die zaak betrekking hebben, kan ik mijn blijdschap er over uitspreken, dat er kans is, dat toch eindelijk de rijke bronnen, die dat arme Coronie toch ondanks alles nog bezit, eens tot ontwikkeling zullen komen. Want dat de Kokoscultuur een rijke bron van welvaart is, zal wel niemand ter zake kundig betwijfelen. En dat zij het nog lang zal blijven, of liever immer zal blijven, evenmin. En dat Coronie voor die cultuur geschikt is (mijn vorige brief handelde daarover), is een vaststaand feit.

En het artikel copra, wat Coronie kan leveren, is uitstekend. Men leze daarover het Bulletin omtrent de proef, door onzen vorigen Commissaris van Romondt genomen. Kortom, alle factoren voor een succes voor die cultuur zijn hier aanwezig. Ik kan niet nalaten hier even te vermelden, wat de statistiek over Copra in onze O.-I. leert.

In 1884 bedroeg daar de uitvoer van Copra *f* 144.000. In 1909 dus 25 jaren later *f* 35.500.000. Ondanks die cijfers is er aan de markt nog steeds meer vraag dan aanbod, eigenlijk gezegd, blijkt de vraag het aanbod steeds verre te overtreffen, door steeds vermeerderend gebruik. Coronie produceert jaarlijks ruim 2 millioen noten, die allen door de inlandsche consumptie worden opgenomen. Naar buiten blijkt dus van ons product niets. Dat zal dus metttertijd anders worden, en men mag verwachten, dat dan zeer spoedig die cultuur op de kust tusschen de Coppename en Nickerie een bron van welvaart zal scheppen zooals Suriname niet en nergens bezit."

De eenige redding voor dit district is inderdaad gelegen in het optreden van een kapitaalkrachtig lichaam, dat tevens in staat is het vraagstuk van de verbinding van Coronie met de hoofdplaats afdoende op te lossen. Dit eenmaal bereikt zijnde zal Coronie met zijn vruchtbaren en voor velerlei culturen geschikten bodem spoedig het welvarendste district van Suiname worden. Bij betere verkeersmiddelen zal ook de veeteelt weer tot bloei komen en zal de invoer van buiten overbodig worden.

Er is een tijd geweest, dat Coronie het land van melk en honig werd genoemd. Men behoeft geen optimist te zijn om de verwachting te koesteren, dat die tijd kan terugkomen.

***

Uit het verslag, dat D e W e s t van 7 Februari geeft van de algemeene jaarvergadering van het Algemeen Nederlandsch Verbond te Paramaribo, blijkt o.m., dat met het Koloniaal Gouvernement onderhandelingen werden gevoerd om de Koloniale Bibliotheek over te brengen naar de boekerij van het Verbond.

Het is te hopen, dat deze pogingen n i e t zullen slagen. Het karakter zelf van de Koloniale Bibliotheek, waarin zich vele oude en kostbare werken bevinden, brengt mede, dat zij steeds eene Gouvernements-instelling moet blijven, toegankelijk voor iedereen. Bovendien is het leven van vereenigingen in Suriname zeer precair, en dat zal nog gedurende langen tijd zoo blijven. De snel wisselende besturen van particuliere vereenigingen zijn niet geschikt om het beheer te voeren over eene instelling als de Koloniale Bibliotheek. De Regeering zal goed doen in deze zaak een oog in het zeil te houden.

Het Verbond telde in 1908 531 leden; op 1 Januari 1911 was dit getal gedaald tot 359.

***

In D e W e s t van 7 en 10 Februari geeft Dr. H. J. v a n d e r S c h r o e f f zeer belangrijke beschouwingen naar aanleiding van de kolonisatieplannen van den Gouverneur. Het voorstel van Dr. v. d. Schroeff, waarvan de uiteenzetting hier te veel ruimte zou vorderen, lijkt zeer practisch, en verdient alleszins de overweging van het Koloniaal Bestuur.

***

De Gouverneur heeft aan de Koloniale Staten ter goedkeuring aangeboden een ontwerp-verordening, houdende wijziging en aanvulling van de herziene strafverordening van 1874. Onder meer bevat het ontwerp bepalingen, ten doel hebbende de bestrijding van de Anchylostomiasis, die veel voorkomt onder de immigranten.

Deze — zeer bescheiden! — stap op den weg van hygiënische voorzorg verdient toejuiching.

Dat Suriname op dit gebied zeer, zeer achterlijk is, zal duidelijk worden voor ieder, die zich de moeite wil geven kennis te nemen van de beide voortreffelijke werken van **Sir Rubert W. Boyce** „H e a l t h p r o g r e s s a n d A d m i n i s t r a t i o n i n t h e W e s t I n d i e s", en „M o s q u i t o o r m a n? T h e C o n q u e s t o f t h e t r o p i c a l w o r l d."

Er bestaat weinig hoop, dat men in Suriname in de naaste toekomst in deze materie de Engelsche naburen zal nastreven. Men heeft n.l. in onze kolonie de „bezuiniging" ook uitgestrekt tot het geneeskundig departement en den ongelukkigen inval gehad de betrekkingen van Geneeskundig Inspecteur en Chef van het Militaire Hospitaal te combineeren. Het is te hopen, dat men spoedig tot betere inzichten zal komen. De gezondheidstoestand in de kolonie is er mee gemoeid.

***

Drie leeraren van de Hendrikschool te Paramaribo hebben aldaar een nieuwen cursus gesticht.

„Dit zal nu" — schrijft D e W e s t — eens niet een cursus zijn, waar de leerlingen worden afgericht voor een examen. En dat is maar goed ook. De heele kolonie kan toch niet onderwijzer worden!

Deze cursus bedoelt meer een opleiding te zijn voor het practische leven. In 't bijzonder is gedacht aan opleiding van jongelieden van den middenstand voor den handel.

Het is zeker gewenscht, om het peil van ontwikkeling van de velen, die in den handel hun toekomst zoeken, hooger op te voeren.

Wij stellen ons voor, dat het volgen van een cursus als de heeren Meerdink c. s. willen oprichten, een uitstekende aanbeveling zal zijn om in dienst te treden bij handelshuizen in de kolonie."

Blijkens de aankondiging zal er op den cursus onderwijs worden gegeven in:

1. Nederlandsch, handelscorrespondentie, zuiver schrijven en stellen, kennismaking met bekende dichters en schrijvers, 2 uur i. d. week.
2. Rekenen, handelsrekenen, 2 uur i. d. week.
3. Aardrijkskunde, beginselen wis- en natuurk., aardrijkskunde, handelsaardrijksk., 1 uur i.d. week.
4. Natuurkennis, populaire behandeling van het voornaamste uit de Natuurkunde, plant- en dierkunde, 1 uur i. d. week.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Verhaal van den plaats gehad hebbenden moord op den controleur van de afdeeling Lintau en Boea (gouvernement van de Westkust van Sumatra), J. Bastiaans, op 23 Juni 1908. — In de **Sinar Sumatra** van 15 December 1910 No. 90 kan men thans een uitvoerig verhaal vinden van de wijze, waarop deze moord heeft plaats gehad.

Daaraan is het navolgende ontleend:

Op bovengenoemden dag, ten ongeveer 4 ure 's namiddags, meldden zich op het Controleurs-kantoor van Lintau en Boea een vijftal personen aan, afkomstig uit het district Lintau, waaronder een zekeren Abdul Moein galar Machoedin, alias Angkoe Kadli.

Op het bureau waren op dat tijdstip aanwezig de Djaksa, die zich in de veranda van het gebouw ophield, Soetan Said, tijdelijk vervangend Larashoofd van Lintau en Boea, en de inl. schrijver Djaäfar galar Radja Nondo.

Op de vraag van den Djaksa aan de binnenkomenden naar de reden van hunne komst, antwoordde Angkoe Kadli, dat hij en de zijnen den controleur wenschten te spreken.

De Djaksa liet daarop de 4 volgelingen naar den grooten weg terugkeeren, doch Angkoe Kadli bleef.

Daarna vroeg de Djaksa nogmaals aan dezen, waarom hij met 4 volgelingen kwam, waarop geantwoord werd, dat men den controleur verlangde te ontmoeten.

Terwijl dit gesprek gaande was, kwam controleur Bastiaans uit zijne woning eveneens op het kantoor en reikte Angkoe Kadli de hand, tevens vragende naar het doel der komst.

Nadat deze verklaard had, dat hij was gekomen om zaken te bespreken, werd hij in het eigenlijke kantoor toegelaten en gevolgd door den Djaksa en de andere bovenvermelde aanwezigen.

De controleur nam op een stoel vóór zijn schrijftafel plaats, terwijl Angkoe Kadli op zijne hurken tegenover den controleur kwam te zitten. De Djaksa bleef rechts van den controleur, terwijl de mantri en de inlandsche schrijver links van dezen stonden.

De controleur herhaalde toen zijne vraag, waarop Angkoe Kadli met krachtige stem verklaarde te zijn gezonden door lieden van Loeboek-Djantan, die de belastinggelden hadden afgedragen en deze nu terug verlangden, aangezien zij de eenige waren, die de bestuursbevelen hadden opgevolgd, terwijl diezelfde belasting nog niet was voldaan door de bevolking in het gebied van Fort de Kock, Paijacombo, Batoe Sangkar, Padang-Pandjang en Solok.

Controleur Bastiaans gaf toen op welwillende wijze te kennen, dat thans aan alle inlandsche Ned.-Indische onderdanen de verplichting was opgelegd te betalen, en dat voor de bevolking van Loeboek-Djantan daarop geen uitzondering kon worden gemaakt. Angkoe Kadli gaf daarop als zijne meening te kennen, dat de controleur de bevolking had misleid, en dat zoodoende de belasting was binnengekomen.

Op steeds minder bescheiden wijze toonde hij zulks aan door te zeggen, dat de controleur, tijdens den aanslag, verklaard had, dat ieder man had te betalen of *f* 1.10, òf *f* 2.20 òf *f* 2.50, terwijl op het aanslagbiljet die bedragen zóódanig waren gewijzigd, dat zij die *f* 1.10 zouden hebben te betalen, waren aangeslagen voor *f* 2.20 en die van *f* 2.20 voor *f* 3.60. Om die reden werd het geld dan ook terugverlangd.

De controleur weigerde echter beslist aan dit verzoek te voldoen en verklaarde, dat van het betaalde, noch van de later te storten bedragen, ooit 1 cent zou teruggegeven worden.

Angkoe Kadli verzocht den controleur nog eens over de zaak na te denken en rijpelijk te overwegen in het belang van het volk, in dat van de Regeering, van zichzelf en van de aanwezigen.

Naar aanleiding van dit laatste gezegde, meende de Djaksa, dat de behandeling der zaak eene verkeerde richting nam en verzocht hij den controleur om persoonlijk met Angkoe Kadli te mogen spreken.

De djaksa verweet dezen toen, dat hij eene houding aannam tegenover den controleur, die niet passend was, daarbij op het feit wijzende, dat de Ned.-Indische regeering gelijke bescherming verleende aan al hare inlandsche onderdanen, dezen behandelde als eigen kinderen en niet als stiefkinderen, en dat allen, in den vorm van belasting, voor die bescherming moesten betalen.

Angkoe Kadli nam tegenover den Djaksa een nog brutaler houding aan, waarop deze hem gelastte onmiddellijk naar Loeboek-Djantan terug te gaan.

Toen deed Angkoe Kadli, alsof hij berouw had, maakte zijne verontschuldigingen aan den Djaksa voor de incorrecte wijze, waarop hij hem had toegesproken, en bezegelde dit met een handdruk. Daarna ging hij naar den grooten weg en sloot zich aan bij de 4 volgelingen, die op zijn terugkeer hadden gewacht.

De Djaksa en de andere aanwezigen gingen toen weder in de veranda van het kantoor, terwijl de controleur naar zijne woning terugkeerde.

Van de veranda uit werd echter waargenomen, dat een 50-tal lieden van Loeboek-Djantan zich bij Angkoe Kadli aansloten, welk feit de Djaksa dadelijk aan den controleur rapporteerde.

Deze liet de samenscholing eerst op haar beloop, doch, toen hij na eenigen tijd op zijne vraag, of de lieden reeds weg waren, een ontkennend antwoord ontving, gelastte hij aan het waarnemend larashoofd hen weg te jagen.

Dit hoofd gaf aan het gegeven bevel gehoor, doch de controleur ging persoonlijk, vergezeld van den oppasser Si Kali, ook naar den grooten weg, gevolgd door den Djaksa en den inlandschen schrijver.

Alle samengeschoolde lieden stonden bij hunne komst op, ook Angkoe Kadli, die zich in de nabijheid van den controleur opstelde. De anderen omsingelden geleidelijk den controleur en zijn gevolg.

De Djaksa ging echter achter den controleur staan, toen deze den lieden toesprak, op dezelfde wijze als hij Angkoe Kadli op zijn bureau had gedaan, waarop deze antwoordde, dat hij voor zijn persoon gaarne naar zijn dorp wilde terugkeeren, doch dat zijn volk verkoos te blijven en op de terugbetaling der gestorte gelden bleef aandringen.

De controleur weigerde nogmaals op besliste wijze dit te doen. Daarop gaven eenige lieden op ruwe wijze hun verlangen te kennen.

Toen het 3 maal gegeven bevel aan het volk om terug te keeren naar hun woonplaats niet werd opgevolgd, wilde de controleur met zijn personeel weer huiswaarts gaan, maar een gedeelte van de bende versperde hem den weg en brachten hem eenige steekwonden toe. De Djaksa deed intusschen al het mogelijke om het volk van den controleur af te houden, en werd daarbij zelf ook gewond.

Toen vluchtte de controleur naar het naastbijliggende natte rijstveld, achtervolgd door de mannen, die hem de wonden hadden toegebracht.

Ook de Djaksa spoedde zich in die richting, en zag van een hooger gedeelte van het rijstveld, hoe het volk den controleur achterhaalde en deze ten laatste in een ondiepen vischvijver stortte, waar hij met messteken werd afgemaakt.

Wetende, dat de Djaksa gewond was, vluchtte de overige bende naar het huis van den Pangoeloe Kapala van Pengian, waardoor de Djaksa gelegenheid kreeg om zich naar de controleurswoning te begeven en aan het gezin van den controleur de treurige gebeurtenis mede te deelen.

Een mislukte poging. De **Medan Prijaji** deelt mede, dat het weekblad „De Maleische Pers", na het vierde nummer, dat van dit periodiek is uitgekomen, niet meer zal verschijnen, wegens gebrek aan abonné's.

Een Bond van inl. bestuursambtenaren. De Javabode vestigt de aandacht op een bericht in de **Warna Warta**, dat men het plan heeft opgevat om een bond op te richten van inlandsche bestuursambtenaren. De ontwerp-statuten zijn reeds ter kennisneming aan alle inlandsche bestuursambtenaren gezonden. In de concept-statuten wordt als doel van den nieuw op te richten bond het volgende aangegeven: Het houden van lezingen en besprekingen in het belang van de ambtenaren, de regeering, het land en de bevolking. Voorts het treffen van maatregelen om eventueele grieven van de inlandsche ambtenaren te doen verdwijnen. Vervolgens is het de bedoeling, dat de leden elkander zooveel mogelijk zullen helpen. Een en ander natuurlijk binnen de perken van wet en zede.

De vereeniging zal komen te staan onder toezicht van drie „Raden van Toezicht" en twee te Batavia.

Semarang en Soerabaja. De president van zoo'n R. van T. moet een Europeaan zijn, de secretaris kan zoowel Europeaan als een Inlander zijn.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De jongste Chineesche jaarverwisseling (2461—2462). Onder aanbieding van de gebruikelijke gelukwenschen aan lezers en medewerkers van de **Ho Po** wien het blad thans haar krachtig bestaan dankt, wijst de redactie in haar nummer van 25 Januari jl. op het feit, dat het blad zijn negende jaargang is ingetreden en dat zij met zekere voldoening mag terug zien op den arbeid, welken zij heeft kunnen volbrengen.

Het afgeloopen jaar, 2461, was h. i. voor den Chineeschen stam, ook in Ned.-Indië, niet ongunstig, zij wijst daarbij op h e t p a s s e n s t e l s e l. Hoewel h. i. nog niet alle moeilijkheden ten deze voor de Ned.-Indische Chineezen zijn opgeheven, zoo hebben de in het afgeloopen jaar gegeven voorschriften toch voordeel gebracht aan hen, wier maatschappelijk bestaan medebrengt, dat zij zich veel van de eene plaats naar de andere moeten bewegen.

Nu de Chinees van Java en Madura, behoudens de uitzonderingen, zich in het algemeen op beide eilanden mag verplaatsen zonder van een reispas te zijn voorzien, is de ijzeren ketting, welke hen aan handen en voeten bond, weggenomen.

De Chineezen meenen dit te danken te hebben aan den tegenwoordigen Landvoogd, die de voorbereidende maatregelen in daden heeft omgezet. *)

De tegenwoordige Landvoogd staat bekend, zegt de redactie als een bekwaam, beschaafd, vormelijk en Protestantsch-godsdienstig bestuurder, die regelmatig des Zondags de kerk bezoekt en bewust is van de zware taak, welke op zijne schouders is gelegd. Hij streeft er naar op Christelijke, d. i. rechtvaardige wijze, de belangen van Ned.-Indië te dienen en te bevorderen.

Zij die van meening zijn, dat zulk een oprecht Christelijk optreden zwakheid in zich sluit, vergissen zich ten eenenmale. Een voldoend aantal feiten spreekt voor zijne krachtige en oordeelkundige actie die op gelukkige en onpartijdige wijze rekening weet te houden ook met de belangen van de overheerschte rassen.

En waar nog zooveel voor de Chineezen in Nederlandsch-Indië te doen valt, hoopt het Chineesch element thans, dat, onder leiding van dezen Landvoogd, nog veel nuttigs voor hen tot stand zal worden gebracht en dat in de eerste plaats de bestaande politierol rechtspleging zal worden gewijzigd en verbeterd.

*) De Oostersche vreemdelingen in de Residentie Soerakarta hebben telegrafisch den Gouverneur-Generaal dank betuigd.
In de *Javasche Courant* is het besluit opgenomen van den Resident van Soerakarta, waarin zijn aangegeven de namen der markten waarheen de Oostersche vreemdelingen zich mogen begeven, zonder zich te behoeven voorzien van een reispas.
Ook de Resident heeft hiervan op zeer milde wijze gebruik gemaakt.

De Chineesche scholen in Ned.-Indië. — Het streven op deze scholen om het Mandarijn-Chineesch meer ingang te doen vinden, had maar een zeer matig succes. Wel is waar, kon in het afgeloopen jaar op geen achteruitgang gewezen worden, zelfs ging het aantal Mandarijn-Chineesch sprekenden eenigszins vooruit, maar, wanneer de Chineesche stam zich krachtig zal ontwikkelen, dan moet de Chineesche school véél meer de belangstelling hebben van de Chineesche ouders; vindt bovengenoemd blad.

De Chineesche school te Nanking. — Deze is — zooals bekend — in samenwerking met de Chineesche regeering in het leven geroepen, met het doel Chineesche jongelieden uit Ned.-Ind. afkomstig een meer nationale opvoeding te bezorgen. Het aantal leerlingen van Java op die school nam slechts in geringe mate toe. De reden daarvan zoeke men meer in de groote kosten, welke aan zulk een buitenlandsch verblijf verbonden zijn, dan wel in de neiging der Chineesche ouders om hunne zoons bij zich te houden.

Het bestuur der H a k B o e Vereeniging te Soerabaja is daarin geldelijk tegemoet willen komen en heeft voor dat doel almanakken met een premie verkocht. Ook in dit opzicht is het te hopen, dat het jaar 2462 gunstiger resultaten zal opleveren, zegt het blad.

Hollandsch-Chineesche scholen. — Terwijl het aantal Chineesche scholen in het afgeloopen jaar vermeerderde, nam ook het aantal Hollandsch-Chineesche scholen toe. Op deze scholen wordt de Fransche taal onderwezen, terwijl de leerlingen zich kunnen onderwerpen aan het Klein-Ambtenaars-examen.

De Chineezen zijn voor die maatregelen zeer erkentelijk en vertrouwen, dat de later verkregen meerdere kennis, eenmaal zal leiden tot de gunst, dat hun ook ambtelijke functiën zullen worden toevertrouwd.

Het Chineesche Marinefonds. — In deze rubriek werd reeds herhaaldelijk melding gemaakt van dit fonds, opgericht met het doel: gelden te verzamelen ten einde de Chineesche regeering in staat te stellen de Keizerlijke marine op Westerschen voet te organiseeren.

Ook werd het denkbeeld geopperd, dat de Ned.-Ind. Chineezen, door afzondering van een deel hunner inkomsten, een oorlogschip aan de Chineesche regeering zouden aanbieden. De redactie van de Ho Po deed aan deze beweging mede. Het blijkt thans, dat nog geen 1 % van het bedrag, waarop gerekend was, is ingekomen. De redactie betreurt dit, omdat het h. i. wijst op een totale afwezigheid van eenstemmigheid en samenwerking van het Chineesche element in Ned.-Indië. Zij hoopt echter, dat het jaar 2462 betere uitkomsten ten deze zal opleveren.

Het Chineesche Parlement. Naar verluidt, zal het in het leven roepen van deze instelling in 't nieuwe jaar ernstig ter hand worden genomen.

FEUILLETON.

Oude Sage in een nieuw kleed

DOOR

M. C. K. v. Z.

Toen vorst I'-Indjilaï vele dagen gezworven had in het duistere woud, kwam hij aan een open plek, waar het licht weldadig rondom neerstraalde en een rivier tusschen zijne oevers kabbelde. Hier rustte vorst I'-Indjilaï. Met hem waren zijn vrouw en zijn beide zoons.

Het was op het midden van den dag. Fel stond de zon te branden op de aarde. Het grijs van sommige naakte boomstammen aan den rand van het woud was wit, het zware loover tot elkaar verbonden door lianenslingers was goud, in de glinsterende klei door de rivier aan land geworpen, blikkerde het zilveren plekken. Alles wachtte hier als ademloos in de moordende hitte van den dag, tot het kleine bedehuis op de wrakke palen, bespoeld door het water, wachtte, tot voorbij zou zijn het wreede branden van het licht en de koelere avond hem een geloovige zou brengen, die vroom het uur des geheds herdenken zou onder zijn laag neerhangend dak.

Vorst I'-Indjilaï voelde niet het branden der zon. Het licht was hem welkom, het licht was hem goed. Nog nimmer had hij het begroet als thans.

Als een arme man, als de armste der armen, een uitgestootene, had hij gezworven door het bosch. Zijn voeten hadden getrapt in scherpe dorens, waren over ruwe steenen gegaan, over boomstammen, wier schilvers de wonden openscheurden, hij, wiens voeten den grond vroeger niet raakten, omdat zijn paard hem droeg. En de vorstin was met hem gegaan, zij, die nimmer in aanraking kwam met de stralen der zon, noch met de aarde, omdat haar geslacht met den Hemel verwant was. Waar zij heen ging droeg een onderdaan haar op den schouder en een andere hield een zonnescherm boven haar hoofd. Rank zat zij zoo, hoog verheven, als een kostbaar donker beeld, de voeten ineengestrengeld, zoodat de sarong in slepende plooien neergolfde langs den bronzen arm van haar slaaf en zij zelve de hand boven de oogen, tuurde uit de dunne schaduw van haar zijden patola, die als een lichte wolk haar gestalte omhulde, naar de golvende heuvels van het land — haar land......!

Nu was zij mede getrokken door het bosch, zij en haar zonen.

Het land was hun land niet meer, en als zij heengegaan waren op den laten dag, toen de zon zonk, had zij hun beider handen in de hare genomen. „Ziet niet om, ziet niet om, in dit land is onze zon ondergegaan, maar elders zal zij weer opgaan!"

Noch Rilongi, noch La-Parappa, hadden omgezien naar het land, waaruit zij verstooten waren, waaruit zij smadelijk waren verdreven; zij waren hun moeder gevolgd. Zij óók hadden geloopen dag en nacht, zij, wier vlugge paarden hen overal plachten heen te voeren, begeleid door die der lansdragers; zij, de twee jonge prinsen, wier komst in het land, waar zij binnentrokken, dadelijk bekend was, door gewapende mannen, die hen vóórginnen om den volke kond te doen, dat zij kwamen, Rilongi en La-Parappa uit het land ten zuiden der bergen.

Zonder dienstknechten, zonder slaven, zonder de twee oude zoogmoeders zelfs, Tjoedaï en Ikambe, waren zij heengegaan op den laten dag als de zon zonk, hadden zij verlaten het groote huis met het oude snijwerk in de wanden, met het hooge dak, dat vorstelijk stond aan den kant der rivier, vor-

De Chineesche regeering zou daardoor het bewijs leveren van haar oprecht streven om den afstand te verminderen, welke nu nog tusschen de Chineesche en de Westersche nationaliteiten bestaat.

Om te beginnen schijnt zij eenige sterke kruisers te hebben besteld in Amerika en heeft zij Engelsche schepen gekocht, zoodat, als de Chineesche financiën niet al te groote teleurstellingen aanbieden, het zich laat aanzien, dat China zich weldra, zoo wel ter zee als te land, krachtiger zal kunnen bewegen.

Bijdragen uit Ned.-Indië ten behoeve van het M a r i n e f o n d s zouden zeer welkom zijn, herhaalt het blad.

Bestrijding van het opiumgebruik. — De beste maatregel, welke de Chineesche regeering in het afge loopen jaar heeft kunnen nemen, is zeker wel geweest de strijd, welke zij met kracht en gestrengheid heeft aangebonden tegen het opiumgebruik.

Moge China weldra vele ambtenaren rijk zijn, die meer belang stellen in de behoeften en nooden van het Chineesche volk dan in de opiumpijp, zoo besluit het blad.

De Tentoonstelling te Nanking. Ook dit onderwerp werd herhaaldelijk in deze rubriek ter sprake gebracht. Volgens de meening van vele bezoekers, behoefde deze expositie niet voor een Westersche onder te doen; zij zal dan ook zeker zeer veel bijdragen om het Chineesche volk vooruit te brengen.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCHE KOLONIËN.

Generaal Smuts, minister van binnenl. zaken in de Kaap, heeft in den Volksraad een rede gehouden over de verdediging van Zuid-Afrika, die algemeen zeer de aandacht getrokken heeft. Er is nog geen vast plan aangenomen, maar de noodzakelijkheid wordt erkend om het eigen huis in orde te brengen, alvorens deel te nemen aan eenig rijksplan. Dit is vooral noodig voor mogelijke onrust binnenslands. Maar de zaak is mede van bijzonder belang, in verband met het goud (steenkool?) van Zuid-Afrika en de strategische positie, die het inneemt.

Als grondslag voor de levende strijdkrachten wijst hij de Kaapsche bereden schutters aan, die in vredestijd politiediensten hebben te verrichten, en in oorlogstijd de kern kunnen vormen voor een militaire macht. Ook artillerie is noodig. Van zeer groot gewicht is de kwestie der kustverdediging. De regeering heeft aan het Parlement reeds de middelen gevraagd om de Tafelbaai te versterken, de generaal hoopt deze binnen het jaar zoo sterk te zien als eenige plaats ter wereld (?!). De beteekenis van Durban is als steenkolenstation weinig lager te stellen, er is ook een plan voor gereed. Zuid-Afrika moet voor zijn eigen verdediging zorgen, maar de garnizoensartillerie zal nog versterkt moeten blijven door die uit het moederland. De officieren van het te vormen leger moeten blijvers zijn uit Z.-Afrika zelf.

***

Uit Pechawar in Br.-Indië komt het verhaal van een bekende bandiet, Hahim Khan, in Charsuda, die zich in een rotshol had versterkt met 28 volgelingen. Om hem te bemachtigen heeft een troep van 250 man met 2 stukken berggeschut de plek onder vuur genomen. Toen het hoofd en 21 volgelingen gedood waren, gaven de overgeblevenen zich over.

***

De poging, door den Raad van den Vrijstaat gedaan, om een vergelijk te vinden voor de tweetaalskwestie, waartoe een commissie was benoemd, is op een volslagen mislukking uitgeloopen. Gener. Hertzog schijnt halsstarrig te houden aan gelijke rechten voor de twee talen bij het onderwijs, bij dien eisch zou de commissie geen aanneembare oplossing gevonden hebben.

***

De bruid van den jongen Engelschen ontdekkingsreiziger, luit. Boyd Alexander, had het zich tot taak gesteld de plek te bezoeken, waar haar verloofde in de nabijheid van het Tschad-meer werd vermoord. Olive Mac Leod heeft den stouten tocht volbracht, zonder begeleiding van één blanke. Van de kust van Nigerie zette zij den tocht naar de wildernis van Midden-Afrika in. Zij bereikte de plaats, waar haar bruidegom en diens broeder hun graf hebben gevonden. In Augustus uit Engeland vertrokken, heeft zij zes maanden later het doel harer onderneming bereikt, volgens een telegram uit Taifoni, de uiterste post der telegr. verbinding.

AMERIKA.

Het is zeker ook als een koloniaal belang te melden dat het Huis van afgevaard. en de Senaat der V. Staten een eerste krediet hebben toegestaan van drie millioen dollars voor den aanleg van verdedigingswerken aan het Panamakanaal. Naar een raming zullen de verdedigingswerken in totaal honderd millioen dollars kosten! Een poging om het Huis van afgevaardigden een besluit te doen aannemen om te trachten van alle natiën de neutraliteitsverklaring van het kanaal te verkrijgen, mocht geen meerderheid verwerven.

***

Een Amerikaansche expeditie gaat, onder majoor Burnham, naar Oost-Afrika om er groot wild te vangen, dat dan naar de Vereenigde Staten van N. Amerika zal worden overgebracht, om er de vlakten van het Zuid-Westen en de hellingen van het Rotsgebergte, met elanden, waterbokken, klipspringers e.d.m. te bevolken. De regeering zal het jagen op deze diersoorten gedurende vijftien jaren verbieden.

---

stelijk te midden der kleinere lagere hutten der bevolking, want de koning had een droom gehad.

Een tortelduif was hun verschenen, het geklep harer vleugels had de lucht vervuld, toen zij over hen heen vloog in breede kringen. Eindelijk had de duif zich neergezet op zijn hand.

„Ge zult al het schaduwrijk geboomte ten Westen van uw huis laten vellen. Dit zal uw geluk zijn en uw geluk is dat van uw land." Aldus had de vogel Bakkoe gesproken.

Na dezen droom had vorst I'-Indjilaï al het schaduwrijk geboomte doen vellen, ondanks de bezweringen der priesters, ondanks de bede van het volk, want die boomen stonden op een heilige plaats, waar een graf was. Vele vleermuizen woonden in hun loover en in hen waren de zielen der voorouders. Vorst I'-Indjilaï had volk uit de bergen laten komen om de boomen te vellen, want zijn volk weigerde zulks te doen, en hij meende, dat nu eenmaal het geluk van het land daar van afhing. Waarom was hun anders de duif verschenen? de vogel des geluks? Was hij niet de vorst, die voor het welzijn moest zorgen van allen, wien de Hemelsche boodschap rechtstreeks gezonden was?

Maar toen de schaduwrijke boomen geveld waren, kwam er ziekte over het land en velen stierven.

Toen stond het volk op, en de priesters, en zelfs de slaven en verbanden hun koning. Hij en zijn vrouw en zijn kinderen werden verjaagd en 's avonds toen de zon zinkende was, gingen zij, want het volk wilde hun dood, en toen de zon geheel gezonken was, waren zij ver van hun vorstelijk huis, was zelfs het geruisch van de breede rivier, wier loop zij lang gevolgd hadden, niet meer waarneembaar voor hen, en hieven zich hooge boomen als dreigende schaduwen op in het allengs aanbloeiende maanlicht — dat was het woud, het groote woud, dat hen dreigde te verslinden.

Nu waren zij in het licht, in het gloeiende stralenspattende zonlicht, na de dagen en nachten lange duisternis van het woud.

I'-Indjilaï, We-Mono, zijn vrouw, Rilongo en La-Parappa en toen zij rustten aan den oever van het kabbelend water, dat de zonnevonken als diamanten vatte op zijn golven, neerzittende op de grijze steenen, die uitstaken tusschen het hooge gras, lichtelijk aanvoelende de streeling der koele rivier over hun moede voeten, was daar opeens een lokkende roep in de ademlooze stilte.

De roep van den tortelduif.

De roep was zacht, maar doordringend — zij was als een metalen klank in een plaats, waar sinds lang geen geluid weerklonken had — en vorst I'-Indjilaï, die, evenals de anderen, zijn oogen gesloten had, omdat groote vermoeidheid hem overmand had, opende die plotseling en zag verschrikt om zich heen.

Wie had daar geroepen?

Was dit niet de stem uit den droom?!

Patotoe! Beschikker van 's menschen lot, laat dezen verleider niet weder tot hem komen! De bakkoe, de onheilbrengende, die hem in den droom geraden had zijn volk tot verderf te zijn, wiens ongeloofwaardige woorden hem uitgestooten hadden van zijn land! die hem en zijn kroost gemaakt had als een boom, wiens bladeren door den wind verstrooid waren, zoodat hij daar stond, naakt, de kale takken naar den Hemel geheven en zelfs den grond aan zijn wortels ontwoeld!

Was het niet de wind geweest, die de takken boven zijn hoofd had aangeraakt, was het niet het ritselen van een blad, dat zijn oor getroffen had, of wellicht de schreeuw van een hert?

Was het niet......

De roep was het, de roep van den tortelduif! Daar klonk ze weer, luider, doordringender, een

FRANSCHE KOLONIËN.

Generaal Lassere, directeur bij het ministerie van koloniën en voorzitter van de commissie voor de toepassing der vliegkunst in de koloniën, heeft den kapitein Gillet een opdracht gegeven, om gegevens te verzamelen over Midden-Afrika, alsmede de grenzen van Tunis en Tripolis, met de bedoeling om vliegtochten over de Sahara te organiseeren.

***

In de debatten over de oorlogsbegrooting kwam in den Duitschen Rijksdag het Fransche vreemdenlegioen ter sprake. De minister van oorlog keurde zeer de reclame af, die de Duitsche bladen maken voor dit legioen, waarin vele Duitschers, vooral deserteurs, dienen. Hierin zag hij een onvaderlandslievende daad. Eenige Fransche bladen, met name le Temps, hebben hierover nogal gevoeligheid getoond, maar daar de recruteering van het legioen niet zoo is, dat zij de sympathie kan hebben van een onbevangen beoordeelaar, is de onrust over de rede van minister Von Heeringen weer geheel bedaard.

***

De portefeuille van koloniën is in het nieuwe ministerie Monis toevertrouwd aan den oud-kapitein der jagers, den heer Messimy. Deze heeft, als kamerlid en als rapporteur over de begrooting van koloniën wel eenige aandacht getrokken, maar veel aanwijzingen van bekwaamheid vermocht hij in deze richting nog niet te geven.

DUITSCHE KOLONIËN.

Een geval van amok, maar door een Europeaan bedreven, heeft **Kameroen** in opschudding gebracht. In een aanval van waanzin, tropenkolder misschien, heeft de secretaris te Bouéa, Kerner, met een revolver het districtshoofd Biernatzky en den secretaris Gniess doodgeschoten, bovendien nog twee Duitsche ambtenaren gewond en zich daarna zelf een kogel door het hoofd gejaagd. De dader, een man van 27 jaar, was eerst 1½ jaar in kolonialen dienst. Uit de berichten is niet op te maken of er ook eenige meer bijzondere aanleiding kan hebben medegewerkt om hem tot deze daad te brengen.

***

In de nabijheid van Lindi, in Duitsch Oost-Afrika, zijn eenigen tijd geleden merkwaardige opgravingen gedaan van versteeningen. Onder het voorzitterschap van professor Branca en het beschermheerschap van hertog Jan Albert van Mecklenburg is een comité gevormd om de onderzoekingen stelselmatig voort te zetten. Met behulp van het Museum te Berlijn is een expeditie georganiseerd, die reeds een menigte geraamten van antédiluviaansche krokodillen heeft opgegraven van reusachtige afmetingen.

***

Evenals in onze koloniën door commissiën pogingen gedaan zijn om de grenzen met het Portugeesche en het Duitsche gebied beter te regelen, dan het geval was, hebben de Portugeesche en Duitsche regeeringen dit ook gedaan voor de begrenzing van het wederzijdsche gebied Mozambique en O.-Afrika. De twee daartoe aan het werk getogen commissiën hebben de voorstellen ingediend. De nieuwe grens zal loopen van de samenkomst van de Msjinje met de Rovuma, dan volgens een rechte lijn in westelijke richting tot het Nyassa-meer, bij de monding van de Kivindi.

BELGISCHE KOLONIËN.

De propaganda voor Katanga, in het zuiden van het Kongo-gebied, ondervindt thans haar reactie, door berichten van teleurgestelden. De kritiek dreigt nu, zooals het bij onze zuidelijke buren meer gaat even overdreven te worden als de loftuitingen het geweest zijn. Gaven wij reeds een beeld van hetgeen Elisabethville is, de schrijver van een brief in een Brusselsch blad lucht zijn hart over zijn ondervinding, hij noemt den gezondheidstoestand bedroevend, een vliegenplaag is hinderlijk en gevaarlijk, de afwatering, en wat daarmede nauw verband houdt is alleszins onvoldoende. Woningen zijn er niet. Voedingsmiddelen duur en slecht; enz. enz.

Dit bericht staat niet op zichzelf, maar andere organen van de pers meenen er toch niet meer in te zien dan de teleurstelling van personen, die aan de Europeesche toestanden gewoon, met verkeerde verwachtingen naar Katanga zijn getogen, en niet beseffen, wat de arbeid van pioniers in Afrika is.

***

De koning van België heeft 12.500 fr. bestemd voor de school voor tropische ziekten te Liverpool, speciaal ten behoeve van den arbeid, die daar wordt verricht tot het aanbinden van den strijd tegen de slaapziekte, welke ook in den Kongo zoovele slachtoffers vergt.

***

Onder leiding van luitenant Huterau is een ethnographische missie naar de Kongo vertrokken, die ongeveer gedurende twee jaren het geheele district van de Uélé moet doorloopen. Zij heeft het N.-O. van de kolonie in alle opzichten wetenschappelijk te verkennen, en is daartoe uitgerust met een groote hoeveelheid instrumenten. Mede heeft zij ethnographische bijdragen voor 't Museum te Tervueren te verzamelen.

INGEZONDEN.

Het ontwerp-militiewet, de zoons van in Indië wonende ouders en de voor den Indischen dienst bestemde jongelui.

In het nummer van 2 Maart van het Kol. Weekbl. komt een artikel voor van den heer D. J. Alberti, dat, al zijn de verdiensten ervan overigens niet te miskennen, eigenlijk op een minder gelukkig tijdstip verschenen is. Tegelijkertijd toch, dat zijn stuk ter

metalen klank... en nu ook opende We-Mono verschrikt de oogen, zij sloeg de lichte patola, die haar hoofd beschermde, snel terug en zag uit met donkere, glinsterende angstoogen... en beiden luisterden zij, de vorst en zijn vrouw. Geen woord kwam over hun lippen... Vervolgde die wreede roep hen ook hier, hier in de bannelingschap, hier in de verlatenheid?

Ten derde male klonk de roep — een metalen klank... en toen ontwaakten Rilongi en La-Parappa, die beiden ingeslapen waren aan de kant der rivier — maar zij sprongen op, stonden op eenmaal recht op hun slank bronzen beenen, die naakt waren tot over de knie onder de donker geweven sarongs en zij luisterden. Niet angstig waren zij, maar dapper stonden zij, als klaar om den vijand te bespringen, die straks uit het bosch zou komen — en ook hun oogen, waarin de nacht was van hun moeder We-Mono, glinsterden in verwachting, maar niemand zeide iets.

En ten vierde male klonk de roep, nu luid en diep alles omvattend, alles doordringend — een metalen klank......

I'-Indjilaï sloeg de handen voor de oogen, zijn donker hoofd, waarop de bruine gevlochten hoed somber kleurde, boog hij.

„Vader!" zeide Rilongi zacht, maar vast, „vader, het is de vogel Bakkoe! verjaagt hem, doodt hem!"

„Hij is onze vijand! hij is ons ongeluk!" zeide We-Mono."

„Ik zie hem!" riep La-Parappa, de jongste der zonen, die onstuimig en wild van aard was. „Daar zit hij in den boom, den Djoewar, en hij heeft een nest! Wij willen zijn jongen hebben!"

„Ja, zijn jongen, zeide Rilongi zachter. „Vader, wij moeten ons wreken, wij zullen zijn jongen dooden en braden, dan hebben wij een maal!"

„Wij sterven als wij geen eten hebben, vader," zeide La-Parappa.

„Het is het eenige wat ons te doen staat, zeide We-Mono kalm geworden. Gij wilt toch ook uw kinderen niet opofferen zooals ge het Uw volk gedaan hebt?"

I'-Indjilaï hief zijn gebogen hoofd op en hij zag naar zijn vrouw en zijn zonen. Het was alsof er iets scheurde in zijn borst, want lang was voor hem die roepende vogel daar zijn leidsman geweest. Heilig was hij hem geweest van kindsbeen af en de vogel Bakkoe was immers een heilige, een Walli. Diep in zijn hart was hij dit voor hem gebleven, zelfs na de wreede ontgoocheling van den droom.

„Wij zullen zijn jongen dooden", zeide hij somber, „maar niet gij, zeide hij, La-Parappa terugdringend, die in den boom wilde klimmen. „Ik zal het zelf doen."

En toen I'-Indjilaï den boom naderde was er de stem van den vogel weder, maar alleen hij, I'-Indjilaï, hoorde deze. De stem zeide: „Blijft af van mijn kinderen! beroof mij niet!"

„Hebt ge mij niet beroofd van alles, van mijn land, van mijn volk?" sprak I'Injilaï.

„Er is nog meer waar ik U van berooven kan, niet Uw volk was alles, niet Uw land. Zie naar Uw vrouw, zie naar Uwe kinderen, van hèn kan ik U berooven!"

„Ga, vader, ga, riepen Rilongi en La-Parappa. We zullen een vuur ontsteken, wij sterven van honger, klim dan toch in den boom!"

„Uw kinderen sterven van honger, riep We-Mono wat talmt gij toch!"

Toen klom I-Indjilaï in den boom en greep in het nest en zijn hand omknelde de jonge geverderde lijfjes... In groote kringen klapwiekte de vogel Bakkoe om het hoofd van den vorst en schreeuwde: „Vloek over U! vloek over Uw zonen!"

(*Wordt vervolgd*).

perse ging, is het ontwerp-militiewet van minister Colijn wereldkundig geworden; toen het stuk verscheen had dit ontwerp aan hen, die de inzichten van den heer Alberti deelen, dus reeds de blijde boodschap gebracht, dat ook de minister er genoeg voor voelt, om ze in de voorgestelde wet tot hun recht te doen komen. Aan dezen staatsman is er dus hulde voor te brengen, dat hij, in het eerste van hem uitgaande stuk, waarbij de gelegenheid hiertoe bestond, dadelijk getoond heeft ook als minister van oorlog de belangen van de koloniën indachtig te blijven.

Vrijdom van militieplicht wordt o.a. (art. 13) gegeven aan hem, die blijkt in de koloniën of bezittingen des Rijks in andere werelddeelen woonplaats te hebben, mits dit niet zij ter zake van krijgsdienst, en aan hem, wiens vader of moeder blijkt in de koloniën of bezittingen des Rijks in andere werelddeelen woonplaats te hebben.

Bovendien wordt (art. 21), vrijstelling van dienst bij de militie verleend in verschillende bepaald aangewezene en in bijzondere gevallen, en brengt art. 33 onder die bijzondere gevallen ook dit: „dat de dienst van den Staat in de koloniën of bezittingen des Rijks in andere werelddeelen of de opleiding tot dien dienst vorderen, dat de loteling niet door den dienst bij de militie aan zijne bestemming wordt onttrokken." Dezen maatregel acht ik van groot belang ook voor a.s. Indische ambtenaren, wier ouders in Nederland wonen.

Wie zich de moeite getroost om de motiveering van de voorgestelde maatregelen te lezen in de memorie van toelichting, zal getroffen worden door de wijze, waarop de minister in het algemeen de argumenten van den heer Alberti heeft mede gevoeld, al geeft hij in 't eene opzicht wat minder, in 't andere wat meer dan deze bepleit heeft.

Heeft het artikel in ons weekblad al geen invloed meer kunnen hebben — en ook geen invloed meer behoeven uit te oefenen op de opvatting van den minister van oorlog, het kan nog ten goede werken op de verdere behandeling, als bewijs, hoe het nu aanhangig gemaakte ontwerp inderdaad ook den wensch van anderen vertolkt. In zoover is het dan nog niet te laat gekomen. G. NYPELS.

CIVIELE GEZAGHEBBERS.

Waar het desbetreffende bericht in de Indische bladen (zie „Uit de Oost-Indische Mail") weer de aandacht vestigt op eene gaping in de bestuursorganisatie, daar mag het wel verwondering wekken, dat gedurende al de jaren, dat deze betrekking aangeboden wordt, en gedurende even zoovele jaren ervaringen op dat gebied zijn opgedaan, de ervaringen blijkbaar nog niet genoeg geleerd hebben aan de Regeering, om er een eenigszins aanlokkelijke betrekking van te maken. Want nog steeds geldt dezelfde vraag in 1908 ook in het Ind. Mil. Tijdschrift geuit: „Wat zijn de vooruitzichten?"

400 gld. en 50 gld. huishuur en 50 gld. reiskosten is niet veel, als bâton de maréchal.

Hoe zal de opklimming geschieden, periodiek of na gebleken bekwaamheden? Welke eischen zijn daarvoor en wie zal die beoordeelen? Welke rechten zullen er zijn op pensioen, op verloven! — op geneeskundige behandeling, m. a. w. „Hoe is de positie geregeld"? En dan gelooven we, dat het publiek van den tegenwoordigen tijd wat meer klaarheid zal eischen, dan de vage vooruitzichten voor een werkkring, waarbij het uiterste zal gevergd worden, in de uiterste hoeken, ver van alles af, waar het leven weer eens kon veraangenamen en met geen uitzicht op betere plaatsen. Want zoodra een onderafdeeling van eenig belang wordt op 't gebied van bestuur en rechtspraak, moet de gestudeerde ambtenaar komen. Men heeft bij B.B. iets willen maken als de onderluitenants bij het leger, doch vergeten, dat er een hoogere stimulans noodig is om jongelui, voor dit, een sterk karakter en een hoog moreel eischend werk in de eenzaamheid en in voortdurende ondergeschiktheid op te wekken. We vreezen, dat ook deze poging niet veel zal baten. Tal van officieren, die in de jaren '08 en '09 tijdelijk overgingen, zijn teruggekeerd, teleurgesteld in hunne verwachtingen en vooruitzichten; en daar was goede bibit onder, al noemde een hooggeplaatst ambtenaar bij B.B. ze ook spottender wijs: „schipbreukelingen".

Eerst als de vooruitzichten zoodanig worden, dat de ijverige man kan opklimmen tot een traktement van bijv. 600 gld., na periodieke verhoogingen, vastgesteld bij Kon. Besluit, zoodat er een levensdoel in kan worden gevonden, dan kan dit instituut misschien wat opleveren.

Is het de bedoeling om de mannen niet al te lang voor dit werk te hebben, bijv. slechts een 10 à 12 jaren, om steeds jonge en versche krachten in dienst te hebben, waar zoo ontzettend veel van het lichaam en de geest gevergd wordt? Goed, doch wat dan? — Een vraag, die ook wij niet kunnen beantwoorden. En toch kan door dit instituut de positie der bestuursambtenaren afdoende verbeterd worden, omdat het korps kleiner zal worden en dus de kans op promotie beter en vlugger.

Zeker, de stof zal minder worden, maar de eischen kunnen ook misschien nog wel wat worden verhoogd. Dit raakt evenwel een ander onderwerp.

Belangwekkend zou ons een onderzoek lijken bij alle gewezen civiele gezaghebbers naar de reden, waarom zij niet bij dien dienst zijn gebleven. Daarin moet toch in de eerste plaats een uitweg naar verbetering worden gevonden. K.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De aanleg van Staatsspoorwegen in Zuid-Sumatra.

Een zeer belangrijk rapport omtrent den aanleg van staatsspoorwegen in Zuid-Sumatra, van Telok Betong naar Palembang, met een zijtak van Praboemoelih naar Moeara Enim, is verschenen.

Het eerste deel van het verslag (het tweede is nog niet afgedrukt) omvat een geschiedkundig overzicht, in drie tijdperken verdeeld, de administratieve indeeling en eenige aanteekeningen betreffende belasting, heerendiensten, rechtspraak en godsdienst, een beknopt topografisch overzicht en daarbij aansluitende beschouwingen ten aanzien van de door de aan te leggen spoorwegen te volgen richtingen, den hedendaagschen economischen toestand, verdeeld in bevolking, landbouw, boschproducten, veestapel, europeeschen landbouw en mijnindustrie, verkeerswegen, post en telegrafie, den inlandschen handel in de binnenlanden, den handel over zee, den spoorwegaanleg in Zuid-Sumatra in verband met den hedendaagschen economischen toestand en de verwachtingen in de toekomst en ten slotte het voorontwerp voor een spoorweg Telok Betong—Palembang, met zijtak Praboemoelih—Moeara Enim.

Het tweede deel zal bevatten de bijlagen, het werkplan, gedetailleerde raming van kosten, statistieke gegevens en kaarten.

In een soort voorwoord, voorafgaande aan het eigenlijke geschiedkundig overzicht, zegt de samensteller, de heer Richter:

„In de wordings- en ontwikkelings-geschiedenis van het tot cultuur brengen van geheel of grootendeels nog onontgonnen landstreken herhalen zich bepaalde verschijnselen telkens opnieuw, en nagenoeg overal ter wereld op gelijke wijze, zoodra de menschelijke ondernemingsgeest de hand legt op nieuwe gebieden, wier natuurlijke bronnen nog van geregelde ontwikkeling uitgesloten waren.

Op eenmaal verdwijnt het stadium, waarin nog niets was. De eeuwenlange achterlijkheid der schaarsche inheemsche bevolking, mitsgaders die van haar primitieven landbouw, beide schijnbaar tot stilstand gekomen, worden niet zelden in zulk een landstreek eensklaps door de plotseling gewekte belangstelling der meer beschaafde wereld uit den sluimer gewekt.

„Een geest van ondernemen en durven pleegt zich alsdan te ontwikkelen, terwijl intusschen groot-kapitaal met intellect zich vereenigen om de grondslagen te leggen tot het productief maken van zoodanige landstreken.

Niet zelden geschiedt dit laatste in den beginne — meestal een tijdperk van speculatie — met koortachtigen ijver om evenwel geleidelijk over te gaan in een op gezond streven gebaseerden ontwikkelingsgang.

Aldus was en is het ook gesteld ten aanzien van de rijke en vruchtbare, thans nog weinig gecultiveerde hoog- en laaglanden van Zuid-Sumatra, welken, indien de voorteekenen hier niet bedriegen, een gelijk lot zal beschoren zijn."

Het van tal van kaarten en photo's voorziene werk is gedrukt op de Landsdrukkerij te Batavia.

Neerlands Indië.

Bij Elsevier te Amsterdam is de 4e afl. van Neerlands-Indië verschenen, evenals de vorige drie, fraai geïllustreerd. Daarin is opgenomen het slot van Maurits Wagenvoort's „Zoeklichten over Insulinde"; voorts een opstel van Prof. Dr. H. Kern, getiteld: Rassen en talen in den Archipel, en van den heer T. J. Bezemer over: „Maatschappelijke toestanden en instellingen, zeden en gewoonten."

Van West en Oost.

Deze titel kiest Mr. C. Th. van Deventer in het Maart-nummer van „De Gids" voor eene bespreking van een tweetal geschriften, uitgegeven naar aanleiding van de jongste Brusselsche Tentoonstelling. Voor het eerste: Gegevens, betreffende Suriname, verzameld door de Nederlandsche sub-commissie voor Suriname, heeft Mr. v. D. niets dan lof, en noemt

het o.a.: „inderdaad een aanwinst voor onze koloniale literatuur, zoo arm aan samenvattende werken van bescheiden omvang, zoo arm bovendien aan eenigszins een denkbeeld van het geheel gevende geschriften over Suriname."

Het tweede is D. van Hinloopen Labberton's geïllustreerd handboek van Insulinde, een werk, dat in de eerste plaats bestemd was te dienen als gids der bezoekers van genoemde tentoonstelling, doch eerst nà de sluiting verscheen. In 't algemeen prijst Mr. v. D. ook deze uitgave, waarin natuurlijk enkele (soms hinderlijke) feilen voorkomen, doch die bij een volgende uitgave (de geheele oplaag is reeds van de hand gezet en de uitgevers nemen zich voor een tweede editie het licht te doen zien) gemakkelijk zijn te herstellen. Doch Mr. v. D. heeft ernstige bezwaren tegen den geest, die een groot deel van het werk doordringt, „tegen de opvatting, die de „redacteur" van dezen „synthetischen catalogus" van zijn taak blijkt te hebben gehad." Hij heeft daarbij speciaal op het oog een vooral in het eerste hoofdstuk, maar ook in de latere af en toe sterk sprekende neiging om van verschillende deelen van den beschreven „oeconomischen staat van den N.-I. Archipel" voorstellingen te geven, die zeker niet strooken met de „gegevens van de regeeringsbureaux" en waarmede de medewerkers aan het werk niet zullen instemmen, maar die haar ontstaan danken aan zeer bijzondere en persoonlijke opvattingen van den „compilator en redacteur."

Deze zeer bijzondere en persoonlijke opvattingen hebben betrekking op de levens- en wereldbeschouwing der Inlanders. Door zich te veel over te geven aan eigen subjectieve meeningen heeft de heer v. H. L. zijn werk groote schade gedaan, volgens Mr. v. D.; „immers zich laten verleiden tot tal van uitingen, die in een officieele, met aanzienlijke subsidiën uit publieke fondsen gesteunde uitgave allerminst op haar plaats zijn te achten." Voorts wijst Mr. v. D. op stijlslordigheden, overdreven purisme op het gebied van de indonesische taalstudie, de vreemde groepeering der illustraties (de plaatsing nl. tusschen den tekst, welke op die illustraties in 't geheel geen betrekking heeft), enz.

Ook Dr. E. B. Kielstra wijdt aan dit werk van den heer v. H. L. eene bespreking in „Onze Eeuw" van Maart, wijst op eenige hinderlijke fouten, en hoopt, dat den bewerker van den tweeden druk de noodige tijd zal worden gelaten, „om alles nog eens nauwgezet te overwegen.".

Ten slotte is het Nr. van 3 Febr. jl. van „De Banier" eveneens slecht te spreken over enkele gedeelten van des heeren v. H. L.'s boek. Volgens de recensie, getiteld „Een mooi boek met leelijke vlekken", heeft de schrijver, „o.m. bekend als volbloed filosoof", zich niet ontzien al zijn afkeer van het Christendom, en voornamelijk van het Protestantsche Christendom, ten toon te stellen en „op vaak ergerlijke wijze lucht te geven aan zijn bewondering voor Animisme en Boeddhisme." Deze bespreking eindigt: „Gelukkig, dat het nieuwe werk over Indië, dat onder leiding van den heer Colijn uitgegeven wordt, zonder eenigen twijfel op hooger peil zal staan dan het Handboek van den heer Labberton."

De Indische Gids.

De Maart-afl. opent met een artikel van den oud-resident J. F. H. Schultz van Vlissingen over „De instandhouding der bosschen op de Buitenbezittingen." Volgens den schr. wordt het hoog tijd, dat een einde wordt gemaakt aan de roekelooze uitroeiing der bosschen door de inheemsche bevolking (vooral op Sumatra), en dat kan alleen, wanneer deze zoo spoedig mogelijk onder beheer van het Boschwezen worden gesteld, teneinde voor de instandhouding daarvan het noodige te kunnen doen in afwachting, dat ook daar tot exploratie en exploitatie kan worden overgegaan.

Onder het opschrift: „Het Inlandsche rechtswezen op Java en Madoera" bespreekt Mr. A. van Gennep de onlangs verschenen „Adatrechtbundel II", handelend over het adatrecht op Java en Madoera. Op welke wijze Mr. v. G. dit werk der Adat-commissie aan critiek onderwerpt, behoeft niet te worden uiteengezet, als men zich zijn lezing herinnert over deze aangelegenheid in een eenige maanden geleden gehouden vergadering van het Indisch Genootschap.

Dr. J. H. F. Kohlbrugge schrijft, naar aanleiding van het in het „Archief voor de Suikerindustrie" gepubliceerde „Programma", over „Vaststelling van den grondhuurprijs op Java, speciaal met het oog op de suikercultuur." Dr. K. beveelt dit programma ieder belangstellende ten zeerste ter lezing aan en zegt, wanneer dit twee jaren vroeger was verschenen, hij zich de moeite had kunnen besparen, besteed aan de samenstelling zijner brochure: „Is grondverhuur aan suikerfabrieken een zegen of een vloek voor den Javaan"; waaraan dezerzijds niets behoeft te worden toegevoegd.

Raden Mas Noto Soeroto artikelt verder over „Hooger onderwijs in het Javaansch in Indië." Afgezien van de vraag, of het mogelijk en wenschelijk is tot het stichten van een Indische Universiteit over te gaan, is de schr. van oordeel, dat de ontwikkelde elementen der Inlandsche bevolking op dit oogenblik hooger onderwijs noodig hebben. Om deze reden juicht hij het sympathieke plan van Mr. van Deventer toe „tot stichting van een fonds, waaruit de middelen geput kunnen worden om Javaansche jongelieden van goeden aanleg de studie aan Europeesche hoogescholen mogelijk te maken."

In afwachting van een en ander, meent de schr. dat men alvast een begin zou kunnen maken „met een soort onderwijs, althans gedeeltelijk hooger onderwijs, in Indië", waarmede hij bedoelt een leerstoel te doen openen voor de studie van oud en modern Javaansch en daaraan nauwverwante vakken. De ons toegestane plaatsruimte is een beletsel om R. M. Noto Soeroto te volgen in dit door hem aangegeven en in den breede uitgewerkte denkbeeld.

Van de overige bijdragen, die dit interessant no. van „De Indische Gids" bevat, noemen wij: De approviandeering van het Indische leger tegenover den Inlandschen vijand van 1840—1865, door W. C. Nieuwenhuyzen (vervolg). — Een lezenswaardig opstel getiteld: Huwelijk en concubinaat. Herinneringen van een assistentsvrouw. — Voorts de gewone periodieke rubrieken: Varia. — Maandelijksche revue van brochures, enz. door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Vragen des Tijds.

De heer O. Deggeller, arts, wijdt eene beschouwing in het Maartnummer van de Vragen des Tijds over „Cholerabestrijding in Ned.-Indië". Als de schr. met verschillende bewijzen heeft aangetoond, welke succesvolle maatregelen in Europa van overheidswege tegen drijgende epidemiën worden genomen in de latere jaren, wendt hij zijn blik naar Indië en constateert, dat het diep treurig is te bespeuren, hoe daar „waar de hygiënische misstanden een krachtiger optreden tegen de cholera noodzakelijk maken, zoo laks, zoo onverantwoordelijk onverschillig door het gouvernement wordt opgetreden." Wat baat het, zegt hij, of alle doktoren aandringen op maatregelen als die toch niet uitgevoerd worden? Begrijpt dan onze Regeering nog steeds niet, welke groote schade door epidemiën als in 1901—02 en 1909—10 onze bezittingen hebben geteisterd, wordt veroorzaakt? Honderd duizenden *) nijvere inwoners worden in ruim een jaar tijds weggesleept, handel en nijverheid kwijnen door besmetverklaring der havensteden, binnenlandsche handel en verkeer staan stil door angst en vrees van de bevolking voor besmetting."

De schr. hoopt ten slotte, dat de jaren van rust die steeds op een epidemie volgen, thans gebruikt zullen worden om maatregelen te treffen, waardoor een volgende epidemie tijdig en krachtig onderdrukt zal worden; behalve zorg voor de algemeene volksgezondheid is het de plicht van het gouvernement te zorgen voor snelle herkenning en isoleering van de eerste cholera-gevallen.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 41. Een algemeen informatiebureau voor de tropische cultures, door M. v. Geuns.— Boekenvlucht, door F. Smit Kleine (slot). — Mr. A. J. Sloot (met portret). — De grensregeling van Nieuw-Guinea (met foto's), door V. d. L. — Zedeloos Indië, door Sinjo, met Naschrift van Ofoei.— Langs de Evenaar: 33 maanden op Ceram.— Voorts het vervolg van eenige schetsen; een Bijblad voor dames en een voor Sportnieuws.

De Indische Mercuur.

No. 9 bevat de volgende bijdragen: Het opmeten der Para-rubberboomen, door dr. A. H. Berkhout. — Vezelcongres te Soerabaja. Litteratuurberichten. — De krullotenziekte in een wild groeiende cacaosoort, door dr. H. M. Quanjer. — Vergadering van de Rubberplanters-vereeniging te Bandoeng op 17 Januari 1911. — Djokjasche Landhuurdersvereeniging. — Waarde van in- en uitvoer in N.-Indië over 1909. — Tinwinning op Banka. — Kultuurberichten (Klachten over de kwaliteit van de Javacoprah). — Eenige opmerkingen betreffende den handel in Palembang-katoen. — Kleine mededeelingen (Verbetering van den veestapel op Java. — Scheepsbouw in Ned.-Indië, Enz.). — Financiëele berichten en verslagen en de overige wekelijksche berichten.

*) Volgens officieele opgaven overleden in 1902, 40,000 personen. In 1901 is dit cijfer minstens even groot geweest. Het juiste cijfer is belangrijk hooger, daar vele gevallen niet aangegeven worden en de sterftelijst met „koorts" wordt ingevuld

Tenslotte zij de aandacht gevestigd op de volgende publicatiën, op eenige waarvan, zoo mogelijk, in een volgend overzicht wordt teruggekomen.

De **theecultuur** in de Preanger Regentschappen inzonderheid van de Indische bevolking. Uitgegeven door het Departement van Landbouw in Ned.-Indië. Buitenzorg, Drukkerij van het Departement.

Algemeen Verslag van het Europeesch middelbaar en lager onderwijs in Ned.-Indië over 1909. Batavia Landsdrukkerij.

Van Java's tempelschoonheden, door J. Brandenburg Jr. (Buiten, 25 Febr. en 4 Maart 1911). Met afbeeldingen.

Feesten bij de Atjehers, door P. A. F. Blom. (Eigen Haard, 4 Maart, 1911). Met afbeeldingen.

Christelijke onderwijzers bij het Gouvernementsonderwijs in Ned.-Indië, door D. Bakker. — Wat de missionaire arts heeft te vermijden, door H. S. Pruijs. — Handel en nijverheid in dienst der zending, door J. S. Dienske. (De Macedoniër. Maart 1911).

Een en ander over onze koloniale tentoonstelling te Brussel, door Mr. C. Th. van Deventer (Vereeniging „Moederland en Koloniën". 1911. No. II).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, en Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Sumatrapost t/m 10 Februari '11;
Het Bat. Nieuwsblad, t/m 8 idem;
De Locomotief t/m 7 idem;
De Sumatrabode t/m 9 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 9 idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 10;
De Ind. Mercuur no. 10;
De Banier no. 5;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw;
Kort Verslag Verg. Tweede Kamer S.-G.;
De Indische Gids, Maart-Afl.;
Moederland en Koloniën, Afl. II;
Regeeringsalmanak Ned.-Oost Indië 1911;
Gids voor Repatrieerenden;
Bandera Wolanda no. 73;
Handels Revue no. 4;

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

De *maandelijksche samenkomst* van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging en de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag* den *16den Maart* 1911, 's avonds ten 8½ ure, in *Boeatan, Heulstraat 19, den Haag.*

Alle belangstellenden zijn welkom.

Van de Afdeeling Apeldoorn:

Verslag over het jaar 1910.

Gedurende het jaar 1910 daalde het aantal leden van 100 tot 88.

Op den 20 Januari 1910 hield de heer F. J. Bezemer uit Wageningen een lezing met lichtbeelden, welke tot onderwerp had: „Schetsen uit het Maatschappelijk en Huiselijk Leven der Inlanders", terwijl op den 28 December 1910 de heer C. Spat uit Breda een voordracht hield over: „de Beoefening der Mystiek bij de Javanen."

GELDELIJKE VERANTWOORDING OVER HET JAAR 1910.

Baten.

Voordeelig saldo vorig jaar	*f* 57.94
Contributie over 108 leden over het loopende jaar	183.—
Opbrengst lezing van den Heer F. J. Bezemer	3.—
Bijdrage van het Departement Apeldoorn aan de Maatschappij tot Nut van het Algemeen voor de lezing van den Heer F. J. Bezemer	15.—
Rente over het jaar 1909	2.51
Opbrengst van de lezing van den Heer C. Spat	3.—
	f 264.45

Lasten.

Aan het hoofdbestuur over 100 leden	*f* 75.—
Inningskosten	3.49
Reiskosten v/h. bijwonen van vergaderingen	8.—
Kosten van advertenties	22.95
Bureaukosten	2.40
Locaalhuur	2.—
Aanschaffen boekwerken	1.25
Bijdrage Oranjekruis	5.—
Kosten lezing v/d Heer F. J. Bezemer	38.50
Idem van den heer C. Spat	32.—
Voordeelig saldo	73.86
	f 264.45

Apeldoorn, den 2 Maart 1911.

CALMAYER, President.
F. GERDES OOSTERBEEK, Secretaris.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 3 Februari 1911. No. 10.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den commieskash. J. F. A. van der Weide; den referendaris J. W. Roessingh van Iterson en de onderwijzeres Mej. J. M. C. Mattern.

Ontslagen: op verzoek eervol A. C. W. Hafkenscheid; H. C. Paulus; A. K. Hänggi; W. F. H. Lastdrager en C. A. Dunki Jacobs.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van B. B., D. W. N. de Boer.

Benoemd: tot assistent-resident van Limbangan T. J. Jansen; van Sidoardjo H. A. van Drongelen; van Patjitan P. F. Abell; van Bondowoso J. P. W. Houtman; tot secretaris van Besoeki M. Zandveld; tot hulponderwijzeres te Menado Mej. H. M. Vermaas; tot onderwijzer 1e kl. J. Baas; tot idem 2e kl. H. W. L. Rischen; tot regent van Rembang Raden Toemenggoeng Pringgo Winoto; tot controleur in Pasoeroean E. J. C. A. Weijgers; tot hulponderwijzeres te Bondowoso Mej. A. C. Maier en P. C. Filet.

Geplaatst: in de residentie Kediri de controleur C. Sijbrandi; naar Muntok J. A. Donk; naar Sitoebondo J. J. Wittenberns.

Militair Departement.

Verleend: zes maanden verlof aan den 1en luit. der cavalerie J. R. Swart.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e luit. der gen. C. P. Schoemaker en de luit.-kol. der Inf. J. A. M. M. von Schauroth.

Overgeplaatst: bij het 17e bat. de kapitein F. D. Struick; bij het 16e de 1e luit. H. Dubourcq; naar Paré-Paré de idem A. A. de Jong; naar Makasser de idem G. A. J. Beukers; bij het 17e bat. de kapitein L. J. Rijnbende; naar Koeta-Radja de 1e luit. L. G. van Hemert; naar Malang de kapitein der genie H. W. O. de Bruijn; naar Batavia de idem H. W. Kramers; en de magazijnmeester M. H. M. van Noort.

Uit de Javasche Courant van 7 Februari 1911. No. 11.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan F. de Ridder Hz.; Mej. H. Ch. Janssen; Mej. M. J. A. E. Meijboom; Ch. A. Meister; F. M. G. van Cattenburch; H. Th. J. Uytterbroek; A. P. Vooren en J. ten Oever.

Ontslagen: op verzoek eervol F. Hoezoo; Mej. W. F. Maidman en N. F. A. Bullock.

Benoemd: tot inspecteur-pharmacent H. B. C. Giebem; tot president van den R. v. J. te Makassar Mr. J. C. Hubregtse; tot onderwijzeres Mej. P. M. Berkeljon; tot depothouder bij den dienst der opiumregie F. A. von Lützow.

Gesteld: ter beschikking van den Alg. Secretaris A. E. J. Blok; van den Dir. van B. B., Mr. J. Lieftinck.

Ingetrokken op verzoek: de benoeming van Mr. M. C. Rogge tot president van den R. v. J. te Makassar.

Belast: met de waarneming der functie van ass.-resident van Loeboesik aping de controleur R. C. L. Bosch.

Benoemd: tot luitenant der Chineezen te Singkep Hie Tiam Fo.

Geplaatst: in de res. Palembang de contr. A. M. Ballot; in de Lampongs L. Tip.

Overgeplaatst: naar Modjokerto de onderwijzer J. Baas; naar Amboina de id. H. W. L. Rischen.

Benoemd: tot onderwijzer te Soerabaja H. Hemken.

Ontslagen: op verzoek eervol de opzieners H. G. Ubbink en A. F. E. Schornack van der Waag.

Militair Departement.

Benoemd: tot luit.-adjudant van den chef der cavalerie de 1e luit. H. L. Stennekes.

Overgeplaatst: naar Samalanga de 2e luit. W. F. Eisma; bij het 1e bat. de kapitein W. F. H. Epke; naar Soemedang de 1e luit. G. W. R. Rutten.

Belast: met de waarneming der betrekking van directeur der kaderschool de 2e luit. der artillerie J. Ouwehand.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem IV", gezagvoerder P. Koningstein, van West-Indië naar Amsterdam.

W. R. Menkman; D. J. Berntrop; R. A. F. Brusse; Mevr. A. C. Hoekstra; *G. Lambert; *C. Mercier; L. Verreyt; P. Cornu; G. Fluit; P. A. Lamet; W. F. van Langendijk; A. de Groot; R. J. A. Vink; J. Veldmeijer; D. van Damme.

* Te Hâvre ontscheépt.

VACANT

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: *Woonplaats:*

....

⁂ Bij de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

---

b. Onze Oost II:

Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

---

c. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25.

---

d. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.25 per exemplaar.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**

Prijs: f 0.20 per exemplaar.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 16.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dame voor vioollessen ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene baboe beschikbaar voor de de terugreis naar Indië.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Een jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Een Heer en eene Dame voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Drie jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een geg. korp.-schrijver voor adm. betrekking.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 195** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 11. Donderdag 16 Maart 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Jaarverslag aangaande den staat der Vereeniging „Oost en West" en hare verrichtingen gedurende het jaar 1910.

IV.

Werkzaamheid der Commissies.

a. Commissie tot verspreiding van populaire kennis omtrent Ned. Oost- en West-Indië.

1e. Het werkje „Onze West".

Deze Commissie, kortweg de Propaganda-Commissie geheeten, kon in dit verslagjaar, in aansluiting met de twee vroeger uitgegeven werkjes over Onze Oost, het werkje Onze West uitgeven.

Werden die beide vroegere werkjes voor gemeenschappelijke rekening met de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen uitgegeven, voor 't werkje Onze West kon ten deze met die Maatschappij geen overeenstemming worden verkregen en had de uitgave daarom ditmaal plaats alleen voor rekening van onze Vereeniging.

Het doel hetwelk met die uitgave werd beoogd, was thans een kijkje te geven op onze bezittingen in Amerika aan de velen, die òf daaromtrent geen, òf wel een uit hier en daar opgevangene losse verhalen, onsamenhangend bericht hadden.

Het woord werd daarbij gegeven aan Reman Irus, voor zoover betreft de kolonie Suriname en aan den heer M. Victor Zwijsen, Oud-Rector van het Colegio Santo Toma's met betrekking tot de kolonie Curaçao, beiden personen, die door een langdurig werkzaam leven in de Ned.-W.-Indische koloniën recht hadden hun stem te doen gelden. De oplaag bedroeg 3000 exemplaren.

In beginsel was aangenomen het werkje kosteloos te verstrekken op de scholen, waarvoor de hulp van Z. Exc. den Minister van Koloniën werd ingeroepen, en welke ons, bij schrijven van het departement van 23 Augustus 1910 No. 2, Afd. B, bereidwillig werd verleend; waarvoor hier openlijk de dank der Vereeniging wordt betuigd. Op deze wijze werden 500 exemplaren verspreid.

Eveneens werden aan tal van autoriteiten, instellingen en lichamen kosteloos exemplaren toegezonden.

Dat het bezit van het werkje, hetwelk tegen den prijs van *f* 0.25 *) per exemplaar, in den handel verkrijgbaar is, op prijs werd gesteld, moge o.m. hieruit blijken, dat het, behalve in de bibliotheken der Hoogere Burgerscholen enz., ook in die der Openbare Scholen werd geplaatst, waarvoor van de zijde van verschillende gemeentebesturen in ons land aanvragen om verstrekking binnen kwamen.

Het werkje werd in de Pers gunstig beoordeeld.

2e. Schoolversiering.

Het Hoofdbestuur der Vereeniging van leeraren en leeraressen bij het Middelbaar Onderwijs in Ned.-Indië had aan eene Commissie opgedragen een plan te beramen voor versiering der scholen. Die commissie heeft dit plan in een uitvoerig verslag uitgezet en daarbij tevens den weg aangewezen, die — naar hare meening — moest leiden tot opwekking en ontwikkeling voor het schoone. Het werd over het algemeen in Indië met belangstelling ontvangen, en van verschillende zijden mocht de Commissie betuigingen van instemming met hare denkbeelden ontvangen, zoodat het zich laat aanzien, dat de uitwerking van het voorgedragen plan niet lang op zich zal laten wachten.

De Commissie zou o.a. wenschen, dat elke school zich eene collectie plaatwerken verschaffe, en dat, om steeds over voldoend nieuw materiaal te kunnen beschikken, zonder de schoolcollecties te veel uit te breiden, de Hoogere Burgerscholen in Ned.-Indië voortdurend het materiaal onder elkander wisselden en dat voorts samenwerking werd gezocht met scholen of vereenigingen in Nederland. Doch om die samenwerking mogelijk te maken, dienden Nederland en Ned.-Indië tot elkander te worden gebracht, voor welk doel het Dag. Best. onzer Vereeniging zijne medewerking verleende, in den vorm van een artikel, hetwelk in Het Koloniaal Weekblad van 19 Mei 1910 No. 20 werd geplaatst, en dat tot strekking had bekendheid te geven aan het bestaan der Commissie voor schoolversiering in Indië en aan haar streven. Om overigens te kunnen beoordeelen, hoe verder ten deze met vrucht kon worden gehandeld, werd per brief van 24 Mei 1910 aan tal van Vereenigingen en personen, die op het gebied in kwestie reeds werkzaam waren of in dat onderwerp bijzonder belang stelden, nadere inlichtingen gevraagd en mededeeling verzocht van hetgeen door hen ten deze werd verricht of nagestreefd, en op welke wijze aan den wensch van Indië ware gehoor te geven. Van verschillende zijden, en in de eerste plaats van de Nederl. Vereeniging „Schoonheid in Opvoeding en Onderwijs, afdeeling 's-Gravenhage, is aan ons verzoek gevolg gegeven, en stelt de Propaganda-Commissie zich voor, om, rekening houdende met de gegeven wenken, welke met erkentelijkheid werden aanvaard, zooveel mogelijk aan de wenschen uit Indië tegemoet te komen.

b. De Commissie tot bevordering der Ned. Oost- en West-Indische Nijverheid, Kunstnijverheid en Huisvlijt. (Nijverheids-Commissie).

1e. Huisvlijt-Tentoonstelling te Scheveningen.

Deze Commissie gaf dit jaar een blijk van groote werkzaamheid op de Nationale Tentoonstelling van Huisvlijt tot stand te brengen, om een algemeen middags ten 2 ure, in het Tentoonstellingsgebouw te Scheveningen werd geopend.

Sedert een paar jaar rees bij het Hoofdbestuur van den Volksbond tegen Drankmisbruik de gelukkige gedachte een Nationale Tentoonstelling van Huisvlijt tot stand te brengen, om een algemeen overzicht te geven van wat er op dit gebied en door den invloed daarvan reeds bereikt was in de verschillende provinciën van Nederland, waar, door de plaatselijke afdeelingen van den Bond, al veel aan de bevordering der handvlijt was gedaan en meermalen goedgeslaagde tentoonstellingen werden gehouden. Genoemd Hoofdbestuur heeft bij het opmaken van dat plan ook aan „Tropisch Nederland" gedacht, doch jammer was het, dat men eerst op het einde van het jaar 1909 op de gedachte kwam, de hulp onzer Vereeniging in te roepen tot het verkrijgen van inzendingen uit de Koloniën. Toen was, de afstanden in aanmerking genomen, de tijd veel te kort om alles te kunnen verzamelen, ten einde een volledig overzicht te geven van de beteekenis — ook voor de toekomst der huisvlijt in Nederlandsch-Oost- en West-Indië. Toch vond de vereeniging in het verzoek van het Hoofdbestuur van den Volksbond aanleiding de leden harer Nijverheids-Commissie en eenige andere leden van „Oost en West" uit te noodigen om een Koloniale afdeeling der Huisvlijt-Tentoonstelling samen te stellen.

Dit Comité bestond uit de dames en heeren: L. J. C. van Es, Voorzitter; Mevrouw N. Van Zuylen—Tromp, Onder-Voorzitster; Mevrouw J. Zilcken—Van Baak, Secretaresse; A. Charlouis, Penningmeester; Mevrouw C. A. Rose—Molewater; Dr. H. van Cappelle; H. R. du Mosch; H. van der Mandere; Raden Mas Noto Soeroto, waarbij zich later nog aansloten: Mejufvr. L. Charlouis; G. J. Blees; H. A. Maas Geesteranus; A. J. Knaap; J. Tideman en D. van Hinloopen Labberton.

Het is aan deze Commissie, waaraan hier openlijk hulde en dank wordt gebracht, mogen gelukken vooral uit onze groote O.-I. eilanden en koloniën in Amerika en aangevuld met voorwerpen uit de doorloopende tentoonstelling met verkoop van Ind. kunstnijverheid, **Boeatan,** Heulstr. 19 alhier en uit particuliere verzamelingen hier te lande, een geheel samen te stellen, dat een goed beeld gaf van hetgeen men in onze beide Indiën op het gebied van kunstnijverheid vermag te vervaardigen. Opstelling en versiering waren aan de kunstenares Mej. C. van der Hart toevertrouwd, die er een smaakvol geheel van wist te maken, dat de bewondering en lof van velen, zoowel buiten- als binnenslands heeft opgewekt.

Vóór den 30en September 1910, toen de Tentoonstelling gesloten is, werden aan vele inzenders uit Oost- en West-Indië door de Jury welverdiende bekroningen toegekend.

2e. Tentoonstellingen in de Afdeelingen.

De bemoeienis van het Hoofdbestuur met de tentoonstellingen, welke in de afdeelingen 's-Gravenhage en Leiden werden gehouden, bepaalde zich tot het beschikbaar stellen van eenig geld uit de Hoofdbestuurskas, voor zooverre de stand dier kas zulks toeliet en waar zulks werd gevraagd.

De Makassaarsche Tentoonstelling werd te Den Haag gehouden van 20 Januari tot en met 5 Februari 1910 en had — met dankbaarheid wordt zulks hier erkend — ook de belangstelling van de Koninklijke familie, die de Gothische zaal welwillend ter beschikking stelde. Deze expositie bestond uit voorwerpen, betrekking hebbende op het eiland Celebes en in eigendom toebehoorende aan den Controleur B.B. op de bezittingen buiten Java en Madura, J. Tideman, aan wien hier openlijk de dank der Vereeniging wordt betuigd.

3e. Handenarbeid als methodische kracht bij het Inlandsch onderwijs in Ned.-Indië.

Behalve op het gebied van tentoonstellingen, strekte de Nijverheids-Commissie in dit verslagjaar hare bemoeienis uit tot het bestudeeren der wenschelijkheid en mogelijkheid om bij het onderwijs op de Inlandsche scholen in Nederlandsch-Indië handenarbeid toe te passen.

Het terzake handelende verslag van de door die Commissie benoemde Sub-Commissie vond een warmen voorstander in den ex-onderw. Kl. de Vries, lid van den gemeenteraad te Amsterdam, die het vroeger door hem ingevoerde en het thans op vele par-

*) Voor de afdeelingsbesturen tegen den prijs van 12½ ct. p. exempl., ingevolge de beschikking genomen in de Hoofdbestuursvergadering van 26 November 1910.

ticuliere- en gemeentescholen gevolgde stelsel van handenarbeid tot aanvulling en steun van het theoretisch onderwijs warm ondersteunde. De heer J. E. Jasper daarentegen, deed zich in zooverre als een tegenstander er van kennen, dat hij het op dit oogenblik onmogelijk acht voor de toepassing daarvan op de Inlandsche scholen in Ned.-Indië den noodigen tijd en de geschikte onderwijzers te vinden.

Het ligt in de bedoeling der Nijverheids-Commissie dit onderwerp nader bij het Hoofdbestuur voor te brengen en voorstellen te doen.

c. De Studie-Commissie.

d. De Commissie voor het Informatiebureau.

Deze beide Commissies, hebben, ingevolge de bestaande voorschriften, van hunne werkzaamheden 'n eigen jaarverslag in te dienen, hetwelk t.z.t. in Het Kol. Weekblad zal worden geplaatst en op die wijze ter kennis van de leden zal worden gebracht, zoodat kortheidshalve daarnaar wordt verwezen. *)

e. Redactie-Commissie van Het Koloniaal Weekblad.

Voor Het Koloniaal Weekblad was het een herdenkingsjaar. Den 21en Maart 1900 toch, op initiatief van wijlen Kolonel G. E. V. L. van Zuylen opgericht, was het dus op dien datum van dit verslagjaar tien jaar oud.

De herdenking hiervan vond plaats door de opname van tal van waardeerende bijdragen ter herinnering van den geboortedag in het feestnummer van 24 Maart 1910 no. 12.

Deze tienjarige periode is voor het Orgaan der Vereeniging geweest een tijdperk van vallen en opstaan, doch zij, die het hebben zien opgroeien, zullen moeten erkennen, dat het in omvang en beteekenis is toegenomen en dat het in waarheid volijverig streeft hare roeping te voldoen: de overtuiging bij de Nederlanders meer en meer ingang te doen vinden, dat „het Koloniaal belang een algemeen Nederl. belang" is.

De Redactie-Commissie bleef bestaan uit: Mevr. N. van Zuylen-Tromp, Voorzitster; Jhr. O. J. B. v. Beresteijn, Secretaris; W. van der Zijl, Administrateur; W. C. Muller en E. van Assen, en eenige zeer gewaardeerde medewerkers, die zich steeds beijveren, om, rekening houdende met de beschikbare middelen, Het Kol. Weekbl. aan zijne bestemming te doen beantwoorden.

De Redactie hoopt te mogen rekenen op toenemende medewerking van den kant der leden.

Daar het geïllustreerde nummer 39 van het jaar 1909 algemeen in den smaak viel, zoowel in Nederland als in Indië, werd er prijs op gesteld om ook het eerste nummer van den tienden jaargang van enkele afbeeldingen te voorzien.

Beginnende met No. 3, werden de officiëele mededeelingen van de Vereeniging, waarmede men gewoon was aan te vangen, geplaatst op één der laatste bladzijden, omdat een hoofdartikel met pakkenden titel of een beschrijving allicht meer lokt tot lezen, dan reeksen van officiëele mededeelingen, hoe belangrijk deze ook voor belanghebbenden en voor de huishoudelijke aangelegenheden zijn.

Eenmaal in dit verslagjaar diende ons orgaan als hulpmiddel ter verspreiding van de prospectus der N. V. Haarlemsche Photo- en Lithografische Inrichting „De Tulp", waaruit haar voornemen bleek, een pracht-plaatwerk Onze Oost-Indische Koloniën uit te geven, hetwelk echter uitsluitend bij inteekening te verkrijgen zoude zijn. Daar deze uitgave het streven onzer Vereeniging steunen zal, werd, in verband met art. 3 der Statuten, een woord van aanbeveling tot de leden onzer Vereeniging in gemeld Weekblad gericht en de gelegenheid tot inteekening voor hen in ons blad opengesteld.

Het Koloniaal Weekblad hield hare kolommen open voor de meening van allen, die zich wenschten te uiten over wat naar hunne meening kan strekken tot bevordering van het doel der Vereeniging en dat daarvan ook gebruikt gemaakt wordt moge o.m. blijken uit de plaatsing van het artikel over het Indo-vraagstuk in de Nos. 3 en 4 van het verslagjaar. Bemoedigend is het te weten, dat het Weekblad, hoe bescheiden ook, meer en meer de aandacht trekt en de Redactie-Commissie vindt in dit feit dan ook aanleiding genoeg om op den ingeslagen weg voort te gaan, op politiek gebied een neutrale stelling te handhaven en den goeden toon te blijven bewaren, zooals tot heden het geval is geweest.

In het vorig jaarverslag werd reeds vermeld, dat het Hoofdbestuur besloten had voorloopig een verdere proef te nemen, om, met eenige geldelijke opoffering van de zijde der Vereeniging, de uitgifte en exploitatie van Het Kol. Weekblad te blijven toevertrouwen aan de Uitgeefster, de N.V. „Luctor et Emergo", onder voorwaarde, dat deze zou zorgen voor een goeden druk en ten gerieve van de lezers eenige verandering zou aanbrengen. Die geldelijke opoffering bedroeg *f* 37.50 per wekelijksch blad of *f* 1950 per jaar.

In de jaarlijksche Algemeene Vergadering van 9 Juli 1910 te Den Haag gehouden (zie Koloniaal Weekblad van 14 Juli 1910 No. 28, Sub XI) werd de eindtermijn bepaald op het einde van dit verslagjaar, zoodat — ook in verband met den stand der kas — de noodige voorzieningen moesten worden genomen.

Van de zijde van het Dagelijksch Bestuur werden met verschillende lichamen en personen, ook buiten de stad 's-Gravenhage, ten deze de noodige besprekingen gehouden en was het, na nauwgezet onderzoek, tot de overtuiging gekomen, dat, met ingang van Januari 1911, de uitgifte en exploitatie van Het Koloniaal Weekblad moest blijven toevertrouwd aan de N. V. „Electrische Drukkerij Luctor et Emergo" te 's-Gravenhage.

Ook het Hoofdbestuur deelde die meening en machtigde in zijne vergadering van 26 November 1910 het Dagelijksche Bestuur om, met gemelde firma, voorloopig voor een tijd van één jaar, een overeenkomst aan te gaan op den voet van de aangeboden voorwaarden en met betaling van een maximum van *f* 1500.—, welk bedrag echter, in geval van loonende exploitatie, voor vermindering vatbaar moest zijn en onder de noodige waarborgen, dat aan het blad uiterlijk een beteren vorm werd gegeven en de inhoud ten opzichte van den druk geen aanleiding zou geven tot reclames. Door sluiting van een onderhandsche overeenkomst op dien voet en voor den tijd van één jaar, n.l. van 1 Januari tot en met 31 December 1911, werd aan de machtiging voldaan.

E. VAN ASSEN, Secr.

*) Zie met betrekking tot het verslag der Studiecomm. Kol. W. 23/2-11-8.

Uit de O.-I. Mail.

Billiton. — De ongeregeldheden waren half Februari j.l. bedwongen. Uit Tandjong Pandan werd 14 Februari aan de Bataviaasche bladen geseind:

De Tjap Gomeh-feesten hebben alhier een rustig verloop gehad; de orde werd niet meer verstoord. De mijnarbeid is overal hervat, maar in het Manggarsche blijft militair machtsvertoon echter noodig.

Daarentegen meldden die bladen van **opstootjes onder de Chineezen te Palembang**, tengevolge van een verbod van den Controleur aldaar om vuurwerk af te steken.

Blijkens een telegram van Zondag 19 Februari aan de Perniagaän, was de staking van Chineesche tokohouders te Palembang weder geëindigd. In het geheel waren zeventien Chineezen opgevat wegens het afsteken van vuurwerk. Vrijdagmiddag werden nog twee Chineezen opgepakt wegens het veroorzaken van rumoer op de pasar, Zaterdag nog een, maar daarmede was het ook uit.

Den volgenden morgen werden de twintig opgevatten weder op vrije voeten gesteld en gingen ook de toko's, die gestaakt hadden, weer open.

De verwikkelingen met Riouw. — Gelijk in 1894 met Lombok, heeft de regeering, middels het officiëele nieuwsblad, een uiteenzetting gegeven van hetgeen aan het krachtig optreden tegenover Riouw is voorafgegaan. De uiteenzetting laat aan duidelijkheid niets te wenschen over. De sultan van Riouw heeft zijn beloften niet nagekomen en doorslaande bewijzen gegeven van zijn onwil om te voldoen aan zijn verplichtingen als leenman, en samengespannen tegen het door hem erkende Nederlandsche gezag. Een krachtig optreden van de regeering was dus niet alleen gerechtvaardigd, maar dringend geboden; en men kan er de regeering slechts mede gelukwenschen, dat zij dit optreden zoodanig heeft weten voor te bereiden en uit te voeren, dat alles zonder bloedvergieten is afgeloopen, zoo schrijft het Bat. Nieuwsblad.

Natuurlijk zal nu de invoering van een rechtstreeksch bestuur moeten volgen en de opruiming van de dat bestuur vijandige elementen. Laat ons hopen, dat dit laatste met even krachtige hand zal geschieden: er is, zooveel blijkt toch wel, een lankmoedigheid betracht, als weinig te voren aan den dag gelegd.

De openhartigheid der regeering de volle waardeering gevende, waarop zij aanspraak mag maken, De Javab. merkt echter op, dat de laatste koloniale verslagen niets dan goeds bevatten omtrent de verhouding van het Gouvernement tegenover het sultanaat van Riouw. Uit het door de regeering gegeven exposé blijkt intusschen, dat die verhouding reeds lange jaren te wenschen heeft gelaten en dat de nu laatstelijk voorgekomen beleediging van de Nederlandsche vlag de druppel was, die den beker deed overloopen.

Waartoe deze misleiding? vragen de Ind. bladen.

Uit Singapore ontving eerstgenoemd blad 15 Februari het volgende particuliere telegram: „De afge-

zette sultan van Riouw heeft een brief geschreven aan de Straits Times *), dien het blad openbaar maakt.

De sultan verzekert daarin, dat hij steeds getrouw is gebleven aan het Nederl.-Indisch Gouvernement, ondanks het feit, dat zijn macht bij verschillende verdragen werd gekortwiekt.

Eenige maanden geleden stemde hij toe in het sluiten van een nieuw contract, maar terwijl hij in zijn residentie wachtte op de onderteekening, kreeg hij den 26en December een contract voorgelegd, dat geheel verschilde van het overeengekomene en dat er op berekend was den sultan en zijn raadslieden alle macht te ontnemen.

Hij stond verbaasd en vroeg minder bezwarende voorwaarden. Daarop kwam geen antwoord.

Zonder eenige voorafgaande aankondiging werd hij daarop afgezet.

Het Indisch Gouvernement wees zijn kleinzoon aan als opvolger, maar hij weigerde het kind aan de zorgen van het Nederlandsch bestuur over te geven.

De brief besluit met de mededeeling, dat de inkomsten uit het tin en andere concessies den eenigen grond vormen voor de afzetting."

Het Bat. Nblad heeft daarop aan de Str. Times telegrafisch een kort exposé gegeven van de officieële regeeringsverklaring.

Het vergaan van de „Van Imhoff".

Het Soer. Hbl. ontving van een ooggetuige hieromtrent o.m. de volgende mededeelingen:

„Het vaarwater in Straat Sapi is zoo moeilijk en gevaarlijk, dat zelfs de meest ervaren kapiteins die straat nimmer dan overdag invaren, ook al moeten ze dan op Bima langer blijven dan de vaartabel aangeeft. De commandant van de Van Imhoff evenwel waagde het er op.

Tegen kwart over twaalf, toen men in dat moeilijke gedeelte was gekomen, gebeurde dan ook het voor velen aan boord niet onverwachte. Men voelde, zonder dat er iets van het land te zien was, plotseling een zware schok, het schip trilde nog even na, helde op zij over, en zat toen muurvast. Men trachtte voor- en achteruit te stoomen — geen resultaat. Tegen het aanbreken van den dag zag men, dat het schip gestrand was op nog geen 20 vad. van het eiland Barsatoenda, door de bevolking Poeloe Sapeh geheeten. Men kreeg gemeenschap met den wal door een kabel, waarlangs, met een boot, de passagiers en de bemanning aan wal werden gebracht.

Later raakte het schip los en zonk. Geen topje, geen wimpeltje is meer van de Van Imhoff te zien. Het schip is absoluut verloren.

De stoombarkas en de zes sloepen zijn alle behouden gebleven, terwijl er nog heel wat barang aan den wal is gebracht.

Vier dagen lang hebben de schipbreukelingen op het eiland doorgebracht, vóórdat ze door de van Outshoorn werden afgehaald.

In hoeverre de commandant van de van Imhoff verantwoord was, toen hij de uiterst gevaarlijke Straat Sapi tegen het aanbreken van den nacht invoer, zal het onderzoek voor den Raad van Tucht natuurlijk wel uitmaken.

Voorloopig is zijn droevige ervaring een goede les voor de na hem komenden.

Hoe men Geschiedenis schrijft. Onder dit opschrift schrijft het Bat. Nbl.:

Te Soerabaja is onder redactie van den heer D. M. G. Koch verschenen het eerste nummer van De Indische Kroniek, een orgaan, dat zich voorstelt in Indië „iets te doen kennen van den strijd om een nieuwe cultuur, die in Europa gestreden wordt." Dit periodiek, dat om de veertien dagen verschijnt, bevat een artikel, Partijgroepeering in Indië, dat volgenderwijze aanvangt:

„Een der wonderlijkste en nooit verklaarde grappen, die de Vrijzinnig-Democratische Bond in Nederland zich gedurende haar negenjarig en veelbelovend leven veroorloofde, was het zenden van een enorm pakket beginselverklaringen naar Indië, met de bedoeling, voor aansluiting bij den Bond propaganda te maken. Eenige heeren, een paar te Batavia en een paar te Buitenzorg, gingen op de grap in, en zonden met strak-ernstig gebaar die papiertjes verder rond, aan menschen, van wie, terecht of ten onrechte, verondersteld werd, dat ze van dergelijke snakerijen gediend waren."

Zoo gaat het voort, eenige kolommen achter elkaar.

Dat is, voor een nieuw periodiek, dat zich voorstelt nieuwere geschiedenis te schrijven, al een heel rare manier om iets te boekstaven.

Wij zijn van nabij bekend met de geschiedenis van de „snakerij" van den Vrijzinnig-Democratischen Bond en kunnen den geleerden schrijver verklaren, dat hij al zeer weinig van die geschiedenis weet. Het was niet de bond, van wien de eerste stappen uitgingen, maar een indisch verlofganger, die meende, dat Indië misschien nog wel iets te verwachten had van aansluiting bij den bond. Men was van oordeel, dat aansluiting bij de partij, welker koloniale woordvoerder toendertijd de heer Van Deventer was, de gelegenheid opende om, waar noodig, een stem uit Indië in het parlement te doen hooren. Daarom besloten zij hier individueele leden van den Vrijzinnig-Democratischen Bond te werven, die, ter bevordering van de organisatie, zich zouden aaneensluiten tot een vrijzinnig-democratische kiesvereeniging; er zou op die wijze een band komen tusschen de leden. Meer kon men niet doen, omdat de oprichting van politieke vereenigingen hier nog altijd verboden is.

Nadat de kiesvereeniging opgericht was, maakten eenige heeren, die niets met de beweging uitstaande hadden gehad, zich daarvan meester, zetten de vereeniging om in een kiesvereeniging zonder meer en doopten haar later om in een vrijzinnige kiesvereeniging, een lam kindje met een waterhoofdje, dat nu wel bestaat, maar nog steeds loopen moet leeren.

Ziedaar de geschiedenis. En de heeren, die zich voor de zaak gespannen hadden, trokken zich terug, afkeerig van dergelijk geknutsel.

Boedi-Oetomo. Uit Solo schreef men aan de Locomotief:

Door het bestuur van de afdeeling Soerakarta van Boedi Oetomo is gekozen als hoofdredacteur van het door haar uit te geven en sedert verschijnend dagblad, raden Tirtodanoedjo te Semarang. Hij is hoofdredacteur geweest van een der aldaar verschijnende maleische dagbladen. Onder de inlandsche ambtenaren is raden Tirtodanoedjo bekend als humorist en liberaal. Hij zal begin Maart a.s. zijn nieuwe betrekking te Soerakarta aanvaarden.

*) Het Hblad. van 10 dezer vond in „The Straits Budget" een ingezonden stuk van den ex-sultan van nagenoeg denzelfden inhoud.

Van den Britschen ontdekkingstocht in Nederl. Nieuw-Guinea.

De leider der expeditie, die in 't vorige jaar een ontdekkingstocht in Nederl.-Nieuw-Guinea maakte, de heer Walter Goodfellow, heeft aan The Times een verhaal van zijn wederwaardigheden gedaan, waaraan wij eenige korte uittreksels ontleenen, betreffende de aan de Mimika ontmoete inboorlingen.

Gemiddeld 5 vt. 8 dm. lang, zijn zij blank, in vergelijking van de inlanders in andere deelen van Nieuw-Guinea. Albinos schijnen talrijk voor te komen. In 't tellen gaan zij niet verder dan drie, alle pogingen om hun een begrip te geven van verder tellen of vermenigvuldigen, mislukten.

Zij dragen niets van datgeen, wat wij kleeren noemen. Alleen bij begrafenisplechtigheden is de weduwe in een mantel van gras gehuld.

Voor zoover na te gaan was, hebben zij geenerlei godsdienst.

Hoewel 't bezit van meer dan één vrouw geoorloofd is, bepalen de mannen zich tot één echtgenoote, die zij ten volle als een werkkracht beschouwen. De mannen trekken op jacht, gaan visschen, als dit noodig is om den voorraad aan te vullen; zij helpen bij 't bouwen der hutten en der cano's, zij onderhouden de wapens. Maar alles, wat tot de gewone dagelijksche bezigheden behoort, wordt door de vrouwen verricht. Deze gaan vroeg in den ochtend uit om sago en brandhout te verzamelen, laat in den avond keeren zij vaak terug. De mannen lanterfanten intusschen in het dorp.

Zij leven nog ten volle in het steenen tijdperk.

Het sap van een palmsoort wordt door een gistingsproces tot een bedwelmenden drank gemaakt, die vaak tot wilde uitspattingen voert. Dronkemanspartijen eindigen in vechterijen, die wel eens een paar dagen aanhouden. Dit gaat met zoodanig lawaai gepaard, dat voor de reizigers van slapen dan geen sprake kon zijn.

Spiezen en pijlen vlogen in alle richtingen, de steenen bijlen kwamen hoorbaar op de lichamen der vechtenden neer. Soms namen vrouwen aan den strijd deel en waren dan nog woester dan de mannen. 't Geschreeuw had meer van gehuil van beesten dan van menschen.

In tegenstelling hiermede is dit volk toch muzikaal. De mannen zingen gevoelvol, zoowel in solo als in koor, alleen geaccompagneerd met de tom-tom (een soort van tamboerijn). Opvallend was het, dat de vrouwen nooit zongen.

Zij bewaren de schedels hunner afgestorvenen. Toen gebleken was, dat de reizigers enkele schedels wilden hebben, toonden de inboorlingen aan die herinneringen niet erg te houden. Zij stalden er

zooveel voor alle woningen uit, dat het een modern Golgotha geleek.

Aan 't leven van een vrouw wordt weinig waarde gehecht. Een man deed een poging om zijn vrouw te verdrinken, hetgeen niet belet zou zijn, als de reizigers niet tusschenbeide waren gekomen. Dit zou een voorbeeld uit meer zijn.

De Mimika-bevolking doet niet als gewoonte aan kannibalisme, maar verslagen vijanden worden opgegeten, en het is aan te nemen, dat wel eens strooptochten bij buurstammen worden ondernomen, om slachtoffers te kunnen maken.

Goodfellow heeft zelf meerdere der pygmeeën gezien, van wier ontdekking bericht is gezonden, echter geen een vrouw of kind. Zij maakten den indruk tot een erg dom volkje te behooren. Hun huid is zeer licht bruin. De oudere mannen waren afschrikwekkend leelijk.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De Surinaamsche bladen publiceeren een brief van den vertegenwoordiger der United Fruit Comp. aan den Gouverneur. Vertaald luidt de brief als volgt:

„United Fruit Comp.; afd. Suriname. Paramaribo, Suriname, 10 Febr. '11.

Mijnheer,

Naar aanleiding van ons gesprek van hedennamiddag en voldoende aan uw verzoek om u te schrijven, heb ik de eer u mede te deelen, dat met het oog op de beslissing der Nederlandsche regeering om geen steun meer te verleenen aan de bacovencultuur, de United Fruit Comp., die cultuur wenschende te zien voortzetten, bereid is den planters de noodige voorschotten te verleenen om de Congo's te planten en zoo de instandhouding der nijverheid te verzekeren, mits er met verantwoordelijke planters bevredigende regelingen kunnen worden getroffen om een voldoende oppervlakte te beplanten, nadat de quaestie van de verkoopbaarheid der Congo-varieteit is vastgesteld en de vrucht bewezen heeft voor den bacovenhandel in de Vereenigde Staten aannemelijk te zijn.

Dit komt, zooals ik u heb uiteengezet, er op neer, om, laten we zeggen, een zestal verschepingen van hoeveelheden van twee tot driehonderd bossen Congo's in gereedheid te brengen, zoodat de quaestie van hun verkoopbaarheid onder gewone omstandigheden op bevredigende wijze kan worden vastgesteld.

Aangezien de bestaande aanplanting van Congo's aanvankelijk werd verzorgd om het voorkomen van spruiten voor uitplanting te vergrooten, zijn de planten getopt— d. w. z. de vruchttros werd afgesneden, zoodra zij te voorschijn trad — zoodat wij nu nog een twee tot drie maanden moeten wachten alvorens wij verschepingen in voldoende hoeveelheid om de vruchten behoorlijk te beproeven, als gewenscht wordt, kunnen verzekeren.

Ik heb de eer te zijn,

Uw dw. dien.,
w. g. R. H. GOODELL,
Directeur.

Deze brief besprekende zegt D e W e s t van 14 Februari dat de United Fruit Comp. in beginsel bereid is mede te werken tot voortzetting der cultuur, maar zich eerst nog meerdere zekerheid wenscht te verschaffen omtrent de verkoopbaarheid der Congo's.

Deze voorwaarde verraste het blad, omdat men in Suriname meende, dat de verkoopbaarheid der Congo's vaststond.

De S u r i n a m e is door den brief van den heer Goodell verplet:

„Hoe, vragen wij — aldus het blad van 17 Februari — de vorige Agent der U. F. C. wilde de geheele bacovencultuur in Congo's omzetten, waartoe het bestuur schatten zou uitgeven — ja aan dit plan was reeds een begin van uitvoering gegeven — en er bestond niet eens zekerheid, of het produkt een markt zou vinden, of het verkocht zou worden!

Welk een spel heeft de heer W i l l i a m s met de kolonie willen spelen!

Heeft hij ons Bestuur, dat op zijn plannen gretig inging en daarom millioenen trachtte los te krijgen van het Moederland, misleid, althans het de waarheid onthouden?

Of heeft het bestuur, schoon het zulke offers van het Moederland vroeg voor de cultuur van Congo's, zich niet vergewist van de marktbaarheid van het product?

Aan zulk een lichtzinnigheid, zulk een gemis van plichtsbesef weigeren wij te gelooven!

Eén ding is zeker: niet genoeg te prijzen is het beleid van den Minister die weigerde verder gelden te geven voor de voortzetting der bacovencultuur, die in het verleden een ramp bleek te zijn en nu geen basis in de toekomst blijkt te bezitten.

De U. F. C. wil geld geven, maar nu zij haar eigen kapitaal erin gaat steken wil zij eerst zekerheid hebben, dat het produkt marktbaar is, een zekerheid, die haar niet kon schelen, toen het 't Gouvernement was, dat gelden verstrekte.

En deze feiten worden door een deel der pers goedmoedig geslikt zonder een woord van protest of verontwaardiging!

Hoe te moede moeten zich de verdedigers der bacovencultuur in de Moederlandsche Staten-Generaal gevoelen bij het lezen van het schrijven van den Agent der U. F. C.?

Toen zij pleitten voor voortzetting der cultuur met de Congo's, nu de Gros Michel heeft afgedaan hebben zij als ernstige, nuchtere mannen zeker geen oogenblik eraan getwijfeld of de verkoopbaarheid van de Congo stond vast. Dit moest immers het conditio sine qua non van de plannen van het bestuur zijn!"

Naar aanleiding van deze opmerkingen schrijft D e W e s t van 17 Februari:

„Het blad S u r i n a m e bevat heden een hoofdartikel, hetwelk aldus kan worden samengevat: welk een onverantwoordelijke lichtzinnigheid was het van het koloniaal gouvernement, om te trachten millioenen los te krijgen van Nederland voor de cultuur van Congo bacoven, waar nu — nu er sprake is van geldverschaffing door de Fruit Company — blijkt, dat niet eens zekerheid bestaat omtrent de marktwaardigheid der Congo's!

Als waar was, wat de S u r i n a m e beweert, zou inderdaad het gouvernement onverantwoordelijk hebben gehandeld.

Het blad heeft echter één kleinigheid over het hoofd gezien, namelijk dat de Fruit Company reeds b ij c o n t r a c t de verplichting had aanvaard, om de Congo-bacoven te koopen tegen dezelfde prijzen als Gros Michel bacoven. De afzet der bacoven was dus voor ons gouvernement verzekerd tot 1916. Het risico in dit opzicht droeg uitsluitend de Fruit Co. Zij had — naar de vertegenwoordiger ons heden mededeelde — dit risico aanvaard, omdat de Fruit Co. het eenigszins als een zedelijke verplichting rekende tegenover ons Gouvernement, na de groote financiëele teleurstellingen, harerzijds alles te doen om zoo mogelijk een eindsucces te bereiken. Nu het Gouvernement de bacovencultuur heeft losgelaten, is de stand van zaken voor de Fruit Co. veranderd en wenscht zij, alvorens aanzienlijke voorschotten te verstrekken, eenige groote proefzendingen Congo's te ontvangen om een volledig oordeel over hare marktwaarde te kunnen vellen."

Voorts deelt D e W e s t mede, dat „bij het verstrekken van voorschotten door de U. F. C., vermoedelijk de gewone zakelijke waarborgen zullen worden gevraagd „in den vorm van hypotheek of anderszins."

De naar Suriname uit te zenden commissie moge met het Surinaamsche Gouvernement ter dege de vraag overwegen wat er, bij steun door de U. F. C. zou moeten worden van de plantages die, geen winst makende, ten slotte niet aan hare verplichtingen kunnen voldoen.

Over de bacovencultuur bezig zijnde, zij hier de aandacht gevestigd op twee kiekjes, deze cultuur betreffende, in de W e r e l d k r o n i e k van 18 Februari. De opmerking daar gemaakt, dat de kleinste soort bacoven in Suriname in het Neger-Engelsch „Pikien-missie-finga," heet, wat in het Hollandsch „kleine damesvinger" zou beteekenen, is niet geheel juist. De trait d'union is niet goed geplaatst of beter, er is een te veel. „Pikien-missie" beteekent meisje, juffer en de bacove heet in het Hollandsch „meisjesvinger".

***

D e W e s t, melding makende van het boek over Laurens Storm van 's-Gravensande, door de heeren De Villiers en Harris gepubliceerd, vindt het minder aangenaam, dat er in het boek eene kaart is opgenomen van het tegenwoordige Britsch-Guiana, waarop als grens wordt aangegeven de rechteroever der Corantijn, inplaats van de Nieuwe Rivier.

D e W e s t moge, dit anders wenschen, van Engelschen is het toch moeilijk te verwachten dat zij een andere grens zullen aangeven.

***

In het vorige nummer van dit weekblad werd de aandacht gevestigd op den achterlijken toestand van Suriname ten opzichte van de hygiëne. In dit verband verdient zeer de aandacht de brief van den New-Yorkschen correspondent van de N. R. C r t., opgenomen in het nummer van 8 Maart j.l. (Avondblad C), handelende over al wat door Uncle Sam is gedaan tot verbetering van den gezondheidstoestand op Cuba, Porto Rico, de Philippijnen, Samoa, Hawai en niet het minst in de Panamakanaal-strook.

De rede van Taft, waarover de correspondent het heeft, verdiende te liggen op het schrijfbureau van alle Europeesche Ministers van Koloniën.

***

Als hygiënische maatregelen zijn misschien ook op te vatten de volgende bepalingen door den Gouverneur van Suriname vastgesteld ter voorkoming van duels tusschen officieren van de landmacht aldaar:

1. Wanneer een officier een zijner kameraden heeft beleedigd, zal hij in tegenwoordigheid van 2 officieren, bij voorkeur meerderen of ouderen in rang, openhartig zijn verontschuldigingen aanbieden, welke door den beleedigde zullen worden aangenomen;

2o. Acht de beleedigde de beleediging zóó zwaar dat hij geen verontschuldigingen kan aannemen of wenscht de beleediger geen verontschuldigingen te maken, dan zal hij de feiten aan den commandant der troep rapporteeren, die alsdan naar bevinding van zaken zal handelen en aan den Gouverneur mededeeling van het gebeurde doen.

***

Krachtens Koninklijke machtiging is door den minister van Koloniën, in overleg met den Gouverneur van Suriname, bij beschikking eene commissie benoemd, bestaande uit de heeren: dr. D. Bos, lid van de Tweede Kamer, lid en voorzitter; W. H. Bogaardt, G. A. A. Middelberg, beiden lid der Tw. K.; mr. dr. A. van Gijn, thesaurier-generaal; J. van Vollenhoven, oud-hoofdadministrateur der Deli-maatschappij; D. H. Havelaar, oud-ondervoorzitter van den Raad van bestuur in Suriname, en A. A. Ter Laag, oud-notaris in Suriname, thans notaris hier te lande, leden, en mr. S. J. R. de Monchy, hoofdcommies ter Prov. Griffie van Zuid-Holland, secretaris; aan welke commissie is opgedragen een onderzoek in te stellen naar den economischen en financieelen toestand van de Kolonie Suriname en van advies te dienen omtrent de maatregelen, welke ter verbetering van dien toestand behooren genomen te worden.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Over de politieke contracten, welke met de Vorsten van het gebied ter Oostkust van Sumatra zijn gesloten. Zooals bekend is, heeft het lid der Tweede Kamer van de Staten-Generaal, Mr. De Meester, Oud Vice-President van den Raad van Indië, tijdens de jongste debatten over de Begrooting van Ned.-Indië voor het jaar 1911, het een en ander opgemerkt over de nieuwe politieke contracten, door de Ned.-Indische regeering nu enkele jaren geleden gesloten met de Vorsten van de Oostkust van Sumatra, die ons steeds trouw zijn gebleven en ons hunne medewerking hebben verleend.

In de **Pertja Timor** van 22 December 1910 No. 102, wordt daarvan melding gemaakt en hierbij gewezen op het feit, dat de heer De Meester begon met een woord van lof over te hebben voor de tot stand gekomen wijzigingen, meer in het bijzonder met betrekking tot de zoo nuttige instelling der landschapskassen, die tot de ontwikkeling van de inlandsche maatschappij zooveel kunnen medewerken. Onder die omstandigheden past het niemand, daartegen bezwaren in te brengen; doch geheel anders staat 't, volgens dat blad, met de wijze, waarop die contracten tot stand zijn gebracht, waarbij n.l. van bestuurszijde van de ruwe en ongepaste methode van dwanguitoefening zou zijn gebruik gemaakt *).

Zijns inziens zou het sluiten van dergelijke politieke contracten moeten geschieden op zeer gematigde, zorgzame en deskundige wijze, opdat er geen verwijdering worde opgewekt tusschen bestuur en volk, en opdat de Vorst van het landschap kunne voelen en begrijpen, dat de Regeering het goede tracht te bereiken langs vredelievenden weg.

Met een gegriefd gemoed nu, hebben de vorsten ter Oostkust van Sumatra zich beklaagd over de wijze, waarop de jongste gewijzigde contracten zijn tot stand gekomen, en tot het Nederlandsch bestuur ernstige verwijten gericht.

De vorst van Siak bracht destijds zijne bezwaren schriftelijk bij den toenmaligen Resident voor, doch ontving zulk een ruw antwoord, dat de Sultan daarop naar Nederland wilde vertrekken, om zich bij het Opperbestuur over de ondervonden bejegening te beklagen.

Dat vertrek is den vorst toen echter door den Resident verboden, terwijl de Sultan kort daarna overleed.

De vorst van Asahan, die, daartoe gedwongen, de nieuwe contracten eveneens had moeten teekenen, kwam echter wel naar Nederland en heeft hier zijne grieven kunnen voorbrengen, daarbij in hoofdzaak verzoekende, dat de Regeering zou terugkeeren tot het politiek contract van het jaar 1888, hetgeen echter niet is ingewilligd.

In overeenstemming met den Minister van Koloniën, Idenburg, is toen de oud-Resident van Sumatra's Oostkust, gewezen lid van den Raad van Indië, de heer W. J. M. Michielsen, op onbaatzuchtige wijze, als behartiger van de belangen van den Sultan opgetreden, die daarop naar zijn land kon terugkeeren.

De heer Michielsen heeft in notavorm de grieven en bezwaren van den Sultan van Asahan aan het Opperbestuur voorgelegd. Oorspronkelijk waren de grieven twee in getal, waaraan later nog een drietal bezwaren zijn toegevoegd. De eerste grief had betrekking op het jaarlijksch inkomen van den vorst. Eerst zoude dit *f* 18.000 's jaars hebben bedragen; in 1901 echter *f* 30.000, een te onaanzienlijk bedrag voor een inlandsch vorst; vooral in aanmerking nemende, dat de Regeering, gedurende vele jaren, toen zij Asahan in direct beheer had, daaruit soms wel *f* 200.000 's jaars aan belastinggelden trok. Vóór de sluiting van het nieuwe contract bedroegen de inkomsten van den Sultan *f* 150,000 's jaars, waarvan *f* 30.000 ter beschikking kwamen van de bezoldigde inlandsche hoofden.

Het overblijvende, d. i. *f* 120.000 's jaars of *f* 10.000 's maands, kwam aan den vorst en diende tot levensonderhoud van hem, zijne geheele familie en haar huishouding. Dit bedrag van *f* 10000 's maands mag, voor Nederlandsche begrippen, een zeer aanzienlijke som zijn, in Indië is het voor een vorstenfamilie zeker niet buitensporig, wanneer men in aanmerking neemt, hoevele aanzienlijke uitgaven daar ten laste van den vorst komen.

Hoe het zij, het inkomen van den Sultan van Asahan bedraagt thans slechts *f* 62.000 's jaars *).

De tweede grief geldt de verhouding van de vorsten tot den Resident van het gewest. In het contract van 1888 werd elk verschil in opvatting tusschen den vorst en den Resident overgelaten aan de beslissing van den gouverneur-generaal, terwijl in het nieuwe contract deze bepaling is weggelaten en thans is voorgeschreven, dat de vorsten de bevelen van den Resident slechts hebben op te volgen. Nu heeft de Minister van Koloniën wel verklaard, dat de Gouverneur-Generaal steeds bereid zou zijn eventueele klachten van iederen vorst aan te hooren, doch de heer De Meester bleef toch den wensch uitspreken, dat mogelijke geschillen over den inhoud van politieke contracten met de Indische vorsten aanleiding zouden geven aan den Gouverneur-Generaal, om behoorlijk overleg te plegen.

De door den Sultan nader voorgebrachte drie bezwaren betroffen:

1e. de grenzen van het landschap:

In het politiek contract van 1888 waren die niet al te nauwkeurig omschreven; daarom zijn ze later, bij schriftelijke overeenkomst, na onderzoek door eene commissie, door het bestuur geregeld, zoodanig, dat de landschappen Kocaloe en Leidong gerekend werden tot Asahan te behooren. Die beide landschappen zijn thans van Asahan gescheiden.

2e. belasting- en heerendienstheffing:

Ten deze heeft de vorst zich alleen te gedragen naar de bevelen van den Resident.

3e. het beheer der landschapskassen:

Daarmede heeft de vorst in het geheel geen bemoeienis **).

*) Onder dergelijke omstandigheden is het in de praktijk zeer moeielijk voor den lageren besturenden ambtenaar, om Neerlands naam hoog te houden en zich invloed te verschaffen op hoofden en bevolking.

Ook de heer Michielsen liet in zijne voordracht in „Moederland en Koloniën" op 28 Februari 1911 op die zienswijze van werken het licht vallen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Bevolkingssterkte van Groot-China. Iedereen weet, dat China een land is met een groot bevolkingscijfer, maar de juiste sterkte weet niemand. Dit feit vindt zijn oorzaak in de omstandigheid, dat men in China de instelling van een Burgerlijken Stand, zooals die in de Westersche maatschappijen bestaat, nog niet kent.

Onder de personen, die getracht hebben het bevolkingscijfer te benaderen, behoort, volgens het artikel, geschreven door den translateur van de **Ho Po** en voorkomende in No. 397 van dit blad, Professor Renouf, die voor het verkrijgen en verwerken zijner gegevens de hulp heeft ingeroepen en verkregen van verschillende autoriteiten, als de consuls, de directeuren der havenkantoren, geestelijken en andere betrouwbare Chineezen.

*) De Vorst van Asahan heeft, behalve een groot gezin, ook nog eene uitgebreide familie te onderhouden, waaronder zoons, wien eene Europeesche opvoeding is gegeven, ook al om aan de inzichten en wenschen van de Regeering te voldoen. Die opvoeding is kostbaar en stelt hooge eischen aan de kas van den Sultan, die moeite zal hebben om met de thans beschikbare gelden, zijne positie op te houden.

**) In zijne voordracht van 28 Febr. 1911 in „Moederland en Koloniën" gehouden, heeft de heer Michielsen de maatregelen aangegeven, welke er misschien toe zouden kunnen leiden dat het wantrouwen der Vorsten in de rechtvaardigheid der Regeering werd opgeheven. Een uitvoerig verslag dier voordracht werd o.a. opgenomen in *Het Vaderland* van 29 Maart 1911.

Genoemde geleerde heeft het bevolkingscijfer van Groot-China, n.l. van de 18 provinciën waaruit het rijk bestaat, gesteld op plm. 407 millioen zielen, d. i. 104 per vierk. K.M.

In de provincie Sjantoeng bedroeg dit cijfer 683 per vierk. K.M. en in het gebied van Shanghai 800 tot 1000 per vierk. K.M.

Het cijfer van 407 komt overeen met dat van de Chineesche zielentelling van het jaar 1902.

Geheel nauwkeurig is dit cijfer natuurlijk ook nu nog niet. Vergelijkt men het zielental van het jaar 1812 met dat van het jaar 1881, dan blijkt, dat de bevolkingstoename in die periode niet bijzonder groot is geweest.

In 1812 was het bevolkingscijfer 352 millioen en in 1881 380 millioen, hetgeen in 69 jaren tijds wijst op een bevolkingstoename van 28 millioen.

Hoofdzakelijk wordt zulks toegeschreven aan de politieke toestanden van destijds, toen herhaaldelijk opstanden en rampen plaats hadden, die wel aan n 40 à 50 millioen menschen het leven gekost hebben.

Vanaf het jaar 1881 tot aan 1902 nam het zielental weder toe en bereikte het in laatstgemeld jaar ongeveer de hoogte als 70 jaren te voren. Professor Renouf heeft verder bekend gesteld, dat 't sluiten van jonge huwelijken in Groot-China een algemeen gebruik is en dat de meeste dezer echtverbintenissen met kinderen worden gezegend. Zoowel de zoon als de dochter van gegoede Chineezen huwen in den regel op een leeftijd van 17 tot 19 jaar. Bij den werkmansstand is die leeftijd 22 jaar.

Professor Renouf was er over verbaasd, dat arme Chineesche meisjes het durfden wagen te huwen met Chineesche koelies, terwijl zij zeer goed wisten, dat dezen de noodige inkomsten ontbraken om in het onderhoud van hun vrouw en kinderen te voorzien.

Over het aanwezige groot aantal kinderen in China, verwondere zich dan ook niemand. Het gemiddeld aantal kinderen van een Chineesch ouderpaar is gewoonlijk zes, waarvan de helft al spoedig sterft. De dood dier kinderen is in den regel een gevolg hetzij van honger wegens de armoede der ouders, of van de kinderpokken en van stuipen.

De strijd om het bestaan van den onvermogenden Chinees, dwingt dikwijls bewondering af. Zijn werkkracht is de sterkste van alle nationaliteiten, zooals de koelies, die in het buitenland werken, te zien kunnen geven.

Het loon van den Chineeschen koelie in China is gemiddeld ƒ 60 's jaars. Voor ongehuwden wordt dit bedrag voldoende geacht, doch een gezin kan daarvan niet rond komen. Geen wonder dan ook, dat bij het uitbreken van epidemiën, de koeliestand steeds het zwaarst wordt getroffen.

Reis van Peking naar Taskend. — Te Urumchi worden de handelsbetrekkingen, die niet onvoordeelig zijn, voor het grootste gedeelte onderhouden met de Russische onderdanen, die den Mohamedaanschen godsdienst belijden. Eén dier Russische kantoren is te Kazan (Siberië) gevestigd. Het begon, nu 20 jaren geleden met een bedrijfskapitaal van ƒ 2500, dat zich thans tot 2½ millioen gulden heeft uitgebreid.

De handel heeft plaats over de Chineesche vestiging te Tarbagatai, welke plaats door de Russen Chuguchak wordt genoemd en gelegen is op de Chineesch-Russische grenzen, 18 posten van Urumchi verwijderd. Een 18 posten verder over de grens naar Russische zijde ligt de stad Semipolatinsk. Het vervoer geschiedt per kar, getrokken door kameelen.

De uitvoerproducten van China zijn: wol, katoen als vezelstof, houtbast en behaarde huiden, terwijl de invoerartikelen zich bepalen tot ijzeren pannen, glaswerk, koperwerk, en goedkoop porselein van allerhande kleuren.

De voorwaarden waarop de wederzijdsche handelsbetrekkingen plaats vinden, zijn vastgelegd in het tusschen China en Rusland gesloten tractaat van 1881, waarbij tevens de grenzen werden geregeld. Aangezien, volgens de meening van de Chineesche regeering, dit contract voor de Chineesche belangen te schadelijk blijkt te zijn, is het van Chineesche zijde opgezegd, eene aangelegenheid, die thans nog te Peking in behandeling is. *)

Volgens de geruchten, zou de Chineesche regeering in de nieuwe overeenkomst verlangen, dat Rusland het gezag van China in de bewuste streek volkomen eerbiedigt en dat de bewaking der grenzen opgedragen wordt aan den Russischen consul, ter wiens beschikking staat een bereden macht van één officier en 35 minderen.

Eén van de ingezetenen van Urumchi is een Engelschman, met name de heer G. W. Hunter.

Hij is in dienst van de China Inland Mission en heeft het land in alle richtingen doorkruist. In het bezit van een zeer gezond en krachtig lichaamsgestel, beschikt hij tevens over de noodige kennis van Chineesche en Turksche talen en weet bij, door ontwikkeling van onvermoeiden ijver en groote tact de bevelen zijner directie te doen eerbiedigen. Aan alle plaatsen in dit gedeelte van China heeft hij beleefdheidsbezoeken gebracht, waardoor hij zijn invloed wist te verhoogen. Van alle missionnarissen, die Engeland naar China uitzond, is de heer Hunter de ijverigste en meest geëerbiedigde.

*) Door de Russische Regeering zijn onlangs ten deze aan de Chineesche Regeering ultimatums gesteld.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCHE KOLONIËN.

Aan een correspondentie van de N. R. Ct. ont-

FEUILLETON.

Oude Sage in een nieuw kleed

DOOR

M. C. K. v. Z.

II.

Terwijl vorst I'-Indjilaï voorzichtig met den voet den boom betastende, omlaag klom, de twee, warme, zich angstig bewegende vogellijfjes in de hand houdende, gebeurde er iets wonderlijks met hem. Het wonderlijke was dit. Hij voelde mededoogen. Dit mededoogen was zelfs opeens sterker dan zijn aandacht voor de vervloeking van den vogel, die nog altijd boven zijn hoofd klapwiekte, en in zijn angst kringen beschreef. Hij had het mededoogen nog zelden ontmoet op zijn weg. Een enkele maal was zijn hart wel eens treurig geweest om smart van anderen, ja zelfs door daden had hij gepoogd die te lenigen. Het was niet te vergeefs geweest, dat I'-Indjilaï gelezen had, het „boek der Koningen" en de geschriften van den vorstenzoon noeroe-l-imani, waarin gesproken wordt over de rechtvaardigheid, de wijsheid, de milddadigheid die vorsten eigen moeten zijn. Meermalen had hij getracht mede te lijden met anderen en had hij ook mede geleden, maar nog nimmer had hij dit met een dier gedaan. Als alle andere van zijn geslacht was er vrees of vereering bij hem voor het dier geweest. Medelijden nimmer, en ziet, terwijl hij den boom opklom, werd dit opeens als een wonder in zijn hart geboren. Het was, of de trillende hartklop in de warme lijfjes zijn hand voorzichtiger deed dragen als een kostbaar iets, de jonge, nog hulpelooze wezentjes. Als een openbaring was het hem op dat oogenblik, dat hij hier beschikte over leven en dood van twee kleine wezens, georganiseerd, geschapen door God, levend en ademend door God. Hij droeg hier niet een of twee nietige vogeltjes in zijn hand, hij omvatte hier een deel, een atoom leven; hij wilde iets vermorzelen, dat heilig was en groot, omdat het een deel was van de groote heilige natuur. Hij zag nu ook opeens de angst in de kleine ronde oogen en het werd hem vreemd te moede. Hij dacht er niet aan, dat hij een koning was van den bloede, en juist nu hij zich mensch voelde en zich zelfs tot het dier boog, werd hij koning, want in plaats verder te dalen, bracht hij den voet weder omhoog en liet den anderen volgen, klom langzaam weer den breeden met slingerplanten omwoelden stam op en bereikte het nest. Daar legde hij de jongen weer in het zachte bed. De tortelduif, die zwijgend gefladderd had boven en om hem, schaterde en taterde opeens in blij geluid, en I'-Indjilaï hoorde in dien jubeltoon: „Eenmaal zult gij hen terug krijgen, zooals ik de mijnen terug krijg uit uwe hand."

Wie zou hij terug krijgen? Zijn volk? Zijn land? Zijn volgelingen? Maar daarop kwam geen antwoord, want de stem van de torteldui werd heengevoerd door een windvlaag, die in het loover trilde, en toen vorst I'-Indjilaï's voet den grond weder bereikte, was er rondomme een geruisch en gesuis van bladeren, een stuiven en opvliegen, een gieren en zwieren van wind en water. Snel gleed het zonlicht heen, in de verte dreef de regen aan met een groot, machtig gedruisch. Het was op dat oogenblik, dat er ook vreemde stemmen hoorbaar werden. Het waren niet die van We-Mono of zijn zonen. Vorst I'-Indjilaï haastte zich naar het struikgewas bij den oever, waar hij de vorstin en de kinderen had achtergelaten en hij zag nu, naderbij komende, hoe de kalme rivier van zooeven onstuimig haar golven sloeg over de steenen. — „Wij moeten de rivier over voor zij te wild wordt", zeide We-Mono, die aan den kant stond, haar beide zonen vasthoudende in angst voor den komenden storm. Zij had haar lange zijden patola ook om hun schouders willen slaan, doch de wind speelde er mede en maakte van de geel-zijden doek een gouden boog boven haar slanke figuur.

„Ziet, vader, daar komen visschers aan!"

leenen wij het volgend staaltje van twisten in en over de twee-talen-kwestie in Zuid-Afrika.

In den Volksraad heeft gen. Hertzog een wetsontwerp ingeleid met een rede in het Hollandsch, en deze rede niet in het Engelsch herhaald, en dat nog wel, zooals Quinn, de afgevaardigde van Troyeville (Johannesburg), in zijn protest daartegen opmerkte, over een gewichtig ontwerp als de wijziging van ons gevangenis- en verbeterhuisstelsel. Quinn zou dan ook den onbeleefden generaal, die Hollandsch op gelijken voet durfde stellen met Engelsch, eens een lesje in beleefdheid geven en hem eens vertellen, dat het een zaak van hoffelijkheid was, om wetsontwerpen in het Engelsch in te leiden en die inleiding nog even in korte trekken in het Hollandsch te herhalen.

De voorzitter liet Quinn echter niet uitredeneeren, doch bracht hem aan het verstand, dat gen. Hertzog overeenkomstig art. 137 der grondwet, zich naar keuze van Hollandsch of Engelsch mocht bedienen. De onbeleefdheid was dus ditmaal niet aan de zijde van gen. Hertzog geweest, en deze behield het veld.

Echter, men probeerde hem kort daarna op een andere wijze te beduiden, dat hij zich voortaan bij het inleiden van wetsontwerpen van de Engelsche taal had te bedienen. De afgevaardigde Brown, van Drie-Rivieren, leidde ditmaal de manoeuvre, door voor te stellen het debat over het wetsontwerp te verdagen, teneinde de Engelsche leden de gelegenheid te geven het verslag van de toespraak in hun taal te lezen. Nu echter beet generaal Smuts de spits af. Deze verzekerde, dat 86 percent van de ministerieele toespraken in het Engelsch geleverd worden en voor velen zijner partij onverstaanbaar zijn, zoodat, indien het voorstel-Brown aangenomen zou worden, eenzelfde taktiek in de toekomst door de Hollandsch-sprekende leden zou worden gevolgd. Het gewicht van het argument werd gevoeld; het voorstel van Brown werd zonder hoofdelijke stemming verworpen.

***

In de jaarvergadering van den Mijnraad te Johannesburg, heeft de voorzitter, de heer Hamilton, medegedeeld, dat de diamant- en steenkolenmijnen **van den Rand** in 1910 voor het eerst een rendement van 30 millioen P. St. bereikten.

In December bedroeg het aan de mijnen verbonden Europ. personeel 25376 volleerden en 521 leerlingen.

***

Voor de kolonisatie van **Nieuw-Zeeland** wordt een proef genomen met de uitzending van knapen uit de werkmansklasse. Vijftig, afkomstig van Londen en Liverpool, zijn in 't laatst van Januari op hun bestemming aangekomen. Gezorgd was voor passend werk, maar het daarvoor uitgekeerde loon viel hun tegen, wordt erbij gerapporteerd.

***

Volgens het financieel jaaroverzicht van de **Britsch Indische Regeering** heeft de opbrengst van de opiumbelasting de raming met 2960.300 P. St. overtroffen. De in Calcutta voor opium gemaakte prijzen zijn hooger geweest dan ooit te voren. Van dit bedrag wordt nu 981.200 P. St. bestemd voor 't openbaar onderwijs en voor gezondheidsdoeleinden, 2 millioen tot afdoening van vlottende schuld.

FRANSCHE KOLONIËN.

In 1910 had de regeering een regeling getroffen voor de dienstneming van minderjarigen in het **vreemdenlegioen**. Na een geschil over zoodanige dienstneming met de Italiaansche regeering, waarbij de Ital. gezant er op wees, dat de weigering van den minister van oorlog om een minderjarige uit te leveren, in strijd is met de bepalingen der Haagsche conventie, heeft de Fr. ministerraad tot de opheffing der regeling van 1910 besloten.

MAROKKO.

Sprekende tegenstelling. Een groote reclame-plaat van de Maroc Express, noodigende tot een reis naar 't land, waar alles nu veilig en rustig is. Een straat in Tanger, ademende vrede en kalmte, mannen in burneous naarstig doende in de smalle straat van witte rechtlijnige huizen met platte daken en nauwe deurtjes. Een reisdoel, aanbevolen voor wie rust zoekt in afleiding. Heilzame uitwerking van de Algeciras-conferentie.

Maar daar op de leestafel, niets dan onrust, moeilijkheden, strijd over datzelfde land. Sultan Moelei Hafid heeft zich gevoegd naar de Fransche voogdij, maar valt nu niet in den smaak eener machtige partij in Marokko zelf, die zijn oppergezag o.a. betwist, omdat hij zich nog niet heeft laten huldigen in het heilige Marrakesch. De opstandelingen voeren een formeelen oorlog, Fransche officieren, die de leiding der sultanstroepen hadden, zijn gesneuveld. Vandaar in Frankrijk een drang, om rechtstreeks in de Marokkaansche zaken in te grijpen, maar hiervan wil sultan Moelei Hafid niet weten, die dan eerst recht vreest de ontevredenen in den lande allen tegen hem in het harnas te jagen, hij wordt nu om zijn Fransche gezindheid reeds als ,,vijand van het volk" uitgekreten. Moeilijke positie **voor den sultan, die in zijn hoofdstad belegerd is.** Moeilijke positie voor de nieuwe Fransche regeering. Er schijnt echter wat ontspanning te komen.

DUITSCHE KOLONIËN.

Een afdoende afdoening! Den 22en Febr. was de expeditie naar Ponape, waarover wij eenige bijzonder-

---

Inderdaad waren zij het, die l'-Indjilaï al van verre had hooren schreeuwen op het water.

,,Zij willen ons overvaren voor het te laat is!"

,,Laten wij hen roepen!"

,,Als zij weten, dat gij koning l'-Indjilaï zijt, vader, zullen zij het dadelijk doen!"

,,Als wij nu niet overvaren, stijgt de rivier, en kunnen wij vooreerst hier niet vandaan! Moeten wij dan weer den nacht hier buiten doorbrengen?"

Maar het was niet noodig de visschers te roepen. Zij naderden, alsof zij gewenkt waren, alsof zij wisten, dat daar een vorstenfamilie stond, die overgezet moest worden voor de storm begon.

De prauwen waren maar smal, twee uitgeholde boomstammen. In de eene zaten twee mannen, in de andere slechts één. Zij schreeuwden iets, maar de wind dreef hun stemmen weg, toen riepen zij het nog eens en één stak zijn vingers op.

Vorst l'-Indjilaï begreep hen. ,,Er kunnen maar drie in de booten, zij We-Mono bij de twee mannen, Rilongi en La-Parappa in de andere."

,,En gij dan?" vroeg We-Mono angstig.

,,Ik kom later", zeide de vorst — ,,als Allah het wil zal hij den storm vasthouden, tot ik er ook over ben."

Weer schreeuwden de visschers, en hoewel de wind hunne stemmen opnam, begreep vorst l'-Indjilaï, dat zij niet langer talmen moesten. ,,Ga dan, ga dan!" drong hij. We-Mono bij de hand vasthoudende betraden zij de steenen, die uit het water staken, toen het water zelf, dat hier nog ondiep was. De prauwen naderden. Een visscher sprong er uit, waadde door de golven, omvatte We-Mono en droeg haar in de boot. Altijd was daar de ronde golvende fladdering der zijden patola boven haar hoofd, die de wind opdreef tot een gouden poort. Zoo zag l'-Indjilaï zijn vrouw gedragen over het onstuimige water en in de boot neergelijden — en hij zag ook, hoe zijn zoons, beiden tenger en vlug, de andere boot bereikten en door den visscher werd voortgeroeid.

Hij bleef aan den oever, zag, hoe de golven al wilder over de steenen aan zijn voet sloegen, hoe de kleiige rand, die zooeven geschitterd had in de zonnestralen, verdwenen was onder den grijs-bruinen vloed en hij zag, hoe de bootjes eerst schijnbaar niet vooruitkwamen, maar toch, hoe ze langzaam kleiner werden; ook zag hij, dat de geheele rivier een ander aanzien kreeg — woest en donker werd ze. Reeds gleed een mist van regen als een waaiend gordijn over den anderen oever. De boomen daar werden kleurloos; 't werd alles tot een nevel — als de prauwen straks dien oever bereikten, zou l'-Indjilaï dit van hier uit kunnen onderscheiden. Nu reeds zag hij ze beiden niet meer door den zwaren regen, die naderde. O! als zij nog maar behouden overkwamen! Hij kende de rivieren en de stroomen hier. Hij wist hoe ze verraderlijk in één oogenblik alles verwoesten konden, wat in hun bereik was, en hij wist ook wel, dat er geen sprake voor hem zelf was nu onder dien storm nog het water over te steken, ondanks zijn zwemkunst.

En hij wachtte, wachtte met de kalme gelatenheid zijn ras eigen, gezeten onder een struik, waar de regen nu tegen aan kletterde. Maar weldra moest hij ook hier vandaan, want de golven kwamen tot daar, het geheel vreedzame grasvlakketje, waar des morgens de zon in glorie geschenen had, werd bedekt door de woeste golven. l'-Indjilaï trok zich terug in het bosch, de donkere woestenij, waar hij dagen met vrouw en zoons door was getrokken. De geluiden waren hier als samengedrongen. Het brullen der rivier, 't geschrei der blaren, 't gillen van den wind en takken, die krakend neerstortten, omringden hem. l'-Indjilaï liet het alles over zich heen gaan. Allah was groot, Allah zou ook den storm doen bedaren, als zijn vrouw en zoons maar gered waren!

Inderdaad legde de storm zich ook na eenigen tijd. Kleine lichtschitteringen kringden door de dichte bladeren heen. Vogels begonnen te fluiten, te roepen, en opeens schitterde er een regendrop in de

heden mededeelden, afgeloopen. De geheele stam van de Dsjokatsj is gevangen genomen. 15 Belhamels zijn, volgens de krijgswet, gefusilleerd. De overige opstandelingen, 426 in getal, zijn naar Jap (de standplaats van den gouverneur der Duitsche Karolinen), verbannen. Wij herinneren, dat bij 't uitbreken der onlusten het aantal der in verzet gekomenen als pl.m. 250 werd opgegeven.

***

Een uitvoerig verslag van den gouverneur van Daressalam geeft een overzicht van den in- en uitvoerhandel van Duitsch **Oost-Afrika** over 1909. Was 1908 een ongunstig jaar met een totaal-cijfer der handelsbeweging ad 36,7 millioen M., in 1909 steeg dit tot bijna 47 millioen. Dit wordt vooral toegeschreven aan de uitbreiding van de spoorwegen en 't-stoombootverkeer, en aan de vermeerderde belangstelling van Europeanen en inlanders tot ontwikkeling der verschillende cultures.

BELGISCH KONGO.

Volgens particuliere berichten, die van officieele zijde **als niet ernstig** worden weersproken, zou **te Boma een complot** zijn ontdekt. Het doel zou zijn geweest, de zwarte bevolking tot opstand te bewegen, de hooggeplaatste ambtenaren te dooden en de Europeanen te verdrijven. Bij onderzoek zijn wapenen, bommen en dynamiet gevonden. Van de eene zijde wordt van groote ongerustheid onder de blanke bevolking gesproken, van de andere elke grond van waarheid aan het gerucht ontzegd.

***

Een contract, gesloten tusschen den Belgischen staat en den heer Lever, de bekende directeur der Sunlight-zeepfabriek, die met een kapitaal van 25 millioen frs. werkt, geeft hem 5 concessies in Arinvimi, Kasaï en Kouango, te zamen 250 vierk. K.M. Hij zal daar fabrieken van palmolie oprichten, en, getrouw aan de philantropische beginselen, die hij bij zijn werken toepast, zal hij tevens zorgen voor den aanleg van dorpen met scholen, hospitalen, goede wegen en spoorwegen. Het dagloon der inlanders zal minstens 25 centimes zijn (de speciale vermelding hiervan doet vermoeden, dat die som heel mooi wordt geacht; men zie ook bij de Portug. koloniën).

PORTUGEESCHE KOLONIËN.

De beschuldigingen van Engelsche zijde over toestanden van slavernij in de Portug. bezittingen van West-Afrika, hebben weerleggingen uitgelokt, o.a. in een artikel van P. Cultru in La Quinzaine Coloniale. Van de daarin voorkomende gegevens nemen wij het volgende over, maar teekenen er toch bij aan, dat een sterke beweging, die in Portugal ijvert tegen het achterlijke van de toestanden in die bezittingen, speciaal tegen de pandelingschap op San Thomé en Prinseneiland, ronduit het ergerlijke ervan erkent. De levenswijze der zwarten komt, volgens Cultru, hierop neer. Opstaan bij zonsopgang. Om 6 uur begint de dagtaak. Om 8 uur ontbijt. Om 11½ u. tweede maaltijd en rust van 2 u. Daarna hervatten van den arbeid tot 6 uur. Om 9 uur slaaptijd. Op Zon- en feestdagen zijn de negers niet verplicht op een bepaald uur thuis te komen en kunnen zij naar welgevallen afleiding zoeken. Woning, kleeding, onderhoud komen voor rekening van den patroon, evenals geneeskundige verpleging. Lijfstraffen zijn bij de wet verboden. Behalve de uitkeeringen in natura, de reis- en overtochtskosten, krijgen de mannen ten minste 12.50 fr., de vrouwen 9 fr. per maand. Zij krijgen slechts de helft in handen, de rest wordt gestort in 't uitkeeringsfonds, zij ontvangen deze, als zij in hun land terugkeeren. (En hoe, indien zij daar niet terugkeeren?)

AMERIKAANSCHE AANHOORIGHEDEN.

In het Pennsylvanisch geneeskundig genootsch. te Philadelphia heeft de president der Unie, Taft, een rede gehouden, waarin hij aan de Amerikaansche officieren van gezondheid den lof toezwaaide in den korten tijd, dat zij zich met de studie en behandeling van tropische ziekten bezighouden, meer ontdekkingen en genezingen te hebben tot stand gebracht, dan de Nederlandsche, Engelsche, Duitsche en Belgische geneesheeren te zamen in hun strijd tegen de ziekten der warme luchtstreken.

Op Porto Rico, de Filippijnen, Goeam, Foetoeila (Samoa) en Hawaï is de sterfte, sedert deze bemoeienissen, met 6 tot 14 per duizend afgenomen.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Jaarboek van het Mijnwezen.

De belangrijke inhoud van den 38sten jaargang van het Jaarboek van het mijnwezen in Ned.-Oost-Indië (wetenschappelijk gedeelte), bestaat uit de navolgende bijdragen:

Levensberichten van C. J. van Schelle en van H. Cool. — Bijdrage tot de geologische kennis van het eiland Lombok; tevens onderzoek naar artetisch water, door den mijningenieur J. G. B. van Heek (met platen en kaart). — De zuidkust van Nieuw-Guinea, door den mijningenieur O. G. Hildring (met kaarten). — Verslag van een onderzoek naar de uitbarstingen in 1904 op het vulkaan-eiland Roeang bij Tagoelandang (Sangi- en Talaoet-eilanden), door den mijningenieur M. Koperberg (met kaart en platen). — Verslag omtrent een onderzoek naar den Semeroe, in verband met de ramp van Loemadjang,

zonneschijn en meerdere met hem, totdat het een geglans en geglim was in het vochtige bosch, alsof er lichten ontstoken waren.

Vorst l'-Indjilaï trad naar voren uit het dichte woud, een open plek tegemoet aan den waterkant, en hij zag, hoe de rivier nog wel buiten haar oevers, maar toch nu een kalm oppervlak was en met de hand boven de oogen keek hij uit naar de prauw die hem zou halen. Duidelijk was nu weer in de helderheid van den namiddag den anderen oever te zien, met zijn dicht geboomte; doch nergens was een prauw te bespeuren. Het was alles zoo kalm, zoo rustig om hem heen. Het was of het water geen storm kende, zachtjes kabbelde het tegen de blauwgrijzen steenen — maar 't was of de stilte l'-Indjilaï onrustig deed worden. Waarom kwam er toch geen prauw om hem te halen, waarom wuifden nòch We-Mono, nòch Rilongi, nòch La-Parappa hem toe van den anderen oever? Hij zou hen toch best kunnen onderscheiden hier? Waarom was het zoo stil, zoo onheilspellend stil?

Was de torteldnif er nog?

Vorst l'-Indjilaï ging onder den boom staan waar hij eenige uren geleden de jongen uit had gehaald en wonderlijk! daar was geen nest, geen kroost, geen torteldnif! Was alles dan een droom geweest? of was de vogel een heilige? een twalli, die zich in zijn leven vertoonde en tot hem sprak als hij dat noodig vond? En opeens flitste het door hem wat hij geroepen had: „Ik zal U, dat wat gij liefhebt, ontneemen! zooals gij mij mijn kinderen ontneemt!"

En mijn kinderen! zijn kinderen, zijn vrouw! Was het dat wat de torteldnif meende? Waren die hem ontnomen?! Neen, neen, dat kon niet, dat was niet zoo! Zij zouden straks verschijnen aan den anderen oever. Hij zou We-Mono's slank figuur zien als een klein poppetje tegen den zandigen oever, en zij zou wuiven met haar gelen patola en de prauw zou hem, vorst l'-Indjilaï, komen halen en overzetten, en straks als het avond was, zouden zij allen weer bij elkaar zijn. Hij en zijn vrouw en zijn kinderen. O! 't was waar, een verstooten koning was hij. Hij had zijn volk verloren en zijn huis en hof, maar zijn vrouw en kinderen nog niet. O! het dwalen door woud en vlakte, de onzekere toekomst leek hem niet zoo smartelijk als gisteren, nu hij bedacht, dat zij straks weer allen bij elkaar zoud zijn. Een verstooten vorst, ja, maar toch nog met hen, mèt hen!

Kwam er nog geen prauw?

Neen, altijd nog niet, en er wuifde nog geen geel zijden doek van den overkant en de rivier was kalm en stuwde haar golfjes in matte kabbeling voort

Hij wachtte tot het daglicht in schittering faalde. Hij wachtte tot het geheel vergleed en een roode gloed in de lucht begon te vlammen.

Hij wachtte tot de zon zonk. De stilte werd hem ondragelijk, veel erger, veel angstwekkender dan de storm hem was geweest in zijn geweld.

„Ik zal overzwemmen en hen zoeken", zeide hij. „Ik zal alles doen wat ik kan en Allah zal mij helpen."

Hij had gaarne wierook willen branden om den riviergeest gunstig te stemmen, maar die had hij niet. Allah's macht was groot, maar de Geest, die in de natuurkrachten huist, is ook machtig. Als de riviergeest hem niet goed gezind was, zou hij hem doen verongelukken. Daarom prevelde hij.

„Offeren kan ik U niets dan dit, mijn hoofddeksel, Geest van het water. Het is niet veel, maar neem mijn bede aan en laat mij behouden overkomen. Wees goed gestemd en help mij mijn reis te volbrengen en hen, die ik, arme koning, zoek, terug te vinden."

Het water was één grijze golvende weg, toen l'-Indjilaï met ontdekt hoofd als een arme man, de rivier in ging. Geen zonneschittering, die zooeven nog gevonkt had, gleed er over; 't was àl stil en het water was een zachte verschuiving van golf naar golf en in de boomen roerde het niet meer.

(Wordt vervolgd).

door den mijningenieur Hugo Cool (met kaart en platen). — Zesde vervolg op de opgave van geschriften over de geologie, mineralogie, topographie en mijnbouw van Ned.-Oost-Indië, door dr. R. D. M. Verbeek.

Van denzelfden 38sten jaargang is mede verschenen het technisch en administratief gedeelte. Behalve het eigenlijke verslag van het mijnwezen over het jaar 1909, bevat dit gedeelte nog eenige korte opstellen; n.l.: Onderzoek van loodertsvoorkomen in Zuid-Lombok, door den mijningenieur J. G. B. van Heek. — Over het essaaieeren van bullion-monsters in het laboratorium te Lebong Donok, door den mijningenieur G. B. Hogenraad. — Verslag omtrent eene aardschuiving in de nabijheid van Pendjaloe (Residentie Cheribon), door den mijningenieur dr. J. K. van Gelder.

Handel en nijverheid in dienst der Zending.

De heer J. S. Dienske doet in het Maart-nummer van het Zendingstijdschrift De Macedoniër een middel aan de hand, dat een einde zou kunnen maken aan de chronische tekorten, waarmede de verschillende zendingscorporaties te worstelen hebben.

Hij stelt voor het oprichten eener Handelsvereeniging, speciaal met het doel om de winst, die gemaakt wordt, uit te keeren aan de Zending. In grove trekken komt het plan, dat, mits met beleid ter hand genomen en goed georganiseerd, volgens den schr. voor uitvoering vatbaar is, op het volgende neer.

De Handelsvereeniging is gevestigd in Nederland en stelt hoofdagenten aan in voorname plaatsen op Java; het bestuur bestaat gedeeltelijk uit handelsmannen, financiers en vooraanstaande mannen in de zendingsbeweging. De Vereeniging koopt in Europa in, zoodanige handelsartikelen, die in Indië gangbaar zijn, en die thans door de zendelingen, doctoren enz. in Indië gekocht worden bij handelaren in de hoofdplaatsen. Men behoeft zich natuurlijk niet te beperken tot levering aan zendelingen en aan hen, die met de zending in verband staan, maar men kan ook verkoopen aan Europeanen, zoowel als aan Inlanders. De laatsten worden dan ook meer onafhankelijk van de Chineesche kooplieden, die ze vaak uitmergelen en uitsluitend er op bedacht zijn, om zoo hoog mogelijke winsten te maken.

Wanneer de zaak eenmaal geregeld is en opgang maakt, dan zou men kunnen overwegen om op elke Zendingspost een agent der Handelsvereeniging aan te stellen, die zich speciaal zou te belasten hebben met den verkoop van allerlei artikelen aan de Inlanders (uitgezonderd natuurlijk artikelen, die voor hun geestelijk of lichamelijk welzijn nadeelig zijn), met het leeren aan de Inlanders van allerlei nuttige dingen om in hun onderhoud te voorzien, met het in cultuur brengen van gronden, die voor bebouwing geschikt zijn, met het verzenden naar Europa van zoodanige Indische producten, die in Europa verkocht kunnen worden, enz. enz.

Ook zou zulk een Handelsvereeniging kunnen zorgen voor de passages van zendelingen en van verdere personen, die voor rekening der zending uitgaan of terugkomen.

Om tot de oprichting te geraken van zulk eene Vereeniging zou zich één Comité moeten vormen, dat bij zendingsvrienden sympathie voor het plan tracht te wekken en toezegging van financieelen en zedelijken steun. Omtrent het benoodigde bedrijfskapitaal, de manier van leenen en velerlei andere détailpunten kan dan nader overlegd worden.

Mochten er onder de lezers van het Koloniaal Weekblad personen zijn, die iets voor het denkbeeld van den heer J. S. Dienske voelen en met hem pogingen willen aanwenden om zulk een Handelsvereeniging op te richten, laten zij zich dan tot den schrijver wenden; hij stelt zich gaarne disponibel voor het geven van nadere inlichtingen. Zijn adres is: Schoonebergerweg 92, Rotterdam.

Een Ned.-Indisch vegetarisch kookboek.

Mevr. Catenius—van der Meijden beschikt over de gave te schrijven over huishoudelijke onderwerpen, die zonder overdrijving „in een lang gevoelde behoefte" voorzien. Ook nu weder is van haar hand een werk verschenen, dat een eersteling op een bepaald gebied moet worden genoemd. De titel ervan luidt:

Visser's Nederlandsch-Indisch vegetarisch handboek, door Mevr. J. M. J. Catenius—van der Meijden. Weltevreden—Amersfoort, N.V. Boekhandel Visser en Co. 1911.

Wij kunnen als leek dit boek geen betere aanbeveling medegeven dan door de woorden van den oud-kapitein F. G. Th. Bosch tot de onze te maken, waar deze vegetariër in het vanwege den uitgever verspreide prospectus getuigt: „dat hij na lezing en degelijke kennismaking van het manuscript, waarvan zeer terecht het inleidend woord de waarde aangeeft van den logischen gedachtengang bij de vegetarische voedingswijze, niet anders dan de samenstelster zijn eeresaluut kan brengen voor haar uitstekend werk. Wat den inhoud van het boek aangaat, zoo komt het hem voor, dat de bereiding der door schrijfster zoo typisch genoemde „s c h ij n - s a m b e l a n s", voor de Indische vegetarische tafel, een gelukkige uitvinding is, waardoor de voor maag en darmen zoo schadelijke echte sambelans, door iederen vegetariër zoo geschuwd, kunnen vervallen."

De geëmployeerde bij de Java Suikerindustrie.

In No. 8 van H e t K o l. W e e k b l a d werd in de rubriek „Mededeelingen" bericht, dat vanwege de afdeeling Informatiebureau een brochure is uitgegeven, getiteld: „De geëmployeerde bij de Java-Suikerindustrie." Overzicht van den werkkring en vooruitzichten, benevens van de inrichtingen tot opleiding.

In deze rubriek willen wij even in het bijzonder de aandacht op die nuttige en practische uitgave vestigen, welke onontbeerlijk is voor allen, die zich voor een betrekking in de suikerindustrie op Java wenschen te bekwamen. Samensteller is niemand minder dan de heer H. C. Prinsen Geerligs; men kan er dus op aan dat het boekje met groote zaakkennis is geschreven en niets over het hoofd is gezien, waarmede de a.s. employé zijn voordeel kan doen". (In een volgend blad komen wij hierop elders uitvoeriger terug.)

Neêrlands Indië.

De afleveringen van dit onder leiding van den heer H. Colijn *) uit te geven standaardwerk over Oost-Indië, volgen elkaar snel op. Thans heeft reeds de 5e afl. het licht gezien, evenals de vorige prachtig geïllustreerd. De heer T. J. Bezemer vervolgt daarin zijn beschouwingen over de Maatschappelijke toestanden, instellingen enz. der bewoners van de Indischen Archipel.

Katoen-cultuur in Palembang.

Aan het rapport van den tijdelijken ambtenaar voor de katoencultuur in Palembang ontleent No. 25 der Mededeelingen ter bevordering der katoencultuur in de Nederlandsche Koloniën het navolgende:

De katoencultuur in Palembang bevindt zich tot dusverre uitsluitend in handen van Inlanders, die hun product verkoopen aan kleinhandelaren in het binnenland, meestal hoofden of notabelen van de marga's (districten) of doesoens (kampongs), die in relatie staan met grootere — hoofdzakelijk Chineesche — firma's te Palembang, welke de ruwe katoen grootendeels naar Singapore verkoopen. Slechts 'n klein gedeelte wordt opgekocht door te Palembang gevestigde Europ. firma's, die de katoen ontpitten (ginnen) en in gezuiverden toestand naar Europa en elders exporteeren.

In den laatsten tijd wordt nog al eens geklaagd over de in de zakken ruwe katoen voorkomende onreinheden. Het komt niet zelden voor, dat in de zakken katoen, steenen, kapokpitten, zand, drooge vruchtenomhulsels, bladeren, enz., worden aangetroffen. Vooral het product afkomstig uit de Rawas- en Moesi-streken, staat om zijn slechte hoedanigheden bekend. Niettegenstaande deze en dergelijke knoeierijen en het steeds slordiger oogsten **), is de prijs voor de ruwe Palembang-katoen in de laatste jaren steeds stijgende, zoodat reeds *f* 15 per pikol werd betaald. Wanneer echter te eeniger tijd een daling in de prijzen mocht intreden, hetzij door grootere productie van andere landen (bijv. China) als anderszins, dan zal de handel in Palembangkatoen wellicht een donkere toekomst tegemoet gaan.

Voornamelijk in de maanden Febr., Maart en April worden kleine hoeveelheden gezuiverde katoen te Palembang te koop aangeboden, en nadat dit product nog eens (met de hand) gereinigd is, wordt het vooral naar Hamburg, Marseille, Liverpool en andere havens verscheept, waar het voor de textielindustrie gebezigd wordt. In de Nederlandsche textiel-industrie schijnt de gezuiverde Palembang-katoen tot dusverre weinig of niet gebruikt te worden, van daar dat zij bijna uitsluitend naar buitenlandsche havens haar weg vindt. Dat Europa uitsluitend gezuiverde katoen koopt, vindt zijn oorzaak in het feit, dat de transportkosten van het ongezuiverde product de prijzen te zeer zouden drukken, doch vooral is dit het geval, omdat de ontpitting, in verband met de hooge werkloonen in Europa de fabrikanten te duur zou komen te staan. In Japan daarentegen, waar men over flinke en goedkoope

*) Als we ons niet vergissen is het de bekende controleur J. E. Jasper, aan wien, sedert de benoeming van den heer Colijn tot Minister van Oorlog, de hoofdleiding is opgedragen.

**) Het is dus ook hier dat zorgeloosheid van den inlander oorzaak is van de minderwaardigheid der producten des lands. Op Java bijv. dreigt de coprah-productie op de buitenlandsche markt om dezelfde reden haar goeden naam te verliezen, terwijl de vraag naar dat product steeds toeneemt!

werkkrachten beschikt, koopt men bij voorkeur de ongezuiverde katoen, die dan in groote in goed ingerichte ginnerijen gezuiverd wordt. Bovendien schijnt men in Japan machines te gebruiken, die het lint zeer weinig in waarde doen achteruitgaan.

Tegen een pensioenregeling.

In een vergadering van het Bestuur der Soekaboemische Landbouw-vereeniging is ter sprake gekomen het voorstel van het Hoofdbestuur van het Ned.-Indisch Landbouw-Syndicaat, betreffende een pensioen-regeling voor het personeel van alle cultures in Ned.-Indië. De heer K. A. R. Bossch sprak in die vergadering de volgende merkwaardige woorden.

,,Mij wil het toeschijnen, dat al moge voor lagere categoriën van arbeiders, waaromtrent de practijk leert, dat zij niet voor zichzelf zorgen, een pensioenregeling gewenscht zijn, de administrateurs en employé's bij de cultures en bij de nijverheid haar niet noodig hebben. Komt er voor dezen eene pensioenregeling, dan gaan velen allicht denken, laten wij er maar op los leven, er wordt toch voor onzen ouden dag gezorgd. Zoo kweekt eene pensioenregeling onmondige wezens en allicht gaat daarbij ook de prikkel, om zich in te spannen en uit eigen kracht voor zichzelf te zorgen mede verloren. In beginsel vind ik dus eene pensioenregeling voor meer ontwikkelde menschen niet aanbevelenswaardig.''

Hetgeen door dien heer en door anderen nog in het midden werd gebracht omtrent deze veelbesproken aangelegenheid, kan men vinden in Afl. 1 van den 3den jaargang der Publicaties van het Nederl.-Indisch Landbouw-Syndicaat. (Niet in den handel, doch te raadplegen in de Koloniale Bibliotheek, v. Galenstraat, Den Haag).

Het Europeesche leven op Java.

In handig zakformaat is bij J. H. de Bussy te Amsterdam een boekje verschenen, getiteld: Het Europeesche leven op Java. Losse schetsen ten dienste van hen, die naar Java gaan.

Met de ongenoemde schrijfster, die aan haar werkje geen wetenschappelijke waarde wil zien toegekend, zijn wij van oordeel, dat zij, die voornemens zijn zich op Java te vestigen, allicht in het boekje wenken zullen vinden, die voor hen van eenig practisch nut zullen blijken te zijn.

Echter... is, zooals we zeiden, het formaat handig, de indeeling van den tekst is dat allesbehalve. In één adem, als 't ware, heeft de schrijfster de 150 blz. tekst afgeschreven, nergens is een rustpunt te bespeuren, zelfs van een verdeeling in hoofdstukken is geen sprake, zoodat dan ook het op den titel uitgedrukte ,,losse schetsen'' allerminst gewettigd schijnt.

Staatsrecht van Ned.-Indië.

Van het bekende werk van Mr. Ph. Kleintjes: Het staatsrecht van Ned.-Indië is, bij J. H. de Bussy te Amsterdam, een tweede herziene en bijgewerkte uitgave verschenen (d. w. z. van het Eerste deel; het Tweede zal, volgens een ons door den schrijver welwillend verstrekte inlichting, eerst over eenige maanden volgen).

Goede wijn behoeft geen krans! Het feit, dat Mr. Kleintjes' werk zich een plaats heeft veroverd en deze weet te handhaven naast het standaardwerk van Mr. de Louter: De staatsinstellingen van Ned.-Indië, spreekt voldoende voor de degelijkheid van bewerking.

Weekblad voor Indië.

Met betrekking op Indië bevat No. 42 van het Weekblad voor Indië de volgende bijdragen: Spoorwegplannen in Midden-Java, door Later. — De jongste aardschuivingen in West-Java (met afb.) — Het einde van een gevallen grootheid (n.l. van den gewezen radja van Boni, Lapawawoi), door Makassaar (met afb.). — Indische penkrassen, door Ofoei. (De schrijver richt in deze penkras o.m. zijn pijlen op de groote meerderheid der Indische dames die nog altijd haar plicht van moederschap, juist voor het intiemste gedeelte, ,,op baboes schuiven uit ellendige gemakzucht en uit gebrek aan besef van verantwoordelijkheid.'')

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 10: Vezelcongres te Soerabaja. Litteratuurberichten: De katoenkultuur in de Portugeesche koloniën. — Vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen in Ned.-Indië. — Debietrecht op tabak in Nederland. — Aanvulling begrooting Suriname. — Kultuurberichten (De uitvoer van copra van Java. — Het boschwezen in Suriname. — De bacovencrisis in Suriname). — Kleine mededeelingen (Havenverbetering van Tandjong-Priok. — Havenplannen voor Curaçao). — Financieele berichten en verslagen. — Nieuwe maatschappijen, benevens de overige wekelijksche rubrieken.

Ten slotte: No. 10 van **Eigen Haard** slot van het geïllustreerde opstel van den heer P. A. F. Blom, over ,,Feesten bij de Atjehers''.

In de **Ingenieur** (Nr. 10) Mededeelingen over eenige Nederlandsch-Indische havens, door L. Valk en A. J. Dijkstra.

Deel LIX (1e Stuk) der Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, bevat een studie van den heer J. P. Talens, Zendeling-leeraar, getiteld: **Een en ander over het Talaoetsch.** Medegedeeld door Dr. N. Adriani.

Erratum.

In het vorig overzicht lieten wij de Redactie van ,,De Banier'' zeggen, dat de heer v. Hinloopen Labberton ,,als bekend ,,f i l o s o o f'' zich niet ontzien heeft enz.'' Voor filosoof dient natuurlijk te worden gelezen: ,,t h e o s o o f.''

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van ,,Oost en West'', Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië, en Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Sumatrapost t/m 14 Febr. '11.
Het Bat. Nieuwsblad t/m 15 Febr. '11.
De Locomotief t/m 14 Febr. '11.
De Sumatrabode t/m 17 Febr. '11.
Tjahaja Sumatra t/m 16 Febr. '11.
Ned.-Ind. Effectenblad Nos. 12 en 13.
De Indische Mercuur No. 11.
De Banier No. 6.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw.
Kort Verslag 2e Kamer St.-G.
Tijdschrift der Mij. v. Nijverheid. Jan.- en Febr.-afl.
Publicaties v/h. N.-I. Landbouw-Synd. No. 25 en 26.
Algemeen Syndicaat voor Suikerfabrikanten in Ned.-Indië; Handelingen van het Negende Congres, (1911), eerste gedeelte Praeadviezen.
Archief voor de Suiker-Industrie in Ned.-Indië. No. 12 (1910), No. 1 t/m 6 (1911).
Bijblad tot idem No. 50 t/m 52.
Cultuurgids No. 24.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling Leiden:

Verslag van het in de afdeeling verrichtte gedurende 1 Januari 1910 tot 1 Januari 1911.

Konden wij in het vorige verslag melding maken van een toenemenden bloei onzer afdeeling, aangenaam is het ons ook nu te kunnen mededeelen, dat wij in het afgeloopen jaar eveneens niet zonder succes werkzaam zijn geweest.

Vooreerst valt te wijzen op de door onze afdeeling te samen met de Leidsche Kunstvereeniging georganiseerde tentoonstelling van voorwerpen van Makassaarschen oorsprong, toebehoorende aan den Controleur B. B., Tideman. Deze van den 1en Kerstdag 1909 tot en met den 11en Januari 1910 gehouden expositie, mocht zich niet alleen door belangstelling kenmerken, en zulks niet het minst op den avond, dat de eigenaar dier goederen zich welwillend beschikbaar had gesteld om daarover eene causerie te houden; doch had ook dat gevolg, dat verscheidene bezoekers zich als nieuwe leden aanmeldden.

Voorts werd voortgegaan met krachtig te propageeren, zoodat het ons mocht gelukken aan onze afdeeling 36 nieuwe leden toe te voegen. Wel is waar verloren wij, door overlijden, bedanken en vertrek naar elders, wederom andere leden, doch dit aantal (24) was gelukkig geringer, dan dat der nieuw toegetredenen. In stede van 104 leden, zooals op 1 Januari 1910, zou onze afdeeling derhalve op 1 Januari 1911 hebben moeten bestaan uit 116 leden (waaronder 1 donateur). Daar echter inmiddels een Studenten-afdeeling onzer Vereeniging was opgericht, moesten wij haar een 68-tal afstaan; een verlies wel is waar voor onze afdeeling, doch wederom een voordeel voor onze zusterafdeeling, zoodat het voornoemde getal van 116 tot 48 moet worden teruggebracht.

De financiëele toestand is niet ongunstig; een vrij belangrijk bedrag kon op nieuwe rekening worden overgebracht.

Leiden, 28 Februari 1911.

E. RIJKE, Secretaris.

Geldelijke verantwoording over het jaar 1910.

BATEN.

Saldo vorig jaar	*f* 85.48
Rente 1909	„ 3.20
Geïnde contributiën 1910	„ 215.00
Idem van J. Oberman	„ 2.50
Van den Penningm. Kunstvereen. uitg. Makass. Tentoonstelling	„ 30.00
Van Hoofdbestuur Den Haag tegemoetk. uitg. Makass. Tentoonstelling,	„ 25.00
	f 361.18

LASTEN.

Aan Penningm. Hoofdbest., Den Haag Contr. v. 114 leden à *f* 0.75 . . . Waaronder contributie v. Prof. de Groot over de jaren 1910 t/m 1914 5 × 0.75	*f* 89.25
Vergadering Februari	„ 2.50
Looper voor innen Contributie	„ 10.90
Assurantie Makass. tentoonstelling	„ 2.30
Reclamebord tentoonstelling	„ 1.00
Uitgaven voor Mak. id.	„ 40.15
Id. voor Mak. id.	„ 23.99½
Secretaris Mr. Rijke gedane uitgaven	„ 10.00
Penningm. Haag H.vlijttentoonst. Schev.	„ 10.00
Penningm. Haag Oranjekruis	„ 10.00
Secret. Mr. Rijke voor ged. uitg.	„ 10.00
Idem voor inkoop boekjes Onze West	„ 5.00
Diverse porti	„ 2.08½
Saldo in kas voor volgend jaar	„ 144.00
	f 361.18

Leiden, 1 Januari 1911.

P. E. SCHOTEL, Penningm.

Van de Vereeniging „Moederland en Koloniën":

Door het uittreden van den voorzitter, generaal J. W. Stemfoort, die verzocht had niet herkozen te worden, en het bedanken van de hh. C. G. van Baerle en A. S. Carpentier Alting, is, na de plaats gehad hebbende verkiezingen, het bestuur thans aldus samengesteld: voorzitter de hr. J. E. de Meijier; onder-voorzitter de hr. J. P. van Rossum; redacteur de hr. Mr. R. Tj. Mees; secretaris de hr. G. Nypels, en de hh. Mr. W. C. Berkhout, Mr. A. van Gennep; B. M. Goslings; J. E. Jasper en J. M. Pijnacker Hordijk.

Het secretariaat is gevestigd: Willem de Zwijgerlaan 5, den Haag.

Van het Indisch Genootschap:

Algemeene Vergadering op Dinsdag 21 Maart 1911, des avonds te acht uren, in het lokaal van het Genootschap, van Galenstraat 14.

Onderwerp van behandeling: **Het middelbaar onderwijs in Ned.-Indië.**

In te leiden door den heer Dr. H. Tjeenk Willink, te Laren.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden.

Maart 1911.

	Contributie.
P. J. J. Jonas van 's Heer Arendskerke, firma Jonas en Kruseman, A'dam,	*f* 5.00
Firma P. v. Leeuwen en Boomkamp, A'dam,	„ 5.00
M. Vierhout, oud-Hoofd-red. v/d Loc., A'dam	„ 5.00
W. Weenink, Kapt. Infant., Assen	„ 2.00
W. Karbaat, onderwijzer,, Beemster,	„ 2.50
H. J. H. Bockmeulen, gep. Onderw. 1e kl. 's-Hage	„ 2.00
H. Wamsteeker, Kant. Chef P. en T. Nj-I., 's-Hage	„ 2.00
Mevr. C. de Nerée van Babberich tot Babberich, geb. van Houten, 's-Hage	„ 2.50
T. E. R. G. Arnold, Techn. Stud., „	„ 2.00
J. van Hengel, gep. Resident, „	„ 2.00
J. Postma, Schoolopz. distr. Gouda, „	„ 2.50
A. H. v. Mastricht, Kapt.kw.m. O.-I.L „	„ 2.00
M. A. Pont, Luit.-kwartm. O.-I. L., „	„ 2.50
D. Hunink, Adj. Comm. t. Secr., Hengelo	„ 2.00
Teddo Mos, Cand. Gemeente Secr., „	„ 2.00
M. F. Dikkers, Kampen	„ 2.00
R. C. C. van Hasselt, „	„ 2.00
Prof. Dr. J. J. Hartman, Leiden	„ 2.00
C. F. H. Dumont, Leeraar, „	„ 2.00
J. N. van der Reijden, particulier, „	„ 2.00
F. W. M. Griethuijzen, Ind. Stud., „	„ 2.50
J. H. Müller, oud-Luit. Inf. O.-I. L., m.v. Maastricht,	„ 2.50
G. F. B. Watrin, Kapt. Inf. O.-I. L., m.v. Nijmegen,	„ 2.50
J. C. C. Nijland, Gep. Luit.-Kol. Inf. O.-I. O., Rotterdam,	„ 2.00
J. Bommezijn, Student, Rolduc,	„ 2.00
Mevr. E. Ten Cate Fennema, Sneek,	„ 2.00
P. J. Asjes, Med. Stud., Overveen	„ 2.00
F. Fontein, penn. v/d Vereeniging Volksonderwijs, Harlingen,	„ 2.00
Mr. Dr. E. van Ketwich Verschuur, Zwolle	„ 2.00
J. H. Faber, „	„ 2.00
W. G. Stroband, Ambt. ter Secret., Buitenz.	„ 5.00

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 10 Februari 1911. No. 12.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan G. P. Snel, H. L. R. Schilling; C. J. A. L. T. Hijé; W. J. Ketjen en A. E. Dumas.

Ontslagen: op verzoek eervol M. C. Wardenaar; A. F. D. Burger; J. W. Simon.

Benoemd: tot onderwijzeres 2e kl. Mevr. M. H. L. Keus—Gerth van Wijk, tot tijdelijk commies J. F. W. Sebo; tot posthouder in de res. Riouw en Onderh. de gepasporteerde sergeant H. C. van den Tillaard.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van B. B., N. W. van der Hoeven en geplaatst te Koedoes.

Geplaatst: in het gouv. Sumatra's Westkust de controleur H. P. Schouten.

Tijdelijk belast: met de functie van civiel gezaghebber in de res. Tapanoeli de 2e luitenant W. A. Laverman.

Ontheven: eervol van hare werkzaamstelling als onderwijzers te Soerabaja Mej. D. Grünberg; te Toeloengagoeng Mej. J. A. Hofland.

Overgeplaatst: naar Bangkalan de onderwijzeres, Mej. J. Helder; naar Soerabaja Mej. G. P. G. van Vliegen; naar Buitenzorg de onderwijzer W. van Twisk; naar Tjitjalengka de id. K. Hoving; naar Tasikmalaja de id. W. Staal.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als hulponderwijzeres te Tjibadak Mevr. A. N. van Kesteren—Dinger; te Toeloengagoeng Mej. B. F. van der Hart.

Geplaatst: bij den dienst der in- en uitvoerrechten: te Batavia J. E. Dambrink; te Soerabaja W. E Kroesen; te Medan J. H. A. Nagel; te Makassar A. T. H. M. van Wijk Werneke; te Batavia A. F. Rijken; te Belawan G. A. Kessing; te Batavia A. L. Hartwig; te Soerabaja G. A. Gallas.

Militair Departement.

Bevorderd: tot kolonel bij het wapen der inf. de luit.-kolonels J. van Swieten en C. Smith; tot majoor de kapitein J. J. Romswinckel; tot kapitein de 1e luit. H. Gramberg; tot 1e luitenant bij het wapen der genie de 2e luit. G. S. Reeman.

Uit de Javasche Courant van 14 Februari 1911. No. 13.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den secretaris van Ternate, E. Dhomen.

Ontslagen: op verzoek eervol R. J. Maas; A. L. C. van Helle; Mej. A. C. Maier; F. P. Lavalette en W. A. L. J. de Jonker.

Benoemd: tot tolmeester te Semarang J. R. Bastiaans; tot controleur R. A. M. Mooij; tot commies te Soerabaja Ch. L. de Gosse; te Pamakasan F. A. Paulus; tot hulpprediker te Elat (Kei-eilanden) J. A. Meijer; tot lid van den gewestelijken raad van Cheribon H. F. V. Lesueur en A. Braam; tot kapt. der Chineezen te Timor Laij Soen Long.

Ontslagen: op verzoek eervol de luit. der Chineezen te Makassar Auw Tjiong Sinang.

Bevorderd: tot 1en klerk J. G. Hogendorp.

Ontheven: eervol, wegens ziekte, van de functie van civiel gezaghebber Ph. J. R. Hamel.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als onderwijzeres te Djatiroto Mej. J. C. H. Wolterbeek Muller.

Overgeplaatst: naar Saparoea de onderwijzer A. C. Korpershoek van der Kooy.

Belast: met het beheer over het boschdistrict Kedoe-Jogjakarta de houtvester P. J. Hommes; van Rembang en Blora Dr. L. A. G. Hissink; van Z.-Soerabaja E. P. Scheltema Beduin.

Militair Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan den 1en luit. der artillerie R. N. Haremaker; een jaar aan den opzichter Ch. H. J. Hezemans.

Ontslagen: de kapitein-kwartiermeester A. H. J. G. P. Scheepens.

Benoemd: tot adjudant van den commandant der 1e mil. afd. op Java, de 1e luit. J. W. Ebbink; en eervol ontheven uit die functie de kapitein L. B. van Staden ten Brink.

Overgeplaatst: naar Tjimahi de dirig. officier van gezondh. P. van Vliet; bij het 12e bat. de kapitein L. B. van Staden ten Brink; bij het 1e depôt-bat. de kapitein L. J. A. Holle; bij het 3e idem de kapitein G. J. L. Beekman Lapré; bij het 3e bat. de kapitein H. B. Townsend; naar Batavia de 1e luit.-kwartierm. H. J. E. Dekker; naar Tjimahi de id. H. J. C. Wolff.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

Handteekening: *Woonplaats:*

*** Bij de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.**, plus 25 cent frankeerkosten.

b. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.**, plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25.

d. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 16.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dame voor vioollessen ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene baboe beschikbaar voor de terugreis naar Indië.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Een jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Een Heer en eene Dame voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Drie jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een geg. korp.-schrijver voor adm. betrekking.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 195** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 12. Donderdag 23 Maart 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.”

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Nog eens de Militiewet.

De lezing van het ontwerp der nieuwe militiewet en de gesprekken, naar aanleiding van ons artikel in No. 11 van Het Koloniaal Weekblad, met verscheidene belangstellenden gevoerd, alsmede het ingezonden stuk van den heer G. Nypels in het weekblad van 9 Maart jl., nopen ons nog eens op het onderwerp terug te komen. Wij zijn: dankbaar, maar niet voldaan!

Dankbaar, omdat de motieven, in de Memorie van toelichting door de ontwerpers neergelegd, hen reeds hebben geleid tot het vastleggen in de wet 1e. van eenige ontheffingen, welke reeds ondershands werden verleend, doch nog steeds eene welwillendheid waren van het Departement van Oorlog jegens dat van Koloniën; 2e. van eene algeheele vrijstelling van den militieplicht voor een groot deel der door mij bedoelde Nederlanders.

Niet voldaan, omdat bovenbedoelde motieven bijna woordelijk luiden als die, welke ons er toe dreven om ontheffing te bepleiten voor alle Nederlanders, die in de Koloniën hun bestaan willen zoeken en het ontwerp de onbillijkheid dus nog voor zeer velen wil laten bestaan.

Waar de militiewet haar noodzakelijkheid alleen ontleent aan „'s Lands Defensie”, daar moeten dus alle bepalingen dezer wet hierop gegrond zijn, en bijgevolg: uit de stof, waaruit de landsverdedigers moeten worden genomen, alle onnutte elementen worden verwijderd, alle bruikbare echter worden behouden.

In de Memorie wordt op blz. 30 ad. Art. 13 de bewering, dat naar de koloniën teruggekeerde militieplichtigen voor de verdediging van het Rijk in Europa verloren zijn, volkomen beaamd, en het is wel het hoofdmotief voor de vrijstelling in sub 3 van art. 13 van het ontwerp voorgesteld, al mogen de andere beweegredenen, hiervoor ontwikkeld, niet licht geacht worden. *)

Toch kan de bedoelde vrijstelling, afgezien van de vrees van den Raad van Defensie, dat zij tot ontduikingen van den militieplicht aanleiding zal geven, tegen de boven neergeschreven stelling alleen voldoende verdedigd worden, indien in de militiewet strikt doorgevoerd wordt het beginsel, dat de zoon het domicilie volgt van den vader (de moeder of den voogd). Of dit werkelijk het geval is, ten minste in die mate, dat een rechtskundige daartegen geen bedenkingen zou kunnen aanvoeren, kan ik niet beoordeelen.

Komt ons de vrees, door den R. v. D. geuit, niet denkbeeldig voor, toch schijnt het ons niet onwaarschijnlijk toe, dat er een ongeoorloofd gebruik van die vrijstelling zal worden gemaakt, maar ernstiger achten wij het, dat er onder de vrijgestelde jongelieden — al zullen het er niet vele zijn — toch eenige zullen voorkomen, die niet naar de Koloniën terugkeeren en voor 's Lands defensie wel bruikbaar zijnde, eene bevoordeeling zullen genieten, die niet te verdedigen valt tegenover de wel-militieplichtigen.

*) Het studeeren in Engeland en in Zwitserland van jongelieden uit Oost-Indië om die reden komt al voor.

Verder schept dit artikel en sub 2 van het 1e lid van art. 33 eene onbillijkheid tegenover de uit de koloniën afkomstige ouders, die grootendeels ook niet voor hun genoegen naar Nederland zijn gekomen, en ginds gebleven zouden zijn, als de opvoeding hunner kinderen niet tot het andere gedwongen had.

Er zullen daaronder ouders zijn, die langer dan drie jaren hier blijven, omdat, eenmaal hier zijnde, het finantieel voor hen geschikter is, eerst de kinderen te laten afstudeeren; terwijl anderen in het geheel niet kunnen terugkeeren, hoe gaarne zij dit ook zouden wenschen, omdat hunne financiën zulks niet veroorloven.

En sub 3 van het 1e lid van art. 33 is alléén gunstig voor de ambtenaren van den staat, maar sluit alle jongelieden, die in het particuliere leven hun bestemming moeten vinden, uit.

Waar het er met den bloei onzer koloniën treurig uit zou zien, als deze laatste categorie ontbrak en deze jongelieden dus een zeer integreerend deel uitmaken van hen, die (om met de M. v. T. te spreken), medewerken tot bevordering van de koloniale belangen, daar komt het mij voor, dat deze achterstelling niet met de billijkheid te rijmen is, niet bevorderlijk kan zijn voor den goeden geest van het Nederlandsche element in onze koloniën.

Wel moet erkend worden, dat er meer zekerheid bestaat, dat koloniale en aanstaande koloniale ambtenaren werkelijk binnen een bepaalden termijn naar de koloniën zullen gaan en daar meerdere jaren zullen blijven dan zij, die het in het particuliere leven moeten zoeken, zoodat ruimere bepalingen aanleiding zouden kunnen geven tot wetsontduikingen, doch is daartegen voldoende te waken door het stellen van een termijn van verblijf in de koloniën. Stelt men hiervoor vijf jaren, dan is dit voldoende, mits eerdere terugkeer wegens bij geneeskundig bewijs gestaafde ziekte of wegens bijzondere, dringende belangen, ter beoordeeling van de Koloniale Regeering, toegelaten blijft.

In het algemeen mag aangenomen worden, dat zij, die in het particuliere hun weg zoeken, zeer lang in de koloniën zullen verblijven en het aantal, dat wegens teleurgestelde verwachtingen spoedig terugkeert, gering is, maar dat dit aantal moedeloozen nog verminderen zal, als zij eene zekere verplichting om te blijven op zich voelen drukken en daardoor eenigszins geholpen worden om door den zuren appel heen te bijten. Gewoonlijk toch zijn de eerste twee à drie jaren als overgangstijdperk de moeielijkste, en als deze eenmaal voorbij zijn, bevalt het goed en wordt terugkeer voorloopig niet meer gewenscht. *) Verder moet men nog bedenken, dat er nu niet zoo spoedig misbruik van zal worden gemaakt om den militieplicht te ontduiken, wegens de bezwaren, die zich daarbij zullen voordoen, en komt mij de maatregel bevorderlijk voor aan de kennis onzer koloniën.

Op grond van het vorenstaande spreek ik daarom de hoop uit, dat in de 2e Kamer bij de bespreking van de onderwerpelijke wet rekening zal worden gehouden met de belangen van de nog achtergestelden en met vervalling van sub 3 art. 13, en art. 33 sub 1 ten 2e en 3e, dit laatste artikel zal luiden:

„2o. het geval, dat de loteling zich verbindt om „binnen een in verband met zijne studiën billijk ge- „stelden termijn naar de Koloniën of Bezittingen des „Rijks in andere werelddeelen te vertrekken om daar „zijne werkkring te zoeken en gedurende minstens „vijf jaren zijne woonplaats te vestigen, tenzij wel- „bewezen ziekte eerderen terugkeer naar Nederland „noodig zal maken of zulks om dringende, bijzon- „dere redenen veroorloofd zal worden.”

Terwijl dan in art. 100 als strafbepaling zou kunnen worden opgenomen onder het 1e lid, als

„3e hij, die de verbindtenis bedoeld bij art. 33, sub 1, ten 2e overtreedt.”

Waar onze tegenwoordige Minister van Oorlog gaarne alle onnutte elementen voor 's Lands defensie wil missen, daar is de hoop gewettigd, dat, bij nader overleg, wel eene redactie zal worden gevonden, die in de onderwerpelijke aangelegenheid afdoend hulp zal verschaffen, mocht het door ons thans aangegevene op ons onbekende bezwaren beslist afstuiten.

Waar de wil is, daar is ook de weg te vinden.

D. I. ALBERTI.

*) Om deze reden zou de termijn misschien wel op 3 jaren gesteld kunnen worden.

Uit de O.-I. Mail.

Met de **cholera** ging het volgens de laatste berichten gelukkig goed vooruit. Batavia was voor het eerst de laatste anderhalf jaar vrij van deze ziekte en te Padang kwamen nog slechts enkele gevallen voor. Een ander gevaar dreigde echter: te Tandjong Priok kwam weer een schip met Mekkagangers aan dat pest aan boord had.

De heer **J. Homan van der Heide** is benoemd tot Directeur van B. O. W. Hij heeft wat men noemt une bonne presse, van alle kanten verwacht men het beste.

De heer M. van Geuns bijv. besluit een aan deze benoeming gewijd hoofdartikel in het Soer. Hblad van 20 Febr. j.l. (Tweede blad) met de woorden:

„Ik houd hem voor den man dien zijn departement, waar de sleur oppermachtig is, noodig heeft. Den man, die overal waar hij het ziet, het doode hout zal wegkappen en een verjonging zal teweegbrengen; den man die zich niet seneng zal gevoelen als er maar stapels paperassen om hem heen optorenen, maar die zal eischen dat er gewerkt, tot stand gebracht wordt.

In hoever het optreden van den ferventen voorstander van de hervatting der Solovalleiwerken zal leiden tot een vernieuwde actie in het stroomgebied van Java's slibrijkste rivier, laat zich niet voorspellen. Maar ik kan mij moeilijk voorstellen dat de krachtige overtuiging, die in zijn opstellen over die grootsche werken als het ware ziedt en kookt, zal hebben uitgewerkt, nu de drager dier overtuiging op het gestoelte der eere geplaatst is.

Wat men echter zeker mag achten, dat is dat in de eerstkomende jaren van de drieëenheid „educatie irrigatie en emigratie” de middelste grootheid haar rechten zal herwinnen.”

Riouw. Stilte alomme. De ex-radja amuseert zich te Singapore. Het staat vast, dat Zijn Hoogheid er

financiëel niet op vooruitgegaan is. De Javabode weet al te vertellen, dat hij zich voortaan moet contenteeren met 2000 gulden per maand, welke som hem door het Ned.-Indische gouvernement zal worden uitgekeerd, als hij buiten Riouw blijft. De extroonopvolger zal met 400 gulden per maand moeten rondkomen.

Dat zijn geen vorstelijke inkomens, maar de rojale heer van Penjengat wist, dat het kwart millioen dat hij op een ton na te verteren had, voor 't grootste deel toekwam aan het landschap, om welks wel of wee hij zich niet bekommerde. Zijn afzetting door den leenheer is een rechtmatige daad, en er zit voor den man niets anders op dan wijsgeer te worden en de zuinigheid te leeren betrachten. Aldus het Soer. Hblad.

Volgens De Javabode zou hij krachtens het nieuwe contract — dat hij slechts in concept heeft willen onderteekenen — maandelijks 11 mille hebben kunnen toucheeren, welk bedrag, in verband met mogelijke, door het zelfbestuur te verleenen concessies enz., nog zou hebben kunnen stijgen. Het is dus niet erg verstandig van den radjah geweest tegen den ijzeren pot op te tornen.

Op het oogenblik wordt Lingga, Riouw en Onderh. rechtstreeks bestuurd. Er is geen sultan, evenmin een troonopvolger en ook geen krijgsraad, welke laatste bij ontstentenis van sultan en troonopvolger het bestuur zou voeren onder leiding van den resident.

De provisoire. — In het Soer. Hbld. van 21 Febr. lezen wij onder dit hoofd: „Wie mocht vragen wat met dit woord van gallischen oorsprong bedoeld wordt, verwijzen wij naar het vriendelijke stadje Semarang met zijn jolig politiek leven en tijdelijke-waterleidingplannen. De eenige, maar ook letterlijk de eenige, die van deze politieke joligheid en waterigheid profiteert is De Locomotief.

Welk een weelde van ontwerpen en contra-ontwerpen; van argumenten en contra-argumenten; van stand-, zit en zweefpunten!

Het mooiste is de gestie der kiesvereenigingen.

De heeren vinden, dat het algemeen kiesrecht in deze landen de bron is van alle goeds! Zonder dit blijft Indië in het moeras zitten. En verder vinden zij nog veel meer — behalve het geld voor hun schoone waterleiding. Er zijn verschillende ontwerpen gemaakt om Semarang aan water te helpen vóór de tot stand koming der Oengaranleiding. De Semarangers zijn er vol van. In de soos is de eerste vraag: Ben je vóór of tégen de provisoire? en het is al voorgekomen, dat een engagement is afgeraakt omdat de „hij" vóór en de „zij" tégen was."

Zoo schertst bovengenoemd blad.

De emigratie-kolonie in de Lampongs.

Het Bat. Nieuwsblad van 16 Febr. schrijft: Wij hebben reeds meer gewezen op de onvoldoende resultaten met de emigratie-proef in de Lampongs behaald. Hoe rooskleurig de officiëele rapporten ook mogen zijn, men proeft er uit dat de overbrenging van Javanen die ginds een tweede vaderland zouden moeten vinden niets oplevert. De zaak kost handen vol geld en het voordeel dat men er van trekt is maar zeer problematiek.

Door iemand, die onlangs een kijkje op de nederzetting heeft kunnen nemen, hoorden wij onzen ongunstigen indruk ten volle bevestigen. Het lijkt er niet naar, dat de nederzettingen ooit bloeiende kampoengs zullen worden met een tevreden bevolking. Na jarenlangen arbeid, onder voorlichting en geldelijke zoowel als daadwerkelijke hulp van ambtenaren zijn de emigranten er nog niet eens in geslaagd ieder voor zich een stukje grond zoodanig te ontginnen, dat zij ervan bestaan kunnen. Toch werd voor hun een der beste stukken van de vruchtbare Lampongs uitgezocht; het water, noodig voor den aanleg van sawahs, werd hun toegevoerd door een leiding voor rekening van het gouvernement gegraven; landbouwgereedschap, plus alles wat zij voor de uitoefening van het landbouwbedrijf noodig hadden, werden met ruime hand verstrekt.

Welken indruk men krijgt van de nederzettingen? Langs den weg een rij Inlandsche woningen, met overal er tusschen warongs. In die warongs zitten de emigranten het grootste deel van den dag hun waren te slijten aan den gaanden en komenden man, genoegen nemend met de karige inkomsten uit dit bedrijf. Waarvoor zouden zij meer doen? Zij hebben het immers goed zoo!

Zondagsrust bij de Post. — Het rekest van den Bond van Post- en Telegraaf-ambtenaren, waarin de verschillende voorstellen worden aangegeven voor de invoering van een beperkten dienst op Zondag, is door den hoofdinspecteur, chef van den dienst, ook ter kennis van de handelsvereen. te Batavia gebracht, met verzoek dienaangaande het oordeel van den handel mede te deelen. De hoofdinspecteur vereenigt zich voor een groot deel met die voorstellen, zooals blijken kan uit de inkleeding van het desbetreffend schrijven.

Maar gelijk te verwachten was: de handel heeft er geen ooren naar. Nadat de stukken bij de verschillende handelshuizen hadden gecirculeerd, bleek dat de handel zich unaniem tegen de plannen heeft verklaard. Zondagsrust, ziedaar de gedachtengang, goed, doch dan moet er maar voldoende personeel zijn om de menschen die recht hebben op een vrijen dag de rust te verzekeren. In geen geval mag die rust verkregen worden ten koste van het publiek.

Een alarmeerende tijding bereikte de Deli Crt. 20 Febr. j.l. De justitie zou onderzoek hebben gedaan in een geval van koeliemishandeling met doodelijken afloop, gepleegd op de onderneming Sei. Roean. Een nader onderzoek bracht het bericht terug tot bescheidener afmeting. Daarna ontving de controleur van Boven Langkat een anoniem schrijven, waarin het geval van mishandeling met doodelijken afloop, dat twee dagen te voren op bedoelde onderneming zou zijn voorgekomen, werd medegedeed en waarin de assistent W., een Engelschman, als dader werd aangeduid.

De controleur reageerde heel voorzichtig op dit bericht, dat hem den volgenden morgen werd bevestigd door den heer Knappert, adj. inspecteur van den arbeid, die eveneens inlichtingen had ontvangen. De berichten der uitgezonden spionnen luidden alarmeerend, waarop besloten werd terstond een onderzoek in loco in te stellen.

Dit onderzoek is gehouden. Het lijk van den koelie is opgegraven en geschouwd.

Wat er nu precies is gebeurd, kon het blad niet te weten komen.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In een forsch gesteld artikel, getiteld „Nogmaals de bacovencultuur", zet Suriname van 21 Februari den strijd tegen De West en de beschuldigingen tegen den vroegeren agent van de Fruit Comp. voort. Het een en ander loopt over de verkoopbaarheid van de Congo-bacove. Zonder twijfel is de houding van de Fruit Comp. in deze allervreemdst. Wellicht gelukt het aan de naar Suriname vertrekkende commissie hier licht te ontsteken.

De nadere inlichtingen, door De West en anderen verkregen, bevestigen den indruk, dat het de Fruit Comp. ernst is, om de middelen te verschaffen tot voortzetting der bacovecultuur op alleszins aannemelijke voorwaarden.

„Zoo bijvoorbeeld moet de Fruit Comp. bereid zijn, contracten op korten termijn aan te gaan, bijvoorbeeld voor drie jaar. Dit zou de gelegenheid geven, een aanplant te beginnen van stapelgewassen met bacove als schaduwplant, om na drie jaar, wanneer het stapelgewas geen schaduw meer behoeft, de bacovecultuur uit te schakelen. Daardoor vervalt het bezwaar, dat men na drie jaar verplicht is nieuwe velden met bacoven in cultuur te brengen. Aan den anderen kant mag men verwachten, dat als men de gelegenheid verkrijgt stapelgewassen in cultuur te brengen met een schaduwplant, die zoo wat alle kosten der cultuur dekt, de animo om den aanplant van stapelgewassen uit te breiden, steeds zóó groot zal zijn, dat een voldoende oppervlakte met bacoven in cultuur zal blijven om export mogelijk te maken.

Tegen het aanbrengen van cultures tusschen de bacoven heeft de Fruit Comp. niet het minste bezwaar."

De kwestie is nu of er een stapelgewas is, dat aan de te stellen eischen voldoet.

Wordt dit vraagstuk opgelost, dan is het standpunt van de Fruit Comp. in het belang van beide partijen. En zoo zou de geniale gedachte van Gouverneur Lely, die de bacovencultuur in het leven riep, zich ontwikkelen tot een cultuurvorm, die voor de kolonie van het hoogste belang kan worden en den stoot kan geven tot een aanzienlijke uitbreiding der cultures.

De Fruit Comp. — zoo deelt De West verder mede — „heeft ook geen bezwaar om in het te sluiten contract een arbitrage clausule op te nemen, zoodat eventueele geschillen aan de uitspraak van scheidrechters onderworpen zullen zijn.

In een onderhoud tusschen den vertegenwoordiger der Fruit Comp. en den voorzitter der commissie van advies alhier, is de vraag gesteld, of eenige hoogere prijzen voor de bacoven zouden zijn te bedingen. Zonder zich door eenige toezegging te binden, verklaarde de heer Goodell zich bereid die vraag in overweging te nemen."

De Commissie van advies moge ook de vraag

stellen waarom de F. C. geen kleine bossen koopt, zoo slechts de vruchten de verlangde grootte hebben. Den verbruikers is het natuurlijk geheel onverschillig of de vruchten, die zij koopen, afkomstig zijn van groote dan wel van kleine bossen. De fruitwinkels mogen de voorkeur geven aan mooie, groote bossen voor de étalages, voor den verkoop en langs de straten zijn de kleine bossen, die toch versneden worden, even goed.

***

Naar De Surinamer verneemt, moet de Gouverneur van Curaçao aan zijn Sur. collega gevraagd hebben een proef te nemen of de palm, waaruit het hoedenstroo wordt verkregen, in Suriname kan aangekweekt worden. De reden van deze vraag moet hierin liggen, dat Venezuela door de hooge uitvoerrechten op het hoedenstroo de hoeden-industrie zeer bemoeilijkt.

***

De West van 21 Februari eindigt een zeer belangrijk hoofdartikel over het boschwezen met de volgende beschouwingen:

„Nu de ongelukkige proefboschexploitatie van gouvernementswege is losgelaten, is de toestand ongetwijfeld zuiverder geworden.

Van bevoegde zijde blijft men echter de instelling van een boschwezen noodzakelijk achten. Men voert daarvoor argumenten aan, die als volgt zijn samen te vatten:

Een boschwezen is noodig om systematisch gegevens te verzamelen omtrent het ontzaglijk boschbezit van de kolonie.

Het tot dusver ingesteld onderzoek, heeft reeds aangetoond, dat hier verschillende houtsoorten voorkomen van zeer goede handelswaarde hebben, zonder dat men dat wist. Bijvoorbeeld: zwarte kabbes, roode kabbes, basterd lokus, enz. Een verder onderzoek in die richting en naar exploitabele boschproducten, is zeker gewenscht. Niet minder gewenscht is het verder systematisch onderzoek naar het voorkomen van de Hevea Guyanensis, die van veel belang kan worden voor de kolonie. Tal van belangrijke vragen wachten op oplossing. Zoo bijv. of cultures in het binnenland wenschelijk zijn. Het behoort tot de taak van het boschwezen die op te lossen.

Ook uit een oogpunt van contrôle op de domeinbosschen, is handhaving van het boschwezen gewenscht. Zoo bijvoorbeeld ter bescherming van de bolletrieboomen, die sedert jaren meedoogenloos worden vernietigd. Ten slotte is de taak van 't boschwezen technische voorlichting, en waar het kan leiding van het boschbedrijf.

Wij moeten erkennen, dat deze argumenten tot behoud van het boschwezen, wel eenigen indruk op ons maken. Als leek, moeten wij echter een oordeel aan meer bevoegden overlaten."

***

De Koloniale Staten hebben in de vergadering van 17 Februari een protest-adres aan de Tweede Kamer goedgekeurd, naar aanleiding van zekere uitlating van het Kamerlid van Vlijmen over die Staten.

Terecht keurt de redaktie van Suriname, die tevens lid der Staten is, de afzending van het adres af. Wat moet de Tweede Kamer daarmee aanvangen?

***

Bij resolutie van 17 Februari heeft de Gouverneur eene commissie benoemd om de vraag te beantwoorden of, met het oog op den hygiënischen toestand vooral onder de lagere bevolking de aanleg van 'n drinkwaterleiding, overeenkomstig of in den geest van het door de heeren J. van Hasselt en G. J. Hoogesteger opgemaakt voorloopig plan — wateraanvoer uit de Tawajarizwamp — noodig en dus gerechtvaardigd is. De Gouverneur verlangt daarbij spoed. Het is daarom te hopen, dat de Commissie in het bezit is gesteld van het rapport van de „drinkwatercommissie" ten tijde van Gouverneur Fockens benoemd, welk verslag zeer belangrijke gegevens bevat over de waterputten, regenwaterreservoirs en latrines op al de erven in de stad. Aan de commissie zou daardoor veel werk bespaard worden.

***

Zooals door den minister van koloniën bij de behandeling van de Surinaamsche begrooting van het loopende dienstjaar in de Eerste Kamer der Staten-Generaal werd te kennen gegeven, ontving de minister de vorige maand van den Gouverneur van Suriname eene nota van den waarnemenden directeur van den landbouw in die kolonie, beide houdende opmerkingen naar aanleiding van het advies betreffende het voorstel tot voortzetting van de bacovencultuur met financiëelen steun van gouvernementswege uitgebracht door de Commissie-Cremer c.s., met verzoek, om die nota's op dezelfde wijze ter kennis van de Staten-Generaal te brengen als zulks met het genoemde advies is geschied.

Alvorens over te gaan tot de bij die gelegenheid door den minister toegezegde overlegging der nota's heeft hij het wenschelijk geacht aan de genoemde commissie te vragen of zij er wellicht prijs op stelde dat tegelijk met de nota's ook de opmerkingen, waartoe die nota's haar aanleiding mochten geven, aan de Staten-Generaal werden medegedeeld.

De minister heeft thans zoowel van de nota's als van de in antwoord op zijne vraag van de meergenoemde commissie ontvangen missive aan de Tweede Kamer 25 exemplaren doen toekomen.

***

Van de door den min. van koloniën benoemde commissie betreffende den economischen en financieelen toestand van Suriname zal een delegatie het onderzoek in Suriname instellen. Daartoe zullen de heeren dr. Bos, Van Vollenhoven en mr. De Monchy (Secretaris), in de volgende maand naar Suriname vertrekken.

Van goede wenken zal de commissie misschien niet gediend zijn, maar de wensch worde hier uitgesproken, dat de heeren hunne reis zoo zullen inrichten, dat zij zoowel in Britsch Guiana als op Trinidad een achttal dagen verblijven, hetzij vóór, hetzij nà — liefst vóór — hun bezoek aan Suriname. Niets toch is leerzamer dan vergelijking.

***

Het Onderwijs — orgaan van het Surinaamsch Onderwijzers-Genootschap —, geeft in zijn nummer van 19 Febr. weer eens een voorbeeld van de verregaande onwetendheid, die men hier niet zelden aantreft, waar het de koloniën in de West betreft.

Aan een Nederlandsch schoolblad ontleent 't n.l. de volgende mededeeling onder het hoofd **Suriname**.

„De nieuwe Bisschop, Mgr. Vuylsteke, geeft, zegt de Amigoe, reeds blijk, dat het R.-K. Onderwijs hem niet minder ter harte gaat dan zijn doorluchtigen voorganger.

Op Saba wordt een geheel nieuwe school gebouwd, op St. Eustatius werd aan de oude kerk zooveel reparatie en verandering aangebracht, dat ook dit een zoo goed als nieuw schoolgebouw zal worden; op Montane wordt de school vergroot."

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Maleisch-Inlandsche Pers. — Het aantal bestaande Maleisch-Inlandsche nieuwsbladen in Nederl.-Indië, bedraagt thans ongeveer een vijftigtal. Dit is veel en toch ziet men telkens nog nieuwe bladen verschijnen, welke echter dikwijls, na een kortstondig bestaan van 5 of 6 maanden weder te gronde gaan. De reden hiervan zoekt Aboe Kasim, blijkens een artikel van zijn hand, voorkomende in de **Pewarta Deli** van 24 December j.l. no. 100, in het z. i. betreurenswaardige feit, dat er zoo bitter weinig aaneensluiting en samenwerking onder de Inlanders in Nederlandsch-Indië bestaat.

De Inlanders willen over het algemeen wel gaarne kennisnemen van den inhoud der Inlandsche nieuwsbladen, maar daar de meesten òf moeilijk van hun geld kunnen scheiden, òf niet de kracht hebben een deel hunner inkomsten daarvoor af te zonderen geven dezen meestal de voorkeur aan het lezen van couranten op kosten van enkele anderen, die wèl betalen. Hoe kan de Inlander op zulk eene wijze vooruit komen? En hoe kan iemand zich ooit intellectueel ontwikkelen of handelswinsten verwerven, die steeds op de geldzak blijft zitten?

Aldus vraagt schrijver, die daarbij natuurlijk niet de geldelijk onvermogenden, doch velen der welgestelde Inlanders op het oog heeft.

In de **Oetoesan Malaijoe** (Maleische Bode) wijst een ander schrijver op de belangstelling, welke de Japansche pers bij het volk daar geniet. In Japan leest zelfs de geringste werkman uit de heffe des volks zijn eigen blad. Zoowel de mannen als de vrouwen, die veelal kunnen lezen en schrijven, begrijpen het groote nut, dat er gelegen is in de kennisname van de gebeurtenissen van den dag.

De prijzen der bladen zijn, in het belang eener doeltreffende verspreiding op groote schaal onder het volk, dan ook zeer laag gesteld. Een exemplaar van een enkelvoudig gewoon blad kost slechts één cent of 25 cent per maand. Voor de grootere couranten van twaalf en zestien bladzijden en voor de Zondagsuitgave, is de prijs gesteld op $2\frac{1}{2}$ cent of 50 cent per maand. De eigenaars dier bladen zijn Japanners, die elkander onderling steunen en er naar streven hun volk behulpzaam te zijn bij de evolutie, die het thans doormaakt.

Het bedrijfskapitaal van een Japansch nieuwsbl. is ongeveer 500.000 Yen of Japansche rijksdaalders.

Tot de geldschieters behooren de aanzienlijksten in den lande, terwijl enkele hunner een eigen organ hebben met een bedrijfskapitaal van 500.000 Yen.

Het aantal abonné's variëert tusschen de veertig en honderdduizend. De Japanners lezen hunne bla-

den zeer regelmatig, en stellen er prijs op goed op de hoogte te blijven, zoowel van de voornaamste wereldgebeurtenissen als van hetgeen er in eigen land voorvalt.

Men kan gerust zeggen, dat de verhoogde intellectueele ontwikkeling van den tegenwoordigen Japanner voor een deel toegeschreven kan worden aan de Japansche pers. Deze is voor den doorsnee Japanner zijn dagelijksch geestelijk voedsel.

In Ned.-Indië daarentegen met een even groot afzetgebied, treft men zoo goed als geen enkel Maleisch eigenaar van een Maleisch blad aan. En toch wanneer de welgestelde Maleier kon besluiten tot eene ernstig gemeende, onderlinge aaneensluiting, zou zeer goed een flink bedrijfskapitaal kunnen worden bijeengebracht en een Vennootschap met aandeelen voor de exploitatie van een goed nieuwsblad worden opgericht. En dit zou een goed werk zijn, meent de schrijver.

Het Mohamedanisme in Europa. Te Londen bestaat een Mohamedaansche kerk, ten behoeve van de daar vertoevende Islamieten.

Volgens een mededeeling, voorkomende in de **Pertja Timor** van 26 December 1910 No. 103 zou de persoon, die de aaneensluiting van alle Mohamedanen in Engeland tot stand heeft gebracht, een Engelschman zijn, W i l l i a m A b d u l l a h Q u i l h a m, van beroep procureur te Liverpool. Dit bleek geen gemakkelijk werk te zijn, te meer, waar de heer Quilham niet kon rekenen op de medewerking ten deze zijner echtgenoote.

Gedurende 63 jaren streefde hij naar uitbreiding van het Mohamedaansch geloof in Engeland, stichtte een missigit te Liverpool en werd daarvoor door den toenmaligen Sultan van Turkije, A b d u l H a m i d, begunstigd met den titel van S j e c h o e l I s l a m van Engeland.

Na te Liverpool zijn werk aan anderen te hebben overgedragen, vertrok de heer Quilham naar Londen, omdat dáár de meeste Mohamedanen verblijf hielden, en stichtte ook dáár een Mohamedaansche kerk.

In de hoofdplaats van Engeland is onlangs eene vergadering van Mohamedanen gehouden, ter bespreking van de politieke verhouding van Engeland tot Perzië. Op die samenkomst was een zeer gemengd gehoor. Men zag er Turken, Arabieren, Perzen, Hindoes, velen in nationale kleederdracht, terwijl er ook toongevende Engelschen aanwezig waren. Voorzitter dier vergadering was de Majoor van het Engelsche Leger, S a i d H a s s a n B i l g a m i, een Hindoe van afkomst, die, met groote taalkennis toegerust, zich op uitstekende wijze van die taak gekweten moet hebben.

De Arabieren in Ned.-Indië. De rechten en verplichtingen der „Vreemde Oosterlingen" in Ned.-Indië, gelden ook voor de Arabieren en hunne afstammelingen. Deze bekommeren zich al zeer weinig om het onderwijs hunner kinderen, hoofdzakelijk uit vrees, dat zij, tot schade van het Mohamedaansch geloof, onder invloed zullen geraken van anderen. De kennis van de Arabische taal en van den Mohamedaanschen godsdienst is n.l. voor den Indischen Arabier de voornaamste en gewichtigste zaak, welke hij ter harte heeft te nemen. Van de 100 Arabieren vragen 98 zich af, tot welk nut de Westersche wetenschap hun eigenlijk moet dienen, waar zij, in geval van geldgebrek, toch bij den Europeaan geld kunnen leenen, en, in geval van gebrekkige rechtskennis, toch den rechterlijken bijstand kunnen inroepen van een Westersch procureur.

Bij zulk eene eigenaardige opvatting van zaken is het zeker duidelijk, dat van ontwikkeling van den Arabischen stam in Ned.-Indië voorshands nog niet veel sprake kan zijn, doch tevens wordt daardoor het feit verklaard, zegt de **Bromartani** van 7 December 1910 No. 77, waarom onze Indische Arabieren nooit klagen over gebrek aan onderwijs of verwijtingen ten deze richten aan het Nederlandsch bestuur.

Wanneer men hen stil aan hun lot overlaat, en hen niet bemoeilijkt in hun handelsbestaan, zijn deze lieden, die geen onderwijs vragen en niet naar bestuursbetrekkingen dingen, zeer rustige en tevreden burgers. Maken zij goede zaken, dan ziet men hen van tijd tot tijd heen en weer trekken naar Hadramaut.

Het gaan ter bedevaart naar Mekka maakt voor hen geen punt van ernstige overweging uit; vele der Arabische p e r a n a k a n s (in Ned.-Indië geborenen), hebben tenminste nimmer Mekka gezien. Noch het dragen van den tulband, noch het bedevaartskleed, wordt bijzonder door hen verlangd, hoewel aan het werkelijk opvolgen van de godsdienstige voorschriften alle aandacht wordt geschonken.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Het manifest van den Keizer van China, betrekking hebbende op eene bespoedigde opening van het Chineesche Parlement. Dit manifest luidt:

„Wijlen Keizer K w a n g S o e heeft reeds eene „Chineesche constitutie opgemaakt, terwijl toen tevens het tijdstip werd bepaald, waarop de instelling van het Parlement in werking zou treden (na „9 jaren, d. i. in 1917). In aansluiting daarmede is „het van het begin Onzer troonbestijging steeds onze „wensch geweest om het verlangen van den overleden Vorst te eerbiedigen, met het gevolg, dat geen „bepaald antwoord werd gegeven op de vele en „herhaaldelijk ingediende verzoekschriften van de „zijde van het volk, waarbij op eene bespoedigde „opening van het Chineesche Parlement werd aangedrongen.

„Thans wenschen wij aan het verlangen van het „Volk tegemoet te komen, en bepalen bij deze, dat „het tijdstip der opening van het Chineesche Parlement zijn zal over 3 jaren (1913), en dat in verband daarmede de bestaande instellingen en voorschriften zullen worden gewijzigd. Deze periode „van 3 jaren is vastgesteld na overleg met de bekwaamste en bevoegdste personen, en zal niet worden veranderd.

„Laten dus alle landsdienaren en alle onderdanen „aan ons streven oprecht medewerken, opdat zoowel „de geest van wijlen Keizer K w a n g S o e als de „wenschen van het volk worden bevredigd!"

Volgens de mededeeling van den te Peking wonenden correspondent der **Kölnische Zeitung**, zou de uitvaardiging van dit manifest hebben plaats gehad onder een drang, welke op den keizer is uitgeoefend op de volgende wijze:

Zooals bekend is, waren te Peking vele vertegenwoordigers van de provinciën verzameld, die aldaar telkens vergaderden en in opdracht hadden, het daarheen te leiden, dat de opening van het Parlement werd bespoedigd. Zij werden daarbij gesteund door toongevende ambtenaren en vooruitstrevende studenten. Tweemalen werd van de zijde dier gemachtigden een verzoekschrift aan de Regeering ingediend, doch daarop geen beschikking ontvangen, terwijl, hangende deze aangelegenheid, in de maand October 1910, het bericht zich verspreidde, dat, inzake de inlijving van Korea bij het grondgebied van Japan, overeenstemming met Rusland was verkregen. Dit laatste feit vooral was voor de intellectueelen van de provincie Petjili en van de stad Koantjioe eene zaak, die groote ongerustheid veroorzaakte, aangezien zij schadelijk werd geoordeeld voor de groote Chineesche levensbelangen. De gevolmachtigden van de provinciën Kitlim en Hailoeng kwamen dientengevolge met de studenten te zamen, en werd toen de stellige overtuiging verkregen, dat het oogenblik voor China gekomen was om zich zelf te helpen.

Als bewijs van eenstemmigheid ten deze brachten de aanwezigen, volgens landsgebruik, aan hunne handen de noodige wonden toe. Een 17-tal studenten, vergezeld van de provinciale vertegenwoordigers der provincie en eenige hunner aanhangers, begaven zich daarop naar het gebouw van de Nationale Vergadering, alwaar een nieuw verzoekschrift, voorzien van de handteekeningen van tal van aanzienlijke personen uit de provinciën, werd ingediend. Van de 17 studenten waren er twee, met name de heeren S j a o e en L i o e, als voormannen en woordvoerders aangewezen, en gewapend traden zij met het volste zelfvertrouwen in de Nationale Vergadering naar voren. Zij verweten den leden gebrek aan durf om beslissingen te nemen, terwijl zij persoonlijk het bewijs zouden leveren, op welke wijze men zich in het belang van het land opofferingen moet getroosten. De studenten begonnen hierop zich met hunne wapens belangrijke lichamelijke wonden toe te brengen, waarop de leden der Nationale Vergadering trachtten hen te ontwapenen.

De heeren S j a o e en L i o e dreigden met hunne wapens, in tegenwoordigheid der leden, hun eigen buik te zullen openrijten, bijaldien geweld werd gebruikt. Eerstgenoemde kapte daarop zijne hand, en laatstgenoemde zijn dijbeen af, terwijl het uitstroomende bloed het verzoekschrift bereikte, dat op tafel lag en bestemd was aan den Keizer te worden uitgereikt.

Op den openbaren weg was inmiddels veel volk verzameld, die aan de zwaar gewonde studenten alle eerbied voor den betoonden moed bewezen. De provinciale gevolmachtigden, geholpen door de Ministers, wenschten nu den Keizer te ontmoeten, doch bij het paleis aangekomen, vernam men, dat Z. M. zich in den Kraton ophield en dat daar niemand kon worden toegelaten.

Hoofdzakelijk was dit een gevolg van het optreden van den minister van politie.

Prins Soe, de minister van binnenlandsche zaken, verlangde echter hulp te verleenen en maakte zijne

opwachting bij den Keizer, terwijl de provinciale gevolmachtigden met hun aanhang en de studenten in de gebouwen der Nationale Vergadering bleven wachten. Den volgenden morgen werd vernomen, dat de Keizer over het gebeurde zeer droefgeestig gestemd was en dat Zijne Majesteit de beslissing ten deze aan de Nationale Vergadering overliet.

De Voorzitter, Prins Poe Loen, gaf daarvan kennis aan de leden der Vergadering, die op de vraag of men zich met het verzoek kon vereenigen bevestigend antwoordden. Daarna werd door den prins Regent het bovenvermelde manifest opgemaakt en verspreid.

Vragen staat vrij. — De Mak. Crt. verneemt, dat onder de Chineezen te Makasser een request aan den gouverneur-generaal ter teekening rondgaat, waarmede door de onderteekenaars wordt verzocht, de belastingen voor de Chineezen op denzelfden voet te brengen als die voor de Europeesche bevolking. Het rekest is door bijna alle Chineezen geteekend, hetgeen zeer verklaarbaar is, aangezien volgens belastingspecialiteiten, de nieuwe aanslag voordeeliger voor de aangeslagenen zal zijn, gelijk bovengenoemd blad opmerkt.

Van Vreemde Koloniën.

OPIUM-POLITIEK.

Elke regeering beschouwt het spekken van de staatskas door groote opiumbaten als onzedelijk, maar tusschen dit te erkennen en maatregelen te treffen om het misbruik in ernst tegen te gaan is nog een groote afstand. Naar het schijnt zou China den sprong over dezen afstand nu in eens doen. In verband hiermede en met de daartegenover staande weifel-politiek van Nederland is het belangwekkend na te gaan, hoe Frankrijk en Engeland zich tegenover het vraagstuk stellen.

In een hoofdartikel van La Dépêche Coloniale (11 Mrt.), maakt Paul Robert zich tot pleitbezorger van de opvatting, die ons ook uit officieele Fransche stukken meermalen tegen klonk. Voorop staat dadelijk, dat Indochina volle 14 millioen fr. per jaar van de opium-inkomsten trekt en dat 't vrijwel onmogelijk zou zijn het gat te stoppen, dat bij derving van dit voordeel, in het budget zou ontstaan. Hiervoor heeft dan alles te zwichten. De pogingen van China worden in strekking en beteekenis verkleind. Het initiatief van Amerika, om een tweede internationale opium-conferentie in den Haag te krijgen, wordt ontijdig genoemd en belooft niet meer dan haar voorgangster te Shanghai.

Van den veldtocht tegen het heulsap hebben speculanten in China en in Engelsch-Indië juist voordeel weten te trekken, door de marktprijzen tot het drievoudige op te voeren. Zoo werd de kist te Calcutta, die vroeger 900 piasters kostte, nu tot 3000 p. betaald. Bij minder verbruik heeft dit tot een verhooging van winst gebracht, ook voor de koloniale kas.

Indochina heeft van deze omstandigheden geen partij kunnen trekken, omdat het geen opium in voorraad had, en opium moet minstens 6 maanden gelegen hebben, alvorens bruikbaar te zijn. Van Fransche zijde zijn dan nu ook maatregelen genomen om een goede reserve te hebben. Mocht men uit dit middel geen volle 14 millioen meer kunnen trekken, dan blijft men toch bedacht op een liefst zooveel mogelijk profiteeren. Heel aan 't slot van 't artikel komt even de raad voor een verdere toekomst, de belastingen te bestudeeren, die voorgesteld zouden kunnen worden om in het verlies der opiumbaten te voorzien.

The Times of India (3 Mrt.), geeft de Engelsche politiek weer. Het verwachte overschot van 't laatste jaar is 3.498.300 P. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tusschen hetgeen verkregen is door de opiumwinsten en door de andere middelen.

Drie achtereenvolgende jaren is Br.-Indië bezig zijn voornemen uit te voeren om de opiumuitvoer met 10% p. j. te verminderen. In hoever dit voornemen consequent volgehouden zal worden, is niet vastgesteld, maar vooralsnog is de geregelde vermindering aangenomen en wordt zij ook doorgevoerd. De bedoeling is geleidelijk de inkomsten der schatkist zich te doen voegen en regelen naar hetgeen te derven zal zijn. Dienovereenkomstig zijn de baten uit dit middel gesplitst in verwachte inkomsten, die naar den aangenomen maatstaf vooruit zijn begroot, en meevallers. Nu heeft het laatste jaar bij de vermindering van uitvoer toch een buitenkansje gegeven, zooals nimmer te voren, van 2.944.300 P. In 't voorafgaande gedeelte, over Frankrijk, is op de reden hiervoor gewezen: welke bestemming er aan gegeven wordt is door ons de vorige week reeds vermeld. Hier is hoofdzaak, dat de Br. politiek er inderdaad op gericht wil zijn de uitvoer van opium elk jaar met 1/10 te verminderen, hetgeen, daar dit reeds drie jaren in toepassing is, binnen korten tijd tot een groot resultaat zou leiden.

FEUILLETON.

Oude Sage in een nieuw kleed

DOOR

M. C. K. v. Z.

III.

Weet ge, wanneer een akker eerst vruchtbaar wordt?

Als de grond is omgewoeld en zijn gladdigheid verdwenen is.

Weet ge, wanneer de geest des menschen is als een vruchtbare akker?

Als ook dàar de gladdigheid verdwenen is en de smart den grond heeft omgewoeld......

Sedert vorst I'-Indjilaï de rivier was overgezwommen om hen, die hij liefhad, te zoeken, waren er diepe voren in zijn akker getrokken. Smart had een wisselbouw geplant van Nederigheid, toen hij als verlaten vorst rondzwierf — van Mededoogen, toen hij zich boog tot het kleine, het dier — van innerlijk Geluk, toen hij behoefte had, noch aan glans en roem, maar aan de eenvoudigen, die hij liefhad — van Opoffering, toen hij zijn leven waagde voor dezen, van Moed, toen hij, aangekomen aan den anderen oever, naar hen zocht in de diepe wildernis, van Nadenken, toen hij, hen niet vindende, terugdacht aan de voorspelling van de tortelduif, en eindelijk van Zelfkennis, de voorname hooge plant, wier zachte wuiving den akker doet gelijken op een golvend korenveld in het menschelijk leven.

. . . .

Er waren vele jaren voorbij gegaan, sedert vorst I'-Indjilaï, We-Mono, zijn vrouw, en Rilongi en La Parappa verloren had. Vele jaren sinds hij gezien had de fladderende zijden patola, die als een gouden poort was boven We-Mono's donker hoofd, zachtkens door den wind bewogen...

Alles, wat achter hem lag, was gelijk een groote moeielijke reis. Nog was hij niet aan het eind, dat wist hij, nog was er zelfs in zijn hart een stil, maar sterk verlangen eenmaal de zijnen terug te zien, en toch wist hij, dat alles zoo vergankelijk is hier, dat menschen maar menschen zijn, ook zij, die wij liefhebben, en dat alles in ons zelven moet worden bewerkt en weer bewerkt, om te worden, wat het worden moet, en dat wij dikwijls moeten leven zonder hen, die wij liefhebben.

. . . .

En dat wij moeten dwalen door sombere wouden, over gloeiende wegen, door onherbergzame streken, en dat wij honger en dorst moeten lijden en eenzaam zijn, alles tot ons bestwil. Wilt ge een epos over deze benarde tijden van koning I'-Indjilaï? Zoek dan in de oude boeken, waarin fantasie en waarheid vervlochten zijn tot legenden. In die verspreide geschriften zult ge lezen, hoe zijn bange zwerftocht was door de wouden, door bewoonde streken, waar een vreemd volk hem wachtte en hem behandelde als een gewoon mensch. Hoe hij niet eens door zijn eigen volk onttroond was, maar meermalen door anderen. Hoe verder hij ging, hoe minder men in hem den vorst ontdekte, want zijn kleeding werd schamel, zijn lichaam mager, zijn blik dof. Hij was als een gewoon mensch, ja, als de nederigste der nederigen was hij. Hij verdiende zijn loon met de akkers om te spitten, met vogels te verjagen van het opkomend gewas, met het hakken van hout, en het was in dezen toestand, zijnde aan den ingang van een woud, dat hij een wonderbare ontmoeting had met een olifant! Evenals de vogel Bakkoe sprak de olifant tot vorst I'-Indjilaï en zeide hem het werk daar te laten liggen en hem, den olifant, te volgen, en I'-Indjilaï deed aldus. Zijn geleider vertrapte het kreupelhout voor hen, zoodat er een weg werd gebaand door het dichte oerwoud. Het was er somber, evenals in het bosch, waar hij jaren geleden door getrokken was met vrouw en zonen. Soms vielen lichtbundels als schitterende balken neder tusschen de ineengroeiïng van reuzenbladeren, en stonden op den grond als gouden nevelkringen — dan vonkten er vuurroode bloemen op, die eenzaam bloeiden, of de witte sterren van orchideeën slingerden zich omlaag in verblindende pracht. Op zulk een oogenblik van zonneflitsing schreeuwden de apen en wierpen I'-Indjilaï en den grooten olifant met afgebeten vruchten. I'-Indjilaï raapte ze op, bekeek ze, en zocht naar dezelfde vruchten, want wat de

Men concludeere hieruit echter niet, dat hierdoor de papaver-cultuur reeds ten doode opgeschreven is; vooreerst toch wordt er niet tevens bij gezegd, dat het gebruik in de eigen koloniën ook tot een evenredige vermindering bedwongen en uitgeroeid zal worden, vervolgens heeft de Br.-Indische regeering haar verminderingspolitiek onder eenig voorbehoud aangekondigd, waarbij de bepalingen op het verbruik en de verbouwing van de bollen in China zelf de voornaamste factoren zijn. Komt de markt daar voor nieuwe verhoudingen te staan, dan zal de Br.-Indische regeering haar politiek nader vaststellen. Met dien slag om den arm, en buitenkansjes, zooals de vermindering met 10% in 't afgeloopen jaar gaf, bestaat de vrees, dat de edele bedoeling van Engeland, en het ronduit erkende onedele egoïsme van Frankrijk, op stuk van zaken kunnen neerkomen op dezelfde politiek, die Nederland volgt: wij zouden opium-misbruik willen bestrijden, maar och, het geldelijk voordeel ervan is zoo welkom!

Laten de Barbaren uit het westen een voorbeeld van durven en willen nemen aan het Hemelsche rijk, dat in een zoo belangrijke zaak voor een groot kwaad, ook groote geneesmiddelen weet aan te wijzen, naar uit Kirin in Mandschoerije gemeld wordt, is het verbod tot opiumrooken van kracht verklaard, alle in de regeeringsplaatsen bewaarde opium wordt verbrand.

ALLERLEI.

Volgens een bericht uit Peking zal het Chineesche eskader, door Prins Tsun uit te zenden, ook Noord-Borneo en de Maleische Staten aandoen.

***

In Singapore worden, van Grissee, groote hoeveelheden eetbare vogelnesten ingevoerd. The Straits Budget (23 Febr.), zegt, dat verwoestingen onder de vogels worden aangebracht door slangen, die in de grotten en holen aan de kusten haar prooi gingen zoeken. Hierdoor was de handel in deze lekkernij zeer achteruitgegaan. Er is nu echter iets op gevonden. Bijzonder ingerichte hokken of huisjes worden voor de vogels gebouwd, deze maken er gaarne hunne nesten in, die dan weer op gemakkelijke manier, door de kooplieden, verkregen worden. Dubbel voordeel is zoo uit het nadeel gewonnen.

***

De Belgen stellen zich voor flink voor den dag te komen op de rubber- en caoutchouc-tentoonstelling, die van 24 Juni tot 11 Juli te Londen zal worden gehouden. De vereeniging van caoutchouc-planters te Antwerpen heeft een comité samengesteld, onder het eere-voorzitterschap van den minister van koloniën, Renkin, en het voorzitterschap van den heer Bunge. Er hebben hooge ambtenaren van land en stad, bekende figuren uit de koloniale-, handels- en nijverheidsbeweging zitting.

Vele belanghebbenden hebben hun medewerking toegezegd òf als exposanten, òf als bijdragers van geldelijken steun, òf als schenkers van medailles en andere prijzen.

PRINS HENDRIK NAAR INDIË?

De kroonprins van Duitschland is nog niet van zijn reis naar Br.-Indië thuis, en reeds wordt melding gemaakt van een officieele kennisgave, dat hij het volgend jaar de reis naar het verdere Oosten, die nu onderbroken werd, zal hervatten.

De koning van Groot-Brittanië zal zijn Indisch keizerrijk andermaal bezoeken.

De koning van België is als kroonprins naar de Kongo geweest.

President Faillières gaat naar Tunis.

Kan dit alles de kans niet verlevendigen, dat de Prins der Nederlanden besluite tot een bezoek aan onze Oost- en West-Indische koloniën?

FRANSCHE KOLONIËN.

In 1899 en 1900 had de Fr. minister van koloniën monopolie verleend aan een groep van vijf ondernemingen voor de exploitatie in Gaboen van de voortbrengselen over een uitgestrektheid van ongeveer 6 millioen hectaren. Het ingebrachte kapitaal bedroeg 6.500.000 fr., de, voor 30 jaren verleende concessie, gaf den Staat een jaarlijksche vergoeding ad 58.500 fr. en 15% van de te maken netto-winsten. De zaken gingen niet voorspoedig; het kapitaal geraakte geheel op.

Er zijn fouten gemaakt, er waren bijzondere moeilijkheden te bestrijden. Het privilege werkte remmend, inplaats van opwekkend. Er kwam een tekort.

De minister van koloniën, Morel, heeft, vóór het overgeven van zijn portefeuille, een regeling tot stand weten te brengen, die de verhoudingen bij minnelijke schikking vaststelt.

De 5 betrokken vereenigingen doen afstand van hun exploitatierecht van 30 jaren; zij ontvangen daarvoor 125000 hectaren in vollen eigendom, en behoeven geen geld aan 't gouvernement af te dragen. De regeering bestemt het overige deel voor exploitatie door de inlanders en den vrijen handel.

---

apen aten, kon zijn voedsel zijn en zou hem niet benadeelen. Zoo leefde hij dagen op zijn tocht achter den breeden olifant, wiens pooten alles stuk trapten en den weg gemakkelijk maakte voor I'-Indjilaï — maar waarheen die weg ging, dat wist hij niet en zijn vragen maakten hem niet wijzer.

„Volg mij", was alles wat de olifant herhaalde... tot op den derden dag, de olifant stilstaande zeide: „Leg U op den grond en luister."

Vorst I'-Indjilaï strekte zich uit op de vochtige blâdren, hield zijn oor op den grond en luisterde.

„Wat hoort gij?" vroeg zijn leider.

„Ik hoor ver weg een verward gedruisch... voetstappen van drommen menschen."

„Wat hoort gij nog meer?"

„Ik hoor een krijgszang, ik hoor het knallen van geweren."

„Luister goed, wat hoort gij nog meer?"

„Ik hoor roepen, wij willen een gebieder!"

„Sta op — I'-Indjilaï", zeide de olifant, „klim op mijn rug. Gij zijt die gebieder."

En de olifant droeg I'-Indjilaï het oerwoud uit en zij kwamen op een open vlakte en daar verst I'-Indjilaï hoog gezeten was, kon hij ver zien en hij zeide:

„Daar waar de bergen opgaan zie ik vele menschen in gevecht met elkaar. O! machtig dier, goede geleider, ik zie blinkende schilden, ik zie wapperende vaandels — het is of de ruggen der heuvels golven, maar het zijn menschen, menschen die zich voortbewegen. Ik zie vuur, ik zie bloed, ik hoor de schilden, die op elkaar stooten... en ziet, nu stroomt alles weer derwaarts — het is of de vlakte wordt schoongeveegd; ik zie huizen instorten, ik zie vlammen uitslaan als lekkende tongen door den wind aangeblazen — ik hoor het geschrei van vrouwen en weer het donderend gerommel der vuurmonden en de doffe slagen der schilden. Nu vechten ze op gindsche heuveltop!"

„Ik zal er U heen brengen, I'-Indjilaï", zeide de olifant, „gij zult die oorlogsdonder doen ophouden, gij zult die kruitdamp verstikken en het geschrei der vrouwen doen verkeeren in gejuich."

En, zooals het dier voorspelde, gebeurde 't ook. Toen vorst I'-Indjilaï op zijn olifant gezeten te midden van het krijgsrumoer verscheen, zonken de schilden omlaag, de spitsen van lans en kris blikkerden niet meer, de vuurmonden zwegen, want er was „een koning" in hun midden gekomen, dat zagen allen. Er was geen gouden zonnescherm boven zijn hoofd, dat hoofd was ongedekt en grijs van haar; zijn kleedren waren schamel, maar toch was hij een koning — hij, die daar met naakt bovenlijf zat op de langzaam voortschrijdende olifant. Deze was als een groot schip, dat statig de golven doorklieft en de haven nadert. De golven die eerst woedend en woelig hun witte schuimkoppen hadden opgestoken om over elkaar te bruischen, dreven nu bedwongen in kalme vloeiing naar den zandigen oever. Vorst I'-Indjilaï was als een bovenaardsche verschijning te midden van het krijgsgewoel. Drie dagen had de strijd geduurd tusschen de twee naburige volken. De vorst, hij die beschuldigd was van knevelarij, gezeten onder den gouden pajong was getroffen door een lanssteek en gesneuveld. Dit was het oogenblik, waarop I'-Indjilaï in het bosch had hooren roepen „we willen een gebieder" en ziet, eenige oogenblikken daarna verscheen daar een figuur op een olifant, gezonden door Allah. Was het wonder, dat het oorlogsgeraas verstomde bij de voetstappen van den olifant, was het wonder dat vele monden riepen: „Daar is hij, daar komt hij, dien wij verwachtten! onze koning!" was het wonder dat hem lans en schild gereikt werden, de gouden pajong geopend en naast hem gedragen werd, daar hij zelf te hoog zat en de strijd opgebroken werd?

En I'-Indjilaï nam zelf dat wonder aan van Allah voegde zich naar Zijne besturing van het lot. Hij voelde zich weer vorst als vroeger, en hij werd naar de vorstelijke woning gedragen onder het gejuich van zijn volk.

De olifant echter ging zijns weegs en keerde niet weder.

(Wordt vervolgd).

In meer Boegineesche sagen treffen wij den olifant aan, ofschoon dit dier op Celebes onbekend is. Verwondering kan dit niet wekken als wij weten dat deze sage weder een bewerking is van een Maleische hikayat. Kunnen wij wellicht hieruit besluiten dat de olifant als zijnde de personificatie van „Macht" onder deze bewerking onontbeerlijk werd geacht, door den Boegineeschen dichter? De olifant toch brengt Soeltânoel-I'-Indjilaï weder tot nieuwe macht. M. C. K. v. Z.

door Franschen en door vreemdelingen. Bovendien zullen de belastingen en te heffen rechten medewerken om de inkomsten der kolonie te vermeerderen. Zoo hoopt de Gouv.-Gener. van de Fr. Kongo, Merlin, den financieelen toestand van dit gedeelte van zijn gebied, die in 10 jaren steeds dalende was, ten goede te keeren. (Dép. Col. 15 Mrt.)

⁂

De Gouv.-Gener. van Indochina, Klobukowski, heeft bij zijn aankomst te Marseille een verklaring voor zijn overkomst afgelegd, die groote beteekenis kan krijgen. Hij is o.a. naar Frankrijk geroepen, om met den minister van koloniën de leening van 100 millioen fr. te bespreken, noodig voor de economische ontwikkeling van Indochina, vooral voor den aanleg van kanalen, wegen en andere groote werken. Volgens hem is de rust in het geheele gebied verzekerd, de bevolking tevreden over de opbrengst der oogsten, alles laat zich met goede verwachtingen aanzien. De nieuwe regeling voor de regie van zout en alcohol is populair. De kolonie wacht slechts op de groote werken van algemeen belang om een grootsche toekomst tegemoet te gaan.

INGEZONDEN.

„Oost en West” en de praktijk.

Het jongste jaarverslag is verschenen, en we kunnen niet anders dan het Hoofdbestuur danken voor de openhartigheid, waarmede het den stand van zaken bloot legt.

Zooals tal van andere Vereenigingen, tobt ook de onderwerpelijke met geldzorgen, de nervus rerum, zonder welke geen goede arbeid mogelijk is. Maar kan het ook anders?

Want het jongste jaarverslag leert onze verbaasde oogen, dat er nog 37 leden zijn, die slechts 1.00 gld. betalen, en verder 909 van 1.50 en 250 van 2.00.

Samen dus 1196 leden, die feitelijk te weinig bijdragen. We weten allen, wat vereenigingswezen kost, vooral als er een orgaan bijkomt, hier het Koloniale Weekblad, dat den leden elke week in gecondenseerden vorm het Koloniale nieuws geeft, met mededeelingen uit de Inlandsche en Chineesche pers, tegenwoordig van het uiterste belang.

En voor al dat moois en misschien zou men er nog een aantal lezingen met vrijen toegang bij willen hebben, wordt genoegen genomen met de schamele bijdrage van f 1.50 dooreen.

Is het dan wonder, dat eene vereeniging zoo weinig kan doen?

Enkele dagen geleden vernam ik tot mijne verbazing van iemand, dat hij niet beter had geweten, of de contributie was f 1.50. Misschien was wel intertijd gevraagd, of hij die niet wilde verhoogen, doch hij herinnerde zich niets daarvan. Gegeven de trage menschelijke natuur, zal men op zoo'n vraag het gemakkelijker vinden niet te antwoorden en dan tegelijk daarmede de zaak laten zooals die is.

Het komt mij voor, dat het bestuur op een verkeerden weg is en liever de kans moet wagen, dat eenige leden bedanken, voor wie de verhooging van 0.50 of 1.00 gld. te veel is, en de minste bijdrage op 2.50 stellen, dan langer in arrenmoede voort te sukkelen.

Door die verhooging wordt de vermeerdering 1089.50 gld. Rekenen we nu, dat op het aller ongunstigst 25% van die te weinig betalende leden bedankt, dan zou dit eene vermindering geven van fl. 747.50, zoodat de algemeene kas nog 342 gld. zou vooruitgaan.

Aangenomen is, dat ongeveer een 300 leden zouden bedanken, een getal, dat met opzet ruim is genomen, doch dat ongetwijfeld geacht mag worden te ruim te zijn.

Wanneer de leden er werkelijk van doordrongen zijn, dat alleen onder bepaalde omstandigheden, dus bij uitzondering eene contributie van minder dan f 2.50 toe te laten is, dan zal niemand zich tegen eene gelijke en algemeene heffing verzetten.

Een tweede hulpmiddel om de lasten te verlichten is, de contributie niet meer te innen op 1 Januari, maar bijv. op 1 Juni, in ieder geval niet samenvallend met de gewone jaarrekeningen en andere contributies, die in de eerste maand van het jaar een schrik vormen voor de huismoeder.

Mocht deze reorganisatie doorgaan, dan kan er misschien wat meer leven uitgaan van de afdeelingen. Ik ben geruimen tijd in Arnhem geweest zonder iets te hebben bemerkt van de daar aanwezige afdeeling. Toen er eens een bijeenkomst was, verzuimde men de gelegenheid te benutten, dat er tal van introducée's waren en de vereeniging bij de gasten in te leiden. Schaamt men zich propaganda te maken, het doel van de als gastvrouw ontvangende vereeniging bloot te leggen en anderen op te wekken, daartoe naar hun vermogen bij te dragen? Ik vrees, dat men dan lang kan wachten, als men meent dat een blootе uitnoodiging genoeg zal zijn. Neen, als de leden persoonlijk niet doel en werking in hun kring verspreiden, als de afdeelingsbesturen voordracht-avonden niet benutten om in ruimen kring bekendheid te geven aan hun vereeniging en inteekening vergemakkelijken door rondgaande lijsten of gemakkelijk in te vullen kaarten, dan zal het sukkelen blijven.

Een Hollander werkt niet gauw zoo impulsief, dat hij naar de schrijftafel vliegt en een aanvraag indient om lidmaatschap. Daarvoor is meer noodig, minstens een voorzetten van de zaak als gesneden koek. Dus ook niet: wenscht zijne contributie te bepalen op...... „Hoeveel moet ik geven?” dat is de vraag, waarop antwoord wordt verwacht, en dan moet die luiden: minstens 2.50 gld. Laat de Vereeniging eene propaganda-commissie of een handig propagandist aan zich verbinden, waarmede het Alg. Ned. Verbond ook werkt of gewerkt heeft. De zaak is de moeite toch wel waard, want alleen door veel leden is de toestand te verbeteren. En als dan de bestaande afdeelingen ook in dien geest werken en bij voordracht-avonden meer denken om een gezellig lokaal en een aangename omgeving dan om een goedkoop avondje, waar alle leden voor niets toegang hebben, dan is er nog wel publiek te trekken en gelegenheid om misschien nieuwe leden te krijgen ook.

De praktijk, daar zit het in! Moge dit kleine steentje er een weinig toe bijdragen op te wekken tot de praktijk.

A. VAN HENGELO.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijksk. Genootschap.

De nieuwe aflevering opent met eene, van uitstekende schetskaarten voorziene, beschrijving der eilanden Adonara en Lomblen, behoorende tot de Solor-groep (ten oosten van Flores). De schrijver, kapitein J. D. H. Beckering, voldeed daarmede aan een verzoek van den heer G. P. Rouffaer, die, toen genoemde eilanden voor ontwapening en registratie door kapt. B. werden bezocht, op elk dier eilanden een achttal dagen bij de colonne onder zijn commando verbleef.

De schrijver zegt: „Waar bij de aanvang van den tocht het plan niet bestond eenig verhaal op papier te stellen, kunnen deze aanteekeningen niet op volledigheid bogen, te meer daar de ontwapening, de registratie en de daaruit voortvloeiende bemoeienissen met hoofden en bevolking mij weinig tijd lieten voor het onderzoek naar bijzonderheden, land en volk betreffende.” Dit moge waar zijn, in ieder geval moet het gebodene dankbaar worden aanvaard, omdat eene betrouwbare, samenvattende beschrijving dier eilanden nog niet bestond, om de eenvoudige reden, dat de binnenlanden nimmer door Europeanen werden bezocht.

De heer J. C. van Eerde schrijft vervolgens over de Madjapahitsche onderhoorigheden Goeroen en Seran, een studie, die vooral de belangstellenden in Java's oude geschiedenis zal interesseeren.

Voorts geeft Prof. dr. Volz, die meermalen den Oost-Indischen Archipel met wetenschappelijke doeleinden bezocht, wenken en raadgevingen onder den titel: Ausrüstung und Reisepraxis. Erfahrungen auf Forschungsreisen in Niederländisch-Ost-Indien.

Daarna volgen uittreksels van eenige brieven over de Corantijn-expeditie in Suriname, geschreven door den officier van gezondheid bij de marine J. Fr. Hulk, terwijl eindelijk nog de volgende over Oost-Indië handelende bijdragen in bovengenoemde afl. van het Tijdschr. Aardr. Gen. een plaats vonden: De breukenkust van Mandar (met schetskaart), door E. C. Abendanon. — De kaart der Keizerin Augusta-rivier, door C. Craandijk (met kaart). — Mededeelingen over Nederl. onderzoekingstochten in onze koloniën. — Berichten omtrent vreemde onderzoekers in onze koloniën. — Literatuur over Oost- en West-Indië. — Bibliographisch overzicht.

Djeloetoeng-concessies.

Door den heer J. G. Schlimmer, Directeur van de te 's-Gravenhage gevestigde N.V. Borneo Sumatra Handel-Maatschappij, is eene brochure uitgegeven (voor belangstellenden verkrijgbaar bij de firma J. H. de Bussy te Amsterdam), eene uiteenzetting inhoudende zijner bedenkingen tegen de voorwaarden, waarop het Gouvernement van Ned.-Indië zich voorstelt in Borneo twee en een half millioen H.A. in concessie af te staan aan eene Duitsche combinatie, voor exploitatie van djeloetoeng-boomen *),

*) Betreffende deze boomsoort leert De Clercq's plantkundig woordenboek: De schors bevat een melksap, dat drinkbaar (heet) en in smaak eenigszins met melk overeenkomt. De daaruit gewonnen harsige massa komt in 't groot in den handel als caoutchouc-surrogaat en is bekend als „getah djeloetoeng” ook wel als „Dead Bornoo” en „Pontianak gom”.

waardoor, zijns inziens, de vrije concurrentie te gronde gericht zal worden en monopolies zullen ontstaan ten dienste van vreemdelingen.

De schrijver vangt aan met een uiteenzetting der ontwikkeling van den handel in djeloetoeng gedurende de laatste jaren. Terwijl de aanvoeren van het product gestadig toenamen, zijn de prijzen eveneens geregeld verbeterd, tengevolge van de concurrentie tusschen de afnemers. De voornaamste afnemer is Amerika, dat ongeveer $\frac{3}{4}$ van de totale productie verwerkt. De uitvoer uit Ned.-Indië gaat, met het oog op de lagere vrachten, grootendeels via Singapore. De fabrikanten, die djeloetoeng verwerken, zien ongaarne de stijging in prijs van het boschproduct, welke hun winsten kortwiekt. Van de zijde der fabrikanten in Europa is nu, volgens den heer S., het streven uitgegaan den handel in djeloetoeng te monopoliseeren. Zij hebben thans alleen op Borneo $2\frac{1}{2}$ millioen H.A. in erfpacht aangevraagd en eveneens enorme uitgestrektheden in Sumatra. Het Departement van Landbouw steunt hun aanvrage, zijnde volgens dit lichaam, het eenige middel om het leven van de djeloetoeng-boomen, die naar men meent op minder oordeelkundige wijze door de bevolking getapt worden, te sparen.

De heer S. betreurt deze houding van genoemd departement en meent, dat dit zich door de gedachte, dat in Ned.-Indië groote fabrieken zullen verrijzen en daaraan verbonden voordeelen voor onze koloniën, zoo laat beheerschen, dat de nadeelen, die hieraan verbonden moeten worden, te licht geschat worden, nl.: uitsluiting van vrije concurrentie in een handelsartikel, dat aan de bevolking der Zuider- en Wester-afdeeling van Borneo en in het Palembangsche gedurende 1910 vier à vijf millioen gulden moet ingebracht hebben en voor de toekomst nog belangrijk meer belooft op te leveren.

Ten slotte hoopt de schr., dat zijn betoog aanleiding zal zijn voor het betrokken departement, de zaak grondig te onderzoeken, alvorens verder te gaan op den ingeslagen weg.

De Katholieke Missiën.

No. 5 van den loopenden jaargang bevat het slot van het artikel: „Kan de mensch zich werkelijk aan vreemde luchtstreken gewennen?" Met verschillende voorbeelden toont de schrijver aan, dat deze vraag ontkennend dient te worden beantwoord. Hij kent slechts één land, waar de kolonisatie op groote schaal gelukt is en de landbouw ook door de Europeanen gedreven wordt, nl. Noord-Amerika. Maar ook daar wordt het doel niet zonder groote offers bereikt. Hoevele landverhuizers ook in dat uitgestrekte land vroegtijdig zijn ten grave gedaald, zal wel nooit bekend raken. Niemand kan ook zeggen, wat er van de Europeesche bevolking in Noord-Amerika zou geworden zijn, indien zij den onafgebroken toevoer uit de moederlanden missen moest.

Hetzelfde Nr. bevat nog een interessant stukje over „Een eigenaardige taal in Nederlandsch Nieuw-Guinea", waarin uiteengezet wordt, op welke wijze de „Mariënders" door gebaren hunne gedachten weten uit te drukken.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

No. 5—6 van Deel 39 van het Tijdschr. voor het Binnenl. Bestuur, bevat allereerst een afscheidswoord van den redacteur, den heer F. K. Overduyn, die naar Europa vertrekt. Verder bestaat de inhoud uit de volgende opstellen: Bemestingsproeven bij tabak, door H. Bakker Jr. — Beschouwingen over den inlandschen landbouw op Java, door F. J. Couwenberg. — De hervormingsplannen in de Vorstenlanden, door P. J. F. van Heutsz. — Prinseneiland en schiereiland Djoengkoelan (straat Madoera). Voordracht, gehouden op de alg. verg. der Soekaboemische Landbouwvereeniging te Bandoeng, 19 Dec. 1910, door den heer R. A. Eekhout*). — In Memoriam. A. F. L. Kromhout, Controleur van Sapoeran. Overleden 3 December, door G. — Fighting sedition. The duties of officials. Remarkable government circular. (Uit The Statesman Juni 1910). — Dupliek in zake de bijdragen over de „Reorganisatie van de politie", door F. K. Overduyn.

Indien de plaatsruimte dit toelaat, komen wij in een volgend overzicht op den inhoud van de belangrijkste opstellen terug.

Over agar-agar.

In de Korte berichten voor Landbouw, Handel en Nijverheid wordt over de bereiding van agar-agar het een en ander medegedeeld, waaraan 't navolgende is ontleend:

Van de in Ned.-Indië voorkomende agar-agar leverende algen wordt tot heden op Java weinig partij getrokken. Naar men beweert, houdt de bevolking van Japara en de Duizendeilanden zich met het visschen van die wieren bezig, en dat zou ook het geval zijn in de nabijheid van Banka en Billiton. Van veel beteekenis kan echter dat bedrijf niet zijn. Ter oostkust van Celebes is het evenwel anders. Makassar voerde in de jaren 1907—'09 naar Oost-Azië uit respectievelijk 469, 314 en 714 ton, wat, in aanmerking nemende, dat het een zeer volumineus artikel is, eene belangrijke hoeveelheid mag worden genoemd. Op Java's noordkust zou men kunnen trachten het voorbeeld van Makassar na te volgen. De handelswaarde van het product te Makassar bedraagt van 1 tot $2\frac{1}{2}$ gulden per pikol, naar gelang van de qualiteit.

De bereiding der wieren voor de markt is zeer eenvoudig. Zoodra het wier uit zee is verzameld, wordt het op het strand gedurende twee dagen gedroogd, totdat zij een gele kleur aannemen en goed droog zijn. Wordt de massa na een dag of drie drogens niet geel, dan wordt het wasschen herhaald. Zijn er na het drogen roode draden in, afkomstig van doode algen, dan worden die uitgezocht.

In Japan wordt de gelei, die ontstaat door het uitkoken der wieren, blootgesteld aan de vorst. Na het uitvriezen wordt het product in reepen gesneden, die in de zon verder van water worden bevrijd. De bereiding van agar-agar in een tropisch land wordt onuitvoerbaar geacht.

Marineblad.

In het Marineblad, Bijblad op de Verslagen der Marinevereeniging, afl. 8 van jaarg. 1910/11, schrijft *** „Iets omtrent de verdere opneming van den O.-I. Archipel" (slot in een volgend nummer).

Verder bevat dit Nr. evenals de bovengenoemde afl. van het Tijdschr. Aardr. Gen. als afzonderlijke bijlage, eene circulaire over een voorgenomen huldiging van de nagedachtenis van wijlen J. G. W. J. Eilerts de Haan, den leider van de laatste (thans nog in gang zijnde) wetenschappelijke Suriname Expeditie. Eindelijk een opgave der verschillende Etats Major op 1 Januari 1911 aanwezig op de oorlogsschepen, uitmakende de scheepsmacht in O.-Indië.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 11: Rubberscraps, door A. H. Berkhout. — De Ned.-Indische mijnordonnantie (Rekest van R. D. Verbeek aan Zijne Exc. den Minister van Koloniën). — Concessies voor Djeloetoengwinning op Borneo. — Mededeelingen van den Rijksvoorlichtingsdienst ten behoeve van den Rubberhandel en de Rubbernijverheid. — De Chineesche handelsvereenigingen in Indië. — Aanvulling begrooting Suriname. — Invoer op Java in 1910. — Uitvoer van Java in 1910. — Kultuurberichten (Proefstations op Java. — De terugbrenging van particuliere landerijen. — Kandang Hauer. — Bevordering der katoencultuur.) — Kleine mededeelingen (Hoedenindustrie op Curaçao, enz.). — Financiëele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Het bibliotheekwezen in de kolonie Suriname.

In het Juli-Nr. van „De Boekzaal" jaargang 1907 werd door den heer Fred. Oudschans Dentz het ontstaan en den tegenwoordigen toestand van de Koloniale Bibliotheek te Paramaribo geschetst, die thans ruim een halve eeuw oud is.

Teneinde een volledig beeld te verkrijgen van het bibliotheekwezen in Suriname, richtte de schr. zich later tot alle vereenigingen en lichamen te Paramaribo in het bezit van een bibliotheek, om daarvan de noodige gegevens te verkrijgen. Deze gegevens publiceert de heer O. D. in genoemd Tijdschr. (no. van Febr. 1911). Het overzicht is evenwel niet volledig, in de eerste plaats omdat de gestelde vragen over het algemeen vrij onvolledig werden beantwoord. De opgaven betreffen een zevental bibliotheken, terwijl Suriname verder nog kan bogen op een gelijk aantal leesvereenigingen. Een afbeelding der leeszaal en boekerij der Groep Suriname van het Alg. Ned. Verbond te Paramaribo, vergezelt het overzicht.

***

Ten slotte nog eenige sedert het vorig overzicht ontvangen publicatiën:

Verslag over de Burgerlijke Openbare werken in Ned.-Indië over het jaar 1908. Batavia, Landsdrukkerij. Met kaarten.

Landbouw, boschwezen, veeteelt, visscherijen, gouvernementsbedrijven, scheepvaart, handel en nijverheid in Ned.-Indië gedurende 1909. (Volgens 't Koloniaal Verslag van 1910). 's-Gravenhage, Algem. Landsdrukkerij.

Observatorium (Koninklijk Ned. magnetisch en meteorologisch) te Batavia. Jaarverslag 1910. Batavia Landsdrukkerij.

De directeur van het Observatorium, Dr. W. van Bemmelen vangt zijn verslag aan met de mede-

*) Volgens Indische bladen is de heer Eekhout onlangs overleden.

deeling, dat dit jaarverslag het eerste is, hetwelk in dezen vorm wordt aangeboden; wel verschijnt in het Koloniaal verslag een kort bericht omtrent den toestand en de werkzaamheden van deze instelling, „maar daarin mag het vrijwel begraven heeten want geen enkel publiek orgaan wijdde tot nu toe eene bespreking."

Een en ander in verband met het hoofdartikel „Maleisch of Nederlandsch", door F. v. E. (Indologenblad 15 Maart 1911).

Nederland voor honderd jaren, door Generaal Wüpperman. Eigen Haard, 18 Maart 1911). De schr. behandelt in deze artikelenreeks van tijd tot tijd ook de gebeurtenissen in Indië van een eeuw terug. Zoo ook in dit Nr. van E. H.

Over eindexamens der 5-jarige cursus, door L. P. J. Vermeulen. — Een waterbouwkundige tegenvaller (met afb.), door M. van Geuns. — Een nieuw berghotel (met afb.), door W. — Twee brieven, door W. Kerremans. — De Mohammedaansche vrouw door Later. (In Weekblad voor Indië, 12 Feb. '11.)

BRIEFKAARTEN.

Onlangs werd er op gewezen dat Nederland, in tegenstelling met andere landen, ½ cent laat betalen voor de ten postkantore gekochte briefkaarten. Die tegenstelling wordt nog te meer opvallend, als men weet, dat in Oost-Indië die ½ cent ook niet betaald wordt. Daar kost een briefkaart van 5 cent dit bedrag en niet 5½ cent, zooals hier te lande. Nederland verlaat ten deze zijn isolement.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Surinaamsche almanak 1911.

Indische Mercuur.

De blijde wereld, Christen-weekblad.

Ueber die Düngungsfrage in den Deutschen Kolonien, von Mr. P. Vogeler, Privat Docent an der Universität Königsberg.

Werkkring en vooruitzichten der geëmployeerden bij de Java-Suikercultuur.

Djeloetong-concessies, door J. G. Schlimmer.

De Nieuwe Vorstenlanden.

Handelsstudie No. 5.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Sumatrapost t/m 24 Febr. '11.
Het Bat. Handelsblad t/m 22 Febr. '11.
De Locomotief t/m 21 Febr. '11.
De Sumatrabode t/m 23 Febr. '11.
Tjahaja Sumatra t/m idem.
Poetri Hindia Nos. 1, 2, 3 en 4.
Ned.-Ind. Effectenblad Nos. 14 en 15.
De Ind. Mercuur No. 12 en Extra-Nr. 16 Maart.
De Banier No. 7.
Vrede door Recht No. 3.
Handelsberichten v/h. Min. v. Landbouw.
Kort verslag 2e Kamer St.-G.
Witte-Kruisblad No. 7.
Neerlandia No. 3.
Landbouw, Boschwezen, Veeteelt, Visscherijen, Gouvernementsbedrijven, Scheepvaart, Handel en Nijverheid in Ned.-Indië gedurende 1909 (volgens het Kol. Verslag van 1910).

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

HOOFDBESTUURSVERGADERING van de Vereeniging „Oost en West", op **Zaterdag 15 April 1910,** des namiddags ten 2½ ure, Heulstraat 17, 's-Hage.

Punten van behandeling:

1. Jaarverslag 1910. (Zie Kol. W. 1911 No. 5, 6, 8, 11).
2. Rekening en Verantwoording van het Hoofdbestuur.
3. Verslag der Studiecommissie. (Zie Kol. W. 1911 No. 8).
4. Begrooting 1912.
5. Voorziening in de vacature van het Hoofdbestuur. Volgens rooster treden af, doch zijn herkiesbaar: A. B. J. Prakken; Mevrouw M. Ten Bosch-Bosscher, 's-Hage; Th. Almerood, Amsterdam; T. Gerdes Oosterbeek, Apeldoorn; L. A. H. Lamie, Arnhem; Prof. Mr. J. E. Heeres, Leiden.
6. Goedkeuring van het gewijzigd artikel 5 van het H. R. der afdeeling Leiden.
7. Mededeelingen met betrekking tot het Koloniaal Weekblad.
8. Aanwijzing candidaten commissie van onderzoek der Rek. en Verantw. 1911.
9. Vaststelling plaats en dag der Jaarl. Alg. Verg.
10. Mededeelingen met betrekking tot het Koloniaal Instituut, verhoogd contributiebedrag, instelling eener commissie voor het afnemen van het examen in het boekhouden, toekenning van hulp; opheffing Afd. Zutfen, Tentoonst. Jav. Kunstnijverheid.
11. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

E. VAN ASSEN, Secr.

Van de Afdeeling Breda:

Dinsdag 28 Maart 1911, des avonds te 8 ure zal, in de benedenzaal van **„Ons Huis"**, Waterstraat, hoek Karnemelkstraat, Mevrouw I. J. Hissink—Snellebrand een voordracht houden, waarvan de titel luidt:

**Is verandering van den bestaanden maatschappelijken, geestelijken en zedelijken toestand van de Nederl.-Indische paupers noodig?
Is dit mogelijk?**

Debat gewenscht.

De lezing zal ook kosteloos toegankelijk zijn voor niet-leden van Oost en West.

Aan den ingang der zaal is een bus geplaatst voor het opnemen van giften van hen, die met het doel, dat Mevrouw Hissink—Snellebrand nastreeft, sympathiseeren en haar hierin willen steunen.

HET BESTUUR.

Van de Afdeeling Utrecht en Omstreken:

Voordracht v. d. HoogEdelgestr. Heer H. A. Kooij, majoor der Inf. v/h. Leger in Ned. Oost-Indië, op Maandagavond 27 Maart te half 8 in 't Gebouw van Kunsten en Wetenschappen (Militiezaal).

Onderwerp:

Schetsen van ons Pioniersleven in Indië, *met lichtbeelden.*

Leden v/d. Afdeeling hebben het recht niet-leden voor dezen voordrachtavond, die bijzonder interessant zal zijn, te introduceeren. Ook zijn introductiekaarten bij den secretaris voor niet-leden te krijgen.

N.B. Het bestuur hoopt nu, dat de leden der Afdeeling „Utrecht" belangstelling zullen toonen in 't werk der Vereeniging, door talrijke opkomst op 27 Maart a.s.

E. VAN BLOKLAND, Secretaris,
Korte Jansstr. 25bis, Utrecht.

Verslag over het jaar 1910.

Over 't jaarverslag der afdeeling kan ik heel kort zijn; veel belangrijks heeft ze niet ondergaan.

Wat het bestuur der Afd. betreft, is Mevrouw van Oeveren—van Schaik als voorzitster der Afdeeling afgetreden, en in haar plaats is benoemd de heer Enthoven. — Wel veel dank is de afdeeling aan de geachte voorzitster, Mevrouw van Oeveren, verschuldigd. Immers, langen tijd toch heeft zij de afdeeling, met zoovele lauwe leden, staande weten te houden. We zullen hopen, dat een kentering moge intreden in de belangstelling der leden voor onze afdeeling. Het is wel waar, er is in den laatsten tijd eenige verbetering te bespeuren, voorwaar, een

gunstig voorteeken. Maar zoude dit blijvende belangstelling zijn, of wel voorbijgaande nieuwsgierigheid? We hopen het eerste; en dat onder het nieuwe bestuur de afdeeling in groei en bloei moge toenemen, tot heil van Moederland en Koloniën.

De afdeeling verloor in den loop van 1910 aan leden 16, te weten drie door overlijden, en 13 door bedanken of naar elders vertrekken; daarentegen zijn er 20 nieuwe leden bijgekomen, een winst dus van 4 leden. De vereeniging telt nu 88 leden, verdeeld over de verschillende plaatsen: Utrecht telt 61 leden, Amersfoort 14, Baarn 3, De Bildt 1, Driebergen 2, Hoogland bij Amersfoort 1, Soestdijk 1, Zeist 5.

Gedurende 1910 zijn twee lezingen gehouden: één in Februari in den wintertuin v/h. Hotel „Pays-Bas", door Mevr. v. Zuylen-Tromp over: de Indische Kunstnijverheid, toegelicht door een fraaie tentoonstelling van voorwerpen en vele lichtbeelden, en één in November in 't gebouw van Kunsten en Wetenschappen door Dr. A. Pulle over: Suriname en de wetenschappelijke expedities der laatste jaren, eveneens opgeluisterd door tal van keurige lichtbeelden. Deze lezingen werden door vele belangstellenden bijgewoond, en mochten veel bijval ondervinden.

Ook dit jaar heeft de Afdeeling getracht, voorwerpen van Ind. kunstnijverheid en handenarbeid te verkoopen en zoodoende 't Utrechtsche publiek met die nijverheid in kennis te stellen. We kunnen over den uitslag niet roemen; in 't geheel is verkocht in den tijd van 5 mnd. voor een waarde van *f* 45. Deze verkochte goederen hebben we gedeeltelijk betrokken v/d. N.V. „Boeatan" uit den Haag, gedeeltelijk hebben we ze rechtstreeks uit Indië ontvangen. Over 't geheel moeten o. i. die voorwerpen te duur verkocht worden om hier koopers te trekken.

E. VAN BLOKLAND, Secr.

Geldelijke verantwoording over het jaar 1910.

BATEN.

Saldo vorig jaar	*f* 288,22
Contributie over 1910	„ 184.50
Gift N.N. ten behoeve der Afd.	„ 10.00
Opbr. verk. voorw. v. Ind. kunstnijverh.	„ 9.70
Teruggave van „Boeatan" van de door de afd. bij deze venn. gestorte som v. in depôt genomen voorwerpen van Indische Kunstnijverheid	„ 35.00
Rente Spaarb.boekje 1e kwart. 1910	„ 4.32
Rente Spaarb.boekje 3e kwart. id.	„ 1.72
Rente Spaarb.boekje 4e kwart. id.	„ 1.72
	f 535.18

LASTEN.

Afdr. aan H.B. gedeelt. contr. 1909 v. 14 leden	*f* 7.00
Idem over 1910	„ 69.75
Afdr. aan H.B. helft bijdrage in eens van den heer v. Musschenbroek	„ 50.00
Bijdr. aan Het Oranjekruis	„ 5.00
Kosten afgev. n. Alg. Verg.	„ 6.00
Drukwerk, papier, postzegels en andere kleine onkosten	„ 23.35½
Aankoop voorwerpen van Ind. Kunstnijverh. van Boeatan	„ 14.20
Zaalh. alg. verg. der afd.	„ 2.00
Onkosten lezing v. Mevr. v. Zuijlen—Tromp op 28 Febr. 1910	„ 65.75
Onk. lezing Dr. Pulle op 29 Nov.	„ 42.75
Saldo voor volgend jaar	„ 249.37½
	f 535.18

Nagezien en goedgekeurd den 22en Febr. 1911 door de leden:

Th. M. BERENDS. J. C. WITGENS.

De Penningmeester,
S. H. TJABRING.

Utrecht, 24 Februari 1911.

Van de Afdeeling Nijmegen:

Geldelijke verantwoording over het jaar 1910.

BATEN.

Saldo op ult. December 1909	*f* 148.79½
Aan contributiën	„ 140.50
	f 289.29½

LASTEN.

Aan H. B. volgens reglement	*f* 60.00
Aan inningskosten contributiën	„ 4.05
Aan reiskosten voor het bijwonen van vergaderingen	„ 10.00
Aan advertentiekosten	„ 10.65
Aan drukwerken	„ 3.75
Aan bureaukosten en porti	*f* 4.50½
Aan zaalhuur	„ 5.00
Aan bijdrage Oranjekruis	„ 5.00
Aan porti Indische dagbladen	„ 22.25
Aan Saldo voor het jaar 1911	„ 164.09
	f 289.29½

Nijmegen, 4 Maart 1911.

De Penningmeester,
D. G. J. BEIJENS.

Gezien,
De Voorzitter,
S. M. HOFMANN.

Van de Vereeniging „Moederland en Koloniën":

De vereeniging „Moederland en Koloniën" herdenkt deze maand haar tienjarig bestaan.

De Indische kiesvereeniging ging na een kort bestaan te gronde, maar uit haar asch verrees in Maart 1901 de nieuwe vereeniging, die zich een verder strekkende taak had opgelegd. Zij wilde medewerken om de koloniale belangen in de staatkunde van Nederland zoo goed mogelijk tot hun recht te doen komen. Eerste voorzitter was de heer P. H. van der Kemp, oud-directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid in N.-I. Na vier jaren ging het presidium over aan Generaal J. W. Stemfoort, die het na zes jaren nu zal overgeven aan den heer J. E. de Meyier, oud-directeur van Burgerl. Openb. werken in N.-I. Dit zal geschieden op de huishoudelijke bijeenkomst, die Dinsdag den 28en Maart, om 8 uur 's avonds gehouden wordt in de bovenzaal der Oranje Sociëteit, Prins Hendrikplein te 's-Gravenhage, ter herdenking van het tienjarig bestaan.

Het bestuur wil daar geen feest van maken, maar wenscht den dag toch niet onopgemerkt voorbij te laten gaan. De heer van der Kemp, die sedert hij den presidentshamer neerlegde, eerevoorzitter is, zal een herdenkingsrede houden; Raden Soetan Casajangan Soripada spreekt over „Het inlandsch onderw. in N.-I."; mejuffrouw Fenna de Meyier houdt een voordracht „Op 't land Tji Waringin"; bovendien hebben eenige leden van de Indologen-vereeniging bijdragen toegezegd op litterarisch en muzikaal gebied. De uitnoodigingen beperken zich tot de leden van „Moederland en Koloniën" en hunne dames.

Van het Informatie-Bureau:

Bij het Binnenlandsch Bestuur in de bezittingen buiten Java en Madoera kunnen een aantal personen, met den titel van **civiel-gezaghebbers** tijdelijk worden belast met de functiën van controleur, en zulks op eene bezoldiging van ten minste *f* 250 en ten hoogste *f* 400 's maands, benevens vrije woning of, bij gemis daarvan, eene indemniteit voor huishuur van *f* 50 's maands, zoomede eene toelage voor reiskosten tot laatstgemeld bedrag.

Bij gelijke aanspraken uit anderen hoofden hebben de voorkeur zij, die in het bezit zijn van een diploma van met gunstig gevolg afgelegd eindexamen eener hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus, dan wel van een daarmede gelijkstaand of een meer omvattend examen.

Sollicitanten hebben zich bij gezegeld verzoekschrift rechtstreeks te wenden tot den directeur van binnenlandsch bestuur te Batavia, onder overlegging van:

a. een afschrift of uittreksel uit hunne geboorteakte;

b. een beknopt overzicht, zooveel mogelijk door getuigschriften gestaafd, van hun verleden, wat aangaat het door hen genoten onderwijs en de reeds door hen bekleede betrekkingen in of buiten 's lands dienst, met vermelding tevens van de samenstelling c. q. van hun gezin en van de Inlandsche talen, in welke vorm zij voor den dagelijkschen omgang met de bevolking voldoende practisch bedreven zijn;

c. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven door den burgemeester hunner woonplaats.

Zij die door de Indische Regeering voor uitzending in aanmerking worden gebracht, zullen vanwege het Departement van Koloniën worden onderworpen aan een geneeskundig onderzoek en zullen vrijen overtocht naar Indië genieten als passagier der 2e klasse, c. q. ook voor hun wettig gezin.

Voor zoover zij reeds vroeger in 's lands dienst geweest en gepensionneerd zijn, zullen zij in het genot blijven van het hun toegelegd pensioen.

Bij de opname en den aanleg van Staatsspoorwegen in Ned.-Indië kunnen — in tijdelijken of in vasten dienst, naar keuze van belanghebbenden — eenige **civiel-ingenieurs** dan wel officieren of gewezen officieren der genie van het Nederlandsche of Ned.-Indische leger worden geplaatst, op eene aanvangsbezoldiging als adspirant-ingenieur van *f* 250

's maands en met benoeming na twee jaren dienst als zoodanig tot ingenieur op *f* 350 's maands, met 3 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 's maands en 5 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 per maand.

Candidaten, die reeds ingenieurspraktijk hebben op spoorweg of daaraan verwant gebied, kunnen eene hoogere aanvangssalaris bekomen, die dan berekend wordt door de minimum-bezoldiging te vermeerderen met zoovele periodieke verhoogingen als overeenkomt met het aantal jaren gedurende welke vorenbedoelde praktijk verkregen is. Die verhoogingen hebben echter geen invloed op het nummer uitsluitend afhankelijk is van den diensttijd bij de Staatsspoorwegen.

Adspirant-ingenieurs en ingenieurs bij den aanleg eener lijn — mits niet op het hoofdbureau — te werk gesteld/ ontvangen eene toelage van *f* 50, respectievelijk *f* 75 's maands, en ingeval zij afdeelings- of sectiechef zijn, bovendien eene indemniteit van *f* 30, respectievelijk *f* 100 's maands. In geval van plaatsing bij de opname — mits niet op het hoofdbureau — ontvangen de adspirant-ingenieurs en ingenieurs eene indemniteit van *f* 75, respectievelijk *f* 100 's maands en een daggeld van *f* 3, respectievelijk *f* 5.

Aan de uitzending naar Indië is verbonden:

a. vrije overtocht naar Indië en terug als gouvernementspassagier der 1e klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van *f* 1500.

c. een voorloopig traktement van *f* 150 's maands ingaande met den dag van inscheping naar N.-I.

Voor eene plaatsing in vasten dienst kunnen slechts in aanmerking komen zij, die aan de Technische Hoogeschool of aan de voormalige Polytechnische school te Delft het diploma van civ.-ingenieur hebben verworven, dan wel officieren of gewezen officieren der genie van het Nederlandsche of Nederlandsch-Indische leger, enz.

Ter plaatsing als **tijdelijk onderopzichter bij de Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië**, speciaal voor opname en aanleg van spoorwegen op de Buitenbezittingen, worden gevraagd **50 jongelieden** van hoogstens dertigjarigen leeftijd en met minstens zesjarige praktijk op spoorweg (weg en werken) of waterstaatsgebied.

De candidaten moeten eenig begrip hebben van landmeten en waterpassen.

Zij verbinden zich voor vijf jaren en ontvangen eene aanvangsbezoldiging van *f* 150 's maands met eene verhooging van *f* 25 's maands na drie jaren dienst bij voldoende geschiktheid en goede plichtsbetrachting.

Aan de betrekking is verder verbonden b i j d e n a a n l e g recht op vrije woning, of, bij gebreke van dien, huishuur-indemniteit, alsmede eene toelage van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, en b i j d e o p n a m e eene indemniteit van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, benevens een daggeld van *f* 3 (drie gulden).

Aan de uitzending naar Indië is verbonden:

a. vrije overtocht naar Indië terug als gouvernementspassagier der 2de klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van *f* 750, (zevenhonderd vijftig gulden);

c. een voorloopig traktement van *f* 100 (honderd gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Ingeval wegens ziekte buitenlandsch verlof noodzakelijk is, bestaat aanspraak op vrije passage naar Europa op denzelfden voet als bij de uitzending en op uitbetaling van drie maanden traktement.

Na afloop van het verband wordt eene gratificatie ten bedrage van drie maanden traktement uitgekeerd en, mits binnen één jaar, vrije passage naar Europa op bovengenoemden voet verleend.

Bij gebleken geschiktheid, ter beoordeeling van den hoofdinspecteur chef van den dienst der Staatsspoorwegen, zal gelegenheid worden gegeven om, voor zoover de formatie zulks toelaat, over te gaan in vasten dienst, zullende, ingeval de overgang na afloop van het vijfjarig verband plaats heeft, de gratificatie van drie maanden traktement eveneens worden uitbetaald.

Eenmaal in vasten dienst, kan bij voldoening aan de gestelde eischen, benoeming tot opzichter volgen op eene minimum bezoldiging van *f* 200 (tweehonderd gulden) 's maands, met 5 driejaarlijksche verhoogingen van *f*35 (vijf en dertig gulden) 'smaands.

Aan de betrekking van opzichter is verbonden b i j d e n a a n l e g recht op vrije woning, of, bij gebreke van dien, huishuur-indemniteit, alsmede eene toelage van *f* 35 (vijf en dertig gulden 's maands, en b i j d e o p n a m e eene indemniteit van *f* 45 (vijf en veertig gulden) 's maands, benevens een daggeld van *f* 5 of *f* 3, al naarmate al dan niet als brigadechef wordt dienst gedaan, enz.

Ned. Staatscourant van 15 Maart 1911. No. 63.

Nadere inlichtingen in te winnen bij den Secretaris, den heer J. L. van Gennep, op het bureau Heulstraat 17, Den Haag, iederen werkdag van 9—12 en van 2—4.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 17 Februari 1911. No. 14.
Benoemingen, enz.
Civiel Departement.

Verleend: twee jaar verlof aan Dr. P. N. van Kampen; een jaar aan den onderwijzer L. Krijgsman; den opzichter J. D. van Wijk; den griffier A. Joseph; den commies J. Ch. Hek; de hulponderwijzeres A. J. van Klaveren; twee jaar aan den onderwijzer G. H. Prinsen Geerligs; een jaar aan den inspecteur G. M. Wigman; den controleur L. C. W. Berretty en L. van Kesteren.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk E. L. Miero Meijer en J. M. L. Smit.

Benoemd: tot ingenieur 3e kl. P. J. L. v. Wiechen; tot commies te Menado Ph. F. L. Sigar; tot opzichter-werkbaas bij den S. S. op Java E. Hoes, A. Michielsen, H. V. Schaap, J. K. van Leeuwaarden en B. F. J. Cornelisse; tot predikant te Amboina J. H. de Vries; te Poerworedjo Dr. W. van Lingen; tot 3en commies te Semarang E. Fievez; tot commies bij de Alg. Rekenkamer B. J. Martimo en C. Schleenstein.

Ontslagen: op verzoek eervol de opzichter bij de fabriek der opiumregie A. H. Deeders, L. Ph. Leidelmeijer en B. Rast.

Benoemd: tot technisch ambtenaar bij de fabriek der opiumregie G. Fassbender, G. Twijsel en P. A. van der Tas; tot opzichter P. L. Heijnneman, S. C. J. Visser en A. L. P. Tengbergen; tot kantoorchef 3e kl. bij den telefoondienst A. J. Lawson; tot onderwijzer 1e kl. A. Schermers; tot idem 2e kl. B. J. Kerpestein.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedana van Premboen, Mas Marto Wilogo.

Benoemd: tot wedana van Premboen Raden Sosromidjojo; van Alihan, Raden Martowinoto; tot luitenant der Chineezen te Gorontalo, Sie Boe Hiang.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzeres Mejuffrouw M. Elzas.

Benoemd: tot onderwijzer 3e kl. J. C. Wilderink; tot hulponderwijzeres Mej. M. R. E. van Es; Mej. H. W. Hoolboom en Mevr. P. J. Ch. Lamberts-Groenemeijer.

Overgeplaatst: naar Bondowoso de onderwijzeres Mej. M. S. Stroband.

Militair Departement.

Bevorderd: tot off. van gezondh. 1e kl. Dr. A. J. Salm; tot 1en luit. der artillerie A. R. W. Geij v. Pittius en L. P. van Temmen; tot 1en luit. der cav. M. Thomson.

Uit de Javasche Courant van 21 Februari 1911. No. 15.
Civiel Departement.

Verleend: twee jaar verlof aan Mr. G. L. Mens Fiers Smeding; een jaar aan K. W. L. van Leeuwen; Chr. Th. G. H. de Wilde, W. P. S. Jansen, C. A. Willemsz Geeroms; W. H. Bethbeder; elf maanden aan J. J. A. Bolkestein en G. G. J. B. Hädicke.

Ontslagen: op verzoek eervol Ch. W. Krijgsman, J. W. Benig, Ch. B. W. H. E. Jahn, M. J. A. Kruseman, L. Thomas, K. Folkeringa; C. J. Tirion, F. H. B. Palm.

Benoemd: tot 1en scheikundige bij de fabriek der opiumregie M. Th. Koks; tot 3en Commies bij B.B., J. A. N. van Kuijk, S. Ch. Bogaardt en W. van der Groen; tot Directeur der B. O. W., J. Homan van der Heide.

Belast: met de waarneming der betrekking van Inspecteur van den burgerlijken geneeskund. dienst in de afd. Midden-Java Dr. F. W. van Haeften; in West-Java W. J. van Gorkom; in Oost-Java Dr. J. T. Terburgh.

Benoemd: tot patih van Djombang Raden Notoprawino; tot wedana van Djaboeng Raden Djojodinoto.

Geplaatst: in de res. Rembang de contr. R. A. M. Mooy; in de res. Menado de civielgezaghebber F. L. Lambrechtsen.

Benoemd: tot onderwijzer 3e kl. te Temanggoeng D. Bachrach; te Soerakarta H. F. Bulhof.

Overgeplaatst: naar Tasikmalaja de onderwijzer E. B. Mulder; naar Tjilatjap A. O. Hinze; naar Gombong B. J. Kerpestein; naar Boeloekoemba W. Meuleman.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den militairen apotheker Dr. S. E. Boorsma; den kapitein der inf., J. C. Lamster en J. K. Koops Dekker, en aan den 1en luit. C. L. Stennekes.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e luit. der inf. F. Weller.

Gesteld: op non-activiteit de kapitein der artillerie W. G. A. Brewer.

Overgeplaatst: bij het L. H. 2e depôt-bataljon de luit.-kolonel R. B. M. de Wijs; bij het 18e bat. de luit.-kolonel J. J. J. M. Oosterman; bij het 12e bat. de majoor J. J. Romswinckel; bij het 13e bat. de 1e luit. L. A. Snell; bij het 14e bat. de 1e luit. P. F. Vervat.

Geplaatst: bij het 12e bat. de 1e luit. D. van den Berg; te Tjimahi de 2e luit. der genie. C. Ouwehand.

Overgeplaatst: naar Tjimahi de 1e luit. der artillerie J. J. Bendeker; naar Tjilatjap de kapitein der artillerie H. Kerremans; naar Bandjermasin de 1e luit.-kwartiermeester Th. J. de Goeij; naar Soerabaja de kapitein-kwartiermeester S. T. F. Bausch; naar Bandoeng de 1e luit.-kwartiermeester J. L. Elshout; naar Padang de id. J. J. Felix.

Benoemd tot havenmeester te Soerabaja B. Braat; tot 2en commies Ch. F. van Deventer; tot 1en id. A. C. R. Coldenhoff; tot 2en id. L. Braat en D. F. V. E. van Zolingen; tot 3en id. A. A. Seket.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. BEGENHARDT, Weimarstraat 239, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch. — gediplomeerd.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

VACANT

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „*Oost en West*", **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1910.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80; voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—; voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

d. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25.

e. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 16.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dame voor vioollessen ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Een jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een geg. korp.-schrijver voor adm. betrekking.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

☛ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 195** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 13. Donderdag 30 Maart 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Drie nuttige Geschrift-Reeksen.

Zooals reeds onlangs onder de rubriek „Indisch Literatuur-Overzicht" met een enkele woord werd vermeld, is enkele weken geleden door de afdeeling Informatie-Bureau der Vereeniging Oost en West in handigen brochure-vorm uitgegeven No. 2 der zoo nuttige reeks werkjes, betreffende „Werkkring en Vooruitzichten bij Staats- en particuliere betrekkingen in onze overzeesche bezittingen", ditmaal getiteld:

De Geëmployeerde bij de Java-suiker-Industrie.

De welbekende schrijver op dit en ander cultuurgebied, de heer H. C. Prinsen Geerligs, heeft zijn stof in twee hoofdstukken verdeeld: I. Werkkring en Vooruitzichten, II. Inrichtingen van Opleiding. Hij behandelt daarin achtereenvolgens: Ligging en grootte der suikerfabr.; Formatie v/h personeel; Werkkring der geëmployeerden; Werktijden en ontspanning; Salarissen, winstprocenten en vrijdommen; Verloven; Pensioenen; Solliciteeren in Nederland; Aanvangssalaris; Solliciteeren op Java; Eerste betrekkingen; Promotie.

A. Inrichtingen in Nederland: Technische Hoogeschool; Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool; Middelbare Technische School, Amsterdam, tevens Kweekschool voor Machinisten; School voor Suiker-Industrie; Rijks Landbouwschool; Privaat Onderricht.

B. Inrichtingen op Java: Syndicaats-examen; Soerabajasche School voor Suiker-Industrie; Soerabajasche Suikerschool.

Als Bijlage is hieraan nog toegevoegd een nauwkeurige opgave der kosten van uitrusting en overtocht voor een jongmensch, die naar een Suikerfabriek op Java vertrekt.

Al het noodige vinden belanghebbenden en belangstellenden hier dus saamgevat. Het boekje is voor den luttelen prijs van *f* 0.20, op aanvrage Heulstraat 17 te 's-Gravenhage, voor een ieder verkrijgbaar.

Een hier met verlof vertoevend geëmployeerde bij deze tak van nijverheid, die, van de eerste sport langzamerhand opklimmend, het in den tijd van tien jaar tot den hoogsten rang, dien van Administrateur, heeft gebracht, en die het met deze handleiding grootendeels eens is, maakte ons de opmerking, dat z.i. de schrijver het belangrijke onderdeel „Pensioenen" wat te rooskleurig voorstelt, daar volgens zijne ondervinding niet „zeer vele", gelijk schrijver meent, doch nog slechts zeer enkele maatschappijen een pensioenregeling voor hun personeel hebben.

Er moet altijd wat te wenschen over blijven. Laat ons in dit geval hopen: dat 's schrijvers meening bewaarheid, ja, spoedig overtroffen worde, doordat op alle ondernemingen voorzorgsmaatregelen tegen ziekte en ouderdom als algemeen aangenomen regel gelden.

***

Een tweede nuttig werk, waarop wij hier de aandacht willen vestigen, is een reeks artikelen over arbeidscontracten in de Aziatische koloniën, welke de heer E. Moresco, leeraar hier aan de „Bestuursacademie", zich voorstelt te schrijven in de Fransche taal voor het wetenschappelijk tijdschrift Bulletin de Colonisation Comparée, en waarvan het eerste geschrift, gewijd aan Britsch-Indië, onlangs is verschenen.

Met groote belangstelling namen wij er kennis van. Een afschrift in brochurevorm, getiteld: **Le Contrat de Travail dans les Colonies asiatiques,** dat wij in hartelijken dank ontvingen, ligt ter beschikking der leden van Oosten West op de leestafel, Heulstraat 17, Den Haag. Waar deze kwestie ook voor onze koloniën eene brandende is, zullen deze vergelijkende studies haar doel zeker niet missen.

Verlangend zien wij de volgende artikelen tegemoet, die, als zij in even vloeiend en onberispelijk Fransch geschreven zijn, ook uit een letterkundig oogpunt der moeite waard mogen heeten.

***

In het veertiendaagsche blad De Vrouw, een stichting van Nellie van Kol, thans onder redactie van Ida Heijermans, schreef de aan onze lezers welbekende en vooral ook om hare Indische kinderboeken niet hoog genoeg te waardeeren medewerkster, Mevr. M. C. Kooy—Zeggelen, een reeks opstellen onder den titel van: „Brieven van een Zwervelinge", waarvan wij ook in dit Weekblad er vroeger nu en dan wel eens een hebben overgenomen als feuilleton.

Dr. J. H. Gunning, Inspecteur van het Onderwijs, schreef er o.m. van: „Ik weet niet, wat ik daar meer in moet bewonderen, de zuivere taal, den gemakkelijken, natuurlijken stijl, 'tinnige gevoel, de fijne opmerkingsgave, maar ik weet wel, dat de lezing mij voor de mij geheel onbekende schrijfster, die zich zoo zedig achter eenvoudige initialen, die ik niet onbescheiden heb trachten te doorgronden, verbergt, een innige, met warme genegenheid gemengde bewondering heeft doen opvatten. Hartelijk hoop ik, dat zij weldra in één bundel vereenigd in boekvorm zullen worden uitgegeven; onze letterkunde zal dan met een waar juweel verrijkt zijn."

Deze wensch nu is vervuld geworden. De firma Scheltema en Holkema's boekhandel te Amsterdam heeft deze „juweeltjes" gezamenlijk uitgegeven onder den naam:

De Hollandsche vrouw in Indië.

Wij zijn het eens met Z. Stokvis, die 't boek in De Loc. besprekende, dezen titel minder gelukkig gekozen acht en opmerkt: „Dat „de" is te sterk. Dit wijde onderwerp wordt door mevr. Kooy niet omvaamd. Het boek had moeten heeten: Een Hollandsche vrouw — of hoogstens: Enkele Hollandsche vrouwen in Indië; want alleen de eerste kleine stukjes hebben iets meer of minder over het door den titel aangegeven onderwerp; van bladzijde 50 tot de laatste blz. toe (248) vertelt mevr. Kooy ons van haar leven in de rimboe van Celebes, in het „koninkrijk" Soppeng, waar haar man militair gezaghebber was; ze vertelt van haar tocht daarheen, met het stoombarkasje de wijde Tjenrana op en zoo verder diep het land in; hoe zij daar ziekte en verdriet en eenzaamheid doormaakt, als haar man op inspectie is; en daarbij een schat van aardig vertelde bijzonderheden omtrent het leven der Inlanders daar.

Mevr. Kooy houdt niet zóó veel van Indië, dat ze er zich geheel thuis zal gaan gevoelen, dat ze niet steeds een heftigen drang naar Holland zal behouden; maar juist in dit opzicht doet dit boekje zoo aangenaam aan, omdat de schrijfster het waardeeren wat er goeds is en er van overtuigd blijft, dat de dappere vrouw haar eigen leed zal kunnen vergeten als zij weet, dat dit voor haar omgeving noodig is. Dit boek zal een troost en een steun kunnen zijn voor vele Indische vrouwen, die nu hun eigen leven en dikwijls ook dit van hun omgeving bederven door zeuren en zaniken over het onvermijdelijke. Mevr. Kooy is werkelijk een van die dappere vrouwen, waarvan zij spreekt, en haar leven en doen kan een voorbeeld zijn."

Het spijt ons, dat wij door omstandigheden, buiten onzen wil, niet in de gelegenheid waren reeds eerder dit mooie boek ter lezing aan te bevelen. Dit uitstel heeft echter het voordeel, dat wij nu ook het oordeel van anderen kunnen aanhalen. Dit luidde, voor zoover ons bekend, over het algemeen bijzonder gunstig. Slechts een enkele, w.o. de heer M. v. Geuns in het Weekblad voor Indië, meende op te moeten merken, dat 'schrijfsters opvattingen en toon afschrikkend zouden kunnen werken op personen, die Indië niet kennen, en hen terug zou houden er heen te gaan.

Wij deelen dit afkeurend oordeel geenszins en zouden geneigd zijn te vragen: of de criticus wel verder gelezen had dan de eerste 4 bladzijden, toen hij het neerschreef, want juist in den aanvang lucht schrijfster haar hart, over wat haar persoonlijk in Indië minder aangenaam aandeed, maar verderop geeft zij even eerlijk en fijn haar gevoelen weer over al het mooie en goede, dat haar evenzeer trof. Buitendien, juist een zoetsappige ophemeling van Indië's heerlijkheden zou, dunkt ons, onbekenden die er heen gaan, kunnen schaden, wijl groote teleurstellingen onvermijdelijk er het gevolg van moeten zijn, daarom vinden wij deze reeks schetsen even nuttig als mooi, en hopen wij, dat de schrijfster ze zal vervolgen.

Men oordeele echter zelf, door het boek onbevangen te lezen.

Uit de O.-I. Mail.

Met ultimo Febr. j.l. werd bij besluit van den resident van Batavia het **Centraal Cholera-Bureau opgeheven,** te Weltevreden; wel een bewijs dus, dat de ziekte als geweken werd beschouwd.

Riouw. — De resident van Riouw en onderhoorigheden seinde via Singapore d.d. 26 Februari naar Batavia:

„Cholera geheel geweken; op politiek gebied overal rustig."

Aardschokken. De Preangerbode meldde, dat Zondagavond 26 Febr. j.l. tegen negen uur en twee uur 's nachts te Tjibodas een vrij hevige aardschok gevoeld is. Ook te Tjibogo, Panaroeban en Boeganagara werden schokken waargenomen.

Sumatra's Oostkust. De resident van Sumatra's Oostkust seinde d.d. 26 Februari naar Batavia:

Civiel gezaghebber Pangkalanbrandan rapporteert gistermorgen zes uur kwam twintig man sterke bende vermoedelijk bestaande uit Atjehers en Gajoërs, aanvoerende persoon in beschrijving overeenkomende Pang Manap, gewapend met een geweer, een revolver en overigens met klewangs, in Chineesche Panglong aan Babalanrivier, drie uur van Pangkalanbrandan; op eisching en afgifte van aanwezige

kleeren, geld en levensmiddelen, trok de bende stroomopwaarts af; strooptocht houdt vermoedelijk verband vervolging dat bendehoofd in Tamiang, waar thans ook militairen van hier patrouilleeren; gister namiddag nog een groep gezonden tot achterhalen opjagen bende naar Tamiangsche zijde.

Engelsche hardhandigheid in Deli. — Omtrent de zaak van den Engelschen assistent op de onderneming Soengei Roean, die een koelie zou hebben mishandeld met doodelijken afloop, is volgens de jongste mailberichten, nog niets naders bekend.

Intusschen — aldus een telegram van den 23en Febr. uit Medan aan het Soer. Handelsbl. — is weer een nieuwe mishandelingsquaestie, waarin óók een Engelschman betrokken is, in onderzoek.

Hierbij wordt opgemerkt, dat Harrisons en Crosfield veel Schotsche assistenten importeeren van dubieus moreel karakter, hetgeen niet bevorderlijk is aan de reputatie van Deli.

Uit Makassar schreef men 1 Maart j.l. aan de Locomotief:

Hier wordt met nieuwe kracht de onvervalscht mohamedaansche propaganda gevoerd. Het restant Mekkagangers van het s.s. Ternate voor Makasser bestemd, bedroeg niet minder dan 210 personen. Nu, in één opzicht is de verspreiding van de leer van Mohamed ons welgevallig, n.l. voor zoover die het drankge- en misbruik bestrijdt. Een geheelonthouderspropaganda is hier onder onze Makasaren lang niet overbodig. Want het misbruik van sagu-weer en brom is hier niet gering en het voorkomen van dronkenschap geen zeldzaamheid.

Gebrek aan geneeskundige hulp. — Van bevoegde zijde verneemt het Soer. Hblad, dat in het Sedajoesche vele koortsgevallen voorkomen en deze streek geheel van geneeskundige hulp verstoken is. Slechts van tijd tot tijd kunnen de desahoofden de bevolking van koortswerende middelen voorzien, echter geen geneesheer, zelfs niet eens een dokter-djawa laat zich ooit in het Sedajoesche zien.

Geneesk. Onderwijs. In de Bat. bladen van eind Febr. lezen wij, dat de regeering een commissie heeft benoemd, teneinde te adviseeren nopens de wenschelijkheid van de oprichting in Ned.-Indië van een voor leerlingen van elken landaard toegankelijke artsenschool zonder voorbereidende afdeeling en zonder internaat, aansluitende bij de cursussen van voortgezet en uitgebreid lager onderwijs en bij de hoogere burgerscholen met 3-jarigen cursus, en een gelijke medische vorming beoogende als de bestaande school tot opleiding van Inl. artsen geeft.

In die commissie zijn aangewezen als lid, tevens voorzitter: de waarnemend Inspecteur, sous-chef van den burgerlijken geneeskundigen dienst, dr. W. Th. de Vogel en als leden de inspecteur van 't middelbaar onderwijs M. G. Hoekstra en de waarnemend directeur der school tot opleiding van Inl. artsen, dr. J. Noordhoek Hegt.

Alles verandert met den tijd. — Uit Kediri schrijft men aan de N. Soer. Crt. van 29 Febr. j.l.:

Werd vroeger iemand niet capabel geacht, om aan het hoofd van een groote zaak te staan, vóór hij grijze haren had, tegenwoordig is de leuze: Jonge krachten!

Op suikerondernemingen zijn administrateurs van 26 en 27 jaar geen uitzonderingen meer en voor geëmployeerden nemen ze liever geen menschen boven de 30 jaar. Iemand, die tegen de vier kruisjes aanloopt is dan ook al rijp voor pensioen. Maar waar haalt hij dat pensioen? Hoewel de salarissen in de cultures, vergeleken met de tractementen in het moederland en ook in vergelijking met vele gouvernementsbetrekkingen, zeker hoog genoemd kunnen worden, worden de geëmployeerden op cultuur-ondernemingen toch niet zoodanig bezoldigd, dat zij in 10 of 15 jaar kapitaal over kunnen leggen, waarvan zij zich een pensioen kunnen verzekeren.

In zulke omstandigheden is dan ook de vraag gewettigd: Waar moet dat heen? Wanneer steeds nieuwe jonge krachten worden aangevoerd, die na 10 of 15 jaar reeds ongeschikt worden geoordeeld om hun werk te verrichten, terwijl de menschen in dien tijd geen kans hadden, voldoende opzij te leggen, om in hun verder levensonderhoud te voorzien, dan moet er allengs een klasse van behoeftige Europeanen ontstaan, waarvoor iets moet worden gedaan. Thans, en niet later, moeten afdoende maatregelen hiervoor worden genomen.

Teysmannia, het bekende tijdschrift, is zijn 22sten jaargang ingetreden en heeft bij die gelegenheid een nieuw kleed gekregen. Tegelijkertijd is de redactie overgegaan in handen van dr. W. G. Boorsma.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De Gouverneur heeft aan de Koloniale Staten ter goedkeuring aangeboden eene verordening tot voorloopige vaststelling der begrooting voor 1912.

Deze begrooting wijst, wat de uitgaven betreft, aan een totaalcijfer van *f* 6.699.066, waarin begrepen een bedrag van *f* 3.042.347 voor uitgaven met geleende gelden te betalen.

De Gouverneur kan verklaren — aldus de Memorie van toelichting — dat zijne goede verwachtingen omtrent de stijging der middelen zijn verwezenlijkt, ja, dat die goede verwachtingen zelfs overtroffen zijn, en zulks niettegenstaande het ook in 1910 met de bacovencultuur niet is meegeloopen.

Ook wanneer men de opbrengst der middelen van 1910 stelt naast de voor dat jaar gemaakte raming kan van een zeer gunstig resultaat worden gesproken. Immers de opbrengst overtrof de raming met bijna *f* 372.500.

In dit bedrag zijn echter ook ontvangsten begrepen, waarop bij de raming van 1910 nog niet gerekend was.

Vergelijkt men de uitkomsten van den dienst 1910 met die van den dienst 1908, welke, zooals bij de begrooting voor 1910 werd aangenomen, als uitgangspunt zouden strekken voor de verdere uitvoering van het bekende financieele plan en zulks met toepassing ook op de uitkomsten van 1908 van de bij de vorige begrooting aangenomen nieuwe wijze van splitsen der uitgaven, dan geeft dit gegronde reden om zich over den financieelen toestand in het jaar 1910 te verheugen.

Terwijl toch het tekort op de huishoudelijke uitgaven van 1908 *f* 550.190 heeft bedragen, bedraagt het voor 1910 *f* 97.909, hetgeen een voordeelig verschil voor laatstgenoemd jaar van *f* 452.281 aanwijst.

Uit de splitsing van uitgaven en middelen, volgens het financieele plan, zooals dit bij de vorige begrooting werd gewijzigd, blijkt, dat het tekort op de huishoudelijke uitgaven, hetwelk voor 1911 geraamd was op *f* 408.605, voor 1912 op *f* 508.889 moet gesteld worden, hetgeen op een achteruitgang van ongeveer *f* 100.300 wijst.

Vergelijkt men nu de ramingen van de uitgaven voor 1912 met de uitkomsten van den dienst 1908, die als uitgangspunt moeten dienen voor de toepassing van het financieele plan, en paste men op die uitkomsten de bij de vorige begrooting aangegeven nieuwe wijze van splitsen der uitgaven toe, dan verkrijgt men hetzelfde gunstige resultaat, dat bij vergelijking van den dienst 1910 met 1908 werd geconstateerd.

Immers, terwijl het tekort op de huishoudelijke uitgaven, op de zooeven aangegeven wijze berekend, voor 1908 moet gesteld worden op *f* 550.190, zal het voor 1912, zooals hierboven reeds werd gezegd *f* 508.889 bedragen, aangevende een voordeelig verschil voor laatstgenoemd jaar in vergelijking met 1908 van slechts *f* 41.301.

Niettemin is de gouverneur van oordeel, dat, al mogen de cijfers, zooals ze op de thans ingediende begrooting voorkomen, een niet gunstigen indruk maken, bij een voortzetting en bij een ten slotte slagen der bacovencultuur en bij vooruitgang der overige culturen, en van den kleinen landbouw, en de nijverheid, de financieele toestand in werkelijkheid toch niet zoo ongunstig zal zijn en het is niet onmogelijk, dat in een betrekkelijk niet ver verwijderde toekomst de huishoudelijke uitgaven geheel uit eigen middelen kunnen worden betaald.

Bij de samenstelling van deze begrooting heeft de gouverneur, evenals bij die voor 1910 en 1911, zooveel mogelijk naar bezuiniging gestreefd. De onzekerheid omtrent de bacovencultuur en de gevolgen van een staking dier cultuur heeft nog meer dan vorige jaren genoopt, om al wat tot uitzetting van uitgaven kan leiden, voor zoover het niet dringend noodzakelijk is, achterwege te laten.

Voor 1912 wordt gerekend op samentrekking van bouwdepartement met koloniale vaartuigen en spoorwegen tot één departement van openbare werken en verkeer, telefoonwezen daaronder begrepen, terwijl de brandweer onder militair beheer komt.

Of de koloniale vaartuigen door den K. W.-I. Maildienst zullen worden overgenomen was nog niet beslist.

Als bezuiniging wordt verder voorgesteld vermindering van de traktementen van den griffier der Kol. Staten van *f* 5300 tot *f* 3500; Commies Kol. Staten van maximum *f* 2000 tot *f* 1000; Procureur-generaal en President v. 't Hof van Justitie van *f* 10.000 tot *f* 9000.

Voor enkele lagere ambtenaren wordt eenige lotsverbetering voorgesteld.

***

Omtrent de rechterlijke reorganisatie deelt „De Suriname r" onder voorbehoud het volgende mede:

„Men weet over de voorgestelde reorganisatie der rechterlijke macht het volgende te vertellen. Zij zal hoofdzakelijk ten doel hebben het Kantongerecht af te schaffen en de competentie van den alleensprekenden rechter uit te breiden. Het Hof zal alsdan meer als Hof van Cassatie beschouwd worden. Het blijft evenwel recht spreken in het hoogste ressort.

Het ledental van het Hof, thans bestaande uit een president en drie leden, zal met één lid worden vermeerderd en een der leden zal alsdan als alleensprekende rechter dienst doen.

De organisatie betoogt verder ook financieele bezuiniging van f 20000.— Wij vernemen verder, dat de nieuw aan te stellen rechters op 6 mille traktement zullen benoemd worden. Ook de griffier zal op een mindere bezoldiging worden aangesteld, terwijl de functie van Advocaat-Generaal facultatief zal zijn."

De opmerking vinde hier hare plaats, dat, zoodra het noodig wordt ambtenaren van hier uit te zenden, de wet van vraag en aanbod zich zal doen gelden en men verplicht zal zijn, de verminderde traktementen weer te verhoogen, zal men zich den weg niet zien afgesneden om bekwame menschen naar de kolonie te zenden.

Men verwachte toch van bezuiniging niet te veel om het financieele evenwicht der kolonie te herstellen. Het is opmerkelijk, hoe spoedig de lessen der geschiedenis worden vergeten. Voor een deel is dat een gevolg hiervan, dat de Gouverneurs te kort in de kolonie blijven, waardoor de noodige continuïteit in het bestuur wordt gemist. Geen particuliere onderneming zou dergelijke snelle wisseling van beheer kunnen verdragen.

⁂

Blijkens een van den gouverneur van Suriname ontvangen regeeringstelegram, zijn de leden van de Corantijn-expeditie, de luitenant ter zee 2de kl. C. C. Kayser en de officier van gezondheid 2de klasse bij de Koninklijke Marine J. F. Hulk, die op 11 October j.l. met 8 arbeiders van de Lucie-rivier vertrokken waren, aan de Kabalebo, een zijtak van de Corantijn, aangekomen en zijn allen wel.

De Commissie tot wetenschappelijk onderzoek van Suriname ontving van den luitenant ter zee C. C. Kayser via Skeldon het volgende telegram:

„Corantijn-expeditie op Kabalebo; alles wel; bereikte Boven Corantijn, ontmoette Indianen."

Belangrijke brieven van den heer Hulk, geschreven uit de Boven Suriname, brengt het Maart-nummer v. h. Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap. Daarin wordt uitvoerig mededeeling gedaan van het overlijden van den leider der expeditie, den heer Eilerts de Haan.

⁂

De West van 28 Februari brengt de tijding, dat het Surinaamsche binnenland een ander offer heeft geëischt:

„Te Albina is 24 Februari plotseling overleden de heer Maurice Guffroy, president-commissaris van de Compagnie des mines d'or de la Guyane hollandaise.

De heer Guffroy was dien morgen teruggekeerd van een reis naar het placer van deze Maatschappij in het Lawagebied. Hij schijnt overleden aan een acuten aanval van malaria.

De overledene was een beheerder, zooals er weinige gevonden worden. Dit was zijn zesde reis naar het woeste en moeilijk te bereiken Lawagebied. Hij vertoefde meermalen maanden achtereen in dit onherbergzame oord, waar hij exploratie-tochten ondernam in het belang der onderneming, waarvan hij groot aandeelhouder was. De bloei van de Cie. des mines d'or is dan ook voor een goed deel aan zijn energie en toewijding te danken. Van af de oprichting was hij lid van den Raad van commissarissen, de laatste tien jaar voorzitter. Zijn jongste reis had mede ten doel, voorbereidende maatregelen te treffen voor de cultuur van Hevea in het Lawagebied, waarvoor onlangs een vennootschap is opgericht, dank zij weder voor een goed deel de bemoeiingen van den heer Guffroy.

Ook in zijn vaderland bekleedde de heer Guffroy een eervolle plaats. Hij voerde den titel van conseiller de commerce extérieur de France, officier de l'instruction publique, etc.

Om te weten hoe zijn maatschappij hem waardeerde, is het voldoende een blik te werpen in de zoo interessante jaarverslagen dezer onderneming. Voor haar is ongetwijfeld het verlies groot. De heer Maurice Guffroy is gestorven op het veld van eer, strijdende voor de belangen zijner maatschappij. Hij werd niet ouder dan 42 jaar. Zijn stoffelijk overschot is op Albina ter aarde besteld."

Hierbij is nog aan te teekenen, dat Maurice Guffroy eenige jaren geleden een goede kaart van Fransch-Guyana, op een schaal van 1/500000, heeft uitgegeven.

In de vliegweek was hij een bekende persoonlijkheid; de beroemde vliegweek te Betheny, maakte hij met zijn toestel mede, en niet lang geleden berichtten de dagbladen, dat hem met zijn vliegtoestel een ongeluk was overkomen. Hij herstelde echter spoedig, om in de binnenlanden van Suriname te gaan sterven.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het jaar 1910. Bij gelegenheid van de jongste jaarsverwisseling, wees de Redactie van de **Pemberita Betawi**, in haar nummer van 31 December 1910 No. 299 op het feit, dat het afgeloopen jaar 1910 in het algemeen, en voor Ned.-Indië in het bijzonder, een jaar van ziekte is geweest. Tienduizenden zijn grafwaarts gedragen, en groot is de droefheid van de achterblijvenden. Wanneer men des avonds langs de wegen te Batavia gaat, valt de alom heerschende stilte op; aan den anderen kant wordt men getroffen en weemoedig gestemd bij het zien van zooveel onkunde en bijgeloof onder het volk, dat dikwijls de zoo welwillend toegestoken, helpende hand der Regeering afstoot.

Men zegt wel, dat de inlander nog onbeschaafd is, en dat daarin de reden moet worden gezocht, dat naar de stem van hen, die het inlandsche volk zoo gaarne een menschwaardig bestaan zouden willen geven, niet wordt geluisterd.

Natuurlijk behoeft de inlander niet blindelings op te volgen, hetgeen hem wordt voorgezegd, maar hij kan zijn verstand toch gebruiken en trachten te onderscheiden, hetgeen goed en kwaad is, ook met betrekking tot zijne gezondheid en die van zijn gezin. Ongelukkigerwijze zijn het zoo dikwijls Arabische invloeden, die ten deze ongunstig werken, terwijl men toch moest beseffen, dat de man van Hadramaut, met zijne over het algemeen gebrekkige verstandelijke ontwikkeling en ongelukkige inblazingen van hetgeen volgens de godsdienstige voorschriften verboden en minder geoorloofd is, niet de geschikte persoon is om den inlander voor te lichten.

Volgens die voorschriften zijn bijv. een portret, een beeld op een bord (behalve als er een scheur in is), de klep van een pet, een dasje en tal van andere onschuldige voorwerpen, verboden of minder geoorloofde zaken, terwijl een hygiënisch schadelijk oud graf van een of ander geestelijke, waarheen men ter bedevaart trekt, met het doel de geesten gunstig voor zich te stemmen, iets is van groote heiligheid.

Is zulk een bijgeloof, dat slechts den bewaker van het graf geldelijk bevoordeelt, geen afgodendienst vraagt de schrijver?

Het is z.i. best mogelijk, dat in die vereering van de geesten der voorouders veel goeds kan steken, maar toch blijft hij van meening, dat de inlander bij het luisteren en opvolgen van dergelijke inblazingen, dikwijls op een dwaalweg geraakt.

Mocht de inlander toch maar willen begrijpen, dat ernstige ziekten als die, welke Ned.-Indië in de laatste jaren teisterden, bezoekingen zijn van Hoogerhand, en dat het Opperwezen den mensch, een nederigen dienaar Gods, het verstand schonk, om die ziekten te bestrijden, en dat het plicht is, van dat verstand gebruik te maken ter beoordeeling van hetgeen al of niet schadelijk is. Door het schadelijke niet te bestrijden, het op zijn beloop te laten, ondervindt de Inlander al de schadelijke gevolgen van zijne in het „Noodlot" berustende houding en blijft hij vasthouden aan de aloude gebruiken en onreinheden, waardoor zoovele ziekten ontstaan, en op groote schaal verspreid worden. Een inlander zou toch, als hij wilde, wel kunnen opmerken, dat in een omgeving, waar behoorlijk reinheid heerscht, de ziekten een veel minder aantal slachtoffers eischen dan in een vuil milieu?

Het bestuur doet wat in zijn vermogen is, om den Inlander hygiënisch en medisch tegemoet te komen en op onbekrompen en onbaatzuchtige wijze geneesmiddelen beschikbaar te stellen, maar de Inlander in het algemeen, en de toongevende bijgeloovigen in het bijzonder, maken van die gunst geen gebruik, omdat die geneesmiddelen, volgens Arabische inblazingen, verboden zaken zijn.

De redactie spreekt het vertrouwen uit, dat de inlandsche bevolking, na nauwkeurige overweging van het bovenstaande, in het jaar 1911 een begin zal maken met het verkrijgen van betere inzichten en dat zij, althans op hygiënisch en medisch gebied, afstand zal willen doen van het voor haar zoo schadelijk bijgeloof.

Javaansche beleefdh.vormen. Het in toepassing brengen van beleefdheidsvormen dient, volgens Javaansche begrippen, om een aangenaam onderling ver-

keer tusschen de menschen te bevorderen met verhooging van den eerbied voor den Inlandschen stam.

Iedere stam heeft zijne eigen beleefdheidsvormen, die onderling veel van elkander verschillen, en zoo is het ook met de Javaansche, die in zoovele opzichten afwijken van de Nederlandsche. Het verschil tusschen een o e n d a n g-o e n d a n g en a d a t is, dat de eerste eene geschreven wet is, waarbij in geval van overtreding bepaalde straffen zijn bedreigd, terwijl men de a d a t meer moet beschouwen als eene onbeschreven wet, die gelijk een roer bij een schip, stuur geeft aan de menschelijke gevoelens.

Zoo begaat de Javaan ongaarne overtreding van beleefdheidsvormen, omdat anders de gevoelens van anderen worden gekwetst en hij zich daardoor zelf beschuldigt en vernedert. Zulk eene vernedering wekt het schaamtegevoel op en beleedigt de geheele familie, een straf, die als veel zwaarder wordt beschouwd dan die, welke voorkomt in de geschreven wet.

Waren nu maar alle menschen even goed, even fatsoenlijk opgevoed, dan zou natuurlijk tegen zulk een a d a t weinig zijn in te brengen, maar ongelukkigerwijze is dit in de dagelijksche samenleving niet het geval en dan is, zegt de schrijver, M. D., van het artikel in de **Djawa Tengah** van 31 December 1910 No. 297, zulk eene a d a t van weinig of geen nut.

De meeste menschen staan, volgens schrijver, moreel nog vrij laag, en dus hebben zij een ruwen en groven gedachtengang. Voor hen is een o e n d a n g-o e n d a n g of geschreven wet veel beter; deze erkent geene welwillendheid of medelijden en verklaart iemand, in geval van veroordeeling, maatschappelijk dood. De kinderen blijven zoodoende onderling door beschaafde beleefdheidsvormen verbonden, en dit verhoogt noodzakelijk den eerbied voor den Javaanschen stam.

Volgens den schrijver mogen de opvattingen der Javaansche beleefdheidsvormen ten hoogste worden geprezen.

Natuurlijk kunnen daarin ook nog wel verbeteringen worden aangebracht, maar het minder goede, dat men daarin kan opmerken, verlaagt toch in geen geval den stam. Zij zijn zeer geschikt voor de Javaansche maatschappij en moeten daarom worden gehandhaafd. Echter tot op zekere hoogte. Wie in het geheel niet van verandering wil weten, zou het bewijs geven met gesloten oogen en ooren te hebben geleefd en te vergeten, dat de Javaan niet alleen in eigen maatschappij leeft, dus ook rekening heeft te houden met het feit, dat hij zich ook elders fatsoenlijk moet weten te bewegen.

Met betrekking tot een beleefden omgang met de Nederlanders, wordt opgemerkt, dat deze niet begrijpen, dat de Javaan alleen zijne eigen beleefdheidsvormen gemakkelijk in praktijk kan brengen in tegenwoordigheid van landgenooten. Den Javaan valt het zwaar de nieuwe gewoonten der Nederlanders te volgen, die zoo geheel in strijd zijn met de zijne.

Over het algemeen slaat de Javaan geen ruwe taal uit, zelfs al gevoelt hij daartoe lust en is zijne houding in het openbaar ten opzichte der vrouwen hoogst correct.

De Nederlandsche gebruiken ten deze zal hij nooit goed kunnen vinden en ook niet overnemen. Toch moet de Javaan den Nederlander zijn sembah (= eerbiedigen groet) brengen en in diens tegenwoordigheid hurken. Hij doet zulks echter met tegenzin en daarom meestal met onvriendelijke gevoelens.

Zou het dus niet veel beter zijn die wijze van groeten en dat hurken door een Javaan te doen afschaffen, vraagt schrijver? Onder een vorig bestuur konden die gebruikelijke vormen gedurende den ambtelijken dienst achterwege worden gelaten, doch volgens tot den schrijver gekomen berichten, is dat voorschrift thans weer ingetrokken, hetgeen, z. i., verkeerd gezien is.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Buitenl. Chineezen in Chineeschen staatsdienst. Met betrekking tot dit onderwerp, deelt de **Malaijsia Advocate** blijkens het voorkomende in de **Perniagaän** van 8 December 1910, No. 271, het navolgende mede:

Nog niet lang geleden werd het bericht vernomen, dat Dr. L i m B o e n K e n g, een half-bloed-Chinees, van Singapore afkomstig, naar Groot-China was gereisd, en hem toen het geluk ten deel viel, dáár tot mandarijn te worden aangesteld, waarna het in zijn voornemen lag met Zijne Excellentie L i u Y u L i n, Chineesch gezant, naar Londen te vertrekken. Voorloopig zou hij als Secretaris van Legatie optreden, doch al spoedig werd hem eene andere functie van staat aangewezen.

Ten aanzien van dat mandarijnschap, zegt de schrijver, dat de buitenlandsche Chineezen die functie in de hoogste mate ambieeren, en daarvoor belangrijke geldsommen over hebben, doch Dr. L i m B o e n K e n g, die door zijne rasgenooten als eene zeer vertrouwbare persoonlijkheid wordt beschouwd, heeft zijne aanstelling alleen te danken aan zijn hoogstaand intellect en niet aan geld noch aan gunstbetoon of aan de omstandigheid, dat hij tot zekere partij zou behooren.

Men acht hem te zijn een persoon, die in staat is en den energieken wil heeft om Groot-China in de tegenwoordige omstandigheden vooruit te brengen. Reeds vroeger was trouwens de aandacht op zijne groote talenten gevallen en trad hij destijds op als Voorzitter van de Commissie, die de Gezondheids-Tentoonstelling te Dresden bezocht. Het Chineesche volk komt langzamerhand in beweging, welke evolutie met groote belangstelling wordt gevolgd door de buitenlandsche Chineezen en, meer in het bijzonder, die van de Straits-Settlements en van Ned.-Indië. Daarom geven zij hunne kinderen niet alleen onderwijs in de Chineesche taal, waaronder ook het Mandarijn-Chineesch, maar de ouders laten hun mannelijk kroost ook oefenen in de wapens, opdat men, desgevraagd, gereed zij het Moederland ter hulp te komen, wanneer het tijdstip daarvoor aangebroken zal zijn. Bovendien tracht men op de hoogte te komen van de wijze van besturen van Westersche maatschappijen, ten einde het geleerde ter goeder gelegenheid en aangepast aan Chineesche toestanden in praktijk te brengen, zoodra men tot mandarijn zal zijn aangesteld.

Het geldt hier het bekende spreekwoord: „B l o e d i s g e b o n d e n e r d a n w a t e r", en daarom willen de Ned.-Indische Chineezen hun moederland daadwerkelijk bijstaan, opdat de Chineesche stam zij één geheel, geëerbiedigd door alle menschenrassen, die naar vooruitgang streven.

Het voorbeeld van Dr. L i m B o e n K e n g is niet het eerste, dat een buitenlandsch Chinees, naar het moederland teruggekeerd, tot een hooge staatsfunctie werd geroepen. Reeds meer dan 20 jaar geleden werd onder anderen de heer L i m K o k C h i a n g, een halfbloed-Chinees van Penang afkomstig, tot Commandant van een oorlogschip aangesteld.

Op 23 Augustus 1884 werd zijn bodem in de zee van Foochow in gevecht gewikkeld met de bemanning van het Fransche oorlogschip, onder de bevelen staande van admiraal C o r b e t t e, waarbij deze het leven liet.

Zijne Excellentie W u T u n g T a n g, thans Secretaris van het college W a i W u P u (bureau v. vreemdelingen) is een halfbloed, afkomstig van het schiereiland Malakka. Deze mandarijn, één der oudste van Groot-China, was destijds Chineesch gezant te Washington in Noord-Amerika.

Een ander half-bloed Chineesch mandarijn is de in Oost-Azië welbekende en jeugdige heer Mr. T h o m a s J o n e s C h i a, alias C h i a T a k H e e, afkomstig van Singapore. Hij is de zoon van den aldaar zeer bekenden groot-handelaar C h i a G u a n E n g, werkende onder den firmanaam „B o a t Q u a i j" en staat op het punt van te worden aangesteld tot gezantschapssecretaris in Australië.

Eenige jaren geleden was hij te Batavia in het belang van een geldinzameling, ten behoeve van een Engelsche school te T j i a n o t j i o e (provincie Hokkian) werkzaam, en maakte toen zulk een gunstigen en sympathieken indruk op de Bataviaasche Chineezen, dat de herinnering aan zijne persoonlijkheid nog voortleeft.

Het zijn niet alleen halfbloed-H o k k i a n-Chineezen, die hun energie en talenten ter beschikking stellen van de Chineesche regeering, doch ook halfbloed K a n g f u-Chineezen, als bijv. de beide zoons van den Djohorschen handelaar W o n g A. F o o k.

Deze traden in Chineeschen Staatsdienst als ingenieur. Van uit Penang traden ook veel half-bloed Chineezen in den militairen dienst.

Dit alles wijst er op, dat de Chineesche regeering, met terzijdestelling van geboorte-extractie, voor de ontwikkeling van Groot-China, de beste intellectueele krachten zoekt, waar zij die maar vinden kan en die vooruitstrevende gedachte dankt Groot-China hoofdzakelijk aan de gelukkige bestuurseigenschappen van den tegenwoordigen Prins-Regent, een man, die zijne opleiding in Europa heeft genoten en dus persoonlijk op de hoogte is van de eischen, die een Westersche samenleving aan het intellect van hare staatsdienaren stelt.

Op dit oogenblik staan alle staatsbetrekkingen als geneesheer, ingenieur enz. in Groot-China voor een ieder open en het lijdt geen twijfel of ook de Ned.-Indische Chinees zal van die gelegenheid partij weten te trekken.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCH WEST-INDIË.

Nu aan een speciaal daartoe benoemde commissie de bestudeering is opgedragen van de economische

toestanden in Suriname, achten wij het van belang de aandacht te vestigen op een artikel van Brunet-Millon in La Dép. Colon. van 11 Maart over de ondervinding der Engelschen in West-Indië, onder welken naam zij de Bermuda, Bahamas, Honduras, alle Antillen en Guiana samenvatten.

Deze koloniën bevonden zich omtrent 1896 in treurigen toestand. De suiker, het voornaamste uitvoerartikel, vond geen voldoende prijzen. In Dec. van dat jaar werd een eerste Staats-commissie benoemd om over de oorzaken en middelen tot genezing te rapporteeren. Zij bestond uit de heeren Sir H. Norman, Sir E. Grey en Sir D. Barbour. Haar conclusie luidde: de suikerindustrie moet aan voordeeliger arbeidsvoorwaarden worden geholpen en nieuwe (door haar aangewezen) producten moeten verbouwd worden. In W.-Indië werd, voor tien jaren, een landbouwdepart. opgericht. Het kreeg van het moederland een steun van 250.000 gld. per jaar. Bovendien werden 150.000 gulden bestemd tot steun van de botanische tuinen en proefstations in de West. Hier moest de bouw van suiker, koffie, cacao, bananen, oranjes, kokosnoten, caoutchouc, sisal-hennep, rijst, muskaat en ananas bestudeerd worden. Maar ook moest aan de fokkerij van runderen, paarden, schapen, hoenders, eenden, enz. volle aandacht gegeven worden.

Verder werd daadwerkelijke steun verleend om de resultaten ook in de practijk om te zetten. Hieraan is bijv. ook de opkomst van een katoennijverheid te danken.

Een halfmaandelijksche revue, die nu in haar negende jaar is, en een wetenschappelijk dagblad, dat reeds elf jaren bestaat, tellen veel lezers; afzonderlijke brochures lichten belangstellenden voor over velerlei plaatselijke belangen.

Veel beteekenis werd gehecht aan den aanleg van tuinen bij elke school. De kinderen ontvangen er tot het twaalfde jaar les over zeer eenvoudige zaken; op dezen leeftijd begint het kind in de tuinen te werken, die geheel door hen onderhouden worden. Kweek- en proeftuinen van en voor planters en planten in elk dorp!

Spoedig waren de goede gevolgen te merken. De uitvoer steeg in sterke mate. De nieuwe producten namen een ruime plaats in.

Engeland was hiermede nog niet tevreden. Het wilde ook nieuwe débouché's zoeken. Hiertoe werd in 1909 een tweede commissie benoemd. Tot dien waren de Ver. Staten van N.-Amerika de voornaamste afnemers geweest, maar door préférentiëele rechten was de suiker van Cuba, Porto Rico en de Philippijnen hier beschermd geworden, waardoor dit product van West-Indië er niet meer kon concurreeren. Daarentegen vonden andere producten nog een goede markt in de Ver. Staten. In Engeland had men gaarne een geregelden afvoer naar Canada bewerkstelligd, maar het treffen van een regeling, waarmede alle koloniën vrede hadden, wilde niet vlotten. De nieuw benoemde commissie zou over dit vraagstuk rapporteeren. Onder presidium van lord Balfour van Raleigh, bestond zij verder uit de Canadeesche ministers Fielding en Puterson, lord Islington thans minister van Nieuw-Zeeland en Sir Daniel Morris, hooge commissaris voor den landbouw in West-Indië.

De commissie bezocht de voornaamste steden van Canada, Jamaïca, Barbados, Guiana, de eilanden onder- en boven den Wind en Trinidad, zij zette haar onderzoek in het moederland voort bij allen, die geïnteresseerd waren in den handel op de West.

Onlangs is het rapport der commissie gepubliceerd. Het dringt aan op een stelsel van wederkeerig hulpbetoon van Canada met West-Indië voor de suikertarieven en 't geeft overigens waardevolle aanwijzingen. Het moederland zal voor een tiental jaren bij te springen hebben om het vervoer over zee en de telegrafische gemeenschap goed op dreef te helpen, na dien tijd moet dit niets meer kosten.

De namen van de adviseurs doen aan het uitgebrachte advies een groot vertrouwen hechten. De Britsche regeering kiest voor dergelijke opdrachten een klein aantal, hetgeen den arbeid vergemakkelijkt, maar dan ook persoonlijkheden, waarvan het superieur werk kan verwachten. Van daar, dat de raadgevingen meestal gauw binnenkomen en goed doel treffen.

De Nederlandsche commissie voor Suriname kan zich niet verheugen in bescheidenheid van aantal. Moge de overdaad van talenten, die reeds dadelijk aanleiding is, dat slechts een klein deel der commissie zich plaatselijk op de hoogte gaat stellen, verder geen oorzaak zijn tot minder vlug werken en tot minder practisch adviseeren dan de Britsche commissiën vermochten te doen.

In de rapporten dezer commissiën zal de onze wellicht eenigen leidraad kunnen vinden.

***

Een Reuter-telegram uit Montréal, van 15 Mrt., meldt, dat de wetgevende raad van de Bahama-eilanden zich met 23 van de 29 stemmen heeft uitgesproken voor de annexatie van deze eilanden bij Canada. Een comité is benoemd, om deze aangelegenheid verder tot haar recht te doen komen. De Bahama-groep ligt, zooals men weet, daar, waar de Atlantische Oceaan door de Straat van Florida gemeenschap heeft met de Golf van Mexico, een afstand tot Canada als die van Lissabon tot Christiania.

OVERIGE BRITSCHE KOLONIËN.

In de Athenaeum Debating Society van Manchester is door S. Saklatvala een merkwaardige rede gehouden over het Britsche opperbestuur in Indië. De banden, waardoor Groot-Brittanië aan Indië gehecht is, verklaarde hij in strijd te zijn met de werkelijke belangen van het Aziatisch gebied. Het bezit en het rechtstreeksch bestuur van het oostersche rijk door een vreemde Europeesche mogendheid zullen nimmer in 't ware en blijvende voordeel der Hindoes kunnen zijn. De verhouding is volstrekt tegennatuurlijk en de overheersching door de macht en kracht stemt niet overeen met het moderne beginsel van het volkenrecht.

Wordt een Europeesche natie door een andere Europeesche mogendheid overheerscht, dan is een versmelten mogelijk, maar hierop bestaat geen hoop wat Hindoes en Europeanen betreft. De Engelschen zijn sedert twee eeuwen in Indië, maar zij hebben nooit oog gehad voor al wat er moois is in de zangen, de denkbeelden, de kunst in het algemeen, en de bouwkunst in het bijzonder.

Het voornemen om een Hindoe-vertegenwoordiging deel te geven in de regeering, kan niet tot een practische genoegdoening leiden. De ware Hindoe is daar van geen nut, en om er hem zich op zijn plaats te doen gevoelen moet hij ophouden een ware Hindoe te zijn.

De slotsom van den redenaar was, dat men de Hindoes late werken voor hun eigen heil, mocht hiervoor een burgeroorlog uitbreken, dan zal deze beoogen, wat de burgeroorlog in Engeland zelf en de revolutiën in Frankrijk en in Portugal nagestreefd hebben. Wil men een vredelievende oplossing, dan zou een staatkundige en economische federatie het middel daartoe kunnen zijn.

Verschillende sprekers wezen er op, dat de inleider niet voldoende recht had laten wedervaren aan het vele, door Engeland voor Indië gedaan.

***

Het moederland zal 140.000 P. St. voorschieten voor de uitbreiding van den spoorweg in Noord-Nigeria, ten einde het gebied van Banchi te bereiken, waar tinmijnen zijn. De totaal-aanleg van deze lijn is op 200.000 P. St. geraamd.

***

Admiraal Henderson heeft, na opname ter plaatse, een rapport uitgebracht over de zeemacht, die de statenbond van Australië in de toekomst noodig zal hebben. Haar taak zal in de eerste plaats zijn de suprematie van 't Britsche rijk ter zee te handhaven, vervolgens de Austral. havens en vaarwaters tegen alle vijandelijke ondernemingen te beschermen. Om de noodige macht te krijgen met de minste kosten is continuïteit in de vlootpolitiek noodig, terwijl Australië zelf de bronnen moet leveren.

In ongeveer 22 jr. moet de vloot worden gebracht op 8 gew. en 10 beschermde kruisers, 18 destroyers en 12 onderzee-booten, tot een totaal bedrag van 23 millioen P. St. Daarna zal 't onderhoud jaarlijks 1.226.000 P. St. vergen. De bemanning zal 15000 koppen tellen.

De vloot zal te verdeelen zijn in een oostelijk en een westelijk eskader, die elk jaar te zamen manoeuvres moeten uitvoeren.

Het is nog maar een plan, in een rapport!

***

Namen wij onlangs het verontrustend bericht over dat de expeditie van Staniforth Smith in Nieuw-Guinea vermoedelijk op een vermoorden der deelnemers was uitgeloopen, thans wordt de behouden terugkomst op Thursday Island gemeld, en blijkt, dat de verhouding tot de bevolking uitstekend is geweest. 374 mijlen zijn te voet, 150 te water afgelegd door een onbekend gebied. Uitgestrekte steenkolen-lagen werden aan de Boven-Kikori gevonden. De waterscheiding van groote rivieren werd in kaart gebracht.

FRANSCHE KOLONIËN.

De Marokkaansche kwestie is in de Fr. Kamer besloten met het aannemen, met 365 tegen 74 stemmen, van een motie, waarin vertrouwen wordt uitgesproken, dat de regeering in Marokko alle, uit internat. overeenkomsten voortspruitende, rechten zal laten gelden en, onder de souvereiniteit van den

sultan, een politiek van orde en vooruitgang zal voeren.

Zóó in de Fr. Kamer; hoe nu in Marokko zelf?

DUITSCHE KOLONIËN.

De Sino-Duitsche Hoogeschool te Kia-Tcheou krijgt in China een uitstekenden naam. Telkens is de uitbreiding van de gebouwen noodig. Aan de school is een instituut voor wetenschappelijken vertaalarbeid verbonden; hier wordt een woordenboek bewerkt, dat a.s. zomer moet verschijnen.

De school telt 19 Europeesche en 5 Chineesche docenten, met 7 tolken.

CHINA.

Iets over een andere Chineesche school, dat wij hier te pas zullen brengen, daar 't niet zonder beteekenis voor onze theecultuur is, geldt een voorstel van den gouverneur-generaal van Liang-Kiang om een school op te richten voor den bouw en de bereiding van thee. De Chineesche thee wordt gezocht voor zijn bijzondere kwaliteit, maar er wordt eigenlijk niets gedaan om dit artikel de plaats te verzekeren, die het op de buitenlandsche markt toekomt. De Indische planters en fabrikanten geven een voorbeeld, waardoor hun thee door geheel de wereld gaat, niettegenstaande de Chineesche het in hoedanigheid en prijs kan winnen. De Chineesche regeering heeft 't schoolvoorstel gunstig ontvangen.

BELGISCHE KOLONIËN.

Een goed denkbeeld, als 't pakt. De koloniale afdeeling van het Instituut Solvay organiseert te Brussel voordrachten over de Kongo, speciaal voor de Kamerleden. De eerste conferentie is gegeven door den heer F. Cattier over de spoorwegen in het Afrikaansche gebied.

***

Het schijnt toch juist te zijn, dat van het groote complot tot vermoorden of verdrijven van alle blanken uit Boma niets; of maar een heel klein ietsje, waarheid is geweest.

PORTUGEESCHE KOLONIËN.

De gouverneur van de Kaap-Verde-eilanden, Marinha Campos, is naar Lissabon opgeroepen om zich te verantwoorden over de gepleegde gewelddenarijen, die verschillende personen, waaronder liefst een rechter, verplicht zouden hebben, een toevlucht te zoeken in het Britsche consulaat. De lucht der Portug. koloniën schijnt in 't algemeen niet verteederend in te werken op het gemoed der hoogwaardigheidsbekleeders.

INGEZONDEN.

Hoe kan het Koloniaal Weekblad nog beter aan zijne taak voldoen?

Toen in 1900 de voorbereidselen werden gemaakt tot oprichting van Het Kol. Weekbl. door wijlen Kol. v. Zuylen, was ik alles behalve ingenomen met dit denkbeeld. Ik dacht aan de vele kleine blaadjes, uitgegeven door tal van vereenigingen, die steeds blijven binnen een klein kringetje aanhangers en nooit door de buitenstaanders, die men toch eigenlijk bereiken wil, gelezen worden. Veel meer voelde ik toen voor het door Jhr. Graafland geopperde denkbeeld om in onderhandeling te treden met een der bestaande groote nieuwsbladen, om daarin over eene zekere ruimte ter propaganda te kunnen beschikken.

Na het Weekblad nu tot in den elfden jaargang geregeld gevolgd te hebben, moet ik erkennen, dat de gedachte van Kolonel Van Zuylen eene uiterst gelukkige was, omdat dit Weekblad zich heeft weten te verheffen ver boven het peil der aangeduide publicaties van andere vereenigingen, waarom de grootere bladen er van zelf rekening mee gingen houden.

Dit blad is geworden eene voor ieders beurs toegankelijke vergaarplaats van al wat er belangrijks verschijnt over Oost- en West-Indië. De rubrieken „Wat de Inlander zegt", „Wat de Chinees vertelt" verschijnen alleen in dit weekblad, zij zijn eene hoogst belangrijke noviteit. Het Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht kan men wel is waar ook in De Indische Gids vinden, maar toch weer anders, zoodat beide elkander op gelukkige wijze aanvullen.

„Van vreemde Koloniën" brengt eveneens tesamenstellingen, die men nergens elders vindt, zoodat ik niet twijfel, dat dit weekblad voor velen, evenals voor mij, onmisbaar geworden is.

Evenwel vertoonen alle deze rubrieken eene eigenaardige leemte, behalve het Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht. Het laatste alleen geeft namelijk duidelijk aan, waaraan de mededeelingen ontleend zijn, zoodat men de origineelen direct kan vinden. Alhoewel mij de medewerkers onbekend zijn, zoo durf ik gissen, dat dit gedeelte bewerkt wordt door iemand, bekend met het bibliotheekwezen en de behoeften van den studeerenden lezer, die toch van veel intensiever aard zijn dan die van den gewonen dagbladlezer. De andere, door mij vermelde rubrieken toonen, dat de samenstellers meer aan den dagbladlezer denken, en dat betreur ik. Ons weekblad staat in zijn geheelen opzet boven dit peil, en het ware zoo gemakkelijk het geheel zóó in te richten, dat het aan dit hoogere peil beantwoordde, dat het

FEUILLETON.

Oude Sage in een nieuw kleed

DOOR

M. C. K. v. Z.

IV.

Weelde omringde vorst I'Ildjilaï weder als vroeger. Zijne kleederen waren van donkere zijde, of zachte stoffen; er glinsterende een edelsteen op de puntige songko, die zijn hoofd dekte. Paarden had hij vele in aantal en daaronder waren de vurigste en edelsten, ook enkelen met de bekende geluk-aanbrengende teekenen. Wanneer hij op reis ging, reden twee lansdragers voorop en achter hem waren velen in het gevolg. Zijn huis was versierd met fraai snijwerk en aan de vele palen, die het droegen, kon men zien, dat het altijd door vorsten bewoond was geweest. Zijn slaven en onderhoorigen, allen, ook de menschen uit het volk, vereerden hem, want hij was een goed vorst. Hij vroeg geen belasting waar die niet noodig was, hij leefde zelf niet in overdaad ten koste van het volk; hij was rechtvaardig en gaf goede raad en ook was hij omringd door goede rechtvaardige en verstandige menschen. Een vorst toch dient wijze raadgevers te hebben, anders wordt licht zijne regeering gelijk aan „een voorbijgaande wolk, welke den droge gronden regen belooft, doch geen druppel nederlaat."

Vorst l'Indjilaï had veel geleerd in de jaren die achter hem lagen. Hij had onder de nederigen van geboorte geleefd; hij had met hen gespijzigd, hij had met hen gewerkt en daarom kende hij hun nooden en behoeften, en daarom wist hij beter dan vroeger, dat een vorst de vader van zijn volk moet zijn. Daarom sloeg hij ook de goede raadgevingen niet in den wind en luisterde hij waar mannen van verstand hem hunne meeningen zeiden. Onder dezen waren er die hij een bijzondere genegenheid toedroeg.

Het waren La-Caligo en Imani, beiden nog jong, twee broeders, die zich in het gevecht, waarin l'Indjilaï koning was geworden, dapper hadden onderscheiden. Imani was degeen geweest, uit wiens handen hij de lans had ontvangen. La Caligo had hem de kris gereikt. Zij waren nu zijne sirihdoosdragers geworden. Terwijl Imani dapper was en vurig, edel te paard zat, wilde stroomen als zwemmer trotseerde en een goed jager was, leefde La-Caligo het leven van een peinzer en denker, en hij had in vele verzen bezongen zijn vorst, de nieuwe vorst Pole-ri-lao, 't geen beteekent „de van over gekommene", zooals I-Indjilaï in zijn nieuw land genoemd werd. Als de zon gezonken was, zeide La-Caligo zijne verzen bij de walmende lichten van den grooten pelên en de vorst en de andere huishoorigen luisterden er naar, hoe daar eens de grond tusschen de bergen gedreund had van de voetstappen der krijgshaftigen. Zij die opgegaan waren als Kemphanen ten strijde, nadat zij vaarwel hadden gezegd de jonge geliefden, die achterbleven in de dorpen, waren moedig geweest ondanks de herinnering aan de tranen, die ook in hun oogen geblonken hadden. Zij hadden gezworen, dat geen der achtergelaten schoonen zich over hun zouden behoeven te schamen, omdat zij gevlucht waren en bescherming gezocht hadden onder den Ampoeladjong-boom, neen voorwaar, dapper hadden zij gestreden opdat hun schild niet eens smadelijk zoude worden tot een wapenrek rondom behangen met de klachten der schoonen! En zij waren in groote getale opgetrokken tegen het volk en den vorst, die hen belaagde. Als wolken waren de voortrekkende troepen. In het groote dal, aan den voet der hooge bergen, daar waren zij op elkander gestooten en werden handgemeen met de lans.

„Het was alsof de zeven verdiepingen des Hemels van elkander gescheiden werden, zoo dikwijls de schilden tegen elkander bonsden.

Verscheidene helden, die als oorlogsruiters pal stonden in den strijd, werden weggedragen van het

nog meer blijvende waarde verkrijgt. Wie een tijdschriftartikel wil schrijven, wie later historische beschouwingen wil leveren, kan er toch moeielijk mee volstaan om steeds naar „Het Kolon. Weekblad" te verwijzen, zonder de bronnen te kennen, waaruit dit putte. Het Kol. Weekblad mag hem slechts een wegwijzer zijn in het woud der koloniale literatuur, waarin men zonder dien wegwijzer zou verdwalen. Zooals de wegwijzer thans is, is hij evenwel een gebrekkig hulpmiddel, dat met zeer geringe moeite, namelijk door nauwkeurige korte aanwijzingen van jaargang, nummer, bladzijde der bronnen in een onwaardeerbaar hulpmiddel te veranderen ware. Dit wilde ik gaarne onder de aandacht der redactie brengen.

Utrecht, Maart '11.

Dr. J. H. F. KOHLBRUGGE.

Den geachten inzender dankzeggend voor zijn gewaardeerde belangstelling en goeden raad, willen wij hem gaarne de verzekering geven, dat zooveel mogelijk aan zijn wensch zal worden voldaan.

Red.-Comm.

Onze Indische soldaten.

De Vereeniging voor Evangelisatie onder de militairen in Ned.-Indië komt met een beleefd, doch dringend verzoek tot allen, die belang stellen in de militairen in Indië. Zij vraagt steun voor haren arbeid door aan het adres van haren penningmeester, Ds. M. A. Rouwenhorst te Leersum, lectuur te zenden. Wij wenschen in de eerste plaats Christelijke lectuur, boeken en tijdschriften, liefst gebonden, of anders ingenaaid, Blijde boodschappen, geïllustreerde volksbladen, preekjes voor den Zondag, etc. Degelijke neutrale lectuur is echter ook zeer gewenscht, bijv. jaargangen van Eigen Haard, de Aarde en hare Volken, etc.

Het is zoo goed, dat de leestafel en de bibliotheek in de tehuizen goed voorzien is; de mannen hebben dan afleiding, ze worden tot het tehuis getrokken, en in elk geval voor veel kwaad bewaard.

En dan ten slotte een verzoek om geld voor lectuur. We zenden jaarlijks ongeveer 1700 Chr. scheurkalenders aan 13 adressen van tehuizen in Oost-Indië en 2 adressen in West-Indië. Die kalenders worden onder de militairen verdeeld; ze worden gehangen in de soldatenverblijven, hospitalen, in de woningen van gehuwde militairen; ze worden zeer op prijs gesteld en kunnen dagelijks een goed Christelijk woord onder de militairen brengen. Die kalenders kostten ons verleden jaar ongeveer *f* 400. Dan zonden we nog duizenden Blijde Boodschappen, geïll. volksbladen, traktaten, die we nieuw van de uitgevers moesten koopen. De lectuur kost ons 's jaars ruim duizend gulden. Daarvoor zorgde vroeger grootendeels de heer Gruys. Hij collecteerde dat geld bij elkaar, en nu trachten wij het door collecteeren bij elkaar te krijgen.

Verblijdt ons dus met eene gave, verblijdt ons met lectuur, doet 't uit liefde tot den Indischen militair, die daar in Indië zooveel moet missen. Dat God het zegene!

Het Bestuur der Vereen. voor Evangelisatie onder de Militairen in Ned.-Indië:

Ds. H. TEN KATE, te Sliedrecht, Voorz.
Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr., A'dam, Keizersgracht 547, Secretaris.
Ds. M. A. ROUWENHORST, te Leersum, Penningm.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Tabakscultuur op Sum. Oostkust.

Over dit onderwerp schrijft Dr. A. van Bijlert een artikel in de Maart-aflevering van het Tijdschrift voor Economische Geographie. De schrijver behandelt daarbij in hoofdzaak het economische gedeelte dezer cultuur, minder het agronomische.

Met statistische gegevens toont de schr. in zijn beschouwingen aan, dat de Sumatra-tabak quantitatief slechts een ondergeschikte plaats inneemt; de geheele oogst is nl. niet meer dan 2 procent van de wereldproductie. Maar neemt men de waarde als uitgangspunt, dan verandert die plaats geheel en al. Volgens eenige jaren geleden door de firma Müller & Co. te Londen gepubliceerde opgaven vertegenwoordigde de geldswaarde van den Sumatra-oogst 12 procent van de toenmalige wereldproductie. Hieruit komt duidelijk de groote beteekenis van de cultuur ter Sumatra's Oostkust aan het licht. De oorzaak hiervan is gelegen in de omstandigheid, dat de eigenschappen van de Sumatra-tabak haar geschikt maken voor dekblad, waarmede zij aan zeer hooge eischen moet voldoen. Deze eigenschap krijgt tabak alleen onder bijzondere omstandigheden van groei, samenhangend met klimaat en bodem. Deze factoren worden slechts plaatselijk en op geringe oppervlakten aangetroffen, zoodat de cultuur van dekblad beperkt is tot maar weinig andere plaatsen, behalve Sumatra's Oostkust (Java, Cuba, Porto Rico, de Philippijnen).

Het ontwerp van Mr. van Blommestein.

Het is algemeen bekend, hoeveel tegenkanting het ontwerp-koelie-ordonnantie van Mr. van Blommestein heeft ondervonden van de zijde der planters, doch daarbij is het niet gebleven; de Afdeeling Sumatra's Oostkust der Vereeniging tot bevordering der Geneeskundige Wetenschappen in Ned.-Indië heeft zich ook

---

slagveld en de anderen vermengden zich met elkaar als de gebakken jonge paddi in een schôtel. Hun bloed stroomde van weerszijden te samen."

En dan vervolgde La-Caligo zijn verhaal en liet de toehoorders zien, hoe de gouden pajong van den vorst glansde in het maanlicht, hoe een held doordrong en met een lanssteek een einde maakte aan het leven van den koning, tegelijk ook het zijne latend onder den krisstoot van een slaaf.

Dan klonk de woeste krijgszang boven het geschreeuw uit, de vaandels wapperden, het buskruit knalde, het donderde zóó, dat het geluid wel moest doordringen tot de legerstede der jonge achtergebleven maagden, die als avondsterren glinsterden in de schemering der huizen en als de dag aanbrak klonk door het krijgsrumoer heen de kreet: „Wij willen een gebieder!"

Toen was er een ander geluid gekomen. Weder had de grond gedreund; toch waren het geen nieuwe troepen geweest, die aanrukten. Het waren de voetstappen van den heiligen olifant.

Daar was hun koning gekomen, de zegen-brengende, de goede, de luisterrijke!

„O, Bakka-hian, uit verre verwijderde oorden kwaamt gij tot ons, gezeten op uw hoog dier, wiens beenen waren als de zuilen van een huis. Uit den Hemel waart gij gedaald om ons te redden, om ons land te doen zijn als de volle arènpalm, waar de sagueer uit nederdruipt. Wij waren als buffels, die niet gehoed werden, en nu hebben wij een verzorger, die ons voert naar het heldere water om onzen dorst te lesschen. Wij zijn als schepen, die aan den storm ontkomen nu ten anker liggen, als de blaren van een boom, die door den wind zacht bewogen worden.

Werden de avonden van Polé-ri-lao verblijd door La-Caligo's zingen, de morgens werden opgeluisterd door Imani, die met hem mede ging ter jacht, wiens pijl de vlugste herten schoot, wiens wilde kreet het wildst klonk als de vurige paarden aangezet werden tegen de steile hellingen.

La-Caligo was als het zachte klare maanlicht, waarin Polé-ri-lao droomde. Imani was als het heldere daglicht, waarin hij leefde. Maar droomend en levend altijd waren onder die droomen in het leven de leven vervlochten de gedachten aan zijn eens verloren zoons, het verlangen naar We-Mono, hunne moeder! Daarom was Pole-ri-lao dikwijls droevig, ondanks zijn geluk leven. Hij had wel andere vrouwen gekozen tot gemalinnen, gelijk een Oostersch vorst dient te doen, maar geene was als We-Mono, met wie hij zijn eerste luister en ook zijne verbanning gedeeld had; zonen had hij niet. Zouden daarom La-Caligo en Imani niet als zijn zonen kunnen zijn? Reeds behandelde hij hen zoo, al waren zij ook zijne sirihdoosdragers, al liepen zij achter hem, de een met de gouden doos, de andere met de zilveren spuwbak, wanneer hij op bezoek ging. Langzamerhand ging al de liefde, die hij eenmaal gekoesterd had voor zijn zonen Rilongi en La-Parappa, over op de twee dienaren, maar We-Mono was nog door niemand in zijn hart vervangen.

Het was omstreeks dezen tijd, dat een naburig vorst het land van Polé-ri-lao moest doortrekken en uitrusten zoude in het vorstenverblijf.

Alle toebereidselen werden gemaakt, want gastvrijheid is een deugd, die ieder mensch, de laagste als de hoogste, moet beoefenen. Er werden vele buffels geslacht. De geur van gebraad en gebak steeg op uit de Boerigas rondom op het erf neergezet, waar de vrouwelijke huishoorigen den geheelen dag en zelfs des avonds nog naarstig bereidden. Er werd wierook gebrand ter eere der gasten, en de vrouwen en meisjes versierden hare gewaden met gouden belegsels voor de feestelijke ontvangst. De kleine kinderen sliepen niet en bleven in het vrouwenverblijf met groote oogen kijken naar wat vlugge vingers deden, en als ze eindelijk in slaap vielen, droomden ze van koningen, die met hun gevolg op reis gingen.

(Wordt vervolgd).

in het debat gemengd middels een brochure, getiteld: Het Ontwerp van Mr. van Blommestein en de hygiënische en geneeskundige voorwaarden, waaronder de in contract levende arbeiders in Deli leven.

Hoe in deze brochure over het ontwerp gedacht wordt, blijkt duidelijk uit de conclusie, waartoe de samenstellers komen, welke hoofdzakelijk luidt:

De medici van Sumatra's Oostkust meenen met kracht te moeten waarschuwen tegen het ontwerp van Mr. van Blommestein, omdat dit het in Deli bestaande hygiënische systeem met ondergang bedreigt, want:

Bij de invoering van den vrijen arbeid zullen de hygiënische toestanden in Deli op betreurenswaardige wijze achteruitgaan door den onwil der onwetende arbeiders, die vrij zullen zijn zich aan iedere verplichting te onttrekken; daardoor zal tevens de bereidwilligheid der werkgevers om voor hygiënische doeleinden grootere uitgaven te maken noodzakelijk verminderen, daar dergelijke opofferingen weinig of geen nut zullen stichten, waar de arbeider vrij gelaten wordt ieder voorschrift in den wind te slaan, en ieder aanbod tot hulp te weigeren.

Wat overigens den inhoud dezer brochure betreft, deze is in vele opzichten hoogstbelangrijk, en kan er wellicht toe bijdragen andere meeningen omtrent toestanden in het Delische met betrekking op de koelies, in het leven te roepen.

Op blz. 5 leest men bijv., dat de kosten ter verkrijging en handhaving van goede hygiënische toestanden voor de meeste ondernemingen tusschen 7 en 9 gulden per contractkoelie in het jaar bedragen, hetgeen de gezamenlijke uitgaven, voor de 120.000 man in Deli werkzaam, op 950.000 gulden per jaar brengt. Wat dit cijfer beteekent, wordt duidelijk, indien men bedenkt, dat de begrooting van uitgaven voor den civiel-geneeskundigen dienst voor geheel Ned.-Indië *f* 3.319.745 en voor den militair-geneeskundigen dienst *f* 1.665.280 bedraagt. Het totaal, rond 5 millioen, komt op rond 35 millioen inwoners; voor den geneeskundigen dienst van het personeel der cultuur-maatschappijen op Sumatra's Oostkust wordt dus naar verhouding 60 maal meer uitgegeven dan de Staat voor de bevolking van Ned.-Indië uitgeeft!

En dit geld is in Deli niet te vergeefs besteed geworden; integendeel, de arbeider ondervindt de voordeelen in ruime mate. De cijfers der sterfte-statistieken bijv. toonen aan, dat het daardoor mogelijk is geweest om in 10 jaren de sterfte onder de koelies van 60 op 1000 tot op 15 op 1000 terug te brengen.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van No. 2: Febr. 1911. Slivnitza, door D. Merens. — Het meten van afstanden ten behoeve van oorlogsdoeleinden, door C. F. van Gent. — Zaken, die nadere regeling eischen, door W. E. Asbeek Brusse. — Korps- en garnizoenswedstrijden in gymnastiek en schermen, door A. A. van Nijnatten. — Hoe vertoonen zich onze vurende batterijen aan den vijand, door J. B. van der Poll. — Nogmaals de bewapening onzer Infanterie, door W. E. Asbeek Brusse. — Oefeningen met mobiele stations voor draadlooze telegrafie, gehouden door C. G. van Goor. Vergelijkend onderzoek naar de verteerbaarheid van rundvleesch en visch. — Schietproeven met berggeschut. — De nieuwe uitrusting van den Japanschen soldaat. — Overzicht van eenige tijdschriften, enz.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Inhoud van Deel 51, Afl. 1: Verslag van de lotgevallen der Vereeniging tot bevordering der Geneeskundige Wetenschappen in Ned.-Indië over het jaar 1910, door dr. J. de Haan. — Verslag van het wetenschappelijk gedeelte der vergaderingen, gehouden in 1910. — Uit de verslagen van den geneeskundigen dienst. Eenige statistische en andere gegevens, ontleend aan de civiel-geneeskundige jaarverslagen en aan de rapporten omtrent besmettelijke ziekten in Ned.-Indië over het jaar 1909. — Eenige aanteekeningen over inspuiting met Salvarsan, door J. D. Käyser. — Kritieken en referaten.

Tectona. Boschbouwkundig Tijdschrift.

Inhoud van Afl. 2, Febr. 1911: Over grondmonsters uit eenige houtvesterijen van het boschwezen, door Dr. E. G. Jul. Mohr. — Resultaten verkregen met de aftappingsproeven in de fiscusculturen „Toemanggal", door J. S. van Braam. — Samenwerking tusschen beheer en inrichting, door v. d. Bussche. — Het Inlandsch personeel bij den aankap in eigen beheer, door E. G. von Lückner. — Bijgroei van den omtrek van ficusculturen in nauw plantverband, door v. B. — Ervaringen uit de praktijk. Kemlandingan, door J. W. Willemsen. — Uitvoer van caoutchouc uit de Maleische Staten. — Roofbouw? — Harsinvoer van Java. — Het gebruik van inferieure houtsoorten voor theekisten. — Uit de Indische landbouwpraktijk, door v. Z. — De gebreken van plantage-caoutchouc. Enz.

Zending in Oost-Indië.

Bij de Hollandia-drukkerij te Baarn is verschenen: De tegenwoordige toestand van het werk der Protestantsche Zending in Ned.-Oost-Indië, door J. W. Gunning. (Afl. 2 van het seriewerk: De prot. Zending). De brochure geeft een historisch overzicht over al de zendingsvelden; eerst wordt de invloed van het zendingswerk der O.-I. Compagnie besproken, voornamelijk in verband met het Ambonsche Christendom. Daarna de velden, waar van een volkskerk sprake is of zou kunnen zijn: de Minahassa, de Sangir- en Talaut-eilanden en het gebied der Rijnsche Zending op Sumatra. Voorts komen ter sprake eenige zendingsgebieden, en de invloed, dien de Regeering onwillekeurig uitoefent op den inlander, zooals Midden-Celebes, Halmaheira, Soemba. En eindelijk wordt een gedeelte gewijd aan de Zending in streken, waar uitsluitend Mohammedanen wonen, en die zich voornamelijk op Java concentreert.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 12: Bestrijding van epidemische ziekten door verdelging van muskieten, door H. C. Prinsen Geerligs. — Het Departement van Landbouw in Ned.-Indië van 1905—1909 en Boschwezen en boschexploitatie, door dr. A. H. Berkhout. — Vezelcongres te Soerabaja. — Litteratuurberichten. — Onderzoek naar den invloed van de suikercultuur op de inlandsche maatschappij. — Particuliere mijnbouwontginningen in Ned.-Indië. — De tinproductie der Britsche koloniën. — Stoomvaartverbinding tusschen Nederland, Zuid-Afrika en Nederl.-Indië. — De bacovenkultuur in Suriname. — Wijziging der Indische begrooting voor 1911. — Kultuurberichten (Theecultuur ter Sumatra's Westkust. — Klachten over Ned.-Ind. rubber en kapok. — Het boschwezen in Suriname. — De bacoven-crisis). — Kleine mededeelingen (De havenwerken te Tandjong Priok. — Agar-agar. Enz.) — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Voornaamste inhoud van No. 44: Riouw, door M. van Geuns. — Over het ontstaan van Multatuli's Vorstenschool, door K. Gito. — Het reizen voorheen en thans, door v. d. M. — De legende der volkeren. II. De legende van Rama, door Clio. — Chineesche oplichters (met afb.), door v. d. L. — Overstroomingen in het Japanasche (met afb.), door Omnar. — Indische penkrassen (vervolg).

Handel in koloniale producten.

Als Bijvoegsel van „De Indische Mercuur" dd. 21 Maart 1911 is door de firma J. H. de Bussy te Amsterdam uitgegeven het Jaaroverzicht van den handel in koloniale producten 1910, hetwelk statistische en andere gegevens bevat omtrent suiker, koffie, thee, tabak, indigo, copra, rubber, rijst, specerijen, cacao, katoen, tin, petroleum, enz., enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Soer. Handelsblad t/m. 28 Febr. 1911;
De Sumatrabode, idem;
De Locomotief, idem;
Het Bat. Handelsblad t/m 1 Maart 1911;
De Sumatrabode t-m 3 idem;
Tjahaja Sumatra, t/m 2 idem;
Poetri Hindia;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 16 en 17;
De Ind. Mercuur no. 13;
De Banier no. 8.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw;
Kort Verslag Verg. Tweede Kamer S.-G.;
Jaaroverzicht van den handel in kol. producten '10;
Bandera Wolanda no. 74.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 5 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Loco-

motief, Het Witte Kruis blad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Surinaamsche almanak 1911.

Indische Mercuur.

De blijde wereld, Christen-weekblad.

Ueber die Düngungsfrage in den Deutschen Kolonien, von Mr. P. Vogeler, Privat Docent an der Universität Königsberg.

Werkkring en vooruitzichten der geëmployeerden bij de Java-Suikercultuur.

Djeloetong-concessies, door J. G. Schlimmer.

De Nieuwe Vorstenlanden.

Handelsstudie No. 5.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

HOOFDBESTUURSVERGADERING van de Vereeniging „Oost en West", op **Zaterdag 15 April 1910**, des namiddags ten 2½ ure, Heulstraat 17, 's-Hage.

Punten van behandeling:

1. Jaarverslag 1910. (Zie Kol. W. 1911 No. 5, 6, 8, 11).
2. Rekening en Verantwoording van het Hoofdbestuur.
3. Verslag der Studiecommissie. (Zie Kol. W. 1911 No. 8).
4. Begrooting 1912.
5. Voorziening in de vacature van het Hoofdbestuur. Volgens rooster treden af, doch zijn herkiesbaar: A. B. J. Prakken; Mevrouw M. Ten Bosch-Bosscher, 's-Hage; Th. Almerood, Amsterdam; T. Gerdes Oosterbeek, Apeldoorn; L. A. H. Lamie, Arnhem; Prof. Mr. J. E. Heeres, Leiden.
6. Goedkeuring van het gewijzigd artikel 5 van het H. R. der afdeeling Leiden.
7. Mededeelingen met betrekking tot het Koloniaal Weekblad.
8. Aanwijzing candidaten commissie van onderzoek der Rek. en Verantw. 1911.
9. Vaststelling plaats en dag der Jaarl. Alg. Verg.
10. Mededeelingen met betrekking tot het Koloniaal Instituut, verhoogd contributiebedrag, instelling eener commissie voor het afnemen van het examen in het boekhouden, toekenning van hulp; opheffing Afd. Zutfen, Tentoonst. Jav. Kunstnijverheid.
11. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

E. VAN ASSEN, Secr.

Met leedwezen zij hier kennis gegeven, dat de afdeeling Zutfen is opgehevenen. De leden dier voormalige afd. zijn thans in administratie gebracht onder het beheer van het Hoofdbestuur, in de hoop, dat eerlang uit vermeerdering van belangstelling nieuw leven herboren worde.

Aan het ex-afdeelingsbestuur zij de dank der Vereeniging betuigd voor al de belangrijke diensten, gedurende tal van jaren aan haar bewezen.

Een verblijdend bericht is, dat van de afdeeling Breda, die eenigszins kwijnende was, vernieuwde kracht schijnt te zullen uitgaan, nu in haar Jaarl. Alg. Vergadering tot het bestuur zijn toegetreden: A. W. van der Meer, Voorzitter; Douairière Jhr. W. F. Clifford Cocq van Beugel; Mevrouw C. C. G. Huber—Prins; Mevrouw C. D. van den Berg; E. C. A. Taenzer; zoo volhardend ijverige heer J. C. van Reijn, Bredasche weg 152, Prinsenhage, blijft de functies van Secretaris en Penningmeester vervullen.

Van de Afd. Breda en Omstreken:

De ten vorige weke aangekondigde lezing door Mevrouw I. J. Hissink—Snellebrand op 28 Maart te houden, is verzet op

Vrijdagavond 7 April a.s.,

zelfde plaats, uur en onderwerp.

HET BESTUUR.

Jaarverslag over het jaar 1910.

De belangstelling in het streven der Vereeniging bleef stationair onder het nulpunt.

Waren er einde 1909 nog 53 personen als lid der afdeeling ingeschreven, zoo begon 1910 met een aantal van 44, waarbij in den loop des jaars nog 4 leden kwamen, voor de helft nieuw toegetredenen ingaande 1911; doch 9 leden verloor de afdeeling door vertrek, overlijden en bedanken.

Twee lezingen werden gehouden in het begin van het jaar (24 Februari), door kapitein A. Dudok van Heel, over Atjeh, waarbij alle officieren en gewezen officieren en de cadetten in Breda genoodigd werden en een goed bezette zaal gaf.

Den spreker wordt hier nogmaals dank gebracht voor zijne interessante, belangelooze lezing, jammer, dat er geen ander succes voor de Vereeniging mede werd behaald, dan het innen eener som van *f* 8.70 voor noodlijdenden in de koloniën, welk bedrag aan het Hoofdbestuur werd afgedragen.

De tweede lezing, 23 November, ging uit van het Natuurkundig genootschap te Breda, dat op verzoek van het afdeelingsbestuur, voor eene kleine tegemoetkoming, den leden van Oost en West in de gelegenheid stelde bij te wonen, hoe de spreker, Mr. H. A. Lorentz, de tocht naar het Sneeuwgebergte in Nieuw-Guinea ondernomen, op belangwekkende wijze mededeelde.

Ook het Bestuur van het Natuurkundig genootschap te Breda nogmaals onzen dank.

In beide gevallen werden lichtbeelden vertoond.

Vijf gulden werd uit de afdeelingskas aan het Hoofdbestuur gezonden voor de nieuw opgerichte Oranje Kruis-Vereeniging, waarvoor het Hoofdbestuur eene circulaire aan de afdeelingen had gezonden om deze op te wekken van hunne instemming met deze Vereeniging te doen blijken.

De jaarlijksche Algemeene Vergadering op 26 Maart gehouden, werd alleen bezocht door den Secretaris-Penningmeester, zoodat het Bestuur, ook dit jaar, nog niet voltallig kon worden gemaakt.

Dat door het betrekkelijk klein aantal leden de kas niet zoo goed voorzien is, dat meerdere lezingen kunnen worden gehouden, behoeft wel geen betoog, terwijl daarbij herhaaldelijk gebleken is, dat deze niet zoo bijzonder in den smaak vallen, om daardoor de belangstelling in onze koloniën te doen toenemen.

De vele nieuwe vereenigingen, die, steeds door, in Breda, en vermoedelijk in het gansche land worden opgericht, zijn de reden, dat enkele personen voor het lidmaatschap bedanken, om zich bij de nieuwe vereeniging aan te sluiten.

In Breda, waar zoovele oudgasten wonen, moest eene afdeeling van Oost en West evenwel bloeien.

Prinsenhage, 1 Januari 1911.

De Secretaris,
VAN REIJN.

Geldelijke verantwoording.

BATEN.

1.	Saldo vorig jaar	*f* 44.04
2.	Contrib. 44 leden loopend jaar	„ 70.00
3.	Verkoop van door het H. B. uitgegeven boekjes en Regl.	„ 0.20
4.	Opbrengst bus bij Lezing Kapt. A. Dudok van Heel voor fonds noodlijdenden in de koloniën	„ 8.70
	Totaal	*f* 122.94

LASTEN.

1.	Afdracht aan het Hoofdbestuur over 44 leden	*f* 33.00
2.	Inningskosten contributie	„ 2.50
3.	Kosten van vergaderingen	„ 30.75
	Drukwerken en advertentiën	„ 12.70
	Bureaukosten, incl. porti	„ 4.32
4.	Aan het Hoofdbest. voor fonds noodlijdenden in de koloniën	„ 8.70
5.	Bijdrage a/h. Hoofdbest. voor Oranje Kruis Vereeniging	„ 5.00
6.	Aan het Hoofdbestuur voor 10 boekjes „Onze West" voor de propag.	„ 1.25
	Saldo in kas Ult. Dec. '10	„ 24.72
	Totaal	*f* 122.94

Prinsenhage Ulto. Dec. 1910,

De Penningmeester,
VAN REIJN.

Van de Studentenafdeeling te Leiden:

Studie-kringen.

Het Bestuur noodigt de leden uit mede te werken tot het tot stand komen van „studie-kringen."

Leden, die een studie wenschen te maken van eenig onderwerp op koloniaal gebied, of zich daarover wenschen te doen voorlichten, worden verzocht, dit op te geven aan den schrijver. Het Bestuur zal dan trachten een kleine groep van leden bijeen te brengen, die onderling op de wijze, die hun goeddunkt, dit onderwerp in studie zullen nemen.

Mochten leden onderling zulk een kring tot stand brengen, dan verzoekt het Bestuur hiervan mededeeling en een klein verslag bij de opheffing van den kring.

Het Bestuur zal gaarne leden, die een onderwerp voor de geheele afdeeling wenschen in te leiden, daartoe in de gelegenheid stellen.

Het houdt zich voorts aanbevolen voor alle opmerkingen, wenken of klachten, waarmede de studie op koloniaal gebied zou kunnen worden gebaat.

Namens het Bestuur,
B. B. FABER, Schrijver.,
Mare 40.

Een verblijdend teeken des tijds is het, dat bij Jong-Nederland meer en meer belangstelling begint te komen voor Ned.-Indië. De toekomst toch berust bij het opkomend geslacht. In dit verband verheugd het ons ook, dat bij het bericht van Mr. Van Deventer's lezing op 29 Maart over „H e t O n d e r w i j s a a n I n l a n d e r s" het Studentenblad P r o p r i a C u r e s o.m. schreef:

„Waarom deze lezing? Verlaat S. L. zijn program: het doen houden van lezingen over sociale vraagstukken? Volstrekt niet; integendeel! Er ligt daar ver van ons af een reusachtig gebied met millioenen en millioenen „onderdanen".

Een gebied nog om andere redenen belangrijk dan omdat het geweldige exploitatie-mogelijkheden biedt aan den hedendaagschen handel en industrie, en omdat het voor een paar duizend Nederlanders baantjes en pensioenen schept! Een gebied waar naast elkaar het stadium van lagere of hoogere landbouw en het moderne kapitalisme worden gevonden en waar die scheiding in sociale ontwikkeling met een scheiding van rassen nog maar gedeeltelijk parallel loopt. Onverschillig hoe men over koloniaal imperialisme denkt, die millioenen van Oost-Azië en hun ontwikkeling kunnen ons bij onze sociale politiek niet onverschillig laten.

Ook zij voor wie het niet duidelijk is, dat de humaniteit (in naam, waarvan men in Indie „werkt", niet waar?) eischt: niet alleen van het brengen van cultuur te spreken, als het imperialisme moet worden verdedigd, zullen in hun eigen belang aan het Inlander-vraagstuk hun aandacht hebben te wijden."

Van de Afd. Rotterdam.

Jaarverslag over het jaar 1910.

Het afgeloopen jaar 1910 kenmerkte zich niet door eenige bijzonderheden, het aantal donateurs en leden bleef vrijwel stationair, waar dit bij het einde van het jaar 1909 12 en 69 bedroeg, bleken deze cijfers nu te zijn 7 en 66, geen noemenswaardige voor- of achteruitgang dus.

Het is en blijft zeer te betreuren, dat in een stad als Rotterdam, waar zoovele ingezetenen direct belang hebben bij het in stand blijven en houden van onze Koloniën, zoo weinigen gevonden kunnen worden, die blijken belang te stellen in het streven onzer Vereeniging, te meer, waar een luttele bijdrage van *f* 2.— 's jaars toch waarlijk geen reden kan zijn om zich te laten afschrikken als lid van onze Vereeniging toe te treden. Een eerste vereischte toch van elke Vereeniging om propaganda te kunnen maken en succes te hebben, is een sterke kas, en deze kan niet noemenswaard aangroeien, indien het ledental niet hard vooruitgaat. Moge 1911 voor ons jaar en bemoeiïngen een beter resultaat aanwijzen!

Een hoogst interessante lezing werd gehouden door den heer C. Spat uit Breda, over de Tjandi's van Java, welke lezing ook helaas weder aan het euvel lijdde, dat de opkomst matig was, waarmede de leden den heer Spat onrecht aandeden, daar deze op zeer aangename wijze zijn rede gehouden heeft, waarvoor onzen dank, wij hopen dat dit ZEd. niet zal afschrikken voor een volgende gelegenheid.

Over het voogdijschap, door onze Vereeniging, aangenomen over den heer Punselie uit Suriname, kunnen wij niet anders getuigen, dan dat dit ons zeer aangenaam was; genoemde Punselie toch bleef de goede verwachtingen, die men van hem koesterde, getrouw en waren diens rapporten van de H.B.S. 's Gravendijkwal steeds zeer gunstig. Het deed ons genoegen in dien zin aan het Hoofdbestuur van de Studie-Vereeniging „Minerva" te Paramaribo te kunnen rapporteeren en twijfelen wij niet of in 1911 zal de carrière van genoemd jongmensch definitief gunstig zijn geregeld.

Daar ook de stand der kas einde 1910 een behoorlijk saldo credit aanwees, gaan wij het jaar 1911 vol hoop tegemoet in de bloei onzer Vereeniging en eindigen dit Verslag met de beste wenschen voor onze Afdeeling en die der Zusterafdeelingen.

Rotterdam, December 1910.

De Secretaris:
w. g. Z. G. Ph. MARCELLA.

Geldelijke verantwoording.

Aan Saldo	*f* 302.45
Aan Geïnde contributie over 1910	„ 182.00
Aan Interest	„ 12.34
	f 496.79
Per postwissel a/Den Haag v. Jaarboekje	*f* 15.00
Per Drukloon M. Wijt & Zn.	„ 3.25
Per Incassokosten	„ 3.75
Per Postwissel Honorarium C. Spat	„ 25.00
Per Zaalhuur Boneski	„ 10.20
Per Idem	„ 10.00
Per Haaxmans boodschappen in R. bezorgen 68 boekjes	„ 2.00
Per 68 postzegels kaarten Alg. Verg.	„ 0.68
Per Advertentiekosten	„ 5.50
Per Masereeuw & Bouten, drukloon	„ 2.00
Per Afgedragen aan het Hoofdbestuur en porto postwissel	„ 54.30
Per Stg. Waarborgfonds Nat. Tentoonst.	„ 25.00
Per Saldo	„ 340.11
	f 496.79

Rotterdam, 14 Maart 1911.

A. VEDER.

Nagezien en accoord bevonden:
A. P. M. v. MEURS. — Z. G. Ph. MARCELLA.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

Ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld, om benoemd te worden tot **opzichter bij den Waterstaat** en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië, personen, die met voldoenden uitslag het examen hebben afgelegd voor opzichter bij den Rijkswaterstaat in Nederland en practisch ontwikkeld zijn.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma;
b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;
c. hunne geboorte-akte;
d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke dat voldaan is aan de verplichtingen, welke uit de wet op de nationale militie voor hen zijn voortgevloeid.

I n h e t a d r e s m o e t w o r d e n v e r m e l d, o f d e c a n d i d a a t g e h u w d i s e n c.q. h e t a a n t a l e n d e l e e f t i j d z i j n e r k i n d e r e n.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek, zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der 2de klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;
b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van *f* 1000 (een duizend gulden);
c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 160 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggave van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

De bezoldiging van een opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië bedraagt *f* 150 's maands, met 6 drie-jaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 25 's mds, met dien verstande, dat de eerste verhooging niet wordt verkregen dan nà het voleindigen van het 25ste levensjaar en de diensttijd vóór het bereiken van die leeftijdsgrens slechts aanspraak kan geven op éène verhooging.

Voor opzichters, die in het bezit zijn van het diploma van architect, bedragen de laatste twee verhoogingen in plaats van *f* 25 's mnds *f* 50 's mnds.

De opzichters voeren den titel van opzichter 3de, 2de en 1ste klasse, bij eene bezoldiging van respectievelijk *f* 150 en *f* 175, *f* 200 en *f* 225, *f* 250 en hooger.

Het programma van het aanvullingsexamen, waaraan een opzichter moet voldoen om benoembaar te worden tot architect bij den waterstaat en de burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië, is vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 16 Febr. 1909 no. 11 (Nederlandsche Staatscourant van 5 Maart 1909, no. 54).

De architecten genieten een traktement van *f* 400 's maands met twee driejaarlijksche verhoogingen, elk van *f*75 's maands en eene twee jaren later toe te kennen derde verhooging van *f* 50 's maands.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal plaats hebben gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pct. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pct. voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden, en door ongehuwden éene maand van het traktement. Bij elke traktementsverhooging door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over éene maand, door ongehuwden éenmaal. Bij huwelijk éene maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan 9 jaren bedraagt.

(Ned. Staatscourant v. 21 Maart 1911, No. 68).

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 24 Februari 1911. No. 16.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onderwijzer J. W. Croes; den ass.-res. Ch. F. Borel; den controleur H. C. van den Bos; den opzichter A. A. M. Seepers; den administrateur S. R. Batten; den chef post- en telegr.dienst B. van Vianen; den onderwijzer J. A. Huijskens en P. Jurriëns.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk Mej. C. Rosenquist en L. M. J. Compter; de onder-opzichter G. A. Lichte; de opzichter G. H. van den Berg; de referendaris W. H. Bisschoff; de hulponderwijzeres Mej. C. H. A. M. Scheltens.

Benoemd: tot voorzitter van den landraad te Soerabaja Mr. C. Loth; te Koetaradja Mr. H. Westra; tot administrateur bij de Gouv. kina-onderneming, W. H. Heijtman.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den Directeur van Landbouw Dr. J. W. Commelin.

Ontslagen: op verzoek eervol de patih van Magetan, Raden Sosrodinoto.

Benoemd: tot patih van Magetan, Raden Notoprawiro; tot wedana van Poeloeng, Raden Mas Sindoesoepoetro; tot kapitein der Arabieren te Bandjermasin, Said Mohamad bin Abdullah Alhabesi.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzeres Mej. A. Ch. W. van Es.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onderluitenant L. Staal; 2 jaar aan den 1en luitenant der genie S. van Exter en 9 maanden aan den kapitein L. Swaab.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein-kwartiermeester L. J. M. de Bruin en Th. H. Kuijl; de luitenant-kolonel H. Spree en de 1e luitenant G. A. Hendriks.

Bevorderd: tot luitenant-kolonel-intendant A. F. L. Faubel; tot off. van gezondh. 1e kl. H. N. van der Heijden.

Uit de Javasche Courant van 28 Februari 1911. No. 17.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan de onderwijzeres Mej. J. L. C. S. Schregardus; den insp. van fin. K. W. Gisolf; den hoofdopziener W. A. Bruggeman; den opzichter S. C. J. Visser.

Ontslagen: op verzoek eervol de administrateur L. C. Vreedenburgh; de adjunct-houtvester E. Zuur; de assistent F. van Heelsbergen; de griffier S. J. Seket; de klerk L. W. Ostreig; de kantoorchef W. Butin Bik.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter van den landraad te Toeloengagoeng Mr. W. F. C. J. Baukema; te Bandoeng Mr. J. R. L. Jansen.

Benoemd: tot 3en commies B. O. W., W. Hepsakker; tot controleur A. H. Moreu; tot staatscommies R. Egeter; tot adspirant-ingenieur G. A. Huender; tot opzichter bij het stoomwezen F. H. L. Henrichs; tot tijdelijk opzichter B. O. W., L. R. van Mossel; tot 3en commies J. L. Boordie; tot expediteur W. L. Chün; tot 2en commies L. O. Ketting Olivier; tot controleur in Atjeh G. J. van Dongen; tot civiel gezaghebber in Tapanoeli A. E. G. L. G. van Eelders; tot hulponderwijzeres te Bondowoso Mej. M. E. W. Holst; te Garoet Mej. W. L. E. Boers; te Sragen Mej. F. W. M. Th. Godin.

Overgeplaatst: naar Batavia de onderwijzeres Mej. M. S. Stroband.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de off. van gezondheid J. L. W. F. van Leent en P. Wijga.

Benoemd: tot bataljons-adjudant de 1e luit. J. H. Koote; A. Dufour; H. Meihuizen; G. Badings; E. J. van Geldrop en P. J. M. Smith.

Geplaatst: bij het 4e depot-bat. de 2e luit. M. H. Scheuer; bij het 1e bat. de 2e luit. B. J. Stegeman en bij het 7e de id. J. H. G. Stegeman.

Overgeplaatst: bij het R. H. 15e bat. de 1e luit.-adj. W. F. Engelhart; bij het R. H. 2e J. H. Knoote; bij het 6e bat. E. Kepper; bij het 20e A. Dufour en de kapitein H. Lamberts; bij het 10e bat. de kapitein F. E. Collard; naar Tapanoeli de 1e luit. M. R. Loze; naar Magelang de id. J. M. de Lange; naar Pontianak de 1e luit.-adj. F. A. M. Willemse; naar Tjimahi de kapitein der artillerie W. A. Blits; naar Palembang de 1e luit. der genie W. F. van Vliet; naar Bandoeng de 1e luit.-kwartiermeester F. M. Billroth.

Verleend: elf maanden verlof aan den verbandmeester Th. Krul.

Benoemd: tot hoofdopziener voor het vak van stoomwezen bij het marine-etablissement H. R. Lorentz; tot opzichter machine-steller J. J. Klomp.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Frederik Hendrik", gezagvoerder J. P. van der Borden, van West-Indië naar Amsterdam.

*Mej. C. Fock; *M. J. Verloop; *H. J. van der Schroeff, echtg. en 2 kind.; J. Kloet; D. Draisma; A. H. Scheuerman.

* te Havre ontscheept.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem IV", gezagvoerder P. C. van der Graaf, van Amsterdam naar West-Indië via Madeira op den 17 Maart.

H. P. Pieper; Dr. H. A. J. Laret; 26 Militairen; 3 schepelingen der K. N. M.

Donderdag 30 Maart

Opening van de Magazijnen Hoogstraat 23

VERWEEGEN & KOK.

Zadels, Tuigen en aanverwante Artikelen.

Koffers, Tasschen & Lederwaren

in grootst mogelijke sorteering.

Weekblad voor Indië,

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS, te SOERABAJA.

Prijs per 3 maanden f 2.50

Men kan zich abonneeren bij den agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk belang" NIEUWE MOLSTRAAT 20, DEN HAAG.

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. BEGENHARDT, Weimarstraat 239, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch — gediplomeerd.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1910.
Prijs: f 0.20 per exemplaar.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.**, plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.**, plus 25 cent voor frankeerkosten.

d. Onze West:
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25.

e. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar.

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar.

No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 16.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dame voor vioollessen ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Een jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene Heer en eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een geg. korp.-schrijver voor adm. betrekking.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 195** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

No. 14. Donderdag 6 April 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

De Rechterlijke Ambtenaar in Ned.-Indië.

Maakten wij in het vorige Weekblad melding van No. 2 der reeks nuttige boekjes, door het **Informatie-Bureau** van Oost en West uitgegeven en handelend over den „Geëmployeerde bij de Suiker-Industrie in Ned.-Indië", al heel spoedig daarop volgde No. 3, gewijd aan bovengenoemde Staatsbetrekking, geschreven door een deskundige, Mr. H. J. Scheuer.

Ten bewijze hoe duidelijk en onderhoudend tevens schrijver zijn stof behandelt, kunnen wij niet beter doen, dan hier het gedeelte over nemen, betrekking hebbend op den **Landraadvoorzitter**, dat zeker niet alleen belanghebbenden zal interesseeren:

De Landraadvoorzitter presideert in de eerste plaats de dagelijksche rechtbank over de Inlanders, dat wil zeggen de rechtbank, die beslist in alle burgerlijke geschillen tot welk bedrag dan ook, en in alle strafzaken met inbegrip der halsmisdaden: in Indië is evenmin voor Inlanders als voor Europeanen de doodstraf afgeschaft. Zeer onbeduidende vorderingen en strafbare feiten komen voor lagere Inlandsche rechters, met wie de Europeesche ambtenaar nagenoeg geen bemoeienis heeft: enkele speciaal aangewezen, andere geschillen en misdrijven, voor het meerendeel met de zeevaart in verband staande, komen terstond voor den Raad van Justitie.

Hieruit blijkt reeds ten duidelijkste van hoeveel gewicht de taak is, die op de schouders ook van nog jonge en onervaren Europeesche ambtenaren wordt gelegd. De voorzitter moge al in theorie de verantwoordelijkheid deelen met de Inlandsche leden van den Landraad; wie de practijk kent, weet ook dat bij de volgzaamheid dier leden, in bijna alle gevallen de meening van den voorzitter den doorslag geeft. Van overstemmen van den voorzitter door de leden is doorgaans geen sprake. Feitelijk beschikt dus in de uiterste gevallen de Landraadvoorzitter over vrijheid, leven en dood of over de middelen van bestaan van de Inlanders.

Inderdaad, wèl een verantwoordelijke positie, maar juist daarom begeerenswaard voor mannen met karakter en plichtsbesef, die nergens méér op hun plaats zijn dan in Indië, in Indië bij de magistratuur en bij de magistratuur als Presidenten der Landraden.

Natuurlijk heeft men het niet bij alle landraden even druk. Maar als regel mag men toch wel aannemen, dat van de vijf beschikbare dagen — op Vrijdag wordt doorgaans ter eere van den Moslimschen rustdag geen zitting gehouden — er minstens vier voor de terechtzittingen moeten worden gereserveerd vooral bij Landraden, die veel strafzaken te berechten hebben, en dat er maar hoogstens één dag per week voor de burgerlijke zaken zal overblijven. Den verderen tijd zal men voor een goed deel moeten besteden aan het opmaken der vonnissen en ander schriftelijk werk. En dan is de Landraadpresident bovendien nog residentierechter, d.w.z. de lagere rechter over Europeanen in zijn ressort, wederom zoowel met burgerlijke als crimineele competentie. Daarvoor kan hij dan zijn vrijen Vrijdag besteden! zal men zeggen. Maar gelukkig komen niet iedere week residentie-gerechtzaken voor. Eindelijk is hem nog opgedragen de periodieke inspectie van de protocollen der notarissen of als zoodanig dienstdoende ambtenaren; de gevangenisinspectie, waarmede hij vroeger ook was belast, is thans aan speciale ambtenaren opgedragen.

De Landraadpresident behoeft zich dus niet ongerust te maken, dat hij zich vervelen of met zijn vrijen tijd geen raad zal weten. Zijn ambt is geen sinecure, maar bij een ernstige opvatting vindt het vaak zijn belooning in zich zelf.

In zekeren zin is vooral bij de civiele rechtspraak het werk vaak veel loonender dan dat van den Hollandschen rechter, omdat de invloed, door den rechter op den gang van het geding uitgeoefend zoo oneindig veel grooter is. In Nederland is de burgerlijke rechter lijdelijk: hij heeft in hoofdzaak te kiezen tusschen wat de partijen hem voorleggen. De Landraad is dit niet: de President blijft voortdurend het geding beheerschen, gereed om in te grijpen als partijen van den te-st moeten dwalen, en vrij in zijn eindoordeel.

Geeft het groote voldoening, wanneer men in een civiel geding de onschuld en de onnoozelheid tegen listige hebzucht heeft weten te beschermen, nog schooner is de taak van den voorzitter misschien op strafrechterlijk gebied. Hier worden het geduld en het doorzicht van den rechter vaak op 'n uiterst zware proef gesteld, omdat lang niet altijd het voorloopig onderzoek in strafzaken, waarop toch de geheele vervolging berust, betrouwbaar is. Ook in Nederland komt dit voor, maar lang niet zoo dikwijls als in Indië, waar dit onderzoek feitelijk geheel in handen is van de lagere Inlandsche politie-ambtenaren, die van het berip „waarheid" zich soms een geheel andere voorstelling vormen dan met onze Westersche inzichten op dit punt vereenigbaar is.

Dat onder deze omstandigheden een consciëntieus onderzoek ter terechtzitting, waar de President de in de stukken genoemde beklaagden en getuigen van aangezicht tot aangezicht vóór zich krijgt, van overwegend belang is en soms tot zeer onverwachte uitkomsten kan leiden, behoeft geen betoog.

En zoo behandelt schrijver verder alle wetenswaardigheden, aan het ambt verbonden, ook de geldelijke vooruitzichten en de wijzen van opleiding.

Uit de O.-I. Mail.

Pestgevallen op Java. — Zooals te dezer plaatse reeds vroeger werd vermeld, kwamen al een paar keer in de Indische pers berichten voor omtrent verdachte ziektegevallen onder de terugkeerende Mekkagangers, welke echter bij medisch onderzoek niet aan pest werden toegeschreven.

Sedert enkele dagen blijkt uit hier ontvangen telegrammen, dat de pestziekte helaas wel degelijk op Java uitgebroken is.

Bij het departement van koloniën werd 3 dezer het volgende telegram van den gouverneur-generaal van Ned.-Indië ontvangen:

„De grenzen der afdeeling Malang zijn gesloten, maar voor het spoorwegverkeer open.

Van het begin van Februari tot gisteren waren er totaal honderd-vijf gevallen van builenpest, waarvan vijf-en-zeventig overleden en dertien genezen zijn.

De ziekte is gelocaliseerd in de bergdistricten Penanggoengan en Karanglo. Heden een verdacht geval te Tjepoe in Rembang."

In spanning worden nu nadere berichten afgewacht.

Pest-conferentie te Moekden. — Naar Midden-Java te Djocja verneemt, zal de officier van gezondheid Dr. F. H. Hehewerth, daartoe uitgenoodigd, als vertegenwoordiger der Ned.-Indische regeering, naar de pestconferentie te Moekden gaan.

De koelievraag op Java. — Aan het Javasche koelie-vraagstuk wijdt de heer Later in Het Soer. Handelsblad van 7 Maart j.l. eenige beschouwingen, waarbij hij ook de noodzakelijkheid van regeeringstoezicht bij de emigratie betoogt.

Hij zegt o.m.:

„Het is niet alleen in het belang van de cultuur en de planters, dat gevraagd moet worden om hulp van de regeering in de koelie-verplaatsing, het is in een zeer voorname plaats het belang van de Javanen zelf, dat er om roept: die overtuiging heeft ieder Inlandsch ambtenaar met een beetje gezond verstand en de regeering weet dit immers ook wel. Wat geeft die emigratie naar de Lampongsche districten? Niets, terwijl toch de regenten in de dicht bevolkte streken erkennen, dat het gouvernement desnoods duizenden en duizenden koelies zal krijgen, wanneer ze noodig zijn, tienduizend zonder moeite zal aanwerven als ze straks noodig zijn voor den spooraanleg in Zuid-Sumatra.

Laat men nu, verzucht de heer Later, toch die abnormale emigratie laten rusten en de natuurlijke vraag naar koelies bevredigen, door de cultuur-ondernemingen geuit."

Schrijver stelt zich de hulp van de regeering zóó voor:

„Ten opzichte van de bevolking-arme streken op Java, waar door ontwikkeling van de cultuur meer en meer arbeiders noodig zijn en zij een goed bestaan zullen kunnen vinden, is het niet moeilijk. Het binnenlandsch bestuur in het betreffende gewest gaat den toestand ernstig na, overlegt met de planters-vereenigingen, maakt zijn conclusies over de noodzakelijkheid, de mate daarvan, de mogelijkheid om de koelies in voldoende getal in nederzettingen onder te brengen en wat de planters er voor over hebben, wat ze kunnen beloven, aan loonen, aan werkuren, aan gronden. Dan geeft dit bestuur kennis aan het bestuur in de residenties vanwaar men de koelies denkt te kunnen krijgen en de resident daarvan bespreekt de quaestie ampel en breed met de assistent-residenten en vooral de regenten. Die moeten en kunnen de noodige koelies of families volkomen met hun vrijen wil recruteeren: zij weten beslist welke desa's de elementen herbergen, voor emigratie geschikt, ze weten welke mannen verlangen naar de gelegenheid om op een anders kosten naar elders te vertrekken, waar tenminste wat te verdienen valt; ze kennen de jongelieden die er niet tegen opzien een heel eind weg te gaan om 'n potje te maken of gelegenheid te hebben een huishouden op te richten.

Desnoods benoemt de regeering niet alleen wervingscommissarissen, strenge heeren, om de naleving van de wervings-ordonnanties te contrôleeren, maar personen (enkele maar) belast met de regeling der emigratie, geholpen door Inlandsche ambtenaren, gesteund door het Inlandsche bestuur — om de gaping te overbruggen die er in het sociale leven bestaat: de behoefte aan arbeidskracht eenerzijds, de vraag naar arbeid aan de andere zijde. Daarvoor is geen dure regeerings-commissaris noodig, alleen des-

noods enkele menschen, wat economisch ontwikkeld die de behoeften van de cultuurstreken kennen en die gevoelen voor de nooden van de dichtbevolkte desa's."

Indische artsen. — De N. Soer. Crt. is tegen de voorgenomen uitbreiding van de arts-opleiding in Indië. Wat betreft de Inlanders, kon h.i. het argument nog gelden, dat de Inlander anders van alle medische hulp verstoken was. In de meeste gevallen is steunen op eigen kracht beter dan de hulp van onbevoegden, en het staatsetiketje, gedrukt op onbevoegden, maakt het gevaar des te grooter.

„Maar voor den Europeaan levert het kweeken van dit soort medici een zeer groot gevaar op, zonder één argument in het voordeel.

„De geheele S.t.o.v.i.a. is echt-Indisch, omdat het weer den naam geeft voor de daad, de leege huls met etiket in stede van den degelijken inhoud.

„En die huls met dat etiket geeft in het oog van menigeen, tot oordeelen onbevoegd, een aureool om het hoofd van den nagemaakten medicus, die iemand heel dicht bij het graf, zoo niet er in kan brengen.

„Hoeveel pillen komen nu reeds in de plaats van lichaamsbeweging, hoeveel poeders in stede van gezonde ademhaling!

„Had men jongelieden opgeleid voor enkele eenvoudige handelingen als chirurg, voor hulp bij verlossingen, eerste hulp bij gewonden, dat ware een goede instelling geweest, waarbij het doel niet wordt voorbijgestreefd. Maar jongens met zeer onvoldoende opleiding te bombardeeren tot geneesheeren, hun het receptenboekje in handen geven, hun een visum repertum laten opmaken, hun de bevoegdheden van deskundigen te verleenen, zijn handelingen, die alleen passen in het kader van „alles voor den schijn" en „het zal mijn tijd wel uithouden".

„Er is een ontzaggelijk gevaar verbonden aan het kweeken van deze surrogaten, op welken weg nog een groot onbearbeid veld voor de regeering ligt."

De Locomotief van 8 Maart j.l. merkt echter hiertegen op:

„Indien het gevaar van het instituut van Indische artsen zóó ontzaglijk is, als de N. Soer. Cour. onderstelt, had hiervan toch gedurende de lange ervaring met het dokter-djawa-wezen moeten blijken. Hiervan vernemen we echter niets. Het instituut is onmisbaar geworden."

Tegen het opium. — Bij Gouvernementsbesluit is eene ordonnantie vastgesteld, houdende een verbod op het gratis verkrijgbaar stellen, dan wel als prijs uitloven van opium bij feestelijke gelegenheden.

De grieven der post-ambtenaren. — In de Febr.-aflevering van het Indisch Tijdschrift v. Post en Telegrafie, worden de puntjes eens op de i's gezet aangaande de grieven der post-ambtenaren.

Outsiders hebben het er wel eens over: „dat die lui altijd klagen", om die reden geeft de Redactie van genoemd orgaan een opsomming van de vele onaangenaamheden van den dienst, die naar hare meening aanleiding is van het groote verloop van het personeel en van de weinige ambitie om bij de post in dienst te treden.

Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I., dit lijstje overnemend, voegt er aan toe:

„Men kan aangaande deze grieven meenen, dat sommige ervan wat breed zijn uitgemeten, ongegrond zijn ze echter o. i. geen van alle te noemen.

„Het fatale van den toestand is echter, dat het bestaan der grieven oorzaak is van het verloop, en dus tekort aan personeel, terwijl het meerendeel der onaangenaamheden, waarover wordt geklaagd, zijn oorzaak vindt in dat tekort.

„Ziedaar dus een cercle vicieux, waaruit het zeer moeilijk zal zijn te ontsnappen."

WEST-INDIË.

SURINAME.

In het vorige nummer van dit weekblad werden eenige cijfers en beschouwingen medegedeeld uit de begrooting voor 1912, door den Gouverneur aan de Koloniale Staten ter goedkeuring aangeboden. Hier volge nog eene aanhaling uit de Memorie van toelichting, waarvoor den steller een eeresaluut niet mag onthouden worden; na den economischen toestand onder de oogen te hebben gezien, schrijft de Gouverneur:

„Maar alleen een verbetering van den economischen toestand der kolonie, kan tot een blijvenden vooruitgang leiden en de kolonie langzamerhand brengen tot den normalen toestand, waarin zij niet slechts de huishoudelijke uitgaven, maar ook de renten en aflossingen der leeningen uit eigen middelen bestrijdt. Hoe wenschelijk het financieele plan moge zijn, om steeds een goed overzicht over den financieelen toestand te hebben, om ook als rem te dienen tegen onnoodige opdrijving van uitgaven, hoezeer dus aan dat plan, voor zoover de omstandigheden het toelaten, moet worden vastgehouden, met zulk een plan kan men er toch niet komen, wanneer de economische toestand niet verbetert."

De West drukt deze woorden zeer te recht in cursief af.

Dat is de goede weg, zooals ook ingezien is door alle Gouverneurs, die een juist inzicht in den toestand hadden verkregen. Geen gepeuter om eenige duizenden te bezuinigen op een begrooting van millioenen, bezuinigingen, die in den regel spoedig blijken duur gekocht te zijn. Geen „onnoodige opdrijving van uitgaven", maar geen afpingelen van eenige armzalige honderden guldens. Dit klein gedoe leidt de aandacht af van belangrijker zaken.

Waar een man als Dr. Bos voorzitter is van de Commissie, die eerlang naar Suriname vertrekt, heeft men reden te verwachten, dat geen kleinwerk zal gedaan worden, en dat de commissie tot richtsnoer zal nemen de boven aangehaalde woorden van Mr. Fock. De heeren zullen, naar verluidt, slechts een paar maanden in Suriname blijven. Dit reeds waarborgt, dat onderzoek van onbeduidende détails niet in hunne bedoeling ligt.

***

Naar de dagbladen mededeelen, zullen de heeren dr. D. Bos, lid van de Tweede Kamer, en J. van Vollenhoven, directeur der Deli-Maatschappij, te zamen vormende de sub-commissie van de commissie tot het instellen van een onderzoek naar den economischen en financieelen toestand der kolonie Suriname en het beramen van maatregelen tot verbetering van dien toestand, met den aan die commissie toegevoegden secretaris mr. S. J. R. de Monchy op 29 April a.s. naar de kolonie vertrekken. Zij zullen de reis niet maken met de directe verbinding met Paramaribo van den K. W. I. M., doch gaan eerst naar New-York, en vandaar met een der bacovenschepen van den K. W. I. M. naar Suriname.

***

Onder het hoofd: „Eene zaak van urgentie" drukt De West van 10 Maart een adres af, door een 20-tal bekende kooplieden te Paramaribo den Gouverneur toegezonden. Om het groote belang der zaak volge hier het adres in zijn geheel:

„Geven met verschuldigden eerbied te kennen;

ondergeteekenden, allen belanghebbenden bij den handel in Suriname;

dat in hun bedrijf in toenemende mate de druk wordt ondervonden van de concurrentie van Aziaten;

dat tengevolge van de voortdurende immigratie van Chineezen in deze Kolonie, de handel zich steeds blijft uitbreiden op een wijze niet evenredig aan de uitbreiding der bevolking;

dat daardoor de nering der ingezetenen steeds afneemt, in die mate zelfs dat velen een wissen ondergang voor oogen zien;

dat elke binnenkomende immigrant, dank zij de solidariteit zijner rasgenooten, een plaats vindt in den handel;

dat elke aldus ingenomen plaats beteekent, dat een ingezetene vroeger of later zijn bestaan in den handel verliest;

dat derhalve de bedoelde immigratie niet alleen ernstig het bestaan bedreigt van de winkels der ingezetenen, doch ook langzaam maar zeker aan de ingeborenen, die als dienstbaren in den handel werkzaam zijn, hun bestaan ontrooft;

dat op grond van een en ander die immigratie een ramp dreigt te worden voor den handeldrijvenden middenstand van Suriname;

dat hier, evenals elders, de ondervinding leert, dat voor volken van westersche cultuur, op den duur de handelsconcurrentie met Aziaten, die geheel andere levenseischen hebben, onmogelijk is;

dat bovendien in Suriname nog om een andere reden de kansen ongelijk zijn: door den voortdurenden stroom van hun rasgenooten, beschikken Chineesche handelaren steeds over talrijke werkkrachten, die in den eersten tijd weinig of geen bezoldiging behoeven;

dat ondergeteekenden vermeenen, dat alleen het Bestuur het gevaar kan keeren, door op het voetspoor van andere landen maatregelen te treffen tot breideling der immigratie van Chineezen;

dat, naar zij meenen, ook vele Chineesche ingezetenen thans inzien, dat maatregelen in dien geest noodig zijn, doch uit solidariteits-gevoel huns ondanks zich verplicht rekenen nieuwkomers te blijven helpen;

dat ondergeteekenden meenen, dat als maatregelen om de immigratie van Chineezen te stuiten, zouden aan te bevelen zijn, bijvoorbeeld: het heffen van een hoog hoofdgeld; of wel de bepaling, dat de immigrant tenminste vijf jaar in de kolonie moet vertoeven alvorens handelaar te worden of in den han-

del dienstbaar te zijn; of wel, wat het meest afdoend zou zijn, voorshands de immigratie van Chineezen (uitgezonderd voor den landbouw) te stoppen;

redenen, waarom ondergeteekenden Uwe Excellentie eerbiedig naderen met het verzoek, het daarheen te willen leiden, dat ten spoedigste maatregelen worden genomen om het gevaar, hetwelk den handeldrijvenden middenstand bedreigt door de immigratie van Chineezen, af te wenden.

Hetwelk doende enz."

Men heeft hier inderdaad te doen met een der vele vormen, waarin het gele gevaar zich voordoet, maar het afwenden daarvan zal in Suriname even moeilijk zijn als elders. Kwamen de Chineezen in de kolonie om er den landbouw uit te oefenen, men zou ze met open armen ontvangen, maar winkeliers en ook ambachtslieden zijn er nu reeds te veel.

***

Een ander belangrijk bericht brengt hetzelfde nummer van De West:

„Men meent weer enkele gevallen van Panamaziekte in Congo bacoven te hebben opgemerkt. Op Jagtlust 7 gevallen. Op Mon Plaisir één twijfelachtig geval. Het is wel heel toevallig, dat deze gevallen weer voorkomen na eenige weken felle droogte. Toen verleden jaar September de eerste gevallen werden geconstateerd op Dordrecht — wat toen zulk een schrik veroorzaakte — heerschte er ook felle droogte. Toen de regens invielen, vernam men niets meer van de ziekte. Wat meer zegt, knollen van zieke bacoven werden uitgeplant, en gaven gezonde planten en vruchten. Zoo iets is ongekend bij Gros Michel, die door de Panama-ziekte wordt aangetast. Van tweeën één dus: òf men vergist zich waar men Panamaziekte meent te ontdekken in Congo's, òf de Panama-ziekte verliest hare kenmerkende eigenschappen en daardoor haar gevaarlijk karakter, wanneer zij in Congo's optreedt. Op eenige honderdduizenden planten zijn tot dusverre op Dordrecht in anderhalf jaar tijd elf gevallen van Panama-ziekte in Congo's geconstateerd. De vertegenwoordiger der Fruit Co. verklaarde ons dan ook heden zich volstrekt niet ongerust te maken over de nieuwe gevallen."

***

Per s.s. Sutley vertrokken op 4 Maart naar Calcutta 603 Br.-Indische immigranten, t. w. 418 mannen, 105 vrouwen, 27 jongens en 41 meisjes, tusschen 1 en 10 jaar, 6 jongens en 6 meisjes beneden 1 jaar.

Aan spaarpenningen is gedeponeerd een bedrag van ƒ 57995,—, terwijl de waarde hunner sieraden geschat is op ƒ 10800,—.

Ging er een bezending Javanen naar hun vaderland terug, dan zou er van spaarpenningen weinig sprake zijn geweest.

***

Van gouvernementswege werden niet lang geleden cursussen geopend in de Hindostænsche en Javaansche talen. De West deelt nu mede, dat de belangstelling reeds schijnt te verflauwen. De Javaansche cursus, die met 60 of 70 toehoorders begon, wordt in den laatsten tijd gewoonlijk door geen 20 personen bezocht. Het gewone verloop van dergelijke instellingen in Suriname.

***

Het proces-Killinger zal eindelijk door het Hof van Justitie behandeld worden.

De West zal gedurende den loop van het geding dagelijks verschijnen, inplaats van tweemaal in de week.

***

Onder het hoofd: „Een verblijdend verschijnsel", geeft Onze West het volgende bericht:

„In de afgeloopen maand zijn een veertigtal jonge mannen uit den middenstand bij elkaar gekomen om hunne toekomst te bespreken.

Op twee kort daarop gevolgde bijeenkomsten werd daarover beraadslaagd en als vaststaand aangenomen, dat zij zich slechts bij den kleinen landbouw eene toekomst kunnen verzekeren, wanneer zij dezen eigenhandig aanvatten.

Onder die belanghebbenden was er een groot aantal opzichters bij den grooten landbouw.

Besproken werd, op welke wijze zij met voordeel zich aan den landbouw zouden kunnen wijden, en erkend, dat dit niet zou kunnen op de wijze, zooals tot nu toe bij den kleinen landbouw geschiedt.

Besloten werd op de laatste bijeenkomst zich tot den Gouverneur te wenden met de mededeeling van hun wensch en het verzoek hen zoodanig te steunen, dat hen eigenhandige uitoefening van den landbouw door hen mogelijk zij. Een commissie werd aangewezen, om de belangen der betrokkenen bij Z.E. voor te dragen.

In optocht trokken zij ll. Woensdag naar het Gouvernementshotel en daarbuiten wachtten ze, totdat hunne Commitenten zich van hunne opdracht gekweten hadden.

De ontvangst van den Gouverneur aan de commissie was allervriendelijkst.

Z.E. deelde het inzicht der verzoekers, dat bij het ambacht voor hen geen toekomst was in deze kolonie en dat zij zich deze bij den landbouw zouden kunnen maken, en verzekerde de commissie alle billijke voorstellen in dien geest in gunstige overweging te zullen nemen.

Toen dit den buitenstaanders door de Commissie werd medegedeeld, hieven ze allen ter plaatse een „Leve Gouv. Fock! Leve de landbouw!" aan.

Voorwaar, het is een verblijdend verschijnsel, dat de jongelui, die hun heil zochten op kantoren, in winkels als anderszins, bereid gevonden worden, eigenhandig den landbouw aan te vatten."

***

Als slot van dit overzicht een uitknipsel uit de Suriname van 10 Maart:

Het oude tabakswapen is verdwenen van het hoofd van het G. A. B., waarin het zoo lange jaren gestaan heeft, en daar vervangen door het Nederlandsche Wapen.

Nogmaals moeten wij ons leedwezen uitspreken over het verdwijnen van het oude Surinaamsche Wapen, waarmede iets eigendoms der kolonie verloren gaat, als het niet behouden wordt als wapen van Paramaribo.

De spoed, waarmede het K. B. getroffen is, verbaasde ons. Hadden onze Bestuursmannen geen andere, ernstiger zaken om hun aandacht er aan te wijden en kon niet geadviseerd zijn een beslissing te nemen in den voor het tabakswapen gunstigen zin?"

Een afdoend motief om het oude wapen, dat — terecht of ten onrechte — zoolang dienst heeft gedaan, niet te handhaven, zal er wel niet geweest zijn. Het wapen is verdwenen, en daarmede het mooie devies: „Justitia Pietas Fides."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Oprichting van een Weduwen-Pensioenfonds voor Inlandsche ambtenaren in Nederlandsch-Indië. — In de **Pantjaran Warta** van 10 Januari j.l. no. 8, komt een uit de **Selomprat Malajoe** overgenomen artikel voor, dat betrekking heeft op de dikwijls zoo moeilijke, geldelijke omstandigheden der weduwen van de Inlandsche hoofden, meer in het bijzonder van die op Java.

Daaraan is het navolgende ontleend: 98 pCt. dier weduwen, zegt de schrijver, verkeeren in hulpbehoevende omstandigheden, hoofdzakelijk omdat zij, na het overlijden harer echtgenooten, geen geldelijken steun van regeeringswege ontvangen en zij, tijdens het leven harer mannen, steeds beschouwd zijn geworden als duiven in een kooi, die door de respectieve wederhelften werden gevoed. Zij hebben dus geen gelegenheid gehad zich voor eenig praktisch loonend werk te bekwamen. Zoolang hare echtgenooten in functie waren, was haar bijv. het handeldrijven verboden; kwamen deze te sterven, dan waren zij als plotseling losgelaten onbeheerde duiven, waarom niemand zich bekommert, die zelfs van niemand iets te eten krijgen.

In welk geval komt de regeering nu zulken weduwen van Inlandsche hoofden geldelijk tegemoet en verleent zij haar gunst aan de nagelaten betrekkingen der overledenen, die toch zoo dikwijls in hun dienst met den grootsten trouw en de oprechtste plichtsbetrachting de regeering terzijde hebben gestaan, zoo vraagt de schrijver.

Vroeger ontving de weduwe van het geringste Inlandsch Hoofd eenigen geldelijken onderstand. Dit bedrag was wel niet groot, doch in elk geval behoefde de weduwe toen geen zwerfster te worden en kon zij op behoorlijke wijze haar stervensuur afwachten. Voor de actief dienende mannen, gaf die gunst eene geruststellende gedachte. Zij wisten, dat hun gezin niet straat-arm en onverzorgd achterbleef.

Men kan zich dus voorstellen, hoe de algemeene gemoedstoestand moet zijn geweest, toen deze Hoofden en hunne gezinnen vernamen, dat in den vervolge alleen onderstand zou worden toegekend aan de weduwen en kinderen van hooge geboorte-extractie of van hen, die eene hooge stelling in de maatschappij innamen, zoomede aan hen, die, wegens gebrek aan elke inkomst en elken steun van familieleden, van alle geldmiddelen zijn ontbloot.

Behalve de vrouwen van regenten en misschien ook nog van enkele andere aanzienlijken behooren alle weduwen van Inlandsche ambtenaren op Java tot de laatste categorie en zouden zij dus, bij eerlijke toepassing van de wettelijke voorschriften, in aanmerking moeten worden gebracht voor de regee-

ringsgunst. Doch in de werkelijkheid deelen slechts enkele hooggeplaatsten daarin, hoewel de regeering toch mildheid en rechtvaardigheid wil betrachten.

Aan wien de schuld? vraagt de schr. verder.

Teneinde deze vraag te beantwoorden, moet men het oog vestigen op de praktijk en dan ziet men, dat het verzoek om toekenning van geldelijken steun het eerst in handen wordt gesteld van den Regent.

Deze geeft in zijn advies te kennen of hij de toekenning al of niet wenschelijk acht en feitelijk komt het dus aan op de beslissing die de Regent ten deze neemt.

De meeste Regenten nu, houden zich gewoonlijk vast aan de bestaande bepalingen, ook denken zij dikwijls meer aan zichzelf dan aan hunne onderge-schikte hoofden en zoo ziet men, onder die omstandigheden, gewoonlijk slechts bij uitzondering een geldelijken onderstand aan eene weduwe van een lager geplaatst hoofd verleenen.

Met de weduwen van Regenten en enkele andere hoofden, staat het beter. Hoewel gewoonlijk ook niet zeer bemiddeld, kan men toch niet zeggen, dat zij bepaald arm zijn en niettemin wordt haar van regeeringswege steun verleend, omdat dit tegenover die hoogergeplaatsten meer plichtmatig wordt geoordeeld dan tegenover de lager geplaatste Hoofden, die onder de bevelen van den Regent zijn gesteld.

Die gedachtegang is natuurlijk niet verkeerd maar bij de beoordeeling daarvan moet men toch rekening houden met het feit, dat, bij aldien een oudste zoon van den Regent zijn vader opvolgt en al diens waardigheden aanvaardt, hij zulk een bezoldiging ontvangt, dat hij zijn moeder wel geldelijk kan steunen. Hoe het ook zij, het is een feit, dat de weduwen der lagere Hoofden thans over het algemeen allesbehalve tevreden zijn. Zij zijn van meening dat als de regeering aan ééne weduwe onderstand toekent, allen daarop aanspraak kunnen maken, dus: aan allen of niemand. In het eerste geval stelt zulk eene uitgave hooge eischen aan 's lands kas en om die reden prijst een schrijver in D e L o c o m o t i e f als middel tot verbetering van den treurigen toestand aan om van het inkomen der Inl. Hoofden 4 of 5 pCt. maandelijks in te houden ten behoeve van 'n weduwepensioenfonds. Het is mogelijk dat die maatregel in den beginne bij enkelen gemor zal geven, doch bij de vrouwen zeker niet, terwijl toch ook de mannen weldra tot het besef zullen komen, dat zij hunne echtgenooten althans eenigszins geldelijk verzorgd moeten achterlaten.

Die inhouding zal wel tot gevolg hebben, dat de tegenwoordige geringe bezoldigingen der Inl. hoofden met 4 à 5 pCt. zullen moeten worden verhoogd, doch dit moet op zulk eene wijze geschieden, dat het meerdere gevormd wordt tot een fonds, waarmede 's lands kas geen administratie-bemoeienis heeft. Laat een Hoofd slechts één weduwe na, dan staat het pensioen natuurlijk geheel ter harer beschikking. Overleeft een Hoofd zijn echtgenoote en huwt hij daarna eene andere vrouw, dan komt het pensioen na zijn overlijden haar ten goede, mits zij bijvoorbeeld niet meer dan tien jaren jonger in leeftijd zij dan haar gewezen man. Dit dient om te voorkomen dat jonge vrouwen, teneinde een gemakkelijk leven te hebben, zich niet al te spoedig met stok-oude Inlandsche landsdienaren in het huwelijk verbinden, hetgeen voor den dienst niet goed zoude zijn.

Laat een hoofd meerdere vrouwen na, dan ontvangt alleen de oudste het pensioen, onder verplichting dat, in zekere vast te stellen verhouding, met de andere weduwen te deelen.

Volgens schrijver is het hoog tijd, dat deze maatregelen worden getroffen.

Werving van Inl. werkkrachten voor Deli. In het bijvoegsel der **Bromartani** van 11 Januari 1911, No. 4, roept een schrijver de hulp der Redactie in tot het vestigen van de aandacht der politie op de actie der wervers voor het verkrijgen van Inlandsche werkkrachten voor Deli. Persoonlijk nam hij 3 of 4 personen, zoogenaamde depôthouders, waar, die elken Maandag, ieder voor zich, een zeker aantal lieden, minstens 5, zoowel mannen als vrouwen, waaronder weduwen en maagden, op het kantoor van den ass.-resident brachten, met bestemming voor Deli en elders.

Die depôthouders loopen alle groote en kleine dorpen, ook in het gebergte, af, en weten het volk door allerhande fraaie, doch onware voorspiegelingen te lokken en aan te sporen op hunne aanbiedingen in te gaan.

Het is mogelijk, zegt de schrijver, dat die toestand op Java niet overal dezelfde is, maar persoonlijk had hij de gelegenheid te zien, hoe vele lieden naar de voorspiegelingen luisterden, terwijl de politie daarvan nimmer kennis nam.

Laat deze zich toch eens plaatselijk van de bestaande toestanden overtuigen! roept hij uit, en nagaan, of de gesloten overeenkomsten werkelijk vrijwillig of naar aanleiding van de voorspiegelingen, tot stand komen. Dat onderzoek zal de moeite loonen; aan het bestuur een eigenaardigen kijk geven op de treurige werkelijkheid; en het volk, bij het beramen en in het leven roepen van gelukkiger bestuursmaatregelen, dankbaar en tevreden stemmen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Reis van Peking naar Taskend. — Kuldja is de stad, welke in de jaren 1871—1882 diende als uiterste post van vestiging der Russen in Midden-Azië, en welke thans tot het ressort van Groot-China behoort. De Russen hebben zich destijds met geweld van die stad meester gemaakt, doch moesten haar weder prijs geven, toen China een schijnbaar dreigende houding aannam en voorgaf Rusland den oorlog te zullen verklaren. Deze list is destijds met gunstig gevolg bekroond, maar of een dergelijk optreden voor de tweede maal gelukken zou, valt te betwijfelen.

Na 1871 stond Kuldja onder Russisch beheer, terwijl in 1900, tijdens den Chineeschen opstand, Rusland nog 500 man troepen derwaarts zond, ter aanvulling van de aanwezige militaire macht van den Russischen Consul.

Kuldja is absoluut niet beschermd tegen een aanval van de zijde van den vijand en zal dit blijven zoo lang deze plaats niet door een spoorbaan in het wereldverkeer is opgenomen. Van het naaste Chineesche spoorwegstation tot Kuldja is de afstand 2320 Mijl, doch binnen korten tijd zal de stad slechts één dag verwijderd zijn van het naaste Russisch spoorwegstation op de grenzen van Rusland en China.

De stad Kuldja wordt door de Chineezen Suiting hsiem geheeten en ligt aan den oever van de Ilirivier, op 30 Mijlen afstands van de Russ. grens. Op 5 mijl Zuid-Oostwaarts ligt nog een andere Chineesche vestiging, welke zich pas in de laatste 15 jaren heeft ontwikkeld en Hsin-Cheng wordt genoemd. Men heeft in die plaats breede wegen aangelegd, waar langs flinke huizen en kantoren zijn opgericht en er is een flinke welvarende markt.

Hier woont een Generaal der Tartaren, voorts is er een militaire school en een kazerne voor de troepen, welke op Europeesche wijze worden geoefend. Deze plaats is wel de sterkste van de geheele streek maar toch ligt zij strategisch ongunstig, omdat zij in geval van nood, niet kan dienen tot reduit. Zoowel de hoorn als het geklak van marcheerende troepen met de daarbij behoorende zangbegeleiding hoort men den geheelen dag en niet ongaarne.

Men tracht op die wijze militaire neigingen aan te kweeken en te ontwikkelen. De officieren, behoorlijk in uniform gekleed, met glinsterend zijdgeweer, kan men steeds op den openbaren weg ontmoeten, en geven den indruk, dat in de toekomst op hen kan worden gerekend. Dit op moderne wijze gevormde garnizoen werd destijds tot stand gebracht door den vorigen Tartaren-generaal, thans Onderkoning van Lanchau.

Diens vervanger is de heer K u a n g-F u, een behoudend man, die steeds in ontevreden stemming over zichzelf verkeert en jammert over de vele beslommeringen aan zijn werkkring verbonden en over de duurte van zijn huishouding. Hij wordt dan ook beschouwd als een landsdienaar, die China niet vooruit zal brengen en te Hsin-Cheng in het geheel niet op zijne plaats is. Die militaire vesting toch, die steeds door de naburige Russen wordt bedreigd, is een voornaam strategisch punt van Groot-China, waar de leiding moet berusten in handen van een jong en bekwaam officier, die over oorlogservaring beschikt, zooals er bij het jongere geslacht velen worden aangetroffen. Niettemin plaatste de Chineesche Regeering daar toch den heer K u a n g F u, een man van 67-jarigen leeftijd, van Mongoolsche afkomst, die nòch lezen, nòch schrijven kan en die van militaire zaken niets afweet, omdat hij, gedurende zijne carrière, zich steeds meer op burgerlijk bestuurterrein bewogen heeft. Nog nimmer bijvoorbeeld begaf hij zich naar het gebergte op de grenzen van het Russisch gebied, dat toch bewaakt diende te worden, met het oog op eene altijd mogelijke actie van de zijde der Russen.

De heer K u a n g-F u wekt dan ook steeds een medelijdenden glimlach op van die Russen en aan zulk een persoon mogen, volgens den correspondent reiziger, toch niet zulke groote Chineesche belangen blijven toevertrouwd. Het garnizoen onder zijne bevelen, behoort eene sterkte te hebben van 2000 man infanterie; 1117 man cavalerie; 2 batterijen veld-artillerie; 1 batterij bergartillerie; deze beide laatste afdeelingen ter sterkte van 568 man. In werkelijkheid zijn evenwel aanwezig: 1400 man infanterie; 700 man cavalerie (doch slechts 100 paarden); 200 man artillerie (zonder vuurmonden en paarden).

Het geschut van twee bergbatterijen, van 37 m/m

dat vervaardigd is in de bekende fabriek van de firma Krupp, wordt bewaard in de militaire school, en twaalf vuurmonden van 57 m/m, afkomstig uit de fabriek van Creusot, blijven achter slot te Suiting en komen nooit voor den dag. De schietwapens der infanterie zijn van verschillend model. 1e. van Mauser, van de jaren 1871, 1878 en 1887, afkomstig uit Europa; 2e. van de eigen wapenfabriek te Hanjang; 3e. van Mannlicher, nu 4 jaar geleden ingevoerd; 4e. van Japansch fabrikaat, n.l. 150 stuks.

Patronen, kogels en buskruit zijn niet in voldoende hoeveelheid aanwezig en worden bij kleine hoeveelheden van Urumchi aangevoerd. Ze zijn van eigen maaksel en niet fabriekmatig bewerkt. Machinegeweren ontbreken geheel, evenals genie-troepen, militaire transport-afdeelingen en het noodige ambulance-personeel. Wel is een behoorlijk muziekkorps aanwezig.

Op de militaire school zijn 300 leerlingen, die onder de leiding staan van een Japanschen instructeur, met wien een contract voor den tijd van twee jaar is gesloten. Behalve deze school is er ook nog een politieschool. Op beide scholen worden geen vreemde talen onderwezen en van de Chineesche leeraren is er niet één, die in een ander land onderwijs genoten heeft.

Onderscheiding. Naar de Ind. bladen meldden, is op Java de kapitein der Chineezen, K w e e S i k h P o, in de residentie Pasoeroean (afdeeling Pasoeroean), bij koninklijk besluit benoemd tot Ridder in de Oranje-Nassau-orde.

In het N i e u w s v. d. D a g v. N.-I. van 10 Maart j.l. troffen wij de volgende berichten aan:

Beleedigde wijkmeesters. De Chineesche wijkmeesters voelen er zich over beleedigd, dat zij, wanneer zij als getuigen voor den Landraad moeten verschijnen, geen afzonderlijke zitplaats krijgen.

Zij dienden reeds een desbetreffend request bij den Chineeschen Raad in.

'n Echtscheiding-geding. Voor den Chineeschen Raad alhier werd een grappig zaakje behandeld.

Een Chinees had echtscheiding aangevraagd omdat zijn vrouw hem in het bijzijn van anderen met sirihsap had bespogen.

De echtgenoote had echter geduchten spijt over haar lama-achtige uiting van minachting en legde den eed af, dat zij nooit meer sirih zou pruimen.

Manlief werd door die zelfopofferende liefde diep geroerd en trok zijn eisch in. Gearmd verliet het echtpaar de vergaderzaal.

Van Vreemde Koloniën.

FRANSCHE KOLONIALE POLITIEK.

V e r v l o g e n i l l u s i ë n? Nadat de Fransche troepen in 1895, onder generaal Duchesne, zich het meesterschap over M a d a g a s k a r hadden verzekerd, stelde men zich in Frankrijk gouden bergen voor als gevolg van die verovering. Hoog werd opgegeven van de verwachtingen. Er was goud, er waren andere delfstoffen, edelgesteenten gevonden; alle aanwijzingen deden prachtige uitkomsten verwachten van de veefokkerij; de rijstbouw beloofde een rijke bron van uitvoer te worden. Later hoorde men al minder en minder over deze groote kolonie. En nu is Emile Faguet in de „Revue des deux mondes" komen vertellen, hoe dit alles op teleurstelling uitgeloopen is, hoe het bij klein gedoe gebleven is (zie ook „Deutsche Kolonialzeitung", 25 Maart, 1911).

De wegen zijn in aantal en toestand onvoldoende, de havens evenzoo. De plaatsen zijn, behalve de hoofdstad Antananarivo, onbeduidend gebleven.

Als voornaamste oorzaak hiervan wordt het gebrek aan Fransche immigranten genoemd. Frankrijk heeft eigenlijk geen overdaad aan bevolking, en het ontbreekt hierbij of hierdoor aan de stoutmoedigheid en ondernemingsgeest die tot groote koloniale ondernemingen leidt. In alle Fr. koloniën wordt hierover geklaagd, maar vooral Madagaskar heeft er door geleden. De inboorlingen behooren tot verschillende stammen, die nog zoo vijandig tegen elkander gestemd zijn, dat het moeite kost hen in vrede te houden en van samenwerking vooralsnog geen sprake is. Duur zijn de donker gekleurde arbeiders niet, met 20 centimes per dag acht een goed werker zich al betaald, zelfs bergwerkers krijgen voor een arbeid van twaalf uren maar 60 centimes. Maar op hun arbeid is nooit vast te rekenen. De Madagaskarsche inboorling is zeer grillig. Hij oordeelt plotseling genoeg gedaan of verdiend te hebben; dan blijft hij eenvoudig weg. Sparen is hem ten eenemale onbekend, behalve als hij er toe komt zich een mausoleum te bouwen, waar hij eens de eeuwige rust hoopt te genieten. De bevolking neemt niet toe, eerder af.

Er wordt over gedacht in grooter aantal Oost-Aziaten naar Madagaskar te ontbieden. De bosschen zullen dan spoediger in exploitatie kunnen komen. Een paar duizend huisgezinnen uit Annam zouden terreinen in weinige jaren in rijstvelden kunnen herscheppen. Maleiers zouden den Hova's kunnen leeren hoe de veefokkerij te verbeteren is. Chineezen en Hindoes zouden met de Negers de openbare werken, vooral den wegenaanleg, flink kunnen aanpakken.

Voor dit alles zijn millioenen noodig, die Madagaskar niet op kan brengen. Frankrijk zal hiervoor een leening moeten waarborgen. Wordt niet andermaal kapitaal beschikbaar gevonden, wordt niet voor arbeidskrachten gezorgd, dan zijn, volgens Faguet, alle offers die voor de kolonie gebracht zijn, als verloren te beschouwen.

***

Toen de afgevaardigde Violette, als rapporteur

FEUILLETON.

Oude Sage in een nieuw kleed

DOOR

M. C. K. v. Z.

V.

In een lange stoet was de vreemde Aroe het vorstelijk verblijf van Polé-ri-lao genaderd. Twee lansdragers reden voorop en achter den Aroe volgden zijn sirihdoosdragers, de huishoorigen, en de vrouwen allen te paard. Daarachter kwamen weder te voet de slaven en koelies.

Polé-ri-lao ontving den Aroe, zooals het een vorst betaamt. Vele onderhoorigen met geschenken gingen den gast tegemoet, en hij zelf wachtte voor de trappen van zijn, op palen staand huis, den bezoeker af.

Vele dagen was het feest in Polé-ri-lao's huis. Niets ontbrak er aan dat, wat de wetten der gastvrijheid voorschreven.

Onder al de vrouwen, die in het vrouwenverblijf ondergebracht waren, was er ééne, die snel haar donker gelaat bedekt had met de doek voor de zonnehitte om haar hoofd geslagen, toen zij Polé-ri-lao gezien had, staande voor de trap van zijn huis.

Polé-ri-lao heette deze vorst, maar Allah, het was Soeltani-l'-Indjilaï. l'-Indjilaï, ouder geworden, maar dezelfde, die vele jaren geleden met haar en hare zonen verbannen was uit hun land!

O! zij was nu maar een nederige, arme vrouw, behoorende bij het gevolg van den Aroe, vrouw van den visscher, die haar eens ontvoerd had, toen de rivier zoo wild bruiste en schuimde. Zij was niet meer We-Mono, de vorstin met de vorname kleeding en de geel-zijden patola, zij was een arme vrouw, een slavin...... Maar toch was in haar gebaren, in haar gang, in haar stem, in haar stille wezen iets vorstelijks gebleven. Zij voelde dit; zij was, ondanks haar verlangen door l'-Indjilaï herkend te worden, bang voor die herkenning. Hij zou andere vrouwen hebben, hij zou haar wellicht niet terug wenschen; zij wilde wachten, zij wilde eerst zien, hoe zijn huis, hoe zijn omgeving was, en buitendien, voorzichtigheid was een eerste vereischte! Als La Singké, haar man, die in het gevolg was van den Aroe, iets bespeurde van wat er in haar omging, dan was zij haar leven niet zeker.

En zoo wachtte We-Mono de dagen in het vrouwenverblijf. Ze wendde voor wat ongesteld te zijn, opdat zij zich beter terug kon trekken. Soms hielp zij de vrouwen bij het toebereiden van gebraad en gebak, en eenmaal slechts liet zij zich meevoeren naar de plaats, waar de garong geslagen en de wierook gebrand werd. Daar onder het feestgedruisch, half verscholen achter andere onderhoorigen, die in de groote zaal op den grond gehurkt zaten en toekeken, beschouwde zij lang Polé-ri-lao's gezicht. Het was l'-Indjilaï! hij was het, het kon niet anders! En wie waren die twee jongelingen, daar vlak in zijn nabijheid? Zijn zonen? Waren het Rilongi en La-Parappa!? Ook hen, hare kinderen, had zij al die jaren niet weder gezien, — daarom rees bij haar het vermoeden, dat zij wellicht bij hun vader gebleven waren. Hun kleederen waren fraai, wel niet zooals het vorstenzonen past, maar wellicht voedde l'-Indjilaï hen eenvoudig op. En zij vroeg aan een oude vrouw naast haar: „Wie zijn die twee jonge mannen daar in de nabijheid van den vorst?"

„Dat zijn La-Caligo en Imani", zeide de vrouw. „Des vorsten sirihdoosdragers."

„Zijn het niet zijn zonen, Rilongi en La-Parappa?" vroeg We-Mono weder.

„Hij heeft geen zonen", antwoordde de oude

van de commissie voor het koloniaal budget, een verslag uitbracht over Indochina, dat niet alleen op politieke en administratieve misbruiken wees maar handelingen van den energieken gouverneur-generaal Klobukowski in een zeer ongunstig licht stelde, is er in een deel der pers bewondering geweest voor den afgevaardigde, die zoo gauw de feilen en fouten had ontdekt, en wantrouwen tevens in het ginder gevoerde beleid.

Nu de gouverneur-generaal naar Parijs gekomen is en daar gesproken heeft zijn die bladen heel spoedig heelemaal omgeslagen. De heer Violette staat als een lichtvaardig, onbekwaam rapporteur tegenover den heer Klobukowski, die hem dan ook danig aan de kaak heeft gesteld. Zóó, dat het heusch niet noodig ware geweest nog door getuigen persoonlijke voldoening door de wapenen te laten vragen, een vertooning, die gelukkig door de gekozen secondanten geheel overbodig is verklaard.

Het dunkt ons dan ook afdoende, wanneer een rapporteur moet erkennen geoordeeld te hebben op apocryphe stukken; „contracten" genoemd te hebben stukken zonder namen, datum of onderteekening; bedrogen te zijn door zijn voorlichters, die hij echter niet noemen wil; verkeerd gelezen te hebben; aan personen feiten ten laste te hebben gelegd, die gebeurd zijn voor hun komst in de kolonie, enz. enz.

De rapporteur vindt dan ook bij niemand meer verdediging voor zijn overmoedige oppervlakkigheid.

BRITSCHE KOLONIËN.

De vorige week gaven wij een bericht weer waarvan wij sedert eerst de opheldering mochten vinden, het besluit van de Bahama-eilanden om te trachten hun annexatie bij Canada te verkrijgen. De reden is een van commerciëel-praktischen aard. De handel dezer eilanden heeft vrijwel geheel met N.-Amerika plaats, en wordt in hoofdzaak gedreven door de Wardlijn, die tweemaal in de maand van de hoofdplaats Nassau naar New-York vaart. Een zwaar tarief van invoerrechten treft hier de handelswaren. Veel zwaarder dan dat wat voor Canada geldt, terwijl de kans bestaat dat Canada door het wederkeerigheidsverdrag met de Vereenigde Staten, in nog gunstiger verhoudingen zal komen. Om van die tariefplaag bevrijd te worden, willen de Bahama's gaarne een onderdeel van het ver afgelegen Canada worden.

***

Bij de bespreking van een artikel van professor Lyde over 't Klimaat en de huidskleur, geeft „The Straits budget" van 9 Maart j.l. aanhalingen, waaraan wij het volgende ontleenen. Een halve eeuw geleden was veldarbeid in de tropen vrijwel onmogelijk voor de blanken. De inwerking van de zon ondermijnde hun gestel en maakte hen tot een gemakkelijke prooi voor parasieten, die zij niet wisten af te weren. De ondervinding bij de werkzaamheden aan het Panama-kanaal heeft aangetoond dat het gevaar meerendeels te overwinnen is. De sterfte is daar tot onder 3 pCt. gebracht bij de 11000 blanke arbeiders, die er werkzaam zijn. Malaria en gele koorts zijn feitelijk uitgeroeid; de menschen zijn er zoo opgewekt en gezond als in eenige plaats ter aarde. Maar toch is het aantal jaren dat een blanke onder de tropische lichtstralen kan blijven arbeiden, aan een beperking gebonden. Professor Lyde stelt het maximum op 7 jaren, daarna moet ruime gelegenheid bestaan om van ondergane invloeden te bekomen.

Een ander gedeelte zegt: Natuurlijke huidskleur vormt een bescherming tegen de gevaarlijke stralen van het zonlicht. Hoe zeer deze stralen verschillen is bekend, al wordt het niet goed begrepen. Iemand zal in Singapore kunnen doen, wat het een dwaasheid zou zijn in Calcutta te beproeven, ten opzichte van het zich blootstellen aan de zonnestralen. Evenals de X-stralen gevaarlijker zijn, dan wat de geleerden violette stralen noemen, en deze weer meer dan de roode, zoo grijpen de zonnestralen van Indië meer aan dan die van het Maleische schiereiland. De reden is nog niet behoorlijk verklaard, al worden er wel theoriën over ten beste gegeven. Maar er schijnt uit te volgen dat, als pigment ontwikkeld wordt overeenkomstig de behoefte, en als zwart meer stralen tegenhoudt dan bruin, en bruin meer dan geel, dat dan klimaat-huidskleur zônes aan te geven zullen zijn, zoodat geen persoon of ras verwachten kan zich goed te ontwikkelen in zoodanige zône zonder door de natuur of op kunstmatige wijze beschermd te zijn door de hoeveelheid pigment, welke voor die zône noodzakelijk is.

***

Een gouvernementsorder van Madras tracht te voorzien in de groote verliezen aan vee, die veroorzaakt worden door de wilde dieren in 't Zuid Canara District. Een ambtenaar wordt gedurende drie maanden speciaal belast met de uitroeiïng van tijgers en panters, hij krijgt vier helpers. Hun is geen afzonderlijke toelage toegekend, maar zij mogen de huiden der te dooden dieren behouden.

***

De N. R. Ct. heeft het vroeger van haar New-Yorkschen correspondent ontvangen verhaal, over het lot van 200 overgebleven Boeren-krijgsgevangenen, die in treurige omstandigheden hun leven zouden voortslepen op de Bermuda-eilanden, als onjuist herroepen. Van de daar in vollen Atlantischen Oceaan tijdelijk opgeborgenen zijn er nog een negental gebleven, maar uit eigen vrijen wil.

DUITSCHE KOLONIËN.

Een paar maanden geleden maakten wij melding van de gezelschapsreis, die voor den a.s. zomer

---

vrouw. „Allah heeft Polé-ri-lao niet dezen zegen geschonken. Wel heeft de vorst deze twee als zijn zonen lief."

Een oogenblik zonk de groote vreugde, die er in We-Mono's hart gekomen was. Zou zij zich dan vergist hebben? Zouden dit haar kinderen niet zijn? en zou wellicht Polé-ri-lao niet I-Indjilai zijn? Zou alles zinsbegoocheling zijn, geboren uit haar verlangen hen weder te zien, die zij verloren had, naar wie zij zoovele jaren had gespied! Maar toch, nooit was zij zoo overtuigd geweest man en kinderen terug te zien als thans!

Opeens flitste de gedachte door haar heen: „Zij hebben beiden een teeken!" Rilongi had twee kruinen en La-Parappa was op den arm getatoueerd.

Dit te onderzoeken, was haar gansche gedachte. Het feestgedruisch om haar werd een chaos, waardoor de ganrang zwaar heenbonsde. Soms klonk haar ook de schrille toon der fluit in de ooren, maar het was alles als een droom.

Zij wilde het weten, vóór de nacht kwam, zij moest het weten. Het trilde alles in haar van hevige spanning. O! Allah zou te goed zijn, als zij haar man en kinderen daar opeens terug kreeg, maar had zij dit dan ook niet verdiend na den langen lijdensweg naast La Singké, die haar vernederd had en bespot en in het ongeluk gestort had? En toch, als zij haar eens niet geloofden! Als noch hare zonen, noch haar man iets van haar, de vreemde, arme vrouw, wilden weten?! Tot de avond gezonken was en de maan aan den hemel glansde, pijnigde zij zich met deze vraag. Toen alle huishoorigen weder uit elkaar gingen, de mannen naar het donkere erf, waar de maan door de boomen gluurde, de vrouwen naar het vrouwenverblijf, sloop We-Mono nog rond. Schichtig als een ree verstopte zij zich achter een stam of onder de schaduw van het huis, als iemand naderde. Zij wilde Rilongi en La-Parappa zien, maar hoe hen te naderen? Zij had gehoord, hoe morgen de Aroe op wilde breken, dan moesten zij allen weg, dan zou zij voor 't laatst wellicht hen zien, die zij zocht! Zij moest handelen, nu, en bovendien, al waren zij niet gegaan, haar kloppend, angstig hart liet haar geen rust.

Door luisteren, daar, waar de mannen zaten te praten, door enkele vragen aan een oude vrouw, die bij een vuurtje zat, dat niet mocht uitgaan, door in het vrouwenverblijf weer iets te vragen was zij er achter gekomen, waar de slaapplaatsen der sirihdoosdragers waren, en toen alles rustte in en om het groote vorstenverblijf, was zij als een kat de trap op geklommen; een kleine, donkere gestalte in het maanlicht, en zij was naar hen heen geslopen...

Het was dag nu. Reeds vroeg hadden de onderhoorigen van den Aroe de paarden gezadeld ten aftocht, doch op een wenk van hun gebieder werden de dieren weer terug gebracht naar de plaats onder het huis, waar zij beschut waren voor zon en regen. Ieder voelde het: er was iets gebeurd. Waarom ging men niet?

„Waarom ging men niet?" dat fluisterden de slaven elkaar toe, dat zeiden de mannen, die den stoet geleidden van den Aroe, dat zeiden de vrouwen in het vrouwenverblijf, die aan het weefgetouw zaten, maar niet werkten.

Daar binnen in dezelfde zaal, waar gisteren feest werd gevierd, zat La-Singké gehurkt voor den vorst Polé-ri-lao en den grijzen Aroe. De twee sirihdoosdragers, La-Caligo de droomer en Imani, de wilde jager, zaten ter zijde, niet als anders naast hun vorst; allen, die gerechtigd waren binnen te zijn, zaten achter de beide vorsten en luisterden.

La-Caligo en Imani waren aangeklaagd wegens schennis der gastvrijheid.

La-Caligo en Imani, de beide lievelingen van Polé-ri-lao!

Al was La-Singké maar een eenvoudig mensch en

werd georganiseerd naar Duitsch- en Britsch-Oost-Afrika. Het Deutsche Landwirtschaftsgesellschaft heeft nu definitief tot uitvoering van 't plan besloten. Den 1en Juli wordt de reis van Marseille, of den 3en van Napels uit begonnen; het reisplan is, met kleine wijzigingen, gebleven zooals wij 't destijds opgaven. Er is nog gelegenheid, om zich voor deelneming aan te melden bij Dr. Schultze, Berlin S. W. 11, Dessauerstrasse 14, die alle gewenschte inlichtingen ook gaarne verstrekt.

***

Generaloberarzt Steudel bepleit in het „D. Kolonialblatt" de bestrijding van de malaria, door in het droge seizoen zooveel mogelijk anopheles te doen vangen, die zich dan in de hutten der bewoners hebben opgeborgen. Aan inlanders moet geleerd worden hoe die muskietenjacht uit te voeren, en kleine premiën kunnen den ijver aanzetten. Beter is nog hut na hut door zwaveldamp van de overbrengers van malaria en dan tevens van andere schadelijke insecten te bevrijden, de kleine woningen kunnen zonder veel moeite hiertoe met een groot zeil omsloten worden.

***

Volgens mededeelingen van het keizerl. statistisch bureau zijn in 1910 in het geheel 25531 Duitschers als landverhuizers uitgetrokken, hiervan 21409 uit D. havens, de overigen meest uit Nederland. 22773 gingen naar de Ver. St. van N.-Amerika, slechts 16 naar Afrika.

PORTUGEESCHE KOLONIËN.

De hh. Cadbury en Albright van de Engelsche Anti-slavernij-ver. hebben een lang onderhoud gehad met Senhor Gomes, den Portugeeschen minister van marine en koloniën, over de werkkrachten op St. Thomé en Principe, die meerendeels van Angola op Afrika's westkust komen, en wier levensverhoudingen slavernij nog nabij komen. De minister erkende het bestaan van grove misstanden, maar een nauwkeurige bestudeering van het geheele vraagstuk is noodig, alvorens tot een beslissing te kunnen komen. In afwachting van een afdoende wettelijke regeling, zullen echter reeds maatregelen getroffen worden om het meerendeel der gewraakte misbruiken te doen verdwijnen. Zoo zullen ambtenaren de aanvulling der werkkrachten regelen inplaats van werfagenten, en streng toezicht wordt ingevoerd om zekerheid te geven van terugkeer naar Angola na 't verstrijken van 't contract.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Banier.

In het jongste Nr. (3 Maart 1911) van De Banier, Christelijk Weekblad voor Ned.-Indië, vinden we een tweetal opstellen, die algemeene aandacht verdienen. Nl.: Indië vóór honderd jaar en nu (een artikelenreeks, waarop nader terug wordt gekomen) en een Extract uit brieven van een handelsman over de Minahassa en de Sangi- en Talaut-eilanden. Hoezeer de meeningen omtrent een bepaald deel der bevolking van den Archipel uiteen kunnen loopen, blijkt wederom uit deze brieven. Terwijl de schrijver zelf bijv. opmerkt, dat de Menadonees en Minahasser spaarzaam en arbeidzaam is, laat hij een Europeeschen tokohouder in die streken het volgende vertellen:

De Minahassers en Menadoneezen zijn lui en ijdel. Ze voelen zich even hoog als Europeanen, apen hen in alles na, doch missen de plichtsbetrachting en energie, den meesten Europeanen eigen. Verder verdienen de Minahassers genoeg om behoorlijk te kunnen leven, doch zij geven te veel uit in verhouding tot hunne inkomsten.

Volgens hem meenen de Minahassers, dat schoolontwikkeling alles is, wat zij noodig hebben en getroosten zij zich ongeloofelijke offers om hun kinderen naar een goede school te kunnen zenden. Hij kende verscheidene gevallen, dat ouders meer dan de helft, ja, soms drie kwart van hunne inkomsten besteden voor het onderwijs hunner kinderen. Het is bijv. geen uitzondering, dat iemand, die *f* 90 's maands verdient, *f* 50 uitgeeft voor het onderwijs en de opvoeding van zijn kinderen. Hij meende, ten slotte, dat de zoogenaamde dorst naar ontwikkeling de Minahassers arm maakte.

Die tokohouder heeft blijkbaar alleen gezicht op renten uit contanten verkregen!

Zendings- of Gouvernements-onderwijs?

De heer T. F. Viersen, hoofd der Menadosche school, heeft eene brochure het licht doen zien, getiteld: „Het standpunt der Zending in de Minahassa en op de Sangir- en Talaoet-eilanden, in het bijzonder inzake de overname der Inlandsche openbare lagere scholen aldaar. (Amsterdam, Blikman & Sartorius, 1911).

Welk standpunt de schrijver in deze veelbesproken kwestie inneemt, laat zich het eenvoudigst verklaren uit het hiervolgend brokstukje uit zijn Voorbericht.

De heer Viersen zegt geen antipathie of wrok te koesteren tegenover de Zending, integendeel waardeert hij goed Zendingswerk en is voorstander van verbreiding van 't Christendom; niettemin acht hij het meer dan tijd, dat in de conversiezaak eens klare wijn wordt geschonken; dat het volle licht op de zaak schijne, en is overtuigd, dat de plannen daarvoor gemaakt, nòch in het belang der Zending, nòch in dat der Minahassa en nòch in dat der Protestantsche kerk zijn.

---

zijn vrouw maar een arme, nederige vrouw, zij waren in het gevolg van den Aroe! Niemand zou een haar gekrenkt worden, zoolang zij onder Polé-ri-lao's dak of op zijn erf vertoefden!

La-Caligo, zoowel als Imani, hadden La-Singké's vrouw uit het vrouwenverblijf gelokt dien nacht naar hunne slaapplaatsen. Een vrouw, zij het ook een geringe, die gast was van Polé-ri-lao! Dit was La-Singké's beschuldiging. En hij was aangezet door La-Beda, een man uit het gevolg van Polé-ri-lao, die sinds lang de beide sirihdoosdragers haatte en hen van de plaats wilde dringen, die zij innamen, want La-Beda wist het, en allen, die de wetten des lands kenden, wisten het, dat op schennis der gastvrijheid stond de doodstraf. Zou Polé-ri-la niet rechtvaardig zijn, hij, die de wetten des lands het eerst moest nakomen, want dit had hij beloofd, toen hij het bestuur van dit land in handen nam?

La-Caligo, zoowel als Imani, loochenden het feit.

„Is die vrouw bij u geweest, la-Caligo?" vroeg Polé-ri-lao. „Antwoordt naar waarheid!"

„Heer", zeide La-Caligo, „ik heb geen vrouw gezien. Ik sliep."

„En gij, Imani", vroeg de vorst, „wat antwoordt gij op dezelfde vraag?"

„Hetzelfde antwoord, Heer", zeide Imani, „ik heb geen vrouw gezien!"

„Gij ziet zelf, hoe zij liegen", sprak La-Singké. „O, vorst Polé-ri-lao! Uw doorzicht, Uw verstand is algemeen bekend. Ziet Uw dienaren slechts aan en ge bemerkt terstond, hoe hun mond leugen spreekt. Ik zelf heb mijn vrouw van Imani zien komen! Zij heeft zich voor mij op den grond geworpen, opdat ik haar niet dooden zou. Toen vermoedde ik niet, dat ook La-Caligo schuldig was! Dit is mij pas heden morgen bekend geworden, want men heeft mijn vrouw ook uit zijn verblijf te voorschijn zien komen."

Nog eens vroeg Polé-ri-lao aan beide hovelingen of het waar was, wat deze man zeide, en weder antwoordden beiden, dat zij geen vrouw gezien hadden.

Toen naderde zacht, nauwelijks gezien door de anderen, omdat zij onder hen zat, die achter den vorst het rechtsgeschil bijwoonden, Isoema, Polé-ri-lao. Zij was de moeder van La-Beda en wist van diens plannen. Zij wilde grootheid en eer voor haar zoon en zij maakte gebruik van haar macht als oude waarzegster. Zij fluisterde over Polé-ri-lao's schouder: „Ge moet ze uitroeien, die twee, zij zijn valsch, wees rechtvaardig. Ze hebben den dood verdiend."

Polé-ri-lao's gezicht stond strak, maar wilde gedachten joegen door zijn hoofd! Aan dit volk had hij ééns trouw beloofd en aan zijn wetten. De Aroe, die naast hem zat, wachtte op het oordeel. Het zou voor hem een nieuwe beleediging zijn, wanneer deze mannen werden vrijgesproken, en wie weet, welke de gevolgen zouden zijn!

Maar het waren La-Caligo en Imani, de beiden, die hij als zijn zonen liefhad!

En toch, hoe hadden zij, juist zij het recht der gastvrijheid zoo kunnen schenden? Waren zij zijn liefde, zijn zorg waardig? Bittere gedachten verdrongen weder de anderen, om zijn mond kwam een harde trek...

Weer hoorde hij de fluisterstem van de oude Isoema in zijn oor: „Heer, ik bezweer U, veroordeel hen, Uw welzijn en dat van Uw volk hangt er van af! La-Caligo en Imani bedriegen U!"

Toen sprak Polé-ri-lao het vonnis uit: „Levert hen uit aan de Pawoeno's... Morgen, morgen zal het zijn..."

Imani maakte een beweging, als om hem te smeeken. La-Caligo zag den vorst aan met groote, droeve oogen, maar Polé-ri-lao zag het niet, hij bedekte de zijnen met zijn smalle, bruine hand en boog het hoofd.

(Wordt vervolgd).

Teysmannia.

De 1e afl. van Teysmannia opent met een artikel van den nieuwen redacteur, Dr. W. G. Boorsma, over Prof. Treub's nagelaten geschrift: Landbouw. Jan. 1905—Oct. 1909. Dr. B. eindigt zijn van groote waardeering getuigend opstel met te verklaren, dat uit het laatste geschrift is gebleken, hoe Treub, als degelijk geleerde, steeds vóór en na de oprichting van het Landbouwdepartement, bij zijn arbeid de belangen van de practijk in het oog hield.

„Gelukkig voor de maatschappij, waarin hij leefde, kan gezegd worden, dat, al is de miskenning, waarop hij als groot man billijkerwijze recht had, niet geheel uitgebleven, die maatschappij toch — 't kon ook niet anders — in ruime mate den invloed van zijn werk, van zijn persoonlijkheid heeft ondergaan. De hoofdrichting, waarin in zake landbouw en aanverwante aangelegenheden te sturen valt, is door Treub voor goed vastgesteld. Dit in het oog houdende, konden wij, de treurmare van zijn dood aankondigend, met recht schrijven: „zijn levensdoel heeft hij bereikt."

In een volgend artikel vervolgt de heer A. de Koning zijne raadgevingen inzake het aanleggen van siertuinen. Van eenigszins gelijke strekking is het artikel van den heer H. J. Wigman over „De versiering onzer galerijen (hangplanten)".

Dezelfde schrijver houd nog een causerie over Ooftteelt, waarbij hij, Nederland ten voorbeeld stellende, betoogt dat op Java nog zooveel te verbeteren valt in dit opzicht; hoewel z. i. Java, vergeleken bij andere tropische landen, in den laatsten tijd geen slecht figuur maakt.

Overigens bevat dit Nr. van Teysmannia de volgende bijdragen: Een koffieziekte in Serdang, door J. A. Honing (naschrift). — Een nieuwe tusschencultuur ter onderdrukking van het onkruid, door B. Bahrfeldt. — Een en ander over vischteelt in zoet water, door Dr. J. C. Koningsberger. — De sojaboonen, een nieuw artikel voor den wereldhandel. — Een nieuw tapinstrument en de aftapping van Castilloa. — Over de vorming van phosphaatbanken.

Bestaansmiddelen der Inl. bevolking.

Afl. 6 van het prachtig geïllustreerd werk „Neerlands Indië. Land en volk, geschiedenis, bestuur, bedrijf en samenleving", bevat het slot van den heer Bezemer's opstel, getiteld: Maatschappelijke toestanden en instellingen enz., en het begin van de bijdrage van controleur J. E. Jasper over de bestaansmiddelen der Inlandsche bevolking, als landbouw, veeteelt, jacht visscherij. Ook wijdt de schrijver eenige bladzijden aan handel en nijverheid, maar beëindigt zijne beschouwingen niet in deze aflevering, waarom we er later op hopen terug te komen.

Weekblad voor Indië.

No. 45 van het Weekblad voor Indië opent met een uitvoerige levensbeschrijving van den oud-generaal der Genie ŭ. Ph. Ermeling, die zestig jaren zoo goed als onafgebroken in Indië doorbracht en onlangs te Buitenzorg onder vele blijken van belangstelling zijn 80sten verjaardag vierde. Op voortreffelijke wijze worden in dit artikel de veelzijdige verdiensten op militair en burgerlijk terrein geschetst.

Gabriël (= S. Kalf?) schrijft vervolgens over Indische predikantenscholen in den Compagniestijd, speciaal over het Collegium Indicum in 1622 te Leiden opgericht, doch reeds in 1633 door de Bewindhebbers gesloten „in consideratie van competent getal der aenwesende predikanten in India, ende dat in voorvallende gelegentheden hier te lande niet en sullen gebreecken proponenten".

Verder bevat dit Nr. nog een tweetal stukjes met betrekking op Indië, als: Naar aanleiding van „spoorwegplannen in Midden-Java" (Ingezonden). — Amats ontvluchting, door W. Kerremans.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 13: Verslag omtrent den staat van het Algemeen Proefstation te Salatiga over het jaar 1909, besproken door H. C. Prinsen Geerligs. — De cultuur van hevea in den Staat Selangor, door E. Leplae (met afb.) — Een nieuw koloniaal Etablissement te Amsterdam. — Koloniale Staten van Suriname. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (Kabelverbindingen in Ned.-Indië, enz.). — Financiëele berichten en verslagen.

Vereeniging Toeristenverkeer.

In het jaarverslag over 1910 der Vereen. Toeristenverkeer te Weltevreden lezen wij o.m.: Evenals in het vorige jaarverslag kunnen wij ook thans wederom met voldoening constateeren, dat onze werkzaamheden in 1910 met zeer veel succes beloond werden. Het toeristenverkeer op Java nam aanmerkelijk toe. De buitenlandsche reizigers bepaalden zich niet uitsluitend tot Java, maar er waren er ook die een bezoek brachten aan Sumatra of een tocht door de Molukken ondernamen. Alles wijst er op dat het vreemdelingenverkeer zal blijven toenemen, mits het hotel- en reiswezen op Java met zijn tijd medegaat en meer dan tot nu toe het geval was, zal weten te voldoen aan de eischen van het moderne vreemdelingenverkeer. Het aantal toeristen dat in 1910 inlichtingen kwam inwinnen over reizen op Java, bedroeg 812, tegen 339 in 1909 en 42 in 1908.

Door het gouvernement van Ned.-Indië werd de toezegging gedaan, dat in 1911 een subsidie zal worden verleend gelijk aan de helft van het bedrag dat in 1910 aan contributies ontvangen werd.

Ook ontvingen wij No. 1 van het door de Vereeniging uit te geven driemaandelijksch tijdschrift „Picturesque Java", in hoofdzaak gevuld met fraaie illustraties, verder advertenties en overigens slechts weinig tekst. De oplaag bestaat uit 5000 ex., welke gratis in het buitenland verspreid worden. Een inliggende circulaire deelt o.a. mede „Meerdere exemplaren van het tijdschrift zijn op aanvrage te krijgen bij de firma J. H. de Bussy, Rokin 60, Amsterdam.

***

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op de volgende publicaties:

Mededeelingen over eenige Ned.-Indische havens, door Prof. A. G. Lammtinga (Ingenieur No. 12).

Voordracht van den heer W. J. M. Michielsen, over „Een en ander naar aanleiding van de herziening van de politieke contracten ter Oost-kust van Sumatra". (Orgaan der Vereeniging Moederland en Koloniën. 11e jaar. No. III).

Het psychisch leven van het Javaansche volk, door dr. Radjiman (Indisch Genootschap, vergadering van 14 Febr. 1911).

Le conflict sino-hollandais (La Revue Jaune, 15 Mars 1911).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Surinaamsche almanak 1911.
Indische Mercuur.
De blijde wereld, Christen-weekblad.
Ueber die Düngungsfrage in den Deutschen Kolonien, von Mr. P. Vogeler, Privat Docent an der Universität Königsberg.
Werkkring en vooruitzichten der geëmployeerden bij de Java-Suikercultuur.
Djeloetong-concessies, door J. G. Schlimmer.
De Nieuwe Vorstenlanden.
Handelsstudie No. 5.
En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bataviaasch Nieuwsblad t/m 9 Maart '11.
De Locomotief t/m 8 Maart '11.
Het Soer. Handelsblad t/m 8 Maart '11.
De Sumatrapost t/m 9 Maart '11.
De Sumatrabode t/m idem.
Tjahaja Sumatra t/m idem.
Ned.-Ind. Effectenblad Nos. 18 en 19.
De Ind. Mercuur No. 14.
De Banier No. 9.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw.
Kort verslag verg. 2e K. St.-G.

Moederland en Koloniën No. III.
Voordracht v/d heer W. J. M. Michielsen over: Een en ander naar aanleiding van de herziening van de politieke contracten ter Oostkust v. Sumatra.
Publicaties v/h Ned.-Ind. Landb. Synd. 1911, No. 1.
Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid, afl. Maart 1911.
Tabellen, behoorende bij het praeadvies over: De Urgentie van het grondonderzoek in verband met het bemestingsvraagstuk, door B. Bokma de Boer. 1e en 2de gedeelte.
Archief voor de Suiker-Industrie in Ned.-Indië. Afl. 7 t/m 9.
Alg. Syndicaat van Suikerfabrikanten in Ned.-Indië. Handelingen v/h negende Congres 1911. Prae-adviezen.
De verschillende methodes tot bereiding van superieure suikers, door J. J. Hasewinkel.
Het tegenwoordige standpunt der fabricatie-contrôle, door J. J. Hasewinkel.
Idem door J. S. de Haan.
Hydraulische druk bij het Molenbedrijf, door J. F. Gagelein.
De selectie van het suikerriet en hare beteekenis voor de practijk, door A. Nash.
Idem door J. E. van der Stok.
De meststoffen voor het suikerriet en hare toepassing, door W. v. Deventer.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

HOOFDBESTUURSVERGADERING van de Vereeniging „Oost en West", op **Zaterdag 15 April 1910,** des namiddags ten 2½ ure, Heulstraat 17, 's-Hage.

Punten van behandeling:

1. Jaarverslag 1910. (Zie Kol. W. 1911 No. 5, 6, 8, 11).
2. Rekening en Verantwoording van het Hoofdbestuur.
3. Verslag der Studiecommissie. (Zie Kol. W. 1911 No. 8).
4. Begrooting 1912.
5. Voorziening in de vacature van het Hoofdbestuur. Volgens rooster treden af, doch zijn herkiesbaar: A. B. J. Prakken; Mevrouw M. Ten Bosch-Bosscher, 's-Hage; Th. Almerood, Amsterdam; T. Gerdes Oosterbeek, Apeldoorn; L. A. H. Lamie, Arnhem; Prof. Mr. J. E. Heeres, Leiden.
6. Goedkeuring van het gewijzigd artikel 5 van het H. R. der afdeeling Leiden.
7. Mededeelingen met betrekking tot het Koloniaal Weekblad.
8. Aanwijzing candidaten v. d. commissie van onderzoek der Rek. en Verantw. 1911.
9. Vaststelling plaats en dag der Jaarl. Alg. Verg.
10. Mededeelingen met betrekking tot het Koloniaal Instituut, verhoogd contributiebedrag, instelling eener commissie voor het afnemen van het examen in het boekhouden, toekenning van hulp; opheffing Afd. Zutfen, Tentoonst. Jav. Kunstnijverheid.
11. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

Beleefde mededeeling, dat een bedrag van *f* 600 is uitgekeerd aan den verdienstelijken jongeling (zie K. W. 1/9-1910-35), ten einde zijne studies in Nederland te kunnen voltooien.

Voorts heeft een der leden de juridische werken zijner bibliotheek ter beschikking van dien jongeling gesteld.

Aan allen, die ons in staat stelden, dit nuttige werk tot stand te brengen, wordt bij deze onzen hartelijken dank gebracht.

Namens het Hoofdbestuur,

M. B. ROST VAN TONNINGEN, Voorz.
E. VAN ASSEN, Secr.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Verslag over het jaar 1910.

Bestuur. In de jaarlijksche algemeene vergadering van 23 Februari 1910 werden herkozen de, volgens rooster, aftredende bestuursleden: Mej. E. A. Haighton, L. A. Martens, en E. C. J. Schwippert.

Gedurende het verslagjaar ontstonden twee vacatures door het bedanken van Mevrouw M. Tersteeg-Pronk en door het plotseling overlijden van den heer L. A. Martens, en werden in hunne plaats voorloopig in het bestuur opgenomen de heeren L. Th. Schneider en J. E. Jasper.

Localiteit. Conform het in de algemeene vergadering van 29 Maart 1909 genomen besluit, werd het bureau en de leeszaal der afdeeling overgebracht van Heulstraat 17 naar de bovenlokalen van Laan van Meerdervoort 195.

Nader werd in de op 8 December 1910 gehouden bestuursvergadering besloten om met 1 Mei 1911 van hier over te gaan naar het pand Laan van Meerdervoort 187. Hiertoe moest overgegaan worden, nadat de huiseigenaar van No. 195 de huur bovenmatig wilde opdrijven, tengevolge waarvan hem de huur opgezegd was geworden.

Het nieuwe perceel zal in alle opzichten blijken eene verbetering te wezen, omdat daar over meerdere ruimte en ruimere lokalen zal kunnen worden beschikt.

Ledental (Bijlage I). Het aantal leden en begunstigers, dat op 1 Januari 1910 bedroeg 902
nam in den loop van het jaar toe met 208

maakt 1110

Onder de toegetredenen waren 38 van andere afdeelingen hierheen verhuisden en 56 nà 1 October toegetredenen; daarentegen nam het ledental af met 162, doordat 87 leden bedankten, 14 overleden; 31 naar Indië vertrokken, 23 naar andere afdeelingen overgingen en 7 afgeschreven werden, omdat zij zonder adres vertrokken waren of verklaarden geen lid te zijn. Zoodat het aantal leden en begunstigers op ultimo December 1910 bedroeg 948.

De zuivere toename over 1910 was dus 46 leden.

Statuten. Hierin werden geene wijzigingen gebracht.

Vergaderingen werden niet gehouden.

Voordrachten, gezellige bijeenkomsten en tentoonstellingen. Reeds in het vorig jaarverslag is het noodige meegedeeld omtrent de tentoonstelling van Voorwerpen van Makassaarschen oorsprong, door den Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur met verlof J. Tideman verzameld gedurende een 7-jarig verblijf in Zuid-Celebes en die van 20 Januari tot en met 5 Februari 1910 werd gehouden in de Gothische zaal, welke tot dit doel gracieuselijk ter beschikking was gesteld door H. M. de Koningin.

Ook werd in dat verslag met voldoening herdacht de belangstellende bezoeken door H. M. de Koningin en door H. M. de Koningin-Moeder aan die tentoonstelling gebracht, respectievelijk op 5 Februari en 31 Januari.

Tenslotte dient hier alleen nog maar vermeld te worden dat — moge de tentoonstelling op zichzelve in allen deele geslaagd genoemd worden, door haar toch een aardige bres werd geschoten in de afdeelingsfinanciën, omdat de kosten er van verre de binnengekomen entréegelden overtroffen.

Vrijdag 21 October hield de Heer A. J. Gooszen Kapitein van den Generalen Staf O.-I. Leger en Oud-Commandant van het Exploratie-Detachement v. Zuid Nieuw Guinea, in het Gebouw „Diligentia", een voordracht over „Land en Volk van Z. Nieuw Guinea", die toegelicht door vele meerendeels zeer goed geslaagde lichtbeelden en een paar enorme kaarten van het Exploratieterrein, het flink opgekomen (voor ditmaal hadden de huisgenooten der leden vrijen toegang) pub'iek tot het einde toe op aangename en leerzame wijze geboeid hield.

Restaurant. In de algemeene vergadering van 23 Februari 1910 werd door de hiervoor aangewezen commissie een verslag uitgebracht over den financieëlen toestand van het Restaurant, die bevredigend heette. Een groot succes werd behaald op de in Groningen gehouden tentoonstelling van Hotel- en Restaurantbedrijf en Kookkunst, d.d. 24 Augustus tot en met 7 September 1910, en waarbij het Restaurant een Gouden Medaille werd toegekend voor inzending ingrediënten voor de Indische keuken.

Leeszaal. Na de overbrenging er van naar de Laan van Meerdervoort 195, nam het bezoek van de leeszaal af. Velen hadden nu eenmaal den loop naar de Heulstraat 17, waar door het Hoofdbestuur eveneens een leeszaal was geopend geworden.

Met dankbaarheid wordt hier melding gemaakt van de welwillendheid van de administraties van navolgende Indische dagbladen: Locomotief, Sum. post, Sumatrabode, Bat. Nieuwsblad, en Soerab. Handelsblad, die toezegging deden om hun bladen gratis toe te zenden tegen vergoeding der frankeerkosten.

Voortdurend werd er verder naar getracht de leestafel goed voorzien te houden van tijdschriften en brochures op allerlei gebied en van allerlei richting, vooral betrekking hebbende op onze Koloniën en Bezittingen.

Enkele belangrijke boekwerken werden aangeschaft of ten geschenke ontvangen.

Commissie van opvoeding, huisvesting, onderwijs, inrichting enz.

Werd in het vorig verslag vermeld, dat de hiervoor aangewezen commissie in 1909 weinig had te verrichten voor wat betreft zorg voor huisvesting, onderwijs en opvoeding van kinderen, over 1910 was de taak der Commissie loonender.

Zoo kregen door hare bemiddeling twee kinderen uit Indiën plaatsing bij families hier te lande, en werden ten behoeve van hier achter te laten kinderen door eenige personen bij de Commissie inlichtingen en adviezen gevraagd betreffende families die kinderen in huis wenschten te nemen.

Evenals ten vorigen jare kwamen ook nu vele aanvragen binnen voor het inhuisnemen van kinderen. In den loop van 1910 stond de Secretaris der Commissie 117 personen te woord.

Verscheidene van die personen kwamen vragen om adressen van goede, meestal niet te dure pensions; andere kwamen weer opgeven dat zij weder ruimte beschikbaar hadden in hunne pensions; enkele die wegens vertrek naar Indië de huur van hun woning, met of zonder meubilair wenschten over te doen; weer anderen, pensionhouders, kwamen met het verzoek om opgenomen te worden in het register van pensions; van 9 van dergelijke aanvragen om ingeschreven te worden, kon aan 6 daarvan dit worden ingewilligd, op grond van de overgelegde getuigenissen.

Negen pensions werden wegens opheffing in het register doorgehaald.

Eenige families kwamen bij hun vertrek de door hen bewoonde pensions aanbevelen. Slechts één klacht kwam binnen, die — na gehouden onderzoek — bleek nog overdreven te zijn geweest, terwijl aan de Commissie nog eene schriftelijke klacht werd ter kennisname gezonden door het Hoofdbestuur — bij wien die klacht was ingebracht geworden — maar dat betrof een pension, dat niet in het register was opgenomen.

Mutatiën hadden niet plaats onder de leden der Commissie.

Commissie voor hulp aan werkzoekenden en van raad aan naar Indiën vertrekkenden.

Door tusschenkomst van de Commissie van hulp aan werkzoekenden, enz., werden in het afgeloopen jaar vijf personen in eene betrekking geplaatst; vijftien riepen de hulp in der Commissie voor het verkrijgen van een betrekking, voor het geven van lessen, voor het verrichten van copiëerwerk enz.

Eene uitgebreide correspondentie werd gevoerd met personen die inlichtingen vroegen omtrent te verkrijgen betrekkingen in Indië, terwijl dertien maal adressen werden gevraagd van werkzoekenden die zich bij advertentie in Het Kol. Weekblad hadden aangeboden.

Zeer groot was het aantal aanvragen om baboe's voor de terugreis naar Indië, en evenzeens waren talrijk de aanbiedingen van baboe's voor die terugreis. Toch overtroffen de aanvragen verre de aanbiedingen.

Daar de toeloop van baboe's om tijdelijk een onderkomen te vinden in het gebouw der afdeeling Laan van Meerdervoort 195 maar steeds toenam — heeft de Commissie gemeend aan het slot harer advertentie in Het Kol. Weekblad te moeten bekend stellen: „Voor eene opname tot het tijdstip „van weder in dienstreding bestaat geene gelegen- „heid."

Gedurende het verslagjaar werden 15 personen in het register opgenomen en 11 afgevoerd, zoodat op 31 December nog 35 personen daarin voorkomen, waarvan 17 naar betrekkingen solliciteeren en 18 zich aanbevolen houden voor het geven van lessen, het doen van naaiwerk, vertalen en copiëerarbeid, als anderszins.

In de samenstelling der Commissie kwam geen verandering.

Uit de verslagen der genoemde Commissiën blijkt dat de Vereeniging „Oost en West", en speciaal onze afdeeling, in vele behoeften kan voorzien en dat de Commissiën reden van bestaan hebben.

Wil echter haar werk vruchtdragend worden en daarmede tevens de Vereeniging haar doel steeds nader streven, dan is daarvoor noodig de warme sympathie van velen, maar vooral de krachtige medewerking van de leden, want eene Vereeniging kan niet sterk worden door financiëelen steun alleen, zij behoeft daarvoor dus moreelen, den daadwerkelijken steun, voortspruitende uit warme belangstelling in het werken en streven der Vereeniging.

Namens het Bestuur:
w. g. PRAKKEN, Voorzitter.
w. g. E. C. J. SCHWIPPERT, Secretaris.

Rekening en Verantwoording.

DEBET.

Saldo 1909	*f*	74,24½
Inkomsten Tentoonstelling 1910	„	73.10
Contributies over 1910 geïnd	„	2278,49
	f	2425,83½
Nadeelig saldo	„	78,48
	f	2504,31½

CREDIT.

Salaris Algemeene Secretaris	*f*	600,00
Huishuur 17 Heulstraat	„	225,00
Aandeel telefoon 4 maanden	„	10.00
Telefoon kantoor Afdeeling 2 maanden	„	3,33
Hoofdbestuur	„	729.00
Rekening Amiabel opzetten Tentoonst.	„	86,00
Brandstoffen tentoonstelling	„	26,05
Salaris v. Erp (oppasser tentoonst.)	„	17.00
Cadeau Amiabel (tentoonstelling)	„	25,00
Cadeau personeel Gothische Zaal	„	35,00
Diverse andere onkosten tentoonstelling	„	53.00
Oppasser 17 Heulstraat	„	34.00
Salaris lezing Kapt. Gooszens	„	40.00
Zaal lezing Gooszens (Diligentia)	„	37.85
Onkosten lezing Gooszens	„	16,11
Verhuizen 17 Heulstraat en naar boven	„	5,60
Gerestitueerde Contributie (Esser)	„	1.00
Collation en reizen propaganda H.-B.	„	70,10
Aandeel Oranjekruis	„	10,00
Palmtak voor wijlen Martens	„	10,00
Kleine rekeningen, inningskosten, Couranten, postzegels en diversen	„	260,27½
Huishuur 195 Laan van Meerdervoort	„	210,00
	f	2504,31½

De Penningmeester der Vereeniging,
Afdeeling 's-Gravenhage, der Vereeniging Oost en West,
M. TEN BOSCH-BOSSCHER.

De Commissie van Verificatie,
Gezien en goedkeurd,
w. g. E. C. J. SCHWIPPERT,
„ ZEIJDEL.
„ E. MARCELLA.

's-Gravenhage, 23 Februari 1911.

Van de Afdeeling Zutphen:

Jaarverslag over 1910.

Het ledental verminderde opnieuw en slonk van 36 tot 31.

De afdeeling had door den dood het verlies te betreuren van haren ijverigen en hooggeschatten penningmeester, den heer F. J. D. Noordhoek Hegt. Aan het graf werden, bij verhindering wegens ziekte van den Voorzitter, door den Secretaris, den heer Walland, de verdiensten van den afgestorvene voor de vereeniging herdacht en tevens, namens de Afdeeling, een bloemenhulde op het graf nedergelegd.

De functiën van penningmeester werden waargenomen door het bestuurslid, den heer W. C. Staring.

Daar het bestuur reeds in den aanvang van het jaar het denkbeeld overwoog, om, mocht in den toestand der Afdeeling geen verbetering komen, een voorstel tot opheffing daarvan te doen, werd geen aanvulling van de opengevallen plaats in het bestuur voorgesteld.

Den 1en Maart had, in samengaan met de plaatselijke afdeeling van het „Algemeen Nederlandsch Verbond", een voordracht met lichtbeelden plaats, gehouden door den heer R. Immink uit Arnhem, die tot onderwerp koos: Eene reis naar de kleine Soenda-eilanden. Leden met hunne huisgenooten hadden vrijen toegang, evenzoo het onderwijzend personeel aan de Lagere Scholen in de Gemeente; anderen tegen betaling van 25 cent.

De Algemeene Vergadering der Vereeniging werd namens de Afdeeling door den heer A. Walland als afgevaardigde bijgewoond.

In de wegens verhindering van den Voorzitter eerst den 11en Januari 1911 gehouden vergadering van de Afdeeling werd door het Bestuur het voorstel gedaan om tot opheffing der afdeeling te besluiten.

Aanleiding hiertoe waren het voortdurend afnemen van het ledental en het van alle zijden ondervonden gemis aan medewerking in de bevordering van het streven der Vereeniging. Verschillende pogingen van het Bestuur, om in den geest der Vereeniging werkzaam te zijn, bleven zonder vrucht. In ruime mate verspreide circulaires en bij herhaling geplaatste advertentiën om op Zutphen te wijzen als bij uitstek geschikte woonplaats voor repatrieerenden en uitnemende gelegenheid biedende, om kinde-

ren, die naar Europa worden gezonden, er hunne opvoeding te doen genieten, bleven zonder de gewenschte uitwerking. Voordrachtavonden, gegeven om belangstelling voor Indië te wekken en gelegenheid te openen om meerdere kennis onzer schoone koloniën op te doen, waren, niettegenstaande de zeer groote vrijgevigheid in de toelating, zóó slecht bezocht, dat ten slotte steun werd gezocht bij het Nederlandsch Verbond, om in deze met die Vereeniging samen te werken.

Na eene gedurende acht jaren opgedane ervaring kwam het Bestuur tot de meening, dat Zutphen tot nog toe niet is eene plaats, waar de Vereeniging „Oost en West" voldoende kan wortelschieten, om er met hoop op welslagen werkzaam te zijn en meende het, dat het oogenblik gekomen was, om aan de Afdeeling het voorstel tot hare opheffing te moeten doen.

Dit voorstel is aangenomen en heeft daarmede de Afdeeling opgehouden te bestaan.

Namens het bestuur der opgeheven afdeeling Zutphen e. o.,

De Secretaris,
A. WALLAND.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

Ter vervulling van de betrekking van **verpleegster bij het Krankzinnigenwezen in Nederl.-Indië** kan derwaarts worden uitgezonden eene gediplomeerde krankzinnigenverpleegster, die niet jonger dan 25 jaar en niet ouder dan 30 jaar is.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van *f* 60 (zestig gulden) 's maands, met drie driejaarlijksche verhoogingen van *f* 10 (tien gulden) 's maands, tot eene maximum bezoldiging van *f* 90 (negentig gulden) 's maands, benevens vrije huisvesting, voeding en geneeskundige behandeling.

Voor de berekening van wachtgeld, non-activiteitstraktement, verloftraktement, pensioen en contributiën aan het weduwen- en weezenfonds van burgerlijke ambtenaren, wordt het traktement verhoogd met *f* 75, zijnde het bedrag der aan de gediplomeerde verplegers en verpleegsters toekomende materieele voordeelen.

De gewone contributie aan de pensioenen bedraagt 2 pct., aan het weduwen- en weezenfonds 5 pct., terwijl bij eerste indiensttreding ten behoeve van laatstgenoemd fonds bovendien is te voldoen ééne maand van het aanvangstraktement, welke contributie in twaalf maandelijksche termijnen van het traktement wordt ingehouden.

Aan de uitzending uit Nederland is verbonden:

a. eene gratificatie ten bedrage van *f* 300 voor uitrusting;

b. eene voorloopige bezoldiging van *f* 60 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, en

c. overtocht naar Batavia voor Gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse.

Uitzending heeft niet plaats dan nadat uit een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek is gebleven van physieke geschiktgeid.

De uit te zenden verpleegster moet zich schriftelijk verbinden, om, ingeval zij niet binnen den haar aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekt, of om andere reden dan wel bewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen, binnen 5 jaren na hare aankomst op Java uit 's lands dienst ontslagen wordt, terug te geven wat is betaald wegens gratificatie voor uitrusting en wegens overtocht naar Indië.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 1 Mei 1911 aanmelden bij het Departement van Koloniën, bij een op zegel geschreven request, onder overlegging van:

a. diploma;

b. geboorte-akte;

c. bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer door den burgemeester harer woonplaats.

(Ned. Staatscourant van 26 en 27 Maart 1911, No. 73).

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 3 Maart 1911. No. 18.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den opzichter-machinist J. F. Keijser; den opzichter F. K. Manupassa; den controleur C. C. Krom; elf maanden aan den onderwijzer H. Brinkman en den commies J. H. Swildens.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies J. H. F. Piekhaar; de resident J. van Weert; de opzichter M. van den Berg.

Belast: met de waarneming der betrekking van chef der 3e afd. Sumatra—Staatsspoorweg G. H. M. Vierling.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter van den landraad te Madioen Mr. H. M. Hijmans.

Benoemd: tot off. van Justitie bij den R. v. J. te Batavia Mr. G. André de la Porte; tot lid van den R. v. J. te Semarang Mr. J. C. Heijning; tot ingenieur P. D. van den Broek d'Obrenan; tot kantoorchef 1e kl. Jhr. C. F. Goldman; tot notaris te Poerworedjo A. van der Leeuw; tot voorzitter van de landraden te Poerbolinggo enz. Mr. A. M. Z. Westrik; tot onderwijzer 1e kl. F. K. Cock; tot id. 2e kl. E. W. Faber; E. Malt; G. van den Berge en H. A. Kamermans; tot wedana van Tjibinong, Mas Sonto Sandjojo; tot patih van Rembang, Raden Notomidjojo; van Soemenep, Mas Sosro Witjitro; tot tijdelijk civiel gezaghebber in de res. Bali en Lombok W. A. von Freijburg.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzeres Mej. E. M. L. Post.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als hulponderwijzeres te Magelang Mej. A. A. J. A. R. Rijnenburg; te Pati M. J. E. Giltay.

Overgeplaatst: naar Pare (Kediri) de hulponderwijzeres Mej. C. Ch. Scharff; naar Djokjakarta de onderwijzeres Mej. J. H. S. von Mauntz; naar Semarang Mej. E. M. d'Ancona.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luit. J. H. L. de Koningh; den off. van gezondheid Dr. J. S. Frederiks en 11 maanden aan den 1en luit. P. D. A. Frankamp.

Geplaatst: te Semarang de majoor der genie C. J. de Bruijn.

Overgeplaatst: naar Piroe de 2e luit. W. H. F. Giel; naar 't 17e bat. de 1e luit.-adjudant A. J. F. J. van den Bergh; naar het 16e bat. de kap. W. Ruinen; naar Sintang de idem W. L. Einthoven.

Geplaatst: te Meester Cornelis de off. v. gezondh. C. van der Meer; te Willem I de id. H. F. Lumentut.

Overgeplaatst: naar Magelang de off. v. gezondh. G. J. Bon; naar Tjimahi de id. J. van Dulm; naar Batavia de id. R. Oostingh; naar Atjeh de id. G. J. Krediet; naar Salatiga de idem T. F. J. Hennings.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en rekenaar P. J. Smits.

Uit de Javasche Courant van 7 Maart 1911. No. 19.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onderwijzer J. van der Wateren; den administrateur H. Polak, den onderwijzer J. H. Scholten; den commies V. H. J. Jansen; elf maanden aan den ingenieur L. Th. van Rosse; de onderwijzeres Mej. M. J. Ch. C. Schokker; 2½ maand aan den adspirant-ingenieur J. W. F. C. Proper.

Ontslagen: op verzoek eervol Mej. C. J. B. Loriaux en D. Grünberg; de hoofdopziener J. W. B. Davidson; de onderopzichter A. W. A. J. Guise; de klerk J. Botellho; de commies V. E. Rijnders.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter van den Landraad te Magelang Mr. J. Swart; te Garoet Mr. A. B. Bommezijn; te Malang Mr. B. van Griffen; van den Directeur van Landbouw A. M. E. Meijer.

Benoemd: tot inspecteur, sous-chef van den burgerl. geneesk. dienst Dr. W. Th. de Vogel; tot bouwkundige bij den Sum. Spoorweg H. Langelaar; tot pakhuismeester te Pekalongan J. E. van Riet; tot lid van den gewestelijken raad van Rembang Ch. J. G. van der Hijden en Ch. G. S. Braat; tot ambtenaar 4e kl. bij de in- en uitvoerrechten W. P. M. van Dam.

Overgeplaatst: naar Soemenep de onderwijzer A. van der Mee.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als hulponderwijzeres te Tjilatjap Mej. H. J. van Hien; te Batavia Mej. L. J. Gerards.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den kapitein der Infanterie J. M. Bergerinck.

Geplaatst: te Atjeh de 1e luit. A. Landzaat.

Overgeplaatst: naar het 13e bat. de majoor H. L. Bense.

Geplaatst: bij het 4e bat. de 1e luit. P. F. de Jong Swemer.

Overgeplaatst: naar de Zuider- en Ooster-afd. van Borneo de 1e luit. E. G. Müller; naar Batavia de 1e luit. W. V. Rhemred.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het Stoomschip „Prins Willem V". Gezagvoerder J. Aarents; van West-Indië naar Amsterdam.

*J. H. van Leent; J. de Haas; J. A. Kist en echtg.; G. Richter; J. Dahlberg; C. C. Cruden; J. A. Putcher; J. M. Slips.

* Te Hâvre ontscheept.

Passagierslijst van het Stoomschip „Prins Frederik Hendrik". Gezagvoerder J. P. van der Borden van Amsterdam naar West-Indië op den 31en Maart.

S. van Leeuwen; A. H. F. Craanen; J. Recourt, echtgenoote en 2 kinderen; O. Wenzel.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. R. BEGENHARDT, Weimarstraat 239, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch. — gediplomeerd.

J. J. MEIJER, oud-ass.-resident op Java, beëedigd vertaler, Conradkade 49, 's-Gravenhage — Javaansch. Maleisch. Soendaneesch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: *Woonplaats:*

....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen, Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195,** zijn van **10—12** en van 2— uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 16.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dame voor vioollessen ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame voor werken met schrijfmachine en stenographie; bekend met moderne talen.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 195** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 15. Donderdag 13 April 1911. 11[de] Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Onze Ethnografische Musea.

Hoe dikwijls reeds is de verzuchting geuit, dat het een schande is, dat Nederland met zijne prachtige koloniën, zulk een armzalig Ethnografisch Rijksmuseum, als het beruchte „pakhuis" te Leiden, blijft bestendigen.

Hoe dikwijls zullen wij nog zuchtend moeten vragen: wanneer zal hierin eindelijk eens verandering ten beste komen?

Daartegenover staat gelukkig het feit, dat ons land meer en meer mooie, kleine stedelijke en particuliere ethnografische Musea rijk wordt en dat deze zóó worden ingericht, dat zij in de eerste plaats dienen kunnen om het Nederlandsche volk meerdere kennis en daardoor ook meer liefde voor zijne koloniën te brengen.

Bovenaan in deze rij staat wel het Prins Hendrik Museum aan de Willemskade te Rotterdam, eigendom dier gemeente en onder leiding gesteld van een deskundig, ijverig directeur als de heer Joh. F. Snelleman, die het geheel naar de eischen des tijds heeft ingericht. Onlangs werd er een nieuwe zaal aan toegevoegd, waar de rijke verzameling weefsels uit alle deelen van den Archipel op de meest voordeelige wijze zijn tentoongesteld. Geen wonder, dat het bezoek er, vooral des Zondags, druk is.

De vrij volledige verzameling van het Koloniaal Museum te Haarlem zal eerlang naar Amsterdam, onder beheer van het Koloniaal Instituut worden overgebracht en dan zeker meer tot haar recht komen dan nu, terwijl door de daarmee openkomende ruimte het Kunstnijverheidsmuseum, dat thans in hetzelfde gebouw gehuisvest is, gebaat zal worden, zoodat de daar reeds aanwezige schatten van Nederlandsch-Indische kleinkunst kunnen worden aangevuld en behoorlijk aan het licht gebracht.

De Militaire Academie te Breda en de Hoofdcursus te Kampen zijn ook op initiatief van enkele leeraren sedert eenige jaren met succes bezig geweest ethnografische verzamelingen aan te leggen ten bate van het onderwijs.

Wat laatstgenoemde instelling betreft, lezen wij in het jongste jaarverslag o.m.:

„Op voorstel van Z.Ex. den Minister van Oorlog, Generaal-Majoor W. Cool, heeft de Tweede Kamer der Staten-Generaal, in November j.l., de benoodigde gelden toegestaan, voor het huren en inrichten van een burgerwoonhuis, om daarin de verzameling over te brengen. De verzameling bekomt daardoor een verblijf dat niet alleen ruimer en beter verlicht is, maar ook gemakkelijker te bereiken dan de bekende zolderverdieping.

„Wanneer er zich geen onvoorziene omstandigheden zullen voordoen, zal binnenkort een begin kunnen worden gemaakt met het in orde brengen en inrichten van het huis. Daarna zullen de voorwerpen worden overgebracht en onmiddellijk op de hun toegedachte plaatsen worden opgesteld, waarbij het streven zal bestaan, om van den beginne af aan de rangschikking stelselmatig te doen plaats hebben, zoodat in de eerste jaren geen groote veranderingen of verplaatsingen behoeven te geschieden.

In den loop van dit leerjaar heeft het der Verzameling niet ontbroken aan belangstelling, zoowel van binnen als van buiten."

Ook Delft is nu weer een Ethnografisch Museum rijk. In 1900 werd de gemeente Delft feitelijk genoodzaakt hare Indische Instelling te sluiten. Het eenige jaren te voren gerestaureerde gebouw op het Oude Delft werd toen overgedaan of verhuurd aan het Rijk en is thans ingericht voor collegezalen der Technische Hoogeschool aldaar.

De uitgebreide boekenverzameling deed de gemeente over aan een Berlijnsche Universiteit, wat te betreuren valt, omdat daardoor vele kostbare en zeldzame boeken op Indologisch gebied hun weg naar het buitenland hebben gevonden en stellig nimmer in ons land zullen terugkeeren.

Gelukkig is de aan die voormalige Instelling behoorende ethnografische verzameling voor Nederland niet verloren gegaan; het troetelkind van den onlangs overleden oud-Directeur dier Instelling, prof. Spanjaard, werd door de gemeente behouden en ondergebracht in „Het Prinsenhof" te Delft, en kort geleden in een publiek Museum herschapen.

Aan dit museum nu wijdt D e F a b r i e k s b o d e (Nr. van 8 April) een hoofdartikel, waarin op heldere, bevattelijke wijze een overzicht wordt gegeven van het vele, dat in het museum te zien is, vooral met betrekking op onze koloniën. Het artikel eindigt met een aansporing tot bezoek in de volgende woorden: „Groot nut kan het bezoeken van dit museum afwerpen voor onze scholen en andere onderwijsinrichtingen, maar tevens voor iedereen, die iets meer over Indië wil weten als het weinigje, hem op school geleerd, of hem door boeken en courantenlectuur bijgebracht."

De Redactie van de Fabrieksbode, een orgaan, dat wekelijks door duizenden arbeiders en andere employé's, verbonden aan Van Marken's stichtingen te Delft gelezen wordt, komt een woord van dank toe voor de plaatsing van bovengenoemd artikel, dat ongetwijfeld er toe kan bijdragen de belangstelling in de Ned. koloniën te verhoogen.

Ook de N i e u w e R o t t e r d. C o u r a n t wijdde onlangs aan dit museum waardeerende woorden, besluitend met:

„Alles bijeen een bezienswaardig museum, niet groot en dus niet vermoeiend; een vriendelijk zaaltje met goed licht, bij helder weer schijnend op keurig uitgestalde, goed onderhouden voorwerpen."

Zelfs Friesland bezit in het kleine dorpje Bergum een „klein maar rein" ethnografisch museum, bestaande uit een keurige verzameling door een oud-Indisch onderwijzer bijeengebracht, uit liefde voor land en volk, waar hij arbeidde.

Zouden al deze loffelijke voorbeelden van particulier initiatief op dit gebied den Staat eindelijk niet betere gedachten brengen wat betreft het R ij k s - e t h n o g r a f i s c h M u s e u m?

Uit de O.-I. Mail.

Pestgevallen op Java. — De laatste berichten vóór het ter perse gaan van ons blad luidden, volgens regeeringstelegram van 10 April:

De Inlandsche arts, die 8 dezer in Senggoeroeh was, vond geen pest, doch veel malaria. Overigens gerapporteerd 8 gevallen, geen dooden.

Gisteren (9 dezer) 9 gevallen, alle in Penanggoengan, en twee dooden.

Koortsen houden aan; 246 gevallen in Senggoeroeh.

De geheele afdeeling Malang is afgesloten met een militair cordon. De afsluiting van de besmette districten alleen bleek te bezwaarlijk.

Aan H e t A l g. H b l a d werd 11 dezer geseind dat in het Malangsche twee gevallen van longenpest zijn geconstateerd. Het blad vindt echter, dat dit geen buitengewone ongerustheid behoeft teweeg te brengen daar met builenpest altijd longenpest gepaard gaat, en er geen gevaar is, dat deze ziekte epidemisch zal worden. O. i. is echter in allen deele de grootste omzichtigheid geëischt, en het eenige bericht, dat tot heden eenigszins geruststellend kan werken, is de oproeping van den minister van Koloniën tot uitzending van jonge Nederlandsche artsen naar Indië, waarbij wij lezen:

„In verband met het uitbreken van pest op Java vraagt de Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië de spoedige uitzending van een zestal jonge artsen, geneigd zich geheel te stellen ter beschikking van het Gouvernement om de diensten te verrichten, die hun nader zullen worden opgedragen.

Aangezien Indische ervaring bij de pestbestrijding bezwaarlijk kan worden ontbeerd, is het voorshands de bedoeling, dat zij zullen worden aangewezen ter vervanging van de geneeskundigen, die bij de pestbestrijding zijn te werk gesteld."

Volgens de berichten, die de jongste mail ons bracht, waren reeds 11 Maart hier en daar in den Oosthoek verdachte gevallen. Zoo werd toen o.a. uit Lawang aan het S o e r. H b l a d geschreven:

„In de omstreken van Kalisoerak, voornamelijk in de desa Meling hebben zich de laatste weken zeer eigenaardige ziektegevallen voorgedaan. Ongeveer 'n 20-tal personen werden hierdoor aangetast en overleden binnen weinige dagen.

Enkele Europeanen, die hiervan kennis kregen, vestigden de aandacht van doktor Boon van het krankzinnigengesticht Soemberporong (Lawang) er op. Deze gaf zich de moeite in genoemde desa een onderzoek in te stellen en hij achtte den toestand ernstig genoeg om de aandacht van de Malangsche autoriteiten daarop te vestigen, want eerstens had hijzelf geen tijd door zijn drukke werkzaamheden aan genoemd gesticht en verder ressorteert deze desa Meling onder Malang en niet onder Lawang. Van uit Malang heeft toen een dokter-djawa een onderzoek ingesteld: echter dat schijnt nogal met den Franschen slag te zijn gebeurd, want het onderzoek was zeer vlug afgeloopen en tot dusver werd er niets meer van gehoord. Waar onze berichtgever zegt uit betrouwbare bron te hebben vernomen, dat verscheidene bewoners, die desa verlaten hebben uit vrees voor die ziekte, zou een geruststelling van bestuurszijde, indien geen redenen om vrees te koesteren bestaan, dunkt ons wel wenschelijk zijn."

Naar aanleiding van de officieele verklaring, dat het verdachte ziektegeval, bij een Chineeschen tokohouder te Soerabaja bijv. geen pest was, merkt de N. S o e r. C o u r a n t op:

„Het is nu maar te hopen, dat men uit Batavia zal berichten, met welke ziekte men dan toch wel te doen heeft, want de meeste patiënten, die er aan lijden, gaan dood."

De quarantaine- en pest-ordonnantie is verscherpt geworden. Zoo meldt De Javabode van 12 Maart j.l. o.m.:

Van de pest-ordonnantie is voorts gewijzigd het bepaalde sub b. in de eerste alinea van artikel 31 (Stsbl. 1905 nr. 25). Daarin stond: dat de quarantaine voorschriften van kracht zouden zijn „wanneer pest tijdens de jongste reis aan boord voorgekomen is of die ziekte, als het schip ter reede ligt, aan boord voorkomt. In dit geval moet het schip buiten gemeenschap met den wal en met andere vaartuigen blijven, totdat zeven dagen zijn verloopen na de genezing of het overlijden van den laatsten aan boord."

Dit wordt thans:

„Wanneer pest tijdens de jongste reis aan boord is voorgekomen, die ziekte, als het schip ter reede ligt, aan boord voorkomt, of bij het gezondheidsonderzoek de aanwezigheid van pest onder de ratten aan boord is gebleken. In die gevallen moet het schip buiten gemeenschap met den wal en met andere vaartuigen blijven totdat zeven dagen zijn verloopen na de genezing of het overlijden van den laatsten pestlijder aan boord, of, ingeval pest onder de ratten is geconstateerd, nadat het schip is ontrat."

Behalve met het nieuwe werkwoord „ontratten", zijn wij hier dus verrijkt met scherpere bepalingen verband houdend met de wetenschap, dat de ratten als de overbrengers van de pestziekte moeten worden beschouwd.

De cholera is nog lang niet overal geweken. In Solo o.a. heerscht die ziekte nog vrij sterk. 11 Maart werd aan De Locomotief gemeld: „Gisteren waren 23 gevallen met 18 dooden."

Ook in de Molukken komen nog vele cholera-gevallen voor, lezen wij in het Nieuws van den Dag v. N.-I. van 16 Maart j.l.

Pokken op Bawean. — Onlangs werd medegedeeld, dat de tweede stadsgeneesheer te Soerabaja dr. Van Dorsen in opdracht van het gewestelijk bestuurshoofd vergezeld van een vaccinateur, per gouvernementsstoomschip „Spits" naar Bawean was vertrokken. De controleur van Bawean had n.l. dringend steun gevraagd in verband met het groote aantal pokkengevallen in zijn district.

De werving in eigen beheer. — Naar de Sumatra Post verneemt zijn thans voor 't eerst vanwege het Immigranten-bureau der Planters-vereeniging werfagenten naar Java gezonden om daar contractanten voor Deli aan te werven. Zooals men weet is dit het stelsel, dat de Britsche planters aan den Overwal veelal toepassen om hun Britsch-Ind. koelies te werven. Het systeem heeft aan den Overwal zeer goede resultaten opgeleverd.

Als werfagenten werden aangesteld mandoers, waarvan 19 reeds met 't s.s. „Buyskes" vertrokken zijn. De zaak wordt dus dadelijk zeer krachtig aangepakt ook.

De reis van den aanstaanden directeur van B. O. W. In aansluiting met een bericht van het Soer. Hbl. omtrent de aanstaande komst van den benoemden directeur der B. O. W., den hoofdingenieur J. Homan van der Heide in Oost-Java, deelt De Javabode mede, dat dit bezoek o.a. verband houdt met de plannen tot irrigatie van het Z.-O.-deel van Pasoeroean en van Z.W. Djember, waarbij de belangen van de Handelsvereeniging Amsterdam, die aldaar groote uitgestrektheden grond, nabij haar suikeronderneming Djatiroto, in erfpacht heeft, nauw zijn betrokken, zoodat zij vermoedelijk bijdragen zal leveren in de kosten van uitvoering der aan te leggen werken.

In de Ind. bladen lezen wij, dat het station voor **draadlooze telegraphie** op Sabang waarschijnlijk in Juni in gebruik gesteld zal worden.

Naar men uit Batavia aan de Locomotief schrijft, moet bij het legerbestuur het voornemen bestaan, om Java van een **vijfde brigade** te voorzien, gevormd door de geleidelijk aan de Buitenbezittingen te onttrekken troepen, welk daar door gewapende politiedienaren worden vervangen. De staf van deze nieuwe brigade zou dan te Semarang worden gevestigd, in verband waarmee daar nieuwe militaire gebouwen moeten worden gesticht.

Inl. ambtenaren op tentoonstellingsbezoek. Naar het Soer. Hbl. verneemt, is door het bestuur van het gewest besloten om de Vezeltentoonstelling, welke te Soerabaja zal worden gehouden van 10 Juli tot 5 Aug. a.s., te doen bezoeken door alle wedono's, ass.-wedono's en door 2 loerahs van elk onderdistr. tegen vergoeding der reiskosten per spoor of tram, en met toekenning van een daggeld van *f* 2 aan elken wedono, *f* 1 aan elken assistent-wedono en van *f* 0.50 aan elken loerah. Door tusschenkomst van het comité der tentoonstelling zullen deze ambtenaren door een deskundige op de tentoonstelling worden rondgeleid.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De Surinaamsche bladen, per laatst aangekomen mail hier ontvangen, geven uitvoerige verslagen van het proces Killinger. In vele jaren is zulk een cause célèbre in de kolonie niet voorgekomen. Geen wonder, dat de Surinaamsche maatschappij vóór en gedurende het proces een en al beroering was. De menschenmassa op het plein in de omgeving van het Hof van Justitie moet verbazend geweest zijn.

Voor de kolonie zal deze droevige historie blijken meer dan een voorbijgaande episode in hare geschiedenis te zijn. Voor ieder die het land en zijn eigenaardige bevolking kent staat het vast, dat een samenzwering als door Killinger bedoeld niet de minste kans van slagen had. Maar de slechte geest die zulk een onderneming wekt, blijft vele jaren nawerken.

De beschuldiging is in de akte van beschuldiging omschreven in het, naar het schijnt, bij dergelijke gelegenheden onvermijdelijke Bargoensch.

Killinger en zijn aanhangers hebben het plan gesmeed om verandering te brengen in de bestaande wettelijke Regeering van Suriname en daarvoor staan zij terecht.

De levensloop van Killinger, zooals de akte van beschuldiging dien geeft, is een roman in optima forma. Geen enkel element ontbreekt. Castro's naam wordt er in genoemd, ofschoon deze ex-president er geen rol in speelt. Killinger is een avonturier, die in Venezuela meer kans van slagen zou hebben gehad dan in Suriname.

Wat bij het lezen van Killinger's verklaringen het meest verbaast, is de verblindheid van de ambtenaren, die boven hem gesteld waren, die zijne promotie in handen hadden en den man niet doorzagen. Hier wordt niet bedoeld, dat die ambtenaren hadden kunnen voorzien, dat de man zou eindigen met een samenzwering, maar dat zij in het geheel niet hebben gemerkt, welk vleesch zij in de kuip hadden.

En toch waren er ambtenaren in Suriname, die dezen onbekende uit Hongarije niet vertrouwden.

Enkele van Killinger's antwoorden op de terechtzitting zijn zeer merkwaardig. De ruimte in het Koloniaal Weekblad laat niet toe, deze hier mede te deelen. Slechts deze korte bloemlezing: Bij het begin der terechtzitting verklaarde K., dat de stervende kolonie niet door evolutie, maar alleen door revolutie was te redden. Hij was bovendien overtuigd, dat 't Moederland blijde zou zijn, op een fatsoenlijke manier van de kolonie, dien lastpost, af te zijn.

Verder: „In 't belang van de menschheid wilde ik van Suriname een modelstaat maken als beschreven in Bertha van Suttner's boek: „De wapens neergelegd." Suriname zou als het ware een proefstation zijn voor de geheele wereld"... (zie de West van 13 Maart).

Op het eind van de vierde zitting verklaarde hij niets te zeggen te hebben op de verklaringen der medische deskundigen: „Ik weet genoeg van de psychiatrie om te weten, dat men zich niet tegen de uitspraken der psychologen moet verzetten, daar dit juist als een typisch symptoom van afwijking wordt beschouwd." (De West van 17 Maart).

Aan het eind van het verslag der derde zitting deelt de West van 15 Maart mede, dat bij K.'s vertrek uit honderden keelen op straat een „leve Killinger!" weerklonk. In het fort Zeelandia had zich ook een menigte opgehoopt, die K. luide toejuichte. Onderweg nam K. eenige keeren den hoed af voor de menigte en herhaalde hetzelfde toen hij in het fort uit het rijtuig stapte, om daarna in de gevangenis te verdwijnen.

Nog een aanhaling uit de West (van 17 Mrt.): „Wat tot dusverre ontbrak, heeft de dag van heden gebracht. In den put naast het rechtsgebouw werden vanmorgen opgemerkt: twee eieren, een jeneverkruik (inhoud onbekend), een blikje en nog eenige andere hocus pocus, door bijgeloovige menschen daar gebracht, met de bedoeling natuurlijk om invloed uit te oefenen op het oordeel van de rechters. Prosit! Als men zulke dwaasheden ziet, zou men geneigd zijn Killinger gelijk te geven, waar hij in een der verhooren Paramaribo vergeleek met een boschnegerdorp."

Voor den Nederlandschen lezer worde hier aangeteekend, dat dergelijk „bewerken" van de rechters bij elke ernstige strafzaak voorkomt, zonder dat het ooit gelukt de „bewerkers" op het spoor te komen.

De correspondent van het Alg. Hbl. te Paramaribo meldde op 18 Maart aan dit blad, dat de procureur-generaal bij het Hof van Justitie tegen alle

zeven beschuldigden de doodstraf heeft geëischt wegens „samenspanning, de verandering der regeering ten doel hebbende.”

***

In het vorige nummer van dit Weekblad werd de inhoud medegedeeld van een adres, door een 20-tal kooplieden den Gouverneur aangeboden, het verzoek inhoudende om den stroom der Chineesche immigratie te keeren.

In een hoofdartikel levert de Suriname van 14 Maart belangrijke beschouwingen aan dit onderwerp, „een levensvraag voor de kolonie.” Het blad dringt er bij het Bestuur krachtig op aan, paal en perk te stellen aan de Chineesche invasie.

Aan het slot van het artikel deze waarschuwing: „Naar verluidt, hebben zich eenige maanden geleden een 400-tal Chineezen te Hong-Kong ingescheept met bestemming naar Canada. Waar zij daar de deur gesloten zullen vinden door het pas ingesteld hoofdgeld, is het te vreezen, dat een groot deel de koers naar Suriname zal wenden. Andere geschikte arbeidsterreinen zijn voor hen in de buurt niet te vinden. In de Engelsche koloniën, b.v. Br.-Guyana, is de toestand zoodanig, dat de Chinees niet die kansen heeft, welke Suriname hem aanbieden.

Zal deze troep nog ingehinderd in Suriname kunnen landen?

Het is te hopen van niet.”

In een noot vestigt het blad de aandacht op een zeer bedenkelijke zijde van deze Chineesche invasie: „Naar verluidt, zou een der bepalingen van de geheime vereeniging der Chineezen luiden, dat zij zich hier niet mogen vermaagschappen met de inlandsche bevolking. Vandaar, waar geen Chineesche vrouwen mede immigreeren, de geweldige onzedelijkheid en het bederf der jeugd uitgaande van de Chineezen der jongere immigraties.”

***

Eenige dagen geleden ontving de Commissie tot wetenschappelijk onderzoek van Suriname van den luitenant ter zee 2e klasse C. C. Kayser, den leider der Corantijn-expeditie, telegrafisch bericht, dat de expeditie te Paramaribo was teruggekeerd.

Neemt men in aanmerking, dat de expeditie den 12en October van verleden jaar de Lucie-rivier, rechterzijtak van de Corantijn, is afgevaren, zoodat zij ruim vier maanden in het brongebied van deze stroom heeft vertoefd, dan is er alle reden om hooge verwachtingen te koesteren omtrent het onderzoek der bronrivieren en van het brongebied in het algemeen. Een contrôle op de exploraties van Schomburgk en van Barrington Brown mocht van Nederlandsche zijde niet uitblijven.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het Maandbl. „De Militair Djawa”. Het eerste nummer van dit blad is verschenen, als Orgaan van den Bond van Inlandsche militairen in Ned.-Indië, te Buitenzorg uitgegeven door het Hoofdbestuur.

Het doel der Vereeniging is:

a. langs wettigen en passenden weg den inlandschen Onderofficiersstand te verhoogen (indienen van verzoekschriften, enz.);

b. de belangen der inlandsche onderofficieren te behartigen en hunne intellectueele ontwikkeling te bevorderen door het houden van voordrachten, enz.

c. den onderlingen band te versterken.

Het Hoofdbestuur te Buitenzorg bestaat op dit oogenblik uit de navolgende personen:

Voorzitter, sergeant Wongsoredjo; Ondervoorzitter, sergeant Madi; Secretaris, sergeant Hario; Penningmeester, sergeant Walim; Commissarissen, sergeants Simin, Hasanprawiro en Mohamad.

Er zijn 15 onderafdeelingen, terwijl het aantal leden bedraagt: onderofficieren 275, korporaals 250, soldaten 2500.

De abonnementsprijs is als volgt:

1e. Voor Niet-militairen van Inlandsche afkomst *f* 1.50 's jaars; voor Europeanen *f* 3.— en voor de anderen *f* 2.— 's jaars.

2e. Voor militairen, niet-leden van den Bond: Europeanen *f* 2.50 's jaar; Amboneezen *f* 2.— 's j., de anderen *f* 1.— 's jaars.

3e. Voor militairen-leden van den Bond: voor den sergeant *f* 0.30 's jaars; voor den korporaal *f* 0.20 's jaars; voor den soldaat *f* 0.15 's jaars.

De statuten der Vereeniging werden goedgekeurd bij gouvernements-besluit van 21 Juni 1910, No. 29.

Opstootje in de gevangenis te Mlaten. In de **Pemberita Betawi** van 18 Januari 1911, No. 15, komt een verhaal voor van zeer ernstig opstootje, dat op Zaterdag, den 14den dier maand, in de gevangenis te Mlaten heeft plaats gehad, en dat werd onderdrukt, nadat een Palembangsch veroordeelde daarbij het leven liet. Oorspronkelijk onderging deze veroordeelde zijn dwangarbeidsstraf in de gevangenis te Batavia, maar hij maakte het daar zóó bont, dat men hem naar Mlaten zond, ten einde te trachten hem onder strenger tucht tot verbetering te brengen. Doch ook daar toonde hij in de gevangenis zijne halsstarrige koppigheid, tot schade van de tucht onder zijne mede-veroordeelden, en moest hij deswege onder strenger toezicht worden gesteld. Maar welke pogingen men ook in het werk stelde, om hem van zijne hinderlijke karaktereigenschappen te genezen, het was alles te vergeefs.

Hij werd te werk gesteld in den naaiwinkel, doch welke bevelen men hem ook gaf, steeds volgde hij zijn eigen zin, en als hij aanmerkingen ontving, zette de man groote oogen op en nam hij eene brutale en dreigende houding aan. Daarom was dan ook het gevangenispersoneel dagelijks op zijn hoede.

Op gemelden Zaterdag was de Palembanger weder onwillig in het opvolgen van de bevelen, welke hem gegeven werden, en toen hij daarover door den opzichter werd aangesproken, ontstak hij in zulk een toorn, dat hij dezen te lijf ging en hem met een schaar op zeer ernstige wijze in het oog verwondde.

De mede-veroordeelden sloten zich bij den Palembanger aan, en mishandelden met een kist van de naaimachine den opzichter zóódanig, dat deze een oogenblik bewusteloos neerviel.

Op het ontstane rumoer schoten de andere opzichters der gevangenis toe, doch werden door de gezamenlijke veroordeelden tegengehouden.

Inmiddels kon de gewonde opzichter zich herstellen, en toen de Palembanger hem opnieuw bedreigde, trok eerstgenoemde zijn revolver en trof dezen zoodanig in het hoofd, dat hij dood neerstortte.

Eerst toen trokken de andere veroordeelden af en gingen zij weder aan den arbeid. De rust bleef sedert hersteld, ook zelfs toen op denzelfden dag één der andere veroordeelden aan den lijve met 20 rottanslagen werd gestraft.

De wond van den opzichter is zeer ernstig en het zal geruimen tijd duren eer hij daarvan geheel hersteld zal zijn.

Atjeh. — Uit de **Perniagaän** in de **Bromartani** van 18 Januari 1911 no. 6, een bericht overgenomen over de tegenwoordige toestanden op Atjeh, waaraan het navolgende is ontleend:

Hoewel het in de vlakke streken van de Noordpunt van Sumatra rustig is, zoo kan dit niet worden gezegd van de Atjehsche Bovenlanden, waar zich tal van slechtgezinden in de bosschen ophouden en verzamelen. De lieden, die zich derwaarts begeven, zijn gewoonlijk vluchtelingen uit de Benedenlanden, die tot de vlucht worden gedwongen uit vrees voor de aktie van schuldeischers, die niet met zich laten spelen en hunne ontstemming over de niet-nakoming der geldelijke verplichtingen dikwijls uiten door op onverwachte wijze een schuldenaar te laten vermoorden.

In de Bovenstreken is het politietoezicht uit den aard der zaak gebrekkig. Wel loopen er militaire patrouilles in het belang van de rust en orde van het land, die menig vijandig gezinde weet neer te leggen en de aanplantingen, en bezittingen weet te vernietigen, doch het toezicht heeft geen groote beteekenis en dit leidt er toe, dat de familieleden van de verslagenen en van de benadeelde personen zich aansluiten bij de ontevredenen en met hen trachten de Wet der Wedervergelding toe te passen.

Veel geleerd heeft de gemiddelde Atjeher nog niet en het verlangen om zich te bekwamen is niet bijzonder groot; het aantal dergenen, die het volk goeden raad zouden kunnen geven, is dan ook aanmerkelijk kleiner dan dat van hen, die tot volharding in het verzet aansporen. Daarbij komt een sterk, niet uit te roeien, solidariteitsgevoel van den Atjeher. Deze beweert, dat, wanneer hij een trap of een schop krijgt, hij binnen de 40 dagen of ongelukkig òf vernietigd zal zijn en dat het dus beter is te voren zulk eene ondergane vernederende behandeling te wreken.

Er zijn nog zeer vele Atjehers, die het Nederl. gezag een kwaad hart toedragen en vooral is dit het geval, wanneer zij zich in herinnering brengen hetgeen hunne ouders moesten ondervinden van de militaire patrouilles, die nog maar steeds niet kunnen worden opgeheven.

Volgens den schrijver van het stuk, doet de Regeering in deze het beste om het dorpsonderwijs te bevorderen en op die wijze te trachten het bijgeloof der Atjehers te verminderen.

Ongelukkiger wijze neemt in Atjeh de zucht tot het hazardspel toe, een waar vergif voor het Atjehsche volk. En nu is het zeker vreemd te zien, dat, terwijl overal elders in Ned.-Indië de politie de hazardspelers vervolgt en beboet, hetgeen een niet gering geldelijk voordeel aan de Schatkist oplevert,

het bestuur in Atjeh aan het Atjehsche volk vergunning geeft tot uitoefening van het hazardspel, met het recht van het heffen van eene zekere retributie aan den speelhuishouder. Waar de ouderen voorgaan, doen de kinderen, grootgeworden, hen al spoedig na. Niemand moet er zich dan ook over verwonderen, wanneer in de toekomst het aantal hazardspelgelegenheden in Atjeh toenemende is, en dat het gilde van de kwaadgezinden sterk zal worden aangevuld.

De regeering neme daarom op Atjeh zoo spoedig mogelijk den strijd tegen den hazardspelduivel ter hand, zegt de **Perniagaän.** *)

WAT DE CHINEES VERTELT.

Reis van Peking naar Taskend. — Het uiterste Westelijk gedeelte van de provincie Sin Kiang wordt door het Tien Shangebergte in twee deelen verdeeld. Het Noordelijkst gedeelte draagt den naam van Pei-Lu (is de weg die naar het Noorden leidt), terwijl het Zuidelijkst gedeelte Nan-Lu (is de weg die naar het Zuiden leidt) wordt genoemd. Eerstgemeld gedeelte grenst aan Kuldja; het tweede gedeelte aan Kashgar. Tusschen Kuldja en Kashgar bestaat een goede landweg, die voor karrenvervoer geschikt is en waar langs men het Russisch gebied voorbijtrekt. Van Kuldja neemt men den weg via Viernij naar Narin, waarna men — na de „Turgat-Pas" gepasseerd te zijn — wederom op Chineesch gebied komt en Kashgar bereikt.

Voor hen, die geen Russisch grondgebied willen doortrekken, staan twee andere wegen open.

De langste weg is die, welke het gebergte vermijdt. Men gaat dan terug naar Urumchi en neemt van daaruit den weg naar het Zuiden, die eveneens voor karrenvervoer geschikt is en die in den regel genomen wordt door de Chineesche ambtenaren.

De kortste weg is echter over het Tien Shan gebergte en den Musart-Pas, waarna Aksu wordt bereikt. Deze weg wordt reeds sedert eeuwen gebruikt door de handelaren en werd, volgens de overlevering, ook genomen door Hsun-Chuang, toen deze, nu 7 eeuwen geleden, als gezant naar Hindostan werd gezonden. Toen de Mohamedaansche Kirghizen te Kuldja destijds vijandelijkheden pleegden tegen Russische handelaren, leidde dit feit in 1671 tot de bezetting van dit gebied door de Russen. De Kirghizen maakten de wegen overal onveilig en gevoelden zich sterk, aangezien ze gewapenden steun ontvingen van Inlandsche troepen uit Kashgar, die onder de bevelen stonden van Jacob Beg. Dientengevolge vestigden de Russen zich met spoed te Kuldja, alwaar de overblijfselen van de vroegere kazernes nog zichtbaar zijn.

De weg, waarvan hier sprake is, is over het algemeen goed te noemen; alleen het doortrekken van den „Pas" levert vooral voor de picolpaarden gevaren op. Er sterven vele van die dieren op reis, doch gelukkig trekken om de twee dagen vaste karavanen met picolpaarden en ezels voorbij en kan men van de leiders steeds van die dieren huren tegen 10 à 12 roebel per paard, dat eene bepaalde hoeveelheid gewicht kan vervoeren. In deze streken is de Russische munt het gewone ruilmiddel. De af te leggen afstand langs dezen bergweg bedraagt 347 Mijl, die verdeeld wordt in 12 étappes van één dag reizen. Het gevaarlijkste gedeelte daarvan is étappe 8; terwijl men op den negenden dag een rivier moet oversteken, hetgeen met moeite geschiedt.

De Correspondent-reiziger had over zijne reis langs dezen bergweg niet te klagen. Zij was eene aangename afwisseling vooral met het oog op de temperatuur die veel gematigder was dan te Kuldja.

Een Rus van Andijen was de hoofdman der karavaan, terwijl het ondergeschikt personeel herhaaldelijk bewijzen gaf van behoorlijke plichtsbetrachting.

Op den eersten dag na het vertrek van Kuldja moest men de zeer breede Ilirivier met een klein Inlandsch vaartuig oversteken. De reiziger moest daar toen zeer lang wachten omdat dit vaartuig aan de andere zijde van de rivieroever gemeerd lag. In de rivier waren sterke stroomversnellingen, die den overvoer bemoeielijkten, doch die toch eindelijk zonder ongelukken plaats had.

Een en ander over de de Crimineele Wetgeving in Groot-China. — Het schijnt in sommige gevallen nog de gewoonte te zijn in Groot-China, dat beklaagden, die voor onderzoek van misdrijven voor den rechter verschijnen, een zware kist moeten torschen, welke voor hun borst wordt aangebracht. *)

Reeds verscheidene jaren geleden zijn, van wege den toenmaligen keizer, herhaaldelijk bevelen uitgegaan aan de bestuurshoofden, welke de strekking hadden aan dit gebruik, waarbij ook wel eens willekeur zal zijn toegepast, een einde te maken.

Zoowel de politie als de lagere rechter pasten bij onderzoek die schaamte opwekkende straf toe en stoorden zich weinig aan de uitgevaardigde verbodsbepalingen, die ten doel hadden verandering in de bestaande rechtspleging te brengen en deze meer in overeenstemming te doen zijn met den tijdgeest.

Thans heeft de minister van justitie nieuwe cir-

*) Het ware te onderzoeken of het destijds loopende gerucht waarheid bevat dat een militair gouverneur ter goeder trouw natuurlijk, ten einde aan geld te komen voor bestuursdoeleinden, tegen betaling van eene zekere som, aan den speelpachter te Kota Radja zonder Regeeringsvergunning uitbreiding aan het hazardspel ter hoofdplaats gaf.

*) Wanneer dit juist is, mogen de Chineezen in Ned.-Indië billijkheidshalve wel eens bedenken, hoeveel zij bij ons, ten opzichte van de Rechtspraak, toch beter af zijn dan hunne stamgenooten in Groot-China.

FEUILLETON.

Oude Sage in een nieuw kleed

DOOR

M. C. K. v. Z.

(Slot).

Op het oogenblik dat La-Caligo en Imani door lansdragers werden weggevoerd naar de plaats waar de Pavoeno's, de drie kapiteins waren, die den dood zouden voltrekken, had Polé-ri-lao zich teruggetrokken in zijn vertrek. Al het volk was samengestroomd om La Caligo en Imani te zien heen voeren. Sommigen juichten in hun hart, dat deze twee, die zij altijd benijd hadden, nu eindelijk onschadelijk gemaakt waren, maar anderen klaagden luid, en onder hen waren vele vrouwen en kinderen. La-Caligo was geliefd om zijne schoone verhalen en liederen en Imani om zijn wilde vroolijke jeugd! En terwijl beide jongelingen, wier bovenlijf nu ontbloot was, en wier lange haren los om hun hoofd zwierden zonder hoofddeksel, want dit was het teeken van verootmoediging, voortgingen tusschen de blinkende lansen die in het al glanzender wordende zonlicht flikkerden, kwam er van verre een kleine vogel aangevlogen. Hij beschreef een kring boven de veroordeelden, klapwiekte boven hun hoofden en vloog toen den kleinen stoet vooruit.

Den geheelen dag bleef Polé-ri-lao in zijn vertrek. Niemand mocht tot hem doordringen en ach wie zou hem ook in verdriet hebben kunnen troosten als het niet La-Caligo of Imani geweest waren!

Hij voelde zich ellendig en verlaten. Hij herinnerde zich niet ooit zulk een smart te hebben doorgemaakt; vroeger niet, toen hij onttroond was zelfs! Zijn geweten was toen immers vrij geweest. Hij had juist gehandeld, zooals het hem gezegd was; maar nu? was het goed en rechtvaardig geweest wat hij gedaan had? Nu ging daar op weg naar den dood het liefste wat hij nog bezat en het was zijn wil, zijn daad!

Traag slopen de uren van den dag voorbij. Op den middag brandde de zon neer over de breed overhangende daken van het vorsten- en vrouwenverblijf, over het schaduwrijke erf, over het omliggende land waar de bergen rezen aan den horizon. Toen de zon al lager zonk op het late daguur kwam een vreemde stoet menschen het pad op naar het vorstenverblijf. Lansen schitterden en drie mannen te paard reden voorop.

La-Caligo en Imani werden teruggebracht door de drie Pawoeno's, die de dood moesten voltrekken.

Het was opeens als een vreemd gerucht verspreid, het ging plotseling van mond tot mond, het ging als een loopend vuur. Het steeg om het huis heen als een joelend geroep.

„La-Caligo, Imani!"

Polé-ri-lao luisterde. Wat werd daar geroepen? wie waren daar? en bij het tweede geroep rees hij op uit zijn gehurkte peinzende houding.

Een vreemd geluk overstroomde hem. Zij waren terug, waarom? hun onschuld wellicht gebleken?

„La-Caligo, Imani!"

Hij schoof met bevende hand het kleed terzijde, dat voor zijn vertrek hing, hij trad over den drempel en schreed door de zaal heen tot hij daar was waar men door een deur het erf overzag en hij deinsde terug, want kwamen daar niet de lansdragers en de drie Pawoeno's de trap op en waren niet in hun midden La-Caligo en Imani?

Zwijgend wachtte de vorst hen op, zwijgend zag hij achter hen aandringen het volk, dat weten wilde, wat er gaande was; zwijgend liet hij hen allen zijn huis binnenkomen.

„Heer", zeide de eerste Pawoeno en hurkte eerbiedig neer voor zijn vorst, „wij komen U weder deze beide veroordeelden brengen, hoewel wij Uw getrouwe slaven zijn en U gehoorzaamheid verschuldigd zijn. Zend Uw vloek niet over ons, als wij U vragen: „Weet ge zeker, dat deze beiden schuldig zijn?"

„Heer", zeide de tweede Pawoeno", bedenk, zij waren Uwe gunstelingen. Jaren waren zij onder

culaires uitgevaardigd en aan alle grootwaardigheidbekleeders toegezonden, waarin herinnerd wordt aan de vroeger gegeven voorschriften en met opdracht er voor te waken, dat die in den vervolge worden opgevolgd. Een der heeren Censoren schijnt zich met deze meer bezadigde en moderne wijze van rechtspleging niet te hebben kunnen vereenigen en heeft zijne bezwaren onder de aandacht des Keizers gebracht. Hij meent, dat Groot-China, door het in passing brengen van zwakke voorschriften te gronde moet gaan. Ook acht hij het verkeerd wanneer de wetgevende macht gevolg geeft aan haar voornemen om de vreemdelingen het thans bestaande recht te ontnemen om in China voor hunne eigene rechter terecht te staan.

Zoodra China over een voldoende gewapende macht en sterke oorlogsvloot beschikt en dus werkelijk afdoende bescherming van persoon en goed zou kunnen verleenen, zou het invoeren van dien maatregel mogelijk goed zijn, doch zoolang dat niet het geval is, is de bestaande toestand beter en voorkomt men veel beter mogelijke hinderlijke inmenging van en ernstige conflicten met de Staatshoofden van Westersche maatschappijen.

Zeeroof in Straat Madoera. Een treffende illustratie van de nadeelige gevolgen der heerschende onveiligheid in Straat Madoera schrijft de Java-Bode, levert het, door een te Pasoeroean woonachtigen Chineeschen kleinhandelaar aan de regeering gericht verzoek om afdoende maatregelen te nemen tot tegengang van zeeroof aldaar en om in afwachting daarvan de spoortarieven voor het vervoer van tokogoederen zoozeer te verlagen, dat dit vervoer niet duurder is dan dat over zee. Zooals te voorzien was, is door de regeering op het tweede verzoek niet ingegaan en is ten aanzien van het eerste verzoek de gerustellende verzekering gegeven, dat van overheidswege volle aandacht geschonken wordt aan de bestrijding van het euvel der zeeroof in Straat Madoera.

„Wanneer het nu maar niet alleen bij de gerustgestellende verzekering blijft”, merkt dat blad op.

Chineesche kruiser op bezoek. Het Bat. Nbl. vermeldt het bericht, dat de Chineesche regeering een kruiser bevel heeft gegeven om een bezoek te brengen aan de haven van Manilla, Singapore en die op Java.

„De kruiser vertrekt in de maand Maart en aan boord bevindt zich de regeeringscommissaris Tio Siong Hoan, hoofdambtenaar bij het ministerie van Landbouw, aan wien is opgedragen de landgenooten in het buitenland op te wekken tot deelneming in de nationale ondernemingen van land- en mijnbouw.”

Nederland en China. Als gevolg van een tentoonstelling in Nangkin hebben tal van Chineesche handelaren, in onze Oost gevestigd, een maatschappij gesticht, welke ten doel zal hebben Javaansche producten naar China en Chineesche producten naar onze bezittingen te vervoeren. De maatschappij heeft haar hoofdzetels in Nangkin en in Shanghai en nu de bekende quaesties tusschen de beide Regeeringen tot een oplossing zijn gebracht, zal de maatschappij spoedig in werking treden. Zoo lezen wij in Het Vaderland van 11 dezer.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCHE KOLONIËN.

Er gaat in den laatsten tijd bijna geen week voorbij, zonder uitingen van een tegen de Europeanen broeienden geest bij een partij in Britsch-Indië. Aanslagen op politie-beambten, ontdekte complotten, e. d. m. wijzen op het wroeten van geheime invloeden. Zoo werd deze week uit Calcutta melding gemaakt van een spoorwegongeluk nabij Dinapur, waarbij verschillende personen ernstig werden gewond, en dat aan het opzettelijk wegnemen van een rail wordt toegeschreven. De vorige maand werd een poging tot dergelijk opzet nog bijtijds ontdekt.

Bij een welgesteld landeigenaar, A. Mohan Roy, vond de politie geweren en revolvers, een hoeveelheid picric-zuur, dynamite, en andere aanwijzingen van verdachte bedoelingen.

Zóó voor deze week, wat de volgende?

***

Nabij de grens van Tibet en Assam (N.-O. van Calcutta), vloeit de Dihong in de Bramapoetra. Met een vriendschappelijke zending voeren twee Engelsche ambtenaren met 50 koelies de Dihong op, toen zij door de inboorlingen werden overvallen; vermoedelijk op Tibetsch grondgebied. Slechts 2 koelies ontkwamen en brachten de tijding over. Een gewapend detachement is nu naar de plaats van de overvalling gezonden.

***

Volgens de Daily Chronicle is aan het negental der overgebleven Boeren-krijgsgevangenen op Bermuda eindelijk de gelegenheid aangeboden op staatskosten naar Zuid-Afrika terug te keeren. Met uitzondering van een tweetal, die op Bermuda getrouwd waren, hebben allen dit aangenomen. Zal nu in hun land iets gedaan worden om hen aan een middel van bestaan te helpen? Zoo niet, dan zou zeker nog niet voor allen het einde van de ellende bereikt zijn.

***

De Australische Statenbond schijnt 't door ons reeds vermelde plan, voor het bouwen

---

Uw hoede, in Uwe nabijheid... ge hebt ze liefgehad...”

„Heer”, zeide de derde, toen Polé-ri-lao nog altijd zweeg, „wij wilden het zwaard niet opheffen, vóór wij nog éénmaal tot U gesproken hadden...”

Een zacht gemurmel steeg op uit het naar binnen gedrongen volk. Daar waren oude mannen, die hun vorst in verwachting aanzagen; daar waren vrouwen, die de kopjes der kinderen, die zij op den arm droegen, tegen zich aandrukten en wier oogen smeekten, en een stem riep: „Ze zijn onschuldig!”

„Gij weet allen”, zeide Polé-ri-lao, „hoe ik deze twee menschen heb liefgehad. Zij waren als mijn zonen. Ge begrijpt dus, dat ik dit vonnis niet heb uitgesproken, zonder van de rechtvaardigheid overtuigd te zijn... Maar ik wil hen nog twee dagen uitstel geven, opdat zij gelegenheid hebben mij van hun onschuld te overtuigen.”

Op dat oogenblik was er buiten het vorstenverblijf een luid geschreeuw. Het was een vrouwenstem, die een naam riep, en haar stem was zoo doordringend en zoo wanhopend, dat een oogenblik de aandacht van allen, die daar waren, gekeerd werd naar dit geroep buiten:

„....l'-Indjilaï!”

Schrik en vreugde gleden bijna tegelijkertijd over Polé-ri-lao's gelaat.

„Wie? Wat?” fluisterde hij in hevige ontsteltenis.

En ook La-Caligo en Imani fluisterden iets en rezen op uit hun deemoedig gehurkte houding. l'-Indjilaï, dat was de naam van hun vader, dien zij verloren hadden, lang geleden, toen zij nog kinderen waren!...

En toen ging de menigte bij de trap uiteen. Een tengere vrouwengestalte met gedekt hoofd drong naar voren, stortte zich neer voor de voeten van den vorst, en wierp de doek af, die haar hoofd omwond.

„We-Mono”, stamelde Polé-ri-lao. „We-Mono!”

„Moeder!” schreeuwde Imani, en Caligo riep: „Laat mij door!”, want de lansdragers omringden hem.

Maar We-Mono rees op en zeide luid: „Het zijn onze zonen — l'-Indjilaï, glansrijke vorst, zooals gij vroeger genoemd werd, hebt gij ze niet herkend, toen ze met U waren al dien tijd? Onze Rilongi en La-Parappa! Ik deed dat dadelijk toen ik U en hen zag, maar gisterennacht eerst heb ik zekerheid gekregen. Ik ben naar hen toegegaan en heb gezien, dat Rilongi twee kruinen en La-Parappa een getatoueerden bovenarm heeft. Zij sliepen beiden toen ik hen zag.”

„Zij sliepen beiden?” herhaalde l'-Indjilaï. „We-Mono, vrouw, waarom waart ge hier niet, toen ik ze veroordeelde, waarom hebt ge ze niet gered?”

„Ik lag gebonden achter in het vrouwenverblijf. La-Singké, de man, die mij eens roofde van Uwe zijde, strafte mij zoo voor een schuld, waarvan hij mij verdacht, maar ik ben verlost, nog juist bijtijds om U onze zonen terug te geven; de vogel Bakkoe redde mij.”

Een kirrende lokroep weerklonk door het groote verblijf. Alle hoofden hieven zich op. Daar was de vogel Bakkoe, en hij fladderde klapwiekend boven We-Mono's hoofd.

„Kom hier, mijn kinderen”, zeide l'-Indjilaï, weenende van geluk, „en mijn vrouw, kom, kom hier!”

Rilongi en La-Parappa drongen nu tusschen de zacht sprekende menschen door en naderden hun vader. Niemand zeide nu iets, zoo groot was het geluk. Vrouwen snikten, en de mannen zegenden alle heiligen in hun hart. Maar de glansrijke vorst hief het hoofd op en zeide: „Dat heb ik U te danken, gij tortelduif, die een heilige zijt. Nu is Uw gelofte ook bewaarheid, dat ik eenmaal hen, die ik liefhad, terug zou vinden na hen verloren te hebben.”

Drie maal vloog de tortelduif in wijde cirkels om hunne hoofden en schoot toen opeens het venster uit, de rood zinkende zon tegemoet.

Zoo eindigde de sage van den vorst, die glansrijk was en van verre kwam, en zijn zoon Rilongi-la-Caligo stelde dit leven in vele zangen te boek.

van een oorlogsvloot, zooals dit ontworpen is door admiraal Sir R. Henderson, te hebben goedgekeurd. De vice-admiraal Creswel krijgt de leiding der marineschool, de kapitein t/z. Chambres, die van alles, wat de bouw, de dokken, de maritieme basis betreft. Een fabriek zal 15000 geweren per jaar moeten afleveren. Australië wil zelf alles vervaardigen, zoo zullen alleen voor den scheepsbouw al 2000 mannen noodig zijn.

***

De Britsche kruisers Hyacinth en Fox zijn met een bataljon infanterie, een sectie bergartillerie, sappeurs, ambulance, enz. van Bombay naar de Golf van Perzië vertrokken om een einde te maken aan den invoer van wapenen tegen de bepalingen in. Over deze kwestie waren al lang nota's gewisseld tusschen Perzië en de Britsche regeering.

***

Uit Nieuw-Zeeland worden ook eenige gevallen van builenpest gemeld, naar men meent overgebracht van China.

***

In de week, eindigende 25 Maart, werd 't aantal sterfgevallen door de pest in Britsch-Indië opgegeven als 39.380.

***

De Britsch South-Africa Cy. heeft een ernstig onderzoek betreffende de slaapziekte in Rhodesia georganiseerd; de leider ervan, Dr. A. Kinghorn, is thans te Livingstone; hij zal een jaar in deze streek blijven.

FRANSCHE KOLONIALE POLITIEK.

De koloniale politiek heeft bij de begrootingsdebatten van dit jaar een groote rol ingenomen. Over het algemeen is men niet tevreden over den loop der zaken; ware het vorige ministerie nog aan het roer geweest, vermoedelijk zou de stormloop nog feller zijn aangevoerd, thans was de lust om het kabinet een nederlaag te bezorgen, niet meer aanwezig. Toch zijn er harde woorden gevallen. Wezen wij een week geleden op de erkende zwakke punten in het verslag van den rapporteur der Kamer-commissie, Viollette, en moest hij hierover in de zittingen menige vermaning vernemen, anderzijds bleek, dat zijn afkeuring van de algemeene leiding der koloniale politiek in Frankrijk, en van het bestuur in verschillende koloniën, toch ook bij menigeen bijval vond, zelfs de nieuwe minister van koloniën, de heer Messimy, ging met deze opvatting een heel eind mee. De Dépêche Coloniale, aan wie wij onze gegevens ontleenden, heeft in haar Nr. van 6 dezer ook een hoofdartikel van J. Ginest, dat in zijn afkeuring van Viollette een veel gematigder, zelfs een toeschietelijken toon aanslaat.

Aan de mooie rede van den minister ontleenen wij hier eenige gedeelten.

In Indochina is een niet te ontkennen geldverkwisting door overdaad van ambtenaren, die er te kort blijven bovendien om goed op de hoogte van hun taak te komen. En dit euvel geldt niet alleen voor deze kolonie.

In Azië hebben alle rassen de overwinning der Japanners op de Russen ook eenigszins beschouwd als hun overwinning. Hierdoor is de roeping van de mogendheden, die, zooals Engeland, Nederland en Frankrijk bezittingen in het verre Oosten hebben, een meer delicate geworden.

Reeds sedert eenige jaren toonen de Inlanders ten opzichte der Europeanen een zeker wantrouwen.

De waarheid is dat wij onze onderdanen in de Fransche koloniën niet kennen omdat wij hunne taal niet kennen. Vertrouwelijke omgang van bestuur tot onderdaan kan alleen verzekerd zijn door kennis van de taal van het land. De tusschenkomst van den tolk vormt zelfs een gevaar. Op de 2000 bestuursambtenaren kennen slechts 200, op de 100 rechterlijke ambtenaren slechts 30 iets van het annamitisch. Hierin moet verandering komen, vele betreurenswaardige feiten zullen niet meer te vermelden zijn als de ambtenaren deze taal of het Cambodjaasch kennen.

De minister zegt, dat Europeanen, die voor den rechter komen omdat zij inboorlingen geslagen of gedood hebben, in den regel worden vrijgesproken!!

Er ligt een groote kloof tusschen het bestuur en den inboorling. Deze moet aangevuld worden. Toenadering tot den inboorling zal te voorzien hebben in de gebreken van het ambtenaarstelsel en het financiëel evenwicht herstellen, dat verbroken is.

Sedert 1907 zijn er vier gouverneurs-generaal in Indochina geweest, dit geeft telkens verspringen van inzichten en opvattingen. De fout ligt meer bij de ministers, dan bij de bestuurders in de koloniën zelf.

Onder de middelen, die minister Messimy ter genezing aanwijst behoort, dat evenals bij het ministerie van oorlog en van buitenlandsche zaken, bij dat van koloniën een wisselruil zal moeten plaats hebben tusschen het personeel in de koloniën en in het moederland. De rechterlijke macht zal beter georganiseerd worden, evenals het douane-stelsel. Op wetgevend gebied bestaat een verwarring, die une véritable anarchie is.

Als het erkennen van misstanden de eerste stap is tot verbetering, zouden op dezen minister verwachtingen te bouwen zijn, maar de aangewezen misbruiken zetelen zóó diep in de politieke Fransche gebruiken, en het leven van de ministeries is er meestal zóó kort, dat het tot stand brengen van een goede bedoeling meestal mislukt door overvloed van bezwaren en gebrek aan tijd. En dan, het over de belangrijkste zaken heengaan met den vermaarden Franschen slag, die ook bij de behandeling der koloniale kwestie in de Kamer nu zijn rol weer gespeeld heeft!

MAROKKO.

Wilden wij met onze lezers ook maar ten naaste bij van week tot week de emotiën meeleven, die belegerden en belegaars in Fez doormaken, en de gemoedsaandoeningen die dientengevolge de politici, speciaal in Frankrijk en Spanje, ondervinden, dan zou dit alleen onze rubriek al vullen. Wij kunnen aan deze aangelegenheden echter maar een kleine plaats geven, voor zoover zij onder het hoofd „van vreemde koloniën" thuis behooren. De berichten in de laatste week zijn zoo verward, dat het nuttig kan zijn te trachten er weer wat weg in te vinden.

De in Fez omsingelde sultan Moelai Hafid weet in zijn zenuwachtigheid niet aan welke raadgevingen wèl, aan welke géén gehoor te geven. In afwijking van den raad van kolonel Mangin ging hij voort te zwakke en onvoldoend geoefende troepen tegen de Beni M'Fir te zenden, die bij Ras el Ma een stelling hadden ingenomen. Een nederlaag volgde, waarop stammen, die tot dien de kat uit den boom bleven kijken, zich bij de opstandelingen aansloten. De Sultan heeft binnen Fez op den koop toe nog ruzie met zijn hoofd-minister.

Daar het Maghzen zich niet sterk genoeg gevoelt om eenige kracht te uiten, blijft de gemeenschap van de stad met de buitenwereld afgesloten of hoogst moeilijk. De mehallas schijnen dezer dagen tot een aanval op de plaats over gegaan te zijn, en hoewel deze afgewezen is, duiken geruchten op van een voornemen tot overgave van Fez door den sultan, omdat de bewoners een bombardement en meer misschien nog verraad vreezen, waardoor de belegeraars, in de stad gedrongen, er op Marokkaansche wijze zouden huishouden. Hierbij wordt verzekerd dat de vreemdelingen ontzien zouden worden. In Frankrijk en in Spanje bemoeit men zich momenteel rechtstreeks weinig met den gang van zaken, maar men staat er gereed om in te grijpen als de sultan onttroond mocht worden. Frankrijk heeft de mogendheden die de actie van Algeciras geteekend hebben, reeds voorbereid op de mogelijke noodzakelijkheid van een militair optreden zijnerzijds.

INGEZONDEN.

VREEMDE Oosterlingen.

Met voldoening lazen wij in het K. W. van 30 Maart jl. onder de rubriek „Wat de Chinees vertelt", dat er ook voor half-bloed Chineezen in China gelegenheid bestaat om een mooie carrière te maken, en deze het kunnen brengen tot commandant van een oorlogschip en zelfs tot mandarijn.

Voor zulke Chineezen, in N.-I., die zich veel meer onderdaan voelen van den Keizer van China dan van onze Koningin, zal dat een verblijdende mededeeling zijn en wij hopen, dat velen van degenen, die zich in N.-I. vreemdeling en niet gelukkig gevoelen, zullen trachten in het land, dat zij als hun vaderland beschouwen, carrière te maken.

Het is alleszins begrijpelijk, dat bij zulke Chineezen een drang bestaat, om hun vaderland te dienen en niet alleen geld en goed, maar ook hun bloed en hun leven beschikbaar te stellen, voor de verdediging van het van alle kanten geplukte en bedreigde Hemelsche Rijk.

Als de landskinderen van Onze Oost, Javanen en anderen, zich nu maar bijtijds voorbereiden, om de opengevallen plaatsen te bezetten en op het gebied van handel en nijverheid, door energie en samenwerking, eindelijk eens de plaats in te nemen, die hen als landskinderen toekomt, dan kan een te verwachten exodus van Chineezen naar hun eigen land ook onzen inlanders ten goede komen. H.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Indische Gids.

De April-afl. van „De Indische Gids" opent met een belangrijk opstel van den heer H. H. van Kol, getiteld: „Een Fransch protectoraat", waarin de

schr. uitvoerige bijzonderheden mededeelt van de toestanden in Tunis voorheen en thans. De heer v. K. brengt hulde aan Frankrijk en noemt „deze ernstig gemeende proeve van Protectoraat dan ook schitterend geslaagd.” Nederland heeft gedurende de laatste jaren in den O.-I. Archipel wel wat veelvuldig het rechtstreeksch bestuur doorgedreven, meent de schr., en is van oordeel, dat zijn beschouwingen over Tunesië nut kunnen hebben om aan te toonen, hoe zelfs onder ongunstige omstandigheden, de toepassing van het protectoraat gunstige en in den regel betere resultaten zal opleveren dan volledige annexatie.

Het volgend hoofdartikel bevat het slot der beschouwingen van kolonel W. C. Nieuwenhuyzeu over: De approviandeering van het Indische leger tegenover den inlandschen vijand van 1840—1865.

De overige inhoud bestaat uit: De uitkomsten van het welvaartonderzoek op Java. VIIa. Irrigatie. — Varia: Boy-scouts in Ned.-Indië, door A. de Braconier. — Rechtsbijstand door Kantja's. — Overeenkomsten met Inl. vorsten in den O.-I. Archipel (Menado enz.) — Maandelijksche Revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen, door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Correspondentie-artikel van den heer F. Fokkens. — Wetenschap en Industrie: De geologie van Lombok. — „De wondere sage”, door A. de Braconier. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Het tekort aan ambtenaren in Indië.

Over dit onderwerp schrijft G. Marius Nieuwenhuis in De (groene) Amsterdammer (No. 1752). Als hij de verschillende oorzaken dezer kwaal, welke ongeveer in alle takken van dienst te bespeuren valt, heeft nagegaan, besluit de schr.:

Zou men die tekorten in den dienst niet hebben kunnen voorkomen, als men voor aanvulling wat meer in het land zelf en wat minder in Nederland had rondgekeken? De noodige krachten zijn nu in Indië niet te vinden, maar als men tijdig Indische jongelieden in de gelegenheid had gesteld het Delftsch diploma (van civiel-ingenieur) te verwerven, dan zouden zij er nu wèl zijn.

Thans is men in Indië afhankelijk van het moederland, dat zich bidden laat, terwijl in het eigen land de liefhebbers staan te wachten op een gelegenheid om zich te bekwamen. Er moet een andere richting worden uitgegaan: eerst zoeke men de krachten in Indië en de aanvulling hale men uit Nederland. En niet omgekeerd. Hoe grooter de tekorten aan ambtenaren worden, zooveel duidelijker bewijs, dat men deze richting uit moet.

Stelt zooveel mogelijk Indische jongelieden in de gelegenheid in Nederland te studeeren, en gaat dat om de een of andere reden niet, geeft hun dan in het eigen land het hooger onderwijs, waarom zij vragen!

Orgaan der Ind. Krijgskundige Vereeniging.

In de Febr.-afl. van jaargang 1910 van „De Indische Gids”, bepleitte de toenmalige kapitein der inf. O.-I. L., H. C. Kerkkamp, de invoering van een soort militie voor de Inlanders op Java. In algemeene trekken gaf hij daarbij aan, hoe de infanterie van het Indische leger alsdan zou zijn samen te stellen.

Dit denkbeeld heeft de, inmiddels tot majoor bevorderde kapitein K. nader uitgewerkt in No. 32 (1911) van het Orgaan der Ind. Krijgskundige Vereeniging, onder den titel: De Infanterie van het Ned.-Indische leger na invoering van eene voorloopige Militie op Java.

No. 31 van hetzelfde Orgaan bevat: Eenige beschouwingen op cavaleristisch gebied, door ritmeester J. G. Boon.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw.

Het Nummer van Jan.-Febr. 1911 bevat de volgende bijdragen: Internationaal wisselrecht, door H. s' Jacob. — Het bespoedigen van den groei door electriciteit, door G. Brandts Buys. — De invloed van het licht op de ontwikkeling van vruchten en zaden, door G. Brandts Buys. — Nuttige woestijnplanten, vertaald naar Semler. — Sisalcultuur op Java, door E. de Kruijff. — Bloembollen, naar Prof. dr. U. Dammer. — De kapokboom (Eriodendron anfractuosum), door M. Mücke. — Zijderupsen aan het Victoria Nyansa-meer. — Bijdrage tot de kennis der vergiftige planten in Oost-Afrika, door M. Krause. — Opmerkingen over de Manicobe van Jéquié. — Djeloetoeng-zaken, door H. s' Jacob.

De schrijver van dit laatste artikel geeft eerst een uiteenzetting van de herkomst, de bereiding en het gebruik van djeloetoeng, waaraan we ontleenen, dat dit product door aftapping gewonnen wordt van in de wouden van Sumatra en Borneo groeiende boomen en het ongeveer 15 pct. caoutchouc en overigens harsachtige stoffen bevat. Tot heden geschiedde de inzameling hoofdzakelijk door inlanders, die op de hun gewone wijze de boomen vernielen, zonder aan nieuwe bijplantingen te denken. Het groote belang dezer industrie heeft kapitaalkrachtige buitenlandsche fabrikanten wakker gemaakt, en deze richtten zich tot de Ned.-Ind. Regeering met verzoek om uitgestrekte terreinen (gezamenlijk niet minder dan pl.m. 3½ millioen hectaren beslaande), waar djeloetoengboomen in het wild voorkomen, in concessie te verkrijgen; welke verzoeken, naar het schijnt, een willig oor vinden bij het Departement van Landbouw.

Daartegen wenscht de heer s' Jacob zijn stem te verheffen; en, evenals de heer Schlimmer, wiens brochure over dit onderwerp we enkele weken geleden bespraken, acht de eerste de stap, dien Landbouw wenscht te doen, een zeer gewichtige, welke gemakkelijk een misstap kan worden, ten nadeele van de belangen der inlandsche bevolking en van het aanzien der Regeering.

De heer s' J. zegt ten slotte: Ook in het Fransche Congogebied is tot exploitatie van de hulpbronnen des lands het stelsel van groote land-concessies ingevoerd met fraaie concessievoorwaarden, maar met bedroevende uitkomsten. Daar is het tot nog toe meer de staat dan het land, dat door concessionarissen geëxploiteerd is geworden. In één geval hebben de landconcessies daar reeds geleid tot een zeer belangrijk geldelijk offer van den staat in den vorm eener schadevergoeding. Het is te hopen, dat de Regeering bij ons zich tijdig daaraan spiegelt en de onder handen zijnde zaken terdege van alle kanten bezie, voordat zij een besluit neemt om dien weg in te slaan.

Vereeniging ter bevordering der Katoen-cultuur.

No. 26 van het Orgaan der Vereeniging ter bevordering der Katoencultuur in de Nederlandsche Koloniën bevat het door den Secretaris, den heer R. A. de Monchy Jr., opgemaakt jaarverslag over 1910. Over het algemeen is de toon weinig optimistisch, de verslaggever zegt bijv.: „wat betreft de katoen, is de nood tot ongekende hoogte geklommen en zijn aan handel en industrie gevoelige verliezen toegebracht.”

Op het afgeloopen jaar terugziende — aldus de heer M. — moeten wij bekennen, dat ook 1910 nog geen verwezenlijking onzer bedoelingen bracht. Toch is ons vertrouwen in de toekomst er niet op verminderd, integendeel, waar de beweging ten gunste der productievermeerdering van katoen al meer en meer veld wint en de koloniale mogendheden hoe langer hoe meer door den nood zelf gedwongen worden om in deze richting te doen wat mogelijk is, daar houden wij ons overtuigd, dat onze Regeering niet tot het laatste oogenblik zal wachten, maar spoedig zal weten in te grijpen om zoowel in Oost als West de katoencultuur te doen zijn, wat ze daar maar eenigszins zal kunnen zijn. Wat het zwaarst is, zal stellig ook onze Regeering het zwaarst laten wegen.

Aan het einde van het Verslag wordt nog hulde gebracht aan Prof. Treub, van wien de Vereeniging zoo menig bewijs van instemming met haar streven mocht ondervinden en de hoop uitgesproken, dat diens opvolger de heer Lovink ook in dit opzicht de sporen van zijn voorganger zal willen volgen, dus veel tot stand zal brengen voor de katoencultuur in Ned.-Indië.

C. J. Hasselman.

De benoeming van den heer C. J. Hasselman tot Algemeen Secretaris van den Raad van Beheer der Vereeniging „Koloniaal Instituut”, heeft de Redactie van „De Prins” aanleiding gegeven diens portret te plaatsen op de eerste pagina van het Nr. van 1 April j.l. en dit van een bijschrift te voorzien, waarin een overzicht wordt gegeven van den Indischen loopbaan van den heer Hasselman en de vele en belangrijke functiën, welke hem gedurende dien tijd werden opgedragen, alsmede van zijn verdiensten als schrijver over koloniale aangelegenheden. Het bijschrift eindigt: „Van den kloeken en kundigen werker, gedecoreerd met het ridderkruis van den Ned. Leeuw en van de Oranje-Nassau-Orde, mag men, zijn antecedenten in aanmerking nemende, nog veel voor de toekomst verwachten.”

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 14: De cultuur van Hevea in den staat Selangor (vervolg), door E. Leplae (met afb.). — Vezelcongres te Soerabaja. Litteratuurberichten, bewerkt onder toezicht van Dr. J. Dekker. — Houtconserveering als economische maatregel in Oost-Indië, door A. J. van Deventer. — De productie van sigarentabak in Pennsylvania, door P. Hondius Jz. — Spoorweg Bandjar-Parigi. — Overeenkomst van landbouwleening onder bedrijfsverband

in Suriname. — Vezelcongres met tentoonstelling te Soerabaja. — De begrooting van Suriname en van Curaçao voor 1912. — Meerkamp van Embden (40-jaren jubileum van — als makelaar in tabak). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiëele Berichten en Verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 46 (voor zoover op Ned.-Indië betrekking hebbend): De militaire bakkerij te Tjimahi (met foto's), door W. — Indische predikantenscholen (vervolg), door Gabriël. — De legende van het meer van Ngebel (met teekening), door J. Th. P. — Indische penkrassen, door Ofoei (verv.). — Over gezondheids- en vacantiekoloniën in Ned.-Indië, door T. (in het Bijblad voor Dames). Pangoengsèn. Kolonie voor noodlijdende Inlanders, door M. Jansz (idem).

***

Ten slotte zij medegedeeld, dat No. 3 (1911) van het „Zeitschrift der Gesellschaft für Erdkunde zu Berlin" een opstel van M. Moszkowski bevat (in het Duitsch) over de **Duitsche Mamberamo-expeditie in Ned.-Nieuw-Guinea;**

en Dr. W. Volz schrijft over **Südost-Asien bei Ptolemäus** (in de jongste afl. van het „Geogr. Zeitschrift".

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Met blijdschap wordt kennis gegeven, dat de navolgende personen als correspondent onzer Vereeniging zijn opgetreden, n.l.:

1. Te **Kampen** de heer **H. Th. van IJsseldijk** gep. kapt. der Inf. O.-I. L. (adres Vloeddijk);
2. Te **Zutfen** de heer **C. G. Lagerweij** (adres IJselkade).

HOOFDBESTUURSVERGADERING van de Vereeniging „Oost en West", op **Zaterdag 15 April 1910**, des namiddags ten 2½ ure, Heulstraat 17, 's-Hage.

Punten van behandeling:

1. Jaarverslag 1910. (Zie Kol. W. 1911 No. 5, 6, 8, 11).
2. Rekening en Verantwoording van het Hoofdbestuur.
3. Verslag der Studiecommissie. (Zie Kol. W. 1911 No. 8).
4. Begrooting 1912.
5. Voorziening in de vacature van het Hoofdbestuur. Volgens rooster treden af, doch zijn herkiesbaar: A. B. J. Prakken; Mevrouw M. Ten Bosch-Bosscher, 's-Hage; Th. Almerood, Amsterdam; T. Gerdes Oosterbeek, Apeldoorn; L. A. H. Lamie, Arnhem; Prof. Mr. J. E. Heeres, Leiden.
6. Goedkeuring van het gewijzigd artikel 5 van het H. R. der afdeeling Leiden.
7. Mededeelingen met betrekking tot het Koloniaal Weekblad.
8. Aanwijzing candidaten v. d. commissie van onderzoek der Rek. en Verantw. 1911.
9. Vaststelling plaats en dag der Jaarl. Alg. Verg.
10. Mededeelingen met betrekking tot het Koloniaal Instituut, verhoogd contributiebedrag, instelling eener commissie voor het afnemen van het examen in het boekhouden, toekenning van hulp; opheffing Afd. Zutfen, Tentoonst. Jav. Kunstnijverheid.
11. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

De *maandelijksche samenkomst* van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging en de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag* den *20sten April* 1911, 's avonds ten **8½ ure,** *Heulstraat 17, den Haag.*

Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Vervolg Jaarverslag over het jaar 1910.

BIJLAGE I.

Het aantal leden en begunstigers bedroeg:

op 1 Januari 1910		902
in 1910 bijgekomen nieuw toegetredenen	114	
van andere afd. overgenomen of na 1 Oct. toegetreden	94	208
		1110
afgegaan		
bedankt	87	
overleden	14	
naar Indië	31	
n. a. afdeelingen	23	
zeggen geen lid te zijn en vertr. zonder adres	7	162
Op 31 December 1910 leden en begunstigers		948

BIJLAGE II.

Verslag der Commissie van opvoeding, onderwijs, huisvesting, enz.

Moest de commissie in haar verslag over 1909 rapporteeren, dat geen enkele maal advies werd gevraagd omtrent het plaatsen van kinderen in goede kosthuizen, over 1910 is zulks gelukkig niet het geval.

In den loop van het verslagjaar werd een 13-jarige zoon van een ambtenaar Binn. Bestuur door de commissie geplaatst bij een hoofdonderwijzer; — tweemaal kwamen personen inlichtingen en adressen vragen van families, die kinderen in huis wenschten te nemen, resp. voor twee achter te laten kinderen en voor een 19-jarig jongmensch; terwijl een persoon kwam informeeren naar adressen in een of andere kleine Provinciestad, waar hij zijn 10-jarig zoontje bij eenvoudige lieden zou kunnen geplaatst krijgen; op raad der commissie met den Secretaris der afd. Zutphen in correspondentie getreden, mocht die persoon aldaar goed slagen.

Evenals het jaar te voren waren de aanvragen zoowel mondeling als schriftelijk, om voor het in huis nemen van kinderen in aanmerking te komen, zeer vele.

Een honderd zeventien personen stond de Algemeene Secretaris te woord, die adressen kwamen vragen van goede, meestal niet te dure, pensions; kwamen opgeven, dat zij wederom ruimte beschikbaar hadden; huur van woning met of zonder meubilair wenschten over te doen; wenschten opgenomen te worden in het register pensions, enz. enz.

Van negen aanvragen om in het register „pensions" te worden opgenomen, werden vijf, van goede getuigschriften voorzien, geplaatst; terwijl negen pensions werden geschrapt wegens vertrek naar elders of opheffing.

Een klacht kwam binnen, welke, na gehouden onderzoek, bleek vrijwel overdreven te zijn; terwijl aan de commissie nog eene schriftelijke klacht door het Hoofdbestuur werd ter inzage gegeven, welke echter een pension betrof, dat niet in het register was opgenomen.

Onder de commissieleden had geen verandering plaats.

w. g. VAN SANTEN, Voorz.
w. g. DE WITT, Secretaris.

BIJLAGE III.

Verslag der Commissie voor hulp aan werkzoekenden en raad aan naar Indië vertrekkenden.

In het afgeloopen jaar werden vijf personen door tusschenkomst en op aanbeveling der Commissie aan eene betrekking geholpen.

Vijftien personen kwamen onze hulp inroepen om aan een betrekking geholpen te worden, dan wel aanbeveling vroegen voor het geven van lessen in talen of muziek, naaiwerk, vertaal- en copiëerwerk enz., enz.

Eene uitgebreide correspondentie werd gevoerd met personen, die inlichtingen vroegen omtrent het verkrijgen eener betrekking in Indië, terwijl 13 maal adressen werden gevraagd van personen, opgenomen in de advertentie Kol. Weekblad.

Zeer groot was het aantal aanvragen om baboes

voor de terugreis naar Indië, eveneens de aanbiedingen.

Daar de toeloop van baboe's om tijdelijk in het gebouw der afdeeling Laan v. Meerdervoort 195 een onderkomen te vinden, meer en meer toenam, werd door de commisie besloten, in de advertentie in Het Koloniaal Weekblad aan het slot, van hetgeen daar omtrent Indische bedienden staat, toe te voegen: „voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid."

Gedurende het jaar 1910 werden 15 personen in het register opgenomen en 11 afgevoerd, zoodat op 31 December 1910 nog 35 personen daarin voorkwamen, waarvan 16 naar eene of andere betrekking solliciteeren en 18 aanbeveling vragen voor 't geven van lessen, naaiwerk, vertaal- of copiëerwerk, maken van uitzetten enz.

In de samenstelling der commissie kwam geene verandering.

w. g. ZEIJDEL, Voorzitter.
w. g. DE WITT, Secretaris.

LEDEN AFDEELING 's-GRAVENHAGE OVER 1910.

JAARTAL.	STERKTE OP 1 JANUARI 1910. I.		BIJGEKOMEN. Nieuwe leden & van afd. overgenomen die de contributie nog niet hebben betaald. II.		BIJGEKOMEN. Van andere afd. overgenomen die de contrib. reeds hebben betaald of na 1 Oct. toegetr. III.		AFGEGAAN. Na contributie te hebben betaald. IV.		AFGEGAAN. Zonder betaald te hebben. V.		TOTAAL VERSCHULDIGDE OVER 1910. I + II — V.		STERKTE OP 1 DEC. 1910. (I + II + III) — (V + VI).		BEMERKINGEN.
	Aant.	Bedrag contributie.	Aant.	Bedrag contributie.	Aant.	Bedrag conrributie.	Aant.	Bedrag contributie.	Aant.	Bedrag contributie.	Aant.	Bedrag contributie,	Aant.	Bedrag contributie.	
1910	902	f 2024.00	114	f 319.49	94	f 228.00	130	f 253.00	32	f 58.00	984	f 2285.49	948	f 2260.49	

Verschuldigd over 1909	Verschuldigd over 1910	Verschuldigd over Totaal	In 1909 reeds over 1910 betaald.	Rest verschuldigd.	Betaald over 1909	Betaald over 1910	Betaald over Totaal	Saldo nog te betalen.	Hierop af te schrijven.	Saldo Balans.
f 1.50	f 2285.49	f 2286.99	f 1.50	f 2285.49	—	f 2278.49	f 2278.49	f 7.00	f 1.50 over 1909	f 5.50

Leden op 1 Januari 1910 en het bedrag der te betalen contributie.

Letter.	1.00	1.50	2.00	2.50	3.00	4.00	4.99	5.00	6.00	7.50	10.00	12.50	15.00	20.00	Totaal.
A.	—	13	—	5	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	20
B.	—	61	12	21	5	—	—	15	2	—	—	—	—	—	116
C.	—	18	1	10	2	—	—	5	—	—	—	—	—	—	36
D.	1	22	1	14	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	41
E.	—	17	3	7	1	—	—	4	—	—	—	—	—	—	32
F.	1	7	2	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	16
G.	—	29	2	12	1	1	—	5	—	—	1	—	—	—	51
H.	—	46	7	19	2	—	—	6	—	1	2	—	—	—	83
I.	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3
J.	—	8	1	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	13
K.	3	39	5	8	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	57
L.	—	26	1	11	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	42
M.	1	34	2	11	1	1	—	8	—	—	2	—	—	—	60
N.	—	10	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
O.	—	7	—	4	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	14
P.	—	26	2	6	—	—	—	3	1	—	2	—	—	—	40
R.	1	25	3	10	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	44
S.	1	69	8	14	3	1	—	6	—	—	—	1	—	—	103
T.	1	13	1	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	18
U.	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
V.	—	28	—	11	1	—	—	4	—	—	—	—	1	—	45
W.	5	19	1	9	—	1	—	3	—	1	—	—	—	—	39
IJ.	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Z.	—	2	2	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	10
Totaal.	15	522	55	189	20	7	—	77	3	2	9	1	1	1	902

15 × f 1.00 = f 15.00
522 × - 1.50 = - 783.00
55 × - 2.00 = - 110.00
189 × - 2.50 = - 472.50
20 × - 3.00 = - 60.00
7 × - 4.00 = - 28.00
77 × - 5.00 = - 385.00
3 × - 6.00 = - 18.00
2 × - 7.50 = - 15.00
9 × - 10.00 = - 90.00
1 × - 12.50 = - 12.50
1 × - 15.00 = - 15.00
1 × - 20.00 = - 20.00

902 leden f 2024.00
46 „ - 236.49

948 leden f 2260.49 op 31 Dec. '10

Bijgekomen:
114 leden f 319.49
94 „ - 228.00

208 leden f 547.49

Afgegaan:
130 leden f 253.00
32 „ - 58.00

162 leden f 311.00

Verschil bijgekomen 46 leden f 236.49.

Leden op 31 December 1910 en het bedrag der te betalen contributie.

Letter.	1.00	1.50	2.00	2.50	3.00	4.00	4.99	5.00	6.00	7.50	10.00	12.50	15.00	20.00	Totaal.
A.	—	10	—	5	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	18
B.	—	51	19	29	6	1	—	14	2	—	—	—	—	—	122
C.	—	13	4	12	3	—	—	6	—	—	—	—	—	—	38
D.	1	18	3	17	2	1	—	2	—	—	—	—	—	—	44
E.	—	16	5	8	1	—	1	5	—	—	—	—	—	—	36
F.	1	6	1	6	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	16
G.	—	25	4	13	1	1	—	6	—	—	2	—	—	—	52
H.	—	45	11	26	4	—	—	7	—	1	1	—	—	—	95
I.	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3
J.	—	7	2	5	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	16
K.	2	29	10	17	3	—	—	4	—	—	—	—	—	—	65
L.	—	21	3	16	2	—	—	1	—	—	2	—	—	—	45
M.	1	31	6	14	1	1	—	6	—	—	2	—	—	—	62
N.	—	10	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
Q.	—	5	—	4	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	13
P.	—	23	3	5	—	—	—	4	1	—	2	—	—	—	38
R.	1	20	4	10	1	—	—	3	—	—	—	—	—	1	40
S.	—	65	17	19	4	2	—	10	—	—	—	1	—	—	118
T.	—	11	4	3	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	22
U.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
V.	—	16	1	7	1	—	—	4	—	—	1	—	—	—	31
W.	2	16	3	15	1	1	—	4	—	1	—	—	—	—	43
IJ.	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3
Z.	—	1	4	6	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	12
Totaal	9	442	106	240	32	10	1	89	3	2	11	1	1	1	948

9 × f 1.00 = f 9.00
442 × - 1.50 = - 663.00
106 × - 2.00 = - 612.00
240 × - 2.50 = - 600.00
32 × - 3.00 = - 96.00
10 × - 4.00 = - 40.00
1 × - 4.99 = - 4.99
89 × - 5.00 = - 445.00
3 × - 6.00 = - 18.00
2 × - 7.50 = - 15.00
11 × - 10.00 = - 110.00
1 × - 12.50 = - 12.50
1 × - 15.00 = - 15.00
1 × - 20.00 = - 20.00

948 leden met f 2260.49 contrib.

Van het Informatie-Bureau:
(Heulstraat 17).

Voor het middelbaar onderwijs in Nederl.-Indië wordt gevraagd **een leeraar** bevoegd tot het geven van onderwijs in de **Engelsche taal- en letterkunde** aan eene hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus.

Aan de uitzending is verbonden:
a. eene gratificatie voor uitrusting van *f* 100.
b. overtocht naar Batavia als gouv.-passagier der eerste klasse, casu quo ook voor het wettig gezin;
c. een voorloopig traktement van *f* 150 's mnds. ingaande met den dag van aankomst te Batavia tot den dag, waarop het activiteitstraktement, volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië, ingaat.

Het traktement bedraagt *f* 450 's maands, met 3 vierjaarlijksche traktementsverhoogingen, elke van *f* 100 's maands, zoodat zal worden bereikt een maximum traktement van *f* 750 's maands.

De uit te zenden leeraar zal zich schriftelijk moeten verbinden tot teruggave aan 's Lands kas van de gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve zullen zijn voldaan, zoo wegens gratificatie voor uitrusting als wegens overtocht naar Nederlandsch-Indië, bijaldien hij binnen vijf jaren na zijne aankomst op Java, om andere redenen dan wèlbewezen zielsof lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's Gouvernementsdienst wordt ontslagen of indien hij niet binnen den hem aan te wijzen tijd naar Indië vertrekt.

(Ned. Staatscourant v. 6 April 1911 No. 82).

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat **achttien jongelieden** hier te lande in opleiding kunnen worden genomen voor **ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**

Van hen, die daarvoor in aanmerking wenschen te komen, zal in de maand Augustus of September a.s. een vergelijkend examen plaats hebben.

Tot dat examen zullen worden toegelaten jongelieden, die op 1 Januari 1911 den vollen ouderdom van 20 jaren niet overschreden hebben, in het bezit zijn van een diploma van eindexamen eener hoogere burgerschool met 5-jarigen cursus of van een getuigschrift, dat volgens het oordeel van den Minister van Financiën eene niet geringe algemeene ontwikkeling bewijst.

Over te leggen zijn wijders bewijzen van goed gedrag en voldoening aan de wet op de nationale militie, voor zooveel daaruit verplichtingen zijn voortgevloeid.

Bij het examen wordt allereerst gelet op geschiktheid voor het ambt van verificateur. Voorts wordt van de candidaten verlangd:
a. eene voldoende kennis van de Nederlandsche taal, blijkende uit een juist en vaardig gebruik daarvan, zoowel mondeling als schriftelijk, en uit het voldoende begrijpen van een stuk proza of poëzie:
b. voldoende kennis van de Fransche, Hoogduitsche en Engelsche taal, blijkende uit de vaardigheid om een stuk proza daaruit in het Nederlandsch over te brengen en om zich daarin redelijk goed uit te drukken.

Net en duidelijk schrift is een vereischte.

In den loop der maand Juni a.s., zal in de Staatscourant eene nadere bekendmaking omtrent genoemd examen verschijnen.

De opleiding geschiedt bij den dienst der invoerrechten te Amsterdam of Rotterdam, en duurt twee jaren.

Zij, wier ouders niet gevestigd zijn op de plaats der opleiding, ontvangen eene tegemoetkoming van *f* 50 (vijftig gulden) 's maands.

Zij, die na afloop van de opleiding ter beschikking worden gesteld van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, zijn benoembaar tot adspirant-verificateur op eene bezoldiging van *f* 150 (honderd vijftig gulden) 's maands.

Aan de uitzending is verbonden:
a. overtocht als gouvernementspassagier der tweede klasse;
b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van *f* 500 (vijfhonderd gulden);
c. een voorloopig traktement van *f* 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en doorloopend totdat daar te lande het ativiteits-traktement ingaat.

Benoembaarheid tot ambtenaar der vierde klasse wordt verkregen door een in Indië af te leggen examen, waarvoor men zich kan bekwamen bij een der groote tolkantoren daar te lande, waar in den eersten tijd de adspirant-verificateurs geplaatst zullen worden.

Ook de benoembaarheid tot ambtenaar der derde klasse en hoogere rangen hangt af van een in Indië af te leggen examen, dat eerst zal mogen worden afgelegd na vijf jaren dienst als ambtenaar der in- en uitvoerrechten en accijnzen.

Niemand wordt meer dan twee maal tot hetzelfde examen toegelaten.

Aan de betrekking van ambtenaar der vierde klasse is verbonden een aanvangsbezoldiging van *f* 175 's maands, hetwelk door verhoogingen om de twee jaren, elk van *f* 35 's maands, tot *f* 350 's maands kan klimmen.

De bezoldiging van ambtenaar der derde klasse bedraagt *f* 400 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 's maands, alzoo tot een maximum van *f* 500 's maands.

Aan den rang van ambtenaar der tweede klasse is verbonden eene bezoldiging van *f* 500 's maands, met twee tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 's maands, tot een maximum van *f* 600 's maands is bereikt, terwijl de ambtenaren der eerste klasse bezoldigd worden met *f* 700, *f* 800 en *f* 900 's mnds.

Zij, die uitmunten, komen in aanmerking voor plaatsing bij de inspectie der in- en uitvoerrechten en accijnzen.

Bij de inspectie bedragen de bezoldigingen:
van adjunct-inspecteur *f* 500 tot *f* 600 's maands, het maximum te bereiken door twee tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 's maands;
van afdeelingschef-inspecteur *f* 500 's maands, met vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's mnds. tot *f* 900 's maands;
van inspecteur van *f* 700 tot *f* 900 's maands, te bereiken door twee tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands, terwijl aan een der inspecteurs bij gebleken bijzondere geschiktheid, bekwaamheid, ijver en toewijding eene nadere traktementsverhooging van *f* 100 's maands kan worden toegekend, zoodat diens bezoldiging gebracht kan worden op *f* 1000 's maands.

De benoeming tot eene betrekking, waaraan periodieke traktementsverhoogingen verbonden zijn, geschiedt in den regel op het minimum traktement. Heeft de benoemde in eene vorige betrekking eene bezoldiging genoten gelijkstaande met of hooger dan het minimum, dan wordt de tijd, gedurende welken hij in de vorige betrekking die bezoldiging genoten heeft, voor het toekennen der verhoogingen medegeteld.

De aan de betrekkingen van ambtenaren der vierde, derde en tweede klasse verbonden traktementsverhoogingen kunnen ter belooning van buitengewone bekwaamheid en geschiktheid, gepaard met dienstijver, alsook ter belooning van uitstekende daden, worden toegekend vóór het verstrijken van de daarvoor gestelde termijnen.

Op pensioen wordt aanspraak verkregen bij eervol ontslag na een voor Indisch burgerlijk pensioen geldigen diensttijd van 20 jaren, en het pensioen bedraagt dan ¼ van de hoogste gedurende 2 jaren genoten bezoldiging. Voor elk jaar langer dienst, tot een maximum van 20 jaren, wordt het pensioen voor 20 jaren dienst met 1/20e verhoogd, tot een maximum bij 30 jaren dienst van 3/8 van het hoogste gedurende twee jaren genoten traktement, als dit niet hooger dan *f* 1000 's maands is. Onder den voor Indisch pensioen geldigen diensttijd telt Nederlandsche diensttijd, die geldig zou zijn voor Nederlandsch pensioen, voor de helft mede.

Elk der in opleiding te nemen personen moet zich schriftelijk verbinden om de gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve uit de Indische begrooting worden voldaan wegens gratificatie voor uitrusting en wegens overtocht naar Batavia, onverwijld terug te betalen, wanneer hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of wel binnen vijf jaren na aankomst op Java uit 's lands dienst ontslagen wordt om andere redenen dan welbewezen zielsof lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering).

(Ned. Staatscourant van 3 April 1911. No. 80).

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 10 Maart 1911. No. 20.
Benoemingen, enz.
Civiel Departement.

Verleend: twee jaar verlof aan den ass.-resident K. Lorch; één jaar aan den idem J. W. Verberne, den opzichter K. Ott, den onderwijzer Th. H. Elfers, den ass.-res. H. Wegener, den geneesheer F. Wijdenes Spaans, den commies C. W. L. Cohen; elf maanden aan den referendaris J. M. van Valkenburg en den ass.-resident K. Wijbrands.

Ontslagen: op verzoek eervol de referendaris G. F. Regensburg; de leerling-opzichter J. C. W. F. Pelle.

Benoemd: tot adjunct-gouv.-account. W. de Vries Gzn.; tot hoofdcommies Mr. J. ten Brink; tot 2den Comm. J. J. Hoeke; tot Gouv.-scheikundige Dr. M.

G. J. M. Kerbosch; tot veearts B. Eijsenburger en H. Chr. de Waal.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van Justitie Mr. Dr. C. C. Dekema.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrekking van ambtenaar 4e kl. der in- en uitvoerrechten W. P. Lioni en A. Jansz.

Belast: met het beheer der houtvesterij O.-Tegal F. J. Doeve.

Benoemd: tot wedana van Palimanan Mas Dana Atmadja; van Kawahi Mas Anghadisastra.

Ingetrokken: de overplaatsing van den controleur K. C. Haastert naar Tapanoeli.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Jogjakarta Mej. L. M. van Zeventer; tot onderwijzer te Bangkalan F. G. A. Beckers.

Overgeplaatst: naar Malang de onderwijzer F. H. Cock; naar Soerabaja de idem J. Boekstal; naar Pekalongan de onderwijzeres Mej. A. Kilian.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luit. W. C. Okhuijzen en den onderluitenant W. Hünnemeier.

Bevorderd: tot kapitein-kwartiermeester H. F. Polack; tot 1en luit. der artillerie D. Schmedes.

Benoemd: tot 1en comm. L. A. Cramm; tot 2en idem C. F. Grebner.

Verleend: een jaar verlof aan den gezaghebber bij de gouv. marine B. Holthuis.

Belast: met de waarneming der betrekking van 1en rekenaar F. Rijken Rapp; van 2en idem J. H. Kats; van onderhavenmeester te Tandjong Priok R. Versteeg.

Uit de Javasche Courant van 14 Maart 1911. No. 21.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ass.-res. W. K. F. Hekmeijer en E. G. Th. Maier; den referendaris H. G. C. Degent; den onderwijzer P. C. Nelson; den opzichter A. F. Thijsen.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk J. G. Philippi en Mej. A. Hess.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den Dir. v. B.B., W. H. Bisschoff.

Benoemd: tot hoofdopziener bij het boschwezen F. C. H. Schlahmilich; tot onderwijzeres 1e klasse Mevr. S. M. Taunay; 2e kl. Mej. J. de Quant; tot ass.-resident voor de politie te Batavia C. Canne; tot 2en comm. ter Alg. Secretarie Ch. L. Crince le Roy, J. F. Vos en W. H. A. Jacometti; tot inspecteur van het gevangeniswezen J. F. C. Nienhuis en H. A. C. M. Hueber; tot onderwijzer 1e kl. J. R. Bakker, L. B. van Bommel en H. Kedde; 2e klasse H. Ennen, A. H. Kroes; P. F. J. G. de Goede, J. van der Vliet; J. C. Moerdijk; H. Rosier; W. H. Philippo; J. C. van Bortel; A. H. van Vreeningen J. G. van Tertholen; D. Tol en J. van der Linden; tot Commies te Batavia A. M. Spits Warnars; te Telokbetong W. L. Ch. Platt; tot administrateur 1e kl. V. F. Th. Gerrits; 2e idem C. W. A. Burgemeestre.

Overgeplaatst: naar Soerakarta de onderwijzer W. H. Philippo.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als onderwijzeres te Tjimahi Mej. E. de Jongh Swemer; te Malang J.A. Leefers; te Sibolga A. H. Schönherr; te Madioen A. de Bruijn; te Soerabaja S. J. A. Morbeck.

Overgeplaatst: naar Keboemen de onderwijzer D. Tol; naar Sibolga J. van der Vliet; naar Medan A. H. van Vreeningen; naar Djember L. B. v. Bommel; naar Amboina J. van der Linden.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Batavia, Mej. L. W. Pronk.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onderluitenant A. de Kock.

Benoemd: tot plaatselijk comm. te Koeta Radja de luit.-kol. C. C. A. Schröder.

Geplaatst: te Batavia de luit.-kol. W. H. de Lussanet de la Sablonière; bij het 18e bat. de 2e luit. Jhr. O. van der Wijck; bij het 13e de id. A. Oosthout.

Overgeplaatst: naar Borneo de 1e luit.-adj. C. Schultz; naar het 17e bat. de 1e luit. G. K. W. F. de Vaijnes van Brakel Buijs; naar Makassar de idem E. F. W. C. Staudenmaijer; naar de Lampongs de 2e luit. W. P. L. Latour; naar het 1e depôt-bat. de 1e luit. W. J. de Vries.

Geplaatst: te Batavia de 2e luit. der art. M. A. H. Hazen en de 1e luit.-kwartiermeester H. J. J. Reinier.

Overgeplaatst: naar Soerakarta de magazijnmeester M. H. M. van Noort; naar Semarang de kapt. der genie P. van Drimmelen.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers-lijst van het s.s. ,,Tambora". Vertrokken van Batavia 16 Maart en aangekomen te Marseille 17 Maart 1911 Kapt. W. Baghus.

Naar Padang vertrokken: J. H. A. Haarman; Jhr. A. H. W. de Kock; A. P. W. Stibbe; Kriekhaus en echtg.; P. A. Ouwens; E. W. Perenal; Mevr. Haacke, dochter en zoon.

Van Batavia vertrokken: L. Krijgsman, echtg. en kind; E. L. de la Pavia, echtg. en 2 k.; L. Schol, echtg. en 3 k.; W. J. J. Kohlenbrink en echtgen.; H. Klink Schuurman; P. B. Frankamp; G. H. Prinsen Geerlings en echtg.; mevr. Conaalvas—Bergansius en 3 k.; W. J. F. Imandt en echtgen.; H. J. Scheffer ten Cate; Mej. Vogelzang; P. L. te Cate; De Vogel, echtgenoote en dochter; W. H. Westenberg; echtgenoote en 2 kinderen; Mevr. R. Hinlopen, kind en bonne; J. H. L. de Koningh en echtgen.; Jhr. A. L. de Sturler; B. Companjen, echtg. en k.; Mej. Croes; Mej. Zaalberg; Jongeh. Delmaar; A. Hope Huntleij; Mevr. De Bruine; Van Andel; J. Th. van Rosseecht en 2 k.; W. H. v. d. Veen, en echtg.; Mevr. S. H. Meyer—Mohr; Mej. A. H. Pool; Van Dorssen en echtg.; Hijmans; Muloch; K. Lorch, echtg. en k.; Pastoor J. Vogels; Mej. M. J. Ch. C. Schokker; H. Cochius; C. Penning; E. B. Sauerbier, echt. en 2 k.; H. Knipscheer, echtg. en kind; W. S. A. Beteren; mevr. J. A. Stutterheim, 3 k. en baboe; G. S. van Koetsveld, echtg. en 2 k.; M. Obdeijn, echtg. en k.; Wagner en echtgen.; J. van den Burger, echtg. en 3 k.; Mej. van Zutphen; R. G. Scheffer, echtg. en k.; Mevr. W. Houwink; R. Hartman Sr. en echtg; A. A. M. Scepers; F. A. Hatten, echtg. en 2 k.; Th. Krul; P. J. van Kricken, echtg. en 3 k.; T. W. Koot, echtg. en pleegkind; E. G. G. Thomann; P. J. de Rooij; A. de Manara; W. van Leeuwen; C. A. Ris; Mevr. Hofstede—Römer; L. Sonn; J. van Emden; J. B. Gerritsen—v. d. Koop; Meijboon; Mevr. A. v. d. Kock en k.; benevens H. M. onderofficieren, troepen en schepelingen.

Passagiers van het stoomschip ,,Goentoer". Van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië den 8en April j.l.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept:

A. W. Allirol; G. H. Hemmes; Mr. G. A. van Schouwen met echtg.; J. T. Ligtenberg; Dr. A. J. A. Pralige met echtg. en 4 k.; G. J. Baer, met echtg. en k.; Eerw. Zusters Wilhelmina en Emmanuelle; Mej. C. W. Siwerkropp; Mevr. A. U. Ruijchaver— v. Tilburg; W. Löwe; J. Spriel; mevr. N. van der Roest—Poth; J. H. van Duijn; P. J. de Puij; A. Berrevoets; A. van Drielen; K. Dontje; G. H. J. Steemers; M. A. van der Linde; M. J. Wasterval; K. Boonstra; H. G. Bokhorst; A. H. IJsselmuiden; Ringelenberg; Kotvis; benevens een détachement suppletietroepen.

Naar Southampton:

C. van Andel; mevr. N. Pické—Rambaldo; J. Williamson Napier en 2 dochters.

Naar Lissabon:

A. E. P. Lopez met echtg.

Naar Marseille:

Prof. H. Treub; Prof. Dr. C. A. Pekelharing en dochter; A. van Raemdonck; M. Docter met echtg.; mej. Lehning; mej. E. Lehning.

Naar Port-Saïd:

J. J. Kalker.

Te Southampton zullen zich inschepen naar Lissabon: J. Treadway.

Naar Tanger: Mordan met echtg.

Naar Marseille: W. Bishop met echtg.; C. F. Deighton; E. J. Deighton; A. S. Bertler; G. Bertler; Fred. Green; O. Baring; Bose met echtg. en kind; mevr. C. Adams en dochter; Mr. Arkwright.

Naar Colombo: mevr. Skey en 3 kinderen; mej. Short.

Te Lissabon zullen zich inschepen: Naar Gibraltar: Hertog van Wellington; Hertogin van Wellington; Lady Eileen Wellesley; Mevr. Hamlijn; H. B. Manners; mej. E. Keen; mej. E. Falcower; J. Roberts.

Te Marseille zullen zich inschepen: Mevrouw C. Borel—Le Comte; E. A. A. Gobée met echtg.; A. J. Haacman en dochter; E. H. T. Wicherlink m. echtgen.; G. C. Snijders; H. K. A. Bakker met echtg; E. W. L. von Faber met echtg. en k; Mejuffr. H. Deeleman; J. H. van Ommeren met echtg; J. Saint Girons; W. Kok met echtg. en 2 k; G. Cohen met echtg.; mej. G. Saint Girons; W. K. van Gennep met echtg. en dochter; W. F. den Broeder; J. I. de Rochemont met echtg. en dochter; G. Bebingh, met echtg; C. von Bornemann, met echtg. en dochter; mej. H. M. von Bornemann; mej. F. Gaimes; H. A. C. van der Jagt, met echtg. en 2 k.; mejuffr. J. Hoebert; H. C. C. Fraissinet met echtg. en k.; mevr. J. de Vries—Matthes; mevr. S. M. Arntzenius—De Vries; J. Renn; Mevr. C. Rens—Prins; J. M. Stevels; mej. M. G. C. Vos; J. I. van der Vlies met echtg.; J. Bosveld; J. Mincke; M. Vermeer; P. C. D. van den Bergh; H. C. Scholten m. echtg. en 2 k.; C. Ferguson met echtg.; P. A. Jut de Borghelles met echtg. en 3 k.; F. Koster; B. v. d. Werff met echtg.; C. P. Jacobs; A. P. V. J. Amiot; Dr. J. J. van Loghem.

Naar Port-Saïd: J. Prince met echtg.

Passagiers aan boord van het stoomschip ,,Prins Willem III", gezagvoerder N. H. C. van Baaren, van West-Indië naar Amsterdam.

G. Gundlach; G. Maschman; *J. Lovisi; *N. Rossi; E. A. van Duyn; J. C. M. Wilders; C. Horsten; J. J. Smeulders.

* gemerkt ontscheept te Havre.

Passagiers aan boord van het stoomschip ,,Prins Willem V", gezagvoerder P. Koningstein, van Amsterdam naar West-Indië op den 14 April.

Mevr. S. Luitink—v. Toornbergen en 2 kinderen.

Weekblad voor Indië,

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS, te SOERABAJA.

Prijs per 3 maanden f 2.50

Men kan zich abonneeren bij den agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk belang" NIEUWE MOLSTRAAT 20, DEN HAAG.

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 239, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch. — gediplomeerd.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195,** zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 16.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dame voor vioollessen ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame voor werken met schrijfmachine en stenographie; bekend met moderne talen.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

☛ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 195** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

No. 16. Donderdag 20 April 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

De Afdeeling „Nederlandsche Koloniën" van het Haagsche Museum ten bate van het Onderwijs.

Het hoofdartikel in het vorig nummer „Onze Ethnographische Musea" doet mij de belangstelling vragen voor eene afdeeling van het Museum ten bate van het Onderwijs, die niet de minst belangrijke afdeeling van dit Museum behoort te worden, die der Nederlandsche koloniën.

Hoe dikwijls wordt ons volk verweten gebrek aan belangstelling in de Nederlandsche bezittingen in Oost en West! Geen gelegenheid laat men voorbijgaan, over deze groote fout klaagliederen aan te heffen en te dreigen met het zwarte spook van het verlies onzer koloniën als straf voor deze onverschilligheid.

Is nu werkelijk deze belangstelling bij het volk zoo gering?

Hangt zij samen met ons volkskarakter, waarbij wij ons slechts hebben neêr te leggen?

Gedurende twee jaar heb ik, als leider van het Museum ten bate van het Onderwijs, eene andere ervaring opgedaan, en ik acht het wenschelijk, dit heuchelijk verschijnsel onder de algemeene aandacht te brengen. Honderden leerlingen van de laagste volksklasse tot die der meest gegoede hebben wij in onze lokalen ontvangen en daarbij ervaren, dat de kiem der belangstelling in elk kind aanwezig is, en dat het er slechts op aankomt, hoe haar tot ontwikkeling te brengen, hoe haar voor uitdooven te behoeden.

Het woord alleen is daartoe niet in staat; het kind wil uit eigen oogen zien. Zie de van vreugde stralende gezichten, wanneer de jeugdige bezoekers en bezoeksters ervaren, dat het toch „echt waar is, wat in de boekjes staat"; wanneer zij een voorwerp aanschouwen, dat op de les besproken was, of waarvan de herinnering uit de van buiten geleerde lessen was bijgebleven. Hoe glinsteren de oogen, wanneer door hetgeen zij voor zich zien, een wereld voor hen ontsloten wordt, waarvan zij uit een schoolkaart of een leerboekje zich nauwelijks eenige voorstelling kunnen maken, al weet de onderwijzer zijne lessen ook nog zoo smakelijk te maken.

Blijkt dan niet in 99 van de 100 gevallen, dat hetgeen men voor nieuwsgierigheid houdt, weetgierigheid is, die zich uit in den drang, om de bezoeken aan het Museum te herhalen? En pleit het niet tegen het onderwijssysteem, dat de belangstelling verflauwt, naarmate de leerling ouder wordt en steeds meer volgepropt wordt met van buiten geleerde feitenkennis, terwijl men juist het omgekeerde zou moeten verwachten?

Het is met het oog op deze ervaring, dat eene verzameling, die een helder beeld kan geven van land en volk der Nederlandsche koloniën zeer belangrijk zal kunnen bijdragen om de belangstelling in die koloniën, waarvan de kiem bij elk jeugdig Nederlander aanwezig is, aan te wakkeren en op rijperen leeftijd blijvend te maken.

Geen stad als Den Haag, waar tal van Indische familiën hetzij tijdelijk, hetzij blijvend zich vestigen, biedt een schoonere gelegenheid aan, om eene verzameling bijeen te brengen, die met oordeel gerangschikt en tentoongesteld, zoowel voor het Onderwijs in het algemeen, als voor de verspreiding van kennis aangaande onze koloniën, van onschatbare waarde kan worden.

Velen gingen reeds voor — waaronder vooral mogen genoemd worden de Regent van Demak, die zijne prachtige foto's, ingezonden ter Brusselsche tentoonstelling aan ons Museum afstond, en vele leerlingen van de Hoogere Burgerschool.

Mogen nog velen volgen, en voorwerpen voor de Afdeeling Nederlandsche Koloniën willen afstaan aan het Museum ten bate van het Onderwijs, N. Markt No. 2, Den Haag. In dank zullen deze voorwerpen worden aangenomen.

H. VAN CAPPELLE.

Tentoonstellingen en Lezingen op Indisch gebied.

Boeatan gaat trouw voort met het deelnemen, gelijk zij reeds zoo menigmaal deed, aan verschillende binnen- en buitenlandsche tentoonstellingen, om zooveel mogelijk de produkten van huisvlijt en kunstnijverheid der Inlandsche bevolking onzer koloniën bekend te maken.

Onlangs werd door hare bemiddeling een goedgeslaagde tentoonstelling van Indisch vlechtwerk gehouden in het kunstnijverheid-museum te Dresden. De directie dier instelling kocht enkele der gezondene voorwerpen aan, om, zooals zij schreef, als model te dienen.

Thans neemt Boeatan deel aan de tentoonstelling van het Reiswezen te Berlijn, en, naar de verslagen in de dagbladen meldden, werd er „aardig verkocht."

Op de a.s. tentoonstelling te Roubaix zal Boeatan niet ontbreken, terwijl te Kristiania in Mei a.s. een keurverzameling zal worden getoond.

* *
*

Nu het seizoen der lezingen nagenoeg ten einde is, zij met voldoening geconstateerd, dat dit jaar het deel daarvan, dat aan onze Indiën gewijd was, zeker niet klein te noemen is.

Niet alleen door Oost en West, maar ook door verschillende andere vereenigingen werden in onderscheidene plaatsen goede voordrachtavonden georganiseerd, zelfs in het buitenland.

Zoo lezen wij in de Brusselsche Matin van 7 dezer:

„Sous les auspices de la section anversoise de „Onze Vloot", la Ligue maritime néerlandaise, le major H. A. Kooy est venu donner au Grand Hôtel Weber, une conférence qu'il avait eu l'honneur de faire tout récemment devant la reine Wilhelmine.

Il nous a conduit d'abord à Java, et après nous avoir montré Batavia, Buitenzorg et Weltevreden, nous a promenés dans l'intérieur de l'île, par des routes pittoresques, le long des rivières, des plantations de café, de thé, de cacao, de cannes à sucre.

Ensuite il nous a parlé de l'expédition de 1905 dans l'île de Célèbes, contre le souverain de Boni qui avait insulté le gouvernement colonial et refusait d'obéir à ses ordres. En peu de jours, les Bongineezen furent défaits et l'administration militaire s'occupa d'ouvrir le pays à l'administration civile au commerce et à l'industrie. Tout était à créer. Il n'y avait ni routes, ni points, ni habitations convenables. Les officiers parèrent à tout et s'improvisèrent même maîtres d'école. Leur action de civilisation fut tout aussi brillante que leur mission de sécurité avait été rapidement menée et glorieuse.

Enfin, le major Kooy nous parla des plantations de caoutchouc et fit allusion à la part importante que le capital belge prend à la mise en valeur des Indes néerlandaises, une colonie magnifique, plus de cinquante fois plus grande que la mère-patrie et qui est trop peu connue.

M. le major Kooy est un conférencier particulièrement compétent et un orateur disert et humoristique. L'assemblée, que présidait M. Claessens et au premier rang de laquelle nous avons remarqué M. J. A. Van den Bergh, consul-général des Pays-Bas, lui a fait un succès très vif et très mérité.

Uit de O.-I. Mail.

Volgens de jongste berichten der Ind. mail is de **cholera** helaas nog niet geweken. De Bataviasche bladen meldden, dat te dier stede van 13 tot en met 19 Maart j.l. drieëntwintig gevallen zijn voorgekomen, waarvan twee bij Europeanen.

De waarnemend hoofdinspecteur, chef van den burgerlijken geneeskundigen dienst maakte in de Javasche Courant bekend, dat de cholera epidemisch voorkomt ter hoofdplaats Soerakarta.

Den 17en Maart werd aan Het Soer. Handblad van Sumatra geseind:

Opnieuw zijn hier choleragevallen geconstateerd, en wel te Oelak Karang en te Mangala in de afd. Paiman.

De Sumatrabode van 20 Maart bericht, dat in de zeeplaats Natal van de afdeeling Tapanoeli sinds veertien dagen cholera heerscht. Er was geen geneeskundige hulp. Reeds waren 89 personen overleden.

Omtrent de **pest** komen nog geen geruststellende draadtijdingen.

Uit Medan seinde men reeds d.d. 18 Maart aan Het Soer. Handelsblad:

Aan boord van het stoomschip „Elout" deed zich vóór het vertrek uit Sabang een ziektegeval voor, dat veel overeenkomst vertoonde met pest. Het schip ligt thans ter reede van Belawan in quarantaine. De Europ. passagiers, waaronder zich gouverneur Swart bevindt, hebben het schip mogen verlaten, doch blijven aan land onder geneeskundig toezicht.

In het Bat. Nieuwsblad van 21 Maart lezen wij: In Nov. j.l. zijn volgens het kort verslag van de residentie Menado rondom het Possomeer on-

streeks 250 personen aan een besmettelijke longontsteking overleden.

Als er op Atjeh één mannetje een lichte verwonding oploopt, komt de telegraaf in werking.

Hier stierven twee-honderd-vijftig menschen zoo goed als zonder hulp, en men hoort er ruim drie maanden later pas van!

Een vraag ten slotte: wat bedoelt men met besmettelijke longontsteking? Toch geen longenpest? Aldus bovengenoemd blad.

Djambi. — De resident van Djambi seinde 17 Maart:

Op bericht onrust Ajeritamstreek door godsdienstijveraars, controleur Moearatambesi met militaire patrouille uit Djambi 11 Maart daarheen; tien onruststokers, die districtshoofd met dood bedreigden, indien hij hun zijde niet koos, gearresteerd; opruiende geschriften in beslag genomen; daarbij van hoofden en bevolking alle medewerking ondervonden; rust volkomen hersteld.

Misbruik van gezag. — De correspondent van de Locomotief te Makassar schreef:

Onze Raad van Justitie krijgt spoedig weer een ernstige zaak te berechten: weer een geval van machtsmisbruik door een Europeaan tegenover Inlanders. De beschuldigde is een zekere Laurens van Halmaheira, directeur van een handelszaak, die het monopolie heeft van den uitvoer van damar. Althans de directeur is opgetreden alsof hij het monopolie heeft en alsof de Inlanders tot levering uitsluitend aan hem verplicht zijn. Met gewapende dienaren is deze persoon de huizen van de Inlanders binnengedrongen om de damar die zij in voorraad hadden, op te eischen. Hierbij stelde hij huiszoeking in en schijnt hij zich ook aan andere praktijken schuldig gemaakt te hebben. Onder meer is hij ook aangeklaagd wegens onwettige gevangenhouding en plundering.

Er is rechtsingang verleend. Met de eerstvolgende boot, die uit de Molukken komt, wordt L. naar Makasser gebracht, zoodat we spoedig meer van de zaak zullen vernemen.

Het schijnt, dat de feiten, waarvan L. beschuldigd wordt, niet alleen van den laatsten tijd dagteekenen doch reeds eenige jaren lang ongestraft plaats konden grijpen. De thans in functie zijnde resident heeft de zaak aangepakt en, zoo de beschuldigingen waar blijken, daarmee de bevolking een weldaad bewezen.

Het geval Mesman staat dus niet op zichzelf. Er zijn blijkbaar meer Europeanen, die zich heer en meester van de Inlandsche bevolking gevoelende, van de zichzelf toegeëigende macht misbruik maken. Ook in de binnenlanden van ons gepacificeerde Celebes moeten praktijken voorvallen, die het daglicht niet mogen zien. Wanneer mettertijd meerdere aanklachten bij de justitie inkomen, dan zal dat geen verwondering behoeven te wekken. Op het oogenblik is hier aanhangig de zaak van twee civiel-gezaghebbers officieren, die voor den krijgsraad moeten verschijnen en óók terechtstaan wegens misbruik van gezag. Een van hen kan vrij uitgaan. De zaak van den ander is nog niet afgeloopen."

Openbare Handelsschool. Aan Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. van 25 Maart j.l. ontleenen wij:

De Handelsschool vormde tot dusver nog een onderdeel van het complex scholen, genaamd Wilhelminaschool. Met ingang van den nieuwen cursus, den eersten Maandag in Juli a.s., wordt dit complex gesplitst in 2 afzonderlijke inrichtingen:

één, gevestigd in 't gebouw, vlak naast de gevangenis aan den Vrijmetselaarsweg, omvattend de H. B. S. met 3-jarigen cursus, de Handelsschool en den zeevaartkundigen cursus, en één, in de gebouwen ten Westen van het voorgaande, omvattend den bouw- en mijnbouwkundigen en den werktuigkundigen cursus.

Over het algemeen wordt nog niet geheel juist onderscheid gemaakt tusschen die verschillende deelen der K. W. S.

Het kan daarom zijn nut hebben, hier eenige bijzonderheden te geven, aangaande de Handelsschool.

De openbare Handelsschool te Batavia is geschoeid op de leest van de gelijknamige inrichting te Amsterdam, met wijziging, voor zoover andere omstandigheden dit medebrengen. Zij sluit aan bij de eerste H. B. S. met driejarigen cursus, doch leerlingen van andere H. B. scholen hebben zonder examen toegang, indien zij naar de 4e klasse bevorderd zijn.

De studie aan de Handelsschool verdient de voorkeur van allen die:

1. in den handel willen gaan;
2. bij de In- en Uitvoerrechten en Accijnzen hun carrière wenschen te maken;
3. zich willen bekwamen voor administratieve betrekkingen als: bij het Inlandsch Credietwezen, bij den Pandhuisdienst, bij de Departementen van Gouvernements-Bedrijven en van Financiën, bij de Weeskamers.

Deze voorkeur grondt zich op het programma van onderwijs aan de Handelsschool, hetwelk omvat:

a. De Nederlandsche, Fransche, Engelsche, Duitsche en Maleische talen, met bijbehoorende handelscorrespondentie, aan welk onderwijs meer uren worden besteed dan aan een H. B. S. met vijfjarigen cursus (voor Nederlandsch, Fransch, Engelsch en Duitsch samen in de 4e en 5e klasse van een H. B. S. 5 per week 24 lessen, aan de H.school 38).

b. Het boekhouden, handelsrekenen en handelsrecht.

c. Scheikunde en warenkennis.

d. Staathuishoudkunde, handelsaardrijkskunde en handelsgeschiedenis.

e. Stenografie, machine-schrijven en schoonschrijven.

Het schoolgeld bedraagt van *f* 5.— tot *f* 10.— per maand.

Onderwijs en Leven. De Locomotief van 22 Maart j.l. opent een reeks hoofdartikelen over dit onderwerp door Opmerker. Wij stellen ons voor later hierop terug te komen, voorloopig halen wij hier slechts het slot van het eerste stuk aan:

,,De Javaan is een wezen, dat zich verheugen mag in het bezit van een eigenaardig voorrecht. Anderen zijn er op uit om hem wel te doen. Het Gouvernement en diens ambtenaren zijn zijne beschermers. Nu is het wel merkwaardig, dat de bescherming vaak het tegengestelde uitwerkt van wat bedoeld wordt.

Een pracht van een land en een arme bevolking zonder voldoende weerstandsvermogen, zoodanig, dat men een W. Commissie moest instellen, die nu en dan resultaten van hare navorschingen en overwegingen ter kennis brengt van 't publiek. De mindere welvaart blijft bestaan.

Waarom hebben wij niet betere resultaten kunnen bereiken?

Jonge bestuursambtenaren klagen wel: ,,Hoe zit ik nu hier te midden van die Inlandsche hoofden, en die bevolking, die je niet flink tegenspreken, die diplomatiek met je omgaan omdat je hun kwaad zou kunnen doen. Immers, zij denken, dat je die macht hebt. En niet ten onrechte. ,,De positie" is die van een weldoener, welke geen vertrouwen vindt bij degenen, dien hij wel wil doen."

Dubbele moordaanslag. Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. van 25 Maart j.l. deelt o.m. mede:

,,Te circa half negen arriveerde de chef der vierde afdeeling S.S., de heer Asselbergs, en de adjunct-chef derzelfde afdeeling, de heer Veenendaal, aan het station S.S. te Meester Cornelis om een inspectie te houden op het emplacement.

Bij hunne nadering trad de in de goederenloods werkzame klerk, de Waal, hen tegemoet en loste, zonder een enkel woord te uiten, zeven schoten uit een revolver op beide heeren. Vier daarvan troffen den heer Veenendaal in rug en zij, terwijl de heer Asselbergs door drie kogels werd gewond. De eerste zakte onmiddellijk, zonder een kreet te slaken, bewusteloos in elkander. De beide gekwetsten werden naar het Militaire Hospitaal vervoerd, waar zij het later gelukkig vrij goed maakten, terwijl de dader van den aanslag zichzelf ging aanmelden bij den chef der tweede afdeeling.

Het blad vernam, dat De Waal vroeger ook eens eenige schoten op een Inlandschen nachtwaker had gelost. Onder zijn collega's heerscht de meening dat de man niet volkomen normaal is.

Er dient erkend te worden, zegt de redactie, dat de heer Veenendaal, ex-officier, en niet-deskundige, een buitengewoon lastig en streng chef was, in het geheel niet bemind bij zijne ondergeschikten. Met de Indo's onder hen kon hij heelemaal niet overweg, en hij is een slachtoffer van hetzelfde gebrek aan tact en savoir faire, dat den Engelschen boormeester Rutherford van Pankalan Berandan 't leven kostte. Ook toen was het een Indo-Europeaan, zekere Jansen, die, broedende over allerlei kleine grieven, deels werkelijke, deels vermeende, zijn niet onrechtvaardigen, maar ruwen chef vermoordde......

Men zegt dikwijls dat de psyche van den Inlander ons onbekend is, maar ook het zielleven van hen, die den Aziaat in bloedsmenging en levensbeschouwing nabijkomen, blijft in vele gevallen voor den Westerling een gesloten boek."

De Soldatenbond. — De N. Soer. Crt. deelde 16 Maart mede, dat de bekende directeur van het prauwenveer Kalimas, de heer Hughan, benoemd is tot eerelid van den Soldatenbond, omdat hij wekelijksch tachtig bioscoopkaarten aan mindere militairen verstrekte.

De Soldatenbond overweegt de oprichting van een neutraal tehuis, waartoe hij zich om steun gewend heeft tot het bestuur der Loge.

De Suikerbond. — Op 21 Maart vond de vergadering van den Suikerbond te Soerabaja plaats. Aanwezig waren 62 leden, uitbrengende 538 stemmen.

De president hield een klinkende openingrede en constateerde, dat de bond een financiëel en numeriek sterke vereeniging was. Zij telde ultimo December 1910 totaal 1722 leden. De vooruitgang in tien maanden tijds bedroeg 206 leden. De weerstandskas is *f* 28.000 groot.

Gekozen werd tot redacteur-commissaris de heer Van Wieringen.

Er wordt nu flink feestgevierd.

De Oengaran-waterleiding. — Het werk aan de Oengaran-waterleiding wordt krachtig voortgezet. Het tracé voor den weg naar de prise d'eau is geheel getrokken en reeds is de weg over een afstand van bijna twee K.M. aangelegd. In plaats van den overleden hoofdopzichter Meijer, is, naar de L o c. verneemt, de heer Siebenius Trip tot hoofdopzichter aangesteld.

De leider van het werk, de heer Kister, is van zijn reis naar Europa terug.

Hand aan hand. — Onder dit opschrift meldt het B a t. N b l a d:

In Riouw is het nu heelemaal rustig en...... nu is een ordonnantie vastgesteld tot invoering van de opiumregie in de geheele residentie Riouw en Onderhoorigheden.

Wie zei het ook weer dat de opium onze militaire expedities op den voet volgt? vraagt het blad.

Een Hagelbui. — Uit Garoet schrijft men aan de P r e a n g e r b o d e dat zich onlangs boven deze plaats een buitengewoon zwaar onweer ontlastte, dat ruim een uur duurde. Vrij groote hagelsteenen vergezelden de bui, hetgeen daar zeer zelden voorkomt.

Behalve wat gebroken pannen, werd niet van ongelukken gehoord, ook was er weinig wind.

Reclame voor Java. — Door het bestuur der Vereeniging Toeristenverkeer is aan den Secretaris dier vereeniging, den heer J. M. P l a n t e F é b u r e, opgedragen, zich in April naar China en Japan te begeven, teneinde na te gaan, op welke wijze in de door zeer vele toeristen bezochte plaatsen van genoemde landen een doelmatige reclame gemaakt kan worden voor het toeristenverkeer op Java. Zoolang de vereeniging bestaat, is er reeds voor Java reclame gemaakt in China en Japan, doch de bedoeling is daaraan uitbreiding te geven.

De reis zal ongeveer twee maanden duren. Gedurende dien tijd zal het secretariaat worden waargenomen door den gep. overste der marine H. M. v. Straaten, thans reeds bij de vereeniging werkzaam, bijgestaan door den adjunct-secretaris.

De vliegenier Küller. — In de bladen te Soerabaja, maar ook daarbuiten stonden half Maart dagelijksch berichten over de aanstaande vliegproeven van Küller te Soerabaja.

Zonder twijfel zullen er ook in de binnenlanden honderden menschen zijn, die deze luchtevoluties zullen willen aanschouwen.

Tijdens de suikerfeesten zal echter aan logies voor dagjesmenschen niet te denken vallen in het volgepropte Soerabaja, en in verband hiermede heeft, meldt het S o e r. H a n d., de dienst der S.S. besloten op den eersten, den derden en den vijfden vliegdag 's avonds extratreinen te laten loopen, die om 8.10 van daar in de richting Djombang en in de richting Pasoeroean zullen vertrekken en overal zullen stoppen.

De eerste vrouwelijke politieagenten. — Een correspondent in den Oosthoek schreef aan het B a t. N i e u w s b l a d:

Onlangs zagen we te Banjoewangi de eerste vrouwelijke politie-agente. We hebben er elders reeds ontmoet, die speciaal in dienst waren genomen om behulpzaam te zijn bij de visitatie van vrouwelijke verdachten, doch als compleete agente vonden we te Banjoewangi de eerste.

„Juffrouw" Minten — zoo is de naam dier ietwat bedaagde matrone — speelt er volstrekt niet mee. Ze treedt, tenminste op het station, zeer beslist op, ook tegen de heeren der schepping, die zich aan haar bevelen hebben te onderwerpen en dat doen ook. En 's nachts — aldus Minten, draag ik een sabel, als ik er op uit ga.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In de zaak-Killinger was op 18 Maart de Procureur-Generaal, Mr. S. J. Visser, aan het woord. In een akademische rede, waarin vele treffende algemeene opmerkingen werden gemaakt betreffende de toestanden in de kolonie, zette Mr. Visser de zaak uiteen.

Hij wees er op, hoe grenzeloos naïef en lichtvaardig het plan door Killinger was beraamd, en hoe diep treurig het was, dat door deze dolzinnige plannen over zoovele familiën rouw is gekomen.

Op den buitenstaander maakt het een vreemden indruk, dat de Procureur-Generaal het noodig geacht heeft in eene wederlegging te treden van Killinger's beweringen omtrent het wanbeheer en de corruptie in de kolonie, en daarbij als het ware de Regeering in het Moederland en het Koloniaal Bestuur in bescherming te nemen tegen Killinger.

In zijn betoog zette Mr. Visser uiteen, dat Killinger voor zijn beweringen geen enkelen steekhoudenden grond had aangevoerd, en dat eene vergelijking van Suriname en de andere West-Indische koloniën in menig opzicht in het voordeel van Suriname uitviel. Zoo had een der leden van de zoogenaamde bacoven-commissie uit Demerary, die onlangs de kolonie had bezocht, in een der dagbladen van Demerary uitvoerig over zijn bezoek geschreven. Hij vond het vreemd, dat Paramaribo geen gemeenteraad had. Ook laakte hij den toestand der wegen. Maar in vele andere opzichten luidde zijn oordeel over Paramaribo zeer gunstig, inzonderheid wat betreft het hospitaal, het onderwijs, het abattoir, enz.

Vergelijkt men den toestand met dien der Fransche koloniën, dan valt in menig opzicht de vergelijking in het voordeel van Suriname uit.

Aannemende, wat door velen wordt beweerd, dat de huidige toestand der kolonie slecht is, dan meent Mr. Visser, dat de oorzaak ligt in alles, dat is voorafgegaan, de ras-degeneratie in vroeger tijden, de ongelukkige ligging van het land (begrensd als het is door de strafkolonie Cayenne en ten zuiden door de onmetelijke woeste vlakten van Brazilië), de p l o t s e l i n g e overgang van slaven tot vrije menschen (hoezeer men de afschaffing der slavernij moge toejuichen), het gemis aan solidariteitsgevoel bij de bevolking en het gebrek aan initiatief.

Aan dit alles heeft het Bestuur geen schuld.

Opmerkelijk, dat de Procureur-Generaal dit deel zijner rede meende te moeten eindigen met de aanhaling van de uitspraak van Thiers: Elk volk heeft de regeering, die het verdient.

Sprekende over de beweerde corruptie en het onrecht merkte spreker op, dat niet e l k onrecht kan worden weggenomen.

Nog een derde punt besprak de Procureur-Generaal: de ongeschiktheid van sommige ambtenaren. Ook in het moederland zijn niet alle ambtenaren even geschikt. Doch deze fout vindt men overal; ze is onafscheidelijk verbonden aan de bureaucratie. Hiermede wilde spreker niet zeggen, dat er niet veel veranderd moet en kan worden. Doch men kan niet als met een tooverslag alles verbeteren. Het verleden kan men niet met één pennestreek ongedaan maken.

Mr. Visser besloot dit gedeelte zijner rede met de volgende, schoone en behartigingswaardige woorden: Wil de kolonie Suriname eene betere toekomst tegemoet gaan, dan moet zij blijven eene N e d e r l a n d s c h e kolonie. Niet zonder groote schade voor zichzelf zoude zij de oude en beproefde banden verbreken; er is niet alleen een koloniale politiek van batige sloten, er is ook koloniale politiek gegrond op trouw, aanhankelijkheid en traditie. Dit vergete men in Suriname nimmer en nooit.

De Nederlandsche koloniale politiek in haar geheel kan gerust geplaatst worden tegenover die van welke andere koloniale mogendheid ook.

Daarna ging spreker over tot kwalificatie van het feit, om ten slotte te verklaren, dat door de bekentenissen en verklaringen in onderling verband en samenhang de schuld van de zeven beklaagden wettig en overtuigend bewezen was.

Alvorens requisitoir te nemen, legde Mr. Visser de volgende verklaring af: „Als Procureur-Generaal moet ik natuurlijk de straf eischen, die de wet stelt. Ik wensch echter te verklaren, dat ik principieel tegenstander ben en blijf van de doodstraf, zoozeer zelfs, dat ik een oogenblik geaarzeld heb deze zaak op mij te nemen. Niets zal mij dan ook aangenamer zijn, dan na de uitspraak van het vonnis door uw Hof naar recht en rede te vellen, ambtelijk mede te werken het harde vonnis te verzachten."

Ten slotte concludeerde het Openbaar Ministerie tot schuldig verklaring aan het misdrijf van samenspanning, die de verandering der regeering ten doel heeft, en requireerde veroordeeling van alle zeven beschuldigden tot de straffe des doods, uit te voeren ter plaatse waar zulks gebruikelijk is, en met aanplakking van het vonnis.

De beschuldigden hoorden het requisitoir aan zonder eenig teeken van ontroering. Bij het vertrek echter schenen zij — merkt d e W e s t van 18

Maart op — toch onder den indruk. In het publiek werden enkele schreiende vrouwen opgemerkt. Dien dag van manifestaties geen sprake.

De ruimte in dit weekblad laat niet toe een overzicht te geven van het doorwrochte pleidooi van Killinger's verdediger, den praktizijn Fernandes.

Uitvoerig betoogde spreker, dat hier niet de elementen aanwezig zijn, die de wet voor samenspanning eischt.

Ten slotte behandelde spreker de vraag, of de beschuldigden toerekenbaar geacht moesten worden, en kwam tot de volgende conclusiën:

1. tot ontslag van rechtsvervolging;

2. indien het Hof zich niet vereenigt met de eerste conclusie, dat alsdan nog zal worden gelast een onderzoek naar de geestvermogens van beschuldigden;

3. dat, indien dit onderzoek de ontoerekenbaarheid van beschuldigden aantoont, zij zullen worden vrijgesproken;

4. dat indien een ander dan het ten laste gelegde feit als bewezen wordt aangenomen, een feit waarop niet de doodstraf is gesteld, alsdan in ruime mate verzachtende omstandigheden worden aangenomen.

Het publiek juichte deze conclusiën toe.

Den 20en Maart was het woord aan den praktizijn Coutinho, als verdediger van drie der beschuldigden. Ook deze verdediger vroeg vrijspraak voor zijne cliënten. In den loop van zijn schoon en krachtig pleidooi zeide hij:

„En wanneer nu inderdaad de voorgenomen aanslag niets dan een hersenschim blijkt te zijn, een denkbeeld, dat alleen kan opkomen en rijpen in een warhoofd, een plan dat praktisch even onuitvoerbaar is als het bestormen van den hemel, waar blijft dan het argument, dat hier volgens de P. G. den doorslag moet geven: „het recht op zelfbehoud?"

Is niet het vechten tegen zulke Don Quichotterie zelf ook een Don Quichotterie?

Indien onze maatschappij op zulke zwakke grondslagen rust, dat zij inderdaad ernstig bedreigd wordt door dolzinnige, in elk geval onuitvoerbare plannen van slechts één heethoofd, dan is het waarlijk hoog tijd, dat die grondslagen worden herzien en hechter gemaakt."

Op de volgende opmerking van den spreker worde hier in het bijzonder de aandacht gevestigd:

„Misschien zal in deze zaak nevens zeer veel andere leeringen, ook nog deze les te putten zijn dat in deze kolonie land- en zeemacht nog steeds geen overdreven weelde zijn. Zij, die tot nu in andere richting ijverden, mogen nu dit onderwerp nog wel eens nader in studie nemen.

Ook na het pleidooi van den heer Coutinho applaudiseerde het publiek.

Aan het einde van zijne repliek verklaarde de P. G. zich niet te zullen verzetten tegen een psychiatrisch onderzoek, indien het Hof zulk een onderzoek gelastte. Hij achtte daarvoor geen voldoende motieven aanwezig.

Het O. M. handhaafde zijn requisitoir.

Nadat de verdedigers van dupliek gediend en hun conclusiën gehandhaafd hadden, stelde de president aan de beschuldigden de vraag, of zij nog wat aan te merken hebben, waarop Killinger herhaalde dat alle schuld hem behoorde te treffen en hij bereid was zijn leven te geven indien de anderen daardoor konden worden gered.

Hierna werd de behandeling gesloten verklaard en de uitspraak bepaald op Maandag 27 Maart.

Bij het wegrijden der beschuldigden werden deze gegroet door de menigte, doch zonder dat betoogingen plaats hadden.

***

De West van 24 Maart geeft een zeer lezenswaardig hoofdartikel over de „psychologie in de zaak Killinger". Hare slotbeschouwingen verdienen de volle aandacht van Koloniaal Bestuur en Regeering.

„Het zal velen onbekend zijn — schrijft Suriname in haar nummer van 21 Maart — dat het nieuwe strafwetboek voor de kolonie, waarop reeds twintig jaar gewacht wordt en dat het verouderde, wij durven haast zeggen tirannieke — immers door een tiran in het leven geroepen — Code Pénal, waaronder wij sedert 1816 zuchten, zal vervangen, al in druk is. Het zal — met de uitvoeringsbesluiten meenen wij — de Nos. 1, 2, 3 en 4 van het G. B. van dit jaar uitmaken.

Inderdaad, tragisch zou men het kunnen noemen als men bedenkt dat, geschiedde de berechting van het complot Killinger c.s. eenige maanden — hoogstens 9 — later, het berecht zou worden onder een wet, die, naar practizijn Coutinho herinnerde — hoogstens vijf jaar, op het delict stelt, terwijl het O. M. de doodstraf eischte."

***

Aan den wensch van velen zou zeker voldaan worden, wanneer het geheele proces Killinger — een eigenaardig stuk Surinaamsche geschiedenis — in boekvorm werd uitgegeven.

***

De West van 24 Maart neemt uit het Gouv. Advert.blad het bericht over dat de expeditie Kaijser het eindpunt van de expeditie van 1907 bereikte en dat er aanraking werd verkregen met de Trio-Indianen. Twee arbeiders van de expeditie zakten naar Nickerie af en arriveerden te Paramaribo. Zij deelden mede, dat door de expeditie een groote rivier was ontdekt en gevolgd; dat men in de Corantijn met veel moeilijkheden te worstelen had bij het overtrekken van groote watervallen, dat het opvaren van de Kabalebo noodig werd geacht om van uit een daar te vinden berg diverse metingen te doen en tenslotte dat de expeditie vermoedelijk begin April te Nieuw Nickerie zou arriveeren.

In haar nummer van 21 Maart had De West in een artikel getiteld „de Corantijn-expeditie een succes" er op gewezen dat de expeditie zonder de hulp van Boschnegers de onbekende Lucierivier was afgevaren.

Ook de leider der Saramacca-expeditie — de heer A. J. van Stockum — had het bewijs geleverd, dat men de hulp van Boschnegers kon ontberen.

***

Door den Minister van Koloniën is een Commissie van Toezicht benoemd voor de jongelieden, die door het Surinaamsche Gouvernement worden uitgezonden om te Wageningen te worden opgeleid tot koloniaal landbouwkundige.

De commissie bestaat uit de heeren L. Broekema, dr. G. M. Slothouwer, dr. A. H. Berkhout, Th. Niemeijer en J. P. Stricker.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Paloe (Midden-Celebes). In de **Bromartani** van 25 Januari 1911 No. 8, is een uit de **Bintang Soerabaija** overgenomen artikel opgenomen, waarin verhaald wordt de wijze, waarop in het Paloesche een bekend onruststoker onschadelijk werd gemaakt.

In hoofdzaak komt dat verhaal op het volgende neer:

Op zekeren morgen, nog niet zoo heel lang geleden, werd het lijk van Tome Dosa, den oudsten zoon van den Inlandschen bestuurder van Paloe, door lieden van dezen, in het ouderlijke huis gebracht.

Wegens verzet tegen ons gezag, was hij destijds met zijne volgelingen in onze gevangenis opgenomen, doch in de maand Juni 1910 wisten allen daaruit te ontsnappen en uit te wijken naar de Paloesche Bovenlanden, waar zij met open armen door de Inlandsche Hoofden werden ontvangen. Deze gunstige stemming wijzigde zich evenwel geleidelijk, naarmate Tome Dosa zich wist te omringen door bekende slechte elementen en het land, door geldheffingen van de Hoofden en afpersingen van het volk, de geheele bergstreek terroriseerde en in onrust bracht.

Het Europeesch bestuur, van den toestand op de hoogte gebracht, nam zijne maatregelen en zond eene militaire patrouille uit, die in opdracht had Tome Dosa op te vatten en onschadelijk te maken. Het ageeren van die patrouille is, zoowel voor den Inlandschen bestuurder, als voor het volk eene kwelling geweest, die op den duur niet te verdragen was en aangezien het aan de patrouille niet gelukte den onruststoker in handen te krijgen en het Inlandsch bestuur een slechten gang van zaken aan Tome Dosa verweet, gaf de oude Radja last zijn oudsten zoon te vermoorden.

Vijf volgelingen van Tome Dosa werden in het complot genomen en riepen dezen op zekeren avond ten 5 ure op om eene gezellige samenkomst in een der aangelegde tuinen te houden en daar onder het genot van betelkauwen, te beraadslagen over een voorgenomen overval op de militaire patrouille.

Tome Dosa, geen kwaad vermoedende, voldeed aan die oproeping, kwam op de afgesproken plaats en werd al spoedig, zonder dat zulks achterdocht opwekte, omringd door de genoemde vijf lieden, die, terwijl men de beteldoos aan Tome Dosa overreikte, zijn klewang en lans wisten machtig te worden en op te bergen.

Nauwelijks had Tome Dosa zijn eerste sirihpruim genomen of men viel hem aan en bracht hem verschillende wonden toe. Zijne handen en voeten werden gebonden en daarna werd hij in een groote kippenmand naar den ouden Radja te Paloe gebracht. Vreezende, dat het slachtoffer mogelijk nog kon herstellen van zijne wonden, sneed men hem eenvoudig den hals af. Bij aankomst te Paloe was er veel volk op de been, dat zich van den dood van Tome Dosa heeft kunnen overtuigen.

Sedert dien tijd verbeterde de algemeene toestand, in het bijzonder in de nabijheid van de hoofdvestiging Paloe, aanmerkelijk.

Van een ander gedeelte der bevolking, dat onrustig was en zich verdedigd had tegen de vexatiën van Tome Dosa, werden de wapens afgenomen.

Thans zoekt men nog naar twee andere onruststokers; *) Insonggo en Tome Lobe. Mocht het gelukken ook deze lieden te vatten en onschadelijk te maken, dan laat het zich aanzien, dat de rust in Paloe voor goed zal kunnen worden hersteld, zoo besluit schrijver.

Een ontrouw Hoofd. — De Sumatrabode vermeldt hoe op een avond een vischverkooper in kampoeng Poelai, van het district Kota Tengah, zonder van licht te zijn voorzien op den weg liep. Wegens deze overtreding werd hij door een ronde naar den kapala kampoeng gebracht, die den armen kerel woedend toevoegde: „Ik zal je wegens dit snoode vergrijp naar het larashoofd laten brengen."

De vischverkooper schoof echter zijn mand met zeebanket voor den dorpsoverste en vroeg nederig, of hij niet liever kalm hiervan wat wilde uitkiezen. De booze gourmand kon dat niet afslaan en hij zocht vijftig van de lekkerste visschen voor zijn avondtafel uit.

Daarmede was echter ook zijn toorn verdwenen, en ongemoeid kon de arme geplukte koopman heen gaan.

De kapala kampoeng Si Kaäba is nu deswege aangeklaagd.

Bedelen. — In **Mataram** staat te lezen: Een Europeaan, die nog al veel aan Bachus offert, zich vrij goed voor kan doen — altijd wanneer hij nuchter is — en een mondje hoog Javaansch spreekt, schaamt zich niet om bij eenigszins gegoede Javanen te komen bedelen.

Een prijaji, bij wien deze Europeesche bedelaar in korten tijd reeds driemaal had aangeklopt, wees hem voor de vierde maal zoo brusk mogelijk de deur.

Wat moet de Inlander hiervan zeggen, vooral denken?

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Chineesche Handelsvereenigingen in Ned.-Indië (Siang Boe, Siang Hwee, enz. enz.).

In de Javabode van 12 Januari 1911, komt een artikel voor over de actie der Chineesche Handelsvereenigingen in Ned.-Indië, waaruit, als de gegeven inlichtingen werkelijk op feiten berusten, zou blijken, dat de Ned.-Indische regeering, bij de goedkeuring van de Statuten dier vereenigingen, zou zijn misleid.

De bemoeienissen dier vereenigingen toch, zouden zich, behalve op handelsgebied, ook bewegen op staatkundig terrein en zelfs zóódanig, dat onze Chineesche onderdanen o.m. deel zouden nemen aan de verkiezingen der Provinciale raden in Groot-China enz. De leiding van deze beweging zou uitgaan van het ministerie van Koophandel te Peking.

De schrijver van het artikel ziet in dien arbeid der Handelsvereenigingen een groot politiek gevaar voor ons gezag. In de toekomst zullen moeilijkheden niet uitblijven, niet alleen in Ned.-Indië, maar in alle koloniën, waar de Chineesche regeering zich op hinderlijke en onnoodige wijze mengen zou in de binnenlandsche aangelegenheden. O.a. wijst de schr. op de mogelijkheid en de gevolgen van een door de Chineesche regeering uit te schrijven boycott van onzen handel.

De Statuten dier Handelsvereenigingen zien er, oppervlakkig beschouwd, dood-onschuldig uit en de Ned.-Indische regeering kon z. i. volgens de bestaande voorschriften, nòch de goedkeuring er van nòch de erkenning der rechtspersoonlijkheid weigeren. In werkelijkheid zijn die vereenigingen z. i. echter Chineesche Staatslichamen in onzen staat, die bovendien, door de oprichting van handelsbanken, er naar streven onzen handel zooveel mogelijk afbreuk te doen.

De **Tjahaija Timoer** zegt ten deze, dat het voor de redactie moeilijk is om op het bewuste artikel in De Javabode kritiek uit te oefenen. Naar haar meening zal het, waar de economische ontwikkeling van een land afhangt van den handel en deze steunt op de bepalingen van het volkenrecht en zoolang van vijandige actie dier Handelsvereenigingen niets naar buiten blijkt, voor de Indische regeering zeer moeilijk zijn hier in te grijpen.

Reis van Peking naar Taskend. — Nadat de Tekesrivier was overgestoken, waarbij van een door een Monggool bestuurd vaartuig werd gebruik gemaakt, volgde de Correspondent-reiziger een weg, die naar eene vestiging leidde, welke op een dag afstands van de plaats van vertrek aan een boschrand was gelegen en waar men verscheidene wachthuizen aantrof, waarin vroeger Russische troepen waren gelegerd. In deze streek stroomt de Musartrivier tusschen bergrotsen op wier oevers een weg voert naar een op een afstand van één post gelegen verwaarloosd blokhuis, van hout vervaardigd en waarin men kan overnachten. Van hier uit wordt de Musart-Pas bestegen tot op een hoogte van 12.000 voet boven de zee, en waarvoor een afstand van 13 Mijl moet worden afgelegd. Daarna daalt men in Zuidelijke richting langs een moeilijk te begaan pad en het is vooral deze tocht, die zulke aanzienlijke gevaren oplevert, wegens de gestolde zwavel en de millioenen aanwezige scherpe kleine rots- en kalksteenen, welke débris worden genoemd.

Men gaat langs den glibberigen weg zig-zag naar beneden en wordt dan getroffen door de vele verspreid liggende beenderen van de draagdieren, die tengevolge van de vele moeilijkheden, op reis zijn bezweken.

Naarmate men daalt, vermindert het ijs, totdat ten laatste de heldere Musartrivier zich vertoont.

Op één der pleisterplaatsen onderweg, Masarbashi geheeten, wonen verscheidene Turken, die belast zijn met het onderhoud van den weg en verplicht zijn de reizigers, desverlangd, hulp en bijstand te verleenen. Van veel nut is het werk dier Turken niet, omdat hun arbeid niet geleid wordt en zij bovendien er geen betaling voor ontvangen. Het onderhoud geschiedt dus in onbetaalden heerendienst, zooals men dat ook in Ned.-Indië kent.

Aangezien er echter geen ander pad is, moet de handel tot zijn groote schade wel van dezen slechten weg gebruik maken, waar zoovele draagdieren ten onder gaan.

Tengevolge van een en ander is het goederenvervoer zeer kostbaar, terwijl het wel tot 1/10 zou kunnen worden verminderd, wanneer de weg in een behoorlijk begaanbaren toestand werd gebracht.

Daarvoor zouden slechts eenige honderden dollars beschikbaar behoeven te worden gesteld, mits zij oordeelkundig werden benut, doch aan het in uitgaaf stellen van zulk eene som wordt door de bevoegde autoriteiten zelfs niet eens gedacht. Wel trekken de bestuurders vele geldelijke voordeelen van den handelsreiziger in den vorm van belastingheffing op doorgevoerde goederen, maar in diens belang wordt niets gedaan.

Op twintig Mijl Oostelijken afstand van dit ijsgebergte, wordt aan den voet van een berg een steenen grensmuur aangetroffen, Khurgan, voorzien van twee dubbele poorten en waar binnen Chineezen van Hunan gevestigd zijn, die belast zijn met de inning dier belastinggelden.

Vijf posten verder ten Oosten van Aksu, vindt men de uitgebreide nederzetting Kuchar, waar Safader Ali Khan, gewezen Emir van Hunza, verblijf houdt. Hij is derwaarts verbannen, ver verwijderd van zijne onderdanen, terwijl hij in zijn levensonderhoud voorziet door den verkoop van wijnen. Eene zandvlakte van 20 vierk. Mijlen omgeeft de plaats.

De stad Aksu is in twee deelen verdeeld, die op een afstand van tien Mijl van elkander zijn gelegen en die onderscheidenlijk genoemd worden de Oude en de Nieuwe stad.

In de oude stad houden de Turken verblijf, onder bestuur van een vorstentelg met den titel van Prins Aksu, doch die op eene zeer modderige en vuile plek, te midden van de verspreide andere woningen, zeer gebrekkig woont.

De nieuwe stad is omgeven door een Chineeschen muur, zooals in China gebruikelijk is en waar de ambtenaren en de Chineesche Groot-handelaren uit het Noorden van China gevestigd zijn. Beide plaatsen zijn overvuld met Turken.

Voor de bewaking is slechts eene kleine moderne militaire macht noodig, die gewapend is met lans, kapmes en geweer, geheel uit Chineezen bestaande.

Volgens de thans gevoerde politiek, laat China hier geen Turken in het leger toe, doch wel worden deze aangenomen bij de Politie, mits zij bereid zijn de Chineesche ambtskleeding te dragen.

Evenals in elke opkomende stad van het nieuw veroverde gebied, vindt men te Aksu fraaie, groote winkels, die aan Chineezen te Tientsin toebehooren en die hunne handelsgoederen met hulp van kameelen langs den bekenden langen weg herwaarts zenden. Pandhuizen zijn in groote getalen aanwezig en worden beheerd door Chineezen, die daarvan de eigenaren zijn.

Verder wonen in de stad één Hindoe en verscheidene lieden van Afghanistan afkomstig, die Engelsche onderdanen zijn. Eén hunner oudsten treedt als gemachtigde op van den Engelschen Consul te Kashgar op en wordt Aksakal of Wit-snor genoemd.

Ook de Russen hebben hier zulk een Aksakal.

*) Blijkens bericht, voorkomende in het Indisch Bijblad van het *Vaderland* van Maandag 20 Maart 1911 zijn In Songgo en zijne 4 lotgenooten omsingeld en bij verzet afgemaakt. In Songgo's lijk werd naar [illegible] bracht.

Onrust over het onderwijs te Kwitang (Groot-China). Te Kwitang en omstreken is onlangs de bevolking in rep en roer gebracht, hoofdzakelijk tengevolge van een actie der studenten, die in een rondschrijven aan de groote menigte uiteen hebben gezet in welk een treurigen toestand het in die stad gegeven onderwijs verkeert.

Men wenscht het onderwijs in de provincie, dat steeds achteruitgaat en verre ten achteren staat bij dat in de andere provinciën op Westersch peil gebracht te zien en is tevens van meening, dat eene aanzienlijke handelsplaats als Kwitang recht op behoorlijk onderwijs kan doen gelden. De achteruitgang schrijft men toe aan de hoogst laakbare onverschilligheid en de strafbare plichtverzaking der plaatselijke ambtenaren, die absoluut niets gevoelen voor de volksontwikkeling.

De Hooge regeering streeft er wel naar om op moderne wijze het volksonderwijs vooruit te brengen maar de stand der geldmiddelen laat de daaraan verbonden groote geldelijke uitgaven niet toe en is zij dus wel verplicht den geldelijken steun van het volk in te roepen. Dit brengt jaarlijks voor het omschreven doel 200.000 dollars op, men meent dus dat men het recht heeft om mede te spreken en behoorlijke uitkomsten voor dat belangrijke offer mag verlangen.

Een en ander is ter oore gekomen van den Minister van Onderwijs te Peking, die twee commissarissen naar Kwitang heeft gezonden, teneinde plaatselijk den stand van zaken op te nemen.

Volgens mededeeling voorkomende in de **Bintang Soerabaija** van 12 Januari j.l. no. 10, hopen de klagers, dat het gemelden commissarissen gelukken zal, allen, die in het volksonderwijs belang stellen, tevreden te stellen. Zij vertrouwen, dat door hen besprekingen zullen worden gehouden, waarvan ook het publiek kan kennisnemen en waarbij oprechtheid zal voorzitten.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCHE KOLONIËN.

De katoenmolens in Bombay maken een slechten tijd door. De algemeene toestand van deze nijverheid is nooit erger geweest. Twintig molens zijn gesloten, andere hebben het werkvolk gewaarschuwd dat zij wellicht moeten volgen. De prijs van garens en lakens is ver beneden de verwachting gebleven. Ook is er geen vooruitzicht op verbetering. De textiel-industrie kwijnt; er is overvloed in voorraad. Het verschijnsel beperkt zich niet tot Bombay, maar is hier van meer beteekenis in verband met een factor, die voor de Aziatische markt geldt. Het is bekend, dat de Indische en Chineesche afnemers groote hoeveelheden manufacturen koopen als deze goedkoop zijn, zoodra stijgt de prijs echter boven zekere grens of de vraag houdt op. Het verbruik wordt tot het even noodzakelijke beperkt.

De oorzaak van den ongunstigen toestand ligt, volgens The Times of India van 1 April, in de eerste plaats aan de zeer hooge katoenprijzen, samen vallend met een ongunstig financiëel moment, daar eenige firma's onlangs betrokken waren in de Dwarkadas-krach. Maar daarnaast moet toch ook erkend worden het gemis aan besef van samenwerking bij de molen-eigenaars. Nu de nood aan den man is, hebben zij te Bombay in een vergadering de schuld van alle zijden besproken, behalve van die der eigen tekortkoming. Zij hebben niets gedaan om het onheil, dat te voorzien was, te voorkomen, in tegenstelling met de moeite en de vrijgevigheid, door de Lancashire spinners ten beste gegeven, om de Britsche katoenvereeniging tot bloei te brengen.

***

De vorige week maakten wij melding van het lot, dat een vreedzaam bedoelde zending, getroffen had in Tibetsch gebied bij Assam. Een vierde overlevende is te Saikwak aangekomen. Hij bevestigde de verklaringen der anderen. N. Williamson werd onverwacht door Abors overvallen, gebonden en mishandeld.

Dadelijk is een politie-detachement, onder A. Bentinck, uitgerukt om te zien of hulp nog iets vermag te redden, maar het is zeer te betwijfelen of het hiervoor nog tijd is, of een zwak detachement iets kan bereiken, en of de sedert ingevallen regens, waardoor alle beken tot woeste stroomen geworden zijn, zelfs elke onderneming vooralsnog niet verijdelen.

***

In het afgeloopen jaar zouden, volgens officieele opgaven, in Australië 4½ millioen L. petroleum uit den bodem verkregen zijn; voor 't volgende jaar kan op acht maal zooveel gerekend worden. De ontdekte plaatsen zullen in de toekomst genoeg petroleum geven om gedurende eeuwen in de behoefte van den statenbond te voorzien.

***

Het Koloniale Instituut heeft een commissie benoemd, waarin voorzitters van handelsvereenigingen, van Kamers van handel en andere vakmannen van naam zitting hebben. De bestemming is een regeling aan te geven, waardoor de Britsche handel ten volle tot zijn recht zal komen ook in de koloniën. Vooral de plaats, welke de Duitsche handel in het overzeesche gebied is gaan innemen, schijnt voor dezen vreedzamen oorlog „te wapen" geroepen te hebben. Voordrachten zullen gehouden worden in het instituut zelf en voor verschillende instellingen van handel en nijverheid in geheel Engeland, ten einde de débouchés bekend te maken voor de Britsche voortbrengselen en het Br. kapitaal. Ook wil men behulpzaam zijn om de relaties te bevorderen tusschen de voortbrengers en den handel.

***

Zijn er vele teekenen, die op een groote toekomst van Canada wijzen, sprekend zijn in dit opzicht ook de uitgebreide plannen voor stoomvaartlijnen, die, de bestaande aanvullende, dit land met havens in alle deelen van de wereld zullen verbinden. Behalve vermeerdering der lijnen op Europa, zullen nieuwe directe verbindingen komen tusschen de havens van Australië en de Westkust van Canada, die ook op betere wijze dan thans in gemeenschap gebracht zal moeten worden met het oosten van het land. De Elder Dempster Cy. te Liverpool wil zorgen voor een vasten bootdienst met Zuid-Afrika, in verdere verbinding met Australië. De New Zealand Cy. heeft een dienst geopend tusschen Australië en Nieuw-Brunswijk, die daarvoor reeds varende boot Kumara legt 't traject Australië—Canada in 43 dagen af.

De C. Pacific Railway heeft plan gemaakt voor een geregelden stoomerdienst van C. naar West-Indië, maar ook verder naar de havens van Zuid-Amerika.

Zoo zoeken de voor den nieuwen tijd opkomende landen, in verschillende deelen van onzen aardbol, elkander tot onderlingen steun en concurrentie.

***

Aan de korte berichten, uitgegeven door het Dep. van Landbouw in Ned.-Indië, van 15 Maart j.l. ontleenen wij het volgend overzicht van de aanvoeren van riet- en beetwortelsuiker in de laatste vijf jaren in Britsch-Indië.

	1905—09	1906—07	1907—08	1908—09	1909—10
Rietsuiker.	cwts	cwts	cwts	cwts	cwts
Van Java	2,007,499	3,467,358	6,593,669	6,172,039	7,815,015
„ Mauritus	2,013,632	2,310,177	2,600,193	2,514,440	2,435,560
„ China	27,731	5,423	7,340	6,384	22,095
„ Reunion	35,269	109,090	23,587	19,505	—
„ Straits Settlements	10,107	6,132	11,787	804	3,113
„ Andere landen	168,741	28,668	14,265	6,098	1,095
Totaal	4,262,929	5,926,848	9,250,841	8,719,270	10,276,878
Beetwortelsuiker.					
Van Oostenrijk-Hongarije	2,453,733	2,016,803	730,265	1,918,158	782,773
„ Duitschland	630,416	1,657,679	51,879	3,073	51,538
„ België	122,445	104,104	1,302	989	1,474
„ Frankrijk	224,443	23,826	9,782	472	306
„ Andere landen	2,225	1,422	832	21,321	23,115
Totaal	3,433,262	3,803,834	794,060	1,944,013	858,206
Totaal aan suiker, behalve melasse en suikergoed	7,696,191	9,730,682	10,044,901	10,663,283	11,136,084
Waarde	£ 5,000,141	5,455,218	5,861,286	6,939,804	7,318,849

Deze cijfers spreken sterk van een toenemende voorkeur voor rietsuiker boven beetwortelsuiker en geven bij de eerste weer een beslist toenemenden voorrang aan de Javasuiker. Java vereenigt Oostersche werkkracht met de nieuwste methode van wetenschappelijke bereiding. Vooral nu de herleving van de Formosaindustrie en de vrije invoer van suiker van de Philippijnen in Noord-Amerika, het afzetgebied elders beperkt hebben is het een geluk voor de Java-nijverheid in Britsch-Indië een zoo gunstig gelegen afnemer te vinden.

FRANSCHE KOLONIËN.

Sedert eenige maanden hoort men weer van t a b a k s p r o d u c t i e v a n M a r t i n i q u e, dank zij de volharding van eenige ondernemende landbouwers. Algiersche tabak is geplant en te oordeelen naar de eerste berichten, zou de uitkomst meer dan bevredigend zijn. Martinique heeft tot nu toe een belangrijk cijfer van invoer voor tabak, eigen productie belooft dus plaatselijk een goede afname te vinden, nog daargelaten of er een artikel van uitvoer van zal kunnen worden. Het bestuur der kolonie heeft zelfs hierop hoop en steunt dan ook de pogingen om den tabaksbouw te doen slagen.

In Suriname is, kort nadat de kolonie onder het bestuur der West-Indische Cie. (1682) kwam, de tabaksteelt beproefd, omtrent de helft van de 18e eeuw werd de poging hervat. Groot is de omvang van 't product er nooit geworden. Sedert is veel ondervinding elders opgedaan, heeft ook de wetenschap hinderpalen leeren overwinnen. Suriname denke er eens over het voorbeeld van Martinique te volgen.

DE DUITSCHE BAGDADSPOOR-POLITIEK.

Twaalf jaren geleden verhief de directeur der Duitsche bank, G. von Siemens, zijn stem om het Duitsche kapitaal te interesseeren bij den bouw van de Bagdadbaan die van den overwal van Konstantinopel naar Bagdad moest loopen, in verdere verbinding met de Perzische Golf. Overal stuitte dit voorstel op wantrouwen. Het buitenland betwijfelde, of Duitschland financieel zou opgewasschen blijken tegen de eischen van zoodanige onderneming, maar nog minder achtte men de Duitsche diplomatie er voor berekend zich door de vermengingen en verwikkelingen te kunnen heenwerken, die onafscheidelijk zouden zijn van het reuzenwerk, dat in een vreemd en zoo eigenaardig land te volbrengen was. In Duitschland zelf werd ook uitvoerige kritiek geleverd, doch meer over technische vragen dan over de mogelijkheid. Intusschen werd een begin gemaakt. Dit viel niet mee. Tot 1905 werden, zonder veel ongevallen, de eerste 200 K.M. afgewerkt van de 1400 der totaallengte. Daarna kwam het vak aan de beurt, waarin de moeilijke lijn over de Taurus te maken was; hier scheen de onderneming, als verlamd, tot stilstand gekomen te zijn. In 1908 kwam een nieuw contract met de Turksche regeering tot stand, waarbij de Bagdadbaan-maatschappij de verplichting op zich nam de 840 K.M. tot El Helif, in 't gebied van den bovenstroom van Tigris en Euphrat, vóór Juni 1916 gereed te maken. Hiertoe vormde zich een speciale combinatie met een kapitaal van 10 millioen francs. Een raad van 12 leden, w. o. 5 Duitschers, 2 Zwitsers, 1 Oostenrijker, 1 Franschman, kreeg 't financieel en technisch beleid voor dit gedeelte. Blijkt uit deze inrichting, hoe internationaal kapitaal er mede in gemoeid was geworden, de leiding bleef voornamelijk in Duitsche handen. De Britsche financiers hielden er zich buiten.

De arbeid werd nu van de twee uitersten naar elkander toe krachtig ingezet. De in November van 't vorige jaar in Potsdam beklonken overeenkomst verzekerde voorts de verbindingen met het Iranische hoogland en met het Perzische spoorwegnet van de toekomst, en bracht tevens aanraking met de belangen van Rusland en van 't Br. kapitaal. Zoo is de gunstige verhouding tot stand gekomen, waardoor het verdrag tusschen de Bagdadsp.-Mij. en de Hooge Porte zich in een goed gezinde politieke sfeer kan ontwikkelen, zoodat ook het deel El Helif—Mossul (200 K.M.) en Mossul—Bagdad (400 K.M.) tegen den aanvang van 1917 gereed behoort te zijn.

Gaat dit alles naar wensch, dan zal Duitschland zijn taak, niet zonder moeilijkheden, niet zonder hulp van vreemd kapitaal, niet zonder steun van buitenlandsche politiek volbracht hebben, maar zal het deze, juist door weten te geven en te nemen, dan toch tot een goed einde brengen. Het zal door deze uiting van kracht en beleid in dat gedeelte van de wereld en in de internationale politiek veel aan invloed gewonnen hebben.

ISRAËLITISCHE KOLONIE IN EGYPTE.

Volgens de Jewish Chronicle heeft de Algemeene Joodsche kolonisatie-organisatie een terrein van 10000 acres verkregen te Rapha, in het El Arisch-district, om er een Joodsche kolonie te stichten.

Gedurende 18 maanden hebben opnamen en onderzoekingen in die streek plaats gehad; de uitslag is, dat zij bijzonder geschikt wordt geoordeeld om velerlei vruchten voort te brengen. Water is er voldoende.

De kolonie zal liggen binnen het gebied door het Egyptisch gouvernement, op voorstel van Britsche zijde, in 1903 aangeboden aan den toenmaligen (sedert overleden) leider der Zionistische beweging, Dr. Herzl. In Bijbelschen tijd maakte Rapha een deel uit van Palestina.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Petermanns Mitteilungen.

De April-afl. van Petermanns Mitteilungen bevat een kort, maar hoogst belangrijk, door kaarten ver-

FEUILLETON.

Van curieuse beesten in Indië.*)

Wij behoeven niet terug te gaan tot de Nògò's, de draken der Javaansche mythe, om beschrijvingen van onbekende en natuurhistorisch onbegrijpelijke beesten of merkwaardige en ten deele ongeloofelijke eigenaardigheden van bekende dieren aan te treffen. Iedere oud-Indischgast weet daarvan mee' te praten. En wie een open oog en oor heeft voor het leven in de natuur, die vindt ook thans nog onverklaarbare bijzonderheden, waarvan in natuurkundige boeken niets te lezen staat.

Het is dikwijls zeer moeilijk, ten deze de waarheid van legende of dwaling te ontdoen, of om vast te stellen, wat van vreemd luidende waarnemingen — zelfs van volkomen betrouwbare personen — kan worden aangenomen.

Vooral bij mededeelingen van inlanders dient men de grootste voorzichtigheid in acht te nemen. Desniettemin zijn hunne opgaven, na wetenschappelijk onderzoek, zeer dikwijls juist gebleken, terwijl voorts onkunde op het gebied der natuur oorzaak is, dat natuurkundig erkende feiten velen van ons, om het opvallende daarvan, onaannemelijk voorkomen.

Doel van dit opstel is, het bovengezegde door voorbeelden uit onze fauna te illustreeren.

Menigeen zal onze grootste Phasmide, den z.g.n. „wandelenden tak", gezien of ook gekweekt hebben, zonder te weten, dat dit dier een van de grootste raadselen der natuur in zich bergt. Ik kwam daarop door mededeelingen van inlanders, die mij wisten te zeggen, dat deze dieren, zonder ooit te hebben gepaard, bevruchte eieren kunnen leggen, waaruit dan ook levend kroost te voorschijn komt. Ik besloot toen de proef op de som te nemen, en ik moet veronderstellen, dat reeds de eieren uit de eerste generatie onbevrucht waren, omdat de moederdieren, toen ik ze kreeg, nog niet geslachtrijp waren, terwijl ik er geen mannetje bij had. Na een maand of acht kropen de jonge Phasmiden uit de eieren, en ik heb daarna, om met zekerheid te kunnen waarnemen, enkele exemplaren, ieder voor zich, in een kist gehouden, die aan de open zijde met gaas was afgesloten. Ik ging daarmee eenige jaren door, en vond tot mijne verbazing, dat ook de tweede en de derde generatie, zonder toedoen van mannetjes, eieren legden, waaruit wederom jonge dieren te voorschijn kwamen. Opvallend is ook, dat ik onder de honderden Phasmiden, die ik heb opgekweekt, nimmer een mannetje heb aangetroffen, hoewel dit op het eerste gezicht te onderkennen is. De mannetjes zijn namelijk veel kleiner en sierlijker dan de wijfjes, en kunnen — wat bij de wijfjes absoluut niet het geval is — vliegen, en dit zeer goed en vlug. Ook in de natuur schijnt het getal der mannetjes buiten verhouding gering te zijn.

Over mijne waarnemingen schreef ik aan het natuurhistorisch museum te Hamburg, en ik mocht vernemen, dat „parthenogenesis" (jonkvrouwelijke reproductie *) bekend was bij enkele soorten mieren en bijen, terwijl, bijkans gelijktijdig met mijne mededeelingen, berichten waren ingekomen van een Fransch priester over hetzelfde feit bij een Zuid-Europeesche Phasmide.

Het merkwaardige feit is dus door de wetenschap erkend. Maar lang niet een ieder, van wien kennis kan worden verwacht op het gebied van natuurkunde, weet dit, of meent een dergelijke onregelmatigheid bij zulk een hoogontwikkeld dier te kunnen aannemen. Een geneesheer van naam, met wien ik over dit verschijnsel sprak, wees het kortweg als „onzin" ter zijde.

Onder de „Netvleugelen" bevinden zich hier te lande tal van insecten, bij welke, evenals bij den „wandelenden tak", de meest treffende „mimicry" gevonden wordt. Om te blijven bij hetgeen ik zelf gezien en verzameld heb — weet men, dat er een zeer onschuldig dier bestaat, dat in grootte, gedaante en kleur, zelfs in houding en wijze van voort-

*) Overgenomen uit het *Weekblad voor Indië*.

*) De letterlijke vertaling is: geboorte uit een maagd. — Het verschijnsel wordt bij enkele insecten opgemerkt.

duidelijkt, artikel van dr. R. Pöch, getiteld: „Die geographische Verbreitung der Pest um die Wende des 19 und 20 Jahrhunderts." Het artikel is ontegenzeggelijk „up to date"; wat bijv. onzen Archipel betreft, heeft de schrijver Soerabaja opgenomen, van welke plaats nog slechts kort geleden de eerste geruchten betreffende pestgevallen op Java, uitgingen.

In dezelfde afl. van genoemd tijdschr. nog eenige andere bijdragen met betrekking op de Indiën, nl.: Die wirtschaftlichen Verhältnisse der Kleinen Antillen von Prof. dr. S. Kapper (Schluss). — Die deutsch-niederländische Grenzkommission in Neuguinea, von H. Wichmann. — Bericht über die geologische Djambi-Expedition (1906-10), von dr. A. Tobler.

Ergänzungsheft Nr. 169 van Petermanns Mitteilungen (juist verschenen), bevat nog eene studie, getiteld: „Die Bananenkultur, geographisch, wirtschaftllich und kulturhistorisch betrachtet, von dr. R. Rung.

Nederlandsch-Indië in de Staten-Generaal.

Zooeven verscheen: Nederlandsch-Indië in de Staten-Generaal van 1897—1909. Eene bijdrage tot de geschiedenis der koloniale politiek in Nederland, door H. van Kol. ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Wij hopen op den inhoud van dit boek later terug te komen, en volstaan thans, bij wijze van introductie, met eenige zinsneden uit het Voorbericht.

Het werk is een éérste proeve om op de meest beknopte manier een vrij volledig overzicht te geven van wat met betrekking tot Oost-Indië in de jaren 1897 tot 1909 in de Volksvertegenwoordiging is geschied. In overleg met den uitgever werd de titel gekozen, gelijkluidend met dien, welken de latere Minister van Koloniën, E. de Waal (nu juist een halve eeuw geleden) gaf aan zijn Standaardwerk, dat eveneens bij de firma Nijhoff verscheen. De schrijver heeft gestreefd naar onpartijdigheid; en moge ook zijn oordeel hier en daar wel eens doorschemeren, dit was niet te vermijden. Daarom heeft hij ook ernstig getracht, de argumenten van tegenstanders zoo goed mogelijk tot hun recht te doen komen, en alleen de feiten te laten spreken.

Een nieuwe historische studie van den heer v. d. Kemp.

De nieuwe aflevering der Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenuunde (vormende afl. 3 en 4 van deel 65), bevat een studie van den heer P. H. van der Kemp, getiteld: Het herstel van het Nederlandsch gezag in de Molukken in 1817, naar oorspronkelijke stukken; d. w. z. het 1e en 2e gedeelte dier studie, het 3e en laatste gedeelte zal in een volgende afl. worden opgenomen. In het 1e gedeelte behandelt de schr. de overneming van de Molukken uit handen der Engelschen in 1817; in het 2e de opstand in de Molukken onder het bestuur der commissie Engelhard—Van Middelkoop. Onze plaatsruimte laat niet toe een overzicht te geven van de uitvoerige, door een kaart verduidelijkte, beschouwingen van den heer v. d. K.

Twee bijdragen over de pest in Indië.

Nr. 1763 van de „Groene" Amsterdammer geeft o.m. een tweetal bijdragen naar aanleiding van de onlangs op Java uitgebroken pest. De eerste is van den heer G. Marius Nieuwenhuis, met een redactioneel onderschrift waarin de Ind. Regeering nog al wordt aangevallen; in de tweede geeft de heer J. J. van Loghem een wetenschappelijke (geïllustreerde) beschouwing over het ontstaan der pest en de daartegen te nemen maatregelen.

Samenstelling van Indische voedingsmiddelen.

Bulletin No. 46 van het Koloniaal Museum te Haarlem bestaat uit één verhandeling, getiteld: De samenstelling van Indische voedingsmiddelen, bewerkt door dr. J. E. Quintus Bosz, naar onderzoekingen in het Laboratorium van het Koloniaal Museum, verricht onder leiding van dr. K. Greshoff †. Met eene graphische voorstelling in 6 kleuren. (Uitgave van het Museum. Druk van J. H. de Bussy te Amsterdam).

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

No. 3 van den loopenden jaargang van Tectona opent met eene uitvoerige beschouwing van den heer S. P. Ham over de damarwinning op het eiland Obi (Molukken). Als de schrijver in bijzonderheden de groeiwijze, de exploitatie en de opbrengst van den damarradja (harsleverenden) boom op Obi heeft nagegaan, bespreekt hij nog met een enkel woord de wenschelijkheid van de invoering van dezen boom bij de boschcultuur op Java.

De overige inhoud van Tectona bestaat uit: Isoleerstrooken in caoutchouc-cultures, door P. van Zon. — Over een djatiboompje met abnormale bladeren (met plaat), door L. Rutten. — Teakhout (djati) productie in Siam. — De rubberhandel in Brazilië in 1900. — De rubberaanplant op Ceylon. — Tectona Philippinensis, door S. H. Koorders. — Eenige beschouwingen over den verkoop van hout, door F. W. Snepvangers. — Der Forstbetrieb in Surinam, besproken door H. J. Kerbert.

Bepalingen omtrent het gevangeniswezen.

Bij C. Fuhrie en Co. te Soerabaja is een werk verschenen, hetwelk voor ambtenaren van veel nut kan zijn, n.l. eene „Verzameling van bepalingen, voorkomende in de Nederl.-Indische wetboeken, Staats- en Bijbladen, benevens eenige circulaires en aanschrijvingen, betrekking hebbende op het Gevangeniswezen, alsmede op het verleenen van gratie aan veroordeelden", door J. E. W. Lambert.

Een soortgelijke verzameling was in 1896 door

---

beweging, niet gemakkelijk van een schorpioen is te onderscheiden? Als men nader komt, wijkt 't eventjes achteruit, terwijl de tangen of scharen vibreeren en de naalddunne staart dreigend omhoog gaat — alles schijnvertoon —, maar tegen de aanvallen van hagedissen enz. moet het een niet te versmaden verdedigingsmiddel zijn.

Kent men de „wandelende orchidee"? Dit diertje moet zeldzaam zijn en ik heb slechts eenmaal een exemplaar machtig kunnen worden; iets mooiers dan dit heb ik nimmer aanschouwd! Het lijf geelachtig, met bruine stippeltjes, den bloemkelk gelijk; de pootjes breed en uiterst dun, van lichtrose, allengs in wit verloopende kleur. Men zou de fraaie bloem zoo in het knoopsgat van zijn jas willen steken, totdat men aan een heel flauwe, wiegende beweging ziet, dat het een levend beestje is.

Elk onzer zal wel eens het minder-aangename van een kneep van de groote, roode boom-mier (Javaansch: „mlangrang", Soendaneesch: „kararangèh") aan eigen lijf hebben bespeurd. Daarentegen zullen niet velen kennis hebben gemaakt met de nog grootere, zwarte mier (Javaansch: „emoet mlindjing", Soendaneesch: „tataman"), die in onze bosschen en velden, tusschen vergaan hout enz. veelvuldig voorkomt. Die kennismaking moet ik dan ook bepaald ontraden, daar ze een buitengewone, in de eerste oogenblikken onduldbare pijn veroorzaakt, als had men op gloeiend ijzer getrapt. Het merkwaardige hierbij is, dat het wapen bij deze diertjes niet, zooals bij andere mieren, in de kaaktangen bestaat, doch wel in een venijnigen angel aan het achterlijf, als waren het bijen of wespen.

Dat sommige spinnen — enkele soorten zelfs in vrij hevige mate — giftg zijn, mag als bekend worden verondersteld. Dat er echter ook — hoewel ze zeldzaam zijn — onder de torren zeer giftige soorten voorkomen, is weinig, of in 't geheel niet bekend. En toch is dit zoo, zooals ik tot mijne verwondering en tot mijne schade persoonlijk heb moeten ervaren. Immers, in Zuid-Celebes heb ik eenmaal een tamelijk grooten, glanzend-zwarten kever gevonden, welks bijzonder gevormde, snuitvormige kop mijne belangstelling gaande maakte. Ik nam het beestje op... om het onmiddellijk met een pijnlijken kreet weer te laten vallen. De aterling had mij in den vinger gestoken, die dadelijk opzwol, en die mij, in spijt van de terstond geappliceerde ammonia liquida, een zeer pijnlijken en slapeloozen nacht bezorgde. Eerst na twee etmalen was de pijn geheel verdwenen.

Van de „duizendpooten" is de platte, rossige of vuil-gele soort, die van een veertigtal pooten is voorzien, zeer giftig, terwijl de dunne, grijze, fosforesceerende, alsmede de cylindrische, die een eigenaardigen reuk heeft en die veelvuldig voorkomt in tuinen en bosschen, als onschuldig worden beschouwd.

Toch moet dit, wat de laatste soort aangaat, slechts betrekkelijk zijn, in zoover als het beest niet bijt of knijpt, doch overigens zulk een snelwerkend gift moet bevatten, dat een geringe hoeveelheid, die men daarvan zou inslikken, bijna onmiddellijk den dood tengevolge zou hebben. Intusschen kan ik voor de waarheid hiervan niet instaan.

Een andere, ongetwijfeld giftige, centipod heeft een plat en zeer kort, donkerbruin lijf, met slechts een twintigtal pooten. Dit dier, dat zeldzaam voorkomt, valt ook op door de lengte der pooten, die niet korter zijn dan het lichaam zelf.

De griezeligste centipoden heb ik op Java's Zuidkust gezien, en wel in rotsspleten, die door de zee worden omspoeld. De reuzen, plat en breed, als een lintworm, worden wel één meter lang. Of zij inderdaad behooren tot dezelfde familie als de hierboven genoemde dieren, is mij niet bekend; ook weet ik niet, of zij giftig zijn.

Wie heeft niet, in zoele nachten, aan bosch- of tuinranden het op- en neerdansen der „gloeiwormpjes" gadegeslagen? Intusschen ken ik een haarrups, ongeveer als een pink zoo lang, die zich tot bedoeld kevertje verhoudt als een electrisch booglicht tot een oliepitje. Deze rups maakt een verrassenden indruk: men meent daar in het gras een broche te zien, bezet met groote, in het donker schitterende smaragden.

(Wordt vervolgd.)

J. H. V. Popp uitgegeven, maar aangezien vele bepalingen sedert dat jaar wijziging hebben ondergaan moet dit als verouderd worden beschouwd en deed de wenschelijkheid van de uitgave eener nieuwe verzameling zich gevoelen.

De Indische Mercuur. No. 15.

Inhoud: De cultuur van Hevea in den Staat Selangor, door E. Leplae (vervolg, met vele afb.). — Vezelcongres te Soerabaja. Literatuurberichten, bewerkt onder toezicht van Dr. J. Dekker (verv.). — Ned.-Ind. Mij. van Nijverh. en Landb. Voordracht van den heer F. H. A. Steens Zijnen: Over de uitbreiding van het spoorwegnet op Sumatra. — Hout conserveering als economische maatregel in Oost-Indië, door A. J. van Deventer (vervolg). — De suikerproductie der verschillende residenties v. Java in 1910. — Vergadering der suikerfabrikanten te Djombang.— De met suikerriet beplante oppervlakte van Java. — Vereeniging ter bevordering der katoencultuur in de Ned. koloniën. — Koffie-statistiek voor Java en Sumatra. — Subsidiëering der Kon. Paketvaart-Mij. voor den Java-Australië dienst. — Liquidatie der bacovenkultuur voor Gouvernementsrekening in Suriname. — Invoer op- en uitvoer van Java in 1910. — Kultuurberichten (Gouvernementskultures op Java, enz.). — Kleine mededeelingen (Spoorwegverbinding met Salatiga. — Verbetering van de haventoestanden ter Oostkust van Sumatra, enz.) — Overigens de gewone vaste rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Met betrekking op Indië bevat No. 47 de volgende bijdragen: Semarangsch parlementarisme, door M. v. Geuns. — Indische predikantenscholen (slot), door Gabriël. — De nieuwe Minister van Oorlog, H. Colijn (met portret). — De aviateur Küller in Indië (met portret), door W. J. v. d. Leemkolk. — Chineesche oplichters (slot), door V. de L. — De gardoebond, door W. Kerremans.

***

Tenslotte zij de aandacht gevestigd op de volgende publicatiën.

Rottineesche teksten met vertaling, door J. C. G. Jonker (Leiden, E. J. Brill).

Beschrijving van het verkleind model cholera-hospitaal te Semarang, met platte grond. Hollandsche en Duitsche tekst. (Batavia, Landsdrukkerij.)

Bijdrage tot de kennis van het klimaat van O.-Java. Weeroverzicht van Februari 1911, door M. Buysman (Cultura, April 1911).

Het Kakehanfeest. „Festa boenga-boenga". (Bloemenfeest), door Mevr. D. Krayer van Aalst—Van Aalst. (Eigen Haard, 15 April 1911.) Een aardig geschreven en geïllustreerd artikel over het meer en meer in onbruik rakende kakehanfeest bij de heidensche Alfoeren van Ceram, door de schrijfster persoonlijk bijgewoond.

De djamoer oepas-ziekte (vergiftige schimmel) in het algemeen en bij de kina in het bijzonder, door dr. A. Rant. Met platen (Batavia, G. Kolff en Co.) Mededeeling No. 13, uitgaande van het Departement van Landbouw in Ned.-Indië.

Een bergavontuur in de Preanger-Regenteschappen, S. D. Le Fèbre; met teekeningen van den schrijver (Morks' Magazijn, April 1911).

Vóór en nà, herinneringsrede door den heer P. H. v. d. Kemp. — Verbeterd Inlandsch onderwijs, door den heer R. Soetan Kasajangan (Orgaan „Moederland en Koloniën". 1911. No. IV).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 22 Maart 1911;
De Locomotief t/m 21 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 21 idem;
De Sumatrapost t/m 24 idem;
De Sumatrabode t/m 23 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 23 idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 22 en 23;
Indische Mercuur no. 16;
De Banier no. 11;
Kort Verslag Verg. Tweede Kamer S.-G.;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw;
Bandera Wolanda no. 75.

MEDEDEELINGEN.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

In verband met het uitbreken van pest op Java vraagt de Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië de spoedige uitzending van **een zestal jonge artsen**, genegen zich geheel te stellen ter beschikking van het Gouvernement, om de diensten te verrichten, die hun nader zullen worden opgedragen.

Aangezien Indische ervaring bij de pestbestrijding bezwaarlijk kan worden ontbeerd, is het voorshands de bedoeling, dat zij zullen worden aangewezen ter vervanging van de geneeskundigen, die bij de pestbestrijding zijn tewerkgesteld.

Verbintenis voor één jaar wordt gevorderd op een bezoldiging van *f* 400 's maands.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

a. overtocht naar Ned.-Indië en, binnen één jaar nà beëindiging van de verbintenis, terug voor gouvernementsrekening als passagier der eerste klasse;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van *f* 1500;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende totdat daar te lande het activiteitstraktement ingaat. Uitzending heeft niet plaats dan nadat uit een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek is gebleken van physieke geschiktheid.

De uit te zenden geneeskundigen moeten zich schriftelijk verbinden om, ingeval zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Indië vertrekken, of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering) binnen een jaar nà hunne aankomst op Java van hunne verbintenis worden ontslagen, terug te betalen hetgeen is betaald wegens gratificatie voor uitrusting en wegens overtocht naar Indië.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich onverwijld aanmelden bij het Departement van Koloniën, bij een op zegel geschreven request, onder overlegging van:

a. diploma's;

b. bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven nà dagteekening dezer door den burgemeester hunner woonplaats;

c. een bewijs van voldoening aan de wet op de nationale militie, afgegeven door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie.

(Ned. Staatscourant van 11 April 1911 No. 86.)

Verslag van de Commissie van raad en voorlichting, ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, over 1910.

Ten vervolge van het medegedeelde met betrekking tot het jaar 1909, opgenomen in het Koloniaal Weekblad van 21 April 1910. No. 16, kan over het afgeloopen jaar worden bekend gesteld, dat het Informatie-bureau hoe langer hoe meer bekend raakte en op verschillend gebied, door het geven van raad en voorlichting, aan het doel, waartoe het was opgericht, beantwoordde.

In den loop van het jaar werden ontvangen 359 brieven, w.o. zelfs uit verre streken, zooals Pretoria, Hongkong en Shanghay, welke alle beantwoord werden, en kwamen 196 personen mondeling inlichtingen inwinnen bij den secretaris der Commissie.

Zij betroffen de meest uiteenloopende zaken en werden, waar zulks mogelijk was, dadelijk, of anders na ingewonnen informaties bij de leden der Commissie, bij kennissen of deskundigen, na eenigen tijd beantwoord.

Zoo werden, onder meer, inlichtingen gevraagd omtrent:

1e. den werkkring van het Informatie-bureau en of het bureau betrekkingen kon verschaffen;
2e. de kosten van de reis naar, de kleeding en het levensonderhoud in Indië, en wèl in bepaald aangewezen streken;
3e. de betrekkingen of ambten, later geschikt voor nog schoolgaande kinderen, ten einde hen in die richting op te leiden;
4e. de onderwijs-inrichtingen hier te lande voor speciale daarbij opgenoemde betrekkingen in Indië;
5e. de Commissie's, die op de hier achterblijvende kinderen toezicht zouden kunnen uitoefenen;
6e. de betrekkingen geschikt voor jongelieden, die het eindexamen eener H. B. S. 5-j. c. of met 3-j. c. dan wel school voor M. U. L. O. volbracht hebben;
7e. hoe men in Indië werk kan krijgen en hoeveel de overtochts- en eerste onderhoudskosten bedragen van een werkzoekende;
8e. of een aangeboden betrekking al dan niet kan worden aangenomen in verband met de daaraan verbondene bezoldiging en toekomst;
9e. hoe gehandeld moet worden ten einde zich voor eene vooraf bepaalde Gouvernementsbetrekking beschikbaar te stellen;
10e. betrekkingen waarin jonge dames geplaatst kunnen worden;
11e. adressen van maatschappijen, winkels dan wel personen in Indië gevestigd en inlichtingen omtrent hunne soliditeit;
12e. geldelijken steun voor studeerenden of voor personen, die naar Indië willen gaan om dáár werk te zoeken;
13e. de keuring van voor den Indischen dienst bestemde ambtenaren;
14e. de vraag, of dames in Indië als muziekonderwijzeres of op tuinbouwgebied en door verkoop van bouquetten een middel van bestaan kunnen vinden;
15e. ziekeninrichtingen in Indië en hoe dáár als verpleegster te worden tewerkgesteld;
16e. de geschiktheid van eene landstreek voor een aangegeven cultuurgewas;
17e. het klimaat, de bevolking en de levensduurte in een bepaalde landstreek, omtrent het voorkomen van goudmijnen, den diamanthandel in Indië, welke belangrijke watervallen op Sumatra aanwezig zijn, enz. enz.;
18e. den economischen toestand en de kolonisatie van de Nederlandsche koloniën;
19e. introductie-brieven voor het aanknoopen van handelsrelatiën in Indië;
20e. verschillende betrekkingen in Indië, welke de vereischten daarvoor zijn, hoeveel de loonen bedragen, of deze voldoende zijn om daarmede te beginnen;
21e. een in het Maleisch geschreven handelsbrief en de uitlegging daarvan;
22e. verkoop van inboedels, verhuren van woningen hier te lande en plaatsing van kostkinderen, enz. enz.

Vele inlichtingen werden ingewonnen door personen, die eene betrekking in Indië zochten, zonder opgave van de richting of het ambt, waarin zij werkzaam wilden zijn en die ten onrechte vermeenden, dat het Informatie-bureau een plaatsingsbureel was.

Vervolgens werden meestal naar particuliere betrekkingen inlichtingen gevraagd, voornamelijk die bij de cultures (suiker, koffie, tabak, thee of rubber), dan wel als boekhouder bij den handel, als opzichter bij petroleummaatschappijen, als bouwkundige, electricien enz., terwijl eveneens inlichtingen verzocht werden omtrent de lagere betrekkingen bij de Staatsspoorwegen, bij den Post- en Telegraafdienst in Ned.-Indië, enz.

Hoewel de werkgevers in Indië zich tot nu toe niet tot ons bureau hebben gewend, ingeval zij nieuwe werkkrachten noodig hadden, konden eenige werkzoekenden, door onze relaties onder hier tijdelijk vertoevende kennissen, aan geschikte betrekkingen in Indië geholpen worden en werden deze dankbaar aanvaard.

Aan anderen daarentegen moest ontraden worden, zich naar Indië in te schepen om dáár werk te zoeken; hiertoe behoorden ambachtslieden en personen, die, door gemis aan onderwijs, gebrek aan fondsen, zwakke gezondheid dan wel niet jeugdigen leeftijd, weinig kans hadden er te zullen slagen.

De meest volledige inlichtingen konden natuurlijk door mondelinge bespreking verstrekt worden, doordien beter kon worden nagegaan voor welke betrekking de candidaat het meest geschikt was.

Slechts enkele inlichtingen werden omtrent West-Indië ingewonnen. Met de bereidwillige medewerking van den heer Jhr. L. C. van Panhuys en van den vertegenwoordiger der Vereeniging te Paramaribo, konden zij volledig verstrekt worden.

Dank zij het door den Minister van Koloniën toegezegde, en door de Staten-Generaal vervolgens goedgekeurde subsidie, kon het Informatie-bureau een begin van uitvoering geven aan het voornemen om boekjes uit te geven, betrekking hebbende op verschillende functies, die in Indië open staan voor ontwikkelde en energieke Hollandsche jongelieden, en ze onder de Hoogere Burgerscholen en Gymnasia in den lande verspreiden. Zoodoende kan 't publiek beter op de hoogte komen van den werkkring en de vooruitzichten van eervolle en goed gesalarieerde betrekkingen in Oost-Indië.

Het eerste boekje van de serie, met betrekking tot den werkkring, de vooruitzichten en de opleiding ten behoeve van „Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche bezittingen", getiteld: No. 1. De bestuursambtenaar in Nederlandsch-Indië, verscheen omstreeks medio 1910; het werd alom verspreid onder verschillende autoriteiten en instituten, op de bovengenoemde scholen, en zoowel bij den boekhandel als op ons bureau voor het publiek verkrijgbaar gesteld.

Bij het einde van het verslagjaar waren in bewerking: No. 2. De geëmployeerde bij de Java-Suikerindustrie en No. 3. De rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië, die beide onlangs verschenen zijn, terwijl op dit oogenblik in behandeling is en weldra in druk zal verschijnen: De Ingenieur in Nederl. Indië.

Daarna zullen volgen boekjes over den civiel geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië, over de houtvesters en andere betrekkingen in Indië.

Deze werkjes zijn of worden allen geschreven door speciaal daartoe aangezochte deskundigen.

Bij het inroepen van hulp en het verkrijgen van inlichtingen werd van de zijde der ambtenaren van het Ministerie van Koloniën en eveneens van eenige Indische autoriteiten steeds de meeste medewerking ondervonden, waarvoor hier openlijk dank wordt betuigd.

Onzerzijds werd in het „Koloniaal Weekblad" plaatsing gegeven aan de van Z. E. den Minister van Koloniën ontvangen oproepingen voor de vervulling van Gouvernementsbetrekkingen of voor daartoe af te leggen examens, waardoor wij in staat werden gesteld deze bekendmakingen onmiddellijk aan belanghebbenden uit te reiken.

Gedurende het verslagjaar hadden zes vergaderingen plaats. Deze werden in den regel bijgewoond door den Voorzitter van het Hoofdbestuur der Vereeniging.

In hoofdzaak werden besproken de samenstelling, de inhoud, de uitgifte en de verspreiding van bovengenoemde boekjes, nadat de manuscripten vooraf door de leden der Commissie gelezen waren. In deze vergaderingen verstrekte de secretaris inlichtingen omtrent zijn dagelijksche werkzaamheden.

Het aantal leden der Commissie bleef onveranderd en hadden geen mutaties plaats.

Blijkt uit het vorenstaande, dat het Informatie-bureau, na afloop van het eerste jaar van zijn bestaan, reeds een ruim arbeidsveld heeft ingenomen en in den lande hoe langer hoe meer is bekend geraakt; de hoop wordt hierbij uitgesproken, dat het ook blijken heeft mogen geven, eenigszins in eene bestaande behoefte te voorzien.

Harerzijds hoopt de Commissie iets te mogen bijdragen tot het groote en schoone doel van de Vereeniging „Oost en West", namelijk: het voortdurend versterken van den band tusschen Nederland en zijne bezittingen en koloniën in Oost- en West-Indië.

's-Gravenhage, 30 Maart 1911.

De Secretaris v/h Informatie-bureau:
w. g. J. L. v. GENNEP.

Van de Afdeeling Arnhem.

Verslag over het jaar 1910, uitgebracht in de algemeene vergadering van 10 April 1911.

Gedurende het jaar 1910 nam het aantal leden onzer afdeeling toe van 56 tot 62. De afdeeling verloor 9 leden, waarvan 8 door verhuizen en 1 door bedanken, terwijl er 15 nieuwe leden werden ingeschreven. De werving van nieuwe leden had behalve door persoonlijke bemoeiing van de bestuursleden, plaats door toezending van de circulaire van het hoofdbestuur, d.d. December 1908, aan personen, die zich in Arnhem vestigden en oogenschijnlijk voor het lidmaatschap in aanmerking kwamen, hetgeen in meerdere gevallen succes had.

De stand der kas veroorloofde niet gedurende het verslagjaar lezingen te doen houden; in het begin van 1911 hield de majoor Kooy een goed bezochte voordracht over „Ons pionierwerk in Ned.-Indië".

Voor twee hier ter stede vertoevende West-Indische jongelui werd de tusschenkomst van ons bestuur ingeroepen. Zooveel mogelijk werd van voorlichting en steun gediend, terwijl voor één dezer, die zijn studie aan het gymnasium alhier geëindigd had, op ons verzoek door de studie-commissie van het hoofdbestuur eene inschrijving werd geopend, ten einde hem tot het voortzetten zijner studiën aan de universiteit in staat te stellen, hetgeen met goed gevolg werd bekroond. Onze afdeeling droeg hieraan naar hare krachten bij.

Van de twee open plaatsen in het bestuur der afdeeling werd één aangevuld door de benoeming als bestuurslid van den heer J. P. C. Hartevelt, die zich bereid verklaarde deze functie te aanvaarden. De vijfde plaats bleef voorloopig onbezet.

Eene poging van ons bestuur om voorwerpen van Indische kunstnijverheid hier ter stede in een winkel verkrijgbaar te doen stellen, bleef zonder gevolg. Wel werd „Boeatan" bereid gevonden een gedeelte van haren voorraad in depôt te geven, doch de voorwaarden, welke zij daaraan verbond, maakten het

voor den depôthouder niet mogelijk daaruit eenig profijt te trekken.

Op de circulaire, volgens verzoek van het hoofdbestuur gezonden aan de leden, die eene lage contributie betalen, met verzoek hun bijdrage te verhoogen, werd geen enkel antwoord ontvangen.

De voorzitter: (w. g.) L. A. H. LAMIE.
De secretaris: (w. g.) Th. LIEFRINCK.

REKENING OVER 1910.

1 Jan.	Saldo			*f* 13.00½
27 ,,	Contributie	Gombault		,, 99.00
27 ,,	,,	Th. Liefrinck		,, 2.50
27 ,,	,,	L. C. C. Victor Slaap		,, 2.50
15 Febr.	,,	J. H. L. Wattendorff		,, 5.00
16 Maart	,,	H. C. Moorrees		,, 1.50
21 ,,	,,	S. J. H. Merkom		,, 2.00
21 ,,	,,	F. Tollenaar		,, 2.00
21 ,,	,,	A. de Vletter		,, 2.50
21 ,,	,,	J. A. G. Zelle		,, 2.50
21 ,,	,,	V. E. R. Roemers		,, 2.00
21 ,,	,,	G. A. Cornelius		,, 2.50
				f 137.00½
27 Jan.	Onkosten Gombault			*f* 3.10
3 Febr.	Bijdrage Hoofdbestuur			,, 40.50
28 ,,	Porti Januari en Februari			,, 1.27
18 Juni	Bijdrage Hoofdbestuur (bijdrage aan het Oranjekruis).			,, 10.05
26 Juli	Reiskosten L. A. H. Lamie			,, 4.60
31 Dec.	Porti			,, 0.72½
31 ,,	Saldo			,, 76.76
				f 137.00½

De voorzitter: (w. g.) L. A. H. LAMIE.
De secretaris: (w. g.) Th. LIEFRINCK.

Gezien en accoord bevonden, door de Commissie bedoeld bij art. 10 der statuten.

(w. g.) G. F. GOMBAULT.
(w. g.) KRAAKE.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 17 Maart 1911. No. 22.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den commies W. F. Bons en den onderwijzer D. L. Massink; elf maanden aan den hoofdingenieur J. C. Voorduin.

Ontslagen: op verzoek eervol de verpleegster Mej. L. Goedheer; de resident P. H. van Andel; de commies Ch. J. S. A. van der Kruk; de administrateur F. L. Ch. Visser; de opziener Ch. C. H. Führing.

Belast: met de functiën van adviseur voor het havenbeheer C. Nobel; van commies J. W. van Smitte; van voorzitter van den landraad te Poerwakarta Mr. J. J. Raaff.

Gesteld: ter beschikking van den Dir. van B.B., L. de Roock en S. Cohen Fzn., de laatste met rang en titel van ass.-resident.

Benoemd: tot ass.-resident van Berbek W. C. Thieme; tot ingenieur W. A. Patijn; tot commies J. C. von Winckelmann; tot ass.-resident van Madioen P. C. de Quant; van Madioen G. F. K. van Huls van Taxis; tot commissaris van politie der 1e kl. A. W. V. Hinne; J. Kop; J. P. H. Vernig; L. Rade; F. H. A. Dietz; tot id. der 2e kl. C. L. J. van Ham; G. Geertsema; F. Spotke; J. H. Bosschaert; K. J. Seydel; H. P. H. Machemehl; W. C. Nilant; A. L. Bisel; J. Schrijver; Z. J. Leatemia; F. Hakkers; F. M. E. de Poortere; G. J. Meijer; O. Brugman; J. A. H. Görtz; E. J. de Bode; P. M. Baaten; A. Krans; S. Seigstra; J. E. W. Lambert; H. H. Lincke en J. C. Heijnen.

Belast met de waarneming der betrekking van hoofdcommissaris van politie C. J. Boon; C. B. H. von Hombracht en C. A. Ruempol.

Benoemd: bij de Alg. Rekenkamer, tot referendaris A. P. van Eekhout; tot hoofdcommies W. S. Rawaroe; tot 1en commies A. W. Batten; tot commies C. Schleenstein; bij den post- en telegraafdienst, tot kantoorchef 2e kl. W. H. Johannes; tot commies 1e kl. H. L. G. Aernout; W. B. van der Worm; F. Young en E. J. Nijhoff.

Militair Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan den 1en luit. der inf. S. E. P. A. van Haeften; negen maanden aan den officier van gezondheid F. J. Noordhoek Hegt; een jaar aan den militairen architect K. van 't Pad.

Benoemd: tot 2en luit. der infanterie de onderluitenant P. W. F. Kaniess.

Verleend: een jaar verlof aan den loods H. E. Bossinga en J. H. Klasen.

Ontslagen: op verzoek eervol de loods A. Bax.

Benoemd: tot adjunct-inspecteur van scheepvaart, H. Bisschop van Tuinen.

Uit de Javasche Courant van 21 Maart 1911. No. 23

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den griffier J. E. Weijzig; elf maanden aan den substituut-officier Mr. S. J. L. M. van Schaik; elf maanden aan den inspecteur van het inl. onderwijs J. J. van Eupen, en den predikant T. Pilon; een jaar aan den controleur W. R. March en den opzichter-machinist F. H. Watson.

Ontslagen: op verzoek eervol de alg. ontvanger W. H. H. Snell; de secretaris der gemeente Batavia Mr. I. Hen; de machinist W. Gerrits.

Benoemd: tot substituut-off. van justitie te Batavia Mr. A. A. Struby; te Malang Mr. K. J. Pott; tot telegrafist 1e kl. H. Mulder; tot alg. ontvanger 1e kl. J. J. Zerb; id. 2e kl. W. A. H. M. de Ceuninck van Capelle; tot technisch ambtenaar bij den radiotelegrafischen dienst C. Habich; tot luitenant der Chineezen te Fort de Kock Li Tji Siang.

Ingetrokken: de overplaatsing van den controleur R. A. Mooij naar Rembang en van H. P. Schouten naar Sumatra's Westkust.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als hulponderwijzeres te Batavia Mej. C. S. van Dijk.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luit. der infanterie L. Dersjant en A. C. Groeneveld.

Ontslagen: op verzoek eervol de luit.-kolonel der inf. W. H. de Lussanet de Sablonière; als militaire commandant der Oostk. van Sumatra de kapitein C. M. J. van Hoogstraten.

Bevorderd: tot off. van gezondheid 1e kl. J. P. Sollewijn Gelpke.

Benoemd: tot bataljons-adjudant van het 16e bat. de 1e luit. J. Oudsburg.

Geplaatst: bij het 3e bat. de kapitein J. F. den Ouden; bij het 7e de 2e luit. F. W. Osten.

Overgeplaatst: bij het 10e bat. de 1e luit. R. A. Kunst; naar Flores de 1e luit. H. B. Stapel; naar Timor de id. A. Freudenberg; naar het 18e bat. de kapitein A. H. M. Eijken; bij het garnizoensbat. van Palembang en Djambi de kapitein D. H. J. van Bremen; van Amboina en Ternate de 2e luit. C. R. A. Eland; bij het 8e bat. de kapitein J. H. R. van de Siepkamp; naar Bali de id. H. A. van Marle; naar het 9e bat. de id. J. A. Jansen; naar het garnizoensbat. van Amboina en Ternate de kapitein A. P. E. den Hengst; naar het 10e bat. de id. M. van der Vliet; naar de Westerafd. van Borneo de id. W. F. H. Wefers Bettink; naar het L. H. 2e depôt-bat. de kapitein F. Halkema; naar het 3e bat. de 1e luit. D. de Jongh; naar het 14e bat. de kapitein F. P. A. van Gheel Gildenmeester; naar het 10e bat. de 2e luit. D. D. de Jongh; naar Bandoeng de 1e luit. der genie F. C. Frumau; naar Magelang de 2e luit.-kwartiermeester Ch. G. Verwer.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 239, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch — gediplomeerd.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op ....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 195**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 16.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dame voor vioollessen ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame voor werken met schrijfmachine en stenographie; bekend met moderne talen.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 195** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 17. Donderdag 27 April 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Uit de O.-I. Mail.

De jongste berichten omtrent **cholera** en **pest** zijn nog niet geruststellend, al leest men sinds de mail der vorige week ook niet van verergering.

Omtrent **de pokken op Bawean** meldt het Soerab. H.blad: Het aantal pokkengevallen op Bawean neemt nog steeds toe. Er waren sinds de vorige mededeelingen daaromtrent, weer 40 nieuwe lijders bijgekomen. Zooveel als doenlijk is, worden de patiënten geïsoleerd.

De bevolking maakt zich zeer ongerust; er zijn gezinnen, waarvan 2, zelfs 3 leden werden aangetast.

Zeer bereidwillig laten de meesten zich inenten, meldt het blad, en de vaccinateur heeft het daarom thans zoo volhandig, dat hij om assistentie heeft verzocht; direct is een helper derwaarts gezonden.

Gebrek aan water. Uit Grisee verneemt het Soer. H.blad, dat thans daar in den omtrek op vele plaatsen watergebrek heerscht, waardoor de aanplantingen veel schade ondervinden.

Van bestuurswege zijn daarom instructies gegeven zooveel mogelijk water in de wadoeks te voeren, ten einde dan kunstmatig de bevloeiing der aanplantingen te kunnen regelen.

Een nuttig staatswaterwerk. De voltooiing van 't reeds geruimen tijd in uitvoering zijnd werk tot verlaging van het peil van de rawa Bening in de afdeeling Salatiga der residentie Semarang, waarvoor onlangs weder een bedrag van *f* 117.000 is beschikbaar gesteld, is thans binnen een afzienbaren tijd te verwachten, zoo lezen wij in de Javabode.

Raad van Indië. Naar de Javabode mededeelt, zal de heer mr. C. H. Nieuwenhuijs, lid in den Raad van Indië, thans gevolg geven aan zijn voornemen om den dienst met pensioen te verlaten.

Mr. Nieuwenhuijs is, naar men weet, het oudste lid in den Raad en sedert 1903 in functie. Hij zou reeds eerder heengegaan zijn, maar bleef nog een jaar aan op verzoek van den gouverneur-generaal. Begin dezes jaars werd verwacht, dat hij als rechtsgeleerd lid van den Raad opgevolgd zou worden door den onlangs afgetreden president van 't Hooggerechtshof, mr. Gastman.

Het aanstaande vezel-congres. De Soerabajasche bladen melden: Er zijn bewijzen te over, dat het vezelcongres en de vezeltentoonstelling, in Juli en Augustus te Soerabaja te houden, op grooter belangstelling en deelneming mogen rekenen dan aanvankelijk verwacht werd. Dank zij de nauwkeurige voorbereiding en de medewerking uit Nederland: belooft zoowel het congres als de tentoonstelling allerbelangrijkst te zullen zijn, terwijl op den voorgrond staat, dat alles streng wetenschappelijk zal blijven en dus geen kermis den aard van het werk zal verbergen. Alleen zal op enkele dagen de gewone Soerabajasche pasar malem, welke ditmaal niet op het gewone terrein zal gehouden worden, samenvallen met de vezeltentoonstelling.

Gematigd optreden van Atjehers. In het verslag van Sumatra's Oostkust over Januari staat:

„In de laatste maanden van het afgeloopen jaar kwamen berichten in omtrent de vermoedelijke aanwezigheid van uitgeweken vijandige Atjehsche elementen in het gebied van de Boven-Besitang (afdeeling Langkat). Uitgezonden spionnen brachten omtrent die aanwezigheid geen positieve mededeelingen, evenmin bekwamen daarna uitgezonden patrouilles aanrakingen met kwaadwilligen. Den 16den Januari j.l. had evenwel de sergeant-opnemer der triangulatie Doop in Boven-Besitang, waar hij zonder dekking met koelies werkzaam was, eene ontmoeting met eene Atjehsche bende onder Pang Manap, sterk 4 man. Door overmacht gedwongen stond Doop zijn revolver met munitie af. Ook zijn sampan met voor hem aangevoerde levensmiddelen, alsmede een kijker, een horloge en een stuk imitatie-leer werden door Pang Manap opgeëischt. Aan Doop en diens koelies werd geen persoonlijk leed aangedaan, doch werd hen door Pang Manap, toen deze met zijn bende wegtrok, verboden nog denzelfden dag naar Besitang terug te keeren.

„Den volgenden dag aanvaardde Doop den terugtocht. Te Rana Ramoenei (tusschen de uitmondingen van Sekoendeer Besar en Soengei Betoeng) werd de door Pang Manap medegevoerde prauw, aan den rechteroever vastgemeerd, aangetroffen. Een na ontvangst van bovenstaand bericht uitgezonden patrouille kreeg geen aanraking met de bende."

Naar aanleiding hiervan merkt de Javabode van 27 Maart j.l. op:

„Dit voorbeeld van gematigd optreden van Atjehsche partijgangers verdient aandacht. Het had voor de hand gelegen, dat Pang Manan hetzij den Europeeschen onderofficier, die het toeval in zijn handen had gespeeld, als gevangene zou hebben medegenomen, of anders, wanneer hem dit niet mogelijk ware geweest, hem zou hebben gedood. Hij bepaalde er zich echter toe den gevangene af te nemen wat van waarde voor hem kon zijn en te eischen, dat deze dienzelfden dag niet naar den militairen post zou terugkeeren, wat Pang Manam's terugtocht moest verzekeren. Merkwaardig is het ook, dat hij op het woord van zijn gevangene vertrouwde, die, wanneer hij het niet hield, zijn achterhaling door het garnizoen ten gevolge kon hebben."

Plechtigheid. Op Donderdag 30 Maart, des voormiddags te 10 uur, zou in de kaboepaten te Demak op plechtige wijze het gouvernementsbesluit van 15 dezer bekend gemaakt worden, waarbij de regent van Demak tot pangeran is benoemd.

De resident van Semarang zou zich voor dat doel in den ochtend van den 30sten naar Demak begeven, meldt de Locomotief.

Theosofie. — De bijeenkomst, 24 Maart in de theosofische loge te Solo gehouden, heeft bij de Europeesche gemeente maar weinig belangstelling gewekt. Trouwens de plaats, heelemaal in den kampong, was er ook minder geschikt voor, meldt de N. Vorst.l.

Na de lezing van mevrouw Windlust over het doel van de theosofie, was er een kleine pauze, waarvan men gebruik maakte om heen te gaan. Het was ook dicht bij elf.

Grooter was de belangstelling bij Inlander en Chinees. Na de lezing van mevr. W. hield mej. Motman een lezing in het Maleisch, om daarna ook in die taal uitlegging te geven van tal van zaken, de theosofie betreffende.

Het kan ook niet anders, daar de theosofie toch eigenlijk een oostersche plant is, in het Oosten ontkiemd en tot rijpheid gekomen. En men is er over uit, hoe zij, Oosterlingen, onder wie er zijn, die lang reeds den mannelijken leeftijd hebben overschreden, wijsheid moesten putten uit den mond van een jonge dame, nog wel een van het blanke ras en nauw de kinderschoenen ontwassen.

Mej. Motman toonde zich hun meerdere in de kennis van de gewijde leer. Het Maleisch ging haar gemakkelijk af en door de helderheid, waarmede zij sprak, toonde zij zich meester van haar onderwerp.

De bijeenkomst heeft tot half één in den nacht geduurd.

„De theosofie wil de rassen en godsdiensten bij elkander brengen. Als de leiders steeds dezelfde begaafdheid toonen als mej. M., moet dit ten laatste wel lukken." Aldus de N. Vorstenl.

Javaansche wetten. Door den heer J. D. Hunger, controleur B. B. à la suite, wordt bij de firma voorheen H. Buning te Djokjakarta uitgegeven een verzameling „Javaansche wetten, verordeningen, regelingen, besluiten, bevelschriften en andere bepalingen op agrarisch gebied, geldig in Djokjakarta".

Hiervan is thans het 3e deel verschenen, behandelende „Diverse onderwerpen, o. a. landhuur".

Uit Makassar. De Makassaar, die tot dusverre als gratis Nieuws- en Advertentieblad voor Celebes en de Molukken werd uitgegeven door de firma Brouwer & Co., doch zich aan het nieuws nagenoeg niemendal gelegen liet liggen, zal een ingrijpende reorganisatie ondergaan. De gratuïteit wordt opgeheven; de inhoud zal voor een belangrijk grooter gedeelte dan tot nog toe aan nieuwsberichten gewijd worden, vooral aangaande stad en gewest; en het blad komt onder leiding van jhr. Goldman, die echter niet den titel van redacteur, doch dien van administrateur zal voeren. Voor een dagblad, zij het er ook een in klein formaat, is de abonnementsprijs van *f* 9 per jaar niet buitensporig hoog te noemen. Ingeval de onderneming goed gaat, zullen de uitgevers over eenigen tijd ook voor een dagelijkschen telegrammendienst van Java zorgen. Van nu af aan is het blad herdoopt als Dagblad Celebes.

Küllers vliegdemonstraties. Het op 27 Maart j.l. verschenen nummer van het Algem. Sportblad bevat een serie zeer mooie foto's van den aviateur Küller en zijn toestel, tijdens de proefvluchten op het vliegveld te Soerabaja genomen, alsmede twee zeer lezenswaardige beoordeelingen van Küllers prestaties van de hand van den luit. t/z A. E. Rambaldo en van den heer Henri Borel. Zoo lezen wij in de Javabode.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Voor zooveel aan schrijver dezer rubriek bekend is, zijn er in de afgeloopen week geen couranten uit Suriname ontvangen. Vermoedelijk hangt dit samen met het uitvallen van een der zoogenaamde „bacove-booten", die de bacoven van Paramaribo naar New-York vervoeren. Dit uitvallen was kort geleden aangekondigd.

Waar dus geen nieuws uit Suriname te vermelden valt, acht schrijver het niet zonder nut op eene opmerking in het nummer van dit Weekblad van 9 Maart terug te komen. Daar werd n.l. medegedeeld, dat het bestuur van het Algemeen Nederlandsch Verbond te Paramaribo met het koloniaal bestuur in onderhandeling was om de koloniale bibliotheek over te brengen naar de boekerij van het Verbond.

„Het is te hopen — zoo werd in dit Weekblad gezegd — dat deze pogingen niet zullen slagen. Het karakter zelf van de Koloniale Bibliotheek, waarin zich vele oude en kostbare werken bevinden,

brengt mede, dat zij steeds eene Gouvernementsinstelling moet blijven, toegankelijk voor iedereen. Bovendien is het leven van vereenigingen in Suriname zeer précair en dat zal nog gedurende langen tijd zoo blijven. De snel wisselende besturen van particuliere vereenigingen zijn niet geschikt om het beheer te voeren over eene instelling als de Koloniale Bibliotheek. De Regeering zal goed doen, in deze zaak een oog in het zeil te houden."

Men behoeft slechts den catalogus dier Bibliotheek te vergelijken met die van Frederik Muller, Martinus Nijhoff, Van Stockum, Karl W. Hiersemann en anderen, om tot de wetenschap te komen, dat zij ook een groote geldelijke waarde vertegenwoordigt.

Houdt men rekening met de wording en de geschiedenis dezer boekerij, dan is het voor ieder duidelijk, dat de Gouverneur het recht niet heeft daarover te beschikken naar willekeur, zelfs niet na het advies van eene commissie te hebben gevraagd. Dat de Bibliotheek tot dusver slecht behuisd is, mag geen reden zijn om haar eenvoudig weg te doen. Komen er voor de kolonie betere tijden, dan kan er voor een goed bibliotheekgebouw gezorgd worden. In afwachting daarvan behelpe men zich met wat men heeft.

Er is hier periculum in mora. Neemt de Minister van Koloniën niet bijtijds maatregelen, dan wordt men op een goeden dag verrast met een bericht in de dagbladen, dat de Gouverneur bij resolutie van den zooveelsten, nummer zooveel, de Bibliotheek heeft afgestaan.

Denkbeeldig is dit gevaar niet. Tot voor eenige jaren bezat Paramaribo een collectie naturalia en ethnographica, die den weidschen naam van „Koloniaal Museum" droeg. De naam deugde niet, de bewaarplaats evenmin en in de collectie bevond zich veel, dat geen waarde had; maar er was ook zeer veel goeds bij, ja men vond er zelfs voorwerpen, die geen andere collectie bezit.

Het onderhoud kostte nagenoeg niets. Er was geen enkele reden om de verzameling niet te bewaren als kern van een later te stichten museum. Maar op een goeden dag — een paar jaar geleden — brachten de Surin. bladen het bericht, dat de Gouverneur het „Koloniaal Museum" had opgeheven en last gegeven de verzameling te verdeelen over de verschillende scholen! Men had, naar het heette, de beide vertrekjes, waarin de verzameling opgeborgen was, voor andere doeleinden noodig.

's Rijks Ethnographisch Museum laat, wat zijn behuizing betreft, alles te wenschen over, maar de Minister, die den moed zou hebben eigenmachtig de collectie over de scholen in Nederland te verdeelen, moet nog geboren worden.

Nog eens: er is periculum in mora. Treedt de regeering niet tusschenbeide, dan wordt een kostbare en nuttige instelling met ondergang bedreigd. Men haast zich in Suriname, waar geen haast noodig is. Wantoestanden op hygiënisch gebied laat men bestaan, zonder acht te slaan op het goede, dat de naburen hebben, maar een collectie, die niemand in den weg zit, moest worden opgeruimd en met spoed!

***

C o u n a n i ligt niet ver van Suriname. Schrijvende over de onthullingen in de zaak „Valensi-Clémenti-Meulemans-Juliette", zeide de N. R.Ct. in haar nummer van 20 April, ochtendblad A: „De man (Valensi) heeft niet alleen ridderorden uitgevonden, hij heeft ook een land uitgedacht. Dit land heet Counani, we hebben het nergens in den atlas kunnen vinden. In Counani bestond een vereeniging van weldadigheid. Valensi was kanselier van het consulaat-generaal van Counani te Parijs en afgevaardigde van de Counanische maatschappij van weldadigheid voor de Seine.. Deze mij. heette verder nog het Counanische roode kruis. De Staat Counani verleende natuurlijk ook onderscheidingen. Meulemans heeft nog aan den rechter van instructie medegedeeld, dat Valensi ook Zuid-Amerikaansche lintjes leverde en op spoedbestelling, binnen 24 uur."

In haar nummer van den volgenden morgen komt de N. R. Ct. op deze mededeeling terug. Een belangstellend lezer had haar gemeld, „dat er inderdaad een Counani-gebied bestaat, dat deel uitmaakt van de strook land, waarover indertijd een geschil is gerezen tusschen Frankrijk en Brazilië. In 1880 en volgende jaren heeft gedurende de daar heerschende verwarring een zekere Parijsche geograaf, G r o s genaamd, in den trant van L e b a u d y, er een republiekje gesticht, maar het staatje is, na één jaar bestaan te hebben, verdwenen, en weder door de buren bezet."

Zij, die een dertigtal jaren geleden in Suriname waren, zullen zich herinneren, dat J u l e s G r o s of een zijner ministers, op weg naar Cayenne, Suriname heeft aangedaan. De man had de ridderkruisen bij zich, maar vond er in Suriname geen liefhebbers voor. Door een belangstellende gevraagd, wat hij in Counani ging doen, vertelde hij o. m., dat hij aan de arme Indianen de zegeningen van de „état civile" ging brengen. De arme duivels hadden niet eens een burgerlijken stand!

Vermoedelijk zou de N. R. Ct. uit haar nummers van die dagen merkwaardige herinneringen aan het rijk van Counani kunnen opdiepen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De geldelijke inkomsten der inlandsche hoofden bij het Binnenlandsch Bestuur op Java. — Vraagt men of de geldelijke inkomsten van de Inlandsche hoofden van het Binnenl. Bestuur op Java voldoende zijn, dan antwoordt S o e m i a r d j o in de **Djawa Tengah** van 31 Januari 1911 no. 25, daarop in beslist ontkennenden zin. Bij deze bewering heeft hij echter speciaal het oog op de geldelijke inkomsten van de lagere p r ij à j i s bij het Binnenlandsch Bestuur en niet die van Regenten, die, met hun maandelijksche bezoldiging van ƒ 1200 en de daaraan verbonden wettige voordeelen door schrijver als hier buiten staande worden beschouwd. Wie trekt zich het lot dier lagere Hoofden aan? zoo vraagt de schrijver. Eigenlijk zou de regent dit moeten doen, wiens plicht het is, maar in de praktijk ziet men wel eens anders gebeuren. De jeugdige Javaan, die zich voorstelt p r ij a j i te worden, moet beginnen met in staatsdienst te treden als m a g a n g, of, zooals de titel thans luidt, h u l p s c h r ij v e r op een bestuursbureau. Hij ontvangt dan ƒ 10.— 's maands, met 2 vijfjaarlijksche verhoogingen van ƒ 2.50, of, na tien jaren dienst, ƒ 15.— per maand.

In aanmerking genomen het feit, dat de magangs vroeger in het geheel geen recht hadden op inkomsten, is deze som te loven; enkele hunner zal deze verbetering zelfs tot erkentelijkheid stemmen.

Het hulpschrijverschap maakt den jongen man echter nog niet tot p r ij a j i. Dien titel verkrijgt hij eerst als schrijver bij den assistent-wedono op ƒ 15 's maands.

Teneinde nu te weten te komen of de titularis met zulk een traktement kan rondkomen, raadplege men eerst eens hetgeen een jongmensch, dat op de Hoogere Burgerschool of op de Opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren enz. de studies volgt voor zijn levensonderhoud noodig heeft. Dan komt men tot de volgende cijfers:

a.	voor voeding	ƒ 10.00	per maand.
b.	petroleum	„ 1.00	„ „
c.	loon voor een bediende	„ 1.50	„ „
d.	medische hulp	„ 0.75	„ „
e.	waschman	„ 0.75	„ „
f.	tabak en lucifers	„ 0.50	„ „
g.	badzeep	„ 0.50	„ „
h.	voor genoegens en andere uitgaven	„ 2.50	„ „
	Totaal	ƒ 17.50	„ „

Zooals men zal opmerken, zijn in dit bedrag de uitgaven voor kleeding niet begrepen, omdat de jongelingen dan gewoonlijk nog op een leeftijd zijn, dat hun ouders hiervoor zorgen.

Een schrijver van den assistent-wedono is, zooals gezegd is, p r ij a j i en moet dus reeds een zekeren stand tegenover de bevolking ophouden; hij moet ook huishuur ad ƒ 3.— 's maands betalen, zich schrijfbehoeften, postzegels enz. aanschaffen, minstens vijftig cent en ook eenig geld ter beschikking houden voor trams, het gebruiken van een kop thee of koffie, bijv. ƒ 0.50, hetgeen met de vorige opgave een totaal aangeeft van ƒ 21.50 per maand.

De schrijver is in den regel op een leeftijd, dat hij in eigen kleedingbehoeften moet voorzien. Aannemende, dat hij drie stel kleeren 's jaars gebruikt, bedragen die uitgaven minstens:

voor een jas	ƒ 2.50
een hoofddoek	„ 2.50
een sarong	„ 2.00
een hemd	„ 0.50
een broek	„ 0.50
zakdoeken	„ 0.50
een handdoek	„ 0.50
slaaptoilet	„ 1.00
Totaal	ƒ 10.00

of ƒ 30.00 's jaars, d. i. ƒ 2.50 per maand.

Dit bedrag gevoegd bij de bovenvermelde ƒ21.50, geeft dus een som aan van ƒ 24.— 's maands terwijl de schrijver van den assistent-wedono, althans als hij niet door zijn ouders geldelijk gesteund wordt slechts ƒ 15.— per maand ontvangt.

Zulk een titularis zou dus moeten gaan bedelen, en heeft een bestaan, dat niet gemakkelijk te dragen is, temeer na een Hoogere Burgerschool of andere instelling van Middelbaar Onderwijs te hebben afgeloopen.

De bij Staatsblad van 1900 nos. 3 en 200 vastgestelde bezoldigingen der Inlandsche Hoofden bij het Binnenlandsch Bestuur op Java, werden in het jaar 1910 als volgt verhoogd:

Regent	van ƒ 1000	op ƒ 1200	p. mnd.
Patih	van „ 250	„ „ 325	„
Mantri Kaboepaten	van „ 240	„ „ 260	„
Wedono	van „ 200	„ „ 260	„
Hoofddjaksa	van „ 250	„ „ 310	„
Adjunct-Hoofddjaksa	van „ 120	„ „ 150	„
Djaksa	van „ 120	„ „ 150	„
Adjunct-Djaksa	van „ 100	„ „ 120	„

Voorts ontvingen de schrijvers van

Regenten en Patihs	ƒ 40	p. mnd.
van den Wedono	„ 30	„
voor de Politierol	„ 50	„
van den Controleur	„ 25	„
van alle Inl. Off. v. Justitie	„ 30	„
van den Onder-Collecteur	„ 30	„

De assistent-wedono ontvangt een aanvangstraktement van ƒ 100.— per maand met 3 driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 15.— tot een maximum van

f 145 per maand. De mantri-politie geniet een inkomen van *f* 50.— per maand, welk bedrag echter niet bij Staatsblad is vastgesteld.

Behalve de inkomsten, welke de Regenten ontvangen, zijn de bovenvermelde bezoldigingen van de voornaamste prijajis, hoewel ze oogenschijnlijk nog al aanzienlijk zijn, beslist onvoldoende, vooral wanneer men in aanmerking neemt de wetenschappelijke eischen, welke in den tegenwoordige tijd aan die Inl. landsdienaren worden gesteld en den belangrijken omvang van den arbeid, welken zij te presteeren hebben.

Het zielental der Inlandsche bevolking neemt steeds toe, terwijl de opbrengst der voedingsmiddelen daaraan niet evenredig is. Dientengevolge wordt op Java veel honger geleden, terwijl het gilde van 't slechte volk wordt versterkt, 'tgeen de politietaak der prijajis zwaarder maakt dan ooit te voren.

Ook zijn hunne werkzaamheden toegenomen, tengevolge van de oprichting van de afdeelingsbanken de credietbanken, dessascholen en andere gouvernementsinstellingen. Dit alles maakt, dat hun tijd, althans als men geen achterstand in het werk wil doen ontstaan, geheel in beslag wordt genomen door den ambtelijken dienst.

De Assistent-Wedono's, de Wedono's en Patihs, werken kan men zeggen, den geheelen dag en avond aan het opmaken van rapporten en allerhande staatjes, terwijl zij bovendien nog hun buitenwerk in den vorm van tournées hebben te vervullen en de toenemende politiedienst op tal van plaatsen hunne aanwezigheid vereischt.

De aanschaffing der schrijfmiddelen komen te eigen laste, in tegenstelling met de regeling van de Europeesche landsdienaren ten dezen opzichte en de uitoefening der politietaak kost hen handen vol geld. Wel is waar bestaat er een voorschrift, dat de prijaji's voor bestuursdoeleinden geen gelden behoeven uit te geven, doch de praktijk wijst wel anders uit, omdat de bestaande politiefondsen niet voldoende tegemoet komen en door de afdeelingsautoriteiten zoo dikwijls aanmerkingen worden gemaakt op de door de Inlandsche autoriteit gedane uitgaven. Onder deze omstandigheden geven vele pijaji's er de voorkeur aan den afdeelingschefs niet onnoodig schrik aan te jagen en, ter voorkoming van het aanhooren van ongegronde verwijtingen, de gewone politieuitgaven uit eigen middelen bestrijden.

De Ned.-Ind. regeering verlangt in den tegenwoordigen tijd bekwame, goed onderlegde Inlandsche jongelieden bij het Inl. bestuur op Java. Daarom getroosten de ouders zich groote geldelijke offers ten bate hunner zoons. Kunnen de jongelieden niet op de officiëele scholen terecht, zooals dikwijls het geval is, dan geschiedt de opleiding op dure particuliere scholen.

Hebben de prijajis drie of meer kinderen op te voeden, dan stelt de opleiding, zoowel van jongens als van meisjes, te groote eischen aan hun budget. Vindt men hier en daar Inl. hoofden, zelfs van hoogen rang, die in bekrompen financiëele omstandigheden verkeeren, dan zoeke men veelal de hoofdoorzaak daarvan in de opvoeding van hun kroost.

Er zijn er, die een inkomen van *f* 260 voor een Wedono ruim voldoende achten. Voor hen diene dan het volgende, merkt schrijver op.

In de eerste plaats verkrijgt men dien rang, behoudens zeldzame uitzondering, eerst na vijftien of meer dienstjaren.

Bij overplaatsingen, om welke redenen dan ook, komen de onkosten geheel voor eigen rekening, in tegenstelling met de bestaande regelingen voor de Europeesche landsdienaren, de ambtenaren bij de Opiumregie, Onderwijs-, Pandhuisdienst enz.

De regeeringshulp strekt zich ten deze niet verder uit, dan tot het verleenen van een geldelijk voorschot, dat later, bij maandelijksche payementen, door inhoudingen op het traktement moet worden terugbetaald en bij velen hun geheele budget in de war stuurt.

In aansluiting hiermede kan bijv. worden gewezen op de inrichting van de woning van een Wedono, waarin het meubilair gewoonlijk al zeer eenvoudig is en zeker niet in overeenstemming kan worden geacht met de maatschappelijke stelling van den hoofdbewoner.

Des avonds kan men in zulk een huis, of in dat van den Pati, zich overtuigen van het feit, dat, wegens aanwezigheid van geringe geldmiddelen, slechts een half-brandende oude lamp in de achtergalerij wordt aangetroffen, behalve de goed brandende staande lampen op de schrijftafels van den prijaji en diens schrijver.

De kosten van opvoeding van de kinderen van een wedono loopen al spoedig op tot *f* 75 's mnds, zoodat voor levensonderhoud *f* 185 overblijft. Voor dit bedrag moet hij stand ophouden, zich dienstpaard en dogkar aanschaffen, zich behoorlijk voeden, kleeden en gedragen, zich abonneeren op nieuwsbladen en periodieken, terwijl ook de milddadigheid zoovele geldelijke offers vraagt.

Voor hen, die een groot gezin hebben te onderhouden, is het leven dikwijls dan ook een hel. De prijaji's op Java gevoelen zich ongelukkig; zij vinden hun werk te zwaar, hun bestaan met vele gevaren bedreigd en hun bezoldiging niet evenredig aan de hooge eischen, welke er worden gesteld.

Daarom leiden zij thans bij voorkeur de opvoeding hunner kinderen in de richting der Burgerlijke Openbare Werken, bij welken tak van dienst een jongmensch van 20 jaar, na afloop der studies op de Koningin Wilhelminaschool, als opzichter een inkomen genieten van *f* 210 per maand. In die functie wordt men niet altijd in onrust gehouden, en zijn de eischen voor het ophouden van stand geringer.

Wil de Regeering hare prijaji's op Java behouden, dan zal eene verbetering hunner geldelijke positie noodzakelijk zijn, zegt Soemiardjo. Naar zijne meening zou de volgende regeling kunnen voldoen:

Voor den Patih	*f* 400.—	per maand.
„ „ Mantri kaboepaten	„ 390.—	„ „
„ „ Wedono	„ 320.—	„ „
„ „ Hoofddjaksa	„ 350.—	„ „
„ „ Adj.-Hoofddjaksa	„ 175.—	„ „
„ „ Djaksa	„ 175.—	„ „
„ „ Adj.-Djaksa	„ 150.—	„ „
„ „ Assistent-Wedono	„ 130.—	„ „

(Met 3 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 15.— per maand tot een maximum van *f* 175 's maands).

Aan de schrijvers zou kunnen worden uitgekeerd:

a.	van den Regent en Patih	*f* 50.—	per maand.
b.	„ „ Wedono	„ 45.—	„ „
c.	„ „ Onder-Collecteur	„ 40.—	„ „
d.	„ „ Controleur	„ 40.—	„ „
e.	„ „ de politierol	„ 70.—	„ „
f.	„ „ de Inl. Officieren van Justitie	„ 45.—	„ „

Een dergelijke regeling, zoo meent hij, zou zeker hare goede uitwerking niet missen. Zij zou zijn 'n het belang van het volk, mits deze vermeerdering van uitgaven voor de Regeering door haar niet worde verhaald op de bevolking, in den vorm van belastingverhooging.

Volledigheidshalve ware het goed en nuttig geweest, wanneer de schrijver onderwerpelijk ook het licht had laten vallen op de bij-inkomsten van Inlandsche Hoofden, die voortspruiten uit het bezit of tijdelijk gebruik van gronden, rivieren enz. of ook wel uit huldebetuigingen bij gelegenheden als geboorten, feestmaaltijden enz.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De slechte toestand van sommige groote wegen te Batavia. Onder het hoofd „Hier en daar" wordt in de **„Perniagaän"** van 26 Januari 1911 no. 22 geklaagd over den slechten toestand, waarin de groote wegen te Batavia, in het bijzonder die in de Chineesche vestiging, aldaar verkeeren. Hoe ziet b.v. de weg van Mangga besar naar de stad er uit! — In den drogen tijd ligt het stof er duimen dik op en wordt tengevolge van het drukke transport aldaar in wolken opgejaagd.

Dit is niet alleen ondragelijk voor de bewoners der huizen langs den weg, doch ook voor hen, die gebruik maken van de open trams en dos-à-dos.

Die toestand wordt nog erger, wanneer te Batavia een krachtige wind waait en het stof alsdan zóódanig wordt opgejaagd, dat het schijnt, alsof de hoofdstad van Indië achter een dik gordijn van stof is gelegen. Voorbijgangers zijn dan ook gedwongen zijpaden in te slaan en zoodoende dikwijls groote omwegen te maken, hetgeen ten rechte aanleiding geeft tot veel gemor onder het publiek.

In den regentijd verandert die stof in een modderbaai, welke al even hinderlijk is.

De schrijver vraagt, of in dien toestand geen verandering is te brengen, er tevens op wijzende, hoe allerlei ziekte-bacillen daardoor thans te Batavia een ontwikkelings- en verbreidingsveld vinden.

Reis van Peking naar Taskend. — Te Aksu huurde de Correspondent-reiziger twee karren voor het vervoer naar Kashgar, ten behoeve van zijn personeel en van zijne goederen. De afstand tusschen deze twee plaatsen bedraagt 322 Mijl, verdeeld in 18 posten, terwijl de geheele weg in ongeveer 10 dagen kan worden afgelegd. Het terrein, dat men doortrekt, is vrij gelijk en overal zandachtig.

De bevolking is er al even gering als het aantal boomen. Deze willen op dien zandbodem, met zijne vele van zout water voorziene slooten, slechts bij uitzondering groeien.

Toch zijn er in deze eenzame en ledige streek enkele sterk bevolkte dorpen, met voldoende zoet water en goed beplant. De meesten dezer dorpsbewoners zijn lieden van elders afkomstig, die met kracht arbeiden, met het doel den plantengroei verder in ontwikkeling te brengen. Dit werk vordert slechts langzaam, maar niettemin zijn er toch enkele loonende aanplantingen, die, naarmate zij uitgebreid worden, nu reeds een gunstigen invloed op het klimaat en op den regenval uitoefenen.

Op de posten langs dezen weg zijn de paarden gestationeerd, ten behoeve van de Chineesche ambtenaren en hun gevolg. Zij staan onder toezicht en de administratie van een Chinees uit de provincie Hunan, die, door het laten maken van muziek, in deze eenzame en verwijderde streek wat opgewektheid tracht te brengen onder de bevolking, wier taal hij nauwelijks verstaat.

Op het Russisch grensgebied wordt de papaver nog verbouwd en het heulsap op clandestiene wijze de nieuwe provincie binnengesmokkeld *).

Het recht aan de Hunan-Chineezen gegeven, om

*) De Redactie van de „Ho Po" voegt hieraan de opmerking toe, dat, terwijl de Chineesche Regeering thans al haar best doet het opiumbedrijf den kop in te drukken, de Russische Regeering den aanplant van papaver toelaat, en dat wel louter uit winstbejag. Die smokkelhandel is namelijk zeer voordeelig.

de postpaarden te beheeren, is te danken aan eene gunst des Keizers, die haar verleende, wegens de door den Gouverneur-Generaal Tio Tsing tang en Generaal Lin Chin tang bewezen diensten, toen zij lieden uit de provincie Hunan afkomstig, met hunne Hunantroepen, het nieuwe gebied van de Islamsche heerschappij wisten te verlossen en het nieuwe gebied aan China toe te voegen.

80% van de hier aanwezige ambtenaren zijn dan ook Hunan-Chineezen. Het theemonopolie is in deze streek aan het provinciaal beheer van Hunan geschonken.

Zoowel de houders van de pandhuizen als de rechters, de belastingambtenaren, enz. enz., zijn allen uit Hunan afkomstig. Deze gegeven gunsten hebben het gevolg gehad, dat de Hunan-Chineezen hier eene zeer hooghartige houding aannemen, vooral tegenover de Turken, die zij als een soort gekochte slaven behandelen, waarmede naar welgevallen kan worden omgesprongen. Van onderling verkeer is geen sprake, evenmin als van het aanleeren der Turksche taal, die als onbeleefd wordt beschouwd.

De Chineesche Regeering heeft van een en ander wel kennis genomen en ziet dezen gebrekkigen toestand ook wel in; daarom streeft zij er naar geleidelijk die verleende gunsten in te trekken, zoodat het zich laat aanzien, dat, binnen een niet al te groot tijdsverloop, ook anderen dan de Hunan-Chineezen in aanmerking zullen komen voor de vervulling van hooge ambtelijke functiën in dit nieuw onderworpen gebied.

Van Vreemde Koloniën.

Een telegram over vlooien. — De correspondent van de Times te Peking achtte het bericht, dat Dr. Petrie, de Britsche gedelegeerde bij de pest-conferentie te Moekden, bij twaalf marmotten 36 vlooien van een zeer groote soort had ontdekt, van genoeg belang om het per draad over te seinen. Daarin werd een aanwijzing gezien van de manier waarop pest van de marmot op den mensch kan overgaan. Op onze beurt achten wij het, nu de pest in Britsch-Indië vele en op Java eenige offers vergt van belang even nader bij deze correspondentie (Times Weekly edition, 21 April) stil te staan.

De ontdekking van Dr. Petrie zou moeten medewerken om het antwoord te geven op de vraag waar de longenpest in Manchoerije vandaan is gekomen. Reeds was door velen aangenomen, dat zij door marmotten kon zijn overgebracht. Op deze, daar tarbagans genoemd, wordt jacht gemaakt om hun huid en het is bekend, dat in elke herfst pest onder hen voorkomt. Maar men wist niet, aan welke soort pest zij lijdende waren, noch ook hoe deze door de menschen werd overgenomen. Nu is dan aangetoond, dat de marmot draagster is van vlooien, en zou dit insect het medium kunnen zijn voor de longenpest, evenals dit van rat op mensch is aangenomen voor de builenpest.

***

De expeditie tegen de wapensmokkelaars in Perzië. — De golf van Oman vormt het portaal voor de Perzische golf. Bij den ingang der eerste ligt in Oman de haven Maskate, waar, door internationale overeenkomst van verschillende mogendheden, de vrije invoer van wapens verzekerd is. Aan den overwal komen in Baloetjistan de Perzische en Britsche grenzen samen, terwijl een heel eind naar het binnenland aan gene zijde der bergen Afghanistan gelegen is. Nu schijnen vele Afghanistansche onderdanen, speciaal de Ghilzais, groote bestellingen wapens en munitiën in Maskate te doen, van waar uit deze dan per schip naar den Perzischen overwal gebracht worden. Ghilzais komen in groot aantal uit hun land naar de Perzische kust, om daar de bestellingen in ontvangst te nemen en de wapens verder naar het gebied te brengen dat Britsch-Indië omvat. Zij maken met dezen handel 'n mooie winst. Intusschen wapenen zij op deze wijze de bevolking, hetgeen Engeland niet onverschillig is, en brengen zij de kustlanden aan de golf tevens in onrust en onveiligheid, zoodat de karavanen in de gedeelten van het jaar, waarin die wapenhandel het drukste is, zich niet durven bewegen. Daar Perzië niet in staat bleek te zijn afdoende maatregelen te nemen om een en ander naar den wensch van Gr.-Britannië in het reine te brengen, heeft het zich laten overtuigen om dit rijk zelf de zaak te laten opknappen. Vroeger was al het verbod tegen overvoeren van oorlogstuig uitgevaardigd, ook waren er schepen om dit verbod kracht bij te zetten, maar ondernemende smokkelaars wisten er tusschen door te gaan. Een jaar geleden trad een Engelsche macht te land op om het bedrijf aan de Perzische kust te verhinderen, maar het gewilde succes had ook dit niet. Daarom is nu op grooter schaal een gezamenlijk handelen van zee- en landmacht georganiseerd; de expeditie is reeds van Bombay vertrokken. Vice-Admiraal Slade heeft de algemeene leiding, hij zal de smokkelhandel beletten door een druk verkeer der oorlogsbodems, die met elkander verbinding houden door draadlooze telegrafie; tegelijkertijd zal de troepenafdeeling de Ghilzais in Perzië opzoeken. Daar deze voor het intreden van de groote regens over de bergen naar Afghanistan moeten terugkeeren, zal de onderneming in Mei nog ten einde loopen.

Wel kunnen de Ghilzais een volgend jaar hetzelfde spel weer beginnen, maar wanneer Engeland en Perzië het over de noodzakelijkheid der te nemen maatregelen eens blijven, zal voor de wapenhandelaars de kans op financieël voordeel te niet gedaan worden en hierdoor zal aan de lust naar men hoopt, zooveel afbreuk worden gedaan, dat deze geheel verdwijnt.

Misschien ook zal Perzië sterk genoeg worden om de misbruiken eenmaal tegen te gaan. Maar misschien ook ziet Gr.-Brittanië in de noodzakelijkheid van tijdelijk optreden, het verschiet der noodzakelijkheid tot meer blijvend bezetten van de kuststreek aan de golf van Oman!

***

China en Britsch-Indië over opiumafschaffing. — Volgens de in 1907 gesloten overeenkomst tusschen de Br.-Indische en de Chineesche regeeringen, zal Indië de uitvoer van opium elk jaar met 5100 kisten verminderen, terwijl China de productie van opium binnenlands naar een gelijke verhouding zal inkrimpen. Dit zou worden voortgezet tot 1917, waardoor de handel in het heulsap in China dan voor goed moet hebben opgehouden.

Thans is China echter plots van een bijzondere voortvarendheid geworden, het zou het verloop willen bespoedigen en in één à twee jaren doen beëindigen. De Chineesche opiumhandelaars hebben echter geen vertrouwen gehad in de oprechte bedoeling van hun regeering, zij legden groote voorraden op, om, gekomen de te verwachten schaarschte, dan hooge prijzen te bedingen. De verkregen voorraden wijzen op een handel buiten de officieële contrôle om. Hierin zal voorzien worden door bepaalde merken. Beide regeeringen willen de beperking en afschaffing, maar is China bereid het offer ten volle te brengen binnen twee jaren, de Britsch-Indische regeering wil nog een paar Chin. havens open houden, en daar dan een drievoudig recht heffen, t. w. van 330 taels instede van 110. Zoodoende kan zij dan eenige jaren de inkomsten van rijk en handel regelen naar de derving van de baten, waaraan zij gewend zijn. Mede is nog geen overeenstemming gekregen hoe te handelen met de 18000 kisten, een waarde van vier millioen P. St. vertegenwoordigende, die in voorraad zijn. Al vormen dit min of meer interessante vraagstukken, het zijn toch slechts bijzaken; de hoofdzaak is, dat het China blijkbaar ernst is met de afschaffing van het opiumgebruik en de Br.-Indische regeering evenzoo met haar medewerking in die richting.

BRITSCHE KOLONIËN.

Het aantal immigranten in Canada beliep in 1909 : 208.800; in 1910 : 320.000; voor 1911 wordt het geraamd op: 450.000.

Nadat verschillende plaatsen in Br.-Indië en de Straits hun vliegvertooningen hebben gehad, zijn de heeren Siersaeck en Christiaens naar Zuid-Afrika vertrokken, waar zij vluchten hopen te volbrengen in Lourenco Marques, Johannesberg, Pretoria, Bloemfontein en Kaapstad.

***

In verband met hetgeen wij onlangs schreven over de politieke misdaden in Br.-Indië is de aanvang van een particuliere correspondentie uit Calcutta in de N. R. Ct. van 19 dezer (Avondbl. C) teekenend. De brief over „de samenzweerders van Howrah" begint aldus:

„Het rechtsgeding tegen de samenzweerders van Howrah nadert zijn einde. Maar er staat alreeds een nieuw geding voor de deur: ook een bomgeschiedenis, en dat terwijl het Midnapore-geding nog in vollen gang is en er alweer een aanslag is gepleegd."

***

De arbeid der gevangenen in de Straits. — Aan het officieël rapport over de gevangenissen in de Straits Settlements over 1910 (Str. Budget, 30 Maart) ontleenen wij het volgende.

De verschillende klassen van gevangenen worden voor zoover de lokaliteit het toelaat, afzonderlijk gehouden. Alle gevangenen slapen in afzonderlijke cellen; bij het werk zijn de zwaar gestraften ook allen van elkander gescheiden. In 1910 had geenéén ontvluchting plaats, er kwam één geval van zelfmoord voor. De verrichte arbeid bestond in klein slaan van steenen, verwerken van klapperdoppen, weven, drukken, boekbinden, metselwerk in het gebouw, kleer-, schoen-, ketelmakerij, timmermanswerk, wasschen, bakken en huishoudelijk werk. De arbeid bracht in het geheel plm. 2700 D. op aan verkoop, en 29000 D. aan voor departementen van algemeen bestuur verricht werk. Op 1 Januari waren er totaal 1145 op 31 December 1220 gevangenen, in den loop van het jaar ging het aantal omtrent deze cijfers op en neer.

***

De volkstelling in Br.-Indië had eigenaardige bezwaren te overwinnen. Een paar staaltjes volgen hier. De bevolking was moeilijk te overtuigen van de noodzakelijkheid om het tellen gemakkelijk te maken. Den 10en Maart hebben omroepers bij trommelslag de bewoners eraan herinnerd hun woning niet te verlaten vóór het aangegeven tijdstip. De harem's leverden bijzondere moeilijkheden op. Eigenaardig is, dat deze zonder botsingen werden opgelost voor de Mohamedanen, maar dat zij in het Chineesche kwartier aanleiding gaven tot verzet, dat de tusschenkomst der politie noodzakelijk maakte. Eerst weigerden de Chineezen op de gestelde vragen

Voor leden van „Oost en West" wordt door de administratie van het tijdschrift **„Het Huis, Oud en Nieuw"**, Kerkstraat 310, Amsterdam, tegen inzending van een postwissel groot f 0.75, verkrijgbaar gesteld de October-aflevering welke geheel gewijd is aan **„de Verheffing van de Inlandsche Kunstnijverheid"**, verlucht met 60 afbeeldingen, en artikelen bevat van R. M. Noto Soeroto, Djajadiningrat, J. E. Jasper e.a.

te antwoorden, en de opnemers werden geweerd. Ten slotte verliep het zonder ernstige incidenten.

Calcutta en Bombay zijn naijverig op elkander en dingen er om, wie het grootste aantal inwoners zal hebben en daardoor de voornaamste plaats van Indië zal worden. Met angstvallige nauwgezetheid zijn alle zieltjes in rekening gebracht. In Calcutta stonden op alle uitgangen agenten om de karrevoerders in te schrijven, die bij duizenden 's nachts van de omliggende dorpen de stad binnenkomen.

DUITSCHE KOLONIËN.

Kameroen. Tot nu toe is van de boschrijkdommen der Duitsche koloniën eigenlijk nog slechts voordeel getrokken door de caoutchouc. Toch zijn er bosschen, die ook op andere wijzen opbrengsten van beteekenis zouden kunnen geven als de gemeenschapsmiddelen beter waren. Thans is Dr. Zeller aan het onderzoeken of er geen zachte houtsoorten zijn, die te gebruiken zouden wezen voor de vervaardiging van papier. Is de uitslag gunstig dan zou de vraag te overwegen zijn of de fabriek in Kameroen zou komen, dan wel het hout naar Duitschland over te brengen ware.

FRANSCHE KOLONIËN.

Leening voor Tunis. — Nu de aandacht naar Tunis getrokken wordt door de feestelijke ontvangst er den president der Fransche republiek bereid, maken de Fransche bladen van de gelegenheid gebruik om ook andere onderwerpen de Régence betreffende uitvoerig te bespreken. Wij volgen dit voorbeeld in zóó ver, dat wij eenige gegevens ontleenen aan het bij de Fransche Kamer ingediende verslag van den heer Challey, als rapporteur over de aanvraag van een leening voor Tunis, tot een bedrag van 90.500.000 frs. om het spoorwegnet te verbeteren en te vervolledigen.

Aan dit net zijn reeds 148 millioen fr. geofferd, daarvan kwamen 60 millioen uit overschotten van de budgetten van het protectoraat, in het overige werd door leeningen voorzien. Komt de voorgestelde leening tot haar recht, dan zal Tunis 2100 K.M. spoorbezitten.

Deze zullen verdeeld zijn over 6 groote lijnen, komende uit de hooge streken nabij Algerië en eindigende bij de zee. Een zevende lijn, langs de kust, verbindt de eindpunten. Het vervoer is, behalve voor reizigers, bij eenige berekend op landbouwvoortbrengselen, bij anderen op de productie der ijzer- en phosphaatmijnen. Naar de tot nu toe verkregen uitkomsten te rekenen zal van het in te brengen kapitaal 3 à 4 % gemaakt worden. Bij den vooruitgang, die van den landbouw te verwachten is, kan het rendement echter belangrijk hooger worden gesteld na een vijftiental jaren. Optimistisch komt ons een verklaring voor als deze: Daarna zal een tijdperk van vastheid komen, dat zal duren tot de nu bekende voorraden zijn uitgeput: 20 à 25 jaren voor het ijzer, minstens een eeuw voor het phosphaat. Tegen dien tijd zal Tunis, naar men hopen kan, zich andere vormen van werken en andere bronnen van rijkdom verschaft hebben.

De commissie voor de buitenlandsche en koloniale zaken, die haar goedkeuring aan het leening-ontwerp geeft, heeft zich zekerheid willen verschaffen, dat de te verrichten werken evenzeer aan het Europeesche-, als aan het Inlandsche element ten goede zullen komen. Zij heeft de overtuiging verkregen, dat de bevolking van Tunis bij de uitvoering een ruim aandeel zal krijgen, en eveneens bij de in exploitatie te brengen lijnen. In overeenstemming daarmede zal worden gezorgd voor opleiding van een voldoend aantal Inlanders voor de verschillende diensten, die bij de spoorwegen te vervullen zullen komen.

INGEZONDEN.

Den Haag, 23 April 1911.

Geachte Redactie!

In het laatste nummer van het Kol. Weekbl. komt het volgende berichtje voor:

Hand aan hand. — Onder dit opschrift meldt het Bat. N. blad:

In Riouw is het nu heelemaal rustig en... nu is een ordonnantie vastgesteld tot invoering van de opiumregie in de geheele residentie Riouw en Onderhoorigheden.

Wie zei het ook weer, dat de opium onze militaire expedities op den voet volgt? vraagt het blad.

Vergun mij ter zake een korte opmerking.

Als het Indisch Gouvernement in een bepaalde streek de opiumregie invoert, is dat, dunkt me, een afdoend bewijs, dat dáár reeds opium geschoven wordt. Men voert toch geen opiumregie in, waar niet geschoven wordt? Mocht het de bedoeling zijn om te insinueeren, dat het Gouvernement aanzet tot opiumgebruik, waar daaraan geen behoefte bestaat, dan kan men voor zulke aantijgingen de schouders ophalen.

Te Riouw dus al opium geschoven wordende, was het debiet daarvan in handen òf van den sultan òf van den gouvernementspachter. Nu zal toch wel niemand beweren, dat, onder die omstandigheden, de invoering van de regie eene beschimping verdient?

Ten slotte: een beetje dekking aan een kontroleur medegegeven, die het besluit van afzetting van den sultan had te overhandigen, en een paar oorlogschepen, bij die gelegenheid op de reede wat heen en weer varende, vormen toch geen militaire expeditie?

Het prachtige gevleugelde woord: „dat de opium onze militaire expedities op den voet volgt", kan dus onmogelijk op Riouw slaan.

Ik vind het jammer, dat uwe Redactie dit entrefilet, zonder meer, geplaatst heeft. Want berichten van dit soort, zonder toelichting overgenomen moeten noodwendig den leek-in-Indische-zaken onder uwe lezers, op een dwaalspoor brengen en op hem, die niet even doordenkt, een zeer verkeerden indruk maken. En de leus van Het Kol. Weekblad is toch immers om Indië en zijn Bestuur hoog te houden en ze, zonder noodzaak, niet te declineeren?

Hoogachtend, heb ik de eer te zijn,

Uw dienstw. Dienaar,

DE KOCK.

De geachte inzender houde ons ten goede, dat wij in bedoeld entrefilet geen bedoeling hebben gezien, om het Indisch bestuur „zonder noodzaak te declineeren", daar wij het anders zeker niet zouden hebben overgenomen. Slechts het feit, dat de pacht voor de regie was geweken — een verbetering dus —.

FEUILLETON.

Van curieuse beesten in Indië.

(Slot.)

Van geene dieren zijn meer mythen en legenden in omloop dan van slangen en hagedissen. Vele verschijnselen op dit gebied zijn ook heden nog niet voldoende opgehelderd. Men denke slechts aan de „zeeslang", wier bestaan in de oudheid en in de middeleeuwen niet werd betwijfeld, terwijl dat in de laatste paar honderd jaren botweg werd ontkend; men lachte er om, en de bloote naam reeds beteekende iets onzinnigs of onwezenlijks.

En nu?

De zeeslang is thans in de wetenschap erkend, al meent men ook, dat het eerder een reusachtige hagedis, of wel een zoogdier is.

Men weet werkelijk niet, wat men van talrijke verhalen op dit gebied moet denken. Men oordeele:

Inlanders daar in de buurt weten te vertellen, dat er op Noesa Kenbangan een zeer gevaarlijke slang voorkomt, „met hertenhorens". Ik ben geneigd dit, evenals de verhalen van slangen, die „met de tong steken", geheel en al als mythisch te beschouwen.

Eenigszins twijfelachtig zijn echter m. i. reeds „slangen met twee koppen", vermits ik betrouwbare Europeanen ken, die zulke beesten bepaald hebben gezien. Zijn dat wellicht niets dan misvormingen?

Wat te denken van de oeler totok, die „hoewel van geringe lengte, op den mensch afkomt en onmiddellijk attakeert — een beest dat zóó giftig is, dat men, gebeten zijnde, op de plaats zelve dadelijk dood neervalt?" Onbekend en onwaarschijnlijk — zou men zoo zeggen. Toch zijn er Europeanen, die uit eigen aanschouwing getuigen, dat een paar Inlanders, in hetzelfde kreupelbosch en door den beet van dezelfde slang, het leven moesten laten.

Nog in boeken, die niet meer dan ééne eeuw oud zijn, vindt men onzen tokèh als een „uiterst giftig beest" beschreven. Wij allen weten, dat dit pure onzin is. Vaak ziet men Inlanders ten opzichte van hagedissen, als kameloens, den kleinen draak, enz., een houding aannemen, als moest men zulke dieren wantrouwen. Berust dat wellicht op onbewuste overlevering, en moet men daaruit opmaken, dat er eertijds werkelijk giftige hagedissen op Java waren?

Het volgende is wel frappant, en inderdaad nadere wetenschappelijke opheldering waard. Een kennis van mij administreerde, ruim dertig jaren geleden, een landelijke onderneming op het eiland Ceram. Verscheidene van zijne werklieden zijn toen door de oeler boleh kaki ampat gebeten, en nimmer is het gelukt, een dier menschen van den dood te redden, vóór men het juiste geneesmiddel kende. Naar de beschrijving moet dit een dier zijn met een „lang, slangvormig lichaam", doch „voorzien van vier erg kleine pooten" — waaruit men zou opmaken dat het veeleer een hagedis is geweest. De natuurlijke historie weet van geen giftige hagedis, met uitzondering slechts van één enkele soort, die in Mexico in holen leeft, en die een van de allergevaarlijkste beesten is, die men op onze aarde vindt.

Moet men nu aannemen, dat op Ceram een tweede uiterst gevaarlijke soort gifthagedis voorkomt? Mijn zegsman, die nog in leven is, is een beschaafd en betrouwbaar man, en aan een mystificatie van zijn kant is in het geheel niet te denken.

kwam ons belangrijk voor, en daarom brachten wij het berichtje onder de aandacht der lezers van het Kol. Weekblad. Wat de slotalinea betreft, wij geven het Jhr. de Kock toe, het ware misschien beter geweest die weg te laten.

In elk geval zij hem onzen dank gebracht voor zijn betoonde belangstelling. (Red. Kol. W.bl.)

Oost= en West=Indisch Literatuur=overzicht.

De wonderen der wereld.

De eerste afl. van een veelbelovend werk, getiteld: „De wonderen der wereld. Kunstwerken der natuur en der menschheid zooals zij thans bestaan, verzameld uit alle deelen der wereld. Beschreven door bekende wereldreizigers en voor Nederland bewerkt door Mr. G. Keller", bevat o.m. eenige afbeeldingen van den Boro-Boedoer met een paar bladzijden toepasselijken tekst. Het geheele werk zal in ongeveer 24 afleveringen compleet zijn en wordt uitgegeven door A. W. Sijthoff te Leiden.

Katoen=cultuur in Oost=Indië.

Mededeeling No. 14 van het Dep. van Landbouw bestaat uit een verhandeling van den heer D. J. G. van Setten, tijdelijk ambtenaar voor de katoencultuur in Palembang, getiteld: Eenige gegevens voor de katoencultuur in Nederlandsch Oost-Indië. (Batavia, G. Kolff & Co.)

Het werk is in een zevental hoofdstukken verdeeld, welke achtereenvolgens behandelen: kort overzicht der cultuur over de geheele aarde; mededeelingen omtrent uitgebreidheid, handel en economische beteekenis der cultuur in Indië; soorten van den katoenheester; cultuur; ziekten en plagen; het ontpitten en balen van katoen; proefnemingen en kostenberekening. Aan het slot bovendien een gekleurde grafische voorstelling, een statistiek bevattende van katoenuitvoer in Ned.-Indië gedurende de jaren 1905—1909.

Ongetwijfeld zal hij, die zich op de katoencultuur in onze koloniën wil gaan toeleggen, een uitstekende handleiding vinden in dit boek.

Sumatra's Westkust.

Het Weekblad „Buiten" van 5 April bevat onder het opschrift: „Van Sumatra's Westkust", het begin eener beschouwing over land en volk, waarbij de schrijver uitvoerig stilstaat bij het matriarchaat (opname van de kinderen in den stam van de moeder), welke eigenaardige instelling thans nog bij de Minangkabauers in zwang is. Eenige bijzonder goed geslaagde foto's zijn opgenomen in den tekst; vooral de afbeeldingen van een huis uit de Bovenlanden en een rapatzaal in Batipoeh, zijn fraai.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van No. 3: Slivnitza, door D. Merens (vervolg). — Eenige denkbeelden omtrent de verstrekking van kleeding en uitrusting aan den soldaat, in verband met de bepalingen van het nieuwe tarief '24. — Beschouwingen over geweertoestelletjes tot het beletten of het tegengaan van het te hoog schieten op het gevechtsveld, door J. J. Riel. — Hoe moeten wij met modern geschut bij de bereden artillerie schieten? door F. L. H. Dessauvagie. — Wielrijders-strijders, door A. R. F. van der Mark. — Bestaan er gegronde redenen om het smalworden van het been onder het haakbeentje bij de beoordeeling van paarden als een fout te beschouwen? door J. van Slooten. — Losse aanteekeningen over het beleg van Baroepoe. — Bataljonsgeschut in de toekomst (vervolg). — Schijnmitrailleurs voor het Indische leger. — Verhoogde soldij voor scherpschutters.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

De April-afl. bevat een tweetal opstellen waarop dezerzijds de aandacht wordt gevestigd:

1. Een verhandeling van den heer P. Beesink over: Handel in teakhout, in het bijzonder van Nederland, waaruit o.m. blijkt, welk een belangrijke plaats door Java wordt ingenomen als teak (of djati) hout leverend land. Bemoedigend klinkt de uitspraak van den deskundigen schrijver, dat de uitvoer uit Britsch-Indië sterk afneemt; dat de uitvoer van Siam niet toeneemt, doch vermoedelijk zal afnemen, terwijl de uitvoer uit Java voorloopig stationair blijft (omdat de eischen, die de Europeesche markt stelt, zeer hoog zijn).

2. Het vervolg der beschouwingen van den heer T. J. Bezemer over: „De Economie van de Javaansche dessa"; aan de hand der verslagen van de Mindere Welvaart-Commissie en andere bronnen geeft de schr. thans een overzicht van den inlandschen landbouw. Een volgend (tevens slot-) artikel zal de zgn. „nevenbedrijven" van den inlander behandelen.

Het gehalte der Javaansche Christenen.

Het 1e stuk van deel 55 (1911) der Mededeelingen vanwege het Ned. Zendelinggenootschap bevat een zeer lezenswaardig artikel van D. Crommelin, getiteld: „Een en ander over het gehalte der Javaansche Christenen."

Het is regel, zegt de schr., dat, vooral in de Indische dagbladpers, een ongunstig oordeel over de Javaansche Christenen wordt geveld; telkens worden zij als lui, verwaand, onbetrouwbaar en vooral ook als huichelaars gekwalificeerd. Daaraan hindert de schr. zich, omdat z. i. het aantal Europeanen, dat kan zeggen de Jav. Christenen werkelijk te kennen, uiterst gering is, waarvan de oorzaak voor de hand ligt: ten eerste vormen de Christenen nog een zeer geringe minderheid onder hunne Mohammedaansche landgenooten, en wonen voor het overgroote deel in het binnenland; terwijl de weinigen, die men in de steden in dienstbetrekking aantreft, dikwijls ook niet van de besten zijn.

We kunnen den heer C. in zijn uitvoerig betoog om een gunstiger algemeene opinie omtrent de Jav. Chr. te vestigen (ofschoon hij niet schroomt om ook op hun gebreken te wijzen), niet volgen; toch willen we één zijner argumenten hier laten volgen waarbij hij de vraag stelt: Staat het leven der Europeesche Christenen, als geheel beschouwd, zooveel hooger dan dat der Javaansche? Immers, in Europa rekent men, bij beschouwingen over de Christengemeente, feitelijk alleen met het belangstellend, kerksche deel daarvan (en ook met de armlastigen). De breede schare echter, die zich vooral in de steden, aan alle kerkelijk verband en opzicht onttrekt, ook

---

Zeer merkwaardig is het middel, dat door een ouden Arabier, die toevallig naar Ceram kwam, werd aanbevolen, n.l. het inwrijven en beplakken der beetwonden met kippendrek. En ziet — nadat dit middel werd toegepast, is daar nooit meer een koeli aan den beet van het mysterieuse beest gestorven! Misschien door de ammonia in de kippen-excrementen?

Van slangen op Java, die een luid en tot op verren afstand hoorbaar geratel maken, heeft men stellig nooit gehoord. Toch bestaan zulke slangen, en ze zijn niet eens zeldzaam; op mijn erf is er bijv. onlangs één gedood. Het is een fraaie, groene boomslang van middelbare grootte; het geluid doet denken aan dat van castagnetten, of van een nijdig kloppen aan de deur. 's Avonds en 's nachts schrok ik van het onverklaarbare en bij regelmatige tusschenpoozen wederkeerende geklop dat uit het dak van de bijgebouwen scheen te komen, en dat eerst verstomde, nadat de muzikant — de evenbedoelde slang op een boom daarnaast — gevangen was.

Al is het niet van de „officiëele", dan wemelt toch de zee rondom onze kusten van „gewone" zeeslangen; althans ikzelf heb er heel wat gezien, groote en kleine; de kleur schijnt bij alle vuil- of groenzwart te zijn. Zeer venijnig is daaronder de oeler lempeh, die heel wat slachtoffers maakt onder de strandbewoners en visschers van Java. Laatstgenoemden achten het gevaar nauwelijks; zien ze bij het ophalen een of meer van die giftslangen in hun net, dan vinden ze het veel te tijdroovend die te dooden; ze trekken de beesten, met een forschen greep bij den staart, uit het net, en wippen ze vlug in het water terug. Beweerd wordt — en dit is opmerkelijk — dat de giftslangen niet, of niet ernstig kunnen bijten, zoolang hun kop onder water blijft.

Komen we nu tot de visschen, dan behoeven we slechts de vangst van een visscherspranw na te gaan, om te zien, met welke grillige vormen en kleuren de natuur onze zee-fauna heeft bedacht.

Het sierlijke zeepaardje komt niet zelden voor, evenals de zeestier, die met zijn vierkante gedaante en de lange, spitse horens aan de voor- en achterzijde van het lichaam een grotesk gezicht oplevert. Ook de zee-egels, die zich op het droge opblazen, en dan een met stekels bezetten, nagenoeg hollen bol vormen, krijgt men dikwijls te zien.

Minder is dat het geval met de kleine, in iriskleuren schitterende vischjes, die men in de watergeulen tusschen de rotsen van Java's Zuidkust in groote menigte ziet rondzwemmen. Deze diertjes vertoonen ongemeen prachtige, zijachtige glanskleuren, als blauw, groen, oranje, hier en daar in goudkleur overgaande, en bij sommige schitterend in al de kleuren van den regenboog.

Daar, waar het strand drassig is, zooals veelal aan de mondingen der rivieren, leeft de ikan klotok, een der merkwaardigste beesten, die de natuurlijke historie kent. Men zou dezen visch een tweeslachtig dier kunnen noemen, daar hij ten deele de kenmerken heeft van een reptiel. Hij heeft zoowel longen als kieuwen, en vertoeft liever op en in de modder dan in het water; hij zwemt log en onbeholpen, loopt en springt daarentegen als een kikkert waarmee hij ook uiterlijk veel overeenkomt; hier en daar klimt hij zelfs op het struikgewas, dat in de modder groeit. Bij duizenden liggen ze daar op de modder; nadert men, dan springen ze niet in het water, doch wel ieder in het cylindrische gat, de woning, die zij zich in de modder hebben geboord.

al is men nog als lid der gemeente ingeschreven, kan niet worden medegerekend. In de Zendingsgemeenten daarentegen heeft men te doen met nagenoeg alle Christenen, belangstellend of onverschillig; allen worden nagegaan en bezocht; allen laten hunne kinderen doopen, bijna alle volwassenen blijven ook, zij het ook door het nakomen van uitwendige verplichtingen alleen, met de gemeente in verband.

En wanneer men dit in het oog houdt, valt voorzeker de grond voor vele dier ongunstige vergelijkingen weg. Immers, zijn in Europa alle grootere of kleinere boosdoeners ook Christenen (in den officieelen zin), wel is waar, zeker niet van de besten, maar hier op Java voorwaar ook niet.

In de tweede plaats moeten wij, vooral ook met het oog op de geestelijke zijde der quaestie, vragen: Mogen wij ons Christendom van 18 eeuwen als maatstaf gebruiken bij het beoordeelen van het Javaansche Christendom van hoogstens 16 decenniën?

Bovengenoemd Stuk der Mededeelingen bevat nog o.m. de volgende bijdragen: Van dag tot dag op een reis naar de landschappen Napoe, Besoa en Bada, door P. Schuijt. — Prolegomena van Protestantsche Zendingswetenschap, door Dr. F. E. Daubanton.— Gustav Warneck (levensbeschrijving), door Joh. Rauws. — Die Niederländische Missionsschule. Referat, von J. W. Gunning.

Staatsspoorwegen in Zuid-Sumatra.

Aan de hand van de Java-Bode deelden wij eenige weken geleden het een en ander mede omtrent het Rapport nopens den aanleg van Staatsspoorwegen in Zuid-Sumatra, samengesteld door den hoofdingenieur J. F. P. Richter. Thans is dit Rapport ook hier te lande verkrijgbaar gesteld (bij de Firma Martinus Nijhoff te 's-Hage).

Het werk is in drie gedeelten gesplitst; het eerste deel, van vele kaarten en fraaie illustraties voorzien, geeft, blijkens achtervolgende inhoudsopgave, veel meer dan uit den titel zou zijn af te leiden; achtereenvolgens wordt er in behandeld: I. Geschiedkundig overzicht der spoorwegplannen; II. Administratieve indeeling en eenige aanteekeningen betreffende belasting, heerendiensten, rechtspraak en godsdienst; III. Beknopt topografisch overzicht enz.; IV. De hedendaagsche economische toestand, bevolking, landbouw, verkeerswegen, post en telegrafie, enz.; V. Voorontwerp van een spoorweg Telok-Betong—Palembang, met zijtak Praboemoelih—Moeara-Enim. Het tweede deel bevat Bijlagen; het derde uitsluitend kaarten.

We vestigen in dit verband nog de aandacht op de in brochure-vorm (als overdruk van „De Indische Mercuur") uitgegeven voordracht (met discussie) van den heer F. H. A. Steens Zijnen, over: De uitbreiding van het spoorwegnet op Sumatra.

Tijdschrift van het Binnenlandsch Bestuur.

Behalve een Voorwoord van den nieuw opgetreden redacteur, den heer H. Th. Kal, die in de plaats is gekomen van resident Overduyn, bevat de 1e aflevering van deel 40 van het Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur een uitvoerig en nog voort te zetten opstel van den inspecteur voor de landelijke inkomsten en verplichte diensten F. P. Sollewijn Gelpke over: De Landrente-belasting-werkzaamheden. Voorts een critiek op de lezing van den heer Moresco, indertijd in eene Vergadering van het Indisch Genootschap gehouden, waarin de heer M. de wenschelijkheid besprak der vereeniging van bestuurders en rechterscorpsen in Indië. Den criticus, P. J. F. van Heutsz, heeft de lezing van den heer M. niet voldaan; hij trachtte „onder een vloed van woorden, vragenderwijze geuite denkbeelden, zijn onkunde op het bestuurs- en rechtsgebied der practijk te verbergen." Vriendelijk voegt de heer v. H. daaraan o.m. nog toe: „Hij (dat is de inleider) heeft behoord en — behoort er blijkbaar in zijn hart nog toe — tot het bureau der spitsvondigheden, dat men Algemeene Secretarie noemt, en dat zich in den loop der tijden van contrôle-bureau, waartoe het bestemd is, heeft aangematigd de rol van centraal Regeerings- en bestuursbureau, wat het niet is en niet mag zijn." Behalve deze en andere persoonlijkheden, die met de zaak zelf o. i. weinig hebben uit te staan, treedt de heer v. H. ook in zakelijke beschouwingen waarom hij eene vereeniging, als door den heer M. bedoeld, niet kan aanbevelen, en om practische redenen onuitvoerbaar acht.

Het slot van de afl. bevat den tekst van eenige emigratiebepalingen in het buitenland (te weten Frankrijk en Duitschland).

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 16, behalve de reeds hooger genoemde voordracht van den heer Steens Zijnen: De cultuur van Hevea in den Staat Selangor, door E. Leplae (vervolg, met vele afbeeldingen). — Vezelcongres te Soerabaja, Literatuurberichten, bewerkt onder toezicht van Dr. J. Dekker (vervolg). — Ziekten van de ananasplant, door H. C. Prinsen Geerligs. — The prevention of malaria in the federated Malay States, door Dr. C. H. L. Baelde. — Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan. Referaat, door P. Hondius Jzn. — Kon. Magn. en Meteorol. Observatorium te Batavia. — De importhandel op Java. — Gevolgen van de pest voor handel en scheepvaart van China. — Kultuurberichten. (Robusta-koffie. — Ceara-rubber. — Katoenkultuur in de Buitenbezittingen, enz.) — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen. — Enz.

Weekblad voor Indië.

Met betrekking op Indië bevat No. 48 van het Weekblad van Indië enkele bijdragen, n.l.: J. Homan van der Heide, de nieuwe directeur van B. O. W., door M. van Geuns (met portret). — Indische penkrassen, door Ofoei. — Langs den evenaar. II. Van curieuse beesten in Indië (zie feuilleton in vorig en dit Nr. van het Kol. Weekblad). — In het Bijblad voor Dames schrijft de heer Zaalberg over de vereeniging Kindervacantie-kolonie te Batavia, welke vereeniging, naar het schijnt, weinig bekend is.

***

Ten slotte zij nog gewezen op de volgende publicatiën:

Het **Missiewerk op Sumatra** door pastoor P. A. Kortenhorst (Katholieke Missiën, April 1911). Een interessant artikel, waarin behalve over het werk der Katholieke Zending, ook op ander gebied van Sumatra verteld wordt.

De ikan klotok, die goed moet smaken, wordt door de Inlanders met graagte gegeten, hoewel zijn gebruik bij hen, die daaraan niet gewend zijn, verschijnselen van vergiftiging teweegbrengt. Ik zag onlangs zulk een geval bij een Europeesche dame, die twee van die vischjes had gegeten: binnen korten tijd vertoonde zich een roode uitslag op gezicht en armen vergezeld van duizeligheid en een lichte koorts. De ongesteldheid duurde verscheiden uren.

Hoe hooger een dier-klasse staat, des te zeldzamer zal men — dit spreekt — iets ongewoons daarbij kunnen opmerken. Desniettemin vindt men zelfs bij zoogdieren bijzonderheden, die aan het groote publiek niet bekend zijn.

Wie weet bijv., dat er van onze kleine vleermuis (k a m p r e t) heele kolonies voorkomen, waarvan elk diertje is voorzien van een ongeveer 7 c.M. lange rattestaart? Ik zag zulke kolonies te Bandoeng en denk, dat die ook elders voorkomen, hoewel in natuurkundige handboeken over dit verschijnsel niets staat te lezen. Denkt men de vleugels weg, dan meent men een rat voor zich te hebben — het bewijs voor den naam, luidens welken wij hier met gevleugelde muizen te doen hebben. Vormen deze staart-vleermuizen wellicht een afzonderlijke specie? De Inlanders hebben er geen aparten naam voor.

Zoowel onze grijze als onze z w a r t e apen leven in benden, die het vijftig- à honderdtal zelden te boven gaan, en waarbij men gedecideerd een koning of opperhoofd kan opmerken, zooals bijv. te Wendi duidelijk is te zien. Bij de zwarte apen (Javaansch „boedeng", Soendaneesch: „loetoeng") is het wel merkwaardig, dat de koning in vele gevallen — namelijk indien zulk een exemplaar bij den stam voorkomt — een rood beest is. Zulke exemplaren zijn vermoedelijk albino's en het is opvallend, dat juist zij, die uit den aard der zaak niet door lichaamskracht boven de normale dieren uitmunten, de hoogste plaats in hun stam innemen.

De Javaansche legende spreekt van reuzen, orang boeto genaamd. De tegen dezen geleverde veldslagen en de daarop gevolgde vernietiging van dit reuzenvolk door de Javanen, wordt in de wajangs vertoond en bezongen. Die slachting moet in de huidige residentie Kediri hebben plaats gevonden, en men zou het verhaal ongetwijfeld als een mythe beschouwen, wanneer niet juist daar ter plaatse de onwederlegbare bewijzen te vinden waren voor de waarheid van het verhaal.

Aan de Zuidkust van genoemde residentie, en ook landinwaarts, in grotten en kuilen, kan men nog heden hoopen vinden van beenderen en schedels die van wezens afkomstig zijn van bovenmenschelijke grootte. Er moeten schedels bij zijn, ruim tweemaal zoo groot als die van een normalen mensch. Het is niet zoo heel gemakkelijk, op die plaatsen te komen, en moeilijker is het nog, iets van die overblijfselen weg te voeren, vermits de inlanders daar een afschuw voor hebben, en van dat weghalen onheil verwachten. Toch hebben enkele natuuronderzoekers een paar kisten vol skeletdeelen weten te bemachtigen, en men moet hier, volgens hen, met p r a e h i s t o r i s c h e m e n s c h-a p e n te doen hebben. Intusschen heb ik hierover in onze periodieken nooit iets gelezen. Het is mogelijk, dat in vakbladen mededeelingen over deze reuzen-apen te vinden zijn, maar ik acht deze zaak, ook voor leeken, belangwekkend genoeg, om er iets naders van te willen hooren.

W.

Indisch Genootschap. Vergadering van 21 Maart 1911. Het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië. Voordracht (met discussie), door dr. H. D. Tjeenk Willink.

Die Compagnie van Ostende und ihr Streit mit der Holländisch-Ostindischen Kompagnie, von dr. E. Jacobi. (Zeitschrift für Kolonialpolitiek Kolonialrecht, und Kolonialwirtschaft, April 1911.)

De desinfectie van de huid (slot), door A. L. Schenk. — Inwendige toediening van calciumverbindingen bij gebrekkig stollingsvermogen van het bloed (slot). — Over nuttige mikro-organismen, door dr. J. de Haan. — Is (wettelijke vaccinatie- en revaccinatiedwang noodzakelijk, gewenscht en mogelijk? door Wuller. (**Tijdschrift voor Inl. Geneeskundigen**, 18e jaarg. 1910, Nos. 7—10, gepubliceerd in 1911).

Vezel-congres met tentoonstelling te Soerabaja. Door het Nederlandsch-Indisch Landbouw-Syndicaat is een geïllustreerde brochure uitgegeven, waarin een opgave van alle comité-leden, programma's en andere gegevens met betrekking op het Congres en tentoonstelling ten dienste van de bereiding van vezelstoffen, te houden in de maanden Juli en Augustus a.s. te Soerabaja.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Vereeniging „Moederland en Koloniën" Jaarverslag en Voordracht van den heer W. J. M. Michielsen.

Le contract de Travail dans les colonies asiatiques, par E. Moresco.

Picturesque Java, uitgegeven door het Toeristenbureau te Weltevreden (Batavia).

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 29 Maart '11; De Locomotief t/m 28 idem; Het Soer. Handelsblad t/m 28 idem; De Sumatrapost t/m 29 Maart '11; De Sumatrabode t/m 31 idem; Tjahaja Sumatra t/m 30 idem; Ned.-Ind. Effectenblad Nos. 24 en 25; De Indische Mercuur No. 17; De Banier No. 12; Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw; Moederland en Koloniën, afl. IV; „Verbeterd inlandsch onderwijs", door den heer R. Soetan Casajangan S. p.; Bandera Wolanda No. 76; Hollandsch Zuid-Afrika No. 10; Vrede door Recht No. 4; Witte Kruisblad No. 8; Reizen en Trekken No. 11.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Den leden wordt kennis gegeven, dat het inlichtingsbureau en de leeszaal gesloten zullen zijn van 29 April tot en met 20 Mei a.s. en zulks met het oog op de verhuizing van Laan van Meerderv. 195 naar 187.

Voor inlichtingen kan men zich schriftelijk wenden tot den algemeenen secretaris, den heer G. C. A. de Witt Reinkenstraat 56.

HET BESTUUR.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

In de Hoofdbestuursvergadering van Zaterdag 15 April 1911, is de plaats en de dag van de voorgeschreven a.s. JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING vastgesteld te 's Gravenhage op Zaterdag 8 Juli 1911, des nam. ten 2½ u.

Onder dagteekening van 13 Maart 1911, is door het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging het navolgende verzoekschrift ingediend:

Aan Zijne Excellentie den Minister van Koloniën.

Geeft met verschuldigden eerbied te kennen M. B. Rost van Tonningen, voorzitter, E. van Assen, secretaris, en A. A. C. Harting, penningmeester van de Vereeniging „Oost en West", gevestigd te 's-Gravenhage en deze wettig vertegenwoordigende, ingevolge Artikel 8 van de bij Koninklijk Besluit van 28 Februari 1903, No. 8, gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 24 Maart en 15 Augustus 1910 Nos. 25 en 28 vastgestelde Statuten.

dat, sedert de aangevangen en geleidelijk voortschrijdende invoering van de commercieele boekhouding bij de verschillende bestuurstakken in Ned.-Indië, bij de ambtenaren de behoefte is ontstaan zich op de kennis der dubbele boekhouding toe te leggen;

dat velen dier ambtenaren, tijdens hun verblijf met verlof in Europa, de gelegenheid, die de vrije tijd hun biedt, te baat nemen om dit vak grondig te bestudeeren;

dat zij echter de gelegenheid missen van den omvang hunner verkregen kennis te doen blijken door het afleggen van een examen in dat vak, ten einde daarin een diploma te verwerven;

dat wel is waar ter verkrijging van zoodanig getuigschrift twee examens in Nederland in aanmerking komen, n.l. die, welke worden uitgeschreven door de „Vereeniging van leeraren in het boekhouden" en door de Vereeniging „Mercurius", maar dat die examens, behalve het boekhouden, ook het handelsrekenen en het handelsrecht omvatten, welke laatste twee vakken voor den ambtenaar van weinig of geen nut zijn, weshalve het verloren tijd zou zijn zich daarop toe te leggen;

dat de instelling van een commissie van deskundigen die zich periodiek belast met het afnemen van examen, uitsluitend in het boekhouden en wier diploma voor de Regeering volwaardig is, voor de ambtenaren van groot belang zou zijn;

dat die commissie zitting zou moeten houden te 's-Gravenhage, alwaar de meeste ambtenaren hun verlof doorbrengen;

dat de onkosten, verbonden aan de werkzaamheden dier commissie, volgens bekomen inlichting, gaarne door de ambtenaren die zich aan het examen onderwerpen, zouden worden gedragen;

dat de vergoeding dier kosten zou kunnen geschieden in den vorm van een voor den aanvang van het examen te storten som;

dat requestrante Uwer Excellentie eerbiedig in overweging geeft de behartiging van de belangen der Ned.-Indische ambtenaren met verlof in Nederland zoover te willen doen uitstrekken, dat eene in te stellen commissie, die periodiek — bijv. twee malen 's jaars — zitting houdt, reeds in den aanvang van de maand Mei a.s. haar eerste examen afneemt, opdat de ambtenaren, die in het voorjaar naar Indië moeten terugkeeren, alsnog in de gelegenheid worden gesteld bedoeld examen af te leggen.

't Welk doende enz.,

's-Gravenhage, 13 Maart 1911.

(w. g.) M. B. ROST VAN TONNINGEN, Voorz.
(w. g.) E. VAN ASSEN, Secr.
(w. g.) A. A. C. HARTING, Penningm.

Bij brief van den Minister van Koloniën van 3 April 1911, no. 13, Afd. D, werd te kennen gegeven, dat onderwerpelijk het gevoelen van den Gouv.-Generaal van Ned.-Indië wordt ingewonnen.

CONCEPT-NOTULEN

der Hoofdbestuursvergadering, gehouden op Zaterdag 15 April 1911, des namiddags ten 2½ ure, Heulstraat 17 te 's-Gravenhage.

Volgens de presentielijst zijn aanwezig de navolgende leden: M. B. Rost van Tonningen, voorzitter; E. van Assen, secretaris; A. A. C. Harting, penningmeester; Th. Almerood (Amsterdam); T. Gerdes Oosterbeek (Apeldoorn); J. H. Calmeyer (Apeldoorn); L. A. H. Lamie (Arnhem); J. C. v. Reyn (Breda); Mevrouw M. ten Bosch—Bosscher (Den Haag); Prof. Mr. J. E. Heeres (Leiden); F. E. Luitjes (Nijmegen); Mevrouw J. E. v. Oeveren—v. Schaik (Utrecht); Th. J. A. van Zijll de Jong (Zutphen).

De afdeeling Rotterdam had zich doen verontschuldigen, terwijl de onder-voorzitter, de heer A. B. J. Prakken (Den Haag) en Mr. H. Smeenge (Amsterdam) afwezig waren.

I. De voorzitter opent de vergadering en vraagt of de notulen der vorige vergadering, welke zijn opgenomen in het Koloniaal Weekblad van 1 Dec. 1910 No. 48, en waarvan de leden reeds kennis hebben genomen, nog aanleiding geven tot het houden van besprekingen of tot het maken van opmerkingen.

Aangezien niemand ten deze het woord verlangt, worden ze goedgekeurd en bekrachtigd.

II. Dezelfde vraagt wordt ook gedaan met betrekking tot het verslag der Vereeniging over het jaar 1910, voorkomende in de Koloniale Weekbladen van dit jaar, Nos. 5, 6, 8 en 11 en tot het

III. Verslag der Studie-Commissie over het jaar 1910, voorkomende in het Kol. Weekblad van 23 Februari 1911, No. 8.

Aangezien deze verslagen geen aanleiding geven tot opmerkingen, worden ze goedgekeurd, terwijl ze, vergezeld van het verslag over het jaar 1910 van het Informatie-bureau, in de aanstaande Jaarlijksche Algemeene Vergadering zullen worden voorgebracht.

IV. De penningmeester, de heer Harting, deelt — onder overlegging van de nominatieve staten van ontvangsten en uitgaven — ten aanzien van de door hem opgemaakte rekening en verantwoording over het jaar 1910 mede, dat de heer Fokker, op verzoek van het Dagelijksch Bestuur, een voorloopig verslag daaromtrent heeft ingediend, waarbij hij verklaart, zich, behoudens eenige opmerkingen, zeer goed met de ingediende rekening en verantwoording te kunnen vereenigen.

Voor zooveel noodig leest de heer Harting den ingekomen brief voor en blijkt daaruit, dat bij een totaal activa en passiva op de balansrekening, het saldo op 31 December 1910 heeft bedragen ƒ 1952.75, terwijl een bedrag van ƒ 1200.— beschikbaar wordt gehouden ter afbetaling van de leening, oorspronkelijk groot ƒ 5000.—.

De vergadering zich hiermede vereenigende, wordt besloten deze administratieve bescheiden ter verificatie te zenden aan de commissie van onderzoek, die daarna in het Koloniaal Weekblad ter kennisname van de leden te plaatsen en op de aanstaande Jaarlijksche Algemeene Vergadering in behandeling te nemen.

De voorzitter grijpt deze gelegenheid aan om hulde te brengen aan den penningmeester voor de uitstekende wijze van zijn beheer, waarmede de vergadering instemt.

Vervolgens leest de voorzitter voor de opgemaakte concept-begrooting voor het jaar 1912.

Daarbij wordt in het bijzonder de aandacht gevestigd op de eerste post der uitgaven, n.l. ƒ 1800.— voor het Koloniaal Weekblad. Zulks werd mogelijk geacht, doordien de heer Harting, tengevolge van zijne belangrijke bemoeiingen ter verkrijging van advertenties (van ƒ 1200.— in het begin van dit jaar op ruim ƒ 3700.— thans), de mogelijkheid in uitzicht heeft gesteld, dat de opbrengst der advertentiën de kosten van uitgaven van ons orgaan zullen dekken, zoodat meer geld aan de redactie zal kunnen worden besteed, hetzij door opname van meer hoofdartikelen of van feuilletons.

In verband met het feit, dat ons orgaan zich op politiek gebied steeds neutraal heeft gehouden, hetgeen zoo blijven moet, zal er voor worden gewaakt, dat de in die artikelen behandelde onderwerpen steeds zuiver objectief zullen blijven.

De heer Van Reyn (Breda) grijpt deze gelegenheid aan er op te wijzen, dat de kosten van adverteeren in het Kol. Weekblad te Breda vrij hoog worden gevonden — ƒ 52.— per jaar voor één advertentie per week — en doet daarbij de vraag of die wellicht niet zouden kunnen worden verlaagd.

De voorzitter zegt in dat voorstel moeilijk te kunnen treden. Niet alleen, dat het Koloniaal Weekblad overal, hoewel verspreid, wordt gelezen, hetgeen voor den adverteerder eene voorname zaak moet worden geacht, maar ook zou het in werking brengen van een verlaagd tarief nog dit nadeel tot gevolg hebben, dat het niet medewerkt aan het streven van het Dag. Bestuur om de exploitatiekosten van het blad door de advertentiekosten te doen dekken.

Ons geldelijk belang brengt mede het bestaande tarief te handhaven en geen uitzonderingen te maken, willen wij niet in de waagschaal stellen, hetgeen thans niet zonder moeite is bereikt.

De vergadering vereenigt zich met deze beschouwing en keurt de begrooting goed. Zij zal in het Kol. Weekblad worden geplaatst ter kennisneming van de leden en op de aanstaande Jaarlijksche Algemeene Vergadering worden voorgebracht.

V. De voorziening in de vacatures van 't hoofdbestuur geeft in zooverre aanleiding tot opmerkingen, dat het afdeelingsbestuur te Arnhem slechts één candidaat in stede van twee candidaten heeft voorgesteld, zooals art. 5 van het Huishoudelijk Reglement voorschrijft.

In verband daarmede geeft de heer Lamie (Arnhem) in overweging alsnog op de candidatenlijst te brengen de heer H. J. Bauman, genpensionneerd directeur van financiën in Ned.-Indië, waarmede de vergadering zich vereenigt.

Ook vestigt de voorzitter de aandacht op het feit, dat nog geen voordracht is ingekomen van het afdeelingsbestuur te Leiden voor Prof. Mr. J. E. Heeres, die, tot zijn leedwezen, wegens overdrukke bezigheden, zich niet weder candidaat kan stellen.

Het niet tijdig indienen van de voordracht houdt verband met het feit, dat de heer Heeres eveneens als voorzitter van de Studiecommissie zal aftreden, terwijl, volgens art. 3 van haar reglement, die voorzitter lid van het hoofdbestuur moet zijn.

Het ware dus te overwegen of ten deze verandering in het bestaande voorschrift zou moeten worden gebracht, doch raadzamer werd het geacht, wanneer het hoofdbestuur zich kon aansluiten bij de candidatenlijst, welke de afdeeling Leiden zich voorstelt later in te dienen, in welken tijd het Dag. Bestuur dan tevens, door persoonlijke besprekingen, nader kan beoordeelen, hoe deze aangelegenheid het best kan worden opgelost.

De navolgende personen worden dientengevolge als candidaat-lid van het Hoofdbestuur op de a.s. Jaarlijksche Algemeene Vergadering voorgesteld.

Naam der Afdeeling.	Namen der aftredende leden.	Namen der voorgestelde candidaten (dubbeltallen).
1. Amsterdam.	Th. Almerood.	Th. Almerood. C. de Vries.
2. Apeldoorn.	T. Gerdes Oosterbeek.	T. Gerdes Oosterbeek. J. T. Visser.
3. Arnhem	L. A. H. Lamie.	L. A. Lamie. H. J. Bauman.
4. 's-Hage.	Mevr. M. ten Bosch-Bosscher.	Mevr. M. ten Bosch-Bosscher. Mej. Maarschalk.
	A. B. J. Prakken.	A. B. J. Prakken. L. Th. Schneider.
5. Leiden.	Prof. Mr. J. E. Heeres.	—

Nu het vaststaat, dat Prof. Mr. J. E. Heeres niet alleen als lid van het Hoofdbestuur, doch ook als voorzitter der Studie-commissie zal aftreden, is het den voorzitter een aangename taak den heer Heeres, namens de Vereeniging, dank te zeggen voor de uitstekende wijze, waarop de Studie-commissie heeft gewerkt en voor al hetgeen hij in het belang der Vereeniging en van de Indische jongelieden heeft verricht.

De vergadering zich hiermede vereenigende, verzoekt den heer Heeres dien dank te willen aanvaarden en dien tevens te willen overbrengen aan de leden der Studie-commissie.

Prof. Heeres, den dank aanvaardende en bereid dien over te brengen aan de leden der Studie-commissie, vraagt of de nieuw opgerichte Studenten-afdeeling te Leiden niet in de Vergadering van het Hoofdbestuur moet zijn vertegenwoordigd, waarop de Voorzitter te kennen geeft, dat, in verband met het feit, dat die afdeeling opgericht is op den voet van de andere afdeelingen, aan het bestuur der Studenten-afdeeling zal worden gevraagd de statuten en het huishoudelijk reglement aan het Hoofdbestuur in te dienen en zich te doen vertegenwoordigen op de Hoofdbestuursvergaderingen en op de a.s. Jaarlijksche Algemeene Vergadering.

Op het voorbeeld van de Studenten-afdeeling te Leiden, zou wellicht ook een werkzame afdeeling kunnen worden gevormd door de cadetten van de Koninklijke Militaire Academie te Breda, en ware dit denkbeeld door het Hoofdbestuur nader te overwegen.

VI. Bij brief van 5 Maart 1911 wees het afdeelingsbestuur te Leiden op het feit, dat, tengevolge van de oprichting der Studenten-afdeeling te Leiden eene wijziging noodig werd geacht in de tweede alinea van art. 5 van het Huishoudelijk Reglement, luidende als volgt:

„Zoo mogelijk zullen minstens 2 dier leden „bestuursleden-studenten) studenten zijn, studeerende „aan de Leidsche Universiteit",
en dat in de Algemeene Vergadering dier afdeeling van 28 Februari 1911 was besloten die alinea geheel te doen vervallen.

Aangezien, in verband met artikel 12 der Statuten, die verandering de instemming van het Hoofdbestuur noodig heeft, werd die bij gemeld schrijven gevraagd.

Niemand ten deze het woord verlangende, wordt gevraagde instemming verleend, waarvan aan het Afdeelingsbestuur kennis zal worden gegeven.

VII. Ten gevolge van het overlijden van den heer J. G. Martens, is een vacature als plaatsvervangend lid in de Commissie van Onderzoek der Rekening en Verantwoording der Vereeniging ontstaan. Ter vervulling dier vacature wordt de keuze gevestigd op den heer L. Th. Schneider, Oud-Resident te 's-Hage.

Besloten wordt den heer L. Th. Schneider, Juliana van Stolberglaan 68 alhier, te vragen, of hij zich die keuze wil laten welgevallen.

VIII. Met betrekking tot de vaststelling van de plaats en van den dag, waarop de voorgeschreven Jaarlijksche Algemeene Vergadering zal plaats hebben, wordt besloten die samenkomst te doen houden te 's-Gravenhage, op Zaterdag 8 Juli 1911, des namiddags ten $2\frac{1}{4}$ ure.

IX. De heer Calmeyer (Apeldoorn) vraagt, of de van Regeeringswege toegekende subsidie in het bijzonder gebezigd wordt voor het Informatiebureau, waarop de Voorzitter verklaart, dat dit subsidie oorspronkelijk is aangevraagd en ook verkregen, ten behoeve van het Informatiebureau, doch dat de omstandigheden, hoofdzakelijk van geldelijken aard, destijds er toe hebben geleid, dat die gelden ter beschikking van het Hoofdbestuur werden gesteld en thans ook door dat bestuur beheerd.

Het Informatiebureau is van groot nut, waar het door verspreiding op groote schaal van de in het Kol. Weekblad voorkomende bekendmakingen en oproepingen van de zijde der Regeering verstrekt, gemakkelijker inlichtingen kan geven dan wanneer ieder betrekkingzoekende zich tot de autoriteiten om raad en voorlichting zou moeten wenden.

De intrekking van de Regeeringssubsidie zou de opheffing van het Informatiebureau ten gevolge hebben en deze instelling, die, met de uitgifte van hare bekende boekjes over de Staats- en particuliere betrekkingen in onze overzeesche bezittingen, zoo nuttig werkzaam is, tot de geschiedenis doen behooren.

X. De heer Lamie (Arnhem) deelt mede, dat de heer J. Sibenga Mulder, Meerweg 9 te Bussum, te Groningen eene lezing heeft gehouden over het onderwerp: „De vooruitzichten bij de Cultures in Ned.-Indië, voor jongelieden, die de Hoogere Landbouwschool afgeloopen hebben.”

Deze lezing had tot gevolg, dat 4 à 5 jongelieden besloten hebben met den nieuwen Cursus, dus na het a.s. eindexamen van de H. B. S. of gymnasium, naar Wageningen te gaan.

Volgens ontvangen bericht zal deze lezing binnenkort in druk verschijnen, en geeft de heer Lamie thans in overweging om dat werkje onder het bereik te brengen van het Informatiebureau, tot wiens werkkring die brochure zeker zal behooren.

Onder dankbetuiging voor deze mededeeling, zegt de Voorzitter toe deze aangelegenheid bij de Commissie van het Informatiebureau ter sprake te zullen brengen.

XI. In de vergadering van 26 November 1910 drukte de heer Th. J. A. van Zyll de Jong (Zutfen) zijne vrees uit, dat onze Vereeniging door de actie van een kapitaalkrachtige instelling als het Koloniaal Instituut in het gedrang zou komen en onze Vereeniging dientengevolge niet vooruit zou gaan.

In verband daarmede kan de Voorzitter thans mededeelen, dat hij zich plaatselijk met den heer J. T. Cremer te Amsterdam, als Voorzitter van het Voorloopig bestuur van het Instituut, in betrekking heeft gesteld en van dezen mocht vernemen, dat de practische en wetenschappelijke organisatie van het Koloniaal Instituut zóódanig zal zijn dat van concurreeren met de Vereeniging Oost en West geen sprake zal wezen en dat het integendeel in de bedoeling ligt aan de verschillende vereenigingen op Indisch gebied steeds zooveel mogelijk hulp te verleenen, waar die zal worden gevraagd. Een drietal jaren zullen echter zeker nog wel noodig zijn vóórdat het Koloniaal Instituut zich in zijne volle actie zal kunnen ontplooien.

Het laat zich derhalve aanzien dat onze vereeniging en het Koloniaal Instituut zeer goed naast elkander zullen kunnen werken en dat wij op diens medewerking — desgevraagd — mogen rekenen.

XII. Zooals den leden bekend is, werden aan de afdeelingsbesturen, bij brief van 3 Januari 1911, de noodige circulaires toegezonden, welke betrekking hadden op de verhooging van het contributie bedrag van die leden, die nog steeds *f* 1.— of *f* 1.50 per jaar betaalden.

Omtrent de uitkomsten van dien maatregel kan thans worden medegedeeld, dat van de 37 leden, die op 1 Januari 1911 *f* 1.— contributie en van de 909 leden die op dien datum *f* 1.50 contributie betaalden slechts 64 personen aan ons verzoek hebben gevolg gegeven, hetgeen eene vermeerdering van inkomsten heeft gegeven:

a. voor het Hoofdbest. (12 leden) . . .	*f* 8.50
b. voor de afd. (52 leden)	„ 33.50
Totaal	*f* 42.00

Voorts deelt de Voorzitter mede, dat ter verzending gereed ligt eene circulaire, welke aan 600 gegoede personen en lichamen en instellingen, die een gunstige positie in Ned.-Indië innemen, zal worden verzonden en waarin een krachtig beroep wordt gedaan op hunne offervaardigheid, door eene ruime jaarlijksche bijdrage in geld aan onze Vereeniging.

Hoewel de ervaring leert, dat onderwerpelijk geen te groote verwachtingen mogen worden gekoesterd, zoo is toch het doen van eene poging gewettigd en hoopt het Dag. Bestuur dat men in Ned.-Indië iets voor het streven en den arbeid onzer Vereeniging zal voelen.

XIII. Met betrekking tot de instelling van eene Commissie voor het afnemen van het examen in het boekhouden aan Indische ambtenaren met verlof, die daartoe het verzoek doen, deelt de Voorzitter mede, dat, naar aanleiding van het tot ons gericht verzoek in dien zin door eenige Indische ambtenaren met verlof (leden der Vereeniging), door het Dagelijksch Bestuur een rekest (van 13 Maart 1911) aan Zijne Excellentie den Minister van Koloniën is ingediend, daartoe, onder opgave van motieven, strekkende aan dien Departementschef in overweging te geven de behartiging van de belangen der Ned.-Indische ambtenaren met verlof in Nederland zoover te willen doen uitstrekken dat eene in te stellen Commissie, die periodiek — bijv. twee malen 's jaars — zitting houdt, reeds in den aanvang van de maand Mei a.s. haar eerste examen afneemt, opdat de ambtenaren, die in het voorjaar naar Indië moeten terugkeeren alsnog in de gelegenheid worden gesteld bedoeld examen af te leggen.

Het Dag. Bestuur heeft gemeend, dat op die wijze het verzoek dier ambtenaren het best en het meest in hun belang werd opgelost, omdat daardoor aan het uit te reiken diploma officiëele sanctie en zeker aanzien werd gegeven, hetgeen hun ten goede zou komen.

Bij brief van 3 April 1911 No. 13 Afd. D, gaf de Minister van Koloniën, die wel voor het denkbeeld voelde, ons te kunnen, dat onderwerpelijk het gevoelen van den Gouv.-Gen. van Ned.-Indië werd ingewonnen. Deze ambtelijke behandeling van het onderwerp zal natuurlijk eenigen tijd vorderen en zal, in verband daarmede, worden overwogen of het voorshands, als tijdelijke maatregel, geen aanbeveling verdient, om eenige deskundige boekhouders bijeen te roepen en hen uit te noodigen een zeker examen af te nemen aan die ambtenaren, die daarom vragen en aan hen, bij welslagen, een soort van aanbevelingsbewijs uit te reiken.

De vergadering vereenigt zich ten volle hiermede.

XIV. De Voorzitter drukt zijn leedwezen uit dat de afdeeling Zutfen wegens gebrek aan belangstelling, is opgeheven. De voorzitter en de secretaris van het afdeelingsbestuur waren van oordeel, dat onze instelling te Zutfen geen levensvatbaarheid had.

Dit is zeker te betreuren, doch om die reden behoefde, naar de meening van den Voorzitter, de afdeeling nog niet te worden opgeheven zoolang in al. 2 van art. 10 der Statuten is bepaald, dat op plaatsen, waar geen afdeeling bestaat, het Hoofdbestuur eene afdeeling kan oprichten, op verzoek van minstens tien binnen de grenzen der op te richten afdeeling wonende leden der vereeniging.

Voor het Hoofdbestuur was het, tot op zekere hoogte althans, moeilijk in te grijpen, waar het afdeelingsbestuur zich zóó beslist uitliet als het deed en het feit bestaat, dat de Indische families geleidelijk Zutfen verlaten.

De leden der afdeeling Zutfen zijn thans in administratie bij het Hoofdbestuur gebracht, terwijl de heer C. G. Lagerweij als correspondent der Vereeniging aldaar is opgetreden en onze belangen zal behartigen.

Intusschen betuigt de Voorz. den heer Th. J. A. van Zijll de Jong den dank der Vereeniging voor al hetgeen door het voormalig bestuur is verricht, terwijl hij hoopt, dat, als weder eens sprake mocht zijn van de oprichting van eene nieuwe afdeeling te Zutfen, de Vereeniging dan op zijn steun zal mogen blijven rekenen.

XV. Bij brief van 10 April 1911 wendde het afdeelingsbestuur te Nijmegen zich tot het Hoofdbestuur met de mededeeling, dat naar aanleiding van 't verhandelde in het Koloniaal Weekblad van 2 Maart 1911 No. 9 en verdere uitgaven van het Orgaan over het onderwerp „De Militiewet ten nadeele van vele Nederlanders”, het afdeelingsbestuur met den inhoud van het artikel geheel accoord ging en daarom verzocht dit gewichtige punt op deze vergadering ter sprake te brengen.

Het afdeelingsbestuur sprak daarbij de gegronde hoop uit, dat de daartoe gerechtigde personen van het Hoofdbestuur, ter gelegener tijd en ter goeder plaatse, al hun invloed zouden aanwenden om de opheffing van tal van bezwaren voor de Ned.-Ind. jongelieden gedaan te krijgen.

De Voorzitter deelt ten deze mede, dat het Dag. Bestuur reeds krachtig is werkzaam geweest, en dat onderwerpelijk ook voeling is gehouden met de hier ter stede aanwezige vereeniging Moederland en Koloniën.

Daarbij is de overeenstemming van meening verkregen, dat de Minister van Oorlog in het voorloopige wetsontwerp gegeven had hetgeen gegeven kon worden. Met het oog op de talrijke misbruiken, die er zouden voortvloeien uit eene regeling welke alle jongelieden, die voor betrekkingen in Indië studeeren en zich verbinden na afloop dier studie voor 3 jaren naar Indië te gaan, zou vrijstellen van militieplicht, werd het raadzaam geoordeeld verder geen stappen in de gevraagde richting te doen.

Zal de vereeniging Oost en West de positie handhaven, welke zij inneemt dan moeten alleen op goede motieven gegronde voorstellen worden voorgebracht.

XVI. Hiermede de punten, voorkomende op de agenda, afgehandeld zijnde, vraagt de heer Gerdes Oosterbeek (Apeldoorn) of er in het Kol. Weekblad geen kolom beschikbaar kan worden gehouden voor het opnemen van alle aan te bevelen pensions, lichamen, instituten enz., op de verschillende plaatsen in Nederland, in het algemeen van alles wat van belang kan zijn voor Indische families en personen die in Nederland uit de Indiën aankomen. Wel kan men voldoende inlichtingen bij de bureaux van onze vereeniging krijgen, maar de praktijk wijst aan, dat men daarvan dikwerf geen gebruik maakt.

De Voorzitter zou gaarne aan dit denkbeeld de meest mogelijke uitgebreidheid geven en zien dat de vergadering aan de afdeelingsbesturen verzocht eens moeite te willen doen en bij hunne uit Ned.-Indië afkomstige leden trachtten inlichtingen in te winnen omtrent de ervaring, zoowel aangename als onaangename, welke zij bij hunne komst in Nederland hebben opgedaan.

Uit het verkregen materiaal zou dan een boekje samengesteld en uitgegeven kunnen worden, terwijl, onder contrôle van het afdeelingsbestuur, verdere inlichtingen aan belanghebbenden zouden kunnen worden gegeven.

XVII. De heer Lamie (Arnhem) verklaart, dat de Vereeniging „Eigen Hulp” wel bereid is de goederen van de Naaml. Vennootsshap „Boeatan” tegen zekere vergoeding, onder te brengen, doch dat geen succes te verwachten is, wanneer de hooge prijzen te 's-Gravenhage nog met verzendingskosten naar Arnhem worden bezwaard.

Wanneer het daarheen kon worden geleid, dat de prijzen van „Boeatan" 20 % minder waren, dan zou de kans van slagen wellicht grooter zijn.

De Voorzitter zegt toe zijne tusschenkomst in deze te verleenen.

XVIII. Mevr. Van Oeveren—Van Schaik (Utr.) vult de mededeeling van den heer Lamie aan, en zegt, dat ook te Utrecht de uitkomsten van den verkoop van voorwerpen afkomstig van „Boeatan" niet gunstig zijn geweest.

In 12 maanden tijds werd van de in depôt gegeven goederen voor slechts ongeveer ƒ 40,— verkocht.

XIX. De heer Almerood (Amsterdam) maakt zich tot tolk van het lid, den heer I. Bremer, Uitgever te Amsterdam, die zich op de jongste aldaar gehouden vergadering bezwaard gevoelde over het feit, dat de exploitatie van Het Kol. Weekblad hem onlangs niet was geschonken, hoewel hij zich voor de verkrijging daarvan veel moeite had gegeven.

De Voorzitter deelt ten deze mede dat, van alle gedane aanbiedingen, die van „Luctor et Emergo" het billijkst was, en dat, zooveel mogelijk, in het belang van een spoedige behandeling van zaken, aan eene plaatselijke drukkerij de voorkeur wordt gegeven.

XX. Ten slotte deelt de Voorzitter aan de Vergadering mede, dat het hem hoogst aangenaam is te kunnen verklaren, dat hij, sedert zijn optreden als Voorzitter der Vereeniging, op de meest aangename wijze samenwerkt met den Secretaris en den Penningmeester van het Hoofdbestuur.

Niet alleen is hij vol lof over de wijze, waarop die beide heeren hunne taak vervullen, maar ook hunne toewijding en ijver zullen de bewondering opwekken van allen, die in de gelegenheid zijn geweest te hebben kunnen waarnemen, hoe zij zich dagelijks met hart en ziel beschikbaar stellen ten behoeve van de Vereeniging.

Blijkens luid applaus stemt de Vergadering met de gebrachte hulde in.

Niets meer te behandelen zijnde, sluit de Voorzitter, onder dankbetuiging aan de leden, de Vergadering.

De Secretaris,
E. VAN ASSEN.

Van het Informatie-Bureau:
(Heulstraat 17).

Ter plaatsing als **tijdelijk ingenieur bij den waterstaat en de burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië**, speciaal voor de irrigatie in de buitenbezittingen, met een verband van vijf jaren, worden civiel-ingenieurs gevraagd.

De aanvangsbezoldiging bedraagt ƒ 400 's mnds., ingaande met de maand volgende op die van benoeming in Indië en met jaarlijksche verhoogingen, bij gebleken ijver en geschiktheid ter beoordeeling van den directeur der burgerlijke openbare werken van ƒ 50 's maands, tot een maximum van ƒ600 's mnds.

Voor elk vol jaar ingenieurspraktijk in Europa of elders zal het aanvangstraktement verhoogd worden met ƒ 25 boven genoemd bedrag van ƒ 400, doch met behoud van het maximum van ƒ 600.

Reis- en verblijfkosten en indemniteiten, zoomede binnenlandsche verloven worden verleend volgens de bepalingen, geldende voor ambtenaren in vasten dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. vrije overtocht naar Indië en terug als gouvernementspassagier der eerste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van ƒ 1500;

c. een voorloopig traktement van ƒ 150 's mnds. ingaande met den dag van inscheping naar Nederl.-Indië.

Ingeval wegens ziekte buitenlandsch verlof noodzakelijk is, bestaat aanspraak op vrije passage naar Europa op denzelfden voet als bij de uitzending en op uitbetaling van drie maanden traktement.

Na afloop van het verband eene gratificatie ten bedrage van drie maanden traktement en, mits binnen één jaar vrije passage naar Europa op bovengenoemden voet.

Bij gebleken buitengewonen ijver en geschiktheid, ter beoordeeling van den directeur der burgerlijke openbare werken, zal gelegenheid worden gegeven, om, voor zoover de formatie zulks toelaat, over te gaan bij het vaste korps ingenieurs van den waterstaat en de burgerlijke openbare werken, met salaris en ancienniteit alsof de betrokken tijdelijke ingenieurs bij aankomst in Indië in het vaste korps waren benoemd tot adspirant-ingenieur; zullende ingeval de overgang na afloop van het vijfjarig verband plaats heeft, de gratificatie ten bedrage van drie maanden traktement eveneens worden uitbetaald.

(Ned. Staatscourant van 21 April 1911 no. 93.)

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een **doctor of doctorandus in de plant- en dierkunde** dan wel in de **aard- en delfstofkunde**.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene gratificatie voor uitrusting ad ƒ 1000;

b. overtocht naar Batavia als gouvernementspassagier der eerste klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;

c. een voorloopig traktement van ƒ 150 's mnds. ingaande met den dag van aankomst te Batavia tot den dag waarop het activiteitstraktement, volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië, ingaat.

Het traktement bedraagt ƒ 450 's maands, met 3 vierjaarlijksche traktementsverhoogingen, elk van ƒ 100 's maands, zoodat zal worden bereikt een maximum-traktement van ƒ 750 's maands.

De uit te zenden leeraar zal zich schriftelijk moeten verbinden tot teruggave aan 's lands kas van de gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve zullen zijn voldaan, zoo wegens gratificatie voor voor uitrusting als wegens overtocht naar Nederlandsch-Indië, bijaldien hij binnen vijf jaren na zijn aankomst op Java, om andere redenen dan wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's gouvernementsdienst wordt ontslagen of indien hij niet binnen den hem aan te wijzen tijd naar Indië vertrekt.

(Ned. Staatscourant van 21 April 1911 no. 93.)

Candidaat Indische ambtenaren.

De commissie tot voorbereiding van de aanwijzing in 1911 van candidaat-Indische ambtenaren maakt bekend, dat in dit jaar 44 jongelieden kunnen worden aangewezen als candidaat Indisch ambtenaar naar de bepalingen van het Kon. besluit op de Indische bestuursopleiding (Staatsblad 1907 no. 71).

Voor aanwijzing komen slechts in aanmerking, zij die:

I. voldaan hebben aan een der volgende examens:

a. een der examens ter verkrijging van een getuigschrift van bekwaamheid tot de studie aan eene Universiteit, of het examen ter verkrijging van een getuigschrift van bekwaamheid tot de studie aan de Technische Hoogeschool;

b. het eindexamen van hoogere burgerscholen m. vijfjarigen cursus in Nederland of in Ned.-Indië;

c. het examen ter verkrijging van het diploma van landbouwkundige, bedoeld in het laatste lid van art. 57 der wet van 2 Mei 1863 (Staatsblad no. 50) houdende regeling van het middelbaar onderwijs;

d. een eindexamen van het Kon. Instituut voor de marine of van de Kon. Mil. Academie.

II. voor den Indischen dienst physiek geschikt verklaard zijn.

Sollicitanten moeten zich voor 15 Juni schriftelijk met opgaaf van hun adres, bij de commissie aanmelden (adres den secretaris, mr. J. J. Boasson, Fr. Valentijnstraat 161, Den Haag) onder overlegging van:

1. een afschrift van of een uittreksel uit hunne geboorte-akte;
2. een kort relaas van hunne opvoeding en het door hen genoten onderwijs;
3. hunne schoolrapporten over de laatste twee studiejaren;
4. hunne diploma's of getuigschriften, met de hun daarbij uitgereikte cijferlijsten;
5. een door de geneeskundige commissie van het Departement van Koloniën afgegeven bewijs van physieke geschiktheid;
6. eene door de bevoegde autoriteit afgegeven verklaring van goed maatschappelijk gedrag;
7. een bewijs aantoonende welke verplichtingen ten aanzien van den militairen dienst zij nog te vervullen hebben.

Bij hunne aanmelding hebben zij voorts mede te deelen:

1o. dat zij het bewijs willen leveren zich practisch te kunnen bedienen van een of meer der in art. 9, sub c, van voornoemd Koninklijk besluit genoemde talen (Fransch, Duitsch, Engelsch), met opgaaf van de taal of de talen, welke zij hiertoe kiezen;

2o. of er voor hen vooruitzicht bestaat, dat zij eerst na hunne aanmelding de vereischte diploma's of getuigschriften zullen verkrijgen.

Is dit laatste het geval, dan behooren zij bij of zoo spoedig mogelijk na hunne aanmelding opgaaf te doen van den datum, waarop het op die diploma's of getuigschriften betrekking hebbende examen voor hen zal zijn afgeloopen. Ten einde die afloop zooveel mogelijk te bespoedigen, behooren zij, zoo noodig, te vragen in een der eerste groepen van dat examen ingedeeld te worden.

De aldus verworven diploma's en getuigschriften moeten, met de daarbij uitgereikte cijferlijsten, onmiddellijk aan de commissie worden ingezonden;

3o. of zij voornemens zijn nog aan andere examens dan de sub 2o. bedoelde deel te nemen.

Is zulks het geval, dan behooren zij bij of zoo spoedig mogelijk na hunne aanmelding op te geven, wanneer die examens zullen plaats hebben.

Voor het vereischte geneeskundig onderzoek hebben de sollicitanten zich zoo spoedig mogelijk schriftelijk te wenden tot de geneeskundige commissie van het Departement van Koloniën, Laurens Reaelstraat no. 7 te 's-Gravenhage, met opgaaf van hun adres en mededeeling, dat keuring voor het candidaat Indisch ambtenaarschap wordt gevraagd. Het is zeer gewenscht, dat de aanvragen om keuring vóór 27 Mei worden gedaan.

Ten slotte wordt de aandacht van belanghebbenden nadrukkelijk er op gevestigd, dat na 14 Juni inkomende aanmeldingen onherroepelijk, als te laat ontvangen, ter zijde gelegd zullen worden.

(Ned. Staatscourant van 21 April 1911 no. 93.)

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 24 Maart 1911. No. 24.
Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den referendaris Mr. G. F. A. Mullemeister; de hulponderwijzeres Mej. J. A. van Oosterzee; elf maanden aan den gouverneur J. Ballot en den leeraar E. J. Schröfer; een jaar aan den hoofdcommies Ch. Swaving en den commies J. F. de Graaff.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerken H. Horstink en E. J. H. F. Joolen; de ass.-res. E. F. L. J. H. van Eelders; de klerk J. M. A. Smith en de commies Ch. A. Martens.

Benoemd: tot referendaris bij het hoofdbureau van den geneesk. dienst H. Pek; tot controleur B. B., G. O. V. Mallien; W. B. van der Wilde; A. A. van Vloten en J. Bijleveld; tot president en lid van het bestuur der Protestantsche kerken in Ned.-Indië J. G. H. de Voogt en Mr. W. Sonneveld; tot secretaris der res. Cheribon L. A. F. Laceulle; tot griffier van den R. v. J. te Medan Mr. A. van Olst; tot eersten substituut-griffier bij den R. v. J. te Soerabaja Mr. J. Visser; tot 2en commies bij het Dep. van Fin. J. C. Jacobs.

Belast: met de functiën van referendaris bij het Dep. van Fin. de 1e luit.-kwartiermeester J. Schravesande.

Gesteld: ter beschikking van den Dir. van B.B., de gep. kapitein der inf. H. R. Th. A. de Graaf.

Toegevoegd: aan den ass.-resident van Bengkalis de ambtenaar L. D. de Roock.

Overgeplaatst: naar Balige de gouvernements-veearts T. P. A. Sperna Weiland.

Benoemd: tot opzichter B.O.W., V. E. Roemers.

Geplaatst: te Soerabaja de ontvanger J. J. Zerb; te Banjoemas de id. W. A. H. M. de Ceuninck van Capelle.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den majoor der inf. F. J. Kroesen; elf maanden aan den off. van gezondh. M. Meijers.

Bevorderd: tot kapitein-kwartiermeester D. L. baron van Slingelandt.

Uit de Javasche Courant van 28 Maart 1911. No. 25.
Civiel Departement.

Verleend: twee jaar verlof aan den ingenieur F. W. Th. van Oordt; een jaar aan den opzichter L. L. den Outer; den architect J. N. Doornberg; den predikant J. L. R. Idsinga; elf maanden aan den leeraar L. van Leeuwen; een jaar aan den adjunct-inspecteur Th. van Dissel; den controleur der opiumregie J. van Enk en den onderwijzer W. J. F. Imandt.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies N. H. A. Overbeek Bloem en G. E. Brouwer; de onderopzichter J. G. Berlauwt; de administrateur L. S. Roskott; de depothouder der opiumregie W. F. C. Dutrieux.

Belast: met de waarneming der betrekking van controleur bij den pandhuisdienst H. O. de Meijier; van magazijnmeester bij de Banka-tinwinning S. J. Aaij.

Benoemd: tot leeraar te Batavia D. van Leeuwen; tot commies E. Rijken; tot voorzitter van de landraden te Grisee, enz., Mr. E. Prins; tot hoofdcommies L. P. Kerdijk; tot commies R. I. Helling en F. E. Hagenaar; tot ambtenaar 4e kl. bij den dienst der in- en uitvoerrechten B. L. E. Micola von Fürstenrecht; G. A. Doeve; A. Demetrius; D. A. Lawa; F. A. C. van Doornum; K. P. Coors; P. Baker; L. Grevelink; F. Kroese; H. A. van Oostrom Soede; J. F. Gramberg; W. Geenen; C. Mendelaar; W. J. G. Malga; W. Mollet; A. E. L. L. Ferrari; H. W. Borst; H. Thomson; A. G. Uithoven; Ch. N. Altheer; J. A. Velberg; V. H. Harms; L. F. Behr en P. J. Ch. Trouerbach; tot stationscommies F. Th. M. Hanzers; tot telegraafopzichter L. A. van den Broeke; tot controleur bij den pandhuisdienst W. A. Hoeffelmann; H. M. J. van de Wall; F. H. Meijer Timmerman Thijssen; R. C. A. Valois; M. R. D. Merens en F. Herrebrugh; tot adspirant-ingenieur M. de Wolff en H. Heijl; tot tijd. opzichter A. G. Matheron; tot stationscommies G. W. Reichert.

Geplaatst: in de res. Kedoe de contr. H. A. de Santy; Besoeki H. C. Wulff; Semarang H. P. Coors; Rembang J. Bijleveld.

Benoemd: tot houtvester te Buitenzorg J. Ch. v. Schouwenburg.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onderluitenant J. L. Weijs.

Bevorderd: tot 1en luit. S. N. P. Tierie.

Benoemd: tot plaatselijken commandant te Batavia de luit.-kol. R. A. Cornelissen.

Geplaatst: te Willem I. de off. van gezondh. J. A. Tamson.

Overgeplaatst: bij het 7e bat. de kapt. J. v. Goor; naar Menado de off. v. gezondh. A. H. de Chaufepié; naar Gombong P. R. d'Arnaud Gerkens; naar Soerabaja D. Stibbe; naar Makassar J. Iversen; naar Enrekang F. D. Jansen.

Geplaatst: bij het 2e bat. de 2e luit. R. v. Seijdlitz Kurzbach; te Atjeh de off. v. gezondheid J. Th. Smit.

Ingetrokken: de overplaatsing naar Borneo van den kapitein I. H. Wefers Bettink.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 239, 's-Gravenhage, Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch, gediplomeerd.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op ....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST
Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dame voor vioollessen ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch. Duitsch of Maleisch.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame voor werken met schrijfmachine en stenographie; bekend met moderne talen.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indië voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.
Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 18. Donderdag 4 Mei 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.”

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Uit de O.-I. Mail.

Reorganisatie van het Inlandsch credietwezen. — Bij de ontwerp-begrooting voor het volgend jaar zal worden gerekend op eene reorganisatie van den dienst van het Inlandsch credietwezen, welker inrichting zich niet meer aanpast aan de eischen, welke deze tak van staatszorg, gedurende de ruim tien jaren dat de Regeering zich de behartiging daarvan heeft aangetrokken, allengs is gaan stellen.

Het door den stichter van het credietwezen voor de bevolking, den te vroeg ontslapen hoofdinspecteur W. P. D. de Wolf van Westerrode, aanbevolen stelsel van de verschaffing van crediet door middel van gemeente-instellingen, in den vorm van desaloemboengs en desa-bankjes en daarnaast afdeelingsbanken, is in de praktijk doeltreffend gebleken en zal mitsdien zijn te handhaven. Uitdrukkelijk zal aan de bestuursambtenaren zijn voor te houden, dat zooals reeds een vijftal jaren geleden is opgemerkt, zij met terzijdestelling van hunne persoonlijke inzichten ter zake, de behartiging van het credietwezen hebben te beschouwen als een hunner belangrijkste ambtsplichten, hetgeen in de eerste plaats geldt voor de regenten die aansprakelijk zijn voor den goeden gang van zaken in de Inlandsche maatschappij.

Het streven bestaat derhalve om geleidelijk het aantal Europeesche ambtenaren — de adjunct-controleurs — werkzaam bij het credietwezen te verminderen en te vervangen door ontwikkelde, met zorg gekozen Inlandsche landsdienaren, wier positie nagenoeg gelijk staat met die van de districtshoofden, welke maatregel, afgescheiden van den meerderen invloed van dezen in de Inlandsche maatschappij, ook daarom toejuiching verdient, omdat voortdurende stijging van de uitgaven voor het credietwezen door de aanstelling van steeds meer Europeesche werkkrachten, uit den aard der zaak zooveel mogelijk vermeden moet worden daar die uitgaven per slot van rekening komen ten laste van de Inlandsche credietbehoevenden. Javabode.

Hooge belangstelling. — Door den Minister van Koloniën werd telegrafisch geïnformeerd naar den toestand der slachtoffers van den misdadigen aanslag te Meester Cornelis. Geantwoord kon worden dat de toestand van den heer Veenendaal geen reden tot ongerustheid geeft en dat ook de heer Asselbergs vooruit gaat, meldt de Preangerbode.

Bezoek van het Chineesche oorlogsschip. — Evenals te Soerabaja worden ook elders onder de Chineezen gelden ingezameld, ten einde het te verwachten Chineesche oorlogsschip een feestelijke ontvangst te bereiden.

Timor. — De resident van Timor en onderhoorigheden seinde via Ampenan 31 Maart j.l. 't volgende:

Versterking Lodjo Wawo genomen (Redjo), verzetshoofd Lewo Woela gesneuveld, licht gewond 2 maréchaussées; buit twee der vermiste karabijnen; vijand 20 dooden, 10 gewonden en 14 gevangenen.

Politie in de Buitenbezittingen. — We hebben reeds eerder vermeld, dat het streven bestaat tot geleidelijke inkrimping van de militaire bezettingen op de Buitenbezittingen, met gelijktijdige uitbreiding van de korpsen gewapende politiedienaren aldaar. Ter bevordering van het laatstvermeld doel, zijn dezer dagen de voorwaarden onder welke de tijdelijke overgang als kader bij de gewapende politie van bij het leger actief dienende militairen van Inlandschen landaard kan geschieden, bij de hoofden van gewestelijk bestuur in genoemde bezittingen in herinnering gebracht.

Het pestgevaar. — Aan een beschouwing van den hoofdredacteur van het Soer. Hblad ontleenen wij het volgende:

Met nadruk wensch ik er tegen op te komen dat men allerlei schrikbeelden voor den geest haalt. De door dr. De Vogel in een der telegrammen gegeven cijfers hebben niets Britsch-Indisch of Chineesch! Het is geen toevalligheid dat de pest hier te lande zoo goed als onbekend is. Elk jaar wordt door tal van vreemde Inlanders de hadj naar Mekka ondernomen; de kansen dat de pelgrims de ziekte overbrengen, zijn vele; het toezicht in de Indische havenplaatsen is onvoldoende en was in vroeger jaren zelfs geheel afwezig.

Men mag dus aannemen, dat in tropische landen de pest geen vasten voet krijgt, een stelling, die in de medische literatuur terug te vinden is. Dat zich in de bergstreken van noordwestelijk en zuidelijk Malang een op pest gelijkende ziekte vertoont, is te beschouwen als een groote merkwaardigheid. De pest te bestrijden is zeer lastig, omdat de ziekte niet geheele gezinnen en bevolkingsgroepen aantast, maar op ver uiteen gelegen plaatsen bij enkele individuen pleegt uit te breken. Het is te hopen — en te verwachten — dat de medische werkzaamheid bij de beteugeling der ziekte een bondgenoot zal vinden in het klimaat.

Dr. J. W. Doorenbos schrijft aan genoemd blad:

Nu rattenverdelging — ook te Soerabaja — op het program staat, is het misschien niet onnoodig er opmerkzaam op te maken, dat o.a. te Port-Saïd zeer gunstige resultaten verkregen zijn door zooveel mogelijk — en met engelsche ponden is heel wat mogelijk — op elke plaats, waar stilstaand water was, in gaten en riolen, petroleum te gieten, zooals dit bij malaria-bestrijding om de anopheles uit te roeien, gebruikelijk is. De ratten dronken dit petroleumhoudend water en stierven. Te Port-Saïd verdween tegelijk met de malaria ook de pest.

Te meer verdient deze maatregel aanbeveling, omdat iedereen hem kan toepassen op eigen erf en omgeving, terwijl de kosten niet bovenmatig hoog zijn. Mocht het blijken, dat ook hier de ratten, bij gebrek aan beter, genegen zijn petroleumhoudend water te drinken met hetzelfde gevolg als te Port-Saïd, dan verdient de aangegeven maatregel de vooorkeur boven andere. Het zetten van rattenvallen heeft o.a. in 't algemeen weinig nut opgeleverd.

De Purari-expeditie terecht!

De heer Staniforth Smith, de leider der Papoea-expeditie — welke, naar particuliere en Reuter-telegrammen ons reeds berichtten, vermist werd en van welke men vreesde, dat zij door de inboorlingen was uitgemoord — is met zijn gezelschap veilig aangekomen op het Thursday-island. De expeditie heeft groote verliezen geleden; ook waren enkele dragers haar ontvallen.

De expeditie, die 18 November a.p. vertrok, werd begin Januari terug verwacht. Het doel was een sedert kort door de Mc Kay-expeditie ontdekt steenkolenbekken, liggende op ongeveer honderd mijlen van de kust, op te zoeken.

Den 24en Februari deelden wij reeds mede, dat de Merrie England den 7en derzelfde maand voor de tweede maal Port Moresby verliet om de expeditie op te sporen.

Dit schip heeft de gemisten dus niet gevonden.

De expeditie moet een bandelooze troep geweest zijn; tucht zocht men vergeefs; zelfs de onbeschaafde inboorlingen klaagden er over. Wat een wonder, dat zulk een expeditie zonder eigenlijk hoofd ten langen leste geen raad meer weet!

Praktijk door inlandsche geneeskundigen. — Een der lezers van De Javabode, Inlandsch geneeskundige, stelt de vraag, hoe het toch eigenlijk zit met de bevoegdheid van hem en zijne collega's, om zich tot het uitoefenen der particuliere genees-, heel- en verloskundige practijk op de een of andere plaats te vestigen. Hij verkeert, blijkens zijn schrijven, in de meening, dat vergunning er toe enkel wordt verleend, daar, waar geen Europeesche geneesheeren noch apothekers gevestigd zijn. Hier zou echter, naar hij meent, niet de hand aan worden gehouden, hoewel het daarentegen toch wel voorgekomen zou zijn, dat hoofden van gewestelijk bestuur de vergunning, op grond van de vermeende voorwaarden, zouden hebben geweigerd.

De redactie van bovengenoemd blad verwijst den vrager naar het „Reglement betreffende de bevoegdheid en verplichtingen van dokters-djawa (Inlandsche geneeskundigen)”, vastgesteld bij het besluit van den Directeur van O., E. en N. van 2 Jan. 1902 No. 32.

Dit zegt: „Na ontslag uit 's lands dienst, kunnen zij, (de Inlandsche geneeskundigen) na een door den Directeur van O., E. en N. te verleenen akte van toelating tot uitoefening der praktijk als Inlandsch geneeskundige te hebben verkregen, dezelfde bevoegdheden behouden, behalve die tot uitoefening der artsenijkunde op plaatsen, waar een apotheker dan wel een Europeesch geneesheer gevestigd is.”

Hier blijkt uit, dat een Inlandsch geneeskundige zich overal, waar hij wil, kan vestigen, tot het uitoefenen der geneeskunde (heel- en verloskunde).

Doch hij zal enkel dan tevens als apotheker kunnen optreden, wanneer ter plaatse, waar hij zich vestigt, geen apotheker dan wel Europeesch geneesheer gevestigd is.

De voorwaarde, welke onzen lezer dwars zit, betreft enkel het apotheker-, niet het dokterschap.

De viering van het 100-jarig bestaan van Bandoeng. Onze correspondent schrijft:

Langen tijd bleven de Bandoengers in de onzekerheid, of er nog wel iets zou komen van de eeuwfeesten.

Er werd gemompeld, dat, met het oog op de hier

weer sporadisch heerschende cholera, een samenstrooming van groote menschenmassa's niet raadzaam werd geoordeeld, en dan kwam daarbij nog de onzekerheid, of er wel genoeg geld bijeen zou komen.

Wel was in het vooruitzicht gesteld, dat door Chineezen en inlanders een flinke som bijeen zou worden gebracht, en waren door den regent overal in den omtrek lijsten rondgezonden, maar een zachte wenk van boven bracht daarin verandering en zonder zachten dwang is er van de bruine broeders geen cent los te krijgen.

Het bleek dan ook in de op Zondag gehouden vergadering, dat het ingeschreven bedrag niet voldoende was om aan alle plannen uitvoering te geven, maar er zal met de ongeveer *f* 6000, waarop gerekend kan worden, toch een en ander gedaan worden.

De optocht, waarvoor de regent, wat het inlandsche gedeelte aangaat, veel werk maakt, mag niet meer dan *f* 2000 kosten. De costumen voor de europeesche deelnemers zullen van Batavia komen, en men hoopt op medewerking van de militaire autoriteiten, om de krijgslieden behoorlijk te kunnen bewapenen, zooals dat in 1811 geschiedde.

Zelfs de ijzeren maarschalk Daendels zullen wij door Bandoengs straten zien wandelen of rijden.

Nu zullen de feesten voor de europeesche ingezetenen, als bal rigalo, uitvoering door de stafmuziek, tooneelvoorstelling, enz., alle in de sociëteit Concordia worden gegeven, maar tot nu toe is nog niet bekend, wie daar toegang zullen hebben, en durven wij te beweren, dat juist dat onzekere aanleiding is, dat de beurzen zoolang worden dicht gehouden.

Zal iedereen toegang hebben of alleen de leden, en geeft een bijdrage recht op toegang of niet? Ziedaar vragen, die de commissie goed zal doen spoedig te beantwoorden.

Ook omtrent de vliegdemonstraties door den heer Küller bestaat nog onzekerheid. Wel hoorden wij, dat de entree voor één persoon op *f* 10 voor de drie dagen, en dat familiekaarten voor *f* 30 te krijgen zullen zijn, maar zekerheid bestaat er nog niet.

Men is druk doende om de racebaan in orde te maken en bestaat het plan onzen aviateur feestelijk in te halen. Hiertoe heeft de nieuwe Ned.-Ind. Automobiel Club het initiatief genomen en een clubtocht uitgeschreven.

Küller komt namelijk per auto hier aan.

Gegeven de bekende fuiflust van den Soendanees en de gevatheid van de commissie om de nontonners zoo min mogelijk te laten zien door afsluiting van het terrein, gelooven wij, dat met Küller ook veel dubbeltjes zullen wegvliegen, al zijn wij niet zoo pessimistisch gestemd als de directeur van het Zendelingshospitaal, die bang is, dat daardoor de bijdragen voor zijne inrichting gering zullen zijn.

(Java-Bode).

Stelen in de gevangenis. Wij willen de Java-Bode het genoegen doen ondervolgend stukje uit haar nummer van 1 April j.l. een plaatsje te geven:

„Het is werkelijk te hopen, dat onze hollandsche collega's nu eens letten op dit berichtje, en een oogenblik den lezers van „indische rubrieken” in nederlandsche bladen wat afwisseling te brengen in de alleszins gewichtige lectuur van de zoo ijverig door hen geknipte „korte verslagen.”

Diefstal in de gevangenis! De menschen in Holland zouden zich ziek lachen, wanneer zij er van hoorden.

In Indië sluit men dieven op, maar wie meent, dat daarmede de maatschappij beveiligd is tegen de onmaatschappelijke gedragingen dezer heeren, heeft het mis. In de gevangenis à la bonheur, maar het stelen laten... ho maar!

't Is in het dwangarbeiderskwartier te Glodok gebeurd. Daar zijn drie „gedetineerden” betrapt op het stelen van zink. Een mandoer deed dienst als tusschenpersoon, door de gestolen waar naar buiten te brengen en te verkoopen.

Ein fideles Gefängniss, zou de beroemde cipier uit de Fledermaus zeggen; maar zóó fideel zal hij zich toch moeilijk een gevangenis hebben kunnen denken.

De librettisten van Robert en Bertram, Bettelstudent of Zigeunerbaron, kunnen er prachtige motieven voor een nieuwe operette uit halen!

WEST-INDIË.

SURINAME.

De West van 3 April begint haar verslag van de laatste terechtzitting van het Hof van Justitie over de zaak-Killinger met de volgende woorden:

„Laatste dag van 't proces-Killinger.

In tegenstelling met den slagregen van den eersten dag, is het weder prachtig. Onder een stralende zon rijden de rijtuigen met de beschuldigden voor. De natuur is kalm. Het schijnt, dat zij een vredig slot heeft gewild. Ook het publiek is kalm. De belangstelling is matig.

Nog het kalmst van allen zijn de beschuldigden, die zonder eenig teeken van ontroering het vonnis, dat eindigt met de doodstraf, door den president hooren voorlezen.”

Dan volgen de slotoverwegingen van het vonnis, die hier niet kunnen worden overgenomen.

Het Hof verklaart de beschuldigden F. P. V. Killinger, L. F. Arduin, Jatan no. 781/VR, J. A. Huges, E. E. Sporkslede, J. A. Arduin, W. C. Arduin, allen voornoemd, schuldig aan samenspanning, die de verandering der regeering ten doel heeft;

veroordeelt hen te dier zake tot de straffe des doods, uit te voeren te Paramaribo ter plaatse waar zulks gebruikelijk is, met aanplakking van het vonnis;

beveelt de vernietiging der overtuigingsstukken (de stokken enz.);

veroordeelt hen hoofdelijk in de kosten van het geding.

Onder doodsche stilte in de zaal is het vonnis voorgelezen. De beschuldigden hebben aandachtig geluisterd, zoodat zij op de vraag van den President, „of zij de uitspraak hebben gehoord”, allen bevestigend antwoorden, zonder eenige opmerking daaraan toe te voegen.

De President neemt dan nogmaals het woord om zijn innig leedwezen te betuigen, dat hij, bijna aan 't einde van zijn loopbaan, nog zulk een vonnis heeft moeten uitspreken.

Spreker verdiept zich niet in de vraag, of hier verzachtende omstandigheden waren, en of de veroordeelden alle dezelfde straf verdienden. Hij wijst er op, dat onze strafwet voor dit misdrijf geen verzachtende omstandigheden kent. Bij schuldig verklaring moest het Hof de doodstraf opleggen.

Maar als de rechters hebben gedaan, wat de wet van hen eischt, dan kan hier dadelijk aan worden toegevoegd, dat het Hof — evenals reeds zijnerzijds door den procureur-generaal werd verklaard — gaarne bereid is, ambtelijk mede te werken om het strenge vonnis te verzachten. Gelukkig staat de weg daartoe open. Hier dichtbij, op het Plein, zetelt de Gouverneur, de vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin, die de bevoegdheid heeft, alleen het hart te laten spreken. Spreker twijfelt er niet aan, Zijne Excellentie zal bereid zijn het vonnis te verzachten. Uw verdedigers — zegt spreker tot de veroordeelden — die met zooveel ijver en toewijding tot dusverre uwe belangen hebben behartigd, zullen zeker bereid zijn U den weg te wijzen, die daartoe kan leiden. Dient dan spoedig uw rekest in.

Maar dan past ook geen bluf, geen blague, dan passen ook geen bravoure opmerkingen, als „het spijt ons, dat de onderneming niet is gelukt”, enz. Men moge hebben gedacht, dat Killinger's plannen waren in het belang der kolonie, de wet verbiedt zulke plannen. Daarom past hier berouw en onderdanigheid, in welk geval spr. overtuigd is, dat genade voor recht zal gelden.

Ten slotte spreekt de Voorzitter de hoop uit, dat de veroordeelden, in hun cel teruggekeerd, hun daad zullen overdenken met wroeging en berouw.

Daarna wordt de zitting gesloten. Een half uur heeft de uitspraak geduurd. Het publiek buiten is in dien tijd eenigszins aangegroeid, doch onthoudt zich van betoogingen bij het wegrijden. Zoo doen ook de veroordeelden, die overigens volmaakt kalm schijnen.

In hetzelfde nummer geeft de West het volgende commentaar op het vonnis:

„Het zal zeker weinig betoog behoeven, dat de uitspraak in de zaak-Killinger c.s. het rechtsgevoel niet kan bevredigen.

Blijkens de rede, door den president gehouden na de uitspraak, druischt het vonnis zelfs in tegen het geweten van de rechters, die het hebben onderteekend. De heeren hebben, als slaven der wet, tegen hun gevoel het doodvonnis moeten uitspreken.

De rede van den president, die blijkbaar de gevoelens van het gansche hof vertolkte, siert het hof, om zijne humane opvattingen.

Maar daardoor te meer heeft ons getroffen, dat hetzelfde hof heeft gemeend geen gehoor te moeten geven aan het verzoek van een der verdedigers, om de humaniteit ten volle tegenover de beschuldigden toe te passen.

De drie gronden, waarop het hof de weigering tot nader psychiatrisch onderzoek van Killinger baseert, lijken ons in hooge mate voor bestrijding vatbaar.

De eerste overweging geldt de houding van Killinger ter terechtzitting. Was die werkelijk normaal? Stemt het niet tot nadenken, wanneer iemand — zooals Killinger ter terechtzitting deed — zichzelf de lang verwachte messias noemde, en zichzelf vergeleek met Napoleon en Alexander den Groote?

De tweede overweging is, dat die omstandigheden in verband met het ten laste gelegde feit, niet het vermoeden wekken van abnormaliteit. Daartegenover sta kortweg de opmerking: dat de plannen van Killinger herhaaldelijk krankzinnigenwerk zijn genoemd, of — zooals het Openbaar Ministerie het zeide — van grenzelooze naïveteit getuigden. Een Napoleon grenzeloos naief!

Ten slotte de derde overweging, dat de geneesheeren-deskundigen ter zitting niets hebben gezegd omtrent ontoerekeningsvatbaarheid van Killinger. Daargelaten het feit, dat de deskundige Nassy wèl een opmerking heeft gemaakt over de opvallende Napoleontische houding van Killinger op straat, moet hier toch opgemerkt, dat deze deskundigen evenmin gezegd hebben, dat Killinger toerekenbaar is te achten. Zij hebben zich wijselijk, als niet bevoegd op psychiatrisch gebied, van een oordeel daaromtrent onthouden.

Wij blijven dus onze meening handhaven — uitvoerig uiteengezet in ons nummer van 24 Maart j.l. — dat hier twijfel gerechtvaardigd was aan de toerekeningsvatbaarheid van den hoofdbeschuldigde. twijfel, hoofdzakelijk gegrond op de overgelegde verklaring van een zenuwarts, dr. Schindler te Zurich, die reeds in 1907 de eerste symptomen meende op te merken van hersendegeneratie tengevolge van lues.

En het is ons een groote teleurstelling, dat het hof hier niet heeft toegepast den rechtsregel: in dubiis abstine (in twijfel onthoudt u).

Verder gaan wij op de zaak niet in. Alleen zij nog opgemerkt, dat, volgens inlichtingen uit goede bron, het rapport van dr. Schindler sedert Juli 1910 in het bezit is van de justitie, en er geen reden is om dit rapport als fantastisch te beschouwen.

Dit commentaar op het vonnis is ons ingegeven door gevoelens van humaniteit, dezelfde gevoelens die den president noopten tot spreken na de uitspraak.

De juridische zijde van het vonnis zij overgelaten aan het oordeel van meer bevoegden."

***

Uit Suriname van 7 April nog dit uitknipsel over de Killinger-zaak:

„Naar wij vernemen hebben Killinger en zijne medeveroordeelden heden een verzoek om gratie bij den Gouverneur ingediend. Wij twijfelen er niet aan of de Gouverneur zal clementie betoonen en de straf zoodanig wijzigen als ware zij opgelegd onder vigueur van de nieuwe strafwetgeving, welke binnen weinige maanden, uiterlijk 1 Januari 1912, in werking zal treden. De wet heeft de rechters niet veroorloofd verzachtende omstandigheden in aanmerking te nemen. Anders zou zeker op het vonnis van invloed geweest zijn dat zes van de beklaagden gering ontwikkelde inboorlingen waren, niet in staat den ernst en de beteekenis van het plan te realiseeren, kneedbaar als was in de handen van den intelligenten Europeaan die uithoofde van zijn ras zijn intelligentie, zijn in hun oogen hooge positie en zijn innemende persoonlijkheid, hun zeer gemakkelijk imponeeren kon. Wat den zevenden veroordeelde, de hoofdschuldige betreft, onze indruk is en blijft, dat hij niet volkomen toerekenbaar mag geacht worden. Uit de overgelegde stukken is gebleken, dat de zenuwarts Schindler beginnende hersendegeneratie, tengevolge van lues bij hem heeft meenen waar te nemen.

Aan den Gouverneur is de macht verleend met deze omstandigheden rekening te houden."

***

Onder het hoofd „Een wonder der wetenschap", geeft De West een overzicht van de genezingen van yawslijders met Salversan. „Men slaat de handen in elkaar van verbazing. De zieke geneest als het ware zienderooge, na toepassing van dit middel."

Na eenige belangrijke voorbeelden van genezing van zeer erge gevallen te hebben opgesomd roept het blad uit:

„In één woord: de resultaten zijn wonderbaarlijk. Er zijn tot nu toe 37 yawslijders met het middel behandeld, allen met succes. De chef van het militair hospitaal hoopt weldra aan Prof. Ehrlich te kunnen berichten, dat geen enkel geval van yawsrecidive zich tot dusverre bij de behandelde lijders heeft voorgedaan."

„Het succes behaald bij de behandeling van niet minder dan 37 patiënten, heeft het denkbeeld doen rijpen om een krachtige campagne te beginnen tegen de Yaws, die vooral de laatste jaren onrustbarend toenaam in de kolonie."

Telegraphisch zijn 500 busjes Salversan aangevraagd.

„De bedoeling van Dr. Koch is, om dan met een brigade geneesheeren en assistenten (te zamen ongeveer 30 personen) alle lijders van Groningen (waar de yaws-inrichting gevestigd is) in den kortst mogelijken tijd in te spuiten."

De inrichting waar plm. 400 patiënten verpleegd worden kost aan het gouvernement jaarlijks 40.000 gulden. Elke patiënt die geneest, beteekent een directe besparing van ƒ 100 's jaars, ongerekend de indirecte voordeelen, zijn werkkracht op de plantages, enz.

Ziedaar een juiste vorm van besparing!

De ziekte (Javaansch Patèk) komt in Oost-Indië ook voor.

Zijn daar reeds proeven met Salversan genomen?

***

Men leest in de Surin. bladen weer van „boschpatrouilles", uitgezonden om menschen in de bosschen op te sporen. „Het resultaat was nihil."

De vraag moge hier herhaald of het geen tijd wordt, dat de politie in Suriname zich eenige politiehonden aanschaft. Ook dit zou de nuttige besparing van uitgaven zijn.

***

De West van 7 April geeft verslag van de terugkomst der Corantijn-expeditie en van de huldiging van de leden en de arbeiders der expeditie ten gouvernementshuize, in tegenwoordigheid van een groot aantal genoodigden. De gouverneur en de hh. Kayser en Hulk voerden het woord. Ook een der arbeiders, Aken, die een medaille op de borst had, als belooning voor vorige expedities, richtte 't woord tot den gouverneur om namens allen dank te betuigen, dat Zijne Excellentie ook de arbeiders had herdacht en lof toegezwaaid, waarvoor zij zeer gevoelig waren.

Hetzelfde nummer bevat een zeer interessant interview van de heeren Kaiser en Hulk over de lotgevallen der expeditie, waaruit ondermeer blijkt, dat de expeditie de New-River, die door den ontdekker, Barrington Brown, voor de voortzetting van de Corantijn werd gehouden, niet heeft opgenomen. In verband hiermede is het wijs beleid van de leiders der expeditie geweest om de Sipaliwini op te nemen en niet de rivier, die door Schomburgk — ten onrechte — voor de voortzetting van de Corantijn werd gehouden.

Naar de meening van den heer Kaiser eischt de kaart ten aanzien van het brongebied der Corantijn veel verbetering.

Vermoedelijk is de kwestie van de Pani van Schomburgk door de expeditie niet opgelost.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Over Bali. — Uit de Pemberita Betawi van 7 Februari 1911, no. 31. Zooals bekend, is de Hindoesche bevolking van Bali verdeeld in 4 kasten: Brahmanen, Ksatrija's, Wesija's, en Soedra's.

Ieder lid dier kasten heeft in de Balische samenleving recht op zekere vastgestelde consideratiën.

De Brahmaan wordt door den Balinees als de reinste persoon beschouwd, wien alléén het raadplegen der heilige geschriften en de handhaving van den zuiveren Hindoeschen Eeredienst kan worden opgedragen. Als zoodanig voert hij den titel van „Pedanda." Hij geniet dan het volste vertrouwen van het volk, omdat in de Hindoesche Wet staat geschreven, dat de Pedanda zal zijn een persoon van reinen levenswandel, aan wien zelfs het doen van poging tot misleiding, bedrog en leugen is verboden. Hun, die zich aan overtreding van dit verbod schuldig maken, zal het Hemelsche verblijf na overlijden worden ontzegd.

Nu mogen de drie andere kasten zich ook wel met de Hindoesche godsdienstige aangelegenheden bezig houden, maar hunne uitspraken hebben niet die waarde als van den Pedanda, die ze geeft krachtens het Brahmaanschap. De bezorging der lijkverbranding met al hare plechtigheden, is wel de hoofdfunctie van den Pedanda. Hij heeft daarbij te zorgen, dat de ziel van den overledene behoorlijk in het Hemelsch Verblijf komt en kan dus nooit gemist worden bij zulk eene plechtigheid.

Is geen Pedanda beschikbaar, dan wordt die plechtigheid uitgesteld; want zonder de aanwezigheid van een Pedanda, heeft een lijkverbranding geen zin en komt de ziel van den overledene niet waar zij zijn moet. Zij zou dan ronddwalen, de nagelaten familieleden van den overledene beleedigen, ziekten veroorzaken en ongeluk aanbrengen.

Voor het verkrijgen van den titel van „Pedanda" geeft de Brahmaan zich veel moeite, en veel geld heeft hij daarvoor zelfs over, omdat hij dan kan zorg dragen, dat de lijkverbranding zijner overleden familieleden regelmatig plaats vindt en hunne

zielen op behoorlijke wijze hunne bestemming bereiken.

De lijkverbranding van den Balinees is vrij kostbaar, al spoedig zijn daarmede 1000 pekoe kepeng, d. i. pl.m. *f* 1428.57, gemoeid.

Vóór de vestiging van het Nederlandsch gezag op het eiland Bali, werden de landschappen Kloengkoeng, Bangli en Gianjar bestuurd door vorsten uit de kaste der Ksatrija's (II), terwijl de bestuurders van Boeleleng, Bedoeng en Karangasem lieden waren uit de Wesija-kaste. (III), ook wel Ario's genaamd. Uit deze beide kasten worden de wereldlijke bestuurders van Bali gekozen. Zij staan aan het hoofd van een Raad, welke bekend is onder den naam van „P e k e n t j a n K e r t e", bij welk college een ieder zijne klachten en grieven kan voorbrengen.

De wereldlijke bestuurders kiezen tot lid van deze Vergadering gewoonlijk P e d a n d a's, en hebben zoodoende goede voorlichters in zake geschillen van godsdienstigen aard of over maatschappelijken stand.

Met den toestand der S o e d r a k a s t e (IV) was het, tijdens het Vorstenbestuur, destijds treurig gesteld.

De soedra's waren steeds voorwerpen van belangstelling van de lieden der drie hoogere kasten en werden door dezen uitgeknepen en uitgeperst. Sedert het Nederlandsch bestuur echter zijn invloed op den gang van zaken kan doen gelden, is in dien toestand der Soedra's groote verandering ten goede gekomen, en wordt het door hen op prijs gesteld, dat het Europeesch bestuur, behoudens enkele uitzonderingen, de goede Balische gebruiken en instellingen eerbiedigt en handhaaft.

Het ziekenhuis te Modjowarno. Zoowel de inrichting van dit ziekenhuis, dat uit een complex van gebouwen bestaat, als de behandeling, welke de zieken dáár ondervinden, worden in de „Bromartani" van 1 Februari 1911, no. 10, om het zeerst geprezen.

Twee langwerpige gebouwen, welke aan de Noordzijde zijn gelegen, zijn bestemd voor zieken van eenvoudigen maatschappelijken stand en voor de onvermogenden. Een derde, fraai ingericht gebouw, is aangewezen als de verblijfplaats voor zieke inlandsche hoofden en ambtenaren, terwijl het daartusschen, meer naar voren gelegen gebouw, gereserveerd is voor den geneesheer, apotheek en voor den schrijver.

Twee kamers zijn afgezonderd voor de behandeling van ooglijders en gewonden en is tevens de noodige ruimte opengehouden voor de verstrekking van geneesmiddelen aan hen, die dagelijks uit de omstreken daartoe het verzoek doen.

Voorts is er een opslagplaats van goederen, enz.

De vrouwelijke zieken zijn eveneens in twee gebouwen ondergebracht, in de nabijheid waarvan de keuken is gelegen.

De besmettelijke zieken en de melaatschen worden in een gebouw afzonderlijk gehouden.

De leiding van de geheele inrichting is opgedragen aan een Nederlandsch geneesheer met den titel van Directeur, wien één Dokter-Djawa ter zijde staat.

De zorg der onvermogende zieken geschiedt door 23 inlandsche zusters, wien 18 mannelijke mandoors zijn toegevoegd. Zes personen doen dienst als hulpgeneesheer.

Op dit oogenblik worden in dit ziekenhuis 4000 zieken verpleegd, terwijl het aantal lieden, dat geneesmiddelen komt vragen, dagelijks ongeveer 200 bedraagt.

De meeste Mohamedaansche onvermogende zieken zijn afkomstig van Madioen, Kediri, Lamongan en van de Residentie Rembang.

Aan tal van in ellende verkeerende personen worden kosteloos kleedingstukken en voedsel verstrekt.

De tegenwoordige Directeur-geneesheer staat bij het publiek bekend als een bekwaam operateur voor blaasziekten en is tevens specialiteit in de oogheelkunde. Ook heeft hij eene bijzondere studie gemaakt van de cholera-behandeling. Hij staat thans op het punt, wegens langdurig verblijf, met één jaar verlof naar Nederland te vertrekken, en zal worden vervangen door den heer Zegers Verhoeven, een zoon van den geestelijke te Tjideres (Indramajoe).

Persdelict. De Javabode van 27 Maart j.l. vermeldt:

Voor den Raad van Justitie te Medan stond terecht, wegens een persdelict, Martowidjojo, bediende in de apotheek van den Inlandschen arts te Limah-Poeloeh, onderafdeeling Asahan.

Bekl. Martowidjojo wordt ten laste gelegd, dat hij, met het oogmerk de rechterlijke macht in Ned.-Indië te beleedigen, een artikel heeft geschreven, met de bedoeling dit artikel in de **Pewarta Deli** te plaatsen.

In dit stuk had schrijver zich op zeer laakbare wijze over de Nederlanders en in 't bizonder over de rechterlijke macht in Ned.-Indië uitgelaten. Hij memoreert de moordzaak-Tandjong Djatti, zegt, dat hier de moordenaar natuurlijk met den dood gestraft moest worden, wijl de vermoorde een blanke was. Ware de moordenaar echter Europeaan geweest en de vermoorde inlander, dan zou — aldus bekl. — zoo iemand er misschien wel met een geldboete van ten hoogste *f* 5 zijn afgekomen. Bekl. erkent de schrijver van het bewuste artikel te zijn, doch meent zich hierdoor aan niets schuldig gemaakt te hebben.

De President vraagt, wat hij bedoelt met de partijdigheid, de rechterlijke macht toegeschreven, en met welk doel uitdrukkingen als d i e r e n m i s h a n d e l i n g, gebezigd werden.

De heer van Kesteren, als Maleische tolk in deze zaak optredend, deelt bekl.'s antwoord mede. — dat er, z.i., een groot verschil bestaat, of een „blanda" of een inlander gestraft wordt; dat een blanda als ras, dat „lebih bagoes" is, lichter gestraft m o e t worden, en hij dit ook billijk vindt.

De voorzitter leest bekl. de volgende alinea voor: „Een straf, ons opgelegd, wegens niets anders dan het slaan van een paard, zal zeker zwaarder zijn dan die een blanke toegemeten, welke ons slaat; daarom is er niets verkeerds in, dat de hollandsche heeren, die koelies slaan, „beschouwd worden als te hebben begaan een d i e r e n m i s h a n d e l i n g; dat is zeer fraai."

Wat bekl. hierop te zeggen heeft.

Bekl. zegt, dat hij gemeend heeft, dat een boete van *f* 1.— voor een inlander even erg is als een dito van *f* 100.— voor een Europeaan.

Wordt hem voorgehouden het door den heer Dammerboer, inspecteur van het inlandsch onderwijs, in het Hollandsch vertaalde artikel.

Aan het einde van zijn artikel heet het: „Dit schrijven is opzet van den schrijver; ik verzoek den heer Redacteur beleefd, het spoedig, op mijne verantwoording, in zijne kolommen op te nemen, opdat er geen tijd verloren ga."

De officier informeert verder, of hij, dit artikel schrijvende, misschien „sakit hati" of misschien „panashati" was en nu spijt van zijn schrijverij had.

Bekl. zegt, dat hij niet tevreden over de toestanden en de straffen was.

Wordt gevraagd, welken indruk de tolk van dit artikel gekregen heeft.

De tolk zegt, dat, z.i., dit stuk zeer sarcastisch gesteld is en geschreven met de bedoeling om te beleedigen. Hij deelt dit ook aan bekl. mede.

Bekl. houdt zich onwetend, meent, dat hij met een en ander niets heeft miszegd.

De officier van Justitie eischte 3 maanden gevangenisstraf, meldt de D e l i C r t., waaraan wij het bovenstaande ontleenen.

Oprichting van een Centraal-Translateurs-Bureau te Batavia. — Volgens mededeeling, voorkomende in de **Pemberita Betawi** van 15 Februari 1911, no. 37, zou den tegenwoordigen Inlandschen Ceremoniemeester, belast met de ontvangst van Inl. Grooten te Batavia, met name Pangeran Mansjoer, wegens ouderdom en volbrachten diensttijd, eervol ontslag uit 's lands dienst worden verleend, onder toekenning van pensioen, als belooning voor zijne langdurige en trouwe diensten aan de Regeering bewezen. De gelden, welke dientengevolge ter beschikking komen, zouden, volgens den schrijver van het artikel, worden benut ten behoeve van de te Batavia aanwezige Inlandsche schrijvers.

Verder schijnt de regeering te willen ingaan op het voorstel van den voormaligen translateur Holkema, n.l. om de onderwerpelijk toegestane gelden te besteden in het belang van de oprichting van 'n Centraal-Translateursbureau voor de eilanden Java en Madura, waarbij hoofdtranslateurs, translateurs, adjunct-translateurs, adspirant-translateurs en leerling-translateurs zouden worden aangesteld.

De adjunct- en adspirant-translateurs zouden dan plaatsing vinden te Solo en Djoeja, terwijl het thans dáár aanwezige translateurspersoneel zou worden ingekrompen.

De verschillende Departementen en gewestelijke bureau's op Java en Madura zouden in den vervolge dan voor de vertaling van de stukken in de landstalen van de centrale instelling moeten gebruik maken en op die wijze verzekerd zijn van eene behoorlijke overzetting, welke door het Inlandsche publiek zou kunnen worden begrepen.

Een van de translateurs van het Centraal-Bureau gekozen uit het Inlandsch element, die zou kunnen wijzen op zekere geboorte-extractie, zou met de functiën van Ceremoniemeester worden belast, zonder verhooging van bezoldiging, doch alleen met toekenning van huishuurindemniteit, waardoor hij in staat werd gesteld zich op behoorlijke wijze te huisvesten.

De inlandsche ambtenarenbond „Mangoen Prodjo" op Java en Madura. In aansluiting aan het bericht, met betrekking tot den opgerichten Inlandschen ambtenaarsbond op Java en Madura, waarvan melding werd gemaakt in Het Kol. Weekblad van 9 Maart 1911 no. 10, kan thans worden medegedeeld, dat het initiatief tot oprichting van dien Bond, waaraan de naam „Mangoen Prodjo" is gegeven, blijkens de rondgezonden circulaire van Januari te voren en voorkomende in het orgaan der Jong-Jav. Vereeniging Boedi Oetomo van 16 Februari jl. no. 16, is genomen door verschillende Inlandsche hoofden en ambtenaren van de afdeeling Koedoes, met het doel de aaneensluiting te bevorderen van alle Javaansche prijajis en — in navolging van de bestaande handels- en cultuurvereenigingen — eveneens door samenwerking te trachten de belangen van den Prijajistand te bevorderen.

Volgens de opgemaakte voorloopige statuten zal men trachten dit doel te bereiken:

a. door het houden van lezingen en besprekingen in het belang van de Inlandsche ambtenaren, van de regeering, van het land en van de bevolking;
b. door het treffen van maatregelen om eventueele grieven van de Inlandsche ambtenaren op te heffen;
c. door het verleenen van onderlingen bijstand der leden, een en ander binnen de perken van de Wet.

De leden zullen worden onderscheiden in:

A. Gewone leden, die zijn:
1e. de Inlandsche hoofden van het Binnenlandsch Bestuur en hunne helpers, vanaf den rang van schrijver van Onderdistrictshoofd tot en met den rang van Patih;
2e. de Inlandsche hoofden, vallende onder het Departement van Justitie;
3e. de gewezen leerlingen van de hoofden- en landbouwscholen, die de studies hebben afgeloopen van de Afdeelingen I en II (hoofdenschool);
4e. leerlingen van de eerste klasse der landbouwschool en die van de IVe klasse der hoofdenschool.

B. Buitengewone leden, waartoe behooren:
1e. de andere Inlandsche prijajis;
2e. de gepensionneerde Inlandsche hoofden.

C. Eereleden zijn zij, die zich op een of andere wijze verdienstelijk hebben gemaakt, ten opzichte van de Vereeniging.

Donateurs — zoowel Europeanen als Inlanders — zijn zij, die *f* 25 of meer in eens hebben bijgedragen, of die — tot wederopzeggens toe — eene maandelijksche contributie betalen van minstens één gulden.

De Vereeniging zal bestaan uit verschillende afdeelingen; verder iedere afdeeling uit verschillende hoofdgroepen, en deze weder uit groepen.

De leden van een district vormen één groep; de gezamenlijke groepen in een Regentschap één Hoofdgroep, en de gezamenlijke Hoofdgroepen in eene Residentie ééne afdeeling.

Er zullen zijn 3 Raden van Toezicht, n.l. te Batavia, Semarang en Soerabaja, bestaande uit één Voorzitter, één Secretaris-correspondent en één secretaris-thesaurier.

Aan het Hoofd van de Afdeelingen, Hoofdgroepen en groepen zullen eigen gekozen besturen staan, welke onderscheidenlijk den titel voeren van Hoofdbestuur, Bestuur en Onder-bestuur, en welke zullen bestaan uit minstens 3, en hoogste 7 leden.

De Voorzitters van de Raden van Toezicht zullen Europeanen zijn; de twee secretarissen kunnen zoowel Europeaan als inlander zijn, doch allen worden gekozen en aangesteld door de Algemeene Vergadering en voor den tijd van 3 jaren.

De leden van de afdeelingsbesturen, hoofdbesturen en onderbesturen worden aangesteld voor den tijd van één jaar.

Zij, die zonder geldige redenen de op hen gevallen keuze niet willen laten welgevallen, betalen $\frac{1}{4}$ van hunne maandelijksche bezoldiging in de kas der Vereeniging.

Elk lid betaalt een contributie van minstens *f* 0.15 's maands; de buitengewone leden *f* 0.10 p. maand.

De inkomsten der Vereeniging bestaan uit:
a. contributiën;
b. giften en schenkingen;
c. de winst, door de Vereeniging gemaakt.

Het voorloopig bestuur is uit de navolgende personen samengesteld:

Voorzitter: Mas Soero Hampirodjo, Wedono van het district „Tenggeles" (Koedoes).

Onder-Voorzitter: Raden Ngabehi Mohamad, Adjunct-djaksa van Koedoes.

1e Secretaris: Raden Tohar, ass.-wedono van het onderdistrict „Pohdengkol."

2de Secretaris: Raden Mas Notoprodjo, Mantri kaboepaten te Koedoes.

Thesaurier: Raden Kertodirdjo, onder-collecteur te Koedoes.

1e Commissaris: Raden Tjitoredjo, Djaksa te Koedoes.

2de Commissaris: Raden Mas Tjokrosegondo, ass.-wedono van Medjobo.

Het doel, hetwelk deze nieuwe Vereeniging betoogt, verschilt wel met het streven van de Jong-Javaansche Vereeniging „Boedi Oetomo", de mogelijkheid is echter niet uitgesloten, dat beide Vereenigingen naast elkander kunnen bestaan.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Jonge huwelijken bij de Chineezen. — Het uithuwelijken op jeugdigen leeftijd van Chineesche kinderen door hunne Chineesche ouders is een gebruik, dat zoowel in Groot-China als in Ned.-Indië voorkomt.

De bedoeling dier ouders daarbij is, onder normale omstandigheden althans, hunne kinderen gelukkig te zien, den jeugdigen zoon tijdig te binden en latere mogelijke avonturen te voorkomen, zoomede om zich zelven spoedig te kunnen verheugen in het bezit van eene nakomelingschap.

In de werkelijkheid wordt echter dikwijls door de ouders „dwang" op de kinderen uitgeoefend, en, aangezien deze opgegroeid, op zulk een opgedrongen afspraak in het geheel niet gesteld zijn, weten de kinderen, ten einde tegenover de ouders zoo correct mogelijk te blijven, geen beter middel, dan al het mogelijke te verzinnen, het huwelijk uit te stellen. Vandaar het slaken van vele zuchten door de Chineesche ouders.

In de **Pemberita Makassar** van 23 Januari 1911, no. 10, wordt het in toepassing brengen van jeugdige huwelijken niet aanbevolen.

Voor de jonge zoons niet, wegens gebrek aan geldelijke inkomsten en dientengevolge algeheel onvermogen om eene behoorlijke huishouding op te zetten, en in de tweede plaats, omdat de behoefte aan een huwelijksband volstrekt niet door de jongelieden wordt gevoeld.

Voor de meisjes wordt het jonge huwelijk niet aangeprezen, omdat, zoolang zij nog deelnemen aan het hazardspel, zij bovendien, over het algemeen, niet kunnende lezen en schrijven en nog weinig tact bezittende met jonge mannen om te gaan, bij een huwelijk, al spoedig groote kans loopen, door hunne echtgenooten als bedienden te worden beschouwd, terwijl deze den grooten heer uithangen.

Bij den raad van den schrijver aan de Chineesche ouders, vooral in den tegenwoordigen tijd, deze beschouwingen niet uit het oog te verliezen, hoopt hij tevens, dat zij, uit werkelijke liefde voor hunne kinderen, hunne verlangens naar schoonzoons en schoondochters en nakomelingschap, zullen weten te beheerschen.

Van Peking naar Taskend. — Evenals in de meeste steden van het nieuw verworven gebied plaats heeft, is ook de stad „Kashgar" in twee deelen gescheiden, welke op eenige mijlen afstands van elkander zijn gelegen.

De oude of Turksche stad telt 110.000 inwoners, waarvan een gedeelte zich op een breed terrein, buiten de stadsmuur, heeft gevestigd.

De nieuwe of Chineesche stad telt minder inwoners, en is de zetel van den Gouverneur, van den bevelhebber der Chineesche troepen en van de verschillende Chineesche handelskantoren.

In de Turksche stad woont, op een fraai terrein, de Engelsche Consul Mac Hartny, terwijl de Russische Consul-Generaal Sokow zich in eene fraaie, groote woning op den rivieroever gevestigd heeft. De heer Sokow verving destijds zijn bekenden ambtgenoot Petrovsky, die in 1882 in deze streken eene belangrijke politieke rol speelde, en daarom ook wel genoemd werd de „Vorst van Kashgar."

Het Russisch Consulaat wordt beschermd door 60 bereden Kozakken uit Oremburg, onder bevel van twee officieren. Verder vindt men in deze stad nog een Russisch-Chineesche Handelsbank, een Russisch postkantoor en een Russisch douane-bureau, waardoor de Handel in staat gesteld wordt de handelsgoederen op gemakkelijke wijze naar Rusland te vervoeren.

Het aantal Russische onderdanen in deze streek is vrij aanzienlijk. Voor een reispas wordt *f* 12.— aan den Russischen Consul-Generaal betaald, en uit deze inkomsten worden de uitgaven van het Consulaatschap, zoo niet geheel, dan toch grootendeels bestreden. De behartiging der Chineesche belangen is op het Consulaatschap opgedragen aan een Chineesch officier, met name „Tung-Shang", een halfbloed, afkomstig uit de provincie Kansoe. Hij is thans reeds 13 jaren als zoodanig in functie, spreekt de Russische taal vloeiend en heeft zijne opvoeding genoten op de Russ.-Chineesche school te Urumchi.

De verhouding tusschen de Russen en Chineezen laat hier niets te wenschen over, hetgeen tot het resultaat heeft geleid, dat in den laatsten tijd tal van jaren lang hangende geschillen op vredelievende wijze, tot genoegen van partijen, zijn kunnen worden opgelost.

Een vrij groot aantal Engelsch-Indische onderdanen, hoofdzakelijk afkomstig uit „Shikarpuri", houden eveneens in deze stad verblijf en vinden daar een levensbestaan in het uitzetten en wisselen van geld. De Engelsch-Indische handelsbelangen concentreeren zich in deze streken meer te Yarkand dan te Kashgar, doch zij worden bemoeielijkt door de politiek, welke de Engelsch-Indische ambtenaren voeren ten opzichte van Tibet.

Uit vrees voor uitbreiding van Russische invloeden, laten die ambtenaren n.l. met opzet de wegen in de Himalaija- en Hindu-Kush-gebergten zóódanig verwaarloozen, dat zij nagenoeg onbegaanbaar en dus onbruikbaar zijn. Het aantal Engelsch-Indische geldwisselaars, zooeven vermeld, bedroeg geruimen tijd ongeveer 600, doch, sedert het is gebleken, dat hun werkkring tot nadeel strekte van de geldelijke belangen van het volk, is, door bemoeienis van den Engelschen Consul, dat aantal reeds tot op de helft verminderd.

Zoowel de geleidelijke intellectueele ontwikkeling van het volk, als het verbod, dat dien geldwisselaars het verblijf in Afghanistan en Russisch-Turkestan wordt ontzegd, werken dat streven in de hand.

Wanneer het Chineesch bestuur in diezelfde richting zou willen sturen, zou zulks haar niet zwaar behoeven te vallen en zou zij slechts aan het volk hebben te verbieden om geldelijke transacties met de Engelsch-Indische geldwisselaars aan te gaan, doch, jammer genoeg, staan deze lieden te Kashgar onder zekere bescherming van de Chineesche autoriteit, die, uit eigenbelang, hare oogen sluit en den geldwisselaar vrijlaat bij de heffing van woekerwinsten van het volk.

Het oordeel van enkele toongevende Nederlanders over het gebruik van opium. Zooals bekend is, is opium een uit de papaverplant verkregen bedwelmend product.

Het is voor het menschelijk lichaam, bij een regelmatig gebruik, volgens sommige personen, zeer schadelijk; volgens anderen minder nadeelig.

In elk geval werkt het slecht op het menschelijk gestel, behalve in die gevallen, dat het als geneesmiddel in de geneeskunde wordt toegediend.

Tot hen, die de meening zijn toegedaan, dat het opium zeer schadelijk is voor den mensch, rekent zich de Redactie van het Maleisch-Chineesche Nieuwsblad de „Ho Po", die in haar nummer van 7 Februari 1911, no. 267, onder het bovenvermelde hoofd, eenige beschouwingen ten beste geeft, waaraan het navolgende is ontleend:

Geen enkel werkelijk verstandig mensch, zegt de schrijver, zal er aan denken van het opium als genotmiddel gebruik te maken, en dat de verschillende Regeeringen eveneens in dien zin denken, bewijst wel het feit, dat de Vorsten er thans op aansturen om op den geheelen aardbol aan het opiumgebruik een einde te maken.

Het Nederlandsch bestuur denkt er evenwel nog anders over.

Enkele leden der Staten-Generaal zelfs willen van de afschaffing van dat middel in het geheel niet weten.

Onlangs las de schrijver in één der Nieuwsbladen het navolgende:

„De tegenwoordige Minister van Koloniën, die, „vóór zijn Ministerschap, oprecht de meening was „toegedaan, dat het Opiumbestel in Ned.-Indië moest „verdwijnen, zal, nu hij het gezag in handen heeft, „daartoe zeker overgaan.

„Doch er zijn andere leden in de Landsvertegen„woordiging, die eene andere meening zijn toege„daan, en daaronder behoort de heer Colijn, die als „zijn oordeel ten deze uitsprak, dat een matig ge„bruik van het heulsap, evenals één of twee borrels „alcohol per dag, voor een Europeaan voor het „lichaam niet schadelijk is.

„De heer Dr. Hulshof Pol, Directeur van het „Krankzinnigengesticht te Lawang (Java), wijst in „zijn bekend opstel over „het opium en de alco„hol", op den plicht der Regeeringen er voor te „zorgen, dat niet meer opium en alcohol worde „gebruikt dan strikt noodzakelijk is.

„Aan de uitvaardiging van een gebruiksverbod „zijn twee groote gevaren verbonden, n.l., dat de „clandestiene handel zal toenemen (hoe kan dat mo„gelijk zijn, wanneer door samenwerking van alle „Regeeringen, alle papaveraanplantingen worden uit„geroeid), en dat de opiumgebruiker al heel spoedig „zijn heil zal zoeken bij het gebruik van andere, „nog schadelijker genotmiddelen."

Maar bestaat er wel een vuiler genotmiddel dan het opium? vraagt de schrijver.

Zijns inziens niet, en hij noodigt daarom Dr. Hulshof Pol uit, om, door een schuifje de proef op de som te nemen. Hij zal dan in de gelegenheid zijn persoonlijk waar te nemen, of het opiumgebruik aangenaam is en den schuiver in den aardschen hemel brengt.

Of het gebruik van alcohol schadelijker is dan van het opium, is een tweede vraag.

Schrijver gelooft van niet, omdat hij, bij het waarnemen van personen en toestanden, nimmer de overtuiging heeft ontvangen, dat het gebruik van alcohol grooter lichamelijke verwoesting aanricht, dan dat van opium.

Heeft een alcoholist, vraagt hij, ooit zijne vrouw en kinderen verkwanseld, om aan zijn dranklust te voldoen, zooals de aan opium verslaafde rooker doet?

Volgens de geneesheeren leidt misbruik van opium tot machteloosheid, gebrek aan helderheid en diefstal, doch niet tot waanzin en tot schade van de nakomelingschap.

Het misbruik van alcohol leidt tot verwoesting van eigen lichaam, diefstal, moord, waanzin en tot schade van de nakomelingschap.

Van 10 tot 40% der krankzinnigen zijn alcoholisten, terwijl, volgens de statistiek, van de 969 Javanen, die in de jaren 1902-1909 in het krankzinnigengesticht te Lawang werden verpleegd, bij één misbruik van opium en bij 5 misbruik van alcohol werd vastgesteld.

Deze uitkomsten stellen de geneesheeren in het gelijk, maar het verhandelen van vrouwen en kinderen, het brengen van dezen op den slechten weg, alles terwille van opium, is, naar schrijver's meening, veel grooter nadeel voor de maatschappij, dan de verwoestingen door alcohol aangericht. De regeering houdt zich echter vast aan de verklaringen der geneeskundige faculteit en zal, jammer genoeg, in de gegeven omstandigheden, de millioenen, die zij uit het opiummiddel trekt, niet spoedig prijs geven.

De zeeroof in de Straat Madura. — Blijkens 't voorkomende in de **Perniagäan** van 22 Maart 1911, no. 65, heeft een Chineesch handelaar, wonende te Pasoeroean, onlangs een rekest aan het bestuur ingediend, waarbij het verzoek werd gedaan zulke krachtige maatregelen tegen de zeeroovers in de Straat Madura te nemen, dat aan hunne rooverijen voor goed een einde worde gemaakt.

Voorts vroeg men alvast, om, in afwachting van die maatregelen, de goederentarieven op de Staatsspoorwegen zóódanig te verlagen, dat zij overeen zouden komen met de vrachtprijzen, welke aan vervoer van goederen over zee verbonden zijn.

Op dit laatste verzoek is het bestuur niet ingegaan, terwijl tevens te kennen is gegeven dat van bestuurswege maatregelen in bewerking zijn om aan de zeerooverij in de Straat Madura een einde te maken. Met betrekking tot het rekest, kan nog worden bekend gesteld, dat het, behalve door den Chineeschen handelaar, mede onderteekend is door tal van andere groot- en klein-handelaren. Deze lieten er in uitkomen, dat zij hunne handelsgoederen gewoonlijk van Soerabaja betrekken en deze per prauw-gelegenheid over zee naar Oost-Java laten verschepen, om ze, na aankomst, aan de klanten af te leveren.

Die handelaren zijn tot het vervoer over zee genoodzaakt, doordat de goederen-tarieven van de Staatsspoorwegen zóó hoog zijn, dat zij op de inkoopsprijzen van de handelsgoederen gelegd geen gelegenheid meer geven iets te verdienen.

De zeeroovers in de Straat Madura brengen dus zeer veel moeilijkheden en schade aan de klein-handelaren van Oost-Java toe.

Volgens de bij het bestuur berustende gegevens, zijn in de laatste jaren de volgende gevallen van zeeroof in het Bangkalansche ter zijner kennis gebracht: in het jaar 1904 twee, en in de jaren 1906 en 1908 ieder één, d. i. te samen vier.

De Raad van Justitie behandelde deze twee laatste gevallen, doch sprak de daders, wegens gebrek aan bewijs, van het ten laste gelegde misdrijf vrij.

De door de zeeroovers toegebrachte schade bedroeg een waarde van *f* 6.— aan zout, en *f* 90.— en *f* 1580. — aan goederen.

Deze zeeroovers wonen aan het strand van het eiland Madura en zijn wel bekend, maar de benadeelde partij geeft zoo dikwijls geen kennis aan het bestuur van de plaats gehad hebbende rooverijen uit vrees voor moeilijkheden, beslommeringen en weerwraak.

De ass.-resident van Bangkalan is van meening, dat de Madureesche strandbewoners de zeerooverij plegen in overleg met lieden van den overwal en meer in het bijzonder van hen, die wonen te Soerabaja, Grisee, Sedajoe enz.

Ware de politie van die plaatsen dan ook, we-

gens gebrek aan waakzaamheid, ter verantwoording geroepen, hoogst waarschijnlijk waren vele bekende zeeroovers reeds opgevat.

Toch is het beëindigen van den zeeroof voor de regeering geen gemakkelijke taak, en, aangezien daarmede in elk geval veel tijd gemoeid zal zijn, dachten de rekestranten dat verlaging van de goederen-tarieven op de Staatsspoorwegen als eene geschikte voorloopige oplossing mocht worden beschouwd.

Het rekest is aan de Directeuren van de departemen van Binnenlandsch Bestuur en van de Gouvernementsbedrijven ter fine van advies toegezonden en aan den resident van Madura verzocht een voorstel in te dienen, in aansluiting met dat, hetwelk reeds in het jaar 1909 door dien Hoofdambtenaar was voorgebracht.

Volgens het rapport van dien resident is te Soerabaja een roei- en zeilvaartig ter beschikking tot tegengang van den zeeroof in de Straat Madura.

Het is een sloep, die vroeger in gebruik is geweest bij de Kon. Marine en bemand met vijf personen. De uitgaven hiervoor bedragen *f* 1380 per jaar. De snelheid van het vaartuig, laat, zelfs in de gunstigste omstandigheden, veel te wenschen over en is, in elk geval, geringer dan die van de ranke rooversvaartuigen, met het gevolg, dat de zeeroovers zich steeds tijdig kunnen verschuilen.

Door den resident is thans op de aanschaffing van meer en betere vaartuigen aandrongen, die behoorlijk bemand en bewapend moeten zijn, terwijl hij daarbij gaarne de voorkeur zou geven aan een actie van de zijde der Kon. Marine, die met een vlugge torpedoboot ten deze de nuttigste diensten zou kunnen presteeren.

Of in die voorstellen zou worden getreden, was nog niet bekend, doch wel is bekend dat onderwerpelijk overleg wordt gepleegd tusschen de Departementen van Binnenl. Bestuur en Marine en dat men door samenwerking zal trachten den thans bestaanden gebrekkigen toestand den kop in te drukken.

Van Vreemde Koloniën.

De toestand in Marokko is allerhachelijkst geweest. De opstandelingen groeiden in aantal. Het beleg van Fez was nauwer gesloten. Er was tot in de stad gevochten. Een broeder van den Sultan, prins Mulai-el-Zin, werd tot sultan uitgeroepen, of is tot vertegenwoordiger van de hoogste macht verklaard, in afwachting van een sultanskeuze. Maar nu schijnt er wat licht door de wolken te breken.

De Franschen hebben een afdeeling van pl.m. 1000 man, onder generaal Moinier, van Casablanca (west-kust), gezonden om Fez te ontzetten; als deze haar tocht zonder te groot oponthoud volbrengt, kan zij nu haar doel hebben bereikt.

Vóórdien hadden de Franschen inlandsche korpsen, mehalla, georganiseerd in Alcazar en Shawia, d. z. de landschappen tusschen de westkust en Fez gelegen; de majoor Brémond rukte uit die streek tegen de rebellen op. Eerst liepen geruchten over zijn gevangenneming, ja, zelfs over zijn dood, maar den 26sten April kwam hij in de hoofdstad aan, waar hij, met nieuwe voorraden, ook nieuwen moed bracht.

Bij de Algerijnsch-Marokk. grens stond sedert eenige weken een divisie gereed, onder generaal Toutée; deze heeft eindelijk ook opdracht gekregen op te rukken. Uit Frankrijk komt verder troepenversterking. Ook 12 verpleegsters zijn naar Casablanca vertrokken.

De kleine Europeesche kolonie in Fez bestaat uit de consuls van Frankrijk, Duitschland, Oostenrijk, Spanje, Groot-Brittannië, den kolonel Mangin, hoofd der Fr. militaire missie, met een vijftal officieren, en nog een 15-tal ambtenaren en kooplieden.

De pers erkent algemeen, dat Fr. met groote lankmoedigheid gehandeld heeft. Alleen eenige Duitsche en Spaansche bladen schijnen te vreezen, dat Fr. zich meer met de zaken in Marokko wil bemoeien, dan in de bedoeling heeft gelegen der overeenkomst van Algeciras.

De Times-correspondent in Tanger spreekt zijn oordeel aldus uit:

Hoe langer de opstand duurt, des te duidelijker wordt, dat alle krachten in te spannen zijn om den sultan op den troon te handhaven. Zijn val zou leiden tot een lang tijdperk van anarchie en zou de goede verwachtingen, welke gekoesterd werden voor de toekomst van Marokko, weer vernietigen. Mulai Hafid moge geen ideaal-sultan wezen, hij heeft toch veel goede eigenschappen, en geen beter vervanger voor hem is aan te wijzen. Hij heeft de ondervinding tot leermeesteres en begrijpt, in welke richting de belangen van zijn persoon en zijn land ten goede te leiden zijn.

Komt hij met succes uit al de gevaren en moeilijkheden, waarin hij nu verkeert, dan zal hij zijn volk moeten onttrekken aan de revolutionaire inblazingen, die tegen elke gezonde ontwikkeling ingaan. Daartoe zal hij goeden raad, geldelijken en administratieven hulp noodig hebben, maar ook moet de pas begonnen reorganisatie van zijn leger flink worden doorgevoerd.

***

Engelsch-Belgisch-Portug. commissie. Reeds is een Eng.-Belg. commissie benoemd om een regeling tusschen Rhodesia en Belg.-Kongo voor te stellen. Thans is van Port. zijde een commissie aangewezen om, in aansluiting met de voorgaande, een voorstel te bezorgen voor de grens tusschen Rhodesia en Angola. De vereenigde werkzaamheden zullen in September beginnen, en, naar schatting, 18 maanden duren.

***

't Vrijwaren van schepen tegen muskieten. De reeders der Holt-Mij. hebben 2 schepen, die malariastreken bezoeken, laten inrichten volgens de aanwijzingen van den bekenden majoor Ronald Ross, ten einde de bemanning te beschutten tegen muskietensteken. Het tweede schip is nu in Engeland teruggekeerd van een reis naar de Westkust van Afrika; de uitkomst overtrof de verwachting, geen enkel malaria-geval kwam voor. Deuren en ramen, alle openingen zijn beschermd; de voorschriften van majoor Ross waren daartoe letterlijk opgevolgd. Deze vergden wel veel nauwgezetheid en oplettendheid, maar als de goede uitwerking er van bekend en erkend wordt, zal de bemanning gaarne wat moeite over hebben om een goeden gezondheidstoestand te verzekeren.

BRITSCHE KOLONIËN.

Tin in Nigeria (West-Midden-Afrika). Na een uitvoerige uiteenzetting van de tin-productie in verschillende deelen van de wereld, komt de Straits Budget van 6 April tot een beschouwing over Nigeria. Het Br. rijk omvat de hoofdbronnen voor tin. Zonder Billiton en Banka te vergeten, staat hun voortbrengingsvermogen toch ver achter bij de Straits Settlements, Australië, Cornwall, Zuid-Afrika en Nigeria. Op dit laatste gebied worden groote verwachtingen gebouwd. Verschillende maatschappijen zijn reeds gevormd om in de exploitatie te wedijveren, haar gezamenlijk kapitaal loopt in de millioenen, 300 ingenieurs zijn er werkzaam. Tin wordt er voornamelijk gevonden in de alluviale vorming der rivierbeddingen, de uitgestrektheid der vindplaatsen moet zeer groot zijn, haar rijkdom niet minder. De voorraad wordt gelijkgesteld met dien der Ver. Maleische Staten. Een spoorweg, alsnog in aanleg, zal het mijngebied met het bestaande net en zoo met de kust verbinden.

***

In de week van 6-13 April werden in Bombay aangegeven 345 gevallen van, en 291 sterften aan builenpest.

In Delhi (Boven-Indië), nam de sterfte toe, en steeg tot 100 p. d. Velen verlieten de stad, in eenige wijken stond de handel stil.

***

Een vorstelijke onderkoning van Indië. Nu en dan gaan stemmen op voor de stelling: wil Indië tot een eigen leven en volle groeikracht komen, dan zal het een koninklijken onderkoning moeten hebben. De Times of India bestrijdt in zijn mail-uitgave van 15 April deze opvatting op de volgende gronden.

De verkondiging berust op de populariteit van den hertog van Connaught. Deze neemt in de waardeering van het volk een plaats in, zooals nog nooit het geval is geweest met een prins van het vorstelijk huis, buiten de rechte lijn, die aan de regeering is. Denkt men dezen hertog weg, dan blijft niets over om met geestdrift bij de vraag te volharden.

Maar zelfs wie dit niet toegeeft, kan het voorstel moeilijk verdedigen. In Indië moet de onderkoning het hoofd van de regeering zijn. Hem te scheiden van den gouverneur-generaal is niet mogelijk. De positie van den luitenant-gouv.-gen. van Bengalen, overschaduwd door een onderkoning en een gouvern.-gener. zou ook al niet houdbaar blijken. De onderkoning moet 't verantwoordelijk hoofd voor alle regeeringsdaden, populaire, zoowel als impopulaire, zijn. In die verhouding moet een lid der koninklijke familie niet geplaatst worden. Meer dan tot nu toe, is in de toekomst verschil van inzichten te verwach-

ten tusschen de regeering in Indië en die in het moederland. Hoe zou een onderkoning in dezen toestand passen? Wie zich daar goed indenkt, moet, meent de T. o. I., van zelf de gedachte laten varen aan een onderkoning van Indië, in den trant, waarin deze kan optreden in een onderhoorigheid met eigen bestuur; daar toch staat hij buiten de eigenlijke regeering en administratie, en is het een voorwaarde van welslagen zich daar buiten te kunnen houden. Dit is voor Indië echter zeker niet gewenscht.

***

Zuid-Afrikaansche partij. Botha heeft een rondschrijven verzonden, met een ontwerp voor de vorming van een nationale Zuid-Afrik. partij, die den Bond (Kaapkolonie), het Volk (Transvaal), en de Unie (Oranje Vrijstaat) tot een geheel wil versmelten, op den grondslag van bestaande instellingen met een hoofdbestuur. De conferentie van September of October zal over het voorstel beraadslagen.

BELGISCH KONGO.

Spoorwegplannen. De minister van koloniën, Renkin, heeft aan de Kamer een uitvoerig voorstel van spoorwegbouw in Kongo voorgelegd. Een duidelijk kaartenoverzicht vergemakkelijkt de bestudeering.

Wij zullen hier de lijnen niet vermelden; zonder bijgevoegde schetsen zou men er weinig aan hebben, maar wel geven wij een denkbeeld er van door als bestaande 1228 K.M. op te geven, en als totaal der plannen 4000 K.M., terwijl wij naar „le Mouvement géographique" van de vorige maand verwijzen voor meer bijzonderheden. Het net sluit aan dat van Duitsch-Oost-Afrika eenerzijds, en dat van Rhodesia anderzijds: het reizen in Afrika beneden den evenaar belooft zoo zeer in comfort te zullen winnen. Intusschen, als de plannen de gevraagde goedkeuring verwerven, zullen nog vele jaren verloopen alvorens het zoover is.

AMERIKAANSCHE ONDERHOORIGHEDEN.

Philippiners in Europa. Een vijftigtal Igorots zijn op weg van Manilla naar Marseille. Amerikaansche ondernemers zullen eerst in Parijs, dan in Barcelona, vervolgens in andere groote Europeesche steden Amerikaansche tentoonstellingen organiseeren. Een van de aantrekkingspunten moet er het dorp vormen van Igorots, afkomstig uit het Benguetgebergte in de Philippijnen.

Zij worden beschreven als mooie types van hun ras. Gekleed in hun landsdracht, zullen zij niet als kunstemakers vertoond worden, maar zich in hun dorpsleven bewegen. Zij zullen, behalve voedsel, woning en geneeskundige behandeling, een maandelijksche toelage ontvangen, en kunnen geld verdienen door 't verkoopen van zelf bewerkte voorwerpen. Zij zullen uiterlijk na 2½ jaar vrij naar hun land teruggebracht worden, waar de te sparen som hen dan tot de rijksten onder de stamgenooten zal maken.

INGEZONDEN.

Middeneewsche toestanden.

Gedachtig aan het: „Frappez, frappez toujours, frappez fort, mais surtout: frappez juste", waag ik het de Redactie van „Oost en West" nog eens mijn grieven bloot te leggen. Is Insulinde een deel van Nederland of niet? Is Java niet een gezegend land, waar de beste en meeste suiker vandaan komt, — om slechts iets te noemen. Zijn tolrechten over het algemeen niet van den ouden tijd en voor Insulinde in het bizonder, niet schadelijk en schandelijk? Beletten ze niet de ontwikkeling van velerlei industriën in Insulinde? Wat zou men van de heerlijke vruchten niet kunnen maken en voor Europa en Amerika kunnen uitvoeren, zonder die **tolrechten?** Heeft niet Jezus vóór 19 eeuwen reeds geijverd, behalve tegen Fariseën en Schriftgeleerden ook tegen Tollenaars? En wat heeft men van Zijn voorschriften gemaakt? Vrijheid en algemeene menschenliefde worden slechts sporadisch gevonden. Zoo oud als ik ben, wensch ik toch, dat er betere tijden van vrijheid en verkeer mogen aanbreken.

Een staaltje van fiscale lastigheid kan ik niet nalaten hierbij aan te halen. Van Padang werd mij gezonden een trommeltje met Arèn-suiker. Iedereen weet, dat dit een ruw product is, gekookt uit het sap van den Goddelijken Arèn-palm. De inhoud was ruim een kilo zwaar; ik moest daarvoor dan ook aan: „inkomend recht" 0.59 cent betalen, zoowat 3 maal de som, die de afzender voor de ruwe suiker betaald had!

Men oordeele! Is het geen tijd om zulke ongerechtigheden, ja, barbaarschheden, af te schaffen?

Zeist, 26 April 1911.

K. H. O. VAN BENNEKOM.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Over den naam van een volksstam op Nieuw-Guinea.

In de Annalen van O. L. Vrouw van het H. Hart, een zendingsperiodiek, hetwelk wordt uitgegeven door het Missiehuis te Tilburg, komt in het Meinummer een opstelletje voor, getiteld: De naam der koppensneliers van Zuid-Nieuw-Guinea, dat wij grootendeels overnemen.

Pr. v. d. Kolk schrijft daarin: We zijn eindelijk overeengekomen omtrent den naam, die aan dit volk van Hollandsch Nieuw-Guinea dient gegeven te worden. In de tien jaren, dat de beschaving met dit volk in aanraking is, heeft het reeds verscheidene benamingen gekregen, alle min of meer onjuist.

Aanvankelijk sprak men van Tugeri; dit is echter een volksstam, veel verder naar het Oosten. Anderen noemden deze menschen Papoea's; de naam is niet onjuist, maar veel te algemeen; hij duidt niet afzonderlijk genoeg dit volk aan, dat toch, wat taal, zeden enz. betreft, geheel verschilt van de vele andere Papoea's. Nog anderen spraken van Alfoeren of Halifoeren, een naam, die zeker heelemaal valsch is.

Het meest werd tot nog toe de naam Kaja-Kaja's gebruikt, die algemeen dreigde te worden. Dit is echter slechts een bijnaam, die aan dit volk gegeven werd, omdat bij de eerste ontmoetingen deze wilden riepen: „kaja-kaja" (= vriend, vriend), een gebruik, dat nog bestaat, als een vreemdeling in een of ander dorp komt. 't Is een gewone vriendschappelijke begroeting tegenover vreemdelingen, meestal uit vrees gebezigd, hetgeen bij onze aankomst hier vooral gebleken is. Is een vreemde eenmaal een „bekende" geworden, dan gebruikt men dien welkomstgroet bijna niet meer. De bondgenooten van deze dorpen (van denzelfden stam), worden ook „kaja" of „kaja-anim" (= goede menschen, vrienden) genoemd; de niet-bevriende dorpen (ofschoon eveneens van denzelfden stam), heeten integendeel „sok-anim" (d. i. lui, die bij hen komen koppensnellen). De naam Kaja-Kaja kan dus geen wetenschappelijke naam zijn; hij zal echter als bijnaam van dit volk wel blijven, wijl het gebruik al tamelijk algemeen is.

Dit volk noemt zichzelf echter „Marindanim", d. i. Mariend-menschen. Wat „Marind" beteekent, is nog een geheim. Vandaar had ik hen reeds genoemd „Marienders." Zeer juist en terecht merkte Pr. Vliegen op, dat men in den Archipel de gewoonte heeft om den uitgang „eezen" te gebruiken en te schrijven Marindineezen, en daarmede overeenkomstig Marindineesch enz. Dat is ten minste een naam, die ongetwijfeld juist is en geheel den volksstam omsluit en ook niet meer. 't Is zeker wel jammer, dat men niet van den beginne af dien naam gebruikt heeft, maar die fout is nog best te herstellen, en 't zullen in hoofdzaak toch wel de Missionarissen zijn, die het hier in hun macht hebben om een vasten naam officieel te maken, die blijft in de toekomst.

De afzetting van den Sultan van Riouw.

Het Nederlandsche Zeewezen bevat in opvolgende Nummers een artikelenreeks, getiteld „Voor drie jaren naar de Oost". In het laatste Nr. (van 1 Mei) behandelt de schrijver, die zich Z. teekent, ook Riouw, en brengt daarbij o.m. ter sprake hetgeen vooraf is gegaan aan de ontroning van Sultan Abdoel Rachman.

We achten het verhaal van dezen ooggetuige belangrijk genoeg om er onze lezers eveneens mede bekend te maken, vooral omdat de Indische bladen, die grootere of kleinere beschouwingen over deze gebeurtenis gaven, blijkbaar minder volledig werden ingelicht.

„Dit besluit" — van de afzetting n.l. — „moest den sultan echter persoonlijk worden aangezegd en hierbij een gewapende macht tegenwoordig zijn, zoo om onzen eischen eenigen klem bij te zetten, als om een mogelijk verzet reeds bij de geboorte te kunnen smoren. Maar nu moesten de maatregelen tot uitvoering van dit alles ook in alle stilte genomen worden, opdat de zoo bekende Indische chabarangin*) zich niet van de plannen meester maken zou en ze naar Penjingat zou doen over zweven, waardoor wij grote kans zouden loopen, bij aankomst aldaar de vogel gevlogen en misschien zijn getrouwen tot gewapend verzet gereed te vinden.

En zoo kwam het, dat de „Tromp", te Soerabaja liggende, geen ander telegrafisch bevel kreeg, dan: „Zoo spoedig mogelijk opkomen naar Batavia".

Nog eenige dagen bleven we daar gereed liggen om op nadere bevelen te wachten, en eindelijk stoom-

*) Overgewaaid nieuws.

den we, zonder te vermoeden waarheen de reis gaan zou, in den namiddag van 6 Februari de haven van Priok uit, gevolgd door H. M. „Koetei”, die met ons in divisieverband vereenigd werd. En toen, buiten de pieren gekomen, alle verbinding met den wal ten eenen male afgebroken was, deelde de commandant aan de officieren, die in de uitvoering betrokken zouden zijn, de plannen mede. Toen werd het, gedurende die twee dagen stoomens, een ijverig gedoe aan boord, alles moest gereed gemaakt worden om met alle beschikbare sloepen de acht brigades maréchaussées, die per Gouv. stoomschip „Java” eveneens naar Riouw zouden worden overgevoerd, op de veiligste en vlugste wijze, op Penjingat te kunnen ontschepen......

Intusschen waren we in den laatsten nacht, van 8 op 9 Februari, achteruit de lichten van de opstoomende „Java” in het zicht gekomen, en toen den 9en de zon boven de kim rees, vond zo de „Tromp”, „Koetei” en „Java” voor Penjingat ten anker liggen. Na nog een laatste conferentie van den Commandant met den Resident te Riouw, staken te 7 u. 30 de sloepen van boord om de troepen te gaan halen van de „Java”. Daar stond de geheele troepenmacht al onder de wapens klaar, en flink zagen ze er uit, de plm. 120 kleine kereltjes met hun karabijn en klewang, onder welk troepje zich vier-en-dertig „Willemsordes” bevonden! Een lange, en niet prettige reis hadden ze achter den rug. Eerst per spoor van hun garnizoen, Tjimahi, naar Priok, en daar geëmbarkeerd op de „Java”, terwijl niemand wist, waarheen de bestemming was.

Eerst in zee had de kapitein-commandant zijn verzegelde orders mogen openmaken. En nu waren zij dan bij het terrein van actie aangekomen, en maakten hun wapens klaar. Hier en daar sleep er een zijn klewang nog eens extra, dat zoo geliefkoosde wapen der kleine dappere kereltjes. „Denk er om”, hoorde ik nog een sergeant tegen zijn mannetjes zeggen: „djangan pasang potong kapala sadaja”. *) En toen klonk het signaal „Het geheel voorwaarts!” over de wateren, en stoomde de geheele flotille, aan de landzijde gedekt door een flotille gewapende sloepen, om de Oostpunt van het eiland heen, dicht langs de paalwoningen der Chineezen, die met groote belangstelling dit militaire schouwspel gadesloegen, naar de pier aan de Noordzijde van het eiland. Al dadelijk bleek, dat er van verzet, bij de landing althans, geen sprake zou wezen...... Wel was alles prachtig gelukt, en zóó absoluut niets was er van de plannen van de „kompenie” uitgelekt, dat de op het eiland aanwezige kroonprins, die de landing had gadeslagen, haar voor een tactische oefening had aangezien, en den kapitein vroeg, of alles naar wensch geslaagd was, waarop deze van ganscher harte toestemmend antwoorden kon. Maar toen de mannetjes bleven en het paleis bezetten, en zich in de oude benting nestelden, toen begon den prins de ware toedracht van deze tactische oefening maar al te duidelijk te worden.

Den volgenden dag kwam de sultan, die juist op een tochtje uit was, terug, en werd hem plechtig het besluit der hooge regeering medegedeeld. Kalm, als volbloed aristocraat, hoorde hij zijn vonnis aan, en beloofde zich te zullen schikken in het onvermijdelijke. En daarmee was de opdracht feitelijk volvoerd.”

*) Niet schieten, slaat ze den kop af.

Ned.-Indische Telegraafgemeenschap.

In de Ingenieur van 22 April 1911 is de belangrijke voordracht van den heer A. E. R. Colette over Nederlandsch-Oost-Indische telegraafgemeenschap in haar geheel opgenomen.

Ten einde men zich een juist oordeel zou kunnen vormen van de beteekenis, het commercieele en politieke belang van de telegraafgemeenschap tusschen Nederland en zijne koloniën, geeft de schr. een uitvoerige geschiedkundige schets van het internationale telegraaf- en speciaal telegraafkabelverkeer, waaruit blijkt welk een belangrijk aandeel daarin vooral Engeland heeft genomen en welk een gebruik dat land er van heeft gemaakt, tijdens den Transvaalschen oorlog bijvoorbeeld. Vooral dit laatste heeft den stoot gegeven om voor de telegrafische gemeenschap met onze Oost-Indische bezittingen, ook nog over andere kabelverbindingen te kunnen beschikken, dan die welke aan de Engelsche maatschappijen behooren. Een der bepalingen, welke door Engeland met de kabelmaatschappijen werden gesloten, luidt n.l., dat in geval van oorlog, opstand of politieke verwikkelingen, de Regeering bevoegd is alle kabelstations, welke zich op Engelsch grondgebied bevinden, in bezit te nemen en met behulp van staatsambtenaren te bedienen, zoolang zij zulks noodig acht.

Het gevolg is geweest eene overeenkomst, welke tusschen de Nederlandsche en Duitsche Regeeringen is aangegaan (bij de Wet van 7 Juli 1902 bekrachtigd), die de totstandkoming verzekerde van de Duitsch-Nederl. Telegraafmaatschappij, met in opdracht eene kabelverbinding in het leven te roepen tusschen Menado eenerzijds en Shanghai anderzijds, in aansluiting tevens met de Amerikaansche kabel van San Francisco naar Manilla op de Philippijnsche eilanden.

In den breede schetst schr. o.m. de werkzaamheden dezer onderneming, welke de onafhankelijkheid van Engeland in de eerste plaats beoogt, om te besluiten dat staatkundige en commercieele doeleinden noopten stelling te kiezen en het thans plicht is te behouden wat met zeer veel moeite is verkregen.

Van Sumatra's Westkust.

In het Nr. van 22 April van „Buiten” het vervolg der beschrijving van land, volk en geschiedenis van Sumatra's Westkust. Ook dit vervolg is fraai geïllustreerd; we nemen een klein stukje er uit over, handelend over een belangrijk bestaansmiddel der bevolking.

„De rijstbouw staat in de Padangsche Bovenlanden op een hoogen trap; hoewel nog niet zoo bedreven als de Javanen weet de Bovenlander toch heel wat stukken woesten grond in vruchtbare sawahs om te zetten, daarbij geholpen door het terrein; want door het bergland hebben de beekjes en riviertjes veel strooming en van hun verval weet men dankbaar te profiteeren, zoodat schepraderen, in beweging gebracht wordende door het snel stroomende water, hun volle schoepen in een daartoe aangebrachte leiding, die gemeenlijk uit een door midden gekapte en holgemaakten palmtak of uit bamboe bestaat, uitgieten, zoodat het water uit de riviertjes op de rijstlanden wordt gebracht. En omdat het in de bergen veel regent, heeft men nooit te vreezen, dat de sawahs, die zooveel water in den planttijd noodig hebben, droog zullen liggen, een omstandigheid, waarop men in de Padangsche Benedenlanden niet steeds kan rekenen. Het gevolg is dan ook, dat daar veel misgewas is en dientengevolge moet veel rijst ingevoerd worden. Behalve als schepraderen brengen zij de raderen van een rijstpelmolen in beweging. Het is werkelijk aardig om te zien hoe de inlander met primitieve hulpmiddelen zijn doel bereikt heeft: rechtstandig geplaatste stokken waaraan dwarshouten verbonden, zijn in verbinding met het ronddraaiende schepradgebracht, waardoor steeds de stokken als het ware opgetild en weder losgelaten worden. Plaatst men nu onder de stokken een blok met padi, dan wordt die op deze wijze ontbolsterd.”

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 49: Het denkbeeld der onderzeesche spoorwegen, door H. v. d. M. — Dr. P. J. Hijmans van Anrooy (met portret), door M. v. G. — De schipbreuk van de „Van Imhoff” (met foto's) door O. — Brieven van een Inlander (vervolg). — Bijblad voor Dames. Bijblad voor sportnieuws en ontspanningsnieuws. — Enz.

De Indische Mercuur.

No. 17 bevat de volgende bijdragen: Uniform onderzoek van caoutchouc, door dr. A. H. Berkhout. — Het suikercongres te Soerabaja. — Het vezelcongres te Soerabaja. — Soekaboemische landbouwvereeniging (jaarverslag). — Caoutchouchandel in het Amazonegebied. — De tabakskultuur in Brazilië. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. (Havenverbetering van Belawan. — De binnenhaven van Tandjong Priok. — Een Chineesche vereeniging in Nederland. Enz.) — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige gewone wekelijksche rubrieken.

Een belangrijk artikel in Elseviers Maandschrift.

Hoewel het niet direct in deze rubriek thuis behoort vestigen wij toch gaarne de aandacht op een rijk geïllustreerd artikel in het jongste Nr. van Elsevier's Maandschrift, samengesteld door Dr. M. W. de Visser, getiteld: Japansche kleurenindrukken in 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden.

Een begaafd Javaan.

De „Avondpost” bevatte eenige dagen geleden een alleszins lezenswaardig artikel over dr. Radjiman, die onlangs naar Indië is vertrokken, hetwelk wij onverkort en met hetzelfde opschrift hier laten volgen:

„Naar wij uit zeer goede bron vernemen, zal dr. Radjiman, de inlandsche arts, die onlangs met schitterend resultaat te Amsterdam zijn Europeesch artsexamen heeft afgelegd, over enkele dagen weer naar Indië vertrekken om te worden aangesteld tot plaatsvervanger van den onlangs overleden dr. Hijmans van Anrooy, hofarts van den Soesoehoenan van Soerakarta.

Dr. Radjiman werd in 1879 te Djokjakarta geboren uit zeer eenvoudige ouders. Hij verloor reeds vroeg zijn vader, die hem de Europeesche lagere school had laten bezoeken. Een oudere neef, de in verband met de tegenwoordige beweging onder de Javanen zoo bekende en sympathieke oud dokter-djawa Mas Ngabeï Soediro Hoesodo, nam den kleinen halfweesde als zoon aan, en voltooide zijn opvoeding door hem, na zijn opleiding aan de lagere school te Djokjakarta en na het afleggen van het klein-ambtenaarsexamen, naar de inlandsche artsenschool te Batavia te sturen. Hier toonde Radjiman zich een ambitieus en begaafd leerling, van wien veel te verwachten viel. In Mei 1898 waren zijne studies aan de dokter-djawa-school voltooid en begaf R. zich, met zijn eindexamen-diploma in den zak, in de practijk.

Achtereenvolgens was Radjiman als inlandsche arts werkzaam te Batavia, Semarang, Madioen en Banjoemas. In 1902 viel hem de eer te beurt, te worden benoemd als assistent-leeraar aan de meergenoemde dokter-djawa-school te Batavia, in welke functie hij bleef tot 1904. In dit jaar legde hij met succes zijn verloskundig aanvullingsexamen af. In 1905 werd dr. Radjiman assistent-hofarts te Soerakarta met nog een tweeden inlandschen geneesheer, onder dr. Hijmans van Anrooy, in welke betrekking hij meer en meer bekend werd onder zijn ambtsnaam Mas Ngabeï Mangoon Hoesodo.

Dr. Radjiman toonde zich geheel kind van den tijd. Behalve dat hij zich niet onverdienstelijk met de Javaansche taalstudie heeft bezig gehouden, stelde hij ook veel belang in de opkomende geestelijke beweging onder zijn landgenooten. Door zijn werkzaam aandeel aan het Javanen-congres (Boedi Oetomo) in 1908 heeft hij hiervan blijk gegeven, waar hij een lans brak voor de meerdere appreciatie van eigen taal, adat en kunst en voor de ontwikkeling van eigen kunnen in nationale richting. Ten onrechte verdacht men hem hierom van conservatisme. Het tegendeel is waar, doch Radjiman wil slechts de eigenaardige Javaansche cultuur eenigszins aanpassen aan de wereldbeschaving, en het is zijn ideaal, dat de Javanen zich ontwikkelen, van Westerlingen veel leeren en overnemen, doch dat zij in wezen Javanen blijven. Door zijn streven naar geestelijke ontwikkeling van den Javaan op de basis van eigen cultuur, een streven, waarvan hij zelf het persoonlijk voorbeeld is, heeft Radjiman een helder inzicht gekregen in de psychologie van zijn eigen ras. Een korte samenvatting van de taak dezer psychologische studie heeft hij o.a. uitgesproken in een interessante voordracht, den 14en Februari l.l. voor het „Indisch Genootschap" gehouden. Zooals dr. Soesman opmerkte, is dr. Radjiman de eerste geweest, die daarbij van „rassenpsychologie" sprak in tegenstelling met de algemeene psychologie, welke de geheele menschheid tot object van studie maakt.

23 October 1909 kwam de heer Radjiman, toenmaals nog inlandsch arts, in Holland aan. 22 December 1910 werd hij bevorderd tot (Europeesch) arts, waarna hij enkele maanden in Berlijn vertoefde, om zich voor de gynaecologie te specialiseeren. Twee maanden in Nederland zijnde, trof hem het droevig bericht van het overlijden van zijn vrouw, nadat hij eerst achtereenvolgens twee kinderen had verloren.

Toen wij hem op de eer en de beteekenis van zijn tegenwoordige positie wezen, sprak hij, nauwelijks zijn aandoening meester zijnde: „ik heb ook zeer veel geboet; zij, ook in wier belang ik mijn studies in Nederland heb voleindigd, hebben niet met mij het geluk mogen deelen, dat mij thans te beurt valt."

Wij wenschen dr. Radjiman in zijn nieuwe loopbaan veel voorspoed toe."

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Vereeniging „Moederland en Koloniën" Jaarverslag en Voordracht van den heer W. J. M. Michielsen.

Le contract de Travail dans les colonies asiatiques, par E. Moresco.

Picturesque Java, uitgegeven door het Toeristenbureau te Weltevreden (Batavia).

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden.

		Contributie.
H. Fuldauer,	A'dam	f 2.—
*Kong Tam Tan, Med. Stud.,	„	„ 2.—
F. Wind, Dir. v/h Inst. J. v. Campen,	„	„ 2.—
Mej. J. Snel, Pleegzuster N.-I., m.v.,	„	„ 2.50
P. E. Moolenburgh, Secr. Res. Djambi	„	„ 3.—
G. L. Mulder, Bussum		„ 2.50
W. B. Regenhardt, Kapt. Inf. O.-I. L.,	's-Hage	„ 2.—
Eduard Biema,	„	„ 2.50
Mevr. S. Dusault	„	„ 2.—
Mr. Fr. Siewertz van Reesema,	„	„ 2.—
J. H. Dijkman, Dir. Voorschotb. der Nederl.,	„	„ 2.—
W. F. Loudon, Secr. Alg. Rek.,	„	„ 2.—
J. Vieweg,	„	„ 2.50
J. S. H. Janmaat,	„	„ 2.—
Mej. J. E. Smits, Com. P. en T. N.-I.,	„	„ 2.50
A. Mulder, Ass.-Res. m.v.,	„	„ 2.50
E. M. O. Schneider, Ambt. In- e. Uitv.	„	„ 2.—
E. J. Bergmans, Ing. B.O.W. m.v.,	„	„ 3.—
*Mr. J. Meihuizen, a.s. Recht.-Ambt. N.-I.,	Groningen	„ 2.50
*Mr. F. Rubenkoning, R.-Ambt. N.-I.,	„	„ 2.50
*V. H. Keasberry, Med. Stud.,	„	„ 2.—
C. van der Zee, Onderw. N.-I.,	Haarlem	„ 2.50
Js. Reijdom,	„	„ 2.—
F. G. A. Huber, gep. Dir. Off. van gezondh. N.-I.,	Kampen	„ 2.50
W. C. F. Ter Beek, Kapt. Inf.,	„	„ 2.—
J. Peters, 1e Luit. Inf. O.-I. L.,	„	„ 2.—
S. Albarda, 1e Luit. Inf. O.-I. L.,	„	„ 2.—
*Mr. W. de Loos, R.-Ambt. N.-I.,	Leiden	„ 2.—
*Mej. M. H. J. Korff, litt. Stud.,	„	„ 2.—
*K. J. Boeijinga Cand. Ind. R.-Ambt.,	„	„ 2.—
F. C. H. Darlang, Ref. D. v. B.B. m.v.,	„	„ 2.50
*J. C. Vergouwen, Cand. Ind. R.-Ambt.,	„	„ 2.—
*M. Ruichhaven, Ind. Stud.,	„	„ 2.—
Mevr. de Wed. Th. H. W. van Vogelpoel,	Prinsenhage	„ 2.—
J. Veldhuizen Jr.,	Utrecht	„ 2.—
H. W. Parree,	„	„ 2.—
W. Groot Enzering, firma de Bussy en Voorduin,	„	„ 2.—
G. A. Cox,	„	„ 2.50
L. A. de Ruijter,	„	„ 2.—
A. L. Huber, Arts,	„	„ 2.—
J. F. Plet, Geneesh.-Direct. Ziekenh. Oud-Rozenburg,	Loosduinen	„ 2.50
Mr. Th. van Doorninck, Zwolle		„ 2.—
J. W. Barenschot, Maj. Inf. O.-I. L.,	Winterswijk	„ 2.—
J. Tupamahu, Hoofd Inl. school,	Tiouw Saparoea	„ 2.50
J. E. Schoeman, Insp. v. Pol.,	Paramaribo	„ 3.—

* Leden Studenten-Afdeeling.

Aan leden, DIE VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag, KENNIS TE GEVEN met vermelding zoówel van het OUDE als het NIEUWE ADRES.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 31 Maart 1911. No. 26.

Benoemingen., enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan de onderwijzeres Mej. C. Wilmes; den adjunct-chef S.S. op Java F. W. Hering; de stationscommiezen G. W. Basselaar en H. Hanssens; den commies A. L. van Wijngaerdt; den adjunct-inspecteur J. M. P. Kooreman; den boormeester L. C. A. K. Harmsen en 11 maanden aan den controleur J. Kreemer.

Ontslagen: op verzoek eervol de resident van Madoera H. J. Wijers; de alg. ontvanger L. P. G. Roger en de zoutverkooppakhuismeester, Raden Mangkoe Winata.

Belast: met de waarneming der betrekking van politie-opziener 1e kl. P. S. van Rees; E. M. Hohloch; C. A. van der Heijden; H. M. van Rosmalen; C. J. Martens; F. Ch. Frank; F. A. L. Arent-

sen; J. ten Wolle; W. O. C. Meijer; L. F. Kloet; P. C. Topsvoort; P. K. C. Smit; F. M. Winsser en H. E. Wilten; met de waarneming der betrekking van ass.-resident van Tanah Datar de contr. K. A. James.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter van den landraad te Djombang Mr. J. J. K. de Wit; van den Directeur van Binnenl. Best. E. A. Zorab en A. H. de Jong; van den president van den R. v. J. te Padang Mr. G. A. IJssel de Schepper; te Batavia Mr. F. H. J. J. Suys; van den inspecteur van den pandhuisdienst M. de Carpentier Wildervanck; J. R. Berghuis; F. A. Swart en R. P. G. Oosthout.

Benoemd: tot commies te Medan L. Ch. Lammerding; tot referendaris bij het Dep. van Justitie F. H. Cordesius; tot politieopziener 1e kl. J. A. van Haarlem; C. C. M. Roosen; N. H. C. Meijer; F. H. L. Messcherschmidt; G. R. Lucardie; J. Russer; C. A. R. Bulham en F. L. Braun; tot algem. ontvanger 2e kl. L. F. Bonte; tot onderwijzer 2e kl. M. H. Hille en W. P. Jonkmans; tot predikant te Malang E. Klaassen; tot alg. ontvanger 3e kl. J. Th. A. Westhoff; tot commies 2e kl. A. G. Egter van Wissekerke en A. J. J. Autonysz; tot inspecteur bij den post- en telegr.-dienst D. A. van Ringelestein; tot ambtenaar 4e kl. der in- en uitvoerrechten G. A. Neyndorff en G. Beer; tot adjunct-chef S.S. op Java J. W. H. van Lockeren; tot opziener J. F. B. Eekhof.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den kapitein der infanterie G. Aars; aan den kapitein der artillerie A. F. A. Hoog en C. H. M. H. Kiës en aan den 1en luit. der art. J. T. W. Boxman.

Gesteld: op nonactiviteit de 1e luit. der genie M. Wins.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en machinist J. M. Andreas.

Uit de Javasche Courant van 4 April 1911. No. 27.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan Mr. C. Loth; den hoofdstationchef J. A. Burgemeestre; den controleur Th. Volmering en L. F. W. Reijckers; den onderwijzer O. Tissing; de onderwijzeres Mej. M. S. G. Verloop; den ambtenaar der in- en uitvoerrechten B. L. E. Micola von Fürstenrecht; den opzichter W. J. A. Labaar; den Commies W. F. Kruithof; twee jaar aan den opzichter B. C. Dijkstra; elf maanden aan den ass.-resident H. Th. M. Pino Post en de controleurs H. K. Manupassa en J. F. Oudkerk Pool.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e comm. E. G. C. de Scheemaker; de ambtenaar op wachtgeld O. A. Dumas; de commies A. Palmer; de klerk M. T. Tieleman; de commies L. V. J. E. de Sturler en de onderopzichter J. H. Th. Arends.

Benoemd: tot onderwijzeres 1e kl. Mej. Ch. H. de Quant; tot controleur H. T. Ament; J. C. de Vos en W. H. Ockers; tot commies te Lahat L. Maitimo; tot wedana van Padoeroengan Mas Djojomihardjo; tot onderwijzer te Sragen J. H. M. van Lienden.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als hulponderwijzeres te Buitenzorg Mej. E. J. van der Hart.

Overgeplaatst: naar Bouthain de onderwijzer W. P. Jonkmans; naar Malang de onderwijzeres Mej. E. A. Odenthal; naar Madioen de hulponderwijzeres Mej. C. A. Berends.

Militair Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan den kapitein W. F. Dinger.

Benoemd: tot onderluitenant der infanterie J. K. A. Kiepe en G. F. O. Stange.

Geplaatst: bij het 18e bat. de 2e luitenant B. C. Völke.

Overgeplaatst: bij het 7e bat. de 2e luit. A. Hillen en de onderluitenant W. C. den Boer; bij het 17e de kapitein A. T. J. Baptist; bij het 1e depôt bat. de 2e luit. W. Bodde en G. Keers; naar Atjeh de kapiteins W. Aars en H. L. M. van Ghert; naar Flores de 1e luit. Uhl; naar Koepang de idem J. K. H. van Steijn van Hensbroek; naar Toboali de 2e luit. B. Stom; naar Long Iram de 1e luit. F. H. Ilgen en kapitein A. J. Ensink; naar Bandjermasin de kapitein H. M. Roukens en de 2e luit. K. M. H. Karsen; naar Paré-Paré de 1e luit. L. R. Badings; naar Palopo de kapitein J. W. Knegtmans; naar het 16e bat. de 2e luit. J. P. Wissema.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers aan boord van het Stoomschip „Prins Willem I"; gezagvoerder A. R. Nijboer. Van W.-Indië naar Amsterdam.

P. Enuma, echtg. en 3 k.; H. Slink en echtg.; Mej. J. A. C. Polak; Mej. L. Benjamins; Mej. J. Nassij; Mej. B. A. Lobato; Mej. J. L. Esser; Ph. H. Hermelijn; A. Burgman; P. J. Kuijter; W. H. Simons.

Passagiers aan boord van het Stoomschip „Prins Willem III"; gezagvoerder N. H. C. van Baaren. Van Amsterdam naar West-Indië op den 28en Apr.

C. F. van Baak, echtg. en k.; Eerw. Heeren F. J. A. van den Donk en D. H. van Zoelen; 13 Eerw. Zusters 2 Eerw. Fraters; Mevr. J. Weidner-Coronel; J. F. Roelvink; P. Koops Jr.; Mevr. M. A. Kaper—Vaughan.

ADVERTENTIËN.

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT,
Weimarstraat 239, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch. — gediplomeerd.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wensch in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: *Woonplaats:*

....

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dame voor vioollessen ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Eene dame op leeftijd, nog flink voor waarnemen huishouden of gezelschap bij oud heer of dame.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame en een Heer voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame voor werken met schrijfmachine en stenographie; bekend met moderne talen.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 19. Donderdag 11 Mei 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Uit de O.-I. Mail.

Cholera te Solo. — Uit Solo schrijft men aan het Soer. Hblad:

De cholera heeft hier werkelijk leelijk huisgehouden: van de sekaten af tot nu toe zijn er steeds meer dan tien gevallen per dag geweest, voor het grootste deel met doodelijken afloop. Het hoogste cijfer van op één dag aan de ziekte overledenen bedroeg 42 en de cholera heeft meestal een zeer gevaarlijk, heftig karakter: de menschen zijn maar kort ziek en het is afgeloopen. De cholera van nu is veel heftiger dan die van verleden jaar, die trouwens meer sporadisch voorkwam, maar de bestrijding is ook krachtig. Het verbod van verkoop van allerlei vruchten kwam al gauw, last tot opruiming van vuile rommel ook — het is alsof men daarmee in dit land altijd moet wachten tot het feitelijk te laat is, want hoe vaak is er al niet in dit blad gewezen op de vuilheid in Solo.

De Chineezen hebben op hun manier getracht de ziekte te bestrijden door het houden van optochten en afsteken van stinkende mertjons — waarin, voor hen onbewust, misschien nog wat desinfecteerends zit. En van den kraton uit heeft men allerlei poesaka's de stad laten ronddragen om de cholera te bezweren. Ondanks de vier dokters-djawa, die de soenan in dienst heeft, gelooft men waarachtig nog ernstig aan het nut van zoo'n vertoon.

Beter bestrijdt het Europeesch bestuur de ziekte o. a. door het inenten met cholera-serum, waarvan zeer veel gebruik is gemaakt. Het begint nu gelukkig wat minder te worden met de ziekte. Wanneer nu straks maar niet te veel Javanen naar Djokja komen om de vliegdemonstraties bij te wonen, want dan brengen ze daar de ziekte ook nog. Maar vermoedelijk zal het „volk", de groote massa, daarvoor geen geld uitgeven en zullen alleen de Europeanen en de prinsen naar Djokja trekken. Een aantal prinsen zou ook in Semarang de vliegerij bijwonen, maar de soenan was te laat met zijn order om kamers te bestellen, zoodat er geen plaats meer was.

Intrekking. — Aan de plannen tot geleidelijke intrekking van de militaire bezettingen in de Buitenbezittingen wordt steeds verdere uitbreiding gegeven. Zoo is dezer dagen besloten tot opheffing van het detachement te Moeara Tebon (residentie Djambi).

(Bat. Nieuwsbl.)

De nieuwe erfpachtsbepalingen voor de Buitenbezittingen. In de pers is veel te doen geweest over de faciliteiten, welke verleend zouden zijn aan den heer v. d. Kamer, die handelt voor een groote Nederlandsche kongsie en aan den heer Stoof, die optreedt als vertegenwoordiger van het Ned.-Indisch Landbouw Syndicaat, bij het zoeken en verkrijgen in erfpacht van groote complexen grond in de Buitenbezittingen. Naar wij vernemen, is echter thans aan elke bevoorrechting boven anderen van de door genoemde heeren in te dienen aanvragen een einde gemaakt, daar hun officiëel is medegedeeld, dat zij zich bij de behandeling van hunne verzoeken, evenals ieder ander, hebben te houden aan de voor de Buitenbezittingen vastgestelde nieuwe bepalingen.

(Javabode.)

De ongeregeldheden op Billiton. — Omtrent deze ongeregeldheden wordt in het kort verslag van Billiton over Febr. het volgende medegedeeld:

De op ultimo Januari j.l. uitgebroken twist tusschen de stammen Hopho en Keh der mijnwerkers te Manggar nam gedurende verslagmaand ernstige afmetingen aan. De Europeanen en de politie waren niet in staat den toestand te beheerschen, zoodat de zending van een detachement van 80 soldaten noodzakelijk was. Des namiddags van den 4den Febr. arriveerde het eerste detachement, onder commando van den eersten luitenant Riel, te Manggar en kon al dadelijk de last tot consignatie van de pasarbewoners in de huizen uitgevoerd en met de ontneming der wapens begonnen worden. Hoewel de rust ter hoofdplaats Manggar, door de genomen maatregelen thans verzekerd was, bleef de toestand in de mijnen, die over een uitgestrekt gebied verdeeld zijn en mitsdien niet voetstoots te bedwingen waren, gespannen en breidde de onrust zich zelfs allengs over de naburige districten uit. De zending van een compagnie te Tandjoeng-Pandan, om vandaar uit de mijnstreken af te patrouilleeren tot machtsvertoon, bleek dan ook weldra urgent. De gevraagde troepen onder commando van den kapitein van Harencarspel, per stoomschip Janssens aangevoerd, debarkeerde in den middag van 7 Februari en werden in vijf groepen ingedeeld, waarvan er 3 rechtstreeks over zee naar Gantoeng werden gedirigeerd, terwijl een groep van Tandjoeng Pandan over land naar Sidjoek en een naar Boeding trok.

Ongeveer gelijktijdig had te Manggar een samenkomst der vertegenwoordigers van de vijandige stammen plaats ter bespreking van eene verzoening. Onder leiding van den assistent-resident werd den 10en Februari een vergadering te Manggar belegd met de hoofden der elkaar vijandige stammen en de autoriteiten, op welke vergadering de stamgenooten zich bereid verklaarden tot een definitieve verzoening, waarvan de betrekkelijke verklaring in alle mijnen ter teekening door de voornaamsten werd voorgelegd. Hiermede was oogenschijnlijk de rust hersteld en toog men allerwege weder aan den dagelijkschen mijnarbeid, een resultaat, waartoe de preventieve werking van de aanwezigheid der troepen ongetwijfeld het grootste deel heeft bijgedragen. De compagnie van Harencarspel keerde den 26sten Febr. naar Java terug, terwijl het detachement Riel te Manggar verbleef voor eventueele gebeurlijkheden, die mogelijk blijven, zoolang het onderling vertrouwen der mijnwerkers niet behoorlijk geconsolideerd is. In totaal vielen aan den kant van beide vijandige Chineesche stammen gedurende de onlusten 19 dooden en 11 gewonden, terwijl 1 persoon wordt vermist.

Mutatiën bij de rechterlijke macht. — Wij vernemen schrijft De Javabode, dat binnenkort de plaats van vice-president van den Raad van Justitie alhier openkomt, door het vertrek naar Europa met verlof wegens langdurigen dienst, van Mr. H. Ch. van Meerten.

Met diens functiën zal dan tijdelijk worden belast de raadsheer in het Hoog Gerechtshof op non-activiteit Mr. F. J. E. A. Bade, tot tijd en wijle deze rechterlijke hoofdambtenaar zal kunnen worden herbenoemd tot raadsheer.

Het presidium van den Raad van Justitie te Padang schijnt ook binnenkort te moeten worden vervuld. Mr. B. Nijman toch zal wegens ziekte genoopt zijn heen te gaan. Zijne functiën worden bij herhaling waargenomen door het oudste lid, dat, zooals wij al berichtten, de belangrijke strafzaak Zeijdel presideert, omdat voortdurende ongesteldheid den president tot werkeloosheid verplicht.

De Chineesche Handelscommissaris te Belawan. — Wij hebben destijds, zegt De Javabode een bericht uit het Soer. H-blad overgenomen, betreffende het bezoek van den Chineeschen kruiser te Belawan en het feit dat geen officiëele bezoeken werden gewisseld.

Wij zijn er in geslaagd te weten te komen, hoe de zaak precies in elkaar zat. Men zal zien, dat alles per slot van rekening nog terecht is gekomen. Maar hier is het verhaal:

Volgens bericht van onzen gezant te Peking werd door het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel aldaar aan den aan de afdeeling Nijverheid van dat Departement werkzamen ambtenaar Chao Ts'ung Fan (Tio Ts' iong Hwan), sedert benoemd tot Taotai voor de nijverheid in de provincie Kwangsi, opgedragen zich aan boord van den kruiser Hoi Ch'en (Hai Ting) o.m. naar Nederl.-Indië te begeven, ten einde aldaar „de handelsaangelegenheden te onderzoeken". Het paspoort van dezen commissaris werd door onzen gezant geviseerd, die hem overigens, ter erlanging van eventueel gewenschte bijzondere faciliteiten, verwees naar de Indische regeering.

Kort vóór de aankomst van den kruiser te Belawan, kreeg de Regeering van Jhr. Beelaerts bericht dat inmiddels een keizerlijk decreet was verschenen tot goedkeuring van bovenbedoelde missie, waarin echter als doel der zending werd genoemd het „opbeuren en vertroosten" van de Chineesche kolonisten in de verschillende havens van den Zuidelijken Oceaan.

Deze geheel andere omschrijving van het aanvankelijk opgegeven doel der zending gaf aanleiding tot een protest van de Nederlandsche bij de Chineesche regeering, terwijl in afwachting van de resultaten van dat protest besloten werd den Chineeschen commissaris die 28 Maart j.l. te Belawan aankwam, hier te lande niet toe te laten. 29 Maart j.l. werd daarop bericht ontvangen, dat in de Chineesche Staatscourant eene mededeeling was verschenen, dat de zending uitsluitend „handelsstudie" ten doel had, terwijl tevens onzen gezant eene nota werd overhandigd ter bevestiging van die mededeeling en opheldering van het gebeurde.

Door een en ander was het bezwaar tegen de toelating van den heer Chao Ts'ung Fan vervallen en debarkeerde hij nog denzelfden dag, om 30 Maart een bezoek aan den Resident te Medan te brengen.

De ex-Sultan van Riouw. — Men deelt ons mede dat de afgezette Sultan van Riouw aan de Nederl.-

Indische Regeering om teruggave zijner particuliere bezittingen heeft gevraagd. (N. v. d. D.)

De Chineesche Regeeringscommissaris. — Juist toen Chao Chung Fan, „industrial Taotati", zoo staat op zijn visitekaartje, vergezeld van Thio Tiam Siat en den majoor-Chinees van Batavia, zijn officiëel bezoek bij den resident en het hoofd van plaatselijk bestuur had afgelegd, hadden wij gelegenheid de heeren te interviewen. Chao Chung Fan, de regeeringscommissaris, is het type, gelijk men zich dat van den Mandarijn-Chinees voorstelt, niet groot, gezet, een glad gezicht, de oogen eenigszins verborgen door een bril. Zijn reisgenoot, de gewezen mandarijn 2e klasse, consul te Singapore Thio Tiam Siat, een groot industriëel van naam, thans gevestigd te Penang, is langer, mager en heeft een ongeschoren bovenlip. Beide heeren hebben een huis betrokken te Pakodjan, eigendom van den bekenden handelsman Tjia Tjeng Kaoei, door de Chineesche Handelsvereen. ter beschikking gesteld voor den hoogen gast, tijdens zijn verblijf te Batavia.

Ter eere van den adviseur der Chineesche regeering werd door den majoor-Chinees een feest georganiseerd, waaraan ook door eenige officieren van de ter reede liggende „Hai Shen" werd deelgenomen. Verdere feestelijkheden waren nog niet vastgesteld.

Aan den Gouv.-Generaal werd een telegram gezonden, met het verzoek den regeeringscommissaris in de gelegenheid te stellen zijne opwachting te komen maken bij zijne Excellentie.

Daarna zouden de heeren hun reis over Bandoeng naar Semarang voortzetten.

Op onze vraag omtrent het doel der reis, moesten wij ons tevreden stellen met de reeds bekende officiëele waarheid, n.l. studie van handel, landbouw en industrie. Het bezoek aan Medan, waarbij de adviseur ook kennis nam van de werkwijze op de tabaksplantages, had hem zeer bevredigd; de koelietoestanden aldaar hadden, naar men De Javabode mededeelde, geen aanleiding tot opmerkingen gegeven.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Verschenen is het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs, betreffende de verordening, waarbij voorloopig wordt vastgesteld de koloniale huishoudelijke begrooting voor het dienstjaar 1912.

De beschouwingen in par. 1 mogen hier in haar geheel eene plaats vinden:

„Met ingenomenheid had men gezien, dat de goede verwachtingen, die het Bestuur verleden jaar had omtrent de in 1909 gebleken neiging tot stijging der middelen verwezenlijkt zijn, ja, dat die goede verwachtingen zelfs overtroffen zijn en zulks niettegenstaande het ook in 1910 met de bacoveculture niet is meegeloopen, zoodat, buitengewone ontvangsten en nieuw opgelegde belastingen niet medegerekend, het accres op de gewone middelen, zonder de belastingverhooging, in 1910 ruim *f* 200000.— bedraagt.

Ook had men met genoegen kennis genomen van de mededeeling, dat, wanneer men de opbrengst der middelen van 1910 stelt naast de voor dat jaar gemaakte raming, van een zeer gunstig resultaat kan worden gesproken nu de opbrengst de raming met bijna *f* 372560.— overtroffen heeft.

Dat daartoe in voorname plaats heeft bijgedragen de hoogere opbrengst van de inkomstenbelasting, de accijns op het binnenlandsch gedistilleerd, de invoerrechten en de concessierechten en retributie op balata, middelen, die alle verband houden met de meerdere of mindere ontwikkeling van de balata-industrie, gaf aanleiding de hoop uit te spreken, dat het Bestuur zooveel mogelijk ook deze industrie zal steunen, terwijl daarbij niet kon worden verzwegen de verwachting, dat met krachtige middelen zou worden gezorgd voor het behoud van de domaniale bosschen, de bron van vele onzer middelen.

In dit verband werd met voldoening gewezen op het gelukkige verschijnsel, dat in het afgeloopen jaar de waarde van den uitvoer die van den invoer belangrijk heeft overschreden, een feit, dat zich, naar men meende te weten, sedert jaren niet heeft voorgedaan. Men vroeg, of dit niet in voorname plaats aan de hoogere balataproductie te danken was.

Dat ondanks eenige onvermijdelijke overschrijdingen de uitgaven, die uit de gewone middelen en uit het subsidie moeten bekostigd worden, in totaal niet zijn tegengevallen en ongeveer *f* 38000.— beneden de raming bleven, werd eveneens met voldoening vernomen. Het mag derhalve een zeer verblijdend verschijnsel worden genoemd, dat het voor het dienstjaar 1910 toegestane subsidie met ongeveer *f* 410500 kan worden verminderd en dus niet meer dan 57% van het toegestaan bedrag zal beloopen."

***

Belangrijk, uit een oogpunt van koloniale politiek, zijn de beschouwingen in par. 7.

Algemeen was men het gevoelen toegedaan, dat zonder noodzakelijkheid door het Opperbestuur is ingegrepen in de autonomie, die bij het Regeeringsreglement aan de kolonie is toegekend. Zoo werd gewezen op de bij Koninklijk besluit van 20 Augustus 1910 No. 38 (G. B. No. 73) tot stand gekomen nieuwe regeling van uit de koloniale kas te kwijten verlofstraktementen. Bij art. 38 van het regeeringsreglement is regeling bij koloniale verordening voorgeschreven van de verlofstraktementen, pensioenen en wachtgelden.

Vandaar dan ook, dat op voorstel van den toenmaligen Gouverneur Smidt, Oud-Minister van Justitie, de regeling van de verlofstraktementen het eerst tot stand kwam bij de verordening van 5 Augustus 1886 (G. B. 1887 No. 2). Wel is bij art. 48 van het Regeeringsreglement, zooals het luidt volgens de wet van 2 Februari 1901 (Stsbl. No. 55, G.B. No. 16) bepaald dat, behoudens enkele hier niet ter zake dienende uitzonderingen, elk onderwerp, waarin volgens dit Reglement bij koloniale verordening is of kan worden voorzien, kan worden geregeld bij Koninklijk besluit, genomen in den vorm bij de Grondwet van het Koninkrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van Bestuur; maar in de tusschen Regeering en Vertegenwoordiging gewisselde stukken betreffende de totstandkoming van deze bepaling, was op de meest besliste wijze uitgesproken, dat de voorgestelde uitbreiding van de Koninklijke bevoegdheid niet beoogde wijziging te brengen in de bestaande practijk en alleen in hooge uitzonderingsgevallen van die bevoegdheid zou worden gebruik gemaakt. Te dien aanzien werd verwezen naar:

1o. de Memorie van Toelichting van den Minister van Koloniën, van Dedem, behoorende bij het wetsontwerp tot wijziging van de Regeeringsreglementen voor Suriname en voor Curaçao. Bijlagen Tweede Kamer 1892/1893, stuk 112, 4. blz. 5.

2o. de Memorie van Toelichting, behoorende bij het wetsontwerp tot wijziging van de Regeeringsreglementen voor Suriname en voor Curaçao. Bijlagen Tweede Kamer 1895/1896, stuk 166, 4, blz. 5 en 6.

3o. het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer betrekkelijk evengemeld ontwerp, Bijlagen Tweede Kamer 1896/1897, stuk 38. 1, ad. art. 14.

4o. de daarop gevolgde Memorie van Antwoord van minister Bergsma, Bijlagen Tweede Kamer 1896/1897, stuk 38. 2, ad art. 14.

5o. de Memorie van Toelichting van den minister van koloniën, Cremer, behoorende bij het wetsontwerp tot wijziging van de Regeeringsreglementen voor Suriname en Curaçao dd. 8 Juni 1899, Bijlagen Tweede Kamer 1898/1899, stuk 193. 4, blz. 6, tweede kolom.

(De aanhalingen uit deze stukken moeten hier kortheidshalve worden weggelaten).

Duidelijk is het dus, dat zoowel de Tweede Kamer als de opvolgende Ministers van Koloniën van Dedem, Bergsma en Cremer het er volkomen eens over waren, dat regeling bij koloniale verordening regel behoort te blijven, en dat de voorgestelde wijziging van het Regeeringsreglement alleen ten doel had om de gelegenheid te openen tot het totstandbrengen bij Koninklijk besluit van een wettelijke voorziening in zeer exceptioneele, daarbij aangeduide gevallen, t. w. bij een conflict tusschen den Gouverneur en de Koloniale Staten in den vorm van verwerping van een of ander voorstel; wanneer een noodige regeling achterwege blijft en ten slotte met het oog op de vaststelling van een nieuw strafwetboek, alsmede „in het algemeen bij de invoering van nieuwe wetboeken en dergelijke belangrijke onderwerpen van wetgeving, welke laatste bezwaarlijk in een wetsartikel zijn te omschrijven."

Hieruit volgt ondubbelzinnig, dat, nu er hoegenaamd geen noodzakelijkheid bestond tot regeling van de verlofstraktementen bij Koninklijk besluit, de regeering in deze gehandeld heeft in strijd met de overeenstemming, die bestaan heeft tusschen de opvolgende Regeeringen en de Vertegenwoordiging. Dat men algemeen een dergelijk handelen niet kon goedkeuren zal wel geen nader betoog behoeven.

Maar, daargelaten, dat de nieuwe regeling niet tot stand kwam langs den weg, die, naar men meende, volgens het Regeeringsreglement moest worden bewandeld, die regeling, waarbij verkregen rechten van de in dienst zijnde ambtenaren op schromelijke wijze werden aangetast, was ook niet aan het oordeel van de Koloniale Staten onderworpen. Vandaar, dat het systeem, daarin neergelegd en dat een scherpe lijn trekt tusschen ingeborenen en hen, die van uit Nederland tot ons komen, 't allerminst de sympathie van de Koloniale Staten wegdroeg.

Hierna wordt aangehaald de rede van het Kamerlid van Kol in de vergadering van de Twee-

Kamer van 14 November 1900. (Handelingen 1900/1901, blz. 296), die het nu gebeurde heeft voorzien.

Nog werd eenparig bij Bestuur en Regeering er op aangedrongen niet voort te gaan op den hierboven omschreven ongewenschten weg, doch voortaan den geest en de bedoeling van het Regeeringsreglement, zooals die op onmiskenbare wijze uit de gewisselde stukken blijkt, te volgen.

***

Naar aanleiding van het door B. J. Wijnschenk c.s. op 9 Maart l.l. tot den Gouverneur gericht verzoek, om „het daarheen te willen leiden, dat ten spoedigste maatregelen worden genomen om het gevaar, dat den handeldrijvenden middenstand bedreigt door de immigratie van Chineezen af te wenden", eene aangelegenheid van groot belang voor de kolonie, werd men gaarne met de meening van het Bestuur daaromtrent bekend gesteld, terwijl er niet aan getwijfeld werd, dat met betrekking tot dat verzoek het gevoelen van de Kamer van Koophandel zal worden ingewonnen, waarna men gaarne ook daarmede zou worden in kennis gesteld.

Door een lid werd het houden van een volkstelling in de kolonie in overweging gegeven, teneinde zekerheid te verkrijgen omtrent de ware cijfers van de bevolking en wat daarmede in verband staat, wat z. i. in verschillende gevallen van nut zou kunnen zijn. Naar bedoeld lid meent te weten, is het juist 100 jaar geleden, dat een volkstelling alhier gehouden is, zoodat het alleszins wenschelijk is thans opnieuw daartoe over te gaan.

***

Naar aanleiding van eene beschouwing in een vroeger nummer van dit Weekblad, volge hier nog deze aanhaling uit het Voorloopig Verslag der Koloniale Staten:

Was men juist ingelicht, dan zou Dr. Koch in October a.s. de kolonie verlaten. Dit gaf aan bijna al de leden aanleiding om wederom bij het Bestuur aan te dringen om het traktement van den geneeskundigen inspecteur à *f* 6000 tot *f* 6000 op de begrooting uit te trekken, daar de vereeniging van deze betrekking met die van Chef van den militairen geneeskundigen dienst waarschijnlijk op den duur niet mogelijk zal blijken te zijn, vooral als voor die vereenigde betrekking zal geroepen worden een officier van gezondheid, die niet lang in de kolonie is en dus niet voldoende op de hoogte van locale toestanden. Ook werd er op gewezen, dat onlangs de verordening, houdende bepalingen ter voorkoming van het gebruik van voor de gezondheid schadelijke of vervalschte voedingsmiddelen door de Staten goedgekeurd is; dit zal natuurlijk de werkzaamheden van den geneeskundigen inspecteur niet weinig uitbreiden. Wanneer daarbij in aanmerking genomen wordt, dat de werkzaamheden in het militair hospitaal dagelijks toenemen, welke meer en meer de aandacht en den tijd van den Chef dier inrichting vorderen, dan lijdt het geen twijfel, of combinatie van beide betrekkingen zal blijken niet in het belang der kolonie te zijn. In deze meening werd men versterkt door het feit, dat (ad art. 110b) voor reis- en teerkosten in het afgeloopen jaar slechts *f* 214 is uitgegeven. Hieruit meende men te mogen afleiden, dat de Geneeskundig-Inspecteur waarschijnlijk door zijne andere werkzaamheden de districten niet druk bezocht heeft.

***

In haar nummer van 5 April brengt Onze West het bericht, dat pl.m. een 100-tal Britsch-Ind. eene vereeniging hebben opgericht met het doel op gepaste wijze voor hunne vrijheid en recht, zoo hier bij het bestuur als in Nederland, bij de hooge regeering op te komen.

Zij hebben tot raadsman gekozen praktizijn Bibaz met een vast honorarium.

In haar volgend nummer deelt het blad omtrent dezen bond nog mede, dat hij op aandrang van velen niet een Engelschen, maar een Hollandschen naam zal dragen, n.l.: Vrijheid en Recht. De koelies willen in de eerste plaats toonen, dat de verwanten van mevr. Schneiders niet van verdacht allooi" zijn, en tevens voorkomen, dat die dame het mikpunt zij van laster, en daarom een rechtskundig raadsman voor hun bond benoemen, die hunne klachten eerbiedig ter kennis van het Kol. bestuur zal brengen. De bond zal zijn tegen oproer, tegen „het zich recht verschaffen met den houwer."

De oprichters van den bond gevoelen zich Nederlanders en willen ook toonen het te zijn. Zij hebben het vooruitzicht, dat de bond in afzienbaren tijd duizenden leden zal tellen.

Zij gevoelen zich gelukkig onder Ned. bestuur en willen daarom met rechtsbijstand hunne grieven doen vernemen.

***

Uit „Suriname" van 14 April dit uitknipsel:

Corantijn-expeditie. In aansluiting aan het bericht in ons vorig nummer betrekking hebbende op het voornemen om een blijvend aandenken aan de Corantijn-expeditie en haar overleden leider, Eilerts de Haan, op te richten, kunnen wij nog het volgende mededeelen. Het comité bestaat uit de heeren A. G. Weijers (Voorzitter), B. H. Juda, D. Fernandes Jr., L. van Bennekom en H. J. Hennep.

Gisteren was er reeds een aanzienlijk bedrag op de lijst ingeteekend.

Aangezien de heeren Keyzer en Hulk hun vertrek vervroegd hebben en reeds Zaterdag a.s. per bacovenschip de kolonie verlaten, noodigde het comité hen met de arbeiders in het Park uit, om hun aldaar mededeeling te doen van het voornemen.

Ook aan Z.Ex. de Gouverneur en Mevr. Fock werd verzocht de plechtigheid met hunne hooge tegenwoordigheid te willen vereeren.

Om half negen precies waren alle betrokkenen, benevens tal van belangstellenden, in het Park aanwezig. De heer Weyers, het woord nemende en hulde brengende aan de expeditie, die de laatste hand legde aan de opneming van het binnenland van Suriname, waardoor de laatste donkere plek van de kaart verdween. en dit deed onder de bekende omstandigheden, waardoor de onderneming een heldendaad werd, herdacht in de voornaamste plaats den overleden leider. Spreker deelde mede, dat de Surinaamsche bevolking begeerig was te toonen, hoezeer de arbeid der expeditie's op prijs werd gesteld en dit doen zou door het oprichten van een gedenkteeken op een nader te bepalen plaats te dezer stede en door het uitreiken van een gedenkpenning aan leiders en arbeiders dezer laatste expeditie.

De gedenkpenningen, die pas over eenigen tijd gereed zullen komen, zullen den heeren in Europa uitgereikt worden.

De heer Keyzer dankte voor zich en de arbeiders en meende ook voor den heer E. de Haan de hulde te mogen aanvaarden.

De heeren, alsmede de arbeiders, brachten verder een aangenamen avond door in het Park, terwijl de militaire kapel een concert gaf.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Raadgevingen aan de Ned.-Indische bedevaartgangers.

Teneinde tot nut te strekken aan onze Ind. bedevaartgangers, geeft de redactie van de **Pemberita Makassar** van 10 Februari 1911 no. 17, eenige wenken ten beste, waaraan ondermeer het navolgende ontleend is.

1e. Het reisgeld zij Engelsch goudgeld (ponden sterling). Dit heeft het voordeel, dat het overal in deze streken kan worden ingewisseld tegen den minst schadelijken prijs en dat het gemakkelijk kan worden medegenomen.

De koers is gewoonlijk *f* 12.50 of *f* 12.60 per pond.

De zilveren handelspenningen, de z.g.n. dollars of „Ringgit boeroeng" zijn schadelijk in het gebruik, evenals het Nederlandsch goudgeld van *f* 10 waarvoor men 8 ringgit boeroeng betaalt.

2e. Het bedrag van het reisgeld zij voortaan *f* 750.— per persoon.

Vroeger had men aan *f* 500 voldoende, maar dit bedrag is, de tegenwoordige omstandigheden in aanmerking genomen, beslist onvoldoende.

3e. Men geve van de voorgenomen reis geen kennis aan den „Djoema'ah", dat zijn wervers, die zich ook wel met het geleiden van de aanstaande pelgrims willen belasten. Zij zijn in hooge mate onvertrouwbaar en staan in betrekking tot den agent der Stoomvaartmaatschappijen, die voor elken aangebrachten bedevaartganger *f* 5.— uitbetaalt.

Het passagebiljet kost bij den Agent *f* 90.— en bij den Djoema'ah *f* 95.— per persoon.

4e. Voor de zoo noodige gezegelde reispas betale men nimmer meer dan *f* 0.50.

Wordt meer verlangd, dan wende men zich onmiddellijk tot een bestuurshoofd.

5e. De reiskoffer zij gemerkt met den naam van den eigenaar en van diens woonplaats.

Zoo mogelijk zij daarin eene testamentaire beschikking, waaruit kan blijken hetgeen men bezit en aan wien, ingeval van overlijden, de nalatenschap moet worden afgegeven of toegezonden.

6e. Zij, die de reis met Engelsche Stoomschepen naar Mekka maken via Singapore en Penang, moeten, willen zij niet in de fuik loopen, in die havenplaatsen niet aan wal gaan.

De Engelsche Djoema'ah's zijn ware bloedzuigers en weten, na het geld aan de bedevaartgangers afhandig te hebben gemaakt dezen te overtuigen dat met het „Hadji-Singapore-schap" ook wel kan worden volstaan.

Bovendien moeten de adspirant-hadjis op de Engelsche schepen in eigen rijst en gedroogde visch

voorzien, hetgeen op de Nederlandsche schepen niet het geval is, terwijl op deze vaartuigen een geneeskundige ter beschikking staat van de reizigers.

7e. Men overtuige zich steeds goed van het uur van vertrek der schepen.

8e. Het beste is zich van een retourbiljet te voorzien, omdat men anders voor de terugreis dikwijls hooger passagekosten moet voldoen.

Zij, die van dit retourbiljet om een of andere reden geen gebruik maken, kunnen het gemakkelijk tegen verhoogden prijs aan anderen overdoen.

9e. Aan boord der schepen vertrouwe men zijn geld, tegen bewijs van ontvang, aan den verantwoordelijken kapitein toe. Slechts *f* 25 houde men bij zich.

10e. De bedevaartganger doet beter te Colombo, Bombay of te Aden niet aan wal te gaan.

Men weet dàår, louter uit winstbejag, de bedevaartgangers zóódanig te lokken, dat zij te laat komen voor de verdere reis en dan eene volgende scheepsgelegenheid moeten afwachten.

11e. Bij het ten anker gaan der schepen zij men steeds waakzaam en verzamele men zijn bagage op een bepaalde plaats, omdat onder de vele aan boord komende z.g.n. handelaren vele dieven zijn.

12. Na acht dagen reizen komt men aan 't eiland Kemaron en blijft daar vijf dagen in quarantaine liggen. De goederen der passagiers kunnen dan worden gewasschen.

Alle passagiers zijn verplicht zich naar den wal te begeven in een gebouw, dat op ½ paal afstands van het strand is gelegen en waar de ontsmetting met carbol plaats heeft.

Tijdens dat verblijf zij men niet te bescheiden met het vragen naar handdoeken en overhandige gerust de kleederen aan de daarvoor aangewezen personen, na echter zich goed overtuigd te hebben dat geen voorwerpen in de zakken zijn achtergebleven.

Men trede behoorlijk vrijmoedig op, want te groote bescheidenheid ten deze leidt tot onnoodige verblijfsverlenging.

Na afloop van de ontsmetting, haaste men zich naar het strand te begeven en zich daar te overtuigen van de bagage.

Clandestiene opium-invoer en clandestien hazardspel ter hoofdplaats Makassar. In de **Pemberita Makassar** van 17 Februari 1911 no. 20, wordt er op gewezen dat het douanepersoneel ter hoofdplaats Makassar onkundig is van de groote hoeveelheden opium welke daar op clandestiene wijze worden ingevoerd.

Of zulks geschiedt door Makassaren, Nederlanders, Japanners of Chineezen, staat niet vast; alleen weet men dat lieden van de eilanden, welke in de nabijheid van Makassar in de Straat van Makassar zijn gelegen, in dien clandestienen handel geen onbelangrijk aandeel hebben.

Men zou zeggen dat bij eene correcte plichtsvervulling van het douanepersoneel zulk een smokkelhandel niet mogelijk zou kunnen zijn, maar 't schijnt toch, dat, hoe scherpzinnig dit personeel ook moge zijn, de smokkelhandelaars het ten deze toch winnen. Die smokkelhandel heeft ook wel plaats in andere artikelen en wanneer het bestuur daarvan de bewijzen zou willen zien, heeft het slechts de winkels binnen te treden en een onderzoek in te stellen naar het artikel „lucifers", hetwelk in groote hoeveelheden aanwezig is, met hulp van ontrouw Boompersoneel.

Het opium wordt aangebracht met schepen, varende onder de vlag van alle nationaliteiten, daarna gelost (of zulks in open zee geschiedt, werd niet vermeld) en vervolgens via bovengenoemde eilanden op listige wijze naar den vasten wal van Celebes vervoerd.

Zal de regie dus niet al te groote geldelijke schade lijden, dan is het voor de regeering zaak om ten deze voorzieningen te nemen en de bewuste eilanden onder betere contrôle te brengen dan tot nu toe het geval is geweest.

Met het clandestien-hazardspel staat het eveneens niet al te best ter hoofdplaats Makassar.

De speelpachter althans mort al bijzonder, wetende dat men niet in staat is de deelnemers aan het hazardspel in de clandestiene speelhuizen te vatten en te straffen. Wel heeft de pachter spionnen en oppassers in zijn dienst, maar welke maatregelen ook genomen worden, alles leidt tot niets, omdat dat personeel door de speelhuishouders ruimschoots wordt beloond.

In de kampong Baroe kan men wel twintig à dertig clandestiene speelhuizen aantreffen, om van de kampong Malokopon maar niet te spreken.

Het toeziend personeel blijft echter blind en doof. Nu moet men zich over dit feit niet al te veel verbazen, want van *f*. 10, *f* 15 en *f* 20 's maands kunnen bijv. oppassers met twee echtgenooten en 2 huizen niet rondkomen.

Het ontbrekende moet dus wel ergens vandaan worden gehaald.

Het is te hopen dat de gezaghebbende personen te Makassar met deze gegevens hun voordeel zullen kunnen en willen doen en de noodige maatregelen zullen weten te nemen tot bestrijding van den clandestienen handel in opium en van het hazardspel, twee maatschappelijke kwalen, die de rustige ontwikkeling van Celebes in den weg staan.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De jongste geboortedag van den Keizer van China. De **Perniagäan** van 10 Februari 1911, no. 33, bevat een portret van den jeugdigen Keizer van China, Soan Thong Koen, vergezeld van de toelichting, dat, ter gelegenheid van den vijfden geboortedag van Z. M. den Keizer van China, op 11 Februari 1911, het blad niet zal verschijnen.

De tegenwoordige Keizer, die, nu 3 jaren geleden, Keizer Tong Tie opvolgde, werd geboren 14 Tjiagwe 2457 (1906), en is dus 5 jaar oud.

Zijn geboortedag wordt echter één dag te voren gevierd, omdat wijlen Keizer Tong Tie op 14 Tjiagwe overleed.

Met een: leve Keizer Soan Thong Khoen, eindigt deze mededeeling.

Reis van den heer Tan Tjong Long van Java naar China en Japan. In de **Perniagaän** van 18 Februari 1911, no. 29, dankt de Redactie den heer Tan Tjong Liong voor de inzending en plaatsing van het reisverslag in haar blad, waardoor den lezer de gelegenheid is gegeven geworden kennis te nemen van zijne belangrijke bijdrage tot de kennis van toestanden in China en Japan, en van de opmerkingen en beschouwingen, waartoe dat persoonlijk en plaatselijk onderzoek aanleiding heeft gegeven.

Waar de beschikbare plaatsruimte in deze rubriek van het Koloniaal Weekblad beperkt is en de reisbeschrijving van den correspondent der Times (van Peking naar Taskend), reeds een plaats heeft gevonden, is aan de opmerkingen en beschouwingen van den heer Tan Tjong Long, waarmede de Nederlandsche lezer ook zijn voordeel had kunnen doen, tot leedwezen, niet die aandacht kunnen worden geschonken, waarop het reisverhaal rechtmatig aanspraak heeft.

Voor hen, die daarin bijzonder belang stellen en van het verhaal kennis wenschen te nemen, zij hier bekend gesteld, dat het in 50 gedeelten in de Perniagaän is opgenomen.

De heer Tan Tjong Long eindigt, na hulde en dank gebracht te hebben voor de overal genoten goede ontvangst en gastvrijheid, zijn verslag aldus:

„Ik heb mij persoonlijk en plaatselijk kunnen „overtuigen van den vooruitgang der Chineezen.

„Wel is waar bestaat er nog veel gebrekkigs, dat „herziening behoeft, doch overal ziet men met krach„tige actie de evolutie van China bevorderen, die „zonder twijfel met hulp van het Westersch intel„lect, dat de Chineesche toestanden begrijpt, eenmaal „tot stand zal komen."

Eéne zaak heeft hem echter bij zijn terugkeer getroffen.

Terwijl hij toch, als vreemdeling, zoowel in China als Japan, nergens gedwongen is geworden, om zijne bagage, bestaande uit enkele kleedingstukken en de noodige levensbehoeften, aan het onderzoek van de douanen te onderwerpen, werd hij, niettegenstaande hij op Java geboren is, bij zijn terugkeer per stoomschip „Van Noort" te Tandjong Priok verplicht zich een onderzoek van zijne goederen en zelfs aan den lijve te laten welgevallen.

Nadat hij op de vele hem gedane vragen had geantwoord, en duidelijk te kennen had gegeven, dat hij niets anders bij zich had dan zijne kleeding en eenige levensbehoeften, mocht hij vertrekken.

Van Peking naar Taskend. — Evenals in zoovele streken van Groot-China, neemt ook de bevolking van Kashgar in sterke mate in aantal toe, terwijl het gelukkige verschijnsel valt waar te nemen, dat zij uitbreiding geeft aan de in cultuur gebrachte gronden.

Bovendien is het klimaat veel verbeterd, sedert men op groote schaal is begonnen waardevolle boomen aan te planten.

Tijdens het bestuur van Jakub Beg werd van de vroegere houtsoorten eene belasting geheven, welke heffing de bevolking zóódanig ontstemde, dat zij alle boomen uitroeide.

Gelukkig zijn die toestanden nu gewijzigd en verbeterd en kan men thans, ten behoeve van de bevloeiing der uitgestrekte rijstvelden, rekenen op een regelmatigen toevoer van levend water.

Tal van boomen leveren reeds waardevolle marktproducten op, als touw, garen enz., terwijl de hennepvezel, waaraan vroeger bijna geen aandacht werd

geschonken, plaatselijk gebezigd wordt voor de vervaardiging van kleedingstoffen.

Zoowel de hennep- als de katoenvezel beloven veel bij een beleidvolle exploitatie, evenals de aangeplante moerbezieboom, die tot voedsel van den zijdeworm moet dienen.

Tengevolge van die gunstige veranderingen, zijn tal van handelsbronnen geopend en kunnen in dit welvarende en gezonde land, dat op grooten afstand van de noodlijdende en door ziekte besmette streken van Groot-China verwijderd is, de Engelschen en Russen elkander weldra op de markten ontmoeten en aan de ontwikkeling van den handel een krachtigen stoot geven.

Het is de Russische handel, die in deze streken op den voorgrond treedt.

De vermeerdering van den politieken invloed houdt daarmede gelijken tred.

Ten einde dit laatste doel nog beter tot zijn recht te doen komen, leggen de Russen tot aan de grenzen der provincie wegen aan, tracht men verder, en met goed gevolg, de harten der bevolking te winnen, terwijl, wanneer noodig, op de Chineesche Regeering zekere dwang wordt uitgeoefend, opdat zij hare wegen aan de Russische aansluite.

Het Engelsch-Indisch bestuur toont zich ten deze meer lijdelijk.

Het laat zich aan de verbindingswegen met deze provincie niet veel gelegen liggen, zeer ten nadeele van den Engelsch-Indischen handel, die van die houding niet veel begrijpt.

Kapitein Shuttleworth, die in de jaren 1908-1909 als Consul te Kashgar fungeerde, schreef ten dezen aanzien in zijn handelsverslag:

„Indien, ten behoeve van den Indischen handel, „andere wegen naar Kashgar konden worden aan„gelegd, zou die maatregel aan de bevordering van „dien handel zeer veel ten goede komen.

„In vroegeren tijd was dit niet mogelijk, omdat „van de zijde van het militair element daartegen be„zwaren werden ingebracht.

„Doch, uit vrees voor den vijand, behoeft men „den handel niet te bemoeielijken en den vooruit„gang te belemmeren, waar die wegen binnen een „zeer kort tijdsverloop, zoo noodig, onbruikbaar zou„den kunnen worden gemaakt.

Sedert dien tijd werd één goede verbindingsweg tusschen Engelsch-Indië en Kashgar aangelegd, en kon de handel zich althans eenigszins ontwikkelen.

Reeds van vroegere tijden af hebben van de Westersche mogendheden alleen Engeland en Rusland in deze streken invloed uitgeoefend, doch thans kan men het feit waarnemen, dat ook Duitschland de handen in dit nest heeft gestoken.

Zulks blijkt hieruit, dat de Duitsche Consul te Tientsin, nog niet lang geleden, onder de Turksche onderdanen van Kashgar eene circulaire heeft doen verspreiden, waarin, — als antwoord op een door een Armiaansch tapijthandelaar van Khotan, met name Piranantz, gedaan verzoek, — te kennen werd gegeven, dat, op verzoek van de Turksche Regeering, hij het zich tot plicht rekende de Turksche onderdanen aan te sporen zich onder Turksche bescherming te stellen.

De Consul, tot wiens ressort Kashgar behoort, stelde daarbij — onder opgave van zijn naam en adres — voor, dat men zich daarbij zou aansluiten en dat van zijne zijde op hulp en bijstand kon worden gerekend, voor het geval zulks noodzakelijk werd geacht.

Voor zoover bekend, zijn slechts 14 Turksche onderdanen te Kashgar aanwezig, doch onmogelijk is het niet dat dit aantal iets grooter is.

Turkije heeft vroeger de behartiging dier belangen aan Frankrijk opgedragen en, ter bevordering van de uitbreiding van het Mohamedanisme, in dit deel van Azië, getracht de aansluiting aan te moedigen van alle Mohamedaansche Chineezen en Turken.

Die ingewikkelde toestand had de Duitsche consul wel in het oog moeten houden, toen hij zijne circulaire rondzond en hem tot behoedzaamheid bij zijn optreden in deze mogen stemmen, waar het bekend is, dat Jong-China zich dat sluiten van overeenkomsten van Chineesche onderdanen met buitenlandsche regeeringen, zonder de voorkennis van de Chineesche regeering, niet zal laten welgevallen.

Tijdens de aanwezigheid van den Correspondent reiziger in Turkestan ontmoette hij twee malen een Mohamedaanschen godsdienstzendeling uit 't Westen.

Eén hunner was afkomstig uit Tunis en had Kansu tot veld van actie. Hij was Fransch onderdaan en reisde op een Fransche reispas.

De tweede was een Arabier, die van Constantinopel was vertrokken en in opdracht had een onderzoek in te stellen naar den toestand der Mohamedaansche kerk te Peilu. Ook hij reisde op een Fransche reispas.

Het aantal Mohamedanen, dat uit China naar Mekka ter bedevaart vertrekt, neemt steeds toe, met het gevolg, dat men tegenwoordig in verscheidene dorpen van Turkestan „hadjis" kan ontmoeten.

Het gehalte der Chineesche besturende ambtenaren in deze ver verwijderde streek van Groot-China, is zóódanig dat men ze in China-Proper niet zou kunnen gebruiken.

Het hoogste burgerlijk gezag wordt uitgeoefend door een ambtenaar met den titel van „Totai", wiens gebied zich uitstrekt van Aksu tot Keria.

De tegenwoordige titularis is een halfbloed van Anhui, die in het jaar 1878, tijdens de Mohamedaansche woelingen, in de provincie kwam.

Hij is 69 jaar oud, behoort tot de behoudende staatkundige partij, is zwak en ziekelijk van lichaamsgestel en is van bestuurszaken niet op de hoogte. Toch laat men zulk een versleten man aan het hoofd staan van een gemeenschap van 300.000 zielen. Hij is een waardig pendant van den 79jarigen rechter te Kashgar, een halfbloed van Hupeh en eveneens sedert 1878 in de provincie woonachtig.

Met de hooge militaire functionarissen is het al niet veel beter gesteld.

De militaire bevelhebber is een mandarijn uit de oude school en in het geheel niet bekend met de krijgswetenschap.

Het dragen van den titel is al een even groot paskwil als het leger zelf. Op Westersche wijze geoefende troepen zijn niet aanwezig en de sterkte der troepenmacht bestaat meer uit manschappen op het papier dan in de werkelijkheid.

Volgens zeggen moeten aanwezig zijn:

7 escadrons cavalerie, waarbij alle manschappen over eigen paarden moeten beschikken;

6 bataljons infanterie;

1 veldbatterij met twee stukken geschut.

Eén vuurmond deed reeds dienst tijdens de Mohamedaansche woelingen in 1878 en werd sedert dien tijd slecht onderhouden. De andere vuurmond is een oud Hotchkisskanon. De bewapening der infanterie is verschillend. De meeste geweren zijn nog voorladers; de overigen van het systeem Mauser en Remmington.

Het ligt in de bedoeling van de Chineesche regeering dit antieke boeltje op te ruimen en daarvoor een meer moderne legermacht in de plaats te stellen.

Van Vreemde Koloniën.

V r e d e s - a p o s t e l e n. De stemmen, die, in de berichten der vorige week, van verschillende zijden het: „vrede kome over de aarde", hebben doen klinken, verdienen in ons weekblad een nagalm te vinden.

President Taft opende de Vredesconferentie te Baltimore in tegenwoordigheid van een talrijke opeengepakte menigte. Hij wees op de kans, die bestaat dat, door een verdrag tot arbitrage tusschen de Ver. Staten en Gr. Brittanië, een stap van beteekenis in de richting van den wereldvrede gedaan zal worden. Toch waarschuwde hij voor te groote verwachtingen, ingrijpende hervormingen komen meestal bij beetjes tot stand. Hij verzekerde dat in Amerika geen verlangen bestaat tot uitbreiding van gebied. De Ver. Staten kunnen ook van anderen geen uitbreiding op Amerikaansch gebied verwachten; zij willen daarentegen hulp verleenen aan natiën, die zich wenschen te ontwikkelen, maar waarvan blijkt, dat zij hiertoe in kracht te kort schieten.

In de Guildhall te Londen is een dier meetings gehouden, zooals zij alleen in Engeland voorkomen. De Lord Mayor presideerde, inleiders waren minister Asquith en de heer Balfour, naast hen waren o.a. tegenwoordig de aartsbisschoppen van Canterbury en Bourne, de opperrabbijn en andere godsdienst-autoriteiten. Noemen wij nog onder hen, die het woord voerden, de eerste-minister van Nieuw-Zeeland.

Minister Asquith zeide o.m.: „Deze eerbiedwaardige hal is getuige geweest van vele demonstratiën en ceremoniën van momenteel belang, maar ik betwijfel, of zij ooit tot waardiger doel heeft gestrekt, dan dat waartoe heden zoovelen zijn samengestroomd... Het initiatief tot 't sluiten van 'n overeenkomst waarbij de Ver. Staten en G.-Brittanië zich verbinden alle eventueele geschillen, waarover zij het niet eens kunnen worden, door arbitrage te laten oplossen, is uitgegaan van het hoofd der Vereen. Staten. Maar het voorstel valt in daarvoor reeds bereiden grond, de daad die weinige jaren geleden ja, ik zou durven zeggen, weinige maanden geleden, als droom van idealisten beschouwd zou zijn, is niet slechts binnen het gebied van practische staatkunde gekomen, maar is het gewilde streven van twee groote volkeren geworden.

Mr. Balfour drukte zijn blijdschap uit over de gelegenheid om een zaak te bevorderen, die in zijn geheele loopbaan zóo nabij zijn hartewenschen heeft

gestaan. De groote meerderheid aan beide zijden van den Atlantischen Oceaan staat de beweging voor. Weten de staatslieden de goede formule te vinden, dan zal er geen verzet van eenige beteekenis komen. Maar Gr. Brittanië zal toch er op bedacht moeten blijven, dat door dit verdrag de oorlogswolken niet geheel tot een onmogelijkheid worden gemaakt, daarom verwachte men niet een dadelijke vermindering van de wapening der volken.

Met teekenen van algemeene instemming werd daarna de resolutie aangenomen, zooals zij door minister Asquith was voorgesteld. Zij luidt: „Dat deze meeting of the citezens of London, representatives of his Majesty's Oversea Dominions, and religions and other bodies, vergaderd in de Guildhall, oprecht toejuicht het voorstel van den President van de Ver. Staten van Amerika voor een algemeen arbitrage verdrag tusschen dat rijk en het Britsche rijk, en haar goedkeuring schenkt aan het daaraan ten grondslag liggende beginsel, waardoor de hoogste belangen der twee natiën worden gediend, en de wereldvrede bevorderd zal worden."

***

De mail brengt ons bijzonderheden over de opening der Intern. Pest Confer. te Moekden, tegelijkertijd dat de telegraaf ons korte berichten over de sluiting bezorgt. In de eersten de reden vol verwachting en vertrouwen van Hsi Liang, onderkoning van de drie oostel. provinciën van China en van andere vertegenwoordigers en geleerden. In de laatsten uiting van teleurstelling. De afgevaardigden stuitten op den onwil van de Chineesche doktoren, zoodra zij over belangrijke vragen van gedachten wenschten te wisselen. China verklaarde alleen te kunnen spreken over practische bestrijding van longenpest en vond hierbij steun bij Groot-Brittanië en Amerika. De andere afgevaardigden meenden dat de besprekingen alleen nut konden hebben wanneer zij ruimer werden opgevat. Volgens de Times Weekly Edition van 5 Mei, zijn de vreemde vertegenwoordigers het er over eens, dat de conferentie tot geen tastbaar nut heeft geleid.

BRITSCHE KOLONIËN.

De plaatsen, die bezocht zullen worden door het koninklijk-keizerlijk echtpaar, wanneer dit in December en Januari a.s. de reis zal maken naar 't Indische keizerrijk, beginnen nu reeds met de organisatie der feestelijkheden.

***

Een paar malen hebben wij berichten medegedeeld van de overvalling der vredesgezinde missie onder Mr. Williamson in het gebied der Abors, aan gene zijde van de Thibetsche grens, waarbij de leiders en eenige tochtgenooten het leven hebben verloren, en van een poging die de ambtenaar Bentinck terstond zou hebben gedaan om met een politiemacht tegen de Abors op te rukken. Thans wordt gemeld dat Bentinck de grens niet overschreden heeft, en dat het ongunstige jaargetijde elke actie voorloopig ook ondoenlijk maakt. Het garnizoen, dat het dichtst bij gelegen is, wordt versterkt, eenige Aborhoofden zijn als gijzelaars in verzekerde bewaring genomen. Men zal trachten gedoegdoening te krijgen, om slechts wanneer deze niet gegeven wordt, na den regentijd krachtiger te handelen.

***

Een proclamatie van den Gouv.-Gen. van Indië schept den staat Benares, omvattende de landschappen Bhadodi en Kera Mangaur met het gebied, beheerscht door het fort Rammagor. Z. H. de Maharadja sir Prabhu Narain Singh, wordt tot souvereinhoofd, onder Britsch opperbestuur, aangewezen.

De vorst is in zijn waardigheid bevestigd door den luitenant-gouverneur der Vereenigde-Provinciën, bij welke gelegenheid hij zijn dank uitsprak voor het herstel der suzereiniteit, die 115 jaren geleden aan zijn geslacht was ontvallen.

***

The Straits Budget van 13 April geeft eenige nadere bijzonderheden over den tocht van Staniforth Smith in Nieuw-Guinea. Wij ontleenen er het volgende aan. De tocht bereikte de bovenstroom van de Strickland-rivier tot 6° 20°, en kwam terug langs de westelijke arm van de Kikori-rivier. 374 mijlen werden te voet, 150 per water, afgelegd, meerendeels door nog volkomen onbekend gebied, 200 mijlen liepen over woest bergland. Nabij de beneden Kikori werd een kleine aanwijzing van steenkolen gevonden, en een groot veld met uitstekende steenkolen bij de boven Kikori. De aanraking met de bevolking was overal zeer vriendschappelijk. Sago werd tot op een hoogte van 3500 voet gevonden.

Een poging om tusschen de deelen, waarin de expeditie zich verdeelde, gemeenschap te behouden door draadlooze telegrafie trof geen doel.

***

Te Canada heeft zich een comité gevormd om een millioen doll. bijeen te brengen, voor een nationaal Canad. sanatorium voor teringlijders, als gedenkteeken ter eere van Koning Edward's nagedachtenis.

***

In deze maand wordt de kronings-tentoonstelling in het Crystal Palace te Londen geopend, die ook tracht een verkleinde, maar toch grootsche weerkaatsing te zijn van hetgeen het rijk van overzee bewonderenswaardig bezit. Indië, Australië, Canada, Nieuw Zeeland, Zuid-Afrika tot de minst bekende der koloniën toe vinden er haar afdeeling. Niet alleen het heden is weergegeven maar ook vroegere toestanden worden voor den geest terug geroepen.

Kloosters, boudhistische tempels met groote beelden, de paleizen van Agra en Delhi, enz. De heilige stad van Benares, een nabootsing van de Ganges, de mooiste gedeelten der berglandschappen. Niet alleen zullen bewoners uit verschillende streken, zelfs een dorp uit de minst bezochte gedeelten van Nieuw-Zeeland, aanwezig zijn, maar hun bedrijvigheid zal ook zoo nabij mogelijk worden gekomen, door er kameelen, ezels, heilige buffels en paarden uit de betreffende koloniën aan toe te voegen. Inlanders beoefenen de nijverheid uit hun land, volbrengen hun gebeden op de gebruikelijke manier, fakirs oefenen hun godsdienstige ceremoniën uit, e. d. m.

***

De Suffragettes in Engeland hebben steun gekregen van een zijde, die zij misschien niet verwacht hadden, wier beteekenis zeker niet te ontkennen is, maar die voor het oogenblik haar toch niet heeft vermogen te helpen. De Senaat van het Australische gemeenebest heeft met algemeene stemmen een besluit genomen, waarbij den eersten minister werd opgedragen aan de Engelsche regeering officieel de motie mede te deelen, waarbij de Senaat verklaarde, dat het stemrecht der vrouw uitmuntend werkte, dat het de verkiezingen ordelijker maakte, dat bij de laatste liberale verkiezingen de stemmen der vrouwen naar verhouding sterker waren toegenomen dan die der mannen, en dat, door de invoering van 't stemrecht der vrouw niets dan goeds had gebracht, de Senaat de wenschelijkheid betoogde, dat alle landen met een vertegenwoordigende regeering het kiesrecht aan de vrouwen zouden verleenen.

In het Engelsche Lagerhuis is nu gevraagd, of de regeering overeenkomstig dezen raad dacht te handelen.

Het antwoord van Asquith was, dat de regeering over de wenschelijkheid van de aanbevolen hervorming verdeeld bleef. (L. en V. 6 Mei).

FRANSCHE KOLONIËN.

In verband met de reis van den President der Republiek naar Tunis, schrijft la Quinzaine Coloniale van 25 April j.l.: In navolging van zijn voorganger, de heer Loubet, heeft de heer Fallières Noord-Afrika willen bezoeken, voordat zijn regeeringstermijn verstreken zal zijn. Zoo vestigt zich een goede traditie. Wij zouden wenschen, dat 't voortaan aangenomen werd, dat ieder president dit voorbeeld te volgen had. Zoo zou het verschil sterk geteekend worden tusschen 't Frankrijk van een eeuw geleden en 't Frankrijk van heden. Frankrijk bestaat thans uit twee stukken: 't oude Europeesche en een Afrikaansch, dat zich begint te vormen aan de andere zijde van de Middellandsche zee. Dit tweede Frankrijk zal eens misschien niet van minder belang zijn dan 't eerste. Zijn bebouwbare grond is even groot en zijn bevolking zal zeker even groot worden. Dit feit is van bijzondere beteekenis voor de toekomst van ons ras. Worden ons territoire en onze bevolking verdubbeld, dan zal dit Frankrijk in staat stellen zijn rang te behouden in de rij der natiën.

***

Zijn voor de Nederl. koloniën wel eens stemmen opgegaan om de uitroeiïng, door te grooten jachtlust, tegen te gaan van dieren, die niet tot de schadelijke behooren, en heeft b.v. de Ver. Moederland en Koloniën hieraan een punt van haar program gewijd, de Fransche regeering heeft thans gehoor gegeven aan dergelijke klachten, die vooral de jacht op olifanten in Afrika betreffen. In eenige Engelsche en Duitsche koloniën schijnt een beperking der jachtvrijheid te bestaan (jachtacten, beperking van 't aantal dieren door één jager te dooden, beperking van de strook, waar gejaagd mag worden). De minister van koloniën in Frankrijk heeft een permanente commissie ingesteld (besl. van 14 April), om het behoud van de fauna der koloniën in studie te nemen en de noodige voorstellen te doen.

DUITSCHE KOLONIËN.

Men herinnert zich natuurlijk de expeditie, die in korten tijd een afstraffing volbracht voor het verzet in Djokadj, district Ponape (Oost-Carolinen). Den 31sten Januari is de eerste ploeg benbelingen van daar te Yap (hoofdplaats van de afdeeling) aange-

komen. Zij bestond uit 254 mannen, vrouwen en kinderen. Daar een 100-tal hunner aan besmettelijken uitslag lijdende was, zijn deze onder geneeskundige behandeling genomen. De valide mannen worden te werk gesteld in de phosphaatmijnen te Angaoer.

De nieuwe Quarantaine-Ordonnantie.

In de Java-Bode van 12 April lazen wij een artikel over de nieuwe quarantaine-ordonnantie *), hetwelk een duidelijk overzicht geeft van de daarin vervatte voorschriften; in de veronderstelling, dat velen onzer lezers, met het oog op de thans op Java heerschende pest in dat artikel belang zullen stellen, laten wij het hieronder onverkort volgen:

Op gebied van quarantaines leefden wij sedert jaren in een soort voorloopigen toestand. Hier te lande golden de „Bepalingen ter voorkoming van het overbrengen van besmettelijke ziekten over zee in Ned.-Indië", Stbl. 1892 No. 44 (herhaaldelijk gewijzigd) en de „Bijzondere voorschriften ter voorkoming en beteugeling der pest", Stbl. 1902 No. 112, de z.g. Pest-ordonnantie.

Maar deze waren sedert het toetreden door Nederland ook voor Ned.-Indië tot de Internationale Sanitaire Overeenkomst, in December 1903 te Parijs gesloten (Indisch Stbl. 1907 No. 488), als verouderd te beschouwen. Een nieuwe quarantaine-ordonnantie op de beginselen dier overeenkomst gebaseerd, was in bewerking, en zoo behielp men zich nog tijdelijk met het oude. Toen het verleden jaar noodig werd geacht eenige belangrijke wijzigingen in de voorschriften tot toepassing der quarantaine te brengen (Stbl. 1910 No. 213), heette het dan ook in den aanhef dat de Gouverneur-Generaal „het noodzakelijk achtende de Quarantaine-ordonnantie in afwachting van hare algeheele herziening voor wat cholera betreft al dadelijk op enkele punten in overeenstemming te brengen met te dien aanzien in de Internationale Overeenkomst van Parijs gehuldigde beginselen..." enz. Het was alles maar iets voorloopigs.

Thans is echter, gelijk wij zeiden, de nieuwe ordonnantie verschenen, waardoor alle vorige, zoowel de quarantaine- als de pest-ordonnantie, komen te vervallen.

Wij zullen hieronder den inhoud, wat de meest belangwekkende punten betreft, resumeeren.

De bepalingen der ordonnantie gelden, dit zij vooraf opgemerkt voor pest, cholera en gele koorts.

Als een bijzonderheid treft dadelijk, dat in art. 2 een „woord- en begripsverklaring" wordt gegeven. Dat is wel practisch. Heel wat geharrewar is er al geweest over de beteekenis, welke de wetgever aan deze dan wel aan die uitdrukking zien hebben gehecht. Thans legt hij in de ordonnantie zelf uit, wat onder bepaalde vaak in de artikelen gebezigde woorden wordt verstaan. Zoo vinden wij, om een voorbeeld te geven, voor b a g a g e: Kleedingstukken en benoodigdheden voor dagelijksch gebruik van de opvarenden."

Dat is zeer practisch: wanneer de autoriteiten nu maar niet weer gaan twisten over de beteekenis van in de „woordverklaring" gebezigde uitdrukkingen. Zoo kan men aan den gang blijven.

Volgens de nieuwe quarantaine-ordonnantie is het wederom, evenals vroeger, het hoofd van plaatselijk bestuur, die een zeeplaats binnen zijn ressort besmet verklaart. Na inwinning van geneeskundig advies.

Hij gaat tot die besmetverklaring over, ingeval wat p e s t betreft, zich ter plaatse meer dan t w e e niet van buitenaf aangebrachte gevallen hebben vertoond, waartusschen oorzakelijk verband kan worden aangenomen;

Wat betreft c h o l e r a, wanneer er zich plotseling een aantal gevallen der ziekte voordoen („explosie" wordt er tusschen haakjes bijgevoegd), of wanneer na de afzondering der eerst waargenomen gevallen in aansluiting daaraan zich nieuwe gevallen buiten de plaats van afzondering hebben voorgedaan. Welke het „aantal" is, dat den doorslag voor de besmetverklaring moet geven, zal, evenals thans, in voorschriften tot uitvoering worden vastgesteld.

Iets nieuws is in deze ordonnantie, dat van de besmetverklaring onmiddellijk kennis moet worden gegeven aan de plaatselijke bladen. Vroeger was dit niet het geval en kan het gebeuren, dat, aangezien de kennisgeving enkel in de twee maal per week verschijnende J a v a s c h e C o u r a n t kwam te staan, de plaatselijke handel eenige dagen van de besmetverklaring onkundig bleef. Wat b.v. verleden jaar hier ter stede gebeurde, een misstand, waarop wij destijds gewezen hebben.

De besmetverklaring wordt opgeheven wanneer er noch sterfgevallen, noch nieuwe gevallen van pest of cholera gedurende vijf, of van gedurende zes op de afzondering, den dood of de genezing respectievelijk van den laatsten pest-, cholera- of gele-koortslijder volgende dagen en alle vereischte ontsmettingsmaatregelen zijn toegepast; in geval van pest, in geval van gele koorts tegen muskieten de noodige maatregelen zijn ten uitvoer gelegd.

Opgemerkt dient nog te worden, dat het hoofd van plaatselijk bestuur, zoodra zich een geval van genoemde ziekten heeft voorgedaan, daarvan onmiddellijk rechtstreeks aan den hoofdinspecteur van den burgerlijken en geneeskundigen dienst en aan de gewestelijke autoriteiten mededeeling heeft te doen.

Wijders behandelt de ordonnantie de besmetverklaring van buitenlandsche zeehavens. Deze, zoowel als de opheffing geschieden door den hoofdinspecteur van den burg. geneesk. dienst.

Ingesteld worden, wij doen slechts een greep uit het zeer uitvoerige stuk, z.g. g e z o n d h e i d s b o e k e n, waarvan de gezagvoerder van elk schip, dat in een indische haven komt, verplicht is zich te voorzien, tenzij hij er reeds een heeft, en welke deze op verzoek verplicht is den havenmeesters te toonen.

De schepen worden verdeeld in besmette, verdachte en onbesmette schepen.

Wat de quarantaine betreft, zijn schepen van al deze categorieën daaraan onderworpen, die

1o. m i n d e r d a n vijf (bij gele koorts zes) dagen geleden eene besmet verklaarde haven hebben bezocht.

2o. personen aan boord hebben, die onder toezicht zijn gesteld en daaruit nog niet zijn ontslagen of

3o. geconstateerde pestziekte of ongewone sterfte onder de ratten aan boord hebben.

Ten opzichte der quarantaine worden de indische havens verdeeld in vier klassen, naar gelang er al of geen havenmeesters, ontsmettingsmiddelen enz. zijn.

Uitvoerige maatregelen worden voorgeschreven ten opzichte van de toelating van met pest besmette, van pest verdachte en pestvrije schepen in die vier verschillende soorten van havens.

Wij nemen voor heden hieruit slechts over, wat omtrent de toelating van pestvrije schepen is bepaald, die zonder geconstateerde pestziekte en zonder ongewone sterfte onder de ratten aan boord minder dan vijf dagen geleden een wegens pest besmet verklaarde haven hebben bezocht.

Dit geval zal zich toch het vaakst voordoen.

Die maatregelen zijn:

a. de opvarenden kunnen aan toezicht van vijf dagen worden onderworpen, te rekenen van den dag, waarop het schip uit de besmet verklaarde havens is vertrokken;

b. de havenarts kan de ontratting van het schip gelasten, welke dan zoo spoedig mogelijk, zonder het verkeer der opvarenden met den wal te belemmeren, moet worden verricht en in geen geval langer dan vier en twintig uren mag duren;

c. de havenarts kan ontsmetting van het vuile linnen en van de benoodigdheden voor dagelijksch gebruik en van voorwerpen aan bemanning of passagiers toebehoorende, gelasten, doch alleen in buitengewone gevallen, als hij bijzondere redenen heeft om besmetting aan te nemen.

De maatregelen ten opzichte van cholera-vrije schepen, die in eenzelfde geval verkeeren, zijn analoog.

Nog zijn maatregelen voorgeschreven voor ontsmetting, ontratting en verdelging der muskieten en is de aard van het toezicht door den havenarts omschreven.

Eindelijk vinden wij voorschriften opgenomen ten opzichte van uit besmette havens in Indië vertrekkende passagiers. Geneeskundig onderzoek van dezen is voorgeschreven.

Volgens het oordeel van den havenarts besmette goederen mogen uit een Indische haven niet uitgevoerd, dan na ontsmet te zijn.

*) De volledige tekst dier ordonnantie is opgenomen in de *Javasche Courant* van 12 April j.l.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Indische Gids.

Het Mei-nummer wordt geopend met een artikel van A. de Braconier over den gouverneur van Atjeh, H. N. A. Swart. De schr., die zeer met kolonel Swart is ingenomen, schetst eerst den levensloop van dezen „pacificator van Borneo, Celebes en Atjeh", om vervolgens uitvoerig stil te staan bij hetgeen door hem werd verricht als militair en als civiel bestuurder in verschillende deelen van den Archipel. Wij komen op dit artikel uitvoeriger terug wanneer het slot is verschenen.

Het volgend opstel handelt over de Nederlandsch-Indische Bestuursacademie te 's-Gravenhage. De schrijver, die zich teekent „een belangstellende", acht het wenschelijk, nu genoemde instelling ruim 3 jaren bestaan heeft, de methoden en de resultaten na te

gaan van het aan Ned.-Indische ambtenaren van het Binnenl. Bestuur verstrekt onderwijs. Alles bij elkaar genomen oordeelt de schr. het onderwijs aan de N.-I. B. A. te theoretisch en heeft vooral bezwaren tegen de verplichte voordracht der studeerenden.

Iets over de uitspraak van het Maleisch is het opschrift eener beschouwing van Dr. A. A. Fokker, die tot uitgangspunt heeft de Maleische spraakkunst van Prof. van Ophuysen, welke spraakkunst door dr. F. niet direct wordt opgebouwd.

De heer H. F. N. Taylor Kraay artikelt over: Vrije woning of huishuurindemniteit; hij acht het wenschelijk, dat het Gouvernement een einde make aan vreemde toestanden ten deze. Zoo vertelt schr. o.m. van een residentie-hoofdplaats, waar, met uitzondering van den resident, een 5-tal ambtenaren gezamenlijk een bedrag van *f* 400.— huishuurindemniteit ontvingen, waarvan slechts *f* 155.— in de handen van de huizenverhuurders kwam, terwijl de rest ad *f* 245.— als douceurtje, of hoe men dien verkapten bijslag op traktement wil noemen, terecht kwam in de zakken der begunstigde ambtenaren.

„De voorgenomen reorganisatie van het Binnenlandsch Bestuur" wordt verder onder handen genomen door den heer R. Boele, die zich geen voorstander toont van het Regeeringsplan, hierop neerkomende, dat men — niet opeens, maar van lieverlede — de Europeesche Bestuursambtenaren, althans in de lagere rangen, wil vervangen door Inlandsche ambtenaren. Wat bekwaamheid aangaat, acht de schr. althans wat Java betreft, de stof om er controleurs uit te maken, ruimschoots voorhanden. Maar uithoofde van karakter-eigenschappen, uithoofde van hun geheel afwijkend inzicht ten aanzien van de verhouding, waarin een bestuurder tot de bestuurden behoort te staan, acht hij den Inlander volkomen onbruikbaar om zelfstandig met gezag te worden bekleed.

Een aardig geschreven schets van „F.", getiteld: Op 't land Tji Waringin, besluit de reeks „hoofdartikelen" van dit interessante Ind. Gids-nummer.

Van de overige bijdragen worden nog genoemd: De uitkomsten van het welvaartonderzoek op Java. VIIa. Irrigatie (vervolg). — Het tienjarig bestaan der Vereeniging „Moederland en Koloniën." — Opheffing der Chineesche hospitalen. — Maandelijksche revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Een Javaansche handleiding.

Van de hand van Mr. G. J. Grashuis is (bij M. Hols te 's-Gravenhage), verschenen eene „Handleiding voor het aanleeren van het Javaansch", samengesteld voor degenen, die door zelfonderricht het Javaansch (geschreven met Latijnsche karakters) willen aanleeren en verder voor hen, die als candidaat-ambtenaren zich bekwamen voor den Indischen dienst en voor de studenten aan de landbouwscholen, die naar Java wenschen te gaan. De schrijver meent, dat aan een dergelijk leerboek zeker wel behoefte bestaat naast de bestaande grammatica's van Roorda, Poensen, Walbeehm of Jansz.

In zijn voorrede vestigt Mr. Gr. er nog de aandacht op, dat het Javaansch niet zoo moeielijk is, als zulks vaak wordt voorgesteld, en noemt het dan ook een legende als zou iemand, die Javaansch wil leeren, zich eigenlijk twee talen moet eigen maken, te weten het zgn. Hoog- en Laag-Javaansch. Het Javaansch telt eenige tienduizendtallen woorden, en hoogstens twaalfhonderd hooge woorden en vormen.

De Tijdspiegel.

De Tijdspiegel van Mei bevat een tweetal bijdragen, waarop de aandacht wordt gevestigd. De eerste, geschreven door den heer J. J. Bekaar, handelt over „Nederland en Engeland onder de tropen", waarbij de schr. in vergelijkingen treedt, die meestal niet ten gunste van Nederland uitvallen; ja, de heer B. schijnt zoozeer ingenomen met Britsch-Indische toestanden, dat hij zelfs de beruchte periodieke hongersnooden aldaar goed praat met de bewoordingen: „Die ontstaan in jaren van droogte; ze zijn een gevolg van de natuurlijke gesteldheid."

De tweede bijdrage is getiteld: De heldendaad van Lebak. Jhr. W. H. W. de Kock, die meermalen reeds in geschriften blijken gaf, niet te behooren tot de vereerders van Eduard Douwes Dekker, bespreekt in dit artikel uitvoerig de aanklacht van Multatuli tegen den Regent van Lebak, toen hij pas weinige weken in het Lebaksche diende, en onmogelijk met land en volk bekend kon zijn. De schr. noemt het o.m. eenvoudig belachelijk, en voor de Nederlandsche en Indische Regeeringen in de hoogste mate krenkend, als beweerd wordt, „dat de onzinnige Lebaksche daad en de Max Havelaar met zijn verdraaide feiten en zijn brandmerk, noodig waren om een betere richting te geven aan het Indische regeergebied."

Het voetstuk van Multatuli hooger of lager te stellen, staat z. i. uitsluitend op literatisch gebied.

Een koloniaal academisch proefschrift.

De particuliere landerijen op Java. Proefschrift en stellingen ter verkrijging van den graad van doctor in de rechtswetenschap aan de Rijks Universiteit te Leiden, enz., door Emile van Delden (Leiden, S. C. van Doesburgh).

Vinden koloniale proefschriften uit den aard der zaak in den regel een betrekkelijk gering aantal lezers, dat van dr. v. Delden zal ongetwijfeld hierop eene uitzondering maken, daar het door hem zeer uitvoerig behandelde onderwerp zeker wel een der meest urgente is, waarin velen belang stellen en waarmede velen hun voordeel kunnen doen. De schr. behandelt achtereenvolgens: De rechtstoestand van de particuliere landerijen; de bezwaren daartegen; de herziening van de reglementen van 1836 en 1880; geleidelijke aankoop; onteigening; en eindelijk wat het Gouvernement met de particuliere landerijen doen zal na haar terugkeer tot het Landsdomein.

In bijlage B. deelt de schr. o.a. mede dat van de particuliere landerijen op Java, geen overzichtskaart schijnt te bestaan. Zulks is ook onze meening; jammer dat dr. v. D. geen aanleiding gevonden heeft in die leemte te voorzien, zulks zou de waarde van dit belangrijke proefschrift nog meer hebben verhoogd.

Van Sumatra's Westkust.

No. 17 van „Buiten" bevat het slot der artikelenreeks over Sumatra's Westkust. Ook dit gedeelte is hoofdzakelijk gewijd aan de oude rechtsinstellingen van de Minangkabauers, waarvan de schrijver, de 1e luit. O.-I. L., J. A. F. Blom, een speciale studie schijnt te hebben gemaakt. Het slot nemen we even over: „Het volk, hoewel schijnbaar demokratisch aangelegd, is toch van huis uit aristokratisch en al mag men de vrijmoedigheid van den Minangkabauer minder aangenaam vinden, het is toch beter zoo, dan de slaafsche kruiperigheid van den Javaan. Daar in de Padangsche Bovenlanden schuilt een ras, waarvan met beleid veel te maken is: als wij hen goed leiden, zal dit niet alleen hun tot voordeel strekken, maar ook wij zullen hiervan de goede vruchten plukken, en dan zal Midden-Sumatra in de toekomst in waarheid een parel aan de kroon blijken te zijn."

Nog zij medegedeeld, dat ook thans de tekst vergezeld gaat van aardige foto's, waarvan luit. Blom een grooten voorraad schijnt te bezitten, aangezien zijn vele Indische bijdragen in andere Nederlandsche periodieken eveneens altijd uitvoerig zijn geïllustreerd.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 18: Vezelcongres te Soerabaja. Litteratuurberichten, bewerkt onder toezicht van Dr. J. Dekker (vervolg). — Een Java-planter over Brazilië (n.l. G. Elink Schuurman Gzn.), besproken door Dr. J. Dekker. — 1886. Oprichting van een proefstation voor Suikerriet te Semarang, door Dr. J. C. C. W. van Nooten. — Het suikercongres te Soerabaja (vervolg). — Soekaboemische landbouw-vereeniging. — Nieuwe regeling van de erfpacht in de Buitenbezittingen. — De resultaten der voorjaarsinschrijvingen van Sumatra- en Borneo-tabak. — Het verbruik van buitenlandsche bladtabak der Vereenigde Staten van Noord-Amerika gedurende 1910. — De tabaksoogst van Cuba. — De bacovencrisis in Suriname. — Handel in thee in Britsch Zuid- en Portugeesch Oost-Afrika, enz. — Kultuurberichten. (De kultuur op het eiland Banda. — Bacovenkultuur in Suriname, enz.) — Kleine mededeelingen. (De havenkwestie te Banjoewangi. — Uitbreiding van het debiet van briketten zout op Java. — Een handelsvereeniging voor de Zending, enz.) — Financieële berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Het werk van dr. F. de Haan over de Preanger.

Het eerste deel van „Priangan. De Preanger-Regentschappen onder het Nederlandsch bestuur tot 1811", samengesteld door den landsarchivaris te Batavia dr. F. de Haan, welk werk door ter zake deskundigen als om strijd is geprezen, is thans gevolgd door het tweede (hier te lande verkrijgbaar bij de firma Martinus Nijhoff). Volgens den titel bevat dit meer dan 900 blz. tellende boekdeel niets dan bijlagen en „Excursen", hetgeen niet wegneemt dat dr. De Haan ook hierin een belezenheid aan den dag legt, die bewondering afdwingt.

Overigens ligt het niet op onzen weg den inhoud van dit werk te bespreken, zulks zij aan meer bevoegden overgelaten.

Weekblad voor Indië.

No. 50 bevat de volgende opstellen met betrekking op Indië: De vliegdemonstraties van Küller (m. afbeeldingen), door W. J. v. d. Leemkolk. — Genezing van kanker, door M. F. Onnen. — Indische benkrassen, door Ofoei. — Toekomst-visie, door W. Kerremans. — Van een buitenpost door Ahlsund. — Over gezondheids- en vacantiekoloniën in Nederl. Indië (deze laatste bijdrage in het Bijblad voor dames).

***

Tenslotte de titels van eenige nieuwe publicatiën.

Gids voor onderscheidene Indische gouvernementsbetrekkingen, die een academische voorbereiding eischen. Uitgegeven door „Het Christelijk comité v. Indië" (Wageningen, J. Zomer). III. Rechterlijke ambtenaren. Bureau-ambtenaren. Ingenieurs.

Adatrechtbundel, bezorgd door de commissie voor het adatrecht. I. Gemengd. II. Java en Madoera. Uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. Herdruk. 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff. 2 dln.

Die Pest und die Cholera. Allgemeinverständliche Darstellung, von Dr. K. Heuser. (Neuwied u. Leipzig, L. Heuser).

Nadere beschouwingen over onze schietopleiding, door kapitein H. Lamberts (Orgaan der Indische Krijgskundige Vereeniging No. 33).

Naar den Tengger (I), door C. M. Vissering. (Onze Eeuw, Mei 1911).

Iets omtrent de verdere opneming van den Oost-Indischen Archipel (slot). — Ligt het op den weg van de Regeering om te Soerabaja een Rijksdroogdok door particulieren te doen exploiteeren? door P. A. de Koning, met Naschrift (Marineblad 1 Mei 1911).

MEDEDEELINGEN.

Van de Redactie-Commissie:

Beleefd wordt kennisgegeven dat de Heer G. L. MULDER, Korte Singel 22 te Bussum met ingang van 5 Mei j.l. als Correspondent der Vereeniging Oost en West is opgetreden.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

In de tweede helft van October 1911 zal te 's-Gravenhage een vergelijkend examen worden gehouden voor Nederlanders, minstens twintig jaar oud zijnde en den leeftijd van 30 jaar nog niet bereikt hebbende, die genegen zijn op de hieronder aangekondigde „Voorwaarden" te worden aangesteld tot militair opzichter der genie 3de klasse bij het Ned.-Indisch leger.

Ter toelating tot het examen wende men zich vóór 15 September a.s. tot het Departement van Koloniën bij gezegeld request, met duidelijke opgave van adres en onder overlegging van:

a. een extract-geboorteregister;

b. een bewijs van goed gedrag, af te geven door den burgemeester van adressants woonplaats;

c. bewijsstukken en getuigschriften nopens vroeger bewezen diensten hetzij bij particulieren of wel aan den lande (zoowel civiele als militaire);

d. een bewijs van voldoening aan of wel van vrijheidstelling van de nationale militie;

e. bij minderjarigheid van den adressant, een bewijs van vergunning tot dienstneming van ouders of voogden.

Het request behoort te vermelden of de adressant gehuwd dan wel weduwnaar is, en, zoo ja, het aantal zijner kinderen.

Bij gelijke bekwaamheid wordt aan ongehuwden de voorkeur gegeven.

Het examen omvat:

a. de kennis van de Nederlandsche taal, zoodanig, dat de candidaat zijn gedachten daarin behoorlijk kan uitdrukken, waarvan blijk te geven door een opstel over een eenvoudig onderwerp, dat verondersteld mag worden aan den candidaat bekend te zijn.

b. het schrijven van een goed leesbaar handschrift;

c. bedrevenheid in de vier hoofdbewerkingen met geheele getallen en met tiendeelige en gewone breuken; bekendheid met de leer en het gebruik der evenredigheden; bekendheid met het metrieke stelsel van maten en gewichten;

d. kennis van de meetkunde voor zooveel betreft het berekenen van oppervlakken en inhouden van eenvoudige figuren en lichamen, blijkende uit de oplossing van vraagstukken, voornamelijk zoodanige die bij het maken van begrootingen van bouwwerken en bij teekeningen voorkomen;

e. het naar gegevens op schaal vervaardigen van eenvoudige bouwkundige teekeningen; het maken van eenvoudige situatie-teekeningen naar gedane opmetingen;

f. kennis van de wijze van opmeten en in teekening brengen van kleine terreinen en van de daarbij noodige hulpmiddelen en instrumenten, zoomede van het uitzetten van eenvoudige bouw- en aardewerken; kennis van de wijze van uitvoering en aanteekening van eenvoudige waterpassingen en van de behandeling der daarbij meest gebruikelijke instrumenten;

g. kennis van de voornaamste bouwstoffen (behalve van de Indische), van de gevallen waarin en de wijze waarop zij worden verwerkt, van hare keuring en van de meest voorkomende gebreken;

h. kennis van de gereedschappen en van de meest voorkomende eenvoudige werktuigen, die bij de uitvoering van bouw- en aardewerken gebruikt worden;

i. kennis van het onderzoek der gronden, uitgraven en droogho(u)den van fundeeringen, inrichting van de meest gebruikelijke fundeeringen (zand, liggende en paalroosterwerken, beton);

k. kennis van de samenstelling of inrichting en van de uitvoering van het ondervolgende:

metselverbanden, rollagen en vlechtingen, metsel-, voeg- en pleisterspeciën, verschillende soorten van muren, bekleedings-, buiten- en binnenmuren, vrijstaande muren), eenvoudige gewelven, andere metselwerken (vloeren, putten, riolen); de bij gewone bouwwerken meest gebruikelijke onderdeelen in gehouwen steen, houtverbindingen, houten vloeren, wanden, plafonds en zolderingen, eenvoudige kappen en trappen, deuren en ramen, verschillende dakbedekkingen, verfwerk, eenvoudige ijzerwerken bij de gewone militaire gebouwen voorkomende (balken, hekwerken, sloten, pompen), bliksemafleiders;

l. kennis van de samenstelling en inrichting van eenvoudige militaire gebouwen en van eenvoudige houten, ijzeren en steenen bruggen van de meest voorkomende kleinere afmetingen, van beschoeiingen en duikers; kennis van den aanleg en de inrichting van gewone wegen;

m. het maken van uitgewerkte ontwerpen en begrootingen van bouwwerken als in punt l omschreven. Kennis van projecten betrekking hebbende op Indische bouwkunde wordt niet vereischt;

n. grondige en dus ook practische kennis van het vak van timmerman of metselaar; bij gelijke kundigheden gaan de timmerlieden voor.

De formatie der militaire architecten en opzichters der genie in Ned.-Indië, vastgesteld bij Kon. Besl. van 21 Januari 1908 no. 53, telt:

12 militaire architecten en militaire opzichters der eerste klasse;

10 militaire opzichters der 2de klasse;

9 militaire opzichters der 3de klasse.

Hieronder zijn begrepen in totaal 4 magazijnmeesters der 4de klasse, met den rang van opzichter eerste, tweede of derde klasse.

De militaire architecten en opzichters der genie zijn effectief militair en onderworpen aan krijgstucht.

De militaire architecten staan in rang gelijk met de onderluitenants der infanterie, terwijl de opzichters moeten beschouwd worden den rang te bezitten van adjudant-onderofficier.

Zij worden door den chef van het wapen der genie naar gelang van de omstandigheden en in verband met hunne persoonlijkheid over de verschillende garnizoenen verdeeld en onder de plaatselijke genie chefs werkzaam gesteld bij de uitvoering van geniewerken, dan wel zelfstandig belast met 't beheer van den plaatselijken geniedienst.

De militaire architecten worden benoemd uit de militaire opzichters der eerste klasse der genie, welke drie jaren als zoodanig effectief dienst hebben gedaan, bij een alsdan in te stellen militair geneeskundig onderzoek geschikt zijn bevonden voor den militairen actieven dienst en geschiktheid voor hunne betrekking.

De bevordering tot militair opzichter der genie tweede en eerste klasse geschiedt bij algemeene geschiktheid naar anciënniteit in Ned.-Indië, na voldoening aan een aldaar af te leggen aanvullingsexamen.

De traktementen in Ned.-Indië voor de militaire architecten en opzichters der genie zijn vastgesteld als volgt:

architect *f* 250 's maands; opzichter eerste klasse *f* 200 's maands; idem tweede tweede klasse *f* 150 's maands; idem derde klasse *f* 100 's maands.

Zij genieten allen huisvesting in eene woning der vijfde klasse (als voor luitenants is bepaald), dan wel de daarmede overeenkomende indemniteit voor huishuur, bedragende *f* 70, *f* 50 of *f* 40 's maands, naar gelang van den huurprijs op de verschillende plaatsen.

De militaire opzichters genieten bovendien eene idemniteit voor vivres, die plm. *f* 10 per maand

bedraagt, en ontvangen tevens een dag- of werkgeld van ƒ 1 daags voor elken dag dat zij te werk zijn gesteld.

Volgens het Kon. Besluit van 7 Febr. 1905 no. 8 bedraagt het pensioen voor militaire opzichter der genie na vijftien effectieve Indische dienstjaren ƒ690, ƒ 640 en ƒ 590, respectievelijk voor de rangen van eerste, tweede en derde klasse, welke bedragen bij langer diensttijd jaarlijks worden verhoogd met ƒ 15 of ƒ 12.50 tot een maximum van respectievelijk ƒ 840, ƒ 765 en ƒ 715 's jaars.

Ingevolge het Kon. Besluit van 20 September 1905 no. 60 wordt aan de militaire opzichters eene gratificatie van ƒ 100 toegekend indien zij den dienst verlaten:

1o. wegens welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, niet het gevolg van eigen moedwillige handelingen of ongeregeld gedrag, en

2o. wegens expiratie van diensttijd, doch alleen wanneer zij in eens of bij achtereenvolgende verbintenissen een reëngagement van ten minste 6 jaren hebben aangegaan, dan wel geheel of ten deele, zonder schriftelijk verband, na afloop van en in onmiddellijke aansluiting aan hun eerste verband ten minste zes jaren in dienst hebben doorgebracht.

Aan militaire architecten, die den dienst verlaten na ten minste zes effectieve jaren in dezen rang te hebben gediend, of wel den dienst, zoowel in als buiten Europa, niet het gevolg van eigen moedwillige handelingen of van ongeregeld gedrag, wordt op den voet van de pensioenregeling voor de Europeesche officieren bij de landmacht in Ned.-Indië toegekend als aan tweede luitenants (ƒ 1200 's jaars).

Overigens hebben zij slechts aanspraak op pensioen volgens den graad van militair opzichter der genie eerste klasse.

Aan militaire architecten kan op hun verzoek verlof naar Europa worden toegestaan en wel:

a. voor den tijd van een jaar, bijaldien zij laatstelijk tien jaar of langer onafgebroken in Nederl.-Indië hebben gediend en daarvan ten minste vier jaar als militair architect.

b. voor den tijd van twee jaren of korter in overeenstemming met een hun verleend geneeskundig certificaat, bijaldien een verblijf in Europa tot herstel van gezondheid voor hen noodzakelijk geoordeeld wordt.

Voorwaarden.

Zij die, na geneeskundig geschikt te zijn bevonden voor den militairen dienst in Nederlandsch-Indië, blijkens den uitslag van het examen in de termen der benoeming vallen tot aanvulling der bestaande 4 vacatures, behooren zich bij die benoeming te verbinden den lande gedurende minstens 4 jaren onafgebroken te dienen, ingaande den dag van ontscheping in Nederlandsch-Indië.

Zij genieten eene gratificatie van ƒ 500 voor uitrusting; hun wordt vrije overtocht naar Ned.-Indië verleend als gouv.-passagier 2de klasse; gehuwd of weduwnaar zijnde, desverkiezende ook voor hun wettig gezin; zij worden van en met den dag van ontscheping in het genot gesteld van een maandelijksch traktement van ƒ 100, waarop, voor het vertrek, een voorschot wordt verleend van twee maanden; zij genieten van en met de dagteekening van benoeming tot den dag van inscheping een maandelijksch traktement van ƒ 40.

(Ned. Staatscourant van 4 Mei 1911 no. 104).

De gemeente Batavia vraagt uitzending van gediplomeerde ziekenverplegers, waarvan 3 bestemd zijn om tot hoofdverpleger en zes om tot verpleger te worden aangesteld.

De hoofdverplegers zullen genieten een bezoldiging van ƒ 120 's maands, met vier tweejaarlijksche verhoogingen van ƒ 20 's maands tot eene maximum bezoldiging van ƒ 200 's maands, benevens vrije huisvesting, voeding en geneeskundige behandeling.

Aan de betrekking van verpleger is verbonden een bezoldiging van ƒ 60 's maands, met drie 3-jaarlijksche verhoogingen van ƒ 10 's maands, tot een maximum bezoldiging van ƒ 90 's maands, benevens vrije huisvesting, voeding en geneeskundige behandeling.

Aan de uitzending uit Nederland is verbonden:

a. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van ƒ 500 voor de hoofdverplegers en van ƒ 300 voor de verplegers;

b. eene met den dag van inscheping ingaande voorloopige bezoldiging van ƒ 75 's maands voor de hoofdverplegers en ƒ 60 's maands voor de verplegers.

c. overtocht naar Batavia als passagier der derde klasse.

De uit te zenden hoofdverplegers en verplegers moeten zich schriftelijk verbinden om de gelden, die hun wegens gratificatie voor uitrusting worden uitgekeerd en die te hunnen behoeve voor overtocht naar Nederlandsch-Indië worden voldaan, onverwijld terug te storten, ingeval zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken, dan wel binnen 5 jaren na hunne aankomst op Java uit den dienst van de gemeente Batavia worden ontslagen om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van het bestuur van gemelde gemeente).

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich onverwijld aanmelden bij het Departement van Koloniën, bij een op zegel geschreven request, onder overlegging van:

a. diploma;

b. geboorte-akte;

c. bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer door den burgemeester hunner woonplaats;

d. een bewijs van den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie, dat voldaan is aan de wet op de nationale militie.

De Minister van Koloniën brengt ter kennis van belanghebbenden, dat, in verband met het uitbreken van pest op Java, voor eenige gediplomeerde artsen de gelegenheid bestaat om voor den tijd van twee jaren te worden benoemd tot tijdelijk officier van gezondheid der 2de klasse bij het leger in Nederlandsch-Indië, onder de volgende voorwaarden:

a. de tijdelijke officier van gezondheid ontvangt, onmiddellijk na zijne beëediging als zoodanig, eene gratificatie voor eerste uitrusting van ƒ 3000.— (drie duizend gulden), en krijgt recht op vrijen overtocht voor zich en zijn wettig gezin als passagier eerste klasse naar Nederlandsch-Indië en terug;

b. hij treedt van het oogenblik zijner eedsaflegging af, behoudens de uitzonderingen sub a, c, d, e, f en g voormeld, in alle rechten en plichten, aan de betrekking van officier van gezondheid der 2de klasse bij het leger in Nederlandsch-Indië verbonden en geniet mitsdien dezelfde inkomsten;

c. hij heeft het vooruitzicht om, voor zooveel de formatie van het korps officieren van gezondheid bij het leger in Nederlandsch-Indië dit tijdens of bij het einde van het tijdelijk verband mocht toelaten, alsdan, bij gebleken geschiktheid voor zijne betrekking, met behoud van ancienniteit, onder genot van eene gratificatie van ƒ 2000 (twee duizend gulden) over te gaan in het vaste korps officieren van gezondheid, met al de rechten en plichten, daaraan verbonden, en met verplichting om den Staat met inbegrip van den reeds in tijdelijken dienst doorgebrachten diensttijd gedurende acht jaar als officier van gezondheid te dienen.

d. hij kan in geen geval verlof buiten Nederlandsch-Indië bekomen;

e. hij heeft of verkrijgt geen aanspraak op pensioen anders dan ter zake van ziels- of lichaamsgebreken, in en door den dienst ontstaan;

f. hij is niet onderworpen aan de bepalingen voor het weduwen- en weezenfonds voor de officieren van de landmacht in Nederlandsch-Indië; en

g. hij is verplicht tot onverwijlde terugstorting in 's lands kas van alle gelden, die wegens gratificatie en overtocht naar Nederlandsch-Indië van hem en zijn gezin aan hem of te zijnen behoeve zijn voldaan, wanneer hij — anders dan wegens welbewezen ziels- of lichaamsgebreken (niet het gevolg van eigen moedwillige handelingen of ongeregeld gedrag) — van zijne tijdelijke verbintenis mocht worden ontheven, alvorens daaraan geheel te hebben voldaan.

Gegadigden zullen zich onverwijld hebben aan te melden bij het Departement van Koloniën, bij een op zegel geschreven request, onder overlegging van:

a. het artsdiploma;

b. een extract-geboorteregister of ter vervanging daarvan eene akte van bekendheid;

c. een bewijs van Nederlanderschap;

d. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven door het hoofd der gemeente, waar requestrant gedurende de laatste zes maanden heeft gewoond;

e. een bewijs van voldoening aan de wet op de nationale militie.

Ten behoeve en voor rekening van de gemeente Batavia kunnen worden uitgezonden een drietal jonge artsen, bestemd om de diensten te verrichten, die hun nader zullen worden opgedragen.

Verbintenis voor één jaar wordt gevorderd op eene bezoldiging van ƒ 400 (vierhonderd gulden) 's m.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

a. overtocht naar Nederlandsch-Indië en, binnen één jaar nà beëindiging van de verbintenis, terug als passagier der eerste klasse;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van f 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van f 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende totdat daar te lande het activiteitstraktement ingaat.

Uitzending heeft niet plaats dan nadat uit een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek is gebleken van physieke geschiktheid.

De uit te zenden geneeskundigen moeten zich schriftelijk verbinden om, ingeval zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Indië vertrekken, of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan ter beoordeeling van het bestuur der gemeente (Batavia), binnen één jaar na hunne aankomst op Java van hunne verbintenis worden ontslagen, terug te betalen hetgeen betaald is wegens gratificatie voor uitrusting en wegens overtocht naar Indië.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich onverwijld aanmelden bij het Departement van Koloniën, bij een op zegel geschreven request, onder overlegging van:

a. diploma's;

b. bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer door den burgemeester hunner woonplaats;

c. een bewijs van voldoening aan de wet op de nationale militie, afgegeven door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie.

(Ned. Staatscourant van 5 Mei 1911, No. 105).

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 11 April 1911. No. 29.

Benoemingen., enz.

Civiel Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den controleur J. Habbema; een jaar aan den hoofdkantoorchef E. Keasberry; elf maanden aan den leeraar J. Woudstra.

Ontslagen: op verzoek eervol als lid van den gewestelijken raad van Batavia Mr. G. André de la Porte; de onderwijzer E. van Leeuwen; de ambtenaar F. M. Wiemans; de klerk L. C. van Hemert; de ass.-resident van West-Nieuw-Guinea F. H. Dumas; de architect H. G. Burkunk; de commies Mej. C. Ch. Schulze, thans Mevr. van de Graaff; de onderwijzeres Mas Saliman; de hoofdopziener H. J. Nijland.

Benoemd: tot telegrafist 1e kl. H. F. W. Libosan en G. F. Eiselin; tot resident der Z.- en O.-afdeeling van Borneo L. F. J. Rijckmans; tot resident van Tapanoeli J. P. J. Barth; tot ass.-resident van Soekaboemi C. C. M. Henny; van Tjiandjoer E. A. G. J. van Delden; tot secretaris van Semarang de contr. B. Coops; tot magazijnmeester bij de Ombilinmijnen F. E. Hentschel; tot griffier van de landraden te Garoet enz. A. M. Scheerder; tot zadelmakersbaas te Soerakarta P. Erades.

Belast: met de waarneming der betrekking van magazijnmeester bij de Banka-tinwinning A. Nahuijsen; van civiel gezaghebber H. R. Th. A. de Graaf.

Overgeplaatst: naar Besoeki de controleur J. H. Nieuwenhuijs; naar Soerakarta de id. G. W. K. Beck; naar Semarang de id. G. L. van Zuylen; naar Cheribon de id. G. O. V. Mallien; naar Pasoeroean de id. J. J. M. A. Popelier; naar Rembang de id. A. H. Moreu; naar Cheribon de onderwijzeres Mej. H. J. B. Elberg; naar Madioen Mej. J. E. Bouricius; naar Malang de onderwijzer G. Beintema; naar Soerakarta de onderwijzeres Mej. W. C. E. Boers.

Ontheven: van haar tijdelijke tewerkstelling als onderwijzeres Mevr. F. M. Wetjen, geb. Zaalberg; Mevr. H. C. van der Waart van Gulik, geb. Pronk en Mevr. M. J. Oets, geb. Groosmuller.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luit. der inf. A. J. F. J. van den Bergh; elf maanden aan den id. C. A. Rijnders.

Benoemd: tot 2en luit.-magazijnmeester K. Reisiger.

Bevorderd: tot majoor de kapiteins der inf. A. J. Gooszen en E. F. Grooss; tot kapitein de 1e luit. L. W. Goslings.

Benoemd: tot onderluitenant der inf. de sergeantjoors H. Bisseger en S. de Groot.

Overgeplaatst: naar Willem I de majoor H. C. Kerkkamp; naar Atjeh de majoor R. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt; naar Atjeh de majoor Jhr. J. G. C. Sandberg.

Benoemd: tot bataljons-adjudant de 1e luit. J. K. F. Weber en W. Taat, beiden van het 5e bat.

Geplaatst: bij het 3e bat. de kapitein C. W. Neijs, bij het 11e de 2e luit. F. F. J. Metsers.

Overgeplaatst: bij het L. H. 2e depôt-bat. de 1e luit.-adj. J. K. F. Weber; bij het 13e bat. de 1e luit. A. G. L. Adelbert, bij het 5e bat. de 2e luit. L. E. M. Ketting Olivier; bij het 8e bat. de 2e luit. H. A. van Neden; bij het 1e depôt bat. de 2e luit. F. H. J. Engelman; naar Batavia de 1e luit. J. E. Müller en de onderluit. J. L. Weijs; bij het 9e bat. de onderluit. H. Bisseger; bij het garnizoensbat. van Amboina en Ternate de 1e luit. D. M. Postma.

Ingetrokken: de overplaatsing van den 2en luit. G. Keers van het 18e bat.

Overgeplaatst: naar Benkoelen de off. van gez. N. A. V. Sörensen, naar Padang de idem Dr. J. H. F. E. van Hunsel; naar Batavia de idem Dr. C. W. F. Winckel.

Verleend: een jaar verlof aan den opziener bij het Marine-etablissement A. den Hond.

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 239, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch — gediplomeerd.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f

NAAM: WOONPLAATS:

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

Handteekening: *Woonplaats:*

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag**, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. Onze West:
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dame voor vioollessen ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan één uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.
Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

No. 20. Donderdag 18 Mei 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Uit de O.-I. Mail.

De verdachte gevallen te Soerabaja. — Dr. F. Wijdenes Spaans schrijft aan het S o e r. H b l a d:

Naar aanleiding van hetgeen wordt vermeld over de van pest verdachte gevallen te Soerabaja in het „Voorloopig Rapport over de pest in de afdeeling Malang", komt het ons wel van belang voor, het volgende mede te deelen:

Einde Januari kreeg de controleur voor de politie bericht, dat in een pakhuis in den Pangoong meerdere doode ratten waren gevonden en dat van de in dat pakhuis werkzame inlanders twee waren overleden en één ernstig ziek was.

De controleur deelde het mede aan den stadsgeneesheer van die wijk en beide heeren kwamen bij mij om de zaak te onderzoeken.

Wij begaven ons naar den zieke, onderzochten hem en hielden hem onder geneeskundige behandeling. De man bleek te lijden aan tusschenpoozende koorts; bij een bloed-onderzoek werden malaria-plasmodieën gevonden en hij herstelde onder 't gebruik van kinine.

Het lijk van den Inlander, die twee dagen te voren overleden was, had dr. Van der Spek onderzocht, zonder een verschijnsel te vinden, dat de man aan pest geleden had.

De derde Inlander, die een maand te voren overleden was, bleek bij onderzoek geleden te hebben aan tusschenpoozende koorts.

Wij vonden het toch gewenscht, doode ratten ter onderzoek op te zenden naar het geneeskundig laboratorium te Weltevreden, maar er werd in het pakhuis geen enkele doode rat meer aangetroffen.

Aan den Inlandschen geneeskundige, die dagelijks de kampongs bezoekt met de magangs voor de malaria-bestrijding, werd opgedragen tevens berichten in te winnen naar de sterfte van ratten in de kampongs en aan de politie-beambten werd diezelfde opdracht verstrekt.

Tot heden toe is niets van ongewone sterfte onder de ratten gebleken.

Vóór de controleur voor de politie bovenbedoeld bericht kreeg schijnt het bekend te zijn geweest aan den veeartsenijkundige alhier. Deze had reeds ratten en monsters meel uit het pakhuis opgezonden naar het laboratorium van de veterinairen dienst te Buitenzorg en ontving de mededeeling, dat de ratten waren gestorven aan meelvergiftiging.

De Weeskamer te Soerabaja. — De Wees- en Boedelkamer te Soerabaja schijnt in noodlijdenden toestand te verkeeren. Dit mag worden afgeleid uit het feit, dat de Handelsvereeniging aldaar zich tot de Regeering heeft gewend met het verzoek aan den onhoudbaren toestand een einde te maken. De Handelsvereen., vertegenwoordigende den handel, toont n.l. aan, dat in de samenstelling van de Kamer een wijziging dient te worden aangebracht. Om aan de steeds aangroeiende werkzaamheden het hoofd te kunnen bieden, is, volgens haar, dringend noodig uitbreiding van het aantal leden.

Nu bestaat thans het college te Soerabaja uit een president, drie leden, één buitengewoon lid (de ambtenaar voor Chineesche zaken), een Chineesch en een Inlandsch lid.

De achterstand in het werk schijnt hoofdzakelijk betrekking te hebben op faillissementsboedels. De handel heeft er zeker groot belang bij, dat met bekwamen spoed faillissementen worden afgewikkeld.

(J a v a b o d e.)

Te veel concentratie van aandacht. — Naar men aan het N. v. d. D. v. N e d.-I n d i ë mededeelt, zal Dr. G. W. Kiewiet de Jong met al de leerlingen der door hem bestuurde school voor tropische ziekten — (Officieren van Gezondheid der 2de kl.) — naar Malang vertrekken, tot bestudeering van de pestziekte.

Volgens onzen berichtgever zouden Officieren van Gezondheid der 1ste klasse daardoor zwaarderen dienst moeten doen, en dientengevolge hun buitenpraktijken moeten inkrimpen.

Wordt er, zouden wij willen vragen naar aanleiding van dit bericht, niet wat àl te veel aandacht gewijd aan het van verre dreigende gevaar, en wordt het gevaar naast de deur niet een weinig veronachtzaamd? De pest is nog ver, en te oordeelen naar hetgeen daarvan bekend wordt, maakt die ziekte niet zoo buitengewoon veel slachtoffers. Terwijl de cholera hier te Batavia zeker evenveel dooden maakt als anderhalf jaar geleden.

Toen werd er over de laatste ziekte geschetterd en de alarm-trompet gestoken; thans wordt ze vrijwel veronachtzaamd. Ware het niet beter en verstandiger om een bedachtzamen middenweg te bewandelen?

De Zending op Halmaheira.

In de M a a n d b e r i c h t e n van het Ned. Zendeling Gen. wordt het een en ander medegedeeld omtrent de indrukken, door dr. Adriani op Halmaheira verkregen.

„Op Halmaheira zijn de zegeningen van een geregeld bestuur niet in die mate merkbaar als elders; tot nog toe was er slechts één posthouder te Djailolo met vijf Inlandsche bestuurs-assistenten op verschillende kustplaatsen van het groote eiland en een op Morotoi. Deze allen staan onder den controleur van Tidore. Al waren deze ambtenaren met den besten wil bezield, toch zouden hun macht en invloed niet toereikend zijn om de bevolking zóó te besturen dat zij tot meer arbeidzaamheid geprikkeld wordt. Bovendien is dat laatste op Halmahiera veel moeilijker dan in Posso. In Posso toch en in de Minahassa leven de menschen van rijst; om rijst te verkrijgen, moeten zij het land bewerken: de landbouw is dus een levensbehoefte. Zij leeren werken en zij zijn aan hun land gebonden. Zij worden gedwongen zich in te spannen. De menschen op Halmaheira leven echter van sago, pisang, aardvruchten. Zij hebben den landbouw niet noodig om in hun levensonderhoud te voorzien.

Zij gaan het bosch in en moeder natuur biedt hun overvloed, zonder inspanning te vragen. Het gevolg is, dat zij lui zijn en zich niet gaarne meer inspannen dan direct noodig is. Hebben zij geld noodig, dan verhuren zij zich eenigen tijd bij eene cultuur-maatschappij om klappers te halen, waarvan copra bereid wordt. Zij verlaten daartoe de plaats hunner inwoning en zwerven weken lang. Dikwijls nemen zij de kinderen mee, die dan de school verzuimen, evenals zij zelf de godsdienstoefeningen. Dit is een groote hinderpaal voor geregelde ontwikkeling. De bevolking moet door landbouw of nijverheid aan de plaats harer inwoning gebonden worden om vooruit te komen. Dan ook is zij door de prediking te bereiken. Een goed en geregeld bestuur is daarom van onschatbare beteekenis. Gelukkig dat op Halmaheira verbetering komt. Er worden nu drie civiel-gezaghebbers aangesteld, een te Djailolo, een in Tobelo en een in Weda. In dit verband mogen wij ook nog wel eens wijzen op den belangrijken arbeid van Br. Hueting, die door het bevorderen van landbouw (demonstratietuin) en industrie (ambachtsschool) de doorwerking van het Evangelie bevorderen wil."

Verder wijst dr. Adriani op het karakter van de bevolking van Halmaheira. Deze is niet zoo vrijmoedig-gezellig als de bevolking van Posso of de Minahassa. De bevolking van Halmaheira maakt meer indruk van stug, hooghartig en zelfingenomen te zijn. Vooral geldt dit van de Galelareezen. Dr. A. zegt er van:

„De mannen van Galela en Tobelo zijn groote, rijzige lieden met fijnere gelaatstrekken dan die der eigenlijke Indonesiërs. Velen hebben snor en baard; echt sluikhaar is zeldzaam. Hunne lanterfantende houding geeft hun iets voornaams; aan hun geheele wezen is het te zien, dat zij zich niet krommen onder het juk van den arbeid. Een volk, dat zóó optreedt, is ook niet toegankelijk voor vreemden invloed dus ook niet voor de zending."

De Tobeloreezen zijn meer toegankelijk dan de Galelareezen; onder hen zijn de vorderingen der zending dan ook grooter. Toch komen ook zij niet gemakkelijk tot een vertrouwelijken omgang met zendelingen.

„Eigenaardig is het, dat de lieden van Sahoe (tegenover Ternate) een uitzondering vormen. Zij beoefenen den landbouw en verschillen in uiterlijk van de andere stammen, hoewel toch hun taal met de andere nauw verwant is. Br. Fortgens, tot wiens werkkring deze stam behoort, heeft dan ook groote

verwachting van dezen stam; in die mate dat hij aandringt op de uitzending van een tweeden zendeling voor het dichtbevolkte Sahoe-land."

Anderen, zegt De Javabode, zijn optimistischer gestemd dan dr. Adriani. Zoo leest men in de Berichten van de Utrechtsche Zendingsvereeniging: „Op Halmaheira, waar het terrein zeer gunstig is, werken acht zendelingen."

Lezende wat dr. Adriani daaromtrent zegt, zou men eenig verschil van opinie tusschen de deskundigen moeten concludeeren! Aldus het Bataviasche blad.

In het belang van de rijstcultuur.

„Reeds eerder is in De Javabode melding gemaakt van de pogingen, van Regeeringswege aangewend, ter bevordering van den natten rijstbouw in Atjeh en onderhoorigheden en van de gestadige uitbreiding van het net van irrigatieleidingen. De teelt van padi neemt dan ook voortdurend toe, vooral in de afdeeling Groot-Atjeh en in de onderafdeeling Pidië van de afdeeling Noordkust van Atjeh, als 'n gevolg ook van de bemoeienis van den sedert den aanvang van het jaar 1909 in het gewest geplaatsten landbouw-adviseur. Ten einde verder in die richting met kracht werkzaam te zijn, is in het belang van de padi-proefvelden in genoemde afdeeling en onderafdeeling voor het loopende jaar een bedrag van *f* 1600 beschikbaar gesteld, terwijl voor dat doel op de begrooting van de eerstkomende jaren jaarlijksch *f* 2000 zal worden gebracht.

Vrouwelijke ambtenaren. — Op een daartoe strekkende vraag van den minister van Koloniën is door den Gouverneur-Generaal te kennen gegeven, dat hij de toelating van vrouwen tot het afleggen van examens voor den administratieven dienst hier te lande meent te moeten ontraden. (Bat. Nbl.)

Weer wat nieuws! — 't „Onderwijs" was onlangs bijzonder vruchtbaar. Het blad oppert nu in vollen ernst het idee om in het tekort aan onderwijzers hier te lande te voorzien — een tekort, let wel: geschapen door de verkeerde voorstelling door het blad zelf gegeven van de positie der onderwijzers in Indië — te voorzien, zeggen wij: „door Inlanders en Chineezen de gelegenheid te geven om voor onderwijzer te studeeren."

En in hetzelfde artikeltje spreekt het blad minachtend en afkeurend over de pogingen, door het Gouvernement aangewend om Hollandsche leerkrachten te verkrijgen. (N. v. d. D. v. N.-I.)

Rattenvleesch. — Men schrijft aan De Locomotief.

Dezer dagen, na een vermoeiende wandeling in de warong van een Chinees nabij Buitenzorg uitrustende, zette ik met den waronghouder een boom op over de pest in Noord-China. Ik vertelde hem, dat vrij algemeen zieke ratten gezegd worden de besmetting op den mensch over te brengen. Hij antwoordde daarop dit nooit gehoord te hebben en dit ook niet te kunnen gelooven, „omdat muizen en ratten in China gegeten worden." Op mijn vraag of Singke's op Java dat ook doen, antwoordde hij bevestigend, ofschoon de meesten niet alle soorten muizen, maar slechts een bepaalde soort van veldmuis voor voeding geschikt achten. Nog voegde hij daaraan toe, dat de menschen alleen in nood daartoe overgaan. Zij voeden zich natuurlijk liever met varkens- of kippenvleesch en, alleen bij gebreke hiervan, met rattenvleesch. De boerenbevolking, die veel spierarbeid in het open veld verricht, kan niet volstaan met een zuiver plantaardige voeding.

Wat aan 's mans mededeelingen veel waarde bijzet, was zijne opmerking, dat menschen, die in het geheel geen vleesch krijgen kunnen, daarvoor een compensatie zoeken in een glas arak. Ook in China blijkt de juistheid van hetgeen van Europa tallooze malen is betoogd, dat n.l. een goed middagmaal een middel is om den alcohol te bestrijden en, bij gebrek aan goede spijs troost gezocht wordt in den drank.

Ten slotte vroeg ik den man of het waar is wat Europeanen wel eens beweren, dat in de Chineesche eethuizen op de hoofdplaatsen van Java honden- en rattenvleesch gebezigd wordt. Daarop antwoordde hij dat gecastreerde honden bij singke's even gewild zijn als kapoenen en dat het geheim van de smakelijke bereiding door enkele koks van bami en kimlo hierin gelegen is, dat rattenvleesch in stede van babi gebruikt wordt.

Indien er werkelijk reden bestaat, om ratten en muizen als verspreiders der pestziekte te beschouwen, dan zou, zoo zulks mogelijk was, een streng toezicht op die eethuizen, zeer noodig zijn.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In het vorige nummer van dit weekblad werd het oordeel van de Koloniale Staten over de bij Kon. Besluit tot stand gekomen regeling van de verloven medegedeeld.

Hier volge thans het antwoord van den Gouverneur op de beschouwingen der Staten, ontleend aan de N. R. Ct., omdat de desbetreffende stukken nog niet zijn ontvangen.

„Hoewel de bepaling van artikel 48 van het Regeerings-reglement, zooals dat artikel luidt sedert de wet van 2 Februari 1901, de bevoegdheid geeft om behoudens de speciale in het artikel genoemde regelingen elk onderwerp zonder onderscheid bij Koninklijk besluit in den bij het artikel voorgeschreven vorm genomen te regelen, toont, zooals de gouverneur gaarne toegeeft, de geschiedenis van het artikel aan dat het niet in de bedoeling lag, dat van die algemeene bevoegdheid gebruik zou worden gemaakt, wanneer daartoe niet een bepaalde aanleiding bestaat. Inderdaad is telkens herhaald, dat regeling bij koloniale verordening regel behoort te blijven. En er wordt dan ook daaraan vastgehouden; immers het is steeds regel geweest en het is ook nu nog regel, dat regeling bij koloniale verordening geschiedt. Maar de bevoegdheid werd in de wet bepaald, om haar te kunnen toepassen in de gevallen, waarin die toepassing gewenscht wordt geacht. En zoo had de afwijking van den regel, waarop bij het afdeelingsonderzoek door de Staten werd gewezen, namelijk de vaststelling van de regeling der uit de koloniale kas te kwijten verloftraktementen, die bij Koninklijk besluit heeft plaats gehad, een goeden grond. De zoogenaamde financieele commissie had, zooals bekend is, een voorstel gedaan om de verlofregeling te wijzigen, ten einde daardoor bezuiniging te verkrijgen; die wijziging werd dringend noodig geacht. Daar de regeling omtrent de buitenlandsche verloven bij Koninklijk besluit van 21 November 1886 (G. B. 1887 No. 1) was vastgesteld, moest ook eene wijziging van die regeling bij Koninklijk besluit plaats hebben, en kon die wijziging dus niet door de Koloniale Staten worden tot stand gebracht. De kwestie der verloftraktementen hing daarmede ten nauwste samen: een gewijzigde verlofregeling kon niet worden ingevoerd zonder gelijktijdige regeling der verloftraktementen. En waar de wijziging der beide regelingen zoozeer samenhing en tusschen beide zoo sterk onderling verband bestond, was het reeds daarom gewenscht, dat beide regelingen op dezelfde wijze en tegelijkertijd werden vastgesteld, waarbij dan nog komt, dat aldus ook een spoedige invoering van de reeds sedert lang zoo dringend noodig geachte bezuiniging mogelijk werd. Hier deed zich dus een der door den minister van koloniën Cremer bedoelde gevallen voor, dat regeling van een onderwerp bij koloniale verordening minder gewenscht was (zie de in het Voorloopig Verslag aangehaalde woorden uit de Memorie van Toelichting van den minister Cremer).

Blijkens het Voorloopig Verslag waren de Staten van meening, dat men bij de wijziging van artikel 48 Regeerings-Reglement alleen het oog had:

1. op een conflict tusschen Gouverneur en Staten,
2. op het geval, dat een noodige regeling achterblijft, en
3. op de vaststelling van een nieuw strafwetboek, alsmede in het algemeen op de invoering van nieuwe wetboeken en dergelijke belangrijke onderwerpen van wetgeving, welke niet in een wetsartikel zijn te omschrijven.

De gouverneur wijst er echter op, dat, wat sub 3 betreft in de betrekkelijke Memorie van Toelichting, de nieuwe strafwetgeving slechts als voorbeeld is genoemd en daar in het algemeen is gesproken van zich voordoende gevallen, dat regeling van een onderwerp bij koloniale verordening minder gewenscht is."

Daarna geeft de Gouverneur eenige opmerkingen over het door de Staten medegedeelde gerucht, dat het in het voornemen der regeering zou liggen, de faillissementswetgeving bij Koninklijk besluit in te voeren, om de paragraaf met deze woorden te eindigen:

„De gouverneur meent, dat met het bovenstaande is aangetoond, dat niet zonder bepaalde aanleiding in de autonomie, die aan de kolonie is toegekend, wordt ingegrepen.

De gouverneur is bereid, in het bijzonder te wijzen op het thans geopperde bezwaar, dat de regeling der verloftraktementen nu ook in de toekomst geheel aan den Kolonialen Wetgever onttrokken is."

Het is te verwachten, dat de Koloniale Staten bij de openbare behandeling der begrooting op deze aangelegenheid zullen terugkomen.

***

Het request van B. J. Wijnschenk c.s., waarbij verzocht werd in het belang van den handeldrijvenden middenstand maatregelen te beramen tot het tegengaan van de immigratie van Chineezen hierheen, is door den gouverneur in handen gesteld van de Kamer van Koophandel en Fabrieken, met verzoek eenigszins spoedig hare meening daarover te mogen vernemen. Onder dagteekening van den 21sten Maart werd van de Kamer de mededeeling ontvangen, dat het haar niet mogelijk zal zijn hare meening terzake spoedig te doen kennen, daar het in hare bedoeling lag om zich eerst tot de Kamers van Koophandel te Georgetown, Port-of-Spain, Barbados en Willemstad te wenden, met verzoek om inlichtingen omtrent het Chineezenvraagstuk aldaar. De ondergeteekende meent nu het gevraagde advies te moeten afwachten.

***

Met betrekking tot de vacature in de betrekking van commies-redacteur ter gouvernements-secretarie wordt in het verslag in herinnering gebracht de door den heer van Vuuren bij de openbare behandeling van de definitieve begrooting voor het loopende jaar in de Tweede Kamer uitgesproken aanbeveling om geen ambtenaar uit Europa te ontbieden, zoolang in de kolonie bruikbare krachten te vinden zijn.

Het is den gouverneur aangenaam deze ongezochte gelegenheid te kunnen aangrijpen om uitdrukkelijk te verklaren, dat ook naar zijne meening niet moet worden overgegaan tot het ontbieden van personen uit Nederland voor de vervulling van de verschillende landsbetrekkingen in deze kolonie, zoolang onder de ingezetenen daarvoor bruikbare krachten zijn te vinden, en dat daarbij van eene voorkeur voor Europeanen boven de „ingeborenen" alleen op grond van hunne afkomst nooit sprake mag zijn.

***

Zeer belangrijke beschouwingen wijdt de Memorie van Antwoord van den Gouverneur aan 't boschwezen in de kolonie. Het is te hopen, dat de Staten recht zullen laten wedervaren aan de juiste inzichten van het bestuur in deze voor de kolonie belangrijke aangelegenheid.

***

„Men herinnert zich — aldus de West van 21 April in een artikeltje, getiteld „de Marowijnegrens" — dat jaren geleden een commissie werd benoemd, wij meenen onder voorzitterschap van mr. dr. C. F. Schoch, om, in overleg met Fransche afgevaardigden, een regeling voor te stellen van de grens tusschen Nederlandsch- en Fransch-Guyana.

Het voorstel van deze commissie luidde o.m.: de Marowijne in vakken te verdeelen, beurtelings Fransch en Hollandsch. De rivier opvarende, zou men dus beurtelings door Fransch en Hollandsch gebied varen. Dit zou beide partijen gelegenheid geven, alle verlangde maatregelen van toezicht op de rivier te nemen.

Deze regeling ondervond van verschillende kanten bestrijding.

Tot ons genoegen kunnen wij thans mededeelen, dat de Nederlandsche regeering de regeling heeft verworpen en gevraagd heeft van uit Suriname een nieuw voorstel ter zake te doen.

Niet zonder belang is, dat de Boschnegers thans meer dan vroeger onder ons rechtstreeksch bestuur zijn gebracht, waardoor vaststaat, dat de eilanden in de Marowijne Hollandsch grondgebied zijn."

Deze opvatting van de West omtrent de eilanden zal door de Franschen wel niet zoo grifweg worden aanvaard.

***

Naar de West verneemt, is er door den Gouverneur een commissie van beheer benoemd voor toezicht op de koloniale bibliotheek met daaraan verbonden leeszaal. Ofschoon het beheer van één verantwoordelijk persoon de voorkeur verdient boven dat van een commissie, kan althans geconstateerd worden, dat het gevaar, waarop in vorige nummers van dit Weekblad werd gewezen, voorloopig is afgewend.

***

De Nieuwe Surinaamsche Courant geeft een vertaling van een artikel uit de Daily Telegraph van 18 Maart, volgens welk artikel de roode bacove, in Suriname bekend als Indiaansche bacove, in Engeland veel opgang maakt. Deze bacove wordt in den laatsten tijd daar geregeld aangevoerd uit Costa Rica. Men betaalt er het dubbele van den gewonen prijs voor, zoodat de vrucht voorloopig alleen onder het bereik der gegoeden valt. Daar deze variëteit in Suriname zeer gemakkelijk groeit, zou het op den weg van de Fruit Company liggen daarmede proeven te nemen. Het is waarschijnlijk, dat daarvoor ook in de Vereenigde Staten eene markt te vinden is.

***

De West kondigt de verschijning aan van de eerste uitgave van het Adresboek voor Suriname, door J. Morpurgo Dzn.

„Het werkje — Hollandsch en Engelsch — zal zeker zijn weg vinden. Het was een lang gevoelde behoefte een lijst te hebben met naam en adres van personen. Zeker zal het adresboek voor aanvulling en verbetering vatbaar zijn, maar dan zal het ook weldra onmisbaar worden. Behalve adresboek, is het werkje ook almanak. Als inleiding is gegeven een uitvoerige beschrijving van Suriname, bodem, klimaat, bestuur, enz., overgenomen uit het werkje Onze West, met toestemming van de Vereeniging Oost en West. Voorts bevat het veel wetenswaardigs, een naamlijst van ambtenaren met hun salarissen (waarom?) de indeeling van Paramaribo in districten, hier gevestigde maatschappijen, enz."

***

Een zeer eigenaardige manier om zich onkenbaar te maken, deelt de West van 15 April, op gezag van de Surinamer, mede: op een placer is n.l. een arbeider aangehouden, die drie jaar geleden gecontracteerd was voor een ander placer, en toen weggeloopen. Sedert had men niets van hem vernomen. Het blijkt nu, dat de man zich op Langatabbetje door de Boschnegers had laten tatoueeren om onkenbaar te worden. De zeer pijnlijke operatie was dus niet met het verwachte succes bekroond.

***

In een Nota, naar aanleiding van het Verslag omtrent de wetsontwerpen tot nadere verhooging en wijziging van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1909 en tot aanvulling en verhooging van het XIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1911, deelt de minister van koloniën, naar aanleiding van de vraag, hoever men thans gevorderd is met de verwezenlijking der plannen om den dienst der koloniale vaartuigen zoo mogelijk aan particulieren over te doen, mede, dat het ter zake met den Koninklijken West-Indischen Maildienst gevoerd overleg dezer dagen geleid heeft tot voorloopige overeenstemming omtrent het meerendeel van de in het eventueel te sluiten contract op te nemen wederzijdsche verplichtingen.

Nadat ook omtrent de aan de vennootschap uit te keeren jaarlijksche subsidie overeenstemming zal zijn verkregen, zal het ontwerp-contract naar den gouverneur van Suriname worden gezonden, waarna aan de Koloniale Staten een voorstel te dezer zake kan worden gedaan.

***

De N. R. Ct. van 11 Mei j.l. (Avondblad B) bevat een brief van haren particulieren correspondent te Paramaribo, handelende over „Landbouwleening onder bedrijfsverband", naar aanleiding van een door den Gouverneur voorloopig vastgestelde verordening, die, volgens den correspondent, het perspectief opent om gelden in Suriname te beleggen in een onderneming, die goede kans van slagen biedt.

Na eenige uiteenzetting zegt de correspondent:

„Wat we nu noodig hebben, is een kapitaalkrachtige combinatie, die een cultuurinstelling opricht voor het sluiten van landbouwleeningen onder bedrijfsverband. Daarbij moet natuurlijk niet gedacht worden aan een opzet als die van de roemruchte O.-I. Compagnie, net zoo min als aan een kapitaal als van haar achternichtje, de Nederl. Handel Mpij. Neen, wij hebben een instelling noodig, die op heel wat bescheidener voet is ingericht!

Aan de Nederlandsche geldmannen nu het woord! Zullen zij toonen, dat het bloed van Jan Compagnie hun nog door d'aderen gaat? Zal de wissel (in den vorm der verordening) op den ondernemingsgeest van buitenlandsche kapitalisten getrokken, door hen gehonoreerd worden? Ik kan de zaak niet anders beschouwen, want hier zijn de noodige fondsen niet aanwezig. Het bescheiden kapitaal der bestaande bankinstelling laat het aanvatten van een dergelijke zaak beslist niet toe, maar die bankinstelling zou in een of anderen vorm natuurlijk wel hulp kunnen verleenen.

De blikken zijn dus in de eerste plaats op de geldmannen in het moederland gericht. Of zouden dezen ook deze zaak door Yankee of Engelschman laten aanvatten, gelijk reeds staat te gebeuren — en

waarschijnlijk ook gebeuren zal — met de financiering der Congo-bacove-cultuur? En is het niet een Engelsche combinatie, die het placer-de Jong in optie heeft?

Als de zaak ferm en met ernst door Nederlanders aangevat wordt, wil allicht de staat de in de verordening reeds toegestoken hand nog met een redelijke rente-garantie vullen. Dit offer zou de zaak overwaard wezen."

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Raad van Adel te Toeban (Java). — Blijkens het voorkomende in de **Bromartani** van 22 Febr. jl. no. 16, bestaat er te Toeban een Javaansche Raad van Adel, die zich ten doel stelt te bepalen wie in het Regentschap Toeban recht hebben op het voeren van adellijke titels en te beslissen over de geschillen ten deze, welke worden voorgebracht.

Deze Raad van Adel is samengesteld uit één voorzitter, één secretaris, één adviseur en 6 leden. De regent is ambtshalve voorzitter, de secretaris, de adviseur en de leden worden bevestigd volgens keuze van den Resident.

De Djaksa van Toeban is ambtshalve secretaris, en de pengoeloe of priester ambtshalve adviseur.

De leden worden zooveel mogelijk gekozen uit de ,,Prijajis", die in de nabijheid van de hoofdplaats wonen.

Voor dit college geldt een Reglement, dat op 20 December 1903 is vastgesteld door de navolgende personen: Regent Koesoemodigdo, voorz.; Djaksa Prawirohamiprodjo, secr.; Hadji Kaprawi (priester), adviseur; en de leden: Mas Soerodirdjo, Patih van Toeban; Raden Ngabehi Notohatmodjo, wedono van het District Djenoe; Raden Mertopawiro, gepensioneerd wedono van het District Djenoe; Raden Pandji Tondowinoto, oud-wedono van het District Tinoeroen te Toeban woonachtig (thans overleden); Raden Prawirohamiprodjo, wedono van het District Singgehan (thans Patih van Blora); Mas Hardjodiprodjo, onderwijzer aan de eerste klas school te Toeban.

De Resident geeft de noodige aanwijzingen bij de beraadslagingen, terwijl, bij staking van stemmen, in overleg met den voorzitter, wordt beslist.

Alle registers en bescheiden worden bewaard ten kantore van den voorzitter, die daarvoor verantwoordelijk is, terwijl deze tevens zorg draagt voor de bijhoudingen en veranderingen, tengevolge van overlijden, huwelijk en echtscheiding enz.

De secretaris is belast met het opmaken van de genomen beschikkingen en bijschrijvingen in de Registers van den Raad van Adel.

De adviseur geeft advies met betrekking tot de godsdienstige voorschriften.

De voorzitter stelt den dag der vergaderingen vast, welke gehouden worden in het Regentsétablissement.

Zulk een samenkomst is wettig wanneer minstens de voorzitter en 3 leden aanwezig zijn.

De functiën van secretaris en adviseur, kunnen door den voorzitter tijdelijk aan andere personen worden opgedragen.

Tot den adellijken stand in het Regentschap Toeban behooren:

a. de meerderjarige mannen met den titel van: Raden Mas Ario; Raden Ario; Raden Mas; Raden Ngabehi; Raden Pandji; Raden; Mas Ngabehi; Mas.

b. gehuwde vrouwen met den titel van: Raden Ajoe; Raden Nganten of Bok Raden; Mas Ajoe; Mas Adjeng of Mas Nganten; Bok Mas.

c. jongelieden met den titel van: Raden Mas; Raden Bagoes; Raden; Mas Agoes; Mas.

d. jonge dames met den titel van: Raden Adjeng; Raden Roro (Loro); Raden; Mas Roro (Loro); Mas.

Andere titels worden in het regentschap Toeban niet erkend.

De geboorte-extractie met den daaraan verbonden titel, wordt bepaald door den stand der ouders, zoowel van vaders- als van moederszijde, en volgens zekere regelen, zooals die in het bestaande reglement zijn omschreven. Daaraan is o.m. het volgende ontleend:

Tot het voeren van den titel ,,Ario" is gerechtigd de oudste zoon van den regent en van eene moeder, wier vader eveneens tot het voeren van dien titel gerechtigd was.

De titel van ,,Ario" kan verbonden worden met de titels Raden en Mas, dus tot Raden Mas Ario.

Tot het voeren van dien titel is gerechtigd de oudste zoon van den Regent, die eveneens tot het voeren van dien titel gerechtigd was, of ook wel van den titel ,,Ario" alleen, mits behoorende tot de afstammelingen uit de Vorstenhuizen te Soerakarta en Djocjacarta.

Op het voeren van den titel ,,Raden Mas" hebben recht:

a. zoons van regenten, afstammelingen uit de Vorstenhuizen van Soerakarta en Djocjakarta;

b. de oom van den regent en de kinderen van de Pdangerans van Soerakarta en Djokjakarta, ook al behooren dezen niet tot den Raden Mas-stand;

c. de kinderen en kleinkinderen van de catagoriën sub a en b.

De vrouwen behoorende tot de categoriën sub a, b en c, in het huwelijk tredende, hebben recht op den titel van Raden Ajoe en tijdens hunne jeugd op Raden Adjeng.

De titel van Raden Ngabehi was oorspronkelijk een gemengde titel.

Raden heeft betrekking op de geboorte; Ngabehi op de functie welke men bekleedt.

Te Toeban echter, is het de gewoonte beide titels te doen slaan op de geboorte.

De navolgende personen zijn tot het dragen ervan gerechtigd.

a. Regentszonen, die geen recht hebben op de titels ,,Ario" en ,,Raden Mas,,;

b. regentenzonen uit den Raden Mas stand;

c. kleinzonen van den Regent afstammelingen van de personen, bedoeld sub a en b;

d. kleinzonen van den regent, wier moeder tot den Raden Mas stand behoort.

De dochters en kleindochters van den regent van den Ngabehistand, hebben, ingeval van huwelijk, recht op den titel van Raden Ajoe.

In hunne jeugd voeren de dochters den titel van Raden Adjang en de zoons dien van Raden Bagoes.

De kleindochters hebben recht op den titel van Raden Roro (Loro) en de zoons op dien van ,,Raden".

WAT DE CHINEES VERTELT.

Voorziening in de vacature der betrekking van Kapitein-Chinees, ter hoofdplaats Makassar. — Hoewel het gerucht loopt, dat de heer Thio Tjoeng Pie, handelaar te Makassar, de functie van Kapitein-Chinees aldaar zal aanvaarden, zoo schijnt het toch moeielijk voor het Europeesch bestuur te zijn geweest, een candidaat voor die betrekking te vinden.

In elk geval hebben zich niet veel liefhebbers aangemeld, en dat laat zich wel verklaren, in aanmerking genomen het feit, dat de uitoefening van het ambt van kapitein-Chinees meer zorgen baart dan lusten geeft en waaraan bovendien nog veel tijdverlies is verbonden.

Van het betoonen van eerbied door de geadministreerden aan den functionaris, zooals vroeger het geval was, is in den laatsten tijd in het geheel geen sprake meer.

Daarbij komt nog, dat de titularis zijn ambtskleeding uit eigen geldmiddelen moet bekostigen, zonder eenige bezoldiging te genieten.

Ook wordt zeer dikwijls een ernstig beroep gedaan op de offervaardigheid van den kapitein-Chinees, ten behoeve van behoeftige landgenooten en anderen, waaraan hij zich, zonder schade van zijne reputatie, moeielijk kan onttrekken, terwijl de praktijk kan aanwijzen, dat hij, ter voorkoming van onaangenaamheden en verwikkelingen met het Europeesch bestuur, uit eigen beurs, de belastinggelden maar bijpast van hen, die — om welke reden dan ook — hunne verschuldigde belastingpenningen niet kunnen voldoen.

Wijlen kapitein Thoeng Tjam heeft gedurende den tijd, dien hij in functie was, op die wijze tienduizenden guldens uit eigen zak uitgegeven en daarvan nimmer één cent teruggezien.

De Chineesche officieren te Medan (Oostkust van Sumatra), zijn in betere conditie en ontvangen, met het oog op den hoogen levensstandaard aldaar, van Regeeringswege wèl eene bezoldiging, eene regeling, welke men gevoegelijk ook elders zou kunnen toepassen, zegt de schrijver van de ,,Vrijdagsche Praatjes" in de Pemberita Makassar van 24 Februari 1911, No. 23.

Kon de Regeering tot dien maatregel besluiten, zonder twijfel zouden meerdere personen de betrekking van kapitein-Chinees ambieeren en het Europeesch bestuur uit de candidaten eene keuze kunnen doen.

Zooals de toestand tegenwoordig is, bestaat er geen keuze en is het bestuur aangewezen op slechts een enkel persoon, van wien het volstrekt niet zeker is, dat hij in de betrekking van kapitein-Chinees op zijne plaats zal zijn.

Beoordeeling van de Ordonnantiën, betrekking hebbende op het nieuwe passen- en wijkenstelsel der Chineezen in Nederlandsch-Indië.

Werd in het Kol. Weekblad van 9 Maart 1911, No. 11, het gunstig oordeel van de Redactie der ,,Ho Po" aangehaald over de ingevoerde nieuwe regeling van het Passen- en Wijkenstelsel der Chineezen in Ned.-Indië, de Redactie van de Perniagaän denkt over dat onderwerp, blijkens haar artikel, voorkomende in dat

blad van 28 en 29 Februari 1911, Nos. 47 en 48, geheel anders.

Het valt niet te ontkennen, en het is reeds herhaaldelijk vermeld, zegt zij, dat door de uitvaardiging der nieuwe voorschriften, aan de Chineezen meer vrijheid van beweging is gegeven dan tot heden het geval is geweest.

Doch, wanneer men eenigszins dieper op die regelingen ingaat en de nieuwe bepalingen toetst aan de nooden en wenschen van het Chineesche element in Ned.-Indië, dan kan men de toegekende partieele vrijheid van beweging toch onmogelijk als afdoende beschouwen.

De Redactie sluit zich dan ook geheel aan bij het oordeel van den gepensioneerden Ned.-Indischen ambtenaar, die in Nederland, in het blad „De Telegraaf" de meening verkondigde, dat de nieuwe regelingen, evenals zoovele Ned.-Indische beschikkingen, slechts „half- en niet-deskundig werk" te aanschouwen geven.

Zij wordt in dat gevoelen versterkt door het feit, dat, na de uitvaardiging van de ordonnantiën, voorkomende in het Ned.-Indisch Staatsblad 1910, Nos. 536 en 537, de Residenten van Java al dadelijk eene uitvoerige Regeeringsaanschrijving ontvingen, waarin aan alle bestuurshoofden de bedoelingen der nieuwe voorschriften werden toegelicht.

Een werkelijk goede en krachtige regeling heeft aan zulk eene toelichting geen behoefte.

Onder meer wordt al dadelijk onderscheid gemaakt tusschen groote en kleine wegen (zie art. 2 al. 1 en 3 en art. 3 al. 17), terwijl door de Regeering in de circulaire er op wordt aangedrongen, dat de bestuurshoofden zullen hebben te waken, dat, in het belang van de inlandsche bevolking, bij de toepassing van de nieuwe voorschriften, niet aan alle Chineezen vrijheid van beweging zal worden gegeven.

Eigenlijk wil dat voor den Chinees zeggen, dat hij, bij algeheele vrijheid van beweging, wederom wordt beschouwd als de uitzuiger van de inlandsche bevolking, en dit, niettegenstaande het feit, dat alle met Javaansche toestanden bekende personen weten, dat niet de Chineezen, maar wel de „hadji's" als zoodanig moeten worden beschouwd.

En toch laat men dezen, die in zulk een groot aantal aanwezig zijn, wèl de algeheele vrijheid van beweging. De Arabieren doen zeer zeker voor de „hadji's" niet onder en zijn om hunne heffing van woekerrenten welbekend. Wil men in dien toestand verbetering brengen, dan make het Europeesch bestuur den Inlander sterk, opdat deze tegen de actie van de woekeraars ageeren, geve hem, voor dit doel, voldoend onderwijs, maar make hem niet wijs, dat hij door den „hadji" beter behandeld wordt dan door den Chinees. Het maken van onderscheid tusschen groote en kleine wegen en het overlaten aan het oordeel van de Residenten van de vaststelling der marktplaatsen, welke voor het bezoeken door de Chineezen in aanmerking komen, mogen goede voorschriften zijn, niettemin blijven de ordonnanties een leelijk en half stuk werk, terwijl, met betrekking tot de uitvoering, de verantwoordelijkheid geheel op de schouders van de Residenten wordt gelegd.

Het vroegere wijkenstelsel was eene instelling van de Oost-Indische Compagnie en in plaats daarvoor iets beters te geven, laat men in de nieuwe regelingen den toestand zooals hij was.

Dat opgesloten houden van de Chineezen op vast aangewezen plaatsen (art. 11, alinea 1 en 2 van Staatsblad 1910 no. 537), is een ongelukkige bestuursgreep, die geheel in strijd is met den tijdgeest en dien men natuurlijk zoolang zal eerbiedigen totdat de Chinees zich uit zijn vernederenden toestand zal weten op te heffen.

Evenals in vroegere tijden met de Joden plaats greep, zoo worden thans de Chineezen als vuile en schurftige schapen in een omheind terrein opgeborgen gehouden zoolang tot de omheining breekt.

Niettegenstaande deze gebreken hoort men op vele plaatsen toch de onware meening uiten, dat de nieuwe ordonnantiën de bezwaren der Chineezen in Ned.-Indië hebben opgeheven.

Zooals boven reeds werd gezegd, wordt de verantwoordelijkheid van de uitvoering ten deze geheel op de schouders van de Residenten gelegd, doch deze gewestelijke bestuurders, die aan hunne schrijftafels zijn gebonden, zijn niet op de hoogte van hetgeen in de Chineesche maatschappij voorvalt.

Ten aanzien van personen zullen zij dus wederom moeten worden ingelicht door de Chineesche officieren, waaronder wel enkelen van goed gehalte zijn, maar toch ook anderen wier partijdigheid men niet kan ontkennen.

Dat het geld onderwerpelijk weder een belangrijke rol zal spelen is, volgens de Redactie, aan geen twijfel onderhevig.

Men verwachte dan ook niet altijd correcte gegevens van die Chineesche officieren, wanneer verzoeken tot reizen zonder reispas worden ingediend.

Volgens de redactie is de eenigste en eenvoudigste oplossing, die de Chineezen tevreden zal stellen, deze, dat aan allen vergund worde zonder reispas op Java en Madura te reizen en hen niet te verplichten in bepaalde wijken te wonen.

Van Vreemde Koloniën.

De Chineesch Britsche opium-overeenkomst. Na lang overleg zijn de Chin. en de Br. regeeringen het eens geworden over de in China te volgen opium-politiek. Uit de regeling blijkt de oprechtheid van het verlangen om het Rijk van het Midden te bevrijden uit de klauwen van het sluipend monster. De bepalingen komen op het volgende neer: De, in 1907, getroffen overeenkomst, die nog over zeven jaren loopt, blijft van kracht, met dien verstande, dat China en Br.-Indië jaarlijks in gelijke mate de vermindering van aanmaak eenerzijds en invoer anderzijds zullen doorvoeren.

Br.-Indië is bereid den uitvoer naar China vóór het verstrijken van die zeven jaren te doen eindigen, zoodra het bewijs wordt geleverd, dat de voortbrenging van inlandsche opium in China geheel heeft opgehouden. De havens van Canton en Shanghai blijven voor den invoer open, totdat het eindresultaat bereikt zal zijn. 't Br. gouvernement heeft 't recht, zich door plaatselijk onderzoek op de hoogte te stellen van de toestanden, die betrekking hebben op het opiumdebiet. 't Chin. gouvernement kan ditzelfde doen ten opzichte van de verzending uit Br.-Indië. 't Br. gouvernement keurt de verhooging van het bestaande recht tot 350 taels per kist goed. In 1911 zal Br.-Indië 30600 kisten naar China uitvoeren, de vermindering, die jaarlijks moet toenemen, moet uiterlijk in 1917 tot geheele ophouding leiden.

Moge deze les, door China gegeven, tot uitroeiïng van de kwaal in eigen gebied, en door Gr.-Britt. gesteund, met opoffering van groote financieele voordeelen, andere staten tot voorbeeld strekken!

***

De Perzisch Britsche strijd tegen de wapensmokkelaars op de noordkust van de Golf van Oman, waarvan wij de hoofdmomenten weergaven, is bijzonder vlug geëindigd. De hoofdman der benden, die het Perzische kustgebied onveilig maakten, Barkat Khan, had een sterke stelling ingenomen, bij Pashak, 20 mijlen landwaarts in de bergen. Den 28sten April is deze door de Br. macht aangetast: na een strijd van 3 uren vluchtte B. Khan, acht dooden en meerdere gewonden in de stelling achterlatende. Aan Br. zijde had men slechts drie gewonden. Hiermede voldaan, keerde de expeditie naar het strand terug, kort nadien scheepte zij zich te Sirik weer in voor Bombay.

Zooals wij bij een vorige gelegenheid reeds opmerkten, zal de smokkelhandel in wapens, die zooveel voordeel belooft en voor de avontuurlijk aangelegde naturen ook veel aantrekkelijks heeft, wel niet geheel zijn uit te roeien, zoolang 't, aan den overwal der golf gelegen, Maskate door internationale verdragen een vrijhaven blijft, maar wil de Britsche regeering het de daad den sluikhandel tot de kleinste afmetingen brengen, door de smokkelaars in bedwang te houden, dan zal zij door een even verschijnen om te slaan en dadelijk weer te verdwijnen dit doel niet bereiken. Het komt ons dan ook waarschijnlijk voor, dat wij nader wel zullen vernemen van een bijzondere reden voor deze wijze van handelen, die ingaat tegen de leer, dat dergelijk optreden op den duur het meest kostbare en minst doeltreffende is.

***

Over behandeling van malaria met Röntgen-stralen geeft de Straits Budget van 20 April eenige interessante bijzonderheden. Twee officieren van the Royal Army Medical Corps maken melding van den gunstigen invloed, dien zij meenen waargenomen te hebben bij toepassing van Röntgen-stralen tot genezing van malaria. Deze zou in de eerste plaats de zwaarmoedigheid verminderen, die bij vele koortsgevallen voorkomt, vervolgens ook de malaria parasite vernietigen óf door rechtstreeksche inwerking, óf door verandering in het bloed te bewerkstelligen. In elf gevallen werd een dergelijk effect waargenomen. Telkens gold het ernstige patiënten onder de Eur. soldaten, bij sommigen werd

genezing verkregen, zonder dat kinine gebruikt was, bij anderen kwamen de X-stralen in toepassing nadat kinine zonder uitwerking was gebleven. Behalve de acute gevallen, werden ook proeven genomen bij vijf inlanders, die aan chronische verschijnselen lijdende waren. Hierbij werden geen uitkomsten van zoodanige beteekenis verkregen, dat er reeds een gevolgtrekking aan verbonden mag worden. De waarnemers hechten nog geen te groote waarde aan hun mededeelingen, maar zij maakten ze bekend, in de hoop van andere geneeskundige proefnemingen op grooter schaal uit te lokken.

BRITSCHE KOLONIËN.

De volkstelling van 10 Maart heeft het totaal van Britsch-Indië gesteld op 315.000.000, waarvan in het rechtstreeksch bestuurd gebied 244.000.000 en in de staten met eigen vorsten 71.000.000. Dit geeft sedert 1901 een toename van 20.640.000.

***

In Bombay werden van 21 t/m 27 April nog 325 gevallen van pest aangegeven, 290 lijders overleden in die week.

***

'n Rijksraad voor alle onderhoorigheden. De vorige week heeft een commissie uit het Lagerhuis zich naar den eersten minister begeven om een, door 292 leden van de twee partijen in de Kamer onderteekend adres aan te bieden, waarin aangedrongen wordt op de stichting van een Adviseerenden rijksraad (Advisory imperial council).

Bij de aanbieding verklaarde de heer Norton Griffiths (unionist) als wensch der adressanten, dat de vraag, betreffende de oprichting van den raad, buiten de partijkwestiën zou blijven. Het vraagstuk zal aan de orde komen in de weldra te houden rijksconferentie; de onderteekenaars willen den eersten minister dan hun steun geven, door te toonen, hoe vele invloedrijke mannen in het moederland over deze zaak hetzelfde denken als de staatslieden, die er in de landen van overzee om vragen. De overtuiging wint meer en meer veld, dat de tijd gekomen is om het verband tusschen 't moederland en de koloniën hechter te maken. De regeering moet hierbij voorgaan.

Een ander unionist, de heer Hamersley, erkende ten volle de moeilijkheden aan de oplossing van het vraagstuk verbonden. Maar de groote onderhoorigheden gaan met reuzenschreden vooruit, en daarbij dingen vele vragen van groot belang voor geheel het Britsche rijk om den voorrang. 't Wordt een onafwijsbare noodzakelijkheid een instelling in 't leven te roepen, die een meer permanent karakter heeft en nuttiger arbeid verricht dan the Colonial Office, waarvan de ambtenaren, hun persoonlijke goede eigenschappen ten spijt, te kort schieten door gemis aan contact met de verschillende deelen van 't groote rijk.

Daarna legden twee liberalen getuigenis van hun gevoelens af. De heer Crawshay Williams wees op het belang van meer eenheid in de van het moederland uitgaande leiding; de heer Cecil Beck herinnerde aan het bestaan van het verlangen naar een rijksraad in de koloniën zelf.

De eerste minister, de heer Asquith, verklaarde groote beteekenis te hechten aan de onder het adres voorkomende onderteekeningen: hij zou de memorie gaarne overleggen in de rijksconferentie, waar het vraagstuk door een voorstel van Nieuw-Zeeland ter sprake zal komen. Hij wees er echter op, dat geen maatregel doorgevoerd zal kunnen worden zonder de volkomen instemming van de overzeesche gebieden zelf.

***

Nieuw-Zeeland heeft 4 steden met meer dan 50.000 inwoners. Dunedin 63 d., Cristchurch 86 d., de hoofdstad Wellington 91 d. en Auckland 110 d.

BELGISCH KONGO.

De gouv.-gener. heeft den toegang tot de kolonie verboden voor personen zonder middel van bestaan. Immigranten zullen slechts mogen debarkeeren na toestemming van de aangewezen autoriteit. De kapitein van een boot, die een persoon heeft overgebracht, welke niet voldoet aan de eischen tot toelating, is verplicht hem weer mee terug te nemen naar de plaats, waar hij vandaan is gekomen. Wie tegen het uitgevaardigde besluit zondigt, kan worden gestraft met een boete tot 200 Fr. en hechtenis tot 7 dagen.

DUITSCHE KOLONIËN.

In den Reichstag werden de militaire uitgaven, die voor Zuid-West-Africa in 1911/12 op 14.125.000 M. geraamd zijn, te hoog geoordeeld. Men drong aan op het invoeren van militie bij de 10000 Europeanen, die in Duitsch-Zuid-Afrika wonen. De heer Lindequist verklaarde, dat de zekerheid en veiligheid het behoud van een sterke macht blijven eischen; in de naaste toekomst kan er niet aan gedacht worden deze, zooals een voorstel luidde, tot op de helft terug te brengen. Wel is een

FEUILLETON.

Van een buitenpost.*)

— Soeda liwat?

— Belon, toewan!

Tusschen het tweestemmig lied van zee en wind werden deze zinnetjes uitgeschreeuwd op de achterplecht van een schoenertje, dat voor den wind, in het donker, langs de kust voer.

De twee mannen stonden in den uit het kajuitje stralenden lichtglans, nu en dan besproeid door het schuim der golven die uit het duister achter hen kwamen aandeinen.

Ernstig waren zij beiden op dat oogenblik: het groote rif voor de baai was nog niet gepasseerd bij het invallen der duisternis en zij waren dus genoodzaakt meer Noordwaarts te gieren.

De man aan het roer — an old salt uit de Molukken — was heden wat kortaf tegen den toewan controleur, geheel beheerscht als hij werd door dat gevoel van verantwoordelijkheid, elken zeebonk eigen als het er om spant.

De bestuursman tegenover hem, geleund tegen de roef, gehuld in zijn regenjas, dienstpet met stormband bevestigd, gaf den indruk van een gezagvoerder op zijn post.

Helder, vastberaden blikten die oogen de duisternis in en de lijnen om mond en kin, kracht en vasten wil teekenend, deden vermoeden, dat een mogelijk gevaar hem op post zou aantreffen.

Hij wendde zich plotseling, langs het deinende dek, in de richting van het voorschip.

— Dekker!

— Present, mijnheer!

„Neen, blijf maar daar. Zijn de oppassers aan dek?"

— Alle hens bij de hand, mijnheer!

— All right! Goed uitkijken!

— Ja... mijn...heer!

Een knorrig bevel van den djoeroe-moedi, anders werd weer niets gehoord dan het knarsen der sjorlijnen, het windgeloei in het tuig en het geruisch der langs boord stuivende zeetjes.

Controleur Wadma stond weer bij de kajuit, starend in de ijle ruimte.

Hij kwam met zijn mannetjes van tournée langs de kust, waar de onderlinge twisten der inboorlingen zijn persoonlijk optreden hadden vereischt.

Reeds langer dan een jaar door de regeering zonder communicatie-vaartuig gelaten, zag hij zich genoodzaakt, de groote afdeeling, met haar gevaarlijke open kust te bereizen met de meest primitieve middelen.

Nauwelijks met den mantri-vaccinateur teruggekeerd van een der vele noordelijke eilanden, had hij zich onmiddellijk weer ingescheept op dezen parelschoener naar de onherbergzame zuidkust.

Vergezeld van een tiental oppassers met hun commandant, bracht hij soms weken lang in de rimboe door, de kwaadwillige autochthonen in het bovenland opsporend en bestraffend, of wel kwesties van meer onschuldigen aard regelend onder de bevolking der strandnegorijen.

Wadma, daarbij gesteund door zijn krachtig physiek, vervulde in deze grenslanden der beschaving zijn bestuurstaak con amore.

*) Uit *Het Weeklad voor Indië.*

plan in studie om een korps reservisten uit de bewoners te vormen. Overigens is de formatie der troepen geenszins overdreven; er zijn toch maar 2180 man, hiervan zijn 77 officieren en 403 onderofficieren.

***

Onder den naam van Duitsch-Nieuw-Guinea zijn nu alle bezittingen in de Stille Zuidzee, met uitzondering van Samoa, samengebracht. In verband hiermede is aan den gouverneur een raadsheer-referendaris toegevoegd, die hem, wanneer noodig, tijdelijk vervangt en die de hoogste rechterlijke functie vervult, welke tot nu toe mede door den gouverneur werd waargenomen. Voor dit ambt is een traktement van 12500 M. uitgetrokken. Bovendien krijgt deze kolonie een financieel agent, die het geldelijk bestuur en beheer voor het geheele gebied onder zich krijgt. De politiedienst zal, behalve de Europeesche districtschefs, bestaan uit 700 inl. soldaten, t.w. 50 voor de oostel. Caroline-eil.; 66 voor de westel. Carolinen; 30 voor Mariames; 27 voor Marhall; de overigen voor eigenlijk Nieuw-Guinea. Aan het hoofd van dezen dienst komt een officier te staan met den rang van 1e luitenant.

FRANSCHE KOLONIËN.

La Dépêche Coloniale van 8 Mei geeft als hoofdartikel een correspondentie over Dahomey weer. De groote slagen, door generaal Dodds uitgedeeld, hebben een blijvende werking ten goede gebracht. De stammen hebben geleidelijk allen de Fransche overheersching aanvaard. De meest weerspannige zijn geëindigd met de erkenning der vredelievende gezindheid der Fr. Zij zien nu in, dat de bedoeling is geweest er voortbrengselen te komen zoeken, die aan Fr. ontbreken, als kokosolie en noten, maïs, katoen enz., en er een nieuw afzetgebied te vinden voor de eigen artikelen. Zij ondervinden, dat hun welvaart is toegenomen door het nieuwe verkeer.

Enkele stammen moeten wel eens aan de ooren getrokken worden om de belasting te voldoen, maar dit is geen eigenaardigheid, die alleen bij hen te vinden is. Waar ziet men het verschijnsel niet? De bevolking van Dahomey heeft bovendien nog geen juist begrip van de bestemming der op te brengen belasting.

Vijftien jaren geleden bezat deze kolonie noch huizen, noch wegen, noch bruggen; slechts ellendige krotten en voetpaden. Dat was niet met een tooverslag te veranderen. Beginnende in 't kustgebied, zijn de verbeteringen gericht naar de bergstreken. Men schiet goed op, maar 't werk is langzaam en groot het gebied. De bewoners der binnenlanden merken echter heel weinig van die vorderingen en begrijpen in elk geval niet, dat deze ook hun tot nut zullen worden; hun onwil om daarvoor belasting te betalen, in afwachting van hun beurt in die verbeteringen, is derhalve niet onverklaarbaar. En de vraag blijft inderdaad ook bestaan, tot hoever de verbetering der verkeerswegen rendable geacht zal worden. Zoo b.v. voor de spoorwegen.

Dahomey heeft reeds twee spoorweglijnen. Een, van 260 K.M., gaat van Cotonan naar Savé; de andere, van slechts 4 K.M., loopt van de hoofdstad Porto Novo naar Saketé.

Terwijl bewoners van 't binnenland soms 'n maand noodig hebben om 40 K.G. hunner producten naar de daarvoor gunstige marktplaats te brengen, maken de stammen nabij de spoorwegen er een reisje van; zij gaan hun olie, amandelen, maïs brengen naar de Europeesche factorij, waar zij omgezet worden tegen kleedingstoffen, glaswerk, a. a. z.

Wat den landbouw betreft, acht de schr. Dahomey zonder twijfel een land met een goede toekomst, maar thans is er gebrek aan een voldoend aantal werklieden.

De gezondheidstoestand is veel gunstiger geworden, o.a. door het dempen van uitgestrekte moerassen in de kustlanden. Toch blijft ook in dit opzicht nog veel te doen. Vele ziekten en de verspreiding van epidemiën vinden hun voornaamste oorzaak in de verregaande onzindelijkheid der bevolking, door wie b.v. wasschen van het lichaam als een geheel overbodige zaak wordt beschouwd.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Djeloetoeng-winning op Zuid-Borneo.

Eenige weken geleden maakten wij melding van een brochure van den heer Schlimmer, waarin deze het afkeurde, dat het Ind. Gouvernement het plan had groote uitgestrektheden gronds in Zuid-Borneo aan een Duitsche combinatie in concessie uit te geven tot het winnen van djeloetoeng.

De heer Schl. heeft het niet bij zijn eerste geschrift gelaten, en thans een tweede brochure wereldkundig gemaakt, getiteld:

Economische beschouwingen over djeloetoeng op de Zuidkust van Borneo.

In deze brochure brengt de schr. tal van argumenten te berde om aan te toonen, dat de concessie-verleening niet anders kan zijn dan ten nadeele

---

De taal van het volk volkomen meester, hun zeden bestudeerend, was allengs zijn invloed groot geworden op deze natuurmenschen, die overigens elk gezag negeerden en in den beginne den optredenden ambtenaar beschouwden als een „orang dagang", die met zijn groot vuurschip en mooie geweren al heel veel kisten met blinkende ringgits moest hebben.

Eenmaal in de zes weken, als de Paketvaartstoomer de baai binnenvoer, kreeg hij voeling met de buitenwereld. Die zesweeksche boot, de boot, bracht een etmaal heel wat vertier op zijn standplaats.

Nauwelijks verankerd, krioelde het in de prauwtjes langs boord van gewiekste, scheeloogige handelaren, die, uitgezwermd over het plaatsje, in de schunnige krotjes der jagers de schitterende siervederen van de mannetjes-paradijsvogel opkochten.

Wadma's klerkje, op gewone dagen al spoedig in heerlijk négligé jagend in het naburige oerwoud, veranderde op zoo'n bootdag in een postcommies. Dekker, de commandant van het detachement pradjoerits, hing dan zijn klewang aan den wand en verdween in een gegalvaniseerd ijzeren loods, waar hij heel deftig optrad als ambtenaar der in- en uitvoerrechten en accijnzen.

Hun chef had dan inmiddels de correspondentie met het hoofd van gewestelijk bestuur af te sluiten, waarin — den laatsten tijd vooral — gewichtige onderwerpen werden behandeld.

En Wadma, nu huis toe keerend, bedacht, dat de boot morgenochtend kon binnenvallen en hij het lot zou weten van zijn ingediende adviezen: invoer van kruit en geweren, schoolsubsidies voor de zending en dan het voornaamste — het monopolie der Handels Compagnie...

Ach, hij kon het zich anders wel voorstellen, hoe dat laatste advies ter hoofdplaats zou zijn ontvangen. Resident, secretaris, het bestuur der Handels Compagnie zouden zich tegen hem gekeerd hebben.

De stem van Dekker stoorde hem in zijn overpeinzing.

„Licht vooruit, mijnheer!"

„Zoo, dan hebben we geboft. De zee wordt ook kalmer."

Inderdaad liep het schoenertje thans heel wat rustiger op de veilige baai toe, waar, tusschen de deining door, enkele lichtjes tinteloogden.

Een half uur later stonden de opvarenden veilig, maar druipnat op de pier, waar Dirks, de klerk, met een oppasser voorzien van een stormlantaarn, hen stond op te wachten.

„Niets bijzonders, mijnheer", meldde hij, buigend, zijn chef.

Dirks boog. Dirks was gewend veel te buigen, een lenigheid van rug, welke hij al vroeg verkreeg op de hoofdplaats, waar al de Dirksen, in functie op het residentiekantoor, bogen voor den toewan besaar. Het zat 'm in de familie, dat kromruggig groeten.

„Dank je, Dirks. Als de boot binnenvalt, dadelijk de post boven brengen. Goeden avond, heeren!"

De controleur stapte snel weg in de richting van zijn woning.

„De baas is ook nat, hij bibberde, Dek", merkte Dirks op tegen zijn naast hem gaanden kameraad.

„De baas?" bromde deze. „De baas is een dienstklopper; had nooit bij het civiel moeten gaan. Zou wat 'n goed compies-commandantje geweest zijn."

De commandant, een zwaar gebouwd man, den veldhoed zwierig op een oor, vormde wel een groot contrast met het naast hem stappende bureau-mannetje.

van de inlandsche bevolking en meer in 't bijzonder van de djeloetoeng-zoekers in die streken. Zoo schrijft hij o.m.:

Alleen in de Zuiderafdeeling van Borneo mag thans bij ongestoorde exploitatie de productie van djeloetoeng op minstens 250.000 picols per jaar aangenomen worden en berekend op de tegenwoordige prijsbasis vertegenwoordigt dit eén opbrengst voor de bevolking van ongeveer drie millioen gulden per jaar. Is het nu niet onverantwoordelijk, dat het Gouvernement de verdere ontwikkeling van dit groote belang voor de bevolking in handen wil stellen van concessionarissen in den vorm van Duitsche en Amerikaansche combinaties?

Na al die jaren, dat het Gouvernement weinig pleizier van Borneo beleefd heeft, is er plotseling een wending ten goede gekomen tengevolge van de Djeloetoeng-export. De bevolking is daardoor als uit den slaap opgewekt, de energie is ontwaakt, de inlander voelt, dat hij iets meer bereiken kan dan een bestaan, gebaseerd op een bord rijst en wat visch. Hij kan thans geld verdienen, veel geld, zelfs, en dat hij dat geld ook nuttig besteedt, blijkt uit het feit, dat veel geld met Djeloetoeng-zoeken verdiend, vastgelegd wordt in klapper-aanplanten.

Is het nu niet verschrikkelijk, dat het Gouvernement, blijkbaar voorgelicht door een Resident, die blind is geweest voor de oeconomische ontwikkeling van zijn gewest, aan deze natuurlijke toename van de welvaart in Borneo een einde wil maken en de energie van het volk weer te gronde wil richten, door de bevolking hare grootste bron van inkomsten te ontnemen en van den inlander weer een werktuig te maken in de handen van een monopoliehouder? Die concessionarissen, waarvan de Regeering wonderen schijnt te verwachten, zijn toch ook gewone menschen, die uitsluitend hun eigen belang op het oog hebben en geen cent meer voor een product zullen betalen dan hoogstnoodzakelijk is.

De heer Schl. besluit: „Een Europeesche ondernemer hoort niet thuis in oerwouden, die alleen toegankelijk zijn voor menschen, die zich ontberingen kunnen opleggen, zooals een inlandsche djeloetoeng-verzamelaar verplicht is dat te doen. Het eenige motief, dat een Europeeschen ondernemer daartoe kan leiden, is de zucht om zich de winsten toe te eigenen, die den inlander toekomen; dergelijke plannen dient de Regeering te verijdelen, indien zij hare eigen belangen en die van land en volk inziet.

Wij gelooven intusschen niet, dat de heer S. succes zal hebben, gegeven het antwoord van den Minister van Koloniën aan den heer Bogaardt, die den Minister eenige vragen had gesteld in verband met de eerste brochure.

Een ethnografisch-romantisch werk.

Silama. Een liefde-drama in de Lampongsche districten, door J. B. Neumann, Oud-Resident der Lampongs. (Amsterdam, Allert de Lange).

De uitgever van dit werk van den heer Neumann heeft de goede gedachte gehad eene beoordeeling er aan toe te voegen, welke beslist niet overdreven is, en die wij daarom grootendeels overnemen.

Eene in romanvorm belangrijke bijdrage tot de ethnografische kennis van Nederlandsch-Indië, die met groote belangstelling gelezen zal worden.

De schrijver, geen onbekende op het gebied der ethnografie, heeft, om gelezen en begrepen te worden door het groote publiek, dat meer en meer belang gaat stellen in alles, wat Indië betreft, zijne kennis omtrent een deel van dat eilandenrijk in romanvorm weergegeven. Heeft hij in zijne „Studiën over Batahs en Batahsche landen" zich doen kennen als een conscientieus opmerker en werker, ook in dezen gewijzigden vorm van werken voelt men, dat hij „onderlegd" is, dat hem gunstig onderscheidt van zoovelen, wier werken over Indische toestanden en personen zijn verspreid en elkaar verdringen.

Het merkwaardige boek getuigt van goed zien en nauwkeurig onderzoek, van ernstige studie en fijn gevoel: het bevat vele fraaie schilderingen met veel mooi-getee kend realisme, die meer dan elke andere beschrijving het Lampongsche leven in al zijn intimiteit doet kennen. Heel scherp en zuiver heeft de schrijver dit leven gadegeslagen: de zielstoestand van de heldin van het boek en van hare nevenfiguren is zóó juist geanalyseerd, dat men bereid zal zijn te erkennen, dat hier iemand aan het woord is, die meer dan een oppervlakkigen blik heeft geslagen in het maatschappelijk en zieleleven van den nog niet naar waarde geschatten inlander.

Het werk, eenvoudig van stijl, laat zich aangenaam lezen en is leerzaam door de juiste weergeving van personen en toestanden. Ieder, die meer wil weten over Oostersche menschen en toestanden, die op aangename wijze ethnografische kennis wil opdoen, worde het door de zeer mooie beschrijving, zoo boeiende werk ter lezing ernstig aanbevolen.

Teysmannia.

Inhoud van de 2e en 3e aflevering van jaargang 1911: Dr. J. Dekker. Vervoermiddelen VI. Het kalktekort in de veevoeding op Java. — A. de Koning. Het aanleggen van siertuinen III. — Dr. Z. Ka-

„A propos, blauwe, heb je nog wat onder de kurk?" zei hij plotseling, front makende tegen Dirks.

„Nog één whisky, Dek. Voor je natte kakkies."

„Top! Dan nog even in je keet en dan onder de wol."

„Morgen bootdag, Dek."

„Daarom."

De twee sobats verdwenen in het duistere voorgalerijtje van de klerkswoning.

't Was bootdag.

De post, door Dirks boven gebracht, had al de aandacht van den controleur, die op zijn particulier bureau, met uitzicht op de blauwe baai, dienstzaken afhandelde.

„Nog passagiers meegekomen?" informeerde hij bij Dirks, die de stukken in ontvangst nam.

„De nieuwe zendeling en vijftig kettinggangers, mijnheer."

„Zoo... Zoo..."

Wadma staarde plotseling met verbaasde oogen op een geheim schrijven van zijn chef.

„Da's kras!"

Deze uitroep ontsnapte hem, maar bemerkende het verbaasde gezicht van zijn ondergeschikte, vervolgde hij koeltjes:

„Ga jij je gang maar, Dirks. Laat Dekker die dwangarbeiders goed visiteeren."

„Jawel, mijnheer."

Dirks maakte zijn gewone buiging en daalde, met de portefeuille onder zijn arm, glimlachend den heuvel af, in de richting van het strand.

Dat moest-ie toch even aan Dek gaan vertellen. De baas gaat weg. Hij had het al dadelijk gesnapt. Dát was die geheime soerat, waarover zijn broer de commies hem geschreven had. Betoel, hij wordt overgeplaatst de baas... kan niet dienen onder resident... Brani toch, hoor...

Hoofd op hand gesteund, zat Wadma aan zijn schrijftafel; gedachteloos tuurden zijn oogen naar de baai, vanwaar het geratel der reeds lossende boot flauw tot den heuvel doordrong.

God, wat 'n kerel toch... wat 'n phrasen!

Hij herlas het schrijven van het bestuurshoofd:

„Nogmaals, mijnheer, U plaatst U op een verkeerd standpunt. Zooals U bereids werd medegedeeld bij dezerzijdsch schrijven van dienzelfden datum, zal er geen sprake kunnen zijn van een vermindering van den uitvoer, maar is het streven alleen hierop gericht, de contrôle te vergemakkelijken, door namelijk het jachtgebied aan de genoemde vennootschap te verpachten.

„Het monopolie zal dan ook volstrekt niet „de kleine luiden" benadeelen, zooals door U wordt verondersteld, en wat die sentimenteele gemeenplaats in hooger aangehaald rapport betreft, ik wil die blijven beschouwen als een „slip of the pen."

„Prachtig!"

Wadma, nerveus tikkend op het voor hem liggende schrijven, las verder:

„In mijn desbetreffende toelichting heb ik het echter dienstig geacht er de regeering op te wijzen, dat, ook in verband met de nieuw in te voeren regeling, de plaatsing van een assistent-resident in de afdeeling urgent geacht mag worden.

„Derhalve zult U..."

„Stik!" — en den brief van zich slingerend, begon Wadma zijn bureau op en neer te loopen.

Wat hij eerst niet had willen gelooven, het werd hem nu toch wel duidelijk. Tegen het advies in van het hoofd der afdeeling zou het monopolie toch wor-

merling. Botanische excursies in de omgeving van Batavia I. Vruchten en zaden, die men aan het strand vindt. — W. M. van Helten. Oogstresultaten met Fiscus elastica. — Dr. S. H. Koorders. Aanvulling op mijn artikel „Over eenige in 's Lands Plantentuin te Buitenzorg bloeiende bamboesoorten." — H. J. Wigman jr. Orchideeën. Cattleya's. — Dr. C. J. J. van Hall. Zwavelkoolstof als grondverbeteraar. — Dr. A. W. K. de Jong. Bemestingsproeven. — Dr. C. J. Mohr. Het Koloniaal Instituut. — F. W. J. Westendorp. De ontwikkeling van het vruchtenvervoer. — F. Lederboer. Repliek op Dr. De Jong's „Bemestingsproeven" (met wederwoord van Dr. de Jong). Sprokkelingen uit nieuwe publicaties. — Bulletin du bureau des renseignements agricoles et des maladies des plantes. — De oorsprong van den aardappel. — De Orchideeënwereld. — Dendrobium's. — Formaldehyd als voorbehoedmiddel tegen een rottingsziekte van de ananas. — Gehalte aan koper in thee, onbespoten en bespoten met Bordeaux'sche pap. — Een paar naamsveranderingen. — „Heksenbezems" in bamboe. — Report of the agricultural Research Institute and college, Pusa, 1909—1910. — Een schimmeldoodend besproeiingsmiddel, ter vervanging van de Bordeaux'sche pap (kalk-zwavel-mengsel). — Veranderlijkheid van plantage-rubber. — De rubbermarkt gedurende 1910. — Kamferbereiding in Amani. — Het meten van Heveaboomen. — Suiker, cellulose en alkohol uit maïs. — Beschikbare zaden en planten.

Het „Weekblad van het Recht".

„De redactie van het Indische Weekblad van het Recht veroorlove ons een opmerking. Wij zijn gewoon met belangstelling kennis te nemen van de in het blad openbaar gemaakte rechterlijke uitspraken, waarvan wij dan, ten behoeve onzer lezers, den korten inhoud vermelden, als de uitspraken ons lijken ook belangrijk te zijn voor hen, die buiten de eigenlijke juristenwereld staan.

Nu heeft de redactie in 1909 te kampen gehad met gebrek aan kopie. De serie van 1909 kon daarom niet worden volgemaakt, en dus ging men de uitgave staken van de nummers, die aan de reeks over 1909 ontbraken, om te vervolgen met de uitspraken, die de redactie na de helft van 1910 had ontvangen.

Maar ook in 1910 blijkt dezelfde calamiteit de redactie van het Weekblad weer te hebben getroffen. Althans, de verschijning had in het einde van het vorige jaar en in het begin van 1911 zeer ongeregeld plaats en men was onlangs niet verder gekomen dan tot November 1910. Dat blad had tot nummer 2422.

En wat gebeurt er nu kort geleden?

Wij ontvingen een Weekblad van 27 Maart 1911, dragende tot nummer...... 2439.

Onze geheele collectie loopt in de war, want ons ontbreken dus niet minder dan 17 nummers. Aan een vergissing valt niet te denken, want sedert verscheen een exemplaar van 3 April, dragende het nummer 2440.

Nu houde de redactie ons ten goede de opmerking, dat zij aan hare lezers verplicht is te vertellen, of de ontbrekende nummers nog verschijnen, ja dan neen, en of er kans bestaat, dat de publicatie voortaan geregeld zal geschieden.

Met het stilzwijgen daarover te bewaren, handelde die redactie niet correct."

Het bovenstaande ontleenen wij aan de „Java-Bode" van 15 April jl. Zij, die hier te lande het Indische Weekblad van het Recht ontvangen, kunnen met deze mededeelingen hun voordeel doen; alleen vergist de „Java-Bode" zich, wanneer zij zegt, dat men onlangs niet verder gekomen was dan tot 10 November 1910, Nr. 2422. Wij althans ontvingen zonder leemte nog Nr. 2423-2426 (26 Dec. 1910).

Neerlands-Indië.

Van het standaardwerk over Indië, dat aanvankelijk onder leiding van H. Colijn, en sedert diens benoeming tot Minister van Oorlog onder die van controleur J. E. Jasper verschijnt, is wederom een nieuwe aflevering (de zevende) verschenen.

Die afl. bevat het slot van Hoofdstuk V, handelend over de bestaansmiddelen der Inlandsche bevolking, door J. E. Jasper, en het begin van het VIe Hoofdstuk: De Godsdienst. Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis bespreekt daarbij het Animisme, terwijl Prof. Dr. H. Kern een aanvang maakt met eene beschouwing van het Hindoeïsme. Ook deze aflevering is fraai geïllustreerd. Een prachtige plaat in kleurendruk, voorstellende „Een verzameling voorwerpen van inlandsche kunstnijverheid", doet de uitgeversfirma (Elsevier te Amsterdam) alle eer aan.

Nederland en de Islâm.

Vier voordrachten, gehouden in de Nederlandsch-Indische Bestuursacademie, door Dr. C. Snouck Hurgronje (Leiden, E. J. Brill).

Volgens den ondertitel van deze in druk uitgegeven voordrachten van Prof. Sn. H., heeft Z.H.G. achtereenvolgens behandeld: I. De verbreiding van den Islâm, inzonderheid in den Oost-Indischen Archipel. II. Kenschetsing van het stelsel van den Islâm. III. De Nederlandsche koloniale Regeering en

---

den gegund. Wat dreef dien resident toch? — „Wat drijft hem toch?" herhaalde Wadma. „Mij te signaleeren als minder geschikt voor het ten uitvoer brengen der nieuwe regeling!... Wat schuilt daar toch achter?"

Die regeeringscommissaris onlangs bleek ook al gewonnen door spitsvondig bijgebrachte motieven.

„Never mind! Toch volhouden en die kliek ginds geen kamp gegeven. Volhouden, Sjoerd!"

Met dezen uitroep zette hij zich weer aan het bureau en begon het schrijven te beantwoorden.

„Veel lading, Dek?" vroeg Dirks, zijn bruinen kop met de puil-oogen binnen het loodsje stekend, waar Dekker, puffend, vuurrood hoofd boven hagelwitte jas, uitvoerpassen zat in te vullen.

„Kom binnen, kerel. 't Is me weer een bootje, hoor! Twintig mille aan vogels, vijftien dito aan copra, behalve de rest. Maar ik ben er gauw doorheen. — Veel post?"

„Veel." — Dirks knipte eens met zijn oogen. — „Geheim ook, je begrijpt wèl."

„Compris! Maar kijk eens, wat zeg je daarvan? Wat?"

Dekker trok met glunder gelaat een ajerblanda-kist van onder de tafel en toonde den inhoud aan zijn makker.

„Fijne bullen, wat? Taalf flesschen wijn, waaronder twee port voor je wijf... 'n bonk ijs..."

Dirks deed plotseling een greep naar de kist.

„Ach, whisky ook, Dek!"

„Afblijven, haai! We zullen straks afrekenen en eerlijk deelen. Pas gefourageerd bij den ouwe van boord... een landsman van me... Wou er eerst niet aan..., dacht dat het soepie voor mij alleen was. Maar ik zei: „„Kaptein, we hebben hier zoo'n natlippig postcommiesje"", en toen had-ie waarachtig kasian... Betoel!"

„Ach, jij lust ook wèl, zeg! Kom, laten we er een proeven. Ik heb een kurketrèk."

Dekker gaf toe, en in het gegalvaniseerd-ijzeren loodsje, waar de atmosfeer als stoomdamptemperatuur hen omgaf, genoten zij van den verfrisschenden dronk.

„Waar is de baas?" vroeg Dekker, tongsmakkend.

„Nog boven."

„Zeker weer sjagrijnig geschrijf van ginds."

Dirks kop-knikte, loensde eens naar de openstaande deur.

„Geheim stuk... mijn broer de commies schrijft mij, onze controleur zal twel moeten buigen en barsten.

„Och kom!"

Dekker glimlachte om de uitdrukking, maar keek dan woest naar de deuropening, waar een bosje nieuwsgierige Papoea's binnendrong.

„Schrobbie, tuig van Laban!" schreeuwde hij en wierp tegelijk de wijnflesch in de richting der verschrikte wilden.

„Niet doen toch, Dek! Het zijn die van de zending."

„Juist daarom! Die geciviliseerde gannefen in een hempie vertrouw ik al zoo niet. In mijn kantoor geen papoesen."

Het laatste zinnetje klonk bepaald deftig; de ambtenaar in functie kwam bij Dekker boven.

„Maar wat ik zeggen wil, brave", vervolgde hij kalm. „Ze zitten onzen baas toch leelijk dwars."

Dirks, onverschillig, knikte eens toestemmend.

„Nee, mannetje, je weet nog niet alles. Ik heb óók

het stelsel van den Islâm. IV. Nederland en zijne Mohammedanen.

Wij achten ons niet bevoegd dit geschrift van den eminenten kenner van het Mohammedanisme te beoordeelen, doch hopen niettemin, dat het in handen zal komen vooral van hen, die, in 't algemeen gesproken, steeds klakkeloos de theorie verkondigen, dat de Islâm onze grootste vijand in den Archipel is.

We veroorloven ons uit het geschrift slechts deze aanhaling: „Islâm en Christendom kunnen zich in de practijk van het nationale leven zeer wel met elkander verdragen, als maar de panislamitische idee terzijde wordt gesteld, en wij zagen, hoe gunstig hiervoor in ons geval de voorwaarden zijn. In verdraagzaamheid kunnen velen onzer bij de meerderheid der Inlanders een lesje nemen."

Tectona.

Afl. 1 (dl. 4) van het Boschbouwkundig Tijdschrift „Tectona" bevat o.m. de volgende bijdragen: In Memoriam: R. Stuffken. — Over de damarwinning op Obi, door S. P. Ham (slot). — Eenige cijfers betreffende de djatibosschen op Java (vervolg), door F. W. S. — Een buitenlandsch oordeel over het boschbeheer op Java, door v. d. B. — Behandeling van de caoutchouc, door H. Bellers. — Twee nieuwe coagulatie-methoden. — Een nieuwe tapmethode. — Olie van Hevea-zaden. — Maatregelen tegen boschbranden. — Caoutchouc-tappen in stuk- of in dagwerk? — De toekomst van het caoutchoucbedrijf in Brazilië. — Het Boschwezen in „Labberton's Handboek van Insulinde." Dit laatste stukje houdt eene critiek in op het Hoofdstuk Boschwezen in genoemd handboek, oorspronkelijk bewerkt door den Inspecteur van het Boschwezen, den heer A. Th. L. Salverda, die zich echter geenszins verantwoordelijk wenscht te stellen „voor de onjuistheden, welke zich na de „condenseering" zijner bijdrage (door den heer Labberton) betreffende het Boschwezen, in voornoemd werk voorkomen."

O. i. zal de heer L. zich wel weten te verdedigen ook op dezen aanval; maakten wij nl. onlangs melding van een aantal critische beschouwingen met betrekking op zijn werk, o.a. in het Christelijk Weekblad „De Banier", in datzelfde periodiek (Nr. van 14 April) heeft hij een verweer doen plaatsen, waarbij hij zich beroept op een beoordeeling in de „Standaard", welk blad het boek aanbeval juist ook met het oog op de daarin voorkomende waardeerende beschouwingen over de Christelijke Zending.

Weekblad voor Indië.

Indische bijdragen in Nummer 5: Vuurtje stoken, door M. van Geuns (handelt over Indo's). — Inlandsch landbouwonderwijs, door W. L. Mesman. — Soembaneesche kiekjes, door H. 't H. (bevat een geïllustreerde beschrijving van den Soembaneeschen paardenstapel). — Bell's vinding in Indië, door W. Kerremans (een bijdrage, waaruit men ontwaart, dat niet alleen in den Haag wel eens iets aan de bediening der telefoon hapert). — In het Bijblad voor dames: Hoe moeders haar kinderen kunnen bezighouden.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 19: Een nieuw boek voor cacao- en caoutchoucplanters, door Dr. J. Dekker. — Nieuws uit Java's theedistricten, door Dr. A. W. Nanninga. — Handelsvereeniging te Batavia. — Vereeniging Toeristenverkeer te Batavia. — Economische toestand van Suriname. — Kultuurberichten. (Concessie voor djeloetoeng-winning aan een Duitsche combinatie. — Sioer, een nieuw oliezaad. — Liquidatie der bacovenkultuur in Suriname). — Kleine mededeelingen. (Rechtstreeksche verbinding van Makassar met Europa. — Mentawei-eilanden). — Financieele berichten en verslagen. — Nieuwe Maatschappijen. Enz.

De Rijnsche Zending op Nias.

Wij lezen in De Macedoniër van Mei het volgende: De arbeid op het ten Westen van Sumatra gelegen eiland Nias begon in het jaar 1865 op aansporing der regeering door zendeling Denninger. Eerst woonde hij eenige jaren te Padang en was werkzaam onder de Niassers aldaar; toen vertrok hij naar Goenoeng Sitoli, de havenstad van het eiland Nias. Na groote moeielijkheden, die meer of minder gedurende 25 jaren te overwinnen waren, is het aan de trouw en volharding der zendelingen gelukt, sedert 1890 steeds meer ingang te vinden bij de betrekkelijk talrijke bewoners van dit eiland. Van Goenoeng Sitoli uit, werd de arbeid in het begin van 1893 door den bekenden zendeling Lett, naar het Westen van het eiland verder gebracht, en later de eene post na de andere ten Westen, ten Oosten en in het zeer bevolkte Zuiden opgericht. In het vorige jaar konden daar twee posten in Telokdalam en Sa'oe opgericht worden. Ook in het Noorden openen zich de deuren voor het Evangelie. Steeds dringender wordt het verzoek om meer zendelingen. Ook op Nias zal men er zich met meer nadruk op moeten toeleggen om inlandsche predikanten, evangelisten en onderwijzers op te leiden. Op een der oudste plaat-

---

mijn bronnen, vat je? De heele zaak is me nu duidelijk. Zie je, op die negorij van jou, afgezonderd van de wereld, kan zoo iets nog gebeuren. Als zoo iets op Java gebeurde, zou het aan de groote klok komen. Compris?"

Dirks knikte. „Het zou in de krant komen, Dek."

„Naturellement! Die heele geschiedenis met die Handels Compagnie zou dan al lang bekend zijn."

Dek nam nog een teug en ging dan voort met verheffing van stem:

„Is het bijvoorbeeld niet een beetje kras, die reis van dien directeur der vennootschap met den resident langs de kust? God betere 't! Die burger-meneer reisde met 'n gouvernementsstoomer en deed z'n particuliere zaakjes af. Wat deden ze hier?... Voorop de toewan besaar, toko in, toko uit bij de Chineesche opkoopers, en dan werd de prentah aloes uitgevaardigd om toch maar al de vogels en de damar aan de Handels Compagnie te verkoopen. Dat is gebeurd, man, dat is een feit!... Maar ach, die leuke sinkeh's, ook niet van gisteren, lachten manis tegen de beide toewans en... deden het toch lekkertjes niet... Toen, zooals je wel weet, zijn ze met grof geschut begonnen. De invoer van kruit en geweren werd beperkt. Hier bij ons zou onvoldoende contrôle worden uitgeoefend! Ha, wat 'n smoes! Nu kunnen ze ginds de lakens uitgeven, snap je? Zoo kwam daarstraks onze Chineesche ambtenaar van boord aanzetten met twaalf mooie geweertjes en honderd blikken kruit. Hij lachte, de gladjanus, toen-ie z'n pas liet zien. Geen wonder — elk geweer brengt hem 'n honderd pop aan vogels op. Ja, ja, de vriendjes op de hoofdplaats lachen nu in hun vuistje. De aandeelen der Handels Compagnie vliegen de hoogte in en de toewan besaar, eerstdaags gepensionneerd, wordt misschien wel commissaris!"

„Schreeuw zoo niet Dek!"

Maar Dekker vervolgde, nu zijn woorden nadruk gevend door vuistslagen op de tafel:

„Maar wat gemeen is, dat is, dat ze onzen baas, die zich zoo afsloot voor de afdeeling, dat ze dien zoo dwars zitten... Zie je, kerel, dat is gemeen!"

„Stil toch, Dek!"

„Buigen of barsten moet-ie, zoo schrijft je broer, het commissie, niet waar? Nou, dan zal de brave wel eerstdaags moeten afdrijven voor die kliek, want buigen, buigen in zoo'n geval, dat kunnen ze niet in de negorij, waar hij vandaan is... Daar kan je donder op zeggen!"

Na dezen uitval zaten zij stil naar hun glazen te turen. Bij het strand, buiten, klonk de fluit van de stoombarkas.

Dirks stond op.

„Daar komen de laatste prauwen, Dek. Ik ga mijn post afsluiten."

„Ga je gooi. Saluut!" bromde Dekker, die in een slechte bui geraakt was.

Dirks, zich naar zijn kantoortje spoedend, piekerde er over hoe ze toch brani konden zijn, den toewan besaar tegen te werken... Een resident met duizend pop traktement... Daar konden ze toch niet tegen op. Let maar op, de baas werd overgeplaatst, betoel!

Twee maanden later bleek Dirk's voorgevoel bewaarheid: hun chef werd overgeplaatst.

Echter, de monopolie-plannen der tegenpartij ketsten, daar men te Batavia — wellicht „éventant la mèche" — de voorstellen van den mercantiel aangelegden resident onder het loodje gelegd had.

Edoch, die stijfkoppige controleur bleef niet gehandhaafd in zijn afdeeling. Hij had zich in die quaestie nu eenmaal... op een verkeerd standpunt geplaatst!

sen, met name Ombalata, is reeds tot dat doel een seminarie opgericht; aan de uitbreiding er van wordt zeer ernstig gedacht. Het aantal gedoopten op Nias bedraagt tegenwoordig bijna 12000 zielen.

Het uitzenden van een zendingsarts en het oprichten van een Zendingshuis wordt reeds geruimen tijd dringend verlangd, doch tot heden is het nog niet gelukt den rechten persoon te vinden.

Tot zoover ds. H. Dijkstra. Merkwaardig is de uitspraak in hetzelfde Zendingstijdschrift met betrekking op de hierboven bedoelde „inlandsche predikanten", in een ander gedeelte van den Indischen Archipel. We lezen: „Dat men met de inlandsche helpers steeds voorzichtig moet zijn en een niet al te veel vertrouwen mag schenken, ondervond in het vorige jaar zendeling Hofman te Posso. De helper, met name Kolondam, is afkomstig uit de Minahassa en in vele opzichten van zeer goeden arbeid. Hofman was eens in de gelegenheid hem te hooren preeken over de wijze en dwaze maagden en kreeg toen de volgende toepassing te hooren:

„Zoo is Gods wil. Van alle menschen wordt de eene helft zalig, en de andere gaat verloren, want vijf van de maagden gingen in en vijf bleven buiten. Van alle pandita's (zendelingen) gaat de helft verloren en de helft wordt behouden; van alle onderwijzers wordt de eene helft behouden en de andere gaat verloren."

Wij kunnen ons voorstellen, dat de zendeling groote oogen opzetten, toen hij deze wonderlijke bewering met den grootsten ernst hoorde voordragen.

Genoemd Nr. van De Macedoniër bevat nog eenige bijdragen, n.l.: Soemba, het Savoeneesche huwelijk, door D. K. Wielenga. — Java, het streven naar hooger ontwikkeling in verband met de verbreiding van den Islam op Java, door D. Bakker. — Soemba, Marapoe Karanggoe Watoe, door D. K. Wielenga.

***

The S. E. C. (Sumatra-East Coast). Rubberhandbook 1911. A manual of rubber planting companies and private estates, details as to the present stage of development. Compiled by J. Bos, rubber planter and expert. Printed and published by N.V. de Deli Courant, Medan. 1911, 8o.

Elementare Theorie der Gezeiten; nebst den Gezeitenkonstanten der wichtigsten Orte des Indischen Archipels und andere Hafenplätze. Von Dr. J. P. van der Stok. Uebersetzt von Prof. Dr. E. Hermann. (Annalen der Hydrographie. 1911. Heft V).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Vereeniging „Moederland en Koloniën" Jaarverslag en Voordracht van den heer W. J. M. Michielsen.

Le contract de Travail dans les colonies asiatiques, par E. Moresco.

Picturesque Java, uitgegeven door het Toeristenbureau te Weltevreden (Batavia).

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 13 April 1911. No. 30.

Benoemingen., enz.

Civiel Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan den onderwijzer J. G. Albers; zes maanden aan de onderwijzeres Mevr. W. G. Albers; een jaar aan de onderwijzeres Ch. J. Cornelis en P. J. van Ravesteijn.

Ontslagen: op verzoek eervol de opziener W. Roselje; de 1e klerk E. Nolten en de griffier L. F. Charles.

Belast: met de functie van ass.-resident van Goenoeng Kidoel, J. Hunger; van hoofdcommies bij het Dep. van Gouv. bedrijven B. Wieringa.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den Dir. van O. E. en N., A. Bagchus en Mr. O. R. Beaujon.

Benoemd: tot lid van den R. v. J. te Batavia Mr. J. Th. de Lussanet de la Sablonière; tot voorzitter van den landraad te Toeban Mr. J. G. Milius; voor den tijd van 5 jaren tot president der Javasche Bank Mr. G. Vissering; tot advocaat en procureur bij den R. v. J. te Soerabaja Mr. B. H. Drijber; tot ass.-resident van Blora, D. Radersma; van Bonthain C. L. Barentz; van Loeboe-Sikaping R. C. L. Bosch; tot ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten P. L. O. Hoogkamer en H. H. de Vogel; tot telegraafopzichter C. Monè; tot tijdelijk opzichter B. O. W., J. F. Pattiwael Westerloo; tot tijdelijk commies te Pasoeroean P. A. den Dekker; tot controleur M. Hamerster en W. Steinbuch; tot onderwijzer 1e kl. E. H. Ramakers; tot id. 2e kl. P. J. Stroeve en J. G. Duijvetter; tot administrateur 2e kl. bij de gouv. pandhuizen C. L. Manuel; tot id. 3e kl. J. G. A. Bos; tot wedana van Perakan Mas Joedoprawiro; van Pringsoerat Raden Soemohardjo.

Ingetrokken: de overplaatsing van de controleurs J. J. M. A. Popelier van Rembang naar Pasoeroean en A. H. Moreu van Pasoeroean naar Rembang.

Geplaatst: in de res. Pekalongan de adspirant-controleur G. A. Calkoen.

Overgeplaatst: naar Magelang de onderwijzer E. H. Ramakers; naar Batavia de id. J. G. Duijvetter.

Benoemd: tot onderwijzer te Grissee H. S. van der Kwast; tot stadsvroedvrouw te Batavia Mej. J. P. van Lingen.

Militair Departement.

Overgeplaatst: naar Padang de 1e luit.-magazijnmeester J. A. M. Lucas; naar Koeala Simpang de 1e luit. der genie W. N. A. van Es; naar Bandoeng de kapitein-kwartiermeester A. R. H. Braun; naar Padang-Pandjang de 2e luit.-kwartiermeester A. Storm van Leeuwen; naar Padang de id. J. J. Felix; naar Batavia de kapitein-intendant B. H. J. van Deutekom.

Verleend: elf maanden verlof aan den machinist bij de gouv.-marine G. A. Drognat Doeve.

Benoemd: tot 2en machinist bij gemelden dienst P. E. van Rhoon; H. E. N. R. IJ. van Hengst en C. J. W. C. Ponder.

Uit de Javasche Courant van 18 April 1911. No. 31.

Civiel Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan den ambtenaar der in- en uitvoerrechten G. P. C. Harmsen; 2 jaar aan den controleur G. E. Mullemeister; een jaar aan den machinist Ch. F. van Laar.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e commies J. F. O. Lange; de onderopzichter G. A. C. Martherus; de klerk D. D. Jacobs en J. A. W. Overbeek.

Ontheven: op verzoek eervol van zijne beschikbaarstelling van den Regeeringscommissaris voor de decentralisatie D. P. Kessler; van leeraar-onderdirecteur bij het Gymnasium Willem III H. G. Trip; aangewezen als zoodanig U. H. S. Boerma.

Belast: met de waarneming der betrekking van magazijnmeester bij de Banka-tinwinning J. C. A. de Kok.

Benoemd: tot procureur-generaal bij het Hooggerechtshof van Ned.-Indië Mr. A. Brouwer; tot 1en commies bij het Dep. van Fin. C. H. Geertsema; tot 2en commies K. L. Wagenaar; tot 3en id. J. F. J. K. van Deun.

Geplaatst: in de residentie Menado de contr. Ch. F. Staargaard.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Tandjoengbalai Mej. A. S. Goteling Vinnis.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onderluitenant der inf. H. G. Bremer; elf maanden aan de 1e luitenants der inf. D. M. Postma en H. J. Vermeer.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der inf. E. van Harencarspel.

Benoemd: tot plaatselijk adjudant te Padang de 1e luit. G. K. W. F. de Vaynes van Brakell Buijs; tot onderluit. der inf. de sergeant-majoor M. R. Herold.

Overgeplaatst: bij het R. H. 15e bat. de majoor E. F. Grooss.

Geplaatst: bij het R. H. 2e depot-bat. de 2e luit. F. H. van Meijenfeld.

Overgeplaatst: bij het garnizoens-bat. van Amboina en Ternate de 1e luit. R. M. van Mourik; bij het 2e bat. de kapitein B. Teensma; bij het 9e bat. de kapitein L. W. Gosslings; bij het 1e depot-bat. de onderl. A. A. Giezen; bij het 12e bat. de id. M. R. Herold; naar Batavia de 1e luit. L. Meijer.

Ingetrokken: de overplaatsing van den 1en luit. D. M. Postma en den onderluit. S. Vroman.

Verleend: elf maanden verlof aan den 1en stuurman T. Terrenga; een jaar aan den machinist H. J. Theys.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het Stoomschip „Prins Willem I"; gezagvoerder A. R. Nijboer. Van Amsterdam n. West-Indië op 12 Mei.

C. L. Duurvoort en echtg.; Mevr. A. de Flotow; Mej. N. Gonggrijp; 3 Eerw. Zusters; Jhr. W. C. van Heurn.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 239, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: WOONPLAATS:

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

Handteekening: *Woonplaats:*

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.**, plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.**, plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag**, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. Onze West:
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Onmiddellijk beschikbaar eene Zeebaboe. Na 24 Mei idem eene Baboe en een Christen negermeisje voor de reis naar Indië.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 21. Donderdag 25 Mei 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Uit de O.-I. Mail.

In verschillende Indische bladen treffen wij het onderstaand schrijven, geteekend „Een Moeder" aan, dat wij in zijn geheel hier laten volgen:

Een stap achteruit.

„Onlangs las ik", zoo schrijft de inzendster, „in het Bat. Nieuwsblad (1e blad van Woensdag 12 April l.l.), dat in een vergadering van de Vereeniging „Oost en West" de oprichting van opleidingsscholen voor onvermogende jonge meisjes in Indië besproken was.

Men vraagt zich in Nederland af, welke weg er kan en moet worden ingeslagen om de Indo-meisjes tot goede huismoeders te vormen, en op welke wijze er vruchtbaar te arbeiden valt voor de regeneratie van het Indo-europeesche element in de koloniën.... en terzelfder tijd bereiken ons hier geruchten omtrent het voornemen der regeering tot opheffing der tweede klasse meisjesscholen.

Ik kon het niet gelooven, dat een dergelijke opheffing op het programma zou staan, en ben daarom op kondschap uit geweest bij iemand, van wien ik veronderstel juiste inlichtingen te hebben gekregen. En het bleek heusch geen gerucht te zijn!

Hoe is het mogelijk, dat het indische gouvernement, in plaats van over te gaan tot een uitbreiding en een aanvulling van het reeds bestaande voor het min-vermogende Indomeisje, haar ontneemt wat ze had.

Heeft de regeering er nu werkelijk in het geheel geen rekening mee gehouden, dat vrijwel de éénige gelegenheid voor de Indo-meisjes in de binnenlanden om met een Europeesche vrouw in aanraking te komen en onder haar beschavenden invloed te geraken, te vinden is op de tweede klasse meisjesscholen?

Ik meende natuurlijk dadelijk, dat de opheffing dier inrichtingen dan zeker haar oorzaak vond in het kwijnende bestaan, dat de meeste tweede klasse meisjesscholen leiden, maar hoe groot was mijn verbazing te vernemen, dat juist bij verscheidene dier scholen een geleidelijke bloei geconstateerd kon worden.

Drie van die meisjesscholen zijn o.a. in de laatste jaren tot eerste klasse scholen gemaakt, en naar ik hoor zijn er nog een paar, die er nu voor in aanmerking komen.

Dan was zeker een flinke bezuiniging gebiedend noodzakelijk, en moet hierin de oorzaak dier onzalige opheffing worden gezocht?

Maar ook het antwoord daarop gaf me weinig bevrediging: Die maatregel toch zou, naar het oordeel van dien iemand, slechts een zeer geringe bezuiniging tengevolge kunnen hebben, die zeer zeker niet opwoog tegen de groote offers, welke er voor moesten worden gebracht.

Nu, dat de offers groot zijn, daarmee ga ik volkomen accoord, al kan ik niet beoordeelen, of de motieven, die leidden tot het vragen dier offers, het genomen besluit alleszins wettigen.

Ik kan dan ook niet nalaten als moeder een woord van protest te laten hooren tegen dit besluit, dat zoovele Indo-meisjes, zoovele kinderen van gemengd ras, voor wie de aanraking met de Europeesche vrouw haast onontbeerlijk genoemd kan worden, berooft van een wat intiemeren omgang met haar onderwijzeres, vooral in den tijd van 12 tot 16 à 17 jaar.

Wat zou er voor de moeders veel te juichen zijn geweest, als de regeering plannen had beraamd tot uitbreiding der tweede klasse meisjesscholen.

Als men het Indo-meisje, in plaats van haar terug te dringen naar de gemengde school, eens van regeeringswege, door uitbreiding der bestaande tweede klasse meisjesscholen, de gelegenheid had geboden haar vorming tot a.s. huismoeder beter te kunnen volbrengen dan thans nog het geval is? Als men door herhalingslessen en vervolgcursussen, met ruime toevoeging van vakken als nuttige handwerken, hygiëne-leer (daar mag hier in de Indo-huishoudens heusch wel wat meer begrip van worden bijgebracht) en dergelijke haar schooltijd eens had trachten te verlengen (en haar huwelijk te verlaten)? Dan zou m.i. hiermee zeer zeker gewerkt zijn aan de regeneratie van het indo-europeesche element.

Wat mij het meest getroffen heeft, is de groote geheimzinnigheid, waarmede deze plannen beraamd en volvoerd zijn, en toen ik daarover bij mijn deskundige mijn verwondering te kennen gaf, vertelde deze mij, dat dit wellicht te wijten is aan het heftig protest, dat zich in 1905 deed hooren, toen eveneens plannen tot opheffing der tweede klasse meisjesscholen bekend werden.

Ik vraag me naar aanleiding van deze mededeeling ernstig af:

Zou het wààr zijn, dat thans met opzet het publiek, de belanghebbenden, buiten deze aangelegenheid zijn gehouden, om te voorkomen, dat de publieke opinie zich even krachtig als in 1905 tegen deze maatregelen uit?

Zou werkelijk de groote geheimzinnigheid, waarmee de plannen op het departement zijn voorbereid, te verklaren zijn aan de hand der geschiedenis, en heeft men het thans maar veiliger gevonden, elk woord van protest te smoren door ons allen voor een fait accompli te plaatsen?

Ik weet niet, of het einde van dit cursusjaar reeds de opheffing van één of meer der tweede klasse meisjesscholen zal brengen. Alléén weet ik, dat de opheffing geleidelijk zal geschieden. In dat plan van geleidelijkheid schuilt althans nog eenige kracht voor het protest van hen, die in de éérste plaats het oog gericht houden op de belangen van het indo-europeesche meisje.

Nog behoeft het niet te laat te zijn de publieke opinie aan het woord te laten komen.

Nòg is het tijd te protesteeren tegen de opheffing dier meisjesscholen, die m.i. voor de opvoeding onzer Indo-meisjes, in het binnenland vooral, onontbeerlijk zijn.

Nog kan een woord van protest op den door de regeering gedanen „stap achteruit" zijn nut hebben.

Wie, die het goed meent met onze Indo-meisjes, laat mede haar (zijn) stem hooren?"

Een Moeder.

Indische havenplannen. Prof. A. G. Lamminga polemiseert in de „Ingenieur" over de nieuwe havenplannen van de groote Indische handelsplaatsen. Hij schrijft:

......dat de voordeelen, die de ontwerpers der Soerabaja-havenplannen daarvan verwachten door besparing aan los- en laadloonen en op ligdagen en scheepsvrachten en die door hen geraamd zijn op 1.5 millioen gulden per jaar, grootendeels illusoir zullen blijken te zijn, maar dat de lasten hooger zullen worden dan de 8½ ton door dr. Kraus in zijn rede in het Kon. Inst. v. Ing. vermeld. Men zal van Soerabaja, dat nu ten rechte de reputatie heeft van te zijn een goedkoope haven, door de nieuwe havenwerken een duurdere haven maken. Ik herhaal, wat ik op de vergadering reeds zeide: het bewijs, dat de goederen goedkooper tot consument zullen komen, wat ten slotte van alle handelshavens toch de voornaamste bedoeling is, is niet geleverd.

En dan vervolgt hij:

„Het vorenstaande meende ik nog te moeten toevoegen aan hetgeen door mij werd gesproken op de Instituutsvergadering van 23 December 1910. Ik heb ook hiermede niet bedoeld oppositie te voeren tegen het plan der heeren Kraus en De Jongh, omdat het m.i. beter was, dat in de reeds zoo lange jaren aanhangige zaak een beslissing werd genomen, dan dat de strijd van inzichten eindeloos zou worden voortgezet. Maar ik heb willen trachten aan te toonen, dat de meening der voorstanders van een verbeterde douanehaven met verbetering der Kali Mas, en met behoud van volledig gebruik der prachtige Soerabaja'sche reede op goede gronden rustte. Van den aanleg van havenwerken, in den geest als voor Soerabaja zijn ontworpen, ben ik zeker een voorstander waar er behoefte aan bestaat, zooals b.v. te Makassar en Tandjong Priok; maar die behoefte bestaat m.i. te Soerabaja niet."

Al te mooi om waar te zijn! Mataram heeft met eenige verbazing gezien, dat er in het Malangsche dagelijks tienduizenden ratten worden gedood!

Het blad gelooft daar blijkbaar niet bijzonder veel van en brengt in herinnering, dat tijdens eene kolossale rattenplaag geen behoorlijke contrôle meer uitgeoefend kon worden en er een nieuwe nijverheid ontstond, aan het hoofd waarvan stonden de: „Toekangs bikin ekor tikoes", dat waren de inlanders, die uit een gedroogde karbouwenhuid erg kunstig rattenstaarten konden snijden, welke in bosjes met echte rattenstaarten er op hem gebonden, werden ingeleverd. Natuurlijk met goedvinden van de inl. ambtenaren, die even bevreesd waren voor straf of ontslag als tuk op de in uitzicht gestelde belooning.

H. B. S. voor Chineezen. Onder gegoede Chineezen is eene beweging gaande om gelden bijeen te brengen tot het stichten eener inrichting van Middelbaar Onderwijs, welke te Buitenzorg zou worden gevestigd.

De Vorsten van Soembawa te Soerabaja. Van daar schrijft men aan het N. v. d. D..

„Zooals den lezer bekend zal zijn, bevinden zich reeds eenige dagen hier vier Radja's van Soembawa met hun volgelingen, (mannen en vrouwen) onder geleide van den 1en luitenant der Infanterie Streiff, civiel gezaghebber, die bekend is met de taal en de gebruiken van de bewoners van Soembawa,

en vroeger daar een paar jaren in garnizoen is geweest.

Die vorsten gaven aan de Regeering hun verlangen te kennen om een bezoek te brengen aan Soerabaja, niet alleen om de merkwaardigheden van die plaats en omstreken te bezichtigen, maar ook om zich op de hoogte te stellen van landbouw-aangelegenheden, voornamelijk om na te gaan, hoe de padicultuur op Java wordt gedreven.

De Regeering verzocht derhalve den Resident van Soerabaja om bedoelde vorsten in de gelegenheid te stellen de afdeelingen van zijn gewest te bezoeken en hun voorts alle gewenschte inlichtingen te verschaffen; toen zij bij hun komst alhier hun opwachting bij den Resident maakten, werd hun dan ook alle medewerking van bestuurswege toegezegd.

De Vorsten zijn hier zeer bescheiden, zelfs nederig, gehuisvest en voeren weinig staatsie. Ik geloof niet, dat zij bijzonder machtig of rijk zijn, de handel in paarden schijnt hun voornaamste bron van inkomsten te zijn.

De vorsten keeren 8 Mei a.s. terug naar hun negorij en willen in Augustus a.s. weer hier zijn voor de pasar malem.

Het is echter twijfelachtig, of die zal kunnen doorgaan, nu de cholera weer het hoofd begint op te steken, terwijl ook deze veste door pest bedreigd wordt.

Niet veel animo. Voor den nieuwen cursus der Opleidingsschool voor Inlandsche Rechtskundigen hebben zich tot nu toe slechts zes kandidaten aangemeld. Wel blijft de aangifte opengesteld tot 1 Mei a.s., doch veel animo om tot Inlandsch Rechtskundige te worden opgeleid, schijnt er niet te bestaan.

Het is inderdaad om moedeloos te worden. Daar schept de Regeering een uitnemende gelegenheid om tegen vergoeding van een uiterst gering schoolgeld opgeleid te worden tot een eervolle positie in de Inlandsche magistratuur, en de kandidaten blijven verre. Wat wil men dan toch in de Inlandsche wereld? Stel eens, dat een dergelijke school in Nederland geopend werd, dan zou men wat anders zien!

Toch maar afgeven op de Regeering, die „niets" doet? 't Is inderdaad treurig! zegt het „Onderwijs."

WEST-INDIË.

SURINAME.

Vermoedelijk door het uitvallen van een der bacovebooten Paramaribo-New-York, is er in de week eindigende 20 Mei geen mail uit Suriname ontvangen.

Een van de gevolgen van de mislukking der bacove-cultuur doet zich reeds gevoelen in de mailverbindingen. Aan de wekelijksche mail uit Suriname schijnt reeds een einde gekomen, wat zeer te betreuren is.

***

De N. R. Ct. van 20 Mei, Avondblad D, publiceert het volgende draadbericht van haar corresp. te Paramaribo: „De United Fruit Comp. heeft besloten geen Congobacoven op te koopen."

Hierbij geeft het blad dit commentaar:

„Na het bekende Kamer-votum, waarbij overeenkomstig het voorstel van den Minister van Koloniën besloten is, verderen directen steun aan de planters te onthouden ten behoeve van de bacove-cultuur voor export, besloot de United Fruit Comp. te Boston om na voldoend onderzoek ten opzichte van de marktwaardigheid van grootere hoeveelheden van de Congo-bacove, zelf voorschotten te verstrekken voor de cultuur van deze soort. Op grond van proefnemingen met kleine hoeveelheden Congobacove geloofde de Fruit Comp. aan de verkoopbaarheid van deze soort. Trouwens was deze maatschappij indertijd bereid zich contractueel te verbinden om de Congosoort tot denzelfden prijs op te koopen als de Gros Michel.

Nu de gelegenheid haar geboden werd, besloot de Fruit Comp. echter om, alvorens zelve de cultuur te financieren, eerst een paar groote verschepingen van Congo-bacoven te doen plaats hebben om op de hoogte te komen van de verkoopbaarheid dezer soort.

Blijkens het thans door ons ontvangen draadbericht heeft de United Fruit Comp. na die proefneming besloten de Congo-bacoven n i e t op te koopen."

***

Dat dit besluit van de Fruit Comp. in Suriname een paniek zal hebben veroorzaakt valt niet te betwijfelen. De Gros Michel-bacove sterft uit door de Panamaziekte, de Congo-bacove is niet gewild op de Amerikaansche markt. Wat nu?

***

Opmerkelijk is het, dat de Fruit Company indertijd bereid was, zich contractueel te verbinden, om de Congosoort tot denzelfden prijs te koopen als de Gros Michel.

In het nummer van 5 Januari 1911 van dit weekblad werd, naar aanleiding van de hier te lande genomen beslissing omtrent de bacove-cultuur, deze opmerking gemaakt: „In de economische geschiedenis der kolonie is het thans een uiterst kritiek moment. Met spanning wachten allen, die in het land belangstellen, den loop van zaken in de naaste toekomst af."

In Suriname had men toen zijn hoop gevestigd op de Congo-varieteit. Nu ook die hoop vervlogen is, is het moeilijk te voorspellen, welke richting men zal moeten uitgaan.

Die onder deze omstandigheden het bestuur over de kolonie aanvaardt, geeft blijk van buitengewonen durf.

Voor de zwaar beproefde kolonie is het te hopen, dat de durf vergezeld ga van groote kunde en meer dan gewoon doorzicht.

De uit Nederland gezonden commissie, die er nu spoedig zal aankomen, vindt hare taak niet weinig verzwaard door de beslissing van de Fruit Comp.

Gelukt het haar niettemin, met prijsgeving van de bacovencultuur, een weg uit het moeras te vinden, dan zal dit dubbele waardeering verdienen. Men verlieze toch niet uit het oog, dat, bij voortzetting der bacovencultuur met geldelijken steun van de Fruit Company, dit machtige handelslichaam in de kolonie meer invloed zoude verkrijgen dan wenschelijk geacht kan worden, hetzij de cultuur voor de planters winstgevend bleek, hetzij het tegendeel het geval ware en de landbouwondernemingen hare verplichtingen tegenover de Fruit Company niet konden voldoen met al de gevolgen van dien.

***

Wil men de bacovencultuur, waarin reeds zooveel geld is gestoken, voortzetten, dan rijst de vraag, of door selectie de Gros Michel niet immuun is te maken voor de Panama-ziekte, aangenomen, dat er te midden van de zieke planten wel enkele zullen gevonden worden, die gezond zijn gebleven, en die plantmateriaal kunnen leveren. Een groot, wellicht een onoverkomelijk bezwaar hierbij is, dat het proces zeer langzaam is en een grooten factor van onzekerheid behoudt.

***

De N. R. Ct. van 23 Mei (Avondblad D) geeft een draadbericht van haren correspondent te Paramaribo, meldende dat de United Fruit Comp. de beslissing omtrent het opkoopen der Congo-bacoven alsnog heeft uitgesteld tot 30 Juni.

***

Bij Kon. besluit van 18 dezer is benoemd tot buitengewoon lid van den raad van bestuur der kolonie Suriname, C. A. J. S t r u y c k e n d e R o y s a n c o u r, waarnemend administrateur van financiën aldaar.

De Economische toestand van SURINAME in 1910.

In het jaarverslag van de Surinaamsche Bank over 1910 wordt o.m. een overzicht gegeven van den economischen toestand van Suriname, dat wij hieronder laten volgen.

Algemeen Overzicht. In den handel kwam in 1910 over het algemeen niet veel verbetering. Dezelfde misstanden, welke wij in ons vorig verslag aangaven, bleven ook in 1910 bestaan. Het wekt dikwijls de grootste verwondering hoe vele firma's in Europa en Noord-Amerika voortgaan aan minder soliede personen groote hoeveelheden goederen te zenden op langen betaaltermijn, zonder eerst onderzoek naar die firma's te hebben ingesteld. De nadeelige gevolgen blijven dan niet alleen voor de crediteurs niet uit, maar de goede kooplieden in de kolonie lijden er ook onder, doordat oneerlijke concurrentie ontstaat. De betrekkingen tusschen de soliede winkeliers in de kolonie en Nederlandsche huizen zouden zeer kunnen worden uitgebreid.

De immigratie van Chineesche winkeliers in de kolonie blijft voortduren ten nadeele van den inheemschen winkeliersstand, zoodat deze zich onlangs tot het Koloniaal Bestuur heeft gewend om maatregelen te nemen tot beperking van dien intocht.

Naar de opbrengst van de koloniale geldmiddelen te oordeelen — aan invoerrechten werd b.v. pl.m. *f* 100.000,— meer ontvangen dan in 1909 — was de economische toestand der kolonie in 1910 iets beter dan in 1909. Dit viel ook op te merken bij de kleine burgerij, die, vooral op het laatst van het jaar over

meer geldmiddelen beschikte dan in vorige jaren. Voor een groot deel zal dit het gevolg zijn van de gunstige financiëele resultaten, die de balata-industrie in 1910 opleverde, terwijl ook de resultaten van de verschillende cultures van stapelproducten beter waren dan in 1909.

In den loop van het jaar werd in de kolonie een Kamer van Koophandel en Fabrieken opgericht, waarvan de leden door den Gouverneur benoemd worden. Dit college, geroepen om de belangen van den handel te behartigen en den Gouverneur van advies te dienen, zal nog moeten toonen meerdere levensvatbaarheid te bezitten dan eene vorige Kamer, een twintigtal jaren geleden met hetzelfde doel in het leven geroepen.

oven. Schreven wij in het vorig verslag, dat volgens het oordeel van deskundigen er gegronde verwachting bestaat, dat men de ondervonden moeilijkheden te boven zou komen door den aanplant van eene nieuwe soort: de Congobacoven en dat het verkrijgen van gunstige resultaten slechts een kwestie van tijd zou blijken, door onvoorziene omstandigheden, van den wil van planters en hoedanigheid van het plantmateriaal onafhankelijk, waren de vooruitzichten voor de cultuur op het einde van 1910 zeer donker.

De Congo-bacoven bleken tegen de Panamaziekte bestand te zijn. Slechts een zeer gering aantal planten, onder de ongunstigste omstandigheden geplant in zieke velden en bemest met deelen van zieke planten, werd aangetast, waardoor in September plotseling eene zooals later bleek ongemotiveerde vrees, zoowel in de kolonie als hier te lande, ontstond omtrent de met die soort te verwachten resultaten.

Andere vijanden van de cultuur deden zich weinig gelden. De weersgesteldheid was niet ongunstig; de regen gelijkmatig over het jaar verdeeld; langdurige droogte kwam niet voor, evenmin als hevige rukwinden. De Surinaamsche of „dikke pooten" ziekte richtte slechts weinig schade aan. Ook de bijen brachten minder beschadiging aan dan in 1909 en het transport gaf in het geheel geen moeilijkheden.

De groei der Congo's was uitstekend; de bossen zijn zwaar en geschikt voor verscheping. Het wortelgestel schijnt zwakker dan bij de Gros Michel, maar daar de stam minder hoog is, is stutten eenvoudiger.

Er was natuurlijk niet dadelijk voldoende plantmateriaal van de Congo's om de Gros Michel-productie te vervangen, zoodat de productie voor den export sterk afnam in den loop van het jaar. Maar alle verwachtingen waren gunstig voor de toekomst; binnenkort zou voldoende Congo-plantmateriaal aanwezig zijn en de Congo's zouden in de plaats van de Gros-Michel geleverd worden, toen in het laatst van 1910 door de Regeering in Nederland het besluit werd genomen om het verstrekken van voorschotten te staken. De uit Suriname ontvangen voorstellen hadden te weinig vasten grondslag en de op nadere gegevens gegronde berekeningen van de te behalen winsten schenen in vergelijking met de uitgaven te gering, dan dat de Regeering verdere verschaffing van de benoodigde gelden met hare verantwoordelijkheid meende te kunnen dekken.

Op het einde van het jaar kwam deze tijding als een verpletterende slag in de Kolonie en men verkeerde aldaar geheel in het onzekere wat nu van den bestaanden chaos zou terecht komen, omdat zeer vele plantages door de bacoven-cultuur diep bij het Gouvernement in de schuld staken en geen kapitaal hadden om zelfstandig voort te gaan of zich van die schuld los te maken. Doorgaan met de cultuur scheen voor de planters toch nog de beste kans te bieden en daarom werden middelen beraamd om aan kapitaal te komen, toen eenmaal bleek, dat de Regeering haar genomen beslissing zou handhaven. Of de Fruit Company zou helpend moeten optreden of wel een Nederlandsche Cultuur Bank zou opgericht dienen te worden.

Zooals bij het schrijven van dit verslag reeds bekend is, heeft de Fruit Cy. zich bereid verklaard om onder zekere voorwaarden de noodige voorschotten te verschaffen, zoodra van Gouvernementswege in den loop van 1911 de financiëele steun zal ophouden.

Cacao. De stand der cacao was over het algemeen in 1910 iets gunstiger dan in 1909. De productie was 20.425 balen van 100 KG. tegen 18.972 balen in 1909. Daarvan waren 8.426 balen afkomstig van de gronden der zoogenaamd kleine landbouwers, die in 1909 7.520 balen produceerden, eene vermeerdering, welke bijna uitsluitend het gevolg was van uitbreiding der cultuur. Bij de productie der plantages is een groot deel van de vermeerdering het gevolg van den inkap der cacaoboomen. Proefondervindelijk is gebleken, dat de inkap verrassende resultaten oplevert. Voorzoover de plantage-directeuren daarvoor de noodige fondsen kunnen verkrijgen, gaan zij tot bedoelden zwaren inkap over, óf wel zij kappen de boomen niet zoo sterk in, verwijderen de zieke deelen en bespuiten het overblijvende met kopersulfaat, een middel, dat de boomen niet zoo aanpakt en dus niet zoo lang zonder productie laat, maar dat nog te kort in werking is om reeds voldoende te kunnen worden beoordeeld. Een prachtig bewijs voor het gunstige resultaat der inkapmethode levert de plantage Susanna's daal. Deze plantage, die 1/40 deel van de met cacao beplante uitgestrektheid van alle plantages omvat, bracht in 1910 1/16 van het totale product op. Wel komen krulloten en versteende vruchten nog voor, maar bij geregeld onderhoud schijnt men de ziekte in bedwang te kunnen houden.

Het is jammer, dat vele plantages niet het benoodigde geld kunnen verkrijgen om eenigen tijd na den inkap zonder product te kunnen voortwerken. Reeds in het eerste productiejaar na den inkap zijn de inkomsten over het algemeen voldoende om het onderhoud te dekken.

De gemiddelde prijs van de cacao te Amsterdam bedroeg 64 cts. per kilogram.

Koffie. In 1910 werden verschillende nieuwe terreinen met koffie beplant, o.a. tusschen de bacoven, terwijl koffie op rubber en cacao voor heeft, dat de werden aangevuld. In Suriname kunnen van de Liberia-koffie de gunstigste resultaten verwacht worden; de groei laat niets te wenschen over, de oogsten zijn zeer voldoende; de marktprijzen zijn hoog (aan het einde van 1910 meer dan ƒ 0.70 per Kgr.) terwijl koffie op rubber en cacao voor heeft, dat de aanplant eerder in productie komt.

De Cultuurtuin verschafte zaad van eene nieuwe, uit Java ingevoerde koffiesoort, Coffea Canephora; enkele boomen dezer soort in den Cultuurtuin op kleigrond geplant, maken een zeer gunstigen indruk wat productiviteit betreft. Ook Coffea Robusta, eveneens uit Java ingevoerd, gaf goede resultaten op zandgrond en werd aan eenige plantages uitgedeeld.

Suiker. De totale suikerproductie was gedurende het jaar 1910 12.015,243 Kgr., ongeveer een millioen Kgr. meer dan in 1909.

De weersgesteldheid was zeer bevorderlijk voor den groei van het riet; eene langdurige droogte in het voorjaar gaf den bodem voldoende gelegenheid, om uit te zuren, zoodat het gewas ten volle profijt trok van den later gevallen regen. Te betreuren was het echter, dat in de maanden Augustus tot December de regens bleven aanhouden, zoodat het riet door bleef groeien en niet aanrijpte. Het suikergehalte bleef onder die omstandigheden onder het normale.

De markt was voor den afgeloopen oogst nog vrij gunstig; aan het einde van het jaar 1910 daalde de suikerprijs echter sterk.

Verbeteren de suikerprijzen weder, dan zijn vele factoren aanwezig om het bedrijf winstgevend te maken; vooral goedkoop transport, waar het over water geschiedt en buitengewone geschiktheid van den bodem voor rietcultuur. Op verschillende plantages komen velden voor, die reeds meer dan 30 jaar met riet beplant zijn en die zonder bemesting nog steeds een opbrengst van ongeveer 2½ ton suiker per aker geven.

Van de plantaardige parasieten uit andere landen komt hier in den regel geen enkele in groot aantal voor; dierlijke parasieten doen aan het riet meer schade. Gedurende 1910 was er minder schade dan gewoonlijk.

De **rum-fabricatie** die nog op eenige ondernemingen plaats vindt, geeft weinig bevredigende resultaten. De geheele productie bedroeg 890,000 Liter.

Rubber. In 1910 werden een groot aantal akkers met Hevea Brasiliensis beplant; zoowel het Departement van den Landbouw als particulieren voerden een groot aantal zaden van Ceylon in, waarvan tusschen 35 en 60 pCt. ontkiemden. Ook de kolonie begint reeds zaad te produceeren, zoodat over een of twee jaren, waarschijnlijk invoer uit Ceylon overbodig zal zijn.

In 1910 werden reeds 200,000 plantjes uit inlandsch zaad verkregen. De bodem en het klimaat van Suriname schijnen geschikt voor hevea te zijn; de stand der boomen is, vergeleken bij dien in andere landen, zeer voldoende. Het meerendeel der aanwezige plantsoenen bestaat uit 1- en 2-jarige boomen, slechts enkele velden met 5 of meerjarige boomen komen voor, die tapbaar zijn.

De rubber werd op de markt over het algemeen goed beoordeeld; de prijzen wisselden af van ƒ 3.50 tot ƒ 3.90 per ½ Kgr., terwijl op dat oogenblik de standaardkwaliteit „fine hard" Para ƒ 4.05 opbracht.

De voor de plantages in Oost-Azië zoo gevaarlijke ziekten werden hier nog niet waargenomen; wel komen een paar bladziekten voor, maar deze hebben tot nu toe geen ernstig karakter aangenomen. Naast Hevea werd op enkele plantages Castilloa aangekweekt, doch slechts in kleine hoeveelheden. Over de productie is nog zeer weinig te zeggen; de eerste tapping gaf tamelijk bevredigende resultaten.

Sinaasappelen. Meer en meer wordt de aanplant van sinaasappelen ter hand genomen. Reeds in 1910 werd een aantal akkers in cultuur gebracht en vermoedelijk zal in 1911 nog meer uitbreiding hieraan gegeven worden. Op een viertal plantages worden reeds eenigszins geregelde aanplantingen gevonden. Ongetwijfeld zal het verbouwen van sinaasappelen, als bijcultuur, op verschillende plantages goede resultaten kunnen opleveren. In 1910 bestonden de proefzendingen uit 128½ kist, bevattende 11,800 vruchten; de gemiddelde opbrengst per vrucht was, na aftrek van alle onkosten 2½—3 cent. Door zorg-

vuldige verpakking zal het aantal vruchten, dat bedorven aankomt, nog verminderd kunnen worden.

Rijst. De rijstcultuur ging in 1910 weder vooruit. De productie bedroeg in het geheel 1,993,869 Kgr. en overtrof die van het jaar tevoren met 31,599 Kgr.

Over het algemeen werkte het weder mede; vooral de natte maand Juni was zeer bevorderlijk voor de rijstcultuur. Afhankelijkheid van regenval blijft natuurlijk steeds een bezwaar, zoolang er geen bevloeibare velden zijn.

De van Java ingevoerde rijstsoorten blijken zeer in trek te zijn, vooral ook, omdat zij bestand zijn tegen de hier voorkomende „roest." Deze ziekte richtte onder de inlandsche soorten vrij groote verwoestingen aan, terwijl velden, met Javaansche rijst beplant, in de besmette streken niet aangetast werden.

Cokosnoten. Deze cultuur wordt alleen in de districten Coronie en Nickerie op eenigszins groote schaal uitgeoefend. De kokosnoten worden voor een groot deel naar de stad vervoerd, alwaar zij gereeden aftrek vinden, vooral onder de Javaansche immigranten. De prijs wisselt tusschen 5 en 6 cent, doch is niet zelden zelfs hooger. Het product, dat niet naar de stad wordt verzonden, dient voornamelijk voor de oliebereiding. De olie vindt steeds een goede markt te Paramaribo. De pulp, die bij de bereiding der olie overblijft, wordt voor varkensvoer gebruikt. Uitbreiding van de kokosnootcultuur is in Coronie uiterst moeielijk door de slechte loozingstoestanden, tengevolge waarvan slechts de hoogere terreinen beplant kunnen worden.

In 1910 bedroeg de productie 893,305 noten, tegen 767,855 in 1909.

Goud. Spraken wij in een vorig verslag van eene herleving der belangstelling, veel resultaten heeft deze niet gegeven.

De goudbaggermolen, die in den loop van het jaar het werk begon op Guyana-Goudplacer gaf niet dat succes, dat men er van verwachtte.

Ook de hydraulische installatie van de Dutch Guyana Concessions Ltd., thans overgegaan aan de Surinam Gold Concessions Ltd., die, in den loop van het jaar weder aan het werk was gesteld, toen er een klein kapitaal was gevonden, om met exploitatie door te gaan, gaf niet veel en toen dit kleine kapitaal verbruikt was, moest de exploitatie, in afwachting van het vinden van nieuwe fondsen, weder stop gezet worden.

Op het placer L. & F. de Jong werd door onderhuurders met „sluice" en „longtom" eene hoeveelheid van 49.60 K.G. verkregen, terwijl door 'n syndicaat, dat het placer in optie heeft bij het blootleggen der kwartsriffen een proef werd genomen met kwartsmolens, die uit eenige kwarts 2139⁄₁₀ gr. goud hebben opgeleverd. Verder werden ruim twee ton goudhoudend kwarts naar Engeland gezonden, om aldaar te worden onderzocht. Men is overtuigd van den grooten rijkdom van het placer, doch voor een goede exploitatie is veel kapitaal noodig.

De Maatschappij Sarakreek schijnt in het jaar 1910 met eenig succes gewerkt te hebben; de productie bedroeg ruim 70 Kgr. goud.

De Compagnie des Mines d'Or gaf iets minder gondopbrengst dan het jaar tevoren. Men tracht daar nu door aanplanting van hevea een samengaan van boschbouw en goudexploitatie toe te passen. In het bosch werd op het placer reeds veel hevea gevonden, welke tapbaar was.

De totale productie bedroeg volgens de officieele gegevens 1.081.476 Kgr. of ongeveer 52 Kgr. minder dan in 1909.

De uitvoer bedroeg met inbegrip van 205.735 Kgr. uit Fransch Guyana, eerst ingevoerd in de kolonie, 1.261.262 Kgr.

Balata. De balata is voor de kolonie langzamerhand een zeer belangrijk uitvoerproduct geworden. Dank zij de hooge prijzen, die voor balata besteed werden, breidde de exploitatie zich meer en meer uit en werd in 1910 eene hoeveelheid van 893 ton geproduceerd, tegen resp. 454 en 628 ton in de jaren 1907 en 1909.

Als gevolg hiervan vloeiden concessiegelden en rechten op de verkregen balata zeer ruim in de koloniale kas en brachten deze een aanzienlijke bate voor de kolonie. De bolletrieboomen, die de balata opleveren, worden echter dikwijls zoo zwaar getapt dat zij er onder bezwijken en op die wijze wordt de hen geslacht die de gouden eieren legt. Door de tegenwoordig in gebruik zijnde klimtoestellen toch, is het mogelijk de boomen tot aanzienlijke hoogte te beklimmen, zoodat het tappen over veel grootere oppervlakte van den boom geschiedt dan vroeger.

De balata-inzameling zal allengs met meer bezwaren gepaard gaan, omdat men steeds dieper in het binnenland moet doordringen, wat den kostprijs aanmerkelijk zal verhoogen. Deze industrie blijft evenals de goud-industrie eene zeer speculatieve, daar men van allerlei omstandigheden als het seizoen en het vinden van goede vertrouwbare werkkrachten, enz., afhankelijk blijft en voorafgaande exploratie nooit voldoende zekerheid kan geven, dat op de uitgestrekte concessie eene voldoende hoeveelheid bolletrieboomen zal worden gevonden.

Houtkap. De in 1909 opgerichte Surinaamsche Bosch-Exploitatie Maatschappij zond in het begin van 1910 haren Directeur naar de kolonie om daar het bedrijf in te richten. Na een langdurig en grondig onderzoek werd een complex terreinen aangetroffen dat een voldoenden voorraad goed, voor uitvoer geschikt hout zou opleveren.

Met eigen exploitatie op groote schaal werd in 1910 nog gewacht tot eene nadere beslissing van het bestuur in Nederland.

Inmiddels werd voor uitvoer geschikt hout aangekocht, ook van de koloniale houtvesterij en naar Nederland verscheept. In totaal werd door genoemde maatschappij naar Europa verscheept 1041 vierk. M. hardhout en 55.782 Kgr. letterhout.

Ook verschillende in de kolonie gevestigde firma's voerden hout in kleinere hoeveelheden uit. Het Surinaamsche hout, dat vele uitmuntende eigenschappen bezit, is nog te weinig bekend in Europa om in groote hoeveelheden te worden gevraagd.

Uitvoer en Invoer. Uitgevoerd werd:

	1910		1909	
Suiker	9,818,231	Kgr.	9,370,215	Kgr.
Rum of dram	576,860	L.	573109	L.
Cacao	2,042,524	Kgr.	1,897,182	Kgr.
Koffie	162,002	„	183,849	„
*Balata	892,626	„	628,447	„
*Goud	1,055,527	Gr.	1,120,526	Gr.
Bacoven	654,162	bossen	646,016	bossen.

* Daarenboven werd uitgevoerd, afkomstig van Cayenne, 72 Kgr. Balata en 205,735,05 Gr. goud.

De totale waarde van den uitvoer was ƒ 8,343,447.—
en die van den invoer, met inbegrip van Gouvernementsgoederen „ 7,423,698.—

VARIA.

Een sollicitatie-brief.

In de Mak. Crt. kwam dezer dagen een advertentie voor, waarin een nieuwe president werd gevraagd voor de sociëteit te Makassar! (Alleen in Indië mogelijk).

De Makass. Crt. plaatst een der op die annonce ingekomen sollicitatiebrieven. Deze luidt:

Mares, Balle Balle, 13 April 1911.

WelEdelgeb. Heer.

Motto Ruiter.

Na aanlijding van gisteren van UEd. advertentie gelezen hebbende in de krant van Makassar, ben ik zoo vrijpostig mijzelf voor de betrekking van president van de gezellige sociëtijt aan te recommandeeren, daar ik vermeen ik alzins in bemerking kan komen vanwege mijner techniek en danserigheit masurka, ploneise skots, franseise poelka en als walsen fisafersa. Ik zij genegen op proef te werken echter wenscht dochkar geld betaalt. Voors is nij vrij van sterke wateren en heel mooije papiere ter zijner spozitie, ook kan hij altijd dienstnemen overwegende hij zij buiten betrekkingloos en ik trek huur van een huis per maand zoodat veel solaris geen nootzaak.

Speel ook al gietaar en harmonieka.

Hopende UEd. op mijn slositatie goedgunstig beschikke mag en hij met een wellustig antwoord vereer moge worden.

Teeken ik hiermede vol hoogachting.

Hoogachtend.

....

WAT DE INLANDER ZEGT.

Winst en verlies van den Javaanschen landbouwer. Onder dit hoofd geeft de tweede secretaris van het afdeelingsbestuur der Jong Javaansche Vereeniging „Boedi Octomo" te Patjitan, de heer Padmo di Hardjo, in het orgaan der Vereeniging, eene beschouwing ten beste, in het belang van den Javaanschen landbouwer.

Hij begint in dat opstel te herinneren aan den ouden tijd, toen volgens de geschiedenis de Vorsten van Demak, Padjang, Mataram, Karta-Soera enz., onderling steeds in twist met elkander leefden en die tengevolge vele oorlogen, waaronder belangrijke voerden, waarin duizenden Javanen het leven lieten.

Bovendien teisterden ook toenmaals zware ziekten het land, die telkens vele menschenoffers eischten.

Onder die omstandigheden nam het zielental destijds weinig toe en was er nimmer gebrek aan gron-

den en aan voedingsmiddelen, terwijl de bevolking zich gemakkelijk, door eigen industrie, van geweven kleedingstoffen, wapens, meubilair enz., enz. kon voorzien.

De producten des lands behoefden niet te worden verkocht aan den vreemdeling, omdat men ze zelf benutte, ook al was de aanwezige hoeveelheid grooter dan men voor eigen gebruik noodig had.

Bij het ontstaan van het Rijk van Soerakarta, kwamen de vreemdelingen van den overwal zich meer en meer op Java vestigen en later de Nederlanders, die met geleidelijke uitbreiding van hun gezag, zich den invloed wisten te verzekeren, zooals die zich thans ontwikkeld heeft.

De onderlinge oorlogen der Javaansche vorsten hebben sedert dien tijd opgehouden, terwijl het Nederlandsch bestuur zich aan de belangen van den Inlander heeft gelegen laten liggen en door het bestrijden van de ernstige epidemische ziekten, tracht de rust der Javanen niet te verstoren.

Dit optreden der Nederlanders heeft echter tevens geleid tot een volkstoename, zóódanig, dat het zielental op Java thans ongeveer dertig millioen bedraagt en tot vermindering van beschikbare gronden, tengevolge waarvan een zware strijd om het bestaan is ontstaan, dien men in vroegere eeuwen niet kende.

De uitgestrektheid van de beschikbare gronden verminderde omdat men die terreinen noodig had voor den aanleg van tuinen en steden en voor de oprichting van woningen, terwijl uitgestrekte boschgronden werden benut voor den aanleg en bewerking van natte en droge rijstvelden.

Die ontwouding leidde mede tot vermindering van den regenval, waardoor de rijstvelden steeds minder beschot opleveren.

En behalve dit alles, komt daarbij nog het ernstige feit dat alles, wat de Javaansche landbouwer noodig heeft voor zijn dagelijksch bestaan, bij den vreemdeling moet worden ingekocht.

Voor hen die geregeld eene maandelijksche bezoldiging ontvangen is dit feit niet zóó ernstig als voor den Javaanschen landman, wien de middelen ontbreken zich tal van hoogst noodzakelijke zaken aan te schaffen.

Is door mededeeling van het vorenstaande 't moeilijk bestaan van den tegenwoordigen Javaanschen landbouwer verklaard, als middel om daarin verbetering te brengen, weet de schrijver niets beter aan te wijzen dan uitbreiding van onderwijs op groote schaal.

Daardoor zal hij kunnen mededingen, hetgeen noodig is, want, zooals de toestand nu is, moet het treurige feit worden geconstateerd, dat de Javaansche landbouwer niet op kan tegen de hem omgevende hooger verstandelijk ontwikkelde rassen.

Daarom roept de schrijver zijn landgenooten toe: Laat U allen aan het onderwijs gelegen liggen, in het belang van uwe kinderen en van uw nageslacht en wijzig uwe oude gewoonten, die zich met de tegenwoordige begrippen niet verstaan.

Het inlandsch onderwijs in het Sultanaat van Koetei (Residentie Zuider- en Ooster-Afdeeling van Borneo). In no. VI van de **Taman Pengadjar** deelt Saharie, onderwijzer aan de Inlandsche school te Melak (Koetei) het een en ander mede met betrekking tot het Inlandsch onderwijs in het Sultanaat van Koetei.

Aan de zijde der bevolking is van eene groote belangstelling in dat onderwijs nimmer gebleken, zegt de schrijver, daarbij de aandacht vestigende op het feit, dat van de Koeteische jongelieden nog niemand zich heeft aangemeld om te worden opgeleid tot een betrekking bij het binnenlandsch bestuur, zooals tal van jongelieden afkomstig van Java, Sumatra, Celebes enz., wèl hebben gedaan.

De Koeteiër blijft liever in zijn land dan elders te gaan zwerven en geeft er de voorkeur aan daar zijn levensonderhoud te verdienen als landbouwer, rottansnijder, caoutchouc-zoeker of als visscher.

Een enkele Koeteiër trad ook wel in dienst van het bestuur, zooals bijv. de vroegere adjunct-djaksa van Koetei, doch bij de uitoefening van zijn functie bleek het al spoedig dat hij in die betrekking niet op zijn plaats was en dat hij daarvan moest worden ontheven.

Op dit oogenblik is zelfs geen enkele Koeteier meer met het bestuur belast.

De Koeteier gaat, zoodra hij *f* 50 à *f* 60 met den landbouw of met het rottansnijden heeft verdiend, spoedig op zijn lauweren rusten, om, wanneer de gelden door het gezin zijn opgemaakt, zijne familie weder te verlaten en na zich intusschen, ten behoeve van dat gezin, bij handelaren in schulden te hebben gestoken, de bosschen in te gaan en op de vroegere wijze weder geld te verdienen.

Die zorgeloosheid heeft den Koeteier altijd beheerscht en is de aanleiding geweest, dat het Europeesch bestuur, in overleg met het Koeteisch zelfbestuur te Tengaron (woonplaats van den sultan), de noodige voorzieningen heeft genomen en de overtuiging heeft weten te vestigen dat, ten einde het Inlandsch bestuur te verbeteren en de verstandelijke ontwikkeling van het volk op te voeren, onderwijs en de oprichting van scholen hoogst noodzakelijk was. Men heeft toen tevens, met uitbreiding van het aantal onderwijzers, de leiding van het Inlandsch onderwijs op de scholen opgedragen aan onderwijzers van Bandjareesche afkomst, behalve Balikpapan, waar een Javaan aan het hoofd der school staat, die over twee ondergeschikte onderwijzers beschikt.

Te Tengaron heeft Amir Hassan, zoon van Kiai Bondan, hoofddjaksa te Bandjermasin en van daar afkomstig de leiding, bijgestaan door twee ondergeschikte onderwijzers.

Amir Hassan zelf voltooide zijne studies op de opleidingsschool te Bandoeng.

De andere scholen in het Koeteische hebben slechts twee onderwijzers.

In het geheel bestaan dáár thans dertien Inlandsche scholen, n.l. te Tengaron, Balikpapan, Samarinda (hoofdplaats van het Europeesch bestuur), Moeara Kaman, Kota Bangoen, Moeara, Moentai, Moeara Pahoe, Mahoe, Melak, Soemboean, Kembang Djanggoet, Tabang, Moeara Antjaloeng en Wahau.

De oprichting dier scholen heeft natuurlijk wel de aandacht en de verbazing getrokken van het Koeteische volk; zelfs leidde dit tot zekere ontstemming, uit ongerustheid dat het bestuur de bekwaamsten der jongelieden buiten Koetei zoude zenden.

In het begin wilden de ouders van eene toelating hunner kinderen op de scholen niets weten, totdat door het bestuur dwang werd uitgeoefend. Het was toen een gemor tegen de nieuwe instelling, die alleen schade toebracht en aan de ouders den veldarbeid door de kinderen onthield, terwijl voor het halen van water en brandhout niemand beschikbaar was.

Thans is die toestand, volgens den schrijver, na een moeilijken tijd van drie jaren veranderd.

De ouders begrijpen de toestanden nu veel beter dan vroeger en het aantal schoolgaande kinderen op elke school variëert van vijftig tot honderd.

***

Het Koloniaal Weekblad van 23 Maart deelde aan de hand van de Pertja Timor mede, dat een Engelschman, William Abdullah Quilham, de aansluiting van alle M o h a m m e d a n e n in E n g e l a n d bewerkt heeft.

„Gedurende 63 jaren streefde hij naar uitbreiding van het Mohamedaansch geloof in Engeland, stichtte een missigit te Liverpool en werd daarvoor door den toenmaligen Sultan van Turkije, A b d u l H a m i d, begunstigd met den titel van S j e c h o e l I s l a m van Engeland.

Na te Liverpool zijn werk aan anderen te hebben overgedragen, vertrok de heer Quilham naar Londen, omdat dáár de meeste Mohamedanen verblijf hielden, en stichtte ook dáár een Mohamedaansche kerk."

Dit berichtje werd overgenomen door de Nederl. Zendingsbode en heeft niet nagelaten de aandacht te trekken. In No. 17 van dat blad lezen wij n.l.:

„In No. 14 van onzen Bode namen wij in deze rubriek een stukje over uit het Koloniaal Weekblad betreffende Mohammedaansche propaganda in Europa, met name in Liverpool. Daar dergelijke berichten reeds lang in verschillende bladen de ronde doen, besloot Br. Hewitt, oud-zendeling van het Bazeler genootschap, een onderzoek in te stellen. In de Kerkbode van Zeist, van 13 April, wordt medegedeeld, dat hij vergeefsche pogingen deed om de moskee te Liverpool te vinden. „Eindelijk vroeg hij een politieagent, of hij iets van een Moskee wist. „Neen", zeide deze, „maar gij bedoelt zeker het huis, waar Mr. Quilham zijne vergaderingen hield. Ik sta hier 5 jaar op post en zag den ouden man vaak in- en uitgaan. Nooit had hij meer dan 8 toehoorders en nu staat het huis al geruimen tijd leeg. Ik wil het u wijzen." „Wij gingen", schrijft hij, „in een zijstraatje en daar zag ik een smerig huisje met gebroken ruiten en hoogstens *f* 360 waarde. Een opschrift met vier halve manen zeide mij, dat ik terecht was. Van de scholen, bibliotheek, museum, hospitaal en boekwinkel was niets te vinden. Verder vernam ik, dat Mr. Quilham voor eenige jaren in een echtscheidingsproces zich zoo schandelijk had uitgelaten, dat de orde van advocaten hem had uitgestooten. Een voornaam Mohammedaan wilde niets met Quilham te doen hebben, en beweerde, dat hij den Koran niet begreep."

WAT DE CHINEES VERTELT.

Van Peking naar Taskend. Het is voor den correspondent-reiziger niet mogelijk iets over Kashgar te schrijven, zonder eerst een woord van lof over te

hebben voor den tegenwoordigen Engelschen Consul, die in deze ver verwijderde streken de Engelsche belangen behartigt.

De naam van den heer Macartney wordt in West-China overal met eere genoemd en zijn persoon geëerbiedigd, niet alleen wegens zijne nog niet overtroffen kennis van de verschillende plaatselijke grenstoestanden, maar ook over de wijze van optreden in het algemeen, waardoor hij een zegen is geweest voor dit land.

Door zijne actie werden de slaven vrij verklaard, die door lieden van den stam der „Kanjuti” op de Engelsche grenzen van Voor-Indië werden geroofd en tevens aan de instelling der slavernij een einde gemaakt.

Vele jaren lang was hij de krachtige tegenstander van den machtigen Russischen Consul-Generaal Petrovsky, en wist hij tijdig te voorkomen, dat, door diens invloed, de Russen, tijdens de vroegere Chineesche onlusten, zich te Kashgar vestigden.

Gedurende die verwikkelingen in het jaar 1900, hield de heer Petrovsky steeds een oog in 't zeil en deed hij al zijn best de noodige beweegredenen te vinden, die tot eene bezetting van Kashgar konden leiden.

Zelfs deed hij éénmaal een vrijmoedige poging daartoe, door in zijn ambtelijk rapport aan de hoogere Russische autoriteiten eene voorstelling van zaken te geven, als zouden de verwikkelingen Kashgar te gronde richten en de vreemdelingen dáár ter plaatse in groot gevaar verkeeren, om welke redenen de toezending van de noodige troepenmacht werd verzocht, ook in het belang van de bescherming zijner woning.

De heer Macartney kon echter in zijn verslag aan de Engelsche autoriteiten de bewering daartegenover stellen, dat er in het land overal rust heerschte en dat de vreemdelingen zich te Kashgar wel bevonden.

Uit deze twee rapporten bleek toen spoedig het verschil in politiek inzicht, hetwelk de beide Consuls in de zaken des lands hadden, hetgeen echter tot het gevolg heeft geleid, dat de aangevraagde troepenmacht n i e t ter beschikking van den heer Petrovsky werd gesteld.

Als compensatie kreeg Rusland van de Chineesche Regeering de vergunning tot vestiging van een wachthuis te Tashkurgan, welke plaats op 64 Mijl afstands in het Chineesche gebied was gelegen, en dat zoogenaamd moest dienen voor de bescherming van de overland-mail.

Deze post bestaat nu nog.

De betrekking van Consul te Kashgar eischt van den functionaris eene groote mate van scherpzinnigheid en van algemeene verstandelijke ontwikkeling.

Niet alleen is de kennis van verschillende Chineesche dialecten hoogst noodzakelijk, omdat de Chineezen van de verschillende stammen elkander dikwijls niet verstaan, maar ook dient de Consul op de hoogte te zijn van het Turksch, d. i. de taal van het Turkestansche volk en van het Hindoestansch, dat voornamelijk door de Engelsch-Indische handelaren wordt gesproken, zoomede van het Perzisch, dat gebezigd wordt als schrijftaal, en door de Russen.

De verhouding van de Chineezen tot de vreemdelingen laat te Kashgar op dit oogenblik niets te wenschen over.

Toch bestaat er een verschil over de uitoefening van souvereine rechten op het gebied van het landschap „Hunza”, waarop de Chineesche Regeering aanspraak maakt, hoewel het terrein binnen den Engelschen invloedsfeer is gelegen.

De Emir van Hunza is van zijne functiën ontheven en op Chineesch territoir verbannen, terwijl zijn stiefbroeder als zijn vervanger is opgetreden.

De Chineesche Regeering heeft thans twee hooggeplaatste autoriteiten derwaarts gezonden, n.l. één civiele en een militaire, ten einde hare belangen in deze te behartigen.

Men heeft deze beide personen in het land toegelaten, doch alleen als toeschouwer.

Niettemin luidde hun ingediend rapport, dat zij een nieuwen Emir hadden aangesteld en dat „Hunza”, als bewijs van aansluiting bij het Chineesch territoir, jaarlijks zekere schatting en hulde zoude bewijzen aan de Chineesche Regeering.

In de maand Januari van elk jaar komen n.l. 4 of 5 lieden van den stam der Kanjuti van Hunza hunne opwachting maken bij den Chineeschen gouverneur van Kashgar en de verschuldigde hommage overhandigen, bestaande uit een stukje goudmetaal van 1 ons gewicht.

Een en ander gaat natuurlijk vergezeld van zekere eerbiedsformaliteiten.

Als belooning ontvangen die gezanten dan tevens enkele geschenken.

Een niet al te bescheiden Engelschman. Hoewel het bekend is, dat de Directie van de Nederlandsch-Indische Spoorweg-Maatschappij al haar best doet om de bezwaren op te heffen, die Chineesche reizigers somtijds op hare treinen ondervinden, zoo moest een Chinees op 3 Maart 1911 toch wederom een alleronaangenaamste ervaring opdoen en eene zeer onheusche bejegening ondervinden van de zijde van een Engelschman, toen deze met hem in een III-klasse wagon in een der treinen van Soekaboemi naar Batavia reisde.

Volgens den schrijver van het artikeltje, voorkomende in de Bintang Soerabaja van 3 Maart 1911 No. 51 zou n.l. het bordje, waarop stond „Europeanen”, n a het vertrek van den trein van Soekaboemi in den wagon zijn aangebracht, zoodat de Chineesche reiziger bij het plaats nemen in den wagon niet kon weten, dat deze voor Europeanen was afgezonderd.

Hij bleef dientengevolge in den wagon zitten, toen plotseling op een station een Engelschman, met name Dr. Godwin, in de wagon trad en hem in zijne taal en met grof gebaar daaruit joeg.

De Chineesche reiziger bood op nederige wijze zijne verontschuldigingen aan, verklaarde niet te hebben geweten en gezien, dat de wagon in 't bijzonder voor reizigers van Europeesche afkomst bestemd was, en wilde in een andere wagon plaats nemen.

Met dat doel nam hij zijn koffer op, die onder de zitbank was geplaatst, doch ontving toen een duw van Dr. Godwin, terwijl de bagage de wagon werd uitgeschopt.

De stationschef was van dit feit getuige, doch nam daarvan niet de minste nota.

Eerst toen de andere Europeesche en Chineesche reizigers zich in afkeurenden zin over het onhebbelijk gedrag van Dr. Godwin uitlieten, maakte de treinconducteur proces-verbaal tegen hem op.

Men weet natuurlijk niet, hoe het verder met Dr. Godwin in deze zaak zal afloopen, doch hoe de beslissing ook moge zijn, toch zou men zoo gaarne zien, dat het personeel van de Ned.-Ind. Spoorwegmaatschappij wat meer waakzaam was, en eenige moeite deed om het reizend Chineesch publiek te sparen voor dergelijke onaangenaamheden, als beschreven werd.

Daarvoor is alleen slechts noodig wat minder onverschilligheid en wat meer onpartijdigheid.

Van Vreemde Koloniën.

De g r o o t e r ij k s c o n f e r e n t i e is deze week in Londen geopend. De eerste ministers van de overzeesche gebieden zijn als vertegenwoordigers der onderhoorigheden samen gekomen, in denzelfden tijd, dat zij de rol op zich kunnen nemen van afgezanten naar het kroningsfeest van koning George. Canada, Z.-Afrika, Australië, N. Zeeland, Br.-Indië zullen samen confereeren met het Britsch gouvernement. Over de agendapunten hebben wij vroeger al gesproken. In volgende no's zullen wij aan de besprekingen die gedeelten ontleenen, die ons het meest belangrijk voorkomen. Intusschen zij door deze mededeeling de aandacht onzer lezers reeds in het bijzonder op deze conferentie gevestigd bij het lezen hunner dagbladen.

***

D e l e p r a b a c c i l. Volgens rapporten uitgebracht door majoor E. R. Rost te Rangoon en kapitein B. Williams te Bombay is het aan deze geneesheeren gelukt de lepra-baccil te isoleeren en te kweeken. Eerstgenoemde heeft 7 jaren in de bacter. inrichting voor lepra-onderzoek proeven genomen, hij kon door injectie gunstige resultaten bereiken. Williams kreeg streptothrix die overeenkomst had met dat door prof. Deycke beschreven, maar ook een baccil als die van Rost.

De generaal van den geneesk. dienst Lukis, die over de beide rapporten te oordeelen kreeg, spreekt de meening uit, dat de verkregen resultaten, hoewel niet ten volle overtuigend, toch van voldoende beteekenis zijn om reeds gepubliceerd te mogen worden. Aan de genoemde geneesheeren werd gelegenheid gegeven tot verdere samenwerking in het Bombay Bacteriological Laboratory, waarvan luitenant-kolonel Bannerman directeur is. Deze meent, dat de vindingen van Rost en Williams op geheel overeenkomstige resultaten wijzen, waarop goede verwachtingen te bouwen zijn voor de lepra-bestrijding.

(Times of India, Mail Ed. 6 Mei.)

***

V e r p l i c h t e a r b i t r a g e. Het is een verrassing geweest, dat bij het officiëel bekend maken van het ontwerp voor verplichte onderwerping van staatkundige geschillen, waarover de staten het niet

eens kunnen worden aan een scheidsrechtelijke uitspraak, N. Amerika hierover niet alleen met Groot-Brittanië, maar ook met Frankrijk in ernstig overleg blijkt te zijn. Frankrijk heeft zelf gevraagd den Dritte im Bunde te mogen wezen.

BRITSCHE KOLONIËN.

Een paar malen kwam de a l g e m e e n e v o l k s t e l l i n g in ons overzicht ter sprake, die in den nacht van 10 Maart in Br.-Indië gehouden is. Het kan zijn nut hebben nu nog weer te geven wat The Times of India, in haar mail-editie van 29 April, mededeelt over de wijze waarop dit omvangrijke en moeilijke werk volbracht is. De dag voor deze vierde telling was gekozen op volle maan, zoodat 't nachtwerk daardoor werd vergemakkelijkt, en tevens zoo dat hij viel buiten eenig godsdienstig feest, buiten de dagen, die als uitverkorene gelden voor huwelijksplechtigheden of voor het baden in de heilige rivieren. Geen rekening was vooraf te houden geweest met de komst van de pest, die inderdaad bezwaren heeft opgeleverd, zoowel door de hygiënische eischen als doordien velė personen tijdelijk besmette plaatsen hadden verlaten.

De te volgen regel was door de Census Commissioner for India in een voorschrift uitgedrukt. In de provincies en staten gaven Census Superintendents dienovereenkomstig hun instructiën uit. Het geheele gebied was verdeeld in vakken van 30-50 huizen, die voor rekening van één opnemer kwamen. 10-15 vakken vormden een groep, onder een Supervisor, die de eigenlijke verantwoordelijke persoon voor de telling werd. Tusschen hem en den Census Superint. stond de Charge Superint. De geheele sterkte van het voor de volkstelling werkende personeel was ongeveer twee millioen.

In Europa worden de vereischte gegevens meestal ingevuld door het hoofd van het huisgezin, maar dit was in Br.-Indië niet te doen. De lijsten moesten voor het overgroote meerendeel door de opnemers zelf worden ingevuld. Daar zij dit echter, met de vereischte nauwkeurigheid, niet in enkele uren konden doen, werd de opname vooruit voorbereid, zoodat de invulling „als een voorloopige" reeds gereed en gecontroleerd was. Bereids in Februari was met deze voorloopige invulling een begin gemaakt, op den avond van 10 Maart gingen de opnemers tusschen 7 uur en middernacht de huizen rond van hun vak, zij gingen de veranderingen in de voorloopige, reeds deugdelijk gecontroleerde, invulling na en wijzigden haar natuurlijk voor zoover noodig. Maatregelen waren getroffen om opgaven te krijgen van reizenden en trekkenden, die niet in een woning toefden.

Zoo was de opname zelf geregeld, daarna komt dan het verzamelen, schiften, tellen der bijeengebrachte cijfers. In ons vorig weekblad konden wij reeds eenige uitkomsten mededeelen, maar de statistiek heeft voor het uitzoeken van al hetgeen zij uit den arbeid der 2.000.000 werkers hoopt te putten, nog geruimen tijd noodig.

***

De p a r e l v i s s c h e r i j o p C e y l o n heeft geen gunstige vooruitzichten. Bij een onderzoek is geen spoor van kuit gevonden. Vormt zich nu nog kuit, dan heeft dit nog 5 jaar noodig om zich te ontwikkelen, zoodat dan toch vóór 1915 geen parelvisscherij kan plaats vinden.

1907 is het laatste gunstige jaar geweest, toen werden 21.000.000 oesters gevangen, waarvan verschillende parelen bevatten. De Ceylonsche parelvisscherij is nooit bestendig geweest; maar de tegenwoordige vooruitzichten worden, volgens een expert, volkomen hopeloos genoemd; wanneer zich alsnog kuit zet, heeft deze groote kans door visschen opgegeten of weggespoeld te worden. De bank schijnt overmatig afgevischt te zijn, waardoor te weinig oesters voor de voortplanting overbleven. Altijd weer, de kip en de gouden eieren!

***

Zeiden wij de vorige week, dat vermoedelijk wel een nadere reden bekend zou worden voor het opvallend spoedig afbreken der e x p e d i t i e t e g e n d e w a p e n s m o k k e l a a r s a a n d e P e r z i s c h e G o l f, inderdaad wordt nu officieel gemeld, dat de klimaatstoestanden het langer verblijf aldaar vrijwel onmogelijk zouden hebben gemaakt. Daar de bergbewoners, die als smokkelaars naar de kust komen, dan echter ook naar hun hoogland terug moeten keeren, kon de expeditionnaire afdeeling echter ook haar taak als geëindigd beschouwen. Zeer juist, maar had men een maand geduld gehad, dan ware zij, door dezelfde „te verwachten" omstandigheid geheel overbodig geweest, zou men zoo denken.

***

Over h e t v e r b l i j f v a n d e n g e w e z e n s u l t a n v a n R i o u w t e S i n g a p o r e schrijft een correspondent van „de Java-bode" eenige bijzonderheden, waaraan het volgende is ontleend. Een menigte inboorlingen van de Riouw- en Lingga-eilanden is naar Singapore komen stroomen. Het voor de afzetting van den vorst noodzakelijke vertoon van vloot en leger heeft den eenvoudigen man schrik aangejaagd, meer dan een is daardoor mede in vrijwillige ballingschap gegaan, hetzij ook naar Singapore, hetzij naar landschappen in Malakka, Muar of omliggende eilanden. Zij verkeeren er vaak in behoeftige omstandigheden.

De kampongs in en om Singapore zijn te vol om aan veel nieuwelingen een bestaan te bieden. Vele der vrouwen zouden zich, uit gebrek, aan ontucht hebben overgegeven. Men houdt het er voor, dat een deel hunner weer naar Riouw zal terugkeeren.

Zou het niet op den weg der regeering liggen, vragen wij, om deze ongelukkig verdwaalden of misleiden dien terugkeer gemakkelijk te maken?

DUITSCHE KOLONIËN.

Op den dag, waarop dit Nr. verschijnt, wordt in K a m e r o e n d e l i j n n a a r d e M a n e n g o e b a h o o g t e n geopend. In verband hiermede zullen wij eenige bijzonderheden aangaande den aanleg dier lijn in herinnering brengen. In 1905 werd een maatschappij opgericht met een kapitaal van 16.640.000 M., onder gedeeltelijken waarborg van het rijk. In datzelfde jaar werd met den arbeid begonnen. De lijn begint bij Boeaberi, rechter-oever van de Kameroen-rivier, tegenover Doeala; zij gaat door uitgestrekte risophoren bosschen, door maagdelijk woud, overschrijdt breede stroomen, loopt over diepten, door bergen, en is 160 K.M. lang. Zij eindigt bij Nkongsamba.

Behalve haar beteekenis uit een krijgskundig oogpunt, ligt haar waarde juist in de verbinding met de kust van de zeer vruchtbare streek aan gene zijde van het ontoegankelijke moeras- en boschgebied. Het rijk heeft zich een aandeel voorbehouden in de winst, benevens het recht van naasting en overname.

***

De toestand van h e t d i s t r i c t K e e t m a n s h o o p, in Z.-W.-A f r i k a, wordt als verre van gunstig geschilderd. De handel klaagt over slapte in zaken, de landbouwers over gedrukte prijzen. Er is gebrek aan geld.

Vele Duitschers hebben hun gebied verlaten, om in de Kaapkolonie, vooral in Johannesburg, fortuin te zoeken. Het meerendeel heeft ook daar echter slechts teleurstelling gevonden, en is er ten laste der liefdadigheid gekomen. De overheid waarschuwt dan ook tegen den trek naar de Britsche kolonie, waar men niet veel kans heeft om vooruit te komen wanneer men niet op de hoogte is èn van de Engelsche èn van de Nederlandsche taal.

***

De Rijksdag heeft het budget voor h e t g o u v. v a n N i e u w-G u i n e a zonder debat aangenomen, maar de comm. van rapp. had er toch op aangedrongen maatregelen te beramen om de kolonie zoover te brengen, dat zij den jaarl. steun van 800000 M. van 't moederland in de toekomst niet meer zal noodig hebben.

FRANSCHE KOLONIËN.

Onze voormalige landgenoot, d e h e e r J o o s t v a n V o l l e n h o v e n, die, zooals men weet, aan het depart. van koloniën in Frankrijk de invloedrijke positie van secretaris-generaal bekleedt, is benoemd tot „gouverneur de 3e classe" en als zoodanig belast met de functiën van secretaris-generaal van het algemeen bestuur van Fr.-Midden-Afrika.

***

De directie der douanes heeft de jaarl. gegevens over den h a n d e l v a n T u n i s weer doen verschijnen. Wij ontleenen een en ander er aan om een denkbeeld te geven van den economischen vooruitgang van dat land in 1910.

In- en uitvoer waren in 1901 ruim 103 mill. fr., in 1906 ruim 206 mill. fr., in 1910 ruim 225 mill. fr. Tsschen 1901 en 1906 verdubbeling, daarna geregelde stijging.

De uitvoer overtrof in 1907 den invoer met 500000 fr., in 1910 met bijna 15000000 fr. In 10 jaren werd de uitvoer verdrievoudigd. Hieronder nemen de grootste cijfers in: landbouwproducten, w.o. ook te rekenen wol, huiden, vruchten, wijn, amandelen, oliën, kurk; verder phosphaten, metalen, sponsen; voort-

brengselen der nijverheid. Deze resultaten zijn verkregen, niettegenstaande Tunis in dit tijdperk vele slechte jaren gekend heeft, zoodat de regeering en eenige maatschappijen voorschotten moesten verstrekken aan de landbouwers voor de noodige zaden.

***

Het eerst zoo hevig aangevallen en vrijwel algemeen veroordeelde verslag van den rapporteur over de koloniale begrooting Violette, komt ten slotte toch tot recht en eer. Het heeft reeds tot eenige veranderingen in het koloniale bestuur geleid, en, dat d e g o u v e r n e u r - g e n e r a a l v a n I n d o c h i n a, Klobuwskowsky, niet naar deze kolonie terug zal keeren, staat blijkbaar ook in verband met de tegen zijn beleid geopperde grieven, al wijst het hem geopende vooruitzicht op een belangrijken gezantenpost er ook op dat zijn bekwaamheden in andere opzichten gewaardeerd blijven. Indochina zal intusschen weer een nieuwen gouverneur-generaal krijgen, en daarmede vermoedelijk weer in menig opzicht in andere richting bestuurd worden. Voor hoelang en in welke richting? De gewezen onder-minister van oorlog, Sarraut, zal hierop als G.-G. het antwoord gaan bezorgen.

Een adres aan den Minister van Buitenlandsche Zaken.

Toen in 1907 de tweede internationale vredesconferentie haar vergaderingen hield in Den Haag, wendde de Vereeniging „Moederland en Koloniën" zich tot den voorzitter, den heer De Nélidow, in de hoop het vraagstuk aanhangig te kunnen maken om de mogendheden te doen besluiten, zich te verbinden alle geschillen, die mochten ontstaan over de *grenzen* van koloniaal gebied, en die niet in minnelijk overleg tot oplossing te brengen zouden zijn, te onderwerpen aan de uitspraak van het hof van arbitrage in Den Haag.

De heer De Nélidow opende aan de deputatie, welke hem het voorstel overbracht, het vooruitzicht dit vraagstuk op de lijst der, bij een te houden 3de conferentie, op te nemen punten vermeld te zullen vinden.

Nu de tijd er is dat aan het opmaken van een lijst voor een derde conferentie gedacht kan worden doch, door het overlijden van den heer De Nélidow, er minder op te rekenen valt, dat aan het vier jaren geleden aangeboden geschrift de gewenschte aandacht gegeven zal worden, heeft het bestuur van „Moederland en Koloniën" de opmerkzaamheid van den minister van Buitenlandsche Zaken gevestigd op de in 1907 ingediende stukken. Het desbetreffende, dezer dagen ingediende adres besluit met verzoek aan Z. Exc.: „het wel daarheen te willen leiden, dat bij een te houden derde intern. vredesconferentie, als punt op de lijst der te behandelen onderwerpen zal worden opgenomen, de verplichte onderwerping aan de uitspraak van het intern. hof van arbitrage te 's-Gravenhage, van alle grensgeschillen over koloniaal gebied, wanneer de betrokken staten in onderling overleg niet tot eene bevredigende oplossing kunnen komen."

O. i. komt dit voorstel te goeder tijd, de vredesbeweging vordert steeds; het verplicht arbitrage-ontwerp Amerika-Gr. Brittanië-Frankrijk is een belangrijke schrede in practische richting; verschillende mogendheden schenken aan vastlegging van haar koloniale grenzen bijzondere aandacht, het moet haar welkom zijn de daarbij overblijvende geschillen op eenvoudige wijze tot oplossing te kunnen brengen.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

De nieuwe aflevering bevat eenige bijdragen over Oost-Indië. In de eerste plaats een geïllustreerd en van kaarten voorzien overzicht van het verslag der wetenschappelijke uitkomsten der Mamberamo-expeditie op Ned. Nieuw-Guinea, ontleend aan de gegevens van den leider kapitein Franssen Herderschee en dr. Van Gelder, die als geoloog de expeditie medemaakte.

Aan een nabetrachting door de redactie ontleenen wij het volgende:

„Al heeft de Mamberamo-expeditie van het Centraalgebergte slechts een uiterste voorketen kunnen bestijgen, zij mag op belangrijke uitkomsten bogen waaronder het bevaren der voor grootendeels onbevaarbaar gehouden rivier en de ontdekking der uitgestrekte meervlakte wel de voornaamste zijn. Deze ontdekking brengt een nieuw gegeven voor het inzicht, dat de romp van Nieuw-Guinea slechts in schijn massief is, en dat de bodemgesteldheid 't kenmerk heeft van sterke afwisseling van hoog- en laagland, van een gebrokenheid die het eiland doet aansluiten bij het breukengebied van Celebes en de Molukken.

Op verschillende plaatsen klaagt het verslag over den te korten tijd van voorbereiding. Waarom toch, zoo vraagt men zich met verbazing af, werd de uitzending dezer expeditie bespoedigd met een vaart, die moeilijk veel verzneld had kunnen worden, wanneer alle Papoea's van Nieuw-Guinea tegen het Nederlandsch gezag hadden saamgezworen? Het gunstige jaargetijde moest pas intreden, een paar maanden nadat de expeditie reeds weder was teruggekeerd.

Een tweede reden tot verwondering geeft het feit dat van de aanwezigheid van een geoloog bij deze expeditie onvoldoende is partij getrokken. Als het eenigszins mogelijk is, behoort de geoloog steeds bij de voorhoede te worden ingedeeld. Dat is hier niet gebeurd."

Voorts doet Prof. dr. G. A. F. Molengraaff mededeelingen omtrent de eerste resultaten van de onder zijn leiding staande Timor-expeditie, welke vooral voor geologen van belang zijn. Wij citeeren slechts uit dit verslag: „De bevolking heeft aan ons werk geenerlei moeilijkheden in den weg gelegd. Wij vinden haar sympathiek. Van de zijde der militaire en civiele autoriteiten ondervinden wij zeer gewaardeerde medewerking."

De heer J. C. van Eerde bespreekt de Madjapahitsche onderhoorigheden Udama-Katraya en Kunir. Op gezag van Prof. Kern noemt hij aan dat onder de eerste onderhoorigheden is te verstaan de Talaud-eilanden, terwijl met Kunir waarschijnlijk is bedoeld Poelau Koenjit ten zuiden van P. Laoet (Z.- en O.-afd. van Borneo). (Men vergelijke de vorige aflevering blz. 226 e. v.)

Dan nog wordt een overzicht gegeven van den arbeid der exploratie-detachementen en van buitenl. onderzoekers op Nieuw-Guinea, waarbij we o.m. vernemen dat de Britsche Zuid Nieuw-Guinea expeditie thans is beëindigd. „Op haar verzoek zond de Resident van Amboina op 1 April het gouv. St. Zwaan naar de Mimika, om leden en goederen naar Ambon over te voeren. Op 28 April verlieten de Engelsche onderzoekers Batavia. De sneeuwbergen zijn waarschijnlijk niet door hen bereikt; anders was daarvan allicht telegraphisch bericht naar Europa gezonden."

Ten slotte worden in deze afl. eenige mededeelingen gedaan betreffende de kort geleden geëindigde Corantijn-expeditie in Suriname.

Over Boegineesch smeedwerk.

In Elseviers maandschrift van April j.l. schreef de heer J. G. Sinia over dit onderwerp een geïllustreerd artikel, dat aan onze aandacht ontsnapte, doch dat we vermeld vinden in het jongste Nr. van De Hollandsche Revue in de volgende bewoordingen:

J. G. Sinia deelt ons „Een en ander over Boegineesch smeedwerk" mede, dat, gegeven de zeer primitieve gereedschappen, de bewondering van menig vakman zal afdwingen. De Boegineesche smid heeft een blaasbalg, bestaande uit een tweetal uitgeholde boomstammen, naast elkaar in den grond geplaatst en door middel van rottankoord verbonden, waarin zich twee zuigers op en neer kunnen bewegen. Door twee houten buisjes wordt de samengeperste lucht naar een kanaal geleid, dat men in een stuk zandsteen uitgeboord heeft, en voor den zandsteen vormt een kuiltje in den grond de vuurhaard. Een blok ijzer van nog geen decimeter in het vierkant stelt het aanbeeld voor, en dan heeft de smid nog eenige tangen, hamers en vijlen, welke uit Europa worden ingevoerd. Daarmede verricht de Boegineesche smid meesterwerk, zooals uit de bijgevoegde teekeningen blijkt.

Twee meeningen over den dokter-djawa.

In het Weekblad voor Indië van 16 April 1911 wijdt „Ofoei" o.m. een „Penkras" aan de pest, waarbij hij zich bijzonder ongunstig uitlaat over de dokters-djawa in het algemeen.

We willen even citeeren: „Ja, die dokters-djawa, heerlijk surrogaat voor Europeesche doktoren! Binnenkort komen er Inlandsche landraad-voorzitters bij! Een mijner kennissen in de Preanger, even buiten een vrij groote plaats wonende, vertelde mij een frappant staaltje van de wijze waarop een dokter-djawa daar zijn plicht vervulde. Zijn bediende, een oude trouwe huisjongen, was n.l. ziek en lag in zijn desa thuis gebleven, met verschijnselen van cholera. De landheer liet telefonisch den dokter-djawa roepen, driemaal, zonder resultaat. Meneer had het zoogenaamd te druk. Eindelijk telefoneerde de Jav.

aesculaap terug, dat, als het cholera was, hij er toch niets aan doen kon, en bovendien was, vlak na een regenbui, de weg te slecht om te komen.

Toen liet de met het lot van zijn ouden bediende begane Europeaan den Europeeschen dokter uit de nabijgelegen groote plaats ontbieden, en deze, in allerijl gekomen bevond, dat de weg naar de desa in het geheel niet te slecht was, en — verklaarde hij er bij — al ware hij nòg zoo slecht geweest, dan zou de dokter tòch, al had hij door het water tot aan de knieën moeten waden, den patiënt bereikt hebben.

Ja, ja, die dokters-djawa — zijn ze geen prachtige plaatsvervangers van echte doktoren?"

En wat lezen we in het volgend Weekblad voor Indië, waarin de heer R. A. Ezerman onder het opschrift „Een tocht door het pestgebied" zijn persoonlijke indrukken weergeeft?

„De medische dienst heeft hier een reuzenwerk. Onze dokter-djawa — weet gij, een Inlander! — is van 's morgens zeven tot zes uur in den namiddag in het getouw!

Dan ontmoet ik hem 's avonds nog te elf, twaalf of één uur bij dr. De Vogel..."

Ziet hier twee oordeelvellingen die lijnrecht tegen elkaar indruischen. Zou niet een terzake deskundige de lezers van het Koloniale Weekblad willen verplichten om zijn meening in deze quaestie te zeggen?

Een Feestbundel.

Bij de Javasche Boekhandel en Drukkerij te Batavia is verschenen het volgende gedenkschrift:

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië, uitgegeven door de Vereeniging tot bevordering der Geneeskundige Wetenschappen in Ned.-Indië. Feestbundel ter herinnering bij het verschijnen van het 50e deel.

Uit den aard der zaak zal de inhoud van dit uit ruim 400 blz. bestaande boekdeel slechts vakkundigen interesseeren, waarom we enkel aangeven die hoofdstukken, waarin ook de niet-geneeskundige belang kan stellen. De inleiding is geschreven door dr. W. A. Borger en getiteld: Het gouden feest van het geneeskundig tijdschrift voor Ned.-Indië; C. A. Pekelharing schrijft over den invloed van alkohol op het maagslijmvlies; A. van der Scheer over het eiwitverteerend vermogen van vruchten; J. de Haan over het lepravraagstuk in Ned.-Indië; W. A. Kuenen over ervaringen omtrent het overbrengen van de cholera over zee naar Deli (besproken in verband met de wetgeving in Ned.-Indië); A. H. Nijland over de ontwikkeling van het bedrijf der Landskoepokinrichting te Weltevreden; J. T. Terburgh over Malaria-bestrijding in het garnizoen te Semarang; eindelijk geeft R. F. J. Wijckerheld Bisdom een beredeneerd overzicht van het totaal overledenen en van de met malariaziekten en beri-beri behandelde, afgekeurde en aan die ziekten overleden militairen van het Ned.-Indische leger gedurende de jaren 1885 tot en met 1909. Sommige bijdragen zijn geïllustreerd.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van No. 4 April 1911: Slivnitza, door D. Merens (vervolg). — De oefening der compagnieën van de veldbataljons, door Jhr. J. C. C. Sandberg. — Honden, door H. A. Kooy. — Het schietvoorschrift, door C. A. van Meeuwen. — Trotyl of picrinezuur, door J. de Boer en H. Th. van Goor. — Een hooikistwagen voor de Infanterie. — Van vreemde legers.— Overzicht van eenige tijdschriften.

Extra-Bijlage: Kort verhaal van de handelingen eener marechaussee colonne in de omgeving van Tangsé, van medio December 1909 tot Juli 1910, tot het onschadelijk maken van eenige invloedrijke bendehoofden. (Ontleend aan de journalen, ingediend door den commandant der colonne, den 1en luit. der marechaussees J. H. Schmidt.

De met succes uitgevoerde opdracht, bestond in het opsporen en tot onderwerping brengen, dan wel onschadelijk maken van de vijandige elementen in het landschap Tangsa, met name:

1. de Tiro Teungkoes, Tgk. Tjhi Majèt en Tgk. di Boekèt (zoons van wijlen Tgk. Tjhi Tiro) en hun aanhang.

2. P. Dagang Blang Djeurat alias Tgk. di Tangsé, het vijandige hoofd van het tot de Kawaj XII behoorende gedeelte van het landschap Tangsé met zijn aanhang, w.o. Pang Tjoet Ben en Keutjhi Bèn Man;

3. Peutoea Gam Masén, een invloedrijk hoofd eener kleine beweeglijke bende, afkomstig van Masén (W.-kust) en bekend bij de Atjehers als leeraar in de onkwetsbaarheid en heerschers over de tijgers.

De Indische Mercuur. No. 20.

Inhoud: Vluchtige oliën, door Prof. P. van der Wielen. — Geneesmiddelen, door Prof. P. van der Wielen. — Eenige gegevens voor de katoenkultuur in Ned. Oost-Indië, door D. J. G. van Setten, besproken door dr. J. Dekker. — Vezelcongres te Soerabaja. Litteratuurberichten, uitgaande van het Ned.-comité, bewerkt onder toezicht van dr. J. Dekker (Rameh). — Het „Powell wood preserving process", door A. J. van Deventer. — Vergadering van de rubberplanters-vereeniging te Bandoeng op den 10en April 1911. — De begrooting van Suriname voor 1912. — Aanvullingsbegrooting van N.-Indië voor 1911. — Spoorweg van Bandjar naar Parigi. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, benevens de overige wekelijksche rubrieken.

Iets over de Pasoemahers.

In een artikeltje over De missie onder de Inlandsche bevolking te Tandjong-Sakti (Katholieke Missiën, Mei 1911) worden eenige bijzonderheden medegedeeld over de bewoners dier streek, waaraan we een en ander ontleenen.

De Pasoemahers schijnen tot het Maleische ras te behooren. Hun taal is een dialect van Maleisch, doorspekt met vele Javaansche woorden. Dit laatste is waarschijnlijk een overblijfsel van hunne betrekkingen met Javanen, tijdens de overheersching van Javaansche vorsten. Hun letterschrift is het Redjangsche, met de een of andere wijziging; bijna iedereen kan dit schrijven.

De Pasoemahers zijn grooter en krachtiger gebouwd dan de Javanen. Vooral de vrouwen blijken bestand te zijn tegen zware vermoeienis, en door arbeid op het veld en door het torsen van zware lasten; hierin legt de man het tegen zijn wederhelft af. Is hij over het algemeen lui en vadsig, zij is bedrijvig en de kostwinster voor het gezin. Terwijl zij zich afslooft, ploetert en werkt, met haar kind op den rug gebonden, slentert de man, met den vechthaan onder den arm, overal rond, zich om niets bekommerende.

De vrouwen dragen meestal een lang wijd buis, dat aan den hals is toegemaakt en dat afhangt tot even boven de knieën; ook wel alleen een sarong, die onder de armen is vastgeknoopt en tot de voeten reikt. Zilveren armbanden, die nagenoeg de geheele lengte van den onderarm omknellen, is de tooi voor de meisjes. Bij feestelijke gelegenheden echter komt er heel wat anders kijken. Dan sieren de gadis (jonge dames) zich op met een sarong, met gouddraad doorweven, die door een sierlijken band om de lendenen wordt opgehouden; een zijden badjoe bedekt het bovenlijf en een slendang wordt over de schouders geworpen. Om den hals hangen zilveren hoepeltjes, soms zes tegelijk. Daaraan zijn muntstukjes geregen, groote en kleine; te beginnen met dubbeltjes om met rijksdaalders te eindigen. 't Is een vracht van eenige ponden waarde die de vrouwelijke ijdelheid deze schepseltjes laat torsen. Verder wordt het haar opgehouden door een band van zilver en een soort diadeem bekroont het kapsel. In dit pronkgewaad gestoken, is het haar lust en leven een dans uit te voeren, menari genoemd, wat bestaat in het aannemen van zekere standen, het verrichten van langzame lichaamsbewegingen en verdraaiingen van lendenen, armen en handen; terwijl zij de voeten schier niet bewegen. Juist het tegenovergestelde van bij ons te lande. Ook het paarsgewijze omarmen van mannen en vrouwen is niet in zwang; zulks wordt voor hoogst onwelvoegelijk gehouden.

Coprabereiding en -handel in het gewest Atjeh en Onderhoorigheden, door J. M. Heijl, Landbouw-adviseur.

Onder bovenstaanden titel werd door het Departement van Landbouw in Ned.-Indië, eene brochure in het licht gegeven, welke ons een beeld tracht te geven van den vooruitgang van de coprabereiding en van den handel in copra in dit gewest en die bovendien talrijke practische wenken en opmerkingen bevat in het belang der beide bovengenoemde factoren van volkswelvaart.

Ofschoon geen cultuur-handboek in den zin van het woord zal toch ook de planter hierin veel vinden, waarmede hij zijn voordeel kan doen.

Misschien ook dat het Europeesch of Chineesch kapitaal in het boekje een aansporing zal vinden tot het oprichten van een flinke drooginrichting tevens opkoopcentrale, zoodat de afvoer van copra niet langer over Penang plaats hebbe, maar over een Atjehsche haven worde geleid. Zooals ook uit de brochure blijkt zou een zoodanige inrichting alleen succes kunnen hebben, wanneer de drogerij-centrale tevens de taak overneemt van de Chineesche voorschot-verleeners te Penang, die zich daarmede ook de levering van copra hebben verzekerd.

Wanneer de millioenen in de laatste jaren in dit gewest aangeplante boomen vruchtdragend zullen zijn, moet een dergelijke onderneming, goed beheerd, levensvatbaar blijken en zal wellicht ook de verwerking van de afvalproducten, van den cocosvezel bijv. een loonend bedrijf moeten zijn.

Schrijver heeft ook nog in het bijzonder de aandacht gevestigd op de noodzakelijkheid om beter plantmateriaal te gebruiken en meer zorg te besteden aan het drogen der copra en de keuze van de te verwerken, goed rijpe, klappers.

Wat het eerste betreft heeft de Landbouwvereeniging door het tegen matigen prijs beschikbaar stellen van uitgezochte rijpe klappers. een uitstekend werk verricht.

Wat de zorg bij de bereiding der copra aangaat, is moeilijk te verwachten, dat hierin verbetering zal komen vóór de opkoopers als regel betere prijzen voor een beter product besteden.

De zorgelooze Atjeher zal slechts voor zijn beurs rakende argumenten zwichten en meer zorg besteden als hij ontwaart, dat voor zeer goed gedroogde copra bereid van rijpe klappers — copra dus met een hoog olierendement — betere prijzen worden besteed.

Ongetwijfeld zal dit mettertijd algemeen plaats hebben en dan zal de schrijver der brochure de eer hebben hierop in tijds te hebben gewezen.

Moge het nuttige boekske, dat zoolang de voorraad strekt, gratis bij den schrijver te verkrijgen is, in veler handen komen en een evenredig nut stichten.

Zou een extract, verrijkt met eenige wenken voor den Atjehschen planter, geschreven in het Atjehsch, en bij de aanstaande Passer-Malam feesten op ruime schaal onder de Atjehsche hoofden en handelaren verspreid, aan schrijvers doel niet bevorderlijk kunnen zijn?

(Nbl. v/h Gouv. Atjeh en Onderh.)

Weekblad voor Indië.

Met betrekking op Indië bevat Nr. 52 de volgende bijdragen: De pest, door W. Kerremans. — De Progobrug bij Brodjonalan (met afb.) — De vliegdemonstraties van Küller te Semarang (met afb.) — Dr. J. G. Scheurer (met portret). — H. M. Amen † (met portret). — Indische penkrassen, door Ofoei (vervolg). — Vierde brief van Kappelman. — Verder nog een opstel over Rassenvermenging, door Later.

⁂

Ten besluite nog eenige bijdragen over de Indiën, sedert het vorig overzicht ontvangen:

Het internationale telegraaf-kabelnet meer in het bijzonder beschouwd in verband met het Nederlandsch Oost-Indisch verkeer, door A. E. R. Collette. — De haven van Tandjong Priok. (Tijdschrift voor Economische Geographie, 15 Mei 1911).

Het duel en de anti-duel-beweging, door H. Kerremans (Orgaan der Indische Krijgskundige Vereeniging. No. 34).

Christelijke opleiding van Indische ambtenaren, door Ds. R. J. W. Rudolph (Wageningen, J. Zomer).

Die Expedition der Kgl. Niederländischen Geographischen Gesellschaft nach Central-Celebes 1909 und 1910, von E. C. Abendanon (Petermanns Mitteilungen, Mai 1911). Mit Karten und Abbildungen.

Histoire de l'expansion coloniale des peuples européens, par Ch. de Lannooy et H. van der Linden. Néerlande et Danemark (XVII et XVIIIe siècles). (Bruxelles, H. Lamertin).

Le contract de travail dans les colonies asiatiques, par E. Moresco.

Picturesque Java, uitgegeven door het Toeristenbureau te Weltevreden (Batavia).

Vier nos. „Boeken waar je wat aan hebt", onder redactie van de heeren S. K. Bakker, Dr. E. C. Hooykaas en Dr. H. Schim van der Loeff.

Overdruk uit „De Tijdspiegel" „De Heldendaad van Lebak", door Jhr. W. H. W. de Kock.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 26 April 1911;
De Sumatrapost, idem;
De Locomotief t/m 25 idem;
Het Soer. Handelsblad, idem;
De Sumatrabode t/m 28 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 27 idem;
Het Ned.-Ind. Effectenblad nos. 26 t/m 31;
De Financier;
De Ind. Mercuur nos. 18 t/m 21;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw;
Kortverslag verg. Tweede Kamer S.-G.;
Handelsrevue no. 6;
Bandera Wolanda no. 77;
De Banier nos. 13 t/m 16;
Onze Vloot no. 21;
De Indische Gids. Afl. Mei;
Oeconomische beschouwingen over Djeloetong op de Zuidkust van Borneo;
Maandblad der Vereen. v. Vrouwenkiesrecht afl. Mei:
Poetri Hindia no. 5 en 6;
Witte Kruisblad no. 7;
Reizen en Trekken no. 12;
Verslag der Roemer Visscher Vereen. over 1910.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Vereeniging „Moederland en Koloniën" Jaarverslag en Voordracht van den heer W. J. M. Michielsen.

MEDEDEELINGEN.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

Voor den dienst in Nederlandsch-Indië worden gevraagd drie personen, waarvan de een bij uitstek practisch ervaren moet zijn in boekhouden, zoodat hem, zoo noodig, de inrichting van de boekhouding van een groot bedrijf kan worden toevertrouwd, terwijl voor de beide andere betrekkingen jonge gediplomeerde boekhouders in aanmerking komen.

De eerstgenoemde zal genieten eene bezoldiging van *f* 500 (vijfhonderd gulden) 's maands, met één tweejaarlijksche en twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 (éénhonderd gulden) 's maands elk, alzoo een maximum van *f* 800 (achthonderd gulden) 's maands, terwijl de laatstgenoemden eene bezoldiging zullen hebben van *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maande met één tweejaarlijksche verhooging van *f* 50 (vijftig gulden) 's maands en twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 (éénhonderd gulden) 's maands elk, alzoo een maximum van *f* 500 (vijfhonderd gulden) 's maands.

Zij, die voor één dier betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 10 Juni 1911, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. bewijzen van bekwaamheid;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. hunne geboorte-akte;

d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijken, dat voldaan is aan de verplichtingen, welke voor hen uit de wet op de nationale militie zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening voor den eerstgenoemde als passagier der eerste klasse, en voor de laatstgenoemden als passagier der 2de klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van *f* 1500 voor den eerstbedoelden en van *f* 1000 voor de laatstbedoelden.

Zij, die ter beschikkig van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggave van alle gelden welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Ned.-Indië, anders dan tengevolge van wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Ned.-Indië vertrekken dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Het activiteitstraktement zal ingaan met den dag van aankomst te Batavia.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. voor de gewone bijdrage aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Ned.-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden één maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over één maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk één maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Ned. Staatscourant van 19 Mei 1911 No. 117.

De Minister van Koloniën brengt ter kennis van belanghebbenden, dat in 1911 voor twee studenten in de pharmacie aan de Nederlandsche Universiteiten de gelegenheid bestaat om, onder genot van een subsidie van *f* 4000 te worden opgeleid tot militair apotheker bij het leger in Ned.-Indië, overeenkomstig het Reglement, vastgesteld bij Kon. Besluit van 27 April 1909 No. 29, laatstelijk gewijzigd bij Kon. Besluit van 27 Februari 1911 no. 53, waarvan kosteloos exemplaren bij het Departement van Koloniën zijn te verkrijgen.

Gegadigden zullen zich, onder overlegging van de gevorderde bescheiden, vóór 1 Augustus e.k. bij gezegeld request hebben te wenden tot het Departement van Koloniën.

Ned. Staatscourant van 16 Mei 1911, No. 114.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 21 April 1911. No. 32.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de rechterlijk hoofdambtenaar op non-activiteit Mr. H. Radier; de controleur C. Lasseur; de onderwijzer H. J. Duijvelaar; de opzichter W. A. Th. Ziesel.

Benoemd: tot ass.-resident van Pontianak J. W. Meerburg; van Sintang F. M. Dekker; tot onderwijzer 1e kl. H. J. Stroband; tot voorzitter van de landraden te Semarang en Demak Mr. N. Dirkzwager; tot ingenieur A. Honig.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van O. E. en N., F. F. Borel.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedana van Somoroto, Mas Djojodipoero.

Benoemd: tot wedana van Somoroto, Raden Sosrodiredjo; tot tijdelijk civiel gezaghebber op de Buitenbezittingen L. W. J. Olivier.

Geplaatst: te Soerabaja de commissaris van politie F. M. F. ter Poortere; in de res. Menado de controleur T. Walter.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Madioen Mej. I. de Jongh; te Makassar Mevr. F. M. Wetjens—Zaalberg.

Tijdelijk geplaatst: te Soemenep de onderwijzeres Mej. H. Ch. E. Bodemeijer.

Ontheven: op verzoek eervol van haar werkzaamstelling als onderwijzeres Mej. A. Rijks te Soerabaja.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den kapitein-kwartiermeester A. Hijstek en aan den 1en luit. der artillerie H. W. Verment.

Hersteld: in activiteit de kapiteins der artillerie C. J. Berton de Nijs en W. H. C. Holle; de eerste geplaatst te Batavia, de tweede te Soerabaja.

Uit de Javasche Courant van 25 April 1911. No. 33.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ass.-resident L. van Weelderen; den onderwijzer H. van Hunnik; den stationscommies Th. A. D. Ch. de Jager; elf maanden aan het lid van den Raad van Justitie te Soerabaja Mr. J. M. Ch. E. le Rütte.

Ontslagen: op verzoek eervol de opzichter V. A. de Witte; de stationscommies op wachtgeld W. A. Duvelaar van Campen.

Benoemd: tot advocaat-generaal bij het Hooggerechtshof Mr. G. André de la Porte, tot controleur J. R. F. Verschoor van Nisse; tot hoofdopziener bij het boschwezen R. W. ten Cate; tot ass.-resident van Koedoes F. B. Vodegel; tot controleur de adsp.-contr. P. H. Willemse; H. H. E. A. Lange; W. F. van Neden en J. H. B. Kuneman; tot magazijnmeester bij de zoutfabrieken op Madoera J. A. C. Turpijn; tot opzichter bij de S.S. op Java H. G. Dahmen.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrekking van hoofdcommies bij het Dep. B. B. de controleur S. K. Wieling.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van Landb. H. D. Senstius; van dien van Financiën J. C. E. Mulock Houwer; van den Alg. Secretaris A. H. Jacobs en J. L. Mansvelt Beck; van den inspecteur van den pandhuisdienst F. I. H. M. Bolsius en H. J. van Gulpen; van den Dir. van Landb. L. J. van der Waals.

Benoemd tot onderwijzer te Makassar, A. H. Warnaar.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrekking van inspecteur van het Inl. onderwijs in de 6e afdeeling W. Meijer; van adjunct-inspecteur in de 1e afd. W. N. Briel.

Benoemd: tot wedana van Ngadiloewih, Raden Martosoebroto.

Geplaatst: in de res. Semarang de controleurs P. H. Willemse en W. F. van Neden; in de res. Madoera de id. H. H. E. A. Lange; in de res. Soerabaja de id. E. L. K. Schmülling; in de res. Djambi de adsp.-contr. J. Blok; in de res. Ternate de contr. J. Ph. J. Bouman.

Benoemd: tot onderwijzer te Tjibadak A. Korff; te Tjitjelengka de id. J. J. de Wit; te Palembang de id. C. Schreuder.

Geplaatst: te Cheribon de adsp.-ingenieur H. Heijl.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e klerk F. H. Cramer.

Benoemd: tot 1en klerk te Lamongan A. E. Corbet; te Soerabaja R. F. Kouthoofd.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luit. der inf. A. W. Bartelds en D. H. Hardenberg; elf maanden aan den 1en luit.-kwartiermeester G. J. Bloem.

Bevorderd: tot off. van gezondh. 1e kl. J. D. Blankenberg; tot kapitein der inf. G. Ström en J. B. H. Frackers.

Benoemd: tot archivaris bij het Dep. van Oorlog A. A. Casparius; tot onderluit. der inf. de serg.-majoor F. C. Alberts.

Overgeplaatst: naar Meester-Cornelis de 1e luit. D. van den Berg.

Geplaatst: bij het 11e bat. de kapitein W. R. Winter; bij het 20e de 2e luit. C. F. Ouweling; bij het R. H. 15e bat. de onderluit. G. van Zadelhoff.

Overgeplaatst: naar Batavia de 1e luit. L. Meijer; bij het 7e bat. kapitein F. E. Heijligers; bij het 6e id. de 1e luit. J. J. B. Giebing; naar Timor de 1e luit. P. V. M. F. Amiot; bij het L. H. 2e depôtbat. de 2e luit. L. H. F. van Driel; naar Batavia de 1e luit. P. C. A. Kools; bij het 4e bat. de 1e luit. G. J. Bode; bij het garnizoens-bat. van Amboina en Ternate de kapiteins J. H. I. le Cocq d'Armandville en H. Helb.

Ingetrokken: de overplaatsing van den kapitein D. H. J. van Bremen.

Ontslagen: op verzoek eervol de loods te Soerabaja C. R. L. Gallert.

Benoemd: tot gezaghebber bij de gouv.-marine D. C. ten Have; tot 1en stuurman J. Karel.

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch; gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f........................

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat No. 56.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Onmiddellijk beschikbaar eene Zeebaboe. Na 24 Mei idem eene Baboe en een Christen negermeisje voor de reis naar Indië.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 22. Donderdag 1 Juni 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Zevende Jaarverslag van „Boeatan".

In de aanstaande jaarlijksche algemeene vergadering van aandeelhouders der Naamlooze Vennootschap (zie de desbetreffende aankondiging, onder „Mededeelingen, blz. 10 hierachter), zal het volgende verslag worden uitgebracht:

De bestendige tentoonstelling met verkoop, Heulstraat 19, den Haag, is in het afgeloopen jaar wederom door vele belangstellenden en, in de zomermaanden vooral, ook door onderscheiden vreemdelingen bezocht. Zij verkrijgt meer en meer bekendheid in binnen- en buitenland als welingerichte gelegenheid, waar men zich allerlei typische artikelen van Nederlandsch-Indische huisvlijt en kunstnijverheid aanschaffen kan, en welke tevens den bezoeker een globaal overzicht van de door de inboorlingen in Insulinde beoefende handwerken biedt.

Verschillende voorwerpen vormden voor onderzoekers op dit uitgebreid gebied gewenscht studiemateriaal, waaruit o.m. technieken en versieringen werden nagegaan, leverden voorbeelden van bijzondere ornamenteeringswijzen, vele werden door liefhebbers aangekocht om gebruikt te worden bij inrichting en versiering van vertrekken.

Op deze wijze werd met succes voortgegaan op den ingeslagen weg, om de Inlandsche kunstnijverheid op nuttige, praktische en artistieke wijze onder Europeanen ingang te doen vinden.

Meermalen werden belangrijke concessies afgestaan ten behoeve van tentoonstellingen, zoowel in Nederland als in het buitenland. Om het Inl. handwerk in uitgebreiden kring bekend te maken, is telkens en telkens weer tentoonstellen een vereischte, ofschoon het nemen van dergelijke maatregelen aan de commercieele exploitatie van Boeatan op het oogenblik zelf zeker niet ten goede komt, wijl de omstandigheden nog niet van dien aard zijn, dat de verkoop eenigszins op kan wegen tegen onkosten en beschadigingen, aan exposeeren veelal verbonden. Op den duur zal het er echter toe leiden, dat die kunstnijverheid om al het mooie, dat zij te zien geeft, groote appreciatie ondervindt, niet alleen van de zijde der kunstkenners, zooals thans reeds het geval is, maar ook van zich wijder en wijder uitbreidende kringen onder het groote publiek.

De stand en de localiteit van het winkelgebouw in de Heulstraat 19 is niet zóó voordeelig als voor een ruimen verkoop gewenscht wordt, doch onze middelen laten voorloopig niet toe hierin verandering te brengen. Er wordt intusschen steeds met ijver getracht door een zorgvuldige manier van etaleeren, zoowel in 't winkellokaal als bij het uitstalraam, aan bezoeker en voorbijganger een denkbeeld te geven van de uit Nederlandsch-Indië afkomstige specimina van een waarlijk kunstigen handenarbeid en van de groote sierkracht, welke daarvan uitgaat.

Zooveel mogelijk werd in het belang der Indische kunstnijveren door „Boeatan" propaganda gemaakt, o.m. de reclame, middels dagbladen, tijdschriften enz. uitgebreid; van een groot aantal voorwerpen werden mooie foto's vervaardigd, die goede diensten bewezen ook bij het doen van nabestellingen. Dit alles bracht vele kosten mede, die tot heden nog niet door de inkomsten konden worden gedekt.

Boeatan werkte nog met verlies. Dit is voor een groot deel toe te schrijven aan het feit, dat uit Indië, niettegenstaande al de daartoe genomen moeiten en zorgen, niet steeds die goederen konden worden gezonden, welke hier het best verkoopbaar gebleken waren. Juist van de artikelen, waarvan de afzet verzekerd was, bleek een nabestelling dikwijls moeilijk, ja soms zelfs onmogelijk uitvoerbaar.

Waar thans in Indië nog een organisatie ontbreekt, door de werking waarvan een dergelijk euvel zou kunnen worden voorkomen, zijn wij dubbel dankbaar voor de ons door verschillende personen geboden hulp en tusschenkomst tot het verkrijgen van de vereischte voorraden. Hoewel een uitgebreide correspondentie hiervoor noodig was, hebben wij niet geschroomd, om steeds nieuwe bronnen op te sporen, waaruit „Boeatan" ten deze met kans van slagen zou kunnen putten.

Wij hebben voorts de noodige stappen gedaan tot het vormen van zoogenaamde permanente „Boeatan"-commissies in Indië, die ons niet alleen met gewaardeerde voorlichting van dienst zouden kunnen zijn, maar tevens toezicht uitoefenen op het werk der nijveren en er naar streven van de in Nederland geboden gelegenheid tot verkoop meer profijt te trekken, door geregelde toezending van gewilde artikelen. Wij verwachten van zoodanige samenwerking veel nut. Zij kan tot gevolg hebben, dat bestellingen veel beter en geregelder dan thans worden uitgevoerd en in den arbeid der nijveren meer regeling en praktische verdeeling worden gebracht, zonder dat de artistieke zijde van het Inlandsche handwerk worde aangetast.

Waar noodig, hebben wij herhaaldelijk de tusschenpersonen in Indië, met wie wij ons in verbinding hebben gesteld, op de hoogte gebracht van de eischen, welke verschillende kunstkenners en -koopers in Nederland aan de Ned.-Indische artikelen stellen, terwijl wij hun daarbij telkens de bovengenoemde „Boeatan"-photo's van bizonder mooie, oude of nieuwe voorwerpen toezonden als voorbeelden van goede opvatting en uitvoering. Met blijdschap konden wij nu en dan constateeren, dat zoowel de technische als de ornamenteele bewerking van enkele Indische kunstnijverheidsvoorwerpen zoodoende langzamerhand verbeterde. De beschikbare geldmiddelen veroorloven ons, jammer genoeg, niet, om dergelijke maatregelen op grootere schaal toe te passen, maar met den steun van den specialen dienst, die, naar wij vernemen, in Indië eerlang geschapen zal worden, tot praktische en artistieke bevordering der kunstnijverheid en met den zich, naar wij hopen, tegelijkertijd ontwikkelenden steun en voorlichting ook van de hierboven genoemde „Boeatan"-commissies vertrouwen wij in het belang der vele nijvere Inlanders onzen werkkring nog krachtig te kunnen uitbreiden, waartoe o.m. zou behooren het gestadig vormen van een dankbaar afzetgebied in het buitenland.

In het afgeloopen jaar werd, gelijk de nota van toelichting bij de verantwoording aangeeft, slechts voor *f* 7712 aan goederen, ons uit Indië toegezonden, verkocht. In verband met de uitgebreidheid van ons Indische gebied, de algemeene verspreiding aldaar der huisvlijt, de vele nijveren moet dit bedrag inderdaad al te bescheiden genoemd worden. Wij zijn er, na de opgedane ondervindingen, echter van overtuigd, dat tegelijk met een doelmatige bevordering en krachtige wederopleving der Inl. kunstnijverheid en huisvlijt in Nederl.-Oost- en West-Indië, geleidelijk het afzetgebied en daarmee de omzet der producten zich uit zullen breiden in binnen- en buitenland. Een onmiddellijk gevolg hiervan zal zijn, dat de filialen van Boeatan in aantal en bloei toe zullen nemen. De enkele, die thans reeds tot stand kwamen, leiden, eveneens door gebrek aan geregelden toevoer van de gewild gebleken artikelen, een kwijnend bestaan. Is eenmaal de Indische nijvere ook met een logisch-artistieke toepassing van de door hem in huisvlijt beoefende kunst meer vertrouwd geraakt, dan zal de afzet zijner producten van zelf toenemen. De connecties, die hij kan onderhouden met „Boeatan", verschaffen hem het debiet zijner voortbrengselen, en dit is een werkelijk noodige aanmoediging tot onderhouding en verbetering van zijn werk.

Hoe betrekkelijk gering dus nu nog het debiet in Nederland moge wezen, Boeatan is toch onder de bestaande omstandigheden een voor de betrokken Inlanders hoogst welkom hulpmiddel om op dit gebied vooruit te komen.

Het meest werden in het afgeloopen jaar artikelen van koper en vlechtwerk verkocht. De uitvoering van bestellingen van Soerabajasch koperwerk, dat in den laatsten tijd met meer zorg gegoten en geciseleerd wordt, heeft sedert de totstandkoming van de Inl. coöp. vereeniging „Toko Tontonnan" vrij geregeld plaats, ofschoon ook daar Boeatan niet altijd precies ontving, 'tgeen door haar gevraagd werd. Een geïllustreerde catalogus met prijsopgaven, waarnaar bestellingen konden worden gedaan en geleverd, behoort, alweer wegens de onoverkomelijke kosten van afschaffing, nog tot de vrome wenschen. Vlechtwerk werd ons uit verscheidene deelen van Indië toegezonden, doch lang niet genoeg. Zoowel van manden, doozen en kokers als van matten in verschillende afmetingen, bereikten ons goede specimina, die dan ook dadelijk van de hand gingen, maar onze nabestellingen werden niet vlug genoeg uitgevoerd, zoodat onze voorraad telkens uitgeput was.

Ook mooi batikwerk is tegenwoordig zeer gewild, sinds deze belangwekkende techniek op vele kunstnijverheidscholen in het buitenland onderwezen en door tal van artisten wordt beoefend.

De afzet van weefsels was vrij beperkt, hoewel onder de in ons winkellokaal aanwezige doeken pracht-exemplaren voorkomen. Meestal bleken zij echter door hun vorm ongeschikt voor de door het publiek bedachte aanwending, zoodat ook ten opzichte van de alom zoozeer ontwikkelde Indische weefkunst goede toepassing wel wenschelijk is.

Vele mooie proeven van zilversmeedkunst, leder- en houtbewerking, pamorvervaardiging, gonggieterij, bamboe-snijkunst zijn in onze voorraden opgenomen,

terwijl opnieuw pogingen zijn gedaan, om meer voorraad van het zoo gewaardeerde aardewerk van Boni, Sumatra's Oostkust, Bali en de Key-eilanden, te krijgen.

Zoo blijven de Raad van Beheer en de ijverige directrice van Boeatan, mej. C. Loebèr, gestadig en krachtig aansturen op 't hoofddoel van Boeatan: de wederopleving der Inlandsche huisvlijt en kunstnijverheid.

In de samenstelling van den Raad van Beheer kwam eenige verandering, doordat de Penningm., de heer A. H. G. Fokker, zich om gezondheidsredenen genoopt zag, zijn functie neer te leggen, tot groot leedwezen zijner medeleden, die ten zeerste zijn van de oprichting af aan de financiën van Boeatan betoonde toewijding waardeerden. Gelukkig werd dadelijk in den heer W. van Waalwijk een opvolger gevonden, die zich bereid verklaarde deze lang niet lichte taak belangeloos op zich te nemen en haar sedert met niet minder nauwgezetheid en ijver voor de goede zaak vervulde.

Het secretariaat werd, zoolang er geen geschikte persoon voor gevonden werd, door de voorzitster en Mevr. Zilcken—van Baak waargenomen. Bij het uitbrengen van dit verslag kunnen wij echter de verblijdende mededeeling doen, dat de gep. ass.-Resident Ch. P. J. Blok, die 12 jaar geleden met verlof hier in 't land zijnde, de Vereeniging „Oost en West" mede hielp oprichten, zich thans bereid heeft verklaard het secretariaat belangloos te aanvaarden.

Gretig maakte de Raad van Beheer gebruik van haar statuair recht om zich tusschentijds voorloopig leden toe te voegen.

Tot het krachtig blijven volgen van den ingeslagen weg en tot het uitbreiden van den werkkring in den aangegeven zin, is daarbij echter ook noodig, dat de nog resteerende aandeelen van de naamlooze vennootschap van de hand gaan. Wij bevelen onze goede zaak hierbij nogmaals in de welwillende aandacht aan van allen, die iets voelen voor haar veelomvattend streven, en hebben daarom aan dit verslag een inteekenbiljet toegevoegd, ten einde aan belangstellenden des te gemakkelijker gelegenheid te verschaffen, voor een of meer aandeelen ad *f* 50 per stuk in te teekenen.

De Raad van Beheer:
N. VAN ZUYLEN—TROMP, Presidente.
Ch. P. J. BLOK, Secretaris.
W. VAN WAALWIJK, Thesaurier.
H. ZILCKEN—VAN BAAK, lid.
J. E. JASPER, lid.

EEN CORPSDINER.

Vrijdag den 26 Mei j.l. vereenigden zich een 24tal oud-ambtenaren en actief dienende ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur in Ned.-Indië aan een gemeenschappelijken maaltijd in het Restaurant „De twee Steden" te 's-Gravenhage, om, evenals vroeger reeds meermalen plaats vond, een corpsdiner te houden.

Reeds van het begin af gaf de opgewekte toon welke tusschen de aanwezigen heerschte, het bewijs hoe zulk een gezellig samenzijn door ouderen en jongeren op prijs wordt gesteld, niet alleen omdat men voelt, dat het onderlinge waardeering kweekt, maar ook omdat het den band tusschen ambtgenooten versterkt, hetgeen zonder twijfel het geheele corps ten goede moet komen.

Ongestoord bleef de feestelijke stemming den geheelen avond heerschen, zooals o.a. ook bleek uit de hartelijke woorden, welke van verschillende zijden werden gesproken.

Uit de O.-I. Mail.

Omtrent den gezondheidstoestand op Java bracht de jongste mail ons geen gunstige berichten. Batavia moest in het laatst van April weer wegens **cholera** besmet verklaard worden, er kwamen 25 à 30 gevallen per dag voor. Alle feestelijkheden zijn tot betere tijden uitgesteld. Het houden van vliegweek en passar malems, van circus en bioscope is voorloopig verboden.

De Javabode dezen droeven staat van zaken besprekend, komt tot de conclusie:

„Batavia heeft noodig:

Een volkomen herschepping van zijn kampongs in zindelijke, geordende wijken;

een waterleiding;

een rioleering.

Men make van Batavia een stad als in 't nieuwe Indië past; dan zullen de ziekten der middeleeuwen — welke oplossing de wetenschap ook omtrent het nog onopgeloste vraagstuk van het voortwoekeren van pest en cholera moge vinden — er niet meer dan voorbijgaande bezoeken brengen, ophouden het openbare leven van dit land te verontrusten.

Dat is het wat vroeger niet kon — maar wat nu, wij herhalen het, zoowel wat personeel als wat techniek en geld betreft, wèl kan."

De Locomotief van 29 April j.l. meldde, dat de cholera hevig woedde in de nabijheid van Blora.

Ook in de residentie Rembang kwamen nog vele gevallen voor.

De **pest** neemt in Malang nog niet af. Ook te Kediri brak deze ziekte uit en in het Zuiden der Preanger kwamen verdachte gevallen voor.

In Soerabaja waren 2 Mei vier pestgevallen voorgekomen, waarvan één bij een gardoewachter en een ander bij een dwangarbeider, die sinds 26 Maart niet uit de gevangenis was geweest en afkomstig was van Tandjongpoera.

3 Mei werden twee nieuwe gevallen geconstateerd; een kind van Kebalen Kidool is overleden; een lijder van Kebalen Anjar wordt thans in het hospitaal verpleegd.

Men verwacht de besmetverklaring van Soerabaja.

Het Soer. Hblad meldde, dat te Modjokerto de op de suikerfabriek Ketanen geconstateerde verdachte gevallen na bacteriologisch onderzoek herkend zijn als pest. De lijders waren in eigen woningen geïsoleerd; beiden zijn weer genezen. Nieuwe gevallen deden zich niet voor; de ongerustheid is toen geweken.

De geneeskundigen, die zich hier voor den Indischen dienst aanmeldden zullen daar ginds handen vol nuttig werk vinden.

Uit **Atjeh** het goede nieuws, dat de Gouverneur aan de regeering seinde, dat in de Gajoelanden het verzet geheel voorbij is.

Den 2en Mei j.l. is te Koetaradja de jaarmarkt geopend, die druk bezocht werd. Er waren zeer belangrijke inzendingen.

De Javabode van 3 Mei j.l. wijdt een uitvoerig hoofdartikel aan het brandende vraagstuk: **Opleiding van Bestuursambtenaren** naar aanleiding van het draadbericht van haren Haagschen correspondent, dat spoedig door den Minister van Koloniën een wetsontwerp zal worden ingediend, strekkende om voor de benoembaarheid tot Indisch bestuursambtenaar een academische opleiding te vorderen, met mogelijkheid den doctorstitel te halen.

Het blad eindigt zijn betoog met de woorden:

„Van harte hopen wij, dat er niet zal worden overgegaan tot de dwaasheid van een Indisch bestuursdoctoraat naar den titel. Van die Duitsche dwaasheid moest men hier niet zijn gediend. Het is al gek genoeg, dat wij tegenwoordig ingenieurs hebben, die zich „dr." schrijven, zooals de eerste de beste Duitsche technoloog. Eeuwen lang hebben onze bestuursambtenaren het met hun eigen naam gedaan en niet meer. Laat het zoo blijven."

Bevloeiings-opzichters. Volgens De Javabode van 30 April j.l. is aan den Minister van Koloniën de uitzending verzocht van een viertal dergelijke opzichters. Deze opzichters zijn bestemd om, na een korten tijd van voorbereiding, bij het Departement van Landbouw op Java te worden werkzaam gesteld. Hoogst wenschelijk zou het zijn om, indien een voldoend aantal dier technische ambtenaren uit Nederland kan worden betrokken, al dadelijk ook eenigen werkzaam te stellen in de Buitenbezittingen, meent het blad.

Hoe dringend noodig, bijv. in Atjeh, technische voorlichting is bij den inlandschen landbouw, kan blijken uit een reisbrief van het Kamerlid, den heer H. van Kol, in De Locomotief, die zijne bevinding omtrent dit punt tijdens zijn jongste bezoek aan dat gewest aldus resumeert:

„Deskundige hulp mag dan ook, indien het werkelijk ernst is met de economische opheffing van Atjeh, niet langer achterwege blijven. Voortdurend slaan de inlandsche dammen weg, worden de leidingen beschadigd en den rijstvelden water onthouden in de meest kritieke tijden; de Inlanders vragen dan om technische hulp en willen gaarne de kosten dragen, doch hulp is er nog altijd niet te vinden. Om een ingenieur werd gevraagd, doch te vergeefs; een opzichter van den waterstaat schijnt in aantocht, doch men weet nog niet met welke opdracht en met welk doel; bevoegde adviseurs ontbreken in dit gewest geheel en al. Noodig zijn enkele practische mannen, die niet hun kracht zoeken in grootsche irrigatiewerken, doch trachten de bestaande inlandsche werken te verbeteren en door den bouw van talrijke kleine bevloeiingswerken in velerlei oorden van dit gewest de bronnen van inkomst in allerlei oorden te verbeteren. Uitvoerige opnemingen, die jaren tijds en tonnen gouds verslinden, vaak zonder tot iets te leiden, late men voorloopig achterwege. Opneming van de waterstanden en van het daaraan verbonden debiet, verbetering en versterking der werken bij de „prise d'eau" (stuwdam en inlaatsluis) en bescherming der leidingen zijn allereerst noodig.

Na onderzoek van de hoeveelheden water per bouw, voor de cultures benoodigd (in deze kleigronden **waarschijnlijk gering**) en bij eenig toezicht, dan wel leiding bij de waterverdeeling kunnen, zonder al te groote offers uit de schatkist, in deze door Nederlandsche schuld zoo zwaar geteisterde gewesten ontzaglijk veel nut stichten. Verbetering van landbouw en veeteelt kan en moet daarmede gepaard gaan en eerst daarna mag aan het heffen van landrente worden **gedacht.**"

Het is te hopen, dat de regeering aan deze inzichten en desiderata van een bij uitstek op dit gebied deskundige het vereischte gevolg zal geven.

Aldus De Javabode.

Credietwezen. Men schrijft aan het Soer. Handelsblad:

Bij het meerendeel der zoogenaamde afdeelingsbanken bestaat een meer of minder belangrijke achterstand van gelden, welke door inlandsche credietnemers reeds hadden behooren te zijn terugbetaald. Het schijnt, dat men bij sommige banken te spoedig er toe overgaat den inlander uitstel te verleenen, wanneer hij zijn aflossingstermijn niet kan voldoen. Het niet te streng zijn in dit opzicht heeft wel het voordeel, dat de inlander er niet zoo gemakkelijk de voorkeur aan geeft zich te wenden tot andere geldschieters, wier eigen belang veelal meebrengt, dat de man zich niet te gauw en liefst noo'it heelemaal uit de schuld werkt, maar heeft het nadeel, dat de betrokkene, die, waar in de bankbesturen het ambtelijk element nog sterk vertegenwoordigd is, toch reeds licht geneigd zijn de bank als een gouvernements-instelling te beschouwen, die terugbetaling gaat houden voor iets, waartoe hij toch wel op den duur gedwongen zal worden en dus maar blijft wachten, totdat hij door het inlandsch bestuur daarover wordt aangesproken.

Door den inspecteur van het inlandsch credietwezen is in een tot de bankbesturen gerichte circulaire op het ongewenschte van dezen toestand de aandacht gevestigd en er op gewezen, dat, wil de bank niet alleen de gelegenheid geven om gemakkelijk en vrij goedkoop crediet te verkrijgen, maar tevens opvoedend werkzaam zijn, strenger dan tot dusver moet worden vastgehouden aan de bij het aangaan der leeningen bepaalde aflossings-termijnen. Geschiedt dit op oordeelkundige wijze, dan mag, naar de meening van dien inspecteur, worden verwacht, dat de credietnemer zich beter gaat rekenschap geven van de vraag, wanneer hij in verband met het binnenkomen van den oogst o. a. het gemakkelijkst zal kunnen betalen, zal die terugbetaling op den duur vlotter gaan en zal de in het kader dezer particuliere instellingen niet passende thans nog al te veel noodige bemoeienis der ambtelijke bestuursleden met de terugvordering der uitstaande gelden kunnen verminderen. De ervaring heeft bovendien geleerd, dat de banken, welke hun achterstand wisten weg te werken, geen moeite hadden om den eenmaal verkregen gunstigen toestand te bestendigen en dat die toestand het beheer der instelling **belangrijk** eenvoudiger maakt. Zeer veel hangt in deze natuurlijk af van de gestie van den bankadministrateur.

Het verzet op Soembawa. — In verband met het van officiëele zijde gemelde bericht omtrent den **verraderlijken overval** eener patrouille op Soembawa, heeft luitenant Streiff, die te Soerabaja vertoefde, met eenige radja's van Soembawa, die een studiereis maakten, telegrafisch last ontvangen onverwijld naar Soembawa terug te keeren.

Overrompeling van pestbarakken. — Onlangs moesten eenige Madoereezen, afkomstig van een onderneming waar een geval van pest geconstateerd was, over een andere cultuuronderneming naar Loemadjang trekken, schrijft men uit Toeren aan de N. Soer. Courant.

Om de militaire posten te ontsnappen, zouden zij trachten over de goenoengs hun weg te nemen. De administrateur voorzag echter hun bedoeling en belette hen, verder te trekken. Met heel wat moeite mocht het toen gelukken deze menschen op te pakken en voorloopig aan te houden.

Dit zaakje was nauwelijks afgehandeld, of een dag later wisten andere Madoereezen op dezelfde besmette onderneming te komen, waar zij, na eerst met de dienstdoende wakers afgerekend te hebben, toegang wisten te verkrijgen tot één der barakken, waar een aan pest overleden landgenoot lag. Na den doode op de gebruikelijke wijze gewasschen te hebben, trokken zij er tusschen uit en wisten aan de waakzaamheid der desa-politie te ontkomen.

Nu zitten de verschillende administrateurs in doodsangst, of een van deze Madoereezen misschien hun onderneming niet is binnengeslopen.

Daarom vroegen zij aan het bestuur of het, ter voorkoming van een tweede overrompeling der pestbarakken, niet mogelijk is, dat deze huisjes door militairen bewaakt worden. Nu zou dit een overdreven maatregel zijn, en daarom had het bestuur er geen ooren naar, wel was het te vinden voor aanstelling van z.g.n. onbezoldigde politieoppassers d. i. t. z. die niet betaald werden door den lande, maar wel door de ondernemingen. De administrateurs wilden hier echter niet op ingaan, zij meenen, dat het land deze kosten moet dragen.

Of zij gelijk hebben, betwijfel ik, zegt de correspondent van bovengenoemd blad, want als zij eens wist, hoeveel de regeering nu reeds betaald heeft voor de pestmaatregelen, zullen zij moeten erkennen, dat de particulier ook wel iets kan afschuiven, wil hij gevrijwaard worden tegen mogelijke besmetting onder zijn werkvolk.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In no. 20 van dit weekblad werd de verwachting uitgesproken, dat de Koloniale Staten bij de openbare behandeling der begrooting zouden terugkomen op de kwestie van de regeling bij Kon. Besluit van de buitenlandsche verloven.

Dit is, blijkens de berichten in de Surinaamsche bladen, ook gebeurd.

Ontkend kan het niet worden dat de uiteenzetting door den Gouverneur in de gewisselde stukken gegeven van de motieven, die geleid hebben tot de regeling van de aangelegenheid bij Kon. besluit, allesbehalve afdoend was.

De opmerkingen van sommige Statenleden omtrent deze zaak waren niet malsch. Toon en inhoud der debatten gaven over het algemeen blijk van ontevredenheid met den gang van zaken en met het huidige bestuursbeleid.

Jammer dat de uit Nederland gezonden commissie er te laat zou aankomen om de discussiën over de begrooting bij te wonen.

In haar nummer van 2 Mei geeft De West, vóór den aanvang der beraadslagingen, welke dien avond zouden beginnen, enkele opmerkingen, waaraan het volgende ontleend is:

„Wordt de, in de laatste jaren met goed gevolg ingeslagen weg, weder verlaten — en hier doelen wij in het bijzonder op de bacovencultuur — dan is opnieuw een inzinking te wachten als niet lang geleden de cacaocrisis ons bracht.

Mocht de United Fruit Company, in navolging van de Nederlandsche regeering, de bacovencultuur in den steek laten, dan wordt daarvan alleen, blijkens de begrootingsramingen voor 1912 een nadeeligen terugslag van bijna twee ton op de opbrengst der middelen verwacht.

Welsprekende cijfers, die duidelijk aantoonen in welke richting het middel moet worden gezocht om vrij te komen van het gehate subsidie, en een daadwerkelijke autonomie te bereiken.

Bevorder landbouw, handel en industrie, en alle financiëele moeilijkheden zullen spoedig verdwijnen.

Uit het voorgaande volgt, dat wij niet veel voelen voor peuterige bezuinigingen op traktementen. Natuurlijk is strikte zuinigheid, zoolang wij den bijslag van het Moederland noodig hebben, plicht. Maar wij gelooven dat de knibbelarij op de traktementen, die in den laatsten tijd aan de orde is, verkeerde politiek is, ja zelfs gevaarlijke politiek. Men is het vrijwel eens, dat het peil van uitgezonden ambtenaren in den laatsten tijd dalende is. Dit zal er zeker niet op verbeteren, wanneer voortdurend het gevaar dreigt van besnoeiing der traktementen. De lust om naar de West te gaan, neemt zeker niet toe in Nederland. De traktementen zijn hier nu reeds veel lager dan in de Oost. Verdere verlaging zou o. i. veel gelijken op penny wise and pound foolish. In dit opzicht doen wij beter bij de Amerikanen in de leer te gaan. Die huldigen den regel: goed loon maar dan ook goed werk. Welk een zegen zou het zijn voor de kolonie, indien het Bestuur eens eindelijk dit laatste toepaste! De kanker van de kolonie is, dat ongeschikte elementen worden gehandhaafd, in de hoogste betrekkingen. Dat leidt tot ontzettende geldverspilling. Wat beteekent het traktement van sommige ambtenaren tegenover de honderd duizenden die door hunne verregaande onkunde verloren gaan? Het ware verstandige politiek, desnoods het dubbele van de huidige traktementen te betalen, maar dan ook te zorgen dat althans de leiding van zaken berust in handen van personen die daartoe werkelijk berekend zijn.

Waar wij de zoogenaamde hoogere traktementen in de kolonie volstrekt niet hoog vinden, spreekt het vanzelf, dat van bezuiniging op de lagere traktementen o. i. in het geheel geen sprake mag zijn. Wij kunnen het Bestuur geen geluk wenschen, dat

bij zoogenaamde reorganisaties geniepig op sommige traktementjes afgepingeld wordt. De rijksdaalder, die Gouverneur Idenburg bezuinigde op een bakkersknecht van Chatillon, is historisch geworden. Een waardig pendant daarvan levert het huidige Bestuur, dat de bezoldiging van een stoker der koloniale vaartuigen met vijf gulden 's maands verminderde.

Men bespaart vijf gulden op een armen drommel, maar men verspilt gemoedelijk *f* 6000 traktement aan een geneesheer-directeur van Wolffenbuttel, wiens werk misschien geen uur per dag vordert.

Wil men bezuinigen, uitstekend! Men schaffe dan alle overbodige baantjes af, en ontsla de ongeschikte elementen."

***

Zijn verslag van de zittingen, waarop de begrooting behandeld werd, leidt de redakteur van de West met deze ontboezeming in:

„Sedert veertien jaar hebben wij het genoegen, geregeld jaarlijks het parlementair steekspel in de Koloniale Staten bij te wonen, wanneer de begrooting wordt behandeld.

Menig keer waren wij getuige van fellen strijd. Vaak sprak onmiskenbaar de hartstocht mede. Maar over 't geheel bestond er een streven naar in acht nemen der parlementaire vormen. Met argumenten trachtte men elkander te bestrijden. Zoowel aan de betuurstafel als in het college telde men knappe redenaars, naar wie het een genot was te luisteren. Zij wisten kleur en leven te geven aan het debat, en soms een nieuwen kijk te openen op de dingen.

Doch hoe fel soms het Bestuur mocht worden aangevallen, steeds vond het ook verdediging. Naast bestrijders, waren in het college steeds leden, die warm de handschoen opnamen voor het Bestuur.

Thans is het anders.

Welsprekendheid is nu zeldzaam geworden in het college, en nog meer aan de bestuurstafel. En niet alleen de vorm, ook de inhoud der redevoeringen is bedroevend achteruitgegaan. Op weinige uitzonderingen na daalt het peil van de debatten tot een verbijsterende onbeduidendheid. Hoe de Staten zich ook uitputten in vragen, een nieuw gezichtspunt of nieuwe argumenten worden van de bestuurstafel zelden vernomen. Heele betoogen van Statenleden worden eenvoudig ter zijde gesteld, met de lakonieke mededeeling, dat het Bestuur bespreking van dat onderwerp thans niet oirbaar of wenschelijk acht. De hoffelijkheid bestaat nu hierin, dat men zich tracht te onthouden van bepaalde grofheden, wat niet eens altijd lukt.

Maar wat Dinsdagavond het meest de aandacht trok, was, dat niemand van de aanwezige leden ook maar een oogenblik den handschoen opnam voor het Bestuur.

Alle sprekers zonder onderscheid waren ontevreden, sommige verontwaardigd, andere zelfs woedend."

***

Zeer heftig was de bestrijding van de in overweging zijnde reorganisatie van de rechterlijke macht. Mr. Beckeringh van Loenen noemde die reorganisatie een verkrachting van alle wettelijke waarborgen voor een goede rechtspleging. Mr. Bueno sprak van een bespotting van de rechtspleging. Mr. van Loenen verklaarde verder, dat deze reorganisatie eenvoudig niet zou zijn uit te voeren in de kolonie. De rechtspleging zou daardoor spaak moeten loopen. Van alle rampen, die de kolonie bedreigen, achtte hij deze nog de grootste.

Het lid F. C. Curiel zou een geleidelijke vermindering wenschen van de meeste traktementen boven *f* 4000. Het lid Smith hield een philippica tegen de hoofdambtenaren, die zich als koninkjes beschouwen, oppermachtig decreten uitvaardigen, ja een macht hebben, waarop zelfs de wil van den Gouverneur afstuit. Door het lid van Ommeren werd geklaagd over weinig waardeering van de Staten door het Bestuur. Hij had zelfs gehoord, dat er sprake is, de geheele autonomie af te schaffen. Deze spreker noemde het „geen toeval", dat het complot-Killinger onder dit Bestuur is gesmeed.

De verdediging van het Bestuur door de gedelegeerden was meer dan zwak. De waarn. Administrateur van Financiën, de heer Struycken, gaf in hoofdzaak eenige financieele beschouwingen, waaruit bleek — aldus de West — dat ten minste deze gedelegeerde in staat is zijn afdeeling behoorlijk te verdedigen.

In de vergadering van 3 Mei werd een amendement van het lid van Ommeren om het salaris van den gouv.-secretaris van *f* 9000 op *f* 8000 te brengen, aangenomen met algemeene stemmen op één na, n.l. die van Mr. van Loenen.

Deze spreker kon zich ook niet vereenigen met het denkbeeld om de traktementen van den Procureur-Generaal en den President van het Hof van Justitie te verminderen, zooals het Bestuur wenscht. Hij vreesde, dat zulke bezuinigingen niet tot besparing zouden leiden, daar zij de kans vergrooten, dat menschen worden uitgezonden niet ten volle berekend voor de taak, die hen wacht, wat tot onmetelijke schade voor de kolonie kan zijn.

In verband met de aanneming van dit amendement geeft de West deze verzuchting:

„Zoo blijft men ronddraaien in den vicieusen kring. De tijden zijn slecht. Men is ontevreden. Meerdere hoofdambtenaren blijken niet te zijn the right man in the right place. Beter qualiteit is noodig. Maar men vermindert de traktementen. Volgens den regel: alle waar naar zijn geld, loopt men gevaar, dat het ambtelijk peil verder daalt, de kolonie onder nog onkundiger leiding komt, enz.

Waarlijk, wij raden, ernstig op den ingeslagen weg niet voort te gaan. Het is een kortzichtige kruidenierspolitiek, die op schade uitloopt."

***

Er is alle reden om te vertrouwen, dat de Regeering de bezuiniging niet zal zoeken in de richting van vermindering van salarissen. Het departement van Koloniën weet te goed, hoe moeilijk het is, ambtelijk personeel voor Suriname te vinden. Mr. Heylidy heeft ontslag gevraagd als president van het Hof van Justitie. Straks zal de uitzending van een nieuwen titularis noodig worden. Meer dan ooit is het nu wenschelijk om een superieur man de hand te leggen. Voor traktementsverlaging zou dus het tijdstip al zeer slecht gekozen zijn.

***

In de vergadering van 4 Mei was o.m. aan de orde het boschwezen. In no. 20 van dit weekblad werd de wensch uitgesproken, dat de Staten recht zouden laten wedervaren aan de juiste inzichten van het bestuur in deze voor de kolonie belangrijke aangelegenheid. Dit is gelukkig gebeurd. De heeren, die ter zake het woord voerden, hadden geen van allen — bericht de West — veel goeds te vertellen van het boschwezen, wat te begrijpen is. „Toch gevoelden de heeren, dat het niet aangaat, om naar aanleiding van het jammerlijk fiasco der proefbosch-exploitatie, het heele boschbeheer af te schaffen. Het bleek, dat het welsprekend pleidooi in de stukken voor het behoud van het boschwezen, toch wel indruk had gemaakt. En toen de gedelegeerde in een zeer handig betoog dat pleidooi nog aanvulde, mocht hij de voldoening hebben den betrekkelijken post zonder stemming aangenomen te zien.

De heeren Smith en Dragten brachten hulde aan de eerlijkheid, waarmede in het jongste jaarverslag de toestand van het boschwezen wordt blootgelegd, zonder verbloeming van tegenvallers. Als van Bestuurszijde steeds de heele waarheid werd gegeven in rapporten, zou de toestand zeker verbeteren."

***

De afdeeling onderwijs is, afgezien van enkele opmerkingen van weinige beteekenis, zonder bespreking er door gegaan.

Den 5en Mei zou de behandeling van de begrooting voortgezet worden.

In Onze West van 6 Mei een geheimzinnig berichtje:

„'t Vooruitzicht bestaat, dat een donderende motie het einde van alles zijn zal, zoodat de Kol. Staten zullen toonen, dat een lichaam als zij geen „fictie" is.

Welke strekking die motie hebben zal is te vermoeden.

Als men wakker schrikt, doet men domme dingen. Dit zullen wij op ons geweten hebben."

***

Onder de telegrammen in de West van 5 Mei trekt het volgende de aandacht:

New York, 28 April. De heer O'Connor, directeur van de Atlantic Hardwood Timber Co., hier aangekomen van Paramaribo, wiens rapport van zijn bevindingen in Suriname is gepubliceerd door de Amerikaansche pers, is naar Washington vertrokken om met het staatsdepartement eenige aangelegenheden betreffende zijne maatschappij in Suriname te bespreken.

***

Ten slotte zij hier de aandacht gevestigd op een zeer belangrijke correspondentie uit Paramaribo in de N. R. Ct. van 25 Mei, Ochtendblad B, getiteld:

„Kiekjes uit het handelsleven in Suriname." De handel hier te lande zou goed doen daarvan kennis te nemen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De gelden der Moh. Kerk. In een hoofdartikel van de **Bintang Soerabaija** van 16 en 17 Maart 1911, nos. 62 en 63, laat zeker schrijver het licht vallen op het nut, dat gesticht kan worden met de gelden der Mohamedaansche kerken in Ned.-Indië, de Missigitkassen, die niet zelden goed voorzien schijnen te zijn, en z. i. zoo uitstekend zouden kunnen dienst doen ten behoeve van zoo menige armoedige en zieke Inlanders.

Elke Missigit heeft n.l. haar eigen kas, die in het établissement van den Regent wordt bewaard. De betrokken geestelijke houdt van de ingekomen gelden en van de gedane uitgaven in de boeken aanteekening, hetgeen in den regel wel in Arabisch schrift zal geschieden. De gelden, die binnenkomen, bestaan gewoonlijk uit betalingen en giften, gedaan bij gelegenheid van het sluiten van huwelijken, bij het uitspreken van echtscheidingen, bij den afloop van verstellingen, enz. enz. Volgens den schrijver zijn ze dikwijls zóó aanzienlijk, dat ze ruim voldoende zijn, om b.v. aan alle behoeftige Inlanders vrije geneeskundige hulp te verstrekken.

Met betrekking tot de uitgaven wordt aangeteekend, dat de onderwerpelijke gelden in de eerste plaats moeten worden besteed voor het onderhoud der graven en voor de armen, opdat deze niet van honger zullen omkomen. Of zulks ook in de praktijk geschiedt, is z. i. wel eenigszins twijfelachtig.

Wel is waar wordt aan enkele graven eenige zorg besteed, maar vele Inlanders verrichten, uit piëteit, die werkzaamheden uit zichzelf.

Verder kan een ieder op de markten tientallen behoeftige vrouwen met kinderen in de slendang waarnemen, die op deze wijze trachten het medegevoel van anderen op te wekken en een stil beroep doen op de publieke offervaardigheid. Dit euvel zou niet voorkomen, wanneer de missigitgelden behoorlijk werden beheerd en tot hun recht kwamen. Merkwaardig bijv. mag het zeker heeten, dat ze nimmer bij een geldinstituut worden gedeponeerd om rentegevend gemaakt te worden. Het bedrag dier rente zou toch niet onaanzienlijk zijn en ten goede kunnen komen aan het doel, waarvoor de gelden worden bijeengebracht. Thans is dat geld als het ware dood kapitaal.

Wanneer de Regenten zich de moeite zouden willen geven voor een beter beheer der Missigitgelden te zorgen, zou dit door het volk zeker op hoogen prijs worden gesteld!

En als het Europeesch bestuur daarbij zijn steun zou willen verleenen, wat zou de persoon van zulk een Regent door het volk worden geëerd, tot in het verst verwijderde dorp toe!

Zou het verleenen van dergelijke hulp niet een pracht-werk zijn voor de Javaansche Prijaji's? Daardoor zou kunnen worden voorkomen, dat zoovele Javanen in de treurige noodzakelijkheid komen voor een schamel stuk brood, hun lichaam op de eilanden elders te moeten verpanden, dikwijls met achterlating van hun talrijk gezin, hetgeen tot zoo noodlottige gevolgen leidt. Aldus besluit schrijver.

Het considereeren van het niet-Nederlandsch publiek op de zittingen van den Landraad in Nederlandsch-Indië. De schrijver van de „Zaterdagsche Praatjes", voorkomende in de **Bintang Soerabaija** van 11 Maart 1911 no. 58, nam, zegt hij, één der Maleische Nieuwsbladen van het eiland Sumatra ter hand, waarin, met betrekking tot het bovenvermelde onderwerp, een circulaire van een bestuurshoofd werd aangetroffen, waarbij aan de presidenten van Landraden werd verzocht, tijdens de zittingen, stoelen te verstrekken aan personen van zekere kwaliteit, en banken aan de anderen.

Te Padang (Sumatra's Westkust) en omstreken bestaat dit gebruik reeds lang, zegt de schrijver, maar het is hem niet bekend, of zulk eene aanschrijving ook aan de Presidenten van de Landraden op Java en Madoera is gezonden.

De schrijver is vol lof over de strekking van die circulaire, die niet anders dan het volk gunstig zal stemmen en zijn bestaan meer dragelijk zal maken; zelfs hoopt hij, dat aan het voorschrift op Java uitbreiding zal worden gegeven en dit zich ook zal uitstrekken tot de andere Raden op Java, als de Regentschappen, de districts- en de godsdienstraden, en zelfs tot op de bureaux van alle Javaansche prijaji's.

De oude gewoonte van hurken, in het algemeen en op de zittingen van de verschillende rechtscolleges in het bijzonder, is niet meer van den tegenwoordigen tijd. Dat gebruik heeft zijn tijd gehad.

Het is voor de rechterlijke autoriteit zeker het gemakkelijkst om niet te diep op dit onderwerp in te gaan en te verklaren, dat men den inlander moet ontvangen op de wijze, zooals bij hem gebruikelijk is, d. i. dus òf hurken òf staan, maar dan wordt bij het uitspreken van die meening wel wat te veel uit het oog verloren het feit, dat in de inlandsche maatschappij ter hoofdplaats Soerabaja het hurken weinig meer voorkomt, en dat men dàår de vroegere gewoonte reeds lastig en onaangenaam vindt.

Ook in de dorpen zijn velen reeds gewoon in het dagelijksch leven op stoelen plaats te nemen, terwijl, als men binnenshuis is en moet wachten, de gebogen kniehouding meestal wordt aangenomen.

Voegt men daarbij nog, dat het langdurig hurken op een terechtzitting voor sommige personen, o. a. voor vrouwen, schadelijk voor de gezondheid, en voor anderen vervelend en onaangenaam is, dan, zegt de schrijver, zal het aan den President van den Landraad te Soerabaja zeker niet moeielijk vallen de Sumatraansche circulaire in toepassing te brengen.

Aan **Boedi-Oetomo** van 16 April j.l. no. 20 werd het navolgende ontleend:

Moderne talen in de Opleidingschool.
(Aangeboden).

Eenigen tijd geleden werd op de Algemeene Vergadering van Boedi-Oetomo door een lid het denkbeeld geopperd, om naast de tegenwoordige vakken, ook de moderne talen als leervak op de Opleidingscholen in te voeren. Het denkbeeld uitte zich in een voorstel aan het Hoofdbestuur, om, teneinde zulks gedaan te krijgen, een rekest in dien zin aan de regeering in te dienen.

Ik vraag me af, wat voor gronden men zou aanvoeren, mocht er eventueel een rekest ter zake worden ingediend, om de regeering er toe te bewegen haar toestemming te verleenen.

Zou men de z.g.n. „algemeene ontwikkeling" als hoofdmotief aanvoeren? Ik geloof stellig dat dan mijn landgenooten den verkeerden weg zullen inslaan. Men bedenke toch, dat geen sterveling in onzen tijd, hij moge een buitengewoon intellect te zijner beschikking hebben, algemeen ontwikkeld kan zijn. Algemeene ontwikkeling, zij het in engeren zin, onderstelt immers bekendheid met alles wat, laten wij bescheiden zeggen — de beschaafde wereld ieder mensch verplichtend stelt, wil deze voor beschaafd doorgaan. Dan zou men moeten vervallen in een „van alles wat kunnen praten", zich moeten behelpen met een amoniakale kennis, die toch vervliegt, zoodra men een examen achter den rug heeft.

Och wat heeft een Inl. ambtenaar, een djoeroetoelis, een Ass. Wedono, een Djaksa aan Fransch, Duitsch of Engelsch! Tenzij zoo'n ambtenaar wegens verduistering van oeang gorok uit den dienst wordt ontslagen en daarna in een of ander groot hotel dienst neemt, waar hij af en toe in aanraking kan komen met Buitenlandsche toeristen, zal tot zijn dood toe, geen woord van één dier talen zijn mond ontglippen. En denkt men dan dat wanneer iemand een vreemde taal heeft aangeleerd, maar later niet in de gelegenheid is zich daarvan, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk te bedienen; denkt men, dat hij die taal nog ként, laat staan spreekt? Hier kunnen mijn landgenooten die vroeger een Europeesche opvoeding hebben genoten maar die later zoowel door dienst als anderszins langen tijd in de binnenlanden hun beste levensjaren doorbrengen, wel een oordeel over vellen!

Of willen de heeren, indien op hun verzoek gunstig mocht worden beschikt, en in de Opl. scholen derhalve moderne talen worden geleerd, Shakespeare, Lamartine, Victor Hugo, Goethe, ja wie niet al, lezen? Weest echter dan verzekerd, dat Uwe talen-kennis, op school opgedaan, verre van voldoende zal blijken, en weest bovendien gewaarschuwd dat Uwe promotiekansen er niet beter op zullen worden.

Juist doordat de Inl. ambtenaar voor het behoorlijk vervullen van zijn plicht, voor het uitvoeren van zijn werk, voor den omgang met zijn ondergeschikten zoowel als met zijn superieuren, geen woord Fransch, Duitsch of Engelsch noodig heeft, komt mij een voorstel strekkende tot het invoeren van moderne talen als leervak op de opleidingschool vreemd voor, ja onbegrijpelijk zelfs, daar de kennis van de Ned. taal van het meerendeel der oudleerlingen van die scholen afkomstig, op zijn zachtst uitgedrukt, niet al te subliem is.

Een hard oordeel voorwaar! En zeker niet complimenteus voor de betrokkenen. Maar het is de naakte waarheid. Zoo zijn er Ass. Wedono's op Java, die zich er dikwijls op beroemen gediplomeerd te zijn van de Opleidingschool, maar die intusschen geen woord Hollandsch spreken; er zijn oud-leerlingen nota bene van de laatste „afleveringen" — die eenvoudige Hollandsche klanken als bijv. eu, niet kunnen uitspreken. Aan voorbeelden zal het niet ontbreken. Sterker bewijs is echter het laatst

verschenen merkwaardig verslag van de Opleidingschool voor Inl. Rechtskundigen, welk verslag ook melding maakt van de kennis der leerlingen in de Nederl. taal. Ik laat de bewuste regels hier onverkort volgen:

„Het groote struikelblok voor de leerlingen — slechts enkelen uitgezonderd, en voor den een in meerdere en den andere in mindere mate — levert natuurlijk op het vaardig gebruik der Nederl. taal vooral het practisch gedeelte daarvan en het mondeling uitdrukken der gedachten.

Met name is een en ander het geval in de rechtskundige afdeeling, waarbij de voorbereidende afdeeling te dien aanzien nog altijd gunstig afsteekt (merkwaardig! Ref). Want kan van deze afdeeling althans worden gezegd, dat geen enkele harer leerlingen ten opzichte van het gebruik der Nederl. taal als boven bedoeld beslist onvoldoende is te noemen deze uitspraak kan geenszins (!) op de rechtskundige afdeeling worden toegepast (hoe treurig! Ref) en zelf bij de a l l e r b e s t e l e e r l i n g e n aldaar in de rechtskundige vakken laat dit gebruik nog z e e r v e e l te wenschen over." (allerdroevigst! Ref)."

En dan laat het verslag, als toelichting waarom de leerlingen der voorbereidende afdeeling vaardiger zijn in het gebruik van de Nederl. taal dan de jongelui van de Rechtskundige afdeeling, in een noot den onderstaanden regel volgen:

„Men moet hierbij niet uit het oog verliezen de „g e b r e k k i g e v o o r o p l e i d i n g" die de m e e s t e n van de tegenwoordige leerlingen der voorbereidende afdeeling hebben genoten."

De meesten?... En ze zijn bijna allen van de opleidingscholen voor Inl. ambtenaren!

Zonder commentaar!

Laat het gebruik der Nederl. taal bij de meeste der oud-leerlingen van de opleidingschool veel te wenschen over, nog meer moet dit gezegd worden van hun kennis in de Nederl. Letterkunde, ja de meesten hebben er zelfs hoegenaamd geen begrip van.

In ieder geval moet aan de aanstaande Inlandsche ambtenaren degelijker onderwijs in de Nederl. taal gegeven worden dan tot dusver het geval is. Vóórdat dit een feit is, zou ik elk plan om moderne talen aan te leeren liever onvoorwaardelijk laten varen. Het is oneindig veel beter van iets alles, dan van alles iets te weten.

Dan zou ik in verband hiermee aan de Regeering liever een verzoek indienen om eens of jaarlijks een afzonderlijke post in de begrooting toe te staan voor de vorming van een uitgebreide schoolbibliotheek. De tegenwoordige bibliotheek van de opleidingscholen is dien naam niet waardig; hoogstens een verzameling van kinderwerkjes met rooden of blauwen band.

ACHMAD.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Van Peking naar Taskend. — De stad Kashgar is 332 mijl van de Russische grensvestiging „Irkeshtam" verwijderd, terwijl de afstand tusschen eerstgenoemde plaats en Andijan, welke stad door een spoorweg met het wereldverkeer is verbonden, 174 Mijl bedraagt.

De weg tusschen beide genoemde plaatsen is verdeeld in 15 posten, welke door den correspondent-reiziger in 8 dagen te paard werd afgelegd.

30 Mijl van Kashgar ligt het dorp „Manijul", d.i. de eerste post.

Men treft er een steenen paal aan, waarin Chineesche letters gebeiteld zijn, en die de aanwijzing geven, dat Groot-China in het jaar 1878 dit gebied opnieuw in beheer nam.

Er is een garnizoen van 30 op moderne wijze geoefende Chineesche soldaten.

In de nabijheid van de tweede post is een petroleumbron en bij de derde post ligt een steenkolenveld.

Langs den geheelen weg liggen de oude en verlaten versterkingen, die tijdens de Mohamedaansche woelingen waren bezet.

Het is nog niet zoo heel lang geleden, zegt de reiziger, dat verschillende reizigers melding maakten van het feit, dat de Russische autoriteiten in het Turkestansch gebied zich bezwaard gevoelden over de door de Chineesche regeering regelmatig toegezonden militaire versterkingen naar de grenzen.

De correspondent-reiziger spreekt die bewering, op grond van persoonlijk en plaatselijk onderzoek, beslist tegen en is van oordeel dat zulks alleen heeft plaats gehad op de grenzen van Burmah, welke streek als onvoldoende beschermd werd beschouwd.

De sterkste Chineesche versterking in het Turkestansche is die te Ulugchat, op 27 Mijl afstands van de Russische grenzen gelegen.

Zij is van eene soort kurkachtige aarde gemaakt en ligt op den rechteroever van de Kizil Surivier, omgeven door hooge bergen.

In de versterking was alles verwaarloosd.

De vensters met gebroken ruiten waren met gebakken steen zoo goed mogelijk toegemaakt en de houtwerken zóódanig defect dat zij op het punt stonden uit hun verband te geraken.

Van de vier Chineesche bewakers, die als Waardigheidsbekleeders van Groot-China fungeerden, waren tijdens het bezoek van den reiziger twee op het natte rijstveld werkzaam, de derde reinigde zich aan den rivieroever en de vierde streek op een viool aan de zijde van den weg. Niemand droeg ambtskleeding, en de kleeding die men droeg was allesbehalve frisch. De in een vuile kamer aanwezige modelgeweren waren verroest en zijn niet meer geschikt om in een oorlog te worden gebruikt. Hoogstens kunnen zij nog dienst doen als een teeken van gezag der waardigheidsbekleeders en als wapens voor de vijftien man Khirgizen, die voor 't maken van rondes om de versterking gebruikt worden.

De correspondent-reiziger zegt geen verstand te hebben van zaken, die op den oorlog betrekking hebben, maar toch durft hij wel de meening uitspreken, dat als drie oude vrouwen met bezems gewapend een aanval op de versterking deden, zij succes zouden hebben, en alles zouden kunnen rooven wat zij maar wilden.

Deze laakbare onverschilligheid van de Chineesche regeering, met betrekking tot de grenspolitiek, is dus heel iets anders als de door de Russische autoriteiten beweerde versterking van de grenzen.

Iedere andere regeering zendt zijne beste troepen naar de grenzen; alleen China zendt zijn uitschot derwaarts, en dat nog wel in tijden dat ieder reiziger zich van de machtsontwikkeling der Russen kan overtuigen.

Een tweede kleinere versterking ligt te Yegin, op dertien Mijl afstands van de Russische grens.

De toegang daar stond voor een ieder open.

Eén soldaat bewaakte haar, doch was tijdens het bezoek, sterk onder den invloed van opium en zeer moeilijk wakker te krijgen.

Ten langen leste kwam de reiziger te Irkeshtam aan, alwaar het in het jaar 1884 opgerichte en nog aanwezige Russische wachthuis en het Russisch douanekantoor werden aangetroffen.

Beide gebouwen liggen op de Russische grens en worden bewaakt door 25 kozakken, eene sterkte die voldoende wordt geacht om de rust en orde te handhaven onder eene bevolking die blijkbaar weinig twist.

Een protest. — Volgens mededeeling, voorkomende in de **Pemberita Betawi** van 23 Maart j.l. no. 67, hebben tal van Chineesche onderdanen, waaronder Chineesche officieren en toonaangevende handelaren, zich per rekest tot den Gouv.-Generaal gewend ten einde opheffing van de ernstige bezwaren te verzoeken, welke aan het recherche-onderzoek bij aankomst te Tandjong-Priok zijn verbonden.

Die bezwaren gelden niet zoo zeer het onderzoek zelve, maar meer de partijdige wijze waarop daarbij te werk wordt gegaan en waarbij de Chineezen bij anderen ten achteren worden gesteld.

Terwijl toch de Europeaan gewoonlijk vrij mag doorgaan, wordt de Chinees aan den lijve onderzocht. Moet deze toestand gehandhaafd blijven, dan verwacht men dat geen onderscheid van ras en van stand zal worden gemaakt.

De Majoor-Chinees Tjong Yong Hian te Medan en zijn zoon Tjong Phoe Tiong. — Verdienstelijker officier dan de Majoor-Chinees te Medan, met name Tjong Yong Hian, zal men moeilijk aantreffen, zegt de **Pemberita Betawi** van 25 Maart 1311 no. 69.

Niet alleen, dat het Ned.-Indische Gouvernement door het verleenen van openlijke onderscheidingen blijk gaf van waardeering zijner aanhankelijkheid en van zijne verdiensten, maar ook de Chineesche regeering gaf herhaaldelijk blijken zijne trouw aan den keizer en aan het Moederland op hoogen prijs te stellen.

Behalve Manderijn in den 3den graad, is Majoor Tjong Yong Hian tevens Onder-Voorzitter-titulair van het Departement van Landbouw, Handel en Nijverheid te Peking.

Volgens de berichten voorkomende in de Chineesche nieuwsbladen, heeft de Onderkoning van de provincie Kiang Sie en Kiang Soe, zich tot de Hooge Chineesche Regeering gewend, met het verzoek aan Majoor Tjong Yong Hian op te dragen een rapport in te dienen omtrent den Nederlandsch-Indischen Handel en te trachten het noodige kapitaal bijeen te brengen, ten einde dat te benutten in het belang van de ontwikkeling van de streken en dorpen aan de Yang-Tse-Kiang-rivier.

De zoon van den Majoor, met name Tjong Phoe Tiong, is in Chineeschen Staatsdienst getreden als officier bij de Keizerlijke Chineesche Marine, terwijl

het zich laat aanzien dat voor hem nog een gewichtige toekomst is weggelegd.

Het ligt in de bedoeling hem te benoemen tot lid van de Chineesche Commissie, welke in opdracht heeft naar Europa te vertrekken ter bestudeering van de marine aldaar en de verkregen kennis te gebruiken in het belang van de opheffing der Chineesche marine.

Dat zijne reeds bewezen diensten ook buitenslands gewaardeerd worden, bewijzen de onderscheidingen hem door de keizers van Duitschland, Oostenrijk, Japan en den koning van Engeland verleend.

EEN ADRES.

Door de Vereeniging „Moederland en Koloniën" is het volgende adres gezonden aan den Minister van Koloniën:

Geeft met verschuldigden eerbied te kennen het Bestuur der te 's-Gravenhage gevestigde Vereeniging „Moederland en Koloniën":

dat in hare vergadering van den 28sten Februari j.l. de heer W. J. M. Michielsen, oud-lid van den Raad van Nederlandsch-Indië, eene voordracht heeft gehouden over: „Een en ander naar aanleiding van de herziening der politieke contracten ter Oostkust van Sumatra", waarin o.m. wordt betoogd, dat bij die herziening door de Regeering van Nederlandsch-Indië niet in alle opzichten met het noodige beleid gehandeld is en ook de billijkheid tegenover de Inlandsche vorsten uit het oog is verloren:

dat adressante over de daarbij gestelde feiten niet met zekerheid kan oordeelen, maar het in ieder geval vaststaat, dat de vorsten zich door de nieuwe contracten in hunne rechten gekrenkt voelen;

dat het van groot politiek belang geacht mag worden, de Inlandsche vorsten in onze Koloniën niet van het Nederlandsche gezag te vervreemden, doch integendeel zich van hunne medewerking in het bestuur over hunne landschappen te verzekeren door aan billijke grieven zooveel mogelijk tegemoet te komen;

dat in dit geval die tegemoetkoming zeer goed mogelijk is langs den door de heeren W. J. M. Michielsen en E. Moresco op bl. 71—79 van het hierbij overgelegd verslag der voormelde vergadering *) aangegeven weg, zonder dat echter tot het toekennen eener geldelijke schadevergoeding zal behoeven te worden overgegaan;

dat het daarentegen wèl wenschelijk voorkomt, behoudens de andere hierna te melden punten, de inkomsten der bedoelde vorsten op eene andere wijze te berekenen dan thans geschiedt, ten einde hun bij de welvaart van hun landschap een meer rechtstreeksch belang te geven.

Reden waarom adressante aan Uwe Excellentie in overweging geeft het daarheen te willen leiden:

1o. dat aan de bedoelde vorsten door eene aanschrijving worde duidelijk gemaakt, dat hun bij verschil van gevoelen met de Europeesche bestuursambtenaren een rechtstreeksch beroep open staat op den Gouverneur-Generaal;

2o. dat de landschapskassen zullen worden gesteld onder het beheer van commissiën, wier bevoegdheid en samenstelling in overleg met het zelfbestuur worden geregeld (in aansluiting met den „leidraad" voor het beheer der landschapskassen sub litt. d. Bijblad 6672).

3o. dat den vorsten naast hun vaste inkomen voortaan een evenredig aandeel worde toegekend in de algemeene inkomsten van hun land, waarbij de cijns van vergunningen en concessiën niet in de eerste plaats en alléén in aanmerking komt.

*) Jaargang 1911, 3e aflevering. Het verslag is ook te krijgen bij M. van der Beek's Hofboekhandel te 's-Gravenhage.

Van Vreemde Koloniën.

MAROKKO.

Wij hebben de gebeurtenissen in Marokko zich weer eenige weken laten verwarren en ontwarren. Een overzicht, dat ook maar even naar volledigheid had willen streven, zou onze weekrubriek geheel in beslag genomen hebben; een zoo beperkte bloemlezing uit de berichten als wij er wèl van zouden hebben kunnen geven, zou een karikatuur zijn geworden. Wij meldden het laatst het begin van den opmarsch van generaal Moinier van de westkust naar het in en afgesloten Fez. Den 21en Mei is de colonne in de hoofdplaats aangekomen. Gejuich, gejubel allerwegen. Maar spoedig daarna, van alle zijden weer de vraag: wat nu?

Frankrijk zou in Marokko wel een eigen politiek willen voeren. Maar anderen, Duitschland in het bijzonder, kijken zou nauw toe dat Frankrijk niet meer doet dan de acte van Algéciras bedoelt, dat het zich moet bepalen tot wat vrije lucht, wat ruimte tot bewegen te geven aan den sultan, doch dat het geen maatregelen durft te nemen om de woelige partijen zóó geweldige slagen toe te brengen, dat de sultan inderdaad weer meester van den toestand kan worden.

Ternauwernood was de intocht der Franschen te Fez bekend, of in de Duitsche en in de Spaansche pers kwamen aanwijzingen voor van noodelooze machtsoverschrijdingen, in het Engelsche parlement werd gevraagd of niet voor misbruik door Frankrijk van den verworven invloed te vreezen is. Daartegenover laat Fr. eenerzijds berichten verspreiden over zijn voornemen om de hoofdmacht hoogstens een zestal weken in Fez te laten, in welken tijd de noodige maatregelen genomen kunnen zijn om de rust en orde te verzekeren, o.a. door een algemeene amnestie! Anderzijds laat het zich door den sultan verzoeken Marokko onder Fr. protectoraat te stellen, aangezien de sultan zich niet bij machte oordeelt het bestuur met eigen middelen krachtig genoeg te voeren. Men ziet het, de vraag blijft: wat nu?

BRITSCHE KOLONIËN.

De conferentie van de eerste staatslieden der groote Britsche onderhoorigheden heeft bijzondere beteekenis doordien ieder voelt dat in de volkeren buiten Europa een nieuwe geschiedenis aan het worden is, en dat de groote gebieden onder Britsche vlag zich voorbereiden om daarin een belangrijke rol te vervullen. De mannen, die er in de eerste plaats aangewezen zijn om leiding aan de politiek te geven, zijn nu in Londen samen gekomen met de regeering van het moederland om voor de naaste toekomst de bakens, althans eenige bakens, in onderling overleg uit te zetten. Wederkeerig is een herziening van rechten en plichten noodzakelijk geworden, en wordt dit erkend.

Naast het belang van vraagstukken als die van de wetten betreffende de naturalisatie en de All-Red Route, heeft de bijeenkomst een taak van onderlinge opvoeding te vervullen van diepgaande beteekenis.

Wat „the Times" als haar moeilijkste opdracht beschouwt, geeft de „Weekly Edition" van 26 Mei ongeveer aldus aan.

De groote vooruitgang van de jongere naties van het rijk brengt hen geleidelijk meer in aanraking met buitenlandsche zaken. Dit zou reeds geschieden alleen door de uitbreiding van haar handel, maar haar verantwoordelijkheid laat zich niet beperken tot handelsaangelegenheden. Zoo beschermt elk der betrokkenen zich zelf tegen de immigratie van ongewenschte types. Alle ontwikkelen haar verdedigingsmiddelen, twee vormen al een eigen zeemacht. Een heeft op eigen gelegenheid handelsovereenkomsten gesloten met vreemde mogendheden. Wij kunnen zulke teekenen van zelfstandige machtsuitbreiding niet met ingenomenheid begroeten, zegt the Times, daar wij zien hoe zij een geheel nieuwe verhouding scheppen. De rijksconferentie zelf heeft de naderende verandering aangekondigd toen zij vier jaren geleden de equal national status vast stelde voor de vijf partijen, die toen stem in de bijeenkomst hadden en haar betitelden als conferentie van „Governments with Governments." Als zoodanig is zij uit eigen beweging dit jaar samen gekomen. Zij heeft zich nu als hoofdtaak te verdiepen in de verantwoordelijkheid van elk der deelen tegenover de anderen ten opzichte van het buitenland. Zullen deze vijf regeeringen ieder een eigen buitenlandsche politiek volgen, of is hare buitenlandsche politiek in één samen te doen gaan? The Times acht het antwoord niet voor twijfel vatbaar. Gevoel zal hier duidelijker dan belang spreken voor de stelling, dat de volkeren van dit groote rijk aangewezen zijn om één te zijn. Maar het gevoel lost het vraagstuk niet op, hoe in de toepassing aan één politiek voor allen gehouden zal kunnen worden. Dit nu is het dringende vraagstuk, waaraan deze conferentie haar aandacht te wijden heeft. Het is niet in een week, ook niet in een maand op te lossen, maar zij kan den beslissenden stap doen, die de richting aangeeft voor de toekomst.

De conferentie werd geopend door Engeland's eersten minister, Mr. Asquith, die de te behandelen stof over vier punten verdeelde. 1o. Ieder onzer wil meester zijn in eigen huishouden. 2o. Wij hebben ons goed te verstaan, hoe wij ten opzichte van elkander staan met betrekking tot onze verhoudingen met het buitenland; zal daarvoor een Advisory Council zijn in te stellen? 3o. Hoe te voorzien in de verdediging van elks gebied, en hoe de daarvoor beschikbare krachten te doen samenwerken voor de nationale verdediging? 4o. Eén geest, één doel moet allen ertoe drijven het rijk een zoo volmaakt mogelijke instelling te doen worden, die het voortbestaan der gemeenschap waarborgt, volgens de opvatting van British liberty.

Achtereenvolgens spraken daarna W. Laurier v. Canada; Mr. Fisher v. Australië; J. Ward v. Nieuw-

Zeeland; Gener. Botha v. Zuid-Afrika en E. Morris.

Het eerste punt, dat aan de orde kwam, was het al dan niet toelaten van de pers tot de vergaderingen. Besloten werd de bijeenkomsten niet in het openbaar te houden, maar elken dag een overzicht, voor de pers bestemd, het licht te doen zien.

***

De rubbertentoonstelling te Londen, die in Juni geopend zal worden, belooft schitterend te worden. Drie en twintig regeeringen nemen er deel aan. Zeer mooie prijzen zijn beschikbaar gesteld. Een reeks van feestelijkheden is aangekondigd; wij vinden d.o. 27 Juni bezoek van Prins Hendrik der Nederlanden.

***

Twisten tusschen Mohammedanen en Ramasoedra's (Hindoes) hebben in het Khulna-district, ten W. van Calcutta, een zeer ernstig karakter aangenomen. Duizenden van gewapende Mohammedanen plunderden en verbrandden Ramas.-dorpen; de overheid kon met de beschikbare middelen de geweldplegingen niet bedwingen, zij heeft om meer politietroepen gevraagd.

***

Na langen strijd is de Volksraadscommissie, die te adviseeren heeft over een regeling voor het Hollandsch en het Engelsch op de lagere school in Zuid-Afrika, tot een vergelijk gekomen. De commissie bestaat uit 8 leden, 4 van de Zuid-Afrikaansche partij, thans de regeeringspartij, 4 van de oppositie, d. i. de unionistische partij. Het vergelijk heeft als voornaamste punten:

(A) Dat voor kinderen in de substandaards en lagere standaards tot en met standaard IV de regel zal zijn onderricht in en door middel van de thuis gesproken taal, maar dat ouders het recht zullen hebben te vorderen, dat hun kinderen onderricht zullen krijgen in de niet-thuisgesproken taal als vak en ook om te vorderen, dat de niet-thuis gesproken taal geleidelijk als tweede medium ingevoerd en daarna als zoodanig gebruikt zal worden naar gelang van het begrip van het kind;

(B) Dat boven standaard IV voorziening gemaakt zal worden voor onderricht in beide talen, zoodat ouders een van beide talen als vak en de een of de ander als eenig medium van onderricht kunnen kiezen, dat het kind in beide talen als vakken en door beide als mediums onderricht zal worden; maar dat, wanneer de ouders geen keuze uitoefenen, het kind onderricht zal ontvangen in en door de taal, die het best door het kind gekend en verstaan wordt en zooveer doenlijk de tweede taal als vak geleerd en als medium gebruikt zal worden.

Verder wordt aanbevolen, bij de opleiding van onderwijzers zoowel het Hollandsch als het Engelsch op te nemen, maar eentalige onderwijzers, die reeds in dienst zijn, niet te bemoeilijken, als zij den plicht, waartoe zij zijn aangesteld, behoorlijk vervullen. Er zal hun echter gelegenheid worden gegeven, zich beide talen eigen te maken.

Of hiermede de zaak haar oplossing zeer nabij is gebracht? De wijze, waarop het rapport is ingediend, geeft den indruk van een wapenstilstand, met het vaste voornemen om den strijd weer te hervatten. Vooreerst toch heeft één der leden, generaal Beyers, niet mee willen onderteekenen en heeft hij een eigen formuleering zijner conclusiën opgemaakt. Dan heeft gener. Hertzog, minister in 't tegenwoordige kabinet, een voorbehoud gemaakt, waardoor hij zich eigenlijk dichter bij Beyers dan bij het vergelijk kan plaatsen. Dienovereenkomstig hebben ook de 4 Engelsche leden een voorbehoud gemaakt, waarin zij uitspreken, dat zij een niet-aanvaard voorstel van Crewe eigenlijk beter vinden.

PHILIPPIJNEN.

Naar bericht is, zouden de bewoners dezer Amerik. onderhoorigheid een delegatie hebben gezonden naar Washington, om voor het verkrijgen van zelfbestuur te pleiten. Zij zouden zóó overtuigd zijn van de rijpheid voor het overgaan tot dezen stap, dat zij hebben aangedrongen op het houden van een inspectie op hun eilanden door een aantal Congresleden; deze zullen dan door eigen waarneming tot instemming kunnen komen van de billijkheid van de gevraagde autonomie.

FRANSCHE KOLONIËN.

Op de internationale tentoonstelling te Roubaix zijn de Fr. koloniën goed vertegenwoordigd. West-Afrika is met mooie houtsoorten van de Ivoorkust gekomen, platen geven een overzicht van de wijze van kappen, vervoer en bewerken. De vogels van Senegal en Casamance vormen een mooie groep, tusschen rubber, katoen, weefsels, oliën, copra, vruchten, cacao, koffie. Madagascar stalt granen, textielwerk, stroovlechtarbeid, vooral hoeden, zijde, huiden, hoornwerk, kant- en borduurkunststukken, wapens uit Midden-Afr., dat zijn voortbrengselen te bescheiden van aard of soort achtte om op voorgaande tentoonstellingen een plaats te vragen, komt te Roubaix nu ook uit met een sprekende voorstelling van het verloop der caoutchoucwinning, daarnaast is hier mede een plaats gegeven aan hout, ivoor, cacao. Indochina heeft een tempel van Cambodja met vele beelden en mooi houtsnijwerk. Voortbrengselen van artistieke bewerking van parlemoer, zilver, ivoor, stoffen en lakwerk, wisselen er de meer prozaïsche tentoonstelling van levensmiddelen, tabak, enz. af. Elk dezer bezittingen heeft, evenals het ministerie van koloniën, een eigen paviljoen, waarin door kaarten, statistische overzichten, beschikbare lectuur en — vergeten wij 't niet — door smaakvolle, echte Fransche wijze van voorstellen en aanbieden geijverd wordt in de twee richtingen: leeren en reclame maken, belangstelling wekken en daaruit voordeel trekken.

***

Een decreet van 13 Mei tracht de voor Indochina bestemde magistraten te brengen tot de studie van de taal der inlandsche bevolking. Een maatregel, zeker door iedereen toe te juichen, vooral waar de rechter staat tegenover een bevolking, die het veelal met den waarheidszin niet zeer nauw neemt, zoodat èn getuigen èn tolk meewerken om het Italiaansche gezegde: ,,traduttore, traditore'' tot waarheid te maken.

De toekomstige rechterlijke ambtenaar zal, evenals die voor den civielen dienst, een examen te doorstaan hebben. Zij, die reeds in dienst zijn, zullen dit examen alsnog moeten doen om voor bevordering in aanmerking te komen. Dit examen van den eersten graad bepaalt zich echter maar tot theoretische kennis. Voor hen, die president of procureur van een rechtbank van eerste instantie willen worden, zal het examen van den 2en graad gevergd worden, dat dieper in de annamitische taal doordringt en practisch van groote waarde is, naar verzekerd wordt.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Kapok.

Als No. 2 der serie ,,Mededeelingen voor landbouw, nijverheid en handel'' is op de drukkerij van het Departement van Landbouw te Buitenzorg verschenen een geïllustreerde brochure, getiteld: What kapok is and what it is used for.

,,Het ligt in de bedoeling dit geschrift te verspreiden in die landen, waar de Java-kapok nog niet, of slechts weinig bekend is'', zegt de heer E. de Kruijff, Redacteur der zgn. ,,Korte berichten.''

Tropische huidziekten.

Door de Javasche Boekhandel en Drukkerij te Batavia is een boekwerk uitgegeven, handelend over tropische huidziekten. Het dankt zijn wording aan het feit, dat de samensteller, dr. J. D. Kaijser, jaren lang die ziekten heeft gedoceerd aan den cursus voor tropische ziekten te Weltevreden. Weliswaar bestonden reeds handleidingen over dit onderdeel der geneeskunde, maar daarin is niet speciaal rekening gehouden met wat op dit gebied in den Indischen Archipel voorkomt. In deze leemte voorziet nu de met 57 fraaie lichtdrukken geïllustreerde studie van dr. Kaijser.

De Protestantsche Zending.

Met bovenstaanden verzameltitel wordt door de Hollandia-Drukkerij te Baarn een reeks monographieën uitgegeven, welke door Prof. Valeton worden ingeleid in de volgende bewoordingen:

,,De Zending mag zich in steeds grooter belangstelling verheugen; de tijden zijn voorbij, dat men haar met een medelijdend lachje als een speciale liefhebberij van een groepje orthodoxe Christenen beschouwde; in steeds uitgebreider kringen gaat men met haar rekenen. En al blijft het hoofddoel van de Zending: aan de inlandsche bevolking, in plaats van de alles beheerschende, maar ook alles verlammende vrees voor de geesten, een andere, Christelijke levensbeschouwing te geven, welke haar in staat stelt, schoon naar eigen aard en aanleg, met de Christelijke beschaving mede te gaan — als ,,grootmacht'' komt de zending in aanraking met wereldsche belangen, staat zij bij haar arbeid tot kerstening van onze Oost voor een groot nationaal belang.

Er is in ons land veel te weinig aan Zendingsstudie gedaan; de lectuur der Zendingsblaadjes is niet voldoende ter verkrijging van een juist en eenigszins volledig inzicht in wat tot het wezen der

Zending behoort. Deze nieuwe brochurenreeks is een poging ter voorziening in een nog bestaande leemte. Moge zij velen zendingsvrienden welkom zijn.

Op Nr. 1 en 2 van bedoelde serie vestigden wij bereids de aandacht; thans is No. 3 verschenen, dat handelt over: De positie van den Zendeling in de Inlandsche maatschappij. Schrijver is Pastor G. Simon, zendeling der Rhein. Missionsgesellschaft op Sumatra.

P. van Dijk. †

In het jongste Nr. van „De Ingenieur" geeft de heer R. A. van Sandick eene levensbeschrijving (met portret) van den op 4 April jl. overleden ingenieur P. van Dijk, waaraan wij eenige bijzonderheden ontleenen.

Van Dijk werd den 21en Jan. 1826 te Amsterdam geboren, studeerde te Delft en in het buitenland, en vertrok in 1855 als adspirant-ingenieur bij het mijnwijzen naar Indië. Hij doorliep alle rangen en werd in 1878 benoemd tot chef der Afdeeling Mijnwezen. In datzelfde jaar viel hem de eer te beurt bekroond te worden met de hoogleeraren Henket en E. Steuerwald, vóór een collectief antwoord op een prijsvraag, uitgeschreven door de Ned.-Indische Regeering betreffende de watervoorziening der hoofdplaats Soerabaja. Op verschillend gebied maakte v. D. zich bijzonder verdienstelijk; o.a. ten opzichte van het grondpeilwezen, van onderzoekingen naar steenkolen en aardolie in verschillende deelen van den Archipel, van de tinwinning op Banka, enz. In het jaarboek van het mijnwezen, waarvan hij aanvankelijk medewerker en later redacteur was, zijn een groot aantal verhandelingen van zijn naam verschenen; zoomede in het Tijdschrift van het Kon. Instituut van Ingenieurs.

In van Dijk — zegt de heer V. S. — was verwezenlijkt de hoogst zeldzame combinatie van wetenschappelijk opgeleid civiel ingenieur en mijningenieur, terwijl hij echter meer bepaaldelijk den aanleg had van een werktuigkundig ingenieur.

Na zijne pensionneering in 1885 vestigde hij zich te 's-Gravenhage. In de eerste jaren nam hij nog belangstellend deel aan de werkzaamheden van het Instituut, terwijl hij ook als mijningenieur nog velerlei arbeid verrichtte en den stoot gaf tot de oprichting van verschillende ondernemingen.

Zeventien jaar na zijn pensionneering, in 1902, werd hij lam. Dapper heeft hij gestreden tegen de vreeselijke bezoeking; alle mogelijke medische hulp werd ingeroepen, maar alles was te vergeefs. Hij zou van zijn bed niet meer opstaan en overleed te 's-Gravenhage den 4en April 1911.

Versche tropische vruchten in Europa.

Dr. J. C. C. W. van Nooten te Wageningen schrijft in het jongste Nr. van de Indische Mercuur een artikel over „Invoer van versche tropische vruchten in Europa", hetwelk wij, wegens de belangrijkheid, grootendeels overnemen.

Twee factoren moeten worden in het oog gehouden, om in Europa het gebruik van versche tropische vruchten te verzekeren. Deze zijn: snel transport en koelinrichtingen. In beide opzichten moet naar volmaking worden gestreefd, en we hebben de beste verwachtingen van de resultaten, wanneer een krachtige wil zich in deze doet gelden. Het succes van den invoer van bananen (pisangs) is groot. Deze vruchten zijn in weinige jaren in Europa populair geworden. De nog te hooge prijs is het eenige bezwaar tegen een dagelijksch gebruik. Bananen (pisangs) behooren zelfs op de kindertafel te staan. Wij hoorden van moeders, die haar zeer jonge kinderen hier, evenals in Indië, met deze vruchten voeden. De invoer van bananen uit het Westen heeft echter niet te kampen met de bezwaren, welke kleven aan een transport van versche vruchten uit Java en Sumatra. Brachten voorheen administrateurs van stoomschepen, met groote voorzorgen hunnerzijds, wel eens versche vruchten goed en gaaf over, wij wenschen voor de toekomst afzonderlijke koelkamers voor vruchtenvervoer, aan boord van de stoomschepen, welke met de grootste snelheid varen; aldus kunnen de versche producten van Java en Sumatra op onze tafels worden gebracht voor prijzen, welke niet buiten het bereik der groote massa liggen. Uitsluitend voor vruchtenvervoer bestemde stoomschepen behooren dan tot de toekomstmuziek. Dat er proefnemingen worden gedaan, om versche vruchten van Java in te voeren, werden we dezer dagen gewaar, waar in den fruitwinkel „de Banaan" te Haarlem, een paar manden met versche mangistans waren uitgestald. We konden onze oogen schier niet gelooven, toen wij deze vruchten hier in zoo'n gaven toestand voor ons zagen. Niet minder werd onze verwondering gaande gemaakt, toen de eigenaar der zaak ons mededeelde, dat hij een bezending mangga's had ontvangen en wel van de soorten golek en madoe, de beste van Oost-Java. Deze waren alle grif verkocht geworden en van zeer goede hoedanigheid bevonden. De eerste bezending mangistans was, volgens hem, beter overgekomen dan deze, de tweede, waarover enkele klachten van afnemers waren ontvangen.

Wanneer men nu weet, dat de mangistan en de mangga tot de meest gezochte vruchten van Indië behooren, dan kan men zich voorstellen, dat met het goed overbrengen van deze vruchten eene overwinning is behaald, welke de aandacht verdiend van den groothandel.

De hoegrootheid van den invoer van sinaasappelen uit Zuid-Europa is ons niet bekend, doch men mag wel aannemen, dat deze enorm is. Men stelle zich nu eens voor, dat eenige malen per jaar een scheepslading van kisten met Indische vruchten als mangistans, mangga's, kon worden aangevoerd, welke belangrijke voordeelen zouden dan niet te behalen zijn voor onze koloniën en voor ons zelven? Wij wijzen er slechts op, als zijnde niet meer een onmogelijkheid in de toekomst. Vooraf moet de smaak van het Europeesche publiek zich wennen aan de genoemde Oostersche vruchten; eerst daarna worden zij een levensbehoefte, en wordt de aanvraag op bepaalde tijden geregeld, zooals nu met de sinaasappelen het geval is.

Na eene beschrijving van bovengenoemde vruchten en na er op gewezen te hebben dat de schil van de mangistan veel looistof bevat en als zoodanig betrekkelijk veel waarde heeft, eindigt dr. v. N.:

„Het zal voorzeker nog heel wat onderzoek vereischen, en er zal nog menige teleurstelling worden ondervonden, voor men goed weet, welke vruchten voor de verzending het meest geschikt zijn, welke de juiste graad van rijpheid bij het oogsten en het meest geschikte verpakkingsmateriaal voor de verzending is, toch twijfelen we niet aan het eenmaal te behalen succes.

Invoer van versche tropische vruchten moet evengoed mogelijk zijn als van bananen (pisangs) uit Amerika, en van sinaasappelen uit het Zuiden."

Behalve dit artikel bevat de Ind. Mercuur nog o.m. de volgende bijdragen: Het jaarboek van het mijnwezen in Ned. Oost-Indië, besproken door E. C. Abendanon. — Overeenkomst met de Paketv.-Mij. — Uitvoer van tin uit de Straits-Settlements. — Kultuurberichten (Opheffing van de gouv. koffiecultuur op Java. — Hanssoorten. — Bereiding van ananasvezels op de Philippijnen. Enz.). — Kleine mededeelingen (Hotelbond op Java. — Inlandsch credietwezen. Enz.). — Financiëele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste wekelijksche rubrieken.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Inhoud van Dl. 51, afl. 2: Jaarverslag van de Landskoepokinrichting en het Instituut-Pasteur over 1910, door dr. A. H. Nijland. — Willem ten Rhijne (geb. te Deventer 1647, overleden te Batavia 1 Juni 1700), door J. M. H. van Dorssen. (Een uitvoerige bijdrage welke aanvankelijk bestemd was voor den onlangs verschenen Feestbundel van het Geneeskundig Tijdschr.; we vestigen speciaal de aandacht op deze studie over den man „aan wien in de geschiedenis der tropische ziekten, naast J. Bontius en E. Kaempfer, eene eereplaats toekomt"). — Een merkwaardig geval van pokken, door dr. C. H. A. Westhoff. — Over Indische abortiva, door dr. J. B. L. Persenaire. — Leptomeningitis purulenta in het dwangarbeiderskwartier te Batavia, door dr. C. D. Ouweland. — Resultaten, verkregen met de vaccinatie tegen cholera in het Chineesche hospitaal te Batavia, door J. van Heel. — Salvarsan in de oogheelkunde, door dr. C. H. A. Westhoff. — De strijd over de creolin-therapie door O. Deggeler.

De schrijver van dit laatste artikel neemt de handschoen op voor Dr. Groneman, erkent diens goede bedoelingen en geeft zijn collega's den volgenden raad: „Laat ons terugkomen van de onwaardige polemiek, die de medici verbittert en de leeken het vertrouwen in ons werken doet verliezen, laat ons wetenschappelijke bewijzen aanvoeren voor de waarde of onwaarde van de creoline (of kajoe-poetih-olie die door Bakker wordt geprezen) en in elk geval het vertrouwen in een onschuldig middel bij de leeken niet onnoodig wegnemen zonder er iets beters voor in de plaats te geven.

En dit heeft nog geen van de tegenstanders gedaan."

Neerlands-Indië.

Wederom is een nieuwe aflevering (de 8e) van het fraai geïllustreerd standaardwerk: Neerlands-Indië, land en volk, geschiedenis, bestuur enz., verschenen (Amsterdam, Uitgevers-Mij. „Elsevier"). Zij bevat het slot van het opstel van prof. dr. H. Kern over het Hindoeïsme, terwijl prof. dr. Snouck Hurgronje een aanvang maakt met zijne beschouwing van het Mohammedanisme.

Prof. Sn. H. vertelt van het ontstaan van den Islam het volgende:

Wij weten er juist genoeg van, om in het algemeen te kunnen vaststellen, dat sedert ongeveer het jaar 1200 Moh. handelaars en gelukzoekers uit Voor-Indië het spoor, waarin hunne Hindoesche landgenooten hun al eeuwenlang waren voorgegaan, volgend, zich vestigden in de voornaamste handelshavens der Groote Soenda-eilanden, en daar allengs de inheemsche bevolking tot hunne godsdienst bekeerden. Uit de wijze, waarop wij ook nu nog de Mohammedaansche propaganda zonder eigenlijke missie zien werken, kan Prof. S. met voldoende zekerheid opmaken, hoe het destijds gegaan moet zijn, n.l.: Een Moh. koopman, die zich voor handelsbelangen in een land vestigt, waar hij geene geloofsgenooten vindt, wenscht eene vrouw tot levensgezellin. Met een heidensche mag hij niet trouwen, maar de bekeering tot den Islam is zoo gemakkelijk dat eene vrouw, voor wie uit een maatschappelijk oogpunt de voorgestelde echtverbintenis wenschelijk is, over dit bezwaar licht henenstapt, tenminste wanneer zij niet tot eene andere, wel georganiseerde godsdienstige gemeenschap behoort. Zoo vormen zulke kolonisten Mohamedaansche gezinnen, en deze maken weldra een kring uit, die een onweerstaanbaren drang vertoont om zich te vergrooten, aanvankelijk met zachte middelen van aantrekking, later ook met behulp van geweld.

Zoo kwam de Islam in Oost-Indië, en ofschoon hij hier, vooral op Java, maar in mindere mate ook op Soematra en elders, in het Hindoeïsme eenen tegenstand te overwinnen had, dien een onbevangen animistisch heidendom hem niet pleegt te bieden, behaalde hij toch zonder hulp van buitenaf een vrij gemakkelijke zegepraal.

Weekblad voor Indië.

Voornaamste inhoud van No. 1 van den achtsten jaargang: Quarantinemaatregelen, door J. F. H. A. Later. — Een tocht door het pestgebied (m. afb.), door R. A. Ezerman (De schrijver bezocht als verslaggever van het Soerabajasch Handelsblad de besmette streken en geeft als zijn eind-oordeel te kennen: „'t Is zoo erg niet!"). — Het Internationale Hof voor prijs gerichten, door H. v. d. M. — Hoe moeders haar kinderen kunnen bezighouden (Weekblad voor dames).

***

Ten slotte nog de titels van een tweetal publicatiën over Oost-Indië.

Animisme, spiritisme en feticisme onder de volken van den Ned.-Indischen Archipel, door prof. dr. A. W. Nieuwenhuis (No. 4 der serie: „Groote godsdiensten" uitgave Hollandia Drukkerij te Baarn).

De financiëele zelfstandigheid van de locale zelfbesturen in Nederlandsch-Indië. Proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de rechtswetenschap aan de Rijksuniversiteit te Leiden, te verdedigen op Dinsdag 30 Mei 1911, door L. A. de Waal, geboren te Batavia (Leiden, S. C. v. Doesburgh).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Vereeniging „Moederland en Koloniën" Jaarverslag en Voordracht van den heer W. J. M. Michielsen.

Le contract de travail dans les colonies asiatiques, par E. Moresco.

Picturesque Java, uitgegeven door het Toeristenbureau te Weltevreden (Batavia).

Vier nos. „Boeken waar je wat aan hebt", onder redactie van de heeren S. K. Bakker, Dr. E. C. Hooykaas en Dr. H. Schim en van der Loeff.

Overdruk uit „De Tijdspiegel" „De Heldendaad van Lebak", door Jhr. W. H. W. de Kock.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 3 Mei '11.
De Locomotief t/m 2 Mei '11.
Het Soer. Handelsblad t/m 2 Mei '11.
De Sumatrapost t/m 5 Mei '11.
De Sumatrabode t/m 4 id.
Tjahaja Sumatra t/m 4 id.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 32.
De Indische Mercuur No. 22.
Kort verslag verg. 2e Kamer S.-G.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw.
De Banier No. 17.
Bandera Wolanda No. 78.
Alg. Syndicaat van Suikerfabrikanten: Handelingen van het Negende Congres (1911). Hydraulische druk bij het Motorbedrijf, door B. B. Lugten.
Idem Voordracht. Stoomconsumptie in Meercovadosen Witsuikerfabrieken, door F. W. Bolk.
Archief v/d Suiker-Industrie in Ned.-Indië. Nos. 10 t/m 16.
Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid, afl. April en Mei 1911.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Met leedwezen werd vernomen het overlijden van het bestuurslid der Afdeeling Rotterdam, den heer **M. C. Jantze.**

Van Boeatan:

De Jaarlijksche Alg. Vergadering van Aandeelhouders der N. V. **Boeatan** zal op Maandag 12 Juni 1911 om 2 uur n.m. plaats hebben, Heulstraat 19, den Haag, alwaar van af heden de agenda ter inzage ligt.

De Raad van Beheer.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 28 April 1911. No. 34.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk op het bureau van den resident van Madoera, W. Coezijn.

Belast: met de waarneming der betrekking van ingenieur 1e kl. P. Hövig; van administrateur 3e kl. der gouv.-pandhuizen D. Heuvelink; van posthouder in de afd. Soekadana M. Portier; van politieopziener 1e kl. K. G. Hochfeldt.

Benoemd: tot secretaris van Kediri W. P. Hillen; tot commies te Kediri P. A. Creutzburg; tot controleur bij den pandhuisdienst L. F. C. Preijer; tot controleur B. B. G. L. Gonggrijp, J. F. Sigmond en L. M. van Klaveren; tot ingenieur 3e kl. bij het mijnwezen A. van der Ham; tot technisch ambtenaar D. C. Noppen; tot commies post- en telegr.-dienst J. C. van Helsdingen; tot ingenieur 2e kl. A. J. Gouka Jr. en F. P. C. S. van der Ploeg; tot commiesboekhouder te Padang A. L. Fransz; tot inspecteur van financiën te Semarang H. J. de Groot; te Medan C. J. J. Janssen; tot hoofdcommies bij het Dep. van B. B., Mr. J. Th. R. Gonggrijp; B. G. ter Brake en A. van der Boon; tot 1en commies Mej. L. Ellinger; tot 2en commies E. E. Martens; bij het Dep. der B. O. W., tot 2en commies B. J. G. Pattiwael van Westerloo en D. J. Vodegel; tot 3en commies J. C. Belvroy; tot wedana van Arosbaja Raden Djojodiredjo; tot adjunct-controleur der landelijke inkomsten in de afd. Zuid-Bali N. d'Abo.

Geplaatst: te Soerabaja de politieopziener K. G. Hochfeldt; in de res. Kediri de controleur F. Th. J. Weiffenbach; in de res. Zuider- en Oosterafd. van Borneo de id. L. M. van Klaveren en M. Hamerster; in de res. Menado de id. J. R. F. Verschoor van Nisse; te Menado de onderwijzer 1e kl. H. J. Stroband.

Militair Departement.

Benoemd: tot werktuigkundig ambtenaar bij den stoomtramweg in Atjeh W. H. N. C. van Garrel.

Betuigd: de tevredenheid der regeering aan den 1en luit. der inf. G. K. W. F. de Vaynes van Brakell Buys.

Uit de Javasche Courant van 2 Mei 1911. No. 35.

Civiel Departement.

Verleend: twee jaar verlof aan den onderwijzer P. G. Jansen; een jaar aan de onderwijzeres Mej. M. M. Gaymans en Mej. P. M. Berkeljon; aan den controleur voor de belastingen J. A. H. van Rhee; aan de onderwijzeres Mevr. A. F. H. G. M. Spruit-Bovens.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk te Pasar Baroe L. de Bruyn; de predikanten D. J. Leepel en J. F. Meijer.

Belast: met de waarneming der betrekking van posthouder in de res. Riouw en Onderh. H. C. F. Duvier; van commies bij het Dep. van Justitie Mr. C. van Roode; van adjunct-inspecteur bij den post- en telegraafdienst A. Vrolijk.

Gesteld: ter beschikking van den Dir. van B.B., F. Dormaar en C. H. A. Reimers; van den voorzitter van den landraad te Salatiga Mr. M. van Apeldoorn; te Buitenzorg Mr. W. K. S. van Haastert; van den hoofdinspecteur, chef van den post- en telegraafdienst de 1e luit. der genie J. H. Bosch; van den Dir. van B. B., A. J. Knaap en J. A. M. Lucas.

Tijdelijk toegevoegd: aan den inspecteur van het Inlandsch credietwezen met den titel van adjunct-inspecteur J. M. Jordaan.

Benoemd: tot lid van den R. v. J. te Soerabaja Mr. W. J. M. Plate; tot controleur B. B., M. Adriani en B. H. F. van Heuven; tot commies 2e kl. Ch. A. J. Groenewald; tot adspirant-ingenieur A. J. H. van Leeuwen; tot ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten A. E. Kessing; tot voorzitter van den landraad te Soerabaja Mr. E. van Noëll; tot ass.-resident van Sampang Th. Brouwer; tot referendaris bij het Dep. van Landbouw E. Velds; tot adjunct-inspecteur van den burgerl.-geneesk. dienst Ph. K. Maier; Dr. O. L. E. de Raadt en C. ten Bosch; tot onderwijzer 1e kl. W. Th. M. van Rooy; tot id. 2e kl. M. P. D. Sijnja; W. W. J. Nass en G. A. Willems; bij het Dep. van Justitie, tot 1en commies J. F. Portier en J. Th. Toorop; tot 2en id. O. von Dewall en D. N. Foss; tot 3en id. A. G. J. Kollmann; tot commies bij de S.S. op Java J. A. van Zeijll en J. Jans; tot wedana van Kalangbret, Raden Mas Gondosoewandito; van Paree, Mas Sastrowidjojo; van Binangsen, Mas Prawiroredjo; van Pamotan, Raden Mertohadikromo; van Padangan, Raden Tjokrowidjojo; van Randoeblatoeng, Raden Gondo Soepadmo; van Karangdjati, Mas Soebidio; van Tambakredjo, Raden Notosoebroto; van Singgaham, Raden Mertohatmodjo; tot hulponderwijzeres te Soerabaja Mej. B. E. Quast.

Militair Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den 1en luit. der inf. L. Meijer.

Bevorderd: tot 1en luit. de 2e luit. der genie A. F. van den Heuvell tot Beichlingen; tot 1en luit. de 2e luit. der artillerie J. Boot en C. P. C. Bartels.

Gesteld: op non-activiteit de 1e luit. der inf. J. C. Brasser.

Benoemd: tot plaatselijken commandant van Batavia de luit.-kolonel J. F. Schilham.

Ontheven: eervol van dat commandement de id. R. A. Cornelissen.

Benoemd: tot bataljons-adjudant de 1e luit. R. A. Kunst en J. C. d'Arnaud Gerkens.

Geplaatst: bij het 5e bat. de kapitein J. Smits; bij het 20e de 2e luit. H. J. Bloeme.

Overgeplaatst: bij het 18e bat. de 1e luit.-adj. R. A. Kunst; bij het 10e de 1e luit. C. M. J. Tismeer; bij het 3e de 2e luit. W. F. Hofstede; bij het 5e de 1e luit. J. H. Romswinckel; naar Batavia de 1e luit. H. A. Cramer en de kapitein F. J. P. Sachse; naar Noord Nieuw-Guinea de kap. J. F. E. t. Klooster.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e machinist W. K. Patiwael.

Benoemd: tot 1en machinist bij de gouv.-marine R. A. R. Hoffman en G. J. Ch. Aveling; tot havenmeester 3e kl. R. Versteeg.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins der Nederlanden", gezagvoerder J. C. Metus, van West-Indië naar Amsterdam.

Mej. D. Rudolfs; *J. Duhaut; *C. Peereboom; J. H. L. Coster en echtgenoote; Mej. Ph. Stuhlfauth; Mej. T. Prellwitz; Mej. D. Enkelmann; Mej. D. Charlouis; Mevr. Fock en zoon; H. S. de Roode, echtgenoote en 3 kinderen; C. C. G. Philippsson; *C. M. H. Kroesen en echtgenoote; *Mej. C. Kroesen; S. A. Samuels en 2 kinderen; *F. O. Wegener Sleeswijk; C. R. van Giersbergen Jacobs; J. Martensen; Mej. Olmtak; Mej. A. van Aerde; J. A. Leurs; F. J. Wildschut en 2 dochters; Mej. C. Doppolt en kind; A. D. Gemmel; J. Bos; H. Schuppart; F. Poelman; F. T. Schutte; C. den Haan; A. J. Beijl; W. J. Lodder; B. Bonnes; D. Kruyff; J. van der Pol; J. L. Lubbers; J. G. Jansen.

* te Hâvre ontscheept.

ADVERTENTIËN.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage,	Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch.	gediplomeerd.
A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.	

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f.........................

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

Handteekening: *Woonplaats:*

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80; voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—; voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Onmiddellijk beschikbaar eene Zeebaboe. Na 24 Mei idem eene Baboe en een Christen negermeisje voor de reis naar Indië.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

Nº. 23. Donderdag 8 Juni 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.”

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De *N. R. Crt.* van 22 Mei j.l. over dessaverkiezing en haventoestanden in Curaçao. — De *Tijd* over het onderwijs; en Indische toestanden, besproken in *Nieuw-Vrouwenleven.*

De N. Rott. Crt. geeft sedert enkele weken een reeks schetsen onder den titel **Natuur en Menschen in Indië** van onze thans door Insulinde reizende, talentvolle schrijfster Augusta de Wit. In No. V schildert zij een dessaverkiezing in de binnenlanden van Java tot in de kleinste bijzonderheden.

Zij eindigt deze beschrijving met de woorden:

„Thuiskomend hoorde ik — alweer zat de zegsman op de pasar — dat de karrevoerder, pas getrouwd met de dochter van een rijken loerah uit de buurt, ƒ 5 per stem had betaald uit den zak van zijn schoonvader. Wat hem niet had belet tegenover den controleur de plechtige verklaring af te leggen dat hij niemand met eenigerlei dwang, belofte of gift bewogen had tot het uitbrengen van zijn stem op hem, zoomin als het de ontvangers van de ƒ 5.— belet had te ontkennen, dat zij op zulk een wijze bewogen waren geworden tot hun verkiezing van van den karreman.

Dat wil overigens niet zeggen, dat de karreman geen geschikte loerah voor Njamploengan zal zijn, al zullen die schoonvaderlijke ƒ 200 wel uit Njamploengansche gordels weer te voorschijn moeten komen. Njamploengan heeft al een oude voorkeur voor zijn familie, als uit de herhaalde keuze blijkt. Zijn familie is gegord. En dat moet de familie van een loerah zijn. Of hoe wil hij anders, als de nood aan den dessa-man komt, diens borg zijn voor hoofdgeld of landrente? Zóó zit het.

Voor den Oosterling is de vraag eenvoudig.

En de Westerling, die er eindelijk in geslaagd is den hem ongewonen gedachtengang zoo eenigermate te volgen, vraagt zich tevergeefs af wàt de dessa nu eigenlijk is: een communistische dorpsorganisatie, als de Russische „mir” van onze dagen, of de Germaansche marktgenootschap van het verre verleden: een familie-bezit, als deze of gene Hollandsche stad in den ergst-vervallen pruikentijd: een soort economisch-politieke onderneming, waarvan de loerah en zijn familie eigenaar en aandeelhouders zijn?”

***

De Curaçaosche correspondent van de N. Rott. Crt. schrijft onder den titel **Topics of the Dây** d.d. 4 Mei uit Willemstad:

„Een van de gewichtigste onderwerpen, welke in de voor hedenavond tot het behandelen der begrooting voor 1912 bijeengeroepen vergadering van den Kolonialen Raad te berde zullen worden gebracht, zal zijn de verbetering der haven van Willemstad.

Deze quaestie is zeer actueel geworden, vooral sedert de verleening, in 1909, van een concessie aan de heeren L. M. Leezer en F. W. Everts tot het instellen van een onderzoek naar de wijze, waarop de haven en het daarmede verbonden Schottegat geheel in orde kan worden gebracht, zooals voor de groote scheepvaart zal blijken noodig te zijn. De belangstelling van het publiek werd gaande gehouden door dat onderzoek en wakkerde aan, toen men vernam, dat ook het koloniaal bestuur in dezen diligent was, hetgeen bleek bij de indiening van de begrooting voor het loopende dienstjaar, waarop o.m. een post van ƒ 63.000 tot verbetering van de St.-Annabaai voorkwam. Een acuut stadium werd bereikt bij de ontvangst van de veelbesproken definitieve concessieaanvraag van de heeren Leezer en Everts.

Bekend is, dat de openbare meening zich hier zoo goed als onverdeeld tegen de verleening der concessie kantte wegens de daaraan verbonden voorwaarden. Het ten deze door de Kamer van Koophandel uitgebrachte advies was een weerspiegeling van het algemeen gevoelen.

Het koloniaal bestuur onderwierp de quaestie, na ook het advies van verschillende koloniale hoofdambtenaren te hebben ingewonen, aan de beslissing van de regeering in het moederland, die, zooals thans verluidt, afwijzend beschikt heeft op de concessieaanvraag. Besloten is, dat de verbreeding van den havenmond en de gedeeltelijke uitdieping van het Schottegat door het bestuur in eigen beheer zullen worden ondernomen, en dat eerlang met de werkzaamheden zal worden aangevangen.

Een ander actueel, zij het ook minder belangrijk onderwerp, dat vanavond in den Kolonialen Raad ter sprake zal worden gebracht, is de interkoloniale boot Prinses **Juliana.**

Men weet hoe dit nauwelijks vier maanden geleden uit Nederland aangekomen schip aanvankelijk een gunstigen indruk maakte, doch alras zoo weinig bleek te voldoen, zelfs nadat het kort na aankomst alhier een reisje naar Trinidad moest doen om gerepareerd te worden, dat de critiek er niet over uitgepraat raakt. Nu en dan in bescherming genomen door geïsoleerde stemmen, maakt het telkens zijn pleitbezorgers te schande door de steeds opnieuw noodzakelijk blijkende reparaties.

Ten slotte werd, zooals reeds gemeld is, van bestuurswege een commissie van officieren van H. M. Utrecht belast met een onderzoek, voornamelijk met het doel om na te gaan in hoeverre de „Prinses Juliana” geschikt is voor den dienst in deze wateren.

Na dat onderzoek is de boot wederom naar Trinidad vertrokken, om opnieuw een belangrijke reparatie aan de machine te ondergaan, waaruit men opmaakt, dat het onderzoek er toe geleid heeft, de boot voorloopig af te keuren voor den dienst in deze wateren. Tot nog ongunstiger gevolgtrekkingen geeft het feit aanleiding, dat tot nu toe, ruim twee weken na het onderzoek, niets uitgelekt is omtrent 't verslag der commissie, hetwelk zorgvuldig geheim schijnt te worden gehouden. En de Prinses Juliana kost der kolonie aan aanschaffing plus reparaties reeds niet veel minder dan twee ton.”

***

De particulier correspondent van het Katholieke orgaan De Tijd vertelt in zijn **Brieven uit Indië,** opgenomen in het blad van 3 Juni j.l. onder meer:

„Het aantal politieke tinnegieters is in Indië zeer groot; niemand bijna onzer ingezetenen, of hij loopt rond met hervormingsplannen in zijn binnenzak, waarmee hij gaarne in de soos aan de traditioneele kletstafel uitpakt.

De Indische kletstafel is een Indische club, is een nationale instelling. Verbeeld u een groote ronde tafel met een respectabel aantal pooten, onderling verbonden door ijzeren staven, waarop de omzittenden, heerlijk uitgestrekt in hun leuningstoelen, hun voeten kunnen plaatsen. Aan onderwerpen ontbreekt het nooit; dan eens zijn het de gebeurtenissen van de plaats, dan eens de telegrammen der dagbladen, die ons fragmentarisch het laatste nieuws uit Europa brengen, dan weer zijn het de benoemingen, die door iedereen nauwkeurig worden nagelezen, al staan er ook soms een twintigtal in de courant elken dag! Een andermaal de laatste regeeringsplannen in zake de aloude Indische vraagstukken van den dag, waaromtrent ieder dan zijn eigen meening en zijn eigen opvattingen heeft, waarbij dikwijls, zoo niet altijd, maar heel weinig rekening wordt gehouden met de feiten. Dan kan men er beter op los redeneeren!

Nu kan dit in zekeren zin verklaarbaar worden geacht binnen de muren van een Indische sociëteit, maar al te vaak treft men eenzelfde holle redeneerwoede aan dààr en van wie men die allerminst zou verwachten.

Zoo heeft men bijvoorbeeld in Den Haag het Indisch Genootschap; ik geloof niet, dat de utopistische voorstellen daar nog geen verdedigers hebben gevonden. Het ergste is, dat, wanneer men al om het daar verhandelde in Indië meestal onder ingewijden de schouders ophaalt, het Nederlandsche publiek natuurlijk niet kan gissen, dat deze vereeniging van zoo'n geringe wetenschappelijke beteekenis is. Ik geloof, dat het de taak is der Indische dagbladcorrespondenten tegenover de vage theorie de waarheid der feiten te stellen. Het is echter altijd moeilijk, als de bestrijding iemand moet gelden, die door zijn betrekking geacht moet worden op de hoogte te zijn, doch dat mag ons niet weerhouden, want maar al te dikwijls blijken de theoretici ziende blind te zijn. Zoo heeft bijv. dr. Tjeenk Willink, vroeger leeraar en tijdelijk directeur van de H. B. S. te Semarang, voor het Indisch Genootsch. een lezing gehouden over het onderwijs in Indië, waarin wij dezelfde stoute stellingen terugvinden, welke de heer Tjeenk Willink twee jaren geleden voor de vergadering van leeraren bij het O.M. heeft verdedigd.

De wenschen van den oud-directeur zouden zijn voor Indië niet alleen een gymnasium te hebben, zooals in Holland, met welken wensch ik kan meegaan, maar een gymnasium, dat omvatten zou de studie der Oostersche talen, in plaats van het Latijn en Grieksch.

Wanneer men nu weet, dat er geen sprake van is de eerste honderd jaar misschien niet alleen inlanders te vinden voor universiteitstudie bekwaam, maar zelfs onder de Indische jongens blijft het aantal, dat na afgeloopen H. B. S. naar de universiteit gaat, zeer gering.

Wat wij in Indië noodig hebben, dat zijn scholen van meer uitgebreid lager onderwijs en H. B.-scholen met 3-jarigen cursus.

Laat de regeering kosten maken voor middelbare technische scholen, voor ambachtscholen, dàt is, wat de Indische jongens noodig hebben; de kleine minderheid, die de middelbare studie ten einde brengt, kan wel naar Holland gaan en moet ook naar-Holland, om werkelijk de denkbeelden der moderne Westersche beschaving op te nemen.

Nu de eerwaarde paters Jesuïeten te Batavia een H. B. S. willen stichten, aan wier succes ik trouwens niet twijfel, zou ik toch de vraag willen stellen, of er niet aan gedacht kon worden, daaraan een afdeeling voor gymnasiale studie te verbinden, hoewel wij te Batavia in naam het Gymnasium Willem III hebben, is dit eigenlijk maar een H. B. S. met vijfjarigen cursus; voor een gymnasium zou zeker nog voldoende „bibit" te vinden zijn, niet het minst als klassiek gevormde geleerden, als de eerwaarde paters Jesuïeten, daarmede een aanvang maakten.

Wij hopen, dat de Katholieken in Indië veel zullen durven ondernemen, omdat wij vertrouwen in de toekomst hebben en in de katholieke bevolking van Java."

***

Naar aanleiding van het feuilleton „Indische toestanden" van den heer H. M. du Croo schrijft Mevrouw H. M. Bakhuizen van den Brink geb. Raedt van Oldenbarnevelt in Nieuw Vrouwenleven van Mei jl. o.a.:

„Eindelijk ontwaren wij in 't algemeen meer belangstelling voor ónze Koloniën en 't leven aldaar. — Kunnen wij ons wel onverdeeld verheugen, waar de beschouwer zich niet vrij weet te houden van vooroordeelen, en op den voorgrond treedt met het verlangen, om daarginds alles te veranderen, te verhollandschen vooral, alsof men niet begrijpt, dat een zoo geheel ander land als 't onze, — in klimaat, gesteldheid, bewoners, aard dezer bewoners, zelfs voor den Europeaan, die er leeft en werkt, — zijne eigenaardige eischen heeft, die noodwendig verschillen moeten met onze Hollandsche gewoonten en doen?

De Indische Sarong en Kabaai zou moeten verdwijnen!

De mooie, echte, oorspronkelijke kunst, van de eenvoudige inlandsche vrouw, met haar natuurlijk artistieken zin, die men ten onzent nauwelijks bereikt door aankweeking, scholen; het batikken zou moeten verdwijnen, veranderd, verbeterd minstens, door de onfeilbare techniek der Hollandsche kunstenaars!

Geen Hollandsche vrouw weet dan ook de Indische, zóó reine, zóó practische huiselijke dracht, te dragen naar eisch; dàt moet ze eerst leeren, ze moet er in leeren loopen als 't ware, wil het haar niet indecent staan, ze moet zich de elegance, 't gemakkelijke bewegen over de marmeren vloeren of gladde rottanmatten eerst eigen maken.

Autoritair: dwingt ze 't aannemen der Hollandsche dracht, in die afmattende, stoovende atmosfeer, de fladderende kleeren, te vele, om de leden, èn bloote voeten! Is er iets onbehoorlijkers denkbaar, dan die ongezonde witte kleur der naakte Hollandsche voeten, die te weinig ongedekt zijn geweest, onder een Europeesche dracht te zien uitkomen? En toch kan men dit zien van de nieuw aangekomenen in de groote hotels soms. Want de Indische bloote voeten, gewend aan de open lucht, en door meermaals baden per dag, krijgen een gezonder, prettiger vleeschtint, die niet zoo de opmerkzaamheid trekt en hindert . . . .

Wij vegeieerden niet, wij verindischten niet; wie Indië lief heeft, verindischt er niet.

Wij waren zóó weinig gedegenereerd, zóó weinig verindischt, dat, toen wij na jaren en jaren in Holland terugkeerden, en elders ons vertraden, wij de dingen, bezienswaardigheden enz. herkenden, alsof wij ze gemeenzaam steeds hadden gehad om ons heen. Wie Indië liefheeft, verindischt er niet, maar men moet 't in zich hebben, van huis uit, van opvoeding, 't zich zelve redden en heimisch maken van 't leven, dat om ons heen anders is, en andere eischen stelt.

Indië is een heerlijk land, een prachtig land, een land, waar de vrouw het voorrecht geniet er meer „grande dame" te kunnen zijn, ook al heeft ze geen ruime beurs, — dàt is een voorrecht.

. . . .

Wat zeker beter moest worden begrepen, dat zoude zijn: de beteekenis van Indië voor Nederland, 't bezit van het onmetelijke, groote in den Oceaan als verbrokkelde rijk daarginds, zóó mooi, zóó bijzonder van natuur en bewoners, dat heel de wereld ons klein Holland benijdt, en klein-Holland, daardoor, te midden der reuzen-mogendheden nog is: de tweede koloniale mogendheid van Europa; dat geen Hollandsch Staatsman te groot kan zijn om Indië te regeeren, geen Hollander, dien men niet genoeg zoude kunnen aanraden, er heen te gaan, er zijne krachten en ondernemingsgeest aan te wenden, om Indië groot te maken!"

Uit de O.-I. Mail.

De jongste mail bracht ons gelukkig geen berichten van toenemende **pest- of cholera-gevaren,** de gevreesde ziekten schijnen eerder te verminderen.

De Indische pers verwondert zich eenigszins over de „opschudding", die 't vreeselijke woord „pest" in het Moederland zou teweeggebracht hebben en over de voorgenomen interpellatie-De Meester. De Javabode vindt, dat de regeering ten deze in geene deele te laken is, alleen zou h. i. gevraagd kunnen worden, of door scherper toezicht in de havens het brengen van de pest op Java misschien voorkomen had kunnen worden. Overigens zijn alle mogelijke maatregelen met den noodigen spoed genomen. Het Soer. Hblad, het Nieuws v. d. Dag v. N.-Indië, het Bat. Nieuwsblad, de Javapost en andere bladen, vinden zelfs, dat de regeering al te kras „maszregelt", alleen een correspondent van het Bat. Nieuwsblad meent, dat de regeering niet actief en straf genoeg optrad.

De gevolgen der isolatie. — Uit een particulier schrijven van een inwoner van Malang vernam de Mataram, dat de Europ. ingezetenen aldaar onder al die zenuwschokkende gebeurtenissen van de laatste maand vrij kalm bleven. Niet alzoo echter de drie of vier hotelhouders boven Batoe, die groote kans loopen om te verhongeren, wijl de communicatie geheel is afgesloten.

Eén van de moeilijkheden, die te Kediri dagelijks zijn op te lossen, betreft de bevloeiing en den oogst. Vele landbouwers aldaar hebben n.l. hun sawahs buiten het cordon. Thans handelt men, volgens een corr. van het Soer. Hblad als volgt:

Iemand, die padi moet snijden, mag met zijn werkvolk, de snijdsters dus, onder politiegeleide door het cordon. Hij mag alleen werkvolk uit de stad hebben, terwijl de politie zorg moet dragen, dat ze met niemand, wonende buiten het cordon, in aanraking komen. Is men voor dien dag klaar, dan gaan de lieden met de gesneden padi weer naar binnen. En zoo gaat het verder elken dag tot de oogst gesneden is. Het bevloeien der buiten gelegen sawahs is geheel overgelaten aan het personeel der irrigatie. Bepaalde personen buiten het cordon wonende, betaald door het gouvernement, regelen daar alles tot dat de padi rijp is, waarna men op bovengenoemde wijze de rijst binnenhaalt.

Nu schreeuwen onze bruine vrienden : „Ja maar nu wij niet naar het het veld mogen, eten de vogels een groot gedeelte op..." Om de menschen ter wille te zijn, te steunen en te helpen, stelt men een onderzoek in hoeveel die schade wel kan bedragen, om een eventueele vergoeding in geld uit te keeren.

China en Nederland. — De Javabode van 10 Mei j.l. schrijft een hoofdartikel onder dit hoofd, naar aanleiding van het telegrafisch bericht: de Staatscourant meldt, dat het tractaat betreffende de aanstelling van Chineesche consuls in Indië geteekend is.

Bovengenoemd blad besluit dit artikel met de woorden:

„Nu de quaestie van het onderdaanschap op voor beide partijen bevredigende wijze geregeld is, vervallen de bezwaren, welke steeds tegen de toelating van Chineesche consuls werden aangevoerd, grootendeels.

„Met de gezeten Chineesche bevolking van Indië, die hier sedert zoo langen tijd gevestigd is, zullen de Chineesche consuls zich niet hebben te bemoeien. Hunne bemoeiingen zullen enkel gelden de elders dan in Indië geboren Chineezen, de eigenlijke vreemdelingen, voornamelijk dus de koelies, werklieden en de kleine Singkeh-handelaars.

„In het oog moet hierbij echter gehouden worden, dat deze Chineesche vreemdelingen niet, gelijk de Japanners, met Europeanen zullen zijn gelijk gesteld, maar zij aan de bepalingen voor Vreemde Oosterlingen onderworpen blijven.

„Dit zal — naar wij meenen — nog al eens aanleiding geven tot tusschenkomst en bemoeienis van consuls; maar bij de tegenwoordige liberale wetgeving ten opzichte van het passen- en wijkenstelsel behoeft zulk een bemoeienis niet tot bijzondere moeilijkheden te voeren. Wij kunnen ons voorstellen, dat een Chinees, geen Nederlandsch-Indisch onderdaan, wien door het gewestelijk- of plaatselijk bestuur niet de gewenschte faciliteit van beweging wordt toegestaan, zich al spoedig tot zijn consul zal wenden om bij dezen zijn beklag te doen. Dat kan o.i. geen kwaad: het laatste woord moet toch aan de Indische regeering blijven. Het zal daarentegen als een tegenwicht kunnen worden beschouwd van de willekeur, waaraan Chineezen soms in de binnenlanden, bij verzoeken om het verleenen van passen bloot staan.

„De mogelijkheid, waarvoor vroeger werd gevreesd, dat Chineesche consuls, wanneer zij werden toegela-

..n, zich met aangelegenheden zouden bemoeien, welke buiten hun ressort lagen, zij een politieke rol zouden trachten te spelen, is thans, door de getroffen regeling omtrent de positie der Chineezen, er veel geringer op geworden — al is zij misschien nog niet geheel uitgeschakeld.

„Maar bij den gebleken goeden wil der Chineesche regeering om tot een aangename verstandhouding te komen, en anderzijds de uitgesproken en zich in daden getoond hebbende liberale Chineezen-politiek onzer regeering, welke er terecht op uit is den rechtstoestand der Chineezen zooveel mogelijk te verbeteren, valt te vermoeden, dat ook deze mogelijkheid geheel zal verdwijnen.

„Voor den ongeregelden toestand van vroeger heeft men geregelde plaats gemaakt. Wellicht zal in den eersten tijd alles nog niet zoo glad gaan, als kan worden gewenscht, maar met wederzijdschen goeden wil zal op den duur een toestand kunnen worden bereikt, die aan beide partijen evenveel redenen tot tevredenheid geeft, als de verhouding met andere mogendheden zonder uitzondering schenkt."

Ook aan het onderwerp **Spionnen-vrees** wijdt de Javabode een uitvoerig hoofdartikel, o.m. zeggende:

„Dat er in Indië vreemdelingen, vooral Japanners, zijn, die spionneeren, 't zij voor eigen rekening, 't zij in speciale opdracht, wij gelooven, dat dáárvan geen twijfel behoeft te bestaan.

Een andere quaestie is echter, of men zich daar erg ongerust over behoeft te maken.

Wij voor ons gelooven, dat niet — onze eenige zorg heeft te zijn, te weten, wat zij ook weten.

Wat Frankrijk in den oorlog tegen Pruisen zulke onberekenbare nadeelen bij de verdediging heeft berokkend, dat was niet zoozeer de omstandigheid, dat de vijand het land zoo goed bespioneerd had, dan wel deze, dat het fransche leger het eigen land niet kende. De Duitschers waren op fransch gebied beter thuis dan de Franschen zelf.

En dit kan ons den sleutel geven tot het vraagstuk. Aan vreemdelingen beletten het land te bestudeeren is eenvoudigweg niet mogelijk — gesteld al het ware met een gezonde, breede politiek overeen te brengen. Wie iets van Java's binnenland te weten wil komen, zich daar met een toewijding, een vlijtheid en een energie toe zet, als inzonderheid de Japanners ten toon weten te spreiden, komt daar stellig ook achter. Het is eenvoudigweg niet te beletten.

Men trachte dan ook niet het te doen, make zich over dat onvermogen trouwens niet ongerust.

Maar men zorge er voor, dat onze eigen officieren, met onze troepen minstens evenveel kennis van het land bezitten als de allerbeste spion bij eenige mogelijkheid zou kunnen verkrijgen. Kennis in theorie, maar vooral kennis in de practijk.

Toch kan het geen kwaad om, al wil men ook geen jacht op hen maken, zulke spionnen in het oog te houden, opdat onze Regeering zooveel doenlijk wete, hoever de kennis reikt, die men in het buitenland omtrent quaesties van strategisch belang op Java bezit.

Men late de spionnen bespionneeren: nuttige gegevens kunnen hierdoor worden verkregen: het kan geen kwaad te weten, omtrent welke onderwerpen de spionneerende mogendheid blijkbaar het liefst inlichtingen ontvangt. Dat kan nuttige aanwijzingen bevatten.

Zulk een anti-spionnagedienst zou goede diensten kunnen bewijzen — altijd, wanneer daarbij beschikt kon worden over de krachten van iemand, die de taal machtig is van het land, waarvan men de spionnen wenscht na te gaan. Is dit hier het geval?

Aan spionnenvrees geve men zich niet over — men maakt er zich lichtelijk belachelijk door. In een flink bestuurd land met een leger, geoefend als het behoort te zijn, behoeft er voor zulk een vrees geen plaats te zijn."

Inlandsche thee-cultuur. Wij lezen in het Nieuws v. d. Dag v. N.-I.:

Op last van den Directeur van Landbouw en in overleg met den Directeur van het theezaad-proefstation, Dr. Bernard, werden, ten einde de Inlandsche bevolking van superieur theezaad te voorzien, op de Gouvernements-kinaonderneming geïsoleerde theezaadtuinen aangelegd en hiervoor 2500 stuks fraaie theeplanten, 3e generatie, ontvangen van de onderneming Malabar.

Verder worden er thee-kweekerijen aangelegd van zaad van de onderneming Ardjasarie en van Choitalli- en Rajchor seed.

In December 1905 werd reeds op de Gouvernements-onderneming een thee-zaadtuin aangelegd, om de Inl. bevolking aan beter thee-zaad te helpen en werd in dezen tuin de proef genomen, aanvankelijk met zeer goed succes.

Semarang's leening. Naar de L o c. verneemt is de leening van twee millioen van Semarang in haar geheel overgenomen door de Ned. Handelmij.

Het vertrouwen in crediet en toekomst der stad was groot. De gemeenteraad had uit meerdere solide aanbiedingen te kiezen en de keuze viel op het zeer voordeelige aanbod van een der grootste financieele instellingen. De door de gemeente bedongen minimum-koers was 99 pCt., maar de verkregen koers is zóóveel hooger, dat de gemeente weinig minder dan heel de twee millioen in handen zal krijgen, na aftrek van provisies en onkosten. Daarbij zal van niet dadelijk noodige leeninggelden een hooge deposito-rente worden genoten.

Hier mag van een mooi succes worden gesproken, voor Semarang en in het algemeen voor het koloniale gemeentecrediet.

Omtrent de **Semarangsche ambachtsschool** lezen wij in het verslag over 1910 o.m.:

Gemiddeld werd de school bezocht door 78 leerlingen. Van de 11 leerlingen van het derde studiejaar, die met einddiploma de school verlieten, kregen er 10 dadelijk eene betrekking, en wel 5 in werktuigkundige en 5 in bouwkundige vakken.

Door den voortdurenden steun van verschillende handels-, landbouw- en verkeersondernemingen en van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië konden gewenschte verbeteringen in verschillende opzichten worden ingevoerd.

Het groote gebrek aan technisch personeel in Nederlandsch-Indië is oorzaak, dat alle leerlingen van het 3e studiejaar reeds vóór afloop van het eindexamen zeker zijn van plaatsing.

Het door de noodzakelijkheid geboden uitstel van de invoering van nieuwe bepalingen betreffende het opzichters-examen der B. O. W., is waarschijnlijk de oorzaak van de toeneming van het aantal leerlingen van den bouwkundigen cursus.

De opheffing der tweede-klasse meisjesscholen. — We hebben dit minder juiste opschrift gekozen — zegt 't O n d e r w ij s, waaraan wij het volgende ontleenen — omdat in de pers de indruk gewekt is dat alle meisjesscholen der tweede klassen ten doode zijn opgeschreven. Vooral „een Moeder" heeft door haar artikel: „E e n s t a p a c h t e r u i t", (ook overgenomen in ons Weekblad) opgenomen in alle kranten van Indië, medegewerkt om dien onjuisten indruk te verbreiden. Dat is te meer te betreuren omdat „een Moeder" beweert haar inlichtingen van goed ingelichte zijde te hebben ontvangen. Deze zaak komt echter hierop neer: Door den Directeur van Onderwijs is het, naar onze meening juiste, beginsel aangenomen, dat een meisjesschool alleen dan mag worden opgericht of in stand gehouden, indien met grond verwacht kan worden, dat die school in de toekomst minstens drie leerkrachten zal vorderen. Elke meisjesschool toch telt vijf klassen en 't verdient uit een onderwijskundig oogpunt geen aanbeveling aan één onderwijzeres het onderwijs in meer dan twee afdeelingen op te dragen.

Nu zijn er in Indië elf tweede-klasse meisjesscholen, waarvan er zes een min of meer kwijnend bestaan leiden en waarvan niet te verwachten is, dat zij ooit het vereischte aantal (60) leerlingen zullen tellen om aanspraak te kunnen maken op een derde leerkracht.

In beginsel nu is besloten deze meisjesscholen geleidelijk, en naar mate zich een geschikte gelegenheid voordoet, op te heffen. De ouders op die plaatsen hebben het nu voor een groot deel dus zelf in de hand die opheffing al of niet te doen plaats hebben.

Uit de school. Gesprek tusschen de Juffrouw en Dicky, leerling van een der volksscholen te Batavia.

Dicky vertoont triomfantelijk twee gobangs.

J u f f r.: Hoe kom jij aan zooveel geld, Dick?

D i c k y: Ik zet de kat voor een gat. De kat bijt rat, zóó (knauwgebaar). De rat hij is dood, ik snijd zijn staart, 's avonds de kat weer bijt een rat, een groote, ik snijd weer de staart. Mijn jongen brengt de rat naar den wedana, hij krijgt een dubbeltje, elk vijf cents.

De aanvangsklasse heeft met ingespannen aandacht deze explicatie in krom, maar niettemin zeer begrijpelijk Hollandsch, onderstreept met de noodige gebaren, aangehoord. Eindelijk barst er een bleek van jaloerschheid uit: Die vent altijd zoo beroentoeng, juffrouw! (Het Ond.)

WEST-INDIË.

SURINAME.

Uit hetgeen bij de openbare behandeling van de begrooting voor 1912 in de Koloniale Staten werd gezegd, naar aanleiding van de in overweging zijnde reorganisatie van de rechterlijke macht, zij nog het volgende aangestipt:

Mr. Bueno merkte in den loop zijner rede op, dat, volgens die reorganisatie, een alleen-rechtsprekende rechter iemand 20 jaren van zijne vrijheid zou kunnen berooven, waarop de voorzitter, de heer J. da Costa, lid van het Hof van Justitie, interrumpeerde: „25 jaren en levenslang ook.” (S u r i n a m e van 9 Mei).

De verwachting mag hier worden uitgesproken, dat de in Suriname uitgeoefende kritiek aan de Regeering aanleiding zal geven de in overweging zijnde reorganisatie nog eens nader te overwegen of te doen overwegen door eene daartoe te benoemen commissie.

Er wonen thans in den Haag verscheidene rechtsgeleerden, die jaren lang in Suriname verschillende betrekkingen, daaronder zelfs de hoogste, hebben bekleed. Daaronder zijn ook oud-leden van de rechterlijke macht in de kolonie. Betere gelegenheid om eene deskundige commissie te benoemen is haast niet denkbaar.

***

De beide volgende zittingen ter behandeling der begrooting leverden weinig belangrijks op. Het voornaamste was wel een amendement van den heer B e c k e r i n g h v a n L o e n e n om weer een afzonderlijk crediet uit te trekken voor den geneesk. inspecteur, voor het geval het bij een volgende benoeming niet wenschelijk mocht zijn die betrekking verder te combineeren met die van chef van den militairen geneesk. dienst.

Dit amendement werd met algemeene stemmen aangenomen.

De heer v a n O m m e r e n sprak daarbij den wensch uit, dat, zoo mogelijk, een psychiater tot inspecteur zou worden benoemd, die bij zijne functiën de betrekking van geneesheer-directeur van het krankzinnigengesticht kan waarnemen.

Het zou inderdaad zeer te betreuren zijn, indien deze wensch — dien d e W e s t geheel onderschrijft — vervuld werd. De geneesk. inspecteur moet iemand zijn, wiens studierichting van dien aard is, dat hij in staat geacht mag worden de landsziekten te bestudeeren. Een vingerwijzing in die richting is de thans ondernomen bestrijding van de Framboesia tropica. Op dit gebied is er voor eèn vol man volop werk. Kon de Regeering voor de vervulling dezer betrekking op een bekwaam man de hand leggen — natuurlijk tegen een ruim traktement — dan zou aan de kolonie een groote dienst worden bewezen. Hoe dit tot gezonde bezuiniging leidt, zal misschien spoedig blijken uit den kruistocht tegen de Framboesia.

De begrooting werd ten slotte met algemeene stemmen aangenomen, zonder de „donderende motie”, die O n z e W e s t in haar nummer van 6 Mei in het vooruitzicht had gesteld.

***

De rede, door den Gouverneur uitgesproken bij de opening der zittingen van de Koloniale Staten op 9 Mei, bevat niet veel nieuws.

Opmerking verdient de verklaring van den Gouverneur, dat men bij het opmaken van een nieuw plan tot voortzetting van de bacovecultuur, tusschenplanting met andere cultures had voorgesteld, omdat die tusschenplanting zou voorkomen, dat, bij onverhoopte aantasting der Congovelden door de ziekte, men na eenige jaren weder zou komen te staan voor velden, alleen beplant met door ziekte waardelooze bacoven.

Gelijk bekend, mocht dit plan niet de goedkeuring verwerven van Regeering en Wetgevende Macht.

Het een en ander uit de rede van den Gouverneur volge hier:

„Toen ik nu ongeveer drie jaren geleden in een plechtige zitting van Uw College het bestuur over de Kolonie aanvaardde, verklaarde ik vertrouwen te hebben in de toekomst der Kolonie.

In de drie jaren, die nu achter ons liggen, is veel tegenslag ondervonden en is zeker hetgeen we allen gehoopt hadden niet bereikt en verwezenlijkt. Toch blijf ik in de toekomst der Kolonie vertrouwen stellen; in den tegenwoordigen toestand meen ik voor dit vertrouwen gegronde reden te vinden. Immers de toestand is niet ongunstig. Wanneer de bacovencultuur ten slotte zal mogen slagen, wanneer de suikercultuur niet achteruitgaat, misschien zich uitbreidt, wanneer de cacaocultuur, dank zij de succesvolle bestrijding der ziekte, flink en krachtig herleeft, ook bij den kleinen landbouw, wanneer de koffiecultuur opbloeit, wanneer de rubbercultuur slechts ten deele geeft, wat daarvan verwacht wordt, wanneer de rijstcultuur in belangrijke mate toeneemt, wanneer de balataindustrie op haar tegenwoordige hoogte blijft, omtrent al hetwelk op grond van hetgeen wij nu zien goede verwachtingen mogen worden gekoesterd, dan kan de kolonie, zij het ook niet in de allernaaste toekomst, tot bloei komen.”

„De financieele resultaten der laatste twee jaren zijn gunstig. Gaat het met de middelen in dezelfde stijgende lijn voort, dan zal de vervulling van den plicht om de huishoudelijke uitgaven uit de eigen middelen te betalen, niet meer in een al te ver verwijderd verschiet liggen.

Steun van het Moederland, vooral voor productieve werken, zal de kolonie nog behoeven. En niettegenstaande de onder het bestuur van mijne ambtsvoorgangers in uitvoering gebrachte maatregelen, waarvoor door het Moederland groote sommen zijn verstrekt — ik bedoel den spoorwegaanleg en de bacovencultuur — niet het resultaat hebben gehad, dat daarvan bij den aanvang ook door U, Mijne Heeren, werd verwacht, zal het Moederland — daarvan ben ik overtuigd — de kolonie krachtig blijven steunen.

Door de na overleg met mij gedane benoeming der Commissie, welke zal adviseeren over de middelen om den economischen en financieelen toestand te verbeteren, is wel gebleken, dat het Moederland bereid blijft om alles in het werk te stellen, wat kan strekken om de kolonie vooruit te brengen.”

„Nu ik weldra het bestuur zal nederleggen, wil ik mij ten slotte veroorloven nogmaals een wensch uit te spreken, dien ik ook vroeger reeds heb doen hooren, en waarvan de vervulling naar mijn meening in het belang der Kolonie kan strekken. Moge het zijn, dat alle ingezetenen der kolonie, onverschillig van waar zij afkomstig zijn, zonder onderscheid van rang, stand, ras of kleur eendrachtig met en naast elkander samenwerken, om den vooruitgang der kolonie en het geluk harer ingezetenen te bevorderen, daar dat het doel is, dat voor oogen moet staan!

En wanneer ik dien wensch uitspreek, versta men mij wel. Het is met de door mij gewenschte eendrachtige samenwerking allerminst mijn bedoeling, dat meeningsverschil zal worden verborgen of weggedoezeld. Neen, strijd over beginselen, strijd over de groote lijnen, die moeten gevolgd worden, strijd over hetgeen belangrijk is, kan niet anders dan aan het belang der kolonie ten goede komen, mits bij dien strijd al wat van persoonlijken aard is ontbreke, en die strijd worde gevoerd waardig en met onderlinge waardeering. Men spanne dus alle krachten in, ieder op de wijze waarop hij meent met eerbiediging van hetgeen anderen denken het belang der Kolonie, dat ons allen zoo zeer ter harte gaat, het best te dienen. Dan zal men een goede toekomst voor der kolonie verzekeren en dan zullen, naar ik hartelijk hoop, de opoffering, die het Moederland zich getroost heeft en nog getroosten zal, ten slotte vruchtdragend blijken en Suriname, de meest Nederlandsche kolonie, zooals zij vaak genoemd is, een welvarende kolonie worden.”

***

Bij het lezen van de periode met al de „wanneers” vraagt men zich onwillekeurig af: ernst of luim? Zeker, wanneer alles goed gaat, kan de kolonie tot bloei komen.

D e W e s t van 12 Mei wijdt een kort woord aan de openingsrede en zegt o.m.:

„Dat een Gouverneur, die zooveel tegenslag en teleurstelling heeft ondervonden als Mr. Fock, bij zijn afscheid verklaart vertrouwen te b l i j v e n stellen in de toekomst der kolonie, is een feit beteekenisvol en bemoedigend. Inderdaad, wij gelooven, met den Gouverneur, dat Suriname tot bloei kan komen, al zou men na de reeks van tegenspoeden der laatste jaren geneigd zijn daaraan te gaan twijfelen. Wij zijn den Gouverneur dankbaar, dat hij tegenover den toenemenden stroom van pessimisme, zijn bemoedigend oordeel heeft gesteld, een oordeel pleitend voor zijn ruimen blik.”

Ook S u r i n a m e van 12 Mei bespreekt de openingsrede.

„Deze rede — schrijft het blad — is de afscheidsrede geweest van Gouverneur F o c k. In een fraai klinkende peroratie heeft de landvoogd een cri de ralliement, een roep tot verzamelen, laten hooren. Was deze rede een aanvaardingsrede geweest, wij hadden illusies daarop kunnen bouwen. Nu zij aan het eind van zijn bestuur gehouden is, loopen wij geen gevaar de dupe te worden van schoone woorden, die reeds meer gehoord zijn, maar waaraan het parallelle beleid ontbrak.

Immers terwijl Gouverneur Fock bij elke redevoering, die hij hooren deed, de schoonste theoriën verkondigde, welke wijde verschieten van kracht, rechtvaardigheid en eensgezindheid openden, liet hij onbekwame en niet altijd betrouwbare hoofdambtenaren voor zich regeeren, met het gevolg dat er een algemeene sociale malaise ontstond, die zich tenslotte uitte in de bittere en met feiten gestaafde verwijten bij de jongste begrootingsbehandeling gevallen.

Ons eindoordeel over de openingsrede is daarom dat zij maar een rede is, uitgesproken omdat zij uitgesproken moest worden, zonder beteekenis voor de toekomst.”

***

Naar aanleiding van een bezoek van den Gouverneur aan Lelydorp, schrijft De West:

„Hoofddoel was een bezichtiging van de Javanen-vestiging iets boven het station Lelydorp, de eerste nederzetting van Javaansche klein-landbouwers in de kolonie die een succes schijnt te zijn. Alle vorige pogingen om van Javanen kleinlandbouwers te maken zijn vrijwel mislukt.

De vestiging op Lelydorp telt thans 500 Javanen die 170 perceelen van ongeveer 3 H.A. grootte bezitten. Op de lagere gedeelten wordt met succes rijst verbouwd. De hoogere gedeelten hebben meer het krakter van kostgronden. Behalve producten voor locale consumptie, legt men zich echter ook toe op stapelproducten, als koffie en vruchten. De perceelen voldoen dus aan alle eischen voor duurzaam succes. Alleen zou men de qualiteit van den grond iets beter wenschen, en ook betere loozing.

De Gouverneur was zeer verrast over hetgeen hij zag. De gronden van Javanen maken gewoonlijk een netter indruk dan van Britsch-Indiërs. Zij besteden meer zorg aan hun woningen, die bovendien voor deze gelegenheid met eereboog-vlaggetjes versierd waren.

Onlangs werd deze Javaansche vestiging bezocht door den heer H. Dahlberg, scheikundige, hoofd van een groote suikerfabriek nabij Samarang.

Deze kwam in Suriname met zekere vooroordeelen tengevolge van de klachten in Indische bladen over de Javaansche immigratie in Suriname.

Hij verklaarde echter, dat wat hij op Lelydorp zag, glansrijk de vergelijking kan doorstaan met de meeste Javaansche dorpen in Midden Java. Alleen in enkele hooger gelegen dorpen op Java, zag hij wel eens welvarender dessa's. Op zijn vraag aan de bewoners op Lelydorp, of zij wenschten terug te keeren naar hun land, antwoordden allen ontkennend.

De rijstaanplantingen die hij zag, konen natuurlijk niet in vergelijking met de sawah's op Java, maar door verbetering van de loozing zouden, meende hij, grooter stukken land met rijst bebouwd kunnen worden.

Naar de meening van den heer Dahlberg, heeft de Javaansche vestiging op Lelydorp een groote toekomst.

Dat de rijstcultuur er nu reeds aardige resultaten oplevert, blijkt uit het feit, dat een man en een vrouw het afgeloopen jaar honderd zakken paddi afleverden, ter waarde van *f* 500.

***

De redakteur van De West heeft een kijkje genomen aan boord van het nieuwe luchtschip en geeft onder den titel „Het nieuwste staaltje van Bestuursbeleid" zijn indrukken weer:

„Onlangs namen wij een kijkje aan boord van het nieuwe lichtschip. Wij maakten toen melding van een Kromhout motor van tien paardekracht, zonder dat ons recht duidelijk was waarvoor die motor diende.

Bij informatie is ons nu medegedeeld, dat de motor dient voor:

1e samenpersing van lucht voor den misthoorn;
2e om het anker te kunnen ophiewen;
3e om lens te kunnen pompen;
4e voor de brandwaterleiding.

Dit geeft aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Is een misthoorn noodig in een land, waar mist zelden of nooit voorkomt? Hoe komt men aan zoo'n dwaasheid?

Het anker ophieuwen is iets, wat de bemanning van het lichtschip wellicht éens per jaar heeft te doen; een eenvoudig handtoestel was daarvoor voldoende.

In een ijzer schip komt geen water, tenzij er een lek is; zoodat lenspompen overbodig is.

Ook het brandgevaar is in zoo'n schip minimaal, in ieder geval kan ook hier met een handspuit worden volstaan.

Voor het licht is de motor evenmin noodig. Er is een apart toestel, bij wijze van klok met hanggewicht, om de draaiende beweging aan het licht te geven.

Summa summarum was het noodelooze weelde, een motor te plaatsen in het lichtschip. De bediening, die door een motorist moet geschieden, wordt daardoor natuurlijk zooveel duurder.

Zeer benieuwd zijn wij te weten, wat het lichtschip in totaal kost. Het bedrag zal waarschijnlijk weer een van die verrassingen opleveren waaraan wij van de koloniale vaartuigen gewend zijn.

De aanschaffing van dit lichtschip is het nieuwste staaltje wat het Bestuur ons geeft van zijn onkunde en gebrek aan doorzicht. Over dit laatste is door de Koloniale Staten terecht geklaagd bij de behandeling der begrooting."

***

Het heerschen van pest op Trinidad en in Venezuela geeft aan De West aanleiding tot de volgende opmerkingen:

„Mocht de ziekte overwaaien naar Suriname, dan is de ellende niet te overzien. Proefondervindelijk is gebleken, dat reinheid de beste voorzorg is tegen verspreiding dezer ziekte. Wat zal echter gebeuren als de pest haar intrede doet in een stad als Paramaribo, met schandelijke vuilophoopingen op de erven, ja zelfs in de slooten die den afvoer behooren te verzekeren. Niet alleen is de loozing onvoldoende maar het vuil in riolen en goten wordt niet doorgespoten, terwijl ook nagenoeg niets wordt gedaan tot verdelging van ratten."

„Aanvaardt het Bestuur de verantwoordelijkheid voor dezen toestand?" vraagt het blad.

***

De leden der commissie, die thans in Suriname een onderzoek instellen naar de economische toestanden in verband met de bacovencultuur, worden in de eerste helft van Augustus hier te lande terugverwacht.

In verband daarmede verneemt men, dat, teneinde den nog te benoemen Gouverneur van Suriname, in de gelegenheid te stellen met de uitgezonden leden der commissie over hare bevindingen te confereeren, het vertrek van den a.s. nieuwen landvoogd (zooals gemeld: kap. t/Zee baron Van Asbeck), naar de kolonie, dat aanvankelijk bepaald was tegen 1 Aug. a.s., verdaagd is tot ongeveer 15 September.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Openbare Handelsschool te Batavia. In de **Pemberita Betawi** van 25 Maart 1911 no. 69 wordt den lezers kennis gegeven, dat met ingang van den eersten Maandag van de maand Juli van dit jaar de cursus op de openbare handelsschool te Batavia zal worden geopend. Deze handelsschool die een deel uitmaakt van de Koningin Wilhelminaschool te Batavia, is ingericht op den voet van de handelsschool te Amsterdam, behoudens eenige wijzigingen, in verband met bestaande Indische toestanden en sluit zich aan bij het onderwijs van de Hoogere Burgerschool met driejarigen cursus. De leerlingen eener 4de kl. Hoogere Burgerschool met vijfjarigen cursus kunnen, zonder examen, tot de Handelsschool worden toegelaten.

De opleiding op deze onderwijsinstelling, dient hoofdzakelijk voor hen, die zich wenschen te bekwamen voor den:

1e. handel;
2e. dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnsen;
3e. administratieven dienst als
  a. inlandsch credietwezen;
  b. pandhuisdienst;
  c. op de bureaux van het Departement der Gouvernementsbedrijven;
  d. financiën;
  e. weeskamers.

De vakken waarin onderricht wordt gegeven zijn:

e. talen (Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch en Maleisch), met handelscorrespontie;
2e. boekhouden, handelsrekenen en handelsrecht;
3e. scheikunde en warenkennis;
4e. staathuishoudkunde en handelsgeschiedenis;
5e. stenografie, machineschrijven en schoonschrijven.

Het schoolgeld bedraagt van *f* 5.— tot *f* 10.— per maand.

Kiahi Plandah te Lodojo (Kediri). — In de **Tiong Hoa Wi Sien Po** van 28 Maart 1911 no. 274 komt het navolgende verhaal voor:

In het ressort van Blitar ligt het dorp Lodojo, de hoofdplaats van het district van dien naam. Ter rechterzijde van de woning van het districtshoofd, kan men daar een gebouwtje aantreffen, dat voor godsdienstige doeleinden wordt gebezigd en waarin een persoon woont, die bekend staat onder den naam van Kiahi Plandah. Volgens de volksmeening is hij geen gewoon soort mensch, doch beschikt hij over verschillende bovennatuurlijke eigenschappen. Zoo heeft hij het vermogen geluk, gezondheid te kunnen schenken en de macht allen, die hem in zijn bestaan storen, te vernietigen.

Onder meer wordt van hem verhaald, dat hij, nu vijf jaren geleden, zich op den 11en der maand Moeloed baadde, terwijl dit plaats had moeten hebben op den daaropvolgenden dag, eene onregelmatigheid, waarover hij zóó ontstemd geraakte, dat het dorp met zijne bewoners met een tijgerplaag werd gestraft, die aan tal van volwassen personen en zelfs aan kinderen het leven heeft gekost.

Welke maatregelen van bestuurswege ook werden genomen, niets baatte, totdat de bevolking op het denkbeeld kwam in de woning van Kjahi Plandah een maaltijd op godsdienstigen grond-

slag aan te richten en hem vergiffenis te vragen voor de plaats gehad hebbende vergissing. De maaltijd duurde een geheelen nacht, met het gevolg dat nimmer meer van een tijgerplaag werd gehoord.

Sedert dien tijd staat bij de bevolking de overtuiging vast, dat aan het baduur in de maand Moeloed van K j a h i P l a n d a h niet mag worden getornd. Het zijn niet alleen lieden van Blitar, maar ook van andere plaatsen als Kediri, Madioen, Solo, en Soerabaja, die naar den Kjahi komen zien, hoewel hij zich niet veel vertoont en dan nog slechts tijdens het baden. Onder andere omstandigheden zou de toeschouwer in zwijm geraken en een prooi worden van de tijgers.

Het aan den bezoeker verstrekte water wordt geheel vrijwillig en druppelsgewijze gedronken. De bevolking kent aan dit water zekere geneeskundige kracht toe, meer in het bijzonder tegen cholera.

De toongevendste Regenten op het eiland Java. — Van de 68 op het eiland Java, buiten de Vorstenlanden, aanwezige regenten, hadden, tot en met de maand Augustus 1910 slechts vier den titel van P a n g e r a n, zegt de **Bromartani** van 29 Maart 1911 no. 26, n.l.:

1e. De Regent van Soemedang (Preanger Regentschappen), P a n g e r a n A r i o S o e r j o A t m o d j o, sedert 30 December 1882 als zoodanig opgetreden en versierd met de navolgende onderscheidingen: Officier in de Orde van Oranje-Nassau; Gouden medaille voor Burgerlijke Verdiensten; titel van Adipati en den gouden songsong (zonnescherm).

2e. De Regent van Banjoemas, P a n g e r a n A r i o M e r t o d i R e d j o, sedert 14 Maart 1879 in functie en versierd met de navolgende onderscheidingen: a. Ridder in de Orde van den Ned. Leeuw; b. Officier in de Orde van Oranje-Nassau; c. Gouden medaille voor Burgerlijke Verdiensten; d. Titel van Adipati, en e. den gouden songsong.

3e. De Regent van Koetoardjo (Kediri), P a n g e r a n A r i o P o e r b o A t m o d j o, sedert 19 October 1870 in dienst en versierd met de navolgende onderscheidingen: a. Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw; b. Officier in de Orde van Oranje-Nassau; c. titel van Adipati; d. titel van Ario, en e. den gouden songsong.

4e. De Regent van Demak (Semarang), sedert 18 Maart 1881 in functie en versierd met de navolgende onderscheidingen: a. Ridder in de Orde van den Ned. Leeuw; b. Officier in de Orde van Oranje-Nassau; c. gouden ster van trouw en verdiensten; d. titel van Adipati, en e. den gouden songsong.

Dit aantal van 4 pangerans is betrekkelijk niet groot, terwijl deze opgave er op zou wijzen, dat die titel niet geschonken wordt, wanneer niet op ongeveer 30 dienstjaren kan worden gewezen.

Wanneer zulks juist is, zouden, volgens den Regeeringsalmanak, voor dien titel weldra in aanmerking komen:

1e. R a d e n A d i p a t i A r i o W i r o T a n o e D a t a r, Regent van Limbangan (Preanger Regentschappen), sedert 16 Juli 1881 als zoodanig opgetreden en versierd met de navolgende onderscheidingen: a. Officier in de Orde van Oranje-Nassau; b. Gouden medaille voor burgerlijke verdiensten; c. gelen songsong, en d. twee Siamsche Ridderorden.

2e. R a d e n M a s A d i p a t i A r i o T j o k r o W i d j o j o, Regent van Tjilatjap (Banjoemas) sedert 1 Juni 1882 in functie.

Een zeer nuttige lezing. Uit Djokja wordt aan de L o c. bericht, dat de docter-djawa Waidin aldaar in het logegebouw voor een publiek van ruim 700 inlanders, onder wie ook politiedienaren, een lezing hield over pest en cholera en de bestrijding dezer ziekten bij voorkomende gevallen.

De moord op den wedono van Garoeng. — Hierover verneemt het S o e r. H b l.:

De moordenaar van den wedono van Garoeng heeft wel alles bekend, doch men neemt daarmede nog geen genoegen en wil meer weten. De man is een santri, dus fanatiek, en kreeg van den wedono nog al eens standjes, omdat zijn erf vuil was.

Van inlandsche zijde hoorde onze berichtgever, dat de moordenaar zou gezegd hebben, dat niet hij, doch de koran den wedono gedood had, dus in de beteekenis, dat hij slechts een werktuig in Gods hand was. Of 't waar is, weet de schrijver niet.

Inlanders en het Stadsverband. Onder dit opschrift schrijft het N i e u w s v. d. D a g v. N.-I.:

Voorheen was het Stadsverband bij de inlanders niet populair en verkozen zij steeds verpleging in eigen woning.

Tegenwoordig, nu zieke prostituées niet meer in de inrichting worden toegelaten en de voeding in eigen beheer werd genomen, komen steeds meer en meer inlanders opname verzoeken.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Van Peking naar Taskend. Het Russisch ressort. — De waarde aan handelsgoederen, welke over de Russische grenzen worden in- en uitgevoerd per paard, kameel of ezel, zal gemiddeld 1000 pond sterling of ƒ 12000.— per dag bedragen.

Van de Russische grens naar het naaste eindstation van den Russischen spoorweg kan men twee wegen volgen, n.l. die over Terek Dawan in het koude en de langere over Alai in het warme jaargetijde. Laatstgenoemde weg werd door den correspondent-reiziger genomen, waarbij twee bergruggen van ongeveer 11000 voet hoogte, onder groote moeielijkheden, werden overgetrokken.

De eerste bergrug draagt den naam van T u a n M a r a n, heeft een hoogte van 11200 voet en leidt naar de lage landen om de Okus-rivier. Van dezen weg wordt nooit druk gebruik gemaakt. Hij doorsnijdt een uitgestrekte en gezonde streek, waar vele fraaie bloemsoorten en een aanzienlijk aantal kameelen en paarden worden aangetroffen.

De tweede bergrug heet T a l d e k. Aan de oostzijde daarvan ligt het Khirgizendorp S e r i k t a s h, waar de weg zich in tweeën splitst. Eén dezer wegen voert naar Murghabi in het gebied van Pamir, op 120 Mijlen afstands, en waar een klein garnizoen gelegerd is. Te Seriktash kunnen de reizigers zich overtuigen van den arbeid van den Russischen kolonel Grombchevsky, die in het jaar 1888 een geheime overeenkomst sloot met den Emir van Hunza, en welke transactie tot de juist tegenovergestelde oplossing heeft geleid als welke beoogd werd, n.l. de bezetting in het jaar 1891 van die streek door de Engelschen. Op dezelfde wijze geraakte ook Tibet onder Engelschen invloed, nadat door den Rus Dorjief zekere voorloopige aanrakingen met de bestuurders van het land waren gezocht. Kolonel Grombchevsky heeft in het jaar 1893 een weg aangelegd van Gulcha naar Seriktash, ter lengte van 68 Mijl, die geschikt is voor groot transport. Tevoren was Gulcha reeds door een weg met Osh verbonden, welke plaats op 30 Mijl afstands van Andijan is gelegen. Deze laatste communicatie was in het leven geroepen ten behoeve van den Russischen Gouverneur-Generaal van de provincie Taskend, Baron Vrevsky, ten einde dezen in staat te stellen zich per rijtuig gemakkelijk te kunnen verplaatsen. Deze weg verkeert in goeden toestand, doch wordt voor karrenvervoer weinig gebezigd.

Hij verbindt tal van fraaie plaatsen, die in een gezonde streek zijn gelegen.

Te Gulcha is een Russisch garnizoen gelegerd, terwijl in de nabijheid van die plaats een rivier stroomt, die in zekeren tijd van het jaar moeielijk kan worden overgetrokken. Is men haar evenwel gepasseerd, dan betreedt men den fraaien weg naar Osh en Andijan, twee sterk bevolkte plaatsen met veel handelsbeweging.

De bevolking bestaat hoofdzakelijk uit Khirgizen, die het zwervend leven hebben prijs gegeven, en thans gezeten lieden zijn.

Te Osh was het einddoel van den correspondent-reiziger bereikt en werd per postwagen naar Andijan gereisd, vanwaar per spoor naar Europa werd teruggekeerd.

De dienstreis van den 3den Chineeschen Regeerings-Commissaris naar Ned.-Indië. In de **Pewarta Soerabaija** van 28 Maart 1911, No. 70, wordt gewezen op het feit, dat de Chineezen reeds sedert eeuwen hun land verlieten, met het doel elders een levensbestaan te zoeken.

Vroeger was dit aantal minder groot, omdat de Chinees in eigen land gemakkelijker zijn levensonderhoud kon vinden, terwijl de vervoerkosten zeer hoog waren en de reis per Chineesch zeilschip naar Java, met het oog op de dikwijls hooge zeeën in de Chineesche wateren, lang niet zonder gevaar was.

Onder dit licht bezien, eischt een onpartijdige en billijke beoordeeling de erkenning, dat de vroegere Chineesche emigranten toch waarlijk zeer flinke, energieke mannen zijn geweest.

Op Java aangekomen, ging het den nieuweling gewoonlijk goed. Hij werd door zijn rasgenooten in den regel hartelijk ontvangen, dikwijls in zaken gezet, en vaak als schoonzoon in de familie opgenomen.

Die gunstige conditie, waarin de volbloed-Chinees op Java toen verkeerde, heeft er zeker toe geleid, dat zoovele Chineezen uit hun land herwaarts kwamen.

Thans zijn de toestanden echter geheel en al gewijzigd. De vrachtprijzen op de stoomschepen zijn billijker geworden, de aan de zeereis verbonden gevaren zijn tot een minimum beperkt, doch is daarentegen de strijd om het bestaan, zoowel in China als in Ned.-Indië, verzwaard. Dit laatste is voor de tegenwoordige emigranten een zeer ernstige zaak. Wil men dezen sterk maken voor dien strijd, dan begrijpt de Chineesche Regeering zeer goed, dat zij

er voor moet waken, dat die emigranten vóór hun vertrek uit hun land, door middel van elementair onderwijs, toch eenigszins moeten zijn onderlegd.

Want het vertrekken naar den vreemde van onwetenden op goed geluk houdt in den tegenwoordigen tijd groote bezwaren in.

Het onderwerp der emigratie houdt de Chineesche Regeering dan ook wel bezig, maar van bepaalde uitkomsten ten deze zag het publiek tot heden niet veel, niettegenstaande het feit, dat reeds twee malen Ned.-Indië door een Regeeringscommissaris daartoe werd bezocht.

Weldra zal de derde Regeeringscommissaris in Ned.-Indië aankomen. Het Chineesch publiek vestigt volgens bovengenoemd blad thans al zijn hoop op deze autoriteit, die, naar het vertrouwt, de ernstige belangen, aan zijn inzicht en beleid toevertrouwd, zeker wel zal begrijpen.

In het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. lezen wij:

De vereeniging „Tiong Hoa Hwe Kwan" verzond aan de ouders van de bij die vereeniging op school gaande kinderen een circulaire, waarin het nut van het inenten tegen cholera werd uiteengezet.

Indien de ouders er mede accoord gaan, zal de vereeniging voor het inenten der kinderen zorgen.

De Chineesche wijkmeesters beginnen zich te weren!

Zij dienden thans een verzoek in om in het vervolg niet meer persoonlijk voor de rol te behoeven te verschijnen, wanneer zij een of andere zaak moeten voorbrengen.

Tegen de cholera-vaccinatie! In het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. van 8 Mei j.l. lezen wij: „Te Batavia overleed plotseling een Chinees, nadat hij zich kort te voren tegen cholera had doen inenten.

Naar aanleiding van dit sterfgeval, maken de Chineezen thans propaganda tegen de vaccinatie.

Van Vreemde Koloniën.

Aan de Deutsche Kol.-Zeit. van 13 Mei ontleenen wij eenige cijfers, die een vergelijkend overzicht geven van de oppervlakte, de bevolking en de financiën van verschillende koloniale gebieden.

Het Britsche overzeesche gebied van 28½ millioen vierk. K.M. heeft 350 mill. inwoners, het budget bedraagt 3½ milliarden mark.

De Fransche kolon., 5.8 mill. vierk. K.M., 32½ mill. inwoners, budget 185½ millioen M. (zonder Algiers en Tunis).

De Nederl. kolon. 2 mill. vierk. K.M., 40 millioen inwoners; budget 339 millioen M. inkomsten, 373 millioen M. uitgaven.

De Portug. kolon. 2 mill. vierk. K.M., 7 millioen inwoners, 51 millioen M. inkomsten, 55 millioen M. uitgaven.

Belg. Kongo 2.4 mill. vierk. K.M., 15—30 (?) mill. inwon., begrooting uitg. 32,7 millioen M.

Ital. kolon. 450000 vierk. K.M., 700000 inwon., budget 9 millioen M.

Spaansche kolon., 223000 vierk. K.M., 300000 inwon., budget 2 millioen M.

Ten slotte geeft het blad de Duitsche kolon., 2.675.000 vierk. K.M., 11 mill. inwoners, budget 78¾ millioen M.

***

In het onlangs verschenen werk La culture du café van A. Jacotot, wordt de wereldproductie opgegeven als ruim 15 millioen balen van 60 K.G. Brazilië bezorgt hiervan ongeveer 2/3.

De schrijver meent, dat het verbruik van koffie zeker zal toenemen, wellicht door de plaats van de thee in te nemen. In dit verband geeft hij deze vergelijkende cijfers van het verbruik over 1907:

per jaar en per inwoner, in kilogrammen,

	thee	koffie
Engeland	3,250	0,300
Nederland	0,750	7,500
Rusland	0,600	0,150
Vereen. Staten	0,500	4,750
Duitschland	0,050	3,050
Frankrijk	0,020	2,600

Ten slotte geeft de schrijver als zijn meening, dat de kultuur van de koffie voor de Fransche koloniën aanbeveling verdient en vraagt hij steun hiervoor van 't gouvernement. Daar de koffie bij invoer zwaar belast is, meent hij, dat die steun het beste zal zijn te geven door de koffie, uit Fr. koloniën afkomstig, geheele vrijstelling te geven van inkomende rechten.

***

Maakten wij eenigen tijd geleden melding van de pogingen, uit verschillende koloniën tegelijkertijd door de pers verspreid, van de behoefte aan Europeesche vrouwen, in de ontwikkelingsperiode der nieuwe landen van over zee is thans evenzeer van vele zijden een zoeken naar goede krachten voor den handenarbeid. Nieuw-Zeeland en Australië roepen en lokken met allerlei middelen. In Zuidwest-Afrika beproeven de Duitschers de inboorlingen tot nuttiger effect te brengen, zij leggen er zich op toe, hen hiertoe meer geschikt en genegen te maken. De inboorling moet leeren een beter landbouwer te worden en direct belang krijgen in landbouwbezit. De immigratie van bekwame krachten zal bevorderd worden. De Franschen zijn behalve op soortgelijke maatregelen nog op een ander middel bedacht. De gouverneur van Nieuw-Caledonië heeft een premie van 10 fr. (zegge tien franken!!) toegezegd aan elke inlandsche vrouw voor elk levend kind, dat zij ter wereld brengt.

BRITSCHE KOLONIËN.

De conferentie van de eerste ministers van de overzeesche onderhoorigheden en het moederland in Londen heeft zich uitgesproken voor de noodzakelijkheid, dat de „Verklaring van Londen" bekrachtigd behoort te worden. Australië onthield zich van stemming, overigens waren allen het eens.

Wat is de beteekenis hiervan? In 1909 zijn de vertegenwoordigers van Gr.-Brittanië, Duitschland, Oostenrijk-Hongarije, Frankrijk, Italië, Spanje, Rusland, de Ver. Staten en Japan het met moeite eens geworden over het zoo ingewikkelde vraagstuk der regeling van het internationaal recht bij een oorlog ter zee. De bepalingen, samengevat in de „declaration of London", werden door de genoemde mogendheden geratifiëerd, met uitzondering echter van Engeland.

Hier was een storm van verzet opgestoken, deze gold vooral de bepaling betreffende het recht tot vermeesteren (nemen, prijsmaken) van conditioneele contrabande, d. z. artikelen, die uit hun aard geen militair gereedschap zijn, maar die voor een oorlogvoerder toch groote beteekenis kunnen hebben, b.v. levensmiddelen. Engeland kan zonder invoer van buiten niet in de eigen levensbehoeften voorzien; het zou, door deze bepaling te aanvaarden, zijn verdediging onmogelijk maken, meende de oppositie.

Hiertegenover werd aangevoerd, dat Engeland door het onderteekenen der declaratie niets verliezen, wèl winnen zou. Wat men vreesde kan, als het reden van bestaan heeft, zonder die onderteekening toch ook gebeuren, want het nemen van die conditioneele contrabande geschiedt thans ook in oorlogstijd, maar zonder aan regels of beperking gebonden te zijn. En in die reglementeering nu ligt het voordeel van hooger beroep op het Internationaal Prijzenhof, voordeel, dat ook geldt, wanneer Engeland zelf niet in een oorlog betrokken is, maar de Britsche handel in moeilijkheden komt, indien een schip genomen mocht worden, omdat 't conditioneele contrabanda vervoert, en de eigenaar hiertegen zou meenen te kunnen protest aanteekenen. Als oorlogvoerende partij zou Gr.-Brit. door de declaration niets kunnen verliezen, als neutrale handelsmogendheid zou het er slechts door kunnen winnen.

Alvorens den knoop door te hakken, wilde de regeering de opvatting kennen der overzeesche onderhoorigheden; hierin ligt dus de beteekenis van 't genomen besluit, waarbij deze, met één onthouding, zich hebben uitgesproken vóór de bekrachtiging van de verklaring van 1909.

Van nog grooter politiek gewicht dan het genomen besluit, dat alleen een toepassing vindt in geval van oorlog, is het feit zelf der raadpleging van de overzeesche onderhoorigheden door de regeering van het moederland, over een zóó belangrijk punt, dat èn tot de binnenlandsche èn tot de buitenlandsche politiek behoort. De wijze, waarop dit is geschied, geeft er nog te grooter beteekenis aan, daar de vertegenwoordigers der koloniën eenstemmig zijn in lof over de ridderlijke, open wijze waarop Engeland's eerste minister hen op de hoogte heeft gesteld van de bedoelingen der Britsche staatkunde. Op deze manier is de eenheid van denken voor het geheele rijk voor de naaste toekomst beter verzekerd dan vóór de conferentie het geval scheen te zijn. Groot-Brittanië weet de bakens te verzetten naar het getij verloopt.

FRANSCHE KOLONIËN.

Reorganisatie van de werkwijze bij het ministerie van koloniën. — De bestaande organisatie van dit ministerie is vaak het onderwerp van kritiek geweest. De tegenwoordige minister Messimy heeft behoord tot hen, die er een afkeurend oordeel over hebben uitgesproken. Kort nadat hij de teugels in handen heeft genomen, heeft hij nu een nog al ingrijpend reorganisatie voorstel aan den president der Republiek ingediend. Uit de lange memorie van toelichting (zie La Dépêche Coloniale van 28 Mei) kunnen wij slechts een greep weergeven.

Het Min. v. Kol. kan niet in dezelfde mate als de andere ministeries een orgaan van centralisatie

zijn. Een ruim opgevatte administratieve autonomie is de voorwaarde waarop alle vooruitgang voor onze bezittingen gegrond is: de afstand, de grootte, de verscheidenheid, onzerzijds het gebrek aan juiste gegevens omtrent velerlei in de koloniën, dit alles waarschuwt tegen een leiding te Parijs, zels als men hiertoe duizenden van ambtenaren aanstelde. 't Min. v. Kol. moet eenvoudig het orgaan zijn ter verbinding der autoriteiten in de koloniën en de regeering der Republiek, mede een orgaan echter bekwaam om de zaken van algemeen en van gemeenschappelijk belang van deze federatie van nieuwe landen en hun ondergeschiktheid aan het belang der souvereine natie te regelen.

Hiertoe moet aan de centrale administratie ontnomen en aan de koloniale besturen teruggegeven worden wat tot de uitvoerende macht behoort. De comptabiliteit en de voorziening in verschillende behoeften moeten niet meer dan het hoog noodige personeel aan het Dep. v. Kol. vergen, wat de gouverneurs noodig hebben moet ter hunner beschikking worden gesteld, evenals datgene wat voor het algemeen noodig is ter beschikking van den minister; alles en allen onder goed omschreven verantwoordelijkheid en contrôle.

Wat de uitvoering betreft, zullen, in plaats van 13 bureaux verdeeld over 3 directiën, komen 8 diensten, in grootere mate onafhankelijk van elkander. 4 er van zullen alle belangrijke vraagstukken behandelen, die een bepaalden en aangewezen groep van koloniën betreffen: 1. Indochina; 2. Madagascar en de bezittingen in den Indischen Oceaan; 3. West-Afrika; 4. de bezittingen in Amerika en Oceanië. Een centrale dienst overweegt de vraagstukken van algemeene strekking betreffende politiek, staathuishoudkunde, financiën, justitie, voor zoover deze van beteekenis zijn voor het geheele koloniale gebied, hier verdeeling van arbeid, niet volgens bepaalde koloniën, maar volgens bepaalde vraagstukken. Eindelijk nog 3 diensten, die de vragen over personeel, comptabiliteit, strafvordering en strafkoloniën behandelen. De regeling der militaire zaken blijft zonder verandering.

De hoogere ambtenaren zullen meer raadslieden, dan bureaucraten moeten worden. Die hunner, welke door hun rang of door hun kennis daarvoor in de termen vallen, zullen vereenigd worden tot 'n conseil d'administration, die op vaste tijden beraadslaagt, onder voorzitterschap van den minister zelf, over de belangrijke kwestiën van den dag.

MAROKKO.

De booze geest van sultan Moelai Hafid, de grootvizier Stiel Madani el Glawi schijnt eindelijk afgedaan te hebben. Als dit bericht bevestiging vindt, kan het meer bijdragen tot toenadering van verschillende in opstand zijnde stammen, dan welke maatregelen ook beraamd met goedvinden van den gehaten groot-vizier. Terstond na aankomst van generaal Moinier in Fez zou de sultan aan Glawi verantwoording hebben gevraagd van de aanzienlijke sommen, die hij van verschillende stammen geïnd heeft, zonder ze in de schatkist te storten. Hij heeft die verantwoording niet kunnen overleggen, en is dientengevolge ontslagen; hij en zijn zoon mogen nooit meer in het Magzen komen.

DUITSCHE KOLONIËN en BELGISCH KONGO.

Niet alleen van Zuid naar Noord zal Afrika gemakkelijk te bereizen zijn, ook van den Indischen naar den Atlantischen Oceaan zal een stoomverbinding dwars door dit werelddeel loopen. De Duitsch Oost-Afrik. Centraalbaan zal dit bewerkstelligen met de Belgische Kongolijn. Van Daressalam zal men tot Boma kunnen komen in 22 dagen, in tegenovergestelde richting in 32 dagen. Van de 4540 K.M. zullen 2400 per spoor; het overige per stoomboot afgelegd worden. Op Belg. gebied ontbreekt echter nog het vak Lualaba-Tangajika, op Duitsch terrein van dit eindpunt der Centr. baan tot Udjidji.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Het Encyclopædisch Bureau.

Het begin Mei verschenen nummer der „Korte berichten van Landbouw, Nijverheid en Handel", uitgegeven door het departement van Landbouw, bevatte een nieuwe rubriek: „Mededeelingen van het Encyclopaedisch Bureau".

Dat Encyclopaedisch Bureau, onlangs aan 't departement van B. B. ingericht, heeft ten doel het systematisch verzamelen van gegevens omtrent de Buitenbezittingen en het verspreiden van de kennis daarvan, op de meest practische manier.

Tot dusver liet het nog maar weinig van zich hooren; de inrichting nam blijkbaar alle krachten in beslag. De thans verschenen „Mededeelingen" vormen zijn eerste uiting in het openbaar.

De volgende kleine inleiding gaat er vooraf:

„Het Encyclopaedisch Bureau stelt zich voor, zoo mogelijk, in ieder nummer, minstens echter eenmaal per maand, een bepaald product of een bepaalde industrie in een der gewesten van onze bezittingen buiten Java en Madoera, meer uitgebreid te behandelen, met zoo nauwkeurig mogelijke cijfers van den omzet van het product over eenige jaren en van den omvang der behandelde industrie.

Daarnaast zullen geveven worden eenvoudige extracten uit de „Korte Verslagen" der onderscheidene gewesten, al naar mate die ons bereiken, met het doel, de daarin voorkomende gegevens niet langer dan noodig is aan het publiek te onthouden.

Het zal ten zeerste op prijs gesteld worden, wanneer deze eenvoudige extracten uit de „Korte Verslagen" den abonné's aanleiding mochten geven tot het stellen van vragen aan de redactie van dit blad omtrent een bepaald onderwerp.

FEUILLETON.

Een Voetbalwedstrijd van Gouverneurs-Generaal in ruste.

Het was een Meidag om van te puffen. Languit lag ik in m'n lekkere, zachte luierstoel, pogingen aanwendende om Geschiedenis-dictaat te ontcijferen; zinnen zonder koppel- en lidwoorden, jaartallen en namen warrelden door m'n hoofd, maar de examenkoorts prikkelde me weer verder te gaan en mijn hoofd vol te proppen met allerlei dingen, waarvan wij nog maar niet het nut kunnen inzien. Welkome afleiding was een telegram, dat iemand me overreikt en nog welkomer luidt zijn inhoud: „Kom vannacht Batavia, groote voetbalwedstrijd, J. Pietersz. Coen."

Geen verbazing was op m'n gelaat te bespeuren, trouwens, er was geen tijd meer voor verwondering. Immers nòg kon ik herinneren, dat over enkele minuten het luchtschip „Aardehaat" Insulindewaarts zou gaan. Juist haalde ik het nog en daalde na een duizelingwekkenden tocht van eenige uren in Batavia neer. Onmiddellijk richtte ik m'n schreden naar het kerkhof, dat ik met een bang hart (het was reeds 9 uur 's avonds) betrad. Tot m'n groote vreugde stond Jan Pieterszoon me reeds op te wachten. Ik was door deze hartelijkheid zoo geroerd, dat ik bij m'n blijkbaar ietwat te innigen handdruk drie zijner vingerkootjes brak, doch het liet hem koud, want met het kalmst-grijnzende gezicht van de wereld drukte hij met een zijner middenhandsbeentjes op een knop en met een vaartje vlogen we in een lift naar beneden. 5 seconden daarna voelde ik een lichte schok, we stonden stil. Vriend Coen deed de deur open en... we waren op een... onderaardsch voetbalveld.

Hij leidde me naar het kleedhokje en vertelde, dat er een bloedige (ik zag er later het bloedige niet van in) voetbalwedstrijd zou plaats hebben. Een twist met Gouverneur-generaal van den Bosch, die over het cultuurstelsel liep, moest uitgevochten worden. Ik rilde, toen de wreede man het woord „moest" uitsprak en voelde me verlicht, toen hij mij aan mijn lot overliet en zich naar het kleedhokje begaf.

Op mijn gemak kon ik het voetbalveld bewonderen. De doelpalen waren grafmonumenten, het doelnet was van menschenhaar, de grenslijnen waren door beenderenmerg aangeduid. Het geheel was door electrische booglampjes schitterend verlicht. De bal was het eenige materieel, dat geen onderaardsche eigenschappen bezat, zij droeg het merk „Skeletonmatch no. 3."

Het publiek was in groote getale verschenen en bestond grootendeels uit mannen, die allen min of meer lang het bovenaardsche leven vaarwel hadden gezegd. Maar dat ze nog zooveel geestdrift met zoo weinig bloed konden hebben, dat verwonderde me sterk. Want, lezers (tot de lezeressen zal ik het woord maar niet meer richten, want die zullen reeds bij den ingang van het kerkhof griezelend en wellicht ook gillend teruggerend zijn) mijn pen is niet in staat het donderende geklepper der skeletten te beschrijven, toen beide volgende elftallen het veld betraden:

COEN XI.

P. Both (doel).

G. Reynst. L. Reaal.

P. de Carpentier. J. P. Coen (aanv.) v. Speult.

Brouwer. Maetsuycker. Speelman. R. van Goens. Camphuys.

Gestreefd zal worden naar het verstrekken van practisch bruikbare gegevens, voor zoover onze statistieken dit toelaten; dat in den eersten tijd dit streven niet in alle opzichten zal leiden tot het gestelde doel, behoeft wel niet gezegd te worden."

Deze maal bevatten de mededeelingen eenige gegevens omtrent de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, voornamelijk betreffende diamant; verder over steenkolen, petroleum en marktprijzen, wijders over de visscherijen te Bagan Api Api (Sumatra's Oostkust); ook wordt een kort overzicht gegeven van den economischen toestand der Lampongsche districten, en een bericht over benzoë en kamfer in de residentie Tapanoeli.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

De Febr.-afl. opent met eene beschouwing over de Zonnebloem, van H. Bakker Jr., tijdelijk adj.-contr. bij het Landr.onderz. In bijzonderheden gaat de schr. de cultuur na, zooals die in het groot gedreven wordt in verschillende streken van Rusland, met het doel uit de pitten olie te bereiden, dan wel ze als voedsel te gebruiken.

De schr. is van meening, dat de aanplant van deze oogenschijnlijk zoo weinig beduidende plant ook in Indië voor landbouw en industrie van groote beteekenis zou kunnen zijn; hij berekent, dat een middelmatige oogst per H.A. 2000 K.G. pitten opbrengt, hetgeen per bouw dus ongeveer 1420 K.G. bedraagt. Als laagste prijs wordt opgegeven *f* 12.— de 100 K.G. pitten, doch die prijs nog lager stellende, nl. op 10 gld., dan zou de opbrengst aan pitten worden *f* 142.— per bouw.

Het bewerken van 1 bouw sawah tot en met plantklaarmaken stelt hij vervolgens op *f* 25.—; voor planters *f* 2.50; oogsten en dorschen *f* 10.—; slijtage gereedschap *f* 2.50; of totaal onkosten per bouw *f* 40.—

Zoodat als zuivere winst *f* 102.— overblijft. Bij een proefneming voorspelt de schr. veel hooger winst, te meer als men in aanmerking neemt, dat de inlander zijn arbeid en tijd niet rekent of in geld uitdrukt, zoodat hij in ieder geval meer dan *f* 102.— aan contanten per bouw in handen krijgt.

Ten slotte dringt de heer B. aan op 't nemen van een dergelijke en vrij groote proef (van bijv. minstens 10 bouw aan een stuk aanplant), waarbij hij het wenschelijk acht om de zaden door bemiddeling van onzen consul in Rusland te betrekken, opdat men wete, versch en goed zaad te hebben.

Verder vindt men in deze afl. het vervolg van het artikel van den heer F. P. Sollewijn—Gelpke, over De landrente-belasting-werkzaamheden; een beschouwing van „Oeconomist" over Receptie- en tafelgelden, welke emolumenten hij uit den tijd acht, en eindelijk een door den heer F. K. Overduyn uit de Revue de Paris vertaalde bijdrage over de ratten en de pest.

Professor M. Treub.

In „Mannen en Vrouwen van Beteekenis" wijdt prof. A. F. A. C. Went een artikel aan wijlen Melchior Treub.

In bijzonderheden schetst schr. de verdiensten van Tr. als directeur van 's Lands Plantentuin, welke instelling in den vreemde, dank zij zijn werken, een grooten naam verwierf; als bevorderaar van het natuurkundig onderzoek der Nederl. koloniën, en als directeur van het departement van landbouw. In de laatste betrekking bleven hem onaangenaamheden niet gespaard. Prof. W. schrijft daarover:

„Treub heeft zich zeer gegriefd gevoeld over de wijze, waarop zijn opvolger benoemd werd; in de eerste plaats, omdat hij van de benoeming van den heer Lovink pas kennis kreeg, nadat deze reeds had plaats gehad. In de tweede plaats, omdat een poging, door hem toen in het werk gesteld, om de wetenschappelijke afdeelingen van het Departement weer te vereenigen onder een wetenschappelijk man, geen succes had. Gelukkig is dit thans weer geschied; met 1 Januari 1911 is 's Lands Plantentuin weer hersteld en dr. Koningsberger tot directeur benoemd. Gelukkig ook heeft Treub nog voor zijn dood kennis kunnen nemen van de voorstellen, die hiertoe moesten leiden, zooals zij op de Ontwerp Indische Begrooting voor 1911 voorkwamen.

De laatste jaren van het verblijf te Buitenzorg waren voor Treub niet de gemakkelijkste; niet alleen, dat de nieuwe inrichting van het Departement al zijn werkkracht eischte, maar zijn gezondheid begon langzamerhand minder goed te worden, zoodat dit het eindelijk voor hem noodig maakte, zijn ambt neer te leggen. 4 October 1909 scheidde hij van het Instituut, dat door hem groot gemaakt was, dat tot een van de instellingen geworden was, waarop heel Nederland trotsch kan zijn."

Berichten van den Sint-Claverbond.

In No. II van jaarg. 191 van de Berichten (niet in den handel) schrijft Pr. C. W. J. Wenneker een leerrijk artikel over de palmen in Ned.-Indië; na de algemeene kenmerken dezer boomsoorten te hebben beschreven, staat hij bij de verschillende soorten langer of korter stil, naarmate harer belangrijkheid. Deze bijdrage is bovendien ruim geïllustreerd.

Pr. A. Kortenhorst vervolgt zijn historische schets van de Katholieke Staties op Sumatra en naburige eilanden, terwijl Pr. P. Neyboer schrijft over Een eigenaardige wijze van zoutfabriceering op Java (uit de modderwellen in de desa Beloek) en over de bestrijding der cholera.

Tropische ziektenleer.

Onder dit opschrift bevat het jongste Nr. van het Indologenblad een hoofdartikel, waarbij de schr. doet uitkomen, dat, wil de a.s. bestuursambtenaar zijn roeping tegenover de inlandsche bevolking naar behooren kunnen vervullen, een leerstoel voor de beoefening der tropische ziekteleer dient te worden geopend. Het artikel verdient ongetwijfeld, dat er de noodige aandacht aan wordt geschonken; enkele argumenten laten we hier volgen:

---

v. d. BOSCH XI.

J. C. Baud (doel).

de Eerens. van Hogendorp.

Merkus. v. d. Bosch (aanv.) Rochussen.

Pahud. v. d. Capellen. Duymaer v. Twist. Nederburgh. Daendels.

Juist 12 uur 's nachts trapt Speelman uit en dadelijk wordt het elftal van v. d. Bosch aan den tand gevoeld. Het blijkt weldra niet al te hecht te zijn, vooral Baud in het doel is nogal weifelend. Merkus is opvallend slecht, zoodat Camphuys steeds met groote snelheid de bal weet op te brengen, maar wanneer het op voorzetten aankomt laten hem kunst en wetenschappen in den steek, zoodat Speelman zijn krijgstalenten niet kan ten toon spreiden. Met nimmer dispereerende wilskracht moedigt Coen zijn mannetjes door zijn schitterend voorbeeld aan. Hij is werkelijk de ster van het veld te noemen, ofschoon zijn gemeene trucs, zooals in de ribben van iemand anders haken en beentje lichten, het gehalte van zijn spel niet verhoogen. Trouwens, in dergelijke ongeoorloofde handelingen doen de Boschianen niet onder: Daendels, Nederburgh en de aanvoerder zelf toonen zich daarin meesters.

Ongelukken zijn dan ook aan de orde van den dag: Daendels verliest eenige malen bij zijn woeste rennen zijn schedel, Baud, die nog al eens vallend moet redden, heeft na korten tijd geen vingerkooten meer over en men vreest voor zijn linkerellepijp en spaakbeen. Het gevolg is, dat reeds na tien minuten spelens Speelman het menschenhaar doet trillen. Afgrijselijk was het geklepper, dat thans de Coengeestdriftigen doen hooren, de splinters been vlogen om m'n hoofd.

Nog wordt voor de rust twee maal gedoelpunt door Maetsuycker en van Goens, zoodat met 3—0 wordt omgedraaid.

Aangezien men op onderaardsche voetbalvelden geen wind kent, baart het geen verwondering, dat nu geen verandering in het spel kwam. Wel begon Merkus meer en meer een steun voor v. d. Bosch te worden, maar Duymaer van Twist, Pahud, Rochussen en vooral Baud in het doel speelden alles behalve voetbal.

Het regende dus, dank zij het bewonderenswaardig samenspel van Maetsuycker, Speelman en van Goens, doelpunten. Daarbij kwam nog, dat Daendels spoedig na de hervatting wegens kramp het veld moest verlaten.

Gelukkig werd het spel afgewisseld door eenige intermezzo's, die je op de aarde nu niet zooveel zal tegenkomen. Eenmaal, bijvoorbeeld, liet de scheidsrechter — niemand anders dan Du Bus de Chisignies — stoppen wegens het hinderlijk piepen van Coen's geraamte. Met wat oliën was het echter verholpen. Het was me anders buitengewoon aangenaam, toen het eindsignaal klonk. Met een 7—0 overwinning was de vete beslecht. Ik snelde onmiddellijk naar Coen en drukte hem ditmaal wat zachter de hand. Onbeschrijfelijk was mijn verwondering toen zijn gelaat, dat zich tot mij wendde, slechts een grijns toonde, maar mijn verwondering, die anders wel te proef was gesteld, steeg ten top, toen ik het gelaat van den grooten man langzamerhand zag veranderen in dat van... mijn hospita, die zeer prozaïsch vroeg, of ze de tafel mocht dekken!

(Overgenomen uit het *Indologenblad*).

„Nu sedert eenige maanden een nieuw rampzalig spooksel door den Indischen Archipel warend de bevolking met dood en verderf bedreigt, nu naast de zoo gevreesde cholera en andere epidemische ziekten de pest dagelijks onmeedoogenloos haar offers opeischt, nu is er een factor te meer bijgekomen om ons af te vragen, in hoever wij, Indologen, als aanstaande bestuursambtenaren voor onze toekomstige taak in dit opzicht worden voorbereid. Over het algemeen — het facultatieve college: Verbandcursus uitgezonderd — wordt ons aan medische kennis niets bijgebracht, doch wij kunnen niet anders dan betwijfelen, of dit, gelet op de eigenaardige positie, die een bestuursambtenaar in de Indische maatschappij inneemt, wel voldoende te rechtvaardigen is. In de eerste plaats zou een grondige kennis der verschillende tropische ziekten, haar oorsprong, verbreiding, uiterlijke kenmerken en bestrijding voor den bestuursambtenaar van veel nut zijn.

Men zal als tegen-argument aanvoeren, dat we zoo doende het terrein van den geneesheer betreden, en dat ter bestrijding dier ziekten de geneesheer de aangewezen man is. Dit is volkomen waar. Doch ons Indië is zoo groot, op vele plaatsen op de Buitenbezittingen vooral zijn niet direct geneeskundige krachten aanwezig. Het kan daarom in vele gevallen van onberekenbare waarde zijn, dat de ambtenaar den geneesheer voorloopig voldoende kan vervangen, om bij het uitbreken eener ziekte die hygiënische maatregelen te nemen, welke de besmetting tot enkele patiënten zullen doen beperken. Een aarzelend wachten van eenige dagen — ondersteld, dat de ambtenaar reeds onmiddellijk het ernstige van 'n hem onbekend ziektegeval heeft ingezien — tot de komst van den geneesheer geeft de ziekte gelegenheid zich uit te breiden. De onwetendheid van den bestuursambtenaar kan er echter ook toe leiden, dat hij in het geheel niet van den ernst der nieuwe ziekte bewust, maanden doet verloopen eer hij medische hulp inroept; in die maanden heeft de ziekte gelegenheid zich te verspreiden, een epidemie is dan veelal niet meer te voorkomen.

Bovendien, waar het ons streven tegenwoordig is onze onderdanen in het verre Oosten tot een hooger peil van beschaving op te voeren, vinden we hier een der terreinen, waarop nog zeer veel werk is te verrichten. Er is misschien geen gebied, waar de Inlander door waanbegrippen en onjuiste voorstellingen geleid, zulke nuttelooze, vaak verderfelijke maatregelen neemt, dan op het gebied der geneeskunde. Den Inlander onze Westersche begrippen over ziekteverschijnselen en hun bestrijding, kennis onzer Westersche hygiëne maatregelen bij te brengen, moet een der middelen zijn, waarmede we deze volken tot een hooger trap van beschaving zullen brengen.

Dit is het werk van den medicus, doch wij meenen, dat ook de bestuursambtenaar in dezen veel goeds kan verrichten."

De Indische Gids.

Het Juni-Nr. brengt allereerst het slot van het artikel van A. de Braconier (1e luit. Inf. O.-I. L.) over gouverneur H. N. A. Swart. De belangrijke diensten welke door Swart aan den lande zijn bewezen in Borneo, Celebes en thans op Atjeh, worden door den schr. geschetst op een wijze, die zich afspiegelt in enkele regels uit het slot, welke wij overnemen.

„Gouverneur Swart heeft reeds veel voor Indië gedaan — terecht kan men hem een der „kopstukken" uit de Koloniale Geschiedenis van de XXe eeuw noemen. Laat dan de Nederlandsche natie niet achterblijven, dien eminenten Nederlander, „dien man van beteekenis", naar waarde te eeren. „Een volk is groot, dat zijne groote mannen eert."

Een belangrijk artikel is dat van Dr. F. W. v. Haeften, die onder het opschrift: Het vraagstuk der „hulpgeneeskundigen" in Ned.-Indië, rapport uitbrengt omtrent een studiereis naar Tübingen ter bestudeering van de organisatie en werking van het „Deutsches Institut für arztliche Mission" aldaar. Dr. v. H. hoopt dat de resultaten van zijn reis er toe zullen mogen leiden, dat spoedig de opleiding van hulpgeneeskundigen (een betere uitdrukking acht schr.: Assistent voor de volksgezondheid) in Ned.-Indië ter hand genomen worde.

Onder het opschrift „Een teer punt in onze Inboorlingen-politiek" ontwikkelt de heer J. E. de Meyier zijne bezwaren tegen de benoembaarheid van Inlanders tot functiën, die voorheen alleen door Europeanen konden worden vervuld, wanneer van die Inlanders niet geëischt wordt dat zij aan dezelfde eischen van bekwaamheid en geschiktheid moeten voldoen als de Europeanen waarvan zij gelijkbezoldigde collega's worden. Bovendien acht de schr. het toekennen van traktementen, die veel hooger zijn, dan wat de particuliere Inlander in zijne maatschappij verdienen kan, een economische fout, die op den duur tot staatsbankroet moet voeren.

Behalve een drietal schetjes uit Atjeh, door H. F. Damste, bevat dit Ind. Gids-nummer nog een overzicht van de uitkomsten van het welvaartonderzoek (VIIa Irrigatie, vervolg) en het programma van het Alg. Syndicaat van suikerfabrikanten op Java en voorts de gewone rubrieken. Maandel. revue van brochures, enz., door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 2 (jaarg. 1911/12), voor zoover op Indië betrekking hebbend: Bacteriën en bacillen door S. C. Ribent. — Het Theosofisch congres te Soerabaja, door H. Borel. — Een stad in opkomst (Bandoeng), door Trekvogel (met afb.). — De eerste machinale leerlooierij in Ned.-Indië (met afb.), door v. d. L. — Indische penkrassen (vervolg), door Ofoei. — De vendutie, door Tony Hardt. — Van het bijblad voor dames: Hoe moeders haar kinderen kunnen bezighouden (vervolg), door Johanna Lugt. — Zonde. Indische schets, door Mirat.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 22: Koloniaal Museum. Prijsvraag voor het jaar 1912. Onderwerp: **Beknopte geschiedenis van de beoefening der Natuurwetenschap in de Nederl. Koloniën.** — Vezelcongres te Soerabaja. Literatuurberichten over kapok. — Geschiedenis van de wetgeving op de suiker in de verschillende productielanden en haar invloed op de suikerproductie en -consumptie, door H. C. Prinsen Geerligs. — Wereldhandel in cacaoboter. — Invoer- op- en uitvoer van Java in Januari 1911. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (Greshoff-gedenkteeken. — De havenwerken te Soerabaja en te Makassar). — Financiëele berichten en verslagen. Enz.

***

Ten slotte de titels van eenige publicatiën over de Indiën.

Wetenschappelijk jaarbericht over 1910 der Vereeniging ter beoefening van de krijgswetenschap, waarvan hoofdstuk X handelt over het Leger in Ned.-Indië, door R. ten Seldam.

Handboek ten dienste van de suikerriet-cultuur en de rietsuikerfabricage op Java. Deel IV. De rietsuikerindustrie in de verschillende landen van productie, door H. C. Prinsen Geerligs. Met platen en kaarten. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Triangulatie van Sumatra. Driehoekswet en astronomische plaatsbepalingen in Zuid-Sumatra. De coördinaten der driehoekspunten en astronomische stations. Met kaart (Batavia, Javasche Boekhandel en Drukkerij).

Voor drie jaren naar de Oost (vervolg). Het Nederlandsch Zeewezen. 1 Juni 1911).

Het opium-vraagstuk door M. van Heekeren (Vragen van den Dag. Juni 1911).

Naar den Tengger, door C. M. Vissering (slot) (Onze Eeuw, Juni 1911).

Verslag van de Kamer van Koophandel en Nijverheid te Soerabaja over 1910. (Soerabaja, E. Fuhri en Co.).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Vereeniging „Moederland en Koloniën" Jaarverslag en Voordracht van den heer W. J. M. Michielsen.

Le contract de travail dans les colonies asiatiques, par E. Moresco.
Picturesque Java, uitgegeven door het Toeristenbureau te Weltevreden (Batavia).
Vier nos. „Boeken waar je wat aan hebt", onder redactie van de heeren S. K. Bakker, Dr. E. C. Hooykaas en Dr. H. Schim en van der Loeff.
Overdruk uit „De Tijdspiegel" „De Heldendaad van Lebak", door Jhr. W. H. W. de Kock.
En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 10 Mei;
De Sumatrapost idem;
De Locomotief t/m 9 idem;
Het Soer. Handelsblad, idem;
De Sumatrabode t/m 12 idem;
Tjahaja Sumatra, idem;
Het Ned.-Ind. Effectenblad no. 33;
De Indische Mercuur no. 23;
De Indische Gids. Juni-afl.
De Banier no. 18;
Weekblad voor Indië. 8e Jaargang no. 3.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

De *maandelijksche samenkomst* van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging en de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag* den *15den Juni* 1911, 's avonds ten **8½ ure**, *Heulstraat 17, den Haag.*
Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

Van Boeatan:

Herinnering aan de JAARLIJKSCHE ALGEM. VERGADERING van Aandeelhouders der Naamlooze Vennootschap „Boeatan", op MAANDAG 12 dezer ten twee ure n.m. in Heulstraat 19 te Den Haag.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 5 Mei 1911. No. 36.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den onderwijzer W. J. Stapel; een jaar aan de onderwijzeressen A. M. Witbols Feugen en J. M. F. Croes; den controleur S. Schoggers; den commies J. R. Slier; den hoofdcommies F. G. Eberlijn; elf maanden aan de onderwijzeres A. E. de Bruijn; een jaar aan den onderwijzer J. Rood; den controleur D. J. Duursma; den secretaris W. V. Smeets; den vervoerscontroleur C. P. Peereboom en de stationscommiezen N. H. de Graaf en J. H. G. Wolff.

Ontslagen: op verzoek eervol de opzichter J. Schuitemaker; de commies Mej. L. E. van Rijn; de klerk E. H. T. Leidelmeijer en A. H. de Lima.

Belast: met de waarneming der betrekking van ass.-resident van West-Nieuw-Guinea G. M. G. M. Ingenluijff.

Benoemd: tot secretaris van het Gouvernement van Ned.-Indië Mr. H. A. Kindermann; tot controleur L. M. F. Plate; tot secretaris van het gouv. Atjeh en Onderh. V. H. Haaksma.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der Hokian-Chineezen te Pontianak Lim Boen Koe.

Geplaatst: in de res. Semarang de contr. H. A. Voet; in de res. Madoera de id. J. F. Sigmond; te Djokjakarta de onderwijzer L. B. M. Lammers.

Overgeplaatst: naar Soerabaja de onderwijzeres M. J. van den Vrijhoef; naar Ambarawa de onderwijzer W. Th. M. van Rooy; naar Rangkasbitoeng G. A. Willems; naar Kraksaän P. J. H. Smeets; naar Tjiamis P. A. Hesse.

Geplaatst: te Semarang de onderwijzeres S. J. van Rijn; te Tjilatjap de onderwijzer D. K. N. Selier.

Militair Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan den majoor C. Reedijk.

Ontslagen: op verzoek eervol de off. v. gezondh. R. Huges en J. Bonk.

Overgeplaatst: bij het 4e depot-bat. de 1e luit. F. J. M. M. Koen; naar Bandjermasin de id. F. H. Ilgen; naar Long-Iram de id. F. Masthoff; naar Meureudoe de kapitein F. P. A. van Gheel; naar Lhoh Seumawe de 1e luit. J. C. d'Armand Gerkens; naar Sigli de kapitein W. Aars; naar Padang de onderluit. H. H. Hotho; bij het 16e bat. de id. J. B. Gagliardi; bij het 17e de id. J. K. A. Kiepe; naar Koeta Radja de id. J. I. de Hondt; naar Bireuën de id. L. A. Färber; naar Koeta-Boeloh de id. J. H. Brevoort; naar Bandoeng de kapitein-intendant A. R. H. Braun.

Verleend: een jaar verlof aan den secretaris bij het dep. van Marine G. A. N. Scheltema de Heere.

Uit de Javasche Courant van 9 Mei 1911. No. 37.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ass.-resident H. Selleger; aan den inspecteur van het lager onderwijs F. J. Eijsenburger; den secretaris J. H. Poelman; elf maanden aan den onderwijzer A. Hofman en den controleur J. de Haan.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzeres J. W. M. Neijs; de klerk C. A. von Wolzogen en V. E. de Waal; de kantoorchef R. K. van Olden; de klerk W. H. R. Brender à Brandis; de administrateur K. Hollanders.

Benoemd: tot ass.-resident van Pekalongan D. Radersma; tot leeraar te Semarang W. C. Oostveen; tot 2en commies ter alg. secretarie W. G. Stroband en A. E. J. Blok; tot ambtenaar 4e kl. bij de in- en uitvoerrechten E. C. Th. van Daalen Meijer en K. Leeksma.

Belast: met de waarneming der betrekking van magazijnmeester bij de Banka-tinwinning H. S. H. Schütz; van administrateur der 2e klasse bij de tinmijnen op Banka M. Wijzenbeek.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den resident van Timor de kapitein der inf. C. J. Ot.

Ontslagen: op verzoek eervol de luit. der Chineezen te Tandjoeng Balai, Njo Tjiang Seng.

Benoemd: tot luit. der Chineezen aldaar, Lim Kok Tie.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den resident van Djokjakarta de controleur L. F. Dingemans.

Geplaatst: in de res. Oostkust van Sumatra de controleur B. H. F. van Heuven; te Soerakarta de onderwijzeres E. J. van der Hart.

Overgeplaatst: naar Batavia de onderwijzer L. P. C. de Laive.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als onderwijzeres te Soerabaja E. C. A. Hanjoel; te Semarang W. E. Kruijtbosch.

Overgeplaatst: naar Tjepoe de verificateur W. H. Driessen; naar Palembang de id. J. E. L. de Scheemaker; naar Semarang de id. W. R. A. Kuipers.

Werkzaam gesteld: als verificateur te Semarang H. H. de Vogel; te Batavia E. P. Chevalier; te Soerabaja M. J. A. Masthoff; te Batavia A. Beisser.

Militair Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan den kapitein der inf. G. M. C. Ort.

Benoemd: tot 2en luit.-magazijnmeester de adjudant-onderoff. H. Dué; tot onderluit. der inf. S. A. Duitgenius en J. van Dijl.

Overgeplaatst: naar Batavia de majoor der artillerie G. C. A. Dijk; naar Banjoe-Biroe de id. J. B. Doyer.

Geplaatst: bij het R.-H. 15e bat. de 2e luit. H. W. Verharen en H. A. Kraaijenbrink.

Overgeplaatst: naar Bali de 2e luit. A. A. Gelpke; naar Magelang de 1e luit. F. H. Ilgen; bij het 2e bat. de kapitein L. C. Jullien; bij het 12e de id. J. H. E. van de Siepkamp; bij het 3e de 2e luit. W. A. Braspot en de onderluit. J. B. de Kort; bij het 12e de 1e luit. C. A. van Meeuwen; naar Atjeh de 1e luit. F. Oberstadt; bij het 12e bat. de onderluit. J. van Dijl.

Weekblad voor Indië,

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS, te SOERABAJA.

Prijs per 3 maanden f 2.50

Men kan zich abonneeren bij den agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk belang" NIEUWE MOLSTRAAT 20, DEN HAAG.

JOSEF VEDRAL, Molenstraat 19, - TELEF. 9336Y. - DEN HAAG.

Specialiteit in alle soorten SNAREN en TOEBEHOOREN.

Atelier voor nieuw- en vakkundige reparatiën.

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..............

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op ....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag**, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven an kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Onmiddellijk beschikbaar eene Zeebaboe. Na 24 Mei idem eene Baboe en een Christen negermeisje voor de reis naar Indië.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 24. Donderdag 15 Juni 1911. 11[de] Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Geldelijke Verantwoording over 1910 van het Hoofdbestuur der Ver. „Oost en West".

Baten.

1 Januari 1910 . . . . . Saldo in kas	f 897.26
1. Contributie van leden in administratie b/h. hoofdbestuur	„ 1347.—
2. Idem van de Afdeelingen	„ 1838.—
3. Aan verkochte propaganda boekjes	„ 77.71
4. Bijdrage aan de telephoon	„ 79.50
5. Huishuur	„ 750.—
6. Subsidie van de Regeering	„ 3000.—
7. Baten van het Koloniaal Weekblad	„ 574.—
8. Rente	„ 115.65
9. Terugbetaling van belastingpenningen	„ 77.01
10. Opbrengst van onbruikbare en overtallige goederen	„ 7.50
11. Saldo bij den correspondent te Suriname	„ 12.34
12. Opbrengst van den verkoop van twee certificaten n. w. s.	„ 1806.17
Totaal . . .	f 10082.14

Lasten.

1. Ten behoeve van het Koloniaal Weekblad	f 3497.10
2. Ten laste van het Informatie-bureau	„ 2373.58
3. Toelagen aan secretaris en penningmeester	„ 200.—
4. Onkosten inning van contributiën	„ 97.68^5
5. Aflossing der geldleening	„ 150.—
6. Aan de waterleiding, telephoon en gas	„ 258.40
7. Ten behoeve der propaganda	„ 550.01^5
8. Diverse uitgaven	„ 43.37
9. Schrijfbehoeften	„ 100.92
10. Onderhoud en Loonen	„ 122.91^5
11. Huishuur	„ 699.96
12. Inrichtingskosten	„ 17.25
13. Drukwerken	„ 97.77
14. Aan het Studiefonds	„ 50.—
15. Aan het Ondersteuningsfonds	„ 50.—
16. Reis- en verblijfkosten	„ 161.87^5
17. Bijdragen aan tentoonstellingen	„ 110.05^5
Saldo in kas te Suriname	„ 14.21^5
Saldo in kas	„ 1487.03^5
Totaal . . .	f 10082.14

Balans.

Activa.

1 Obligatie n.w. schuld nominaal f 1000 à 92½ %	f 925.—
4 maanden rente van Idem	„ 10.—
229 Aandeelen „Boeatan" nomin. groot f 11450	pro memorie
Saldo in kas bij het Hoofdbestuur	f 1487.03^5
Saldo in kas bij den correspondent te Suriname	„ 14.21^5
Nog te innen contributiën na afschrijving der dubieuse posten	„ 93.50
Inventaris na afschrijving van ± f 25 %	„ 466.50
Totaal . . .	f 2996.25

Passiva.

Nog te betalen aan de geldleening oorspronkelijk groot f 5000	f 1200.—
Saldo kaptaal rekening op 31 December 1910	„ 1796.25
Totaal . . .	f 2996.25

TOELICHTINGEN.

Blijkens de verantwoording over het jaar 1909 bedroeg de kapitaal-rekening op 31 December 1909 f 3228.60. De verantwoording over het jaar 1910 geeft op dat tijdstip hiervoor f 1796.25 aan, alzoo een verlies aantoonende van f 1432.35.

De oorzaken hiervan zijn de navolgende:

Ten behoeve van Het Kol. Weekblad moest per week f 37.50 bijgedragen worden in de exploitatiekosten, of in totaal f 1950.

Om deze uitgaaf te kunnen bestrijden moesten 2 certificaten n.w.s. worden verzilverd, waartoe bij de Hoofdbestuursvergadering en de Algemeene Vergadering machtiging werd verleend.

In verband hiermede, verminderde de 4 maanden rente met f 20, terwijl door de afschrijving van ongeveer 25 % op de getaxeerde waarde van den inventaris het kapitaal met f 154.50 terugging en het bedrag der nog te innen contributies f 149.50 minder aangeeft.

In het geheel verminderde het kapitaal dus met f 1850 (balanswaarde van 2 certif. n.w.s.) + f 20 + f 154.50 f 149.50 = f 2174.

Daar staat echter tegenover het saldo bij het Hoofdbestuur f 589.77½ en dat te Suriname f 1.87½ meer bedraagt, terwijl het saldo schuld der geldleening met f 150 verminderde.

Alzoo komt in mindering van het bedrag ad f 2174, f 589.77½ + f 1.87½ + f 150 = f 741.65 of zooals in den aanhef dezes is gezegd f 2174 — f 741.65 = f 1432.35.

w. g. A. A. C. HARTING.

Rapport der Verificatie-Commissie.

Ons kwijtend van de ons in Uwe Algemeene Vergadering van 9 Juli 1910 verleende opdracht, hebben wij de eer te berichten, dat wij de rekening en verantwoording over 1910 hebben nagezien, met de daarbijbehoorende justificatoire bescheiden, voor zoover ons die zijn voorgelegd, vergeleken en akkoord bevonden.

Ofschoon wij niet onopgemerkt willen laten, dat verschillende uitgaven zijn gedaan, die niet in de gepubliceerde begrooting voorkomen, noch voor zoover uit de gepubliceerde notulen der Algem. Vergadering van 9 Juli blijkt, nader, overeenkomstig art. 16 van het Huishoudelijk Reglement, zijn toegestaan, zijn wij van oordeel, dat goedkeuring van bedoelde uitgaven alsnog door ons mag worden aanbevolen, zoodat wij aan Uwe vergadering in overweging geven de rekening en verantwoording goed te keuren en het Hoofdbestuur onder dankbetuiging te déchargeeren voor het gevoerd beheer.

Ter toelichting onzer opmerkingen teekenen wij aan, dat 't totaal van uitgaven, bij de begrooting geraamd op f 3652, in de Alg. Verg. van 27 Nov. 1909 met f 1312.50 is verhoogd, wegens toelagen aan de uitgevers van het weekblad tot ultimo Aug., en nader in de vergadering van 9 Juli 1910 met f 637.50, wegens verdere toelagen voor dat weekblad tot ultimo December, terwijl in diezelfde vergadering mede werden toegestaan f 25 voor de tentoonstelling van huisvlijt te Scheveningen, f 50 voor bijdrage aan het Oranje Kruis (waarbij echter werd medegedeeld, dat de bedoeling van het Bestuur was deze uitgave en andere van dien aard te bestrijden uit het Ondersteuningsfonds, terwijl van de afdeelingen daarvoor reeds eene geldelijke hulp van f 50 was toegezegd.

De geauthoriseerde betalingen zouden dus f 5677 hebben bedragen, terwijl, ongerekend de verschuldigde aflossing op de geldleening, f 8430.89 werden uitgegeven of f 2753.89 méér. Dit belangrijke verschil vindt voornamelijk zijne oorzaak in den post van f 2373.58 kosten van het Informatiebureau, waarvoor in de begrooting niets was uitgetrokken, en vòorts in de als memoriepost opgebrachte kosten van propaganda, waarvoor f 550.01½ zijn uitgegeven.

Behalve de bijdrage voor de tentoonstelling van huisvlijt te Scheveningen, waarvoor goedkeuring van de Alg. Verg. werd gevraagd, zijn nog f 25 en f 60 bijgedragen aan tentoonstellingen te Leiden, en van het Groene Kruis (te Utrecht), waarvoor zulke goedkeuring niet werd gevraagd, en werd in het Jaarverslag (K. W. 1911) ook nog melding gemaakt van bijdragen aan het Multatulifonds en aan eene tentoonstelling te 's-Gravenhage, welke echter niet als uitbetaald schijnen te zijn verantwoord.

Gelukkig stonden tegenover deze overschrijding der begrooting van uitgaven buitengewone ontvangsten, waarop niet gerekend was, als:

Subsidie van de Regeering . . . . . f 3000.
en restitutie van de in 1909 betaalde belasting aan . . . . „ 77.01

terwijl de op f 2395 geraamde gewone ontvangsten niet minder dan f 4289.36 opbrachten.

Tengevolge van een en ander is het nadeelig verschil tusschen baten en lasten van het dienstjaar, dat bij de begrooting op f 1257 was geschat, ten slotte beperkt gebleven tot f 1064.52.

Wanneer wij daarbij voegen:

f 63.83 wegens nadeelig koersverschil op verkochte effecten;

f 154.50 afschrijving op de waarde van den Inventaris; en

f 149.50 mindere taxatie van nog uitstaande contributiën,

dan komen wij tot het cijfer van f 1432.35 waarmede het kapitaal der Vereeniging is teruggegaan van f 3228.60 op 1 Januari tot f 1796.25 op 31 December 1910 volgens de Balans.

Tegenover verliezen in 1908 en 1909 van resp. f 805.24 en f 1356.78 is de finantiëele uitkomst over het afgeloopen dienstjaar dus nog eenigszins ongunstiger geworden, doch volgens mededeeling van den heer Penningmeester, wien wij gaarne hulde brengen voor zijne nauwkeurige administratie, schijnt voor het loopende jaar met grond, door verbetering in de exploitatie van Het Koloniaal Weekblad, een minder ongunstig resultaat te mogen worden tegemoet gezien.

De Commissie van Verificatie:

w. g. FOKKER.
„ J. H. ANDRIES.
„ W. VAN DER ZIJL.

's-Gravenhage, 22 Mei 1911.

Verslag van het fonds tot bijstand, opvoeding, en leiding van in Nederland studeerende jongelieden over het jaar 1910.

Met terugzicht op het verslag van het fonds over het jaar 1909, Koloniaal Weekblad van den 28en April 1910 No. 17, waarbij als kassaldo *f* 257.95 werd aangegeven, zij medegedeeld, dat gedurende het jaar 1910 hierin de volgende wijzigingen zijn gekomen:

Aan den secretaris van de Studie-commissie werden ter nadere verrekening verstrekt *f* 300.—.

Gedurende den loop van 't jaar werden van af den 1en Maart 1910 door den secretaris van het fonds uitgegeven:

voor diverse administratieve benoodigdheden	*f* 51.17
Zoodat op ultimo December 1910 aanwezig was:	
Bij den penningmeester	„ 7.95
Bij den secretaris v/d Studie-commissie	„ 248.83
Totaal	„ 307.95
Saldo op 1 Januari 1910	*f* 257.95
1 Maart ontvangen van den penningmeester van het Hoofdbestuur	„ 50.—
Totaal als boven	*f* 307.95

Het saldo in kas van het fonds bedraagt dus op 1 Januari 1911 *f* 248.83 + *f* 7.95 = *f* 256.78.

's-Gravenhage, 1 Januari 1911.

w. g. A. A. C. HARTING
Penningmeester.

Een verdediging van ons Koloniaal beleid.

In de N. Rott. Crt. lezen wij onder dit opschrift:

Ter voldoening aan een door den Rijksdag kenbaar gemaakt verlangen heeft het Duitsche koloniaal bestuur onder dagteekening van 25 Februari l.l. een memorie openbaar gemaakt, betreffende de vraag, onder welke nieuwe wet en welke mate een kolonie door het moederland kan worden belast met de kosten van oorlogen en expedities in het gebied der kolonie gevoerd. Met het oog op de jeugd der Duitsche koloniën sprak het van zelf, dat de regeering voor het antwoord op de gestelde vraag haar licht zou trachten op te steken bij de langere praktijk op koloniaal gebied van andere mogendheden. Zoo wordt dan ook het Spaansche, Portugeesche, Nederlandsche, Belgische, Noord-Amerikaansche, Italiaansche, Fransche en Engelsche stelsel door de regeering besproken. Kennelijk echter met de tendens om argumenten te vinden voor haar wensch de bedoelde kosten te brengen ten laste van de moederlandsche schatkist, teneinde de economische ontwikkeling der koloniën zooveel mogelijk te bevorderen, en het kapitaal niet door zware koloniale heffingen van deelneming aan de koloniale ondernemingen af te schrikken. Althans de wijze waarop ons eigen koloniaal stelsel wordt besproken, geeft den indruk van te zijn een tendentieus betoog dat in zijn feitelijke grondslagen hoogst gebrekkig en onjuist is. Toch heeft de regeering, blijkens een opmerking van den vertegenwoordiger van het kolonieland ter jongste zitting van het Institut International Colonial te Brunswijk gehouden, de memorie voorgesteld als een model van vergelijkende koloniale studiën. Dit heeft den hoogleeraar G. K. Anton te Jena, die reeds meermalen uitnemende studiën aan ons koloniaal beleid en onze koloniale historie heeft gewijd, aanleiding gegeven tot een scherp artikel in de Kreuzzeitung, waarin hij onze koloniale politiek tegen de averechtsche beschouwingen der Duitsche regeering verdedigt. Dat de memorie een historische vergissing maakt, om het voor te stellen alsof de O. I. Compagnie ten slotte onder den druk der militaire uitgaven zou zijn te gronde gegaan, in plaats van onder de economische „Miszwirtschaft", die haar in den lateren kenmerkte, wil prof. Anton haar niet te zwaar aanrekenen. Erger is het, dat zij, na een herinnering aan de Indische batige saldo's uit vroeger jaren, in verband met den Atjehoorlog, de dekking van de chronische deficiettes van onze Indische begrooting door 't moederland bewijst, dat dit laatste in werkelijkheid de kosten van leger en vloot in Indië te zijnen laste neemt.

Hiertegenover herinnert prof. Anton aan mr. van Deventer's betoog, dat van 1831—'77 het moederland 649 millioen gulden meer uit Indië trok dan het voor de kolonie uitgaf, een bedrag meer dan voldoende om er de kosten van den Atjeh-oorlog en de verdere expedities der laatste jaren volledig uit te betalen. En wat de deficittes der latere jaren betreft, deze kunnen stellig niet zonder meer als gevolgen van de kosten voor leger en vloot worden voorgesteld. Een reeks van productieve uitgaven voor bevloeiingen, spoorwegbouw, havenaanleg enz., die elders uit leening plegen bestreden te worden zijn uit de gewone middelen bekostigd. En bovendien is in de latere jaren met kracht de hand gelegen aan de economische en sociale ontwikkeling der Inlandsche bevolking en zijn belangrijke sommen besteed voor het onderwijs.

Van deze nieuwere ontwikkeling onzer koloniale politiek maakt de memorie met geen woord melding. Zij verklaart het deficit alleen uit militaire uitgaven, spreekt van merkbare stijging daarvan en van „klimmende ontevredenheid, die den wetgever van het moederland dwingt bedacht te zijn op ingrijpende hervormingen, waarvoor het echter tot dusver aan middelen ontbreekt."

Prof. Anton ziet in deze geheel onjuiste voorstelling van zaken een nieuw bewijs voor de in Duitschland nog overheerschende opvatting, die onze Oost nog steeds blijft bezien in het licht van den Max Havelaar, en zich niet ontziet om uit de tweedehandsbronnen meeningen te putten, welker onhoudbaarheid kennisneming van de rijke Hollandsche litteratuur over onze koloniën zou hebben kunnen aantoonen. Prof. Anton acht zich te meer verplicht om tegen dit regeeringsstuk ernstig in verzet te komen, omdat, zooals hij schrijft, het valsche licht waarin hier het koloniaal bestuur van een bevriend land wordt geplaatst door het Reichskolonialamt, moeilijk zal kunnen vergrooten de sympathieën die Duitschland elders bezit.

Men kan prof. Anton slechts erkentelijk zijn voor dit krachtig en warm gesteld woord van protest en de hoop uitspreken, dat het bij de behandeling van de regeeringsmemorie in den Rijksdag moge blijken niet vergeten te zijn.

Uit de O.-I. Mail.

Cholera en pest blijven nog altijd op Java heerschen. Van eerstgenoemde ziekte komen gedurig hier en daar gevallen met doodelijken afloop voor; Semarang moest weder besmet worden verklaard.

Omtrent de pest luiden de laatste telegrammen, hier bij het Departement van Koloniën van den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië d.d. 12 en 13 dezer ontvangen:

„Afdeeling Malang: 10 dezer 9 gevallen, waarvan 4 dooden. 11 dezer 2 gevallen, die doodelijk waren. 12 dezer 8 gevallen waarvan 5 dooden.

Van de lijders van vorige dagen overleden er resp. nog 1, 3 en 2.

Soerabaja en Madoera geen gevallen.

Kediri één geval dat doodelijk was.

Dagberichten betreffende Madioen worden gestaakt."

Geregeld wordt overal, waar noodig, voortgegaan met het nemen van maatregelen om verspreiding der ziekte tegen te gaan.

De rattenvangst schijnt echter dikwijls tot ergerlijke praktijken aanleiding te geven. Zoo lezen wij in de N. Soer. Crt. van 14 Mei j.l. onder het opschrift **eknoei:**

„Het rattengeknoei, het geknoei met staarten van gevangen ratten, het verkwanselen daarvan, begint het hoofd op te steken. Er wordt al een levendige rattenstaarten knoeihandel gedreven. De eene loerah betaalt de premie uit, de andere vertikt het, steekt die waarschijnlijk in eigen zak. Stemmen gaan er op over die knoeigeschiedenis. Goede maatregelen zijn genomen om de pest — mocht zij zich in deze plaats vertoonen — te bezweren. Maar krachtige maatregelen moeten worden genomen om dat ellendige geknoei te beletten.

Het knoeisysteem is hier vooral zoo van dien aard, dat men zich er dood aan kan ergeren.

En het is nog de vraag, of de gevangen ratten wel gedood worden. De Inlandsche jongens doen het nu om de staarten en ik betwijfel het ten zeerste of die knapen de groote, vieze waterratten — kanjers van beesten soms — durven dooden. Het gaat gewoonlijk zoo: die op katten gelijkende beesten worden ergens gelokt. Zijn ze daar, waar ze wezen moeten, dan worden ze eerst gemarteld met puntige ijzeren voorwerpen. Zijn de beesten op vele plekken doorstoken — nog lang niet dood — dan worden ze door de jongens los gelaten. En daar nu voor de staart een premie wordt uitbetaald, snijden of kappen de Inlandsche bengels de staarten af en laten de staartlooze beesten vrij. Dat heb ik gezien en de oude loerah van kampong Bedagang — in kennis gesteld met dat feit — heeft nog niets gedaan om de Javaansche kampongkinderen te wijzen op het verkeerde hunner handelingen.

Daar komt in De Locomotief in een ingezonden stuk een mijnheer X. vertellen, dat in de afdeeling Grobogan voor elke rat 1 cent wordt uitbetaald, terwijl in andere, omliggende afdeelingen $2\frac{1}{2}$ voor één rattenstaart wordt betaald. Aan tus-

schenpersonen worden de staarten voor 1½ en 2 c. en 2½ cent uitgekeerd.

Knoeien is het dus en tot dusver wordt nog niet krachtig daartegen opgetreden."

Rijstschaarschte. — Door het Bat. Nieuwsbl. werd reeds meermalen gewezen op den allertreurigsten toestand der rijstvelden in Tangerang en Krawang. Het blad van 13 Mei j.l. komt hierop nog eens terug, o.m. zeggende:

„Het heden verschenen maandrapport nopens den stand der voedingsmiddelen bevestigt onze mededeelingen ten volle. Wij lezen daarin onder Batavia:

In de afdeeling Tangerang is de padi op eenige petaks in de kampongs Saga, Babakan en Leuweung gedé (Boemiajoe) door de droogte verschroeid.

In de afdeeling Buitenzorg had het gewas hier en daar te lijden van insectenplaag, terwijl in de afd. Krawang, voornamelijk in het district Rengasdengklok, het gewas van de droogte te lijden had; ook in het onderdistrict Tjiasem van de Pamanoekan- en Tjiasemlanden zal een groot gedeelte van den aanplant mislukken door gebrek aan regen.

Met het oog op de groote uitgestrektheid der onbewerkte rijstvelden in de afdeeling Krawang, totaal 22323 bahoes of 21 pCt., terwijl elders in de afdeeling bij geringen regenval ook een belangrijk gedeelte van het te velde staande gewas zal mislukken, is het noodig de aandacht daarop gevestigd te houden, al wordt het voorshands niet urgent geoordeeld om voorzieningen te treffen.

Het maandrapport waarin dit te lezen staat, is opgemaakt onder ultimo Maart. Wéér heeft men dus anderhalve maand noodig gehad om de voor dat rapport ingezonden gegevens persklaar te maken. Maar welk nut hebben dan toch dergelijke publicaties, als ze niet anders weten te geven dan mosterd na den maaltijd?

Nog wat: Ultimo Maart werd het niet noodig geoordeeld om voorzieningen te treffen. Nu, anderhalve maand later, zijn voorzieningen urgent. Wat is in die richting gedaan?" vraagt het blad.

Een nieuwe Cultuurwerkwijze. — De heer F. J. van den Dungen Bille te Krisik in het district Gandoesarie beweert een nieuwe cultuurwerkwijze te hebben gevonden.

Hij gebruikt, zegt het Soer. Hand., voor het bedekken van den grond „tapak liman", die zich over den bodem uitbreidt, het onkruid verstikt en afspoeling van de humus belet. Het tuinonderhoud wordt er sterk door vereenvoudigd. Er zijn proeven genomen op vlak en op heuvelachtig terrein, en overal met succes, lezen wij.

De bibit van tapak liman is volgens den heer v. d. Dungen Bille bij duizendtallen te vinden, o.a. langs de groote wegen, tusschen het andere onkruid in.

Het planten geschiedt op dijkjes rondom de koffie, of rubberboomen. Wel geeft de tapak liman geen groene bemesting, maar de rottende onderste bladeren hebben hetzelfde effect.

De heer v. d. Dungen Bille vraagt als renumeratie voor het invoeren van de tapak limancultuur één gulden per bouw.

Verschillende koffie-administrateurs getuigen, dat het wenschelijk is, in het groot proeven te nemen.

Thee op Sumatra. De eerste maatschappij, die theeondernemingen op Sumatra zal aanleggen, is er. Bij de Jav. Ct. vinden wij gevoegd de statuten van de naamlooze vennootschap Sumatra Thee-maatschappij, werkende met een kapitaal van ƒ 500,000, waarvan voorloopig wordt uitgegeven ƒ 350,000. In de maatschappij wordt deelgenomen door bekende huizen en personen, die rechtstreeksch of zijdelings belang hebben bij de ontwikkeling der theecultuur op Sumatra. Wij noemen: Tiedeman & van Kerchem, de Internationale, Geo Wehrij & Co., John Peet & Co., The Java Investement Loan and Agency Ltd., verder de heeren O. van Vloten, Mr. G. Vissering, E. A. Zeilinga, G. Ramsden (uit Ceylon), J. W. Reuschenbach, S. de Kanter, W. C. Moojen, C. H. Driessen, J. M. L. Bohl, mr. F. H. Gerritsen, K. A. R. Bosscha, J. E. van Polanen Petel, Jhr. A. A. A. Ploos van Amstel, P. J. Sterhan, H. E. Beuker, T. A. F. de Bruine, Tan Tek Hajj en Tek Goan Lie.

De directie der vennootschap wordt gevoerd door de firma Tiedeman & van Kerchem, terwijl tot commissarissen zijn benoemd de heer E. A. Zeilinga, O. van Vloten en F. Neumann.

De opheffing van afdeeling B. — Naar wij vernemen heeft het bestuur der Indische Universiteitsvereeniging een rekest ingediend aan den gouverneur-generaal, met verzoek het daarheen te leiden, dat de afdeeling B. van het Gymnasium Willem III gehandhaafd zal blijven.

Dit rekest moet gemotiveerd zijn zoowel met feiten, waaruit blijkt, dat het optreden der zoogenaamde „schiftingscommissie" verscheidene candidaten heeft afgeschrikt — naar men weet, bestond die commissie grootendeels uit tegenstanders der afdeeling B. — als met een berekening, welke aantoont, dat de handhaving van de Afdeeling B. nog goedkooper zal zijn dan het uitzenden van indische jongelui met een kleine studiebeurs naar Holland.

Naar wij verder vernemen, heeft genoemde vereeniging haar rekest gelijktijdig ingediend aan de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Een nieuwe rijstpellerij. — Naar het Soer. Hand. verneemt zal een japansche firma binnenkort een rijstpellerij van zeer groote capaciteit oprichten in het district Kalibaroe bij Banjoewangi. Het bestuur heeft op de aanvraag om grond vóór dat doel gunstig beschikt en de japansche firma voert thans reeds onderhandelingen met eenige industrieelen te Soerabaja en elders voor den bouw der fabriek en de levering der machinerieën.

Roemer Visscher-Vereeniging. In een correspondentie uit Djocja aan de Loc. lezen we het volgende:

Djokja zal ook een afdeeling krijgen van de Roemer Visscher Vereeniging, en dit staat mede in verband met de gestadige uitbreiding van den raad.

Het voorloopig bestuur van de afdeeling Ajokja bestaat uit mevrouw Van Lockhorst als presidente, en mevrouw Ter Horst-De Boer en mevrouw Van de Linde als leden. Hoofddoel van deze afdeeling zal zijn, werk te verschaffen aan werk zoekende dames en verder een pensioen voor hier ter stede werkzame dames te stichten, waar deze tevens gelegenheid zullen vinden zich verder te bekwamen door onderricht in boekhouden, machineschrijven enz.

De Roemer Visscher-Vereeniging zal zeker ook te Djokja nuttig werk kunnen verrichten.

Een Loerah verbannen. — Men meldt het Soer. Handelsblad, dat de wedono van Boelce'awang dezer dagen een goede vangst heeft gedaan. Sinds geruimen tijd liep het gerucht, dat zich in genoemd district fanatieke Inlanders godsdienstige bijeenkomsten hielden en daarbij tot verzet aanspoorden.

Reeds had een van hen, de profeet, een vrij groot aantal aanhangers gekregen.

De wedono van Boeloelawang vernam van deze bijeenkomsten en stelde een onderzoek in waarvan het resultaat hem aanleiding gaf den onruststokers te arresteeren.

Toen bleek men te doen te hebben met een ontslagen en ongunstig bekend staanden loerah uit Djember.

De man zal thans naar de buitenbezittingen verbannen worden, als gevaarlijk voor de openbare rust.

Vereerend verzoek. Aan dokter Waidin van Djocja werd het vereerend verzoek gericht om ook te Soerabaja in het Javaansch een lezing te houden over pest en cholera.

Aangezien dokter Waidin verbazend veel werk heeft en door te Soerabaja een lezing te houden zijn vele patiënten een paar dagen zou moeten verlaten, terwijl met zoo'n reis naar- en verblijf te Soerabaja natuurlijk veel kosten gemoeid gaan, zou het niet meer dan billijk zijn indien de dokter daarvoor ruimschoots schadeloos werd gesteld, zegt Mataram.

De speciale bedoeling van de lezing toch is om medewerking te krijgen van het volk zoodat, wanneer die ziekten zich opnieuw ergens mochten voordoen, men dan met vereende kracht tegen de verspreiding zou kunnen optreden.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De West van 19 Mei, de aankomst van de „welvaart-commissie" te Paramaribo mededeelende, merkt op:

„Het is niet zoo heel gemakkelijk om aan te geven wat precies de opdracht is dezer commissie.

Het denkbeeld om eene commissie uit te zenden naar Suriname, werd het eerst, meenen wij, geopperd door de Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer betrekkelijk de Surinaamsche begrooting voor 1911.

Het geschiedde onder den indruk van de bacovecrisis."

Daarna geeft het blad een overzicht van hetgeen bij de openbare behandeling van genoemde begrooting in de Tweede Kamer over de te benoemen commissie is gezegd en vervolgt aldus:

„Zóó eenvoudig en voorspoedig als de Minister het zich voorstelde is de zaak niet gegaan.

Is dit wellicht de oorzaak, dat in de mededeelingen die in de Nederlandsche Staatscourant en het Surinaamsch Gouvernements-Advertentieblad verschenen over de benoeming der commissie, in het geheel niet meer wordt gerept van de bacovencultuur?

De mededeeling in het Gouv. Adv. Blad van 13 Maart luidde:

„Krachtens machtiging, verleend bij Kon. Besluit, „d.d. 11 Maart 1911 No 45, is, na overleg met den „Gouverneur, eene Commissie benoemd, bestaande „uit de heeren Dr. D. Bos, W. H. Bogaardt en „G. A. Middelberg, leden van de Tweede Kamer „der Staten-Generaal, J. v. Vollenhoven, oud-hoofd-„administrateur der Deli-Maatschappij, Mr. Dr. A. „van Gijn, Thesaurier-Generaal bij het Ministerie „van Financiën, D. H. Havelaar, oud-hoofdambte-„naar in Suriname, wethouder te Rotterdam, A. A. „ter Laag, oud-notaris te Paramaribo, thans nota-„ris te Zaandam, als leden, en Mr. S. J. R. de „Monchy, hoofdcommies ter Provinciale Griffie te „'s-Gravenhage, als secretaris, met opdracht om een „onderzoek in te stellen naar den economischen en „financiëelen toestand der kolonie Suriname en om „van advies te dienen omtrent maatregelen, welke „ter verbetering daarvan behooren te worden ge-„nomen.

„Van deze commissie vertrekken de Heeren Dr. „Bos, Van Vollenhoven, alsmede de Secretaris Mr. „De Monchy, vermoedelijk aan het einde van deze „maand uit Amsterdam naar Paramaribo."

In plaats van einde Maart, is de commissie uit Amsterdam vertrokken 29 April. Zij heeft haar reis via New-York genomen.

Wij behooren tot hen die ten zeerste blijven betreuren de beslissing einde December in de Tweede Kamer genomen in zake de bacovencultuur. Het lijkt ons nog steeds een verkeerde politiek om eerst de bestaande orde omver te werpen en dan een commissie te zenden om na te gaan wat gedaan moet worden. Andersom ware o. i. logischer.

Maar daaraan valt nu eenmaal niet meer te veranderen.

De Gouverneur heeft in de jongste openingsrede gezegd, dat het zenden der commissie een bewijs is, dat Nederland wil blijven voortgaan aan de kolonie den steun te verleenen dien zij behoeft. Wij hopen dat die opvatting de juiste zal blijken, en dat de commissie van alle zijden den noodigen steun en voorlichting zal vinden om haar werk zoo vruchtdragend mogelijk te doen zijn."

***

In hetzelfde nummer waarin het blad de aankomst der commissie vermeldt, geeft het, onder het hoofd „T r e u r i g e t ij d i n g", bericht, dat dien dag per mail het bericht was ontvangen, dat de Fruit Company niet alleen besloten had geen financiëelen steun te verleenen voor de bacoven-cultuur, maar ook geen Congo-bacoven wenschte op te koopen.

Volgens hier te lande ontvangen telegrafisch bericht — zie N. R. Ct. van 23 Mei Avondblad D — is deze beslissing nader uitgesteld tot 30 Juni.

De commissie heeft dus ruim den tijd om met den agent der Fruit Comp. te confereeren.

***

Over de in vorige nummers van dit weekblad aangekondigde campagne tegen de Framboesia brengt S u r i n a m e van 9 Mei dit bericht:

„De schitterende resultaten bij yaws verkregen met inspuitingen van Salversan (Ehrlich-Hata 606), hebben er toe geleid dit geneesmiddel in het groot toe te passen in de Yaws-inrichting op Groningen.

Een geneeskundige brigade zal dezer dagen al de verpleegden dier inrichting, 350 in getal, incens inspuiten. Daartoe vertrokken heden de wd. geneesk. Inspecteur, Dr. Koch, met de officieren van gezondheid Flu en De Vries Robles, en den verbandmeester Garnier, naar Groningen. Ook Dr. v. d. Heuvel officier van gezondheid a/b. Hr. Ms. Utrecht ging als belangstellend medicus mede. Hij bleef opzettelijk achter om de kuur mede te maken en zal per Prins Willem zijn schip naar Curaçao volgen.

Eenige leerlingen van de geneeskundige school vergezelden eveneens heden de brigade tot het verleenen van assistentie en in het belang hunner studie, terwijl meerderen zich met de milit. apotheker Heyl erheen begaven.

Voor deze kuur werden per jongste Prins Willem III 412 buisjes Salversan ontvangen uit Europa. De brigade zou vermoedelijk in ongeveer tien dagen gereedkomen met de inspuiting van alle lijders.

Waar de genezing bij toepassing van Salversan binnen tien dagen volgt, terwijl volgens de oude methode zij langen tijd, soms een jaar, op zich liet wachten, hoopt men de inrichting op Groningen, die schatten kost, te kunnen opheffen en in plaats daarvan in het Milit. Hospitaal een eenvoudig doorgangshuis in te richten, waar dan nieuwe lijders, die zich niet meer kunnen ophoopen, de kuur ondergaan.

Ook bestaat het voornemen om een geneesheer aan te wijzen, die op aanvraag zich naar de plantages, waar yaws geconstateerd is, zal begeven om de patiënten in te spuiten.

Waarlijk een zegen, de ontdekking van 606."

D e W e s t hetzelfde onderwerp besprekende, voegt daaraan de mededeeling toe, dat zich bij de behandeling van yawslijders met Salversan in het militair hospitaal, tot dusver t w e e r e c i d i v e n hebben voorgedaan.

Uit het evengenoemd nummer van S u r i n a m e nog dit bericht:

„E e n g e n e z i n g. Men deelt ons het volgende mede. Een Br. Indiër had, zekere symptomen waarnemende, zich in October verleden jaar aan keuring door de lepra-commissie onderworpen en was inderdaad lepreus bevonden. Daarna trok hij zich uit de samenleving terug, maar liet medicijnen uit Indië komen, die hij met onverdroten volharding toepaste.

Dezer dagen nu onderwierp hij zich weer aan de keuring der Commissie, die hem nu vrij van lepra verklaarde."

In verband hiermede verdient de volgende mededeeling in de N. R. Ct. van 9 Juni — Avondblad B — de aandacht van het Surinaamsche bestuur:

„Kapitein Beauchamp Williams en majoor Rost, twee officieren van den Engelsch-Indischen gezondheidsdienst, hebben in de zweren van m e l a a t s c h e n een micro-organisme gevonden en daarmee een vaccine verkregen, dat bij de behandeling van leprozen is toegepast. Majoor Rost heeft ondervinding opgedaan met tien patiënten. Twee hunner zijn hersteld, twee zijn zoozeer verbeterd, dat er van de ziekte alleen nog maar onbeteekenende overblijfselen zijn en de overige zes zijn allen aanmerkelijk verbeterd. Ook kapitein Williams heeft hoogst bemoedigende uitkomsten gekregen."

***

Onder het opschrift „Het nieuwste staaltje van bestuursbeleid" werd in het vorige nummer van dit weekblad een beschouwing van D e W e s t over de inrichting van het nieuwe lichtschip overgenomen. Bij dit stukje teekent Onze West van 17 Mei aan:

„Is de motor in het lichtschip geplaatst om dienst te doen, wanneer het lichtschip op zijne bestemming zal zijn, of was het niet een wijze voorzorgsmaatregel van de autoriteiten in Nederland, om het „stoute stuk zeemanschap" van kapt. Wijsmuller zonder gevaar door dezen wakkeren zeeman te doen volbrengen.

Wij hebben alle reden, het laatste bevestigend te beantwoorden.

Wij zouden haast mede willen gaan met D e W e s t, waar zij die motor n u overbodig acht, doch op de reis van Nederland naar hier was zij o n m i s b a a r.

De uitdrukking „stout stuk zeemanschap" is kapitein Wijsmuller en zijn scheepsvolk door de Nederl. pers nagezonden. En voorwaar!

Een scheepje als „De Suriname Rivier" over te brengen, zal niet ieder zeeman op zich willen nemen en dan nog met zes man scheepsvolk.

Hoe zou het gegaan zijn, wanneer er op de reis een lek was ontstaan of brand uitgebroken?

Zouden die zes man en de kapitein er niet het hachje bij ingeschoten hebben?

En dan spreken we nog niet eens van dén eisch door eene assurantie maatschappij, ter verkrijging van de zekerheid, dat zij haar geld niet roekeloos waagt.

Wij onthouden ons voorloopig van eenig commentaar."

***

Aan de S u r i n a m e ontleent D e W e s t van 16 Mei het volgende bericht:

„De R. K. Missie verwacht èn voor het onderwijs èn voor de Ziekenverpleging weer nieuwe frissche krachten uit het Moederland.

Met de eerst verwachte mail komen elf Eerwaarde Soeurs van Rosendaal. Onder dezen zijn één hoofdonderwijzeres, twee onderwijzeressen en één onderwijzeres voor handwerken.

Deze nieuwe onderwijskrachten zijn natuurlijk hoogst welkom, daar de scholen in het nieuwe Klooster aan de Verlengde Keizerstraat primo Juni geopend zullen worden.

Met de mail, welke Vrijdag uit Amsterdam vertrokken is, worden drie Liefdezusters van de Congregatie van Tilburg verwacht. Onder dezen is een Apothekeres, die in het hospitaal van Roermond werkzaam is geweest."

***

Volgens een bericht in D e S u r i n a m e r zou aan M r. S. J. V i s s e r, aftredend Procureur-Generaal, met ingang van 1 November een positie bij de Nederlandsche pers zijn aangeboden. In verband hiermede trekt de aandacht de mededeeling in S u r i n a m e van 16 Mei, dat M r. V i s s e r na zijn aftreden nog eenigen tijd in Suriname blijft als ambteloos burger, om ook van dat standpunt de toestanden aldaar te leeren kennen.

***

Van haren correspondent te Paramaribo bevat de N. R. Ct. van 7 Juni — Avondblad B — onder het opschrift: „Het gele gevaar in Suriname?" een zeer interessante uiteenzetting van de Chineezenkwestie in Suriname.

De „welvaart-commissie" zal goed doen ook tot dit netelige vraagstuk haar onderzoek uit te strekken. Vóór dat de moeilijkheden grooter omvang verkrijgen, moeten er maatregelen getroffen worden.

***

Bij resolutie van den Min. van Kol. is A. J. P. de Lange, ontvanger der registratie en domeinen te Venlo ter beschikking van den Gouverneur van Suriname gesteld om voor den tijd van uiterlijk anderhalf jaar belast te worden met de waarneming van het ambt van hypotheekbewaarder in die kolonie.

***

Op Zaterdag 17 Juni des namiddags te 3 uur, zullen de heeren C. C. Kayser en Dr. J. Fr. Hulk in de algemeene vergadering van het Kon. Nederl. Aardrijksk. Genootschap — te houden in de kleine zaal van het Concertgebouw te Amsterdam — eenige mededeelingen doen omtrent hunne expeditie in Suriname. Des avonds om 7 uur wordt er een feestmaaltijd gehouden.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De nieuwe politieregeling op Java. — Met ingang van 1 April 1911 is de voor de bevolking zoo gewichtige nieuwe politieregeling op Java in werking getreden. Daarbij is de titel van schout opgeheven, terwijl den tegenwoordigen titularissen dien van Commissaris van Politie eerste en tweede klas is toegekend.

Op ieder der hoofdplaatsen Batavia, Semarang en Soerabaja, treedt een Hoofdcommissaris van politie in functie, terwijl de reeds aangestelden voorshands met de waarneming dier betrekking zijn belast, om, bij later gebleken geschiktheid, definitief tot dit ambt te worden benoemd.

In het ressort Stad en Voorsteden van Batavia treden, behalve de Hoofdcommissaris, nog 5 commissarissen in dienst (n.l. de vroegere schouten), terwijl deze sterkte wordt aangevuld met 10 politieopzieners met den titel van politieopziener eerste klas en bovendien eenige honderden Europeesche en Inlandsche politieagenten.

Zal door deze gewijzigde formatie en door deze vermeerdering van personeel het Inlandsch publiek in den vervolge voldoende geholpen zijn? vraagt een schrijver in de **Perniagaän** van 1 April 1911 no. 74.

Het antwoord op die vraag, is z. i. vooralsnog moeilijk te geven, waar het feit niet kan worden geloochend, dat het reeds sedert jaren en jaren heerschende stelsel van omkooping der politie, een toestand waaraan de bevolking in allen deele gewoon was geraakt, aan dat personeel zeer belangrijke inkomsten schonk.

Dit verwijt treft natuurlijk niet den tegenwoordigen waarnemenden Hoofdcommissaris van politie, wiens naam gedurende de waarneming dier functiën, voor zoover bekend, steeds ongerept is gebleven.

Kan ditzelfde echter ook van de schouten worden gezegd? vraagt schrijver. En mag men aannemen, dat verhooging van titel en verbetering van positie voor hen voldoende redenen zullen blijken te zijn om hun vroegere manier van handelen prijs te geven, zich te gedragen zooals een correct politieambtenaar betaamt? Schrijver durft deze vragen niet bevestigend te beantwoorden, evenmin als hij voor een plichtmatig optreden van de nieuw benoemde Europeesche en Inlandsche politieagenten zou durven instaan. Daarvoor heeft hij te veel gezien van de actie van dat Inlandsch personeel, dat tot agent verheven wellicht ook zijn schraapzucht zal uitzetten, wanneer niet onder krachtige, doch tegelijk rechtvaardige leiding van den Hoofdcommissaris daartegen dadelijk wordt opgetreden.

Zal deze echter ten volle den toestand van dat personeel kunnen begrijpen? vraagt schr. verder.

Wel is waar heeft hij als oud-officier van het Indische leger in den oorlog met onderscheiding gediend en beschikt hij dus reeds over zekere eigenschappen, die hem in zijne politiefunctie zeker te stade zullen komen, maar om een goed en tactvol Hoofdcommissaris te zijn, moet men behalve over bekwaamheden, ook nog over andere eigenschappen beschikken als: veel geduld, tact om goed te luisteren en uit te visschen enz. enz.

Hoe dit ook zij, een feit is, dat tijdens zijn optreden als waarnemend controleur de Inlandsche bevolking door het ondergeschikt politiepersoneel nog danig geknepen en bemoeilijkt werd. Het laat zich dus aanzien, dat ook bij deze nieuwe orde van zaken de aloude misstanden van opkooperij en dergelijke niet zoo heel spoedig zullen worden opgeheven.

Schrijver hoopt, dat hij zich in deze opvatting vergist. Het zou hem hoogst aangenaam zijn wanneer hij dit later mocht constateeren, doch in afwachting daarvan kan hij niet anders dan zich bepalen tot een hopen en wenschen.

Hooge rijstprijzen in West-Java. — In de **Perniagaän** van 27 Maart j.l. no. 69 wordt vermeld, dat de prijs van de padi (ongebolsterde rijst) te Buitenzorg enorm is gestegen en het zich laat aanzien, dat dit euvel, gezien de gedeeltelijke mislukking van den rijstoogst nog toe zal nemen. Ook in het Krawangsche moet van den oogst niet veel terechtgekomen zijn.

De prijs te Buitenzorg was toen reeds 36 per 10 katti.

Wat zal het einde zijn, wanneer het voornaamste voedingsmiddel van het volk zoo duur blijft?

Roofpartijen zullen niet uitblijven, want de armste mannen in de verschillende dorpen, zullen uit nood de rijst van meer bevoorrechten gaan stelen om vrouw en kinderen niet van honger te doen omkomen. Aldus antwoordt bovengenoemd blad.

De namen der wegen te Batavia. In de **Perniagaän** van 30 Maart 1911 no. 72, wordt eens gewezen op de eigenaardige en onnoodige onnauwkeurige namen van de kampongs en wegen ter hoofdplaats Batavia. Zoo zou o. m. gang Pinangsia slaan op gang „Financiën", met het oog op het Departementsgebouw in die buurt; Embrat moet „Heemraad" beteekenen, als herinnering aan een der invloedrijkste mannen, die destijds dáár zou hebben gewoond.

De kampong Orpa herinnert aan „Europa". De idem Djapat zou Jaagpad zijn. Krekot moet „kerkhof" beteekenen. En zoo zijn er nog vele namen, waarvan de beteekenis gemakkelijk kan worden teruggevonden en verbeterd, meent schrijver.

Een voordeelige Redacteursplaats. — In één der Maleische bladen kan men, volgens de **Perniagaän** van 1 April 1911 no. 74 de volgende advertentie lezen:

WORDT GEVRAAGD

een persoon van Chineeschen landaard, bekend met Redacteurswerkzaamheden, die tevens in staat is op te treden als baas-letterzetter, in de boekbinderij enz.

Beginsalaris *f* 75.— 's maands, hetwelk kan worden verhoogd tot *f* 125.— 's maands.

Zij, die daarop wenschen in te gaan, moeten hunne desbetreffende verzoeken, vergezeld van certificaten indienen aan den administrateur van het blad.

De tegenwoordige Redacteur verlangt met verlof te gaan.

Wanneer met de plaatsing van die advertentie geen Aprilgrap is bedoeld, geeft de schrijver in de **Perniagaän** de Redactie van het bewuste blad in overweging om de uitgifte van haar orgaan maar te staken.

WAT DE CHINEES VERTELT.

In Het Vaderland van Zondag j.l. lezen wij het volgende:

Volgens de jongste opgaven omtrent den loop der bevolking van het Hemelsche rijk, bergt China thans circa 461 millioen inwoners. China heeft derhalve een grooter aantal inwoners dan alle landen van Europa te zamen. De laatste volkstelling geeft voor de voornaamste Chineesche provinciën de volgende uitkomsten: Tsjili 29.4 millioen inwoners, Mandsjoerije 17 millioen, Sjantoeng 38 millioen, Setsjoean 79 millioen, Hoenan 22 millioen, Kiangsi 24.5 millioen en Kiangsoe 29.3 millioen.

Geschil over een grensgebied, tusschen China en Engeland. In de **Perniagaän** van 28 Maart 1911 no. 70 wordt melding gemaakt van een bestaand ernstig geschil over het grensgebied in het Zuiden van de Chineesche provincie Yoennan, dat tot verwikkelingen aanleiding schijnt te zullen geven.

De Engelsch-Indische regeering heeft althans evenals de Chineesche regeering de noodige gewapende troepenmacht naar het terrein in kwestie gezonden.

Zij eigent zich de souvereine rechten toe op het onderhoorige district, dat ten Westen van den berg Koraiko is gelegen en verklaart de troepen te hebben gezonden, teneinde de bestaande onrust te dempen.

De Chineesche regeering heeft de Engelsch-Indische op de hoogte van den stand van zaken gebracht en verklaart, dat de Emmaikarivier de grens vormt tusschen China en Engelsch-Indië, volgens het in het jaar 1897 gesloten contract.

Het thans betwiste terrein behoort aan de eigen hoofden.

Deze en de betrokken bevolking hebben steeds belastingen opgebracht ten behoeve van China, hetgeen door Engeland wordt bevestigd, terwijl zij het gezag uitoefenen namens den Keizer van China, die hen, vanaf de Regeering van Keizer Toa Kwang, beschermde tegen vreemden invloed. De Chineesche regeering is dan ook van meening, dat de Engel-

sche troepen niet zijn gezonden in het belang van rust en orde, doch om te ageeren tegen Tibet.

Men verwacht, dat de Chineesche gezant te Londen op de wederzijdsche terugroeping der troepen zal aandringen.

De viering van het 100-jarig bestaan van Bandoeng, hoofdplaats der Residentie Preanger Regentschappen (Java). Bij gelegenheid van de viering van het 100-jarig bestaan der hoofdplaats Bandoeng, stelt 't daar wonende afd.-bestuur van de Jong-Chineesche Vereeniging **Tiong Hoa Hwe Kwan**, zich voor een liefdadigheidsmarkt te organiseeren, alwaar speelgoed voor kinderen, versnaperingen en andere artikelen zullen worden verkocht, terwijl de opbrengst zal dienen ten behoeve van de te Bandoeng aanwezige school dier Vereeniging.

Men vertrouwt op een ruime opkomst van de elders wonende Chineezen en hoopt dat de genomen moeite niet te vergeefs zal zijn geweest. Ook het Inlandsch element zal aan de feestviering deelnemen. Ieder loerah gaat in zijn ressort rond, met 't doel gelden in te zamelen ter bestrijding der kosten voor het feest.

Natuurlijk vraagt men alleen een bijdrage aan hen die vrijwillig daartoe bereid zijn; er wordt ten deze dus geen dwang uitgeoefend. Toch is er een enkele loerah, die terstond deze gelegenheid weder heeft aangegrepen om zijn eigen zak te spekken door aan het kampongvolk minstens 25 cent per persoon te vragen, volgens zijn zeggen omdat zulks een bevel is van hooger hand en men op den dag van het feest één of twee pakken versnaperingen ontvangt, die gereed zullen liggen op den aloon-aloon te Bandoeng.

Het zal wel niet noodig zijn te zeggen, meent de schrijver in de **Perniagaän** van 29 Maart 1911 no. 71, dat deze pressie en deze onware voorspellingen niet in het geldelijk belang van het volk zijn. Toch heeft het optreden van den loerah gelukkig aan de zaak zelve geen schade toegebracht, aangezien het volk zich over het algemeen weinig aan zijne praatjes heeft gestoord en men bereid is gevonden vrijwillig 25 cent en meer te geven.

Het is te hopen, dat de ontrouwe loerah, die wel bekend is, zich tijdig zijne onregelmatige handelingen zal berouwen en zal weten te voorkomen, dat hij gesignaleerd wordt als te zijn een Hoofd, dat zijne plichten niet begrijpt. Aldus beslist dit blad.

De Hollandsch-Chineesche school te Bandoeng. — In hetzelfde nummer van dit blad wordt in herinnering gebracht, dat kinderen van Chineesche ouders in Ned.-Indië thans op de Hollandsch-Chineesche scholen op veel gemakkelijker wijze de Nederlandsche taal kunnen leeren dan vroeger, toen de gouvernementsschool voor hen vrijwel gesloten was.

Te Bandoeng schijnt echter een eenigszins andere toestand te bestaan. Dáár is het aantal Chineesche leerlingen op de Hollandsch-Chineesche school wat teruggeloopen, omdat die school alleen kinderen opneemt, die reeds met de Nederlandsche taal bekend zijn, terwijl de andere zich eerst moeten bekwamen op de Hollandsch-Chineesche Zendingsschool.

Deze twee onderwijsinstellingen sluiten zich wel bij elkander aan en in zooverre bestaat er geen bezwaar tegen deze regeling, doch de Chineesche ouders zouden toch niet gaarne zien, dat hunne kinderen het voorbeeld volgden van zoovele Inlandsche kinderen, die, eenmaal op de school van een zendeling zijnde, al spoedig onder diens invloed komen en dan tevens van godsdienst veranderen.

Volgens den schrijver zou dit voor de Chineesche kinderen zeer verkeerd zijn.

De opvoeding van den jeugdigen Keizer van China. Volgens een bericht in de **Perniagaän** van 5 April j.l. no. 77, zal dit jaar een begin worden gemaakt met de intellectueele opvoeding van den jeugdigen keizer van China, Z. M. Soan Thong.

De Prins-Regent schijnt deze taak te willen opdragen aan:

a. den heer Ngo-Teng-Hong, Oud-Gezant van Malakka afkomstig;

b. den heer Li-Tien-Ling, vroeger Li-Sim-Leng, en Hoofdredacteur van het Chineesche blad de „Chinese Mail", dat te Hongkong verschijnt. Hij is tevens secretaris van den grooten raad te Peking en uitstekend bekend met de Engelsche taal. Hij genoot zijne opleiding op het Queen's College te Hongkong.

Van Vreemde Koloniën.

De internationale telegraaf commissie, te Parijs bijeengekomen, heeft de meening uitgesproken, dat een vermindering van 50% gewenscht is van het geldend bedrag voor telegrammen die over groote afstanden door onderzeesche kabels worden overgebracht, voor zooyer deze in gewonen vorm gesteld worden, dus zonder gebruik van codetermen. Pogingen zullen worden gedaan alle betrokken regeeringen tot instemming hiermede te bewegen.

BRITSCHE KOLONIËN.

Op de conferentie van moederland en onderhoorigheden te Londen is de vraag overwogen in hoever het wenschelijk en uitvoerbaar te achten is, meer zekerheid te geven voor handelswaarborgen, verleend in een deel van het rijk voor het geheele gebied. De uitspraak luidde ten voordeele van meer overeenstemming in de wettelijke regeling van het copierecht, patenten, handelsmerken en maatschappijen. Ook het onderwerp der gewichten, maten en munten kwam aan de orde. Werd in theorie voor aansluiting aan het decimale stelsel veel gevoeld, de regeering van het moederland durfde de invoering niet aan. Hierdoor zouden in den handel en in het gewoon verkeer te groote moeilijkheden ondervonden worden. De arme bevolking zou ook nadeel hebben bij de vermindering van de shilling van 12 op 10 pence. Ten slotte werd berust bij den bestaanden toestand.

⁂

De veiligheid van Indië wordt, volgens een schrijven van Sir Ch. Crosthwaite in the Times (Weekly Edition 9 Juni), bedreigd door het voorstel van Lord Kitchener om de Inlandsche korpsen van het leger in Br.-Indië te verminderen.

Men weet dat dit voorstel verband houdt met de noodzakelijkheid om te bezuinigen nu in de toekomst de baten van opium-export naar China weldra gemist zullen worden.

Kitchener wil vermindering van het inlandsch element; vele kleine garnizoenen kunnen worden opgeheven, maar de overblijvende troepenmacht zal in groote garnizoenen worden bijeen gebracht, van waar zij, dank zij de verbeterde gemeenschapsmiddelen, in korten tijd een afdeeling daarheen kan zenden, waar dit noodig geoordeeld zal worden.

Werd alleen gevaar verwacht van de overzijde der grenzen, dan zou tegen dezen maatregel, meent Chrosthwaite, niet veel aan te voeren zijn. Maar grooter is het gevaar dat van binnen dreigt. Hiervoor wil Lord Kitchener elk gouvernement een eigen gewapende politiemacht doen onderhouden; deze kan nuttig zijn, maar zij is niet afdoende om de steeds hier en daar sluimerende geest tot oproer preventief in bedwang te houden of bij uiting repressief te bedwingen. Dergelijke politiekorpsen zijn minder goed geoefend en aangevoerd, zij bestaan meestal uit menschen uit de streek zelf. Te bedenken is ook, dat de spoorwegen niet overal beschikbaar zijn, en dat deze communicatie gemakkelijk te verbreken is.

⁂

Zuid-Afrika. Op het jaarlijksche congres te Bloemfontein, voorgezeten door minister Fischer, waren Steyn, gen. Hertzog en gen. De Wet tegenwoordig.

Met betrekking tot 't inboorlingenvraagstuk bracht Steyn een opsomming van gebeurtenissen bij om aan te toonen hoe in de laatste 30 à 40 jaren de inboorlingen geleidelijk hun eerbied voor de blanken verloren hebben. De dagbladen zijn nu buiten zichzelf van verontwaardiging en zouden alle zwarten willen laten lijden voor de fout van enkelen. Hij ried het volk aan kalmte te bewaren. De eenige manier om het dreigend gevaar af te weren is de muur van respect weer op te trekken, die de Voortrekkers tusschen blank en zwart hadden opgericht. De oplossing is te krijgen door samenwerking van de twee blanke rassen, niet door een gelijkmaking van blank en zwart, die niet bestaat. Wel moet den inboorling de overtuiging geschonken worden, dat de Unie niet zijn vijand, maar zijn vriend en beschermer is.

⁂

De eerste postzending kwam in Engeland aan, die uit Victoria en Nieuw Zuid Wales brieven volgens het penny postzegel-tarief overbracht. Dit geldt nu niet alleen voor het geheele Statenverbond van Australië, maar ook voor het verkeer van Australië met alle deelen van het Britsche rijk over geheel de wereld.

Nederland behield tot voor weinige jaren voor het verkeer met de eigen koloniën een hooger tarief dan met den vreemde, en nu blijft het voor het briefport in zijn koloniën en met zijn koloniën nog veel duurder dan Groot Brittanië. Later zal men er ook ten onzent wel eens toe komen het voorbeeld te volgen.

FRANSCHE KOLONIËN.

De plannen tot reorganisatie van het departement van koloniën, waarvan wij in het vorig Nr. spraken, zijn ternauwernood

bekend gemaakt, en reeds komt een oud ambtenaar in La Dép. Coloniale van 2 dezer uitvoerig betoogde bedenkingen daar tegen opperen.

Erkend worden de verdiensten der voorstellen van minister Messimy, waar deze de verdeeling tusschen uitvoering en algemeen beheer naar goede beginselen richten en aan het ministerie het juiste karakter geven van orgaan van hoogste leiding en contrôle. Maar als nadeelen van de plannen wordt o. a. op het volgende gewezen. Door het zelfstandig maken van de verschillende diensten, blijft geen plaats beschikbaar voor de directeuren, die aan het hoofd stonden van vereenigde dienstgroepen. Deze waren echter niet alleen voorbereiders van ministerieële beslissingen, zij waren bevoegd vele zaken van ondergeschikt belang af te doen, die gerust aan hun kennis en ondervinding overgelaten konden worden. De afdoening zal voortaan òf den minister zelf veel tijd in beslag nemen, òf aan ambtenaren, die er minder geschikt voor zijn, moeten worden overgelaten. Ook de vooruitzichten der ambtenaren aan het Dep. van Koloniën zullen veel ongunstiger worden, dan die aan andere departementen. De ministerieële beschikkingen zullen in het algemeen mede in aanzien dalen, wanneer de adviezen niet meer van „directeuren" afkomstig zijn.

Van meer gewicht acht de schrijver een ander bezwaar. Tusschen twee sectiën, ter regeling van den arbeid (secretariaat en personeel) zullen twee andere geschoven worden: 1e. algemeene wetgeving en rechtspraak, betreffende politieke-, sociale- en administratieve kwestiën; 2e algemeene wetgeving en rechtspraak betreffende economische vraagstukken.

Hier is het tegendeel van vereenvoudiging. Wel is de bedoeling de bemoeienis te beperken tot zaken van „algemeen belang", maar waar is het criterium ter onderscheiding van de algemeene- en de plaatselijke belangen. Deze diensten zullen zich het recht aanmatigen a l l e z a k e n in herziening te nemen. Zoo wordt met de eene hand aan vrijheid van handelen in de koloniën ontnomen wat met de andere gegeven was. Daar het laatste woord aan het centraal gezag toekomt, ziet schr. in deze nieuwe instelling een te niet doen van alle goede beweegredenen, die de minister tot zijn voorstellen van de centralisatie hebben geleid.

***

De gouverneur-generaal van Fr. Oost-Afrika heeft in een circulaire met bijzonderen klem het verbod herhaald, vroeger ook door voorgangers uitgevaardigd tegen h e t t o e l a t e n v a n a m b t e n a r e n a l s a a n v r a g e r s v a n c o n c e s s i ë n. Zij moeten niet geïnteresseerd worden in ondernemingen waarover zij als ambtenaar toezicht of bestuur hebben uit te oefenen, zij mogen als ambtenaar niet verlokt worden geen behoorlijk onderscheid te maken tusschen het belang van 't gouvernement en dat van hun persoon. Is in een streek geen gepaste woning te krijgen, dan kan het hiervoor noodige terrein worden aangevraagd, maar overigens moet ook het verkrijgen van het bezit van terrein, evenals het aanvragen van concessie voor alle ambtenaren afgewezen worden.

***

De pas afgetreden gouverneur-generaal van Indo-China A. W. K l o b u k o w s k i is benoemd tot „envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire" bij den koning van België, d. i. wat men pleegt te noemen: gezant te Brussel.

Zou de Nederlandsche staatskas niet wat ontlast kunnen worden, wanneer voor onzen gezantschapsdienst partij werd getrokken van daarvoor geschikte oud-hoogwaardigheidsbekleeders in de koloniën?

PORTUGEESCHE KOLONIËN.

De gouverneur van A n g o l a berichtte, dat de inwoners der districten Railunds, Bihe en Mohice in opstand zijn gekomen. Een militaire macht zal van Ben Quela en van Mozambique gezonden worden om de rust te herstellen.

BELGISCH KONGO.

In die deelen van Afrika's binnenlanden waar de Europeesche invloed zich nog weinig of niet heeft doen gelden, woekeren de oude s l a v e r n i j-t o e s t a n d e n nog in den vorm van slavenhandel voort. In die waar de Westerlingen zich het meesterschap hebben weten te verwerven is groote verbetering gekomen, zoo acht het bestuur van het Belgisch Kongogebied den menschenhandel binnen zijn grenzen vrijwel uitgeroeid, maar daarmede is nog niet gezegd, dat er geen slaven meer zijn. Het tegendeel helaas is van algemeene bekendheid. Het Institut Solvay heeft als vijfde zijner koloniale studiën een brochure uitgegeven, getiteld: „vers la supression complète de l'esclavage au Congo Belge", waarin de schr., generaal Donny, na den toestand besproken en de middelen aangegeven te hebben, die tot de geheele afschaffing van de slavernij kunnen leiden, deze nog slechts in een verwijderd verschiet als zeker durft voorstellen. De slaven, welke nog tot de neger-maatschappij in Kongo behooren, worden niet meer als gewone koopwaar beschouwd, zij worden niet meer verkregen door menschenroof bij buurstammen, zij worden in het algemeen zelfs niet meer zoo behandeld en mishandeld als weleer gebruikelijk was; zij zijn meer in den toestand van onvrije bedienden, van lijfeigenen gekomen. Wie oppervlakkig het leven gade slaat dat deze onvrijen bij de hoofden en vrijen in de dorpen hebben, zal hen niet zoo beklagenswaardig achten als hij zich eerst had voorgesteld.

Maar wie vermag wat verder te zien, zal nog diep betreurenswaardige, erge en ergerlijke toestanden ontdekken. Generaal Donny geeft daar een kijk op, waarvan wij enkele punten weergeven.

Wanneer een dorp een aantal arbeiders moet leveren zijn daarvoor altijd slaven aangewezen: komen zij terug dan nemen hun meesters hun doorgaans het uitgekeerde loon af. Wordt een misdaad gepleegd en aan het hoofd van het dorp opgedragen den schuldigen te ontdekken, dan wordt bijna altijd een slaaf aangewezen, die niets met de daad te maken heeft gehad. Niettegenstaande het verbod komt het menscheneten nog, in het verborgene, voor bij verschillende stammen, de geofferden zijn altijd slaven. Hetzelfde geldt voor offers bij begrafenis-plechtigheden. Heeft een slaaf eenig bezit weten te verwerven, dan wordt hij in verdenking gebracht van eenig misdrijf, daarna aan de vergifproef onderworpen, die zijn schuld aanwijst en tevens zijn goederen doet confisceeren. Als werkkracht op waarde gehouden, zoolang de slaaf sterk en gezond is, houdt ook deze belangstelling op, wanneer hij zwak of oud wordt.

Hoe aan dezen toestand een einde te maken? Afschaffing in eens per decreet zou te zeer de samenleving het onderst boven zetten om de oplossing langs dien weg te zoeken. Voor den toestand de oogen sluiten en alleen tegen uitbreiding waken, zooals nu gedaan wordt, is ook niet te verdedigen. De schr. beveelt de volgende middelen aan om geleidelijk maar zeker tot de geheele afschaffing van deze menschonteerende instelling te komen: 1e. De meesters overreden tot vrijwillige vrijmaking en verzachting van het lot hunner slaven. 2e. Decreten, die als overgang verbetering brengen in de verhouding van slaaf tot meester, bijv. kinderen geboren na uitvaardiging van het decreet zijn vrij. 3e. Aanvragen voor vrijmaking moeten ingediend en door daarvoor aangewezen functionarissen behandeld kunnen worden. 4e. Uitkeeren van vergoeding door den staat aan den meester voor een vrijverklaarden slaaf. 5e. De staat moet den vrijgewordene aan een middel van bestaan helpen en er voor waken dat hij niet weer in slavernij komt. 6e. Opvoeding van slavenkinderen tot vrije menschen.

INGEZONDEN.

Vruchten van Java, Sumatra en de andere Indische eilanden.

In No. 22 van H e t K o l. W e e k b l. wordt gewezen op hetgeen Dr. J. C. C. V. Nooten uit Wageningen schrijft over de manier om tropische vruchten naar Nederland te zenden. Ik beaam zijn streven ten volle, te meer daar ik eenige jaren geleden, over het zelfde onderwerp iets in H e t K o l. W e e k b l a d schreef. Ik wees toen op het gemis aan voldoende energie in Holland, om op groote schaal stoomers met goed ingerichte koelkamers uit Insulinde naar Nederland te doen varen om de heerlijke vruchten van daar over te brengen. Thans herhaal ik mijn voorstel. Hoe heerlijk, wanneer versche ananassen, de vele soorten manggas en pisangs, mangistan, ramboetan, doekoes, pompelmoezen en de onovertroffen limau manis van het meer van Singkarah, konden worden aangevoerd. Niet alleen Holland maar België, Duitschland, Frankrijk zouden die vruchten in overvloed kunnen bekomen. Ik hoop, dat die tijd eenmaal komen zal. In Insulinde zal dan de teelt der vruchten op groote schaal en met zorg geschieden, en een voorname bron van inkomsten vormen.

Geen tolrechten of accijnsen, of hoe die middeleeuwsche praktijken mogen heeten, belemmeren dan de productie!

Zeist, 8 Juni 1911.

K. H. O. van BENNEKOM.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Door duisternis tot licht. Gedachten over en voor het Javaansche volk.

Onder dezen titel heeft Mr. J. H. Abendanon een reeks van brieven van wijlen Raden Adjeng Kartini,

de hoogbegaafde dochter van wijlen den Regent van Japara, R. M. A. Sosroningrat, het licht doen zien, welke tusschen de jaren 1899 en 1904 door haar geschreven werden aan verschillende personen van het Europeesche gedeelte van Grooter Nederland.

Deze brieven leggen getuigenis af van de buitengewone diepte van denken en gevoelen van de jeugdige verlichte schrijfster, wier eenig oogmerk was, te streven naar opheffing en ontwikkeling van het Javaansche volk in het algemeen, en van de Javaansche vrouw in het bijzonder.

Helaas werd R. A. Kartini te vroeg uit dit leven weggerukt. Na een gelukkige echtvereeniging van even een jaar met den Regent van Rembang, overleed zij vier dagen na de geboorte van een zoon, den 17en September 1904, op den leeftijd van slechts 25 jaar.

Mr. A. die, evenals zijn echtgenoote, in nauwe relatie tot Kartini en haar naaste betrekkingen heeft gestaan, schrijft aan het slot van zijn Inleiding tot de brieven:

„Gezegend zal haar naam blijven onder de Javanen en de andere volkeren van den Archipel, voor wie zij is geweest als de rozenvingerige Aurora, wijzende uit de duisternis naar het morgenlicht van den vooruitgang, die alleen te verkrijgen is door verheffing van geest en gemoed.

Gezegend zal haar naam ook zijn onder 't blanke ras, dat zij door haar denkbeelden nader heeft gebracht tot het hare."

Aangezien nader op den inhoud van het mooie boek zal worden teruggekomen, worde hier thans alleen nog gewezen op het doel dat de uitgave beoogt, n.l.:

„Het wekken van sympathie, het verkrijgen van veler medewerking tot oprichting van eene kost- en dagschool voor dochters van Inlandsche hoofden, zooals de schrijfster zich die gedacht had; voorloopig op kleine schaal, langzaam zich uitbreidend door eigen kracht. Alles wat mij (dat is Mr. Abendanon) door den uitgever wordt uitgekeerd, is bestemd voor de R a d e n A d j e n g K a r t i n i - s c h o o l, waarvan reeds de eerste steen gelegd is."

Overigens is het de bedoeling van Mr. A. om eenige dames uit te noodigen tot het vormen van eene commissie, die zich wil belasten met het bijeenbrengen van verdere fondsen tot stichting van de school in een nader te bepalen, gezonde plaats in Midden-Java. Hij hoopt, dat bij het door particulieren bijeengebrachte, de Regeering bereid zal worden bevonden een subsidie te voegen.

Prof. Dr. Wilken verdedigd.

Van den schrijver, Mr. F. D. van Ossenbruggen, ontvingen wij in dank een brochure, getiteld: „Mr. G. D. Willinck over Prof. Dr. G. A. Wilken", naar aanleiding van Mr. Willinck's geschrift „Het rechtsleven bij de Minangkabausche Maleiers".

Het hindert Mr. van Ossenbruggen, dat Mr. W. bij de bestrijding van Wilken's geleerde theorieën niet den vorm heeft gekozen, waaruit de eerbied voor 's meesters genie blijkt, ook omdat een onoordeelkundig lezer daardoor den schrijver van „Het rechtsleven" „bijna even ver boven Wilken's genie verheven zou kunnen achten, als hij in werkelijkheid daar beneden staat."

Bovendien is Mr. v. O. het met de bestrijding van Wilken's opvattingen door Mr. W. gansch niet eens en toont hij met verschillende voorbeelden aan dat „Mr. Willinck op het gebied van vergelijkende rechtswetenschap zooal niet een volslagen leek, dan toch een hoogst middelmatig dilettant is."

De schrijver eindigt: „Laat Mr. Willinck er voortaan aan indachtig zijn, dat een doode als Wilken onsterfelijk is, [illegible] geluid, eenmaal vernomen, nog zéér, zéér langen tijd doorklinken, helder en zuiver door alle wanklanken heen, forsch en krachtig daarboven uit!"

Van belang achten wij de aanteekening (in een noot) door Mr. v. O. dat een complete uitgave van Wilken's in tal van geschriften verspreide geschriften, in bewerking is en binnenkort zal verschijnen.

De haven van Curaçao.

De Ingenieur van 10 Juni bevat het verslag van de voordracht van den heer O. C. A. van Lidth de Jeude, gehouden in de vergadering van het Kon. Instituut van Ingenieurs, den 4en Maart 1911, over het onderwerp: De haven van Curaçao.

Eenigen tijd geleden werd aan de H.H. v. L. d. J., Everts en Meesters een opdracht gegeven in verband met de haven van Willemstad, n.l. het onderzoeken van plaatselijke toestanden aldaar en de voor het havenproject noodige gegevens te verzamelen. De resultaten dier onderzoekingen zijn bereids gepubliceerd in een rapport, bevattende: A. Beschrijving van den bestaanden toestand; B. Mededeelingen betreffende den te verwachten toestand. C. Beschrijving der uit te voeren werken; D. Mededeelingen betreffende de uitvoering en E. Economische beschouwingen. Deze indeeling volgde de heer De Jeude ook bij zijn voordracht, waarop een interessant deskundig debat volgde, terwijl aan het slot de president, Prof. Kraus, de hoop uitsprak, dat het door den heer de J. ontworpen havenplan ook practische resultaten zal mogen hebben.

Verbeterde toestanden op Soemba.

In het jongste Nr. van de Macedoniër vertelt zendeling D. K. Wielenga, die reeds jaren lang onder de Soembaneezen arbeidt, het een en ander over het reizen op het eiland Soemba en de verbeterde toestanden in de laatste jaren aldaar. Dank zij het optreden van het gouvernement is alles daar als met een tooverslag veranderd.

Zeker, zegt de schr., er zijn nog wel enkele „roofridders" die den goeden ouden tijd betreuren, maar bijna algemeen is men tevreden en blijde. Niet dat een Soembanees als met „tooverslag" een braaf mensch is geworden. Zeer zeker verheugt hij zich in de nieuwe toestanden, maar niet uit „ethische motieven". Een Soembanees is als ieder mensch in het diepst van zijn verdorven hart een „egoist". Wat brengt het meeste voordeel, dat is de kwestie! En nu is „orde" meer bevorderlijk voor welvaart, dan de vroegere wanorde. Zeker, er wordt nog wel eens een paard gestolen, een slaaf verkocht, een mensch vermoord, maar het is toch geen vergelijk met vroeger.

Typeerend is het wat Oemboe Karai (radja) van Membora den schr. vertelde. Hij was een der geweldigen uit de dagen van ouds maar is, sedert hij een boete van tien mille betaalde, als straf voor zijn verzet tegen de Compagnie, in een paar jaar weer even rijk geworden als ooit te voren. Terwijl hij vroeger op een jaarlijksch verlies kon rekenen van 30 à 40 paarden, welke hem ontstolen werden en waardoor zijn in het veld losloopende kudden telkens als het ware gedesorganiseerd werden, gaat nu de voortteling ongestoord verder.

In hetzelde Nr. geeft D. Bakker nog: Enkele opmerkingen over de opleiding tot den missionairen dienst, waaraan Ds. H. Dijkstra een naschrift toevoegt.

Winkler Prins' Geïllustreerde Encyclopædie.

Van den 3en, onder hoofdredactie van H. Zondervan, geheel om- en bijgewerkten druk van Winkler Prins' Encyclopaedie, is weder een deel (het 14de) verschenen (Rijkskanselier-Taglioni). Bij de doorbladering troffen wij eenige artikelen aan met betrekking op Indië, als Rijst, Semarang, Slavernij, Soemba, Soembawa, Soerabaja, Soerakarta, Suriname enz. Uit den aard der zaak zijn deze artikelen (met uitzondering van „Suriname" natuurlijk) veel beknopter dan de betrekkelijke in de bekende Encyclopedie van Ned.-Indië, die bovendien de goede gewoonte had de bronnen te noemen waaruit werd geput.

Het opium-vraagstuk.

In het Juni-nummer van de Vragen van den Dag behandelt de heer M. van Heekeren in bijzonderheden het zoo vaak besproken „opiumvraagstuk", dat een nieuwe phase is ingetreden, toen in 1909 op initiatief van de regeering der Vereenigde Staten een internationale commissie te Shanghai werd bijeengeroepen, om te beraadslagen over hetgeen inzake het opiumverbruik te doen stond.

Wij moeten ons bepalen tot de conclusiën die de schrijver uit zijn belangrijke beschouwingen trekt, welke in hoofdzaak luiden:

Het opiumverbruik wijst op indolentie, als uitvloeisel, hetzij van natuurlijken aanleg — bij de Aziatische volkeren — hetzij van degeneratie — bij de Westersche of daarmede gelijkstaande meer actieve volkeren.

Een absoluut verbod op het verbruik van opium behoort thans tot de onmogelijkheden en is voor de landen, waar het gebruik tot een volksgewoonte is geworden ook niet wenschelijk uit hoofde van den veel meer schadelijken invloed, dien andere genotmiddelen op de in die landen nog veelal in een staat van kindsheid verkeerende volkeren zouden uitoefenen, die nu reeds, waar dwang wordt gebezigd om het opiumverbruik af te schaffen of te beperken, tot alcohol, morphine of cocaïne hun toevlucht namen, en, zoo deze hun ook worden onthouden, weer tot iets anders zullen overgaan, dat de vindingrijke Westerling hun biedt.

Om gelijke redenen moet het stelsel, dat streeft naar een algeheel verbod binnen een bepaalden termijn worden afgekeurd.

Evenwel is wenschelijk: Geleidelijke vermindering van het opium-gebruik in die landen, waar het inheemsch is, door contrôle op den verkoop, maar

vooral door volksontwikkeling, waarbij het particulier initiatief door oordeelkundige volksvoorlichting nuttige diensten zou kunnen bewijzen.

Teysmannia.

Inhoud van No. 4 van den 22en jaargang: Eenige productiecijfers der oudste Ledgeriana's op Java, door P. van Leersum. — Het rekenen voor den kweeker en den fokker, door A. J. Koens. — Bemestingsproeven in theetuinen, genomen in overleg met het Landbouw-bureau van het Kali-Syndicaat, door R. von Nordheim. — Een en ander over vischteelt in zoet water, door dr. J. C. Koningsberger.— Bemestingsproeven door dr. A. W. K. de Jong. — Boekbespreking. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties: Report on the botanic station etc., Dominica. — Zwavelkoolstof als grondverbeteraar. — De stikstofvermeerdering in den bodem. — Een overblijvende rijstsoort.

De Indische Mercuur.

No. 23 bevat de door den heer P. J. van Houten uitgesproken rede, ter gelegenheid der onthulling van het Greshoff-gedenkteeken, op den 27en Mei j.l. in het Koloniaal Museum te Haarlem. Opnieuw schetste de heer v. H. de groote verdiensten van wijlen Greshoff, meer in het bijzonder ten opzichte van het Koloniaal Museum, waarvan de overledene geruimen tijd directeur was.

H. C. Prinsen Geerligs vervolgt zijne beschouwing over de Geschiedenis van de wetgeving op de suiker in de verschillende productielanden en haar invloed op de suikerproductie en -consumptie (II. Duitschland).

Dr. J. C. C. W. van Nooten bespreekt in waardeerende bewoordingen de oprichting hier te lande van een Koloniale Landbouwschool (waaraan de Eerste Kamer eerstdaags hare goedkeuring hoogstwaarschijnlijk niet zal onthouden), welke volgens hem, goed ingericht zijnde, zal voorzien in eene behoefte, waaraan tot nu toe niet voldoende de aandacht was geschonken, n.l. om jongelieden met gewone verstandelijke ontwikkeling, reeds op jeugdigen leeftijd op te leiden voor een nuttig, werkzaam leven in de tropen.

Van de overige bijdragen van dit Mercuur-nummer noemen we nog: Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan. Referaat, door P. Hondius Jr. — Solosche Landhuurdersvereeniging (Verslag der vergadering van 24 April j.l. waarin we o.m. lezen, dat de vereeniging een bedrag van *f* 500 heeft beschikbaar gesteld voor de z.g.n. „Treub-hulde", waarmede in de eerste plaats bedoeld wordt een laboratorium voor vreemdelingen, die tijdelijk voor botanische studiën te Buitenzorg vertoeven). — Economisch overzicht van Suriname (Uit de rede van Gouverneur Fock). — Kultuurberichten (Grondhuurprijzen bij de suikerindustrie. — Uitgifte van grond in de Buitenbezittingen. — Djeloetoeng-concessies in Ned.-Indië, door J. G. Schlimmer). Kleine mededeelingen (Het Koloniaal Museum. — Vezelcongres te Soerabaja. Enz.). — Financieële berichten en Verslagen, zoomede de overige wekelijksche vaste rubrieken.

Weekblad voor Indië.

No. 3 bevat de volgende bijdragen: Iets over de „padvinders", door L. v. W. — Indische oudgasttypen, door Gabriël. — De quarantaine-inrichtingen te Lawang en Pogadji (met afb.). — The lovely house" (met afb.), door A. J. de Kruyff. — In het Bijblad voor Dames: Hoe moeders haar kinderen kunnen bezighouden (vervolg).

* *
*

Tenslotte zij de aandacht gevestigd op een tweetal taalkundige publicaties van recenten datum, n.l.:

Oefeningen in het Javaansch, door H. C. Humme. Omgewerkt en vermeerderd door A. H. J. G. Walbeehm (Leiden, E. J. Brill); en

Maleische taal. Overzicht van de grammatica, door C. Spat. Tweede, omgewerkte druk. (Breda, Kon. Militaire Academie).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Vereeniging „Moederland en Koloniën" Jaarverslag en Voordracht van den heer W. J. M. Michielsen.

Le contract de travail dans les colonies asiatiques, par E. Moresco.

Pittoresque Java, uitgegeven door het Toeristenbureau te Weltevreden (Batavia).

Vier nos. „Boeken waar je wat aan hebt", onder redactie van de heeren S. K. Bakker, Dr. E. C. Hooykaas en Dr. H. Schim en van der Loeff.

Overdruk uit „De Tijdspiegel" „De Heldendaad van Lebak", door Jhr. W. H. W. de Kock.

Verslag van de Kamer van Koophandel en Nijverheid te Soerabaja over het jaar 1910.

Djeloetoeng-zaken, door Mr. H. 's Jacob.

Overdruk uit het negende jaarboek MCMXI van de vereeniging „Amstelodamum". „Een Amsterdammer als pionier op Bali (Emanuel Rodenburg, 1597—1601), door J. F. L. de Balbian Verster".

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 17 Mei 1911;
De Locomotief t/m 16 idem;
Het Soer. Handelsblad idem;
De Sumatrapost t/m 19 idem;
De Sumatrabode t/m 18 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 18 idem;
De Ind. Mercuur no. 24;
Kort verslag verg. Tweede Kamer S.-G.;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw;
De Banier no. 19;
Weekblad voor Indië no. 4;
Bandera Wolanda no. 79.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING der Vereeniging „Oost en West" op Zaterdag 8 Juli a.s. ten 2½ uur nam. te 's-Gravenhage, in het gebouw van de afdeeling aldaar, Laan van Meerdervoort 187.

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen der vorige vergadering (Zie Koloniaal Weekblad 14 Juli 1910 no. 28).
3. Verslag van de Vereeniging over het jaar 1910 (Zie Koloniaal Weekblad 1911, nos. 5, 6, 8 en 11).
4. Rekening en Verantwoording van het geldelijk beheer (zie blz. 1).
5. Jaarverslag Informatiebureau (Zie Koloniaal Weekblad 1911 no. 16).
6. Idem Studiecommissie (Zie Kol. Weekbl. 1911 no. 16).
7. Voorziening in de vacatures van het Hoofdbestuur. — Aan de beurt van aftreding zijn de navolgende dames en heeren a. Amsterdam, Th. Almerood; b. Apeldoorn, T. Gerdes Oosterbeek; c. Arnhem, L. A. H. Lamie; d. 's-Gravenhage, Mevr. M. ten Bosch—Bosscher, A. B. J. Prakken; e. Leiden, Prof. Mr. J. E. Heeres.
   De candidaten van het Hoofdbestuur zijn: a. Amsterdam, Th. Almerood en C. de Vries; b. Apeldoorn, T. Gerdes Oosterbeek en J. T. Visser; c. Arnhem, L. A. H. Lamie en H. J. Bauman; d. 's-Gravenhage, Mevr. M. ten Bosch Bosscher en Mej. Maarsche. A. B. J. Prakken en L. Th. Schneider; e. Leiden, nog in behandeling.
8. Benoeming der Commissie tot onderzoek der Rekening en Verantwoording.
9. Begrooting 1912;
10. Onderwerpen voorgebracht door de afdeelingen.
11. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

E. VAN ASSEN, Secretaris.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat jaarlijks, in de maand Augustus, een examen zal worden afgenomen van hen, die wenschen aangesteld te worden tot klerk bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-Indië.

Bij dat examen worden als eischen gesteld:

a. vlug, duidelijk en net schrift;

b. kennis van de Nederlandsche taal, o. a. blijkende uit een opstel over een gegeven onderwerp in goeden stijl, zonder taalfouten en van degelijken inhoud;

c. kennis van de Fransche taal, waarin de candidaten zich op eene goed verstaanbare wijze, mondeling en schriftelijk, moeten kunnen uitdrukken, terwijl zij een prozastuk uit het Nederlandsch in het Fransch moeten kunnen overbrengen zonder grove taalfouten; ook moeten zij de voornaamste taalregels kennen;

d. bekendheid met de Duitsche en Engelsche taal; De candidaten moeten uit die talen een opstel of fragment, schriftelijk en mondeling, in het Nederlandsch kunnen overbrengen en voorts het bewijs leveren, dat zij de voornaamste taalregels kennen;

e. aardrijkskunde, in de eerste plaats van Nederlandsch-Indië en verder in het bijzonder van Nederland en in het algemeen van de verschillende landen van Europa en van andere werelddeelen. Gemeenzaamheid wordt gevorderd met het gebruik van landkaarten, waarop de candidaten met gemak den loop der rivieren en de ligging van voorname plaatsen behooren te kunnen aanwijzen;

f. de beginselen der rekenkunde; kennis van de leer en de toepassing der evenredigheden, van die der gewone en tiendeelige breuken, alsmede grondige kennis van het tientallig stelsel van maten en gewichten.

Zij, die bewijzen kunnen overleggen van bekendheid met de behandeling van telegraaftoestellen, zullen de voorkeur genieten.

Zij, die tot het in dit jaar af te nemen examen wenschen te worden toegelaten, moeten zich bij gezegeld request aanmelden bij het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

1. een uittreksel uit hunne geboorteakte, ten blijke dat zij op 1 Augustus 1911 den leeftijd van 18 jaar bereikt en dien van 23 jaar niet overschreden hebben;

2. een door of namens den burgemeester hunner woonplaats afgegeven bewijs van goed maatschappelijk gedrag;

3. een bewijs, dat zij hebben voldaan aan de verplichtingen, die uit de wet op de nationale militie voor hen zijn voortgevloeid.

Voor hen, die bewijzen kunnen overleggen van bedrevenheid in de bediening van Morse- of Sounder-toestellen geldt de bovenbedoelde leeftijdsgrens niet.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië worden gesteld, zijn benoembaar tot klerk bij den post-, telegraaf- en telephoondienst daar te lande.

Aan die betrekking is verbonden een aanvangstraktement van *f* 125 (eenhonderd vijf en twintig gulden) 's maands, hetwelk naar verdienste tot *f* 200 (tweehonderd gulden) 's maands kan klimmen.

Het aanvangstraktement wordt intusschen reeds dadelijk verhoogd met *f* 5 (vijf gulden) des maands voor elk jaar in Nederland bij den dienst der posterijen en telegraphie doorgebracht en eveneens met *f* 5 's maands voor elk radicaal tot zelfstandige bediening van Sounder-, Morse- en Recordertoestel, met dien verstande, dat het in geen geval meer zal bedragen dan *f* 200 (tweehonderd gulden) 's maands.

Een inkomen van *f* 150 's maands brengt mede den titel van commies van derde klasse.

Benoembaarheid tot commies der 2e klasse wordt verkregen door één examen, waarvoor een cursus kan worden gevolgd.

Ook de benoembaarheid tot commies der 1e klasse en hoogere rangen hangt af van een examen.

De programma's dier examens zijn bij het Dept. van Koloniën, afd. D., verkrijgbaar.

De inspecteurs worden bij keuze benoemd.

De bezoldiging van de commiezen der 2e klasse bedraagt *f* 150 's maands, met zes driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 's maands, alzoo tot een maximum van *f* 300 's maands.

De commiezen der 1e klasse genieten een maandelijksche bezoldiging van *f* 350.

De commiezen der 2e en 3e klasse, die met het beheer van een kantoor belast worden, genieten bovendien *f* 20 's maands toelage, zoolang zij minder dan *f* 200 's maands als traktement genieten, welke toelage behouden blijft, na verhooging van het traktement, als de titularis met het beheer van hetzelfde kantoor belast blijft.

De commiezen der 2e en 3e klasse kunnen resp. worden aangewezen als kantoorchef der 4e en 5e kl. op het aan hun rang als commies verbonden traktement en onder genot van huisvesting voor rekening van den lande of indemniteit voor huishuur ten bedrage van *f* 50 's maands voor de kantoorchefs der 4e en van *f* 60 's maands voor die der 3e kl.

De bij de spoorwegpostkantoren werkzaam gestelde commiezen genieten voor elken dag of onderdeel van een dag waarop zij in den trein hun dienst verrichten een daggeld van *f* 6 en de klerken van *f* 3.

De op het hoofdbureau van den post-, telegraaf- en telephoondienst werkzaam gestelde kantoorchefs en commiezen, zoomede de bij de hoofdkantoren gedetacheerde kantoorchefs der 1e en 2e kl., genieten boven hunne vaste bezoldiging eene toelage van:

f 75 's maands voor een kantoorchef der 1e kl.;
f 60 's maands voor een kantoorchef der 2e kl.;
f 50 's maands voor een commies der 1e kl.;
f 30 's maands voor een commies der 2e kl.

De commiezen verkrijgen eerst aanspraak op deze toelage, nadat zij drie jaren in den door hen bekleeden rang gediend hebben.

De bezoldiging van de kantoorchefs der 2e klasse bedraagt *f* 400 's maands; die van kantoorchefs der 1e klasse *f* 475 's maands en die van de hoofdkantoorchefs naar mate van de standplaats *f* 550, *f* 625 en *f* 700 's maands. Bij gebreke van een gouvernementswoning genieten de kantoorchefs der 2e klasse een huishuurindemniteit van *f* 75 's maands, de kantoorchefs der 1e kl. en hoofdkantoorchefs *f* 100 's m.

Bij de inspectie bedraagt de bezoldiging:

adjunct-inspecteurs *f* 250 tot *f* 350 's maands, het maximum te bereiken door twee jaarlijksche verhoogingen van *f* 50 's maands; zij worden bij goede plichtsbetrachting en geschiktheid, na een jaar dienst op het maximum van *f* 350 's maands, bevorderd tot inspecteur;

inspecteur *f* 400 tot *f* 1000 's maands, te bereiken door zes driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands.

De inspecteurs op *f* 400 t/m *f* 600 heeten inspecteur der 3e, die op *f* 700 t/m *f* 800 inspecteur der 2e en die op *f* 900 t/m *f* 1000 inspecteur der 1e kl.

De benoeming tot een betrekking, waaraan periodieke traktementsverhoogingen verbonden zijn, geschiedt in den regel op het minimum traktement. Heeft de benoemde in een vorige betrekking een bezoldiging genoten gelijkstaande met of hooger dan het minimum, dan wordt de tijd gedurende welken hij in de vorige betrekking die bezoldiging genoten heeft, voor het toekennen der verhoogingen medegeteld.

Bij buitengewone geschiktheid, alsook wegens het met goed gevolg afleggen van het examen voor commies der 1e klasse vóór dat de leeftijd van 25 jaar bereikt is, een en ander bij uitmuntende plichtsbetrachting, kunnen de aan eene betrekking verbonden traktementsverhoogingen worden toegekend vóór het verstrijken van den daarvoor gestelden termijn.

Op pensioen wordt aanspraak verkregen bij eervol ontslag na een voor Indisch burgerlijk pensioen geldigen diensttijd van 20 jaren, en het pensioen bedraagt dan ¼ van de hoogste gedurende 2 jaren genoten bezoldiging. Voor elk jaar langer dienst tot een maximum van 30 jaren, wordt het pensioen voor 20 jaren dienst met 1/20 verhoogd, tot een maximum bij 30 jaren dienst van 3/8 van het hoogste gedurende 2 jaren genoten traktement, als dit niet hooger dan *f* 1000 's maands is. Onder den voor Indisch pensioen geldigen diensttijd telt Nederl. diensttijd, die geldig zou zijn voor Ned. pensioen, voor de helft mee.

Ten behoeve van de pensioenen wordt 2% betaald over de bezoldiging, genoten gedurende den tijd die voor de helft voor pensioen in aanmerking komt.

De gewone contributie aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren, waaruit, behalve onderstaand aan weezen, een pensioen aan de weduwen van die ambtenaren wordt toegelegd, gelijkstaande met 16% van de hoogste gedurende twee jaren genoten bezoldiging, waarover gecontribueerd werd, bedraagt thans 5%. Bovendien is bij eerste indienststreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden één maand traktement. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over één maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk één maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in 12 maandelijksche termijnen.

Een contributie ineens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd van de echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan 9 jaren bedraagt.

Overtocht als gouvernementspassagier der 2e kl. c.q. met wettig gezin, wordt verleend aan hen, die een aanvangstraktement zullen genieten van *f* 150 's maands of meer en in de 3e klasse aan hen wier aanvangstraktement minder dan *f* 150 's maands zal bedragen.

Vrouwelijk ambtelijk personeel wordt ook bij een aanvangstraktement van minder dan *f* 150 in de 2e klasse overgevoerd.

Verder is aan de uitzending verbonden:

a. een gratificatie voor uitrusting ten bedrage van *f* 750 en

b. een voorloopig traktement van *f* 75 's maands.

Het voorloopig traktement gaat in met den dag van inscheping naar Batavia en duurt voort totdat in Indië het activiteitstraktement ingaat.

Geene uitzending heeft plaats dan nadat bij onderzoek door de te 's-Gravenhage gevestigde geneeskundige commissie van het Dept. van Koloniën gebleken is van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Elk der uit te zenden personen moet zich schriftelijk verbinden om de gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve uit de Indische begrooting worden voldaan wegens gratificatie voor uitrusting en wegens overtocht naar Batavia, onverwijld terug te betalen, wanneer hij niet binnen den hem aan te wijzen ter-

mijn naar Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of wel binnen vijf jaren na aankomst op Java uit 's lands dienst ontslagen wordt om andere reden dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering).

(Ned. Staatscourant van 9 Juni 1911, No. 133.)

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 12 Mei 1911. No. 38.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan de onderwijzers W. G. Reinking en E. J. van Dijk; aan den ambtenaar op wachtgeld J. F. O. Lange en den hoofdkantoorchef J. Ph. J. Cabri

Ontslagen: op verzoek eervol de ambtenaar der in- en uitvoerrechten K. P. A. J. van Horck; de hulponderwijzeres Mej. C. M. de Jongh; de klerk B. H. den Broeder; de commies Th. C. Dassen.

Benoemd: tot officier van justitie bij den R. v. J. te Batavia Mr. L. J. Dijkstra; tot onderwijzer 1e kl. J. A. Knoop; tot commies te Palembang E. D. L. Verwoord; tot ass.-resident van Kediri H. J. Heijting; van Bodjonegoro E. W. H. Doeve; tot Secretaris te Makassar C. Poortman; tot ass.-resident van Deli en Serdang S. van der Plas; tot controleur W. E. Scheurer, A. Sangster, M. J. J. Treur en A. F. Lens; tot telegrafist 1e kl. J. C. van Oostveen.

Belast met de waarneming der betrekking van ass. resident ter Oostkust van Sumatra J. W. J. Wellan.

Benoemd: tot tijdelijk civiel gezaghebber in de res. Timor en Onderh. J. C. van Leeuwen.

Geplaatst: in de residentie Tapanoeli de controleur Th. H. A. van der Ven; in de res. Bali en Lombok de idem L. M. F. Plate.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzeres Mej. J. L. Laurens en de onderwijzer A. Sep.

Overgeplaatst: naar Magelang de onderwijzer J. van Boekhout.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Kediri Mej. H. C. van Bloemen Waanders; te Benkoelen M. Thesingh; te Sidoardjo C. J. A. Swaab; te Djombang C. W. Süverkropp.

Benoemd: tot opzichter B. O. W., G. J. H. Koen, J. J. H. Nagel; tot architect Th. C. H. J. Vogelenzang; tot ingenieur A. A. Meyers.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de luit.-kolonel der artillerie G. Engelberts, onder toekenning van den titulairen rang van kolonel.

Bevorderd: tot kapitein der infanterie T. A. M. Willemse, J. W. Ebbink, J. G. de Greef, C. A. Ruempol, A. T. Hoff, S. D. Kramers, H. C. Gerritsen, E. C. Brusse, B. G. S. Schregardus en G. L. N. Britt.

Uit de Javasche Courant van 16 Mei 1911. No. 39.

Civiel Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan den ambtenaar C. M. A. Numes.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerken H. C. Lidde en E. P. Soumokil; de commies W. A. J. Reiger; de klerken Mej. A. Walbeehm en A. M. W. P. Thijssen; de adjunct-griffier J. Th. Steevensz.

Benoemd: tot predikant te Makassar R. W. F. Kijftenbelt; te Semarang A. Hagedoorn; tot commies te Bondowoso V. A. M. du Pui; te Djember J. v. Dalm; tot ass.-resident van Tegal K. Peereboom; tot 1en commies A. Engers; tot hoofdkantoorchef G. Ch. P. Th. Brunet de Rochebrune; tot kantoorchef 1e kl. W. A. F. Y. T. Hillebrandt en W. Loderichs; tot idem 2e kl. Jhr. F. Goldman en J. W. Bakker; tot commies 1e kl. A. W. Ros.

Belast: met de waarneming der betrekking van hoofdkantoorchef J. H. G. F. Keydeniers; van commies 1e kl. G. G. A. Westhoff en W. F. Ehrencron.

Geplaatst: in de res. Madoera de contr. M. J. J. Treur; in Cheribon A. F. Lens.

Overgeplaatst: naar Soemenep de onderwijzer J. A. Knoop.

Benoemd: tot onderwijzer te Tjibadak L. Elsbach; tot 1e klerk te Soerabaja Ch. H. Severien; te Soerakarta J. O. de Bell.

Militair Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan den off. van gezondh. Dr. G. P. Uthermöhlen.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der inf. T. H. Wefers Bettink.

Benoemd: tot bat. adjudant de 1e luit. B. G. S. Schregardus.

Geplaatst: bij het 11e bat. de 2e luit. A. W. Allirol: bij het 7e de idem G. W. Hemmes.

Overgeplaatst: bij het 3e garn. bat. van Atjeh de 1e luit.-adj. B. G. S. Schregardus; naar Koeta Radja de 1e luit. W. de Vos tot Nederveen Cappel; naar Batavia de 1e luit. G. A. Scheffer; bij het garn. bat. der Z. en O. afd. van Borneo de kapitein M. T. Velsing; naar Soerabaja de onderluit. J. Kippe; naar Batavia de 1e luit.-kwartierm. M. A. Hoekman; naar Makassar de 2e luit.-kwartiermeester A. J. de Haan; naar Batavia de 1e luit.-kwartiermeester J. R. Pronk.

Ingetrokken: de overplaatsing naar Padang van den 1en luit.-magazijnmeester J. A. M. Lucas.

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch. — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.**

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:

Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van **10—12** en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Onmiddellijk beschikbaar vier Zeebaboes en een Christen negermeisje voor de reis naar Indië.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 25. Donderdag 22 Juni 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

IN MEMORIAM.

Generaal-Majoor C. Dijkerhoff.

In den ouderdom van 71 jaar is 17 dezer overleden de gep. generaal-majoor van het Indische leger, C. Dijkerhoff, oud-gouverneur van Atjeh.

Sedert zijn pensionneering woonde hij te 's-Gravenhage, en hoewel niet veel aan het openbare leven deelnemend, bleef hij warm belang stellen in alles, wat Ned.-Indië betrof, waarvan ook de Ver. „Oost en West" menigmaal blijk mocht ontvangen.

Aan het Alg. Hbl. ontleenen wij de volgende korte levensbeschrijving:

Aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda voor den officiersrang opgeleid, vertrok de thans ontslapene in 1861 als 2e luitenant naar Indië. Na in verschillende garnizoenen te hebben gediend, werd hij als 1e luitenant benoemd tot leeraar aan de Militaire School te Meester-Cornelis. Tot kapitein bevorderd, nam hij deel aan de 2e expeditie tegen Atjeh, waarbij hij zich zoodanig onderscheidde, dat hem de Militaire Willemsorde 4e kl. werd toegekend; bij den generalen staf geplaatst, bereikte kapitein Dijkerhoff den hoofdofficiersrang. Eenigen tijd na zijn promotie tot overste, volgde de benoeming tot militair commandant van de Westerafdeeling van Borneo te Pontianak in 1888. Overste Dijkerhoff leidde als zoodanig de Tebidak-expeditie.

In 1892 werd hij na zijn promotie tot kolonel benoemd tot gouverneur van Atjeh. Tijdens de waarneming van dit gewichtig ambt volgde de erkenning zijner groote verdiensten door de benoeming tot ridder 3e klasse der M. W. O. en door zijn bevordering tot den opperofficiersrang.

Na den afval en verraad van Toeka Oemar vertrok generaal Dijkerhoff in 1896 naar het moederland, om den dienst met pensioen te verlaten.

De regeering belastte den toenmaligen majoor Dijkerhoff na de bekende ramp van Krakatau, die onze kolonie zoo vreeselijk teisterde, met een bijzondere opdracht naar de zoo zwaar beproefde landstreek. Zijn bemoeiingen te dier zake werden door het opperbestuur hoogelijk gewaardeerd en beloond met zijn benoeming tot ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

AMBTENAREN B. B.

In de onlangs gehouden algemeene vergadering der Vereeniging van Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur in Ned.-Indië, werden plannen opgeworpen voor de oprichting van een eigen tijdschrift als orgaan der Ver., daar het Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur niet voldeed.

Voorts werd geklaagd, dat tot dusver de ambtenaren B.B. onkundig zijn gebleven van de in bewerking zijnde plannen tot reorganisatie van het Binnenlandsch Bestuur in Ned.-Indië, en werd er bij het Bestuur der Ver. op aangedrongen, stappen te doen bij den Min. van Koloniën om bekend te worden gesteld met de aanhangige plannen, opdat ook de Ver. over dit onderwerp, dat zoozeer de belangen harer leden raakt, na beraadslaging in een vergadering, zoo noodig tijdig haar oordeel zou kunnen mededeelen.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP „BOEATAN".

Balans op 31 December 1910.

Aan Aandeelen in portefeuille	f 5185.—	Per Kapitaal-Rekening	f 30000.—
„ Kassa-Rekening	„ 491.84	„ Waarborgsommen	„ 382.73
„ Scheurleer & Zoonen	„ 2345.45	„ Diverse consignatarissen	„ 323.83^5
„ Beleggingen	„ 1014.17		
„ Diverse Debiteuren	„ 640.79		
„ Diverse Correspondenten	„ 1450.93		
„ Winkelgoederen	„ 11335.07		
„ Goederen in commissie gegeven	„ 462.85		
„ Publicatiën	„ 1.—		
„ Thee-exploitatie	„ 236.30		
„ Onkosten-Rekening	„ 350.—		
„ Winst- & Verlies-Rekening	„ 7193.16^5		
	f 30706.56^5		f 30706.56^5

Winst- & Verlies-Rekening over 1910.

Aan Onkosten-Rekening	f 3734.32^5	Per Intrest-Rekening	f 95.50
„ Beleggingen	„ 17.50	„ Commissie-Rekening	„ 87.20
		„ Publicatiën	„ 3.13
		„ Thee-exploitatie	„ 59.27
		„ Winkelgoederen	„ 2494.65^5
		„ Winst- en Verlies-Rekening 1910	„ 6.55
			f 2746.30^5
		„ Nadeelig verschil	„ 1005.52
	f 3751.82^5		f 3751.82^5

's-Gravenhage, 24 April 1911.

De Raad van Beheer:
w. g. N. VAN ZUYLEN—TROMP, Presidente. *w. g.* WAALWIJK, Thésaurier.

Nota van toelichting bij de verantwoording over 1910.

Zooals te doen gebruikelijk is worden bij de aanbieding van de Balans en de Winst- en Verliesrekening over het afgeloopen jaar eenige inlichtingen gevoegd omtrent de in die stukken voorkomende cijfers.

Hoewel het ook dit jaar nog niet is mogen gelukken de exploitatie met een voordeelig cijfer te doen sluiten, is het nadeelig verschil toch weer minder als verleden jaar, toen het weer lager was als het daaraan voorafgaande jaar.

Het nadeelig verschil bedroeg in 1910 f 1005.52, tegen in 1909 f 1536.39, en in 1908 en 1907 respect. f 2037.68 en f 2431.12, en geven de cijfers ons moed tot het vermoeden, dat wij eerlang de zoo gehoopte winst zullen kunnen constateeren, om daarmede te kunnen bewijzen, dat onze onderneming zich bedruipen kan.

Ook ditmaal ligt de oorzaak van het verlies in het cijfer van den omzet, dat niet in verhouding staat tot de kosten, die wij steeds zoo laag mogelijk trachten te houden, een pogen, dat ditmaal met gunstig gevolg werd bekroond. De kosten bedroegen ditmaal f 3734.32½, tegen f 3981.67 in 1909; in 1910 was het verkoopcijfer f 7712 en in 1909 f 6406.90, zoodat de ongelden toen 62½% en nu 48½% van den omzet bedroegen.

Hetgeen verder als wetenswaardigs is te vermelden omtrent de rekening Winkelgoederen, is saamgevat in de bijlage A, die eene volledige specificatie der rekening bevat, ook van elke rubriek, zoodat daaruit ook is na te gaan, wat de resultaten van het bedrijf in elk dier rubrieken is geweest. Het stuk toont aan, dat een winst behaald is van f 2494.65½, tegen f 2152.37½ in 1909 en f 1355.60 in 1908, zoodat ook hier vooruitgang te bespeuren valt.

Bedoelde bijlage A, doch meer gespecificeerd, de bijlage B toont aan, dat in 1910 op de verschillende plaatsen voor ons werd ingekocht tot een bedrag van f 5384.31½, waarop aan vracht en invoerrechten, uitgaven voor betere verkoopbaarmaking enz. eene som van f 1115.74 drukte.

Eene nauwkeurige taxatie van het restant op ultimo December 1910 toonde een cijfer aan van f 18891.78, tegen f 16753.93 in 1909 en f 14788.56 in 1908. Volgens gewoonte werd van het taxatiecijfer 60% als balanswaarde aangenomen. Eene gedetailleerde inventaris der restanten is ter beschikking van de commissie van onderzoek.

Het ontgaat niet aan onze aandacht, dat de voorraad op ultimo December ieder jaar grooter blijkt te zijn dan in het daaraan voorafgaande, zonder dat dit echter steeds onze bedoeling is, en wij hebben het bepaalde voornemen te trachten, de voorraad langzamerhand tot een lager cijfer terug te brengen. Niet altijd hebben wij dit echter in onze hand; eensdeels zijn wij steeds afhankelijk van onze vrienden in Indië, die ons gewoonlijk belangloos ten dienste zijn, doch bij sommigen waarvan de goede wil niet altijd blijkt uit de goederen, die zij voor ons inslaan, en voor een ander deel kunnen wij onzen voorraad niet te klein doen worden, daar wij dan niet ieders wensch kunnen bevredigen, en zoodoende de exploitatie meer afbreuk doen dan in de hand werken. De vele tijd, die het vervaardigen van voorwerpen van kunst soms in beslag neemt, is oorzaak, dat enkele artikelen zelfs wel eens uitverkocht zijn, zonder dat het ons kon gelukken tijdig den voorraad aan te vullen.

Zooals wij in ons vorig jaarverslag reeds releveerden, hebben wij in 1909 in verschillende plaatsen van ons land depôts gevestigd, met de bedoeling onze artikelen meer ingang te doen vinden, en onze omzet grooter te maken. De ondervinding heeft bewezen, dat dit weinig succes had; eerstens was de commissie, die wij moesten toestaan, te groot, dan dat voor ons nog winst kon overschieten, maar ook afrekening, zaakbehandeling enz. lieten somtijds te wenschen, en zoodoende waren de meeste dier depôts op ultimo December 1910 weer ingetrokken. Wat nu nog in commissie is uitgegeven, blijkt uit de bijlage C, die hierbij wordt overgelegd, waarin eene specificatie van het saldo dier rekening ten bedrage van *f* 462.85 wordt gegeven. Dat saldo is in dit jaar bereids afgewikkeld, doch wij waren door de personen, die de goederen onder zich hebben, gedekt door een waarborgsom, die in contanten tot een gezamenlijk bedrag van *f* 382.73 bij ons is gestort, en van welk bedrag de hierbijgaande bijlage D een overzicht geeft.

Zooals uit de balans blijkt, bedraagt ons effectenbezit slechts *f* 1000, en daarmede is tevens de oorzaak genoemd, waarom het avans op de Intrest-Rekening, dat in 1909 nog *f* 138.32 bedroeg, in 1910 tot *f* 95.50 is teruggeloopen.

Aan Commissie werd in 1910 iets meer ontvangen dan in 1909; nu bedraagt die *f* 87.20, tegen *f* 44.98 in 1909. Door bijzondere omstandigheden kregen wij in 1910 voor rekening van derden wat meer goederen te verkoopen dan gewoonlijk het geval is, doch zonder dat dit ook voor de toekomst iets meer belooft.

Op Publicatiën hadden wij een avans van *f* 3.13, en de rekening Thee-exploitatie leverde een voordeelig verschil van *f* 59.27, dat in 1911 aan ons is afgedragen. Groote winsten zullen, de vele theesalons in aanmerking genomen, uit dien hoofde wel nooit meer mogen worden verwacht.

Bereids is aangeteekend, dat de onkosten in 1910 lager waren dan in 1909; toen bedroegen zij *f* 3981.67 en nu *f* 3734.32½. Eene specificatie van laatstgenoemd cijfer vergezelt als bijlage E deze nota, en kan daaruit blijken, dat ook in 1910 voortgegaan is met *f* 50.— af te schrijven op het meubilair enz., waarvan het kostende onder het hoofd „Onkosten" is opgenomen.

Wegens koersverschil moest op Beleggingen eene som van *f* 17.50 worden afgeschreven.

Ten opzichte van de op de balans voorkomende cijfers valt nog het volgende aan te teekenen.

Het bedrag Aandeelen in portefeuille was op ultimo December 1910 gelijk aan dat op ultimo December 1909; wel werden in 1910 nog aandeelen geplaatst, doch, daar die eerst in 1911 afgeleverd zijn, zal dit eerst in de balans over 1911 worden uitgedrukt.

Door Debiteuren was bij afsluiting der boeken slechts *f* 640.79 verschuldigd, welk cijfer in staat F is gespecificeerd en dat sedert voor het grootste deel is aangezuiverd; wegens kwade posten was geen afschrijving noodig. Integendeel kwam nog een bereids afgeschreven bedrag van *f* 6.55 binnen, dat ten voordeele der Winst- en Verliesrekening werd geboekt.

Het saldo der Kassa Rekening stemt overeen met het saldo in het kasboek, welk laatste der commissie van onderzoek ter inzage is verstrekt.

Dat van de rekening Beleggingen blijkt nader uit de specificatie die sub G aan deze nota is toegevoegd, terwijl de waarden aan de commissie van onderzoek worden getoond.

Uit de specificatie gemerkt H blijkt wat de vennootschap verschuldigd is aan enkele harer correspondenten in Ned.-Indië, en wat zij van vele anderen te vorderen heeft. Wij zijn, en niet zonder succes, bezig dat cijfer tot een meer bescheiden bedrag terug te brengen, daar het ons blijkt, dat niet elkeen de juiste opvatting heeft, dat eene niet te langzame afwikkeling van het voorschot voor ons van veel belang is. Einde 1909 was men ons per saldo nog schuldig *f* 2212.31 en einde 1910 *f* 1450.93.

Op Publicatiën lieten wij, zooals gewoonlijk, als saldo *f* 1 achter, terwijl het saldo van 't hoofd Thee-exploitatie gevormd wordt door het saldo ad *f* 211.25, dat in 1911 werd afgedragen en door het taxatie-cijfer van den voorraad thee en van den inventaris daartoe behoorende.

De rekening-courant van de heeren Scheurleer & Zoonen, afgesloten per ultimo Dec. 1910 en die als bijlage J hiernevens gaat, bewijst de juistheid van het saldo van dit hoofd in ons grootboek, t. w. *f* 2345.45.

De som nog op Goederen in Commissie gegeven is bereids vermeld bij de bespreking van den staat C, terwijl ten opzichte van het saldo der rekening Onkosten kan worden vermeld, dat dit de som is, waarvoor de winkel- en kantoor-inventaris nu te boek staat, welke inventaris gespecificeerd is in den staat K, die hierbij aangeboden wordt.

Het kapitaal van de vennootschap bleef onveranderd *f* 30.000 bedragen. Het saldo der rekening Waarborgsommen is reeds genoemd bij het bespreken van den staat D, terwijl staat L een specificatie geeft van de som, die door ons verschuldigd was wegens nette provenus van diverse in commissie ontvangen goederen, die echter reeds grootendeels met de belanghebbenden kon vereffend worden.

De rekening Winkelgoederen is bij de Winst- en Verliesrekening reeds besproken, en het saldo van deze laatste rekening is de sluitpost, waarmede de balans wordt afgesloten. Het verlies bedraagt voor 1910 *f* 1005.52, hetgeen gevoegd bij het saldo der voorafgaande jaren *f* 6187.64¾, eene som vormt van *f* 7193.16½ of ca. 24 % van het maatschappelijk kapitaal.

De Raad van Beheer,

w. g. N. VAN ZUYLEN—TROMP, Presidente.
„ „ WAALWIJK, Thésaurier.

's-Gravenhage, 24 April 1911.

HET RASSEN-CONGRES.

Wij ontvingen de volgende circulaire, die wij gaarne ter kennis brengen onzer lezers:

„Op 26, 27, 28 en 29 Juli a.s. zal te Londen het eerste algemeene Rassen-congres worden gehouden in het gebouw der Universiteit (South Kensington), hetzelfde gebouw waarin gevestigd is de Imperial Institute, het koloniaal museum van het Britsche Rijk.

Het doel der bijeenkomsten is om door bespreking van verschillende onderwerpen een hechten band te doen ontstaan tusschen de volkeren van het Westen en het Oosten, om weg te nemen het misverstand dat maar al te dikwijls aanleiding geeft tot verwijdering en afkeer, waar vriendschappelijke samenwerking aan de menschheid een nog ongekende kracht tot voortuitgang zou kunnen verleenen.

Met vermijding zooveel mogelijk van politieke beschouwingen, en in elk geval van besluiten van politieke strekking, zal gestreefd worden naar het oplossen van vele en velerlei vraagstukken, die thans nog aan de samenwerking der volkeren in den weg staan.

Het lezen en aanhooren van elkanders denkbeelden, gepaard met de mogelijkheid tot persoonlijke kennismaking, zal leiden tot onderlinge waardeering en tot aansluiting.

Aanvankelijk heeft het Congres in de meeste landen ondersteuning gevonden, en de verwachting is gerechtvaardigd, dat een groot aantal personen zullen samenkomen.

Op het Congres zal gesproken worden in het Engelsch, Fransch, Duitsch en Italiaansch, maar andere talen, zoowel Westersche als Oostersche, zullen niet zijn uitgesloten. Voor vertolking wordt natuurlijk gezorgd.

Zoowel van de voorafgaande beschouwingen als van de besprekingen op het congres verschijnt een Engelsche uitgave.

Het voornemen bestaat gedurende het Congres een tentoonstelling te houden van afbeeldingen van personen en plaatsen, en van de tijdschriften en boekwerken, die dezelfde strekking hebben als het Congres. In verband hiermede zal eene met lantaarnplaten toegelichte lezing plaats hebben over de verschillende rassen der aarde.

Verdient aaneensluiting der volkeren en rassen aanbeveling, dit is toch zeker vooral het geval voor landen, die zich in koloniën verheugen, in andere werelddeelen gelegen en bevolkt met menschen van ander ras.

Waar Nederland een dier landen is gedurende reeds drie eeuwen, hebben ondergeteekenden gemeend een goed werk te doen door zich te vereenigen tot eene Nederlandsche commissie, om hier te lande de aandacht te vragen voor het Congres, en ook na afloop daarvan het doel van eenheid tusschen de verschillende rassen te blijven nastreven. Zij veroorloven zich een krachtig beroep te doen op de medewerking hunner landgenooten, en hebben in verband hiermede de eer aan hen, die voornemens zijn het Congres te bezoeken, in overweging te geven hunne namen en adressen op te geven aan den laatst ondergeteekende, die dan aan het Comité te Londen van het voornemen kennis zal geven. Tevens zal getracht worden van Stoomboot-Maatschappijen prijsvermindering te verkrijgen voor de reis naar Londen en terug. Dit zal te eerder het geval kunnen zijn, waar door de Engelsche Spoorweg-Maatschappijen voor kaartjes heen en terug de vracht op een en een kwart is gesteld.

De kosten der algemeene deelneming aan het Congres met inbegrip van de voorafgaande en later

volgende boekwerken, zijn bepaald op 21 shillings, of ƒ 12.60. Zij die het Congres niet bijwonen, doch slechts de boekwerken wenschen te ontvangen, voldoen ƒ 4.50, d. i. 7 shillings en 6 pence. Door bijbetaling kan men ook later nog het Congres bijwonen.

Men meldt zich aan bij den heer G. Spiller, 63 South Hill Pampstead, te Londen, onder gelijktijdige toezending van een postwissel.

De te behandelen onderwerpen zijn in het programma omschreven met vermelding van de namen der inleiders. De programma's zijn op aanvrage bij den laatst-ondergeteekende te verkrijgen, maar worden ook met het bewijs van lidmaatschap uit Londen toegezonden.

Op 25 Juli zullen in den morgen en in den namiddag twee afzonderlijke bijeenkomsten worden gehouden, gewijd aan de bespreking van de nieuwe toestanden in het Oosten; van den invloed van rassenvermenging op ontwikkeling en karakter, en van den invloed der omgeving op de vorming en de wijziging van rassen-eigenschappen.

De voornaamste onderwerpen zijn na de algemeene beschouwingen betreffende de beteekenis van ras, stam en natie van een antropologisch en sociologisch standpunt, en de gelijkheid der rassen, o.a. de volgende: nationale autonomie; invloed van aardrijkskundige, economische en politieke toestanden; taal, godsdienst, zeden en gewoonten in verband met den tegenstand bij plotselinge verandering van omstandigheden; het voortbestaan van geestelijke verschilpunten tusschen de rassen; de plaats der vrouw in het maatschappelijk leven; de invloed van het klimaat op de huidskleur; de vermenging van rassen enz. Verder zullen verschillende vraagstukken worden behandeld van moreelen, economischen, staatkundigen en kolonialen aard. Meer in het bijzonder komt het negervraagstuk en dat van personen van gemengd ras aan de orde, alsmede de invloed van het internationaal recht en de vredesbeweging; terwijl als slot zal worden overwogen de stichting van eene instelling tot bevordering van samenwerking tusschen de volkeren van verschillend ras.

Jhr. J. C. C. DEN BEER POORTUGAEL,
Voorzitter,
Lid v. d. Raad van State, te 's-Gravenhage.

Dr. T. J. DE BOER,
Hoogleeraar te Amsterdam.

Dr. P. D. CHANTEPIE DE LA SAUSSAYE,
Hoogleeraar te Leiden.

Dr. C. SNOUCK HURGRONJE,
Hoogleeraar te Leiden.

Mr. J. H. ABENDANON, Secretaris,
Oud Dept.-Chef in Ned.-Indië te 's-Gravenhage.
Jan van Nassaustraat 43.

Uit de O.-I. Mail.

Ditmaal kwam de mail te laat hier aan, om er voor dit nummer berichten uit over te kunnen nemen, hetgeen ons echter de ruimte verschafte, om uit de vorige mail de volgende meer uitvoerige artikelen aan te halen. Omtrent **de pasar-malem te Koeta-Radja** lezen wij in de L o c o m o t i e f van 12 Mei jl.:

„Er heerscht een ongewone drukte in onze hoofdplaats, een drukte, die aangenaam aandoet, hetgeen duidelijk merkbaar is aan de vroolijke gezichten en het drukke openbare verkeer. 't Is geen wonder, twee vrije dagen achter elkaar en morgen opening van de pasar-malem.

Vele vreemdelingen zijn van heinde en ver gekomen, zooveel zelfs, dat het hotel niemand meer herbergen kan en men genoodzaakt is elders een onderkomen te zoeken. De Atjeh-tram heeft een extra treinenloop ingesteld gedurende de pasar-malem, en steeds merkt men, dat al het rollend materiaal nog niet voldoende is om alle belangstellenden aan te voeren.

De tentoonstelling wordt gehouden op de esplanade, een nagenoeg vierkant plein van ongeveer honderd Meter lengte en breedte, hetgeen door de omringende gebouwen voor ongeveer twee derde wordt ingenomen, terwijl het overige deel bestemd is voor de wedstrijden.

Slechts aan één zijde bestaat een toegang tot het feestterrein, en wel door twee monumentale poorten, waarvoor men aan de eene twee, aan de andere één cent heeft te betalen, zoodat het aan een ieders weldadigheid wordt overgelaten, door welke poort men naar binnen wil gaan.

De linkerpoort binnengaande, wordt het oog dadelijk getroffen door een smaakvol monument, bestaande uit borden en kommen, groote en kleine, namaak Atjeh, ingezonden door Regout, want Atjehsche borden zijn tegenwoordig in trek en zelfs durft men vijf-en-twintig gulden en meer voor een echt bord te betalen.

De rij langs gaande krijgen we te zien: delfstoffen, een pracht-motor, een petroleum-boortoestel van Zuid-Perlak, Indische kunst bestaande uit rottan- en klapperbast-werk en dergelijke gesorteerd volgens de gewesten, smederijen en inzendingen huiden, de standplaatsen voor groot en klein vee.

De achterzijde wordt ingenomen door tenten voor vermaak als: bioscope, bangsawan, enz., om zoo vervolgens in de afdeeling landbouw te komen, en om te beginnen met vruchten. Ze blijken er toch wel te zijn, al brengt kokki ze niet mede; prachtige djeroek, soorten als van Balikeprok nipis, enz., en dan sawoe manilla, ananas, te veel om te noemen; dan volgen landbouwwerktuigen, zooals rijststampers, waterraderen, ploegen en diverse andere werktuigen, verder oliën, zooals klapper, kadjang en kapok; Atjehsche medicijnen, peper, suikerriet, alles afdeelingsgewijze gerangschikt.

Ook de Ned.-Ind. guttapertja-maatschappij is vertegenwoordigd met verschillende rubbersoorten en hetgeen daar alzoo van gemaakt wordt, natuurlijk een uitgebreide collectie, want tot zolen van schoenen toe hangen er.

Vervolgens komen de verschillende klapper-soorten en bibit daarvan, met hunne natuurlijke vijanden, verder rijst, eerst padi, dan bras en dan het meel daarvan, alles soort- en afdeelings-gewijze gegroepeerd. De landbouw maakt dan ook een overweldigenden indruk.

Nagenoeg in het midden van het terrein staat de gelegenheid voor een koelen dronk met den muziekkoepel er boven, terwijl de wanden voorzien zijn van graphische voorstellingen betreffende den in- en uitvoer in dit gewest, alles keurig afgewerkt.

Opvallend is het, dat alle invoer-artikelen, uitgezonderd rijst (die juist steeg) van 1906 tot 1908 zoo sterk gedaald zijn, maar gelukkig na 1908 weer dadelijk in de hoogte gaan. Hierachter ligt een keurig huisje, waarvan de ramen en deuren voorzien zijn van het „echte" muskietengaas, terwijl in het huisje een in het klein nagemaakte controleurs-woning uit de binnenlanden is weergegeven, ook geheel van muskietengaas voorzien; voorts een graphische voorstelling van het malariaverloop van het garnizoen te Semarang, gedurende de laatste tien jaren, en een verzameling prachtphoto's van den te uwent welbekenden photograaf Charls, weergevende verschillende kazerne-deelen, voorzien van dit gaas, terwijl Lindeteves-Stokvis verschillende benoodigdheden inzond om het huis muskietenvrij te maken, alsook de Bandoengsche Kininefabriek, met hare tabletten.

De inzender, een officier van de genie, heeft succès van zijn werk.

Ook de Inl. huisvlijt en kunstnijverheid zal er een goede plaats innemen".

***

In het S o e r. H b l a d van 5 Mei j.l. wijdt J. F. H. A. L a t e r een hoofdartikel aan het belangrijke onderwerp:

Zorg voor den Inlandschen Landbouw.

Hij zegt o.m.: „Nu de tegenwoordige directeur van landbouw de hand aan de ploeg slaat en practisch zoowel als theoretisch zorg besteedt aan de ontwikkeling van den inlandschen landbouw, is het niet ondienstig er eens op te wijzen, hoe en waarom de ambtenaren — Europeesche en inlandsche — en ook de particulieren, administrateurs van ondernemingen en employé's kunnen meewerken, opdat er spoedig goede resultaten te constateeren vallen.

De heer Lovink heeft een aantal jongelui, die in Wageningen hebben gestudeerd en practisch ontwikkeld zijn, als ambtenaren te zijner beschikking gekregen. Ze leggen proefvelden aan, houden daar goed toezicht op, gaan den boer op, staan den desaman ter zijde met goeden raad en zullen op den duur aan de kweekscholen en dergelijke inrichtingen voor den inlandschen jongeling, die leerlust heeft, les geven in landbouwkundige vakken. 't Ligt voor de hand, dat men nog niet direct op prachtresultaten kan wijzen, omdat die ambtenaren eerst eenigen tijd zelf moeten leeren, maar het is een feit, dat alles gedaan wordt om dien begintijd zoo kort mogelijk te doen zijn.

De aangelegde proefvelden zijn niet van de soort als de vroegere hier en daar wel gevondene, maar over een flinke uitgestrektheid genomen en men zal er wat aan hebben.

Alleen mag wel bedacht worden, dat Java heel uitgestrekt is en dat een ambtenaar van den landbouwkundigen dienst geen al te groot areaal mag hebben. Wanneer het dus maar eenigszins kan meer ambtenaren, veel meer en hun districten kleiner genomen. Dan kan er wat van worden verwacht. Het is nu de tijd om aan alle kanten flink aan te pak-

ken: de ondernemingen, die nog niets of althans heel weinig voor den inlandschen landbouw doen, weten, wat er gedaan kan worden en kunnen zich in verbinding stellen met de landbouwkundigen (die een soortgelijke betrekking krijgen als de Nederlandsche landbouwleeraars), de bestuursambtenaren dienen de meening nu eens te laten varen, dat ze van landbouw ook al verstand hebben en aan de menschen van het landbouwdepartement wat ruimte laten.

Er zijn zoo geweldig veel zaken, waaraan men de aandacht moet wijden, die wel particulieren, maar niet de desaman in 't algemeen kon of wilde schenken: klappercultuur — de copraproductie, die ten Westen van Jogja tot aan Banjoemas meestal in handen van Chineezen en hadji's is, en die aan de bevolking daar betrekkelijk weinig oplevert, zoodat zij van de gunstige markt der superieure copra weinig profiteeren — de cultuur der tweede gewassen, de tabak enzoovoort, dat alles niet aan één kan worden overgelaten en het landbouw-departement wel allereerst den steun van alle bestuurs-ambtenaren en van veel nonchalante Europeesche groot-cultuurmannen mag hebben. En de Europeesche ondernemers stellen steeds meer interesse in de vezelcultuur, een belangstelling, die verrassend groot is, zooals nu al wel is gebleken bij de voorbereidingen van de vezeltentoonstelling, die immers een kolossalen omvang zal nemen en waarvan in het binnenland zeer veel wordt verwacht, wat door tal van planters wordt erkend ook. De inlander kan daarmee z'n nut doen en 't is heel goed gezien van het comité alles in 't werk te stellen om ook de inlanders naar de tentoonstelling te halen.

Maar om dan alles, wat men kan zien en wat men ondervonden heeft op Europeesche ondernemingen bij den Javaan ingang te doen vinden — dat is geen kleinigheid en eischt aller samenwerking van wie er maar eenigszins in betrokken kan worden.

***

De correspondent van de Sumatrapost schreef 15 Mei uit Batavia:

Het station te Batavia.

Eindelijk komt er wat van de stationsplannen voor Batavia.

Bekend is, dat de Tweede Kamer destijds het voorstel tot aankoop van de lijn Batavia-Buitenzorg heeft verworpen. De Kamer vond, dat de N. I. S. daaraan te veel verdienen zou. Wat de Kamer eigenlijk niet aanging. Want niet was het de vraag, of de N. I. S. te veel zou verdienen, maar wel of de som, die de regeering voor de lijn besteedde, zoodanig was, dat een behoorlijke winst zou gemaakt kunnen worden. En dat was zonder twijfel het geval. Hoe dan ook, het voorstel werd verworpen en zoo is het onmogelijk geworden hier één centraal station te krijgen.

De directeur van gouvernements-bedrijven heeft nu aan den gemeenteraad een zeer uitvoerig plan doen toekomen, om de twee stations N. I. S. en S. S. in de benedenstad tot één station te vereenigen en in de bovenstad, te Weltevreden, op de plaats van het bestaande station Kemajoran, een flink stationsgebouw, der hoofdstad van Indië waardig, te bouwen.

***

De Koninkl. Paketvaart-Maatschappij.

De Koninklijke Nederlandsche Paketvaart-Maatschappij zou in den loop der maand Juni een geregelden, — voorloopig nog maandelijkschen — dienst van de Java-havens op Bangkok openen.

***

Gewijzigde bestuursindeeling van Menado.

De Javasche Crt. van 16 Mei j.l. bevat een ordonnantie, waarbij wijziging wordt gebracht in de bestaande bestuursindeeling der residentie Menado.

Tot dusver bestond Menado uit zeven afdeelingen, waarvan drie (Gorontalo, Midden-Celebes en Sangi- en Talaud-eilanden) onder assistent-residenten, de overige onder controleurs.

Volgens de nieuwe regeling wordt de residentie in vier afdeelingen gesplitst, waarvan drie onder een assistent-resident en een onder een controleur. Bij de afdeeling Menado, die thans onder een assistent-resident komt te staan, wordt de afdeeling Sangi en Talaud als een onderafdeeling onder een controleur getrokken.

Afdeelingen zullen dus voortaan zijn: Menado, Gorontalo, Midden-Celebes en Bolaäng Mongondou, (deze laatste onder een controleur).

Eigenaardig is, dat bij de omschrijving van het gebied der onderafdeelingen, waarin de afdeeling Menado zal zijn gesplitst, uitdrukkelijk staat vermeld, dat onder de Talaud-eilanden het eiland Palmas (Miangas) zal ressorteeren.

Gelijk men weet, is Palmas het eiland, omtrent welks recht van bezit verschil bestaat met de Vereenigde Staten.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Aan het Algemeen Handelsblad van 17 Juni (Eerste Avondblad) wordt het volgende ontleend:

De Corantijn-Expeditie.

In de kleine zaal van het Concertgebouw is hedenmiddag de aangekondigde vergadering gehouden van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap.

De heer J. W. IJzerman, voorzitter van het Genootschap, wijdde eenige woorden aan de nagedachtenis van den oorspronkelijken leider Eilerts de Haan en besloot met een hulde aan de heeren Kayser en Hulk voor hun volharding en een gelukwensch met hun welslagen.

Luit. ter zee C. C. Kayser gaf thans mededeelingen over het geheele verloop van de expeditie, waarbij hij telkens aanwijzingen deed op een, nog altijd voorloopige kaart, welke na de uitwerking van metingen en observaties eerst definitief kan worden vastgesteld.

De spreker gaf aldus een overzicht van de expeditie van den aanvang af, het vertrek van Paramaribo naar het binnenland, op 19 Juli 1910, tot aan het bereiken van de Steenen Poort, waar op 29 Augustus de leider, luit. Eilerts de Haan, kwam te overlijden. Na dezen slag — waarvan reeds bijzonderheden bekend werden — kreeg men groote moeilijkheden met de boschnegers, die als dragers en arbeiders waren meegenomen. Van 12 Sept. tot 1 October duurde sprekers tocht naar Goddo, waarna men er eindelijk in geslaagd was de vrijwillige negers, ook na een verhoogd loon, tot verder gaan te bewegen. Op 11 Oct. keerden de stadsnegers, die van Paramaribo waren meegenomen, daarheen terug. Zij brachten daar het laatste bericht van de reizigers, die nu maanden lang op zichzelf waren aangewezen voor den verderen tocht in een ongerept en cartographisch nog geheel onbekend gebied. Men voer nu de Lucie-rivier af, door Eilerts de Haan reeds op zijn vorige expeditie in 1908 ontdekt. Het bleek, dat deze breede stroom ongeveer tweemaal langer was dan men gedacht had en ook veel noordelijker met de Corantijn samenvloeide. Daar de lading niet in eens vervoerd kon worden, gaf die meerdere lengte weer veel vertraging. Voor metingen werden twee bergen beklommen. Bij het eten koken ontstond op een dezer bergen een brand, die twee etmalen duurde en veel last veroorzaakte. De beide Europeanen kregen hier eenige malen koortsaanvallen, zoodat zij bij beurten ziekenoppasser waren. Intusschen gingen de arbeiders de nog achtergelaten lading halen. Op 14 November werd de reis voortgezet. De Lucierivier had weinig watervallen, maar veel uitgestrekte soela's (versnellingen). Soms was zij zeer breed, met tallooze eilanden en vele zijarmen, zoodat men moest oppassen de samenvloeiing met de Corantijn niet ongemerkt te passeeren. De omgeving was zeer wildrijk, maar totaal onbewoond. Op de rotsen zag men primitieve figuren, die wezen op vroegere bewoners Eindelijk, op 19 December, bereikte men de Corantijn, een machtige rivier, met vele eilanden. Het laatste kamp, aan de samenvloeiing, doopte men het kamp der Goede Hoop. Hier werden de levensmiddelen opgeslagen, een ander deel, maar zoo weinig mogelijk werd geladen in corealen en toen begon op 21 Dec. het opvaren van de Corantijn. Een zware rivierval gaf twee dagen oponthoud; later kwamen er nog veel meer. Meermalen had de rivier met haar vele armen en eilanden, een breedte van 3 tot 5 K. M. Bij het opvaren hield men den rechter, den Nederlandschen oever, bij het afvaren gedeeltelijk den anderen, om de invloeiing van de New River op te nemen. Schomburgk, de eerste, die de Corantijn opvoer, heeft de New River niet gezien, hoewel zij bij de samenvloeiing even breed is als de hoofdrivier. Zonder veel tegenspoeden was men op Oudejaarsdag de vele soela's gepasseerd, maar dien middag zonk de stalen boot. Gelukkig kon het grootste deel van den proviand nog worden opgevischt. Op 6 Januari, nadat men sporen van menschen had gezien, kreeg de expeditie aanraking met Indianen, behoorende tot de van vroeger bekende Trio's, vooral door De Goeje bestudeerd. Het was zeer moeilijk een uitkijk te krijgen, want er waren alleen lage heuvels. De Sipaliwini (roggenrivier) bleek een voorname bronrivier der Corantijn te zijn, bijna gelijkwaardig met de Koetari. De Koeroeni, welke op oudere kaarten voorkomt, is daarentegen slechts een zijrivier van de Sipaliwini.

Op 18 Jan. bereikte men het eindpunt van de expeditie onder De Goeje in 1907. In een boom vond men zijn initialen gesneden. Van 19 Jan. tot 10 Februari ondernam luit. Kayser zelf een zwaren tocht naar twee naburige bergen om metingen te doen. Zijn metgezel botaniseerde intusschen op de Savan-

na (open gedeelte in het oerwoud). Door gebrek aan tijd, als aan levensmiddelen moest men spoediger dan wenschelijk was de terugreis aannemen. Bij het afvaren van de rivier bezocht men nog een Indianendorpje, Ajoewa. Op 22 Februari was men terug in het kamp aan de Lucierivier en vond de levensmiddelen onaangeroerd.

Drie dagen later kreeg men op een bergje aan de rivier uitzicht over het land tusschen het Wilhelminagebergte en de Corantijn. Het bleef een uitgestrekt heuvelland, zonder eenige belangrijke verheffing, voor triangulatie dus zeer onvoordeelig. Weer kwamen er zware vallen. Andermaal brak de stalen boot in een der soela's, zoodat ze nogmaals met een compartiment moest worden verkleind. Men ontmoette balatableeders (menschen, die in het bosch gaan om uit de bolletrie-boom het melksap te tappen, dat als balata een surrogaat voor de rubber vormt). Op 15 Maart bereikte men de Kabelebo, een zijrivier van de Corantijn, hier bij de samenvloeiing nog 35 K. M. van Nickerie, van de monding. Van de bleeders hoorde luit. Kayser, dat men te Paramaribo zeer ongerust was over de expeditie. Daarom werden 2 arbeiders, die allen zeer naar huis verlangden, met de boot naar Nickerie vooruitgezonden. Nog werd de Kabelebo opgevaren, waarin twee vallen werden ontmoet en een zijrivier, de Dalbanakreek genaamd. Tot 23 Maart voer men de Kabelebo opwaarts, maar toen was de terugkeer geboden. Twee arbeiders waren ziek en ook de beide Europeanen voelden, dat hun krachten zeer verminderd waren. Bovendien belemmerden de vele regens het uitzicht zeer. Op een bergje werden nog metingen gedaan. Op den 27en voer men de Kabelebo weer af en op den 29en was men weer in de Corantijn. De afvaart ging nu zeer voorspoedig. In Epira en Oreala, nederzettingen van Indianen aan den Engelschen oever, vond men een gastvrij onthaal. Evenzoo te Springland en daarna ook te Nickerie. Waarna de expeditie op 1 April te Paramaribo aankwam, na een verblijf van $8\frac{1}{2}$ maand in de wildernis.

Nadat luit. Kayser, de leider der expeditie, aldus bij een verkort reisverhaal de geographische resultaten had samengevat, werd het woord gegeven aan zijn tochtgenoot, den off. van gezondh. bij de marine, J. Fr. Hulk, die eenige mededeelingen zou doen over land en volk. De heer Hulk deed dat in den vorm van een vlotte causerie, waarin hij op aardige manier bijzonderheden vertelde van het leven in de wildernis, luchtig heenstappend over veel tegenwaren en tegenvallers, maar steeds met een geopend oog voor grappige tegenstellingen. Uit den aard der zaak leent zich deze kouterij weinig tot een uitgebreid verslag.

Uit zijn persoonlijke ervaring vertelde de heer Hulk, welke meeningen hun reisgenooten, de Boschnegers, er op na hielden over de medische wetenschap. In het algemeen moest men altijd zooveel eten als men maar krijgen kon. Het houden van diëet vonden zij eenvoudig bespottelijk. Toen een neger met een zieken voet eens volgens de regelen van de verbandleer was verbonden, kwam hij vertellen, dat hij het verband had weggegooid en daarop zoutbaden genomen had. Nu was hij veel beter. Een Indiaan die aan doofheid leed, slokte twee eieren in, met schaal en al, en toen zeide hij reeds veel beter te kunnen hooren. Bepaald lui waren ze niet, deze negers, maar zoo tegen 2 of 3 uur 's middags hadden ze er volmaakt genoeg van en gingen vergaderen, d. w. z. ze stapten aan land en waren niet meer in beweging te krijgen. Daarentegen begonnen ze den dag liefst lang vóór zonsopgang.

Er was eene begrijpelijke emotie, toen men $5\frac{1}{2}$ maand na het vertrek weer menschen ontmoette. Het was alsof men, in zijn kinderjaren, naar de volgende pagina van een verhaal van Aimard verlangde. Maar hoe geheel anders was de ontmoeting dan men gedacht had. Toen men het armzalig Indianendorpje bereikte, bij verrassing, zaten al de bewoners met strakke gezichten te kijken, ze maakten pijlen, waren aan het koken of staarden wezenloos in het niet. Ze negeerden de vreemde menschen absoluut, in een volmaakte zelfbeheersching, en dit, hoewel ze stellig nooit blanke menschen hadden gezien. Dit bracht de Indiaansche étiquette zoo mee. Eindelijk kwam het oude dorpshoofd aangesloft, maar met een erg zuur gezicht. Eerst toen de zekerheid bestond, dat de witmenschen de ouden niet zouden slaan en de kinderen niet meenemen, werden teekenen van gastvrijheid gegeven en daarna begon de ruilhandel, waarbij de vrouwen schrikkelijk overvroegen. De jammerlijke dorpshonden, echte vel-en-been-beesten, die altijd door jankten, waren voor een deel rood geschilderd, wat ze beter geschikt voor de jacht maakte.

Deze menschen waren aan ernstige ziekten onderhevig, zoodat de sterfte wel groot moest zijn. Lues en tuberculose kwam voor.

Aan het einde van zijn aardige voordracht, hoopte de heer Hulk althans den indruk te hebben gegeven dat hun kampleven gedurende 250 dagen een bestaan' is geweest, dat hoezeer ook vermengd met vele kleine narigheden, als natte kleeren, eentonig of bedorven eten, insecten en ongemak, toch wel de eigenaardige bekoring had van een vrij en primitief leven in de open lucht bij dag en nacht, in een natuur, die misschien wel eens wat eentonig, toch vaak zoo mooi kon zijn door haar statige riviergezichten of levendig bruisende vallen. De smalle kuststrook eenmaal voorbij, is heel Suriname één groote wildernis. Maandenlang reizend door dit geweldig oerwoud of eer nog starend van de bergen over het landschap — dat zich dan steeds eentonig voordoet, boomen aan boomen zich rijend tot wouden, zoo ver het oog maar kan zien — komen als van zelf bij den reiziger deze vragen op: „Hoelang mag het nog duren vóór deze streken zullen worden bezocht, bewoond, gecultiveerd?"

Ten slotte vroeg de Minister van Koloniën het woord en zeide o.m.:

„Er is een tijd geweest, toen het scheen alsof Nederland alleen leefde op zijn historischen roem, en wees dan met blijdschap op het werk van deze beide echte vaderlanders, de heeren Kayser en Hulk. Zoolang Nederland nog mannen telt als deze twee, aldus de minister, die in staat zijn tot zulke kloeke daden, behoeven wij aan de toekomst van ons land niet te twijfelen. Spr. sloot zich aan bij het woord van weemoedige hulde, dat de voorzitter van het Genootschap, de heer IJzerman, in het begin der vergadering had gewijd aan de nagedachtenis van wijlen Eilerts de Haan, den leider der Corantijn-expeditie. Zijn nagedachtenis zal in eere blijven!

In de tweede plaats kon de minister een heuglijke mededeeling doen, t. w. dat H. M. de Koningin behaagd heeft, op voordracht van de ministers van koloniën en van marine, te bevorderen tot officier in de Oranje Nassau Orde den luit. ter zee 2e klasse C. C. Kayser; en te benoemen tot ridder in dezelfde orde den officier van gezondheid J. Fr. Hulk. Bovendien is de eere medaille in brons in dezelfde orde toegekend aan de Surinaamsche arbeiders H. P. Aelprado en F. C. Kloppenburg, die de expeditie vergezelden, en tot haar welslagen bijdroegen. Dat ook de verdiensten van deze eenvoudige menschen zijn erkend, deed spr. in het bijzonder genoegen.

Ten slotte sprak de minister de hoop uit, dat de expeditie ook in de toekomst vruchten moge hebben en wel in dezen zin, dat anderen het spoor van de heeren Kayser en Hulk mogen volgen, zoodat er, nu de hoofdpunten zijn aangegeven, ook een meer gedetailleerde kaart van Suriname zal kunnen verschijnen. Maar vooral in deze beteekenis, dat ons geheele volk zich zal voelen aangegrepen, om aan de kolonie Suriname die aandacht te wijden, welke zij verdient. Nu zij bekend is, rust op ons de plicht haar tot bloei te brengen!

Aan hen, die daartoe het verlangen te kennen gaven, werd hierna de gelegenheid gegeven persoonlijk met de heeren Kayser en Hulk kennis te maken.

Des avonds zaten de beide ontdekkingsreizigers aan een intiem feestmaal, te hunner eere gegeven, aan."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Madoera. a. Over het Inlandsch personeel bij den Veeartsenijk. dienst. Sedert ruim een jaar zijn op het eiland Madoera mantri's bij den Veeartsenijkundigen dienst werkzaam. Zij hebben, in het belang van den algemeen bekenden uitvoer van Madoereesch vee naar elders, de opdracht den veestapel op het eiland te verbeteren en dezen onder zekere controle te brengen. Daarvoor zijn reeds verschillende maatregelen genomen en voorzieningen getroffen, terwijl een register in elk dorp de juiste sterkte van den veestapel aangeeft. Van het vervoer en den uitvoer wordt behoorlijk aanteekening gehouden. Die bijhouding van de registers geschiedt door een dorpshoofd, dat lang niet altijd voor die taak berekend is, hetgeen tot gevolg heeft, dat vele tjariks en loerah's de hulp inroepen van de hulpschrijvers (magangs) op de kantoren van den ass.-wedono of van den wedono, waarvoor van f 1. tot f 2.50 voor elke bijhouding moet worden betaald. Geldelijke tegemoetkoming ontvangt het dorpshoofd voor deze functie niet; integendeel, zij brengt hem geldelijke schade aan en het hindert hem daarom, dat, terwijl hij één der voornaamste bezigheden van den mantri vervult deze de grootste geldelijke voordeelen geniet en hij uit eigen beurs moet bijpassen.

En dat die voordeelen niet onbelangrijk zijn, moge hieruit blijken, dat hunne inkomsten, met inbegrip van de gedeclareerde gelden, al spoedig f 100 des maands en meer bedragen, een bedrag dat de bezoldiging van een assistent-wedono, wiens werk vrij wat zwaarder is, al zeer nabij komt.

De mantri heeft de registers te contrôleeren en teekent ze, na accoord bevinding af, doch of die controle nu altijd correct is, durft de schrijver van het artikel, voorkomende in de **Bintang Soerabaja** van 20 Maart j.l. no. 64 niet beweren. Wel weet hij dat menig assistent-wedono den mantri steunt om hem maar in staat te stellen zijne reisdeclaratie in te dienen.

In alle opzichten komt bij dezen tak van dienst dus de meeste hulp van de zijde der Inlandsche hoofden, die daarvoor niets ontvangen, terwijl het beschikbaar gestelde geld in de zakken van de mantri's terecht komt.

Onder die omstandigheden zou het, volgens de meening van den schrijver, veel beter zijn, wanneer de regeering er toe kon besluiten alleen deskundigen van de Veeartsenijschool te Buitenzorg op Madoera te plaatsen; er bestaat dan ten minste kans dat goed werk geleverd wordt tegen een minimum van kosten.

b. Het Inl. personeel bij den Pandhuisdienst.

Volgens mededeeling, voorkomende in de **Bintang Soerabaja** van 24 Maart 1911 no. 68, is onlangs te Bangkalan het examen afgenomen aan Inlandsche jongelieden, die bij den Pandhuisdienst wenschen te worden geplaatst. Het ligt n.l. in de bedoeling van het bestuur om op verscheidene plaatsen van het eiland pandhuizen te openen en die onder beheer van Madoereesche jongelieden te stellen.

De Javanen, die thans bij dezen tak van dienst zijn aangesteld, zullen die verandering zeker niet onaangenaam vinden, waar het vooruitzicht voor hen wordt geopend naar hun land te kunnen terugkeeren. Want schitterend was hunne positie op Madoera niet.

Een Javaansch leerling bij den Pandhuisdienst b.v. ontvangt slechts eene bezoldiging van *f* 15 's mds. en om daarvan vrouw en kinderen te onderhouden, zich zelf behoorlijk te kleeden, om van andere uitgaven niet te spreken, moet men al een bijzonder kundig rekenaar zijn.

Een dezer Javaansche leerlingen was te Bangkalan in functie. Afkomstig van Probolinggo, had hij bij zijne plaatsing zijne vrouw mede genomen en scheen het in het begin van het verblijf te Bangkalan nog al te gaan. Doch na een maand tijds veranderden de omstandigheden en maakten gezondheid en tevredenheid plaats voor ziekten en geldelijke zorgen, waaraan men op Java niet gewoon geweest was.

Dientengevolge keerde de vrouw naar Probolingo terug, terwijl de leerling introk bij den hulponderwijzer te Bangkalan. Deze was eveneens van Javaansche afkomst, ongehuwd, bescheiden en geduldig van aard, en gaarne bereid zijn landgenoot hulp te verleenen.

Op het einde van de eerste maand moest het kostgeld betaald worden, doch het was er niet, aangezien de leerling verplicht was geweest, eerst de schulden aan de leveranciers te voldoen, zoodat hij, ten einde raad, zijn dienstpet aan den kapstok hing, den geheelen pandhuisdienst in den steek liet en als het ware als een vluchteling naar Probolingo terugkeerde.

De dienstpet verwisseld met de sambal; is dat geen teeken van vooruitgang, vraagt de schrijver?

Onveiligheid te Modjowarno. — De **Bintang Soerabaja** van 21 Maart 1911 No. 65, maakt gewag van de groote onveiligheid, welke thans te Modjowarno heerscht. De dieven zijn in den laatsten tijd al bijzonder brutaal en halen, als zij niets uit de hoofdwoningen kunnen machtig worden, de goederen uit de keukens weg, terwijl kippenrennen en rijstschuren met geweld worden opengebroken. Het schijnt, dat dit slechte volk komt uit de streek van Beneden-Brangkal, waar het zich des avonds verzamelt, om per tram of dogkar, naar Modjowarno te rijden en zich dáár op de avondmarkt te mengen onder het groote publiek. Zij ontmoeten dan de lieden van Modjowarno, die de noodige plaatselijke inlichtingen verstrekken, en slaan daarna hun slag.

De politie schijnt hier niet krachtig genoeg op te treden tegenover het slechte volk, dat, wegens de hooge prijzen der voedingsmiddelen, honger heeft en daarom van anderen neemt, hetgeen het noodig heeft, willen de gezinnen in leven blijven.

Intusschen wordt door dien toestand het bewaren van rijst in de schuren voor de bevolking zeer moeielijk gemaakt.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Toelating van Chineesche Consulaire ambtenaren in Ned.-Indië. — In het tweede Avondblad van het Vaderland van Dinsdag 9 Mei 1911 No. 910, komt, met betrekking tot de toelating van Chineesche ambtenaren in Ned.-Indië, het bericht voor, dat den 8en Mei 1911 te Peking de onderteekening heeft plaats gehad van de tusschen Nederland en China gesloten overeenkomst, regelende de toelating dier ambtenaren in de Nederlandsche koloniën en bezittingen. Tegelijkertijd werden tusschen Harer Majesteits gezant te Peking en de Chineesche Regeering gelijkluidende nota's gewisseld, wederzijds vaststellende, dat voor de toepassing dezer overeenkomst mogelijk twijfel bestaat omtrent de vraag, of eenig persoon Nederl., dan wel een Chineesch onderdaan is, beslist zal worden overeenkomstig de in de Nederlandsche koloniën en bezittingen geldende wetten.

Deze oplossing zou er op wijzen, dat de Chineesche Minister van Handel te Peking zich weinig heeft gestoord aan het tot hem gerichte rekest van de Ned.-Indische Chineezen, die, volgens het voorkomende in de Bintang Soerabaja van 22 Maart 1911 No. 66, daarbij hadden verzocht niet in de Nederlandsche voorstellen te treden, omdat de door Nederland gegeven nationaliteit hen niet op den voet doet behandelen van Nederlander, maar wel van „Inlander", die geen nationaliteit bezit.

De gevonden oplossing zal dus vermoedelijk adressanten niet bevredigen.

De Maleisch-Chineesche Pers. — In de **Djawa Tengah** van 22 Maart 1911 No. 65, wordt met een woord van lof melding gemaakt van den arbeid van wijlen den heer Frederik Hendrik Daniel Johan Pangemann, in leven Hoofdredacteur van het te Semarang verschijnend blad **Warna-Warta** en vroeger Hoofdredacteur van de **Perniagaän** te Batavia. Daarbij worden in herinnering gebracht de vele diensten, welke door hem aan de Maleische Pers in het algemeen en aan de Chineezen in het bijzonder zijn bewezen. Doortastend en moedig wist hij aan te sturen op hetgeen in zijne oogen goed was voor de ontwikkeling van de Chineesche belangen in Ned.-Indië, en niet weinig droeg hij bij tot de bevordering van de vrije beweging in Ned.-Indië van de Chineezen, zooals die thans tot stand gekomen is. Vooral de Chineezen van Indramajoe en Bandoeng, die het dikwijls zwaar te verantwoorden hebben gehad, ondervonden zijn krachtigen steun, die niet zal worden vergeten, en zijn veel aan hem verplicht.

De schrijver, „Horizont", roept met het oog daarop alle Chineesche besturen en toongevende Chineezen op, om van hunne erkentelijkheid te doen blijken, en, in den vorm van een geldelijke bijdrage, de nagelaten weduwe en het groote gezin in staat te stellen van Semarang naar Batavia terug te keeren.

De Chineesche school te Bandjermasin. — In de **Sinar Borneo** van 8 en 11 Maart 1911 Nos. 19 en 20, wordt medegedeeld, dat de Jong-Chineesche Vereeniging te Bandjermasin, wegens den stand der kas, hare school heeft gesloten, en dat thans niemand meer bereid is zich eenige functie in het afdeelingsbestuur te laten welgevallen.

De leerlingen dier school spraken in genoemd blad hunne teleurstelling over den genomen maatregel uit, waardoor zooveel nuttigs, waarop de weldenkende en vaderlandslievende Chineezen hadden gerekend, ongedaan werd gemaakt. Op die school toch werden het Chineesche schrift en de Chineesche taal onderwezen en de jeugd op die wijze in staat gesteld met de rasgenooten in het moederland gemakkelijker om te gaan.

Het schijnt, dat ter hoofdplaats Bandjermasin het streven der Jong-Chineesche Vereeniging geen wortel kan schieten. De vaderlandslievende gevoelens zijn daarvoor niet sterk genoeg ontwikkeld, en bovendien is de lust tot aaneensluiting en samenwerking niet bijzonder groot. Men kan zelfs opmerken, dat er een sterke neiging bestaat, met hulp van achterklap, elkander op zijde te dringen.

Dat een en ander den goeden naam van den Chineeschen stam niet verhoogt, spreekt van zelf, zegt de schrijver.

Van Peking naar Taskend (slot). Dr. Morrison, correspondent van het Engelsche Nieuwsblad The Times, grijpt bij het eindigen van zijn tocht door Midden-China, thans de gelegenheid aan, alle Chineesche grootwaardigheidbekleeders, die hij op zijn weg ontmoette, dank te zeggen voor de overal genoten gastvrijheid en voor de vriendelijke wijze, waarop men hem steeds tegemoet is gekomen.

De afstand, door Dr. Morrison op deze landreis afgelegd, bedroeg 3760 Mijlen, waarmede 174 dagen zijn gemoeid geweest, terwijl hij van af het station te Peking tot aan het Russisch spoorwegstation, van den hoogsten besturenden ambtenaar af tot aan den nederigsten karrevoerder toe, de meest mogelijke vriendschap heeft mogen ondervinden.

Die goede ontvangst hield natuurlijk verband met het feit, dat de reiziger een zoon van Engeland was, welk land zoo duidelijk de bewijzen geeft belang te stellen in de ontwikkeling van China en deel neemt

aan de evolutie, welke het Chineesche volk moet voeren tot een hooger peil van intellectueele ontwikkeling, die het, door ontplooiïng van breede gedachten, zal leiden tot den weg van waarheid, rechtvaardigheid en geluk.

De reiziger heeft zich dan ook persoonlijk en plaatselijk kunnen overtuigen van de onwaarheid der bewering van sommige lieden, dat Engeland's invloed in China gedurende de laatste jaren zou zijn gedaald.

Gedurende de geheele reis had Dr. Morrison slechts twee maal zijn reispas te vertoonen, doch niet alleen dat het verzoek daartoe met de grootste beleefdheid geschiedde, zelfs kwam men, ter vermijding van een noodeloozen gang naar het officieele kantoor van den ambtenaar, eenmaal een bezoek aan den reiziger ten zijnen huize brengen, ten einde deze formaliteit in de woning af te doen.

Te Kuldja vernam Dr. Morrison het overlijden van Koning Edward VII van Engeland.

De Chineesche vlag woei half-stok, terwijl door één der Chineezen een afschrift van de beschikking van het Wai-Wu-Pu-college werd voorgelezen, welke op het kantoor van den Generaal der Tartaren was aangeplakt, en waarin met leedwezen de dood van Koning Edward werd vermeld.

Behalve aan de Chineesche autoriteiten is de reiziger ook dank verschuldigd aan de Russische landsdienaren en in het bijzonder aan den Consul-Generaal S o k o w te Kashgar, die hem in alle opzichten hulp bewees en trachtte de moeielijkheden der reis te ondervangen. Zelfs had hij aan den stationschef te Andijan geschreven alle mogelijke faciliteiten te verleenen en zoovele kaartjes ter beschikking van Dr. Morrison te stellen als deze voor hem en zijn bediende zou blijken noodig te hebben.

Zoo ziet men, dat de vroegere vijandige stemming van Rus en Engelschman in Midden-Azië is geweken en plaats heeft gemaakt voor eene verhouding, die getuigt van wederzijdsche achting en vriendschap.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCHE KOLONIËN.

De Imperial Conference heeft 't weer omtrent een paar punten tot eenstemmigheid gebracht. Was door de overzeesche zelfbesturen de meening uitgesproken, dat het moederland wel wat meer kon bijdragen tot de immigratie in de onderhoorigheden, Mr. Burns bekeek de kwestie van de zijde van het moederland en gaf daarbij cijfers aan die inslogen. In 1906 vertrokken ruim 194000 emigranten uit Gr. Britt., waarvan ruim 105.000 naar de overzeesche deelen van het rijk. In 1910 waren deze getallen bijna 234.000 en 159.000. De verhouding dergenen, die niet naar v r e e m d g e b i e d togen was dus veel gunstiger, n.l. 68 % tegen 54 % in 1906. In de eerste vier maanden van 1911 vertrokken 23.000 emigranten meer dan in het overeenkomstige tijdperk van het vorige jaar, en deze vermeerdering is in haar geheel aan Australië en Nieuw Zeeland ten goede gekomen. Bestendigt deze gang van zaken zich, dan zal 80 % der uit het moederland verhuizenden, toch op Britsch grondgebied blijven. Dit resultaat wordt beschouwd als een gevolg van de uitstekende organisatie van het ,,Emigrants information office" te Londen.

Veel meer zou, meende Mr. Burns, niet van het Vereenigde Koningrijk verwacht mogen worden. Het totaal der voor 1911 geraamde emigratie vertegenwoordigt 60% van de natuurlijke toename der bevolking van Engeland, Schotland en Ierland. Dit is een zeer hoog cijfer voor emigratie, en daar hiervan weer 80 % naar de onderhoorigheden en koloniën gaat, lijkt een uiterste grens bereikt, te meer daar verklaard werd, dat het gehalte der overgekomenen niet mag verminderen.

De conclusie, waarover de conferentie het eens werd, luidde ten opzichte hiervan dan ook: men ga voort op den ingeslagen weg.

Meer voeten in de aarde had het een bevredigende oplossing te vinden voor het door Australië en N.-Zeeland opgeworpen voorstel tot instelling van een enkel rijkshof van hoogste instantie. Thans zijn er twee hoven van hoogste beroep; één rechtslichaam, gevormd uit het Hoogerhuis voor het moederland; één rechtslichaam gevormd uit den z.g.n. Geheimen Raad voor de onderhoorigheden. De overeenstemming werd ten slotte bereikt op dezen grondslag: de twee instellingen zullen tot één samensmelten, maar als dit lichaam een Engelsche zaak behandelt, zal 't Huis der Lords, — als het een koloniale zaak berecht Geheime Raad heeten.

Een punt, waarover de gevoelens uiteen blijven loopen, is de wijze waarop de overzeesche deelen van het Rijk hun invloed op den loop der staatsmachine zullen kunnen doen gelden. Dit is d e kwestie, die voor de toekomst de grootste moeilijkheden in het vooruitzicht stelt. Zijn de Britsche staatslieden genegen een Raad in te stellen, die, wanneer de conferentie zal zijn afgeloopen, voor de belangen der onderhoorigheden in het moederland blijft opkomen, Australië en Nieuw-Zeeland (laat ons Canada er maar bijvoegen) deden duidelijk uitkomen, dat zij met een ambtelijke vertegenwoordiging niet tevreden kunnen zijn. In en buiten de conferentie spraken de koloniale leiders het uit, dat zij door het volk verkozen vertegenwoordigers wenschen, die mede te beslissen zullen hebben over al die staatszaken, welke voor de koloniën van niet minder belang zijn, dan voor het moederland. Zal hier een middenweg te vinden zijn? Gevonden is hij op deze conferentie niet!

***

Men weet, dat in Australië v r o u w e n k i e s r e c h t een uitgestreden zaak is, en dat in Nieuw-Zeeland de strijd als een gewonnen pleit beschouwd mag worden; de vrouwen daar toonen er nu ook nog wat voor over te hebben haar overtuiging in Engeland te helpen propageeren. Aan den reuzenoptocht die de vrouwen organiseerden, ter gelegenheid van de kroningsfeesten te Londen, heeft een Australisch contingent deelgenomen, onder leiding van de vrouw van den Premier van den Austr. Statenbond, en een N. Zeelandsch contingent onder de echtgenoote van den Lord Chef Justice.

***

Het vraagstuk z w a r t e n b l a n k heet in Z.-Afrika zoo moeilijk niet, als de rassen maar ieder bij hun kleur blijven. Ja! a l s! Maar de moeilijkheid blijft dan toch a l s zij dit niet doen. Te Keimoes in Kaapland woont een Europeaan Moller, die met een gekleurde vrouw is getrouwd. Toen hij zijn kinderen op de school der blanken deed, namen verscheiden ouders hun kinderen ervan af. De schoolcomm. verbood daarom de school voor de kinderen van Moller. Deze ging in beroep bij alle autoriteiten maar vond nergens verhoor, en de pers staat ook aan de zijde der autoriteiten. De scholen waar blanke-, bruine- en zwarte kinderen nog samengaan moeten, vindt men plaats maken voor scholen van één kleur. Tot in welken graad zal een druppel gekleurd bloed meerekenen om een kind als niet blank te doen aanwijzen?

DUITSCHE KOLONIËN.

De Deutsche Kol. Zeit. van 10 dezer maakt met voldoening gewag van hetgeen zij noemt, de glansrijke f i n a n c i e e l e o n t w i k k e l i n g v a n T o g o in 1910. In dit ,,Schutzgebiet" brachten de belastingen 15% meer op dan de raming bedroeg. De afkoop b.v. van verplichten arbeid door een storting in geld was geschat op 210000 M. en bracht 626000 M. op. Voordeelige uitkomsten gaven verder de belastingen op spiritualiën, op de pacht, op de aanvragen voor den rubberhandel. De verkeersmiddelen gaven reeds een overschot, al was 't nog maar 4500 M. Laat men de buitengewone uitgaven buiten rekening, dan schonk het afgeloopen jaar een voordeelig slot van 739400 M.

***

Hetzelfde blad bevatte, in 'n voorgaand nr., lezenswaardige beschouwingen over het koloniseeren en acclimatiseeren in tropische gewesten. Deze kunnen geschieden ten koste van de eigenaardigheden der emigranten, dan wel met behoud der eigenschappen van het immigreerende ras. Voorstanders van het eerste systeem, zooals prof. Steudel, vragen een volslagen overgang, die er op gericht moet zijn den nieuweling geschikt te maken in 't tropische klimaat dagelijks 8 à 10 uren te werken, zooals hij 't in zijn eigen land doen kan. Anderen, zooals prof. Nocht, verklaren dit een streven naar 't onmogelijke, daar in dat klimaat de inboorlingen zelf niet zoo zwaren lichamelijken arbeid leveren. Deze vragen voor de landverhuizers slechts zekerheid van voldoende welvaart om er zich te vestigen; eerst van het uit hen komend geslacht is meer volledig aanpassen aan de toestanden van land en klimaat te verwachten.

De vorderingen van de geneeskunde en de gezondheidsleer hebben er veel toe bijgedragen om den nadeeligen invloed van de warme landen op het gestel te temperen. Kinine, muskietentheorie, strijd tegen drankmisbruik, verbetering van terrein, huisvesting, kleeding, levenswijze enz., ziedaar de factoren, die den emigrant van onzen tijd een minder zwaren strijd voor oogen stellen, dan in vroegere jaren het geval was.

Majoor Dr. Kuhn verwacht veel ten goede van een blijvend contact van de uitgetrokkenen met het moederland, geregelde verloven en het vergemakkelijken van de gelegenheid om de kinderen hun opvoeding in het moederland te laten genieten. Hij richt de aandacht vooral op de noodzakelijkheid van een geregelde uitwisseling over en weer, opdat de aan-

passing geen vervreemding van de nationaliteit worde.

Wij, Nederlanders, vinden hierin de twee richtingen terug, die weleer de onderscheiding tusschen „koloniën” en „bezittingen” in andere werelddeelen in onze wetgeving hebben gebracht. Wie aan een werkelijk koloniseeren denkt, zooals b.v. de Engelschen in Canada, Nieuw-Zeeland, Australië en de Nederlanders in Zuid-Afrika hebben bereikt, zal een geheele aanpassing, een volledig opgaan in het nieuwe moeten bevorderen, zij 't al niet bij de landverhuizers zelf, dan toch bij hun nakomelingen. Wie aan een tijdelijk overgaan denken, zooals de Britten en Nederlanders, die naar Indië gaan, volgen meer de aanwijzingen van hen, die het aanpassen tot het noodzakelijke beperken en aan 't behoud der nationale eigenschappen den voorrang geven. Voor allen blijft intusschen een voordeelige regeling van het acclimatisatie-proces een zaak van het grootste gewicht.

***

In Zuid-West-Afrika zal een hoofdelijke belasting worden ingevoerd, van 6 M. per jaar per volwassen man en vrouw. De opbrengst moet besteed worden voor directe belangen der inboorlingen zelf. Wie niet werkt kan hooger aangeslagen worden; wie de halve M. per maand niet wenscht te voldoen, kan er 2½ dag arbeid voor in de plaats geven. Wie zich aan de opgelegde verplichting onttrekt, zal gestraft worden met boeten tot 150 M., gevangenis en dwangarbeid tot 3 maanden.

FRANSCHE KOLONIËN.

Sedert 1896 bestaat in Frankrijk een voorschrift, dat voor de ambtenaren aan het departement te Parijs een verblijf van ten minste twee jaren in de koloniën tot eisch stelt om het tot „sous-chef” aan het departement te kunnen brengen. Maar van dezen maatregel, uitgevaardigd ten gevolge van een uit de volksvertegenwoordiging gekomen drang, was inderdaad zoo weinig in toepassing gebracht, dat de uitzondering regel, het voorschrift uitzondering geworden was.

De nieuwe minister, Messimy, heeft nu eindelijk getoond, dat het hem ernst is met de toepassing er van, althans een vrij groot aantal ambtenaren, die niet aan den gestelden eisch voldeden, zijn ter beschikking gesteld van de gouverneurs van West- en Midden-Afrika.

Een goede maatregel zeker, maar twee jaren is niet lang, en als deze ergens op een bureau worden doorgebracht, zullen zij wellicht meer een schijn geven van meerdere bevoegdheid tot oordeelen, dan eenig recht er toe bezorgen. Een bepaling zou daarom nog noodig zijn, om die twee jaren althans te doen doorbrengen in een ambt, dat inderdaad kennis van de toestanden kan geven, dan wel om de betrokkenen, zonder een bepaald ambt te bekleeden, in de gelegenheid te stellen in dien tijd veel te zien en te verwerken.

MAROKKO.

Een belangrijke week, waarvan wij de hoofdmomenten hebben te memoreeren.

Bezetting van Mequinez. Dientengevolge onderwerping bij generaal Moinier van Moelai Zin, den uitgeroepen tegen-sultan, broeder van sultan Hafid.

Optreden van Spaansche troepen in Marokko, waardoor de goede verstandhouding tusschen Spanje en Frankrijk verstoord scheen, en de algemeene politiek dreigde meer verwikkeld te worden.

Verklaring in de Fransche Kamer door den minister van buitenlandsche zaken, dat geen vrees behoeft te bestaan voor een geschil tusschen Sp. en Fr. over de Marokko-politiek. Zij zijn het er over eens, dat de onafhankelijkheid van den sultan, de ondeelbaarheid van zijn staten en de oeconomische vrijheid van Marokko gewaarborgd moeten blijven. Alles, wat zij doen, geschiedt om deze op hechte grondslagen te vestigen, en hun bemoeienis zal eindigen, wanneer daaromtrent voldoende zekerheid verkregen is.

INGEZONDEN.

Hooggeachte Redactie!

In het Nummer van Uw blad van 15 dezer wordt door U de aandacht gevestigd op het schotschriftje, dat Mr. Van Ossenbruggen noodig heeft gevonden tegen mij en mijn boek „Het Rechtsleven bij de Minangkabausche Maleiers” te publiceeren. Onder den schijn van een verdediging der nagedachtenis van Prof. Wilkens is genoemde heer er blijkbaar slechts op uit geweest om mij en mijn arbeid door het slijk te sleuren. Hij heeft dat nochtans op zulk een wijze gedaan, dat ik mij afgevraagd heb, of ik met een volslagen warhoofd, dan wel met iemand, die willens en wetens zijn lezers bedriegt, te doen heb gehad. In elk geval zal uit de verdediging, die ik bezig ben samen te stellen, zoo helder als de dag blijken, dat Mr. van Ossenbruggen's aanvallen op mij niet meer zijn dan hoogst domme vergissingen, op zijn zachtst uitgedrukt.

U dankend voor de verleende plaatsruimte, heb ik met de meeste hoogachting de eer te zijn,

Uw dw. dnr.,
G. D. WILLINCK.

Zutfen, 17 Juli 1911.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Een belangrijk vraagstuk.

Op dit oogenblik zijn de marine-officieren de eenige ambtenaren in Ned.-Indië, aan wie de vergunning wordt geweigerd zich door hun gezin te laten begeleiden. Deze zaak wordt door „een man van ondervinding” die zich „IJ” teekent, behandelt in het Marineblad (Nr. van 15 Juni j.l.) onder het opschrift: Over de mogelijkheid voor gehuwden om hun gezin mee te nemen naar Oost-Indië.

Na eene uiteenzetting der voor- en nadeelen, besluit de schrijver, dat het meenemen van het gezin altijd eene gewaagde onderneming blijft. Daar staat tegenover, dat als men in Holland afscheid neemt, de zekerheid vrij groot is, dat de echtgenooten elkaar in drie jaar niet zullen zien, en als men samen naar Indië gaat, de kans blijft bestaan op een korter of langer samenzijn, al is het dan om de drie maanden. Men blijft echter blootstaan aan de kans op plotselinge overplaatsingen, verandering van reisprogramma en andere onvoorziene scheidingen, waarbij de vrouw voor alles alleen staat en veel van haar durf wordt gevergd.

Het Indisch Genootschap en een jubileum.

Het verslag der algemeene vergadering van het Indisch Genootschap, gehouden den 27en Mei j.l., bevat een overzicht der gehouden vergaderingen en andere werkzaamheden van het Genootschap over het verslagjaar 1910—'11, terwijl voorts daarin wordt medegedeeld, dat aan den aftredenden secretaris, den heer J. Boudewijnse, het eere-lidmaatschap is aangeboden, omdat deze gedurende een halve eeuw het secretariaat heeft waargenomen.

Bij deze gelegenheid hield de voorzitter, dr. E. B. Kielstra, een toespraak, waaraan wij enkele woorden ontleenen.

In de eerste jaren van het bestaan van het Indisch Genootschap was het, in den slechten zin van het woord, conservatief. De vrije uiting van meeningen op koloniaal gebied werd zooveel mogelijk tegengegaan; de onderwerpen, die in de volksvertegenwoordiging of in de pers de aandacht trokken, bleven liefst onbesproken; men verkeerde zooveel als maar mogelijk was in de „neutrale zône”, men gaf dus, meende men, geen aanstoot, maar kon ook geenerlei kracht ontwikkelen. De geheele instelling leidde een kwijnend bestaan en was, in 1860, hare opheffing nabij.

Gelukkig waren er toen een aantal mannen, die, door het Genootschap een „ruimer en vrijer werkkring” te openen, zijn bestaan en zijn nuttigen arbeid hebben verzekerd, en door hervorming op waarlijk liberalen grondslag, zoodat elke overtuiging hier eerbied vond, van het Genootschap hebben gemaakt wat het sedert geworden is.

Dat geschiedde in 1861. Toen trad de heer J. Boudewijnse als secretaris op. Hij bekleede deze functie tot den huidigen dag, en wij kunnen het wel zeer bijzondere feit constateeren, dat het zooeven gehoorde verslag het vijftigste jaarverslag is geweest, door denzelfden persoon samengesteld... Ik behoef wel niet te zeggen, dat niet alleen het Bestuur, van nabij met zijne werkzaamheden bekend, maar de geheele vergadering den heer Boudewijnse in hooge mate erkentelijk is voor zijne onverflauwde toewijding, vijftig jaren lang, aan de belangen van het Genootschap.

Weekblad voor Indië.

No. 4 van den loopenden jaargang opent met eene beschouwing van J. F. H. A. Later over het bestuur op de Buitenbezittingen. Niet geleidelijk aan, maar in de laatste jaren met veel versneld tempo, is het bestuur op de Buitenbezittingen meer intensief geworden en vereischt het voortdurend meer Europeesche civiele bestuurders. Aan die behoefte aan vertegenwoordigers van ons gezag is reeds op allerlei manieren voorzien: posthouderders, tijdelijke dito, posthouders ter beschikking, civiele gezaghebbers, waarnemende controleurs, fungeerende dito. In 1909 waren er al meer dan 120 personen buiten het korps ambtenaren van Binnenlandsch bestuur ge-

kozen, die voor vast of tijdelijk, in vaste of tijdelijke bestuurs-afdeelingen, functiën van civiel bestuur vervulden. Voor nádere aanvulling heeft nu de regeering er wat anders op gevonden; ze gaat jongelui voor de betrekking van civiele gezaghebber opleiden, practisch, onder toezicht van bestuursambtenaren, controleurs en assistent-residenten.

De schr. is met dezen maatregel vrij wel ingenomen, doch oppert enkele bezwaren, die men uit zijn conclusie leert kennen, welke in hoofdzaak luidt:

Het gouvernement wil een vast corps civiele gezaghebbers, d. z. bestuursambtenaren op de Buitenbezittingen in minder belangrijke afdeelingen, oprichten. Uitstekend.

Het wil daarvoor liefst jongelui met minstens H. B. S. ontwikkeling en een beetje wereldkennis er bij — prachtig.

Het wil die jongelui eerst eenige jaren practisch laten opleiden door bestuursambtenaren en betaalt ze dadelijk al behoorlijk (n.l. met 150 gld 's maands en vrije woning) — wat verlangt men meer?

Maar voor hun latere positie, m. i. juist 't groote lokmiddel voor menschen met de verlangde eigenschappen, is niet genoeg gezorgd — zegt schr., en voegt er aan toe: Maak de gelegenheid, dat zij een positie kunnen krijgen, zooals die van een controleur B.B. en stel dat afhankelijk van den uitslag van een examen (bijv. eens per jaar), waardoor men kan verkrijgen, dat de civiele gezaghebbers in de rimboe niet degenereeren, of althans achteruitgaan, maar lust tot studie behouden, d. i. belangstelling in andere, dan de dagelijksche zaken.

Voorts wordt in dit Nr. een korte biographie (m. portret) gegeven van Mr. G. Andrée de la Porte (benoemd advocaat-generaal bij het Hooggerechtshof van Ned.-Indië *)), J. H. Liefrinck (benoemd resident van Jogjakarta) en C. W. A. van Rinsum (id. van Bantam).

Verder een artikeltje (met foto's) over de pest in het Malangsche; een schets uit het militaire leven door Veka en eindelijk het vervolg van Gabriel's beschouwing, getiteld „Indische oudgast-typen.

Vereeniging van Ambtenaren B. B.

No. 11 der Berichten en mededeelingen der Vereeniging van Ambtenaren bij het Binnenl. Bestuur te 's-Gravenhage, is verschenen. Daarin zijn o.a. opgenomen de Notulen der vergaderingen, loopende van 26 Sept. 1910 tot 3 Jan. 1911; de tekst der lezing, gehouden door den heer K. de Vries Sz., „De eisen van het jonge kinderleven en het hoe van het lager onderwijs" (met Voorwoord van het Bestuur der Vereeniging), zoomede de voordracht, gehouden door controleur C. Schultz in de Nederl.-Indische Bestuursacademie, over: „De positie der mindere Inlandsche hoofden in de Buitenbezittingen".

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 24: Vezelcongres te Soerabaja. Literatuurberichten, bewerkt onder toezicht van Dr. J. Dekker. — Gebruik van gips bij de bemesting van het suikerriet, door F. J. J. van der Kolk. — De caoutschoucwinning in Brazilië, door Dr. J. Dekker. — Richardson's automatische suikersapweger. — Bericht omtrent de Gouvernements-kina-onderneming over het eerste kwartaal 1911. — Plantersvereeniging „Semarang-Kedoe". — De begrooting van Curaçao voor 1912. — Kultuurberichten. (De kultures in Malang. — Thee op Sumatra. — Proefstation Midden-Java. Enz.) — Kleine mededeelingen (Koloniaal Museum. — Mededeelingen van het Encyclopaedisch Bureau. — Verbetering der verkeerstoestanden te Batavia. Enz.)

De Katoen-kultuur in Palembang.

Door het Departement van Landbouw te Buitenzorg is uitgegeven een Nota, waarin door den inspecteur van den Inlandschen landbouw, dr. J. van Breda de Haan, een overzicht wordt gegeven van de proefnemingen in het belang der katoencultuur in de res. Palembang van regeeringswege genomen, benevens voorstellen tot verdere voortzetting dezer proefnemingen.

Na een overzicht te hebben gegeven van de cultuur, zegt schrijver over de vooruitzichten het volgende:

1o. De Inlandsche cultuur heeft onder de tegenwoordige omstandigheden hare levensvatbaarheid bewezen en is voor de inheemsche bevolking van groot belang.

2o. Steunende op de tot dusverre verkregen resultaten, zoowel hier te lande als elders, mag worden aangenomen, dat de opbrengsten nog zijn te verhoogen, indien de cultuur op meer rationeele wijze plaats heeft en in acht genomen de resultaten elders verkregen, zal een intensieve, rationeele katoencultuur vermoedelijk winstgevend blijken te zijn, al mogen dan ook enkele jaren van voorbereiding zonder financieele resultaten blijven.

Voor een vollediger overzicht van den inhoud der Nota verwijzend naar bovengenoemd Nr. van „De Indische Mercuur", wordt dezerzijds slechts nog medegedeeld, dat de schr. een pleidooi houdt voor de oprichting van een proefstation voor de katoencultuur, waarvan hij, ongerekend de oprichtingskosten, de jaarlijksche uitgaven raamt op gemiddeld *f* 35000.—

Een werk over Soemba.

Soemba. Land en volk, door H. Hangelbroek v. d. m. Borger. Uitgegeven ten voordeele van de Kerk en pastorie van den op te richten nieuwen Zendingspost op West-Soemba. (Assen, G. F. Hummelen).

Tot heden bestond geen samenvattend overzicht van land en volk van het kleine Soenda-eiland Soemba; wel is waar hebben verschillende reizigers en bestuursambtenaren over dit eiland geschreven, waarvan o.a. de samensteller van het artikel „Soemba" in de Encyclopaedie van Ned.-Indië een dankbaar gebruik heeft gemaakt, doch dit encyclopaedisch werk kan in geen vergelijking treden met het thans verschenen boek van Ds. Hangelbroek, hetwelk bovendien de verdienste heeft 1o. meer up to date te zijn; 2o. een aantal illustraties te bevatten ter verduidelijking van den tekst; en 3o. een kaartje van het eiland te geven.

Ook om deze redenen bevelen wij dit werk ten zeerste aan.

Een stem uit Indië over Suriname.

„Ofoei", wiens scherpe, soms geestige „Indische penkrassen" van tijd tot tijd in het „Weekblad voor Indië" verschijnen, wijdt in het Nummer van 14 Mei ook een „penkras" aan Suriname, welke wij, gebruik makende van de ons toegestane plaatsruimte, om de curiositeit overnemen.

„Daar in onze zusterkolonie Suriname schijnt het niet erg rustig te zijn, en de menschen schijnen zich niet zoo bijzonder uitverkoren te vinden onder het Nederlandsche gezag. De dwaze, fantastische Killinger, die eerst eens een paar jaar in Zuid-Amerika een paar practische „pronunciato"-cursussen had moeten volgen, is daar namelijk door een enthousiaste volksmenigte uitbundig toegejuicht, toen hij naar het Staatshotel werd gebracht. Dat enthousiasme bewijst, dunkt mij, dat de menschen toch wel iets voelden voor zijn Engelsche „Shilling-shocker" revolutionaire plannen.

Wat weten wij, Indische landverhuizers (want dat zijn alle Europeanen hier au fond) toch weinig van Suriname. 't Eenige, dat we er van weten, is, dat er ministers van koloniën en gouverneurs-generaal, en algemeene secretarissen, en in de laatste jaren ook pisangs (bacoven heeten die daar) vandaan komen, maar verder is Suriname voor ons toch vrijwel „terra incognita."

Je leest er zoo weinig van, hè? Zouden ze daar ook Staatsbladen hebben, en ordonnanties en gemeenteraden, die leeningen willen sluiten, en residenten, die recepties houden, en geelvinken, en schouten, en journalisten? Zouden daar ook persdelicten voorkomen, en redacteurs in de nor zitten, en soozen bestaan met bittertafels, waar lui gedeballoteerd worden, en zouden er ook notabelen en upper-tenlui zijn? Je leest er zoo nooit over. Er is ook, voor zoover ik weet, geen literatuur over, zelfs geen romans, als over Indië. Toch is het onze zusterkolonie! Maar zoo goed als niets weten we er van, enkel dat van die ministers en die pisangs en zoo. Welk ondernemend Indisch blad zendt eens een flinke chèque met een hoop nullen aan de administratie van dit weekblad, om de heeren Ofoei & Co. (Ltd.) in de gelegenheid te stellen, eens een ontdekkingsreis te doen naar Suriname? Er kan ook een prachtig sensatie-feuilleton van komen, want natuurlijk wordt Killinger geïnterviewd, van wiens levensloop we door het proces al zoo een en ander, vol vrouwen en amourettes en chèques en samenzweringen, te weten zijn gekomen.

Dat de man z'n revolutie mislukt is, lijkt mij voor een groot gedeelte gebrek aan routine. Revolutie maken is net zoo goed een vak als een ander, als journalist zijn bijv. Zuid-Amerika, Mexico, Nicaragua en zulke landen, en tegenwoordig ook Portugal, dáár moet je je brevet halen, en 't is even gevaarlijk als vliegen, om zoo maar in eens, zonder speciale studie, een opstandje in elkaar te zetten. Voor ons, hier ver in Indië, lijkt de geheele geschiedenis weinig belangrijk, misschien omdat we zoo heelemaal niets van Suriname weten. We kunnen dus ook niet beoordeelen, of Killinger een misdadiger is, dan wel een fantastische droomer, die wat te veel Engelsche sixpence- en shilling-romanne-

*) De door Mr. Andrée de la Porte uitgesproken rede bij zijn installatie, is gedrukt in het Tijdschrift „Het Recht in Ned.-Indië", dl. 96, afl. 3—4.

tjes heeft gelezen. Wèl kunnen we uit zijn populariteit en 't hem betoonde enthousiasme opmaken, dat het niet alles „couleur de rose" moet zijn in Suriname. Het zou intusschen jammer zijn, als we deze kolonie verloren hadden, want „wàar moeten we anders met onze ministers van koloniën blijven, en wàar moeten dan toekomstige gouverneurs-generaal zich practisch bekwamen, en wàar moeten dan zooveel andere hooge ambtenaren gevormd worden?"

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Overdruk uit het negende jaarboek MCMXI van de vereeniging „Amstelodamum". „Een Amsterdammer als pionier op Bali (Emanuel Rodenburg, 1597—1601), door J. F. L. de Balbian Verster".

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910".

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 17 Mei.
De Locomotief t/m 16 Mei.
Het Soer. Handelsblad t/m 13 Mei.
De Sumatrapost t/m 24 Mei.
De Sumatrabode t/m 18 Mei.
Tjahaja Sumatra t/m 18 Mei.
Het Ned.-Ind. Effectenblad No. 25 April.
De Indische Mercuur No. 24.
Kort verslag verg. 2e Kamer S.-G.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw.
De Banier No. 19.
Weekblad voor Indië No. 8—15 Juni.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling Leiden:

ALGEMEENE VERGADERING op Zaterdag 24 Juni a.s., 's middags te 4½ uur, in het Nutsgebouw, Steenschuur.

Punten van Behandeling:

a. Opmaken van een candidatenlijst voor de voor de Afdeeling openvallende plaats in het Hoofdbestuur door het periodiek aftreden van het lid Mr. J. E. Heeres.
b. Rondvraag.

Namens het Bestuur:
Mr. ED. RIJKE, Secr.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING der Vereeniging „Oost en West" op Zaterdag 8 Juli a.s. ten 2½ uur nam. te 's-Gravenhage, in het gebouw van de afdeeling aldaar, Laan van Meerdervoort 187.

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen der vorige vergadering (Zie Koloniaal Weekblad 14 Juli 1910 no. 28).
3. Verslag van de Vereeniging over het jaar 1910 (Zie Koloniaal Weekblad 1911, nos. 5, 6, 8 en 11).
4. Rekening en Verantwoording van het geldelijk beheer (zie blz. 11).
5. Jaarverslag Informatiebureau (Zie Koloniaal Weekblad 1911 no. 16).
6. Idem Studiecommissie (Zie Kol. Weekbl. 1911 no. 16).
7. Voorziening in de vacatures van het Hoofdbestuur. — Aan de beurt van aftreding zijn de navolgende dames en heeren a. Amsterdam, Th. Almerood; b. Apeldoorn, T. Gerdes Oosterbeek; c. Arnhem, L. A. H. Lamie; d. 's-Gravenhage, Mevr. M. ten Bosch—Bosscher, A. B. J. Prakken; e. Leiden, Prof. Mr. J. E. Heeres.
   De candidaten van het Hoofdbestuur zijn: a. Amsterdam, Th. Almerood en C. de Vries; b. Apeldoorn, T. Gerdes Oosterbeek en J. T. Visser; c. Arnhem, L. A. H. Lamie en H. J. Bauman; d. 's-Gravenhage, Mevr. M. ten Bosch Bosscher en Mej. Maarsche, A. B. J. Prakken en L. Th. Schneider; e. Leiden, nog in behandeling.
8. Benoeming der Commissie tot onderzoek der Rekening en Verantwoording.
9. Begrooting 1912;
10. Onderwerpen voorgebracht door de afdeelingen.
11. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

E. VAN ASSEN, Secretaris.

VERSLAG van het Fonds tot Ondersteuning van Personen, Commissiën en Instellingen van het jaar 1910.

Sloot op 31 December 1909 het Fonds met een tegoed van *f* 139.71, waaronder een memorie-post ten laste van den politie-beambte ELBERS ad *f* 125.—, van dit bedrag werd middels 3 maandelijksche delegatie *f* 40.— terugbetaald, zoodat thans nog *f* 85.— voor memorie moet worden gevoerd. Het Fonds sluit op 31 December 1910 met een saldo van *f* 78.61.

Gedurende het jaar 1910 werd ontvangen en uitgegeven:

Ontvangsten.

1 Jan.	Saldo in kas	*f* 139.71
1 Maart	Van den penningm. v/h. Hoofdbestuur	„ 50.—
3 „	Overgen. v/h. Kernfonds als ten onrechte op 28 Juni 1909 ingenomen	„ 1.—
	Door tusschenkomst van den heer Tjabrink te Utrecht van N. N.	„ 10.—
	Van den penningmeester v/d. Afd. Breda, opbrengst van eene inzameling na gehouden lezing over Atjeh	„ 8.70
13 Mei.	Van de Afd. Breda, bijdrage aan het „Oranje-Kruis"	„ 5.—
8 Juni.	Idem voor idem v/d. Afd. Nijmegen	„ 5.—
21 „	Idem v/d. Afd. Arnhem	„ 10.—
8 Juli.	Idem idem Apeldoorn	„ 5.—
	Van den heer v. H. te Oldenbroek voor de noodlijdenden te Pangoensen	„ 5.—
27 Aug.	Van de Afd. Leiden, bijdrage aan het „Oranje-Kruis"	„ 10.—
7 Oct.	Van den heer Tjabrink te Utrecht voor idem	„ 5.—
	Van de Afd. Utrecht voor idem	„ 5.—
	Idem 's-Gravenhage	„ 10.—
	Totaal	*f* 269.41

Uitgaven.

21 April	Van het verzenden van een postwissel aan den Correspondent in N. O.-I., ten behoeve van de noodlijdenden te Kaliwoengoe en Loemadjang	*f* 0.20
	Onkosten van de gevoerde correspondentie voor bovengenoemde inzameling	„ 1.25
26 Aug.	Aan Mevr. Jansz te Pangoensen, bijdrage v/d. heer v. H. te Oldenbroek voor de noodlijdenden aldaar	„ 5.12⁵
30 Dec.	Contributie aan:	
	de vereen. „'t Vaderland getrouw"	„ 2.50
	„ „Economische geographie"	„ 10.—
	„ „Vreemdelingenverkeer"	„ 5.02⁵
	„ „Algem. Nederl. Verbond"	„ 1.05
	„ „Het Oranje-Kruis"	„ 50.—
	de „Indologen-Vereeniging"	„ 2.10
	de „Bond voor Oud-strijders"	„ 2.50
	Abonnement op 't Indologen Blad	„ 1.05
	Deelname aan de Multatuli-huldiging	„ 15.—
	Voor lichtbeelden	„ 10.—
	Saldo in kas	„ 78.61
	Voor memorie ten laste van den politie-beambte E. te Paramaribo	„ 85.—
	Totaal	*f* 269.41

(w.g.) A. A. C. HARTING.

BEGROOTING van Ontvangsten en Uitgaven v/d. Penningmeester van het Hoofdbestuur der Vereeniging Oost en West van het jaar 1912.

ONTVANGSTEN.

Contributiën van de afdeelingen		ƒ 1400.—
Idem van de leden in administratie b/h Hoofdbestuur		„ 1400.—
Huishuur en telephoon		„ 120.—
Rente		„ 50.—
Verkoop boekwerkjes		„ 100.—
Baten van het Koloniaal Weekblad		„ 80.—
Subsidie van de Regeering		„ 3000.—
Vermoedelijk kassaldo op ult. Dec. 1911		„ 430.—
Totaal		ƒ 6580.—

UITGAVEN.

Koloniaal Weekblad		„ 1800.—
a. Redactiekosten	ƒ 1500.—	
b. Verbetering K. W.	„ 300.—	
c. Toelage a/d drukker	„ —	
Administratiekosten		„ 300.—
Toelagen en tractementen		„ 420.—
Toelagen aan secretaris en penningmeester v/h Hoofdbestuur		„ 200.—
Reis- en verblijfkosten		„ 200.—
Huishuur		„ 700.—
Onkosten inning contributiën		„ 200.—
Diverse uitgaven		„ 100.—
Inrichtingskosten		„ 20.—
Drukwerken en typeloon, waaronder begrepen de uitgifte van geschriftjes en boekwerkjes, zoomede de daarvoor te betalen redactiekosten (salaris v. copie)		„ 1700.—
Gasverlichting, Duinwater en telephoon, w.o. begrepen de verwarming der lokalen middels gashaarden		„ 250.—
Onderhoud en loonen		„ 150.—
Fonds tot ondersteuning van personen, commissiën en instellingen		„ 100.—
Fonds tot bijstand, opvoeding en leiding van in Europa studeerende jongelieden		pro memorie
Propaganda		„ 300.—
Vermoedelijk saldo op ultimo Dec. 1912		„ 140.—
Totaal		ƒ 6580.—

TOELICHTINGEN.

Contributiën.

Het bedrag der te ontvangen contributiën is in overeenstemming geraamd met de ontvangen bedragen in den loop van het jaar 1910.

Alhoewel alle pogingen worden aangewend om het ledental te doen toenemen, mag op vermeerdering dier inkomsten niet worden gerekend.

Huishuur en telefoon.

Daar de vereeniging van ambtenaren bij het B.B. ƒ 100 aan de huishuur bijdraagt, kan deze post op ƒ 120 worden gebracht, waaronder ƒ 20 voor het gebruik van de telephoon door de naaml. vennootschap „Boeatan".

Rente.

Het bedrag der rente werd op ƒ 50 gesteld in verband met de verzilvering in 1910 van 2 certificaten n. w. schuld, ieder groot nominaal ƒ 1000 en wel de nos. 204699 en 204700, die blijkens de kassiers afrekening van de firma De Bas & Co., te zamen ƒ 1806.17 opbrachten. Deze realiseering was noodzakelijk om de bijdrage in de exploitatiekosten van het weekblad aan de uitgevers te kunnen voldoen, waartoe machtiging was verleend bij besluit van de Algemeene Vergadering gehouden te 's-Gravenhage den 9en Juli 1910. Van het legaat Post is thans nog één certificaat n.w.s. nominaal groot 1000 gld. in open bestemd bewaring bij de Ned. Bank aanwezig en moet bestemd blijven ter aflossing van de geldleening, waarvan op ultimo December 1910 nog ƒ 1200 verschuldigd is (vide balans behoorende bij de geldelijke afrekening over het jaar 1910).

Verkoop van boekwerkjes.

De opbrengst van den verkoop der uitgegeven en nog uit te geven werkjes is, in verband met de opgedane ervaring eenigszins verhoogd.

Baten van het Kol. Weekblad.

Daar het aantal abonné's op het weekblad niet beduidend toeneemt is het bedrag voor abonnementen slechts op ƒ 80 gesteld.

Door de herbeschikkingstelling van de benoodigde plaatsruimte in ons weekblad ter publiceering van Regeeringsmededeelingen, betreffende oproepingen en plaatsing van personeel in onze overzeesche bezittingen, en verdere mededeelingen van het informatiebureau kan plm. ƒ 500 ten bate van ons orgaan worden gebracht. Hoewel de hiertoe vereischte gemiddelde ruimte, berekend volgens ons advertentietarief, ruim ƒ 1000 per jaar bedraagt, is hiervan ƒ 500 ten laste van het weekblad gekomen.

Uitgaven Kol. Weekblad.

Teneinde de gelegenheid te openen tot plaatsing van hoofdartikelen, feuilletons als anderszins, zijn de redactiekosten met ƒ 200 verhoogd.

Onkosten van inning der Contributiën.

Het bedrag der kosten voor het innen der contributiën moest verhoogd worden daar de directie van den Bijbank van den N.-I. Handelsbank, instede van ƒ 0.10, zooals tot heden gebruikelijk, ƒ 0.25 inningskosten per kwitantie wenscht te heffen en commissie en porti.

Getracht zal worden met de hoofddirectie te Amsterdam gunstiger voorwaarden te bedingen. Van den uitslag zal t.g.t. mededeeling worden gedaan in het weekblad.

Onderhoud en loonen.

Daar het loon van de huisbewaarster met ƒ 0.50 per week moest worden verhoogd, is het bedrag voor onderhoud en loonen eenigszins vermeerderd.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het stoomschip „Wilis", gezagvoerder W. Adam, van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept:

V. A. Gonsalves; F. van Dijk; D. J. G. van Steenbergen; N. H. van der Lee, met echtgenoote en 1 kind; G. Boele Wieling; F. W. Frederiks; C. A. Hagers; A. Teeuw met echtgenoote en 1 kind; F. J. van West; C. A. Grin; B. Meijboom; R. Reints Bok met echtgenoote en 4 kinderen; J. de Haan; W. C. Voet; G. J. Boesjes; G. C. Bockhoven en echtgenoote; J. G. G. Feith; B. F. M. Mensing; Dr. W. van Stockum met echtgenoote en zoon; M. N. C. Kuyper en echtgenoote; J. de Moet en echtgenoote; A. Mussert; J. C. M. Mensing; A. Winter en echtgenoote; Weigle en echtgenoote; G. Rohde; Mevr. M. Veen; Mej. P. Klaassen; Merril Spalding; Merril T. B. Spalding; Mevr. M. A. ten Broek; Mej. H. F. Prouty; Merril Spalding; J. P. E. van Walbeek; G. Vauner, benevens een detachement suppletietroepen.

Te Southampton zullen zich inschepen:

F. Guedes en echtgenoote; J. M. P. de Castra; Mejuffrouw J. M. N. de Castra; M. N. Correia; Mejuffrouw Brouning; Mejuffrouw Holtz; J. B. Mitford; M. Schallenberg; G. P. Raines; R. Collett; H. Rocke; W. J. Locket; H. P. Turner; G. F. Lord; A. Mattinson; Mejuffrouw Wolf; J. W. K. Disney; D. Miller; P. E. Mitchel.

Te Marseille zullen zich inschepen:

A. E. R. Collette; H. W. L. Leur; M. M. v. d. Boon; M. Aukes; H. ter Gunne; R. P. J. Reisman; M. G. van Heel, echtg. en 3 kinderen; Mejuffrouw A. de Bruijn; Chr. Zanders; C. Kruger; Vandeweghe; B. Th. Hilbrander; Th. Hübner.

Weekblad voor Indië,

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS, te SOERABAJA.

Prijs per 3 maanden f 2.50

Men kan zich abonneeren bij den agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk belang" NIEUWE MOLSTRAAT 20, DEN HAAG.

JOSEF VEDRAL, Molenstraat 19, - TELEF. 9336Y. - **DEN HAAG.**

Specialiteit in alle soorten SNAREN en TOEBEHOOREN.

Atelier voor nieuw- en vakkundige reparatiën.

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat No. 56.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Onmiddellijk beschikbaar vier Zeebaboes en een Christen negermeisje voor de reis naar Indië.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 26. Donderdag 29 Juni 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

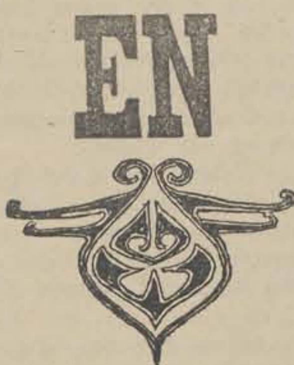
Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

VOLKSLECTUUR.

De volgende nota, welke ons uit Batavia werd toegezonden, brengen wij gaarne ter kennis onzer lezers:

„Bij Gouvernements-besluit van 14 September 1908 No. 12 werd door de Regeering eene Commissie ingesteld, onder voorzitterschap van Dr. G. A. J. Hazeu, adviseur voor inlandsche zaken, welke den heer Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid moest voorlichten nopens de keuze van geschikte boeken, die konden strekken als lectuur voor de Inlandsche bevolking.

Deze Commissie achtte het tevens haar taak, geschikte personen aan te sporen tot het samenstellen van dergelijke boeken, c. q. de samenstelling daarvan zelve door haar personeel te doen ter hand nemen. Zij had daarbij voornamelijk het oog op zulke werken, waarin ieder, die slechts eenvoudig lager onderwijs had genoten, of ook niet eens dat, allerlei voor hem wetenswaardige dingen zou kunnen vinden, als bijvoorbeeld nuttige werken over verschillende dagelijksche aangelegenheden, voorlichting nopens moderne, wetenschappelijke en maatschappelijke verschijnselen, enz., doch mede en vooral ook boeken, die tot eigenlijke lectuur, tot vermaak en aangename tijdpasseering konden strekken.

Zij is thans geruimen tijd bezig geweest met de uitvoering van deze voornemens, met het resultaat, dat in het geheel thans reeds een 60-tal werken en werkjes voor dat doel verkregen zijn, waarvan een gedeelte reeds is gepubliceerd, en een ander deel weldra zal worden gedrukt, terwijl voor het overige nog op machtiging tot uitgave wordt gewacht, om met het drukken te kunnen beginnen.

Nu uit het bovenstaande echter eenigszins van hare bedoelingen is kunnen blijken, ontveinst de Commissie zich niet, dat zij nog slechts eenzijdig en in beperkte mate haar voornemen ten uitvoer heeft kunnen leggen. Uit de serie-lijst der door hare bemiddeling verrichte uitgaven (deze verschijnt in den gratis verkrijgbaren Catalogus van Leermiddelen, afd. I, en behoeft hier dus geen nadere vermelding, behalve dat sedert de afsluiting van de daar bedoelde lijst wederom een aantal nieuwe uitgaven zijn geautoriseerd) blijkt, dat tot nu toe hoofdzakelijk werken van eigenlijk gezegde lectuur zijn verzameld, terwijl geschriften van ontwikkelende strekking nog slechts weinige werden verkregen.

Ten einde deze en latere uitgaven te doen brengen binnen het bereik dergenen, voor wie ze bestemd zijn, nam de Commissie tevens het initiatief tot oprichting van Volksbibliotheken, die om redenen van practischen aard, voorloopig verbonden zullen worden aan de 2e klasse inlandsche scholen, doch, en hierop mag wel eens de volle nadruk worden gelegd, volstrekt niet alleen, of zelfs niet in de eerste plaats bestemd zijn voor schoolgaande kinderen, maar moeten strekken om **ieder** belangstellende toegang te verleenen tot de lectuur en de studie van werken, die hunne belangstelling kunnen opwekken.

Het is bekend, dat de Regeering hare volle goedkeuring aan de betrokken voorstellen van den heer Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid heeft geschonken, zoodat de oprichting dier volksbibliotheken, zij het in bescheiden begin, nog in den loop van dit jaar mag worden tegemoet gezien.

Intusschen meent de Commissie, dat zij voor den vervolge in ruimer mate de steun en voorlichting zal behoeven van de beter-ontwikkelde Inlanders, hetgeen zij o.a. wil trachten te bereiken door van hare voornemens en bedoelingen in wijden kring mededeeling te doen, opdat men in staat gesteld zij haar dienaangaande opmerkingen en voorslagen te maken, waarmee in den vervolge behoorlijk rekening zal worden gehouden, en verder eenige aanwijzingen heeft, volgens welke geschikte personen zouden zijn aan te sporen om bijdragen voor het beoogde doel te leveren.

Behalve geschriften in het Maleisch voor meer-ontwikkelden, en werkjes voor kinderlectuur in de volkstaal, aan welke laatste eischen van eenvoudigheid en bevattelijkheid gesteld dienen te worden, komen, en wel in de eerste plaats zooals gezegd, in aanmerking werken in de volkstaal, bevattende ontwikkelings- en ontspanningslectuur voor volwassenen.

Als zoodanig mogen hier genoemd worden werkjes over landbouw, over plant- en dierkunde (aansluitende aan het voor den lezerskring direct waarneembare) gezondheidsleer, over natuurkunde o.a., waarbij onder vermelding en goed geargumenteerde refutatie der betrokken Inlandsche begrippen, eenvoudig beredeneerd de rationeele opvattingen der moderne wetenschap worden weergegeven, een en ander ook zooveel mogelijk alleen omtrent zaken en verschijnselen, die binnen de waarnemings-sfeer vallen van den te verwachten lezerskring.

Verder boekjes bevattende nuttige opmerkingen over regeling van handel en bedrijf, en aanteekening van de daarbij plaats grijpende transacties, over de opvoeding van kinderen, werkjes van zedekundigen aard, houdende ontwikkelings-lectuur ook op moreel gebied (bij welk laatste echter gestreefd zal moeten worden om nopens het godsdienstige een geheel neutraal standpunt te blijven innemen) en vele andere meer.

Vertalingen, of liever bewerkingen van eventueele Europeesche handleidingen over bovenstaande onderwerpen zullen daarbij veelal het uitgangspunt moeten vormen, doch ook het zelfstandig ontwerpen en beschrijven van de boven aangeduide aangelegenheden, ook al zullen eerste proeven op dit gebied wellicht weinig systematisch zijn en fouten blijken te bevatten, is wenschelijk, om daardoor betere aanpassing aan de Inlandsche denkwijze te verkrijgen, dan anders mogelijk is.

Behalve in bewerkingen van inheemsche spreekwoorden en spreekwijzen, met commentaar en toelichtende vertellingen, zullen aanwijzingen van moreelen aard, voorloopig althans, zooals trouwens reeds veelvuldig geschiedt, misschien het beste op de een of andere ongezochte manier aan te brengen zijn in de werken voor ontspanning bestemd, welke vooreerst wellicht alleen daaraan hunne waarde voor de lezers zullen ontleenen, aangezien dezen in het algemeen een standpunt, waarop men litterair genot smaakt om het litterair mooie alleen, nog lange niet hebben bereikt. Het streven zal dus moeten gericht zijn vooral op lectuur, die tevens opbouwend is, voor welke laatste naar de meening der Commissie, vooral de groote verhalen-schat in aanmerking zou kunnen komen, welke thans reeds onder het volk gangbaar is.

Deze vertellingen toch munten dikwijls (niet altijd) uit door levendigen verhaaltrant, pittige voorstellingswijze, en zijn in tegenstelling met de veelal langdradige geschreven litteratuur, meermalen, ook voor Europeanen, zeer genietbaar, en verdienen allezins eene nadere beschouwing, opteekening en ordening.

Het opschrijven daarvan stelt echter geen geringe eischen aan de verzamelaars, vooral als daarbij de volkseigenaardige uitdrukkingen, met vermijding nochthans van alle platheid of onkieschheid van uitdrukking, waarmee die verhalen somwijlen zijn behept, bewaard zullen blijven, en de gesprekken in de eigenlijke volkstaal van het oorspronkelijke meeten worden gegeven.

Behalve eenig litterair gevoel en een zekere gemakkelijkheid van styleering, dient men daartoe een onbekrompen blik op de taal te hebben, en zich niet door aangeleerde begrippen omtrent het al of niet zuivere van woorden en vormen laten verleiden het eigenlijke wezen der taal, dat zich in dergelijke verhalen soms het beste uit, geweld aan te doen, en te willen verbeteren, waar een eenvoudige en getrouwe weergave van het origineel het beste zou passen.

Het is geenszins gemakkelijk Inlandsche krachten van de wenschelijkheid der even ontwikkelde beginselen te overtuigen en hen aan de toepassing daarvan te gewennen, terwijl ook niet iedereen, thans wellicht als stylist gevierd, de vereischte eigenschappen bezit, doch elk kan zich wijden aan het genre, waaromtrent hij de noodige kundigheden heeft en waartoe neiging wordt gevoeld.

Intusschen meent de Commissie te moeten waarschuwen tegen de veelvuldig in Javaansche gedrukten en in de bij haar ter beoordeeling binnengekomen handschriften opgemerkte neiging tot beuzelachtigheid en het vermelden van zaken, die weinig of niets om het lijf hebben. Men trachte veeleer pit en kern in zijne geschriften te leggen, lette op de geregelde compositie en op draad in het verhaal of betoog, en meene niet dat in de uitgebreidheid op zich zelf van een werk eenige verdienste schuilt. Een zaak dikwijls te zeggen en te herzeggen, geeft niet alleen armoede van geest en gebrek aan stof te kennen, maar kweekt ook eentonigheid en verveling en drukt dus de litteraire waarde.

Uit het bovenstaande moge nu blijken, op welke velerlei wijzen de aangelegenheid der Volkslectuur zou kunnen worden aangemoedigd en gesteund, en waarop, geheel blijvend binnen het kader van de volkseigenaardigheden en liefhebberijen, zonder dus aan het nationale, of ras-eigenlijke van de bevolking de minste afbreuk te doen, geleidelijk kan worden gestreefd naar ontwikkeling en ontspanning, waartoe, blijkens de uitlatingen van velen onder hen, thans een algemeene drang en behoefte bestaat.

Toch heeft de Commissie geenszins de bedoeling gehad hiermee een volledige programma te geven van de werkzaamheden, die haar zijn opgedragen: evenals bij iedere onderneming van zoo wijdgaande strekking is er tijd en tegenspraak noodig om tot klaarder uitdrukking te geraken van hetgeen men wil en mogelijk acht.

Het ligt naar hare meening ook niet op den weg van het Gouvernement om al het opgesomde af te werken en te voleindigen: van de Regeering gaat hier het initiatief uit om tot opheffing der bevolking op eenigszins systematische wijze te geraken, uit de appreciatie en applicatie van de ontwikkelde beginselen en van de eerste toepassingen daarvan, door de Inlandsche bevolking zelve moet dan blijken of zij voort wil gaan op den haar voorgeteekenden weg, of niet.

Haar bestaan als volk is er echter in zekeren zin mee gemoeid, dat hare ontwikkeling geleid worde in de banen, waarlangs thans nagenoeg alle andere volken ter vooruitgang schrijden. Een eerste poging daartoe is thans gedaan, doch het is ontegenzeggelijk de taak van de reeds meer ontwikkelden der Inlanders zelve hunne landgenooten hierin verder voor te gaan en hun de middelen te verschaffen, de juiste paden tot dien vooruitgang te vinden en te behouden.

De Commissie voor de Volkslectuur heeft dan ook de vrijheid genomen een en ander meer uitvoerig ter kennis van belangstellenden te brengen met het verzoek om op de aangegeven wijze door het maken van opmerkingen en het uitoefenen van critiek hare taak te willen steunen, en verder de bevolking (in den ruimsten zin) op het belang van deze zaak attent te maken, geschikte krachten onder hen tot effectieve medewerking aan het beoogde doel op te wekken.

Namens de Comm. voor de Volkslectuur,
(w. g.) D. RINKES, Secretaris.

Samenstelling der Comm. voor Volkslectuur:
Dr. G. A. J. HAZEU, Voorzitter.
Adviseur voor Inlandsche zaken.
Dr. Ph. S. VAN RONKEL,
Leeraar in het Maleisch.
J. H. ZIESEL,
Insp. van het Gem.-Onderwijs.
H. C. H. DE BIE,
Adj.-Insp. bij het Dep. v. Landb.
J. C. J. VAN BEMMEL,
Insp. van het Inl.-Onderwijs.
RADEN SOERIA NATA PAMEKAS,
Patih van Soekaboemi.
RADEN M. ARIA DIPA KOESOEMA,
Patih van Batavia.
Dr. D. A. RINKES, Secretaris,
Ambtenaar voor de beoefening der Indische talen.
(Meester-Cornelis, Matraman 30).

Personeel bij de Comm. voor de Volkslectuur:
D. ARDIWINATA,
Redacteur voor het Soendaneesch.
RADEN TIRTA DANOEDJA,
Redacteur voor het Javaansch.
RADEN SASTRA SOEBRATA,
Redacteur voor het Madoereesch.
RADEN POERAWINATA,
Schrijver voor het Soendaneesch.
Rn. WIRAWANGSA, alias SARDJOENA.
M. SOEKARMAN,
Schrijvers voor het Javaansch.

EEN PRIJSVRAAG.

Volgaarne geven wij gevolg aan het verzoek tot meerdere bekendmaking der bedoeling van het Koloniaal Museum betreffende de uitgeschreven prijsvraag:

„Beknopte Geschiedenis van de beoefening der Natuurwetenschap in de Nederl. Koloniën".

De Commissie van het Koloniaal Museum te Haarlem, uitvoering gevende aan het besluit der Jaarlijksche Raadsvergadering in 1911, looft een Gouden Medaille of een bedrag van *f* 150 (één honderd vijftig gulden) uit voor de beste verhandeling over het in hoofde genoemde onderwerp.

Het verlangen der Commissie is een geschrift, waarin de geschiedenis van het natuurwetenschappelijk onderzoek in onze Koloniën, in overzichtelijken vorm wordt vastgelegd. Doch niet alleen de gegevens betreffende den natuurwetenschappelijken arbeid zelven worden in het antwoord verwacht, ook aan de beoefenaars daarvan behoort de aandacht geschonken te worden. Al naarmate van den invloed, welke van hen op natuurwetenschappelijk gebied uitging, worden korte of langere beschrijvingen van hun leven gewenscht; terwijl prijs gesteld zal worden op een zoo volledig mogelijke bibliographie betreffende deze personen, waar zulk een bibliographie reeds verschenen is (bijv. die over Rumphius van G. P. Rouffaer en W. C. Muller in het Rumphius-Gedenkboek), daar kan met eene verwijzing worden volstaan.

Er behoeft niet in het bijzonder op gewezen te worden, dat de „resultaten" van het onderzoek slechts in groote lijnen behoeven te worden aangegeven.

Zooals uit de formuleering der prijsvraag blijkt, moet naar beknoptheid worden gestreefd, en dus goed overwogen, op welke zaken het zwaartepunt gelegd moet worden. Het verdient aanbeveling vooral het volle licht te doen vallen op de groote figuren (bijv. Rumphius, Junghuhn, Treub, Greshoff), terwijl aan de andere zijde een streven naar volledigheid gewaardeerd zal worden.

Het ligt in den aard der zaak, dat niet alleen het werk van Nederlandsche vorschers behandeld moet worden, daar ook tal van buitenlanders in onze Koloniën wetenschappelijk werk van den eersten rang hebben verricht, getuige de boven reeds gemelde namen.

Ten slotte zij er op gewezen, dat in ons Museum reeds belangrijke voorbereidende studiën voor een dergelijke, beknopte geschiedenis zijn geschied. De Rumphiusviering in 1902 en de daaraan verbonden verschijning van het Rumphius-gedenkboek in hetzelfde jaar, zoomede artikelen van de hand van Dr. M. Greshoff over „Scheikundigen arbeid in Nederlandsch-Indië" en „Kühl en van Hasselt" leveren reeds vele aanwijzingen.

Indien daartoe aanleiding is, zal naast de gouden Medaille (of *f* 150) ook een verguld zilveren Medaille (of *f* 100) worden uitgereikt. Voorts zullen aan alle op zichzelf verdienstelijke beantwoordingen zilveren of bronzen Medailles worden toegekend. Men zie verder de hieronder volgende toelichtingen dezer prijsvraag.

Antwoorden in de Nederlandsche, Engelsche, Duitsche of Fransche taal te zenden vóór 31 December 1912 aan den Directeur van genoemd Museum:

De Commissie v/h Koloniaal Museum:
w. g. P. J. VAN HOUTEN, Voorzitter.
w. g. J. DEKKER, Secretaris.

***

Toelichtingen.

De antwoorden behooren òf met schrijfmachine vervaardigd, òf duidelijk geschreven te zijn, liefst door den inzender zelven, en aan ééne zijde van het papier. De naam van den inzender (resp. de inzendster) kan in een begeleidend schrijven aan de Commissie van het Koloniaal Museum worden bekend gemaakt; dit schrijven wordt niet aan de hierna te noemen Jury voorgelegd. Elk antwoord moet gemerkt zijn met een motto of teeken, en in 't geval de inzender zijn naam en adres niet aan de Commissie wenscht mede te deelen, vergezeld gaan van een gesloten briefomslag met hetzelfde motto of teeken op de buitenzijde en eene opgave van den naam en de woonplaats des inzenders bevattende. Het is voorts noodig op dien omslag een adres aan te wijzen voor de terugzending van het handschrift na afloop der beoordeeling. Alleen bij de bekroning of toekenning eener onderscheiding worden de naambriefjes geopend en de namen der schrijvers openbaar gemaakt. Verlangt echter een inzender, dat zulks in geen enkel geval geschiede, doch dat zijn naam alleen aan de Commissie van het Koloniaal Museum bekend blijve of worde, en dat dus ook de eventueele publicatie zijner bijdrage zonder naamsaanwijzing plaats vinde, dan moet zulks blijken uit het naambriefje.

Het staat den inzenders vrij, tot den sluitingstermijn (31 Dec. 1912) aanvullingen of wijzigingen in te zenden van hun reeds ingeleverde prijsvraag-antwoorden.

De ingekomen antwoorden worden in handen gesteld eener Commissie van beoordeeling (Jury), welke praeadvies uitbrengt, waarna de Commissie van het Koloniaal Museum beslist. Bij bekendmaking van het jury-verslag zullen de namen der niet-bekroonden alleen met de beginletters of de door hen gekozen motto's of teekens worden aangeduid.

Alle verhandelingen, waaraan onderscheidingen zijn toegekend, staan gedurende één jaar na uitspraak der bekroningen ter beschikking der instelling voor eventueele uitgave van harentwege, onder de hierna te noemen voorwaarden en met behoud van het eigendomsrecht van elken schrijver op latere eigen publicatie, op vertalingen en op industrieele toepassingen van zijn arbeid.

De Commissie van het Koloniaal Museum aanvaardt alleen de verplichting, het met Gouden Medaille (of *f* 150) bekroonde antwoord, tekst en eventueele afbeeldingen, te publiceeren in het Bulletin der instelling. Ten opzichte der overige antwoorden zal eene soortgelijke uitgave, van een of meer antwoorden afzonderlijk dan wel als gezamen-

...lijke publicatie, overwogen worden. Doet zich de mogelijkheid voor, naar aanleiding dezer natuurwetenschappelijke prijsvraag een of meer zelfstandige geschriften uit te geven, dan zullen de voordeelen, die uit een dergelijke publicatie mochten voortvloeien, zooveel doenlijk den schrijver ten goede komen, met wien in ieder geval vóór het doen drukken overleg zal worden gepleegd. Wanneer eene dergelijke uitgave niet tot stand komt, zullen alle niet ter perse gaande antwoorden, na eventueele bekendmaking van het jury-verslag en van de bekroonde verhandeling, ten spoedigste vrachtvrij worden teruggestuurd. Aan alle inzenders van ernstige antwoorden zal daarbij ook het jury-verslag worden toegezonden, en zal een exemplaar vereerd worden van de uitgave der met goud bekroonde verhandeling.

† P. VAN DIJK c. m. i.

Van den schrijver, R. A. van Sandick, ontvingen wij in dank een overdruk uit het weekblad De Ingenieur van 27 Mei 1911, No. 21, van zijn artikel met portret, gewijd aan den onlangs overleden ingenieur P. van Dijk. Daaraan ontleenen wij het volgende:

Menig Hagenaar heeft voor het raam van het bovenhuis Prinsestraat 105 een zieke zien liggen. Verlamd aan zijn onderste ledematen, lag daar, jaren achtereen aan zijn bed gekluisterd, de eenmaal zoo krachtige en energieke ingenieur Pieter van Dijk. Lichamelijk lijden vermocht echter niet zijn helderen geest en zijn levenslust uit te dooven. Tot in zijn laatste levensdagen sloeg hij van uit zijn legerstede belangstellend het stadsgewoel op dat drukke kruispunt gade. En van uit zijn bed heeft hij nog zoo menige particuliere ingewikkelde zaak geregeld en afgehandeld.

In Van Dijk was verwezenlijkt de hoogst zeldzame combinatie van wetenschappelijk opgeleid civiel ingenieur en mijningenieur, terwijl hij echter meer bepaaldelijk den aanleg had van een werktuigkundig ingenieur. Die bij uitstek technische veelzijdigheid uitte zich bij Van Dijk op verschillende wijzen. Zij geeft ook den sleutel van zijn belangstelling in het Kon. Instituut van Ingenieurs. Aangenomen als lid, in het Instituutsjaar 1867—1868, als mijningenieur eerste klasse met verlof te 's-Gravenhage, hield hij in de jaren 1868 en 1869 belangrijke voordrachten omtrent diepe (artesische) putboringen; hij beschreef daarbij verschillende verbeteringen bij de boorwerktuigen aangebracht of aan te brengen.

In het Tijdschrift 1868—1869 vinden wij van zijn hand de „Beschrijving van een nieuw werktuig voor het opvoeren van groote hoeveelheden water op groote hoogten en het vervoer van menschen in mijnputten of schaften". Het betrof een uitvinding van Van Dijk, die ten doel had het werktuig, dat bij de mijningenieurs bekend was onder den Duitschen naam van „Fahrkunst" (Fransch: „échelles mobiles"; Engelsch: „men engine") en tot vervoermiddel van het werkvolk dient, tevens geschikt te maken tot opvoer van water.

Toen hij in Indië daartoe de gelegenheid had, nam hij een werkzaam aandeel aan de werkzaamheden der nieuw opgerichte Afdeeling Nederlandsch-Indië van het Instituut. Hij trad in 1877 op als lid van haar Bestuur; in 1883 werd hij vice-president en in 1884 president van die Afdeeling.

In den eersten jaargang van haar Tijdschrift schreef hij een verhandeling, getiteld: „Onderzoek naar de nauwkeurigheid van de inhoudsmeting van schepen in Ned.-Indië".

In 1878 viel aan Van Dijk de onderscheiding te beurt bekroond te worden met de hoogleeraren in de waterbouwkunde aan de Polytechnische School N. Henket en E. Steuerwald, voor een collectief antwoord op een prijsvraag, uitgeschreven door de Ned.-Indische Regeering betreffende de watervoorziening der hoofdplaats Soerabaja.

De verhandeling werd door de zorgen van het Instituut in Nederland uitgegeven op kosten van de Afdeeling Nederl.-Indië.

Na zijn pensionneering in 1885 vestigde hij zich te 's-Gravenhage. In de eerste jaren nam hij nog belangstellend deel aan de werkzaamheden van het Instituut, terwijl hij ook als mijningenieur nog velerlei arbeid verrichtte en den stoot gaf tot de oprichting van verschillende ondernemingen.

Zeventien jaar na zijn pensionneering, in 1902, werd hij lam. Dapper heeft hij gestreden tegen deze wreede bezoeking; alle mogelijke medische hulp werd ingeroepen, maar alles was te vergeefs. Hij zou van zijn bed niet meer opstaan en hij overleed zacht en kalm te 's-Gravenhage den 4den April 1911.

Uit de O.-I. Mail.

Wederom komt de mail te laat voor ons blad, uit die van verleden week ontleenen wij, dat de **pest-epidemie** medio Mei nog niet tot staan was gekomen; zelfs scheen de virulentie toen eenigszins toe te nemen.

Tusschen Dr. De Vogel, den leider der pestbestrijding in het Malangsche, en Dr. Dorenbosch was een ernstig verschil van meening gerezen. De laatste werd op staanden voet ontslagen en diende telegrafisch bij den Minister van Koloniën zijn beklag in over de onvoldoende maatregelen, door Dr. Vogel genomen.

Een nieuwe quarantaine-ordonnantie is in werking getreden, welke zóó streng moet zijn, dat, volgens de Indische bladen, men de menschen op de Buitenbezittingen liever zal laten verhongeren, dan ze gevaar te doen loopen, pest of cholera te krijgen.

Een medewerker van het Soer. Handelsbl. die een kijkje ging nemen in het Malangsche, waar twee Europeanen waren aangetast, schrijft o.m.:

De verlatenheid heeft hier haar toppunt bereikt. Behalve toch het etablissement te Songorito, waar dr. Johan logeert, staan al de inrichtingen te Batoe, Poedjan en Lebaksarie ledig. Ook in de Kota is de bedrijvigheid zóódanig verminderd, dat men zelfs de gezellige zitjes mijdt, waar men een frisschen drank kan verkrijgen, benevens andere maagversterkingen en opwekkingen.

Voor het ontsmetten geeft het publiek in het algemeen de voorkeur aan de particuliere apotheken boven de gouvernementsdesinfectie, omdat de eerste veel langzamer gaat en de goederen daardoor minder te lijden hebben.

Aan deze wijze van ontsmetten, die *f* 4 per collo kost, is echter het bezwaar verbonden, dat men alles den geheelen nacht kwijt is en men zich dus tegen dien tijd op onaangename wijze moet behelpen.

De Indische bladen melden, dat op verzoek van den Gouverneur-Generaal het Protestantsche Kerkbestuur de onder dat college ressorteerende Kerkeraden aangeschreven heeft een bedestond te doen houden, met het oog op de heerschende epidemiën.

Atjeh.

De civiel en militair gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden seinde 20 Mei 1911 het volgende:

Groot-Atjeh patrouille Seulimeum door olifanten aangevallen, gewond licht een mindere, zwaar een mindere.

Bireuen gemeld een kwaadwillige; Lhosoekon mindere lichte zelfverwonding.

Meergebied gemeld drie kwaadwilligen, waaronder zoon Radja Linggo, ingeleverd vier voorladers.

Gajoloeos gemeld vijf kwaadwilligen, ingeleverd een beaumont.

Meulaboh neergelegd drie, gearresteerd twee, gemeld zeventien kwaadwilligen, waaronder Oelama Teungkoe Koldi Mangdi Boebon; buit een donderbus, ingeleverd een karabijn model 95, onbeduidend gewond een mindere.

De Deli Courant heeft een telegram d.d. 27 Mei, meldende dat de Gouverneur van Atjeh naar Buitenzorg is ontboden tegen begin Juli voor eene bespreking.

Volkslectuur. — Naar aanleiding van de nota op blz. 1 van dit weekblad opgenomen, merkt W. K. in het Soer. Hbl'd van 20 Mei j.l. op:

„De commissie is zeer gelukkig geweest in haar keuze. Voor de rubriek dagelijksche aangelegenheden heeft ze: Mina, de zuinige kokkie; De vlugge spen; Handleiding om op goedkoope wijze rijstbuikjes te vormen; De volleerde rampasser.

Voor de andere afdeeling, voorlichting nopens moderne wetenchappelijke en maatschappelijke verschijnselen, zijn voorhanden: De wisselstanden van de Mira Ceti; Aethergolven en electronen, Kritische studie over het substantiebegrip bij Kanti; De onzekedelijkheid van het gokken en wedden; De versiering van binnenkamers; Geldbelegging, en kapitaalvorming; Vakvereeniging voor gardoe's; Het stakingrecht der maanblaffers.

En voor de „eigenlijke lectuur tot vermaak en aangename tijdpasseering" heeft de commissie: Mijn gevangenissen; Uit mijn kettingtijd; Twee weken contract koelie; De kleine poetra: De bruidstijd van Sarina; Djongos-wee; De noodlottige pontianak of de erfgename van 40 millioen.

Terecht heeft de commissie opgemerkt dat nu de meer ontwikkelde Inlanders zelve hunne landgenooten verder moeten voorgaan. Van deze meer ontwikkelden zullen binnenkort verschijnen: De voordeelen van het christen zijn; De brave huisjongen; Renteberekening; Hoe men rijk wordt; De edelaardigheid van de compenie."

WEST-INDIË.

SURINAME.

De Surinaamsche bladen, per laatste mail hier ontvangen, bevatten de eerste berichten over de aankomst der commissie uit Nederland. Reeds dadelijk is er rumoer in casa, en naar het schijnt, terecht. Aanleiding daartoe is een mededeeling van den gouv.-secretaris in het Gouv.-Advertentieblad van 23 Mei. Daarin wordt de komst der commissie ter kennis van het publiek gebracht, en namens den Gouverneur bekend gemaakt, dat een ieder, die in het belang van het in te stellen onderzoek mededeelingen wenscht te doen, deze schriftelijk kan inzenden aan den secretaris der commissie. De mededeeling van den gouv.-secretaris eindigt met deze opmerkelijke alinea:

„Wanneer bij de inzending het verlangen te kennen wordt gegeven om die mededeelingen nader mondeling voor genoemde Heeren toe te lichten, zullen deze, wanneer het noodig geoordeeld wordt en de tijd het veroorlooft, na overleg met den Gouverneur den inzender daartoe oproepen."

Suriname van 26 Mei schrijft hieromtrent onder het hoofd: „Teleurstellend", o.m.:

„De heer Fock had zeker aanzienlijk in achting gewonnen, hadde hij bij de advertentie de ingezetenen, die mededeelingen meenen te kunnen doen, waardoor de welvaart der kolonie bevorderd kan worden, of misstanden weggenomen, uitgenoodigd de Commissie te naderen en zich zonder schroom uit te spreken.

Nu de Gouverneur onomwonden verklaard heeft de Commissie bij het verzamelen van gegevens te zullen beïnfluenceeren, dat ZEx. zal aanwijzen, wie gehoord zal worden en wie niet; dat het geheim der mededeelingen niet verzekerd is — want ook tegenover den Gouverneur zouden velen geheimhouding wenschen — nu heeft de bewindsman zich blootgesteld aan een hard oordeel, dat wij niet wenschen te reproduceeren.

De indruk der advertentie is onbeschrijfelijk. Het vertrouwen in de Commissie is geschokt. Zij zal even wijs heengaan als zij gekomen is. Zij zal niets te hooren krijgen van hetgeen aan het leven der kolonie knaagt.

Over de algemeene toestanden zal zij slechts vernemen, wat de betrokkenen meenen, dat den Gouverneur welgevallig zal zijn.

Wie, die waarlijk iets te zeggen heeft, zal zich nu tot de Commissie wenden?

Ten eerste is het denkbeeld stuitend voor een man van eenige beteekenis, dat een aanvraag om gehoor kan afgewezen worden."

Na nog eenige zeer interessante beschouwingen, komt het blad tot deze conclusie:

„Zoo zal de Commissie, welke fraaie economische plannen zij ook ontwerpen moge, een vertooning blijven, een tragische vertooning van gespannen verwachtingen en teleurgestelde hoop, aangezien de schoonste plannen schipbreuk zullen lijden op de klippen van wantoestanden, die ze niet heeft willen of mogen kennen.

Tenzij nog intijds een andere weg worde ingeslagen en de Gouverneur haar vrijlaat in haar doen, en haar inderdaad doet zijn een enquete-commissie, zooals zij bedoeld is en gehoopt werd te zullen zijn."

Een gelijk betoog wordt door een inzender, onder het hoofd „Vertrouwen wekkend?", in hetzelfde nummer van Suriname geleverd.

In niet minder afkeurenden zin spreekt de correspondent van de N. R. Ct. (nummer van 21 Juni, Avondblad B):

„Jammer, dubbel jammer daarom, dat reeds de eerste introductie bij het publiek twijfel doet ontstaan, in hoeverre die zoozeer noodige vrijheid — conditio sine qua non — een droombeeld wezen zal. De zaak is, dat de commissie zich niet zèlf bij het publiek heeft vermogen aan te dienen, maar als onmondig kind aan de hand van den gouvernementssecretaris, namens den gouverneur, in het officieele dagblad aan het publiek is voorgesteld."

En verder deze zeer gegronde grief:

„In nog een opzicht heeft bedoeld bericht van den gouvernements-secretaris vreemd aangedaan, n.l. door het voorbehoud bij het geven van gelegenheid tot mondelinge toelichtingen: „indien de tijd het veroorlooft." Is dan de tijd aan deze Commissie van Onderzoek, van wie het wèl en wee der kolonie in zoo hooge mate afhankelijk is, zóó krap en nauwkeurig op een dag toegemeten? Weegt oponthoud van eenige dagen, weken zelfs dan niet op tegen het belang, verbonden aan volledige gegevens? Ziedaar vragen, die door meer dan één mond geuit worden en die den ernst van de zaak in gevaar dreigen te brengen."

***

Een hoogst verblijdend bericht bracht de N. R. Ct. van 2 Juni, Avondblad A, het telegram n.l. van haar correspondent te Paramaribo, mededeelende, dat de Fruit Company heeft besloten de Congo-bacoven op te koopen, maar zonder geldelijken steun aan de planters te verstrekken voor de cultuur.

Om de redenen, in vroegere nummers van dit Weekblad aangegeven, mag deze onthouding van geldelijken steun door de Fruit Company niet betreurd worden. Integendeel. Het ligt voor de hand, dat de Commissie nu zal adviseeren tot oprichting van een landbouwbank met Staatssteun, waarvoor de correspondent van de N. R. Ct. onlangs een krachtig pleidooi leverde.

In dit verband moge hier herinnerd worden aan het slot van de rede van den Minister van Koloniën op de vergadering van het Kon. Ned. Aardrijksk. Genootschap te Amsterdam op 17 Juni. Na de hoop te hebben uitgesproken, dat anderen het spoor van de heeren Kayser en Hulk zouden volgen, zeide Z.Ex.: „Maar vooral in deze beteekenis, dat ons geheele volk zich zal voelen aangegrepen, om aan de kolonie Suriname die aandacht te wijden, welke zij verdient. Nu zij bekend is, rust op ons de plicht haar tot bloei te brengen!"

Aanvaardt het Nederlandsche volk dezen plicht, dan kan de kolonie den geldelijken steun van een Amerikaansche trust best missen.

***

In haar nummer van 2 Juni geeft De West onder het hoofd „De Salversaan-Brigade" een merkwaardig stuk geschiedenis van Suriname, dat ook in de kolommen van dit Weekblad verdient bewaard te blijven; het blad schrijft:

„Wij zijn thans in de gelegenheid een meer afgerond overzicht te geven van de werkzaamheden der salversaan-brigade in de yaws-inrichting op Groningen.

Het is geen kleinigheid, een inrichting van meer dan 300 patiënten aan zoo'n ingrijpende kuur te onderwerpen. Zeer wenschelijk is het in zoo'n geval, dat de patiënten zelven het nut inzien. Dit kon niet beter geschieden dan door van te voren eenige patiënten in te spuiten. Allereerst werden daartoe de zes ergste patiënten uitgezocht. Overdekt met afzichtelijke zweren, werden zij naar het hospitaal te Paramaribo opgezonden, ingespoten, en...... na 14 dagen hersteld ontslagen. Enkele der herstelden werden, bij wijze van reclame, op Groningen vertoond, waar zij de volle belangstelling hunner vroegere lotgenooten hadden. Dezelfde proef werd herhaald met nog 4 patiënten, en daarna weder met 6, allen met denzelfden uitslag, en met het gevolg, dat de andere zieken op Groningen van verlangen popelden om ook te worden behandeld.

Toen volgde de generale inspuiting.

De salversaan-brigade, die naar Groningen vertrok, bestond uit een veertigtal personen, geneesheeren, studenten, verbandmeesters, oppassers, en... niet te vergeten... spijsmeesters. Want, zou er geducht moeten worden aangepakt, er was dan ook gezorgd, dat de verloren krachten ter dege konden worden aangevuld. Dr. Koch, de ziel der onderneming, schitterde niet alleen door zijn talenten als geneesheer en organisator, ook op culinarisch gebied weet hij uitstekend de leiding te geven. Een stevig maal, een goed glas wijn — zoo dacht hij zeker — dat houdt de stemming er in. En de uitkomst heeft hem gelijk gegeven. Van het begin tot het eind heerschte er een opgewekte stemming. Geen enkele wanklank werd vernomen. En het werk vlotte uitstekend.

Het eerste gedeelte van de brigade kwam op Groningen aan op Donderdag 18 Mei. Denzelfden dag werden ingespoten 10 patiënten, en op de volgende dagen respectievelijk 63, 101, 44, 50, 39, 14, 7. Totaal 325.

De inspuiting geschiedde intraveneus (direct in de aderen), doch was zoo goed als pijnloos door plaatselijke verdooving met cocaïne-adrenaline. Met de patiënten werd dan ook niet de minste moeilijkheid ondervonden. Vooral in de kinderafdeeling had men een huil-concert verwacht. Maar wat viel dat mede! Er waren er, die onder de behandeling in slaap vielen. Een paar groote bussen suikergoed deden hier wonderen. Die bussen met haar verleidelijken inhoud namen zoozeer de aandacht in beslag, dat de kleinen vergaten te letten op de doktoren met hun groote witte jassen, gewapend met pincet, naald, flesschen, sublimaat, salversaan, watten, en verdere griezelige toebereidselen, die in gewone omstandigheden voldoende zijn om den patiënt te doen rillen van angst.

Kinderen beneden drie jaar werden niet intraveneus, maar intramusculair (in de bilspier) ingespoten.

Naar mate het werk vorderde, vermeerderden de werkzaamheden.

De inspuiting brengt een groote reactie te weeg, zich uitende in koorts, die soms tot 40 graden stijgt,

doch betrekkelijk spoedig weder verdwijnt. Zulke patiënten eischen natuurlijk voortdurend toezicht. Den vierden dag na de inspuiting worden alle patiënten nagezien. Van af dien dag mag de patiënt weder zijn gewoon dagelijksch bad nemen, doch nog steeds onder medisch toezicht. Al de kinderen — er waren er 112 — moesten worden gewogen. Aan hen wordt een kleinere dosis toegediend, naar verhouding van het lichaamsgewicht. Weer een ander tijdroovend werkje was het verwijderen van de agrafes (stalen pennen), waarmede de spuitopeningen in den arm worden gedicht.

In weerwil van al die gecompliceerde werkzaamheden, heeft zich geen enkel ongeval voorgedaan, geen infectie, geen afsterving van weefsel door verkeerde inspuiting, absoluut niets. Hulde daarvoor aan de gansche brigade!

De uitwerking van de inspuiting was weder verrassend als gewoonlijk. Een zeer frappant geval leverde een vrouw, die al vier maanden bedlegerig was door yaws. Zij moest worden gedragen naar de plaats van inspuiting. Den volgenden morgen kon zij zich vrij voldoende bewegen, en denzelfden middag kon zij, met eenige moeite nog, het etablissement rondloopen. Nog een dag later had zij het normaal gebruik van alle ledematen terug. Dit geval maakte kolossalen opgang.

Een der mannelijke yaws-patiënten op Groningen was reeds vier jaar onder behandeling. Een salversaan-inspuiting genas hem in twee weken.

Vrijdag 26 Mei keerde de brigade te Paramaribo terug.

Thans, een week later, is het grootste deel van de patiënten reeds als hersteld ontslagen. Bij drommen ziet men dezer dagen herstelde yaws-patiënten naar de rivierbooten trekken, om terug te keeren naar de plantages, waar zij behooren.

Dinsdag werd door Dr. Koch een laatste algemeene inspectie gehouden van de overgebleven patiënten op Groningen. Slechts bij twee patiënten bleek tot dusverre de uitwerking van de inspuiting niet radicaal te zijn, hoewel eenige verbetering valt te constateeren. Men zal nog eenige dagen afwachten, waarna, zoo noodig, dit tweetal opnieuw ingespoten zal worden.

Het etablissement op Groningen kan nu worden opgeheven. Nieuwe gevallen van yaws of recidiven, die zich mochten voordoen, kunnen in het militair hospitaal worden behandeld.

Hoeveel recidiven zich zullen voordoen, is natuurlijk niet vooruit te zeggen. De ondervinding, tot dusverre opgedaan, is zeer bemoedigend. Op 10 Januari j.l. zijn de inspuitingen in Suriname begonnen. Sedert zijn in totaal 550 yawslijders behandeld. Op dit aantal is tot dusverre slechts één recidive voorgekomen. Het betrof een der eerst ingespoten Javanen, bij wien de ziekte opnieuw uitbrak. Het bleek echter, dat het middel (intramusculair toegepast) nagenoeg niet door het bloed was opgenomen, doch tusschen de spieren ingekapseld was blijven zitten. De patiënt werd opnieuw ingespoten en is nu bijna beter.

Wat met de vrij komende gebouwen op Groningen zal worden gedaan, is nog niet beslist. Zeker verdient het aanbeveling een klein hospitaaltje ter plaatse in te richten, zoodat ernstige patiënten op Groningen door den geneesheer kunnen worden behandeld."

***

Tot zoover dit hoogst merkwaardig verslag. En nu een vraag: ligt het niet op den weg onzer Regeering om aan den weldoener der menschheid Ehrlich en diens Japanschen medewerker Hata eene onderscheiding, en wel een hooge, toe te kennen?

***

Nog steeds houdt het Chineezen-vraagstuk de gemoederen in Suriname bezig; de West schrijft in haar nummer van 2 Juni:

„Met het s.s. Croix zijn weder vijf en zestig Chineezen hier aangekomen.

Dit beteekent, dat weder 65 Surinamers zich gereed kunnen houden om hun plaats in den handel af te staan aan vreemdelingen.

Zoo naderen wij met rassche schreden de „oplossing" van het Chineezen-vraagstuk. Over tien jaar zullen zij de alleenheerschappij hebben in den handel van Suriname."

Over dezelfde aangelegenheid schrijft Suriname van 2 Juni:

„De Chineezenvloed. — Gisteren namiddag kwamen per s.s. St. Croix aan een zestigtal Chineezen. De meeste hunner zijn door alhier gevestigde landgenooten geïmporteerd, terwijl de overigen uit eigen middelen overgekomen zijn.

Naar wij vernemen, kan binnenkort een tweede bezending tegemoet gezien worden.

De new-comers zijn allen natuurlijk voor den handel bestemd.

Over eenige dagen zullen weer een aantal nieuwe winkeltjes verrijzen of zullen eenige gevestigde Chineezen, die tot over de ooren in de schulden zitten hun biezen naar China pakken na hunne zaken verkocht te hebben aan de nieuwkomers."

***

Een aangenamer bericht moge dit overzicht besluiten: De Surinamer verneemt, dat de Nederlandsche Regeering in onderhandeling is met de K. W.-I. Mail om ook na een eventueele staking der bacovencultuur, de wekelijksche vaart tusschen Paramaribo en New-York te onderhouden.

Wordt de bacovencultuur met de Congo-varieteit voortgezet, dan kan de wekelijksche vaart niet uitblijven, maar hoe het ook zij, de poging van de Regeering verdient waardeering.

WAT DE INLANDER ZEGT.

In Memoriam. Wijlen Raden Asmono, leeraar aan de Kweekschool te Probolinggo. Aan de Taman Pengadjar 1911 no. 7, ontleenen wij:

In den nacht van Zaterdag op Zondag 19 Febr. 1911, stierf op den leeftijd van 64 jaren, de heer Raden Asmono, in leven leeraar in de Javaansche taal aan de kweekschool te Probolinggo. In het jaar 1847 te Trenggalek geboren, wist hij, door eigen studie, het zoover te brengen, dat hij in 1865 als onderwijzer in de Javaansche taal daar ter plaatse kon optreden en in het jaar 1876 in diezelfde functie als leeraar aan de kweekschool kon overgaan. Raden Asmono kon dus wijzen op een diensttijd van bijna 45 jaren.

Dat de regeering zijn arbeid wist te waardeeren, bleek uit de toekenning van de zilveren medaille van verdienste en den titel van Raden.

Bij gelegenheid van de teraardebestelling, waren, behalve alle Nederlandsche en Javaansche leeraren van de opleidings- en kweekscholen, ook vele Javaansche hoofden tegenwoordig, om van hunne belangstelling en deelneming te doen blijken, terwijl uit de door den Directeur der instelling gehouden grafrede bleek, hoezeer de arbeid van Raden Asmono door allen op prijs werd gesteld en zijn persoon hoog werd geacht.

Hij was in den volsten zin des woords een voorlichter op het Javaansche taalgebied.

Het dienstjubileum van Raden Kamil. De adjunct-inspecteur bij het Inlandsch Onderwijs in de IIe afdeeling (Semarang), Raden Kamil, vierde op Zaterdag 4 Maart 1911 zijn jubileum, als zijnde het op dien dag 30 jaar geleden, dat hij in gouvernementsdienst trad. De jubilaris werd feestelijk ontvangen in het gebouw van de Ie klas school te Tawang (Semarang), hetwelk, evenals de voor hem opengehouden zetel, met bloemen was versierd.

In de school waren alle Inlandsche onderwijzers en leerlingen vereenigd om hun chef hunne gelukwenschen aan te bieden, die voor de toegebrachte hulde zijn dank uitsprak en alle aanwezigen op versnaperingen onthaalde.

Des avonds werd het feest, onder het afsteken van fraai vuurwerk, ten huize van den jubilaris voortgezet, die een overzicht gaf van zijn geheele ambtelijke loopbaan, welke rede werd beantwoord door den architect, Raden Atmodi Rono, die daarbij, namens de aanwezigen, nogmaals de beste wenschen aanbood.

In de **Taman Pengadjar** van dit jaar, No. VII, wordt de hoop uitgesproken, dat Raden Kamil nog vele jaren onder de gelukkigste omstandigheden zijn tegenwoordige functie zal mogen vervullen en tot geluk van de Inlandsche bevolking werkzaam moge zijn.

Het inl. bestuurspersoneel in de afd. Boeleleng (Bali en Lombok). Blijkens eene mededeeling in de **Pemberita Betawi** van 7 April 1911, no. 79, bestaat het voornaamste Inlandsch bestuurspersoneel in de afdeeling Boeleleng uit één Sédahan Agoeng en negen Poenggawa's.

De tegenwoordige titularissen zijn: 1. Ida Bagoes Gelgel, Sedahan Agoeng; 2. Ida Bagoes Soerja, Poenggawa van het district Pengastoelan; 3. Ida Madé Poetra, Poenggawa van het district Bandjar; 4. Ida Njoman Oka, Poenggawa van het district Sawan; 5. Ida Goesti Tjakra Tanaja, Poenggawa van het district Soekasada; 6. Ida Goesti Kioet Djilantik, Poenggawa van het district Tingaradja; 7. Ida Ktoet Bagoes, Poenggawa van het district Djinang dalem; 8. Gdé O, Poenggawa van het district Koeboetambahan; 9. Madé Geloh, Poenggawa van het district Bondalem; 10. I Madé Gelgel, Poenggawa van het district Tedjakoela.

Van deze tien personen zijn de vijf eersten afkomstig van scholen: Ida Goesti Tjakra Tanaja (no. 5) spreekt zelfs de Nederlandsche taal. Hij genoot het onderricht aan de opleidingsschool te Probolinggo en is nog zeer jong.

De andere functionarissen hebben geen onderwijs in Westerschen zin ontvangen.

Waar dus de helft der toongevendste hoofden reeds eenige Westersche ontwikkeling hebben opgedaan, daar mag zeker wel worden verwacht, dat menige bestuursmaatregel ten goede, in het belang van de volksontwikkeling, zal worden genomen en dat van Inlandsche zijde zeker de aandacht zal worden geschonken aan de opheffing van het Balisch bijgeloof dat op het eiland nog zoo welig tiert.

Zoo zou men, meent het blad, al dadelijk kunnen opheffen de Balische instelling van de m a n a k s a l a h. Hieronder wordt verstaan de moeder van tweelingen, waarbij de zoon het eerst ter wereld komt en daarna de dochter. Komt echter de dochter het eerst ter wereld, dan wordt zulks „boentjing" genoemd.

Men dwingt die gezinnen, die als onrein worden beschouwd, zich naar het kerkhof te verplaatsen, alwaar door de bevolking voor hen een hutje ter bewoning wordt gebouwd. Zulk een Balische begraafplaats ligt gewoonlijk op een uitgestrekt, eenzaam terrein, waar, volgens het volk, allerlei booze geesten huizen. Het verwijderde gezin, wordt, onder die omstandigheden, na een paar dagen verblijf, al spoedig weemoedig, angstig en zenuwziek, met het gevolg, dat menig kind dan ook nimmer meer het dorp terugziet, hetgeen trouwens de bedoeling schijnt te zijn.

Een oud graf (tjandi) te Koedoes. Volgens mededeeling in de **Bromartani** van 9 April 1911, no. 29, stelt de heer Leydie Melvil een onderzoek in naar een oud graf (tjandi), hetwelk in de kampong Kaoeman, aan de Oostzijde van Koedoes is gelegen en opgericht zou zijn, toen, nu ruim 400 jaar geleden, de Islam op Java werd ingevoerd. Hoewel de steenen reeds zichtbaar zijn, zoo is het graf zelf toch niet beschadigd. Om het graf aldus te behouden, zullen echter voorzieningen noodzakelijk zijn.

Volgens de volksoverlevering zijn de namen van de Arabieren, die het eerst den Mohamedaanschen godsdienst op Java leerden: Sjech Bela Beloe en Sjech Mahoelono Magribi. Beiden zijn op Djocjasch gebied begraven, doch voor hen werd toch ook dit graf te Koedoes opgericht.

De Mohamedanen beschouwen beide Arabieren als heiligen en daarom wordt het graf ook dikwijls door vele Inlanders bezocht.

WAT DE CHINEES VERTELT.

China in gevaar. Aan een artikel onder dit hoofd, voorkomende in de **Djawa Tengah** van 25 Maart j.l. no. 58, wordt het navolgende ontleend:

Uit hoevele monden van Chineezen, die oprechte liefde hebben voor hun moederland en voor hun stam, hoort men, zegt de schrijver, met name Azia Timor, niet telkens de zucht slaken: China is in gevaar. Dat komt, omdat zij niet alleen weten het bestaande gebrek aan aaneensluiting van het Chineesche volk moet leiden tot verlies van de zelfstandigheid des Rijks, maar ook omdat de Westersche politiek nog zoovele geheimen in zich sluit, die, uit winstbejag aansturen op datzelfde einddoel.

Welke die geheime bedoelingen en middelen zijn, valt niet zoo gemakkelijk te raden voor den buitenstaander, daarvoor zou deze veel in het land moeten reizen, en zich in betrekking moeten stellen met tal van vertrouwbare hooge en lagere bestuursambtenaren, die in de gelegenheid zijn kennis te nemen van de actie der toongevende Westersche vreemdelingen.

De tegenwoordige toestand van China, is te ernstiger voor het Chineesche volk, omdat het der regeering de grootste moeite kost haar geduld te beheerschen, en het meerendeel der Chineesche ambtenaren niet berekend zijn voor hunne taak. Dientengevolge dwalen zij zoo dikwijls in hun optreden en zijn zij, ook uit vrees voor eigen leven, gedeeltelijk althans, niet bestand tegen het brutaal en overmoedig optreden van het Westersch element, dat van welwillendheid bij tekortkomingen niets wil weten, geen vergiffenis kent en bij elke voorkomende gelegenheid een stuk grond van China in beslag neemt.

De schrijver heeft dan ook volstrekt geen vertrouwen in de handelingen van de Europeanen. In de havens langs de kust van China, die voor den algemeenen handel zijn opengesteld, kent het volk den vreemden Consul wel. Men ziet zijn fraaie woning en het goed onderhouden erf, maar het volk weet niet, dat als de aanvraag in eigendom van een stuk grond binnenkomt, die daad een begin is van uitvoering van de in geleidelijke bezitneming van één geheele provincie.

In het met de Engelsche regeering gesloten contract van 1859, werd het belijden van ieders godsdienst geëerbiedigd, doch nauwelijks was de overeenkomst gesloten, of, in navolging van het voorbeeld van Amerika, zag China het aantal Engelsche missionarissen telken jaren op onrustbarende wijze toenemen. Op zichzelven zijn die zendelingen natuurlijk geen slechte menschen, maar of zij nuttig zijn voor het Chineesche volk is een andere zaak. Zij weten heel aardig te praten en te vertellen, doch verspreid als zij zijn over het geheele land, weten zij, door hun heerschzucht, ook veel moeilijkheden in het leven te roepen.

Een ergste in deze is wel, dat, als zij door hun menschlievenden bijstand, in geval van ziekten en ook van zaken, de harten van het volk hebben weten te winnen, zij de oogen van dat volk openen, en daarbij wijzen op de gebreken van het Chineesch Staatsbeleid en het zelfs tegen het wettig gezag opstoken. Ontstaan op die wijze verwikkelingen, welke niet uit kunnen blijven, dan moeten de Westersche mogendheden de rust weder herstellen en ziet men op zekeren dag de noodige oorlogsschepen op de reeden ankeren en de medegevoerde militaire macht ontschepen. Voor de verleende bescherming moet de Chineesche regeering schadeloosstellen en het einde is wederom afstand van een stuk grondgebied. Zoo is de verfijnde politiek van de Westerlingen, zegt de schrijver.

Een toongevend mandarijn, die door tal van aanrakingen met verschillende aanzienlijken en door zijn hooge functie te Peking, wel in staat is de Westersche politiek te kennen en te doorgronden, sprak op eene samenkomst aldaar als zijne meening uit, dat de actie der zendelingen, onder den schijn van verspreiding van den Christelijken godsdienst, een politieken ondergrond had en beoogde de hartstochten van het Chineesche volk op te wekken en het gezag in het algemeen in moeilijkheden te brengen.

De Chineesche Regeering echter drong nog nimmer haar godsdienst aan een ander volk op.

Aan het verzoek der Westersche Mogendheden, handelsovereenkomsten met China te sluiten, voldeed de Regeering, doch de uitkomst is geweest, dat het Europeesch element thans in de havensteden de lakens uitdeelt.

De administraties van de douanen en van de Posterijen berusten in handen van Europeanen, die zich allen en overal vrij in China kunnen bewegen en wien het dáár goed gaat, terwijl de Chineesch of de eigenlijke bewoner zich voelt als te zijn in een hel en ten achteren gesteld. Zijn overtreding toch wordt zwaarder gestraft en de door hem betaalde rechten der douanen, zijn hooger dan die van den Europeaan.

Nu zegt men wel, dat de Europeaan handel drijft met den Chinees, maar welk een vergif bracht gene niet in het land in den vorm van opium en alcohol, twee gevaren, die het Chineesche volk, met het oog op zijne ontwikkeling, niet moet onderschatten.

Anderen beweren, dat het Westen niets als goeds bracht in het Oosten, doch de Chinees denkt daarover geheel anders, wetende, dat er geen dag voorbijgaat of er ontwikkelen zich geschillen en hoogloopende onaangenaamheden met de Westerlingen. In dien toestand vond de Boxeropstand zijn oorsprong en dat die niet tot zijn recht is gekomen, is alleen gelegen in het feit, dat de handen en voeten van den leider, Prins Toang Koen Ong, door de Vreemdelingen werden gebonden.

Ook in het buitenland behandelt men den Chinees onbehoorlijk. In Amerika b.v. moeten de Chineezen, bij aankomst, ook zelfs de ontwikkeldste, zich op een aangeduide plaats verzamelen, en worden dan bejegend als een kudde varkens of buffels, die naar een kraal worden opgejaagd.

In Canada eischt men vóór de toelating van een Chinees eene som van 500 dollars.

In Zuid-Afrika staat men vijandig tegenover den Chinees, en overal elders kan hij zich niet bewegen, of men eischt van hem een reispas.

Aldus wordt de Chinees door den Westerling bejegend, terwijl deze in China overal vrijheid geniet en hem overal gastvrijheid wordt geschonken. Een allesbehalve zuivere rekening derhalve, die leidt tot schade van China. Toch zou men, tot op zekere hoogte althans, in die toestanden kunnen berusten en het goede van het Westen met meer welwillendheid willen beschouwen, ware het niet, dat de ondragelijke, ruwe en arrogante houding van den Westerling den Chinees zoo ontzettend prikkelde. Niet alleen wil de Europeaan den baas spelen over den Chinees, maar hij wil zich ook stellen boven de hoogste Chineesche autoriteit en zoodoende aan China het politie-karakter geven van onderhoorigheid.

Geen enkele Westersche maatschappij zou zulks aanvaarden, en evenmin op den duur het Chineesche volk. Daarom gaat dit nu te rade en zal het door het verwekken van onrust trachten den vreem-

deling in China te bemoeielijken, zooals in het buitenland den Chinees wordt gedaan.

Het is de ruwe en hooghartige houding van den Westerling, die het Chineesche volk wakker heeft geschud en de oogen heeft geopend voor het feit, dat het Chineesche volk zichzelf moet helpen. Het is ondenkbaar, dat het Mongoolsche ras, ter sterkte van 400 millioen zielen, geroepen zoude zijn tot slaaf te dienen van het Westersche ras.

De Aziatische bevolking moet zich daarom opmaken tot den strijd en de hinderlijke Westersche inmenging terugdringen tot waar zij behoort.

De Westerling noemt deze actie het „G e l e g e v a a r”. Aldus besluit schrijver.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCHE KOLONIËN.

H o e m o e i l i j k h e t i s m e t d e t r a d i t i e t e b r e k e n ondervinden Hindoe-studenten in Br.-Indië bij hun poging om de zeden ten opzichte van het huwelijk te wijzigen. Tot betrekkelijk kort geleden werd de jongen van 11 à 15 jaar uitgehuwelijkt aan een meisje van 7 à 10 jaar, door een overeenkomst van de wederzijdsche ouders, onder goedkeuring van de daartoe bevoegden der kaste, maar buiten eenige bemoeienis van het kinderlijke bruidspaar, dat voorloopig ook niet samen kwam. In den laatsten tijd is wat verbetering gekomen. De jonge mannen trouwen veelal tegen 't 20ste jaar, en 't wordt niet meer aanmatigend gevonden, als zij de hun toegedachte bruid ook zelf eens willen zien. De leeftijd der meisjes is ook zoo verhoogd, dat zij bij het vieren der trouwplechtigheid even als huwbaar te beschouwen zijn. Toch komen kinderhuwelijken nog veel voor.

Tevens zijn er onder de jongemannen geleidelijk meer gekomen, die besef krijgen van de verantwoordelijkheid, welke zij tegenover een te stichten huishouden op zich behooren te nemen. Vooral zij die zich een werkkring zoeken naar nieuwe begrippen, meer overeenkomstig de Westersche opvattingen, willen liever op later leeftijd trouwen, zoo o.a. de studenten in de rechten, in de medicijnen, e. d. Maar de ouders kunnen zich hiermede nog maar niet verzoenen; zij vinden het iets, dat tegen hun begrippen van traditie indruischt, wanneer een man zoo oud trouwt, en wanneer het huwelijk niet geheel door hen bedisseld en besloten wordt. Dit zou zich van zelf wel ten goede schikken, al zijn de bezwaren inderdaad veel grooter, dan iemand zich kan voorstellen, die met die Hindoe-samenleving niet vertrouwd is, maar die traditie komt nog een hindernis opwerpen, waardoor de oplossing veel moeilijker wordt. Geen moeder bewaart haar dochter voor die studenten. Willen deze een huwelijk aangaan met een vrouw, die hun tot echtgenoot en gezellin zal zijn, en zien zij hiertoe uit naar een meisje van ongeveer 18 jaar, dan is dit nergens te vinden.

Een Indiër, die dezen strijd tusschen oud en nieuw bespreekt in „the Times of India” (Ml. Edit. 3 Juni) weet geen oplossing aan te geven, die dadelijk doel kan treffen, maar hij meent reeds een ommekeer in de opvattingen waar te nemen, die het huwelijk geleidelijk nader zal brengen bij den leeftijd waarop man en vrouw volwassen zijn.

***

Een vrees, die, als zij gegrond is, voor het Nederlandsch-Indische leger ook van beteekenis is, wordt geuit voor de remontering van de Br.-Indische ruiterij met A u s t r a l i s c h e p a a r d e n. Australië zou zelf een grootere behoefte aan paarden krijgen, en Europeesche legers zouden bovendien hun ruiterij van Austr. paarden willen voorzien. Duitschland wordt in dit verband genoemd. 't Zou zeker een bedenkelijk feit kunnen worden, want onze Ind. ruiterij voorziet niet gemakkelijk in de bestaande behoefte, maar „waarschijnlijk” komt het bericht ons niet voor, aangezien het Australische paard eigenschappen heeft waardoor het bij de vlugge paarden der Eur. cavalerie achter staat, terwijl 't aan een ander klimaat gewoon is en door den overtocht (vrachten en verlieskans) zeer duur zou worden. Intusschen stelle het legerbestuur tijdig een onderzoek in.

***

De nu afgeloopen c o n f e r e n t i e d e r p r e m i e r s v a n m o e d e r l a n d e n o n d e r h o o r i g h e d e n heeft in haar laatste zittingen nog eenige onderwerpen geregeld, die onze aandacht verdienen. Aangenomen werd: Vrijheid tot het sluiten van handelsverdragen met vreemde regeeringen, voor elk der onderhoorigheden, zonder voorkennis van of verbintenis voor andere deelen van het rijk. De wenschelijkheid werd uitgesproken een commissie te belasten met het brengen van meer samenwerking in de onderlinge handelsrelatiën en het overwegen in hoever de wettelijke regeling in dit opzicht voor verbetering vatbaar is. Instemming vond het voorstel om aan te dringen op verlaging der doortochtsgelden voor het Suezkanaal, daar deze een te zwaren last op het scheepsverkeer leggen.

Toen de D o m i n i o n s zelfbestuur kregen werd hun vrijheid gegeven het vraagstuk der naturalisatie naar eigen inzicht te regelen. De eene kolonie beijverde zich immigranten te trekken, de andere weerde ze eerder, speciaal de Indiërs en de Chineezen. Voor het tijdperk aangenomen om genaturaliseerd te kunnen worden, gold de tijd doorgebracht in een kolonie niet mee in een ander gedeelte van het Rijk. Wie genaturaliseerd is in een kolonie, is het daarom nog niet in een andere. De ter conferentie aangenomen beginselen, zullen de bestaande moeilijkheden voor een deel opheffen. Er zal zijn één nationaliteit voor geheel het Rijk (niet alleen dus voor het Vereenigde Koninkrijk). Daarnaast kan elk Dominion voorwaarden stellen voor naturalisatie in zijn gebied. Voor de Rijksnationaliteit zal een verblijf van, bijv. 5 jaar, in het overzeesche gebied dezelfde waarde krijgen als een verblijf in het moederland.

Met deze oplossing is de broederschap van allen die onder de Britsche vlag geboren zijn echter geenszins bedoeld en verzekerd. Australië, Nieuw-Zeeland, Zuid-Afrika hebben duidelijk uitgesproken, dat zij door deze conclusiën niet afzien van 't weren van Indiërs en (ook in Eng. gebied geboren) Chineezen. Allen zijn van Britsche nationaliteit, maar daarnaast staat de bijzondere nationaliteit van de kolonie, en hierover blijven de betrokken gouvernementen naar eigen inzicht beslissen. 't Ideaal is dus niet bereikt: t h e i d e a l w o u l d o f c o u r s e b e o n e, zucht the Times.

***

Het sedert Augustus 1910 hangende p r o c e s t e g e n d e v a n s a m e n z w e r i n g v e r d a c h t e i n s t e l l i n g onder leiding van Pulin Behari Das, in Dacca, de hoofdplaats van Oost-Bengalen, is geëindigd met vrijspraak van de 42 beschuldigden. De verdenking van revolutionaire bedoelingen bij de vereeniging voor lichamelijke opvoeding en weldadigheid is onjuist gebleken. Het vonnis is nog aan revisie onderworpen.

Dat intusschen daar toch wel omwentelingsgeest schuilt, blijkt uit het tegelijkertijd uit Dacca ontvangen bericht van een op den s u b - i n s p e c t o r o f t h e i n v e s t i g a t i o n D e p a r t m e n t R a j K u m a r gepleegden moord. De daders ontkwamen. Tevens wordt uit Madras de moord gemeld op den ontvanger der belastingen R. A s h e, door 'n Brahmaan verdacht van het schrijven van een pamflet: „Distruction of the English.” Deze pleegde daarop zelfmoord.

FRANSCHE KOLONIËN.

Bij de vliegspanning waarin ons land momenteel verkeert, vinde de vermelding een plaats van de beschouwingen door kolonel Hirschauer „directeur de l'aviation à Versailles”, ten beste gegeven, over de mogelijkheid om een geregelden dienst met v l i e g m a c h i n e s o v e r d e S a h a r a te organiseeren zoo Algiers met Soedan in gemeenschap stellende. De vlucht zal geen moeilijkheden veroorzaken, maar wel het gevaar van te moeten landen of van een ongeluk onder weg te krijgen, waarbij de woestijn, omdat zij woestijn is, dan met ellende en dood dreigt. Onvermijdelijk zal de vliegdienst daarom een telegraaf-aanleg door de woestijn vereischen, deze volgend zal de in nood verkeerende door het aanhechten van een telefoon berichten kunnen overzenden. Hierdoor zal het gevaar niet geheel weggenomen worden, maar toch in belangrijke mate verminderen.

***

De rapporteur voor de Senaat, de heer Gervais, heeft een uiteenzetting gegeven van de bestemming der l e e n i n g v a n 1 0 0 m i l l i o e n f r a n c s v o o r I n d o c h i n a, die een goed begrip geeft van de voornemens der regeering. De militaire lasten moeten noodwendig verminderd worden. Behalve de voltooiing der in 1898 aangenomen spoorweglijnen, moet op groote schaal met aanleg van nieuwe worden begonnen. Was de geheele lengte 12 jaren geleden maar 238 K.M., thans bedraagt zij 1872 K.M., de nu ontwikkelde plannen zouden haar op 2174 K.M. brengen. Een werk van beteekenis voor de naaste toekomst, maar waarbij de rapporteur voegt, dat het toch nog maar een begin zal zijn. Lijnen, die uit een commerciëel, oeconomisch en strategisch oogpunt onafwijsbaar noodig worden geacht, blijven dan nog buiten de ontwerpen. Er zullen meer leeningen noodig zijn, om, nog afgezien van hetgeen particuliere maatschappijen zullen doen, een land van 600.000 vierk. K.M. oppervlakte met 16 millioen inwoners, rijk in bronnen van allerlei aard en pas in den aanvang van zijn ontwikkeling, het spoorwegnet te geven, waaraan het behoefte heeft.

Tegelijkertijd is de aanleg van gewone wegen een eisch van het oogenblik. In de eerste plaats is het in goed bruikbaren staat brengen van den mandarijnen weg dwars door Annam, van noord tot zuid, noodig. Vervolgens is de gemeenschap met de binnenlanden van Laos en de hooglanden van Tonking te vergemakkelijken, om de mijnrijkdommen ontginbaar te maken.

Van niet minder belang dan de voormelde voorstellen is het verbeteren van de landbouwtoestanden door groote irrigatie- en drainagewerken. Hierdoor zal de bevolking van uitgestrekte landschappen in gunstiger omstandigheden worden gebracht.

De leening moet verder ten goede komen aan de uitbreiding van geneeskundige hulp en van onderwijs. Van den invloed der geneeskundigen verwacht men veel in Frankrijk niet alleen tot behoud en vermeerdering der bevolking, tot vermindering van de kwellingen door ziekte en zwakheid, maar ook als middel om de toenadering van de inlanders tot de overheerschers te bevorderen; de hulp verovert de harten.

De vraag om onderwijs is in Indochina luider geworden sedert het voorbeeld van Japan een verlangen naar intellectueele ontwikkeling heeft doen ontwaken. Waar dat verlangen zich uit, wordt het plicht van het moederland geacht het niet te onderdrukken, maar het ten goede te leiden. De sommen, die het gewone budget beschikbaar stelt, zijn niet toereikend om de roeping der beschaving, die hierdoor is opgelegd, naar behooren te vervullen; er moet doortastend gehandeld worden, de leening-aanvraag erkent dit en vraagt er de middelen voor.

***

Na de emancipatie der slaven werden ter bevordering van den landbouw opgericht de koloniale banken van Guyana, van Martinique, van Guadeloupe en van Réunion. Inderdaad hebben slechts enkele bevoorrechten er nut van gehad, die groote sommen er uit betrokken. Nu doet de behoefte aan landbouwcrediet ook voor kleine ondernemingen zich meer gevoelen dan ooit. Daarom hebben die banken tot een reorganisatie besloten, die eensdeels zal bestaan in een fusie der versnipperde middelen tot één instelling, en anderdeels meer op 't oorspronkelijke doel gericht is. De voorstellers willen zelfs verder gaan, zij vragen van de regeering de opheffing van het aan de West-Afrikaansche bank verleende privilège, ten einde zoo ook deze instelling in hun combinatie te doen deelen. Maar deze zelf heeft hierin geen lust. Zij werkt met voorbeeldig succes en verlangt er dus volstrekt niet naar haar uitkomsten te huwen aan die van ondernemingen, wier resultaten tot nu toe geenszins bevredigend zijn geweest.

***

De Gouv.-Gener. van Indochina heeft een besluit uitgevaardigd, waardoor het gebruik van de Fransche maten en gewichten verplicht wordt gesteld en de contrôle er op geregeld wordt.

BELGIË.

Bij de verandering aan de ministerieele tafel, die in België heeft plaats gegrepen, heeft de heer Renkin den zetel voor koloniën behouden. Ook in de politiek ten opzichte van Kongo zal geen wijziging van beteekenis komen. Voortvarend als deze bewindsman zich getoond heeft, komt deze oplossing de beste voor.

***

De Koningin van België heeft den wensch uitgesproken, dat de opbrengst van den verkoop van de koninginnebloem dit jaar bestemd zal worden voor de bestrijding der slaapziekte in de koloniën.

INGEZONDEN.

Zeer Geachte Redactie,

Ofschoon het mij wel wat bevreemdde, dat een ingezonden stuk als dat van Mr. G. D. Willinck in uw gewaardeerd blad opname heeft kunnen vinden (zie het nummer van 22 Juni j.l.), zoo ben ik U voor de plaatsing daarvan toch dankbaar. Immers, het fraaie stukje vormt een merkwaardig document voor de hoogst nette manieren van den inzender; de werkelijk faire wijze van polemiseeren, die deze er op na houdt, wordt er goed door gekarakteriseerd. Hij verwachte van mij niet, dat ik zijn waardig voorbeeld zal volgen; schelden en insinueeren liggen gelukkig niet in mijn aard, en ik geef er de voorkeur aan, mijn kracht te zoeken in steekhoudende argumenten. Het spreekt dan ook wel van zelf, dat ik op zijne insinuaties niet wensch in te gaan. Alleen kan ik hem verzekeren, dat ik mij bijzonder gevleid gevoel, door hèm tot de kategorie „warhoofden" en „domooren" te worden gebracht. Want iemand, die in den waan verkeert, dat hij alléén het weet, bevindt zich in een analoog geval als de beschonkene, die ieder ander voor dronken aanziet, behalve zich zelf. En wie Willinck's „Rechtsleven" gelezen heeft zal dan ook wel weten dat de inzender mij, door zijne classificatie, in waarlijk niet slecht gezelschap heeft gebracht. Voor het overige hecht ik aan zijn oordeel niet de minste waarde.

Met beleefden dank voor de plaatsing van bovenstaande regelen, noem ik mij,

Hoogachtend,

Uw Dw. Dr.,

F. D. E. VAN OSSENBRUGGEN.

Den Haag, 24 Juni 1911.

Het gele gevaar.

De Duitsche Keizer heeft niet ten onrechte gewaarschuwd tegen het „gele gevaar". De verbazende aanwas der bevolking van China — het hemelsche rijk — stemt tot nadenken en voorzorg. De organisatie van het Chineesche leger is thans nog onbeteekenend en de vloot nog weinig ontzagwekkend, maar sluiten Japan en China een verbond en neemt eerstgenoemde staat de organisatie van China's leger en vloot op zich, dan kan over vijftig jaar de toestand in Azië geheel veranderen en loopt daarna Europa gevaar van een invasie van het gele ras.

Wordt Azië, en dus ook Insulinde, overheerscht, en worden de Europeanen daaruit verdreven, dan zal overal zelfbestuur worden ingevoerd, tenzij de bevolking, bevreesd voor de tirannie der Chineezen, zich aansluit ter verdediging van hun land, bij de tegenwoordige beheerschers. Bestaat daartoe de mogelijkheid? Mijns inziens slechts op één wijze: op de vereeniging der geloofsleer van Jezus met dien van Mohamed, met terzijdestelling van alle fabelleer en onwaarheden, door schriftgeleerden en priesters uitgedacht, die beide geloofsleeren aankleven, op de eenige en zuivere aanbidding en vereering van den Almachtigen Wereldgeest, den Schepper van al het schoone, nuttige en wonderbare, dat het menschenoog aanschouwt, den Geestelijken vader, die alles wat leven heeft, bezielt, waardoor de ziel steeds een deel blijft uitmaken van den Schepper en dus onsterfelijk is en blijft.

In mijn jeugd heb ik platen gezien, waarvan de herinnering en de opgewekte afschuw mij steeds is bijgebleven. Het waren de martelingen en moordtooneelen waaraan de oorspronkelijke bewoners van het pas ontdekte en door de Spaansche en Portugeesche horden bezette Amerika bloot stonden. Met Priesters aan het hoofd woedden die monsters, welke den naam van Christenen droegen, tegen deze weerlooze menschen, die: „den Grooten Geest" vereerden en aanbaden en dus nader bij den waren Godsdienst waren dan de wreede kruisdragers.

Na Azië zal Europa aan de beurt komen om door de gele Japanners en Chineezen aangevallen te worden. Rusland zal alleen niet in staat zijn die invasie te weerstaan. Daarom is het noodig dat alle Europeesche staten een verbond sluiten, om geen oorlog onderling meer te voeren, maar allerlei geschillen te onderwerpen aan het Hof van Arbitrage te 's-Gravenhage. Zoowel door de ontzettende uitwerking der vuurmonden als door de geweren, die de lucht-oorlogs-machines met zich medebrengen, door de ontploffende projectielen, welke ze naar beneden werpen, is de oorlog onder beschaafde natiën een onmogelijkheid geworden. Door de beperking der doode weermiddelen zullen de oorlogsuitgaven aanzienlijk verminderd worden. Algemeene weerbaarheid der mannelijke bevolking, reeds in den ouden tijd door Sparta aanbevolen en in praktijk gebracht, blijkt mij een gebiedende noodzakelijkheid.

K. H. O. VAN BENNEKOM.

Zeist, 21 Juni 1911.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

De Juni-afl. bevat het slot van het artikel van den heer T. J. Bezemer, over „De economie der Javaansche desa", welk slot de zgn. „nevenbedrijven" en de overige middelen van bestaan der inlandsche bevolking behandelt.

Voorts een zeer belangrijke beschouwing van Dr. E. B. Kielstra, getiteld: Geregelde stoomvaartdienst in Ned.-Indië, waarin de schr. o.m. met deugdelijke argumenten aantoont, dat het subsidie aan de Koninklijke Paketvaart-Maatschappij (voor sommige harer lijnen) verleend, niet in de eerste plaats — zooals soms wordt beweerd — ten goede komt aan Ne-

derlandsche kapitalisten, doch wèl aan de Indische schatkist, den Indischen handel en de Nederlandsche nijverheid. Belangstellenden in de geschiedenis en de ontwikkeling van de stoomvaart in den Indischen-Archipel, raden wij ten zeerste aan dit met groote kennis van zaken geschreven artikel te lezen.

Neerlands-Indië.

Wederom is een afl. (de 9de) van „Neerlands Indië, land en volk, geschiedenis, bestuur enz." verschenen. Ze bevat het slot van Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje's artikel over het Mohammedanisme, een hoofdstuk over „De vreemde Oosterlingen (nl. Chineezen, Arabieren en inlanders van Voor-Indië), door Dr. Hendrik P. N. Muller en het begin van hoofdstuk VIII: Nieuw-Guinea, door Mr. H. A. Lorentz. Ook deze afl. is keurig geïllustreerd.

De Katholieke Missiën.

In het Juni-Nr. mededeelingen over „De missie onder de inlandsche bevolking te Tandjong-Sakti" (slot), benevens een stukje, getiteld: Onder de bewoners der Tenimber-eilanden (Kei), door Pr. E. Cappers, waaruit blijkt, op welk een lage trap van beschaving deze eiland-bewoners nog heden ten dage staan. Onderlinge veeten worden nog steeds beslecht met het zwaard, niettegenstaande „de Compagnie zoo iets absoluut niet wil."

De pest in het Malangsche.

J. A. Maronier geeft in het jongste Nr. van „Eigen Haard" een geïllustreerde beschrijving van de pest in het Malangsche en van de genomen maatregelen ter bestrijding dezer ziekte, waaruit men moet concludeeren, dat het gouvernement op uitstekende wijze heeft ingegrepen en al het mogelijke gedaan heeft, om haar binnen een zeker rayon te beperken.

Een Indisch ingenieur, die met de besmette streek heeft kennis gemaakt, bevestigt dit ook in een Naschrift en ergert zich aan diverse Indische bladen, wier geschetter doet denken aan de aan wal staande „beste stuurlui".

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Inhoud van dl. 4, afl. 5: Kultuurproeven met een zestal wildhoutsoorten, door H. ten Oever. — Enkele opmerkingen omtrent de voorschriften bij de boekhouding der exploitatie in eigen beheer, door de Wit. — Iets over oudere uitdunningen en den afzet van het dunsel, door V. R. — Hooger landbouwonderwijs, door v. d. B. — Productie van teakhout in Birma. — Houthandel te Hamburg in 1910. — Eenige wenken betreffende de bereiding en verpakking van rubber. — Referaten en vertalingen. — Boekbespreking. — Inhoud van tijdschriften.

Vezel-cultuur in Ned.-Indië.

In verband met de belangrijke uitbreiding, die de vezelcultuur in de laatste jaren in Ned.-Indië heeft ondergaan en met het oog op het a.s. vezelcongres te Soerabaja, is door het Departement van Landbouw een enquête gehouden over de uitgestrektheden, op 1 Jan. 1911 met vezel-leverende gewassen beplant.

De resultaten daarvan zijn opgenomen in de „Korte berichten voor landbouw, nijverheid en handel" No. 14, waaraan wij de hoofdzaken ontleenen.

Het aantal vezelondernemingen op Java bedroeg met ingang van 1 Jan. 11. 80. De uitgestrektheid der aanplantingen, met kapok, sisal- en manillahennep beplant, bedroeg 17.969 bouw. Door de bevolking werden 34.572,3 bouws beplant met kapok, katoen, agave- en pisangvezels. Totaal voor Java 52.541.3 bouws.

Het aantal ondernemingen op de Buitenbezittingen bedroeg 3, welke 237 bouws beplantten met manillahennep en kapok. Door de bevolking werden 12.965,5 bouws beplant met kapok, sisalhennep, katoen en andere vezels. Totaal Buitenbezittingen 13.202,5 bouw.

Resumé voor geheel Indië: Met kapok beplant: 41.442 bouw; sisalhennep en andere agave-vezels 2.637,1 bouw; katoen: 12.527,7 bouw of totaal 65.743.8 bouw.

De Indische Mercuur.

In No. 25 schrijft Dr. J. C. C. W. van Nooten nogmaals over „De Koloniale Landbouwschool" en hoopt dat bij de inrichting rekening zal worden gehouden met het feit, dat de landbouw in de tropen op gansch anderen leest geschoeid is, dan in gematigde luchtstreken. Ook om die reden acht hij het wenschelijk, dat hij, die het Programma zal moeten ontwerpen, zich op de hoogte gaat stellen van hetgeen aan onderwijs in tropischen land- en tuinbouw is verricht in België, Frankrijk, Engeland en Duitschland.

Verder bevat dit Nr.: Ylang-ylang op Réunion, door Dr. J. Dekker. — Uitgestrektheid der vezelcultuur in Ned.-Indië. — Verslag van de Kamer van Koophandel en Nijverheid te Soerabaja over 1910. — Reglement van den Rijksvoorlichtingsdienst ten behoeve van den rubberhandel en de rubbernijverheid. — Kultuurberichten (Suikerindustrie en grondhuurprijzen. — Koprahkeuring, enz.). — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen. — Nieuwe Maatschappijen, zoomede de overige vaste rubrieken. (Beide artikelen liggen ter leestafel, Heulstraat 17).

Gymnasium Willem III.

Door de Indische Universiteitsvereeniging is aan den Gouverneur-Generaal en aan de Tweede Kamer een request ingediend, waarin wordt opgekomen tegen de voorgestelde opheffing van de afdeeling B. van het Gymnasium Willem III.

Verschillende argumenten worden in het request aangevoerd en verdeeld in twee groepen; de eerste betreffende de vermindering van sollicitanten naar het candidaat-bestuursambtenaarsschap, de tweede betreffende de kosten, verbonden aan de opleiding van afdeeling B.

Bovendien laat de Universiteits-vereeniging als „gevoels"-argument gelden, dat door de opheffing de eenige inrichting zou verdwijnen, waar Indische jongelieden met onbreekbare banden aan de Nederlandsche regeering worden verbonden, de eenige inrichting ook, waar de Indo hooger onderwijs kan genieten. De voorgestelde opheffing heeft menig Indisch gemoed met wrevel vervuld; daarin wordt gezien een poging om de Indo's kunstmatig een eind achteruit te dringen.

Ten slotte waagt adressante de vraag: of Zijne Excellentie het zal dulden, dat gewerkt wordt in een richting, die Indische jongelui losrukt uit het gezinsverband en op jongen leeftijd blootstelt aan de verzoekingen van Den Haag en Leiden.

Voor een vollediger overzicht van den inhoud van het request zie men de Nieuwe Rott. Crt. van 24 Juni j.l., door haar ontleend aan de Java-Bode.

* *
*

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op de volgende, sedert het vorige overzicht, ontvangen uitgaven.

A. Limburg. De school in het Zendingswerk. Baarn Hollandia-drukkerij. (No. 4 der Serie: De Protestantsche Zending).

Prof. dr. W. Volz. Die Religionslosigkeit der Kubus auf Sumatra (I. Ist es denkbar, dass die primitiven Kubus sich absolut ursprünglich erhalten konnten. — II. Ist überhaupt ein menschliches Wesen ohne Spuren von Religion denkbar?). In „Petermanns Mitteilungen", Juni 1911.

Ch. A. van Ophuysen. Der Bataksche Zauberstab. (Internationales Archiv für Ethnographie, Band XX 1911. Heft 3).

J. Sibinga Mulder. Selectie van suikerriet. — Bijdragen tot de kennis van het klimaat van O.-Java. Weersoverzicht van Maart, door M. Buisman. — Kort verslag over de voordracht van den heer Mr. C. Th. van Deventer (over de Brusselsche tentoonstelling), door J. R. Beversluis. (Cultura, Juni '11).

Opiumfabriek. Verslag over 1910. Uitgegeven door het Departement van Gouvernementsbedrijven in N.-Indië (Batavia, Ruygrok en Co.).

Jaarboek voor suikerfabrikanten op Java. 16e jaargang 1911/'12. Met kaart aangevende de ligging der suikerfabrieken van Java en Madoera (Amsterdam. J. H. de Bussy).

Nog eens Maleisch of Nederlandsch. — Nog eens de „Gids bij het huisonderwijs in Ned.-Indië (Neerlandia, Juni 1911).

Onze opleiding. — Getrouwd naar Indië. — Iets over de Lombok-expeditie van 1894, naïeve geographie en Javaansche padvinders. — Drie gebruiken in de afdeeling Bandjarnagara, door Soemitro (Indologenblad, 26 Juni 1911).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode,

Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Overdruk uit het negende jaarboek MCMXI van de vereeniging ,,Amstelodamum". ,,Een Amsterdammer als pionier op Bali (Emanuel Rodenburg, 1597—1601), door J. F. L. de Balbian Verster".

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910".

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 24 Mei.
De Locomotief t/m 23 Mei.
Het Soer. Handelsblad t/m 23 Mei.
De Sumatrapost t/m 31 Mei.
De Sumatrabode t/m 24 Mei.
Tjahaja Sumatra t/m 22 Mei.
Ned.-Ind. Effectenblad No. 35.
De Ind. Mercuur No. 24.
Kort verslag verg. 2e Kamer St.-G.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw.
De Banier No. 20.
De Indische Gids, Juli-afl.
Weekblad voor Indië No. 7 en 15 Mei.

MEDEDEELINGEN.

Van het Hoofdbestuur der Vereeniging.

Van den heer Fred. Oudschans Dentz te Paramaribo werd een present-exemplaar ontvangen van het supplement op de door hem in het jaar 1908 geschreven brochure **„De Balata-Industrie in Suriname"**.

Aan den schrijver werd de dank der Vereeniging betuigd, en het artikel is ter Leestafel, Heulstraat 17, neergelegd.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING der Vereeniging „Oost en West" op Zaterdag 8 Juli a.s. ten 2½ uur nam. te 's-Gravenhage, in het gebouw van de afdeeling aldaar, Laan van Meerdervoort 187.

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen der vorige vergadering (Zie Koloniaal Weekblad 14 Juli 1910 no. 28).
3. Verslag van de Vereeniging over het jaar 1910 (Zie Koloniaal Weekblad 1911, nos. 5, 6, 8 en 11).
4. Rekening en Verantwoording van het geldelijk beheer (zie blz. 11).
5. Jaarverslag Informatiebureau (Zie Koloniaal Weekblad 1911 no. 16).
6. Idem Studiecommissie (Zie Kol. Weekbl. 1911 no. 16).
7. Voorziening in de vacatures van het Hoofdbestuur. — Aan de beurt van aftreding zijn de navolgende dames en heeren a. Amsterdam, Th. Almerood; b. Apeldoorn, T. Gerdes Oosterbeek; c. Arnhem, L. A. H. Lamie; d. 's-Gravenhage, Mevr. M. ten Bosch—Bosscher, A. B. J. Prakken; e. Leiden, Prof. Mr. J. E. Heeres.
   De candidaten van het Hoofdbestuur zijn: a. Amsterdam, Th. Almerood en C. de Vries; b. Apeldoorn, T. Gerdes Oosterbeek en J. T. Visser; c. Arnhem, L. A. H. Lamie en H. J. Bauman; d. 's-Gravenhage, Mevr. M. ten Bosch Bosscher en Mej. Maarsche, A. B. J. Prakken en L. Th. Schneider; e. Leiden, nog in behandeling.
8. Benoeming der Commissie tot onderzoek der Rekening en Verantwoording.
9. Begrooting 1912;
10. Onderwerpen voorgebracht door de afdeelingen.
11. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

E. VAN ASSEN, Secretaris.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

Voor den post-, telegraaf- en telephoondienst in Ned.-Indië worden gevraagd **telephoonopzichters** der 2de klasse.

Voor die betrekking komen in aanmerking zij die in het bezit zijn van een diploma van met goed gevolg afgelegd eindexamen eener hooger burgerschool met vijfjarigen cursus, dan wel dat eener hoogere burgerschool met driejarigen cursus en van de electro-technische school te Amsterdam.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van ƒ 150 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 25 's maands, alzoo tot een maximum van ƒ 200 's maands.

De telephoonopzichters der 1ste klasse genieten eene bezoldiging van ƒ 225 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 50 's maands, alzoo tot een maximum van ƒ 325 's maands.

Zij die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 Augustus 1911 bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

(Ned. Staatscourant van 23 Juni 1911, No. 145).

Voor den post-, telegraaf- en telephoondienst in Ned.-Indië worden gevraagd **telegraafopzichters.**

In aanmerking komen zij, die in het bezit zijn van een diploma van met goed gevolg afgelegd eindexamen eener hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus, terwijl ervaring op het gebied van technische telegraphie tot aanbeveling strekt.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van ƒ 150 's maands met vijf driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 50 's mnds., alzoo tot een maximum van ƒ 400 's maands.

Zij die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 Augustus 1911, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. eene geboorte-akte;

d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat van voldoening aan de wet op de nationale militie.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 1ste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van ƒ 750 (zevenhonderd vijftig gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ100 's mnds, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië tot dien, waarop het activiteitstraktement ingaat.

(Ned. Staatscourant van 23 Juni 1911, No. 145).

Ter benoeming tot adspirant-ingenieur bij den post-, telegraaf- en telephoondienst in Ned.-Indië kunnen ingenieurs derwaarts worden uitgezonden.

Ervaring op het gebied van zwakstroomtechniek strekt tot aanbeveling.

In aanmerking komen in de onderstaande volgorde:

1o. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde electro-technische ingenieurs;

2o. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde civiel- of werktuigkundige ingenieurs, in het bezit van eene aanteekening volgens art. 15 van het Koninklijk besluit van 4 Juli 1905 (Stsbl. no. 227), of, zoo deze er niet zijn, zij die in het bezit zijn van een diploma voor electro-technisch ingenieur, behaald aan eene buitenlandsche Hoogeschool of Universiteit;

3o. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde civiel- of werktuigkundige ingenieurs;

4o. officieren, die hunne opleiding hebben genoten aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda of aan het Koninklijk Instituut voor de marine te Willemsoord, mits in het bezit van een diploma voor electro-technisch ingenieur, behaald aan eene buitenlandsche Technische School of Universiteit.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 Augustus 1911, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. eene geboorte-akte;

d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat van voldoening aan de wet op de nationale militie.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 1ste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van *f* 1500 (één duizend vijfhonderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 's mnds, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot dien, waarop het activiteitstraktement ingaat.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, moeten zich verbinden tot teruggave van alle gelden, welke aan hen en te kunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan ten gevolge van wel bewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

De bezoldiging van adspirant-ingenieur bij den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië bedraagt *f* 200 's maands, terwijl bij goede plichtsbetrachting na twee jaren diensttijd bevordering volgt tot ingenieur, aan welke betrekking is verbonden eene bezoldiging van *f* 400 's maands, met zes driejaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 100 's maands, tot een maximum van *f* 1000 's maands.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioenen, weduwenpensioen enz., staan deze ingenieurs gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal plaats hebben gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

(Ned. Staatscourant van 23 Juni 1911, No. 145).

Voor den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een **instrumentmaker 1ste klas.**

Hij moet grondig bekend zijn met het instrumentmaken en in staat zijn alle herstellingen aan de gebruikelijke telegraaf- en telephooninrichtingen en meetinstrumenten geheel zelfstandig te verrichten.

Voorts moet hij op de hoogte zijn van de stroomloopen en de werking en behandeling dier toestellen en in staat zijn die toestellen geheel zelfstandig te monteeren en te regelen, terwijl hij ook theoretische kennis moet bezitten.

Tot aanbeveling strekt voldoende kennis van de Duitsche en Engelsche talen, om daarin gestelde vaktijdschriften te kunnen lezen.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, met vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, alzoo tot een maximum van *f* 350 (driehonderd vijftig guld.) 's maands.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 Augustus 1911, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 2de klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van *f* 850 (achthonderd vijftig gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 100 's mnds, ingaande met den dag van inscheping naar Ned.-Indië tot dien, waarop het activiteitstraktement ingaat.

(Ned. Staatscourant van 23 Juni 1911, No. 145).

Zoolang de voorraad strekt, zijn exemplaren van bovenbedoelde Ned. Staatscourant kosteloos te verkrijgen bij het Informatie-bureau, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 19 Mei 1911. No. 40.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den chef bij de S.S. op Java C. W. Koch en aan den adj.-inspecteur van fin. E. Frieswijk.

Ontslagen: op verzoek eervol de adj.-administrateur F. W. Middleton; de klerk Mej. M. E. Hoete.

Benoemd: tot ass.-resident van Soerakarta A. H. Th. Hartevelt; van Blora M. Zandveld; van Banjoemas J. C. Meijer; tot predikant te Madioen P. I. Hage; tot adsp.-houtvester H. H. Geul; tot directeur der H. B. S. te Soerabaja Dr. A. J. A. Prange; tot voorzitter van den landraad te Pasoeroean Mr. A. J. Aeilkema; van Pasoeroean Mr. J. F. A. M. Buffart; tot hulpprediker te Batoegantong J. H. Letteboer; tot secretaris bij het dep. van gouv.-bedrijven E. W. L. von Faber; tot chef der contrôle van den post- en telegraafdienst C. C. P. Vigelius.

Ontslagen: op verzoek eervol de luit. der Chineezen te Soerabaja, Tan Hi Sioe.

Geplaatst: in de res. Amboina de controleur A. R. Boele; in Benkoelen de id. M. Dersjant.

Benoemd: tot onderwijzer 2e kl. te Grisee C. Paamoe; te Madioen W. Kok.

Overgeplaatst: naar Bandoeng de onderwijzer C. van Overeem; naar Boender de ontvanger K. P. Coors; naar Koepang de id. E. P. F. van der Putten.

Militair Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan den opziener A. B. C. Otto.

Bevorderd: tot 1en luit. der genie H. van Galen Last.

Geplaatst: te Tjimahi de 1e luit. L. Thomson.

Overgeplaatst: naar Soerabaja de magazijnmeester N. W. Pel; naar Padang de id. J. Kieft.

Benoemd: tot 1en stuurman bij de gouv.-marine A. A. Kampman en F. J. Smit.

Uit de Javasche Courant van 23 Mei 1911. No. 41.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den vice-president van den R. v. J. te Batavia Mr. H. Ch. van Meerten; elf maanden aan den ambtenaar der in- en uitvoerrechten A. van Berckel Bik en aan den werkmeester H. J. Huksebos; vier maanden aan den onderopzichter J. J. Schrijvers.

Ontslagen: op verzoek eervol de ambtenaar op wachtgeld R. F. C. Reijneke; de inspecteur van het lager onderwijs W. F. den Broeder; de administrateur E. D. de la Fasse; de ass.-resident D. Burger; de griffier K. G. L. Vogelsang; de klerken P. J. van der Loon en J. Eilbracht.

Benoemd: tot houtvester L. F. R. P. C. A. Brandts Buijs; tot inspecteur van het lager onderwijs P. van Geelen; tot adsp.-ingenieur C. H. M. Brouërius van Nidek; tot technisch ambtenaar F. Y. Otten; tot hoofdopziener J. L. Dommers; tot predikant te Batavia Dr. W. van Lingen; te Poerworedjo V. L. Visser; tot wedana van Banjoemoedal Mas Moeljoredjo.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedana van Adiwerna Mas Soerodisastro en van Balapoelang Raden Tjitrowinoto.

Benoemd: tot civiel gezaghebber in de Buitenbezittingen J. J. C. van Dijk.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den off. van gezondheid K. M. Haagmans; den magazijnmeester J. S. G. Reijnders; den 1en luit. der inf. P. H. de Boer; elf maanden aan den off. van gezondheid Dr. H. J. Kijlstra.

Ontslagen: op verzoek eervol de luit.-kolonel der inf. F. W. J. Kuijpers.

Hersteld: in activiteit de kapitein der art. C. D. Lagerwerff.

Gedetacheerd: bij het wapen der genie de 1e luit. L. Thomson.

Geplaatst: te Semarang de 1e luit. J. H. A. Polack.

Overgeplaatst: naar Timor de 1e luit. J. P. K. Scheuer; bij het R.-H. 2e depôt-bat. de kapitein H. M. Roukens; naar de Z.- en O.-afd. van Borneo de id. C. A. Rogge en de 2e luit. A. E. Brunet de Rochebrune; bij het L.-H. 2e depôt-bat. de 1e luit. S. D. Kramers; naar Nieuw-Guinea de 1e luit. N. Binnendijk; naar het 6e bat. de 2e luit. J. H. Goossens; naar Atjeh de onderluit. J. Kieft; bij het garn.-bat. van Amboina en Ternate de 1e luit. P. Siebelhoff.

Benoemd: tot onderhavenmeester C. P. Backer Dirks.

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage,	Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch.	gediplomeerd.
A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.	

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische gymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Onmiddellijk beschikbaar vier Zeebaboes en een Christen negermeisje voor de reis naar Indië.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.
Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 27. Donderdag 6 Juli 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

MARDI KENJA.

In dank ontvingen wij het volgende verslag over het tijdvak 8 Dec. 1909—31 Dec. 1910 (1e Schooltevens boekjaar) der Inlandsche Meisjesschool M a r d i K e n j a te Soerabaja:

„Zooals U allen bekend, werd de stoot tot 't oprichten der Inl. Meisjesschool Mardi Kenja te Soerabaja gegeven door den heer J. E. J a s p e r door voor de oprichting dier school uit het voordeelig saldo der 5e jaarmarkttentoonstelling een bedrag van *f* 10.000 beschikbaar te stellen.

Nadat op 8 December 1909 het Bestuur de beschikking over dat bedrag had erlangd, werd op 15 Januari 1910 de school geopend met 105 meisjes, terwijl slechts op 90 was gerekend.

Gedurende het verslagjaar verlieten 21 kinderen de school, waarvan 3 wegens ziekte, 5 wegens vertrek naar elders en 13 zonder opgave van redenen.

Hiervan waren er 10 uit de 1e klasse, 8 uit de 2e klasse en 3 uit de 3e klasse.

Aan schoolgelden werd geïnd een bedrag van *f* 914.50. Hieronder is niet begrepen het schoolgeld ad *f* 89 over de maand December 1910, hetwelk in den loop der maand Januari 1911 werd ontvangen en verantwoord.

Zooals uit de Winst- en Verliesrekening moge blijken, heeft de exploitatie der school gedurende het verslagjaar eene uitgave gevorderd van *f* 5715.20

Na afschrijving van dit bedrag liet de Winst- en Verliesrek. nog een voordeelig saldo van *f* 339.50, hetwelk gebruikt werd tot afschrijving op het door de Vereeniging voor het bouwen van een eigen schoollokaal aangekochte perceel op Oendaän, zoodat deze bezitting thans op de Balans voorkomt voor een bedrag van *f* 3000.—

Tot het bereiken van dit gunstig resultaat werd het Bestuur in staat gesteld door het netto provenu ad *f* 5000.— der geldloterij, terwijl het extra revenu dier loterij ad *f* 1200.— niet alleen de onkosten, aan die loterij verbonden, dekte, maar zelfs, zooals uit de reeds hiervoren genoemde Winst- en Verliesrekening blijkt, een voordeelig saldo liet van *f* 48.10.—

Een en ander was oorzaak, dat het stamkapitaal niet behoefde te worden aangesproken, maar onverandert op het volgend boekjaar kon worden overgebracht.

Of, zonder bijzondere inkomsten, eenzelfde resultaat ook in volgende jaren bereikt zal worden, is een vraag, die het Bestuur thans kan noch durft beantwoorden, maar die, naar het vreest, in ontkennenden zin hare oplossing zal vinden.

De Balans onder ultimo December 1910 is dit verslag eveneens vergezellende.

Zooals uit de onderteekening moge blijken, zijn de Balans en de Winst- en Verliesrekening door de Commissie van Verificatie nagezien en accoord bevonden.

Soerabaja, 30 Maart 1911.

w. g. Mr. Ch. Ph. DUCLOUX,
President.

w. g. J. H. GUYT,
Secretaris-Thesaurier.

Winst- en Verliesrekening over het tijdvak 8 Dec. 1909—31 Dec. 1910.

DEBET.

Aan Salarissen	*f* 3196.50
„ Lokaalhuur	„ 1440.—
„ Waterverbruik	„ 60.30
„ Kleine onkosten schoollokaal	„ 43.69
„ Meubilair	„ 213.47
„ Leermiddelen	„ 441.13
„ Diverse onkosten	„ 320.13
„ Perceel Oendaän	„ 339.50
	f 6054.70

CREDIT.

Per Schoolgelden	*f* 914.50
„ Interest	„ 92.10
„ Opbrengst Loterij	„ 5000.—
„ Onkosten Loterij	„ 48.10
	f 6054.70

Balans onder ultimo Dec. 1910.

DEBET.

Aan Kassa	„ 97.50
„ Voorschotten	„ 50.—
„ Soerab. Spaarbank	„ 6300.—
„ Waarborgsom Drinkwaterleiding	„ 15.—
„ Meubilair	„ 500.—
„ Leermiddelen	„ 37.50
„ Perceel Oendaän	„ 3000.—
	f 10000.—

CREDIT.

Per kapitaal	*f* 10000.—
	f 10000.—

Nagezien en accoord bevonden,
De Commissie van Verificatie,
(w. g.) A. Th. VAN DER BENT.
(„ „) H. C. KNAPPERT.
(„ „) B. N. POWELL.
Gezien:
De President:
(w. g.) Mr. Ch. Ph. DUCLOUX.

Soerabaja, 27 Maart 1911.

Volgens hare, ons eveneens toegezonden statuten stelt deze zoo nuttige vereeniging, te Soerabaja gevestigd, zich ten doel het oprichten en in stand houden van eene school en zoo mogelijk ook van eene huisvlijtschool voor meisjes, behoorende tot de Inlandsche of daarmede gelijkgestelde bevolking, den leeftijd van zes jaren bereikt hebbende.

Als leden der vereeniging kunnen worden aangenomen, alle personen van welken landaard ook, wonende binnen Nederlandsch-Indië, mits zij den ouderdom van 21 jaren hebben bereikt.

Zij, die als lid der vereeniging wenschen toe te treden, zullen zich daartoe schriftelijk hebben te wenden tot den secretaris-thesaurier der vereeniging.

Het bestuur der vereeniging beslist in de eerstvolgende vergadering op het gedane verzoek. De candidaat wordt aangenomen met meerderheid der ter bestuursvergadering uitgebrachte stemmen.

De leden bepalen de door hen te betalen contributie zelf behoudens als minimum per 3 maanden:

voor Europeanen . . . . *f* 1.—
voor Inlanders en m. h. gelijkgestelden . *f* 0.25

Donateurs zijn zij, die door het doen van schenkingen, welke door het bestuur der vereeniging aanvaard worden, van hunne belangstelling door het onder artikel 1 omschreven doel doen blijken.

Volgens art. 13 van het Huishoudelijk Reglement wordt het schoolgeld geheven naar den volgenden maatstaf:

a. voor één kind: 1% van het inkomen dergenen, voor wiens rekening het kind school gaat, tot een maximum van *f* 6.— en een minimum van *f* 1.— 's maands.

b. voor het tweede kind uit hetzelfde gezin: ½% van dat inkomen tot een maximum van *f* 4.— en een minimum van *f* 0.75 's maands.

c. voor elk volgend kind uit hetzelfde gezin: ¼% van het sub a bedoelde inkomen tot een maximum van *f* 2.— 's maands en een minimum van *f* 0.50 's maands.

Onder inkomen wordt het vast traktement of hetgeen daarvoor in de plaats treedt, verstaan.

Het Bestuur kan ten behoeve van leerlingen uit de hoogere standen der Inlandsche maatschappij, voor wie de voorgeschreven minima niet, dan wel moeilijk, zouden kunnen worden betaald, een lager schoolgeld vaststellen, mits niet minder dan het vierde gedeelte der bedoelde minima.

***

Op welken voet deze school geschoeid is, blijkt uit de „Instructie" voor het onderwijzend personeel en uit het leerplan. Eerstgenoemde luidt:

Art. 1. Het hoofd der school is verantwoordelijk voor de orde en tucht in hare school.

Zij wordt in de handhaving daarvan door het personeel bijgestaan.

Ook gedurende de uitspanning is zij verplicht op de leerlingen toezicht te houden of door het hulppersoneel te doen houden.

Art. 2. Het hoofd der school zorgt voor voldoende luchtverversching in de school en is verantwoordelijk voor de zindelijkheid van het schoolgebouw, de schoolmeubelen, het schoolerf en de latrines en voor de zorgvuldige bewaring van schoolbehoeften, leermiddelen en bibliotheek.

Art. 3. Het onderwijzend personeel is minstens een kwartier vóór den aanvang der lessen in de school aanwezig en besteedt dien tijd aan de voorbereiding der lessen.

Art. 4. Het hoofd der school is verantwoordelijk voor den richtigen gang van het onderwijs in de school en voor de stipte naleving van het vastge-

stelde Leerplan, de opgemaakte Rooster van Werkzaamheden en het Reglement dezer school, voor zoover betrekking hebbende op den inwendigen dienst. Het hulppersoneel is gehouden zich in zaken, het onderwijs betreffende, naar hare inzichten te gedragen, behoudens een eventueel beroep op het Bestuur.

Art. 5. Voor het voeren der administratie rusten op het hoofd der school de volgende verplichtingen:

1e. Zij houdt nauwkeurig het stamboek der school bij en teekent elke mutuatie in de daartoe bestemde kolommen aan.

2e. Zij houdt eene absentielijst voor het personeel en voor de leerlingen der school aan, ingericht volgens het hierbij gevoegde model.

Deze absentielijst dient tevens tot het aanteekenen van de schoolgeld-administratie in de vijf laatste kolommen. Ingeval de leerling een 2e of 3e kind is uit een gezin, wordt dit achter den naam genoteerd.

Deze absentielijst met schoolgeldverantwoording, wordt bij het afdragen van het schoolgeld door den Secret.-Thesaurier der vereeniging geteekend. Door zijne handteekening op het blad voor de betrokken maand is het hoofd der school gedéchargeerd van haar beheer van het schoolgeld over die maand. Daarna wordt de absentielijst geteekend door den Voorzitter der Vereeniging.

3e. Zij houdt een kasboek aan, waaruit ten allen tijde de gegevens kunnen worden geput voor hare maandelijksche verantwoording van de inkomsten en uitgaven der kleine kas, bedoeld in art. 2 van het Reglement.

4e. Zij zorgt voor tijdige aankoop of aanvraag daartoe van boeken en leermiddelen.

5e. Zij verschaft jaarlijks vóór 15 Januari de gegevens, benoodigd voor het jaarverslag der school aan de Inlandsche schoolcommissie te Soerabaja, welk verslag volgens art. 6 van het Reglement voor de Inlandsche schoolcommissiën (Bijblad No. 4889 e.a.) vóór ultimo Januari van elk jaar bij den Inspecteerden Ambtenaar van het Inlandsch onderwijs moet worden ingediend.

***

Het voorloopig vastgestelde leerplan omvat:

K l a s s e n. Bij de opening der school worden de leerlingen ingedeeld in twee groepen, aangeduid als klasse I A en I B.

In klasse I A worden de kinderen geplaatst, die nog nooit eenig onderwijs hebben genoten en het jongst in jaren zijn. Met deze klasse wordt tot aan de a.s. groote of Paaschvacantie juist de leerstof verwerkt voor de 1e of laagste klasse.

In klasse I B worden de oudere meisjes geplaatst, alsmede zij, die reeds eenig onderwijs hebben genoten. Gedurende de twee eerste maanden kunnen de jongeren, die blijk geven van bijzonderen aanleg, nog worden overgeplaatst naar I. B. In enkele gevallen kunnen ook oudere meisjes, die het onderwijs in I B niet kunnen volgen gedurende die twee maanden weer worden teruggeplaatst in I A.

In klasse I B wordt eerst de leerstof voor de 1e klasse verwerkt, terwijl daarna een begin kan worden gemaakt met de leerstof voor de 2e klasse. Zoo mogelijk worde er naar gestreefd, dat bij het begin van het derde schooljaar eene regelmatige klasse-indeeling bestaat, met eene 1e, 2e en 3e klasse.

S c h o o l u r e n. De schooluren zijn van 8 uur v.m. tot 1 uur n.m.; de rusttijden van 9,30 tot 9,45 en van 11,15 tot 11,30 v.m. Alzoo ontstaan drie schooltijden, elk van 1½ uur en te verdeelen in twee lesbeurten van ¾ uur.

De leerlingen der 1e klasse A (later van de 1e klasse of leer-jaren) blijven tot 11½ uur op school, klasse I B, (later alle hoogere leerjaren) blijft tot 1 uur.

T a a k v e r d e e l i n g v a n h e t p e r s o n e e l. Als regel geldt, dat het hoofd der school klasse I A onderwijst, en in het algemeen het laagste leerjaar. In den derden schooltijd werken beide onderwijzeressen in klasse I B, die daartoe in twee paralelklassen wordt verdeeld. Er wordt voor gezorgd, dat deze paralel groepen zoo min mogelijk gelijktijdig mondeling onderwijs ontvangen.

Verder wordt het onderwijs in de vrouwelijke handwerken in den laatsten schooltijd gegeven.

Het hoofd der school stelt naar deze beginselen eene voorloopige Rooster van Werkzaamheden samen, die na 2 à 3 maanden definitief wordt vastgesteld en goedgekeurd door de(n) adviseur(s) der Vereeniging.

V o e r t a a l v o o r h e t o n d e r w i j s. In de laagste klasse is alleen het Maleisch voertaal; behalve voor het onderwijs in het Nederlandsch. In de hoogere klassen worde het Nederlandsch gebruikt als voertaal zoodra en voor zooverre dit naar het oordeel der onderwijzeres door de leerlingen begrepen wordt.

Hiervan dient de onderwijzeres zich steeds te overtuigen vóór zij Nederlandsch gebruikt.

Met het Nederlandsch worde niet begonnen voor de kinderen tot steun van het gehoorde woord — het geschreven woord kunnen lezen en zelf schrijven. Het schrijfonderwijs worde in dezen ondergeschikt gemaakt aan het onderwijs in 't Nederlandsch.

Daarom moet ook het schrijven op papier in het 2e Leerjaar plaats hebben. Van de te gebruiken Maleische leesboeken gebruike de onderwijzeres een exemplaar, voorzien van eene interlineaire vertaling in het Nederlandsch. Op Java ongebruikelijke woorden mogen door woorden uit de omgangstaal worden vervangen, of weggelaten. Alle doctrinarisme worde in deze vermeden.

Op school moet ten gebruike van de onderwijzeressen aanwezig zijn een eenvoudig Maleisch Woordenboek (bijv. Maijer) en c.q. ook het Ned.-Javaansche woordenboekje van Jansz, teneinde steeds zich begrijpelijk te kunnen maken en de kinderen te kunnen verstaan.

H u l p m i d d e l e n b i j h e t o n d e r w i j s. Alle improviseeren worde bij het onderwijs zooveel mogelijk vermeden. De behandelde leerstof worde opgeschreven en afgelegd in afzonderlijke cahiers, zoodat de school langzamerhand in het bezit komt van: dictées voor elke klasse. De woorden en zinnetjes, die bij lezen en spreken moeilijk blijken te zijn voor de leerlingen, worden genoteerd en later in de dictée's te pas gebracht.

S c h r i j v e n. Het schrijven op de lei is ondergeschikt aan het leesonderwijs, zoodat als voorbeelden dirnen de reeds aangeleerde letters.

Daarnaast wordt reeds in de 1e klasse schrijven op papier onderwezen, o.a. opdat in de 2e klasse de leerlingen datgene, wat zij van het Nederlandsch leeren, op papier kunnen vastleggen. Voor dit schrijven op papier worde echter een methodische in moeielijkheid geleidelijk opklimmende reeks oefeningen in een cahier vastgelegd.

R e k e n e n. Voor het rekenen uit het hoofd worde eveneens een stel oefeningen aangelegd (zie bijv. Wegwijzer Blz. 64 tot 84). Voor mondeling en schriftelijk rekenen worde een der bestaande rekenmethoden gevolgd. Als aanschouwingsmiddelen worden in de 1e klasse het best pitjes, bijv. asempitten (kloengsoe) dan wel steentjes van gelijke grootte gebruikt.

In de 2e klasse (20-100) dienen daartoe lidi's (sada) van ongeveer 1 d.M. lang, die door garen worden samengebonden tot zichtbare tientallen, en waarmede de hoofdbewerkingen worden verklaard.

Z a a k- e n s p r e e k o n d e r w i j s. De onderwijzeressen zorgen, dat de school langzamerhand in het bezit komt van een aantal voorwerpen en afbeeldingen bij dit onderwijs te gebruiken. Het onderwerp voor elke les worde in een stel vragen of punten vastgelegd en deze schetsen van lessen in een cahier verzameld.

N e d e r l a n d s c h e t a a l. Het verdient aanbeveling de leergang voor dit vak vast te leggen en speciaal de (zeer korte) lesjes, in moeielijkheid geleidelijk opklimmende, voor het van buiten leeren in een cahier te verzamelen. Deze lesjes hebben alleen betrekking op datgene, wat door handeling of aanschouwing het eigendom der leerlingen is geworden.

Moge het groote succes, dat deze school te Soerabaja heeft, een spoorslag zijn om op vele andere plaatsen, zoowel op Java als in de Buitenbezittingen, dergelijke onderwijsinrichtingen tot stand te brengen.

Uit de O.-I. Mail.

Volgens de laatste mailberichten namen **cholera** en **pest** gelukkig eer af dan toe. In het S o e r. H.-b l a d lezen wij omtrent laatstgenoemde ziekte te Soerabaja:

Sinds de opheffing van de besmetverklaring der stad hebben zich te Soerabaja gelukkig niet alleen geen pestgevallen, maar zelfs ook geen verdachte gevallen meer voorgedaan. Met de twee militairen Keller en Van der Roest die nog verpleegd worden gaat het zeer goed en zij zullen wel spoedig geneeskundige hulp kunnen ontberen.

Een 80-tal hadjis uit de kampong Njamploengan verdrongen zich Zaterdag om de woning van hun assistent-wedono, teneinde hem te verzoeken in gevallen van pest in hun kampong de familieleden van den lijder niet naar Pegirian over te brengen, maar de menschen met rust te laten. De assistent-wedono was zoo goed niet, of hij moest hun verzoek overbrengen aan den assistent-resident.

Deze zond begrijpelijkerwijze den assistent-wedono terug met de boodschap, dat hun verzoek niet voor inwilliging vatbaar was en hij legde er den nadruk op, dat hij van dergelijke demonstraties niet gediend was.

De rattenvangst wordt nog immer met ijver voortgezet en de ter beschikking van het plaatselijk bestuur gestelde ambtenaar Hijman blijft, in het belang van de rattenbestrijding voorloopig nog ter dispositie.

En elders lezen wij in hetzelfde blad over de **pestrattenbestrijding te Soerabaja.**

Behalve als havenstad vertoont Soerabaja ook in andere opzichten gelijkenis met San Francisco, de plaats die bij de pestrattenbestrijding als voorbeeld gekozen wordt: evenals de stad aan de Gouden Poort ligt onze woonplaats in een land van onbegrensde mogelijkheden. Kwamen in het Verre Westen giften binnen van dertig duizend dollars, het uitvoerend comité voor de pestbestrijding te Soerabaja kan met trots wijzen op een geldcadeau van 21.000 gulden. En dit is nog slechts een voorloopige gift.

Het gaat boven verwachting. De eerste gift was groot 300 gulden. Zoo zal het uitvoerend comité de beschikking krijgen over een belangrijke geldsom om de zenuw van den oorlog tegen de ratten aanwezig zijn. Dan wordt het een quaestie van organisatie en mobilisatie, alles gericht op de devastatie van Soerabaja's rattennatie.

Vee van de emigratie-kolonies. De Javabode van 2 Juni j.l. schrijft:

Wij hebben verleden jaar, van de vorderingen der Javaansche emigratie-kolonies in de Lampongs gewagend, ook melding gemaakt van den veestapel, welke de leiders der kolonie van die veefokkerij koesterden: in de behoeften aan vee te Batavia zou die lampongsche veestapel nog eenmaal komen te voorzien......

Dat was nu wel toekomst-muziek en het zal nog wel een heelen tijd duren aleer scheepsladingen kolonisatievee van uit de Lampongs op Batavia worden gedirigeerd. Maar geheel en al illusoir was die verwachting toch niet: er wordt ten minste al een begin gemaakt met den verkoop van het jonge vee der kolonies, en koopers worden, ook hier, gezocht. Het bewijs kan men er van vinden in onze advertentie-rubriek, waarin voor de eerste maal vee, van die kolonies afkomstig, te koop wordt aangeboden.

Jonge ossen — zelf gekweekt vee — worden daarin geadverteerd, mooi van bouw en uiterlijk, geteeld uit Javaansche koeien met bengaalschen dekstier.

Dit is een begin, waarop wel de aandacht mag worden gevestigd, ten eerste van hen, die zich om de uitkomsten der kolonisatieproef interesseeren en ten tweede van hen, wien de kwestie om zakelijke redenen aangaat. Laat ons hopen, dat het den veestapel der Javaansche kolonisten in de Lampongs goed zal gaan en dat deze eerstelingen de voorloopers zullen zijn van breede kudden grazig vee, waarvan de consumptie te Batavia profijt zal trekken.

Het Instituut Pasteur. Bij gouvernementsbesluit is bepaald, dat het instituut-Pasteur ook bestemd zal zijn tot het aankweeken van cholera-vaccin, alsmede voor het inenten tegen cholera.

De verstrekking van choleravaccin geschiedt uitsluitend aan geneeskundigen en aan apothekers ten behoeve van geneeskundigen, en wel tegen betaling van f 2.50 voor een fleschje, inhoudende 10 c.M.3 entstof, voldoende voor tien vaccinaties. Deze entstof wordt gratis verstrekt aan de geneeskundigen, wanneer door hen bij de aanvrage wordt verklaard, dat deze geschiedt ten behoeve van de inenting van behoeftigen, of van personen, die van gouvernementswege recht hebben op vrije geneeskundige behandeling.

De aanvragen tot verstrekking van cholera-vaccin worden door de geneesheeren en apothekers rechtstreeks ingediend bij den directeur van het Instituut-Pasteur.

Aan het instituut wordt op afzonderlijke uren of dagen gelegenheid gegeven tot inenting tegen cholera. Geschiedt deze inenting voor onvermogenden kosteloos, voor de anderen is het tarief f 1 en f 2.50.

Met verlof. De inspecteur van het lager onderwijs in de eerste inspectie P. van Geelen gaat, wegens gewichtige redenen, met drie maanden verlof naar Europa.

Nieuwe emigratie van Javanen. — In het Batav. Nieuwsbl. van 6 Juni j.l. lezen wij:

Aan Java's overbevolking, die als koelies reeds naar verschillende plaatsen in den Archipel en daarbuiten, (o.a. Australië en West-Indië) heen trekt, wordt thans een nieuw vaderland aangeboden op de Nieuwe Hebriden.

Deze eilandengroep nl., aan Frankrijk en Engeland toebehoorende, heeft gebrek aan arbeidskrachten.

De fransche bevolking is ongeveer 600 man sterk en gaat steeds vooruit. Het aantal inlanders bedraagt ongeveer 50.000, waarvan er 2500 op de fransche plantages (koffie, cacao) werken. Daar dit aantal voor de fransche bezittingen niet voldoende is, heeft de resident gemeend, dat het nuttig zou zijn vreemde werkkrachten in te voeren, zooals Engeland indertijd op Martinique deed. Er is eerst een planterssyndicaat gevormd, waarmede men in het naburige Nieuw-Caledonië reeds veel succes heeft gehad. De resident houdt Java met zijn overbevolking zeer geschikt om aan het tekort aan bevolking van zeer vele Zuidzee-eilanden tegemoet te komen, en verzekert, dat op het eiland Vaté (het voornaamste der Nieuwe Hebriden) aan de Nederlandsche regeering alle waarborgen voor een goede behandeling der arbeiders gegeven kunnen worden.

De jaarmarkttentoonstelling te Kota Radja. — Aan het verslag in de Sum. Bode over de tentoonstelling te Kota Radja, ontleenen wij het volgende slot:

En zoo is zij weer geschiedenis geworden, de tweede jaarmarkt-tentoonstelling. Wanneer straks het officiëele verslag en de lijst der inzendingen zal zijn voltooid, zal het onbetwistbaar succes ook voor den grootsten Nurks onomstootelijk vaststaan.

En zoo er nog zijn, die er aan mochten twijfelen of deze jaarmarkt wel demonstreert den vooruitgang van de welvaart in het gewest, die verwijzen wij naar de zoo leerrijke tabellen, aangevende de totalen van in- en uitvoer in de Atjehsche havens gedurende de laatste 5 jaren, welke cijfers naar officiëele gegevens door den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in grafische voorstellingen omgezet, op de jaarmarkt een welverdiende bekroning verwierven.

Of spreekt het geen boekdeelen, wanneer wij daar zien, dat vanaf het jaar 1906 een sterke daling is waar te nemen in de cijfers van in- en uitvoer der meeste goederen, welke daling voortduurde tot het jaar 1908, terwijl na dat jaar een algemeene en zeer belangrijke toename van den in- en uitvoer wordt geconstateerd, en in 1910 zelfs cijfers worden bereikt hooger dan ooit te voren.

Zoo bedroeg de uitvoer van copra in kilogrammen in 1906 resp. 2.325.787; in 1907 1.972.316; 1908 2.041.163; 1909 3.407.492; 1910 3.765.859.

Waren er niet millioenen klappers als bibit voor de enorme uitbreiding der klappercultuur gebruikt, dan zou de stijging van den uitvoer nog enorm veel grooter zijn geweest en nog meer uitkomen: hoezeer de welvaart is toegenomen onder de Inlandsche bevolking en hoevelen hunner van uitgewekenen weder zijn geworden eerzame landbouwers op den grond, die verlaten was.

Ook de cijfers van den uitvoer van vele andere landbouwproducten zijn niet minder overtuigende bewijzen voor deze stelling.

Van gom damar werd in 1906 51.772 K.G., in 1910 602.527 K.G., dus ruim het elfvoud uitgevoerd.

Van muscaatnoten in 1906 65.300 K.G., in 1910 92.780 K.G.

Aan manufacturen werden ingevoerd: in 1906 voor *f* 1.287.600; in 1908 voor *f* 1.121.810; in 1910 voor *f* 1.472.060.

De Atjeher wordt dus koopkrachtiger.

Zoo zien wij verder, dat de invoer van zeep, glas en aardewerk en kramerijen steeds toeneemt en dat de invoer van rijst blijft afnemen en laag blijft. In 1906 10.591.307; 1907 7.903.700 en 1910 6.787.600 Kilogrammen.

Een eeresaluut aan de pacificators van Atjeh, civiel en militair, die dezen gunstigen toestand mede in het leven riepen of hielpen bevorderen.

Moge het hun een voldoening zijn van dezen vooruitgang te lezen.

Ten slotte een woord van waardeering aan het comité der tentoonstelling, dat niettegenstaande haar verschilende krachten op de minst geschikte oogenblikken ontvielen, toch haar veel omvattende en enorm veel onbetaalden arbeid eischende werkzaamheden met zoo gunstig gevolg ten einde bracht.

De reis van den heer H. van Kol. — Wij hadden gisteren het voorrecht, schrijft De Javabode van 3 Juni j.l., even den heer Van Kol te ontmoeten, die eergisteren met de Bantam hier is aangekomen, komende van Bengkoelen.

Na zijn vermoeiende reis door Sumatra, waarvan hij uitvoerig verslag heeft gegeven in de Locomotief, hoopte het oud-kamerlid, dat zich overigens onvermoeid genoeg en vol verderen reislust toonde, eenige dagen hier ter stede uit te rusten. Nog veel plannen staan op het program, een bezoek aan de Vorstenlanden, aan Bali, aan Celebes... Er valt hier in Indië zoo heel veel te zien...... De lust om dat alles te gaan zien, van de zich wijzigende toestanden kennis te gaan nemen, is levendig bij den heer Van Kol. Enkel is het de vraag, of hij wel in de gelegenheid zal zijn er in zoo ruime mate aan toe te geven, als hij zou wenschen. De tijd schiet op, want met Kerstmis zou hij wel weer thuis willen zijn. En gaarne zou hij op zijn terugreis nog eenige weken aan het bezoeken van Japan willen wijden. Hij zal zich dus moeten beperken.

Batavia, dat hij het laatst in 1912 gezien had, maakte een goeden indruk op hem. Hij vond, dat de stad in de laatste jaren was opgeknapt.

Mogen wij dat pluimpje van den heer Van Kol op den hoed van onzen veelgesmaden gemeenteraad steken?

Petroleum op Nias. Naar men aan de Sum. Bode mededeelt, zijn op Nias petroleumbronnen ontdekt. De geheele streek is reeds door een consortium voor verdere onderzoekingen aangevraagd.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In het „Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht" in No. 24 van dit weekblad werd melding gemaakt van de verschijning van het 14e deel (3e druk) van Winkler Prins' geïllustreerde Encyclopaedie, waarin o.m. het artikel Suriname voorkomt.

Eenige opmerkingen, bij de lezing van dit inderdaad goede en vele nuttige gegevens bevattende artikel gemaakt, mogen hier eene plaats vinden.

Aan het artikel gaat vooraf een up to date bijgewerkt kaartje van Suriname, op een schaal van 1 : 3,000,000. Met de resultaten van de Corantijnexpeditie kon bij de bewerking natuurlijk nog geen rekening worden gehouden.

De vervaardiger van het kaartje heeft den oostelijken tak van de Corantijn, die tot dusver Koeroeni werd genoemd, den naam van Corantijn gegeven en het gebied tusschen dezen tak en de andere bronrivier (de „Nieuwe Rivier", door Barrington Brown in 1871 ontdekt) voorgesteld als Engelsch grondgebied. Als voortzetting van de Lawa wordt de Litani aangegeven en het gebied tusschen dezen tak en de Marowijnekreek als behoorende tot Fransch-Guyana aangeduid. Dit nu is niet in overeenstemming met den tekst, waar omtrent de grenzen o.m. het volgende te lezen staat: „Tegen Fransch-Guyana vormt de Lawa-Marowijne, tegen Britsch-Guyana de Corantijn de grens, waarbij ook weer verschillende kwesties onbeslist zijn, zoo b.v. of de Marowijnekreek dan wel de Itanie, die zich op 3° 16' N.Br. vereenigen, als bovenloop van de Lawa moet beschouwd worden." De onbesliste kwesties hadden op de kaart aangeduid moeten zijn, zooals b.v. op de „Schetskaart, aangevende de in verschillende tractaten en uitspraken vastgestelde grenzen der 3 Guyana's en de uitkomsten van de aardrijkskundige onderzoekingen", als bijlage van de Memorie van Antwoord betreffende het tusschen Nederland en Brazilië gesloten grensverdrag, in 1908 gepubliceerd.

Onder flora leest men: „Alleen de savannen met hun harden granietgrond vertoonen een schralen plantengroei"... Dit is niet juist; de savannen zijn meer of minder uitgestrekte zandvlakten, met een zeer eigenaardige flora.

Dat de kustvlakte bedekt zou zijn met een dikke humuslaag wordt door vele onderzoekers niet toegegeven.

Eenigszins vreemd doet het aan, als men leest, dat, naast palmen, „de ceder, de wolboom, de krassi, de talkboom, de caoutchoucboom en vele andere te vermelden" vallen. Een kenner van het Surinaamsche woud had zeker andere boomen genoemd.

Minder juist is ook hetgeen omtrent de Indianen wordt opgemerkt en het zou den steller van het artikel niet gemakkelijk vallen zijn bewering, dat de dorpen der Boschnegers meer op de eilanden in de rivieren dan langs de oevers staan, waar te maken.

Onder onderwijs wordt opgegeven, dat op het einde van 1908 het getal onderwijzers bedroeg: van den 1sten rang 6; van den 2den rang 10; van den 3den rang 46; van den 4den rang 39.

Deze cijfers zijn onjuist. Blijkbaar zijn de gegevens ontleend aan de „Gegevens, betreffende Suriname", samengesteld voor de Algemeene- en Internationale Tentoonstelling van Brussel in 1910; hierbij zijn de cijfers uit een verkeerde rubriek overgenomen; de juiste cijfers zijn 15, 24, 112 en 95.

De mededeelingen over de culturen bevatten vele onjuiste gegevens, die vermeden hadden kunnen zijn door raadpleging b.v. van de laatste jaarverslagen der Surinaamsche Bank, die goede overzichten van den stand der culturen bevatten. Het verslag van 1910 werd in No. 21 van dit weekblad overgenomen.

Onder handel en scheepvaart leest men: „Van de rivieren worden de Suriname tot nabij de Cassiporakreek, de Commewijne tot aan de Tempati en de Cottica tot Rikanau door zeeschepen bevaren"...... De bedoeling zal zijn, dat genoemde rivieren voor zeeschepen bevaarbaar zijn.

Zoo zouden er tal van opmerkingen te maken zijn, die evenwel meer ruimte zouden beslaan dan dit weekblad beschikbaar kan stellen. Het vorenstaande moge volstaan om aan de redactie der Encyclopaedie de overtuiging te schenken, dat het artikel met aandacht, en om het vele goede dat het geeft, met waardeering is gelezen.

***

De Surinaamsche bladen, per laatst aangekomen mail hier ontvangen, geven uitvoerige en hoogst waardeerende verslagen omtrent het feest, door den heer A. van 't Hoogerhuijs gevierd ter herdenking van den dag, waarop hij 40 jaar geleden te Paramaribo voet aan wal zette. De algemeene deelneming in dit feest bewijst wel, hoezeer de heer van 't Hoogerhuijs de achting en liefde zijner medeburgers heeft verworven gedurende zijn zeer werkzaam leven in de kolonie. De gouverneur, Mr. Fock, die het feest bijwoonde, opende de rij der sprekers met een van groote waardeering getuigende rede.

De heer van 't Hoogerhuijs, Rotterdammer van geboorte, heeft vele jaren als ambtenaar, het laatst als Chef van het Bouwdepartement, de kolonie gediend, en staat thans aan het hoofd van een particuliere industrieele onderneming, die hij met jeugdigen ijver en groote zaakkennis bestuurt.

Opmerkelijk, dat nog drie Nederlanders, die met dezelfde scheepsgelegenheid als de heer van 't H. in Suriname aankwamen, hun jubileum vierden, n.l. de heeren M. Behr, W. v. d. Hazel en A. Risseeuw, van welke de beide laatsten 40 jaren onafgebroken in Suriname hebben gewoond. Dit ter geruststelling van hen, die soms met angst familieleden of vrienden naar „de West" zien vertrekken.

***

Suriname van 9 Juni maakt melding van de oprichting van een nieuwe goudmaatschappij in Suriname, „the Dutch Guyana Gold Recovery Co." in Arizona. Eenige vermakelijke cijfers uit het prospectus mogen hier volgen: kapitaal 10.000.000 doll., verdeeld in aandeelen van een dollar; voor concessie en vergunningen zijn betaald 4.000.000 in aandeelen. Berekend wordt, dat aanwezig is een rijkdom van 30.000.000 dollar. Een winst van 700 doll. per dag wordt voorgespiegeld. Het prospestus zegt verder:

„De Hollanders, aan wie het land behoort, gelooven in den grooten rijkdom en de goede toekomst daarvan, maar zitten rustig te wachten op vreemd intellect en geld om het te doen opleven. Het is een historisch feit, dat in 1667 deze Hollanders de Kolonie Nw.-Amsterdam, welke den geheelen Staat New-York omvatte, ruilden voor hunne tegenwoordige kolonie (Suriname Red. S.) zoodat het u niet behoeft te verwonderen, dat zij „gemakkelijk in een transactie" zijn; en nu gaan wij ons voordeel doen met hunne vrijzinnige wetten en vrijgevige aanbiedingen om er te komen en hun goud voor hen te ontginnen."

Een later strooibiljet bericht, dat *f* 100000 aan aandeelen zouden verkocht worden ad 5 cts. Am., dus 5 % van de normale waarde. Bij elk gekocht aandeel wordt daarenboven een vol aandeel cadeau gemaakt.

***

De West van 9 Juni bespreekt de voorgenomen uitbreiding van de bacoven-drogerij op de plantage Kroonenburg. Wanneer de nieuwe installatie gereed is zullen ongeveer 8000 bossen bacoven per week verwerkt kunnen worden, het tienvoudige van de tegenwoordige hoeveelheid.

Tot dusver vinden de gedroogde Surinaamsche bacoven gereeden afzet op de Europeesche markt. Er is goede hoop, dat ook grootere aanvoeren afzet zullen vinden. De West teekent hierbij aan, dat, al blijft de uitvoer van bacoven in verschen staat bestaan, het van groot belang is een inrichting te hebben, die de bossen opkoopt, welke voor zeetransport niet geschikt zijn.

***

Uit de N. R. Ct. van 24 Juni, Avondblad B, deze mededeeling onder het hoofd: Wetenschappelijke berichten:

Een aantal hoogleeraren en oude studenten van de geneeskundige faculteit te Parijs nemen op het oogenblik proeven met een nieuwe behandeling van melaatschheid. De lepra-bacil wordt daarbij door koolzuur, dat op — 80 gr. Celsius afgekoeld is, gedood. Kort na de behandeling vormt zich reeds een gezonde, nieuwe huid en valt de oude melaatsche huid af.

Eenige Fransche geneesheeren hebben de nieuwe geneeswijze op het eiland Molokai van den Sandwich-archipel bij 700 lepra-lijders, naar het heet met goeden uitslag, toegepast. Verdere proefnemingen zullen moeten aantoonen, of de nieuwe behandeling de ziekte werkelijk duurzaam geneest.

***

Bij Kon. besluit van 24 dezer is, met ingang van 1 Augustus, tot gouverneur van Suriname benoemd W. D. H. baron van Asbeck, thans kapitein ter zee, aan wien als zoodanig, met ingang van 26 Juli, eervol ontslag is verleend.

Zij, die met de West van 6 Juni de benoeming van Dr. D. Bos tot gouverneur van Suriname het beste resultaat van de komst van de Suriname-commissie zouden achten, zien dus hun wenschen niet bevredigd.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het gering aantal aanvragen tot toelating op de Opleidingsschool voor Inlandsche Rechtskundigen. — In Het Koloniaal Weekblad van 25 Mei 1911, No. 21. werd aan de hand van Het Onderwijs medegedeeld, dat voor den nieuwen Cursus der Opleidingsschool voor Inlandsche Rechtskundigen zich slechts zes candidaten hadden aangemeld en dat dit feit zou wijzen op de weinige animo, welke bij het Inlandsch element in Ned.-Indië zou bestaan zich tot Inlandsch Rechtskundige te bekwamen.

Iemand, die zich „Loemajan" noemt, tracht in de **Pemberita Betawi** van 26 April 1911, No. 42, voor dat verschijnsel eene verklaring te geven, en wijst er op, hoe, behalve een eigenaardige gedachtengang bij den Inlander, dikwijls ook het bijgeloof een voorname rol speelt, waardoor de best bedoelde regelingen, in zijn belang genomen, niet altijd ingang vinden en eerst dan tot haar recht komen, wanneer men de goede werking daarvan in de praktijk met eigen oogen heeft waargenomen.

De schrijver houdt daarbij het oog gericht op de opleidingsscholen voor Inlandsche onderwijzers, Inlandsche artsen, enz., welke onderwijsinstellingen in den beginne eveneens met moeielijkheden hebben te kampen gehad, doch die later uitstekend zijn geslaagd, toen men zag, dat aan de opleiding werkelijk groote voordeelen verbonden waren. Zelfs bestaat er thans een zekere wedijver om op die inrichtingen geplaatst te worden.

Bij de beoordeeling van het verschijnsel, dat zich zoo weinig kandidaten voor de opleiding op de school voor Inlandsche Rechtskundigen hebben aangemeld, moet niet uit het oog worden verloren de omstandigheid, dat het programma van toelating op die school veel zwaardere eischen stelt dan dat van hare zusterinstellingen, alsook dat de kosten van opleiding voor de ouders aanzienlijker zijn en dat het bovendien niet vaststaat, dat de afgestudeerden geldelijk beter af zullen zijn dan hunne kameraden van de andere onderwijsinrichtingen.

Wel is waar heeft de Regeering toegezegd, dat de afgestudeerden van de opleidingsschool voor Inl. rechtskundigen zullen kunnen worden aangesteld tot klerk van den Landraad, griffier dan wel lid van den Landraad, enz., doch ten aanzien van het bedrag der bezoldigingen en omtrent den tijd, welken men zoo ongeveer in de lagere rangen zal hebben door te brengen, bestaat nog niet de minste zekerheid. De Inlandsche ouders wenschen daarom eerst eens de kat uit den boom te zien, meent schr.

Het lijdt echter geen twijfel of die ouders zullen z. i. op den langen duur wel bemerken, dat de oprichting van de Opleidingsschool voor Inlandsche Rechtskundigen waarlijk geen maatregel is van de Regeering, die tot nadeel zou moeten strekken van de Inlandsche maatschappij, zoodat men wel mag aannemen, dat geleidelijk meer aanvragen tot toelating zullen binnenkomen, zoodra het vertrouwen in de Regeering ten deze voldoende sterk ontwikkeld zal zijn.

Het volksverloop uit de Residentie Riouw. — In de **Pemberita Makassar** van 22 April 1911 no. 46 is een bericht uit de „Straits-Times overgenomen, dat vele woningen welke buiten de eigenlijke hoofdplaats Singapore zijn gelegen en reeds geruimen tijd ledig stonden, thans zijn betrokken door lieden uit de Residentie Riouw, die, blijkbaar, na de afzetting van den Vorst door de Ned.-Ind. Regeering, den door hen als legaal beschouwden bestuurder wenschen te volgen.

Het zielenaantal is dientengevolge te Singapore aanzienlijk toegenomen, terwijl de huurprijzen der woningen belangrijk zijn gestegen.

De meeste dier overgekomen lieden wonen in Kallang, Tangonkatong en Poeloe Brani. Men schat hun aantal op 5000.

Atjeh. *a.* **De Bintang Atjeh.**

Te Kota Radja is onlangs een Maleisch nieuwsblad met bovenstaanden naam verschenen, onder leiding van Dja Endar Moeda als verantwoordelijk redacteur.

Het stelt zich ten doel langs geleidelijken weg den intellectueelen vooruitgang van den lezer te bevorderen, meer in het bijzonder de Inlanders van Sumatra's Noordpunt, Oost- en Westkust.

Met uitzondering van Zon- en feestdagen, wordt het blad tweemaal in de week uitgegeven, n.l. des Maandags en des Donderdags. De abonnementsprijs bedraagt *f* 6.— per jaar. De drukker is de Atjeh-Drukkerij en Boekhandel.

Zoowel de administratie dezer instelling als de redacteur wekken in hun voorwoord het publiek op om, door het nemen van een abonnement op hun blad, hunne onderneming, ook ter wille van de goede zaak, te steunen.

b. **Atjeh's vooruitgang.** Volgens het ons toegezonden nummer van de **Bintang Atjeh** kan thans op Atjeh op menig lichtpunt worden gewezen. Niet alleen dat de bosschen en vroegere vlakten in bebouwde gronden worden omgezet, maar bovendien toont de Atjeher zich zeer ijverig bij den aanleg van tuinen, sawahs en vischvijvers.

De terreinen langs het zeestrand worden in erfpacht uitgegeven en Atjeh meer en meer bezocht door particuliere personen, voor doeleinden van land- en mijnbouw.

De Atjeher toont een uitstekend veehoeder te zijn die veel hart heeft voor zijn vee. Tal van koebeesten kunnen te Medan (Oostkust van Sumatra) van de hand worden gezet, terwijl de veestapel bovendien nog plaatselijk in de behoefte aan vee voorziet. Tijdens de vorige leverantie van vee voor de garnizoenen in Atjeh, moest dit van Bali, Padang of Penang worden betrokken, doch thans wordt dit plaatselijk aangeschaft.

Men zal evenwel nu voorzieningen moeten nemen, meent het blad, want als men voortgaat op de wijze zooals thans geschiedt, dan laat het zich aanzien, dat binnen korten tijd de veestapel niet meer aan de plaatselijke behoeften zal kunnen voldoen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een oordeel over den vooruitgang der Chineezen in Ned.-Indië. Bah Tegoeh geeft in de **Djawa Tengah** van 10 en 11 April 1911, no. 80 en 81 als zijne meening te kennen, dat de Ned.-Indische Chinees in den laatsten tijd er wel op vooruit is gegaan en dat de Chineesche toestanden in het algemeen zijn verbeterd. Daarbij herinnert de schrijver o.a. aan het feit, dat vele Chineezen, tengevolge van het genoten onderricht in de Nederlandsche, Engelsche en Fransche talen, thans in de gelegenheid zijn veel gemakkelijker dan vroeger zich algemeene kennis eigen te maken, voorts dat vele mannen zich van hun dure en bewerkelijke haarvlecht hebben kunnen ontdoen en zich thans kunnen kleeden in de Europeesche dracht, die veel minder kostbaar is dan de Chineesche. Dat dit verschil aanzienlijk is, blijkt uit het feit, dat men zich voor *f* 7.— een behoorlijk stel Europeesche kleeding kan aanschaffen, terwijl men voor één Chineesche plunje al spoedig van *f* 25 tot *f* 40 moet betalen.

Ook hebben de Chineezen te Soerakarta, sedert de laatste drie jaren, de kostbare plechtigheden bij de reboetanfeesten prijsgegeven en afgezien van het branden van papier, dat, volgens de Chineesche volksbegrippen, tijdens het bestaan hiernamaals, in geld wordt omgezet.

Deze laatste feiten zouden dus wijzen op een begin van uitvoering om met het thans nog sterk bestaande bijgeloof af te rekenen.

De meening trouwens dat dit bijgeloof zijn tijd heeft gehad, vindt ook uiting in het streven van den modernen Chinees om het dagelijksche dure onder-

houd van den Twapakkong maar af te schaffen en de prachtige en kostbare uithangborden aan muren en aan weerskanten van de deuren naar de rommelkamer te verwijzen.

Schrijver is echter van meening, dat de tijd voor den eerstgemelden maatregel nog niet is aangebroken, aangezien nog zoovele Chineezen gehecht zijn aan hun voorvaderlijken godsdienst en nog te bevreesd zijn voor de wraak van den Twapakkong. In elk geval zouden de vrijkomende gelden nuttiger besteed zijn aan instellingen, die den Chinees kunnen ontwikkelen en hem in staat stellen beter den strijd om het bestaan vol te houden. Tevens zou daardoor veel tijd beschikbaar komen, die nuttiger dan thans kan worden besteed.

Dat de Nederl.-Indische regeering tot den gewijzigden toestand heeft bijgedragen, valt niet te loochenen, zegt schrijver. In de eerste plaats door de oprichting van onderwijsinstellingen en in de tweede plaats door het verleenen van meer vrije beweging aan den Chinees.

Alleen aan het verzoek der Chineezen om afschaffing van de instelling der Politierol, is nog niet voldaan, doch wellicht, dat te eeniger tijd nog wel aan dien wensch zal worden tegemoetgekomen, zoodra het blijkt dat de Chinees zich beter dan thans aan Westersche toestanden en begrippen heeft kunnen aanpassen. Schrijver stelt daarom in het belang van de ontwikkeling van den Chineeschen stam voor, dat zijne landgenooten in het bijzonder hunne aandacht zullen schenken aan de vier navolgende voorname maatregelen:

1e. het in zich opnemen van het Westersche intellect;
2e. afschaffing van alle bijgeloof;
3e. coöperatie op elk gebied;
4e. verspreiding en opvolging van nuttige hygiënische wenken.

Ontevreden stemming der Chineezen ter hoofdplaats Soerabaija. Volgens een bericht, voorkomende in de **Djawa Tengah** van 20 April 1911 no. 86, is de politie te Soerabaja thans met kracht opgetreden tegen den speelduivel daar ter plaatse.

Zij had reeds langen tijd haar oog gevestigd op de clandestiene speelhuizen te Kepasan en gang Boenbio, maar welke listen de politie ook te baat nam met het doel de spelers te vatten, niets slaagde. Steeds waren deze haar te slim af.

Zelfs één der ijverigste politiecommissarissen had ten deze geen succes en zijn geduld verliezende, liet hij op den 12en April 1911 des avonds ten 5 ure, plotseling Kapasan en gang Boenbia door een vijftigtal politieagenten omsingelen, met het gelukkig gevolg, dat een drietal Inlanders en een Chinees konden worden gevat.

De andere aanwezigen wisten zich bij het zien van de agenten uit de voeten te maken.

Tot zoover is deze zaak in orde, doch wat als minder regelmatig wordt beschouwd, is de lang niet geringe lichamelijke belangstelling, welke de gearresteerden van de zijde der politie moesten ondervinden. De Chinees werd onder luid gejuich van de agenten opgejaagd, hetgeen al het karakter droeg van zekere onoordeelkundig vijandige stemming, geringschatting ten opzichte van het Chineesche element in het algemeen, en daarna half dood geslagen. Waar onderwerpelijk slechts sprake is van 'n overtreding, daar komt, volgens de Chineezen, zulk een ruw optreden van de politie niet te pas, bovendien loopt het gerucht, dat de Chinees in kwestie zelfs niet eens aan het spel deelnam. Door liefdevolle belangstelling van eenige landgenooten, is hij onder geneeskundige behandeling gesteld.

In een en ander hebben de Chineezen ter hoofdplaats Soerabaja aanleiding gevonden plaatselijk een oproep te doen bij de landgenooten en hunne geldelijke offervaardigheid in te roepen, ten einde de noodige gelden in te zamelen en deze ter hand te stellen aan een advocaat, wien verzocht zal worden aan den gewonden Chinees juridischen bijstand te verleenen.

De schrijver, S. T., wekt een ieder op die actie met een geldelijke bijdrage te steunen, want zegt hij, als men van de zijde van het Chineesche element lijdelijk in zulk een grof optreden berust, dan staat den Chinees in Ned.-Indië in de toekomst nog veel ruwere bejeging te wachten.

Ter hoofdplaats Semarang gaf de politie eveneens blijk van haar activiteit ten deze.

Zij wist een tweetal Chineezen en een viertal Javaansche clandestiene spelers te vatten. Doch die arrestatie geschiedde langs legalen weg; over een onhebbelijke bejegening door de politie aldaar werd niet geklaagd.

Medewerking. De Bat. bladen der jongste mail vermelden: Onder de Chineezen zal een commissie worden benoemd, om na te gaan, in hoeverre de aanbevolen maatregelen omtrent reinheid der gebouwen en verdelging van ratten worden nagekomen.

Feest te Madioen. Men schreef 3 Juni jl. aan het S. Hblad:

De verleden jaar tot ridder der Oranje-Nassau-Orde benoemde houthandelaar Njo Kie Siong wil den 10en Juni a.s., blijkens een communiqué aan zijn Europeesche sobats, ook buiten Madioen het ridderfeest vieren, tegelijk met de bruiloft van zijn dochter. De oude richard is blijkbaar erg ingenomen met zijn decoratie.

Van Vreemde Koloniën.

HET BRITSCHE RIJK.

Wanneer Groot-Brittanië een nationaal feest viert, zorgt het daaraan luister bij te zetten door een ruime plaats af te staan aan Indië, dat den koning mede de keizerskroon heeft doen toedenken, en aan de andere onderhoorigheden van overzee. Bij de kroning van George V heeft de tegenwoordigheid van de eerste ministers van Australië, Nieuw Zeeland, Zuid-Afrika, Canada en New Foundland een nummer van bijzondere beteekenis gebracht in de groote vertooningen, welke in velerlei vorm gegeven zijn. Maar in den reusachtigen optocht, die aan de openbare plechtigheid verbonden is geweest, trokken toch andere koloniale groepen meer de aandacht, en vormden deze zelfs de meest schilderachtige, meest schitterende, tevens meest vreemde gedeelten van de cavalcade; het waren die van „the Indian procession”. Daarin waren afdeelingen der kleurrijke uniformen van het Inlandsche leger, maar vooral vonkelden en glansden in goud, edelgesteenten en kleederpracht de Maharaja van Patiala, de Rajadhiraja van Shahpoera, de Rajhoemar Sirdar Singh, Generaal Goeroeam Singh, de Gaekwar van Baroda, en anderen, waaronder nog de Begum van Bhopal te vermelden is, als eerste vrouw van een Indisch vorstenhuis, die aan een kroningsoptocht in Londen heeft deelgenomen.

Hebben de deelen van het verre Britsche rijk zoo in Londen meegedaan aan de huldiging, in alle steden hebben ginds bovendien nog feestelijkheden plaats gehad; van de berichten daarover zullen wij slechts één weergeven, omdat dit, naar wij meenen, iets nieuws biedt. Maar eerst herinneren wij er aan, dat Indië bovendien groote feesten organiseert om het vorstenpaar in het laatst van dit jaar persoonlijk te huldigen als het zijn Oostersch keizerrijk zal bezoeken. Het nieuw bedachte nummer, waarop wij doelden, betrof de eerste-steenlegging van een nieuw groot Zeeman's- en Visschershuis te St. Johns in Newfoundland.

Dit was de eerste daad van den nieuwen vorst na de kroning. George V begaf zich, na zijn terugkeer van Westminster in Buckingham Palace, naar de koningskamer, waar hij, in tegenwoordigheid van de koningin, den prins van Wales en andere leden van de koninklijke familie, door op een electrisch toestel te drukken, den eersten steen, bestemd voor het naar hem te noemen instituut aan gene zijde van den Atlantischen Oceaan, op zijn plaats deed kantelen. Te St. Johns stonden de autoriteiten, genoodigden en belangstellenden bij de plek, en leidde de gouverneur Sir Ralph Williams, de verdere plechtigheid toen, op den bepaalden tijd, de steen inderdaad zich, als uit zichzelf in beweging zette, om zich volgens des vorsten wil op zijn vaste plaats te gaan metselen.

***

Van meer dan een zijde zijn bedenkingen en waarschuwingen vernomen tegen de voorgenomen *vermindering van de Inlandsche strijdkrachten* in het Indische leger. Wij hebben den weergalm hiervan in ons weekblad gegeven. The Times of India (Ml. Ed. 10 Juni) komt nu op tegen het schermen met het gevaar van buiten- en van binnenland zonder zich in ernst te verdiepen in de vraag of inderdaad geen verandering heeft plaats gehad en in hoever die tot een beperking der legersterkte mag leiden. 't Leger is in zijn tegenwoordige organisatie en indeeling gegrond op de onderstelling dat de waarschijnlijke vijand Rusland zou wezen en de strijd Noord-Afghanistan als hoofdtooneel zou hebben. De verhoudingen zijn gewijzigd. Een Britsch-Russisch tractaat opent vooruitzicht op nog verdere betering in deze richting. Het blad meent dat evenzeer als het prijzenswaardig is geweest met de dreigende gebeurtenissen rekening te houden, een goede politiek het land nu niet op lasten zal laten ter bescherming tegen gevaren die niet meer bestaan. Om in dezelfde lijn door te gaan moet de regeering niet de troepenmacht onveranderd laten, maar zich weer afvragen hoe de sterkte en de indeeling nu moet worden in verband met de grenskwestiën en den loop der zaken aan de Perzische golf. Daarnaast wordt er op gewezen, hoe de stammen, die zelf tot rust en vrede gebracht zijn, en geen contingent meer leveren voor het leger, hun strijdvaardigheid verliezen, het-

geen niet al te zeer in de hand gewerkt mag worden, in een land dat nog niet mag verwachten zijn weg door de geschiedenis te kunnen banen zonder over een deugdelijk Inlandsch leger te beschikken.

***

De vruchtenoogst in Australië is bijzonder overvloedig. Tasmania en Queensland bereiden zich voor op een kolossalen uitvoer naar Londen en Amerika.

HET DUITSCHE GEBIED.

Z u i d-A f r i k a. In 1910—'11 zijn in de omgeving van Luderitzbucht 800.000 karaat d i a m a n t verkregen, tot een waarde van 21.400.000 Mark. 97% is naar Antwerpen, 3% naar Duitschland gegaan. Hoewel de opbrengst aan 18 maatschappijen ten goede komt, is 93.2 % van de 5 voornaamste firma's afkomstig.

De gemaakte winst bedroeg 688.000 Mrk. Hiervan 34000 voor het reservefonds, 50000 dividend (10%) voor de op de aandeelen gestorte gedeelten, 200000 aan de fiscus (politie, douanen, enz.), blijft te verdeelen 403600 M.

***

S a m o w a. Een Duitscher had in een plaatselijk blad artikelen geschreven tegen de vrouwen van gemengd bloed en de huwelijken met kleurlingen. De dames van Apia hebben vergaderd en het besluit genomen haar beleediger te straffen. Zij trokken in groot aantal naar zijn woning. De politie bracht hem in de gevangenis in veiligheid. Ook deze werd door de amazones belegerd. Door bedreiging met geweervuur verdreven, begaven zij zich naar den wn. gouverneur, zware straffen eischende voor den snoodaard. De echtgenooten belegden op hun beurt een vergadering en vroegen de verwijdering van den schuldige. Deze is inderdaad aan boord gebracht van een voor vertrek gereed liggend stoomschip!

PORTUGAL.

De Gouv.Gener. van Portug.-Indië, Dr. Conceiro da Costa, was door Lorenzo Marques, waar hij zeer populair is, tot afgevaardigde in de nieuwe volksvertegenwoordiging gekozen. Het republikeinsche bewind had intusschen bepaald, dat geen gezant of gouv.-gener. lid van het parlement mag zijn. Nam hij de keuze aan, dan moest hij het traktement, verbonden aan zijn positie te Goa, prijs geven. De regeering verzocht hem liever te Goa te blijven; hiertoe heeft hij nu ook besloten.

FRANKRIJK.

Wij verheugen ons in Nederland in het bezit van een vereeniging voor tentoonstellingsbelangen, die haar werkzaamheid tot nu toe echter beperkt heeft, tot het bevorderen van de deelname van Nederland aan tentoonstellingen. Zoodra het besluit tot deelname door de regeering genomen was, trad de vereeniging terug, de behartiging der belangen van de Nederlandsche inzenders, de organisatie, uitvoering, enz. nam zij niet onder haar bemoeienissen op. Voor ons ligt (La Dépêche Col., 28 Juin) het verslag, uitgebracht in de jaarlijksche algemeene vergadering van l e Comité national des expositions coloniales en France, aux colonies, à l'étranger, over 1910; naar het ons voorkomt, is uit de werkwijze van dit comité voor onze Nederlandsche vereeniging en voor onze regeering wel wat te leeren.

Het regelings-comité voor de Brusselsche tentoonstelling, gekozen uit het bestuur, had den senateur Saint-Germain tot voorzitter. De uitvoering van het opgemaakte programma werd zeer in de hand gewerkt, doordien de eerste onder-voorzitter van het nationaal comité zelf, de heer G. Schwob, als regeeringscommissaris voor de koloniën werd aangewezen. Dit was, als het ware, de officieele erkenning door de regeering van de goede werking van het nationaal comité.

Geleerd door de ondervinding, opgedaan bij de Franco-Britsche tent. van 1908, waren van Juli 1909 af reeds comité's ingesteld, die over de toelating en de inrichting der deelnemingen te oordeelen hadden. Dit was de inzet tot een stelselmatigen arbeid, die de Fr. koloniale afdeeling volkomen gereed deed zijn op den dag der opening van de tentoonstelling, den 23en April.

Was het tentoongestelde in 4 groote groepen verdeeld: invoer, koloniale producten, koloniale materialen, uitvoer, voor de samenbrenging beijverden zich provinciale commissiën, die den arbeid voor de koloniën verrichtten, voor zoover deze in het moederland kon plaats hebben. Zij brachten het tot bijna 800 deelnemers.

De tentoonstelling te Brussel was nog niet gesloten, toen het nationaal comité zich al weer aan den arbeid te zetten had voor die van 1911 te Roubaix. Hier had het te werken zonder steun van de regeering, geheel aangewezen op eigen middelen. Het heeft nu 950 exposanten gevonden, en een budget gemaakt, dat in uitgaven en ontvangsten aardig sluit.

Intusschen kreeg het comité national het verzoek van de regeering om in het Handelsmuseum te Triëst een tentoonstelling te organiseeren van voortbrengselen der Fransche koloniën, die daar inderdaad voor den winter van 1911—1912 geopend zal worden.

De vereeniging, die pas vier jaren oud is, doet dus wel practisch werk, en daar de exposanten en de commercieelen in het algemeen goede verwachtingen van haar bemoeienissen hebben, vindt de financieele kwestie, die bij de organisatie en wijze van werken onzer Nederlandsche vereeniging zooveel zorgen baart, van zelf haar oplossing.

***

Konden wij in het vorige nummer melden, dat d e m i n i s t e r i e e l e c r i s i s in België door de minister van koloniën, Renkin, op zijn zetel had gehandhaafd, wij hadden voor Frankrijk hetzelfde verwacht voor den minister Messimy, die in de weinige maanden, waarin hij de portefeuille van koloniën in handen heeft gehad, verschillende doortastende maatregelen genomen heeft. Het is echter anders verloopen. De oud-officier Messimy is wel aangebleven, maar heeft zich laten overreden de leiding van het departement van oorlog op zich te nemen. Zijn vervanger, de ingenieur Lebrun, lid van de Kamer, nog geen 40 jaar oud, is een man met veelzijdige talenten, maar zonder eenige aanwijzing van de bekwaamheden, die waarborgen geven voor de goede uitvoering van het door hem uitgesproken voornemen om de politiek van zijn voorganger door te zetten.

Chef van kabinet is onze voormalige landgenoot van Vollenhoven geworden, die in verband hiermede dus niet zijn bestemming naar Afrika zal volgen.

***

Meermalen is d e b e p e r k i n g v a n 't a a n t a l a d v o k a t e n, gerechtigd om als verdedigers op te treden in Indochina, afgekeurd. Thans heeft een presidentiëel decreet deze beperking opgeheven, maar het recht om zich als advok.-verded. te vestigen anderzijds beperkt tot hen, die 25 jaar oud, meester in de rechten zijn, gedurende minstens 2 jr. in jurid. werkkring, en minstens 3 jr. secretaris van een advok.-verded. in de kolonie zijn geweest.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Tijdschrift van het Bat. Gen. voor K. en W.

Dr. N. J. Krom, de leider van het archaeologisch onderzoek op Java en Madoera, opent de nieuwe afl. van het Tijdschr. voor Ind. Taal-, Land- en Volkenkunde met eene beschrijving over het „Restaureeren van oude bouwwerken", naar aanleiding van een studie over dit onderwerp in het Bulletin van den Ned. Oudheidk. Bond.

Een volgend opstel, van Dr. D. A. Rinkes, is getiteld: De heiligen van Java. II. Seh Siti djenar voor de inquisitie.

Eene bijdrage tot de kennis van het oude Soenda levert de heer C. M. Pleijte door eene beschouwing van het jaartal op den Batoe-Toelis nabij Buitenzorg (met kaartje en afb.) De heer Pl. toont hierbij o.m. aan, dat het rijk Pakoean Padjadjaran gesticht moet zijn in pl.m. 1532 A. D. en niet in pl.m. 1132 A. D., welk jaar, op gezag van wijlen K. F. Holle, algemeen als stichtingsdatum aangenomen werd.

Behalve bovengenoemde geleerde bijdragen, geeft deze afl. nog een uitvoerige „Nota, bevattende eenige gegevens betreffende het landschap Mamoedjoe" (Celebes).

Notulen van het Bat. Gen. voor K. en W.

Afl. 3 en 4 van deel 48 der Notulen der vergaderingen van het Bataviaasch Genootschap, bevat vooreerst de verslagen der directievergaderingen van Juli—Dec. 1910, en voorts als Bijlagen: mededeelingen over aanwinsten der verschillende verzamelingen van het Genootschap, zoomede een opstel van Dr. N. J. Krom, getiteld: De jaartallen van Tralaja (bij Modjokerto).

In de Notulen worden allerbelangrijkste mededeelingen gedaan. Zoo wordt bijv. in de vergadering van 17 Oct. een schrijven van den heer Rouffaer voorgelezen, waarin deze meldt in de binnenlanden van Soembawa een oud-Javaansche inscriptie te hebben ontdekt, welke vondst kan leiden tot opheldering van vele duistere punten in de oude geschiedenis van dat eiland.

Een studie over Emanuel Rodenburg.

In het Negende jaarboek 1911 van de vereeniging Amstelodamum heeft de heer J. F. L. de Balbian Verster een belangrijke, gedeeltelijk uit de archieven geputte, studie geleverd over den Amsterdammer

Emanuel Rodenburg, die van 1587—1601 op Bali vertoefde en zich in de bijzondere gunst van den voornaamsten radja of „Koning” aldaar mocht verheugen. De schr. gaf zich bovendien veel moeite, om bijzonderheden over Rodenburg na zijn terugkeer in het vaderland te kunnen vermelden, zoomede over diens familie en afstammelingen (waaronder o.m. Mr. Willem Bilderdijk moet worden gerekend), en eindigt, op deze afstamming doelende:

„Als de heer van Teisterbant de geschiedenis van den pionier van Bali, zijn voorzaat, gekend had, zou hij hem ongetwijfeld in meer dan één gedicht hebben vereeuwigd.”

Staatsrecht van Curaçao.

Van de hand van Mr. Dr. H. W. C. Bordewijk is verschenen „Ontstaan en ontwikkeling van het staatsrecht van Curaçao. (Uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië). 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff.

In dit geschrift geeft Mr. B. geen overzicht van de organisatie en werking van het bestuur der Nederlandsche Antillen onder de West-Indische Compagnie, omdat de in 1901 verschenen studie van den heer J. H. J. Hamelberg, de Nederlanders op de West-Indische eilanden, hierin voorziet, waarom schr. aanvangt met het jaar 1792, het tijdstip van overname der koloniën in eigen beheer door de Generaliteit, met hetgeen daaraan onmiddellijk is voorafgegaan.

Schr. verdeelt die stof in 5 paragrafen, n.l.: I. De jaren 1790 en 1791; II. Het tijdvak 1792 tot 1815; III. id. van 1815 tot 1828 (de drie koloniën); IV. id. van 1828 tot 1848 (de administratieve vereeniging van de koloniën) en V. Het tijdvak na 1845 (de twee koloniën, wettelijke vaststelling van de regeeringsreglementen).

Mr. B. wil zijn werk beschouwd zien als het historische deel en zal later eene bespreking geven van het staats- en administratief recht zelf.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

Afl. 3 en 4 van dl. 40 (Maart-April 1911) opent met eene levensbeschrijving van den heer R. A. Eekhout (overleden te Soekaboemi, 14 Febr. 1911), door H. Th. Kal.

Onder het opschrift „Vooruitgang of achteruitgang”, bespreekt de heer P. J. F. van Heutsz den huidigen economischen toestand der inlandsche bevolking van Java en Madoera. Om de aandacht te vestigen op de meening ten deze van iemand, die ongetwijfeld recht van spreken heeft, nemen wij een klein stukje letterlijk over.

„.......... Wij zijn alzoo wel vooruitgegaan op beschavend gebied, maar bewegen ons voortdurend sneller op een oeconomisch gevaarlijk pad, omdat onze tochtgenoot — de inlander — zoo snel niet mede kan. En de vele d r ij v e r s in Nederland, die na gedanen arbeid op hunne lauweren rusten en groote pensioenen genieten van uit Kromo's zak — houden niet op aan te zetten tot ongezonden spoed, die ons, leiders, het allereerst in dat gevaarlijk moeras zal doen terecht komen.”

Dezelfde schrijver plaatst nog een artikeltje, getiteld „Misverstand”, waarbij hij terugkomt op een tweetal bijdragen van zijn hand, verschenen in de October-afl. van het Tijdschrift B.B., welke handelden over „De oeconomische ontwikkeling van den Javaan” en „Het inlandsch credietwezen”, en die aanleiding hebben gegeven tot misverstaan van enkele zijden.

„Althans” — zegt de heer van Heutsz — „de rubriek „Literatuur-overzicht” van het Koloniaal Weekblad van 5 Januari No. 1, geeft van dat misverstaan met een paar woorden blijk.”

Uit zijn nadere toelichting blijkt, dat wij inderdaad den heer v. H. hebben misverstaan, waartoe wel aanleiding bestond, waar de schrijver zelf thans constateert: „Schijnbare tegenstrijdigheden in beide artikelen zullen — bij eenig nadenken, zeker wel verklaarbaar zijn.”

Overigens: de heer van Heutsz (en andere schrijvers) houde ons onze oppervlakkigheid ten goede: hoofddoel dezer rubriek is de aandacht te vestigen op verschillende publicaties en daardoor mede te werken tot meerdere bekendheid.

Een derde artikel van den heer van Heutsz handelt over „De Regentenvereeniging”, welke den 15en Maart te Semarang is opgericht. Schr. is met de vereeniging en haar sympathiek streven ook daarom ingenomen, omdat zij bestaat uit regenten van adellijke en van niet-adellijke afkomst, zoo goed als alle regenten op Java en Madoera omvat en daardoor der komende evolutie tot voorbeeld, der Regeering en Hare organen van groot nut kan zijn. Wat de vereeniging zelve betreft hoopt hij, dat zij hare psychische en intellectueele krachten niet zal overschatten en bestand zal blijken tegen veel teleurstelling en ontmoediging.

Verder bevat deze afl. nog de volgende bijdragen: Leucaena Glauca (Kemlandingan), door A. Th. L. Salverda. — Adatrecht, door de Commissie van Bijstand. — Uit de Memorie van toelichting op de Indische begrooting voor 1911. — Reorganisatie Binnenlandsch Bestuur. — Uittreksel uit een Nota van den Inspecteur van het Inlandsch credietwezen over de werking van de Afdeelingsbanken. — Grondhuurprijzen bij de suikerindustrie op Java. — Iets over pest, door D. L. Stibbe (Geschiedenis, verschillende vormen, besmetting door dieren, maatregelen tegen bestrijding).

De „Koninklijke”.

Bij Willemsen en Co. te Rotterdam is verschenen: De „Koninklijke”. De geschiedenis van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Ned.-Indië vanaf hare oprichting tot heden.

De „Koninklijke” werd 16 Juni 1890 opgericht, ter overneming van de vergunningen, door Mr. D. de Ruiter Zylker, van het Gouvernement verkregen; haar eerste bestuur bestond uit mannen, die toen ter tijde in groot aanzien stonden. Thans, ruim 21 jaar later, is er zeker geen Nederlandsche onderneming die zoozeer de belangstelling trekt, in en buiten Nederland, als de Kon. Ned. Mij. tot exploitatie van petroleumbronnen. In bovengenoemd, 80 bladzijden beslaand, werk wordt op zaakrijke wijze de geschiedenis dezer machtige vennootschap geschetst.

Teysmannia.

Inhoud van No. 5, jaarg. 1911: Wederwoord aan Dr. A. W. K. de Jong, met opmerkingen van Dr. de Jong. — Beoordeeling van de tegenwoordige tapmethode voor Hevea, door W. M. van Helten. — Peru-coca, door Dr. A. W. K. de Jong. — Een zonderlinge djeroek, door Dr. W. G. Boorsma. — Bemestingsproef met Perlis-guano, door Dr. A. W. K. de Jong. — Sprokkelingen uit nieuwe publicatiën: Sandelhout. — Ziekte-kiemen in planten. — Aetherische oliën. — Zonnebloemen. — Zijde-Surrogaten. Enz.

Bulletin Koloniaal Museum.

Als No. 47 van het Bulletin van het Koloniaal Museum te Haarlem is verschenen **Zakflora voor Suriname**, 1e gedeelte, door Dr. A. Pulle. Tweede uitgave van het Van Eedenfonds (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Dit eerste gedeelte bevat tabellen tot het determineeren van de families en geslachten der wildgroeiende en gekweekte Vaatkryptogamen en Phanerogamen, die tot nu toe voor Suriname bekend zijn.

De schrijver hoopt voor een volgend deel te mogen rekenen op daadwerkelijken steun van hen in Suriname, die belangstellen in verspreiding van kennis der flora aldaar. Een hoofdstuk „Wenken voor het verzamelen van planten” laat Dr. Pulle daarom aan den eigenlijken tekst van dl. I voorafgaan.

Weekblad voor Indië. No. 6.

Bijdragen over Indië: De pest. Hoe kunnen wij haar vermijden en bestrijden? door Dr. J. H. F. Kohlbrugge (wordt vervolgd). — Mr. A. Brouwer (benoemd procureur-generaal bij het Hooggerechtshof) (met portret). — De eerste steenlegging van het station Semarang-Tawang (met afb.), door Mian. — Een spotprent (over de pest, verschenen in de „Telegraaf”). — Indische penkrassen, door Ofoei (vervolg). — Over dapoers en keukens, door H. W. A. — Vijfde brief van Kappelman. — In het Bijblad voor dames: Hoe moeders haar kinderen moeten bezighouden (vervolg).

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 26: Vezelcongres te Soerabaja. Literatuurberichten, bewerkt onder toezicht van Dr. J. Dekker (vervolg). — De rietsuikerindustrie in de verschillende landen van productie, door H. C. Prinsen Geerligs (besproken door Dr. A. Wijnberg) — Nieuws uit Java's theedistricten (vervolg), door Dr. A. W. Nanninga. — Die Pest im Deutsch Ost-Afrika (Ambtlicher Bericht) besproken door Dr. C. H. L. Baelde. — Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan, door P. Hondius Jzn. — De acte van vertegenwoordiging der Indische mijnwet. — Verslag van de Kamer van Koophandel en Nijverheid te Soerabaja over 1910 (vervolg). — De Oengaran-waterleiding voor Semarang in aanleg. — Kultuurberichten (Het 50-jarig bestaan van de suikerfabriek Bantool. — De a.s. Vezeltentoonstelling te Soerabaja. — Hevea en Ramboeng op Java. — Kleine mededeelingen (De toekomst van Riouw. — Koelie-werving. — Bureau voor Handelsinlichtingen. Enz.). — Financiëele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

***

Ten slotte eenige titels van sedert het vorig overzicht ontvangen publicatiën.

Onteigening in de Nederlandsche koloniën. Proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de rechtswetenschap aan de Rijksuniversiteit te Leiden, door M. de Muinck. Groningen, P. Noordhoff.

De vestiging van de Nederlanders aan de kust van Koromandel. Proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de Nederlandsche letterkunde aan de Rijksuniversiteit te Groningen, door H. Terpstra. Groningen, M. de Waal.

Het herstel van het Nederlandsch gezag in de Molukken in 1817, naar oorspronkelijke stukken, door P. H. van der Kemp. Derde gedeelte. De bedwinging van den opstand in de Molukken door Schout-bij-Nacht Buyskes (Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. Deel 66, afl. 1).

Onze Oost als land van de toekomst voor onze Nederlandsche jongelui, door J. Sibinga Mulder (Vragen van den Dag. Juli 1911).

De oplossing der Islam-quaestie in Ned.-Indië, door Mr. C. Th. van Deventer. (Dr. C. Snouck Hurgronje, Nederland en de Islam). (Gids, Juli 1911)

Le jardin botanique de Buitenzorg (Java), par E. Leplae (Bulletin agricole du Congo belge, Juin 1911). Met vele en fraaie illustraties.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Overdruk uit het negende jaarboek MCMXI van de vereeniging „Amstelodamum”. „Een Amsterdammer als pionier op Bali (Emanuel Rodenburg, 1597—1601), door J. F. L. de Balbian Verster”.

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910.

Jaarverslag van de Vereeniging „Tot Steun” over het jaar 1910.

Zendings-Studie.

Afl. 3 van „Hoe wij steunen en gesteund worden”, orgaan der vereeniging „Tot Steun”.

Mr. G. D. Willinck over wijlen professor Dr. G. A. Wilken, door Mr. F. D. E. van Ossenbruggen.

7e Jaarverslag van het „Bureau voor Handelsinlichtingen.”

No. 2 van de Serie „Mededeelingen voor Landbouw, Nijverheid en Handel” te Buitenzorg. „What kapok is and what it is used for.”

„De Balata-industrie in Suriname”. Supplement door Fred. Oudschans Dentz.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 7 Juni; De Locomotief t/m 6 Juni; Het Soer. Handelsblad t/m 3 Juni; De Sumatrapost t/m 7 Juni; De Sumatrabode t/m 9 Juni; Tjahaja Sumatra t/m 8 Juni; Ned.-Ind. Effectenblad No....... niets ontvangen; De Indische Mercuur No. 27—4 Juli; Kort verslag verg. 2e Kamer St.-G.; Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw; De Banier No. 22; Weekblad voor Indië No. 5.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden.

	Contributie.
T. Bijkerk, Opz. B.O.W. N.-I., Amsterdam	f 3.—
Dr. P. N. van Kampen, Adj.-afd.-Chef Dep. v. Landb., Amsterdam	„ 4.—
W. Walter, Notaris, Apeldoorn	„ 2.—
K. J. Razelius, Brummen	„ 2.—
N. H. Siewartz van Reesema, Techn. Stud., Delft	„ 2.—
S. v. Exter, 1e Lt. Gen. O.-I. L., Diemen	„ 2.50
F. Schütt, Maj. Inf. O.-I. L., 's-Hage	„ 2.—
E. M. Carpentier Alting, Kapt. Gener. Staf O.-I. L., 's-Hage	„ 2.50
F. W. Versteegh, bibitplant. Semar,	„ 2.50
Mevr. de Wed. D. Boele Schlette, „	„ 2.50
J. Koops Dekker, Kapt. Inf. O.-I. L., „	f 2.50
De Firma De Vries en Co., Passagebureau 's-Hage	„ 2.50
C. H. M. H. Kies, Kapt. Art. O.-I. L., „	„ 2.50
H. E. Pennink Fz., oud-Suiker-Techn., „	„ 2.50
Dr. W. C. Kersbergen, Dirg. Off. v. geheid N.-I., Haarlem	„ 2.50
F. W. Koot, Comm. Departement B.B. N.-I. Hees	„ 2.50
Mevr. C. G. Bor—geb. Piepers, Nijmegen	„ 2.—
Anton de Hoog, Boekhouder, Rotterdam	„ 2.—
W. F. Klaare, Direct. v/d Amerik. Petr.-Mij. Rotterdam	„ 4.—
W. Coolsaat Rauschenplat, Volendam	„ 5.—
E. A. Brunings, Directeur plant. Rust en Werk, Paramaribo	„ 2.50
R. J. Rens, Arts, Distr.-geneesh., Paramar.	„ 2.50
J. P. Michielsen, Kol. der Inf., Batavia	„ 5.—
Th. A. L. Heijting, Resident, Djambi	„ 10.—
D. Soennan, firma Donald en Comp., Soerakarta	„ 2.50
G. F. de Bruijn Kops, Resident, Tandjong Pinang	„ 5.—
abon. Dr. Joh. F. G. Boerlage, Berlijn	„ 4.—
P. Out, Boekhandelaar, Koog a/d Zaan	„ 2.—

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING der Vereeniging „Oost en West” op Zaterdag 8 Juli a.s. ten 2½ uur nam. te 's-Gravenhage, in het gebouw van de afdeeling aldaar, Laan van Meerdervoort 187.

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen der vorige vergadering (Zie Koloniaal Weekblad 14 Juli 1910 no. 28).
3. Verslag van de Vereeniging over het jaar 1910 (Zie Koloniaal Weekblad 1911, nos. 5, 6, 8 en 11).
4. Rekening en Verantwoording van het geldelijk beheer (Kol. Weekbl. nos. 24 en 25).
5. Jaarverslag Informatiebureau (Zie Koloniaal Weekblad 1911 no. 16).
6. Idem Studiecommissie (Zie Kol. Weekbl. 1911 no. 16).
7. Voorziening in de vacatures van het Hoofdbestuur. — Aan de beurt van aftreding zijn de navolgende dames en heeren a. Amsterdam, Th. Almerood; b. Apeldoorn, T. Gerdes Oosterbeek; c. Arnhem, L. A. H. Lamie; d. 's-Gravenhage, Mevr. M. ten Bosch—Bosscher, A. B. J. Prakken; e. Leiden, Prof. Mr. J. E. Heeres.
   De candidaten van het Hoofdbestuur zijn: a. Amsterdam, Th. Almerood en C. de Vries; b. Apeldoorn, T. Gerdes Oosterbeek en J. T. Visser; c. Arnhem, L. A. H. Lamie en H. J. Bauman; d. 's-Gravenhage, Mevr. M. ten Bosch Bosscher en Mej. Maarsche, A. B. J. Prakken en L. Th. Schneider; e. Leiden, nog in behandeling,
8. Benoeming der Commissie tot onderzoek der Rekening en Verantwoording.
9. Begrooting 1912;
10. Onderwerpen voorgebracht door de afdeelingen.
11. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

E. VAN ASSEN, Secretaris.

De *maandelijksche samenkomst* van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging en de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag* den *20sten Juli* 1911, 's avonds ten 8½ **ure**, *Heulstraat 17, den Haag.*

Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

Ter vervulling van de betrekking van **hoofdverpleger bij het krankzinnigenwezen** in Nederlandsch-Indië kan derwaarts worden uitgezonden een gehuwde, gediplomeerde krankzinnigenverpleger.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van f 150 (éénhonderd vijftig gulden) 's maands, met vier driejaarlijksche verhoogingen van f 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, alzoo tot een maximum van f 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, benevens vrije huisvesting, voeding en geneeskundige behandeling.

Voor de berekening van wachtgeld, non-activiteitstraktement, verloftraktement, pensioen en contributiën aan het weduwen- en weezenfonds van burger-

lijke ambtenaren, wordt het traktement verhoogd met *f* 75, wegens de aan de betrekking verbonden materieele voordeelen.

Op pensioen wordt aanspraak verkregen bij eervol ontslag na een voor Indisch burgerlijk pensioen geldigen diensttijd van 20 jaren, en het pensioen bedraagt dan 1/3 van de hoogste, gedurende 2 jaren genoten bezoldiging. Voor elk jaar langer dienst, tot een maximum van 30 jaren, wordt het pensioen voor 20 jaren dienst met 1/20 verhoogd, tot een maximum bij 30 jaren dienst van 3/8 van het hoogste, gedurende 2 jaren genoten traktement.

Voor het pensioen wordt 2 pct. betaald van de bezoldiging.

De gewone contributie aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren, waaruit, behalve onderstand aan weezen, een pensioen aan de weduwen van die ambtenaren wordt toegelegd, gelijkstaande met 16 pct. van de hoogste, gedurende 2 jaren genoten bezoldiging, waarover gecontribueerd werd, bedraagt 5 pct. Bovendien is bij eerste indiensttreding ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden traktement te voldoen. Bij bevordering tweemaal het bedrag der verhooging over één maand.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen.

Aan de uitzending uit Nederland is verbonden:

a. overtocht naar Batavia voor gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse, met wettig gezin;

b. eene gratificatie ten bedrage van *f* 750 (zevenhonderd vijftig gulden) voor uitrusting;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 100 (eenhonderd gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

De uit te zenden verpleger moet zich schriftelijk verbinden, om, ingeval hij niet binnen den hem aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekt, of om andere reden dan wel bewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, binnen 5 jaren na zijne aankomst aldaar uit 's lands dienst ontslagen wordt, terug te geven wat is betaald wegens gratificatie voor uitrusting en wegens overtocht naar Indië.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 1 Augustus 1911 aanmelden bij het Departement van Koloniën, bij een op zegel geschreven request, onder overlegging van:

a. diploma;

b. geboorte-akte;

c. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer door den burgemeester zijner woonplaats;

d. een bewijs van voldoening aan de wet op de nationale militie.

(Ned. Staatscourant v. 28 Juni 1911, No. 149).

Ter benoeming tot **adspirant-ingenieur bij den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië** kunnen ingenieurs derwaarts worden uitgezonden.

Ervaring op het gebied van zwakstroomtechniek strekt tot aanbeveling.

In aanmerking komen in de onderstaande volgorde:

1o. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde electro-technische ingenieurs;

2o. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde civiel- of werktuigkundige ingenieurs, in het bezit van eene aanteekening volgens art. 15 van het Koninklijk besluit van 4 Juli 1905 (Stsbl. no. 227), of, zoo deze er niet zijn, zij, die in het bezit zijn van een diploma voor electro-technisch ingenieur, behaald aan eene buitenlandsche Hoogeschool of Universiteit;

3o. aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerde civiel- of werktuigkundige ingenieurs;

4o. officieren, die hunne opleiding hebben genoten aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda of aan het Koninklijk Instituut voor de marine te Willemsoord, mits in het bezit van een diploma voor electro-technisch ingenieur, behaald aan eene buitenlandsche Technische School of Universiteit.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 Augustus 1911, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging der vereischte stukken.

De bezoldiging van adspirant-ingenieur bij den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië bedraagt *f* 300 's maands, terwijl bij goede plichtsbetrachting na twee jaren diensttijd bevordering volgt tot ingenieur, aan welke betrekking is verbonden een bezoldiging van *f* 400 's maands, met zes driejaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 100 's maands, tot een maximum van *f* 1000 's mnds.

Ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld **practisch ontwikkelde onderwijzeressen** om te worden benoemd tot hulponderwijzeres bij het openbaar Europeesch lager onderwijs daar te lande.

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië worden gesteld, ontvangen:

a. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van *f* 500;

b. vrijen overtocht naar Batavia als gouvernementspassagier der tweede klasse indien zij die akte niet bezitten;

c. een voorloopig traktement van *f* 100 's mds. ingaande met den dag van aankomst te Batavia.

Zij moeten zich schriftelijk verbinden om, ingeval zij niet met de aan te wijzen reisgelegenheid naar Ned.-Indië vertrekken, of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, ontslagen worden binnen 5 jaren na aankomst op Java, onverwijld in 's lands kas terug te storten wat is betaald wegens gratificatie voor uitrusting en wegens overtocht naar Indië.

In Indië worden zij in alle opzichten als burgerlijke ambtenaren beschouwd en de bepalingen omtrent verloven, pensioenen, het weduwen- en weezenfonds enz. zijn derhalve op haar van toepassing. Die bepalingen zijn op aanvraag verkrijgbaar bij de afdeeling D (Personeel) van het Ministerie van Koloniën.

Te haren aanzien gelden overigens de hieronder volgende bepalingen.

Zij die voor uitzending wenschen in aanmerking te komen moeten zich zoo spoedig mogelijk aanmelden bij het Departement van Koloniën, bij e e n o p z e g e l g e s c h r e v e n r e q u e s t, onder overlegging van:

a. hare akte(n) van bekwaamheid;

b. hare geboorte-akte, en

c. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven door den burgemeester harer woonplaats.

Zij worden vóór hare uitzending onderworpen aan een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek.

Regeling van de klassen en de bezoldigingen der onderwijzeressen aan de openbare Europeesche lagere scholen in Ned.-Indië.

De onderwijzeressen der openbare Europeesche lagere scholen in Ned.-Indië zijn verdeeld in drie klassen.

Tot de eerste klasse behooren de onderwijzeressen, die eene akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres bezitten en geplaatst zijn aan 't hoofd van de eerste openbare lagere scholen, zoomede van die scholen, bij welke aan de hoofdonderwijzeres minstens twee hulponderwijzeressen zijn toegevoegd. Zij genieten een bezoldiging van *f* 300 's maands.

Tot de tweede klasse behooren de onderwijzeressen, die eene akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres bezitten en aan het hoofd van de overige scholen of als eerste hulponderwijzeres aan de in de voorgaande alinea bedoelde zijn geplaatst. Zij genieten een bezoldiging van *f* 250 's maands.

De overige onderwijzeressen zijn hulponderwijzesen. Zij genieten een bezoldiging van *f* 175 's m.

De onderwijzeressen der 1ste en 2de klasse genieten zes traktementsverhoogingen, ieder ten bedrage van *f* 50 's maands; de hulponderwijzeressen vier verhoogingen, ieder ten bedrage van *f* 25 per maand. Die verhoogingen worden toegekend telkens na ommekomst van drie volle dienstjaren.

Eene onderwijzeres tot eene hoogere klasse bevorderd wordende blijft in het genot der reeds verkregen traktementsverhoogingen en de tijd verstreken na de laatst verkregene verhooging komt in rekening bij de toekenning der eerste verhooging in de hoogere klasse, echter met dien verstande, dat nimmer meer dan zes verhoogingen worden genoten, zullende naarmate in de hoogere klassen aanspraak op eene voor die klasse vastgestelde verhooging wordt verkregen zoodra deze meer dan de zesde zoude zijn, eene vroeger in de lagere klasse verkregen verhooging vervallen.

Traktementsverhoogingen ten bedrage van *f* 25 's maands, waarop na het bezit der akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres door eene hulponderwijzeres recht is verkregen, worden bij hare bevordering tot een hoogeren rang omgezet in even zoovele verhoogingen van *f* 50 's maands.

Bij terugstelling tot hulponderwijzeres worden deze verhoogingen tot haar oorspronkelijk bedrag teruggebracht.

Mindere geschiktheid, plichtverzuim of andere redenen van ernstigen aard kunnen aanleiding geven:

a. tot terugstelling van eene onderwijzeres in eene lagere klasse;

b. tot het aanwijzen van een bepaalden tijd, die ter erlanging van verdere traktementsverhoogingen buiten berekening blijft;

c. tot het opleggen van beide straffen te zamen.

Bij de berekening der dienstjaren, voor de erlanging van traktementsverhoogingen gevorderd, komen niet in aanmerking:

a. de tijd met verlof buiten Ned.-Indië doorgebracht;

b. de tijd op wachtgeld, non-activiteit of anderszins buiten betrekking doorgebracht;

c. de tijd uit hoofde van berispelijk gedrag onder suspensie doorgebracht.

(Ned. Staatscourant van 30 Juni 1911 No. 151.)

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 2 Juni 1911. No. 44.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ingenieur F. van der Goot en den onderwijzer W. Grondijs, den subs.-officier Mr. J. B. Reinders, den secretaris A. H. Rusman; twee jaar aan den opzichter P. A. More.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk Ch. Pakaila en C. W. Snijderhoud; de commies H. A. M. de Vogel; de Inlandsche arts Raden Latip; de zoutverkooppakhuismeester R. A. Steinfort; de opziener bij het boschwezen W. Ch. Himne; de onderwijzer Mas Kertaredja.

Belast: met de waarneming der betrekking van tijdelijk adjunct-inspecteur van den arbeid L. E. J. van Kerckhoff; van chef bij de S. S. op Java E. P. Wellenstein; van stadsgeneesheer te Batavia R. Abma.

Tijdelijk benoemd: tot adsp.-ingenieur bij de S.S. op Java M. Schröder.

Benoemd: tot veearts bij den burgerl. geneeskundigen dienst H. D. Senstius; tot hulpprediker te Sonder J. Rijks; tot contr. B.B. op de Buitenbezittingen E. Perné en J. J. F. Pino; tot secretaris van het gouvernement W. Verbeek; tot lid van den R. v. J. te Batavia Mr. C. A. Bergsma; te Soerabaja Mr. N. Dirkzwager en Mr. Ph. S. de Laat Kanter; tot advocaat en procureur bij den R. v. J. te Medan Mr. J. H. Penning; tot onderwijzer 2de kl. P. A. Andriessen; P. van der Vlies; L. A. Slot; A. van Vuure; J. Langendam; R. A. Straub; J. G. van Eck; G. J. Gerbrands; J. den Hollander; A, Landheer; D. H. Ooms; P. Glavimans en P. Scherft; tot onderwijzeres 2e kl. Mej. E. M. Oostenbroek; tot adspirant-controleur B. B., J. v. Pelt; L. G. C. van der Hoek, H. A. Linckla̶e̶n Westenberg, K. P. Harting, F. A. E. Harting, F. A. E. Drossaers, W. Heijman, P. W. Palte, G. W. F. G. Steinbuch, W. Bakker G.Hzn., C. de Wit en G. A. W. Ch. de Haze Winkelman; tot secretaris van Ternate en Onderh. G. Oostenbroek; tot tijdelijk adj.-inspecteur van den arbeid A. C. Noordhoek Hegt; tot leeraar bij de H. B. S. te Soerabaja W. A. van der Ent; tot hoofdingenieur E. A. van Arcken en A. Sijthoff; tot commies bij den Waterstaat en 's lands B. O. W., H. F. Th. de Lima; J. W. van Kempen, J. W. Steevensz, G. J. van Kesteren; tot ambtenaar 4e kl. bij de in- en uitvoerrechten A. H. Stiermans, J. C. van der Linden, L. van Leer, H. W. A. Waleson en V. H. Margadant.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrekking van ambtenaar 4e kl. der in- en uitvoerrechten G. A. Ph. Verduijn Lunel, A. Wevers, M. C. Nix, P. W. L. Wetters; A. R. Tarenskeen, A. O. J. Heidsieck en L. W. Hornung.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedana van Bantarkawoeng Raden Wiriodiredjo; van Tjidamar Raden Kandoeroean Soema Winata.

Benoemd: tot wedana van Garoeng Raden Koesomo Hadiwonoto; van Pitoeroeh Mas Djojodirdjo.

Geplaatst: in de res. Cheribon de contr. L. V. Alsdorf; in de res. Kediri de idem A. Razoux Kühr, in de res. Tapanoeli de idem A. M. Ballot; in de res. Zuider- en Oosterafd. van Borneo de idem E. Perné; in de res. Palembang de idem J. J. F. Pino; te Ngawi de onderwijzeres Mevr. C. O. Willach; te Soemenep de onderwijzeres J. J. de Wit; te Batavia de onderwijzeres Mej. C. S. van Dijk.

Overgeplaatst: naar Semarang de onderwijzer T. J. A. Soeters; naar Buitenzorg de onderwijzeres Mej. Ch. J. Nieuwenhuijsen; naar Batavia de onderwijzer J. C. J. Heeren; naar Keboemen de idem A. Mackay; naar Soerabaja de idem J. Lijbers; n. Tandjoengpinang de onderwijzeres Mej. C. M. van Slee; naar Lasem de onderwijzer J. F. Maréchal en H. J. Ph. Kramer; naar Buitenzorg de onderwijzeres Mej. A. A. H. Resner; naar Batavia de idem Mej. A. J. L. Hooghwinkel.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den boekhouder A. J. A. Brandon; elf maanden aan den majoor der infanterie P. van der Molen.

Ontslagen: op verzoek eervol de schrijver Ch. J. Kesaulij.

Bevorderd: tot 1en luit. de 2e der artillerie J. T. K. Krol.

Overgeplaatst: naar Palembang de 1e luit. J. H. Enter; naar Kendangan (Borneo) de 2e luit. E. H. de Nijs; naar het 17e bat. de 2e luit. J. Drewes en A. D. van Steenbergen; naar Soemba de 1e luit. A. G. L. F. van Krieken; naar het 3e bat. de kapitein H. van der Sande.

Ontslagen: de 2e werfmachinist H. v. Leuven.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Prins Willem V". Gezagvoerder P. Koningstein. Van West-Indië naar Rotterdam.

E. R. de Vries en echtgenoote; H. F. Esser en echtg.; F. Richter en echtg.; J. D. J. Wolff en 9 k.; H. Buiskool, echtg. en 4 k.; A. A. Heckers, echtg. en k.; Mevr. W. H. Louron; W. E. Backaert; Mevr. J. A. de Veer—Conradi; L. Gefke; *A. Ejudie; *M. Saad, echtg. en 2 k.; *Mevr. H. Kuntz en 2 k.; G. Spoor; H. Gilhuijs; H. J. Polak; Mej. H. A. Arlem; J. van der Werf; T. Schoonderwald. *Te Hâvre ontscheept.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

Handteekening: *Woonplaats:*

....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Onmiddellijk beschikbaar vier Zeebaboes en een Christen negermeisje voor de reis naar Indië.

☛ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.
Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 28. Donderdag 13 Juli 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat*.

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

De Eischen van het jonge Kinderleven en het hoe van ons Lager Onderwijs.

In hartelijken dank ontvingen wij dezer dagen een brochure met bovenstaanden titel door vriendelijke bemiddeling van den voorzitter der Vereen. van Ambtenaren bij het Binnenl. Bestuur in Nederl.-Indië.

Het bestuur dier vereeniging leidt deze brochure met de volgende woorden in:

„Wij hadden het voorrecht van, den bekenden paedagoog, den heer Kl. de Vries Szn., oud-hoofd der school, thans lid van den Gemeenteraad te Amsterdam, bereid te vinden, in de algemeene vergadering voor de leden onzer vereeniging en genoodigden, zijne gedachten uit te spreken over de eischen van het Lager Onderwijs.

Weliswaar is de heer De Vries niet van nabij bekend met de toestanden in Indië, en bepaalden zijne gedachten zich bij hetgeen hij door studie en ervaring in Nederland heeft opgemerkt, en bij wat hij voor de Nederlandsche jeugd wenschelijk acht; doch zijne denkbeelden, omdat zij passen aan den natuurlijken aanleg van het kind, wars maken van elke kunstmatige aankleeding of geleerdheidsvertoon verdienen te worden gehoord en overwogen door allen, die belang stellen in het onderwijs in het algemeen.

De ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur in N.-I. kunnen door hunnen werkkring, als lid of voorzitter der plaatselijke schoolcommissies, en voorts door hun dagelijksch verkeer met personen van verschillenden landaard, die hunne omgeving vormen, veel invloed uitoefenen op den gang der denkbeelden omtrent het onderwijs.

Het onderwerp, dat ook voor Indië tegenwoordig tot de brandende vraagstukken behoort, is dus voor hen van bijzonder belang. En waar bij de Europeanen in Indië zóó groote geneigdheid bestaat, om de hun aangeboren en aangebrachte denkbeelden te enten op de Inlandsche maatschappij, — waar die neiging wel eens kan ontaarden in een blindelings volgen van hetgeen voor Nederland is verordend, zonder voldoende aandacht te schenken aan het goede en wijze om zich heen, kan het vooral nut hebben, te luisteren naar hetgeen in Nederland door de ondervinding gebrekkig, ondoeltreffend, verkeerd gebleken is. Zeer zeker zou het af te keuren zijn, de onderwijswetten die tegenwoordig bij zoovele gezaghebbenden in Europa op verschillende punten bestrijding vinden, gedachteloos als het ware, d. w. z. zonder genoegzaam rekening te houden met den aanleg en de bestemming van het Indische kind, over te nemen, — een gevaar dat te grooter kan worden naar gelang de leiders in de Inlandsche maatschappij het voornaam en geleerd gaan vinden, zich vooral Europeesch te toonen in aard en denkwijze.

Woeste gronden zijn er in Indië nog vele, ook waar beschaving en ontwikkeling op te bouwen vallen. En bij de beoefening dier cultuur is uit Nederland veel te leeren dat navolging verdient, maar nuttiger nog schijnt de les, opdat aan de natuur recht wedervare, hoe men niet moet doen.

De vereeniging Oost en West, wie niets onverschillig is, op welk gebied ook, dat de belangen van Indië of den Inlander raakt, heeft met het oog op de ontwikkeling der Inlandsche nijverheid, zich de vraag gesteld: hoe bij het aanschouwingsonderwijs door toepassing van handenarbeid tevens den aanleg voor de nijverheid te ontwikkelen. Die vereeniging is voornemens, een deskundig vakman uit te noodigen, de denkbeelden van den heer Kl. de Vries op het gebied van onderwijs te beoordeelen in verband met hunne waarde voor de Indische, vooral de Inlandsche maatschappij."

De heer Kl. de Vries, een ijverig bevorderaar van het onderwijs in handenarbeid, is voorzitter der vereeniging, die zich dat ten doel stelt en daartoe ook een tijdschrift uitgeeft. Herhaaldelijk reeds heeft hij, gelijk ook trouwens meerdere deskundigen op onderwijsgebied deden, gewezen op de beteekenis van den handenarbeid met betrekking tot de noodzakelijke vereenvoudiging van het lager onderwijs.

Ook nu weer zegt hij o.m.:

„Wat in de laatste jaren in velerlei geschriften is gebleken, is dit, dat men in de onderwijswereld en daarbuiten over de resultaten van ons onderwijs niet in die mate tevreden meent te kunnen wezen, als men wel zou willen en ook zou moeten kunnen zijn. Een drang, niet naar meer, maar naar beter, openbaart zich hoe langer zoo sterker. En die drang wordt in de onderwijzerswereld thans gelukkig door bijna allen gevoeld. Ieder onderwijzer heeft zich gelukkig geacht te kunnen verklaren, dat het „bij zijn onderwijs toch zoo erg waarlijk niet is, maar tevens heeft hij zich zelf moeten bekennen: dat er wel iets waars in die overdreven bewering schuilt. „Het kind heeft behoefte aan bezigheid, aan arbeid" — daaraan wordt bij het onderwijs niet naar behooren gedacht, laat ons liever zeggen: van die gelukkige omstandigheid wordt niet voldoende partij getrokken. „Het onderwijs gaat nog al eens een enkele keer over de hoofden der zes- tot twaalf-jarigen heen" — en beseft kan worden, dat dit tot elke prijs moet worden voorkomen. „Wat gisteren werd medegedeeld, is voor een goed deel vaak morgen weer te loor gegaan" — en begrepen kan worden, dat er zóó van het onderwijs per slot van rekening niet veel terechtkomt.

En van deze, gansch niet opwekkende overwegingen en bezwaren nu, moet het leggen van een nieuw beginsel in ons lager-onderwijs systeem ons in de toekomst, zoo mogelijk in de naaste toekomst afhelpen. Het beginsel van de zelfwerkzaamheid van de „arbeid" van het kind; het beginsel, dat bedrijvigheid brengt binnen de wanden van het gebouw, waar nog maar al te zeer rustige rust hoogste deugd is; het beginsel, dat het kwasi-levende en levenwekkende woord van de doceerende onderwijzer brengt naar de rommelkamer van de hoogste, muffe paedagogiesche wijsheid; het beginsel, dat langs anderen weg dan door de kronkelgang van het oor het actieve kind zijn voorstellingen aanbiedt; dat de leerlingen op de voorgrond, de onderwijzer, als slechts leidende persoonlijkheid op de achtergrond plaatst; daarmee aan die leerlingen meerdere ruimte gevende tot eigen ontwikkeling; — het beginsel van den arbeid van het kind, dat de weg der oude aanschouwing, die slechts deed zien en hooren, doet verlaten, om die der eigen ervaring met beslistheid in te slaan; het beginsel, dat het kind door zelf te laten zoeken, doet komen tot zelf vinden, door te ervaren tot weten, door kunnen brengt tot kennen — in één woord: het beginsel van de zelfwerkzaamheid van het kind. Het correctief van de fouten, die ons onderwijs aankleven, moet in het algemeen in de vervanging van het woord door de daad worden gezocht.

De daad van het kind grondslag tot het weten, — uitgangspunt voor aan te brengen kennis. Het bij den aanvang der lessen gewone „Kinderen, let goed op, luister!" vervangen door „Doe dit eens; probeer dat eens!" De onderwijzer des avonds zich voorbereidende voor de (dag)taak, die hem de andere morgen wacht, zich de vraag voorleggende: „Welke arbeid zal ik mijn leerlingen laten verrichten, opdat ze langs den weg der eigen ervaring komen tot de wetenschap, die ik heb bij te brengen; opdat daarmee het woord van de onderwijzer nederige dienaar worde van de daad, die aan dat woord, als het oogenblik daarvoor gekomen is, zijn ware functie oplegt."

In verband vooral ook met de organisatie der dessa-scholen, het lager onderwijs voor de Inlandsche jeugd in Ned.-Indië, lijkt ons een en ander bijzonder te overweging waard.

Wij hopen op dit onderwerp nader terug te komen.

Bureau voor Handelsinlichtingen.

Door het Koloniaal Museum zijn in het Bureau voor Handelsinlichtingen (aan de Oudebrugsteeg bij de Beurs) te Amsterdam gedurende het derde kwartaal van het jaar 1911 ter bezichtiging gesteld de navolgende 12 artikelen, zijnde het 33ste twaalftal sedert het begin dezer kwartaaltentoonstellingen.

1. Maratti-vet (waarsch. uit de zaden van Hydnocarpus Wightiana Bl. uit Britsch-Indië. Giftig vet, berucht wegens het Duitsch margarine-vergiftigingsproces. Geschenk van het „Hygienisches Institut" te Hamburg. — Met de zaden en vet van de verwante soorten Hydnocarpus venenatus Gaertn., H. alpina Wight en Taraktogenos Blumei Hassk ter vergelijking.

2. Caoutchouc uit Djeloetoeng. Aangevoerd te Amsterdam. Geschenk van den heer P. J. van Houten, te 's-Gravenhage.

3. Guyana-caoutchouc van Hevea guyanensis Aubl., de wilde caoutchoucboom van Su-

riname. Geschenk van den heer J. W. Gonggrijp, te Paramaribo.

4. Voorwerpen, vervaardigd met gebruikmaking van blad-getah pertjah. Geschenk van de Nederlandsche Gutta Percha Maatschappij, te 's-Gravenhage.

5. Monsters Assam-thee. Geschenk van den heer A. E. Kerkhoven, te Apeldoorn.

6. Batakgierst („djaba") (Eleusine coracana Gaertn). Geschenk van den heer Ch. L. J. Palmer van den Broek, te Amsterdam.

7. Ital. Rijststroo (Besenhirse). Geschenk van de heeren Liebert en Meyerhof, te Hamburg.

8. Driedubb. Notemuskaatvrucht. Geschenk van den heer dr. J. C. Costerus, te Hilversum.

9. Zaden van Kerstingiella Geocarpa Harms (= Voandzeia Poissoni A. Chev.) een in Afrika voor korten tijd ontdekte aardnoot. Geschenk van den heer A. Chevalier, te Parijs.

10. Zaden en vet van den Boterplant (Polygala butyracea, Heckel).

11. Monster Citronella-olie, met 50% geraniol als Java-product verkocht. (Java-citronella bevat gem. 85% geraniol). Onderzocht in het Labor. van het Koloniaal Museum te Haarlem.

12. Kanten (Agar-agar) uit Japan. Geschenk van den heer H. L. Bakker, consul van Japan, te Amsterdam.

De directeur van het Koloniaal Museum, dr. J. Dekker, is in het Bureau voor Handelsinlichtingen iederen Woensdag van 11½ uur v.m. tot 1 uur n.m. te spreken. Alle inlichtingen, voor zooverre zij geen analyses in het laboratorium behoeven, worden kosteloos verstrekt.

Uit de O.-I. Mail.

De berichten der laatste mail betreffende de **pest** in het Malangsche en de **cholera** te Batavia luiden gelukkig weer wat gunstiger. Daarentegen wordt gemeld, dat Banjoebiroe en Ambarawa met cholera besmet zijn verklaard.

Volgens de Sumatraansche couranten duiken voortdurend nog hier en daar ter Oostkust nieuwe gevallen van cholera op.

In Medan zijn de gevallen schaars, in hoofdzaak te danken aan het goede leidingwater.

Intusschen echter vonden de autoriteiten het toch maar raadzaam het garnizoen te laten inenten tegen cholera.

Niet alleen echter de troepen, maar ook tal van particulieren hebben zich thans laten inenten.

Te Soerabaja heeft de burgerij zich op zijn San-Francisco'sch georganiseerd tot de rattenverdelging en is begonnen een gezondheidsraad te vormen met tal van sub-comité's, die de kunst schijnen te verstaan de noodige gelden voor het beoogde doel bijeen te krijgen. Er kwamen giften in van ƒ 10.000 en zelfs een van ƒ 24.000.

Vezel-congres met Tentoonstelling, thans te Soerabaja in vollen gang, zal, volgens de Ind. bladen van half Juni j.l., bizonder belangrijk zijn. Zoo lezen wij o.m.:

De demonstratie der inlandsche vezelbewerking zal iederen ochtend in de maanden Juli en Aug. plaats hebben, maar met de europeesche vezelbewerking kan dit onmogelijk. Het is ondoenlijk daarvoor het benoodigde materiaal aan te voeren en de kosten van zulk groot bedrijf te betalen.

In volle werking zullen de europeesche machines te zien zijn op Vrijdag 7 Juli.

Er zullen dan o.a. gedemonstreerd worden: verschillende ontvezelmachines voor sisal en manilahennep enz., zoowel handmachines als groote en kleine krachtmachines, verschillende machines voor het zuiveren van katoen en kapok, borstelmachines, persen, spin- en touwmachines, hand-weefgetouwen, een serie machines voor het bereiden en verwerken van cocosvezel (coir, cocos-touw en matten).

Bovendien zullen van af 10 Juli tot aan 31 Augustus a.s. op elken Zaterdag-ochtend demonstraties met een of meer der machines gehouden worden.

De onderwerpen, die op het Congres zullen worden behandeld, zijn reeds aangegeven in het algemeen verspreid Programma, waarvan hier een verkort overzicht volgt, met aanwijzing van de verschillende sprekers:

Maandag 3 Juli a.s. des avonds ten 6 ure in de groote zaal van den Schouwburg te Soerabaja:

Algemeen overzicht van de vezelstoffen. Causerie van den heer E. de Kruijff, afdeelingschef te Buitenzorg.

Dinsdag 4 Juli a.s. des morgens ten 8 ure in de vergaderzaal van het tentoonstellingsgebouw (Missigitplein):

Cultuur en bereiding der Agave-vezels. Inleiders de heeren Ch. Ackermann, Karang Geneng, H. M. Middelbeek, Mento Toelakan en E. de Kruijff, Buitenzorg.

Dinsdag 4 Juli a.s. des avonds ten 6½ ure in de vergaderzaal:

Besprekingen over de vlechtindustrie der poeroenmendoeng en pandanvezels, mededeelingen van de heeren J. W. Folkerts van Djember en J. H. Johan, Karang Anjar.

Woensdag 5 Juli a.s. des morgens ten 8 ure in de vergaderzaal:

Cultuur en bereiding van Manila-hennep. Inleiders de h.h. G. G. Schriecke, Djember (schriftelijk) en E. de Kruyff, Buitenzorg.

Cultuur en bereiding van Hibiscus cannanibus. Inleiders de h.h. W. A. Zegers Rijser, Modjokerto en E. de Kruyff, Buitenzorg.

Woensdag 5 Juli, des avonds ten 6½ uur in de vergaderzaal:

Bespreking over Rami en aanverwante vezels. Inleider de heer H. C. Bluntschli, Siak.

Donderdag 6 Juli a.s. des morgens ten 8 ure in de Vergaderzaal:

Cultuur en bereiding van kapok. Inleiders de heeren G. F. J. Bley, Selokaton, W. de Cocq Buning, Semarang, Ch. Mac Gillavry, Oengarang, Dr. Th. Wurth, Malang.

Cultuur, bereiding en handel van katoen in Ned.-Indië. Inleiders de heeren Dr. J. van Breda de Haan, Buitenzorg, Pangeran Adipati Ario Hadiningrat, Demak, en D. J. G. van Setten, Moeara Enim.

Donderdag 6 Juli a.s. des avonds ten 6½ ure in de vergaderzaal:

Cultuur en bereiding van ananasvezel, mededeelingen van den heer E. de Kruijff, Buitenzorg.

Bereiding en verwerking van cocos-vezel in Ned.-Indië, mededeelingen van de heeren Prof. Dr. G. van Iterson Jr., Delft, Raden Toemenggoeng Ario Tirtokoesoemo, Karanganjar, J. E. Folkerts, Ban-

FEUILLETON.

Gebatikte Kains.

Door den Mantri te Poerbolinggo verteld en op schrift gebracht door Mas Djojosoegvignjo, hoofd der Inl. School te Poerbolinggo.

Hier, in de afdeeling Poerbolinggo, ziet men veel gebatikte kains dragen, zoowel echte als gestempelde (tjapan). De laatste worden uit andere plaatsen ingevoerd, daar het stempelen van kains hier niet bestaat.

Wanneer men batikken wil, heeft men hiervoor het volgende noodig: wit katoen, bijenwas, pennen (tjanting), een pan om de was in te smelten, een aarden dan wel ijzeren komfoortje, waarin houtskool gebrand kan worden, houtskool en een bamboe- of houten rekje om het katoen op te hangen.

I. Er zijn twee soorten van pennen, te weten:

1e. pennen met één wasuitloopbuisje.

2e. pennen met twee wasuitloopbuisjes.

Van pennen met één wasuitloopbuisje zijn er vier soorten, n.l.:

1e. pennen met een zeer klein buisje, dienende voor fijn batiksel.

2e. die, met iets grooter buisje dan No. 1, dienende om de grenzen te trekken.

3e. die, met een eenigszins wijder buisje dan No. 2, bruikbaar voor het opvullen van grootere oppervlakten.

4e. die, met een nagenoeg even groot buisje als No. 3 en die alleen gebruikt worden voor het invullen na de blauwverving.

Voormelde pennen zijn alle van rood koper vervaardigd, zéér dun uitgeslagen tot een bakje zoo groot als een vingertop, waaraan één of meer tuitjes gesoldeerd zijn.

II. Een was-pan (wadjan) heeft denzelfden vorm als welke voor het koken van sambals (bijgerechten voor de rijsttafel) worden gebruikt, en is meestal gemaakt van ijzer of anders van hard gebakken klei. Deze pan nu heeft een ronden rand en een diameter van ongeveer 2 dM.

III. Het komfoortje dient om de was bij 't batikken in de pan gestadig heet en dus vloeibaar te maken. Het is gewoonlijk van klei of van steen gemaakt, met een plaat in het midden om houtskool op te leggen, en van gaatjes voorzien, waardoor men het vuur kipassen (waaien) kan met een gewoonlijk van geslepen bamboe gevlochten waaier.

IV. De standaard, waarvan boven sprake was, is van bamboe of van hout gemaakt en heeft een hoogte van circa 1 M. en een lengte van pl.m. 1¾ M. Bovenaan zijn twee cylindervormige latten, elk met een diameter van pl.m. 2 cM. Die latten liggen evenwijdig — ongeveer 2 dM. van elkaar — en

doeng, G. Ligtermoet en Zoon, Rotterdam (schriftelijk).

Vrijdag 7 Juli a.s. des morgens ten 8 ure in de vergaderzaal:

Vezelmachinerieën. Voordracht van den heer G. J. Hupkes, Soerabaja, met demonstratie der machinerieën.

Zaterdag 8 Juli a.s. des morgens ten 8 ure in de Schouwburgzaal:

Conclusiën in betrekking tot de rentabiliteit in Ned.-Indië van de op het congres behandelde cultures en industrieën.

De verschillende causerieën, voordrachten en besprekingen, hierboven aangegeven, zullen steeds gepaard gaan met de noodige demonstratiën in betrekking tot de cultuur, bereiding en techniek der vezelstoffen.

Bovendien zal de heer G. Havik, Buitenzorg, demonstreeren de ingezonden apparaten van de fa's Louis Schopper, Leipzig, en C. Reichert, Weenen, voor de berekening der breukbelasting en elasticiteit der vezels, de microscopie, enz.

De heer S. G. Heijmering zal aantoonen de waarde van de verschillende vezelstoffen en de technische bruikbaarheid van de afval uit de vezelfabrieken voor papierbereiding.

Ongetwijfeld zullen de h.h. Prof. Lijster H. Deweij, Washington, M. M. Saleebij, Manila, Prof. Dr. G. van Iterson, Delft, Dr. F. Bruck, Duitschland, en andere uit het buitenland komende vezelexperts, belangrijke mededeelingen doen.

Palembang. Een correspondent schrijft aan het Soer. Hand.:

Palembang, het Venetië „van Indië", aardige stad van watermenschen: huizen op palen boven het water, drijvende huizen met kettingen vastgelegd, woonschepen, waroengs in afgekeerde prauwen, limonaden ijs-mannetje in slank schuitje levende, kano's met teboe en pisang goreng als waterjuffers schietend tusschen al het groote en kleine gescheep, dat er drijft en pagaait en roeit, hekwield en stoomt en motort.

De groote veelarmige Moesi leidt den weg tot in de harten der bosschen en maakt het den Sumatraan makkelijk te komen, waar djeloetoeng, ficus en rottan te wachten staan. Ontzaglijk zijn de hoeveelheden boschproducten, die dagelijks de rivier afzakken. Deze onuitputtelijke bosschen maken den Palembanger rijk: met djeloetoengtappen — althans op zijn manier, de doodelijke spiraalmethode tot 13 meter hoog — kan hij *f* 2.50 per dag verdienen, d. i. 25 katti à 10 cent. De bescherming, die men de djeloetoeng wil geven staat hem heel niet aan, dat zou voor hem gelijk staan met 4 katti per dag en dan tapt hij maar liever niet. Hij weet echter best, dat men hem toch niet controleeren kan. De djeloetoengboomen staan bij voorkeur in de moerassen, waar men tot de borst ingaat en ontsnappen praktisch aan kontrole.

Palembang trekt ook meer en meer de aandacht van het Europeesch kapitaal en gaat ongetwijfeld een periode van ontwikkeling en bloei tegemoet.

Resident van Batavia. Uit Soekaboemie werd aan het Bat. Nieuwsblad gemeld, dat de heer C. C. M. Henny, ass.-resident van die afdeeling, tot resident van Batavia zal benoemd worden.

Inlanders in zelfstandige betrekkingen. — Het artikel van den heer R. Boele in de Indische Gids over „de Voorgenomen reorganisatie van het Binnenlandsch Bestuur" —, door ons met instemming opgenomen in ons blad van Vrijdag 2 Juni, zoo meldt het Nieuws v. d. Dag v. N.-I., begint Indië zoo een beetje in twee kampen te verdeelen.

Aan de eene zijde degenen, die op grond van jarenlange ervaring met den heer Boele het verleenen van zelfstandigheid aan Inlanders als besturende ambtenaren uit den booze achten; aan den anderen kant de lieden, die van de meening zijn: laat ons het althans probeeren; wie weet of het niet goed gaat. Laten wij het maar wagen! zegt o. a. De Javabode:

„Uitgaande van het beginsel, dat bij het regeeren eener kolonie durf den voorrang moet hebben, scharen wij ons aan de zijde van hen, die vertrouwen wenschen te schenken, en overtuigd zijn, dat dit vertrouwen zal worden beloond.

Van de zijde der tegenstanders van de Regeeringsvoorstellen verleenen wij hier een plaats aan hetgeen de heer Van Geuns in het Soer. Hblad over de zaak zegt. Die is van meening, dat wij er ons op moeten voorbereiden, onder het stralende licht van prof. Snouck Hurgronje's wijsheid, deze koloniën geleidelijk naar den kelder te zien helpen.

„Genoemde hoogleeraar is een zeer knap man — erkent de heer Van Geuns — hij is geëerd door de heele wereld, en waar het geldt theologische strijdvragen betreffende den Islam op te lossen, de aangewezen deskundige. Maar ik acht het gevaarlijk hem invloed te geven op de praktische politiek. Prof. Treub kon op het gebied van den landbouw niets doeltreffends tot stand brengen; prof. Snouck Hurgronje kan dat niet op het gebied der praktische staatkunde.

Neem vijftig van de uitnemendste bestuursambtenaren die wij hier te lande bezitten; vraag dezen practici wat zij van een eenigszins zelfstandige positie van Inlanders bij het B.B. verwachten, en zij zullen eenparig antwoorden: Niets.

Het is een quaestie van moraliteit.

Aan het intellect ontbreekt het den Inlander geenszins; maar zijn moraliteit is onvoldoende ontwikkeld. Ik waag de stelling, dat voor een goed bestuur moraliteit een nog dringender eisch is dan intellect. De Oosterling nu voelt anders dan de Westerling; het edele plichtsbesef, de drang om het recht te doen zegevieren, de vergevensgezindheid, de sympathie met de verdrukten en de armen in de maatschappij — zij zijn alle Westersche gevoelens, die in de tropen schaars worden gevonden.

Hierbij komen geheel andere opvattingen ten aanzien van wat geoorloofd is en wat niet. In de Inlandsche gemeenschap, waar altijd onderdrukking en afpersing zijn voorgekomen, vindt men die handelingen uiteraard niet zoo erg als in een maatschappij waar de staatsburger zich niet in het minst in zijn rechten laat verkorten.

Bovendien is de tropenbewoner over het geheel zoo zwak van karakter, dat hij tegen verleiding door middel van geld of gunsten maar al te vaak niet bestand is.

Hij is — ziedaar de quintessence der ervaring van duizenden — alleen bruikbaar, als hij een paar Westersche oogen op zich gericht weet.

Nu kan men het wenden en keeren zooveel men wil; zijn illusies zoo hoog opschroeven, als men wil; „Het is mijn vaste overtuiging — zegt de heer

dienen om bij het batikken het katoen aan op te hangen.

De gebatikte kains worden verdeeld in drie soorten:

1e. lange en breede kains, genaamd bebed of tapih (benkleed of rok).

2e. lange, doch smalle kains, genaamd: kemben of slendang (borstkleed en shawls).

3e. hoofddoeken, vierkante stukken tot hoofdbedekking.

Het onderscheid tusschen bebed en tapih is, dat de eerste alléén door mannen, de laatste slechts door vrouwen gedragen wordt.

Het katoen voor het batikken wordt hier in den regel in de Chineesche tokos gekocht. Gegoeden koopen 't dikwijls bij geheele rollen, doch wordt het gewoonlijk bij katjoes gekocht, daar men bij het maken van kains de katjoe (vierkante) maten bezigt.

Het van de toko verkregen katoen is te stijf en te glad om er op te kunnen batikken. De was zou er afloopen.

Om de poriën in het katoen wat grooter te maken, opdat het later bij het blauwverven de goede, meest gewilde kleur zou kunnen aannemen, dient het katoen eerst met katjangolie gewasschen te worden.

Het is wenschelijk daarbij de verhouding niet uit het oog te verliezen. Men stelle voor, dat men voor een rol katoen van 16 yard 1 flesch (of pl.m. 1 Liter) katjang-olie noodig heeft.

Een rol katoen van 16 yard bestaat gewoonlijk uit 13 katjoes, en hiervoor kunnen 3 kains, 3 hoofddoeken en 2 kembens (borstkleeden) gemaakt worden.

Wenscht men geen kembens te hebben, dan verkrijgt men nog een kain, daar toch de lengte van een kemben gelijk is aan die van een kain, terwijl de breedte de helft daarvan is.

Nadat het katoen, zooals boven werd aangegeven, in stukken gescheurd of geknipt is, worden deze goed gewasschen tot de stijfsel geheel verdwijnt.

Men doet de katjang-olie in een koperen pot, legt er de gewasschen stukken, nadat ze opgedroogd zijn, in en wrijft ze terdege. Men perst ze daarna goed uit. Zoodra ze droog zijn, herhaalt men dezelfde bewerking tot pl.m. 20 malen toe.

Daarna moet de olie weder uit het katoen verwijderd worden. Om dit gedaan te krijgen, wascht men het met kokend londa-water, waarna het weer gedroogd wordt.

Londa-aschwater verkrijgt men door het weeken van verbrande padisteelen. Men stijft voorts de stukken katoen met zeer dunne stijfsel, bestaande uit met water gemengde rijstebrij.

Na uitpersing en droging worden ze gestreken of nog beter gestampt, op een stuk hout (kemplongan) met een houten hamer.

(Wordt vervolgd.)

Van Geuns ten slotte — dat het Europeesch bestuurspersoneel in deze koloniën niet moet worden ingekrompen, maar uitgebreid!

Zijn de bureauheeren blind? De werkzaamheden onzer bestuursambtenaren nemen, door de steeds groeiende staatsbemoeienis, met den dag toe; zij kunnen den arbeid nauwelijks baas blijven. En men zou hun aantal inkrimpen en een gedeelte hunner vervangen door Inlanders?"

De erkenning van buitenechtelijke kinderen. — Naar aanleiding van het jongste Verslag der stichting-Van der Steur, merkt het Nieuws v. d. D. v. N.-I. op:

Een der belangrijkste gedeelten hiervan is wel dat, waar wordt gesproken van de kringen waaruit de verlaten kinderen welke in het gesticht worden verpleegd, in den regel afkomstig zijn.

„Ik kan niet anders dan mijn verwondering uitdrukken" — zegt de heer Van der Steur — „dat de Wetgever geene bepalingen maakt om de roekelooze, godvergeten schepsels te straffen, die hunne kinderen prijs geven aan het noodlot en die het niets schijnt te kunnen schelen of hunne kinderen omkomen en opgroeien tot allerlei gespuis."

Als middel om in dien inderdaad schandelijken toestand verbetering te brengen, wenscht de heer v. d. Steur het volgende:

1. Het concubinaat in de kazerne moet verboden worden; niet plotseling, maar langs lijnen van geleidelijkheid. Maar het moet verdwijnen, van al de Europeesche en Amboneesche compagnieën, omdat de beide categoriën van menschen Christenen heeten.

2. De erkenning van kinderen buiten huwelijk geboren, moet plaats hebben binnen denzelfden tijd als de aangifte plaats heeft van de geboorte van kinderen uit het huwelijk geboren, en evenens bij den Ambtenaar van den Burgerlijken Stand, in wiens ressort de geboorte plaats had. Ook dit langs lijnen van geleidelijkheid, met een grenstermijn van bijvoorbeeld een jaar om tot heden gepleegde verzuimen te herstellen.

Nu moet moeder en kind mede komen en dat maakt het lastig direct na de geboorte, maar men zou kunnen stellen binnen een maand na de geboorte. Er moet aangestuurd worden op het verdwijnen van dat geheele stelsel. Het huwelijk moet in eere hersteld worden.

3. Het erkennen van kinderen door een- en denzelfden man, maar geboren uit verschillende vrouwen moest niet geoorloofd zijn.

4. Kinderen, erkende of gewettigde, of uit het huwelijk geboren, behooren door de ouders verzorgd te worden en zijn deze hierin nalatig, door moedwillige verlating, dan wordt de opvoeding dier kinderen gelast door den Wetgever en daartoe door den Staat beslag gelegd op een deel der inkomsten van den vader, als deze een inkomen geniet uit de Staatskas.

5. Kinderen, waarvan de vader komt te overlijden en de moeder geen middel van bestaan heeft, moesten onmiddellijk onder voogdij gebracht van een R.-K. of een Prot. gesticht, met welke de Staat een contract moest maken."

Op die wijze verwacht de heer Van der Steur beperking te krijgen van het getal der ongelukkige verwaarloosde kinderen. Op die wijze zal het hem dan ook wellicht gelukken, te blijven binnen de perken, hem door de Regeering gesteld, wat betrift de aanvrage om subsidie. Thans is dat niet mogelijk.

Van de 500 kinderen, welke op 31 December 1910 in het gesticht werden verpleegd, waren er 309 opgenomen wegens overlijden van de ouders, 116 welke door de vaders of moeders verlaten waren, 8 waarvan de vaders of moeders in de gevangenis zaten, 4 waarvan de vaders of moeders krankzinnig zijn; 54 waarvan de ouders nog leven maar blind zijn, of verlamd, of ziek, of idioot of verarmd; 7 werden opgenomen, welke bij vonnis geplaatst werden en 2 welke gevonden zijn.

Het subsidie, hetwelk den heer Van der Steur wordt verleend, is echter gebasseerd op de berekening dat het Gouvernement twee-derde zou dragen en de particuliere liefdadigheid één-derde, op niet meer dan 350 kinderen, elk kostende *f* 120 p. jaar.

Herhaalde malen heeft hij pogingen in het werk gesteld om meer subsidie te krijgen, edoch het is altijd: nul op het rekest! Wel komen er steeds vermaningen dat hij niet meer kinderen mag nemen dan een bepaald aantal.

Terecht vraagt de heer Van der Steur, wat hij dan wel had moeten doen met de 150 kinderen die hij nu „te veel" verpleegt! Had hij dan de weezen moeten afwijzen? Of de door vader en moeder verlatenen?

Inderdaad, zoo lang de overheid er niet toe overgaat het aantal kinderen, dat vroeger of later bij den heer Van der Steur terecht moet komen, te beperken, rust op haar de taak, hetzij hem, hetzij een ander gesticht, financiëel te steunen wat betreft de verpleging dier ongelukkigen. Dat is een onafwijsbare plicht, meent bovengenoemd blad.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In haar nummer van 8 Juli — ochtenblad A — brengt de N. R. Ct. het slot van den brief van haar Surinaamschen correspondent, handelende over „het gele gevaar in Suriname."

„In Suriname — aldus de briefschrijver — wordt scherp onderscheid gemaakt tusschen twee soorten van Chineesche handelaars. Het meerendeel van de eene soort wordt gevormd door de Chineezen — mitsgaders hunne nakomelingen — die tusschen 1853 en 1872 hierheen geëmigreerd zijn, en aanvankelijk op de toenmalige suikerplantages werden te werk gesteld. Na afloop van hunne werkovereenkomst hebben zij zich metterwoon hier gevestigd, zij staan als kalme, eerzame burgers aangeschreven, zich geheel aanpassend aan de Surinaamsche zeden en gewoonten, en als het ware een homogeen geheel vormend met de overige bevolking. Zij dragen geen staarten meer: hun staarten zijn ten offer gevallen aan „'s lands wijs"; de Chinees, die hier eenige aanspraak op beschaving maken wil, doet afstand van het geliefde hoofdsieraad; een enkele, die er bijzonder aan gehecht is, (in figuurlijken zin, natuurlijk!) doet buiten de binnenkamer de vlecht toch schuil gaan onder den bol van zijn hoofddeksel.

Tot de tweede soort Chineesche kleinhandelaars behooren de ongewenschte, antipathieke trekvogels, — waartoe, helaas, het grootste deel behoort van de Chineezen, die in de laatste jaren hier gekomen zijn; dat zijn zij, die als gieren hier neerstrijken, dadelijk in den handel een bestaantje vinden, en, dank zij hun verregaande soberheid, die aan schraapzucht grenst, spoedig wat geld ter zijde kunnen leggen. Deze spaarpenningen worden bij honderdtallen naar hun vaderland overgezonden, en niet zoodra heeft „John" eenige duizenden guldens bij elkaar, of hij keert Suriname den rug toe, om in China (met zijn lagere levenseischen) te gaan teren op het kapitaaltje, waarvoor onze kolonie bloedt. Dit systeem van den Chinees toont een treffende overeenkomst met de handelwijze van een klein huisdiertje. Merkwaardigerwijze heet hier een soort vloo, in den volksmond „Chinees"! Nu zou ik niet durven uitmaken, of het bovengenoemde overeenkomst in taktiek is, die aan dezen volksnaam het aanzijn gaf, dan wel of de naam een verkorting is van „Chineesche vloo." Me dunkt, het een is al even weinig vleiend voor den Chinees als het ander!

Wij hebben dus hier met wezens te doen, die zich als een vloo gedragen of, wilt ge, als een woekerplant, die een onevenredig deel van de sappen van den moederstruik — ons maatschappijtje — naar zich toetrekt en opslorpt, zonder iets noemenswaards er voor in de plaats terug te geven. Want bij de sobere, ja, vrekkige, leefwijze der Chineezen behoeft het wel geen betoog, dat de samenleving bedroevend weinig aan deze lieden heeft. Het lijkt me dan ook van overwegend belang voor onze kolonie deze parasieten tijdig te verwijderen; nog onlangs zijn er weder een 65-tal spruiten aan ontbot, in de gedaante van evenveel nieuwe immigranten."

Naar de meening van den correspondent zou de eisch van „show money" bij de toelating van landverhuizers den stroom tot staan brengen.

Naar de West van 16 Juni mededeelt, heeft de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Paramaribo aan den Gouverneur advies uitgebracht in zake het Chineezen-vraagstuk.

De Kamer heeft de overtuiging, dat het niet mogelijk is, en dat het niet aangaat, tegen een bepaald volk of tegen een groep van volkeren (Aziaten), speciale wetten te maken, om ze te beletten de kolonie binnen te komen of zich in den handel te vestigen.

Ten einde een vollediger inzicht in de kwestie te verkrijgen, heeft de Kamer zich tot de Kamers van Koophandel in Demerara, Barbados, Trinidad en Curaçao gewend, met verzoek om inlichtingen, betreffende de immigratie van Chineezen in deze koloniën.

Uit de verkregen antwoorden blijkt, dat op geen dezer plaatsen maatregelen tegen de immigratie van Chineezen genomen worden. Op Barbados zijn er geen, op Curaçao slechts enkelen. Op Trinidad ondervindt men geen overlast van de Chineesche immigratie en over 't algemeen staat de Chinees goed aangeschreven.

Opmerkelijk is vooral het schrijven der Kamer van Koophandel in Demerara, waar de toestanden in dit opzicht nog het meest overeenkomen met de toestanden in Suriname. Ook naar Demerara immigreeren voortdurend Chineezen, welke zich allen in

den handel vestigen, niettegenstaande er reeds een ruim voldoend aantal kleine Chineezen-winkels bestaat. De kwestie is daar echter niet serieus, daar de inboorlingen dier kolonie geen goede winkeliers zijn en zich niet in den handel vestigen. De meeste kleine winkels behooren aan Portugeezen, Chineezen en Britsch-Indiërs.

In Demerara heeft zich blijkbaar reeds een proces voltrokken, dat zich in Suriname eerst gedurende de laatste jaren afspeelt. Zonder te zeggen, dat er geen goede winkeliers onder de Surinamers gevonden worden, is de creool toch als geheel op het gebied van den kleinhandel beslist de mindere van den Chinees, die dat over de geheele wereld bij uitnemendheid is, en het kan hem bezwaarlijk aangerekend worden, dat hij zuinig, spaarzaam en werkzaam is. Als hij alleen om deze redenen het van anderen afwint, kan men hem moeilijk beletselen in den weg leggen, in tegendeel, anderen kan hij tot voorbeeld strekken.

Resumeerende geeft de Kamer als haar oordeel te kennen:

„dat het niet aan te bevelen is, de immigratie van Chineezen te breidelen, noch dezen te beletten, handel te drijven;

„dat tegen de concurrentie van Chineezen niets gedaan kan worden, indien zij het alleen door hunne goede eigenschappen van anderen afwinnen;

„dat echter zeer streng dient gewaakt te worden tegen alle oneerlijke concurrentie en praktijken."

***

In verband met de onderhandelingen, die gevoerd worden omtrent de overneming der koloniale vaartuigen door den K. W.-Ind. Maildienst, geeft de West van 13 Juni in overweging om de barkassen en motorbooten voor den huishoudelijken dienst in eigen beheer te houden. „Die dienst", redeneert de West, „levert natuurlijk een zuivere schadepost op. Wordt de K. W.-I. M. ook daarmede belast, dan heeft men den schadepost plus de winst, die natuurlijk de K. W.-I. M. zich ook voor dezen dienst zal verzekeren. Waarbij komt, dat men bij eigen beheer den dienst elk oogenblik kan regelen en wijzigen zoo men verkiest, terwijl in het andere geval steeds rekening moet worden gehouden met het contract, dat men heeft.

Het nemen in eigen beheer van deze vaartuigen behoeft geen moeilijkheden op te leveren. Zij kunnen — voor zoover in de stad aanwezig — worden ondergebracht op het emplacement Beekhuizen, en voor onderhoud enz. onder het technisch beheer worden gesteld van den dienst der koloniale spoorwegen. Personeel-uitbreiding zou daarvoor niet noodig zijn. Zoo bespaart men zich geld, en waarschijnlijk een bron van moeilijkheden."

In het belang van den dienst is het te hopen, dat de regeering dezen goeden raad zal opvolgen.

***

In hetzelfde nummer deelt de West mede, dat de cacaoproductie van het loopende jaar ongeveer gelijken tred houdt met die van het vorige jaar. De uitvoer bedroeg:

In Mei 1911 313.016 K.G.; in Mei 1910 336.029 K.G.; Januari-Mei 1911 746.062 K.G.; Januari-Mei 1910 696.734 K.G.

Hoewel tot eind Mei de cijfers in 't voordeel zijn van het loopend jaar, is nu reeds te voorzien, dat dit voordeel in de volgende maanden weder verloren zal gaan. In het beste geval denkt men, dat de productie aan 't eind van het jaar gelijk zal zijn aan die van verleden jaar.

***

Op 13 Juni hield de Vereeniging voor den grooten landbouw te Paramaribo eene vergadering, die bijgewoond werd door de leden der Suriname-commissie.

Aan het eind der vergadering vroeg Dr. D. Bos het woord.

Mede namens de andere heeren der commissie betuigde spreker dank voor de uitnoodiging tot het bijwonen dezer bijeenkomst. Het was der commissie aangenaam nog eens de besprekingen der planters te mogen hooren. Zij zal daarmede haar nut doen, evenals met de gesprekken, reeds gehouden met gezagvoerders van plantages.

Op de vraag, die hedenavond in de vergadering tot de commissie is gericht, moet zij het antwoord schuldig blijven. De commissie is gekomen om te onderzoeken, te vragen en te zien, maar heeft zich op het standpunt gesteld, niet in discussies te treden. Daarom gaat spreker ook niet in op hetgeen de Voorzitter opmerkte omtrent de commissie Cremer-Went c.s. en de Commissie v. Rapporteurs uit de Tweede Kamer, van welke laatste commissie spreker de eer had lid te zijn.

Spreker eindigt met namens de commissie van harte den wensch uit te spreken, dat het zal gelukken de middelen te vinden, om den landbouw, dien grooten, breeden grondslag van volkswelvaart, tot blijvenden bloei te brengen."

Daverend applaus! teekent de West van 16 Juni daarbij aan.

***

Sedert 1 Januari 1906 geeft het Surinaamsch Onderwijzersgenootschap een blaadje uit, Het Onderwijs genaamd, dat eerst om de maand, later om de veertien dagen verscheen.

Blijkens mededeeling van de redactie zal de uitgave worden gestaakt wegens gebrek aan medewerking van de zijde der onderwijzers.

***

De gedelegeerde leden der Staatscommissie voor de economische toestanden in Suriname, die in de kolonie zelf een onderzoek ingesteld hebben, worden 9 Augustus a.s. hier te lande terug verwacht.

Inmiddels zal de nieuwbenoemde Gouverneur der Kolonie, baron Van Asbeck, die thans nog buitenslands is, alhier zijn teruggekeerd, ten einde met de commissie eenige besprekingen te houden, alvorens naar de kolonie scheep te gaan.

***

Door het Departement van Koloniën is — naar de dagbladen vernemen — aan belanghebbenden bij de Surinaamsche bacovencultuur medegedeeld, dat van de „United Fruit Company" telegraphisch bericht ontvangen is, dat zij zal voortgaan met het opkoopen van de in de kolonie gewonnen bacoven, zonder evenwel financieelen steun aan de planters te verleenen.

Hiermede wordt dus bevestigd het telegram aan de N. R. Ct. van 21 Juni, overgenomen in No. 26 van dit Weekblad.

***

Naar men verneemt heeft dezer dagen een wetsontwerp het departement van koloniën verlaten, houdende voorzieningen in zake de uitstaande vorderingen der kolonie Suriname op de ondernemingen aldaar, waaraan tot het drijven van de bacovencultuur voor uitvoer voorschotten uit 's lands kas zijn verleend.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De tegenwoordige Consul-Generaal van Turkije te Batavia. — Volgens een mededeeling, voorkomende in de **Oetoesan Malaijoe** van 4 Mei 1911, No. 36, is Rifaät Beij, Consul-Generaal van Turkije te New-York, als zoodanig overgeplaatst naar Batavia, ter vervanging van zijn voorganger, die, volgens de loopende geruchten, het dáár niet al te best kon vinden met zijne landgenooten en met de van Hadramaut afkomstige Arabieren. Ook scheen hij niet genegen de van Constantinopel gegeven bevelen zoo maar dadelijk op te volgen.

Tijdens de Regeering van Sultan Abdul Hamid zou, volgens bovengenoemd blad, ook wel panislamitische politiek gevoerd zijn, doch dit geschiedde toen met meer zorg en op beschaafder manier dan thans, nu men meer op grove wijze recht op zijn doel afgaat.

In den persoon van Rifaät Beij, een oud-lid van de Jong-Turksche partij, ziet men een element, dat de beginselen dier partij met meer ijver en beter in toepassing zal brengen dan zijn voorganger. Het blijft echter voor elken Turkschen Consul, welke politieke richting hij ook moge zijn toegedaan, een moeielijke taak om op correcte wijze aan de door de Regeering te Constantinopel gegeven bevelen te voldoen, hoofdzakelijk, omdat de Hadramautsche Arabieren te Batavia al even behoudend zijn als de Arabieren van Yemen, die wel aaneensluiting van alle Mohamedanen voorstaan, maar geen leiding willen ontvangen van den Khalif te Constantinopel.

Dat streven van de Arabieren naar eigen leiding zit dus elken Turkschen Consul dwars in den weg en zal voor velen nog een struikelblok zijn om te Batavia te voldoen, meent het blad.

Een Hollandsch-Maleisch Zakwoordenboekje. — Door de Redactie van het Weekblad „Hollandsch zonder Onderwijzer" te Tegal is een Hollandsch-Maleisch zakwoordenboekje uitgegeven, waarin de uitspraak, de klemtoon, de vervoeging, enz. enz., duidelijker wordt aangegeven dan in de bestaande Hollandsch-Maleische woordenboeken het geval is. In 't bizonder wordt de aandacht gevestigd op die dingen, welke voor Inlanders het moeielijkst zijn in de Nederlandsche taal te leeren.

De prijs van f 1.50 per exemplaar is zoo laag mogelijk gesteld, ten einde ieder in de gelegenheid te stellen, zich het werkje aan te schaffen.

Volgens de **Taman Pengadjar** van dit jaar No. 8, waaraan wij dit bericht ontleenen, is het boekje verkrijgbaar bij den heer A l b. H. K r o e s, onderwijzer te Tegal, en zal het zeker voldoen, vooral voor hen, die reeds een weinig de Nederlandsche taal verstaan.

De IIde klas school te Marabahan (Residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo). A h m a d D a h r i I van Marabahan klaagt in de **Taman Pengadjar** van dit jaar no. VIII over den minder gunstigen toestand, waarin tegenwoordig het onderwijs op de gouvernements IIde klas school te Marabahan verkeert.

Reeds van het begin der oprichting af was trouwens het schoolbezoek daar aan schommelingen onderhevig.

Wel zonden en zenden de ouders in het begin van een cursus hunne kinderen ter schole, maar na 4 of 5 maanden het onderwijs genoten te hebben, zag en ziet men ze nog altijd geleidelijk de school weder verlaten om hunne ouders te volgen op de handelsreizen naar Centraal-Borneo.

De Inlanders van Marabahan zijn nu eenmaal zwervers en offeren het onderwijs hunner kinderen aan die gewoonte op.

Daarbij komt nog den eigenaardigen gedachtengang der ouders: zij vinden n.l. dat zoo hunne kinderen een weinig met Nederlandsche en Arabische letterteekens bekend zijn en eenigszins kunnen rekenen, de verkregen ontwikkeling al bijzonder mooi is en meenen dan, dat die kinderen, evenals zij zelven zonder verder onderwijs door middel van den handel er ook wel zullen komen.

Door een en ander wordt het feit verklaard, waarom zoo weinig Marabahanners zich aanmelden voor het vervullen van staatsbetrekkingen. Niet alleen, dat zij zich niet de minste moeite willen geven om onderwijzer, schrijver of vaccinateur te worden, noch om geplaatst te worden bij de opiumregie en het zoutdebiet, maar zelfs een bestuursfunctie kan hen niet bekoren, en dit alleen omdat zij nu eenmaal gewoon zijn op handel uit te gaan in het binnenland, waar zij zich in hun vaartuig los van alle banden en vrij van eenige bestuurscontrôle, gelukkig voelen. Nu zijn er wel enkele jongelieden, die de levenstaak schijnbaar iets ernstiger opvatten en het onderwijs soms tot in de IVde klasse volgen, maar de meesten hunner worden dan hiertoe toch nog eenigszins gedwongen. Bij hen zijn dikwijls luiheid en onverschilligheid groote gebreken, waardoor het gegeven onderricht niet tot zijn recht komt.

Onder die omstandigheden heeft het Inlandsch onderwijzend personeel op de school te Marabahan waarlijk geen gemakkelijke taak. Aldus merkt het blad op.

Die onderwijzers weten vooruit, dat het uitgestrooide zaad toch geen wortel zal schieten en dat al de moeite, welke zij zich geven in het belang van de ontwikkeling der kinderen, niet wordt beloond.

Ook is hunne positie tegenover de Inspecteurs dikwijls zeer moeilijk. Deze stellen hooge eischen aan het onderwijzend personeel en schrijven de geringe uitkomsten van het onderwijs gewoonlijk aan de gebrekkige geschiktheid van het personeel toe, zonder rekening te houden met de eigenaardige toestanden der Marabahansche maatschappij.

De Inlandsche onderwijzers zijn elders dan ook veel beter af dan hunne ambtgenooten te Marabahan, die, wegens de duurte der levensmiddelen, de grootste moeite hebben om met hunne bezoldigingen van *f* 12, *f* 20 en *f* 35 's maands met hun gezin rond te komen. Zoo besluit schrijver.

De Inlandsche pers over de Mekka-circulaire. — De circulaire vanwege den Gouverneur-Generaal, waarin de bedevaartgangers gewaarschuwd worden tegen de ziektegevaren van den gang naar Mekka en zij gewezen worden op de verscherpte quarantaine-maatregelen, is ook in de Inlandsche pers vrij goed ontvangen, deelt de L o c., die zich de moeite gaf om de verschillende persuitingen te verzamelen en te vertalen, mede.

De S i n a r D j a w a schreef o.a.:

„Hieruit blijkt duidelijk, hoezeer het Gouvernement onze gezondheid behartigt, want naar mijn inzien is het waaghalzerij, in deze tijden de reis naar die landen te aanvaarden. Men vatte deze order niet verkeerd op! Het Gouvern. verbiedt ons niet naar Mekka te gaan, doch het is beter en verstandiger af te wachten, tot de epidemie geluwd is.

„De Inlandsche ambtenaren zullen deze order reeds in de handen hebben gehad; het is mijn hartewensch, dat ze de bedoeling aan hen, die naar Mekka willen gaan, duidelijk maken, juist omdat ze ingrijpt in het godsdienstig leven

„Vergis ik me niet, dan zouden er meer dan vijftig personen van Semarang alleen dit jaar ter bedevaart gaan; kende ik hun adressen, dan zou ik zeker niet nalaten hen persoonlijk aan huis te ontmoeten, om hen van die reis af te houden."

De Djawa-Tengah verzoekt met nadruk de Inlanders, zich de circulaire ter harte te nemen.

„De Regeering — schrijft zij — wil het den Mohamedanen, die hun godsdienstige plichten willen waarnemen, allerminst lastig maken, maar daar op het oogenblik zoowel op Java als elders de pest en de cholera heerschen, waarvan degenen, die besmet zijn, het gevaar ook voor de omgeving reeds kennen, voelt zij het als haar plicht, het land en volk te behoeden tegen die gevaren. Zij heeft allerlei verordeningen uitgevaardigd om die gevaren tegen te gaan, welke verordeningen natuurlijk last veroorzaken aan het heen- en terugkeeren van de hadjis.

„In hun eigen belang geven wij hun in overweging, om, zoolang die ziekten nog heerschen, voorloopig niet te gaan.

„Het bedevaart doen is wel een vervollediging van den Islam, maar die vervollediging is niet verplicht, d. w. z., dat ze het moeten doen: ze kunnen het alleen doen, wanneer er geen bezwaren bestaan. En omdat nu hier en elders die ziekten nog heerschen, zou het hun niet schaden, hun plan om in dit jaar nog naar Mekka te gaan, uit te stellen tot het volgend jaar, als de ziekten reeds voorbij zullen zijn.

„Ook aan het publiek in 't algemeen raden we, met het oog op de heerschende cholera en pest, dat het zich aan de verschillende verordeningen daartegen zal onderwerpen, daar deze verordeningen slechts het heil van het volk ten doel hebben."

De Warna Warta is minder tevreden. Het blad schrijft:

„Daar dit jaar het hadji-akbar-jaar is, gaan er zeer veel menschen uit Java naar Mekka.

„Volgens het geloof moet elke Windos = 12 jaar de hadji-akbar gehouden worden, en dit jaar moeten minstens 170 duizend menschen hun bedevaart ondernemen, en als er minder dan zooveel zijn, zal dat getal volledig gemaakt worden door engelen, maar is dat getal grooter, dan zal de booze geest (satan) het overtollige door cholera laten wegmaaien. Bij zoo'n akbar-jaar komen menschen uit alle oorden naar het heilige land (volgens zeggen van een Islamiet) en zoo zal het getal 170 duizend per sé overschreden worden. Uit Semarang alleen wordt bericht, zouden er ongeveer 170 menschen reeds vertrokken zijn; vandaar dat daar, waar Islamieten zijn, de cholera zeer hevig heerscht.

„Maar omdat het gouvernement misschien nog onkundig is van dat geloof, heeft de 1e gouvernts.-secretaris in naam van den G.-G. een telegrafische circulaire aan alle residenten op Java en Madoera gezonden, om het volk in hun ressort voor het gevaar te doen waarschuwen, dat de in dit jaar naar Mekka vertrekkende hadjis wacht.

„Naar mijn inzien zal de Islamiet, ondanks de waarschuwing, toch vertrekken, daar hem zijn geloof zwaarder weegt dan het gevaar, al staat dit zichtbaar voor zijn neus."

Betrouwbaarheid. In de **Medan Prijaji** vinden wij een „open brief" van den hoofdredacteur van dit maleische blad, gericht aan den gouverneur-generaal, leden van den Raad van Indië, den resident van Rembang en aan de leden van de Staten-Generaal, waarin grieven ontwikkeld worden tegen den regent van Rembang.

In den open brief worden allerlei verhoudingen uiteengezet, die moeten verklaren, dat de regent van Rembang verstoord is op den schrijver van den open brief, van welke verstoordheid ook familieleden van den schrijver dupe zouden zijn, bijzonder schrijver's broeder, de hoofddjaksa van Rembang, wiens overplaatsing de hoofdredacteur van de M. P. dan ook telegrafisch aan den gouverneur-generaal heeft verzocht.

Bij de waardeering van deze klachten kan men den indruk, dat zij onder beïnvloeding van familieveeten staan, niet van zich afzetten. Maar wat ook de indirecte aanleiding zij, de opgesomde feiten zijn het onderzoek waard, en dat zal dan ook wel niet achterwege blijven. Beschuldigde of beschuldiger zullen het resultaat van het onderzoek ter dege gewaar moeten worden. Aldus de L o c o m o t i e f.

Naar aanleiding hiervan gevoelde de heer Notohamidjojo zich gedrongen het volgende aan het blad mede te deelen:

„Schrijver dient ruim 12 jaar als inl. ambtenaar en kwam elken dag in aanraking met den regent. Nooit heeft hij gehoord van benadeeling door den regent van zijn ondergeschikten of wien ook. Als het de belangen van zijn ondergeschikten geldt, dan getroost de regent zich herhaaldelijk geldelijk verlies.

Ondergeteekende is geen bloed- of aanverwant van den regent, doch wel geparenteerd aan den persoon van den hoofdredacteur van M e d a n P r i j a j i; dit zij vooropgezet, opdat niemand ondergeteekende zal betichten van verdediging van bloedverwanten.

Ondergeteekende las dikwijls in de M e d a n

Prijaji aanvallen tegen regenten, doch kan natuurlijk niet beoordeelen, of die aanvallen al dan niet waarheid bevatten, maar de hoofdredacteur van Medan Prijaji stelde dikwijls zaken zoo voor, als het hem goed dacht.

Hoewel die aantijgingen tegen den regent van Rembang geheel zonder grond zijn, zoo wenscht de regent toch, naar ik gehoord heb, geen vervolging in te stellen tegen den hoofdredacteur van Medan Prijaji, omdat het geen nut heeft tegen iemand op te treden, die, zooals hij zelf beweert, de straf als een eer beschouwt.

Het gaat m. i. ook niet aan zich als regent te stellen tegen een niet zeer ontwikkelden redacteur."

WAT DE CHINEES VERTELT.

Opening der Pest-conferentie te Moekden. — Met betrekking tot de pestconferentie, welke op 3 April 1911 te Moekden (hoofdplaats van Mantsjoerije) werd geopend, deelt de **Perniagaän** van 5 Mei 1911, aan de hand van de North China Herald, het navolgende mede:

De meeste afgevaardigden der verschillende landen waren reeds vóór 1 April 1911 te Moekden aangekomen, ten einde plaatselijk zooveel mogelijk studie van de pestziekte te maken. De anderen die later kwamen, hadden daartoe dan ook minder gelegenheid, omdat de epidemie toen reeds zoo goed als geweken was.

China werd op deze conferentie vertegenwoordigd door de heeren Dr. Woe Lien Te, Dr. R. A. P. Hill, Dr. Tsjioen Sjao Tsjing, Dr. W. H. Graham Aspland, Dr. Tang Shin, Dr. Y. S. Wong, Dr. D. Christie, Dr. Arthur en Dr. Paul Haffkine.

Duitschland door de heer Prof. Martini, Dr. Biermann, Dr. Gothein, Dr. Mende, Dr. Schreijer en Dr. Worster.

Frankrijk door Dr. Broquett.

Engeland door Dr. Farrai, Dr. Pettrie en Dr. Douglas Graij.

Italië door Dr. Gine Galestti, Dr. Erneste Signoreli en Dr. Di Giura.

Japan door de heeren Prof. Kitasato, Dr. Ahira Foenjimani, Prof. Sjibajawa en Dr. Sjimoe.

Mexico door Dr. Gonzales.

Nederland door Dr. Hehewerth.

Oostenrijk—Hongarije door Dr. Worrel.

Rusland door de heeren Prof. Sabolotnij, Dr. C. Koulecha, Dr. S. T. Slatogorow en Dr. Padiewswi.

De Vereenigde Staten van Noord-Amerika door de heeren Dr. Strong en Dr. Oscar Teague.

De Chineesche regeering had ten behoeve van de conferentie een gebouw ter beschikking gesteld en zich door twee regeeringscommissarissen doen vertegenwoordigen, n.l. Z. Ex. Hsi Lang, onderkoning van de provincie Boantjioe en Z. Ex. Saoke Alfred Sze Junior, onder-voorzitter van het college Wai-Woepoe.

Vóór de opening der zitting, werd een van den Prins-Regent ontvangen telegram voorgelezen, waarbij deze zijne voldoening uitsprak over het feit dat de conferentie tot stand was gekomen door de hulp van de vreemde mogendheden, die, door het zenden van geleerde afgevaardigden duidelijk blijk gaven dat zij gaarne in gemeenschappelijk overleg de pestziekte wenschten te bestudeeren en te bestrijden.

De Prins-Regent, die getuige geweest was van de verwoestingen, door de pest aangericht, twijfelde er niet aan of het onderzoek en de besprekingen ten deze zouden meer licht brengen en de middelen ter bestrijding aanwijzen. De beste wenschen voor het succes werden gekoesterd.

Daarna opende Z. Ex. Hsi Lang de conferentie namens de Chineesche regeering en deed voorlezing der punten, waarmede de vergadering zich bezig zou houden.

Deze waren 12 in getal, n.l.:

1. Het ontstaan der pestziekte, hare wijze van bestrijding en de behandeling der patiënten.
2. De vraag of de pestziekte verband hield met de klimatogische invloeden van Boantjioe en in het bevestigend geval op welke wijze die invloeden konden worden ondervangen.
3. De vraag of de vloo, die de longenpest veroorzaakt vergiftiger is dan die van de builenpest.
4. De oorzaak tot verspreiding der ziekte onder de menschen.
5. Het verschil tusschen longen- en builenpest.
6. De vraag of de ziekte bepaaldelijk door infectie of door besmetting veroorzaakt wordt.
7. De levensduur en de wijze van bestaan van de pestvloo buiten het menschelijk lichaam.
8. De middelen ter voorkoming van de pestziekte.
9. De voorzieningen, welke bij het uitbreken der ziekte genomen moeten worden, ook met betrekking tot den handel in Katjangsoorten, huiden en manufacturen.
10. De wenschelijkheid van inenting met serum.
11. De vraag of met het reinigen der besmette woningen kan worden volstaan dan wel of deze moeten worden verbrand.
12. De benoodigde hoeveelheid serum.

Namens de afgevaardigden sprak Professor Sabolotnij, waarna de bijeenkomst tot den volgenden dag werd verdaagd.

Reis naar Europa van de Keizerin-Weduwe van China. — In de **Sinar Sumatra** van 29 April 1911 no. 33, kan men het in zeker opzicht merkwaardige bericht lezen, dat de weduwe van wijlen keizer Tong Ti Koen, die op dit oogenblik den leeftijd van 68 jaren heeft bereikt, geheel uit eigen beweging aan den Prins-Regent te kennen heeft gegeven, dat zij op officieële wijze een reis naar Europa wenscht te maken, waarbij zij zou worden gevolgd door 16 jonge dames, die met goed gevolg de examens in de Engelsche en Fransche talen hebben afgelegd.

Wanneer dit bericht juist is en de reis doorgaat, zou Hare Majesteit Tjoen Hwa, de eerste vorstelijke Chineesche vrouw zijn, die haar gedwongen afgezonderd verblijf in de Chineesche paleizen te Peking verwisselde tegen een in vrijheid reizen en trekken, met het doel door eigen aanschouwing van Westersche toestanden, haar gezichtskring te verruimen.

Van Vreemde Koloniën.

MAROKKO.

Een nieuwe noot klonk door het orkest: Agadir! Zij was aangegeven door Duitschland, maar alle partijen sloegen er een anderen toon door aan. In nabootsing van de bezetting van Alcazar door Spanje, heeft D. een oorlogsschip gezonden naar Agadir, 500 mijlen ten Z. v. Gibraltar, aan den Atlantischen Oceaan gelegen, ter bewaking van de belangen der Duitschers en protégés. De eerste indruk was algemeen „verrassing." De pas opgetreden Fransche minister van buitenlandsche zaken, dien wij juist in het gevolg van den President in ons land hebben gezien, de heer de Selves, gaf aan den Duitschen gezant te Parijs te kennen, dat de diplomatieke verhoudingen door deze daad niet uit, maar wèl in moeilijkheden gebracht werden. Ook Engeland wist niet dadelijk, hoe zich tegenover het feit te plaatsen.

Daarna kwam een kalmer opvatting. De Fr. diplomaten schenen in Nederland aan Marokko niet te denken. De D. gezant had de verzekering gegeven, dat de bedoeling niet verder ging dan een tijdelijke veiligheidsmaatregel. De pers vatte geen vuur. In het Lagerhuis verklaarde Mr. Asquith, dat Britsche belangen bij de ontwikkeling van den nieuw ingetreden toestand meer rechtstreeks betrokken konden zijn dan voordien het geval was geweest. Engeland zou bij de gedachtenwisseling die belangen tot hun recht doen komen, daarbij zijn verplichtingen tegenover Frankrijk indachtig blijvende. Van Oostenrijksche zijde is aangedrongen op een internationale behandeling der Marokko-kwestie, om tot een hernieuwing en verbetering van de overeenkomst van Algeciras te komen. Rusland verzekerde trouw aan de zijde van Frankrijk te staan.

Na terugkomst van den President en minister De Selves te Parijs, ontving de gezant Cambon, alvorens naar Berlijn terug te keeren, de instructie daar aan den Duitschen minister van buitenlandsche zaken, Kiderlen Waechter, de vraag te stellen, *duidelijk uit te spreken, wat Duitschland eigenlijk wenscht.*

De onderhandelingen te Berlijn zijn nu gaande en hoewel in het geheim gevoerd, is er toch van uitgelekt, dat Duitschland de zaak met Frankrijk alleen hoopt af te doen en voor groote moeilijkheden daarbij niet gevreesd behoeft te worden... Of de andere mogendheden daar ook zóó over zullen denken?!

BRITSCHE KOLONIËN.

De levende strijdkrachten worden in de Britsche onderhoorigheden met ijver georganiseerd. Voor Zuid-Afrika heeft generaal Smuts het ontwerp aanhangig gemaakt, waardoor, naar zijn berekening, in weinige jaren 100000 geoefenden beschikbaar zullen zijn. Van 18—25 jr. kan ieder weerbaar man worden opgeroepen, een oefentijd verzekert de geschiktheid. Een semi-militaire macht doet in vredestijd dienst als politie, en wordt geoefend, om in oorlogstijd in den artilleriedienst te voorzien. Daar hier een macht wordt voorgesteld, die niet veel minder bedraagt dan die, welke voor Australië is uitgetrokken, terwijl de bevolking van Australië op het dubbele wordt geschat van die van Z.-Afrika, en de geldmiddelen in verhouding hiertoe staan, zal van die 100.000 vooreerst nog maar op een deel te rekenen zijn.

In Australië is de verplichte dienst in werking getreden. Jongens van 14—18 jr. moeten deelnemen aan oefeningen, die 4 volle

dagen, 12 halve dagen en 24 avonden per jaar in beslag nemen. Dit ter voorbereiding voor de nationale militie, die elk jaar 30.000 jonge mannen van 18 jr. zal opnemen, tot een totaal van 120.000 bekwamen en volledig geoefenden.

Ook voor de zeemacht is de dienstplicht ingevoerd. Onder de wapens zullen zijn 3700 man. Een reserve bestaat uit twee afdeelingen, een van volwassenen, een van jongens van 14—18 jr., die in vooroefening zijn.

De voorziening in een voldoend geoefend officierskorps is de grootste moeilijkheid.

Daar de publieke opinie zeer sympathiseert met de maatregelen, genomen voor de verdediging, en de bondskas zich, dienovereenkomstig, gul genoeg toont, terwijl het oorlogsgevaar nog niet voor de deur staat, zijn veel goede factoren aanwezig om den Statenbond uit die moeilijkheid te kunnen redden.

***

Aan een bericht van den Nederl. Consul-generaal de Reus te Hongkong is het volgende ontleend:

Daar het koloniaal bestuur te Hongkong betwijfelde, of de invoer van Formosa-suiker er onder de bepalingen van de suikerconventie gebracht moest worden, werden eerst geen pogingen gedaan om de F.-suiker daar afzet te bezorgen. Onlangs is echter officiëel medegedeeld, dat F.-suiker niet onder die bepalingen valt, zoodat het artikel, vrij van surtaxe, in Hongkong kan worden ingevoerd.

Aan deze mededeeling, welke voor de Java-suiker van beteekenis kan zijn, voegt de Cons.-gener. nog eenige beschouwingen over de F.-productie toe, waarmede ook rekening te houden zal zijn. Laat onze Java-suiker-industrie bedacht zijn, 1e. op het blijven vervaardigen van suiker, die in kwaliteit uitmunt; 2e. op het zoeken van verruimd afzetgebied, zonder moeite en strijd behoudt en verkrijgt men niets.

Wat de heer d. R. schrijft komt hierop neer. De markt van bruine suiker te F. is overvoerd; de voorraden, die onverkocht liggen, nemen enorme afmetingen aan. De suikermaatschappijen zijn overeengekomen zich meer dan ooit toe te leggen op den uitvoer naar China, en, terwijl zij nu in Hongkong een beslissing in hun voordeel hebben weten uit te lokken, blijven zij elders naar afnemers zoeken. In Canada, Zuid-Amerika, de Zuidzee-eilanden, de Straits-Settlements, en Gr.-Brittanië wordt sterk in die richting geijverd.

DUITSCHE KOLONIËN.

Voor de ontwikkeling van D.-Zuid-west-Afrika schrijft Dr. Golf „Richtlinien", in de D. Kolonialzeitung van 24 Juni. Het landbouwbedrijf geeft de beste uitkomsten, waar akkerbouw met veeteelt zóó hand aan hand gaan, dat de productiewijze geregeld is naar de verhoudingen, die het best passen bij de gaven van de natuur en de eischen voor de samenleving in de streek zelve. Deze regeling tot haar recht te doen komen is een der hoofdvoorwaarden, waarvan het welslagen der D. kolonisatie afhangt. Eenige koloniën in de tropen worden te veel beschouwd als uitsluitend tot productie uit het plantenrijk in staat te zijn. Zuid-West-Afrika daarentegen geldt als alleen voor veefokkerij geschikt. En toch zijn in Kameroen en in D.-Oost-Afrika uitgestrekte, hooggelegen graslanden aan te wijzen, waar een veestapel zich onder gunstige voorwaarden zou kunnen uitbreiden, terwijl Z.-W.-Afrika omvangrijke vlakten bezit, die door kunstmatige bevloeiing tot goede akkers te maken zijn. Zelfs voor die streken, die er op aangewezen zijn, veefokkerij als het hoofdbedrijf te moeten blijven beschouwen, zal het geleidelijk aanleggen van bouwvelden van beteekenis zijn, de natuurweide geeft niet steeds, wat 't meest geschikt is als voedsel voor jong vee, als bijvoedsel voor de hengsten, stieren en bokken bestemd ter veredeling van het ras, of in bepaalde omstandigheden voor de melkkoeien. Geldt 't hier een beteekenis van den tweeden rang voor den landbouw, voor de veefokkerij schijnt daarentegen, ook in menig deel der kolonie, waar zij nu de aandacht nog niet trekt, een voorname plaats te verwerven te zijn. Voor de bestudeering en bestrijding der veelvuldig in de tropen voorkomende veeziekten zullen artsen moeten worden aangesteld, die zich geruimen tijd aan die taak kunnen wijden. De koloniale autoriteiten zullen de middelen moeten toepassen ter voorkoming van het verspreiden van ziekten. Goede verkeersmiddelen moeten de gelegenheid openen om de producten (vleesch-conserven, zuivelproducten, wol, huiden, bont, ook honig en struisveeren) af te voeren.

Daarvan zullen dan ook de cultures voordeel trekken, evenals de kleine landbouw, om ooft, groenten, aardappelen, granen, tabak, mais, naar de markt te zenden. Wellicht komt daar wijnbouw bij. Zooals reeds opgemerkt werd, zal het hiervoor noodig zijn de landschappen, die arm aan water zijn, kunstmatig te bevloeien; een groot werk, dat echter niet op zijn voltooiing behoeft te wachten om renten af te werpen.

Elk onderdeel is dadelijk productief. De geringe hoeveelheid water, die in Z.-W. Afrika beschikbaar is behoeft niet ontmoedigend te stemmen. Duitschland kent ook streken met weinig water; de staten van Westelijk Noord-Amerika lijden aan hetzelfde euvel, maar door de toepassing van z.g.n. droogbouw, waarbij met wat er is aan water en vocht in de lucht gewoekerd wordt om daarvoor geschikte producten te teelen, worden zeer goede resultaten verkregen (men denke ook aan den aanleg van z.g.n. drooge rijstvelden in het bergland). Z.-W. Afrika moet niet den Duitschen landbouw blindelings overnemen, evenmin de Noord-Amerikaansche, het moet de methode zoeken, die zich aanpast aan eigen natuur en toestanden, deze zelf weer verhelpend voor zoover dit noodig en mogelijk is.

INGEZONDEN.

A'dam, 7 Juli 1911.

Geachte Redactie,

Met onderstaand stukje zouden wij ons gaarne tot de lezers van Uw blad willen wenden, om hen op te wekken, ons in de gelegenheid te stellen, onze militaire tehuizen in Indië tegen Kerstmis flink van lectuur te voorzien. Ten zeerste zou U ons verplichten, wanneer U ons daarbij de behulpzame hand wilde bieden door onderstaand stuk in Uw geacht blad op te nemen. Wij zeggen U bij voorbaat ten zeerste dank.

Met de meeste hoogachting,
Uw Dw. Dr.,
Namens het Bestuur van den Chr. Mil. Bond voor O. en W.-Indië.
(w. g.) A. LOHMAN, Secr.

Vrienden van de Ind. militairen,

Wij wilden gaarne weder, gelijk in vroegere jaren zorgen, dat de Christelijke Militaire Tehuizen in Indië tegen Kerstmis flink wat lectuur ontvingen. We zonden verleden jaar 1750 Chr. scheurkalenders in 8 soorten, veel geïllustreerde Volksbladen, tractaten, ex. van „Blijde Boodschap", „Pniël" en „de Spiegel", enz. Bijna alle scheurkalenders moesten wij ook koopen, ook veel geïll. volksbladen, traktaten, enz., terwijl we bovendien veel ten geschenke kregen. Wij gaven toen bijna 1200 gulden uit. Wij wilden dit jaar gaarne wederom zooveel besteden. Zoudt U ons daartoe in staat willen stellen? Wij vragen U vriendelijk om eene bijdrage, opdat de Indischr militair zijne Chr. lectuur moge ontvangen. Geve God er zijn Zegen op!

Namens het Bestuur van den Christelijken Militairen Bond voor Oost- en West-Indië:
Ds. H. TEN KATE, Voorzitter.
Sliedrecht.
Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, Secr.
Keizersgracht 547, Amsterdam.
Ds. M. A. ROUWENHORST, Penningm.,
Leersum.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Indische Gids.

De Juli-afl. opent een doorwrochte studie van den heer H. ten Oever, over den „Invloed der bosschen op klimaat en waterverdeeling".

Aanleiding tot het schrijven dezer bijdrage vormt het artikel van den heer Van Kol in de Indische Gids (Juni 1910), getiteld: „Het vraagstuk van het water in Tripolitanië, het land der woestijn", benevens eenige soortgelijke opstellen van dien auteur.

Achtereenvolgens onderwerpt de heer t. O. de volgende punten aan eene beschouwing.

1. De meening van den heer Van Kol terzake van den invloed der bosschen op het klimaat, met name den regenval en de waterverdeeling.
2. Hetgeen verder bekend is over dien invloed.
3. In hoeverre een nader onderzoek betreffende den invloed der bosschen op den regenval en de waterverdeeling op Java noodig is en hoe dit onderzoek moet worden ingericht.

Daarna levert Raden Mas Noto Soeroto een opstel, getiteld: „Java's weerbaarheid is Java's behoud", waarvan de slotsom luidt:

„Wanneer het éénmaal zoover zal zijn gekomen, dat er werkelijk sprake is van samenwerking van en oprechte genegenheid tusschen Nederlanders en Javanen in het algemeen; dat er een gevoel van

gemeenschappelijk belang en gemeenschappelijk gevaar bestaat; dat „Java's weerbaarheid is Java's behoud", een volksuiting is, dan behoeft Nederland niet langer te aarzelen in de krijgskundige opvoeding van het Javaansche volk de vervulling van een grootsche taak te zien.

Het volksgemoed moet echter doordrongen zijn van het besef, dat de handhaving van Neerland's gezag, het behoud van Indië, waarvoor de Javaan militair wordt opgeleid, een nationale zaak is. Dat moet geschieden op school, in de samenleving, in de groote maatschappij, in het bestuur en wel door onderwijs, door den omgang, door samenwerking, door regeeringsfeiten, in het kort: *door daden van hartelijke toewijding.* Dan is ook de staat van zaken, waarin het Javaansche volk zijn denken richt langs de gedachtenlijnen van dien nu nog fictieven Javaan, daar; dan is er geen vrees voor ontrouw, lauwheid of onwetendheid aangaande de beteekenis van Indië's defensie; dàn is er ook geestdrift voor een nationaal levensbelang.

Het spreekt van zelf — zegt de heer N. S. — dat het denkbeeld van de weerbaarmaking der Javanen onder velen, niet het minst onder de betrokkenen zelf, nu nog baan moet breken. Wie echter goedmoedig genoeg is om, nog in een tijd van scepticisme, alvast koers te zetten naar den toestand, waarin voor het min-sympathieke begrip van „overheersching" geen ruimte meer is, op gevaar af van voor „idealist" te worden uitgemaakt en beklaagd, moge zedelijken steun vinden in het denkbeeld, dat uit duizenden wellicht hij alleen een richting volgt, welke op den duur zal blijken de juiste te zijn.

De heer J. E. de Meyier geeft voorts het vervolg van het overzicht der uitkomsten van het welvaartonderzoek op Java, voor zoover dit op de irrigatie betrekking heeft.

Behalve eenige schetsen uit Atjeh, door den heer H. T. Damsté, bevat dit Ind. Gids Nr. dan nog de gewone maandelijksche rubrieken, als Varia (Officieele onkunde in Duitschland betreffende onze koloniale geschiedenis. — Overeenkomsten met Inl. Vorsten van den Ind. Archipel (Bima enz.). — Maandelijksche revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen, door J. E. de M. — Koloniale litteratuur. — Wetenschap en industrie (Het internationaal telegraafkabelnet in verband met Ned. Oost-Indië. — Al en niet gesubsidieerde lijnen der Kon. Paketvaart-Maatschappij. — Het Suez-kanaal in 1910). — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

De school in het Zendingswerk.

No. 4 van het Seriewerk „Protestantsche Zending" heeft tot titel: „De school in het zendingswerk", door A. Limburg, oud-directeur der kost- en dagschool voor dochters van hoofden en aanzienlijken in de Minahassa (Baarn, Hollandia Drukkerij).

Uit deze zeer lezenswaardige brochure willen we twee hoofdgedachten aanstippen, ontleend aan de Ned. Zendingsbode (7 Juli 1911 No. 27).

Ten eerste, dat in de Inlandsche maatschappij, waar het geheele leven van godsdienstige praktijken doortrokken is, een neutrale school, volgens den schr. niet op haar plaats is. In verband hiermede spreekt de heer L. over de oppositie die in de Minahassa gemaakt is tegen het voorstel van convensie der Gouv. scholen in zendingsscholen en toont hij aan dat alles daarbij draait om de hooge tractementen der onderwijzers. Worden deze, al is het in de toekomst verlaagd, dan daalt de stand van onderwijzer een sportje op den maatschappelijken ladder, dan staat hij niet meer op hetzelfde niveau als die der hoofden en...... kunnen dezen hen niet meer begeeren als schoonzonen. En wanneer wij ons nu een hoofd voorstellen die bij een beperkt inkomen veel huwbare dochters heeft, dan begrijpen en — vergeven wij ondanks het materialisme, dat ook hier weer de drijfveer is, voor oogen houdende, dat de Inlander vóór alles materialist is.

De tweede hoofdgedachte is, dat het onderwijs zich meer dan tot nog toe, moet aanpassen aan de behoeften van de Inlandsche maatschappij. In de eerste leerjaren zou men zich bijv. kunnen bepalen tot handen- en tuinarbeid, algemeene ontwikkeling, vertellen ook uit de Bijbelsche geschiedenis en dan in de hoogere leerjaren pas beginnen met lezen, schrijven en rekenen. Maar een algemeen leerplan kan niet worden gegeven, juist omdat de eischen voor ieder volk verschillend zijn. De heer Limburg zou voor de zendingsschool vrijheid wenschen om op dit gebied proefnemingen te maken.

De brochure bevat ook een kort historisch overzicht van hetgeen de zending voor het onderwijs heeft gedaan, vooral in de Buitenbezittingen.

Sparen in Ned.-Indië.

Aan het „Verslag omtrent den dienst der Postspaarbank in Ned.-Indië over het jaar 1910" (Batavia, Javasche Boekhandel en Drukkerij) zijn de ondervolgende gegevens ontleend.

In 1910 werd meer ingelegd dan terugbetaald *f* 493.811.57½. Het totaal-tegoed van alle inleggers bedroeg op 1 Januari 1911 *f* 8.472.726.05. Dit tegoed is, naar den landaard der inleggers, te verdeelen als volgt:

Europeanen *f* 6.750.744.93 tegen *f* 6.262.809.39½ op 1 Januari 1910.

Inlanders *f* 1.451.644.31½ tegen *f* 1.304.914.45½ op 1 Januari 1910.

Vr. Oosterl. *f* 270.336.80½ tegen *f* 233.149.88½ op 1 Januari 1910.

overeenkomende met resp. 79.68%, 17.13% en 3.19 pCt. van het totaal tegoed.

Het aantal inleggers steeg van 71209 op ultimo December 1909 tot 80.389 op ultimo December 1910 welk aantal over de verschillende landaarden was verdeeld als volgt:

Europeanen 36928 of 45.93% van het gezamenlijk aantal.

Inlanders 39831 of 49.55% van het gezamenlijk aantal.

Vreemde Oosterlingen 3630 of 4.52% van het gezamenlijk aantal.

Het aantal Europeesche inleggers nam in 1910 toe met 3931 tegen 2403 in 1909; dat der Inlanders met 4738 tegen 4919 in 1909, en dat der Vreemde Oosterlingen met 511 tegen 593 in 1909, zoodat ook in het afgeloopen jaar de regelmatige stijging van het aantal inleggers niet is uitgebleven.

De percentsgewijze verhouding blijft zich wijzigen ten gunste der Inlanders en der Vreemde Oosterlingen en ten nadeele van de Europeanen.

Ter beoordeeling van de vorderingen, welke de Postspaarbank van hare oprichting af, onder de Inlandsche bevolking heeft gemaakt, wordt hier het volgende staatje opgenomen:

Gedurende de jaren:	Toeneming v/h. aantal Inl. inleggers:	Toeneming van het tegoed.
1898-1903	12675	*f* 441.761.00
1904	2005	„ 98.360.56½
1905	5442	„ 169.635.98
1906	1405*)	„ 132.791.79½
1907	4603	„ 162.313.05½
1908	4044	„ 143.056.67
1909	4919	„ 156.995.39
1910	4738	„ 146.729.86

Weekblad voor Indië.

No. 7 van het Weekblad voor Indië vangt aan met het vervolg der beschouwing van dr. J. H. F. Kohlbrugge over „De pest. Hoe kunnen wij haar vermijden en bestrijden?" Verdere „Indische" bijdragen zijn: De tentoonstelling te Koeta-Radja (met goed geslaagde afbeeldingen). — Strijd over Multatuli (Jhr. W. H. W. de Kock contra dr. W. Meijer), door Plukker.

Het Bijblad voor Dames bevat o.m.: Het leven op het land en de vrouw, door J. F. H. A. Later. — Meisjesscholen, door J. v. B. T.

Suikerhandel van Amsterdam.

Als vervolg op een in 1908 van de hand van den heer J. J. Reesse verschenen standaardwerk over den suikerhandel van Amsterdam van 't begin der 17e eeuw tot 1813, is thans (bij M. Nijhoff te 's-Gravenhage) uitgegeven een werk, getiteld:

De suikerhandel van Amsterdam van 1813 tot 1894. Een bijdrage tot de handelsgeschiedenis des vaderlands, hoofdzakelijk uit de archieven verzameld en samengesteld.

In eene toelichting, die den tekst voorafgaat, deelt de heer F. J. Lugt mede, dat de nalatenschap van den heer Reesse, die den 9en October 1910 door een noodlottig toeval het leven verloor, het handschrift bevatte van deze vervolg-studie, met de uitgave waarvan hij zich heeft belast. Uit het hs. en de daarbij behoorende aanteekeningen blijkt, dat deze arbeid reeds kort na 1894 moet voltooid geweest zijn en dus feitelijk reeds door den schrijver had kunnen gepubliceerd worden tegelijk met het in 1908 verschenen werk. De reden, waarom zulks niet is geschied, kan de heer Lugt niet mededeelen.

Evenals het hoofdwerk bevat dit vervolg een schat van gewichtige gegevens voor geschiedenis, handelspolitiek en statistiek, waarin niet alleen de stad Amsterdam, doch ook — uit den aard der zaak — onze koloniën betrokken zijn. O.a. handelt Hoofdstuk V over de betrekkingen van den suikerhandel tot Java, en Hoofdstuk VI over Suriname.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 27: Vezelcongres te Soerabaja, literatuurberichten, bewerkt onder toezicht van dr.

*) Zetter, wil dit getal van 1405 niet veranderen; het staat zoo heusch in het Verslag; of er 4405 voor moet worden gelezen waag ik niet te beslissen, hoewel het er allen schijn van heeft in verband met het ingelegde bedrag.

Overzichtschr.

J. Dekker (vervolg). — Geschiedenis van de wetgeving op de suiker in de verschillende productielanden en haar invloed op de suikerproductie en consumptie, door H. C. Prinsen Geerligs (vervolg). — De Internationale Rubbertentoonstelling te Londen. — Het Koloniaal Instituut te Amsterdam. — De begrooting van Nederlandsch-Indië voor 1912 — Verhooging der begrooting van Curaçao voor verbetering van de St. Annabaai. — Invoer open uitvoer van Java in Febr. 1911. — Kultuurberichten (Landbouwconcessies op Celebes. — Indisch landbouwleeraar. — Een kultuurschool voor het boschwezen en de particuliere landbouw. — Bacoven-kultuur in Suriname). — Kleine mededeelingen (Opium-bestrijding in Ned.-Indië. — Immigratie van Javanen ter Sumatra's Oostkust). — Financieele berichten en verslagen.

***

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op een artikel in „The Scottish Geographical Magazine" van Juli 1911, getiteld: An expedition to the snow mountains of New-Guinea, door H. A. Lorentz (met kaart en illustraties);

benevens op een studie over „Die Banane und ihre Verwertung als Futtermittel", door dr. M. Zagorodsley (Beihefte zum Tropenflanzer. Juli 1911).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Overdruk uit het negende jaarboek MCMXI van de vereeniging „Amstelodamum". „Een Amsterdammer als pionier op Bali (Emanuel Rodenburg, 1597—1601), door J. F. L. de Balbian Verster".

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910.

Jaarverslag van de Vereeniging „Tot Steun" over het jaar 1910.

Zendings-Studie.

Afl. 3 van „Hoe wij steunen en gesteund worden", orgaan der vereeniging „Tot Steun".

Mr. G. D. Willinck over wijlen professor Dr. G. A. Wilken, door Mr. F. D. E. van Ossenbruggen.

7e Jaarverslag van het „Bureau voor Handelsinlichtingen."

No. 2 van de Serie „Mededeelingen voor Landbouw, Nijverheid en Handel" te Buitenzorg. „What kapok is and what it is used for."

„De Balata-industrie in Suriname". Supplement door Fred. Oudschans Dentz.

La Gazette de Hollande.

De toekomst van Sumatra, door F. H. A. Steens Zijnen.

Ned. Staatscourant.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Locomotief t/m 13 Juni '11.
Het Bat. Nieuwsblad t/m 14 Juni '11.
Het Soer. Handelsblad t/m 13 Juni '11.
De Sumatrapost t/m 18 Juni '11.
De Sumatrabode t/m 15 Juni '11.
Tjahaja Sumatra t/m 15 Juni '11.
Kort verslag verg. 2e Kamer St.-G.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw.
De Indische Mercuur No. 28.
De Banier No. 23.
Weekblad voor Indië No. 6 en 7.
Publicaties v/h Ned.-Ind. Landbouwsyndicaat, afl. III en IV.
Archief v/d Suiker-Industrie Ned.-Indië. Afl. 18 t/m 23.
Tijdschrift der Mij. v. Nijverheid. Afl. Juni.
Djeloentoengzaken, door Mr. H. 's Jacob.
De Indische Gids. Juli-afl.
Onze Vloot No. 23.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

De *maandelijksche samenkomst* van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging en de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag* den *20sten Juli* 1911, 's avonds ten 8½ ure, *Heulstraat 17, den Haag.*

Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

CONCEPT-NOTULEN

der Hoofdbestuursvergadering, gehouden op Zaterdag den 8sten Juli 1911, 's nam. ten 1½ ure, Laan van Meerdervoort 187, te 's-Gravenhage.

Aanwezig zijn de navolgende leden: M. B. Rost van Tonningen, Voorzitter; E. van Assen, Secretaris; A. A. C. Harting, Penningmeester; Th. Almerood, Amsterdam; T. Gerdes Oosterbeek, Apeldoorn; J. H. Calmeyer, Apeldoorn; J. C. van Reyn, Breda; Mevrouw Ten Bosch-Bosscher, 's-Hage; F. E. Luitjes, Nijmegen; Mevrouw J. E. van Oeveren—van Schaik, Utrecht.

De heeren Prakken, van Zijll de Jong, Prof. Mr. Heeres en Z. G. Ph. Marcella hadden zich doen verontschuldigen, terwijl de heeren Smeenge en Lamie afwezig waren.

De Voorzitter opent de vergadering en heet alle aanwezigen welkom.

Aangezien niemand het woord verlangt over de notulen der vorige vergadering, zooals die zijn opgenomen in het Koloniaal Weekblad van 27 April 1911, No. 17, worden zij goedgekeurd.

De Voorzitter wijst er thans op, dat door de Commissie van onderzoek der Rekening en Verantwoording, in haar verslag over de Rekening en Verantwoording over het jaar 1910, de wenschelijkheid is uitgesproken, met betrekking tot de ontvangen en uitgegeven gelden der Vereeniging, steeds de meest mogelijke openbaarheid te betrachten, opdat aan alle leden steeds bekend zij, hoe over de gelden wordt beschikt.

Het Dagelijksch bestuur zal aan dien gegeven wenk voldoen, evenals het reeds tegemoet gekomen is aan de opmerkingen, waartoe die Rekening en Verantwoording aanleiding heeft gegeven.

In verband daarmede zal op de Jaarlijksche Algemeene Vergadering de goedkeuring worden gevraagd op eenige in het belang der Vereeniging gedane uitgaven. Ten opzichte van het Kol. Weekblad kan de Voorzitter de goede mededeeling doen, dat de exploitatie, dank zij de belangrijke bemoeienissen van den Penningmeester, den heer Harting, tengevolge van de toename der advertentiën, vooruitgaande is.

Met het oog op de bestaande sterke concurrentie ten deze, zal het Hoofdbestuur alle pogingen in het werk stellen om de belangen van den Drukker van het blad te behartigen en vermijden wat voor dezen schadelijk kan zijn.

Het ligt in de bedoeling van het Hoofdbestuur, om de beschikbaar komende gelden steeds te benutten in het belang van de verbetering van het Kol. Weekblad en dit op die wijze aantrekkelijker te maken.

Zulks zal tevens kunnen strekken tot een meerdere toetreding van leden, waardoor de inkomsten wederom zullen worden versterkt.

Dit is vooral noodzakelijk, nu onze pogingen, om, met hulp van circulaires, de inkomsten te vermeerderen, niet bepaald gunstig zijn geweest.

De Regeeringssubsidie kan de Vereeniging dan ook op dit oogenblik onmogelijk ontbeeren en zijn dientengevolge door het Dagelijksch Bestuur de noodige voorzieningen genomen, waarbij aan Z. Exc. den Minister van Koloniën is verzocht, om, evenals in dit jaar heeft plaats gehad, wederom een bedrag van *f* 3000 op de Indische Begrooting van het jaar 1912 te brengen.

Met betrekking tot de voorziening in de vacatures voor het Hoofdbestuur, vult de Voorzitter het desbetreffende voorstel aan met de mededeeling, dat het afdeelingsbestuur te Leiden, ter voorziening in de vacature Heeres, als candidaten heeft gesteld de hee-

ren H. W. van Scheuer, Oud-Majoor der genie van het O.-I. L., Zoeterwoudschesingel aldaar, en Mr. E. Rijke, Secretaris van het afdeelingsbestuur onzer Vereeniging te Leiden.

Besloten werd die voordracht over te nemen.

Ten slotte deelt de heer Almerood mede, dat hij door het afdeelingsbestuur te Amsterdam met den heer C. de Vries candidaat is gesteld ter voorziening in zijn eigen vacature, doch dat hij thans van Amsterdam is verhuisd naar Zeist en tot zijn leedwezen, in verband met art. 8 der Statuten, verplicht is van zijn candidatuur af te zien.

Dientengevolge besluit het Hoofdbestuur de candidatuur van den heer De Vries te steunen.

Niets meer te behandelen zijnde, wordt de vergadering gesloten.

De Secretaris,
E. v. ASSEN.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 9 Juni 1911. No. 46.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den tolk H. R. Sinia; den onderwijzer H. H. Verhoeff; den controleur E. van Duijvenboode Varkevisser; den controleur voor de belastingen J. Jansen; den referendaris E. Velds; den ontvanger H. van Houten; den commies J. C. Micola von Fürstenrecht.

Ontslagen: op verzoek eervol de hulponderwijzeres Mej. S. L. Douwes Dekker; de klerk H. L. W. Quentin.

Benoemd: tot voorzitter van de landraden te Semarang en Demak Mr. D. J. Rebel; tot adj.-inspecteur van het inl. onderwijs H. Th. Hofs; tot predikant te Soerabaja J. Mooij; te Meester-Cornelis H. Volten; te Probolinggo J. N. Drost; tot zoölogisch assistent bij het Dep. van Landbouw Dr. A. L. J. Sunier; tot alg. ontvanger 3e kl. J. F. Bordeaux; tot opzichter B. O. W., G. J. G. Coester; tot onderwijzeres 1e kl. Mej. C. Perk; tot onderwijzer 1e kl. D. H. Engelberts; tot id. 2e kl. A. de Geus, S. Hartog, Ch. P. Wijnants, K. G. Kuiper; L. Kijlstra; tot id. 1e kl. L. Poons en A. G. Ribbink; tot id. 2e kl. H. Boomer en W. Carelse; tot onderwijzeres 1e kl. Mej. M. J. D. van Andel ; tot idem 2e kl. Mej. E. F. M. J. Nittel.

Geplaatst: in de res. Lampongsche districten de controleur D. J. C. Kriebel.

Benoemd: tot onderwijzer 2e kl. te Tandjoengpinang C. B. Velds; tot opzichter B. O. W. 1e kl. A. A. Ginsel.

Geplaatst: te Serajoe de opzichter A. A. Ginsel; te Modjokerto de ingenieur A. Honig; bij de directie de hoofdingenieur 2e kl. E. A. van Arcken.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luit.-kwartiermeester L. van der Ven.

Bevorderd: tot kapitein de 1e luit. J. P. Weegewijs, A. G. L. F. van Krieken, H. F. Ankes, G. J. J. de Jongh, W. Jentink en J. E. Jantze; tot 1en luit. de 2e luit. G. J. Berenschot, A. A. Bouwhof en T. Bakker.

Overgeplaatst: naar Sabang de 1e luit. der art. A. C. E. G. de Voogt.

Geplaatst: te Batavia de 2e luit. der art. J. P. Tuijter.

Uit de Javasche Courant van 13 Juni 1911. No. 47.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan de onderwijzeres Mevr. J. E. de Bruijn—Dulon Barre; den commies J. G. C. M. Gosenson; den werktuigkundige Th. Boon van Ostade en den klerk L. M. van der Kolk.

Ontslagen: op verzoek eervol de stationscommies E. Schwarz; de secretaris der res. Z.- en O.-afd. van Borneo H. Ris; de stationsklerk Ch. E. Hooper; de ontvanger F. A. D. Bengamin; de adjunct-landmeter J. E. Engelbrecht; de ambtenaar in- en uitvoerrechten F. van Woerden; de commies S. F. L. Jansz; de onderwijzer D. Masdorp.

Benoemd: tot architect C. Swarthof en W. Polman; tot 3en commies A. G. Coorengel; tot ambtenaar 4e kl. in- en uitvoerrechten J. Heeren; tot notaris te Tangerang A. E. Wigéri van Edema; tot controleur in de res. Batavia A. C. J. Kroesen; in Semarang G. Ouwerling; in de Preanger R. K. Bowles en G. J. Koot; in Atjeh V. A. Doeve; tot hulponderwijzeres Mej. E. A. Latuperisa; tot onderwijzer 3e kl. W. G. H. Teunissen; tot klerk te Loemadjang B. E. A. Ronkes.

Geplaatst: te Soerabaja de waarn. adj.-inspecteur van financiën L. van Koetsveld.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den magazijnmeester 2e kl. D. J. Wolhoff.

Ontslagen: eervol als militaire commandant van Amboina en Ternate de luit.-kolonel A. P. van de Siepkamp.

Benoemd: als zoodanig de kolonel C. Smith.

Bevorderd: tot 1en luit.-kwartiermeester H. H. Maas en J. C. Paul; tot kapitein der inf. H. L. la Lau; tot 1en luit. A. A. de Rijk, R. E. P. Maier en W. K. H. Feuilleteau de Bruijn.

Benoemd: tot adj.-directeur van het remonte-depôt te Padalarang de 1e luit. der cavalerie Jhr. W. J. E. van Riemsdijk.

Geplaatst: bij het 9e en 15e bat. de 2e luit. C. O. van Kesteren en M. M. L. van Loon.

Overgeplaatst: bij het 20e bat. de kapitein F. C. Kruijt; naar Makassar de 1e luit. M. A. van der Lijke; bij het 9e bat. de 2e luit. H. Grevers; bij het 3e depôt-bat. de kapitein J. L. E. Franssen; bij het 8e bat. de kapitein G. J. L. Beckman Lapré; naar Banjoe-Biroe de 1e luit. D. Schmedes; naar Batavia de id. J. T. Mojet.

Ingetrokken: de overplaatsing van den kapitein L. A. Bedet en den 1en luit. S. D. Kramers.

Geplaatst: te Soerakarta de militaire architect A. H. Pinxter.

Overgeplaatst: naar Batavia de magazijnmeester M. H. M. van Noort.

VACANT

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie van hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Geg. Wachtm. O.-I. L., 34 jaar oud, voor geld-incasseer-werk, magazijnsknecht, portier, enz.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische gymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek piano en zang), wenscht met een familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Onmiddellijk beschikbaar vier Zeebaboes en een Christen negermeid voor de reis naar Indië.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

Nº. 29. Donderdag 20 Juli 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Internationale Rubbertentoonstelling te Londen.

In alle groote dagbladen ter wereld, en zeker niet het minst in de Engelsche en Hollandsche, hebben uitvoerige verslagen gestaan over deze belangrijke tentoonstelling, waarop Nederland met Nederl.-Indië een uitstekend figuur heeft gemaakt. Een weerspiegeling van dit laatste vinden wij in de beschrijving van den „R u b b e r m a a l t ij d" door den Londenschen correspondent der N. R. Crt. in het avondblad B van Vrijdag 3 Juli. Deze zegt o.m.:

„De presidenten en de leden der Koninklijke Nederlandsche Commissie vóór de Internationale Rubbertentoonstelling in de Agricultural Hall (Islington), en de president der Nederlandsch-Indische commissie (dr. Tromp de Haas) hebben aan vele vertegenwoordigers der betrokken Engelsche overzeesche gewesten en buitenlandsche staten, alsook aan andere belanghebbenden in het Hotel Metropole een feestmaaltijd aangeboden, waarop eenige belangrijke toosten uitgebracht zijn.

Vooraf wil ik melden, dat consul-generaal H. S. J. Maas, eere-voorzitter der Nederlandsche commissie, aan tafel presideerde, en naast zich had, aan zijn linkerzijde, Zijn Exc. generaal J. B. v. Heutsz, oud-gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië, en aan zijn rechterzijde, den heer A. G. N. Swart, president der Nederlandsche commissie en commissaris-generaal, terwijl de consul-generaal van België, de heer Pollet, de heer Jac. Musly (vice-president der Nederlandsche commissie, uit Rotterdam), prof. dr. Van Romburgh, luitenant-generaal Prain (van Kew Gardens), de heer J. G. von Hemert, de heer F. C. Stoop, voorzitter der Nederlandsche Kamer van Koophandel te Londen, dr. Tromp de Haas en anderen, aan de hoofdtafel zaten.

De eerste toost werd uitgesproken door den heer Hamilton, een van de bestuurders der bekende Anglo-Dutch Plantagemaatschappij, welker geschiedenis met de Pamanoekan-landen nog in aller herinnering liggen zal.

Naar men weet is de heer Hamilton naar Java gereisd, ten einde den aandeelhouders zijner vennootschap van rapport te dienen over zijn bevindingen aldaar. Bedoeld rapport heeft destijds zeer de aandacht getrokken. Hij legde nu gisterenavond de verklaring af, dat zijn medebestuurders der Anglo-Dutch zich geheel vereenigden met de inzichten en wenschen der Nederlandsch-Indische regeering, wat betreft de heerendienstenkwestie, en, bij de ontwikkeling van de landen der Anglo-Dutch, ten volle met die inzichten en wenschen rekening wilden houden. (Toejuichingen).

Opmerkelijk is, dat in andere dagbladen, b.v. de T e l e g r a a f en H e t V a d e r l a n d, die 't uit eerstgenoemde courant overneemt, onder het opschrift: „I n d i ë t e L o n d e n" vermeld wordt:

„De heer Hammond, vertegenwoordiger van de Anglo-Dutch Company, verklaarde, dat de buitenlandsche geldbeleggers gaarne zouden samenwerken met de Nederlandsch-Indische regeering en afstand doen van de souvereine rechten op de door hen verworven ondernemingen."

Bij bevoegde zijde kwam, naar aanleiding hiervan, de vraag op: Zal nu onze Regeering dit ijzer smeden vóórdat 't koud wordt?

De heer Jac. Musly (Rotterdam) betoostte generaal van Heutsz als den verlichten landvoogd, die zoo sterk er toe had bijgedragen om Insulinde open te stellen voor vreemde kapitalisten, die het kwamen ontwikkelen met hun geld niet alleen, maar ook met hun volle geestkracht en hun vernuft.

Generaal van Heutsz, dan het woord voerende, dankte den heer Musly voor diens waardeerende woorden te zijnen aanzien. Spreker had echter eenvoudig zijn plicht gedaan, door de mannen van den handel, de nijverheid en de scheepvaart aan te moedigen naar Insulinde te komen, en daar mede te werken tot de oeconomische ontwikkeling van die schoone en rijke Nederlandsche bezittingen. Allen, die dat deden, had hij welkom geheeten, of zij Nederlanders waren dan wel vreemdelingen. De laatsten beschouwde hij als de krachtigste strengelaars van waardevolle internationale vriendschapsbanden. Van de belangrijke verklaring, door den heer Hamilton afgelegd, had spreker met alle bevrediging akte genomen. (Bijval).

Zijn Exc. sprak in het Nederlandsch, en de heer Maas gaf de hoofdzaak naderhand in het Engelsch weer.

De meeste toosten werden beurtelings in het Engelsch en in het Nederlandsch uitgebracht. Opmerking verdient het, dat de heer E. Pollet, Belgisch consul-generaal, den toost van den heer Swart, op de vertegenwoordigers van vreemde staten, ten deele in het Vlaamsch beantwoordde, om de Noord-Nederlandsche broeders te bedanken voor hun welgezindheid en hun samenwerking bij deze gelegenheid.

Het is natuurlijk, dat een dergelijke feestmaaltijd ietwat ontaarden moet in een „Société d'adoration mutuelle", met een algemeene vervoeging van het gelegenheidswerkwoord „to rubber", dat mooi-practisch lijkt, twijl het zoo omvangrijk in zijn toepassingen kan zijn: het kweeken, uitvoeren verwerken van rubber, het handelen in rubber en rubberartikelen, het laatste vooral.

Maar een dergelijke „Société" kan toch erg saai worden, in haar aanhoudende wederkeerige verheerlijking van overigens gansch verdienstelijke en achtenswaardige personen; vervelend voor hen zelven in de eerste plaats.

Daarom zullen zij ongetwijfeld de afleiding, door den heer Hammond van de Anglo-Dutch Rubbermaatschappij bezorgd, met eenige vreugde hebben begroet. Aan die eene afleiding gaf de misschien niet geheel toevallige, doch zeer gewaardeerde tegenwoordigheid van generaal Van Heutsz overigens een welkom voedsel, door zijn reeds vermelden toost, en voor eenigen tijd raakten de toosters en hun toehoorders in de hooge Insulindische politiek verdoold."

De Londensche correspondent vervolgt:

Onder de meest practische sprekers van den avond waren luitenant-kolonel D. Prain, beheerder van den plantentuin te Kew, die eenige interessante mededeelingen deed over rubberaanplant, welke z.i. nog veel te wenschen laat tegenwoordig; dr. Tromp de Haas, die den heer Prain was voorgegaan en een eenigszins gelijke lijn met hem getrokken had — beiden huldigden het werk van den heer Wickham, die eenige malen voor de Britsch-Indische regeering naar Brazilië afgevaardigd werd, het zaad der hevea Braziliensis naar Kew en Indië overbracht en daardoor de grondlegger geworden is der geheele rubbercultuur in Oost-Indië — en, tenslotte, de heer F. C. Stoop.

Hij kwam zeer laat in den avond met zijn opmerkingen, maar zij waren daarom toch niet minder ad rem. Als een uitnemend practisch man, die hij is, meende hij er op te moeten wijzen, dat geen enkele rubberfabrikant aan tafel zat. „Louter planters en vertegenwoordigers van plantagemaatschappijen", zeide hij. Spreker wilde niet er mee te kennen geven, dat de twee internationale rubbertentoonstellingen, in 1908 en 1911, geen groote en heilzame propaganda voor de rubberindustrie hebben gevoerd, maar hij gaf toch in overweging om op de eerstvolgende internationale rubbertentoonstelling — door den beheerder Stanes Manders (die gisteravond ook Sir Henry Blake vertegenwoordigde, den president, wiens afwezigheid algemeen betreurd werd), tegen 1914 hier in uitzicht gesteld — veel meer voor de uitstalling van rubberfabrikaten en hun aanmaak te doen, nu dat de teelt en de voortbrenging der rubber voldoende toegelicht schijnen te wezen. Want voor die beide, zeide hij, zal het publiek nu wel een grooter belangstelling aan den dag leggen, als verbruiker, dan voor het kweeken en de productie der rubber alleen.

De voorzitter, consul-generaal Maas, gaf wel eenige opheldering, ten einde de afwezigheid van rubberfabrikanten aan tafel te verklaren — onze rubberindustrie, zeide hij, is, hoewel uitstekend, toch nog maar in haar opkomst — maar, per slot van rekening, kon hij toch kwalijk ontkennen, dat de heer Stoop den vinger had gelegd op een der zwakke punten in deze internationale rubbertentoonstellingen.

Alle sprekers waren het in hoofdzaak er over eens, dat de Nederlandsche afdeeling te Islington, dank zij de uitstekende zorgen der Nederlandsche en der Nederlandsch-Indische commissiën, er aan bebesteed, onder de krachtige medewerking der Nederlandsche regeering, een der rijkste en mooiste is.

REKEST der Deli Planters Vereeniging aan den Gouverneur-Generaal van Nederl.-Indië naar aanleiding van het Ontwerp van Mr. A. F. van Blommestein.

In dank ontvingen wij een overdruk van dit rekest, dat wij gaarne ter kennise brengen onzer lezers:

Aan
Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

Geven met verschuldigden eerbied te kennen J. Stegher, J. S. C. Kasteleijn, L. Weigand, J. J. C. de Knokke van der Meulen en R. Maclean,

in hunne hoedanigheid van leden van het Bestuur der Deli-Planters-Vereeniging en als zoodanig die Vereeniging vertegenwoordigende, krachtens artikel 8 der Statuten;

dat bij eene missive van den Resident der Oostkust van Sumatra dato 11 Mei 1910 No. 5627/11, mededeeling werd gedaan, dat de Regeering de toegezegde kritiek op het ontwerp eener arbeidsregeling van Mr. van Blommestein (vide ons schrijven aan den Resident dato 19 Maart 1910) tegemoet zag en deze door tusschenkomst van den Resident der Oostkust van Sumatra wenschte te ontvangen;

dat ingevolge daarvan de bovenbedoelde kritiek, zooveel mogelijk door cijfers en feiten gestaafd, eerbiedig hierbij wordt aangeboden;

dat de bezwaren, die wij tegen het ontwerp hebben, in het kort hierop neerkomen:

1o. dat door het verplichtend stellen van vrijen arbeid gepaard aan de bevoegdheid van den werkman, op elk hem believend oogenblik, den dienst zonder dringende redenen te verlaten, (men zie artikel 56 en 57 van het ontwerp), zijnde dit het hoofdbeginsel van het ontwerp en ons hoofdbezwaar, de arbeidszekerheid in een land zonder arbeidsmarkt, ons totaal wordt ontnomen; de bewering toch, waarop de ontwerper de mogelijkheid grondt, thans reeds het sluiten van arbeidsovereenkomsten met strafbepalingen grootendeels te kunnen verbieden, n.l. dat er nagenoeg voldoende werkkrachten zijn (zie toelichting op het ontwerp pag. 51), strookt met de werkelijkheid.

2o. dat wij niet doordrongen zijn van de noodzakelijkheid door verplichten vrijen arbeid een dusdanige verandering te brengen in de opvatting, dat het sluiten van arbeidsovereenkomsten met strafbepalingen overgelaten moet blijven aan den wil van partijen, daar wij het niet eens kunnen zijn met de bewering van den steller van het ontwerp, dat door eene arbeidsregeling met strafbepalingen een toestand geschapen wordt, die in den grond vicieus is;

3o. dat behalve het hoofdbezwaar tegen het hoofdbeginsel van het ontwerp, wij nog de volgende bezwaren tegen de regeling zelve hebben:

a. dat het ontwerp eene ongekende bevoorrechting is van den werkman en veel verder gaat dan de bedoeling is van den Nederlandschen wetgever, hetgeen blijken moge uit eene vergelijking van het ontwerp met de Hollandsche arbeidswetgeving;

b. dat in het ontwerp van de veronderstelling wordt uitgegaan, dat tegen de werkgevers de strengste maatregelen genomen moeten worden en zij met zware straffen bedreigd moeten worden om hen hunne plicht te laten doen, terwijl de werkman geene of slechts eene zeer geringe aanmaning noodig heeft om alles te doen, waartoe hij zich verbonden heeft;

c. dat het ontwerp eene niet te dragen verhooging van den kostprijs medebrengt, zonder dat eene evenredige verbetering van den economischen toestand van den arbeider daarmede gepaard gaat;

d. dat de verplichting met alle Inlanders en Vreemde Oosterlingen contracten te sluiten vele moeilijkheden medebrengt, niet alleen voor de landbouwbedrijven, maar ook voor andere industrieën;

e. dat vele artikelen van nul en geener waarde zijn, omdat de werkman zich elk oogenblik aan zijne verplichtingen kan onttrekken of slechts gestraft wordt, indien hij bij herhaling zijne verplichtingen niet nakomt;

f. dat in het ontwerp bepalingen voorkomen waaraan onmogelijk is te voldoen, die tot administratieve moeilijkheden aanleiding geven, die met de praktijk in botsing komen of die, naar wij meenen, verduidelijking behoeven;

g. dat het ontwerp voor den algemeenen gezondheidstoestand zeer slechte gevolgen kan hebben;

h. dat de overgang tot vrijen arbeid, zooals de ontwerper zich die voorstelt, veel te plotseling is;

dat naar aanleiding van deze bezwaren het ons noodzakelijk voorkomt:

1e. dat de Regeering wacht met het aanbrengen van ingrijpende veranderingen in de regeling van den arbeid alhier, tot haar de juistheid is gebleken van de bewering, waarop de steller van het ontwerp de mogelijkheid dier vorderingen grondt (toelichting op het ontwerp pag. 60 en 61);

2e. dat, wanneer daarna de Regeering tot invoering van verplichten vrijen arbeid wenscht over te gaan, zij zich dan eerst rekenschap geve, of de economische wijze als overal elders kan worden voorgeschreven;

3e. dat, wanneer die toestand alsnog van dien aard is, dat bij die invoering daaruit voor den werkgever exceptioneele verplichtingen moeten voortvloeien, zij zich dan om der rechtvaardigheidswille afvrage, in hoeverre die economische toestand het noodig maakt ook den werknemer exceptioneele verplichtingen op te leggen;

4e. dat eene invoering van vrijen arbeid in elk geval zoo geleidelijk mogelijk geschiedde, door een periodieke vermindering der bevoegdheid om éénjarige reëngagementscontracten te sluiten met van over zee aangevoerde lieden, die hun eerste driejarig contract hebben uitgediend, waarvan zijn uitgezonderd alle arbeiders, benoodigd voor de onafgebroken verzorging van het product (welke arbeiders dit zijn wordt door het hoofd van Gewestelijk Bestuur voor elk bedrijf en voor elke cultuur afzonderlijk vastgesteld);

5e. dat alsdan aan de lieden, die zich door een contract zonder strafbepalingen voor een bepaalden tijd verbonden hebben, de verplichting worde opgelegd tusschentijds den dienst niet zonder dringende reden te verlaten en niet dan na den werkgever hiervan ongeveer 3 maanden vooruit in kennis te hebben gesteld, opdat deze de gelegenheid hebbe, nieuwe werkkrachten van over zee aan te voeren, (wanneer zich hier te lande een arbeidsmarkt gevormd heeft, kan deze termijn van 3 maanden aanmerkelijk verkort worden);

6e. dat alsdan gedurende den opzeggingstermijn van 3 maanden op den betreffenden werkman toepasselijk zullen zijn de bepalingen der arbeidsregeling, die gelden voor arbeiders, die eene overeenkomst gesloten hebben, wier nakoming door strafbepalingen wordt bevorderd;

dat, waar Uwe Excellentie zich voorstelt, zooals uit het schrijven van den Resident der Oostkust van Sumatra werd vernomen, de hoofdbeginselen vast te stellen en het standpunt der Regeering mondeling ter kennis van eenige vertegenwoordigers der planters in dit gewest te brengen, wij het zeer op prijs stellen, dat Uwe Excellentie ons op deze wijze in staat stelt persoonlijk, zoo dit nog noodig mocht zijn de belangen der cultures voor te staan en de bestaande toestanden en hunne eischen toe te lichten."

Het Voorwoord, dat aan dit rekest werd toegevoegd, ligt ter beschikking van belangstellenden op de Leestafel, Heulstraat 17, Den Haag.

Uit de O.-I. Mail.

De **cholera** en de **pest** nemen gelukkig niet toe. Te Soerabaja bracht de handel half Juni jl. meer dan *f* 100.000 bijeen om het pestgevaar te bestrijden. Er wordt een bacteriologisch laboratorium opgericht, en millioenen ratten zijn er reeds gedood.

Omtrent het **Algemeen Soerabajaasch Gezondheids-Comité** lezen wij in het Soer. Handelsblad van 17 Juni jl. o.m.:

Er werd ten huize van den voorzitter Paets tot Gansoyen te Soerabaja een vergadering gehouden der verschillende subcomités van bovengenoemd comité.

Nadat door den heer Paets was uiteengezet, wat in de veertien dagen van het bestaan der vereeniging was gedaan, en hij de erkentelijkheid van het comité voor den ontvangen, finantieelen steun had kenbaar gemaakt, wees hij er op, wat er alzoo noodig was.

Er waren gezondheidsinspecteurs aangesteld: 1 hoofdinspecteur, de gepensionneerde overste Van Kappen, en nog verscheidene inspecteurs, tien in getal. Er zouden nog eenige meer benoemd worden. De heeren ontvangen 10 gulden daggeld: ieder heeft zijn afdeeling, die hij met ploegen van 100 werklieden inspecteert. Spr. berekende, dat voor dit inspectiewerk per maand circa *f* 36.000 noodig was; zoo was er slechts voor ruim drie maanden voldoende geld.

Vervolgens besprak Mr. Paets het werkplan. De inspecteurs gaan van huis tot huis, houden registers aan, plegen overleg met de huiseigenaars, verrichten desnoodig op kosten van dezen het noodige werk — doen dit in enkele gevallen ook voor niets — en verschijnen elken middag om 4 uur op het rapport bij den hoofdinspecteur, die op zijn beurt overleg pleegt met den hoofdcommissaris van politie.

Mocht er geen werkvolk genoeg verkrijgbaar zijn, dan zou mr. Paets een beroep doen op de beheerders van machine-werkplaatsen te Soerabaja om wat volk af te staan.

Spr. wees er vervolgens op, dat het in Soerabaja krioelt van ratten. Hij gaf hiervan sprekende voorbeelden. Hoe de dieren te vangen, was een nog niet geheel opgeloste quaestie. Spr. deed een beroep op

de medische faculteit om praktisch werkende vergiften te verschaffen.

Mr. Paets bedankte vervolgens namens allen, die voor de goede zaak iets hadden gedaan: de couranten, die de publicaties hadden opgenomen; de drukkerijen, die snel gewerkt hadden; de verschillende instellingen, die haar zalen gastvrij hadden opengesteld (Handelsvereeniging Soerabaja, koffiekamer Schouwburg, Arabische Sociëteit). Alleen betreurde hij het, dat de zaal in de bovenstad, voor bijeenkomsten als aangewezen, niet gebruikt kon worden.

De inspecteurs — zoo werd verder meegedeeld — hadden nog nergens moeilijkheden ondervonden; de medewerking van het publiek kon worden geroemd.

Daarna werd nog huiselijk van gedachten gewisseld over de wijze, hoe de groote massa er toe te brengen, een penning te offeren.

Ten slotte kreeg de resident het woord. In een korte, met gloed uitgesproken rede uitte hij zijn dank voor hetgeen verricht was. Hij wist, dat er in Soerabaja vele flinke mannen woonden, maar hij had niet durven hopen, dat een zóó grootsche actie zou worden ontplooid. De spreker was al bewondering en bracht hulde aan het uitvoerend comité voor de getoonde toewijding (applaus).

Mr. Paets verklaarde daarop te hopen, dat men zou kunnen eindigen met een gezamenlijke kluif aan de laatste rat.

Pestvrees. Over het algemeen is men in de streken, waar de ziekte heerscht, en waar allerlei voorzorgsmaatregelen genomen worden, lang niet zoo bevreesd als daarbuiten.

Het volgende staaltje van pestvrees deelt M a t a r a m mede:

Iemand uit Malang wilde met zijn gezin naar Soerabaja gaan. Vooraf had hij een der hotelhouders per briefkaart verzocht om hem te schrijven, of er nog een paar kamers beschikbaar waren. Daarop kreeg hij na lang wachten geen antwoord, waarop de vraag eerst per brief en daarna per telegram werd herhaald, maar ook hierop kreeg hij geen antwoord.

Bij aankomst te Soerabaja begaf die heer zich naar het hotel, om van den hotelhouder de reden te vernemen van het onbeantwoord laten van briefkaart, brief en telegram en om te weten te komen, of hij de verlangde kamers nog krijgen kon.

De hotelhouder bracht den heer dadelijk naar een paar kamers en deelde hem onderwijl in vertrouwen mede, dat wanneer de logée's er achter kwamen dat hij lui van Malang logeerde, zij uit vrees zijn hotel onmiddellijk zouden verlaten.

Als het zoo te pas kwam moest mijnheer dan ook maar vertellen, dat hij van Solo of Djocja gekomen was.

Een paar dagen later pakte een der logée's zijn boeltje in. Op de vraag waarom hij wegging, antwoordde hij kortaf: „Omdat er hier een pestvlooi uit Malang met zijn vrouw en kinderen gelogeerd is".

Secretaris van B. O. W. Wij lezen in D e J a v a b o d e:

Uit de officieële berichten blijkt, dat de tijdelijke administrateur bij het Departement van Binnenl. Bestuur, de heer J. Polak, benoemd is tot secretaris B. O. W. Doordat deze benoeming zeer lang is uitgebleven, de voordracht was reeds geruimen tijd geleden ingediend, zijn in verschillende bladen zoowel hier als elders, omtrent de vervulling van die betrekking allerlei mededeelingen gedaan en beschouwingen geleverd welke, naar ons uit goede bron bekend is, alle onjuist waren. Van de verschillende personen, die in verband met de bedoelde vacature als ernstige candidaten werden genoemd, is slechts één persoon, zijnde de heer Polak, op de voordracht gebracht. Dat desondanks de Regeering zoo lang met de benoeming geaarzeld heeft, vindt verklaring in het feit, dat zij zeer ongaarne er toe is over gegaan genoemden ambtenaar uit zijne tegenwoordige betrekking weg te nemen.

Mutaties bij de rechterlijke macht. Behalve zijn vice-president, zal de Raad van Justitie te Semarang ook een zijner leden verliezen. Wij vernemen n.l., dat Mr. M. C. Rogge eervol ontslag uit den dienst heeft verzocht. Zooals wij destijds mededeelden, had Mr. Rogge verleden jaar om die reden intrekking gevraagd van zijne benoeming tot president van den Raad te Makassar.

De mutatiën in de rechterlijke macht zijn tegenwoordig ongewoon talrijk, merkt de J a v a b o d e op.

Lampongsche Bank. Hetzelfde blad maakt melding van de oprichting van de Lampongsche Bank, welke in de eerste plaats in de credietbehoefte van de javaansche immigranten zal voorzien, en voegt daaraan toe, dat van regeeringswege aan die instelling eene som van ƒ 20.000 tot aanvulling van haar bedrijfskapitaal tegen een jaarlijkschen interest van 4 pct. in leen is gegeven.

Het Duel. De correspondent van D e J a v a b o d e te Buitenzorg schrijft:

Twee personen hebben herrie gekregen. 't Is tot handtastelijkheden gekomen. Kaartjes zijn gewisseld. Getuigen genomen. Eindresultaat, duel op 't pistool. Duelleerpistolen worden gekocht, een dokter gechargeerd, 't terrein uitgekozen. 's Morgens vroeg rijdt men in landauers naar 't terrein.

De afstand wordt gemeten. De dokter heeft zijn verbandkist uitgepakt.

Een laatste poging van de getuigen om de duellanten te verzoenen mislukt.

Zij staan klaar om te schieten. 't Sein wordt gegeven: 2 schoten knallen. Bleek staan de getuigen toe te kijken. Geen der strijders valt. De pistolen worden herladen. Weer knallen 2 schoten; aan de

FEUILLETON.

Gebatikte Kains.

Door den Mantri te Poerbolinggo verteld en op schrift gebracht door Mas Djojosoegvignjo, hoofd der Inl. School te Poerbolinggo.

II.

Er zijn twee hoofdsoorten van batikans, te weten: batikans, welke, als ze tot kains zijn gemaakt, een witten grond (l a t o r p o e t i h) en die, welke een zwarten of donkerblauwen grond hebben (l a t o r i t e m). De figuren, die men op het katoen batikt, hebben veelal den vorm van gebladerde steelen, bloemen, vruchten, vogels, slangen, vlinders en verschillende dingen, die merkwaardig, mooi of wonderlijk zijn in de natuur.

Gewoonlijk behoeft men geen lijnen vooraf op het katoen te trekken, een ervaren batikster werkt op het gevoel. De vogel- of vlinder-motieven worden dikwijls tusschen de gebladerde steelen geplaatst ter verfraaiïng. In een ander geval worden er slechts de vleugels van afgebeeld. Velen batikken reeds naar bestaande voorbeelden, die op een stuk katoen of op papier staan, welke men achter het te batikken katoen legt; zoodoende kan men dan overbatikken. De meest ervarenen batikken zonder voorbeeld en bedenken zelf figuren en rangschikking. Behalve naar de bestaande modellen op stukken katoen of papier batikt men ook met gelinieerde figuren, wier uiterlijk door de gewoonte en de van ouds bestaande benamingen algemeen zijn: P a r a n g r o e s o k K l i t i k, P a r a n g a n g k i t, enz. De grootte of breedte dier figuren of linieeringen kan naar verkiezing gewijzigd worden.

Er zijn nog vele andere soorten met verschillende benamingen. Men batikt eerst één kant van het katoen af, wat door de Javanen genoemd wordt a n g è n g r è n g. Daarna batikt men den anderen kant, wat vrij gemakkelijk gaat, aangezien de was doorschijnt en men dus slechts overbatikt, 't geen in het Javaansch genoemd wordt n e r o e s i. Hierna worden de vakken, welke, als het geheel voltooid is, wit moet blijven met was ingevuld, wat in het Javaansch wordt genoemd n e m b o k. Na afloop van dit laatste werk moet de batikan blauw geverfd worden.

Het blauw-verven duurt 5—6 dagen. Eerst als de batikan mooi donker-blauw is, houdt men op met verven. De gemiddelde onkosten voor het blauwverven zijn: voor een lange breede kain ƒ 0.50; voor een lange, doch smalle kain ƒ 0.25; voor een hoofddoek ƒ 0.25. Nadat de batikan blauw geverfd is, verwijdert men, als men b.v. eerst de roode figuren wil maken, de was op de plaatsen, die rood moeten worden.

Het verwijderen van was om eenige figuurtjes een bepaalde kleur te geven, geschiedt slechts door die plaatsen tusschen de handen te wrijven.

Alvorens tot het verwijderen der was over te gaan wordt de batikan in water gedoopt, waardoor de was loslaat; gebeurt dit niet spoedig genoeg, dan gebruikt men voor dit losmaken een mesje.

Na afloop van dit werk stijft men de batikan weer met dunne stijfsel. Nu vult men opnieuw was in op de blauwe plaatsen, opdat deze die kleur behouden.

Eerst daarna wordt de doek rood geverfd.

(Wordt vervolgd.)

eer is voldaan. De duellanten drukken elkaar de hand, de dokter pakt zijn verbandkist in en gezamentlijk rijdt men naar een restaurant, waar de champagne rijkelijk vloeit.

De getuigen maken proces-verbaal op, en ieder ziet met eerbied neer op de dapperen, die 2 maal schoten wisselden. Bovenstaand resultaat bereikt men zeker als men bij L. Ancion Marx te Luik koopt: pistolets à un coup pour le simili duel avec balle inoffensive du docteur De Villers de Paris. De prijs dezer prachtige duelleerpistolen is aan de fabriek 90 francs.

Met deze pistolen is een duel à mort zelfs ongevaarlijk", zegt schrijver.

In het jongste nummer han het Ind. Militair Tijdschrift werd de volgende brief aan den kapitein H. Kerremans gepubliceerd:

Ik heb de eer uwedelgestrenge mede te deelen, dat ik geheel instem met de door u geleverde beschouwingen over „Het duel en de anti-duel-beweging", voorkomende in het gedrukt verslag van de op den 28en Februari jl. door de Indische Krijgskundige Vereeniging gehouden vergadering en het denkbeeld om eene Nederlandsch-Indische afdeeling op te richten van den Internationalen Bond tegen het duel en voor de bescherming der eer ten zeerste toejuich.

De commandant van het leger en chef van het departement van Oorlog in Nederlandsch-Indië,
(w. g.) VAN DAALEN.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In haar nummer van 12 Juli — Avondblad D — heeft de N. R. Ct. het volgende bericht:

Sproston's dienst.

Wij hebben in ons Avondblad B van 21 Juni j.l. uit De West het bericht overgenomen, dat de firma Sproston's Limited in hooger beroep was gegaan van het vonnis, waarbij die firma — of formeel een harer kapiteins — tot honderd gulden boete veroordeeld wegens het onderhouden van de kustvaart in Suriname, hoewel de vergunning daartoe was ingetrokken.

Reuter zendt ons nu onder het opschrift: Belangrijke scheepvaartquaestie; het tractaat tusschen Groot-Brittannië en Nederland, het volgende, Georgetown, 29 Juni, gedagteekende bericht:

Heeft het handels- en scheepvaartverdrag, tusschen Groot-Brittannië en Nederland gesloten, waarbij bepaald is dat de schepen van beide landen wederkeerig zullen worden toegelaten tot den dienst op alle havens, aan elk der partijen behoorende, ook betrekking op de kolonies der beide landen? Een rechter in Nederlandsch-Guiana (Zuid-Amerika) heeft juist beslist, dat dit niet het geval is, in een quaestie die in hooge mate de belangstelling heeft gewekt in de Nederlandsche kolonie en in Engelsch Guiana. Eenige jaren geleden had het Bestuur van Nederl.-Guiana vergunning gegeven aan Sproston's Ltd. in Engelsch Guiana, om een stoomvaartdienst te onderhouden van Georgetown (Engelsch-Guiana) naar Paramaribo, de hoofdstad van de Nederlandsche kolonie, en andere havens daar. Sedert dien tijd is die dienst onderhouden en is gebleken nuttig te zijn voor de inwoners van de twee kolonies. Vermoedelijk met de bedoeling om zijn eigen stoomvaartverkeer uit te breiden, heeft het Bestuur van Nederl.-Guiana de verleende vergunning verleden jaar ingetrokken en de Engelsche firma gewaarschuwd dat die dienst moest ophouden.

Desniettegenstaande heeft de firma Sproston's Ltd. haar stoomschepen laten loopen, met het gevolg dat de kapitein van een dier schepen gedagvaard werd voor den kantonrechter te Paramaribo, onder beschuldiging van handel te hebben gedreven tusschen de havens in Nederlandsch Guiana zonder vergunning van het bestuur, en veroordeeld werd tot een boete van ƒ 100, en in de kosten van het geding, subsidiair tot 7 dagen gevangenisstraf.

In zijn uitspraak zeide mr. L. L. Beckeringh van Loenen, kantonrechter te Paramaribo, in antwoord op de door de firma Sproston Ltd. aangevoerde verdediging om te voorkomen dat haar dienst zou worden beschouwd als in strijd met het handels- en scheepvaartverdrag tusschen Nederland en Groot-Brittannië gesloten, dat een dergelijke verdediging niet kan opgaan, want ofschoon bij verdrag bepaald is, dat schepen varende tusschen Groot-Brittannië en Nederland, zullen worden toegelaten in alle havens van elk der twee landen, dit geen betrekking heeft op schepen gaande van de eene kolonie naar de andere, en dat uit dit verdrag niet volgt, dat het den schepen van elk der partijen zal geoorloofd zijn om een geregeld verkeer tusschen de verschillende afzonderlijke havens van elk der landen te onderhouden.

Tot zoover het Reuterbericht.

Wanneer men in aanmerking neemt, dat de Surinaamsche bladen van eind Mei reeds de uitspraak van den Surinaamschen rechter mededeelden, dan is het niet recht duidelijk wat Reuter met zijn 29 Juni gedagteekend bericht uit Georgetown voorheeft. Teekenend voor Engelsche opvattingen is het zeker, dat de firma Sproston Ltd. kalmweg met den dienst voortging, niettegenstaande de intrekking der vergunning.

Nu de zaak door Reuter weer ter sprake wordt gebracht, mogen de beschouwingen van De West van 26 Mei over de vaart zelve hier eene plaats vinden:

„De firma Sproston's Limited is in hooger beroep gegaan van het vonnis, waarbij zij — of, formeel, haar kapitein — tot honderd gulden boete werd veroordeeld wegens het onderhouden van een binnenlandsche vaart (kustvaart) in Suriname, hoewel de vergunning daartoe was ingetrokken.

De juridische zijde van deze kwestie kan ons koud laten. Wanneer het gouvernement geen vreemde scheepvaart wil dulden in onze wateren, dan zal het zeker niet aan middelen ontbreken om die vaart te beletten.

De vraag die ons interesseert is deze: behoort die vaart te worden gestuit?

Welke belangen eischen die staking?

Heeft men op het oog het belang van den Kon. West-Ind. Maildienst, die wellicht den dienst onzer koloniale vaartuigen zal overnemen?

Als dat het geval is, dan zij er toch op gewezen dat de onderhandelingen met die maatschappij al jaren duren, dat men het nog steeds niet eens is geworden over het subsidie door die maatschappij te genieten, en — ten slotte — dat in 1890 gelijksoortige onderhandelingen met den K. W. I. M. op niets uitliepen, omdat een te hoog subsidie werd verlangd (wij meenen zoo iets als een kwart millioen 's jaars).

Men zou zeggen, wanneer het ditmaal komt tot een schikking met den K. W. I. M., dat het dan tijd genoeg is te overwegen of Sproston's dienst gemist kan worden.

We zeggen gemist, omdat op dit oogenblik dit verkeersmiddel voorziet in een werkelijke behoefte van Nickerie.

Het is voor Nickerie een behoefte een verkeersmiddel te hebben met Demerara. Sedert ons gouvernement den dienst op Demerara staakte, voorziet alleen Sproston's dienst in die behoefte.

De verbinding met Demerara, die men heeft via Springlands en New Amsterdam, is omslachtig, kostbaar en bovendien — door den oversteek der Corantijnmonding — vaak levensgevaarlijk.

Ook de verbinding die men heeft met Paramaribo, laat veel te wenschen over, dank zij het wanbeheer onzer koloniale vaartuigen. Van Nickerie uit heeft men alles gedaan wat men kon, om dien dienst verbeterd te krijgen. Men heeft gevraagd, of de koloniale booten lading konden nemen aan de steigers der groote suikerplantages. Men heeft aangeboden een minimum lading van 3000 ton 's jaars te garandeeren, indien de verbinding met Demarara behouden kon blijven. Dit alles is afgewezen. Het is gebeurd, dat de koloniale boot weigerde hout mede te nemen, waaraan dringend behoefte was voor den bouw van immigrantenwoningen. De grootste moeilijkheden zouden hieruit zijn voortgevloeid, hadt niet enkele dagen later Sproston's boot het hout aangevoerd. Bestellingen te Paramaribo per koloniale boot worden eerst na 14 dagen uitgevoerd. Sproston's booten brengen het verlangde na enkele dagen, op de terugreis. Dit maakt, dat men gaarne provisiën enz. te Paramaribo (in plaats van Georgetown) bestelt. In één woord: in alles, waarin de gouvernementsbooten te kort schieten, voorzien Spros-

ton's booten. Geen wonder, dat op het behoud dier booten prijs wordt gesteld, ja zij thans onmisbaar zijn voor Nickerie, wil dit district een behoorlijk verkeer hebben.

Nu gelooven wij, dat het gouvernement ter dege rekening heeft te houden met de verkeersbelangen van een district, dat jaarlijks een netto opbrengst van een ton gouds levert aan de schatkist. De beide suikerplantages dragen *f* 7500 bij alleen in de inkomstenbelasting. Verkeersbelangen zijn overal — dus ook in Nickerie — een factor van beteekenis voor den bloei van eenig gewest. Dit belang weegt o. i. voorloopig ruimschoots op tegen de belangen, die aan Sproston's dienst een eind wenschen gemaakt te zien."

In verband met boven besproken Reuter-bericht volge hier, aan de N. R. Ct. van 18 Juli ontleend, dit telegram:

Uit het Engelsche Lagerhuis.

LONDEN, 17 Juli. Ashley stelde de vraag, of de minister van buitenlandsche zaken het eens is met de beslissing van de rechtbank van Nederlandsch-Guyana, dat het handels- en scheepvaartverdrag tusschen Engeland en Nederland (bepalende, dat de schepen van beide landen over en weer toegang hebben tot alle havens van beide partijen) niet van toepassing is op de koloniën van beide landen.

Mc. Kinnon Wood zeide, dat bij de rectificatie van het verdrag door beide partijen uitdrukkelijk is verklaard, dat het niet zou gelden voor de koloniën. In later gesloten verdragen of later uitgelegde verklaringen komt niets voor, dat hierin verandering brengt. De beslissing van de rechtbank van Nederlandsch-Guyana schijnt dus volkomen in orde te zijn.

⁂

In de zeer interessante correspondentie in de N. R. Ct. betreffende de Internationale Hygiëne-tentoonstelling te Dresden — zie het nummer van 14 Juli, Avondblad B — trok de volgende alinea de aandacht van den bewerker der rubriek Suriname in dit weekblad:

„Vervolgens komen de malaria, de gele koorts, de nona en de elephantiasis aan de beurt. Deze vier ziekten worden alle door een bepaald insect veroorzaakt, te weten respectievelijk de anophales maculipennis, de stegomia calopias, de glossina palpalis, en de filaria Bankrofti. Vele preparaten geven ons een beeld van de verschijnselen, door deze ziekten veroorzaakt. De elephantiasis is een ziekte, die, zooals photographieën ons duidelijk maken, aanleiding geeft tot groote dikten op verschillende plaatsen van het lichaam. De nona is de slaapziekte, welke door Koch goed is bestudeerd. De gele koorts kwam veel in Suriname voor, in 't algemeen aan den evenaar"......

Het is inderdaad meer dan tijd, dat er een einde komt aan de legende van het veelvuldig voorkomen van de gele koorts in Suriname. Ook voor het verleden is de bewering onjuist. Het is hier de plaats niet om dit aan te toonen. Slechts zij hier opgemerkt, dat, toen een tiental jaren geleden de ziekte in Suriname uitbrak, in den eersten tijd geen der geneesheeren, ook niet de ouderen, wist, met welke ziekte men te doen had, omdat geen van hen ooit een geval van gele koorts had gezien, met uitzondering van één, die vroeger op de W.-I. eilanden had gewoond.

De medici in de kolonie waren spoedig in twee kampen verdeeld, en in de Surinaamsche bladen van die dagen werd een vinnige strijd gevoerd over de vraag, of men al dan niet met gele koorts te doen had. Men heeft niet meer recht Suriname te noemen onder de landen, waar de gele koorts veel voorkomt, dan Nederland onder die, waar de cholera dikwijls heerscht.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Atjeh. *a.* **de watervoorziening te Kota-Radja.** Vóórdat de tegenwoordige kunstmatige watervoorziening te Kota Radja in werking trad, voorzag de bevolking zich van water uit de rivier of uit de putten op de erven, ten einde dat te benutten voor badwater of voor water om te koken. Gewoonlijk konden een viertal huisgezinnen van één put gebruik maken, terwijl zekere voorzieningen werden genomen, met het doel de putten zoo mogelijk rein te houden. In de praktijk had men echter met tal van tegenwerkende omstandigheden te kampen, doordien dikwijls ratten, katten, kippen enz. in de putten terecht kwamen, daarin stierven en dan het drinkwater onbruikbaar maakten.

Wel maakten de leden der huisgezinnen, die van zulk een put gebruik maakten, zekere afspraken, die de bedoeling hadden de putten schoon te maken en te onderhouden, maar in de praktijk kwam van zulk een afspraak weinig terecht, en gaf zij meestal aanleiding tot ernstige geschillen en scheldpartijen.

Bovendien stond men ook dikwijls voor de moeielijkheid, dat de putten in het warme jaargetijde geheel droog waren en de bevolking dan van drinkwater was beroofd. Wel is waar had men nog het water der Atjeh-rivier ter beschikking, maar de afstand van dien stroom tot de kampongs is betrekkelijk nog al groot, en bovendien is het water rood gekleurd bij hevige regens in de bovenlanden en gedurende een gedeelte van den dag ziltachtig van smaak, wegens de werking van eb en vloed.

Het water van de Atjeh-rivier is alleen bruikbaar voor het baden van vee en het wasschen van kleedingstukken, mits men zich door een omheining in de rivier tweet te beschermen tegen de krokodillen, die in vrij grooten getale voorkomen en dikwijls gevaarlijk zijn.

De tegenwoordige watervoorziening te Kota Radja heeft al die bezwaren, waarmede de bevolking in aanraking kwam, opgeheven, door het water uit de Pinang-rivier in het gebergte met hulp van machine-installaties op te voeren en door ondergrondsche pijpleidingen te voeren naar de hoofdplaats Kota Radja, met vertakkingen naar de verschillende deelen, n.l. den Kraton, de kampongs Nesoek, Penitië, Baroe, Keudah, Penajoeng enz. enz.

Op de drie laatstgenoemde plaatsen heeft men tevens goed gecementeerde badplaatsen aangebracht en door zink gedekte optrekjes opgericht, waarin men in de met zink gescheiden vertrekjes een bad kan nemen.

Zij, die het aangevoerde water op eigen erf wenschen te hebben, kunnen dit tegen maandelijksche betaling van zeker bedrag bekomen.

Bij aankoop van water wordt 2½ cent per vracht (van 2 emmers) betaald.

Zij, die het water zelf halen, betalen niets.

De schrijver, die zich Bitterwater noemt, looft in de **Sinar Sumatra** van 13 Mei 1911 No. 40, deze genomen bestuursmaatregelen, maar hij vindt het jammer, dat, terwijl het badwater vroeger ten allen tijde verkrijgbaar was, de verstrekking thans zóódanig is gereglementeerd, dat men slechts op zekere uren van den dag water kan bekomen. Dit is vooral lastig voor de vrouwen, met het oog op het wasschen van kleedingstukken, terwijl aankweeking van reinheid juist zoo hoogst noodzakelijk is. Schrijver hoopt evenwel, dat er wel een weg te vinden zal zijn, die dit bezwaar zal kunnen ondervangen.

b. **De Pasar-Malam te Kota-Radja.** — In de **Bintang Atjeh** van 11 Mei 1911, No. 1, wordt een uitvoerige beschrijving gegeven van de Pasar-Malam (jaarmarkt), welke van 2 Mei tot 6 Mei 1911 op de Esplanade te Kota Radja werd gehouden.

In het midden van het met traliewerk omgeven terrein was een fraai gebouw in ronden vorm opgericht, waaromheen verschillende loodsen opgeslagen waren, terwijl in ruim 100 warongs voor de bevolking gelegenheid bestond de noodige versnaperingen te gebruiken.

Van tal van gebouwen wapperde de Nederlandsche driekleur.

Deze pasar-malam was van de zijde van het inlandsch element met groote vreugde begroet, hetgeen niet alleen bleek uit den wedijver van het Atjehsche volk om op deze markt het beste voor te brengen hetgeen het land oplevert, doch ook van de zijde van de bevolking van Sumatra's Westkust, Java en andere deelen van Ned.-Indië. Dank zij het actief en beleidvol optreden van de verschillende commissies, waarin ook inlandsche onderwijzers zitting hadden, is deze pasar-malam een succes geweest en heeft zij zich in een druk bezoek mogen verheugen. Alleen de Chineezen te Penajoeng gaven minder bewijzen van belangstelling in het vredeswerk, waarvoor als reden werd opgegeven het feit, dat hun gedachtengang meer gericht is op het noodlottige Tjap Dikien Wawe-spel, waarvan druk gebruik-gemaakt werd. De stemming van den Chineeschen speelpachter te Kota Radja was blijkbaar door de groote winst, welke gemaakt werd, dan ook allerbest.

Op 2 Mei 1911 werd de feestelijkheid door den gouverneur, in tegenwoordigheid van een groot officieel publiek, met een toespraak geopend, waarbij in herinnering werd gebracht de pasar-malam van het jaar 1908 en de dank uitgesproken aan de betrokken commissies voor hunne belangrijke en belanglooze bemoeienissen ten deze.

De gelegenheid was voor het Atjehsche geopend, om zich persoonlijk te overtuigen, van de veranderingen ten goede, welke in de laatste drie jaren op Atjeh hadden plaats gehad.

Een ernstig conflict. Volgens bericht in de **Djawa-Tengah** van 15 Mei 1911, No. 106, zou een ernstig ambtelijk conflict zijn ontstaan tusschen Dr. de Vogel, aan wien de leiding der Pestaangelegenheden is toevertrouwd, en Dr. Doorenbos, geneesheer op het Marine-etablissement te Soerabaja, tijdelijk werkzaam gesteld aan het quarantaine-station te Lawang.

De oneenigheid schijnt zóó hoog geloopen te zijn, dat laatstgenoemde van zijne functiën te Lawang werd ontheven en de politieoppassers er zelfs bij te pas zijn moeten komen.

Wat is dat nu? vraagt men in genoemd blad.

Dat bekrompen lieden, door gebrek aan zelfbeheersching, het tot zulke uitersten laten komen, is niet zeldzaam, maar dat twee landsdienaren van zekere kwaliteit tot zulke grove maatregelen hun toevlucht hebben moeten nemen, moet zeker aan iedereen opvallen.

Het laat zich aanzien, dat deze zaak nog ernstige gevolgen na zich zal slepen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Het in huis houden van de Chineesche jonge meisjes door de Chineesche ouders in Ned.-Indië. Jong-Chinaman te Besoeki wijst in de **Djawa-Tengah** van 13 Mei 1911, No. 105, op het feit, dat, terwijl de Indische Jong-Chineesche Vereeniging Tiong Hoa Hwe Kwan nu reeds tien jaren bestaat, zij, niettegenstaande haar streven om de ontwikkeling van den Chineeschen stam te bevorderen, toch in gebreke is gebleven aan te sturen op verandering van enkele oude toestanden, die in de tegenwoordige nieuwe orde van zaken niet meer passen. Onder die oude gebruiken rangschikt de schrijver bijv. de nog steeds bestaande gewoonte van de Chineesche ouders in Ned.-Indië om hunne jonge dochters, zoodra zij een zekeren leeftijd hebben bereikt, bij zich zoódanig in huis te houden, dat zij zoo goed goed als geheel van de buitenwereld zijn afgesloten. Wel kan men waarnemen, dat die ouders hunne kinderen naar de Chineesche scholen zenden, maar, niettegenstaande dat streven om hunne kinderen op die wijze verstandelijk te ontwikkelen, houden zij zich toch krampachtig vast aan de oude Chineesche instellingen van het moederland en zonderen zij de meisjes van een leven in de groote maatschappij af. Die afzondering moet wijzen op bescherming in tijden, toen in China nog het oude roofrecht bestond, waarbij de mannen van den eenen stam er op uit trokken om vrouwen uit een anderen stam te rooven.

De hoofden dier benden eischten voor zich daarbij gewoonlijk meer dan één vrouw op.

Dergelijke rooftochten bestaan zelfs thans nog in Afrika, waar, naar men zegt, Naamlooze Vennootschappen in betrekking staan met hoofden van-stammen, die vrouwen rooven en met hunne schepen naar Constantinopel en elders overbrengen.

Zij zijn dáár op de markt een handelsartikel, waarvan de uiterlijk bevoordeelden bestemd zijn voor de harems van de toonaangevende mannen, terwijl uiterlijk minder gelukkigen worden aangehouden als slaven, bedienden enz.

De Hindoes zijn in sommige streken van Engelsch-Indië voor dergelijke rooftochten zóó bevreesd, dat zij er de voorkeur aan geven hunne dochters bij de geboorte het leven te benemen.

Gelukkig hebben de Chineezen in Ned.-Indië van dergelijke rooftochten nooit last gehad en bestaat er voor de Chineesche ouders dáár te lande dus geen enkele reden, om op de wijze, zooals zij doen, te volharden in de handhaving van oude Chineesche gebruiken, die de jonge meisjes in hunne vrijheid belemmeren.

Vraagt men evenwel aan de ouders naar de reden van hunne houding ten dezen opzichte, dan is het gewone antwoord, dat men gehecht is aan die oude moederlandsche gewoonten, en dat men daarin bij voorkeur geen verandering wil brengen.

Onder verwijzing naar tal van voorbeelden, waaruit kan blijken, dat de Chineezen zich toch ook wel schikken naar tal van andere omstandigheden, als bijv. het klimaat van het land, hetwelk zij bewonen, enz., beveelt de schrijver den Chineeschen ouders in Indië aan om hunne jonge dochters toch de gelegenheid te schenken ook van het andere goede, dat de wereld biedt, kennis te nemen en hen zoodoende in staat te stellen hun kennis te verruimen en meer te genieten van het leven dan nu gedaan wordt.

Ontvangst bij de Keizerin-Weduwe te Peking. Volgens mededeeling, voorkomende in de **Djawa-Tengah** van 12 Mei 1911, No. 104, heeft H. M. de Keizerin-Weduwe van China, op 20 Mei 1911, des morgens ten 8 uur, de daarvoor in aanmerking komende dames van vreemde nationaliteit ten paleize ontvangen.

Vanwege Zijne Majesteit den Keizer was aan de prinsessen opgedragen den gasten de paleizen en tuinen te laten zien, terwijl de Keizerin-Weduwe des middags allen aan tafel noodigde.

Over het algemeen was de stemming opgewekter dan vroeger.

Bleef men eertijds als poppen tegenover elkander zitten, thans kon, dank zij de tolken, Oh Wie Tek en Gan Hwie King het gesprek een behoorlijk en aangenaam verloop hebben.

Een Engelsch onderwijzer in Ned.-Indië op de vlucht. Aan de hand van de **Warna Warta** waarschuwt de „Bromartani" van 10 Mei 1911, No. 38, het publiek tegen de oplichterijen van den onderwijzer in de Engelsche taal B. Dickson, die zich op 3 Mei 1911 met een voorschot, groot *f* 125.—, van de Tjong Hoa Hwe Koan-Vereeniging te Indramajoe uit de voeten heeft gemaakt en zich op die wijze aan zijne verplichtingen heeft onttrokken.

Behalve deze onregelmatigheid, heeft hij nog tal van andere oplichterijen op zijn geweten.

De Chineesche studenten in Japan. De Chineesche studenten te Tokio schijnen zich in den laatsten tijd op ernstige wijze te roeren en zich in te laten met den gang van zaken in Groot-China. Zij hebben te Tokio een vrijwilligerscorps opgericht, onder den naam van „Kwok min koen" en zijn, volgens de mededeeling, voorkomende in de **Bintang Soerabaija** van 29 April 1911, No. 96, op den 25en Maart te voren bijeengekomen, waarbij 4 afgevaardigden uit de Chineesche provinciën tegenwoordig waren.

Per draadbericht werd toen aan den Chineeschen Minister van Buitenlandsche zaken kennis gegeven, dat het Chineesche volk, ingeval van schade, door de aanrakingen met Engeland, Rusland en Frankrijk berokkend, zich daarbij niet zou neerleggen, doch zich tot den dood zou verdedigen. Ook zien de studenten den gang van zaken in de provinciën Kuldja en Younnan met zekere zorg tegemoet. Een 20000 tail zilver is door hen bijeengebracht, ten einde, zoo noodig, geldelijken steun te verleenen, bijaldien het tot verwikkelingen met Rusland komt.

Van Vreemde Koloniën.

Wanneer volgt Nederland? — Voor Frankrijk en zijn koloniën bestaat het brievenport van 10 centimes, voor 't Britsche gebied in de verschillende oceanen is de penny postage ingevoerd. De Australische Statenbond is nu met Noord-Amerika in onderhandeling om het ook tusschen deze werelddeelen toe te passen. Voor Nederland en zijn koloniën is dit echter, voor zoover bekend, zelfs nog niet in overweging. Zeer groote, onoverkomelijke bezwaren! — onoverkomelijk voor Nederland; hoe lang nog?

***

Het voorgenomen Amerikaansch-Engelsch-Fransch algemeen arbitrage verdrag werpt zijn licht al vooruit. De dezer dagen onderteekende verlenging voor tien jaar van het Britsch-Japansche bondgenootschap bevat de bepaling, dat het artikel betreffende hulp in tijd van oorlog niet van kracht zal zijn, voor zoover een der beide partijen in oorlog is met een natie, waarmede de andere een algemeen arbitrageverdrag gesloten heeft.

***

Suiker uit maïs. — Een Amerikaansch scheikundige, Stewart, heeft een middel gevonden om van maïs 88 % sap te verkrijgen, bevattende 13 % suiker. Om dit te bereiken zou het voldoende zijn de aar vóórdat de vrucht rijp is van den stengel los te maken; hierdoor zou een belangrijke ophooping van suiker in de weefsels plaats vinden. De opbrengst van de hectare bereikt, onder het klimaat van de zuidkust der Vereenigde Staten 20.000 K.G. suiker, bij 25.000 L. alcohol en 25.000 K.G. cellulose van zeer goede kwaliteit als bijproduct. In Pennsylvanië, Cuba en Florida zouden reeds fabrieken worden opgericht. Een bericht van groot belang voor vele koloniën, als het waar is.

FRANSCHE KOLONIËN.

Bij decreet van 2 Maart 1910 was de duur van verblijf in Indochina, die recht geeft op een verlof naar Europa, teruggebracht van drie op twee jaren. Een van de laatste daden van den heer Messimy als minister van Koloniën is geweest, die twee jaar weer op drie te brengen (decreet van 12 Juni). De voorwaarden van verblijf in die kolonie zijn wat gezondheid, levenswijze, omgang, dienst, enz., betreft, niet van dien aard, dat een tijd van drie jaar te lang is, in naburige koloniën van andere rijken wordt een veel langer verblijf geëischt. De verloven eischen door de dan toch uitgekeerde traktementen en de reiskosten zulke groote sommen, dat overdaad niet te verdedigen is, terwijl een te kortstondige waarneming der ambten in de kolonie de dienstvervulling ook geenszins ten goede komt. In dit opzicht mogen de Fransche ambtenaren bij ons in de leer komen, waar de tijd van 12 jaar eerst op 10 en nu op 6 gebracht is, en niemand dit te lang vindt.

DUITSCHE KOLONIËN.

„De Volksstem" van Pretoria heeft een artikel gegeven over de mogelijkheid, het recht en het be-

belang van een Britsche onderhoorigheid met zelfbestuur om onzijdig te kunnen blijven, wanneer 't Britsche moederland in een oorlog gewikkeld mocht worden. De beschouwingen hebben, ook in verband met de opvattingen, welke Sir Laurier, vertegenwoordiger van Canada, ter Imperial Conference heeft uitgesproken veel aandacht getrokken.

Wanneer een groote oorlog uitbreekt kan Zuid-Afrika een punt van bijzondere beteekenis worden, daar het Suezkanaal waarschijnlijk geblokkeerd zal worden, waardoor de handelsweg de Kaap-route weer zal inslaan. Verklaarde Zuid-Afrika zich zelf tot bondgenoot van Engeland, dan zou een belangrijk deel van de Br. vloot in de Z.-Afrikaansche wateren moeten worden samengetrokken ter verdediging van de havens en tot het openhouden van de gemeenschap ter zee. Zuid-Afrika zou doorloopend blootstaan aan aanvallen van de vijanden van Engeland, en behoort Duitschland daartoe, dan zou Z.-Afrika bovendien den oorlog te land te voeren kunnen krijgen. Het is echter bekend, dat de voor Engeland aangewezen tactiek ter zee het hoopt zijn vloot in Europeesche wateren te houden en dat het niet in staat is bovendien nog de kusten der overzeesche gebieden te beschermen. Onder deze omstandigheden zullen het belang van Engeland en dat van Z.-Afrika het best gediend zijn door een onzijdig blijven van Z.-Afrika. Kunnen er ook gevallen komen waarin de neutraliteit van Z.-Afrika de hier bedoelde voordeelen niet zou opleveren en waarin het dan goed kan zijn haar prijs te geven in het aannemen van de mogelijkheid der onzijdigheid behoeft echter, zooals het hier is aangegeven, geen losmaken van de wederzijdsche belangstelling gezocht te worden.

⁂

De „African World" wijst de nijverheid en den handel van Engeland op het veldwinnen van de Duitschers in Egypte. Op financieel terrein heeft Duitschland zijn stelling versterkt door de oprichting van de „Deutsche Orient Bank". De invoerhandel uit D. die in 1887 slechts 3 p. m. bedroeg, is nu 54 p. m. geworden in diezelfde tijdsruimte ging het aandeel van Engeland achteruit van 889 tot 310 p. m. Al is de winst van D. voornamelijk ten koste van den handel van andere volken behaald, de Britten zijn toch ook gevoelig getroffen en zij zullen nog meer inboeten als zij niet waakzaam en actief zijn.

⁂

Er was een beschuldiging gericht tot het Britsch-Indische gouvernement, dit zou politieke misdadigers strenger behandelen in de gevangenis dan boosdoeners van laag allooi. Na een ingesteld onderzoek wordt dit officieel tegengesproken, met name de bewering, dat zij tegen de rechterlijke uitspraak in, in eenzame opsluiting worden gehouden. Erkend wordt, dat zij afgezonderd moeten blijven, omdat meermalen last en gevaar is ondervonden van hun invloed op andere gevangenen, om tot verzet te komen. Maar terwijl wie eenzaam opgesloten is de mede-gevangenen niet te zien krijgt, zijn de staatkundig veroordeelden in de gemeenschap slechts afzonderlijk gehouden. Zij verkeeren in de zelfde lokalen als de gewone gevangenen, zoowel bij het werk, als bij het nemen van beweging, en bij het eten.

⁂

Een circulaire van de secretarie van den gouverneur in O. Bengalen en Assam verbiedt den ambtenaren werkzaam te zijn als agenten e. d. g. van verzekeringsmaatschappijen. Eenigen hebben door hun ijver en invloed aan die nevenbezigheid aardige bijverdiensten ontleend, en naar het schijnt niet alleen bij verzekeringsmaatschappijen, maar ook als verkoopers van patent medicijnen, cigaretten, enz. Daar het euvel wel niet alleen in O. Bengalen zijn weg gevonden zal hebben, stelt „the Times of India" (Ml. Ed. 1 Juli) de circulaire ten voorbeeld aan autoriteiten elders.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De handel van Makassar.

Het jaarverslag van de Kamer van Koophandel te Makassar over 1910 is verschenen; het bevat niet alleen uit een financieel- of handels-, maar ook uit een algemeen politiek- en economisch oogpunt, belangrijke gegevens.

Het uitgestrekte gebied in het Oosten van den Archipel, waarvan Makassar de sleutel is, verkeert in een toestand van overgang en evolutie, grootendeels ten gevolge van de in de laatste tien jaren ten opzichte daarvan gevolgde politiek.

De economische vooruitgang van die streken moet uit de handelstoestanden te Makassar, waarlangs de handel, zoo wat de in- als de uitvoeren trekt, blijken.

Het jaarverslag over 1909 gaf ten deze niet veel licht: het was niet volkomen duidelijk. Op den voorgrond waren de klachten van den europeeschen handel gesteld, die met den loop van zaken, van hun bijzonder standpunt gezien, niet erg tevreden waren; terwijl daarentegen uit de geproduceerde cijfers, aanzienlijke toename van handel en scheepvaart bleek.

Ook in het thans verschenen verslag ziet men de tegenstelling: de beschouwingen omtrent den toestand der te Makassar gevestigde europeesche handelshuizen ademen een eenigszins gedrukten geest, terwijl de cijfers van een schijnbaar daarmede in tegenstelling zijnden bloei en vooruitgang op handelsgebied getuigen. Maar deze maal laat het verslag het vinden van de oplossing van het raadsel niet aan den lezer over, doch het geeft uitvoerigen uitleg en verklaring.

Zoowel de Makassaarsche import- als exporthandel waren, aldus de Kamer van Koophandel, onbevredigend. Maar zij stelt daartegenover, dat men van het standpunt van den consument en producent niet anders dan een flinken vooruitgang kan constateeren. De welvaart is in de binnenlanden van Celebes gestegen; de kustplaatsen komen op, vooral die in de golf van Boni, Mandar en de Oostkust.

„Wanneer men in breede trekken den algemeenen handelstoestand wenscht te bespreken", aldus de Kamer van Koophandel, „dient men in het oog te houden, dat de zienswijzen der verschillende partijen niet met elkaar overeenstemmen, doordat de firma's en de producenten/consumenten op een verschillend standpunt staan.

In het algemeen kan men zeggen, dat het jaar 1910 voor de europeesche firma's, zoowel wat import als export betreft, ongunstig is geweest, en minder voordeelig dan 1909.

Door concurrentie en stijgende Europa-prijzen werden de prijzen voor boschproducten opgedreven, dikwijls zelfs boven Europa pariteit, terwijl aan den anderen kant de import-goederen tegen lagere prijzen van de hand gedaan werden in verband met geringeren omzet en zwaar overdreven concurrentie.

De vraag naar importgoederen was geringer dan in vorige jaren."

De Balineesche eed.

Uit het Ind. Tijdschr. voor Post en Telegraphie nemen wij over, op welke wijze een Balinees den eed aflegt.

„Een verre van beknopt, naar onze opvattingen al heel eigenaardig eedsformulier, dat wij hieronder laten volgen, wordt te Singaradja, de hoofdplaats van Bali, door den „Kantja" bij den „raad van Kerta's" voorgelezen. Het wordt daarna, onder de noodige voorzorgen, naar de plaats gezonden, waar de Balinees woonachtig is — opdat hij er persoonlijk kennis van kan nemen — vergezeld van een fleschje water, waarin na voorlezing van het formulier dit „gedoopt" zal moeten worden en waarvan de beëedigde drie slokjes heeft te drinken middels een in den vorm van een trechter toegevouwen waringinblad.

Behoort de beëedigde tot de z.g. „triwangsa" (— balischen adel) dan kan worden volstaan met het wijwater, waarin te Singaradja een gedeelte van den balischen tekst is ondergedompeld, den beëedigde op voorhoofd en borst te sprenkelen, terwijl de plaats, waar bij het voorlezen van het formulier de beëedigde gestaan of gezeten heeft, mede met water te bevochtigen is.

Eedsformulier en wijwater doet de resident van Bali en Lombok aan de autoriteit toekomen, in wier handen de eed moet worden afgelegd.

De beëedigde spreekt de volgende woorden uit:

Bij de aanvaarding van mijne betrekking verklaar ik gaarne onder eede, dat ik mijne ambtsplichten zal vervullen met een oprecht gemoed en geheel mijn hart; dat ik de mij door of namens het Ned.-Indisch Gouvernement gegeven opdrachten en al hetgeen mij ten plicht is gesteld, zooals het behoort, met de meeste nauwgezetheid zal nakomen.

Daarop wordt den beëedigde het volgende eedsformulier voorgelezen:

Mocht gij ooit uw eed schenden of uwe plichten verzaken, dan moge het onheil u overal vervolgen. Wáár gij u ook bevindt, te midden van menschen of diep in het woud, nimmer zal het noodlot u met rust laten, op élk plekje zal voor u gevaar zijn. Wáár gij u ook begeeft zullen nare gedachten u plagen, totdat u verbijsterd zult raken en niet meer weten wàt gij doet. Op uw pad zal een koningstijger u aanvallen, ter neder werpen, slingeren tegen een grooten steen, totdat uw hoofd verpletterd zal zijn en uwe hersenen uiteengespat. Of een zware, groote boom zal op u nederstorten en zoowel uw linker- als uw rechterarm verbrijzelen. Zijt gij op de sawah of welk open veld, zonder dat een drop-

pel regen valt, zal het onverwacht onweeren en zal de bliksem u doodelijk treffen. Zelfs de dieren zullen u niet met rust laten. Het een of ander wild beest zal u verscheuren, of een woedende stier, karbouw of ander gehoornd dier zal u op zijn hoorns nemen. Steekt gij een rivier over, een groote, scherpe riviersteen zal tegen u aanrollen, uw borstkas en uwe beenderen verbrijzelen; het bloed zal om u heen spatten en uw lichaam zal levenloos wegdrijven. Zijt gij op zee, dan zal òf een haai u verslinden òf een geweldige visch u dooden òf een stekelvisch u doorsteken òf een reuzenvisch u doorslikken òf een zeeslang u oppeuzelen.

Ja, al zoudt gij geheel alleen, oogenschijnlijk volkomen veilig thuis zijn, tòch zal het noodlot u niet sparen, overvalt u de cholera, of eene ongeneeselijke ziekte zal u ten grave sleepen. In uw bed zult gij inslapen om nimmer weer wakker te worden. Zittende op een stoel zal de dood u plotseling uit dit leven wegrukken.

Op uwe kinderen, kleinkinderen en achterkleinderen zal een vloek rusten, nimmer zullen zij, hoe onschuldig overigens, het geluk deelachtig worden.

Wacht u daarom er voor uw eed te schenden of uwe ambtsplichten te verzaken!"

De handel van Soerabaja.

De Handelsvereeniging te Soerabaja heeft haar jaarverslag over 1910 uitgegeven. Aan een algemeen overzicht van den handelstoestand ontleenen we het navolgende:

De algemeene toestand is niet onverdeeld gunstig; dit blijkt reeds dadelijk uit de eenvoudige vermelding, dat de rijstoogst dit jaar zeer schaarsch is geweest en in de residentiën: Madioen, Kediri, Soerabaja en Rembang vrijwel een mis-oogst mag genoemd worden. Voldoende regen gedurende den Oostmoesson maakte echter ook dit jaar een herbeplanting der rijstvelden mogelijk, zoodat ook door het welslagen der neven-voedingsmiddelen van de bevolking, als: mais en cassave, de algemeene toestand, hoewel niet bepaald bevredigend, minder ongunstig werd dan zich in het eerst liet aanzien.

De hoeveelheid van buiten aangevoerde rijst was bijzonder groot en bedroeg het dubbele van den invoer gedurende normale jaren.

De regenachtige weersgesteldheid gedurende den Oostmoesson was daarentegen van ongunstigen invloed op vele andere gewassen, als: tabak, djarak en kapok, terwijl ook de koffie-cultuur, speciaal wat de Java-koffie betreft, er wederom den schadelijken invloed van moest ondervinden.

De suikercampagne had een vrij gunstig verloop, al deden ook daaraan de regens eenige afbreuk, doch de hooge marktprijzen voor het product bedongen, wogen tegen het over het algemeen minder ruime rendement ruimschoots op.

De import-handel gaf in het algemeen geen bepaalde reden tot ontevredenheid; de omzet was wel is waar veel kleiner dan in vorige jaren,-doch oude voorraden konden tot winstgevende prijzen worden opgeruimd; de importhandel bleef intusschen ook dit jaar van verliezen door faillissementen onder de tweedehandshandelaren niet geheel verschoond, doch het af te schrijven verlies-cijfer was verre beneden dat van andere jaren.

De staat van faillissementen geeft aan als totaal der passiva plm. *f* 836691.98 tegenover de getaxeerde waarde der activa plm. *f* 571979.89, zoodat plm. *f* 264712.09 als verloren moet worden beschouwd, een, in vergelijking met de déconfitures der laatste tien jaren en in verhouding tot den omzet, zeer bescheiden bedrag.

Megalithische grafsteden.

In een vorig overzicht gaven wij een stukje uit de jongste afl. der Notulen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen. Thans opnieuw uit die belangrijke publicatie puttend, laten wij een schrijven volgen van den heer G. P. Rouffaer over megalithische grafsteden op Flores (speciaal in de onderafdeeling Ngada) over welke grafsteden tot nu toe niets in de litteratuur vermeld was.

De heer R. schrijft: Getuigen de bovengenoemde curiosa *) reeds van een stuk eigenaardige Inl. ontwikkeling bij de bewoners der onderafdeeling Ngada, niets heeft mij meer getroffen bij mijn komen hier te Badjawa en de verschillende uitstapjes van hieruit gedaan, dan de aanwezigheid van megalithische grafsteden binnen en ten deele ook buiten de kampongs. Heele rijen van monolithen, in diverse hoogten van circa 1 tot zelfs 3 M. verheffen zich vooral op den achtersten grond van de steeds in rechthoekvorm gebouwde kampongs der eigenlijke Ngada'ers, d.i. de bevolking der berghellingen en hoogvlakten tusschen den z.g.n. Rokavulkaan of Inerije en den Lobo Boetoe. Maar behalve op dien achtersten grond van het rechthoekig dorpsplein, waarom de diverse huizen der kampongs zijn heengebouwd, en dat tevens door het bijna steeds oneffen terrein het hoogste terras van dat dorpsplein pleegt te zijn, bevinden zich ook vaak op verschillende andere plekken van dat plein nog monolithen. Véél meer dan bij een kampoeng in Oost-Soemba (en naar ik meen, ook Midden-Soemba) het geval is, beheerschen in een echte Ngada-kampong de grafmonumenten binnen het dorp het eigenaardig aspect daarvan. Maar terwijl de graven op Oost-Soemba megalithisch zijn in den trant onzer hunnebedden — opstaande steenen als zijwanden, gedekt door een machtigen platten steen boven op die opstaande steenen — daar zijn de veel talrijker grafteekenen binnen een Ngada-kampong bepaaldelijk monolithisch, immers machtige smalle lange (meestal eenigszins gekromde) steenen, die in den grond zijn geplant als laat ons zeggen „grafzuilen".

Het voorkomen van deze monolithen in en bij alle kampong's van den krachtigen Ngada-stam (de geduchte „Rokkaneezen" uit den tijd der mislukte tin-expeditie onzer troepen in 1890/91) is in dubbel opzicht van zeer wijde strekking. Enerzijds sluiten deze monolithen, geheeten watoe eboe of „asch-steenen", onmiddellijk aan bij de curieuse en nog nimmer naar eisch behandelde batoe berdagoe of „gekinde steenen, kin-steenen" in het oude Menangkabau; anderzijds stellen zij buiten twijfel dat er een verband van oorsprong moet bestaan tusschen een deel der bevolking van Midden-Flores, bepaaldelijk den Ngada-stam, en een deel der bevolking van Soemba, bepaaldelijk Oost-Soemba en (waarschijnlijk) Midden-Soemba.

*) De heer Rouffaer doelt hier op eene beschrijving van zijne hand over ongemunte gouden munten, door de bevolking van Ngada vervaardigd (in den vorm van platronden kiezelsteen) van Engelsche sovereigns en Hollandsche dukaten.

Kultuur en bereiding van thee.

Door het Departement van Landbouw te Buitenzorg is uitgegeven No. 12 van de „Beknopte gegevens over kultuurgewassen, hunne bereiding en ziekten". Het bevat een beknopte handleiding voor de kultuur en de bereiding van thee der Inlandsche bevolkingstuinen en is samengesteld door Jhr. A. H. W. de Kock. Ter verduidelijking van den tekst is het boekje versierd met verscheidene reproducties naar photo's.

In een voorwoord zegt — volgens de Ind. Mercuur (1911 No. 28) — de heer Ch. Bernard, chef van het thee-proefstation, het volgende:

Dat de Inlandsche theekultuur op nog verre van volmaakte wijze gedreven wordt, moet in hoofdzaak daaraan worden toegeschreven, dat het deze kultuur in de meeste gevallen aan degelijke leiding ontbroken heeft. Nu thans het streven bestaat verbetering in deze kultuur aan te brengen en men zooveel mogelijk tracht te voorkomen, dat de vroeger gemaakte fouten bij de uitbreiding dier kultuur zoowel op Java als eventueel op de Buitenbezittingen worden herhaald, moet het raadplegen van een bevattelijk geschreven handleiding onmisbaar geacht worden. Wel is waar bestaan reeds handleidingen van dien aard, die op het oogenblik eenigszins verouderd zijn: de „Korte handleiding voor de theecultuur der Inlandsche bevolking op de hellingen van de Slamat", in 1903 door het Departement van Landbouw uitgegeven, welk boekje in het Maleisch en Soendaneesch werd vertaald, is al te beknopt en hier en daar zelfs onvolledig."

Het mag dus wel urgent geacht worden, dat de bestaande leemte wordt aangevuld. De bedoeling moet toch zijn de beschikking te hebben over een boekje dat wel is waar zeer beknopt is, maar dat in de meeste gevallen met succes kan worden geraadpleegd. Aan deze voorwaarden voldoet nu zonder twijfel het boekje, samengesteld door den heer De Kock. Ongetwijfeld zal het daarom van veel nut kunnen zijn voor de ambtenaren bij het Binnenl. Bestuur in districten, waar de theekultuur gedreven wordt, of waar deze kultuur wordt ingevoerd.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 8: De pest. Hoe kunnen wij haar vermijden en bestrijden? door Dr. J. H. F. Kohlbrugge (vervolg). — Papierfabricatie in Ned.-Indië (met afb.), door W. J. v. d. Leemkolk. — Kweekschool voor Kamerleden, door A. Quadraat. — Indische penkrassen, door Ofoei. — Nog eens over de rijsttafel, door H. W. A. — De harembroek in Indië (met afb.) — Meisjesscholen (slot), door J. v. B. T.

De Indische Mercuur 1911. No. 28.

Inhoud: Geschiedenis van de wetgeving op de suiker in de verschillende productielanden en haar invloed op de suikerproductie en consumptie (verv.) door H. C. Prinsen Geerligs. — Vezelcongres te Soerabaja, literatuurberichten, bewerkt onder toezicht

van Dr. J. Dekker (vervolg). — De werking van hooge temperaturen op rietsuikeroplossingen. — Rapport nopens den aanleg van Staatsspoorwegen in Zuid-Sumatra, door C. J. M. Wertheim. — Kleverige caoutchouc, door Dr. J. Dekker. — Zakflora voor Suriname, door Dr. H. H. Zeijlstra Tzn. — Kultuurberichten (De cultuur van coca. — Chineesche en Britsch-Indische thee. — De inkapping bij de cacao-kultuur in Suriname.) — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen. — De overige vaste wekelijksche rubrieken.

Twee publicaties over bananen.

Kort geleden werd in deze rubriek melding gemaakt van een uitvoerige studie (Petermanns Mitteilungen, Bijblad) over de kultuur enz. van bananen; thans wordt de aandacht gevestigd op twee nieuwe publicaties van gelijke strekking, n.l.:

Die Banane und ihre Verwertung als Futtermittel, von Dr. M. Zagarodsky (Beihefte zum Tropenpflanzer. Juli 1911); en

Die Banane, ein neues Volksnahrungsmittel. Eine botanisch-volkswirtschaftlich-ernährungsphysiologische Studie, von P. Sellin (mit Illustrationen).

***

Ten slotte: The Rhio and Lingga Archipelago, by J. F. Scheltema. — British Guiana under Dutch rule (The Colonial Office Journal. July 1911).

De Indische zelfbesturende landschappen. Hun mate van zelfstandigheid. Proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de rechtswetenschap aan de Rijksuniversiteit te Leiden, door H. J. Spit. 's-Gravenhage, Drukkerij van „Het Vaderland”).

Over pest. — Over lepra. — Iodetum kalicum en Antipyrinum (Tijdschr. voor Inl. geneeskundigen. 1911. No. 1—2).

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 21 Juni 1911;
De Locomotief t/m 20 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 20 idem;
De Sumatrapost t/m 21 idem;
De Sumatrabode t/m 22 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 22 idem;
De Ind. Mercuur no. 29.
Handelsberichten v/h Min. van Landbouw;
De Banier no. 24;
Weekblad voor Ned.-Indië no. 8;
Kort verslag vergadering Tweede Kamer S.-G.;
Bandera Wolanda no. 81;
Reizen en Trekken no. 2, 15 Juli 1911;
De Globe no. 4.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Overdruk uit het negende jaarboek MCMXI van de vereeniging „Amstelodamum”. „Een Amsterdammer als pionier op Bali (Emanuel Rodenburg, 1597—1601), door J. F. L. de Balbian Verster”.

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910.

Jaarverslag van de Vereeniging „Tot Steun” over het jaar 1910.

Zendings-Studie.

Afl. 3 van „Hoe wij steunen en gesteund worden”, orgaan der vereeniging „Tot Steun”.

Mr. G. D. Willinck over wijlen professor Dr. G. A. Wilken, door Mr. F. D. E. van Ossenbruggen.

7e Jaarverslag van het „Bureau voor Handelsinlichtingen.”

No. 2 van de Serie „Mededeelingen voor Landbouw, Nijverheid en Handel” te Buitenzorg. „What kapok is and what it is used for.”

„De Balata-industrie in Suriname”. Supplement door Fred. Oudschans Dentz.

La Gazette de Hollande.

De toekomst van Sumatra, door F. H. A. Steens Zijnen.

Ned. Staatscourant.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

CONCEPT-NOTULEN

van de Algemeene Vergadering, gehouden te 's-Gravenhage op Zaterdag den 8en Juli 1911, 's nam. ten 2½ ure, in het gebouw van de Afd. 's-Gravenhage der Vereeniging, Laan van Meerdervoort 187.

Aanwezig zijn de heeren: M. B. Rost van Tonningen, Voorzitter; E. van Assen, Secretaris; A. A. C. Harting, Penningmeester.

De leden van het Hoofdbestuur: Th. Almerood, Amsterdam; T. Gerdes Oosterbeek, Apeldoorn; J. H. Calmeijer, Apeldoorn; J. C. van Reijn, Breda; Mevrouw M. ten Bosch—Bosscher, Den Haag; F. E. Luitjes, Nijmegen; Mevrouw J. E. van Oeveren-Van Schaik, Utrecht.

Als afgevaardigden van de afdeelingen de heeren: A. Duif, Amsterdam, H. J. M. Baumann, Arnhem; E. C. J. Schwippert, Den Haag; Mr. E. Rijke, Leiden; A. de Willigen, Nijmegen; en A. Enthoven, Utrecht.

Tevens was tegenwoordig het Eerelid der Vereeniging C. R. Bakhuizen van den Brink.

De heeren A. B. J. Prakken, Th. J. A. van Zijll de Jong, Prof. Mr. J. E. Heeres en Z. G. Ph. Marcella, hadden zich doen verontschuldigen.

Afwezig waren de heeren Smeenge, Lamie en A. Veder.

De Studentenafdeeling te Leiden had geen vertegenwoordiger aangewezen.

I. De Voorzitter opent de vergadering en heet alle aanwezigen in deze eerste door hem te leiden Jaarlijksche Algemeene Vergadering welkom, terwijl het hem een bijzonder genoegen is tegenwoordig te zien het Eerelid der Vereeniging den heer C. R. Bakhuizen van den Brink.

Hij heeft daardoor de gelegenheid dezen alle hulde te brengen voor het door hem tot stand gebrachte als Voorzitter der Vereeniging „Oost en West”, waardoor het hem, Voorzitter, gemakkelijk is gemaakt den bestaanden toestand in de Vereeniging te handhaven en daarop verder te bouwen.

Hij blijft de belangen der Vereeniging in de voortdurende belangstelling van den heer Bakhuizen van den Brink aanbevelen.

Tevens vertrouwt hij, namens het Hoofdbestuur, op den steun der aanwezigen, met het oog op de dikwijls moeilijke taak, welke het Hoofdbestuur te vervullen heeft, en die gewoonlijk voortspruit uit bezwaren van geldelijken aard.

De Vereeniging zou veel meer kunnen doen, wanneer zij over meer geldmiddelen kon beschikken, terwijl daarbij ook nog komt, dat het streven en de arbeid der Vereeniging nog door zoovelen niet wordt begrepen, hetgeen o.m. bleek uit een tot ons uit Indië gedaan schriftelijk verzoek, om onzen arbeid in die richting te leiden, dat aan 1450 Europeesche opgevoede jongelieden in Indië eene maatschappelijke betrekking werd bezorgd.

Ter toelichting zij hier bekend gesteld, dat onzerzijds, door middel van circulaires, herhaaldelijk aan de werkgevers in Ned.-Indië het verzoek is gericht om ons op te geven, welke werkkrachten werden verlangd, doch dat daarop geen enkel antwoord ontvangen werd.

Doch, behalve dat feit, zijn aan de uitzending van personeel uit Nederland groote praktische bezwaren verbonden.

Intusschen zijn er meerdere personen, die er zoo over denken als deze heer in Indië, en aangezien er tal van lieden zijn, die de voorkeur aan geven lid te worden van de vele bestaande en opgerichte vereenigingen, zoo laat het zich tot op zekere hoogte wel begrijpen, waarom zoovelen niet tot onze Vereeniging toetreden.

Het Hoofdbestuur kan en mag dientengevolge niet op een sterke vermeerdering van leden rekenen en zal dus met de thans te zijner beschikking gestelde gelden moeten woekeren.

Het wil goeden moed houden en trachten met zekere geestdrift te voldoen aan de taak, welke het ingevolge de statuten, is opgedragen.

II. Aangezien niemand op de vraag van den Voorzitter, of hij — naar aanleiding van de notulen der vorige Jaarlijksche Algemeene Vergadering, zooals die voorkomen in het Kol. Weekblad van 14 Juli 1910 No. 28, het woord verlangt — eenige bedenking inbrengt, worden zij goedgekeurd en gearresteerd.

III. De agenda op den voet volgende, worden eveneens goedgekeurd:

a. het Verslag der Vereeniging over het jaar 1910, zooals dit voorkomt in de Koloniale Weekbladen van het jaar 1911 Nos. 5, 6, 8, 11. De Voorzitter voegt hieraan de mededeeling toe, dat het aantal leden sedert met 38 is achteruit gegaan, doch dat hij wel vertrouwt, dat dit verlies zich in de laatste helft van dit jaar zal herstellen.

b. het verslag van het Informatiebureau over het jaar 1910, zooals het voorkomt in het Koloniaal Weekblad van 1911, No. 6.

De Voorzitter wijst er op, dat door den Secretaris van de Commissie van het Informatiebureau, den heer van Gennep, ten deze de meeste nauwgezetheid wordt betracht en door hem is gespecificeerd aangegeven ter zake van welke betrekkingen inlichtingen worden verzocht.

c. Het verslag der Studiecommissie over het jaar 1910, zooals het is opgenomen in het Kol. Weekblad van 1911 No. 8. Hierbij wordt nog bepaald, dat de namen der jongelieden dien steun genieten, niet in het openbaar zullen worden vermeld.

IV. Ten aanzien van het geldelijk beheer der Vereeniging over het afgeloopen jaar, leest de Voorzitter den brief voor, welke van de Commissie van onderzoek der Rekening en Verantwoording is ontvangen en waarin voorkomen de opmerkingen, waartoe die Verantwoording, opgenomen in het Kol. Weekblad van 15 Juni 1911, No. 24, aanleiding heeft gegeven.

Aan die opmerkingen is, voor zooveel mogelijk, tegemoet gekomen.

In overeenstemming met het advies van de Verificatie-Commissie, stelt de Voorzitter voor de Rekening en Verantwoording goed te keuren.

Deze goedkeuring wordt door de Vergadering verleend, nadat de Voorzitter nog een en ander heeft toegelicht. Het Hoofdbestuur wordt, onder dankbetuiging, gedéchargeerd voor het gevoerd beheer.

Verder worden nog goedgekeurd:

a. het verslag van het fonds tot bijstand, opvoeding en leiding van in Nederland studeerende jongelieden, opgenomen in het Kol. Weekblad van 15 Juni 1911 No. 24;

b. Verslag van het Fonds tot ondersteuning van personen, commissiën en instellingen over het jaar 1910 (Kol. Weekblad 22 Juni 1911 No. 25).

De heer Bakhuizen van den Brink vraagt, of het „Kernfonds" nog steeds de Studie-Commissie geldelijk steunt, waarop de Voorzitter antwoordt, dat van de zijde van het Bestuur alles is gedaan om ons van den steun van het bestuur van het „Kernfonds" te verzekeren.

Tot heden mochten wij echter tot ons groot leedwezen geen antwoord van den heer Hazeu uit Indië ontvangen.

De heer Enthoven zou ten deze gaarne zien, dat de rente van het „Kernfonds" ter beschikking van de Studie-Commissie werd gesteld, waardoor deze uitvoering zou kunnen geven aan het streven, hetwelk het „Kernfonds" zich heeft voorgesteld.

De Voorzitter meent er op te moeten wijzen, dat dergelijke verzoeken moeilijk uitvoerbaar zijn.

V. Zooals bekend is, zijn aan de beurt van aftreding als lid van het Hoofdbestuur de navolgende leden:

a. Amsterdam de heer Th. Almerood; b. Apeldoorn, de heer T. Gerdes Oosterbeek; c. Arnhem, de heer L. A. H. Lamie; d. 's-Gravenhage, Mevr. M. ten Bosch-Bosscher en de heer A. B. J. Prakken; e. Leiden, Prof. Mr. J. E. Heeres.

De candidaten voor het Hoofdbestuur zijn volgens de agenda:

d. Amsterdam, de heeren Th. Almerood en C. de Vries; b. Apeldoorn, de heeren T. Gerdes Oosterbeek en J. T. Visser; c. Arnhem, de heeren L. A. H. Lamie en H. J. M. Baumann; d. 's-Gravenhage, Mevr. ten Bosch-Bosscher en Mej. Maarschalk, de heeren B. J. Prakken en L. Th. Schneider; e. Leiden, de heeren H. W. Scheuer en Mr. E. Rijke.

Ter nadere toelichting deelt de Voorzitter mede, dat de heer Th. Almerood (Amsterdam) volgens zijne heden ontvangen kennisgave, tot zijn en aller leedwezen van de candidatuur moet afzien, met het oog op zijne verhuizing naar Zeist, terwijl de heer Mr. E. Rijke te Leiden in een eigenhandig schrijven van 3 Juli 1911 zijn medecandidaat bijzonder aanbeveelt, in verband met het feit, dat hij reeds Secretaris van het afdeelingsbestuur is.

Niettegenstaande ons herhaaldelijk gedaan verzoek heeft het Bestuur van de Studenten-afdeeling te Leiden geen candidaten gesteld, zoodat momenteel niemand die afdeeling in het Hoofdbestuur kan vertegenwoordigen.

Overgaande tot de stemming blijkt, dat het aantal aanwezige stemmen bedraagt 31, waarvan 30 voor de afdeelingen, n.l.: Amsterdam 5; Apeldoorn 4; Arnhem 3; Breda 2; 's-Hage 6; Leiden 2; Nijmegen 4; Utrecht 4. Totaal 30, en één stem van den Voorzitter der Vereeniging.

Tot stemopnemers worden aangewezen de heeren Harting en Mr. E. Rijke.

Uit de opname blijkt, dat zijn uitgebracht: op den heer C. de Vries te Amsterdam 31; op den heer T. Gerdes Oosterbeek te Apeldoorn 31; op den heer L. A. H. Lamie te Arnhem 31; op Mevr. M. ten Bosch-Bosscher te 's-Hage 31; op den heer A. B. J. Prakken te 's-Hage 28; op den heer H. W. Scheuer te Leiden 31 stemmen, zoodat al de voorgestelde candidaten zijn gekozen.

Hun zal hiervan kennis worden gegeven, met verzoek te willen mededeelen of zij zich de keuze laten welgevallen.

Tevens zal aan de heeren Prof. Mr. J. E. Heeres en Th. Almerood de dank der Vereeniging worden overgebracht.

VI. De Voorzitter brengt onder de aandacht van de Vergadering dat de leden der Commissie tot onderzoek van de Rekening en Verantwoording der gelden enz. van de Vereeniging, steeds voortgaat met het op lofwaardige wijze vervullen van hunne taak waarom hij voorstelt hen ook voor het jaar 1911 te verzoeken die functie op zich te willen nemen.

Ten aanzien van de vacature van den heer Martens, die aan de Vereeniging door den dood ontviel, dient echter voorziening te worden genomen, en beveelt hij daarvoor aan den heer L. Th. Schneider, die, volgens mededeeling van den Voorzitter, bereid is die functie te aanvaarden.

De vergadering vereenigt zich hiermede ten volle.

VII. De begrooting voor het jaar 1912, zooals die voorkomt in het Kol. Weekblad van 22 Juni 1911, No. 25, wordt door den Voorzitter nader toegelicht en geeft geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen.

Alleen vraagt de heer Bakhuizen van den Brink het woord, om, onder dankbetuiging voor de hartelijke en welwillende woorden van den Voorzitter bij de opening der vergadering gesproken, er de bijzondere aandacht van de vergadering op te vestigen dat de Begrooting als toelagen aan Secretaris en Penningmeester van het Hoofdbestuur een bedrag aanwijst van *f* 200, d. i. *f* 100 aan ieder.

Die som is, nu 3 jaren geleden, op de begrooting gebracht, met het doel de functionarissen en eventueel ook hunne vervangers toch iets te kunnen aanbieden ter bestrijding van kleine onvermijdelijke uitgaven als tramgelden enz.

Thans zijn de toestanden in zooverre gewijzigd, dat het Kol. Weekblad is vooruitgegaan en hoewel hem persoonlijk bekend is, dat de tegenwoordige titularissen in de bestaande omstandigheden, geen verhooging van toelagen verlangen, zoo vindt spreker toch, dat in aanmerking genomen den omvang, dien de werkzaamheden hebben aangenomen, eene verhooging van die toelage hoogst wenschelijk is, zij het dan ook geleidelijk met een klein bedrag per jaar.

De Voorzitter zegt, dat hij dit denkbeeld, dat herhaaldelijk ook bij hem opgekomen is, gaarne aanvaardt en te gelegenertijd een voorstel in dien zin bij het Hoofdbestuur zal voorbrengen.

Zijns inziens is echter het tijdstip daartoe thans niet bijzonder gunstig, zooals ook aan de beide titularissen wel bekend is.

De geldelijke toestand der Vereeniging zal voorshands nog moeten worden geconsolideerd en verbeterd, waartoe alle pogingen in het werk worden gesteld, doch ongelukkigerwijze niet altijd met succes.

IX. Aan de orde is thans hetgeen nader ter tafel zal worden gebracht en dan vraagt de Voorzitter ten einde te voldoen aan den wensch der Verificatie-Commissie, aan de Vergadering hare goedkeuring te hechten aan de navolgende in de jaren 1910 en 1911, onder nadere goedkeuring gedane uitgaven die werkelijk hoogst noodzakelijk waren.

a. *f* 25 zijnde het bedrag van een aandeel in het waarborgfonds der Huisvlijttentoonstelling te Scheveningen in het jaar 1910 (Beschikking v/h. Dag. Bestuur 23/4 1910-III).

b. *f* 15 zijnde het aandeel in het Multatulifonds (*f* 5) en in den Multatulidag (*f* 10). (Beschikking van het Dag. Bestuur 4/4 1910-X).

c. *f* 25 ten behoeve van de studie van twee kinderen, naar aanleiding van een oproep. (Beschikking van het Dag. Bestuur 22/5 1911-IV).

d. *f* 120 zijnde voorgeschoten gelden in het belang der voltooiing van de studie van een jongmensch. (Beschikking v/h Dag. Best. 20/3 '11-III).

Hierbij wordt aangeteekend, dat voor de terugbetaling der gelden sub. d reeds het noodige wordt verricht.

Aangezien niemand ten deze het woord verlangt, worden deze uitgaven goedgekeurd.

X. Bij onze Nijverheids Commissie is in behandeling het onderwerp ,,Handenarbeid als leervorm op de scholen van lager onderwijs.''

Bedoeld wordt lichte handenarbeid, waarbij een begin van rekenen en meetkunde wordt toegepast, als het maken en samenvoegen van verschillende figuren, het meten en afpassen enz., waardoor het aanschouwelijk onderwijs wordt bevorderd.

De Voorzitter deelt mede dat hij één der scholen waar die methode toepassing vindt (van den heer Ligthart), heeft bezocht, en toen de gelegenheid had zich van de gunstige resultaten van dit onderwijs te overtuigen.

Ook woonde hij een vergadering bij, waarin het onderwerp werd behandeld en het nut van dit onderwijs duidelijk werd uiteengezet.

Echter zijn er veel tegenstanders van dit stelsel, zoodat het nog niet zeker is of een voorstel tot invoering op de Indische scholen medewerking bij de betrokken autoriteiten zal ondervinden. Zelfs in Nederland heeft het stelsel geen algemeenen ingang gevonden. Als eerste stap in die richting zullen bij de in October a.s. te Batavia te houden tentoonstelling ter bevordering van aesthetische opvoeding in N.-I., de noodige voorwerpen worden tentoongesteld, hetgeen zeker zal bijdragen tot de vestiging van een oordeel over het nut dat met handenarbeid en aanschouwelijk onderwijs op de scholen kan worden bereikt.

XI. Hoewel niet kan worden ontkend dat door de werkzaamheid van het Informatiebureau een deel van de taak onzer Propaganda-Commissie is overgenomen, zoo blijft het toch vaststaan, dat die Commissie veel nut kan stichten.

Door het regelmatig plaatsen in het Kol. Weekblad van Opstellen over Indische onderwerpen, zou de kennis van onze Indiërs zeer zeker worden bevorderd, doch daarvoor zal meer geld noodig zijn dan thans beschikbaar is.

XII. Het Informatiebureau blijft voortgaan de bekende brochures uit te geven en te verspreiden.

Eerstdaags kan de uitgave van No. 4 der werkjes, handelende over den werkkring van den Ingenieur in Ned.-Indië worden tegemoet gezien, terwijl men met verschillende deskundigen in bespreking is voor het leveren van bijdragen in den zin als tot nu toe heeft plaats gehad.

XIII. In verband met een en ander is aan Zijne Excellentie den Minister van Koloniën, bij rekest van 21 Juni 1911, verzocht om ook voor het jaar 1912 een subsidie van *f* 3000 ten behoeve van onze Vereeniging op de Begrooting van Ned.-Indië te brengen.

XIV. De Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad is met succes ijverig werkzaam ter verbetering van ons orgaan.

Het blad heeft een beter uiterlijk gekregen, het wordt thans goed verzorgd en wordt op tijd en opengesneden uitgegeven.

Dank zij de belangrijke bemoeienissen van onzen Penningmeester, den heer Harting, neemt het aantal advertenties toe.

XV. Ten opzichte van de Studenten-afdeeling te Leiden, kan de Voorzitter mededeelen dat de jongelingschap belangstelling toont in het werk van ,,Oost en West'' en dat gehoopt wordt, dat het bestuur der afdeeling de belangstelling zal aanmoedigen.

Een reglement voor deze afdeeling zal op de eerstvolgende Hoofdbestuursvergadering worden vastgesteld.

Er wordt aan gedacht te trachten de Cadetten tot een dergelijke aaneensluiting aan te moedigen en hen een afzonderlijke afdeeling van ,,Oost en West'' te doen vormen.

XVI. Mevrouw van Oeveren—Van Schaik stelt de vraag of het, met het oog op tegenstrijdige belangen van afdeeling en Hoofdbestuur, wel goed is dat leden van het Hoofdbestuur op de Jaarlijksche Algemeene Vergadering tevens de afdeeling vertegenwoordigen.

De besprekingen, die deze vraag uitlokt, leiden er toe de beslissing hierop aan de afdeelingsbesturen over te laten.

XVII. De heer De Willigen verzoekt, namens de afdeeling Nijmegen, aan het Hoofdbestuur om niet met te grooten spoed telkens aan te dringen op een te vroegtijdig indienen van het jaarverslag.

De Voorzitter zegt met de gemaakte opmerking rekening te zullen houden.

XVIII. Bij brief van 22 Februari 1911, deed een Oost-Indisch ambtenaar met verlof in Nederland het verzoek, dat het Hoofdbestuur onzer Ver. het initiatief zou nemen tot het, desvereischt, telkenmale benoemen van een Commissie, welke zich zal belasten met het afnemen van het examen in het boekhouden (zonder handelsrekenen en handelsrecht) aan candidaten die zich daarvoor zouden aanmelden en die genegen zijn de kosten daarvoor te dragen. Het Hoofdbestuur heeft gemeend dat een dergelijke Commissie beter ware in te stellen door de regeering, in verband waarmede het verzoek den Minister van Koloniën bij rekest van 13 Maart 1911 is overgebracht.

Niets meer te behandelen zijnde, wordt de Vergadering gesloten.

De Secretaris,
E. VAN ASSEN.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers per ss. Prins Willem V, dd. 14 Juli van Amsterdam naar Paramaribo.

L. Gonggrijp; D. Boom; W. A. Morpurgo; W. C. Nassy; H. J. Otten; J. Vijskocil; A. Paul; 25 militairen.

Weekblad voor Indië,

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS, te SOERABAJA.

Prijs per 3 maanden f 2.50

Men kan zich abonneeren bij den agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk belang" NIEUWE MOLSTRAAT 20, DEN HAAG.

VACANT

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage,	Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch.	gediplomeerd.
A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.	

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: *Woonplaats:*

....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.,** plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:

Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau** LAAN VAN MEERDERVOORT 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch. Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indië voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

☛ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 30. Donderdag 27 Juli 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Het Engelsch-Japansch Verdrag.

In de afgeloopen week hebben alle dagbladen in binnen- en buitenland min of meer uitvoerige artikelen gewijd aan bovengenoemd hernieuwd verdrag, dat 15 dezer gepubliceerd werd en lichtelijk gewijzigd bleek. Slechts één artikel er van is principieel veranderd met de bedoeling om Engeland in de gelegenheid te stellen een arbitrage-verdrag met Amerika te sluiten. Vroeger luidde dit artikel: „Wanneer door een aanval van een of meer mogendheden een der partijen ter verdediging van haar gebiedsbelangen of van een van de hieronder genoemde belangen in oorlog geraakt, zal de andere partij haar dadelijk als oorlogvoerende partij te hulp snellen en slechts in overeenstemming met haar vrede sluiten.

Bedoelde belangen zijn:

1. Versterking en handhaving van den vrede in Oost-Azië en Engelsch-Indië.

2. Handhaving van de gemeenschappelijke belangen van alle mogendheden in China, met behoud van de onafhankelijkheid en onschendbaarheid van China en de gelijke wetten betreffende handel en nijverheid voor alle mogendheden in het Chineesche Rijk.

3. Handhaving van de rechten der twee mogendheden in Oost-Azië en Engelsch-Indië, alsmede de verdediging van hare bijzondere belangen in die streken.

In het nieuwe verdrag nu is de volgende zinsnede opgenomen: De bepaling over wederkeerige hulp in oorlogstijd is niet van toepassing, wanneer een der beide partijen in oorlog komt met een land, waarmede de andere een algemeen arbitrage-verdrag gesloten heeft.

Door deze wijziging behoeft Engeland dus Japan niet te helpen, wanneer dit land in oorlog met Amerika mocht komen.

Natuurlijk hebben zoowel bijna alle Engelsche als Amerikaansche bladen hunne groote tevredenheid over dit feit te kennen gegeven.

Alleen de D a i l y N e w s nam een gereserveerde houding aan, gelijk de M a a s b o d e van Zondag jl. terecht opmerkte. Eerstgenoemd blad herinnerde er aan, hoe het oude verdrag in Engeland steeds meer verzet vond, zoo zelfs dat de opzegging slechts een kwestie van tijd werd. Misschien zal, zoo zegt de D a i l y N e w s, de nieuwe overeenkomst meer in de gunst van de publieke opinie vallen, maar dit zal slechts daarvan afhangen, dat de twee partijen het nieuwe verdrag beter nakomen dan het oude, vooral wat betreft China. Onze politiek om Japan in China te steunen is altijd door en door verkeerd geweest. Engeland heeft beslist verkeerd gedaan China aan Japan op te offeren, want juist daarom heeft het in Oost-Azië de Vereenigde Staten tegen zich gekregen.

President Taft heeft Engeland gelukgewenscht en op het ministerie van binnenlandsche zaken te Washington is men zeer verheugd over deze gebeurtenis. Immers, zoo verklaarden de autoriteiten, thans bestaat er geen enkele hinderpaal meer voor de goedkeuring van het Engelsch-Amerikaansche arbitrage-verdrag. De Senaat kan het nu zonder eenig bezwaar aannemen.

„Intusschen," zoo schrijft de N i e u w e C r t. van 18 dezer, „is een ander bezwaar tegen het totstandkomen van het arbitrageverdrag weggenomen door een mededeeling van den Paus, waarin het Amerikaansche plan krachtig geprezen en aanbevolen wordt. De oppositie van Iersch-Amerikaansche zijde tegen het verdrag zal daardoor naar verwachting wel geheel verdwijnen."

Ook in Australië is men met de wijziging in het Engelsch-Japansche verdrag zeer ingenomen. En wel omdat, naar de correspondent der T i m e s te Sidney beteekenisvol opmerkt, „Australië nu ten minste tien jaar tijd heeft om zijn weermacht te versterken."

De minister-president Deakin verklaarde, dat het verdrag een der krachtigste waarborgen voor den vrede verschaft, indien het door andere, tot hetzelfde doel gesloten verbonden in het westen wordt aangevuld.

De Russische bladen vestigen vooral de aandacht op het feit, dat in de nieuwe tekst van het verdrag de zinsnede is vervallen, waarbij Japan aan Groot-Britannië het recht toekent bij de Aziatische grens de noodige maatregelen te nemen tegen vrijwaring van gevaar voor Engelsch-Indië.

Zoo zegt de N o w o j e W r e m j a o. m.: „Na de verandering in de betrekkingen tusschen Rusland en Engeland is de noordwestelijke grens van Indië veilig geworden, en daarom sluit Engeland van het nieuwe verdrag zelfs de vermelding van de Indische grens uit." Het blad noemt dit een bewijs van een merkwaardige verandering in de openbare meening in Engeland, die het verdrag thans beschouwt als een onderlinge verzekering der beide eilandenrijken tegen onzekere gevaarkansen en niet tegen Rusland. „Rusland," schrijft de N. W., „kon met Groot-Britannië zoowel als met Amerika een arbitrage-verdrag sluiten."

De Japansche pers daarentegen schijnt niet bijzonder ingenomen met het nieuwe verdrag. De correspondent te Kobe van de M o r n i n g L e a d e r deelt daaromtrent jl. Zondag aan zijn blad mede:

„In the opinions generally expressed by the press of Japan on the subject, the new Anglo-Japanese alliance is regarded somewhat dubiously and as of doubtful value to Japan. Some writers express the view that the former treaty was a better and more effective one. In the event of war with the United States it is realized that now Japan must stand entirely alone.

Count Okuma, however, express approval of the treaty, which he thinks makes no material difference in the existing situation. He further declares that it would be premature for Japan to join in the Anglo-American arbitration movement.

The general press opinion expressed before the publication of the full text of treaty was opposed to the amendment as to arbitration, which makes the alliance meaningless and leaves Japan in a state of inglorious isolation. One journal went so far as to say that the amendment would mean another onesided obligation benefiting Great Britain but not Japan."

In de N i e u w e C o u r a n t van 18 dezer lezen wij betreffende China's meening ten deze:

Zaterdag 15 Juli heeft de Japansche gezant te Peking, I j o e ï n, den tekst van het verdrag aan het Wai-woepoe medegedeeld. Hij deed uitkomen, dat belangrijke veranderingen nieuwe bepalingen noodig hadden gemaakt, die evenwel hetzelfde doel hadden als de vroegere: den vrede en territoriale eenheid van China en gelijke kansen voor alle landen te verzekeren. De ministers betuigden hun dank voor de mededeeling, zonder verder iets te zeggen. Onder de vreemdelingen in Peking is de algemeene indruk gunstig: men beschouwt de overeenkomst als natuurlijk en onvermijdelijk. „Hooge Chineesche ambtenaren", zoo seint Ohl aan de H e r a l d, „hechten groote beteekenis aan de wijziging van het verdrag, daar zij den weg opent voor de Engelsch-Amerikaansche arbitrage, die gelijkwaardig is met een verbond der twee Engelsch sprekende volken en naar zij gelooven aan Amerika nog meer invloed zal verschaffen, door de medewerking van Gr.-Britannië in de aangelegenheden van 't Verre Oosten."

Volgens Ohl gelooven de Chineezen, dat die samenwerking Japan op een afstand zal houden en ook aan het vereenigde optreden van Rusland en Japan tegen China perk zal stellen.

Het belang, dat Engelsch-Indië bij het nieuwe verdrag heeft, wordt o.m. ook in de Fransche bladen besproken. In L e P e t i t J o u r n a l van 24 dezer merkt b.v. Eugène U c c l a n i o.m. terecht op:

„Nous ne croyons pas fatale une guerre entre les Etats-Unis et le Japon. Des raisons géographiques la rendent invraisemblable. Tout le Pacifique sépare Yokohama de San-Francisco, et il faudrait un manque absolu de bon sens chez les parties en cause pour qu'elles s'engageassent dans un conflit armé dont les profits pour le vainqueur ne compenseraient pas les risques.

Les colonies anglaises cependant ne partagent pas cet optimisme. Elles redoutent, elles aussi, l'immigration jaune contre laquelle le Canada, l'Australie, l'Afrique du Sud ont pris des mesures restrictives; et elles regardent une guerre nippo-américaine comme inévitable. Toute leur sympathie va naturellement aux Etats-Unis, et elles ne pouvaient supporter l'idée d'une coopération militaire anglo-japonaise contre cette dernière puissance.

D'ailleurs, le traité de 1905 avait été conclu contre la Russie. Cette puissance ne menaçant plus les intérêts japonais ou anglais, il était naturel que la Grande-Bretagne cherchât à se soustraire à des engagements qui ne correspondaient plus au but initial de l'alliance.

Quant au Japon, il ne retire aucun avantage de la modification apportée au traité de 1905; mais il savait bien que l'Angleterre ne consentirait pas à le suivre dans une lutte armée contre les Etats-Unis, au prix d'une dislocation de son empire colonial; et comprenant les nécessités qui dictaient la conduite de son alliée il a souscrit à ce qui était inévitable.

Du reste, bien que dans sa forme actuelle l'alliance n'ait plus qu'une valeur académique au point de vue du concours militaire des forces britanniques, elle n'en garde pas moins pour lui une grande valeur politique du fait que, demeurant uni à l'Angleterre, il est assuré de ne pas la trouver contre lui dans une coalition des puissances occidental, coalition qu'il n'a cessé de redouter. Pour lui comme pour la Grande-Bretagne, le traité d'alliance dans sa forme antérieure était moins indispensable et la concession qu'il a consentie lui a été d'autant plus facile, croyons-nous, que la sagesse dont ont fait preuve jusqu'ici les hommes d'État nippons donne à croire qu'ils ne nourissent aucune intention agressive."

Laat ons hopen, dat als waarborg tegen een eventueelen oorlog in het Oosten het aldus hernieuwde verdrag en de daaruit voortspruitende gevolgen ook voor Nederland en zijne koloniën van waarde is.

Uit de O.-I. Mail.

Volgens de jongste mailberichten kon tegen einde Juni j.l. Kediri vrij van **pest** worden verklaard; in het Malangsche werd echter een nieuwe pesthaard ontdekt. Er wordt stelselmatig voortgegaan met het nemen van de noodige maatregelen. Door deskundigen is uitgemaakt, dat het allerwegen verdelgen van ratten en muizen, wat zeer kostbaar blijkt te zijn — te Soerabaja zou iedere gedoode rat op *f* 25 komen te staan! — eigenlijk weinig nut heeft, aangezien toch alleen de met menschen in aanraking komende stadsrat gevaarlijk is.

Was de **cholera** op Java gelukkig afnemende, ter Sumatra's Westkust verspreidde zich deze ziekte meer en meer.

In de Padangsche Ommelanden was de toestand half Juni j.l. zeer bedenkelijk. Ook in de districten Paoeh IX en Kota Tengah had de ziekte zich in verschillende kampongs uitgebreid. Niettegenstaande dezen zorgwekkenden toestand laat de regeering het bestuur zonder het hoogst noodige, reeds herhaald aangevraagde geneeskundige personeel, schrijft de Sum. Bode.

In de zuidelijke afdeeling Painan en in de afdeeling Priaman breidt de ziekte zich ook weder uit, zoodat de geheele Benedenlanden als besmet moeten aangemerkt worden.

Het beeld voor de Bovenlanden is niet veel beter, want nog steeds woedt de ziekte te Padang Pandjang, te Solok, nabij het Singkarakmeer en te Padang Siboesoek, nabij Sawah Loento.", merkt bovengenoemd blad op.

Onder leiding van den heer Van Kol werd 25 Juni te Bandoeng een **Localen-raden-dag** gehouden, waarop door gemeenteraadsleden uit verschillende plaatsen van Java werd beraadslaagd over de verhouding der locale raden tot de Regeering en over het hygiëne-vraagstuk.

Te Loemadjang heeft het gebanjird; de Smeroe zette zijn vernielingswerk voort; de regenmoesson woedde hevig.

In het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. van 29 Juni jl. lezen wij:

De actie op Timor. Ziehier nog een paar berichten over de actie tegen Portugal, welke op Timor aanstaande schijnt:

Gisterenmorgen is eene compagnie van het 20e bataljon, bestaande uit Amboineezen, per trein naar Soerabaja vertrokken, heden is een tweede, bestaande uit Europeanen, gegaan.

De Javabode acht het niet onwaarschijnlijk, dat later nog meer troepen volgen. Misschien gaat ook nog artillerie mede.

Ons werd reeds bericht, dat er stellig een bergbatterij heen zou gaan.

De N. Soer. Ct. vernam nog, dat alle beschikbare troepen aan de Hollandsch-Portugeesche grens worden geconcentreerd en naar het schijnt, doen de Portugeezen hetzelfde.

Den 15en Juni zijn met spoed drie groepen infanterie, onder bevel van een officier, per s.s. „Condor" naar Atapoepoe vertrokken, zoodat thans reeds ongeveer een troepenmacht van 400 man aan de grens bijeen is. Verder wordt het garnizoen te Timor Koepang versterkt met een mobiele colonne, bestaande uit Amboineezen.

Bij al dat sabel-gerammel mogen wij wel vragen: stellen wij ons niet een beetje aan?

Volgens den Almanac de Gotha, jaargang 1911, had de Gouverneur van Timor, Luitenant ter zee F. da Camado, een troepenmacht onder zijne bevelen, bestaande uit... één compagnie, en wel een gemengde compagnie, half berg-artillerie, half infanterie. Als we dus bij de 400 man, die er reeds zijn, plus het versterkte garnizoen van Koepang, nog een heel bataljon sturen, — nog wel onder een kolonel! — maken wij zoo'n beetje den indruk van iemand, die met een achterlaadkanon op de snippenjacht gaat.

Het is werkelijk niet noodig zich zoo ontzettend dik te maken over Portugeesch-Timor; het is een land van niets; zoo goed als zonder handel: in het heele jaar 1908 werd er voor circa *f* 800000 ingevoerd en voor *f* 900.000 uitgevoerd, er komt gemiddeld één schip per dag aan, van gemiddeld 300 ton inhoud; de geheele bevolking bedraagt slechts 200.000 personen. Het budget is zelfs niet zoo groot als dat van de gemeente Batavia: inkomsten *f* 350.000, uitgaven *f* 550.000. Werkelijk, wij loopen heel veel kans ons aan te stellen, door over dat bijna onbewoonde, armoedige stukje grond, niet grooter dan de Preanger, en met veel minder dan het tiende gedeelte der bevolking van die residentie, zoo'n geweldigen en geheimzinnigen omslag te maken.

Het ontbreekt er nog maar aan, dat er een gepantserde divisie oorlogschepen wordt heen gezonden, om het „machtsvertoon" nog indrukwekkender te maken. Dan zou de opgeschroefde comedie compleet zijn...!

Een volkomen gerechtvaardigd besluit.

Naar aanleiding van een klacht in het Batav. Nieuwsblad tegen de verbanning van een inlander van de Westkust van Borneo naar Palembang, is de Javabode op informatie uitgegaan, welke de redenen waren, die hier hebben geleid tot de verbanning van bedoelden inlander, en vernam het volgende:

Raden Hamzah, de man in kwestie, noemde zich een afstammeling van den Panembahan van Matan, en poogde geregeld de bevolking op te stoken, zich tegen het gouvernement te verzetten en de invoering van belastingen met wapengeweld tegen te gaan. Hij trachtte de lieden te overreden om hem als hun vorst te erkennen en aan hem belasting te betalen, onder belofte hen alsdan te steunen met zijn voorgewende bovennatuurlijke kracht en hen onkwetsbaar te maken in den strijd tegen het gouvernement.

Het gevolg van dit stoken is geweest gewapend verzet. Aanvankelijk had dit geen ernstige gevolgen, zelfs kon de hand worden gelegd op Raden Hamzah en zijn trawant, maar de onrust was daarmede niet uit; nu eens hier, dan weer daar werden patrouilles overvallen, moest er worden gevuurd, vielen er dooden bij de bevolking en ook aan onzen kant.

Dadelijkheden zijn echter niet gepleegd, terwijl Raden Hamzah nog op vrije voeten was. Hem gevangen houden, gaat dus ook niet aan.

Onder de gegeven omstandigheden zou het echter gevaarlijk zijn voor de openbare rust en orde om dien Maleier toe te staan weder terug te keeren tot het pas onder rechtstreeksch bestuur gebrachte en sinds korten tijd tot rust gekomen district Meliau.

Op grond van deze feiten, is het dan ook alleszins verklaarbaar, dat het bestuur het voorstel heeft gedaan om dien rustverstoorder elders te interneeren en dat de Regeering daarop is ingegaan.

Het zou interessant zijn, wanneer het Batav. Nbl., dat zoo aanstonds gereed is met afbrekende critiek, ook al weet het blad niet, wàt het eigenlijk becritiseert, nu eens ronduit vertelde, wat de Regeering wèl moest uitvoeren met dezen onruststoker", zoo merkt het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. op, waaraan wij het bovenstaande ontleenen.

Het Vezelcongres. De opening van het vezelcongres zou plaats hebben op Maandag den 3en Juli, in de groote zaal van den Schouwburg te Soerabaja.

De openingsrede zou niet, zooals algemeen werd gedacht, door den heer Ottolander, doch door den

directeur van Landbouw, Lovink, die speciaal voor dat doel overkwam, worden gehouden, meldt het Soer. N.

Het congres zal ook bijgewoond worden door den heer G. O. Hagen, een bekend handelaar in de Straits Settlements, thans een der directeuren van Behn Meyer & Co. te Singapore, lezen wij in het Bat. Nieuwsbl.

De jury voor de Vezeltentoonstelling te Soerabaja is aangewezen; zij bestaat uit de volgende heeren:

Groep I, cultuur en bereiding: Prof. G. van Iterson, president; de heer K. Heyne, van het departement van landbouw, secretaris;

Groep II, machinerieën: de heer T. Ottolander, president, en dr. G. Otten, secretaris;

Groep III (en IV), inlandsche vezelbewerking de heer W. A. Zegers Rijzer, president, en de heer W. M. Gutteling, secretaris.

Koloniale tentoonstelling. Eene commissie is ingesteld, onder den naam van „Nederlandsch-Indische Commissie voor de Koloniale Landbouwtentoonstelling te Deventer in 1912", aan welke de zorg is opgedragen voor het bijeenbrengen, ontvangen en verzenden van de voor die tentoonstelling bestemde voorwerpen.

Tot leden der bovenbedoelde commissie zijn benoemd: de heeren H. C. H. de Bie, Adjunct-Inspecteur van Landbouw, K. Heijne, afdeelingschef bij het Departement van Landbouw, C. M. Pleyte, leeraar aan de afdeeling B van het Gymnasium Willem III en D. A. Stephan, gepensionneerd kapitein-titulair der Artillerie, tijdelijk werkzaam bij het Departement van Landbouw.

Een lastig geval. Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. vertelt de volgende grap:

In Januari jl. werden door het Departement van Landbouw van Buitenzorg 89 koeien naar Batavia gezonden, die ongeschikt waren om te worden geslacht.

Thans blijkt, dat de dieren wel zijn geslacht en zelfs zijn opgegeten...

Groote deining bij Landbouw! De chefs hebben gezworen, dat de koebeesten moeten en zullen teruggevonden worden.

Dr. Soen Jat Seng. Naar aanleiding van de telkens weder opduikende geruchten, dat het hoofd der verzetspartij in China, Dr. Soen Jat Seng, zich wel degelijk te Batavia ophield, stelde het Nieuws v. d. Dag voor N.-I. een onderzoek in naar de gegrondheid dezer berichten.

Goed bekende Chineezen verzekerden, dat de man te Batavia was of anders eerst sedert weinige dagen was vertrokken.

Dr. Soen Jat Seng werd door de leiders der Keng Beng met een auto van Tandjong Priok gehaald en men wist zeker, dat hij in het Java-Hotel had gelogeerd.

Tal van Chineezen hadden hem op straat en in de stoomtram gezien.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De afgetreden Gouverneur, Mr. Fock, heeft bij zijn vertrek in zekeren zin een goede pers gehad. De West van 27 Juni schrijft:

„Een stoere werkkracht gaat henen. Een doortastend man, die met hart en ziel zich heeft toegewijd aan de belangen der kolonie. Een man van durf en doorzicht, die met al de kracht, welke in hem was, heeft geworsteld om de kolonie voor verderen teruggang te behoeden.

De verdienste van gouverneur Fock schuilt hierin, dat hij in een zeer critieke periode de kolonie voor verdere „inzinking" heeft weten te bewaren.

Een negatieve verdienste dus. Hij heeft een ramp voorkomen, doch niet de kolonie vooruit gebracht.

Aan pogingen tot dit laatste heeft het zeker niet ontbroken. In zijn aanvaardingsrede verklaarde Gouverneur Fock, de politieke lijn zijner twee voorgangers te willen volgen. Strenge beperking der gewone uitgaven. Daarentegen milden steun tot ontwikkeling van de productieve krachten der kolonie.

In 't bijzonder zou een poging worden gedaan om het district Saramacca uit zijn verval op te heffen. Te dien einde zouden stappen worden overwogen, om dit district te doen deelnemen aan de bacovencultuur en een spoorweg daarheen aan te leggen.

In 't algemeen zou de landbouw, zoowel groote als kleine, krachtig bevorderd worden.

Helaas, niets van dit al is verwezenlijkt geworden. Wel verre van uitbreiding, is het zoo goed als zeker, dat de bacovencultuur beduidend zal worden ingekrompen. Men zal al zeer blijde zijn, als het lukt de bacovenexport te behouden, wat dan zeer zeker in niet geringe mate te danken zal zijn aan het krachtig optreden van Gouverneur Fock voor de belangen van den grooten landbouw, ook waar hij moest staan tegenover Minister en Tweede Kamer.

Wat betreft een spoorweg naar Saramacca, de gouverneur heeft niet eens den moed gehad, een voorstel daartoe in te dienen. Daartoe heeft zeker veel bijgedragen de mislukking tot dusverre van de bacovencultuur en het ongunstig advies van den heer J. Sibinga Muller omtrent de stichting van een suikercentrale in den Saramaccapolder. In 't voorbijgaan zij hier opgemerkt, dat velen laatstgenoemd advies aan een revisie onderworpen zouden wenschen te zien, overtuigd als men is van de levensvatbaarheid van suikercentrales in de kolonie.

Als gouverneur Fock geen nieuwe maatregelen heeft tot stand gebracht voor de ontwikkeling van de productieve krachten der kolonie, dan is dat in de eerste plaats een gevolg van de erfenis zijner voorgangers, die hem de handen vol gaf.

Zijn bestuur stond als 't ware in het teeken van de bacovencultuur. Maar het noodlot wil, dat bij zijn vertrek de toekomst dier cultuur onzekerder is dan ooit.

De spoorweg naar Dam is onder den aftredenden Gouverneur zoo goed als voltooid, doch voldoet tot dusverre niet aan de verwachtingen, die men in verband daarmede voor de ontwikkeling van het binnenland koesterde. Toch kan die spoorweg nog tot zijn recht komen, als het gelukt van uit Dam verdere uitbreiding te geven aan de goudindustrie in de richting van de Boven Sarakreek en Grankreek, welker goudrijkdom bekend is, terwijl ook de verdere bovenloop der Suriname nog ondoorzocht is.

Ook de Saramaccasluizen hebben Gouverneur Fock louter lasten zonder lusten opgeleverd. De verwachting, dat door die sluizen een oppervlakte van 10.000 H.A. voor den landbouw beschikbaar zou komen is niet verwezenlijkt, terwijl beide sluizen gebreken vertoonen, die uiterst kostbare reparatiën vereischen. Onder die omstandigheden behoorde er moed toe, om, zooals Gouv. Fock deed, een plan in te dienen om ten koste van drie kwart millioen gulden de sluizen te verbeteren en een stoomgemaal op te richten, om aldus te trachten de gewenschte oppervlakte land droog te leggen.

Naast de crisis in den grooten landbouw, had Gouverneur Fock den zorgvollen toestand van den kleinen landbouw onder de oogen te zien. Ernstige stemmen zijn opgegaan, die het geheele systeem van de uitgifte van perceelen op z.g.n. vestigingsplaatsen een fiasco noemen. Het Bestuur werd daardoor voor de taak gesteld, na te gaan of de kleine landbouw zooals die thans wordt uitgeoefend, op goede grondslagen berust. In die richting is nog niet veel gedaan.

Ziehier opgesomd de voornaamste moeilijkheden, waarmede het bestuur van Gouverneur Fock te kampen had. Kleinere tegenvallers blijven daarbij nog onbesproken, als de mislukking der proefboschexploitatie, de Killinger-geschiedenis, de geest van ontevredenheid, die door onverantwoordelijke personen tegenwoordig stelselmatig wordt aangekweekt enz.

Eén factor dient echter nog vermeld. Gouverneur Fock heeft het niet gelukkig getroffen met de raadslieden die hem ter zijde stonden. Men kan niet zeggen, dat alle hoofdambtenaren voor hun taak berekend waren. Na de ondervinding door hem zelf opgedaan, hopen wij dat Mr. Fock zijn invloed in Nederland zal aanwenden om te bewerken, dat competente mannen hierheen worden gezonden. Dit is een levensvraag voor de kolonie.

Dat hoofdambtenaren invloed hebben op het bestuur, spreekt van zelf. Het mag bevreemden, dat op een zaak, die zóó van zelf spreekt, vaak aan-

merking wordt gemaakt in de kolonie. De vraag is slechts, of de Gouverneur, naast de adviezen zijner ambtenaren, voldoende zelfstandigheid bewaart en genoeg uit eigen oogen ziet, om zoo noodig afwijkend van de adviezen te handelen. Onze indruk is steeds geweest, dat Gouverneur Fock uitstekend de kunst verstond om ook hoofdambtenaren steeds zijn d i e n a r e n te laten blijven, en niet omgekeerd.

Gebrek aan zelfstandigheid kan men gouverneur Fock o. i. moeilijk verwijten. Wel een ander gebrek: dat in kwesties te veel het oude métier van advocaat bovenkwam. De Gouverneur stelde zich dan partij, in plaats van zich boven de partijen te stellen.

De groote voortvarendheid aan Mr. Fock eigen, leidde ook wel eens tot overhaasting en dientengevolge slecht werk. Ook impulsieve besluiten, onder den indruk van het oogenblik te spoedig genomen, moesten meermalen herroepen worden, wat het prestige van een Gouverneur niet verhoogt. Een en ander zou men kunnen noemen: les défauts de ses qualités.

Eigenaardig is, dat in weerwil van alle voortvarendheid, Gouverneur Fock weinig zaken heeft kunnen voltooien.

Van decentralisatie van bestuur, een der punten van zijn programma is niets gekomen.

Een oplossing van het bevolkingsvraagstuk door immigratie op groote schaal, heeft niet eens 't stadium van proefneming bereikt.

Onder het drinkwatervraagstuk heeft Gouverneur Fock, als vele voorgangers, zijne schouders gezet, zonder nochtans een oplossing te bereiken.

Allerlei reorganisaties zijn voorgenomen (onderwijs, domeinwezen, brandwezen, enz.), doch geen enkele nog uitgevoerd.

Het is werkelijk moeilijk, ja onmogelijk om één lichtpunt te vinden in het bestuur van Gouverneur Fock. Dat de balata-industrie in bloei toenam, is natuurlijk buiten zijn toedoen. Hij vergenoegde er zich mede de industrie te belasten, wat goed gaat zoolang de prijzen hoog staan, maar anders spoedig gelijkt op het slachten van de hen die de gouden eieren legt. Wij voelen meer voor een belasting naar de winst. Ook andere belastingen, door Gouverneur Fock doorgedreven (verhooging huurwaardebelasting en inkomstenbelasting, bijdrage van contractarbeiders enz.) vonden geen onverdeelde instemming. Als de tijden slechter worden, is belastingverhooging een gevaarlijk middel. Slechts verbetering van den oeconomischen toestand kan op den duur leiden tot ruimer vloeien der middelen.

Het verheugt ons, dat Gouverneur Fock in de jongste begrootingsstukken deze laatste stelling heeft onderschreven, en dat hij het financiëele plan Idenburg — hetwelk lijnrecht indruischte tegen deze stelling — door een ander, praktisch uitvoerbaar plan heeft vervangen.

Van de talrijke verordeningen onder Gouverneur Fock tot stand gekomen, zijn wel de belangrijkste die betreffende het arbeidscontract en betreffende controle op de deugdelijkheid van voedingsmiddelen. De tijd zal over de waarde daarvan uitspraak doen.

Onze slotsom is, dat geen Gouverneur zooveel pech heeft gehad als Mr. Fock, doch dat ook geen gouverneur onder zulke omstandigheden het bewind heeft gevoerd als hij.

Over het geheel heeft o. i. Mr. Fock door zijn beleid en toewijding aan de belangen der kolonie, aanspraak op de erkentelijkheid der Surinaamsche bevolking. Wij zijn overtuigd de gevoelens van de overgroote meerderheid te vertolken, als wij hier waardeering betuigen voor zijn bestuur, en daaraan de beste wenschen vastknoopen voor een bestendig welzijn van den heer Fock en de zijnen. Mag de kolonie voortaan geen aanspraak meer maken op de volle werkkracht en belangstelling van Mr. Fock, wij hopen dat een deel daarvan ook in de toekomst aan Suriname gewijd zal blijven."

***

Ook S u r i n a m e geeft in het nummer van 27 Juni een interessanten terugblik op het bestuur van Mr. Fock. Daaruit de volgende opmerking:

„Men heeft er Gouverneur Fock een bezwaar van gemaakt dat hij handelingen heeft gesantionneerd, die waren te wijten aan onvoldoende kennis, onvoldoende tact of persoonlijke sympathieën en antipathieën van de betreffende hoofdambtenaren, maar daartegenover is er herhaaldelijk op gewezen hoe moeilijk het voor den hoogsten bestuurder in deze kolonie is geheel zijn eigen weg te gaan en vrij te blijven van elken nadeelig werkenden invloed. Immers de consequentie van het feit, dat wij hier Gouverneurs krijgen, weinig of niet bekend met dit land, is, dat zij bij aankomst hun licht ontsteken bij de personen die daarvoor aangewezen zijn, dat zijn de h o o f d a m b t e n a r e n.

Daarvoor kan de Gouverneurs geen verwijt treffen, maar daartegenover mag worden geëischt voldoende menschenkennis om spoedig te zien, wat zij aan een hoofdambtenaar hebben, voldoende standvastigheid om samenwerking en voorlichting niet in beheerschenden invloed te doen overgaan."

***

In de zitting der Koloniale Staten van 22 Juni is mededeeling gedaan van het antwoord van den Gouverneur aan de commissie welke uit de Staten was samengesteld om Z. E. te bedanken voor de mede-

FEUILLETON.

Gebatikte Kains.

Door den Mantri te Poerbolinggo verteld en op schrift gebracht door Mas Djojosoewignjo, hoofd der Inl. School te Poerbolinggo.

(Slot.)

Om een batikan rood te verven moet men beginnen met er Sogabast voor te koopen, welke hier in de Chineeche toko's verkrijgbaar is.

Er zijn vier soorten van Sogabast, n.l. die, welke van soga-djambal, soga-klinting, soga-tingi en soga-menjéré afkomstig en zeer verschillend van kwaliteit zijn. Om een mooi rood te krijgen moet de soga-djambal met soga-klinting en soga-tingi vermengd worden.

Heeft men geen soga-klinting, dan wordt er, ter vervanging hiervan, ook wel soga-menjéré gebruikt.

Per kati kost soga-djambal pl.m. *f* 0.10 soga-klinting pl.m. *f* 0.10; soga-tingi pl.m. *f* 0.09; soga-menjéré pl.m. *f* 0.07½.

Voor het rood verven van 3 kains, 2 kembens en 3 hoofddoeken heeft men noodig: 2 kati soga-djambal; ½ kati soga-klinting en 4 kati soga-tingi of menjéré.

Deze drie soorten van soga-bast worden dooreen gemengd en in een groote koperen pan met zuiver water gekookt tot zich een donker-rooden kleur vormt.

Men koelt het daarna af.

Vóórdat men de batikan rood kleurt, moet men deze doopen in sèngkolan-water, dat men verkrijgt uit een oplossing van djeroe- en mengkoedoepoeder in heet water. Dit dient om het roode vocht goed in het katoen te laten trekken. Daarna worden de batikans gedoopt in het intusschen afgekoelde soga-water. Zoodra de batikan met soga-water doortrokken is, neemt men deze uit de pan, en droogt haar in de open lucht. Na droging worden de batikans weer in het soga-water gedaan, welke bewerking men telkens gedurende 3—4 dagen herhaalt, zoolang tot de kains de verlangde donker-roode kleur aangenomen hebben. Na de laatste droging worden die batikans (nu ook wel s o g a n genaamd) gedoopt in s a r è n-water, bestaande uit een oplossing van kalk, klontjes-suiker, het sap van d j e r o e k n i p i s (tawas) aluin en k o e n i r (kurkema).

Deze laatste bewerking heeft ten doel aan de roode kleur de noodige duurzaamheid te geven. Hierna wordt de was geheel van de batikans verwijderd, waardoor de ongeverfde plekjes van het katoen bloot komen. Dit verwijderen der laatste was geschiedt door de batikan in een pot met kokend water te doopen, zóólang tot alle was is opgelost.

Terwijl één persoon dit werk verricht, moet een ander met een soort zeef de was, die reeds van de kain afgeloopen is en op het water drijft, wegscheppen, opdat deze niet weer aan de kaig vastkleve. De was, die niet gemakkelijk oplost, schrapt men met mes weg, na de kain vooraf in koud water gedoopt te hebben. Eerst dàn is de kain geheel gereed om gedragen te worden.

Velen hebben gaarne, dat de witte vakken in de kain er eenigszins geelachtig uitzien. Om dit resultaat te verkrijgen, wascht of doopt men ze in t e g e r a n g-water, dat men verkrijgt uit een aftreksel van tot poeder gestampt tegerang-hout in kokend water.

De prijzen der kains loopen zeer uiteen. Een mooie breede kain met witten grond, een goede blauwe en roode kleur hebbend, heeft een waarde van ongeveer *f* 12.50; idem met donkeren grond *f* 7.50. Een kemben (borstkleed) *f* 6.—; een hoofddoek *f* 5.—

Een kain met witten grond is duurder dan een met zwarten grond, omdat men bij den aanmaak der eerste veel meer was gebruikt dan bij dien der laatste.

Het werk om een mooie kain te maken, duurt van het begin tot het einde 40 of 50 dagen, zoodat men gemakkelijk kan inzien, de kosten voor de benoodigdheden mede in aanmerking genomen, dat de opbrengst der gebatikte kains den makers zoo goed als geen winst oplevert.

Wil de batikkunst op Java in stand blijven, zoo moet het werk naar waarde betaald worden.

deelingen bij de opening van de zitting der Staten gedaan. In dat antwoord sprak de Gouverneur de hoop uit, dat het goed vertrouwen dat hij in de toekomst van Suriname meent te mogen hebben niet zal worden beschaamd en dat Suriname na den velen tegenspoed die ondervonden is, nu betere dagen zal tegemoet gaan en binnen niet al te langen tijd tot bloei moge komen.

Ten slotte verzocht Zijne Excellentie de commissie aan de Staten de verzekering te willen overbrengen dat, indien het hem mogelijk mocht zijn, na zijn terugkeer in Nederland op eenige wijze de belangen der kolonie te bevorderen, hij dit niet zal nalaten. De belangen der kolonie, die hij drie jaren heeft bestuurd, zullen hem steeds ter harte blijven gaan.

* * *

De West zegt, dat men achter de benoeming van den nieuwen Gouverneur „politiek" zoekt.

Nu is het niet opwekkend, aldus het blad, indien moet worden aangenomen dat werkelijk dergelijke bij-overwegingen hebben gegolden bij de benoeming van een Gouverneur. Zeker is het, dat deze benoeming valt buiten den koers, die ingewijd werd onder minister van Asch van Wijck door de benoeming van een technisch-econoom (ingenieur Lely) tevens oud-minister, tot gouverneur.

Het blad wil zijn oordeel over deze benoeming opschorten, in de hoop dat de nieuwbenoemde Gouverneur door zijne daden weldra gunstig van zich zal doen spreken.

* * *

De Nieuwe Sur. Courant verneemt, dat de laatst aangekomen Chineezen zich aan den landbouw zullen wijden. Het grootste gedeelte zou reeds naar het district Nickerie zijn vertrokken om daar rijst te gaan verbouwen. Willen de Chineezen dien weg op, dan zullen ze in Suriname met open armen worden ontvangen.

* * *

De N. R. Ct. van 22 Juli — ochtendblad A — bevat een interessanten brief van haar Surinaamschen correspondent over de Suriname-commissie, aldus eindigende:

„Laat ik ten slotte nog even vermelden dat de aanwezigheid der commissieleden blijkbaar den laatsten schroom van een ondergeschikten ambtenaar wegvaagde om een reeds eenigen tijd uitgedacht plan ter opheffing van de kolonie in oeconomischen zin, bij den Gouverneur in te dienen. Van dit plan is nog niets uitgelekt, zoodat niets van de praktische waarde ervan gezegd kan worden, maar het feit alleen, dat een subaltern ambtenaar een dergelijk blijk geeft van medeleven met de publieke zaak, leek mij der vermelding waard. Zouden er nog vele ambtenaren van die soort zijn?"

Het Sur. Gouvernement publiceere spoedig dit plan, opdat het publiek gelegenheid hebbe daarover te oordeelen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Atjeh. *a.* **De Credietbank te Kota-Radja.** — Na de definitieve bezetting van Atjeh's Noordpunt door onze troepen, heeft de bevolking van Groot-Atjeh, overeenkomstig de Mohamedaansche godsdienstige voorschriften, zich teruggetrokken in de Atjehsche binnenlanden en in de Onderhoorigheden van de Noord-, Oost- en Westkust, met het gevolg dat de gronden van Groot-Atjeh voor het grootste gedeelte werden geabandonneerd, dus niet meer bewerkt. Die gronden hadden allen hun erkenden eigenaar en het was wel verklaarbaar, dat ieder ander, uit vrees voor wraak, huiverig was om daarvan op onwettige wijze, zij het dan ook tijdelijk, gebruik te maken. Jarenlang hebben die terreinen dan ook braak liggen, zoodat het, bij den bestaanden onwil van de zijde der Groot-Atjehsche bevolking om naar haar land terug te keeren, zich liet aanzien dat die gronden zoo goed als waardeloos zouden moeten worden beschouwd.

Thans schijnt in dien toestand een belangrijke verandering ten goede te zijn ingetreden, althans de **Bintang Atjeh** van 19 Mei j.l. no. 3, maakt van het feit melding, dat, tengevolge van de actie der Atjehsche Credietbank, de Atjehsche kleine landbouwer gaarne gebruik maakt van het hem aangeboden crediet en hij ijverig bezig is de gronden te bewerken door den aanleg van pepertuinen, vischvijvers, enz.

Het schijnt zelfs dat de Atjehers op de Noord-, Oost- en Westkust, dat goede voorbeeld willen volgen en de toegestoken hand wel willen aanvaarden terwijl bovendien gemachtigden van Europeesche maatschappijen al hun best doen gronden machtig te worden in het belang van den mijnbouw (petroleum) en van de cultures (rubber). Dit laatste feit wekt eenige ongerustheid op bij de inheemsche bevolking bevreesd als zij is, dat bij een uitgifte van gronden op te groote schaal er voor haar te weinig geschikte terreinen zullen overblijven.

De Inspecteur Heijl geeft zich veel moeite voor de ontwikkeling van den landbouw op Atjeh en begeeft zich voor dat doel dagelijks naar de kampongs om de Atjehsche landbouwers practische wenken te geven, die ook wel worden op prijs gesteld. Toch is de meening van de bevolking dat zij het meest zou zijn gebaat wanneer de irrigatie eens goed ter hand werd genomen en de Atjehsche laagvlakte werd geholpen aan eene waterleiding, die het bergwater van Seulimon naar Oeleë-Lheüe kon voeren. Zij begrijpt zeer goed dat aan de uitvoering van dien maatregel groote geldelijke uitgaven zijn verbonden, maar is er tevens van overtuigd dat de voltooiing van dat werk, met betrekking tot den rijstinvoer, een volkomen onafhankelijkheid van Penang met zich zou voeren, een voordeel dat niet te gering moet worden aangeslagen."

Volgens mededeeling van genoemden Inspecteur zijn thans miljoenen klappers geplant. Bij welslagen zullen de vruchten over eenige jaren in groote hoeveelheden naar Penang kunnen worden vervoerd en dáár ter markt kunnen worden gebracht.

Maar, vraagt het blad, zou het niet verkieselijker zijn wanneer één onzer eigen havenplaatsen als klappermarkt werd aangewezen en de bevolking dáár de klappernoten bracht en verhandelde in stede van te Penang?

b. **Kwikzilver.** — Volgens mededeeling in hetzelfde blad, zou de Majoor der Chineezen te Oeleë-Lheüe Lie A Sie, in het bezit zijn van een vindplaats van kwikzilver, welke gelegen is op het einde van de Chineesche vestiging aldaar.

In den warmen tijd komen op gemelde plaats kwikzilver dampen uit den grond, terwijl op een diepte van één vaam het zand sterk glinstert.

Gewasschen leveren 25 katti's zand vijftien gram kwikzilver op.

Genoemde majoor heeft thans pogingen aangewend om vergunning te verkrijgen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen op het terrein; misschien dat dit voor hem kan leiden tot een geldelijken voorspoed, zooals hij vroeger heeft genoten.

c. **De pachten.** — Het schijnt dat men thans te Atjeh ook inkomsten trekt uit de tripang visscherij.

De pacht aldaar zou zijn gegund voor Gr.-Atjeh aan den heer J. Kugelmann te Kota-Radja; voor Atjeh's Westkust aan den Majoor der Chineezen Lie A Sie, te Oëlee Lheüe.

Een vijf-en-dertig-jarig jubileum te Koeala Kapocas (Residentie Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo). — In de **Sinar Borneo** van 3 Mei 1911 no. 34, wordt gewag gemaakt van het jubileum te Koeala Kapoeas van Samuel Sandan, die op den 8en April 1911 den dag herdacht, waarop hij 35 jaren geleden als leermeester in functie trad aan de Zendingsschool aldaar.

Tot heden mocht nog geen enkel goeroe op zulk een langdurigen diensttijd wijzen, waarin den jubilaris de gelegenheid werd gegeven zijne gelukkige gaven te ontplooien en zich geacht en bemind te maken bij allen die het voorrecht hadden hem te leeren kennen en zijne lessen te volgen. Voor dezen waaronder vele Christen-Dajaks, was de herdenkingsdag een dag van vreugde, toen men den jubelaris in de school de gelukwenschen van den dag aanbood en hem een toonbeeld van ijver en plichtsbetrachting noemde voor allen die zich aan het godsdienstig Christelijk onderwijs wijden.

Jammer was het, dat die feestvreugde niet werd verhoogd door de toekenning van een belooning in den vorm van een openbare onderscheiding door het bestuur.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De thee. In de **Perniagäan** van 17 Mei j.l. no. 8 kan men lezen, dat in de Chineesche maatschappij een verhaal bestaat omtrent het ontstaan van de eerste theeplant. Volgens het verhaal zou in overoude tijden (het jaar 519 wordt genoemd) een Indisch godgeleerde, met name Darma als kluizenaar naar Japan zijn getogen teneinde aldaar den Hindoeschen godsdienst te prediken en te verspreiden. Deze geestelijke moest steeds wakende zijn, doch toen hij op zekeren dag ontwaakte uit een diepen slaap, toonde hij over dat verzuim zulk een leedwezen, dat hij zijn oogen uitrukte en ze op den grond wierp. Den volgenden dag groeide op die plek een klein plantje dat de theeplant zou zijn geweest. De bladeren werden met kokend water behandeld en toen een drank verkregen, welke op den geestelijke een verjongenden invloed uitoefende, zóódanig dat hij nimmer meer behoefte had aan slaap. Sedert de leerlingen van den geestelijke daarvan kennis namen, werd de theedrank overal als een genotmiddel gebruikt.

Ook de Javanen kennen dit genotmiddel en wel

meer in het bijzonder de Soendaneezen in de Preanger Regentschappen, waar de theecultuur in de laatste jaren met groote schreden is vooruitgegaan en een voorname bron van inkomsten is geworden van de Inlandsche bevolking.

Op Java zijn velen van meening, dat de theeplant afkomstig is uit Oost-Azië; anderen gelooven, dat die plant oorspronkelijk uit Asam afkomstig is en meenen te weten, dat, toen de Engelschen in het jaar 1825 die streek in bezit namen, zij in de bosschen de wilde theeplant aantroffen.

Hoe het zij, bij de bespreking van de theecultuur zal men toch wel steeds in de eerste plaats moeten denken aan China, vanwaar de meeste thee naar alle deelen van den aardbol wordt uitgevoerd en waar men de fraaiste aanplantingen aantreft, vooral in de provincie Hokkian.

De theeplant zou op Java zijn ingevoerd van het eiland Decima (Japan) door Dr. von Siebold, en daarna verzorgd zijn geworden in 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.

Van dáár uit werden de planten verspreid in de Preanger Regentschappen (afd. Limbangan), Krawang, Bantam, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Semarang, Japara, Soerabaja, Besoeki, Kedoe, Bagelen en Banjoemas.

De aanplant had op dezelfde wijze plaats als met de koffie, terwijl de door de inlanders geplukte bladeren werden gebracht in de daarbij gelegen thee-etablissementen, waarvan in het jaar 1839 een 34-tal bestonden.

De cultuur bleef toen in handen van de Regeering.

De thee werd vervolgens ter verdere behandeling naar Meester-Cornelis gezonden en dáár ter plaatse beoordeeld, welke kwaliteiten naar Europa zouden worden verscheept.

De Regeering leed met dit bedrijf aanzienlijke geldelijke schade en hief dientengevolge in het jaar 1842 de gouvernements-theecultuur op, die in een vrije cultuur werd omgezet, behalve in de Residenties Preanger Regentschappen, Bagelen en Cheribon.

De Regeering sloot in die gewesten overeenkomsten met particulieren, behalve in Bagelen, doch toen ook in het jaar 1860 op geen geldelijke voordeelen kon worden gewezen, werd de gouvernements-theecultuur geheel en al prijs gegeven. Het laatst werden de in de Preanger Regentschappen gelegen theeplantages geabandonneerd (1865), met name Parakan-Salak, Sinagar, Djatinagar, Tjioemboeloek en Tjikadang, terwijl tot datzelfde jaar de in Bagelen gelegen plantage Wonosobo bestond.

Op Java wordt aan de Asam-thee de voorkeur gegeven. De boomen bereiken, desverlangd, een hoogte van 20 voet, die van China slechts 10 voet, terwijl bij deze laatsten de takken zich reeds even boven den grond verspreiden.

De Asam-thee groeit sneller dan de Chineesche thee, doch bij de eerstgemelde soort bestaat dit bezwaar, dat de bladeren moeielijker drogen en dat slechts in terreinen met een vochtig klimaat gunstige oogsten kunnen worden verwacht. Dientengevolge groeit de Asam-thee dan ook veel beter in West-Java, waar de regenval minder regelmatig is. Bovendien is de cultuur van Asam-thee gemakkelijker en de oogsten aanzienlijker dan van de Chineesche thee, welke twee voorname factoren voor de theeplanters voldoende aanleiding zijn om aan de cultuur van Asam-thee de voorkeur te geven.

De Chineesche thee wordt voornamelijk uitgevoerd naar Engelsch-Indië, Ceylon en Brazilië.

De Java-thee wordt het meest gebruikt in Engeland, Rusland, Amerika, Australië en Nederland.

De contract-koelie ter Oostkust van Sumatra. — In den laatsten tijd hoort men weinig meer van de slechte bejegening, welke de contract-koelie ter Oostkust van Sumatra zou ondervinden, doch dit wil nog niet zeggen, dat aan de vroegere misstanden voorgoed een einde zal gemaakt zijn. De heer B. A. Weezen althans rekent het zich tot plicht om nogmaals een lans voor den contract-koelie ter Oostkust van Sumatra te breken, en heeft daarvoor in de **Pewarta Deli** van 17 Mei 1911, No. 38, de aandacht van het publiek op hun ellendig bestaan gevestigd, waaraan het navolgende is ontleend: Zoowel in de nieuwsbladen als in boeken, zoowel op scholen als in de voorschriften van de Regeering, zegt de schrijver, wordt er steeds op aangedrongen, dat men de dieren behoorlijk zal behandelen, waarbij van het beginsel wordt uitgegaan, dat de dieren even goed pijn voelen wanneer men hen leed doet als de menschen, en dat men ze onnoodig niet moet kwellen. Dat de toepassing van dit beginsel nog niet bij allen is doorgedrongen, kan men niet alleen waarnemen bij de huurkoetsiers en karrenvoerders, die ter Sumatra's Oostkust ongenadig op de hen toevertrouwde dieren ranselen, maar ook bij de maatschappijen, die contract-koelies in hun dienst hebben.

Zoo was bijv. de schrijver onlangs persoonlijk getuige van eene mishandeling van een Chineeschen contract-koelie, op den weg naar M., welke bejegening werkelijk alle perken te buiten ging.

Volgens de meening van den schrijver laat de werkgever ter Oostkust van Sumatra den werknemer dikwijls meer werken dan waartoe hij contractueel verplicht is en wanneer dan een zekere vermoeidheid of misschien ook wel een enkele maal luiheid intreedt, blijft niet alleen nimmer een ongemakkelijke lichamelijke kastijding in den vorm van rottanslagen en schoppen uit, maar beleedigt men den contractant ook nog door hem de ruwste scheldwoorden naar het hoofd te slingeren.

Zeer zeker zal men wel luiheid bij een contractant kunnen constateeren, maar zou die toestand misschien niet het gevolg kunnen zijn van onvoldoende voeding, vraagt de schrijver? En is het na de ondervonden onhebbelijke bejegening, wel billijk tegenover den contractant, om hem ook nog loon in te houden, dat toch werkelijk niet al te groot is en zeker niet evenredig is aan den gepresteerden arbeid?

Van het geringste verzuim van den contractant, wordt door den werkgever gebruik gemaakt en eerstgenoemde als verbreker van het contract beschouwd.

De maatschappijen kunnen dat doen, omdat zij, na de verstrekking van de noodige voorschotten, de macht in handen hebben en die ook willen behouden.

De schrijver acht het niet noodig hierover verder uit te wijden. Een ieder weet er z. i. te Deli alles van.

Schrijver zou wenschen, dat, alvorens het publiek in boeken, op scholen en in gouvernements-voorschriften voorgehouden werd het plichtmatige om de dieren goed te behandelen, duidelijk en op afdoende wijze zou zijn voorgeschreven, waarop een contractant moet worden bejegend.

Van Vreemde Koloniën.

Zwaar bewolkte lucht om en bij de koloniën. De verkondigde, tegengesproken, nog niet uitgemaakte terugkeer van den ex-president Castro op Venezuelaansch grondgebied vroeg de aandacht voor de landen om en in de Caraïbische zee; toen, zonder voorafgaande tijdingen, de terugkeer van Mohammed Ali, de twee jaren geleden afgezette Sjah van Perzië, in zijn land, niet alleen als een feit vastgesteld werd, maar de hem toestroomende aanhang tevens de zekerheid bracht van een bloedigen strijd waarmede de belangen van verschillende Europeesche mogendheden in Zuid-Azië gemoeid gaan. Tevens namen de besprekingen over Marokko, der Fransch-Duitsche diplomatie eenerzijds en der Fransch-Spaansche anderzijds, zoodanige wending, dat pessimisten al over oorlogskansen beginnen te spreken. Amerika, Azië, Afrika, Europa, alle dus bedreigd door krijgsgewoel. Wat Venezuela te wachten staat is bezwaarlijk te zeggen, al lijkt het dat het „zoo zie je me, en zoo zie je me niet" van Castro voor dit maal maar een spel der verbeelding is geweest. Perzië staat vrij zeker aan den vooravond van een binnenlandschen oorlog. De voormalige Sjah heette, onder toezicht van Rusland, goed te Odessa opgeborgen te zijn en daar zoet gehouden te worden met een nog al ruim berekend jaargeld. Maar Mohammed Ali bleef begeerig naar het herkrijgen der verloren positie, met alle daaraan verbonden bezwaren en gevaren. Toen de aandacht voldoende van hem was afgeleid, trok hij vermomd, als eenvoudig reiziger naar Bakoe aan de Kaspische Zee, wist hier een schip te krijgen, dat hem op een ongewone landingplaats op Perzisch gebied aan wal zette. De woelige bewoners van Noord-Perzië vielen hem in groot aantal bij. Hij heeft zijn intocht in Astrabad reeds gedaan en maakt zich gereed om naar Teheran op te rukken.

De regeering te Teheran, hierop niet verdacht, althans niet gereed, zal den teruggekeerden nu troepen tegemoet zenden. Maar juist was er een minister-crisis, die, opgelost, nu weer in een nieuwe is overgegaan. Het parlement staat geenszins op zóó vasten bodem, dat het volk en leger vertrouwen kan, en evenmin vertrouwt het de gevoelens van de toeziende voogden Rusland en Engeland. Zelfs wordt Rusland verdacht, het optreden van Mohammed Ali vergemakkelijkt te hebben.

Men kent ook de verwantschap van Duitsche belangen aan de Perzische aangelegenheden, door de Germaansche spoorwegpolitiek in Mesopotamië.

***

Het optreden van Duitschland in de Marokko-politiek geeft den indruk, dat de feiten en vragen, die door Berlijn in het geding geworpen worden, incidenten moeten scheppen om tot een gewild, maar niet ronduit uitgesproken doel te komen. In Marokko beloofde alles, na het optreden van de colonne-

Moinier, in een goed spoor te kunnen komen. Frankrijk had zijn taak juist opgevat, was met succes uit de moeilijkheden gekomen. Maar Duitschland heeft zich sedert eenige jaren in de Mohamedanen-politiek in het algemeen, en evenzoo in de Afrika-politiek een rol, een rol van beteekenis toegedacht. Om in die richting den gewenschten invloed te winnen, moet elk internationaal conflict in het zwarte werelddeel zoo eenigszins mogelijk uitloopen op een winst van gezag voor Duitschland. Zoolang Frankrijk in Marokko in moeilijkheden verkeerde, kon Duitschland toezien, voldaan over de taak, die 't te Algeciras had helpen Frankrijk op de schouders leggen. Maar toen de zaken naar een vermeerdering van het Fransche prestige verliepen, moest een incident geschapen worden, waardoor dit verloop gekeerd kon worden. Een oorlogsbodem naar Agadir. Of daar aanleiding toe bestond? De reden lag achter de handeling. Onderhandelingen volgden en hierbij vraagt Duitschland als vergoeding voor zijn teruggaan van Agadir, het kustland van Gabon, dat is het Fransche Kongogebied, grenzende aan Duitsch-Kameroen. Naar de algemeene overtuiging kan er geen sprake van zijn, dat Frankrijk op dezen eisch ingaat, ja er zelfs maar over in onderhandelingen treedt. Dit zal Kiderlen Wächter ook wel niet verwacht hebben, maar het loven en bieden is er mee begonnen, al waarschuwt de diplomatie ook aan de geruchten geen officieele waarde te hechten en Duitschland zal nu wel zorgen er voor zijn koloniaal-politiek in elk geval met een winstje uit te komen.

Van geheel anderen aard zijn de voorvallen, die animositeit tusschen Frankrijk en Spanje hebben aangewakkerd. Eerst was de Fransche consulaire agent Boisset, toen hij met zijn bediende, van Suk el Arba naar El Kasar terug reed, bij de poort aangehouden en op minder heusche wijze o p g e b r a c h t. Door verklaringen van spijt en leedwezen hadden de Spaansche staatslieden dit voorval juist schoon gewasschen, toen, tot tweemaal toe, door Spaansche soldaten weer 'n Franschman aan eerbied te kort is gedaan. Luitenant Thirier heeft zich onvoorzichtig gedragen door de identiteit te willen vaststellen van deserteurs, die hij meende te herkennen in Spaanschen dienst, maar de bejegening, hem dientengevolge toegedacht bij zijn aankomst voor dienstzaken te El Kasar, waarbij hij door soldaten omringd werd, slagen opliep, en ten slotte, voor kolonel Sylvestre gebracht, door dezen nog beleedigd werd, is zóó, dat opnieuw veel geparlementeer noodig zal zijn om het slot in der minne te schikken. Deze feiten zijn, op zichzelf beschouwd, van ondergeschikt belang, maar als uiting en nieuwe aanzetting tevens van de licht ontvlambare gemoederen der in Marokko verblijvende Spanjaarden en Franschen krijgen zij een grooter beteekenis voor 't opwekken en aanwakkeren van vijandschap.

De indruk, die de toestand van het oogenblik geeft, is: Duitschland z o e k t incidenten o m zijn politiek goed te praten; Spanje k r ij g t incidenten, die het d o o r zijn politiek goed moet praten.

⁂

Behalve de besproken gebeurtenissen zijn uit het jongste tijdvak nog twee belangrijke zaken op koloniaal politiek gebied te vermelden: de vernieuwing van het Britsch-Japansche verdrag, en de benoeming van Lord Kitchener tot Eng. vertegenwoordiger en consul-generaal in Egypte. Het verdrag wordt in dit nummer van ons weekblad weergegeven, op de benoeming van Kitchener komen wij in de volgende aflevering terug.

INGEZONDEN.

Pangoengsen.

Kolonie voor noodlijdende Inlanders.

Tot onze groote blijdschap kunnen we nu berichten, dat we eindelijk klaar zijn met repareeren. De koloniegebouwen — ofschoon slechts van bamboe — zien er nu weer netjes uit. De weg is in orde gemaakt. De koestal is gereed en er staan weer zeven koeien en een stier in, terwijl de kolonie weer achttien geiten rijk is.

Het heeft heel wat geld gekost, om alles weer op dreef te krijgen, en onze dankbaarheid aan allen, die ons zoo flink geholpen hebben, is zeer groot.

Deze maand moeten we beginnen met padi op te koopen. Daarvoor hebben we ongeveer zeven honderd gulden noodig, hetgeen dan genoeg zal zijn voor een geheel jaar, terwijl we dan verder voor toespijzen, zeep, petrolie, kleeding, salaris van den mandoer en andere kleinigheden zestig gulden per maand moeten uitgeven.

Om een rijsthandel te kunnen beginnen, zouden we nog extra duizend gulden behoeven, waarmee we dan na vijf jaar voldoende winst zouden kunnen behalen, om de kosten te dekken voor 't onderhoud van 60 à 70 behoeftigen.

Van de f 1000 sawah-fonds hebben we reeds f 277 uitgegeven, en daarmee vijftien hoofden van gezinnen en jonge mannen (van de vaste opgezetenen) aan sawah of kampoeng geholpen, zoodat ze op deze wijze zelfstandig kunnen worden, indien ze vlijtig en spaarzaam zijn. We doen al wat we kunnen om hun dit te leeren, en we gelooven, dat we met Gods hulp zullen slagen, terwijl we hopen, dat er nog belangstellenden zullen zijn, die ons nog eenige jaren zullen willen steunen, om ons doel te kunnen bereiken.

M. JANSZ.

Pangoengsen, postkantoor Tajoe.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap.

De nieuwe afl. vangt aan met een opstel over „De omgeving der Balikpapan-baai" (met kaart), door Dr. L. Rutten en Dr. C. J. Rutten—Pekelharing, dat als volgt wordt ingeleid:

„Van April tot Augustus 1910 werden door den eerstgenoemde van ons beiden geologische onderzoekingen gedaan in de omgeving der Balikpapanbaai, in opdracht van de „Nederlandsche Maatschappij tot het verrichten van mijnbouwkundige werken", waaraan door de andere werd deelgenomen. De genoemde Maatschappij had de groote welwillendheid ons toe te staan, datgene van onze onderzoekingen, wat zonder mijnbouwkundige waarde is, te publiceeren..."

In verband daarmede geven de schrijvers dan ook slechts geografische, botanische en geologische bijzonderheden van de door hen onderzochte landstreek op de Oostkust van Borneo.

Verder bevat deze afl. een bijdrage van den heer J. W. IJzerman, getiteld: Twee reizen van Paramaribo, een naar de Parima in 1718 en een naar de Boven-Corantijn in 1720 (met kaartje).

In het Rijksarchief te 's-Gravenhage bevindt zich, volgens den heer IJ., een in kleuren geteekend kaartje van de Corantijn, waarbij twee ongedateerde schrifturen gevoegd zijn. Het eerste stuk bevat het verslag eener reis, door den joodschen handelaar Gerrit Jacobsz, op eigen gelegenheid gedaan van Paramaribo naar de Parima, een zijtak van de Amazone-rivier. Het andere stuk is een brief van den bergdirecteur S. H. Sanders, gericht aan de Directeuren der Societeit van Suriname, en bestaat uit twee gedeelten, waarvan het eerste gedeelte door den heer IJ. gepubliceerd wordt, evenals het verslag der reis van Jacobsz.

Tezamen geeft de heer IJ. levensbijzonderheden van genoemden Sanders, die belast was met een onderzoek omtrent het voorkomen van edel metaal in den Parnassusberg aan de Suriname-rivier. Sanders schijnt een oolijke guit geweest te zijn, die met den titel van Directeur der bergwerken goud ging zoeken op plaatsen, waar het niet voorkwam, geruimen tijd het bestuur der kolonie Suriname wist te misleiden, maar eindelijk in de gaten liep, toen de naar Holland gezonden monsters „niets dan vuiligheid" bleken te bevatten. We lezen van 's mans roemloos einde als Directeur:

„Nu Sanders eenmaal in de kaart was gekeken, kwam aan de door hem gespeelde comedie spoedig een einde. Een klacht van weggeloopen negerslaven over barbaarsche behandeling van hun toekomend voedsel, gesteund door den sergeant, commandant van den militairen post bij het bergwerk, deed de maat overloopen. Er werd een onderzoek naar zijn beheer ingesteld, en den 10en Juli 1723 kon Temminck (de toenmalige gouverneur) aan zijn meesters berichten:

„den 3 May is Salomon Herman Sanders naar gedanen eysch van den Heer Raad Fiscael door het hoff van policie gecondemneert om aen de geselpael geset te worden met een brief op sijn borst, waarop geschreeven B e d r i e g e r, en vervolgens op de fortresse Zelandia aan de moolen geslooten te worden, omme daer aen te arbeijden gedurende den tijd van drie jaren, welcke sententie dan ook is geëxecuteert, en dien verkeerden goudtsoecker is teegenswoordig beesig met koorn te malen."

Eindelijk bevat deze afl. nog gegevens betreffende de exploratie van Nieuw-Guinea, terwijl de redactie o.m. mededeelt: „Tot ons leedwezen moeten wij berichten, dat de heer G. P. Rouffaer door ongesteldheid genoodzaakt is, zijn onderzoekingen in den Archipel af te breken. Na verblijf in de Padangsche Bovenlanden denkt hij in September in Nederland terug te keeren."

De pest in het Malangsche.

Eigen Haard (Nr. van 22 Juli) bevat een hieronder volgend uittreksel uit een brief over de pest in het Malangsche, van een dame, die met haar man

(dokter, met de pestbestrijding belast), een tocht per auto deed in de besmette streken.

Uit Soerabaja te Malang aankomend, gingen wij naar Sanggo Nihi; dit is een geheel nieuw gebouwd badhotel bij warme bronnen gelegen, pas dit jaar geopend, maar nu absoluut verlaten, want het ligt bij den ergsten pesthaard: Batoe.

De tocht er heen was erg zielig; vóór alle kampongs gekruiste roode vlaggetjes met waarschuwingsborden en dan nog roode vlaggetjes voor de huizen, waar pestgevallen zijn voorgekomen.

Die huizen zien er desolaat uit; van de meeste is het geheele dak of anders de pannen afgenomen, en de muren zijn geheel met petroleum-residu bestreken; oude bouwvallige huizen worden direct verbrand. Is er een persoon aangetast, dan gaat deze met zijn gezin naar de ziekenkampen; dit zijn geïsoleerde terreinen, waar elke 50 M. huisjes staan, en naast elk huisje een heel klein hutje of huisje, waar de zieke gebracht wordt, in het grootere woont dan het gezin.

Sterft de patient, dan gaat de familie naar een andere afdeeling, waar zij allen nog vijf dagen in observatie blijven, daarna met vaccine ingespoten en dan weer in eene andere afdeeling, om nogmaals geïsoleerd te blijven.

Zij worden in die ziekenkampen geheel door het Gouvernement gevoed en gekleed. Men mag niet vaccineeren, als men niet heel zeker weet, dat de personen geene infectie onder de leden hebben, maar ook na het vaccineeren moeten zij vijf dagen zooveel mogelijk buiten infectiegevaar worden gehouden. Er zijn geheele kampongs gevaccineerd, maar zoo afdoende als de choleravaccine, is de pestvaccine niet.

Elke kampong heeft zijn ziekenkamp; het eerste huisje heeft een desinfectie-inrichting voor de kleeren der binnenkomenden. Ik zag verscheidene kampen, gedeeltelijk ledig, want de epidemie is sterk aan het afnemen, ofschoon er nog telkens gevallen van plotselingen dood in de kampongs voorkomen.

Om 7 uur begint de dokter zijn tournée, eerst met de auto naar den Wedono van Batoe, waar hij een opgave krijgt van de verdachte gevallen; voor elk geval, waar de dokter nog niet bij is geweest, staat op den hoofdweg een man met een rood vlaggetje; in den kampong voor 't huis van den zieke evenzoo; dit dient om 't zoeken te voorkomen. Dan wordt de zieke, soms al een doode, onderzocht; in 't eerste geval naar het ziekenkamp overgebracht, in het laatste in een sublimaatdoek gewikkeld en dan begraven. De familie verlaat in elk geval 't huis, gaat naar 't kamp en 't huis wordt gereinigd of verbrand. Dit alles natuurlijk alleen in geval van pest.

De dokter-djawa is den geheelen dag bezig met vaccineeren en bezoekt ook de zieken. De uitgestrektheid is enorm, zonder auto zou het onmogelijk afgedaan kunnen worden.

Om alles heen is een groot militair cordon getrokken, zelfs doctoren moeten een speciale vergunning hebben om er door te komen. De grenskampongs en dessa's staan natuurlijk onder zeer scherp toezicht, om uitbreiding te voorkomen.

In Malang is een laboratorium ingericht voor alle onderzoek; van verdachte zieken, van dood gevonden ratten en van de vlooien, die op ratten voorkomen en daar bijzonder talrijk zijn. In het Malangsche zijn heel veel vlooien, wat waarschijnlijk verklaart, waarom juist daar de epidemie zich genesteld heeft.

Er worden dagelijks tusschen de 40 à 45.000 ratten ingeleverd in de afdeeling Malang, en bij het laboratorium brandt dag en nacht een groote brandstapel van ratten en muizen, een vuur, dat al in maanden niet uit is geweest.

Neerlands-Indië.

Afl. 10 van Neerland's Indië. Land en volk, geschiedenis, bestuur en samenleving" is verschenen. Zij bevat het slot van de bijdrage van Mr. H. A. Lorentz over Nieuw-Guinea, terwijl Prof. Mr. J. E. Heeres een aanvang maakt met zijne beschouwing over de geschiedenis van Indië.

Ook deze afl. bevat vele illustraties en portretten.

Een practisch werk.

In 1909 verscheen van de hand van den heer D. Brakel een werk getiteld: Wat elk landsdienaar in Nederl.-Indië weten moet, door een oud landsdienaar (Batavia, G. Kolff & Co.). Dat dit werk den naam verdient hierboven uitgedrukt, bewijst 't verschijnen van een tweeden druk, welke eenige maanden geleden eveneens bij Kolff is uitgekomen.

Aan het voorbericht van den samensteller is het volgende ontleend: Ieder landsdienaar zal wel eens ondervonden hebben, hoe lastig en tijdroovend het is in den doolhof der verordeningen, vervat in Staats- en Bijbladen, Circulaires, Voorschriften enz. te moeten zoeken naar eene bepaling, welke men op dit oogenblik noodig heeft te weten. De moeilijkheid wordt nog vergroot, door dien bij de Staatsbladen niet is aangegeven, of zij bij latere zijn gewijzigd, ja, soms geheel vervangen — terwijl over de wijze van toepassing der verordeningen in de praktijk in vele gevallen de Bijbladen eerst licht geven. In enkele gevallen zijn de verordeningen slechts alleen in het Bijblad opgenomen.

Bij de samenstelling van dit werkje is getracht aan die moeilijkheid tegemoet te komen door de bepalingen, de in het dagelijksch leven meest voorkomende vragen betreffende, onder één hoofd te vereenigen.

De nieuwe druk is tot Januari 1911 bijgewerkt en verder voorzien van een lijst der gebruikte Staats- en Bijbladen.

Het eerste rassen-congres.

Eenige weken geleden werd in Het Kol. Weekbl. een circulaire afgedrukt van de Nederlandsche commissie voor het te Londen te houden „first universal races congress".

In aansluiting daarmede zij de aandacht gevestigd op de verschijning van het werk, getiteld:

Papers on inter-racial problems communicated to the first universal races congress held at the University of London, July 26—29, 1911. Edited, for the congress executive, by G. Spiller, hon. organiser of the congress (London, P. S. King and Son).

Verschillende autoriteiten behandelen in dit werk verschillende onderwerpen. Van onze landgenooten schrijft Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis over: „The Batak Institute at Leyden", en Mr. J. H. Abendanon over „Traffic in intoxicants and opium".

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Inhoud van Afl. 4 (deel 6). Aanteekeningen over de in het boschdistrict Madioen voorkomende zoogenaamde Djativarieteiten, door W. J. Spaan. — Het een en ander over winnen en bereiden van caoutchouc van de Ficus elastica, door A. v. Gelder. — Zes maanden ervaringen in de Rasamalabosschen, door J. Lörzing. — Een rupsenplaag in de aanplantingen van Ficus elastica, door v. Gelder. — Taak van het boschwezen in Engelsch-Indië en samenwerking tusschen beheer en proefstation, door v. Z. — Instructie voor rubberplanters, door v. H. — Enz.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van No. 5, jaarg. 1911: De groote manoeuvres van 1910 in Engeland en andere indrukken (vervolg), door H. A. Kooij. — Beschouwingen over geweertoestelletjes tot het beletten of het tegengaan van te hoog schieten op het gevechtsveld enz. (vervolg), door J. J. Riel. —Remonte-Paardenfokkerij-Wedrennen. — De uitwerking van het Granaatkartetsschot en van het Granaatkartetsvuur, door H. L. Maurer. — Commissiën tot onderzoek van reclames in zake beoordeelingslijsten van officieren. — Verlofstractementen van officieren vergeleken met die der ambtenaren. — Beschouwingen over nachtelijke operaties. — Van vreemde legers. Enzoovoort.

De Indische Mercuur.

No. 29 bevat de volgende bijdragen: „De algemeene vergadering van het International Rubber testing committee in Londen, door Dr. A. H. Berkhout. — Vooruitgang van Atjeh, door dr. J. C. C. W. van Nooten. — De uitkomsten der Duitsche Nieuw-Guinea-expeditie, door Dr. J. Dekker. — De resultaten der tot heden verkochte Sumatra- en Borneo-tabak. — De handel van Makassar. — Spoorwegverbindingen op Java.— Kultuurberichten (Rubber in Boni. — De zeekokosnoot, enz.) — Kleine mededeelingen (Bureau voor handelsinrichtingen. — De handelsbetrekkingen van West-Australië met Nederl.-Indië en Nederland. — Storm op Sumatra's Oostkust, enz.). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Op de volgende bijdragen in No. 9 wordt de aandacht gevestigd: De pest. Hoe kunnen wij haar vermijden en bestrijden? door dr. J. H. F. Kohlbrugge (vervolg). — Papierfabricatie in Ned.-Indië (met afb.), door W. J. v. d. Leemkolk (slot). — De heldendaad van Lebak, door W. Kerremans. — Huwelijksgebruiken in verschillende landen, door T. t. H.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Overdruk uit het negende jaarboek MCMXI van de vereeniging „Amstelodamum". „Een Amsterdammer als pionier op Bali (Emanuel Rodenburg, 1597—1601), door J. F. L. de Balbian Verster".

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910.

Jaarverslag van de Vereeniging „Tot Steun" over het jaar 1910.

Zendings-Studie.

Afl. 3 van „Hoe wij steunen en gesteund worden", orgaan der vereeniging „Tot Steun".

Mr. G. D. Willinck over wijlen professor Dr. G. A. Wilken, door Mr. F. D. E. van Ossenbruggen.

7e Jaarverslag van het „Bureau voor Handelsinlichtingen."

No. 2 van de Serie „Mededeelingen voor Landbouw, Nijverheid en Handel" te Buitenzorg. „What kapok is and what it is used for."

„De Balata-industrie in Suriname". Supplement door Fred. Oudsehans Dentz.

La Gazette de Hollande.

De toekomst van Sumatra, door F. H. A. Steens Zijnen.

Ned. Staatscourant.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 28 Juni '11.
De Locomotief t/m 27 Juni '11.
Het Soer. Handelsblad t/m idem.
De Sumatrapost t/m 28 Juni '11.
De Sumatrabode t/m idem.
Tjahaja Sumatra t/m idem.
De Ind. Mercuur No. 30.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw.
De Banier No. 25.
Weekblad voor Indië no. 9.
Bandera Wolanda No. 82.

MEDEDEELINGEN.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

Voor den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een **instrumentmaker** 1ste klasse.

Hij moet grondig bekend zijn met het instrumentmaken en in staat zijn alle herstellingen aan de gebruikelijke telegraaf- en telephooninrichtingen en meetinstrumenten geheel zelfstandig te verrichten.

Voorts moet hij op de hoogte zijn van de stroomloopen en de werking en behandeling dier toestellen en in staat zijn die toestellen geheel zelfstandig te monteeren en te regelen, terwijl hij ook theoretische kennis moet bezitten.

Tot aanbeveling strekt voldoende kennis van de Duitsche en Engelsche talen om daarin gestelde vaktijdschriften te kunnen lezen.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, met vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, alzoo tot een maximum van *f* 350 (driehonderd vijftig gulden) 's maands.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 Augustus 1911, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

(Ned. Staatscourant van 1 Juli 1911 No. 152).

Ter benoeming tot adspirant-adjunct-afdeelingschef bij den dienst der Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië worden gevraagd werktuigkundige ingenieurs, in het bezit van het diploma, bedoeld bij art. 118 der Hooger-onderwijswet (Staatsblad 1905, no. 181).

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën.

Bij hunne requesten moeten de sollicitanten overleggen:

a. hun diploma;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. hunne geboorte-akte;

d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke, dat voldaan is aan de verplichtingen, welke voor hen uit de wet op de nationale militie zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld, of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 1ste klasse, c.q. ook voor 't wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van *f* 1500 (één duizend vijfhonderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 's maands, ingaande met den dag van inscheping tot dien, waarop het activiteitstraktement ingaat.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, om tot de genoemde betrekking benoemd te worden, verbinden zich tot teruggaaf van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

De bezoldiging van de adspirant-adjunct-afdeelingschefs bij den dienst der Staatsspoorwegen bedraagt *f* 250 's maands. Na twee jaren dienst in dien rang worden zij bij voldoende geschiktheid en goede plichtsbetrachting bevorderd tot adjunct-afdeelingschef, op eene bezoldiging van *f* 350 's maands, welke door periodieke verhoogingen tot *f* 1000 's maands kan stijgen.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

In de tweede helft van October 1911 zal te 's-Gravenhage een vergelijkend examen worden gehouden voor Nedelanders, minstens 20 jaar oud zijnde en den leeftijd van 30 jaar nog niet bereikt hebbende, die genegen zijn op de hieronder aangekondigde „Voorwaarden" te worden aangesteld tot **militair opzichter der genie** 3de klasse bij het Nederlandsch-Indisch leger.

Ter toelating tot het examen wende men zich vóór 15 September 1911 tot het Departement van Koloniën, bij gezegeld request, met duidelijke opgave van adres en onder overlegging van de noodige stukken.

Het examen omvat:

a. de kennis van de Nederlandsche taal, zoodanig dat de candidaat zijne gedachten daarin behoorlijk kan uitdrukken, waarvan blijk te geven door een opstel over een eenvoudig onderwerp, dat verondersteld mag worden aan den candidaat bekend te zijn;

b. het schrijven van een goed leesbaar handschrift;

c. bedrevenheid in de vier hoofdbewerkingen met geheele getallen en met tiendeelige en gewone breuken; bekendheid met de leer en het gebruik der evenredigheden; bekendheid met het metrieke stelsel van maten en gewichten;

d. kennis van de meetkunde voor zooveel betreft het berekenen van oppervlakten en inhouden van eenvoudige figuren en lichamen, blijkende uit de oplossing van vraagstukken, voornamelijk zoodanige, die bij het maken van begrootingen van bouwwerken en bij teekeningen voorkomen;

e. het naar gegevens op schaal vervaardigen van

eenvoudige bouwkundige teekeningen; het maken van eenvoudige situatie-teekeningen naar gedane opmetingen;

f. kennis van de wijze van opmeten en in teekening brengen van kleine terreinen en van de daarbij noodige hulpmiddelen en instrumenten, zoomede van het uitzetten van eenvoudige bouw- en aardewerken; kennis van de wijze van uitvoering en aanteekening van eenvoudige waterpassingen en van de behandeling der daarbij meest gebruikelijke instrumenten;

g. kennis van de voornaamste bouwstoffen (behalve van de Indische), van de gevallen waarin en de wijze waarop zij worden verwerkt, van hare keuring en van de meest voorkomende gebreken;

h. kennis van de gereedschappen en van de meest voorkomende eenvoudige werktuigen, die bij de uitvoering van bouw- en aardewerken gebruikt worden;

i. kennis van het onderzoek der gronden, uitgraven en droog houden van fundeeringen, inrichting van de meest gebruikelijke fundeeringen (zand, liggende en paalroosterwerken, beton);

k. kennis van de samenstelling of inrichting en van de uitvoering van het ondervolgende:

metselverbanden, rollagen en vlechtingen, metsel-, voeg- en pleisterspeciën, verschillende soorten van muren (bekleedings-, buiten- en binnenmuren, vrijstaande muren), eenvoudige gewelven, andere metselwerken (vloeren, putten, riolen); de bij gewone bouwwerken meest gebruikelijke onderdeelen in gehouwen steen, houtverbindingen, houten vloeren, wanden, plafonds en zolderingen, eenvoudige kappen en trappen, deuren en ramen, verschillende dakbedekkingen, verfwerk, eenvoudige ijzerwerken bij de gewone militaire gebouwen voorkomende (balken, hekwerken, sloten, pompen), bliksemafleiders;

l. kennis van de samenstelling en inrichting van eenvoudige militaire gebouwen en van eenvoudige houten, ijzeren en steenen bruggen van de meest voorkomende kleinere afmetingen, van beschoeiingen en duikers; kennis van den aanleg en de inrichting van gewone wegen;

m. het maken van uitgewerkte ontwerpen en begrootingen van bouwwerken als in punt l omschreven.

Kennis van projecten betrekking hebbende op Indische bouwkunde wordt niet vereischt;

n. grondige en dus ook practische kennis van het vak van timmerman of metselaar; bij gelijke kundigheden gaan de timmerlieden voor.

De formatie der militaire architecten en opzichters der genie in Nederlandsch-Indië, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 21 Januari 1908 no. 53, telt:

12 militaire architecten en militaire opzichters 1ste klasse;

10 militaire opzichters der 2de klasse;

9 militaire opzichters der 3de klasse.

Hieronder zijn begrepen in totaal 4 magazijnmeesters der 4de klasse, met den rang van opzichter 1ste, 2de of 3de klasse.

De militaire architecten en opzichters der genie zijn effectief militair en onderworpen aan de krijgstucht.

De militaire architecten staan in rang gelijk met de onderluitenants der infanterie, terwijl de opzichters moeten beschouwd worden den rang te bezitten van adjudant-onderofficier.

Zij worden door den chef van het wapen der genie naar gelang van de omstandigheden en in verband met hunne persoonlijkheid over de verschillende garnizoenen verdeeld en onder de plaatselijke geniechefs werkzaam gesteld bij de uitvoering van geniewerken, dan wel zelfstandig belast met het beheer van den plaatselijken geniedienst.

De militaire architecten worden benoemd uit de militaire opzichters der 1ste klasse der genie, welke 3 jaren als zoodanig effectief dienst hebben gedaan, bij een alsdan in te stellen geneeskundig onderzoek geschikt zijn bevonden voor den militairen actieven dienst en zich onderscheiden door gedrag, ijver voor den dienst en geschiktheid voor hunne betrekking.

De bevordering tot militair opzichter der genie 2de en 1ste klasse geschiedt bij algemeene geschiktheid naar ancienniteit in Nederlandsch-Indië, na voldoening aan een aldaar af te leggen aanvullingsexamen.

VOORWAARDEN.

Zij die, na geneeskundig geschikt te zijn bevonden voor den militairen dienst in Nederlandsch-Indië, blijkens den uitslag van het examen in de termen der benoeming vallen tot aanvulling der bestaande 4 vacatures, behooren zich bij die benoeming te verbinden den lande gedurende minstens 4 jaren onafgebroken te dienen, ingaande den dag van ontscheping in Nederlandsch-Indië.

Zij genieten eene gratificatie van *f* 500 (vijfhonderd gulden) voor uitrusting; hun wordt vrije overtocht naar Nederlandsch-Indië verleend als gouvernementspassagier 2de klasse; gehuwd of weduwnaar zijnde, desverkiezende ook voor hun wettig gezin; zij worden van en met den dag van ontscheping in het genot gesteld van een maandelijksch traktement van *f* 100 (eenhonderd gulden), waarop, voor het vertrek, een voorschot wordt verleend van twee maanden; zij genieten van en met de dagteekening van benoeming tot den dag van inscheping, een maandelijksch traktement van *f* 40 (veertig gulden).

(Ned. Staatscourant van 17 Juli 1911 No. 165).

Ter benoeming tot **adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen in Nederlandsch-Indië** wordt gevraagd een aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerd **werktuigkundig ingenieur**, met practische ervaring.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 1ste klasse, c.q. ook voor 't wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van *f* 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 's maands, ingaande met den dag van aankomst te Batavia tot dien, waarop het activiteitstraktement ingaat.

Hij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal wordt gesteld, moet zich verbinden tot teruggave van alle gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst wordt ontslagen, of indien hij niet binnen den hem aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt.

De bezoldiging van een adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen in Nederlandsch-Indië bedraagt *f* 300 's maands, terwijl bij voldoende geschiktheid en goede plichtsbetrachting na drie jaren diensttijd bevordering volgt tot ingenieur, aan welke betrekking is verbonden eene bezoldiging van *f* 400 's maands, met zes driejaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 100 's maands, tot een maximum van *f* 1000 's maands.

Ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld, om benoemd te worden tot **opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië**, personen, die met voldoenden uitslag het examen hebben afgelegd voor opzichter bij den Rijkswaterstaat in Nederland en practisch ontwikkeld zijn.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse, c.q. ook voor 't wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van *f* 1000 (een duizend gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 60 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggave van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

De bezoldiging van een opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië bedraagt *f* 150 's maands, met 6 driejaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 25 's mnds, met dien verstande, dat de eerste verhooging niet wordt verkregen dan na het voleindigen van het 25ste levensjaar en de diensttijd vóór het bereiken van die leeftijdsgrens slechts aanspraak kan geven op ééne verhooging.

Voor opzichters, die in het bezit zijn van het diploma van architect, bedragen de laatste twee verhoogingen in plaats van *f* 25 's m., *f* 50 's m.

De opzichters voeren den titel van opzichter 3de, 2de en 1ste klasse, bij eene bezoldiging van respectievelijk *f* 150 en *f* 175, *f* 200 en *f* 225, *f* 250 en hooger.

Het programma van het aanvullingsexamen waaraan een opzichter moet voldoen om benoembaar te worden tot architect bij den waterstaat en de burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië, is vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 16 Februari 1908 No. 11 (Nederlandsche Staatscourant van 5 Maart 1909, No. 54).

De architecten genieten een traktement van f 400 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen elk van f 75 's maands, en eene twee jaren later toe te kennen derde verhooging van f 50 's maands.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Ter benoeming tot **opzichter bij den dienst van het stoomwezen in Nederlandsch-Indië** wordt gevraagd een op het gebied van samenstelling, werking en behandeling van electro-motoren voldoende theoretisch en practisch ervaren persoon, die in het bezit moet zijn van het einddiploma der Kweekschool voor machinisten te Amsterdam of van een daaraan gelijkwaardig diploma.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 2de klasse, c.q. ook voor 't wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 800 (achthonderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van f 100 's maands, ingaande met den dag van aankomst te Batavia tot dien, waarop het activiteitstraktement ingaat.

De bezoldiging van een opzichter bij den dienst van het stoomwezen in Nederlandsch-Indië bedraagt f 200 's maands, welke bij voldoende geschiktheid en goede plichtsbetrachting met zes driejaarlijksche verhoogingen, elk van f 25 's maands, opklimt tot een maximum van f 350 's maands.

(Nederl. Staatscourant van 20 Juli 1911 No. 168).

Exemplaren van de Staatscourant zijn kosteloos bij het Informatie-Bureau te krijgen.

Ter benoeming tot adspirant-ingenieur bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië worden gevraagd **civiele ingenieurs** in het bezit van het diploma, bedoeld bij art. 118 der Hooger-Onderwijswet (Stbl. 1905, No. 181).

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën.

Bij hunne requesten moeten de sollicitanten de vereischte stukken overleggen.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der 1ste klasse, c.q. ook voor 't wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van f 150 's maands, ingaande met den dag van inscheping tot dien, waarop het activiteitstraktement ingaat.

De bezoldiging van de adspirant-ingenieurs bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken bedraagt f 250 's maands. Na twee jaren dienst in dien rang worden zij bij voldoende geschiktheid en goede plichtsbetrachting bevorderd tot ingenieur, op eene bezoldiging van f 350 's maands, welke door periodieke verhoogingen tot f 1000 's maands kan stijgen.

(Ned. Staatscourant van 18 Juli 1911, No. 166).

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 16 Juni 1911. No. 48.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan de onderwijzeres Mej. A. A. Merens, een jaar aan den architect B. H. W. Willebrands.

Ontslagen: op verzoek eervol de stationscommies G. E. van den Broek; de resident van Batavia E. Meertens; de commies A. C. Tijl; de 1e klerk Ch. Hiert; de opziener bij het boschwezen T. Baudion; de klerk Mej. E. P. E. Heidenreich; de commies A. V. van Os.

Benoemd: tot resident van Timor L. Knappert; tot houtvester F. Blok; tot adspirant-ingenieur bij de S. S. op Java Ch. H. Eijkman.

Overgeplaatst: naar Lasem de onderwijzer G. v. Kleef; naar Soerabaja J. F. H. Stork; naar Lasem D. Scheigrond; naar Djokjakarta D. H. Engelberts; naar Soerabaja Chr. Lapré; naar Tjepoe K. G. Kuiper; naar Probolinggo H. Boomer; naar Paré Mej. P. W. L. Bijleveld; naar Semarang J. Ch. Wilderink; naar Weleri A. Lammerée; naar Mr. Cornelis Mej. J. W. Meijer; naar Bandoeng Mej. M. C. Becker; naar Padangpandjang A. G. Ribbink; naar Soekaboemi H. Ph. Kottmann; naar Koepang Ch. P. Wijnants; naar Tasikmalaja Mej. M. C. Hess.

Geplaatst: als hulponderwijzeres te Klaten Mej. W. H. Renaud; te Padang Mej. A. E. Schlüter; te Tandjoengpandan Mevr. M. J. Kamermans—Van Schaik.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 2en luit. P. J. B. van Hille; elf maanden aan den kapitein C. A. Rogge.

Bevorderd: tot off. van gezondh. 1e klasse S. L. Bruf en A. W. van Haeften.

Benoemd: tot commies H. A. A. Bier.

Geplaatst: te Batavia de luit.-kol. der genie C. F. de Rochemont; te Soerabaja de majoor-intendant E. M. van Hillen.

Overgeplaatst: naar Batavia de majoor-intendant P. A. C. Bolte.

Geplaatst: te Soerabaja de kapitein-kwartiermeester A. J. Lieth.

Uit de Javasche Courant van 20 Juni 1911. No. 49.

Civiel Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan den controleur G. D. P. A. Renardel de Lavalette; drie maanden aan den administrateur P. de Vries.

Ingetrokken: op verzoek het verlof van den commies C. W. L. Cohen.

Ontslagen: op verzoek de president van den R. v. J. te Padang Mr. B. Nijman; de zoutverkooppakhuismeester L. A. Scheffer en de adjunct-administrateur Ch. G. Gerrits.

Benoemd: tot secretaris bij het Dep. der B. O. W., J. Polak; tot commies te Denpasar E. A. v. Rhee; tot instrumentmaker 1e kl. J. J. van Beijmerwerdt; tot hoofdcommies J. L. Batz; tot controleur bij den pandhuisdienst H. O. de Meijier; tot controleur B. B., F. H. Visman en W. Middendorp tot ingenieur B. O. W., L. J. B. Feber en G. P. Groeneweg; tot ass.-resident van Madjalengka H. C. A. Poublon; tot adjunct-contr. bij het landrente-onderzoek C. J. Gronthoud; J. G. Peeting en P. N. J. Deltour; tot commies 1e kl. W. F. Ehrencron; tot leeraar te Batavia A. Slagman; tot onderwijzer te Bandjermasin K. P. C. Poortman; tot hulponderwijzeres te Batavia Mej. M. L. A. Cordesius.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den majoor H. L. Bense; elf maanden aan den 1en luit. W. Prins.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der inf. G. A. de Vries.

Ingetrokken: op verzoek het verlof aan den 1en Luit. C. A. Rijnders.

Bevorderd: tot luit.-kolonel H. R. Mac Gillavry.

Bevorderd: tot kapitein-kwartiermeester R. C. Vetter, T. J. de Goeij, H. J. Oosterveen en J. J. Dorrenboom; tot 1en luit.-kwartiermeester J. C. Patoir, E. J. Kools; W. L. Luymes en A. J. de Haan; tot kap.-magazijnmeester W. F. Detiger.

Overgeplaatst: naar Soerabaja de luit.-kol. A. P. van de Siepkamp; naar Gombong de 1e luit. H. J. A. van Geuns; naar Semarang de off. van gezondh. S. W. van Hettinga Tromp; naar Soerabaja de id. W. A. Beck.

Geplaatst: bij het 15e bat. de 2e luit. G. Kloosterman; te Batavia de off. van gezondh. W. S. van Manen; te Fort de Kock de id. W. H. Brunnekreeft; te Batavia de id. J. W. Hoxel; te Tjimahi de id. E. H. van Hasselt.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het ss. „Oranje Nassau", kapitein G. D. Nieman, dd. 22 Juli naar West-Indië.

W. C. van Duinen; A. J. Leckie; Mejuffrouw H. J. van Lier; 23 militairen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch. — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.**, plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.**, plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag**, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

☛ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 31. Donderdag 3 Aug. 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats*wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

PERSKRONIEK.

INHOUD: *Land en Volk* over het onafhankelijkheidseeuwfeest van Nederland. — De heer G. NYPELS in *Land en Volk* over de slavernij in Ned.-Indië. — *Het Vaderland* in zijn *Indisch Bijblad* over de Jav. Bank. — Het *Alg. Handelsblad* over de Timor-kwestie.

Onder het hoofd „1813" komt in L. en V. van den 28en Juli een entrefilet voor, dat voor Nederland al volle aandacht verdient, maar waaraan voor Indië in het bijzonder nog beteekenis is te hechten. Inderdaad, als niet zonder uitstel flink en doortastend tot handelen wordt overgegaan, zal van een koloniale afdeeling voor een tentoonstelling in 1913 niets groots en indrukwekkends kunnen worden gemaakt. L. en V. schrijft:

Hoe staat het toch met de plannen om in 1913 het eeuwfeest van Nederland's herkregen onafhankelijkheid te vieren? Er zou dan o.m. een groote tentoonstelling georganiseerd worden. Wil dit inderdaad iets van meer dan klein-Hollandsche beteekenis worden, dan moest men reeds aan de regeling met volle kracht bezig zijn. Hoe langer men met een inzet op flinke schaal wacht, hoe enger de uitvoering zal moeten worden. Twee jaren voor het geheel, plannen en uitvoeren, van een groote tentoonstelling is al bedenkelijk weinig.

***

In Land en Volk van Zaterdag 29 en Maandag 31 Juli wijdt de heer G. Nypels een paar hoofdartikels aan de vraag: Waar bestaat in Nederlandsch-Indië nog slavernij?

Schrijver begint met te zeggen:

„Wanneer bij het regeeren de warmte van het hart aan het hoofd zijn frischheid beneemt, kunnen prachtige wetten geschonken worden, die bij de uitvaardiging geestdriftigen weergalm vinden bij het volk, maar die op teleurstelling uitloopen voor allen, zoodra het hoofd de koelheid heeft terug gekregen, die onvermijdelijk noodig is tot juist oordeelen.

Dit wordt telkens ondervonden, waar een regeering, met een imperatief: „er zij licht!" meent plots een duisternis van eeuwen te kunnen herscheppen in vol licht. Een der meest sprekende voorbeelden van een dergelijke uiting van onmachtigen machtswil was wel het dozijn decreten van 27 April 1848, waarin de Fransche tenietdoeners der maatschappelijke misstanden, de afschaffing van ingewortelde gebruiken op een aangegeven datum afkondigden, en tevens de instelling van heilbrengende nieuwigheden eveneens op een nabijliggende dagteekening uitvaardigden. Van dit dozijn had één tot inleiding: „Aangezien de slavernij een onmiskenbare verkrachting vormt van het republikeinsche dogma: vrijheid, gelijkheid en broederschap", verder: „aangezien de koloniën geroepen zijn voortaan alle publieke rechten van de natie deelachtig te doen worden"...... het decreet schafte dan natuurlijk de slavernij bij tooverslag af. Thans is dit decreet nog niet tot daadzaak omgezet in alle Fransche koloniën!

Dat dergelijke besluiten niet alleen tot stand komen in de drift eener revolutie, bewijst de Nederlandsche wet van 7 Mei 1859, die, in navolging van het Fransche voorbeeld, verklaarde: „uiterlijk op den 1sten Januari 1860 is de slavernij in geheel Nederlandsch-Indië afgeschaft." Zij sprak aldus, niettegenstaande de regeering het onvermogen van Frankrijk om zijn wil door te voeren, had kunnen waarnemen; het voorbeeld werd dan ook niet alleen gevolgd in den vorm van het voorschrift, maar ook in de niet-naleving van de uitvoering.

Na 1 Januari 1860 toch is herhaaldelijk er op gewezen, dat de slavernij in Oost-Indië nog geenszins tot het verleden behoort.

— — — — — — — — — — — —

Wie bescheid vraagt aan het Kol. Verslag moet zoeken onder het eigenaardige of oneigenaardige hoofd: Bijzondere rechten. Volgens de laatste aflevering, worden nog slaven aangetroffen in Tapanoeli (Soematra), Pasir (Borneo), Bali, Flores, Soemba, de Solor- en Alorarchipels. In enkele andere gewesten bestaat nog pandelingschap. Uit de toegevoegde inlichtingen en cijfers moet blijken, dat de slavernij slechts in geringen omvang voorkomt en dat het gouvernement zich met ernst beijvert om haar te zetten in een pandelingschap, dat afkoopbaar is, of door andere middelen de slaven tot vrijen te maken. Bedenkt men hierbij, dat ons gezag zich tegenwoordig in de O.-I. bezittingen tot in de binnenlanden van de groote en kleine eilanden daadwerkelijk wil doen gelden, dan zou uit de officiëele opsomming op te maken zijn, dat de slavernij, voor zoover bekend, inderdaad beperkt is tot de aangewezen overblijfselen van den eenmaal over geheel den archipel woekerenden misstand, en dat zij er een spoedig verdwijnen nabij is.

Onlangs is echter van onverdachte zijde een aanklacht uitgesproken, waaruit blijkt, dat ook elders nog wel degelijk slavernij bestaat, onder bescherming van ons bestuur.

In de Java Post beantwoordt de missionaris Geurtjens de vraag: „bestaat er nog slavernij op de Kei-eilanden?" met deze woorden: „Ja en geenszins tot glorie van de edele Compagnie, die hier toch al zoolang haar bestuur gevestigd heeft en de slavernij lang niet meer heet te dulden onder haar moederlijk bestuur. Niet alleen wordt de slavernij hier geduld, maar ook door de regeering gehandhaafd: zij erkent en beschermt de rechten van den meester over zijn slaaf".

Inderdaad, de regeering erkent de rechten. Zij doet dit voor de slavernij in het algemeen al door haar in het officiëel verslag te brengen onder het hoofd: „bijzondere rechten". Zij beschermt die ook, door den toestand in de Kei-eilanden in het officiëel rapport te verzwijgen en zoodoende aan de inwerking der openbaarheid te onttrekken, terwijl zij ter plaatse mede helpt, door weggeloopen slaven aan hun meesters terug te bezorgen."

Na nog aan de hand van pastoor Geurtjens op het een en ander gewezen te hebben, komt schrijver tot het besluit:

„Nu een katholiek missionaris op het voortbestaan van dezen pesthaard gewezen heeft en zijn artikel overgenomen is in De Banier, het Christelijk weekblad voor Ned.-Indië, dat onder zijn vaste medewerkers nog steeds den heer H. Colijn, minister van oorlog, kan vermelden, nu zal voor den toestand op de Kei-eilanden de belangstelling wel verkregen zijn, die het begin is van ernst tot uitroeiing der kankerplek. Maar daarmede is niet weggenomen het wantrouwen, gewekt door de verzwijging van het voortbestaan der slavernij in die streek. In geschriften van ouderen datum was op het bestaan gewezen; uit de mededeeling van Geurtjens blijkt, dat de aandacht van bestuur te Ambon een zestal jaren geleden weer schuchter over den toestand is heen gegleden; waarom is daarover dan verzwegen in de paragraaf, die jaar na jaar in het Kol. Verslag een overzicht moet geven van den omvang van dit „bijzonder recht" in den archipel?

Hierdoor is het geloof geschokt in de volledigheid van de officiëele gegevens, hierdoor is het noodig gemaakt bij de regeering er op aan te dringen niet alleen waarheidjes te rapporteeren, maar zich te beijveren de waarheid, de volle waarheid, te antwoorden op de vraag, die het opschrift vormt van mijn artikel. Het durven, het willen bekennen van die waarheid is ook een der middelen om de uitroeiing der slavernij te bespoedigen en om zekerheid te krijgen, dat in den Nederl.-Indischen Archipel geen slaven het eeuwfeest zullen meevieren van de afschaffing der slavernij in geheel Nederl.-Indië op 1 Januari 1860!"

***

In zijn Indisch Bijblad bespreekt Het Vaderland van 31 Juli j.l. onder den titel: **Indië Vooruit** het Verslag van de Javasche Bank over het boekjaar 1910/11, en zegt dat het belangrijke bijzonderheden geeft omtrent den vooruitgang en vooruitzichten van handel en nijverheid in Ned.-Indië.

Tijdens een kort verblijf van den president der Bank ter Westkust van Nieuw-Guinea, werd aldaar de verwachting geuit, dat bij een deskundige exploitatie der daar aanwezige oerbosschen nog goed profijt met de rubberwinning te verkrijgen zou zijn.

Bij Kaimana, liggende 18 uur stoomens ten Zuiden van Fak-fak, is als het ware een nieuw gebied opgelegd, nu de Pakket-vaart heeft besloten met ingang van Januari van dit jaar maandelijks een boot langs die plaats te sturen; een menigte producten: rotan, damar, rubber, kan thans uit de rijke oerwouden in de buurt van Kaimana zijn weg naar de wereldmarkt vinden, terwijl die goederen tot dusver bij gebrek aan scheepsgelegenheid zoo goed als onvervoerbaar waren.

Ook dichter bij de middelpunten van handel wachten zeer vruchtbare streken op ontwikkeling door kapitaal: Celebes, Ceram bieden duizenden en duizenden hectaren land aan, geschikt voor land- en boschbouw van allerlei aard. In die uitgestrekte deelen, thans nog zoo schaars bevolkt en eerst korten tijd meer bekend, en onder geregeld bestuur gebracht, ligt een arbeidsveld voor nog wel honderd jaar voor het grootkapitaal.

Gaarne en met nadruk tot Nederlandsche kapitalisten zeggen wij het den president van de Javasche Bank na: Mogen wij spoedig beleven, dat men ook daar de hand aan het werk slaat.

Ook in de pas gepacificeerde streken van Celebes is reeds goed werk verricht: op plaatsen, alwaar voor eenige jaren nog werd gevochten heerscht thans volkomen rust, en de welvaart neemt zichtbaar toe. Goede leiding kan ook dit eiland met zijn ferme bevolking tot een der beste deelen van ons Indië maken.

Op sommige plaatsen als Saleijer, Palopo en Palima in de golf van Boni is de bevolking in die enkele jaren reeds welvarend geworden; voortdurend moet de Pakketvaart haar scheepsruimte voor die trajecten vergrooten; de Javasche Bank moet steeds meer kapitaal voor die streken afstaan.

Vooral Saleijer is rijk geworden door de coprah; het bezit aan contant geld op dat kleine eiland wordt thans geschat op bijna 5 millioen gulden. Het verslag vestigt voorts de aandacht op een feit van groote beteekenis voor Ned.-Indië, n.l. de rol, welke het buitenlandsch kapitaal in den laatsten tijd daar is gaan spelen.

De bank heeft getracht een onderzoek in te stellen naar de grootte van het aldus in Indië uitgelegd kapitaal; ook het Nederl.-Indisch Landbouw-Syndicaat deed dit. Dit laatste kwam tot een totaal van ongeveer 170 millioen nominaal en 150 werkelijk gestort kapitaal, waarvan 120.4/10 Engelsch, 7 Chineesch, 20.7-10 Fransch-Belgisch en 1.2/10 Duitsch geld; de bank zelf komt tot een totaal van 160 millioen. Veel genoegen deed het ons, zegt de red., door de bank te hooren verklaren, dat zij zich niet rangschikt onder degenen, die deze toevloeiing van vreemd kapitaal zoozeer afkeuren, maar dat zij het een heugelijk verschijnsel acht, dat de groote nog sluimerende krachten van onzen archipel mede met behulp van vreemd kapitaal tot de ontwikkeling komen.

Het is zeker mogelijk, dat hier en daar wel eens verwikkelingen hieruit zullen voortkomen, ook zijn er ontegenzeglijk verscheidene zaken van een speculatief karakter opgezet, die thans reeds de kiem in zich dragen van latere mislukking, zoodat ontevredenheid met daaraan gepaarde wrijving niet zal uitblijven; de quaestie van gebrek aan werkkrachten zal nog meer zorg gaan baren: alles te zamen genomen zullen onze koloniën dien tijd van ,,Hochkonjunktur" met de onvermijdelijke naweeën moeten doormaken. Er mag echter verwacht worden, dat ten slotte Ned.-Indië door den steun van soliede buitenlandsche beleggers en door ernstigen arbeid van buitenlanders zeer vooruit zal kunnen gaan, en dat het zich mede daardoor steeds nauwer zal kunnen aansluiten bij het groote wereldverkeer, indien de Indische regeering en haar ambtenaren het geluk mogen hebben met tact hun weg te kiezen tusschen de goede en slechte elementen en in den tijdelijken terugslag, welke noodzakelijk moet volgen op deze ,,boom" periode.

Het gebied in onze koloniën, hetwelk nog op ontwikkeling wacht, is nog zoo ontzaglijk groot, dat wij de eerlijke hulp van buitenlandsch kapitaal met waardeering mogen aanvaarden.

Hoewel wij dat gevoelen volkomen deelen, zouden wij toch nog meer tot dankbaarheid gestemd zijn, als het Nederlandsch kapitaal, in plaats van zich te begeven in vele speculaties in vreemde fondsen, met even veel energie als het vreemde geld neiging had getoond tot ontwikkeling van onze eigen bezittingen te willen medewerken.

Men ziet, er ligt nog een ruim arbeidsveld open voor Hollandsch kapitaal en Holl. geestkracht.

***

In het Alg. Handelsblad van 31 Juli j.l. (Avondblad) vinden wij een artikel betreffende de Timor-kwestie, met een kaartje van het eiland. Wij ontleenen daaraan het volgende:

In den laatsten tijd is herhaaldelijk Timor ter sprake gebracht met het oog op verwikkelingen, die zich daar moeten hebben voorgedaan met onze Portugeesche naburen.

Sedert de Hollanders zich in 1619 op dat eiland vestigden, waar reeds honderd jaar te voren de Portugeezen zich hadden nedergezet, is het tusschen beide natiën op dat eiland niet altijd pays en vree geweest.

Herhaaldelijk werden na de vestiging der Hollanders te Koepang in het westen van het eiland door de in het landschap Oeikoesi gevestigde z.g. zwarte Portugeezen of Portugeesche kleurlingen, oorspronkelijk van Larantoeka op Flores afkomstig, pogingen in het werk gesteld om de Hollanders van Timor te verdrijven.

In 1749 vereenigden zich de zwarte met de, te Lifauw gevestigde blanke Portugeezen en sloten zij Koepang met eene groote overmacht in. De plaats werd echter ontzet, de overmacht van den vijand daarbij grootendeels vernietigd en de macht der Portugeezen in West-Timor voor goed gebroken.

Het verval der Oost-Indische Compagnie, de onrustige tijden, die aan het Engelsch tusschenbestuur voorafgingen, en de moeilijke toestand, waarin het Hollandsch bestuur zich bevond bij de overneming der bezittingen in Indië, boden den Portugeezen op Timor de gelegenheid, ons zooveel mogelijk afbreuk te doen.

Zoo hadden zij zich van Atapoepoe meester gemaakt, waaruit zij echter door den resident Hazaart, denzelfde, die onder het Fransch bestuur steeds de Nederlandsche vlag te Koepang had doen wapperen, werden verdreven.

Sedert kwamen nog herhaaldelijk geschillen tusschen Nederland en Portugal op Timor voor, welke eindelijk leidden tot een tractaat, dat 6 October 1854 te Lissabon werd gesloten, doch eerst vijf jaar later werd geratificeerd.

Hierbij zag Portugal af van alle aanspraken op de rondom Timor gelegen eilanden, uitgezonderd Kambing. Verder bleef Oeikoesi met Noimoeti aan Portugal en Maoekatar aan Nederland.

Reeds in 1851 was de voorloopige overeenkomst tusschen de Nederlandsche en Portugeesche commissarissen op Timor gesloten, maar het verzet daartegen in Portugal zelf was oorzaak, dat het definitief tractaat eerst in 1854 in een wetsontwerp kon worden belichaamd, dat ter goedkeuring aan de Staten-Generaal werd aangeboden.

In de zitting van 21 Juni 1854 werd het wetsvoorstel echter door de Tweede Kamer verworpen.

Dr. J. G. F. Riedel, oud-resident van Timor, merkte in de ,,Indische Gids" van 1895 Dl. II blz. 905 terecht op:

,,Dusdanige verwikkelingen kunnen, niettegenstaande de beste regelingen tusschen Nederland en Portugal, waaraan de hoofden en bevolking zoo vrij zijn zich niet te storen, noch door het Portugeesche, noch door het Nederlandsche gezag op Timor voorkomen worden — en wel vanwege beider volslagen onmacht."

Sedert is de toestand van het gezag op Timor, in beide gebiedsdeelen, aanmerkelijk verbeterd, maar de heer Riedel wees nog op een anderen factor, dien van onwil van Portugeesche zijde.

Bekend is, dat de afstand van den zoogenaamden ,,Archipel de Solor", aan Nederland den trots der Portugeezen op het eiland Timor ten zeerste heeft gekrenkt. Nu nog wordt deze handeling van de Lissabonsche regeering door hen streng afgekeurd, en tracht het Portugeesch gezag te Timor Deli op allerlei wijzen het bepaalde bij tractaat van 1859 te ontduiken.

Als een staaltje van het optreden der Portugeezen deelde de heer R. mede, dat de radja van Likusan op grond van vermeende rechten op de negoriën Erana en Kolana op het eiland Ombaai daar de Portugeesche vlag heesch. Deze werd in 1880 bij een bezoek van den heer Riedel als resident van Timor aan genoemde negoriën neergehaald, en de Nederlandsche geheschen. Daarvan werd den gouverneur van Timor Delhi kennis gegeven, maar in plaats dat deze den radja van Likusan verbood zoo iets te herhalen, werd door dezen op instigatie van Portugeesche ambtenaren wederom de vlag van Portugal te Erana en Kolana geheschen.

Het zou ons te ver voeren alle geschillen na te gaan, die zich na de sluiting van het tractaat van 1859 op Timor voordeden.

Genoeg zij het, dat eindelijk van weerszijden de wenschelijkheid werd ingezien om tot een betere grensregeling te geraken.

Nadat eene in 1893 ingestelde commissie in het jaar daarop verslag had uitgebracht, werd den 1en October 1904 een nieuw grensverdrag tusschen Nederland en Portugal te 's-Gravenhage gesloten.

Dit verdrag, den 19en October 1908 te 's-Gravenhage geratificeerd bracht, om o.i. voor Portugal alleszins afdoende redenen, niet den door velen gewenschten afstand van Oeikoesi door Portugal aan Nederland, doch verkreeg eerstgenoemd land Maucatar (Maoekatar) in ruil voor de enclave Noimoeti, die aan Nederland werd afgestaan met nog een paar landschapjes.

Art. 4 van dat verdrag bepaalde o.a.:

Het gedeelte van de grens tusschen O' Kussi—Ambenu en de Nederlandsche bezittingen, zal binnen een zoo kort mogelijk tijdsverloop worden opgemeten en op het terrein worden uitgezet.

Met bekwamen spoed zette een Portugeesch-Nederlandsche commissie zich voor deze grensuitzetting aan het werk, toen plotseling het bericht kwam, dat de commissie haren arbeid had gestaakt wegens een gerezen moeilijkheid, die in De Javabode, volgens een aanhaling in de Ind. Gids, als volgt uiteengezet werd:

,,Het punt, waar de commissie de opneming staken moest, was bij een riviertje, aan de Oostzijde der enclave, genaamd Oë Seman. Nu moet dit beteekenen: Oë (eucalyptusbosch) van Seman en de naam zijn van het Oostelijk gelegen terrein, terwijl het riviertje Keboen of Leos zou heeten. De Nederlandsche commissie wilde den geest van het tractaat volgen en deze onjuistheid van term door een toelichting ophelderen. De Portugeezen vonden er echter aanleiding in om eene ongeveer 7 K.M. Oostelijk gelegen grens te vragen, waar een riviertje, de Oël (rivier) Seman zou stroomen. Daarmede zoude een stuk van

het destijds op de kaart als betwist gebied aangeduide terrein aan Portugal komen, terwijl in 1904 bij de besprekingen de bewuste strook uitdrukkelijk voor Nederland werd geëischt, en anders de onderhandelingen zouden worden afgebroken."

(In het tractaat is sprake van Oè Sunan als de zijrivier van de Noël Bilomi.)

Waar in de eerste berichten omtrent verwikkelingen tusschen Portugal en Nederland op Timor sprake was van de bezetting van het betwist gebied door Portugeesche troepen, had dit dus blijkbaar betrekking op bedoelde strook.

Nu schijnt het wel niet aan eenigen twijfel onderhevig te zijn, dat tusschen de staking van den arbeid der grenscommissie, de volgens de laatste maandverslagen weer meer voorkomende invallen van bewoners van het Portugeesch gebied, de daarbij waargenomen weinig sympathieke houding van Portugeesche ambtenaren en het eindelijk agressief optreden van deze laatsten eenig verband moet worden gezocht.

De heer Riedel kon nog spreken van onwil en van de onmogelijkheid om grensgeschillen te voorkomen, wegens volslagen onmacht van Portugal en Nederland tegenover de bevolking. Maar het laatste Koloniaal Verslag getuigde er nog van hoe door samenwerking van Portgal en Nederland en 't hoofd van Oeikoesi eene einde werd gemaakt aan het optreden van een rooverbende, die van Oeikoesi uit een aanval had gedaan op ons bivak bij de kampong Worak.

In een enkel bericht, dat wij in de Indische bladen aantroffen, zagen wij melding gemaakt van de onderstelling, dat tusschenkomst van eene vreemde mogendheid niet vreemd zou zijn aan het huidig optreden van Portugeesche zijde op Timor, dat door ons in vorengenoemd verband werd beschouwd.

Wij zijn zoo vrij te betwijfelen, dat hier aan officiëele of officieuze inmenging van eenige vreemde mogendheid moet worden gedacht. Toch is het ons bekend, dat particulieren uit den vreemde wel degelijk belangstellen in dien uithoek van den Indischen archipel en van die belangstelling blijk gaven, zooals dr. Emil Carthaus in de G l o b u s van 27 Oct. l.l., toen hij het Portugeesch bestuur ten koste van het Nederlandsch bestuur in de hoogte stak.

Het is dus mogelijk, dat er van zekere, noch officiëele, noch officieuze zijde, getracht werd — en met succes — de tusschen Nederland en Portugal op Timor eindelijk verkregen goede verstandhouding te verstoren, in de hoop in troebel water te kunnen visschen.

De onlangs in de Portugeesche grondwet opgeno- bepaling, dat het gebied van het rijk zal zijn dat wat Portugal bij de oprichting der republiek bezat, heeft echter alle hoop doen verdwijnen voor hen, die met het oog op de Portugeesche financiën meenden dat het land van Hendrik den Zeevaarder nog wel eens er toe zou kunnen komen, afstand te doen van een der overblijfselen van een groot koloniaal rijk.

Het „j'y suis, j'y reste" ook voor Timor-Delhi van kracht, wordt in Nederland zeker gewaardeerd en wij vermeenen, dat het voor beide landen, nu een onverdeeld bezit van het geheele eiland is uitgesloten de aangewezen weg is om niet in de kaart te spelen van hen, die het politieke vischwater willen vertroebelen ten eigen bate.

Er is voor beide landen als koloniseerende mogendheden op Timor nog wel iets anders en beter te doen dan elkander ten genoege zeker van anderen in het haar te zitten.

Uit de O.-I. Mail.

Cholera en pest zijn, volgens de laatste mailberichten, nog niet uit N.-I. geweken; te Batavia en ter Sumatra's Westkust heerscht nog altijd eerstgenoemde ziekte, terwijl Malang en Kediri steeds besmet blijven door laatstgenoemde.

Dr. De Vogel is voorgoed naar Batavia vertrokken. Met de leiding der pestbestrijding in den Oosthoek is thans belast de inspecteur dr. Terburgh en met de dagelijksche leiding in het Malangsche dr. De Raadt.

In de epidemie-ordonnantie is een artikel ingelascht, luidend:

In plaatsen of streken, waar een of meer gevallen van pest onder menschen of ratten zich hebben voorgedaan, is het hoofd van plaatselijk bestuur in bijzondere gevallen, te zijner beoordeeling, bevoegd om na ingewonnen geneeskundig advies, gebouwen, zoo bewoonde als onbewoonde, en vaartuigen op kosten van den lande te doen ontratten.

Over het algemeen schijnt de gezondheidstoestand nog veel te wenschen over te laten, vooral onder de Inlanders is het sterftecijfer in den laatsten tijd bijzonder hoog. Op Batavia bedroeg dit meer dan 14 procent per jaar. Er wordt nu gelukkig ernstig gedacht o.a. aan afwatering van Batavia, waarvoor regeeringshulp is toegezegd.

De ontwerp-begrooting voor 1912. — Door alle Indische bladen werd thans gepubliceerd het „Indisch ontwerp" voor de begrooting van Ned.-Indië voor het jaar 1912.

Dit is de eerste maal, dat de Regeering tot de publicatie van dit ontwerp, 't welk tot dusver geheim gehouden werd, is overgegaan.

Bekend gemaakt zijn echter alleen de ontwerpen, waarvan zeker is, dat de minister ze tot de zijne maakt. Sommige belangrijke ontwerpen zijn dus niet opgenomen.

Het ontwerp wijst de volgende eindcijfers aan:

Uitgaven in Nederland	f 39,477,392.—
„ „ Indië	„ 222,936,668.—
Totaal	f 262,414,061.—
Middelen in Nederland	f 25,905,605.—
„ „ Indië	f 205.638.305.—
Totaal	f 231.543.910.—

Mocht echter gevolg gegeven worden aan de nog aanhangige voorstellen, dan worden de eindcijfers:

Uitgaven in Nederland	f 40,527,393.—
„ „ Indië	„ 224,138,813.—
Totaal	f 264,666,206.—
Middelen in Nederland	„ 25,905,605.—
„ „ Indië	„ 205,638,305.—
Totaal	f 231,543,910.—
Nadeelig verschil	„ 33,122,996.—
Na aftrek van de buitengewone uitgaven ad f 25,800,120 en de buitengewone ontvangsten ad f 594.546 wordt verkregen een nadeelig verschil van	f 7,916,722.—
en na aftrek bovendien van de uitgaven voor maatregelen in het belang van de economische ontwikkeling ad f 10,288,408 een voordeelig verschil van	„ 2,371,686.—

Na een beredeneerde splitsing van uitgaven en middelen komt de ontwerper der begrooting eindelijk tot de slotsom, dat de raming van de gewone middelen die van de gewone uitgaven met f 2,371,686 overtreft en dat tegenover een stijging van die uitgaven met f 19,056,569 staat een vermeerdering van de inkomsten met f 19,678,445.

De toeneming van de uitgaven houdt dus ongeveer gelijken tred met de stijging der middelen."

De voorgestelde bestuursuitgaven zijn onder meer hooger voor 1912 dan in 1911: voor gevangeniswezen f 530.000, pensioenen enz. f 587,000, inlandsch bestuur f 356,000, politie f 170,000, onderwijs f 1,087,000, armwezen f 154,000, burgerl. geneesk. dienst f 389,000, traktementen B. O. W. f 50,000, burgerlijke gebouwen f 2,813,000, bevloeiïngswerken f 194,000, Oorlog f 427 000, Marine (scheepvaart), f 1,800,000.

De buitengewone uitgaven zijn hooger o.a. voor bevloeiïngswerken f 360.000; haven van Makassar, Soerabaja, Semarang en Tandjong Priok respectievelijk f1.000.000; f 282.000; f1.000.000 en f 1.663.000.

Voor de economische ontwikkeling is uitgetrokken f 10 millioen tegen f 7 millioen over dit jaar.

Wat de middelen betreft, wordt gerekend op een hoogere opbrengst aan:

Belastingen	f 4,166,000.—
Monopolies	„ 6,691,000.—
Producten	„ 2,392,000.—
Bedrijven	„ 4.065,000.—
Andere middelen	„ 2,365,000.—

Onder de voorgestelde maatregelen komen o.a. voor: opheffing van afd. B. van gymnasium Willem III en instelling van studiebeurzen voor hen, die niet in staat zijn uit eigen middelen de studie in Nederland te bekostigen. Een vijftal beurzen, elk van f 1000, zou worden ingesteld. Verder oprichting eener technische dagschool te Batavia.

Bij deze begrooting wordt verder voorgesteld over te gaan tot den bouw van een nieuw algemeen burgerlijk ziekenhuis, gecombineerd met een nieuwe school voor inlandsche artsen.

Overbrenging van het departement van Oorlog naar Bandoeng.

Verbouwingen en nieuwe werken te Batavia voor huisvesting van departementen.

Lotsverbetering van de inlandsche ambtenaren, f 500.000. Verhoogd worden de bezoldigingen der patih's, de traktementen der wedana's en de onderdistricthoofden krijgen huishuurindemniteit.

De Gouverneur-Generaal naar Soerabaja. — De gouverneur-generaal zal, naar de J a v a b o d e van welingelichte zijde verneemt, in het eind van dit jaar een bezoek aan Soerabaja brengen.

De Timor-kwestie. Hierover zijn de Indische bladen slecht te spreken. Alle klagen over de geslotenheid der Regeering ten deze. Het S o e r a b a j a s c h H a n d e l s b l a d vernam, dat aanvankelijk aan het opperbestuur door de Indische regeering was voor-

gesteld om op Timor schoon schip te maken, door er een zelfstandig bataljon heen te zenden. Veertien dagen geleden antwoordde de minister van Koloniën, dat tegen Portugal of tegen de Portugeezen zelf niet mocht worden geageerd; het opperbestuur keurde evenwel goed, dat twee compagniën werden gezonden om een einde te maken aan de ongeregeldheden van Portugeesche zijde. De loop der zaken op Timor heeft zich, zooals bekend is, op een andere wijze ontwikkeld.

Ongeveer vier maanden geleden werden 200 negersoldaten naar Timor gezonden en twee maanden later weer 200; volgens de laatste berichten hebben onze troepen thans ook een toegang tot een Portugeesche enclave bezet. De versterkingstroepen vertrokken hedenmorgen in goede orde per Van Riebeeck van Soerabaja.

De Javabode van 20 Juni j.l. schreef:

Naar wij vernemen, staan — gelijk trouwens reeds uit de onsamenhangende geruchten en berichten der laatste dagen wel kon wordeen afgeleid — Hollandsche en Portugeesche troepen op Timor inderdaad tegenover elkaar.

De Portugeezen hebben het Nederlandsche grondgebied geschonden, daarop troepen gelegerd en bentengs opgericht. En dat niet op één, maar op verschillende plaatsen.

Ten eerste in het vroeger door ons genoemde Lakmaras, het landschap, dat in de laatste maanden gedurig aan invallen van Portugeezen had blootgestaan, die er moordden en roofden.

Dit Lakmaras bestaat, wij wezen er een vorige maal reeds op, uit een smalle strook gronds, gedeeltelijk tusschen Portugeesch gebied geënclaveerd. Gelijk in het telegram van onzen Soerabajaschen correspondent staat vermeld, loopt daarlangs de eenige weg, die den romp van ons grondgebied met het landschap Maoekatar verbindt. Dit Maoekatar, dat overigens geheel door Portugeesch gebied is geënclaveerd, werd bij het in 1904 met Portugal gesloten, doch nog niet tot uitvoering gekomen verdrag aan dat land afgestaan.

Op Maoekatar heeft Portugal dus voorloopig nog geen recht — op Lakmaras kan het in het geheel geen aanspraken doen gelden.

In dat Lakmaras nu is het, dat de Portugeezen een benteng hebben gebouwd, waarmede zij ons den weg naar Maoekatar versperren.

Behalve in Lakmaras, hebben zij echter nog in het ten Westen van de aan de Noordkust grenzende, hun toebehoorende enclave Oefkoessi, op Nederlandsch gebied posten gevestigd. De Bilomrivier aan de grens zijn zij overgetrokken en hebben op een plaats, Toean Baba geheeten, en op aanmerkelijken afstand van die plaats gelegen een met geschut gewapende benteng opgericht.

Ook in het zuidelijk van de Bilomi gelegen Haoe Meni hebben zij hetzelfde gedaan.

De voor dit doel van Dilly naar Oeikoessi gezonden troepen zijn door den gouverneur, Filomeno de Camara, persoonlijk derwaarts overgebracht.

Er kan dus geen twijfel aan bestaan, of de scheiding der grenzen is bepaald op bevel van de Portugeesche autoriteiten geschied en niet enkel het gevolg van het persoonlijk — later wellicht te desavoueeren — initiatief van ondergeschikte ambtenaren of officieren.

In de buurt van de grens van Oeikoessi ligt kapitein Voskuyl.

Wij beschikken daar over circa 120 man. Langs de hoofdgrens, waaraan ook Lakmaras is gelegen, doet de rest van onze beschikbare troepen dienst.

Behalve negersoldaten, gebruiken de Portugeezen inlandsche militie, z.g. Moradores, die met achterladers zijn gewapend. Een bijzonder krijgshaftigen troep moeten zij niet vormen.

De bedoeling der Portugeezen schijnt te zijn daden van souvereiniteit, ook op deelen, waarvan zij bij de in 1904 tot een einde gekomen onderhandelingen hadden afgezien, te oefenen, ten einde daar wederom aanspraken op te kunnen doen gelden.

Gelijk van zelf spreekt is het zenden van Nederlandsche troepen naar Timor geen daad onzer regeering, welke geheel op zichzelf staat. Men kan wel begrijpen, dat de diplomatie zich sedert geruimen tijd met de zaak bezig houdt. Tot gunstigen uitslag schijnen die onderhandelingen vooralsnog niet te hebben geleid, anders ware het zoover niet gekomen.

In het Bat. Nbl. lezen wij: „Via Den Haag moet ons het bericht bereiken, dat er op Timor, voor zoover bekend, nog geen botsingen zijn voorgekomen tusschen Nederlandsche en Portugeesche troepen. En ware het niet, dat Reuter de daarover loopende geruchten wereldkundig had gemaakt, dan zou het communiqué der Nederlandsche regeering vermoedelijk nog achterwege gebleven zijn ook!

De Indische regeering zwijgt nog altijd in zeven talen of er meer troepen zullen gaan, zooals men beweert, of er gevochten zal moeten worden, en zoo ja, waarom, wat de aanleiding is geweest tot het conflict, — wij behoeven het niet te weten. Later vernemen wij het misschien via Den Haag of, wie weet, via Londen."

Landbouwonderwijs. 30 Juni jl. heeft te Bandoeng een conferentie plaats gehad tusschen de directeuren van landbouw, H. J. Lovink, van B.B. D. Tollenaar en van O. E. N., mr. dr. M. S. Koster. De

FEUILLETON.

Alb. Vogel in Soerakarta.

In het tijdschrift „Buiten" (22 Juli j.l.) geeft de heer Alb. Vogel een fraai geïllustreerde beschrijving van een groot feest in den kraton des Soenans van Solo, n.l. het zoogenaamde Garebeg moeloet (verjaardag van Mohammed), door den schrijver persoonlijk bijgewoond „dank zij de zeer groote vriendelijkheid van... resident Schneider".

Veronderstellende dat een aantal lezers van dit blad er prijs op stellen te weten op welke wijze zoo'n feest wordt gevierd, nemen we de hoofdzakelijken inhoud van het artikel van den heer V. over.

Des morgens om negen uur verzamelden zich alle officieele Europeesche en Inlandsche autoriteiten in de prachtige residents-woning. Daar ontmoetten elkander Mangkoe Negoro, in zijn kolonelsuniform met hoofddoek, de officieren van het garnizoen, de civiele ambtenaren, en voorts vele hooggeplaatste Javanen, Chineesche overheden, Arabische Songelies en enkele particulieren. Zoo vormde zich de stoet, en met den resident en den garnizoenscommandant, baron Van Heerdt aan het hoofd, die beiden plaats namen in 's keizers statierijtuig, trokken wij naar den Kraton. Nog buiten de omwalling zagen wij den Rijksbestuurder in deemoedige houding met gevouwen handen, op de hurken zitten; hij, de in waarheid machtigste man van het geheele rijk, maar die toch op zulk een feest, evenals 's keizers broeders, voor hem kruipen moet langs den grond.

Door de poorten gaande zagen wij rechts en links eere-legioenen opgesteld, Inlandsche lijfgarden, bewapend met oude snaphanen en aangevoerd door Inlandsche prinsen. Wij onderscheidden vijf of zes verschillende uniformen met hooge mutsen of steken bovenop den hoofddoek, veelkleurige attila's en om de beenen sarongs. Ingeleid door een keizerlijken prins trokken wij voort tot aan de pendoppo waar de Soenan ons opwachtte.

Hij heeft een aristocratisch fijn besneden gezicht, hij droeg toen een prachtige sarong met een zwart fluweelen baadje, waarop reusachtige diamanten knoopen, terwijl het hoofd gedekt werd door een witte fez.

Als dikke dauwdruppels viel een snoer diamanten uit zijn haar op den schouder. Zijne handen wemelde van ringen. De voeten staken in zwart fluweelen muiltjes met enorme juweelen gespen. Hij was bezaaid met decoratiën. Kortom, hij scheen de prins uit het sprookje.

Arm in arm met den resident, en onmiddellijk gevolgd door zijn hofstoet, ging hij ons voor naar de tweede en grootste pendoppo. Daar stond een gouden stoel voor den resident. De zetel voor den Soenan wordt overal achter hem aangedragen. Het is een prachtige troonzetel; toch is deze niet hooger dan de stoel waarop de resident plaats neemt. Beide zetels zijn precies even hoog. Dit wordt zorgvuldig gecontroleerd. In het oog van den Javaan gaat het hooger of lager zitten gepaard aan meer of minder macht, vandaar dat de regeering op deze eigenaardige kleinigheid let.

Er doet een verhaal de ronde, dat de Soenan eens rijksdaalders onder de pooten van zijn troonzetel had laten aanbrengen om tòch boven den resident uit te steken. Voor de juistheid van dit feit durf ik echter niet instaan.

Intusschen kwamen de Europeanen op een carré van stoelen te zitten, onder het losbranden van eeresalvo's en de tonen van vier Inlandsche muziekkorpsen.

Die melange van 4 ronsebonsen en kanonschoten was nu juist niet uitermate geschikt om het trommelvlies te streelen.

Langzamerhand echter kwam een einde aan die geluidsrevolutie en speelde elk korps op zijn beurt. Het Wilhelmus weerklonk en daarna hoorden wij de klagende melancholieke en toch zoo melodieuze klanken van den gamelan.

Dàt was heel mooi. In het midden de keizer en de resident. Wij Europeanen op stoelen om hen

regeeringsadviseur, de heer Boes, was ook ter conferentie aanwezig, meldt de Preanger Bode.

Gezamenlijk hebben de heeren, die in verband met onderwijszaken te Bandoeng waren, een bezoek gebracht aan de kweekschool voor inl. onderwijzers.

De heer Lovink is Zaterdagmorgen naar Soerabaja vertrokken, terwijl de heeren Tollenaar en Boes nogmaals een bezoek aan genoemde school brachten.

Voor zoover het blad kon nagaan, betreft het hier een reorganisatie van het inlandsch onderwijs.

De a.s. onderwijzers wil men een cursus doen volgen in landbouwzaken te Buitenzorg, welke cursus in de Poeasa-maand zou worden gegeven.

Eerst later zal er sprake van kunnen zijn een examen in dit vak af te nemen, aangezien men nog niet weet, welke eischen aan de candidaten moeten worden gesteld.

Aan bovenstaand bericht kon de Preanger-Bode nog het volgende toevoegen: Bestaat eenerzijds het denkbeeld om, als gezegd, de europeesche onderwijzers gedurende de Poeasa-maand een landbouw-cursus te doen volgen te Buitenzorg, anderzijds wordt het denkbeeld geopperd een leeraar van de landbouwschool te Buitenzorg naar Bandoeng te doen komen, om aan de kweekschool de goeroes in landbouwkennis te onderwijzen, opdat dezen dan weer de goeroes-desa het noodige bij kunnen brengen. Men zal tusschen beide denkbeelden moeten kiezen. In verband met dit laatste, wordt de heer W. M. Gutteling te Buitenzorg genoemd, die dan naar Bandoeng zou worden gedetacheerd om het onderwijs hier aan de kweekschool te geven. Zondag hebben de heeren Koster en Boes, in verband met deze onderwijskwestie, nog een onderhoud gehad met dr. Hazeu, die met ziekteverlof tijdelijk te Lembang vertoeft.

Het Vezelcongres moet een groot succes zijn. Aan De Javabode ontleenen wij:

Maandagavond (3 Juli) had in den schouwburg te Soerabaja de officieele opening van het vezelcongres plaats, bijgewoond door ongeveer 150 belangstellenden, waaronder ook dames.

De heer Lovink nam het woord en herinnerde er aan, dat vóór ongeveer 5 jaar het gouvernement ook aan particulieren in overweging gaf, een studie betreffende de vezelcultuur te maken. Het Landbouwsyndicaat droeg den heer Ottolander het houden van een congres op. De vezelcultuur is nu pas in opkomst, behalve dan de katoen- en kapokcultuur.

Volgens het oordeel van den heer Lovink is belangrijke uitbreiding mogelijk, wanneer door nationale en internationale voorlichting betere begrippen zullen doordringen. De voorbereiding van dit congres, zooals deze door de betrokken commissie is getroffen, mag als geslaagd worden beschouwd. Van Europeesche tentoonstellingen verschilt deze te Soerabaja alleen door de omstandigheid, dat zij op tijd gereed is. De spreker eindigde zijn openingsrede met dankbetuiging aan de velen, die daartoe hebben medegewerkt.

Daarna sprak de heer Lovink den door het moederland afgevaardigden heer Van Iterson en de vreemde congressisten in het Fransch, Duitsch en Engelsch toe en deelde ten slotte mede, dat het Hare Majesteit behaagd had den heer Ottolander te benoemen tot officier in de Orde van Oranje-Nassau. Deze mededeeling werd in de zaal met geestdrift ontvangen.

De heer Van Iterson sprak daarna een kort woord, gevolgd door den heer Dewy die uit naam der vreemdelingen sprak. De resident wenschte het bestuur geluk en gaf de verzekering van zijn medewerking. De heer Ottolander dankte geroerd, welke dankbetuiging in een telegram aan de Koningin werd opgenomen. Van den landvoogd werd een telegram ontvangen, waarop geantwoord werd. De voorzitter deelde verder mede, dat de uitspraken der jury Zaterdag gepubliceerd zullen worden.

De heer De Kruyff opende de congreswerkzaamheden met een voordracht, waarin een algemeen overzicht van de vezelstoffen werd gegeven. De heer Ottolander dankte den spreker en deelde daarna mede, dat van het Nederlandsch comité een telegram van gelukwensch was ontvangen. De opening van het congres was daarmede ten einde.

Na afloop werd een rondgang over het terrein gemaakt, waar de openlucht-bioscoop en de machinerieën der vezelonderneming druk aan het werk waren.

De Bandoengsche correspondent van het Soer. Hbl. schreef:

Van hier vertrekt naar Soerabaja de heer J. E. Folkerts, directeur van het Instituut tot Onderwijs van blinden alhier, ten einde een studie te maken van de verschillende werktuigen en fabricaten, welke mogelijk ook in de inrichting onder zijn leiding zou kunnen worden benut. Zooals men weet zijn reeds een tiental blinden te Soerabaja, met de producten van hun arbeid en van die hunner lotgenooten.

De heer Folkerts denkt vooral uitbreiding te geven aan de verwerking van rottan, indjoek en kokosvezels en daartoe een week ter stede te blijven. Wat de machinerieën betreft, acht de heer Folkerts voor zijn doel alleen die te verkiezen, welke de blinde, later in de desa teruggekeerd, mede kan nemen en gebruiken. En hiertoe komen in de eerste plaats matten- en borstelmachines in aanmerking.

Het laatste jaar werden voor 6 mille aan borstels en 4 mille aan manden besteld, zoodat het

---

heen geschaard. Op den grond een tweehonderdtal inlandsche hoofden en prinsen neergehurkt.

Vlak voor 's keizers voeten lagen eenige wijze vrouwen en draagsters der rijkssieraden; op eenigen afstand van den troon zat een groot aantal serimpies (danseressen), in afwachting om voor den Soenan te dansen; schijnvechters met verschrikkelijke maskers lagen gereed om een spiegelgevecht te leveren.

Allen, behalve de Europeanen, lagen in stomme vereering voor hun heer en meester ter aarde.

Het was een bont gewemel van fijn genuanceerde kleuren, van sarongs en baadjes, van schittering van ontelbare edelsteenen, die uit de gevesten der krissen en der sieraden vonkten, waaruit de met gele oker ingewreven naakte bovenlijven en de strakke onbeweeglijke gezichten, als uit hout gesneden, zonder eenig spoor van menschelijke emotie of uitdrukking oprezen. Nu vervulde geen ander geluid de pendoppo dan het echt Oostersch naïef deunen en zoemen van den gamelan, van tijd tot tijd door een zwaren grom van de grootste der gongs versomberd en dan weer zoetelijk en liefjes tot blijde streeling wordend door de heldere tinkeling der kleine zilveren klokjes en het guitig op elkaar tokken der rietjes en stokjes.

Het was werkelijk zeer indrukwekkend dit alles; die groote schare van aristocraten, die in absolute overgave van aanbidding nederlag aan de voeten van den heiligen keizer, beschenen door de tropische zon en omruischt door dit wonderschoone en plechtige carillon.

Daar lagen stokoude magere vrouwen met zilver haar en ingevallen borsten, maar met fanatiek lichtende oogen voor 's keizers troon, met de handen een zwaard of wapenschild of kris of eenig ander rijkssierraad omklemmend, in afwachting om op den eersten wenk des gebieders toe te snellen of hem koeldrank te reiken. Geen beschrijving uit de 1001 nacht heeft mijne verbeelding meer geprikkeld dan deze werkelijkheid.

Eindelijk gaf de Soenan een teeken en al het geluid der gongs verstomde. In de Javaansche taal dronk deze schijnvorst het welzijn van H. M. de Koningin. Daarop nam de resident het woord en huldigde H. M. de Koningin-Moeder en den Prins. Toen bracht de Soenan een dronk uit op den Gouverneur-Generaal en de resident volgde nu weder met een heildronk op den Soenan. Ook deze beleefdheid werd op gelijke wijze gereciprokeerd door den Soenan, die nu den resident begroette en daarmede eindigden de toosten. Nu was het de beurt aan de serimpies, zeer mooie, welgevormde vrouwen, die een prachtigen dans uitvoerden. Uiterst licht en fijn genuanceerd zijn de bewegingen bij dezen dans, vooral die der voetjes, enkels, polsen en handjes. Onbeschrijfelijk voornaam en ingehouden zijn de golvingen van die buigzame, aan jonge twijgen gelijke lichamen, en het moet mij van het hart, een Isidora Duncan heeft mij niet die bewondering ingeboezemd voor den vrouwendans, welke deze gele meisjes mij afdwongen. Zeker is de school van de beroemde Amerikaansche veelzijdiger, doch in het naïeve, primitieve, zoo ge wilt, wat deze Javaanschen willen uitdrukken vinden zij hare gelijken nergens.

De nu volgende schijnvechters bevredigden mij slechts matig. Dramatische expressie behoort niet tot de Javaansche kunst.

Toen gaf het losknallen van eenige salvo's het sein tot een nieuw nummer van het programma. Een optocht van vele wagens, sierlijk bevracht met allerlei lekkernijen, verliet het paleis en trok door de straten van Soerakarta's hoofdstad om het volk te onthalen.

Ten slotte defileerden de keizerlijke legioenen voor den resident. Dit defileeren geschiedt zoo langzaam dat het voorbijtrekken van één gelid minstens vijf minuten duurt, op elken voet wachten de krijgslieden ongeveer 25 tel, terwijl zij het bovenlijf dan naar de keizer wenden. Bij elken nieuwen pas wordt dit herhaald.

Heel voortvarend schijnt deze infanterie niet te zijn......

instituut werkelijk een voorname plaats onder de producerende inrichtingen begint in te nemen.

Op Donderdag den 6en Juli zou de heer Folkerts, die geheel en al opgaat in zijn betrekking, een voordracht voor de congresleden houden over de hierboven genoemde vezelbewerkingen aan het instituut, een en ander ruim gedemonstreerd.

Omtrent de eerste zitting van het congres deelt het Soer. Hblad het volgende mede:

Hedenmorgen ruim acht uur (4 Juli) werd de eerste congreszitting in het tentoonstellingsgebouw geopend door den voorzitter, den heer T. Ottolander. In het aardige vergaderzaaltje van het tentoonstellingsgebouw kwamen circa 150 personen bijeen. De wanden, behangen met kaarten, grafische voorstellingen en statistieken, hadden veel bekijks, evenals een expositie van G. C. T. van Dorp & Co.

Aan de orde was de bespreking der agave. De eerste inleider was de heer Akkerman van de onderneming Karang Genong te Bojolali, die de verschillende soorten besprak, het plant-materiaal en de cultuur naging. Hij werd opgevolgd door den heer Middelbeek van de onderneming Mento Toelakan in Solo, die verschillende andere onderwerpen behandelde, betrekking hebbende op de bereiding. Aan de discussie, die buitengewoon levendig en interressant was, namen deel de practici Clignett (Kedawong, Solo) en Tideman (Tarik Ngaroeng, Solo, Modjoragen), dr. G. Otten van Madjenang (Modjoragen), benevens enkele andere planters. Verder leverden bijdragen of namen deel aan de besprekingen: prof. Dewey, die kostelijke mededeelingen deed; dr. Hautefeuille, die eveneens veel te vertellen had; dr. Wurth, die sprak over ziekten en plagen; prof. v. Iterson, de heeren De Kruijff en De Vries; de hr. Saleeby van de Fillippijnen; dr. Miny, de afgevaardigde van België; dr. Friedner; dr. Buck en nog eenige anderen. De taal die gebruikt werd was het Nederlandsch, doch af en toe werd het gesprokene in het Engelsch vertaald, waarmee mr. W. Birnie zich verdienstelijk maakte; de vreemdelingen bedienden zich van Engelsch, Duitsch en Fransch; gedeeltelijk werden hun mededeelingen in het Nederlandsch overgebracht. Feitelijk waren in de vergadering personen aanwezig die de vezelcultures in den geheelen tropischen aardgordel beheerschten. Er was een uitwisseling van gedachten en meeningen, zooals men tenauwernood heeft durven droomen.

Tegen één uur werd de vergadering gesloten; het onderwerp was echter nog niet afgehandeld.

Aan het Bat. Nblad wordt gemeld, dat de regent van Serang, een bekende Indische persoonlijkheid, ook naar Soerabaja is vertrokken ter bijwoning van het Vezelcongres.

Raden Adipati Aria Achmad Djajadiningrat is door den gewestelijken raad van Bantam als zijn vertegenwoordiger naar het congres afgevaardigd. Op zichzelf een onderscheiding, maar bovendien een uitnemende keuze. De regent, die onvermoeid arbeidt in het belang van de bevolking in zijn regentschap, die zich met zulk een ijver heeft gewijd aan de zaak van het onderwijs in de dessa, die daarnaast, waar eenigszins mogelijk, heeft aangespoord tot coöperatie voor handelsdoeleinden, naar beste vermogen gewerkt heeft en nog steeds werkt aan de vorming van een kapitaalkrachtigen middenstand in zijn afdeeling, zal van de gelegenheid, hem thans geboden om weder wat practische kennis op te doen op het congres voor vezelindustrie, zeker profiteeren.

Voor het congres zelf is deze beschaafde en ontwikkelde vertegenwoordiger van de inheemsche bevolking een aanwinst. Hoe meer de ontwikkelde Jong Javanen van hun daarzijn in Europeesche omgevingen doen blijken, hoe beter tot wegneming van nog zoo schrikbarend verkeerde voorstellingen vaak omtrent het volk van Java, meent het Bat. Nblad.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De Surinaamsche bladen drukken de afscheidsrede van Mr. Fock — die reeds in den Haag is aangekomen — af. Het slot luidde:

„Ik sluit heden mijn Surinaamschen werkkring, maar mijne belangstelling in Suriname en in de Surinaamsche bevolking gaat daarmede niet verloren. Ik zal steeds met aandacht de zaken hier blijven volgen en mij verheugen in alle gunstige berichten, die van hier zullen komen. Hij, die de kolonie kent en in de gelegenheid is wat voor de kolonie te doen, is daartoe verplicht; doet zich voor mij zulk een gelegenheid voor, ik zal haar niet laten voorbijgaan. Mijn hart klopt voor Suriname."

Blijkens de berichten in de dagbladen, is er in den laatsten tijd — ook in verband met de komst der Suriname-commissie, waarin velen een soort van algemeene enquête-commissie hebben gezien, die allerlei persoonlijke grieven zou onderzoeken — een ongewone beroering in de anders zoo rustige kolonie. Dat er bij zulke gelegenheden veel schuim naar boven komt, is niet te verwonderen. De bevolking is evenwel verstandig genoeg om er voor te waken, dat de leiding van zaken niet in verkeerde handen komt. Niettemin zal ieder, die de kolonie kent, inzien, dat Suriname thans meer dan ooit behoefte heeft aan een krachtig bestuur, dat in staat is alle excessen den kop in te drukken en politieke hansworsten in toom te houden.

***

De benoeming van den heer J. da Costa (die in Suriname geboren is en aldaar zijne opleiding heeft genoten), tot president van het Hof van Justitie, is door de Surinaamsche pers zeer toegejuicht.

De Surinamer eindigt haar overzicht van des heeren da Costa's loopbaan met deze woorden: „Volgaarne brengen wij aan den nieuwen President onze oprechte gelukwenschen. Wij zijn zeker, dat het recht aan veilige handen is toevertrouwd."

Zonder goed recht is geen land bestaanbaar.

Bij zijne installatie zeide de heer da Costa o.m.:

„Ik besef ten volle het gewicht van de hoogst belangrijke en moeilijke taak, die op mijn schouders is gelegd.

Of ik die naar behooren zal kunnen vervullen?

Ik kan hierop geen ander antwoord geven, dan dat ik daarnaar zal streven met al de kracht, die ik hoop dat mij gegeven zal zijn. Het zal mijn ernstige wil zijn mijn plicht te doen, zooals tot nu toe in alle betrekkingen, door mij bekleed.

Ik reken daarbij op den steun van de leden van het Hof, den griffier en het Openb. Ministerie. Mag ik evenzoo rekenen op den gewaardeerden steun en voorlichting van de balie, dan hoop en vertrouw ik, dat mijn arbeid in dit College onder God's zegen ten goede zal komen aan de belangen van kolonie en bevolking."

***

In het nummer van 7 Juli geeft het nieuwsblad Suriname, onder het hoofd „Ontwaking", het eerste gedeelte van een zeer interessante leading. Naar aanleiding van een gehouden „volksvergadering" schrijft het blad o.m.:

„De socialistische leuze is aangeheven.

Nu bezitten de beginselen der sociaal-democratie veel bekoring voor wie niet ongevoelig voor het lijden der groote massa, de ongelijke verdeeling van rijkdom waarneemt; voor wie zelf in ellende verkeeren zijn die des te aanlokkelijker.

Toch zal het socialistisch beginsel hier niet doorwerken. De scherpe klassetegenstellingen ontbreken er. Zeker, er zijn armen, wier lot deernis wekt, die een minder dan menschwaardig bestaan lijden, en wier toestand dus ontzachlijk verbeterd kan en moet worden. Maar de afschuwelijke misère, die er in sommige Europeesche volkswijken te zien is, waar de armsten in vunzige, sombere krotten en kelders opgehoopt zijn, in vervuiling, honger en misdaad ondergaan, die vindt men hier niet in ons zonnig land. Wij hebben hier geen volkswijken, geen ophooping van ellende.

Dan ook, zeer rijken zijn er niet. Luxe en overdaad steken niemand de oogen uit en laten niemand in afgunstige haat den vuist ballen.

De levenswijze is hier zeer eenvoudig. De kleermakersknecht of smidsjongen gaat, na zijn arbeid, hetzelfde gekleed als de hoogste in den lande, al moge de stof eenigszins verschillen.

De vrouwen uit de volksklassen, die als dagmeiden in de middenstandsgezinnen werken, kunnen vaak 's avonds, in hun familie teruggekeerd, vertellen van de zorgen, die zij meegemaakt hebben in het huis des meesters, die voor welhebbend doorgaat.

Verder heeft het stelsel van de negerwoningen op de erven achter de heerenhuizen ook een voordeelige zijde. Meestal bestaat er een goede verhouding tusschen hoofd- en erfbewoners en deelen zij elkaars lief en leed. Als de hoofdbewoner een feestje heeft, betuigen de erfbewoners hunne belangstelling en worden onthaald op de goede dingen, die er zijn. Zoo verdoezelen de grenzen.

't Is waar, wij herhalen het, er is veel armoede hier, er wordt groot gebrek geleden. Maar men wijt het niet aan een slechte verdeeling van de produktiemiddelen; men weet, dat er nergens overvloed bestaat."

***

De Nieuwe Courant van 18 Juli bevat, onder het hoofd „Het goudvraagstuk voor de kolonie Suriname" een hoogst belangrijk artikel van den heer v. d. Toorn alhier.

Tot dusver is het niet gelukt het fijne goud, dat de klei bevat, daaruit af te scheiden; bovendien bemoeilijkt de klei in hooge mate het winnen van goud uit de gravel- of grindlagen, omdat een kleine hoeveelheid klei reeds voldoende is om de gravel op

zulk een wijze tot koeken of ballen samen te pakken, dat het machinaal wasschen en behandelen dier gravel daardoor zeer lastig wordt en het goud dientengevolge weder buiten boord gaat, zooals het opgebaggerd wordt.

De heer van der Toorn zocht naar een eenvoudige, praktische en weinig kostbare werkwijze om dit euvel te verhelpen en stelde in het laatst van het jaar 1909 praktisch vast, dat de oplossing van het zoogenaamde klei-goud-vraagstuk zóó voor de hand ligt als waarschijnlijk door niemand gedacht was.

Het procédé, waarop de heer van der Toorn in verschillende landen patent heeft genomen, is inderdaad simple comme bonjour. Men heeft niet anders te doen dan de klei, zooals zij wordt opgebaggerd, tot klompen te maken en er daarna steenen van te bakken, met andere woorden, door aan de klei haar hoedanigheid van kleverige substantie te ontnemen, schept men de mogelijkheid om daaruit het goud af te scheiden.

Inderdaad, het ei van Columbus.

De heer van der Toorn is van meening, dat de resultaten, welke met dit procédé in West-Indië bereikt zullen kunnen worden, mogelijk wel de stoutste verwachtingen ver kunnen overtreffen. Hij heeft n.l. de overtuiging, dat uit de kleilaag, welke in Suriname onder de gravel- of grindlaag wordt aangetroffen, mettertijd zeer groote hoeveelheden goud gewonnen zullen worden.

De Surinaamsche bladen zullen niet nalaten het stuk van den heer van der Toorn ter kennis van hun lezers te brengen, opdat spoedig de proef op de som geleverd worde.

Met het maken van „gebrande klei" is men in Suriname algemeen vertrouwd, zoodat het nemen van een proef geen moeilijkheden zal opleveren.

Zou de heer van der Toorn niet naar Suriname kunnen gaan om zelf een proef op groote schaal te leiden?

Hiertoe moedigt zeker aan, hetgeen in Britsch-Indië is gebeurd: men was n.l. begonnen met uit klei, afkomstig uit groeven nabij de stad Golconda gelegen, baksteenen te maken en constateerde, dat deze goud in fijn verdeelden toestand bevatten. Toen hiervan mededeeling aan de Britsch-Indische regeering werd gedaan, droeg deze aan eenige mijningenieurs op om een onderzoek daarnaar in te stellen, en het gevolg daarvan was, dat deze berekenden, dat in de reeds gereed gekomen steenen voor millioenen ponden sterling goud aanwezig was. Ofschoon dit bericht, wat de in die baksteenen gevonden hoeveelheid goud betreft, den heer van der Toorn sterk overdreven voorkomt, schijnt het toch een voldongen feit te wezen, dat daarin zeer veel goud geconstateerd werd.

Wie weet, of niet de economische redding van Suriname in dit eenvoudig procédé ligt!

WAT DE INLANDER ZEGT.

De reis naar Java der vier Radja's van het eiland Soemba. — In de **Pemberita Betawi** van 20 Mei 1911, No. 114, wordt de behouden terugkeer gemeld van de vier Radja's van het eiland Soemba, die, onder leiding van den waarnemenden civielgezaghebber van de afdeeling Oost-Soemba, den 1sten luitenant der infanterie A. A. Streiff, een bezoek hebben gebracht aan Oost-Java en Soerabaja in het bijzonder.

De reis heeft langer geduurd dan oorspronkelijk in het plan heeft gelegen: wegens het uitbreken der pestziekte en de daaraan van bestuurswege verbonden strenge gezondheidsmaatregelen moest het vertrek van Soerabaja worden uitgesteld. Dit verlengd verblijf heeft echter ten gevolge gehad, dat die hoofden ook meerdere uitgaven hebben moeten doen dan waarop gerekend was, zoodat zij geheel plat-zak zijn tehuis gekomen.

Gelukkig hebben de Radja's echter veel belangrijks te zien gekregen, en daarover zijn zij dan ook vol lof.

Zij voelen zich maatschappelijk wat sterker dan zij voorheen waren, en zijn thans in staat persoonlijk, zonder tusschenkomst van derden, contracten te sluiten, die betrekking hebben op den bestaanden paardenhandel tusschen Soerabaja en Soemba.

Tot heden had de verkoop van Soembasche paarden plaats door bemoeienis van de Radja's. Europeanen en Arabieren zijn de meest bekende opkoopers, onder wie vooral Said Alajoefri, te Soerabaja woonachtig. De betaalde prijzen waren bijzonder matig, omdat de koopers het den verkoopers lieten voorkomen, dat de Soembasche paarden te Soerabaja niet gewild waren. De vier Radja's hebben zich nu persoonlijk en plaatselijk kunnen overtuigen van het tegendeel en zijn van plan, voortaan behoorlijke prijzen voor hunne paarden te bedingen.

Een en ander zal de paardenfokkerij op het eiland Soemba zeker ten goede komen, vooral ook in aanmerking genomen het feit, dat van bestuurswege tegen den uitvoer van merries de noodige verbodsbepalingen in het leven zijn geroepen. In het belang van de voorteling zijn thans reeds drie Australische hengsten aanwezig.

Het spreekt van zelf, dat het Europeesch kapitaal te Soerabaja van het aanwezen der vier Radja's gebruik heeft gemaakt eens bij hen te informeeren naar den stand van den mineralen rijkdom op het eiland Soemba, doch de antwoorden, welke op de gedane vragen zijn gegeven, luidden ontkennend.

Niettemin wil één der heeren van Kediri de noodige rekesten indienen aan de Regeering om vergunning tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen.

Met de cultures staan de zaken beter.

Volgens de Radja's zijn de gronden op het eiland zeer geschikt voor den aanplant van rubber, zoodat het zich laat aanzien, dat het Europeesch kapitaal zich daarop wel werpen zal.

Onder den vorigen civiel-gezaghebber zijn een tienduizendtal klappervruchten op de omliggende eilanden geplant, welke aanplant thans fraai moet staan en in de toekomst veel belooft. De Soembanees laat zich zeer aan de klappercultuur gelegen liggen, zoodat het niet onmogelijk is dat Soemba nog eenmaal een goede markt van de copra worden zal.

Gelijkstelling van den Sumatraan met den Javaan op het gebied van onderwijs. — In de **Pemberita Betawi** van 23 Mei 1911[1], No. 116, wijst Soetan Mangkoeto op de rechtvaardigheid en billijkheid van toekenning derzelfde onderwijsinstellingen aan den Sumatraan als aan den Javaan.

De schrijver is van meening, dat den Sumatraan dezelfde kans moet worden geboden zich intellectueel te ontwikkelen als den Javaan en dat Sumatra dus over dezelfde scholen zou moeten kunnen beschikken als op Java bestaan, dat wil zeggen een eigen Docter-Djawa-school, Hoofdenschool, school voor rechtskundigen, school voor opnemers, voor veeartsenijkundigen, enz. enz.

Sumatra bezit slechts één school voor de opleiding van onderwijzers te Fort de Kock, terwijl alleen dáár ter plaatse en ter hoofdplaats Padang de gelegenheid bestaat voor de Maleische jeugd om zich in de Nederlandsche taal te bekwamen.

Men kan op het eiland Sumatra een beweging bij de bevolking constateeren, die er naar streeft, om met Java gelijk op te gaan en in het bijzonder geldt dit zeker voor de bewoners van het gouvernement van de Westkust van Sumatra, die zich, jammer genoeg, niet kunnen ontwikkelen, wegens gebrek aan onderwijsinstellingen.

Wel is waar kan men de Sumatraansche jongelieden naar Java zenden om zich te bekwamen, maar aan zulk een verplaatsing zijn voor de ouders te groote geldelijke uitgaven verbonden. Van de rijkeren onder hen kan men wel een of twee jongelieden verwachten, maar de meeste ouders kunnen onmogelijk die zware geldelijke lasten dragen, hetgeen men bevestigd kan vinden in het feit, dat zoo weinig Sumatranen de studies op de Javaansche instellingen volgen. Vooral aan een opnemers- en aan een ambachtsschool bestaat in de eerste plaats behoefte, omdat de neiging van den jeugdigen Sumatraan in die richting wijst.

De schrijver wekt alle Sumatranen op om zich bij zijn gedachtengang ten deze aan te sluiten en het daarheen te leiden, dat aan de Regeering het verzoek worde gericht om deze voor Sumatra zoo hoog noodige instellingen in het leven te roepen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Chineesche Vereenigingen. — a. de Hoedjin Hwee te Soerakarta. De Chineezen te Soerakarta hebben zich vereenigd en aldaar de nieuwe vereeniging, met name Hoedjin Hwee, opgericht, welke, volgens een bericht, voorkomende in de **Djawa-Tengah** van 23 Mei 1911 No. 113, zich ten doel stelt:

1e. onderlinge hulp te verleenen;

2e. de oude met den tijdgeest strijdige gebruiken door meer moderne te vervangen.

Vooral op dit laatste doel wordt aangestuurd, waar het algemeen bekend is, dat de Solosche Chineezen nog zoo dikwijls de oude Chineesche en Inlandsche gebruiken volgen, welke bij huwelijken, geboorten, sterfgevallen enz. vele onnoodige geldelijke offers eischen. Men stelt zich voor, dat bij geleidelijke verandering ten deze de eerbied voor den Chineeschen stam bij de andere menschenrassen, die aan den vooruitgang deelnemen, zal worden verhoogd en dat men door een meer moderne intellectueele ontwikkeling en beschaving, niet al te veel bij Europeanen en Japanners zal ten achteren blijven.

De leiders dezer beweging zijn de heeren Lo Hoe Djin, Oeij Boen Soeij en Yo Yoe

T i k, voor wier actie de hulp en medewerking van alle stamgenooten wordt ingeroepen, opdat zij in staat worden gesteld hunne plannen, die voortspruiten uit oprechte liefde voor hun stam, met goed gevolg ten uitvoer kunnen brengen

b. d e V e r e e n i g i n g v a n d e C h i n e e z e n i n N e d e r l a n d. In de **Djawa-Tengah** van 18 Mei 1911, No. 119, werd reeds het bericht vermeld, dat door de Chineezen, die in Nederland verblijf houden, eene Vereeniging opgericht is.

Den 15en April 1911, des namiddags ten 2 u. 15, werd te Amsterdam in het A m e r i c a n-H ô t e l een Algemeene Vergadering gehouden en het doel dier Vereeniging omschreven als volgt:

a. opwekking bij de Chineesche ouders en voogden in Ned.-Indië om hunne kinderen en pupillen naar Nederland te zenden, ten einde hen dáár de studies te laten volgen op de Handelsscholen en Universiteiten;
b. aan die ouders en voogden alle mogelijke inlichtingen ten deze te verstrekken;
c. Bevordering van de aaneensluiting en aankweeking van vriendschapsbanden tusschen alle Chineezen, die de studies in Nederland volgen of dáár hunne opvoeding voltooien;
d. het houden van gezellige en feestelijke bijeenkomsten.

Bij de opening der vergadering sprak de heer Ch. S i m Z a c h a, namens het vroeger ingesteld Uitvoerend Comité, eene rede uit, waarbij hij er onder anderen op wees, dat, waar de Javanen en Indo's in Ned.-Indië zich reeds hebben vereenigd, de Chineezen niet moeten achterblijven.

Naar de meening van het Comité werd door de meeste Chineezen in Ned.-Indië het groote nut nog niet begrepen, dat aan eene wetenschappelijke opleiding verbonden is. Dezen zijn van meening, dat eene opleiding op een Hoogere Burgerschool reeds voldoende is om in de groote maatschappij, b.v. in den handel, te slagen. Dit is onjuist gedacht. Gelukkig valt echter het feit te constateeren, dat bij enkelen reeds de overtuiging ingang vindt, dat die studie slechts als eene „voorbereiding" moest worden beschouwd.

Meer dan tot heden geschiedde, moest men daarom den Chineeschen ouders en voogden in Ned.-Indië voorhouden, dat zij hunne zonen en pupillen *) naar Nederland moesten zenden, hen op de hoogte brengen van de dáár aanwezige, uitmuntende onderwijsinstellingen en hen aangeven, bij wien de jongelieden een behoorlijk tehuis konden vinden, zonder dat zij te veel werden uitgebuit.

De heer Ch. S i m Z e c h i a hoopte, dat de zoo noodige aaneensluiting van alle Chineezen zou worden bereikt, waarna de vergadering geopend werd verklaard.

De heer H o n g L i a n g K o sloot zich bij dien wensch aan en drukte het vertrouwen uit, dat die aaneensluiting zou strekken tot verhooging van den eerbied voor den Chineeschen stam, en dat, in geval van geschillen onderling, deze steeds langs vredelievenden weg zouden worden opgelost.

De statuten werden aangenomen en het bestuur vastgesteld als volgt: Tjoean Hwai Tan, Voorzitter; Ch. Sim Zecha, 1ste Secretaris; Hong Liang Ko, 2de Secretaris; Kong Tam Tan, Penningmeester.

De Chineesche officieren ter hoofdplaats Soerabaija. Aan de hand van het N i e u w s v a n d e n D a g v. N.I. meldt de **Pemberita Betawi** van 24 Mei 1911, No. 117, dat de Chineesche officieren ter hoofdplaats Soerabaja zich los wenschen te maken van den Indischen Staatsdienst.

Majoor T h e T o e n I n g is van plan zijne functiën neer te leggen. Hij is belanghebbende in drie suikerfabrieken en schijnt zich geheel en al aan de suikerbelangen te willen wijden. Zijn ontslag zal een verlies zijn, aangezien hij ten rechte het vertrouwen genoot van de Chineesche bevolking en de noodige tact ten toon spreidde in den omgang met Europeanen.

Kapitein H a n T j i o n g K h i n g schijnt de aangewezen vervanger te zijn, doch in geen geval zal dit van langen duur zijn, aangezien hij de functie slechts tijdelijk zal vervullen.

Luitenant T a n H i e S i o e nam onlangs, op eigen verzoek, zijn ontslag uit den Staatsdienst, aangezien hij, nu ongeveer een paar maanden geleden, er achter kwam, dat één der Rechtercommissarissen bij twee Chineezen informatiën inwon naar zijn optreden, welke houding hij zich niet liet welgevallen.

Twee andere luitenants hebben hun rekest om ontslag uit den Staatsdienst gereed ter indiening, met het oog op het bericht van de plaatsing van een ongewenschten assistent-resident bij de politie te Soerabaja. Zij zien in dezen ambtenaar een persoon, die er genoegen in schept het hen lastig te maken, zoodat zij het beter vinden zich bijtijds uit den dienst terug te trekken.

Een dezer officieren, tevens handelaar in suiker, schijnt een schade van twee ton gouds te hebben gehad, doordien van de in het jaar 1911 ingekochte 200000 pikol, niet bijzonder veel terecht is gekomen.

Er is nog een luitenant, die meer dan genoeg heeft van het Eere-ambt, en dientengevolge den dienst verlaat.

Weldra zal er dus een groot tekort zijn aan Chineesche officieren ter hoofdplaats Soerabaja, terwijl het in die omstandigheden lang niet gemakkelijk voor den Resident en den Majoor-Chinees zal zijn geschikte vervangers te vinden.

Het bestuur eischt te veel werk en geeft slechts berisping en onvriendelijke bejegening terug. Zoo meent schrijver.

Wel wordt een luitenant soms na 25 jaren dienst tot kapitein bevorderd en ontvangt hij wel eens een eereteeken of een Oranje-Nassau-Orde, doch, niettegenstaande die onderscheidingen, is sedert de laatste jaren de functie van Chineesch-Officier, waaraan geen bezoldiging verbonden is, niet gewild.

Het bestuur heeft nog niet lang geleden getracht door de vaststelling van een fraaier ambtskleeding het Chineesch-Officiers-ambt aanlokkelijker te maken, maar ook dit is niet gelukt. De meeste der Chineesche officieren gebruiken die ambtskleeding zelfs niet.

*) Van Chineesche dochters en vrouwelijke pupillen kon volgens de meening van dit Comité voorloopig nog geen sprake zijn.

Van Vreemde Koloniën.

Over M a r o k k o en P e r z i ë deze week niet veel, maar wel belangwekkend nieuws. Door de houding van Engeland is de Duitsche diplomatie er nog meer toe gekomen voor zich geen bepaalden eisch ten opzichte van Marokko te doen; maar beslist wil zij iets, waardoor uit deze zaak een voordeel voor haar Mahomedanen- en haar Afrika-politiek geklopt wordt. De Fransch-Spaansche incidenten zijn vergeven een modus vivendi is er op gericht nieuwe gevoelskwetsingen te voorkomen.

In Perzië is een nieuw ministerie opgetreden, dat den strijd tegen den teruggekeerden ex-Sjah zal aanbinden. Hoe weinig diep de nieuwere begrippen, ter wier doorvoering de hervormingspartij zich van het gezag heeft meester gemaakt, nog wortel hebben geschoten, spreekt uit het besluit door het parlement, met algemeene stemmen, aangenomen, om op het hoofd van den afgezetten Sjah een prijs van 100000 toman en op zijn beide broeders een van 25000 toman te stellen. Naar de teekenen van het oogenblik te oordeelen, steunt Rusland de beweging ten voordeele van den teruggekeerden vorst.

***

Volgens toezegging hebben wij nog even te spreken over d e b e n o e m i n g v a n L o r d K i t c h e n e r t o t h o o g e v e r t e g e n w o o r d i g e r v a n G r.-B r i t t. i n E g y p t e. Sir Eldon Gorst was, als goed zoon van Nieuw-Zeeland, een democratisch staatsman. Zijn programma voor Egypte mocht in het moederland geenszins onverdeeld bijval vinden, maar ware hij in zijn ambt gebleven, dan zouden zijne denkbeelden zich wel baan gebroken hebben. Ziek geworden, ging hij echter naar Engeland met verlof, en stierf daar.

Onder hen, die als zijn waarschijnlijken opvolger werden genoemd, kwam aanstonds Lord Kitchener voor, en deze is inderdaad de uitverkorene geworden. Nu dit een daadzaak geworden is, is de kritiek heel gematigd en geeft wie te loven vindt zich vrijen vaart; het is daarom interessant eens na te lezen, wat vóóraf gezegd werd, toen de hoop nog bestond door advies op de beslissing invloed te kunnen uitoefenen.

Lord K. steekt uit als soldaat; de vertegenwoordiger van Gr.-Britt. in Egypte moet uitsteken als burger. Lord K. is groot als bestuurder, maar zijn roem als zoodanig werd verworven waar hij de vrije hand had. Volgens de in Indië opgedane ondervinding kan hij geen tegenstand, hoe licht of gewettigd ook, aan zijn autocracy verdragen, schrijft de „Times of India." De Britt. vertegenwoordigen in Egypte moet hooge bestuursbekwaamheden bezitten, maar van een zeer bijzonder karakter. Zijn positie is een heel ongewone, hij treedt op in een „gesluierd protectoraat", waar hij te werken heeft met den Khedive en Egyptische ambtenaren. Hij is omringd door een haag van bepalingen van zeer uiteenloopende strekking en van kwellende, lastige beperkingen. De voornaamste voorwaarden, waaraan de bezetter van dezen post moet voldoen, zijn veel gelatenheid en een beleid, dat zichzelf onafgebroken beheerscht.

Deze beschouwingen werden gegeven om tot de conclusie te komen, dat de haastig en doortastend handelende generaal voor dezen delicaten post de aangewezen man niet was. De eenige reden, die bij deze beoordeeling, gevonden kon worden om toch aan Lord Kitchener te denken, luidde: de regeering moet

een werkkring voor hem vinden buiten het moederland, omdat zij nu met hem opgescheept zit door de kritiek, die hij telkens uitoefent op het legerbestuur.

Intusschen is, zooals wij aanstipten, sedert zijn benoeming de pers hem beter gezind. Zij vertrouwt, dat zijn doorzicht hem zijn plaats goed zal doen begrijpen, terwijl voor de regeling der Soedan-zaken, die hij ook te behartigen krijgt, zijn eigenschappen ten volle tot hun recht kunnen komen.

Ons wil het voorkomen, dat men inderdaad meer een ambt voor den man, dan een man voor het ambt heeft gezocht, te meer daar de zaken in Soedan momenteel geenszins verandering van stelsel noodig maken.

***

Een van de hoofdnummers bij het bezoek van Koningin Wilhelmina en Prins Hendrik aan het Belgische vorstenpaar was een rondgang door het Kongo-museum te Tervueren. Wat deed men ten onzent ook weer om de staatshoofden van België en Frankrijk een indruk te geven van de beteekenis van Nederland's bedrijvigheid in de koloniën?

BRITSCHE KOLONIËN.

De imperial conference te Londen heeft niet kunnen voorkomen, dat het vraagstuk van een losser worden van de overzeesche koloniën met zelfbestuur van het moederland meer dan ooit besproken wordt. Reeds gaven wij de beschouwingen, die voor Canada en Zuid-Afrika verkondigd zijn, waarin verklaard en bepleit wordt, dat het volstrekt niet als vaststaande aangenomen mag worden, dat deze onderhoorigheden zich ook in oorlog met een rijk zullen moeten beschouwen, wanneer Groot-Brittanië er mede in oorlog is.

Na de imperial conference heeft de Australische premier Fisher in een onderhoud met den bekenden vredesvoorstander W. Stead het recht van den Australischen Statenbond te berde gebracht om geheel zelfstandig over zijn doen en laten te beslissen en te beschikken, een verklaring, waartegen uit Australië wel krachtige protesten gekomen zijn, maar die daardoor toch niet alle waarde verliest. Ook is dezer dagen door president Taft de veel besproken wederkeerigheidsovereenkomst tusschen de Vereenigde Staten van N.-Amerika en Canada onderteekend, waarin het gouvernement van Canada op eigen gelegenheid een internationaal tractaat of tarieven-contract zou aangaan, en nog wel een, dat in het moederland verre van algemeene instemming gevonden heeft. De beslissing over deze overeenkomst heeft intusschen in Canada tot een ontbinding van 't parlement geleid. De kiezers zullen nu uitspraak doen er voor of er tegen.

De door Nieuw-Zeeland, Australië en Zuid-Afrika geschonken of in het vooruitzicht gestelde fortschepen, ter versterking van de Britsche vloot, wijzen er wel op, dat voor het oogenblik de beste stemming heerscht, en hierover is door niemand ook eenige twijfel uitgesproken, maar dieper en verder wordt de geleidelijke wording gezien van een proces als dat, waardoor N.-Amerika zich van een kolonie tot zelfstandige mogendheid heeft gemaakt.

***

In October zal een exped. macht van 2000 man van Britsch-Indië naar het Aborgebied (grens van Thibet) gaan, om de stam te straffen voor den moord in April l.l. begaan op Williamson en Dr. Gregorson.

***

De maharaja van Gwalior heeft zijn indruk van de kroningsplechtigheid weerkaatst in een inderdaad vorstelijk gift van 8000 pond sterling voor verschillende inrichtingen van weldadigheid in Engeland.

***

Bij de behandeling van het Indian Budget in het House of Commons verklaarde de regeering, in verband met de overeenkomst met China, waardoor de schatkist millioenen van den opium-uitvoer zal missen, o.a. dat 't voorbarig zou zijn nu al te willen uitmaken of het verlies aan inkomsten van 2 millioen pond goed gemaakt moet worden door nieuwe belastingen; in antwoord op de verspreide geruchten van een voorgenomen vermindering van het inlandsch contingent van het leger, werd de verzekering gegeven, dat niets gedaan zou worden waardoor het leger niet meer ten volle berekend zou blijven om de vrede en de handhaving der Br. macht te verzekeren.

In Ned.-Indië is ook een offer gebracht ter bestrijding van den opium-duivel! Wij lazen dat het heulsap niet meer verkocht mag worden aan personen beneden 18 jaar. Zou er niet een belasting noodig zijn als tegenwicht voor het verlies dat de schatkist hierdoor bedreigt?!

DUITSCH NIEUW-GUINEA.

Het bestuur heeft de aandacht van de regeering gevraagd voor de toenemende immigratie van Chineezen (ook hier weer!). Om haar te beperken stelt het voor van elken Chinees voor de landing een borgtocht van 200 m. te eischen, voor Europeanen is dit 700 m. Deze borgtocht verzekert de voldoening der belasting en kan dienen om in de kosten tot terugzenden naar China te voorzien, als dit noodig mocht worden.

Voor de bewoners van de Marshall- en Naoeroe-eilanden is de betaling der belasting in copra ingevoerd, zoo heeft het grootste Ebon 35000 K.G., en Medjit het kleinste, 5000 K.G. per jaar te leveren. De eilanden van Naoeroe, die phosphaat opbrengen, behouden de belasting in geld.

BELGISCH KONGO.

Als een der middelen tegen de zooveel offers vergende slaapziekte, was aangewezen overvoeding, ook door dierlijk voedsel. Dit is, op initiatief van koning Albert, aanleiding geworden van een zending, onder luitenant Goor, om de visscherij in Kongo te bestudeeren. De uitkomst overtreft de verwachting. Groote hoeveelheden worden gevangen. De bevolking eet gaarne de gedroogde visch. Door de aangewende middelen zal de handel er ook voordeel van trekken.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Van Ned. Nieuw-Guinea.

In No. 25 van de Java-Post, Weekblad van Ned.-Indië, schrijft Pastoor van de Kolk een artikel over het leven der Marindineezen op Ned. Nieuw-Guinea, een volksstam, welks beschaving blijkbaar nog alles te wenschen overlaat. We lezen bijv.:

„Wel mocht ik de vorige maal schrijven dat een kordate bestrijding van het koppensnellen op Zuid Nieuw-Guinea nog noodig zou zijn. In de afgeloopen maand hebben de kustbewoners weer den treurigen moed gehad om in het binnenland op menschenjacht te gaan. Natuurlijk waren de lui van Sangasee opnieuw de groote „helden". Men spreekt er van zoo'n dertig gesnelde koppen en een twintig gestolen kindertjes. Ook in de dorpen rond Merauke schijnt men toebereidselen gemaakt te hebben voor een sneltocht. De Marindineezen klagen maar altijd dat hun kinderen geen namen meer hebben, en daarom gaan ze snellen.

Aan het werken hebben ze nog een broertje en zusje dood. Niet dat ze op zich zelf te lui en te vadsig zijn; ze zijn levendig genoeg en als ze eenmaal beginnen te werken, dan pakken ze flink aan. Maar de voornaamste prikkel tot den arbeid ontbreekt hier. De lui hebben zoo weinig behoeften en hard werken is absoluut niet noodig om volop den kost te hebben. 't Is haast een ongeluk voor dit volk dat de natuur zoo mild is: de beschaving zal daardoor heel wat trager opbloeien."

Peper-cultuur in de Buitenbezittingen.

No. 17 der Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel bevat weder eenige mededeelingen van het Encyclopaedisch bureau. Behalve extracten uit de z.g.n. „Korte Verslagen" over het 1e kwartaal van 1911, worden gegevens verstrekt betreffende de pepercultuur in de Buitenbezittingen.

We ontleenen daaraan dat de uitvoer van peper uit Ned.-Indië (Java en Madoera en de Buitenbez.) ruim $19\frac{1}{2}$ millioen K.G. bedroeg.

De gewesten der Buitenbezittingen, die deelnemen aan de productie, verscheepten zelve rechtstreeksch naar buiten Ned.-Indië circa $12\frac{1}{4}$ millioen Kilogr., zoodat $7\frac{1}{4}$ millioen K.G. van Java en Madoera zijn uitgevoerd. Deze laatste eilanden nemen zelve geen deel aan de productie, zoodat ook die $7\frac{1}{4}$ millioen K.G. van de buitenbezittingen gekomen zijn.

De statistiek van den handel en de in- en uitvoerrechten bevat echter geenerlei gegevens betreffende het verkeer binnen den Archipel, zoodat niet kan worden nagegaan, vanwaar de $7\frac{1}{4}$ millioen K.G., door Java uitgevoerd, gekomen zijn.

Aan het slot van het overzicht wordt gezegd:

Met de welwillende medewerking van de bestuursambtenaren in de betrokken gewesten der Buitenbezittingen, zal een overzicht gegeven worden van de pepercultuur in die gewesten.

Deze overzichten, ingericht naar een vast schema, zullen de volgende punten behandelen:

I. Gronden, waarop de cultuur gedreven wordt; II. Aanleg der tuinen; III. Werkzaamheden in de tuinen na den aanplant; IV. Pluk; V. Bereiding; VI. Werkovereenkomsten bij de pepercultuur in gebruik; VII. De handel; VIII. Opgave van beplant areaal, te verwachten uitbreiding en te verwachten productie.

Zoodra voldoende gegevens ontvangen zijn om een onafgebroken reeks artikelen te waarborgen, zal met de publicatie der overzichten een aanvang gemaakt worden en hopen wij daardoor een kort, maar praktisch beeld van de pepercultuur en van den peperhandel in Nederlandsch-Indië te verkrijgen.

De havenplannen van Makassar.

In het jongste nummer van „De Handel" houdt Dr. C. te Lintum eene heldere beschouwing over de havenplannen voor Makassar, waarbij hij als uitgangspunt neemt het bekende rapport van de heeren Dr. Kraus en de Jongh.

In welke mate het verkeer te Makassar in de laatste jaren vooruit is gegaan, moge blijken uit de volgende aanhaling uit het artikel van dr. te L.:

„In 1899, toen de stad nog behoorde tot de vrije havens van Indië, kon de scheepvaartbeweging gerekend worden op omstreeks 574000 register ton, in 1904 was dit cijfer geklommen tot 876000 ton, en in 1909 werd het gerekend op niet minder dan 1.472.000 ton. Dus in tien jaar tijds een verdrievoudiging! Waar vindt men de haven, die zoo iets beleefd heeft? Met de goederenbeweging is het geval nog sterker: die klom in dezelfde tien jaren van 82000 ton (van 1000 K.G.) tot pl.m. 350.000 ton, d.i. meer dan viermaal zooveel."

Tijdschrift voor Nijverh. en Landb. in Ned.-Indië.

Inhoud van de afl. Maart—April 1911: De cultuur der duinen, naar H. Semler. — De kosten van een Renard-wegentrein. (De economie van het gebruik van automobielen in den handel). — De kamfercultuur in de Vereenigde Staten. — Export-proeven van manga's. Eenige grondstoffen voor de papierfabricatie, door F. Maus. — De bereiding van tabak (hare cultuur en hare scheikunde). — Iets over asperge-cultuur en nog wat. — Pisang- en ananascultuur in Fransch-Guinea. — De economische waarde van waterkracht, beschouwd uit een oogpunt van waterwerken. — De productie van de Anatto op Jamaica. — De medicinale waarde van plantaardige voeding. — Veredeling van den Liberia-koffieboom op de ondernemingen op Java, door dr. Greshoff. — Hoe men planten door warmwaterbaden kan kweeken. — Een nieuwe methode van verhaasten groei. — Lucht ademende visschen. — De warmtegraad van brandstoffen, door prof. V. B. Lewes. — Varia: Een nieuw gebruik van de Ricinus-olie. Enz.

Weekblad voor Indië.

Voornaamste inhoud van No. 10: Inlanders zonder contrôle, door M. van Geuns. — De pest. Hoe kunnen wij haar vermijden en bestrijden (slot), door dr. J. H. F. Kohlbrugge. — Cacao- en bacovencultuur in Suriname (met afb.), door Mian. — Indische penkrassen (vervolg), door Ofoei. — Huwelijksgebruiken in verschillende landen (slot), door T. t. H.

De Indische Mercuur.

No. 30 bevat de volgende bijdragen: Ontstaan en ontwikkeling van de beetwortelsuikerindustrie in de Vereenigde Staten, door H. C. Prinsen Geerligs. — Beknopte gegevens over cultuurgewassen, hunne behandeling en ziekten. — Thee, door dr. A. W. Nanninga. — Umtrieb-stelsel of kweeken van oude boomen bij de kina-cultuur. — De Soekaboemische landbouwvereeniging. — De cutch-industrie in de residentie Westerafdeeling van Borneo. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (Electrisch tramverkeer te Batavia, enz.) — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910.

Jaarverslag van de Vereeniging „Tot Steun" over het jaar 1910.

Zendings-Studie.

Afl. 3 van „Hoe wij steunen en gesteund worden", orgaan der vereeniging „Tot Steun".

Mr. G. D. Willinck over wijlen professor Dr. G. A. Wilken, door Mr. F. D. E. van Ossenbruggen.

7e Jaarverslag van het „Bureau voor Handelsinlichtingen."

No. 2 van de Serie „Mededeelingen voor Landbouw, Nijverheid en Handel" te Buitenzorg. „What kapok is and what it is used for."

„De Balata-industrie in Suriname". Supplement door Fred. Oudschans Dentz.

La Gazette de Hollande.

De toekomst van Sumatra, door F. H. A. Steens Zijnen.

Ned. Staatscourant.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 5 Juli 1911;
De Locomotief t/m 4 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 4 idem;
De Sumatrapost t/m 5 idem;
De Sumatrabode t/m 7 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 5 idem;
De Indische Mercuur no. 31;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw;
De Banier no. 26;
Weekblad voor Indië no. 10;
Witte Kruisblad no. 11;
Tijdschrift der Maatschappij v. Nijverh. afl. Juli;
Archief voor de Suikerindustrie in Nederl.-Indië, nos. 24 t/m 28;
Korte berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel no. 16.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Met erkentelijkheid werd van het Landbouwkundig bureau van het Kali-Syndikaat te Utrecht ontvangen: Een present-exemplaar van het werkje, getiteld:

„Cacao-culture in the West-Indies".

Het is ter kennisname van leden op de leestafel Heulstraat 17, den Haag, neergelegd.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

Voor den dienst in Nederlandsch-Indië is de uitzending noodig van een degelijk, practisch en theoretisch onderlegd **jong landbouwer** liefst iemand, die hier te lande in de kleistreken in den landbouw heeft gewerkt, in het bezit is van een diploma van het met goed gevolg bezoeken van eene landbouw-winterschool, en voorts den hoogeren cursus der Nederlandsche Heidemaatschappij heeft afgeloopen en die thans, hetzij bij deze maatschappij, hetzij elders, met succes als opzichter of hoofdopzichter werkzaam is.

De bedoelde persoon zal den titel van **landbouwadviseur** voeren en eene bezoldiging genieten van *f* 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, met drie tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 (vijftig gulden) 's maands elk, benevens vrije woning of bij gemis daarvan eene indemniteit voor huishuur van *f* 50 (vijftig gulden) 's maands.

Zij, die in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 September 1911, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën onder overlegging van:

a. hunne diploma's;
b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. hunne geboorte-akte;

d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke, dat voldaan is aan de verplichtingen, welke voor hen uit de wet op de nationale militie zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld, of de candidaat gehuwd is, en c.q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der IIde klasse, c.q. ook voor 't wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van *f* 1000 (één duizend gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (één honderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggave van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2 pct. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pct. voor de gewone bijdrage aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden één maand traktement. Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over één maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk één maand traktement.

(Ned. Staatscourant van 26 Juli 1911, No. 173).

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 30 Juni 1911. No. 52.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den controleur J. G. Moojen en aan Mr. M. C. Rogge.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzer D. G. Sigmond; de ingenieur N. J. de Groot; de commies J. B. C. Keijser en de klerken Mej. R. M. Staal en H. van Eecke.

Benoemd: tot onderwijzer 1e kl. H. A. J. van Waesberge; C. van Noort en C. Haring; tot secretaris der res. Besoeki Ph. A. Bannet; tot pandh.-controleur F. P. Elbers; tot ass.-resident van Bangil Th. J. W. S. Neys; tot adjunct-chef bij den S. S. op Sumatra J. H. A. de Voogt; tot architect J. Dogterom; tot onderwijzer 1e kl. M. J. Vrolijk en J. van der Kleij; tot hulpprediker te Haroekoe J. Hessing; tot directeur van de Prins Hendrikschool te Batavia J. Stigter; tot secretaris van Menado J. P. Rambaldo di Collalto; van de res. Z. en O. afd. van Borneo B. Ch. A. J. van Dinter; tot vice-president van den R. v. J. te Batavia Mr. J. G. J. Oetgens van Waveren Pancras Clifford; tot lid van den R. v. J. te Semarang Mr. M. B. van Meertens; te Medan Mr. J. J. van Tiel; tot leeraar te Batavia H. F. Streiff; tot 1en klerk P. R. Leidelmijer, E. W. F. F. C. Gedult von Jungenfeld en J. A. Eduard.

Ingetrokken: de overplaatsing naar Borneo van den controleur L. M. van Klaveren.

Overgeplaatst: naar Soerabaja de onderwijzer E. Th. Harkink; naar Sibolga de idem C. A. H. Taminiau; naar Padang-Pandjang N. Kampman; naar Grisee de idem J. A. A. Gobben.

Benoemd: tot hulponderwijzeres Mej. M. B. C. Jagtman en H. Meeuwig.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 2en luit. P. W. F. Kaniess.

Bevorderd: tot kap. de 1e luit. J. A. Gratama.

Overgeplaatst: naar Salatiga de 1e luit. J. H. Th. Velu; naar Banjoe-Biroe de idem F. J. T. C. Siegmund; naar Fort de Kock de 1e luit.-kwartiermeester L. M. van den Ende; de 2de luit. kwartiermeester J. J. Felix.

Uit de Javasche Courant van 4 Juli 1911. No. 53.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan P. W. v. Schendel; P. J. H. Smeets; W. Th. M. van Rooij; N. Christiaans; J. W. Hodenpijl; elf maanden aan P. K. Erkelens en J. P. van Ekris.

Ontslagen: op verzoek eervol W. K. F. Dietz en A. Groothoff.

Benoemd: tot assistent-resident van Amoentai H. P. van der Horst; van Timor F. C. Vorstman; van West Nieuw-Guinea G. M. G. M. Iingenluyff; van Koetei A. H. Spaan; van Tanah Datar K. A. James; tot luit. der Chin. te Klaten Lie Boen Hok.

Ontslagen: op verzoek eervol de luit. der Chineezen te Soerabaja Kwee Tjan Hway; te Klaten Sie Ing Sioe.

Geplaatst: in de res. Amboina de contr. Th. H. A. van der Ven.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Padang Mej. M. Elzas.

Militair Departement.

Geplaatst: bij het 1e bat. de 2e luit. P. Gort; bij het 12e de 1e luit. C. van Teyn; te Tjimahi de 2e luit. D. J. G. van Steenbergen.

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80; voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—; voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat No. 56.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copieër- of vertaalwerk uit het Fransch. Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

☛ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in LAAN v. MEERDERVOORT 187 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 32. Donderdag 10 Aug. 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

In het belang van Groot-Nederland.

(*Aangeboden*).

Een oogenblik wordt hier uw aandacht gevraagd voor een groot Nederlandsch en Indisch belang, een aandacht, welke naar wij hopen in u zal doen ontluiken de sympathie voor het doel; sympathie, die tot medewerking zal leiden van u allen, lezers, wien het welzijn onzer overzeesche bezittingen ter harte gaat.

Die aandacht wordt gevraagd voor het jonge meisje: het jonge meisje, uit de onbemiddelde Indische kringen, het jonge meisje, dat eene jonge vrouw wordt, dat moeder wordt, dat de opvoedster wordt van een nieuw geslacht.

Het Indo-vraagstuk is een zeer moeilijk vraagstuk. Ieder, die in Indië geweest is, weet dit. De Indo met Nederlandsch en Indisch bloed in de aderen staat tusschen den Europeaan en den Inlander in, hij behoort tot onzen Nederlandschen stam, hij heeft dezelfde rechten en verplichtingen als de Nederlander, maar hij gevoelt zich geen Nederlander. In zijn jeugd reeds, op school, en later in het maatschappelijk leven, voelt hij zich soms achteruit gezet; er is bij hem een wantrouwen ontstaan tegenover den volbloed Europeaan. Dit zoo moeilijk te overwinnen gevoel, dat van vader op zoon, van moeder op dochter overgaat, is niet alleen een gevaar voor den bloei onzer koloniën, maar is tevens een aanklacht tegen ons zelven. Die duizenden Nederlanders behooren wij de hand te reiken; wij willen hen voor ons volk en onzen stam behouden; wij willen hun doen zien, dat wij ook hunne hoofden en handen noodig hebben in onze maatschappij en wij willen, zoo hopen wij, tevens hunne harten winnen!

En als wij dit willen, dan dient er allereerst iets gedaan te worden voor het jonge meisje uit deze onbemiddelde klassen, want zij blijft na het doorloopen der lagere school zoo goed als verstoken van verdere ontwikkeling — wat hiervan het gevolg is, men leze de in een brochurevorm uitgekomen lezing van mevrouw Hissink-Snellebrand, eene vrouw, wie het lot van deze meisjes ter harte ging en die gedurende haar onderwijsloopbaan een groot plan heeft gevormd.

Het is tot de verwezenlijking van dit plan, dat wij uw aller medewerking en steun inroepen.

Wanneer de meisjes na afloop van de lagere school, waar zij reeds eene zekere ontwikkeling zijn deelachtig geworden, waar zij zich gewend hebben aan een omgang, waarin het Nederlandsche element invloed heeft uitgeoefend, een invloed, dien zij (dit heeft de ondervinding bewezen, men vrage het allen onderwijzers!) zeer gaarne ondergaan, zich kunnen vereenigen in internaten, die wij „Jonge-Vrouwen-Scholen" willen noemen; scholen, waar zij veel zullen leeren, wat zij voor het practische leven noodig zullen hebben: land- en tuinbouw, huishoudelijken- en handenarbeid, waar geest en gemoed door bestuur en omgang ontwikkeld worden, waar een Nederlandsche geest zal heerschen en de Nederlandsche taal goed zuiver gesproken wordt, dan bereiken wij zóó niet alleen het jonge meisje in Indië, dan bereiken wij zoo ook de vrouw, de moeder, de opvoedster van een nieuw geslacht, dat, naar wij hopen, niet alleen de rechten en plichten als Nederlander zal hebben, maar zich daarbij waarlijk Nederlander zal gevoelen!

Aan 't hoofd der eerste „Jonge-Vrouwen-School" zal mevrouw Hissink-Snellebrand, de ontwerpster van het plan staan; zij doet dit geheel belangloos en eenige voor dit bijzondere werk uitgekozen vrouwen zullen haar ter zijde staan.

Wanneer gij allen, die Indië kent, aan wie door onze Koloniën een rustig en ruim bestaan verzekerd is, die u een extra weelde kunt veroorloven door de jaren eens doorgebracht in de Tropen; gij, die Indië kent door bloedverwanten en vrienden; en gij, die Indië alleen kent als „onze Koloniën"; wanneer gij allen, voelende, dat er hier sprake is van een groot stambelang, dat wij hier een erfenis hebben te aanvaarden van onze voorvaderen, die de 17de eeuw tot eene roemrijke maakten, ieder naar uw vermogen iets bijdraagt, in geld, in boeken, in grondstoffen, dan kan die eerste Jonge-Vrouwen-School in 1913 verrijzen en kunnen wij beginnen met een werk, dat zoo dringend noodig is, van welks slagen zooveel afhangt, niet alleen voor het heil van Indië, maar ook voor Nederland.

Ieder, die iets gevoelt voor het doel, waarnaar wij streven, zende zijn (haar) kaartje of het op pag. 12 van dit no. voorkomende biljet ingevuld aan het adres van onzen secretaris, den heer H. de Chauvigny de Blot, 2e Schuijtstraat 252, Den Haag.

Namens het bestuur van de Vereeniging tot Oprichting voor Jonge-Vrouwen-Scholen in N.-I.:

A. W. M. E. UHLENBECK-TERWOGT, voorzitster.

H. DE CHAUVIGNY DE BLOT, 1e secretaris.

Comité van Aanbeveling:

Gravin van Randwijck, geb. Bsse. van Hogendorp.
L. J. Resner, gep. Lt.-Gen. der Genie N. O. I.
H. D. H. Bosboom, gep. Lt.-Kol. der Genie N. O. I.
C. R. Bakhuizen v. d. Brink, gep. H.ambt. N. O. I.
Mr. Andrée Wiltens, gep. Recht. Ambt. N. O. I.
Dr. E. Bonebakker, Dir. H. B. S. Semarang, m. verl.
Dr. Tjeenk Willink, laatst. Dir. H. B. S., N. O. I.
W. Megelink, oud-Leeraar M. O., N. O. I.
D. C. J. Kool, oud-Insp. Openb. Eur. L. O., N. O. I.
Dr. Carpentier Alting, Em. Pred. N. O. I.
Rud. Dumosch, Lid v/d firma Maintz & Co.
Mejonkvr. M. van Andringa de Kempenaer.
Freule Sophie W. A. Wichers, Huis ter Heide.
Mevrouw Van Zuylen Tromp.
G. A. A. Bouricius,
allen te 's-Gravenhage.
Mej. Denier van der Gon, Amsterdam.
Mevr. de Wed. Dr. N. Ellinger—Van Embden.
Mevr. de Wed. L. Westermann—Heinze.
Mevr. de Wed. Veltcamp—Helbach.
Mevr. J. A. Bonebakker—Snellebrand.
Mevr. A. van der Linden—Bosch.
Mevr. T. Westermann—Smithuisen.
Mej. Fernande Nieuwenkamp, Hoofdleerares bij het Gem. Spraakonderwijs te Amsterdam.
Mevr. E. H. Tijken—Obreen, Breda.

PERSKRONIEK.

INHOUD: X.-X. in *Het Vaderland* over de Timorkwestie; De heer G. Nypels in *Land en Volk* naar aanleiding van 4 Aug. 1811; De Atjeh-Kroniek in *De Nieuwe Courant*; De heer J. J. B. in *Het Handelsblad* over de interviews met de bestuurders van onze Oost.

Over Timor schrijft X—X in Het Vaderland van 9 dezer (eerste avondblad):

„De houding der Regeering schijnt doel getroffen te hebben. De voormalige betwiste gebieden op Timor zijn vrijwillig ontruimd, de Portugeezen hebben er eenige versterkingen geslecht. Die zg. betwiste gebieden zijn Lakmaras aan de „groote grens", d. i. de grens van de Noord- naar de Zuidkust, waardoor het eiland Timor in een Oostelijk (Portugeesch) en een Westelijk (Nederlandsch) deel gescheiden wordt, en Bikomi gelegen tusschen de Portugeesche enclave Noimoeti, in het midden van het eiland in ons gebied gelegen en reeds in beginsel aan ons afgestaan, en het Portugeesche Oikoessi op de Noordkust in ons gebied.

We mogen de Indische Regeering en de betrokken Ministers gelukwenschen met het behaalde succes. We zullen hebben af te wachten waartoe die betere verhouding leiden zal, doch men mag verwachten, dat onzerzijds stappen zullen worden gedaan, die nu in korten tijd voeren zullen tot een afdoende oplossing van het vraagstuk der grensregeling op Timor.

Dan zal Maucator worden afgestaan aan Portugal en zal dit rijk aan Nederland afstaan Noimoeti, Tahakay en Tamiroe Ailala, zoo wil het tractaat van 1904.

Men meene echter niet, dat daarmede alles is gedaan om rustverstoringen in de toekomst in de grensgebieden op Timor te voorkomen.

Het landschap Tialaran, dat diep in Portugeesch gebied indringt, blijft bij die nieuwe regeling Nederlandsch territoir, aan de andere zijde kan het niet dienstig zijn voor de rust op Timor, dat van onze Noordkust een niet onbelangrijk gedeelte wordt ingenomen door het Portugeesche Oikoessi. Dit laatste landschap met een belangrijke bevolking van z.g. Zwarte Portugeezen zal zich wel moeilijk leenen voor een mogelijken overgang onder Nederlandsche souvereiniteit."

***

In Land en Volk van 5 dezer schrijft de heer G. Nypels een hoofdartikel „Naar aanleiding van 4 Augustus 1811". Hij haalt die geschiedenis in het kort op, besluitend met:

„Zoo was, heden een eeuw geleden, de inzet van de worsteling, die Java, in zes weken, onder Engelsche vlag zou brengen. De hoofdstad Batavia werd zonder strijd prijs gegeven. Bij Meester Cornelis had het eenige gevecht van beteekenis plaats. Daarop volgde nog een ontwijken van de eindbeslissing door een vlucht van Janssens, eerst naar Buitenzorg, dan naar Midden-Java (Semarang, Salatiga); maar het slot was de overgave van alle bezittingen aan Engeland. Alle militairen werden krijgsgevangenen. De officieren, welke niet overgingen in vreemden dienst, werden, evenals Janssens zelf, naar Engeland overgebracht.

Het komt niet ondienstig voor deze gebeurtenis in herinnering te brengen, al roept zij geen glorietijd van onze geschiedenis, geen strijd die Nederland in eenig opzicht tot roem strekt, voor den geest. Maar in het kwade, ons door het verleden gebracht, ligt een duidelijker sprekende waarschuwing dan in het verloop der dingen, die ons ten goede zijn gekomen. Trekt men er leering uit, dan is dit het goede van het kwade."

En na een schets gegeven te hebben van den huidigen toestand, eindigt schrijver:

„Wel is ons leger nu veel beter dan toen, wel is er op te rekenen, dat dit door grooter plichtsbesef en met meer talent geleid zal worden, maar daar staat tegenover, dat de aanvaller rekening zal houden met ons leger zooals het is, en dat de politieke omstandigheden zoo zijn, dat niet verwacht mag worden, dat de eenmaal verloren koloniën ons later weer — als in 1816 — goedschiks zullen worden teruggegeven. Toont Nederland zijn koloniën niet te kunnen verdedigen, de taak der ontwikkeling er van niet in eigen hand te willen houden, dan zal men het van die taak ontlasten, het niets overlatende dan de herinnering aan eigen tekortkoming."

***

In de Nieuwe Courant van 5 dezer een Atjeh-kroniek, besluitend met de woorden:

„'n Feit van groote beteekenis is de onderwerping van al het volk van panglima Moeda Abaï en tengkoe Dé in het Melaboehsche. Het was een factuurtje van 63, meest zeer lastige roovers en vechtersbazen, in hun soort van veel beteekenis. Een werd nog gevangen opgebracht. Dit schijnt het gevolg van het sneuvelen van tenghoe Kadli — 'n waschechte oelama, die dan ook in geur van groote heiligheid stond, — en zijn zoon. Dertien lieden gingen met hen den dood in. Zou het daar nu zijn afgeloopen?

Gajoe-Loeös eischte ditmaal van de maréchaussées twee zwaar en een licht gewonde'n). Er sneuvelden weer twee lieden, desperado's, die de maréchaussées verwondden. Maar pang Kloeët kwam met vijf man in onderwerping. Hetzelfde deden 15 lieden in Alas. In heel het gouvernement kwamen in 2 weken tijds 87 lieden zich, als van uitgeweken terug, melden en 2 werden gevangen genomen. Buitgemaakt zijn slechts 1 voorlaadgeweer en 1 donderbus.

Er sneuvelden in hetzelfde tijdvak ook 29 lieden. Onder dezen waren drie gedroste dwangarbeiders, die zich bij toekoe Dagang — 'n rooverhoofdman, die in den bergketel van Tangsé thuis behoort, maar liefst wat uit de voeten blijft — hadden aangesloten. Dit geeft weer eenig denkbeeld van den aard van het verzet, dat in de achteraf gelegen streken nog militaire patrouilles noodig maakt."

***

In het Handelsblad vervolgt J. J. B. zijne „Interviews met de bestuurders van onze Oost". Aan een in het blad van 6 dezer ontleenen wij het volgende:

„.........We gingen uit de moskeekas een school bouwen. Is dat geen triomf van het westen over den Islam?

— Is die moskeekas dan rijk?

— Dat zou ik denken. De „zakat", de belasting voor de armen, is een der vijf „zuilen" van den Islam. Er waren kassen met ƒ 5000 à ƒ 10.000 en er waren geen armen...... Ik vroeg of we dat geld niet bij de Escomptomaatschappij op rente konden zetten? Neen, dat verbiedt de Islam.

— Met behulp van al die fondsen hebben we behoorlijke passarloodsen gebouwd, mooie wegen aangelegd en dan... 'n massa scholen gebouwd en de onderwijzers betaald. Die kregen we van de kweekschool van Fort de Kock, ze hadden daar niet af kunnen studeeren om de een of andere reden of konden geen plaats krijgen.

— Ik dacht, dat er nu de Buitenbezittingen opengezet zijn, zoo'n behoefte was aan... onderwijs.

— Ja, lachte de controleur, die behoefte is er ook, en onderwijzers zijn er ook wel, maar er zijn geen scholen *)...... Nu, die scholen van ons gingen uitstekend — men moest de oudere liefhebbers voor onderwijs terug sturen, anders was er geen plaats voor de jongere. En de invloed op de kinderen was duidelijk te zien: ze waren niet schuw meer voor 'n blanke, maar groetten, vertrouwelijk en welgemanierd.

— Dus ze hebben wel aanleg.

— Voor sommige dingen zeker. Ze redeneeren... als Brugman. Onderling houden ze heele debatavonden, probeeren elkaar schaakmat te zetten. Ook raadsels verzinnen ze.........................

*) Dat er niet voldoende scholen zouden zijn voor het beschikbaar, van de kwdekscholen afkomstig personeel mag met alle recht betwijfeld worden. De maatregelen genomen, in verband ook met de uitbreiding van het aantal scholen, om eene grootere aanvulling van het onderwijspersoneel te verzekeren (zie o.a. stukken der Ind. begrooting van dit jaar) spreken een andere taal!, zoo merkt de redactie op.

Uit de O.-I. Mail.

Sportoefening in het Indische leger. In De Loc. van 3 Juli j.l. schrijft Lem hierover een hoofdartikel en zegt o.m.:

„Leest men de diverse reglementen en voorschriften door, waarin sport door het legerbestuur wordt aanbevolen, dan krijgt men onwillekeurig den indruk, dat het nut hiervan ten volle wordt ingezien.

Wanneer men de huidige toestanden in het leger vergelijkt met die van jaren her, dan zijn zeer zeker vele takken van sport het opvoedingssysteem binnengedrongen en wisten die nieuwigheden, ijzervreters ten spijt, zich meesterlijk te handhaven.

Militair conservatisme, geldgebrek en ook dikwijls volkomen onbekendheid van het bezielende, dat uit deze spelen voortvloeit, hielden dien vooruitgang tegen, ja, brachten de oefening terug tot een parodie."

Hij gaat de verschillende takken van sport na, en merkt o. a. op:

„Ook aan zwemmen schenkt men bijzondere aandacht, en moet de man een stroombreedte van 20 meter, gewapend kunnen overzwemmen. Gaat men de garnizoenen op Java na, waar een militaire zweminrichting bestaat, dan komt men tot bedroevende resultaten. Tjimahi is er een rijk; maar dan zijn we ook uitgepraat, en of daar stelselmatig les in zwemmen wordt gegeven...... ik woonde 't nooit bij. In de buitenbezittingen treft men bij enkele plaatsen een zweminrichting aan, meestal particulier initiatief, waarvan militairen gebruik mogen maken tegen een geringe contributie, die dan nog dikwijls uit dagverblijffondsen betaald moet worden. Van gouvernementswege wordt dus ook deze sport stiefmoederlijk behandeld. Aangezien het grootste deel onzer soldaten inboorlingen zijn, en van jongs af aan in vuil kaliwater hebben leeren zwemmen, zoo wreekt zich dit verzuim niet al te sterk, maar toch verdrinken er gedurende onze expeditie nog heel wat mannetjes.

Wanneer er geen geld is om met alles mede te doen, waarom het dan versnipperd? Geeft de soldaat een moderne opleiding in schermen en gymnastiek, goede meesters, goed materiaal, dan kan hij zich ten minste op iets beroemen, dat in orde is, en wat zijn militaire opvoeding betreft, de rest kan dan over boord gegooid worden t. w. openluchtspelen. Wordt het nut van het laatste ten volle ingezien, tast dan in de beurs, want op deze wijze is het slechts krukken." Aldus eindigt schrijver.

Timor. — Naar Het Bat. Nieuwsbl. van 6 Juli j.l. vernam, komen de berichten die de regeering aanleiding gaven om troepen naar Timor te zenden, in het kort neer op het volgende:

De Portgeezen hebben — het is reeds in verschillende bladen, o.a. Javabode en Soerab. Hblad vermeld — den toegang tot een geënclaveerd stuk Nederlandsch grondgebied afgesloten, hetgeen zij konden doen omdat de eenige weg die naar dat gebied leidt, loopt door het hunne. Daarop sloten onze troepen op hun beurt den langs een onzer wegen gaanden toegang tot een Portugeesche enclave af.

Op zichzelf zou dit geen aanleiding gegeven hebben tot conflicten. Maar eenmaal aan plagerijen begonnen, zette men die door; er kwamen tenslotte invallen op ons gebied voor, zoowel van geregelde troepen als van Portugeesche onderdanen, die daartoe zijn aangezet door de troepen; het doel van die invallen zou geen ander geweest zijn dan roof en plundering, want de bezetting van het Portugeesche bentengkje, dat op den bovenbedoelden weg is opgeworpen zou al zeer slecht van leeftocht voorzien zijn en van de omgeving halen wat er van te halen is.

Bij een dier invallen nu moet het tot een conflict gekomen zijn, waarbij inderdaad onzerzijds een officier gewond zou zijn.

Het doel der troepenzending nu is, hangende de onderhandelingen welke over het geschil tusschen Den Haag en Lissabon gevoerd worden, dergelijke invallen voor het vervolg te voorkomen. Met het oog daarop worden, voor het geval de thans gezonden troepenmacht te klein mocht blijken, nog 2 compagniën infanterie gereed gehouden, waartoe zouden zijn aangewezen de compagnieën van het twintigste bataljon (andere berichten zeggen dat Magelang de troepen zou moeten leveren). Mochten on-

danks de aanwezigheid van onze troepen de invallen zich herhalen, dan zullen die natuurlijk krachtig worden tegengegaan.

De zaak staat dus zoo, dat van een expeditie tegen Timor niet gesproken mag worden. Onze grenzen worden bewaakt; schending dier grenzen zal worden tegengegaan, en verder is het woord aan de diplomaten.

In verband met zijn telegram schrijft de correspondent van Het Bat. Nblad nog aan zijn blad:

De lucht zit vol oorlogsgerucht. Nu weder verneem ik uit officierskringen, dat naar men volhoudt op goeden grond, verwacht wordt dat spoedig nog meer versterkingen naar Timor zullen worden gezonden. De troepen die daarvoor in aanmerking zouden komen, zouden van het garnizoen in Magelang losgemaakt worden. Datum van vertrek heet afhankelijk te zijn van een samenspreking tusschen Plein en Buitenzorg.

Hoe zal men de waarde van zulke berichten schatten? Het is natuurlijk zeer goed mogelijk, dat zulke dingen een grond van waarheid hebben. De officieren zelf moeten zich zeer interesseeren voor eventueele troepenzendingen en mogelijke vertrekdata. Zij hebben gezinnen, moeten regelingen treffen alvorens uit te rukken, hoewel de Indische militair altijd gereed moet staan om op eerste commando op te trekken, zich in te schepen voor wie weet welk verwijderd punt van den archipel. Dus zitten de officieren „op het vliegtuig" om spoedig te weten wie er zal moeten uitrukken en wanneer dat zal gebeuren.

Pour acquit de conscience heb ik u derhalve doen weten, welke verwachtingen hier in officierskringen gekoesterd worden.

Oranje-Hôtel te Soerabaja. — Het Oranje-Hotel dat Zaterdag j.l. te Soerabaja is geopend, bevat, volgens de N. Soer. Crt. 80 kamers, 40 gelijkvloers en evenveel op de eerste verdieping.

Elke kamer heeft een oppervlakte van 5 bij 5 M. en een voorgalerij geeft gelegenheid, na harden arbeid eens heerlijk in de buitenlucht uit te blazen. Op deze voorgalerij bevindt zich een hanglamp met twee branders, en in de kamer treft men, behalve een dergelijke lamp, nog een muurlamp aan. Het bij 't Ind. hotelleven behoorend onaangename geren naar de badkamer, is voorkomen, doordat elke kamer een afzonderlijke badkamer en W.C. heeft. Elke logé beschikt over een eigen telefoon, terwijl nog twee toestellen in de groote corridor zijn opgehangen.

Er is waarlijk geen geld gespaard om het hotel tot het best ingerichte van Indië te maken.

De zeer groote eetzaal bevat 31 tafels, waarbij er zijn met 2, met 4, met 6 en met 8 stoelen. Voorts is er een recreatiezaal, een salon, een leeszaal en een bureau voor het afdoen van correspondentie. Er bestaan plannen om zoo spoedig mogelijk ook nog een biljartzaal te bouwen.

Een model-hospitaal. Van iemand, die onlangs in Mandar ter Westkust van Celebes vertoefde, vernam De Javabode, dat in de hoofdplaats van dat pas onderworpen landschap, Madjene, een hospitaal staat, dat als een modelinrichting mag worden genoemd.

Onder de persoonlijke leiding van den vroegeren militairen geneesheer Crediet, in den stijl van de boegineesche huizen der omgeving gebouwd, ziet het er niet enkel buitengewoon smaakvol en netjes uit, maar is de inwendige inrichting bovendien zóó uitmuntend, dat zij zelfs aan strenge eischen van europeesche hygiëne voldoet.

Onder meer zijn alle hoeken in de zieken- en operatie-zaal vermeden en deze laatste vertrekken geheel met blanke tegels afgezet.

De Inlanders uit den omtrek, waaronder de hoofden, hadden getoond een groot vertrouwen in de medische behandeling te stellen. Voor de hoofden waren afzonderlijke, zeer goed ingerichte vertrekken 2e klasse in orde gebracht.

Het is stellig een hoogst gelukkig verschijnsel, wanneer de beschaving op een dergelijke wijze in pas onderworpen streken wordt gebracht.

Opiumbepalingen. De Javasche Ct. bevat een ordonnantie, waarbij voorzieningen zijn getroffen tegen het verkoopen of afgeven van opium aan personen beneden de achttien jaar.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Er is rumor in casa.

In den loop van het Killinger-proces wees de onlangs afgetreden procureur-generaal de bevolking op de afwezigheid van solidariteitsgevoel in de kolonie en gaf den welgemeenden raad zich te vereenigen. Hij die de bevolking niet alleen van den buitenkant kent, weet dat vereenigingen en bonden niet de desiderata zijn, waaraan Suriname in de eerste plaats behoefte heeft. Er is daar een splijtzwam, die vereenigingen en bonden tot een kwijnend bestaan en een langzamen dood doemt. En dat zal in de naaste toekomst zoo blijven.

Maar hoe het ook zij, de raad van den welmeenenden procureur-generaal viel in goede aarde en... de „Volksbond" verrees. Een even welmeenend gouverneur achtte het wenschelijk den bond in goede banen te leiden. Een welmeenend dominee zou die taak op zich nemen. Op 6 Juli hield de heer A. E. Boers, predikant bij de Luthersche gemeente te Paramaribo, voor den Volksbond een rede „over de beweging in deze dagen".

Het resultaat? Algemeene ontstemming, de couranten vol ingezonden stukken om te protesteeren tegen het gesprokene, dat de in druk verschenen lezing niet geheel schijnt te dekken. Onwaarschijnlijk is dit niet, omdat de dominee niet van het blad heeft gesproken, en, volgens zijn eigen verklaring, zijn rede niet van buiten had geleerd.

Maar nu worden den redenaar woorden in den mond gelegd, die een mensch met gewoon gezond verstand niet kan gesproken hebben en daartegen protesteert de dominee.

Leest men de rede aandachtig, en dat verdient ze ten volle, dan komt men tot de overtuiging, dat men te doen heeft met een man, die het goede voor heeft en den moed bezit om onbewimpeld te zeggen wat hem op het hart ligt; maar dan ziet men tevens dat de heer Boers een slechts zeer oppervlakkige kennis heeft van de heterogene bevolking, die hij den weg zou wijzen.

Reeds op de eerste bladzijde der rede leest men:

.......„Ik kan niet anders spreken dan als Nederlander.

Wat ik gezien heb is bevreemdend.

Ik zeg u dat ieder vreemdeling in verbazing is en heel lang blijft.

Er is niet één, dien 't niet verwondert. Soldaat of predikant — tourist, scheepskapitein, wie er komt.

Maar 't is niet het tropische dat men ziet en niet begrijpt — 't is het andere — 't maatschappelijke —de toestand van land en volk — dat men ziet, en nooit doorziet.

Men heeft geen houvast aan de dingen. Men ziet geen uitgang en geen ingang. Ook in de redeneering, bespreking van de dingen is geen eenheid.— Ieder spreekt den ander tegen. En voorbij. En men spreekt zichzelf voorbij.

Er is geen bezonken wijsheid. 't Is soms of dit een wereld is zonder hoofd"......

Deze zijn eigen ervaring had den heer Boers de overtuiging moeten schenken, dat hij, die van buiten komt, niet in een paar jaar een juist inzicht verkrijgt in zeden en gewoonten van een zeer heterogene bevolking... en dan ware hij teruggedeinsd voor de taak van wegwijzer.

Dit neemt niet weg, dat zijn lezing in de hoogste mate belangrijk is om het vele dat hij goed heeft waargenomen en moedig uitgesproken.

In hem is de kiem aanwezig om een kenner van land en volk te worden. En aan zijn groote belangstelling mag niet getwijfeld worden.

Buiten de kerk hoort men niet gaarne boetpredikatiën.

Wanneer men in Suriname tot kalmte komt en het boete-element in de rede vergeet, zal men in dominee Boers een persoonlijkheid erkennen, die waardeering verdient. Van zijn kant zal hij ongetwijfeld willen leeren, van menschen, die den toestand van land en volk wèl doorzien. Hier reeds één welmeenende raad: de heer Boers trachte, bij vergelijking van moederland en kolonië, de overeenkomst te zien in dingen, die slechts schijnbaar verschillen. Dat zal hem voor menige verkeerde gevolgtrekking behoeden.

Het einde van de rede, die in zeer eigenaardigen stijl is gehouden, luidt aldus:

.......„Ik hoop dat men in 't land, waar alle nationaliteit is samengekomen — elkander meer begrijpt en verdraagt.

En dat men in waarheid zich vereenigt om recht te doen en recht te vragen.

Ik hoop, dat de Surinamer den Nederlander zal vertrouwen en dat in onzen tijd regeering en ieder Nederlander 't zijne doet, om goed te maken 't kwaad van vroegere geslachten.

Men is in den ouden tijd gekomen om te zoeken wat er te vinden was. Men heeft alles genomen en niets gegeven.

Wij zullen alle trachten te geven wat wij kunnen en te bewaren den naam onzer natie in deze verre West."

***

Onder het hoofd „Een sociaal werk" heeft De West van 4 Juli het over de oprichting van een tehuis voor kinderen door de Evangelische Broedergemeente. De N. R. Ct. van 3 Augustus — Avondblad A — vat het bericht als volgt samen:

„Ter vervanging van het sedert een jaar te Paramaribo gevestigde Tehuis voor kinderen, opgericht door de Evangelische Broedergemeente, is den 13en Juli te Beekhuizen, het vlak naast 't station Saron gelegen nieuwe tehuis geopend, dat ruimte biedt voor 40 kinderen en in October geheel voltooid zal zijn.

De benoodigde gelden werden tot nu toe hoofdzakelijk bijeengebracht door geregelde jaarlijksche bijdragen van de zending, de firma Kersten en Co. en door vrienden in Holland, Duitschland en Suriname, meestal door personen, die in den dienst der zending staan. Ook mochten eenige grootere bedragen ontvangen worden, die in Holland verzameld werden naar aanleiding van het noodlottige overlijden van den zendingsdirecteur Ernst Reichel, gestorven op zijne reis naar Suriname in Februari verleden jaar bij den ondergang van s.s. Pr. Willem II, en bijeengebracht met het uitdrukkelijk doel daarmee iets in den geest van den betreurden zendingsdirecteur tot stand te brengen.

De bouw van het nieuwe huis heeft echter nagenoeg het geheele beschikbare kapitaal geëischt, zoodat versterking der middelen hoogst wenschelijk is."

_

De nieuwbenoemde gouverneur van Suriname, baron Van Asbeck, is sedert 1 dezer werkzaam op het departement van koloniën ter bestudeering van verschillende ambtelijke aangelegenheden.

De beëediging door H. M. in zijn nieuw ambt zal in den loop van deze maand plaats hebben.

In deze week komen de leden der economische staatscommissie uit de kolonie terug, waarna zij eenige besprekingen met den nieuwen landvoogd zullen houden.

In verband met dit bericht zij hier gewezen op een brief van haar correspondent te Paramaribo in de N. R. Ct. van 3 Augustus, waarin, naar aanleiding van de benoeming van Baron Van Asbeck tot gouverneur van Suriname, o.m. wordt opgemerkt:

„Wel staat vast dat de taak van den nieuwen gouverneur niet onaanzienlijk verlicht wordt door het werk der Suriname Commissie, wier verzameling gegevens en daarmede samenhangend verslag hem al dadelijk inzicht zullen vermogen te geven in onzen kolonialen toestand. Ook zal, tengevolge van de bemoeiingen dier commissie, reeds in patria de richting waarin ons scheepje van staat in de naaste toekomst zal moeten stevenen, in algemeenen zin kunnen worden aangegeven."

Jammer dat de commissie den nieuwen gouverneur niet zal kunnen inlichten omtrent personen. In deze troebele tijden zou een juist inzicht in het karakter van personen, met welke hij in aanraking zal komen, voor den gouverneur van het grootste belang zijn.

_

De Gids van 1 Augustus bevat van de hand van Prof. Went te Utrecht een zeer belangrijk artikel, getiteld: De ontdekking van „Onze West", waarin een overzicht wordt gegeven van het werk der Nederlandsche ontdekkingsreizigers en geleerden, gedurende het laatste tiental jaren in Suriname en de Nederl. W.-I. eilanden verricht.

Laat de ruimte dit toe, dan zal in een volgend nummer van dit weekblad daaruit het een en ander worden medegedeeld.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Klachten over den civiel-geneeskundigen dienst op Java. Volgens een mededeeling voorkomende in de **Bromartani** van 4 Juni j.l., no. 45, verzamelde zich onlangs, op een Zondagmorgen, op één der Regentsétablissementen van Java, eene aanzienlijke menigte Inlanders, met het doel te hooren naar de bezwaren, die acht geestelijken, namens de bevolking, zouden voorbrengen, betreffende de moeilijkheden, welke de kleine man, vooral in den laatsten tijd, bij sterfgevallen dikwijls ondervond.

De klagers werden evenwel niet ten gehoore toegelaten, hetgeen een deel hunner aanleiding gaf zich tot den Patih te wenden, doch eveneens zonder succes. Ook dáár werden de bezwaren niet aangehoord.

De bedoeling van de klagers was opheffing van de navolgende bezwaren te verzoeken:

1e. den geneesheer op te dragen, om, nadat hij kennisgave van het overlijden van een Inlander zal hebben ontvangen, zich zoo spoedig mogelijk van den stand van zaken te overtuigen;

2e. dat de betrokken brigade zich niet zal verzetten tegen het houden van gebeden bij het lijk;

3e. aan den „Modin" de lijkwassching toe te staan en de nagelaten betrekkingen niet te dwingen het lijk ter ontsmetting naar Kalibaroe te brengen;

4e. aan de brigade op te dragen in het algemeen een meer vormelijke houding tegenover het Inlandsche publiek aan te nemen;

5e. ingeval van ontsmetting van eene woning, de dáár aanwezige goederen zoo mogelijk te sparen;

6e. de behandeling van vrouwenlijken, ingevolge de godsdienstige voorschriften, alleen door de echtgenooten te doen geschieden, dus niet door een Docter-Djawa;

7e. te vergunnen het lijk van een persoon, die ten elf ure 's avonds gestorven is, gedurende den nacht in huis te houden.

De bevolking zou het zeer op prijs stellen wanneer aan die bezwaren, zoo niet geheel, dan toch ten deele, kon worden tegemoetgekomen.

In hetzelfde blad wordt ook geklaagd over het optreden van den Docter-Djawa, die in het Onderdistrict Grogol is geplaatst, in het belang der bestrijding van de cholera- en pestziekten.

Natuurlijk is die détacheering een bijzonder goede maatregel te noemen, maar wanneer de geneesheer over geen voldoende geneesmiddelen beschikt, dan geeft de best bedoelde maatregel niet veel en kan hij moeilijk dadelijk aan cholera- en pestlijders medische assistentie verleenen.

Voor het geval de geneesmiddelen niet verstrekt worden, moet, volgens den schrijver, het bestuur voor de regelmatige verstrekking daarvan zorg dragen, want, zooals de toestand nu is, heeft hij geen zin en worden de aangetasten dikwijls teleurgesteld.

Dr. Tjipto Mangoen Koesoemo. — Een schrijver, die zich noemt Loemajan, zegt in de **Pemberita Betawi** van 1 Juni j.l. no. 123, dat hij in dat blad reeds herhaaldelijk gewezen heeft op het feit dat de Inlanders zoo weinig hart en medegevoel hebben ten opzichte van hunne landgenooten. Hij heeft natuurlijk daarmede niet bedoeld te zeggen dat alle Inlanders zóó zijn, doch wel dat de bewering een groot gedeelte van de Inlanders treft. En, waar hij destijds aan zulk een minder gunstige eigenschap der Inlanders openbaarheid gaf, daar is het, zijns inziens, niet minder passend, om, wanneer op een tegenvoorbeeld kan worden gewezen, daarvan eveneens in hetzelfde blad in het openbaar melding te maken, terwille niet alleen van de rechtvaardigheid maar ook opdat het gegeven mede-voorbeeld aanleiding moge geven aan velen om het na te volgen.

Het geldt hier het menschlievend optreden van den Inlandschen arts, den heer Tjipto Mangoen Koesoemo, die, volgens het Bataviaasch Nieuwsblad, zich ter beschikking van de regeering heeft gesteld, teneinde mede te werken aan de bestrijding der pestziekte, welke Java teistert.

Genoemde geneesheer was vroeger in staatsdienst werkzaam te Semarang en deed zich, zooals aan vele personen bekend is, toen reeds kennen als een voorstander van de moderne Javaansche beweging.

Op het Javanen-Congres was hij één der eersten in het gelid van hen, die voor den intellectueelen en economischen vooruitgang streden. In den staatsdienst kon hij echter geen voldoende bevrediging van zijne idealen vinden. De dienstpraktijk ging hem te langzaam en gaf geen voldoening genoeg om zijne landgenooten behulpzaam te zijn. Ook viel hem de bureaucratische sleur te zwaar, zoodat hij zijn ontslag nam uit den staatsdienst en zich als particulier geneesheer te Solo vestigde. In het begin had hij wel met moeilijkheden te kampen, doch deze werden overwonnen en thans kan hij zich in een voldoende plaatselijke praktijk verheugen. Plotseling brak de pest te Malang uit en stelde de bestrijding dezer ziekte de hoogste eischen aan den Indischen civiel-geneeskundigen dienst, die, zooals terstond bleek, over te weinig geneeskundige krachten beschikte.

De heer Tjipto Mangoen Koesomo bood onmiddellijk telegrafisch der regeering zijne diensten aan, waarop de Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid gunstig beschikte, onder toekenning eener geldelijke toelage van *f* 300 per maand. Geldelijk was door hem geen enkele eisch gesteld, hoewel hij belangrijke geldelijke voordeelen van zijne practijk prijs gaf.

De heer Tjipto Mangoen Koesomo, werkt thans te Malang en wordt dáár bijgestaan door zijne echtgenoote, die in alle stilte werkt, hetgeen niet algemeen bekend is.

Moge dit bewijs van menschlievendheid bij velen navolging vinden! Aldus eindigt schrijver zijn artikel.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Oproep om geldelijken steun van de Ned.-Indische Chineezen, ten behoeve van de noodlijdenden ten gevolge van de overstrooming in het Shantoenggebied, (Groot-China). In het Shantoengsche heeft een groote overstrooming

plaats gehad, welke aan eenige duizenden personen het leven heeft gekost, terwijl tienduizenden dientengevolge in kommervolle omstandigheden verkeeren.

De Hulp-Redactie van de **Ho Po** vindt in dat feit aanleiding in haar blad van 7 Juni 1911 no. 423, een beroep te doen op de offervaardigheid van de Chineezen in Ned.-Indië en hen op te wekken tot het geven van een kleine bijdrage, voor de inzameling waarvan het bestuur der sport-vereeniging „Eviol" op Pasar-Senen te Weltevreden zich beschikbaar heeft gesteld. De kleinste bijdrage is welkom.

Gebrekkig taalonderwijs op de Chineesche scholen van de Tiong Hoa Hwe Kwan Vereeniging in N.-I. In het Tweede Blad van De Javabode van Vrijdag 2 Juli j.l. no. 126, verklaart de heer Henri Borel dat het doceeren van het z.g.n. Mandarijn-Chineesch op de particuliere Chineesche scholen in Ned.-Indië eene fictie is, in welke meening hij wordt bevestigd door hetgeen een zekere M. in de **Pewarta Soerabaija** van 22 Mei 1811 no. 113 over ditzelfde onderwerp schrijft.

Hoewel, zegt deze schrijver, die particuliere Chineesche scholen nu reeds tien jaren bestaan, kan men bijv. te Semarang toch nog steeds waarnemen dat de leerlingen van die onderwijsinrichtingen, onderling converseeren in de Maleische en Javaansche talen en van het Tjing-Iem, d. i. het zoogenaamde Mandarijn--Chineesch, geen gebruik maken.

De schrijver meent, dat men het gebruik van die beide talen aan de Chineesche jongelingschap moest verbieden en hen dwingen hun eigen taal te spreken. De hoofden der scholen moesten z. i. daarop veel meer letten dan thans het geval is, opdat de Chineesche stam, door kennis van eigen taal, zich kunne ontwikkelen en zich niet verstaanbaar make door het ,,ratjetoe" van thans.

De schoolhoofden hebben, waar het terrein, dat zij moeten bewerken, nog geheel braak ligt, zulks geheel in de hand. Wel zeggen de Chineesche onderwijzers dat hunne leerlingen te stomp van hersens zijn om hun onderwijs te volgen, doch, waar het bekend is, dat die onderwijzers zelven in voldoende kennis te kort schieten, is de vraag zeker gewettigd of die bewering wel geheel en al juist is.

De Chineesche jeugd in Ned.-Indië is een teere plant, die wortel moet schieten, maar daarvoor toevoeging van mest noodig heeft, en die mest moet door de onderwijzers in den vorm van deskundig onderricht, ook in eigen taal, worden bijgebracht.

Het spreekt van zelf, dat het vermogen om te leeren bij het eene kind veel sterker is ontwikkeld dan bij het andere en dat de onderwijzers dus somtijds groote moeielijkheden hebben te overwinnen, doch met wat goeden wil en eenig geduld, kan de onderwijzer toch wel zijn doel bereiken en de misdeelden intellectueel wat sterker maken. Voor het schoolonderzoek dezer particuliere inrichtingen, is in geheel Ned.-Indië slechts één Inspecteur beschikbaar.

Dit aantal zal moeten worden uitgebreid, want de taak van den eenigen Inspecteur, den heer Ong Hong Siang, is veel te omvattend om het onderwijs in zijn geheel te overzien, te regelen en vruchtbaar te doen zijn.

Onhebbelijk optreden van een paar leden der Societeit Harmonie te Batavia. — In de **Perniagaän** van 7 Juni 1911 no. 124, wordt wederom voor de zooveelste maal geklaagd over het onhebbelijk optreden van het blanke ras. Ditmaal geldt het de ongepaste handelingen van twee heeren-leden der Sociëteit Harmonie te Batavia, die op 6 Juni j.l., des namiddags half vijf met hoog rood gelaat en waggelenden gang dat gebouw verlieten.

Wanneer het publiek nu maar geen last had van zulke individuen, dan beschouwde het dergelijke toestanden gaarne met zekere welwillendheid, doch dat was het geval hier niet, want beide heeren legden ongevraagd beslag op een dos-à-dos, welke voor de woning van den kapper Paul te Weltevreden stond te wachten in afwachting van de terugkomst van den Chineeschen eigenaar, die bij genoemden kapper zijn haar liet behandelen. Of nu de koetsier en de dame uit den kapperswinkel, in het belang van den klant, al bezwaren maakte tegen het in bezit nemen van het rijtuig, niets hielp; de heeren stapten in en reden met de eigen équipage van den Chinees weg. Deze, bekend met de Nederlandsche taal, achtervolgde hen zoo spoedig mogelijk en wist hen in te halen en te gelasten uit het rijtuig te stappen.

De conversatie die toen volgde, kwam hierop neer, dat de beide heeren vroegen het rijtuig nog vijf minuten te mogen leenen, hetgeen door den eigenaar werd geweigerd.

Eerst daarna stapten zij uit en mocht de eigenaar weder over zijn rijtuig beschikken.

De schrijver in de **Perniagaän** zegt hierbij, dat het groote publiek in de meening verkeert dat de sociëteit ,,Harmonie" te Batavia eene vereeniging is, waarvan het bestuur nog al kieskeurig is bij het aannemen van leden en dat men althans verlangt, dat die leden te goeder naam bekend staan, doch, wanneer zulks juist is, dan heeft het Inlandsch en Chineesch publiek, dat van de onverkwikkelijke zaak getuige was, opnieuw kunnen waarnemen dat het sociëteitsbestuur zich heeft vergist bij de opname der twee heeren in kwestie.

Van Vreemde Koloniën.

Marokko. Cambon en Kiderlen Wächter wilden het alleen afdoen. Achtereenvolgens lieten Spanje, Groot-Brittanië, Oostenrijk, Italië duidelijk, een paar andere mogendheden minder duidelijk, merken, dat zij de oplossing meer van algemeene strekking achtten, en de Fransche pers stemde hiermede in, een nieuwe conferentie moest, als een soort van algemeene Europeesche rechtbank, de zaak van N.-W. Afrika behandelen. Met het aantal der bemoeilustigen nam de spanning in de politieke atmosfeer toe; hier en daar werd zeer ernstig aan oorlogskansen gedacht.

Zijn Cambon en Kiderlen onverflauwd bij het aanvankelijk voornemen van onderlinge afdoening gebleven, of zijn zij er ten slotte maar weer op

FEUILLETON.

Als koloniaal naar de(n) Oost. *)

Eindelijk marcheerden we af, eerst zoo laat om den soldaten het marcheeren in de hitte te besparen, een maatregel, die steeds genomen wordt en ook zeer noodig is voor troepen, die pas uit het vaderland aankomen. 't Kampement Weltevreden ligt ruim een uur van de landingsplaats. De hitte zou den nieuw-aangekomene, daaraan nog niet gewend, te zeer aangrijpen.

Eenige muzikanten, die ons kwamen afhalen, gingen vroolijk spelend voorop. Overigens echter had onze tocht veel van een lijkmarsch: het bad in de zon op dat kale plein, het droge broodje en het glas arak hadden onze illusie's een te gevoelige kneep gegeven! Daarbij zag Batavia er ook zoo treurig en akelig mogelijk uit. De meesten onzer dachten daar een stad te zullen vinden met paleizen, kerken en hooge huizen, met breede grachten en straten. En in werkelijk zagen we slechts onaanzienlijke hutten van Inlanders en hier en daar een puinhoop of ruïne. Die stad, vroeger de parel, de koningin van het Oosten genoemd, is grootendeels tot puinhoopen vervallen of met den grond gelijk gemaakt. Haar glans is totaal verduisterd, haar heerlijkheid voorbijgegaan! Twee gebouwen, het stadhuis en de Maleische kerk, staan er nog als getuigen, en als grafteekens tevens, van haar vervlogen grootheid. De bewoners hebben allengs het oude ongezonde Batavia verlaten en zijn naar hooger verhuisd. Daar verrees een nieuw Batavia. De kantoren, winkels en pakhuizen alleen bleven in de oude stad, langs de rivier en in de Lange Nieuwstraat, vroeger Zuidelijke voorstad. De huizen van de andere grachten en straten, zoo vele in getal, zijn alle verlaten en vervallen, de grachten gedempt. Nog een rij huizen van de Oostelijke voorstad staat gedeeltijk overeind, maar, gelijk reeds zoo tal van huizen daar instorten of afgebroken worden, volgen de overige met ieder jaar méér en over 25 jaar zal de Maleische kerk, een schoon en nog zeer hecht gebouw, daar alléén staan, als een kinderlooze weduwe. Overdag is oud-Batavia langs de rivier en in de Lange Nieuwstraat, door den handel nog vol drukte en gewoel, vol menschen en rijtuigen. Maar tegen het vallen van den avond is al die drukte verstomd; dan rijden de laatste klerken naar huis, zijn alle winkels en kantoren gesloten, is Batavia zoo stil en doodsch als 'n graf. Die stad, zoo geheel vervallen, een puinhoop van hetgeen we er dachten te vinden, daarbij zoo stil en verlaten, toen we er doortrokken, kon ons dus niet opwekken. 't Was ons, of we door een dooden stad marcheerden; en we voelden, dat we in Batavia waren, de beruchte zetel van de Java-koorts, het ,,graf der Europeanen".

We marcheerden verder langs de Molenvliet, een rivierkanaal, en ontmoetten daar wel veel Chineezen, Maleiers en Javanen, wier lage en onaanzienlijke huisjes er langs den weg staan, maar zagen er niet één blank gezicht. Niets was er te zien van de Oostersche pracht, die men zich gaarne droomt: alleen de onzindelijke armoe van Inlanders en Chi-

*) Overgenomen van „De Locomotief", uit de Gedenkschriften van een oud-Indisch officier, die vóór driekwarteeuw naar Indië vertrok.

teruggekeerd, dit is vooralsnog niet uit te maken, maar wel is aan het eind der vorige week de korte mededeeling algemeene ontspanning komen brengen: voor de principiëeele kwestie is toenadering verkregen. Frankrijk en Duitschland zullen het dus onderling afdoen. Op de verdere ontwikkeling moet met kalmte worden gewacht.

Aan bepaald oorlogsgevaar hebben wij niet geloofd. Wel gaven wij aan wat wij achter Duitschland's actie meenen te zien, de wil om per sé een verheffing van zijn prestige als koloniale mogendheid uit de Marokko-zaak te kloppen, maar daar die wil te bevredigen is met een matigen zoethouder, ergens in het groote Afrika, en daar de spanning in de staatkunde overigens niet zóó was, dat een onweer zich door andere redenen boven West-Europa samentrok, konden wij niet aannemen, dat om dien inzet een oorlog losgelaten zou worden over landen en zeeën.

De plagerijen van de Spanjaarden en Franschen in Marokko, welke tusschen die twee naties kwaad bloed zetten en niet ophouden, de gemaakte overeenkomst ten spijt, lijken ons op den duur aan de diplomatie een moeilijker op te lossen opdracht te zullen geven, dan het groote Fransch—Duitsche conflict.

***

Zoodra het voornemen bekend was van een door N.-Amerika tegelijkertijd met Groot-Brittanië en Frankrijk te sluiten overeenkomst, om geschillen, welke door de diplomatie niet tot een oplossing te brengen zouden zijn, voortaan vast door arbitrage te doen uitmaken, kwam naast grooten lof van de eene zijde, ook afkeuring van de andere.

Zoowel over de strekking als over de mogelijkheid der uitvoering liepen de meeningen zeer uiteen. Lang hield de gedachtenstrijd echter niet aan, het leek of de zaak vrijwel opgegeven of vergeten was. Maar niets blijkt minder waar geweest te zijn. De verklaringen zijn geteekend; zij moeten nog goedgekeurd worden door den Senaat. In afwachting dat de inhoud precies bekend zal worden, kan het volgende er reeds aan worden ontleend. Alle geschillen tusschen de onderteekenende partijen, welke de diplomaten niet in staat zijn tot een oplossing te brengen, worden onderworpen aan scheidsrechterlijke uitspraak. De regels, volgens welke de procedure moet te werk gaan, worden in het tractaat omschreven. Dit geldt voor een onbepaalden tijd, het is door elk der partijen opzegbaar, mits dit twee jaren vóóruit wordt medegedeeld. Naar verluidt zal N.-Amerika met andere mogendheden gelijkluidende tractaten sluiten.

BRITSCHE KOLONIËN.

Invoer van Java-thee in Br.-Indië.

1905—6	ruim	151,000 lbs.
1906—7	„	322,000 „
1907—8	„	283,000 „
1908—9	bijna	197,000 „
1909—10	„	146,000 „
1910—11	ruim	202,000 „

***

Kapitein Sir A. Henderson Young, Chef Secretary in de Vereen. Maleische Staten, is benoemd tot gouverneur van de Straits Settlements. In 1854 geboren, bracht hij het grootste gedeelte zijner loopbaan op Cyprus door, was later Colon. Secret. van de Straits Settl. en seder 1909 in den zooeven vermelden werkkring.

***

Reuter wijdde een telegram aan het inderdaad zeer belangrijke bericht, als het waar blijkt, van de ontdekking door een staatsveearts in Grikwaland van een middel om vee onvatbaar te maken voor de Oostkust-koorts, waardoor groote verwoestingen onder het vee in Zuid-Afrika worden aangericht.

***

De regeering van den Austr. Statenb. heeft besloten in den kortst mogelijken tijd den aanleg te voltooien van den spoorweg, die de Oost- met de Westkust in verbinding moet brengen. Ongeveer 1000 mijlen scheiden Kalgoorlie (West-Austr.) nog van Port-Augusta (Z.-Austr.). De totaal-kosten van de lijn zullen niet minder dan 4 millioen p. st. bedragen.

***

Op de terugreis naar Australië vernam de eerste minister van den Austr. Statenbond, Fisher, bij zijn aankomst te Colombo, wat de Review of Reviews hem in den mond had gelegd, bij een gesprek met William Stead. (Wij maakten hiervan melding in ons vorig nummer.) De staatsman verklaarde de verantwoordelijkheid voor die beweerde uiting niet te aanvaarden. Hij heeft met Stead enkele minuten gesproken en daarbij gezegd dat Australië vrede tusschen de volken wenscht, de weermacht is bestemd voor daadwerkelijke verdediging, de eenheid van het Britsche rijk bepaalt de richting der Austr. politiek. Fisher heeft nooit de meening geopperd, dat Australië zich los moet maken van het rijk, en het wenscht zich niet te onttrekken aan den plicht om de eer van het moederland te verdedigen. De uitdrukkingen hem door Stead toegeschreven, noemt hij niet trouweloos, maar wel dwaas, onbeschoft, monsterachtig.

Deze verwerping van hetgeen Stead hem had laten zeggen, zal velen groot genoegen doen, in Engeland en in Australië. Maar de verkeerde weergave had toch in het orgaan der Austr. arbeiders partij „the Worker" al weerklank gevonden. Dit weekblad schreef: „De nieuwe opvatting van Empire is, dat de onderhoorigheden onafhankelijke huishoudens zijn, volmaakt in zelfbestuur en in zelfvertrouwen; verbonden aan het oude land door de nauwste banden van gevoel, maar slechts door de meest losse banden van staatkundigen vorm. Mr. Fisher vroeg slechts aandacht voor welbekende feiten, die vooroordeel alleen weigert in te zien."

W. Stead zal hierdoor toch de verklaring hebben, die hij ten onrechte meende gehaald te hebben uit zijn onderhoud met den werkman-minister, en die hem nu ongevraagd zwart op wit wordt toegezonden uit Australië.

***

neezen. Eerst verder, aan het eind, beginnen de huizen der Europeanen van het nieuwe Batavia te verrijzen, hoe langer hoe meer. Daar sloegen we links af, en vervolgden langs het groote sociëteitsgebouw „De Harmonie" en het hotel van den gouverneur-generaal onzen weg over Rijswijk naar Weltevreden. Ja, het nieuwe Batavia is wel 'n schoone stad, maar geheel anders dan men zich dat, volgens zijn Europeesche denkbeelden van een stad, voorstelt. Eigenlijk is het veeleer een vereeniging van villa's, waaronder waarlijk prachtige, aan breede wegen en lanen, rondom het reusachtige Koningsplein van Weltevreden. Ook telt het grootsche gebouwen, o. a. het paleis, waar de verschillende hoofdbureaux gevestigd zijn, en de Willemskerk; maar daar kan ik thans niet verder over uitweiden; we zijn op marsch naar ons kampement Weltevreden. We gaan over het plein, steeds voorafgegaan door onze muzikanten, die nog eens lustig „Wilhelmus van Nassauwe" aanheffen. Aan den overkant zien we het paleis, breed en hoog, met een front, dat 's konings paleis in Den Haag, daar naast geplaatst, als een gewoon hotel in het niet zou doen verzinken. Er vóór ziet men een kolom waarop een leeuw staat, de leeuw van Waterloo, die daar echter evenveel figuur en een even grootsch effect maakt als een schoothondje zou maken op 'n dikken lantaarnpaal.

Weltevreden is een zeer gezonde plaats; aan drie zijden door stroomend water omspoeld en aan den den grooten weg van Java gelegen. Vroeger was dit het buitenverblijf van een gouverneur-generaal; van daar de naam, geheel in Hollandschen stijl, gekozen als voor buitens en buitentjes. 't Plein naar den leeuw het Waterlooplein genaamd, maakt er het voornaamste deel van uit. In het midden een grasveld, vierkant, is het omringd door breede, met boomen beplante wegen. Aan dat plein staan ook de Roomsche kerk en de loge, geheel vreedzaam en vriendelijk in elkaars nabijheid. De officierswoningen, die op elkaar lijken als het eene ei op het andere, maken, al mogen ze ook wat donkerder uit haar voorgalerijen zien, met haar doorloopende kolonnades geen onbehagelijke vertooning. De later gebouwde zijn echter lichter, luchtiger, ruimer en fraaier ingericht. We gingen ze voorbij, naar het kampement met zijn kazernes daarachter. Ruim en groot is het met zijn vijftien kazernes, van bamboe, hout of steen, van allerlei vorm, in stralen of gangen verdeeld. Wij trokken in de benedenverdieping van een steenen gebouw, tegenover een ander ook met een bovenverdieping en daarvan door een ruime binnenplaats gescheiden.

Daar werden we weer opgesloten. Men meende zeker, dat we voorloopig genoeg gewandeld en gezien hadden. Nu, dat was eigenlijk ook wel zoo, maar het was toch niet uitermate beleefd, en evenmin aangenaam en vereerend voor ons gevoel. We mochten echter wel visite ontvangen, en het duurde dan ook niet lang, of vele oude dienaren van het Indische leger, die ons reeds bij het binnenkomen met knikken en lachen broederlijk hadden begroet, drongen binnen. Al waren er ook enkelen, die een ouden vriend of kennis opzochten, de meesten kwamen om nieuwe kennissen te maken en daarmee een hartelijk „Welkom in Oostinje" te drinken. Immers nieuwelingen hebben gewoonlijk nog wel wat geld op zak en betalen graag het gelag. Er waren er

De koning en de koningin zullen Engeland op 9 November verlaten voor hun reis naar Indië. Volgens het plan zullen H.H. Majesteiten den 28en Januari weer terug zijn.

DE PHILIPPIJNEN.

Het Manila Kabelnieuws verwondert er zich over dat de rijke bronnen van deze eilanden niet meer kapitaal aantrekken. Na vier eeuwen van verkeer met de buitenwereld is het treffend hoe weinig gedaan is om de in rijkdom en verscheidenheid wedijverende voortbrengselen een markt te bezorgen. In onzen tijd valt dit in het bijzonder weer op voor de gelegenheid tot aanplant van rubber. Deze wordt overal gezocht waar de verwachtingen gebouwd zijn op minder goede gegevens, dan door de Philippijnen aangeboden worden. Waar de kultuur, er nu op kleine schaal uitgeoefend wordt, geeft zij goede resultaten.

ALGERIË.

Meer vrijheid van handelen wordt voor Algerië noodig geacht. De gouverneur-generaal Lutaud heeft zich bij zijn openingsrede van den Conseil Supérieur tot tolk gemaakt van een verlangen, dat in den laatsten tijd al sterker naar den voorgrond dringt: meer financiëele zelfstandigheid.

Algerië betreurt het Tunis voordeel te zien trekken, voor zijn economische ontwikkeling en het benutten van zijn natuurlijke rijkdommen, door een stelsel dat aan Algerië niet gegund is. Die ongelijkheid in verhouding lokt wrevel uit. De reiziger merkt de grootere ontwikkeling van het spoorwegnet in Tunis op, evenals de betere wijze waarop de rijkdommen van dat land tot hun waarde komen. De oorzaak hiervan ligt in de vrijheid, die aan Tunis geschonken is, om zelf ten algemeene nutte de maatregelen te treffen, noodig om de exploitatie van spoorwegen en mijnen te bevorderen, terwijl Algerië hiervoor onder een strenge, veel formaliteiten vorderende voogdij staat van het moederland en het parlement.

Algerië vraagt nu om gelijkstelling in dit opzicht.

La Quinzaine coloniale, van 10 Juli, die dit verlangen bespreekt, noemt het „alleszins redelijk", en spreekt de hoop uit van een spoedige verwezenlijking er van.

BELGISCH KONGO.

Het hof van appel te Boma heeft luitenant Arnold, in hooger beroep, veroordeeld tot twaalf jaar gevangenisstraf, voor zijn aandeel in de geweldplegingen te Mongalla, die een 2 à 3 jaren geleden veel besproken zijn.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

Afl. 5 van deel 40 vangt aan met het eerste gedeelte eener „Bijdrage tot de geschiedenis van Sumatra's Westkust (Verslag over Padang en Onderhoorigheden, opgemaakt in 1826 door den Resident en Kommandant Kolonel H. J. J. L. de Stuers)."

Is het niet aan de aandacht van den publicist dezer bijdrage ontgaan, dat het verslag van De Stuers reeds openbaar werd gemaakt in 1880 door E. B. Kielstra (Sumatra's Westkust van 1825—32, 1e hoofdstuk, in de Bijdragen tot de T.-, L.- en V.-k. van Ned.-Indië)?

De heer P. J. F. van Heutsz schrijft over „De hervorming in de Vorstenlanden", terwijl een opstel van den heer J. van Aalst over „Administratie en statistiek van de politie en justitie voor zoover in handen van de afdeelingshoofden op Java en Madoera", deze aflevering besluit.

Het Recht in Ned.-Indië.

De Nos. 5 en 6 van deel 96 van het Rechtskundig Tijdschrift, bevatten 'n drietal verhandelingen waarop dezerzijds de aandacht wordt gevestigd, n.l.:

Kan de decisoire eed gebezigd worden als bewijsmiddel voor de echtheid van schriftelijke bewijsstukken? door Mr. F. C. Hekmeyer;

Ontvankelijkheid van appèl en subjectieve cumulatie van actiën, door Mr. J. F. A. M. Buffart;

Opmerkingen naar aanleiding van de regeling van het verstek in civiele Landraadzaken (Staatsblad 1910, No. 578), door Mr. D. Rutgers.

Teysmannia. 1911. Afl. 6.

Inhoud: Rectificatie (naar aanleiding van dr. Dekker's „Kalktekort in de veevoeding op Java"). — Hoe moeten bemestingsproeven ingericht worden? door Dr. A. W. K. de Jong. — Nogmaals de ontwikkeling van het vruchtenvervoer, door F. W. J. Westendorp. — Over de werking van een paar bekende giftplanten, door Dr. W. G. Boorsma.— Over het berooken van gom-elastiek, door Dr. K. Gorter. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties. — Boekbespreking.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 31: Een handboek voor den tropischen landbouw, door Dr. U. H. Berkhout. — Een caoutchouc-lexicon, door Dr. J. Dekker. — Le tabac de Cuba et les cigares de la Havane, par P. Serre; besproken door P. Hondius Jr. — Regeling van de contractueele diensten der Kon. Paketvaart Maatschappij, gedurende het 2e halfjaar 1911. — Invoer op Java in 1911. — Uitvoer van Java in 1911. — Kultuurberichten (De suikercampagne op Java. — De vezeltentoonstelling op Java. Enz.). — Kleine mededeelingen (Een scheepvaart-kanaal to Soerabaja. — Grondspeculaties te Bandoeng. — Koelie-ordonnantie voor Djambi. Enz.). — Financiëele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Voornaamste inhoud van No. 11 van den loopenden jaargang: Onze woningtoestanden, door Later. — Een Malanger op reis (Hoe een Malanger er uit

onder hen, met gezichten, die het zoo geheel zeiden, dat ze, hoewel nog volstrekt niet oud, toch hun beste dagen al lang achter den rug hadden. Ze spotten evenzeer met onze roode wangen, als wij medelijden hadden met hun vaalbleeke tronies.

Nog levendig herinner 'k me dien avond: de drukte en verwarring om me heen; het wilde en woeste rumoer, dat het holle gebouw vervulde; hoe ze door elkander liepen en drongen; praten, lachen, roepen en tieren. En dat alles onder 't flauwe schijnsel van lantaarns, hoog opgehangen aan den zolder. Hier lag er een, die te veel bescheid had gedaan, op zijn rug in zijn krib een lied uit te brullen, terwijl een ander, die hem bij het glas trouw ter zijde had gestaan, tegen hem vloekte dat hij zoo dronken was. Daarnaast zaten er een paar op den rand van een krib, met de jeneverflesch in hun midden kaart te spelen. Den eersten avond wou men zoo nauw niet kijken; daarom liet men hen voor ditmaal maar begaan. Ginder weer stonden eenige oudgedienden bij een groepje der onzen, die met uitgerekte halzen en verbaasde gezichten luisterden naar de leugens die hun omtrent het leven in het garnizoen en te velde opgedischt werden. Ook waren er, die niet dronken, niet lachten, niet speelden en niet spraken, maar zwijgend, droevig, in zichzelf gekeerd neerzaten. Onder hen behoorde ook ik. Eindelijk was ik dan te Batavia; maar hoe en wat zou mijn lot, mijn toekomst zijn? Zwaar drukte me de werkelijkheid op het gemoed. Ik was in een vreemd land, onder louter vreemde menschen. Alles was ineens zoo geheel anders. Ik was alleen, ver van vaderland, vrienden en betrekkingen; ze waren zoo goed als dood voor me, en nooit had ik zoo lief gehad, nooit had ik zoo gewenscht bij hen te zijn als toen. Sombere, weemoedige aandoeningen vervulden mijn ziel. Dat woeste gedruisch die wilde vroolijkheid om me heen hinderden me, en 'k was dan ook erg dankbaar, toen eindelijk het uur sloeg, dat ons van die lastige bezoekers verloste. 't Werd rustiger, stiller; velen sliepen al, en weldra ging ook ik onder zeil, met de gedachte: je hebt het gewild, je hebt zelf je weg gekozen; weet dien nu ook te volgen! met den nieuwen dag van morgen nu ook de nieuwe levensbaan met blijden moed en goede verwachting aanvaard!

Den volgenden morgen ontwaakte ik loom en mat; ik voelde me in het geheel niet wel. Ik verzette me er tegen, verrichtte mijn dienst, dwong mezelf tot opgeruimdheid, en wou van geen ziek worden weten. 't Baatte echter weinig: twee dagen later al werd ik ernstig ziek naar het hospitaal gedragen. Zware koortsen hadden me aangegrepen, en de eerste dagen verkeerde ik in levensgevaar. Ik weet er me weinig van te herinneren, zóóver was ik heen. 't Duurde lang, eer ik de ziekte te boven was, maar eindelijk zegevierden mijn krachtig gestel en de kalomel. Twee maanden lang lag 'k in het hospitaal. Dit is een waarlijk grootsche inrichting, maar dat neemt niet weg, dat ik er droeve dagen en nachten heb doorgebracht. Nog huiver ik bij de gedachte aan die eindelooze nachten zonder slaap. Met wat akelige droomen spookte de koorts dan door mijn geest, als ik daar half wakend, half sluimerend neerlag! Met wat vreeselijke visioenen greep ze dan mijn verbeelding aan, zoodat ik vaak luid gillend opsprong, als een krankzinnige om me zag, en langen tijd niet wist waar ik was of wat

ziet, als hij een paar dagen voor pleizier naar Soerabaja gaat), door F. van Geuns. — Het baboeïsme en nog wat (slot), door E. M. F. (het laatste opstel in het Bijblad voor Dames).

* *
*

Met opzet gaven wij hierboven slechts de inhoudsopgave van een aantal bijdragen over Indië weer, teneinde onverkort te kunnen overnemen een allerbelangrijkst (fraai geïllustreerd) artikel in het tijdschrift „Buiten" van 29 Juli j.l., waarin de heer J. Brandenburg eene beschrijving geeft van de Tjandi Séwoe onder het opschrift:

Van Java's tempelschoonheden. III.

Langs een diep uitgereden pad, aan weerszijden rijke padie-velden, klapper- en pisang-tuinen, recht voor ons, geweldig, de Merapi, reden wij naar de ruïnen-massa van Tjandi Séwoe. Eerst passeeren we de Tjandi Loemboeng, een groep van 16 kleinere om één hoofdtempel, beelden noch beeldwerk vonden we hier; dan de Tjandi Boebrah, dit blijkt de bouwval van een eenmaal schooneren tempel. De alleen overgebleven onderbouw is smaakvol versierd. Hier werden ook nog eenige hoofd-looze Boeddha-beelden gevonden, doch van deze tempels is totaal niets bekend en de eenige waarde die zij als bouwvallen hebben is...... dat zij er zijn. De rit, dieper het binnenland in, wordt steeds moeilijker, in den door dagen lang neerplassenden regen doorweekten, bodem zakken de wielen van ons rijtuigje bijna tot de assen; de paarden glijden uit, dreigen te vallen, hotsend en bonkend slingeren we heen en weer, zoo dat we ons krampachtig aan de bankjes vastklemmen. Dan gaat het weer met een vaartje door een modderpoel, dat de spatten ons om de ooren vliegen. M'n witte pak wordt ontoonbaar. — Overal langs den weg zien we tempelsteenen, ook geornamenteerde, als waterstuw of wegversterking gebruikt. Rond sommige kampongs is er zelfs een muur van gemaakt. En bij dien steenen-roof is het niet gebleven. In tuinen en op erven van landeigenaars zien wij beelden etc., die ongetwijfeld van groot belang voor de beroofde tempels, maar daar misplaatst zijn.

Door een krachtigen ruk van den koetsier, staan de paarden, schuim-bedekt, stil; uitstappend staan wij voor twee monster-beelden, die daar als bewakers geplaatst schijnen. Hier bevinden wij ons voor de ruïnen van Tjandi Séwoe, „de duizend tempels". Maar de aanblik is allerjammerlijkst. Eens stond hier in het midden, op een verhoogd terras, de hoofdtempel, door een muur met vier poorten omsloten; daaromheen, iets lager dus, een rij van acht en twintig, en een van vier en veertig kleine tjandi's; weer iets lager, op een groot terras, vijf grootere tempels, rechthoekig om dit terras en eindelijk daarom heen een reeks van acht en tachtig mausolea. Vier paden gaven van het midden der buitenste rij toegang tot de overeenkomstige zijden van den hoofdtempel, bij elke terrasverhooging waren zij waarschijnlijk door poorten overwelfd.

'n Rijk gedacht heiligdomrnen complex dus, dat, mede door de grootsche uitvoering, ons zelfs nu nog met bewondering vervult.

Aan elk der vier toegangswegen zaten — zitten ook nu nog — twee reusachtige tempelwachters, dwarapala's, elk uit één groot steenblok gehouwen, met de gezichten naar elkaâr. Deze steen-kolossen met uitpuilende oogen en buiten de, ver naar voren stekende, lippen zichtbare hoektanden, de woestgrimmige uitdrukking, de dreigende knots maken een sterken indruk. De ontzaglijke zwaarte dezer beelden is waarschijnlijk oorzaak, dat zij nog op hun oorspronkelijke plaatsen staan; sommigen zijn scheef in den bodem weggezakt, een zelfs tot over de helft van het bovenbeen. Worden geen maatregelen getroffen, dan zal het niet lang meer duren, of het zal in den, door 't er langs stroomende beekje drassig gemaakten, bodem verzinken.

De hoofdtempel was, evenals de andere tempels, 'n twintighoek, maar in tegenstelling met die anderen waren hier de vier buitenhoeken verder uitgebouwd, met den binnenbouw alzoo een wijdarmig kruis vormend. De buitenwand is in vier en twintig muurvlakken verdeeld, alle met rijk bewerkte paneelen versierd. Breede trappen gaven toegang tot de vier ingangen. Drie van de vier binnenruimten waren eveneens rijk met bloem- en dier-figuren versierd. In de nu ledige nissen dezer kapellen hebben vermoedelijk Boeddha-beelden gezeten door Bodhisatwa's geflankeerd. Deze kapellen staan door met het Garoeda-Naga ornament versierde poortjes onderling in verbinding. De Oostelijke uitbouw bevat het eveneens versierde voor-portaal en de toegang tot het eigenlijke heiligdom, dat in sterke tegenstelling met de andere kapellen, onversierd is. Alleen vinden we hier een zeer sober behouwen altaarvormigen troon, die een groot gedeelte van de ruimte in beslag neemt. Hier treft ons, evenals bij de Tjandi Mendoet, de vrede gevende rust van de vlakke tempelwanden. Evenals het sanctuarium van de tjandi Mendoet, zal ook dit heiligdom volkomen duister geweest zijn, met misschien, als dáár, één lichtopening in de dakpyramide, om alle aandacht te vestigen op het goddelijke beeld, dat daar zal gezeteld hebben. Maar van dat beeld is geen spoor gevonden.

De onder het puin gevonden kegelspitsen dagob's (klokvormige koepels) doen vermoeden, dat het geheel door een achthoekige pyramide gedekt was, die terrasgewijs oploopend, plaats geboden heeft voor de dagobs en kegelspitsen waar tusschen, in nissen, Boeddha-beelden gestaan hebben.

Ook hier dus een prachtig architectonisch bouwwerk met gewijd beeldwerk versierd. Na beschouwing van dezen hoofdtempel bezochten wij de ruïnen van de kleinere graftempeltjes. Ruim een half uur klauterden wij over tempelresten die overal neergesmeten liggen. Vóór en naast de minder wrakke of ingevallen tempeltjes liggen de Boeddha-beelden — alle zonder hoofd — tegen den grond. Sommige zijn er, op een paar centimeters na, geheel ingezakt, andere liggen voorover of zijn in stukken gevallen of geslagen... Want hoewel de aardschok van 1857 veel schade en vernieling — vooral aan den hoofdtempel — heeft veroorzaakt, draagt deze verwoesting duidelijke sporen van opzettelijke vernie-

---

er met me gebeurde! En later, toen ik wel beterde maar toch nog zooveel slapelooze nachten moest doormaken! Hoe traag kropen de uren voorbij! Een paar stolpen lichtten in de lange zaal; een akelige diepe stilte heerschte om me heen, soms afgebroken door een zacht kermen of diep zuchten, door het roepen van een zieke om den oppasser. Hoe gelukkig was ik toen ik voor de eerste maal weer naar buiten mocht gaan, in de galerij zachtjes op en neer wandelen, toen mijn oogen zich weer mochten verkwikken in den aanblik der schoone natuur! Maar nog gelukkiger, toen ik, de hospitaalpoort uitgetreden, weer naar het kampement en mijn compagnie mocht terugkeeren!

Zes maanden later was ik officier; bijzonder voorspoedig. Wat een verandering, die overgang van onderofficier tot luitenant! er bestaat in heel Indië geen grootere! Wat zijt ge er als onderofficier? zeker in veel opzichten zijt ge beter af dan een soldaat; maar in het oog van het publiek onderscheiden u de onderofficiersstrepen absoluut niet van hem. Ge zijt voor het publiek niet veel meer dan een soldaat, d. i. een man die buiten de conversatie is gesloten, die naar de kantine kan gaan, en zich tot zijn kazerne, zijn kameraden te beperken heeft, zooiets als een uitgeworpene, een paria. Komt ge ergens, door bijzondere recommandatie of familie-relaties geïntroduceerd, nu ja, ge zit mêé in het gezelschap, soms richt ook deze of geene uit beleefdheid het woord tot u, maar om zich weldra tot zijn buurman te wenden, ge zijt geen „mijnheer", doch slechts soldaat-onderofficier. Zelf voelt ge dat ook heel gauw en zit daarom maar te zwijgen, en een volgende maal blijft ge weg. Als onderofficier hebt ge veel weg van de vleermuizen; ge behoort niet bij de vogels en ook niet bij de viervoetige dieren. Ge zijt een soort van tusschenwezen, waarvoor de Indische maatschappij nog geen eigen plaats heeft aangewezen, en ge verlangt daarom iederen dag in sterker mate — ik spreek natuurlijk van hem die opgevoed en gevormd is voor den officiersrang — naar de epauletten als de eenige redding uit uw ellende. En wèl een schitterende redding! Niet alleen, dat ge als het ware een stalknechtpak verwisselt, maar tot welk een geheel ander mensch maken u de epauletten eensklaps in het oog van het gansche publiek! Ge zijt officier, en dat woord stelt als bij tooverslag alle kringen voor u open, waar ge gisteren nog waart buiten gesloten. Ge zijt nu zoowel op uw plaats aan de tafel van den gouverneur-generaal en den generaal-commandant van het leger, als aan die van uw buurman. Men zou het u kwalijk nemen en als een beleediging beschouwen, indien ge geen lid werd van de officieren-sociëteit, waar zij, die u gisteren nog in de voorgalerij lieten staan en kortaf de orders gaven, u thans broederlijk tegemoet komen en in hun kring opnemen. Waarlijk, als men 't soms ziet gebeuren — en het gebeurt heusch weleens — dat een jong officier in de eerste weken wat al te veel naar zijn epauletten kijkt en nog niet recht weet of hij op zijn beenen of op zijn hoofd moet staan, men neme het hem niet zoo erg kwalijk: de verandering is te groot voor hem, om er niet een weinig van te duizelen!

---

ling. 't Is bedroevend hier te dwalen tusschen al die vernielde tempeltjes, armzalig overschot van een overweldigend schoon geheel. Enkele, hoewel erg geschonden, hebben nog goed genoeg tijd en schending getrotseerd om den oorspronkelijken vorm te kunnen vaststellen.

Elk tempeltje vormde een vierkant, met kleinen voorbouw als toegang. De ingang was met het Garoeda-Naga ornament omlijst. De buitenwanden van het voorportaal waren met basreliefs versierd; de beide voorvakken van den muur sierden paneelen, waarin figuren gebeiteld waren met een lotusstengel in de hand. In beide zijwanden en den achterwand waren groepen van drie beelden aangebracht, door het Garoeda-Naga overdekt. Op de vier hoeken van den onderbouw waren dagobs geplaatst en daar was de basis voor de achthoekige dakpyramide. Ook deze pyramide werd door een dagob gekroond. De binnenwanden zijn op enkele uitzonderingen na onversierd en bevatten voetstukken die waarschijnlijk de beelden gedragen hebben, die nu overal neergeslingerd liggen of in particuliere tuinen staan.

Nog eenmaal klauterde ik tegen den hoofdtempel op, om het omliggende terrein te overzien. En weer werd ik getroffen door de grootsche natuur. Op grooten afstand zag ik het imponeerende Menorehgebergte! Ontzagwekkend torent daar de 3336 M. hooge Soembingreus tegen het hemelblauw op. Dan de Merbaboe, de Merapi, 'n flauwe rookpluim om zijn krater-top, en verder-weg, ijler, de Slamat, alle geweldige vulkaankegels, monstertoppen van dood en verschrikking......

En dan dichterbij het toonbeeld van klein-menschelijk vandalisme. De herinnering aan den ons zoo blameerenden beeldenstorm in 1566 werd in mij wakker. En ik zag de fanatieke Mohammedanen in blinde razernij op deze tempels toerennen, met misdadige vernielzucht de kunstschatten niet alleen schenden, maar ook de geheiligde plaats waar de voorvaderen hunne dooden vereerden.

Dit teugellooze fanatisme, veeleer dan de onbetrouwbare vulkaanbodem, heeft schuld aan deze onherstelbare vernieling. De bij de toegangen geplaatste tempelwachters konden daartegen niets uitrichten; daartegen waren zij machteloos. Alleen, trouw en ongeschonden, hebben zij eeuwen lang menschen en natuur getrotseerd. Nog altijd staan zij op wacht, zij 't ook dat de tand des tijds aan hun voetstuk knaagt. Nog eens overzag ik met 'n gevoel van weemoed dit ruïnenland, toonbeeld van verwoesting; de plaats, eens geheiligd door gebed en vrome overpeinzing, ontwijd door wilde horden, vernietiging en dood zaaiend waar zij den Islam brachten......

Nu nog is die donkere tijd bij de Javanen bekend als prang agama (oorlog van den godsdienst).

Maar ook onderlinge twisten zullen noodwendig het hunne hebben bijgedragen. Want de verschillende secten onder de Hindoe's ontstaan, leefden evenzeer in voortdurenden onmin. Dat zij dezelfde wandaden bedreven als de z.g. beschaafde beeldstormers in het Westen, mag ons niet verwonderen. Maar dat de verminking, de schending, de roof nu bedreven wordt, door de niets ontziende hebzucht van vooral Amerikaansche- en Engelsche verzamel-maniakken, is wel het allertreurigst bewijs hoe weinig het Gouvernement deze beroemdheden uit een glansrijk tijdperk op prijs stelt.

De zon, groot en heerlijk, nu als toen, overgoot het al met een gouden gloed...... geen wanklank werd gehoord...... een plechtige stilte heerschte, de ontwijding als met een liefdekleed bedekkend.

Hoewel door en door vermoeid, hongerig en dorstig, wilden wij nu meteen nog een bezoek brengen aan de Pelahosan-kloosters op circa 15 minuten afstand. Op een verwilderd terrein tusschen hoog groeiend alang-alang, staan deze klooster-bouwvallen zonder dak of kroonlijsten, onbeschermd tegen natuurinvloeden. Wijl ik hiervan geen enkele afbeelding heb, zal ik niet in bijzonderheden treden. In hoofdzaak vonden wij hier weer, wat wij reeds in de tempels zagen. Rondom het klooster nog wat Tjandi-bouwvallen, waarin het stoffelijk overschot van de monniken wel zal zijn bewaard geweest. Ruïne, vernieling, roof, verwaarloozing, ondergang, dat zijn mijn laatste herinneringen aan dien schoonen dag.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Con- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstand, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910.

Jaarverslag van de Vereeniging „Tot Steun" over het jaar 1910.

Zendings-Studie.

Afl. 3 van „Hoe wij steunen en gesteund worden", orgaan der vereeniging „Tot Steun".

Mr. G. D. Willinck over wijlen professor Dr. G. A. Wilken, door Mr. F. D. E. van Ossenbruggen.

7e Jaarverslag van het „Bureau voor Handelsinlichtingen".

No. 2 van de Serie „Mededeelingen voor Landbouw, Nijverheid en Handel" te Buitenzorg. „What kapok is and what it is used for".

„De Balata-industrie in Suriname". Supplement door Fred. Oudschans Dentz.

La Gazette de Hollande.

De toekomst van Suriname, door F. H. A. Steens Zijnen.

Nederl. Staatscourant.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 12 Juli 1911
De Locomotief t/m 11 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 11 idem;
De Sumatrapost t/m 12 idem;
De Sumatrabode t/m 12 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 12 idem;
De Indische Mercuur no. 32;
Handelsberichten v/h Min. van Landbouw;
De Banier no. 27;
Weekblad voor Ned.-Indië no. 12;
Indische Gids. Augustus-afl.;
Vrede door Recht no. 7;

MEDEDEELINGEN.

Van het Informatie-Bureau:
(Heulstraat 17).

Ter benoeming tot adspirant-ingenieur bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Ned.-Indië worden gevraagd **civiele ingenieurs** in het bezit van het diploma, bedoeld bij art. 118 der Hooger-onderwijswet (S t a a t s b l. 1905, no. 181).

Zij die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën.

Bij hunne requesten moeten de sollicitanten de noodige stukken overleggen.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der eerste klasse, c. q. voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van ƒ 1500;

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 150 's mds. ingaande met den dag van inscheping tot dien waarop het activiteitstraktement ingaat.

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, om tot de genoemde betrekkingen benoemd te worden, verbinden zich tot teruggaaf van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Ned.-Indië, anders dan tengevolge van wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontslagen, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Ned.-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

De bezoldiging van de adspirant-ingenieurs bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken,

bedraagt ƒ 250 's maands. Na twee jaren dienst in dien rang worden zij bij voldoende geschiktheid en goede plichtsbetrachting bevorderd tot ingenieur op eene bezoldiging van ƒ 350 's maands, welke door periodieke verhoogingen tot ƒ 1000 's maands kan stijgen.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederl. Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederl.-Indië kunnen worden gesteld, om benoemd te worden tot opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederl.-Indië, personen, die met voldoenden uitslag het examen hebben afgelegd voor **opzichter bij den Rijkswaterstaat** in Nederland en practisch ontwikkeld zijn.

Zij die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de noodige stukken.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van ƒ 1000;

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 60 's mds. ingaande met den dag van inscheping naar N.-I.;

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, om tot de genoemde betrekkingen benoemd te worden, verbinden zich tot teruggaaf van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Ned.-Indië, anders dan tengevolge van wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Ned.-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

De bezoldiging van een opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië bedraagt ƒ 150 's maands met 6 driejaarlijksche verhoogingen, elk van ƒ 25 's mds. met dien verstande, dat de eerste verhooging niet wordt verkregen dan nà het voleindigen van het 25ste levensjaar en de diensttijd vóór het bereiken van die leeftijdsgrens slechts aanspraak kan geven op ééne verhooging.

Voor opzichters die in het bezit zijn van het diploma van architect bedragen de laatste twee verhoogingen in plaats van ƒ 25 's maands, ƒ 50 per maand.

De opzichters voeren den titel van opzichter 3e, 2e en 1e klasse, bij eene bezoldiging van respectievelijk ƒ 150 en ƒ 175, ƒ 200 en ƒ 225, ƒ 250 en hooger.

Het programma van het aanvullingsexamen, waaraan een opzichter moet voldoen om benoembaar te worden tot architect bij den waterstaat en de burgerlijke openbare werken in Nederl.-Indië, is vastgesteld bij het Kon. Besluit van 16 Februari 1909, no. 11 (Ned. Staatscour. van 5 Maart 1909, no 54).

De architecten genieten een traktement van ƒ 400 's maands met twee driejaarlijksche verhoogingen, elk van ƒ 75 's maands en eene twee jaren later toe te kennen derde verhooging van ƒ 50 's mnds.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederl. Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Voor den dienst in Ned.-Indië is de uitzending noodig van vier personen uit den landbouwenden stand in Nederland voortgekomen, theoretisch voldoend ontwikkelde en practisch **ervarene landbouwkundigen**, die tevens voldoende technisch onderlegd zijn om de vraagstukken, welke zich bij de détailverdeeling van het irrigatiewater voordoen, naar behooren op te lossen.

Zij zullen de verdeeling van het water ook naar de behoeften uit een landbouwkundig oogpunt hebben te regelen en bovendien na de noodige voorbereiding ook in andere opzichten de Inlandsche bevolking met raad en daad bij haar landbouwbedrijf moeten steunen.

Vermits het te doen is om eene proef, zullen de bedoelde personen eerst in tijdelijken dienst worden genomen, met een verband van vijf jaren en met de mogelijkheid om, als de proef slaagt, na dien tijd in vasten dienst over te gaan. Zij zullen den titel van bevloeiings-opzichter voeren en eene bezoldiging genieten van ƒ 200 's maands, met vier driejaarl. verhoogingen van ƒ 50 's maands.

Wijders hebben zij aanspraak op vergoeding van reis- en verblijfkosten en andere idemniteiten, alsmede op binnenlandsch verlof op denzelfden voet als de opzichters bij den waterstaat en de burgerlijke openbare werken.

Zij die in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 September 1911 bij gezegeld adres te wenden tot het Dept. van Koloniën, onder overlegging van:

a. hunne diploma's;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. hunne geboorte-akte;

d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke dat voldaan is aan de verplichtingen welke voor hen uit de wet op de nationale militie zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Dept. van Koloniën in te stellen onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse, c. q. ook voor het wettig gezin, zoomede, mits binnen een jaar na afloop van het vijfjarig verband, dan wel indien dat eerder verbroken moet worden op grond van wèlbewezen zielsof lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), vrije passage naar Nederland op denzelfden voet en eene gratificatie ten bedrage van drie maanden traktement;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van ƒ 1000;

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 100 per maand, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggave van alle gelden welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederl.-Indië, anders dan ten gevolge van wèlbewezen ziels of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederl.-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Voor hen die in vasten dienst overgaan telt de tijd in tijdelijken dienst doorgebracht als voor Indisch burgerlijk pensioen geldigen diensttijd.

Het traktement van hen die in vasten dienst zijn overgegaan, is onderworpen aan eene korting van 2 pCt. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pCt. voor de gewone bijdrage aan 't weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is alsdan te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds voor gehuwden twee maanden en door ongehuwden één maand traktement. Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over één mnd, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk één maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan negen jaren bedraagt.

Ned. Staatscour. van 5 Aug. 1911 no. 182.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Pr. Fred. Hendrik"; gezagvoerder J. P. v. d. Borden. Van Amsterdam naar West-Indië op den 4en Augustus.

Mevr. Van der Feen—Hora Adema; J. Zeilstra; A. Voland, echtg. en k; Twee eerw. Fraters; Th. E. Juda; Mej. R. J. Morpurgo; W. F. van der Hoff en echtgenoote; G. J. van Gog; M. S., E. M., S. M. en Mej. B. Jacobs; S. Aandag; 20 militairen.

Passagierslijst aan boord van het s.s. „Pr. Willem III"; gezagvoerder N. H. L. van Baaren. Van West-Indië naar Amsterdam.

* J. Jütte, echtg. en zoon; Mej. S. S. Monsontofils; H. E. Meijers; Mevr. F. Kamphuis; K. Kamphuis; L. Th. Luder; J. Ranshuijzen; *Te Havre ontscheept.

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage,	Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch.	gediplomeerd.
A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.	

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

BIJDRAGE VOOR DE „VEREENIGING TOT OPRICHTING VAN JONGE : : VROUWENSCHOLEN IN NEDERLANDSCH-INDIË." : :

Ondergeteekende wenscht ingeschreven te worden als:

Gewoon lid: Jaarlijksche contributie *f* 5.— of meer, ingaande ....

Buitengewoon lid: Jaarlijksche contributie *f* 2.50, ingaande ....

Donateur(trice): *f* .... (geld); *f* .... (boeken); *f* .... (grondstoffen); *f* .... (meubilair); *f* .... (machines); *f* .... (werktuigen) ingaande ....

Onderteekening:

Gelieve door te halen wat men niet wenscht en in te vullen wat men wel beschikbaar stelt.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat No. 56.**

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Twee jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 33. Donderdag 17 Aug. 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

De Timor-kwestie.

Deze aangelegenheid heeft in de laatste week zoowel in de buitenlandsche als in de binnenlandsche bladen de algemeene aandacht getrokken.

De correspondent der N. Rott. Crt. schreef 10 dezer uit Lissabon:

„Reeds Maandag l.l. had ik een onderhoud met den minister van buitenlandsche zaken, Bernardino Machado, in het Kamergebouw, over de Timor-kwestie. Zijn Exc. deelde mij toen mede — in 't bijzijn van twee afgevaardigden — dat de kwestie reeds vriendschappelijk geregeld was, doordat hij onmiddellijk na het bekend worden bij de Nederlandsche regeering gereclameerd had, welke dadelijk bereid was de noodige genoegdoening te geven en hare excuses aanbood. Over het geval zelf zeide hij, dat de Portugeesche troepen een benting bezet hielden op Portugeesch gebied, en dat onverwachts de Nederlandsche troepen de bezetting sommeerden zich terug te trekken. De bevelvoerder vroeg toen een tijdruimte om den Portugeeschen gouverneur van Timor instructies te vragen, welke tijdruimte door den Hollandschen luitenant geweigerd werd, waardoor het tot een treffen kwam, waarbij een Portugeesch luitenant en onderofficier gevangen genomen werden, wijl — naar de minister zeide — de Hollanders verre in de meerderheid waren.

De minister had, toen hij juiste inlichtingen ontvangen had, onmiddellijk gereclameerd in Den Haag en de Nederlandsche regeering had de noodige genoegdoening gegeven, verontschuldigingen gemaakt, de gevangenen weer vrijgelaten en haar gouverneur bevel gegeven het status quo te herstellen.

Ziedaar, dat was alles! Het geval was op bevredigende wijze opgelost.

Het behoeft niet gezegd, dat uw correspondent deze oplossing niet zeer „bevredigend" vond, maar bovendien „paf" was over deze beweringen gedaan door een minister en... in vollen ernst.

Het was toen mijn bedoeling u onmiddellijk daarover te seinen en schrijven... maar ik deed 't niet om reden, dat ik tot nu toe de Nederlandsche pers een afwachtende houding — op vollediger berichten uit Timor — zag aannemen. Ik berekende zelfs, dat de beweringen van den minister niet op waarheid konden berusten, wijl de afstand Timor—Lissabon en Den Haag te groot was (gezien Timor geen telegrafische verbinding heeft), om het mogelijk te maken, dat deze onderhandelingen gevoerd waren en vooral de Portugeesche gevangenen weer in vrijheid te doen stellen.

Ik zweeg, boog en sprak er den volgenden morgen met den Nederlandschen gezant hier, mr. W. Doude van Troostwijk, over, die zich begrijpelijkerwijze er niet over kon uitlaten. Ik twijfelde er zelfs ernstig aan, of Bernardino Machado meende en geloofde hetgeen hij zei... of hij mij niet in 't ootje genomen had, of een mop tapte.

Maar neen, gisteren in de Constituante behandelend de buitenlandsche politiek van Portugal, die hij zeer rooskleurig noemde, zeide hij officieel en sprekend als minister van buitenlandsche zaken, weer klaar en duidelijk, dat de eerste zorg der Portugeesche regeering zijn zou zich met Holland over de grensafbakening te verstaan, en reeds daarmee bezig was. En voortgaande verklaarde hij: „Kortelings door overijling van den Nederlandschen gouverneur op dit eiland, hebben er gewelddadigheden plaats gehad tegen een Portugeeschen post. Ik reclameerde onmiddellijk en direct in Holland en had de satisfactie te zien, dat deze natie („de pronto deu todas as satisfaçoes e desculpas") dadelijk alle genoegdoening gaf en verontschuldigingen maakte, en haar gouverneur bevel gaf het status quo ante te herstellen!"

Groot applaus in de zaal.

Het was den minister dus wel ernst geweest... òf nam hij de geheele Constituante in het ootje? Als Nederlander ben ik geneigd het laatste te gelooven. Ik wachtte echter, alvorens u hierover te seinen, het verschijnen der kranten — die dan ook breedvoerig deze rede weergaven — en heden het uitkomen van het officieele kamerverslag (Summario da 42 sessao em 9 de Agosto de 1911) van deze historische zitting, om gedocumenteerd te zijn, hetwelk ook volkomen overeenkomstig 's ministers woorden de rede weergaf!

Na in dit verslag de woorden satisfaçoes en desculpas (genoegdoeningen en verontschuldigingen) onderstreept te hebben, hield ik dit op de wandelgangen den minister voor, hem vragend of het wèl zeker en volgens de waarheid was, wat hij daar beweerd had, of Nederland genoegdoening gegeven had en verontschuldigingen gemaakt had.

Het was volkomen waar! zei de minister. En zonder te blozen! Uw correspondent boog en dankte voor de inlichtingen... en seinde u deze rede! Niet omdat ik geloof, dat de Nederlandsche regeering genoegdoening gaf en verontschuldigingen maakte, integendeel! Ik seinde alleen, omdat deze rede eene officieele mededeeling aan de Portugeesche Constituante was en dus — in ernst — historische waarde bezat. Ik wil nogmaals sterk laten uitkomen — wat ook als Nederlander mijn plicht is —, dat het niet in mijn bedoeling ligt hiermee het Nederlandsch publiek mededeelingen te doen over feiten, die misschien door onze regeering geheim gehouden waren, integendeel, ik twijfel aan de waarheid van deze beweringen, die voor Nederland beleedigend acht!"

De Redactie der N. R. Ct. voegde daaraan toe:

„Dat onze correspondent te Lissabon de rede van Bernardino Machado, den minister van buitenlandsche zaken in Portugal, voor wat betreft het gedeelte, dat over Timor handelde, juist heeft weergegeven in zijn telegram, opgenomen in ons Ochtendblad B van 11 dezer, blijkt wel uit het feit, dat de Nederlandsche regeering, waarschijnlijk na inlichtingen bij onzen gezant in Lissabon te hebben ingewonnen, een officieuse mededeeling ter zake de wereld heeft ingezonden. *) Wil Bernardino Machado zijn lezing van het gebeurde op Timor staande houden, dan is dat zijn zaak, als hij maar niet meent, dat één Nederlander hem zal gelooven; de feiten spreken zijn voorstelling van zaken te sterk tegen.

De lezers weten al, dat niet de Nederlandsche regeering, maar de gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië de loslating der gevangen Portugeesche militairen heeft gelast, daarbij uitsluitend geleid, naar wij meenen, door een gevoel van hoffelijkheid, waaraan Z. E. tot het laatst toe wilde toegeven.

Wij zouden echter een vraag aan onze regeering willen stellen: Is het niet mogelijk bekend te maken onder welke omstandigheden de „schermutseling" tusschen de Portugeesche en Nederlandsche troepen is begonnen? Hieruit zou duidelijk kunnen blijken, wat er waar is van de beschuldiging van overijling door Bernardino Machado aan het adres van den resident van Timor geuit."

***

Naar aanleidding van een en ander merkte de Nieuwe Courant van 12 dezer op:

„De mededeeling, gisterenavond door middel van het Correspondentiebureau aan de pers verstrekt, bevestigt de eenige dagen geleden door ons gemaakte veronderstelling, dat het terugtrekken van de Portugeesche troepen uit het bij verdrag van 1 October 1904 aan Nederland toegewezen, voormalig betwiste gebied op Timor en het slechten der aldaar door de Portugeezen opgeworpen bentings, het gevolg is geweest van de vertoogen, door den Nederlandschen gezant te Lissabon tot de Portugeesche regeering gericht.

In zooverre mag dus gesproken worden van een diplomatiek succes voor Nederland.

Voor het overige bevat de mededeeling al zeer weinig bevredigends.

Zij maakt melding van een betuiging van leedwezen, door den gouverneur-generaal van Nederl.-Indië tot den gouverneur van Portugeesch Timor gericht over het feit, dat de schermutseling, welke in de voormalige betwiste streken tusschen Nederlandsche en Portugeesche troepen had plaats gehad, aan Portugeesche zijde menschenlevens — drie negersoldaten — had gekost. Tevens waren op bevel van den gouv.-generaal een toen gevangen genomen officier en twee onderofficieren in vrijheid gesteld.

Het is blijkbaar deze satisfactie, die den minister Bernardino Machado aanleiding gegeven heeft in de Portugeesche Constituante te zeggen, dat, nadat „de overijling van den Hollandschen gouverneur op Timor" gewelddadigheden tegen een Portugeesche vesting had veroorzaakt, op onmiddellijke reclame van hem (Machado) in Den Haag „Holland alle genoegdoening gaf, verontschuldigingen maakte en 't bevel gaf den status quo te herstellen."

Dit is een snoeverij, omdat daarbij van het terugtrekken der Portugeesche troepen uit het Nederlandsche gebied geen gewag wordt gemaakt. Maar Machado's bewering mist niet allen grond en daarom treft het des te pijnlijker in de Nederlandsche mededeeling niets te vinden omtrent een betuiging van leedwezen van Portugeesche zijde over de schending van Nederlandsch gebied, over de daar gepleegde gewelddaden en over de verwonding van een Nederlandsch officier (welke volgens de berichten in de Indische pers moet hebben plaats gehad).

Daarbij komt nog dit. De Javabode vestigde er reeds de aandacht op, dat in het Indische regeeringscommuniqué — evenals in het thans verschenen Nederlandsche — enkel gesproken werd van moeilijkheden, gerezen in verband met de uitvoering van het grenstractaat, en gezwegen over de veel ergere verwoestingen en rooftochten van Portugeezen op Nederlandsch gebied, beschreven in een brief van pastoor Matthijsen te Lahoeroes (Timor) aan de

Java-post en vermeld in de officiëele gewestelijke korte verslagen van Timor over de laatste maanden van het vorige jaar.

Het wil ons voorkomen, dat er voor onze Regeering tot eenige betuiging van leedwezen over wat ook geen aanleiding bestond, zoolang daaraan niet een Portugeesche verontschuldiging met toezegging van schadevergoeding wegens die officieel geconstateerde feiten was voorafgegaan. Indien dit het geval geweest mocht zijn, is de gisteren verstrekte mededeeling hoogst onvolledig, zoo niet, dan spijt 't ons te moeten zeggen, dat de Gouverneur-Generaal van Nederl.-Indië — blijkbaar op last van de Regeering in Den Haag — er met zijn amende honorable al bijzonder vlug bij is geweest — even vlug als Machado, naar zijn eigen bewering, met zijn „onmiddellijk, rechtstreeksch protest" in Den Haag!

Ten zeerste bevreemdt het ons ook, dat de Regeering aan het nadrukkelijk verzoek van het Portugeesche bewind om „aan het geschrevene en besprokene geen openbaarheid te geven", in die mate heeft meenen te moeten voldoen, dat tot gisteren toe aan het Nederlandsche publiek van harentwege geen enkele inlichting noch omtrent de plaats gehad hebbende gebeurtenissen noch omtrent de deswege door haar gedane stappen is gegeven.

Wij hebben hier te lande mogen wachten, totdat het den heer Machado geliefd heeft te spreken! Eerst toen stond het onze Regeering vrij Nederland in te lichten over haar eigen daden om genoegdoening te verkrijgen voor de schending van ons koloniaal gebied.

De Nederlandsche Regeering is — gelijk thans blijkt — in dit opzicht eenvoudig dupe geweest van Portugeesche slimmigheid. Immers, doordat zij zich gebonden had aan het tusschen haar en Lissabon geschrevene en besprokene geen openbaarheid te geven, is het der Portugeesche Regeering mogelijk geweest op een door háár gekozen oogenblik van het beloop der onderhandelingen de voorstelling wereldkundig te maken, welke haar goeddacht en die voor Portugal de meest vleiende, voor Nederland alles behalve eervol is.

Behoudens nadere aanvulling van het — dàn zeer onvolledige — communiqué, lijkt ons het diplomatieke succes van den Nederlandschen gezant te Lissabon door al deze bij-omstandigheden op zijn zachtst gezegd volkomen geneutraliseerd."

***

In Land en Volk van 12 dezer schrijft G. N.:

„L. en V. van gisteren bevatte te gelijk de officieele verklaringen van Portugal en van onze regeering over het op Timor voorgevallene. Deze dekken elkander niet in alle opzichten. Onafhankelijk van elkander als zij blijkbaar gegeven zijn — hetgeen niet verstandig is, daar over het uitgeven van communiqués onderling wèl gesproken is —, zijn de verschillen voor het meerendeel te verklaren uit het door elke partij harerzijds ingenomen standpunt, maar één punt is er dat zonder twijfel nadere toelichting en opheldering vergt. De Portugeesche minister zegt, „dat de overijling van den Hollandschen resident van Timor geweldadigheden tegen een Portugeesche vesting veroorzaakte", dat is een beschuldiging van groote beteekenis, te meer, omdat de verdere inhoud der mededeeling het doet voorkomen of hiervoor genoegdoening gegeven moest worden. De Nederlandsche uiteenzetting spreekt niet over aanleiding of oorzaak en hult deze in duister. Waarom niet? Toch weer gemis aan durf? Of gevolg van de veranderde opvatting: gebrek aan openhartigheid. Wij vertrouwen, dat onze regeering niets te verbergen heeft, niets verbergen wil, maar laat zij den schijn van het tegendeel dan ook niet op zich leggen en geen ruimte laten voor verdenking, door grootere geheimzinnigheid dan de wederpartij betracht, die zich niet ontziet om beschuldigingen aan ons adres uit te spreken. Men zegge toch alles ronduit."

***

La Gazette de Hollande weet van welingelichte zijde, dat de Gouverneur-Generaal van Nederl.-Indië proprio motu aan den Portugeeschen autoriteit in Timor er zijn leedwezen over te kennen gaf, dat er bloed vergoten werd en gelastte de krijgsgevangenen vrij te laten. Het blad besluit met de opmerking:

„Le ministre des affaires étrangères à Lisbonne a jugé à propos de passer sous silence la partie essentielle de ce qu'on avait fini par appeler le „conflit Hollando-Portugais*) et dans laquelle les démarches énergiques du gouvernement Néerlandais avaient été couronnées de tout le succès voulu; il a appuyé au contraire sur les détails d'un incident secondaire, dans lequel le gouverneur-général avec une sagesse louable avait agi de manière à enlever tout sujet de complications inutiles et de nature à entraver la solution du différend principal.

Quand on oppose la politique d'action calme mais ferme du cabinet de La Haye, aux paroles ronflantes de l'homme d'Etat portugais, il ne nous semble pas douteux de quel côté doivent pencher les sympathies."

*) Dit communiqué luidde:
„Moeilijkheden, gerezen op het eiland Timor, in verband met de uitvoering van het tusschen Nederland en Portugal gesloten grenstractaat, hebben eenigen tijd geleden geleid tot vertoogen van den Nederlandschen gezant te Lissabon, met het gevolg, dat de Portugeesche Regeering hare troepen uit het betwiste gebied terugtrok en de opgeworpen benting slechtte.
Gedurende de daarmede verbonden onderhandelingen, waarbij stilzwijgend voorloopige handhaving van het status quo werd verondersteld, had in de betwiste streken eene schermutseling plaats tusschen Portugeesche en Nederlandsche troepen, waarbij aan Portugeesche zijde drie negersoldaten werden gedood en door ons één officier en twee onderofficieren werden gevangen genomen.
De gouverneur-generaal heeft toen aan den gouverneur van Portugeesch Timor medegedeeld, dat het hem leed deed, dat de bedoelde schermutseling menschenlevens had gekost, waarnevens hij tevens bevel gaf de gevangen genomen militairen weder op vrije voeten te stellen.
Het uitblijven van mededeelingen ter zake vond uitsluitend zijn grond in de omstandigheid, dat het Portugeesche bewind nadrukkelijk verzocht had aan het geschrevene en besprokene geen openbaarheid te geven."

Uit de O.-I. Mail.

Het officieele pestrapport van 18 Juli jl. luidde:
Malang: Bijgekomen 9 pestgevallen, waarvan 4 overleden, en wel: Karanglo 4, overleden; Penanggoengan 5, overleden 2. Hieronder geen Europeanen. Van vroeger gerapporteerde pestgevallen nog 2. Aantal koortsgevallen 10, waarvan 1 overleden. Ingeleverde ratten 43324, waarvan 56 doodgevonden. Onderzochte pestratten Karanglo, 2 positief.
Soerabaja: Geen bijzonderheden. Onderzochte ratten 419, waarvan 3 besmet.
Kediri: Geen bijzonderheden. Ratten in Kotta 763, geen doode.
In de bladen van 19 Juli jl. lezen wij:
De groote pasar-pabean te Soerabaja is voor den tijd van een week gesloten.
Er zijn pestratten gevonden.

Cholera. Het cholera-bureau te Batavia deelde mede dat van 15 op 16 Juli één Europeesch matroos van de bemanning van H. M. „Hertog Hendrik" is opgenomen. In de laatste 24 uren werden geen nieuwe patiënten opgenomen, zoodat thans nog 2 Europeesche lijders onder behandeling blijven.

Wijkverdeeling van Batavia. Luidens bekendmaking namens den fd. Resident van Batavia is met ingang van 1 Augustus e.k. de afdeeling stad en voorsteden van Batavia verdeeld in 5 wijken, waarin de functie van wijkmeester wordt opgedragen aan commissarissen van politie in de overeenkomstige politie-afdeelingen
Het communiqué geeft eene nauwkeurige omschrijving der grenzen van de bedoelde wijken.

De vrije emigratie. Met de vrije emigratie op Java voor Deli, geleid of in de hand gewerkt door Mandoers of laukehs, moet het maar zeer matig gaan, schrijft de Sum. Post. Dit bleek ook eigenlijk reeds uit het jaarverslag van de Deli Plantersvereeniging, waar vermeld staat, dat van de in begin 1911 naar Java uitgezonden 20 laukehs, er 17 terugkwamen en dat deze slechts meenamen 12 gehuwde paren met 14 kinderen, 9 mannen en 3 vrouwen.
Intusschen kwam, van een groepje van 3 mandoers naar Java gezonden om er emigranten te werven, er 1 terug met schuld, 1 heelemaal niet en 1 met 4 koelies, van wie er nog enkele werden afgekeurd.
Nog werd er voor dit doel door een maatschappij een hoofdmandoer naar Java gezonden, wien geld werd medegegeven, en deze hoofdmandoer is eveneens spoorloos verdwenen.

De toestand in Riouw. Men herinnert zich, dat kort na het afzetten van den sultan tal van inlandsche gezinnen uit Riouw uit vrees voor de „Kompani" naar Singapore uitweken. Maar die komen nu langzamerhand wéér terug; zoo meldt het kort verslag der residentie Riouw en onderhoorigheden over de maand Mei 1911, het volgende:
„De uit Soegie, Paoh en Soelit der afdeeling Karimon naar Singapore uitgeweken bevolking, bedoeld in het verslag over April, keerde op enkele uitzonderingen in na hare kampongs terug. Ook te Penjingat, het eiland waar tevoren de ex-sultan verblijf

hield, komen herhaaldelijk uitgeweken gezinnen terug, hetgeen o. m. merkbaar is aan het weder toenemend aantal kinderen, dat aldaar de inlandsche school bezoekt.

Van de uit de afdeeling Anambas-eilanden naar Singapore uitgeweken personen, aan wie was voorgespiegeld, dat zij in de omgeving van den ex-sultan gemakkelijk een goed bestaan zouden vinden, keerden een dertigtal personen naar hunnu woonplaatsen terug, toen zij al spoedig gewaar werden, dat de verwachtingen niet tot vervulling kwamen en zij te Singapore geen bestaan hadden."

Het moet nu zoo goed als zeker wezen, dat Riouw — het sultanaat van dien naam wel te verstaan, want er bestaat natuurlijk geen reden om aldus tegenover het eveneens onder die residenie ressorteerend Indragiri, ter Ooskust van Sumatra op te treden — onder direct bestuur zal worden gebracht.

Ook is de quaestie van de opname van Riouw bij het tolgebied in overweging.

Van Riouw als een vrijhaven in concurrentie met Singapore heeft men zich destijds nogal heel wat voorgesteld. Maar zulke illusies zijn thans reeds lang ter ziele.

Een nieuwigheid. Het Soer. Handelsblad verneemt, dat aan de Hollandsch-Chineesche school te Soerabaja een middagcursus voor het Fransch zal worden verbonden. De gouvernements-onderwijzer, de heer Polak, wordt met het onderwijs belast.

Sluiting meisjesschool. De openb. lagere meisjesschool te Amboina wordt gesloten, met gelijktijdige opening van een openbare lagere 3de school aldaar.

Een tweede lijn Semarang—Demak. Naar de Loc. verneemt, is de kapitaalsuitbreiding, waartoe onlangs de Semarang-Joana-Stoomtrammaatschappij is besloten, behalve voor de electrificatie en uitbreiding van het stadsnet te Semarang, ook bestemd voor den aanleg van een tweede lijn van Semarang naar Demak. Het toenemend personen- en goederenvervoer maakte een tweede lijn noodzakelijk. De nieuwe lijn zal niet den grooten weg volgen, maar overigens niet te zeer van de richting van de bestaande lijn afwijken.

De lang verbeide sneltrein! Eindelijk dan zal de snelverbinding tusschen Batavia en Soekaboemi tot stand komen. De Preangerbode deelt mede, dat de eerste sneltrein Zaterdag 5 Augustus zal rijden.

Feesten te Bandjermasin. Naar het Soer. H.blad uit Bandjermasin verneemt, worden door den vorst van Kota Waringin aldaar groote toebereidselen gemaakt voor luisterrijke huwelijksfeesten, die binnenkort zullen worden gegeven. Dat belooft in het anders zoo stille Bandjermasin een heel evenement te worden.

Jubileum. Men seint uit Garoet, dat aldaar het veertigjarig jubileum van den regent is gevierd. De resident kwam den jubilaris complimenteeren. Er hadden zeer uitgebreide feesten plaats.

Angusta de Wit. In De Loc. van 18 Juli jongsl. lezen wij, dat de bekende schrijfster Augusta de Wit in het Logegebouw te Samarang voor de Samarangsche afdeeling van het Algemeen Nederl. Verbond zal spreken over „Junghuhn als romanticus".

De Timor-kwestie. De Javabode van 19 Juli j.l. schrijft:

„Heden vertrekken van Tandjong Priok de twee door de regeering gecharterde pakketbooten, die bestemd zijn het hier nog nog achterbleven deel van het 20e bataljon infanterie met nog eenige andere troepengedeelten, zoowel van hier als van Soerabaja naar Timor over te brengen.

Wanneer die op Timor zullen aangekomen zijn, zal kolonel Van Rietschoten, die het bevel over de troepenmacht voert, met de reeds op dat eiland samengetrokken troepen, ongeveer 1500 man onder zijn bevelen hebben.

De „Hertog Hendrik" is reeds naar de wateren van Portugeesch-Timor vertrokken.

Voor het gemak van onze lezers willen wij de oorzaken van het conflictje, hetwelk tot deze machtsontplooiïng aanleiding geeft, nogmaals in het kort samenvatten:

Binnen Nederl. Timor heeft men twee formeele Portugeesche enclaves, Oikoesi, dat de kust raakt, en Noimoeti, geheel in het binnenland gelegen.

Nederland daarentegen heeft een enclave op Portugeesch gebied, Maukatar, dat eigenlijk gezegd geen volmaakte enclave is, aangezien het door een soort smalle hals, het landschap Lakmaras, met de romp van ons gebied is verbonden.

Daarentegen is het Westelijk van Maukatar gelegen Portugeesche landschap, al is het ook door een smalle kuststrook met het overige Portugeesche gebied verbonden, feitelijk wèl een totale enclave, aangezien de eenige bruikbare toegang over ons gebied loopt.

Bij het tractaat van 1904 nu, in 1908 geratificeerd, werd Maukatar aan Portugal afgestaan, waar tegenover stond, dat Portugal aan Nederland Oikoesi gaf met twee kleine landschapjes, die in de Portugeesche enclave ten Westen van Maukatar waren gelegen, n.l. Tahakaï en Tamiroe Ailala.

Hoewel de onderteekening reeds in optima forma had plaats gehad, het tractaat dus als gesloten en bindend moest worden beschouwd, kwam het, tengevolge van een zijner bepalingen, nog niet tot uitvoering. De overdracht n.l., zou eerst plaats hebben wanneer men gereed zou gekomen zijn met de opmeting van een klein stukje der Oostelijke grens van Oikoesi, welke destijds niet plaats had gevonden. Toen in 1909 een gemengde commissie voor dit doel de grens bezocht, trokken de Portugeezen zich, om een in het regeerings-communiqué van 7 dezer uiteengezette reden, terug, met de bedoeling nadere instructies te vragen.

Sedert dien tijd is de zaak gebleven zooals zij was. Zijn wij goed ingelicht, dan heeft het Nederl. bestuur, aannemende, dat Maukatar feitelijk toch al aan Portugal was afgestaan, zich, sedert het sluiten van het verdrag, niet meer met dat landschap bemoeid — een omstandigheid, waarvan de Portugeezen gebruik hebben gemaakt om zich daar te vestigen.

Hoewel zij hiertoe, volgens de letter der wet, eigenlijk geen recht hadden, kon hun dat moeilijk zeer zwaar worden toegerekend. Erger daarentegen was, dat zij zich in streken, die hun bij het verdrag niet waren toegewezen, als heeren en meesters — en welk een meesters! — gedroegen.

Wij hebben hier vooral het oog op hetgeen in October en de volgende maanden in het landschap Lakmaras — de nauwe hals, die Maukatar met ons overig gebied verbindt — is gebeurd en waarvan wij aan de hand van de officiëele maandverslagen het volgend overzicht kunnen geven:

Portugeesche onderdanen, gesteund, naar men wil door Portugeesche militairen, zijn daar herhaaldelijk over de grens getrokken en hebben daar ware moord- en brandpartijen gehouden, vermoedelijk om zich te wreken over het uitwijken naar ons gebied van vele der eigen onderdanen, die daarheen waren gevlucht om aan de vexaties der Portugeesche overheid te ontkomen.

In October werden door de Portugeezen in Lakmaras vier kampongs verbrand, uit ongeveer 100 huizen bestaande, terwijl de tuinen werden vernield. Ook werd er geducht gemoord. Pastoor Mathijsen spreekt in zijn door ons aangehaalden brief van 100 dooden; bijna alle koppen zouden zijn gesneld.

En tegen dergelijke aanvallen heeft ons bestuur de grens in de volgende maanden, door patrouilleeren enz., voortdurend moeten verdedigen, hetgeen niet altijd afdoende schijnt te kunnen zijn gebeurd.

Van deze ernstige gebeurtenissen wordt in het officieele communiqué van 7 dezer merkwaardigerwijs met geen woord melding gemaakt.

Wel wordt daarin medegedeeld, dat de Portugeezen bij Kota Lakmaras en op den berg Boeloe-Boeloe op ons gebied versterkingen hadden opgericht, welke de controleur van Beloe, de heer Seijne Kok, standplaats Atapoepoe, aldaar aantrof, na een tocht in de (aan Portugal afgestane, maar immers nog niet overgedragen) enclave Maukatar gedaan.

De Portugeesche commandant lichtte den bouw dezer versterking voor den heer Kok toe door de mededeeling, dat de overschrijding door Nederlandsche troepen van de grenslijn Maukatar-Lakmaras zijnerzijds werd beschouwd als schending van Portugeesch grondgebied.

Gebeurde dit op de z.g.n. „groote grens", andere gebiedschending had plaats op de z.g.n. „kleine", d. w. z. aan de grens van Oikoesi.

Wij herinneren hier enkel aan het in het communiqué vermelde feit dat de Portugeezen in het landschap Bikomi, dat ten Oosten van Oimoeti is gelegen, daden van souvereiniteit hebben geoefend door van de bevolking o.a. heerendiensten te eischen en een onzer hoofden, die niet aan de bevelen der vreemdelingen wenschte te gehoorzamen, op te lichten en naar Dilly over te brengen, waar men hem ondanks onzen eisch tot weder inlevering, hield, onder opmerking, dat Bikomi (en het grootendeels daarin gelegen landschap Toeanbaba) Portugeesch zou zijn.

Hierop is een krachtig protest van den resident te Koepang gevolgd en het ijverig door-patrouilleeren in Bikomi door onze troepen. Dit had tenminste tot gevolg, dat den Portugeeschen commandant van Oikoesi op een tocht door ons gebied naar Noimoeti kon worden aangezegd om binnen drie dagen naar Oikoesi terug te keeren „zullende zulks na dien tijd niet meer door ons over Nederl. gebied worden toegelaten". Aangezien de commandant besefte, dat hij anders een vliegmachine zou moeten laten overkomen om hem naar Oikoesi terugtebrengen, voldeed hij — onder protest — aan de aanzegging.

Inmiddels was in Bikomi, dus op Nederl. gebied, bij de grens van Oikoesi door de Portugeezen een aarden versterking opgeworpen en met 120 man en eenige kanonnen bezet.

In het kort samengevat, kunnen de grieven tegen de Portugeezen als volgt worden beschreven:

Het oefenen van souvereiniteit in Maukatar (wel de geringste grief, omdat hun dit landschap toch toe zou komen.

Hetzelfde ten opzichte van Lakmaras, wat het verdrag hun niet had toegewezen; het verwoesten van die streek.

Hetzelfde ten opzichte van Bikomi en Toean Baba waarop zij, hoe ruim ook beschouwd, geen rechten kunnen doen gelden; het oplichten van het hoofd uit die streek, die nog steeds wordt aangehouden.

Het oprichten van versterkingen op Nederlandsch gebied te Kota Lakmaras, Boeloe-Boeloe en in Bikomi.

Te Noit Toko, tusschen de twee Portugeesche enclaves gelegen, is een civiel gezaghebber geplaatst.

Atoepoepoe is, gelijk wij opmerkten, de standplaats van den controleur van Beloe..

Te Besikama aan de Zuidkust staat een posthouder.

Waartoe de machtsontplooiing aan de grens dienen zal? Waartoe de troepen zullen worden gebruikt? Wij kunnen er hoegenaamd niets van zeggen. Evenals ten opzichte van de zending van de „Hertog Hendrik", bdwaart de regeering in deze zaak de uiterste geheimhouding.

Wel schijnt de machtsontplooiing meer nog te zijn bedoeld om indruk op de bevolking binnen ons gebied, dan wel op de Portugeezen, te maken — hoewel vast moet staan dat krachtig ingrijpen den aanvoerder bevolen is, zoodra daartoe van Portugeesche zijde aanleiding mocht worden gegeven. Het brutale optreden der Portugeezen, de vexaties, waaraan zij van de zijde dezer slechte buren bloot stonden, hebben bij de grensbewoners wel de indruk moeten vestigen, dat wij niet in staat waren hen te beschermen. Machtsvertoon zou hun moeten bewijzen dat dit toch werkelijk wèl het geval is.

Indien niet de eenige reden — wij hopen dat het niet de eenige is — dan is het er toch in ieder geval eene.

Wij kunnen ons echter niet voorstellen, dat al deze troepen enkel maar zouden worden gebruikt om een militairen marsch door de rimboe aan de Portugeesche grens te maken en daarna weder terugtekeeren...... terwijl het lieve leventje aan de grens weder zou beginnen, zoodra zij aan Lakmaras, Oikoesi c.s. den rug zouden hebben toegedraaid. Alles in afwachting van een beslissing door het Hof van Arbitrage wie weet over hoevele jaren! te vellen.........

Wij kunnen niet anders doen dan afwachten."

***

De Jav. Courant brengt nog de volgende officieele mededeeling:

Ten vervolge van het in de Jav. Courant van 7 dezer No. 51 voorkomend bericht betreffende den toestand op het eiland Timor wordt medegedeeld dat de daarin bedoelde aanvullingstroepen, gedeeltelijk 19 dezer van Batavia, gedeeltelijk 21 dezer van Soerabaja vertrekken, ter versterking van het Nederlandsch gezag bij de grensstreken op genoemd eiland. De politieke toestand aldaar bleef onveranderd.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In deel XVI No. 4 (1899) van het Tijdschrift v. h. Kon. Ned. Aardrijksk. Genootsch. werd bij eene bespreking van Loth's „Kaart van Suriname" o.m. het volgende opgemerkt:

......„In de rede waarmede de Minister van Koloniën, de heer Cremer, de Nederl. West-Indische tentoonstelling te Haarlem opende, twees Zijne Excellentie er op, dat onze Koningin groote liefde voor Suriname koestert en haar jeugdige krachten wenscht aan te wenden om die kolonie tot meerderen bloei te brengen. Ik ben overtuigd de tolk te zijn van allen, die belangstellen in Suriname, wanneer ik de hoop uitspreek, dat de Koninklijke belangstelling zich ook moge uitstrekken tot het onbekende gedeelte van deze meer dan twee eeuwen oude Nederlandsche kolonie, en dat, wanneer Hare Majesteit over eenige jaren — wij willen hopen in een niet te verre toekomst — opnieuw de opdracht van eene kaart van Suriname aanvaardt, er van een „darkest Suriname" geen sprake meer zal zijn en geen plaats voor een ontboezeming als van den heer Pyttersen in zijn opwekkend woord in den „Catalogus der Nederl. W.-Ind. Tentoonstelling"......

„Welke stroomen hun oorsprong nemen op onbekende bergen en hoogvlakten daar in het binnenland; welke schatten er verborgen liggen in den bodem; welke natuurwonderen er gevonden worden, wij weten van dat alles niets en twee en een halve eeuw lang hebben wij er zelfs niet naar getracht er iets van te weten"......

Sedert deze woorden werden geschreven, zijn een 12-tal jaren voorbijgegaan. Hoe de daarin uitgesproken wensch in vervulling is gegaan, leze men in Prof. Went's interessant artikel in De Gids van 1 Augustus, getiteld: De ontdekking van „Onze West".

„Wellicht zal men zich verbazen — schrijft de hoogleeraar — over den titel van dit artikel en bij het lezen daarvan gedacht hebben aan een historische verhandeling. Wat ik hier vertellen wil, is wel geschiedenis, maar geschiedenis van de laatste tien jaar en toch is de titel van het stuk niet onjuist, want inderdaad was het grootste gedeelte van Suriname tot voor korten tijd voor ons onbekend land en pas thans kunnen wij verklaren, dat wij in hoofdtrekken weten, hoe het land er uit ziet, dat het land ontdekt is. Tien jaar geleden was 2/3 van de kolonie volslagen terra incognita, thans is de witte plek op de kaart van Suriname verdwenen"...

Daarna geeft de schrijver een uitvoerig overzicht van het werk der Nederlandsche ontdekkingsreizigers en geleerden, gedurende de laatste tien jaar in Suriname en de Ned. W.-I. eilanden verricht. De voorbereiding en het verloop der verschillende expedities worden geschetst, waarbij men, voor het eerst, de namen bijeen vindt van hen, die de tochten hebben voorbereid en geleid, van de verdere deelnemers aan de exploraties en van hen die het op de reizen verzamelde materiaal hebben bewerkt, voor zooveel dit is geschied.

FEUILLETON.

De restauratie van de Bôrô-Boedoer. *)

Een belangrijk werk, dat na voltooiing ongetwijfeld de aandacht van geleerden, kunstenaars en wijsgeeren over de geheele wereld zal trekken, is sedert een viertal jaren in Midden-Java ondernomen.

Het is thans de voltooiing nabij. Nog weinige maanden slechts moet er gewerkt, betrekkelijk nog slechts weinige steenen behoeven er op elkander gelegd te worden en dan zal het werk gereed zijn, zal de groote arbeid van de restauratie van de Bôrô-Boedoer zijn beëindigd.

Dat zal een glorie voor Nederl.-Indië beteekenen. Van het mooie Java is de overweldigend grootsche tempelruïne van Bôrô-Boedoer het meest bekende monument: geen reiziger van beteekenis bezoekt Java of hij laat zich brengen naar den wonderen steenhoop, ruïne van een der grootste, schoonste en meest belangwekkende bouwwerken op deze aarde.

Nederland heeft dezen schat van gebouwen en gebeeldhouwden steen, die met de heerschappij over dit land aan zijn zorg was toevertrouwd, behoed, voor verval, er het voortbestaan van verzekerd; het heeft in dit opzicht zijn plicht zoowel tegenover het voorgeslacht, van het welk het die wonderen erfde, als tegenover het nageslacht vervuld; en daarbij heeft het het tot onherkenbaar wordens toe afbrokkelend kunstwerk voor een deel zijn oorspronkelijken vorm weten terug te geven.

Dat moet onze regeering en hem, wien zij het werk opdroeg, tot eer strekken.

Het werk is gedaan, goed en met pieuse hand.

't Zal steeds de vraag blijven, wat uit een oogpunt van kunst en van piëteit voor het verleden, de voorkeur verdient: het intact laten van de tot ruïne vervallen overblijfselen van het verleden, om ze te laten terugkeeren tot de natuur, waaruit alles zijn oorsprong nam en alles terugkeert; dan wel het redden ervan, het terugdrijven der natuurkrachten, die het zouden willen medeslepen, het weder opbeuren en herstellen, het terugbrengen tot den vorm, dien het eertijds moet hebben bezeten.

De kunstenaar, de dichter en de geleerde zullen aan het eerste de voorkeur geven; de tijd, de vegetatie, de inwerking, op tallooze wijzen van de natuurkrachten, geven aan het vervallen bouwwerk veelal een onvergelijkelijke bekoorlijkheid en aantrekkelijkheid, een schoonheid en een wijding, welke zij in den oorspronkelijken staat van volkomenheid misschien niet bezaten.

Het wegnemen der zich over de steenen rondslingerende vegetatie, het opruimen der nedergevallen steenen, het weder opeenleggen daarvan kan heiligschennis beteekenen — hoe zorgvuldig ook gedaan, kan daardoor van iets wonderbaarlijk moois iets worden gemaakt, dat smakeloos is, onbekwaam om het kunstgevoel op te wekken, het gemoed te beroeren, terwijl het voor den geleerde, die 't oude wenscht terug te vinden, ongestoord in den oorspronkelijken vorm, geen waarde meer heeft.

Het voorbeeld stelt zich van de heidelbergsche

*) Overgenomen uit *de Javabode*.

Men vindt ook vermeld waar de medegebrachte collecties een onderkomen hebben gevonden.

Zijn eigen zeer belangrijk botanisch en landbouwkundig onderzoek in Suriname en op de W.-Indische eilanden, een tiental jaren geleden gedaan — zie de rapporten in de Koloniale Verslagen van Suriname en van Curaçao van 1902 e. v. — laat de hoogleeraar onbesproken.

Na een kort overzicht van de Corantijn-expeditie te hebben gegeven, zegt de heer W e n t: „Hoewel uitvoerige bizonderheden omtrent de resultaten van dezen laatsten tocht nog niet bekend zijn gemaakt, mag men aannemen dat thans gezegd kan worden: Suriname is ontdekt, de witte plek op de kaart is verdwenen. Hoewel natuurlijk wat de détails betreft nog zeer veel onbekend is, weet men nu in groote trekken hoe het binnenland van Suriname er uit ziet. En met voldoening kan gezegd worden, dat dit alles bereikt is in den korten tijd van tien jaar, hoe kort vooral in vergelijking met de paar honderd jaar, waarin wij Nederlanders de kolonie Suriname reeds bezitten, zonder dat men omtrent het binnenland veel te weten (was gekomen."

Op een overzicht van hetgeen door de reizigers verzameld is volgt deze opmerking: „Verzamelen alleen is echter niet voldoende: wil zulk een tocht resultaten opleveren; het verzamelde moet bewerkt worden door bevoegde personen en daarna moet die bewerking op schrift gesteld en gepubliceerd worden. Het spreekt eigenlijk zoo vanzelf, dat men het haast voor onnoodig zou kunnen houden, dat deze opmerking hier nog gemaakt wordt en toch blijkt dikwijls dat een zoo eenvoudige zaak zelfs in regeeringskringen niet altijd ingezien wordt. Men geeft bijv. subsidie voor de een of andere expeditie, maar begrijpt dan niet, dat de kosten voor publicatie der verkregen resultaten — waarmee natuurlijk niet bedoeld wordt een populair reisverhaal — noodzakelijk bestreden moet worden, wil de geheele expeditie niet als waardeloos beschouwd worden."

Hoogst verblijdend — dit ook in verband met den in 1899 uitgesproken wensch hierboven aangehaald — is de mededeeling van Prof. W e n t dat het in de bedoeling ligt n u s p o e d i g e e n g e h e e l n i e u w e k a a r t v a n S u r i n a m e h e t l i c h t t e d o e n z i e n.

Moge deze niet lang op zich laten wachten. Overweging verdient het, gelijktijdig een kaart te publiceeren, geschikt voor schoolgebruik.

Aan het einde van zijn artikel zegt Prof. Went: „Moge in de twintigste eeuw het onderzoek van Suriname en onze West-Indische koloniën verder gaan zooals het in het eerste tiental jaren van die eeuw zoo schitterend begonnen is, dan zullen de pruttelaars in die koloniën, die geld aan onderzoek besteed, nutteloos weggeworpen achten, wellicht nog eens gaan inzien, dat ook direct nut uit zulk een onderzoek kan voortvloeien. Daarnevens echter levert Nederland het bewijs, dat het als koloniale mogendheid op den eersten rang wil blijven en zoo mogelijk zijn buren vooruit wil trachten te komen."

Als een uitvloeisel van de onderzoekingen der laatste jaren, mag in zekeren zin ook beschouwd worden, de publicatie van een „z a k f l o r a v o o r S u r i n a m e" eerste gedeelte, door Dr A. P u l l e, Lector aan de Rijks-Universiteit te Utrecht. Het boek is de tweede uitgave van het v. Eedenfonds en is verschenen als bulletin No. 47 van het Koloniaal Museum te Haarlem. Voor hen, die zich in Suriname met botanische studiën bezig houden is deze zakflora een ware uitkomst, al is ze beperkt tot de families en geslachten van de Vaatkryptogamen en Phanerogamen.

„Zooals uit den titel blijkt — schrijft Dr. Pulle in de inleiding — zijn er nog andere plannen hangende. Het is waarschijnlijk niet onmogelijk om bij voldoende beperking van het te onderzoeken gebied, ook de soorten binnen afzienbaren tijd te behandelen. Het hier bedoelde kleinere gebied zal uit den aard der zaak de omtrek van Paramaribo zijn, het secundaire bosch in de nabijheid van de stad, de rivieroevers, enkele deelen van de savannen, de randen der wegen, de tuinen en plantages. De schr. hoopt, met den steun van de commissie voor het v. Eedenfonds, binnen enkele jaren gedurende eenige maanden in de kolonie te vertoeven, en daar het materiaal te verzamelen voor het tweede deel van deze zakflora."

De dagbladen brengen het bericht van het overlijden van mej. E l i s e H a i g h t o n, hier ter stede, die een groot deel van haar werkzaam leven gewijd heeft aan de vrouwenbeweging. Herinnerd moge hier worden, dat zij, in 1885 met Gouverneur Mr. H. J. S m i d t naar Suriname gegaan, aldaar gedurende eenige jaren werkzaam is geweest als leerares aan een openbare school voor m. u. l. o. te Paramaribo.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Inlandsche Veeartsenijschool te Buitenzorg.

Ter verspreiding onder het publiek, dat van den inhoud der Maleische nieuwsbladen kennis neemt, opdat dit daarmede, zooveel mogelijk, zijn voordeel zal kunnen doen, vestigt A l w i in de **Oetoesan Melaijoe** van 8 Juni j.l., no. 45, eens de aandacht op het bestaan van de Inlandsche Veeartsenijschool te Buitenzorg. Daaraan wordt het navolgende ontleend:

Bij S t a a t s b l a d 1907 no. 16, werd bepaald, dat te Buitenzorg voor Inlandsche jongelieden, aan te wijzen door den Directeur van Landbouw, de gelegenheid zou worden geopend om te worden opgeleid tot Inlandsch veearts, welke opleiding zou plaats hebben deels aan de Landbouwschool ter plaatse, deels aan het daar op te richten laboratorium voor veeartsenijkundig onderzoek. Deze onderwijsinstelling is dus nu 4 jaren oud.

Het aantal leeraren bestaat uit drie gediplomeerde Nederlandsche veeartsen en eenige doktoren van het Laboratorium, onder leiding van den directeur, Dr. L. de Blieck.

Het geheel behoort tot de bemoeienis van 't Departement van Landbouw.

De duur der cursus is minstens vier jaren, terwijl na afloop der studies met gunstigen uitslag een aanstelling tot Inlandsch veearts volgt onder toekenning van eene bezoldiging van *f* 75 's maands met drie 3-jaarlijksche verhoogingen van *f* 25.— 's maands.

Het reisgeld bij dienstreizen bedraagt *f* 0.35 per paal en *f* 1 per dag voedinggeld.

De jongelieden die toegelaten wenschen te worden moeten voldoen aan de navolgende eischen:

---

slot-ruïne, onovertroffen grootsch in zijn verval, en waaraan het langs de omgestorte muurbrokken opklimmende groen of het loover, dat als sluiers van de tusschen bressen en spleten te voorschijn tredende boomen afhangt, een schoonheid verleenen, welke het oorspronkelijk bouwwerk, hoe mooi het anders ook geweest moge zijn, nooit in die mate kan hebben bezeten. En nu is een deel van die ruïne met een geheele gevelzijde gerestaureerd, terwijl het overige intact bleef. Zoo ooit een vlek een kunstwerk hinderlijk heeft ontsierd, dan is het hier, waar de nieuw opgetrokken in alle details herstelde gevel, bleek en nieuw, burgerlijk tegen de verweerde, begroeide, oud-aristocratische omgeving vloekt. Van verder herstellen, verbeteren van het schoonere, wat de natuur maakte van het door menschenhand gewrochte schoone, is gelukkig na dezen misslag afgezien.

Men zou kunnen meenen uit dit voorbeeld de les te moeten trekken, dat het beter ware geweest ten opzichte van de Bôrô-Boedoer de natuur vrij spel te laten, alle inmenging te beperken tot een afweren van al te direct ruïneuse invloeden. Maar dan zou men zich vergissen — want de gevallen zijn niet gelijk te stellen. Toen tot een restaureeren van de Bôrô-Boedoer werd besloten — een restauratie in beperkten zin en van geheel anderen aard als die van den Heidelberger slotgevel (aangezien bij de Bôrô-Boedoer niet anders is gedaan dan de gevonden steenen weder op de plaats te leggen, waar zij vandaan waren gerukt) — werd het werk der natuur hierdoor niet aangetast; sedert lang toch heerschte deze niet meer over den bouwval. Zooveel zorg werd sedert de ontgraving op last van Raffles nog wel aan den bouwval besteed, dat zij van vegetatie in het groot — die den bouwvallen anders juist zulk een groote bekoring verleent — werd zuiver gehouden. De Bôrô-Boedoer was tot in 't einde der 19e eeuw een kale steenhoop, die voortdurend meer van zijn vorm verloor, zonder dat de aesthetische compensatie van de begroeiing werd toegelaten. De schoonheid bestond voornamelijk nog slechts in het détail.

De Bôrô-Boedoer-ruïne kon er, gelijk het geval stond, bij een restauratie niet op achteruit-, wel op vóóruit gaan. Enkel moest worden gevreesd, dat de prachtige kleur der steenen, die op vele plaatsen zouden dienen te worden uitgebroken, gewasschen en afgebeiteld, om weder opnieuw te worden ingezet, te loor zou gaan. De tinten van den verweerden steen, schemerend door het goud en groen der fijne mossen lichten-vegetatie, schonken de gangen van den Bôrô-Boedoer, vooral bij het invallen der zonnestralen, een buitengewone artistieke bekoring. En deze zou verloren gaan — maar men mag aannemen: slechts tijdelijk. Dit was dan echter ook vrijwel de de eenige verliespost, welke bij de restauratie van de Bôrô-Boedoer zou vallen te boeken.

Het algemeen aanzien van den tempel, of liever het heiligdom, de stoepa, heeft door de restauratie enorm in schoonheid, zoowel als in intrest gewon-

a. leeftijd van 18 tot 20 jaar;
b. bekendheid met de Nederl. taal;
c. overlegging van een diploma van het eindexamen der opleidingsschool voor Inl. ambtenaren, of van de Kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te Fort de Kock, dan wel overlegging van het bewijs, dat men van de IIIe in de IVe klasse eener Hoogere Burgerschool is bevorderd.

Het onderwijs is gesplitst in twee deelen, n.l. de theoretische en de praktische vakken.

Het eerste gedeelte omvat 26 vakken, n.l.: natuurkunde; scheikunde; plantkunde (anatomie, physiologie, microcrospie, systimatiek); voeder-, vergift- en artsenijplanten; dierkunde (schadelijke insecten); algemeene bacteriologie; ?..........; ontleedkunde; histiologie en physiologie; bijzondere ziektekunde en geneesleer; algemeene geneesleer; algemeene heelkunde; heelkunde en operatieleer; heelkundige ontleedkunde; verloskunde; hoefziekten; hoefbeslag; ?..........; geneesmiddelen en vergifleer; artsenijmengkunde; hygiëne; landbouw-scheikunde; algemeene landbouw; veeartsenijkunde-politie; Duitsch.

Met de theorie van de practische vakken wordt reeds in de 1ste klas begonnen, terwijl bovendien nog smidswerk wordt geleerd teneinde — zoo noodig — hoefbeslag te kunnen leggen.

Het onderwijs in het medisch gedeelte heeft plaats in de IIIde en IVe klas, terwijl de leerlingen bovendien nog elken morgen ten zeven ure de kliniek bezoeken.

Het kliniekgebouw ligt in de nabijheid van het hoofdgebouw der scholen; de kralen voor de zieke dieren kan men aantreffen achter het kliniekgebouw. De behandeling van het zieke vee geschiedt geheel belangeloos. De studiewerken, welke bij het onderwijs gebruikt worden, zijn meestal Duitsche werken en dat is de reden, dat de Duitsche taal als afzonderlijk studievak is opgenomen.

Reeds in het eerste studiejaar wordt met het onderwijs in die taal begonnen.

Schrijf- en leermiddelen worden door de regeering gratis verstrekt; alleen moeten de leerlingen de gereedschappen, die bij de practische vakken gebruikt worden, als messen, scharen, naalden, penceelen, tangen, microscopen enz., bij het eindigen der studies terugbetalen, hetgeen geschieden kan bij maandelijksche paijementen van ƒ 10.

De leerlingen ontvangen van regeeringswege een toelage van ƒ 25 's maands voor voeding, kleeding en huishuur, welk bedrag bij goed gedrag en behoorlijken ijver wordt verhoogd in de IIIe klas tot ƒ 30 en in IVde klas tot ƒ 35 's maands.

Aangezien geen internaat bestaat wonen de leerlingen gewoonlijk in clubjes van 2 à 3 personen in eigen woning, met en zonder pension. Dientengevolge is de onderlinge aaneensluiting niet zoo groot als bij de jongelieden op de Doctor Djawaschool en op de kweekschool voor Inl. onderwijzers te Fort de Kock, waar zij intern zijn. Ten einde dit bezwaar te ondervangen heeft de Directeur der instelling een soort van sociëteitsgebouw opgericht, waar men elkander regelmatig kan ontmoeten.

Het aantal leerlingen bedraagt thans 20, waaronder 9 jongelieden van Java; 4 van Sumatra's W.-kust; 3 van Tapanoeli; 3 van Menado en één jongeling van de Lampongsche districten.

De toelating heeft éénmaal 's jaars plaats na afloop van de vasten maand, terwijl elk jaar een eind-examen wordt afgenomen.

De aanvraag tot toelating moet geschieden bij gezegeld rekest (ƒ 1.50) en gericht aan den Directeur van Landbouw, onder opgave van:
a. de scholen waar men onderwijs heeft ontvangen;
b. leeftijd;
c. geboorteplaats;
d. naam van den vader.

De aanvrager mag daarbij niet vergeten te vermelden, dat een toelage wordt verlangd.

Ook is het goed een geneeskundige verklaring bij te voegen, waaruit kan blijken dat men gezond van lichaamsgestel en geschikt voor den arbeid van den algemeenen dienst is.

De onkosten van de heen en terugreis van en naar de woonplaats der leerlingen, worden door de regeering vergoed.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een nuttig werk. — Een door den eersten secretaris van de Tiong Hoa Hwe Kwan Vereeniging, den heer Tan-Kim-Bo, geteekenden rondzendbrief, is onder de leden dier vereeniging in Ned.-Indië verspreid, teneinde hunne aandacht te vestigen op de verschijnselen, die de aanwezigheid van de pestziekte bij den mensch verraden en op de middelen ter bestrijding en genezing dier ziekte, zooals die bij den tegenwoordigen stand der wetenschap bekend zijn.

Men heeft getracht den inhoud van dat schrijven ook aan anderen bekend te maken en daarvoor de hulp der redacties van de verschillende Maleische nieuwsbladen ingeroepen.

Een exemplaar daarvan is in de **Bintang Atjeh** van 30 Mei 1911, no. 6, opgenomen en op die wijze ter kennis van de leden gebracht.

Het eerste Chineesche Kabinet. — Aan de **Ho Po** van 14 Juni j.l., no. 423, is onder meer het navolgende ontleend.

Zoowel de Europeesche als de Maleische pers heeft reeds herhaaldelijk in de nieuwsbladen melding gemaakt van het feit, dat in Groot-China de instelling van een Kabinet op Westerschen voet in het leven was geroepen en toen die gelegenheid aangegrepen, aan het groote publiek te toonen den ernst, die bij het Chineesche opperbestuur voorzat om het staatsbestel van Groot-China te reorganiseeren in modernen zin.

In het algemeen is dat streven en de instelling van een regeeringskabinet door alle Chineesche stammen, zoowel binnenslands als buiten-

---

nen. En de poëzie, de wijding, welke er van uitging, is niet, gelijk in andere gevallen, door de aangebrachte herstellingen gedood. En dit is ontegenzeggelijk hieraan te danken, dat met zoo grooten eerbied voor het verleden, met zooveel liefde voor het bouwwerk door den hersteller te werk is gegaan. Een eerbied, die zich o. a. hierin toonde, dat terwijl de herstellingen met de ter plaatse en in den omtrek gevonden steenen werden uitgevoerd, enkel aangevuld met naar het model der andere nagehouwene, geen enkel geornamenteerde steen voor de herstelling werd aangemaakt.

De pretentie heeft men dan ook niet gehad het heiligdom weder terug te geven, gelijk het zich vóór zóóveel eeuwen, nieuw vertoonde; enkel heeft men getracht bij het weder oprichten der nedergebrokkelde steenmassa's den ladder der eeuwen tot zóó hoogen sport op te klimmen, als met mogelijkheid te bereiken was.

De herstelde Bôrô-Boedoer is geen in zijn oorspronkelijken vorm weder opgetrokken tempel, zooals bijv. het groote boeddhistische heiligdom van Boeddha-Gaya in Birma (de plek, waar, volgens de overlevering Boeddha tot volmaakte kennis en inzicht kwam, na zesjarige vasten en overpeinzing), welke tempel in 1882 door het in dat pas veroverde rijk opgetreden Britsche bestuur naar de bestaande oude beschrijvingen volledig werd hersteld. 1)

Dit is met de Bôrô-Boedoer geenszins het geval; het heeft ook niet als de Boeddha-Gaya-tempel, die zich in een Boeddhistisch land bevindt, nog een bestemming als heiligdom te vervullen. *)

De gerestaureerde Bôrô-Boedoer is nog steeds een ruïne, wat zij ook moet blijven.

Van de Bôrô-Boedoer zullen wij niet trachten hier een beschrijving te geven.

Ons doel is niet van het heiligdom te spreken, maar alleen van de uitgevoerde herstellingen.

Toch willen wij hier in herinnering brengen, dat het bouwwerk een opeenstapeling is van vierkante en cirkelvormige terrassen van gehouwen steen, welke een heuvel omkorsten. Geen kamer of tempelhal bevat het; het heilige der heiligen is de groote gesloten klok of dagob op den top. Daarheen richten zich in den ouden tijd de schreden der pelgrims die de trappen, in het midden der naar de windstreken gerichte zijden, waren opgeklommen en, na de gangen om de vierkante terrassen te zijn omgeloopen — door hetgeen de beeldhouwwerken langs de terrasmuren aangebracht te aanschouwen gaven, steeds in meer gewijde en meer geconcentreerde stemming gebracht, opstegen naar het symbool van het allerhoogste.

Omtrent de ouderdom van de Bôrô-Boedoer schen-

1) De deblayeering van Cornelius is niet volledig geweest. Tijdens de opname door Wilsen (1851—54) waren nog enkele gaaderij-gedeelten met grond en puin bedolven. Ook op de cirkelvormige terrassen werd de ontblooting blijkbaar slechts zóóver doorgevoerd, als noodig was om betrouwbare bouwkundige teekeningen van het geheel te kunnen vervaardigen.

*) Sir Monier Williams, die het herstelde heiligdom bezocht, ontmoette in de kleine gewelfde kamer onder den reuzentoren, waar het voornaamste Boedhabeeld te vinden is, vijf birmeesche pelgrims uit Mandalai, die hier hun godsdienstplichten kwamen vervullen. Zij legden o.a. hun offers vóór het beeld neer. Die offers bestonden uit rijst, vruchten, groenten, bloemen, blikjes sardines, beschuitjes van Huntley & Palmers, fleschjes eau de Cologne van Maria Farina om de heilige boomen mede te besproeien, en een groot aantal pakken goudblad. Met het goudblad werd het beeld belegd.

Dergelijke bedevaarten zijn natuurlijk in een niet boeddhistisch land als Java uitgesloten; maar geofferd wordt bij de ruïnen op Java toch wel. Schier in elk vervallen heiligdom vindt men schotels met geringe offeranden van bloemen en spijzen neergezet.

Als een merkwaardigheid kan hier worden aangeteekend, dat zich vroeger op het terras achter dezen tempel van Boeddha—Gaya een Pipal of heilige vijgenboom bevond, volgens de overlevering, de eigen boom, waaronder Gautama zijn overpeizingen had gehouden. Bij de restauratie van den tempel moest de boom worden weggenomen. Men plantte hem over in een naburigen tuin, waar hij wederom het voorwerp werd van de aanbidding der geloovigen. Maar deze kon hem niet voor spoedig afsterven redden.

slands en dus ook door de Chineezen in Nederl.-Indië, met vreugde begroet, terwijl de verdere loop der zaken door allen met de grootste belangstelling wordt gevolgd. Bij het in functie-treden van het eerste kabinet zijn verschillende belangrijke betrekkingen, als de 1e secretaris van het Rijk, het lidmaatschap van den Raad van State, van den Rijksraad enz., opgeheven, doch men is van de kennis en de ervaring der functionarissen partij blijven trekken door hen een plaats in het kabinet of bij een anderen tak van dienst te geven.

Het tegenwoordig Kabinet is samengesteld als volgt: Prins Ching, Permanent 1e Voorzitter; Na Tung en Hsu-Shih-Chang, plaatsvervangers van den 1en Voorzitter; Liang-Tim-Yen, Minister van Buitenlandsche Zaken; Hertog Tsai-Tse, Minister van Financiën; Shen-Chin, Minister van Binnenlandsche Zaken; Generaal Yin-Chang, Minister van Oorlog; Prins Tsai-Hsun, Minister van Marine; Tang-Ching-Tsung, Minister van Onderwijs; Sao-Chang, Minister van Justitie; Prins Pu Loen, Minister van Landbouw; Sheng-Hsun-Hoaij Minister van Verkeer; Shou-Chi, Minister van Koloniën.

Zoowel de wapens, als de pen en de spade zijn dus in het Kabinet vertegenwoordigd.

Ieder lid van het Kabinet is verantwoordelijk voor den gang van zaken in zijn ressort en verplicht inlichtingen te verstrekken aan en antwoorden te geven op de vragen van het kabinet.

De voorzitter heeft de leiding van de zaken in het algemeen, in overeenstemming met de bevelen welke van de zijde van den Keizer worden gegeven, terwijl hij tevens toezicht houdt op het beleid van de gouverneurs in de provinciën. De beslissing over geschillen tusschen de ministers onderling is aan hem voorbehouden. De handteekening van den Keizer — thans Prins-Regent — onder een besluit, moet vergezeld zijn van de handteekening van den Voorzitter van het Kabinet en van den betrokken minister. Behalve dit Kabinet van ministers, staat nog een Geheim Kabinet ter beschikking van den Vorst, dat als de rechterhand des Keizers wordt beschouwd. Daarin hebben 30 leden zitting, onder leiding van een voorzitter. Bovendien zijn nog tal van adviseurs aanwezig, die echter geen stem hebben bij de beraadslaging over onderwerpen.

Door het instellen van deze twee kabinetten, heeft de tegenwoordige Prins-Regent getracht tegemoet te komen aan de wenschen van de Jong-Chineesche partij en tevens de spoedige uitvaardiging van de Chineesche grondwet, waarnaar verlangend wordt uitgezien, voorbereid.

De politie te Buitenzorg. — In de **Perniagaän** van 14 Juni j.l., no. 130, wordt vermeld, dat, met ingang van die maand, de nachtwacht in de Chineesche vestiging te Buitenzorg met vier man Europeanen is versterkt.

Dit is geschied in het belang van de veiligheid in het Chineesche kamp aldaar, welke nog steeds te wenschen overlaat en, volgens de meening van het bestuur, door het politiebeleid van Inlandsche en Chineesche krachten ook niet tot stand kan komen. Niettemin wordt de betaling van „rondegeld" ten bedrage van *f* 0.40 per maand en persoon verlangd.

Van de fierheid dezer 4 Europeanen in gevallen van roof en diefstal, is tot nu toe weinig gebleken; wel heeft men kunnen waarnemen hun brutaal optreden toen zij eenige dagen geleden, gewapend en zonder hunne komst ook maar op eenigerlei wijze aan te kondigen een sterfhuis binnen traden en één hunner buiten werd gelaten, ten einde wacht te doen.

De woning van een Chinees te Buitenzorg, zegt de schrijver, schijnt dus een soort openbare weg te zijn, waarin een ieder, zonder daartoe gerechtigd te zijn, maar kan in- en uitgaan. *)

Hij is dan ook van meening, dat het in dergelijke gevallen beter is over de diensten van een Chin.-officier of van een wijkmeester te beschikken en zulk een landsdienaar mede te nemen.

Dit heeft ook nog voor dat aan die functionarissen openlijk wordt getoond, zij niet nutteloos zijn in den staatsdienst.

*) Heeft de politie niet overal toegang? Vormelijkheid blijft echter noodzakelijk.

Van Vreemde Koloniën.

Het Amerik.-Britsche- en Amerik.-Fransche algemeene arbitrage verdrag werd door de korte mededeelingen, welke wij de vorige week aan de voorloopige berichten ontleenden, meer volledig weergegeven, dan wij toen weten konden. De gebeurtenis is echter van zooveel gewicht, dat wij de 7 artikelen, waarin de Amerik. Britsche overeenkomst is neergelegd, puntsgewijze kort willen weergeven. Het tractaat met Frankrijk is in de bijzonderheden gewijzigd voor zoover dit als van zelf spreekt, maar de hoofdinhoud is overigens eensluidend.

Art. I. Alle geschillen, die voortaan tusschen de contracteerende partijen zullen ontstaan en die niet door de diplomatie opgelost kunnen worden, of die betrekking hebben op internationale kwestiën, betreffende een aanspraak op een recht voortvloeiende uit een tractaat, a. a. z. en die door hun aard geschikt zijn voor rechterlijke uitspraak, wijl zij geregeld kunnen worden door de toepassing van de beginselen van wet of billijkheid, zullen worden onderworpen aan de beslissing van het permanent hof van arbitrage in Den Haag, of van een ander scheidsgerecht, daartoe voor het geval speciaal aangewezen.

Heeft zoodanige afzonderlijke aanwijzing plaats, dan moeten de organisatie, en, voor zoover noodig, de bevoegdheden der scheidsrechters daarbij geregeld worden.

Van Britsche zijde is het voorbehoud gemaakt voor de speciale regeling, die een der overzeesche gebieden met zelfbestuur betreft, de medewerking van

---

ken geen directe gegevens licht. Uit een in 1886 door IJzerman ontgraven inschrift op het fundament kon, enkel uit den aard van de gebezigde letterteekens, worden afgeleid, dat het heiligdom ongeveer elf eeuwen oud moest zijn. Van het bouwwerk maakt geen enkel Javaansch historisch geschrift melding. Slechts wordt in een oude kroniek op twee plaatsen het woord Bôrô-Boedoer gevonden. Melding gemaakt van de ruïne vindt men het eerst in 1710.

De volkomen vergetelheid waarin het heiligdom en ook andere van Midden-Java bij de Inlandsche bevolking waren geraakt, heeft de onderstelling doen opperen, dat zij, om de een of andere oorzaak, misschien van politieken aard, waarschijnlijker nog om een reden, verband houdend met verschijnselen van vulcanischen aard, lang nog vóór de Islam zich op Java vestigde en de bevolking tot anderen eeredienst overging, waren verlaten. Tegen de tiende eeuw zou het centrum van de Hindoe-beschaving zich van Midden- naar Oostelijk-Java hebben verplaatst.

Hoe dit ook zij, zeker is dat de Bôrô-Boedoer tot op Raffles' tijd zoo goed als geheel was vergeten. In 1814 werd de ruïne, op een reis over Java, door den Britschen luit.-gouverneur-generaal ontdekt. De tempel was op dat tijdstip vrijwel geheel met aarde overdekt. Enkel de meest uitstekende deelen rezen uit den grond te voorschijn; de open nissen met de Boeddha-beelden er in. Boomen en struikgewas bedekten den heuvel en daartusschen door kwam dagelijks het vee uit de omliggende kampongs weiden.

Raffles zond toen een Hollandsch genie-officier, Cornelius, om den tempel te ontgraven. Deze kweet zich, de begrippen van dien tijd in aanmerking genomen, vrij goed van zijn taak, ruimde boomen en struikgewas op, haalde de aarde weg en bracht de opeenvolgende terrassen te voorschijn. Het in den loop der eeuwen in de gangen en op die terrassen verzamelde puin liet hij voor het overgroote deel naar beneden brengen en om de ruïne wegwerpen. De tempel stond daarna vrij.

Sedert dat tijdstip werd wel niet veel gedaan om het bouwwerk te behouden, maar het noodigste werd toch verricht om het voor uiterlijk verval te behoeden. De Bôrô-Boedoer trok de aandacht der geleerde wereld en herhaaldelijk werd zij tot in onderdeelen afgebeeld. Cornelius maakte een serie architectonische teekeningen; op last van de Indische regeering, begon Wilsen in 1851 met de vervaardiging van teekeningen naar alle basreliefs, welke in 1873 door prof. Leemans met een door dezen uitgewerkten, uitvoerigen tekst werden uitgegeven. In datzelfde jaar nam Van Kinsbergen, ook op last der regeering, de eerste fotografieën van de bas-reliefs.

In 1886 ontdekte de hoofdingenieur IJzerman, dat de oorspronkelijke voet van de Bôrô-Boedoer een geheel anderen opzet had dan de thans voor ons waarneembare. Het bleek, dat achter de steenmassa van het onderste, breede terras de monumentaal geprojecteerde voet der stoepa doorliep, eindigend in een hooge plint, versierd met beeldwerken. De heer IJzerman onderstelde, dat de oorspronkelijke voet te zwak was, dat de bouwmeesters, toen het monument verbouwd was, een begin van verzakking hebben waargenomen en toen de reusachtige aanstapeling hebben aangebracht als versterking. Bij het in 1900 ingesteld fundeeringsonderzoek bleek deze onderstelling juist te zijn.

(Wordt vervolgd.)

de regeering daarvan te verkrijgen, alvorens haar als bindend te kunnen beschouwen.

Art. II. Een commissie van enquête kan worden benoemd, op voorstel van een der partijen, om het geschil in zijn vollen omvang te bestudeeren, vóórdat het aan de scheidsrechterlijke uitspraak wordt onderworpen.

Mocht twijfel bestaan of art. I bij een kwestie in toepassing kan komen, dan kan het onderzoek toch aan de hier bedoelde hooge commissie opgedragen worden. De verwijzing naar deze commissie kan een jaar worden uitgesteld, nadat de officieële aanvraag is gedaan, om de diplomatiën gelegenheid te geven in de noodige besprekingen en regelingen te voorzien. In de commissie zitten, als regel, 3 leden van elk der natiën.

Art. III zegt, dat deze commissie de bevoegdheid heeft om de geschillen zoo te onderzoeken en er over te rapporteeren, dat zij de oplossing ervan vergemakkelijkt; dit is dus iets anders dan arbitrage, het is een uiteenzetting en een advies, deze kunnen hun nut hebben bij de scheidsrechterlijke uitspraak, zij kunnen deze overbodig maken, maar zij zullen nooit het karakter van een rechterlijke beslissing krijgen.

Art. IV regelt de verhooren voor deze commissie en verleent haar het recht getuigen onder eed te hooren.

Art. V. regelt de huishoudelijke werkzaamheid dezer commissie.

Art. VI schuift het arbitrage-tractaat van 1908 terzijde, maar behoudt dat van 1909 betreffende de kwestie tusschen de Vereenigde Staten en Canada.

Art. VII geeft als datum van aanvang aan de wisseling der tractaten te Washington, en als einde 24 maanden nadat een der partijen het schriftelijk zal hebben opgezegd.

President Taft zal door deze tractaten (als zij de nog ontbrekende goedkeuring van den Amerik. senaat ook nog zullen verwerven) een succes behalen, dat voor de wereldgeschiedenis van zeer groote beteekenis zal wezen.

Moge Nederland er naar streven èn met N.-Amerika èn met Gr.-Brittanië, èn met Frankrijk dergelijke tractaten te sluiten, het land van het Vredespaleis mag zich in deze zaak een meer belangrijke rol toedenken, dan die van bescheiden toezien en wachten.

***

De Vereen. Staten van N.-Amerika hebben het Australische voorstel om wederkeerig de p e n n y - p o r t voor brieven in te voeren, afgewezen.

***

Het gerucht, dat, als resultaat van de Marokko-ruil-onderhandelingen, F r a n k r i j k T a h i t i a a n D u i t s c h l a n d z o u a f s t a a n, had onrust gebracht in Nieuw Zeeland. Als weerklank volgde een interpellatie in de volksvertegenwoordiging te Wellington, die niet veel uitsluitsel gaf, maar die een typisch bescheid van Duitsche zijde uitlokte. Na het gerucht met schouder-ophalen bejegend te hebben, wordt de aanmatiging der Britsche protesten te lijf gegaan. Is Frankrijk niet meer vrij over zijn eigen bezittingen te beschikken, zullen Duitschland en Frankrijk niet meer, zonder goedkeuring van Engeland de zaken mogen behandelen, die hun alleen aangaan?

Natuurlijk is door de Engelsche pers hierop geantwoord, Gr. Brittanië heeft belangen in de Stille Oceaan, die het nòch Frankrijk, nòch Duitschland te na mag laten komen.

Welk punt zal nu voor den ruil in commentaar gebracht worden?

***

BRITSCHE KOLONIËN.

Het is met het vonnis over d e s a m e n z w e e r d e r s i n m a s s a t e D a c c a in Britsch-Indië, toch weer geheel anders gesteld, dan de eerste uitspraak kon doen verwachten.

De twee assessors, die op den 17en Juni tot geheele onschuld van de beschuldigden concludeerden, spraken ook als hun oordeel uit dat de Samiti, waartoe eenige der aangeklaagden behoorden, een wettige organisatie is, die zich de lichamelijke opvoeding en ontwikkeling der jeugd ten doel stelt. Ten onrechte was bij haar een streven gezocht, waarin kwade bedoeling tegen de regeering bestond. De conclusie was: vrijspraak voor allen.

De rechter te Dacca heeft een ander inzicht in de zaak. Volgens telegram van 7 dezer zijn veroordeeld: Pulin Behari Das, Ashutash Das Gupta en Jotimoy Roy tot levenslange deportatie; 17 tot 10 jaar; 14 tot 7 jr; één tot 3 jaar gevangenisstraf; de overige werden vrijgesproken.

De samenzwering werd als bewezen aangenomen.

De veroordeelden gaan in hooger beroep.

Een eigenaardig licht werpen de beschouwingen, welke juist in verband met de aanvankelijke uitspraak der assessors in de mail voorkomen. De aanleg der Samiti werd voorgesteld als een kweekschool van geoefende groepen, die onschuldig waren of zelfs ten bate van het gouvernement zouden hebben op te treden, n a a r b e w e e r d w e r d, d o c h d i e i n d e r d a a d voorbereid werden om de wapens tegen den koning te kunnen voeren. De assessors zouden dit ook wel geweten hebben, maar zij verkeeren tegenwoordig in het gevaar, waaraan de leden der jury's in de 15de eeuw waren blootgesteld; zij vreezen persoonlijke wraakoefening. Door het aantal der relatiën van de vele beschuldigden hebben zij, te Dacca thuis behoorende, een soort van gemeenschappelijke boycott te verwachten die nergens harder treft dan in de Indische samenleving. Het huis van den aangewezene wordt geschuwd als de pest; geen bedienden willen voor hem werken; geen man wil zijn dochters huwen.

De schuld van hun verkeerd oordeel wordt dan ook minder op de assessors zelf geworpen, dan op de instelling, die gehandhaafd blijft, niettegenstaande de onhoudbaarheid ervan herhaaldelijk gebleken is.

***

Voor ons is van bijzonder belang het overzicht van d e h a n d e l s b e w e g i n g i n B r. N o o r d B o r n e o, zooals het gegeven wordt in het jaarlijksch officiëel verslag. De import in 1910 bedroeg 3.801.306 P. St., de export 4.609.021 P. St., totaal 8.410.327 P. St. Deze cijfers waren in 1909 respectievelijk: 2.918.307; 4.575.612 en 7.493.919.

***

In T h e S t r a i t s B u d g e t van 20 Juli wordt een gedeelte weergegeven van t h e a n n u a l r e p o r t o f t h e J u d i c i a l C o m m i s s i o n e r o f B. N. B o r n e o, waarin gewag wordt gemaakt van een geval van koppensnellen, waarbij zes Javaansche koelies vermoord werden. Dit wettigt het vermoeden, dat de emigranten uit Java meer vallen als slachtoffers van dit nog niet uitgeroeide gebruik. Is dit aan onze regeering bekend? Kan zij hierin geen aanleiding vinden om eenerzijds bij het bestuur van N. Borneo op meer afdoende maatregelen ter bescherming der uit Ned.-Indië afkomstige koelies aan te dringen, en om anderzijds de emigranten te waarschuwen voor het hun in N. Borneo bedreigende gevaar?

***

PORTUGEESCHE KOLONIËN.

Wij hadden eenige malen de gelegenheid op de s l a v e n - t o e s t a n d e n te wijzen, welke nog in S a n T h o m é, het cacao-eiland tegenover 't midden van Afrika's Oostkust gelegen, bestaan.

Aan een mededeeling van den heer Harris, organiseerende secretaris van de Britsche „Anti-slavery and aborigines' protection society", voorkomende in de week-editie van de Times (11 Aug.) ontleenen wij het volgende.

Met voldoening kan gewezen worden op toenemende immigratie van landbouwers uit Mozambique, die de hoop voedt op vermindering van het aantal s e r v i ç a e s (slaven) van Angola aangevoerd.

Mocht men er in slagen den aanvoer van serviçaes te doen ophouden, dan zal veel ten goede gericht zijn, maar de geopende gelegenheid voor slaven om naar hun land terug te keeren, na verloop van tijd, is nog zoo onbeduidend, dat zij niets beteekent voor het aantal van 30.000, dat zich minstens nog op de plantages bevindt.

Als reden, waarom de gelegenheid tot terugkeeren niet ruimer is gegeven, wordt de moeilijkheid vermeld om uit te maken uit welk landschap de slaven afkomstig zijn, samengebracht als zij zijn niet alleen uit de kuststreken, maar soms tot ver uit de binnenlanden. Inderdaad schijnt op de grens van Kongo-Angola de slavenhandel vele offers te maken. Zoowel om hieraan een einde te maken, als om hen, die van San Thomé naar hun geboorteland terug willen keeren, behulpzaam te zijn zou overeenstemming van België en Portugal noodig zijn, om door een commissie van Europeanen, geholpen door inboorlingen, die de taal der stammen kennen en deze ook naar hun uiterlijk weten te onderscheiden, een ernstig onderzoek te San Thomé en Principe te doen instellen. Maar de slavendiensten behooren tot de zaken die door hen, welke er gebruik van maken, liever afgekeurd dan afgeschaft worden.

***

DUITSCHE KOLONIËN.

In 1910 bedroeg de u i t v o e r v a n v e e r e n v a n p a r a d i j s v o g e l s u i t N i e u w G u i n e a 65.000 M. Om de uitroeiïng van de vogels te voorkomen, wil het bestuur de volgende maatregelen toepassen. Het uitvoerrecht van 3 op 5 Mark verhoogen; toestemming tot jagen te beperken tot aangegeven tijden van het jaar en tot die personen, die in de kolonie een plantage of een gevestigde zaak hebben.

't Frankeeren in Indië.

Een Indisch blad gaf een, door bladen in het moederland ook overgenomen, verhaal van twee personen, die veel last en nadeel ondervonden van de diefachtigheid der Inlanders, waardoor de brieven niet aan hun adres kwamen, aangezien de waarde van de postzegels herhaaldelijk den eenen of anderen bezorger of verzorger te verleidelijk bleek te zijn geweest. Als eenige goede oplossing werd ten slotte gevonden, de brieven ongefrankeerd te verzenden en de strafporto's er dan maar voor over te hebben.

Het heeft mij wel verwonderd dit verhaal als ernst opgedischt te vinden. Door gebruik te maken van couverten, waarop de postzegels gedrukt zijn, zooals deze voor alle waarden aan alle postkantoren te krijgen zijn, is toch een veel eenvoudiger oplossing aangewezen, die geen cent kost. Het beschreven couvert ontneemt aan den daarop gedrukten postzegel alle waarden voor verder gebruik.

Zoolang als ik in Indië ben geweest, heb ik altijd van deze couverten gebruik gemaakt, en, voor zoover ik mij herinner, heb ik niet te klagen gehad over het niet aankomen van brieven.

X. Y.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Koppensnellen op Nederl. Nieuw-Guinea.

In het zendingsperiodiek „Annalen van O. L. Vrouw van het H. hart" (nummer van 15 Aug.), geeft Br. N. Hamers eene beschrijving van 't koppensnellen, welke barbaarsche gewoonte nog immer bij de Kaia-kaia's van Ned. Nieuw-Guinea in zwang is, niettegenstaande door het gouvernement al het mogelijke in het werk wordt gesteld het tegen te gaan.

„Veertien dagen geleden, zegt Br. H. — wiens schrijven gedateerd is Merauke, 1 Mei 1911 — zijn de Kaia-kaia's van een sneltocht teruggekeerd en hebben vele koppen medegebracht. In een dorp zouden ze er wel dertig hebben, in een ander dorp, waar de controleur met zijn politie-oppassers een onderzoek heeft ingesteld, vonden ze negen versche menschenhoofden.

„Deze laatste heb ik zelf gezien en betast. De oogleden waren een weinig geopend, de mond samengetrokken en de ooren door het drogen boven een vuur ineengekrompen. Het zijn geen ontvleeschde doodshoofden, want neus, oogen, ooren, zelfs de haren en baard zijn er nog aan. Bij deze negen koppen waren er zes van mannen, twee van vrouwen en een van een jongen. De huid was strak en samengetrokken, zoodat het heel veel kleiner scheen dan een gewoon menschenhoofd. Vroeger heb ik er drie gezien, doch die waren opgesmukt en van lange haren voorzien. Deze echter waren nog niet klaar: men kon zien, dat ze juist begonnen waren met de haren te vlechten, toen de controleur hen verraste."

Na deze inleiding vertelt schr. hoe de Kaia-kaia's te werk gaan om in het bezit te komen van de koppen en van de gruwelijke behandeling der slachtoffers, waarbij we hem niet zullen volgen.

Nogmaals de djeloetoeng-concessies.

De heer J. G. Schlimmer, directeur der Borneo-Sumatra Handel-Maatschappij, heeft nogmaals zijn stem doen hooren tegen de voorgenomen afstand van groote terreinen in de Buitenbezittingen in verband met de djeloetoeng-cultuur.

In een circulaire, gericht aan de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, vestigt hij n.l. de aandacht dier leden op een schrijven van zijn hand aan Zijne Excellentie den Minister van Koloniën, „inzake de reusachtige djeloetoeng-concessies, die de Ned.-Indische Regeering voornemens is uit te geven aan de Schön & Co's boschproducten-Maatschappij".

Verder is aan het geschrift toegevoegd: Memorie van mijn onderhoud d.d. 10 Juni 1911, betreffende djeloetoeng concessies met Z. E. den Min. van Kol., den heer De Waal Malefijt, in tegenwoordigheid van den heer Tromp de Haas", benevens overdrukken van hetgeen diverse couranten en tijdschriften over deze aangelegenheid gezegd hebben.

De Indische Gids.

Het Augustus-Nummer van de Indische Gids bevat zooveel bijdragen, dat we moeten volstaan met het enkel weergeven van den belangrijken inhoud.

Over het Javaansch als studievak en als examenvak, door Mr. G. J. Grashuis. — Een bijdrage tot de beteekenis van ons tropisch boschbezit, door H. J. Kerbert. — De verjaring der schuldinvorderingen op den Lande, volgens de comptabiliteitswet (Ind. St.bl. 1895, No. 225), door J. H. A. van de Water. — Ambtenaren van het Openbaar Ministerie bij het Residentiegerecht, door H. F. N. Taylor Kraay. — Nog eens: de voorgenomen bestuurs-organisatie in Ned.-Indië, door R. Boele. — Uit de geschiedenis der Oost-Indische Compagnie in de 2de helft der 18e eeuw, door N. Mac Leod. (De Gouverneur-Generaal Mossel). V. Malabar, enz. — Twee Bataviasche couranten, door S. Kalff. — Varia: Mardi Kenjo. — Nota over de volkslectuur, door J. H. — Dr. Willem te Rhyne (1617—1700). — Nog iets over de Salida-mijn. — Geregelde stoomvaartdiensten in Ned.-Indië, door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie: Het muntverslag met betrekking tot Ned.-Indië. Cutch. — Malaria-muggen en azallen. — De spoorweg Cheribon-Kroja. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

Blijkens een voorwoord van de heeren Mr. J. C. Kielstra en C. Lulofs in de Juni-afl. van het tijdschrift van het B. B., hebben dezen de redactie aanvaard, inplaats van den heer Kal, die haar slechts weinige maanden heeft waargenomen.

De inhoud dezer afl. bestaat verder uit een belangrijk artikel van den heer Lulofs over „Toepassing en resultaten van de nieuwere beginselen van politiek beleid in de residentie Timor en Onderhoorigheden", waarbij de lezer een indruk krijgt van de wijze waarop in heel den Timor-Archipel naar vooruitgang en ontwikkeling wordt gestreefd; belangrijke resultaten zijn bereikt en blijkt — om des schrijvers eigen woorden te gebruiken — „dat ook hier de politiek van generaal Van Heutsz proefhoudend is gebleken".

Een niet minder belangrijke bijdrage is die van Mr. Kielstra welke handelt over „De grondhuur door suikerfabrieken op Java".

Eindelijk publiceert de redactie het rekest van de Indische Universiteits-vereeniging, inzake de opleiding van bestuursambtenaren in Indië, aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal en voegt daaraan een aantal noten toe, die blijk geven van grondige bestudeering van dit geschrift.

Vereeniging van Ambtenaren bij het B. B.

In No. 12 der Berichten en mededeelingen ten behoeve van de leden der vereeniging van ambtenaren van het Binnenl. Bestuur in Ned.-Indië te 's-Gravenhage, is o.m. opgenomen de voordracht van den heer J. J. van Helsdingen, getiteld: „Verlichting van de taak der Europeesche en Inlandsche ambtenaren bij het Binnenl. Bestuur door vermindering van schrijfwerk en door overdracht van werkzaamheden aan andere Europeesche en Inl. ambtenaren", en het debat naar aanleiding dier voordracht; zoomede de voordracht van den heer P. C. Arends Jr., getiteld: „Het zout in Tapanoeli".

Ook lezen we in dit Nr. dat de vereeniging ernstige pogingen in het werk stelt om in Nederland een eigen maandelijks periodiek het licht te doen zien.

Mijnwezen in Ned.-Indië.

Ter landsdrukkerij te Batavia is het z.g.n. Technisch en administratief gedeelte van het jaarboek van het Mijnwezen in Ned.-Oost-Indië (38e jaarg.) verschenen. Behalve het eigenlijke verslag van het mijnwezen in Ned.-Indië over het jaar 1909 zijn daarin nog opgenomen de volgende opstellen.

Onderzoek van een looderts-voorkomen in Zuid-Lombok, door den mijningenieur J. G. B. v. Heek.

Over het essaasieeren van bullion-monsters in het laboratorium te Lebong Donok, door den mijningenieur G. B. Hogenraad; en

Verslag omtrent eene aardschuiving in de nabijheid van Pendjaloe (residentie Cheribon) door den mijningenieur Dr. J. K. van Gelder.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 32: Grondhuurprijzen bij de suikerindustrie op Java (Resultaten van de enquête van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten in Ned.-Indië). — De toekomst van Sumatra, door A. E. J. Bruinsma. — Vezelcongres te Soerabaja. Literatuurberichten, uitgaande van het Nederlandsche comité en bewerkt onder toezicht van Dr. J. Dekker, directeur van het Koloniaal Museum te Haarlem, XV (De cultuur van sisal op de Hawaii-eilanden). — Begrooting van Nederl.-Indië voor het dienstjaar 1912. — Het vezelcongres en tentoonstelling te Soerabaja. — De peperkultuur in de Buitenbezittingen. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, benevens de overige wekelijksche rubrieken.

Een belangrijk periodiek opgeheven.

De uitgave van de Cultuurgids, waarvan wij den belangrijksten inhoud geregeld ter kennisse onzer lezers brachten, is gestaakt.

De redactie neemt in het laatste nummer (van 15 Juni) met de volgende woorden afscheid van hare lezers:

Daar de vereeniging het Algemeen Proefstation

ultimo Juni van dit jaar wordt ontbonden, zal uit den aard der zaak de Cultuurgids, het officiëele orgaan dezer instelling, niet meer verschijnen en wordt heden dus de laatste aflevering van dit tijdschrift verzonden.

Al voldeed de wijze van opzet niet geheel aan de tegenwoordige redactie, toch meenen wij, dat het tijdschrift ongetwijfeld in een bestaande behoefte voorzag. Het voortdurend toenemen van het aantal abonné's is o. i. daarvoor een voldoend bewijs.

Hoewel de medewerking, die ons van planterszijde geschonken werd, niet aan de verwachtingen beantwoordde, wij zouden toch niet gaarne deze woorden van afscheid eindigen, zonder hier te kennen te geven, dat wij onzen dank betuigen voor de steun die ons werd verleend.

De Macedoniër.

De Aug.-aflevering van het zendingstijdschrift De Macedoniër bevat eenige bijdragen, waarop de aandacht wordt gevestigd.

In de eerste plaats een bijdrage van den hulpprediker H. Kraijer van Aalst, getiteld „Warasiwa" (een dorpje op Noord-Ceram), waarin de schr. zich beklaagt over de weinige medewerking van de zijde van den civielen gezaghebber aldaar, inzake bevordering van het Christendom.

Dan een opstel van ds. D. K. Wielenga, over de oorsprong der volkeren, volgens den Savoenees.

Eindelijk schrijft ds. D. Bakker over „Het schuldbesef van den Javaan".

***

Ten slotte vermelden we de verschijning van een fraai geïllustreerd werk, getiteld: **50 Jahre Batakmission** in Sumatra van Joh. Warneck (Berlin, Martin Warneck) en een tweetal geschriften van taalkundigen aard, n.l.:

Javaansche zamenspraken, door C. F. Winter Sr. Uitgegeven door T. Roorda. Eerste deel: Zamenspraken over verschillende onderwerpen. Vijfde onveranderde druk (uitgegeven door Dr. J. G. H. Gunning). Leiden, voorheen E. J. Brill; en

Handleiding tot de kennis van het laag Maleisch. Geheel ingericht voor hen, die voor het eerst naar de Ned.-Indische bezittingen vertrekken en die taal spoedig, hetzij met behulp van een meester, hetzij door eigen studie willen leeren spreken en schrijven, bewerkt door Mr. A. J. Redeker. Tweede verbeterde druk. ('s-Gravenhage, N. V. Uitgevers-Mij. voorh. M. Hols.)

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910.

Jaarverslag van de Vereeniging „Tot Steun" over het jaar 1910.

Zendings-Studie.

Afl. 3 van „Hoe wij steunen en gesteund worden", orgaan der vereeniging „Tot Steun".

7e Jaarverslag van het „Bureau voor Handelsinlichtingen".

No. 2 van de Serie „Mededeelingen voor Landbouw, Nijverheid en Handel" te Buitenzorg. „What kapok is and what it is used for".

„De Balata-industrie in Suriname". Supplement door Fred. Oudschans Dentz.

La Gazette de Hollande.

De toekomst van Suriname, door F. H. A. Steens Zijnen.

Nederl. Staatscourant.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 11 Juli 1911. No. 55.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den inspecteur der opiumregie J. Dijkstra; een jaar aan den adjunct-inspecteur Jhr. W. C. J. Versluijs; den commies J. F. H. Hermanus; den adjunct-houtvester W. J. Knoop; den hoofdcommies W. L. H. Reiger; den sous-chef W. G. F. van Elsen; twee jaar aan den houtvester Dr. L. A. G. Hissink.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzer K. M. Hage; de opzichter J. C. Gunsch; de commies J. L. Hezeman; de secretaris-boekhouder H. B. Coldenhoff.

Benoemd: tot voorzitter van de landraden te Semarang en Demak Mr. L. S. Louwes; van Cheribon en Koeningan Mr. H. A. Helb; tot ass.-resident van Toeban W. H. L. Johan; tot 1en substituut-griffier te Batavia Mr. J. R. L. Jansen; tot resident van Batavia H. Rijfsnijder; tot voorzitter van de landraden te Pontianak enz. Mr. H. J. Canter Visscher; te Pasoeroean Mr. P. W. Filet; te Bandjarnegara Mr. Dr. Ch. Heijman; tot werktuigkundige bij de S. S. op Java J. F. Keijser; tot adsp.-controleur J. W. Th. Heringa.

Geplaatst: in de res. Oostkust van Sumatra de civiel-gezaghebber F. de Bakker; in Riouw en Onderh. de controleur N. H. Veenstra.

Ingetrokken: de overplaatsing naar Borneo van den controleur E. Perné.

Overgeplaatst: naar Djember de onderwijzer J. W. C. Grootendorst; naar Tjimahi de idem C. J. Ophorst; naar Pasoeroean de idem W. D. Niestadt.

Militair Departement.

Bevorderd: tot 1en luit. der inf. P. Eenhoorn en M. J. van Andel; tot luit.-kolonel der artillerie G. C. A. Dijk; tot majoor A. van den Bovenkamp.

Benoemd: tot plaatselijk adjudant te Tjimahi de 1e luit. P. H. C. Willer; tot onder-luit. der infanterie G. J. Meertens en C. W. L. Dronkers.

Overgeplaatst: naar Batavia de 1e luit. J. Grader en W. H. J. Muller; naar Celebes de idem W. Taat; naar het 10e bat. de kapitein S. Prins; naar het 5e bat. de 1e luit. R. W. Roelants; naar het 20e bat. de kap. H. S. F. Lutz en de 1e luit. J. J. de Vries; naar Timor de 1e luit. A. van Zuiden; naar Soerabaja de 1e luit. der art. L. P. van Temmen.

Uit de Javasche Courant van 14 Juli 1911. No. 56.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den treincontroleur K. Th. W. L. Peltzer; den houtvester J. S. van Braam; den commies A. H. J. Offermans.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk W. van den Worm; G. O. Gout; G. Ros en A. J. Th. te Winkel.

Benoemd: tot referendaris bij het Dep. van Gouvernements bedrijven T. Meijer; tot adspirant-ingenieur W. Varkevisser; tot commies te Siboga J. L. Townsend; tot 1en commies bij de Alg. Rekenkamer R. Reints Bok; tot leeraar in de Javaansche taal aan het Gymnasium Willem III D. van Hinloopen Labberton; tot hoofd van de Arabieren te Cheribon Sajid Segaf bin Hasan Alhabsi; tot controleur in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden Ph. F. Laging Tobias.

Geplaatst: in het gouv. Atjeh en Onderh. de controleur G. G. J. Christian; in de res. Tapanoelie de civiel-gezaghebber H. E. J. Margadant.

Overgeplaatst: naar Soengailiat de onderwijzer A. Vogelaar.

Benoemd: tot hulponderwijzeres te Toeloengagoeng Mej. C. M. Walter; tot onderwijzer te Soerabaja J. Hoogstrate.

Overgeplaatst: naar Amboina de onderwijzer G. Jöbsis; naar Djombang M. J. Vrolijk; naar Poerworedjo A. C. van der Krogt; naar Kendal J. N. de Nel; naar Madioen A. D. Broekhuijsen; naar Soerakarta D. J. Werff; naar Amboina L. G Eggink.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als hulponderwijzeres te Semarang Mej. A. A. Sassin; te Ponorogo Mej. A. H. E. Kessler.

Militair Departement.

Ingedeeld: met intrekking van zijne indeeling bij de eskadrons te Salatiga bij het 3e eskadron te Batavia de 2e luit. der cavalerie D. J. G. van Steenbergen.

Haagsche Philatelisten-Vereeniging

OPGERICHT 17 APRIL 1897

Erkend bij Kon. Besl. van 20 April 1903, No. 58, Staatscourant No. 110

De Vereeniging stelt zich ten doel:
1o. De bevordering der postzegelkunde in het algemeen;
2o. Het verzamelen van postzegels en poststukken tusschen hare leden te bevorderen en te vergemakkelijken.

In het bijzonder tracht zij dit te doen door:
a) het doen circuleeren van koopboekjes, samengesteld door hare leden;
b) het uitgeven van een tijdschrift;
c) het vormen van een bibliotheek;
d) het doen circuleeren van tijdschriften;
e) het houden van verlotingen;
f) het houden van bijeenkomsten.

Alle verdere inlichtingen worden verstrekt door den Secretaris

W. DOZY - Bezuidenhout 361-6.

VACANT

Gedenkplaat „DE NIEUWE GIDS"

Het is ons gebleken, dat de **bibliotheken van H. B. S., Gymnasia** enz. gaarne in 't bezit waren van de plaat, welke wij 1 October 1910, bij het 25-jarig jubileum van „DE NIEUWE GIDS" aan de redactieleden en medewerkers van het tijdschrift aanboden.

Daar nog enkele exemplaren voorhanden zijn, zijn wij gaarne bereid, aanvragen tot toezending te voldoen.

(Formaat 65 × 100 cM.)

Electr. Drukkerij „Luctor et Emergo" - Den Haag.

N.V. ELECTRISCHE DRUKKERIJ
LUCTOR ET EMERGO
'S-GRAVENHAGE
AMALIA VAN SOLMSSTRAAT No. 2—4

1 September a. s. verschijnt:

ELEMENTEN DER PRACTISCHE ASTROLOGIE

DOOR

A. E. THIERENS

Dit werk van circa 13 vel druks zal bevatten hetgeen in cursus-vorm te Den Haag, Arnhem en Nijmegen (1910-1911) werd behandeld, en zal ook in den vervolge door den schrijver als leiddraad bij cursussen worden gebruikt.

Het tracht een schets te geven van de *logische grondslagen*, waarop de *practische astrologie* berust.

Het werk wordt uitsluitend gebonden in den handel gebracht, en kost bij inteekening vóór 21 Augustus a. s. . . *f* 3.50
daarna . „ 4.50

Uitvoerig prospectus wordt op aanvraag gaarne toegezonden

Van denzelfden schrijver verschenen in 1910:

Theosofie, de Theos. Vereeniging en de Theos. Beweging, 50 pag. 8° royaal — ing. *f* 0.25, geb. „ 0.65

Drie Opstellen over Karaktervorming en Opvoeding, 100 pag. 8° kl. med. . . — ing. „ 0.50, geb. „ 0.80

R. PEUKERT

FIRMA F. HINTZE

KUNST- EN IVOORDRAAIER
SPUISTRAAT 60 DEN HAAG

SPECIALITEIT IN ZELF VERVAARDIGDE NATUUR BARNSTEENEN SIGAREN- EN SIGARETTENPIJPEN

RUIME KEUZE MEERSCHUIMEN EN HOUTEN PIJPEN

WANDELSTOKKEN.

REPAREEREN VAN PIJPEN, WANDELSTOKKEN, WAAIERS.

AUG. SAVELKOUL,

v/h. J. VAXELAIRE & CIE.,
BATAVIA, AMSTERDAM, SEMARANG, SOERABAYA.

SPECIAAL ADRES voor

Indische Uitrustingen

EN

HEERENKLEEDING naar maat.

Voor inlichtingen of aanvragen wende men zich alleen tot mijn firma te *Amsterdam*, daar ik in Nederland geen filialen of vertegenw. heb.

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch. — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: *Woonplaats:*

....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80; voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.,** plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—; voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P.G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor opPasser of magazijnknecht.

Twee jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

☛ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.
Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 34. Donderdag 24 Aug. 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

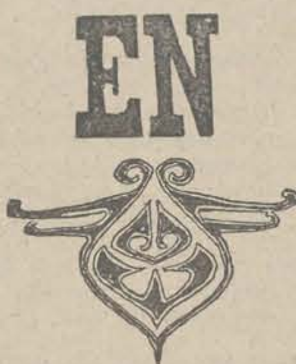
Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Mejuffrouw Elise A. Haighton. †

Te 's-Gravenhage is verleden week deze ijverige pionierster voor de zaak van het vrouwenkiesrecht overleden. Doch niet alleen op dat terrein was de rustelooze geest van Elise Haighton werkzaam, zij wijdde zich aan velerlei maatschappelijk werk.

Van haar hand is menig kernachtig artikel in verschillende dagbladen en tijdschriften verschenen.

Haar stoffelijk overschot is, op haar wensch, in het crematorium te Bremen verbrand.

Door verschillende geestverwanten en vrienden van de ontslapene werd haar aan het station der Hollandsche spoor een laatste hulde gebracht. Voor de met bloemen van verschillende corporaties bedekte lijkkist werd ook het woord gevoerd door den heer Prakken, voorzitter van de afdeeling Den Haag onzer vereeniging, die in herinnering bracht hoe Elise Haighton een van degenen was, die „Oost en West" heeft helpen oprichten en tot bloei brengen.

Als onderwijzeres eenigen tijd in Suriname werkzaam geweest zijnde, bleef zij altijd warme sympathie gevoelen voor dat land en zijne bevolking.

Moge haar nuttig, werkzaam leven een spoorslag voor velen ter navolging zijn!

Gebrek aan ingenieurs voor Indië.

Nu het gebrek aan ingenieurs voor den staatsdienst in Indië zoo nijpend is, dat er over gedacht wordt een oproeping van liefhebbers uit het buitenland te doen, komt het ons niet ondienstig voor een drietal aanwijzingen weer te geven, welke wij opvingen van ingenieurs, die de stemming wel kennen, maar die er niet licht toe komen de pen op te nemen om daarvan kond te doen.

De eerste opmerking is er een, die zonder kosten uit de wereld te helpen is. Het is niet aanmoedigend en niet aanlokkelijk voor een jongen man, die pas met moeite den titel van ingenieur verworven heeft, zich dadelijk aan te melden voor degradatie tot a d s p i r a n t-ingenieur, zooals geschiedt als hij in Indischen staatsdienst treedt. Het pleit inderdaad niet voor de menschenkennis van hem, die deze betiteling heeft uitgedacht. Maakt men den dokter adspirant dokter, den meester adspirant-meester, den officier adspirant-officier? En als men dit wel deed, meent men dan niet dat daardoor waarschijnlijk iets ten nadeele van den gewenschten toeloop zou worden gedaan? Wie ingenieur is, moet als ingenieur in dienst treden.

Een tweede reden van afschrikken vormen de e e r s t e indrukken, die vele jonge ingenieurs aan hun vroegere studievrienden schrijven. Geplaatst in een kampoeng waar zij zich eenzaam en verlaten gevoelen, waar zij, onbekend met de taal, met de gewoonten, zich in alles dubbel verlaten, dubbel eenzaam, dubbel linksch en onbeholpen gevoelen, zijn zij niet gelukkig en gaan zij gebukt onder een heimwee, dat zij omzetten in oprecht gemeende waarschuwingen aan de vrienden om liever in Nederland te blijven op een klein salaris, dan zich te laten begraven in de remboe in Indië. Zijn zij gehuwd, dan sluit de wederhelft zich doorgaans tot een roerend duo aan. Ook hier is, meenen wij, op gebrek aan menschenkennis bij de betrokken autoriteiten te wijzen. Als regel gelde, dat de nieuw aangekomene op een hoofdplaats worde ingedeeld en daar blijve, zoolang als noodig wordt geacht om hem en zijn vrouw wat vertrouwd te maken met de Ind. samenleving. In ongeveer een jaar leeren zij van de taal, van de wijze van omgaan met het personeel, enz., enz. genoeg om zich niet meer vreemd en verveeld te voelen in de nieuwe omgeving; zij zijn dan physiek en moreel geacclimatiseerd. Dan moeten zij er plaats maken voor andere nieuwelingen, en kunnen zij een bestemming krijgen onverschillig waar het werk hen heen roept.

Het derde denkbeeld gewaagt van vergoeding der studiekosten, in den trant als dit voor de officieren van gezondheid geregeld is (de officieren voor het Ind. leger studeeren ook geheel voor rekening van de schatkist). Waar de kwestie van vraag en aanbod zich doet gelden, is te overwegen of het verstandig is ons liever tot het buitenland te wenden, om tijdelijke ingenieurs te krijgen, die na ervaring opgedaan te hebben, weer heengaan, dan aan Nederlandsche ingenieurs een vergoeding van hun studiekosten aan te bieden, die eensdeels meer jongelieden er toe zal brengen deze loopbaan te kiezen, anderdeels jonge ingenieurs na volbrachte studie eerder tot het besluit zal brengen naar het verre land te gaan.

Wie ten deze nog andere wenken meent te kunnen geven, voege ze aan de onze toe.

X. Y.

Portretten van Hollandsche Gouverneurs van Ceylon.

De regeering van Ceylon wenscht zoo mogelijk copieën te laten vervaardigen van de portretten van alle Hollandsche gouverneurs van Ceylon, zijnde de volgende:

Willem Jacobszoon Coster, 1640; Jan Thijszoon Payaart, 1640; Joan Maetsuyker, 1646; Jacob van Kittenstein, 1650; Adriaan van der Meyden, 1653; Rijklof van Goens, 1662; Jacob Hustaart, 1663; Adr. Roothaas, 1664; Rijklof van Goens Jr., 1675; Lourens Pijl, 1679; Thomas van Rhee, 1692; Paulus de Roo, 1695; Gerrit de Heer, 1697; Cornelis Joannes Simmonszoon, 1703; Hendrik Becker, 1707; Is. Augustijn Rumpf, 1716; Johannes Hertenberg, 1724; Petrus Vuyst, 1726; Stephanus Versluys, 1729; Jacob Christiaan Pielaat, 1732; Diderik van Domburg, 1734; Gustaaf Willem Baron v. Imhoff, 1736; Willem Maurits Bruyninck, 1740; Daniël Overbeek, 1742; Julius Valentijn Stein van Golleness, 1743; Gerrard Joan Vreeland, 1751; Joan Gideon Loten, 1752; Jan Schreuder, 1757; Lubbert Jan Baron van Eck, 1762; Willem Jacob v. d. Graaf 1785; Iwan Willem Falck, 1765; Joan Gerard van Angelbeek, 1794.

Van dezen zijn tot nog toe slechts beeltenissen gevonden van: Rijklof van Goens, Rijklof v. Goens Jr., G. W. van Imhoff, J. Maetsuyker en Stephanus Versluys.

Aangezien de vervulling van den wensch der regeering van Ceylon in het belang is van onzen naam, temeer daar op het eiland ons bestuur dat anderhalve eeuw geduurd en ons tot eer gestrekt heeft, gevaar loopt geheel en al in vergetelheid te geraken, wordt de hoop uitgesproken, dat diegenen, die bekend zijn met afbeeldingen van andere dan de vijf genoemde Hollandsche gouverneurs van Ceylon, daarvan welwillend mededeeling zullen doen aan D r. H e n d r i k M u l l e r, P l a a t s 24, 's-G r a v e n h a g e.

Uit de O.-I. Mail.

In de J a v a b o d e van 26 Juli jl. lezen wij:

Nederland en Portugal. Van den fungeerenden resident van Timor werden door de Regeering de volgende mededeelingen ontvangen:

„Op het bericht, dat de kampong Lela in Nederlandsch Maukatar door Portugeesche onderdanen was geplunderd, werden medio dezer troepen ter patrouilleering derwaarts gezonden tot bescherming van onze bevolking.

Zoowel in Maukatar als in Lakmaras ondervonden onze troepen herhaaldelijk hinder van Portugeesche patrouilles, welke beweerden, dat wij ons op Portugeesch gebied zouden bevinden, hetgeen niet juist was. Den 17en Juli bleek in Maukatar dwars over ons wegtracé een steenen muur gebouwd, evenzoo in Lakmaras een aarden wal.

Den achttienden in Maukatar wederom gehinderd zijnde, deed onze luitenant als patrouillecommandant aldaar een Portugeeschen post van vier Afrikanen en twee moradores ontwapenen, terwijl den Portugeeschen grenscommandant werd aangezegd zich met zijn troep uit dat gebied terug te trekken, waaraan deze voldeed.

Den achttienden Juli werd voorts den commandant van den Portugeeschen post in Lakmaras door onzen militairen commandant aangezegd dien post te ontruimen, hetgeen hij echter weigerde. De onzen bezetten daarop dien post, zonder verzet van Portugeesche zijde te ontmoeten. Onverwachts begonnen evenwel drie negersoldaten te schieten, waarop zij door de onzen werden nedergelegd.

De Portugeesche bezetting van den post werd gevangen genomen en zal ter beschikking van de autoriteiten op Portugeesch Timor worden gesteld."

Tot zoover de Regeerings-mededeeling; de J a v a b o d e voegt hieraan toe:

„De eerste schoten zijn op Timor gevallen. Wij willen hopen en vertrouwen, dat het ook de laatsten zullen zijn.

Overtuigend is thans gebleken, hoe hulpeloos de Portugeesche grensposten tegenover onze troepen staan. Der Portugeesche regeering, die zich, niet onwaarschijnlijk, een dwaas buitenlandsch beeld van onze koloniale impotentie vormt, mag het voorgeval-

lene een aanduiding zijn, dat er van haar zijde op Timor tegenover ons werkelijk niets valt te beginnen en zij verstandig doet haar posten op ons of op betwist gebied in te trekken, tot tijd en wijle langs diplomatieken- of scheidsrechterlijken weg in het geschil zal zijn beslist.

Maukatar is, gelijk men weet, de Nederlandsche schier-enclave, die bij het gesloten verdrag aan Portugal zou worden afgestaan in ruil voor Noimoeti. De overdracht kon echter, ingevolge de bepalingen van dat verdrag, nog steeds niet plaats hebben.

„Moradores" zijn Inlanders door de Portugeezen gewapend en tot een soort volksmilitie gedrild.

Wij zijn thans in het bezit van Portugeesche krijgsgevangenen, die ter beschikking van den Portugeeschen gouverneur worden gehouden. Dat zal wel willen zeggen, dat die het partijtje kan doen afhalen, wanneer hij dat wil."

Een telegram van 25 Juli uit Soerabaja meldt aan de Bataviasche bladen:

Kolonel Van Rietschoten, de nieuwbenoemde civiel- en militaire resident van Timor, heeft zich hedenavond op de „Edi" ingescheept, welke direct vertrok.

De G. G. naar Bandoeng. De Gouverneur-Generaal zou 28 Juli jl. een bezoek brengen aan het Blindeninstituut te Bandoeng ter gelegenheid van de herdenking van het 10-jarig bestaan der vereeniging tot verbetering van het lot der blinden in Ned.-Indië.

Tot bijwoning der feestviering worden allen, die belangstellen in het werk der vereeniging, uitgenoodigd, meldt de Pr. B.

Mevrouw Idenburg zal haar echtgenoot vergezellen. Tevens zijn door den Gouv.-Gen. uitgenoodigd om hem te vergezellen, de algemeene secretaris Staal en de directeur van onderwijs Koster (de laatste speciaal in verband met het voorgenomen bezoek aan verschillende inrichtingen van onderwijs.)

De belangstelling in het schoone werk, dat het Blindeninstituut tot taak heeft, is dezer dagen weder treffend gebleken, door de schenking van een mooi orchestrion. Het behoeft niet te worden gezegd, hoe welkom dit geschenk den blinden was.

Den gever, den heer Zuur, is dan ook hartelijk dank gezegd voor dit cadeau.

Twee Residents-installaties. Op 26 Juli jl. had de installatie plaats van den nieuwen resident van Batavia.

Het Weekblad v. Indië deelt betreffende dezen functionaris het volgende mede:

De uitverkorene voor de vervulling van de zoo onverwacht ontstane vacature van resident van Batavia is tot verwondering van velen geweest de assistent-resident van Krawang, de heer H. Rijfsnijder. En die verwondering vond niet haar oorzaak in het feit, dat de regeering haar oog had laten vallen op den heer Rijfsnijder, maar wel hierin, dat men reeds zoo goed als zeker achtte de benoeming van den assistent-resident van Soekaboemi, den heer Henny, tot resident van Batavia.

De heer Rijfsnijder kwam in 1884 in de koloniën en werd in 1888 benoemd tot aspirant-controleur met standplaats Banjoemas, waar hij bleef tot 1889, toen hij naar de Preanger Regentschappen werd overgeplaatst. In 1889 kwam zijn benoeming af tot controleur 2e klasse. Acht jaren onafgebroken bleef de heer Rijfsnijder als zoodanig in de Preanger Regentschappen; in 1897 volgde zijn overplaatsing naar Madoera, waar hij in 1899 controleur 1e kl. werd. In 1900 ging hij met twee jaar buitenlandsch verlof wegens ziekte.

In 1902 teruggekeerd, werd de heer R. herbenoemd tot controleur en geplaatst in de residentie Pekalongan, waar hij drie jaar bleef. In 1905 benoemde de regeering hem tot assistent-resident van Trenggalek in Kediri en een jaar later tot assistent-resident van Krawang. Thans heeft de regeering hem waardig gekeurd voor resident van Batavia, wat geen geringe onderscheiding beteekent.

Dinsdag 25 Juli had de overgave van het bestuur over het gewest Djokjakarta aan den nieuwbenoemden resident, den heer J. H. Liefrinck, in de troonzaal van het residentiehuis plaats gehad.

Tegen dien tijd kwamen aldaar alle ambtenaren van binnenlandsch bestuur etc. en tal van particulieren. Mede verscheen de kroonprins met vele andere prinsen van den kraton, het hoofd van het Pakoe-Alamsche huis met prins Notodirodjo, de rijksbestuurder met regenten, Chineesche officieren enz. Er was een talrijk publiek, schrijft Midden-Java.

Precies negen uur traden allen van uit de voorgalerij in de troonzaal, terwijl onmiddellijk daarop de nieuwbenoemde resident, de heer J. H. Liefrinck, verscheen en allen met een diepe buiging begroette.

Het eerste trad de gewestelijke secretaris naar voren, om een extract van het benoemingsbesluit voor te lezen; hetgeen daarna door den translateur in het Javaansch werd gedaan.

Vervolgens nam het hoofd van plaatselijk bestuur, de heer Wessels, het woord, om namens alle aanwezigen den heer Liefrinck, als resident van Djokja, het welkom toe te roepen.

Hij wees er op, dat het een oud gebruik was, om bij het aanvaarden van het bestuur door een nieuwen resident, den ingezetenen van het gewest de gelegenheid te geven bij de overgave van het bestuur tegenwoordig te zijn, en daarbij van hun belangstelling te doen blijken.

De resident heeft alhier een schoone, doch tevens een zware taak te vervullen, en in het bijzonder nu, in verband met de voorgenomen belangrijke hervormingen in de Vorstenlanden. De heer W. verzekerde intusschen, dat de resident hierbij zou kunnen rekenen op voorlichting en steun van alle ambtenaren in dit gewest, en hoopte, dat de resident op deze wijze veel zou kunnen verrichten tot heil en welzijn van het gewest Djokjakarta. Verder wees hij er op, dat hij ook de leden van de Jogjasche Landverhuurdersvereeniging bereid zou vinden tot samenwerking voor de gewenschte hervormingen in 't hier bestaande agrarische stelsel.

De nieuwe resident dankte in goed gekozen woorden den heer Wessels voor de tot hem gerichte woorden van welkom en van verzekering, dat hij allen bereid zou vinden hem in de uitoefening van zijn bestuur te steunen.

Ten slotte dankte de heer Liefrinck nogmaals allen voor de betoonde belangstelling.

Hierna nam de kroonprins het woord om namens den Sultan den nieuwen resident het welkom in Djokja toe te roepen, en hem zijn gelukwenschen aan te bieden, waarvoor de heer Liefrinck zijn dank betuigde.

Vervolgens trad het hoofd van het Pakoe-Alamsche huis naar voren, om in het Hollandsch evenens zijn gelukwenschen aan den nieuwen resident aan te bieden, en de hoop uit te spreken, dat zijn bestuur tot heil van Djokjakarta zoude mogen strekken, waarop weder door den resident dank werd betuigd.

Daarna verzocht de heer Liefrinck allen nog enkele oogenblikken te willen blijven, om met hen even persoonlijk kennis te maken, waarna hij allen de hand drukte.

Ten tien uur ging de nieuwe resident met de ambtenaren B. B. onder het lossen van dertien kanonschoten een bezoek brengen, eerst aan den Sultan en daarna aan het Pakoe-Alamsche huis.

Het ontevreden hadji. Ik sprak, zoo schrijft de Buitenzorgsche correspondent der Javabode, hier onlangs een hadji, die me niet veel goeds vertelde van de bedevaart naar het heilige land.

Met 600 pop op zak was hij ter bedevaart getogen en behouden op Mecca aangekomen. Daar had hij de Kaäba behoorlijk gekust; geen snuitzoen, doch een echte tjioem.

Toen was hij verder getogen door de woestijn, om een lam te offeren.

Geweldig was hij afgezet door de Bedouïenen en, vol woede over die afzetterij, had hij hen bespogen. Hij kwam van een kwade kermis thuis. Een duchtig pak slaag was 't gevolg, zoodat het een heelen tijd duurde, voordat hij weer genezen was.

Te Priok kwam hij aan met 'n ringgit op zak: treurig overschot van de 600 pegels.

Nu raadt hij ieder af, om naar het heilige land te gaan, een afzettersbende, waarbij de Zwitsersche hotelhouders Samaritanen zijn.

De andere hadji's en santri's zijn met die anti-Mecca-propaganda niets ingenomen en besloten den geruïneerden hadji te boycotten. Hij mag nu niet meedoen in 4 en 400 % rente-affaires, en ze waarschuwen aspirant-Meccagangers niet te luisteren naar de verhalen van den ontevreden hadji.

Als het gouvernement hem eens in dienst nam, om de aspirant-Meccagangers op de hoogte te brengen van hetgeen hun in het heilige land wacht."

Een tramongeluk bij Toego. Het ongeluk heeft zich, naar Midden-Java verneemt, toegedragen als volgt:

De personentrein, die te 1.32 van het station Toegoe vertrokken was, had bij de stopplaats Sorio Brantan een groote vertraging van niet minder dan twintig minuten. Daar moesten een paar goederenwagens in den trein worden genomen, en bovendien stapten daar vele Inlanders met hun barang in den trein, wijl 't groote passer in de stad was geweest.

Tien minuten later zou van het station Toegoe een riettrein vertrekken, die maalriet van Magoewo naar Gesiekan vervoerde. Deze trein was op Toegoe acht minuten in vertraging, en vermoedelijk heeft de machinist van dezen trein met vrij groote vaart gereden.

Nu is er een bepaling, dat een volgtrein op zekeren afstand van den voorgaanden trein moet blijven, maar bij een kromming van den weg kan de machinist niet veel zien.

Er is dicht bij de stopplaats Sorio Brantan een vrij zware kromming in de baan en toen de machinist van den riettrein eindelijk den nog stilstaanden personentrein zag, remde hij nog wel zooveel mogelijk, maar het was te laat om een botsing te voorkomen; een ongeluk was onvermijdelijk. De locomotief van den personentrein was toen, tengevolge van het rangeeren, nog wat vooruit op de baan.

De riettrein dan liep met groote kracht op den personentrein, waarbij de locomotief, die achteruit reed, zich vastwerkte in den laatsten open bagagewagen van den personentrein en déraileerde, wat nog weer een geluk bij het ongeluk was.

Het bleek, dat vier personen waren gedood, zeven zwaar gewond en een veertigtal minder ernstig gewond. Zoo spoedig mogelijk werd geneeskundige hulp verleend, en werden de zwaargewonden naar het Petronella-gasthuis te Djokja gebracht.

Alle dooden en gewonden zijn Inlanders, doch het heeft weinig gescheeld, of ook Europeesche schoolkinderen zouden door de ramp zijn getroffen. Door

een toeval als 't ware zijn zij er aan ontkomen. De haltechef van Paal Bapang had dien dag vrij en was naar Djokja gegaan. Aanvankelijk had hij met een vroegeren trein naar Paal Bapang willen terugkeeren, doch hij had zich wat verlaat, en zoo zou hij vertrekken met den trein, die het ongeluk trof. Hij stond nog bij den trein te Soerto Brantan, toen hij den riettrein hoorde aankomen, en daar hij een ongeluk voorzag, wist hij nog juist bijtijds de ingestapte schoolkinderen den trein te doen verlaten. Ook enkele Inlanders waren nog zoo gelukkig voor de botsing uit den trein te komen, doch de meesten bevonden er zich nog in.

Betreffende de oorzaak van het ongeluk kan nog het volgende worden vermeld. De ingeloopen personentrein werd gereden door een leerling-conducteur en een leerling-controleur. Het is aan een stopplaats niet gemakkelijk aan een vorige stopplaats of halte kennis te geven van een vertraging, al kan het wel naar een halte of station door middel van een in den trein meegevoerd telefoontoestel.

Wel kunnen onveiligheidssignalen worden geplaatst ter waarschuwing van een volgenden trein, doch naar werd verzekerd, waren te Soerio Brantan naar aanleiding van de vertraging toch geen onveiligheidssignalen geplaatst. Of dit intusschen veel zou hebben geholpen, in verband met de voorafgaande kromming van de baan, is een groote vraag.

Van den anderen kant schijnt de machinist van den riettrein vrij hard te hebben gereden, hetgeen verklaard kan worden door het feit, dat ook zijn eigen trein in vertraging was. Dat hij met nog groote vaart op den stilstaanden personentrein is ingeloopen, blijkt intusschen voldoende uit den omvang van het ongeluk, dat alleen door een zeer zwaren schok kan veroorzaakt zijn.

De eed van Chineezen. Men weet, dat het voorkomt in civiele zaken door Chineezen een eed te laten zweren in den Chineeschen tempel. Het verzoek om dergelijke wijze van eedsaflegging te bevelen wordt aan den rechter gedaan, indien de procedeerende partij van het afleggen van den eed, bij gebrek aan andere bewijsmiddelen, de beslissing van het proces willen laten afhangen, maar daarbij den waarborg wil, dat niet klakkeloos de eed zal worden afgelegd. Want een valsche eed afleggend in de onmiddellijke nabijheid van het heilige der heiligen, daartoe zal geen Chinees licht overgaan.

Aan een paar Chineezen — men zie het Recht in Ned.-Indië, 96e deel — was dergelijke plechtige eedsaflegging opgedragen voor den Raad van Justitie te Batavia. Maar zij hadden zich er tegen verzet, omdat zij den Chineeschen godsdienst niet meer belijden en gelijkgesteld waren met Europeanen.

De Raad vond geen termen tot het opleggen van een eed, maar in appèl werd de opdracht opnieuw gedaan en daartegen ook weer, op dezelfde gronden, tegenspraak gevoerd.

Het Hof, wèl termen aanwezig achtende voor den eed, ging echter mede met 't opgeworpen bezwaar.

Volgens artikel 14 der Algemeene Bepalingen van Wetgeving hier te lande, moet de eedsaflegging, waar die in of buiten rechten wordt gevorderd, geschieden overeenkomstig de godsdienstige wetten en gebruiken van ieders bijzonderen landaard of gezindte en, wanneer die wetten of gebruiken meer dan ééne wijze van eedsaflegging als verbindend erkennen, staat het, wat den gerechtelijken eed betreft, ter beslissing van den rechter, op welke wijze de eed zal worden afgelegd.

De partij, die gevorderd had aflegging van den eed op de meest plechtige wijze in den grooten Chineeschen tempel op Klenteng, hier in de Benedenstad, had nu wel beweerd, dat zijn beide tegenstanders den Chineeschen godsdienst nog belijden, maar zij beiden hadden dit pertinent ontkend. Dus staat dit feit niet vast, besliste het Hof, omdat, al kàn een Chinees in het algemeen wel geacht worden den godsdienst van zijn landaard te belijden, dit vermoeden niet gerechtvaardigd is, als hij, krachtens artikel 109 van het Regeeringsreglement, met Europeanen is gelijkgesteld, omdat de met Europeanen gelijkgestelde personen hier te lande meerendeels Christenen zijn. Waar in dit geval de beide menschen verkeeren in het geval van gelijkstelling, is het vooralsnog niet zeker, dat door hen een eed in den Chineeschen tempel verbindend is, veel minder een bijzondere waarde heeft.

Het Hof gelastte daarom de aflegging van den eed op zijn terechtzitting.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De uit Suriname ontvangen nieuwsbladen zijn nog vol over de lezing van dominee Boers.

Veel genoegen heeft de goede man nog niet gehad van de „leiding", die hij op zich genomen had. De stroom van ingezonden stukken in de verschillende bladen, waarin hem allerlei beschuldigingen naar het hoofd worden geslingerd, zal hem wel tot het inzicht gebracht hebben, dat niet iedere godsdienstleeraar de rol van politiek leider op zich kan nemen. Komt hij tot de erkenning dat hij, bij allen goeden wil, menige onhandigheid heeft begaan, dan zal dit hem in het vervolg tot omzichtigheid manen.

Hoe dit zij, het doel met de lezing beoogd, n.l. den „Volksbond" in goede banen te leiden, is niet bereikt. Integendeel; de beroering is erger geworden en, zooals het in zulke tijden gewoonlijk gaat, met het naar boven komen van veel schuim, verschijnen ook de booze hartstochten aan de oppervlakte. Men loopt gevaar individuën naar voren te zien treden, die in kalmer tijden wijs genoeg zouden zijn zich op den achtergrond te houden, maar nu meenen in troebel water te kunnen visschen. In bewogen tijden geeft het volk zich niet altijd voldoende rekenschap wie de personen zijn, die zich als leiders opwerpen. Daarin schuilt een groot gevaar.

Komt er nu een nieuwe gouverneur, die, onbekend met personen en toestanden, domheden begaat bij de keus zijner raadslieden, dan kan dit de maatschappelijke orde in gevaar brengen en een herhaling geven van hetgeen onder gouverneur Lohman heeft plaats gevonden.

Onze West van 29 Juli eindigt een artikel, dat den titel „de beweging" voert, met deze behartigingswaardige woorden:

„De geschiedenis leert, dat een volk, dat intellectueel onmondig is, eerst gedurende langen tijd door woord en daad opklimmend moet gevoerd worden tot evolutie. Wil men het volk alleen door het woord ertoe leiden, dan bewerkt men, misschien onwillekeurig, revolutie, want elk hoorder legt het gesproken woord op zijne wijze uit en put daarin, wat de spreker niet heeft bedoeld of heeft willen bedoelen. Gaat de spreker daarbij geheel in zijn woord op, dan is de uitwerking van dat woord niet twijfelachtig: — men verstaat hem verkeerd, brengt verkeerd over en — het gemoed derzulken wordt opgezweept, de revolutie ontstaat, wier einde niet te voorzien is.

Wil men door zijne vereeniging en door zijne lezingen werkelijk evolutie en niet zichzelven in de hoogte steken, dan trachte men het volksbelang te dienen zonder hartstocht en zonder te jagen naar volksgunst, want, weet, door uw woord wekt gij verlangens op, voedt ge wenschen, wier vervulling buiten uwe macht ligt. Doch het volk, eenmaal die wenschen en verlangens gekoesterd, zich teleurgesteld ziende, verandert van vriend in vijand en het „hosanna" van heden verkeert morgen in „kruisigt hem!"

***

De nieuwe landvoogd zal wijs handelen alle politieke beunhazen scherp in het oog te houden. Aan „politiek" heeft Suriname geen behoefte. Alle krachten moeten geconcentreerd worden op één doel: den economischen toestand te verbeteren. Deze taak is inderdaad zwaar genoeg. Gelukkig wordt ze verlicht door het onderzoek dat onder leiding van Dr. Bos heeft plaats gehad en waarmede de nieuwe landvoogd zonder twijfel zijn voordeel zal doen.

Met groote belangstelling wordt het verslag der Suriname-commissie tegemoet gezien door allen wie de toekomst der kolonie ter harte gaat.

***

Verschenen is het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs betreffende de ontwerp-verordening tot het geven van waarborgen aan buiten huwelijk geboren kinderen, opdat hun het noodige voor hun onderhoud en hunne opvoeding niet worde onthouden.

Algemeen kon men zich vereenigen met de grondgedachte in het ontwerp uitgedrukt, zoodat de vader van een natuurlijk kind voortaan in rechten verplicht zal kunnen worden in het onderhoud en de opvoeding van het kind gedurende zijn minderjarigheid te voorzien, waardoor de moeder niet, zooals dikwijls het geval is, alleen belast zal blijven met de zorg voor het kind.

Enkele leden waren echter van oordeel, dat een dergelijke voorziening in de kolonie Suriname met hare heterogene en onontwikkelde bevolking niet urgent kan worden genoemd. Zij wezen er op, dat, vooral bij de lagere klasse der bevolking, 't samenleven buiten huwelijk zeer in zwang is en waren van oordeel, dat bij een dusdanige samenleving de man zijn zedelijke plichten tegenover de vrouw en de bij haar verwekte kinderen nakwam. En deze kinderen, meenden zij, zijn niet in slechtere conditie dan de vele wettige, die uit lichtzinnige huwelijken worden geboren.

Zij ontveinsden zich echter niet, dat er inderdaad enkele gevallen voorkomen, waarin de verwekker moeder en kind aan hun hard lot overlaat.

De overige leden gaven toe, dat over het algemeen in Suriname de natuurlijke vader voor zijn buiten echt verwekt kind zorgt, maar, waar het getal buiten echt geborenen zich tot dat der wettige kinderen verhoudt als 3 : 1, zal het wel geen betoog behoeven dat zich vele gevallen voordoen van onwil zijdens den vader om bij te dragen in de kosten van onderhoud en opvoeding van zijn natuurlijk kind. En voor die gevallen in het bijzonder zal de

regeling nut stichten, zal zij de uitwerking hebben dat de kinderen van zulke ontaarde vaders niet ten laste van de kolonie of van de kerkgenootschappen alhier komen.

***

Het volgend berichtje is geknipt uit Onze West van 29 Juli j.l.:

„Onverwacht bezoek. — Per Deensche stoomboot St. Thomsom arriveerde hier de heer Nielsen op zijn reis naar Canada. De heer Nielsen is mede-eigenaar en redacteur van het groote oppositieblad „Politiken" te Kopenhagen (Denemarken). De heer Nielsen deed eene wandeling door onze stad welke op hem een gunstigen indruk maakte. De hr. Nielsen hoopt na zijn terugkomst in Kopenhagen de vele indrukken in zijn blad te doen verschijnen."

***

Van de hand van den landbouw-assistent A. W. Drost verscheen te Paramaribo een interessant boekje „Para-rubber cultuur in Suriname", waaraan De West van 18 Juli eene korte beschouwing wijdt. Daaruit deze opmerkingen:

„Wat in het boekje wordt gezegd omtrent de voordeelen van rubbercultuur met catchcrops in Suriname verdient in de ooren geknoopt te worden van de Nederlandsche kapitalisten, die te vaak de eigen koloniën voorbij zien, om hun geld in vreemde speculatieve ondernemingen te wagen.

Welnu, de heer Drost toont aan, dat de rubbercultuur met bijcultures in Suriname een uitstekende geldbelegging mag heeten. Als bijcultures heeft hij op het oog bacoven, cacao en koffie. De opbrengst van deze catchcrops dekt nagenoeg de uitgaven van den geheelen aanplant, zoodat, wanneer het achtste jaar de eerste rubberinzameling plaats vindt, reeds een batig saldo wordt verkregen"......

„De schrijver behandelt ook de vraag waarom het kapitaal zich zoo weinig aangetrokken voelt tot den landbouw in Suriname. Hij wijt dit in hoofdzaak aan ondervonden teleurstellingen, ziekten enz. die vele plantages tot verval hebben gebracht zoodat zij voor een appel en een ei zijn verkocht, of geheel verlaten. Waarna hij het volgende opmerkt:

„„Groote uitgestrektheden land zijn thans voor betrekkelijk geringen prijs in handen te krijgen, terwijl bovendien het gouvernement over zooveel land beschikt dat langzamerhand weer in den boezem van het domein is opgenomen, dat aan ernstige ondernemers op zeer gunstige voorwaarden land in erfpacht voor een bepaald aantal jaren kan worden afgestaan. Wat dus de land-kwestie betreft, verkeert deze kolonie in zeer gunstige conditie, niet alleen wat de uitgestrektheid betreft, maar ook wat de vruchtbaarheid aangaat. Deze oude plantages zijn veertig jaar en langer buiten cultuur, de velden zijn begroeid met secundair bosch, zoogenaamd capoewerie, en met een dikke humuslaag bedekt, die deze gronden wat vruchtbaarheid aangaat gelijk maken met maagdelijk bosch. Een groot voordeel boven maagdelijk bosch bezitten deze landen echter, doordat ze zooveel gemakkelijker en billijker weer in cultuur te brengen zijn. In die landen is overal nog de oude drainage, bestaande uit loostrenzen, trekkers en kleine trenzen aanwezig, en behoeven slechts opnieuw verdiept te worden."

***

In De West van 28 Juli opent de heer F. Oudschans Dentz eene reeks „geschiedkundige aanteekeningen over Suriname en Paramaribo."

In dit nummer wordt over straat- en grachtnamen gehandeld en menige interessante bijzonderheid medegedeeld.

Het ligt in het voornemen de aanteekeningen later in boekformaat over te drukken.

***

De New-York Herald van 21 Juli reproduceert portretten van den afgetreden gouverneur Fock en van mevrouw Fock. De Herald karakteriseert het bestuur van Mr. Fock als dat van den Killinger-opstand.

***

Voor postzegelverzamelaars een vermakelijke episode uit Suriname van 18 Juli:

„Postzegelverkoop. — Zaterdag jl. had de verkoop der overdrukte postzegels voor het publiek plaats. Reeds meer dan een half uur voor het opengaan van het postkantoor zag men de eerste liefhebbers in de buurt zwerven. Tegen half acht namen deze en de gehuurde „krachten" — in letterlijken zin — stelling bij de deuren en toen deze om acht uur alle tegelijk werden geopend begon de stormloop en had het gevecht, daar aan alle tien de loketten werd verkocht — over de geheele linie plaats.

Er waren er, die zich met het geheele bovenlijf in de loketten wierpen en zich — de armen tot weerhaken uitgebogen — niet lieten terugtrekken voor zij hun buit hadden gehaald. Ongelukkige huurlingen verloren in het melée hun schriftelijk meegekregen opdrachten en moesten onverrichter zake voor achter hen staanden het veld ruimen. De lastgevers liepen heen en weer om elk loket dat door een hunner mannetjes was veroverd te doen leegkoopen en het geld te deponeeren.

De strijd was even kort als hij hevig was. Reeds om half negen was de struggle for stamps geëindigd en kwamen de gewone menschen aan de beurt die gewone postzegels verlangden om die de bestemming te geven waarvoor ze waren gedrukt. Van de overdrukte zullen de meeste wel zonder frankeerdienst te hebben verricht in postzegelverzamelingen een plaats vinden."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Atjeh. De **Bintang Atjeh** van 13 Juni 1911 no. 10 heeft een woord van bijzonderen lof over voor de werkzaamheid, bekwaamheid en tact van den tegenwoordigen gouverneur van Atjeh en Onderhoorigh., wien het gelukt schijnt te zijn een gunstiger stemming bij het Atjehsche volk in het leven te roepen dan tot nu toe het geval is geweest.

Bestond tijdens het optreden van zijne voorgangers de overtuiging bij de Atjehsche hoofden en bevolking, dat het de bedoeling van de Ned.-Ind. regeering was, hen onrecht aan te doen, geweld te plegen en te mishandelen, (het artikel spreekt van anijaja); thans is gelukkig door de beleidvolle actie van den tegenwoordigen regeeringsvertegenwoordiger op Atjeh eene verandering ten goede in die overtuiging gekomen en wel in dien zin, dat men van Atjehsche zijde meer vertrouwen heeft in het Ned. gezag en hoop heeft op de toekomst.

Ondermeer is dit gebleken op de inspectiereizen van den gouverneur in zijn gewest, bij welke gelegenheid hoofden en bevolking zich op duidelijke wijze beijverden hem hunne erkentelijkheid te betoonen voor den ondervonden steun in den vorm van verstrekking van ploegvee en van geld.

Tijdens de jongste te Kota Radja gehouden Pasar-Malam zaten 150 Hoeloebalangs aan een gemeenschappelijken feestmaaltijd aan en kon het publiek telkens vernemen, op welk een waardeerende wijze over den tegenwoordigen gouverneur werd gesproken. Het getal van tienduizend Atjehers wordt genoemd, die van heinde en ver, ook uit het gebergte, te Kota Radja kwamen, met het doel de onder zijne leiding tot stand gekomen tentoonstelling te bezoeken.

Ook de Atjehsche jongelingschap stelt belang in zijn persoon en vertrouwt hem, terwijl het schoolbezoek op de dorpsscholen dientengevolge gunstig mag worden genoemd.

Een en ander wijst op een beteren toestand in het Noorden van Sumatra, die nog verbeterd kan worden, wanneer de regeering zou kunnen besluiten tot de oprichting van een onderwijsinstelling voor landbouw en van een ambachtsschool in dat gewest. Beide instellingen zouden in de hoogste mate door het Atjehsche volk worden gewaardeerd.

Celebes. Prostitutie te Makasser. Europeesche vrouwen hebben thans het gilde der prostituées ter hoofdplaats Makasser versterkt. Reeds vroeger is zulks eenmaal door hen beproefd, doch door het beleidvol optreden van den politie-opziener is het toenmaals gelukt dat gevaar te bezweren.

Hoa Piet roept in de **Pemberita Makasser** van 7 Juni j.l. no. 65, thans de hulp van dienzelfden politieopziener in, om te trachten het daar heen te leiden, dat deze Europeesche vrouwen de hoofdplaats verlaten.

Een procureur-bamboe. Volgens mededeeling in hetzelfde blad, reist een Chineesche procureur-bamboe, afkomstig van Menado, tegenwoordig het Zuidelijk en Oostelijk gedeelte van Celebes af, teneinde de bevolking over te halen klachten in te brengen en vervolgingen in te stellen, waarbij hij toezegt, tegen betaling, steun te zullen verleenen. Zoodra hij het geld echter ontvangen heeft, is de procureur-bamboe gevlogen, die zaak een ander stadium ingetreden en de belanghebbende gefopt.

Men vertrouwt dat het bestuur de noodige middelen zal weten te vinden en de bevolking tegen de schadelijke actie van dergelijke ongewenschte elementen zal weten te beschermen.

Een Landbouw-cursus te Wonosobo. In de **Selompret Melayoe** wordt medegedeeld, dat, ten behoeve van de

Javanen te Wonosobo een landbouwcursus zal geopend worden.

Nu twee jaren geleden was de aandacht van den regent van Wonosobo reeds gevestigd op den eigenaardigen toestand, waarin de jongelieden verkeerden die de eerste en tweede klas der Inlandsche lagere school hadden afgeloopen. Een deel hunner trad in dienst bij het gouvernement en zocht plaatsing op bureaux; een ander deel zocht een werkkring in het particuliere bedrijf op de suikerfabrieken en elders, en de overigen trokken naar hun dorp terug om den landbouwarbeid op te vatten.

De landbouwadviseur, de heer P. H. Tromp, trok zich het lot dezer laatste categorie aan en vestigde de aandacht van wijlen den heer Treub op hun toestand, doch hoe of het zij, òf er gebrek aan fondsen bestond, òf dat er andere tegenwerkende omstandigheden aanwezig waren, de zaak kreeg haar beslag niet en werd op haar beloop gelaten.

De tegenwoordige Directeur van Landbouw werd tijdens zijn jongste dienstreis in de residentie Kedoe nogmaals door den heer Tromp aan deze aangelegenheid herinnerd, waarin deze departementschef aanleiding vond het onderwerp nogmaals te laten onderzoeken en de vraag te overwegen in hoeverre het Departement van Landbouw ten deze kon tegemoetkomen. Het gevolg daarvan is geweest, dat aan de betrokken bevolking kennis is gegeven, dat de regeering bereid is aan de Inlandsche jongelieden, na afloop van het onderwijs in de eerste en tweede klas van de Inlandsche lagere school, onderricht te geven in het vak van landbouw, zoowel theoretisch als practisch en in het daarbij behoorende beheer, onder uitdrukkelijke bepaling, dat ten deze geen dwang zou worden uitgeoefend.

Teneinde de toetreding tot dezen 3-jarigen cursus te bevorderen, kan aan ieder leerling 25 cent per dag worden toegekend, terwijl van bestuurswege voor huisvesting zal worden zorg gedragen. De negorijdiensten zullen echter moeten worden vervuld. De proeftuin moet door de leerlingen zelven worden bewerkt en het ploegvee door hen onderhouden. De leiding van het geheel werd opgedragen aan den heer Tromp, die in dit werk wordt bijgestaan door een mantri van de Landbouwschool te Buitenzorg.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Vrijheid van beweging voor de Chineezen op het eiland Sumatra. Nu de regeering aan de Chineezen op het eiland Java meer vrijheid van beweging heeft toegestaan, ligt het voor de hand, dat ook ter W.-kust van Sumatra stemmen opgaan en men daar moeite wil doen gedaan te krijgen, dat voor het geheele eiland Sumatra dezelfde gunstige voorschriften worden ingevoerd als welke thans aan de Chineezen van Java zijn geschonken.

De **Pertja-Barat** en de **Bintang Atjeh** van 2 Juni van dit jaar maken zich tot tolk van die gevoelens en wijzen er op, dat, ten aanzien van de vrijheid van beweging, de Chineezen van Sumatra onbillijk bij hunne Javaansche landgenooten zijn ten achteren gesteld. De motieven toch welke gegolden hebben bij het schenken van den vrijpas aan laatstgenoemden, bestaan, tot op zekere hoogte althans, ook voor de Chineezen op Sumatra. Ook voor hen is de bestaande pas-verstrekking, afgescheiden van de kosten, wegens haar administratieven en langzamen gang, vooral voor menschen die spoedig geholpen moeten worden, een groot bezwaar en daarom hebben een viertal Chineezen, tijdens het aanwezen van den heer Van Kol te Padang, zich tot dezen gewend met het verzoek zoo mogelijk zijn steun te verleenen, op dat de Chineezen van Sumatra op denzelfden voet worden behandeld als die van Java.

Aangezien hunne bedoeling daarbij is het levensbestaan hunner landgenooten op Sumatra te verlichten en hun geluk te bevorderen, vertrouwen zij dat aan hun verzoek die aandacht zal worden geschonken, welke het verdient.

Onderwijs in de Weefkunst in Groot-China. — De **Sinar Sumatra** van 1 Juni j.l. no. 44 meldt het feit, dat de vrouwen, die onder de regeering van den vorigen keizer van China naar Europa en Amerika zijn gezonden met het doel zich in de weefkunst te bekwamen, thans in China zijn teruggekeerd. Zij ontvingen het verlangde onderricht te Londen, Parijs en New-York.

De teruggekeerden komen thans aan het hoofd van meisjesscholen te Tientsin, Seng Lam Hoe, Lian Peng Hoe, Tjioe San Shia, Ning Po, Amoij en Canton te staan.

De handel in die plaatsen stelt zich voor dit onderwijs geldelijk en krachtig te steunen.

Medewerking van de Chineezen in Ned.-Indië bij de bestrijding van de pestziekte. — Volgens mededeeling voorkomende in de **Bintang Soerabaija** van 6 Juni jl. no. 126, worden op verschillende plaatsen in N.-I. pestbarakken door de Chineezen opgericht, waarin Chineesche pestlijders ter behandeling kunnen worden opgenomen en geïsoleerd. Ook te Madioen wist men voor datzelfde doel *f* 1000 bijeen te krijgen en is men reeds geruimen tijd met de werkzaamheden begonnen.

Merkwaardig ten deze is, dat men van de zijde der Arabieren zoo weinig activiteit ziet ontplooien. Wel verklaren zij ook barakken te zullen bouwen en dat verscheidene duizenden guldens voor dat doel ter beschikking liggen, maar een feit is het, dat de plaats, waar te Soerabaja bijv. de loodsen geplaatst moeten worden, nog niets bekend is.

De Inlandsche hoofden en de gegoede Inlanders dààr ter plaatse doen in het geheel niets; wellicht dat zij er de voorkeur aan geven om met anderen samen te handelen.

Op dit oogenblik is het gevaar nu niet zoo bijzonder groot, omdat de pestziekte ter hoofdplaats Soerabaja thans geweken is, doch het Inlandsch element mag bij zijn houding in deze wel bedenken dat de pestziekte elk oogenblik terug kan komen en dat men dan hoogstwaarschijnlijk zijn nalatigheid zal betreuren.

De politie te Telok Betong (Lampongsche Districten-eiland Sumatra). De **Bintang Soerabaija** van 9 Juni no. 129 bevat het navolgende verhaal van den te Telok Belong plaats gehad hebbenden moord op den Chinees, S i o u w-T i a m-B o e n.

Eenigen tijd geleden, op een Vrijdagavond, ten vijf ure, gingen verscheidene timmerlieden, die ten residentiehuize te Telok-Betong hadden gewerkt, na hun dagtaak huiswaarts en raapten op het erf van de woning eenige djamboevruchten op.

De oppasser S a r i m a n nam dit feit hoog ernstig op en werd driftig, met het gevolg, dat er een opstootje ontstond.

Onder de Chineesche timmerlieden was er een, met name S i o u w-T i a m-B o e n, die hard de trappen van de residentswoning kwam afloopen en naar het erf ging, waar zich een achttal oppassers bevonden, waarop de resident bij het hooren van het rumoer den sergeant. M a s a n, met één of twee oppassers gelastte te onderzoeken wat er gaande was.

M a s a n sloeg, zonder iets te vragen of te onderzoeken, met de kolf van zijn geweer op den Chinees S i a u-w-A-L i a n en bezorgde hem eenige blauwe plekken op zijn lichaam. Doch met S i a u w T i a m B o e n liep het slechter af. Deze ontmoette den korporaal D j a k a r i a en den oppasser T a i b welke laatste zijn sabel trok en aan S i a u w-T i a m B o e n achter het oor zulk een steekwond toebracht, dat de groote slagader werd getroffen en de man kort daarop bezweek.

De kameraden van den verslagene dienden hun beklag in bij den Chineeschen Wijkmeester, die van het misdrijf kennis gaf aan de autoriteiten, met het gevolg, dat de oppassers T a i b, K a n a n en korporaal D j a k a r i a in voorloopig arrest werden gesteld.

De Landraad te Telok-Betong heeft op den 2den Mei j.l. deze misdrijf-zaak in behandeling genomen en den beklaagde T a-i b, wegens moord, veroordeeld tot vijftien jaren dwangarbeid in den ketting.

Tevens werd wegens meineed rechtsingang verleend tegen acht oppassers, waaronder sergeant M a s a n en korporaal D j a k a r i a.

Hunne vervanging door meer betrouwbare elementen, wordt door den schrijver ten zeerste aanbevolen.

Van Vreemde Koloniën.

B l a n k e n Z w a r t. — Tusschen het benauwende nieuws over de stakingen in Engeland, kwam een verhaal van een negeroproer in Cardiff voor, dat hier vermelding verdient. In die haven wonen 5 à 600 negers-zeelieden. Sinds de loonen verhoogd zijn melden zich genoeg blanken aan, die door de werkgevers verkozen worden boven de zwarten. Deze verkeeren nu, na gedurende een zevental weken werkeloos te zijn geweest, in groote financiëele moeilijkheden, en honderden lijden gebrek. Hun wanhopige stemming is tot uiting gekomen. Een 400-tal trok samen bij het werfkantoor, ieder scheepsofficier die binnen ging werd om werk gevraagd tegen elken prijs. Toen een dezer scheepsofficieren, naar beweerd werd, zich liet ontvallen: „No nigger for me", gaf dit aanleiding tot een aanval, waarbij hij op de ruwste wijze behandeld werd en het de politie moeilijk viel hem te ontzetten. Bij het treffen moest een groot aantal agenten met den stok op de menigte inslaan. Zeven negers waren zoo toegetakeld dat zij naar het hospitaal vervoerd moesten worden, een

veertigtal had bloedende wonden opgeloopen. De orde werd zoo hersteld, maar het vraagstuk is er niet door opgelost. De negers vragen voor zich als Britsche onderdanen, naar Cardiff gekomen toen men ze daar noodig had, rechtmatigen voorrang bij Grieken, Spanjaarden, Italianen en andere vreemde zeelieden.

***

Ook in Zuid-Afrika blijft de strijd tusschen blank en zwart de gemoederen in beroering houden. Beleggen de kleurlingen vergaderingen, waarin zij moties aannemen om tegen de overdrijving te protesteeren, die hen allen tot onwaardigen, tot wellustelingen, tot gevaarlijke wezens generaliseert, van de andere zijde komen telkens weer nieuwe feiten de spanning vermeerderen.

In Mei beschuldigde het dochtertje van den heer Lewis te Boelawajo den Inlandschen jongen Titus haar schandelijke voorstellen gedaan te hebben; haar vader schoot daarop den jongen dood. Thans heeft de jury over Lewis het: „niet schuldig" uitgesproken. Deze uitspraak werd door de menigte te Boelawajo met geestdrift begroet, maar zij lokt in de Zuid-Afrikaansche pers over het algemeen een besliste veroordeeling uit. Schuldig was Lewis in elk geval, schrijft deze, de vraag hadden moeten wezen in hoever verzachtende, verontschuldigende omstandigheden mochten gelden. Hierin wordt weer een reden gevonden om daar de jury-beslissing af te keuren en een uitspraak van rechters aan te bevelen. Ook aan zwarten moet recht verzekerd worden.

Daarnaast weer een geval van afwijzing van kleurlingkinderen, die zich voor een school aanmeldden.

Een blanke, gehuwd met een donkere vrouw, wilde zijn kinderen als leerlingen naar een school voor blanken zenden. De betrokken autoriteit, president Maasdorp, wees 't recht van den aanvrager af. Deze heeft hierin niet berust, zoodat de „Cape provincial division of the Supreme Court" nu over de kwestie uitspraak moet doen.

Ook in anderen vorm heeft dezelfde vraag zich voorgedaan, waar de balie kleurlingen niet als advokaat wil toelaten, of waar een blanke er bezwaar tegen maakt onder een kleurling werkzaam te worden gesteld.

***

Blank en zwart; afschuwelijke lynchtooneelen! in Amerika. Zou de Marokko-zaak ook niet tot deze formule teruggebracht kunnen worden? Als men G. Téry en Albert de Pouvourville, in een geestig feuilleton, over *Nos troupes noires* (La Dép. Coloniale 18 Août), in ernst mocht opvatten, zou het geheim van de Duitsche politiek geheel schuilen in de vrees voor de zwarte troepen, die bij een oorlog door Frankrijk over Duitschland los gelaten zouden kunnen worden, en dan „Ach! lieber Gott! mais que deviendront alors nos femmes et nos filles!" hoort Téry al zuchten. Dit schrikbeeld, reeds gevreesd vóórdat het tot een begin van verwezenlijking is gekomen, doet de P. ten slotte uitroepen: „Des troupes noires, Monsieur le ministre de la guerre! Des troupes noires, Monsieur le ministre des colonies! Des troupes noires, ô représentants de la nation française!"

De Agence d'Extrême Orient te Brussel, die zooals men weet sterk Chineesche neigingen heeft, geeft uitvoerige inlichtingen over een geheimen opzet van Japan om een uitgebreid spionnage-net over geheel Oost-Azië te organiseeren. De regeering zou aan haar gezanten en consuls een rondschrijven hebben gericht over een verbond, dat zoogenaamd de bevordering van den Japanschen handel ten doel heeft maar inderdaad op een spionnage op groote schaal gericht is. De hoofdzetel zou te Peking zijn, maar de ziel bij den generalen staf te Tokio huizen. Op tal van plaatsen zullen kantoren komen, waarin een ambtenaar, die zich aan handelsbelangen wijdt, en het vertrouwen der bevolking moet winnen, terwijl een tweede, meestal een officier, van de inlichtingen gebruik maakt om achter het uit militair of politiek oogpunt belangrijke te komen, en ook op eigen gelegenheid verspiedersdienst verricht.

Zoo heel onwaarschijnlijk komt het streven op zichzelf niet voor, de uitvoering is echter bijzonder avontuurlijk, te meer als zij zoo onhandig wordt opgezet dat alles wereldkundig is vóórdat de spionnen uitgezonden zijn.

BRITSCH-INDIË.

Een telegram uit Simla meldt, dat het *in de Centrale provinciën van Br.-Indië goed geregend heeft.* Is dit nu een feit belangrijk genoeg om er de aandacht van de wereld op te vestigen? Zonder twijfel, nu Europa in verschillende deelen bedreigd wordt met de gevolgen van een te lang aangehouden droogte zal men zich hier een denkbeeld kunnen vormen van de beteekenis der berichten, die tot in de helft van deze maand aanhielden over het uitblijven van den natten moesson in Br.-Indië.

Volgens de weer- en oogstberichten vormde Delhi het middenpunt van een groote regen- en waterlooze uitgestrektheid, waar reeds ellende heerscht en misoogst bijna niet kan uitblijven. De prijzen van alles stegen tot buitengewone hoogte.

Evenals ten onzent bedevaartgangen en bidstonden gehouden worden om regen af te smeken, werden ginds godsdienstige- en offerplechtigheden gehouden om verlossing van de plaag te verkrijgen.

EGYPTE.

De Nederl. diplom. agent te Caïro, de heer Van Lennep, heeft een verdienstelijk werk gedaan door den Ned. handel en de nijverheid te wijzen op de *verbetering van de Egyptische markt,* die een crisis van enkele jaren te boven gekomen blijkt te zijn. Volgens den heer v. L. bestaat een wantrouwen bij de Nederl. industrieëlen, hetgeen zakendoen op grootere schaal tegenhoudt. In Egypte is het maken van reclame meer noodig dan waar ook. Men dient voorzichtig te zijn met aanbiedingen

FEUILLETON.

De restauratie van de Bôrô-Boedoer. *)

(Slot.)

In 1890 werd door het gouvernement een bedrag van *f* 9000 beschikbaar gesteld, om den oorspronkelijken voet te ontblooten en de reliefs te fotografeeren. Uit den aard der zaak geschiedde dit volgens een systematisch werkplan, waarbij telkens slechts een gedeelte werd gedeblayeerd, opgenomen, en vervolgens weder dichtgedekt, alvorens de naastliggende stukken onder handen te nemen. De cliché's werden vervaardigd door den djokja'schen fotograaf Cephas. Het bleek, dat de punt versierd was met 160 reliefs, die alle voortreffelijk behouden waren gebleven. Een gedeelte droeg korte inscripties in oud-Javaansche krakters; deze legenden waren in hoofdzaak eene korte aanduiding van hetgeen het relief zelf te aanschouwen gaf en bevestigden het mahaynistische karakter van den bouw, doch verspreidden overigens niet veel meer licht.

In 1890 waren eindelijk maatregelen genomen om te doen overwegen, wat er gedaan diende te worden voor de instandhouding van het bouwwerk.

Nadat steenen en aarde weder waren teruggelegd en de aarde dit merkwaardige geheim uit Java's prehistorischen tijd op nieuw te bewaren had gekregen, bleef de Bôrô Boedoer liggen voor wat zij was tot 1900 toe.

Een belangrijke wijziging in den algemeenen aanblik van den tempel leverde de restauratie op van den bovensten, den centralen, den grootsten en heiligsten dagob.

Vóór de restauratie droeg hetgeen van dien dagob overgebleven was, er weinig toe bij het profiel van de stoepa te doen spreken. Slechts even stak haar in ruïneusen staat verkeerenden koepel boven het overige van den steenhoop uit. Maar uit beschouwing en vergelijking van om de ruïnen van dien oorspronkelijken koepel gevonden fragmenten, wist de heer Van Erp af te leiden van welk een aard naar alle waarschijnlijkheid de bekroning van den dagob moest zijn geweest. In stede van de eenvoudige, gladde zuil, welke de andere kleine dagobs bekroont, is de zuil onder zijn top draagster gemaakt van drie smalle schijven, drie pajongs, zinnebeelden van gezag, en waarvan de eene betrekking zou hebben op de goden, de tweede op de menschen, de derde op den toestand van het „niet zijn".

Boven die pajongs steekt nog een zacht gepunt ornament, eenigszins in den vorm van een eikel, het zoogenaamde boeddhistische „juweel", uit.

Vóór de restauratie bevond, gelijk wij zagen, deze hoofddagob zich in een uiterst jammerlijken toestand van verval. Er was een groote bres in geslagen, en dientengevolge waren beduidende verzakkingen ingetreden. Aanvankelijk was het de bedoeling alleen het breekgat te dichten; doch toen zuivere metingen uitwezen hoezeer de oorspronkelijke en fraaie contour geleden had, werd besloten den dagob in zijn geheel te ontmantelen en weder op te trekken.

Dank zij de gevonden overblijfselen, waarvan, wederom in verband met de hier alles beheerschende symetrie en de terecht te veronderstellen overeenkomst met bouwwerken van gelijksoortigen aard in andere boeddhistische landen, een enkel klein fragment soms belangrijke en afdoende aanwijzingen kon geven, waaruit de vermoedelijke oorspronkelijke vorm

*) Overgenomen uit *de Javabode.*

van den eersten den besten agent en zich te verstaan met gevestigde huizen.

De handel met Nederland is thans niet zonder beteekenis, maar, in aanmerking genomen, dat de Nederl. producten bij den verbruiker zeer gewild zijn, is de uitvoer toch veel te gering. Weliswaar heeft bijv. de Duitsche handel, die sterk toeneemt, een grooten steun in zijn eigene bankinstelling, „maar dit kan", meent onze dipl. agent, „slechts een reden wezen, om hetzelfde voorbeeld te volgen, temeer, wanneer men let op de gunstige uitkomsten, door de andere banken verkregen."

DUITSCHE KOLONIËN.

De reiziger Kirschtein, die deel nam aan de expeditie van den hertog van Mecklenburg, onderneemt een ontdekkingstocht in Oost-Afrika, die twee jaren zal duren. Hij gaat van Mozambique naar de Nyasa- en Tanganykameren, de vulkanen van Kondé, de Roukvastreek. Het groote ravijn van Midden-Afrika wordt gevolgd tot aan de Nijl.

***

Gedurende weken heeft het gerucht geloopen, dat de districtschef v. Frankenberg op een expeditie naar den Caprivitop in Z.-W. Afrika door een wilde stam overvallen zou zijn, waarbij zijn geleide zware verliezen had en hij zelf omgekomen zou zijn. Thans is uit Livingstone van v. Frankenberg zelf bericht gekomen van zijn behouden aankomst en daarbij wordt geen gewag gemaakt van eenige verliezen.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Uit de „Korte Berichten".

No. 18 der Korte Berichten voor landbouw, nijverheid en handel bevat o.m. een bijdrage, getiteld:

De zijdeteelt in Ned.-Indië. I. De zijdeteelt in Atjeh en Onderh. Uit het artikel blijkt dat deze industrie meer en meer achteruitgaat, welke achteruitgang hoofdzakelijk wordt toegeschreven aan het steeds toenemend gebruik van katoenen stoffen en aan den invoer van veel goedkoopere zijde uit China en Voor-Indië.

Verder geeft in dit Nr. het Encyclopaedisch Bureau aanvullende mededeelingen over den vischhandel van Bagan Api Api (Sumatra's Westkust) en het begin van een bijdrage, getiteld:

Korte aanteekeningen omtrent den handel in de zoogenaamde „Groote Oost". We lezen daarin dat de „Groote Oost" in de eerste jaren na de ontdekking van den zeeweg naar Indië zich mocht verheugen in de belangstelling van verschillende natiën; men vocht om den voorrang en scherp was de concurrentie om deze aan kostbare specerijen zoo rijke eilanden. De compagnie overwon, behield eeuwenlang het monopolie, verdiende schatten, maar behandelde de Inlandsche bevolking op een wijze, waarvoor men zich thans zou schamen.

In de latere jaren kwam een zeer sterke daling in de specerijprijzen, welke de cultuur weinig loonend deed zijn, waarop de handel is gaan zoeken naar andere bronnen van inkomst en deze vond in damar, hout, vogelhuiden, paarlemoer en andere schelpen, paarlen en dierenhuiden, die van de bevolking worden opgekocht en met goede winst aan de markt gebracht.

In bijzonderheden leest men verder op welk een eigenaardige wijze die handel gedreven wordt; op Ambon bijv. is geen Europeesche handelsfirma gevestigd; de handel is er geheel in handen van Chineezen en Arabieren, die hunne agenten meezenden op de rondreis welke de stoomschepen der K. P. M. of van de Nord-Deutsche Lloyd rondom Ceram en langs de kust van Nieuw-Guinea maken.

De agenten nemen ten verkoop aan boord allerhande goederen mede, vooral rijst, kains en kramerijen. Komt nu het schip op een of andere kustplaats ten anker, dan stroomen de kustbewoners toe en stallen de reizende agenten hunne waren in het kuildek uit. Er wordt dan op het schip een levendige handel gedreven ten deele met onmiddellijke levering der medegenomen goederen, ten deele op bestelling voor latere levering, volgens overgelegde monsters. Daartegenover koopen de agenten de producten op; meestal damar, gom-capal, paarlemoer en andere schelpen, kajoepoetiholie, ebbenhout, rotan en vogelhuiden.

Niet alle handel is echter ruilhandel. Rondom Ceram en andere plaatsen wordt in den laatsten tijd ook meer met contant geld, vooral zilver, betaald, omdat bankpapier, behalve op Ambon, Saparoera en Banda niet wordt aangenomen. Alle grove Ned.-Indische munten en pasmunten, worden door de bevolking grif in betaling aangenomen.

Berichten van den Sint-Claverbond.

No. 3 van jaargang 1911 der Berichten uit Ned. Oost-Indië voor de leden van den Sint-Claverbond, bevat eenige interessante opstellen.

Pastoor A. Kortenhorst gaf in vorige Nrs. een overzicht van de standplaatsen der Missionarissen op het eiland Sumatra, thans maakt hij een aanvang met de beschrijving der Missiestaties op Java, speciaal Batavia, waarbij Pr. K. in uitvoerige geschiedkundige bijzonderheden treedt, waarop wij later hopen terug te komen.

Pr. Jonckbloet houdt voorts een causerie over tijgers, die niet alleen menigen jager in verrukking zal brengen, maar ook veel leerrijks bevat in verband met bijgeloof enz. der Inlandsche bevolking. Zeer levendig is o.a. ook zijne beschrijving van een zoogenaamde „rampok": „een tijgervermoording in het groot."

Het volgende verhaal nemen wij van Pr. J. over: „Een tijgerjager van geheel bijzondere soort ontmoette ik in het Krawangsche. Het was een bejaarde Javaan, tamelijk klein van gestalte, uiterlijk een doodgewoon sujet. Het manneke droeg op bovenlijf en armen de zeer welsprekende litteekenen van vreeselijke verwondingen, hem in vroeger jaren door een

kon worden afgeleid, werd de heer Van Erp in staat gesteld, deze belangrijke restauratie op voor de geleerde wereld aannemelijke gronden te bewerkstelligen. Slechts op een enkel ondergeschikt punt schijnt meeningsverschil omtrent de juistheid dier restauratie niet uitgesloten te zijn.

In het opengebarsten gewelf van dezen gesloten hoofddagob, stond wijders scheef, half weggezakt, tusschen het puin, een Boeddha-beeld, hetwelk ontegenzeggelijk als het voornaamste, het heiligste van tempelbouw was beschouwd.

Dit beeld, niet grooter dan de andere beelden van dhyani-Boeddha's, welke in nissen en andere dagobs in zulk een overstelpend groot aantal op de Bôrô-Boedoer te vinden zijn, vertoonde — wij hebben natuurlijk niet de pretentie hier iets nieuws te vertellen, de zaak is sedert lang en genoegzaam bekend — de zeer merkwaardige eigenaardigheid van niet geheel afgewerkt te zijn. Terwijl andere Boeddha-beelden van het heiligdom, zonder onderscheid, al moge het eene ook mooier zijn dan het andere, met zorg zijn afgewerkt (in den omtrek van den tempel vond men enkele beelden, die om de een of andere reden, gebrekkige bewerking, enz., waren afgekeurd, wat op een effectieve kunstcontrôle wijst), zijn van dit beeld, het heilige bij uitnemendheid, de kruin, de handen en de beenen slechts in ruwe trekken, aangegeven.

Tal van onderstellingen zijn ten deze gangbaar of mogelijk. De meest prozaïsche maar tevens wel de onwaarschijnlijkste, welke in verband hiermede werd geopperd, is wel, dat de bouwlieden van den tempel, het, omdat het beeld toch in een gesloten koepel voor goed aan het oog der wereld zou worden onttrokken, niet de moeite waard zouden gevonden hebben, het tot in bijzonderheden af te werken. Waar echter de geheele bouw getuigt van de groote piëteit dier bouwlieden, alles in den bouw zijn eigenaardig symbolische beteekenis bezit, wijzend op den ernst, waarop alles tot in de onderdeelen was overdacht; er tevens bij de 504 beelden van Boddha's op den tempel waren aangebracht alle volmaakt afgewerkt, daar laat het zich niet gevoegelijk onderstellen, dat, impieus en slordig, ter wille van een belachelijk kleine economie, het allerhoogste heilige van het heiligdom, bij wijze van een „het komt er toch niet op aan", van een niet geheel afgewerkt beeld zou zijn voorzien. Dreven de bouwlieden de zorg voor hetgeen van den tempel verborgen moest blijven, toch niet zóóver, dat zij de basreliefs van den ondersten omgang, die, gelijk wij zagen, ter wille van de soliditeit van den bouw, bedolven werd, met een laag klei bedekten om die tegen beschadiging te behoeden?

Een andere onderstelling, een veel waarschijnlijkere, steunt op de verheven gedachte, dat het allerhoogste beginsel niet door menschenhand af te beelden is, en dat het niet afgewerkt zijn van het beeld daarvan het symbool moet wezen. Voor de Israëlieten was Jehovah letterlijk de onuitspreekelijke; de bouwmeesters van de Bôrô-Boedoer zouden hier een gelijksoortige gedachten hebben willen weergeven.

Gelijk wij zeiden, lag het beeld vroeger half verzonken tusschen het puin der dagobs.

De fundamenten waren blijkbaar door schatgravers opgebroken en het beeld was dientengevolge weggezakt. Bij de restauratie werd het van onder het puin te voorschijn gehaald en naar beneden gebracht. Hier staat het nog, hoewel de groote dagob

koningstijger toegebracht. Echt Javaansch fanatiek, had hij den soortgenooten van het ondier, dat zijn leven in gevaar gebracht had, een onverzoenlijken haat toegezworen. En die haat was paroxisme geworden: hem beheerschte de onwrikbare overtuiging dat hij de meerdere was van den tijger. Niet een geweer, maar eenvoudig een kleine klewang of een hakmes waren het wapen, waarmede hij zich sterk achtte den koning der wouden te kunnen bestrijden. Op zekeren dag had de Resident vernomen, dat een koningstijger groote slachting aanrichtte onder het vee der Inlanders van den omtrek der hoofdplaats. De kille koenheid des Javaans op de proef willende stellen ontbood hij hem te zijnent, deelde hem mede dat er een koningstijger in de buurt schuilde; en vroeg hem of hij stoutmoedig genoeg was op hem af te gaan, alleen met zijn hakmes gewapend. Bracht hij den kop mede, dan mocht hij op een flinke belooning rekenen. Het oude Javaantje nam de uitdaging aan; door geen sterveling vergezeld begaf hij zich naar de plaats, waar het ondier gezegd werd te legeren; en na verloop van anderhalven dag kwam hij bij den Resident terug, den kop des tijgers dragend in zijne handen. Op de vraag hoe hij het gevaarlijke zaakje had klaargespeeld, gaf hij ten antwoord, eerst het spoor van den tijger gezocht en gevolgd te hebben; voorts sinjeur te hebben ontdekt, liggend in de holte van een omgevallen boom; daarop, met haat in hart en oogen, hem te hebben gefixeerd; genaderd te zijn en zijn kris hem in de borst gestoken te hebben.

Tectona.

Voor belangstellenden noteeren wij de inhoud van Afl. 7, dl. IV, van het boschbouwkundig tijdschrift Tectona.

Over de verhouding tusschen inspectie en beheer bij den dienst van het boschwezen, door S. Ritsema van Eck. — Djatibosschen en windgevaar, door A. J. van Deventer. — Hoe ware de exploitatie der gouvernements wildhoutbosschen in het hooggebergte van West-Java in te richten? door E. D. Kunst. — Eenige cijfers betreffende de djatibosschen op Java (vervolg) Voorloopige bedrijfsplannen, door F. W. Snepvangers. — Algemeene invoering van den aankap in eigen beheer in de boschdistricten, door H. J. L. Beck. — Intensievere cultuurmethode, door dr. E. H. Plasschaert. — De bevordering der belangen van het Indische boschwezen door een Regeeringscomm. in Europa.— De cultuurschool te Buitenzorg. — Alang-alang bestrijding in Ficus elastica culturen, door H. Bellers. — De vooruitzichten der kamfercultuur, door t. O. — Houtconservering als economische maatregel in Ned.-Indië, door A. J. van Deventer. — Boschbouwstudie, door t. O.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

De aflevering van 15 Augustus brengt een tweetal artikelen in verband met Oost-Indië. Het eerste is een zeer lezenswaardig opstel van * * * (De schr. had o.i. gerust zijn bijdrage mogen onderteekenen), getiteld: Theeproductie, theeverbruik en theehandel (met afb.), waarin achtereenvolgens behandeld worden:

Geschiedenis der verbreiding van 't theeverbruik; de theeplant, haar cultuur en verbreiding; theeproductie van de belangrijkste theelanden (I. China, II. Britsch-Indië, III. Ceylon, IV. theenijverheid op Java, V. de theecultuur in andere landen).

Het tweede artikel handelt over tinproductie en handel in tin. De schrijver, A. de Recht, geeft eerst een overzicht van het toenemend gebruik, de vormen waarin het tin in den handel voorkomt, om dan langer stil te staan bij de voornaamste tinproduceerende landen, n.l. Malakka en de Ned.-Indische eilanden Banka, Billiton en Singkep.

Hadji's.

In No. 27 en 28 van „De Banier", Chr. Weekblad voor Ned.-Indië, vindt men een uittreksel uit het dagboek van een dokter over de terugreis van Mekka door Inlanders, die ter bedevaart zijn geweest, waaraan eenige algemeene redactioneele beschouwingen worden vastgeknoopt.

Aan de Inleiding ontleenen we het volgende:

In het vorige jaar hebben zich uit Indië niet minder dan 19000 bedevaartgangers naar Mekka opgemaakt, dat is meer dan het tiende gedeelte van wat er uit de heele wereld naar Mekka getrokken is. In de laatste zes jaren is dat getal geregeld toegenomen, gevolg vooral van de panislamietische propaganda, die zich krachtig roert.

Deze bedevaarten beteekenen over het afgeloopen jaar voor de Indische bezittingen een geldelijk nadeel van ruim 21 millioen gulden, twaarvan aan de stoomvaartmaatschappijen ruim drie millioen komt, terwijl de rest een zoete winst voor het Arabische volk beteekent. In ruil daarvoor krijgen wij dan in Indië verhoogde Mohammedaansche propaganda en geregelde sterking van een smeulend lijdend verzet.

De meeste hadji's nemen, na hun terugkeer, hun vroeger maatschappelijk werk weer op, doch genieten, door velen begeerd, respect en worden bij voorkeur gekozen tot geestelijke voorgangers, priesterraadsleden, enz. Aan het uiterlijk reeds te herkennen door het dragen van een tulband of althans de muts daarvan of door het dragen van een fez, voelen zij zich innerlijk verre verheven boven de ongeloovigen, zooals wij Christenen in hun oog zijn.

Die bedevaarten zijn dus feiten van groot godsdienstig, politiek en maatschappelijk gewicht.

Indisch Militair Tijdschrift.

Voornaamste inhoud van No. 7. Juli 1911: De groote manoeuvres van 1910 in Engeland en andere indrukken, door H. A. Kooy (vervolg). — Oorlogsschutters en oorlogswapenen, door H. A. Stork. — De vesting-artillerie heeft den tijd. — De Australiër, door A. P. Erey. — Een goed beginsel veelal verkeerd toegepast. — Schietopleiding, door J. H. C. Vermeer. — Beschrijving van het Japansche geweer (gewijzigd model Arisaka, M. '05) en van de daarmee overeenkomende karabijn. — Wielrijden bij

weer geheel opgebouwd en gesloten is. Het had in de bedoeling van den heer Van Erp gelegen het beeld zijn vroegere plaats binnen den gesloten dagob te hergeven, maar aangezien het bestuur van het Bataviaasch Genootschap het wenschelijker vond dat het ter beschikking zou blijven van de geleerde wereld die het, voor het geval het weder in den koepel werd opgeborgen, niet meer tot een voorwerp van studie zou kunnen maken, vermocht hij zijn van veel piëteit voor zijn werk getuigend voornemen niet ten uitvoer te leggen.

De groote dagob, hoewel geheel gerestaureerd, is thans ledig. Het beeld staat beneden in de werkplaats, terwijl het in de bedoeling ligt er een geschikte plaats op het tempelplein voor in te richten.

Of de tempelroovers, die de dagobs hebben opengebroken, daar iets van waarde hebben gevonden, is niet bekend. Onwaarschijnlijk is het niet, dat zij daar werkelijk buit hebben behaald, want vaak werden in soortgelijke Boeddhistische heiligdommen dingen van waarde verborgen. Bij het restaureeren van de plek in den vroeger genoemden tempel van Boeddha-Gaya, waar de heiligste beelden hadden gestaan, vond men o.a. fragmenten van koraal, saffier, robijn, paarlen, ivoor en goud tot één massa samengewerkt en gecementeerd.

Indien er ooit onder den dagob schatten hebben gelegen, dan zijn die er sedert lang reeds uitgehaald. Een andere vraag is, of onder dien dagob ook, bijv. in een daaronder dieper in den heuvel doordringende schacht, Boeddha-reliquiën waren verborgen. Om dit vraagstuk op te lossen, heeft de heer Van Erp tot zekere diepte onder den dagob gegraven, maar geen spoor van een bewaarplaats werd door hem gevonden.

Dat de bouw van de Bôrô-Boedoer nog geheimen voor ons zou verbergen, is dus niet te onderstellen.

De aandacht behoort ten slotte nog gevestigd te worden op een resultaat der restauratie.

Wij bedoelen het completeeren van sprekende reliefs van de balustraden met steenen, die bij de ontgraving te voorschijn kwamen.

Voornamelijk in de serie der balustrade van de eerste gaanderij waren de uitkomsten verblijdend. Tal van incompleete tablaux konden worden vervolledigd; ettelijke zelfs geheel verloren tafereelen, konden worden herplaatst, wel niet altijd geheel compleet, doch toch zóó volledig, dat zij voor den archeoloog leesbaar werden.

Dit resultaat trekt uit den aard der zaak minder de aandacht der niet geleerde bezoekers; maar voor de archeologische wetenschap is het van groot belang, dat menige verloren schakel werd teruggevonden.

Wat in dit opzicht werd bereikt, is vooral te danken aan den heer J. de Vink, die den heer v. Erp als assistent-fotograaf op de meest loffelijke wijze ter zijde stond.

Van Moentilan komend, langs den weg, die ook over de Progo leidt, — de Progo met haar brug, waar zoo lang aan is gewerkt, maar die thans gereed is gekomen, en die tot een mooie, slanke, er solied uitziende brug is geworden — ziet men den tempel op een afstand: een donkergrauwe hoop van koepeltjes en naalden met dien éénen grooteren koepel, die éne groote naald in het midden, als iets heel zonderlings, maar toch niet geheel verrassends tusschen het groen uit een heuvel rijzen. Betrekkelijk nietig, waar hij afsteekt tegen den wazigen, groenen, fantastisch gesneden bergketen daarachter.

de Infanterie. — Terugbetalen (over de duidelijkheden in de administratie). — Beschouwingen over nachtelijke operaties (vervolg). — Van vreemde legers. — Overzicht van eenige tijdschriften. — Enz.

De Indische Mercuur.

No. 33 bevat de volgende bijdragen: De toekomst van Sumatra, door A. E. J. Bruinsma (vervolg). — Het eerste vezelcongres te Soerabaja. — Werken tot verbetering en uitbreiding van de haven van Tandjong Priok. — Spoorwegaanleg in Zuid-Sumatra. — Spoorwegverbinding van Java met Sumatra. — Verslag van de Kamer van Koophandel en Nijverheid te Amsterdam. — Djelotoeng-concessies in Ned.-Indië. — Kultuurberichten (De kultuurschool te Buitenzorg. — Lampongsche kultures. Enz.). — Kleine mededeelingen (Bevloeiingswerken op Java. — Trasindustrie in de Preanger. Enz.) — Financieele berichten en verslagen. — Nieuwe maatschappijen, benevens de overige wekelijksche rubrieken.

Cultura.

In het Augustus-Nr. van Cultura houdt de heer J. Sibinga Mulder een stellig voor de geïnteresseerden bij de suikerindustrie zeer belangrijke, beschouwing over „Suikerriet uit zaad en selectie langs geslachtelijken weg". Een plaatbijlage bevat de portretten van een aantal deskundigen op dit gebied.

Verder bevat dit Nr. de periodieke bijdrage van den heer M. Buysman tot de kennis van het klimaat van Oost-Java. (Weersoverzicht van Juni.)

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Loco motief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910.

Jaarverslag van de Vereeniging „Tot Steun" over het jaar 1910.

Zendings-Studie.

Afl. 3 van „Hoe wij steunen en gesteund worden", orgaan der vereeniging „Tot Steun".

7e Jaarverslag van het „Bureau voor Handelsinlichtingen".

La Gazette de Hollande.

Nederl. Staatscourant.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 26 Juli 1911:
De Sumatrapost, idem;
De Sumatrabode, idem;
Tjahaja Sumatra, idem;
De Locomotief t/m 25 idem;
Het Soer. Handelsblad, idem;
De Indische Mercuur no. 34;
Handelsberichten v. h. Min. v. Landbouw;
De Banier no. 29;
Weekblad voor Indië no. 13 en 14;
Bandera Wolanda no. 83 en 84;
Neerlandia no. 8.

INGEZONDEN.

Pangoengsèn.

Kolonie voor noodlijdende Inlanders.

Ontvangsten:

Saldo 31 Mei		f 573.49½
Gift v. P. A. J. te M.	„	10.—
Twee geiten verkocht	„	6.25
Verkochte produkten	„	0.24
		f 589.98½

Uitgaven:

Padi, 224 pikol		f 524.23
Toespijzen en kleeding voor 62 personen	„	49.60
Onkosten bevalling opgezetene	„	1.—
Planken voor geitenstal	„	0.75
Briefkaarten	„	0.50
Huish. benoodigdheden (petroleum, zeep, matten enz.)	„	2.61½
Werkl. brievenbode, zieken halen, enz.	„	3.35
Bamboe voor banken enz.	„	1.94
Mandoer	„	6.—
		f 589.98½

Saldo 30 Juni n i h i l.

En dan 62 ongelukkigen te verzorgen, die hun eigen brood niet kunnen verdienen! O kon men ze zien! Bijvoorbeeld die arme vrouw na een zeer

Hoe reusachtig ook, welk 'n getroffen uiting van het massaal vermogen van een ongetwijfeld groot en ontwikkeld volk hij ook moge vertegenwoordigen, klein lijkt hij in zijn omgeving, als een monument uit een kinderbouwdoos opgezet.

Wat doet zoo iets hier? zou men willen vragen; wat doet dat steenen bouwwerk, als meer anders hier niet kent, in dat land van desa's, dat land van bamboe-huisjes en atappen daken? Van deze begrijpt men de tegenwoordigheid tusschen het groen. In hun bescheidenheid lokken deze ook niet uit tot vergelijking met de grootsche omgeving, zooals die kleine berg van beeldhouwwerk, de Bôrô-Boedoer, het tot eigen nadeel wèl doet.

Als decoratief monument te midden harer omgeving, heeft de Bôrô-Boedoer geen waarde. Maar als zoodanig kan zij ook niet zijn ontworpen.

Vlak er tegen aan moet men staan om er de grootheid van te beseffen, er boven op moet men klimmen om er de beteekenis van te begrijpen de waarde er van, juist ten opzichte van die omgeving te kunnen schatten.

Want juist door het bestijgen van het heiligdom het post vatten op de bovenste platvorm, aan den voet van den grooten dagob, raakt de schoonheid van die omgeving het oog; die omgeving van bergen, ver en nabij, de grillige bergenreeks — waarvan de grootheid zooeven het beeld van den tempel te neder sloeg aan den eenen kant, vlakbij lijkt het wel... en verder op, in onbeschrijflijke majesteit de reuzen: de Merapi, de Merbaboe, de Soembing... Daartusschen de sawah's, meeren soms gelijk, vol blinkende tinten van zonlicht, weerkaatsend water, verzacht door jong opschietend padi-groen...... En de lucht, de hemel, de wolken, met die hun leven geven den nacht en den dag — gloed en kleuren — de sterren, de maan en de zon!

Hier op die platform, in de schaduw van dien dagob, concentreert de schoonheid van de omgeving, van het geen buiten den mensch is, zich in hem. Dan komt de wijding. Inderdaad, 't is hier een heiligdom!

Geen beteekenis heeft het, dat het bouwwerk door Boeddhisten is gezet, menschen wier godsvrucht zich met andere stem uitspraak dan de onze; die andere beeldspraak bezigden, en wier begrippen zooveel van de onze verschillen als een onzer kerkgebouwen van deze stoepa. Nog is het vervuld dat bouwwerk, van den grooten geest, die de reuzengeslachten van vroeger er in hebben gelegd; die de taal der eeuwen en de geheele menschheid spreekt en die ook in ons zich uit, wanneer wij de ruïne bestijgen en een oogenblik gemeenschap hebben met den Algeest, die zich daar voor ons openbaart.

Dat de groote dagob ledig is, aan dat treffend zinnebeeld van de onbeschrijfelijkheid van den Allerhoogste niet weder de plaats is gegeven, welke de vroomheid van de bouwmeesters het had toegedacht, mag men betreuren; aan den hoofdindruk, die men krijgt van den tempel in innig huwelijk met zijn natuuromgeving schaadt het niet.

Maar evenmin schaadt daaraan de restauratie; de poëzie van het oude, van het historische, van de verganklelijkheid moge daar eenigszins bij te loor zijn gegaan gaarne zien wij toch in de aangebrachte pieuse herstellingen juist een teeken van waardeering en eerbiedig begrijpen van de gedachte der bouwmeesters, zien wij er het symbool in van het weder opheffen van Java uit den toestand van verval, waarin het sedert het verlaten van zijn groot heiligdom was geraakt.

zware bevalling, anderhalve maand geleden, nog altijd bedlegerig met een vreeselijk opgezet been, soms geheel verward van hoofd. Of dat kleine wurmpje, lijdende aan toevallen. Dat stokoude, blinde, bevende vrouwtje. Die kleine jongen, met zwellingen in al de gewrichten, die noodzakelijk goed gevoed moet worden, zooals de dokter voorschreef. Enz. enz.

En als we de desa's ingaan, zien we nog veel meer ellende, die we niet eens lenigen kunnen, omdat ons de middelen ontbreken!

Maar de Javaan is toch zoo ondankbaar, niet waar? En daarom moet men zulke ellendigen maar aan hun lot overlaten? Wie zou daartoe het hart hebben! En ach, kon men dien ouden blinden man zien, die zoo blij en dankbaar is voor alles wat men hem geeft! Een paar dagen geleden kreeg hij een kamergenoot, een anderen ouden man, lijdende aan verval van krachten. „Die broek van jou moet eerst gewasschen worden", zei ik tot den nieuwaangekomene; „ik zal eens zien, of ik een andere voor je kan vinden". „O", zeide de blinde daarop, „ik heb er twee: geef hem deze van mij maar, meesteres!"

En dan ons groepje weezen, die elken middag zoo vroolijk hun bosje brandhout, dat ze bijeengezocht hebben, komen aandragen, is het niet de moeite waard om te trachten hen tot vlijtige menschen op te voeden? Wij ten minste zijn innig dankbaar dat we dit werk mogen doen. En wij twijfelen er niet aan, of velen zullen ook gaarne hun aandeel willen hebben in dezen arbeid, door ons met hunne giften daartoe in staat te stellen.

Het is waar, we hebben nu voor ruim *f* 500 padi in voorraad; dus behoeven onze armen in de eerste maanden geen honger te lijden. Maar er is toch wel wat meer noodig dan rijst! En dan is die padi nog niet eens voldoende voor een geheel jaar. De Witte-Kruiskolonie heeft voor hetzelfde doel duizend gulden noodig. Wij, die meer menschen hebben (in het geheel, met hen die werken kunnen en hunne gezinnen mee, 212 personen!), zouden aan z e v e n h o n d e r d gulden voor padi genoeg hebben voor een geheel jaar. Dus leggen we het toch al heel zuinig aan. *)

Weliswaar zijn er sawahs gekocht voor hen die werken kunnen (in het geheel, tot nu toe, voor *f* 777.50, zoodat er van het sawah-fonds nog maar *f* 222.50 over is, dat alleen voor het bijkoopen van sawahs mag gebruikt worden). Maar daarvan krijgen ze de opbrengst toch pas met den volgenden oogsttijd.

Meer zullen we niet schrijven, maar liever eindigen met onzen innigen dank te betuigen aan allen, die ons tot nu toe zoo vriendelijk hebben geholpen, en die ons ook zeker verder niet in den steek zullen laten.

Moge de Almachtige u allen daartoe in staat stellen, en u rijkelijk zegenen!

M. JANSZ.
M. A. ALT.

Pangoengsèn, postkantoor Tajoe, Juli 1911.

*) In geenen deele bedoelen wij, dat de W. K. Kolonie het niet zuinig genoeg aanlegt! Onze menschen, die werken kunnen, moeten soms overal heen om hun brood te zoeken; vandaar dat we het met minder doen kunnen, terwijl de inrichting van het werk op de W. K. Kolonie op den duur beter is. Wij willen alleen zeggen, dat *f* 700 voor padi voor een geheel jaar w e r k e l i j k n i e t v e e l i s.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden.

	Contributie.
K. J. Staverman, Suikerfabriek. Modjo, te Modjosragen.	*f* 100.—
Ph. K. M. Klasing, Suikerfabr. Porong te Sitoeardjo.	„ 6.—
Mevr. Wed. D. Coster, Amersfoort	„ 2.—
E. B. de Vries, Amsterdam	„ 2.—
E. Stemberg, Ind. Ambt. m. v., Arnhem	„ 2.—
J. W. Tissot v. Patot, Havenm., Breda	„ 3.—
J. C. Lamster, Officier N.-I. L.	„ 2.50
E. N. Abendanon	„ 2.—
A. Couvreur, Contr. B. B.	„ 3.—
W. J. Cohen Stuart, oud Min v. Marine	„ 2.—
K. Soeters, Houtvester N.-I.	„ 2.—
H. J. Bussemaker, Contr. B. B.	„ 2.—
W. Elenbaas, Hoofd-Ing. B. O. W.	„ 2.50
B. van Vianen	„ 2.—
J. Kreemer, Contr. B. B. m. v.	„ 2.—
B.L.E. Micola v. Furstenrecht, Ambt. N.-I.	„ 2.—
L. C. W. Berrety, Contr. B. B.	„ 2.—
W. F. van Heemskerk, particulier	„ 2.—
J. A. H. van Rhee, Contr. v.d. Bel. N.-I.	„ 2.50
J. v. d. Linden, Luit.-Kol.	„ 2.—

H. W. Verment	*f* 2.—
B. M. Gerlings, Gep. Maj. Inf. O.-I. L.	„ 2.—
H.W. Laman, Emp. Suikerf. Bondo Goenting allen te 's-Gravenhage.	6.—
J. L. Weis, Onder-Luit. O.I.-L., Haarlem	„ 2.—
J. F. Nijland, Kapt. Lt. t/Z., Den Helder	„ 2.—
P. D. A. Frankamp, 1e Lt. Inf. O.-I.L., Leiden	2.—
H. K. Manupassa, Contr. B.B., Oegstgeest	„ 2.—
F. K. Manupassa, Opz. B.O.W., idem	„ 2.—
M. F. J. Smith, Rotterdam	„ 2.50
L. J. den Outer, Opz. 2e kl. B.O.W., R'dam	„ 2.—
J. C. Stada, Cand. Ind. Landb., Renkum	„ 2.—
A. A. Crince Le Roy, idem	„ 2.—
A. Pordon, Utrecht	„ 2.—
C. Reedijk, Maj. Inf. O.-I.L., Utrecht	„ 3.—
J. A. Stricling, Voorburg	„ 2.—
C. J. A. L. T. Hiljé, Contr. B.B., te Watergraafsmeer.	„ 2.50
A. van Bijlevelt, Ass.-Res., W. b. Duurst.	„ 3.—
Dr. S. P. Cramer, Dir. v. Landb. Param.	„ 2.50

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 21 Juli 1911. No. 58.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den commies W. Reynders; de hulponderwijzeres Mej. C. M. A. H. d'Artillact Brill; elf maanden aan den onderwijzer B. Schuring.

Ontslagen: op verzoek eervol de machinist L. H. Platt; de commies D. S. Engko; de klerk J. H. Goedheer, Ch. Th. Gaillard, W. E. Menningh en O. G. J. Uyleman.

Benoemd tot controleur de secretaris der Residentie Riouw A. H. O. Prins; tot onderwijzer 2e kl. C. Noordenbos, J. H. Bax en K. Hoving; tot 3en commies A. E. Hodenpijl en J. G. Bouwmeester; tot president van den R. v. J. te Padang Mr. J. Th. de Lussanet de la Sablonière; tot referendaris ter Algem. Secretarie Mr. Dr. D. Talma; tot opzichter Th. J. Mirande; tot controleur A. V. Brouwer en J. L. W. R. Rhemrev; tot hoofdingenieur N. de Vicq; bij de S.S. op Java: tot commies A. A. Leupen; tot werkmeester F. H. Stout; tot stationscommiezen Ch. L. H. Polak en R. A. Th. Perret; tot teekenaar R. Mensinga; tot luit. der Chineezen te Moeara Aman, Wong A Joen.

Overgeplaatst: naar Cheribon de onderwijzeres Mej. S. L. Privé; naar Bandoeng Mej. P. S. W. Slors.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luit.-kw. meester J. L. Elshout.

Bevorderd: tot 1en luit. bij de infanterie W. C. M. Slabbekoorn, B. J. Onderwater, F. C. J. Sneep, W. H. F. Giel, A. G. van Tricht, H. M. Luteyn, W. H. Pesch, E. D. Langenhagen, B. Stom, E. H. de Nijs Bik; W. F. Hofstede, W. F. van der Hoff, W. Stevels, Jhr. B. C. C. M. M. van Suchtelen, A. Hillen, N. A. H. A. van Kempen, G. Keers, W. A. van der Gant, P. B. J. van Hille en J. J. H. Smeenk; tot 1en luit. bij de cavallerie F. C. Thomson.

Overgeplaatst: naar Bandoeng de majoor der genie V. L. Slors; naar Batavia de kapitein der genie E. P. van Staden ten Brink.

Gesteld: op non-activiteit de 1e luit. kwartierm. F. W. Haus.

Ontslagen: op verzoek eervol de lichtopziener J. B. Hartwig.

Uit de Javasche Courant van 25 Juli 1911. No. 59.

Civiel Departement.

Verleend: drie maanden verlof aan den resident W. J. Rahder.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies W. Brokx; de klerk W. Ch. de Meijier.

Gesteld: met den rang en titel van resident, ter beschikking van den directeur van B.B., L. Knappert; benoemd resident van Timor en Onderh., wordende die benoeming mitsdien ingetrokken.

Tijdelijk belast: met de betrekking van resident van Timor en Onderh., de kolonel der Inf. C. H. van Rietschoten.

Benoemd: tot commies bij de fabrieken der opiumregie A. J. Tromp; tot tijdelijk opzichter bij B. O. W. F. Th. A. van Meeteren, J. P. L. Larroque, E. A. de Neve, F. Engel, L. Th. Heyman, Mas Boentarman Brotokarjoso, Raden Soemarmo, A. B. H. Waworoentoe en A. A. Rozenberg; tot commies te Soerabaja B. Jansen; tot administrateur 3e klas bij de gouv. pandhuizen J. G. D. Siau; tot technisch instructeur bij den pandhuisdienst G. Berkhemer; tot commies te Semarang J. G. Vincentie; tot opzichter E. W. E. Weidema, O. J. C. Claussen, W. J. E. Breuer en C. Ch. Hendrik.

Geplaatst: in de res. Soerabaja de controleur A. V. Brouwer; in de Preanger J. J. M. A. Popelier; in Rembang J. L. W. R. Rhemrev; in de res. O.-kust van Sumatra J. Roest en A. H. O. Prins.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den kapitein der infanterie G. L. N. Brit en den 1en luit. P. J. M. Smith; elf maanden aan den kapitein der genie H. W. Kramers.

Ontslagen: op verzoek eervol de militaire apotheker H. J. Broersma.

Benoemd: tot 2en luit.-magazijnmeester bij de militaire administratie de adjudant-onderofficier T. Speulman; tot plaatselijk adjudant te Batavia de 1e luit. J. A. Roukens.

Geplaatst: bij het 4e depôt-bat. de majoor J W. Beukers; bij het korps maréchaussée te voet in Atjeh en Onderh. de kapitein L. G. van Aken.

Overgeplaatst: bij het 8e bat. de maj. J. F. Later.

Ontheven: eervol van hunne plaatsing bij de maréchaussée in Atjeh de kapitein W. A. Herold en de 2e luit. P. W. F. Kaniess.

Ingetrokken: de overplaatsing naar Batavia van den 1en luit. J. Grader; naar Tjimahi van den 1en luit. P. H. C. Willer.

Geplaatst: bij de garnizoens-compagnie van Sum. Oostkust de 1e luit. M. Barnstijn.

Overgeplaatst: bij het 10e bat. de 1e luit. J. J. de Vries; bij het 20e de 2e luit. J. G. v. d. Sterren; bij het 3e de kapitein C. J. G. G. van Doorn en de 2e luit. E. G. Döbken; bij het 5e de 1e luit. C. P. Lenshoek; bij het garnizoens-bat. der Wester-afd. van Borneo de 2e luit. G. J. Baden; bij het 11e bat. de kapitein A. T. Hoff; bij het 18e de kapitein L. H. Berg; bij het 9e de idem W. A. Herold.

Benoemd: tot 3en commies bij het Dep. van Marine H. A. Th. van Dongen; belast met de waarneming dier betrekking E. A. Pesch.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers aan boord van het s.s. „Prins Willem III". Gezagvoerder N. H. C. van Baaren. Van Amsterdam naar West-Indië, via Madeira op den 18en Augustus.

J. Leisse; H. Lensing; H. Schlüssler; Mejuffrouw H. Arlem.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80; voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—; voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Twee jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indië voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 35. Donderdag 31 Aug. 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaatswende* men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Het vierde Informatieboekje.

Door de Afdeeling „Informatie-Bureau" der Vereeniging Oost en West is dezer dagen uitgegeven No. 4 harer serie brochures ter algemeene inlichting betreffende Staats- en particuliere betrekkingen in onze overzeesche bezittingen. Dit vierde boekje handelt over **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië** en is behalve bij het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, ook bij de firma Martinus Nijhoff, Lange Voorhout 9, Den Haag, te verkrijgen, tegen den zeer geringen prijs van 40 cent.

De heer L. J. C. van Es, c.-b.-i., die als volkomen deskundige, op verzoek der vereeniging, zich de moeite gaf dit werkje samen te stellen, en zich op uitnemende wijze hiervan kweet, zal zeker de voldoening smaken, dat het door tal van belanghebbenden zal worden geraadpleegd.

Als inleiding zegt de schrijver:

„De geheele beteekenis van zijn werk te kunnen omvatten — waarmede bedoeld wordt op eigen initiatief een werk op te zetten, of mede te werken aan den opzet, voorts dit werk voor te bereiden, te ontwerpen en daarna tot stand te brengen — zoodat hij zijn volle geestkracht kan ontwikkelen en zijn kennis kan toepassen, is een der grootste illusies van den ingenieur.

In een hoogbeschaafd land, waar reeds sedert eeuwen de thans bestaande toestanden geleidelijk zijn voorbereid en geregeld, waar in nagenoeg het geheele maatschappelijk leven alles op verdeeling van den arbeid is gebaseerd, zal het een uitzondering blijven, althans wellicht eerst in het einde van de loopbaan van den ingenieur mogelijk zijn, dat die illusie en dan nog meest maar ten deele wordt bereikt.

Alleen in landen, die nog in het begin hunner ontwikkeling zijn, waar alzoo nog zoovele toestanden bestaan, die verbetering behoeven, dus nog veel te regelen valt, en waar gebrek is aan mannen met geestkracht, ondernemingsgeest en kennis op technisch gebied, daar zal hij, bij wien die onweerstaanbare drang tot initiatief, tot scheppen en de daartoe gevorderde kracht aanwezig is, zooveel eerder voldoening vinden van zijn wenschen.

Onder alle dergelijke landen bevelen voor hem onze Koloniën zich het eerst aan, omdat hij daar werkt onder landgenooten en met bestuurstoestanden, waarmede hij nog het meest vertrouwd is en die op vast geregeld beheer zijn gegrondvest. Deze omstandigheden leveren alzoo groot voordeel voor hem op tegenover de verhoudingen in streken, waar hij geheel vreemd zou zijn en waar de dikwijls weinig stabiele politieke toestanden het bereiken van zijn illusie weder in den weg zouden kunnen staan.

Maar vooral zal hij in O.-Indië betrekkelijk spoedig zijn doel kunnen bereiken, omdat een deel der aldaar wonende Europeanen na twintigjarig of langer verblijf naar het Moederland terugkeert. Hierdoor heeft er nog al opschuiving in alle rangen en betrekkingen plaats, en wordt aanvulling door nieuw uitkomende personen noodig.

Er is alzoo steeds vraag naar ingenieurs; maar daarenboven neemt door de ontwikkeling van Indië, de uitbreiding der bestaande bedrijven en het ontstaan van nieuwe, die aanvraag nog toe. Particulieren weten door flinke aanbiedingen en beleid in hun keuze zich nog steeds van goede krachten te verzekeren. De staat heeft de voorwaarden voor dienstneming aanmerkelijk verbeterd, maar nog overtreft de aanvrage, b.v. van civiel- en mijn-ingenieurs, het aantal van hen, die zich beschikbaar stellen.

De werkkring aan ieder persoon opgedragen is door dit gebrek aan personeel zeer ruim, de gelegenheid zich te ontwikkelen en de aandacht op zich te vestigen gunstig. Voor energieke personen is tengevolge van het successievelijk openkomen van goede plaatsen de kans om in betrekkelijk korten tijd een goede positie te veroveren, zeer groot.

In onze Koloniën dus — meer in Nederlandsch Oost-Indië dan in West-Indië — zal de ingenieur zich een loopbaan kunnen kiezen, een werkkring kunnen vinden, die voor de groote meerderheid der ingenieurs in Nederland niet zoo spoedig bereikbaar is.

Niettemin moet men wel overwegen vóór men besluit de beste jaren van zijn leven onder de tropen door te brengen.

Al zijn de toestanden in Nederlandsch Oost-Indië over 't algemeen nog het meest passende aan onze zeden en gewoonten, boven die van andere landen buiten Europa, toch is de overgang groot en zullen er naturen zijn, die meerdere jaren noodig hebben om zich in de Indische maatschappij thuis te gevoelen.

Ook laat de overgang van klimaat zijn invloed gelden en zal men genoeg gezond verstand, geestkracht en zelfbeheersching moeten bezitten om zoo hygiënisch mogelijk te leven.

Daarenboven en dit niet het minst, zijn voor het goed vervullen van een zoo ruimen werkkring, met onafscheidelijk daaraan verbonden groote verantwoordelijkheid, positieve karaktereigenschappen noodig, zonder welke men beter doet te blijven in eene maatschappij als in het moederland, waar men meer kans heeft, somtijds tot op rijpen manlijken leeftijd, om geleid te worden dan zelfstandig op te treden.

Deze karaktereigenschappen zijn: een groote mate van plichtsgevoel, zelfstandigheid, zelfbeheersching, ondernemingsgeest; gaven, die niet iedereen bezit.

Bij het uitzenden van personen, die ingenieursbetrekkingen in Indië zullen vervullen, wordt dan ook op die eigenschappen, naast technische bekwaamheid, in de eerste plaats gelet, en aangezien bij jonge personen nog soms zóó moeilijk over de karaktervorming is te oordeelen vóór ze in het werkelijke leven zijn geplaatst, wordt bij voorkeur eene keuze gedaan uit die jonge ingenieurs, die, praktisch werkzaam bij werken in eigen-uitvoering of bij bedrijven met veelzijdig beheer, getoond hebben wat in deze van hen te verwachten is.

Toegerust met de vorengenoemde karaktereigenschappen, technisch algemeen ontwikkeld en bekwaam, praktisch voorbereid onder flinke chefs, die het zelfstandig optreden van hun personeel weten te bevorderen en te waardeeren, zal de ingenieur in Nederlandsch Oost-Indië een ruimeren werkkring kunnen vinden, waarin hij zich volkomen op zijn plaats zal gevoelen, en waarin hij tot ontwikkeling van de welvaart van geheele landschappen zal kunnen medewerken."

Na eenige praktische beschouwingen zoowel in het algemeen als in het bizonder, in verband met het verkregen ingenieurs-diploma, behandelt schr. achtereenvolgens vrij uitvoerig alles betreffende den civ.-ingenieur, mijningenieur, werktuigk. ingenieur, scheik. ingenieur (technoloog), electro-technisch ingenieur, scheepsbouwkundig ingenieur, bouwkundig ingenieur, geeft nog eenige beschouwingen, geldende voor alle diploma's en een slotwoord. In het 2e gedeelte vindt men inlichtingen betreffende: *a.* de opleiding tot ingenieur (Techn. Hoogeschool), *b.* de financieele positie van den ingenieur in staats- en particuliere betrekkingen. In 9 Bijlagen wordt vermeld de verschillende plaatsingen van ingenieurs bij onderwijs, eeredienst en nijverheid en bij de post, telegraphie en telephoon in algemeenen dienst.

Wij bevelen dit nuttige boekje in veler belangstelling aan.

Het eenige middel.

Het zij mij vergund, naar aanleiding van het tekort aan ingenieurs, waarover in uw vorig nummer werd gesproken, hier enkele opmerkingen te maken.

Ons gebied breidt zich in Oost-Indië gestadig uit. Bij nagenoeg alle takken van dienst bestaat een tekort aan personeel.

Er is gebrek aan ingenieurs voor de openbare werken, aan rechtsgeleerden voor de rechtspraak, aan ambtenaren voor het binnenlandsch bestuur, aan onderwijzers voor de scholen, aan geneeskundigen, aan militaire officieren, enz., enz.

Voor den openbaren dienst in Indië worden aan onze kleine natie allengkens eischen gesteld, waaraan zij niet meer kan voldoen.

De opengebleven plaatsen met personen van vreemden landaard bezetten, met Duitschers bijv. of met Denen, die onze taal spoedig aanleeren, acht men niet gewenscht.

Toch zal, wil Nederland als koloniale mogendheid niet een jammerlijk fiasco maken, in het thans reeds zoo nijpend gebrek aan personeel voor de openbare diensten in Oost-Indië voorzien moeten worden, en wel op afdoende wijze.

Onder de Javanen en de Maleiers onder de Indo's en de Indo-Chineezen zijn honderden en nog eens honderden jongelieden van goeden aanleg en goeden huize, die niets vuriger wenschen dan den Staat te dienen.

Doch de gelegenheid zich voor staatsbetrekkingen te bekwamen bestaat in Indië nagenoeg niet. Een Hooge School, die daarin geheel voorziet, zal daar nimmer verrijzen.

Welaan: Stel voor Indische jongelieden van elken landaard de gelegenheid open hier — in Nederland — de vereischte kennis op te doen; stel beurzen beschikbaar, niet vijf of tien, maar honderd, tweehonderd studiebeurzen voor de meest bekwame onder de bekwaamste der Indische jongelui.

Mocht dien weg worden ingeslagen, dan zal Neerlandsch vlag in het overzeesche rijk tot in lengte van dagen blijven wapperen; zal Nederland op de meest eervolle wijze zijn taak als koloniale mogendheid kunnen volbrengen.

Dit is het eenige middel. Er bestaat geen ander.

ORANG TOEWA.

Uit de O.-I. Mail.

Van Timor. Een correspondent schrijft aan De Javabode van 1 Augustus j.l. uit de wateren van Timor:

„Met de „Hertog Hendrik" naar Timor"... neen, het klinkt oudbakken, taai, dat „met de... naar..." „De toestand op Timor" dan? Dat is het opschrift van een gecompileerd stuk voor een provinciaal blad; dat kan óók niet. Maar wàt dan? „Timor"? Waarom niet, wat is nu een titel. 't stuk mijnheer, den inhoud, dáár gaat 't om! En dus......

M'n hemel, dàcht ik niet dat ik geen oogenblik alleen kon zijn dat iemand me zou storen; iemand die nu over m'n schouder gekeken en m'n opschriften geknoei heeft gezien, en dan nog wel iemand, die heel geschikt, 'n goed kameraad maar prozaisch, maar cynisch is! Akelig! Met 'n absoluut gemis aan inzicht, zonder kijk op politiek, buitenlandsche politiek, hoogere politiek! 'n „Gemengde berichten"-man. „Noem 't toch de „2e Lustige krieg", man; de eerste was tegen Venezuela, je wilt toch die semi-Europeanen van 'n Portugeezen niet in ernst nemen?"

„M'n waarde", — 't is waarachtig een goede kerel, maar hij hindert me nu — „m'n waarde, laat men in vredesnaam denken en schrijven, gun me rust in m'n eigen paar kubieke meters hut......"

„Ik heb het!" juicht ie, „kerel maak d'r een tooneelstuk van, laat 't bij Prot opvoeren; prachtig, prachtig, twee bedrijven vóór de pauze; de ontknooping in de 4e acte, de 3e moet nog komen.

'k Zie 't voor me: eerst speelt 't in de bergen; neger-soldaten vechten tegen onze Kromo's, drie dooden vallen — juist 't tikje drama, dat spanning geeft — gevangenen worden weggeleid, de Hollandsche vlag geplant... En dan de 2e acte aan boord: Lagerman moet de rol van „de gevangen luitenant" spelen; mon cher, 'k zie het voor me, Lagerman als hidalgo!

En dan het moment: uitbetaling van de tractementen aan de grijnzende neger-soldaten, aan den kleinen vieven sergeant, aan den hidalgo; verbazing en angst op hun gezichten bij 't zien van geld, van tractement! In 't 3e bedrijf moet de luitenant ontvluchten, op Dilly terugkeeren, waar zich snel 't bericht, 't ongeloofelijke bericht verspreidt dat Portugeesche krijgsgevangenen van 't Hollandsche gouvernement tractement ontvangen! en in geld! En dan loopt Dilly leeg, alles wapent zich, Noord-Timor is uitgestorven, geen vrouw blijft thuis, overal is „op naar Koepang" de leus. Maar niet om te vechten! Om zich gevangen te laten nemen! En als 't scherm valt, moet 't tooneel 't residentiehuis voorstellen. Daarvoor dansen negers en Portugeezen, Timoreezen en negerinnen een wilden rondedans om de Hollandsche vlag; de resident staat met 'n groote Portugeesche ridderorde — voor z'n zorg voor een bevredigende oplossing van 't geschil — lachend naast den donkeren hidalgo, die z'n benoeming tot president van de Republiek in de hand houdt... natuurlijk moet nog een vrouwenquaestie ingelascht, om..."

Hier houdt m'n bezoeker even op, om z'n uitgegane sigarette aan te steken, en ik maak van de gelegenheid gebruik. 'n Heerlijk, neen, 'n grootsch plan vind ik het; zeker zal ik z'n raad opvolgen, als ik tijd heb; maar nu moet ik brieven afmaken die straks met de mail weg moeten.

„Sluit de mail!?" De man is al weg, de akelige „prozaische cynicus" is nog geëngageerd óók, geloof ik...... Ik ben m'n stemming kwijt. En hoe mooi had ik 't niet in mijn hoofd dat begin: „Bij 't komen ter reede van Koepang, den 21en Juli te 1 uur, vernamen we al van den quarantaine-dokter dat de toestand verergerd, ja hachelijk was. Telephonisch was bericht ontvangen van een schermutseling neen een gevecht bij Lakmaras, waar de onzen hadden gezegevierd, den vijand uit zijn versterking verdrijvend met achterlating van drie dooden en ongeveer 20 krijgsgevangenen, waaronder de luitenant Da Costa".

Hoe had ik me voorgesteld onzen tocht naar Atapoepoe te beschrijven, m'n interview van den helden-luitenant Bosch weer te geven, den overtocht van de gevangenen te schilderen. Hoe fijn had ik in dezen officieelen verslaggevers-stijl een enkel woord humor kunnen weven bij 't beschrijven van de nachtelijke ontscheping van troepen, gevangenen en vrouwen, als bijv. de oude schipper met z'n pink de eenige aanwezige foeileelijke negerin haar huishoudentje aangeeft met een „soedah Neeltje, laat je zakken!" wat ze beantwoordt met een buiging en 'n grijns van 'r dikke roode lippen om de helwitte tanden.

En nu? m'n illusies weg; m'n droomen van heldendaden, Willemsorde's vervlogen; en vooral: mijn ernst weg! Want nu ik de zaak de revue laat passeeren, moet ik bekennen dat mijn raadgever van het „Prot"-stuk wel wat gelijk had, dat er veel komisch is en weinig ernstigs; dat 't onwaarschijnlijkste hier mogelijk is bij dit phantasie-volk, bij deze surrogaat-Europeanen. Zou 't onwaarschijnlijkste ook ernstig kunnen worden? Ik geloof dat zelfs dat hier kan.

Voor velen, voor de verantwoordelijke personen hier — die de zaak toch au sérieux moeten nemen — lijkt me de affaire toch niet aangenaam, en de opmerking, dat je in zulke gevallen altijd met het eene been in 't gevang en met 't andere in de lauwertakken zit, is zoo onjuist niet! 't Gaat er dan maar om wèlk been je bijtrekt, als er „geeft acht" gecommandeerd wordt."

Eerste Soerabajasche tentoonstelling van Europeesche kunstnijverheid.

In een vergadering van 't voorbereidingscomité der „Eerste Soerabajasche Tentoonstelling van Europeesche Kunstnijverheid", is besloten alle op het Missigit-plein te Soerabaja aanwezige gebouwen, thans in gebruik voor de Vezeltentoonstelling, aan te koopen, meldt het Soer. Hblad.

De opening der tentoonstelling is bepaald op 11 November 1911.

Het comité is voorts voornemens de gebouwen en den geheelen parkaanleg van het Missigit-plein, na afloop der tentoonstelling, aan de gemeente aan te bieden.

Aesthetische tentoonstelling. In De Javabode van 28 Juli j.l. lezen wij hierover o.m. het volgende:

De vergadering van het uitvoerend comité voor de te Batavia te houden tentoonstelling ter bevordering van de aesthetische opvoeding van het kind, welke ten doel had eene uiteenzetting van de resultaten, welke het bedoeld comité heeft weten te bereiken.

Behalve de leden van het comité en de pers, waren slechts weinig belangstellenden opgekomen. De leider van de bijeenkomst, de heer Van Ingen, begon met eene uiteenzetting van de vóórgeschiedenis van de thans bijna tot uitvoering gekomen plannen, en moest tot zijn leedwezen constateeren, dat de medewerking, waarop men gehoopt had, beneden de gekoesterde verwachting gebleven was. Het comité had de attentie gehad de te behandelen punten te doen hectografeeren, zoodat de bespreking gemakkelijk te volgen was; de verzameling zou evenwel voor dit verslag te omvangrijk worden zoodat wij ons zullen bepalen tot de meest markante punten. Laten wij beginnen met de mededeeling, dat in de samenstelling der verschillende comité's de volgende wijzigingen zijn gekomen: de heeren Beekman en Milius en mejuffrouw Binger zijn uitgetreden, terwijl de heeren Fischer, Van Leeuwen en Ghysels zijn opgenomen.

De reeds vroeger bekend gemaakte plannen omvatten verschillende concoursen, te houden tijdens de tentoonstelling; deze omvatten: muziek, zang, tooneel, gymnastiek en rythmisch bewegen, terwijl bovendien nog zullen ingericht worden een schooltentoonstelling van weefkunst, een tentoonstelling van teekenwerk, gemaakt door leerlingen van algemeene ontwikkeling, en een van reproducties van moderne schilderijen.

Veel animo heeft het comité nog niet weten te wekken; zoo hebben zich voor het muziek-concours waarvoor de vertolking van „eine kleine nachtmusik" als opgave was gesteld, nog geen deelnemende clubs opgegeven.

Een zanguitvoering. Een kinderkoor zal

een stuk zingen, terwijl mej. Russcher eenige kinderliedjes zal voordragen. De heer Gerharz heeft de leiding van een kinderzangspel op zich genomen.

Een dansuitvoering. Eveneens heeft de heer Gerharz zich bereid verklaard een klasse kinderen rythmisch te laten bewegen op zang, en op muziek.

De subcommissie voor dit deel van het programma bestaat uit de dames Boot, Deelman-Born, Wefers Betting, en de heeren Wefers Betting en Milius die tevens het Uitvoerend Comité vertegenwoordigen.

Een gymnastiek- en scherm-uitvoering. Een klasse van jongens en meisjes zullen eenige vrije- en orde-oefeningen verrichten. Er zullen oefeningen aan werktuigen vertoond worden, terwijl er ook een schermconcours op sabel en fleuret gehouden zal worden. De eindkamp zal op een der tentoonstellingsavonden gehouden worden.

De subcomm. voor deze afdeeling, tevens jury, zal bestaan uit de heeren Pourchez, Jonkers en Keen, die tevens het U. C. vertegenwoordigt.

Opvoering van een tooneelstuk. — Welk tooneelstuk opgevoerd zal worden, is nog niet bekend. De subcommissie voor deze afdeeling bestaat voorloopig uit mej. Binger en den heer Meijer als vertegenwoordiger van het U. C.

Lezingen en voordrachten over aesthetische ontwikkeling. Wat houdt de aesthetische ontwikkeling op de school tegen? Hr. Koens.

Het aesthetische in het voorbereidend onderwijs. Hr. L. P. J. Vermeulen.

Het bebouwen van kunst-werken. Hr. J. G. van Ingen.

Subcommissie voor deze afdeelingen de H.H. Vermeulen en Van Ingen.

Dit wat betreft de voorstellingen, welke in de pendoppo van het Gymnasium Willem III zullen worden gegeven.

Wat de tentoonstelling aangaat, deze belooft zeer belangwekkend te worden en wel voornamelijk door de medewerking van Europa; het Bataviasch Genootschap had geen termen kunnen vinden om verschillende exemplaren van weefkunst c. a. af te staan, zoodat men nu bij particulieren zal moeten aankloppen. Wij zullen in het kort samenvatten wat Europa deed om de weinige belangstelling van Indië te beter te doen uitkomen.

De „Nederl. Fabriek van schoolmeubelen" voorheen J. H. Keunen te Amsterdam heeft een belangrijke inzending schoolmeubelen beschikbaar gesteld. Fransche, Duitsche en Engelsche firma's zonden collecties modellen over onderwijs, de gemeente Parijs zelfs een verzameling van 40 vierk. M., welke na afloop aan het Schoolmuseum te Amsterdam wordt aangeboden. Duitsche, Deensche en Zweedsche uitgevers ontzagen geen kosten om het comité te helpen aan schoolplaten, waaronder uit Zweden een prachtcollectie platina-afbeeldingen. De firma Brown & Co. droeg bij met reproducties van kunstwerken evenals de Algemeene Photografische Gesellschaft te Berlijn. Uit het Rijksmuseum ontvangt het comité gipsafgietsels, voornamelijk naar Quellinus. Op het gebied van prentenboeken en speelgoed zal 't meest moderne worden tentoongesteld. Verder kunnen verwacht worden teekeningen van schoolgebouwen en schooltuinen (ontworpen door den bekenden tuinarchitect Springer). Een poging om een tuin aan te leggen kon door gebrek aan fondsen niet worden doorgezet; de reeds gemaakte teekeningen zullen evenwel ter bezichtiging worden gesteld.

Het fröbelonderwijs is verzorgd door Den Haag (methode Ligthart). De Nederl.-Indische scholen hebben een aanschrijving van den directeur van E. O. en N. gekregen om te steunen door toezending van teekeningen. Misschien zullen ook proeven van scholen in Oostenrijk ontvangen worden. De voorzitter van de Vereeniging voor Teekenonderwijs in Nederland, de heer Wäerink, zeide een goed verzorgde inzending toe.

Wij zullen evenwel de opsomming eindigen; voldoende is aangetoond, dat de tentoonstelling over een groote hoeveelheid materiaal zal beschikking, dat in de verschillende lokalen van het gymnasium, naar het comité hoopt, behoorlijk tot zijn recht zal komen. Uit den aard der zaak is het gymnasium niet geschikt voor expositiegebouw, doch men zal er van maken wat mogelijk is.

Wij komen nu aan de meer essentieele factoren, n.l. de financiën, de openstelling, den duur etc.

De bedoeling is de tentoonstelling te houden in de laatste week van September en in de eerste week van October. Men tracht zooveel mogelijk aan te moedigen tot bezoek en heeft daarom een voorstel geformuleerd om van de Regeering gedaan te krijgen dat de Onderwijs inspecteurs van Java zoowel als van de Buitenbezittingen en de onderwijzers van Java de tentoonstelling zullen bezoeken. Aan de onderwijzers zou vergoeding voor reiskosten kunnen worden toegekend, verblijfkosten moeten zij zelf dragen. De entree is zoo laag mogelijk gesteld n.l. op *f* 0.50. Na afloop der tentoonstelling hier zullen de inzendingen waarschijnlijk te Semarang en te Soerabaja worden tentoongesteld.

De directeur van onderwijs naar Europa. — Uit Batavia schrijft men aan het Soer. Hblad:

De directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, de heer Mr. Dr. Koster, gaat begin Augustus met de „Rembrandt" naar Europa, met 3 maanden buitenlandsch verlof.

Dan komt de directie van dit departement tijdelijk in handen van den heer Kalshoven, secretaris van O., E. en N.

Inlandsche rechtsschool. Naar wij in de Indische bladen lezen is van het plan om een eigen gebouw op te richten voor de Inlandsche rechtsschool door de regeering voorloopig afgezien. Het thans voor die inrichting gebezigd gebouw aan het Koningsplein zuid is weer voor zes jaren ingehuurd.

FEUILLETON.

Nabetrachting van het Vezelcongres. *)

Wie geluisterd heeft naar het woord der dankbaarheid, dat de vreemde congresgangers hebben gesproken, heeft daarin den toon der lichte overdrijving niet gemist. Wanneer wij bewondering hebben getoond voor den opzet en voor de leiding van het congres, wanneer wij dus het congres qua talis hebben gewaardeerd als iets gelijks en iets grootsch, dan rest altijd nog de gewichtigste vraag, namelijk die omtrent de resultaten voor de cultuur in Nederl.-Indië. En al de schoone woorden van lof en dankbaarheid verbeteren de omstandigheden niet, waarin Java en de Buitenbezittingen ten aanzien der vezelcultuur verkeeren.

De zaak is, dat het congres door sommigen al wordt beschouwd als de inzet van een betrekkelijk nieuwe en groote cultuur, de vezelcultuur, welke een pijler moet worden van Indië's welvaart. Dat nu moge zeer wenschelijk zijn, de kans er op is, blijkens het verhandelde op het congres, niet groot. Maar dit te hebben aangetoond, is al een bijzondere verdienste.

Het feit, dat de vezelcultuur in de jongste jaren zich in Indië uitbreidde, staat vast. In de „korte berichten voor landbouw, nijverheid en handel", uitgegeven vanwege het Departement van Landbouw, werd eenigen tijd geleden de uitslag medegedeeld van een enquête over de uitgestrektheid, welke op 1 Januari 1911 de vezelgewassen besloegen. Kapok en katoen nemen daarvan natuurlijk het overgroote deel in beslag, vooral op de Buitenbezittingen, waar de aanplant van agave- en van pisangvezels niet noemenswaard is. Op Java zijn 8839 bahoes door vezelondernemingen aangeplant met kapok, 8748 met sisalhennep, 382 met manilla-hennep. De bevolkingscultuur op Java heeft voor kapok 30078 bahoes, katoen 2115, agave-vezels 359, pisangvezels en manillahennep 2020. De totalen voor heel Indië zijn 41442 bahoes kapok, 12527 katoen, agave 9317, pisangvezels 2637 bahoes.

Men kan dus niet zeggen, dat de vezelcultuur algemeen verbreid is. Zoo konden de ervaringen evenmin algemeen als omvangrijk zijn. Daarin nu heeft het congres verandering gebracht, omdat men er van zijn eigen kennis en ervaring heeft meegedeeld. Achterhoudend is men niet geweest... op een enkele uitzondering na. De „Handelsvereeniging Amsterdam" namelijk wenscht haar gegevens van de vezelcultuur geheim te houden. Op Bendoredjo heeft zij 1300 bahoes agave, waarvan de productie verwerkt wordt op Djengkol-Kallassan, waar een agaveaanplant van 3000 bahoes is. Van dien aanplant moest in het jongste verslag verklaard worden, dat hij ongelijk is en achterlijk en een productie gaf van slechts 9800 pikol. Er werd met verlies gewerkt. Op Karang Dinoyo heeft de H. V. A. een aanplant agave van 1100 bahoes, maar de exploitatie moet dit jaar pas aanvangen.

De H. V. A. had derhalve heel wat kunnen meedeelen, maar zij verkoos dat niet. De geheimhouding gaat zóó ver, dat aan de buitenlandsche congresbezoekers niet slechts de toegang tot de fabriek, doch zelfs tot den aanplant werd geweigerd. Men kan die geheimhouding betreuren, men heeft haar tevens te eerbiedigen; en het is te hopen, dat de H. V. A. ten congresse, waar zij zweeg, een ander vernomen heeft, waarmee zij haar winst kan doen.

Gelukkig waren anderen scheutiger. Uit de gewesten Semarang en Solo, waar de meeste vezelondernemingen zijn, waren verscheidene planters opgekomen en men heeft een antwoord gezocht op de vraag, onder welke omstandigheden de vezelcultuur kan slagen, welke vezel in bepaalde gevallen de verkieselijkste is, hoe de bereiding het best geschiedt. Uit West-Java waren haast geen planters opgekomen; uit Midden- en Oost-Java brachten het overgroote deel te zamen.

*) Overgenomen uit de *Javabode* van 1 Aug. 1911.

De correspondent van het S o e r. H b l a d te Semarang schrijft aan zijn blad:

,,Een tijdje geleden werd in de L o c o m o t i e f verbazing geuit, dat er zoo weinig animo bestond voor de rechtsschool. Van Inlandsche zijde vernemen wij, dat de reden daarvan niet is te zoeken in de onzekere positie na afloop hunner studie, maar uitsluitend in de duurte daarvan.

De opleiding van dr. djawa is geheel kosteloos. Nu ligt het niet in de bedoeling om ook hier kostelooze opleiding te willen genieten: daar de Inlandsche rechtskundigen moeten voortspruiten uit de élite van de Inlandsche maatschappij, wat voor Inlandsche geneeskundigen niet noodzakelijk is, maar men vraagt gratis voorbereidingsonderwijs op de Europeesche lagere school en vermindering van het kostgeld op 't internaat te Batavia.

Men kan ook wel bij families gehuisvest worden, maar zoo dit in speciale gevallen niet gaat, is men aangewezen op het internaat en in zoo'n geval is een kost- en leergeld ad *f* 35 bijv. voor een ass.-wedono beslist te hoog.

Een regent kan *f* 50 betalen. Voor hem is dat bedrag geen bezwaar, men vergete niet dat de meeste Inlandsche ambtenaren gezegend zijn met een aantal kinderen. (Beperking van 't kinderaantal door kunstmiddelen bestaat bij hen niet. Bij de Inl. getrouwde vrouw zijn dergelijke maatregelen uit den booze.)

Moet er voor één kind al maandelijks *f* 35 uitgegeven worden, wat blijft er dan voor de anderen over als het tractement hoogstens *f* 145 bedraagt?

WEST-INDIË.

SURINAME.

Blijkens de berichten uit Suriname zijn de gemoederen er nog steeds in gisting. De lezing van dominee B o e r s heeft gewerkt als een stok in een mieren- of termietennest gestoken. Het zal nog een geruimen tijd duren eer de gewone kalmte is teruggekeerd in die kleine maatschappij, waarin zoo weinig voorvalt dat de aandacht afleidt. Daar valt geen Gioconda te stelen, waardoor alle Afrikaansche kwestiën op den achtergrond geraken. Overstroomingen, orkanen, aardbevingen komen er niet voor. Kwam er nu maar een reizend circus of een operatroep, dan was het leed spoedig vergeten.

Of des heeren T h o m s o n's ,,O p e n b r i e f a a n D s. A. E. B o e r s" het door den schrijver gewenschte effekt zal hebben staat nog te bezien, want in dit ,,P e n d a n t v a n 's H e e r e n B's O v e r d e b e w e g i n g i n d e z e d a g e n" — zooals de ondertitel luidt — zegt de heer T h o m s o n menige harde waarheid, en harde waarheden worden nu eenmaal slecht verduwd.

Met den open brief beoogt de heer T h o m s o n, lid der Koloniale Staten, dominee Boers duidelijk te maken, waarom diens lezing, waarvan men zulke hooge verwachtingen had, inplaats van een succes tot eene mislukking werd. En dan worden, in een achttal bladzijden, den heer B o e r s eenige vragen voorgelegd, die hem een anderen kijk op de dingen zullen geven en hem het onredelijke van vele zijner uitingen doen inzien.

Als een bewijs hoe prikkelbaar dominee Boers' lezing de menschen gemaakt heeft, het volgende: onder de lessen door den dominee gegeven, komt ook deze voor: ,,Niet een zwart kind zijn pakje laten dragen omdat men minder zwart is — of bijna blank." Van deze niet zeer gelukkige inkleeding van een in het algemeen bedoelden raad maakt de heer T h o m s o n gebruik om de volgende vraag te plaatsen: ,,Is het ook uwe bedoeling Ds. Boers, dat men eerst v o l k o m e n blank moet zijn, aleer men een zwart kind als pakjesdrager mag gebruiken?"

En de heer T h o m s o n heeft de brochure van dominee B o e r s ,,kalm en zonder prejudice gelezen en herlezen." Wat moet men dan verwachten van hen, die in andere gemoedsstemming gelezen hebben?

De komst van een reizend circus is inderdaad dringend noodig!

Aan het slot van zijn open brief resumeert de heer T h o m s o n de redenen waaraan het te wijten is dat dominee Boers' lezing geen succes was, in de volgende woorden:

,,Naar mijne innige overtuiging n i e t aan uwe bedoeling om te krenken en te grieven, dus niet aan opzet, om de geheele gekleurde bevolking onder het Motto ,,Zedelijke verheffing" zoo laag mogelijk neer te trekken, maar aan de gewoonte den Hollander eigen, om te generaliseeren en aan het eigenaardige of ongewone kleed, waarin gij uwe geschreven zoowel als uwe uitgesproken gedachten hebt gestoken."

En dan profeteert de heer T h o m s o n: ,,Toch zal na jaren blijken, dat uw werk niet geheel onvruchtbaar was, want de s l a p e n d e n hebt gij door uw snibbigen toon wakker geschud en als wachtwoord toegefluisterd: ,,,Staat op en waakt'", terwijl gij door uwe helle kleuren den slaap verdreef uit de oogen van de w a k e n d e n, die op weg waren in slaap gesust te worden."

***

Achter den open brief is overgedrukt een reeks artikelen onder den titel ,,W a a r g a a t 't h e e n" verschenen in O n z e W e s t van 1905 (Nos. 571—580) van de hand van den heer T h o m s o n. Veel van hetgeen hierin voorkomt is door de lezing van dominee B o e r s weer actueel geworden.

De nieuw benoemde landvoogd zal zeker niet nalaten kennis te nemen van uitingen als deze open brief, die hem, naar vermoed mag worden, door den schrijver wel zal zijn toegezonden. Aanbevolen zij hem ook de lezing van den brief van haar correspondent te Paramaribo in de N. R. Ct. van 23 Augustus, Ochtendblad A.

De nauwgezette kennisneming van zulke beschouwingen over den tegenwoordigen toestand der kolo-

Bij de besprekingen betreffende de vezelcultuur, viel de Europeesche onderneming natuurlijk te onderscheiden van den Inlandschen landbouw. Op het congres nu kon men vier groepen van deelnemers onderkennen: planters, wien het in de eerste plaats te doen was om voorlichting voor de Europeesche onderneming; ambtenaren, die vooral ten bate van den Inlandschen landbouw kwamen spreken en hooren; machinefabrikanten en machinehandelaars; handelaars in producten. Maar wanneer de handel als groep genoemd wordt, dan dient toch ook vermeld, dat die handel slechts geringe belangstelling heeft getoond, althans door weinigen werd vertegenwoordigd.

Deze afwezigheid was hierom te meer jammer, wijl voor de ontwikkeling van enkele vezelcultures juist de medewerking van den Europeeschen handel bepaald is noodig geacht. Zoo voor de katoen. Te Palembang ging het tot dusverre vrij aardig en de uitvoer leverde daar gedurende het vorige jaar een millioen gulden op (100 duizend pikol à *f* 10.—). Maar vooreerst wordt er niet gezuiverd, ten tweede wordt er niet gesponnen, ten derde zijn er in den katoenhandel bepaalde misbruiken in het Palembangsche, zoowel als elders in Indië. Waar tevens gebleken is, dat de katoenteelt op Europeesche ondernemingen niet stellig op goede vooruitzichten kan bogen, daar is het ondersteunen der Inlandsche teelt het meest voor de hand liggend. Die steun moet grootendeels komen van de zijde der handelshuizen. Dan zou tevens het machinale zuiveren en spinnen moeten worden ingevoerd, maar welke de vereischte machines zijn, kon evenmin als de rentabiliteit door het congres worden vastgesteld. Gouden bergen zijn van de katoen voorloopig niet te wachten.

Het vlechten van tabaksmatten uit poeroenvezel in Zuid- en Oost-Borneo is een zeer nuttig bedrijf, dat echter gepaard gaat met een zóódanig verkeerden verkoop, dat de Inlander daarvan slechts een bijverdienste heeft. Het gevolg daarvan kan zijn, dat vandaag of morgen een onvoldoende hoeveelheid matten wordt afgeleverd en de tabakscultuur zich op andere wijze moet voorzien. Het is eigenlijk een schande, dat de werkman zich met een loon van 1 à 2 cent per uur tevreden stelt en de opkooper een overmatig voordeel trekt. Het is de handel, die daarin een verandering kan brengen. Gebleken is ook wel, dat het vlechten van weelde-artikelen den Inlander geen groote voordeelen bezorgt. Er is geen markt voor. Het congres heeft het wel niet bepaaldelijk gewild, maar tòch als bij toeval een streep gehaald door al vele mooie verwachtingen en voorspiegelingen......

Men kan er te Batavia en in Den Haag tokotjes voor openen, maar handel en markt zijn er voor de fraaie voorwerpjes niet. Wanneer men de ,,kunstnijverheid" van den Inlander wil beschermen, moet men dus vooral niet voor den dag komen met goede winsten, door den verkoop te behalen. De zorg voor het instandhouden van de Inlandsche ,,kunstnijverheid" verblijve aan het Inlandsche hoofd; de Europeesche ambtenaar lette meer op arbeid, waaruit een economisch voordeel te behalen valt.

Zoo'n arbeid is de cultuur en de bereiding der jute (hibiscus cannabinus). De jute wil wel groeien op Java, namelijk op drassigen bodem, maar of het Europeesch kapitaal er zich druk mee maken zal, is aan grooten twijfel onderhevig. Kan nu de Inlander in de voor jute geschikte streken er toe gebracht worden na de cultuur ook de bereiding ter hand te nemen, dan is hem een winstgevend bedrijf verzekerd. Immers zou, met in gebruikneming van nieuwere handmachines, een misschien tienvoudig product aan garen te verkrijgen zijn, terwijl een handweefgetouw, mits doelmatig aangewend, een zeer bruikbaar linnen zou opleveren. De goeni-zakken, die bij duizenden uit Britsch-Indië worden betrokken, zouden dan hier in Indië worden vervaardigd.

Men ziet, dat het belang der bevolking op het congres wel zwaar heeft gewogen. Steeds is gevraagd wat een vezelcultuur voor hàar zou kunnen zijn en hoe zij het product zou moeten bewerken. Hoe eigen-

nie zal hem voorbereiden voor de moeilijke taak, die hem ginds wacht. Van zijn beleid zal het afhangen of de kolonie de kalmte herkrijgt, noodig voor haar economische ontwikkeling.

Blijft de gisting — door zeer verschillende oorzaken ontstaan — aanhouden dan is samenwerking van allen aan de bereiking van het eerst noodige uitgesloten.

***

Dat er in Suriname velen zijn, die door de heerschende opwinding zich niet laten onttrekken aan ernstige en nuttige zaken bewijst de voorgenomen oprichting van eene „V e r e e n i g i n g t e r b e s c h e r m i n g v a n z u i g e l i n g e n".

Door een voorloopig comité, waarvan de geneesheeren V a n i e r en F l u voorzitter en secretaris waren, daartoe uitgenoodigd vergaderden de geestelijken en voorgangers van de verschillende gemeenten, de geneesheeren, apothekers alsmede de vertegenwoordigers der zieken- en begrafenisfondsen, ter oprichting van bovengenoemde vereeniging. Aanwezig waren ook de Geneeskundig Inspecteur, de Commissaris van politie, de ambtenaren van den burgerlijken stand en de dames Alvares en Begemann.

Na afloop der vergadering traden alle aanwezigen als leden toe.

***

D e W e s t van 1 Augustus deelt mede, dat de heer J. B. Nassy in de kolonie is teruggekeerd en onderhandelingen met het gouvernement heeft aangeknoopt over de oprichting van een fabriek, om uit Possentriehout pulp te verwerken voor papierfabricage.

Niet onwaarschijnlijk is het dat onder de thans waardelooze houtsoorten in de wouden, vele gevonden zullen worden geschikt voor papierfabricage. Voor zooveel bekend heeft het boschbeheer in Suriname geen onderzoekingen in die richting gedaan.

***

Naar aanleiding van het onlangs verschenen jaarverslag, geeft D e W e s t van 28 Juli de volgende beschouwingen over de Koloniale Postspaarbank:

„Bij de beoordeeling van den economischen toestand van een land, is de stand der spaarbanken een niet te verwaarloozen factor.

Wie zich de moeite geeft, de maandelijksche staatjes van de koloniale postspaarbank in te zien, krijgt geen hoogen dunk van den bloei dier inrichting.

Volgens de iongste opgaaf, is in de eerste helft van dit jaar zoowat 250 duizend gulden ingelegd op de spaarbank, en ruim 275 duizend gelicht. Dat is dus een kleine achteruitgang.

Neemt men echter de vergelijking over meedere jaren — waartoe het onlangs verschenen jaarverslag uitnemend de gelegenheid biedt — dan blijkt het gelukkig, dat de spaarbank, wel is waar langzaam, maar toch gestadig de zeven jaren van haar bestaan is vooruitgegaan.

Het saldo tegoed, hetwelk eind 1904 bedroeg 512 duizend gulden, is geleidelijk gestegen tot 840 duizend aan het eind van het afgeloopen jaar.

Er is dus vooruitgang, en wel regelmatig, van jaar tot jaar. Zoodat althans deze statistiek geen houvast geeft voor de bewering, dat de laatste zeven jaren de algemeene toestand belangrijk achteruit is gegaan. Toegegeven moet echter worden, dat de vooruitgang der belegging niet groot is.

Misschien zou dit anders zijn, indien de bepalingen voor de inleggers wat aanlokkelijker waren. Het is zeker een groot voorrecht, dat de kolonie zonder voorbehoud de teruggave van alle inlagen waarborgt, zoodat men zonder vrees zijn gelden ter spaarbank kan deponeeren. Maar dit is dan ook 't eenige goede wat men er van zeggen kan. De rente-standaard is heel gering, slechts 2.4 pCt. Dat wil zeggen nominaal. In werkelijkheid is de rente minder. De rente gaat eerst in, het kwartaal volgend op dat waarin de inlage geschiedt. Wie bijvoorbeeld 1 April een bedrag deponeert, ontvangt eerst rente daarover met ingang van 1 Juli. Voor teruggevraagde gelden wordt eveneens geen rente uitgekeerd over het loopend kwartaal. Wie dus 30 Juni een bedrag licht, krijgt slechts rente tot 31 Maart. Voor onderdeelen van *f* 5 wordt geen rente vergoed. Dit zijn bepalingen, die uit een zakelijk financiëel oogpunt niet aanlokken tot geldbelegging op de koloniale postspaarbank. Ook de terugbetalingen zijn niet vlot geregeld. Een bedrag boven *f* 25 behoeft eerst binnen drie weken te worden uitbetaald. Gelukkig schijnt in de praktijk van die bevoegdheid weinig of geen gebruik te worden gemaakt.

De spaarbank maakt vrij goede zaken. Wegens belegging van gelden verkreeg zij het afgeloopen jaar *f* 29.769.06, terwijl zij aan hare inleggers toekende *f* 14.621.26 rente. Aan rente werd dus een winst gemaakt van ruim 15 duizend gulden.

Na aftrek der uitgaven bedroeg de saldo-winst van de spaarbank *f* 10.767,6 .

Het jaarverslag wordt toegelicht met verschillende interessante statistieken. Een daarvan verdeelt de inleggers naar hun landaard. Het blijkt dat het grootste aantal spaarders Surinamers zijn. Hun aantal bedraagt ruim 6200, met een gezamentlijk tegoed van bijna 460 duizend gulden.

Na hen, volgen in aantal de Britsch-Indiërs. Er zijn zoowat 2500 Britsch-Indiërs, die tezamen bijna 243 duizend gulden op de spaarbank hebben belegd.

Europeesche inleggers telt de spaarbank 561, met een tegoed van *f* 43.538.44.

Van de gelegenheid om bedragen van de koloniale postspaarbank te doen overschrijven op de Rijkspostspaarbank in Nederland, en omgekeerd, werd door 98 personen gebruik gemaakt."

aardig stak daarbij de „tafelrede" af van den regent van Demak, die, waar allen bezield bleken van ijver, op niets zoozeer den klem legde als op de raadzaamheid van langzaam voort te gaan. Vooral langzaam! Europeesche bemoeiing wil juist die langzaamheid vervangen door een beetje energie.

Het congres was een verzamelen van kennis; waar de kennis niet genoegzaam kon zijn, was het een zoeken en aanwijzen van richting. Herhaaldelijk werd de slotsom, dat er méér proefnemingen moesten zijn, en tevens werd getracht die proefnemingen in de eerstkomende tijden te verzekeren. Voor de jute: méér proeven. Voor den ananasvezel: méér proeven.

Het was volstrekt niet algemeen bekend, dat de ananasvezel zoo'n bijzonder deugdelijke is. Sterk is hij en fijn, dus voor vele doeleinden geschikt. Geschikt voor Inlandsche bewerking en voor Europeesche industrie. Maar... er bestaat, volgens de buitenlandsche deskundigen, voor den ananasvezel geen markt, en zoo heeft men hier derhalve te doen met een hachelijk geval. De verwachtingen kunnen alweer niet hoog zijn.

De rameh heeft op het congres een veer moeten laten. Al jaren geleden werd erkend, dat de machines voor het ontgommen en verder bereiden van dien vezel nog niet bekend zijn. Maar mannen, als Rouffaer in zijn bekend werkje over de voornaamste industrieën der Inlandsche bevolking, en dr. Greshoff — zie het artikel „rameh" in de Encyclopaedie van Ned.-Indië — achtten den rameh-vezel superieur; dat nu moet op gezag van prof. v. Iterson verworpen worden. Gebrek aan elasticiteit maakt hem ongeschikt voor een duurzaam weefsel. De commissie, welke tijdens het congres de rentabiliteit van rameh-cultuur onderzocht heeft, vond het overbodig, dat de rentabiliteit in studie wordt genomen, te meer omdat er over gegevens haast niet te beschikken valt. Deze conclusie zal niet nalaten enkele kapitalisten te leur te stellen. Er zijn er nog altijd, die, op grond van de goede, maar thans verloren reputatie, iets in de rameh zien (men zie het artikel in de Locomotief van 25 Juli). Dezer dagen bleek, dat eenige Engelschen gronden zoeken, om er een rameh-onderneming te vestigen.

Met nadruk is gewezen op een noodzakelijkheid voor de ontwikkeling van de cultuur der bevolking, namelijk dat de zorg voor de veiligheid wordt versterkt. Bij de behandeling der kapok en van den cocosvezel kwam die zaak te berde. Kapok is een artikel voor de Europeesche onderneming, mits zij er nog andere producten bij heeft, bv. cacao. Nergens is de kapok mooier dan op Java, en ook de bevolking zal er toenemende voordeelen uit kunnen verkrijgen, indien zij tot een rationeeler cultuur kan worden gebracht. Over weinig producten is de uitspraak van het congres zóó beslist geweest, en het lijdt geen twijfel, dat men aanstonds kan beginnen met het opvolgen der wenken, welke daaromtrent op het congres zijn gegeven. Vóór alles dient gezorgd, dat de qualiteit niet vermindert.

Interessant was de behandeling van den cocosvezel, die, volgens de uitspraak van den expert, hier een toekomst heeft. Aangezien machinale bereiding de eenige goede is, kan zij aan de bevolking niet worden overgelaten. Europeesch kapitaal en Europeesch beheer zijn noodzakelijk en daaraan kan de Inlander dan zijn klappercultuur dienstbaar maken. Dat schijnt vast te staan, al is het dan ook met de vezelfabriek te Koetoardjo misgeloopen. Hierbij doen zich nog verschillende vragen voor, o. a. die omtrent het verband van vezelbereiding en coprabereiding, waarvan het samengaan door den een wenschelijk, ja noodzakelijk wordt geacht, maar door den ander wordt geoordeeld onmogelijk te zijn. En juist over dien cocosvezel is een conclusie nog uitgebleven.

(Wordt vervolgd).

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het Weekbl. de „Persekoetoean", orgaan van de Vereen. „Het Ambonsch Studiefonds". — Blijkens den inhoud van den door het Hoofdbestuur der Vereeniging „Het Ambonsch Studiefonds" verspreiden rondzendbrief aan de Radja-Patih's, onderwijzers op de scholen, Inlandsche gemeenteleeraren, militairen en andere leden der vereeniging, lag het, naar aanleiding van de genomen beschikking in de hoofdbestuursvergadering van 19 April 1911, in de bedoeling in de maand Juni of Juli van dit jaar een eigen orgaan van de vereeniging in het leven te roepen. Deze maatregel werd noodig geacht, teneinde een gezond vereenigingsleven tusschen de leden onderling te bevorderen en hooger autoriteit in kennis te stellen met de nooden en wenschen der vereeniging.

Het blad zou den naam dragen van de **Persekoetoean** en voorshands een weekblad zijn, dat elken Zaterdag ingenaaid zal verschijnen op papier van goede kwaliteit. Teneinde oud en jong, rijk en arm, hoog en laag geplaatsten in de maatschappij in staat te stellen van den inhoud van het orgaan kennis te nemen, zal de prijs zoo laag mogelijk worden gesteld.

Het maken van winst wordt niet beoogd, alleen zullen de onkosten worden vergoed. De afzonderlijke nummers zullen tegen den prijs van vijf cent worden verkocht. Aangezien evenwel in de praktijk zoo dikwijls blijkt, dat men wel gaarne nieuwsbladen leest, doch liever niet betaalt en dat de betaling der abonnementsgelden, hetzij jaarlijks, halfjaarlijks of driemaandelijks aan velen werkelijk te zwaar valt zoo is, ter ondervanging van deze bezwaren, bepaald, dat het orgaan alleen verkrijgbaar zal zijn tegen gereede betaling bij hen die daarvoor door het hoofdbestuur zullen worden aangewezen. Natuurlijk heeft men daarbij in de eerste plaats het oog op de regenten, Patih's, onderwijzers op de scholen, Inlandsche leeraren bij de gemeenten en onderofficieren, omdat zij de personen zijn, die dagelijks het meest met de bevolking in aanraking komen, doch niettemin wordt ook de hoop gevestigd op den steun van de afdeelingsbesturen, wien, naar aanleiding van de actie van het Hoofdbestuur, in overweging wordt gegeven ten deze de noodige algemeene vergaderingen te beleggen, opdat bekend worde, hoe groot de oplaag van het orgaan zal moeten zijn.

Ten overvloede wordt er nog eens op gewezen, dat het blad uitgegeven en verspreid wordt in het werkelijk belang van Ambon en van de Amboneezen, hetgeen te meer wenschelijk wordt geacht, omdat, naar het schijnt, de regeering en de handel hen vergeten en reeds de roep bestaat dat Ambon achteruitgaat.

Moord op den Cipier te Boelacomba (afdeeling Oosterdistricten van het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden). Volgens bericht, voorkomende in de **Pemberita Makassar** van 9 Juni 1911 no. 66, is de cipier van 's lands gevangenis te Boelecomba, met name S u i t e l a, in den vooravond van den 7den dier maand, plotseling door twee tot dwangarbeid veroordeelde personen aangevallen en gedood. De hoofddader liet daarbij eveneens het leven; de andere bevindt zich in hechtenis.

De djaksa van Boelecomba is tijdelijk met het cipierschap belast.

De Saparoeasche school. In hetzelfde blad wordt tevens vermeld, dat in het jaar 1912 te Saparoea (Ambon) een school voor Europeesche kinderen zal worden geopend. De kinderen van aanzienlijke inlanders en van hen die daarvoor in aanmerking zullen worden gebracht, zullen eveneens tot die school worden toegelaten.

De school zal genoemd worden de S a p a r o e a s c h e s c h o o l.

Nederlandsch-Indische rijst naar Turkije. — Ook maakt de **Pemberita Makassar** in hetzelfde nummer melding van het feit, dat onze minister van Buitenlandsche zaken de aandacht van belanghebbenden zou hebben gevestigd op de mededeelingen van den Nederlandschen gezant te Constantinopel, waaruit zou blijken, dat de Turksche minister van oorlog en zijn ambtgenoot van marine, ten behoeve van de voeding van het Turksche leger en van het Turksche scheepsvolk op de oorlogsschepen, gebruik zou willen maken van Ned.-Indische rijst, voor welker levering de tusschenkomst van den handel werd ingeroepen.

Tegenwoordig wordt veel rijst uit Nederl.-Indië naar Arabië verscheept en wanneer een deel daarvan naar Turkije kon worden vervoerd, zouden de transportkosten tot een minimum kunnen worden teruggebracht.

In elk geval zal het voor den Ned.-Indischen rijsthandelaar aanbeveling verdienen te Constantinopel een gemachtigde aan te stellen, zoo mogelijk met een eigen kantoor.

Pestaangelegenheden in Nederl.-Indië. Volgens beschouwing van de **Bromartani** van 11 Junt j.l., no. 47, schijnt niet altijd eenstemmigheid bij de geneesheeren te bestaan bij de behandeling van zieken die pestverschijnselen vertoonen. Zoo werd bij een kind van den pengoeloe (priester) te Malang ,door den Dokter-Djawa aldaar pestverschijnselen vastgesteld en was het geheele gezin verplicht in de pestbarakken te vertoeven.

Dr. Koefoed zou zich met die diagnose niet hebben vereenigd, zoodat het gezin weder werd vrijgelaten. Said Ali daarentegen was op advies van den militairen geneesheer en van dr. Koefoed als pestlijder opgenomen, doch de Doctor-Djawa en de chef-geneesheer waren van dat feit niet overtuigd en lieten den Arabier weder vrij.

In het eene geval had de Dokter-Djawa dus ongelijk, in het andere had hij het blijkbaar bij het goede eind.

Het is in elk geval te hopen, zegt de **Tjahaija Timor** dat het al of niet vertoonen van pestverschijnselen geen verband houdt met de meerdere of mindere mate van sympathie van de geneesheeren voor de lijders.

In dit artikel viel ons op het gebruik van het werkwoord p e s t e n (pestkan *) dat blijkbaar dus reeds ingang heeft gevonden in de Inlandsche maatschappij.

*) Dit is de causatieve vorm van „pest".

WAT DE CHINEES VERTELT.

Huiszoeking en arrestatie door de Ned.-Ind. politie van Chineezen in de Chineesche woningen. Wanneer de schrijver van het artikel, voorkomende in de **Perniagaän** van 17 Juni 1911 no. 133, zich niet vergist, dan heeft de Bataviasche Chineesche Wijkmeestersbond reeds eenige maanden geleden een verzoekschrift aan de Indische regeering ingediend, strekkende, dat men het daarheen zoude leiden, dat, bij huiszoeking en arrestatie van Chineezen in de Chineesche woningen door de Indische politie, steeds een Chineesch officier of een Chineesche Wijkmeester tegenwoordig zoude moeten zijn.

Dit verzoek zou zijn gedaan, niet alleen omdat zulk een landsdienaar dan getuige kan zijn in het belang van de Inlandsche politie zelve, waardoor veel bedrog en achterklap zal worden vermeden, maar ook opdat de ruslige Chineesche burger gevrijwaard zij tegen diefstal en onnoodige mishandeling.

Als voorbeeld daarvan kan dienen het gebeurde met een Chineeschen timmerman van Makausche stam, die te Soekaboemi op een avond, zonder zich aan iets schuldig te hebben gemaakt en zonder dat het Chineesch bestuur van iets afwist, door drie politieoppassers in hechtenis werd gesteld, naar de schoutswoning werd gebracht en dáár aangehouden. Den volgenden morgen was de gearresteerde overleden.

Het terzake ingestelde strafrechterlijke onderzoek heeft de onschuld van den overledene aan 't licht gebracht, terwijl toen tevens aangetoond is kunnen worden dat het slachtoffer van het optreden van de politie het voorwerp was geweest van onrecht en geweld. Teneinde dit onderzoek niet te bemoeilijken, zal de schrijver zich over het gebeurde niet verder uitlaten, doch hij koestert de hoop, dat de daders hun welverdiende straf niet zullen ontgaan.

Voorbeelden, welke kunnen bevestigen dat, met betrekking tot huiszoekingen, veel misbruiken plaats hebben, die aan rustige burgers veel overlast bezorgen, zijn in overvloed aanwezig.

Hoevele malen toch gebeurt het niet, dat listige misdadigers in ambtskleeding van wedono of ass.-wedono, gevolgd door kameraden gekleed in het ambtscostuum van een oppasser, 's avonds of des nachts aan de deur van Chineesche woningen kloppen, met het doel opengedaan te worden en zoogenaamd huiszoeking te houden wegens voorgewend bezit van clandestiene opium of andere verboden artikelen. Eenmaal binnengelaten wil die gefingeerde politie alles onderzoeken, eischt zij geldtrommel en goederen op, om, bij het verlaten dér woning alles mede te nemen wat van hare gading is. Weigert de Chinees aan het bevel te voldoen, dan wordt hij dikwijls door die gefingeerde politie gebonden en zijn mond met een prop volgestopt.

Eerst na het verlaten der woning bemerkt de Chinees pas dat hij het voorwerp is geweest van bedrog. Die Chinees kon van te voren niet weten, dat hij met een gefingeerde politie te doen had, want het werkelijk Inlandsch politiepersoneel is hem dikwijls totaal onbekend. Ook is hij angstig den toegang aan de werkelijke politie te weigeren, met het oog op de onaangename en voor hem hoogst scha-

delijke gevolgen. En laat hij onwetend de gefingeerde politie toe, dan is hij in den regel het ontvreemde geld en goed kwijt.

Verkeert de Ind. Chinees dus werkelijk in moeilijke omstandigheden ten deze, ook de Inlandsche politie komt, wegens de afwezigheid van Chineesche officieren bij huiszoekingen, herhaaldelijk voor eigenaardige toestanden te staan.

De mantri-politie te Meester-Cornelis bijv. heeft zulks reeds moeten ondervinden en liep bij de arrestatie van eenige clandestien hazardspelende Chineezen, door misverstand, een pak slaag op.

In de Chineesche wijk aldaar n.l. woonde een Chinees, met name A. B o. Met eenige landgenooten was hij bezig aan de lijkbezorging van een zijner overleden vrienden. Zooals bekend is, gaat dit met eenige gebruiken gepaard als bidden, het afsteken van vuurwerk enz., terwijl het aanwezige gezelschap den geheelen nacht in de verlichte woning opbleef (met het oog op de slechte geesten) en den tijd zocht zoek te brengen met kaartspel.

In zulk een geval wordt slechts om een kleinigheid gespeeld met het doel wakker te blijven. De mantri-politie, die bij het voorbijgaan een en ander bemerkte en overtuigd was dat wel hazardspel werd gespeeld, trad de achterdeur binnen en nam met hulp van zijn oppasser al het spelmateriaal in beslag.

Het gezelschap vluchtte bij het zien van de politie, terwijl één der aanwezige Chineezen, tengevolge van de ontstane consternatie tegen een petroleumlamp stootte, zoodanig dat zij omviel en de petroleum vuur vatte.

De vrouw van A. B o die binnenshuis was en en de vlam zag, schrikte hevig en schreeuwde om hulp. A. B o, die buiten met eenige landgenooten stond te praten, schrikte eveneens en vloog zijn woning binnen, waar hij nog bijtijds het vuur wist te blusschen.

Aangezien de mantri en de oppasser de achterdeur waren binnengekomen en A. B o hen niet kende, dacht hij met slecht volk te doen te hebben dat de bedoeling had de woning in brand te steken en dat hij wilde arresteeren.

Dientengevolge vatte hij den mantri-politie bij de hand, vroeg hem naar de reden van zijne komst in de woning zonder vergunning van den bewoner, terwijl de andere aanwezigen de partij voor A. B o opnamen en den mantri-politie met zijn oppasser zulk een pak slaag toedienden dat zij zich door 'n vlucht moesten redden.

Deze zaak uit misverstand geboren, is thans in behandeling bij den Landraad te Meester-Cornelis en zal natuurlijk haar verloop hebben, doch al deze onaangename omstandigheden hadden zoo gemakkelijk vermeden kunnen zijn, wanneer de mantri-politie door een Chineesch officier of Wijkmeester ware vergezeld geweest. Het Chineesch publiek kent dezen wel, doch de Inlandsche politie niet.

Wil men voorkomen dat dergelijke onverkwikkelijke gebeurtenissen zich herhalen tot schade van allen, dan zal het goed zijn het bovenvermelde verzoek van den Bataviaschen Wijkmeestersbond in te willigen.

Van Vreemde Koloniën.

De Russisch-Duitsche overeenkomst betreffende de spoorwegpolitiek in Mesopotamië en Perzië is publiek geworden. De inhoud verschilt niet veel van hetgeen door een onbescheidenheid in het begin van het jaar daarover in de pers vermeld is geworden, maar in twee opzichten is de stemming over het werkelijk verdrag toch anders en beter, dan over de onthullingen van een zevental maanden geleden, en dit is eigenlijk te danken aan de toen begane indiscretie.

Toen over de Potsdam-besprekingen uit de school geklapt was, werd beweerd en tegengesproken, dat de uitslag wees op een toenadering van Rusland tot Duitschland ten koste van de broederschap Parijs—St. Peterburg—Londen. Nadien heeft Rusland gelegenheid gehad door daden te toonen — bijv. in de Marokko verhandelingen — geenszins meer tot D. over te hellen dan voorheen, zoodat men in dit opzicht bij tijds is gerust gesteld. Ware de verdenking van destijds nu eerst geopperd, vermoedelijk zou zij nog hebben bijgedragen om de reeds moeilijke oplossing van het Marokko-vraagstuk nog meer ingewikkeld te maken.

De andere aangelegenheid, die tot een mildere stemming heeft geleid, is dat in het verdrag eene bepaling niet voorkomt, die volgens de Januari-geruchten in de overeenkomst te Potsdam wel was opgenomen en toen van uit Constantinopel een zóó hevig protest deed opgaan, dat zij niet onwaarschijnlijk daarom geschrapt is geworden. Daardoor moest voorkomen worden, dat de Turksche politiek te eeniger dage, voor handelingen ten opzichte van Perzië, meer voordeel van de aan te leggen spoorwegen zou kunnen trekken dan Rusland welkom kan wezen.

Is een en ander inderdaad te danken aan de voorbarige publicatie, dan is weer gebleken dat het geen kwaad kan de openbare meening ook een stem in onderhandelingen te gunnen, wanneer de betrokken staatslieden deze maar met een koel hoofd naar haar juiste waarde weten te schatten.

Heel kort weergegeven komt het verdrag hierop neer. De handel van alle natiën geniet in Perzië gelijke rechten. Rusland en Duitschland verdeelen onderling de rollen voor den spoorwegaanleg in dit land en het Turksche gebied in Mesopotamië, benevens voor het maken van eene verbinding dier spoorweggebieden. Daarbij is de Bagdadlijn met een vertakking als economische onderneming (zonder politieke bedoeling) aan D. toegekend, terwijl R. den voorrang heeft (niet zonder politieke beweegredenen) voor den aanleg in Noord-Perzië van wegen, spoorwegen, telegraaflijnen.

Daar de pers vrij algemeen gelooft dat achter den D. spooraanleg geen politieke toekomstbedoelingen schuilen, zullen wij niet zoo eigenwijs zijn het tegendeel aan te nemen...... maar toch?!

BRITSCHE KOLONIËN.

Wij ontleenen aan de Times Weekly Ed. 25 Aug. een bericht uit Wellington, de hoofdstad van Nieuw Zeeland.

Groepen socialisten, die meetings wilden beleggen tegen de militaire oefening hebben een kwaden tijd gehad. Volksoploopen, geleid door jonge mannen, voorstanders van militaire oefening, dreven de meetings uiteen. In Christchurch is het tot daden van ernstiger aard gekomen. Socialisten waren in een hal bijeen om te protesteeren, maar een menigte van 2000 voorstanders belegerde het gebouw, onder het zingen van nationale liederen.

De politie kon niet beletten dat over en weer met steenen werd geworpen en dat op straat rumoerige manifestaties plaats hadden.

***

In tegenspraak met geruchten, volgens welke de doorvoering van de Chineesch-Britsche overeenkomst tot bestrijding en uitroeiing van het opium-misbruik in China, op oneenigheden zou zijn gestuit, meldt de Times dat de Chineesche regeering, met instemming van de Engelsche, verdere maatregelen neemt tegen het opium. Na 1 Januari zou uit Perzië geen opium meer in China mogen worden ingevoerd, en uit Britsch-Indië niet meer in Mantsjoerije, Sjansi en Setsjoean.

Wat geeft de koloniale begrooting van Nederl.-Indië voor 1912 aan ter bestrijding van het opiumverbruik in onze koloniën?!

FRANSCHE KOLONIËN.

Het ideaal om in elk der Fransche koloniën een wetenschappelijke inrichting te hebben om de invloeden te bestudeeren van klimaat, bodem, kultures,- ziekten van mensch, dier en plant is zijn verwezenlijking een schrede nader gekomen. Van verschillende zijden is een som van 300.000 fr. bijeen gebracht om in Algiers een „Institut Pasteur" tot stand te brengen, het instituut van dienzelfden naam te Parijs nam op zich de technische en administratieve regeling te verzekeren. Aan een circulaire van den eersten directeur, Dr. Calmette, ontleenen wij het volgende. De inrichting beslaat meer dan een hectare in een der mooiste wijken van Algiers, met het uitzicht over het prachtige panorama der baai. Het gebouw bevat de noodige instellingen voor wetenschappelijk onderzoek, voor verpleging, voor huisvesting van mensch en dier, kweek- en proeftuinen. Zoo vindt men er verschillende kleine constructiën om muskieten en andere insecten te kweeken, die besmettelijke ziekten overbrengen en voor het afzonderen van dieren, die in observatie moeten blijven of verdacht zijn.

Zijn de gebouwen uitwendig in zeer eenvoudigen moorschen stijl opgetrokken, inwendig is alles volgens nauwkeurig vastgestelde maatregelen ingericht. Elke dienst vindt in zijn onmiddellijke nabijheid de benoodigde wasch-, broei-, ijs-, donkere kamers, enz. Alle openingen en toegangen zijn zoo door gaas beschut dat het binnendringen aan gevleugelde insecten wordt belet.

Bij den aanvang zullen er afdeelingen zijn voor hondsdolheid, medische bacteriologie, landbouw, microbiologie, phytopathologie en een vétérinaire dienst.

***

Le Temps van 1 Aug. geeft een beschouwing over de regeling der diensten van de Fransche officieren in de koloniën,

die een kijk op hun dienstverdeeling geeft, welke zeker niet van algemeene bekendheid is.

De Fransche officieren moeten twee jaren dienst doen in de tropen en keeren dan in het moederland terug om op hun verhaal te komen. Daarna gaan zij weer voor twee jaren naar de warme landen. Dit vindt L. T. opperbest. Maar de indeeling voor den verderen dienst gaat dan volgens een lijst op het rijtje af. Men is nog niet op het denkbeeld gekomen dat er voordeel in gelegen kan zijn hen terug te doen keeren naar de kolonie, waarvan zij land, volk, taal, geschiedenis al hebben leeren kennen, en waarvan zij door herhaling degelijke kennis zullen krijgen. Officieren die het Annamitisch en het Malgaasch kennen, zitten nu samen in een land waar het Arabisch gesproken wordt, waarvan zij geen woord verstaan, terwijl wie 't Arabisch bestudeerde zich in Indochina of Madagaskar even vreemd voelt, daar gelaten nog dat deze wijze van indeelen den lust tot het aanleeren van een taal al evenmin bevordert als dien tot het bestudeeren van de zeden, gewoonten en belangen van het volk.

***

Om het aantal der inlanders, die over wapens beschikken, te beperken, hebben de Fransche en Britsche residenten van de Nieuwe Hebriden een besluit uitgevaardigd, waardoor het verkoopen van vuurwapens aan de Inlanders wordt verboden, zonder bijzondere toestemming.

De vuurwapens, die er tegenwoordig reeds zijn, worden geregistreerd en moeten in bewaring worden gegeven bij den landheer, als de Inlander een contract gesloten heeft, of bij het dorpshoofd wanneer de eigenaar niet op contract werkt.

Aanzienlijke inlanders zullen vuurwapens mogen bezitten, maar daarvoor een belasting van 25 frs. hebben te betalen.

DUITSCHE KOLONIËN.

Terwijl van verschillende, vooral van Engelsche en Fransche zijden geweeklaagd wordt over het indringingsvermogen van den Duitschen handel in vreemde koloniën, en de nationale industriën daartegen herhaaldelijk tot vermeerdering van ijver opgeroepen worden, is het treffend te lezen, dat de Duitschers zelf niet tevreden zijn over de onvoldoende inspanning die hun landslieden zich geven om den D. handel op Samowa tot zijn recht te doen komen.

De Kolonialzeitung en de Cölln. Zeitung beweren, dat de invoer van 841.000 M. uit D., tegenover 2½ millioen M. uit Australië en Amerika veel ten bate van D. te verbeteren zou zijn. De uitvoer naar D. van 1.700.000 M., overtreft wel Australië, dat voor 1.380.000 M. kreeg, maar ook hier (ware meer te doen. D. huizen konden den handel van copra krijgen, die nu naar Sydney, en van cacao, die naar Londen gaat. Een correspondent van de Cölln. Zeitung beweert van verschillende Duitsche fabrikanten, op zijn aanbeveling om de producten der Duitsche koloniën te bevoorrechten, ten antwoord gekregen te hebben, dat zij zeer tevreden waren over de cacao van Java en Ceilon en dus de noodzakelijkheid niet inzagen met D. cacao proeven te gaan nemen.

Klachten van dien aard zijn ook meermalen van planters in Kameroen vernomen.

***

De Koloniale school te Witzenhauzen heeft sedert 1908 een afdeeling waar vrouwen opgeleid werden voor de taak, welke zij in de koloniën te vervullen kunnen krijgen. Dit onderdeel der instelling wordt opgeheven, het heeft niet aan de verwachtingen voldaan, maar de opgedane ondervinding zal men ten nutte nemen voor een nieuwe instelling. Deze zal niet worden een vrouwen-afdeeling van een koloniale school, maar een koloniale-afdeeling van een vrouwenschool. Te Weilbach, tusschen Wiesbaden en Frankfort, wordt binnenkort een groote huishoudschool geopend; daaraan wordt een koloniale cursus van één jaar verbonden. Alvorens deze te doorloopen moet een semestre van de huishoudschool worden meegemaakt, waar theoretisch en practisch onderricht is ontvangen in huishoud- en landbouwkunde.

Het koloniaal onderwijs zal omvatten:

keukenbezigheden als broodbakken, gereedmaken, bewaren, zouten, rooken van vleesch, maken van worst, bewaren van groenten en vruchten;

huiselijke werkzaamheden als herstellingen, knippen van kleeren;

eenvoudige meubelwerkers-, loodgieters- en schildersarbeid;

verder tuinmans- en pachters-bezigheden, ook bijenteelt.

Een geneesheer en een verpleegster behandelen tropische gezondheids- en verplegingsleer (voor volwassenen, kinderen en dieren).

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Het Koloniaal Museum in 1910.

Bulletin No. 48 van het Koloniaal Museum te Haarlem bevat het verslag dier inrichting over het jaar 1910.

Blijkens den rijken inhoud van dat bulletin heeft de tegenwoordige directeur Dr. J. Dekker in dezelfde richting als zijn bekwame voorganger Dr. Greshoff gewerkt. Behalve het verslag der eigenlijke werkzaamheden van het Museum, bevat het geïllustreerde bulletin o.m. nog een overzicht van in het jaar 1910 gehouden voordrachten over de navolgende belangrijke onderwerpen.

De uitvoering van een waterwerk in Indië, door J. E. de Meyier. — De suikerrietcultuur en de rietsuikerindustrie in Indië, door J. Sibinga Mulder. — De binnenlanden van Suriname, door L A. Bakhuis. — Het onderwijsvraagstuk in Ned.-Indië, door Mr. C. Th. van Deventer. — Nieuw-Guinea-expeditie in 1909, door Mr. H. A. Lorentz. — Schetsen uit het volksleven op Zuid-Celebes, door J. Tideman. — De Inlandsche weefkunst in Nederl.-Indië, door J. E. Jasper.

De goede gewoonte van dr. Greshoff, om gevraagde en verstrekte inlichtingen te publiceeren, opdat ook anderen dan de voorlichting-inroependen van de antwoorden kunnen profiteeren, is eveneens door dr. Dekker gevolgd. Ook in dit opzicht bevat het bulletin waardevolle gegevens.

Eén opmerking zij ons echter veroorloofd. Op blz. 140—141 worden inlichtingen verstrekt omtrent stedelijke wapens in Indië. Het antwoord daarop is ontegenzeggelijk ontleend aan de Encyclopaedie van Ned.-Indië; het komt ons hierbij voor dat het beter ware geweest, die bron te noemen, vooral ook omdat de Encyclopaedie het antwoord vollediger geeft.

Zending in Suriname.

We lezen in de Ned. Zendingsbode (Nr. van 25 Augustus):

Ons Suriname. Handboek voor zendingsstudie. Uitgegeven door de Ned. Stud. Zendingsbond. Bewerkt door H. Weiss. Verkrijgbaar bij A. J. van Seters, 's-Gravenhage.

Dit boek geeft een zakelijk, maar ook aantrekkelijk overzicht van het zendingswerk in „Onze West". De verdeeling der hoofdstukken is: De kolonie Suriname een paarl aan Neerland's Kroon; Korte trekken uit de geschiedenis; De zending der Broedergemeente onder de Indianen; De Boschneger-zending; De zending onder de negerslaven; De vreemdelingen uit Indië. De zending onder de Javanen in Suriname; Hoe het tegenwoordig staat met de zending in Suriname; Wat de toekomst belooft.

Wij hopen op sommige belangrijke vraagstukken welke in dit werk verhandeld worden, nader de aandacht te vestigen.

Irrigatie, enz.

De heer J. Nuhout van der Veen, oud-hoofdingenieur 1e kl. van den waterstaat in Ned.-Indië, heeft (bij G. A. Kottmann te 's-Gravenhage) een brochure het licht doen zien, getiteld:

Nogmaals „Irrigatie en landbouw op Java" en een woord over het overbrengen der irrigatie-afdeelingen naar het Departement van Landbouw.

Het standpunt dat de schrijver in deze aangelegenheid inneemt spiegelt zich af in de volgende woorden:

„Het overbrengen van het algemeen beheer der irrigatie-afdeelingen naar het Departement van Landbouw, wat in zich sluit het invoeren van een landbouwkundig beheer in die afdeelingen, is niet alleen gewenscht; niet alleen noodig; maar, en vooral in verband met de aanhangige plannen dringend noodzakelijk."

De tabakscultuur in Ned.-Indië.

In het tijdschrift „Buiten" (Nr. van 19 Augustus), vindt men het begin van een keurig geïllustr. artikel over de tabakscultuur in Ned.-Indië.

Veronderstellende dat de eigenlijke cultuur in bij de meesten onzer lezers voldoende bekend is, nemen wij van dat artikel slechts over datgene, hetwelk betrekking heeft op verbreiding van het gebruik van tabak.

Toen Columbus den 12en October 1492 op Guanahani voet aan wal zette, bevonden zich onder de vele vreemde zaken, die de Spanjaarden te zien kregen, ook gedroogde bladeren, die hun door de inboorlingen als geschenk aangeboden werden. Op de verdere reis merkte hij herhaaldelijk deze onbekende bladeren op: zij bezaten een eigenaardigen geur.

Hoewel het zeer waarschijnlijk is, dat Columbus in deze bladeren reeds terstond bij zijn aankomst in Amerika kennis heeft gemaakt met de tabak, volgt uit den verderen loop van het verhaal met zekerheid dat de Spanjaarden op deze eerste reis het rooken hebben leeren kennen. Twee matrozen, op Cuba aan land gezonden, troffen daar inboorlingen aan, die in de hand een rolletje gedroogde bladeren droegen, dat aan het eene eind brandde, terwijl zij aan het andere einde den rook inzogen, die hen, volgens het verhaal der matrozen dronken maakte. De Indianen noemden deze rolletjes ,,Tabago".

Naast het rooken was aan sommige stammen ook het pruimen en snuiven van tabak bekend; bovendien werd de plant als geneeskrachtig beschouwd. Reeds spoedig overwonnen de Spanjaarden hun aanvankelijken weerzin tegen het vreemde gebruik; eerst trachtten zieken hun pijnen te verdooven door te rooken; meer en meer echter werd het een gezocht genotmiddel, niet alleen voor den blanken indringer, maar ook voor de negers, die reeds weinige jaren na de ontdekking van het nieuwe Werelddeel naar Cuba en Haïti als werkkrachten overgebracht waren. Het is niet te verwonderen, dat een zoo opvallend gewas al spoedig naar andere streken overgebracht werd. Het schijnt, dat in Europa de tabak allereerst in Frankrijk gekweekt is, en wel door een monnik, André Thévet, die in 1555 in Brazilië vertoefde en vandaar zaad medebracht. Aan zijn kweekproeven werd weinig aandacht geschonken; vandaar dat de eer, de tabak in Europa ingevoerd te hebben ten deel viel aan Jean Nicot, Fransch gezant aan het Portugeesch hof, die eenigen tijd later in zijn tuin te Lissabon tabak kweekte, en het snuiven van het bladpoeder als geneesmiddel aan zijn vorst aanbeval. Naar genoemden gezant ontving de tabak in 1576 van den kruidkundige Dalechamp den wetenschappelijken naam van Nicotiana, waaraan Linnaeus later als soortsnaam Tabacum toevoegde. Van uit Spanje en Frankrijk verbreidde de tabak zich over geheel Europa, waartoe de groote oorlogen uit het begin der zeventiende eeuw zeer medewerkten; de scheepvaart der Portugeezen bracht de plant in het verre Oosten, tot in Indië en Japan, en vandaar weder in China.

Eigenaardig is het, dat het rooken of ,,toebacksuigen", zooals men het hier te lande noemde, niet alleen bij ons, doch in bijna alle Europeesche landen, Rusland en Turkije niet uitgezonderd, door wereldlijke en geestelijke overheid heftig bestreden werd; dit gold in mindere mate ook het snuiven, wat niet belette, dat die laatste even spoedig ingang vond bij de hoogere kringen, als het rooken bij den eenvoudigen burger.

Aan die toenemende vraag naar tabak kon begrijpelijkerwijze niet voldaan worden door den aanplant der Indianen, die hoofdzakelijk eigen gebruik kweekten. In de eerste helft der 16e eeuw bemoeiden zich de Spanjaarden dan ook al met den verbouw in West-Indië; de eerste blanke tabaksplanter vestigde zich in 1512 in Virginië, dat sedert een der bekendste tabakleverende landen gebleven is. Niet veel later begon ook de teelt in Europa, zoowel in den Elzas, als in ons eigen land, waar de tabakscultuur op de Veluwe, in de buurt van Amersfoort van dien tijd dagteekent.

Tabak behoeft slechts enkele maanden te velde te staan, zoodat de zomer der gematigde streken voldoende is om van dit tropisch gewas een loonenden oogst te verkrijgen. Vandaar dat de cultuur zich over zulk een groot gebied uitstrekt; in Amerika tusschen 35° Z.Br. en 40° N.Br. en in Europa zelfs tot 60° N. en Z.Br. Niettemin heeft het klimaat grooten invloed op de hoedanigheid der tabak; men vindt de fijnere soorten slechts tusschen 35° N. en Z.Br. Hoe groot het verschil in prijs van tabak kan zijn, moge blijken uit het feit, dat de duurste tabak, Havana-dekblad, ongeveerd honderd maal zooveel opbrengt op de markt, als de goedkoopste soort Kentucky. Daartusschen ligt een geheele reeks van duurder en goedkooper merken, deels bruikbaar voor dekblad, omblad of binnenwerk van sigaren, deels als snijtabak in den handel gebracht of ter verwerking tot pruimtabak of snuif.

Weinig genotmiddelen hebben zich zulk een uitgebreid gebied veroverd. Met de plant heeft zich ook de naam over de wereld verspreid. Het woord „Tabago" waarmede de bewoners van Cuba hun sigaar aanduidden, werd door de Spanjaarden overgebracht op de plant zelve; men vindt het meer of min verbasterd in bijna alle talen terug.

In Ned.-Indië is de tabak waarschijnlijk door de Portugeezen ingevoerd. De Inlanders rooken bijna uitsluitend sigaretten, met een dek van pisang- of palmblad, of van de schutbladen der maïs. Deze „strootjes" waren in de eerste helft der 17e eeuw in Indië al zeer algemeen. Tabakpruimen heeft de Inlander waarschijnlijk van de zeelieden overgenomen, die, daar het rooken, uit vrees voor brand, aan boord verboden was, op dezen vorm van genot aangewezen waren. Het pruimen van tabak gaat in den regel gepaard met het sirihkauwen, dat in den Archipel een veel ouder gebruik is.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 4: De Timor-surprise, door M. van Geuns. — De vezeltentoonstelling te Soerabaja (met afb.), door v. d. L.— De nieuwe resident van Batavia (H. Rijfsnijder), met portret. — Indische oudgast-type (vervolg) door Gabriël. — Ind. penkrassen (vervolg), door Ofoci.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 31: Vezelcongres te Soerabaja. Litteratuurberichten, bewerkt onder toezicht van dr. J. Dekker (vervolg). — Geschiedenis van de wetgeving op de suiker in de verschillende productielanden en haar invloed op de suikerproductie en -consumptie (vervolg), door H. C. Prinsen Geerligs. — Bananenkultuur, door dr. J. Dekker. — Nieuws uit Java's theedistricten (vervolg), door dr. A. W. Nanninga. — Proeve van eene verklaring van de sereh-verschijnselen van het suikerriet, door dr. H. M. Quanjer. — Het eerste vezelcongres te Soerabaja (vervolg). — Onderscheidingen en diploma's op de vezeltentoonstelling te Soerabaja. — Vergadering van den Preanger Kinabond. — De werving van werkkrachten in Ned.-Indië voor Malakka en andere buitenlandsche koloniën. — De Pamanoekan- en Tjiasemlanden. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

***

Nog zij de aandacht gevestigd op afl. 4 van den loopenden jaargang der ,,Lichtstralen op den akker der Wereld", waarin onder het opschrift ,,Ant. A. Pennings in Bantam", door den heer S. Coolsma een geïllustreerd overzicht wordt gegeven van de geschiedenis der zending in Bantam;

benevens op een nieuw, door de vereeniging Oost en West (afd. Informatie-bureau) uitgegeven geschrift, waarin de heer L. J. C. van Nes een uiteenzetting geeft van de werkkring en vooruitzichten voor den ingenieur in Ned.-Indië (zie hoofdartikel).

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 2 Aug. 1911;
De Locomotief t/m 1 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m idem;
De Sumatrapost t/m 2 idem;
De Sumatrabode t/m 4 idem;
Tjahaja Sumatra t/m idem;
Handelsberichten van het Min. van Landbouw;
De Indische Mercuur no. 35;
De Banier no. 30;
Weekblad voor Ned.-Indië no. 15;
Bandera Wolanda no. 85;
Witte Kruisblad no. 12.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van ,,Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910.

Jaarverslag van de Vereeniging „Tot Steun" over het jaar 1910.

Zendings-Studie.

Afl. 3 van „Hoe wij steunen en gesteund worden", orgaan der vereeniging „Tot Steun".

7e Jaarverslag van het „Bureau voor Handelsinlichtingen".

La Gazette de Hollande.

Nederl. Staatscourant.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

Ter plaatsing als tijdelijk adspirant-ingenieur bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Ned.-Indië, met een verband van 5 jaren worden gevraagd ingenieurs, bij voorkeur Nederlanders, waarvoor in aanmerking kunnen komen zij die aan eene der Duitsche technische hoogescholen dan wel aan het Polytechnisch-Instituut te Kopenhagen hun diploma verwierven.

De aanvangsbezoldiging bedraagt *f* 250 's mds. Na twee jaren dienst volgt bij voldoende geschiktheid en goede plichtsbetrachting bevordering tot ingenieur, op eene bezoldiging van *f* 350 's mds., welke door periodieke verhoogingen tot *f* 1000 per maand kan stijgen.

Aan de uitzending naar Indië is verbonden:

a. vrije overtocht naar Indië en terug als gouvernementspassagier der eerste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van *f* 1500;

c. een voorloopig traktement van *f* 150 's mds. ingaande met den dag van inscheping naar N.-I.

Na afloop van het vijfjarig verband of wanneer eerder ontslag moet worden verleend wegens wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering) wordt eene gratificatie toegekend ten bedrage van drie maanden traktement en bestaat gedurende één jaar recht op overtocht naar Europa op bovengenoemden voet.

Zij die voor uitzending naar Nederlansch-Indië ter plaatsing op den bovengenoemden voet in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma;

b. een door de bevoegde autoriteit afgegeven bewijs van goed maatschappelijk gedrag, dat, indien het in het buitenland is opgemaakt, bovendien gelegaliseerd moet zijn bij een Nederlandsch gezantschap of consulaat;

c. hun geboortebewijs;

en voor hen die Nederlander zijn:

d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke dat hij voldaan heeft aan de verplichtingen, welke uit de wet op de nationale militie voor hen zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggave van alle gelden welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederl.-Indië, anders dan ten gevolge van wèlbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Ned.-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Ned. Staatscourant van 27 en 28 Aug. 1911, no. 201.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 30 Juli 1911. No. 60.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten F. W. C. N. v. Mens; den ass.-resident F. H. D. H. von Ende; den ingenieur W. A. van der Meulen; den pres. van den Raad van Justitie Mr. M. L. Andrée Wiltens en de controleurs W. C. van Gelder en V. Obdeijn.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerken W. J. van Zutphen en J. E. Spangenberg; de president van de weeskamer te Padang G. L. Hofland; de klerk L. A. J. L. Weintré; de commies J. H. A. van Heeteren; de ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten E. H. C. Jansen.

Belast: met de waarneming der betrekking van comm. v. pol. 2e kl. E. de Munck Mortier; met 't geven van onderricht in de Maleische taal aan de opleidingschool voor Inlandsche rechtskundigen te Batavia de 1e luit. G. V. Lettinga.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van B.B., H. Raat; van den Algemeenen Secretaris D. C. A. Lugt Wzn.

Benoemd: tot architect P. K. van Gemert; tot administrateur 3e kl. bij de gouv. pandhuizen J. Martens; tot griffier van den R. v. J. te Soerabaja Mr. A. M. Z. Westrik; tot commies te Tegal H. J. R. Bastiaans; tot ass.-res. van Krawang J. C. Bedding; van Rembang H. A. Hoezoo; van Goenoeng Kidoel J. D. Hunger; tot ingenieur J. G. Spengler; tot stationscommies J. Scheffer; tot commies A. E. F. Gomis; tot voorzitter van de landraden te Madioen en Ponorogo Mr. H. J. Canter Visscher; te Kraksaän Mr. A. W. de Haan; bij het Dept. van Justitie: tot 2en commies L. H. L. Voll; tot 3en commies C. B. Jacques; tot tijdelijk 2en commies H. A. Warnars; bij de Inspectie van Financiën: tot inspecteur C. Ferguson; tot adj.-inspecteur Mr. L. A. C. Kolff.

Militair Departement.

Bevorderd: tot kapitein de 1e luitenants S. van Exter; W. F. van Vliet; W. N. A. van Es en W. R. H. van Aalderen; tot 1en luit. de 2e luit. C. W. Geerlings; G. A. van der Nagel en P. J. de Graaff.

Overgeplaatst: naar Batavia de kap.-kwartierm. J. F. Deibert.

Hersteld: in activiteit de 1e luit.-kwartierm. F. W. Haus.

Uit de Javasche Courant van 1 Aug. 1911. No. 61.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de opzichter J. F. van Leeuwen; de klerk E. F. Corbet en mej. J. M. Worms; de onderwijzeres mej. J. de Quant.

Tijdelijk toegevoegd: aan den hoofdinspecteur, chef van den dienst der opiumregie, de controleur J. W. A. F. Zeeman.

Benoemd: tot opzichter bij den waterstaat en B. O. W., H. E. Rookmaaker; tot onderwijzer 1e kl. O. Visser; tot telegraafopzichter E. O. Brauer en L. A. van Rees; tot ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten R. Edwards van Muyen; tot adjunct-chef bij de S.S. op Java P. Perdijk; tot commies W. A. Tankulung, F. A. J. A. Berg en J. W. van der Smitte.

Militair Departement.

Ontslagen: eervol als militaire commandant van de Lampongsche districten de kapitein der inf. J. L. van Nues; van Tapanoeli de kapitein L. F. de Kroon.

Benoemd: tot militairen commandant der Lampongs de kapitein R. E. Filet; van Tapanoeli de kapitein W. C. Gerlach;

Bevorderd: tot 1en luit.-kwartierm. J. J. Felix.

Geplaatst: te Batavia de luit.-kol. G. W. Honigh.

Ontheven: eervol van zijn betrekking als instructeur bij het legioen van Mangkoe Negoro te Soerakarta de kapitein K. J. C. Rijnen.

Geplaatst: respectievelijk bij het 18e en 11e bat. de 2e luit. A. D. P. Dominicus en A. J. L. de Groot; bij het 17de de idem T. van Dijk.

Overgeplaatst: bij het R. H. 2e depot-bat. de 2e luit. R. J. E. Muring; bij het 1e bat. de kapitein K. J. C. Rijnen; bij het 13e bat. de 1e luit. G. J. A. van Eck; bij het 4e bat. de 1e luit. J. F. Haver Droeze en de 2e luit K. van Erpecum; bij 't garn. bat. van Palembang en Djambi de 2e luitenant L. J. Heil; naar Tjimahi de 1e luit. P. T. de Jongh Swemer; bij het 3e bat. de 2e luit. G. F. V. Gosenson.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Prins Willem I"; gezagvoeder A. R. Nyboer. Van West-Indië naar Amsterdam.

F. Akkerman; O. van Roggen en echtg.; mevr. A. de Flothow; G. A. Fijten, echtg. en d; mej. B. Dijkerman; *J. Engeltjes, echtg. en k; mevr. E. de Miranda; mej. A. Thijm; L. Thijm; mej. C. Thijm; J. de Wilde; S. C. Köpfschagel en echtg; J. A. Schmidt; H. J. Otten; P. van der Vlies en echtg; A. Exalto. — *Te Hâvre ontscheept.

ADVERTENTIËN.

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch, gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

Handteekening: *Woonplaats:*

....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80; voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:
Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—; voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch, Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, of genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Twee jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 36. Donderdag 7 September 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Het wetsontwerp betreffende eene reorganisatie van het Bestuurswezen in Nederlandsch-Indië.

I.

Uit het duister, waarin zoo lang gebrouwen is het plan eener doortastende, op vaste grondslagen steunende herziening van het ,,bestuurswezen" in Nederlandsch-Indië, is ten langen leste een vrucht te voorschijn gebracht, die eigenlijk nog in den staat van embryo verkeert.

Uit het duister — zelfs zij, die in de praktijk van het binnenlandsch bestuur zijn ingewijd, vernamen niets van hetgeen in dien heksenketel gebrouwen werd, dan wat soms spattend en spetterend naar buiten sprong. De vereeniging van ambtenaren van het binnenlandsch bestuur, eene vereeniging, die zoo men haar niet als de vertegenwoordiging van de ambtenaren van het binnenlandsch bestuur in algemeenen zin beschouwen wil, toch in elk geval uit niet minder dan 413 leden van dat corps bestaat, wendde zich kort geleden tot den Minister met een rekest, waarbij verzocht werd om van de aanhangige voorstellen kennis te mogen dragen, o.m. van de nota, welke ter Landsdrukkerij te Batavia gedrukt moet zijn, opdat de vereeniging tijdig hare opmerkingen, steunende op ervaring en studie, onder de aandacht van de regeering zou kunnen brengen vóórdat de voorstellen bij de Staten-Generaal werden voorgebracht. Als beschikking daarop ontving die vereeniging de mededeeling, dat binnenkort de indiening bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal te wachten was van een wetsontwerp, en dat aan de vereeniging van dat wetsontwerp gaarne tezijnertijd een exemplaar zou worden toegezonden, — dat voorts de door haar bedoelde nota betreffende die reorganisatie uitsluitend voor den dienst gedrukt was.

Het wetsontwerp, dat dan eindelijk in het licht gekomen is, is — hoewel in de memorie als een samenhangend geheel voorgesteld — feitelijk tweeledig.

Het eene gedeelte beoogt lotsverbetering van de inlandsche ambtenaren op Java en Madoera, — het andere: de instelling van de betrekking van Regeeringscommissaris ter voorbereiding en leiding van de reorganisatie. —

De uitgebreide memorie dient voor het oogenblik alleen om de noodzakelijkheid van dat nieuwe ambt aan te toonen, — de groote omvangrijkheid daarvan, zoodat het niet mogelijk is, die taak te doen vervullen door het departement van Binnenl. Bestuur met zijn staf van adviseurs en inspecteurs, noch door een der leden van den Raad van Indië, wiens glansrijke carrière gevormd is in den dienst van het Binnenlandsch Bestuur.

Overigens gelijkt het het ontwerp van een luchtkasteel, een gebouw, waarbij misschien gedacht is aan de eindelijke, praktische oplossing van 't vraagstuk der luchtvaart; — een zaak, geschikt voor den wedstrijd wat eerst zal zijn: het fundament dat het gebouw in de lucht zal vastleggen, of het luchtschip dat de verbinding zal aanbrengen.

Het kan toch de bedoeling niet zijn, dat de Staten-Generaal thans reeds een beslissende uitspraak zullen doen omtrent een regeling, waarvan de verwezenlijking, zoo zij eenmaal mogelijk blijke, toch ligt in een verwijderd verschiet. De memorie bevat een reeks desiderata, die, waar de wetgever zelf zoo sterk beseft, dat er nog veel ontbreekt, voordat zelfs een begin van eenige beteekenis met de zaak gemaakt kan worden, den oppervlakkigen beschouwer kan doen denken aan een utopie. Het levert geen op degelijken grondslag rustend, levend beeld, zooals men zou wenschen, een toekomst-beeld van Indië, dat volkomen vertrouwen geeft, steunend op een vast onwankelbaar stelsel. Vele vraagpunten worden aan de orde gesteld, waarvan de praktijk de grondigheid zal moeten aantoonen.

Maar wij willen niet onbillijk zijn, en willen vooral den schijn vermijden als zouden wij den arbeid in het geheel niet op prijs stellen. Integendeel, het klinkt ons als toekomst-muziek welluidend in de ooren. En misschien ligt de verwezenlijking dichter bij dan wij nu nog kunnen vermoeden... En, niet waar, ontbreken daarvoor in Indië de geschikte elementen, in Nederland — men heeft het immers bij ondervinding — zijn schrandere koppen in overvloed, die, zonder bepaalde, voorbereide kennis van Indië en Indische toestanden, als hervormers in Indië kunnen optreden, en wier vaderlandsliefde hoog genoeg staat, om zich voor dergelijke taak op te offeren?

De Indische ambtenaren moeten het nog eenmaal van de regeeringsbureaux uit hooren, hoezeer ondanks de zorgvuldigheid waarmede de opleiding en de keuze van ambtenaren voor den dienst in Indië is overwogen, ondanks de steeds hooger gestelde eischen, ondanks het geleerdheidswaas eener kostbare bestuursacademie, hoezeer, desondanks, de regeering in hare verwachtingen is teleurgesteld geworden. ,,De moeilijkheden, bij de tegenwoordige eischen aan eene behoorlijke vervulling der residentsvacatures verbonden, bewijzen dit reeds," zoo leest men in de memorie van toelichting. Zou daartegenover de vraag der ambtenaren zoo geheel ongegrond zijn: of in gemoede kan worden verklaard, dat vooral in de latere jaren enkel bekwaamheid en zelfstandigheid van karakter gewogen hebben bij de vaak wilde keuze van ambtenaren voor de hoogere rangen?

Afgescheiden van het vorenstaande, de grondstellingen in de Memorie neergelegd, komen juist voor. Het zwaartepunt van 't dagelijksch beheer der bestuurszaken over te brengen naar de Inlandsche bestuursorganen, de algemeene leiding toe te vertrouwen aan een beperkt korps uitnemend onderlegde Europeesche ambtenaren van zeldzame bekwaamheid, en — door administratieve en financiëele decentralisatie de taak van den Gouverneur-Generaal, van de centrale regeering, te ontlasten, dat zijn gedachten welke volle toejuiching verdienen. Het is een streven, waaraan niemand, die met de leiding der zaken in Indië is belast, zich kan of mag onttrekken.

De regeering hoopt haar doel te bereiken door:

1o. schepping van uitgebreide gewestelijke bestuurseenheden, onder de benaming ,,gouvernement", beheerd door bestuurders, toegerust met zoodanige middelen, dat aan die bestuursorganen een meer op den voorgrond tredende plaats in het algemeen staatsbeheer is te geven dan uit hunnen aard met de bestaande gewesten het geval kan zijn;

2o. toepassing, in den ruimsten zin, van geleidelijke wettelijke overdracht van administratieve functiën aan het bestuur van die nieuwe gewesten en van de daarin te vormen, eveneens belangrijk uit te breiden, afdeelingen, welker beheerders en organisatie mede tot die meeromvattende taak toegerust behooren te zijn;

3o. gewestelijke financiëele decentralisatie, met raden voor het bestuur der geldmiddelen en de regeling der uitgaven, als voorgeschreven bij het tweede lid van art. 68b Regeeringsreglement, door te voeren zooveel mogelijk tot al die onderdeelen van het algemeen staatsbeheer, welke niet uit hunnen aard aan de rechtstreeksche bemoeienis van de Centrale Regeering voorbehouden moeten blijven;

4o. geleidelijke inkrimping der Europeesche bestuursorganen met reorganisatie van dien tak van dienst in dier voege, dat reeds aanstonds op Java en Madoera, in een verdere toekomst ook in de andere gewesten van den Archipel, aan het Inlandsch bestuur — voor zooveel noodig daartoe blijvend of tijdelijk versterkt — de weg worde geopend tot grooter zelfstandigheid en tot verheffing zijner ambtelijke positie.

(*Wordt vervolgd*).

Ingenieurs voor Indië.

In het laatste nummer van ons weekblad komen twee gedeelten voor, die mij aanleiding geven nog even terug te komen op mijn stukje van 24 Aug.

Orang toewa meent, dat ,,het eenige middel" om te voorzien in den nood aan geschikte ambtenaren voor de verschillende diensten in Indië is de Javanen, Maleiers, Indo's en Indo-Chineezen bekwaam te maken voor de hoogere betrekkingen. Ik ga ten deze een heel eind met hem mee, maar zijn geneesmiddel is een voor verder afgelegen toekomst, dan die waarvoor mijn opmerkingen golden.

Er is momenteel nood, voor nu en voor de naaste toekomst. En ik geef nog niet toe, dat ons land in dezen nood niet meer kan voorzien. Nog steeds blijft het aantal mededingers voor betrekkingen in het moederland, die ternauwernood een bestaan geven,

onder de jonge mannen van goeden huize onevenredig groot. Dit geldt ook voor jonge ingenieurs. De regeering is er op bedacht de aanvangssalarissen in Indië te verbeteren. Dit zal zeker ten goede werken, maar door het financieële alleen is niet alles te doen. Ik vind het zeer begrijpelijk dat jonge mannen, die van de ingenieurs, welke naar de koloniën zijn gegaan, brieven lezen waarin deze met spijt spreken over den gedanen stap, dit als een waarschuwing beschouwen om het voorbeeld niet te volgen. Daarom raad ik met aandrang tot het maken van een bepaling, waardoor den nieuw uitgekomene verzekerd wordt op een hoofdplaats te blijven totdat hij moreel geacclimatiseerd is, ongeveer één jaar dus. Daar ik mij verder ook best in kan denken in den weerzin om zich weer voor adspir.-ingenieur aan te melden, als men zich rechtmatig ingenieur kan noemen, beveel ik het schrappen van deze degradatie ook ten ernstigste aan.

Mijn tweede kantteekening geldt de uit de Staatscourant overgenomen regeling voor de tijdelijke adspirant-ingenieurs.

Daaruit blijkt dat ook deze ingenieurs teruggesteld worden tot adspirant-ingenieurs. Verder zullen zij die een diploma haalden in Duitschland of in Kopenhagen wèl, maar zij die het in Nederland haalden niet voor dit verband van vijf jaren worden toegelaten (als de redactie van de mededeeling althans juist is). Waarom? Mogen onze eigen ingenieurs niet eerst eens poolshoogte gaan nemen, alvorens zich vast te verbinden?

Bij de salarisregeling der tijdel. adsp. ingenieurs staat, dat de bezoldiging door periodieke verhoogingen tot *f* 1000 per maand kan stijgen. Dit is een verkeerde voorstelling; tijdens het verband van vijf jaar kan de ingenieur het maar tot *f* 400 p. m. brengen. Alleen wanneer hij daarna in vasten dienst mocht overgaan kan hij het, als hij ingenieur 1ste kl. mocht worden, tot *f* 1000 brengen. Dit is zoo niet te lezen uit hetgeen de officiëele kennisgave bevat, die zoodoende tot teleurstelling, ontevredenheid en reclame aanleiding zal kunnen geven.

X. Y.

Aan Indische Ambtenaars-vrouwen.

In Het Koloniaal Weekblad van 24 Aug. 1911 schrijft X. IJ. over het gebrek aan ingenieurs o.m. het volgende: „Een tweede reden van afschrikken vormen de eerste indrukken, die vele jonge ingenieurs aan hun vroegere studievrienden schrijven. Geplaatst in een kampoeng, waar zij zich eenzaam en verlaten gevoelen, waar zij, onbekend met de taal, met de gewoonten, zich in alles dubbel verlaten, dubbel eenzaam, dubbel linksch en onbehagen gevoelen, zijn zij niet gelukkig en gaan zij gebukt onder een heimwee, dat zij omzetten in oprecht gemeende waarschuwingen aan de vrienden om liever in Nederland te blijven op een klein salaris, dan zich te laten begraven in de rimboe in Indië. Z i j n z i j g e h u w d, d a n s l u i t d e w e d e r h e l f t z i c h d o o r g a a n s t o t e e n r o e r e n d d u o a a n. *)"

Dit geeft mij het volgende in de pen:

Wat hierboven aangehaald is, geldt evenzoo voor bijna elken anderen tak van dienst. Het kan zoo anders zijn; het komt mij voor, dat de vrouw haar man in deze omstandigheden tot steun moest strekken. „Das Dienen ist der Frauen hartes Loos".

Niet hard, maar heerlijk is dit lot, wanneer het goed wordt begrepen. Wij vrouwen mogen het land dienen, evengoed als de mannen, al worden onze namen niet genoemd. En hebt ge geen vaderlandsliefde genoeg, om dit te wenschen, welnu, dien dan uw man!

Maar, dien hem goed!

Met hem mee te klagen, of wellicht nog harder dan hij, is gemakkelijk genoeg, maar we bewijzen er hem, noch ons zelven, een dienst mee.

We moeten onze mannen moed inspreken, waar ze dien dreigen te verliezen, moed om hunne schouders te zetten onder de moeilijkheden. We moeten hen wijzen op de lichtzijde van hun moeilijk leven. De mannen hebben het niet gemakkelijk in Indië en onze steun zal hun daarbij welkom zijn.

Ik kan U een geval noemen van iemand, die diep in het binnenland geplaatst werd. Hij meende niet op te kunnen tegen die eenzaamheid, beklaagde zichzelven zeer, en eindigde inderdaad met daar zenuwziek te worden. Zijne vrouw had hem kunnen redden; dit is mijne vaste overtuiging. Had zij het hem in huis fleurig en gezellig gemaakt, hij had zijn geluk ook daar gevonden. Maar zij tobde en klaagde, harder nog dan hij.

Wanneer de vrouw klaagt, zal de man naast zijn eigen bezwaren nog het verdriet voelen, zijn vrouw niet dat geluk te kunnen geven, dat hij voor haar wenscht. En hij zal er zijn werk de schuld van geven.

Laten wij, vrouwen, dan zorgen, dat de plaats, waar zijn werk hem dwingt te verblijven, hem prettig gemaakt wordt.

Eigenaardige moeilijkheden doen zich daarbij voor. Daar zijn allereerst de maaltijden; ge kent de klacht: in Indië eet men elken dag kip en 's Zondags de veeren. Groente is meestal een spaarzaam artikel.

Laten wij ons dus toerusten met eenige kook-kennis, opdat we met zeer geringe hulpmiddelen toch afwisseling in het menu kunnen brengen.

Laten wij een verbandcursus volgen, ons gezin en Inlandsche omgeving zullen we vele diensten kunnen bewijzen. Laten wij zelven groenten en bloemen kweeken, opdat de disch beter voorzien en huis en tuin gezellig zijn.

Hebben we kinderen, we kunnen met hen fröbelen, hun de eerste beginselen van lezen en schrijven bijbrengen.

Met deze en nog veel meer dingen, zullen we de stemming in huis prettig maken; en daar wij zoodoende bezigheid in overvloed hebben, zal onze opgewektheid er zeker ook bij winnen.

Prettig en rijk zal ons het leven zijn; geklaag en gejammer zullen plaats maken voor liefde jegens ons heerlijk Insulinde.

Zal de man in zulk een omgeving nog klagen?

EENE UIT HET BINNENLAND.

*) Ik spatieer

Ten bewijze hoezeer „Oost en West" en in het bijzonder de Redactie-Commissie van H e t K o l o n i a a l W e e k b l a d het met de opvattingen van de geachte schrijfster eens zijn, kunnen wij niet beter doen, dan hier aan te halen het slotwoord uit het onlangs door de vereeniging uitgegeven werkje **De Ingenieur in Nederl.-Indië** (zie vorig weekblad), luidend:

„Aan het eind gekomen van de door ons opgevatte taak, om een overzicht te geven van werkkring en vooruitzichten van den ingenieur in Ned. Oost-Indië, kunnen we constateeren, dat meer dan v i e r h o n d e r d ingenieurs, in verschillende betrekkingen werkzaam in vele gevallen een goede positie hebben verkregen, en dit aantal aanmerkelijk kan worden uitgebreid.

Zij, die dus een werkkring buiten Nederland willen zoeken, kunnen in Ned.-Indië slagen.

Volledigheidshalve willen wij er echter nog op wijzen, dat, hoewel het gaan naar Ned.-Indië boven dat naar andere landen vele voordeelen oplevert, toch aan het verblijf in Ned.-Indië, evenals aan dat in vreemde streken, het nadeel is verbonden, dat de opvoeding van kinderen wel bezwaren met zich brengt met het oog op voldoend onderwijs na het twaalfde jaar.

Goed lager onderwijs is in Ned.-Indië op vele plaatsen te verkrijgen, en kan, zoo noodig, op meer plaatsen door huisonderwijs vervangen worden.

Maar het bezwaar zit in het ontbreken van gymnasia en het slechts voorkomen van Hoogere Burgerscholen op de drie hoofdplaatsen: Batavia, Soerabaja en Semarang (eerlang ook te Bandoeng).

De jongelieden zullen dus al vroeg ouderlijke leiding moeten missen en ten slotte bij het voortzetten van hun studie, na het afloopen der Hoogere Burgerscholen, is zending naar het moederland onvermijdelijk.

Gelukkig alzoo de ouders, die hun leven zoo kunnen inrichten, dat ze zelf dien overgang naar het moederland kunnen leiden, en na hun terugkeer naar Indië aan hun kinderen vertrouwde raadslieden tot steun kunnen geven.

In het voortbrengen van dit bezwaar moet men echter niet een streven zoeken om een huwelijk, dan wel het gehuwd naar Indië gaan, te ontraden.

Integendeel, waar reeds in de algemeene beschouwingen is aangegeven, welk een steun de echtgenoote aan den ingenieur in zijn werkkring kan zijn, wordt nog eens met nadruk gewezen op de wenschelijkheid, dat een levensgezellin het vaak moeilijke en eenzame ingenieursleven tot een vreugde maakt.

Waar de toestanden zoodanig zijn, dat om een behoorlijk en geschikt onderdak te krijgen de ingenieur genoodzaakt is om een eigen woning met volledig dienstpersoneel te houden, is het absoluut noodig dat, om zich geheel aan zijn werkkring te kunnen wijden, hem die dagelijks terugkomende zorgen worden bespaard, die geheel vallen binnen de sfeer van werkzaamheden van de huisvrouw.

Alleen dan zal hij des te krachtiger kunnen optreden, wanneer in een t e h u i s, waar een liefhebbende hand ook voor z i j n belangen en voor z i j n gezondheid zorgt, hij na de vaak afmattende dagtaak rust en verpoozing, voor de teleurstellingen, die ook hem niet gespaard zullen worden, deelname en een welgemeenden raad vinden kan.

Door de hooge aanvangssalarissen bij de particuliere maatschappijen is de ingenieur daar in gunstiger conditie dan bij den Staat, ook nog omdat hij minder aan overplaatsing onderhevig is."

L. J. C. v. ES, c. b. i.

• Uit de O.-I. Mail.

Cholera en Pest. De cholera schijnt nu toch waarlijk tot staan te komen, de laatste berichten melden slechts enkele sporadische gevallen. Wat de pest betreft, viel in het Malangsche begin Augustus jl. nog weinig beterschap te bespeuren, ook te Kediri en Soerabaja kwam deze ziekte nog voor.

Met de uitroeiïng der pestratten wordt vlijtig doorgegaan. Het vinden van één dezer dieren in een vieze buurt draagt meer bij tot grondige reiniging dier verzamelplaatsen van infectie, dan jaren van ambtelijk beheer konden doen. Zoo schrijven de Indische couranten terecht.

Regeeringstelegram van 5 dezer vermeldt betreffende pestgevallen gedurende de week van 23—29 Augustus jl.: In de dessa Kintjang nabij Madioen kwamen in den laatsten tijd eenige pestgevallen voor. Daarom Zaterdag besmet verklaard. Afdeeling Malang achttien gevallen, zestien dooden. Kediri twee gevallen, waarvan één doodelijk was. Madioen twee doodelijke gevallen en verscheidene verdachte doodelijke koortsgevallen. Aldaar is 'n laboratorium geopend onder dokter Otten.

Uit Timor's Binnenland. Aan een brief van een officier bij de troepen in Midden-Timor ontleent de J a v a b o d e van 4 Aug. j.l.:

„Wij zitten hier in Lakmaras op een berg, 1039 M. hoog, en beheerschen den toestand volkomen. Portugeesche soldaten zien er slecht en haveloos gekleed uit, de Afrikanen hebben den rooden fez op, zoodat onze soldaten het een „Main perang Stamboel" noemen."

Onze troepen hadden het heel druk met patrouilleeren: zeer vermoeiend werk.

Het zal nu rustiger voor hen worden, nu de Portugeezen hun troepen teruggetrokken hebben."

3 Aug. wijdde het blad een artikel aan **Het einde van den „Timor-oorlog"** besluitend met de woorden:

„Wij meenen er op te mogen rekenen, dat de portugeesche regeering, wanneer zij rustig alle omstandigheden, aan deze quaestie verbonden, heeft kunnen overwegen, het billijk zal achten Nederlandsch-Indië vergoeding te schenken, ten eerste voor de schade, welke het wederrechtelijk optreden van haar troepen en ambtenaren aan de onder onze vlag levende bevolking heeft toegebracht, en ten tweede voor de kosten, waarop de zorg voor de handhaving onzer rechten dat optreden tegenover Nederlandsch-Indië heeft gejaagd.

Vergoeding voor dit laatste zou Indië niet in geld behoeven te wenschen. Een definitieve schikking ten opzichte der grensregeling zou, met wijziging van de vroeger overeengekomene, die nog niet tot uitvoering is gekomen, gelegenheid schenken om die vergoeding op andere wijze te belichamen en aan die grensregeling zelve een rationeeler aanzien te geven, dan zij bij het tractaat van 1904 verkreeg.

Wij zouden 't zeer wenschelijk achten, dat Timor geheel Nederlandsch werd en Indië zou zich daarvoor stellig wel een belangrijke uitgaaf kunnen en mogen getroosten; maar waar Portugal, om — historische en nationale redenen blijkbaar van zulk een overdracht niet wil weten, respecteeren wij zijn motieven. Waar Nederland thans niet de meeste klem op behoort te staan, is daarentegen dat een regeling tot stand kome, welke geenerlei ruimte meer overlaat voor ontstaan van moeilijkheden, die tot een verstoren van de goede betrekkingen, welke zoo lang tusschen Nederland en Portugal hebben bestaan en waarop van deze zijde zeker hoogen prijs wordt gesteld, kunnen leiden.

De toestand in Atjeh. Aan een correspondentie uit Atjeh door „O b s e r v a t o r" in de D e l i - C t. ontleenen wij het volgende:

„Ook de animositeit, welke hier op Atjeh onder de officieren bestaat en afmetingen heeft aangenomen, die ernstige consequenties doen vreezen voor den kameraadschappelijken geest, moet den kop ingedrukt worden.

De gouverneur stelt zoo gaarne ieder tevreden, maar...... ieder waant z'n eigen uil een valk.

De mannen, die de Atjeh-zaak vooruit brachten, hebben zulks niet alleen te danken aan veine, een uitdrukking, waarmede zich menigeen spijtig uit over de verdiensten van anderen, neen, „Verstand, Ausdauer en Moed", dat zijn de drie factoren, waarvan het succes afhankelijk is.

Er werden troepen naar Singkel gezonden ter bestrijding van een nieuw opgerichte bende djahats, welke bleek te bestaan uit een aantal malcontenten, die nooit de bedoeling gehad hebben den strijd met de koempenie aan te binden. De menschen waren ontevreden over het niet verlengen hunner verlofpassen, een gevolg hiervan was, dat de prauw, waarin zich de controleursfamilie bevond, met steenen werd gebombardeerd.

„Zeer begrijpelijk is het, dat de controleur versterking van de zeer geringe beschikbare troepenmacht aanvroeg, waarvan de noodzakelijkheid door den militairen commandant eveneens betoogd werd.

„Het voornemen schijnt te bestaan om enkele posten in de Pidi-vlakte op te heffen, Loeëng Poetoe schijnt hiervoor het eerste in aanmerking te zullen komen. Ik hoorde meermalen door verschillende officieren de stelling verdedigen om alle posten in genoemde vallei te ontruimen en de geheele troepenmacht te concentreeren op Beuereunoen, welk bivak ongeveer in het midden der vallei gelegen is.

„Weliswaar kan men van hieruit Lam Lho in een paar uur bereiken, welk argument m. i. echter vrij zwak genoemd moet worden, waar toch zeker de samenwerking met de in Tangse gelegen troepen beter en spoediger kan plaats hebben, wanneer in Lam Lho eenige groepen beschikbaar zijn.

„Buitendien zou een maatregel als bovenbedoelde als min of meer reactionair zijn aan te merken, het zoude ons terugvoeren naar het oude systeem van centralisatie, terwijl decentraliseering toch proefondervindelijk gebleken is alleszins aanbeveling te verdienen. Politioneel optreden van de troepen zal door centraliseering zeer zeker bemoeilijkt worden."

Inlandsch Credietwezen. B. zendt aan D e J a v a b o d e eenige opmerkingen omtrent het credietwezen welke wij hieronder laten volgen:

De bedoeling van de regeering met het Inlandsch Credietwezen is in de eerste plaats den teruggang van welvaart tegen te gaan.

De „orang miskin" wordt in slechts enkele gevallen geholpen; alleen dan als hij borgen kan vinden, die de risico van zijn leening op zich willen nemen.

Wanneer dezen braven vrienden goed wordt duidelijk gemaakt, dat hun borg-zijn geen bloote formaliteit is, maar wel degelijk verplichtingen oplegt, dan trekken zij zich in de meeste gevallen — dit is ten minste m ij n ondervinding — terug.

Hoogstnoodzakelijk acht ik, dat den borgen goed onder 't oog gebracht wordt, waartoe zij zich verbinden. Gebeurt dit werkelijk, niet maar zoo in het wilde, maar punt voor punt, dan zullen vele bankbeheerders hetzelfde ondervinden, wat ik ondervond. De borgen trekken zich terug. De risico is dan ook groot, zéér groot; zelfs in 't geval de arme leener een brave orang tani is, die bij het aangaan der leening vast besloten is het geleende terug te geven.

Mislukt de oogst op het land, dat hij met behulp der leensom daarvoor klaarmaakte, waar haalt de man, die niets bezit, dan duiten vandaan, om zijn schuld af te betalen?

Is de man niet braaf, is 't hem alleen te doen om aan geld te komen voor 't oogenblik, voor een feest of wat anders, dan vliegt, zoo zeker als twee maal twee vier is, de borg er in voor 't geleende bedrag.

De borg kent zijn Pappenheimers — in dit geval zijn dessagenooten — en weet hij dus goed, waartoe hij zich verplicht, wanneer hij borg wordt voor een armen sobat, dus zal hij zich wel twee maal, neen vier maal bedenken, vóór hij de schuldbekentenis teekent, hetzij in zijn handschrift of middels zijn duimafdruk.

Ik vrees, dat evenwel bij 't aangaan der leeningen met borgen niet steeds duidelijk de verplichtingen dier borgen in 't licht worden gesteld.

De arme inlanders zullen dus in slechts enkele gevallen door de credietinstellingen van 't Inlandsch Credietwezen geholpen worden. 't Zijn de bezitters van grond in de eerste plaats, die in aanmerking komen, en dan die, welke een huis bezitten, dat waarde heeft; huizen van bamboe, met atap bedekt, komen dus, zooals vanzelf spreekt, niet in aanmerking.

Er zijn banken, die ook s t e e n e n huizen niet als zakelijke zekerheidsinstelling aannemen, evenmin prauwen, omdat deze door brand of storm kunnen vernietigd worden.

De orang tani, die een sawah, een tegal bezit, kan bij de meeste banken geld leenen tot een bedrag van de helft of twee derde der getaxeerde waarden der gronden.

De taxatie der gronden geschiedt in de meeste gevallen door het dorpshoofd. Doet de assistent-wedono, wien is voorgeschreven zooveel mogelijk de belangen der inlandsche bevolking te behartigen, zijn plicht, dan gaat hij zelf 't zaakje eens opnemen vóór hij door zijn handteekening de leening mogelijk maakt. In de meeste gevallen teekenen deze inlandsch hoofden maar raak, zonder zelfs de kohieren te raadplegen.

Alleen als zij tot 't laatste gedwongen worden, gaan zij hiertoe over, zonder zich evenwel van de waarde der gronden persoonlijk te gaan overtuigen.

Zooals thans de toestand is, geven de door de inlandsche hoofden geteekende aanvragen van leensommen in vele gevallen geen waarborgen voor goede taxatie, en het is zeer wenschelijk, dat den inlandschen hoofden, gedurende de eerste jaren van het bestaan eener afdeelingsbank, de verplichting wordt opgelegd, de taxatie der gronden, die als zakelijke zekerheidstelling zijn opgegeven, te controleeren en zij verantwoordelijk zijn voor de gevolgen, die kunnen voortvloeien uit een te hoog gestelde taxatie.

Later als de banken, wat men, populair uitgedrukt, zou kunnen noemen: zóó op pooten staan, dat zij deskundige beambten op een goed salaris kunnen aanstellen, kunnen zij de hulp der inlandsche hoofden zeer zeker best missen.

Zoo ver zijn thans slechts enkele banken.

Ik begrijp ook, rondweg gezegd, niet goed waarom men van de hulp van de inlandsche hoofden, die de bevolking toch moeten kennen, niet zou gebruik maken.

Zij zijn reeds zoo overladen met allerlei werkzaamheden, zeggen velen... Ik kom met deze vorstjes en hun rijkjes nogal dikwijls in aanraking en heb van die overlading met werk nog niet veel gemerkt. In elk geval is hun werk voor het Inlandsch Credietwezen hoogst belangrijk en kunnen zij in dit opzicht veel voor de aan hun zorg toevertrouwde bevolking doen.

Mijn ondervinding is, dat op de hulp der inlandsche hoofden niet veel valt te rekenen. Alleen wanneer zij door een energieken controleur op den stang gereden worden, doen zij ook hier hun plicht. Uit zichzelf komen zij daar niet toe.

En hoeveel, hoe onnoemelijk veel konden zij niet doen voor de inlandsche bevolking, die in vele opzichten credietbehoeftig is.

In plaats van als nu, zooals in vele gevallen gebeurt, de menschen, die zich voor een leening aanmelden, kalm af te wijzen, zonder eenig onderzoek, konden zij de credietbehoeftigen opsporen, zich van hun soliditeit overtuigen en daarna voor een leening aanbevelen.

Dat dit afwijzen gebeurt door inlandsche hoofden, die tegen een weinig soesah opzien, weet ik bij ondervinding. Worden zij door den controleur of assistent-resident over hun laksch optreden onder handen genomen, dan volgen eenige momenten van ongewone werkzaamheid. Spoedig echter vervallen zij weer in den ouden sleur, en de credietbehoeftigen kunnen ongetroost heengaan.

In een der onderdistricten, waar ik wist dat vele credietbehoeftigen waren, terwijl slechts enkele leeners zich voor geld bij de Bank vervoegden, werd door mij een vertrouwd agent gezonden, die, buiten het Inlandsch bestuur om, de menschen in de dessa bezocht en de aanvragen op kantoor bracht. Uit een viertal dessa's kwamen binnen enkele dagen meer dan 50 aanvragen binnen, die door den controleur, lid van 't Dag. bestuur, naar 't betrokken hoofd werden gezonden ter onderzoek. Bijna alle aanvragen konden goedgekeurd worden. Vele der aanvragers hadden zich vroeger bij 't betrokken inlandsch hoofd aangemeld, maar waren afgewezen. Anderen hadden omtrent het bestaan eener leenbank wel 't een en ander gehoord, maar 't rechte wisten zij er niet van, en niemand had hun ooit op het voor hen voordeelige van 't leenen bij de afdeelingsbank gewezen, noch hun beduid, dat het niet de bedoeling is van zoo'n bank om geld te maken, maar werkelijk om hen te helpen.

Het ligt toch wel op den weg van de inlandsche bestuurders de bevolking op het nut van dergelijke credietinstellingen te wijzen en haar duidelijk te maken, hoe voordeelig het voor haar is bij de Bank te leenen.

De woekeraars eischen 50, 100 procent winst, de Bank vraagt alleen goedmaking der noodzakelijke onkosten, meer niet.

Decentralisatie. Kortelings nam de Javabode uit het Bat. Nbl. de mededeeling over, dat ter Algemeene Secretarie een speciale afdeeling voor decentralisatie-zaken zou worden ingesteld, en dan onder leiding van den pas uitgekomen referendaris mr. Talma.

Van goede zijde verzekert men ons nu echter, zoo schrijft eerstgenoemd blad, dat het bericht onjuist is. Dat spijt ons. Wij willen dan zoo zeggen: mr. Talma zou een zeer geschikte leider zijn van een wenschelijke decentralisatie-afdeeling ter algemeene secretarie.

Theosofische beweging. De heer Leadbeater en Van Maanen, uit het hoofdkwartier der Theosofische Vereeniging te Adyar (Britsch-Indië), zijn voornemens een rondreis over Java te doen, ten einde de hier bestaande theosofische loges en centra te bezoeken: Batavia, Buitenzorg, Bandoeng, Tjilatjap, Djokja, Solo, Semarang en Soerabaja. De heer Van Maanen zal op deze plaatsen openb. lezingen houden.

Vliegen. De Bataviasche bladen staan vol enthousiastische beschrijvingen over de vliegweek. Küller moet prachtig gevlogen hebben.

Ook aan het doodelijk ongeluk, den heer Rambaldo overkomen, wijdden de bladen woorden, getuigend van groote waardeering voor dezen te vroeg gestorven held.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Ter bespreking ontving de redaktie van dit weekblad uit Suriname eene voordracht van den heer G. G. T. Rustwijk, getiteld: „Het „waarom" beantwoord of het „wee" ontsluierd voor de welvaartcommissie." De heer Rustwijk is een zeer bekende figuur in Suriname, een man van artistieken aanleg, die zich met succes op velerlei gebied heeft bewogen; hij is schilder, teekenleeraar, fotograaf; in zijn ledige uren dichter. Ook op de planken heeft hij zijn sporen verdiend en meermalen heeft hij een dankbare bevolking lof ingeoogst als leider van kinderoperettes. In den waren zin des woords is hij een selfmade man met al de deugden en gebreken van deze supérieure menschensoort.

In hun vaderland vinden zulke naturen dikwijls geen geschikt veld voor de ontplooing hunner talenten. De heer Rustwijk is daarom zijn geluk gaan beproeven in de naburige koloniën, waar hij niet alleen als artist, maar ook als hygiënist heeft rondgekeken. In Suriname teruggekomen wenscht hij zijn opgegaarde kennis aan te wenden ten bate van het algemeen. Ziedaar het motief voor zijn lezing, „geïllustreerd onder intervallen van Orgel en Strijkmuziek". De lezing werd — wellicht als pieuze herinnering aan vroegere dagen — gehouden in het tooneelgebouw Thalia op 19 Juni 1911, daarna, op vereerend verzoek, op 24 daaraanvolgende.

De „welvaart-commissie", door den heer Rustwijk uitgenoodigd om de lezing bij te wonen heeft om principiëele redenen de uitnoodiging niet aangenomen, maar zonder twijfel zal de commissie kennis hebben genomen van de in druk verschenen lezing.

De ruimte laat niet toe in de kolommen van dit weekblad den heer Rustwijk op den voet te volgen. De eigenaardige vorm der lezing is op zich zelf daartegen een bezwaar.

De roode draad, die door het geheel loopt, is een vergelijking van de drie Guiana's, die, in het bijzonder op het gebied der hygiëne, niet in het voordeel van Nederlandsch Guiana uitvalt. Naar de meening van den heer Rustwijk is de jarenlange verwaarloozing van alle hygiënische maatregelen — in de kolommen van dit weekblad werd daarop meer dan eens de aandacht gevestigd — de oorzaak van de groote kindersterfte, van den slechten gezondheidstoestand en van het stationnair blijven der bevolking.

Den grootsten vijand ziet de heer Rustwijk terecht in het slechte drinkwater. In de droge jaargetijden gebruikt een groot deel der bevolking van Paramaribo putwater uit een door en door vervuilden bodem. Van den toestand van enkele der putten te Paramaribo geeft de lezer een zeer aanschouwelijke beschrijving. Ook het regenwater, dat van de door uitwerpselen van vogels en door stof vervuilde daken wordt opgevangen, deugt niet.

Op dit alles is reeds tallooze malen de aandacht van bestuur en regeering gevestigd, maar zonder gevolg. Van hygiënische maatregelen, die geld kosten, waren bestuur en regeering niet gediend. In het nummer van 9 Maart j.l. van dit weekblad werd het volgende opgemerkt:

.......„Er bestaat weinig hoop, dat men in Suriname in de naaste toekomst in deze materie (n.l. hygiënische voorzorgen) de Engelsche naburen zal nastreven. Men heeft n.l. in onze kolonie de „bezuiniging" ook uitgestrekt tot het geneeskundig departement en den ongelukkigen inval gehad de betrekkingen van Geneeskundig Inspecteur en chef van het Militaire Hospitaal te combineeren. Het is te hopen, dat men spoedig tot betere inzichten zal komen. De gezondheidstoestand is er mee gemoeid."

Gelukkig hebben de Koloniale Staten tegen deze combinatie verzet aangeteekend. Aan Regeering en Staten-Generaal nu de beslissing. Spoedig zal het blijken of ook deze machten doof zijn voor al de stemmen, die in Suriname zijn opgegaan, nu en vroeger.

En vroeger! Bewerker dezer rubriek herinnert zich n.l. dat er, onder het bestuur van Mr. Tonckens, door een speciaal daartoe benoemde commissie, een uitgebreid onderzoek is ingesteld naar het drinkwatervraagstuk in Suriname, meer in 't bijzonder te Paramaribo. Daarbij is speciaal acht gegeven op den toestand der putten, hun afstand tot de latrines, enz.

Ook het woningvraagstuk heeft toen een punt van onderzoek uitgemaakt. Tot welke voorstellen is men toen gekomen en wat is er geworden van het rapport der commissie?

Nu de heer Rustwijk met tal van argumenten heeft gewezen op het gevaar dat de putten voor de gezondheid opleveren zou het overweging verdienen bedoeld rapport ter kennis van het algemeen te brengen, daarbij den goeden weg volgende door regeering en bestuur in de laatste jaren ingeslagen. Dankbaar toch moet erkend worden, dat rapporten niet meer zoo geheimzinnig behandeld worden als vroeger en dat men niet meer opziet tegen een beetje drukkosten.

De nieuwe landvoogd geve dadelijk bij zijn aankomst in de kolonie blijk van zijne belangstelling in hygiënische aangelegenheden, door de uitgave van het begraven rapport te gelasten. Daarbij worde dan gevoegd het rapport van de commissie bij resolutie van 17 Februari van dit jaar door gouverneur Fock benoemd, om de vraag te beantwoorden of, met het oog op den hygiënischen toestand, vooral onder de lagere bevolking, de aanleg van een drinkwaterleiding met aanvoer uit de Tawajariswamp noodig en dus gerechtvaardigd is. (Zie dit weekblad van 23 Maart 1911).

Ongeveer een kwarteeuw geleden had de Fransche Regeering den inval tot gouverneur-generaal van Indo-China te benoemen een hoogleeraar in de physiologie, Paul Bert, die met een staf van geleerden daarheen trok. In de laatste halve eeuw heeft men het in Suriname beproefd, met juristen, officieren van land- en zeemacht, ingenieurs als gouverneur. Of men nu de proef zou dienen te nemen met de aanstelling — nadat Baron van Asbeck zal zijn gerepatriëerd — van een professor in de hygiëne tot gouverneur? Men heeft eenige jaren den tijd om over deze vraag na te denken, maar intusschen zou de nieuwe landvoogd in het belang van het land handelen, zoo hij er toe kon komen een knap hygiënist mede te nemen.

Deze zou de onderzoekingen kunnen voortzetten, zoo krachtig begonnen door den officier van gezondheid P. C. Flu, die op het punt staat Suriname te verlaten.

Zijn „Filariaonderzoek in Suriname" is juist dezer dagen door het Departement van Koloniën gepubliceerd. De beoordeeling aan de medici overlatend zij hier de aandacht gevestigd op hetgeen de heer Flu op blz. 7—9 van de zoogenaamde „negerwoningen" en van het drinkwater te Paramaribo zegt. Alweer de zoo dikwijls herhaalde klachten".

Op blz. 76—80 geeft de schrijver de middelen tot bestrijding aan, die alle neerkomen op betere hygiënische voorzorgen. Een gouverneur, die het groote belang van dit alles inziet, kan veel doen tot verbetering van den toestand, maar dan wordt hij een „dure" gouverneur en moet hij niet opzien tegen krachtig ingrijpen, al zou hij daarmede geen populariteit verwerven bij de bevolking, die niet gemakkelijk tot het toepassen van hygiënische voorschriften te bewegen is.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Arabische invloeden in de Preanger Regentschappen.

In de **Perniagaän** van 17 Juni 1911 no. 133, komt de niet onbelangrijke opmerking voor, dat in de toekomst de Arabische peranakans niet onwaarschijnlijk het aantal thans in de Preanger Regentschappen aanwezige halfbloeds zullen versterken en dat zij voor deze laatsten ernstige mededingers zullen worden op elk gebied.

In het algemeen is de Soendanees nog al op fraaie en kostbare kleedij gesteld, heeft hij behoefte aan zekere afleidingen en is hij voor een pretje gemakkelijk te vinden. Dit geldt in het bijzonder de Preangervrouw, die haar flink gebouwd lichaam door meerdere reinheid dan de meeste bovenlandsche vrouwen weet te verzorgen en het gaarne met fraaie kleederen en waardevolle versierselen tooit.

De gehuwde Preangerman weet dat maar al te goed en zorgt er dan ook wijselijk voor, zelfs al gaat zulks zijne geldelijke krachten soms te boven, dat het noodige materiaal voor den lichaamstooi zijner vrouw aanwezig is, zegt schrijver.

Niet alleen dat hij ongaarne van de zijde zijner vrouw hoort, dat hij geen „kerel" is, maar ook vindt hij het verkieselijker preventief te werk te gaan en de behaagzucht zijner vrouw in aanmerking genomen, erger te voorkomen.

Kuischheid is nu juist niet de op den voorgrond tredende eigenschap van de Preanger-vrouw en dit geldt zoowel jonge meisjes, als gegoede gehuwde vrouwen.

De echtgenooten geven daarom binnen zekere grenzen maar aan die zucht tot opschik toe, waarschijnlijk niet beseffende, dat zij door zulk een zwakke houding in de oogen hunner vrouw juist geen „kerels" blijken te zijn.

Het aantal thans aanwezige halfbloeds in de Preanger Regentschappen is niet gering. Zij allen hebben den hardweggeloopen Nederlander of ander Europeaan en den in Ned.-Indië verblijfhoudenden Chinees tot vader en de Preanger vrouw tot moeder. Dit feit kan een ieder opvallen, die de Preangerregentschappen bezoekt of bereist; zelfs zijn er deskundigen, die beweren dat in de steden van die residentie geen eigenlijke Soendaneesche bevolking meer te vinden is.

De waarschijnlijkheid is niet uitgesloten, dat ook andere vreemdelingen het voorbeeld der Nederlanders

FEUILLETON.

Engei en zi te Okaba. *)

Pater van der Kolk te Okaba schrijft in het jongste nummer van de Annalen, die het Missiehuis te Tilburg uitgeeft, een interessanten brief over een feest, dat de geheele kampong viert als een der meisjes ophoudt kind te zijn. Okaba ligt op de Zuidkust van Nederl. Nieuw Guinea, in het Oosten even ten Westen van den mond der Bian-rivier. Bij zulk een gelegenheid komen de bewoners van omliggende dorpen naar het feestterrein, dol op een pretje (waarbij gegeten en gedronken en gedanst wordt.

Het meisje dat de aanleiding is tot deze bijeenkomst, heet Jagoa en is twaalf tot dertien jaar oud; van kivasom (klein meisje) wordt zij wahoekoe (groot meisje). Tot dusver mocht zij overal vrij rondloopen als een echt wildemanskind, maar nu is dat uit; jonge mannen mag zij niet meer zien, of als zij hen bij toeval ontmoet, behoort zij weg te loopen. Zij moet nu werken, een zwaren bos haarverlengsels dragen, zeer groote oorringen, halssnoeren en schelpen, gevlochten arm- en beenbanden. Aldus versierd, zijn de wahoekoes de glorie van het dorp.

Vrouwen schikken het meisje op, dat, bewust van het belangrijke feit, met een blij-ernstig gezicht stil neergehurkt zit, gelaten afwachtende wat voor moois men haar aan het lijf zal hangen. Ondeugend vergelijkt pater Van der Kolk dit opsmukken met de versiering van een eerste communicantje. Als alles klaar is, wordt het aangezicht rood, zwart en geel geverfd en dan brengt men een nap kokos-olie en kokos-kauwsel om de verlengsels van het haar, van bosjes biezen gemaakt, flink in te smeren tot dat zij druipen van vettigheid: overal waar de feestelinge heenstapt, vallen dikke droppels olie op den grond.

In het dorp ligt een hoop brandhout van drie meters lengte, twee meters breedte, en een halven hoogte; en pakjes sago in bladeren gewikkeld liggen daaromheen; aan palen rondom dien brandstapel hangen trossen pisang, en andere eetwaren en genotmiddelen — alles uit de tuinen van den ouden vader en van den beschermvader van Jagoa. Want ieder meisje en iedere jongen heeft een beschermvader en beschermmoeder, totdat zij zelf gaan trouwen en op hun beurt van andermans kinderen voogd en voogdes worden.

Als het donker wordt begint de plechtigheid. Van het meisje wordt niet veel notitie meer genomen; alle aandacht is nu voor het diner, en daarna zal alle aandacht zijn voor het bal. Is niet de mensch overal op aarde dezelfde? Na een kwartier zijn de karrevrachten eten verdwenen, meerendeels naar huis medegenomen. Als de maan opkomt begint de dans en tromslagen geven den rhythme aan van dans en zang; dat duurt den geheelen nacht door, altijd hetzelfde deuntje, nog eens en nog eens; eerst wanneer de zon ontwaakt, gaan de levenmakers slapen, hetzij in hunne hutten, of, zonder omslag, op het strand; dat is hun dans-slaapje.

Voor alle jongens en alle meisjes die „groot worden" fuift men op deze manier, altijd weer met engei en zi, met zang en dans, en het is dus vaak kermis te Okaba.

*) Overgenomen uit de *N. R. Crt.*

en Chineezen ten deze meer en meer zullen volgen en dan zeker in de eerste plaats de Arabieren, wien thans, evenals onlangs aan de Chineezen is geschied, meer vrijheid van beweging op Java is toegestaan.

De man van Hardramaut met zijn goed besneden gelaat en afkomstig uit het land van den Grooten Profeet, is nog altijd een geziene en geëerde persoonlijkheid bij het Inlandsch element in Ned.-Indië en elke Preangervrouw zal het zich tot een gunst en eer rekenen de echtgenoote te zijn van een Arabier, niet het minst, omdat zij hoopt den zegen van een Grooten Profeet eenmaal deelachtig te zullen worden.

Gaan de toestanden die richting uit, dan is het vermoeden niet ongewettigd, dat het uit dien band voortkomende nageslacht zich zal doen kennen als te zijn een van die lieden, wien het aan scherpzinnigheid en zekere listigheid zeker niet zal ontbreken. Dit ras zal den Chinees kunnen staan en voor dezen een mededinger zijn op elk gebied, met wien hij zeker rekening zal hebben te houden.

Voor het geval het Ned.-Indische Chineesche element daarover ontstemd moge zijn, kan het echter weten aan welke oorzaken een en ander is toe te schrijven en dat het die moet zoeken bij de behaagzucht der Preangervrouw, bij de zwakheid hunner echtgenooten en bij de meerdere vrijheid van beweging aan de Oostersche vreemdelingen toegekend, zoo lezen wij in bovengenoemd blad.

Een zestal huwelijken in den kraton te Djocjacarta. In de **Bintang Soerabaija** van 16 Juni 1911, no. 135, werden de navolgende huwelijken in den Kraton te Djocjacarta op 9 Juli 1911 aangekondigd, n.l.:

1e. Kandjeng Goesti Raden Ajoe Tjondrokirono met Goesti Pangeran Joedonegoro;

2e. Kandjeng Goesti Raden Ajoe Moertihadhi met Raden Toemenggoeng Soerjohatmodjo (zoon van Goesti Pangeran Mangkoeboemi);

3e. Kandjeng Goesti Raden Ajoe Sekartadji met Raden Toemenggoeng Widjil;

4e. Bandoro Raden Adjeng Moerdjilin met Raden Toemenggoeng Djojonegoro (zoon van Goesti Pangeran Mangkoeboemi);

5e. Bandoro Raden Adjeng Moertiati met Raden Toemenggoeng Tjondronegoro (zoon van Raden Toemenggoeng Notojoedo);

6e. Bandoro Raden Adjeng Moorindijah met Raden Toemenggoeng Tjondroprodjo (zoon van Goesti Pangeran Mangkoeboemi).

Het programma der plechtigheden was als volgt:

6 Juli 1911. Aankomst van de gezamenlijke bruidegoms te Danoeradja, alwaar bij den Patih tot aan den dag van het huwelijk wordt verbleven.

8 Juli 1911. Het overbrengen van de geschenken van de bruidegoms van Danoeredjo naar den Kraton te Djocjacarta.

9 Juli 1911. Huwelijksdag. De ontmoeting van de verloofden heeft 's morgens plaats. Des avonds wajang-vertooning. Op dezen dag zijn de uitgenoodigde Europeanen tegenwoordig.

Na den afloop van de huwelijksplechtigheid ontvangen de prinsessen Goesti Raden Ajoe Tjondrokirono, Goesti Raden Ajoe Moertihadi en Goesti Raden Ajoe Soekartadji den titel van „Ratoe"; de anderen dien van „Raden Ajoe."

De eigenlijke feesten beginnen in den avond van 11 Juli, waarbij Z. H. de Sultan met Goesti Pangeran Adipati en andere pangerans tegenwoordig zullen zijn. Ook op het dansfeest te Danoeredjo op den 12den Juli 1911 zal de Sultan verschijnen.

Den 14en Juli maken alle gehuwden in ambtskleeding en hofcostuum hunne opwachting bij den Vorst in den Kraton; den 15en Juli heeft zulks plaats bij den Resident, waarna naar Danoeredjo wordt teruggekeerd en de plechtigheid is afgeloopen.

Ook in de Europeesch-Indische bladen heeft men uitvoerige verslagen over deze huwelijksfeesten kunnen lezen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Onbehoorlijke mededinging. — Op de school van de Jong-Chineesche Vereeniging te Meester-Cornelis zou, volgens een mededeeling in de **Perniagaän** van 26 Juni 1911 no. 142, sedert eenige maanden door een der Chineesche onderwijzers op uitstekende wijze onderricht worden gegeven in het Mandarijn-Chineesch of T j e n g - I m. Aan dit gelukkige talent paart die onderwijzer zekere medische kennis, welke hij op geheel onbaatzuchtige wijze en met groot succes ter beschikking stelt van allen, die met hem in aanraking komen en die zijne geneeskundige hulp verzoeken.

Het onderwijs wordt door die bij-betrekking in het geheel niet geschaad, zoodat het bestuur der Jong-Chineesche Vereeniging geen aanleiding vindt de uitoefening dier geneeskundige hulpverstrekking te verbieden of daarop aanmerkingen te maken; zelfs kan men opmerken, dat, tengevolge van de kennis, de tact en het geduld van den leermeester het aantal leerlingen, vooral in den laatsten tijd, zeer is toegenomen. Bovendien geniet de onderwijzer de achting zijner leerlingen.

Waar de Vereeniging nu bij geluk over zulk een uitstekende onderwijswerkkracht beschikt, dààr is het te betreuren, dat die onderwijzer thans als zoodanig zijn ontslag uit den dienst der Vereeniging heeft gevraagd en zich geheel wil wijden aan de uitoefening van de Chineesche geneeskundige praktijk.

Eén der Chineesche firma's n.l. heeft hem, door betere geldelijke voorwaarden aan te bieden, weten over te halen in haar dienst te treden en in haar Chineesche geneesmiddelenwinkel werkzaam te zijn.

In de Perniagaän wordt dergelijke mededinging onbehoorlijk genoemd.

Men neemt het den onderwijzer allerminst kwalijk, dat hij er naar streeft de voorwaarden van zijn levensbestaan te verbeteren, want voor dat doel kwam hij hoogstwaarschijnlijk wel naar Ned.-Indië, maar wel richt men zeker verwijt tot de Chineesche firma, die de belangen van haar apotheek niet een weinig weet ondergeschikt te maken aan de algemeene Chineesche belangen en die zeer goed voor haar handel in geneesmiddelen een anderen geschikten persoon had kunnen vinden.

De Jong-Chineesche Vereeniging tracht n.l. door middel van eigen-taalkennis het peil van den Chineeschen stam te verhoogen. Zij is geen instelling, die het maken van geldelijk voordeel beoogt, doch die er naar streeft om o.m. aan de Chineesche jeugd, zij zij rijk of arm, de noodige kennis van het T j e n g - I m bij te brengen.

Zij meent op grond van die hoogere bedoelingen recht te hebben op de werkdadige belangstelling en den werkelijken steun van elken landgenoot, die zeer goed bekend is met het feit, welke groote geldelijke offers de Vereeniging zich getroost om aan de opdracht, vervat in hare statuten, te voldoen. Doch in plaats van mede te werken en de taak van het bestuur der Vereeniging, door het ten beste geven van raad en voorlichting, te verlichten, ziet men een Chineesche firma de mededinging aanbinden, welke leiden moet tot schade van het onderricht in het Mandarijn-Chineesch op de school te Meester-Cornelis.

Men vertrouwt nog, dat de firma deze aangelegenheid eens nader zal willen overwegen, en dat zóódanige oplossing te vinden zal zijn, dat het onderwijs in het T j e n g - I m niet zal worden benadeeld.

De Nederl.-Indische politie. a. te Batavia. Sedert het optreden van de Europeesche en Inlandsche politieagenten te Batavia, kan men waarnemen, dat elken avond, ten ongeveer 6 ure, verschillende agenten de buurten van K a l i B e s a r en P i n t o e B e s a r afloopen, ten einde zich te overtuigen, of de deuren van de winkels wel behoorlijk zijn gesloten en of de sloten in orde zijn.

Deze nieuwe maatregel heeft natuurlijk zijn goede zijde, maar mag, zoo schrijft de **Perniagaän**, toch zeker niet leiden tot verwaarloozing der veiligheidsbelangen gedurende den verderen nacht, gelijk h. i. thans geschiedt.

Want wanneer de vele ronddolende schavuiten te Batavia zulks te weten komen, kan men er van overtuigd zijn, dat zij, wetende de politie niet meer te zullen ontmoeten, stellig op zekeren nacht hun slag zullen slaan.

Dat die voorgebrachte meening niet ongegrond is, moge onder meer hieruit blijken, dat op Woensdagavond den 28sten Juni 1911, des avonds ten ongeveer 7 ure, drie inlandsche b o e a j a's reeds gelegenheid vonden om bij het station van de Staatsspoor naar Anjer, bij afwezigheid van de politie, een dessagenoot, die van buiten kwam, van het weinige geld, dat hij bij zich had, te berooven.

IJverige waakzaamheid van de politie is dan ook ten hoogste gewenscht, wil de nieuw ingevoerde politieregeling vruchtbaar werken, meent schrijver.

b. te Soerabaja. In het K o l. W e e k b. van 5 Juli 1911, no. 27, werd een relaas overgenomen van de wijze van optreden van een 48-tal politieagenten te K a p a s a n (hoofdplaats Soerabaja) ter zake van het clandestien dobbelspel door Inlanders en Chineezen aldaar.

Wel werd over dat optreden toen plaatselijk veel gemord, maar de wind is gaan liggen en van de voorgenomen indiening der klacht bij een pleitbezorger hoort men niet meer. Doch uit de verdoezeling van die zaak moet nu niet worden opgemaakt, dat alles bij de politie te Soerabaja in orde is.

Zoo reed bijv. onlangs een Europeaan te T o e n g g a n g (Soerabaja) des avonds ten 7 ure met een rijwiel zonder licht, zonder dat hij door den wachthebbenden agent werd aangehouden. Toen deze laatste door een ambtgenoot daarover werd aange-

sproken en hem werd gevraagd naar de reden, waarom hij geen proces-verbaal opmaakte, was het antwoord, dat daarvoor niet werd betaald.

Ware de overtreder een Chinees of een inlander geweest, dan zou het optreden een geheel ander karakter hebben gedragen, zooals met een dawatverkooper geschiedde, die door een politieagent, zonder eenige reden, werd beschuldigd van met zijn handelswaar op den openbaren weg te zijn blijven staan en die zich door betaling van *f* 0.40 aan den politieagent zoo spoedig mogelijk aan een gerechtelijke vervolging onttrok.

Deze voorbeelden, welke met meerdere zouden kunnen worden aangevuld, zullen wel de overtuiging schenken, dat het gehalte van het politiepersoneel te Soerabaja nog wel voor verbetering vatbaar is.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCHE KOLONIËN.

Onlangs deelde de bladen de v e r o o r d e e l i n g v a n e e n a m b t e n a a r i n B r.-I n d i ë t o t s c h a d e v e r g o e d i n g a a n e e n t e n o n r e c h t e b e s c h u l d i g d e mee. De nu bekende bijzonderheden van dit buitengewone feit zijn wel de moeite van het navertellen waard.

De geschiedenis begint in Juni 1908 en speelt in Bengalen. In Mozoeffapore is een bom ontploft, meerdere dooden en gewonden. Voor de rechtbanken komen verschillende gevallen van oproer. De Br.-Ind. pers dringt op onderdrukken met de ijzeren hand aan. De politie ziet naar de gelegenheid uit om zich verdienstelijk te maken.

In Midnapore, ten westen van Calcutta, dreigen de zaken geheel mis te loopen. De administrateur Donald Weston is overtuigd op een vulkaan te loopen, de voornaamste bewoners van de stad hebben het op zijn leven toegelegd. De politie ontdekt een bom in het huis van een ouden Hindoe, Peary Mohun Das, oud agent van politie. De ontdekking heeft plaats den 8en Juni, juist op den dag dat de nieuwe wet op de ontplofbare stoffen en voorwerpen in werking treedt. Terstond volgen strenge onderzoeken en maatregelen tot meer weten, tot alles weten. De pers geraakt in lichtelaaie. De twee zoons van P. M. Das worden in verzekerde bewaring gesteld. De politie weet een hunner, Santosh genaamd, tot volledige bekentenis te brengen, nadat twee politie-officieren de meest vernuftige middelen hebben aangewend om de „volle waarheid" uit hem te krijgen. Gedurende twee maanden ontkent hij wel iets van een samenzwering te weten, maar nadat den 23en Juli zijn vader ook in arrest gesteld is, komen de onthullingen. Daaruit blijkt dat 154 mannen van Midnapore een komplot gesmeed hadden om alle Engelsche ambtenaren in de stad om het leven te brengen. Nu wordt de staat van beleg er afgekondigd. Alle huizen worden doorzocht, een ongeloofelijk aantal van verdachte papieren wordt gevonden, waarvan de bewoners verklaarden niet te begrijpen hoe deze in hun huis gekomen waren; aanwijzing te meer van hun schuld! De 154 samenzweerders worden allen in de gevangenis geworpen. Ieder is verdacht en onder politietoezicht. De administrateur Don. Weston beheerscht het geheel op een wijze die algemeen bewondering opwekt. Een buitengewone bevordering zal daarvan de zekere belooning moeten worden.

De zaak komt voor den rechter. Een speciale rechtbank neemt er in September 1908 zitting voor. De acte van beschuldiging betreft slechts 27 beschuldigden. Bovenaan de Rajah van Narajoke, verder vooral aanzienlijken. Het stellen van borgtocht wordt niet toegestaan. In afwijking van het gebruik worden de beschuldigden ieder afzonderlijk voor de rechters gebracht en daarna weer eenzaam opgesloten. Doch ziet, Santosh ontkent zijn onthullingen, en de politiespion Rakhal, die zeer bezwarende verklaringen heeft afgelegd, komt tot de bekentenis gelogen te hebben. De advokaat-generaal ziet zich verplicht de beschuldiging tegen den Rajah en 23 beschuldigden in te trekken, maar Santosh wordt veroordeeld tot 10 jaar dwangarbeid, twee anderen tot 7 jaar.

De veroordeelden komen in appèl voor het Hof te Calcutta. Den 1en Juni 1909 geeft het Hof zijn uitspraak. Allen worden vrijgesproken. De overwegingen in naam van 't hoogste rechtscollege in Br.-Indië aan de uitspraak toegevoegd, vormen een strenge veroordeeling van de middelen, door het bestuur en de politie van Midnapore toegepast: het proces is op onrechtmatige wijze gevoerd, de regels zijn verkracht, de wet is ontdoken, alle middelen zijn aangewend om Santosh tot valsche onthullingen te brengen. Het Hof is zóó onder den indruk van zijn ontdekkingen, dat het zelfs de mogelijkheid niet verwerpt, die door de verdedigers van Santosh en zijn medebeschuldigden is opgeworpen, volgens welke de bom op aansporing van de politie in de woning van den ouden P. M. Das verstopt zou zijn.

Sedert die uitspraak zijn weer twee jaren verloopen. Peary Mohun Das en vier der beschuldigden hadden het er niet bij gelaten. Zij hadden een civiele actie ingesteld tegen den administrateur Donald Weston. Deze zaak kwam in Augustus 1910

FEUILLETON.

Muziek van Annam. *)

Zij die belang stellen in de muziek van Achter-Indië kennen de verzameling speeltuigen uit dit land, die het museum van het conservatoire te Brussel bezit. Zij is een geschenk van den inspecteur van het onderwijs in Annam en Tonkin, den heer Dumoutier te Hanoï, die, blijkens zijn beschrijving van „Le chant et les traditions populaires des Annamites", een goed kenner is van de toonkunst der Annamieten.

In den bundel „Les musiques bizarres à l'exposition de 1900" van Judith Gautier is ook de Indo-Chineesche muziek vertegenwoordigd door een lied van Annam en een dans van Kambodja. Zoodat we niet als een geheel vreemde verschijning het opstel van Gaston Knosp in de nieuwste aflevering van het Internationales Archiv für Ethnographie (Leiden, Brill) zagen aankomen, dat tot titel draagt „Rapport sur une mission officielle d'étude musicale en Indochine".

Den oorsprong van de Annamsche muziek zoeke men in China. Chineesch is zij gebleven, maar hervormd is zij in Annam tot een meer vrije, lossere; en de fantasie van de Annamsche toonkunstenaars heeft haar ontwikkeld tot iets dat, door grooter levendigheid, aangenamer is om te hooren. Het orkest, uit mannen en vrouwen samengesteld, speelt en zingt uit het hoofd; de melodieën zijn niet talrijk en zeer lastig te onthouden; vandaar dat het repertoire beperkt blijft tot enkele nummers, en wie deze kan medespelen houdt zich daarbij en waagt zich niet aan iets anders. Eerst spelen alleen de instrumenten de melodie, daarna voegt de zang zich erbij, en op dezelfde melodie bezingen de zangers verschillende gedichten ten gehoore.

Knosp heeft bij zijn opstel een aantal bladzijden met Chineesche letterteekens gevoegd, die de noten van de pentatonische gamma te lezen geven, en alleen dienen om het geheugen te helpen, want het rythme en de waarde der noten is niet aangegeven. Wel is er verschil in schrijfwijze voor de snaar- en de blaas-instrumenten. Enkele van de opsommingen dezer noten zijn in ons notenschrift getranscribeerd. De composities zijn meerendeels in f-majeur of in g-majeur geschreven; een mineur-toonaard kent men in Annam niet.

„On pourrait dire, schrijft Knosp, que la mélodie chinoise est l'expression réfléchie et intellectuelle d'un art qui, chez l'Annamit procède avant tout de prime-saut et d'inspiration. D'ailleurs, plus nous acheminons vers le Sud plus la musique se fait large, inspirée et...... disons le mot, musicale." Wij spitsen de ooren waar hij verder beweert, „que cet art trouve son apogée à Java." En vragen of daar, op dit terrein, voor ons, na Land en Loman en Groneman (om maar enkele namen te noemen) niets meer te doen valt. Het boek over de muziek van onzen archipel moet nog beschreven worden. Voorbereid tot een onderzoek in deze richting zijn reizigers bijna nooit; zij gewagen van een soort van fluit of van een snaar-instrument waarop muziek gemaakt wordt, en teekenen figuren waarmede het speeltuig versierd is; maar de figuren die het te hooren geeft, toch niet heelemaal bijzaak, blijve achterwege.

Niet in de eerste plaats echter vraagt de gamelan onze aandacht; zij kan wijzen op althans éénige literatuur; maar alles wat buiten Java ligt is hoogst onvoldoende onderzocht. Inmiddels verdwijnt ieder jaar een stukje van de Inlandsche muziek; heidensche blaasinstrumenten en inlandsche deuntjes door liederen uit gedrukte boekjes.

En nooit is het onderzoek naar de oorspronkelijke muziek der bevolking zóó gemakkelijk geweest als het thans zal zijn, nu de onderzoeker te beschikken zal hebben over instrumenten die mechanisch vastleggen het gezongen lied en de gespeelde melodie; nu hij, thuisgekomen, met absolute juistheid kan doen hooren wat hij opving, en niet langer de ginds gehoorde toonreeksen behoeft te persen in een Europeesch toonstelsel, waarin zij niet behooren.

*) Overgenomen uit de *N. R. Crt.*

voor het Hooge-Hof te Calcutta. Tweehonderd zittingen werden er aan gewijd, den 7en Augustus van dit jaar werd de veroordeeling van den administrateur tot 1000 roepijen schadevergoeding aan de klagers, en in de kosten van het geding uitgesproken.

Dat is anders dan een promotie bij keuze!

***

De bezwaren, verbonden aan den pelgrimstocht naar de Hedjaz zijn in den loop der tijden wel verminderd, maar toch blijft dit voorschrift een plaag voor vele Mahomedanen, die ver van Mekka wonen, plaag, die verergerd wordt door de in menig opzicht onvoldoende verzorging in het heilige land zelf. Dit heeft een comité in Bombay gebracht tot het voornemen in Jeddah een hospitaal voor Indische pelgrims te bouwen en te onderhouden, de administratie zal in handen van 't comité blijven. Voor de bijdragen wordt gerekend op de pelgrims, die meerendeels wel niet rijk zijn, maar voor een doel, waarvan het nut voor ieder duidelijk is, zullen zij allicht iets van hun reispenningen willen offeren, verder op de vele gegoeden onder de Mahomedanen in Indië, die zeker zullen willen medewerken. Ook van de Turksche regeering, die door 't paspoort-stelsel inkomsten van de pelgrims trekt, wordt steun verwacht òf in geld òf door 't afstaan van een stuk grond voor den aanbouw. (The Times of India, Mail Ed. 19 Aug.)

Zou het niet zaak zijn bijtijds hier ook iets te vragen voor de pelgrims uit Nederlandsch-Indië? Zou door de toezegging onzerzijds van een bijdrage voor hen opname en verpleging te verkrijgen zijn in het Br. hospitaal? Of is de behoefte door en voor Br.-Ind. Mekkagangers gevoeld, voor die uit Ned.-Indië wellicht ook al van zoodanige beteekenis, dat liever aan 't oprichten van een eigen hospitaal gedacht moet worden? Zelfs in dit geval is samenwerking met het Br. comité vermoedelijk nog aan te bevelen, vele moeilijkheden en bezwaren kunnen verminderen als ze in vereenden arbeid overwonnen worden.

MAROKKO.

Naast de verbolgenheid in Duitschland opgewekt door de uitlatingen van een Britsch diplomaat (naar geloofd wordt den gezant te Weenen) tegenover een dagbladcorrespondent, waarin het streven der Duitsche staatslieden wordt voorgesteld als een drijven naar algemeene overheersching in de wereldstaatkunde, dat eigenlijk niet spruit uit den wensch van 't Duitsche volk, maar alleen door een ,,kliek'' wordt uitgebroeid, zijn in de Marokko-zaak twee momenten te releveeren, die ons inzicht bevestigen, dat de regeling tusschen Duitschland en Frankrijk op stuk van zaken gemakkelijker in de minne te schikken zal zijn dan die tusschen de Republiek en Spanje.

De Fr. gezant te Berlijn, Cambon, is, na raadpleging zijner regeering te Parijs, naar de D. hoofdstad teruggekeerd, met voorstellen, die zoo goed geheim gehouden zijn, dat de algemeene strekking er van voor niemand een geheim is. Ook verluidt, dat Duitschland deze als een goeden basis beschouwt, om tot overeenstemming te komen, ja, zelfs wordt een spoedige oplossing verwacht. De grondslag zou in het kort wezen: Frankrijk zal in Marokko de vrije hand krijgen. Aan Duitschland zullen, voor zijn désintéressement in de Marokko-politiek, in dit land eenige economische belangen gewaarborgd worden, terwijl het bovendien een vergoeding in land krijgt in Fr.-Kongo.

In hoever zullen de andere mogendheden zich bij een oplossing in dezen zin goedschiks neerleggen? Meer dan een beweert al bij voorbaat in 't een of ander opzicht ook wat op te offeren als zij Fr. de vrije hand in Marokko laat. Met name laten Gr.-Britt., Italië en speciaal Spanje zich gelden.

Het Sp. kabinet heeft officieel het plan bekend gemaakt om, volgens oude, bijna vergeten rechten, Santa Cruz de la Mar Pequena, ten Z. van Agadir, te bezetten; daarin wordt een poging gezien om, juist met het oog op nader te stellen Sp. aanspraken, een rolletje te spelen in den trant van D. door de zending van zijn oorlogsschip naar Agadir.

PORTUGEESCHE KOLONIALE POLITIEK.

Dat ondervinding van vele jaren, van vele eeuwen zelfs, niet de beste leermeesteres op koloniaal gebied behoeft te zijn, bewijst de politiek van Portugal. Geen, die ouder brieven kan bijbrengen dan deze, en geen, die toch meer achterlijk, minder navolgenswaardig is dan zij. Nog is de tragische comedie met Nederland in Timor niet afgespeeld, of alweer is de jonge Republiek elders gewikkeld in koloniale grensgeschillen. De agence d'Extrême Orient althans meldt dat de onderkoning van Kanton drie bataljons met geschut naar de grens van Portug.-Macao heeft gezonden, in verband met de moeilijkheden tusschen China en Portugal over de grensafbakening en over pogingen om op zee tegen de bepalingen in met sleepnetten te visschen. Oorlogsschepen worden gereed gehouden.

Te Kanton was, wordt erbij gemeld, bijna een omwenteling uitgebroken, omdat de onderkoning zoo weinig geestkracht toonde bij de verdediging van China's rechten.

Hieruit valt voor ons wel wat leering te putten. Van het optreden van onze troepen in Timor, het daarheen zenden van een sterker afdeeling, den aandrang van een deel der pers om met ernst en klem voor de Nederlandsche rechten op te treden wordt de komische zijde in front gebracht, nu alles zonder veel moeilijkheden belooft ten goede te loopen. Maar, bekend het aanmatigende van de Portugeesche politiek, en weer leerende uit de ondervinding in Kanton opgedaan, moet worden toegegeven dat onze regeering verkeerd zou hebben gehandeld door in Timor nog meer lankmoedigheid te blijven betoonen dan zij gedaan heeft. Het is zelfs te hopen, dat zij nu ook doorzet om de grensregeling zonder verder dralen tot algeheele oplossing te brengen.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Over gegoten koperwerk.

In de Aug.-afl. van ,,Het Huis Oud en Nieuw'' schrijft de heer Joh. F. Snelleman een geïllustreerd artikel over ,,Gegoten koperwerk van Java en Sumatra in het Ethnologisch Museum te Rotterdam'', van welke instelling de schrijver directeur is.

De heer Sn. bepaalt zich niet tot een eenvoudige beschrijving der afgebeelde, meest antieke, voorwerpen, doch vertelt ook van de wijze waarop deze gegoten moeten zijn, waardoor men een idée krijgt hoe hoog de Javaansche en Sumatraansche kopertechniek gestaan heeft.

Tabakscultuur in Ned.-Indië.

,,Buiten'' van 26 Aug. bevat het slot van het fraai en ruim geïllustreerd artikel over ,,De tabakscultuur in Ned.-Indië''. Blijkens de onderteekening is dr. H. H. Zeijlstra Fzn. de schrijver (zie vorig overzicht).

Weekblad voor Indië.

Otto Knaap richt zich in No. 45 van het Weekblad voor Indië tot de Indo's, inzake hun vermeende achteruitstelling bij de Europeanen. Een stukje van het betoog, dat te meer waarde heeft omdat de heer K. in Indië uit Indo-ouders geboren is en zichzelf ,,sinjo'' noemt, volgt hieronder:

,,Klaagt en mokt niet over achteruitstelling. Afgescheiden van het feit, dat het U niets vooruithelpt, is Uw klacht in de meeste gevallen ongegrond. Tracht in te zien, waarin gij de minderen zijt van Uw blanke broeders, die de zee zijn overgestoken om er naast U — er is nog plaats genoeg in Uw schoon en rijk land — hun brood te verdienen. En doet hartelijk Uw best om U te verbeteren, teneinde hun eenmaal over de geheele linie de loef te kunnen afsteken.

Ik, die, dank zij mijn gestadige aanraking met menschen van allerlei rang en stand, vrijwel gerechtigd ben tot vergelijking — ik weet, dat uw intelligentie minstens die van de Europeanen evenaart. Doch ik weet ook, dat gij minder energiek zijt en minder plichtsbesef hebt. Welnu, sterkt U in die opzichten. Schudt Uwe indolentie en Uw gemakzucht van U af. Slaat de handen duchtig aan het werk. Arbeidt.''

Nadat de heer Kn. dan verder verteld heeft van zijn loopbaan in Nederland, vervolgt hij:

,,Eilieve, waarom zouden de meesten Uwer niet bestand zijn tegen een gelijksoortige krachtsinspanning? Ben ik niet een ,,halfbloed'' als gij? Ben ik niet in Indië geboren? Heb ik ook niet in Indië schoolgegaan? Heb ik er in mijn kinderjaren ook niet mijn baboes gehad? Heb ik er niet mijn Inlandsch bediendenpersoneel gehad? Heeft de tropische zon mij niet tientallen jaren, ruim dertig jaren lang beschenen?

Wat klaagt en mokt gij? Herziet Uzelf — dat is de beste weg om er te komen.''

Voorts bevat bovengenoemd Nr. van het Weekblad o.m. het vervolg der beschrijving van de Vezeltentoonstelling te Soerabaja (met afb.); — het slot van Gabriël's ,,Indische oudgast-typen''; — een artikeltje van X over ,,Timor, de B. V. en de schutterij''; terwijl, het Bijblad voor Dames het eerste gedeelte eener schets bevat, getiteld: Baboe Mina.

Teysmannia.

Afl. 7 van den loopenden jaargang opent met eene bijdrage van K. Heijne over ,,Garoe-hout'', waarvan de Encyclopaedie van Ned.-Indië o.a. mededeelt, dat het de boom is, die het zoogenaamde

aloëhout oplevert en verder: „Het harde, fijne hout bevat een welriekende hars en wordt daarom in Indië voor reukwerk gebruikt. Om zijn samentrekkende eigenschappen vindt het aloëhout ook eenige toepassing in de geneeskunde."

De heer H. schrijft intusschen niet zoozeer over de eigenschappen dezer houtsoort, als wel over de wijze van winning, waaromtrent de berichten vaag en met elkander in strijd zijn. Dat het noodig zou zijn de stammen eenigen tijd te begraven, om op die wijze het reukhout te doen ontstaan, acht de schr. een theorie, die geheel moet worden verworpen.

Een volgend artikel, van H. J. Wigman, handelt over Sorghum vulgare L. de gewone gierst, kafferkoorn, Guinea corn, grand millet, broomcorn, enz., die overal in tropische en subtropische landen bekend is. In den Indischen Archipel is de plant onder verschillende namen bekend, waarvan de meest gebruikelijke zijn: djagoeng, tjetek en gandroeng. Sorghum vulgare L. wordt in den Archipel meest gekweekt om het zaad, dat na zuivering en stamping gekookt gegeten wordt; voorts wordt Sorghum aangeplant om, jong gesneden, als groen voeder voor het vee te dienen.

In Italië, Egypte, Australië, Nieuw-Zeeland enz. kweekt men bovendien de plant om er fijne, zeer gezochte bezems van te maken, vertelt de heer H., en geeft dan een vrij uitvoerige beschrijving van de werkwijze enz., waarvan ongetwijfeld partij getrokken kan worden, ook in het belang van den Inlander.

Overigens bevat Teysmannia de volgende bijdragen: Hoe moeten bemestingsproeven ingericht worden? (vervolg) door dr. A. W. K. de Jong. — Helianthus (zonnebloem), door H. J. Wigman. — Bijdrage tot de kennis der zoogdieren van Celebes, door P. A. Ouwens. — De bereiding van zondroge copra, door dr. A. W. K. de Jong. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties: Katoen tegen suikerriet; Kaoetsjoek in Brazilië. Enz.

Onze Eeuw.

Onder het opschrift „Koloniale politiek", schrijft dr. E. B. Kielstra in de September-afl. van Onze Eeuw een lang artikel naar aanleiding van het onlangs verschenen geschrift *) van den heer v. Kol.

De geschiedenis der jongste expeditiën naar Bali, Djambi en Celebes wordt volgens dr. Kielstra door den heer Van Kol verhaald op eene wijze, die inderdaad den toets der critiek niet kan doorstaan; hoewel Van Kol in zijn Voorwoord zegt naar onpartijdigheid te hebben gestreefd, treedt vooral in die gedeelten van zijn werk een onverklaarbare partijdigheid in het licht.

In bijzonderheden toont dr. K. aan, dat hetgeen in genoemde streken van den Archipel heeft plaats gehad in 't belang was van de bevolking, en in het bijzonder van de lagere klassen, zich daarbij beroepend op uitspraken en meeningen van den heer Van Kol zelf in vroegere geschriften, die als 't ware een advies inhielden tot doortastend optreden onzerzijds.

Javaansche wetten.

Eenige maanden geleden zijn (bij G. C. F. van Dorp te Semarang) respectievelijk het 1e en 3e deel verschenen van J. D. Hunger: Javaansche wetten, verordeningen, regelingen, besluiten, bevelschriften en andere bepalingen op agrarisch gebied geldig in Jogjakarta, verzameld, vertaald en van aanteekeningen voorzien.

Thans is van dit nuttige boek, een vraagbaak voor de zoo ingewikkelde rechtstoestanden in de Vorstenlanden, het 2e deel verschenen, tot titel voerend: „Pranatan-beker". Dit deel is in Javaanschen tekst gedrukt.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 35: Lucien de Reinach: le Laos, besproken door dr. J. Dekker. — Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan, door P. Hondius Jzn. — De vezeltentoonstelling te Soerabaja (vervolg). — Jaarverslag van het Koloniaal Museum te Haarlem. — Bericht omtrent de Gouvernements kinaonderneming over het 2e kwartaal 1911. — Nederlandsche Kamer van koophandel in Australië; jaarverslag over 1910. — Invoer op Java in 1911. — Uitvoer van Java in 1911. — Kultuurberichten. Gouvernements koffiekultuur op Java. — Gebrek aan personeel bij de bergkulturen. — De djeloetoeng-concessies in Nederlandsch-Indië. — De achteruitgang in kwaliteit van witte peper. — De handel in bacoven). — Kleine mededeelingen. (De agrarische hervorming in de Vorstenlanden. — Het Landhuurreglement der Vorstenlanden. — Koelie-ordonnantie voor Atjeh). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

*) Nederlandsch-Indië in de Staten-Generaal van 1897—1909. Eene bijdrage tot de geschiedenis der koloniale politiek in Nederland, door H. van Kol.

Het Recht in Ned.-Indië.

Behalve een aantal rechterlijke uitspraken, enz., bevat No. 7 en 8 van deel 96 van het Recht in Ned.-Indië een tweetal verhandelingen, getiteld:

Non bis in idem in geval van alle rechtsvervolging, door Mr. P. R. Hoorweg; en Het inlandsche rechtsleven op Java, door Mr. A. van Gennep.

De Gids.

Mr. C. Th. van Deventer schrijft in het jongste Gids-Nummer een artikel over Raden Adjeng Kartini, waarbij hij tot uitgangspunt neemt het dezer dagen verschenen boek van en ook over die jonge begaafde Javaansche vrouw, hetwelk door de goede zorgen van Mr. A. J. Abendanon het licht heeft gezien.

Koloniale Landbouw-tentoonstelling.

Te Deventer heeft zich een commissie gevormd, welke in het feit, dat te dier plaatse de Koloniale afdeeling der Middelbare Landbouwschool gevestigd wordt, aanleiding heeft gevonden, een Koloniale Landbouwtentoonstelling te organiseeren, die in de maand Juli 1912 aldaar gehouden zal worden.

Het doel dier tentoonstelling is drieledig, n.l.:

het bevorderen van het aanknoopen van persoonlijke en handelsrelaties; het versterken der banden, welke tusschen moederland en koloniën bestaan; het vestigen der aandacht van betrokkenen, zoowel in Indië als in Nederland op de Middelbare Koloniale Landbouwschool als opleidingsinstituut voor zoo menigen werkkring in de koloniën;

het verspreiden van kennis en dientengevolge van juiste begrippen omtrent den landbouw in onze koloniën als voornaamste bron van volkswelvaart; in aansluiting daarmede het opwekken van belangstelling in onze overzeesche bezittingen, welke een onmisbare factor geacht mogen worden voor ons zelfstandig volksbestaan in de toekomst;

het vormen van een museum op het gebied van den kolonialen landbouw ten dienste van de te Deventer te vestigen inrichting van onderwijs.

Het programma dier tentoonstelling, waaraan het bovenstaande is ontleend, bevat verschillende mededeelingen over de indeeling enz., waarop we nader terugkomen.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 9 Aug. '11.
De Locomotief t/m 8 idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 8 idem.
De Sumatrapost t/m 9 idem.
De Sumatrabode t/m idem.
Tjahaja Sumatra t/m idem.
De Indische Mercuur No. 35.
De Indische Gids Sept.-afl.
Handelsberichten v/h Dep. v. Landbouw.
Weekblad voor Ned.-Indië No. 16.
De Banier No. 31.
Begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1912 (Indisch ontwerp).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910.
Jaarverslag van de Vereeniging „Tot Steun" over het jaar 1910.
7e Jaarverslag van het „Bureau voor Handelsinlichtingen."
La Gazette de Hollande.
Nederl. Staatscourant.
En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

Ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld personen, die in het bezit zijn van een door de „Maatschappij tot bevordering der bouwkunst" uitgereikt diploma van **bouwkundig opzichter** ten einde voorloopig voor een tijdvak van 5 jaren, met den titel van bouwkundig opzichter, ter beschikking van den directeur der burgerlijke openbare werken daar te lande te worden geplaatst.

Zij zullen benoembaar zijn tot architect bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië, nadat zij met gunstigen uitslag het examen voor die betrekking hebben afgelegd, waaraan moet voorafgaan een voldoend examen voor opzichter bij den waterstaat.

De programma's van die examens zijn verkrijgbaar bij de afdeeling Personeel van het Ministerie van Koloniën.

De bezoldiging der bouwkundige opzichters zal bedragen f 150 's maands, met 6 driejaarlijksche verhoogingen, elk van f 25 's maands, met dien verstande, dat de eerste verhooging niet wordt verkregen dan nà het voleindigen van het 25ste levensjaar en de diensttijd vóór het bereiken van die leeftijdgrens slechts aanspraak kan geven op éóne verhooging.

Voor opzichters, die in het bezit zijn van het diploma van architect, bedragen de laatste 2 verhoogingen in plaats van f 25 's mnds., f 50 's mnds.

De opzichters voeren den titel van opzichter 3de, 2de en 1ste klasse, bij eene bezoldiging van respectievelijk f 150 en f 175, f 200 en f 225, f 250 en hooger.

De architecten genieten een traktement van f 400 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen, elk van f 75 's maands, en eene twee jaren later toe te kennen derde verhooging van f 50 's maands.

Zij, die voor uitzending naar Nederlandsch-Indië ter plaatsing op den bovengenoemden voet in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, vóór 1 October a.s. te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma;
b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;
c. hunne geboorte-akte;
d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke, dat voldaan is aan de verplichtingen, welke voor hen uit de wet op de nationale militie zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld, of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:
a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der 2de klasse, c.q. ook voor 't wettig gezin;
b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 1000 (een duizend gulden);
c. een voorloopige bezoldiging van f 60 's mnds, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggaaf van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, worden ontslagen, of, indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld personen, die in het bezit zijn van een door de Maatschappij tot bevordering der bouwkunst uitgereikt diploma van **bouwkundig teekenaar** ten einde te worden benoemd tot teekenaar bij het departement der burgerlijke openbare werken daar te lande.

De bezoldiging dezer teekenaars zal bedragen f 150 's maands met 6 driejaarlijksche verhoogingen, elk van f 25 's maands, met dien verstande, dat de eerste verhooging niet wordt verkregen dan nà het voleindigen van het 25ste levensjaar en de diensttijd vóór het bereiken van de leeftijdgrens slechts aanspraak kan geven op éóne verhooging.

Deze beperking geldt niet ten aanzien van hen, die reeds diensttijd hebben in Nederland bij Rijk, provincie, gemeente, polderbestuur e. d. g., in zoover dat die diensttijd voor de helft zal medetellen bij de berekening van het aanvangstraktement.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 pct. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pct. als gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden één maand van het traktement. Bij elke traktementsverhooging door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over één maand, door ongehuwden eenmaal. Bij huwelijk één maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan 9 jaar bedraagt.

Zij, die voor uitzending naar Nederlandsch-Indië in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, vóór 1 October a.s., te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:
a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 2de klasse, c.q. ook voor 't wettig gezin;
b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 1000 (één duizend gulden);
c. een voorloopige bezoldiging van f 60 's mnds, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Ter beschikking van den Gouverneur van Curaçao kunnen worden gesteld een **onderwijzer** en eene **onderwijzeres** om respectievelijk te worden benoemd tot onderwijzer en onderwijzeres eerste klasse, onderscheidenlijk aan de „Hendrikschool" en aan de „Wilhelminaschool" te Willemstad op Curaçao.

Voor die benoeming kunnen in aanmerking komen zij, die hoofdonderwijzersakte en twee bijakten bezitten, en wel voor den onderwijzer liefst Engelsch en Duitsch, bij voorkeur Engelsch, en voor de onderwijzeres minstens een der akten voor Engelsch of Fransch.

Voor den onderwijzer zal tot aanbeveling strekken bezit van een diploma voor boekhouden van de Vereeniging voor handelsonderwijs „Mercurius."

De uitzending geschiedt onder de volgende voorwaarden:

1o. eene aanvankelijke jaarwedde van f 2200 ingaande den dag van vertrek uit Nederland naar Curaçao, met betaling, vóór het vertrek, van het salaris tot en met de maand van aankomst in de kolonie;

2o. vóór het vertrek naar de kolonie eene gratificatie voor uitrusting, tot een bedrag gelijkstaande met twee maanden traktement;

3o. overtocht, ten laste der koloniale kas, van Amsterdam naar Curaçao, als passagier eerste kl., per stoomschip van de Maatschappij „Kon. West-Ind. Maildienst", c. q. vergezeld van of gevolgd door het wettig gezin.

Aanspraak op pensioen wordt verkregen wegens ongeschiktheid voor den dienst door of ten gevolge van ambtsverrichtingen, dan wel na twintigjarigen kolonialen dienst en vijftigjarigen ouderdom, of om bijzondere redenen na minstens twaalf jaren kolonialen dienst en vijftigjarigen ouderdom, of om bijzondere redenen na minstens twaalf jaren kolonialen dienst. Het maximum pensioen, dat na dertig jaren dienst kan worden bereikt, bedraagt twee derde gedeelten van het inkomen. Diensttijd in Nederland wordt voor de helft voor pensioen berekend, mits die hier te lande voor pensioen zou gelden. Tijdelijke toelagen tellen niet mede voor de berekening van pensioen.

Zie voor verdere bepalingen Nederl. Staatscourant, 31 Aug. en 1 Sept. 1911 No. 204.

ADVERTENTIËN.

VACANT

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op ....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat No. 56.**

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Twee jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 37. Donderdag 14 September 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Het wetsontwerp betreffende eene reorganisatie van het Bestuurswezen in Nederlandsch-Indië.

II.

De reorganisatie, zooals de regeering thans voor oogen heeft, zal in haar geheel doorgevoerd, wat nochtans niet anders dan zeer geleidelijk zal kunnen geschieden, voor Java en Madoera, in verband met de voorgenomen inkrimping van het Europeesche ambtenaarskorps, slechts eene jaarlijksche verhooging van bestuurskosten ten bedrage van 2 à 2½ ton gouds vorderen, „terwijl het „groote bedrag der kosten daarvan overigens geheel ten goede zal komen aan de bestuursinrichting der Buitenbezittingen, die daartoe een geldelijk „offer zal vragen van meer dan één millioen „gulden 's jaars, — echter mede eerst in een „reeks van jaren, zoodat ook uit dien hoofde de „Indische begrooting niet dan geleidelijk zal worden bezwaard."

Hoe verleidelijk wordt de rekening door die geleidelijkheid, en vooral als men zich daarbij laat verlokken door het uitzicht, „dat een zeer „aanzienlijk aandeel in het staatsbeheer allengs zal „kunnen overgaan aan tot eene intensieve behartiging beter toegeruste bestuurslichamen, in wier „vermogen het zal liggen en wier streven in hun „eigen welbegrepen belang het zal zijn, tot overwegend voordeel van 's Lands Schatkist de plaatselijke bronnen van inkomsten tot de hoogste productiviteit te brengen."

Voor ons heeft eene becijfering, die nog zoovele onbekende en onzekere factoren bevat weinig waarde, meer beteekenis de vraag of de richting, waarin men het schip van staat sturen wil de juiste is. En die vraag, aldus komt het ons voor, moet bevestigend beantwoord worden. De richting stelle men vast, de gelegenheid ter verkrijging van de middelen om het doel te bereiken neme men te baat.

Beschouwen wij van naderbij hoe de regeering blijkens de Memorie van Toelichting zich de indeeling van het bestuurswezen denkt, dan moet voorshands onderscheid gemaakt blijven tusschen Java en Madoera en de Buitenbezittingen. Voorts blijven Soerakarta en Djokjakarta, voorloopig, met hun indirect bestuurd gedeelte van Java, uitgezonderd.

Aan het beginsel in artikel 67 van het regeeringsreglement, dat de Inlandsche bevolking gelaten wordt onder de onmiddellijke leiding van hare eigene, van Regeeringswege aangestelde of erkende hoofden, wil men meer recht doen wedervaren.

Het dagelijksch bestuur zal op Java en Madoera meer worden overgelaten aan het tegenwoordig Inlandsch bestuurskorps, bestaande uit de regenten, de districts- en de onderdistrictshoofden.

Nu in hoofdzaak de adviseurs der Europeesche bestuursambtenaren en de uitvoerders hunner wenken en bevelen, zullen zij voortaan zelfstandig en met eigen verantwoordelijkheid het dagelijksch bestuur voeren in hun regentschap of district, de onderdistrictshoofden onder de leiding der districtshoofden, deze laatsten onder de leiding der regenten. De regenten, wier ambtelijke werkkring daardoor van te grooten omvang zou worden, zullen worden bijgestaan door een of twee „bekwame Inlandsche ambtenaren van gebleken practisch doorzicht en degelijke ontwikkeling", den titel zullende voeren van Adjunct-regent.

Het zullen dus niet langer de controleurs zijn, die met het dagelijksch bestuur over den Inlander zijn belast. Het Europeesch bestuurskorps kan daardoor belangrijk worden ingekrompen. Het plan is, wat het Europeesch bestuur betreft, Java en Madoera te verdeelen in drie gouvernementen: West-, Midden- en Oost-Java met de hoofdplaatsen Batavia, Semarang en Soerabaja. Deze gouvernementen of gewesten zullen verdeeld worden in 40 afdeelingen.

„De bestuurders dier zooveel belangrijker afdeelingen zullen den door de opheffing der tegenwoordige gewesten vrijkomenden titel dragen van „Resident, waardoor het aanzien hunner betrekking in overeenstemming wordt gebracht met de „ambtelijke en maatschappelijke beteekenis daarvan.

„In die afdeelingen zullen verder voor de algemeene bestuursleiding een of twee Europeesche „controleerende ambtenaren van den algemeenen bestuursdienst werkzaam zijn. Aan deze functionnarissen, die eveneens een ander standpunt zullen innemen dan de tegenwoordige Controleurs, zal de „door de vroegere afdeelingschefs gevoerde titel „Assistent-Resident" worden toegekend, „door welken de aard hunner functie geheel wordt weergegeven."

„De rangorde in het onderwerpelijk dienstkorps „zal in het algemeen zijn die van: Administratief „Ambtenaar, Assistent-Resident, Resident (Afdeelings-„chef), Gewestelijk Bestuurs-adviseur, Gouverneur."

Met den gewestelijken bestuursadviseur wordt bedoeld een ambtenaar, die aan den gouverneur wordt toegevoegd „in het belang van de noodige eenheid „van bestuursvoering zoowel als ter voorkoming van „eene wijdloopige, vaak weinig vruchtbare, schriftelijke behandeling van zaken, die in mondeling overleg sneller en beter te regelen zijn." De Bestuursadviseur zal dus voor den gouverneur o.m. het gewest bereizen om met de bestuurders der afdeelingen, de regenten en andere Europeesche en Inlandsche ambtenaren plaatselijke belangen te bespreken, en nopens belangrijke dienstaangelegenheden van gedachten te wisselen.

De residenten of afdeelingsbestuurders moeten in hunne afdeelingen de daadwerkelijke bestuurders worden met meer zelfstandigheid en grootere verantwoordelijkheid dan de tegenwoordige afdeelingschefs-assistent-residenten, terwijl de gouverneur de algemeene leiding zal hebben van het uitvoerend gezag en zijn werkkring en ambtelijke positie in zijn ressort „meer de afspiegeling zullen zijn van die van „den gouverneur-generaal in het geheele insulair „gebied, dan van den resident of den gouverneur „in het tegenwoordig stelsel."

Er wordt voor Java en Madoera gerekend op 3 Gouverneurs (behalve 2 Commissarissen voor de Vorstenlanden) en 3 Bestuursadviseurs, op 50 afdeelingschefs (residenten) waaronder de afdeelingschefs in de Vorstenlanden zijn gerekend, 90 assistent-residenten (controleerende ambtenaren van den algemeenen dienst), 18 administratieve ambtenaren, te zamen 164 europeesche bestuursambtenaren tegen 280 thans.

Het Inlandsch bestuurscorps zal voorloopig alleen uitbreiding ondergaan door de instelling van het ambt van adjunct-regent, waarmede na volledige doorvoering der reorganisatie gerekend wordt, dat 100 inlanders zullen zijn bekleed, en voorts door eenige uitbreiding van het getal districts- en onderdistrictshoofden, met opheffing van de betrekking van ondergeschikt patih, en ontheffing van het districtshoofd van het beheer van het onderdistrikt, waarin hij gevestigd is.

Het is nog twijfelachtig, of de instelling van het ambt van adjunct-regent van blijvenden aard zal zijn. „Wanneer te eeniger tijd", leest men in de Memorie van Toelichting, „zoowel de Regenten zelven als de ambtenaren van het Districtsbestuur algemeen tot zoodanig peil van ontwikkeling zijn gekomen en zoodanig van Westersche bestuursbegrippen doordrongen zijn, dat zij zonder meer het in principe voor overdracht op het Inlandsch Bestuur vatbaar deel van den tegenwoordigen arbeid der Europeesche Controleurs op zich kunnen nemen, is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat het oordeel over den Adjunct-Regent, wat betreft de onmisbaarheid van diens betrekking, te eeniger tijd in gelijken zin kan luiden als eenige jaren geleden de uitspraak over de urgentie van het ambt van Patih."

Voor de Buitenbezittingen is gerekend op 7 Gouverneurs — van Zuid-, West- en Noord-Sumatra, Borneo, Celebes, de Molukken en de Kleine Soenda-eilanden, — met 7 gewestelijke bestuursadviseurs, 46 residenten-afdeelingschefs, 50 assistent-residenten en 14 administratieve ambtenaren; te zamen 124 europeesche ambtenaren tegen ongeveer 270 in het tegenwoordige stelsel.

Echter wat betreft het dagelijksche bestuur over den inlander belet „de geringe ontwikkeling van het „gros der Inlandsche hoofden in de Buitenbezittin-„gen vooralsnog hun een daadwerkelijk aandeel in „het bestuur toe te kennen", en daarom is voor die gebiedsdeelen in den nieuwen bestuursvorm gedacht aan de oprichting van een afzonderlijk korps Europeesche ambtenaren, bestemd om onder de leiding en het toezicht van het personeel van den algemeenen bestuursdienst te worden aangewezen „voor de dagelijksche bestuursvoering in haren ganschen omvang. Derhalve om — behoudens de uitoefening van die taak ook ten opzichte van de ingezetenen van anderen landaard — met betrekking tot de inheemsche bevolking in vereeniging met de aanwezige Inland-

sche hoofden de plaats te vervullen, voor Java en Madoera in de voorgestelde organisatie voorbehouden aan het Inlandsch bestuur, versterkt met het instituut der Adjunct-Regenten.

Eene aanwijzing, in welke richting men zich daarbij heeft te bewegen, geeft tot zekere hoogte de instelling der Civiele Gezaghebbers op de Buitenbezittingen, zooals die sinds de laatste jaren aldaar wordt aangetroffen."

Gerekend is op 240 civiele gezaghebbers, 30 adjunct-civiele gezaghebbers en 36 ambtenaren in voorbereiding voor adjunct-civiel gezaghebber.

De scheiding van het Europeesch bestuurscorps in ambtenaren voor Java en Madoera en ambtenaren voor de Buitenbezittingen kan een einde nemen. Behalve dat eene f u s i e van beide korpsen het in deze „uit een practisch oogpunt niet gering te achten voordeel zal opleveren van gelijkheid van promotiekansen voor alle personen, die aan dezelfde eischen van toelating tot den Staatsdienst hebben voldaan, valt ook van een bestuursstandpunt veel te zeggen voor eene zoodanige samensmelting, waardoor in de toekomst de ambtenaren in de gelegenheid zullen worden gesteld bij afwisseling in verschillende streken van den Archipel onder uiteenloopende toestanden ervaring op te doen en aldus door veelzijdige waarneming en vergelijking hun blik te verruimen en hun practischen zin te verhoogen.

Te meer nog in verband met de, een der grondbeginselen van de nieuwe organisatie uitmakende, meer stelselmatige scheiding tusschen den algemeenen en den dagelijkschen bestuursdienst, bij welken laatsten het bepaaldelijk is, dat de eisch van bijzondere bekendheid met de taal en gewoonten der landstreek op den voorgrond treedt, is de Minister in aansluiting bij het gevoelen der Indische Regeering derhalve van oordeel, dat bij de invoering der nieuwe regeling met betrekking tot het personeel van den eersten tak van dienst in beginsel g e b r o k e n moet worden met de scheiding in twee afzonderlijke korpsen en tot een fusie tot één korps Europeesche ambtenaren voor de algemeene bestuursleiding te besluiten zal zijn."

De regeering verwacht voor de Europeesche bestuursambtenaren een meer bevredigende ambtelijke loopbaan, doordien de hoogere bestuursambten bereikt zullen worden op een leeftijd, „waarop ook in „andere richtingen door personen van gelijken stand „in de samenleving eene betrekkelijk zelfstandige po„sitie wordt ingenomen", naar schatting (intusschen door niets gewaarborgd) omstreeks 15 of 16 jaren na de indiensttreding.

Het aanvangstraktement bij het Binnenlandsch Bestuur als administratief ambtenaar op *f* 350 's mnds is een belangrijke verbetering. Kan na niet te langen tijd, stel binnen 2 jaar, volgen de bevordering tot assistent-resident, in welke betrekking, beginnende op *f* 450, na 12 jaar een inkomen van *f* 750 's maands kan worden verkregen, en is er voldoende waarborg, om na 15 jaar tot resident te zijn benoemd op *f* 1000 's maands, dan is de positie zeker heel wat begeerlijker dan nu. Nu begint de ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur zijn loopbaan als adspirant-controleur op *f* 225 's maands, bekomt bij zijn benoeming tot controleur *f* 300, welk inkomen na 6, 9, 12 en 15 jaar achtereenvolgend stijgt tot *f* 375, *f* 450, *f* 500 en *f* 550 's maands, om na een diensttijd van 20 of meer jaren zich benoemd te zien tot assistent-resident op een traktement van *f* 650, dat hoogstens klimmen kan tot *f* 900 's maands.

Wanneer echter zal die appel geplukt mogen worden? Een bestuurshervorming, zooals de Minister zich die denkt, eischt volgens de toelichting, „de schepping van nieuwe bestuursorganen, de vorming van nieuw personeel, waarin voor het geheele gebied onmogelijk ineens of binnen enkele jaren zou kunnen worden voorzien." Men heeft mannen noodig van breede algemeene ontwikkeling, ambtenaren, die in kennis en beschaving aan hooge eischen voldoen. Hoe men die verkrijgen zal, welke wetenschappelijke voorbereiding van hen verlangd moet worden, is der regeering nog onbekend. De Minister stelt zich voor, onder voorlichting van deskundige zijde, dat onderwerp spoedig in nadere gezette overweging te nemen. De mogelijkheid bestaat, dat de resultaten van het overleg over de toekomstige opleiding er toe leiden om met een lager cijfer dan 350 voor het aanvangstraktement te kunnen volstaan. Het schijnt wel noodig hier de bijzondere aandacht nog eens te verzoeken voor de indertijd in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 12, 14, 15 Augustus en 11 November 1906 verschenen artikelen van zeer deskundige zijde, overgedrukt in No. 14 der Berichten en Mededeelingen van de Vereeniging van Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur. Men regele de zaak dan voorgoed door als basis te vorderen e e n e v o l l e d i g e u n i v e r s i t e i t s s t u d i e, m e t e e n s p e c i f i e k I n d i s c h s u p p l e m e n t v a n é é n, h o o g s t e n s t w e e j a a r. Moge dat eindelijk na eeuwigdurend onbevredigend gescharrel, het resultaat zijn van de nadere overweging, waartoe de Minister zich onder voorlichting van deskundige zijde zetten wil.

Ook de opleiding voor het nieuwe dienstcorps in de Buitenbezittingen, dat der C i v i e l e g e z a g h e b b e r s moet nog geregeld, daarvoor echter staat reeds een plan vast. Het zal gevormd worden uit jongelieden, die òf het eindexamen eener hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus of een daarmede gelijk te stellen examen hebben afgelegd, of op andere wijze blijk hebben gegeven van eene behoorlijke mate van algemeene ontwikkeling." Voor eene meer eigenlijke vakstudie zal hun voorts de gelegenheid gegeven worden in eene daartoe te vormen afdeeling van de Instelling van Bestuursstudiën te Batavia. Die instelling, welke na de opheffing van de afdeeling B voor de studie der taal-, land- en volkenkunde van N.-I. van het Gymnasium Willem III te Batavia, ofschoon onafhankelijk daarvan, zoo spoedig mogelijk verrijzen zal, zal verder voornamelijk bestemd zijn, om „een zeker aantal, met de Neder„landsche taal voldoende vertrouwde, over het ge„heel uit de beste inlandsche geslachten voortko„mende jonge bestuurshoofden, die in hun ambtelijk „verleden zich reeds gunstig hebben doen kennen", verdere bekwaamheid aan te brengen voor de hoogere bestuursrangen.

De wijze van opleiding en vorming van bekwaam personeel, passend voor de nieuwe bestuursregeling, is niet het eenige, waaromtrent nog een beslissing moet voorbereid worden. Eigenlijk is de zaak nog geheel en al onvoorbereid. Het is niet duidelijk, dat men van de Staten-Generaal kan vorderen de „aanvaarding" van zulk een onvast „schema" eener hervorming, om na die aanvaarding te gaan arbeiden aan „h e t o n t w e r p e n d e r f u n d a m e n t e n v a n d e n i e u w e r e g e l i n g, w e l k e r b e v e s t i g i n g o p n i e u w d e m e d e w e r k i n g v a n d e n w e t g e v e r z a l b e h o e v e n. En dan eerst zal, volgens de Memorie van Toelichting, het oogenblik zijn aangebroken, waarop de proef kan worden genomen met het in het leven roepen van de beide eerste gouvernementen (dat van West-Java en dat van Zuid- of West-Sumatra), met dien verstande, dat aanvankelijk het gouvernement uit niet meer zal bestaan dan uit „de residentie, in welke het bestuurscentrum der nieuwe gewestelijke eenheid zal gelegen zijn." „Een concreet geval in beschouwing nemend", aldus de Memorie van Toelichting, „zal het gouvernement West-Java bij zijne oprichting bestaan uit de tegenwoordige residentie Batavia, om na eenigen tijd te worden uitgebreid bijv. met de — daarbij als gewestelijke eenheid op te heffen — residentie Bantam, in het volgend jaar bijv. met de Preanger-Regentschappen en, (wanneer ook daar de nieuwe staat van zaken genoegzaam is vastgelegd, achtereenvolgens of tegelijkertijd met de residenties Banjoemas en Cheribon, waarmede het gouvernement geheel tot stand gebracht zal zijn.

Op die wijze zal het eene gouvernement na het andere worden ingesteld en geleidelijk inwendig georganiseerd, tenzij de omstandigheden toelaten reeds t ij d e n s den opbouw van het eene, een volgend gouvernement mede in behandeling te nemen, een punt, dat te zijner tijd in het bijzonder aandacht zal verdienen met betrekking tot de gouvernementen Midden- en Oost-Java, waar vooral uit het oogpunt der financieele decentralisatie gewichtige belangen pleiten althans voor een g e d e e l t e l ij k e overbrenging in den nieuwen bestuursvorm, zoodra dit slechts eenigszins mogelijk zal zijn.

De uitvoering van dien arbeid, voor zoover de inwendige regeling der gouvernementen betreffend, zal voornamelijk de taak uitmaken van den Gouverneur, bijgestaan door de Afdeelingsbestuurders en den Gewestelijken Bestuursadviseur, in welke laatste functie echter, zoolang het gouvernement nog geheel in staat van wording verkeert en dus de eigenlijke werkkring nog weinig tot zijn recht kan komen, voorzien zou kunnen worden door tijdelijke toevoeging aan den Gouverneur van een Resident van het nieuwe korps."

Men zal gewis den Minister De Waal Malefijt allerminst kunnen verwijten, van over één nacht ijs te willen gaan.

f 50000 's jaars wordt voorloopig aangevraagd voor de aanstelling van een regeeringscommissaris, die het onderwerp nader in studie zal nemen, de nodige wetten en regelingen ontwerpen, de voorbereidende maatregelen treffen, de eerste proeven leiden, en ook lang daarna de leider en voorlichter blijven.

In de gegeven omstandigheden, daar zelfs de f u n d a m e n t e n nog ontworpen moeten worden, en het op te richten gebouw slechts in nevelachtige omtrekken voor oogen staat, zou het eenvoudiger en praktischer toeschijnen, en bevorderlijk aan eene

vluggere bereiking van het doel, wanneer men de grondgedachte huldigende, al dadelijk twee der meest verdienstelijke en ondervindingrijke ambtenaren aanstelde tot gouverneur van Batavia en van Padang en dezen, bevrijd voorshands van de taak, die hun in de toekomst wacht, opdroeg, in overleg met de departementen van algemeen bestuur, en met voorlichting van een lid uit den Raad van Indië, het onderwerp der reorganisatie ieder voor zijn gewest in studie te nemen, de noodige regelingen te ontwerpen, en na aanneming der voorstellen ze in werking te brengen, en intusschen al dadelijk die maatregelen ten uitvoer te leggen, welke passen in het gedachte stelsel, en ook naar het oordeel van het opperbestuur reeds voor uitvoering vatbaar zijn. Vervolgens kan geleidelijk de uitbreiding plaats hebben overeenkomstig de in de praktijk opgedane ervaring.

Intusschen kan tot stand komen de instelling voor opleiding tot de hoogere rangen in het Inlandsch bestuur en voor de civiele gezaghebbers, en wat verder daarmede verband houdt, en kunnen vastgesteld worden de eischen, waaraan de toekomstige bestuursambtenaren zullen hebben te voldoen.

Voor de nieuwe gouverneurs is aangenomen eene bezoldiging van *f* 1100 's maands met vrije woning en vergoeding van reis-, verblijf- en representatiekosten. Het standpunt, waarop men den gouverneur plaatsen wil, de taak en de verantwoordelijkheid, welke men hem wil opdragen of opleggen, maken die betrekking tot de gewichtigste, tot de moeilijkste in den Indischen staatsdienst, en vorderen van hem volle toewijding, zelfverloochening in den dienst, een onaantastbaar karakter, een hoog gevoel van zelfstandigheid.

Daarom behoort aan die betrekking de hoogste bezoldiging te worden verbonden, zoodat geen familiebelang, geen uitzicht op een hooger pensioen een verandering van betrekking voor hem begeerlijk kan doen zijn. Een gelijkstelling van het traktement van den gouverneur met dat van de directeuren van algemeen bestuur, d. i. *f* 2000 's maands, zou daarom gewenscht zijn. Tegelijk ware er aan te denken het traktement, verbonden aan het lidmaatschap van raad van Indië niet hooger te doen zijn dan ook *f* 2000 's maands. Voor den vice-president ware een uitzondering te maken.

Tegen de uitgaaf tot lotsverbetering van eenige categorieën van Inlandsche ambtenaren op Java en Madoera zal wel geen ernstig bezwaar verrijzen.

De Inlandsche schrijvers, die nu afwisselend *f* 25, *f* 30 of *f* 40 's maands inkomen genieten, zullen gelijkelijk gebracht worden op *f* 30 's maands met twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 5 's mds.

De mantri's bij het politiewezen en bij de regenten genieten thans de eersten *f* 40, de laatsten *f* 70 's maands. Voortaan zullen zij gelijkelijk beginnen op *f* 60 en met 2 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 5 opklimmen tot een inkomen van *f* 70 's mds.

De belangrijkste verhooging, en alleszins billijk, zeer zeker niet te hoog, bij hetgeen in het vervolg van hen geëischt zal worden, geldt het traktement van een districtshoofd, dat nu vast staat op *f* 260 's maands, en voortaan berekend zal worden op aanvankelijk *f* 250 's maands, maar met twee vijfjaarlijksche verhoogingen van *f* 50, zoodat na tien jaar een maandelijksch inkomen zal zijn bereikt van *f* 350, dat bij eene benoeming tot Adjunct-Regent (wat een leelijk on-Hollandsch en ook niet Indisch woord!) nog kan stijgen tot *f* 500.

Teekenend voor de betoogwijze op sommige plaatsen in de Memorie van Toelichting in de toelichting voor de verbetering der bezoldiging van de onderdistrictshoofden. Wij lezen daar:

„Aan de Onderdistrictshoofden werd bij de vroegere reorganisatie een maandelijksch traktement toegekend van *f* 100 met drie driejaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 15 's maands. Hoezeer die maatregel een vooruitgang was bij hetgeen te voren werd genoten (*f* 85 tot *f* 130 's mnds.) staat het vast, dat de bestuurshoofden der onderdistricten ook in de tegenwoordige omstandigheden slechts met moeite met hunne inkomsten kunnen rondkomen. De veelal jaarlijks toenemende kosten van hun gezin, de aanschaffing en het onderhoud van de voor hun dienstwerk benoodigde vervoermiddelen en andere in hun rang niet te ontwijken uitgaven kunnen niet dan ternauwernood daaruit bestreden worden.

Dat een goed beleid medebrengt de in een zoo belangrijk bestuursambt geplaatste personen in staat te stellen zich naar de eischen daarvan in hunne omgeving te bewegen, behoorlijk gehuisvest en ingericht te zijn, is voor geen tegenspraak vatbaar. Vooral het laatste nu lijdt dikwijls zichtbaar onder de vele uitgaven van anderen aard, terwijl toch om bijzondere redenen aan den bouw van Landswoningen voor de Onderdistrictshoofden bezwaarlijk kan worden gedacht."

Na deze reeks van mooie, groote woorden verwacht men natuurlijk een niet onaanzienlijke verhooging van bezoldiging. Doch waar komt „der langen Rede kurzer Sinn" ten slotte op neer:

„Uit dien hoofde dan ook wordt de toekenning „gewenscht eener huishuurindemniteit ten „bedrage van *f* 10 's maands, waardoor tegelijker- „tijd zekere zorg kan worden verlangd" (sic!) voor „huisvesting en inrichting der woning."

Doch ook het kleine zullen zij niet versmaden, maar dankbaar aanvaarden.

Eigenaardig is ook de redeneering ten aanzien eener herziening van de ambtelijke inkomsten van de Regenten.

„De bezoldiging in dien rang", luidt het, „be- „draagt thans *f* 1200 's maands en wordt tot het „volle bedrag bij de benoeming verkregen, hoewel „die benoeming vaak reeds op vrij jeugdigen leef- „tijd plaats vindt. Het is daarom verkieslijk de trak- „tementsregeling voor de Regenten in dier voege te „herzien, dat bij de aanstelling een traktement van „ *f* 1000 's maands, vijf jaren later van *f* 1100 en „weder 5 jaren later het maximum van *f* 1200 wordt „verkregen."

Hooger op leest men:

„Als noodzakelijke voorziening, ten einde op Java en Madoera met vertrouwen de vereischte toepassing te kunnen geven aan het beginsel van verhooging der zelfstandigheid van het Inlandsch Bestuur, werd terloops vermeld versterking van dien tak van dienst met eene nieuwe categorie van ambtenaren tot bijstand der Regenten.

Bij inkrimping der bemoeienis van de Europeesche ambtenaren met den dagelijkschen bestuursarbeid zijn het inzonderheid de Regenten — wier algemeene verantwoordelijkheid en veelomvattende taak thans in de hulp der controleurs aanzienlijke verlichting vinden — die in vele opzichten den omvang hunner werkzaamheden belangrijk zullen zien toenemen, bovendien zich belast zullen zien met de behandeling van aangelegenheden, welker behoorlijke uitvoering meer administratief doorzicht en meer nauwgezetheid vordert dan waaraan de arbeid van het Inlandsch bestuurs- en bureaupersoneel tot dusver over het geheel pleegt te voldoen."

Men zou dus verwachten eene verbetering van inkomsten in den vorm van vermeerdering, maar feitelijk bestaat de verbetering in eene vermindering. Wat vroeger dadelijk zonder inspanning verkregen werd, daarvoor zullen zij voortaan tien jaren lang hard moeten werken. Echter wie de verbetering niet inziet, begrijpt niet de gemoedelijke vaderlijke zorg van de Regeering, de opvoedende kracht, die van hare regelingen uitgaat, want, zoo eindigt de redeneering: „zoodoende behouden deze Inlandsche hoofd- „ambtenaren ook na hunne benoeming uitzicht op „verhooging van inkomen, hetgeen eveneens voor „hen nuttig is, daar ook hunne uitgaven plegen „toe te nemen naarmate de zorg voor het gezin en „de opvoeding der kinderen meerdere eischen gaan „stellen."

Met deze goede bedoelingen zouden wij eene regeling wenschen, waardoor het inkomen van den Regent na zeker tijdsverloop tot minstens *f* 1500 per maand zou kunnen stijgen. Dat is, naar het voorkomt, niet te veel gevraagd voor den hoogsten Inlandschen ambtenaar, van wiens tijd en werkkracht in de toekomst zooveel meer gevorderd worden zal, terwijl de tot dusver erkende, en toegestane of geduide traditioneele voorrechten gestadig afnemen en eindelijk zullen ophouden.

Een oud-ambtenaar van Binnenl. Bestuur.

Uit de O.-I. Mail.

De cholera en pest. In de Bataviasche bladen van 14 Aug. jl. lezen wij:

Sinds Zaterdag 12 Aug. kwamen geen nieuwe gevallen van cholera voor. Ook overleed niemand aan de ziekte.

Thans zijn nog twee personen onder behandeling. Heden werden 6 gevallen van pest gemeld en 5 sterfgevallen.

Ingeleverd werden 57259 ratten.

Sterftestatistiek. — De N. Soer. Crt. verneemt, dat de inspecteur van den geneeskundigen dienst voor Oost-Java bezig is een sterftestatistiek aan te leggen, welke vermoedelijk in alle residenties zal worden ingevoerd. De regeering toont groote medewerking. Vroegere pogingen mislukten, doordat men afstuitte op de overweging, dat aan den maatregel te veel moeilijkheden verbonden waren. Dr. de Vogel is aanvankelijk begonnen met voor de Kota Semarang een zoodanige statistiek aan te leggen. Deze is toen door dr. Terburgh tot de residentie Sema-

rang uitgebreid. De residentie Kediri komt het eerst aan de beurt. Voor constateering van plotseling uitbrekende epidemieën bewijst de statistiek uitstekende diensten.

Nieuwe Stoomvaartdienst Java—Borneo. — In het Bat. Handelsblad, dat half Aug. j.l. een dagblad is geworden, lezen wij:

„Reeds sedert geruimen tijd koestert de Kon. Paketvaart Mij. het voornemen een nieuwe verbinding tot stand te brengen tusschen Java's Noordkust en Borneo.

Aanleiding hiertoe is het zich snel ontwikkelende goederenvervoer en de reusachtig toenemende export van boschprodukten uit de Z.-O. afdeeling van Borneo waardoor de weekdienst Soerabaja-Bandjesmassin vice-versa niet langer in de behoeften voorziet.

Bovendien zal de reeds aanzienlijke handel van Bandjermassin met Semarang, Cheribon en Batavia ten zeerste gebaat zijn met een rechtstreeksche scheepsgelegenheid tusschen deze havens, daar de vermijding van overscheping der goederen groote onkosten- en tijdsbesparing medebrengt, waarvan de Kon. Paketvaart Mij. evenzeer de voordeelen beseft als de handel zelf.

Het chronisch gebrek aan voldoende tonnenruimte evenwel was het groote bezwaar, waardoor de uitvoering werd belet van de goede voornemens tot instelling van den nieuwen dienst.

Nu schijnen eenige notabele Chineezen van Soerabaja en Bandjermassin van deze plannen te hebben gehoord; althans zij hebben een kongsi gevormd om gezamenlijk met een of meer schepen voor hun rekening genoemde lijn te gaan bevaren. In een vergadering van de voornaamste bij dezen handel geïnteresseerde Chineezen van Bandjermassin, Soerabaja en Semarang, werd de zaak van alle kanten bekeken en druk besproken en zou tot de definitieve oprichting der onderneming worden overgegaan...... toen de K. P. M. hiervan lucht kreeg, en middels een circulaire direct overal bekend maakte dat zij binnenkort een veertien-daagschen dienst zal openen van Batavia, Cheribon, Semarang en eventueel ook tusschengelegen havens naar Bandjermassin. Het lijdt geen twijfel of deze nieuwe uitbreiding van haar bedrijf zal zoowel aan de ondernemende K. P. M. als aan den handel en het verkeer tusschen Java en Borneo ten goede komen.

De reis van den landvoogd naar Soerabaja. — Naar wij uit Buitenzorg vernemen, schrijft Het Soer. Hblad, is het thans zoo goed als zeker, dat het bezoek van den gouverneur-generaal aan Soerabaja zal plaats hebben in de eerste helft van de maand September. In verband hiermede zal waarschijnlijk de adjudant van den landvoogd, de luitenant ter zee 2e klasse D. A. de Ronde, ultimo dezer een bezoek brengen aan die stad, in verband met de te treffen voorbereidingen.

Naar het heet, zal de landvoogd op zijn reis naar de Oosthoek vergezeld worden door den algemeenen secretaris, den heer G. J. Staal, en den directeur van B. O. W., den heer J. Homan van der Heide.

Zooals men zich herinneren zal, beoogt de reis van den gouverneur-generaal in hoofdzaak het maken van een aanvang met de nieuwe havenwerken te Soerabaja, waarvoor Z. Exc. de eerste spade in den grond zal steken. Het medegaan van den heer Homan van der Heide heeft dan ook geen ander doel, dan dat de aanwezigheid van den directeur van B. O. W. meer luister zal bijzetten aan die plechtigheid.

Diensttelegrammen. — Bekend is het misbruik, dat het gouvernement en zijn dienaren van de telegraaf maken, schrijft het Soer. Hblad. De onbenulligste dingen worden soms aan den electrischen draad toevertrouwd; het kost immers geen geld en met den last dien zij aan handel, nijverheid, pers en het gewone publiek berokkenen, breken de heeren zich het hoofd niet.

De cijfers spreken.

In de laatste maand, waarover wij gegevens bezitten, n.l. Mei j.l., werden 83.428 binnenlandsche telegrammen verzonden, plus 10001 binnenlandsche regeeringstelegrammen, d. i. ongeveer 1 op de 8. Als men rekent, dat er 25 werkdagen in Mei geweest zijn, dan zijn elken dag 400 telegrammen van en naar de regeeringsbureaux verzonden! Zegge: vierhonderd. Het kàn onmogelijk noodig zijn een zoodanigen druk uit te oefenen op de staatstelegraaf.

Maar men weet nu, waardoor die telegraaf vaak zoo gebrekkig werkt: zij hangt vol regeeringsmededeelingen, die vóór andere telegrammen gaan. Kan de hoofdinspecteur van post- en telegraaf tegen dezen Unfug niets doen?

Directeur van O. E. N. — Naar verluidt heeft Mr. Dr. M. S. Koster zich naar Nederland begeven, teneinde zijne bezwaren tegen de door de regeering met betrekking tot de zending voorgestane politiek mondeling bij het opperbestuur toe te lichten. Gelukt het dien directeur niet zijne denkbeelden te doen zegevieren, dan zal hij hoogstwaarschijnlijk voor goed repatriëeren.

Regent van Krawang. — Raden Adipati Aria Sastra Adi Ningrat, sedert October 1886 Regent van Krawang, zal binnenkort 's lands dienst met pensioen verlaten, en zal in zijne plaats worden benoemd zijn zoon Raden Adikoesoemah, die, gelijk men weet, op den 5en Augustus j.l. in het huwelijk trad met Raden Adjeng Soelasmi, de ook in Europeesche kringen welbekende zuster van den Regent van Serang.

Japansche Feesten. — Den 13en Augustus werden te Medan nationale feestelijkheden gehouden ter eere van het éénjarig bestaan van de vereeniging Njippondjem Kujokai, welke vereeniging ter Oostkust van Sumatra 380 leden telt.

Een nieuwe hoofdcommissaris van politie? — Het gerucht liep te Batavia dat de heer C. A. Ruempol zijne ondankbare betrekking zal neerleggen en dat hij zou worden vervangen door den eersten luitenant der infanterie W. V. Rhemrev.

Adjudant legercommandant. — In verband met de aanstaande voorloopige benoeming tot ambtenaar bij de opiumregie van den eersten luitenant der infanterie A. M. Wessels, zou deze als adjudant van den legercommandant worden opgevolgd door den 1en luitenant der artillerie H. van Doornum.

Manoeuvres. — Naar wij in de Ind. bladen lezen, zullen in September groote manoeuvres gehouden worden. Daaraan zal worden deelgenomen door 11 bataljons. Het troepentransport wordt thans reeds overwogen. De Westerlijnen leveren waarschijnlijk niet voldoende rollend materiaal, zoodat men vermoedelijk bij de Oosterlijnen zal moeten leenen.

Onder de **Dwaallichtjes** geteekend Lucio, in het Bat. Handelsblad, vinden wij het volgende:

> We weten reeds, dat de côterie die de lakens uitdeelt, niet al te zeer gesteld is op verbroedering met den Indischen jongen.
>
> Bat. Nieuwsbl. 15 Aug. 1911.

Gerechtsdienaar: Mijnheer de rechter, daar is de „côterie", die den Indo stelselmatig achteruit dringt.

Rechter: Die côterie moet hangen. Hoe heeft zij dat aangelegd?

Gerechtsdienaar: Zij onthoudt hem de kans om vooruit te komen en miskent zijn intellect.

Rechter: Daaraan heeft zij zeer verkeerd gedaan. Zij moet hangen.

„Côterie": Rechter, ik heb den Indo niet stelselmatig achteruit gedrongen. Ik heb hem steeds met mij gelijk gesteld en ieder ambt staat voor hem open. Er zijn getuigen, die verklaren zullen, dat Indo's, onder mijn régime tot hooge posten zijn opgeklommen.

Rechter: Mensch, ge moet hangen! Ge verzwaart uw misdaad door eigenwaan. Het past niet aan iemand, die... van iets beschuldigd is, zich voor rechtvaardig te houden.

„Côterie": Maar, rechter, er zijn getuigen, die het zullen bevestigen. En daar ik nu beschuldigd ben van achteruitzetting......

Rechter: Ge moet hangen! Ge hebt den Indo de kans onthouden om vooruit te komen, ge miskent zijn intellect, èn ge zijt ingenomen met uzelf... drie kapitale delicten! Wat moet die drom van officieren, ambtenaren en kopstukken uit den handel hier?

Stem uit hun midden: Wij zijn Indo's!

„Coterie": Goddank! Rechter, ge ziet, dat ik hen de kans niet heb onthouden.

Rechter: Hm... ja... zoo! Maar het miskennen van het intellect?

Stem als voren: Neen, rechter, zij heeft ons niet miskend. Zij heeft ons integendeel veel goeds gedaan. Zij was ons: een moeder!

„Côterie": Ge hoort het rechter, zij zeggen, dat ik hun een „moeder" was.

Rechter: Hm... het derde punt blijft dus bestaan. Gerechtsdienaar, voor die vrouw weg; zij moet hangen. Zij is schuldig aan eigenwaan. Griffier, citeer in de praemissen de jurisprudentie van Lessing's patriarch.

Onuitgegeven tooneelspel.

What is in a name? — Bij het comité van bestuur der Ned.-Indische spoorwegmaatschappij wordt,

naar men aan de Preangerbode meedeelt, ernstig overwogen om het stationnetje Passer Minggoe (Zondag) aan de lijn Batavia-Buitenzorg om te doopen in Passer Saptoe (Zaterdag).

Daar bij het voorbijrijden het profane en met alle Zondagsrustcirculaires spottende opschrift den gouverneur-generaal moet hinderen, zal door dezen wederdoop een bron van ergernis voor den landvoogd verdwijnen.

De Inlandsche en Chineesche Pers.

De revue van de maand Juli in de Indische Gids vermeldt met ingenomenheid de bereidwilligheid van de Nieuwe Rotterdamsche Courant om eenige harer kolommen te wijden aan hetgeen er belangrijks in de Inlandsche en Chineesche pers in Ned.-Indië voorkomt. „De rubriek zal staan onder redactie van den heer J. J. Meijer, gep. Ass.-Resident, en voorloopig zullen een zestal der voornaamste bladen direct per mail aangebracht, daarvoor geëxcerpeerd worden."

„Het is te hopen", zegt de heer De Meijer, „dat de kundige bewerker ditmaal voldoening van zijn werk moge hebben en dat ook de Inlandsche en de Chineesche pers zullen waardeeren, dat aan hare uitingen meer aandacht geschonken wordt."

Wij willen ons gaarne bij dien wensch aansluiten. Het spijt ons alleen, dat in dat bericht geheel ongerept blijft hetgeen door Het Koloniaal Weekblad reeds sedert een paar jaren getrouw elke week op dat gebied geleverd wordt. Na een welgeslaagde proef door het Bestuur van Oost en West nam de bovengenoemde heer Meijer die taak over, en verkreeg daarbij vanwege de redactie van Het Koloniaal Weekblad de beschikking over eenige tientallen Maleische en Javaansche kranten. Nadat de heer Meijer ons verliet, is de heer E. van Assen bereid bevonden, het werk voort te zetten. Waardeering van Inlandsche zijde mochten wij daarvoor reeds in ruime mate ondervinden.

Den heer Meijer onze beste wenschen bij het beploegen van het veld der Nieuwe Rotterdamsche Courant met ons kalf, en een langer succes dan toen hij ons beestje het redactiebureau van de Nieuwe Courant binnenleidde!

Een ongezochte reclame.

In de mededeelingen van het Encyclopaedisch bureau in Ned.-Indië over den handel in den zoogenaamden „Groote Oost", komt over Nieuw-Guinea het volgende voor:

De Papoea's zijn over het algemeen nog weinig met ons geld bekend en nemen liever een pakje tabak van Van Nelle in betaling dan een grof zilverstuk. Het is merkwaardig, dat vooral één merk van de firma Wed. Van Nelle te Rotterdam, verpakt in de bekende blauwe pakjes onder hen gangbaar is. Alle andere soorten vallen niet in hun smaak.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In nummer 32, 34 en 35 van dit weekblad werd het een en ander medegedeeld over de lezing door den Lutherschen predikant Boers voor den Volksbond te Paramaribo gehouden en de beroering daardoor in de kolonie verwekt. Waarschijnlijk heeft de stad de gewone kalmte herkregen en heeft men ds. Boers zijn stoutigheid weer vergeven.

Daar er evenwel in deze week geen nieuwsbladen uit Suriname zijn ontvangen, is dit slechts een vermoeden.

Onder het hoofd „Een geruchtmakend vlugschrift" geeft de N. R. Ct. van 4 September een zeer interessanten brief van haar Surinaamschen correspondent, waarin enkele uitspraken van ds. Boers nader getoetst worden.

Een typisch tafereeltje worde daaraan ontleend:

Onder meer had ds. Boers gezegd: „Men beleeft hier den ondergang van een volk. 't Heele neger- en creolenvolk gaat naar beneden. Er is hier een zuiging en een trekking naar omlaag. Een heele wereld wordt omlaag getrokken. Het is niet de ware tragiek. Want er is geen strijd. En ook geen angst voor den ondergang. Er is eigenlijk geen bewustheid. Men weet 't niet. Terwijl dat langzaam en zeker gebeurt, lacht 't volk en begrijpt er niets van."

„Laat er een feest zijn. Vertoon iets op straat. En 't volk is vroolijk. Vergeet alle dingen."

Hieromtrent merkt de briefschrijver op: „Het beeld van een „zuiging", een „trekking" naar omlaag, lijkt me schrikkelijk overdreven, maar dat het Surinaamsche volk van blijmoedigen, opgewekten, ja luidruchtigen aard is, lijdt geen twijfel.

Zie bijv. welk een aantrekkingskracht op het volk uitgaat van een voorbijtrekkenden troep militairen met muziek voorop. In een oogwenk wordt de troep als omstuwd door meeloopend gepeupel, voor het meerendeel bestaande uit vrouwen, meiden jong en oud. Op den bekkenslag die aan de tamboers het sein geeft om den roffel te staken, volgt een spontaan en algemeen „ha, hoera", — welkomstgroet aan de muziek die nu komen zal.

Nauwelijks galmen de tonen der muziek of de straks kalm voortschrijdende menigte is als geëlectriseerd en veranderd in een huppelende massa, een deinende menschenzee. Ge ziet, ge voelt dat deze lieden met heel hun wezen genieten, — van de trippelende teenen af tot het rechts en links wiegelend hoofd; het bovenlijf der vrouwen is daarbij eenigszins voorover gebogen en de armen op schouderhoogte zijwaarts opgeheven, terwijl het geheele lichaam een tollende, dansende beweging uitvoert. De in wijde ronding uitwaaiende rokken doen aan groote crinolines denken, als spotten zij met den modernen strompelrok.

Het geheel levert een eigenaardigen indruk van levendigheid. De meiden gillen het uit van pleizier. De huismeid kan de verzoeking niet weerstaan om even haar werk te laten staan en naar de joelende menigte te kijken. Maar nauw is de huisdeur open, of het is of een onzichtbare hand haar voorttrekt, en eer ge erop verdacht zijt, huppelt ze een eind mee.

Als kenschets nog dit. De Surinamer, hoog en laag, behoeft geen dansschool te bezoeken. Het dansen op de maat wordt als het ware met de moedermelk ingezogen, en het kind dat slechts enkele jaartjes loopt, ziet ge, op de maat der muziek, reeds vrij correcte walspassen trippelen.

Dit volk is dus zeer opgeruimd van aard; of liever zijne neerslachtigheid en beslommeringen worden gemakkelijk overheerscht door zang, feest of muziek. Deze eigenschap wordt trouwens ook bij andere volkeren waargenomen. Laat ik echter hieraan toevoegen, dat 't Surinaamsche volk tegenover vreemdelingen niet in excessen vervalt als bijv. het Janhagel van sommige Nederlandsche steden, dat er vermaak in vindt een ietwat bizar gekleeden vreemdeling met allerlei werptuig te bekogelen. Hier bepaalt het plebs zich tot onbescheiden, nieuwsgierig aangapen en naogen. Me dunkt, ik hoor menig lezer iets meesmuilen als: „Tout comme chez nous!"

Nu moet de lezer vooral niet gaan denken, dat onze straatjeugd enkel uit engeltjes bestaat. Daar kan de Britsch-Indische immigrant, die door de stad moet en om de een of andere reden de aandacht trekt, u meer van vertellen. Soms kan zoo iemand tot berstens toe gesard worden. De „scheldnaam" van zoo'n koelie is, ge raadt 't nooit...... „zoogdier." C'est le ton qui fait la musique!"

Tot zoover de correspondent. Volgt nu hieruit, dat ds. Boers niet juist gezien heeft?

De cijfers en beschouwingen in de lezing van den heer Rustwijk (zie het vorige nummer van dit Weekblad), kort vóór die van ds. Boers gehouden, bewijzen, dat er ook anderen zijn, die gelooven „den ondergang van een volk" te aanschouwen. Bedoelt ds. Boers evenwel niet — zooals de heer Rustwijk — de numerieke vermindering van de creolenbevolking, maar een moreelen en economischen achteruitgang, dan heeft hij ongetwijfeld verkeerd waargenomen.

In dit verband zij hem dan ter lezing aanbevolen het juist verschenen geschrift „Ons Suriname", bewerkt door H. Weiss, secretaris van het Zendingsgenootschap der Broedergemeente te Zeist. Handboek voor zendingsstudie, uitgegeven door den Nederlandschen studentenzendingsbond.

***

De nieuw benoemde gouverneur, baron Van Asbeck, gaat 29 September e.k. scheep naar Paramaribo, ter aanvaarding van zijn ambt.

Blijkens een oproeping van het Departement van Koloniën is er te vervullen in vasten dienst, dan wel tijdelijk voor den duur van ten minste vijf jaren, het ambt van gouvernements-secretaris der kolonie Suriname, op een bezoldiging van ƒ 9000 per jaar.

Voor die betrekking komen in de eerste plaats in aanmerking zij, die den graad van doctor in de rechts- of in de staatswetenschap bezitten en administratieve ervaring hebben.

Nu de kolonie een gouverneur krijgt, die geen rechtsgeleerde is, is het te hopen, dat men, bij de benoeming van een gouvernementssecretaris, meer waarde zal hechten aan de rechtsgeleerde bekwaamheid dan aan de administratieve ervaring.

De nieuwe landvoogd treft het niet, dat hij zal hebben te werken met een nieuwen secretaris, die zelf nog alles zal hebben te leeren. Wel heeft de Secretarie in Suriname een zeer bekwamen hoofd-

commies, maar voor dezen zou de taak wel eens te zwaar kunnen worden, wanneer hij tegelijkertijd een nieuwen gouverneur en een nieuwen secretaris in de leer moet nemen.

De verzoeking is hier groot om een woord te wijden aan den overwegenden invloed van de Secretarie, waardoor te groote centralisatie plaats heeft en te veel aandacht van den gouverneur gevorderd wordt voor zaken, die zeer goed aan de beslissing van de departementschefs konden worden overgelaten. Maar de behandeling van dit vraagstuk — dat ook in Oost-Indië velen heeft bezig gehouden — worde voor een andere gelegenheid bewaard. Het is niet onwaarschijnlijk dat baron Van Asbeck zelf tot de overtuiging komt, dat de kolonie wel zal varen bij mindere centralisatie.

***

In verband met hetgeen in het vorige nummer van dit weekblad over het drinkwater-vraagstuk in Suriname gezegd is, volge hier een aanhaling uit bovengenoemd geschrift van den heer H. Weiss:

.......„Maar dit rijke land aan en in het water is niet slechts arm aan werkkrachten, maar ook aan drinkwater! De schrijver weet bij ondervinding, hoe zeldzaam en kostbaar een teug frisch water soms wezen kan! Wel zijn er in den grond een groot aantal gemetselde waterputten, maar in het lange, droge seizoen is het water daarin onbruikbaar. Men is dus genoodzaakt in den regentijd het water te verzamelen, hetzij in ijzeren tanks, hetzij in opzettelijk gemetselde regenbakken. In 1904 was er, lang voor het einde van den drogen tijd, op Bethesda geen druppel water te krijgen; tanks en regenbakken waren alle leeg en de aanvoer van water per boot kostte 10 cents per blik!" (blz. 7.)

Heeft de heer Weiss ooit in het droge jaargetijde het district Coronie bezocht?

Daar zou het hem kunnen overkomen zijn dat hij, om een glas water vragende, het verzoek kreeg om een glas „kokosnootwater" voor lief te nemen, omdat men nog geen water uit het „watergat" had gehaald.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het Maandblad de „Goeroe Desa" (= „De dorpsonderwijzer"). In de maand September van het vorig jaar is door de Jong-Javaansche Vereeniging Boedi Oetomo, onder leiding van het Hoofdbestuur, het Maandblad de **„Goera Desa"** uitgegeven. Daarin konden de lezers vinden een en ander met betrekking tot den landbouw, handel, tot het ambachtsonderwijs, voorts iets over vogels, visschen, vischvijvers, opvoeding van kinderen, verhouding van kinderen tot ouders enz. enz., kortom, veel waarvan de kennisneming tot nut kan strekken aan iedereen en in het bijzonder aan den kleinen man van Java.

De Redactiecommissie klaagt er over, dat de belangstelling, in het bijzonder in de residentie Banjoemas, nog niet groot is geweest, wat verwondering baart, daar het nuttige blad toch in het Javaansch wordt uitgegeven en slechts *f* 0.80 per jaargang kost.

De Redactie doet nu dan ook een beroep op de welwillende belangstelling van allen, ook in Nederland, die 't wèl meenen met den Javaan.

De oprichting van een Inlandsche school IIde klas te Pakantan (residentie Tapanoeli, gouvernement Westkust van Sumatra).

Bij gouvernementsbesluit van 8 Maart 1905, No. 6, werd bepaald, dat, onder meer, een gouvernements Inlandsche school IIde klas te Pakantan zou worden opgericht. Deze Regeeringsbeschikking werd door allen, die belang stelden in het Inlandsche Onderwijs en dus ook door de bevolking van Pakantan met vreugde begroet, want, wanneer de jeugd plaatselijk onderwijs kan genieten, dan beteekent dit het belangrijke voordeel voor de ouders

1e. dat de kinderen voor het naar school gaan geen groote afstanden hebben af te leggen en
2e. dat de uitgaven voor het onderwijs billijker zijn.

Tot heden is echter van de oprichting dier school nog niets gekomen, hetgeen een groote teleurstelling voor de bevolking van Pakantan is geweest.

Terwijl de andere in de Regeeringsbeschikking genoemde scholen, zooals te Si Aloe (Tapanoeli) enz. reeds lang geleden werden opgericht, wacht Pakantan nog maar steeds op haar gouvernementsonderwijsinstelling, zonder dat de juiste redenen van die vertraging kunnen worden vermoed.

Toch schijnt het, dat de Regeering wil volharden in hare houding ten deze, aangezien bij besluit van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 2 Februari 1911 no. 1975 wederom eenige plaatsen zijn aangewezen, waar inlandsche scholen IIde klas zullen worden opgericht en Pakantan, daarin niet is genoemd.

De belanghebbende bevolking vindt zulks onbillijk, want, zegt zij, terwijl plaatsen als Goenoeng Toea (Padang Lawas) en Si Galangan, waar wel inlandsche scholen zijn, op minder handelsbeweging kunnen wijzen dan Pakantan en deze vestiging aan de Regeering, in den vorm van koffielevering, veel meer geldelijk voordeel aanbrengt dan genoemde plaatsen, dàar is het onredelijk, dat de Regeering dezen meer belangstelling toont dan aan Pakantan. Ook meent zij, dat het uit het oog mag worden verloren, dat Pakantan veel meer personeel aan den Staatsdienst heeft geleverd, als inlandsche veeartsen, mantri's, vaccinateurs, onderwijzers, djaksa's, enz., dan Goenoeng Toea en Si Galangan.

De mogelijkheid bestaat natuurlijk, dat er personen van meening zijn, dat te Pakantan op geen voldoend aantal leerlingen kan worden gerekend, doch hun zij hier dan medegedeeld, dat een 200-tal leerlingen gemakkelijk bijeen te brengen zijn, voorts dat het klimaat koel en gunstig is en dat de Pakantansche jeugd in ijver om onderwijs te ontvangen voor geen enkele andere jongelingschap onderdoet.

Misschien is de oorzaak der vertraging ook wel te zoeken in het feit, dat er een zendelingschool te Pakantan bestaat, die op voldoende wijze in het onderwijs der jeugd voorziet en waar de Mohamedaansche kinderen ook worden toegelaten, doch een ieder weet dat op zulk een school het godsdienstig onderwijs op den voorgrond treedt en dat het gezang der Christen-kinderen den Mohamedaanschen kinderen nu juist niet zoo heel aangenaam in de ooren klinkt. Daarbij komt nog, dat na afloop der lessen op zulk een school de jongelieden niet zoo gemakkelijk eene plaatsing in de groote maatschappij kunnen veroveren als met de bewijzen van een gouvernementsonderwijsinstelling. De aanwezigheid van de zendingschool zal evenwel vermoedelijk geen oorzaak van de regeeringsvertraging zijn, in aanmerking genomen de omstandigheid dat te Goenoeng Toea en te Si Galangan, naast gouvernementsscholen ook nog particuliere scholen van regeeringswege worden gesubsidiëerd.

Alles te zamen genomen bestaat er geen enkele reden voor de regeering om Pakantan te behandelen als een stiefkind en aan die plaats een gouvernementsschool te onthouden, aldus meent de schrijver van het artikel in de **Pewarta Deli** van 15 Juni j.l. no. 46, die tevens hoopt, dat bovenstaande beschouwingen niet aan de aandacht van de bevoegde autoriteiten zullen ontsnappen en dat de regeering er aanleiding in zal mogen vinden om hare beschikking van 8 Maart 1905 no. 6 te handhaven.

Dr. Radjiman. Zooals den lezers bekend is, o.a. van de hier onlangs uit De Avondpost overgenomen levensbeschrijving van Dr. Radjiman, werd deze benoemd tot geneesheer in den kraton van Z. H. den Soesoehoenan van Soerakarta. Den 31n Mei is hij daar aangekomen, opgewacht door tal van vrienden en bekenden.

De Javaansche club Abiprojo onthaalde hem onder hartelijk feestbetoon, terwijl het in de bedoeling schijnt te liggen hem in aanmerking te brengen als bestuurslid van de Jong-Javaansche vereeniging Boedi-Oetomo.

Dutch Justice in Java. Onlangs is bij de firma Tjioeng-Koen-Boen & Co. gedrukt een door den gewezen en thans in het buitenland vertoevenden controleur bij het B.B. op Java J. R. Bazoux Kühr in de Engelsche taal geschreven opstel, dat volgens de **Perniagäan** van 5 Augustus j.l. no. 63 niet in den handel komt, doch wel is opgenomen in de **Java Times,** waardoor de inhoud ter kennis van het groote publiek is gebracht.

De brochure is getiteld „Dutch Justice in Java", met het onderschrift „Are the Dutch worthy of this beautiful Island? Startling revelations". *)

De Redacteur van de **Java Times** noemt 't een geschrift, dat de zwaarste beschuldiging tegen eene natie bevat, welke hem ooit onder de oogen is gekomen, ten doel hebbend de gerechtvaardigde verontwaardiging op te wekken van alle Engelsch sprekenden ter zake van gepleegde wreedheden, welke, in den naam der Justitie, op Java worden gepleegd.

De schrijver van het opstel verklaart daarin herhaaldelijk met scherpen drang een beroep op het schaamtegevoel van den Nederlandschen Wetgever te hebben gedaan, doch zonder eenig succes. Noch in Nederland, noch in Ned.-Indië schijnt een publieke meening te bestaan. Hij werd dientengevolge wel gedwongen zich, met hulp van de Engelsche taal, tot het Engelsche volk te wenden. Dit zijn optreden moet dus als een daad der wanhoop worden beschouwd,

Tegen wien de schrijver het nu heeft, is in de brochure niet recht duidelijk, doch men zou er wel uit kunnen opmaken, dat die beschuldiging ook regardeert de actie van een familiehoofd, door

*) Zie ook *Het Vaderland* van 9 September 1911, no. 216.

wiens toedoen een reeks van rampen over het geheele familiegeslacht zouden zijn gebracht. Overigens bevat zij een verzameling van plaats gehad hebbende onregelmatigheden, o.a. één van onwettige aanhouding, één van machtsoverschrijding enz.

Ook is de schrijver ontstemd over de ten opzichte van zijn persoon begane rechterlijke dwaling door hem in hechtenis te stellen, terwijl hij na 8 maanden tijds van de hem ten laste gelegde verduistering werd vrijgesproken.

Is de schrijver van de brochure wel op den goeden weg, vraagt de redactie van de **Perniagaän?** Zij meent daarop een ontkennend antwoord te moeten geven.

Ongerept is zijn naam als bestuursambtenaar in Ned.-Indië niet. De moeilijkheden, welke hij, tengevolge van incorrecte onderhandelingen, ondervond, heeft hij dus voor een groot deel aan zichzelf te wijten. Met het voorbrengen zijner grieven bij den rechter is hij niet gelukkig geweest.

Onder dergelijke omstandigheden had de schrijver zich wel eens tweemaal mogen bedenken, alvorens hij tot zijne ingrijpende handeling besloot en het buitenland kennis liet nemen van de vuile wasch, die men gewoonlijk toch in eigen kring behandelt.

In elk geval ware het beter geweest, wanneer hij getracht had zich te beroepen op de publieke opinie in Nederland en Ned.-Indië.

Wel is waar ontkent hij, dat die bestaat, maar hij kan zich in die meening vergissen, waar men toch ook nog wel een enkele maal waarneemt, dat de openbare meening bereid is een lans te breken voor hen, van wie duidelijk is aangetoond, dat hun onrecht is aangedaan en tevens beschikt wordt over den steun van een invloedrijk persoon, die zijne schouders onder zulk eene zaak plaatst.

Nu dit niet is geschied, laat het zich aanzien, dat de schrijver weinig voldoening van zijn publicatie zal hebben, meent bovengenoemd blad.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Wijziging in eenige Chineesche huwelijksgebruiken in Ned.-Indië. Sinar-Lasem vindt, blijkens zijn artikel, voorkomende in de **Tengah-Djawa** van 13 Juni j.l. no. 129, het tijdstip aangebroken de Chineesche huwelijksgebruiken in Ned.-Indië meer in modernen en practischen zin te veranderen, daarbij tevens de wijzigingen aangevende, welke, naar zijne meening voorshands in aanmerking zouden kunnen komen.

De schrijver begint in zijn opstel te herinneren aan het feit, dat in de familiehuishouding, zoodra er van eene huwelijksplechtigheid sprake is, reeds drie maanden te voren alles in rep en roer is om de noodige voorzieningen te nemen en aan te schaffen al hetgeen voor den aanstaanden schoonzoon en de aanstaande schoondochter noodig wordt geacht. En of men nu al arm of rijk is, iedereen weet dat allen er op staan zulk een plechtigheid met de meest mogelijke praal en drukte wordt gevierd.

De schrijver vraagt wat het nut nu eigenlijk is van al die praal en drukte en of het niet veel beter voor de rijkeren ware, wanneer gelden, waarover beschikt wordt, werden besteed in het belang van het jonge paar zelve, bijv. in den vorm van verstrekking van bedrijfskapitaal, ten behoeve eener handelszaak, hetgeen de jongelieden zeker op prijs zouden stellen.

Voor de armen onder de Chineezen is die praal en drukte zelfs schadelijk, waar het van algemeene bekendheid is, dat het geld voor de feestelijkheid moet worden opgenomen bij geldschieters of bij familieleden en bekenden, hetzij tegen betaling van zekere rente, hetzij tegen onderpand van woning of goed, zoodat het feest dan zelfs niet eens in vrije woning kan worden gevierd.

Het navolgen van de rijken door de armen is onder dit licht bezien dan ook ongetwijfeld een ongemotiveerde bluf.

Voor beide categoriën blijft het evenwel van belang om bij eene huwelijksplechtigheid de zoo noodige maat te houden en om nu daaraan tegemoet te komen, geeft de schrijver den Chineezen in Ned.-Indië in overweging voorloopig de navolgende wijzigingen in te voeren:

a. De kleeding. Waar het Chineesch costuum van den Chineeschen bruidegom nu juist niet gemakkelijk te dragen is, zou men beter doen het baadje (Thobauw) te vervangen door een gemakkelijker soort (Itkowan) of, nog beter, door een Westersch costuum. Dit laatste heeft op het eerste voor, dat men het ook op andere feestdagen als het nieuwjaar, enz., gebruiken kan. In elk geval verdient eigen kleeding de voorkeur boven een geleende of gehuurde plunje, zooals thans meestal geschiedt. Het toilet van de Chineesche bruid bestaat gewoonlijk uit een baadje (wakoen), vele versierselen van goud en zilver en de noodige diamanten.

Dit alles wordt in den regel gehuurd bij menschen, die de plunje bezitten en van de uitleening een broodwinning maken. Deze plunje is dikwijls meer dan tien jaar oud, door honderden bruiden gedragen, vervolgens duur, lastig in het gebruik en volgens velen niet eens mooi. In den sterk aangebonden kondeh wiegelwaggelen tal van gemakkelijk beweegbare haarspelden van verguld en verzilverd metaal, hetgeen aan de draagster tijdens het feest dikwijls een ondragelijke hoofdpijn bezorgt, terwijl de geheele lichaamsversiering een eerbiedwaardig gewicht vormt, waardoor de beweging van de bruid zeer moeielijk en onaangenaam wordt gemaakt.

Hygiënisch is de dracht evenmin, want door het vele gebruik dat er van gemaakt is, loopt men allicht gevaar besmet te worden met een of andere besmettelijke ziekte. Bovendien bestaat de mogelijkheid, dat men bij het wegraken of verdwijnen van de sieraden ook nog geldelijke schade ondervindt.

Met het oog op al deze omstandigheden verdient het dragen door de bruid van een baadje (soki) met een kain (soort rok) dan ook ten zeerste aanbeveling. Dit toilet is goedkoop, gemakkelijk te dragen, bezorgt geen last en is tevens bruikbaar op andere feesten.

b. Het slaan van de gamelan. — Dit gebruik dadelijk af te schaffen zal voorloopig nog moeilijk gaan, waar de meeste Chineezen daaraan nog al zijn gehecht. Doch men zou het kunnen beperken bijv. tot één dag en één nacht, in welke periode bruid en bruidegom elkander ontmoeten (tjinpang). Bij het brengen van de sirih (betelnoot, enz.) is geen gamelan noodig, evenmin als bij het brengen der geschenken die zeer goed in een rijtuig kunnen worden overgevoerd.

c. De ontmoeting van bruid en bruidegom en de feestmaaltijd.

De gewoonten bij de ontmoeting kunnen eveneens worden beperkt, terwijl men bij den feestmaaltijd wel zal doen de onhygiënische stokjes te vervangen door lepel, vork en mes. Zulks is in het begin wel lastig, maar het is in elk geval zindelijk. De eetkommen moet men niet meer overvullen met spijzen, doch liever vervangen door borden.

De feestmaaltijd is geen eigenlijk Chineesch gebruik, doch overgenomen van de Javanen. Strikt noodig is die feestmaaltijd voor de Chineezen in N.-Indië dus niet; bovendien heeft die maaltijd dit practisch bezwaar dat er zoovele ongenoodigde gasten en minder gewenschte elementen verschijnen, waardoor de rust en orde dikwijls op het feest op onaangename wijze worden verstoord.

d. Het tandenvijlen en het sirihkauwen der bruid. — De afschaffing daarvan is reeds herhaaldelijk in de nieuwsbladen bepleit.

Het is een van de Javanen overgenomen gebruik dat pijnlijk, van geen nut en leelijk is, zoodat er voor de Chineezen geen enkele aanleiding bestaat om het gebruik te handhaven.

e. Het bruidsbedmateriaal. — Zoowel de klamboe (gordijn) als de matras en de hoofden rolkussens kunnen van veel eenvoudiger materiaal worden vervaardigd.

De zijden klamboe kan zeer goed plaats maken voor een dito van goedkoopere witte stof hetgeen bovendien de zindelijkheid bevordert, terwijl de kussens niet op zulk een kostbare wijze geborduurd behoeven te zijn.

f. De aanwezigheid van danseressen. — In het belang van de deftigheid of waardigheid van het Chineesche feest is dit Javaansch gebruik, in aanmerking genomen het gehalte der danseressen, nu juist niet.

Een groot gemis zal de afschaffing daarvan voor velen niet zijn.

g. Het afsteken van vuurwerk. — Deze gewoonte mag men als kostbaar en onnoodig beschouwen met het oog op het rumoer dat met de zoogenaamde mortions wordt gemaakt. Zoo merkt bovengenoemd blad op.

Van Vreemde Koloniën.

Wij hebben de zaken in Perzië gedurende meerdere weken onvermeld gelaten; vooreerst omdat zij voor deze rubriek alleen middellijk van beteekenis zijn, vervolgens omdat zij een roulette in vollen draai geleken, waarbij zwart en rood niet te onderscheiden waren en geen kans bestond te raden, hoe het balletje zou inspelen. Zonder dat al uitgemaakt is, wie de winnende partij zal zijn, is nu althans door de regeeringstroepen één voordeel behaald, waarvan de waarheid niet weersproken is, al wordt de belangrijkheid er van dadelijk weer aan juiste waardeering onttrokken door tegenstrijdige berichten over het verdere „faites votre jeu."

Een telegram uit Teheran van 5 dezer meldde een overwinning van de regeeringstroepen op den bevelhebber van den teruggekeerden ex-Sjah, generaal Arshad-ed-Dowleh. Deze had een sterke stelling bezet boven Iman Zadejaffoer, maar hij werd daar

verrast en overvallen, vluchtte na een strijd, die aan velen 't leven kostte, en moest zich ten slotte met 250 man gevangen geven. Arshad zelf was licht gewond. Het succes der regeeringstroepen wordt voor een groot deel toegeschreven aan de wijze, waarop de Duitsche bevelhebber der Perzische artillerie-afdeeling, kolonel Haase, gebruik wist te maken van de mitrailleuses.

Serdar Arshad kwam zonder uitstel voor een krijgsraad van Bakhtiari-chefs en den bevelhebber Yeprem Khan. Volgens den Times-correspondent sprak hij met groote oprechtheid over de plannen van Mohammed Ali, van weerszijden werd in het korte proces volmaakte hoffelijkheid in acht genomen, — maar de uitspraak was toch de dood door den kogel.

Den 6en werd 't vonnis in den vroegen morgen voltrokken. De veroordeelde moet blijk van grooten stervensmoed gegeven hebben. Vóórdat het commando: „vuur" uitgesproken werd, riep hij: „leve mijn vaderland!" Het eerste salvo wondde hem slechts, hij viel, hief zich weer op de knieën en riep met een flinke stem: „lang leve de Sjah Mohammed Ali!" Een tweede salvo legde hem voor goed neer.

Is het verhaal van een zoo kordaat einde in staat een bewondering op te wekken, die den indruk van de nederlaag kan verminderen, dadelijk is ook het gerucht verspreid, dat de ex-sjah — of zijn bevelhebbers — zich niet laten ontmoedigen, zijn troepen zouden zonder uitstel van vier zijden tegen Perzië's hoofdstad, Teheran, aanrukken. De roulette is weer, is nog in vollen draai; rood en zwart dwarrelen weer duizelend dooreen!

***

Volgens de officieele gegevens over de scheepsbeweging door het Suezkanaal in 1910 heeft de handel, langs dien weg, naar Indië, de Verre Oost en Australië zich weer zeer uitgebreid. Vergeleken bij 1909 was de totaal tonnenmaat 1174371 meer. Van de 4533 schepen voeren 2778 onder Britsche vlag. De toename kwam ook voor het groote meerendeel ten voordeele van Engeland. Daarna ging Duitschland het best vooruit.

De directie wijst op de mededinging, die ontstaan zal door de opening van 't Panamakanaal, zij zal haar voorwaarden moeten herzien. Bovendien zal de uitdieping van het kanaal spoedig ter hand worden genomen.

BRITSCHE KOLONIËN.

Door den Gouverneur-Generaal in Rade van Br.-Indië zijn beschikkingen uitgevaardigd, in verband met de viering van de Imperial Durbar, bij het bezoek van den Koning en de Koningin aan Delhi, op 12 December a.s.

Dezelfde proclamatie, welke dien dag te Delhi gelezen zal worden, zal tijdig ter kennis van alle lokale autoriteiten, in alle steden en dorpen worden gebracht, om daar in 't openbaar te worden voorgelezen, naar de omstandigheden in 't Engelsch en in de taal der streek, of alleen in deze laatste. Bij den voorlezer zal een portret van den Koning moeten zijn opgesteld.

Alle openbare gebouwen, besturs-, post-, schoolinrichtingen moeten, voor zoover de middelen 't veroorloven, geïllumineerd worden. Particulieren worden uitgenoodigd zich hierbij aan te sluiten voor hun woningen, winkels, enz.

De G.-G. vertrouwt, dat de dag ook overigens tot een feestviering zal worden gemaakt, niet alleen door hem tot een vrijen dag voor ambtenaren, beambten, werklieden, schoolkinderen te maken, maar ook door de armen bijzonder te gedenken, door sportuitvoeringen, vuurwerk en wat verder bij kan dragen om het doel te bereiken, dat is: jong en oud rijk en arm, door geheel het land, te laten meegevoelen de groote beteekenis van het eerste bezoek van een Koning-Keizer en zijn echtgenoote aan zijn Indisch keizerrijk om er zijn troonsbestijging aan zijn onderdanen te komen mededeelen.

***

De nieuwe gouverneur der Straits Settlements, sir Arthur Young, zou den 2en Sept. j.l. te Singapore aankomen.

***

In verband met de verklaring, door W. Stead aan den Australischen vertegenwoordiger ter Imperial Conference Fisher in den mond gelegd, en ook door ons besproken, volgens welke Australië, in geval Gr.-Brittanië in een oorlog gewikkeld zou worden, niet onvoorwaardelijk het moederland zou bijspringen, zijn de in de zitting van 6 September van het House of representatives van het gemeenebest te Melbourne afgelegde verklaringen van meer dan gewone beteekenis. De voormalige eerste minister Deakin noemde de onderstelling onaanneembaar, dat de Dominions in oorlogstijd zich afgezonderd zouden houden, en zeide, dat, indien een vijand het moederland mocht uitdagen, Australië zonder verwijl zou handelen.

Minister Fisher antwoordde, dat zij, die aan zijn zijde staan, geen vrees koesteren, voor een losmaken van Australië van het Br. rijk en voegde daaraan toe: „Wij schatten onze traditiën te hoog om te kunnen gedogen, dat het moederland zou worden aangevallen zonder het te verdedigen." Dit werd met cheers begroet.

DUITSCH ZUID-WEST-AFRIKA—FRANSCH MIDDEN-AFRIKA.

De rechter in Z.-W.-Afrika staat herhaaldelijk voor de vraag: wie is een Eingeborener? De wet geeft 't antwoord niet, en de tot nu toe gegeven rechterl. uitspraken bieden ook geen houvast. Dat inboorling is de zwarte in de kolonie geboren, daarover bestaat natuurlijk geen twijfel, maar de vraag betreft de kleurlingen en de bastaarden.

De blanken zijn geneigd hen, die uiterlijk nog weinig donker bloed verraden en zich naar de levenswijze der Europ. voegen, tot de blanken te rekenen. Beide deze onderscheidingen geven echter geen grens, die scherp genoeg is voor den rechter. De rechter heeft dit standpunt ook wel eens ingenomen. Maar bij een andere uitspraak bracht hij ieder, die niet volbloed Europ. is, onder de rechtspraak der inboorlingen. In de D. Kol. Zeit. van 2 Sept. zet A. Passarge de bestaande verwarring uiteen, om op een wettelijke voorziening aan te dringen.

Opvallend is, dat in de nieuwe rechtsregeling voor Fransch-Midden-Afrika een aanduiding gegeven is, die, naar 't ons voorkomt, ook geen goede oplossing geeft; zij omschrijft best bepaalde gevallen, maar laat voor kleurlingen de vraag open, of zij „Franschen" zijn in den zin dezer wet, of wel inboorlingen. De regeling zegt: Telkens als Franschen, vreemdelingen van een erkende nationaliteit of van een, die diplomatieke relatiën met Frankrijk heeft, of inboorlingen van een kolonie, aan wier bevolking dezelfde rechten als aan 't moederland gegeven zijn, in een geding betrokken zijn, zal de Fr. rechtspraak worden toegepast. Ieder, die niet valt onder een dezer bepalingen, komt voor de inlandsche rechtspraak.

BELGISCH KONGO.

Nadat gerapporteerd was, dat de belasting in natura (meest rubber) opgelegd in het Aruwini-district aanleiding gaf tot misbruiken bij de inning ten koste der bevolking, werd eerst voor de laatste helft van 1911 vrijdom van deze belasting gegeven, in afwachting van de belasting welke na 1 Juli 1912 keuze laat tusschen voldoening in geld of in natura. Hierbij worden de mannen getaxeerd op een betaling tusschen 12 en 5 fr. p. j., voor één vrouw behoeft niets opgebracht te worden, maar voor elke vrouw meer is de belasting 2 fr. p. j., tot een maximum van 60 fr. Dit wordt beschouwd als een der middelen om de veelwijverij tegen te gaan.

INGEZONDEN.

Insulinde en de luchtvaart.

Ofschoon de zich meer en meer ontwikkelde luchtvaart nog vele te betreuren slachtoffers eischt, zal zij wellicht oorzaak worden, van: „Vrede op aarde". De gevaren, die de oorlogsluchtschepen voor alle landversterkingen en zeeoorlogsschepen medebrengt, zijn zóó groot, dat de millioenen guldens, aan die weldra verouderde, verdedigings- en aanvalsvoorwerpen besteed, kunnen worden bespaard. Ook in Insulinde zijn reeds met succes verbazende luchtvaarten ondernomen. De met humor bedeelde Inlander heeft aan die machines reeds den eigenaardigen naam gegeven van: Caretta Kalong (groote vleermuis rijtuigen).

Met eenige oorlogs-luchtschepen op Java, is de Nederlandsche macht over Insulinde meer bevestigd dan ooit.

Ook in Europa en andere werelddeelen zal de luchtvaart den landoorlog onmogelijk maken. Forten en liniën kunnen te gelde gemaakt worden. Of de Regeeringen zoo dwaas zullen zijn om dan luchtoorlogen te voeren, zal te bezien staan. Hoe verschrikkelijk ze ook zouden wezen, het aantal te sneuvelen en te verminken jongelieden, zou slechts eenige honderden kunnen bedragen, terwijl bij 'n landkrijg thans het aantal slachtoffers in de tienduizenden zoude stijgen. Het is te hopen, dat zulk een krijg nooit meer zal voorkomen en dat de Staten zich zullen verbinden tot Vrede!

Men schrijft over vuurmonden, die de luchtschepen zouden beschieten, maar mij dunkt, dat dit een canard is. De afgeschoten projectielen of de stukken daarvan moeten toch op de aarde terugvallen en kunnen veel onheil berokkenen.

K. H. O. VAN BENNEKOM.

Zeist, 6 Sept. 1911.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Een nieuw werk over Oost-Indische cultures.

Ruim 25 jaren geleden verscheen de tweede druk van Dr. K. W. van Gorkom's werk: De Oost-Indische cultures, in betrekking tot handel en nijverheid, en mag men dus aannemen, dat dit standaardwerk in vele opzichten tamelijk verouderd is. De bekende firma J. H. de Bussy te Amsterdam heeft dit ingezien en gaat nu een nieuw werk uitgeven, waaraan weliswaar de naam van dr. Van Gorkom, die eenige jaren geleden overleden is, verbonden blijft, doch in welk werk dr. V. G. overigens zijn pennevrucht kwalijk zou kunnen herkennen.

De redactie van het geheel is nl. opgedragen aan den heer H. C. Prinsen Geerligs, terwijl de verschillende cultures door ter zake bevoegden beschreven zullen worden. De eerste, in kwarto formaat verschenen, aflevering, waarin de heer J. J. Paerels de Rijst behandelt, getuigt van een flinken opzet. Het gansche werk zal in 30 afleveringen, vormende 3 deelen, compleet zijn.

Neerlands-Indië.

Afl. 12 van „Neerland's Indië, land en volk, geschiedenis, bestuur, enz." is verschenen. Ze bevat het slot van Prof. Heeres' geschiedkundige studie tot aan het aftreden van Raffles als luitenant-gouverneur van Java en Onderhoorigheden. Ook deze afl., waarmede deel I van het geheele werk compleet is, is fraai geïllustreerd.

De z.g.n. „Groote Oost" en zijdeteelt in de Lampongs.

Als mededeeling van het Encyclopaedisch Bureau (opgenomen in No. 19 der Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel) is het vervolg verschenen der Korte aanteekeningen omtrent den handel in de z.g. „Groote Oost". Behalve over Ambon, bevat deze mededeeling belangrijke gegevens over plaatsen op Ceram, Boeroe en Nieuw-Guinea.

Betreffende Amahai, gelegen aan de zuidkust van Ceram, een plaats, waarvan men nog al verwachtingen koestert, wordt het navolgende vermeld:

Kort na de aardbeving, die in 1898 Ambon teisterde, werd Amahai bezocht door een hevige zeebeving met vloedgolf, welke de plaats grootendeels verwoestten en vele inwoners doodden.

Amahai ligt aan een zeer mooie baai, die een goed beschutte ankerplaats biedt. Aan de andere zijde van de baai is thans de eerste buitenlandsche onderneming gevestigd door den heer Clarke, een Australiër, een der chefs van de Celebes Trading Cy. Deze Clarke legt zich toe op de klapperculture.

Voor zijne onderneming heeft hij een aantal koelies te Makassar laten aanwerven. Deze proef van immigratie van werkkrachten is slecht gelukt, aangezien die werklieden zich niet thuis gevoelden in de omgeving en gebruik maakten van een kleine omissie in het contract, om dit als ontbonden te beschouwen. Zij hebben daarop het werk gestaakt en moesten weer naar Makassar teruggevoerd worden. De heer Clarke tracht thans, zoo goed en zoo kwaad als het gaat, met Cerammers en Amboneezen te werken.

Hetzelfde Nr. der Korte berichten bevat nog het vervolg der beschouwingen over de zijdeteelt in Ned.-Indië; thans wordt behandeld de teelt in de onderafdeelingen Sepoetih en Sekampong der afdeeling Sepoetih Toelang Bawang (res. Lampongsche districten).

In nagenoeg alle kampongs van Sepoetih en van Sekampong (te weten het gedeelte der bevolking, dat van zuiver Lampongsche afkomst is), worden zijderupsen geteeld en zijde gesponnen, welke uitsluitend gebruikt wordt voor het weven der inheemsche kleeding als sarongs, slendangs, hoofddoeken en ook statiedekens.

Met de teelt zelf houden zich uitsluitend vrouwen bezig. Aan het artikel ontleenen we, dat die teelt volgenderwijs geschiedt:

De eitjes van den vlinder worden op een matje uitgespreid. Na 8 à 9 dagen komen de jonge rupsen uit de eitjes, welke dan gevoed worden met een soort moerbeziënblad (hier „daoen kertan" genaamd). Dit blad wordt in de eerste dagen fijn gesneden; zijn de rupsen grooter, dan krijgen zij de gave bladeren tot voedsel.

De rupsen moeten voor de reinheid om de paar dagen van plaats verwisselen. Zijn de rupsen voldoende volwassen, d. i. geheel en al geel van kleur geworden, dan worden zij op een grootere mat geplaatst, welke mat gelegd op een vierkant vlechtwerk van bamboe, opgehangen wordt.

Boven deze matten worden takken met bladeren van den Nodoeroehh of Soengkai boom gehangen.

Aan deze bladeren hechten zich de zijderupsen, waarna zij zich verder inspinnen. Na 4 à 5 dagen worden de cocons er afgenomen en met zijderups en al in kokend (water gelegd, dat echter van het vuur afgenomen is. Daarna heeft het winnen van de zijde plaats. Met behulp van een bamboelatje wordt de zijde van eenige cocons (naar gelang van de dikte, welke men aan den draad wil geven) losgemaakt en verder met de hand afgetrokken, totdat de rups te voorschijn komt.

Deze natte draden worden op matten gelegd en in de zon gedroogd, daarna worden de draden vaster in elkaar gedraaid. De aanhechting van de kortere draden tot een lange heeft plaats, terwijl zij nog nat zijn.

Zoo noodig worden de draden vervolgens gekleurd.

De a.s. Koloniale Landbouwtentoonstelling te Deventer.

In het vorig overzicht deelden we een en ander mede betreffende de koloniale landbouwtentoonstelling, welke in de maand Juli te Deventer zal worden gehouden. Thans nog enkele bijzonderheden.

De tentoonstelling zal de volgende klassen (alle verdeeld in een aantal groepen) omvatten:

I. Landbouwproducten; stoffen en voorwerpen, hieruit bereid en vervaardigd. II. Tuin-, ooft- en boschbouw, vruchten, boschproducten. III. Bevloeiing en bemesting. IV. Plantenziekten. V. Nuttige en schadelijke dieren voor den landbouw. VI. Veefokkerij en paardenteelt, fokkerij van andere dieren. VII. Werktuigen en gereedschappen. VIII. Gebouwen in gebruik bij het uitoefenen van het landbouwbedrijf en van de theeteelt. IX. Hygiëne, voeding en kleeding. X. Gebruiken met den landbouw in verband staande, ethnografica. XI. Nijverheid in verband staande met den landbouw en de veeteelt. XII. Beschrijving (Literatuur). XIII. Onderwijs en onderzoek. XIV. Instellingen.

Uit deze indeeling blijkt voldoende het doel der tentoonstelling, welke tevens dienstbaar gemaakt zal worden aan de vorming van een museum ten behoeve van het onderwijs aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool, die te Deventer zal worden gevestigd.

Van verschillende zijden, met naam door de Regeering van Ned.-Indië, zijn reeds inzendingen toegezegd, welke na afloop aan het „Koloniaal Museum" zullen worden afgestaan.

Bekroningen zullen niet worden gegeven, doch zal aan elken inzender een diploma worden uitgereikt, vermeldende, dat door hem aan de tentoonstelling werd deelgenomen.

Meer bijzonderheden vindt men in het dezer dagen vanwege het comité verspreide programma, terwijl op verzoek zeer zeker de secretaris, de heer G. Albers te Deventer, nadere inlichtingen wil verschaffen.

De Indische Gids.

Inhoud van het September-Nummer: Over het Javaansch als studievak en als examenvak (slot), door Mr. G. J. Grashuis. — De magistraatrechtspraak in het ressort van den Raad van Justitie te Padang, door Mr. G. N. Bouma. — Moet de concessie der Biliton-Maatschappij verlengd worden? — Een en ander over desa-dokters, door Dr. H. S. Pruijs. — Uit de geschiedenis der Oost-Indische Compagnie in de tweede helft der 18e eeuw, door N. Mac Leod. (De Gouverneur-Generaal Mossel). VI. Bengalen enz. — Emigratie van Britsch-Indiërs naar de Engelsche koloniën. — Twee Bataviasche couranten, door S. Kalff (slot). — Varia. (De Talauer-eilanden; De aanstaande Durbar te Delhi). — Maandelijksche revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen, door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. (Karakter en degeneratie; Inlandsche anthropometrie; De Post- en Telegraafdienst in N.-I. in 1910. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Tijdschrift van het Bataviaasch Genootschap.

Inhoud van afl. 3 en 4 van deel 53: Gedateerde inscripties van Java, door dr. N. J. Krom. — De Heiligen van Java. III. Soenan Geseng, door dr. D. A. Rinkes. — Het een en ander over oudheidkundige monumenten in de XXVI Moekims in Groot-Atjeh, door W. Goldie. — Nadere gegevens omtrent den Batoe Pahat in Sekadau, door J. Bouman. — Aanvullingsnota van toelichting betreffende het rijk van Langkat. — Eene chatib-instructie uit de vorige eeuw. Mededeelingen van C. M. Pleyte. — Een protest, door dr. N. J. Krom. (Eene historische bespreking voor wat Java betreft van Ferguson's: History of Indian and Eastern Architecture). — De datum op den grafsteen van Malik Ibrahim te Gresik. Mededeeling der Redactie. — Lijst van uitdrukkingen, die gebruikt worden in de Javaansche goud- en wapensmederij (en die niet voorkomen in het Jav.-Ned. handwoordenboek van Gericke-Roorda, ed. 1901), door R. M. Mangkoedimedja.

Verder bevat de jongste aflevering der Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap een geschrift getiteld:

Babad Tjerbon. Uitvoerige inhoudsopgave en noten door wijlen Dr. J. L. A. Brandes, met inleiding en bijbehoorenden tekst, uitgegeven door Dr. D. A. Rinkes.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

Inhoud: van afl. 7 deel 41: Aanteekeningen betreffende de bestuursinrichting in de onderafdeeling Tebo (Djambi) en de daarmede samenhangende volksinstellingen en gebruiken. — De Fransche koloniale politiek. — Boekbeooroeeling.

Weekblad voor Indië.

Voornaamste inhoud van No. 15: Een schandaal, door M. van Geuns (handelt over mr. S. Swart). — Franz Junghuhn, door Augusta de Wit. — De expeditie naar Timor (met afb.), door Amateur. — De vezeltentoonstelling (met afb.), door v. d. L. (slot). — Indische penkrassen, door Ofoei (verv.). — Djimat, door Matase. — In het Bijblad voor Dames: Allerlei industrie, door Mevr. T. ter Horst-De Boer.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 36: Jaarverslag van het Koloniaal Museum te Haarlem over 1910 (vervolg). — Vergadering van de Rubberplantersvereeniging te Bandjer op den 31sten Juli 1911. — Periodieke staten van de maalresultaten van de Java-suikerfabrieken. — Kultuurberichten (Landhuur reglement voor Solo en Djokja. — Koloniale landbouwtentoonstelling te Deventer. — Bacoveucultuur in Suriname). — Kleine mededeelingen (Jaarmarkt-tentoonstelling te Soerabaja in 1911. — Chineesche stakers bij de Stoomvaart Maatschappij „Nederland"). — Financieële berichten en verslagen, enz.

De Macedoniër.

Het September-Nummer van het zendingstijdschrift „De Macedoniër" bevat een tweetal bijdragen, waarop wellicht nader teruggekomen wordt, n.l.: De Posso-missie, door H. Dijkstra; en Christelijke Hollandsch-Javaansche scholen, door D. Bakker.

* *
*

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op een tweetal bijdragen over Indië in buitenlandsche periodieken, n.l.:

Explorations in Dutch New Guinea, by captain C. G. Rawling (with plates en map) in „The Geographical Journal" van September 1911; en

Der Tabakbau in den Vorstenlanden auf Java, von Prof. Dr. H. Miehe, in „Der Tropenflanzer", eveneens van Sept. 1911.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910.

Jaarverslag van de Vereeniging „Tot Steun" over het jaar 1910.

La Gazette de Hollande.

Nederl. Staatscourant.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 16 Aug. 1911;
De Locomotief t/m 15 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 15 idem;
De Sumatrapost t/m 18 idem;
De Sumatrabode t/m idem;
Tjahaja Sumatra t/m idem;
De Indische Mercuur no. 37;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw;
Weekblad voor Ned.-Indië no. 17;
De Banier no. 32.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 11 Aug. 1911. No. 64.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den controleur H. Radersma; elf maanden aan den ambtenaar M. J. F. J. Spruijt.

Ontslagen: op verzoek eervol de bureauklerk J. Camphuisen.

Benoemd: tot controleur voor de belastingen in Soerabaja C. J. L. Brauw; tot commies aldaar L. F. Cramer; tot secretaris van Riouw J. J. Fraser; tot kantoorchef A. R. F. van Slooten; tot lid van den gemeenteraad van Medan A. H. O. Prins en Mr. J. F. A. M. Buffart; tot onderwijzer 2e kl. A. N. Merkelbach, E. zur Kleinsmiede, H. Schroo, P. J. J. Mertens en E. W. van Toledo.

Geplaatst: als civiel-gezaghebber in de residentie Wester-afd. van Borneo de 1e luit. J. A. van Kesteren.

Overgeplaatst: naar Loemadjang de onderwijzer P. J. J. Mertens; naar Klaten de idem H. Schroo.

Benoemd: tot hulponderwijzeres Mej. C. H. Stolz en R. M. Visser.

Overgeplaatst: naar Moeara Aman de onderwijzer E. W. Toledo; naar Bodjonegoro A. L. Merkelbach; naar Poerwokerto de Gouv. veearts H. J. M. Valois; naar Lahat J. E. Asbeek Brusse; naar Soekaboemi A. E. P. R. Stuur; naar Djokjakarta A. M. Vermast; naar Magelang J. H. Zijp; naar Bangko J. D. van den Bergh.

Benoemd: tot 1en klerk te Koedoes C. Colin.

Militair Departement.

Bevorderd: tot officier van gezondheid der eerste klasse Dr. C. E. J. Heberlein.

Uit de Javasche Courant van 15 Aug. 1911. No. 65.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ambtenaar op wachtgeld J. F. E. ten Brink.

Ontslagen: op verzoek eervol de assistent-resident H. J. E. F. Schwartz; de controleur L. Dinger; de opzichter A. W. de Rambelje, de zoutverkooppakhuismeester Raden Wangsadidjaja; de ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten A. Beisser; de assistent-resident Ch. Kemper; de onderwijzer C. van der Velde; de commies J. C. Israël.

Benoemd: tot leeraar te Batavia H. Franken; tot adspirant-controleur H. B. F. de Vries; J. Th. Dorrenboom en Jhr. J. M. van Schmidt auf Altenstadt; tot commies te Donggala G. G. Severien; tot advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Mr. H. D. Rubenkoning; tot opzichter B. O. W., J. H. van Mechelen; J. A. van Minde; J. G. A. de Zwart, C. F. Gout; W. F. van der Schraaf; en W. J. de Graaff Jr.; tot inspecteur bij den dienst der opiumregie M. M. Luchsinger en W. P. B. van Bijlert; tot adjunct-inspecteur J. W. P. van der Rest; tot hoofdkantoorchef bij den post- en telegraafdienst W. M. de Haas; tot kantoorchef 1e kl. J. van Brero; tot idem 2e kl. J. R. Slier; tot commies 1e kl. W. F. Bons en A. J. W. Bronkhorst.

Geplaatst: in de residentie Benkoelen de controleur H. Th. Weehuizen.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de kap. der infanterie W. K. J. Stoop.

Bevorderd: tot luit.-kol.-intendant C. F. A. de Wilde; tot kapitein der infanterie F. H. L. Gerth van Wijk; tot dirigeerend officier van gezondheid eerste klasse Dr. P. A. H. Rijkebüsch; tot kapitein der infanterie W. Taat en P. te Wechel.

Geplaatst: bij het 4e bat. de 2e luit. M. H. A. Sitsen.

Benoemd: tot bataljons-adjudant van het 12 bat. de 1e luit. G. D. Spandow.

Overgeplaatst: naar Timor de 2e luit. L. Drijber; naar het 10e bat. de 1e luit. B. Stom; naar Pangkal Pinang de 2e luit. D. D. de Jongh; naar Batavia de kapitein A. B. W. Schaeffer.

ADVERTENTIËN.

VACANT

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage,	Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch.	gediplomeerd.
A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.	

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: *Woonplaats:*

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.**

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.,** plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Twee Dames voor het maken van nitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Twee jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 38. Donderdag 21 September 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

De Koloniale paragraaf der Troonrede.

In Oost-Indië valt in ruime mate te wijzen op welvaart en voorspoed. Tegen de epidemische ziekten, welke in sommige streken de bevolking bedreigen, werd doortastend opgetreden. Bezwaren, ondervonden bij de uitvoering van het grenstraktaat van 1904 met Portugal, hebben tot eenige spanning op het eiland Timor geleid, waardoor de noodzakelijkheid zich deed gevoelen tot krachtig optreden ter bescherming van onze onderdanen in het omliggend grensgebied.

Maatregelen worden beraamd tot verbetering van den financieelen en ekonomischen toestand van Suriname.

In voorbereiding is een hervorming van de politie-rechtspraak in Nederlandsch-Indië.

Een wetsontwerp zal u worden aangeboden tot wijziging van artikel III van het reglement op het beleid der regeering van Nederlandsch-Indië.

Vooruitzichten der Bestuursambtenaren.

In verband met het onlangs ingediend wetsontwerp ter voorbereiding eener reorganisatie van het bestuurswezen in Nederlandsch-Indië, valt de aandacht op een artikel in De Controleur van 16 September 1911, waarin o.a. ten aanzien van de positie der Europeesche bestuursambtenaren wordt herinnerd aan de nota's over het bestuursbeleid op de Buitenbezittingen van den voormaligen regeeringscommissaris Colijn.

Daarin zou, volgens De Controleur, zoo onomwonden mogelijk zijn toegegeven: a. dat het „onbillijk is een fatsoenlijk man van goeden wille „en met normale vermogens na 20-jarigen, trouwen „Indischen dienst met een pensioentje van *f* 2000 „af te schepen; b. dat het voornemen der Regeering „bestaat, om de bestuursambtenaren na 15-jarigen „dienst den assistent-residentsrang te doen bereiken. „De heer Colijn had toenmaals in een belangrijke „functie de Buitenbezittingen afgereisd. Hij had honderden bestuursambtenaren in hun wel en wee van „nabij leeren kennen; hij had hun werken en ploeteren in de diepste binnenlanden voor een sobere „bezoldiging waargenomen; hij had met hen gesproken, had vergelijkingen kunnen maken en moest „ten slotte tot de bovengestelde conclusie komen. De „Regeering nam haar over.

„Die nota's zijn van 1906. Wij schrijven thans „bijna 1912.

„De z.g.n. lotsverbetering van 1910 heeft zich beepaald tot het toekennen van een verhooging van *f* 50 aan sommige ambtenaren.

„Ook nu nog is de promotie tot assistent-resident „erbarmelijk.

„De laatstbenoemden op de Buitenbezittingen zijn „van het examenjaar 1892. Als men nu nagaat, dat „nog 38 controleurs van 1894 en 1895 daarop vol„gen, dan mag men bij de geldende promotie-op„schuiving aannemen, dat al deze 38 personen ook „niet voor 1916 den assistent-residentsrang zullen „hebben bereikt, derhalve ook 20 jaren dienst zul„len hebben alvorens promotie te maken. Het pen„sioen van al die personen, voor het grootste deel „huisvaders, bedraagt dus 3 × *f* 550 = *f* 1650.— „5 % weduwen- en weezenfonds, of te wel *f* 1567.50 „per jaar."

Het nieuwe wetsontwerp geeft ontegenzeggelijk uitzicht op een belangrijke verbetering van de positie der Europeesche ambtenaren, voor de jongere candidaten gewis een blij verschiet. Maar hoe velen van de tegenwoordig in dienst zijnde ambtenaren, vooral van de ouderen, zullen daarvan voordeel hebben?

Wij benuttigen deze gelegenheid om een druk- of schrijffout in ons laatste hoofdartikel (Kol. Wbld., No. 37) te herstellen, alwaar op blz. 3, eerste kolom, als de bezoldiging van het in te stellen ambt van Gouverneur vermeld staat *f* 1100 in plaats van *f* 1800 's maands.

Gebrek aan Ingenieurs in Nederl.-Indië.

In het voorlaatste nummer van Het Koloniaal Weekblad komt een stuk voor van X. Y., waarin twee middelen worden aanbevolen om in bovenbedoeld gebrek verbetering te brengen, die m. i. niet tot het beoogde doel zouden leiden.

In de eerste plaats wordt de tegenzin van gepromoveerde ingenieurs om naar Indië te gaan, voor een gedeelte toegeschreven aan den titel van „adspirant-ingenieur" waarmee de carrière wordt begonnen. Wanneer men echter nagaat, dat dit vóórvoegsel — of het daarmee gelijkstaande „adjunct" — bij nagenoeg alle ingenieursbetrekkingen in Nederland voorkomt, dat men bij den Waterstaat een 40 jaar geleden zelfs eerst nog „surnumerair" werd, vóór de titel van adspirant-ingenieur werd verkregen, en dat men bij de beide groote spoorwegmaatschappijen zelfs thans nog met „adspirant-adjunct-ingenieur" begint, terwijl het aan de noodige candidaten voor die betrekkingen nooit heeft ontbroken, dan kan, naar het mij toeschijnt, van de afschaffing van het vóórvoegsel in Indië geen grootere toeloop worden verwacht.

Het tweede middel om dit resultaat te verkrijgen zou dáárin bestaan, dat aan elk jong ingenieur een plaatsing op een hoofdplaats gedurende het eerste jaar van zijn verblijf in Indië werd gewaarborgd. Afgezien van de kwestie of deze regeling niet tot bezwaar voor den dienst aanleiding zou geven, zoo is het nog zéér de vraag of men de gehuwde ingenieurs — en de groote meerderheid der jonge ambtenaren wenscht thans gehuwd naar Indië te gaan — daarmee een dienst zou bewijzen. Het leven is kostbaar op de Indische hoofdplaatsen en levert voor een huishouden met een inkomen van *f* 250 's maands — zonder aftrek der kortingen wel te verstaan — vele zorgen op. Het profiteeren van de genoegens, welke die hoofdplaatsen opleveren, is daarbij geheel uitgesloten.

De voorgenomen verbetering der aanvangstractementen van de ingenieurs van den Waterstaat zal er zonder twijfel toe bijdragen om de animo te vermeerderen. Ook bij den Waterstaat in Nederland is dit gebleken: een jaar of acht geleden zijn het traktement der adspirant-ingenieurs en de promotiekansen bij dien tak van dienst aanzienlijk verbeterd, omdat het bleek, dat de besten der gepromoveerden zich niet meer voor het vergelijkend examen aanmeldden, aangezien hun vooruitzichten elders — vooral bij de gemeentelijke openbare werken — veel beter waren.

Of intusschen, ook na die positie-verbetering, steeds aan alle aanvragen om ingenieurs uit Indië zal kunnen worden voldaan, valt te betwijfelen. Zelfs bij de fraaiste finantiëele vooruitzichten, zijn tal van personen niet geneigd om zich gedurende het beste gedeelte van hun leven in Indië te vestigen, zoolang ze daartoe niet door de noodzakelijkheid worden gedwongen. Reeds ongeveer 45 jaar geleden, toen er jaarlijks alleen eenige weinige civiel-ingenieurs voor den Waterstaat in Indië noodig waren, kon men in de behoefte daaraan door het aanbod van Delftsche ingenieurs niet voorzien en werd tot het m. i. niet aanbevelenswaardige middel overgegaan om het tekort aan te vullen door aanstelling van verschillende categorieën van personen aan wie in Nederland of Indië een examen was afgenomen.

Dat men er tegenwoordig niet in slaagt om alle plaatsen te bezetten, nu de ingenieurs voor den een-of-anderen tak van dienst soms bij een tiental-tegelijk worden aangevraagd, behoeft dus waarlijk niet te verwonderen, vooral wanneer men daarbij nagaat, dat er volgens het onlangs door uw informatiebureau uitgegeven, zoo nuttige, boekje over den „werkkring en de vooruitzichten van den ingenieur in Nederl.-Indië", op het oogenblik dan toch reeds plm. 400 gediplomeerde ingenieurs dáár werkzaam zijn.

En wel-is-waar, bedraagt het aantal ingenieurs, dat tegenwoordig te Delft jaarlijks promoveert ongeveer honderd, tegen vroeger wellicht twintig, maar ook het aantal betrekkingen, die in Nederland voor hen openstaan, is sedert 40 jaar in geen kleinere verhouding vermeerderd.

L. H. S.

Van belangstellende zijde ontvingen wij het volgende schrijven, dat wij onpartijdigheidswille gaarne in onze kolommen opnemen. Red.-Comm.

L. S.

De interesse, den laatsten tijd door Uwe Redactie aan den dag gelegd voor de aanvulling van het Indische Ingenieurscorps, zal U waarschijnlijk willen doen besluiten, het bijgaande stuk in „de Indische Kroniek": „Een vraag en een antwoord" getiteld, in zijn geheel in Uw orgaan te plaatsen.

Uit meer dan één oogpunt wil het wenschelijk toeschijnen de aandacht van ouders en voogden te vestigen op de ware redenen van den heerschenden ambtenarennood in Indië, d. i. eene onvoldoende materiëele vergoeding voor maatschappelijke, moreele, physieke en financieele nadeelen, verbonden aan het dienen in een tropisch land, en welke redenen, bij voortdurende negatie door de bevoegde autoriteiten er toe leiden zullen, dat hoe langer hoe meer ongezonde ambtenaarstoestanden in

onze koloniën zich zullen vastwortelen, dat allerwege een geest van ontevredenheid zich zal openbaren, waardoor nog meer dan thans reeds het geval is, ongunstig geïnfluenceerd zal worden op het dienstnemen in welke staatsbetrekking ook, voor Indië. Vooral bij het Binnenlandsch Bestuur schijnen deze wanverhoudingen hals over kop toe te nemen, ofschoon hier toch aannemelijk is, dat juist dit voornaamste regeeringsorgaan wel in de eerste plaats, zij het dan ook indirect, er toe zal medewerken, ja, zelfs voorbestemd is, aan hare ontevredenheid op andere diensten en personen over te planten.

En er kan niet genoeg op worden gewezen, dat Nederland in dit opzicht verre ten achter staat bij Engeland, dat, overtuigd dat het Bestuurscorps de drager moet zijn van de Regeeringsidée's, niet in naam en krachtens het ambt, maar met geheel zijn ziel en uit volle overtuiging, zijn koloniale bestuursambtenaren eene onafhankelijke positie en het uitzicht op eene onafhankelijke toekomst na eervol ontslag uit den dienst waarborgt.

Zelfs met den besten wil kan men van dit beginsel ook in het Ontwerp-Bestuursreorganisatie geen spoor ontdekken, waar de kans op eene Residentsbenoeming nog altijd geringer is, dan eene om met een maximum-tractement van *f* 750 den dienst te moeten verlaten, hetgeen achteruitgang bij den vigeerenden toestand beteekent.

Een Abonné.

Een vraag en een antwoord.

(*Indische Kroniek, no. 21, van 22 Juli j.l.*).

Onder dit opschrift stond onlangs in een der Javabladen een stuk, dat later door enkele andere werd overgenomen. Het had betrekking op een oproeping voor Duitsche ingenieurs ten behoeve van de Indische spoorwegen.

De vraag, daarin gesteld, luidde: „Kan men van een moederland van 6 millioen zielen verwachten, dat het jaar in jaar uit in voldoende mate intellectueele krachten levert voor de ontwikkeling van een opstrevende kolonie van verscheidene malen zijn oppervlakte, met ruim 30 millioen zielen bevolking?"

Deze vraag werd direct beantwoord met deze conclusie: „Het kan toch niet opkomen in een onbevooroordeeld brein, hierop „Ja" te zeggen."

Nu is het vraagstuk al dadelijk verduisterd door de foutieve vergelijking van het aantal inwoners van het moederland (6 millioen) en van de kolonie (30 millioen). Voor de laatste is minder het aantal inwoners, dan wel de stand der cultures, van de industrie, nijverheid en handel maatgevend, en dus moet het inwoneraantal bij beoordeeling of vergelijking al dadelijk worden beperkt tot het aantal der daarbij betrokken Europeanen en Inlandsche werkkrachten.

Volgens den steller der vraag zou dus het moederland niet meer kunnen voorzien in de behoefte aan intellectueelen arbeid der zich ontwikkelende kolonie, en zouden hier geld en betere toestanden geen verandering brengen, daar de zaak een dieperen oorzaak hebben zou, n.l. een intellectueel tekort.

Deze meening wordt door mij geenszins gedeeld.

Zelf ingenieur, ofschoon niet in staatsdienst, meen ik op het gebied der ingenieursopvattingen in Holland en de capaciteit van levering in dezen zin door het moederland, met recht een andere opvatting toegedaan te mogen zijn.

Het gebrek aan Hollandsche ingenieurs voor de kolonie is geenszins gelegen in de omstandigheid, dat het moederland niet in staat zou zijn dezen intellectueelen arbeid te leveren. De tegenwoordige Delftsche Hoogeschool, waar thans het meerendeel studeeren gaat om later beter in het eigen onderhoud te kunnen voorzien, richt zich ten deele naar de wet van vraag en aanbod.

We willen hiermede zeggen, dat de grootere kans van slagen niet alleen zijn invloed heeft op het aantal studeerenden, maar ook op de groepeering in de verschillende faculteiten.

Komt er morgen in Holland een groot waterstaatswerk in het zicht, laat ons, om een voorbeeld te noemen, zeggen: de drooglegging der Zuiderzee, dan zal het eerstvolgende studiejaar reeds brengen, een grooter aantal ingeschrevenen voor civiel-ingenieur; en al mocht door tal van andere werken de vraag in deze richting klimmen, het stijgend aantal ingeschrevenen, de vermeerdering van het aantal studeerenden in die richting zou daarmee minstens gelijken tred houden, terwijl een vermindering der vraag zich weer dadelijk bij de eerstvolgende inschrijving zou doen gevoelen.

Misschien brengt men hiertegen in, dat er dan toch in het overgangstijdperk, toen de nieuwe ingenieurs waren gevormd, een leemte zou ontstaan, doch zelfs dit is vermoedelijk niet het geval.

Velen, die in den handel of in andere richting na hun studie verplicht waren te gaan, zouden het voorloopig tekort aanvullen.

De Indische vraag naar ingenieurs heeft echter reeds jaren bestaan, zonder dat de studeerenden aan de Polytechnische school met deze aanvrage rekening hielden. De oorzaak zit dus niet in een tekort aan te vullen tekort, maar heeft een anderen grond. Het aanbod aan ingenieurs in Holland in iedere richting wordt nog steeds door de vraag overtroffen. Zij, die daar voor een eenigszins goed bezoldigde betrekking eens een oproeping plaatsten, zouden u lijsten van bereidwilligen kunnen laten zien!

Vele Hollandsche ingenieurs zoeken en vinden nog heden betrekkingen in China, Argentinië, Rusland, Noord-Amerika en zelfs in Engeland. Terwijl de Indische aanvragen onbeantwoord blijven.

In zijn studietijd correspondeerende met jonge Indische ingenieurs, krijgt men vaak te hooren: „Eet in Europa liever droog brood, dan hier te komen zoeken een belegde boterham". Het thans vrij algemeen vooropgestelde bij ieder studeerende is dan ook: te trachten, nooit naar Indië te gaan.

Indië moet zich dus eerst een beteren naam bezorgen bij de in Holland studeerenden, wil het verwachten, dat men daar met zijn aanvragen meer rekening zal houden.

De oorzaak zit voor een geoot deel in de moeilijke jaren op financieel terrein, die de jonge ingenieur, vooral als hij getrouwd naar Indië komt, heeft door te worstelen. Uitkomend soms op 250 gulden, geplaatst in een groote stad of in een dure streek, doet hij reeds dadelijk de ondervinding op, dat het betere Europeesche leven met zijn grootere afwisseling en meerdere gezelligheid, dat hij opofferde, niet het eenige verlies is.

In ruil kreeg hij warmte en eenzaamheid, terwijl datgene, wat van het leven hier overblijft, hem eveneens ontzegd is. Het dure leven teruggebracht tot het noodzakelijke, doet hem hier ook verlangen naar het einde der maand en vandaar naar de eerste verhooging. En onder deze indrukken, zich bovendien soms in de schuld stekend, schrijft hij zijn brieven aan zijn Hollandsche vrienden.

De bepalingen van zijn contract snijden hem den terugtocht af, en eerst na veel jaren leert hij ook de goede zijde van Indië kennen.

Verhoogde men het aanvangssalaris voor ingenieurs aanmerkelijk, gaf men hun een beter en minder lang bindend contract, de vrees van naar Indië te gaan zou bij velen worden uitgeroeid.

Had men na 3 of 5 jaren recht op verlof en zag men zich ook vóór dien tijd een makkelijker terugtocht mogelijk, ingeval de moreele invloed van Indië op zielsleven en gestel voor iemand ongunstig bleek, — velen, die thans in het eigen land in betrekkelijke armoede leven zouden een ernstige proef nemen om eens te zien, of Indië hun geen betere toekomst gaf. Had hij, die in Europa werd geëngageerd, na 2 jaren, zoo het land voor zijn lichamelijk of geestelijk leven ongeschikt blijkt, recht op vrijen terugtocht, vermoedelijk zouden slechts weinigen hiervan gebruik maken.

Het Engelsche beginsel, dat een Engelschman in de koloniën niet kan verarmen, dat hij, die hem uitbracht, verplicht is hem terug te voeren, is slechts een versterking en hoog stellen der eigen macht in de kolonie. Dit over de, in werkelijkheid niet bestaande, intellectueele onmacht van Holland tegenover de steeds vragende en zich ontwikkelende kolonie.

Nu nog over de plaatsing der oproeping speciaal in Duitsche bladen.

De Bandoengsche correspondent van het Bat. Nwsblad, waarin ik het artikel het eerst meen gelezen te hebben, schijnt behept met een sterk familiezwak, tenminste zeer weinige Hollanders zullen heden spreken van „Duitsche neven". Al moge in historischen zin deze verwantschap bestaan, een familiegevoel voor Duitschers wordt in Holland door slechts zeer, zeer weinigen gevoed.

Een oogenblik zelfs de noodzakelijkheid vooropgesteld van een buitenlandsche aanvrage om ingenieurs, dan had het ons logischer toegeschenen, indien de oproeping in Belgische, Fransche en Engelsche bladen ook had plaats gehad. Men mag toch niet veronderstellen, dat de voorwaarden van dien aard worden geacht, dat men verwacht, daarvoor slechts Duitsche ingenieurs te kunnen krijgen!

Niemand toch zal durven beweren, dat ingenieurs van genoemde landen, vooral wat Fransche ingenieurs betreft, geen meer dan waardige evenknie zijn van hen, die studeerden aan Duitsche universiteiten.

Met zich tot andere naties te wenden, en dan nog wel speciaal tot één natie, in dit geval Duitschland, is men hier op een slechten weg. Behalve van ingenieurs wordt er van gesproken om verder ambtenaren voor iederen bestuurstak aan gene zijde van den Rijn te gaan zoeken.

De staat zou dus voorgaan op een weg, in de toekomst wellicht door handel en industrie ook meer gevolgd. En al zijn wij heden nog niet zoo ver, wat zou dat in verre toekomst niet kunnen beteekenen!

Die vreemde ambtenaren, hier vermoedelijk komende in tijdelijken dtenst, zullen nog minder om het land en zijn bevolking geven dan redelijkerwijze van een Hollander verwacht worden mag.

Met het ,,Deutschland über alles" voor oogen, zullen zij, door den staat bezoldigd, reeds uitzien, hoe na het beëindigen van hun diensttijd zichzelf en mogelijk hun land in Indië te dienen. Door den dienst zoo dikwijls reeds ten deele ingelicht, zal bij hen bevoordeeling van het Duitsche kapitaal iets uit den bloede zijn, wat dan dus als het ware door onzen Staat gesubsidiëerd wordt.

Gevoelende voor een gezonde internationale politiek, zou men hier echter op den duur voor een bepaalde natie een bevoorrechte stelling zien geboren worden. Hiervan zou het gevolg kunnen zijn, dat in den loop der jaren het handelsbelang van een bepaalde natie zich in onze kolonie zoo sterk zou ontwikkelen, dat bij verwikkelingen die natie wel eens meenen kon, dat daaruit het recht voortvloeide van inmenging in onze koloniale politiek.

Waar Indië open is voor den ontwikkelingsgeest van iedere natie, mag op geen enkel gebied van staatsdienst of bestuur voor een bepaalde natie een bevoorrechte plaats worden ingeruimd. Het eigenbelang eischt, de teugels van staatsdienst en bestuur angstvallig te houden in eigen handen, ook al mochten daaruit voor den staat in schijn hoogere financiëele offers voortvloeien dan door uitbesteding van dien arbeid in den vreemde zou worden geëischt. In geen geval kan het van belang zijn, zelfs bij gebleken noodzakelijkheid, zich slechts tot Duitschland te richten.

Zoolang echter de ontwikkelde Hollander nog overal in den vreemde een bestaan zoeken moet, is de intellectueele overmacht van het moederland geenszins bewezen.

W. Jr.

De handel van Japan met Java.

Over dit onderwerp geeft The Straits Budget van 24 Aug. eenige beschouwingen weer, waaraan het volgende is ontleend:

De uitvoer van Japansche artikelen naar Java dagteekent van omtrent 1886. Het gold meerendeels goedkoope namaak van Europeesche zaken. Sedert den Jap. oorlog hebben de Jap. artikelen zelf een grooten aftrek in Indië gevonden en heeft een grooter aantal Japanners er winkels geopend, maar de invoer dier artikelen is nu nog vrijwel geheel in handen van Chineezen. Dreven deze vroeger den handel over Hongkong en Singapore, directe aanvoer komt thans meer in gebruik. Maar de Chineesche handelaar is in Japan niet gezocht en niet gewild, zoodoende krijgt N.-I. niet het beste en verdringt daar de Duitsche nijverheid de Japansche.

Het Jap. blad, waaruit The Straits Budget zijn opmerkingen overnam, raadt daarom de Japansche zaakmannen, speciaal die van Osaka, aan, zelf rechtstreeks handelsrelatiën met Java te zoeken.

Uit de O.-I. Mail.

De opleiding tot Indisch ambtenaar. — Zooals men weet, is bij de ontwerp-begrooting voor 1912 gerekend op de geleidelijke opheffing van de Afdeeling B. van het Gymnasium Willem III.

De redenen welke de regeering tot die opheffing hebben doen besluiten, zijn reeds vaak in dit blad besproken; zij worden in de Memorie van Toelichting bij de Begrooting nog eens ampel uiteengezet.

,,Sedert de invoering ook in Ned.-Indië van het candidaat Indisch ambtenaarschap, is het aantal candidaat-ambtenaren, die voor hun studie van de afdeeling Taal-, Land en Volkenkunde van Nederl.-Indië (afdeeling B) van het Gymnasium Willem III gebruik maakten, bij voortduring zoo gering geweest, zegt de Memorie o.m., — dat handhaving van die onderwijsinstelling, welker kosten netto zijn te stellen op rond *f* 50.000.— 's jaars, niet langer verantwoord schijnt.

Afgezien van andere overwegingen levert de geringe animo voor de studie een afdeeling B reeds een voldoende reden op om die afdeeling als instituut voor de opleiding van Europeesche bestuursambtenaren op te heffen.

Wordt hiertoe overgegaan, dan schijnt het echter zeer gewenscht om studiebeursen in te voeren voor in Indië aangewezen candidaat-ambtenaren, die niet in staat zijn uit eigen middelen de studie in Nederland te bekostigen. Rekent men op een vijftal van deze beurzen, elk van *f* 1000 's jaars, dan zullen de kosten van den maatregel ten hoogste *f* 15000 's jaars (dus minder dan een derde der nettokosten van afdeeling B) beloopen, zullende het genot van een beurs nimmer voor langer dan drie jaar zijn toe te staan."

De meeste der Indische bladen vinden dezen maatregel zeer rationeel.

Het Bat. Nieuwsbl. daarentegen verzet zich er tegen, schrijvende o.m.:

Het Gymnasium Willem III moest juist worden uitgebreid tot wat ze lang had kunnen zijn, en wat ze, reeds met de voorhanden, terecht zoo hoogelijk gewaardeerde leerkrachten had kunnen zijn; een Hoogeschool voor indologisch Onderwijs... en dàt vermag zelfs een Bestuursacademie in het lieve vaderland, trots den mooien naam, niet te worden.

En waarom dan de artsen uit te sluiten?

Een dokter, die geen aanleg heeft om groote praktijk te maken, is niet steeds een slecht dokter en in den regel ook geen slecht mensch!

En waarom ingenieurs uit te sluiten, waar hun zelfs den weg naar het beetuur van een departement niet is afgesloten!

En waarom literatoren?

Wil men het Engelsche stelsel, dan geen bevoor-

FEUILLETON.

Indische oudgast-typen. *)

Ritter's novelle knoopt zich vast aan den tijd van Daendels (1808—1811). Zijn oudgast-figuur, Hendrik Polders, is als jongmaatje in Indië gekomen en heeft er spoedig zijn scheepje vertuid aan een inlandsche juffer, niet zonder, maar onder de wet. Hij zelf heeft een klerkenbaantje, zijn vrouw drijft kleine negoties of verricht bonne-diensten; botje bij botje leggende, houden zij het huwelijksbootje drijvende. Na den dood zijner vrouw klampt de weduwnaar een rijke weduwe aan, of liever zij hem. Dit is zijn opkomst: van dienaar wordt hij meester, van behoeftig welvarend. Er ligt eén servituut op dit aangehuwde fortuin, nl. eene Xantippe; want als zoodanig ontpopt zich de tweede echtgenoote. De man draagt zijn lot geduldig; hij wist wel van te voren, wat er op die spil draait, en mettertijd verlost de dood hem van zijn huisplaag: hij wordt voor de tweede maal weduwnaar.

Nu is hij geborgen. Hij bezit thans een landgoed aan den weg naar Buitenzorg, een huis in de Oude Stad van Batavia en een ander in de voorstad Rijswijk; hij is een man in bonis geworden. Tevens een man, die zich verveelt, die niets te doen heeft, behalve de geringe besognes, welke het beheer van een ,,Indischen thuyn", half buitenplaats, half landelijke onderneming, medebrengt. Kinderen heeft hij niet; de gezelligheid moet komen van de speeljongens onder zijne slaven en van een pleegkind zijner overleden vrouw, Maria Vorstman genaamd. Doch 't is nog een slendang-kind, door de oude slavin Melatie verzorgd als ware 't haar eigen kind.

Maar Polders is niet blind voor de perverse invloeden, die van de Javaansche baboe uitgaan, en overgaan op het Europeesche kind. 't Ware te wenschen, dat de prille Maria in andere handen kwam, immers, die zich aan een ezel wrijft, krijgt er haren van.

De exodus der burgerij uit de oude, ongezonde benedenstad naar de hooger gelegen buitenwijken van Batavia was toen reeds eenigen tijd in gang. Het historische Kasteel van Batavia, geboorteplaats van Dagh-Register en Plakaatboek, waar Coen in den bloedraad zat en Speelman zijne ,,politique gevangenen" opsloot, viel onder den hamer des sloopers. De Europeanen gingen meer en meer zich verplaatsen, onder het machtwoord van den IJzeren Maarschalk, naar de nieuwe wijken, mijlen landwaarts in; Tijgersgracht en Amanusgracht zagen hunne grootheid tanen, zagen de spacieuse woningen der notabelen langs hunne boorden ontruimen, en op hunne troebele wateren de versierde speeljachten steeds minder worden.

Ook Hendrik Polders volgt in 't eind den drang ,,naar boven" en koopt zich op het zoogenaamde Buffeltje (sedert 1819 ten deele als bouwgrond verkocht en Koningsplein genaamd) een stuk grond, waarop spoedig een fraaie en ruime woning verrijst.

Daar stelt de schrijver zijn type voor in de kleederdracht des lands, van wit Russisch linnen of drill vervaardigd. De heeren droegen van die stof, welke mindergegoeden vervingen door katoen of keper, een soort van openhangend mouwvest, in makelij eenigszins overeenkomend met het militaire mouwvest, en gelijk het in Britsch-Indië nog in zwang was lang nadat het in Nederlandsch-Indië reeds zeldzaam was geworden. Polders draagt voorts een witte, ongestrikte das met een paar stijve, puntige

*) Overgenomen uit het *Weekblad voor Indië*.

rechting van de juristen, maar dan ook geen achterstelling van Indië.

Dan zal een prikkel te meer worden gegeven aan het particulier initiatief om de beschaving van het Westen den zetel te geven, die haar toekomt in Insulinde, dan zal de Universiteit voor Nederlandsch-Indië kunnen ontstaan, waarvoor Indië nog niet rijp is, o m d a t en z o o l a n g men den indischen jongen de hoogere vakopleiding onthoudt, die hem in staat zal stellen méér te zijn dan een Staatsblad-Europeaan.

Maar wat geschiedt er thans?

Men onthoudt den Indiër de hoogere vakopleiding, beweert dan, dan het Oosten geen westersche beschaving heeft (trots de automobielen, electrische trams, telegraaf, telefoon, vliegmachines, enz. enz., die Nederland toch waarlijk niet zelf heeft uitgevonden) en vergeet dan, dat het peil der beschaving van een stad als Batavia toch minstens een stuk hooger ligt dan dat van een nederlandsche provinciestad, die... wèl rijp is voor een heele Universiteit.

En daarom kan dan de indische jongen géén representant zijn van het Westen, maar wel de Inlander, die op de plaats mag zitten, die den Indo het allereerst toekwam?

Om dien Indo verder uit het bestuur te houden, drijft men met een haast en een energie, een betere zaak waardig, naar de opheffing eener instelling, die, als men de eigen plannen goed zou willen doorvoeren, juist u i t g e b o u w d had moeten worden, verheven tot indologische hoogere school.

Men vertreedt het algemeene Landsbelang en noodzaakt Nederland, inferieure ambtenaren naar Indië te zenden, omdat men anders geen bewijzen had om te kunnen staven, hoe overbodig die afdeeling B eigenlijk wel is!

Men schept in het beurzenstelsel een palliatief, dat aan den Indo-jongen, vooral als hij wat getint is, n i m m e r ten goede kan komen.

Men houdt er geen rekening mee, dat men zoodoende den Indo-jongen de eenige mogelijkheid beneemt, om ook aan de bureaux tot hoogere rangen op te klimmen.

Het tekort aan assistenten in Deli. In het orgaan van de Vakvereeniging voor assistenten in Deli, D e P l a n t e r, constateert de redacteur, ten spijt van alle tegenspraak, dat er in Deli een tekort aan assistenten bestaat.

In verband hiermee mag de aandacht worden gevestigd op een brief in genoemd vakblad, waarin het een en ander verteld wordt over een in de Lampongsche Districten werkend syndicaat, dat 90.000 bouws uitgezochte gronden in de buurt der a.s. spoorlijn heeft ter beplanting met tabak, rubber en koffie. Het syndicaat wordt geleid door de Internationale Crediet- en Handelsvereeniging Rotterdam, gedelegeerde in Ned.-O.-Indië, de heer P. C. van de Kamer, gewezen administrateur in Deli. De tabaksoogsten worden bijzonder geroemd.

Volgens den schrijver van een in D e P l a n t e r afgedrukten brief — d.d. 4 Juli j.l. — konden er tien assistenten geplaatst worden. Als salarissen worden opgegeven de volgende bedragen: 1e jaar 175 à *f* 200; 2e jaar *f* 225; 3e jaar *f* 250 enz. tot na 6 jaar *f* 400. Verder procenten, vrije geneeskundige hulp enz.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In No. 12 van dit Weekblad (23 Maart 1911) werd de wensch uitgesproken, dat de Suriname-commissie haar reis zóó zou inrichten, ddt zij zoowel in Britsch-Guiana als op Trinidad een achttal dagen verbleef, hetzij vóór, hetzij nà — liefst vóór — haar bezoek aan Suriname. „Niets toch" — zoo werd daar verder gezegd — „is leerzamer dan vergelijking."

In verband hiermede volge hier hetgeen S u r i n a m e van 15 Augustus over het bezoek der commissie aan Britsch-Guiana mededeelt:

„In een bijeenkomst van The Board of Agriculture (Landbouwraad) onder voorzitterschap van den Gouverneur van Britsch-Guiana, deelde Zijne Excellentie mede, dat op het bericht van een bezoek der Suriname-Commissie aan Demerara, hij van meening was, dat zij door het gouvernement met de meest mogelijke onderscheiding moest ontvangen worden, en droeg te dien einde Professor Harrison op haar te Skeldon tegemoet te gaan en haar naar Georgetown als de gast van het Gouvernement te brengen.

Van de faits et gestes der Commissie te Georgetown deed Prof. Harrison vervolgens, in opdracht van den Gouverneur, verslag.

Spr. ontmoette de Commissieleden te Springlands en nam ze per motorcar naar New-Amsterdam mee.

Gestopt werd onderweg op plantage Albion, waar de heer Cecil Morris de commissie zeer vriendelijk ontving en haar uitgebreide inlichtingen verstrekte ten aanzien van immigratie en dergelijke zaken, bezien van een plantersstandpunt. De commissie stelde vooral veel belang in de loozingsaangelegenheden, en bewonderde de water-gemalen. Op haar weg van de Corantijn was de Commissie getroffen door het feit, dat in de heele lengte van den weg, ongeveer 49 Eng. mijlen, er geen half mijl werd gevonden, waarop er zich geen menschen bewogen. De heeren kregen den indruk, dat de weg liep door een goed bevolkt district. Zij waren gewend aan de wegen op het vasteland en de Corantijn-wegen bevielen hun; zij wenschten de kolonie geluk met zulke wegen. De verdere wegen tot aan Georgetown toe, maakten op hen denzelfden indruk. Ook de wegen in Essequebo namen zij in oogenschouw en vonden die niet kwaad.

Zij waren zeer getroffen door de uitbreiding van de rijst-industrie langs al deze wegen, alsmede door de groote veehoeven aan den Corantijn. Zij toonden veel belangstelling voor de kokosboomen, die zij overal zagen, en waren getroffen, dat deze bloeiden en vele vruchten droegen op kleigronden. Zij zeiden, dat de dingen, die zij in deze districten hadden ge-

---

hemdkraagjes, die bij elke beweging zijne oorlellen dreigen af te snijden, witte kousen en zilveren gespen op de schoenen, die onder de wijde, witte pantalon uitkomen. Daarbij een diamanten speld in het fijngeplooide hemd.

Dit was huisgewaad. Het verschilde veel van de fluweelen jassen met lange panden, de kuitbroeken en lange pruiken, waarmee de personen in Van Hogendorps K r a s p o e k o e l zich ter avond-receptie begeven. En ook van het gewaad, waaraan Jacobus Martinus Baljee, later landheer en raad van Indië in de laatste dagen der Oostindische Compagnie, zich geholpen zag door zijn vriend doctor Jacobus v. d. Steege; nl. toen 't er op aankwam om zich van baar tot Indischgast te hervormen. Een blauw-zijden rok met zilveren knoopen en lutsen, en een zwart-satijnen onderpak behoorden toen tot de garderobe van een deftig burger.

De omgeving past bij de figuur. Roltan-kanapé's en groote, ronde armstoelen met rottan-zitting waren toen reeds v i e u x s t y l e; ze zijn in dit oudgastenverblijf verdrongen geworden door mahoniehouten meubelen. Op de tafels staan Saksische vazen met bloemen, van de gestukadoorde zoldering hangt een vierarmige bronzen lamp, spiegels en gravures zijn gevat in vergulde lijsten. De ruimte is aanzienlijk, en zoo is het getal van het aanwezige huisraad; men zou er een meubelmagazijn mee kunnen vullen. Er zijn groene schutsels in mahoniehouten kaders gevat, penant- en speeltafeltjes, ouderwetsche stolpen over ouderwetsche uurwerken, knapen (bijzettafeltjes) en Palembangsche wipstoelen, ebbenhouten divans, djatihouten tafels, her- en derwaarts over de marmeren vloertegels verspreid.

In deze deftige rommelkamer wordt ook de tweede persoon van het verhaal, eene dame, binnengeleid; en dat door niemand minder dan door Cupido. Zoo heet nl. Polders' voornaamste huisslaaf. De advertentiën in de B a t a v i a s c h e K o l o n i a l e C o u r a n t en andere oude pers-organen brengen overvloedig voorbeelden bij van de toenmaals heerschende voorliefde om aan de slaven klassieke namen te geven. Zij heette Arion, Mercurius, Orpheus, Scipio, enz.; wanneer 't geviel, dat de drager van dien laatsten naam een neger was, dan ware voor hem de historische naam van Scipio Africanus niet oneigenlijk geweest.

Het pleit ook voor den geest in het Oudindisch gezin en voor de dikwijls gunstige positie van den slaaf, dat in zoo menig verhaal uit dezen tijd zekere vertrouwelijkheid, zekere gemeenzaamheid doorstraalt tusschen meester en dienaar. De verhouding kwam, naar 't schijnt, vaak overeen met die, waarin zich de vrijgelatenen bij de Romeinen bevonden. Er waren zelfs Europeanen, die aan hunne slaven bij testament de vrijheid legateerden, en het bestaansmiddel er bij; de raad van Indië Cornelis Chastelein vermaakte aan zijn gekerstende slaven zijn landgoed Depok in communaal bezit, hetgeen de oorsprong was van de nog bestaande inlandsche Christengemeente.

Wanneer in den huize Polders de neef, die zooeven uit Holland is gekomen, ten tooneele verschijnt, dan worden van te voren alle slaven des huizes, alsof 't huisgenooten waren, op het appèl geroepen, ten einde al strijkvoetende den nieuweling te verwelkomen.

„Toe, jongens, zorgt, dat ge den nieuwen mijnheer uit Holland naar behooren verwelkomt!"

Zoo gebeurt het ook, en dan volgt de voorstelling aan de weduwe Zeggers, eene huishoudster, vroeger door Polders uit het vaderland ontboden op

zien, hun de juiste lijnen aanwezen, langs welke zij meende, dat Suriname zich bewegen moest. Zij waren van oordeel, dat tot zekere hoogte Suriname zich niet ontwikkelde zooals het kon, hetgeen moet geweten worden aan het feit, dat men daar tevreden is met de rivieren in plaats van wegen en algemeen aangenomen wordt, dat, waar de menschen tevreden zijn met rivieren in plaats van wegen, zij ook tevreden moesten zijn met geïsoleerde, dunne vestigingen in plaats van dorpen en uitgestrekte, bebouwde oppervlakken. (Juist! Red. S.)

Te Georgetown bezochten de Commissieleden den Voorzitter van de Local Government Board, daar een der onderwerpen, die zij speciaal wenschten te bestudeeren, was de werking van dien Board. Dr. Godfrey gaf hun volledige inlichting.

Later bezochten zij pl. Diamond en zagen toen den weg langs de Oostkust. Den volgenden dag gingen zij naar de Westkust, vervolgens naar Leguan en vandaar naar Suddie, waar zij een bezoek brachten aan Onderneming (tuchtschool, waar de opgenomen knapen vooral in den landbouw worden opgeleid), welke inrichting hun zeer trof en die een der voornaamste onderwerpen van het gesprek was op den terugweg.

Een der Commissie-leden, Dr. Bos, een Europeesche beroemdheid in zake Onderwijs, was ingenomen met de wijze, waarop de Board er naar streefde landbouwkennis aan het jonge volkje bij te brengen door hen de voordeelen van natuurstudie in te prenten. Elke minuut van de Commissie was bezet, en zij verliet de kolonie in de overtuiging, dat hetgeen zij gezien had van zeer veel nut zou zijn bij het opstellen van haar rapport.

Zij zeide aan den Board en vooral aan den Gouverneur dank verschuldigd te zijn voor het zenden, verleden jaar, van een delegatie naar Suriname om er de bacovencultuur te bestudeeren.

Met al de adviezen van die delegatie vereenigde zij zich. Zij verklaarde ook, dat de bacovencultuur, voor zoover zij het kustland had kunnen waarnemen, niet kon worden ondernomen in Demerara, daar het land en de voorwaarden daarvoor ongunstig zijn.

In het vervolg van zijn verslag deelde Professor Harrison nog mede, dat, toen de Commissie vertrokken was, Dr. Cramer, Landbouw-Directeur in Suriname, te Georgetown ongeveer tien dagen verbleef. Hij bezocht vele plaatsen, w.o. de Lamaha-Prise d'eau, Onderneeming, en de Polder. In den Polder maakte hij een hoogst belangrijke opmerking. Reeds lang was bekend, dat de creool of Arabische koffie aan het kanaal niet zoo goed meer gedijde als vroeger en steeds meer achteruit ging. Op de eerste plaats, die zij bezochten, vestigde Dr. Cramer des Professor's aandacht er op, dat deze koffiesoort was aangetast door de heksenbezem-ziekte (krullotten-ziekte), niet dezelfde als van de cacao, maar een gelijksoortige, die, indien haar vergund werd zich verder uit te breiden, groote schade zou aanrichten, maar bestreden, spoedig overwonnen zou zijn.

Deze opmerking, zeide Prof. Harrison, vergoedde ruimschoots de kosten voor het onthaal der bezoekers."

De West van 15 Augustus, het verslag van Prof. Harrison besprekende, schrijft:

„Niet onvermakelijk is het slot van de redevoering, door prof. Harrison in de bewuste vergadering gehouden. Dr. Cramer, zoo zeide hij, was zeer getroffen door het voorkomen der rubberboomen in Demerara. Hij heeft van de Pararubber een speciale studie gemaakt op Java, Sumatra, de Maleische staten en Ceylon, zoodat zijn oordeel waarde heeft. Hoewel ik er mijn best voor deed — zoo eindigde de professor — lukte het mij niet, aan Dr. Cramer de uitspraak te ontlokken, dat onze boomen mooier zijn dan die in Suriname, maar ik denk toch wel dat dit zijne meening is.

In deze laatste opmerking straalt wel een tikje Engelsche eigenliefde door — die zich zelfs uitstrekt tot de gekweekte boomen — niet waar?"

***

Het bezoek van de Commissie aan Britsch-Guiana zal hun wel tot de overtuiging gebracht hebben dat „bezuiniging" niet het aangewezen middel is om Suriname datgene te verschaffen wat voor zijn ontwikkeling noodig is.

***

Aan de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp tot kwijtschelding van de uitstaande vorderingen der kolonie Suriname, wegens verleende voorschotten voor de uitoefening van de bacovencultuur en van de daarop verschenen rente.

Daarbij wordt de gouverneur van Suriname gemachtigd de uitstaande vorderingen en rente kwijt te schelden aan de eigenaren van cultuurondernemingen, die ten behoeve van de kolonie op hunne geheele onderneming als zakelijken last een tijdelijke schuldplichtigheid vestigen tot jaarlijksche uitkeering van een bedrag van éénderde gedeelte van de netto-opbrengst der geheele onderneming, met een minimum van *f* 5 per hectare 's jaars, berekend naar het aantal hectaren waarvoor voorschot genoten is.

Volgens het schema der Suriname-commissie wordt de bestaande schuld omgezet in een als zakelijke last op de geheele onderneming rustende tijdelijke schuldplichtigheid „jaarlijksche grondrente" genoemd, ten name van het gouvernement en ter grootte van één-derde der netto opbrengst van de plantage. Die grondrente bedraagt elk jaar ten minste *f* 5.— per gecontracteerde hectare. Deze grondrente vervalt zoodra in totaal is terugbetaald een bedrag van *f* 200 per gecontracteerde hectare, vermeerderd met één-derde van hetgeen de schuld op 1 Januari 1911 meer bedroeg dan dat bedrag en met de geheele toeneming van de schuld sinds dat tijdstip.

Bij de rekening die het gouvernement ter zake dezer grondrente voor elke plantage houdt, wordt: 1o. voor elke verplichte betaling vóór 1 Januari 1917 de plantage gecrediteerd voor het bedrag, vermeerderd met 4 pCt. rente op genoemd tijdstip; 2o. voor elke extra-betaling de plantage gecrediteerd

---

een tijd, toen zijne slaven het zoo „gortig" maakten en zijn omslachtig huishouden wel een schip zonder roer geleek. Sedert is daarin verbetering gekomen; met dien verstande echter, dat de eigenlijke, de uitvoerende macht nu bij de weduwe berust. De oudgast zelf heeft niet meer dan een raadgevende stem in 't kapittel overgehouden. Na hare installatie in het groote huis op het Koningsplein, springt de novellenschrijver een tijdvak van zestien jaren over. In dat tijdsverloop is de weduwe van dienares tot meesteres geworden, en houdt nu hare strengen goed vast; is aan Polders het dichterwoord bewaarheid, dat niemand ongestraft onder de palmen wandelt (hij heeft er het pootje bij gekregen); is de jonge Maria naar een Hollandsch instituut gezonden en ontbolsterd vandaar teruggekeerd; terwijl spoedig uit den loop des verhaals blijkt, dat zij daarginds in de Lage Landen eene aangename kennismaking heeft opgedaan: met denzelfden neef, die thans voor haar staat. Deze twee zijn goede bekenden, en het hangt slechts van den oom af — nu, Hendrik Polders is geen onheusch man. Hij houdt zichzelven voor een even „perfecte goeie kerel" als Jan Adam Kegge, dat zichzelven deed; „tienmaal beter dan alle mogelijke groote hanzen en adellijke heeren". Volgens sommigen is hij niet weinig op den penning; hij zou een zwavelstok in tweeën en een cent in honderd stukken bijten. Maar dat zeggen alleen de lieden, die bij hem in het krijt staan. Ook hij oordeelt: in zaken houdt alle gemoedelijkheid op. Voor zijn huisgezin en zijne slaven daarentegen is hij goedgeefsch; zelfs voor zijne tafelschuimers, Jan Verloop bijv., die in dit huishouden den rol van Indischen panlikker speelt, en wel gaarne de jonge Maria aan zijn snoer had willen krijgen, zoo 't niet gebleken was, dat deze in Holland reeds een vast verbond gesloten had met Charles, den neef. Hij heeft de oudste brieven.

Verloop is voor Polders de immer-gedienstige; hij zou door een Kegge gewis als „onsterfelijke vriend" zijn aangesproken. Ook hij is oudgast, maar iemand van soberen staat, terend op den zak van zijn patroon; een vrijgezel met een nietszeggend uiterlijk, en een even aanzienlijk hiaat in zijne haren als Jan Adam Kegge. („Ik mag wel zoo'n maneschijntje!" gelijk Nurks zich uitdrukt.) Had hij niets anders gedaan dan tafelschuimen, 't ware hem vergeven. Daarvoor is hij de schuurpaal, waaraan Polders zijne verveling afwrijft. Maar hij intrigeert ook, hij is, behalve de Panlicker uit het Oud-Hollandsch kluchtspel, ook nog de rustverstoorder, die de gebeurtenissen aan zijne belangen tracht dienstbaar te maken, en degenen, die hem in den weg staan, in lij tracht te helpen. Doch wie een steen wentelt, op dien zal hij nederkomen! — ten slotte wordt hem zijn afscheid gegeven op soortgelijke wijze als aan den charmanten Van der Hoogen, in Beets' novelle. Beiden zijn evenknieën, de serviele, maar listige Verloop en de zeer elegante, modieus gekleede, in gekunstelde taal sprekende en in complimenten zich uitputtende Van der Hoogen, die met twee pannen bakt, die de rijke Henriet naloopt „pour le mariage" en andere meisjes „pour le badinage".

Wanneer een poos later de familie in de voorgalerij bijeenzit en de slaaf Cupido de astraallampen heeft ontstoken (een verlichtings-apparaat uit het vroegere Indische huishouden, zooveel moderner dan de gebruikelijke waskaarsen), dan valt het gesprek dra op het oude Batavia, ginds aan 't strand. Polders vraagt zijn neef, hoe de physionomie der plaats hem is voorgekomen, toen hij daar voor het

voor het bedrag, vermeerderd met 10 pCt. en bovendien — wanneer de betaling vóór 1 Jan. 1917 plaats vindt — met 4 pCt. rente op rente over het vermeerderde bedrag tot laatstgenoemd tijdstip.

De bacovenhypotheek komt te vervallen, doch de grondrente drukt als zakelijke last op den grond.

Volgens dit stelsel zal van de vorderingen, welke onder ultimo December 1910 in totaal ƒ 2.157.000 bedroegen, betrekking hebbende op eene uitgestrektheid van 2797.5 hectaren bacovengronden, een bedrag van ƒ 881.000 als grondrente in de koloniale kas kunnen terugvloeien.

Evenals de gouverneur heeft ook de minister van koloniën zich met de denkbeelden der Suriname-commissie kunnen vereenigen. Haar schema strekt tot grondslag aan het ingediende wetsontwerp.

Ten aanzien van de vraag wie de kwijtschelding zal moeten verleenen wordt opgemerkt, dat de Surinaamsche comptabiliteitswet den gouverneur aanwijst als autoriteit die vorderingen kwijtscheldt. In aanmerking genomen echter het bijzonder karakter der onderwerpelijke kwijtscheldingen heeft de minister het regelmatiger geacht ter zake eene afzonderlijke voorziening aan de beslissing der wetgevende macht te onderwerpen, waardoor, naar hij zich vleit, de belanghebbende ondernemers eerder geholpen zullen zijn.

De gouverneur van Suriname heeft voorgesteld om naast het door de Suriname-commissie aanbevolen grondrente-stelsel ook gelegenheid te geven om in bijzondere gevallen het in de koloniale verordening van 8 April 1911 neergelegd premiestelsel toe te passen. De minister heeft echter gemeend, dat voorstel niet te moeten overnemen, aangezien de te treffen regeling daardoor noodeloos ingewikkeld zou worden, terwijl naar zijne overtuiging naast het grondrente-stelsel geen behoefte bestaat aan een ander, minder voordeelen biedend systeem van kwijtscheldíng. (N. R. Ct.)

***

Op het 118e Zendingsfeest der Evang. Broedergemeente te Zeist — 13 September gehouden — behandelde de heer R. Frowein, inspecteur der scholen van de Broedergemeente in Suriname, uitvoerig het schoolwezen in de kolonie.

Dat schoolwezen is in een zeer moeilijk stadium gekomen, sinds de Synode van 1909 te Herrnhut heeft uitgemaakt geen steun meer voor de scholen in Suriname te kunnen geven. Voorts deelde spr. veel bijzonderheden mede omtrent de opleiding van inlandsch personeel, zoowel tot hulp-zendeling als tot onderwijzer. Daarbij is gebleken, dat ook die zwarten zeer intelligent kunnen zijn en wel degelijk voor hoogere ontwikkeling vatbaar.

***

De Amigoe di Curaçao van 19 Augustus meldt:

„Met de „Prins der Nederlanden" is Woensdagmiddag naar Suriname vertrokken de heer Van Stockum, eerste officier aan boord van H. M. „Utrecht".

Deze officier, die indertijd de leider was van de tweede wetenschappelijke expeditie naar het binnenland van Suriname met 't doel een begin te maken met het in kaart brengen van het onbekende binnenland dezer kolonie, heeft nu op zich genomen het laatste deel van dit werk te voltooien, door ook het stadsgedeelte aan te sluiten aan de vroeger gevonden hoogtepunten bij de triangulatie in het binnenland. Vermoedelijk kan dit werk in het begin van Nov. zijn afgeloopen."

In aansluiting hieraan het volgende berichtje uit Suriname van 18 Augustus:

„Domeinen. Zooals men zich zal herinneren, zou de heer Eilerts de Haan, ware hij niet gestorven, na afloop der ontdekkingsexpeditie zich belast hebben met opnemingen en het bepalen van vaste punten in de binnenlanden, in verband met de voorgenomen reorganisatie van het Domeinwezen, waarvoor door de Staten een crediet gevoteerd was.

Deze plannen zijn niet opgegeven en heeft de voormalige leider der Saramacca-expeditie, de heer A. J. van Stockum, overste a/b H. M. „Utrecht", op zich genomen deze opnemingen in de binnenlanden te verrichten."

***

Eenige ingezetenen van Paramaribo hebben het initiatief genomen om een onderlinge brandwaarborg maatschappij in Suriname in het leven te roepen, met het doel tegen te gaan het wegvloeien van kapitaal in den vorm van assurantie-premiën, waarvan het jaarlijksch bedrag op 50 à 60 duizend gulden wordt geschat. Verscheidene personen hebben reeds hun deelneming toegezegd.

Zal de zaak tot stand komen? Het is niet de eerste maal dat pogingen in die richting zijn gedaan.

***

Een zeer belangrijk artikel over de balataindustrie — te lang om het hier over te nemen — geeft de West van 25 Augustus. De N. R. Crt. van 15 September nam er een gedeelte van over. (Avondblad A).

Volgens Onze West is bij Gouv. resolutie wederom 120.000 H.A. aan verschillende personen en maatschappijen afgestaan tot het doen van onderzoek naar de aanwezigheid van balata, terwijl voor ontginning van en onderzoek naar goud slechts 6800 H.A. is uitgegeven.

***

Suriname zet hare reeks artikelen over de lezing van dominee Boers voort. Deze artikelen bevatten zooveel interessante beschouwingen, dat een uitgave in brochurevorm zeer gewenscht zou zijn. Ds. Boers mag het op zijn credit schrijven dat hij veel pennen in beweging heeft gebracht en beschouwingen heeft uitgelokt, die anders in de pen zouden zijn gebleven.

***

De West van 18 Augustus bevat een verslag van een gevechtsoefening op dien dag gehouden.

„Als algemeene oorlogstoestand was het volgende

---

eerst den voet op Indischen bodem zette. En het antwoord luidt oubevangen:

„Als Bodegraven en Zwammerdam, toen de Franschen er in 1672 hadden huisgehouden!"

Ja, want hij had op de landingsplaats niets gezien dan puin en vuilnis; een onooglijke herberg, tevens logement en scheepsvictualiewinkel, havelooze Inlandsche buurten langs den weg en in de reeds half ontruimde benedenstad slechts vervallen huizen, vervuilde kanalen, ledige erven en kale muren. Kon dit die „Koningin van het Oosten" wezen, waarbij op hooggestemden toon de koloniale dichter zijne muze had aangeroepen:

Schep adem van uw togt: verlustig uw gemoed
In 't zien der Hoofdstad die 't welriekend Oosten voed,
Doorwandel hare kreits, zing wat al koopgebouwen!
Wat pracht, wat omslag, wat gewoel wij hier beschouwen.
En stel, indien uw kracht, uw toon zo veel vermag,
Den troon der Maatschappij in een volmaakten dag.
O, schoon Batavië, dat mij houd opgetogen,
Daar gij uw Raadhuis met zijn trots gewelfde boogen
In 't vergezicht vertoont, hoe heerlijk is uw stand!
Uw ruime Grachten. frisch bewaterd, schoon beplant,
Behoeven voor geen stad in Nederland te zwichten;
Enz.

Doch sedert Jan de Marre die regels schreef, is er veel veranderd in het oude Batavia.

Thans is een Nieuw Batavia in wording, en daarmee kan Charles zich verzoenen. Met tropische groeikracht schiet daar het nieuw aangelegd plantsoen omhoog en de spacieuse woningen, volgens een doelmatiger type gebouwd dan die der Oude Stad, welke te veel den vaderlandschen bouwtrant volgden, beschamen welhaast de voorname wijken van het ontluisterde Jacatra olim (gelijk Coen placht te zeggen). Kon hij hier, op hooger en droger grond, aan de oevers van de snelvlietende Tji Liwong en met de Blauwe Bergen in het verschiet, eene woning voor zich en zijne Maria bouwen, hij zou er met den Psalmist van mogen zeggen: „De snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen".

Zoo ver komt het ten slotte ook, ten spijt van de duistere praktijken van Jan Verloop. Beide minnenden worden een paar, de schuimlooper wordt ontmaskerd en ter deure gewezen, en Hendrik Polders waagt voor de derde maal den sprong door de ton. Natuurlijk met de weduwe Zeggers, die zoo lang en verdienstelijk zijn huishouden heeft bestuurd. Er zijn mannen, die in hunne nadagen niets meer verlangen dan eene douce patronne.

Ritter's oudgast is minder talentvol uitgebeeld dan Jan Adam Kegge, en minder vermakelijk dan Fryk de Harde. Uit niets blijkt, dat hij, rechtdoende aan den titel des verhaals, „de laatste der oudgasten" is geweest. Hij is meer eene figuur der verbeelding dan der werkelijkheid, gelijkt meer een der poppetjes uit het plakboek des romanschrijvers dan eene persoonlijke herinnering. Maar de Indische letterkunde vloeit geenszins over van geslaagde oudgast-portretten. Vele Indisch-gasten hebben het origineel gekend, hetzij in het Javasche binnenland, hetzij in eene Moluksche strandnegorij, op een Bataviaasch regeeringsbureau of eene Semarangsche boedelvendutie — weinigen hebben het in de Indische belletrie teruggevonden en, met de kenschetsende eigendommelijkheden, de fijne trekjes van het type voor oogen, kunnen uitroepen: Dat is hij!

Een dankbaar onderwerp, maar een moeilijke stof! Wie, onder de Indische romanciers, al ons Kegge-De Harde-Polders in één Gesammtbild, in daarmee een onvergankelijk standmodel der soort schenken?

aangenomen: De rivier vormt de grens tusschen een afhankelijk inlandsch zelfbestuur op den rechteroever en eene Nederlandsch bezitting op den linkeroever. Het zelfbestuur volgt de bevelen van het Nederl. gouvernement herhaaldelijk niet op, en neemt in de laatste dagen een uitdagende houding aan.

Teneinde nu het zelfbestuur tot inkeer te brengen werd hedenmorgen een compagnie infanterie, waarbij een verbandgroep, ter hoogte van pl. Meerzorg aan wal gezet, om van daaruit bij wijze van machtsvertoon op te rukken naar 't voormalig fort Nieuw Amsterdam, met opdracht deze plaats bezet te houden, in afwachting van de ontscheping van meerdere troepen en levensmiddelen, zullende zoo noodig van daaruit de actie worden aangevangen."

Als nastukje op de Killingergeschiedenis en den nasleep daarvan is deze gevechtsoefening niet van humor ontbloot.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een goed middel om den inlander vooruit te brengen. — Soetan Pamenan prijst in de **Oetoesan Malaijoe** van 20 Juni 1911, no. 48, het bijbrengen van eenige landbouwkennis aan als middel voor de inlandsche scholieren om vooruit te komen.

Wel is waar worden die scholieren op de Inlandsche lagere scholen vele uren bezig gehouden, met het leeren van lezen, schrijven en rekenen, maar er zijn toch nog uren genoeg beschikbaar, welke door hen, evengoed als door de onderwijzers, zouden kunnen worden besteed aan het bewerken van den grond. Hieraan wordt nu niets gedaan, ja zelfs niets eens gedacht. Dientengevolge staat de tegenwoordige Inlandsche jeugd ver van den landbouw af, terwijl zij toch ook, behalve schoolkennis, nog iets anders moet weten (hetzij een vak of een ambacht), wil zij later in de groote maatschappij althans eenigszins kunnen slagen.

Door eenige landbouwkennis op school aan de jeugd bij te brengen, bestaat er kans, dat belangstelling voor de ontwikkeling van den bodem wordt opgewekt, en dat de jonge man, bij het verlaten van de school, daarvoor iets voelt, en zich aan den landbouw wil wijden. Aldus meent de schrijver, en in verband hiermede vraagt hij, of het niet goed zoude zijn, wanneer de Inlandsche onderwijzers op de Inlandsche lagere scholen zich in de vrije uren van den dag of in den vóóravond beschikbaar stelden en de Inlandsche jeugd onderricht gaven in het bewerken van den grond en daarvoor proeftuinen aanlegden.

Dat daarbij van dwang of het opleggen van straffen geen sprake mag zijn, spreekt van zelf, merkt de schrijver op.

't Is zoo goed de kinderen te gewennen aan handenarbeid, ook opdat ze niet meest afhankelijk zijn van de „Pen", zooals thans zoo dikwijls het geval is.

Te Soengai Penoeh Krintji (Westkust van Sumatra) bestaat thans een Inlandsche school, waar, onder bestuursleiding, in bovenbedoelden zin wordt gearbeid. In de vrije uren bewerken 2 of 3 kinderen een hen aangewezen stuk grond van bepaalde grootte, waarop groenten enz. worden gekweekt, terwijl de verstrekking van zaden door den controleur geschiedt, of ook wel door Baginda Soetan Emas van Moeara Laboeh.

Ieder stuk grond wordt behoorlijk schoongemaakt en omgewerkt en daarna door de leerlingen beplant. De onderwijzer houdt daarbij het toezicht, en geeft bij het planten leiding, b.v. door aanwijzing van den onderlingen afstand der plantgaten, enz. enz. De begieting van de te veld staande gewassen, geschiedt in den vóóravond ten 5 ure; althans wanneer op dien dag geen regen is gevallen. Het onderhoud heeft wekelijks plaats, o.a. het verwijderen van het onkruid en het herstellen van hetgeen beschadigd is.

De opbrengst is voor de jeugdige bewerkers, en wordt gelijkelijk onder hen verdeeld. Een gedeelte dient voor eigen gebruik, het andere voor verstrekking van zaden in het dorp.

Afgaande op de blijmoedigheid, welke bij dit tuinwerk wordt ten toon gespreid, zou men mogen aannemen, dat de ingevoerde maatregel practisch uitvoerbaar en zelfs een succès blijkt te zijn, terwijl er alle aanleiding bestaat om het gegeven voorbeeld op de andere Inlandsche scholen na te volgen. Op die wijze zal er kans bestaan, dat het gouvernement van de Westkust van Sumatra nimmer gebrek zal hebben aan geschikte landbouwkrachten en dat het Europeesch kapitaal er gaarne plaatsing zal zoeken, vooral wanneer het landbouwonderricht wordt gevolgd door ambachtsonderwijs enz.

Het wedervaren van drie Papoea's, afkomstig van Merauke (Nederl. Nieuw-Guinea). Onlangs werd in de dagbladen het bericht opgenomen, dat drie Papoea's, onder geleide van een Griek, naar Europa zouden vertrekken, teneinde daar als ethnografische curiositeit te dienen, doch dat aan dat voornemen geen gevolg was gegeven, omdat de Indische Regeering daartegen bezwaren had ingebracht.

De Griek had dientengevolge aan de Papoea's de toezegging gedaan, dat hij ze naar Dobo op de Aroe-eilanden (residentie Amboina) zou doen terugkeeren. Intusschen hadden onze Papoeasche onderdanen reeds verschillende steden als Batavia, Buitenzorg, Bandoeng, Djocjacarta en Soerakarta bezocht, en hoorde men sedert niets meer van hen, noch van den Griek, totdat, blijkens een mededeeling, voorkomende in de **Pemberita Betawi** van 22 Juni 1911, no. 140, op den vorigen dag, de gezagvoerder der Gouv.-Marine, de heer Hondius van Herwerden, te Tandjong-Priok, eensklaps van af het stoomschip Prinses Juliana in het Papoeasch werd toegesproken. Onze Papoeas hadden genoemden gezagvoerder, met wien zij vroeger te Meranké veel in aanraking waren geweest, herkend, en wetende, dat hij iets van hun taal verstond en voor hen gevoelde, hadden zij hem van boord toegeroepen.

De heer Hondius van Herwerden begaf zich aan boord van de Prinses Juliana en bracht de twee Papoeas aan boord van zijn schip Nias waar zich meerdere Papoea's bevonden en zij zich dus al spoedig op hun gemak voelden.

Aan het verhaal van hun wedervaren, toen ten beste gegeven, is ondermeer het navolgende ontleend:

Van Solo had de Griek, met name Argelo Confacos, hen naar Semarang gebracht, waar zij op geheimzinnige wijze aan boord van een Chineesch stoomschip werden gevoerd, onder belofte op die wijze naar Merauke te zullen terugkeeren. Het stoomschip zette echter koers naar Singapore en of de drie Papoea's nu al klaagden, niets hielp; de reis werd doorgezet. Zij kwamen te Singapore aan en werden daar aan boord gebracht van een stoomschip, dat bestemd was voor Hongkong, waarna zij later, na Shanghai te hebben aangedaan, te Wladiwostock terecht kwamen. Vanaf Wladiwostock begon de groote overlandreis door Siberië naar Moskou, waar één der Papoea's, met name Iraki overleed. De beide anderen werden daar publiek tentoongesteld; zij moesten dansen voor de heeren Sivai en Nollee en daarna vertooningen houden te St. Petersburg en Warschau, waarna Amsterdam werd bereikt.

Intusschen was de Griek verdwenen, terwijl de naam van den persoon, die hen naar Amsterdam geleidde, hun onbekend bleef.

Te Amsterdam trok een heer met een langen baard zich hun lot aan en bracht hen aan boord van het stoomschip Prinses Juliana, waarmede de reis naar Tandjong-Priok werd volbracht.

De beide Papoeas zijn thans van Soerabaja naar hun land teruggekeerd en zullen bij aankomst in het dorp zeker veel over hun wedervaren en over de handelingen der Westersche vreemdelingen hebben te vertellen aan hun landgenooten.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Bijgeloof te Batavia. — De hoofdplaats van Ned.-Indië mag zich verheugen in het bezit te zijn van verschillende gouv. onderwijsinrichtingen, welke zijn ingericht op Westerschen voet en die, zoowel aan Europeanen als aan Chineezen en Inlanders, zekere verstandelijke ontwikkeling moeten schenken.

Zoo heeft men te Batavia o.m. het bekende gymnasium Willem III, de Koningin Wilhelminaschool, de Docter Djawa- en Inl. Rechtskundigenschool, verder de noodige particuliere scholen en de Chineesche scholen, ook van de Jong-Chineesche Vereeniging, op welke instellingen men overal een zekere mate van kennis kan opdoen.

Ook zijn er avondscholen en verschillende vereenigingen, die zich ten doel stellen de Ind. jeugd kennis bij te brengen om haar in staat te stellen den strijd om het bestaan gemakkelijker te kunnen voeren.

Doch, niettegenstaande de aanwezigheid van al die instellingen, zit het „bijgeloof" er bij de ingezetenen te Batavia toch nog dik op; niet alleen bij de zoogenaamde onontwikkelde lieden, maar zelfs bij de in Indië geboren Europeanen en personen van vreemden landaard, wier opleiding en opvoeding in Europa werd voltooid en die voldoende onder Westersche invloeden hebben gestaan om anders te kunnen denken.

Nu is het wel waar, dat ook zelfs in Nederland het „bijgeloof" niet is geweken. Men wil het niet weten, maar een feit is, dat Nederlanders soms in alle stilte zekere kwakzalvers van twijfelachtig allooi raadplegen, terwijl het nog niet zoo heel lang is geleden, dat men in Europeesche dagbladen kon lezen, dat een vrouw door dorpsgenooten werd beschul-

digd een kind te hebben behekst. Doch dit zijn uitzonderingen, terwijl te Batavia, en trouwens ook elders in Ned.-Indië het „bijgeloof" bij het groote publiek vrij algemeen is en dit bijzonder schijnt te bevredigen. Het bijgeloof viert dáár verbazend den teugel en hoeveel menschen vroeger dientengevolge, bijv. in de Molukken, als S w a n g g i (personen, die ziekten enz. overbrengen) naar zee zijn gevoerd om te worden verdronken, of die op de vreeselijkste wijze werden gemarteld, laat zich niet berekenen.

Bij de uitoefening van die folteringen denkt men aan booze geesten, die in menschen zijn gevaren, die in allerlei dierengedaanten zich kunnen manifesteeren en dan ziekten of leed aanbrengen.

Deswege moeten de patiënten als schadelijk voor anderen, worden vernietigd.

Tegenwoordig schenken de Bataviaasche bijgeloovigen hun goed vertrouwen aan een Arabier. Hun aantal is niet gering. De man moet wonen in Gang Pinang, niet ver verwijderd van den schouwburg op M a n g g a-B e s a r, dus nog al midden in de stad. Hij is om en bij de 50 jaren oud en staat bekend als te zijn een persoon, die den bewust-zijn-drempel weet te overschrijden en dan helder weet te zien. Hij volgt overigens de gewone doekoenmanieren in den vorm van het uitspreken van verschillende formules, het blazen op het hoofd enz. en andere hocus pocus meér. Vóór zijn optreden te Batavia woonde deze Arabier te Pontianak (Westerafdeeling van Borneo), doch na daar financieel niet ongelukkig te hebben geopereerd en geleidelijk te zijn ontdekt, trok hij naar Batavia, alwaar hij zich eveneens in een uitgebreide praktijk in alle lagen van de maatschappij mag verheugen.

Dagelijks komen vele personen, waaronder kassiers van toko's, handelaren van allerhande soort, zoowel Europeanen als Chineezen en Inlanders, ook van buiten Batavia, hem bezoeken, verklaren hem een levende heilige te zijn en roepen dan zijn hulp in. De vrouwen van elders worden aan den ingang der woning ontvangen door een Inlandsche vrouw, die vroeger in de W a j a n g t j o k e k speelde, aardig kan praten en die de gehuwde Chineesche vrouwen en Chineesche meisjes goed op haar gemak weet te stellen. Dat zij de bovennatuurlijke gaven van haar Arabier niet verzwijgt, spreekt van zelf. Intusschen heeft door al het gedoe het publiek vertrouwen in het optreden van dien Arabier gekregen en nu is het vreemd, zegt de schrijver in de **Perniagaän** van 1 Juli 1911 no. 144, dat een ieder, die den Arabier slechts eenmaal heeft bezocht, onder diens suggestieve bekoring komt en zich tot op zekere hoogte als aan hem verbonden beschouwt.

Een en ander wordt bevorderd door het feit, dat het publiek in zijne woning mag overnachten, doch, met verwijzing naar vroegere voorbeelden die op treurige wijze afliepen, waarschuwt de **Perniagaän** hare lezers tegen het aanvaarden van de aangeboden gastvrijheid.

De inkomsten, uit het bedrijf van den Arabier voortspruitende, zijn niet onaanzienlijk. Van een Nederlandsch sprekende Chinees ontving hij voor zijn bemoeiingen aan Deelemankar; een ander Chinees schonk hem een span paarden en meerderen gaven waardevolle voorwerpen.

Waar nu het volk van P a s a r-B a r o e, P a s a r-S e n a n, T a n a h-A b a n g en M e e s t e r-C o r n e l i s zich in grooten getale tot den Arabier begeeft met het doel hulp te vragen en dus ook een geldelijke bijdrage te offeren, daar mag men niet aannemen dat de politie van al die handelingen van den Arabier onkundig zou zijn. Toch ziet men van de actie van de zijde der politie niets.

Zou dit wellicht kunnen zijn, vraagt de schrijver, doordien een ambtenaar van de Politie, tengevolge van de aan den Arabier betaalde voorspraak, het hart kon winnen eener vrouw (weduwe), die met een ander in het huwelijk zou treden? Hij weet wel, dat deze mededeeling eenige ontstemming bij enkelen zal opwekken, doch waar bij hem de overtuiging vaststaat, dat de Arabier, die thans naar G a n g T r a t e gaat verhuizen of verhuisd is, het publiek misleidt en dus schadelijk is voor de samenleving, dáár acht hij het zijn plicht openbaarheid te geven aan het medegedeelde tot waarschuwing aan anderen, en aan de Bataviaasche politie het allerminst.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCHE KOLONIËN.

De Australische Statenbond wil in Londen een gebouw stichten, met emigratiekantoren voor elk der Austr. staten, en succursalen in verschillende steden van het vereenigde koningrijk. Een nieuwe poging dus weer om gecontroleerde werkkrachten te krijgen.

***

Voor de Zuidpoolexpeditie van Mawson worden in Australië groote bijdragen gegeven. De regeering van den Bond geeft 5000 P. St., die van Nieuw Z. Wales 7000 P. St., waardoor de totale inschrijving er op 19000 P. St. is gebracht.

***

Niettegenstaande de begrooting van Nieuw Zeeland sociale en economische verbeteringen van ingrijpenden aard voorstelt (steun aan weduwen, ouden van dagen, werkloozen, werkliedenwoningen, aan landbouw en nijverheidsondernemingen, irrigatie, enz.), weet zij door progressieve belasting van de groote instellingen en een wijziging in de spoorwegtarieven, toch de uitgaven door de inkomsten te dekken.

De middelen worden op ruim 11 millioen, de uitgaven op ruim 10 millioen P. St. geraamd. Voor openbare werken wordt 1½ millioen geleend.

DE PHILIPPIJNEN.

N.-Amerika maakt zich ongerust over het gestadig aangroeiend aantal Japanners in de Philippijnen. Het weet, door de ondervinding in Californië, welke last de kleine indringers kunnen bezorgen en meet dit gevaar nog breeder af in de eilanden, die als het ware het verlengsel van Japan-Formosa vormen en wier bewoners zich wel tot dien buurstaat aangetrokken voelen. Naar beweerd wordt, is N.-Amerika in overleg getreden met Brazilië en andere Z.-Amer. republieken tot het beramen van maatregelen tegen te grooten toevloed uit Nippon.

FRANSCHE KOLONIËN.

Nu de toenemende duurte van het vleesch in Frankrijk zorgwekkende afmetingen is gaan aannemen, wijst R. Dagana in de D é p. C o l o n i a l e van 11 Sept. op de mogelijkheid om aan de behoefte tegemoet te komen, door invoer van levend vee uit Sénégal. De Fr. regeering denkt er over pogingen in die richting te doen, vroegere ondervinding schijnt een goede uitkomst te beloven.

Voor 1909 viel aan een proef niet te denken, daar 20 fr. inkomende rechten te voldoen waren per 100 K.G. gewicht der dieren. In dat jaar werd vrijstelling verleend voor den aanvoer van 1500 ossen. De eerste 45 kwamen in treurigen toestand aan na de bezwaren der zeereis, er werd groot verlies op geleden. Door ervaring leerende leverden achtereenvolgende bezendingen betere uitkomsten op. Tot heden zijn de booten echter niet ingericht voor een vervoer op groote schaal, hoogstens zou men het kunnen brengen tot een aanvoer van 150 stuks per maand. Volgens Dagana zou een afzonderlijke dienst, die in 7 dagen van Dakar tot Marseille of Bordeaux stoomt, de beesten moeten overbrengen.

De ossen, die het meest geschikt worden geacht voor dit doel, geven schoon aan den haak 150 à 180 K.G. vleesch. Alles inbegrepen, en na aftrek van de opbrengst van de huid, enz., zou het kostende per K.G. te Marseille plm. 1 fr. 25 bedragen. Zoodoende zou de verkoop met voordeel kunnen geschieden, en een schrikwekkende duurte, zooals Fr. die thans ziet te voorkomen zijn. De toestand van het oogenblik zal er echter niet door te verhelpen zijn, want om het aangegeven resultaat te bereiken is een regeling en organisatie noodig, die in Fr. en in Afrika werkt, en die behalve geld en kunde ook veel tijd zal vergen.

***

De Franschman, die een verlof in het moederland komt doorbrengen, zonder een dik gespaarde beurs ondervindt groote bezwaren om inderdaad het nut van dien tijd te trekken dat in de bedoeling van de gegeven en de genomen vacantie ligt. Om aan de behoeften der verlofgangers tegemoet te komen hebben de Société de Géographie de Paris en de Soc. des amis des voyageurs fr. er het eerst aan gedacht de behulpzame hand te bieden. Dit gaf de ware oplossing evenmin als de Maisons coloniales de convalescence. De besturen der koloniën zelf bleven wijzen op het weinig doeltreffende van de verloven voor de kleine ambtenaren en beambten; de spaarpenningen werden opgemaakt zonder uitkomst die baat of voldoening schonk.

Een belangrijke schrede in de goede richting is gedaan door de oprichting van een „office des congrès coloniaux", waar een lijst is aangelegd van de plaatsen en gezondheidsoorden met verschillende bestemming, de hotels, pensions, enz., met de opgave van de prijzen. De mededeelingen zullen gratis verstrekt en verspreid worden, evenals alle gewenschte inlichtingen.

Maar daarbij wil men het niet laten. Tehuizen voor koloniaien moeten worden op- en ingericht. In de groote steden, vooral in Parijs, doet de behoefte hieraan zich dringend gevoelen. In de kleine plaatsen komen verlofgangers meestal onderdak bij familie. In Parijs wordt doorloopend op een 4 à 500

tal van kolonialen gerekend, die moeilijkheden voor hun bestaan ondervinden.

De „Fédération de la mutualité coloniale et des pays de protectorat" heeft deze zaak in ernstige studie genomen. Een comité bracht rapport uit over „la maison des coloniaux", dat zeer gunstig luidt voor de levensvatbaarheid van een dergelijke inrichting in de hoofdstad. Het moet een hotel zijn voor den een, een thuis voor anderen, alles goed en goedkoop, gemakkelijk in bespreken, moderne inrichting van baden, huistelefoon, electrische verlichting, bureau van inlichting.

Volgens D. A. Agache, die in de Dép. Colon. aan dit onderwerp vier artikelen wijdt, wordt voor de onderneming op een voldoende winst gerekend om 4 % te kunnen afwerpen (al acht hij 3 % voldoende).

De zaak als „zaak" genomen zou een kapitaal vragen van 1.000.000 à 1.200.000 fr. Komt de philantropie te hulp des te beter, maar de vennootsch. die tot de verwezenlijking van het denkbeeld besloten heeft, wil daar niet op rekenen, zij zal ook zonder belangelooze hulp in een der gunstig gelegen wijken van Parijs haar inrichting optrekken en beheeren.

ITALIË—TRIPOLI.

Italië is niet ontmoedigd door zijn ervaringen in Somaliland en Erythea, het heeft zich een rol als koloniale mogendheid in Tripoli toegedacht. Maar Turkije verzet zich hiertegen, het gunt Tripoli desnoods aan elk ander, maar aan Italië: nooit! De Tripolitaan is afkeerig van elke overheersching, maar zou ook de Italiaansche de hatelijkste van alle vinden. Mocht een visschen in de troebele Marokkoruzie uitloopen op een ingrijpen van Italië in Tripoli, dan zullen de Europ. mogendheden het daarover zeker hard vallen en in de begeerde kolonie zelf staat geen succes als vergoedlijking daartegenover te wachten. Arm Italië dan, en arm Tripoli!

DUITSCHE KOLONIËN.

Hertog Adolf Frederik van Mecklenburg is van zijn zending naar Afrika in Duitschland teruggekeerd. Bij zijn aankomst heeft Hamburg hem een feestmaal aangeboden, waarbij hooge personaliteiten uit het geheele rijk aanzaten, o.a. zijn broeder de regent van Brunswijk, voorzitter van de D. Kolon. Vereeniging. In de verwelkomingsrede deed 't Senaatslid von Melle uitkomen, dat de ontdekkingsreiziger veel heeft bijgedragen tot de kennis van het tot nu toe weinig bekende achterland van Kameroen. De hertog zijnerzijds zeide slechts de voetsporen van Nachtigall, Barth en Voss gevolgd te hebben. Rijke collectiën zullen worden verdeeld tusschen de musea der comités van Hamburg en Frankfort, die de expeditie op touw hebben gezet.

Van den luitenant von Wiese, wiens tocht als 'n voortzetting van dien van Adolf Frederik kan gelden, is een bericht ontvangen, den 28en Juni uit Kadjema verzonden. Den 14en Juni vertrokken van den Franschen post Semio, met den zoon van den sultan van dit gebied, trachtte hij het land der Karees door te trekken. De allertreurigste toestand waarin de dragers, veelal lijders aan lepra of slaapziekte, verkeerden, gaf zeer groote moeilijkheden, de dorpen werden verlaten bij de nadering. Hevige regens kwelden den troep en deden de rivieren toenemen in diepte en stroomkracht.

De marsch werd daarop omgezet in een kanotocht de Mbomboe op. Daar het aantal dorpen zeer gering was, moest nu en dan op jacht getogen worden om levensmiddelen te bemachtigen. Het krioelde van muskieten en tsé-tsé-vliegen.

Van Kadjema zal von Wiese een poging doen om Bahr el Ghazal te bereiken.

Oost= en West=Indisch Literatuur=overzicht.

Weer een nieuw Tijdschrift.

In De Locomotief lezen we, dat den 1en September een nieuw halfmaandelijks periodiek zou verschijnen, getiteld Het Tijdschrift, uitgever de heer E. F. E. Douwes Dekker te Bandoeng.

Uit het prospectus blijkt, dat het zal zijn „een koloniaal sociologisch en algemeen-kultureel halfmaand geschrift van contemplatief, niet polemisch karakter en met door mij (den heer Douwes Dekker) tijdens mijn verblijf in Europa gewonnen internationale medewerkers." Uit de ter beschikking zijnde stof voor het eerste nummer zal waarschijnlijk een keuze worden gedaan uit een reeks artikelen, waaronder: „De Codificatie van het Islamrecht" van professor Dr. Martin Hartmann (Berlijn); „Gemeentepolitie" van Mr. I. Hen (Batavia); „Koloniale Problemen" van A. Hivernon; „De Spaansche Kultuurkamp" van Enrique Escribano del Pino (Barcelona); „Koloniaal Modernisme" van Jos. van Veen ('s-Hage); „Geestelijke Immobiliteit geëischt" van Tjipto Mangoenkoesoema; „Moederland en Koloniën" van A. Leclercq ('s-Hage); „Duitschlands Politiek ten aanzien der Nederlanden" van Albert Helms (Hamburg); „Koloniaal Onderwijs" van L. P. J. Vermeulen (Batavia); „De symboliek van de Christusmythe" van Max Henning (Frankfurt a/M); „Koloniale Parlementen" van prof. A. M. Benedictsen (Kopenhagen); enz.

Het tijdschrift komt van den aanvang af in een oplaag van 600 exemplaren uit.

Tijdschrift Kon. Aardr. Genootschap.

De aflevering van 15 Sept. (No. 5 van jaargang 1911) bevat, wat betreft Indië, o.m. een Tweede mededeeling omtrent de Timor-expeditie van prof. dr. G. A. F. Molengraaff en voorts nieuws van Nieuw-Guinea, n.l.:

Dwergstammen in Zuid-Nieuw-Guinea (m. photo) door prof. A. J. P. van den Broek. — Het Kamaka Wallar, een kartsmeer op Nieuw-Guinea (met photo), door prof. J. F. Niermeyer. — De exploratie van Nieuw-Guinea (met kaart).

In het laatste artikel wordt een overzicht gegeven van het verrichte door verschillende exploratiedetachementen, waaronder eene beschrijving van het bezoek aan het Sentani-meer door kapitein Sachse.

Het volgende, hetwelk een idée geeft van de behendigheid der bewoners van het meer, is er aan ontleend.

......De lucht was zeer bedekt, het meer spiegelglad, zoodat men tamelijk snel voortkwam. Ten 10 uur voorm. (van den 9en Januari) passeerde men Nettar of Andari, gelegen aan den voet van plm. 300 M. hooge, grillig gevormde, geheel kale heuvels en bereikte te 12 uur Ifaar, dat, over eenige eilandjes verspreid, in eene vernauwing van het meer ligt. Meer dan honderd inboorlingen omringden ons in hunne wonderlijke éénmans kano's, eenigermate te vergelijken met een peulschil, zóó smal, dat het been er nauwelijks in past, en zóó licht, dat een enkele man het vaartuig kan dragen. Geen onzer roeiers was in staat in een dergelijke kano ook maar een oogenblik te zitten; de Papoea kost het, steunende op het blad van den pagaai, blijkbaar weinig moeite. Ofschoon men aanvankelijk meenen zou, dat aldus in zeer wankelbaar evenwicht verkeerende, de Papoea ongevaarlijk moet zijn, zoo bleek, dat dit niet het geval is. Bij de voortdurend heerschende veeten, die bijna tusschen ieder dorp en zijn (soms slechts op eenige honderden meters daarvan verwijderde) buren bestaat, komen overvallingen met en beschietingen uit deze prauwtjes vaak voor. De Papoea's, die verwonderlijk behendig er mee manoeuvreeren, komen in een oogwenk op ééne linie, steken één been buiten boord en zitten dan zoo vast, dat zij de handen geheel vrij hebben om pijl en boog, die altijd vóór hen in de kano liggen, te hanteeren. Verder is de snelheid waarmede het vaartuigje desverlangd over het water schiet, inderdaad buitengewoon.

De Koloniale Landbouwtentoonstelling te Deventer.

Ter aanvulling van hetgeen in het voorlaatste en laatste Kol. Weekblad werd medegedeeld omtrent de a.s. tentoonstelling te Deventer, nog het het volgende, aan de Ind. Mercuur van 5 Sept. ontleende bericht.

Door den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië is eene commissie in het leven geroepen onder den naam van Nederlandsch-Indische Commissie voor de Koloniale Landbouwtentoonstelling te Deventer, bestaande uit de heeren H. C. H. de Bie, K. Heijnen C. M. Pleyte Wzn., en D. A. Stephan, allen te Batavia.

Naar wij tevens vernemen, is bij besluit van den Gouverneur-Generaal een bedrag van *f* 5000 ter beschikking gesteld van genoemde commissie ter bijeenbrenging van een voor deze tentoonstelling bestemde verzameling.

Verder lezen we nog in de Sept.-afl. van het Tijdschrift der Maatschappij voor Nijverheid, dat de Gouverneur van Curaçao aan den landbouwkundige dier kolonie opdracht heeft gegeven tot het bijeenbrengen van een inzending, terwijl ook de nieuw benoemde Gouverneur van Suriname heeft toegezegd de Deventersche plannen te zullen steunen.

Het is niet aan twijfel onderhevig of de Koloniale Landbouwtentoonstelling te Deventer in 1912 zal een hoogstbelangrijke zijn.

Over de pacificatie van Atjeh.

In het tijdschrift „Het Nederlandsche Zeewezen" schrift Z. (blijkbaar een Suriname-officier) onder den titel: Voor drie jaren naar de Oost, interessante artikeltjes, waarop dezerzijds meermalen de aandacht werd gevestigd. De schrijver heeft het nu (Nummer van 15 September) over verschillende plaatsen op

de Oost- en Noordkust van Atjeh en den indruk die ze op hem maakten, vergeleken bij vroeger.

Over Lhò-Seumawé bijv. schrijft Z.: Wat een verschil met vroeger! In '96, een plm. vijftien jaar, pas geleden dus, was heel het plaatsje nog omgeven met een dubbele rij prikkeldraad, waarbuiten nog een aanplant doeri-doeri. En, binnen in, was de eigenlijke benting nog weer afzonderlijk geïsoleerd, en had nogal een heel breede ijzerdraadversperring om zijn zware houten muren. En 'k weet nog goed hoe in datzelfde jaar er eenige Chineezen vermoord waren, die zich, slechts even na zonsondergang hadden gewaagd buiten het prikkeldraad, en nog wel aan de zeekant. En nu — men zou het vriendelijk plaatsje niet herkennen! Geen spoor meer van omheining of versperring; zóó als men aankomt aan de in zee uitgebouwde pier ontwaart het oog het lief gelegen kampement, hoewel het wel wat sombert onder de hooge, geheimzinnig fluisterende tjemara's. Vóór 't kampement een tennisbaan, benevens een cementvloer, waar dadelijk onze Jantjes lustig rolschaatsen reden. Daar, links, een groote Europeesche toko, tevens ook hotel, daartegenover 't postkantoor. Aan zee een ruim en open hospitaal, en, loopt men langs het hotel den weg op, dan verrijst zoowaar aan onze linkerhand 't station van de Atjeh-tram. Dat is een reuzenstap geweest, die tot den vrede leiden moest, die tram, die nu van Kota Radja uit, langs Noord- en Oostkust loopt, tot aan de Langsar-baai, een afstand ongeveer als van Den Haag tot Parijs, terwijl er nog plannen bestaan tot uitbreiding.

En we verblijden ons over al deze teekenen van eindelijk verkregen ernst en welvaart na zooveel en zoo langen, bangen strijd......

Weekblad voor Indië.

Nummer 13 van het Weekblad voor Indië brengt een artikeltje over de, den 11en Juli j.l. te Buitenzorg geopende, Cultuurschool, eigenlijk de gereorganiseerde „Land- en Tuinbouwschool", welke door prof. Treub werd gesticht. We nemen van het artikel over:

„De school zelve is ondergebracht in een gebouw aan den weg Tjikeumeuh, dat door zijn ligging dicht aan de straat voor het doel niet bijster geschikt kan worden geacht. Doch daarin zal wel verandering gebracht worden. Zij telt thans reeds 75 leerlingen, verdeeld in 1 eerste en 2 tweede klassen. Verscheidene hunner kregen een toelage van *f* 25, zonder schoolgeld en leermiddelen te behoeven te bekostigen. Verder ontvangen nog 5 leerlingen een toelage van de Koloniale Bank, wel een bewijs dat men vertrouwen heeft in de gereorganiseerde inrichting.

't Is te hopen, dat de Indische jongen thans toont deze instelling te waardeeren, want de tijden, dat van cultuurgeëmployeerden slechts het kennen van lezen, schrijven en rekenen geëischt wordt, zijn voorbij. Thans wordt degelijke theoretische ontwikkeling gevraagd. De kwaliteit der cultuurgeëmployeerden wordt daardoor ongetwijfeld beter en deze gelegenheid om theoretisch goed onderlegd te worden zal zeker in het belang van Insulinde's jongelingschap blijken te zijn."

Van de overige bijdragen welke No. 13 bevat worde nog genoemd:

De nestor der Midden-Javasche planters, H. D. Mac Gillavry, overleden te Djati-Roenggo den 13en April j.l. (met portret). — Uit het oceanisch onderzoek, door v. d. M. — Franz Junghuhn (vervolg), door Augusta de Wit. — De negersoldaten op Timor, door L. (met afb.).— De ingestorte aanbouw achter Pasar Besar te Soerabaja (met afb.), door v. d. L.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 37: Robusta of Hevea in Oost-Java? — Kleverigheid van rubber. — De vezeltentoonstelling te Soerabaja. De bekroonde Boekensche ontvezelmachine „Nieuw-Corona". — De begrooting van Ned.-Indië voor 1912. — Zondagsviering op de kebons. — Koloniale Landbouwtentoonstelling te Deventer 1912. — Verslag van de Nederlandsche Kamer van Koophandel te New-York.— Kleine mededeelingen (De uitbreiding der havenwerken te Tandjong-Priok. — De Gentengbaai aan de Zuidkust der Preanger. — Enz.). — Kultuurberichten (De suikercampagne op Java. — Irrigatie voor de suikercultuur. — Gouvernements houtvenduties. — Bacovenkultuur in Suriname. — Enz.) Financieële berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

De oplossing inzake verzending van vruchten gevonden?

In bovengenoemd Mercuur-Nr. vonden wij nog een aan het Soer. Hblad ontleend bericht omtrent een uitvinding van den ingenieur A. F. Smith te Perth in Australië, welke het mogelijk maakt vruchten van Australië naar tropische landen te vervoeren, zonder dat ze in een koelkamer behoeven te liggen.

De heer S. heeft n.l. opgemerkt dat in Pompeï allerlei voedingsstoffen gedurende eeuwen prachtig bewaard gebleven zijn en schrijft dit toe aan het feit, dat deze stoffen geheel omgeven waren door vulkanisch asch, die bij onderzoek met niets anders vermengd bleek, zelfs niet met zwavel. Nu bevond de heer S. dat in West-Australië een soort kool aangetroffen wordt, die ongeveer zoo is samengesteld als de asch van Pompeï. Hij nam vruchten en bedekte die zorgvuldig met de asch en vond ze na drie weken nog zonder spoor van rotting; alleen was de schil iets dikker geworden.

Indien de methode werkelijk zoo goed blijkt te zijn als wordt beweerd, zou Nederland en Indië na verloop van tijd er ook partij van kunnen trekken. „Het zou wat zijn, als wij hier alle vruchten uit het moederland frisch en wel konden bekomen", schrijft het Soer. Hblad.

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië.

De dezer dagen verschijnende nieuwe aflevering der „Bijdragen" zal de volgende opstellen bevatten: Dajakische Fabeln und Erzählungen, door H. Sundermann. — Lexicographische bijdragen, door prof. Ch. A. van Ophuysen. — Zang IV van den Wiwaha-Djarwa vergeleken met het Oud-Javaansche origineel, door J. Kats. — Het aantal hofreizen van Rijklof van Goens, door J. W. IJzerman. — Het Infix-prefix I n, door dr. H. Kern. — K-um-a of-Ku-ma? door A. Bolsius. — Verslag van J. A. Loebèr Jr. over zijne studiereizen ten behoeve der Indische Kunstnijverheid met ondersteuning van het Dep. van Koloniën in de jaren 1909 en 1910 gemaakt. — Eerste bijdragen tot de kennis van de taal der „Pesegems" van Centraal Nieuw-Guinea, verzameld tijdens de expeditie 1909—'10 naar het Sneeuwgebergte, door J. W. van Nouhuys. — Het strafrecht der Dajaks van Tajan en Landak, door M. C. Schadée.

* *
*

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op de navolgende publicaties.

Economische geographie van Zuid-Sumatra, naar J. P. F. Richter (in Tijdschrift voor Economische Geographie, 15 Sept. 1911);

Neerlands Indië. Land en volk, geschiedenis, bestuur, bedrijf en samenleving. Aflevering 13. (In deze afl. behandelt de heer Colijn o.m. onze staatkunde ten aanzien van de Buitenbezittingen);

Non tali auxilis! of wijlen Prof. Dr. G. A. Wilken, zoomede Mr. F. D. E. van Ossenbruggen en beider arbeid op vergelijkend rechtswetenschappelijk gebied, door Mr. G. D. Willinck (Zutphen, J. Nijkamp).

Leeszaal HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 23 Augustus '11; De Locomotief t/m 22 idem; Het Soer. Handelsblad t/m 22 idem; De Sumatrapost t/m 23 Augustus; De Sumatrabode t/m idem; Tjahaja Sumatra t/m idem; De Indische Mercuur No. 38; Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw; Weekblad voor Ned.-Indië No. 18; De Banier No. 33; Kort verslag verg. 2e Kamer St.-G.; Poetri Hindia Nos. 9, 10, 11 en 12; Bandera Wolanda No. 86; Maandschrift v. d. Vereen. voor Vrouwenkiesrecht No. 11.

ADVERTENTIËN.

VACANT

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch. — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op ....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „*Oost en West*", **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.**

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.,** plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Onmiddellijk beschikbaar voor de reis naar Indië, een mannel. inl. bediende, zeer betrouwb. (reeds 10 jaar in dienst) en zeer geschikt bij kleine kinderen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

No. 39. Donderdag 28 September 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Irrigatie en Landbouw op Java.

Onlangs is bij den uitgever G. A. Kottmann te 's-Gravenhage in den handel gebracht een brochure van de hand des heeren J. Nuhout van der Veen, c.i., Oud-Hoofdingenieur 1ste klasse van den Waterstaat in Ned.-Indië, getiteld:

Nogmaals Irrigatie en Landbouw op Java en een woord over het overbrengen der Irrigatie-afdeelingen naar het Departement van Landbouw.

Reeds in Het Koloniaal Weekblad van 31 Augustus 1911, No. 35, werd in ons „Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht" melding gemaakt van dit geschrift, en aangeteekend, dat het standpunt, door den schrijver ingenomen, zich afspiegelt in de woorden:

„Het overbrengen van het algemeen beheer der „Irrigatie-afdeelingen naar het Departement van „Landbouw, hetgeen in zich sluit het invoeren van „een landbouwkundig beheer, is niet alleen gewenscht, niet alleen noodig, maar, en vooral in „verband met de aanhangige plannen, dringend „noodzakelijk."

Dit is een onderwerp, dat zeker wel mag gerekend worden tot de belangrijkste aangelegenheden, waarin de Regeering geroepen is de noodige voorzieningen te treffen. Het geldt hier toch het hoofdbedrijf van den Javaan, dat, waarvan in hoofdzaak het wel en wee van een groot gedeelte van Ned.-Indië afhankelijk is.

Het zoozeer gewichtige irrigatie-vraagstuk is van af de oprichting van ons Weekblad door de redactie-commissie met de grootste belangstelling gevolgd en besproken. In dank ontvingen wij dan ook een exemplaar van het geschrift ter recensie en gaarne vestigen wij nog eens in het bijzonder de aandacht er op. Tot goed begrip voor oningewijden van de instelling der Irrigatie-afdeelingen op Java doen wij een enkel woord voorafgaan omtrent het doel dier instellingen:

Onder irrigatie-afdeeling verstaat men een afgerond gebied, waarvan de exploitatie der daarin gelegen bevloeiïngswerken over de bouwlanden onder geregeld beheer gebracht wordt.

De noodzakelijkheid van het bestaan van irrigatie-afdeelingen op Java vloeit voort uit de omstandigheid, dat de landbouw op dat eiland niet bloeien kan, zonder dat een zoo nuttig mogelijk gebruik van het niet steeds overvloedig voorhanden zijnd besproeiïngswater voornamelijk voor de rijstvelden, gewaarborgd zij. Zelfs in die streken, waar uit een technisch waterloopkundig oogpunt al het mogelijke is verricht, om door de meest wenschelijke aan- en afvoer van water, het zoo nuttig mogelijke gebruik daarvan te verzekeren, zijn de irrigatie-afdeelingen onmisbaar, omdat er gezorgd moet worden, dat van het voorhandene werkelijk partij wordt getrokken. De ondervinding heeft geleerd, dat, waar de waterverdeeling feitelijk in handen is van de lagere Inlandsche ambtenaren en de desabesturen, het water, behalve door de Europeesche gegadigden, in hoofdzaak gebruikt wordt door apanagehouders en leden van de dessabesturen, terwijl de gewone landbouwer, de kleine man, daarvan niet voldoende en niet op gewenschte tijden gebruik kan maken, ja, in talrijke gevallen, daarvan geheel verstoken blijft.

Het is dus duidelijk, dat de inrichting van krachtig bestuurde irrigatie-afdeelingen in het algemeen belang noodzakelijk is; slechts daardoor kan voor goed een einde gemaakt worden aan een vicieusen toestand, dat meer dan de helft der in naam geïrrigeerde sawahs feitelijk te weinig of in het geheel niet besproeid wordt. Maar evenzoo volgt uit het bovenvermelde, dat de invoering van goed georganiseerde irrigatie-afdeelingen op grooten tegenstand moet stuiten bij de hoogere lagen der landbouwende bevolking, wier belang juist medebrengt, dat de ongeregelde toestand blijft bestaan. Ook bij Europeesche landbouwers, die uitsluitend op eigen voordeel bedacht zijn, geen oog hebben voor het algemeen belang, niet inziende, dat dit ten slotte evenzeer hun belang is, kan voor eene billijke waterverdeeling op weinig steun worden gerekend, daar eene regeling, waarbij aller belangen in het oog wordt gehouden, hun gewoonlijk geen dadelijk voordeel bezorgt, in vele gevallen zelfs enkele moeilijkheden medebrengt. Slechts in streken, waar vele Europeesche landbouwers gevestigd zijn, komt een goed waterbeheer allen, dus ook den minst invloedrijken onder hen, ten goede; doch de meest belanghebbende bij een juiste waterverdeeling, de gewone Javaansche klein-landbouwer, kan in de gegeven omstandigheden zijn stem niet doen hooren.

Het eerste gedeelte der bovengenoemde brochure nu begint met de geschiedenis van de oprichting der eerste irrigatie-afdeeling. Men ziet er uit, hoe zeer destijds aan het Departement der Burgerlijke Openbare Werken de aan de inrichting daarvan verbonden moeilijkheden onderschat werden, zoodat men zelfs meende, daarbij de hulp der ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur te kunnen missen. Slechts de bijzonder gelukkige keuze van den chef der eerste, als proef bedoelde, irrigatie-afdeeling en de tijdige tusschenkomst van wijlen den hoofdingenieur van Berckel, waren oorzaak, dat de instelling der irrigatie-afdeelingen, wier beheer thans berust in handen van waterstaatsingenieurs en -opzichters, onder superintendentie der betrokken residenten, toch tot stand kwam.

Voorts behandelt de schrijver, aan de hand van het „Overzicht VIIa" van het „Mindere Welvaartsonderzoek", de geschiedenis van enkele dezer Waterregelingen. Hetgeen de lezer daarvan verneemt, is zeer zeker in de hoogste mate belangwekkend en onwillekeurig wordt men meegesleept door de beschouwingen over de beginselen, die bij die regelingen hebben voorgezeten; schrijver's conclusiën dienaangaande zijn alleszins gerechtvaardigd.

Wij kunnen echter niet nalaten de opmerking te maken, dat voor het doel, door den schrijver met zijne publicatie beoogd, n.l. andermaal de aandacht te vestigen op de noodzakelijkheid om de irrigatie-afdeelingen onder het beheer van het Departement van Landbouw te brengen, zulk een uitvoerige uiteenzetting dier waterregelingen overbodig mag worden genoemd. Het afdalen in bijzonderheden, die niet rechtstreeks met een zaak verband houden, vooral als dit gepaard gaat met het noemen van de namen der daarbij betrokken personen, wat moeielijk te vermijden is, leidt van de hoofdzaak af en geeft aan tegenstanders de gelegenheid de kwestie te verdoezelen. En dit zou jammer zijn, getuige hetgeen de schrijver in het IIde gedeelte van zijn geschrift aanvoert.

Hij ontzenuwt daarin hetgeen door Professor Lamminga, en den Hoofdingenieur, thans Directeur van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken in Ned.-Indië, Homan van der Heide, tegen hooger genoemd denkbeeld werd ingebracht.

Na deze duidelijke uiteenzetting van zaken, gesteund door aanhalingen uit hetgeen reeds vroeger over hetzelfde onderwerp werd geschreven o.m. door de heeren Van Sandick, Nuhout van der Veen, Von Essen en Professor Treub, lijkt het bijna onbegrijpelijk hoe nog langer kan geweifeld worden met de invoering van zulk een nuttigen, voor de hand liggenden maatregel als het stellen van de irrigatie-afdeelingen onder het beheer van het Departement van Landbouw.

Terecht zegt de schrijver op blz. 90 van zijne brochure:

„Het betreft een groot en inderdaad verreikend „beginsel.

„Een beginsel van zoodanige beteekenis en van „zoo groot gewicht, dat indien er mede bereikt „wordt, wat de voorstanders er zich met grond „van voorstellen, in later dagen gesproken zal „kunnen worden van een gebeurtenis, welke een „ganschen omkeer in de geschiedenis van Java „eindelijk van onze Oost-Indische Koloniën zal „hebben teweeggebracht."

Hieraan zou steller dezes nog willen toevoegen, dat het Departement van Landbouw in Ned.-Indië toch zeker in de eerste plaats geroepen is de belangen van den Inlandschen Landbouw te dienen, en dat dit z. i. nooit volkomen bereikt kan worden, wanneer het irrigatiebeheer aan het Departement van Burgerlijke Openbare Werken wordt opgedragen. Bovendien zal een ieder, die met het land en volk van gindsch bekend is, moeten toegeven, dat, toen door de Regeering de eerste schreden werden gezet op het pad tot verbetering en uitbreiding van het bevloeiingswezen op Java, dit noodwendig in zich sloot het stichten van een Landbouwdepartement, wil anders van de te bouwen millioenen kostende werken, noch voor den inlandschen landbouwer, noch voor den Staat, bevredigende uitkomsten zouden zijn te verwachten.

Nimmer mag ten deze uit het oog worden verloren, dat de schatten, tot nu toe aan irrigatiewerken besteed, in hoofdzaak door de Inlandsche landbouwers — voor het overgroote deel minimumlijders —

zijn opgebracht en dat het werkelijk niet langer aangaat, een toestand te bestendigen, welke tegenover de zware offers, door hen gebracht, een daaraan zoo weinig geëvenredigd voordeel voor hen oplevert.

De brochure van den heer Nuhout van der Veen is lang niet altijd even zachtzinnig gesteld, doch zij is op onderhoudende, pakkende wijze geschreven. Wij hopen van harte, dat zij onder de aandacht zal komen van allen in den lande, die invloed op den gang van zaken in Nederlandsch-Indië uitoefenen en dat het gewenschte resultaat er door zal worden bereikt.

Voor belangstellenden ligt het geschrift ter kennismaking op de leestafel van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, den Haag.

E. VAN ASSEN.

Reorganisatie van het Bestuurswezen.

Het Vaderland van 26 dezer bespreekt in haar Vde artikel betreffende de Indische Begrooting bovenstaand punt, en merkt, na het nieuwe voorstel weergegeven te hebben, o.m. op:

„Men ziet het, een geheele omverwerping van de tegenwoordige regeling, en hoewel wij daarvan volstrekt geen tegenstanders zijn, wanneer duidelijk zou blijken, dat het voorgestelde werkelijk betere toestanden zal in het leven roepen, moeten wij nu echter constateeren dat de Memorie van Toelichting dit volstrekt niet aantoont. Om te weten welke verbeteringen men moet aanbrengen, moeten eerst worden aangewezen, niet in vage bewoordingen, maar goed en gedétailleerd uiteengezet, de gebreken van het tegenwoordige stelsel, daarna dient overwogen te worden hoe die gebreken, een voor een kunnen worden weggenomen en eerst wanneer blijkt dat zij niet weg te nemen zijn, gaat men over tot een zoo radicale hervorming.

Dit alles ontbreekt in de toelichting; alles er in is vaag en onbestemd: het is geen forsche, flinke teekening op het doek van hetgeen de schilder eenmaal daarop hoopt in het leven te roepen, maar een geflodder met kleuren en verven, zonder dat de kunstenaar voor zich zelf blijkbaar een juist beeld heeft gevormd, van hetgeen er van worden moet.

Waarom wordt bij het Binnenl. Bestuur niet zoo gewerkt als men dat wel wenschen zou? In de toelichting vindt men daarop geen antwoord en toch weet elk ambtenaar, elk controleur het antwoord daarop te geven: „Omdat er bij het corps groote, zeer groote ontevredenheid en wrevel — dit woord is niet te sterk — heerschen wegens ondervonden achteruitstelling, onbillijke en grievende behandeling, slechte vooruitzichten, enz.

Van die vaak zeer gegronde grieven zwijgt de memorie, te onbegrijpelijker omdat zij de hoofdoorzaak zijn van de minder voldoende prestaties van dat corps.

En toch is het dringend noodig ze te kennen vóór men er toe overgaat een zoo groote hervorming als men nu voorstaat te beginnen.

De Regeering en de volksvertegenwoordiging hebben een buitengewoon gunstige gelegenheid zich van dit alles op de hoogte te stellen, wanneer zij het advies inwinnen van de „Vereeniging van ambtenaren van het B. B.", die hier in Den Haag gevestigd is en zeer zeker bereid zal wezen, de gevraagde inlichtingen te geven.

Eigenlijk is het verwonderlijk, dat deze vereeniging, waar het een maatregel geld, die zoo nauw de belangen harer leden raakt, niet reeds lang gehoord is geworden.

Uit dit alles blijkt, dat de zaak, waarom het gaat, nog eens ernstig in studie moet worden genomen, alvorens de volksvertegenwoordiging verklaart in beginsel zich met de voorgenomen hervorming te kunnen vereenigen. Bij al dat onvaste in het wetsontwerp, staat maar één ding vast: dat men een regeeringscommissaris noodig heeft, voor wien — met het aan hem toegevoegd personeel — liefst *f* 50.000 's jaars, voorloopig en later dus meer, noodig zullen zijn.

Hoe onaangenaam wij het ook vinden het te moeten zeggen, wij mogen niet verzwijgen, dat dit gedeelte van het voorstel niet alleen bij ons, maar bepaaldelijk bij hier vertoevende Indische bestuursambtenaren een zeer pijnlijken indruk heeft gemaakt, te pijnlijker, omdat als de aanstaande regeeringscommissaris wordt genoemd, dezelfde hoofdambtenaar van wien deze voorstellen zijn uitgegaan. En daarmede wordt in verband gebracht de overhaasting, waarmede deze zeer belangrijke aangelegenheid ter behandeling wordt voorgedragen.

Doch afgescheiden van dit alles, vraagt men zich af: Waarvoor is een Regeeringscommissaris noodig? Over het algemeen zijn wij tegenstanders van het uitzenden van Regeeringscommissarissen.

Is het gehalte der in dienst zijnde hooggeplaatste ambtenaren zoo gering, dat geen hunner met behulp van eenig personeel, dat de Regeeringscommissaris toch ook noodig zou hebben, zulk een arbeid tot stand zou kunnen brengen?

Dit mogen wij niet aannemen, wel dat hij voor het verrichten van dat werk de hulp noodig heeft van een in het binnenlandsch bestuur doorkneed ambtenaar en eenig klerkenpersoneel; met 'n *f* 18.000 per jaar zou men dan heel ver komen.

Deze regeling zóu dit groote voordeel hebben, dat een Regeeringscommissaris, die natuurlijk gekozen wordt uit de oudere ambtenaren, vermoedelijk na een jaar of vijf, als het eigenlijke werk, de invoering, pas goed begint, weggaat met pensioen, terwijl de jongere aan den directeur van B. B. toegevoegde ambtenaar de voorbereiding en de invoering beiden zal kunnen meemaken.

Maar vóór men iets doet, eenig geld toestaat, zullen een beter inzicht in bestaande toestanden en een meer bepaald beter omlijnd plan dan nu het ontwerp geeft, noodig zijn.

Wij hopen daarom, dat de Volksvertegenwoordiging als haar gevoelen uitspreke:

1o. dat de sommen, benoodigd voor lotsverbetering van Inlandsche ambtenaren, behooren gebracht te worden op de begrooting van 1912;

2o. dat zij haar instemming met de voorgestelde reorganisatie van het bestuurswezen in Indië niet kan verleenen, voordat zij nader en vollediger omtrent de bestaande toestanden en omtrent de daarin te brengen verbeteringen is ingelicht;

3o. dat zij het noodig oordeelt, dat in deze aangelegenheid ook het gevoelen wordt ingewonnen van de Vereeniging van Ambtenaren bij het B. B.;

4o. dat geen noodzakelijkheid bestaat tot het benoemen van een Regeeringscommissaris, doch dat zij haar medewerking wil verleenen, om later, wanneer te zijner tijd de noodzakelijkheid van de nu voorgestelde of nader gewijzigde hervorming in te voeren, mocht blijken, de Regeering in staat te stellen door het in dienst stellen van eenig meerder personeel de voorbereiding daartoe behoorlijk uit te voeren;

5o. dat zij aan het wetsontwerp, zooals het daar ligt, haar goedkeuring niet kan verleenen.

* * *

In de Nieuwe Courant van denzelfden datum een „Ingezonden stuk" van L., die ons Weekblad ten deze aanhaalt en o.a. zegt:

„Is er wel op het oogenblik een ambtenaarskorps, waarover in een staatsstuk zoo declineerend gesproken wordt als over de ambtenaren B. B.?

Een tegenstelling vormt daarmede wel hetgeen in de jongste openingsrede der Staten-Generaal gezegd is over de ambtenaren over het algemeen, n.l.:

„Burgerlijke en militaire landsdienaren, zoo hier te lande als in de koloniën, vervullen hun taak op lofwaardige wijze", en dat niettegenstaande de ambtenaren in Indië niet op een algemeen hoog peil staan, niet die breede ontwikkeling hebben, en niet aan die hooge eischen voldoen als men zou verwachten.

In het kader van het nieuwe bestuurswezen wordt voor de ambtenaren, die de hoogere leiding zullen voeren, noodig geacht een wetenschappelijke voorbereiding, te vestigen op deugdelijke grondslagen, gelijken tred houdende met de eischen voor andere takken van dienst als het rechtswezen en dergelijke.

Dus een wetenschappelijke universitaire opleiding zal voortaan noodig zijn. Een oud-ambtenaar B. B. eischt in het Koloniaal Weekblad een volledige universiteitsstudie, met een specifiek Indisch supplement van één, hoogstens twee jaar.

Daarmede kan ondergeteekende zich geheel vereenigen.

Doch zou er in den thans bestaanden nood niet op een andere wijze kunnen worden voorzien?

Het specifiek Indisch supplement hebben de tegenwoordige ambtenaren reeds, zou hun niet de gelegenheid kunnen worden geopend de universitaire studie te voltooien? Evenals aan de afgestudeerden der dokter-djawa-school te Batavia bij St. 1904 nr. 487 de gelegenheid gegeven wordt om in Europa hun artstitel te behalen door vrijstelling van eenige voorbereidende examens, zoo zou m.i. aan de Europeesche bestuursambtenaren aan de universiteiten gelegenheid kunnen worden gegeven om hun doctoraal in de rechts- of staatswetenschappen te behalen, door hun vrijstelling te verleenen van het z.g. staatsexamen. Onder de ambtenaren zullen zeker velen zijn, die energie en wilskracht voldoende bezitten om in hun verlofstijden het candidaats- en doctoraal examen af te leggen, indien zij slechts van het hinderlijke staatsexamen vrijgesteld zijn. M.i. zou zulks kunnen geschieden, aangezien de ambtenaren reeds aan eenige rechtsstudie hebben gedaan. Om een volledig aanvullings-staatsexamen te doen, daarvoor ontbreekt hun echter den tijd, aangezien de studie

der oude talen vooral veel tijd kost, terwijl de vraag gesteld kan worden, of dat inderdaad zoo noodzakelijk is, waar toch het diploma van het staatsexamen slechts een getuigschrift is, waaruit blijkt, dat de houder „bekwaam is tot de studie aan een universiteit” (art. 11 Hooger-Onderwijswet). Men zou toch niet willen beweren, dat ambtenaren, die zes en meer jaren dienst hebben, niet bekwaam zouden zijn om over te gaan tot de studie aan een universiteit. In hoeverre het noodig en billijk is het geheele staatsexamen af te schaffen en de studie aan een universiteit aan een ieder toe te laten, zal ik onbesproken laten.

Men vulle eenvoudig artikel 133 Hooger-Onderwijswet aan met de woorden „dan wel van een getuigschrift van afgelegd grootambtenaarsexamen”, zoodat bedoeld artikel zou luiden: Tot het afleggen der examens wordt ieder onverschillig, waar hij de daarvoor vereischte kundigheden heeft opgedaan toegelaten, mits hij in het bezit zij van een der getuigschriften, vermeld in art. 11 en 12, dan wel van een getuigschrift van afgelegd grootambtenaarsexamen.”

Door deze eenvoudige wijziging zal de regeering velen van het korps B. B. ambtenaren aan zich verplichten, terwijl zonder dat zulks den lande iets kost, men m.i. tot een nadere oplossing komt der wetenschappelijke voorbereiding voor de opleiding tot bestuursambtenaar en men vrij spoedig de beschikking zal kunnen krijgen over ambtenaren, die aan de gestelde wetenschappelijke eischen voldoen.”

Uit de O.-I. Mail.

Het officieel pestrapport in de Javaansche bladen van 29 Aug. jl. luidde:

Malang: bijgekomen 1 pestgeval, in Karanglo, geen Europeanen. Van vroeger gerapporteerde pestgevallen overleed nog 1; aantal koortsgevallen 14; ingeleverde ratten 27452.

Soerabaja: geen bijzonderheden.

Kediri: geen bijzonderheden; ratten in Kotta 272.

Nu de cholera begint te verminderen hoort men helaas meer en meer van pokken-gevallen te Batavia.

Chineesche Consulaten in Ned.-Indië. — In De Javabode van 28 Aug. jl. lezen wij:

„Van nederlandsche zijde zijn tot dusver niet anders dan zeer beknopte en algemeene mededeelingen gedaan, ter zake de met China gesloten overeenkomst omtrent de vestiging van Chineesche consulaten hier te lande.

Van chineesche zijde wordt, evenmin als in vorige gevallen, zulk een overmatige geheimhouding betracht. De Ost Asiatische Lloyd weet althans reeds een uittreksel te geven van het uit zeventien artikelen bestaand verdrag, welk uittreksel door het blad ontleend is aan de in nauwe betrekking met chineesche kringen staande National Review.

Hieronder volgt de vertaling:

Art. 1. Chineesche consulaten kunnen in iedere plaats van Nederlandsch-Indië worden gevestigd, waar consuls van andere landen zijn toegelaten.

Art. 2. De chineesche consul moet zich gedragen naar de nederlandsch-indische wetten, behoudens de hierna te noemen uitzonderingsgevallen.

Art. 3. De chineesche consul is bevoegd, ter uitoefening zijner ambtelijke plichten, bekendmakingen te publiceeren en een beroep te doen op den steun der nederlandsche overheid.

Art. 4. Het gebouw, waarin een chineesch consulaat gevestigd is, zal door een wapenschild en een nationale vlag kunnen worden kenbaar gemaakt.

Art. 5. Ambtelijke schrifturen zullen door de nederlandsche overheid niet worden doorgezien.

Art. 6. De chineesche consuls bezitten geen bevoegdheid om diplomatieke onderhandelingen te ondernemen en wanneer een quaestie van diplomatieken aard mocht ontstaan, zal zij door den chineeschen gezant te 's-Gravenhage worden behandeld. Een uitzondering wordt gemaakt voor gevallen van zeer dringenden aard, welke den koloniale autoriteiten van Nederlandsch-Indië kunnen worden voorgelegd.

Art. 7. Zoowel chineesche als nederlandsche onderdanen, dan wel onderdanen van andere mogendheden kunnen, met goedvinden van de nederlandsche overheid, met de functies van honorair consul worden belast.

Art. 8. De uitgifte van passen aan reizigers of ingezetenen door de chineesche consuls geschiedt in overeenstemming met de bepalingen, door de plaatselijke overheid vastgesteld.

Art. 9. Voor het geval een chineesch stoomschip of ander vaartuig komt te stranden, zal het verleenen van bijstand naar de aanwijzingen van de chineesche consuls worden ingericht.

Art. 10. De chineesche consul kan de hulp van de nederlandsche plaatselijke overheid vorderen, wanneer een Chinees moet worden gearresteerd, die voor den arm van het gerecht of uit de gevangenis is gevlucht en die zich aan boord van een Chineesch handels- dan wel oorlogsschip bevindt.

Art. 11. Het chineesche consulaire gerecht kan, in geval van het verloren gaan of van beschadiging van chineesche vaartuigen, zeevaartkundige onderzoekingen instellen.

Art. 12. Wanneer een Chinees in Ned.-Indië zonder nakomelingen sterft, zal de nederlandsche overheid, overeenkomstig 's lands instellingen, een boedelbeheerder aanstellen en den chineeschen consul van diens bevinden in kennis stellen.

Art. 13. De chineesche consul heeft het recht requesten van Chineezen in het consulaatsgebouw of in zijn woning in ontvangst te nemen.

Art. 14. De chineesche consul is bevoegd aan boord van handelsvaartuigen zijner natie de orde te handhaven.

Art. 15. Consuls mogen geen handel drijven en moeten zich tot de uitoefening hunner ambtsplichten bepalen.

Art. 16. Aan chineesche consuls worden dezelfde voorrechten verzekerd als aan ambtenaren van de in deze meest begunstigde naties zijn verzekerd.

Art. 17. De duur van deze overeenkomst bedraagt vijf jaar.

De hierboven genoemde artikelen geven weinig aanleiding tot bijzondere opmerkingen. In groote lijnen zijn de overeenkomstige tractaten met andere mogendheden hier gevolgd.

Een uitzondering zou kunnen worden gezien in art. 6, waar dit den chineeschen consuls in dringende gevallen eenige diplomatieke bevoegdheid schijnt te geven. Andere tractaten, zooals het consulaire tractaat met Engeland, bepalen dat consuls geenerlei diplomatiek karakter dragen, zij echter in alle dringende gevallen van localen en commercieelen aard zich tot den landvoogd der kolonie kunnen wenden.

In het desbetreffende artikel van de overeenkomst met China echter, zou, volgens de lezing van de Ost Asiat. Lloyd, ten aanzien van de daarin genoemde „dringende gevallen”, de retrictie „van localen en commercieelen aard” niet zijn gemaakt. teekenis mogen worden genoemd, De Javabode herinnert er aan, dat de Ost. Asiat. Lloyd niet den volledigen tekst van het verslag geeft, doch enkel een uittreksel. Het is dus best mogelijk, dat de officieële tekst niet anders bevat, dan wat de tracoificieële tekst niet anders bevat, dan wat de tractaten met andere mogendheden reeds gaven.

De publicatie van den officieelen tekst van regeeringswege, die allen twijfel zal opheffen, zal, naar wij hopen, niet meer lang op zich laten wachten.

Gelijk men weet, zijn bij het sluiten van het tractaat protocollen gewisseld, waarbij de kwestie van het onderdaanschap werd uit den weg geruimd, zij het ook, naar onze opvatting, op niet genoegzaam principieële wijze.” Aldus de Javabode.

Irrigatiewerken in de residentie Menado.

In de vlakte van Gorontalo werd, toen dit landschap nog geen deel uitmaakte van het gouvernementsgebied, de sawahbouw met goed gevolg gedreven. De Javabode vindt, dat het daarom zeer gemotiveerd ware te achten, als aldaar van gouvernementswege bevloeiingswerken werden aangelegd, ter bevloeiing van eenige duizenden bouws irrigeerbaren grond. Naar dit blad vernam, bestaat er veel kans, dat dit desideratum spoedig in vervulling zal komen. Voorloopige onderzoekingen ter zake zijn reeds ingesteld, terwijl in het begin der volgende maand de speciaal in het belang van het irrigatiewezen op Celebes werkzame ingenieur J. A. M. van Buuren weder daarheen zal vertrekken voor de voortzetting der onderzoekingen en het verrichten van de verdere voorbereidende maatregelen.

Melaatschen in de Koloniën. De Britsche regeering had zich tot het Amerikaansche Gouvernement gewend met het verzoek, 40 lepralijders uit Britsch-Borneo op te nemen in een lepralijders-kolonie in de Filippijnen, waar men met de bestrijding en de genezing der vreeselijke ziekte merkwaardige resultaten had verkregen. De Amerikaansche autoriteiten hebben echter geantwoord, dat de wet de toelating in de Filippijnen van alle buitenlandsche lijders aan die ziekte verbood.

Van Timor. Uit de Java-Post de volgende aanhaling uit een brief van Timor, waar dit blad goed ingelichte relaties bezit:

„Wat 'n oud rommeltje, die wapens der Portugeezen! Verbeel je patroonhulzen van anno '88. Kunnen haast hun zilveren bruiloft vieren. De patronen voor eigen maag, m.a.w. 't eten aan den troep verstrekt, scheen al even ellendig. Althans, toen de onzen de bentengs van Lakmaras namen, vonden ze voor alle voedsel djagong en slechte rijst.

Naar me verteld werd, sturen de Portugeezen nu en dan een paar van hun oorlogshelden met leege zakken naar de kampongs. Natuurlijk: verbod om terug te keeren, zonder 't noodige er in. Geld hebben ze niet bij zich. Dus, als het niet goedgunstig wordt afgestaan, dan maar gegapt. Ook een methode. En nog schenen al hun magen aan danige hongerrammelingen te laboreeren.

Wat hebben ze gebuffeld, die soldaten uit de benteng van Lakmaras (meest Afrikanen) en ook hun dierbare wederhelften met haar zwarte nikkertjes, toen hun bij ons de dampende rijst werd voorgezet. Of ze, hoor! Als wolven. Een portugeesch sergeant is zelfs op dien éénen dag viermaal slaags geweest. En kolossaal was de hoeveelheid, die telkens verslonden werd. Arme drommel, 't was hem van harte gegund. Dulce et decorum est pro patria mori! Zong Horatius dat niet? Ja, zoet en eervol is de dood voor 't vaderland.

Maar of 't zoo zoet is, als ze je voor je vaderland laten uithongeren? Enfin, naar onzen portugeeschen krijgsman te oordeelen, was 't zeker zoet eens flink je maag te mogen vullen ook bij je vijand (!)...

't Ware voor de inlanders maar te wenschen, dat 't portugeesche gedeelte van Timor aan ons Hollanders overging. Ons zou 't zooveel niet geven, maar voor de inlanders was 't een zegen. U begrijpt, dat onder dat rommelzootje daar te Lissabon, de zaken hier er niet beter op worden. Vroeger zaten officieren en ambtenaren al dikwijls vruchteloos te snakken naar hun schamel tractement. Wat zal dat nu worden? Jammer alleen, dat de inlanders dàn 't gelag moeten betalen. Ze moeten toch leven, die Portugeesche heeren. Van 't gouvernement krijgen ze het niet, wààr moeten ze dan terecht?...

Raar is dat zaakje geloopen. Afgeloopen met een sisser, zou men geneigd zijn te zeggen. Heeft misschien zijn vóór en zijn tegen. In alle geval, menschen, ook die aan 't roer zitten, kunnen niet altijd alles voorzien. En wie had dàt verwacht van de Portugeezen, na zooveel brutaliteit en ongezeggelijkheid?

Eén zaak is zoo kwaad niet geweest. De bevolking heeft bij 't zien van onze kranige, goed uitgeruste troepen, een hoogeren dunk van Holland gekregen. Dat was vroeger zóó niet. Wat poover figuur sloegen daarbij die onbeholpen, ellendige troepen van 't portugeesch gouvernement."

Aan een correspondentie uit Timor in De Locomotief ontleenen wij nog het volgende:

„Op last van Kolonel van Rietschoten werd een minutieus onderzoek ingesteld naar het voorgevallene te Lakmaras, waarbij, zooals men weet, drie negersoldaten werden neergelegd en een officier en eenige minderen werden ontwapend en gevangen genomen. Wat de bedoeling en het resultaat er van was, is nog niet bekend.

Verder kregen we te weten, dat de militair en civiel resident in persoon zou gaan naar Dilly, ten einde een onderhoud te hebben met den gouverneur van Timor-Dilly en dit onderhoud ook werkelijk plaats had en met succes is bekroond geworden, moge blijken uit den toestand, die sedert dien in Hollandsch Timor is ingetreden.

Alle betwiste gebieden toch blijven uitsluitend bezet door Nederlandsche troepen, dus totdat langs scheidsrechterlijken weg zal zijn uitgemaakt, aan wien de landstreken behooren te worden toegewezen.

Portugeesche gewapende troepen mogen Lakmaras passeeren en zich begeven van Oeikoesi naar Noimoeiti, mits zij van te voren aan den naastbij gelegen post hiervan kennis geven.

In het landschap Maukatar, dat, wanneer het tractaat van 1904 wordt bekrachtigd, overgaat in portugeesche handen, zal Nederland zich echter onthouden van ingrijpende bestuursbemoeienissen tot het tijdstip van overdracht.

Het gevolg van dezen, dus zeer gunstigen toestand is nu, dat weldra weer naar Java zullen terugkeeren de mitrailleurs, het berggeschut, de cavalerie en twee compagnieën infanterie, terwijl dus de twee andere compagnieën van het 20e bataljon inf. voorloopig voor de grensbewaking worden aangehouden.

Bedrieg ik me niet, dan zal een compagnie gelegerd worden te Lakmaras, en een compagnie in het betwiste gebied Bicome Toembaba.

Een feit is het nu geworden, dat het patrouilleeren van portugeesche troepen door de betwiste gebieden voor goed uit is; hetgeen in verband met de omstandigheid dat die patrouilles zich voedden met hetgeen het land oplevert, een zegen genoemd moet worden voor de bevolking.

Volgens berichten zal ook een dezer dagen in zijn kampong terugkeeren de toemoekoeng Bini Toenbaab die, zooals men zich zal herinneren, door de Portugeezen werd gevangen genomen en overgebracht naar Dilly en waardoor toen dan ook de eerste officieele wrijving ontstond omtrent de rechten van de beide mogendheden in het betwiste gebied Bicome Toenbaba."

Een groote marsch. — De correspondent te Malang van Midden-Java meldde over den grooten marsch aan zijn blad:

Ik schreef u vroeger, dat het zoo goed als zeker was, dat de troepen wel plm. 5 paal ten zuiden van Magelang een bivak zouden betrekken en den volgenden morgen Magelang bereiken, doch het is gebleken, dat ik de Ausdauer onzer fuseliers te gering had geschat.

Na ruim 40 K.M. te hebben afgelegd, niet per auto, maar per pedes apostolorum, werd te Blondo een klein uur gerust en daarna de marsch naar Magelang voortgezet.

Om 11 uur 's avonds werden de eerste klanken van trom en hoorn der naderende troepen gehoord en om half twaalf was alles binnen.

Kranig kwamen de jongens na 50 K.M., van 6½ uur 's morgens tot 11 uur 's avonds, te hebben afgelegd, binnen en we moeten zeggen, dat het een lust was te zien hoe opgewekt ze na zoo'n marsch het kampement binnenmarcheerden.

Zieken en achterblijvers waren er maar weinig; zoodat èn leider èn troep eer hebben van deze dagtaak, zijnde het slot van zeven marschdagen.

Onderwijs aan Inlandsche meisjes. — De correspondent der Javabode te Bandoeng schrijft o.m.:

Wie van ons zou een tien, ja vijftal jaren geleden gedacht hebben aan eene openbare les in eene Inlandsche meisjesschool?

Wat wij heden dan ook zagen was al iets zeer bijzonders. In de desa Kaoem klonk reeds de muziek ons tegemoet en na een smal kampongpad kwamen wij aan een zonnig plekje, waarop, ofschoon van vrij primitieve materialen gebouwd, het frisch uitziende schoollocaal van de vereeniging „Kaoetama Istri" een aangenamen indruk maakte. Aan het hoofd dier inrichting staat Dewi Sartika, kleindochter van den Regent Bintang.

Zelve moeder van vier allerliefste kinderen voelt deze vrouw zich als opvoedster van de soendaneesche jeugd niet alleen, maar handelt ook daarnaar en geeft zich geheel aan de taak, die zij vrijwillig op zich heeft genomen: de opvoeding van het Inlandsche meisje uit den Menakstand en de vorming van de jonge vrouwen tot goede huismoeders, daarbij blijvende de eenvoud en bescheidenheid in persoon.

Een oneindig groot veld van werkzaamheid ligt nog in Indië braak en van dat groote veld heeft Dewi Sartika een klein stukje in cultuur gebracht, gesteund door werkelijk hoogstaande europeesche dames, die op haar verzoek de vereeniging „Kaoetama Istri" hebben opgericht en aan die nieuwe vereeniging hare beste krachten wijden. Ook aan die dames een woord van hulde.

Op haar mooist uitgedost zaten daar in de verschillende lokalen de 216 meisjes, die door Dewi Sartika, geholpen door een vijftal kweekelingen, worden opgevoed.

Frischheid, ordelijkheid, opgewektheid straalden uit alles, waar het oog zich wendde en bescheiden liep de hoofdonderwijzeres rond, om hier en daar wanneer dat gevraagd werd, inlichtingen te geven.

Aan de school is ook verbonden een opleiding voor huisvrouw, waar de grootere meisjes leeren wasschen, strijken en koken.

Een tiental meisjes met schorten voor waren bezig om een eenvoudigen maaltijd klaar te maken met een ambitie, die veel voor de toekomstige vrouwtjes belooft en een paar strijkstertjes hanteerden vlug en kranig de heete ijzers.

Het bestuur van de vereeniging, onder voorzitterschap van mevrouw M. Oudemans, was aanwezig, evenals de Regent en de Patih, welke laatste de namen der kinderen voorlas, die naar eene hoogere klasse bevorderd werden.

Behalve een kleine subsidie van het gouvernement worden de kosten gevonden uit de schoolgelden en hetgeen belangstellende leden bijdragen.

Plannen bestaan om ook op andere plaatsen in de Preanger dergelijke scholen op te richten.

Zoo zijn er. — Een correspondent van De Loc. schrijft over de brutaliteit waarmede toeristen het de eigenaren of beheerders van ondernemingen dikwijls lastig maken en zegt o.m.:

De heer Couvreur, administrateur van een der Birnie-landen op het Idjin-plateau, werd herhaaldelijk lastig gevallen met verzoeken om gastvrijheid voor toeristen. Ook de andere bergbewoners bleven en blijven daarvan niet verschoond. Niet altijd geschiedde en geschiedt nog het verzoek logies in beleefde termen. De commandotoon viel op te maken uit brieven en telegrammen van toeristen, wat zeer te betreuren is. Die stuitende wijze, om den bergbewoners om inkwartiering te vragen, is niet geschikt om hen gunstig te stemmen voor toeristen,

al zien eerstgenoemden ook graag Europeanen in ruil voor de opoffering en het tijdverlies. Men moet n.l. weten dat het bezoek de goenoengmenschen van hun werk afhoudt. Een hunner ontving een telegram van twee toeristen, die, zonder vooraf over logies te hebben gecorrespondeerd, hem seinden om paarden te stationneeren en kamers te reserveeren, niettegenstaande zij wisten, dat de geadresseerde geen hotelhouder is. Is het wonder, dat deze, woedend over die lastgeving, eenvoudig terugseinde: „V.rr.kt"! Het was een minder parlementair antwoord, maar de afzenders van het even onbeleefde telegram hebben het zeker verdiend.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In de Openingsrede op 19 September zeide Minister Heemskerk o.m.: „Maatregelen worden beraamd tot verbetering van den financieelen en economischen toestand van Suriname."

Het Algemeen Handelsblad, de rede behandelende, zegt hieromtrent:

„Wat Suriname betreft, lezen wij van maatregelen, die beraamd zijn tot verbetering van den financieelen en economischen toestand. Dat is natuurlijk te beschouwen als het uitvloeisel van het door de voor die kolonie ingestelde commissie gehouden onderzoek. Wij hopen, dat het beramen niet te lang moge duren en tot voorstellen zal leiden, die ook aan den politieken toestand zullen ten goede komen. Het valt toch niet te ontkennen, dat in de kolonie in den laatsten tijd een ontevreden geest valt waar te nemen, waarvan de oorzaak in hoofdzaak moet liggen in minder gunstige economische toestanden."

In verband met de voornemens der regeering, volge hier eene beschouwing van de West van 29 Augustus over de Koloniale Middelen:

„De heden verschenen staat van de opbrengst der koloniale middelen is niet in alle opzichten bemoedigend.

Oppervlakkig schijnen de eindcijfers niet ongunstig. De gewone middelen brachten over de eerste zeven maanden van dit jaar zoowat 80 duizend gulden meer op dan geraamd was. Maar neemt men in aanmerking, dat de rechten op balata (waarvan de opbrengst over de eerste zeven maanden was geraamd op ruim 93 duizend gulden) bijna 173 duizend gulden meer dan de raming opbrachten, dan ligt de conclusie voor de hand, dat, uitgezonderd de balata-industrie, de algemeene toestand niet rooskleurig is.

De cijfers der goudindustrie wijzen op een verontrustenden achteruitgang. Concessierechten enz. voor goud (geraamd op 35 duizend) bleven niet minder dan 25 duizend beneden dat cijfer.

De retributie op goud bracht 12 duizend gulden minder op dan de raming, wat verband houdt met de afnemende productie.

De invoerrechten, door velen beschouwd als een barometer van 's lands welvaart, bleven tot dusverre 48 duizend gulden beneden raming, wat ook, vergeleken met de opbrengst van het vorige jaar, op achteruitgang wijst.

De opbrengst der inkomstenbelasting was de eerste zeven maanden van het jaar 21 duizend gulden hooger dan de raming. In aanmerking genomen echter, dat velen die belasting over het heele jaar reeds hebben voldaan, is het vooralsnog moeilijk te zeggen, of ook aan het eind van het jaar de raming (totaal 102 duizend gulden) belangrijk overschreden zal blijken te zijn.

De huurwaardebelasting blijft tot dusverre 17 duizend gulden beneden de raming.

Daarentegen schijnen verkoop van opium en gedistilleerd goed te gaan. Het recht op opium bracht ruim twee duizend gulden, en de accijns op binnenlandsch gedistilleerd ruim 3 duizend gulden boven de raming op.

De rij- en voertuigenbelasting — voor het heele jaar geraamd op *f* 5400 — heeft reeds *f* 8200 opgebracht.

Meer dan de raming brachten verder op: posterij vijf duizend, telephoon drie duizend, Hendrikschool vier duizend gulden.

Als een tot dusverre ongekend verschijnsel zij vermeld, dat de bacovencultuur tot eind Juli 40 duizend gulden meer opbracht dan geraamd. Dit bedrag rekenen wij echter niet onder de gewone middelen.

De inkomsten der onderneming Slootwijk bleven tot dusverre 10 duizend gulden beneden de raming. Dit zegt voor een dergelijke onderneming niet veel. Wat echter zeer opvalt, is, dat de inkomsten uit het landbouwbedrijf op Welffenbuttel slechts *f* 900 opbrachten tegenover een raming van *f* 2300. Wij zien daarin weder een symptoon, dat er aan het beheer dier inrichting in de laatste jaren wat hapert."

***

Naar De West verneemt, heeft het onderzoek naar rubberboomen op het placer van de Compagnie des mines d'or in de Lawa gunstige resultaten opgeleverd tot dusverre. Reeds meer dan 350 rubberboomen zijn gevonden met een doorsnede boven 40 centimeter. De ontdekte rubberboomen zijn van tweeërlei soort. Niet onmogelijk is, dat naast de Hevea Guyanensis ook de Hevea Brasiliensis in 't Zuiden onzer kolonie voorkomt, wat allerminst zou bevreemden in een land, behoorende tot hetzelfde floristisch gebied als Brazilië.

***

In hetzelfde nummer schrijft de West over de bacovencultuur:

„Bleven vroeger de bacovenverschepingen geregeld beneden de ramingen, sedert geruimen tijd overtreffen zij alle verwachtingen. Voor Augustus had men, in verband met de ziekte, op niet meer dan 5000 bossen per week durven rekenen. De verschepingen bedragen echter voortdurend meer dan het dubbele. Den 25en Augustus bedroeg de verscheping weder 12,578 bossen.

Bij het besluit in de Staten-Generaal genomen tot liquidatie der bacovencultuur van Gouvernementswege, is September genoemd als de maand, waarin de liquidatie afgeloopen zou zijn. De bedoeling schijnt echter te zijn, met de voorschotten van Gouvernementswege voort te gaan tot eind December a.s. Te meer is daartoe reden, daar van het bedrag beschikbaar gesteld voor de liquidatie, betrekkelijk weinig is gebruikt. Of na 1 Januari 1911 een voldoend aantal ondernemingen in staat zal zijn de Congo bacovencultuur met eigen middelen voort te zetten voor export, durven wij niet beoordeelen."

***

Naar Suriname van 29 Augustus verneemt, wordt de Koningin Wilhelmina onder commando van kapitein Van Gelder, ter beschikking van overste Van Stockum gesteld, voor diens tochten tot het opnemen der rivieren in verband met de voorgenomen reorganisatie van het domeinwezen. Kapitein Van Gelder maakte deel uit van de Saramacca-expeditie, waarvan de heer Van Stockum leider was.

***

Den 29en Augustus werd door den wd. gouverneur de „Tentoonstelling van binnenlandsche huisvlijt, kunst en nijverheid" te Paramaribo geopend.

De West noemt het een verrassing wat in zulk een korten tijd werd bijeengebracht. Er waren eenige honderden inzendingen, waaronder zeer merkwaardige staaltjes van Inlandsche nijverheid, kunst, smaak en vernuft.

***

In het Kol. Verslag van 1911 leest men:

Omtrent de geschiktheid te velde van, bij wijze van proef, in West-Indië aangenomen Surinamers kan nog geen oordeel worden uitgesproken, aangezien eerst begin Februari 1911 een 16-tal hunner bij de troepen in Atjeh zijn ingedeeld.

***

Uit De West het volgende bericht over „een uitvinding".

„Per laatste mail bereikte ons het bericht van een mooi succes, ten deel gevallen aan een onzer landgenooten in Duitschland.

De heer Bernhard Samuels, musicus aan het hof in Mecklenburg Schwerin (geen familie van wijlen Dario Saavedra) heeft een toestel uitgevonden dat bespelers van blaasinstrumenten in staat stelt de meest langgerekte tonen zonder de minste inspanning voort te brengen. Daarbij kunnen muzikanten eveneens, zonder eenig teeken van vermoeidheid, langen tijd achtereen spelen. Het toestel kan aan elk blaasinstrument aangebracht worden.

Musici van grooten naam verklaren dat het apparaat aan de hoogste eischen voldoet en een aanwinst voor muzikanten mag heeten. Ook uit hygiënisch oogpunt verdient deze uitvinding alle appreciatie. Vele muzikanten n.l. lijden door het aanhoudend en inspannend blazen aan vermindering of zelfs opheffing van de elasticiteit van het longweefsel, z.g.n. longemphyseem, dat vrijwel ongeneeslijk is. Zij zullen daarom deze uitvinding zeer toejuichen.

In een van de vele gunstige beoordeelingen lazen wij de volgende zinsnede: „Indien Richard Wagner die zich zooveel moeite geven moest om zekere tooncomplexen in één adem uit de muzikanten te halen, deze uitvinding beleefd had, hij zou in zijn impulsieve natuur, den heer Samuels wel om den hals gevlogen zijn.""

Hebben de Nederlandsche bladen dit bericht over het hoofd gezien?

***

De Surinaamsche correspondent van de N. R. Ct. vervolgt in het nummer van 18 September (Avondblad A) zijne interessante beschouwingen naar aanleiding van de brochure Boers:

Aan deze correspondentie zij hetgeen volgt ontleend:

„Ds. B. is van meening, dat de Surinamer niet Nederlandsch in zijn hart is en dat men Holland slechts in de verte lief heeft. In letterlijken zin is tegen dit laatste niets in te brengen (die breede Oceaan ook!) maar ik zie geen reden het wantrouwen van den brochureschrijver te deelen bij de beoordeeling van het volksgevoel, waar dat soms op zoo ondubbelzinnige wijze tot uiting is gekomen.

Ter illustratie een geval dat ikzelf medemaakte en dat door Thomson in zijn Overzicht der Geschiedenis van Suriname te boek gesteld is. In de maand Mei van 1883 wordt door een onzer nieuwsbladen het bericht verspreid, dat de jonge Koningin Wilhelmina ernstig ziek is en ieder oogenblik sterven kan. De verslagenheid is hier algemeen. Ieder praat er meewarig over; 't is den menschen aan te zien, dat ze gebukt gaan onder de droeve tijding. Waren ook deze gevoelens „gesuggereerd", ds. B.?

De toenmalige landvoogd, jhr. Mr. Van Asch v. Wijck, seint naar den minister van koloniën om te vragen of het bericht wel juist is en bekomt 't antwoord dat de gezondheid van H. M. niets te wenschen overlaat. Bij het bekend worden van dit nieuws maakt de neerslachtige stemming als bij tooverslag plaats voor uitbundige vreugde. Allerwegen werd feest gevierd! Alweer „gesuggereerd", ds. B.?

Het Killingerproces bewijst in dit verband beslist niets; want had K. een handjevol eedgenooten, niet minder klaar is aan het licht gekomen, dat zijne handlangers, bij het propaganda maken voor hunne dollemansplannen, bij een aantal burgers den bons gekregen hebben, vergezeld van den goeden raad om toch de vingers niet te bevuilen aan dat zaakje."

En verder nog dit brokje, in antwoord op deze tirade in de brochure Boers:

„Men heeft gewerkt in 't bosch — in 't goudveld. En men koopt voor zijn opgespaarde geld — gele schoenen — een nutteloozen wandelstok — gekleurde dassen — men wandelt onder een mooie parasol. Men heeft 3—4 vrouwen tegelijk. Men huurt een rijtuig. Men rijdt door de drukke straten. Ring the bell. En 't geld is op."

Het elastische „men" is hier niet op zijn plaats. De genoemde eigenaardigheden worden daardoor algemeener voorgesteld dan zij in werkelijkheid zijn. Zij zijn n.l. enkel en alleen van toepassing op den gemeenen daglooner uit goudveld of balatabosch, in het bijzonder op de werkrachten die uit de naburige Engelsche koloniën hierheen komen. Het zijn die menschen welke dermate uit den band springen, — na tal van maanden verblijf in de Surinaamsche wildernissen, waar zij uiteraard verstoken zijn van alle verzet, genot of vertreding, daarenboven bun nietigheid gevoelend tegenover de verheven en machtige tropische natuur en veelal van bliksemschietend onweder en boomvellende windvlagen slechts gescheiden zijn door een broos, uit palmtakken saamgevlochten dak.

Wij zouden het zeer zeker anders wenschen, maar kan het onder deze omstandigheden verwonderen dat deze lieden, met hun gebrekkige verstandelijke en zedelijke ontwikkeling, uit de voegen der beschaafde zeden springen en den gebraden haan uithangen wanneer ze tenslotte met gevulde geldbeurs teruggekeerd zijn in het beschavingscentrum met zijn velerlei genoegens en verleidingen, waarvan zij zich zoo lang hebben moeten spenen? De overeenkomst van dit geval met dat van het scheepsvolk dat na lange, eentonige reis zoo licht geneigd is overmatig aan Wijntje en Trijntje te offeren is te opvallend, dan dat ik er nog op zoude behoeven te wijzen."

WAT DE INLANDER ZEGT.

De dessascholen. Op het einde van het jaar 1909 telde men, volgens de **Taman Pengadjar** van 15 Augustus 1911 No. I, op Java 777 desascholen, welk aantal in het jaar 1910 met 446 scholen zou worden opgevoerd, d. i. totaal 1223 scholen. Tengevolge van de moeielijkheden, welke bij de oprichting der schoolgebouwen werden ondervonden, werd echter dat doel niet bereikt. Er ontbraken nog 60. Bovendien ging de oprichting van één school niet door, terwijl één school te Cheribon werd opgeheven, omdat zij te dicht bij een reeds bestaande school gelegen was. Op 31 December 1910 zou het aantal desascholen dus hebben moeten bedragen 1223—62 = 1161. In werkelijkheid waren echter 46 minder aanwezig, die in 1911 zouden worden opgericht.

In de Indische Begrooting voor het jaar 1911 was gerekend op een aanvulling van 547 desascholen, doch aangezien van 6 de bouw niet doorging, zal dus op het einde van dat jaar het aantal desascholen zijn 1221 + 541 = 1762. Voor het jaar 1912 zal de vermeerdering 802 bedragen, hetgeen op het einde daarvan zal geven 1762 + 802 = 2564 desascholen.

De residenties, die voorshands voor de oprichting van die scholen in aanmerking zullen komen, zijn: Bantam 15, Preanger Regentschappen 60, Banjoemas 113, Cheribon 35, Pekalongan 83, Soerabaja 24, Pasoeroean 59, Rembang 26, Besoeki 15, Madioen 7, Batavia 28 en Madura 31 of totaal 500. In verband met deze vermeerdering zal het toeziend personeel worden uitgebreid met 1 adjunct-inspecteur, 1 hoofdschool-opziener en 13 schoolopzieners.

De gezamenlijke uitgaven ten behoeve van de desascholen zijn voor 1912 geraamd op ƒ 708.034.—.

Op Sumatra (behalve op Groot-Atjeh) zal de dorpsschool eveneens worden ingevoerd, waarvoor ƒ 50.000 is opgebracht.

Voor school-bibliotheken, waarvan de kleine man ook profiteeren kan, is ƒ 62000 aangevraagd.

Met betrekking tot het Inlandsch onderwijs kan verder nog worden medegedeeld, dat op de Ind. Begrooting voor 1912 niet gerekend is op verhooging van de bezoldigingen der Inl. onderwijzers.

Het terzake ingediend rekest aan den Minister van Koloniën heeft dus geen effect gehad en dit wordt door belanghebbenden zeer betreurd. Naar het adressanten toeschijnt, heeft de regeering zich aangesloten bij de denkbeelden van den heer De Meijier, die in De Ind. Gids in overweging gaf de bezoldigingen der landsdienaren niet te hoog op te voeren, uit vrees voor een staatsbankroet, het geen kan wijzen op zekere financiëele onmacht.

Heerendiensten. Volgens de Sumatraansche bladen heeft de assistent-resident ter beschikking L. C. Westenenk te Fort van der Capellen een vergadering doen bijeenroepen van inlandsche hoofden en ambtenaren ter bespreking van een algemeene vervanging van te verrichten heerendiensten door een geldelijke betaling. Hij wees in zijn toespraak op de vele gevallen van eigenmachtig verleende vrijstellingen door hoofden, van wie het echter bekend is, dat zij dat deden, omdat zij voor den persoon in quaestie bang zijn.

Het verslag van die vergadering in de **Oetoesan Melajoe** zegt, dat door de hoofden geantwoord werd, dat degenen, die tot nu toe door begunstiging vrij blijven van heerendienst (nan tjadik), met het denkbeeld allesbehalve ingenomen waren, maar degenen, die geen kans zagen, zich er aan te onttrekken (nan bingoeng), allen het denkbeeld van betalen voorstonden.

Zooals de inleider opmerkte, kon het bedrag nog niet vastgesteld worden, doch kan men later daarover spreken.

Journalistiek. Overleden is de bataksche redacteur van het te Padang in het Maleisch verschijnende blad **Pertja Barat**. De overledene, Dja Endar Bongsoe, leed reeds geruimen tijd aan een ziekte, in haar verschijnselen veel op berri-berri gelijkend.

Den dag te voren was overleden Hadji Maris, de administrateur van hetzelfde blad.

Veeartsenschool. Bij de Inlandsche Veeartsenschool te Buitenzorg zijn voor het overgangsexamen van de 1e naar de 2de klasse geslaagd: Tarip, Mas Moetalib, Alwi, Samil, Roesli, Akil gelar Soetan Sampono en Raden Soedibijo;

zijn voor het overgangsexamen van het 2de naar de 3de klasse geslaagd: Mas Soerodihardjo, W. H. Meray, Raden Abdoelmanap, F. K. Wawo Roentoe en Lowij;

is voor het overgangsexamen van de 3de naar de 4de klasse geslaagd de eenige leerling Sorip;

zijn geslaagd voor het eindexamen, Raden Soetedjo en Raden Notosoediro.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Opheffing v/d. speelp. te Batavia, Semarang en Soerabaija. Aan de hand van De Locomotief deelt de **Djawa-Tengah** van 14 Augustus 1911 no. 191 het vertrouwbare bericht mede, dat door de Ind. regeering aan het Opperbestuur het voorstel is gedaan de in de Inlandsche pers zoo dikwijls veroordeelde speelpacht op de drie hoofdplaatsen van Java af te schaffen en daarvoor het „licentiestelsel" in de plaats te stellen.

Dit stelsel komt hierop neer, dat het op genoemde plaatsen in den vervolge verboden zal zijn in het openbaar hazard te spelen. Zij, die dat toch wenschen te doen kunnen daarvoor vergunning vragen en ontvangen dan, als het verzoek wordt toegestaan, eene schriftelijke vergunning, welke licentie wordt genoemd.

Deze wijziging van het verpachte middel is geen geringe geldelijke opoffering van de Ind. regeering, waarbij men ook in rekening moet brengen de belangrijke uitgaven, welke het gevolg zullen zijn van de bestrijding van het te verwachten clandestine hazardspel.

Doch tegenover deze geldelijke schade staat het hooge moreele voordeel in den vorm van een hoogere waardeering van ons gezag van de zijde der goedgezinde bevolking, bij de wetenschap, dat het bij de Indische Regeering ernst is het overheerschte element af te helpen van den gevaarlijken speelduivel, die zoovelen reeds ter helle heeft gevoerd en elke economische ontwikkeling van de bevolking tegenhoudt.

De Redactie van de **Djawa-Tengah** roept een „hemel zij dank” uit en geeft hare niet geringe voldoening te kennen, dat de Indische Regeering blijkbaar ook eens naar de Inlandsche Pers heeft geluisterd.

Prins Ching, Eerste Voorzitter van het eerste Chineesche Kabinet. — Aan de **Ho Po** van 5 Juli 1911, No. 426, is het navolgende ontleend:

Het Engelsche blad „The Times”, van 19 Mei 1911, bevat eene correspondentie uit Peking, waarin het een en ander voorkomt omtrent het bestaan en den arbeid van den Chineeschen Prins Ching, eersten Voorzitter van het eerste Chineesche Kabinet.

Volgens de meening van dien correspondent zou genoemde Prins eene versleten persoonlijkheid zijn, die niet weet, in welke richting hij het schip van staat moet sturen, en die door zijn toedoen zoovele moeielijkheden en rampen over China heeft gebracht. Deze onwelwillende beoordeeling is, behalve in de Nederlandsch-Indische Pers, ook overgenomen door de Maleische en Maleisch-Chineesche bladen en afkomstig van den correspondent Dr. Morrison, wiens reisbeschrijving „Van Peking naar Taskend” een plaats heeft gevonden in het Koloniaal Weekblad. Volgens Dr. Morrison is Prins Ching een welbekende en op den voorgrond tredende persoonlijkheid in China, wiens geschiedenis is verbonden aan die van China gedurende de laatste 27 jaren, en waarvan de inhoud is een aaneenschakeling van rampen, zooals die zich in Groot-China in die jaren hebben ontwikkeld. Het goede gevolg daarvan is echter geweest, dat China thans tracht zich sterk te maken door eigen kracht.

Met deze verandering wordt bedoeld Groot-China vooruit te brengen en de ontwikkeling van het Chineesche volk meer in overeenstemming te brengen met den tijdgeest, maar of de evolutie mag worden geleid door eene persoonlijkheid als Prins Ching, wiens leeftijd (72 jaren) eene krachtige actie uitsluit en wiens gedachtengang maar op eigenbelang en de gevolgen van dien gericht is, wordt door zeer velen betwijfeld.

Prins Ching is van afkomst geen vorst van den bloede, hoewel hij gewoonlijk daartoe gerekend wordt. Hij is geboren te Peking op 12 April 1839 en werd als jongen van 13 jaren als pleegkind aangenomen door den 17den zoon des toenmaligen Keizers, Z. M. Chien Lung (Kiang Long). Als zoodanig had hij recht op denzelfden eerbied als de andere Vorstenkinderen en welke hem dan ook bewezen werd, zoowel door wijlen Keizer Hsien Feng (Ham Hong), die van 1857 tot 1861 het land regeerde, als door diens broeders Prins Kung en Prins Chun, den vader van den tegenwoordigen Prins-Regent.

Prins Ching werd in zijn jeugd niet onder de intelligentste, noch onder de vermogendste personen gerekend.

Ten einde zijne inkomsten te vermeerderen, zou hij zelfs lessen hebben moeten geven in de schrijfkunst en in de kunst van het maken van portretten, doch, niettegenstaande die geringe intellectueele ontwikkeling, zag men hem op 11 April 1884 als hoofd geplaatst van het „Tsung-Li-Yamen”, dat was het College, hetwelk zich bezig hield met de behandeling, regeling en het onderhouden der betrekkingen met het Vreemdenelement in China. Als zóódanig verving hij Prins Kung, die van die functiën werd ontheven. Reeds dadelijk na het optreden van Prins Ching ontstonden moeielijkheden en verwikkelingen met Frankrijk, die zelfs tot vijandelijkheden leidden, terwijl de verhouding tusschen de Chineezen en de Westersche Mogendheden er niet op verbeterde, toen 4 jaren later uitkwam, dat Prins Ching den Keizer van China had geïnspireerd om, bij het verleenen van eene audientie aan de Vreemde Gezanten, dezen te ontvangen in het vertrek, waarin de onderhoorige Chineesche Vorsten ten gehoore werden toegelaten. De bedoeling daarbij was om aan het Chineesche volk de superioriteit van den Keizer van China te doen uitkomen. In de maand Februari van het jaar 1894 tot Prins 1ste klas verheven, droeg hij in datzelfde jaar voor een groot deel de verantwoordelijkheid van de gebrekkige voorbereiding van den oorlog met Japan.

Na den dood van Prins Kung op 29 Mei 1898, nam Prins Ching de algeheele leiding der zaken met de Vreemdelingen op zich en wel zóódanig, dat op 1 Juli van dat jaar de overeenkomst geteekend werd, waarbij Wei-Hai-Wei aan de Engelschen werd overgegeven en tengevolge waarvan de Russen zich in Port-Arthur konden nestelen! Twee jaren later brak de Boxer-opstand uit, en ware Prins Ching toen eene andere persoonlijkheid geweest als hij was, dan had hij, als Hoofd van het Tsung-Li-Yamen, zeer goed de zaken in zulk eene richting kunnen leiden, dat die opstand ware voorkomen.

Toen de gebouwen van de vreemde gezantschappen door de vijandelijke troepen werden bedreigd, bleef Prins Ching werkeloos te Peking en scheen het vermoeden volstrekt niet ongewettigd, dat hij door zijne lijdelijke houding de actie der opstandelingen steunde.

Op 14 Augustus 1900 trokken de troepen der vereenigde Westersche Mogendheden Peking binnen. Den volgenden morgen was de Keizerin, gevolgd door Prins Ching, op de vlucht naar Singan-fu, terwijl 3 dagen later te Huai-lai door eerstgenoemde aan Prins Ching de opdracht werd gegeven, naar Peking terug te keeren en te trachten met de Westersche Mogendheden tot eene schikking te geraken. In de hoogste mate bevreesd als iemand, die een groot kwaad had bedreven, werd aan die opdracht voldaan, doch eerst nadat Sir Robert Hart zich aansprakelijk had gesteld voor de veiligheid van zijn persoon. In vereeniging met Lie-Hung-Chang, teekende Prins Ching daarna op 7 September 1901 de toen gesloten overeenkomst. Daarbij werd het College van het Tsung-li-Yamen opgeheven en vervangen door het Wai-Wu-Pu-instituut, onder leiding van één voorzitter en twee helpers en twee onder-voorzitters. Prins Ching werd met het voorzitterschap van dezen Raad belast en heeft die functie tot heden behouden.

Na den dood van den voorzitter van den Grooten-Raad, Yung-Lu, op 13 April 1893, trad Prins Ching ook in die betrekking op, vermeerderde dientengevolge op belangrijke wijze zijn invloed, terwijl hij zich tevens het beheer wist te verzekeren van de Keizerlijke begraafplaatsen, waaraan aanzienlijke geldelijke voordeelen zijn verbonden.

In het kort kwam de actie van Prins Ching hierop neer, dat hij op buitengewone wijze voor zichzelven wist te zorgen.

Tijdelijk beheerde Prins Ching nog de Marine-aangelegenheden van China, waardoor de vloot in zulk een erbarmelijken toestand werd gebracht. Ook trad hij op als Controleur-Generaal van het Departement van Oorlog, doch wanneer het Chineesche leger thans in staat is iets te presteeren, dan is zulks zeker te danken aan het feit, dat Prins Ching zich niet met de organisatie van het leger mocht bemoeien.

Het optreden van Prins Ching tegenover de vreemde gezanten kenmerkte zich door arrogantie en grooten bluf. In andere landen zouden de gezanten zich zeker niet hebben neergelegd bij een optreden van een Minister, dat de strekking had de minderheid hunner souvereinen te laten gevoelen. In de zes jaren, waarin Prins Ching de buitenlandsche zaken behandelde, was hij geen zesmaal op zijn bureau te vinden en evenmin in zijne particuliere woning te naderen. De gezanten hadden dan ook veel meer last met hem dan van den Keizer zelf. De woning van Prins Ching te Peking ligt in het Noorden van de stad en buiten het complex gebouwen des Keizers. Men kan zeggen, dat die woning eigenlijk een soort marktplaats is, die bezocht wordt door allen, die naar eene voordeelige maatschappelijke stelling dingen. Men treedt die woning binnen, nadat den concierge het een en ander in de handen is gestopt. En hoewel zulks nu reeds jaren plaats vindt en ook wel bekend is, zoo stijgt Prins Ching's invloed niettemin dagelijks en mag hij zich verheugen in den steun en de sympathie van de Keizerin-Weduwe, die onuitputtelijk schijnt in het bewijzen van beleefdheden aan den man, die door zijne daden nooit toonde te zijn een bekwaam staatsman, noch een enthousiast patriot.

Tengevolge van de talrijke gesloten huwelijksbanden, heeft Prins Ching een groot gezin. De leden daarvan weet hij met beleid uit te huwelijken en zoodoende den band te versterken tusschen de Chineesche prinsen van vorstelijken bloede en andere Grootwaardigheidsbekleeders van het Rijk. Zijn oudste zoon vertegenwoordigde Z. M. den Keizer bij de kroningsplechtigheid van George V van Engeland en is gehuwd met eene dochter van den gouverneur van de provincie Shensi van den Boanstam. Een andere zoon is in het huwelijk getreden met eene dochter van den gouverneur van Shantung, van den Hanstam. Van de dochters zijn gehuwd: eene met een zoon van den bekenden Generaal Yulu, destijds Onderkoning van de provincie Chili; een met een familielid van Prins Su; een met Prins Na, een telg van het oude Mongoolsche Vorstengeslacht, en een met Prins Potisu van datzelfde geslacht, die den

Dalai Lama van Tibet vergezelde, tijdens diens verblijf te Peking.

Het zijn deze familieverhoudingen en de daardoor verkregen invloeden geweest, die aanleiding hebben gegeven tot het feit, dat bij de aanstelling van een voorzitter van het eerste Chineesche Kabinet de keuze is gevallen op den persoon van Prins Ching.

De Redactie van de **Ho Po** sluit zich geheel aan bij het oordeel van Dr. Morrison en betreurt het, in het belang van den vooruitgang van China, dat Prins Ching met die functie is belast. Men voelt het algemeen, dat die keuze eene vergissing is geweest, doch geeft den moed niet op, in de hoop, dat de twee bekende en bekwame onder-voorzitters van het Kabinet hun eersten voorzitter dikwijls zullen vervangen, hetgeen zeer waarschijnlijk is, en dat zij met vaste hand het roer van het schip van Staat zullen hanteeren en het vaartuig in een behoorlijke en veilige haven zullen weten te brengen.

Van Vreemde Koloniën.

Een week van belangrijke keerpunten in brandende vraagstukken. In de Marokko-zaak is tusschen Duitschland en Frankrijk zoodanige overeenkomst gevonden, dat de spanning als geheel verdwenen beschouwd mag worden. De volgende week hopen wij uit de geruchten precies te kunnen weergeven, hoe de regeling voor den toestand in Marokko is; rest dan wat Frankrijk in W.-Afrika denkt prijs te geven om Duitschl. genoegdoening te schenken. In tegenstelling hiermede schijnt vast te staan dat Italië in Tripoli zijn geluk wil beproeven en forceeren, terwijl in Tripoli de Turksche bezetting en de bevolking zich tot een krachtig verzet gereed maken. Engeland en Oostenrijk zouden op de hand van Italië zijn, Frankrijk zal zich buiten de zaak houden. Duitschland tracht, als vriend van Turkije en als bondgenoot van Italië, de Porte tot eenige inschikkelijkheid te bewegen, maar de gemoederen zijn in Turkije en in Italië al aan 't koken.

Een andere gebeurtenis van veel beteekenis is de uitslag der verkiezingen in Canada, die de politieke meerderheid welke in de regeering aan het roer was plots in een negatief even sterke minderheid heeft omgezet. De strijd liep in hoofdzaak over vóór of tégen het wederkeerigheidsverdrag met de Vereen. Staten van Noord-Amerika, waarvan de bijna 70-jarige, maar nog steeds krachtige premier, Wilfrid Laurier de voornaamste voorvechter was. Tegen dit handelsverdrag werd de campagne gevoerd onder leiding van Borden. Niettegenstaande de redenaarstalenten van dezen laatste erkend worden verre beneden die van den liberalen „grooten ouden man" te staan, en niettegenstaande Sir Wilfrid sedert 15 jaren bewonderd wordt als bekwaam leider der Canadeesche zaken, heeft de algemeene verkiezing de minderheid der conservatieven in het Lagerhuis, omgezet in een besliste meerderheid. Het karakter van den strijd wordt ook weergegeven door de leuze der conservatieven: „vóór koning George, tégen keizer Taft". Borden heeft dit succes voor een niet onaanzienlijk deel te danken aan den steun van Fransche volgelingen van Bourassa, die, zonder iets te hebben tegen 't wederkeerigheidsverdrag, verschillende grieven hadden tegen Laurier, in het bijzonder tegen zijn bekende marine-politiek.

Een keerpunt ook in den gang van zaken in Perzië. De ex-Sjah heeft dan toch tot slot van rekening het onderspit gedolven, en is, volgens de jongste berichten, zelfs in handen van de regeeringstroepen gevallen. Zijn aanvoerders kwamen in onderwerping, behalve zijn broeder Salar ed Dowleh, die de omwenteling niet alleen trachtte voort te zetten, maar zich zelf ook als troonpretendant opwierp. Hij had ook geen geluk, zijn troepen verliepen, hij zoekt nu een goed heenkomen. Deze onweerswolk is voor Perzië dus voorbij getrokken.

Maar alweer is het zich jaarlijks hernieuwend bericht verschenen, van een smokkelhandel op groote schaal bij de Golf van Perzië, om wapenen over te brengen. Reeds bewoog een karavaan van Arabische Bedoeienen zich van Muskate naar zee, toen zij door een gewapende politiemacht overvallen werd en haar waar in den steek moest laten, 200 geweren en 18 kisten ammunitie. Ditmaal is dus het oversteken naar Perzië voorkomen, maar 't is weer een begin van de „gunrunners" ondernemingen, die meermalen tot het zenden van een Britsche krijgsmacht geleid hebben.

Gaarne zouden wij een ruimer plaats afstaan aan het te Dresden gehouden congres voor tropenhygiëne, waar de Nederlandsche medici alleen in dr. Benjamins, uit Semarang, een vertegenwoordiging vonden, en aan 't uit den aard der plaats met een sterke Nederlandsche vertegenwoordiging vereerde, te Scheveningen gehouden, anti-alcohol-congres, maar wij moeten ons voor beiden tot één vermelding bepalen.

Dr. Werner uit Hamburg sprak op 't eerste over behandeling van malaria met salvarsaan, het nieuwe geneesmiddel 606, van Ehrlich-Hata.

Uit de proefnemingen is gebleken, dat het alleen resultaat heeft bij malaria tertiana. Het heeft geen of weinig invloed op m. quartana en m. tropica. (Corresp. N. R. Ct. 20 Sept. Ochtendbl. B.)

Zeer interessant waren de onderzoekingen bij gemengde infectie. Na injectie bleek, dat de plasmodiën van de m. tertiana uit het bloed verdwenen, terwijl die van m. tropica bleven voortbestaan.

Bij een patiënt, die aan m. tertiana en syphilis leed, deed salvarsaan voor elke ziekte haar werking. De patiënt genas van beide ziekten.

Salvarsaan werkt vlugger dan chinine, al wordt deze laatste ook in de aderen gespoten.

Van het Scheveningsche congres vermelden wij een nevengevolg, de instelling van een internationale organisatie „pour la protection des races indigènes contre l'alcoolisme". Deze federatie vervangt die welke in 1887 te Zurich werd in het leven geroepen, en die van een comité dat te Londen gevormd was. Afdeelingen zullen in verschillende landen werkzaam zijn, zij werden reeds gevormd voor Gr.-Brittanië, Duitschland, Frankrijk en Italië. Zwitserland, Nederland, Belgie, N.-Amerika zouden volgen. Stappen zouden worden gedaan om Zweden, Spanje en Portugal spoedig te organiseeren. Drie secretarissen vertegenwoordigen het Engelsch, Fransch en Duitsch. Tot vice-president „voor de eerste twee jaren werd Mr. C. Th. van Deventer, ons Eerste Kamer-lid, gekozen.

De federatie zal het volslagen verbod van verkoop van sterken drank aan inlanders trachten te verkrijgen. Doelt haar pogen in de eerste plaats op Afrika, het betreft ook andere werelddeelen.

***

De minder vriendschappelijke stemming ten opzichte van Japan wint in China toenemend veld. De uiting van de pers teekent dit duidelijk, en het orgaan van China in Europa, de „Agence d'extrême Orient", dat door het Chineesche gezantschap te Brussel wordt geïnspireerd, getuigt hiervan dan ook zoowel door de berichten, die het de wereld inzendt als door zijn publicatie „La Revue Jaune." Dit leidt er toe de mededeelingen van die zijde doorgaans met reserve te aanvaarden, en weinig waarde is aanvankelijk dan ook gehecht aan de aanwijzing in Juni jl. van een georganiseerd sémi-officieel spionnenstelsel, dat onder de mom van handelshuizen, kantoren en winkels te stichten om de Japansche nijverheid een beter afzetgebied te bezorgen, inderdaad een verspiedersvereeniging vormt, die over geheel Oost-Azië moet werken. De bladen namen de mededeeling eerst als een verdachtmaking op. Maar nu de statuten van de spionnenvereen. gepubliceerd zijn, nu de vreemde pers in Japan op toelichting aangedrongen heeft, terwijl de Japansche pers zelf een halsstarrig stilzwijgen daar tegenover stelt, nu de namen der stichters van de vereeniging genoemd zijn, en daaronder vier afgevaardigden voorkomen en ook van deze zijde geen afwijzing gekomen is, krijgt de zaak een schijn van waarheid, die van te meer beteekenis is, omdat ook officieel geenerlei dementi wordt gegeven. Hierdoor is het, dunkt ons, dan ook tijd geworden voor alle mogendheden, die bezittingen in Oost-Azië hebben, te overwegen, welke middelen zij zullen toepassen om de Japansche regeering de verantwoordelijkheid goed te doen inzien, die zij aanvaardt wanneer zij dit drijven in werkelijkheid laat overgaan. De Nederl. regeering geve hier het goede voorbeeld, het is niet zaak een conflict te zoeken, maar tijdig conflicten te voorkomen.

In de Revue Jaune No. 9 van 1911 komen de statuten in hoofdzaak voor, wij ontleenen er het volgende aan: De vereeniging staat onder de rechtstreeksche contrôle van den generalen staf. Haar werkzaamheid zal worden geleid door mededeelingen van dien staf, door bemiddeling van de Japansche gezanten en consuls aan de plaatselijke vertakkingen gezonden. Het hoofdbureau zetelt te Peking, in afwachting van de instelling van een eigen lokaal, in de Japansche legatie. Officieren en andere ambtenaren, die in 't buitenland zijn geweest, zullen in de eerste plaats voor deze bestemming in aanmerking komen in 't land, waarvan zij de taal en de gewoonten kennen. De verhouding tot de vreemden moet ten volle vriendschappelijk zijn, om de gewenschte inlichtingen te kunnen krijgen. De vereeniging heeft, diplomatiek tot doel te hebben de traditiën en gewoonten te bestudeeren en wederkeerige ontwikkeling te bevorderen. Het feitelijke doel is inlichtingen in te winnen van militairen, diplomatieken, politie-

ken aard en betreffende de strategische gesteldheid van het land. De militairen moeten zich als handelslui voordoen.

***

Nieuw-Zeeland en Australië wedijveren in belangrijke minerale ontdekkingen. Volgens een rapport van den Amerik. vice-consul H. D. Baker zouden op de westkust van Nieuw-Zeeland rijke petroleumbronnen zijn gevonden, door boringen tot 2500 voet. De regeering zou een geregelden onderzoekingsdienst instellen over haar geheel gebied.

In 't noorden van Midden-Australië heeft de geoloog H. F. Browe de aanwezigheid bevestigd van uranium. Hij acht dit van groote waarde, in verband met de zeldzaamheid van delfstoffen, waaruit radium te verkrijgen is.

Oost= en West=Indisch Literatuur=overzicht.

Cultura.

Het Sept.-Nr. van het maandblad „Cultura," Orgaan van het Ned. Instituut van Landbouwkundigen", bevat een tweetal bijdragen van den heer M. Buijsman te Nongko Djadjar, getiteld: „De regen tusschen de keerkringen", en „Bijdrage tot de kennis van het klimaat van Oost-Java. Weersoverzicht van Juli."

De schrijver is niet al te best te spreken over het „zonnige Indië", zooals hij dat aanschouwt van een 1200 Meters boven zeehoogte. Hij weeklaagt:

„Men behoeft waarachtig hier niet over de zon te klagen, want het is in sommige maanden haast een wonder, dat men dit hemellichaam kan zien! Hoe de toestand in de benedenlanden ook moge zijn, de regelmatige bewolking tegen den middag vindt men overal en dit is het wat de oorzaak is, dat het aantal uren zonneschijn zoo gering doet zijn! Men maakt zich over het algemeen een geheel verkeerd denkbeeld van Indië en van het klimaat, waartoe nog bijdraagt, dat uit Indië terugkeerende personen nooit daarover spreken en dus daardoor bewijzen, dat zij in dat opzicht evenals een mol in den grond geleefd hebben! Men spreekt over allerlei „toestanden", maar over klimaat of vegetatie, daarover hoort men geen syllabe! Een klaar bewijs, dat men zich, hier komende, om niets anders bekommert dan om geld en weer verdwijnt als het „geld" er is, zonder ook maar ergens notitie van te nemen.

Of dat ten eeuwigen dage zoo zal blijven?"

Over Ned. Nieuw-Guinea.

No. 20 der Korte Berichten voor landbouw, nijverheid en handel bevat het vervolg der korte aanteekeningen omtrent den handel in de z.g. „Groote Oost", waarvan we in vorige weekbladen reeds een en ander ontleenden. Dit vervolg, handelend over plaatsen op Nieuw-Guinea, luidt in telegramstijl als volgt:

Zoowel Kokas als Fak Fak maken den indruk van plaatsen in opkomst.

Te Fak Fak is een agentschap gevestigd van de Nederlandsche Nieuw-Guinea Handel-Maatschappij, welke firma thans echter liquideert.

Men meent, dat de mislukking van deze maatschappij voor een goed deel te danken is aan het feit, dat zij zich onmiddellijk met de Inlanders, de Papoeas, in verbinding stelde, met uitschakeling van de Chineesche en Arabische handelaren. Deze laatsten hebben zich toen vereenigd, om den handel van de maatschappij onmogelijk te maken, en zij is tegen die macht niet opgewassen geweest.

De Assistent-Resident Dumas koestert van dit gedeelte van Nieuw-Guinea goede verwachtingen.

Speciaal van de omgeving van Kaimana, welke plaats sedert 1 Januari 1911 in het verkeer van de Koninklijke Paketvaart-Maatschappij is opgenomen.

In die omgeving moet een groote hoeveelheid damar van goede kwaliteit te vinden zijn, terwijl ook rottan en rubberhoudende planten in vrij groote hoeveelheid worden aangetroffen.

De Papoea is bovendien niet geheel onbekend met het tappen van rubber, zoodat op den duur onder hen zeker werkkrachten te vinden zullen zijn voor de inzameling van de getah.

Van Kaimana uit is het binnenland ook veel gemakkelijker te bereiken.

Een bezwaar is evenwel, dat de moerassige omgeving van Kaimana niet zeer bevorderlijk is aan den gezondheidstoestand, terwijl die te Kokas en Fak Fak gunstig genoemd kan worden.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van No. 8 van den loopenden jaargang: Denkbeeld om in de opleiding tot onderluitenant bij de Infanterie meer uniformiteit te brengen, door J. H. C. Vermeer. (De schrijver is van meening, dat de opleiding tot onderluitenant evenals de kader- en de officiers-opleiding behoort te geschieden in een speciaal daartoe bestemde inrichting. De vorming aan de Militaire School zal een beter gehalte der onderluitenants waarborgen, hetgeen niet anders dan in het belang van het leger kan worden geacht). — De diensthond in Indië, door G. J. Tijmstra. — Ziekendragers, door J. Kouwenaar. — Een von Moltke'sche verdediging van onzen archipel. — De vliegmachine voor militair gebruik, door W. J. Lucardie. — Met patrouille-honden de rimboe in. — Over den tactischen verkenningsdienst der cavalerie. — Van vreemde legers. — Uit de pers. — Overzicht van eenige tijdschriften.

De Protestantsche Kerk in Ned. Oost-Indië.

Onder dezen titel heeft dr. W. van Lingen een brochure geschreven (Baarn, Hollandia-Drukkerij), waarin de schr. een historisch overzicht geeft van de wording en ontwikkeling der Protestantsche Kerk in Indië, vervolgens een schets van de kerkelijke inrichting, zooals die nu bijna een eeuw bestaat en eindelijk een beschouwing wijdt aan de beginselen dier Kerk.

Dr. van Lingen's oordeel over den huidigen toestand luidt niet onverdeeld gunstig, als hij zegt:

Ontegenzeggelijk ziet deze zoogenaamde „Protestantsche" Kerk er al zeer weinig Protestantsch uit; waar gemeenten en „leeken" zoo weinig recht hebben van meespreken en alles van bovenaf is en wordt geregeld, zou men de inrichting Roomsch kunnen noemen, met dien verstande, dat het Kerkbestuur te Batavia fungeert als bisschop en de Regeering als paus; men zou ook kunnen denken aan een gecompliceerd Zendelingsgenootschap, dat predikanten als zendelingen uitzendt onder de verstrooide Europeanen, gelijk bijv. de Ned. Herv. Kerk tegenwoordig predikanten uitzendt in de grens-provinciën van Duitschland.

De vraag: welke is de ontwikkelingsgang der Indische Kerk in de toekomst, beantwoordt schr. volgenderwijs:

Het komt ons voor, dat het antwoord op de gestelde vraag vervat is in het enkele woord: decentralisatie: van Nederland naar het Kerkbestuur in Indië (keuze der predikanten); van dit Kerkbestuur naar de kerkeraden (keuze van de richting der predikanten); van de kerkeraden naar de leden der gemeenten (kiesrecht).

Dit acht hij de eenige weg, die kan leiden tot nieuwe belangstelling en meer opgewekt kerkelijk-godsdienstig leven.

Geologisch onderzoek van Ned.-Indië.

Prof. H. G. Jonker gaf in „De Ingenieur" van 10 December 1910 aangaande de exploratie van Ned.-Oost-Indië als zijne meening te kennen, dat men bij dit onderzoek gebruik moest maken van geologen en niet van mijn-ingenieurs, zooals van andere zijde was voorgesteld.

In hetzelfde tijdschrift (No. 38 van den loopenden jaargang) komt Prof. J. op dit onderwerp zijdelings terug, naar aanleiding van het feit, dat door het Indische Gouvernement tien geologen worden gevraagd om binnen het tijdsverloop van één jaar bij de exploratie in Indië te worden werkzaam gesteld. De schr. juicht dezen maatregel wel is waar toe, maar hij geeft hem toch aanleiding tot opmerkingen van minder aangenamen aard.

Want — zegt hij — het lijdt geen twijfel, dat deze tien geologen, op een hoogst enkele na, niet in Nederland zullen kunnen worden gevonden, zoodat deze plaatsen weder door buitenlanders zullen worden ingenomen. Dit is een beschamend feit. Ik zie volstrekt niet in, waarom Nederland zelf niet de hand aan den ploeg kan slaan en middelen beramen om in het vervolg Nederlandsche krachten daarvoor beschikbaar te stellen. Ik weiger te gelooven, dat we niet in staat zijn bij een voldoend aantal jonge menschen het besef te wekken, dat hier een werkkring is te kiezen, waarop allicht nog te weinig de aandacht is gevestigd.

Hoopt schrijver van harte, dat Nederland zoo spoedig mogelijk over een grooter aantal geologen zal kunnen beschikken, de vraag, op welke wijze men daartoe kan geraken, is z.i. niet zoo heel gemakkelijk te beantwoorden. Een goede opleiding voor geoloog bestaat in Nederland niet, zegt Prof. J. en dringt aan op de instelling van een nieuw diploma, dat van geoloog, aan de Technische Hoogeschool te Delft.

Van Java's tempelschoonheden.

In „Buiten" van 16 Sept. vervolgt Joh. Brandenburg Jr. zijn geïllustreerde en alleszins lezenswaardige beschouwingen over de tjandi's van Java.

Thans geeft hij eene beschrijving van Tjandi-Bening, waarvan wij een gedeelte overnemen:

„Wat bij andere tempel-ruïnen ontbreekt staat hier onomstootelijk vast: de stichtingsdatum, ons jaar 779. Volgens de legende was Kandi-Laras, broeder van Bôndô-Wôsô en bondgenoot in den strijd tegen Bôkô, later onder den naam Praboe-Madoe-Koesoemo koning van Pengging, de vervaardiger van de beelden, die Kali-Bening sierden. Weinig is er van dit eere-monument overgebleven. Het Tara-beeld, de beelden uit het voorportaal, de kapellen, de nissen, zij zijn verdwenen alle. Alleen een paar kleine Boeddha-beeldjes zijn nog te zien in enkele gespaarde dak-nissen.

Van den oorspronkelijk twintig-hoekigen tempelbouw met piramide-vormigen, afsluitenden bovenbouw van steeds kleinere tempelnissen, gekroond door tjaitja's op lotuskussens rustend, is nog maar het hoofdvertrek, met het restant van den bovenbouw, en de zuidelijke kapel overgebleven, welks muren echter alle op instorten staan. De andere kapellen, de terrassen, de trappen, alles verdween, werd geroofd, vernield, verging tot puin.

't Weinige, dat overbleef, is echter zoo edel van conceptie, zoo zuiver gedacht, zoo rijk uitgevoerd, dat Dr. Groneman, terecht, uitroept: „Waarom hebben wij Nederlanders geen multimillionairs, die voor zulk een arbeid in den dienst van wetenschap en kunst kapitalen over hebben?

Waarom zijn wij een k l e i n volk, dat meer omvat, dan 't beheerschen kan?"

***

Laten wij rustig, met eerbied herdenkend de werkers, die eeuwen geléden met de meest primitieve werktuigen deze wonderen van bouw- en beeldhouwkunst tot stand brachten, beginnen het schoonst overgebleven kunstgewrocht, het front van de zuidelijke kapel, te beschouwen. De toegang tot deze kapel wordt geflankeerd door tot pilaren gevormde steenblokken, op hun kapiteelen dwerggestalten dragend, die, op hun omhoog geheven handen, de steunstukken torsen van den sierlijken kransboog. In de nis boven de deur worden wij een zittende vrouwenfiguur gewaar, als door dien kruisboog gekroond.

Prachtig, zuiver bewaard gebleven is het omsluitende ornament, dat stijgend van de hoogte van den toegang ongeveer boven de fries eindigt in een reeks gelukzalige hemelingen... misschien verkondigend de hulde aan Tara. Het middenvak van dit hoofd-ornament stelt 'n monsterachtigen Garoeda-kop voor, getooid met een fraai gestyleerden haardos. Aan weerszijde, de afsluiting vormend, rijzen rijk bewerkte Naga-lichamen omhoog, die, ter hoogte van den Garoeda-kop eindigend — 'n zeer onzuivere oplossing van dit slang-motief — daar 'n hoekpunt vormen voor vreemdsoortige monsterdieren, die we aan geen anderen tempel nog gezien hadden.

In de sierlijk gevormde, wijd-opengesperde Nagamuilen zitten kleine leeuwtjes met bloem-snoeren in den bek.

Aan beide zijden van dit prachtig-symmetrisch ornament, in ondiepe nissen, door geornamenteerde kransbogen gedekt, zijn in bas-relief man-figuren gehouwen, die 'n lotusbloem vasthouden en een tjamara zwaaien. De door een aaneensluitende reeks van torsende dwergen versierde fries heeft een met rijk bloemmotief behouwen bovenbouw.

In de buitenzijmuren waren diepe nissen gebouwd waarin voorheen beelden geplaatst waren, rijk behouwen met 'n omlijstend Garoeda-Naga motief als bij den zuidelijken gevel. Deze nissen, de muurpaneelen van den hoofdbouw, evenals die van de zuiderkapel, zijn omlijst door een rustigen, prachtig gehouwen band.

Den bouwval binnenklauterend, bevinden we ons tegenover een aan den achterwand gebouwden troon, over bijna de geheele breedte. Op dezen troon ligt een groot steenen kussen, waarop het groote Tarabeeld moet gezeten hebben. Boven den troon, als door den muur gedrongen, komt het halve lichaam van een olifant te voorschijn, op zijn nek een monster dragend, zooals we aan den zuider-gevel zagen, waar 't Naga-ornament zoo onverklaarbaar onlogisch verbroken wordt. Het pyramide dak, dat eens den heelen tempel overdekte, had boven de kroonlijst, evenals de tempel zelf, een twintighoek-vorm. Deze werd gevormd door een aaneensluitende reeks van nis-tempeltjes, gedekt door 't Garoeda-Naga motief in kransboog vorm, waarin een Boeddha-beeld zetelde, elke nis gekroond door 'n klokvormige tjaitja, eindigend in een achthoekigen kegeltop. Boven deze eerste reeks verhief zich een tweede, achthoekig, met aan elke zijde een Boeddha-nis, aan de vier hoofdzijden geflankeerd door viermaal vier paneelen, die waarschijnlijk, als de paneelen aan de zuiderkapel, door een relief-beeld versierd waren. Deze nissen werden elk door drie kleinere tjaitja's gedekt. De vier schuine zijden droegen grootere dagobs. Daarboven verhief zich een derde, wederom achthoekige, Boeddha-nissen-reeks, omlijst door twee versierde banden en eveneens gedekt door drie tjaitja's op de hoofdzijde en één grootere op de schuine vlakken. Deze drie reeksen losten zich als 't ware op in één grooten, alles beheerschenden dagob.

In deze monumentale eenheid werd de eerbied van een heel volk gebeeld.

Grootendeels verwoest, staat heel de bouwval op instorten. In 't tropische klimaat, waar „'n wandelstok, in den grond gestoken, weer vruchten dragen gaat", ontkiemt het plantenleven zelfs op verweerde andasiet-blokken.

„Waarom zijn wij een klein volk, dat meer omvat dan 't beheerschen kan?"

Want als behoud mogelijk is — en 't is mogelijk! — zal een smet op het besturend volk geworden zijn, dat zoo'n historische kunstschat deed verloren gaan, al is „kunst geen regeeringszaak."

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 18: A. E. Rambaldo † (met portret), door M. van Geuns. — In Memoriam: A. E. Rambaldo, door W. J. v. d. Leemkolk. — Het tienjarig jubileum van het Blindeninstituut te Bandoeng (met afb.) — Indische penkrassen. — In het Bijblad voor dames: Inlandsche kunstnijverheid ten huize van den Javaanschen architect R. M. F. Wrek Sodiningrat te Soerakarta, door Lem.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 38: De sisalcultuur op Hawaii (vervolg). — Over zaadkeuze bij Hevea, door C. J. de Vogel. — Maatregelen tot bescherming der rubberproductie in Brazilië. — Mededeelingen van het „Proefstation voor Tabak", door P. Hondius Jz. — De begrooting van Ned.-Indië voor 1912. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele Berichten en Verslagen. — Enz.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910.

La Gazette de Hollande.

Nederl. Staatscourant.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 30 Augustus 1911;
De Locomotief t/m 29 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 29 idem;
De Sumatrapost t/m 30 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 28 idem;
De Sumatrabode t/m 1 September 1911;
De Indische Mercuur no. 39;
Handelsberichten van het Dept. v. Landbouw;
Kort verslag verg. Tweede Kamer S.-G.;
Weekblad voor Indië no. 19;
De Banier no. 34;
Vrede door Recht no. 8;
Neerlandia no. 9.

ADVERTENTIËN.

Haagsche Philatelisten-Vereeniging

OPGERICHT 17 APRIL 1897

Erkend bij Kon. Besl. van 20 April 1903, No. 58, Staatscourant No. 110

De Vereeniging stelt zich ten doel:

1o. De bevordering der postzegelkunde in het algemeen;

2o. Het verzamelen van postzegels en poststukken tusschen hare leden te bevorderen en te vergemakkelijken.

In het bijzonder tracht zij dit te doen door:

a) het doen circuleeren van koopboekjes, samengesteld door hare leden;
b) het uitgeven van een tijdschrift;
c) het vormen van een bibliotheek;
d) het doen circuleeren van tijdschriften;
e) het houden van verlotingen;
f) het houden van bijeenkomsten.

Alle verdere inlichtingen worden verstrekt door den Secretaris-Penningmeester

TH. H. KLINKHAMER - Joan Maetsuyckerstraat 28.

N.V. ELECTRISCHE DRUKKERIJ

LUCTOR ET EMERGO

:: 's-GRAVENHAGE ::

AMALIA VAN SOLMSSTRAAT No. 2—4

Heden verschenen:

:: ELEMENTEN DER :: PRACTISCHE ASTROLOGIE

DOOR

A. E. THIERENS

Dit werk van circa 13 vel druks zal bevatten hetgeen in cursus-vorm te Den Haag, Arnhem en Nijmegen (1910-1911) werd behandeld, en zal ook in den vervolge door den schrijver als leiddraad bij cursussen worden gebruikt.

Het tracht een schets te geven van de *logische grondslagen*, waarop de *practische astrologie* berust.

Het werk wordt uitsluitend gebonden in den handel gebracht.

Prijs . . f 4.50

Uitvoerig prospectus wordt op aanvraag gaarne toegezonden

Van denzelfden schrijver verschenen in 1910:

Theosofie, de Theos. Vereeniging en de Theos. Beweging, 50 pag. 8⁰ royaal { ing. *f* 0.25 / geb. „ 0.65

Drie Opstellen over Karaktervorming en Opvoeding, 100 pag. 8⁰ kl. med. . . { ing. „ 0.50 / geb. „ 0.80

AUG. SAVELKOUL,

v/h. J. VAXELAIRE & Cie.,

BATAVIA, AMSTERDAM, SEMARANG, SOERABAYA.

SPECIAAL ADRES voor

Indische Uitrustingen

EN

HEERENKLEEDING naar maat.

Voor inlichtingen of aanvragen wende men zich alleen tot mijn firma te *Amsterdam*, daar ik in Nederland geen filialen of vertegenw. heb.

VACANT

VACANT

30% Enorme Groote Uitverkoop 30%

op alle Artikelen, wegens afgeloopen Saison

korting. korting.

BIJZONDERE GELEGENHEID VOOR

St. Nicolaas-Geschenken voor Indië.

ENORME GROOTE KEUZE IN

Broches = Ringen = Oorknopjes = Dasspelden = Medaillons = Colliers = Armbanden = Hoedespelden = Heeren- en Dames-Kettingen = Manchetknoopen, etc. etc.

SPUISTRAAT 41ᴬ - DEN HAAG -

BIJOUTERIE PARISIENNE

SPUISTRAAT 41ᴬ - DEN HAAG -

VACANT

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch. (Maleisch, Javaansch, Soendasch gediplomeerd.)

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.**
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Onmiddellijk beschikbaar voor de reis naar Indië, een mannel. inl. bediende, zeer betrouwb. (reeds 10 jaar in dienst) en zeer geschikt bij kleine kinderen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 40. Donderdag 5 October 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

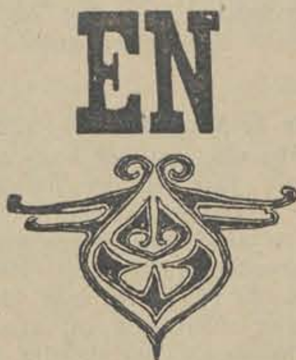
Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

De instelling van een korps civiele gezaghebbers voor de Buitenbezittingen volgens de plannen tot reorganisatie van het bestuurswezen in Nederlandsch-Indië.

(*Aangeboden*).

In de Memorie van Toelichting van het Wetsontwerp tot voorbereiding eener reorganisatie van het bestuurswezen in Nederlandsch-Indië wordt ook voor de Buitenbezittingen de noodzakelijkheid betoogd om een daadwerkelijke scheiding in het leven te roepen tusschen de dagelijksche bestuurs-uitoefening en het hoogere bestuurs-toezicht, de algemeene leiding, uitsluitend voor te behouden aan Europeesch personeel van breede, algemeene ontwikkeling en van uitgebreide wetenschappelijke voorbereiding.

Voor de dagelijksche bestuursuitoefening stelt de Regeering zich voor in te stellen een afzonderlijk dienstkorps, om, na behoorlijke voorbereiding, onder het toezicht en onder de voorlichting der Europeesche ambtenaren van den algemeenen bestuursdienst den schakel te vormen tusschen het bestuurshoofd van de afdeeling (Resident) en de Inlandsche hoofden en bevolking.

Dit dienstkorps zal langzamerhand plaats moeten maken voor Inlandsche bestuurskrachten. Hiervan zal echter in vele tientallen jaren nog geen sprake kunnen zijn, omdat de Inlandsche hoofden en ambtenaren nog langen tijd door betrouwbare Europeesche ambtenaren streng zullen moeten worden gecontroleerd, wil men voorkomen, dat zij van de hun toevertrouwde macht misbruik maken om de Inlandsche bevolking te knevelen.

De geschiedenis leert ons wat de Inlandsche bevolking van niet voldoende gecontroleerde Inlandsche machthebbers te lijden heeft gehad, zoodat het raadzaam is om eerst dan de taak der Europeesche bestuurders aan Inlandsche ambtenaren over te dragen, wanneer deze door intellectueele ontwikkeling en meerdere beschaving de noodige geschiktheid zullen hebben verkregen om de bestuurstaak naar behooren te vervullen en zij zoo ruim kunnen worden bezoldigd, dat zij niet door onvoldoende inkomsten in de verzoeking worden gebracht om die op onwettige wijze te vermeerderen.

De ambtenaren van het nieuw in te stellen dienstkorps zullen naar de bedoeling der Regeering, wat algemeene kennis betreft, aan dezelfde voorwaarden moeten beantwoorden als de tegenwoordige ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur, terwijl het ook in de bedoeling ligt om hun vóór de opneming in den actieven dienst een vakopleiding te verschaffen, die, uit een practisch oogpunt beschouwd, voor de uitoefening van het dagelijksch bestuur geene mindere geschiktheid waarborgt, zoodat voor achteruitgang van het bestuurswezen der Buitenbezittingen in zijn nieuwen vorm geen gevaar behoeft te bestaan.

De eischen van toelating tot het nieuwe korps zijn daarom zoodanig gesteld, dat deze uitsluitend wordt opengesteld voor jongelieden, die óf het eindexamen eener hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus of een minstens daarmede gelijk te stellen examen hebben afgelegd, óf op andere wijze blijk hebben gegeven eene behoorlijke mate van algemeene ontwikkeling te bezitten.

Uit degenen, die aan deze eischen voldoen en verder voor de bovenbedoelde vakopleiding in aanmerking wenschen te komen, zal een zeker getal daartoe worden aangewezen, zoowel in Nederland als in Indië, terwijl de opleiding aan een te Batavia te openen „Instelling van Bestuursstudiën" zal plaats hebben.

Aan de tot de opleiding aangewezen personen wordt een passende maandelijksche bezoldiging tijdens den duur hunner studie toegelegd en wordt hun diensttijd als Gouvernementsambtenaar geacht met die studie een aanvang te hebben genomen.

Aan de in Nederland aangenomen jongelieden wordt ter bijwoning van den cursus aan bovenbedoelde instelling voor Gouvernementsrekening overtocht naar Indië verleend, benevens eene gratificatie voor eerste uitrusting als anderszins.

Na het eindexamen van den cursus met voldoenden uitslag te hebben afgelegd, worden de betrokkenen onder den titel Adjunct-civiel gezaghebber gedurende één à twee jaren toegevoegd aan een civiel gezaghebber of een controleur van de tegenwoordige opleiding, waarna zij bevorderd worden tot civiel gezaghebber der derde klasse om met regelmatige stijging in ambtelijke inkomsten, gepaard met geleidelijke bevordering tot de rangen van civiel gezaghebber tweede en eerste klasse, de functiën van de thans bestaande controleurs en civiele gezaghebbers uit te oefenen.

Volgens de in de memorie van toelichting bekend gestelde regeling der aan de nieuwe betrekkingen bij het Europeesch en Inlandsch Bestuur te verbinden bezoldigingen en andere ambtelijke voordeelen klimt het tractement van de civiele gezaghebbers tot *f* 700 's maands, hebben zij het vrij gebruik van een landswoning en krijgen zij eene vergoeding voor reis- en verblijfkosten van *f* 50 's maands.

Degenen, die voor de opleiding tot civiel gezaghebber worden aangewezen, zullen dus hun geheelen diensttijd in ondergeschikte bestuursbetrekkingen op kleine plaatsen in de binnenlanden der Buitenbezittingen moeten doorbrengen, zonder, als nu de controleurs, het vooruitzicht te hebben om, zij het ook na langen tijd, eenmaal als Assistent-Resident op een grootere plaats chef te worden van andere bestuursambtenaren of als Resident of Gouverneur aan het hoofd te komen van een gewest.

Zij blijven dus hun geheelen diensttijd in de positie van een tegenwoordigen controleur, met het vooruitzicht het niet verder te kunnen brengen dan tot een maandelijksch tractement van *f* 700.

Daar als eisch van toelating tot dit nieuwe korps wordt gevorderd dezelfde mate van algemeene ontwikkeling als die, welke de tegenwoordige bestuursambtenaren bezitten, zullen de toekomstige civiele gezaghebbers moeten worden gerecruteerd uit dezelfde maatschappelijke klassen als die, waaruit de tegenwoordige bestuursambtenaren zijn voortgekomen.

Dewijl de betrokkenen evenwel gedurende hun opleiding reeds een bezoldiging van *f* 150 's maands zullen genieten en de tijd van hun studie als diensttijd zal meetellen, zullen wellicht hierdoor sommigen worden aangelokt om zich voor de aanwijzing tot ambtenaar in opleiding voor den werkkring van civiel gezaghebber beschikbaar te stellen, die dit met de aan die betrekking verbonden vooruitzichten zeker niet zouden doen, indien zij evenals de tegenwoordige candidaat-Indische ambtenaren hunne studie zelf zouden moeten bekostigen.

Het is echter zeer onzeker, of ondanks deze voordeelen een voldoend getal candidaten naar de bovenbedoelde aanwijzing zal medthough, daar jongelieden van de algemeene ontwikkeling, die daarvoor gevorderd wordt, betere vooruitzichten hebben, indien zij zich b.v. voor officier of voor ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten in Nederlandsch-Indië laten opleiden, (welke opleiding eveneens kosteloos verkrijgbaar is, terwijl zij in die betrekkingen niet zulk een geïsoleerd bestaan zullen leiden als die van civiel gezaghebber.

Wel is waar wordt het vooruitzicht voorgespiegeld, dat voor ambtenaren in opleiding voor civiel gezaghebber, die eene bijzondere geschiktheid voor een bureau-werkkring hebben doen blijken, ook het ambt van Secretaris van een der gouvernementen bereikbaar zal zijn, doch dit zal alleen mogelijk zijn langs den weg van de centrale bureau's, of wanneer zij als Referendaris of Hoofdcommies op de nieuwe gewestelijke bestuurskantoren hebben gediend.

Degenen, die als civiel gezaghebber worden werkzaam gesteld, zullen daarentegen de geschiktheid voor het ambt van een der gouvernementen niet verkrijgen, tenzij zij na eenigen tijd als commies kunnen invallen op een der nieuwe gewestelijke bestuurskantoren, ten einde daar verder op te klimmen tot Hoofdcommies of Referendaris.

Daar het evenwel wenschelijk is, dat de geschikte civiele gezaghebbers bij den bestuursdienst blijven en niet ter wille van betere vooruitzichten moeite doen om in een bureau-betrekking te worden geplaatst, zou het raadzaam zijn aan de betrekking van civiel gezaghebber een maximum-tractement te verbinden van *f* 800 's maands, zijnde het bedrag, waartoe een secretaris van een der gouvernementen op de Buitenbezittingen, waar de arbeid op het gewestelijk bureau belangrijk minder is, en een secretaris van de Vorstenlandsche gewesten op Java kan opklimmen, en voor de betrekking van secretaris van de gouvernementen uitsluitend ambtenaren te bestemmen, die bij de Algemeene Secretarie, bij een der Departementen van Algemeen Bestuur of bij de nieuwe gewestelijke bestuurskantoren zijn opgeleid.

Het is evenwel de vraag of ook, ingeval het maximum-tractement van de civiele gezaghebbers op *f* 800

's maands wordt gesteld, zich een voldoend aantal jongelieden van de algemeene ontwikkeling, die de Regeering daarvoor wil eischen, voor de aanwijzing tot ambtenaar in opleiding voor den werkkring van civiel gezaghebber zal aanbieden, daar velen door het vooruitzicht van hun geheelen diensttijd op kleine plaatsen in de binnenlanden der Buitenbezittingen in ondergeschikte positie te moeten doorbrengen, zullen worden afgeschrikt en er de voorkeur aan zullen geven om òf plaatsing te zoeken in andere Gouvernementsbetrekkingen, waarvoor zij ook kosteloos kunnen worden opgeleid, met betere vooruitzichten en een minder geïsoleerd bestaan gedurende hun diensttijd, òf — indien zij de middelen daartoe kunnen verkrijgen — zich te bekwamen voor een betrekking, die hun een veel betere toekomst waarborgt, als ingenieur, officier van gezondheid, technisch ambtenaar bij het boschwezen, enz.

Indien zich niet een voldoend getal candidaten, die aan de eischen van toelating, in de memorie van toelichting bekend gesteld, voldoen, voor de opleiding tot civiel gezaghebber aanbiedt — zou de Regeering zich moeten tevreden stellen ook voor die betrekking in opleiding te nemen jongelieden, die het overgangsexamen van de derde naar de vierde klasse eener Hoogere Burgerschool of een minstens daarmede gelijk te stellen examen met voldoenden uitslag hebben afgelegd, of op andere wijze blijk hebben gegeven eene daarmede gelijk staande mate van algemeene ontwikkeling te bezitten, welke voor een vakopleiding als die van een civielen gezaghebber wel voldoende mag heeten.

Daarentegen zou schrijver dezes de vakstudie voor die betrekking tot een driejarigen cursus wenschen uitgebreid te zien.

Het is namelijk zeer noodig, dat de civiele gezaghebbers een zoodanige vakopleiding genieten, dat zij voor de hen wachtende bestuurstaak geheel geschikt worden.

Ter verkrijging van die geschiktheid is in de eerste plaats noodig een voldoende mate van kennis van de Inlandsche talen en dialecten.

Om die te kunnen verkrijgen zullen zij zich hebben toe te leggen op de studie niet alleen van het Maleisch, maar ook van het Javaansch, de kennis waarvan onmisbaar is om zich zelfstandig op de studie van de op de Buitenbezittingen gesproken talen en dialecten te kunnen toeleggen, terwijl die kennis voor hen ook wenschelijk is om de zich op de Buitenbezittingen gevestigde emigranten van Java te kunnen verstaan en met deze in hun landstaal te kunnen spreken. 1)

Voorts zal voor hen noodig zijn de kennis van:

a. de geschiedenis van Nederlandsch-Indië;
b. de land- en volkenkunde van den Indischen archipel;
c. den Islam in zijne beteekenis voor Nederlandsch-Indië;
d. de Staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië;
e. landmeten en waterpassen;
f. de teelt der voornaamste Indische landbouwgewassen;
g. den bouw van eenvoudig geconstrueerde gebouwen en bruggen;
h. de belangrijkste Indische bouwmaterialen;
i. wegenaanleg;
j. verbandleer.

Ook is voor hen zeer wenschelijk eenige kennis van veeteelt en van de onder het vee het meest voorkomende besmettelijke ziekten. 2)

Daar m.i. het berechten van belangrijke rechtszaken aan de ambtenaren van den algemeenen bestuursdienst zal behooren te worden opgedragen, zal in dit geval voor de civiele gezaghebbers geen uitgebreide rechtskennis noodig zijn, zoodat zal kunnen worden volstaan met hun een zoodanige rechtskennis bij te brengen, dat zij politiezaken en kleine civiele zaken en daar, waar de inheemsche bevolking in het bezit is gelaten harer eigen rechtspieging en men bij de berechting van zaken dus niet aan onze rechtsvormen gebonden is, ook de minder belangrijke misdrijf- en civiele zaken naar behooren kunnen berechten.

1) Vide mijn opstel in de November-aflevering van *De Indische Gids* van 1906, getiteld: „De wenschelijkheid van de kennis van het Javaansch voor alle ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur."
2) Vide mijn opstel in de Juni-aflevering van dat tijdschrift van 1898, getiteld: „Een Keurkorps."

J. F. H. SCHULTZ VAN VLISSINGEN.

(Wordt vervolgd).

Uit de O.-I. Mail.

Enkele dagen in het laatst van Augustus is Batavia vrij geweest van **cholera** doch reeds begin September stak die ziekte helaas weer het hoofd op.

Behalve in het Malangsche kwamen in de eerste dagen der vorige maand ook gevallen van **pest** voor te Kediri en Madioen, waarover wij in de Bataviasche bladen o.a. lezen:

Zoowel ter hoofdplaats als in eenige onderdistricten heeft de ziekte zich reeds voorgedaan. Krachtige maatregelen worden aldaar genomen, ter bestrijding der ziekte. In het belang van de verbetering der woningtoestanden, is op telegrafisch verzoek aan den resident nog een waterstaatsambtenaar toegevoegd.

Een ernstig ongeluk. — Aan boord van de „Hertog Hendrik" heeft in straat Madoera een ernstig ongeluk plaats gehad. Door het springen van een granaat werden 3 opvarenden gedood en 10 hunner gewond.

Knoeierijen in de Minahassa. — Het Soer. Hbl. verneemt uit Menado, dat het onderzoek inzake het slecht geldbeheer van een der hulp-predikers, beschuldigd van knoeierijen in de zendingsscholen in de Minahassa, is afgeloopen. Geruchten van ernstige en zeer bezwarende handelingen tijdens en na het onderzoek doen de ronde en men denkt algemeen, dat de zaak niet afgeloopen zal zijn met het ontslag van den beklaagde, dat spoedig wordt verwacht.

Gewestelijke adviseurs. — Gelijk men weet, vormt de creatie van het ambt van „Gewestelijk adviseur" een onderdeel van het groote plan voor de bestuursreorganisatie.

In de tien gouvernementen, waarin geheel Ned.-Indië staat te worden verdeeld, zouden, volgens het plan, hoofdambtenaren met den titel van gewestelijk adviseur aan de gouverneurs worden toegevoegd en als zoodanig een plaats komen in te nemen tusschen die gouverneurs en de hoofden der afdeelingen van hun uitgebreid ressort, de residenten.

In het algemeen hoort men tegen deze voorgenomen instelling nogal wat bezwaren inbrengen.

Iemand, die het weten kan, gaf aan De Javabode eenige toelichting omtrent de bedoeling, welke bij de schepping van het ambt en den aard van werkkring heeft voorgezeten.

Onder het nieuwe régime zal het hoofd van het gouvernement niet slechts een groot gebied onder zijn beheer hebben, maar zal, als gevolg van de beoogde administratieve decentralisatie, naast de bestuurstaak ook diens administratieve werkzaamheid van uitgebreiden aard zijn. De gouverneur zal dus slechts tot zekere hoogte in staat wezen, om door eigen waarneming zich er van te gewissen in hoever regelingen en bevelen, van de regeering of van hem zelven uitgaande, in de verschillende afdeelingen overeenkomstig de bedoeling worden ten uitvoer gelegd. Daaruit volgt, dat de algemeene bestuursleiding van den gouverneur niet voldoende vruchtdragend zou kunnen zijn, indien hem niet ter zijde werd gesteld een ambtenaar, die plaatselijk kan nagaan of een en ander het geval is. Daarenboven zal het de taak van dezen zijn, om, voor zooveel noodig, de in practijk te brengen bestuursbeginselen nader toe te lichten, en om overigens met den afdeelingschef overleggingen te houden omtrent het treffen van wenschelijk geoordeelde voorzieningen, betreffende het geheele gewest, of inzonderheid voor een of meerdere afdeelingen. Door het voortdurend contact van den gewestelijken adviseur, eenerzijds met den gouverneur, anderzijds met de residenten, is bovendien een vlugge behandeling van zaken te verwachten. Tegen het denkbeeld, dat niet nieuw is, werd jaren geleden door Dr. Snouck Hurgronje het bezwaar aangevoerd, dat bij de uitvoering daarvan de regeering geen zekerheid zou hebben inlichtingen te verkrijgen omtrent de ambtenaren; dat voor eene behoorlijke bestuursinspectie noodig waren hoofdinspecteurs buiten het gewestelijk bestuur staande. Inderdaad is deze bedenking niet zonder grond te achten; zij verliest echter veel van haar kracht, wanneer men in aanmerking neemt, dat de bedoeling van het scheppen der gouvernementen in hoofdzaak is decentraliseering van het uitvoerend gezag, en dat met dit streven weinig vereenigbaar zou zijn eene bestuursinspectie, uitgaande van het centraal gezag. Daarbij komt nog, dat waar, vergeleken bij het tegenwoordig aantal gewestelijke bestuurders, bedragende 36, onder het nieuwe stelsel — met inbegrip van de commissarissen voor de Vorstenlanden — slechts 12 van die functionarissen zullen bestaan, die aan bijzonder hoogstaande eischen zullen hebben te voldoen, het in ambtelijken zin onder hen staan van de gewestelijke adviseurs, door sommige inspecteurs genoemd, weinig gevaar schijnt op te leveren voor een niet ten volle betrouwbaar oordeel omtrent de ambtenaren van het afdeelingsbestuur.

Bovendien worde niet uit het oog verloren, dat de directeur van Binnenlandsch Bestuur de bevoegdheid blijft behouden, om in bijzondere gevallen zèlf of door een der hem toegevoegde ambtenaren plaatselijke onderzoekingen te doen instellen. Verder wordt de instelling der adviseurs afgekeurd, omdat daarin de erkenning ligt opgesloten van de onmogelijkheid

voor de gouverneurs om door eigen aanschouwing, en door voortdurende aanraking met de aan hen ondergeschikte bestuursambtenaren zich op de hoogte te stellen en houden van alles, wat in hun uitgebreid ambtsressort voorvalt, waaruit zou volgen, dat het scheppen van gouvernementen op zichzelve niet zoo zeer valt toe te juichen.

Immers is het te duchten, dat in de practijk de bestuursambtenaren zullen komen te staan onder de rechtstreeksche bevelen van den adviseur, in stede van onder den gouverneur, die zelf meer b u r e a u-a m b t e n a a r dan b e s t u u r d e r zal zijn. Het valt niet te ontkennen, dat deze opmerkingen niet ongegrond zijn te achten, zij zijn echter niet van zooveel gewicht als men bij oppervlakkige beschouwing zou meenen. Men vergete toch niet, dat de gouverneurs in het nieuwe stelsel een geheel ander karakter zullen dragen dan de tegenwoordige hoofden van gewestelijk bestuur, feitelijk niet anders dan controleurs in het groot, wier ambtelijke zelfstandigheid en onafhankelijkheid veel geringer is dan men algemeen denkt.

De gouverneurs zullen, om zoo te zeggen, gouverneur-generaal in het klein zijn, die geroepen zijn om een regelmatige werking van het geheele bestuursorganisme in hun ressort te verzekeren; van wien niet verwacht wordt dat zij voortdurend dat ressort in allerlei richtingen doorkruisen. Trouwens is het aan de tegenwoordige hoofden van gewestelijk bestuur, die een veel minder belangrijken en meer beperkten werkkring hebben dan de toekomstige gouverneurs, door hunne talrijke administratieve bezigheden reeds niet mogelijk zich veel op tournée te begeven, een feit, dat wellicht te betreuren is, doch dat men als iets onvermijdelijks heeft te aanvaarden.

De gouverneur zal zich derhalve niet behoeven en niet moeten inlaten met allerlei niet van algemeen belang zijnde aangelegenheden, welke tot de bemoeienis moeten blijven behooren van het afdeelings-bestuur, dat, onder de nieuwe regeling, eveneens meerdere zelfstandigheid zal hebben dan bij de tegenwoordige organisatie het geval is. De gouverneur zal — aldus stelt men zich voor — slechts bij groote uitzondering, zich van zijn standplaats verwijderen. Hij zal aldaar met behulp van de hem verschafte gegevens en, zoo noodig na voorlichting van den adviseur of van de daartoe door hem opgeroepen afdeelingschefs of andere ambtenaren, zich een denkbeeld kunnen vormen omtrent elk belangrijk vraagstuk en, met den bijstand van het hem ter zijde staand wèl-ingericht gewestelijk bureau, aan zijne beslissingen den juisten vorm kunnen geven. Komt het gouvernementenstelsel in zeker opzicht overeen met de Britsch-Indische bestuursorganisatiën, waar men uitgebreide bestuurs-inspecties aantreft, welker werking algemeen wordt geprezen, de ontwerper van het reorganisatieplan heeft de toevoeging aan de gouverneurs van een adviseur als een onafwijsbaren eisch geacht, om genen in staat te stellen zorg te dragen voor een geregelden gang van zaken in de verschillende afdeelingen, ook wijl de hoofden daarvan eene betrekkelijk groote zelfstandigheid krijgen, zoodat daadwerkelijke contrôle, die door den gouverneur-zelf niet voortdurend kan worden uitgeoefend, onmisbaar wordt geacht. De vrees, dat herhaaldelijk wrijving zal ontstaan tusschen den adviseur en de afdeelingschefs (residenten), wordt daarom niet groot geacht, omdat de adviseurs bij voorkeur zullen worden gekozen uit de bekwaamste, meest taktvolle residenten en bovendien, met het oog op hunne verdere ambtelijke carrière, wel zullen zorgen niet onnoodig moeilijkheden met de residenten in het leven te roepen. De terbeschikkingstelling aan den gouverneur van een adviseur, door wiens tusschenkomst hij zich, tot vorming van een juist oordeel omtrent zich voordoende kwesties, op een gemakkelijke wijze nadere voorlichting kan verschaffen, dien hij bovendien kan opdragen zijne bedoelingen en wenschen mondeling te doen toelichten aan de afdeelingschefs, die op hun beurt door bemiddeling van den adviseur, den gouverneur hunne inzichten zoo noodig nader kunnen verduidelijken, zal overigens veel ambtelijk geschrijf en vele misvattingen voorkomen. Aldus D e J a v a b o d e.

Candidaat-Indische ambtenaren. De commissie tot voorbereiding van de aanwijzing in 1911 van candidaat-indische ambtenaren heeft over haar werkzaamheden verslag uitgebracht, waaraan het volgende is ontleend:

In het geheel hebben zich tien sollicitanten aangemeld, van wie één niet tot het afleggen van het examen kon worden toegelaten, omdat hij niet in staat was een aan de voorgeschreven eischen voldoende verklaring van physieke geschiktheid over te leggen.

Van de overige negen, die naar het oordeel der commissie geen van allen van mededinging behoefden te worden uitgesloten, ofschoon sommigen hunner hun schoolrapporten en cijferlijsten niet konden overleggen, hadden zeven het eindexamen der hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus in Indië en twee dat in Nederland afgelegd. Hun leeftijd varieerde tusschen 15 en 29 jaar.

Voor het onderzoek naar het verleden der sollicitanten heeft de commissie, als gebruikelijk, inlichtingen gevraagd aan de betrokken directeuren der hoogere burgerscholen in Indië en, voor zooveel betreft hun, die reeds in een betrekking werkzaam zijn of geweest zijn, ook bij de onmiddellijke dienstchefs.

Zoowel het schriftelijk als het mondeling onderzoek leverde weinig bevredigende resultaten.

Bij het mondeling onderhoud in het Nederlandsch kwam, meer nog dan bij het opstel in die taal, duidelijk aan het licht, hoezeer het den sollicitanten aan algemeene ontwikkeling ontbrak.

Op de eenvoudigste vragen, voor welker beantwoording geen groote mate van schoolsche kennis wordt vereischt, maar wel eenige belangstelling en eenig inzicht in de voornaamste vraagstukken van den dag, bleef men vaak het juiste antwoord schuldig. Van eenig doordringen in de beteekenis van waargenomen feiten bleek weinig of niets. De algemeene indruk, welken de commissie van het peil der sollicitanten heeft gekregen, is dan ook bepaald ongunstig.

Een vondst. Het S o e r. H b l. verneemt uit Modjokerto, dat bij de suikerfabriek P e r n i n g in den kalkbodem versteende skeletstukken zijn gevonden van een groot zoogdier, vermoedelijk een olifant. Het terrein is van bestuurswege afgezet; een onderzoek wordt ingesteld.

De Idenburg-Rivier. — Naar aanleiding van een telegram omtrent het niet doorgaan van de nieuwe expeditie naar het Sneeuwgebergte van N.-Guinea, maakt D e J a v a b o d e melding van den tocht van een detachement onder leiding van een zeeofficier, de luit. t/z. De Wal, de Idenburg-rivier (de groote rechterzijtak der Mamberamo) op, met het doel den loop van dien stroom te verkennen en enkele punten astronomisch vast te stellen.

Naar het blad vernam is bericht van het detachement ontvangen, 't welk een voorspoedige reis had. De Idenburg-rivier loopt veel meer en verder Oostelijk dan men oorspronkelijk had gemeend, en blijft zijn karakter van groote rivier, breed en diep tot ver boven de samenvloeiing met de Mamberamo, bewaren. Toen dit bericht werd afgezonden, bevond het detachement zich reeds verder oostelijk dan de lengte van den Wilhelmina-top.

De onderstelling werd geopperd, dat de Idenburgrivier aan de duitsche grens haar oorsprong zou hebben, misschien identiek zou zijn met de Keeromrivier, door kapitein Sachse met het detachement van de Humboldt-baai ten deele gevolgd.

De J a v a s c h e C o u r a n t van 1 Sept. jl. bevat den volledigen tekst van de consulaire overeenkomst tusschen Nederland en China. Daaruit blijkt, dat het overzicht door de O s t A s i a t. L l o y d dat aan de hand der J a v a b o d e in het vorig Weekblad werd overgenomen, juist was. De J a v a s c h e C r t. geeft ook den tekst der brieven, gewisseld tusschen den Ned. gezant te Peking en den Chineeschen gezant te den Haag, als volgt:

Peking, 8 Mei 1911.

Mijnheer de Minister.

De Consulaire Conventie, die wij heden geteekend hebben, spreekt op verschillende plaatsen van „Chineesche onderdanen" en van „Nederlandsche onderdanen."

Ten gevolge der verschillende wetgeving onzer beide landen in zake nationaliteit zouden deze uitdrukkingen aanleiding kunnen geven tot twijfel, dien het beter schijnt terstond uit te sluiten. Te dien einde heb ik de eer Uwer Excellentie voor te stellen wederzijds vast te stellen, dat, voor de toepassing dezer conventie, die geen ander doel heeft dan de vaststelling der rechten, verplichtingen enz. van de chineesche consulaire ambtenaren in de nederlandsche bezittingen of koloniën, twijfel, waartoe deze beide uitdrukkingen aanleiding mochten geven, in de nederlandsche bezittingen en koloniën beslist zal worden overeenkomstig de wetgeving in die bezittingen of koloniën van kracht.

Ik maak van deze gelegenheid gebruik, Mijnheer de Minister, om U de verzekering mijner hoogachting te hernieuwen.

(Get.) BEELAERTS VAN BLOKLAND.

Zijner Excellentie
den Heer Lou Tseng Tsiang,
Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd minister van Zijne Majesteit den Keizer van China bij Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden,
tijdelijk te Peking.

Wai Wu Pu,
Peking.

Peking, 8 Mei 1911.

Mijnheer de Minister.

In antwoord op Uwer Excellentie's nota van heden heb ik de eer Haar mede te deelen, dat ik gemachtigd ben met Haar vast te stellen, dat, wanneer het de toepassing geldt der Consulaire Conventie, die wij heden geteekend hebben en die geen ander doel heeft dan het vaststellen der rechten, verplichtingen enz. van de Chineesche Consulaire ambtenaren in de Nederlandsche bezittingen of koloniën, twijfel waartoe de uitdrukkingen „Chineesche onderdanen" en „Nederlandsche onderdanen", aanleiding mochten geven, in de Nederlandsche bezittingen en koloniën beslist zal worden overeenkomstig wetgeving in die bezittingen of koloniën van kracht.

Ik maak van deze gelegenheid gebruik, Mijnheer de Minister, om U de verzekering mijner hoogachting te hernieuwen.

(Get.) LOUTSENGTSIANG.

Aan Zijne Excellentie
den Heer Jhr. Beelaerts van Blokland,
Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister van Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden.

Met een enkel woord willen wij hier nog terugkomen op de gisteren door ons medegedeelde circulaire, namens den Landvoogd aan de hoofden van gewestelijk bestuur gericht en die wij ook in de Jav. Ct. opgenomen vinden.

Deze circulaire is van beteekenis, omdat zij op een vrij belangrijke concessie van de zijde der chineesche regeering in zake de quaestie van het onderdaanschap wijst. Gelijk wij bij een vroegere gelegenheid reeds hebben opgemerkt, belet de afspraak tusschen beide regeeringen omtrent het onderdaanschap gemaakt niet, dat nederlandsche onderdanen van chineeschen bloede, wanneer zij in China komen, krachtens de chineesche wetsbepalingen automatisch chineesch onderdaan zouden worden.

Thans is echter verkregen, dat die automatische werking tot stilstand zal komen voor de gevallen, wanneer dergelijke nederlandsche onderdanen van chineeschen bloede zich dadelijk na hun aankomst in China bij een onzer consulaten laten inschrijven.

Ned.-Indische Chineezen zullen dus niet langer tegen hun zin in China als chineesche onderdanen beschouwd kunnen worden.

Beroepskeuze van Inlandsche Jongelieden. — Aan Het Bat. Nieuwsblad ontleenen wij:

Is de beroepskeuze voor Europeesche jongelieden, zelfs in Indië, vaak moeilijk, voor Inlandsche jongelui van eenige ontwikkeling is zij naar den aard der zaak een zeer lastig vraagstuk. Herhaaldelijk komt het dan ook voor dat Inlandsche ouders zich tot Europeanen wenden om inlichtingen te bekomen over de vraag welke opleiding zij aan hun kinderen zullen verschaffen. Het spreekt van zelf, dat hun dan in de meeste gevallen geen voldoende inlichtingen kunnen worden verschaft. Dat eenige voorlichting op dit gebied wenschelijk is, vooral nu in de laatste jaren vele nieuwe wegen van ontwikkeling voor de Inlandsche jongelingschap zijn opengesteld, blijkt ook o.a. hieruit dat in verscheidene Inlandsche periodieken in den laatsten tijd mededeelingen verschijnen met betrekking tot die beroepskeuze, welke echter meestal verre van volledig en juist zijn.

Een en ander heeft, naar wij vernemen, de commissie voor de volkslectuur er toe geleid, om de samenstelling eener handleiding voor de beroepskeuze van Inl. jongelieden in overweging te nemen. Zij heeft zich daartoe gewend tot de directeuren van de verschillende departementen, waaraan Inl. ambtenaren werkzaam worden gesteld, teneinde alle inlichtingen, voor zulk een handleiding gewenscht te bekomen, als bijv. de eischen voor de indiensttreding; of daartoe een speciale opleiding is vereischt; waar en hoe die opleiding kan worden verkregen; welke kosten daaraan verbonden zijn; welke tegemoetkomingen eventueel aan de studie verbonden is, enz.

Verder zal de handleiding bevatten mededeelingen over diensttijd, pensioen, wachtgeld enz.

Voor de lagere klassen der bevolking zullen in de handleiding ook opgegeven worden hoe Inlanders buiten gouvernementsdienst een werkkring kunnen vinden, bijv. in handel en nijverheid.

Het spreekt van zelf, dat de handleiding in het Maleisch zal verschijnen.

Een indirect voordeel, aan zulk een handleiding verbonden, zal zijn dat de kostbare gouvernements-inrichtingen voor onderwijs aan Inl. jongelieden, meer tot hun recht zullen komen door de meerdere bekendheid welke aan die inrichtingen en aan haar doel wordt gegeven.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In een dertiende artikel eindigt Suriname van 5 September hare zeer interessante beschouwingen over de lezing-Boers. De wensch, in een vorig nummer van dit weekblad geuit, dat de reeks artikelen in brochurevorm moge verschijnen, wordt met aandrang herhaald.

Een klein brokje daaruit volge hier:

„In Europa is het gemakkelijker een reputatie te winnen en op te houden dan hier.

Daar zijn er zoovele hulp-krachten — levende en doode; zijn er zoovele voorbeelden, die men kan raadplegen of afkijken, is alles geleidelijk ontwikkeld; daar zijn de verantwoordelijke mannen toch niet veel meer dan de enkele steenen in het bouwwerk. Hier daarentegen, waar alles nieuw is, waar alles nog opgebouwd moet worden — hier ontbreken de voorbeelden, en staat de vakman alleen; hier is hij een der pijlers, die, wijkende, het geheele bouwsel in elkaar doet storten?

Is 't te verwonderen, dat deze positie, die alleen superieure menschen — en die krijgen wij niet meer, helaas — met succes kunnen innemen, voor bijna allen te zwaar blijkt."

***

De West van 8 September geeft aan de hand van een zeer bekwaam planter een begrooting met toelichting voor den aanleg van een sinaasappelplantage, waaruit blijkt, dat de cultuur voor export rijkelijk loonend kan zijn.

De N. R. Ct. van 27 September vat het artikel aldus samen:

„Volgens deze begrooting is een paar ton kapitaal ruim voldoende, om een bestaande plantage uit te breiden met 300 akkers in sinaasappelcultuur.

Bij aanleg van een nieuwe plantage zouden deze kosten verhoogd moeten worden met koopsom, bouwen van woningen en sluizen, of reparatie van bestaande. Vervallen of verlaten plantages, met en zonder sluizen, zijn voor betrekkelijk geringen prijs te koop.

De begrooting loopt tot het achtste jaar. Reeds in het zevende jaar overtreffen de inkomsten de uitgaven. Daar de inkomsten eerst aan het eind van het jaar worden verkregen, tellen zij telkens voor het volgend jaar.

De opbrengst aan vruchten is bij die begrooting niet hooger geraamd dan 300 per boom per jaar; bekend is dat sinaasappelboomen 600 tot 1000 vruchten kunnen leveren.

Stelt men de opbrengst, wanneer de geheele oppervlakte volwassen vruchtdragend is, op 500 vruchten per boom, dan zou de opbrengst zijn *f* 120,000 's jaars, tegenover een uitgaaf van *f* 35,000.

De schrijver berekent, dat de vrucht, na aftrek van oogstkosten, verpakking, verscheping enz., een netto-winst oplevert van een cent per stuk, wat minder is dan de winst de laatste jaren verkregen met zendingen sinaasappelen vanwege het landbouw-proefstation."

Deze sinaas-apeelen zijn op dit oogenblik in enkele fruitwinkels hier ter stede te koop, zoodat men in de gelegenheid is zich van de uitstekende kwaliteit te overtuigen.

***

Zooals de Surinaamsche bladen berichten — zie ook de N. R. Ct. van 27 September, Avondblad C — is er in de Vereenigde Staten een nieuwe fruitmaatschappij opgericht, „the Atlantic Fruit and Steamship Company", die in concurrentie treedt met de „United Fruit Company." De Hamburg—Amerika-lijn heeft met de nieuwe maatschappij een overeenkomst gesloten voor het vervoer van bananen van West-Indië naar New-York.

***

Op het onlangs te Karlsruhe gehouden congres van Duitsche natuurvorschers en artsen heeft prof. Ehrlich, sprekende over Salversaan, mededeeling gedaan van de resultaten met dit middel verkregen, bij de behandeling van lijders aan Frambosia in Suriname.

***

Over de bestrijding van malaria en gele koorts op Cuba en op de landengte van Panama komt, van de hand van Jhr. dr. D. M. van Weede, gezantschapssecretaris te Washington, een belangrijk verslag voor in het pas verschenen Oranjeboek.

De Amerikanen zijn er in geslaagd van de bij uitstek ongezonde kanaalstreek een gezond arbeidsveld voor het blanke ras te maken. Hetgeen hier verricht is strekke Suriname — en ook Oost-Indië — tot voorbeeld.

De autoriteiten in de koloniën zullen zeker niet nalaten kennis te nemen van dit Oranjeboek. In dit verband worde hier verwezen naar de rede van Taft, waarover handelde de brief van den New-

Yorkschen correspondent van de N. R. Ct. in haar nummer van 8 Maart 1911 opgenomen. (Zie ook het Koloniaal Weekblad van 16 Maart).

***

Men deelt aan de West mede, dat het vorig jaar een Duitscher, M. Schneiders genaamd, wonende te Berlijn, zich heeft gewend tot de Nederlandsche regeering, met de vraag, op welke voorwaarden kolonisatie van Duitsche landbouwers in Suriname zou worden toegestaan.

Hij verklaarde — wanneer aan hem en zijn gezin vrije passage werd verleend — zich voor eigen rekening als pionier van bedoelde Duitsche kolonisten in Suriname te willen vestigen. Blijken bodem en klimaat geschikt, dan zou weldra een stroom van kolonisten volgen.

Aan den heer Schneiders werd, door den Duitschen consul te Paramaribo, namens den gouverneur, geantwoord, dat, hoezeer op Duitsche kolonisten prijs werd gesteld, de beoogde kolonisatie moest worden ontraden. Met het oog op mislukking van vroegere kolonisatieproeven, was de eenige hulp, die men van de zijde der Hollandsche regeering mocht verwachten: het afstaan van onbebouwd terrein. Vrije overtocht werd niet verleend.

Het spreekt vanzelf, dat de heer Schneiders geen zin had om op deze voorwaarden zijn kolonisatieproef aan te vangen.

De West betreurt de houding, door het Nederlandsche bestuur in deze ingenomen, waardoor elke poging tot Europeesche kolonisatie in Suriname eenvoudig de pas wordt afgesneden. Wij, en velen met ons — aldus het blad — achten — in weerwil van de zoogenaamde „mislukking" van vroegere proeven — geenszins bewezen, dat kolonisatie van den Europeeschen boerenstand in Suriname onmogelijk is.

Het zou, meent de West, nuttig zijn, om van de zijde der Koloniale Staten inlichtingen ter zake te vragen aan het bestuur. Het gouvernement zal dan duidelijk hebben te verklaren:

Ten eerste: of het werkelijk meent, dat vrijwillige kolonisatie van menschen, die, behoudens de passage, voor eigen rekening zich hier wenschen te vestigen, moet worden belet, en

Ten tweede: zoo ja, op welke gronden die meening zich heeft gevormd.

Tot zoover het blad. Wie weet, of niet eenmaal de tijd zal aanbreken, dat men, evenals van de Panamakanaalstreek, zal kunnen zeggen, dat de Nederlanders er in geslaagd zijn van Suriname een gezond arbeidsveld voor het blanke ras te maken.

***

Naar Suriname mededeelt zal er te Paramaribo een Engelsche courant verschijnen, onder redaktie van den heer J. Barkley Perceval.

Hetzelfde blad deelt mede, dat er weldra op een onderneming bij de stad een volledige stoomrijstpelinstallatie zou worden opgericht, met een capaciteit van 30 à 35 balen per dag, voor uitbreiding vatbaar.

Een andere mededeeling op industrieel gebied is het bericht van de West dat de heer G. W. Severing te Paramaribo een handelsmerk heeft doen inschrijven voor Portland cement, in vier soorten te vervaardigen uit Surinaamsche grondstoffen, bestemd voor metsel- en betonwerk.

***

In Onze West van 19 Augustus kwam, onder het hoofd „vreeselijke moordaanslag", een met S. geteekend ingezonden stuk voor, waarin de hoofdtolk van het immigratie-departement beschuldigd wordt een landgenoot te hebben aangezet tot den moord op den Britsch-Indischen immigrant Bunsec.

Niet meer of minder!

De Surinaamsche bladen vermelden nu, dat de aldus beschuldigde eene klacht heeft ingediend en dat het Hof van Justitie tegen de schrijfster van het ingezonden stuk rechtsingang heeft verleend. Van haar kant heeft de schrijfster, in vereeniging met een zeker aantal leden van den Britsch-Indischen Volksbond „Vrijheid en Recht", een aanklacht tegen den tolk ingediend, als verdacht tot den moord op Bunsec te hebben aangezet.

Het spreekt van zelf, dat deze zaak de gemoederen in beweging brengt, om de treurige gevolgen, die voor de rust van het land daaruit kunnen voortvloeien. Het is te hopen, dat het den rechters zal gelukken deze zaak tot volkomen klaarheid te brengen.

***

Mr. D. Fock, oud-gouverneur van Suriname, heeft een interview toegestaan aan een medewerker van de Telegraaf en daarin een en ander medegedeeld omtrent de verwachtingen, die hij van de toekomst dezer kolonie heeft. Wellicht wordt in de kolommen van dit weekblad op de gedane mededeelingen teruggekomen.

***

De nieuw benoemde Gouverneur van Suriname, baron Van Asbeck, heeft zich Vrijdagmorgen — 29 September — met zijne familie te Amsterdam ingescheept op het stoomschip „Prins der Nederlanden" van den Kon. W.-I. Maildienst, om de reis naar Suriname te aanvaarden.

***

Met een diep treurig bericht moet dit weekoverzicht eindigen: Aan boord van het stoomschip „Prins Willem IV", dat van Paramaribo te Amsterdam arriveerde, is de heer Julius J. Halfhide, gouvernements-geneesheer in Suriname, overleden. De overledene kwam wegens ziekte met verlof in Nederland. In hem verliest Suriname een zeer bekwaam arts, maar tevens een man, die een open oog had voor alle maatschappelijke vraagstukken, en daarover ook veel heeft geschreven. Het laatst verscheen van zijne hand een uitgebreid werk over schadelijke insecten en andere ziekte veroorzakende dieren, dat nog niet geheel voltooid is. Zijn overlijden zal in Suriname zeer betreurd worden en ook hier door allen, die den braven, werkzamen man gekend hebben.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Sumatra's Westkust. a. *Bevordering der Weefkunst.* Aan de hand van de **Warta Hindia** wijst de Oetoesan Melaijoe van 27 Juni 1911 No. 50, op de wenschelijkheid en ook op de noodzakelijkheid voor de bevolking van Sumatra's Westkust, dat uitbreiding worde gegeven aan de beoefening der weefkunst in dat gouvernement en wel naar aanleiding van een ontvangen schrijven uit Makassar, waaraan het navolgende werd ontleend:

De Boegineesche vrouwelijke bevolking heeft reeds van af zeer vroegen tijd de weefkunst beoefend. De fraaie en sterke Boegineesche weefsels zijn door geheel Ned.-Indië bekend; het bezit van een kain van Intji Daëng b.v. wordt ook ter Westkust van Sumatra op hoogen prijs gesteld.

Het schijnt, dat door dezen kain-handelaar thans een soort maatschappij op Celebes is gevormd, welke zich ten doel stelt er voor te waken, dat de handel in Boegineesche stoffen met Sumatra's Westkust en andere streken niet in andere handen overgaat, terwijl zij dit wil trachten te bereiken door met elke scheepsgelegenheid een zekere hoeveelheid geprijsde weefsels derwaarts te zenden, die in de behoeften moeten voorzien.

Ter Westkust van Borneo, in Deli, Palembang en op Java, waar een eigen weefkunst bestaat, zal die maatregel weinig doel treffen, doch het laat zich aanzien, dat ter Westkust van Sumatra, waar de weefkunst nog van geringen omvang is, een voordeeling veld van actie voor Intji Daëng zal blijken te zijn.

Wel kent men dààr de weefsels van Kota Gedang, Siloengkang en Palangai, doch het bedrijf geschiedt er op geen groote schaal, en ook is er de belangstelling voor de inheemsche weefkunst lang niet algemeen.

Wanneer dan ook geen verandering komt in den bestaanden toestand, zoo zal, meent schrijver, nog veel geld van de Westkust van Sumatra naar Celebes toevloeien, zonder dat dit eigen land en volk ten goede komt, een feit, dat z.i. te opvallender is, omdat men bij vergelijking van de intellectueele ontwikkeling tusschen Sumatraan en Boeginees, toch zeker aan eerstgenoemde de voorkeur moet geven.

De bevolking van Sumatra's Westkust zal z.i. het best doen door zich eendrachtig aan te sluiten bij en steun te verleenen aan de daar reeds bestaande vereeniging „Amai Satia" *), wier bestuur reeds zooveel moeite deed, noch kosten spaarde om aan de weefkunst nieuw leven te geven. Zoodra deze Vereeniging zich krachtiger dan thans zal gevoelen en de noodige bekwame wevers kan afleveren, mag men er op rekenen, dat aan de weefkunst ter Westkust van Sumatra een belangrijke stoot vooruit zal kunnen worden gegeven, en dat dan de invoer van elders niet meer noodig zal zijn.

Die gewenschte aaneensluiting kan wellicht worden verkregen, meent het blad, wanneer het bestuur der Vereeniging „Amai Satia" schriftelijk een oproep tot samenwerking richt tot alle zeer verspreid wonende Sumatranen ter Westkust, die zich met de weefkunst bezig houden.

b. *Het in cultuur brengen van gronden voor de katoenteelt.* In de **Oetoesan Melaijoe** van 29 Juni 1911 No. 51, wordt der bevolking van Sumatra's Westkust aanbevolen om zich, in navolging van de Palembangsche, toe te leggen op de cultuur van kapas. Schrijver betoogt o.m.:

Het zielenaantal op de wereld neemt steeds toe, en in verband daarmede zullen ook meer en meer

*) Is een Vereeniging van vrouwen te Kota Gedang, die ten doel heeft de weefkunst te bevorderen.

geweven stoffen noodig zijn, waarvoor de kapas het weefmateriaal moet leveren. Bovendien zijn de marktprijzen in de laatste jaren belangrijk gestegen, want waar destijds in Palembang *f* 4.— per picol voor de kapas in rekening werd gebracht, moet thans voor de katoen, die geschikt voor de Europeesche markt wordt bevonden, *f* 15 per picol worden betaald.

De cultuur eischt noch buitengewone zorg, noch buitengewone kennis. Zij ligt dus ook wel in het bereik van den Sumatraan.

In de maand April, na den rijstoogst, wordt het veld door wieden en branden schoongemaakt en in de plantgaten de noodige kapaszaden gebracht. Deze plantgaten worden met puntige stokken gemaakt en zijn ongeveer 2 cM. diep. De onderlinge afstand bedraagt 40 c.M., terwijl het aantal daarin gebrachte zaden niet meer is dan 4 à 5 stuks.

Na het zaaien stampt men de plantgaten met de omringende aarde een weinig aan, ter voorkoming, dat de veldmuizen of ander ongedierte zich daarvan meester maken. Het is goed de zaden vóór de uitzaaiing gedurende 24 uren te weken in zout water, gemengd met asch, opdat ze niet door de aardwormen worden aangetast of vernietigd.

Voor een terrein, groot 1 Hectare, zijn pl.m. 80 melkblikjes met zaden noodig, die op zijn minst 10 picol kapas kunnen opleveren.

Na verloop van één maand is de kapasplant 1 d.M. hoog en eischt een behoorlijke verzorging. Maandelijks moet het terrein van den aanplant regelmatig worden gezuiverd. Nalatigheid ten deze heeft onmiddellijk invloed op den oogst. Na 4 maanden moet de aanplant worden onderzocht en de slechte takken weggesneden, terwijl de plant moet worden getopt, in het belang van de bladvermeerdering.

Na verloop van 5 maanden kunnen de vruchten worden geoogst, doch dan is de grootste waakzaamheid noodig, omdat veel ongedierte afkomt op het in de jonge vruchten aanwezige zoetwater.

Van den geheelen oogst zondert men de noodige zaden af voor den volgenden aanplant.

De marktprijs van gezuiverde kapas bedraagt tegenwoordig *f* 35 per picol. Er is dus met deze cultuur geld te verdienen op dit oogenblik, en deze schoone gelegenheid moet de bevolking van Sumatra's Westkust niet laten voorbijgaan om daarvan partij te trekken. Aldus besluit bovengenoemd blad.

De jongste geboortedag van H. M. de Koningin. — In de **Oetoesan Melaijoe** van 29 Augustus 1911, No. 68, brengt de Directrice van de Weefschool te Kota-Gedang (Padangsche Bovenlanden) „Boehana", namens de gezamenlijke vrouwen in het land van Minangkabau, in versvorm, de gelukwenschen uit voor H. M. de Koningin, bij gelegenheid van haar jongsten geboortedag.

De daarin geuite vriendelijke gevoelens zijn vergezeld van de beste wenschen voor het toekomstig geluk van Prinses Juliana.

Een en ander over de gehuwde Mohamedaansche vrouw. — In Het Kol. Weekblad van 23 Maart 1911, no. 12, werd melding gemaakt van de wijze, waarop het Mohamedaansch geloof bij enkele Christenen van West-Europa ingang had gevonden, terwijl in no. 21 van datzelfde weekblad van dat jaar een bericht voorkwam, waaruit kon blijken, dat de omvang van dat geloof in Engeland waar de stichter geen al te beste reputatie genoot, nimmer van groote beteekenis is geweest.

In een reeks artikelen, handelende over het bestaan der gehuwde Mohamedaansche vrouw, voorkomende in de **Pemberita Betawi** van 17, 19 en 20 Juni 1911, nos. 136, 138 en 139, werpt de schrijver nog eens het licht op die Westersche Mohamedanen, daaraan toevoegend, dat sommige personen van meening zijn, dat die Europeanen tot het Mohamedaansch geloof zijn toegetreden, alleen omdat de Islam niet verbiedt te huwen met meer dan één vrouw.

Zekerheid daaromtrent zal wel altijd moeilijk zijn te verkrijgen, doch de schrijver acht het niet waarschijnlijk, dat zucht naar polygamie de drijvende aanleiding is geweest.

Vermoedelijk zullen ten deze wel andere motieven hebben gegolden.

Zooals bekend is, heeft de Profeet Mohamad, in het belang van de verspreiding van het Mohamedaansch geloof en ook omdat de man als waardevoller wordt beschouwd dan de vrouw, aan de mannen vergund met een viertal vrouwen een wettig huwelijk te sluiten, behalve dat hij er zooveel bijvrouwen op na kan houden als hij verkiest.

De profeet zelf, zoo heet het in het artikel, had, behalve de noodige bijvrouwen, vijf wettige vrouwen.

De Vorsten van Turkije en de aanzienlijken dáár te lande, onderhouden nog steeds kostbare, groote harems, terwijl onze Vorsten en grooten in Nederl.-Indië zich, met betrekking tot het sluiten van talrijke huwelijken, ook nimmer onbetuigd hebben gelaten. Dat met dergelijke voorbeelden van de grooten der aarde voor oogen, men in Indië nog vast houdt aan het stelsel der polygamie, is z. i. dan ook alleszins verklaarbaar. Toch schijnt het hem toe, dat tegenwoordig meer en meer Mohamedanen die instelling afkeuren, hoofdzakelijk op grond van het feit, dat zij de voor den mensch zoo hoog noodige eigenschap der zelfbeheersching in den weg staat. Ook vindt hij, in aansluiting hiermede, het wel de moeite waard eens na te gaan hoe de toestand en het bestaan der gehuwde Mohamedaansche vrouw in het algemeen is en wijst er dan al dadelijk op, dat van den toestand der vrouwen van de Mohamedanen in West-Europa weinig of niets bekend is en van conflicten in hun huwelijk niets wordt vernomen.

Het beter begrijpen van elkanders rechten en verplichtingen, kan z. i. daarvan wel een der redenen zijn, als ook het feit, dat het huwelijksleven in Europa gemakkelijker geheim wordt gehouden dan in Oostersche landen.

Ten opzichte van de Arabieren, waarvan eenige duizenden in Ned.-Indië verblijf houden, kan men beslist verklaren, dat de vrouw over het algemeen goed wordt bejegend en hunne verhouding tot die vrouwen, ook al zijn zij vier in getal, waaronder soms Inlandsche elementen, gunstig is te noemen.

De Arabier heeft altijd zekere égards tegenover zijne vrouw.

Wel ziet hij ze ongaarne uitgaan, maar overigens komt hij zooveel mogelijk aan hare wenschen tegemoet, mits deze zijn handelszaken maar niet belemmeren.

Van het groote buitenleven ziet de Arabische vrouw niet veel, maar niettemin is zij tevreden, ook onze Inlandsche vrouw, omdat de Arabier zich zoo goed weet aan te passen aan Inlandsche toestanden en bereid is, behalve op Arabische wijze, ook op Inlandsche wijze in het huwelijk te treden.

Over het algemeen heerscht er in het Arabisch gezin weinig verdeeldheid en zelfs al komt het een enkele maal tot scheiding tusschen man en vrouw, dan nog zorgt de Arabier voor zijne gewezen vrouw tot zij met een ander in het huwelijk treedt of anders tot aan den dood. Ook de kinderen uit het huwelijk genieten dit voorrecht al volgen zij na de echtscheiding de moeder.

Anders is het echter gesteld met de vrouw van den Inlander in Ned.-Indië, die in den regel zeer weinig door haar man wordt geëerbiedigd, veelal slechts beschouwd als een soort van lastdier dat steeds hard werken moet. Volgens schrijver heeft de Inlandsche vrouw alleen het recht haar mond te mogen houden, ook al is haar echtgenoot, volgens hare meening, geheel en al op den verkeerden weg, terwijl er voor haar al bijzonder weinig kans bestaat om haar toestand te verbeteren. Zij is het eigendom van den man, een bezit dat hij gekocht heeft, en is de geheele koopprijs door hem voldaan, dan is het al zeer moeilijk voor haar om een echtscheiding uitgesproken te krijgen voor het geval de man daarin niet toestemt.

Zulk een toestand is dikwijls veel erger dan die van een lastdier.

In Solo en Djocja bestaat, volgens den schrijver, nog een andere wijze van huwelijkssluiting: Daar kan de vrouw den man koopen, waarvoor somtijds de prijs van *f* 1000 wordt betaald.

Zulk een huwelijksband wordt niet uit genegenheid gesloten, maar heeft bij de vrouw ten doel afstammelingen te krijgen, die in den Javaanschen bestuursdienst zullen worden opgenomen en op die wijze het maatschappelijk aanzien der vrouwen zullen verhoogen.

Het is bij zulk een gebrekkigen ondergrond dan ook lang geen zeldzaamheid, dat de man, na volbrachte taak en na geld en goed van de vrouw te hebben opgemaakt, geheel en al onverschillig voor haar is.

In het begin van het huwelijk geven de Javaansche mannen het verdiende geld aan hunne vrouwen maar geleidelijk wordt het afgedragen bedrag minder, neemt de gunstige stemming af en het einde is dan gewoonlijk dat de vrouw den ganschen dag voor man en kinderen zorgt en zwoegt.

Het is deze geringschattende bejegening, welke de Javaansche vrouw dikwijls zoo onverschillig maakt en haar het breede pad doet opgaan.

Aan aanstaande echtgenooten, die voor den geestelijke of pengoeloe verschijnen, toont deze gewoonlijk een geschrift, waarin behalve de verplichtingen van den man met betrekking tot onderhoud zijner vrouw, ook wat betreft kleeding enz., enz., tevens zijn opgenomen eenige voorschriften, die in verband staan met echtscheiding. Zoo kan men daarin een bepaling vinden, dat als de man gedurende 7 maanden, ingeval van een reis overland en 12 maanden

ingeval van een reis over zee, geen levensonderhoud aan zijne vrouw schenkt, de geestelijke dan de bevoegdheid heeft om de echtscheiding uit te spreken. Oppervlakkig beschouwd schijnt de vrouw dus eenigszins gewaarborgd te zijn tegen mogelijke slechte praktijken van haar man en dat zij slechts naar den pengoeloe behoeft te gaan om een echtscheiding uitgesproken te krijgen, doch in de praktijk is de toestand eenigszins anders, want de geestelijke neemt geen beschikking alvorens hij getuigen heeft gehoord en die verschijnen in den regel, om welke reden dan ook, nooit. In de werkelijkheid wordt de Mohamedaansche Inlandsche vrouw dus zoo dikwijls door haar man misleid en heeft zij van die zijde nimmer hulp in de toekomst te wachten.

Zij doet veel beter dien steun te zoeken bij het Nederlandsche gezag, dat door oprichting van meisjesscholen de ontwikkeling van het Inlandsche vrouwelijke kind oprecht wil bevorderen en het in staat wil stellen beter dan thans de rechten en verplichtingen der menschen in de maatschappij te begrijpen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De politie te Batavia. Volgens een mededeeling, voorkomende in de **Pemberita Betawi** van 24 Juli 1911 No. 167, waren de Chineezen in den beginne wel ingenomen met de wijze van optreden van het georganiseerde politiecorps te Batavia. Alle maatregelen wezen er op, dat men met de beste bedoelingen bezield was om aan de Chineezen veiligheid van persoon en goed te verzekeren, doch sedert de nachtpolitie Chineesche vrouwen molest aandoet, zijn die goede gevoelens geheel gekenterd en is de stemming van het Chineesche publiek nu van dien aard, dat zij het gaarne ziet, dat de politie het Chineesch ressort maar verlaat en daaruit wegblijft en elders te Batavia een veld van actie voor hare galante neigingen zoekt.

Chineesche vuurstokers aan boord van de Nederlandsche Mailstoomers naar Ned.-Indië. — In hetzelfde blad van 25 Juli 1911 No. 168 kan men lezen, dat de Chineesche vuurstokers aan boord van het stoomschip W i l i s van de R o t t e r d a m s c h e L l o y d op de jongste reis naar Ned.-Indië, volgens verklaring van den Commandant en Scheepsofficieren van dien bodem, op uitstekende wijze hebben voldaan, en zich hebben onderscheiden door correcte plichtsbetrachting.

Bij het vertrek van gemelden Stoomer uit de haven van Rotterdam was men, tengevolge van de toenmalige werkstaking der zeelieden, zeer beperkt in de keuze bij de aanwerving van scheepsvolk, zoodat men zich met vreemde scheepsbemanning moest behelpen.

De Chineesche vuurstokers, waarvan hier sprake is, waren ontboden uit Engeland.

Chineesche studenten in Amerika. Ten deze werd aan de **Pemberita Betawi** van 26 Juli 1911, No. 169, het volgende ontleend:

Het aantal in Amerika verblijf houdende Chineesche studenten is thans in zulk eene mate toegenomen, dat men aldaar een bond heeft opgericht. Het nu 5 jaren geleden in het leven geroepen Orgaan dier Vereeniging, waaraan de naam is gegeven van „T h e C h i n e s e S t u d e n t s", wordt uitgegeven in de Engelsche taal, terwijl men ook door een regelmatig uitgegeven Jaarboekje op de hoogte kan komen van den arbeid, welke door de Vereeniging wordt verricht. Daaruit blijkt o.a., dat jaarlijks studentencongressen plaats hebben en dat in iedere stad, waar Chineezen in voldoend aantal verblijf houden, één of meer scholen ten behoeve van de jeugd worden opgericht, waar onderwijs wordt gegeven in de Engelsche en Chineesche talen (waaronder het Mandarijnsch), en in wiskunde. Bovendien hebben er voordrachten plaats op het gebied van politiek, handel, aardrijkskunde enz.

De Bond streeft er thans naar om de noodige gelden in te zamelen ten behoeve van de reorganisatie der Chineesche Keizerlijke Marine. Voor dat doel zondert ieder Chineesch student een deel van zijne inkomsten af, in de hoop, dat het eenmaal zoo ver zal komen, dat zij één of meerdere oorlogsschepen aan de Chineesche Regeering zal kunnen aanbieden.

Het aantal in Amerika studeerenden van Chineeschen landaard bedraagt thans 650, waaronder 598 mannen en 52 vrouwen. 443 bekostigen hunne studie uit eigen middelen; de 207 anderen genieten onderricht op kosten van de Chineesche Regeering, van de zending of van handelskantoren. Gemiddeld is de leeftijd van de mannelijke studenten 24 jaar; van de vrouwelijke 25 jaar.

Klacht van den Chineeschen handel ter hoofdplaats Makassar. In de **Pemberita Makassar** van 24 Juli 1911 No. 85, worden de Chineesche handelaren ter hoofdplaats Makassar opgewekt om bij de Kamer van Koophandel dáár ter plaatse hunne bezwaren voor te brengen, waarmede zij, bij de uitoefening van hunne taak, als het ware dagelijks in aanraking komen. Hoofdzakelijk gelden die bezwaren het onoordeelkundig optreden van het douane-personeel. Niet alleen dat dit personeel het den handel lastig maakt bij het geringste verzuim in de papieren, doch ook worden bij betalingen met zilver steeds moeielijkheden in den weg gelegd.

Met het in- en uitklaren der goederen zijn dikwijls 4 en meer dagen gemoeid, terwijl men uren lang moet staan wachten voor de betaling van connossementen, omdat de ambtenaren verklaren geen tijd te hebben voor de spoedige afwikkeling dezer zaken. Bij dit alles komt nog, dat het publiek allesbehalve welwillend wordt bejegend en dit vele vertoornde gezichten moet verdragen.

Men vertrouwt, dat de Kamer van Koophandel te Makassar de billijkheid en rechtvaardigheid van de klachten der Chineezen zal willen inzien en dat zij de noodige stappen bij de betrokken autoriteiten zal willen doen om gedaan te krijgen, dat die schadelijke toestand zoo niet geheel, dan toch gedeeltelijk wordt opgeheven.

Maleisch-Chineesche Pers. — In verschillende Koloniale Weekbladen werd er reeds op gewezen, hoe, op het gebied van de journalistiek, de toestanden in Ned.-Indië in de laatste jaren waren veranderd, en wel in dien zin, dat de Chineezen in den tegenwoordigen tijd zich geheel vrij voelen en onderteekende artikelen in de Nieuwsbladen kunnen plaatsen, zonder dat zij in hun levensbestaan worden bemoeielijkt.

Te Makassar schijnen de moderne begrippen ten deze toch nog niet diep te zijn doorgedrongen; althans, volgens een mededeeling, voorkomende in de **Pemberita Makassar** van 24 Juli 1911, No. 85, mocht de heer J o G i o k T e n g in de Daeng Tompostraat van de kampong Perak, wegens zijn courantengeschrijf, ondervinden, dat niet allen instemmen met den inhoud zijner pennevruchten in de Pers en dat men hem bovendien hetgeen hij mededeelde in de bladen, zeer ten kwade heeft geduid.

Ten einde die ontstemming duidelijk te doen uitkomen, besmeerde men de omwanding zijner woning met allerhande viezigheden. Wanneer de politie te Makassar haar plicht verstaat en niet de kooi sluit dan nadat de vogels zijn weggevlogen, dan kan zij in deze wellicht een nuttig werk verrichten, zegt de schrijver van het artikel.

Van Vreemde Koloniën.

TRIPOLI.

Toen de eerste geruchten opdoken van een Italiaansch voornemen om in Tripoli een koloniale politiek te willen wagen, werden deze door alle ernstige buitenlandsche bladen vrijwel als verdachtmaking beoordeeld. Men kende de vredelievende gezindheid van het kabinet-Giolitti, de weerzin van de Italiaansche burgerij en van de meest invloedrijke partijen tegen de koloniale uitbreidingspolitiek, er was niets gebeurd van zoodanig belang, dat Italië kon nopen zich van de Turksche provincie aan gene zijde van de Middellandsche Zee meester te willen maken, dus kon men gerust zijn!!

Sedert een drietal weken was echter in de Italiaansche pers toch een opwinding waar te nemen, die ook de echo bleek van hetgeen bij de regeering broeide. Daar kwamen berichten bij van naar de Afrikaansche kust gezonden oorlogsschepen, oproepen van lichtingen, concentratie van troepen in Sicilië. De beteekenis, ja de waarheid er van werd ontkend. Italië zou Tripoli met vredelievende middelen aan zich binden, door er zijn prestige te versterken, zijn handelsrechten uit te breiden, zijn onderdanen als vreedzame burgers heen te zenden!!

Intusschen werd de publieke opinie al meer oorlogszuchtig gemaakt. Tripoli is meer Italiaansch dan Turksch, werd gezegd (juister ware geweest evenmin I. als T., maar Arabisch in denken en voelen). In Turkije was men beleedigd door den toon der pers in I., die èn landgenoot èn T. opzette tot weinig vriendschappelijke gevoelens. Italië bracht bezwaren in tegen de wijze waarop T. het bestuur over Tripoli voert, zonder rekening te houden met zeer uiteenloopende elementen, die de bevolking er van vormen. Italië is bij de laatste diplomatieke verdeeling van Afrika als toekomstig heer over Tripoli gedacht, 't is nu opgekomen dat die denkbeeldige bevoorrechting in een daadzakelijke om te zetten. Het verloop der Marokko-zaak heeft deze gedachte meer doen opkomen, en nu tot rijpheid gebracht. Een bepaalde aanleiding tot handelen was er niet, een eigenlijk incident zelfs kon niet worden aangewezen en ook werd geen poging gedaan om het te scheppen. Er

moest nu maar gauw gehandeld worden, vóórdat een ander het stuk wegnam, of de Jong-Turken er hun invloed vestigden. Turkije is zwak, Italië acht zich sterk. Een onmogelijk in te willigen ultimatum werd gesteld. Zoo was, in versneld tempo, de toestand van vrede in de gemoederen en in de politiek omgezet in dien van een roep om oorlog eenerzijds, van verontwaardiging anderzijds. Wie gemeend heeft, dat dit weinige geen aanleiding meer mag zijn om een oorlog te beginnen, zal zich in zijn geloof bedrogen zien.

Tripoli is een groot land. Tusschen Tunis en Egypte gelegen, grenst het ten N. aan de Middellandsche zee, ten Z. aan de Sahara, de oasis van Koefra en de Lybische woestijn. Het vormt een vilajet van de Porte. Tot 1835 was de macht er in handen van de pacha's uit het geslacht Ahmed Kara-Manli, die er door een moord op groote schaal in 1714 het gezag wist te krijgen, en wiens nakomelingen in onrust en strijd regeerden. De bemoeienis van Frankrijk en Engeland met de Tripoli-zaken, deed in 1835 het oppergezag van de Porte weer van naam tot daad worden, maar de Arabische hoofden en bevolking hebben ook nadien nooit veel sympathie gevoeld voor den opperheer, niettegenstaande deze, ook als Mohamedanen, hun opperpriester is. Hiermede is echter geenszins gezegd, dat zij de Italaansche inmenging met bijval zullen begroeten. De Halve Maan zal staan tegenover het Kruis. De bewoners van het binnenland zijn in de laatste jaren tot grooter ontwikkeling gekomen en vormen een kracht waarmede te rekenen valt. Zal het Italië waarschijnlijk niet moeilijk vallen in den eersten tijd zijn overmacht in oorlogsschepen en troepen te bewijzen, daarmede zal slechts een mooi schijnenden inzet te verkrijgen zijn, waarna de eigenlijke moeilijkheden eerst recht zullen beginnen.

Mochten de Balkanstaten, die al lang even belust zijn op het verdringen van de Halve Maan uit Europa, als Italië op het verdringen der Turksche overheersching uit Tripoli, van de gelegenheid gebruik maken om hun slag te slaan, dan zal aan de Jong-Turksche partij wel bewaarheid worden: veel honden is der hazen dood. De overtuiging hiervan kan wellicht leiden tot de overweging van het halve ei en den leegen dop, en zoo Turkije tot toegeven noopen, na een tegensparteling voor zijn fatsoen, al is de stemming momenteel zonder twijfel een geheel andere.

Maar ook dan zou Italië nog wel ondervinden dat het in Tripoli zijn wapengeweld niet voldoende heeft kunnen voorbereiden, om spoedig genoegen van zijn overwinning te hebben, tenzij het zich voorloopig wil verheugen over het vestigen van zijn stelling als groote mogendheid aan de Middellandsche zee, hoe duur het deze in de toekomst ook te betalen zal hebben.

PERZIË.

De grootste omzichtigheid bij het weergeven van berichten over Perzië wordt nog verschalkt door de verwarring en onbetrouwbaarheid in het nieuws. Wij hadden ons, naar wij meenden, beperkt tot die tijdingen, die deugdelijke bevestiging gevonden hadden, maar jawel! Instede van een gevangen genomen exsjah, een de piek schurende Salar et Dowleh, een voorbij getrokken onweerswolk, kwamen deze week weer verhalen van succes door Mohammed Ali en zijn aanhangers behaald. Laten wij voralsnog niets gelooven en verder met nog grooter voorzichtigheid op zekerheid wachten.

Aan de Réforme Economique ontleenen wij het volgend vergelijkend overzicht van het koloniaal bezit der Europeesche mogendheden:

Gr. Brittanië	29.299.000	vierk. K.M.
Frankrijk	6.162.000	,,
Duitschland	2.658.000	,,
België	2.382.000	,,
Portugal	2.090.000	,,
Nederland	2.045.000	,,
met		
Gr. Brittanië	347.664.000	inwoners
Frankrijk	46.208.000	,,
Nederland	37.879.000	,,
België	20.000.000	,,
Duitschland	12.699.000	,,

BRITSCHE KOLONIËN.

Door den Britschen Staatssecretaris voor koloniën is voorgesteld om het jaarlijksch tractement van den gouverneur van Br. Guyana op 5000 P. S. (*f* 62.500) te brengen, waardoor het gelijk zal worden aan dat van de gouverneurs van Jamaïka en Trinidad.

***

De Luit. gouverneur van Punjab, sir L. Dane, heeft de aandacht gevestigd op het toenemend drankmisbruik in zijn gebied. De vermeerdering van opbrengst die dit voor de belastingen kan hebben, doet er ambtenaren een verkeerden kijk op krijgen. Het gebruik van bier neemt ook toe, dit zou als een niet ongunstig teeken te beschouwen zijn, als het was toe te schrijven aan een verdringen van de sterkere alcoholische dranken, doch uit de cijfers blijkt, dat dit het geval niet is. Terwijl in enkele districten op een allertreurigste toename van de dronkenschap te wijzen is, groeit de gewoonte van sterken drank te gebruiken door het geheele gebied aan. De regeering is op tegenmaatregelen bedacht, dronkenschap moet door de ambtenaren, de matigheidsvereenigingen bestreden worden en het aantal drinkgelegenheden verminderen.

***

Het verbod tegen invoer van vreemd geld in de Straits — verbod dat geenszins algemeen bekend is — is met 1 September van kracht geworden en heeft sedert al eenige slachtoffers gevergd. Het kan voor vreemde reizigers van belang zijn er zich goed van op de hoogte te stellen. Bij de aankomst van de Seang Bee van Hongkong te Singapore ontdekte een ambtenaar dat een Chineesch-reiziger ingeschreven voor Nederl.-Indië in het bezit was van „88 Britisch trading dollars and 40 yen". Hij werd voor het districtshof gebracht — op zichzelf al vervelend oponthoud! — pleitte, dat hij het geld van China meenam naar Ampenan, waar hij het versmelten wilde voor goudwerken. Hij werd veroordeeld tot 20 D. en verbeurdverklaring der vreemde munten!!

DUITSCHE KOLONIËN.

Een speciaal voor dat doel gebouwd stoomschip, de „Kolonialgesellschaft", wordt ter beschikking gesteld van de expeditie, die de Keizerin Augusta rivier in Nieuw-Guinea verder zal verkennen. De tocht wordt ondernomen voor rekening deels van het rijk, deels van het „Deutsche Kolonialgesellschaft". Het schip wordt in Hongkong door de firma D. Ulderup en Schlüter vervaardigd, 25 M. lang, 4.72 M. breed, zal 't beladen een diepgang van 1.75 M. krijgen. Het moet als rivier- en als zeevaartuig dienst kunnen doen. Om het dek loopt een verschansing van 0.60 M. die tegen hooge zeeën beschut en de personen aan boord verder tot bescherming kan strekken. Het ruim kan geheel tegen muskieten worden afgesloten. Er is slaapgelegenheid voor 11 Europeanen, afgescheiden van die voor het Inlandsch personeel. Twee booten, waarvan een speciaal op de branding berekend, hangen in davits.

In December zal het stoomschip van Hongkong naar Nieuw-Guinea worden overgebracht, spoedig daarna vertrekt de expeditie. (D. Kol. Zeit. 30 Sept.)

***

In de officiëele mededeeling wordt met voldoening vermeld, dat de pogingen om Duitsche vrouwen naar Z.-W. Afrika te doen gaan, naar wensch slagen. In het afgeloopen jaar nam de Europ. bevolking er toe van 9410 tot 10644, bij de aanwinst van 1234 waren 513 vrouwen en meisjes.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De financiën der Zending.

Van de bekende serie: „De Protestantsche zending, uitgave van de Hollandia-drukkerij te Baarn, is het vijfde nummer verschenen. Het handelt over de Financiën der Zending.

Na een inleidend woord over den „geestelijken achtergrond van het geld", behandelt de schrijver, de heer J. W. Gunning, het financieel beleid der Zendingcorporaties en wel in de eerste plaats hun budget. In verband met de daarop voorkomende posten: traktementen en emolumenten en bijdragen aan gemeenten en scholen, doet de heer G. dien geestelijken achtergrond weer sterk uitkomen. Mannen van zaken zullen echter uit deze brochure ook kunnen zien, dat met het geld, voor de zending gegeven, niet lichtvaardig wordt omgegaan.

In verband met de tekorten der zendingscorporaties, bespreekt schr. de artikelen van dr. H. H. Meulenbelt en J. S. Dienske over Zending, Handel en Nijverheid, en zegt o.a.: Het doet mij meer leed dan ik zeggen kan, dat ik het enthousiasme van beide schrijvers niet kan deelen. De heer Dienske begint te spreken, niet over de wijze waarop hij zich voorstelt winsten te maken, maar over het bijeenbrengen van een kapitaal. Ten slotte geeft hij ook wel eenige aanwijzingen over de wijze waarop de toekomstige vennootschap zal werken, maar deze zijn zoo vaag en het betoog dat er kans op winst bestaat, ontbreekt zoo ten eenenmale, dat ik vrees dat de heer D. nog wel lang naar aandeelhouders zal moeten zoeken."

Wat den handel betreft is schrijver door brieven uit Indië bevestigd in zijn meening, dat de zending met die plannen 40 of 50 jaar te laat komt, daar men niet op kan tegen de geslepenheid van Europeanen, Chineezen en Arabieren.

Hoopvoller is de heer G. gestemd omtrent cultuurondernemingen. Hij eindigt de bespreking dezer zaak met de woorden: „Het bovenstaande moge ten bewijze strekken, dat wij ter zake dilligent zijn. Kunnen de heeren Meulenbelt en Dienske ons nog eenigen practischen raad geven, wij zullen dien zeer dankbaar aanvaarden, in elk geval zijn wij hen erkentelijk voor het ter sprake brengen van de zaak; du choc des opinions... enz."

Voor een uitvoeriger bespreking dezer brochure zie men de Nederlandsche Zendingsbode van 29 September jl.

Sumatra-Spoorweg en Ombilinmijnen.

Blijkens het dezer dagen hier te lande ontvangen Verslag van den Sumatra-Staatsspoorweg en van de Ombilin-kolenmijren is de exploitatie over het jaar 1910 vrij gunstig geweest.

Wij ontleenen aan dit verslag, dat het overschot van beide bedrijven te zamen heeft bedragen ƒ 1.00.816 of 3.88% van het daarin vastgelegde kapitaal tegen ƒ 836.062 of 3.29% in 1909.

De vooruitgang van het rentecijfer is zoowel een gevolg van de betere resultaten op den spoorweg als van de Ombilinmijnen, maar hoofdzakelijk toch van de laatste. Het rentecijfer is hooger dan sedert 1901.

De Koloniale Bibliotheek te 's-Gravenhage.

Op den in 1908 verschenen catalogus der Koloniale Bibliotheek van het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië en het Indisch Genootschap is opnieuw een supplement uitgegeven, getiteld: 3e opgave van aanwinsten sedert het afsluiten van den catalogus.

Ook dit supplement geeft een overzicht van de verrijking dier bibliotheek in een jaar tijds. In een voorwoord vestigt de samensteller, de heer W. C. Muller, de aandacht op een aantal belangrijke boekwerken (waaronder vele grammatica's en woordenboeken) over de Philippijnen, welke door den heer Rouffaer tijdens zijn reizen door die eilanden, ten behoeve dier bibliotheek zijn bijeengebracht.

Ook aan andere vreemde koloniën is blijkbaar de noodige aandacht geschonken.

Weekblad voor Indië.

In No. 19 van het Weekblad voor Indië vervolgt Augusta de Wit hare beschouwing over Franz Junghuhn.

„De allernieuwste methode van critiek" betitelt voorts Jhr. de Kock een opstel, waarin hij den heer W. Kerremans van repliek dient, inzake de critiek van genoemden heer op het bekende artikel van Jhr. de Kock over Multatuli in de Tijdspiegel.

De bekentenis van den heer K., dat hij genoemd artikel critiseert zonder het gelezen te hebben, noemt Jhr. de K. ergerlijk tegenover de lezers.

Van de overige bijdragen in dit Nr. worde nog genoemd het slot van het geïllustreerde artikel over „Het tienjarig jubileum van het Blindeninstituut te Bandoeng."

Een werk van Mevr. J. Kloppenburg-Versteegh.

Bij G. C. T. van Dorp te Semarang (en Den Haag) is verschenen „Wenken en raadgevingen betreffende het gebruik van Indische planten, vruchten enz., door Mevr. J. Kloppenburg—Versteegh.

Aan het voorwoord is het volgende ontleend:

„Het gunstig onthaal, dat de drie uitgaven van mijn boek: „Indische planten en haar geneeskracht" bij het publiek gevonden heeft, heeft mij de overtuiging geschonken, dat de daaraan bestede moeite niet te vergeefs is geweest en dat er aan een dergelijk werk groote behoefte bestond. In een tijdvak van ternauwernood vier jaren zijn de drie achtereenvolgende oplagen geheel uitverkocht en is er nog voortdurend vraag naar het boek."

In deze nieuwe uitgave heeft de schrijfster rekening gehouden met wenschen en verlangens van de talrijke gebruikers en vestigt zij de bijzondere aandacht op het nieuwe hoofdstuk over het gebruik van vruchten en groenten en op de indeeling, die van de vorige uitgaven belangrijk afwijkt.

Onzerzijds zij er aan herinnerd, dat het boek van Mevr. Kloppenburg—Versteegh indertijd als om strijd werd geprezen, o.a. was wijlen Dr. M. Greshoff, een terzake zeer bevoegde, er hoogelijk mede ingenomen. Ook deze uitgave zal dus, met haar gewijzigden titel, den weg wel vinden.

De indeeling is alphabetisch, terwijl een register achteraan de raadpleging der vele onderwerpen nog vergemakkelijkt. Ter kennismaking met den inhoud van het boek laten wij hieronder volgen hetgeen de schrijfster mededeelt over „Aardappelen."

„Iedereen is het bekend, welk een rol de aardappel speelt in onze voeding. Als medicijn voor uitwendig gebruik, werkt de rauwe aardappelmoes verkoelend, lenigt en verzacht branderigheid der huid Uitgeloopen aardappelen, hier in Indië op vochtige plaatsen bewaard, moet men nooit gebruiken; verlamming der spieren en gewrichten, algeheele loomheid zou op den duur het gevolg er van zijn. Kookt de aardappelen goed af; stoomt de aardappelen niet."

Over katoenkultuur in Indië.

Voor zoover ons bekend is bestaat geen eigenlijke handleiding voor de katoenteelt in Ned.-Indië, welke meer en meer in belangrijkheid toeneemt. In dit gemis nu wordt uitstekend voorzien door een drietal brochures over dit onderwerp, welke zijn verschenen naar aanleiding van het kort geleden gehouden congres met vezeltentoonstelling te Soerabaja en uitgegeven door het Nederl.-Indisch Landbouw-Syndicaat.

De titels dier bij Fuhri & Co. te Soerabaja verschenen geschriften luiden:

De kapokcultuur op Java, door G. F. J. Bleij; De kapokhandel, door W. de Cocq Bruning; en Kapokcultuur op Europeesche ondernemingen en van de Inlandsche bevolking, door Ch. Mac Gillavry.

Een vierde geschrift, samengesteld door dr. Th. Wurth, dat moet handelen over ziekten en plagen der kapok, kregen we tot nu toe niet in handen.

Het Recht in Ned.-Indië.

In Nos. 9 en 10 van deel 96 van het rechtskundig tijdschrift „Het Recht in Ned.-Indië", houdt Mr. M. L. M. van der Linden een uitvoerig betoog over de wenschelijkheid van een kadaster voor het Inlandsche grondrecht. Deze — volgens den schr. hoognoodige maatregel — zou een vermeerdering van werk tengevolge hebben, hetgeen aan de landraadgriffiers, als bewaarders van het kadaster, zou kunnen worden opgedragen. De uitgaven van een en ander stelt hij op ƒ 300.000 's jaars, welk bedrag gevonden kan worden door het heffen van rechten op den overgang van 't grondrecht en het bezwaren daarvan.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 39: De suikerhandel van Amsterdam van 1813 tot 1894, door J. J. Reese, besproken door H. C. Prinsen Geerligs. — De aanleg der lijn Cheribon—Kroja. — Overeenkomst van de Regeering met de Kon. Paketvaart-Maatschappij, tot subsidieering der Java-Australië-lijn. — Kultuurberichten. (Periodieke staat van de maalresulten van de Java-suikerfabrieken. — Het secretariaat van het Ned.-Indisch Landbouwsyndicaat. — De peperspeculaties te Batavia. — De Oostenrijksche tabaksregie en de Sumatra-tabak. Enz.) — Kleine mededeelingen. (De eerste tentoonstelling voor Europeesche nijverheid te Soerabaja. — Parelvisscherij in Australië. Enz.) — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

De heer J. J. Meyer over desahoofden op Java.

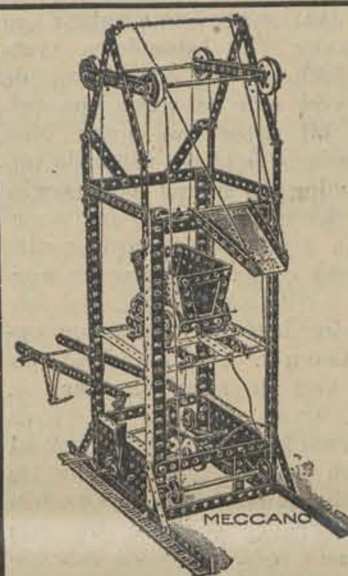
Van 11-16 October 1909 is te Parijs een congres gehouden, waaraan door den heer J. J. Meijer, oud-assistent-resident, als eenige Nederlander werd deelgenomen. Uit het onlangs verschenen, zeer omvangrijke, verslag van dat „Congrès des anciennes colonies" blijkt, dat de heer M. ook deel heeft genomen aan de werkzaamheden. In een artikel, „L'administration des communes à Java" (blz. 246 en volgende), geeft hij een uiteenzetting o.a. van de positie, verplichtingen en rechten van de desahoofden op Java.

School tot opleiding van Inl. artsen.

Van het door den heer H. F. Roll, directeur der school tot opleiding van inlandsche artsen te Weltevreden (thans hier te lande met verlof) samengestelde „Leerboek der gerechtelijke scheikunde" is het 2e deel verschenen. Het telt niet minder dan 452 blz. gr. 8o. druks en handelt over kindermoord, vergiftiging en onverwachte, niet-gewelddadige dood.

Aanteekeningen op de begrooting van Nederlandsch-Indië voor 1912, uitgave van de Vereeniging Moederland en Koloniën.

Zeer vroeg is „Moederland en Koloniën" dit jaar gereed met zijn beschouwingen van verschillende medewerkers op de Koloniale begrooting. Zoo bestaat er nog even kans, dat zij zelfs nog invloed kunnen uitoefenen op het Voorloopig verslag, waarvoor de commissie dezer dagen bijeen is gekomen. Mogen de leden der Volksvertegenwoordiging overigens de aandacht aan deze aanteekeningen geven, die zij verdienen en ook gebruik maken van een andere gelegenheid, die hun geboden wordt om hun blik op de begrooting te verruimen, door de voor-

dracht 10 dezer daarover te houden, door den resident A. J. N. Engelenberg in een vergadering van dezelfde vereeniging (zie aankondiging elders in dit blad).

De aanteekeningen zijn door de medewerkers in hoofdzaak volgens twee methodes bewerkt, volgens de eene geeft de schrijver een artikel waarin hij die aanhangig gemaakte voorstellen bespreekt, waarover hij iets van belang heeft op te merken; volgens de andere worden de paragrafen, die nieuw zijn op deze begrooting, of waarvoor meer uitgetrokken wordt dan voórdien, opgesomd, en daar eenig commentaar aan verbonden. De eerste manier van behandelen verhoogt zeer de aantrekkelijkheid van het lezen, de laatste herinnert wat te veel aan de wijze van afdoen van een dienststuk bij wijze van nota. Misschien kunnen de medewerkers, bij een volgende uitgave, van deze „aanteekening op hunne aanteekeningen" eenig voordeel trekken: naar het ons voorkomt, kan de omvang van den bundel daardoor minder- en de aantrekkelijkheid ervan nog grooter worden.

De heer J. E. de Meyier heeft de algemeene opmerkingen en de afd. Gouv. bedrijven behandeld. Justitie is van de hand van Mr. A. van Gennep; Binnenl. bestuur op Java en Madoera van J. G. van Heijst, die het vooral heeft over de voorgenomen bestuursreorganisatie. De resident A. J. N. Engelenberg nam de buitenbezittingen voor zijn rekening en treft bij zijn beoordeeling van de regeeringsplannen voor het onderwijs in de Minahassa vrijwel geheel samen met Mr. C. Th. van Deventer, die het Inlandsch onderwijs bespreekt. Voor het Europeesch onderwijs gaf Th. C. G. Valette; voor Eeredienst M. Joustra; voor Burgerl. openb. werken M. IJpelaar; voor Oorlog H. A. Kooij; voor Marine J. W. Termijtelen, en voor Landbouw een outsider de aanteekeningen.

* *
*

Ten slotte nog eenige titels van geschriften van recenten datum:

Het bosch- en dienstreglement van 1897, zooals ze werden gewijzigd en aangevuld tot 1910 met Aanhangsel. Samengesteld door F. W. Snepvangers (Semarang—Den Haag, G. C. T. van Dorp & Co.)

Handleiding voor den dienst der in- en uitvoerrechten in Nederl.-Indië, met tariefwet, tariefordonnantie en ordonnantie op de heffing en verzekering van genoemde rechten (Batavia, Ruijgrok & Co.)

De „Landrente-belasting-werkzaamheden in 1910." Door den wd. inspecteur voor de landelijke inkomsten en verplichte diensten N. M. C. Verweij Mejan. Met 9 bijlagen. (Batavia, Topographische Inrichting).

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 6 Sept. '11.
De Locomotief t/m 5 idem.
Het Soer. Handelsblad t/m idem.
De Sumatrapost t/m idem.
Tjahaja Sumatra t/m idem.
De Indische Mercuur No. 40.
Handelsberichten v/h. Dep. v. Landbouw.
Kort verslag 2e K. St.-G.
Weekblad voor Indië No. 0j
De Banier No. 35.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

La Gazette de Hollande.
Nederl. Staatscourant.
En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

MEDEDEELINGEN.

Van de Vereeniging „Moederland en Koloniën":

VERGADERING op Dinsdag 10 October a.s., 's avonds kwart vóór acht, in het Zuid-Holl. Koffiehuis, zaal 4, Den Haag.
Onderwerp: De begrooting van Ned.-Indië voor 1912.
Inleider: de heer A. J. N. ENGELENBERG, resident B.B. in Ned.-Indië, met verlof.

Namens het Bestuur,
G. NYPELS, Secr.

Den Haag, Will. de Zwijgerlaan 5.

Leden kunnen, ook op den avond zelf, nietleden voor introductie opgeven. Geïntroduceerden mogen aan het debat deelnemen.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Hoofdbestuursvergadering der Vereeniging Oost en West, te houden op Zaterdag den **28sten October** 1911, des namiddags ten **2½ ure**, in het lokaal der Vereeniging, Heulstraat 17 te 's-Gravenhage. (Ingevolge art. 7 al. 1 van het Huish. Reglement).

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen der vorige Hoofdbestuursvergadering. (Zie K. W. 13 Juli 1911, No. 28).
3. Mededeelingen met betrekking tot:
   a. het Informatiebureau;
   b. de in Nederland studeerende jongelingschap uit Oost- en West-Indië;
   c. de Regeeringssubsidie;
   d. het Koloniaal Weekblad.
4. Goedkeuring van:
   a. het gewijzigde Reglement der Studiecommissie;
   b. het Reglement der Studenten-afdeeling te Leiden.
5. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

De Secretaris,
E. VAN ASSEN.

De **maandelijksche samenkomst** van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging en de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag* den *19den October* 1911, 's avonds ten **8½ ure**, *Heulstraat 17, den Haag.*
Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden.

	Contributie.
J. M. Andreas, Machin. Gouv. Marine N.-I. A'dam	f 2.—
L. Heijmans, Leeraar M. O. N.-I., „	„ 2.—
H. J. Theijs, Machin. Gouv. Marine N.-I., A'dam	„ 2.—
J. H. Delgorge, Adj.-Inspect. Opium-Regie, Deventer	„ 2.—
J. F. van Mansfelt, 1e Luit. Inf. N.-I. L., 's-Hage	„ 2.—
E. J. v. Dijk, Onderw. 1e Kl. N.-I., „	„ 2.—
J. E. Weijzig, Griff. b/d Landr. m.v., „	„ 2.—
L. Th. Wolterbeek Muller, Contr. B.B., „	„ 2.—
C. A. Rogge, Kapt. Inf. O.-I. L., „	„ 3.—
E. J. Kroesen, Maj. Inf. O.-I. L., „	„ 5.—
H. van der Wielen, Journalist, „	„ 2.50
P. H. Hondius v. Herwerden, Contr. B.B., 's-Hage	„ 2.50
H. J. Kijlstra, „	„ 2.—
Ph. K. Steinmetz, Notaris N.-I., „	„ 2.50
H. C. van der Bos, Contr. B.B., „	„ 3.—
G. Bousquet, Opz. 2e kl. B.O.W., „	„ 2.50
H. F. Th. van der Heijden, Ambt. post. en telegr. N.-I., 's-Hage	„ 2.—
S. F. H. v. Raalten, Archit. B.O.W., „	„ 2.—
Dr. D. Bos, Lid der 2de Kamer, Dir. Ned. Hyp. Bank, 's-Hage	„ 3.—
P. H. Erkelens, O.-I. Ambt. m.v., „	„ 2.—
F. J. Eijsenburger, „	„ 3.—
L. van Kesteren, Contr. B.B., „	„ 2.50
W. R. March, Contr. B.B., „	„ 2.—
H. Polak, O.-I. Ambt. m.v., „	„ 5.—
F. de Ridder, Civ. gezagv. Gouv.-Mar. „	„ 2.50
H. R. Sinia, O.-I. Ambt. m.v. „	„ 2.—
J. Jütte, Beh. Kol. Vaart W.-I., „	„ 2.—
T. C. Nelson, O.-I. Ambt. m.v., „	„ 3.—
Mevr. de Wed. C. C. H. Smit, geb. Groontenhuis, 's-Hage	„ 2.50
E. E. V. Brouwer, Groningen	„ 2.50
J. G. Albers, O.-I. Ambt. m.v., Nijmegen	„ 2.50
Dr. S. E. Boonsma, Mil. Apoth. O.-I. L., Katwijk aan Zee	„ 5.—
J. A. Liems, Dir. plantage La Liberté, Paramaribo	„ 2.50
H. J. Duijvelaar, Teteringen	„ 2.—
G. A. N. Scheltema, Secret. Dep. v. Marine N.-I., Utrecht	„ 2.50
W. Grondijs, Onderwijzer N.-I., „	„ 2.—

ADVERTENTIËN.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20** per **50 ex.,** plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat No. 56.**

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Onmiddellijk beschikbaar voor de reis naar Indië, een mannel. inl. bediende, zeer betrouwb. (reeds 10 jaar in dienst) en zeer geschikt bij kleine kinderen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 41. Donderdag 12 October 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

De instelling van een korps civiele gezaghebbers voor de Buitenbezittingen volgens de plannen tot reorganisatie van het bestuurswezen in Nederlandsch-Indië.

(Slot).

Slechts door deze beschreven, doelmatige opleiding zullen de aanstaande civiel-gezaghebbers geschikt worden gemaakt om het dagelijksch bestuur van een ressort uit te oefenen.

Het zou dan evenwel noodig zijn, dat zij niet onder de directe bevelen van het bestuurshoofd van een afdeeling (Resident), dat door zijne vele uiteenloopende werkzaamheden veelal verhinderd zal worden om hunne ressorten vaak te bezoeken, komen te staan, maar onder die van een Assistent-Resident.

Deze zal dan niet met het dagelijksch bestuur van een onderafdeeling moeten worden belast, zoodat dit ook op zijn standplaats door een civiel gezaghebber wordt uitgeoefend, doch zal het toezicht moeten houden op het bestuur der civiele gezaghebbers, die dus aan hen rechtstreeks ondergeschikt zullen moeten zijn.

Verder zal de rechtspraak over alle zaken, waarvan de berechting niet tot de bevoegdheid van de civiele gezaghebbers behoort, aan de Assistent-Residenten moeten worden opgedragen, zoodat de Europeesche ambtenaren van den algemeenen bestuursdienst een groote mate van rechtswezen zullen moeten bezitten.

Bij de regeling hunner opleiding zal er voor behooren te worden gewaakt, dat de studie der Inlandsche talen niet worde opgeofferd aan die van het recht, zoodat zij nevens een groote mate van rechtskennis de noodige kennis bezitten van het Maleisch en het Javaansch om zich in beide talen behoorlijk te kunnen uitdrukken en zich ook, waar noodig, op de studie van de overige in Nederlandsch-Indië gesproken talen en dialecten te kunnen toeleggen.

Aldus zullen zij in staat worden gesteld, om op de Buitenbezittingen de civiele gezaghebbers op Java en Madura de Inlandsche hoofden te leiden en voor te lichten.

Het zal, met het oog op de nog gebrekkige communicatie in verband met de groote uitgestrektheid der op de Buitenbezittingen te vormen afdeelingen, raadzaam zijn om aan de Assistent-Residenten aldaar een niet te groote onderafdeeling aan te wijzen, zoodat zij niet meer dan 3 à 4 civiele gezaghebbers onder hun bevelen zullen hebben.

Worden hunne onderafdeelingen te groot gemaakt, dan zullen zij niet vaak genoeg de ressorten hunner onderhoorige civiele gezaghebbers kunnen bezoeken en deze te veel aan zichzelf worden overgelaten, terwijl ook de berechting der rechtszaken vertraging zou ondervinden.

Volgens de memorie van toelichting op het bovenbedoeld wetsontwerp zoude voor de Buitenbezittingen slechts op 50 Assistent-Residenten worden gerekend.

Het lager aantal Assistent-Residenten op de Buitenbezittingen in vergelijking met Java en Madura houdt verband, behalve met enkele bijzondere omstandigheden, die echter in de memorie van toelichting niet zijn bekend gesteld, met het zooveel geringer bevolkingscijfer en met het feit, dat het dagelijksch bestuur voor de naaste toekomst daar in handen zal blijven voornamelijk van behoorlijk ontwikkeld Europeesch personeel.

Zal dit getal echter niet onvoldoende blijken te zijn?

De bedoeling der Regeering is toch de 7 gouvernementen op de Buitenbezittingen te verdeelen in 46 afdeelingen, waarvan het bestuur door residenten zal worden uitgeoefend, terwijl in die afdeelingen voor de algemeene bestuursleiding een of twee ass.-residenten zullen werkzaam zijn,

Thans zijn er op de Buitenbezittingen: 3 gouverneurs, 16 residenten, en 2 zelfstandige ass.-residenten, die dus te zamen 21 gewesten of residenties besturen met de hulp van 55 aan hen ondergeschikte ass.-residenten. *)

Volgens de bovenbedoelde memorie van toelichting zullen er zijn 46 residenten (afdeelingschefs), zoodat daar in Atjeh de gouverneur door een resident wordt vervangen, daarvan vermoedelijk 22 zullen worden geplaatst op de tegenwoordige gewestelijke hoofdplaatsen en dus 24 tegenwoordige ondergeschikte assistent-residenten door residenten zullen worden vervangen.

In het geheel zullen dus op 74 plaatsen residenten of ass.-residenten komen, waar thans ass.-residenten of controleurs bescheiden zijn, zoodat de 50 ressorten van ass.-residenten te uitgestrekt zullen worden om door hen behoorlijk te kunnen worden bereisd, en het toezicht op de civiele gezaghebbers ten eenemale onvoldoende zal zijn.

Het veel geringer bevolkingscijfer der ressorten mag toch geen reden zijn om deze te uitgebreid te maken, omdat de ass.-residenten, die de voortdurende contrôle over het bestuur daarvan zullen moeten uitoefenen, bij gemis van spoor- en tramwegen zich niet zoo snel zullen kunnen bewegen als dit op Java mogelijk is, zoodat men bij de vaststelling hunner ressorten, behalve op het bevolkingscijfer, ook op de middelen van communicatie zal behooren te letten.

Dat het dagelijksch bestuur in de ressorten der ass.-residenten in handen zal blijven voornamelijk van behoorlijk ontwikkeld Europeesch personeel mag evenmin aanleiding geven om die ressorten te uitgebreid te maken, daarvoor het toezicht en de voorlichting van de ambtenaren van den algemeenen bestuursdienst ook het veelvuldig bezoek van de ressorten der civiele gezaghebbers niet achterwege mag blijven.

*) In de begrooting voor het dienstjaar 1912 is voor de Buitenbezittingen gerekend op 51 Assistent-Residenten. Bovendien zijn er volgens den Regeerings-Almanak voor 1911 nog 4 tijdelijke Assistent-Residenten, waarvoor in de begrooting voor 1912 nog geen fondsen afzonderlijk zijn aangevraagd.

Dit is ook noodig om niet in dezelfde fout te vervallen, die in de memorie van toelichting aan de bestuursoefening wordt verweten, n.l. van g e m i s v a n s t e l s e l e n r e g e l m a a t, tengevolge van v r o e g t i j d i g e z e l f s t a n d i g h e i d der Europeesche dagelijksche bestuursambtenaren, van o n v o l d o e n d t o e z i c h t.

Daarom zal juist het getal ass.-residenten op de Buitenbezittingen na de invoering der reorganisatie grooter behooren te zijn dan thans het geval is, ten einde hen in staat te stellen om plaatselijk hunne onderhoorige civiele gezaghebbers voor te lichten en op hunne handelingen toezicht te houden.

Waar meer dan één ass.-resident in een afdeeling geplaatst is, zal derhalve slechts aan één de afdeelingshoofdplaats als standplaats behooren te worden aangewezen, en zullen de overigen op andere plaatsen moeten worden geplaatst.

Wat hunne bezoldiging betreft, deze zal in verband hiermede en met het maximum-tractement, dat m. i. aan de civiele gezaghebbers behoort te worden toegelegd, zoodanig moeten worden geregeld, dat ook h u n maximum-tractement wordt verhoogd. Dit zal derhalve evenals nu op *f* 900 's maands dienen te worden gebracht.

En kan de bezoldiging der residenten, ambtenaren die aan zulke hooge eischen zullen moeten voldoen, voldoende worden geacht?

Het ambt van Gouverneur toch, zal niet door alle ambtenaren van den algemeenen bestuursdienst worden bereikt en zullen de meesten hunner het wel niet verder brengen dan tot de betrekking van resident. Thans heeft een resident eene bezoldiging van *f* 1250 's maands; het zal dus noodig zijn om aan de toekomstige residenten, die voor hunne opleiding een zeer zware en kostbare studie zullen hebben gemaakt, als maximum althans geen geringere bezoldiging toe te leggen. Blijft het maximum daarentegen op *f* 1100 's maands bepaald, dan zal dit ongetwijfeld van nadeeligen invloed zijn op het aantal personen, die zich voor de nieuwe bestuursbetrekking willen bekwamen.

In verband hiermede is ook de bezoldiging van de gewestelijke bestuursadviseurs onvoldoende te achten en zal ook deze naar evenredigheid van die der residenten behooren te worden verhoogd.

Ook zou het raadzaam zijn om, ten einde de residenten en ass.-residenten er toe te brengen om hun ressorten zooveel mogelijk te bereizen, en wat de laatstbedoelde ambtenaren betreft den noodigen tijd aan de berechting der rechtszaken, die tot hunne bevoegdheid behooren, te besteden, hun geen vaste toelage voor reis- en verblijfkosten te geven, maar hun toe te staan voor hunne reizen naar een billijk tarief te declareeren.

De regeering is voornemens de reorganisatie geleidelijk in te voeren en daartoe gelijktijdig ter hand te nemen de instelling van twee gouvernementen, één op Java (waarschijnlijk West-Java) en één op Sumatra (Zuid- of West-Sumatra).

Zou het niet wenschelijk zijn eerst met de instelling van één gouvernement (West-Java) te beginnen?

Men kan dan zien welke moeilijkheden aan de invoering der reorganisatie op Java verbonden zijn en trachten die te boven te komen.

Men doet aldus ondervinding op, waarvan men

later bij de instelling van het gouvernement West-Sumatra, dat van de voorgenomen gouvernementen der Buitenbezittingen wel het allereerst voor de instelling daarvan in aanmerking behoort te komen, partij kan trekken.

Het ware zeker wijzer om eerst het bestuurswezen op geheel Java te reorganiseeren alvorens met de reorganisatie daarvan op de Buitenbezittingen een aanvang te maken.

De toestanden aldaar verschillen toch nog aanmerkelijk met die op Java en de middelen tot communicatie tusschen de verschillende tegenwoordige gewesten, die tot gouvernementen moeten worden samengevoegd, zijn nog zeer gebrekkig of ontbreken geheel, zoodat de instelling van sommige gouvernementen wellicht tot een veel langzamere afdoening van zaken zal leiden.

Daarom ware het raadzaam om tot de instelling der gouvernementen op de Buitenbezittingen eerst dan over te gaan, nadat die op Java en Madoera reeds geheel tot stand is gekomen en de nieuwe regeling daar reeds eenigen tijd heeft gewerkt.

Het is toch in het belang der economische ontwikkeling dier bezittingen niet wenschelijk te achten om het initiatief der residenten aan banden te leggen, daar daarvan voor een groot deel de vooruitgang van de tegenwoordige gewesten afhangt.

Eerst wanneer in een toekomstig gouvernement op de Buitenbezittingen een toestand zal zijn ingetreden welke die van de tegenwoordige gewesten op Java en Madoera nabijkomt, zal het oogenblik aangebroken zijn om met de instelling van zulk een gouvernement een aanvang te maken.

Tot al de gouvernementen zijn ingesteld, ware dan de taak van den Gouv.-Generaal te verlichten door hem voor de afdoening der minder belangrijke zaken een Luitenant-Gouv.-Generaal toe te voegen, waartoe artikel 4 van het regeerings-reglement de bevoegdheid verleent.

De regeering houde evenwel bij de reorganisatie van het bestuurswezen, zoowel op Java en Madura als op de Buitenbezittingen, in het oog, dat goede dienaren goed moeten worden betaald en daarom, wil de zuinigheid de wijsheid niet bedriegen, zij niet te karig moet zijn met de regeling der inkomsten, en het doen van uitgaven voor de opleiding van bestuursambtenaren, die alleszins voor hun taak berekend zijn.

J. F. H. SCHULTZ VAN VLISSINGEN.

Uit de O.-I. Mail.

Het **cholerarapport** in de Bat. bladen van 13 Sept. j.l. meldde:

Onder behandeling waren 7 patiënten; bijgekomen 8 oosterlingen; overleden 7 oosterlingen; blijven nog onder behandeling 1 Europeaan en 7 oosterlingen.

De berichten van 12 Sept. jl. omtrent de **pest** luiden:

M a l a n g: Bijgekomen in Karanglo 1 pestgeval en 20 koortsgevallen; ingeleverd 28440 ratten; S o e r a b a j a: geen bijzonderheden; K e d i r i: bijgekomen 1 verdacht pestgeval; ingeleverd 258 ratten; M a d i o e n: Van vroeger gemelde koortsgevallen 1 overleden.

Het S o e r. H b l d. zegt omtrent de laatstgenoemde plaats: Behalve builenpest heerscht er huid- en bloedpest in twee dessa's, 5 paal buiten de kotta; daar wonen werklieden, die zand brengen voor de nieuwe werkplaatsen der S.S., waar reeds gevallen voorkwamen.

Groote brand te Priok. In den avond van 9 Sept. j.l. woedde te Tandjong-Priok een hevige brand in de tank-installatie der Firma Pitcairn Syme & Co., ten oosten van de havenkom, op den weg naar P e t i t T r o u v i l l e. Twee en een half millioen liter petroleum, tegelijk aan het branden! Dat wil zeggen: een brullende vlammenzee, een licht, helderder dan de dag, een hitte, die alles in den omtrek schroeide. Zoo lezen wij in het N i e u w s v. d. D a g v. N.-I.

Daar het vuur nog tot laat in den avond doorbrandde, begaven velen zich naar Priok om het onvergelijkelijk schoone schouwspel te bewonderen.

Men heeft aan aftappen van het brandbare vocht gedacht, om de onderste lagen te redden: het vuur aldus van zijn voedsel te berooven.

Maar er was geene plaats, waarheen men het gevaarlijke goed pompen kon. En dus zat er niets anders op dan het te laten uitbranden.

De schade is aanzienlijk, niet alleen door het groote quantum olie, dat verloren gaat, maar vooral door het vernielen der kostbare tanks, die maar niet in een ommezien weer kunnen worden opgebouwd, zoodat er geene opslagruimte is.

De Firma Pitcairn Syme & Co., agenten voor den verkoop van olie-in-bulk van de Asiatic Petroleum Coy., had den inhoud der tanks verzekerd bij de Royal and New Zealand Ins. Coy., waarvan zijzelve de vertegenwoordigster is.

Bestuursindeeling. Bij Gouvernements-besluit is het gebied der afdeeling West-Nieuw-Guinea, bestaande uit het gedeelte van Nederlandsch Nieuw-Guinea van Tandjong Selee tot Kaap Steenboom (Poelau Naurio) en omliggende eilanden, waaronder ook het eiland Misool van de groep der Radja-Amat, met bijbehoorende eilanden, van genoemd gewest afgescheiden en gevoegd bij de residentie Amboina, en zijn in verband daarmede eenige voorzieningen getroffen.

Chineezen-wijken. Bij Gouvernementsbesluit is een ordonnantie vastgesteld houdende bepaling, dat in de residentie Lampongsche districten ook te Kota Agoeng, afdeeling Semangka, een wijk voor Chineezen zal zijn.

Bezoek van den Landvoogd aan Soerabaija. Voor zoover het S o e r. H b l a d inlichtingen heeft verkregen is het voorloopig programma van het bezoek van den gouverneur-generaal als volgt samengesteld:

Het s.s. Rumphius zal den gouverneur-generaal en het gevolg naar Soerabaja vervoeren, waar het hoog gezelschap vermoedelijk op 5 October 's morgens vroeg zal arriveeren.

Dienzelfden dag zal de eerste spade in den grond worden gestoken voor de groote havenwerken.

Op 6 October zal een bezoek gebracht worden aan één der suikerfabrieken. Definitief is nog niet besloten of een fabriek in de afdeeling Sidoardjo of Modjokerto zal bezocht worden.

De audiëntie zal plaats vinden op 7 October en zal op dienzelfden datum 's avonds door den resident een diner worden aangeboden aan ambtenaren en autoriteiten.

Zondag 8 October zal in vrome overpeinzing worden doorgebracht, terwijl de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat Ds. Pera dien dag den gouverneur-generaal in zijn kerk aan de Djoearlaan onder zijn gehoor zal hebben.

Op 9 October zal een bezoek worden gebracht aan verschillende instellingen, waaronder het marine-établissement.

Zijn wij goed ingelicht, dan zal 10 October een bezoek per auto worden gebracht aan het zendelinghospitaal te Modjowarno, en gaat de landvoogd 11 October of per stoomtram N. I. S. of per s.s. Rumphius naar Semarang.

Een en ander moet nog uitgemaakt worden, in verband met een eventueel bezoek aan de D. P. M. te Tjepoe.

De landvoogd moet het bovenstaande nog goedkeuren, zoodat wijzigingen in dit plan mogelijk zijn.

Stijgende rijstprijzen. De N. S o e r. C r t. verneemt dat de rijstprijzen op Java stijgende zijn, wegens de dringende vraag naar dat artikel in Hongkong en China. De leverings-contracten, door handelaren voor levering Sept. Nov. gesloten, worden met goede winst aan handelaren te Hongkong overgedaan.

De slechte rijst. — Over de proeven met de rijst van Siam, die in het leger genomen worden, zijn de militairen slecht te spreken. Sedert de terugkomst van de groote marscheoefening heerscht er onder hen een algemeene buikkramp en diarrhee. Nu is het mogelijk dat dit voor een deel nog het gevolg is van de onvoldoende voeding en de ligging in de openlucht, maar de militairen geven zonder uitzondering de rijst de schuld. Merkwaardig dan ook, dat zij die ,,buiten menage'' zijn, d. w. z. hun eigen voedsel koopen, van de ongesteldheid geen last hebben. Ook op Tjimahi doet zich hetzelfde verschijnsel voor. Aldus de P r. B o d e.

De groote manoeuvres. — De correspondent van H e t B a t. N b l a d te Bandoeng schrijft aan zijn blad:

Met het oog op de groote manoeuvres, die den 12en September beginnen, worden thans reeds maatregelen getroffen, zijn eigenlijk al getroffen, om door den verzwaarden dienst op de lijnen der S.S. de gewone treindiensten geen stagnatie, althans zoo min mogelijk stagnatie te doen ondervinden. Ook zullen de eerste dagen spoorautoriteiten zich persoonlijk met den gang van zaken bemoeien totdat men omtrent het verdere transport gerust kan zijn. Vermoedelijk zullen ook van hier eenige afdeelingschefs zich naar Poerworedjo begeven. Poerworedjo is namelijk het station, van waar uit de zware militaire transporten moeten worden geëxpedieerd.

Het is voor den dienst der S.S. een K r a f t l e i s t u n g zoo eventjes elf duizend man te transporteeren in weinige dagen, zonder dat daardoor aan het gewone treinverkeer beteekenende vertraging zal worden veroorzaakt.

Reeds zijn de eerste officieren hier te Bandoeng

van elders aangekomen, die mede in verband met de groote manoeuvres maatregelen van militairen aard zullen hebben te treffen.

Het zal een heele drukte zijn en heel wat vreemdelingen naar onze stad brengen.

Omtrent de komst van den legercommandant zelf is nog niets naders bekend. Hij zal vermoedelijk den laatsten dag voor de manoeuvres eerst hier zijn en zelfs niet onwaarschijnlijk dadelijk doorgaan naar het terrein der oefeningen.

Hooge ruzie. — Onder dit opschrift meldt Het Soer. Nwsblad:

„Van betrouwbare zijde vernemen wij dat de oneenigheid tusschen den gouverneur-generaal en den legercommandant in scherpte toeneemt, en dat het aftreden van laatstgenoemde spoedig te wachten is."

Kunst in Indië. — De schilder C. L. Dake Jr. hield van 20 tot 25 September eene tentoonstelling van zijne werken in de Loge te Soerabaja.

De reorganisatie v/d. korpsen gewapende politie-dienaren op de Buitenbezittingen. — Zooals men weet, is de oud-majoor der cavalerie A. B. J. W. Posno sedert het laatst van het vorige jaar ter beschikking gesteld van den Directeur van Binnenl. Bestuur.

Het bij de begrooting ingediende voorstel tot reorganisatie van de korpsen gewapende politiedienaren is van hem afkomstig.

Het voornemen bestaat — naar De Javabode van 12 September berichtte — dat de heer Posno bij aanneming van het voorstel benoemd zal worden tot inspecteur-generaal van die korpsen en tevens tot chef van de afdeeling gewapende politiedienaren bij het Departement en wel op het maximum van het aan de voorgestelde betrekking verbonden tractement van *f* 900 met een verhooging van *f* 100 na drie jaar.

De thans aan den heer Posno toegevoegde kapitein der infanterie A. Hoorweg zou dan adjunctchef worden op een maandelijksch tractement van *f* 650 met 3 driejaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 100.

Chineesche inrichting voor middelbaar onderwijs en weeshuizen. De Bat. bladen vermeldden:

Staande een vergadering van Chineezen te Patekoan, werd door de aanwezigen voor een bedrag van *f* 22000 ingeteekend voor een inrichting van middelbaar onderwijs voor chineesche kinderen en hoopt men door inteekening verder de vereischte som bijeen te brengen.

Van andere zijde onder de Chineezen wordt stemming gemaakt om gelden bijeen te krijgen voor de oprichting van een gesticht voor chineesche weezen en verlaten kinderen, die thans voor de galg opgroeien.

Moederland en Koloniën.

Indische Begrooting.

In de gisteravond gehouden vergadering van bovengenoemde vereeniging leidde de heer A. J. N. Engelenberg, resident B.B. in Ned.-Indië, met verlof, de behandeling in van de Begrooting van Ned.-Indië voor 1912.

De inleider wenschte uiteen te zetten, welke principieele bezwaren tegen deze Begrooting bestaan, tegen de Indische Begrooting in 't algemeen, zooals zij jaar op jaar wordt opgemaakt. Men heeft in Indië te kampen tegen den druk der bureaucratie. Ons kapitaal wordt verteerd op verkeerde wijze. De Europ. bureaucratie is diep ingeworteld. Snouck Hurgronje heeft dit in zeer scherpe lijnen geteekend. De regeering is niet onverschillig voor den drang der ontwikkeling, maar men heeft te strijden tegen de halfslachtigheid en de laksheid der regeeringsorganen. Beschamend is hiertegenover het voorbeeld van de Gefedereerde Staten van Malakka, welke zich met groote snelheid ontwikkeld hebben. Met kloeke en vaardige hand zal ook bij ons moeten worden ingegrepen. Een wolk van getuigen zou daarvoor kunnen worden aangevoerd. De bureaucratie is geen acute ziekte, zij treedt chronisch op, omdat de oorzaak blijft voortbestaan.

Spr. ging de Indische Begrooting na om den voortgang van de ziekte aan te wijzen.

Eenige posten worden door spr. nader critisch besproken aan de hand van zijn in den door de Vereeniging uitgegeven bundel adviezen over de begrooting opgenomen beschouwing. O.a. wees hij op de voorstellen betrekkelijk het dessa-onderwijs en omtrent het gevangeniswezen; — waarna spreker's peroratie nogmaals de bestrijding van de bureaucratische centralisatie omvatte. Wij, die zooveel te danken hebben aan Indië, behooren den tol der dankbaarheid te betalen door met kracht te streven naar een werkelijk goed bestuur van Indië, zonder moedeloos te worden, zonder twijfelzucht, zonder dat wij ons schikken in het voortbestaan van het kwaad; maar voerende een strijd voor recht; onze tegenstand zij niet een lijdelijke; positief behoort hij te zijn.

Spreker's voordracht vond warme toejuiching.

Bureau voor Handelsinlichtingen.

Door het Koloniaal Museum zijn in het Bureau voor Handelsinlichtingen (aan de Oudebrugsteeg bij de Beurs) te Amsterdam gedurende het vierde kwartaal van het jaar 1911 ter bezichtiging gesteld de navolgende 12 artikelen, zijnde het 34ste twaalftal sedert het begin dezer kwartaaltentoonstellingen.

1. Gomoetoe (indjoek): bladschede van den Arènpalm (Arenga saccharifera Labill.) en touw van deze vezelstof bereid. Geschenk van den heer A. E. Kerkhoven, te Apeldoorn.

2. Vezelstoffen uit Suriname. Geschenk van den heer J. H. Ad. Horst, Plantage „Lust en Rust", Suriname.

3. „Caroa", vezelstoffen van Braziliaansche Bromeliaceae. Geschenk van den heer dr. C. E. Jul. Lohmann, Laboratoria de chemica vegetal, Muzeu Nacional, te Rio de Janeiro.

4. Boeloeba-vezel, van Gomphocarpus semilunatus A. Rich. (G. physocarpus E. Mey). Geschenk van den heer professor dr. A. Zimmermann, directeur van het Kaiserl. Biolog.-Landwirtschaftl. Institut, Amani, Duitsch Oost-Afrika.

5. Monsters Para-caoutchouc (plantage-caoutchouc van Hevea brasiliensis Muell Arg., van „Nieuw Clarenbeek" en van „Waterland", en wilde caoutchouc van Hevea guyanensis Aublet). Geschenk van de sub-commissie voor Suriname, tentoonstelling Brussel, 1910.

6. Monsters Hevea- en Ficuscaoutchouc, bereid zonder gebruik van chemicaliën. Geschenk van den heer C. J. de Vogel, te Warnasari, Java.

7. Caoutchouc uit Djeloetoeng (Dyera constulata Hook. fil.) Geschenk van The United Malaysian Rubber Co., te Londen.

8. Los zout en zoutbriketten, van het Gouvernements-Zoutmonopolie, met analyse. Geschenk van het Departement van Gouvernementsbedrijven, te Weltevreden. Met keukenzout, in kristallen. Geschenk van den heer L. J. M. Bouvy, te Muiden.

9. „Paper-bark", de bast van Melaleuca Leucadendron L., uit Australië.

10. „Thitsi", („Black varnis"), van Melanorrhoea usitata Wall. Geschenk van den heer A. Rodger, Imperial Forest Economist, Dehra Dun, U. P., Engelsch-Indië.

11. Ivoor uit de Gajoelanden. In bruikleen van den heer G. F. van Laaren, off. v. gez. 1e kl., Ned. Oost-Indië.

12. Seeligmann und Zieke, Handbuch der Lack- und Firnis-Industrie. Een onlangs verschenen werk, dat de aandacht verdient van belanghebbenden bij bovengenoemde takken van nijverheid.

De directeur van het Koloniaal Museum, dr. J. Dekker, is in het Bureau voor Handelsinlichtingen iederen Woensdag van 11½ uur v.m. tot 1 uur n.m. te spreken. Alle inlichtingen, voor zooverre zij geen analyses in het Laboratorium behoeven, worden kosteloos verstrekt.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Een oud-gouverneur uit Oost of West, die zich laat interviewen, is een rara avis. Zulk een witte raaf heeft zich Mr. D. Fock, oud-gouverneur van Suriname, getoond, toen hij aan den Haagschen correspondent van de Telegraaf (zie het avondblad van 27 September) een interview toestond.

Aan het slot van het vraaggesprek vindt men de verklaring van de zeldzaamheid van het geval: „een afgetreden gouverneur heeft altijd den schijn tegen zich, dat hij zijn eigen beleid moet verdedigen."

In zekeren zin geldt dit voor alle ambtenaren en voor allen, die een verantwoordelijke positie hebben bekleed.

Vele van Mr. Fock's beschouwingen komen zoozeer overeen met hetgeen bij herhaling in dit Weekblad is verdedigd, dat overneming van het een en ander uit het interview niet mag worden nagelaten.

In No. 14 van dit Weekblad werden uit de Mem. v. Toelichting bij de Sur. begrooting voor 1912 deze woorden aangehaald: „...,Maar alleen een verbetering van den economischen toestand der kolonie kan tot een blijvenden vooruitgang leiden en de kolonie langzamerhand brengen tot den normalen toestand, waarin zij niet slechts de huishoudelijke uit-

gaven, maar ook de renten en aflossingen der leeningen uit eigen middelen bestrijdt"...

De bewerker van de rubriek Suriname knoopte daaraan de volgende opmerkingen vast: „Dat is de goede weg, zooals ook ingezien is door alle Gouverneurs, die een juist inzicht in den toestand hadden verkregen. Geen gepeuter om eenige duizenden te bezuinigen op een begrooting van millioenen, bezuinigingen, die in den regel spoedig blijken duur gekocht te zijn. Geen „onnoodige opdrijving van uitgaven", maar geen afpingelen van eenige armzalige honderden guldens. Dit klein gedoe leidt de aandacht af van de groote zaken."

Op de vraag van den journalist, of de bestuursorganisatie, gelijk beweerd wordt, te kostbaar is, zei de oud-gouverneur met groote beslistheid: „Dat is zeer bepaald niet het geval. Er valt naar mijn meening heel weinig te bezuinigen. Zeker, er is een voorstel gedaan om de organisatie van de rechterlijke macht te wijzigen en de verlofsregeling der ambtenaren is verminderd. Dat spaart eenige duizenden uit, maar van veel belang is het niet. Misschien ook, dat er hier of daar een schrijver of een klerk kan worden gemist, maar dat is immers niet van beteekenis. Over 't algemeen is het aantal ambtenaren zoo krap mogelijk toegemeten. De hoofdambtenaren worden daarbij beslist te laag betaald en de lagere amtenaren verdienen ook niet veel. Veel te bezuinigen valt er daarom geenszins. Men vergete niet, dat een kolonie van 90.000 inwoners, over een groote uitgestrektheid verspreid, van zelf kostbaar is."

„Dus — vroeg de interviewer — de verleden jaar in de Tweede Kamer verkondigde stelling, dat er een zekere luxe in de bestuursorganisatie zou heerschen..."

„Is absoluut onwaar", verklaarde de heer Fock herhaaldelijk met veel nadruk.

In de N. R. Ct. van 26 Januari 1911 (zie ook dit Weekblad, No. 5 van dit jaar), zeide Mr. G. H. Barnet Lyon: ... „Voor die verbetering (van den ongunstigen financieelen toestand) is van bezuiniging van een reorganisatie op meer bescheiden voet van onze kostbare koloniale huishouding bitter weinig te verwachten. Hoevele jaren toch staan deze desiderata niet reeds op het bestuurs- en regeeringsprogram; en wat is daarvan tot nu geworden? Ligt hierin niet reeds prima facie een bewijs, dat in goeden, gezonden zin al zeer weinig in deze richting te doen valt?"

Sedert de heer Van Sypesteijn, een kleine 40 jaar geleden, als gouverneur naar Suriname vertrok met het program „subsidievermindering quand-même" heeft „bezuiniging" op het program gestaan, ofschoon — dit mag gelukkig geconstateerd worden — de natuur dikwijls sterker was dan de leer. Wordt het geen tijd, dat men bij de behandeling van Surinaamsche aangelegenheden het woord bezuiniging schrapt uit het woordenboek van het departement van Koloniën?

De tijd, dien men gebruikt om na te snuffelen waar men een bedragje op de begrooting kan schrappen, kan nuttiger besteed worden.

Op de begrooting voor 1912, die spoedig aan de orde komt, zijn in Suriname eenige kleine verbeteringen van de traktementen van slechtbezoldigde ambtenaren voorgesteld. Het is te hopen, dat de Minister daarin niet het snoeimes zet en mochten „Surinaamsche specialiteiten" in de Tweede Kamer de rol van bezuinigers willen spelen, dan mogen de leden van de Surinaamsche commissie, die tevens kamerleden zijn, daartegen met kracht opkomen op grond van hun in de kolonie verworven inzicht in de zaken.

Volgens de meening van Mr. Fock verdient het aanbeveling voor de belangrijkste functies Nederlandsche ambtenaren voor 3 à 5 jaren naar Suriname te detacheeren. Het antwoord, dat de geschiedenis geeft op de vraag of detacheering voor zoo korten tijd wenschelijk is, kan niet bepaald gunstig genoemd worden, maar het is hier niet de plaats om verder daarop in te gaan.

Uit het interview tenslotte nog dit:

— Dus de toekomst van Suriname kan gunstig zijn?

— Ja — onder de reeds vermelde voorwaarde, dat het gouvernement niet schroomt er geld in te steken. Het land is vruchtbaar, er zijn groote rivieren, die den afvoer van producten zeer gemakkelijk maken, alle voorwaarden zijn aanwezig voor 'n gunstige ontwikkeling, ofschoon het verkrijgen van goede werkkrachten een bezwaar blijft. Men moet echter niet krap steunen. Zooals het nu gaat geeft het niets. De eischen van het bestuur worden, gelijk overal, toch iederen dag hooger, waardoor het subsidie van het moederland toch stijgt. Er is in de wetgeving nu reeds een achterstand, die moet worden ingehaald. Alleen met flinken geldelijken steun van het gouvernement, zal Suriname zich kunnen ontwikkelen. Ik heb voorstellen gedaan om nieuwe belastingen op te leggen, die ten slotte ook alle door de Staten zijn goedgekeurd. Maar zoolang de economische toestand niet verbeterd, zal het onmogelijk zijn, nog tot verdere verhooging van belasting over te gaan. Een lichtpunt bij dit alles is de balata-industrie, die het zeer goed gaat."

***

Onder het hoofd „Nijverheid en Technische kunsten", geeft de N. R. Ct. van 29 Sept. dit bericht:

Edison is, na zijn bezoek aan Duitschland, weer naar de Vereenigde Staten vertrokken. Hij scheepte zich in te Hamburg, aan boord van de „Amerika" der Hamburg Amerika-lijn. De groote havenstad aan de Elbe had op den Amerikaanschen uitvinder grooten indruk gemaakt. En wat hij er nog het mooist had gevonden waren het dierenpark van Hagenbeck en de oplossing van het probleem der productiefmaking van eb en vloed, welke oplossing gevonden is door den ingenieur Pein. Deze uitvinder heeft vóór Edisons vertrek een paar maal met dezen geconfereerd over zijn — Pein's — vinding. Edison toonde de grootste belangstelling voor de teekeningen van den ingenieur en zeide bij het vertrek tot zijn vrouw: „Dat is de eerste mensch die er in slaagt, practisch een nuttig gebruik te maken van eb en vloed, waarvan het volk nut zal trekken."

En lachend voegde hij er aan toe: „Nu rest ons enkel nog maar, de zon aan ons dienstbaar te maken."

Sprekende tegen Pein, zeide Edison: „Ik had niet gedacht dat de oplossing zoo eenvoudig zou wezen."

Tot zoover de N. R. Ct.

Zou het niet op den weg liggen van de regeering om een onderzoek te doen instellen in hoever van de vinding van Pein voordeel ware te trekken in Suriname met zijn talrijke machtige stroomen waarin de getijen zeer krachtig werken?

Wie weet of men niet, met al de verbeteringen der moderne techniek, zal kunnen terugkeeren tot de zoogenaamde „waterwerken" op de suikerfabrieken, waaromtrent de heer Oudschans Dentz te Paramaribo de volgende bijzonderheden uit de Surinaamsche archieven heeft opgegraven:

„Op 7 Mei 1684 werd door Gouverneur Scharphuysen een octrooi verleend tot het maken van watermolens voor suikerriet. Dit luidde:

„alsoo ons door Jean Pierhattief Mr. Timmerman alhier vertoont is dat hij supplt nu eenige jaren hier herwaerts verscheyde watermolens hadde gemaakt ende nu een middel uytgevonden, waardoor deselvige watermolens, op een zeer gemackelijke en minder costelijcke manier als ooyt voor desen cunnen werden gemaakt, glijck het werck dat hij jegenswoordigh voor den WelEdele Gestr. Heer Gouverneur op Waterlandt onderhanden heeft wesen sal, dat hij daarenboven nogh hadde geleert en uytgevonden een middel om op eene bysondere manier de watermolens met een en 't selfde rat door de Ebb en vloet te doen malen voor die geene die aen de rivier cant en ter plaatse daar ebb en vloet gaat werden gezet.

Soo keerde hij supplt aengaande aan ons, onderdanig versoeckende dat wij den supplt gelief te verleenen octrooy of te privilegie omme in de Colonie alleen te mogen maecken soodanige waterwercken als hij jegenswoordigh op Waterland onder handen heeft gelijck mede die wercken die met Ebb en vloet cunnen maelen.

Soo is 't dat wij de saecke ent versoeck voors overgemerckt hebbende, ende genegen wesende ten bede van den supplt, alsmede om andere te encourageeren tot het uytvinden van soodanige........... gelycke dienstige wercke voor dese Colonie uit ons rechte wetenschap macht ende authoriteyt, den Supplt geconsenteert geaccord ende gecontroveert hebben" enz.

Het octrooi werd voor 20 jaren verleend met de bepaling, dat wie een dergelijk werk zou willen oprichten, aan Pierhattief zou moeten betalen 150 gulden en voor een werk dat met eb en vloed kon malen, de som van 300 carolyi guldens."

(De West van 5 Sept. 1911.)

Koloniaal Instituut.

Naar aanleiding van de voorgenomen overbrenging van het Koloniaal Museum van Haarlem naar Amsterdam en de behandeling van het terreinvraagstuk door den gemeenteraad, heeft de heer O. Kamerlingh Onnes zich met een adres tot den gemeenteraad gewend, houdende het verzoek om te besluiten:

a. dat het Koloniaal Museum, overgaande van Haarlem naar Amsterdam, allereerst vordert een centrale plaats in het stadsleven dezer koopstad en derhalve de Oosterbegraafplaats niet is de geschikte plaats,

b. maatregelen te nemen, dat de stichting te

Amsterdam door een krachtige ontplooiing werkelijk ten goede komt aan de moderne economische voorlichting van den meest breeden kring der burgerij,

c. aan de nieuwe stichting voor de wereldpositie van Amsterdam ruime geldelijke offers te brengen met den noodigen waarborg en het uitgesproken medezeggingschap voor de gemeente Amsterdam.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Atjeh. — a. *Menangkabauers.*

Een Menangkabauer, die reeds meer dan 10 jaar op Sumatra's Noordpunt verblijf houdt, waarschuwt in de **Oetoesan Melaijoe** van 6 Juli 1911, no. 53 zijn landgenooten ter Westkust van Sumatra, opdat deze zich geen gunstige voorstelling maken van den geldelijken voorspoed, als zij mochten besluiten hun land te verlaten om op Groot-Atjeh een bestaan te zoeken. Schrijver ontraadt zelfs die overkomst, want waar vroeger gemakkelijk *f* 1.50 per dag en per persoon kon worden verdiend, moet men zich in den laatsten tijd met het een derde gedeelte daarvan tevreden stellen. Chineezen, Arabieren, Klingaleezen, Bengaleezen, Maleijers en Javanen mogen zich gelukkig rekenen, wanneer zij er een eenigszins behoorlijk bestaan kunnen vinden als loontrekkende handelaar of ambachtsman.

Van de vreemde inlanders op Atjeh is het Menangkabausche element het sterkst vertegenwoordigd. Velen hunner zijn daarheen getrokken op goed geluk en verscheidenen hebben zich reeds met Atjehsche vrouwen vermengd en gezinnen gevormd. *)

Niettegenstaande de voorwaarden, waaronder het vreemde element op Atjeh moet leven, thans allesbehalve gunstig zijn, houdt de toeloop an Menangkabauers steeds aan, hoewel zij, volgens schrijver's meening, veel beter zouden doen in eigen land te blijven, niet alleen omdat zij dan minder gevaar loopen om het leven te komen, maar ook omdat zij op Atjeh in elk geval harder moeten werken, willen zij aan den kost komen. **)

Niemand van de vreemdelingen zou er vroeger over gedacht hebben op belangelooze wijze arbeid te verrichten, doch in den laatsten tijd kan men waarnemen, dat de Menangkabauers als vrijwilligers zonder loon, met hoop op eene plaatsing in de toekomst, zich laten te werk stellen op politiekantoor, op het bureau van den Atjeh-spoorweg en dergelijke.

Een en ander staat natuurlijk in nauw verband met het verschil in houding der Atjehers tegenover het Nederlandsch gezag vroeger en thans.

Betoonde het Atjehsche volk zich vroeger hetzij lijdelijk of vijandig, bleef het met de handen in den schoot zitten om ons werken op een afstand gade te slaan, of trad het daadwerkelijk op om ons te bemoeielijken, thans is in die houding reeds een groote verandering ten goede gekomen en heeft zich een zucht tot mededinging op arbeidsgebied ontwikkeld zoowel onderling als met den vreemdeling. Er heerscht nu onder de Atjehers een streven om de verdiensten, die vroeger door den vreemdeling werden gemaakt, zelf te veroveren, en zijn zij zelfs bereid tegen veel billijker loonen te werken dan deze.

Het gevolg hiervan is, dat vreemde werkkrachten bij den Atjeh-spoorweg niet meer worden aangenomen. ***)

De Menangkabauer doet dus het best zich in eigen dorp tevreden te stellen met een kleine winst en de illusie te laten varen, dat er op Groot-Atjeh nog veel geld op gemakkelijke wijze valt te verdienen. Aldus besluit schrijver.

b. *Segli.* Het gebied van Segli is een bestuursonderdeel van de Noordkust van Sumatra. De hoofdplaats van denzelfden naam is een klein plaatsje met vrij goede woonhuizen, terwijl de inlandsche bevolking hoofdzakelijk bestaat uit lieden van Sumatra's Westkust, waaronder ook van Tapanoeli, en uit Javanen. Deze zijn veelal in dienst bij het bestuur, hetzij bij de In- en Uitvoerrechten, hetzij als onderwijzer in de établissementen van den Atjeh-spoorweg; enkelen zijn handelaars. De stemming tusschen die Inlanders over het algemeen is gunstig. Ongeveer 2 jaren geleden richtten zij eene Vereeniging op, welke zich ten doel stelt elkander onderlinge hulp te verleenen in geval van overlijden; *f* 20 per persoon wordt dan in zulk een geval uitgekeerd. De aaneensluiting heeft er ook toe geleid, dat door Mangkoeta Radja, Djaksa van de Moesapat (= Inlandsche rechtbank) te Segli, Hemdani, aannemer; Mangkoeto Senaro, hoofdonderwijzer en eenige andere Menangkabauers, gestreefd wordt naar de oprichting van een weefschool ter plaatse. Komt deze school tot stand, dan ligt het in de bedoeling de dochters van de leden in de weefkunst te bekwamen en haar o.m. te leeren vervaardigen de van ouds bekende Atjehsche sarongs en hoofddeksels.

Tevens zal er dan onderricht worden gegeven in de kunst van borduren, haken enz., alles op den voet zoovals te Kota Gedang (Westkust van Sumatra) plaats heeft bij de vrouwenvereeniging aldaar „Amai Setia." De vrouw van Mangkoeto Senara zal de leiding van het onderwijs op zich nemen.

*) Of zij altijd een invloed ten goede op de Nederlandsche belangen hebben uitgeoefend, wordt door deskundigen ontkend.

**) De redenen van dat volksverloop uit Sumatra's Westkust zijn o.m. de navolgende:

a. Aangeboren zucht tot zwerven;

b. Ontevredenheid over het Ned. Bestuur (wegens het verrichten van lastige heeren- en gemeentediensten, het opbrengen van belastingen in geld, ongunstige familieverhoudingen, enz. enz.).

c. Het zich onttrekken aan strafrechterlijke vervolgingen wegens begane misdrijven of ernstige overtredingen.

***) Andere werkgevers zijn echter de meening toegedaan, dat het *regelmatig* werken bij den Atjeher nog niet voldoende is doorgedrongen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Dr. Sun-Yat-Sen. — Nagenoeg de geheele Maleische en Chineesch-Maleische Pers in Ned.-Indië houdt zich bezig met de actie van Dr. Sun Yat Sen, den leider van de revolutionaire partij der Chineezen, zoowel in het binnen- als buitenland, en welke partij bekend is onder den naam van Kek Beng.

Ook de **Djawa-Tengah** van 17, 19 en 20 Juli 1911 Nos. 158, 160 en 161, wijdt hare aandacht aan deze persoonlijkheid, die door vele zijner landgenooten en aanhangers wordt beschouwd als een bijzonder intellectueele kracht, tevens bekwaam socioloog, en die, hoe men zijne politieke en sociale beschouwingen ook moge beoordeelen, zich in elk geval op het hooge standpunt plaatst van zich geheel te geven aan de belangen van het Chineesche Moederland en van zijn volk.

Als zoodanig, meent het blad, zal zijn naam eenmaal met groote eere worden genoemd in de Chineesche geschiedenis der laatste jaren, evenals met de voorbereiders der fransche revolutie ook thans nog geschiedt.

De revolutionaire partij in China heeft uitgebreide vertakkingen, zij wordt in het Mandarijn-Chineesch „Ko Min Tang" en in het Hokian-dialect „Kek Beng Tong" genoemd. De beteekenis der beide uitdrukkingen is: „Opwekking tot verandering, doch onderwerpelijk in dezen zin, dat daarmede bedoeld wordt het vorstenbestuur in China op te heffen, als zijnde eene instelling, welke haar tijd heeft gehad.

De Westersche en ook de Nederlandsch-Indische pers vergist zich dus ten eenenmale, wanneer zij beweert, dat de Ko Min- of Kek Beng-partij aanstuurt op het plaatsen van een Mandsjoetelg op den Chineeschen Vorstentroon.

De revolutionaire partij in China maakt volstrekt geen geheim van hare beweging, die gericht is op de verwijdering van het Vorstenbestuur, met het doel daarvoor een socialistisch-republikeinschen regeeringsvorm in de plaats te stellen. Zij wenscht zich aan te sluiten bij de sociaal-democratische beweging, welke over de geheele wereld is verspreid en zich geleidelijk ontwikkelt.

De Ko Min- of Kek Beng-partij is dus geen groep samenzweerders, die langs bedekten weg onrust wil stoken uit eigenbelang, doch eene aaneensluiting van personen, die de onderlinge afspraak maken om op hunne wijze China en het Chineesche volk op de wereld de stelling te doen innemen, welke een groot Rijk als China met zijn 400 millioen zielen billijkheidshalve toekomt.

Het spreekt van zelf, dat Dr. Sun Yat Sen in het oog van de loyalisten en de andere tegenpartijen wordt beschouwd als een politieke schavuit, die het misdadige doel beoogt de tegenwoordige orde van zaken en de dynastie omver te werpen. Hij is thans 30 jaren oud en ook bekend onder den naam van Soen Wen of Soen Boen, werd in Hawaii buiten het Chineesche gebied geboren en ontving zijne opleiding in Amerika. Den dokterstitel behaalde hij echter aan Queen's College te Hongkong.

Gedurende vele jaren woonde hij in Japan, oefende dáár een grooten invloed uit op den gedachtengang van de te Tokio studeerende Chineesche jongelingschap en hield eveneens geruimen tijd verblijf in West-Europa, n.l. te Parijs en te Londen.

In het jaar 1899 werd hij te Londen, waar hij als geneesheer bij Hydepark woonde, door de geheime politie van den Chineeschen gezant gevat en als een soort gevangene per stoomschip naar China overgebracht en dáár aan de Chineesche autoriteiten overgeleverd, doch, tengevolge van Engelsche bemoeienissen, weder op vrije voeten gesteld.

Tijdens zijn verblijf in Europa wist hij 12 millioen francs bijeen te brengen, welk geld bij de Hongkong- and Shanghai Bank werd gedeponeerd, en als stamkapitaal diende voor de kas van de revolutionaire partij.

In het jaar 1907 hield hij te Tokio in Japan eene redevoering, waarbij meer dan 5000 personen tegenwoordig waren.

Het door hem ontwikkelde en verdedigde programma kwam in hoofdzaak op deze beide groote grondbeginselen neer:

a. politieke revolutie en invoering van den republikeinschen regeeringsvorm;
b. rassen-revolutie, d. i. geen onderscheid meer maken tusschen de verschillende rassen en maatschappelijke standen. *)

Aan dit programma, dat gedrukt verspreid werd, werd de naam gegeven van „Ko Min Fang Lio."

Aan de fransche autoriteiten in Tonkin en daarna aan de gezanten van de vreemde Mogendheden te Peking bood het revolutionaire Comité een soort schriftelijke afspraak aan, waarin het navolgende werd bekend gesteld:

1. de bestaande contracten met de vreemde Mogendheden zouden worden gehandhaafd;
2. de bestaande schulden zouden blijven erkend onder verband van de inkomsten, voortspruitende uit de In- en Uitvoerrechten en uit de havengelden;
3. De bestaande concessies van de vreemdelingen zouden onaangetast blijven;
4. De vreemdelingen en hunne bezittingen zouden door het Chineesch militair element worden beschermd;
5. De andere contracten met de vreemdelingen, ook in zake geldleeningen, zouden echter door het gouvernement niet worden aanvaard;
6. De vreemdelingen, die de Mandsjoe-partij zouden steunen, zouden als vijanden van de Republiek worden beschouwd en behandeld;
7. Het oorlogsmateriaal, door vreemdelingen aan de Mandsjoe-partij verkocht of verstrekt, zou in beslag worden genomen en verbeurd verklaard.

De Chineesche Regeering, van een en ander op de hoogte gebracht, heeft alle pogingen in het werk gesteld om de verspreiding van deze revolutionaire invloeden tegen te gaan en getracht herhalingen van voordrachten, als welke te Tokio en ook in de Straits-Settlements hebben plaats gehad, te voorkomen. Hierbij stuitte men echter op de moeielijkheid, dat Dr. Sun Yat Sen nog al eens van naam verwisselde en o.a. als Dr. Takano, d. i. als Japanner, in Amerika voordrachten hield, met het doel zijne denkbeelden ingang te doen vinden. Zijn de gegevens juist, dan zouden de Chineesche autoriteiten Dr. Sun Yat Sen niet alleen vogelvrij hebben verklaard, maar ook een aanzienlijke som op zijn hoofd hebben gesteld.

De leider der Chineesche revolutionaire partij houdt zich dientengevolge in den laatsten tijd niet in Groot-China op, maar bevindt zich in het buitenland, van waaruit de noodige schikkingen worden genomen en bevelen worden gegeven. **) Zoo werden de jongste revolutionaire bewegingen te Canton geleid van uit Engeland, Frankrijk en Nederland. Van dàar uit vertrok men via Hongkong naar Canton. De personen, die dus in de veronderstelling verkeeren, dat de revolutionaire actie in China zelf wordt geleid, vergissen zich.

De Chineesche Regeering weet dit trouwens ook wel en heeft den gezanten in Japan, Tonkin, en in de Straits-Settlements aangeschreven bij de betrokken Regeeringen stappen te doen en de medewerking te vragen ter bestrijding van de propaganda der Ko Min- of Kek Beng-partij.

In Ned.-Indië, zoowel op Java als op de Buitenbezittingen, wordt eveneens veel propaganda voor het streven dezer partij gemaakt, al telt men de aanhangers dàar nog niet bij duizenden.

De in Ned.-Indië opgerichte Chineesche bibliotheken onder den naam van Soe Po San, zijn, volgens schrijver, niet anders dan vertakkingen van de Chineesche revolutionaire partij. Met bestuursvergunning opgericht, tracht men zich geldelijk sterk te maken en tevens de sociaal-democratische beginselen te verspreiden.

Ook de Maleische en de Chineesch-Maleische Pers wordt bewerkt en wil men trachten in de actie der partij te betrekken, voor welk doel Engelsche, Fransche en Nederlandsche aanhangers van Dr. Sun Yat Sen rondreizen, waaronder ook begrepen enkele onderwijzers op de scholen der Tiong Hoa Hwe Kwan-Vereeniging in Ned.-Indië.

Nergens in den vreemde, waar de Kek Beng-partij ageert, is de revolutionaire actie, bij totale onkunde van het bestuur, zoo gemakkelijk als in Ned.-Indië, meent schrijver. Een ieder wordt tot de vergaderingen toegelaten en daar warm gemaakt en aangespoord mede te werken aan de verdrijving der Chineesche Vorstelijke Dynastie, hetgeen toch z. i. voor onze Ned.-Indische belangen niet geheel en al zonder gevaar is.

*) Volgens mededeeling in de *Pemberita Betawi* van 17/7-11-161 op het eiland Formosa, in de stad Tam-Soei.
**) Zie ook het Ind. Bijblad van *Het Vaderland* van 15/8-11 en e *N. R. Crt.* van 25/8-11.

Zij, die de sociaal-democratische idee niet begrijpen, slaan licht over tot anarchisme, hetgeen men bijv. kan waarnemen bij de Chineesche studenten in Japan, die thans eerder een gevaar opleveren voor China dan een steun. Zonder ervaring en zonder bezonken wetenschap draven zij maar op hunne idealen voort, daarbij geen rekening houdende met de eischen der praktijk en laten zij hunne vijandige gevoelens ten opzichte van de vreemdelingen duidelijk blijken.

Deze xénophobie zal blijken veel gevaarlijker te zijn dan die tijdens de Boxerwoelingen in het jaar 1900, meent schrijver.

Dr. Sun Yat Sen stelt zich als sociaal-democraat op een geheel ander standpunt en denkt er niet aan bij het Chineesche volk haat te zaaien tegen de vreemdelingen. Integendeel, hij beschouwt ze allen meer als broeders.

In het algemeen heeft de Kek Beng-partij bij haar optreden geen groot succes gehad. In 1906 werd eene beweging van ongeveer 30000 republikeinen te Pingsham door het krachtig optreden van de Vorstenpartij bezworen. In 1907 waren de woelingen te Swatow en Pakhoe en in 1908 die te Nganhoei aan de hand, doch deze leden schipbreuk tengevolge van het optreden van het leger, terwijl de actie te Canton faalde wegens gebrek aan goede leiding. De Regeering in China heeft zich dus tot heden nog kunnen staande houden, doch zij zal toch de uiterste waakzaamheid moeten blijven betrachten.

Van enkele onvertrouwbare regimenten toch moest het nieuw-model-geweer worden ingenomen, terwijl andere, die met de revolutionaire partij in contact stonden, werden overgeplaatst. Dat men den toestand te Peking ernstig inziet, moge hieruit blijken, dat de Chineesche ambtenaren zich niet buitenshuis bewegen, zonder dubbel geleide van vroeger en dat de Keizerin-Weduwe, op het hooren van het uitbreken der woelingen te Canton afzag van vertrek naar haar jaarlijksch buitenverblijf en in de Verboden stad bleef met versterking van de militaire macht.

De terechtstellingen van de leiders der revolutionaire partij, welke hebben plaats gehad, hebben wel indruk gemaakt op het volk, doch in dien zin, dat het de martelaren beschouwt en vereert als hun dappersten onder de dapperen, op wier graven de witte vlag blijft waaien als herinnering aan hun bijzonderen moed.

Wanneer de Chineesche Regeering een weinig weet mede te gaan met haar tijd; wanneer zij den gedachtengang van het volk zal willen en kunnen begrijpen, wellicht dat dan bij het in het leven roepen van een definitief Parlement en het in werking brengen van een Grondwet, de actie der republikeinsche partij in China zoo niet kan worden bezworen, dan toch in kalmer banen kan worden geleid. Aldus besluit schrijver.

Van Vreemde Koloniën.

De Nederlandsche handel op Zuid en Oost. Wanneer wij ons een denkbeeld willen vormen van de geestkracht, die de overzeesche Nederlandsche handel ontwikkelt, verplaatsen wij ons in gedachte bij de drukke laad- en losplaatsen van onze groote handelscentra. Toch is dit bepaald verkeerd; daar ziet men wèl wat is, en krijgt men dan van zelf een indruk, alsof hier de trechter is, waardoor de eene helft van de wereld door de andere voorzien wordt, maar om te beoordeelen, wat er te kort schiet aan eigen handels- en ondernemingsgeest ten onzent, moet men juist op een voldoenden afstand van ons kade-gewoel staan om het oordeel uit den vreemde te kunnen vernemen.

Legt men 't oor daartoe te luisteren, dan treft hoe schier alle correspondentiën en consulaire verslagen uit die landen in 't verre Zuid en Oost, welke in sterken groei zijn, overeenstemmen in de klacht: men merkt hier veel te weinig van pogingen der Nederlandsche nijverheid om mee te dingen. Zoo luidt telkens en telkens weer de verzuchting. Zoo eindigt ook nu weer een uitvoerige correspondentie in de N. R. Ct. over „de Nederlandsche handel in Japan" met deze zinsnede:

> Groote en kleinere staten strijden om een aandeel in den handel op Japan, doch Nederland, dat vroeger hiervan het monopolie bezat, heeft zich terug laten dringen tot een plaats, verre beneden die, waarop het aanspraak kan maken. Thans is het echter nog tijd om te trachten hierin verbetering te brengen, doch het zal nu meer inspanning kosten om het verloren terrein te herwinnen, dan het gekost zou hebben om voor Nederland de plaats in het Oosten te behouden, waarop de geschiedenis recht scheen te geven. (N. R. Ct. 9 Oct. Ocht.bl.)

Zoo klaagt ook het 7e jaarverslag van de Nederl. Kamer van Koophandel in Australië:

Ofschoon er voorbeelden zijn, waarin een zeer aanmerkelijke toeneming van het handelsverkeer plaats vond, zoo kan toch niet worden gezegd, dat de handel tusschen Nederland en Australasia zijn vol aandeel heeft gehad in den voorspoed van dit werelddeel.

Deze omstandigheid wordt in groote mate geweten aan het feit, dat de kooplieden en fabrikanten van Nederland niet genoeg Australië bezoeken. Vele Britsche, Duitsche, Engelsche en Amerikaansche huizen zenden hun eigen experts uit in hoedanigheid van speciale vertegenwoordigers. Deze speciale vertegenwoordigers treden niet op in de capaciteit van reizende verkoopers. Al hetgeen zij hebben te doen is uit een technisch oogpunt de eischen van den handel te bestudeeren. De groote stijging van den kostprijs van alle grondstoffen heeft de prijzen van alle fabrikaten opgedreven en tengevolge daarvan een vraag in het leven geroepen naar andere kwaliteiten. Vele Europeesche en ook verscheidene Amerikaansche huizen hebben de daardoor geboden gelegenheid goed ten nutte gemaakt. Met het oog hierop spreekt de Kamer de hoop uit, dat meer technische vertegenwoordigers, kooplieden en industrieelen van Nederland en Koloniën Australië en Nieuw-Zeeland zullen bezoeken.

Moet Nederland doof blijven voor al deze uitnoodigingen? 't Is waar, 't heeft een druk verkeer met de eigen koloniën, maar geldt dit niet in grooter mate nog voor de mededingenden, die ook nog zelfs tot in ons gebied komen concurreeren?!

***

Formosa-suiker. Twee hevige cyclonen, gepaard met overstroomingen, hebben groote verwoestingen aangericht in de suikerrietvelden. De opbrengst wordt geacht voor 50 percent vernield te zijn. Dit voor Japan treurige bericht zal den mededingers in China en Java ten goede komen.

FRANSCHE KOLONIËN.

De rechtspraak in Tonkin geeft L. Rotureau—Lannay beschouwingen in de pen (La Dép. Col. 30 Sept.), waaraan wij 't een en ander ontleenen.

Zijn er eenige besluiten, die de bevoegdheid en de werkzaamheid der Fransche rechtbanken goed omschrijven, daar staat tegenover, dat de werkwijze van de inlandsche rechtscolleges, waarvoor het meerendeel der onderdanen terecht staat, tot nu toe vrijwel geheel is overgelaten aan de persoonlijke opvatting van de mandarijnen, die er zitting in hebben.

De Annamitische mandarijnen zijn nu eens een tongdoc, een hoofdmandarijn, dan eens een kwangjen van nederigen rang. Deze ontbiedt de Tonkinsche pleitbezorgers ten zijnent, geenerlei formaliteit is hem wettelijk voorgeschreven met betrekking tot het oproepen der partijen, het inschrijven der getuigenissen, geen griffier staat hem ter zijde. De civiele zaken worden volgens de gebruiken afgedaan, hetgeen in beginsel alleszins wijs is te roemen. Maar bedacht dient te worden, dat die adat volslagen stom is over handelsaangelegenheden, om de afdoende reden, dat voor de komst der Fr. in Tonkin alles wat handel heet in volslagen andere verhoudingen bestond dan thans. De arme mandarijnen zitten hiermede dan ook vaak heel erg te houden.

In strafzaken volgen de aanhouding van den verdachte, het geding, de veroordeeling, de ten uitvoerlegging van 't vonnis elkander op, zonder dat eenig spoor blijft van de voorloopige instructie, van het verhoor, zonder bevel tot aanhouding, noch procesverbaal van onderzoek, zonder geneeskundige expertise in geval van moord of vergiftiging, in één woord, zonder de minste der gewone waarborgen voor de beschuldigden. Zoo mist ook de resident de gegevens, die hij noodig zou hebben, als hij het verloop zou willen opbouwen, om de genomen conclusie te beoordeelen.

Terecht teekent de schr. hier aan, dat dit veranderen moet. Zonder tot overdreven reglementeering over te gaan, zal de inlandsche rechtspraak verbeterd moeten worden. Eenvoudig en vlug moet de afdoening blijven, maar de mandarijnen moeten doordrongen worden van de groote beteekenis van dit deel van hun ambt en voldoende onderlegd zijn om de stukken op te maken, die de residenten eenerzijds, en het hof van Hanoi, belast met het onderzoek der inlandsche zaken in appèl, anderzijds in staat zullen stellen dwalingen te ontdekken en te herstellen.

***

Den 1en October is in Hanoi een tentoonstelling geopend van weefsels van zijde, nevenproducten van zijde en grondstoffen, die bij de zijdenijverheid van nut zijn. De bedoeling is de ontwikkeling en verbetering van de zijdekultuur in Indochina te bevorderen. Jaarlijks worden voor meer dan 10.000.000 fr. zijden weefsels van chineeschen oorsprong in Indochina ingevoerd, een deel hiervan kan 't land zelf vervaardigen. Intusschen heeft de industrie al zekere beteekenis gekregen, zooals blijkt uit 't feit, dat behalve hetgeen op inlandsche wijze vervaardigd wordt, drie fabrieken met stoommachines weven, een in Annam, twee in Tonkin. Verhooging van invoerrechten op de Chineesche producten zal de inlandsche mede tot steun gaan strekken, zooals reeds voorgesteld is in de aanhangige tariefwijziging.

De Kamer van Koophandel heeft met het plaatselijk bestuur van Hanoi deze tentoonstelling georganiseerd, om door waarneming en vergelijking te leeren en belangstelling op te wekken.

Is daar niets te leeren voor de Atjeh-zijde-weefkunst?

***

Een wet van 1 Maart 1888 verbiedt aan vreemde schepen het visschen in territoriale wateren van Frankrijk en Algiers. Op voorstel van den gouverneur van Nieuw-Caledonië, zijn de bepalingen van 1888 nu ook toepasselijk verklaard voor de wateren van die kolonie en haar onderhoorigheden, tot 3 zeemijlen van de laagwatergrens of van de klippen.

BRITSCHE KOLONIËN.

De missionaris Davis is, naar uit Georgetown wordt bericht, door de inboorlingen op de grens van Br.-Guiana en Brazilië vermoord. Hij was Amerikaansch Seventh Day Adventist, en kwam in een afgelegen nederzetting, waar hij de Christelijke leer zou verkondigen. Daarbij moet hij in 't bijzonder met nadruk gewezen hebben op het verkeerde van de veelwijverij, hetgeen bij de inboorlingen in slechte aarde is gevallen. Zijn dood kort nadien wordt aan vergiftiging toegeschreven. Van regeeringswege wordt een onderzoek naar de zaak ingesteld.

***

De Abor-expeditie. Men herinnert zich het voornemen om na 't einde van 't regenseizoen van Assam uit de bestraffing-expeditie te houden tegen de stam der Abor's op de Thibetsche grens. Thans wordt hiertoe de kleine garnizoensplaats Kobo tot basis der krijgsverrichtingen ingericht. Olifanten ruimen de rimboe op, om plaats te maken voor magazijnen, winkels, passar's, een telegrafische inrichting, enz.

Aanraking met de Abor's is er nog niet geweest, maar deze hebben al wel dreigementen gezonden, terwijl zij vele versterkingen opwerpen.

***

De Unionistische pers in Engeland begroet de overwinning der Canadeesche conservatieven boven alles als een uitspraak ten gunste van de hechtheid van den band tusschen die groote kolonie en het moederland. Zij herinnert wat Canada voor Groot-Britannië geweest is, en welke offers 't zich meermalen heeft getroost. Zij dringt er op aan, dat niet andermaal op een tijd van spanning worde gewacht, om de vraag te beantwoorden: „wat staat Engeland nu verder te doen?" De kinderen aan de overzijde van den Atlantischen Oceaan hebben prachtig gestreden en prachtig overwonnen in hun kamp voor de nauwere aanhaling der gescheiden deelen, heet het; de broeders aan deze zijde mogen daar nu niet onverschillig tegenover blijven. Instede van een tariefovereenkomst en een wederkeerigheidstractaat met N.-Amerika, heeft Engeland aan Canada (en de andere onderhoorigheden) een staatkunde van wederkeerigen steun en wederkeerige bevoorrechting aan te bieden.

***

Het gouvernement der „Feder. Malay States" heeft het uitvoerrecht op tin in 1910 gebracht van 12½ op 10 pct. van de brutowaarde, d. i. een vermindering van 1 dollar per picol. Toch zijn de tinmaatschappijen er nog geenszins tevreden, het geheven recht bedreigt volgens hen de tin-industrie, te meer omdat de zoo verkregen inkomsten niet meer besteed worden voor de ontwikkeling van 't land, zooals dit in vroegere jaren het geval was.

EGYPTE—TRIPOLI.

Overladen als wij zijn met veel nieuws, over weinig nieuws betreffende den Turksch-Italiaanschen oorlog, meenen wij aan de Tripoli-kwestie thans geen ruime plaats voor herkauwing van 't genotene te moeten afstaan, maar niet onvermeld mogen wij laten wat in het buurgebied Egypte gebeurt in verband met dien krijg. Mohammed Ferib bei, de lei-

der van de nationalistische partij, heeft een oproep gericht tot het Mohammedaansche Egypte, om de Turken tegen de Italianen te helpen. Aan de gebeele beschaafde wereld moet worden getoond, dat de Jong-Egyptenaren bereid zijn groote offers te brengen voor de rechtvaardige zaak der Mohammedaansche broeders. De oproep schijnt in Kaïro, Alexandrië en het geheele Nijldal een sterke beweging ten gunste van Turkije in het leven geroepen te hebben. Overal wordt geld ingezameld en vrijwilligers melden zich aan voor den heiligen oorlog. De Egyptische regeering, onder leidend toezicht van Engeland, neemt maatregelen tegen deze pro-Turksche uitingen, maar zij kan — of wil — tot nu toe er niet afdoend tegen in te gaan. Lord Kitchener zal hier dadelijk gelegenheid vinden om zijn bekwaamheid als Britsch vertegenwoordiger op de proef te stellen.

INGEZONDEN.

De Ethnographische Verzameling van den Hoofdcursus, te Kampen.

De aanleiding tot het aanleggen van deze verzameling was het ontvangen van een vijftigtal wapens in Atjeh bijeengebracht. Men kwam daardoor tot de overtuiging dat het in het belang van het onderwijs in de Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië zoude zijn, als men den leerlingen iets meer kon laten zien van Indië dan de producten van ruw oorlogsgeweld. Men zag in, dat men de leerlingen door aanschouwing bekend moest maken met het denken en kunnen van den Inlander om daardoor hunne belangstelling voor Indië en zijne bewoners op te wekken. In Mei 1900 werd besloten om te trachten een kleine Ethnographische verzameling bijeen te brengen. Men deed een beroep op de medewerking van eenige oud-leerlingen. Dit beroep viel in goede aarde. In Augustus van het zelfde jaar kwam de eerste bezending Ethnographica in Kampen aan en werd door eenige andere gevolgd, zoodat men einde 1901 reeds 600 nummers bijeen had. Als bergplaats voor de verzameling werd een groote zolder ingericht. Deze werd beschoten en zoo goed mogelijk verlicht. Een paar jaren later werd hij nog een weinig vergroot, maar daarmee was zijn expansievermogen uitgeput; in het gebouw van den H.C. kon geen ruimte meer worden gemist. Intusschen nam de belangstelling in de verzameling toe. Behalve oud-leerlingen werkten ook particulieren en enkele ambtenaren van het Binnenlandsch bestuur mede, met het resultaat dat op het einde van 1910 de verzameling meer dan 3500 nummers telde; nummers, die 1, 2, 4, 12 tot 41 voorwerpen toe, bevatten. Dit alles een behoorlijke plaats te geven, werd onmogelijk. Steeds moesten de voorwerpen dichter op elkaar worden gedrongen. De ruimte om zich te bewegen werd steeds geringer, zoodat het op het laatst onmogelijk was om een klasse van leerlingen de voorwerpen, die het onderwerp der bespreking waren, behoorlijk te laten zien. Bovendien was het lokaal 's zomers buitengewoon heet en 's winters erbarmelijk koud, omdat het onmogelijk was er te stoken. De Directeur van den Hoofdcursus, de Kolonel R. H. Luber, die overtuigd was dat van den kostbaren voorraad leermateriaal bij lange niet het nut werd getrokken, dat er bij een betere opstelling van zou kunnen worden gemaakt, stelde om die reden het Legerbestuur voor een particulier gebouw te huren en daarin de verzameling onder te brengen. Z. E. de Minister van Oorlog, W. Cool, bracht op de begrooting voor 1910 de noodige gelden voor het huren en inrichten van een particulier woonhuis ten behoeve van de verzameling. Bij de begrooting voor 1911 werden die gelden toegestaan. 1 Februari 1911 werd het perceel Nieuwe Markt 16 voor dit doel gehuurd en onmiddellijk met het inrichten begonnen. 1 October konden in dit huis de lessen voor Land- en Volkenkunde worden gegeven, en werd het publiek in de gelegenheid gesteld tegen een kleine vergoeding de verzameling te bezichtigen.

Het gebouw bestaat uit een sousterrain, twee verdiepingen en een zolder. In het sousterrain is een werk-, tevens ontpakkamer, benevens keuken en woonkamer van den bewaker. Op de belétage is een leeszaal, versierd met een Boeddhabeeld en eenige afgietsels van tafereelen op de wanden van Boroboedoer en Prambanan aangebracht, benevens een geschilderd portret van J. P. Koen. Op deze etage bevinden zich behalve een kantoortje twee flinke kamers, waarin de Ethnographica van Sumatra zijn uitgestald. In den gang staan een achttal Atjehsche grafsteenen. Op den corridor van de 1e verdieping staat een vitrine met handschriften uit verschillende landstreken, benevens enkele modellen van visschersvaartuigen. In de groote kamer rechts daarvan bevindt zich de afdeeling Java en Madoera, aan de andere zijde vindt men een vitrine met preciosa. Het onderstuk is ingericht tot het bergen van het aanwezige kaartenmateriaal. De eene helft van het vertrek bevat voorwerpen uit Borneo en de kleine Soenda-eilanden, welke met uitzondering van Flores zeer slecht vertegenwoordigd zijn. De andere helft wordt ingenomen door de Timorgroep, waarbij vooral Sawoe en Roti door de aanwezigheid van tal van fraaie voorwerpen uitmunten.

De zolder is eveneens tot tentoonstellingslocaal ingericht. Hij bevat Celebes, de Molukken en Nieuw-Guinea met omliggende eilanden. Door de groote verscheidenheid dér voorwerpen is ook de zolderafdeeling zeer aangenaam om te bezichtigen.

Nog steeds neemt de belangstelling in de verzameling toe. Nog steeds zijn verscheidene personen bezig de verzameling in een dikwerf van te voren overeengekomen richting uit te breiden. De vragen, wat hier uit een bepaald gewest het meest gewenscht wordt, vermeerderen. Vele personen voegen uitgebreide mededeelingen aan de voorwerpen toe, waardoor de waarde zeer stijgt. Enkele kostelijke beschrijvingen van weinig bekende streken zijn hier in grooten dank ontvangen.

Bij de verzameling is een kleine bibliotheek aangelegd, die uit den aard der zaak nog niet zeer belangrijk kan zijn, daar de fondsen geen groote uitgaven toelaten. Wie aan de uitbreiding met boeken en photo's medewerkt, verricht een nuttigen arbeid, en kan op erkentelijkheid rekenen.

YPSILON.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

In de nieuwe afl. (No. 8 van deel 41), bespreken de tegenwoordige redacteuren, Mr. J. C. Kielstra en C. Lulofs, de plannen om in Nederland een tijdschrift op te richten als orgaan der vereeniging van ambtenaren B. B. Om verschillende redenen zouden zij het betreuren, indien die plannen tot uitvoering kwamen.

Het volgend artikel, van Mr. J. C. Kielstra, handelt over „De herziening der politieke contracten ter Oostkust van Sumatra" en houdt in hoofdzaak eene bestrijding in van de lezing van den heer W. J. M. Michielsen over hetzelfde onderwerp in een vergadering van „Moederland en Koloniën."

Mr. Kielstra bespreekt voornamelijk het sultanaat van Asahan en concludeert:

„Dat inderdaad de sultan van Asahan, ten gevolge van het nieuwe politieke contract, in zijne particuliere inkomsten is achteruitgegaan van iets minder dan ƒ 80000, hetwelk hij vroeger genoot, tot gemiddeld ongeveer ƒ 70000 in latere jaren, eene in vergelijking met de door den heer Michielsen en op zijn gezag door den heer De Meester in de Staten-Generaal genoemde cijfers weinig belangrijke vermindering, terwijl, naar het zich voorloopig laat aanzien, dat inkomen, blijft de bloei der cultures in Asahan aanhouden, spoedig zijn oude grootte weer zal hebben bereikt.

Tegen dit laatste rijst wellicht bedenking. Men zal mij doen opmerken, dat dit op zichzelf wel juist kan zijn, maar dat in ieder geval, ware het nieuwe contract niet gesloten, die bestuurder over heel wat belangrijker particuliere inkomsten zou hebben te beschikken gehad. Onmogelijk is dat laatste natuurlijk niet, al zal men goed doen in aanmerking te nemen dat ook de openbare uitgaven in Asahan vermoedelijk wel gestegen zouden zijn, ook al ware er geen landschapskas, als thans bestaat, opgericht. Maar juist omdat de mogelijkheid bestaat, dat de particuliere inkomsten bij een régime als het oude belangrijk zouden zijn toegenomen, geldt het hier meer de beginselvraag dan de kwestie om door steeds min of meer antwoord te moeten geven op de vraag, wat geschied zou zijn, indien iets anders — n.l. de reorganisatie der Asahansche financiën — niet had plaats gehad, na te gaan, hoe de financiëele uitkomsten anders zouden zijn geweest."

Voorts artikelt de heer H. Carpentier Alting over „Coöperatie van Inlanders" en geeft L. van Vuuren het vervolg zijner beschouwing over „De Fransche koloniale politiek".

De Indische Gids.

De October-afl. opent met den tekst van den, door controleur J. Tideman in de Ned.-Ind. bestuursacademie gehouden, voordracht getiteld: Het Inlandervraagstuk in Ned.-Indië van economisch standpunt beschouwd.

Mr. I. A. Nederburgh schrijft over de opleiding van juristen voor den rechterlijken dienst in Ned.-Indië, ontwikkelt zijne bezwaren tegen de tegenwoordige wijze van indienstnemen der rechterlijke ambtenaren en geeft in bijzonderheden de wegen aan die z. i. tot verbetering kunnen leiden.

Het ingediende wetsontwerp tot Voorbereiding eener organisatie van het bestuurswezen in Ned.-Indië wordt voorts besproken door den heer J. E. de Meyier, die er verschillende bezwaren tegen aanvoert en het ook afkeurt „om dadelijk bij de opening van een zittingjaar als het ware bij overrompeling zulk een ingrijpende wijziging in onze koloniale bestuurspolitiek in beginsel te laten aannemen, teneinde met 1 October, of althans zoo spoedig mogelijk, zooals uit het slot der M. v. T. blijkt, over het voor die onderdeelen benoodigde bedrag te kunnen beschikken."

De heer J. H. deelt een en ander mede uit het journaal eener reis naar Indië van den generaal von Gagern, aan wien in 1844 werd opgedragen zich naar Indië te begeven teneinde een defensieplan samen te stellen voor de verdediging der koloniën, meer in het bijzonder van Java.

Eindelijk bevat dit Ind. Gids-Nr. nog het slot van het artikel van J. E. de M. over Emigratie van Britsch-Indiërs naar de Engelsche koloniën, benevens de gewone maandelijksche rubrieken Varia, Koloniale literatuur, Wetenschap en industrie, Maandelijksche revue van brochures, en Bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Onze Eeuw.

Dr. E. B. Kielstra vervolgt in het October-Nr. van „Onze Eeuw" zijn kritiek op het jongste werk van den heer Van Kol: Nederlandsch-Indië in de Staten-Generaal.

Uit Dr. K.'s uitvoerige bestrijding blijkt duidelijk dat het den heer Van Kol inderdaad niet gelukt is onpartijdig te zijn, niettegenstaande hij in zijn Voorwoord zeide de argumenten van tegenstanders zoo goed mogelijk tot hun recht te zullen doen komen en alleen de feiten te laten spreken.

Het is te wenschen dat allen die Van Kol's werk gelezen gebben, ook kennis nemen van deze kritiek van Dr. K.

Eigen Haard.

Het jongste Nr. van „Eigen Haard" bevat een tweetal artikelen, waarop de aandacht wordt gevestigd, n.l.:

Een historisch-ethnographische schets, getiteld: Van 't oude Samarang en 't verjongde Semarang, door A. H. Plas, met tal van afbeeldingen (waarop we hopen terug te komen als het slot is verschenen), benevens een eveneens geïllustreerd artikel, door F. P. Schuitemaker, over bestrijding der Yawsziekte in Suriname.

Aangezien in de rubriek „West-Indische berichten" in dit blad reeds meermalen over de wonderlijke werking van Salvarsan („606") als geneesmiddel is geschreven, stippen wij slechts aan dat waar vroeger de genezing van aan Framboisia lijdende patiënten gewoonlijk van 4—9 maanden vorderde, Salvarsan-inspuitingen veel sneller genezing doen intreden. Over genomen proeven in het Mil. Hospitaal schrijft de heer Sch. o.m.:

„Het resultaat was werkelijk schitterend: reeds na 36 uur was er merkbare verbetering te ontdekken. De afzichtelijke boven de huid verheven, zweerende knobbels, droogden en bedekten zich met een korstje en na 14 dagen was alles verdwenen, alleen een klein lidteeken nalatende, dat echter ook langzamerhand bijna onzichtbaar werd. De meeste patiënten konden reeds na veertien dagen ontslagen worden."

Het vervallen Banda.

In No. 21 der Korte berichten voor landbouw, nijverheid en handel, komt het slot voor der mededeelingen van het Encyclopaedisch bureau over den handel in de z.g.n. „Groote Oost."

Dit slot is grootendeels gewijd aan Banda, het eilandje dat eertijds om zijn specerijen beroemd was, een lang tijdperk heeft gekend van grooten bloei, doch thans een scherpe tegenstelling levert met dien tijd van overvloed en rijkdom.

Het is nog niet zoo heel lang geleden dat de muskaatnoten 114 gulden per picol opbrachten, terwijl tegenwoordig slechts ongeveer *f* 14 kan worden bedongen. De gevolgen zijn niet uitgebleven. Huizen die *f* 50 à *f* 100.000 gekost hebben, worden verhuurd voor *f* 25 en *f* 40, ja zelfs voor *f* 12.50 p. maand, en ondanks deze lage prijzen staan nog vele huizen leeg en te verwaarloozen. In de goede tijden hebben de perkeniers veel geld opgenomen onder verband van de perken. Dit is voor velen de ondergang geweest, want toen de prijs der noten voortdurend achteruit liep, kon de zware rente niet meer betaald worden en werd het geheele vermogen onder den druk van die schulden ingeteerd. En aangezien door de eigenaardige grondgesteldheid andere cultures behalve dan van klapper, (die echter niet bijzonder slaagt) op den duur onmogelijk zijn gebleken, zal ook in de toekomst de welvaart van Banda afhangen van de noten-cultuur.

Ook de handel van Banda is van weinig beteekenis, slechts als overscheepstation en stapelplaats voor de omliggende eilanden, kan de hoofdstad nog op eenigen handel wijzen, die overigens vrijwel gelijkt op een uitgestorven stad.

Buiten.

Onder het opschrift „Op meerdaagsche oefening" geeft de heer W. van Kregten in „Buiten" (Nr. van 30 September) een beschrijving van een tochtje naar den Bromo en omgeving. Eenige fraaie foto's geven een levendigen indruk van dezen machtigen vulkaan.

Het werk van Prof. Cabaton.

Van het in 1910 verschenen werk van Prof. A. Cabaton, getiteld: Les Indes Néerlandaises, 'n werk, dat, als om strijd, zeer gunstig beoordeeld is, is dezer dagen een Engelsche vertaling verschenen onder den titel: Java, Sumatra, and the other islands of the Dutch East Indies, by A. Cabaton. Translated and with a preface by B. Miall (London, T. Fisher Unwin). Deze uitgave heeft boven de oorspronkelijke Fransche veel voor, ze is o.m., in tegenstelling met de laatste, ruim en fraai geïllustreerd.

De kleine foutjes in de Fransche editie voorkomende zijn in de Engelsche behouden, wat jammer is; zoo bijv. dat de Lombok-expeditie generaal Michiels het leven kostte; deze sneuvelde echter te Kasoemba op Celebes in 1849, terwijl in den Lombok-krijg, zooals bekend is, gen. Van Ham 't leven verloor.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van afl. 4, deel 51: Malaria als oorzaak van krankzinnigheid, door W. A. Betz. — Eenige resultaten met het choleravaccin verkregen, door dr. A. H. Nijland. — Tweede jaarverslag van het Koningin Wilhelmina Gasthuis voor ooglijders te Bandoeng over het jaar 1910, door dr. C. A. Westhoff. — Statistisch overzicht van de sterkte, immigratie, mortaliteit en morbiditeit onder het mijnwerkerscorps te Billiton gedurende de laatste vijftig jaren, in verband met de beri-beri-vraagstuk, door J. A. M. J. Jennissen. — Een antwoord op „de strijd over de creolintheraphie", van O. Deggeler, door E. W. K. von dem Borne.

Tectona.

Afl. 8 van het boschbouwkundig tijdschrift „Tectona" bevat de volgende bijdragen: Boschbeheer in de Buitenbezittingen, door Salverda. — Eucalyptus, door Van Asbeck. — Kappen, zuiveren, plenteren, door J. C. v. R. Claasen. — Boschbrandbescherming in de houtvesterij N. Kradenan, door P. Timmer. — Algemeene opmerkingen over Kemlandingan door A. Reilingh. — Korte beschrijving van in 1910 in werking gekomen houtvesterijen en de daarvoor opgestelde bedrijfsplannen. — Kemlandingan en wedoesan, door Th. Salomon. — Handel in teakhout, in het bijzonder in Nederland, door v. Z.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 40: Vezelcongres te Soerabaja. Literatuurberichten. (verv.) — Over de kleur en het ziek worden van rubber, door C. J. de Vogel. — Hart's handboek over cacaocultuur, door dr. J. Dekker. — Insecten, die in Hawaii het suikerriet aantasten, door H. C. Prinsen Geerligs. — Jaarverslag 1910 van het Hawaische Landbouw-proefstation. — Mededeelingen van het Deli-proefstation te Medan, door P. Hondius. — De audiëntie op Koninginneverjaardag te Batavia. — Een Huis voor verlofgangers, door dr. J. Dekker. — De peperspeculatie te Batavia. — Sinaasappel-plantage in Suriname. — Maatregelen tot bescherming der rubberindustrie in Brazilië. — Aansporing aan Amerikaansche landbouwers om beetwortelen te verbouwen. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verslagen van maatschappijen. Enz.

Weekblad voor Indië.

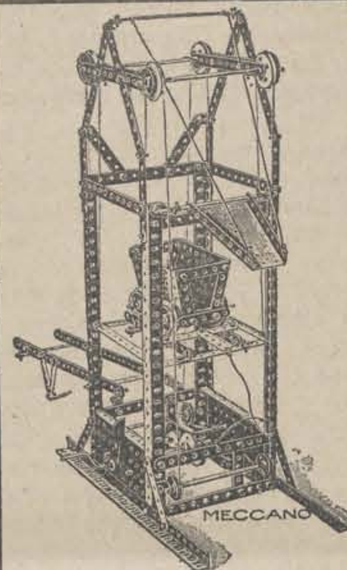
Voornaamste inhoud van No. 20: Legers en oorlogsvloten der groote mogendheden (met afb.), door P. F. — Franz Junghuhn (verv.), door Augusta de Wit. — Küllen's vliegongelukken te Batavia (m. afb.), door v. d. L. — Indische penkrassen. — Noerari. Uit het leven eener Sumatraansche, door W. K. van Daalen (vervolg).

* *
*

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op de navolgende geschriften:

Het Inlandsch Reglement, Leiddraad voor studie en praktijk, door Mr. D. Rutgers. Amsterdam, J. H. de Bussy; en

De beoefening der geologische wetenschappen in Nederland en zijne Koloniën. Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt aan de Rijksuniversiteit te Groningen op 22 September 1911, door Dr. J. H. Bonnema. Groningen, P. Noordhoff.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscour.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 13 Sept. '11.
De Locomotief t/m 2 idem.
Het Soer. Handelsblad t/m idem.
De Sumatrapost t/m 13 Sept. '11.
De Sumatrabode t/m idem.
Tjahaja Sumatra t/m idem.
De Indische Mercuur No. 41.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw.
Kort verslag verg. 2e K. St.-G.
Weekblad voor Indië No. 21.
De Banier No. 36.
Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel. Uitgegeven door het D. v. L. te Buitenzorg. Nos. 9 t/m 21.
Tijdschrift der Maatschappij v. Nijverheid, afl. Aug. en Sept.
Alg. Syndicaat van Suikerfabrikanten in Ned.-Indië.
Handelingen van het Negende Congres.
Tweede gedeelte verslag 1ste en 2de afl.
Archief v/d Suikerindustrie in Ned.-Indië. Afl. 29 t/m 37.
Moederland en Koloniën.
Aanteekeningen op de begrooting van N.-Ind. Afl. V.
De Indische Gids, Oct.-afl.

MEDEDEELINGEN.

Van Boeatan:

Door Pictura te Groningen wordt van 15—29 dezer een tentoonstelling van Indische kunstnijverheid gehouden.

Van het Indisch Genootschap:

Algemeene vergadering op Dinsdag 17 October 1911, des avonds te acht uur, in het lokaal van het Genootschap, van Galenstr. 14.

Onderwerp:

Het djatiboschbedrijf op Java.

In te leiden door den heer Ch. S. Lugt, houtvester.

De wildhoutbosschen uit een oogpunt van houtproductie.

In te leiden door den heer H. J. Kerbert, houtvester.

(Lichtbeelden bij beide voordrachten).

Namens het Bestuur,
Mr. Ph. KLEINTJES, Secr.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Hoofdbestuursvergadering der Vereeniging Oost en West, te houden op Zaterdag den **28sten October** 1911, des namiddags ten $2^1/_2$ **ure**, in het lokaal der Vereeniging, Heulstraat 17 te 's-Gravenhage. (Ingevolge art. 7 al. 1 van het Huish. Reglement).

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen der vorige Hoofdbestuursvergadering. (Zie K. W. 13 Juli 1911, No. 28).
3. Mededeelingen met betrekking tot:
   a. het Informatiebureau;
   b. de in Nederland studeerende jongelingschap uit Oost- en West-Indië;
   c. de Regeeringssubsidie;
   d. het Koloniaal Weekblad.
4. Goedkeuring van:
   a. het gewijzigde Reglement der Studiecommissie;
   b. het Reglement der Studenten-afdeeling te Leiden.
5. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

De Secretaris,
E. VAN ASSEN.

De **maandelijksche samenkomst** van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging en de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag* den *19den October* 1911, 's avonds ten $8^1/_2$ **ure**, *Heulstraat 17, den Haag.*

Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 8 Sept. 1911. No. 72.

Civiel Departement.

Verleend: twee jaren verlof aan den ingenieur dr. J. K. van Gelder.

Ontslagen: op verzoek eervol de controleur F. P. Schouten en de bureauklerk J. W. Langras.

Belast: met de waarneming der betrekking van officier-instructeur van het korps gewapende politiedienaren in Benkoelen de gewezen kapitein J. H. N. Lauweriks.

Benoemd: tot hoofdcommies bij het hoofdbureau van het boschwezen A. Twijsel; tot ambtenaar 4e kl. der in- en uitvoerrechten A. Wevers; tot adspirant-adjunct-chef der 4e afd. S.S. op Java de 1e luitenants H. J. Oosten en A. U. de Pijk.

Belast: met de waarneming dier betrekking de 2e luit. W. E. Boers.

Benoemd: tot controleur in het Gouv. Celebes en Onderh. A. L. van Waardenburg, tot onderwijzer 2e kl. te Batavia A. Priester.

Overgeplaatst: naar Probolinggo de onderwijzer J. Smit; Koeta Radja F. A. F. W. Körnmann; Tjimahi T. A. Mouthaan; Bojolali U. F. W. Weijers; Djombang J. E. G. W. Gans; Batavia de onderwijzeres Mevr. E. B. J. de Rochemont; Padang Mej. E. G. J. van Cattenburch.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 1en luit. F. N. Houwing; elf maanden aan den off. van gezondheid J. S. Hollander.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der inf. J. H. N. Lauweriks.

Bevorderd: tot 1en luit. de 2e luit. der inf. H. van der Wal; tot kapitein de 1e luit. F. J. M. H. Koen; tot 1en luit. de 2e luit. der cavalerie L. P. J. Savallè.

Benoemd: tot derden commies W. M. van Doesburg; tot 2en machinist bij de Gouv.-Marine C. E. Smith.

Uit de Javasche Courant van 12 Sept. 1911. No. 73.

Civiel Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan de onderwijzeres Mej. J. L. van Stipriaan Luiscius.

Ontslagen: op verzoek eervol de ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten J. A. Barrett; de inlandsche arts Mas Soepardjo; de klerken J. F. Kolmus, F. A. F. J. Trebels en A. A. Scharff.

Gesteld: ter beschikking van den Algemeenen Secretaris W. Chr. Meijroos; van den voorzitter van de landraden te Bandoeng en Soemedang Mr. W. N. Abell; van den Directeur van Onderwijs en Eeredienst Jhr. P. J. van Beresteyn.

Benoemd: tot onderwijzeres 1e kl. Mej. A. H. de Bruine—Kops, tot ass.-resident van de Bataklanden R. W. Wijnmalen; van Padang-Sidempoean J. H. Morbeck; tot kantoorchef 2e kl. A. J. Goewie; tot commies 1e kl. A. F. Bloem; tot ambtenaar 4e kl. der in- en uitvoerrechten F. Ch. Reitz en K. Goudswaard: tot onderwijzer te Gombong J. van der Wal; tot onderwijzeres te Buitenzorg Mej. C. A. Schouten.

Militair Departement.

Hersteld: in activiteit de luit.-kolonel E. G. A. A. L. ter Haar.

Geplaatst: bij het korps maréchaussée te voet in Atjeh de 1e luit. H. W. Assé; bij het 4e bat. de 2e luit. G. J. Tielrooij.

Overgeplaatst: naar Flores de kapitein J. D. H. Beckering; de 1e luit. J. J. Jenae, M. Uht en H. B. Stapel; de 2e luit. L. J. M. Koremans; naar Batavia de kapitein H. A. Messemaeckers van de Graaff; naar Medan de 1e luit. der artillerie L. H. C. Horsting.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den hoofdinspecteur van scheepvaart Th. A. du Mosch, thans griffier van den landraad te Ponorogo.

ADVERTENTIËN.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: *Woonplaats:*

....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.**

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 42. Donderdag 19 October 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

De Ingenieur in Nederl.-Indië.

In het Technisch Studenten-Tijdschrift van Oct. 1911 wijdt L. van Gendt c. i. een uitvoerig artikel aan het onlangs door de Afd. Informatie-Bureau van Oost en West uitgegeven, en door den heer L. J. C. van Es geschreven boekje (zie annonce laatste pag. Koloniaal Weekblad), waaruit hij vol lof het een en ander aanhaalt. Schrijver eindigt met de woorden:

„Tot zooverre de brochure; ik hoop bij de lezers van voorgaande regelen den lust te hebben opgewekt, ze in haar geheel te lezen want werkelijk, zij is eene lezing en daarna ernstige overdenking meer dan waard.

Ik wil niet eindigen alvorens een woord van hulde te hebben gebracht aan de vereeniging „Oost en West", die een zoo overzichtelijk en leerzaam boekje heeft weten te doen samenstellen, en ik wensch haar van harte toe, dat zij er het beoogde doel, n.l. het verkrijgen van meerdere Delftsche Ingenieurs in Indië, mee mag bereiken."

In dezelfde aflevering van bovengenoemd tijdschrift, het officieel orgaan van de vakvereenigingen der studeerenden aan de Technische Hoogeschool te Delft, schrijft Sr. een artikel, getiteld: **Personeel voor den dienst van den Waterstaat in Nederl.-Indië,** waarin hij bespreekt het interview van een „hoofdingenieur der B. O. W., met verlof in een Geldersch dorpje" in het Alg. Hbl. van 7 Sept. j.l. en hetgeen door den heer Schaad werd beweerd in het Bouwkundig Weekblad van 9 September j.l. Sr. komt o.m. tot de volgende conclusie:

„Als dus de soort van werken (voor den Ingenieur bij den Waterstaat in N.-Indië), wat belangrijkheid betreft, niet behoeft ten achter te staan bij ander werk voor den Civiel-Ingenieur, vragen we ons af, of het dus niet de voorwaarden, waaronder dit werk verricht moet worden, het tekort aan ingenieurs verklaren moet. Want het klimaat, alhoewel geheel verschillend van het onze, heeft toch vroeger, zoomin als nu elders dan in Ned.-Ind. Regeeringsdienst, den Hollandschen ingenieur afgeschrikt. En al mag de heer Schaad in het „Bouwkundig Weekblad" van 9 Sept. 1911 het aanvangsalaris der adspirant-ingenieurs, groot f 250, voldoende vinden om de eenige reden, dat toch ook de pas aangekomen officieren niet meer genieten, dan kunnen wij daarom slechts zijn bescheidenheid bewonderen, maar ons niet van onze overtuiging afbrengen, dat iemand als ingenieur toch wel een bedrag mag verdienen, dat de f 400 nadert. Dus kan het voornemen, dat schijnt te bestaan, om het aanvangsalaris der asp.-ing. van f 250 op f 350 te brengen, en dat van de ing. van f 350 op f 400 per maand, slechts een stap in de goede richting genoemd worden. Want als eenige gegronde oorzaak voor de leemte in het corps der B. O. W.-ingenieurs blijft voor ons over, dat de salarieering niet gelijken tred heeft gehouden met de vooruitzichten, die de civ.-ing. elders heeft kunnen verkrijgen. Evenwel, bij 't aanvangsalaris blijft 't niet, want hoeveel jaren moet een B. O. W.-ingenieur wachten, vóór hij een goed inkomen heeft, en de vermeerdering van het aantal dienstjaren van 20 op 25, vóór men recht op vol pensioen heeft, maken de finantieele vooruitzichten ook niet gunstiger."

Opleiding van Inlandsche onderwijzers in Nederland.

A. In het Gouvernements-Besluit van 15 Februari 1886 nr. 7 (Stbld. 1886 nrs. 18—47) vinden wij de volgende bepalingen:

„III. Tot hulponderwijzers aan de Kweekschool tot vorming van Inlandsche onderwijzers zijn ook benoembaar Inlanders, die in het bezit zijn der akte van bekwaamheid als hulponderwijzer bij het Lager Onderwijs voor Europeanen en met hen gelijkgestelden (zij voeren den titel van Inlandsch hulponderwijzer van den 1en rang).

IV. Tot de betrekking van hulponderwijzer aan de kweekscholen voor de vorming van Inlandsche onderwijzers zijn verder benoembaar Inlanders, die het eindexamen van zulk een kweekschool met voldoenden uitslag hebben afgelegd en tevens in het bezit zijn van een bewijs, dat zij met gelijke uitkomst zich aan het beneden onder VI a—f omschreven examen in de Nederlandsche taal hebben onderworpen. (Zij voeren den titel van Inlandsch hulponderwijzer van den 2den rang).

V. Voor de opleiding der Inlandsche hulponderwijzers van den IIen rang worden de navolgende regelen gesteld:

a. De Gouverneur-Generaal bepaalt, enz.
b. De Directeur van O., E. en N. wijst, enz.
c. Als candidaat komen in aanmerking Inlanders, die het eindexamen eener Kweekschool hebben afgelegd, onverschillig of zij al dan niet reeds als onderwijzers zijn geplaatst, zoomede zij, die nog leerling aan de Kweekschool zijn.

Bij hunne keuze wordt gelet op ijver en aanleg en zooveel mogelijk op reeds verkregen kennis van de Nederlandsche taal.

Voor de opleiding van de onderwijzers van den IIen rang wordt volgens deze bepalingen geld beschikbaar gesteld: f 1800 tot f 2400 voor ieder candidaat. Sinds 22 jaar zijn deze bepalingen in onbruik geraakt."

B. Bij mijne lezing van 28 Maart 1911 in de Vereeniging „Moederland en Koloniën" gehouden, heb ik getracht de noodzakelijkheid aan te toonen der wederinvoering van bovengenoemde bepalingen en van wijzigingen in overeenstemming met deze bepalingen als volgt:

1. De cursus, die nu 6 jaar voor de tot den Ien en IIden rang op te leiden onderwijzers duurt, moet met één- of tweejarig voortgezet onderwijs worden verlengd, naar gelang van ontwikkeling, of:

2. Indien het Gouvernement niet direct afhankelijk wil zijn van de eventueel te stichten opleidingsinrichtingen voor a.s. Inlandsche onderwijzers in Indië zelf, dan zou ook een weg gevolgd kunnen worden, die, weliswaar niet zonder financieele offers van de zijde van het Gouvernement zou tot stand komen, maar waarvan de kosten toch ook na eenige jaren door de gevormde onderwijzers zouden kunnen worden terugbetaald.

Indien het Gouvernement een zeker bedrag als renteloos voorschot beschikbaar zou willen stellen, met het doel ieder jaar een beperkt aantal Inlanders in staat te stellen hunne studies tot onderwijzer aan een Nederl. Kweekschool te vervolgen en wel zoodanig, dat de geslaagde onderwijzers de verplichting op zich zouden nemen, na plaatsing als onderwijzers in Indië, het voorgeschoten geld geheel, doch in termijnen, terug te betalen, dan zouden stellig vele Inlandsche jongelui zich aanmelden, en vele verzoeken door Inlandsche onderwijzers worden gedaan om daarvoor in aanmerking te komen. In Nederland bestaat gelegenheid voor die opleiding op zeven Rijkskweekscholen.*)

Na overleg met de bevoegde autoriteiten in Ned.-Indië, zouden telken jare zeven Inlandsche onderwijzers naar Nederland kunnen worden uitgezonden, waarvan ieder een overtocht der IIe klasse krijgt à f 500. Bij aankomst in Nederland ontvangt ieder voor uitrusting een bedrag van f 100.—. De ondervinding wijst aan, dat zij onmiddelijk, zonder eenig examen, in de 3e klasse der kweekscholen geplaatst kunnen worden.

Gedurende twee jaar, hoogstens drie jaar, krijge ieder een jaarlijksch renteloos voorschot à f 600.—

Ieder ontvangt op die wijze eene totale som van f 1800.—, hoogstens f 2400.—

Na gunstigen uitslag van het examen worden zij teruggezonden naar Indië, op gelijken voet als de uitzending der Europeesche onderwijzers in het bezit van de onderwijzersakte (hulpakte) plaats heeft. Van hunne inkomsten worde elke maand een f 25.— gekort.

Ten einde de risico, in geval van overlijden, zooveel mogelijk te beperken, worde eene levensverzekering van f 2400.— gesloten.

Volgens dit stelsel is het geld binnen 8 jaar of na 6 jaar in dienst, en hoogstens binnen 11 jaar of na 8 jaar in dienst, terugbetaald.

C. In de concept-begrooting over 1912 leest men:

„Het onderwijs op de Gouvernementskweekschool voor de vorming van Inlandsche onderwijzers staat tegenwoordig op zoodanig peil, dat alleen onderwijzers met hoofdakte het naar den eisch kunnen geven. Feitelijk worden dan ook sedert jaren bij die inrichting (afgezien van de Inl. taal- en teekenonder-

*) Bovendien zijn er nog tal van particuliere inrichtingen.

wijzers) uitsluitend dergelijke leerkrachten benoemd, ofschoon de bepalingen toelaten er in den laagsten rang, dien van „hulponderwijzer", ook onderwijzers met hulpakte te benoemen. Het ligt in de bedoeling deze practijk reglementair te sanctioneeren, met dien verstande, dat Inlanders met hoofdakte op gelijken voet benoembaar zullen worden, als Europeanen met hoofdakte, waarmede moet logisch gepaard gaan afschaffing van de benoembaarheid tot „hulponderwijzer" bij eene kweekschool, d. i. van een z.g.n. Inlandsch hulponderwijzer van den 2en rang, dat zijn Inlanders, in het bezit der Europeesche hulpakte à fortiori van den z.g.n. Inlandsch-hulponderwijzer van den 2en rang, d. z. Inlanders in het bezit van Inlandsche Kweekschool-diploma's, die een aanvullend examen in de Nederlandsche taal met succes hebben afgelegd. (Vergl. art. 2 par. III sub i, en par. IV van het Gouvernementsbesluit in Ind. Stbl. 1886 nr. 47).

Mitsdien kan de, sedert vele jaren ongebruikt gebleken post voor opleiding van Inlandsch-hulponderwijzer van den 2en rang (art. 241 de begrooting van dit jaar) vervallen.

Het wordt nochtans wenschelijk geacht met een ander doel dan de evengemelde opleiding beoogde, en ook dus op andere wijze, voortgezette studie der Nederlandsche taal door opgeleid Inlandsch onderwijzend personeel te benaderen. Het laat zich namelijk aanzien, dat in een niet ver verwijderde toekomst aan het opkomend Inlandsch geslacht, op ruimer schaal dan thans noodig en mogelijk is, gelegenheid zal moeten worden gegeven, om een maatschappelijk bruikbare mate van kennis der Nederlandsche taal te verwerven. Aan dien eisch zal wegens personeele en financieele redenen alleen kunnen worden voldaan, wanneer het onderwijs in die taal voor een deel ook door Inlandsche leerkrachten zal kunnen worden gegeven. Ofschoon nu op de gouvernementskweekscholen, zooals die thans zijn ingericht, reeds een dergelijke mate van kennis onzer taal aan de leerlingen wordt bijgebracht, kan die in algemeenen zin niet voldoende worden geacht om de gediplomeerden van deze scholen in staat te stellen die taal als leervak aan anderen te onderwijzen. Wel mag gehoopt worden, dat die gediplomeerden daartoe in staat zullen blijken na een aanvullende studie in de Nederlandsche taal, welke men zich voorstelt in hoofdzaak als volgt te regelen:

Gediplomeerden van eene gouvernements- of daarmede gelijkstaande particuliere Inlandsche Kweekschool, welke zich voor die studie aanmelden, ten aanzien van wie wordt verwacht, dat de opleiding tot het beoogde doel zal leiden, worden in opleiding gegeven, aan een Europeeschen onderwijzer, die zich daarvoor beschikbaar stelt en er voor berekend wordt geacht.

Verwacht wordt, dat speciaal de bij de Inlandsche Lagere Scholen der 1ste klasse geplaatste leerkrachten zich zullen aanmelden voor opleiding van hun aan die scholen verbonden Inlandsche collega's. Bij denzelfden onderwijzer zullen tegelijkertijd niet meer dan 2 personen in opleiding mogen zijn. De opleiding zal in den regel 2 jaar duren en moeten geschieden met inachtneming van de wenken der inspecteerende ambtenaren van het Inlandsch onderwijs en als eindpaal hebben een examen, waarbij een gelijke kennis van de Nederlandsche taal zal worden geëischt als bij het examen voor de hulpakte wordt verlangd. Als belooning voor den opleider worde eene som van f 600, uit te betalen nadat de opgeleide in het examen is geslaagd, noodig en voldoende geacht.

Aan den in opleiding genomene zullen in de eerste plaats de voor de studie benoodigde boeken kosteloos zijn te verstrekken; voorts wordt het ter aanmoediging van de studie door gouvernementspersoneel wenschelijk en ook billijk geacht de in het examen geslaagde gouvernementsonderwijzers in het genot te stellen van een aanvangsbezoldiging, f 10 's maands meer bedragende dan de organiek aan elken rang verbondene. Wordt de opleiding in dien geest georganiseerd, dan valt voor 1912 slechts te rekenen op eene uitgave voor studieboeken, waarvoor ongetwijfeld met een bedrag van f 500 zal worden volstaan."

Deze beide laatste stelsels **B.** en **C.** geven aanleiding tot de opmerkingen:

1. dat de met die opleiding belaste Europeesche onderwijzers niet gaarne zullen werken, zonder dat zij van behoorlijke belooning verzekerd zijn;
2. dat de candidaten dit geld zouden moeten voorschieten, hetgeen zij niet hebben;
3. dat de bovengenoemde Europeesche onderwijzers, bij overplaatsing of bij verlof naar Nederland, wegens ziekte of langdurigen dienst, niets zullen krijgen voor hunne moeite;
4. dat die opleiding niet naar den eisch des tijds is, m. a. w., dat de candidaten geen volledige ontwikkeling zullen hebben op onderwijsgebied;
5. dat het bedrag: f 600 + f 100 + f 240 = f 940 weggegooid geld zal zijn;
6. dat de Europeesche onderwijzers, in geval van overlijden van de c a n d i d a t e n niets zullen krijgen voor hunne moeite, en
7. dat er niet genoeg onderwijzers zijn, die opgeleid moeten worden.

Bij het stelsel B valt echter te constateeren:

1. dat er veel onderwijzers zijn, die aanleg hebben voor verdere studie in Nederland, en g e e n a a n m o e d i g i n g noodig zullen hebben.
2. dat het gouvernement geen cent schade lijdt;
3. dat het gouvernement, na een tiental jaren, meer dan genoeg onderwijzers zal hebben, zoodat het onderwijs overal verbeterd en uitgebreid kan worden;
4. dat een fonds langzamerhand kan gesticht worden, zoodat na 50—60 jaar geen geld van de Regeering meer behoeft gevraagd te worden.

In dien geest spreekt ook Mr. C. Th. van Deventer in de jongste aanteekeningen op de Indische begrooting van N.-I. voor het jaar 1912, uitgegeven door de Ver. Moederland en Koloniën, waar op blz. 116 gezegd wordt:

„Is het aan te nemen, dat zoo gemakkelijk, immers tusschen de gewone werkzaamheden door, en voor zoo'n schijntje geld, eerste-rangs taalonderwijzers (want die en geen andere moeten wij hebben) kunnen worden gevormd? Neen, wil men iets g o e d s tot stand brengen, dat men dan de Inlanders, die aan de kweekscholen blijk geven van meer dan gewonen taalaanleg, gelegenheid schenke, zich gedurende een bepaalden tijd geheel te wijden aan de studie van het Nederlandsch; dat men er dan ook niet tegen opzie, de allerbesten een studietijd in Nederland te laten doorbrengen, ten einde hen geheel van den geest der Nederlandsche taal te doordringen. Later, wanneer zich een ruimere kring van zuiver Nederlandsch sprekende Inlanders gevormd heeft, zal wellicht op gemakkelijker wijze in de behoefte aan Inlandsche taalonderwijzers kunnen worden voorzien. Nu wij voor het feit staan, dat in dit opzicht nog alles moet worden voorbereid, kunnen wij niet voorzichtig en degelijk genoeg handelen. Het gaat hier niet alleen om de toekomst der inlandsche samenleving, het gaat ook om de toekomst van het Nederlandsch als beschavingstaal in het Verre Oosten."

Hoe groot het verlangen mijner landgenooten is naar meerdere ontwikkeling en in verband daarmede naar kennis van de Nederlandsche taal, moge blijken uit de volgende aanteekening, door mij overgenomen uit het Kol. Verslag 1911:

„De hoofden en Inl. ambtenaren van Angkola, Mandailing, Natal, Sibolga en Batang Toroe-districten en in enkele gedeelten der afd. Bataklanden getroosten zich groote offers voor de opvoeding van hunne zonen. Op een door de Rijnsche zending te Taroetong opgerichte school zal, ter tegemoetkoming aan den drang der hoofden, ook les gegeven worden in de Ned. taal, terwijl voor de oprichting van eene dergelijke school te Padang Sidimpoean stappen worden gedaan."

R. Soetan Casajangan S. P.

Hervorming van de strafrechtspraak in den Belgischen Congo.

Ter bespreking ontvingen wij een aan bovenstaand onderwerp gewijd geschrift *) van de „Groupe d'études coloniales", deel uitmakende van het bekende Sociologisch Instituut Solvay te Brussel. Behalve een overzicht en kritiek van den bestaanden toestand bevat de brochure een, door de heeren Speijer en Gohr opgesteld voor-ontwerp van een hervormde organisatie met toelichting, benevens een opsomming (en bestrijding) van de daartegen ingebrachte bezwaren.

Voor de strafrechtspraak in eersten aanleg heeft men thans in de eerste plaats 7 „rechtbanken van 1e instantie", gevormd door één enkelen rechter, een ambtenaar van het Openbaar Ministerie (beiden gegradueerden) en een griffier, en bevoegd in alle zaken zoowel ten aanzien van Europeanen als Inlanders. In de meer afgelegen deelen van de ressorten dezer rechtbanken zijn bovendien landgerechten (tribunaux territoriaux) gevestigd: een bestuursambtenaar is hier rechter, het Openbaar Ministerie wordt in den regel, doch niet overal, uitgeoefend door een gegradueerde. Deze gerechten zijn ten aanzien van

*) La réorganisation de la justice répressive au Congo belge (overgedrukt uit het Juni-nummer van het Bulletin de la société belge d'études coloniales).

Inlanders onbeperkt bevoegd, ten aanzien van Europeanen slechts zoo tegen het feit hoogstens 5 jaar dwangarbeid (servitude pénale) bedreigd is. Eindelijk kunnen alle gegradueerde ambtenaren van het O. M., wanneer zij buiten den zetel van de genoemde gerechten vertoeven, vonnissen wegens feiten, waartegen niet meer dan 7 dagen dwangarbeid en 200 franken boete bedreigd is; wanneer het Inlanders geldt bovendien nog een aantal speciaal opgesomde feiten, strafbaar met hoogstens 5 jaar dwangarbeid.

Het in de praktijk tegen deze organisatie gebleken bezwaar vatten de samenstellers van het ontwerp samen in de woorden: congestie in de centra (waar de rechtbanken ook van de kleinste zaken kennisnemen en dus met werk overkropt zijn) en verlamming elders: in het binnenland komt de rechtspraak van de gegradueerde ambtenaren van het O. M. niet tot zijn recht, doordat zij daar slechts komen voor de instructie van belangrijke zaken en dan tijd noch gelegenheid hebben voor iets anders; de landgerechten, die met Openbaar Ministerie en griffier werken, missen ook door de belemmerende vorm-voorschriften het doel van snelle en krachtige repressie.

Het voor-ontwerp verdeelt de rechtspraak in eersten aanleg tusschen: politierechters (alle bestuursambtenaren, niet lager dan „chef de poste"), gegradueerde ambtenaren van het Openbaar Ministerie en gerechten van eerste instantie, samengesteld als de tegenwoordige.

Als overgangsmaatregel wordt de mogelijkheid opengelaten om, wanneer geen vakjurist beschikbaar is, bestuursambtenaren als rechter in laatstgenoemde gerechten te doen fungeeren. De politierechters kunnen aan Inlanders tot 10 franken boete en 15 dagen gevangenis, aan Europeanen enkel boete (tot fr. 50) opleggen, wegens een aantal speciaal op te noemen feiten. Niet het maximum der bedreigde straf beslist over zijn bevoegdheid, doch de vraag of hij het gepleegde feit, in verband met de omstandigheden, genoegzaam gestraft acht met een binnen de aangegeven grenzen vallende straf. Hij vonnist op summiere wijze, zonder Openbaar Ministerie of griffier, staat echter onder toezicht van de gegradueerde ambtenaren van het O. M., wat bij de bespreking tot de voor de hand liggende bedenking leidde, dat de verhouding tusschen administratieve en rechterlijke macht er niet beter op zal worden, vooral wanneer het jonge ambtenaren O. M. zijn, die wijziging brengen in-, of aanmerking maken op de vonnissen van veel oudere en volgens de préséance-regelen boven hen staande bestuurders.

De competentie der 2e categorie van rechters, d.i. de gegradueerde ambtenaren O. M., zal tot 6 maanden dwangarbeid voor blanken, tot 5 jaar voor Inlanders gaan en zich uitstrekken over alle feiten, met uitzondering van de zwaarste of moeilijkst te berechten misdrijven.

Deze laatsten komen voor de eerste instantie-gerechten; wanneer deze echter door bestuursambtenaren worden ingenomen is de berechting van blanken wegens met meer dan 5 jaar strafbare feiten buitengesloten, evenals de aan de gewone eerste instantie-gerechten overigens opgedragen rechtspraak in hooger beroep van den lageren rechter.

Uit deze opsomming blijkt, dat weliswaar alle rechters zoowel over Europeanen als over Inlanders oordeelen, doch dat de bevoegdheid in den regel ten aanzien van de eersten binnen veel nauwer grenzen is beperkt dan voor de laatsten; iets wat de ontwerpers niet belet, met zekeren nadruk op den voorgrond te stellen, dat er geen sprake mag zijn van tweeërlei rechtspraak, naar gelang de beklaagde Europeaan of Inlander is. Dat zou h. i. de „zedelijke en beschavende werking vernietigen, die uitgaat van het begrip der éénheid en gelijkheid van de Justitie." Dit kleine trekje is wel opmerkelijk, meer nog uit Nederlandsch, dan uit koloniaal oogpunt. Hoezeer de leidende kringen van het Belgische volk verfranscht zijn blijkt uit alles wat er op koloniaal gebied in België geschreven wordt; men moge ijverig studie maken van de Engelsche praktijk (het hier besproken ontwerp geeft er mede blijk van), de denkbeelden en hun uitdrukking worden beheerscht door de Fransche koloniale literatuur. Aan de Nederlandsche denkt men zelden. Maar het Vlaamsche bloed kruipt waar 't niet gaan kan: de voorgestelde organisatie houdt nauwkeurig rekening met de werkelijkheid. Vlaamsch réalisme, omhangen met een sierlijken, maar slecht passenden Franschen mantel.

Niet enkel de vraag van eenheid of verscheidenheid in de organisatie, ook alle andere, ons zoo gemeenzame vraagstukken van koloniale rechtspraak kwamen voor de ontwerpers en bij de debatten ter sprake; noemen wij enkel nog maar de vereeniging van administratieve en rechterlijke functiën. Geheele scheiding is vooralsnog door de omstandigheden uitgesloten, doch hoever men met het toelaten van de samenvoeging moet gaan, daarover loopen, als overal, de meeningen sterk uiteen. De argumenten van weerszijden zijn overbekend, wij zullen ze niet herhalen. Slechts de opmerking, dat het ontwerp, hoewel vrij belangrijke rechterlijke functiën aan de bestuurders toedenkende, geen blijk geeft van al te veel vertrouwen in de wijze waarop zij deze zullen vervullen en daarom de boven reeds vermelde maatregelen van toezicht opneemt, waartegen wel ernstige bedenking schijnt te maken.

Ten slotte zij nog vermeld, dat het ontwerp een betere regeling van het hooger beroep bevat en een voorziening geeft van cassatie. Deze laatste op te dragen aan een der Kamers van het Hof van Cassatie te Brussel, met opheffing van den thans bestaanden, eveneens te Brussel gevestigden „Conseil Supérieur", een zonderling samengestelde rechtbank: de rechters, die hun functie als bijbetrekking uitoefenen, worden gekozen uit „professeurs, avocats, publicistes etc." en de ontwerpers merken dan ook op dat de uitspraken dezer soms nauw bij politiek of handel betrokken personen, vaak weinig moreel gezag hebben.

De vorm van de niet meer dan 30 bladzijden tellende brochure is uiterst gelukkig; even kort als helder wordt het ontworpen stelsel in beginselen en bijzonderheden uiteengezet, waarna een zakelijke bespreking der aangevoerde bezwaren volgt.

E. M.

Een Huldiging.

In de lokalen der Afdeeling 's-Gravenhage van de Vereeniging Oost en West had Donderdagavond j.l. een eigenaardige plechtigheid plaats, n.l. de uitreiking van het diploma van het Eerelidmaatschap dier afdeeling aan Mevrouw M. Tersteeg—Pronk.

Daartoe hadden zich, behalve het Bestuur, tal van dames en heeren vereenigd.

Nadat de Voorzitter der Afdeeling, de heer Prakken, allen het welkom had toegeroepen, richtte hij het woord tot Mevrouw Tersteeg. In goed gekozen woorden bracht hij haar hulde voor alles, wat zij van af de oprichting der Vereeniging gedurende een tijdvak van elf jaren had gedaan, niet alleen door steeds een ijverig bestuurslid der afdeeling te zijn, doch ook door haar steun op financieel gebied en niet het minst door haar artistieken smaak en hulp bij tentoonstellingen, enz. enz.

Spreker zeide, dat het Bestuur in de zoo juist gehouden vergadering hem nog had verzocht het licht te doen vallen op het feit, dat alles, wat door de jubilaresse was verricht tot de vermeerdering van kennis en den bloei onzer Koloniën, des te meer waardeering verdiende, omdat Mevrouw M. Tersteeg-Pronk was... een echte Totok; n.l. een europeesche dame, die nimmer in Indië geweest was. Tal van personen toch, die aan Insulinde geheel hun bestaan en succes in het maatschappelijk leven te danken hebben, toonen niet de minste belangstelling voor Indië, wanneer zij eenmaal in het vaderland zijn teruggekeerd.

Ten slotte verzocht de heer Prakken Mevrouw ten Bosch—Bosscher als diegene, die door hare verdiensten en liefde voor Oost en West de meest waardige onder hen allen was, om het diploma aan Mevrouw Tersteeg uit te reiken.

Diep geroerd bedankte Mevrouw Tersteeg voor de haar gebrachte hulde, doch meende niet onvermeld te moeten laten, dat zij in haar streven ten bate der Vereeniging krachtdadig was ter zijde gestaan op artistiek gebied door Mevrouw Zilcken—v. Baak, en overigens in alles door Mevrouw ten Bosch—Bosscher.

Hierop werd Mevrouw Tersteeg een bouquet aangeboden en bleef het gezelschap onder het gebruik van een glas eerewijn verder gezellig bijeen.

Het Eere-diploma stelt voor aan de eene zijde van het hoofd den Boro-Boedoer en de andere een West-Indisch landschap en in het midden een fraai Boedha-beeld, terwijl de omlijsting bestaat uit decoratieve teekeningen naar indische motieven.

Het geheel strekt den vervaardiger, den heer A. B. J. Mulder, bijzonder tot eer.

Een verbetering.

De heer J. F. H. Schultz van Vlissingen verzoekt ons te willen vermelden, dat de cijfers 22, 24 en 74, voorkomende in de alinea's 14 en 15 van het slot van zijn artikel, **„De instelling van een korps civiele gezaghebbers voor de Buitenbezittingen volgens de plannen tot reorganisatie van het bestuurswezen in Nederl.-Indië"**, opgenomen in Het Koloniaal Weekblad van 12 dezer, foutief zijn.

Ze behooren respectievelijk 19, 27 en 77 te zijn.

Uit de O.-I. Mail.

Omtrent het uitbreken der **pest in Madioen** schrijft de heer M. v a n G e u n s in het Soer. Hbl. van 12 September j.l. o.a.:

„Uit een medisch oogpunt is merkwaardig, dat van de gevallen in Kintjang Koelon waren 3 builenpest, 3 bloedpest, 1 huidpest.

De builenpest is algemeen bekend, doch van bloeden huidpest heeft men hier te lande nog nooit gehoord. Dr. Otten, de arts-bacterioloog, die tijdelijk te Madioen is geplaatst, liet mij een foto van den huidpestlijder zien: het eene oog van den patient was onherkenbaar. De bloedpest gaat niet, zooals de builenpest, gepaard met een zwelling van verschillende klieren.

Het zijn wel eigenaardige waarnemingen, die hier gedaan worden. De kennis van de geheimzinnige, nog altijd slecht gekende ziekte, speciaal in tropische landen, zal door de onderzoekingen op Java stellig zeer gebaat worden.

Om op de pesthaarden terug te komen, te hopen is het, dat de thans genomen maatregelen met succes bekroond zullen worden. Niemand mag de desa's verlaten, zonder van kleeren te hebben gewisseld; van overheidswege ligt voor ieder een nieuw pak gereed, dat moet worden teruggegeven, wanneer de afgelegde kleeren naar den eisch met sapocarbol gedesinfecteerd zijn. Er zijn een paar huisjes gebouwd voor de mannetjes en wijfjes. Elken dag verschijnt dr. Otten, vergezeld van een Nederlandsch sprekenden assistent-wedono, in de desa's om er den gezondheidstoestand na te gaan en de patienten te behandelen. Bij het in de dorpen ingestelde onderzoek heeft men de ervaring opgedaan, dat de banken (baleh baleh), waarop de desamenschen plegen te slapen, een schuilplaats bieden aan ratten en muizen, die huizen in de holle bamboes. Zelfs werden in die bamboes cadavers van pestratten gevonden! Het is duidelijk, dat op deze wijze de verspreiding der ziekte bepaald in de hand heeft gewerkt. Natuurlijk heeft men met die opmerkelijke ervaringen zijn voordeel gedaan. Overigens is het bekend, dat men ook elders met het gevaar der baleh baleh vertrouwd is geraakt.

Nog kreeg ik dezer dagen te Madioen iets bijzonders te zien: het door een cameralens opgenomen conterfeitsel van een pestrat, die herberg had verleend aan 35, zegge vijf en dertig vlooien! Op deze wijze wordt het verklaarbaar, waarom de bestrijding der pest zooveel voeten in de aarde heeft."

Het Indisch Ontwerp. Geneeskundige Dienst. Hierover schrijft Dr. H. Bervoets in de L o c o m o t i e f van 12 Sept. j.l. o.m.:

De Memorie van Toelichting vermeldt bij onderafdeeling 72 de volgende vijf onderwerpen, welke ik niet in dezelfde volgorde ga opnoemen als ze daar voorkomen, maar die ik rangschik naar maatstaf van belangrijkheid, welke dezen m. i. moet worden toegekend.

1. Verplegingsdienst voor Inlanders door Inlanders.
2. Hulpgeneeskundigen.
3. Krankzinnigen-verzorging.
4. Melaatschen-verzorging.
5. Chinine-verkoop.

1. Er wordt op aangedrongen om de sterkte en het tractement van het Inlandsch verplegingspersoneel beter te regelen, en vooral wenscht men dit personeel, alvorens het aan te stellen, een degelijke opleiding te geven. Als leermeesters worden aangewezen de doktoren, die aan het hoofd staan van openbare en particuliere ziekeninrichtingen. Het moet de meesten dezer toch wel eens wonderlijk te moede zijn, als ze na een les zich soms zullen overgeven aan mijmeringen over heden en verleden — een verleden van hoogstens 12 jaren oud — bedenken, hoe er toen niet alleen geen sprake was van verpleging der zieke Inlanders, maar geneeskundige hulp feitelijk alleen verkrijgbaar was voor publieke vrouwen en Inlanders, die op de een of andere wijze met de politie waren in aanraking gekomen; — en nu r e e d s maatregelen voor goede verpleging van alle zieken, die zich ter opname aanmelden!

Na zijne vroegere studie-ervaringen nagegaan te hebben, zegt schrijver.

Mij dunkt, Indië komt Parijs en Weenen en Holland snel achterna, wanneer nu openlijk door de Regeering erkend wordt, dat op de zalen der Inlandsche Ziekenhuizen geschoolde verplegers en verpleegsters behooren te zijn. Die erkenning is een kostelijk bezit, waaraan niets te kort wordt gedaan als de pogingen om ze te verwezenlijken in de eerstvolgende 10 jaren nog vrij onvoldoenden uitslag hebben, misschien wel mislukken grootendeels. Want de bezwaren, aan de opleiding verbonden, zijn reusachtig.

Daar is allereerst het bezwaar van de taal. Zal de landstaal gebruikt worden als voertuig bij het onderwijs? Dat is natuurlijk in het voordeel der leerlingen en zal hunne opleiding onbeschrijflijk veel ten goede komen. Maar zal de leermeester ook in die taal kunnen uitdrukken, wat hij zeggen moet en zeggen wil, en zoo ja, zal de examen-commissie, van wie verplegers en verpleegsters hunne getuigschriften ontvangen moeten, er ook tevreden mede zijn als ze geen Maleisch te hooren krijgt. Hoe het ook uitvalle, die taalquaestie vordert een geduchte inspanning van den leermeester, en niet iedereen zal ze onder de knie krijgen.

Dan is er 't bezwaar van 't Inlandsch karakter en van 't Inlandsch vooroordeel, dat bijkans even vast samenhangt met de geheele persoonlijkheid der leerlingen als hunne armen aan hun lichaam vast zitten.

Was het niet prof. Rosenstein, die bij zijn aftreden als hoogleeraar aan zijn leerlingen en oud-leerlingen de waarschuwing meende te moeten achterlaten, dat niet hun w e t e n, maar hun g e w e t e n voornaamlijk de waarde van hun arbeid zou bepalen? Is er iemand, die deze les overbodig acht voor Inlandsche verplegers en verpleegsters? Maar dan dient aan de ontwikkeling van het geweten, aan de vorming van het karakter buitengewone zorg besteed te worden. Nauwkeurigheid, verantwoordelijkheidsgevoel, volharding, waarheidszin, betrouwbaarheid, medelijden en zoo oneindig veel meer, zeker, 't is alles in voldoende mate bij te brengen, en slordigheid, zorgeloosheid, gemakzucht, onverschilligheid, 't is alles min of meer af te leeren, maar het wordt niet bereikt dan met zwaren arbeid van den leermeester, het vereischt een worstelen met de moeilijkheden, welke hij ontmoet, het vordert veel van zijn levenswijsheid, van zijn tijd, van zijn geduld, van zijn volharding.

En zal men, om eens een paar voorbeelden te noemen uit de praktijk ontleend, het ten slotte zoo ver brengen om er gerust op te kunnen zijn, dat de jonge geschoolde verpleegster haar patiënt, de zieke vrouw van het districtshoofd, die typhus heeft en alles vloeibaar moet nuttigen, geen ketan-rijst zal laten eten ondanks de bedreigingen van deze of de verwijten: waar ze toch wel opgevoed is om niet te weten, wat een meisje van eenvoudige afkomst tegenover een raden ajoe mag doen of laten. Of neem maar een heel gewone koelievrouw met een of andere inwendige ontsteking; grootste rust wordt voorgeschreven, maar de zieke blijft pijn, ernstigen pijn houden. Zou het Javaansche zustertje niet eens even „pidjetten", liefst met wat klapperolie; ze weet immers, hoe heilzaam dat werken kan, ze gelooft vast, dat het ook nu de zieke goed zou doen; even probeeren; de dokter hoeft er niets van te weten.

Een eeresaluut aan den collega, die zijn leerlingen aan deze en dergelijke verleidingen weerstand heeft leeren bieden en den band met verkeerde opvattingen, wat wij noemen Javaansch onverstand, heeft weten te verbreken.

En dan is er het bezwaar van het samenstellen van een goed dictaat of leerboek. Want men meene niet, dat er volstaan kan worden met een of ander Hollandsch leerboek over ziekenverpleging in een Inlandsche taal te laten vertalen. Het leerboek moet aanpassen aan het voorstellingsvermogen, aan de opvattingen van Inlanders, moet Inlandsch zijn in zijn wezen; en voorts moeten er tallooze zaken in aangeroerd worden, welke uitsluitend in aanmerking komen bij den zieken Inlander in zijn Inlandsche omgeving, en dient er in gewezen te worden op allerlei hulpmiddelen, welke hier met voordeel aangewend kunnen worden, doch in Holland uit den aard der zaak geen toepassing vinden.

Wie al eens beproefd heeft in deze richting iets te leveren, zal mij toegeven, dat hier een moeilijke te volbrengen taak ligt en de erkenning daarvan o.a. gevonden hebben in de gretigheid waarmede collega's van de vruchten van zijn arbeid gebruik wenschen te maken.

Onderwijs in den Kraton. — Men schrijft uit Djokja aan H e t B a t. N b l a d:

Nog steeds bestaat verdeeldheid onder de pangerans en andere prinsen van het Djokdjasche hof. Behalve dat het verschil in meening onder deze prinsen grond vindt in naijver, schijnen de moderne denkbeelden, die sommigen zijn toegedaan, anderen een doorn in het oog te zijn.

Men weet dat na lang aandringen van de regeering de sultan van plan was een school te bouwen voor zijn kinderen, op welke leerinrichting mede zouden worden toegelaten de kinderen van de hoogste pangerans. Om onbegrijpelijke redenen is van deze plannen niets gekomen. Daar echter zoowel regeering als de meer moderne kroonprins bleven

aandringen op onderwijs aan de kinderen van het hof, zag de oude conservatieve sultan zich ten langen leste genoodzaakt een onderwijzeres te engageeren. Deze dame geeft tegenwoordig de sultanskinderen les gedurende twee uren daags, terwijl ook Pangeran Poerbojo deze onderwijzeres heeft voor de onderrichting van zijn zoons en dochters. De kroonprins heeft zijn kinderen bij een der onderwijzers der eerste school in de z.g.n. halven kost, d. i. gedurende den geheelen dag blijven zij in het huis van den onderwijzer, om 's middags weer naar den kraton te gaan. Pangeran Bei heeft ook een onderwijzeres voor zijn dochters. Van Pangeran Mangkoeboemi moet gezegd worden, dat hij in den laatsten tijd zeer vooruitstrevend is. Achtte hij het jaren geleden niet noodig zijn kinderen naar school te zenden, thans bekostigt hij zelf de leerkosten van zijn kleinkinderen, welke school gaan bij een bekend particulier onderwijzer op Djokja.

Pangeran Poeger heeft voor de onderrichting van zijn kinderen een onderwijzeres geëngageerd. Pangeran Boemi Noto doet tegenwoordig niets meer voor het onderwijs van zijn nakomelingen, terwijl zijn broer Soerio Poetro zijn dochters naar de kloosterschool en zijn zoons naar de gouvernementsschool zendt.

Dan kan nog gezegd worden, dat bijna alle adellijke kinderen les ontvangen bij particuliere of gouvernements-onderwijzers.

Een groot verschil dus in den toestand van het onderwijs van den kraton van nu en tien jaar geleden.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In de laatst ontvangen Surinaamsche bladen wordt een strijd gevoerd over de vraag of Katholieken al dan niet achtergesteld worden bij benoemingen van landsdienaren.

De Surinamer, het orgaan der Kath. Missie heeft de vraag geopperd en in bevestigenden zin beantwoord. Het blad heeft voor de Surinaamsche Katholieken „reveille geblazen" en men mag verwachten, dat een nagalm daarvan bij de aanstaande behandeling der Surinaamsche begrooting in de Staten-Generaal gehoord zal worden.

De andere Surinaamsche bladen bestrijden het betoog van De Surinamer.

Op de kwestie zelve zal hier niet worden ingegaan, maar een kleine plaats worde ingeruimd voor een eigenaardige uiteenzetting van Suriname, die een kijk geeft op de sociale verhoudingen in de kolonie. In het nummer van 12 September schrijft het blad n.l. in een artikel, getiteld „Geloof en betrekking", o.m.:

„De kleeding — voornamelijk het geschoeid gaan of niet — bepaalt hier op scherpe wijze de maatschappelijke stand. Wie niet geschoeid gaat, behoort beslist — zonder uitzondering — tot de lagere volksklasse. Nu is het een feit, dat de Israëlitische geen, de Hervormde en Luthersche gemeenten heel enkele ongeschoeid gaande personen (zijn ze er werkelijk?) tellen onder hare lidmaten, terwijl dezulken de groote meerderheid uitmaken der Hernhuttersche en Roomsch-Katholieke gemeenten. Meer nog. Boschnegers en Indianen behooren uitsluitend tot de beide laatstgenoemde gemeenten, terwijl ook een groot aantal Chineezen en Br.-Indiërs, die bij de andere gemeenten niet te vinden zijn, — haar lidmaten-tal doet stijgen. Deze uiteenzetting bewijst voldoende hoe groot het percentage der niet-intellectueelen onder de bovenbedoelde gemeenten is.

De verhouding van het aantal intellectueelen — gemakshalve gebruiken wij het woord om niet in lange omschrijvingen te vervallen, maar stellen daarbij de voorwaarden om tot deze categorie gerekend te worden uiterst bescheiden, n.l. niet meer dan noodig is om een plaats van copiïst te vervullen — de verhouding dan van het aantal intellectueelen bij de Roomsche en Hernhuttersche gemeenten tot het ledental dier gemeenten is verre beneden dezelfde verhouding bij de andere gemeenten. Waar wij dit bij de Israëlitische, de Hervormde en de Luthersche op minstens 60% zouden durven stellen, zouden wij bij de Hernhuttersche, of de Roomsche gemeente niet wagen 't percentgetal 10 te noemen.

Dit zijn verhoudingen, die uit de geschiedenis van het land voortgevloeid zijn en die slechts langzaam te wijzigen zijn en ook verbeterd zullen worden, dank zij de inspanning dier gemeenten om hare lidmaten geestelijk te verheffen."

***

Een ander kijkje op de Surinaamsche samenleving geeft de correspondent van de N. R. Ct. in een in het nummer van 3 October — Avondblad A — opgenomen brief „Om en bij het Koninginnefeest." Daaruit dit aardige brokje:

„Het Koninginnefeest is bij uitstek geschikt om de kaleidoscopische bontheid van onze bevolking eens recht goed waar te nemen.

Behalve Engelsche en Inlandsche negers, creolen van uiteenloopende kleurschakeering en Europeanen, ziet men ook Javanen en Britsch-Indiërs, die bij deze gelegenheid niet achter blijven en in hun Zondagsche plunje verschijnen; de mannen zich meerendeels aanpassend aan onze broek en jas, de vrouwen steeds nog met iets van hare nationale kleederdracht: 't Javaantje in sarong en gekleurde zijden of wol-fluweelen nauw sluitend baadje, geschoeid, zonder slendang, maar met een snoezige dames-parasol in de hand, de Britsch-Indische in niet minder kleurigen rok, lijfje en grooten omslagdoek zwierig over hoofd en schouders geslagen. Een potsierlijken indruk maken enkele Br.-Indiërs, die trotsch rondstappen in een paar al te groote schoenen, waarboven de tot kniehoogte ontbloote spillebeenen steken; deze koelies hebben geen broek, doch den Britsch-Indischen lendendoek aan, die in twee plooien neervalt over de dijen. Wij komen ook wat Indianen en Boschnegers tegen, meest nog in een kleedij, die uw zedenpolitie de wenkbrauwen zou doen fronsen, een paar Cayenneesche schoonen, beschaafd gekleed, maar met een kunstig geknoopt doekje als hoofddeksel.

Het talrijkst zijn natuurlijk de Inlandsche en Engelsche negers, met hun stoffage van rondslenternde meiden, wier coquetterie een rit op den draaimolen of een potteke bier als doelwit heeft. De kinderen, met hun bekende neiging tot nadoen, volgen dit voorbeeld en vragen „omoe" om een „censie" (cent). „Omoe" (oom) en „tanta" (tante) vormen den aanspreekvorm dien het negerkind onderscheidenlijk bezigt tegenover een volwassen neger en negerin, hetzij bloedverwant of niet. Naar ik vermoed steekt de wortel van dit gebruik in den slaventijd, toen door de scherpe afscheiding tusschen blanken en slaven, in dezen een zeker solidariteitsgevoel ontwaakt is en zij zich als het ware als één groote familie zijn gaan beschouwen. Volwassen negers spreken elkander dan ook veelal aan met „mi ba" (broeder) en „mi sisa" (zuster) en de kinderen gevolgelijk als boven aangehaald. Ook in den burgerstand schijnt een flauwe weerschijn van dit gebruik voort te leven. Daar komt het n.l. wel eens voor, dat twee zeer goed met elkander bekende families de kinderen wederzijds tot oom- en tantezegger maken."

***

In een kranige nota bespreekt de Kamer van Koophandel te Paramaribo de voorstellen tot bescherming van den handel, welke door eenige kooplieden te Paramaribo zijn ingediend en in Juni j.l. in een openbare vergadering aldaar nader toegelicht en besproken zijn.

„Een moedig stuk", noemt De West deze nota. „Het gaat — aldus het blad — vierkant in tegen verschillende bestaande opvattingen en meeningen, die, naar het oordeel der Kamer, hebben post gevat zonder wetenschappelijken grondslag."

De nota, die te omvangrijk is om hier te worden overgenomen, is o.a. te vinden in de N. R. Ct. van 3 October, Ochtendblad A en Avondblad A.

***

Onder het hoofd Een slecht cacaojaar publiceert De West van 15 September eenige cijfers, waaruit blijkt, dat het loopende jaar een slecht cacaojaar is. „Dit is te meer te betreuren, zegt het blad, omdat daardoor voor het eerst sedert het jaar 1904 de stijgende lijn in de cacaoproductie verbroken wordt.

Het jaar 1904 was het eerste jaar, waarin de productie, door den invloed der krullotenziekte, beneden twee millioen kilogram daalde. De daling in dat jaar was schrikbarend. Van 2,200,000 K.G. in 1903 daalde de uitvoer in 1904 tot 850,000 K.G.

Sedert klom de jaarlijksche productie vrij geleidelijk op, totdat in het afgeloopen jaar voor 't eerst weder de twee millioen kilogram overschreden werd. Dit laatste cijfer zegt echter nog niet heel veel, daar in normale jaren, vóór de krullotenziekte, de productie 3 à 4 millioen kilogram per jaar bedroeg.

De uitvoercijfers van af 1904 waren: 1904 854,034 K.G., 1905, 1,681,827 K.G., 1906 1,480,568 K.G., 1907 1,625,291 K.G., 1908 1,699,236 K.G., 1909 1,897,182 K.G., 1910 2,042,524 K.G.

Men ziet, een vrij geleidelijke stijging, tot ruim 2 millioen in het afgeloopen jaar.

Er is alle kans, dat de uitvoer dit jaar ver beneden twee millioen blijft. Hoewel men eenige maanden geleden vrij optimistische verwachtingen had van den napluk, zijn op dit oogenblik de verwachtingen niet groot meer.

Hier volgen eenige vergelijkende uitvoercijfers over de laatste drie jaren (in kilogrammen):

Januari—Juni 1911 1,166,159, Januari—Juni 1910 1,197,598, Januari—Juni 1909 1,417,922.

Juli 1911 210,444, Juli 1910 354,1270, Juli 1909 228,999.

Augustus 1911 31,271, Augustus 1910 165,384, Augustus 1909 95,334.

Januari—Augustus 1911 1.407.875, Januari—Augustus 1910 1,717,252, Jan.—Aug. 1909 1,742,256."

***

De Surinamer verneemt, dat de Compagnie des Mines d'Or van plan is een oppervlakte van 5000 H.A. te beplanten met rubber. Reeds dadelijk zou er een begin van uitvoering aan gegeven worden.

***

Naar Suriname van 19 September verneemt, bestaat de mogelijkheid, dat voor de bacoven-cultuur nog ongeveer een jaar, n.l. tot het tijdstip dat de plantages door vermeerderde productie de cultuur uit eigen middelen zullen kunnen voortzetten, steun door het Gouvernement zal verleend worden. In dien zin moet het advies van de Suriname-commissie luiden.

***

Onder het hoofd „Exodus voor geneesheeren", deelt De West van 22 September mede, dat sedert April 8 geneesheeren naar Europa en 2 naar Curaçao zijn vertrokken. Op 4 October zouden er weer 4 naar Europa vertrekken. Van de „niet-ambtelijke" geneesheeren stierven er in den loop van dit jaar 2, terwijl 1 om gezondheidsredenen naar Europa vertrok. En dan vervolgt het blad:

„Waar moet het heen?

Het aantal geneesheeren is beslist onvoldoende om in den ambtelijken dienst te voorzien, terwijl er ook geen overschot is van particuliere geneesheeren.

De meeste jongelieden, die hier zijn opgeleid tot geneesheer, vertrekken zoo spoedig mogelijk naar elders. Een gevolg van de zeer schriele bezoldiging in Suriname. Zoo is thans een toestand ontstaan, waarvan de verantwoordelijkheid het Bestuur zwaar moet drukken.

Dat is het gevolg van de kruideniers-politiek, die zich uit in beknibbeling op traktementen."

***

Den 13den September nam dr. Koch, als voorzitter van de commissie van toezicht op Groot Chatillon, afscheid van de verpleegden aldaar.

Voor de zieken was het weder een plechtige dag. Het hospitaal hadden zij keurig versierd, als een hulde aan dr. Koch. Namens allen sprak de verpleegde Harred het afscheidswoord, tevens een woord van dank voor het vele, wat dr. Koch voor Chatillon heeft gedaan.

Dr. Koch antwoordde, blijkbaar aangedaan, en beloofde de zieken niet te zullen vergeten. Hij eindigde met de vraag, of de verpleegden nog een wensch hadden, dien hij wellicht vóór zijn vertrek nog zou kunnen vervullen.

En nu kwam het schoonste moment van den dag: de verpleegden verklaarden niets te verlangen, zij waren dankbaar en voldaan. Heerlijker getuigenis van de zieken zelf kon men waarlijk niet wenschen.

De verpleegden werden allen door dr. Koch onthaald. (De West van 15 Sept.)

Ook van het Surinaamsche studentencorps, dat hem een souvenir aanbood, nam dr. Koch in een bijeenkomst een hartelijk afscheid, terwijl er uit de burgerij een comité gevormd is om hem een huldeblijk aan te bieden.

***

De Frankf. Ctg. verneemt uit Jokohama, dat men in Japan goede uitkomsten heeft verkregen bij de behandeling van melaatschen, door hen met een vergif uit de eieren van den kogelvisch (in het Japansch foegoe geheeten), het tetrod-toxine, in te spuiten. Het is zulk een zwaar vergif, dat men niet meer dan 1 centigram kan toedienen. Het middel moet ook gunstig werken bij acute zenuwziekten.

Alle leprozen-huizen hebben op last van hoogerhand tetrod-toxine ontvangen, om de proeven er mee voort te zetten. (N. R. Ct. v. 13 Oct.)

***

Voor de zooveelste maal maken de Surinaamsche bladen melding van menschen, die verdwenen zijn, zonder dat het gelukt hun spoor terug te vinden.

In de kolommen van dit Weekblad is meermalen, naar aanleiding van die berichten, de vraag geopperd, waarom men in Suriname niet eenige politiehonden aanschaft.

Het is te hopen, dat de Surinaamsche bladen en corps daarop zullen aandringen en blijven aandringen, totdat de politie dezen eenvoudigen maatregel neemt.

***

De minister van koloniën heeft mr. L. J. Rietberg, griffier der Provinciale Staten van Utrecht, ter beschikking gesteld van den gouverneur van Suriname, voor de vervulling van het ambt van gouvernementssecretaris dier kolonie. (Stct.)

***

Even worde hier melding gemaakt van de ontvangst door de redactie-commissie van dit weekblad van de volgende Curaçaosche couranten: Amigoe di Curaçao, Argus, De Curaçaosche Courant, de Vrijmoedige en de Wekker.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Zeeroof in de straat Madura. — In de Kol. Weekbladen van 13 April en 4 Mei 1911, Nos. 15 en 18, werd reeds melding gemaakt van de onveiligheid in de straat Madura. Die berichten kunnen thans worden aangevuld met de gunstige tijding uit Soemenep, voorkomende in de **Perniagaän** van 4 Juli 1911, No. 146, dat „Pak Tonon", een der voornaamste zeeroovers, die het district Manding onveilig maakte, en zonder aanzien des persoons zooveel mogelijk roofde en doodde, thans is neergeschoten.

De politie had hem reeds gedurende geruimen tijd geleden gezocht, ook was hij reeds tot twee malen toe door haar gevat, maar telkens wist hij zich door de vlucht te redden. Nadat de politie opnieuw bericht had gekregen, dat Pak Tonon zich in het gebergte ophield, trokken eenige barisans er op uit om hem op te sporen en, zoo mogelijk, te vatten.

De soldaten troffen hem onlangs op een hunner tochten aan, in een boom gevlucht. Toen hij, na gesommeerd te zijn om naar beneden te komen, aan dat bevel niet voldeed, werd hij neergeschoten en het lijk medegenomen.

Het opiumbedrijf in de Residentie Palembang. — In de **Perniagaän** van 5 Juli 1911, No. 47, is een schrijver, die zich S. S. teekent, niet best te spreken over de van bestuurswege voorgenomen invoering van de Opiumregie in de Residentie Palembang.

Het heeft er veel van, zegt hij, alsof al dat gepraat over afschaffing van opiumgebruik niet ernstig gemeend is, en alsof de Regeering, gelijk een ontrouw vader zijn kind desbewust op een dwaalweg wil leiden. De Regeering zoekt thans het noodige aantal Javaansche prijajis, die als ambtenaar bij den dienst van de Opiumregie in Palembang zullen optreden. Zij wil het opiumbedrijf op groote schaal aanvatten, vindt althans het navolgende personeel voor dezen dienst noodzakelijk: 10 assistent-collecteurs op ƒ 100 per maand; 130 mantris eerste klas op ƒ 50; 130 mantris tweede klas op ƒ 40; 230 helpers eerste klas op ƒ 25 en 230 helpers tweede klas op ƒ 20 per maand. In het geheel dus 720 personen, die allen Inlanders zullen zijn.

Het aantal verkoopplaatsen zal 270 bedragen. De huur van ieder huis op ƒ 15 per maand stellende, maakt dit met de bovengenoemde bezoldigingen een totaal-bedrag van ƒ 27.100 per maand of jaarlijks eene uitgave van 3½ ton gouds.

Het algemeen beweren is, volgens schrijver, dat die uitgaven ruimschoots door de ontvangsten zullen worden gedekt, vooral nu de geheele landstreek voor de opium is opengesteld en de lieden, die vroeger van geen opiumgebruik wilden weten, er nu allicht toe zullen overgaan die goede gewoonte te laten varen.

Uitbreiding van het opiumbedrijf op het geheele eiland Sumatra zou nog meer geld in de Staatskas brengen, merkt schrijver op.

Moet deze handelwijze soms als bewijs gelden van de belangstelling en genegenheid van de regeering voor het Inlandsche volk?

Moet die opium dan Ned.-Indië vooruitbrengen? Waar hier doel en nut zoo lijnrecht tegenover elkander staan, verklaart de schrijver het optreden van de regeering niet te begrijpen.

Die uitbreiding van het opiumbedrijf in de residentie Palembang is een prachtig zaakje voor die Inlanders, die dolgraag ambtenaar willen zijn en verzot lijken op het dragen van den ambtenaarsknoop voorzien van de letter „W". Het schijnt, dat vooral de Javanen uit Midden-Java veel moeite doen om bij de opiumregie in Palembang geplaatst te worden, wanneer de regeering er toe kan besluiten de bezoldigingen voor Sumatra iets hooger te stellen dan voor Java.

Hen zal het natuurlijk goed gaan, maar de bevolking gaat met het gebruik van opium en den aankleve van dien te gronde, z. i. een zaak van veel hooger gewicht.

Door te praten over afschaffing van het opiumgebruik en in de werkelijkheid daaraan uitbreiding te geven, zal men nooit komen waar men wezen wil en zal de opiumduivel nimmer verdwijnen. Aldus besluit schrijver.

Het Inlandsch Onderwijs in Nederlandsch-Indië met betrekking tot de Indische Begrooting van het jaar 1912.

Volgens verschillende Maleische bladden hadden

de Inlandsche onderwijzers in Ned.-Indië algemeen verbetering van positie verwacht en er op gerekend dat op de Indische begrooting van het jaar 1912 voor dat doel gelden zouden zijn uitgetrokken. Dat dit niet is geschied, was voor hen eene groote teleurstelling. Nu koesteren zij de hoop, dat het jaar 1913 betere berichten zal brengen.

De **Djawa-Tengah** van 27 Juli j.l. no. 167, het Inlandsch onderwijs met betrekking tot de Indische begrooting van 1912 besprekende, is van meening, dat deze tak van dienst, behalve de vermeerdering van het aantal gemeente scholen, geen belangrijke veranderingen aanwijst. De Inspecteur zal in den vervolge door één Adjunct-inspecteur worden bijgestaan en een hoofdopziener met standplaats Batavia, zoomede 13 opzieners worden aangesteld. De lagere Inlandsche school tweede klas zal in hare organisatie eene wijziging ondergaan. Op die school worden thans toegelaten alle kinderen van Inlanders en daarmede gelijkgestelden. Op maatschappelijken stand wordt bij de toelating niet gelet. Rijk en arm, hoog en laag, begaafden en minder begaafden, allen zitten op de schoolbanken naast en door elkander. De gegoeden betalen *f* 0.50 schoolgeld per leerling en per maand en voor de minder gegoeden variëert die som van *f* 0.10 tot *f* 0.25. De onvermogenden ontvangen kosteloos onderricht.

Thans zal deze tweede klas-school in twee soorten worden verdeeld op den voet van schoolgeldverhooging. Het tegenwoordig tarief zal gelden voor de laagste categorie, waartoe de meeste Inlandsche scholen wel zullen moeten worden gerekend, terwijl het schoolgeld van de hoogste categorie voortaan zal bedragen van *f* 0.50 tot *f* 0.75 per leerling en per maand. De reductie, welke is toegestaan voor meerdere kinderen uit eenzelfde gezin, zal bovendien minder zijn voor de hoogste categorie scholen dan voor de lagere categorie.

De Directeur van O., E. en N. zal aanwijzen welke scholen tot de hoogste categorie zullen worden gerekend.

Behalve de betalende leerlingen zullen op de hoogste categoriescholen ook toegelaten worden onvermogenden van bijzonderen aanleg en stand.

De vraag, of men op die wijze bij het in het leven roepen van standverschil, het Javaansche volk beter vooruit zal brengen dan vroeger, meent P o l i t i c u s, de schrijver van het artikel, ontkennend te moeten beantwoorden. Gelijke ontwikkeling van allen stand stond nu eenmaal op den voorgrond, terwijl door de nieuwe regeling de arme bij den meer gegoeden Javaan ten achteren geraakt.

De schrijver meent dan ook, dat het beter zoude zijn, om het bedrag van het schoolgeld onaangeroerd te laten en zoo noodig een hoogere categorie tweede klas Inlandsche school in het leven te roepen met een leerplan gelijk aan dat van de eerste klas Inlandsche school, doch zonder het onderwijs in de Nederlandsche taal.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Geen staatsrechtelijke gelijkstelling meer tusschen Chineezen en Arabieren. — Langen tijd vóórdat de Portugeezen zich in Ned.-Indië nestelden, verlieten vele Chineezen en Arabieren reeds hun land met het doel in N.-Indië hun levensonderhoud te zoeken. Beide rassen hebben zich daarvoor groote ontberingen en vele ongerieflijkheden getroost, feiten die bij de beoordeeling van hunne karaktereigenschappen nimmer uit het oog mogen worden verloren. Zij zullen aan ieder onpartijdig beoordeelaar de overtuiging kunnen schenken, dat deze vreemde Oosterlingen evengoed als de Westerlingen, die over veel beter communicatiemiddelen beschikten, de noodige energie wisten te ontwikkelen. Zoowel de Chineezen als de Arabieren kwamen over het algemeen als geldelijk onvermogenden in Ned.-Indië. De Chinees was meer in het bijzonder een handelsman, timmerman of tuinier enz., die bij de uitoefening van deze behoorlijke bedrijven, ook door behoorlijke middelen zich zekeren maatschappelijken welstand trachtte te veroveren. Hij onthield zich daarbij van inmenging in de politieke aangelegenheden des lands en bemoeide zich nimmer met zaken van godsdienstigen aard van andere lieden, waarmede hij in aanraking kwam. In vele opzichten waren zij nijvere arbeiders en rustige staatsburgers. Hun optreden ten opzichte van den Inlander, kenmerkte zich niet door bedrog zegt R o n d o I r e n g in zijn artikel, voorkomende in de **Perniagaän** van 24 Juli 1911 no. 163, en die bewering bevestigt hij door er ondermeer op te wijzen, dat de Chinees in het tegenovergestelde geval niet alleen nimmer in de Inlandsche maatschappij zou zijn opgenomen, zooals het geval is geweest en ook thans nog is, doch ook dat hij het in Nederl.-Indië nimmer zoolang zou hebben uitgehouden.

Wel is waar bestaat bij de Chineezen de volksovertuiging dat men de plaats, waar het geld verdiend wordt en waar men welstand heeft verworven, nimmer moet verlaten, doch ook is het overeenkomstig de waarheid dat de Chinees zich steeds op uitstekende en gemakkelijke wijze wist aan te passen aan den Inlander en aan de Inlandsche toestanden en dat hij door den Inlander te begrijpen zich in hunne maatschappij gelukkig voelt.

Ten allen tijde heeft de Inlander gaarne de producten des lands aan den Chinees verkocht, was hij bereid als werknemer in hun dienst te treden, wetende dat die gepresenteerde diensten worden beloond door een welwillende bejegening van de zijde van den werkgever en dat op diens bijstand in moeilijke oogenblikken kon worden gerekend. Dit laatste is nu nog het geval en menig rijksdaalder van den Chinees komt terecht in de kas van hen, die er naar streven nuttig maatschappelijk werk te verrichten. De Chinees kan dit te gemakkelijker doen omdat met hem, in verband met de bovenvermelde volksovertuiging, het kapitaal in het land blijft en dit daaraan niet wordt onttrokken door verzendingen op groote schaal naar het moederland, zooals de andere vreemdelingen in Indië doen.

In tegenstelling met het doel van den Chinees, kwam de Arabier meer in het belang van de verspreiding van het Mohamedaansch geloof naar Nederlandsch-Indië. Eveneens bij aankomst van geldelijke middelen ontbloot, leefde hij door hulp van anderen en trachtte op die wijze in zijn levensonderhoud te voorzien. Met geleend geld werden eenige goederen gekocht en daarmede handel gedreven, lang niet altijd op correcte wijze. De Inlander was gewoonlijk het voorwerp zijner belangstelling, omdat deze, ook nog in den tegenwoordigen tijd, alles gelooft wat een Arabier zegt. Deze wekt hem op de godsdienstige plichten getrouw na te komen en de bedevaart naar Mekka te maken, waardoor zooveel kapitaal naar Arabië wordt overgebracht.

In vergelijking met vroeger zijn de toestanden wel verbeterd en treft men thans vele gegoede Arabische handelaren en vertrouwbare Arabieren in N.-Indië aan die zich correct gedragen, maar toch kan men niet anders zeggen dan dat zij over het algemeen zijn gebleven: personen die liever nemen dan geven.

Wijst een en ander er op, dat de Chinees dus een geheel ander element is in de Indische samenleving als een Arabier, daarbij komt nog dat deze laatste niet met zijn tijd weet mede te gaan. Hij begrijpt van de vakken, die op de Europeesche en Chineesche scholen worden onderwezen, niets. Hij voelt zich in zijne godsdienstige afzondering gelukkig, terwijl de Chinees reeds bij het bestuur, dank zij het onderwijs, in dienst treedt als kassier, klerk bij de Staatsspoorwegen, misschien ook wel bij de opiumregie ter Oostkust van Sumatra, enz.

De Chinees leeft derhalve onder geheel andere omstandigheden in Ned.-Indië als de Arabieren, en op grond daarvan is de schrijver van het artikel van meening, dat het tijdstip aangebroken is om de Chineezen een andere staatsrechtelijke positie te doen innemen en hen niet meer gelijk te stellen met de Arabieren, zooals op dit oogenblik nog het geval is.

Europeesche en Chineesche werkgevers ten opzichte hunner werknemers in Nederlandsch-Indië. Wanneer werkgevers, van welken landaard ook, eene werkovereenkomst aangaan of een soort van afspraak maken voor de levering van zekeren arbeid, dan rekenen eerstgenoemden, in ruil voor rechtvaardige bejegening en behartiging van belangen, op het plichtsbesef, de eerlijkheid en goede trouw van de laatsten. Althans, zoo moest het zijn, doch in de werkelijkheid zijn de toestanden eenigszins anders. Aldus merkt een schrijver, die zich **Bedil** noemt, in de **Perniagaän** van 25 Juli 1911, No. 164, op, en zegt, dat men zoo dikwijls hoort beweren, dat de Europeesche werkgevers hun ondergeschikt personeel zooveel humaner behandelen dan de Chineesche, doch volgens hetgeen hij zoo in het werkelijke groote leven waarneemt, is dit z. i. in het geheel niet het geval.

Wijlen de heer L i m B a n g B o e b i j o, die zoo menigmaal nuttige vereenigingen geldelijk steunde, droeg zijne ondergeschikten al een bijzonder goed hart toe en wist hunne belangen op uitstekende wijze te behartigen. Ook de heer T a n K i e L a m staat als een mild werkgever bekend, die hart heeft voor zijne ondergeschikten, zooals o.m. bleek, toen in het afgeloopen jaar de kosten van de ziekte en van de begrafenis van één zijner ondergeschikten voor zijne rekening werden genomen.

En op deze wijze handelen, verzekert schrijver, zoovele Chineesche t a u k e h s, die op weten te komen voor de belangen hunner ondergeschikten, in tegenstelling met de Europeesche chefs, die zoo dikwijls onverschillig zijn en zich niet kunnen indenken in het moeielijk bestaan van den ondergeschikten Chinees.

Zoo werd het gezin van een Chineesch schrijver, op één der kantoren te Batavia werkzaam en die reeds 20 jaren goed zijn dienst verrichtte, niettegenstaande verzoek om hulp, tijdens de ziekte van den employé, met leege handen weggestuurd.

Na een plaats gehad hebbenden diefstal op één der banken te Batavia, verlangde de Directie van één der onbemiddelde kassiers, die eveneens reeds 20 jaar in dienst was en steeds eerlijk was gebleven, het stellen van een reëelen borgtocht of de borgstelling van een huis ter waarde van minstens f 5000, welke de man verplicht werd binnen een bepaald tijdstip te voldoen.

Een ander kassier werd, niettegenstaande zijn tienjarigen diensttijd bij een Bank, na een ziekte van slechts twee weken, zonder eenige tegemoetkoming uit den dienst ontslagen.

De chef van de Internationale Crediet- en Handelsvereeniging te Rotterdam schijnt in deze een uitzondering te maken, door blijk te geven van groote gewaardeerde welwillendheid, toen hij de verplegings- en begrafeniskosten van één der employé's voor zijne rekening nam.

Het is in den tegenwoordigen tijd een moeilijke tijd voor den Chinees in Ned.-Indië, en daarom kan door hen niet genoeg worden geprezen het bestaan der Chineesche Vereeniging „Keng Kie Hwee", die den toestand in moeilijke gevallen nog weet te verlichten.

Van Vreemde Koloniën.

Rijstgebrek. In onze omgeving beginnen de klachten luide te worden over duurte van de levensmiddelen, ten gevolge van de langdurige droogte in den zomer. Hetzelfde gevaar, dat hier dreigt, teekent zich ook in andere deelen van de aarde, waardoor het er voor allen des te erger gaat uitzien, want in het te kort van de eene streek kan nu niet voorzien worden door overdaad van elders. Zooals bekend, heeft dit den Gouv.-Gener. van Nederlandsch-Indië er reeds toe geleid aan den uitvoer van rijst perk te stellen, want het liet zich aanzien, dat de in onze koloniën opgelegde rijst, uit winstbejag, tegen hoogen prijs naar 't Aziatische vasteland geleverd zou worden, waardoor de kans op gebrek voor onze onderdanen zich èn spoediger èn nijpender aankondigen zou.

Om een denkbeeld te geven van den toestand van het oogenblik in vreemde koloniën, halen wij eenige zinssneden uit de jongste mailberichten aan.

Een telegram van Saigon meldt, dat de Gouvern. van Indochina de uitvoer van rijst verboden heeft, uit vrees voor hongersnood.

Niettegenstaande medio September een voldoende hoeveelheid rijst van eerste kwaliteit in Singapore beschikbaar was bij verschillende handelaars, werden geen zaken daarmede gedaan door de ongehoorde prijzen tot 480 doll. per kojan, die gevraagd werden, dat is zoowat 200 % meer dan eenige weken te voren. Daar is aan toe te voegen, dat Siam weinig voorraad heeft, dat Rangoon zijn aangegane verbintenissen niet zal kunnen naleven, dat Hongkong en China zelf al gebrek gevoelen. Gelukkig zijn er eigenaars van kleine voorraden, die nog wat rijst aan schappelijker prijzen afstaan, omdat zij zelf geld noodig hebben. Ook de rijst van mindere kwaliteit te Singapore is duur en niet in groot aantal aanwezig.

Uit Penang berichten van ongeveer gelijken inhoud.

De Malay Planters Association heeft overwogen, welke maatregelen te nemen om tegemoet te komen aan de moeilijkheden, waarin de koelies zullen komen; zij besloot geen toeslag op de loonen, maar, naar de behoefte, uitkeering in natura te geven.

Japan zal al heel tevreden zijn, als 't in eigen vraag kan voorzien.

Loopt door dit alles de zoo lage toon van een spekulanten-geest, die de ellende wil opvoeren om er voordeel uit te trekken, tevens ligt daarin toch de hoop, dat óf door de overheid, óf door den drang der publieke opinie op eenige plaatsen een verbetering in den toestand kan komen, want dan zijn er hier en daar tenminste nog gevulde goedangs.

Marokko. De onderhandelingen, in Berlijn gevoerd, hebben tot een oplossing van het eerste deel der Fransch-Duitsche kwestie geleid. Hoewel de overeenkomst eerst geteekend zal worden, als alle paragrafen beklonken zijn, is het eerste artikel nu door de onderhandelaars geparafeerd; 't wordt daarmede als afgedaan beschouwd, onder voorbehoud van nadere goedkeuring van 't overige. Het is van belang ons de beteekenis der hoofdpunten van het nu vastgelegde, voor zoover dit als bekend mag worden aangenomen, voor den geest te stellen. Voorop staat de erkenning door Duitschl. van 'n toekomstig Fr. protectoraat over Marokko. Daarbij wordt, ten tweede gerekend op verzekering van de rechtspraak en van de rechtsbedeeling voor de inboorlingen protégés der verschillende mogendheden. Vervolgens zijn er voorzieningen om aan Duitschland gelijke economische voordeelen te verzekeren als Frankrijk heeft (het staat hiervoor in gelijke verhouding als de andere mogendheden, die het verdrag van Algeciras onderteekend hebben, en die niet achtergesteld zullen mogen worden). Eindelijk voorziet de nieuwe Fransch-Duitsche overeenkomst in de noodzakelijkheid om de goedkeuring der andere mede-onderteekenaars van Algeciras te krijgen. Daar Groot-Brittanië en Rusland geregeld op de hoogte van de onderhandelingen zijn gehouden, kan aangenomen worden, dat hun instemming verzekerd is.

Wat te doen overblijft, alvorens tot de eind-onderteekening te kunnen komen, betreft vooral een grensregeling van de Fransche en Duitsche invloedssferen in N. O.-Afrika. Gaat daarmede een afstand of ruil van Fr. gebied gepaard, dan vergt de overeenkomst de goedkeuring nog van de Fr. Kamer van afgevaardigden en den Senaat.

De Marokko-zaak is dus, al is een belangrijke schrede tot de oplossing gedaan, nog geenszins haar eind-afdoening nabij.

BRITSCHE KOLONIËN.

Arbeidskrachten in Australië. Terwijl de vraag om emigranten weer dringend uit Australië tot ons komt en aan flinke werkkrachten, zoo mannelijke als vrouwelijke, uit Europa en Amerika goede vooruitzichten worden geboden, treffen daarnaast verhalen van 't op schandelijke wijze omspringen met de inlandsche werkkrachten in de binnenlanden, waarheen de oorspronkelijke bewoners verdrongen zijn. Moet de behandeling van de Europeesche werklieden goed zijn, daar de werkgever vreest ze anders te verliezen, en spreekt de bestaande nood duidelijk uit de behoefte, die geschat wordt op een gewenschte emigratie van 250000 personen in 't jaar, het lot der zwarte oerbewoners is geen menschwaardig bestaan meer te noemen. Is de slavernij afgeschaft in de landen onder Britsche vlag, wat daar voortwoekert is erger dan de slavernij vaak is.

De N. R. Ct. van 11 dezer bevat hierover een correspondentie, die, in een voor 't onderwerp wellicht te luchtigen toon gesteld, overigens een goeden kijk op de daar heerschende toestanden geeft.

Een ongelukkige loopt, om wie weet welke behandeling, van zijn boerderij weg. Opgepikt 40 mijlen daar vandaan, wordt hij door den politieman, zonder verderen vorm van proces, aan een zwaren ketting geklonken, gedurende twee dagen en nachten op een mierennest vastgelegd. „'t Zal het zwarte zwijn goed doen", zeide de agent met een grijns; „hij is een der beste boys, die ze daar hebben en ik wil hem een lesje geven." Daarna ging hij naar zijn meester terug, die het lesgeven zou voortzetten!

Deze inboorlingen doen in 't Westen en Noorden 't meeste werk van ossendrijven tot huishouden toe en ontvangen, behalve kleeding, voedsel en tabak, in 't geheel geen belooning.

De Europeesche werklieden, die er komen, krijgen eenige vrouwen, de opzichter wijst hun die toe.

Heeft Engeland wel recht op schandelijke toestanden in de koloniën van andere landen te wijzen en te schimpen, als het dergelijke slavernij in zijn kroonkolonie laat voortrotten?

***

Lord Grey heeft Quebec verlaten, na zeven jaren Gouv.-Gener. van Canada geweest te zijn. De hertog van Connaught is er als zijn opvolger aangekomen. Als regel wordt de tijd voor het Gouv.-Gener.schap op 5 jaren gerekend. Tegen 't einde van den termijn werd deze eerst verlengd op dringend aanzoek van de Canadeesche regeering, een tweede uitstel van het vertrek kwam door de opdracht welke de aangewezen opvolger, de hertog van Connaught, ontving voor zijn zending naar Z.-Afrika. En toen de bestuurswisseling daarna weer geregeld was, moesten de tusschentijdsche algemeene verkiezingen uitgeschreven worden, in welk tijdperk de overgang van het Gouv. Gener.schap in menig opzicht ongelegen ware gekomen. Daar Lord Grey zich geheel vereenzelvigd had met de inzichten van Laurier, valt zijn heen gaan na de overwinning der oppositie, onder Borden, nu op een gunstig oogenblik. Bij den nieuwen toestand, het nieuwe ministerie, een nieuwe landvoogd.

***

Zuid-Afrika. Sedert lang is gewezen op het onvoldoende van de spoorwegen in Natal voor het vervoer der handels- en landbouwartikelen. De kamer van koophandel te Durban heeft zich nu met voorstellen tot de regeering gewend. In het afgeloopen jaar werden 55000 ton vervoerd, tegen 32.000 ton in 1908. De steenkool heeft vier dagen

noodig om van de mijnen de hoofdstad te bereiken, orders moeten worden afgewezen bij gebrek aan transportmiddelen. De haven van Durban, die in bloei kon toenemen, gaat achteruit, ten bate van de Delagoabaai.

Het gemeentebestuur van Durban wil wel medewerken, het heeft besloten tot het aangaan van een leening van 200.000 pond sterling tegen 4 %, af te betalen in 5 jaren.

ITALIË in TRIPOLI.

Eerlijkheid vóór alles. In een ontboezeming over de verrassing en verontwaardiging van Turkije, wees Ahmed Riza, de voorzitter der Turksche Kamer op de allerhartelijkste ontvangst van den Turkschen kroonprins, nauwelijks twee maanden geleden, in Italië, waarbij de koning zelf hem uitgeleide deed tot het station en met een kus afscheid van hem nam. Ahmed Riza had mondeling en schriftelijk van den voorm. minister-presid. Luzatti plechtige verzekeringen gekregen, dat Italië geen oogmerken ten opzichte van de vermeestering van Tripoli had.

Eerlijkheid vóór alles. Als de bladen niet gefantaseerd hebben, is aan de bewoners van Tripoli, door generaal Caneva, de bevelhebber der expeditietroepen, een manifest uitgevaardigd dat de „goedertierenheid en barmhartigheid van Allah" aanroept, verder betoogt, dat de Italianen niet gekomen zijn om de bevolking van Tripoli te onderwerpen, maar om haar te bevrijden van het Turksch juk. Haar zal geen belasting worden opgelegd, waarvan de opbrengst buiten het land gaat. Daar de goddelijke voorzienigheid de Italianen naar Tripoli gevoerd heeft, zal ieder die de wet niet gehoorzaamt, in naam van recht en billijkheid, streng worden gestraft. Het besluit met een paar koranverzen, die den geloovigen gebieden hun weldoeners en beschermers lief te hebben!

INGEZONDEN.

Geachte Redactie,

Het ondervolgende uit het Alg. Handelsblad uitgeknipt, trok een paar dagen geleden mijn aandacht:

„De correspondent van de „Loc." te Ambarawa schreef:

Naar ik uit goede bron verneem, bestaan er grootsche plannen voor Ambarawa, waar 24 nieuwe officierswoningen zullen worden bijgebouwd in verband met het voornemen van het opperbestuur om de troepenmacht op de buitenbezittingen te vervangen door gewapende politiedienaren en de eerstgenoemden hier samen te trekken, te concentreeren tot één macht. Een geheel nieuw hospitaal zal er verder verrijzen op de plaats, waar nu de temporaire gebouwen staan. Over een niet al te langen tijd zal het verlaten Ambarawa derhalve weer herleven en in handel en vertier toenemen."

Bevat het bedoeld bericht waarheid, dan is het m. i. aan te bevelen, dat reeds hier in Holland tegen de uitvoering van het bedoelde plan worde geprotesteerd.

Want genoeg bekend is het toch zeker, dat Ambarawa door zijn ligging allesbehalve gezond is, en een vroeger legerbestuur dan ook het voor het leger gezond besluit nam, om het groote garnizoen van Ambarawa te dislocaliseeren.

Wordt uit een strategisch oogpunt een legering van een flink garnizoen voetvolk in die buurt noodig geoordeeld, dan is de vraag zeker geoorloofd, of Salatiga voor de gezondheid en de oefening van onze kostbare „mannetjes" niet meer voordeelen dan Ambarawa aanbiedt.

Mag ik mijn idee aan meer bevoegde oud-militairen, die met beide plaatsen bekend zijn, aanbevelen, ten einde het grootsche plan, dat natuurlijk veel geld zal kosten, zakelijk en voorzien van de noodige houtsnijdende argumenten, te bestrijden?

Dankend voor de verleende plaatsruimte,

Hoogachtend,

„Anak Merbaboe".

Oost= en West=Indisch Literatuur=overzicht.

Economische toestand van Zuid=Sumatra.

In het onlangs verschenen Verslag der Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië over het jaar 1910 (Batavia, Landsdrukkerij), vindt men, in verband met den voorgenomen aanleg van spoorwegen in Zuid-Sumatra, eenige mededeelingen, betreffende den economischen toestand in die gewesten, waaraan we een en ander ontleenen.

Vooropstellende, dat uit den aard der zaak de toestanden in Zuid-Sumatra ten eenenmale uiteenloopen en een juist beeld van die toestanden niet anders dan door uitvoerige uiteenzettingen gegeven kan worden, waarvoor verwezen wordt naar het kort geleden uitgekomen speciale rapport van ingenieur Richter, wordt in het verslag op het navolgende de aandacht gevestigd.

Zuid-Sumatra, omvattende de residentiën Palembang, Benkoelen en Lampongsche districten, is bij eene oppervlakte van ruim 137.500 K.M.2 door niet meer dan ruim 1 millioen menschen bewoond. Ter vergelijking moge dienen, dat Java, bij een oppervlakte, welke 6.500 K.M.2 bedraagt, ruim 30 millioen inwoners telt. De voor den ontworpen spoorwegaanleg belangrijkste residentiën Palembang en de Lampongs hebben eene oppervlakte van resp. 84.700 en 27.600 K.M.2 met eene bevolking van 684.700 en 154.500 zielen. Deze bevolking, hoewel schaars over de geheele landstreek verdeeld, is over het algemeen welvarend te noemen, waar zij zich er niet toe bepaalt, niet meer te produceeren dan noodig is om aan allereerste levensbehoeften te voldoen. Van doorloopenden, ingespannen arbeid is echter — zooals bij de meeste natuurvolken — over het algemeen nog geen sprake.

Het voornaamste voedingsgewas is — evenals elders in den Indischen Archipel — rijst. In tegenstelling met Java is de ladangbouw, waarbij de velden om de 5 à 7 jaren worden beplant, overheerschend. Sawahbouw wordt nog in zeer geringe mate aangetroffen, al breidt ook de cultuur zich voortdurend uit. De weinig economische ladangbouw maakt, dat de bevolking een zeer groot areaal noodig heeft om in haar bestaansbehoeften te voorzien en daardoor dikwijls op onoordeelkundige wijze kostbare boschgedeelten worden vernield. Steeds luider doen zich dan ook stemmen hooren, ook van de zijde der Bestuursambtenaren, om aan dien roofbouw paal en perk te stellen.

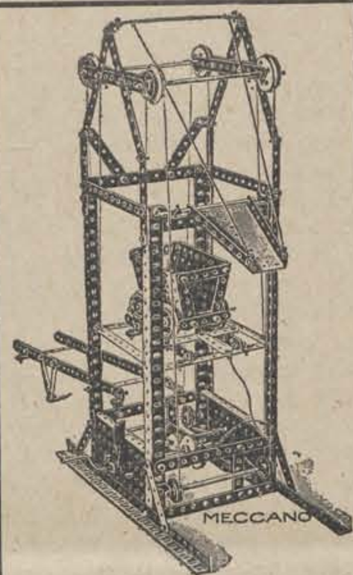
Behalve de cultuur van rijst is het verbouwen van nagenoeg alle producten, welke op Java worden geteeld, met succes mogelijk gebleken. In het zuidelijkste gedeelte der Lampongs wordt eene bloeiende pepercultuur aangetroffen, welke slechts wacht op verbetering der transportmiddelen om zich met kracht uit te breiden. Als bijzonderheid dient vermeld te worden, dat die cultuur grootendeels geschiedt door arbeiders uit het Bantamsche, zoodat reeds een jaarlijksche trek tusschen Java en Sumatra bestaat. Die trek zal het vraagstuk der werkkrachten, zoowel bij den spoorwegaanleg als bij verdere onteigeningen en cultures, zeer zeker in hooge mate ten goede komen. Een groot aantal aanvragen om woesten grond in erfpacht, welke gronden in hoofdzaak zijn bestemd voor de cultuur van rubber, wijst op de mogelijkheid om ook dat product met succes te verbouwen. De koffie, afkomstig van de hooglanden, heeft een goeden naam op de wereldmarkt en kan daardoor voor hooge prijzen van de hand worden gedaan. De katoencultuur was reeds van oudsher in het Palembangsche inheemsch. Verwacht mag worden, dat de maatregelen, van Gouvernementswege genomen om die cultuur te steunen, met vrucht zullen worden beloond. Overal waar een zekere tak van het landbouwersbedrijf op oordeelkundige wijze geëntameerd is geworden, is zulks in Zuid-Sumatra ook met succes bekroond, zooals verwacht mag worden van een land, dat in vruchtbaarheid zeker niet voor Java onderdoet.

Wat den mijnbouw aangaat, valt in de eerste plaats te wijzen op de petroleum-ontginningen der Bataafsche Petroleum-Maatschappij en verder op het winnen van kolen, hetwelk in de omstreken van Moeara Enim plaats heeft en waarvan het product ten verkoop naar Palembang wordt vervoerd. De aanwezigheid van verdere delfstoffen in ontginbare hoeveelheden kan als vaststaande worden aangenomen, al moge tot nu toe, met enkele uitzonderingen, nog niet tot exploratie en exploitatie op groote schaal zijn overgegaan.

De hiervoren in het kort genoemde cultures en industriën zijn voldoende om een beeld te geven, in welke richting de ontwikkeling van Zuid-Sumatra zal kunnen plaats hebben, wanneer slechts die landstreken uit den geïsoleerden toestand, waarin zij thans verkeeren, worden opgeheven, door het tot stand brengen van een behoorlijk transportmiddel. Reeds het bestaande transportstelsel heeft op onmiskenbare wijze zijnen stempel gedrukt op de vestiging der bevolking en op hunnen welvaart. Slechts daar waar, hetzij langs natuurlijke wegen als zee en rivier op- en afvoer mogelijk is, of waar gewone landwegen in de behoeften voorzien, hebben de tegenwoordige bewoners zich nedergelaten. De gebrekkige vorm der transportmiddelen belet hun echter dien bloei en die ontwikkeling te bereiken, welke mogelijk zijn. Te veel arbeidskrachten gaan nog verloren aan een kostbaar en tijdroovend vervoer.

Pionierswerk in Nieuw=Guinea.

No. 25 van „Pintoe Pernigaän", het Maleische maandblad voor handel, nijverheid, landbouw en mijnwezen, bevat onder bovenstaand opschrift het

begin van een geïllustreerd, in de Nederlandsche taal geschreven, artikel over hetgeen in de laatste jaren is verricht in dat gedeelte van Nederlandsch-Indië. Wij hopen er later op terug te komen.

Het Tijdschrift.

Eenige weken geleden deelden wij, aan de hand van de Locomotief, mede, dat in Indië, door den heer E. F. E. Douwes Dekker, een nieuw periodiek was opgericht. Thans bereikte ons het eerste nummer van dit veertiendaagsch tijdschrift; het bevat de volgende artikelen.

Prospectief. — Juristerij en jury's, door A. Hivernon. — Het astraal-drama in de Christus-mythe, door Max Henning. — Moet de Javaan geestelijk immobiel blijven, door Tjipto Mangkoekoesoema. — Het bankroet der ethica, door A. le Clercq. — Gemeente-politiek, door Mr. I. Hen.

Uit het artikel van den heer le Clercq doen wij een greep, welke een idée geeft van de strekking van het geheel: „Het voorbeeld der vaderen zit er nog vast in bij de kinderen van heden en de geest der oude, nu al meer dan een eeuw afgestorven „Compagnie" is dus nog vaardig over ons volk. Dat de drainage-t h e o r i e waarlijk nog niet afgedaan heeft en de oude zuurdesem van het moederlandsch belang nog in zijn volle kracht nawerkt, bewijst de drainage-practijk, nu meer dan ooit door heel den Archipel beoefend en uitgeoefend. Nooit is de jacht op exploitatie-winsten in Indië zoo groot geweest als tegenwoordig. De verzekering daarvan heeft Indië den man, die met zijn geweld-politiek dit alles zoo gewild heeft, nog als souvenir op zijn terugreis naar 't oude vaderland kunnen meegeven."

Rijks Ethnographisch Museum.

Het verslag van den directeur van 's Rijks Ethnographisch Museum, dr H. H. Juynboll, te Leiden, is verschenen. Het loopt over het tijdvak van 1 Oct. 1909 tot 30 Sept. 1910 en bevat, als altijd, veel wetenswaardigs.

Natuurlijk laat ook dit verslag de oude klacht hooren, betreffende den toestand der gebouwen. 's Rijks Ethnographisch Museum geniet — zegt de directeur — de treurige reputatie van slechter gehuisvest te zijn dan eenig ander museum in Europa. Zoolang geen nieuw gebouw opgericht wordt, is het onmogelijk, de verzamelingen tot haar recht te doen komen.

De verschillende aanwinsten, ook uit Ned.-Indië, worden door den directeur afzonderlijk genoemd, evenals de hulpmiddelen (boekwerken enz.) voor het bestudeeren en exposeeren van voorwerpen.

Belangrijke mededeelingen bevat het verslag voorts over een studiereis van dr. Juynboll naar Londen ter bezichtiging van verschillende musea, zoomede over een reis naar enkele Duitsche musea door den conservator, den heer H. W. Fischer.

Onder het hoofd „Museumuitgaven" wordt o.m. medegedeeld, dat de voltooiing der uitgave van het werk der Batik-kunst in Ned.-Indië en haar geschiedenis, uitgesteld moest worden tot het Museum weder in het bezit van het manuscript is, hetgeen eerst na de liquidatie van de firma Kleinmann (de uitgever) kan geschieden. Waar zoo verlangd wordt naar de laatste (5e) afl. van dit standaardwerk van den heer Rouffaer en dr. Juynboll, is het zeker te betreuren, dat de afwikkeling dezer zaak met Kleinmann zoo lang duurt.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 41: Dr. K. W. van Gorkom's Oost-Indische cultures, door H. J. W. van Lawick. — Het berooken van caoutchouc, door dr. J. Dekker. — Robusta-koffie, wijze van bereiding en wijze van verkoop, door J. H. F. Schmedding & Zonen. — Consulaire overeenkomst tusschen Nederland en China met betrekking tot de Nederlandsche bezittingen en koloniën. — Boschexploitatie in Suriname. — Wereldproductie, verbruik en voorraden van cacao in 1910. — Uitvoer der voornaamste handelsartikelen uit het vrije verkeer van Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. (Boschexploitatie op Java. — Vervalsching van chocolade enz.) — Kleine mededeelingen. (De havenverbetering van Tandjong Priok. — Id. van Tegal en Cheribon, enz.) Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

***

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op de volgende publicatiën:

T. J. Bezemer: Het verband tusschen de studie der talen en der volkenkunde van den O.-I. Archipel. Rede, gehouden tot opening zijner lessen als privaat-docent in het Javaansch, Maleisch en de volkenkunde van Ned.-Indië aan de Technische Hoogeschool, op 6 Oct. 1911. (Wageningen, B. Wigman).

Adatrechtbundel III, bezorgd door de commissie voor het adatrecht. (Minahassa). Uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. Herdruk. ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Bataviaasche vruchten (advocaat, salak, kemang), in „Buiten", geïllustreerd Weekblad (5e jaarg. No. 40) (met illustraties).

De reorganisatie van het bestuurswezen in Indië. — De Islam en de beschaving. — Hedendaagsche beschouwingen over strafrecht en straf. — Sluit naturalisatie van den Inlander zijn opneming in de klasse der Europeanen in? door J. C. Vergouwen, in „Indologenblad" (3e jaargang No. 1).

Verslagen over het jaar 1910 van zendelingen, enz. — Opmerkingen naar aanleiding van Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje's boek: Nederland en Islam. Lezing, gehouden door Dr. G. Smit, in „Mededeelingen van het Nederl. Zendelinggenootschap" (dl. 55, 3e stuk).

H. Zaepernick: Die Kultur der Kokospalme, mit Abbildungen (Beihefte zum Tropenflanzer, Okt. '11).

Prof. Dr. H. Miehe: Der Tabakbau in den Vorstenlanden auf Java (Fortsetzung), in „Der Tropenflanzer", Okt. 1911.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscour.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 20 Sept. '11.
De Locomotief t/m 19 idem.
Het Soer. Handelsblad t/m idem.
De Sumatrapost t/m 20 Sept. '11.
De Sumatrabode t/m idem.
Tjahaja Sumatra t/m idem.
De Indische Mercuur No. 42.
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw.
Kort Verslag S.-G.
Weekblad van Ned.-Indië No. 22.
De Banier No. 37.
Bandera Wolanda No. 88.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

H o o f d b e s t u u r s v e r g a d e r i n g der Vereeniging O o s t e n W e s t, te houden op Zaterdag den **28sten October** 1911, des namiddags ten **2½ ure**, in het lokaal der Vereeniging, H e u l s t r a a t 17 te 's-G r a v e n h a g e. (Ingevolge art. 7 al. 1 van het Huish. Reglement).

P u n t e n v a n b e h a n d e l i n g:

1. Opening.
2. Notulen der vorige Hoofdbestuursvergadering. (Zie K. W. 13 Juli 1911, No. 28).
3. Mededeelingen met betrekking tot:
   a. het Informatiebureau;
   b. de in Nederland studeerende jongelingschap uit Oost- en West-Indië;
   c. de Regeeringssubsidie;
   d. het Koloniaal Weekblad.
4. Goedkeuring van:
   a. het gewijzigde Reglement der Studiecommissie;
   b. het Reglement der Studenten-afdeeling te Leiden.
5. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

De Secretaris,
E. VAN ASSEN.

ADVERTENTIËN.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch. — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: WOONPLAATS:

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

Handteekening: *Woonplaats:*

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. Onze West:
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRüs;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST
Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.
Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat No. 56.

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch, Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in LAAN v. MEERDERVOORT 187 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.
Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 43. Donderdag 26 October 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Bij het laatste Portret van Prinses Juliana.

Wij zijn zoo gelukkig onzen lezers ditmaal weder eens een geïllustreerd nummer aan te kunnen bieden, in de hoop, dat het door allen gebruikt zal worden als propaganda-middel, om vele leden voor onze vereeniging te winnen, ook opdat dan in ons weekblad telkens actueele kiekjes kunnen worden gegeven.

Wij beginnen met het allerliefste portretje van Prinses Juliana, staande bij het cadeau, dat President Fallières uit Parijs meebracht: een groote zwaan, die, bij wijze van doos, gevuld is met het mooiste Fransche speelgoed.

Ook uit Oost- en West-Indië ontving ons Prinsesje reeds menig fraai geschenk, veelal door nijvere, kunstvaardige Inlanders bedacht en eigenhandig gemaakt, als bewijs hoezeer daar ginds het Nederlandsche Vorstenhuis, waarvan zij zooveel heil verwachten, door hen wordt vereerd.

Zoo werden door tusschenkomst van Oost en West te Batavia onlangs aangeboden eenige stukken fijn batist voor jurkjes, waarin door de in den „fil-tiré"-arbeid zoo bedreven Palembangsche vrouwen breede en smallere, fijn-opengewerkte randen (trawangan) waren aangebracht; tevens een paar bijzonder mooi gevlochten rottan-matten uit Bandjermassin, welke op den grond worden uitgespreid als het Vorstenkind buiten speelt.

Christelijk onderwijs aan Javaansche meisjes.

In het jongste nummer van Neerlandia wordt o.m. het volgende ontleend en toegevoegd aan het derde verslag (1 Juli 1909—30 Juni 1911) van het Comité van bijstand voor de „Koningin Wilhelmina School"; Christelijke school voor meisjes uit den Javaanschen adelstand te Jogjakarta:

„Wat in dit verslag vooral treft is de daaruit blijkende behoefte, welke in Javaansche hoogere kringen wordt gevoeld aan onderwijs op Europeesche leest geschoeid, eene behoefte, die zich zoo sterk uitspreekt, dat Mohammedaansche ouders er geen bezwaar in zien om hunne kinderen te zenden naar een streng confessioneele Christelijke school. Moest in Mei 1910 nog getuigd worden: Alleen op den langen duur zal het ons gelukken een belangrijk aantal kinderen uit de hoogere standen tot ons te trekken, omdat deze kringen over het algemeen zéér conservatief en het Christendom niet gunstig gezind zijn; aan het einde van 1910 was het getal kostmeisjes reeds geklommen tot 14 en bevatte de dagschool 32 jongens en meisjes.

Het zijn kinderen van bestuursambtenaren, patih, wedono, assistent-wedono; bij de Sultans-ambtenaren schijnen echter nog onoverkomelijke bezwaren te bestaan, en zooals het hoofd der school schrijft: „van welingelichte zijde wordt ook nog altijd de komst van kratonmeisjes in de eerste jaren onmogelijk geacht."

Dit streven om Westersche beschaving en kennis van de Nederlandsche taal aan te kweeken bij meisjes uit den Javaanschen adelstand, is geheel in die richting ook door R. A. Kartini aangewezen, doch alleen met dit onderscheid, dat K. afkeerig was van het aankweeken van een bepaalden godsdienst, terwijl de hoofdstrekking van de K. W. S. klaarblijkelijk is, om bij de Islamitische kinderen het geloof hunner ouders te doen plaats maken voor het Christendom.

Of dit bevorderlijk zou zijn aan de toch zeer zeker gewenschte aanpassing der Javaansche aan de Nederlandsche beschaving blijft de vraag.

Prof. Dr. Snouck Hurgronje, in zijn geschrift „Nederland en Islam", meent, dat een opdringen van het Christendom juist tot tegenstand zou prikkelen. Na te hebben erkend, dat de, aan onverschilligheid grenzende godsdienstige verdraagzaamheid van de groote meerderheid der Javaansche aristocratie en andere omstandigheden oorzaken zijn, dat de zending in Indië niet of in mindere mate de moeilijkheden ondervindt, welke haar in andere Moslimsche landen worden in den weg gelegd, zegt prof Snouck: „De meerderheid der Mohammedaansche schriftgeleerden daarentegen, hoewel gewend om zich in den regel binnen hare eigen enge sfeer te houden, wordt door een krachtige missionaire actie tot reactie geprikkeld. Zij ziet in dat pogen om Mohammedanen tot Christenen te maken een streven der Europeesche wereld om, nadat zij den Inlanders al zoovele aardsche bezittingen ontnomen heeft, hen nu ook van datgene te berooven, dat Allah in de andere wereld voor hen heeft weggelegd. Zou de regeering nu hen, die onderwijs in Westerschen zin zoeken, naar uit de Staatskas ondersteunde scholen drijven, waar aan de leerlingen Christelijk onderwijs opgedrongen werd, dan kan men zeker zijn, dat weldra een voor de zaak der associatie hoogst bedenkelijke tegenstand zou ontstaan, die of de beweging in de richting onzer cultuur zou stuiten òf voor het minst zou uitloopen op den nadrukkelijken eisch, dat, indien aan gesubsidiëerde scholen met eene specifiek godsdienstige kleur ook voor Inlanders de voorkeur werd geschonken, de kleur vóór de Mohammedaansche Inlanders die van den Islam zouden zijn."

Het is daarom wel vreemd dat dit verslag van de K. W. S. een uit zijn verband gerukt gedeelte uit bedoeld geschrift, doch dat onder eén gewijzigden titel wordt aangehaald (Islam en Christendom) als motto voert. In dat aangehaalde gedeelte wordt aangespoord tot medewerking aan de vorming van eenige honderden meisjes op Java, ten einde het Inlandsch gezin te brengen tot associatie aan ons familieleven; die taak wordt vooral aan degelijke Europeesche vrouwen aanbevolen.

Prof. Snouck laat daar echter op volgen: „Is deze taak niet schoon genoeg om vrouwelijke zendingskrachten aan te lokken tot zelfopofferende toewijding, zelfopofferend ook in dien zin, dat zij bij dezen arbeid haar oogmerk willen bepalen tot de zeker bereikbare staatkundig-nationale associatie, en die niet in gevaar willen brengen door ontijdige pogingen tot bekeering?"

Wij zijn dan ook overtuigd, dat eene school als de K. W. S. niet in den geest van Prof. Snouck Hurgronje werkt.

Hoezeer wij nu ook de pogingen, meisjes uit de hoogere Javaansche samenleving tot Westersche beschaving te brengen, op prijs stellen, wanneer dat gepaard moet gaan met door de ouders der kinderen niet gewenschte bekeering tot het Christendom, dan achten wij die pogingen, op grond vooral van Dr. Snouck Hurgronje's meening, voor Indië op den duur gevaarlijk en daarom te ontraden."

Aldus Neerlandia.

De Kunstnijverheid-Tentoonstelling te Groningen.

De Groningsche dagbladen zijn vol lof over de tentoonstelling van Nederlandsch-Indische Kunstnijverheid, welke sinds een paar weken door de vereeniging Pictura aldaar in haar goed verlichte zaal gehouden wordt. Zoo lezen wij in het Nblad van het Noorden:

„In de groote zaal van Pictura wordt op het oogenblik een tentoonstelling gehouden van Indische

kunstnijverheid, bestaande uit Batiks, Vlechtwerk, Metaalarbeid, Aardewerk, Houtsnijwerk, enz., van „Boeatan” en Weefsels van den heer J. E. Jasper te 's-Gravenhage.

Voorts zijn er foto's ter verduidelijking der inzending van de school voor kunstnijverheid te Haarlem.

Overvol is de zaal niet, maar wat er is, is aardig gerangschikt en uitstekend te bezichtigen. Het is alles goed, dat gebruikt kan worden in de huishouding en legt een uitstekende getuigenis af van den vlijt, maar vooral van den smaak onzer Indische onderdanen. Wat er is, is keurig afgewerkt en sterk gemaakt, en we zouden ons dan ook niet verwonderen, wanneer we bemerken, dat „Boeatan”— het Indische huis van „Oost en West” in Den Haag — nog deze week een aanvullingscollectie zal moeten zenden.

De foto's zijn fraai en van ethnografische waarde, terwijl het geheel er toe kan bijdragen om de Indiërs hier beter te leeren waardeeren. Mits het bezoek druk zij en dat zal, gelooven we, wel het geval zijn.”

T. J. S. schrijft ook naar aanleiding van het reuzenbeeldhouwwerk „Gigantenstrijd”, dat Pictura ten geschenke kreeg, o.m. het volgende:

„Temidden van deze uitstalling van Indische kunstnijverheid, staat een levensgroot beeld van Abraham Hesselink, voorstellende een Titanenstrijd. Ergens tegen den wand geleund, onopvallend, staan twee wajangpoppen met hun armen uitgespreid te gesticuleeren en ik, mij verbergende, hoor, hoe deze van hun plaatsen schuiven en zacht fluisteren:

„Kom, kom, wij willen hem ook eens gaan zien, dien grooten, stijven, steenen man. Niet een, die niet het eerst naar hem kijkt, wat zou hij hier doen? De eereplaats van een God heeft hij zoo midden tusschen ons, zoo hoog verheven, maar 't is er geen, zie, 't is maar een mensch, kaal in z'n alledaagsche naaktheid. 't Lijkt wel een vechtersbaas; wou je ons soms omverloopen, ons gooien met dat rotsblok, ons verbrijzelen onder je voet, jij reus op je voetstuk? Jij wilt ons bang maken, we zien het wel, ons je kracht toonen en je macht en als je die ook roeren kondt, zooals wij, dàn, dàn... want geweldig ben je en sterk! Kom, we willen voor je dansen en je onze schatten wijzen. Wij, Rahden Ardjoena en Rahden Anoman, zullen je toonen hoe we wonen, hoe we werken, hoe we leven en ons voeden met de vruchten van het land, het staat hier op platen aan den wand. Wilt ge weten hoe we weven, kostbare weefsels hangen hier, hoe we verven sarongs, batikken, hoe we vlechten rieten matten en dit mandwerk klein en groot, we spreiden het al voor u ten toon. Hier zijn schalen, luchters, vazen, kunstig snijwerk, smeedwerk, hoedjes, amuletten en ook kralenarbeid, zeg, woudt gij daar niets van dragen, gij, geduchte Enakszoon?... Stil, bewoog hij daar toch zijn grooten kop, 't kraakte, òf, òf...... er komen menschen!”

Nieuwe bezoekers traden binnen en keken weer eerst naar het groote beeld. En nu zouden de wajangpoppen, die op hun plaats terug gevlucht waren, vernemen, waarom het hier stond. „'t Is een cadeau”, zoo hoorden ze, „van den beeldhouwer aan Pictura.”

En toen begrepen ze al die dankbare gezichten en die groote belangstelling.”

Taschjes door Inlandsche vrouwen geweven en gevlochten.
Te koop Heulstraat 19, Den Haag.

De ontwerpwet betreffende de voorbereiding eener reorganisatie van het bestuurswezen in Nederl.-Indië.

In De Nederlander van 19 dezer schrijft de oud-resident F. Fokkens o.m.:

„Het ontwerp heeft hier te lande geen onverdeelden bijval gevonden. Er is vrij veel oppositie, zoowel in als buiten de dagbladen. Men keurt het af, dat de uitwerking der plannen voor eene herziening van het bestuurswezen in Nederlandsch-Indië, in de Memorie van Toelichting van het ontwerp neergelegd, zoo plotseling uit het duister te voorschijn gekomen, na veel geheimzinnigheid, zoowel hier als in Indië, en dat de mannen van de bestuurspractijk, wier oordeel zeker wel in de eerste plaats had mogen gevraagd worden, niet gehoord zijn.

Tegen de bedoeling van het ontwerp om verlichting te brengen in de taak van den Gouv.-Generaal, door overdracht in ruimen zin van diens bevoegdheden op de bestuurders van te creëeren gouvernementen en daaraan te verbinden een ruim opgevatte financiëele decentralisatie, en om het Inlandsch bestuur te verheffen, heeft men over het algemeen weinig bezwaar, wèl echter achten bevoegden het bedenkelijk, dat zulks gepaard moet gaan met:

a. omverwerping van de op traditie en aanpassing, door de historie opgebouwde bestaande indeeling van het grondgebied in gewesten;

b. in verband daarmede verandering van de gewestelijke decentralisatie van bestuur, zooals die 7 jaar geleden werd ingevoerd.

c. omverwerping van de bestaande, zoo vaak door deskundige vreemdelingen geroemde bestuursregeling door uitschakeling van de controleurs, die het vertrouwelijke dagelijksche contact vormen tusschen het Europeesch bestuur en de Inlandsche bevolking (hoofden en kleine man), en overbrenging van dit contact op Java bij het bestaande Inlandsch bestuur versterkt met Inlandsche adjunct-regenten, en op de Buitenbezittingen bij een korps Europeesche ambtenaren van minder gehalte.

....

Met wetsontwerpen die betrekking hebben op zuiver Hollandsche belangen wordt geheel anders gehandeld. Zelfs die van betrekkelijk weinig gewicht plegen langen tijd vóór zij in behandeling komen gepubliceerd te worden, zoodat een ieder ruimschoots de gelegenheid heeft zijn meening er over kenbaar te maken. Voor een (ontwerp) Jachtwet, die in beteekenis en gevolgen niet in vergelijking kan komen met de ontwerpwet betreffende een reorganisatie van het bestuurswezen in Ned.-Indië, werd ter voorlichting zelfs een Staatscommissie benoemd.

Het onderhavige ontwerp, dat tot doel heeft de omverwerping van zooveel bestaands, het uit zijn voegen halen van het beproefde bestuursgebouw, en dat op de toekomst van Indië zulk een grooten invloed zal uitoefenen, behoort hierbij niet te worden achtergesteld.

....

Daar er geen haast bij de zaak is, kan tegen het verdagen geen ernstig bezwaar bestaan. De voorstellen tot lotsverbetering van Inlandsche ambtenaren op Java en Madoera, die in hetzelfde ontwerp zijn opgenomen, behoeven er niet om te worden uitgesteld. Zij zijn toch geheel los van de maatregelen tot voorbereiding eener reorganisatie van het bestuurswezen en zijn zoowel in bedoeld ontwerp als in de ontwerpbegrooting voor 1912 onder een afzonderlijk nummer eener onderafdeeling gebracht.”

Aldus besluit schrijver.

Een zeldzaam Indisch Jubileum.

In het Weekblad voor Indië van 24 Sept. jl. schrijft Louis B. M. Lammers bij het portret van den jubilaris o.m.:

„Den 8en dezer vierde de Zeereerwaarde Heer Wilh. C. van den Heuvel, redacteur van de Javapost, zijn zilveren priesterjubileum.

Na zich, volgens het voorschrift van den stichter der Sociëteit Jezus', tien, twintig jaren geoefend te hebben in alle deugden, door grondige, diepgaande studie zijne wetenschappelijke vorming voltooid te hebben, volgde pastoor Van den Heuvel, op bijna 40-jarigen leeftijd de stem, die hem als missionaris naar Indië riep.

Van 1991 tot '95 was hij te Batavia werkzaam; van 1895 tot '98 te Cheribon, waartoe destijds ook Bandoeng behoorde. In 1898 vertrok hij naar Magelang, waar hij gedurende vijf jaar werkzaam was. De zes volgende jaren bracht hij te Buitenzorg door. Thans maakt hij zijn levensavond, die veeleer een levensmiddag heeten mag, te Bandoeng vruchtbaar, hoofdzakelijk door zijne schrijversgave.

Maar groot te zijn in het alledaagsche, uit te blinken in het gewone — vordert het niet menigmaal, vordert het niet altoos meer van onze energie, van al onze krachten en gaven en hoedanigheden dan het volbrengen eener enkele grootsche daad, waardoor men zich beroemdheid en onsterflijkheid koopt?

Door dien heldenmoed in het kleine, het kleine, waartegen naar zijne schatting, het beste en zwaarste in de onvertrouwbare balans der aardsche schatting te licht zal vallen, blonk en blinkt deze priester uit.”

HET BEHOUD VAN DEN BOROBOEDOER-BOUWVAL.

Reeds enkele weken geleden namen wij als feuilleton uit de Javabode een gedeelte over eener beschrijving van de thans voltooide herstellingswerken tot voorkoming van verder verval van de Bôrô-Boedoer.

Bij de weergave der betreffende foto's ontleenen wij nog het volgende aan hetzelfde artikel:

„Bij een bezoek door den gouverneur-generaal Rooseboom in 1900, tijdens zijn reis naar Oost-Java aan de Bôrô-Boedoer gebracht, kwam deze landvoogd tot de overtuiging, dat er iets moest worden gedaan, om verder verval van het bouwwerk te verhoeden. En een commissie werd spoedig daarop door hem benoemd, met opdracht om van advies te dienen omtrent hetgeen te dezen opzichte te doen stond.

C rkelvormig terras met herstelde dagobs.

Die commissie, waarvan dr. Brandes voorzitter was, en de heeren Van de Kamer, opzichter van de B. O. W., en een jong genie-officier, de heer Van Erp, leden waren, stelde ter plaatse een onderzoek in en bracht ten slotte een rapport uit, dat in 1902 werd afgesloten.

Daarin werd door den heer Van Erp geadviseerd tot het nemen van een zeker aantal maatregelen, welke echter niet verder strekten dan om het monument in zijn toenmaligen staat te behouden. Het zwaartepunt werd hierbij gelegd in een behoorlijke regeling van waterafvoer. Het rapport werd in Nederland in handen gesteld van de Comm. van Bijstand voor het Oudheidk. Onderzoek, welke de conclusiën van dr. Brandes en luitenant Van Erp krachtig steunde.

Herstelde Zij-nis.

Tjandi-Pawon hersteld.

Herstelde Poort.

Op de begrooting van 1905 werd een som uitgetrokken van ƒ 48.000 voor de geprojecteerde werken tot conservatie.

Dr. Brandes' ontijdige dood in 1905 bracht vertraging in de uitvoering, en eerst in 1907 kon de kapitein der genie Van Erp aangezocht worden de leiding der werkzaamheden op zich te nemen.

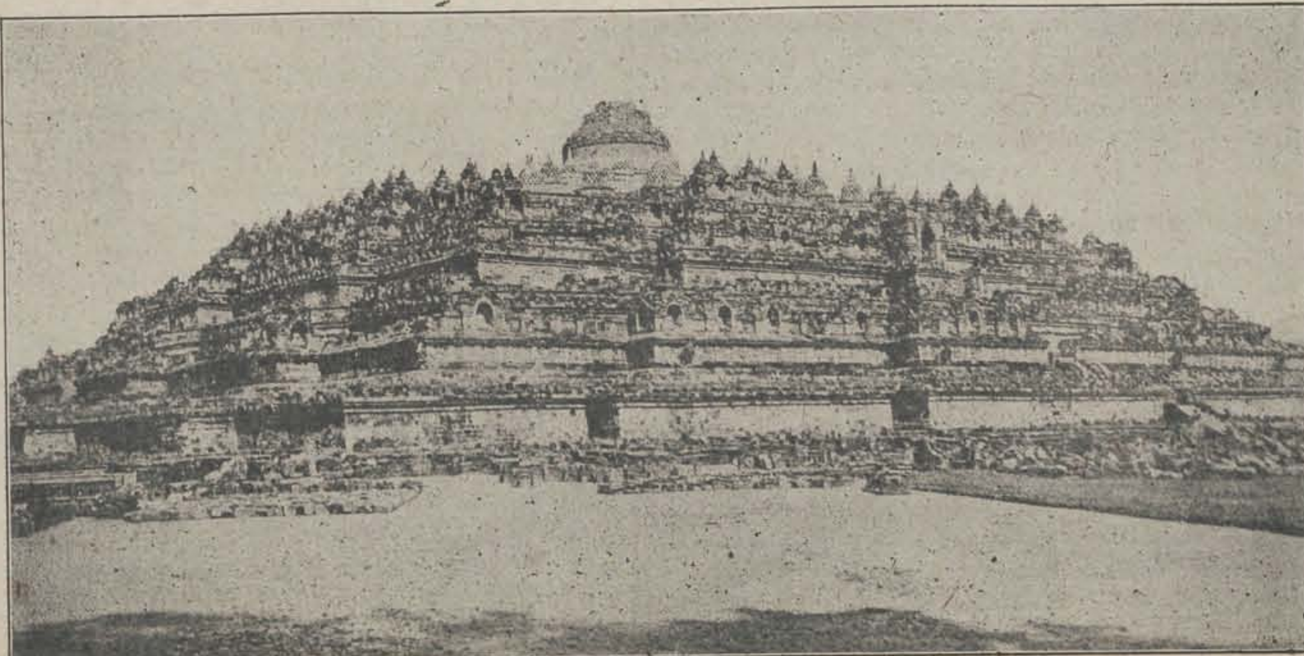
Bij het ontgraven stuitte de heer Van Erp op een reusachtige massa steenen-materiaal, van het bouwwerk afkomstig. Die steenen en overblijfselen waren daar vermoedelijk beland in den tijd van de eerste ontgraving door Cornelius. Deze moet de gangen en terrassen van den tempel geheel opgevuld hebben gevonden met de steenen en overblijfselen van ornamenten, welke in den loop der eeuwen van muren en dagobs waren nedergestort. Cornelius wist niets beters te doen dan al dat, naar zijn vermoedelijke inzichten, waardeloos puin naar beneden te doen transporteeren, waar het om den voet van den tempel heengestrooid werd. Daar bleef het liggen; langzamerhand raakte het bedolven.

De heer Van Erp kwam bij het aanschouwen van al dat materiaal op het denkbeeld, dat men, door daar gebruik van te maken, zonder al te veel bezwaar aan den tempel iets van zijn vroeger aanzien zou kunnen teruggeven. En dit bracht hem er toe aan de Regeering voor te stellen zich bij de werkzaamheden niet te bepalen tot een louter zorgen voor behoud van het bestaande, maar iets verder te gaan.

De Regeering bleek hiervoor te vinden en bij de begrooting voor 1910 werd een som van ƒ 34.000 toegestaan, ter volvoering van de door den heer Van Erp ingediende plannen.

Die plannen behelsden in hoofdzaak het teruggeven, voor zoover dit mogelijk zou blijken, aan de Bôrô-Boedoer van het oorspronkelijk silhouet. Daartoe zouden alle nissen van den hoogsten gaanderijmuur benevens die, gelegen op de diagonalen van den tempel worden gerestaureerd; voorts alle dagobs op de cirkelvormige terrassen, inclusief den, het alles bekronenden, hoofddagob. Verder zouden ook de overige nissen langs de zijden der vierkante terrassen worden hersteld, voor zoover het materiaal daarvoor te vinden was, — voornamelijk alweer die, welke op de uitsprongen lagen.

Dit werk nu is door den heer Van Erp thans tot een meer dan bevredigend eind gebracht.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De redaktie ontving van den redakteur van Suriname een exemplaar van de brochure „Lezing-Boers", zijnde een overdruk van een serie artikelen, die kort geleden in die courant opgenomen waren. In Het Kol. Weekblad was de wensch uitgesproken, dat die artikelen in brochurevorm zouden verschijnen. Uit het voorbericht blijkt, dat ook in Suriname van vele zijden bij de redaktie is aangedrongen de artikelen in een brochure te vereenigen, „zoodat daaraan ten minste een even lang leven beschoren zij als aan het geschrift — de in druk uitgegeven lezing van den Lutherschen predikant A. E. Boers, „Over de beweging in deze dagen," — waarvan zij een bestrijding is."

„De juistheid van deze opmerking erkennende — zoo vervolgt de schrijver, de heer H. van Ommeren — en gevoelig voor de in den geuiten wensch blijkende waardeering van onzen arbeid, bieden wij nu dit boekje met bedoelde artikelen aan.

„Lezing-Boers" is de titel der artikelen geweest. Inderdaad was de bedoelde lezing de aanleiding tot die artikelen.

Maar ook niet veel meer dan aanleiding. Wij hebben deze gelegenheid aangegrepen om te beproeven door breede uiteenzettingen en vergelijking met Europeesche toestanden het oppervlakkige, valsche oordeel, dat meestal over Surinaamsche personen en zaken uitgesproken wordt, te verbeteren."

Aan allen, die in hoogeren of lageren werkkring naar Suriname gaan, zij de lezing van dit boekje met aandrang aanbevolen. Had ds. Boers zulke beschouwingen kunnen lezen vóór hij als leider optrad, dan had hij die rol aan anderen overgelaten, maar...... dan had den heer Van Ommeren de aanleiding tot zijn artikelenreeks ontbroken en ware deze, althans voorloopig, in de pen gebleven.

***

In dit weekblad is eenigen tijd geleden twijfel uitgesproken aan de levensvatbaarheid van den „Volksbond" in Suriname. Dat de bond nu reeds begint te kwijnen blijkt uit dit bericht in Suriname van 26 September:

„Volksbond. Door den Volksbond werd Zaterdag j.l. in den waren zin des woords het réveille geblazen.

De heer L. Emanuels, die op zich genomen had om 't bij het reglement vereischt aantal leden, benoodigd voor het kiezen van bestuursleden, op de vergadering van dien avond tegenwoordig te laten zijn, ging de stad rond met een hoornblazer vergezeld van een korporaal van het fort, en liet op verschillende punten van de stad het réveille blazen, terwijl hij zelf strooibiljetten uitdeelde, waarop vermeld stond waarvoor het réveille geblazen werd.

De poging is dan ook gelukt. Bijna de helft (102) van het aantal stemgerechtigde leden (300 ongeveer) woonde de vergadering bij."

Een volgende keer zal een hoornblazer niet voldoende zijn en zal men tevens de trom moeten roeren. Ware het niet verstandiger tot de erkenning te komen dat Suriname niet rijp is voor zulke bonden?

Uit hetzelfde nummer van Suriname nog dit:

„Killinger. Naar berichten uit Holland ontvangen, moeten de geestvermogens van Killinger door den gevangenisarts niet normaal geacht worden. Ook de gevangeniscommissie is van hetzelfde oordeel.

De mogelijkheid is niet uitgesloten dat Killinger in een krankzinnigengesticht wordt overgebracht.

Men zal zich herinneren, dat praktizijn Fernandes in zijn knap pleidooi ontoerekenbaarheid pleitte en een pschyatrisch onderzoek verzocht."

***

Uit het district Saramacca meldt men aan De West (zie het nummer van 29 September):

„De cacao-oogst is dit jaar over het algemeen slechter dan verleden jaar. Voor een napluk ziet er ook niet veel aan de boomen. Gelukkig dat het rijstgewas dit jaar bijzonder veel belooft. De oogst is op het oogenblik in vollen gang. Men is zeer tevreden over de opbrengsten. Oogsten van 1500 à 2000 K.G. paddi per akker zijn dit jaar geen zeldzaamheid.

Met de inkappingen en bespuitingen der cacaoboomen is door plantage Morgenster een begin gemaakt. Het voornemen bestaat de geheele cacaocultivatie in dezen drogen tijd te behandelen. Deze week zullen verschillende kleine landbouwers het goede voorbeeld volgen. Op plantage Catharina Sophia wordt het systeem ter Laag gevolgd." (Bestrijding der krulloten-ziekte door schoonmaken en bespuiten der boomen.)

***

Blijkens telegraphisch bericht, door de N. R. Ct. van haar correspondent te Paramaribo ontvangen, is gouverneur Van Asbeck op 18 October in den besten welstand aangekomen. Op denzelfden dag heeft hij met de gebruikelijke formaliteiten het bestuur aanvaard.

***

De begrooting van Suriname voor 1912 is aan de Tweede Kamer toegezonden. De uitgaven worden geschat op *f* 6.629.604, terwijl het eindcijfer voor het loopende jaar *f* 7.219.692 bedraagt.

De raming der middelen en inkomsten bedraagt voor 1912 *f* 2.929.600 tegen *f* 3.548.350 voor 1911. Het groote nadeelig verschil beteekent evenwel niet een zoo groote achteruitgang, aangezien in laatstgenoemd bedrag 5 ton begrepen is, welke van den Staat geleend is voor den aanleg van den spoorweg, die in dit jaar voltooid werd.

De bijdrage uit 's Rijks schatkist zal *f* 34.304 hooger moeten zijn dan voor 1911 en dus *f* 854 854 bedragen.

De Minister heeft de begrooting voor 1912 (evenals die voor 1911) in overeenstemming gebracht met het zoogenaamde gewijzigde financieele plan-Idenburg. Zooals deze begrooting door den gouverneur voorloopig vastgesteld werd, was dat niet het geval. De Minister heeft gemeend daarin niet te moeten berusten. Om de voorloopig vastgestelde begrooting met het financieele plan in overeenstemming te brengen stonden twee wegen open, n.l. vermindering van de huishoudelijke uitgaven in engeren zin en verhooging van de raming der gewone middelen. Beide wegen zijn gevolgd. Verhooging van de raming der middelen zou een precieus middel tot vermindering van het nadeelig verschil mogen heeten en de Minister zou zich dan ook voorzeker tot vermindering van de uitgaven hebben bepaald, ware het niet dat de gouverneur onder den indruk van den met de bacovencultuur ondervonden tegenslag de raming van onderscheidene middelen aanmerkelijk lager gesteld heeft dan voor het loopend dienstjaar, en daarbij naar 's Ministers meening wel wat ver gegaan is. In die omstandigheid heeft de minister vrijheid gevonden de raming van de gewone middelen op twee punten eenigszins te verhoogen.

Het traktement van den gouvernements-secretaris was door de Koloniale Staten van *f* 9000 op *f* 8000 gebracht. Met den Gouverneur is de Minister van meening, dat voor deze betrekking een traktement van *f* 9000 niet te hoog kan worden geacht. Waar het bij de tegenwoordige traktementen reeds moeite kost voor de hooge betrekkingen in de kolonie geschikte krachten te bekomen heeft de Minister in een verlaging van de bezoldiging niet mogen berusten, en deze weder op *f* 9000 gebracht.

Om dezelfde reden kon de Minister geen vrijheid vinden tot overneming van het voorstel van den gouverneur om de bezoldigingen van den president van het hof van justitie en van den procureur-generaal van *f* 10.000 op *f* 9000 te brengen.

Deze van een juist inzicht getuigende beslissingen van den Minister moeten ten zeerste toegejuicht worden. Daarom is het te betreuren, dat dezelfde redeneering niet is toegepast op de lagere betrekkingen. Ook voor deze is het moeilijk geschikte krachten te bekomen wanneer de bezoldiging onvoldoende is. Het snoeimes had niet gezet moeten zijn in de luttele verhoogingen, die in de kolonie zijn voorgesteld. Dat verbittert, waar de hoogste traktementen gehandhaafd worden. Het is te hopen, dat de leden van de Suriname-commissie bij amendement die verhoogingen zullen trachten te herstellen en dat de Minister zich daartegen niet zal verzetten. Het gaat om zulke luttele bedragen.

Te betreuren is het ook, dat de Minister niet instemt met de Koloniale Staten, waar deze van meening zijn, dat de betrekking van geneeskundig inspecteur weer afzonderlijk moet bekleed worden en niet langer verbonden zijn aan die van chef van het militair hospitaal.

Op het gebied van de hygiëne staat Suriname op een zoo bedroevend laag standpunt, dat een vol man dringend noodig is om het verzuimde in te halen.

Inplaats van hier te bezuinigen moest men het traktement zoodanig verhoogen, dat men de hand kon leggen op een supérieure kracht. Zulk een uitgave kan in hooge mate vruchtdragend worden.

De uitgaven voor de inrichting tot verpleging van yawslijders zijn — in afwachting van een voorstel tot opheffing der inrichting — verminderd met 17.000 gld., terwijl een post voor den bouw van een kamp in die inrichting ad *f* 1000, van de begrooting is afgevoerd.

Waar blijft de onderscheiding aan Prof. Ehrlich en zijn medewerker Hata?

De verbetering van eenige wegen te Paramaribo wordt een jaar uitgesteld. Het is te hopen dat „een

jaar" hier zal beteekenen „één jaar". Ook met de marktgelegenheid aan den Waterkant te Paramaribo zal er „nog een jaar" gewacht worden.

Door de Koloniale Staten was de post voor onvoorziene uitgaven van *f* 50.000 op *f* 32.000 teruggebracht. De Minister heeft den post weêr op 50.000 gld. hersteld. Dit bedrag „is jaren achtereen te gering gebleken om daaruit alle aanvullingen te betalen, waardoor tal van artikelen bij de regularisatiewetten moesten worden verhoogd."

Verder zegt de Minister: „In 1909 hebben de zuiver onvoorziene uitgaven, dus buiten de overschrijding op traktementsartikelen, *f* 43.000 bedragen en in 1910 *f* 47.000, zoodat zelfs bij een bedrag van *f* 50.000 een onvoldoend saldo overblijft voor de aanvulling van de daarvoor vatbaar verklaarde begrootingsposten en het door de Koloniale Staten uitgetrokken bedrag van *f* 32.000 zelfs niet toereikend zou zijn om de zuiver onvoorziene uitgaven te verevenen. Het voorschrift van artikel II der begrootingswet, dat de daarin genoemde artikelen en memorieposten uit den post voor onvoorziene uitgaven kunnen worden aangevuld, wordt eene doode letter, wanneer op dien post geen fondsen of slechts een onbeduidend bedrag beschikbaar gesteld wordt."

Men zou na deze toelichting verwacht hebben dat er een hooger bedrag dan *f* 50.000 zou zijn uitgetrokken.

Landbouw-Onderwijs op Java.

H. J. LOVINK, Directeur van Landbouw in Ned.-Indië.

Aan het Weekblad voor Indië ontleenen wij onderstaande foto van de inwijding der Cultuur-school te Buitenzorg op 11 Juli jl., eigenlijk een hervorming der inrichting onder den naam van „Land- en Tuinbouwschool" reeds door wijlen prof. Treub gesticht.

In het belang zoowel van den landbouw als van de leerlingen is er, onder het directeurschap van den heer H. J. Lovink, door het hoofd der school, den heer Koning, een praktischen algemeenen leergang ingesteld van 2 jaren, gevolgd door een derde jaar, dat gesplitst is in een cursus speciaal voor houtvesters en een in het bizonder voor de verschillende cultures bestemd.

Er waren thans 75 leerlingen ingeschreven, zoowel Inlanders als Europeanen, waarvan verscheidene vrijgesteld zijn van schoolgeld, enkelen zelfs een toelage ontvangen.

Een bewijs, dat goede verwachtingen van dit onderwijs gekoesterd worden, is wel het feit, dat de Koloniale Bank een vijftal leerlingen voor hare kosten doet opleiden.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Boedi Oetomo. In nummer 3 van het orgaan dezer Jong-Javaansche vereeniging, komt de opmerking voor, dat het tegenwoordig aantal van 5710 leden op een bevolkingscijfer van 30 millioen Javanen niet bijzonder groot te noemen is. Dit geeft blijk van geringe belangstelling van de zijde van het Javaansche volk; spruit, volgens den schrijver, voornamelijk voort uit onbekendheid met het doel en den arbeid der vereeniging. Ook wordt z. i. door het Javaansche volk nog lang niet voldoende gevoeld voor het nut dat er voor het nageslacht gelegen is in meerdere ontwikkeling, waardoor de strijd om het bestaan gemakkelijker wordt aangebonden, het doel, waartoe de Jong-Javaansche vereeniging zoo gaarne het hare zou willen bijdragen, doch tengevolge harer geringe geldelijke inkomsten tot weinig in staat is. En dit zou anders kunnen zijn, wanneer bijvoorbeeld slechts één millioen Javanen, één-dertigste gedeelte van het zielental, als leden toetraden met een contributiebedrag van 25 cent per maand; dan zou dit reeds een inkomst opleveren van *f* 3.000.000 per jaar, een bedrag waarmee veel nuttigs tot stand zou kunnen worden gebracht.

Wil men in den tegenwoordigen toestand een verandering ten goede brengen, dan zullen de Javaansche intellectueelen zich goed voor de zaak moeten inspannen, en aan het streven en werken der vereeniging meer bekendheid moeten geven. Aldus meent schrijver. Zij zijn als voormannen en als voorlichters van het volk daartoe geroepen en kunnen hetbest door hun kennis van taal, land en volk hunne landgenooten doordringen van de wenschelijkheid om samen te werken en zich aaneen te sluiten.

Gaarne geven wij hier een plaats aan het in **Boedi Oetomo** van 1 September j.l., no. 5, opgenomen ingezonden artikel, handelend over: Javaansche scholen voor Middelbaar Onderwijs.

Vergun mij mijn denkbeelden betreffende de organisatie van het Inlandsch onderwijs op Java en Madoera in dit blad uit een te zetten.

Zooals de zaken nu staan 1), zal een Javaansch kind, wanneer het met vrucht de Javaansche eerste klasse school doorloopen heeft, in staat zijn om het klein-ambtenaars-examen af te leggen. M. i. ontbreekt er een schakel tusschen bovengenoemde en de vakscholen, en wel een inrichting, waar algemeene kennis bijgebracht moet worden; want - zonder goed voorbereidend onderwijs zal de vakkennis op losse fundamenten staan. En die fout is gemakkelijk te verhelpen; zonder veel moeite en zonder hooge kosten kan de reorganisatie tot stand komen.

Ik heb hier het oog op de bestaande opleidingsscholen. Aannemende, dat een Javaansche jongen op zijn zesde jaar op de eerste school komt, zoo kan hij op zijn dertiende jaar die school verlaten. Indien de regeering de bestaande opleidingsscholen in Javaansche scholen voor middelbaar onderwijs transformeert (bestaande uit vijf klassen, terwijl het daar gegeven onderwijs op gelijke leest geschoeid wordt als op de H. B. S. met 3-jarigen cursus 2) is de zaak in orde. Hieraan zijn verschillende voordeelen verbonden.

1. Er is een uniform voorbereidend onderwijs.
2. De leerling komt beter toegerust op de vakschool.
3. Kan een Javaansche jongen op zijn achttiende jaar zijn beroepskeuze doen.
4. Mocht de regeering de vakscholen ook openstellen voor niet-Inlanders, dan hebben de candidaten een „g e l ij k w a a r d i g e” vooropleiding.

Na het doorloopen van de Javaansche middelbare scholen, die ook open moeten staan voor Inlanders van de Buitenbezittingen, kan de leerling zijn beroep kiezen en komt dus in een van de vakscholen. De thans bestaande voorbereidende afdeelingen van alle vakscholen kunnen afgeschaft en de leerkrachten, die vrij komen, geplaatst worden bij het Javaansch middelbaar onderwijs. Nog een ander voordeel, hieruit voortspruitende, is: dat er meer leerlingen op de vakscholen komen. Als voorbeeld kan ik noemen de Artsenschool. Het maximum aantal leerlingen bij die inrichting is vastgesteld op 200 — welk getal echter nog nooit bereikt is —, waarvan het grootste gedeelte tot de voorbereidende afdeeling behoort. Indien deze afdeeling vervalt, komt er een groote ruimte vrij voor de leerlingen van de geneeskundige afdeelingen, waaruit volgt, dat er jaarlijks meer Inlandsche artsen afgeleverd kunnen worden.

Een nieuwe inrichting dient de regeering in het leven te roepen, en wel die voor de Inlandsche B.B. ambtenaren 3), welke inrichting gemakkelijk samengekoppeld kan worden met de bestaande Juristenschool. Een nieuwe uitgave voor een schoolgebouw is dus niet noodig en de leeraren zijn gemakkelijk te vinden. Het is voldoende, wanneer 3 of 4 controleurs B.B. daar gedetacheerd worden.

R e c a p i t u l a t i e:

I. Jav. eerste school, cursus 7 jaar.

II Jav. school voor middelbaar onderwijs, cursus 5 jaar, getransformeerd uit de tegenwoordige opleidingsscholen, en gelijkstaande met een H. B. S. 3-jarigen cursus.

III Vakscholen. Hiertoe behooren o.a. K. W. S. en B. A. S. 4)

Hopende, dat het H. B. B. O. eerlang stappen in die richting zal doen en U dank zeggend voor de verleende plaatsruimte, teeken ik mij

Hoogachtend,

S., 13-8-'11. R.

Het dragen van wapens in de Residentie Palembang.

In een hoofdartikel van de **Pemberita Betawi** van 22 Juli 1911, no. 166, wijst een schrijver, die zich V e n u s noemt, op het feit, dat in den laatsten tijd zoovele moorden plaats hebben in de residentie Palembang, hetgeen hij toeschrijft aan de gebrekkige opvolging van de voorschriften, welke in dat gewest bestaan, met betrekking tot het dragen van wapens.

Tijdens het Palembangsch vorstenbestuur en ook later bij het begin van ons gezag, toen de bevolking nog niet geheel onder regelmatige controle stond, hadden eveneens veel moorden plaats, 'tgeen toen het bestuur aanleiding gaf tot eene regeling betreffende het dragen van wapens.

Het schijnt alsof de Inlander van Palembang tot den ouden toestand is teruggekeerd. Men ziet hem zoodra hij zijn huis verlaat, zoowel bij nacht als bij dag, gewapend met kris, lans, kapmes, enz. Dit gebruik is geheel in tegenstelling met de gewoonte op de Westkust van Sumatra, waar men de bevolking ongewapend naar de markt of naar het dorp ziet gaan en waar het aantal moorden of verwondingen dan ook minimaal te noemen is.

Schrijver meent, dat de Palembanger sanguinischer is aangelegd dan de Sumatraan van de Westkust, hetgeen z. i. juist reden te meer is op zijn hoede te zijn.

Ook ligt het verschil hierin, dat de West-Sumatraan in de meeste gevallen den twist met een handgevecht uitmaakt, terwijl de Palembanger er de voorkeur aan geeft, den strijd met de wapens te beslechten, zelfs al is de oorzaak van de twist van betrekkelijk gering belang. Het altijd bij zich dragen van wapens werkt die zucht natuurlijk in de hand.

Nu ruim twee maanden geleden lieten bij een vechtpartij in de onderafdeeling Lematang-Ilir (Moeara-Inim) vijf lieden het leven, terwijl één persoon, die op de markt te Moeara-Inim thuis behoorde, werd gewond. Deze waren afkomstig uit de dorpen of d o e s s o e n s, terwijl de oorzaak van de twist oorspronkelijk slechts een kleinigheid was.

Er zijn volgens schr. geen onoverkomelijke bezwaren aan verbonden om het dragen van wapens in de residentie Palembang eenigszins te beperken. In de reispas van de Inlanders komt gewoonlijk voor: „Wapens als naar gewoonte”, zoodat wanneer iemand gewoon is een wapen op reis mede te nemen, dit ten allen tijde en overal mag worden gebruikt, hetgeen z. i. zeker geen toestand is, die bestendigd mag blijven.

Een billijk verzoek der Timoreesche-Christen-soldaten.

Onder dit hoofd wordt in de **Pemberita-Makasser** van 26 Juli 1911, no. 86, gewezen op de ongelijkmatige behandeling van Ambonsche Christen-soldaten en hunne Timorsche collega's. Wel hebben de laatsten te Malang hun eigen Christen-leeraar gekregen en genieten zij dus dezelfde gunst als de Amboneezen, maar met betrekking tot de teraardebestelling schijnt er nog verschil van gebruiken te bestaan. Nu is de Timoreesche soldaat niet lastig in den omgang en neemt hij de wereldsche zaken in den regel nog al kalm op; alleen wordt hij boos wanneer een Christen-soldaat bij overlijden op Mohamedaansche wijze moet worden begraven, d. w. z. dat het lijk omwikkeld wordt met witte stof en daaromheen een mat. Dientengevolge heeft men aan hooger autoriteit gevraagd om te mogen worden begraven in een kist, doch, hoewel dit verzoek als billijk mag worden beschouwd, is het niet toegestaan en heeft men thans besloten voor eigen en gezamenlijke rekening lijkkisten aan te schaffen voor de begrafenis van de Timoreesche Christen-soldaten.

1) De Regeering is begonnen, om een zevende klas aan enkele 1ste Jav. scholen toe te voegen, terwijl het Hollandsch reeds in de tweede klas onderwezen zal worden.

2) De Directeur van de Artsenschool de Heer H. F. Roll heeft ook aangedrongen op de oprichting van H. B. S. 3 j. c. voor Inlanders gepaard met afschaffing van de voorbereidende afdeeling bij die inrichting.

3) Leerlingen, die met vrucht deze school hebben doorloopen, worden direct geplaatst als ambtenaar ter beschikking.

4) Het is wenschelijk, dat de bouwkundigen etc. van de K. W. S. en de B. A. S. 't eindexamen H. B. S. met 3 j. c. hebben afgelegd.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een Bibliotheek voor de Chineezen te Soerabaija. — In de maand September van dit jaar is door de J o n g - C h i n e e s c h e V e r e e n i g i n g te Soerabaja een leesbibliotheek opgericht, waarin allerhande nuttige boeken ter beschikking van de leden worden gesteld en waar men tevens kennis kan nemen van den inhoud der verschillende Chineesche, Nederlandsche en Maleische dagbladen. Het doel der oprichting was de Chineesche jongelingschap in de gelegenheid te stellen zich op de goedkoopste wijze intellectueel te ontwikkelen en haar op de hoogte te houden van hetgeen dagelijks in de wereld voorvalt.

De jeugdige Keizer van China. — Met de eigenlijke opvoeding van den jeugdigen Keizer van China, die thans 5½ jaar oud is, en regeert over vierhonderd millioen onderdanen — niet meegerekend de bevolking in de onderhoorigheden van Mansjoerije, Mongolië en Turkestan —, is op den 10en September j.l. officiëel een begin gemaakt.

Ter eere van deze gewichtige gebeurtenis, was op alle scholen dien dag vrij-af gegeven, terwijl optochten met de noodige banieren door de straten van Peking trokken.

De jeugdige Keizer wordt zoo goed als geheel van de buitenwereld afgezonderd gehouden, zelfs zijn moeder kan hem niet anders dan nu en dan een gelegenheidsbezoekje brengen. Zoodra was de vorige Keizer niet overleden, of de jeugdige opvolger werd van zijne moeder verwijderd en in het verboden gedeelte van de paleizen onder de hoede gesteld van de Keizerin-Weduwe.

Met zijn opvoeding zijn twee personen belast, die over grondige kennis van de klassieken beschikken en die hem ook zullen onderwijzen in de Chineesche geschiedenis.

In het paleis wordt de Keizer aangesproken met W a n - S u i - Y e h (Heer van Tienduizend jaren).

De Chineesche missionaire actie in Nederlandsch-Indië. Gelijktijdig met de oprichting van de T i o n g - H o a - H w é - K w a n in Ned.-Indië, trad het bestuur dier Jong-Chineesche vereen. op met het ernstige doel om zich ook aan de propaganda van den Khong-Tjoe-godsdienst gelegen te laten liggen en de kennis daarvan zooveel mogelijk onder de daar aanwezige Chineezen te verspreiden, doch, hoewel de vereeniging nu reeds tien jaar bestaat, zijn de uitkomsten dier bemoeiingen niet bijzonder gunstig. De godsdienstige begrippen zijn niet diep bij de Indo-Chineezen, van vereering der oude godsdienstige voorgangers bespeurt men al heel weinig.

Er wordt zelfs opgemerkt dat velen hunner meer van den Christelijken godsdienst afweten dan van hun eigen geloof.

De Hulp-Redactie van de **Ho Po** meent in haar no. van 16 Augustus j.l., no. 433, hierop met nadruk te moeten wijzen. Zij zegt dat de leiders van de Jong-Chineesche beweging in Ned.-Indië, die zich voorstellen de Ned.-Indische Chineezen vooruit te brengen, dit feit wel eens ernstig onder de oogen mogen zien en is van oordeel, dat, zoolang van den Chineeschen godsdienst geen leiding uitgaat, zoo-

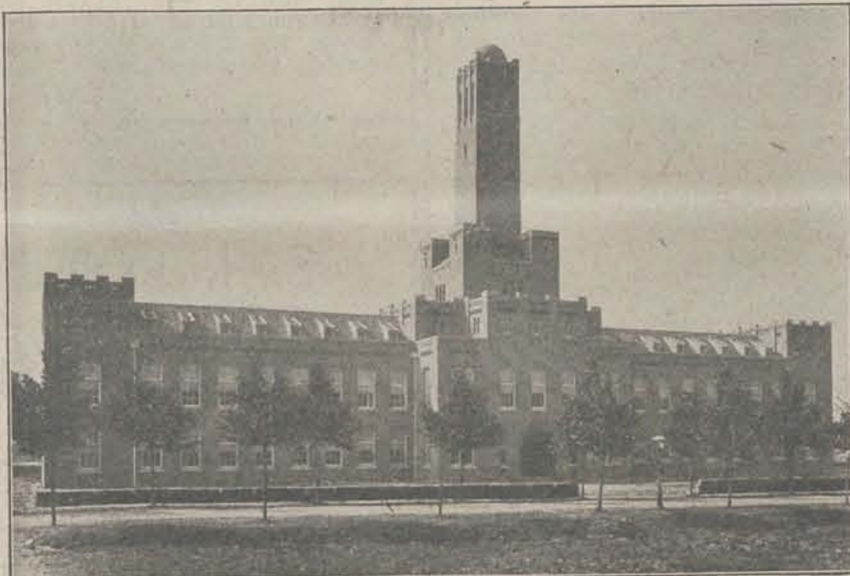
lang er geen vast aangesteld personeel is dat den Chineeschen godsdienst leert en verspreidt, er ook van godsdienstigen vooruitgang der Chineezen in Ned.-Indië geen sprake kan zijn.

Wellicht, merkt het blad op, dat er ten deze iets te leeren valt van de Christelijke missionaire actie, die goedkoope godsdienstige geschriften en werkjes, veelal geschreven in de Maleische taal met Westersche karakters, uitgeeft en verspreidt. Daar deze taal door de jeugd goed wordt begrepen, nemen zij gaarne die werkjes ter hand.

De Chineesche taal met hare duizenden karakters die 90 % van de Chineesche bevolking in Nederl.-Indië niet kent, kan voor zulke populaire werkjes niet dienen. Doch ook andere omstandigheden werken niet mede om het beoogde doel te bereiken. De Christelijke propaganda ontvangt geldelijken steun van zendingsgenootschapskassen en wordt geholpen door dé regeering in den vorm van subsidies, terwijl vele vermogende en milde vrienden zich geldelijk niet onbetuigd laten. De Christen-geestelijken worden op die wijze in staat gesteld zonder veel zorgen zich geheel te wijden aan hun belangrijke taak.

In de Chineesche maatschappij kent men zulk een toestand niet. Wel zijn er enkele Chineezen, die voor de verspreiding van hun geloof geldelijk iets over hebben, doch die mildheid is toch over het algemeen niet van dien aard, dat Chineesche godsdienstleeraars een onbezorgd materiëel leven zouden kunnen leiden. Tengevolge van een en ander heeft de Christelijke missie in Ned.-Indië succes en heeft daarentegen de Chineesche propaganda te kampen met tal van moeilijkheden, welke door gebrek aan onderlinge aaneensluiting der Chineesche geloovigen, moeielijk zullen zijn te ondervangen. Aldus besluit bovengenoemd blad.

De nieuwe Kazerne voor de Koloniale Reserve te Nijmegen.

Dit statige gebouw, dat den naam draagt van Prins-Hendrik-kazerne, waarvan in 1909 de eerste steen gelegd werd door Z. K. H. den Prins-Gemaal is verleden week voltooid en dezer dagen door de koloniale reserve betrokken. Er kunnen vier compagniën infanterie ondergebracht worden. Alles is er naar de eischen des tijds ingericht, zoowel de ruime, luchtige slaapzalen als de ontspanningslokalen.

Het bouwplan werd ontworpen door den luitenant der genie F. P. Proper en uitgevoerd door den Haagschen ingenieur-architect J. Limburg.

Van Vreemde Koloniën.

Een rectificatie. In onze opmerking in verband met de Marokko-aangelegenheid, kwam de vorige week deze zin voor: „Wat te doen overblijft, alvorens tot de eind-onderteekening te kunnen komen, betreft vooral een grensregeling van de Fransche en Duitsche invloedssferen in N. O. Afrika". Dit is zooals het daar staat nonsens. Wij hopen dat men begrepen heeft dat de W. van West hier naar N. O. verdwaald was.

***

Volgens een verklaring van President Taft kan het eerste schip al in 1913 door het Panamakanaal gaan. Tot nu toe was de opening voor 1915 in het vooruitzicht gesteld.

***

Gelukkig komen geruststellende tijdingen voor betere kansen op rijstaanvoer in onze koloniën. Saigon zou weer exporteeren, Singapore de voorgenomen sluiting nog niet doorzetten, Britsch-Indië belooft goede aanvoer.

***

Bij de aandacht, die Hankou oproept door de revolutie, die zich vandaar dreigend tegen de Mantsjoe-dynastie richt, worden wij er als vanzelf toe gebracht iets te putten uit het overzicht gegeven van de bedrijvigheid der Europeanen in het gebied van de Yangtsé, China's handelsader. Daarin vinden wij, Engeland heeft er een halve eeuw een quasi-handelsmonopolie gehad en bezet er nog den eersten rang. Frankrijk heeft in Sangaï en Hankou wel vasten voet, maar doet er geen groote zaken. De Belgen en Duitschers geven blijk van grooten aanleg voor het aanknoopen van handelsrelatiën; zij overstroomen China met catalogussen en advertentiën. Jonge D. beambten leeren Chineesch, de chefs der handelshuizen kennen de taal goed.

Belgen en Duitschers voeren vooral machineriën en fabrieksartikelen in. Amerikanen leveren petroleum. De Japanners hebben er 3 stoomvaartlijnen, met gouvernementssubsidie. De Japansche nijverheid maakt er snelle vorderingen. Ook de Zwitsers worden genoemd voor den invoer van „articles de Paris".

Maar van een bijzonderen ijver van Nederland om een rol mee te spelen wordt geen gewag gemaakt... ook hier geen gewag gemaakt.

AMERIKAANSCHE KOLONIËN.

De export van bamboehoeden uit de Philippijnen is in de laatste jaren belangrijk toegenomen, vooral naar Amerika, waar door de Payne-bill de Philippijnsche hoeden vrij van rechten worden ingevoerd.

De uitvoer bedroeg naar:

	1907-8	1909-10
Engeland stuks	112.523	34.712
Australië	15.159	9.822
Ver. Staten	42.498	176.938
Frankrijk	206.067	285.523
Andere landen	65.752	93.491
	441.999	600-486

In de berichten, uitgegeven door het Dept. van Landbouw, Nijverheid en Handel in Ned.-Indië, waaraan wij het voorgaande ontleenen, wordt er op gewezen dat de invoer van hoeden uit Nederl.-Indië eveneens zeer is toegenomen in Noord-Amerika, zoo werden in 1909 daarheen verscheept 2.792.268 bamboehoeden en in 1910 4.424.700 stuks.

BRITSCHE KOLONIËN.

Een opname van den boschdienst in Canada raamt de oorspronkelijk door bosschen ingenomen oppervlakte op 1.900.000 vierk. mijlen; ontwoud zijn 198.000, resten nog 1.702.000 vierk. mijlen bosch.

***

De gefédéreerde Maleische staten in 1910. Het is voor ons altijd van bijzonder belang den gang van zaken in deze buurkolonie te volgen. In zijn rapport over 1910 verklaart Sir A. Young, eerste secretaris van Gr. Britt., dat het totaal der ontvangsten 26.553.018 doll. heeft bedragen, een overschot belovende van 2.954.408 doll. op de uitgaven.

Alle onderdeelen hebben een belangrijk hooger overschot dan in 1909, behalve de douane-ontvangsten, tengevolge van de vermindering van de opiuminvoer, in verband met de voor het kustgebied uit-

gevaardigde beperking. De uitgaven op het hoofdstuk spoorwegen geboekt, bedragen 3.718.022 doll. voor uit te voeren werken.

De financiëele toestand der Verbonden Maleische Staten is over de laatste vijf jaren samen gevat in een overzicht, dat op 31 December 1910 een netto-overschot actief van 42.683.853 doll. aanwijst.

De waarde van de ingevoerde artikelen bedroeg in 1910 50.094.876 dollars, die der uitgevoerde 102.244.199 dollars. Op den vooruitgang heeft de toename van den prijs van de uitgevoerde caoutchouc een overwegenden invloed gehad. Dit en de hooge tinprijzen hebben de algemeene welvaart zeer doen toenemen. Ook de coprah gaf mooie resultaten.

De volgende cijfers geven weer wat in de tin en tinerts is omgegaan.

	Pèkoel.	Benaderde waarde te Singapore in doll.	Voldane rechten in doll.
1906	816,787	73,184,113	10,036,607
1907	813,636	69,386,877	9,393,738
1908	854,065	57,034,459	7,286,843
1909	818,887	55,684,265	7,150,465
1910	736,898	57,116,989	7,162,026

***

Uit Pretoria wordt aan de N. R. Ct. gemeld, dat Anton van Wouw naar Nederland komt op weg naar Rome, waar hij aan den arbeid gaat voor de voltooiïng van 't vrouwenmonument. Dit zal tot nagedachtenis strekken van het lijden in de beruchte concentratiekampen en nabij Bloemfontein opgericht worden. Het architecturale gedeelte is opgedragen aan den heer F. Soff uit Pretoria. De onthulling is gesteld op 1913.

DUITSCHE KOLONIËN.

In Duitsch-Oost-Afrika wordt in elk district waar minstens 30 mann. Duitsche „Reichsangehörige" boven 25 jaar wonen, een Bezirksrat ingesteld, bestaande uit den districtsbestuurder, een door den gouverneur benoemde en drie door de D. inwoners gekozen leden. Deze raad beraadslaagt over de jaarlijksche behoeften en voornemens, alsmede over het fonds onder eigen beheer, vóórdat de voorstellen aan den gouverneur worden ingediend, verder over de ontwerpen der verordeningen van den ambtenaar voor zoover deze meer dan plaatselijk belang hebben. Kiesrecht heeft ieder mann. rijksonderhoorige die 25 jaar is en minstens één jaar in het district woont. De militairen der „Schutstruppe" zijn niet stemgerechtigd. Uitgesloten zijn verder personen, wien veroordeelingen van omschreven straffen troffen, die in het beheer van het eigen vermogen beperkt zijn of onderstand van de openbare liefdadigheid genieten. Wie kiesgerechtigd is kan ook gekozen worden, doch hij moet dan minstens 3 jaar in het district hebben gewoond.

In de aangegeven gevallen moet de districtsbestuurder den raad hooren, hij kan dit bovendien doen voor alle aangelegenheden, waarvoor dit hem dienstig voorkomt.

(Deutsche Kolon. Zeit. 14 Oct. '11.)

PORTUGEESCHE KOLOIËN.

St. Thomé en Principe worden beschouwd als het puikje der Port. bezittingen. Gelegen op ongeveer 200 K. M. van het kustland, waar de D. en de Fr. West-Afrikaansche bezittingen elkander bij den evenaar naderen, vormen zij een rijk exploitatieveld voor het Port. kapitaal, in tegenstelling met de uitgestrekte gebieden, waarover de thans rood-groene vlag op het vasteland van Afrika waait, en die hoofdzakelijk met vreemd geld ontgonnen worden. De twee eilanden in de Golf van Guinea hebben de suiker voor de mededinging zien verdwijnen, de koffie tot 1½ millioen K.G. zien verminderen, om plaats te maken voor de cacao, waarvan in 1890 3 millioen, in 1900 11½ millioen, in 1910 37 millioen K.G. werd uitgevoerd. Duitschland is de voornaamste afnemer geworden, en van de in dit land ingevoerde cacao levert St. Thomé ook 't meeste. Aan het verslag van den consul Singelmann te Brunswijk ontleenen wij toch deze cijfers voor de ingevoerde hoeveelheden cacaoboonen in K.G. over 1910: 12 millioen uit St. Thomé; 10½ millioen van de Britsche Goudkust en Lagos; 6½ millioen uit Brazilië; 4 4/5 millioen uit Ecuador.

EGYPTE-TRIPOLI.

Van de houding van Egypte en van Engeland in Egypte hangt, voor het verder verloop van de Italiaansche zaken in Tripoli, zeer veel af, daarom geven wij alle aandacht aan hetgeen daar broeit. Serid bei, de leider der Egypt. nationale partij, die uit Londen te Constantinopel is aangekomen, heeft de Turksche regeering gerust gesteld omtrent de alarmeerende tijdingen van een voorgenomen vermeestering van Egypte door Groot-Brittanië. De Britsche diplomatie zal Turkije in zijn strijd om Tripoli niet meer bemoeilijken dan opgesloten ligt in den ernstigen wil om neutraal te blijven.

4000 beproefde soldaten, die vroeger tegen den Mahdi gestreden hebben, hebben de wapens opgevat en gaan zich bij het Turksche leger in Tripoli aansluiten. 't Is aan vele officieren gelukt door Egypte Tripoli te bereiken. 18 kanonnen zijn er aangevoerd.

Overal waar de Italianen zich tot nu toe meer dan 20 K.M. van de kust waagden zijn zij teruggeslagen. Ook in verband met de beweging onder de muselmannen, acht Serid bei den toestand voor Turkije als verdediger in Tripoli geenszins ongunstig, alles spreekt z. i. voor volhouden en moed vatten.

INGEZONDEN.

Deventer, 23 October 1911.

Hooggeachte Redactie,

Met verbazing zag ik in Het Kol. Weekbl. van 19 dezer zonder eenig commentaar onder den titel „Het opiumbedrijf in de Residentie Palembang" een artikeltje van S. S. uit de Perniagaän overgenomen.

Het komt me niet overbodig voor, er de aandacht op te vestigen, dat S. S. de plank geheel missloeg. Alle door hem genoemde cijfers hebben betrekking op het gewest „Oostkust van Sumatra", waar de opiumregie den 1en April 1912 zal worden ingevoerd ter vervanging van de thans nog bestaande pacht. Ieder die maar eenigszins op de hoogte is van den toestand, zal begrijpen, dat die cijfers voor dat gewest geenszins buitensporig zijn.

In de residentie Palembang werkt de opiumregie al vele jaren. Het aantal opiumverkoopplaatsen bedraagt daar echter slechts een vijftal en het gebruik van opium wordt door vele beperkende bepalingen tegengegaan. Wel verre van Palembang geheel voor opium open te stellen, streeft de Regeering er integendeel naar, het gebruik daar steeds te doen verminderen, om binnen afzienbaren tijd tot algeheel verbod te kunnen besluiten. Verschillende in den laatsten tijd genomen maatregelen dragen van dat streven den stempel.

Hoogachtend, Uw dienstw.,

J. H. DELGORGE.

Zeer erkentelijk voor de door den geachten inzender gemaakte opmerking, zij hier alleen aangeteekend, dat wij ons steeds, onpartijdigheidshalve, onthouden van commentaar op het uit andere bladen overgenomene, doch dat wij altijd dankbaar inlichtingen van derden, vooral van deskundige zijde, zooals hier het geval is, plaatsen. Red.-Comm.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Een periodiek van het Encyclopædisch Bureau.

De eerste aflevering van het periodiek „Mededeelingen van het bureau voor de bestuurszaken der Buitenbezittingen, bewerkt door het Encyclopaedisch bureau" is verschenen. (Drukkerij „Luctor et Emergo", Den Haag.)

Meermalen werd er bij de Regeering aangedrongen op openbaarmaking van rapporten, verslagen en adviezen, die zij van hare ambtenaren in de Buitenbezittingen ontvangt. Het desbetreffende verzoekschrift der vereeniging „Moederland en Koloniën" van 22 Mei 1908 is echter de onmiddellijke aanleiding geweest dat de toenmalige tijdelijke adviseur voor de bestuurszaken der Buitenbezittingen, de heer H. Colijn, bij de door hem in 1909 ingediende voorstellen tot uitbreiding van zijn bureau, het denkbeeld opperde om daaraan een afdeeling te verbinden, belast met de verzameling en bewerking van de voor publicatie geschikte gegevens betreffende de Buitenbezittingen.

Voor elk der groote deelen dier bezittingen zeide de heer Colijn te verlangen een standaardwerk als Veth's „Java", maar aangezien het schrijven van dergelijke boeken geen ambtelijk werk kon zijn, zou van ambtelijke zijde zoodanige kennis omtrent de Buitenbezittingen verspreid worden als vooral aan de ontwikkeling van dat deel des Archipels zou dienstbaar te maken zijn, dus kennis van meer algemeenen aard, Encyclopaedisch in den goeden zin van het woord.

Met dit doel is het Encyclopaedisch bureau opgericht. Hoe het met de bewerking der gewestelijke monografieën gaan zal?— de redactie der Mededeelingen kan daaromtrent niets met zekerheid mededeelen, omdat tal van bezwaren zich hier doen gelden. De voorarbeid die gedaan moet worden, is zeer omvangrijk, omdat het beschikbare materiaal van zeer heterogenen aard is. Intusschen heeft men nu deze eerste aflevering doen verschijnen om een begin te maken.

Zij bevat eene beschrijving van het sultanaat Batjan, aardrijkskundig, geschiedkundig en economisch; een opstel over het bestuur van het landschap Tripa, een over het landschap Triëng, Gadèng, en een over het landschap Meureudoe, welke drie landschappen tot Atjeh behooren.

Bij Batjan zijn drie kaarten gevoegd, terwijl een vierde betrekking heeft op Triëng, Gadèng en Meureudoe.

Hetzelfde Encycl. bureau publiceert nog in de „Korte berichten", No. 22, extracten uit de z.g.n. Korte Verslagen en belangrijke gegevens omtrent de diamantindustrie te Martapoera en omgeving.

Het Nederlandsche Zeewezen.

No. 22 van „Het Nederlandsche Zeewezen" bevat een populaire verhandeling over bananen, waarin gewezen wordt op de groote voedingswaarde dezer vrucht, en de cultuur en wijze van verzending besproken worden. Het geïllustreerde artikel wordt vervolgd; we hopen later een overzicht er van te geven.

Voorts bevat dit Nr. het vervolg der opstellen „Voor drie jaren naar de Oost" en „Visscherij op Java en Madoera."

Landbouw en Irrigatie.

Onder dit opschrift bevat het jongste nummer van „De Ingenieur" eene beschouwing van de hand van den hoofdredacteur R. A. van Sandick.

De heer Nuhout van der Veen, wiens laatste geschrift eenige weken geleden in Het Koloniaal Weekblad, door den heer E. van Assen, werd besproken, zal zich verheugen als hij de beschouwing van den heer v. S. gelezen heeft, daar zij eveneens een krachtig pleidooi inhoudt om de irrigatie-afdeelingen op Java over te brengen naar het Departement van Landbouw, ten bate van de Inlandsche bevolking.

We laten den schr. even zelf aan het woord: „De Inlandsche landbouw heeft niet het nut getrokken van de bevloeiingswerken, dat verwacht werd bij het voteeren van de millioenen, die zij gekost hebben. Alleen de Europeesche landbouwnijverheid, in de eerste plaats de suikerindustrie, heeft uit den verbeterden irrigatietoestand en het ingevoerde irrigatiebeheer belangrijke voordeelen getrokken. Dit stemt zeker tot blijdschap, omdat dan tenminste één groep van belanghebbenden baat heeft gevonden bij den aanleg van kostbare werken en bij een waarlijk niet goedkoop irrigatiebeheer. Daarenboven heeft ook de bevolking voordeel bij een bloeiende Europeesche nijverheid...... Maar ten bate der Europeesche landbouwnijverheid alleen heeft men toch ook niet van rijkswege zulke zeer kostbare werken gebouwd en een niet minder kostbaar beheer gesticht.

De overgroote groep der Inlandsche landbouwers te wier behoeve men die millioenen schats in de eerste plaats uitgaf en nog uitgeeft, die de grootste offers in geld en arbeid voor de totstandkoming hebben moeten brengen, hebben er slechts luttel van geprofiteerd."

Als oorzaak daarvan noemt de heer v. S. het ontbreken van kennis van de practische en theoretische eischen van den landbouw bij de ambtenaren, zoowel Europeesche als Inlandsche, terwijl ook de technici, in het algemeen gesproken, hoe bekwaam ook in ander opzicht, geen verstand hebben van landbouw.

In den breede toont schr. dit aan, terwijl zijn betoog niet weinig kracht bij wordt gezet door de volgende, aan de Memorie van Toelichting op de Begrooting van Nederlandsch-Indië voor 1912, ontleende zinsnede:

„Het voornemen bestaat om bij wijze van proef een viertal Nederlandsche bevloeiingsopzichters bij het irrigatie-beheer te plaatsen, van wier landbouwkundige kennis tevens partij zal zijn te trekken ten bate van den Inlandschen landbouw. Bij de thans met de waterverdeeling belaste waterstaatsopzichters ontbreekt die kennis geheel."

In verband hiermede vestigt schr. de aandacht op het feit, dat op diezelfde begrooting voor „traktementen en toelagen van de ingenieurs, adspirant-ingenieurs, architecten, opzichters en het Inlandsche personeel bij de irrigatieafdeelingen", van wie, zonder hen te beleedigen, over het algemeen gelijkelijk kon worden getuigd „landbouwkundige kennis ontbreekt hun geheel", is uitgetrokken *f* 961.649 voor 1912. De heer v. S. besluit zijn deugdelijk gargumenteerd artikel aldus:

„De verhooging van het peil van den Inlandschen landbouw is slechts te verkrijgen door verhooging van het nuttig effect voor dien landbouw van de uitgevoerde rijksirrigatiewerken, die slechts is te bereiken door een rationeele exploitatie. Die rationeele exploitatie is alleen dan mogelijk indien de irrigatie-afdeelingen worden gebracht onder het Departement van Landbouw. De Regeering had den durf de verbetering van de havenwerken van Soerabaja aan te vatten, waarvan zij hoopt verhooging van de welvaart van geheel Java. Zal zij den durf missen om een maatregel voor te stellen, die zonder twijfel zulk een ontzaglijken invloed ten goede zal hebben op den bloei van het hoofdbedrijf van den Javaan, den inlandschen landbouw?"

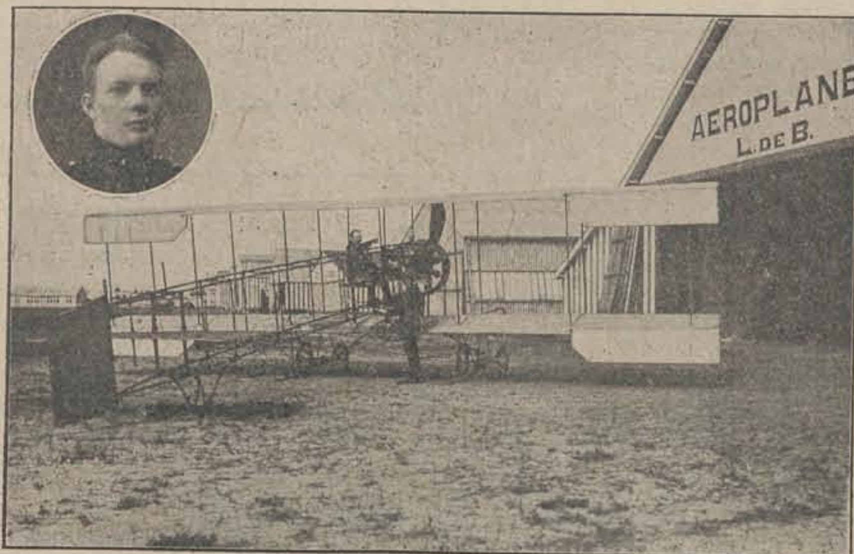
Het rietbranden-vraagstuk.

De heer M. van Geuns schreef in het Soerab. Handelsblad van 30 Aug., 1, 2, 13, 14 en 15 Sept. j.l. een artikelenreeks over „Het rietbranden-vraagstuk in Pasoeroean, Madioen en Kediri", welke als brochure is overgedrukt en daardoor onder meer algemeen bereik gebracht.

De schr. heeft blijkbaar een grondige studie van het onderwerp gemaakt; te uitvoerig om hier een overzicht ervan te geven, waarom we volstaan zijn meening omtrent de oorzaak van dit zich uitbreidend kwaad, over te nemen.

„De veldwinnende demoralisatie van den Javaan", spatiëert de heer v. G., is de oorzaak, en hij vervolgt: „De tucht verslapt. De vrees die den Javaan vroeger weerhield zich aan het een of ander te vergrijpen is bezig weg te slijten. Hij heeft nòch voor het Europeesche nòch voor het Inlandsche bestuur meer het oude respekt. Onze landraadrechtspraak, die gebaseerd is op het wettig en overtuigend bewijs in strafzaken, leidt tot zooveel vrijspraken van bosdoeners, dat het geloof in een straffende gerechtigheid is verdwenen of gaat verdwijnen. De zachtzinnigheid waarmee men verder de kinderen des lands aanvat, als waren het poppen van kraakporcelein; het dorre formalisme dat in de regeeringscentra heerscht, en onmiddellijk wrekend optreedt als een bestuursambtenaar zich door lokale omstandigheden gedwongen ziet een voetstap te zetten buiten de rechte paden, die de domme — immers algemeene — wetten trekken; dat alles heeft

Luchtscheepvaart voor Nederlandsch-Indië.

De heer H. TERPOORTEN, 1ste luitenant der artillerie van het Oost-Indische Leger, legde onlangs te Hasselt het examen voor luchtschipbestuurder af. Wij zien hem hier, na een prachtig volbrachte vlucht, handig zijn tweedekker (Brouckère) de bewaarplaats inloodsen.

Ook voor onze koloniën is de luchtscheepvaart zeker van het allergrootste belang.

samengewerkt om de inboorlingen, die als Oosterlingen het gezag als iets levends moeten voelen, van de wijs te brengen."

De schr. zegt, dat hij geen ontdekking verkondigt, doch de meeste ambtenaren het met hem in dezen eens zullen zijn.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 42: De katoencultuur op Sint-Eustatius, door G. J. van Grol.— Nieuwe katoenliteratuur, door Dr. J. Dekker. — De resultaten der in 1911 gehouden Sumatra- en Borneo-tabaksinschrijvingen (Oogst 1910). — De begrooting van Nederlandsch-Indië voor 1912. — Spoorwegaanleg in Zuid-Sumatra. — De begrooting van Curaçao voor 1912.— Het debietrecht op tabak in Nederland. Kultuurberichten (Suikerindustrie en bevolking. — Dure rijst en de rijstbouw ter Oostkust van Sumatra. — Rijstschaarschte in Oost-Azië. — Enz.) — Kleine mededeelingen. — Financiëele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Speciale aandacht wordt gevestigd op het eerstgenoemde artikel van den gezaghebber van het eiland St.-Eustatius, den heer Grol.

Tijdschrift voor Nijverh. en Landb. in Ned.-Indië.

De Mei- en Juni-aflevering brengt de volgende bijdragen: Eene rentabiliteitsberekening, door H. 's Jacob. — Eenige opmerkingen naar aanleiding van het jaarverslag van de Kamer van Koophandel en Nijverheid te Makassar in 1910, door K. Heyne. — Java-suiker. — Schijncijfers. — Bericht omtrent een onderzoekingstocht naar de Uaria (Hercules-rivier in Nieuw-Guinea).— Büttnersche kaapstander. — Wat is zwaartekracht? — Hoe onze plantage in Duitsch Oost-Afrika ontstond. — Over de immuniteit van de „Coffea Congensis" Var. Chaloti Pierre voor de „Hemileia Vastarix". — De katoen in Klein Azië. — De landengte van Tehuantepec en de „Pan Amerikaansche spoorweg". — Beteekenis van het ontwouden in de „Far West".

* *
*

Ten slotte zij gewezen op de ondervolgende bijdragen, met betrekking op de Indiën, in binnen- en buitenlandsche periodieken.

Ombilinkolen en Yarrowketels, door den inspecteur van den Marine-stoomvaartdienst, J. H. Gijzen (Mededeelingen betreffende het Zeewezen, dl. 33, afl. 1).

Wat kan, mag en moet de Koloniale Regeering doen in het belang van de uitbreiding van het Koninkrijk Gods? door H. Dijkstra. — Reizen op Soemba door D. K. Wielenga (De Macedoniër, Oct. 1911).

Economische geographie van Zuid-Sumatra, in verband met den spoorweg-aanleg (slot), naar J. P. F. Richter (Tijdschrift voor Economische Geographie, 15 October, 1911).

Het Inlandsch Onderwijs in Menado. — De positie van „Christelijk onderwijzer in Indië", door A. L. (De Banier, 15 Sept. 1911).

Der Faserkongress mit Ausstellung in Soerabaja 1911, von J. W. Riebschläger (Zeitschrift für Kolonialpolitik, Oktober 1911).

La main-d'oeuvre à Ceylan, à Sumatra, aux Etats fédérés Malais et aux Straits Settlements, par H. Lemaire (Bulletin agricole du Congo belge, Sept.'11).

Verder wordt de verschijning medegedeeld van de tweede aflevering van

Dr. K. W. van Gorkom's Oost-Indische cultures, opnieuw uitgegeven door H. C. Prinsen Geerligs. (Amsterdam, J. H. de Bussy). Deze afl. bevat het slot van „Rijst" en het begin van „Rietsuiker", door H. C. Prinsen Geerligs.

* *
*

Een Verbetering.

Een zeer geacht en nauwgezet lezer van het weekblad maakt ons opmerkzaam op een fout in het vorig overzicht.

In het stukje „Economische toestanden in Zuid-Sumatra" citeerden wij: „Zuid-Sumatra,...... is bij eene oppervlakte van ruim 137.500 K.M.² door niet meer dan ruim 1 millioen menschen bewoond. Ter vergelijking moge dienen, dat Java, bij een oppervlakte, welke 6.500 K.M². bedraagt, ruim 30 millioen inwoners telt."

„Java 6.500 K.M².?! En overal vindt men daarvoor t w i n t i g m a a l m e e r aangegeven!", zegt onze nauwgezette lezer, wiens opmerking volkomen juist is. Er is echter achter 6.500 K.M². het woordje „minder" uitgevallen, wat allicht gebeuren kan, en waarmede de zaak verklaard is.

Intusschen onzen welgemeenden dank voor de betoonde attentie, welke het mogelijk maakte een hinderlijke fout te herstellen. Red.-Comm.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 27 Sept. 1911;
De Locomotief t/m 26 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 26 idem;
De Sumatrapost t/m 27 idem;
De Sumatrabode t/m 29 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 28 idem;
De Indische Mercuur no. 43;
Weekblad voor Ned.-Indië no. 23;
Kortverslag verg. Tweede Kamer S.-G.;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw;
De Banier no. 38;
Vrede door Recht no. 9;
Neerlandia no. 10;
Mededeelingen van het Bureau voor de Bestuurszaken der Buitenbezittingen. Afl. 1.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

H o o f d b e s t u u r s v e r g a d e r i n g der Vereeniging O o s t e n W e s t, te houden op Zaterdag den **28sten October** 1911, des namiddags ten **2½ ure**, in het lokaal der Vereeniging, H e u l s t r a a t 17 te 's-G r a v e n h a g e. (Ingevolge art. 7 al. 1 van het Huish. Reglement).

P u n t e n v a n b e h a n d e l i n g:

1. Opening.
2. Notulen der vorige Hoofdbestuursvergadering. (Zie K. W. 13 Juli 1911, No. 28).
3. Mededeelingen met betrekking tot:
   a. het Informatiebureau;
   b. de in Nederland studeerende jongelingschap uit Oost- en West-Indië;
   c. de Regeeringssubsidie;
   d. het Koloniaal Weekblad.
4. Goedkeuring van:
   a. het gewijzigde Reglement der Studiecommissie;
   b. het Reglement der Studenten-afdeeling te Leiden.
5. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

De Secretaris,
E. VAN ASSEN.

Op 9 December a.s. zal vanwege de Nederlandsche afdeeling der Ned.-Indische Maatschappij van Nijverh. en Landb. te 's-Hage een voordracht door den heer J. C. B o o t, privaat-docent aan de Technische Hooge School, worden gehouden over het onderwerp: **„Ontwikkeling en toekomst der witte suikerfabricage op Java.**

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

De Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië vraagt de spoedige uitzending van een **vijftal jonge artsen** genegen zich geheel te stellen ter beschikking van het Gouvernement, om de diensten te verrichten, die hun nader zullen worden opgedragen.

Verbintenis voor één jaar wordt gevorderd op eene bezoldiging van *f* 400 's maands.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden:

a. overtocht naar Ned.-Indië en, binnen één jaar nà beëindiging van de verbintenis, terug voor Gouvernementsrekening als passagier der eerste klasse;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van *f* 1500;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 250 per maand, ingaande met den dag van inscheping naar Ned.-Indië en voortdurende totdat daar te lande het activiteitstraktement ingaat. Uitzending heeft niet plaats dan nadat uit een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek is gebleken van physieke geschiktheid.

De uit te zenden geneeskundigen moeten zich schriftelijk verbinden om, ingeval zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Indië vertrekken, of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de regeering) binnen één jaar nà hunne aankomst op Java van hunne verbintenis worden ontslagen, terug te betalen hetgeen is betaald wegens gratificatie voor uitrusting en wegens overtocht naar Indië.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich onverwijld aanmelden bij het Departement van Koloniën, bij een op zegel geschreven request, onder overlegging van:

a. diploma's;

b. bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer door den burgemeester hunner woonplaats;

c. een bewijs van voldoening aan de wet op de nationale militie, afgegeven door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie.

(N e d e r l a n d s c h e S t a a t s c o u r a n t van 18 October 1911, no. 244.)

ADVERTENTIËN.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch. — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f.............

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: *Woonplaats:*

....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.**

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.,** plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van **10—12** en van **2—** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat No. 56.**

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P.G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

No. 44. Donderdag 2 November 1911. IIde Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

De Vereeniging tot oprichting van Jonge-Vrouwenscholen in Ned.-Indië.

Onlangs deden het Bestuur en het Aanbevelend Comité dezer vereeniging hier een warm beroep op de medewerking van allen, die iets voelen voor het goede doel, waarnaar gestreefd wordt. Wij kunnen thans de blijde tijding mededeelen, dat reeds ruim honderd belangstellenden als lid of donateur tot de vereeniging zijn toegetreden. Dit aantal is voor een begin vrij bevredigend, maar natuurlijk lang nog niet voldoende, en wijl er nu van verschillende kanten als motief voor het nog-niet-meedoen werd opgegeven, dat men niet genoeg over het streven en de voorgestelde wijze van uitvoering is ingelicht, leek het ons niet ondienstig toe het volgende schetsje uit Jong-Indië over te nemen, dat door de ontwerpster en vermoedelijke uitvoerster van het mooie plan geschreven is.

Eventueele bewijzen van belangstelling adresseere men aan den secretaris der vereeniging, den heer H. de Chauvigny de Blot, 2e Schuijtstraat 252, Den Haag.

Noodig en Mogelijk!

> ..... dat zich voor haar de poorten der jonge-vrouwenschool openen mochten, waar zij zich zouden kunnen leeren bekwamen in alle vrouwelijke Oud-Hollandsche werkzaamheden, die de spieren stalen en de geest opgewekt houden!
> *(Jong Indië, 2e j., No. 9).*

De zon neigt ter kimme — de westelijke hemel is bloedrood gekleurd, terwijl het zachtblauwe schijnsel der maan schuchter waagt zich baan te breken.

Een gezelschap, bestaande uit een zestal personen, volgt een laan van tamarindeboomen. Zij wijzen elkaar een achter groen verscholen woning. Boven het hek prijkt een sierlijk houten bord, waarop in duidelijke letters te lezen staat: „Julianastichting".

Spelen wij even den rol van luistervink: „Zouden we op dit late uur ontvangen worden?" hooren we vragen. „Ons voornemen is verlof te vragen om morgen op een door de directrice te bepalen uur de inrichting te mogen zien". Het antwoord luidt: „De directrice zal het zeker aangenaam zijn te merken, dat we belangstellen in haar werk; de jonge inrichting heeft ons aller steun van noode; we zullen dan ook niet nalaten er een tastbaar bewijs van achter te laten."

Het gezelschap is de poort genaderd, belt aan en wordt binnengelaten in een eenvoudig, maar smaakvol ingericht vertrekje, dat tot ontvangkamer dient. Stilzwijgend sluiten wij ons er bij aan.

Tal van teekeningen versieren de wanden, handwerkjes de meubels; de zacht geurende fraaie bloemen, sierlijk gerangschikt in rieten kokers, streelen reuk en gezicht. Dat we ons in een huis des vredes bevinden, komt als eene openbaring over ons en als de zuivere tonen van heldere meisjesstemmen ons gehoor bereiken, gevoelen wij, dat het ons goed is, in zulk een omgeving te mogen vertoeven. Vrede op aarde — in de menschen een welbehagen! Ja, zoo heeft de Schepper aller gaven het gevoeld.

Niet lang zijn we in gepeins verzonken. Het „Ora et Labora" treft ons oog. De achterzijde van het vertrek is geheel ingenomen door een groote glazen kast, waarboven wij die zinspreuk lezen.

Nader getreden zien wij een menigte voortbrengselen van huisvlijt en kunstnijverheid. Hierdoor worden wij herinnerd aan de uiterst praktische strekking van de Julianastichting: „opheffing van het Indische meisje door getrouwe plichtsvervulling en stagen arbeid".

Daar wordt de deur geopend en de directrice treedt op ons toe. Als zij onzen wensch heeft vernomen, bepaalt zij welwillend een uur voor den volgenden dag. Ze dringt er op aan, dat wij ons reeds vroeg in den morgen zullen aanmelden, want, zegt zij, op het heetst van den dag moeten mensch en dier de koelte opzoeken en moet inspannende arbeid vermeden worden.

Als wij later op den avond nadenken over dit gezegde, dringt zich de vraag aan ons op: of wij Europeanen misschien te weinig rekening houden met deze hoogst eenvoudige waarheid en of dit misschien de reden kan zijn van de vroege uitputting der Europeanen in Nederlandsch Oost-Indië?

Bij ons vertrek, leidt onze gastvrouw ons nog even rond door den bloemtuin en vertelt ons, wat een rijke bron van inkomsten deze voor de jonge inrichting is.

Wij laten niet na ons ieder van een sierlijk ruikertje te voorzien, waarvoor wij ons penningske offeren. Zij vertelt ons, dat, naar zij hoopt, weldra een tweede — een zusterinrichting, in 't leven geroepen zal worden van de spaarpenningen, in de Julianastichting verdiend, „want", zegt ze, „onze inrichting kan niet meer dan 30 meisjes voorthelpen, terwijl wij reeds aanvraag tot toelating hebben voor een tweede dertigtal."

Den volgenden morgen om 6 uur bevinden we ons voor de poort. Getroffen kijken we rond. Hadden we gemeend de nijvere schare vóór te zijn, dan hadden we ons deerlijk vergist. Alom bedrijvigheid.

Hier zien we een vijftal meisjes met onderzoekenden blik in den bloemtuin rondwaren om te snoeien, te steunen, te spitten, te besproeien, te stekken, te zaaien, te planten, te occuleeren, alles naar den eisch. Ginds een tweede vijftal in den moestuin met dergelijken arbeid bezig. Bij de hoederhokken, de veestallen dezelfde bedrijvigheid. Op den achtergrond verheft zich een groote loods, waarin lange tafels. Een tiental meisjes zijn bezig manden te vullen met frissche, pas gesneden en geplukte groenten en bloemen, flesschen te vullen met melk, mandjes met versche eieren. Inlandsche bedienden staan gereed al wat klaar is naar de plaats van bestemming te brengen.

Verder gaande, komen we bij de keuken en provisie-kamers, waar vlugge meisjes met haastigen tred af en aan gaan. Sommigen zijn bezig met het bereiden van geleien, stroopen, confituren, zuren enz. Ten zeerste wordt de vrijgevigheid der suikerfabrikanten geroemd, die om strijd de inrichting steun verleenen door het toezenden van krandjangs suiker. De benoodigde vruchten zijn afkomstig van den boomgaard der inrichting.

Verwonderd staan we even stil; we hooren kinderstemmen, terwijl we meenden, dat de Julianastichting slechts meisjes van 13 tot 20 jaar opnam. Als we onze vriendelijke geleidster opheldering vragen over de aanwezigheid van kinderen, antwoordt zij: „Onze directrice tracht onze meisjes in alle opzichten voor te bereiden voor de taak, die haar wacht, d. i. goede echtgenooten en moeders te zijn van een zich kranig-ontwikkelend volk. Daarvoor is het dringend noodig, dat zij het jonge kind leeren verzorgen. Daarom is aan onze inrichting een kinderafdeeling verbonden, waarin tegen billijke vergoeding jonge kinderen ter verpleging worden opgenomen. Daar wij in een gezonden streek wonen en de gezondheidbevorderende leer hier hoogtij viert, konden wij reeds menig kind, dat voorheen een kwijnend bestaan voortsleepte, in bloeiende gezondheid aan de ouders teruggeven. Met de grootste liefde en toewijding verzorgen onze meisjes de zwakke schepseltjes, die hier gebracht worden; zij kennen geen grooter genot dan de rozen op de bleeke kindergezichtjes te zien ontluiken en 't is alsof zij, die in haar jong leven zoo weinig liefde hebben ondervonden, den ganschen schat van liefde, die zoo lang gesluimerd heeft, over die teere schepseltjes uitstorten. Wij zegenen die kinderafdeeling, daar zij het beste, dat in onze meisjes is, tot uiting brengt, haar oefent in de schoone, voor de vrouw en moeder onontbeerlijke kunst der zelfverloochening, haar wilskracht en volhardingsvermogen staalt en haar beschermt tegen minder edele gevoelsuitingen."

Tot ernstig nadenken gestemd door deze woorden, schrijden wij zwijgend voort tot wij uit ons gepeins opgeschrikt worden door het luiden eener bel. De werkzaamheden buitenshuis worden gestaakt — het is half acht — om acht uur wordt ontbeten, terwijl om negen uur de lessen in kunst- en huisvlijtnijverheid beginnen. Zij omvatten vrouwelijke handwerken, teekenen, boetseeren, schilderen en batikken, terwijl het leerplan steeds voor uitbreiding vatbaar blijft, als aanleg en behoefte dit wenschelijk maken.

Na elf uur mag ieder doen wat men wil, natuurlijk de meisjes van de week, die toezicht hebben op keuken en kinderafdeeling uitgezonderd. Zij, die behulpzaam zijn bij de administratie, laten, evenals de directrice en hare helpsters, steeds een wakend oog gaan over de geheele inrichting. Om twaalf uur wordt het middagmaal gebruikt. Om half drie spoeden de meisjes zich naar de schoollokalen, waar zij onderricht ontvangen in geschiedenis, aardrijkskunde litteratuur, natuurkennis (populair behandeld) en boekhouden. Om half vijf spoeden zij zich naar buiten om hunne zorgen te wijden aan hof en stallen. Daarna verdwijnen zij in badkamer en kleedvertrek om zich dan in een frisch en eenvoudig kleed gestoken in lees- en secreatiezaal te vereenigen. De avond wordt gewijd aan muziek en zang, aan het bespreken van de ervaringen, welke de meisjes in den loop van den dag hebben opgedaan, terwijl niet zelden levendige twistgesprekken worden gevoerd over verschillende onderwerpen en vraagstukken. Een uitgebreide bibliotheek stelt de meisjes in staat haar kennis te vermeerderen en haar inzicht te verhelderen. Groot gewicht wordt door de directrice gehecht aan deze disputen en niet zelden wordt door een enkel woord harerzijds een afdwalende in het rechte

spoor teruggebracht, terwijl zij er steeds voor zorgt, dat toch aan ieder geopperd denkbeeld recht wedervaart.

Dankbaar en hoopvol gestemd verlaten wij de Julianastichting en twijfelen niet meer aan de mogelijkheid van het ontstaan van een Groot-Nederland met Nederlandsch Oost-Indië, want van het kerngezonde levenslustig troepje, dat wij zoo vrij en vrooIijk aan den arbeid zagen, zal een weldadige kracht uitgaan, die met forsche slagen nieuw bloed zal voeren door de verschillende lagen der Indische maatschappij.

Roode Zee, 18-7-'10.

(*w.g.*) S. J. Hissink—Snellebrand.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De „Nieuwe Crt." geeft een nieuw plan tot bestuursreorganisatie van den heer *Ch. P. J. Blok*. — *Aug. de Wit* over de Djocdjasche su kergeschiedenis in de „N. R. Crt." — Een illustratie van het gebrek aan ingenieurs in Ned.-Indië door het „Algem. Handelsblad" gegeven.

Nog altijd gaan er in de pers van deskundige zijde stemmen op tegen de voorgestelde reorganisatie van het Bestuurswezen in Ned.-Indië.

In de Nieuwe Courant van 26 October j.l. schrijft de gep. Ass.-Res. Ch. T. J. Blok, na zijn bezwaren geopperd te hebben, o.m.:

„Kort en goed, met erkenning, dat in het regeeringsvoorstel en in de memorie van toelichting daarop een grootsch gebouw wordt opgetrokken en dat men daarin zien kan de uiterste consequenties, waartoe het in 1900 en 1905 begonnen werkplan zal moeten leiden, volgens meening van schrijver dezes lijdt het evenwel beslist aan précociteit. Practischer, eenvoudiger, meer aangepast aan de middelen en aan de eischen van den tegenwoordigen tijd, lijkt het ons toe N.-I. te gaan verdeelen in groote gewesten, met Java en Madoera te beginnen, welke verdeeling geheel ligt in de lijn der principes, waarop in het jaar 1900 deze uitbreiding heeft berust. Bij die verdeeling van Java en Madoera, zal de uitgestrektheid in verband met het zielental der bevolking wel den doorslag gegeven hebben en doet men dit ook thans, dan kan er wel geen bezwaar zijn om ook nu het grootste gewest van Java, de Preangerregentschappen als een normaal gewest te beschouwen. In zielental toch doet het maar weinig onder voor de residentie Soerabaja, die als een der belangrijkste van Java geldt en waar de bevolking meer dan elders geconcentreerd woont, een omstandigheid, die het besturen eerder gemakkelijker dan moeilijker maakt. In dit verband beschouwd, komt het ons wenschelijk voor, dat Java en Madoera geleidelijk en naarmate de omstandigheden het toelaten behooren verdeeld te worden. *)"

Na opgave der door hem gedachte indeeling besluit schrijver:

„Het ligt voor de hand, dat de toekomstige hoofden van gewestelijk bestuur personen behooren te zijn, ten volle vertrouwd met en berekend voor hun uitgebreideren werkkring en in staat grootere verantwoordelijkheid te dragen en zelfstandig te handelen. Beslissing van Batavia zal in afnemende mate worden geprovoceerd. Het schrijfwerk zal verminderen, want wanneer de hoofden van gewestelijk bestuur meer zelfstandig kunnen en dus durven beslissen, zullen er minder voorstellen en adviezen bij de directeuren en bij den gouverneur-generaal komen en deze zal minder behoeven te disponeeren, of bij de algemeene secretarie minder disposities behoeven te laten uitwerken. De taak der directeuren zal alsdan aanmerkelijk worden verlicht. De werkzaamheden der algemeene secretarie zullen kunnen worden verminderd en daarmede haar bemoeienis; en het tijdstip zal langzamerhand naderen, waarop vereenvoudiging van dat lichaam zal kunnen worden tot stand gebracht. Het spreekt vanzelf, dat deze uitbreiding van gewesten en daarmede gepaarde gaande vergrooting van verantwoordelijkheid der ambtenaren nauw verband houdt met de bezoldiging en de kansen op promotie. Hoe hierover geklaagd wordt, hoeveel wrevel, ontmoediging, teleurstelling, wantrouwen is ontstaan, is overbekend. Het is hier niet de plaats over dit alles een schema van regeling te geven. Schrijver dezer regelen behoudt zich voor dit t. z. t. te bevoegder plaatse nader te ontwikkelen.

Maar bovendien is de tijd rijp (en valt deze geheel binnen het kader der hier aangeduide veranderingen) voor de regeling van de positie van den Inlandschen ambtenaar. Samenvoeging tot grooter bestuurseenheden, zal tevens zooals dezerzijds in overweging wordt gegeven, zal tevens gelegenheid geven, dat de Europeesche bestuursambtenaren genoodzaakt worden meer over te laten aan het initiatief en aan de bemoeienis hunner Inlandsche collega's, dat zij gedwongen worden veel van hetgeen zij thans zelf doen, over te laten aan de Inlandsche hoofden. Zoodoende zal de bestuurstaak der Europeesche ambtenaren zich geleidelijk vervormen tot een toeziende, d. w.z. dat de Inlandsche ambtenaren meer en meer de directe bestuurders worden van hun Inlandsche onderhoorigen en de Europeesche ambtenaren meer zullen zijn controleerenden, zij, aan wie het oppertoezicht is opgedragen. Zoo komt men op vluggere, goedkoopere en practischer wijze dan in het regeeringsvoorstel is aangegeven, tot de oplossing van de beide brandende vraagstukken van den dag: decentralisatie en grooter onmiddellijke deelneming van het Inlandsche element aan het bestuur der Inlandsche bevolking."

) Deze geleidelijkheid kan reeds het volgende jaar een aanvang nemen. Van zes residenten, die alsdan vijf jaren en langer als zoodanig gefungeerd hebben, zullen naar verluidt de meesten hun verlangen te kennen geven om den dienst met pensioen te verlaten.

***

In de N. R. Ct. zet Augusta de Wit hare schetsen van „Natuur en Menschen in Indië" voort. Ditmaal vertellende de geschiedenis van de suiker in Djocdja, zegt zij o.m.:

„En zoo werd de rijstbouwer van den Sultan rietbouwer van den fabrikant, verhoudingen uit den tijd van de Hindoe-vorsten overgebracht op de moderne industrie, en de Djocjasche sawahs veranderd in wimpelende riettuinen, waar in de plaats van het wachtershuisje, speelplaats van op rijstdieftjes passende kinderen, de fabriek verrees, dreunend van den slag der door een beek gedreven machine. Die fabrieken uit het begin der jaren achttienhonderd, klein nog en eenvoudig ingericht, waren het eigendom van één man, den oprichter. Gewoonlijk was het iemand op goed geluk naar Java gegaan — een koloniaal soms, of een matroos, een enkele maal een Franschman, langs allerlei wonderlijke wegen uit de legers van Napoleon zoo ver weg gedwaald; mannen, die kwamen zonder een rooden duit op zak; maar vol goeden moed en durf en inzicht in toestanden en karakters. Zij vonden hun weg naar het hof, en, dikwijls, naar de gunst van den Sultan. Er waren er die met dochters uit den Kraton trouwden en bij wijze van bruidschat land in leen kregen: groote fortuinen werden op zulk een grondslag opgebouwd. Maar ook dat veranderde. De slechte jaren kwamen. Wat nu niet mee kon met den nieuwen tijd moest voor goed achterblijven en ging ten onder.

Van de kleine met waterkracht gedreven fabriekjes verdween het laatste. De rijkdom van één man was niet voldoende voor den bouw en de inrichting van de groote nieuwe fabrieken, voor het aanschaffen van de dure nieuwe machines, voor het pachten van de groote complexen grond. Geheele families werden gezamenlijk eigenaar, vennootschappen, maatschappijen. De aandeelen kwamen aan de markt. En wie vandaag deze of gene van de achttien groote fabrieken in Djocja ziet, wier schoorsteenen uit het blauwig blinkende rietveld opsteken, als uit een zomersche zee een vuurtoren, kan zich vermaken met de gedachte, dat op hetzelfde oogenblik misschien de een of andere couponknipper in Amsterdam of Den Haag of Harleveen in den vorm van een strookje papier de hem competeerende portie naar zich toe haalt van de schatten onder dien blinkenden schoorsteen uit dat wimpelende riet te voorschijn geperst; en dat de orde-, vrede- en menschlievende Nederlander, zachtzinniglijk aldus knippende, metterdaad zich verklaart voor afstammeling-naar-den-gelde en politiek erfgenaam van oude Djokjasche Sultans en Soenans van Mataram, de „verdrukkers, uitzuigers en keeibeulen" van hun volk.

Wel wonderlijk hangen in deze wonderlijke wereld de dingen aan elkaar......"

***

Ter illustratie van het gebrek aan ingenieurs in Ned.-Indië meldt Het Handelsblad:

„Toen onlangs door de Technische Hoogeschool tot de Indische autoriteiten het verzoek gericht werd een Indische Waterstaats-ingenieur beschikbaar te stellen voor de betrekking van tijdelijk buitengewoon hoogleeraar te Delft, is daarop geantwoord niet alleen dat geen ingenieur beschikbaar gesteld kon worden, maar dat ook zelfs al het mogelijke gedaan zal worden om tegen te gaan, dat voor een dergelijke benoeming een Indisch ingenieur aan den dienst wordt onttrokken."

Uit de O.-I. Mail.

De **pest** schijnt nu toch gelukkig, langzaam maar zeker, af te nemen; het officieële rapport van 4 October j.l. luidde:

Malang Geen pestgeval bijgekomen; van vroeger gerapporteerde pestgevallen overleden nog één. Aantal koortsgevallen 28. Ingeleverde ratten 17344.

Soerabaja: Geen bijzonderheden.

Daarentegen waren de berichten betreffende de **cholera** minder gunstig. In de Bataviasche bladen van 4 Oct. j.l. lezen wij:

Van de 10 nieuwe gevallen zijn er 9 overleden, waaronder 4 uit Tandjong Priok, zoodat thans nog 8 lijders onder behandeling blijven.

De groote manoeuvres in de omstreken van Soemedang (Preanger Regentschappen), waaraan door 11.000 man deelgenomen werd, moesten, wegens het voorkomen van cholera-gevallen, worden afgebroken vóór ze geheel afgeloopen waren.

Het Soer. Hbl. meldt: Uit Sedajoe zijn door het Gewestelijk Bestuur van Soerabaja zeer ongunstige berichten ontvangen betreffende den gezondheidstoestand in deze controle-afdeeling. In het district Karang Binangoen heerscht de cholera vrij ernstig.

Ook in Zuid-Celebes was de cholera uitgebroken.

Brand. — Van den resident van Tapanoeli werd onder dagteekening van 29 September j.l. het navolgend telegrafisch bericht ontvangen: Ass.-resident Padang-Sidempoean rapporteert: 24 dezer kampong Pargaroetan djoeloe, koeria Batoena doea, op twee huisjes na geheel afgebrand; 150 woningen, 280 rijstschuren, nagenoeg geheele padivoorraad verloren; schade geraamd *f* 16.000.

Oorzaak: onvoorzichtigheid. 150 gezinnen, 529 personen dakloos. Maatregelen: voorloopig onderdak genomen.

Een monster-proces op Nias. — Dertien medeplichtigen aan den overval te Lolozasai op den 10den Juli 1910, werden ieder tot tien jaren dwangarbeid in de ketting veroordeeld en drie en veertig verdachten, wegens gebleken onschuld, of wier schuld niet kon worden bewezen, op vrije voeten gesteld. Zoo meldt het kort verslag van Tapanoeli over Juli, sprekende van het eiland Nias.

Emigratie uit Riouw. — In den Riouw-Archipel is de bevolking nog altijd niet volkomen tot rust gekomen. In het kort-verslag dier residentie over Juli lezen wij:

Op aansporing van zijnen vader, Radja Moesa, heeft de Amir van Kateman (afdeeling Karimon) heimelijk zijn standplaats verlaten, vergezeld van eenige tientallen huisgezinnen, en moet naar Djohore uitgeweken zijn.

De gewone middelen, om de menschen tot emigratie te krijgen, hebben ook thans dienst gedaan, n.l. het in vooruitzicht stellen van moeilijkheden van den kant van het bestuur en van ruime middelen van bestaan in Djohore.

Het leger-commando. — Het Soer. Hblad verneemt uit Weltevreden, dat Generaal-Majoor Bleckmann voorloopig heeft afgezien van het voornemen om pensioen te vragen in verband met het verwachte spoedig heengaan van den legercommandant, daar generaal Bleckmann de aangewezen opvolger is.

Het jubileum van dr. Westhoff. — In De Preanger-Bode lezen wij:

Het was heden 40 jaren geleden dat Dr. Westhoff, de bekende oogarts en directeur van het Wilhelmina-gasthuis voor ooglijders, den dokterstitel behaalde.

Met den heer Folkerts aan het hoofd, brachten verscheidene patiënten en verpleegden uit het Blinden-instituut te zijnen huize hunnen dank voor al hetgeen door Dr. Westhoff in het belang der blinden in Ned.-Indië is gedaan.

Een fraaie photo in keurigen lijst werd den jubilaris als herinnering aangeboden, waarbij door den heer Folkerts het woord werd gevoerd.

Nieuwsgierigen? — De correspondent van De Java-Bode te Bandoeng schrijft:

Hier is bericht ontvangen, dat te Tjilatjap vijf Engelsche zeelieden zijn gearresteerd, die door de ijzerdraadversperring van het fort te Tjilatjap de versterking waren binnengedrongen. Ook is onlangs in een der forten om Bandoeng een Inlander betrapt, die vluchtte toen door den schildwacht op hem werd geschoten. Later werd een Inlander gearresteerd, vermoedelijk dezelfde als hierboven genoemd, die een schotwond in het been had.

Beide gevallen worden serieus onderzocht.

Een verlies. — Hetzelfde blad wijdt o.m. de volgende waardeerende woorden aan den heer Roll:

Uit de benoeming van Dr. Noordhoek Hegt tot directeur der school tot opleiding van Inlandsche artsen blijkt, dat de regeering uit Nederland bericht heeft ontvangen, dat de heer H. Roll uit 's lands dienst eervol ontslag heeft bekomen. Dit ontslag werd verleend op verzoek, nadat de geneeskundige commissie te 's-Gravenhage den heer Roll heeft afgekeurd voor den Indischen dienst.

Een enkel woord, om te schetsen het verlies, dat de staatsdienst lijdt door de pensioneering van den heer Roll. Hij heeft niet gedurende zeer langen tijd den lande kunnen dienen, maar wat hij verricht heeft zal niet kunnen worden vergeten door hen, die in de gelegenheid zijn geweest hem in zijne groote werkzaamheid gade te slaan en te beoordeelen.

De heer Roll kwam in het einde van 1893 als officier van gezondheid tweede klasse hierheen. Zijn eerste standplaats was te Batavia.

Binnen het jaar trok hij te velde met de expeditionaire troepenmacht naar Lombok. Het Lombokkruis bewaart de herinnering aan zijne goede diensten.

Al in Mei 1895 verliet hij den militairen dienst wegens zijne benoeming tot onderdirecteur van het Laboratorium voor pathologische anatomie en bacteriologie, hier gevestigd en tegenwoordig geheeten geneeskundig laboratorium. Met het directeurschap van dit instituut werd hij in 1896 belast, om eenige jaren later met een ziekteverlof naar Europa te gaan. In 1901 keerde hij terug, werd benoemd tot directeur der school tot opleiding van Inlandsche artsen en behield die betrekking tot in het einde van 1908, toen ziekte andermaal een verlof naar Europa noodzakelijk maakte. Ziehier den dorren dienststaat.

Wij hebben gezegd, dat het ontslag uit 's lands dienst van den heer Roll een verlies beteekent. In het bijzonder treft dit verlies de S. T. O. V. I. A., welke in hare tegenwoordige organisatie vrucht is van zijn bijzondere werkkracht en zijn liefde voor die inrichting van onderwijs.

Als zonder vrees voor gerechte tegenspraak verklaard kan worden, dat de opleiding van den Inl. geneeskundige thans op veel hooger peil staat en in veel ruimere mate aan de behoeften der praktijk beantwoordt dan vroeger het geval is geweest, dan is dit voornamelijk te danken aan den oud-directeur Roll en verder aan de toenmalige regeering, die zijne adviezen te dien opzichte heeft willen volgen.

Aan de vruchten kent men den boom! De school leverde Inlandsche artsen af, die hun studiën voortzettende aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam, ten einde het diploma voor arts te verwerven, door de medische faculteit aldáár worden beschouwd als te staan verre boven de middelmaat. In het openbaar werd dit door haar verklaard, toen een paar jaren geleden hier te lande pogingen werden aangewend om het wetenschappelijk peil van het onderwijs aan de S. T. O. V. I. A. te verlagen. Daartegen streed met alle kracht de heer Roll en het gelukte hem in de Volksvertegenwoordiging zijn denkbeelden ingang te doen vinden, zoodat dit gevaar werd afgewend.

Eigenlijk kunnen de groote diensten van den heer Roll als directeur der S. T. O. V. I. A. het best worden beoordeeld door de leeraren, die met hem het onderwijs bezorgden. Gewaardeerd, meer nog, bemind werd Roll als docent door zijne leerlingen.

Het verlaten der school verbrak den band tusschen hen niet. Integendeel, die band werd vaster en niet weinig moeite bleef Roll zich geven om de oud-leerlingen op hun verdere loopbaan te volgen, en hen met raad en daad ter zijde te staan.

Tentoonstelling voor æsthetische ontwikkeling. — Op 28 September j.l. had te Batavia de opening dezer belangrijke tentoonstelling plaats.

De Indische bladen geven er uitvoerige verslagen van. Wij ontleenen daaraan het volgende:

Een geheele reeks schoolbanken van het gymnasium is door de tentoonstelling ingenomen, die volgens den catalogus 66 nummers bevat.

Beginnende met de Fröbelcollectie, komt men vervolgens in de zaal, waar de inzending van de gemeente 's-Gravenhage, betreffende het bekende stelsel Ligthart, is geëxposeerd.

In de volgende zalen vindt men een overzicht gegeven, zoowel van de stelsels van teekenonderwijs op Europeesche, als op Indische scholen gevolgd, en van de uitkomsten daarvan. Nevens inzendingen uit Duitschland en Engeland — inzonderheid vallen de zeer fraaie collecties van uit Hamburg en van de Manchester School of Art in het oog — treft men hier inzendingen aan van Indische scholen van allerhande categorie, van Europeesche, Inlandsche en Chineesche, van lagere en van middelbare, van kweekscholen en hoofdenscholen en vakscholen.

Voor hen, die zich voor het teekenonderwijs interesseeren, vindt men hier overvloedig materiaal voor studie en vergelijking.

Een paar zaaltjes zijn door den heer Snuijf gedecoreerd: de eene met enkele eenvoudige verfstreepen, welke reeds een aangenaam decoratief effect maken en de dorre eentoonigheid van den saaien schoolmuur breken, de andere met eene houten lambriseering, zóó ontworpen, dat zij tevens een omlijsting vormt voor daarin tentoon te stellen platen of voorwerpen, welke de aestethische opvoeding van het kind ten goede kunnen komen. In een dier zalen vindt men diverse modellen schoolbanken, in een ander wederom architectonische ontwerpen voor schoollokalen, o.a. van de heeren Van Ingen en Snuijf.

Bijzondere aandacht verdient de schooltentoonstelling van weefkunst, ingezonden door den Ned.-Ind. Kunstkring, en waarin men, naast zeer fraaie

producten van weefkunst, uit verschillende landen afkomstig, ook modellen vindt van de verschillende toestellen bij het weven in gebruik. De heeren Van Ingen en Koens zouden over dit bijzonder belangrijke deel der tentoonstelling een bespreking houden.

Veel bezoek zal vermoedelijk de inzending trekken van mevrouw Nittel te Batavia: een kinderkamer, ingericht voor practisch gebruik in Ned.-Indië.

Het comité had gaarne eene collectie fotografische reproducties van kunstwerken van internationalen aard willen tentoonstellen, maar door een vergissing in Nederland is aan haar wensch niet voldaan; de collectie reproducties van nationalen aard echter, welke zij ontving en die over enkele lokalen is verdeeld, mag de moeite waard heeten gezien te worden.

Eerste Soerabajasche tentoonstelling van Europeesche kunstnijverheid. — Omtrent deze tentoonstelling, die 11 November geopend zou worden om tot ultimo 1911 te duren, lezen wij in het S o e r. H b l a d, dat vrijwel alle takken van industrie er vertegenwoordigd zullen zijn.

Men zal er „stands" vinden van juweliers, automobielfabrieken, machinezaken, electriciteitswerken, sigaren- en sigarettenfabrieken, en verder van allerhande im- en exportartikelen.

WEST-INDIË.

SURINAME.

D e W e s t van 6 October schrijft over de Koloniale Middelen:

„De jongste gepubliceerde middelenstaat, die tot eind Augustus loopt, geeft een eenigszins bevredigender indruk dan de vorige maandstaat (die in ons no. 204 besproken werd).

Het cijfer, dat het meest de aandacht trekt, is natuurlijk weder dat van de opbrengst op balata. Die opbrengst is 330 duizend gulden, tegenover een raming voor het geheele jaar van 160 duizend. Een nieuw, welsprekend staaltje van den bloei dier industrie.

Bemoedigend is verder, dat de opbrengst der invoerrechten, die eind Juli 48 duizend beneden de raming stond, in de maand Augustus plotseling aanmerkelijk is gestegen, zoodat het verschil nagenoeg is ingehaald. De opbrengst is ongeveer gelijk aan die in het vorig jaar, en nog slechts negen duizend gulden beneden de raming.

Het is nu duidelijk, dat het tekort op eind Juli een gevolg was van den verminderden aanvoer tengevolge der zeelieden-staking te Amsterdam.

Is er geen noemenswaardige vermindering in de opbrengst der invoerrechten, er is toch ook geen vooruitgang. Waaruit volgt, dat tegenover den toenemenden bloei der balata-industrie, minder gunstige factoren van andere takken van bedrijf hun invloed hebben doen gelden.

Het bewijs voor die stelling is niet ver te zoeken. De cacao-productie is dit jaar beduidend minder, De goudproductie beweegt zich nog steeds in dalende richting. Ook de bacovenproductie is afgenomen, evenals het aan de plantages uitgekeerd subsidie. Voeg daarbij dat ook de spooraanleg, die haar voltooiing nadert, minder vertier verschafte dan vorige jaren, dan zijn daarmede eenige factoren opgenoemd die in oeconomische zin achteruitgang beteekenen.

Als dan ook de gewone middelen tezamen ongeveer 160 duizend totdusver het loopend jaar boven de raming opbrachten, dan valt daarbij wel in het oog te houden, dat balatarechten alleen de raming tot eind Augustus overtroffen met 224 duizend gulden. De andere middelen hebben dus, te zamen genomen, minder dan de raming opgebracht.

Concessierechten op goud bleven ruim 20 duizend gulden beneden de raming, retributie op goud 12 duizend, opbrengst der koloniale spoorwegen 17 duizend. Het spoorvervoer vertoont, helaas, geen vooruitgang, vergeleken bij het vorig jaar.

Met de huurwaarde-belasting schijnt 't eveneens slecht te vlotten dit jaar, waarschijnlijk omdat het kohier van de belasting nog niet executoir is verklaard. De opbrengst tot het eind van Augustus bleef 20 duizend beneden de raming, en 16 duizend beneden de opbrengst van het vorig jaar tot eind Augustus.

De opbrengst van de rubberonderneming Slootwijk is 14 duizend gulden ten achter bij de raming.

Meer dan de raming bracht tot eind Augustus op de inkomstenbelasting, te weten 14 duizend gulden (een vooruitgang van negen duizend vergeleken bij het vorig jaar).

De middelen, die meer opbrachten dan de raming, zijn verder o.a. verlofbewijzen tot verkoop van binnenlandsch gedistilleerd 13 duizend, opium 2 duizend, posterij 5 duizend, telephoon 3 duizend, Hendrikschool 4 duizend, enz."

***

Zelden is een ambtenaar bij zijn vertrek uit de kolonie, in die mate door alle standen gehuldigd als dit D r. K o c h — chef van het militaire hospitaal en geneeskundig inspecteur — te beurt is gevallen.

De bladen van alle richtingen zijn vol van zijn welverdienden lof. D e W e s t van 2 October vangt haar afscheidswoord aldus aan:

„De reputatie van uitgezonden ambtenaren is de laatste jaren dusdanig tanend in Suriname, dat het goed doet te kunnen wijzen op een man, die zijn roeping in de kolonie heeft vervuld op een manier boven allen lof verheven.

Als alle ambtenaren hun plicht deden op de wijze als Dr. Koch dat heeft gedaan, dan zouden waarschijnlijk op dit oogenblik andere toestanden in de kolonie heerschen."

Na een overzicht te hebben gegeven van hetgeen D r. K o c h voor de kolonie heeft gedaan, eindigt het blad met deze woorden:

„Om kort te gaan, op elk gebied heeft dr. Koch met bewonderenswaardigen practischen blik en doortastendheid verbetering aangebracht in het hospitaal.

Een laatste staaltje van zijn organiseerend talent en wilskracht is de in het loopend jaar met wonderbaarlijk succes aangevangen Salversan-campagne tot uitroeiing van de yawsziekte, welke ziekte een noodlottige uitbreiding dreigde te nemen.

Wat zijn persoon betreft en de populariteit van Dr. Koch, daarvan getuigen welsprekend de vele blijken van waardeering hem bij zijn vertrek te beurt gevallen.

Is het wonder, dat het vertrek van een zoo verdienstelijk man velen met diep leedwezen vervult? Hopen wij dat zijn opvolger, door zijn voetsporen te drukken, zal blijken het gemis te kunnen vergoeden."

Het vertrek van den dokter was een ware uittocht. Niettegenstaande den slagregen vergezelde een groote stoet den vertrekkende naar boord, om daar een laatste afscheid van hem te nemen.

Vóór hij zijn huis verliet, had een comité uit de burgerij zich daarheen begeven om hem te huldigen. In een zeer welsprekende rede wees de heer V a n O m m e r e n op de groote verdiensten van Dr. Koch. Aan boord werd nog het woord gevoerd door den heer V a n 't H o o g e r h u i s. Een onvergetelijke dag voor den vertrekkenden ambtenaar.

***

S u r i n a m e van 3 October geeft verslag van de op 30 September gehouden jaarvergadering van het Surinaamsche onderwijzersgenootschap. O. m. werd op de vergadering een voorstel behandeld van den heer H. v a n O m m e r e n om, met subsidie van het genootschap, opnieuw een onderwijzersblad uit te geven, in iets grooter formaat dan het in den loop van het jaar gestaakte. Het voorstel werd in beginsel aangenomen en het bestuur gemachtigd om de zaak verder te regelen.

„Na het officieele gedeelte gaf de heer Woisky een lezing ten beste, waarin hij zijne ervaringen als onderwijzer op de school op plantage Nieuw Meerzorg mededeelde.

Op onderhoudende wijze vertelde de heer Woisky van de moeilijkheden waarmede hij te kampen had als districtsonderwijzer. De bevolking der school bestaat hoofdzakelijk uit kinderen van Britsch- en Ned.-Indische immigranten en de taal der eersten met de zoo van het Hollandsch afwijkende klanken overheerscht; zelfs de kinderen der creolen drukken zich daarin uit. Daarbij komt dat er vroeger aan de kinderen, onderwijs werd gegeven in de Hindostansche taal door een Mohamedaansch onderwijzer, die ze het Urduschrift, dat van rechts naar links loopt, dus in tegengestelde richting als het Hollandsch, leerde.

Ook het feit, dat op Alliance door het gezaghebbend personeel uitsluitend Engelsch gebezigd wordt, doet zijn invloed gelden op de taal der kinderen van de arbeiders dier plantage.

Een en ander maakt het onderwijs in de Nederlandsche taal tot een haast wanhopige taak. Voegt men daarbij dat de kinderen niet bekend zijn met de eenvoudigste voorwerpen van beschaving als lepel en vork, dat zij zeer onbeschaafde gewoonten bezitten en onbehoorlijke, ja, zedenkwetsende taal — thuis gehoord — voeren, dan is het duidelijk, dat spreker van oordeel was, dat het onderwijs, zooals het nu gegeven wordt, naar Europeesch model, niet geschikt is voor de districten althans niet voor de kinderen van de immigranten daar. Spr. heeft veel werk gemaakt van tuinarbeid en daarvan zeer bevredigende resultaten gehad. Oorspronkelijk gevoelden de kinderen der creolen daarvoor niet veel — zij waren niet daarvoor op school heette het — maar spoedig veranderde dit en gevoelen zij thans zooveel liefde ervoor, dat als eens het tuinuurtje gemist wordt, zij een volgenden keer vragen de schade in te halen."

De vraag hoe het onderwijs op de districtsscholen te regelen zal nog zeer lang een moeilijk vraagstuk blijven, des te moeilijker naarmate de schoolbevolking meer gemengd is en uit zulke heterogene bestanddeelen bestaat als de hier beschreven school. Géén systeem van onderwijs zal de moeilijkheden kunnen opheffen. Met een zeer mager resultaat zal men genoegen moeten nemen en alleen een bekwaam man kan van zulke schooltjes, waarop het onderwijs zoo goed als hoofdelijk is, iets te recht brengen.

In hetzelfde nummer van Suriname wordt een brief van den Gouverneur aan den Inspecteur voor het Onderwijs medegedeeld, waarin Z. E. twijfel uitspreekt of met het onderwijs in de districten wel de goede richting wordt gevolgd en of de kinderen van Britsch-Indische immigranten — gesteld al dat ze in de kolonie blijven nadat het contract hunner ouders is afgeloopen — van het gegeven onderwijs blijvend nut hebben.

Moet men bij het onderwijs op eenzelfde school met de mogelijkheid zoowel van het blijven der kinderen in de kolonie als van hun terugkeer naar Hindostan rekening houden, dan wordt de zaak eenvoudig een puzzle. Veel heeft men dan ook niet te verwachten van het advies, dat door den Inspecteur, volgens opdracht van den Gouverneur, aan het onderwijzersgenootschap is gevraagd. Het is te hopen, dat het advies ter kennis van het algemeen zal worden gebracht.

***

Nog een bericht worde hier aan Suriname van 3 October ontleend:

„Balata-nieuws. — Van begin Augustus tot eind September zijn er ongeveer 2500 arbeiders gecontracteerd voor 1912.

Van 29 September tot heden werden ongeveer 50 kwitanties uitgereikt ingevolge de nieuwe verordening die voor den lande *f* 4 eischt van elk gesloten contract, hetgeen een bedrag van *f* 200 vertegenwoordigt.

De ambtenaar belast met het contracteeren, die meermalen reeds blijken gaf the right man on the right place te zijn — men denke aan zijn poging om den analphabetischen arbeiders hunne handteekeningen te leeren maken en aan de rondschouwbiljetten — heeft nu weer iets practisch uitgedacht.

Op zijn kantoor heeft hij door teekeningen den arbeiders aanschouwelijk gemaakt op welke wijze gebleed mag worden en wat verboden is.

Bij het voorlezen van elk contract houdt hij den arbeiders voor oogen de straf die op overtreding van de balata-verordening staat, en wijst hij hun op zijn doek wat de wet onder bleeden verstaat en wat tot overtreding gerekend wordt."

***

Thans is het rapport verschenen van de commissie (de heeren: Dr. D. Bos, voorz.; W. H. Bogaardt, G. A. A. Middelberg, Mr. Dr. A. van Gijn, J. van Vollenhoven; D. H. Havelaar, A. A. ter Laag en Mr. Dr. S. J. R. de Monchy, secr.), benoemd om een onderzoek in te stellen naar den economischen en financiëelen toestand van de kolonie Suriname, met opdracht van advies te dienen omtrent de maatregelen, welke ter verbetering van dien toestand behooren genomen te worden.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het offeren van geschenken aan Ratoe Kidoel. Als van ouds, zijn ook ditmaal door den Sultan van Djocjacarta de gebruikelijke geschenken geofferd aan Ratoe Kidoel, een door de Javanen vereerde mystieke figuur, die, volgens het volksgeloof, gezag voert op den bodem der zee (Laoetan Kidoel) aan de Zuidkust van Java.

Tal van Djocjasche ambtenaren, vergezeld van de noodige volgelingen, die allen een rooden hoofddoek droegen, waren weder met de overbrenging dier geschenken belast, welke altijd in hoofdzaak bestonden uit gebruikte kleedingstukken van den vorst. Aangezien volgens hen Ratoe Kidoel op den bodem der zee huist, moet er natuurlijk voor gezorgd worden, dat de in de zee gedompelde kleedingstukken ook behoorlijk zinken.

Als tegengeschenk zou dan de Ratoe geluk brengen aan de visschers en aan de personen, die zich ter Zuidkust bezighouden met het zeer gevaarlijke inzamelen der bekende eetbare vogelnestjes, zoo lezen wij in de Javaansche bladen.

Makasser. — a. De algemeene handelsbeweging ter hoofdplaats. — Hoewel de handelsbeweging ter hoofdplaats Makasser, volgens algemeen gevoelen, belangrijk is toegenomen, zoo kan men haar, volgens Simili in de **Pemberita Makasser** van 4 Augustus j.l., no. 89, niettegenstaande de gunstige haventoestanden en den belangrijken toevoer van handelsproducten uit het achterland en van de kusten, toch nog niet vergelijken met die van de hoofdplaatsen op Java.

Op dit oogenblik trekt de belangrijke coprahandel er het meest de aandacht. Ieder handelsman, van welk ras of van welke nationaliteit ook, neemt daaraan deel, wegens de groote winsten welke met dit artikel worden gemaakt, terwijl de Chineezen, in tegenstelling met vroeger, het thans zoover hebben weten te brengen, dat zij voor eigen rekening en op eigen risico het artikel naar de Europeesche markt verschepen.

De rottansoorten, welke verhandeld worden, zijn vooral: Batang, Epe, Datoe, Manoe, Toehiti en Saboetan, waarvan de beide laatste soorten direct naar Europa worden verzonden.

De Chineesche kooplieden hebben het grootste aandeel in dezen handel, die zich hoofdzakelijk concentreert op de landstreken, welke om de Golf van Boni en langs de Oostkust zijn gelegen.

De handel in koffie, zegt schrijver verder, is achteruitgaande, doordien vele koffieboomen zijn gestorven. Wel wordt dit artikel nog betrokken uit Balangnipa en Bonthain, doch de productie is, in vergelijking met vroeger, gering, zoodat zelfs beide plaatsen beginnen te kwijnen.

De djagong-handel is nog sterker achteruitgegaan. Waar de uitvoer destijds duizenden picols per maand bedroeg, zijn de verzendingen naar Europa, sedert de laatste twee jaar geheel opgehouden. Het schijnt, dat de Indische djagong in Europa niet meer gewild is. Verscheidene der nog aangebrachte partijen werden geweigerd, vermoedelijk omdat de verscheepte jonge djagong verbroeid was. Wellicht zal men middelen weten te vinden die dit bezwaar zullen kunnen ondervangen.

b. Klacht over brievenbestelling ter hoofdplaats. — Dezelfde schrijver vraagt ook de aandacht van den chef van den post- en telegraafdienst in Ned.-Indië voor de gebrekkige wijze waarop de brievenbestellers te Makasser hunne taak vervullen.

Op alle plaatsen in Ned.-Indië komt het wel eens voor, dat enkele brieven niet in handen komen van de personen voor wie ze bestemd zijn. Te Makasser echter wordt over dit euvel meer dan ooit geklaagd. De **Pemberita Makasser** en ook het **Dagblad van Celebes** maken zich tot tolk van die klachten.

De schrijver hoopt dan ook, dat de bevoegde autoriteit van deze klacht goede nota zal willen nemen en dat het publiek, bij het begaan van verzuimen, niet bij de pakken zal neerzitten, doch zijn goeden wil tot verbetering van toestanden zal willen toonen door tijdig en op behoorlijke wijze alle klachten voor te brengen.

Weer een slachtoffer van de koeliewerving op Java. Aan de hand van de Sumatra Post maakt de **Djawah Tengah** van 3 Augustur, no. 172, melding van een slachtoffer der koeliewerving op Java.

Een jong Javaan, reeds vrij ontwikkeld en met name Raden Mas D., ontmoette op zekeren dag den werfagent B., die hem aanbood naar Deli te gaan, alwaar hij als pakhuisklerk op een loon van *f* 45 's maands een plaatsing zou kunnen krijgen, terwijl dit loon voor spoedige verhoogingen vatbaar zou zijn.

Raden Mas D. liet zich overhalen en vertrok naar de onderneming G. K., alwaar hij onmiddellijk als koelie te werk werd gesteld en het zwaarste, grofste werk moest verrichten. Wel deed hij moeite om gedaan te krijgen als schrijver geplaatst te worden, doch niemand nam daarvan eenige nota.

Ten einde raad, en liever in de gevangenis willende zitten dan koeliearbeid te presteeren, pleegde hij diefstal bij den assistent der onderneming, wiens goederen echter den volgenden dag werden teruggevonden. Raden Mas D. zal nu zijn straf ondergaan. Hij is dus nog evenver als vroeger en zal vermoedelijk, althans als geen hulp opdaagt, in de zon zijn contract, dat blijkbaar niet deugt, moeten uitdienen.

Het aantal met recht ontevredenen op Deli is er door vermeerderd. Aldus besluit laatstgenoemd blad.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een Liefdadigheidsvoorstelling. — Op Zaterdag den 19den Augustus 1911, des morgens ten negen ure, werd in het comediegebouw Thalia te Batavia een Chineesche tentoonstelling geopend, waarvan de opbrengst zou dienen tot stijving van de kas der Chineesche scholen.

Een tooneelvoorstelling, waarin Chineezen als acteurs optraden, luidde de feestelijkheid in. De plaatsen in het gebouw werden aan de hoogstbiedenden verkocht en dankbaar erkent men de mildheid der honderden toeschouwers, waaronder werden opgemerkt de bestuursleden van de Jong-Chineesche Vereeniging en de leden van het Comité. De hoogste prijs welke voor een plaats betaald is, bedroeg 470

gld., de laagste 10 gld. In het geheel werd een bedrag van 5485 gld. ontvangen.

Spel en zang der artisten werden door den verslaggever in de **Perniagaän** zeer geroemd. Vooral onderscheidden zich op dien dag mejuffrouw L u n-L i o e-S i o en de heer O e i-S o e i-P a k, die véél bijval van het publiek in ontvangst hadden te nemen. Een oogenblik waren vele der toeschouwers zelfs zóódanig onder den indruk van het spel, dat vele hunne gemoedsaandoening niet konden bedwingen.

Ook een dans, voorstellende het optrekken van het dorpsvolk naar het rijstveld, voldeed zeer.

De Maleisch-Chineesche Pers in Nederlandsch-Indië. In de **Perniagaän** van 16 Augustus 1911, no. 182, stelt de heer K a t é zich aan de lezers voor als de pasopgetreden hulpredacteur van dit blad, en zegt, dat hij, na vier jaar als helper bij de redactie van een der Nederlandsche dagbladen te Batavia werkzaam te zijn geweest, in dezelfde functie in dienst trad bij de redactie van een blad te Soerabaja, waar hij gelegenheid had verschillende voor de Chineezen in Ned.-Indië belangrijke onderwerpen onder de aandacht van het publiek te brengen.

Deze in de Nederlandsche taal gestelde opstellen, kwamen z. i. echter niet voldoende onder het bereik van het Chineesche publiek, dat, behoudens een enkele uitzondering, van den inhoud der Nederl.-Indische bladen geen kennis neemt.

Om zijn doel te bereiken, heeft de heer Katé zich nu geheel ter beschikking gesteld van de Maleische pers. Hij meent voldoende in de gelegenheid te zijn geweest deze van nabij in haar arbeid gade te slaan. Zijns inziens is het gehalte dier pers bij lange na niet wat het zou kunnen en moeten zijn.

Grootendeels is, meent hij, dit feit te wijten aan de verkeerde meening van zoovelen, dat de betrekking van journalist al bijzonder eenvoudig is en iedereen, die een weinig de Maleische taal kan schrijven, ook in staat is die functie waar te nemen. Z. i. is echter de werkkring van den journalist een zeer moeilijke. Niet alleen dat hij een persoon moet zijn van algemeene ontwikkeling, maar hij moet tevens de gave bezitten om als voorlichter en leider van de openbare meening te kunnen optreden en in staat zijn zijne gedachten in beschaafden vorm op schrift te stellen.

Of vele Chineesche journalisten in Nederl.-Indië aan die eischen voldoen, vraagt de schrijver wijfelend. En laat daarop volgen:

Wanneer ik beweer, dat de meesten hunner geen begrip hebben van den journalistieken arbeid, dan druk ik mij zeker zwak uit, doch daarmede bedoel ik te zeggen, dat het ontwikkelingspeil van de redacteuren, correspondenten, medewerkers enz. van de Chineesch-Maleische pers, zoowel van week- als dagbladen, over het algemeen niet hooger staat dan dat van een leerling der midden klasse eener lagere school in Europa. Dit geldt niet alleen hun kennis, maar ook hun gevoel van plichtbesef en van verantwoordelijkheid.

Het Chineesch publiek in Ned.-Indië is dus met voorlichters van dergelijk gehalte zeker niet goed af en de Indisch-Chineesche pers zal dan ook heel wat vorderingen moeten maken, wil zij hare belangrijke taak naar behooren kunnen vervullen.

Alleen de Bataviaasch-Chineesche pers en in het bijzonder de redactie van de **Perniagaän** (waarbij de schrijver thans werkzaam is) maakt z. i. een gunstige uitzondering. Bij eene vergelijking van den inhoud van dit blad met dien van de te Soerabaja verschijnende Maleisch-Chineesche bladen, zal het ieder onpartijdigen lezer terstond opvallen, dat de redactie van de **Perniagaän** op bezadigde en geleidelijke wijze tracht den invloed van den Chineeschen stam te verhoogen, terwijl de Soerabajasche pers meer Asmodéeachtige neigingen toont. De **Perniagaän** is z. i. een blad dat het publiek goed voorlicht, terwijl de Soerabajasche bladen niets anders doen dan dagelijks hun fellen toorn slingeren naar de hoofden hunner vijanden.

De Chineesch-Maleische journalistiek staat en valt met het gehalte harer journalisten en daarom zou het, volgens den schrijver, aanbeveling verdienen, wanneer een Chineesch-Maleische journalistenbond in het leven werd geroepen, die zich ten doel stelde het peil der Chineesch-Maleische pers te verhoogen.

Wellicht dat de heer T h. H. P h o a, die te Bandoeng zijne organiseerende talenten reeds met zooveel succes ten toon spreidde, ook bereid zal worden bevonden in deze behulpzaam te zijn.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCHE KOLONIËN.

Om het groote belang van de zaak, geven wij uit een correspondentie in de N. R. Ct. de zinssnede weer, die, in een te Losberg door generaal Botha gehouden rede, duidelijk het standpunt omschrijft dat Z u i d-A f r i k a heeft in te nemen.

„Aangaande het denkbeeld, geopperd door de Volkstem, dat, indien Groot-Brittanië in een oorlog gewikkeld wordt, het mogelijk en wenschelijk zou kunnen zijn, dat Zuid-Afrika neutraal bleef, zei generaal Botha, dat hij het een academische kwestie vond, maar het artikel in de Volkstem betreurde, aangezien het wantrouwen moest wekken, hetgeen de toenadering tusschen de twee blanke rassen in Zuid-Afrika belemmert. Verder trad de generaal in een beschouwing over het oorlogsrecht. Hij was van oordeel, dat Zuid-Afrika, deel uitmakende van het Britsche Rijk, onmogelijk neutraal kon blijven, terwijl een ander gedeelte van het Rijk in oorlog verkeerde. Een zelfregeerende kolonie, die zich dan onzijdig hield, zou zich z. i. moeten losscheuren van het Britsche Rijk. Hij hoopte, dat, als er ongelukkigerwijze oorlog kwam, men Hollandsch en Engelsch sprekende Afrikaanders, schouder aan schouder het gemeenschappelijke vaderland zou zien verdedigen."

***

De Times of Ceylon maakt zich ongerust over den groei van Sabang als mededinger van Colombo, vooral als kolenstation. De vermindering van de tonnenmaat der in Colombo ladende kolenschepen, wordt voor een deel aan Sabang toegeschreven, dat veel gemakken oplevert en prachtig gelegen is als tusschenpunt voor den handel op Oost-Azië.

FRANSCHE KOLONIËN.

De „Journal Officiel" bevat een reeks decreten van 20 October om de bevoegdheden van den Gouverneur-Generaal van I n d o c h i n a vast te stellen, de samenstelling en de werkzaamheid te regelen van dat gewest, de machtsgrens te bepalen van den gouverneur van Cochinchina en de hoofdresidenten in de kolonie, en de reorganisatie aan te geven voor de budgetten van de kolonie en van haar onderdeelen.

Is het geheele samenstel der decreten voor het gouverneur-generaalschap, dat, als Indochina, de kolonie Cochinchina, de protectoraten Annam, Tonkin, Cambodja, Laos en het territoir Kwang-Tchéoe-Wan omvat, de kennisname overwaard, wij kunnen hier slechts een kijkje geven op enkele punten.

De Gouverneur-Generaal heeft alleen het recht met de regeering te corresponderen. Hij correspondeert rechtstreeks met de gezanten en de consuls van Frankrijk in het Verre-Oosten, eveneens met de ministeriëele departementen in het moederland. Diplomatieke onderhandelingen kan hij alleen aangaan op autorisatie van de Fransche regeering.

De Gouverneur-Generaal is verantwoordelijk voor de inwendige en uitwendige verdediging van het gebied, hiertoe beschikt hij over de krijgsmacht te land en te water, die in het gewest aanwezig is. Hij mag in geen geval het rechtstreeksch bevel over de troepen uitoefenen. De leiding der operatiën is aan de militaire autoriteit voorbehouden, die er hem verantwoording over verschuldigd is; gevallen van noodweer uitgezonderd mag geen operatie ondernomen worden zonder machtiging van den Gouv.-Generaal.

Hij wordt terzijde gestaan door een C o n s e i l d e g o u v e r n e m e n t aldus samengesteld: De Gouverneur-Generaal, voorzitter; de divisie-generaal, opperbevelhebber der troepen; de algemeene secretaris; de gouverneur van Cochinchina en de hoofdresidenten van Annam, Tonkin, Cambodja en Laos, de afgevaardigde van Cochinchina, de procureur-generaal, hoofd van het departement van justitie; de directeur van financiën; de inspecteur-generaal van publieke werken; de idem van den gezondheidsdienst; de directeur van douanen en regies; de trésorier-generaal; de bevelhebber der zeemacht; de voorzitter van den Kol. Raad in Cochinchina; de gekozen vertegenwoordigers van Annam-Tonkin en Cambodja; de voorzitters der handelskamers in Saigon, Hanoi en Haiphong; de idem der landbouwkamers van Cochinchina en Tonkin; de idem der kamers voor handel en landbouw in Annam en Cambodja. Vervolgens vijf Inlandsche notabelen, een voor elk der samenstellende landen, deze worden op voorstel van den betrokken gouverneur of hoofdresident elk jaar aangewezen door den Gouverneur-Generaal. Eindelijk heeft het hoofd van het kabinet een adviseerende stem.

Deze Raad, van ingewikkelde samenstelling, komt minstens één keer per jaar bijeen. De „inspecteur général des colonies, chef de mission" et de „inspecteur du contrôle financier" hebben recht de zittingen bij te wonen.

In dien Raad worden het algemeene budget en die der samenstellende landen vastgesteld, evenals de administratieve rekeningen; hij bepaalt 't bedrag der belastingen en subsidies voor elk der landen van de unie; hij keurt de omslag, de heffing, de verdeeling der rechten over het algemeene en de bijzondere budgetten goed. Hij geeft zijn advies betreffende alle

door den Gouverneur-Generaal aan zijn oordeel onderworpen vraagstukken.

De Gouverneur-Generaal kan over de verschillende punten, behalve de vaststelling van het budget, een permanente commissie uit den Raad hooren; deze is samengesteld uit de leden, die tegenwoordig zijn ter plaatse waar de bijeenroeping geschiedt.

De deelen, die tezamen Indochina vormen, bezitten administratieve en financiëele autonomie, onder opperleiding van- en in samenwerking met den Gouverneur-Generaal, en binnen omschreven perken.

Het algemeen budget kan steun krijgen van het moederland, of er bijdragen voor op te brengen hebben. De bedragen hiervoor worden jaarlijks vastgesteld bij de wet.

Evenzoo kan 't algemeene budget van de samenstellende deelen bijdragen ontvangen of hun steun geven, ter beslissing van den Gouv.-Gen. in rade.

De Gouverneur-Generaal in rade kan de voornaamste centra tot gemeenten verheffen, wier wijze van bestuur en beheer dan bij afzonderlijke besluiten geregeld wordt.

TRIPOLI.

Reeds teekent het verloop zich zooals wij 't voorspeld hadden. Gemakkelijke overwinningen op zee en nabij de kust tot inzet, daarna groote moeilijkheden door een veerkrachtig verzet van de Arabische Mahomedaansche bevolking. Zelfs is dit laatste spoediger krachtig aangepakt dan wij hadden verwacht.

De Italianen zitten in een combinatie van kustversterkingen, die echter front maken naar het binnenland. Zij worden daar bestookt door Turksche afdeelingen, die goed geleid blijken, en door Arabische troepen, die zeer ondernemend schijnen. Van schermutselingen is het reeds tot gevechten gekomen en, niettegenstaande de Italiaansche zeer strenge censuur, weet men van meerdere honderden dooden. De cholera speelt daarnaast een akelige rol, die aan den geestdrift der Italianen begrijpelijkerwijze afbreuk doet. Reeds zijn de aanvankelijke overwinnaars aan het terugkrabbelen.

De nieuwe meesters vatten wantrouwen op tegen de bewoners der bezette plaatsen — de oude geschiedenis als het tegen loopt! —, zij zien overal verraad, treden er zonder genade tegen op. Kort recht, slecht recht, hard recht! Dit wekt weerwraak op, waarbij het geloofsfanatisme nog meewerkt om de strijders tot beulen te maken. Bij een afval der in schijn reeds onderworpen Inlanders, verdwijnt alle vertrouwen. De Europeesche particulieren achten zich niet meer veilig. De Italianen zitten met hun ruim 40.000 man troepen nu al opgesloten, zonder plan, zonder stelsel hoe verder door te tasten. In het leger is de aardigheid eraf; het aantal vrijwilligers schiet al te kort, de strijders moeten aangewezen worden. De Italiaansche bevolking spreekt meer van de cholera, dan van den krijgsroem.

Handel en nijverheid beginnen luide te klagen over de oeconomische gevolgen, groote verliezen, verplichten stilstand van ondernemingen. Het rijk raakt diep in de schuld.

De kanonnade van Bengazi, tegen gedane belofte in, verplicht door de marine volbracht, brengt Italië in moeilijkheden met andere Europeesche mogendheden, wier onderdanen daarbij gesneuveld of gewond zijn. —

In Italië taant de geestdrift voor den onzaligen oorlog; bij Turk en Arabier vlamt de geestdrift op voor den heiligen strijd.

WEST-AFRIKA.

In beschouwingen, die Harris, Engelsch missionaris in de Kongo, vertegenwoordiger van de Vereen. tegen slavernij en tot bescherming van den Inlander, publiceert in de Manchester Guardian, zegt hij o.a.: Het meest opvallende feit, dat mij getroffen heeft in de Fransche, Duitsche, Spaansche- en vooral in de Portugeesche koloniën, is, dat de besturen, zelfs nog niet in theorie de economische voordeelen hebben erkend van de voortbrenging van cacao op kleine perceelen, eigendom van Inlanders, boven die van exploitatie door syndicaten. Deze laatste vergt contrôle door Europeanen en daardoor aanzienlijke uitgaven, te meer hier waar het Europ. personeel na elk 1 à 2 jaar met verlof gaat naar het moederland en geld verdiend moet worden voor het leven hier, het verlof en het pensioen. Alleen reeds in S. Thomé en Principe zijn meer dan 2000 Europ. surveillanten.

Volgens Harris moet een Inlandsche nijverheid, die niet werkt met die dure blanke krachten, noch ook met de contractueele moeilijkheden van ingevoerde werkkrachten, zeer in het voordeel komen. De Britsche kolonie van de Goudkust kan dit aantoonen. Een en twintig jaar geleden voerde zij geen cacao uit — thans 50 millioen pond.

De organisatie van die nijverheid is er allereenvoudigst, zij is geheel in handen van de Inlanders, die eigenaars van kleine velden zijn. De blanke is, wat hij behoort te zijn, de tusschenpersoon voor den Inlandschen voortbrenger en den Europeeschen industriëel. De regeering steunt deze wijze van werken, tot aller voldoening.

INGEZONDEN.

Den Haag, 31 October 1911.

Aan de Redactie-Commissie van „Oost en West".

Hooggeachte Redactie,

In het orgaan der vereeniging „Oost en West" van 26 dezer wordt onder het hoofd „Van Vreemde Koloniën" eene beschouwing gehouden over den handel op het Yangtse-gebied en daarin terecht Nederland achterlijk genoemd bij andere Westersche natiën. Op één gunstige uitzondering kan evenwel gewezen worden, er worden nl. groote hoeveelheden Ned.-Indische petroleum ingevoerd; de Bat. Petrol.-Mij. verscheept met hare Engelsche (Shell) tankstoomers volle ladingen petroleum rechtstreeks naar Hankau en Shanghai.

Hoogachtend, Uw dw.:

J. H. TISSOT VAN PATOT,
havenmeester in N.-I.

Ambarawa.

Anak Merbaboe oppert terecht bezwaren tegen uitbreiding van het militair kampement te Ambarawa en het vormen aldaar van een groot garnizoen. Ik was in 1869 en 1870 als luit.-kolonel, kommandant van het 2e bat. infanterie, bestaande uit vier Europeesche en twee Afrikaansche compagniën. Het kampement en de officierswoningen waren op ouden moerasgrond gebouwd. Mijn huis was steeds vochtig en ongezond, evenzoo de kazernes.

Er waren daar drie putten, waarvan het water de kleur had van koffie met melk. Dat water moesten de militairen drinken; weliswaar werd het eerst door leksteenen van vuil en modder ontdaan.

Eenige jaren geleden had een cholera-epidemie veel sterfgevallen in de kazernes veroorzaakt.

De toenmalige kapitein der genie G. E. V. L. v. Zuylen was naar Frankrijk gezonden om de artesische putboringen te leeren kennen. Hij was daarin volkomen geslaagd en had de noodige instrumenten naar Willem I (Ambarawa) medegebracht.

Een en ander deed mij besluiten, mij tot den kolonel Van Daalen, militair kommandant te Willem I, te wenden, met de klacht over het hoogst slechte drinkwater in de putten en verzoekende ten spoedigste tot artesische putboring over te gaan.

De kolonel benoemde eene commissie van officieren; deze bekeek de putten en vond het water daarin ellendig, maar er was niets aan te veranderen en het was altijd zóó geweest. Dit antwoord werd mij op mijn klacht medegedeeld. Ik was er zoo over verbitterd, dat ik het in een der dagbladen van Batavia publiceerde. Kolonel v. D. was woedend en sedert dien tijd kon ik geen goed meer bij hem doen.

Het heeft nog eenige jaren geduurd, eer men met de artesische putboring begon. Ik was reeds vertrokken.

Zou 't daar in Indië nog zoo toegaan?

Zeist, 24 October 1911.

K. H. O. VAN BENNEKOM.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Een Zendings-Suikerfabriek.

In No. 38 van „De Banier, Christelijk Weekblad voor Indië", schrijft C. C. over „Handel en Nijverheid in dienst der Zending" en brengt daarbij de oprichting van een suikerfabriek ter sprake.

Hij zegt:

„Dezer dagen las ik weer, dat aan een Europeaan vergunning was gegeven om in de residentie Kedoe een suikerfabriek op te richten. Bekend is welke uitstekende prijzen met de suiker worden gemaakt. Vooral dit jaar schijnt zeer voordeelig te zijn. Hoe groote winsten worden gehaald, weet ieder; enkele fabrieken — ik denk aan Kediri — maakten verleden jaar een winst van ƒ 700.000. Waarom niet een suikerfabriek opgericht; ik zou zoo graag zeggen willen een model-suikerfabriek tevens; die zooveel mogelijk de algemeen bekende nadeelen en misbruiken (zijn er niet heel velen tegen de suikercultuur, omdat zij den Inlander niet geeft, waar hij recht op heeft) afschaft; die den Inlander goede prijzen betaalt voor zijn gronden; die eene betere salarisregeling geeft voor zijn Europeesch personeel, bijv. de ontzettend groote administrateurskosten laat vervallen; die zooveel mogelijk de Zondagrust handhaaft. Die... enfin, dat is van nader zorg. Een modelfabriek — die, juist omdat zij modelfabriek is, misschien of zéker een minder hoog winstcijfer zal maken — goed, maar stel dat jaarlijks een ƒ 100.000 zuivere winst wordt gemaakt. Wat zouden we dan alweer een heel eind op streek zijn. —

Natuurlijk vervallen voor de aandeelhouders de hooge dividenden en zou het geld moeten worden opgenomen tegen een vaste rente, die, dunkt me, niet eens zoo laag behoeft te zijn.

Ik geef mijn voorstel graag voor beter. Mijn doel was niet anders, dan de aandacht hierop te vestigen en de vraag te stellen: Als een particulier — die zelve langen tijd als onder-administrateur werkzaam was op een fabriek (ik laat nu buiten beschouwing of hij persoonlijk die onderneming begint, dan wel of hij door een vereeniging, bank of anderszins daar wordt „gezet") en dus het klappen van de zweep kent, — er heil in ziet om in deze tijden nog een nieuwe suikerfabriek op te richten, kan dan ook de Zendings-Handelsvereeniging niet een dergelijke fabriek opzetten?

De uitwerking dezer plannen laat ik gaarna aan meer bevoegden over."

De pest te Malang.

In het „Maandblad voor de Ziekenverpleging" schrijft een pleegzuster te Malang over hare bevindingen gedurende de pest-epidemie.

Aan de hand van de Java-Bode ontleenen we er het volgende aan:

„Hoe de Inlander over de ziekte denkt en er naar handelt, zou om te lachen zijn, als het niet zoo droevig was. Een paar gevallen wil ik hier mededeelen:

In een kampong (buurt) was een kind aangetast; het kamponghoofd rapporteerde het geval aan den dokter. Het kind werd mooi gemaakt, kreeg ringen om armen en beentjes, en zat tusschen andere kinderen op het erf. De dokter kwam en vroeg aan de moeder wie van de kleinen ziek was; de moeder wees het kind aan, en op de vraag wat het kind scheelde kreeg de dokter ten antwoord: „panassedikit" (een beetje koorts). Juist op het oogenblik dat de dokter de temperatuur wilde opnemen, gaf het kind een golf bloed op en stierf kort daarna. Het bleek longenpest te zijn.

Een ander geval is gebeurd op een koffieperceel: Een man werd aangetast en de administrateur liet hem naar een barak brengen. De familie werd geïsoleerd. 's Avonds stierf de man. Des avonds slopen de familieleden stilletjes naar de barak en bleven verder den geheelen nacht bij het lijk waken. Den volgenden morgen, zeer vroeg, werden ze opgemerkt door een der geëmployeerden, die hen streng liet bewaken. De oppasser, die strikte orders had gehad, liet de menschen gewoon doorgaan, had hun misschien zelfs wel een boodschap gestuurd. Tegen het fatalisme van de Inlanders valt heusch niet te strijden. „Het is alles de wil van Allah", zeggen ze

En dan schikt de Javaan zich in zijn lot."

Mededeelingen over Rubber.

Het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel heeft een aanvang gemaakt met de uitgifte van een serie „Mededeelingen over Rubber", waarvan het eerste nummer handelt „Over het pekkig worden" en geschreven is door dr. K. Gorter.

Daktyloskopie en anthropologie.

In het Tijdschrift voor Geneeskunde geeft Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan, aan de hand van talrijke tabellen, een artikel over daktyloskopisch onderzoek bij de Niassers. De schrijver besluit;

„Een gevolgtrekking omtrent de anthropologische beteekenis der daktyloskopie, is uit deze gegevens nog niet met zekerheid te maken; daarvoor is het vergelijkmateriaal te gering. Waar wij echter bij de drie groepen, de Niassers, Menangkabau-Maleiers en Europeanen in verscheidene opzichten zulk een opmerkelijke overeenkomst hebben vastgesteld, begint men wel te twijfelen aan de waarde der daktyloskopie als anthropologisch diagnosticum. Echter wij moeten ons oordeel opschorten, totdat van meer zijden in ruime mate vergelijkmateriaal geleverd is. Ik druk den nadruk op het „in ruime mate", want kleine aantallen zijn ook in dit opzicht, gelijk in het algemeen in de anthropologie, slechts van ondergeschikt belang. Er doet zich hier voor mij een welkome gelegenheid voor daarop nog eens te wijzen. Mijns inziens is er in de anthropologie tot heden toe nog te veel gefilosofeerd, getheoretiseerd en gefantaseerd, echter te weinig materiaal verzameld.

Na in dit verband te hebben gewezen op de onmogelijkheid, waarin hij dientengevolge verkeert om zijn anthropologisch materiaal uit Nias te vergelijken met een gelijksoortig materiaal van naburige stammen, bijv. van de Bataks, doet hij opmerken hoe wenschelijk het zou zijn, als de anthropologen in hun mededeelingen ook hun cijfers gaven.

Er zitten natuurlijk in elk groot anthropologisch materiaal verschillende vraagstukken; zijn de cijfers medegedeeld, dan kan elke belangstellende daaruit halen wat hij voor zijn bijzonder onderzoek behoeft. Temeer lijkt mij dat gewenscht, omdat er helaas nog weinig eensgezindheid bestaat bij de verschillende onderzoekers wat betreft hun anthropologische indeelingen. Wanneer echter de cijfers ter beschikking staan, is iedereen in staat, zoo noodig, het materiaal van anderen volgens eigen indeeling om te werken en aldus het vergelijkmateriaal te gebruiken.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

Inhoud der September-afl.: Schets van den aard en den omvang der rechten welke in de residentie Kedoe door de Inlandsche bevolking op de gebruiksaandeelen in den gemeentelijken grond worden uitgeoefend en beteekenis, welke aldaar thans nog aan de rechten der Inlandsche gemeente op deze gronden kan worden toegekend. Uit eene nota van den adjunct-inspecteur voor agrarische zaken Van der Marel. — De rechtstoestand van de geoccupeerde gronden in het gouvernement Sumatra's Westkust, door W. J. Kroon. — De Fransche koloniale politiek door L. van Vuuren. — Wijziging in de politieke contracten (slot), door Mr. J. C. Kielstra.

De strekking van laatstbedoeld artikel is de volgende: Mr. Kielstra is van meening dat het Gouvernement de vorsten ter Oostkust van Sumatra (Deli, Asahan, Siak, Serdang) niet onrechtvaardig heeft behandeld bij de vernieuwing der politieke contracten in 1907, en dat deze maatregel ongetwijfeld in het belang der Inlandsche bevolking een gebiedende eisch was.

Dat het vertrouwen der vorsten in de rechtvaardigheid van het Gouvernement door het gebeurde ten diepste zou zijn geschokt, zoo niet geheel vernietigd, gelijk de heer Michielsen en ook Mr. Van Deventer hebben beweerd, kan Mr. K., op gezag van ambtenaren ter Oostkust, niet toegeven. „Van hen hoort men, dat in het algemeen de zelfbesturen na de sluiting van de contracten zich zeer loyaal bij den nieuwen toestand hebben neergelegd, dat hun dientengevolge de bedoelingen van het Gouvernement volkomen duidelijk zijn geworden en dat zij nooit vóór de sluiting der nieuwe contracten zooveel medewerking en belangstelling hebben betoond bij het voeren van het bestuur als daarna."

Indisch Militair Tijdschrift.

De Sept.-afl. bevat o.m. de volgende opstellen: De diensthond in Indië (vervolg), door G. J. Tymstra. — Nog iets over op te leggen vergoedingen ingevolge art. 82 der Indische comptabiliteitsnet, enz., door H. Musch. — Eene von Moltke'sche verdediging van onzen Archipel (vervolg). — Een vliegmachine voor militair gebruik (vervolg), door W. J. Lucardie. — Samenwerking van Infanterie en Artillerie, door G. J. Nijweide. — Enkele beschouwingen naar aanleiding van „Verlofstractementen van officieren vergeleken met die der ambtenaren".— De werkkring van den paardenarts, lid der commissie tot aankoop van troepenpaarden, door J. v. Slooten. — Het Indische snelvuurberggeschut.

Prof. A. L. van Hasselt.

In de levensberichten der afgestorven medeleden van de Maatschappij der Nederlandsche letterkunde te Leiden (Bijlage tot de Handelingen van 1910-'11) is o.m. opgenomen een levensbeschrijving van Arend Ludolf van Hasselt (geb. 1848, overleden 30 Sept. 1909). Prof. Niermeyer heeft zich op uitnemende wijze van zijn taak gekweten en de groote verdiensten van den overledene — inzonderheid met betrekking op het wetenschappelijk onderzoek van Midden-Sumatra — in een helder daglicht geplaatst.

Een merkwaardige loopbaan heeft Prof. v. Hasselt gehad: Sergeant; klerk; commies; controleur B.B.; explorator; referendaris; resident; hoogleeraar. Wanneer men iemand — merkt terecht Prof. N. op — aan den aanvang van zijn loopbaan voorspelde, dat het lot hem achtereenvolgens al deze functies te vervullen zou geven, zijn zelfvertrouwen zou wel ongemeen moeten zijn, indien hij niet verklaarde aan een eenvoudiger bestaan de voorkeur te schenken.

Een voorstel van dr. S. H. Koorders.

Dr. S. H. Koorders heeft een korte brochure het licht doen zien, getiteld: „Ontwerp tot de stichting eener Indische afdeeling van 's Rijks Herbarium te Leiden, in verband met het in Nederland opgerichte Koloniaal Instituut en de daarmede verbandhoudende reorganisatie van het naar Amsterdam overgebrachte Koloniaal Museum van Haarlem."

De schrijver hoopt, dat een gedeelte van het toegezegde jaarlijksche subsidie aan het Koloniaal Instituut ad *f* 50.000 zal kunnen worden aangewend voor de stichting eener Indische afdeeling aan het Herbarium te Leiden. De in dat Herbarium liggende collecties van Indische planten leveren op zich zelf reeds een rijk veld van studie op, maar nog meer indien die collecties aangevuld worden met de thans te Buitenzorg bewaarde Indische herbarium-collec-

ties. Het Koloniaal Instituut zou dan van de aanwezigheid dier „zelfstandige” herbariumafdeeling gebruik kunnen maken om daarin door het Rijk bezoldigd botanisch-wetenschappelijk personeel geplaatst te krijgen, dat tot taak heeft: wetenschappelijk onderzoek der flora van Ned.-Indië en het aan het Koloniaal Instituut verschaffen van wetenschappelijke voorlichting omtrent de aan genoemde afdeeling ter determinatie ingezonden Indische planten.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 43: Verslag van den Sumatraspoorweg en van de Ombilinmijnen over 1910. — Soekaboemische Landbouwvereeniging.— Begrooting van Suriname voor 1912. — Kultuurberichten (De suikercampagne op Java. — De Gouvernementskoffiecultuur op Java. — De rietbranden in Kediri. — Het verbod van den rijstuitvoer in Ned.-Indië. — De stijging der rijstprijzen in het Oosten. — Enz.).— Kleine mededeelingen (De vooruitgang van Bandoeng. — Draadlooze telegraphie in het Oosten. — Uitbreiding van de koopvaardijvloot van Japan. — Enz.). — Financiëele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Voornaamste inhoud van No. 23: Pastoor Wilh. C. van den Heuvel S. J. (met portret), door L. B. M. Lammers. — De eeuwfeesten te Bandoeng (slot) (met afb.). — De petroleumbrand te Tandjong-Priok (met afb.) — Indische penkrassen (vervolg), door Oloei. — Noerani. Uit het leven eener Sumatraansche, door W. K. van Daalen (vervolg).

* *
*

Tenslotte zij gewezen op een opstel in het jongste nummer van „De Ingenieur”, handelend over: Een kabelbaan over de Suriname-rivier in den spoorweg van Paramaribo naar Dam in de kolonie Suriname (met afb.), door F. P. Pietermaat.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscour. En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m. 4 October 1911;
De Locomotief t/m 3 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 3 idem;
De Sumatrapost t/m 5 idem;
De Sumatrabode t/m 5 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 5 idem;
De Indische Mercuur no. 44;
Weekblad voor Ned.-Indië no. 24;
Handelsberichten van het Min. van Landbouw;
De Banier no. 39;
Bandera Wolanda no. 89;
Kort-Verslag Vergadering Tweede Kamer S.-G.;
Koloniaal Verslag 1911 Ned.-Indië. Mededeelingen van Staatkundigen Algemeenen aard.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Concept-notulen van de Hoofdbestuurs-Vergadering, gehouden te 's-Gravenhage, op Zaterdag den 28sten October 1911, des namiddags ten 2½ ure, in het lokaal der Vereeniging, Heulstraat 17.

Aanwezig zijn de navolgende leden: M. B. Rost v. Tonningen, voorzitter; A. B. J. Prakken, ondervoorzitter; E. van Assen, secretaris; J. H. Calmeyer (Apeldoorn); H. W. Scheuer (Leiden); F. E. Luitjes (Nijmegen).

Verhinderd waren: wegens ziekte: Mevrouw M. ten Bosch—Bosscher ('s-Hage) en de heer A. A. C. Harting, penningmeester; wegens andere redenen: C. de Vries (Amsterdam); L. A. H. Lamie (Arnhem); J. N. van Reyn (Breda); Mevrouw J. E. v. Oeveren—Van Schaik (Utrecht).

Afwezig waren: Mr. H. Smeenge (Amsterdam); T. Gerdes Oosterbeek (Apeldoorn) en Z. G. Ph. Marcella (Rotterdam).

Het eerelid der Vereeniging, de heer C. R. Bakhuizen van den Brink, vereerde de vergadering met zijne tegenwoordigheid.

De voorzitter opent de vergadering en merkt op, dat, aangezien het aantal aanwezige hoofdbestuursleden slechts 6 bedraagt, ingevolge al. 1 art. 9 van het huishoudelijk regelement, door het hoofdbestuur geen besluiten genomen kunnen worden.

De reglementen verzetten er zich echter niet tegen om de noodige besprekingen over de op de agenda gebrachte onderwerpen te houden en de uitkomsten daarvan, bij afzonderlijk schrijven, aan het ontbrekend aantal leden ter goedkeuring te zenden en op die wijze aan de genomen beslissingen de noodige sanctie te geven.

I. De vergadering zich hiermede vereenigende, heet de voorzitter het nieuwbenoemde hoofdbestuurslid, den heer H. W. Scheuer, welkom in het hoofdbestuur en verklaart gaarne, dat het hem, voorzitter, een aangename taak is, te zeggen het op bijzonderen prijs wordt gesteld, dat de heer Scheuer de hem aangeboden functie op zich heeft willen nemen.

De voorzitter beveelt de belangen der Vereeniging in zijne warme belangstelling aan en hoopt op zijn medewerking te mogen rekenen, die zich voorshands zal moeten uitstrekken tot het meer bekend maken van het doel en streven onzer Vereeniging en personen op te wekken als lid daarvan toe te treden.

II. De voorzitter vraagt verder, onder verwijzing naar het Kolontaal Weekblad van 13 Juli 1911, No. 28, waarin de notulen der vorige vergadering zijn opgenomen, of daarop door één der leden eenige aanmerking wordt gemaakt.

Niemand ten deze het woord verlangende, worden ze goedgekeurd en gearresteerd.

III. Met betrekking tot de onderwerpen, opgenomen onder No. 3 van de agenda, wijst de voorzitter op de voortdurende goede werking van:

a. het Informatiebureau, dat inderdaad een belangrijke tak van onze Vereeniging vormt, niet alleen door zijn talrijke adviezen en aanwijzingen van hen, die betrekkingen in Indië zoeken, maar ook door het verstrekken van inlichtingen op verschillend gebied in verband staande met Indische toestanden.

Het bureau stelt zich voor in het aanstaande jaar verhandelingen uit te geven over:

1e. het boschwezen in Nederl.-Indië (vermoedelijk reeds Januari a.s.);
2e. den geneeskundigen dienst in Nederl.-Indië;
3e. het onderwijs (Europeesch) in Nederl.-Indië;

alles ten dienste van de Nederlandsche jongelieden die zich voor die takken voor den dienst in Nederl.-Indië wenschen te verbinden.

b. Ten aanzien van de in Nederland studeerende jongelingschap uit Oost- en West-Indië mag de verwachting worden gekoesterd, dat ouders en voogden in de Overzeesche gewesten meer en meer het groote belang zullen inzien om gebruik te maken van de gelegenheid, die onze Vereeniging aanbiedt om toezicht te houden op de studiën van hunne zonen en pupillen en om hen daarin leiding en voorlichting te verschaffen.

Op een viertal tot dat doel ontvangen aanvragen werden de vereischte inlichtingen gegeven.

c. Ten behoeve van onze Vereeniging werd aan den Minister van Koloniën wederom het verzoek gedaan om voor het jaar 1912 een subsidie te verleenen van *f* 3000.—, waarop van Z. Excellentie het antwoord werd ontvangen, dat deze som op de Begrooting voor dat jaar is uitgetrokken.

d. Met de firma „Luctor et Emergo” is thans een contract gesloten om het Koloniaal Weekblad gedurende de jaren 1912 en 1913 te blijven drukken, uitgeven en expedieeren, doch thans zonder eenige vergoeding van de Vereeniging.

Daarentegen zal aan de Redactie meerdere kosten moeten worden besteed, om het blad meer en meer aan zijne bestemming te doen beantwoorden.

De vergadering een en ander goedkeurende, zal van deze beschikking aan de ontbrekende afwezige leden kennis worden gegeven.

IV. Het aantal leden blijft, volgens verdere mededeeling van den voorzitter, stationnair.

Al is eenige verbetering in de hoegrootheid der contributie te bespeuren, zoo is toch het totaal-bedrag nog verre verwijderd van hetgeen noodig is om eene krachtige actie van de Vereeniging te doen uitgaan.

Het maken van propaganda door de leden zelve is dringend noodig, terwijl daarvoor heden de noodige exemplaren van het geïllustreerde No. 43 van het Koloniaal Weekblad van dit jaar ter beschikking van de hoofdbestuursleden worden gesteld.

VI. Aan de orde is thans de goedkeuring van het gewijzigde reglement der Studie-commissie, zooals dat is vastgesteld in hare vergadering van 23 September 1911 sub I en waarbij besloten werd al. 3

van art. 3 van het reglement voortaan te lezen als volgt:

„Zij (de commissie) kiest uit haar midden een „voorzitter, een ondervoorzitter, een secretaris en „een penningmeester of wel een secretaris-penning- „meester.”

De voorzitter licht die wijziging toe en zegt, dat zij een gevolg is van het feit, dat de praktijk aanwijst bij eene vacature van voorzitter der Studie-commissie, zoo moeilijk een geschikt persoon is te vinden, die tevens lid is van het Hoofdbestuur, zooals het vroegere voorschrift verlangde.

In verband met een en ander gaf de voorzitter in overweging de wijziging goed te keuren.

Niemand ten deze het woord verlangende, wordt de wijziging goedgekeurd.

VII. De te Leiden gevestigde Studenten-afdeeling heeft ingediend ter goedkeuring door het hoofdbestuur het reglement, zooals dat in hare vergadering van de maand Mei 1911 is vastgesteld.

De voorzitter leest het reglement voor en wijst er op, dat het, als niet in strijd zijnde met onze Statuten en Reglementen, kan worden aangenomen.

Niemand ten deze het woord verlangende, wordt het reglement goedgekeurd.

VIII. Bij brief van 2 Mei 1911 had de Nederl.-Indische Handelsbank, Bijkantoor te 's-Gravenhage, aan het hoofdbestuur te kennen gegeven, dat het incasso-tarief was herzien en ons in den vervolge *f* 0.25 per kwitantie, behalve commissieloon en porti in rekening zou worden gebracht in stede van *f* 0.10, zooals vroeger.

Een en ander gaf aanleiding tot eene correspondentie onzerzijds, met het gelukkig gevolg, dat de Ned.-Ind. Handelsbank heeft besloten ten opzichte van onze Vereeniging het oude tarief te handhaven, aangezien het hier gold eene nuttige Vereeniging op het gebied van Koloniale belangen.

De dank der Vereeniging zal aan de N.-I. Handelsbank worden overgebracht.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering door den voorzitter gesloten.

De Secretaris: E. VAN ASSEN.

De **maandelijksche samenkomst** van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging en de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag* den *19den November* 1911, 's avonds ten **8½ ure**, *Heulstraat 17, den Haag.*

Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

Van het Indisch Genootschap:

Algemeene vergadering op Dinsdag den 7en November 1911, des avonds te acht uur, in het lokaal van het Genootschap, v. Galenstraat 14.

Onderwerp: **„Het marine-vraagstuk voor Nederland en Nederlandsch-Indië.”**

In te leiden door den heer C. DE VRIES.

Namens het bestuur,
Mr. Ph. KLEINTJES, Secr.

Van het Informatie-Bureau:
(Heulstraat 17).

Ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld personen, die in het bezit zijn van een door de Maatschappij tot bevordering der bouwkunst uitgereikt diploma van **bouwkundig teekenaar,** ten einde te worden benoemd tot teekenaar bij het departement der burgerlijke openbare werken daar te lande.

De bezoldiging dezer teekenaars zal bedragen *f* 150 's maands, met 6 driejaarlijksche verhoogingen elk van *f* 25 's maands, met dien verstande, dat de eerste verhooging niet wordt verkregen dan na het voleindigen van het 25e levensjaar en de diensttijd vóór het bereiken van die leeftijdsgrens slechts aanspraak kan geven op ééne verhooging.

Deze beperking geldt niet ten aanzien van hen, die reeds diensttijd hebben in Nederland, bij rijk, provincie of gemeente, polderbestuur e.d.g., in zoover, dat die diensttijd voor de helft zal medetellen bij de berekening van het aanvangstraktement.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2% ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5% als gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Ned.-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over één maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk één maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in 12 maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan 9 jaar bedraagt.

Zij, die voor uitzending naar Nederlandsch-Indië in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma en bewijzen van practische werkzaamheid;

b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;

c. hunne geboorteakte;

d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke dat voldaan is aan de verplichtingen, welke uit de wet op de nationale militie voor hen zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal en den leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Ind. dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 2de klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van *f* 1000;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 60 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederl.-Indië.

Zij, die ter beschikking van den Gouv.-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggave van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Ned.-Indië, anders dan tengevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Ned.-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

(Ned. Staatscourant van 22 en 23 October 1911, No. 248.)

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 8 Sept. 1911. No. 72.
Benoemingen, enz.
Civiel Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den controleur B.B. C. F. Gonsalves; 1 jaar aan den onderdirecteur van de Landskoepokinrichting W. A. Borger; den ass.-resident P. W. van den Broek en den inspecteur 1e kl. M. A. van der Sprong.

Ontslagen: de ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten P. Mijer.

Benoemd: tot notaris-vendumeester te Fort de Kock H. E. C. Chavannes; tot opzichter S.S. op Java B. A. R. O. N. Cramer; tot inspecteur bij den post- en telegraafdienst J. H. Holtzappel; tot adj.-secretaris bij de Wees- en Boedelkamer te Soerabaja W. J. Havenga; tot tijd. adj.-landmeter A. J. Schuitemaker; tot 1en subst.-off. bij het Hooggerechtshof van N.-I., Mr. J. R. L. Janssen; bij den Raad van Justitie te Batavia Mr. K. H. Corporaal; tot assistent bij het veeartsenijkundig laboratorium te Buitenzorg C. Bubberman; tot ingenieur B. O. W., G. J. Dijkerman; tot commies bij de S.S. op Java J. J. C. v. d. Hes.

Gesteld: ter beschikking van den proc.-generaal bij het Hooggerechtshof Mr. H. Oele; van den directeur luit.-kol.-intendant W. J. Ch. van Bennekom.

Benoemd: tot lid van de Algem. Rekenkamer de teur van het Binnenl. Best. J. F. Mirandolle.

Geplaatst: in de residentie Bali en Lombok de adsp.-civ. gezaghebber M. A. Monsjou.

Benoemd: tot onderwijzer te Bandjermasin A. J. Mook; tot hulponderwijzeres te Makasser mej. D. F. de Lizer, te Malang mej. F. M. E. L. van Kooten, te Pekalongan mej. J. H. Pieterse.

Overgeplaatst: naar Tasikmalaja de onderwijzer P. A. Hesse; naar Tjiamis W. Staal.

Militair Departement.

Ontslagen: wegens overgang in 's lands burgerl. dienst, eervol de luit.-kol.-intendant W. J. Ch. van Bennekom.

Bevorderd: tot 1en luit. der inf. de 2e luits. J. Hendriks, K. M. H. Karsen, W. G. Pluim Mentz, A. de Dieu Stierling, J. van Ardenne, L. W. van der Weide, C. H. van Schreven, A. H. Clerkx, J. van der Zee en W. A. Laverman.

Uit de Javasche Courant van 12 Sept. 1911. No. 73.
Civiel Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den ambtenaar F. G. Meis; 1 jaar aan den adj.-inspecteur voor agrarische zaken Ch. J. I. M. Welter; den comm. van politie J. P. H. Vernig; den ingenieur P. A. M. Karthaus.

Ontslagen: op verzoek eervol de leerl.-opzichter M. ter Beest; de klerken mej. E. S. J. Léon, N. C. Lans, L. W. M. Kreeuseler, A. F. W. Meijer, de alg. ontvanger K. E. Wilkens, de boormeester J. F. Jansz.

Benoemd: tot voorzitter van de landraden te Pekalongan en Batang Mr. A. J. H. L. Adam; tot 2en commies J. H. G. Hampel; tot commies 2e kl. J. A. D. G. Correljé; tot onderwijzer te Pangkalan-Brandan J. L. Dalmijn, te Tjiandjoer W. C. de Gast, te Serang P. J. Plaatsman, te Tegal L. M. de Vries, te Ternate P. den Hartog.

Militair Departement.

Verleend: 1 jaar verlof aan den majoor der inf. E. K. H. Pluim Mentz; 11 maanden aan den 1en luit. G. A. Perié.

Geplaatst: bij het 4e bat. de maj. A. J. Gooszen, te Bireuën de kapitein L. G. van Aken, bij het 6e bat. de 1e luit. W. H. Cassa, bij het 12e de idem G. P. Hoekman, bij het 4e de 2e luit. G. A. L. Lutz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch. — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op ....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „*Oost en West*", **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch, Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Een geg. korporaal konstabel K. N. M. voor huisbewaarder, bureauknecht, geldinkasseeren, enz.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

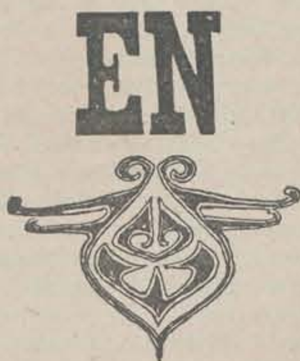
No. 45. Donderdag 9 November 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

De militie en de adspirant-Indischgasten.

't Is met de voorstellen van Minister Colijn ten opzichte van de vrijstelling van de militie der Indische jongens, zooals zij in de pers gegeneraliseerd werden, eenigszins zonderling geloopen, daarom kan het zijn nut hebben hier de haspel even uiteen te halen.

In het ontwerp was vrijstelling van inschrijving geformuleerd voor hen, wier ouders of verzorgers in de koloniën verblijf houden, èn vrijstelling van het vervullen van den dienstplicht voor hen, die in Nederland studeeren voor den Indischen staatsdienst. Daar de eersten niet werden beschouwd als militieplichtigen, zouden voor hen andere in de loting vallen. De laatsten daarentegen, betrekkelijk weinig in aantal, zouden eenvoudig uitvallen, het contingent zou met dat getal verminderd worden, m. a. w. er behoefden geen anderen voor in de plaats onder de wapenen te komen.

De Minister had deze voorstellen niet gegeven als denkbeelden door hem zelf voorop gesteld of warm toegejuicht, maar meer als een gehoor schenken aan door de Volksvertegenwoordiging uitgesproken wenschen. Zooals het meer gaat, de Kamer was nu weer niet tevreden met de wijze, waarop naar haar stem was geluisterd. De heer Van Karnebeek kon het goed recht niet inzien van de vrijstelling van jongens, omdat hun ouders in Indië wonen, wanneer zij zelf in Nederland zijn en blijven. De commissie van rapporteurs vond, dat precies even veel reden tot vrijstelling bestaat voor een jongen man, die in particulieren werkkring naar Indië gaat, als voor hem, die daar een staatsbetrekking gaat bekleeden. De een en de ander is niet meer beschikbaar voor 's lands defensie als er oorlog mocht uitbreken, en hiervoor alleen wordt het soldatenbedrijf geleerd. Beide amendementen vonden weinig bestrijding, al werd van het voorstel der commissie van rapporteurs gevreesd, dat het nog al administratieven omslag zou vergen, dat het aanleiding zal worden tot ontduikingen van den militieplicht en al werd opgemerkt, dat er alle reden zou bestaan dezelfde redeneering ook uit te breiden tot allen, die het ernstige voornemen hebben naar Canada, Amerika, Australië, enz. te gaan. De Minister liet de beslissing ten volle aan de Kamer over en deze nam de twee amendementen aan.

Zoodoende is uitgemaakt: 1o. dat zoons van in Indië verblijfhoudende ouders (verzorgers) wèl hun dienstplicht zullen moeten vervullen, tenzij zij zelf ook naar Indië willen gaan, want

2o. jongelui, die studeeren voor den kolonialen staatsdienst, loten wel, zijn dienstplichtig, maar krijgen vrijstelling van het vervullen van dien plicht, als zij inderdaad naar Indië gaan en daar lang genoeg blijven;

3o. jongelui, die besloten zijn in particuliere betrekking naar de koloniën te gaan, zullen op de zelfde wijze worden behandeld als de sub 2o. bedoelde.

Het wil ons voorkomen, dat de wijziging, die de wet op deze wijze ondergaan heeft, inderdaad eene verbetering is.

Voor de Kamer zal het muisje nog een staart hebben. Had de Minister er niets tegen gehad de weinige militieplichtigen, die elk jaar in staatsdienst naar de koloniën gaan, van het contingent af te trekken, hij kan ditzelfde niet doen voor de wellicht velen, die zich zullen opgeven als voornemens te zijn in particulieren werkkring naar Indië te gaan. Hierin is nog te voorzien. Of juister, een deel der Kamer beweert, dat door een voorafgaand artikel reeds beslist zou zijn, dat deze vrijstelling in mindering van 't contingent moet komen, terwijl de Minister dit ten stelligste tegenspreekt. Daar het aantal vrijstellingen niet begrensd is, kan 't zich opgeven voor Indië (daargelaten of dit later herroepen zal worden en de betrokkene alsdan zijn militieplicht nog te vervullen zal krijgen) inderdaad tot allerlei misrekeningen leiden, als er geen anderen voor in de plaats moeten dienen.

De beslissing hierover, die van meer gewicht is voor de jongelui, die n i e t naar Indië gaan, dan voor hen, die wèl naar de koloniën gaan, zal onze lezers wellicht al bekend zijn als dit No. van ons weekblad verschijnt.

Nogmaals „De Ingenieur in Ned.-Indië".

In de October-aflevering van het T e c h n i s c h S t u d e n t e n T ij d s c h r i f t komt L. terug op de uitgave van het Informatie-Bureau van O o s t en W e s t onder bovenstaanden titel. Op verzoek nemen wij dat aanbevelend artikel hier in zijn geheel over:

„Uit de door den Hoofdingenieur L. J. C. van Es, c. b. i., onder bovenstaanden titel geschreven brochure (uitgegeven door de vereeniging Oost en West) wordt, aangezien in het vorig nummer van dit tijdschrift alleen voor den C i v i e l-i n g e n i e u r eenige bijzondere aanteekeningen zijn gemaakt, thans volledigheidshalve het navolgende onder de aandacht der andere categoriën gebracht.

Voor den M ij n i n g e n i e u r ligt in Nederl.-Indië zoowel voor mijnexploratie als voor mijnexploitatie een ruim veld open. Meer en meer vragen de bestaande particuliere maatschappijen mijningenieurs van Delft. Zoowel daarbij als bij den Staat, overtreft de aanvraag ruim het aanbod. Ten bewijze daarvan vermelden wij, dat in D e I n g e n i e u r No. 39 van 30 September j.l. per advertentie voor den Staat 15 mijningenieurs, waaronder 6 met speciaal geologische kennis, en voorts nog 10 tijdelijke geologen worden gevraagd, terwijl voor een der groote particuliere mijnbouwmaatschappijen tevergeefs een mijningenieur wordt gezocht. In de bijlage II worden omtrent Staatsdienst, over uitzendingen, verloven en pensioenen inlichtingen verschaft, en de verschillende particuliere maatschappijen waar ingenieurs van Delft werkzaam zijn, vermeld.

Ongeveer 56 mijningenieurs uit Delft zijn in Indië werkzaam.

Zeker nog ruimer en niet minder belangrijk dan dat van den Civiel- of Mijningenieur is het arbeidsveld van den Werktuigkundig ingenieur in Nederl.-Indië, daar deze behalve in Staatsdienst, of bij particuliere spoor- en tramwegmaatschappijen, of bij parplaatsing zal kunnen verkrijgen bij de verschillende industrieën.

In Staatsdienst kan hij een werkkring vinden bij het stoomwezen, den dienst der Staatsspoor- en tramwegen (waarbij hij tot den belangrijken post van exploitatiechef van Wester- of Oosterlijnen, zelfs tot hoofdinspecteur van S.S. kan opklimmen), Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, de Zoutbrikettenfabrieken, de Opiumfabriek en de Artilleriewerkplaatsen.

In particulieren dienst is plaatsing te vinden bij verschillende spoor- en tramwegmaatschappijen (w. o. zeer machtige) zoowel bij tractie en materiëel als bij exploitatie, verder bij mijnbouwmaatschappijen, als de Bilitonmaatschappij, bij verschillende petroleum-maatschappijen, machinefabrieken en werkplaatsen, bij industrieën en bij technische handelsbureau's.

Schrijver wijst er op, dat commerciëelen zin in vele dier betrekkingen absoluut wordt gevorderd en voorbereiding in Europa voor bepaalde richtingen, het aanknoopen van handels- en technische relaties zeer gewenscht is.

Meer dan 80 W.-I, zijn in Ned.-Indië werkzaam.

De S c h e i k u n d i g I n g e n i e u r of T e c h n o l o o g kan in Nederl.-Indië waar „chemical men are at a premium" in verschillende plaatsingen een ruimen werkkring, een eervolle positie en een goed bestaan vinden.

In Staatsdienst zal dit in hoofdzaak zijn bij het Departement van Landbouw, maar ook bij Gouvernementsbedrijven zijn eenige plaatsen te bezetten.

In particulieren dienst zijn proefstations, groote industriën, bijv. voor petroleumwinning, en zeker het belangrijkst de suikerfabrieken, de plaatsen waar een Scheikundig ingenieur werkzaam zal kunnen zijn.

„Wanneer de scheikundig ingenieur zich daarenboven ook op de hoogte stelt van de details van „het geheele bedrijf, dus van den tuinarbeid en van „het werktuigkundig gedeelte in de suikerfabriek, „waarvoor hij dan ook reeds tijdens zijn studie aan „de T. H. groote belangstelling moet toonen, dan „zal hij uitnemend geschikt zijn om als l e i d e r „van het bedrijf, d. i. als a d m i n i s t r a t e u r op „te treden, mits hem de noodige eigenschappen als „zin, administratief beleid daartoe niet ontbreken."

Meerdere Scheikundig Ingenieurs hebben die functie met groot succes weten te veroveren, zooals in bijlage IV nader is opgegeven.

Ongeveer 50 Scheikundig Ingenieurs zijn thans in Ned.-Indië werkzaam.

De Electrotechnisch Ingenieurs vinden plaatsing in Staatsdienst bij den Post-, Telegraaf en Telefoondienst, terwijl verschillende plaatsen in particulieren dienst bij maatschappijen voor electr. licht en krachtsoverbrenging zullen veroverd kunnen worden.

De Electrotechnisch Ingenieur zal deugdelijk practisch gevormd moeten zijn, omdat hij evenals de W. I. veel in zijn arbeiders en technische helpers zal moeten aanvullen door eigen werk en voorbeeld.

Somtijds zal de electrotechnische werkkring nog al eens bij dien van den werktuigkundige gevoegd zijn, en waar die hoofdzakelijk is, zal dan ook een werktuigkundig diploma worden vereischt.

Zeven E. I. zijn in Ned.-Indië werkzaam, maar de vraag neemt toe, zooals blijkt uit de aanvraag op dit oogenblik van vijf E. I. tegelijk.

Voor Scheepsbouwkundig Ingenieur zijn slechts een viertal plaatsen, alle in Staatsdienst bij het Marine-Etablissement te Soerabaja beschikbaar.

Moge in de toekomst verwacht worden, dat de Kon. Ned. Paketvaart-Maatschappij of Droogdok-Mij. „Tandjong Priok" een Scheepsbouwkundig Ingenieur zullen noodig hebben, thans is bij particulieren geen plaatsing te vinden.

De redenen daarvoor worden in de brochure uiteengezet, waarnaar wij verwijzen.

Voor den Bouwkundig Ingenieur is in Staatsdienst slechts een enkele plaatsing te verkrijgen.

Alleen de Semarang-Cheribon Stoomtram Mij. heeft een B. I. in tijdelijken dienst, maar de tijd zal niet lang kunnen uitblijven dat meerdere plaatsen zoowel bij de Staats- als bij de particuliere spoorwegen beschikbaar komen.

In het particulier bedrijf moet de B. I. zich nog een weg banen.

Bovenstaande korte aanteekeningen mogen voldoende zijn onze lezers op te wekken de geheele brochure te lezen, welke een reeks van gegevens bevat, belangrijk voor den aanstaanden Ingenieur van welke categorie ook. Onverschillig of men plannen heeft om naar Indië te gaan of niet, de algemeene beschouwingen, waarin de werkkring van den ingenieur in Ned.-Indië wordt beschreven, zijn zeer lezenswaard, omdat hierdoor onze kennis van Indische toestanden en van de verhoudingen, waaronder de ingenieur daar werkt, zal worden aangevuld.

Duidelijk wordt het daarin, dat als eisch bij de uitzending van personen, bestemd voor den werkkring van ingenieur in Indië, gesteld moet worden naast technische bekwaamheid, het aanwezig zijn van hooge karaktereigenschappen en dit niet alleen in het belang van de Indische Maatschappij, maar van de personen zelf.

Zwakke karakters en minder bekwamen — weniger gescheite Leute — loopen in Indië de kans niet te slagen, omdat hen al spoedig de leiding ontbreekt die zij zoo zeer behoeven.

„Nederlandsch-Indië heeft noodig hen, die gerekend worden tot de besten onder de Nederlandsche jongelieden, hen die geboren zijn voor leider met goed karakter, tact, gezond verstand en ondernemingsgeest."

Zoo haalt L. aan.

***

Op dit artikel volgt in hetzelfde tijdschrift een overdruk uit De Telegraaf van 11 October j.l. getiteld: **Duitsche Ingenieurs in Ned.-Indië:**

„Men herinnert zich wellicht ons artikel over de waarschijnlijk aanstaande benoeming van Duitsche technici in Ned. Oost-Indië, hoewel ook nog verscheidene Nederl. ingenieurs beschikbaar waren.

Het is ons een groote voldoening dat de rechtmatige klacht in ons blad zoo spoedig ter plaatse voldoening gevonden heeft. In de „Nederlandsche Staatscourant" No. 237 van Dinsdag 10 October j.l. lezen wij onder het titelhoofd „Ministerie van Koloniën":

„Ter plaatsing als tijdelijk adspirant-ingenieur bij Waterstaat en 's lands Burgerlijke Openbare Werken in Nederlandsch-Indië, met een verband van vijf jaar worden gevraagd ingenieurs."

Alzoo niet uitsluitend civiel-ingenieurs, of wel officieren, zoekende naar een „passende" positie. „Bij voorkeur komen in aanmerking Nederlanders". Juist zooals het behoort en niet Duitsche jongelui met opzichters-diploma's gelijk in de eerste oproep gevraagd werden.

Maar het beste resultaat is nog, dat geëischt wordt een werkelijk ingenieursdiploma. Niet eene van het kaliber Zwickau Mitweida, Gotha, Luik, enz., die in waarde zelfs onderdoen voor onze machinisten- of opzichtersdiploma, verkregen aan een der Duitsche Technische Hoogescholen, dan wel aan het Polytechnisch instituut te Kopenhagen."

Waarom hier wederom de zeer hoog staande Fransche diploma's voorbijgegaan zijn, is ons alweer een raadsel. We gelooven, dat vooral die collega's dat hoogelijk zullen betreuren, die het genoegen hadden eenigen tijd te mogen samenwerken met Fransche ingenieurs. Wij worden waarlijk al genoeg gegermaniseerd; maar in ieder geval is thans bereikt dat nu benoemd zullen worden technici met „heuschelijke" ingenieursdiploma's. Zelfs aan technici met Delftsche werktuigk.-ingenieurs-diploma's wordt gedacht en dat beteekent iets voor B. O. W.

Ergerlijk blijft, dat Duitsche ingenieurs voor vermoedelijk dezelfde werkzaamheden *f* 400 geboden werd, terwijl aan Nederlanders slechts *f* 250 per maand honorarium gegeven wordt. Maar, dat zijn van die geheimen, alleen te achterhalen voor dezulken, die de mystieke bureaukratische atmosfeer ingesnoven hebben achter de zware koloniale departementsdeuren.

Behoorde hier inderdaad niet meer van haar bestaan te doen blijken, de Nederlandsche Ingenieursvakvereeniging bij uitnemendheid, n.l. Het Koninklijk Instituut van Ingenieurs?"

Zoo vraagt De Telegraaf.

Uit de O.-I. Mail.

Omtrent **cholera en pest** bracht de jongste mail betere berichten. Van eerstgenoemde ziekte deden zich wel enkele gevallen te Bandoeng voor na de gehouden manoeuvres, doch te Batavia werden 11 October drie nieuwe gevallen gerapporteerd, waaronder één Europeaan, die spoedig stierf, evenals één Inlander, zoodat toen nog maar vier lijders in behandeling bleven.

Het officieële pestrapport van 10 Oct. j.l. luidde: Afdeeling Malang bijgekomen één pestgeval met doodelijken afloop; de overledene was geen Europeaan. Bijgekomen koortsgevallen 27, waarvan 2 met doodelijken afloop. Ingeleverde ratten 9194.

Soerabaja: Geen nieuwe gevallen bijgekomen.

Kediri: Geen bijzonderheden. Ingeleverde ratten 162.

Omtrent de pestbestrijding schrijft de heer Van Kol in De Locomotief, over het algemeen ingenomen zijnde met de krachtige wijze, waarop de plaag is bestreden, o.m.:

„De Javaansche doctoren, Samo di Dirdjo en Tjipto Mangoenkoesoemo, met een winstgevende praktijk, maakten zich vrij, om zonder eenige geldelijke voorwaarden te stellen, zich geheel te geven aan den dienst van hun volk en „als een terrier" rusteloos de pestlijders op te sporen om de ziekte te kunnen beperken.

Onder de officieren van gezondheid en de uit Nederland gezonden geneesheeren, is van zulke belangelooze geestdrift voor deze schoone taak tot heden nog weinig gebleken. Over den man, die de ziel en de leider was in dezen zwaren strijd in dienst der menschheid, aan wien dezen zooveel slapelooze nachten bezorgde, daar de resultaten niet evenredig waren aan de inspanning, over Dr. Vogel, moet ik tot mijn leedwezen, volgens zijn verzoek, verder zwijgen.

Ook vrijwel alle Inlandsche hoofden deden hun plicht te midden van gevaren hun wel degelijk bekend; de wedono van Penangoengan had alléén te zorgen voor tien pestkampen en plm. 2000 personen en elders moest in de talrijke behoeften van een geheele kring van kampen worden voorzien. Men roemt zoo vaak de mannen die zonder blikken of blozen in de opwinding van den oorlog vuur en zwaard trotseeren, doch hooger staat de moreele moed van deze bescheiden werkers, die aan alle zijden door onzichtbare vijanden met steeds doodelijke kogels omringd, met zoo veel ijver en trouw hun plicht in die haarden van pestillentie volbrachten."

De rijstschaarschte. — In het Soer. Hblad van 3 Oct. j.l. tracht een medewerker aan te toonen dat de Indische regeering met haar uitvoerverbod van rijst de zaken veel eer verergerd dan verbeterd heeft.

De Javabode is het met dit artikel volstrekt niet eens en zegt o.m.:

„Tot op zekere hoogte mag dat juist wezen, n.l. in zooverre dat sommige makelaars (er is n.l. veel in rijst gespeculeerd en door het verbod tot uitvoer dalen natuurlijk de prijzen) lijden, maar daar de Javanen geen makelaars zijn, genieten zij het voordeel van het uitvoerverbod. Naar onze meening heeft de schrijver de belangen van de makelaars en van het volk verward."

Uit Banjoewangi schrijft men aan het Soerab. Hblad:

„De regent, opgeschrikt door het regeeringsverbod van rijstuitvoer naar het buitenland, heeft tot de bevolking de vaderlijke vermaning gericht, om bij den verkoop van hare padi aan de tien rijstpellerijen in deze afdeeling rekening te houden met:

1o. het feit, dat de rijstprijzen gestegen zijn en nog hooger stijgen;

2o. met de behoefte aan dat voedingsmiddel voor zich en het gezin, vooral wanneer dit groot is.

Let wel er is geen sprake van den verkoop van padi te verbieden, alleen van een goed gemeende waarschuwing, om de padi niet te gauw om te zetten in geld, waarmee over eenigen tijd dezelfde padi alsdan veranderd in rijst, misschien gedeeltelijk wordt teruggekocht van de rijstpellerijen tegen fancyprijzen.

In de gehouden koempoelan is een en ander met de desahoofden besproken.

Een rijstpellerij vraagt *f* 11, een ander *f* 10 voor eerste soort. Een Europeesche handelaar (geen molenaar) noteert *f* 9.50, maar een der Chineezen gaat reeds terug tot *f* 9.

Volgens een oud ingezetene is de rijst te voren nooit zoo duur geweest in Banjoewangi. De mededeeling van een molenaar, dat buiten de afd. Banjoewangi, n.l. in Djember en Bondowoso, de rijstprijzen een weinig lager zijn dan in dit rijstland bij uitnemendheid, verdient wel de aandacht."

Atjeh. — De civiele en militaire gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden seinde 7 October jl. naar Batavia het volgende:

„Pidië neergelegd 10 kwaadwilligen, waaronder Groot Atjehsche Oelama, Habib Teupin Wan, en klein bendehoofd Pang Bale, buit 1 beaumont, 2 donderbussen, 1 revolver; zwaar gewond fuselier Pols; gemeld 4 kwaadwilligen, waaronder bendehoofd Pang Amat, ingeleverd 1 voorlader. Patrouillebivak Tirostreek beschoten met vijf schoten; Lho Soekon neergelegd 1 kwaadwillige; Meergebied gemeld 20 leden der Telongbende, waaronder alle aanvoerders, ingeleverd 3 karabijnen M. 95, zoodat alle karabijnen, verloren bij overvalling Tampoeran, terug zijn; Gajoe Loeös kampong Rema brandde door onvoorzichtigheid met vuurwerk bijna geheel af, geraamde schade 20.000 gulden. Alaslanden neergelegd 3 kwaadwilligen. Meulaboh neergelegd 5 kwaadwilligen, waaronder bendehoofd Keutjhi Ben Geumhang, vermoedelijk diens zoon T. Katjah, buit 2 voorladers, licht gewond een kwaadwillige, ingeleverd 2 voorladers, 1 donderbus."

Op inspectie. — In de Bataviasche bladen komt het volgende bericht voor:

Met de „Van Noordt" is alhier aangekomen de Honourable C. H. Strutt, president-directeur van de Dutch en directeur van verscheidene Anglo-Engelsche ondernemingen op Java, Sumatra en Borneo. De heer Strutt heeft zijn intrek genomen in het Hotel des Indes en zal zich binnenkort begeven naar de Pamanoekan- en Tjiassem-landen, die in het bezit zijn der Anglo-Dutch. Ook de directeur Koning is dezer dagen tot dat doel op Java gekomen.

Soerabaja en de Landvoogd. — Van geachte zijde werd aan de De Java-Bode geschreven:

„Anders dan te Semarang, waar de ontvangst hartelijk was, openbaart zich onder de Soerabajasche burgerij geen de minste neiging tot eenig vreugdebetoon bij de komst van den Landvoogd.

Het eenige initiatief uitte zich in vrijwillige bijdragen, teneinde een reuzenvlag te laten aanmaken, die zal wapperen aan een hoogen mast op de plaats waar de G.-G. de eerste spade in den grond zal steken, als het symbolisch begin van het groote werk der haven.

Dan organiseert de Simpangclub een muziekavond maar er zijn meer Soerabajanen niet- dan wèl lid van deze sociëteit, zoodat het feest niet kan worden aangemerkt als uit te gaan van de burgerij.

Er loopen geruchten, dat het aantal dankzeggingen voor de na-avondreceptie ten residentiehuize verre overtreft dat van hen, die den resident mededeelden op deze wijze de gast te willen zijn van den Landvoogd. Zoodat er kans bestaat, dat de avond zal worden een mislukking.

Welke mogen nu de redenen zijn van die stemming onder de ingezetenen der stad?

Meer dan één reden laat zich bevroeden.

In de allereerste plaats de omstandigheid dat de Soerabajanen, verre staande van het centrale gezag, voor het hoofd ervan, al is hij ook, de vertegenwoordiger der Koningin, niet zoo bijzonder veel gevoelen. De verre afstand van den zetel der regeering verooorzaakt verwijdering.

Vergete men ook niet, dat Soerabaja is onze groote handelsstad bij uitnemendheid, maar in het ambtelijke element te loor gaat, en dat de handel, zoo heel anders dan de stand der ambtenaren, tegen een G.-G. nu eenmaal niet...... opziet. Men heeft geen behoefte eraan om hem „hormat" te bewijzijn.

Aan de weinige voeling tusschen den handel en het ambtelijk element heeft de tegenwoordige resident óók eenige schuld.

Wat kennis, wat karakter betreft, staat de heer Einthoven boven het gemiddelde, maar hij heeft gemeend de nadere aanraking met de burgerij te moeten doen plaats hebben in zijn woning alléén, op de recepties, welke tweemaal per maand gehouden worden. De resident reciproceert de gebrachte bezoeken door de bezoekers uit te noodigen ten zijnent, aan een maaltijd of op andere dergelijke wijze.

En aangezien het de wensch van den G.-G. is geweest, dat uitnoodigingen om den na-avond van 7 October ten residentiehuize door te brengen alléén zouden worden gericht aan hen, die geregistreerd zijn als de recepties van den resident met een bezoek vereerd te hebben, zullen wegblijven de betrekkelijke vele ingezetenen, die in het register niet voorkomen, en anderen, die nog altijd afwachten of de resident hen zal bezoeken, alvorens den gang naar het residentiehuis voor een tweeden keer te ondernemen.

Nòg een motief voor het geringe enthousiasme der ingezetenen is de niet ongegronde waarschijnlijkheid, dat de heer Idenburg, in het conflict van belangen van Soerabaja en de landbouwende bevolking der omstreken, partij zal trekken voor laatstgenoemde. De stad Soerabaja dreigt een ramp, als de plannen van den Directeur B. O. W., ten aanzien van „de waterkwestie" zullen worden uitgevoerd. Deze nog jonge, ontegenzeglijk bekwame ingenieur is bij den Landvoogd zeer in den pas, en dat weten de ingezetenen, die aldus niet alleen de openbare gezondheid bedreigd zien, als aan „hun" rivier al te veel water zal worden onttrokken, maar ook groote financieële belangen.

Ambtelijk zal aan de ontvangst van den Landvoogd weinig ontbreken, maar het zal, wat in den grond der zaak jammer is, den heer Idenburg blijken, dat zijne komst de ingezetenen van Soerabaja heel niet in vervoering brengt."

Toch schijnt alles zeer bevredigend te zijn afgeloopen, althans na het bezoek lezen wij het volgende telegrafische bericht in de Indische couranten:

„De Alg. Secretaris, de heer Staal, heeft namens den Landvoogd een brief geschreven aan den resident van Soerabaja, waarin Z.Ex. blijken van erkentelijkheid geeft voor de wijze van ontvangst en van hooge waardeering voor de uitnemende samenstelling van het programma.

De schrijver verzocht den resident den warmen dank van Z.Ex. over te brengen aan alle ambtenaren en commissiën en in het algemeen aan alle ingezetenen."

De Chineesche quaestie. — De Java-Bode van 10 October j.l. meldt:

„Naar wij uit goede bron vernemen, hebben de Chineezen te Soerabaja van de komst van Z. E. den G.-G. gebruik gemaakt om weer eens de kwestie der nationaliteit en der politierol te releveeren. Vóór de komst van Z. Ex. adverteerde de Chineesche Handelsvereeniging aldaar herhaaldelijk in de Chineesche pers eene aansporing, om, met de Nederlandsche, tegelijk de Chineesche vlag uit te steken, met de uitdrukkelijke bepaling er bij, dat de Chineesche vlag links moet hangen (in China de eereplaats) en de Nederlandsche rechts. Deze wijze van vlaggen is indertijd door de Chineesche regeering voorgeschreven, en is dan ook, getrouw aan den oproep der Chineesche Handelsvereeniging, gevolgd.

Verder hebben de Chineezen weer eens uitdrukkelijk gedemonstreerd, dat zij zich rekenen onder China's en niet onder Nederland's nationaliteit door aan een der gondels van den aan Z. Ex. aangeboden gondel-serenade een paar zijden tabletten te bevestigen met de opschriften: „De bevriende staat (Holland) is met ons op voet van harmonie en eendracht en ons rijk (China) handhaaft vrede en overeenstemming."

Op een anderen gondel prijkten een paar tabletten met de opschriften: De hier gevestigde Chineezen verheugen zich in de verkregen vrijheden, en hopen nu ook dat de politierol zal worden veranderd op liberale wijze.

Uit al welke dingen de les te trekken is, dat de Chineezen, al organiseeren zij nòg zulke mooie gondeltochten ter verwelkoming van Z. Ex. den G.-G., daarom toch voet bij stuk blijven houden in hun opvattingen der Chineesche kwestie."

Een M. U. L. O. te Makassar. — Naar ik verneem, zegt in de Nwe Soer. Cour. de corresp. te Makasser, bestaat er kans, dat ook Makasser zijn Inl. school met Hollandsch zal krijgen, een nood-

zakelijkheid, die ik vroeger al eens bepleit heb. Op onderwijsgebied heb ik echter nog één wensch, dien, naar ik hoop, nog eens vervuld zal worden. Vele groote plaatsen hebben tegenwoordig een school voor meer uitgebreid lager onderwijs, alleen Makasser niet. En als ik zoo op kinderavonden wel eens even de soos inloop, wil het me toch voorkomen, dat er genoeg kinderen zouden zijn, om van dat onderwijs te profiteeren. Meisjes, die anders nog een paar jaar kind zouden blijven, worden nu al spoedig jongedames, die reeds op de bals voor de grooteren vroolijk meedansen.

Niet, dat ik ze geen pretje gun, verre van dat; het latere leven kan zorgen genoeg geven, zoodat de jeugd wel wat zon mag trekken.

't Is dan ook juist, dat ik die jeugd door voortgezet onderwijs nog een beetje zou willen verlengen, door het kind wat langer kind te doen blijven. Meisjes, die na de lagere school geen onderwijs meer krijgen en voor wie de ouders geen opvoeding op Java kunnen bekostigen, komen nu te vroeg in de wereld der grootere menschen en zijn ten slotte verdronken vóór zij water gezien hebben. Andere ouders sturen hun kinderen naar Java, en er zijn me bekend, die ze veel liever hier zouden houden; ten eerste om de kinderen bij zich te hebben, en ten tweede om de groote onkosten uit te sparen, die velen heusch niet dragen kunnen. Weer anderen en dat zijn ambtenaren, doen, als de kinderen den leeftijd bereikt hebben, waarop ze voortgezet onderwijs behoeven, alle mogelijke moeite om naar een hoofdplaats overgeplaatst te worden, al vindt men een verblijf te Makasser toch eigenlijk verre te verkiezen boven het wonen te Soerabaja, Semarang of Batavia. Zoo durf ik bijna met stelligheid te beweren, dat Mr. v. A., laatst overgeplaatst naar Batavia, stellig hier zou zijn gebleven, als zijn dochtertje hier verder onderwijs had kunnen genieten.

En zoo zouden er meer voorbeelden zijn te noemen.

Ook zouden er misschien op omliggende plaatsen zooals: Amboina, Banda, Ternate, Menado. Corontalo, candidaten voor een M. U. L. O.-school te vinden zijn. In elk geval ware het wenschelijk, dat nog eens onderzocht werd, of een M. U. L. O.school te Makasser reden van bestaan kon hebben. Indien ze opgericht kon worden, zouden vele ouders gebaat zijn. In ieder geval komt hier natuurlijk mettertijd een dergelijke inrichting, want langzaam maar zeker breidt Makasser zich uit.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Zooals hare samenstelling deed verwachten, heeft de Suriname-commissie voortreffelijk werk gedaan en een voortreffelijk rapport uitgebracht. De sub-commissie, die, onder leiding van den voorzitter der commissie, in de kolonie zelve een onderzoek heeft ingesteld (gelukkig uitgebreid tot de naburige Engelsche kolonie) heeft gewoekerd met den tijd, die tot hare beschikking stond.

Niet minder dan het onderzoek in Suriname is de voorstudie hier te lande een reuzenarbeid geweest. Het is bijna ongeloofelijk, dat in zoo korten tijd zoo ontzaglijk veel materiaal is verwerkt, zooveel gedrukte en ongedrukte stukken zijn doorgeworsteld.

„Tal van onderwerpen, in dit rapport besproken — aldus de commissie op blz. 12 — zijn reeds jaren lang in de kolonie onderzocht. Onderscheidene denkbeelden, welke hier worden ontwikkeld, worden in de door ons geraadpleegde ambtelijke stukken al of niet in denzelfden vorm aangetroffen, verdedigd of bestreden."

Het groote papieren-kerkhof, dat de gouvernementssecretarie heet, bevat veel, dat nut zou verspreid hebben, ware het door den druk ter algemeene kennis gebracht. Gelukkig is men in den laatsten tijd — dit werd reeds in de kolommen van dit weekblad geconstateerd — tot betere inzichten gekomen. Rapporten worden niet meer angstvallig opgeborgen.

„Wij hebben het niet noodig geoordeeld — schrijft de commissie op blz. 13 — om in de gevallen, waarin de beslissing onzer commissie bij meerderheid van stemmen werd genomen, van dit feit of van het afwijkend gevoelen der minderheid melding te maken. Daarom zij hier in het algemeen aangeteekend, dat op zeer enkele punten een of meer leden zich met de hierna volgende beschouwingen niet of niet geheel konden vereenigen."

Het geheele rapport ademt één geest, schijnt van één hand.

Ware de sub-commissie langer in Suriname gebleven, dan zouden ongetwijfeld vele harer algemeene uitspraken weggelaten zijn of anders geluid hebben. Op die punten en op vele andere zal de kritiek in de kolonie niet uitblijven. Voor het overige is de voorspelling niet gewaagd, dat men daar het rapport zal waardeeren en de commissie dankbaar zal zijn voor haar arbeid.

De ruimte in dit weekblad laat niet toe zelfs maar een kort overzicht te geven van den rijken inhoud van dit rapport. Om dezelfde reden kan hier niet getreden worden in beschouwingen over de vele punten waaromtrent de schrijver dezer rubriek andere inzichten heeft dan de commissie.

In het bijzonder zal gewaardeerd worden de hoffelijke toon van het geheele rapport. Waar meeningen van anderen bestreden worden, geschiedt dit met groote waardeering.

Als eerste vrucht van de benoeming dezer commissie worde hier genoteerd de aanwinst van ten minste één Surinaamsche specialiteit in de Tweede Kamer. Voor de kolonie kan dit van groot belang worden. Om maar één voorbeeld te noemen: Meer dan eens is in dit weekblad de meening verdedigd, dat de betrekkingen van Geneeskundig Inspecteur en van Chef van het Militair Hospitaal niet gecombineerd mogen blijven, omdat er op het gebied van de hygiëne nog veel... ja nog alles te doen is.

Op blz. 244 van haar rapport zegt de commissie hieromtrent:

„Het ambt van Geneeskundig Inspecteur is in de laatste jaren opgedragen geweest aan den Chef van het Militair Hospitaal. Aan de enorme werkkracht van den tegenwoordigen functionaris alleen is het te danken, dat door deze combinatie de dienst geen schade leed. Zij zal niet bestendigd kunnen blijven. Bij de keuze van een nieuwen Geneeskundigen Inspecteur zagen wij het liefst vooral op hygiënische kundigheden en ervaring gelet. Immers de woningtoestanden in Paramaribo, het vraagstuk van de drinkwatervoorziening aldaar en het toezicht op de vervalsching van levensmiddelen zijn naar onze meening de drie punten, die in de eerste jaren 't meest de aandacht van den te benoemen inspecteur zullen vragen."

Nu heeft de Minister van Koloniën — in strijd met de meening der Koloniale Staten — op de begrooting van 1912 de combinatie van beide betrekkingen bestendigd.

Het Koloniaal Weekblad van 26 October zeide daaromtrent:

„Op het gebied van de hygiëne staat Suriname op een zoo bedroevend laag standpunt, dat een vol man dringend noodig is om het verzuimde in te halen. In plaats van hier te bezuinigen, moest men het traktement zoodanig verhoogen, dat men de hand kon leggen op een supérieure kracht. Zulk een uitgave kan in hooge mate vruchtdragend worden."

Zullen nu de leden der Suriname-commissie, tevens leden der Tweede Kamer, trachten den Minister van zijn standpunt terug te brengen? En zal de Minister zich laten overtuigen door hen, die door z ij n initiatief de gelegenheid hebben gehad om zich ter plaatse van de nooden en behoeften op de hoogte te stellen?

In verband met de aanstaande behandeling van de Surinaamsche begrooting in de Tweede Kamer, volgen hier eenige aanhalingen uit het rapport:

„Ook wanneer wij er rekening mede houden, dat volgens de verklaring van den afgetreden gouverneur de raming van verschillende voorname middelen voor 1912 met groote voorzichtigheid geschied is met 't oog op de mogelijke gevolgen van de likwidatie der bacovencultuur, en dat bij weder opbloei van den landbouw de koloniale middelen ook zonder belastingverhooging zeer zeker ruimer zullen gaan vloeien, ook dan kunnen wij tot geen ander besluit komen, dan dat de financieele toestand der kolonie een hoogst ongunstige is; dat een zeer belangrijk subsidie van het moederland nog tal van jaren naast de stijgende uitgaven, op Hoofdstuk XI voor Suriname voorkomend, volstrekt onvermijdelijk zal zijn en dat, tenzij als gevolg van een algemeene en aanzienlijke stijging der volkswelvaart, zelfs aan een eenigszins beteekenende vermindering van den steun van Nederland in de naaste toekomst niet kan worden gedacht." (blz. 224.)

„Ver schijnt nog het tijdstip verwijderd, waarop de kolonie hare eigen lasten kan dragen. Met alle inspanning moet de komst van dien tijd in 't belang zoowel van de kolonie als van het moederland worden bespoedigd.

Die wensch is vernomen bij de totstandkoming van het regeeringsreglement in 1865, nadat jarenlang het moederland zich aanzienlijke geldelijke offers voor Suriname had getroost; hij is thans even levendig als toen.

Voor ontmoediging op grond van de niet-geslaagde pogingen in het verleden bestaat geen reden. Vele factoren voor economischen bloei zijn aanwezig, aan hun versterking of goede uitwerking werd echter nog niet genoeg aandacht geschonken." (blz. 227.)

„Een kolonie als Suriname vooruit te brengen kost tijd en geld.

Tijd — men bedenke slechts, dat het grootste deel der bevolking een halve eeuw geleden nog in slavernij leefde en het economisch besef nog niet genoeg door een samenstel van maatregelen is bevorderd. Men vergete niet, dat het nijvere Britsch-Indische bevolkingsdeel zich eerst in de laatste 15 jaar blijvend in de kolonie heeft neergezet.

In deze landbouwkolonie dateert de voorlichtingendienst voor den landbouw nog slechts van 8 jaren her en is hij nog onvoldoende toegerust. Een goed ingericht landbouw-, speciaal grondcrediet ontbreekt,

evenals de onmisbare grondslag: een goed kadaster. Maar ook geld is noodig om de noodzakelijke voorwaarden voor den bloei der kolonie te scheppen. In de laatste jaren heeft men dat in Nederland ingezien, al zijn de middelen, door welke men het doel heeft trachten te bereiken, niet steeds gelukkig geweest. Toch is er geen reden thans de geldelijke hulp te staken, die noodig is om Suriname zich te doen ontwikkelen tot een gemeenschap, in staat haar eigen kosten te dragen. Andere kolonies, wat bevolking en bestaansvoorwaarden betreft niet in gunstiger omstandigheden dan Suriname, blijken wel ter dege in staat hare eigen kosten goed te kunnen maken en tevens in welvaart vooruit te gaan." (blz. 228.)

Voor hen, die — ook in de Staten-Generaal — meenden, dat men in de kolonie veel bezuinigen en vereenvoudigen kan, nog enkele aanhalingen.

De middelen besprekende om de financieele onafkelijkheid van de kolonie te bevorderen, schrijft de commissie:

„Niet in een beknotting van alle uitgaven, onverschillig of ze voor de toekomstige ontwikkeling al dan niet onmisbaar zijn, kan het middel gelegen zijn. Reeds de naam van ons land, dat ook in den vreemde wordt beoordeeld naar de wijze waarop het zijne koloniën beheert, laat dit niet toe. Evenmin het welbegrepen volksbelang, dat bij den bloei van een Nederlandsche kolonie is betrokken. Men moet met den blik op de toekomst krachtig durven aangrijpen om door verbetering van den economischen toestand te komen tot die van den financieelen. Dit neemt niet weg, dat elke overbodigheid in de besteding van gelden nauwgezet moet worden nagegaan en geweerd." (blz. 229.)

Ten slotte nog dezen zin op dezelfde bladzijde:

„Ook naar ons oordeel kan van weelde allerminst worden gesproken. Integendeel, er worden tal van uitgaven van gewoon onderhoud (openbare gebouwen, waaronder het gebouw van den gouverneur) zoodanig besnoeid, dat te vreezen is, dat op den duur dit slechte onderhoud zich door hooge vernieuwingskosten zal wreken."

Stelt men voor de behandeling van de Surinaamsche begrooting den noodigen tijd beschikbaar — en het belang van moederland en kolonie eischt dat dringend — dan zijn er zeker zeer belangrijke debatten te wachten.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Verzoek om geldelijken steun ten behoeve van een in Nederland verblijfhoudenden Maleijer.

M o h a m a d S o e h o e d van Teroesan, richt zich in de **Oetoesan Malaijoe** van 22 Augustus 1911 no. 66, tot alle Inlandsche landsdienaren, handelaren en andere landgenooten in de XIII Laras Pajakoemboeh ter Westkust van Sumatra, hun geldelijken steun verzoekende ten behoeve van den Sumatraan A m i r o e l l a h, vroeger Inlandsch onderwijzer te Idi (Oostkust van Atjeh) en afkomstig uit de Kota IV, die half Maart 1906 naar Nederland vertrok en thans werkzaam is op een Maleisch redactiebureau te Amsterdam, op een traktement van *f* 50 's maands.

Het doel van zijn vertrek naar Nederland was, volgens bovengenoemd blad, evenals dat zijner landgenooten van Java en elders, zijn studies voort te zetten, vooral in de Nederlandsche taal. Nu ziet hij het beloofde land wel in het verschiet, beschikt zelfs over een vaartuig om dat land te bereiken, maar hem ontbreken de riemen om er heen te kunnen roeien.

Wel trachtte hij door zeer spaarzaam te zijn, hoop te houden voor de toekomst, doch zijne inkomsten van *f* 50 's maands bleken onvoldoende om in een groote stad als Amsterdam tot sparen te komen.

Schrijver wekt daarom zijne landgenooten op zooveel geld bijeen te brengen, dat A m i r o e l l a h maandelijks over *f* 70 kan beschikken, opdat hij, gelijk de Inlandsche onderwijzers R o e s t a m en M a s j h o e r, die voor rekening van het Menangkabausche studiefonds te Kota Gedang thans op de kweekschool te Deventer de lessen volgen, zijne bestemming kan bereiken. Later zou hij dan te Pajakoemboeh de Maleische schoolkinderen in de Nederlandsche taal kunnen onderrichten, die dit onderwijs zoo broodnoodig hebben, willen zij zich eenigszins ernstig ontwikkelen en den strijd om het bestaan met succes aan kunnen binden.

De Djaloetoeng-zaak in de Residentie Zuider- en Ooster-Afdeeling van Borneo. — Zooals bekend, wordt door eene groote maatschappij getracht van de Ned.-Indische regeering concessie te verkrijgen van gronden, gelegen in de afdeeling Beneden-Dajak, met het doel ze in exploitatie te brengen en de djeloetoeng (een minderwaardige soort rubber) uit de bosschen in te zamelen. Veel is daarover reeds geschreven, zoowel hier als in Indië, en tal van bezwaren zijn tegen het verleenen van die concessie ingebracht, met het gevolg dat de eindbeslissing in Nederland zal moeten vallen.

De **Sinar-Borneo** van 3 September j.l., no. 71, deelt mede, dat de bevolking van de Beneden-Dajak, op 4 Augustus te voren, in de gelegenheid is gesteld hare bezwaren bij den resident persoonlijk voor te brengen. Zij gaf toen te kennen, dat het verbod van den controleur om d j e l o e t o e n g in te zamelen voor haar zeer bezwarend was geweest en dat die maatregel tot verspreiding van het volk aanleiding had gegeven.

De resident schijnt deze klachten billijk te hebben bevonden en heeft daarop toegestaan, dat de bevolking van Beneden-Dajak bestuursvergunning tot inzameling van d j e l o e t o e n g kan bekomen voor den tijd van drie maanden, welke termijn telkens voor den tijd van drie maanden door den controleur kan worden verlengd.

Deze laatste maatregel noemt schrijver een gelukkige bepaling, in aanmerking genomen de omstandigheid, dat in den zwaren regentijd een gedeelte der terreinen onder water staat en van inzameling van d j e l o e t o e n g dan moeilijk sprake kan zijn.

Hoe de Dajaks over den Westerschen oorlog denken. — Het volgende, eigenaardige, verhaal ontleenen wij aan een opstel opgenomen in aflevering XII van de **Taman Pengadjar** van dit jaar, waarin door A h m a d D a h r i van Marabahan (vermoedelijk een Inlandsch onderwijzer in de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo) het bijgeloof der Dajaks ter sprake wordt gebracht.

De Dajaksche stammen, die de binnenlanden van de Zuider- en Oosterafdeeling bewonen, erkennen een opperwezen, M a h a t a r a genaamd, dat verblijf houdt in het zielenland.

Door het offeren van geschenken trachten zij dit opperwezen gunstig voor zich te stemmen. Zij doen dit door het een zekere hoeveelheid rijst te brengen in het bosch, waarbij met heldere stem de mystieke figuur van D a t o e A n t o n g wordt aangeroepen, aangezien deze alleen in staat is de offerande ter bestemder plaatse in het zielenland te bezorgen. Ze gelooven dat M a h a t a r a een zoon heeft, genaamd O e m b a n g, en zeven dochters, bekend als de P o e t e r i S a n t a n g.

Deze laatsten zouden een steun zijn voor de hazardspelers. Zij roepen daarvoor de hulp in van hun broeder O e m b a n g, en verzoeken dezen een gouden draad naar de aarde te zenden, die, in het bezit gekomen van de spelers, hen voor alle mogelijke gevaren behoeden zal.

M a h a t a r a zou ook één broeder en één zuster hebben die, zoo noodig, als zijn vervangers kunnen optreden. De broeder heet D j a t a, de zuster K a l o e i h.

D j a t a stellen de Dajaks zich voor in den vorm van een grooten krokodil met rooden kop, die het gezag heeft over alle krokodillen. D j a t a mag niet dan in de hoogste noodzakelijkheid ontstemd worden. Dit verklaart het feit, dat een Dajak nimmer onnoodig een krokodil zal dooden; zulks alleen zal doen nadat onder het menschdom slachtoffers zijn gemaakt.

Ook wendt men zich tot D j a t a voor het geval nakomelingschap verlangd wordt.

Zijne zuster K a l o e i h houdt zich op in het binnenste der aarde, gedragen door een draak. Het gedeelte der aarde, aan de zijde van den kop van dat dier, geniet voorspoed, het tegenovergestelde gedeelte tegenspoed. Aardbevingen ontstaan wanneer de draak met zijn staart schudt.

K a l o e i h is een steun voor de vrouwen die in zwangerschap verkeeren, zoodra de noodige offeranden zijn gebracht.

Behalve deze bloedverwanten van M a h a t a r a zijn er volgens de Dajaks nog tal van S a n g i a n g s in het zielenland. Oorspronkelijk waren er slechts twee, beiden van het mannelijk geslacht, die bekend zijn onder de namen S a m b a j a-S a n g i r en S e m b a j a-S a n g i a n g.

Op zekeren dag, tijdens het baden in de rivier, troffen zij daarin twee ijzeren staven aan, en wel één onder en één boven water.

De laatste werd genomen door S a m b a j a-S a n g i a n g; de andere door S a m b a j a-S a n g i r.

Dit ijzer werd door de nakomelingschap gebezigd tot het smeden van wapens, die zij in hunne onderlinge twisten en oorlogen noodig had en in welken strijd S a m b a j a-S a n g i r het onderspit delfde. Wel had er eene verzoening plaats tusschen de beide geslachten, maar niettemin verhuisde Sambaja-Sangiang naar het eiland P o e l o e S a n g i a n g, dat gelegen was tusschen hemel en aarde, en verdeeld in zeven gelijke deelen.

Volgens de overlevering bevond zich toen een andere S a n g i a n g, met name O e l o e B o e n g a i, op de aarde en trok deze als een held naar het Westen.

Hij kreeg in Europa een talrijk kroost. De Dajaks nu gelooven, volgens schrijver, dat de Westerlingen

hun oorlogsmoed ontleenen aan Oeloe Boengai, hun moedigen Sangiang. Die „deugd" zou dus van Dajakschen oorsprong zijn!

WAT DE CHINEES VERTELT.

Blinde Chineesche meisjes. — Papilio Bianor maakt in de **Perniagaän** van 30 Augustus j.l. no. 104, melding van het ergerlijke misbruik, dat in China wordt gemaakt van blinde jonge Chineesche meisjes.

Ter hoofdplaats Canton in de provincie Kwitang bestaat bijv. gelegenheid voor de ouders van blinde kinderen om ze in de leer te doen bij eene zoogenaamde onderwijzeres voor blinden, die hen bekwaamt in muziek en zang en zich daarvoor tevreden stelt met een schoolgeld van 2 à 3 dollars. De kinderen mogen echter niet ouder zijn dan tien jaar, terwijl met de studie ongeveer 8 à 9 jaar zijn gemoeid. Het instrument, dat bespeeld wordt is viersnarig, heeft overeenkomst met onze mandoline, en wordt gebezigd tot begeleiding van den Chineeschen zang.

Leidde deze opleiding nu maar tot eene regelmatige bestemming, zóódanig, dat de meisjes op deugdzame wijze in hun levensonderhoud konden voorzien, dan zou zij in alle opzichten zijn te loven, doch de werkelijkheid is, dat die meisjes, na zoogenaamd volleerd te zijn, drie à vierhonderd dollars waard zijn voor gewetenlooze opkoopers, die ze bestemmen voor de prostitutie, en dat het geld dan in handen komt van de onderwijzers, zoo schrijft bovengenoemd blad, en vervolgt: Ook in Ned.-Indië bestaan uitgebreide Chineesche vestigingen en onmogelijk is het volstrekt niet dat dergelijke ergerlijke onzedelijke toestanden, zooals de beschrevene, uit China zijn overgenomen en bij ons ingang hebben gevonden.

In elk geval zou het aanbeveling verdienen, om, nu in de Maleisch-Chineesche pers openbaarheid er aan is gegeven, eens te doen onderzoeken of het misbruik bestaat en welken omvang dit heeft aangenomen.

Over het algemeen ondervinden Inlandsche blinden weinig of geen belangstelling van de zijde hunner ziende landgenooten, zoodat zij veelal door bedelen aan den kost moeten komen en al heel blij zijn, wanneer zij tijdens het bedelen, niet door een dollen hond worden gebeten, of ander onheil overkomt.

Wil men in Ned.-Indië tot den gewenschten toestand komen, dat ook het Inlandsche blinde meisje behoorlijk in haar levensonderhoud kan voorzien, dan zal men haar eenigszins handenarbeid moeten leeren, overeenkomstig haar neigingen, en haar moeten in staat stellen dezen arbeid productief te maken.

Tegemoetkoming aan de klachten der Chineezen over het reizen in de 3e klasse van de Staatsspoor in Nederlandsch-Indië.

Vele Chineezen in Ned.-Indië zijn van meening, dat voor de afscheiding van Europeanen en Chineezen in de 3de klasse van de staatsspoor in Nederl.-Indië geen aanleiding bestaat. Herhaaldelijk komt het voor, dat Chineezen uit de wagons, bestemd voor Europeanen, door de conducteurs worden verwijderd, hetgeen zij onbillijk vinden, in aanmerking genomen het feit, dat door beide categoriën van reizigers hetzelfde tarief wordt betaald. De mogelijkheid bestaat, dat de Europeaan aanmerking kan maken op de houding van Chineezen in een trein, maar deze kunnen van hunne zijde de vraag stellen of het hinderlijk brutaal gedrag van sommige Europeesche vrouwen, in gezelschap van Sinkehs, dan geen aanleiding geeft tot bijzondere beschouwingen?

Hoe het zij, de chef van de exploitatie der Oosterlijnen, wel iets gevoelende voor de bezwaren der Chineezen, heeft dezen te kennen gegeven, dat binnen korten tijd alle wagons van duidelijke aanwijzingen zullen zijn voorzien en dat iedere categorie van reizigers zal moeten plaats nemen in de wagons, welke daarvoor zijn aangewezen. Komen dan nog onregelmatigheden voor, dan zullen de reizigers die aan zich zelven hebben te danken.

Gewenschte afschaffing van het gebruik der Chineesche haarvlecht. — Na den afloop der plechtigheden aan de kroning van koning George V van Engeland verbonden, hebben de Europeesche bladen melding gemaakt van het feit, dat de toenmalige Chineesche vertegenwoordiger van het Chineesche rijk, prins Tjaij-Tien, wegens ondervonden geringschatting van zijn persoon, zeer ontstemd Londen had verlaten.

De **Djawa-Tengah** weet daarvan iets meer te vertellen en licht, in haar nummer van 23 Augustus, no. 189, het bovenstaande toe, met de mededeeling, dat prins Tjaij-Tjien toenmaals een voorwerp van spot is geweest van de andere in Londen aanwezige gezanten, omdat hij, volgens het in China nog bestaande gebruik, de haarvlecht droeg, waaraan op glimlachende wijze de naam van vlooiennest werd gegeven.

Ook had de prins te klagen over achteruitzetting tijdens de plechtigheid van het overbrengen der gelukwenschen van de verschillende regeeringen door de respectieve gezanten, bij welke gelegenheid hem een plaats in de laatste rij was aangewezen, terwijl zijn volgelingen niet aan den feestdisch werden genoodigd, in tegenstelling met de volgelingen van de andere gezanten, die wel aan den feestmaaltijd deelnamen. Deze volgelingen ontvingen bovendien allen koninklijke onderscheidingen, terwijl van de Chineesche missie alleen aan den prins een koninklijke onderscheiding werd toegekend.

Het was de derde maal dat prins Tjaij-Tjien Londen bezocht, doch, terwijl hij bij de beide eerste bezoeken, overeenkomstig zijn stand en rang, behoorlijk was ontvangen, werd hij, tijdens de kroningsplechtigheid daarin zeer teleurgesteld. In China teruggekeerd, en bij zijn aankomst in de provincie Santong, door de autoriteiten verwelkomd, was hij in de gelegenheid lucht te geven aan zijn ergernis, welke hem zoodanig vervulde, dat hem bij de mededeeling van de ondervonden beleedigingen, de tranen in de oogen schoten. Ook te Peking liet de prins niet na uiting te geven aan zijne grieven en daarvan de vreemde gezanten op de hoogte te stellen. Naar zijne meening, was die min-heusche behandeling voor een deel het gevolg van het feit, dat hij zijn haartooi niet in modernen zin gewijzigd had.

Waar nu de haarvlecht een hinderpaal is gebleken voor het betoonen van de noodige consideratie van politieke personen, daar acht het blad, dat het zaak is deze haartooi, ook bij de hoogsten in den lande, zoo spoedig mogelijk af te schaffen

FEUILLETON.

Van een Maleische bruiloft met bal masqué op Borneo. *)

Pater Eugenius schrijft uit Midden-Borneo aan de Java-Post:

Het was in de dagen, dat ik in Smitau vol ongeduld zat te wachten op de komst van de Poenan welke mij naar hoogere streken zou opvoeren.

Op eén avond liep ik met m'n ziel onder den arm te wandelen langs de eenige straat, welke Smitau heeft, toen me van uit een Maleische woning op eenigen afstand van den weg, stemmengeruisch en muziek in de ooren klonk.

Wat is daar aan de hand jongens, vroeg ik aan een paar bengels, die me al enkele keeren het Tabé toean hadden nageschreeuwd.

„Bruiloft mijnheer, en als mijnheer trek heeft kan hij gerust eens gaan kijken."

Dat was aan geen doovemans-ooren gezegd want het geval zou me een aangenaam tijdverdrijf schenken en me de gelegenheid bieden Maleische zeden te bestudeeren.

Voorafgegaan door mijn twee bengels, trad ik het huis binnen. De ruwe binnengalerij was geheel tot feestzaal ingericht; de vloer was over zijn geheele lengte en breedte met matten bedekt: langs de wanden stonden stoelen en banken, in de hoeken lagen tal van rustbedden en aan de zoldering brandden vrij helder eenige hanglampen. De zaal was geheel gevuld. Ik zag er hadji's met het witte kalotje op, pradjoerits in volle uniform, vreemdelingen uit Nanga en van elders — een heele bende kinderen dartelde en stoeide op de rustbedden. Overigens heerschte er een rustige rust, heelemaal geen bruiloftsstemming. Bij mijn verschijnen waren de tonen der muziek eensklaps verstomd. Ik kreeg een stoel op een mooi tapijtje midden in het gezelschap. Oude kennissen knoopten een praatje met mij aan over onze school in Nanga-Sedjiram, over die van Landjak, over de Christenen van de Oeloe Kapoeas, over den prijs van de rubber, enz., maar van een feest kon ik hoegenaamd niets merken. „Te drommel, vroeg ik ten laatste aan mijn buurman, is het hier bruiloft, ja of neen? En zoo ja, waar zijn dan bruid en bruidegom?"

„'t Is bruiloft mijnheer en het jonge paar is daar in de binnenvertrekken."

„Ajoh Boedjang, riep een ander, speel dan eens een stukje voor mijnheer."

Boedjang haalde zijn viool voor den dag, stemde en probeerde wel een half uur lang, — 't gaat van avond niet mijnheer, zei Boedjang, legde zijn viool naast zich neer en stak bedaard een sigaret aan.

Daarna werd er weer kalmpjes over alles en nog wat voortgepraat. De krant lezen is heel wat pleiziериger dan een Maleische bruiloft, dacht ik bij me

*) Overgenomen uit *Het Nieuws van den Dag voor Ned.-Indië.*

Van Vreemde Koloniën.

De groote gebeurtenis van de week is het beëindigen van de Fransch-Duitsche beraadslagingen over-en in verband met de Marokko-politiek.

Werd sedert een maand de vreedzame oplossing verwacht, de groote spanning waarin heel de wereld geruimen tijd heeft verkeerd, het telkens weer opduiken van verontrustende berichten, doet toch een zucht van verademing slaken bij het uitroepen van het „eindelijk!”

In de regeeringsverklaringen van 4 Nov. wordt voorop gezet dat de orde in Marokko niet kan worden gehandhaafd zonder het ingrijpen van een Eur. mogendheid, zooals bij het verdrag van Algeciras nog mogelijk was geacht. Frankrijk ging in afwijking van dit verdrag in Marokko over tot maatregelen, waardoor Duitschland 't moest herinneren aan Algeciras. De noodzakelijkheid tot ingrijpen en de belemmering tot ingrijpen daartegenover, dit noopte tot de onderhandelingen die tot het nieuwe verdrag geleid hebben.

De Fransche regeering zal de economische rechten van alle volken handhaven; de politiek der open deur blijven toepassen, de rechten en den werkkring der Marokk. Staatsbank waarborgen.

De Duitsche regeering zegt aan Frankrijk volle vrijheid toe tot herstel en handhaving van de orde en tot invoering van alle noodig geachte hervormingen in Marokko.

De behartiging der Marokk. belangen in het buitenland kan worden toevertrouwd aan Fransche consuls.

Tusschen de verschillende naties zal geen verschil worden gemaakt ten opzichte van inkomende rechten, belastingen van welken aard ook, tarieven voor spoorwegen en andere verkeersmiddelen, nòch in eenig ander opzicht.

Verder zijn vele maatregelen getroffen om in alles wat men het staatkundig en economisch bedrijf zou kunnen noemen, gelijkheid van kansen te waarborgen aan alle nationaliteiten.

Geschillen tusschen Fransche en Marokk. ambtenaren zullen aan consulaire of scheidsrechterlijke uitspraak worden onderworpen, in afwachting van een hervorming der rechtspraak.

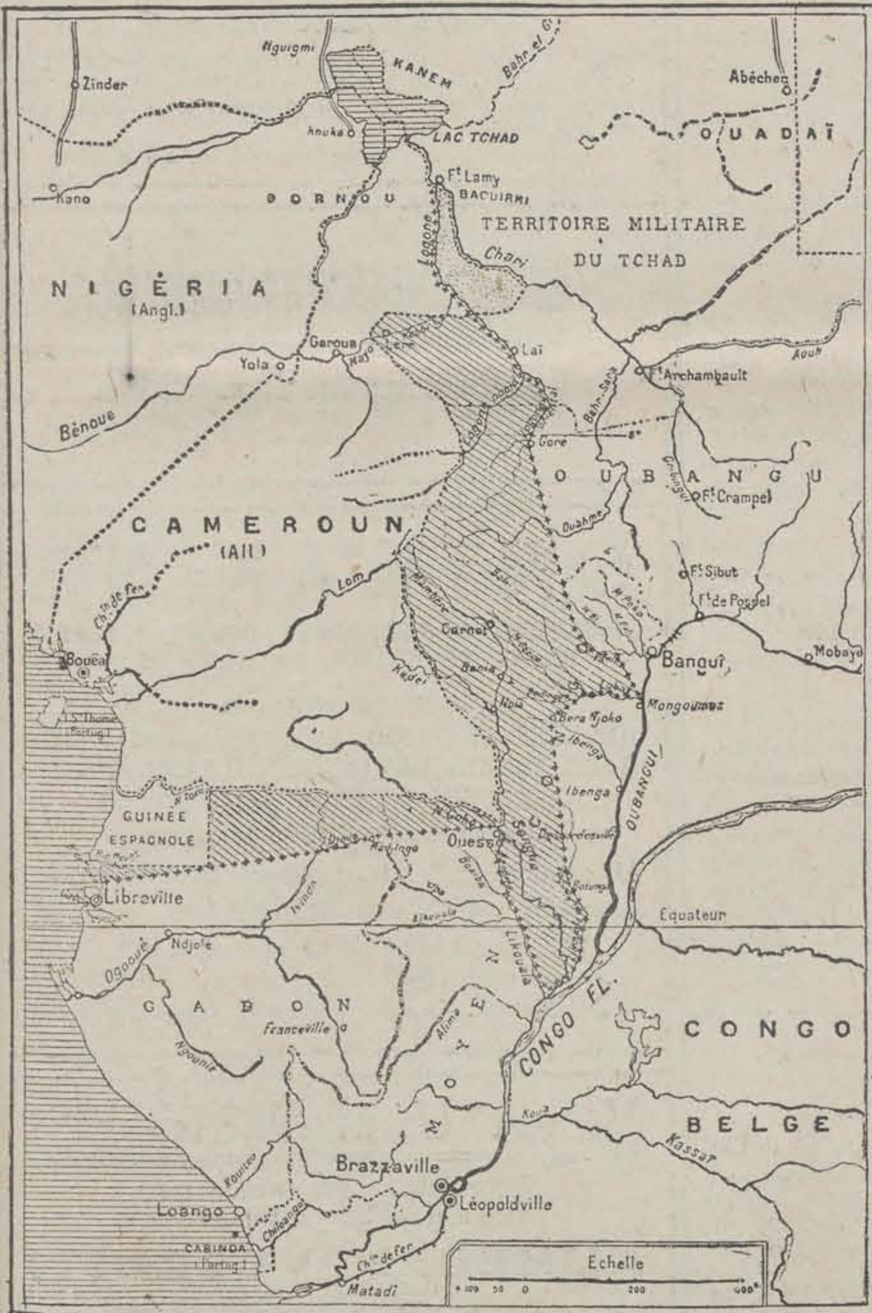
Door deze regeling is het protectoraat over Marokko als daadzaak erkend (Frankrijk spreekt nu al over zijn kolonie Marokko) en is verzekerd dat, in economischen zin, aan geen vreemde eenige bevoorrechting boven een ander gegeven mag worden.

In de Marokko-zaak zelf heeft Frankrijk alles gekregen wat het verlangen kon. Hierover is men het vrijwel algemeen eens.

Heeft Duitschland voor het toegeven op dit punt ook het tegenwicht ontvangen, dat daar tot erkentelijkheid over den afloop moet stemmen? De Duitsche pers is over het resultaat in dit opzicht slecht te spreken.

Daar ons welwillend de beschikking verleend wordt over een schetskaart, die in de Gazette de Hollande een overzicht heeft gegeven van de ruil en afstand bij Kameroen en in Kongo, meenen wij verder geen plaatsruimte te moeten afstaan aan een nadere omschrijving.

Duitschland wint een flinke lap gronds, maar over de waarde van 't land loopen de meeningen ver uit elkander.

-------- Anciennes frontières françaises · ••••••• Nouvelles frontières françaises · Parties cédées à l'Allemagne · Partie reçue de l'Allemagne.

zelven, en ik maakte aanstalten om naar mijn eenzaamheid in de Controleurswoning terug te keeren.

Wacht even mijnheer, zoo meteen komt er andere muziek. En na enkele oogenblikken werden een drietal instrumenten voor den dag gehaald, ietwat gelijkend op tamboerijns. Een hadji legde een groot muziekboek voor zich open, nam zijn instrument ter hand en met twee makkers bracht hij eenige nummers ten gehoore. De muziek was eentonig, de zang niet minder, maar toch zal het wel mooi geweest zijn, want nu en dan plooide zich het gelaat van den hadji tot een glimlach en ook het gezelschap maakte zich wel eens vroolijk. Toen de muzikanten zich handen en armen moe hadden geslagen, was ik moe van het zitten, moe van het luisteren en moe van verveling en zoo spoedig mogelijk pakte ik mijn biezen.

„Was de toean gisteravond ook op de bruiloft?” vroegen mijn roeiers den volgenden morgen. „Jawel, maar niet veel soeps hoor.” „Hoe is 't mogelijk mijnheer! Wij zijn er ook geweest en 't was wat mooi. Te middernacht was er zelfs bal masqué. Ik was dus te vroeg opgestapt naar het bleek. Maar geen nood! 's Middags kreeg ik een uitnoodiging om in den laten avond nogmaals ter bruiloft te verschijnen en om mij lekker te maken werd er bijgevoegd, dat er weer gemaskerd bal zijn zou.

Ik heb de uitnoodiging aangenomen en ik heb er geen spijt van gehad. Het was waarlijk de moeite waard. Bij mijn aankomst was het feest al in vollen gang. Een Europeaan en zijn dame, een Batang Loepas Dajak in nationaal costuum, een clown met een echt clownpak aan en een hert (allen verkleede en gemaskerde Maleiers) voerden verschillende opgewekte dansen uit en vertoonden ook een pantomine.

De koddige bewegingen van den clown, het natuurgetrouw gekieuw van het hert en diens kluchtige sprongen, deden de gasten het uitgieren van de pret.

Intusschen monsterde ik verschillende groepen en groepjes van menschen, of er ook ergens een spoor van bruid en bruidegom te vinden was, doch te vergeefs.

Totdat eindelijk de deur van een binnenvertrek werd geopend en het geheele gezelschap werd uitgenoodigd bij bruid en bruidegom zijn opwachting te maken. Zij zaten midden in het vertrek als op een troon: links en rechts waren de cadeaux opgestapeld.

Beiden in hun rijkste kleeren uitgedost, waren omringd door een stoet vrouwen, die der bruid allerlei kleine diensten bewezen: de eene veegde haar het zweet van het aangezicht, een tweede verfrischte haar met een waaier, een derde hield haar kleeren zorgvuldig in de plooien, nog een ander besprenkelde haar met eau de cologne, terwijl ten slotte een oude matrone er voor waakte, dat haar hoofd te veel overhelde, nòch voor nòch achter, nòch ter linker nòch ter rechter; bij de minste beweging was zij er bij om het hoofd weer de vereischte houding te geven. Intusschen begonnen de acteurs hun programma nog

BRITSCHE KOLONIËN.

Deze week aanvaardt het Br. koningspaar zijn reis naar Indië, waar het de keizerskroning zal vieren. Van Spitthead tot in volle zee zal een indrukwekkende vloot uitgeleide doen aan het vorstelijke vaartuig, de Medina.

***

Wij namen uit een correspondentie van de N. R. Ct. mededeelingen over van allertreurigste behandelingen van inboorlingen in Queensland. In het Avondblad van 1 November komt luitenant-kolonel Sir N. J. Moore, agent-generaal van West-Australië te Londen, tegen de beschuldigingen op. Hij wijst op tal van wettelijke maatregelen uitgevaardigd ter bescherming van den inboorling in West-Australië.

Hoezeer wij ook hopen, dat moge blijken het onjuiste der voorstelling van den correspondent in de N. R. Ct., vooralsnog moeten wij het eens zijn met de aanteekening van de redactie, dat hetgeen Sir Moore zegt betrekking heeft op West-Australië, en dus niets te niet doet wat over Queensland geschreven is, en waarover ook in het Parlement dikwijls klachten zijn geuit.

***

Het gerucht, dat de Unieregeering van Z-Afrika een eigen koopvaardijvloot wil in het leven roepen, schijnt vaster vorm aan te nemen. De regeering wil beletten dat bepaalde scheepvaartmaatschappijen de vrachtprijzen hoog kunnen houden. Zij zou in Engeland aan het onderzoeken zijn wat het bouwen van zeven schepen kost, waarvoor zij op een maximum van 3½ millioen pond rekent. Toont de Union-Castle lijn, wier tegenwoordig contract in September 1912 afloopt, zich bereid om gunstiger voorwaarden te stellen, of biedt een andere maatschappij deze aan, dan zal de eigen vloot vermoedelijk nog wel uitblijven.

FRANSCHE KOLONIËN.

De vorige week gaven wij een blik op de decreten, die de bestuursreorganisatie van Indochina, regelen. Wij willen nu nog even nader ingaan op de beteekenis ervan.

Twee hoofdgedachten beheerschen de regeling. De eene is: een kolonie, een nieuw land, dat te vormen, organiseeren, ontwikkelen is volgens zijn eigen aanleg en middelen, kan niet geregeerd, geleid, bestuurd worden door het moederland. De tweede zegt dat het bestuur van Indochina zelf zóó gedecentraliseerd moet zijn, dat de Gouverneur-Generaal zich geheel kan wijden aan zijn eigen taak, van hooge leiding en hoog toezicht, en zóó, dat elk der hoofdbestuurders van de landen, die samen de Indochineesche Unie uitmaken, de noodige macht wordt overgedragen om alle bestuursdaden onbelemmerd te verrichten.

Wat het eerste punt betreft, de bevoegdheid van den Gouv.-Generaal en zijn vrijheid van handelen ten opzichte van het moederland, geven de decreten niet veel nieuws; de tekst is nog vrijwel dezelfde, die reeds in 1891 werd vastgesteld. Dit is zeker een teleurstelling voor hen, die herhaaldelijk hebben bepleit, dat wat in deze voorschriften is uitgedrukt, uitstekend is, doch dat het departement te Parijs er zich niet aan heeft gehouden, zoodat van de bureaux in het moederlaan uit een ongewenschte overheersching is blijven bestaan. Nu de overigens goede tekst ongewijzigd is gebleven, vreezen zij ook een ongewijzigd niet naleven ervan. Veranderd is ten deze de overdracht van het centraal gezag op den Gouv.-Generaal voor de goedkeuring van het budget der Unie en het recht tot vernietigen van de stemmingen van den Kolonialen Raad.

Van meer gewicht zijn de veranderingen voor het inwendig bestuur.

Het stelsel van Doumer, dat het geheele bestuur grondde op een centralisatie, die vrijwel alles deed uitgaan van- en deed terecht komen in het kantoor van den Gouv.-Generaal, kan zijn nut gehad hebben, maar het heeft zich nu in elk geval uitgeleefd en overleefd.

De rapporteur van den Senaat, de heer Gervais, had bij mijn beoordeeling van het budget voor de koloniën over 1911 reeds duidelijk doen uitkomen hoe dat stelsel tot vertraging leidde van de afdoening van de zaken, en vooral wees hij op het euvel dat het personeel der algemeene diensten in de verschillende samenstellende deelen van het gebied onafhankelijk was van de vertegenwoordigers van de politieke macht, waardoor de eenheid van de overheid gebroken was.

De decreten van 20 Oct. 1911 willen in dit gebrek voorzien. De verschillende landen van de Indo-china-Unie krijgen administratieve autonomie, de hoogste autoriteit vertegenwoordigt voor alle zaken en doorloopend den Gouv.-Generaal en staat boven alle ambtenaren. Decentralisatie van gezag dus in de Unie, met verzekering van voldoende samenwerking toch van en voor het geheel.

Is deze reorganisatie eenmaal in vorm toegepast en in wezen doorgedrongen, dan zal zij zonder twijfel zeer ten goede komen aan de gemeenschap, gevormd door Tonkin, Annam, Cochinchina, Cambodja en Laos.

TRIPOLI.

Heeft de politiek van Italië getoond, hoe daar het geloof voorzit dat de brutale de halve wereld heeft, de regeering blijft op de waarheid daarvan blijbaar vertrouwen. Niettegenstaande het wapensucces der Italianen taant, niettegenstaande de door hen bezette kuststrook bedenkelijk is ingekrompen, niettegenstaande de inboorlingen onverzoenlijker tegenover hen staan dan ooit, decreteert de Italiaansche regeering de inlijving van geheel Tripoli!!!

INGEZONDEN.

Slecht voorbereidend Onderwijs.

„Op het laatste toelatingsexamen voor de in-„landsche kweekschool te Bandoeng boden zich „ongeveer 240 candidaten aan, waarvan slechts „18 konden geplaatst worden. Dit wijst op een „buitensporig gebrek aan (de) kweekscholen."

Dit zonderlinge bericht uit het Bat. Nieuwsblad is in de Hollandsche dagbladen, zonder commentaar, overgenomen.

---

eens af te werken, de heer en zijn dame openden den dans, daarna wilde de Batang Loeper zijn bedrevenheid toonen, maar óf wel met opzet, of wel ten gevolge der slechte begeleiding op den gong, het wilde hem niet lukken en met echte Dajaksche verlegenheid droop hij af, het hert kieuwde dat het een aard had, de potsenmaker was onvermoeid, en de vreugd steeg ten top toen ten slotte de Controleur en zijn echtgenoote (ook weer verkleede Maleiers) het jonge paar zijn opwachting kwam maken. Slechts eenmaal viel de Controleur uit zijn rol toen een harmonicaspeler valsche tonen aan zijn instrument ontlokte. Woest drong hij door de menigte henen om den muzikant een hartig lesje te geven.

Onderwijl bewonderde ik en beklaagde tegelijk bruid en bruidegom, die bij de algemeene pret een hoogen ernst moesten bewaren. Geen spier van hun gelaat vertrok, geen enkele beweging verried, dat zij de voorstelling der spelers mooi vonden. Meer dan een uur zaten ze daar bewegingloos aan beelden gelijk.

Bij het vertrek van den pseudo-Controleur en echtgenoote verlieten ook de meeste gasten het huis. De bruiloft was afgeloopen. Op weg naar mijn nachtverblijf, zag ik den clown nog in costuum druk bezig aan het uitdraaien der straatlantaarns.

En nu aan het slot van dit schrijven een enkele opmerking. De Maleiers van Borneo, vooral die van het binnenland, staan ongunstig bekend. En met reden. Zij zijn nog erg onbeschaafd en zeer zedeloos. Zij zijn de bedervers, de onderdrukkers en uitzugers der Inlandsche bevolking, de Dajaks. Slechts noodgedwongen onderwerpen zij zich aan het Nederlandsch gezag en laten, velen hunner althans, geen gelegenheid voorbijgaan om dat gezag te ondermijnen. Hun Opperheer is de Sultan van Turkije en onze geëerbiedigde koningin is zijn vazal, die hem jaarlijks schatten brengen moet. Ook op ons terrein ontmoeten wij ze niet zelden als tegenstanders. Ze bezwalken onzen goeden naam en trachten de Dajaks wantrouwen tegen ons in te boezemen. Maar juist omdat ik de Maleiers slechts ken van hunne slechte zijde, was me deze bruiloft een groote verrassing.

Een massa mannen, vrouwen en kinderen bij elkander, genietend een groote, onschuldige pret — geen enkel onkiesch woord, geen enkele laakbare handeling. Mag ik hieruit niet met reden de gevolgtrekking maken, dat het huwelijk ook voor den onbeschaafden mensch een heilige zaak is?

Nog iets. Ondanks de drukkende warmte, ondanks het vermoeiend dansen, werd er den geheelen avond niets anders gedronken dan zuiver water. Een bewijs, dat alcohol niet noodig is om den mensch in feestelijke stemming te brengen en te houden.

Waarom is het voorbereidend onderwijs zoo slecht? Omdat er slechts 18 candidaten van de 240 op de kweekschool te Bandoeng konden geplaatst worden? Wijst dat op een gebrek aan kweekscholen en wil de berichtgever daarmee zeggen, dat het aantal kweekscholen zich behoort te schikken naar het aantal candidaten, dat zich voor toelating aanbiedt?

De kweekelingen op de kweekscholen voor Inl. onderwijzers genieten gratis onderwijs, hebben elk een gemeubileerde kamer in het internaat en ontvangen een maandelijksch traktement van *f* 12 tot *f* 15. Kweekeling is daarom een zeer gewenscht „baantje" voor jongelieden, grootendeels kinderen van „kleine luyden". Geen wonder, dat het storm loopt voor de toelating tot de kweekscholen en dat rijp en groen zich aanbiedt „op hoop van zegen". H.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Acclimatisatie van blanken in de tropen.

Bij de vele stemmen die in den laatsten tijd over dit onderwerp zijn opgegaan, heeft zich een nieuwe gevoegd.

Is men over het algemeen overtuigd van de onwaarschijnlijkheid van het acclimatiseeren en de instandhouding van het blonde ras in tropische landen, in het jongste nummer van de Vragen van den Dag blijkt Albertine Lens een andere meening te zijn toegedaan. En haalt om die meening te staven verschillende voorbeelden aan, o.a. om ons te bepalen tot de eigen koloniën, ook Curaçao.

A. Lens schrijft daarvan: „Toen ik voor eenige jaren gedurende een achttal maanden op Curaçao verblijf mocht houden, viel het mij op, hoe daar een krachtige blonde bevolking leeft, waarvan de meeste families zich reeds in de 18e en in het begin van de 19e eeuw op dit eiland gevestigd hebben. Het zijn physiek flink ontwikkelde menschen, meestal groot en slank van lichaamsbouw, die talrijke gezinnen vormen. Ook het groote aantal hoogbejaarden onder de blanken trok mijn aandacht. Uit betrouwbare medische informatie bleek mij, dat de blanke bevolking hier, evenmin als op het eiland Saba, door tropeninvloed gedegenereerd was."

De Indische Gids.

De Indische Gids van November bevat verschillende, zeer belangrijke artikelen, als: Overheerschers en overheerschten, door F. W. A. L. de Nijs. — De veiligheid van personen en goederen op Java en de noodzakelijkheid eener systematische politiereorganisatie, door J. C. Lamster. — De welvaart in Indië, door Boeka. — Ontfermt u hunner! door Ph. Delord; vertaald door Mevr. N. van Kol. (Handelt over verpleging van melaatschen op Maré, een der eilanden van de Loyalty-groep, Stillen Oceaan). — De reorganisatie van het bestuurswezen in Nederl.-Indië. — Het welslagen van coöperatieve credietvereenigingen in Britsch-Indië. — Het Rhijnsche Zendingsgenootschap op Sumatra. — Eenige grepen uit het verslag der Javasche Bank over het 73e boekjaar. — Debiet van djatihout en staatsaankap. Verder: Maandelijksche revue van brochures en van tijdschrift- en dagblad-artikelen. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Handel en Zending.

In de Nederlandsche Zendingsbode van 3 dezer schrijft de heer W. F. C. van Helsdingen een artikel, waarin hij verschillende bezwaren weerlegt, welke zijn ingebracht tegen het denkbeeld om den Handel aan de Zending dienstbaar te maken. Na het slot zegt de schr. te zijn overtuigd, dat de zaak slagen kan „met Gods hulp, mits flink aangepakt, mits we mannen hebben van sta-vast, mits we geld hebben daarbij."

Gedroogde pisang.

In No. 23 der Korte berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel komt een bericht voor van den Amerikaanschen consul te Port Antonio, Jamaica, over gedroogde pisangs, die onder den naam „Banana figs" op de markt komen. Het luidt als volgt:

„Vijf jaar geleden werd er in St. Mary een proef genomen met drogen van bananen, die onder den naam „Banana figs" op de markt werden gebracht. Die proefneming was in alle opzichten een succes, zoodat langzamerhand een groote fabriek gebouwd is, terwijl jaarlijks 12 pCt. dividend wordt uitgekeerd.

De pisangs worden door middel van heete lucht gedroogd, hoe dat proces precies verloopt, wordt geheim gehouden. De vruchten worden gedroogd wanneer ze geheel rijp zijn. In 1909 werd geëxporteerd voor een waarde van 5337 Doll., waarvan naar Duitschland 2435 Doll, Engeland 2017 Doll., Nederland 881 Doll. In 1910 werd geëxporteerd voor een waarde van 9812 Doll., waarvan naar Duitschland voor 4868 Doll., Engeland 3525 Doll., Nederland 522 Doll., enz.

Behalve deze „vijgen" wordt als nevenproduct ook meel gemaakt, waarnaar evenwel niet zoo'n groote vraag bestaat."

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 44: De beteekenis van den wildhoutbosschen uit een oogpunt van houtproductie. Voordracht, door H. J. Kerbert. — Vezelcongres te Soerabaja. Literatuurberichten, bewerkt onder toezicht van Dr. J. Dekker (vervolg). — De toekomst der rubberkultuur in den Congo. — Rubberkultuur in de Gefereerde Maleische Staten. — Kultuurberichten. (Rietbranden op Java. — Een theemarkt te Batavia. — Theekultuur op Sumatra. — Herleving der Indigokultuur. — Uitvoer van gintjoepitten van Java. — Klapperkultuur op Borneo. — De cacaooogst in Suriname. Enz.) — Kleine mededeelingen. (Het Koloniaal Instituut te Amsterdam. — Vlechtindustrie op Curaçao. Enz.). — Financiëele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Koninginnedag te Bima.

Dat ook op Bima, een der vier vorstendommetjes waaruit het eiland Soembawa bestaat, de verjaardag van H. M. de Koningin niet onopgemerkt voorbijgaat, moge blijken, uit het volgende artikeltje dat met eenige, niet zeer goed geslaagde, kiekjes is opgenomen in het Weekblad voor Indië, No. 24.

Elke vreemdeling zal op den 31en Augustus kunnen zien, dat er te Bima iets bijzonders aan de hand is. Reeds een paar maanden van te voren had zich, daartoe uitgenoodigd door den civiel-gezaghebber, eene commissie gevormd tot regeling der volksfeesten. Behalve het altijd weerkeerende spriet- en zakloopen, mastklimmen, enz., zou het glanspunt zijn een wedren en als slot een vossenjacht. Prachtprijzen waren aangekocht om te watertanden.

Voor dag en dauw was heel Bima op de been en spoedde zich naar het feestterrein, het pleintje voor de woning van Z. H. den sultan. Tegen acht uur kwam de stoet schoolkinderen, twee aan twee, allen voorzien van wapperende oranjevaantjes of vlaggen. Spoedig werd het feest geopend en al heel gauw waren de wedstrijden in vollen gang.

Tegen den middag begonnen de rennen. Ook hier was de deelneming en animo groot. Er waren prachtbeesten onder en uitstekende renners. Paarden van Flores en Sandelwoods (paarden van Soemba) hebben meegedaan, maar een Bimanees, een vurige vos die gezien mocht worden, is met den eersten prijs gaan strijken. Bijzonder goed geslaagd konden de rennen heeten, evenals de vossenjacht; kranige ruiters die Bimaneezen.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 24 (voor zoover op Indië betrekking hebbend): De manoeuvres en de humaniteit door M. van Geuns. — De nieuwe locomotieven der S.S. (met afb.) — Koninginnedag te Bima (zie boven). — Noerani. Uit het leven eener Sumatraansche (vervolg), door W. K. van Daalen.

Indologenblad.

No. 2 van den derden jaargang van het Indologenblad bevat eenige opstellen die werkelijk verdienen onder meer algemeene aandacht te worden gebracht.

Het eerste is getiteld: Het Koloniaal Instituut te Amsterdam en de toekomstige opleiding der Ambtenaren van den algemeenen bestuursdienst in Nederlandsch-Indië.

In verband met de aanstaande bestuursorganisatie bepleit de schrijver de oprichting van een eigen Indologische Hoogeschool, met een eigen corps hoogleeraren, welke hij, hoewel ongaarne willende scheiden „van de oude, ons dierbaar geworden Sleutelstad", zou willen gevestigd zien in Amsterdam, in de nabijheid van het op te richten Koloniaal Instituut.

Vervolgens bevat dit Nr.: „Iets over grondbezit van den Inlander"; het vervolg der voordracht van Prof. Snouck Hurgronje over „De Islam en de beschaving"; idem van Prof. Carpentier Alting over: „Hedendaagsche beschouwingen over strafrecht en straf. — Eindelijk geven de heeren B. J. Haga en J. R. van Beusekom hunne beschouwingen ten beste over het in het vorig nummer door den heer Vergouwen behandelde onderwerp: „Sluit naturalisatie van den Inlander zijn opneming in de klasse der Europeanen in?"

Een werk over Sumatra.

De onderzoekingsreiziger Alfred Maass is voor hen die de literatuur over Sumatra volgen geen onbekende. Behalve een aantal tijdschrift-artikelen, publiceerde hij reeds een tweetal afzonderlijke geschriften

over door hem bereisde gedeelten van Sumatra en het nabijgelegen eiland Mentawei.

Thans is opnieuw een werk (of juister gezegd het eerste gedeelte daarvan) van zijn hand verschenen, evenals de vorige in de Duitsche taal gedrukt, dat zonder overdrijving een prachtuitgave genoemd mag worden.

De titel luidt: Durch Zentral-Sumatra, von Alfred Maass. I. Band. 1 Teil: Reisebericht. Erlebenisse, Funde, geschichtliche Ruckblicke. II Teil: Die Ethnographie der Kuantan- und Kamparländer. (Berlin Wilhelm Süsserott).

Het boek telt 746 roy. 8o gedrukte bladzijden, een kaart van Centraal-Sumatra, honderden illustraties tusschen den tekst, drie photogravuren en een aantal fraai gekleurde platen.

Hun, die met den inhoud willen kennis maken, deelen wij mede dat het boek, grootendeels resultaat van eigen onderzoek, o.a. te raadplegen is in de Koloniale Bibliotheek, Van Galenstraat alhier.

Twee publicaties over rijst.

Reeds eenigen tijd geleden bestond het voornemen een monographie te publiceeren over de rijstplant en haar cultuur op Java. Hierin zou niet alleen een beschrijving dezer cultuurplant zelve en harer cultuurmethoden worden opgenomen, maar ook een beschrijving der grondsoorten voor deze cultuur op Java gebruikt, de ziekten en plagen der rijstplant en een overzicht van den grond en het irrigatiewater in samenhang met de rijstcultuur.

De bewerking zou geschieden door de ambtenaren verbonden aan het Proefstation voor Rijst met medewerking van anderen. Door verschillende omstandigheden kon tot dusverre aan de uitvoering van bovenstaand plan in zijn geheel nog geen gevolg gegeven worden. Teneinde echter niet langer te wachten met de publicatie van die gedeelten der monographie welke reeds gereed zijn, zullen deze als afzonderlijke mededeelingen verschijnen onder een algemeenen titel „de Rijstplant".

Terwijl we dit ontleenen aan een voorbericht van den Chef van genoemd Proefstation voor Rijst, deelen we mede, dat van bedoelde publicatie, thans twee Nrs. zijn uitgegeven bij Kolff & Co., te Batavia, namelijk:

I. Eene anatomische beschrijving der rijstplant door Dr. J. van Breda de Haan; en

II. Rijstcultuur op Java. Korte beschrijving der rijstcultuur van de Inlandsche bevolking op Java, door H. C. H. de Bie.

***

Tenslotte zij de aandacht gevestigd op de volgende uitgaven van recenten datum:

Verslag omtrent den Post-, telegraaf- en telefoondienst in Ned.-Indië over het jaar 1910. Batavia, Drukkerij Papyrus.

Neerlands Indië. Land en Volk, enz. Afl. 15. (Bijdragen van de heeren C. J. Hasselman en E. Moresco). Amsterdam, Uitg.-Mij. „Elsevier".

Die gesundheitlichen Verhältnisse unter der Bevölkerung von Silindung in Sumatra. Eine Studie von Dr. J. Schreiber. Harlem, Erven F. Bohn. (Uitgave van het Bataksch Instituut. No. 5.)

Van 't oude Samarang en 't verjongde Semarang. Historisch-ethnographische schets, door A. H. Plas (vervolg). Eigen Haard. 4 Nov. 1911.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscour.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 11 Oct. 1911.
De Locomotief t/m 10 Oct.
Het Soer. Handelsblad t/m idem.
De Sumatrapost t/m 11 Oct.
De Sumatrabode t/m 12 Oct.
Tjahaja Sumatra t/m 12 Oct.
De Indische Mercuur no. 45.
Weekblad voor Indië no. 25.
Handelsberichten v/h Min. van Landbouw.
Kort verslag 2de Kamer S-G.
De Banier no. 40.
De economische en financieele toestand der kolonie Suriname; Rapport der Commissie benoemd bij besluit van Z. E. den Minister van Koloniën van 11 Maart 1911, Afd. B, no. 56.
Onze Oost no. 26.
Bat. Handelsblad t/m 11 Oct. 1911.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

De **maandelijksche samenkomst** van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging en de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op *Donderdag* den *16den November* 1911, 's avonds ten **8½ ure,** *Heulstraat 17, den Haag.*

Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 6 Oct. 1911. No. 80.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Benoemd: tot tijdelijk civiel gezaghebber te Bawean A. M. Snouck Hurgronje.

Toegevoegd: aan den ass.-resident van Grobogan G. Birnie.

Geplaatst: te Fort de Kock de onderw. F. Soukes en de onderwijzeres mej. M. Elzas.

Benoemd: tot onderwijzer te Padang A. Lalleman; tot hulponderwijzeres te Buitenzorg mej. A. J. C. van Blokhuizen.

Militair Departement.

Bevorderd: tot kapitein der inf. de 1e luits. C. R. Ruempol en A. J. P. J. Vogel.

Overgeplaatst: naar Willem I de 1e luit.-kwart.-meester E. J. Kools; naar Semarang de 2e id. M. H. Schaafsma; naar Padang de kapt.-int. L. Lingen; naar Makasser de kapt.-kwartierm. W. J. H. v. d. Poel; naar Batavia de 1e luit.-kwartiermeester J. R. Frank; naar Soerabaja de id. H. J. J. Renier; naar Bandoeng de kapt.-int. A. R. H. Braun en de 1e luit.-kwartierm. F. de Bakker.

Uit de Javasche Courant van 10 Oct. 1911. No. 81.

Civiel Departement.

Verleend: zes maanden verlof aan Mr. H. J. Boswijk.

Ontslagen: op verzoek eervol de hoofdingenieur J. F. P. Richter; de posthouder L. L. Kneefel.

Benoemd: tot adjunct-adviseur voor de bestuurszaken der Buitenbezittingen Mr. J. C. Kielstra; tot posthouder der Soela-eilanden S. Kneefel; tot onderwijzer 1e kl. J. J. A. Kieviets; tot kantoorchef 3e kl. L. A. A. Lang.

Belast: met de waarneming der betrekking van adj.-inspecteur voor de landelijke inkomsten M. H. Doornik.

Benoemd: tot onderwijzer te Madioen V. F. Goossens; te Maros A. du Saar; te Ngandjoek L. A. J. van de Poel; te Batavia B. J. Nijman; tot ambtenaar 4e kl. der in- en uitvoerrechten L. L. M. van Waijenburg en geplaatst te Batavia; tot 1en klerk te Salatiga J. L. Lapse.

Militair Departement.

Verleend: 1 jaar verlof aan den kapitein der inf. A. Tetenburg en C. A. J. de Bruïne; 11 maanden aan den 1en luit. der inf. J. H. van Temmen.

Ontslagen: op verzoek eervol de 2e luit.-magazijnmeester F. Speulman.

Benoemd: tot 2en commies G. W. Snel.

Geplaatst: bij het 12e bat. de majoor J. H. C. Munter; resp. bij het 2e, 5e en 10e bat. de 2e luits. A. A. G. Feuilletau de Bruijn, J. J. Pasman en P. A. Cox.

Overgeplaatst: naar Batavia de 1e luit. E. L. A. Becker; naar de garn.-compagnie van Sum. Oostkust de 2e luit. A. Slager; naar Meester-Cornelis de 1e luit. G. P. Hoekman; naar Batavia de 1e luit. der art. J. C. Hageman; naar Batoe-Djadjor de id. F. K. van den Berg.

ADVERTENTIËN.

Haagsche Philatelisten-Vereeniging

OPGERICHT 17 APRIL 1897

Erkend bij Kon. Besl. van 20 April 1903, No. 58, Staatscourant No. 110

De Vereeniging stelt zich ten doel:
1o. De bevordering der postzegelkunde in het algemeen;
2o. Het verzamelen van postzegels en poststukken tusschen hare leden te bevorderen en te vergemakkelijken.

In het bijzonder tracht zij dit te doen door:
a) het doen circuleeren van koopboekjes, samengesteld door hare leden;
b) het uitgeven van een tijdschrift;
c) het vormen van een bibliotheek;
d) het doen circuleeren van tijdschriften;
e) het houden van verlotingen;
f) het houden van bijeenkomsten.

Alle verdere inlichtingen worden verstrekt door den Secretaris-Penningmeester

TH. H. KLINKHAMER - Joan Maetsuyckerstraat 28.

AUG. SAVELKOUL,
v/h. J. VAXELAIRE & CIE.,
BATAVIA, AMSTERDAM, SEMARANG, SOERABAYA.

SPECIAAL ADRES voor

Indische Uitrustingen

EN

HEERENKLEEDING naar maat.

Voor inlichtingen of aanvragen wende men zich alleen tot mijn firma te *Amsterdam*, daar ik in Nederland geen filialen of vertegenw. heb.

VACANT

VACANT

N.V. ELECTRISCHE DRUKKERIJ
LUCTOR ET EMERGO
:: 's-GRAVENHAGE ::
AMALIA VAN SOLMSSTRAAT No. 2—4

:: ELEMENTEN DER :: PRACTISCHE ASTROLOGIE

DOOR

A. E. THIERENS

Dit werk van circa 13 vel druks zal bevatten hetgeen in cursus-vorm te Den Haag, Arnhem en Nijmegen (1910-1911) werd behandeld, en zal ook in den vervolge door den schrijver als leiddraad bij cursussen worden gebruikt.

Het tracht een schets te geven van de *logische grondslagen*, waarop de *practische astrologie* berust.

Het werk wordt uitsluitend gebonden in den handel gebracht.

Prijs . . f 4.50

Uitvoerig prospectus wordt op aanvraag gaarne toegezonden

Van denzelfden schrijver verschenen in 1910:

Theosofie, de Theos. Vereeniging en de Theos. Beweging, 50 pag. 8° royaal	ing. *f* 0.25 / geb. „ 0.65
Drie Opstellen over Karaktervorming en Opvoeding, 100 pag. 8° kl. med. . .	ing. „ 0.50 / geb. „ 0.80

DE NIEUWE GIDS

[MEDE NIEUWE SERIE VAN DE TWINTIGSTE EEUW EN HET TWEE-MAANDELIJKSCH TIJDSCHRIFT]

MAANDSCHRIFT VOOR LETTEREN, KUNST, WETENSCHAP EN WIJSBEGEERTE ∴ ∴ ∴

ONDER REDACTIE VAN: Dr. A. ALETRINO, Dr. H. J. BOEKEN, LODEWIJK VAN DEYSSEL, Mr. FRANS ERENS, WILLEM KLOOS, JAC. VAN LOOY, FRANS NETSCHER ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴

UITGAVE N. V. ELECTR. DRUKKERIJ „LUCTOR ET EMERGO"
DEN HAAG :: AMALIA VAN SOLMSSTR. 2-4 :: TELEPH. 4424

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch. — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op ....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Een geg. korporaal konstabel K. N. M. voor huisbewaarder, bureauknecht, geldinkasseeren, enz.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 46. Donderdag 16 November 1911. IIde Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

„Door Duisternis tot Licht".

Deze titel zal sinds de laatste maanden bij velen, zoowel hier als in Indië bekend zijn als die van een mooi boek, dat Mr. J. H. Abendanon bij de firma Van Dorp & Co. deed uitgeven, bevattende de brieven van wijlen Raden Adjeng Kartini aan hare Europeesche vrienden gericht, vol gevoelige gedachten over en voor het Javaansche volk.

Reeds dadelijk na de verschijning werd in Het Weekblad met warmte de aandacht gevestigd op dit werk, en gaarne komen wij er nu hier nog eens op terug, ook om met genoegen te vermelden, dat het allerwege door de pers hier en in Indië in waardeerende woorden is aanbevolen.

Zoo ontvingen wij in hartelijken dank van den schrijver, Mr. C. Th. van Deventer, een overdruk van zijn artikel in De Gids van Sept. j.l., getiteld „Kartini", waarin hij als slot o. m. zegt:

„De bedoeling, die mr. Abendanon met deze belangrijke uitgave had, was niet om enkel een platonische bewondering voor het nobel streven van het jonge meisje te kweeken, maar ook om die bewondering zich te doen uiten in een daad: de oprichting van een kost- en dagschool voor dochters van Inlandsche Hoofden, zooals Kartini zich die gedacht had. De baten der uitgave worden bestemd voor die *Raden Adjeng Kartini-school,* „waarvan" men met vreugde vernemen zal, reeds „de eerste financieele steen gelegd is".

De verwezenlijking mogelijk maken van Kartini's zoo goed gedachten en zoo diep doorvoelden lievelingswensch is inderdaad wel het minste, dat Nederland doen kan om den tol van zijn erkentelijkheid jegens deze Javaansche te betalen. Want nog nooit werd op zoo treffende en zoo boven alle mogelijkheid van verdenking verheven wijze de groote beteekenis der Nederlandsche cultuur voor Insulinde in 't licht gesteld als door Kartini geschiedde in menigen brief en in haar nota over de volksontwikkeling. Nederlanders, die twijfelen mochten of onze beschaving en onze taal nog een roeping te vervullen hebben, kunnen door haar van dien twijfel worden genezen. Tevens overwon zij door haar voorbeeld op schitterende wijze elken twijfel, die nog mocht bestaan omtrent de vatbaarheid van den Inlandschen geest en het Inlandsche gemoed voor een rijke ontwikkeling. De Engelschen zeggen, dat drie generaties vereischt worden om een gentleman te maken, hier ziet men reeds in het tweede geslacht het heerlijke product eener kruising van Javaansche en Nederlandsche cultuur! En men hale niet ongeloovig de schouders op met een: „uitzonderingsgevallen bewijzen niets". Superieure geesten als Kartini zijn altijd uitzonderingen. Maar dat zulk een uitzondering aan het licht kwam, nadat op zoo beperkte schaal en gedurende zoo korten tijd „beschavingsproeven" werden genomen, mag dan toch wel als een bewijs gelden van de zeldzame begaafdheid van het ras en van zijn vatbaarheid voor de associatie zijner cultuur aan de onze.

....

Het is boven allen twijfel gesteld, dat de opleiding van Inlandsche meisjes tot beschaafde, degelijke, verstandige menschen een van de kostbaarste geschenken is, die wij aan Insulinde zouden kunnen aanbieden!

Moge dan de meisjesschool, die Mr. Abendanon reeds met Kartini's geëerden naam heeft gedoopt, spoedig verrijzen.

....

Eén factor, ter verzekering dat het onderwijs aan die school voor inlandsche meisjes aan zijn bestemming zal beantwoorden, is alvast aanwezig: het bestaan van een leer- en leesboek, dat voor de leerlingen der hoogste klassen een bron van bezieling en opvoedende kracht kan zijn. Het is het boek van Kartini-zelve. Er staat daarin niets, dat een meisje tusschen de 16 en 18 jaar niet zou mogen lezen en er staat daarentegen van alles in, dat zulk een meisje kan stichten en verheffen, dat haar geest verrijken, haar gemoed veredelen, haar wilskracht versterken, haar karakter vormen zal. De omstandigheid, dat dit boek geschreven werd door een landgenoote, zal eensdeels sympathie en bewondering wekken, anderdeels zelfvertrouwen schenken. Zelfs de foutjes, die er in voorkomen, geven het paedagogische waarde: men zij vooral op zijn hoede voor die moeilijkheden der Nederlandsche taal, die zelfs Kartini niet altijd de baas was!

Overigens zal voor de toekomstige *Raden Adjeng Kartini-school* wel geen betere wensch kunnen worden geuit, dan dat zij tal van leerlingen kweeke, die, bezield met Kartini's geest, als dochters, zusters, echtgenooten en moeders, zullen mede-arbeiden aan het groote doel: de verheffing der inlandsche samenleving."

***

Mevrouw H. M. Bakhuizen v. d. Brink, geb. Raedt van Oldenbarnevelt, schrijft in de jongste November-aflevering van Nieuw Vrouwenleven o. a.:

„Zóó mooi is dit boek, zóó bijzonder deze eenvoudige vrouw met „'t gouden hart", dat geen Europeesche van opvoeding, van geboorte, bij het beluisteren dier gedachten, bij eene naarstige lezing der brieven, zich zal gevoelen als in tegenwoordigheid eener mindere zuster, integendeel!

En door het geheele boek heen, wat ons steeds blijft bekoren, dat zijn die uiterst fijne vormen, den Inlandschen aristocraten eigen, dat hoofdsche, die deferentie jegens haren vader vooral, die haar deden slingeren tusschen doen en laten, en hare idealen beteugelen, zoodra zij bemerkte, dat de verwezenlijking harer wenschen, haren familieleden, vooral haren vader, te veel pijn zou doen.

Wijlen de Regent van Japara, Raden Mas Adipati Ario Sosrodiningrat, was 'n verlicht man, den Europeanen, de Westersche begrippen in het algemeen ten zeerste toegedaan, maar toch, in veel ook nog de Javaan van ouden stempel, die zijn kind, dat hem lief was, niet alles durfde toestaan, haar niet alle tradities van zeden en gewoonten wilde doen afleggen.

Beiden lijden zij, de vader en de dochter, en mooi is bv. op blz. 192—232 en 332, hoe de vader, de Javaansche aristocraat, dien ik mij denk, breed neergezeten in die groote, ruime kaboepaten, waarin steeds een gedempt licht, en zijne hoogbegaafde dochter voor hem op den grond gezeten, in die zoo soepele en deemoedige houding, hem aanziende met hare groote, zielvolle oogen, verrukt over het toegestane, maar één en al aandoening, niet bij machte iets te doen of te zeggen; slechts spreken beiden de taal hunner zielvolle oogen.

Zij, die Indië kennen en het liefhebben, — zich herinneren die mooie ruimten, die kaboepatens met hun voornamen eenvoud, zullen zich die scènes uit het boek, als bijzonder belicht, voor oogen kunnen stellen.

Vergun mij een der fraaiste bladzijden af te schrijven: bl. 292.

> Ik heb mijn vader innig lief, dat weet u, maar vaders liefde voor ons is nòg grooter. Ik was zoo spoedig ongeduldig, kregelig, in één woord: „humeurig"; hoe geduldig verdroeg mijn best vadertje al mijne nukken! Nooit hoorde ik een hard of bitter woord, altijd is vader even lief en zacht! Zoo uit alles voel ik zijn oneindige liefde! Toen eenigen tijd geleden ik aandrong op het spoedig beëindigen van onze zaak, zag ik zijn treurig kijkende oogen vragen wilden: „heb je dan treurig kijkende oogen vragen wilden: „heb je dan zoo'n haast om mij te verlaten, kind?" Ik wendde mijn hoofd af, ik wilde niet in die dierbare, trouwe oogen zien, ik wil sterk zijn en niet zwak.
>
> Mijn hart brak bijna van wee, toen eens wij beiden tegenover elkaar stonden, vader mij in zijne armen sloot en met trillende stem vroeg: „Moet het dan zoo zijn? Kan het niet anders? Moeten dan allen zijn als jij? Kan het niet anders?" — Wat ging er niet bij mij om, toen wij zoo hart aan hart elkaar in de vochtige oogen keken.

op aarde geleden kan worden. Dat was kort vóór vaders ziekte. Later toen vader herstellende was, vroeg moeder me: „Och kind, toe, geef maar toe." „Ik kan niet," antwoordde ik met gesmoorde stem.

Sedert spreekt moeder er mij nooit meer over. Als vader maar toegeeft, dan zal mama ons haren zegen niet onthouden. Allen zijn ze lief en zacht voor ons, dat maakt ons den strijd juist zwaarder.

Leed — leed — leed — niets dan leed hebben wij over al die liefhebbende, trouwe harten gebracht!"

***

De heer A. J. N. Engelenberg, resident met verlof, die vol animo op zich genomen heeft in het gezellige zaaltje van het Museum ten bate van het Onderwijs te 's-Gravenhage des Zaterdagavonds geregeld voordrachten over Indië te houden voor een beperkt publiek, hoofdzakelijk uit onderwijzers en onderwijzeressen bestaande, las verleden week daarbij eenige gedeelten voor uit dit zelfde boek. Zijn gehoor werd er zeer door geboeid en zal zeker niet nalaten de opgedane indrukken ook onder de leerlingen op de school te verspreiden.

Zoo moet het zijn. Ook wij roepen een ieder toe: Zegt het voort!

Indië in beeld.

De Algemeene Nederlandsche Wielrijdersbond, Toeristenbond voor Nederland, heeft de gelukkige gedachte gehad, den heer Wagenaar Reisiger, directeur van de N. V. Haarlemsche Photo- en Lithographische inrichting „De Tulp", bij zijn vertrek naar Nederlandsch-Indië op te dragen, ten behoeve van de leden van dien Bond, een prachtplaatwerk Indië in Beeld samen te stellen en in druk uit te geven.

Vergezeld en bijgestaan door den gouvernementsphotograaf, den heer Demmeni, hem welwillend door de Nederlandsch-Indische Regeering toegevoegd, heeft de heer Wagenaar Reisiger photographieën genomen van verschillende plaatsen, landschappen en natuurtafereelen op Java en Sumatra, die door een toerist bij voorkeur worden bezocht en bezichtigd, als van: Batavia, Buitenzorg, de bergtuin te Tji Bodas, Soekaboemi, Garoet, Djokjakarta, Sumatra's West- en Oostkust, den Tangkoeban Prahoe, den Papandajan, den Diëng en andere vulkanische streken, de Hindoe-monumenten op Java, de voornaamste bedrijven op kunstnijverheidsgebied en in de cultuurondernemingen, van bevolkingstafereelen, Minangkabausche woonhuizen met hunne kunstversieringen, enz. enz.

De naar deze photographieën samengestelde honderd lichtdrukken, groot 18 bij 28 cM., die door bijzondere helderheid en keurige afwerking uitmunten, zijn thans in het licht verschenen en geven een overzicht van de schoonste gedeelten van de trotsche en prachtige natuur van onze bezittingen in Oost-Indië en van het eenvoudige, poëtische leven van den Inlander in zijn lieflijke omgeving.

Wie, die het voorrecht heeft gehad voor korteren of langeren tijd in die gewesten te vertoeven, zal niet bij 't bezien dier platen met genoegen herdenken al het goede te midden van die gelukkige bevolking ondervonden en zij, die niet met eigen oogen de natuurweelde aldaar hebben mogen aanschouwen, zullen bij het zien der lichtdrukken allicht het verlangen in zich voelen opkomen persoonlijk met het land der zonne en van het eeuwige groen kennis te maken.

Het dagelijksch bestuur van de A. N. W. B., Toeristenbond voor Nederland, heeft met het uitgeven van dit plaatwerk met verklarenden tekst alzoo een goed werk verricht.

De geringe prijs van ƒ 6 voor bondsleden en ƒ 7.50 voor niet-bondsleden, waarvoor het beschikbaar wordt gesteld, kan niemand tegen de aanschaffing doen opzien.

En mogen velen zich dan gedrongen gevoelen naar Indië te trekken.

Wie, daarbij leiding noodig heeft, zou zich kunnen wenden tot de toeristenbureaux van Lissone en Zoon en die van Brouwer en Biesta, welke reeds uitvoerige programma's hebben samengesteld en ongetwijfeld den reizigers de beste voorlichting zullen verschaffen.

Uit de O.-I. Mail.

De reis van den Gouverneur-Generaal. — De Java-Bode van 18 October j.l. meldt:

„Gouverneur-Generaal Idenburg heeft bij zijn tocht naar Soerabaja per slot van rekening toch nog een bonne presse.

Vooral te Soerabaja zag men zijn komst met koelheid, zelfs met onwelwillendheid tegemoet. Semarang hield zich vormelijker, maar ook dáár liet men doorschemeren, dat de welkomst, welke men bereidde, niet zoozeer den persoon van Gouverneur-Generaal Idenburg, als wel den landvoogd, vertegenwoordiger der Koningin, gold.

Maar de stemming is tijdens het bezoek geheel en al omgeslagen, en die veranderde stemming uit zich thans in de meest sympathieke appreciatie van de bedoelingen en ook van den persoon van den landvoogd. En Soerabaja, dat zich eerst het stugst had getoond, gaat thans bij den lof vooraan.

Een correspondent van het Bat. Nblad schrijft na den diepen indruk te hebben weergegeven, welke de landvoogdelijke oratie aan den Oedjoeng bij de feestelijkheid aan de havenwerken had gemaakt: „Het publiek vergat den man der steile orthodoxen... hier was alleen de Gouverneur-Generaal, wiens tegenwoordigheid bewijs was der regeeringsbelangstelling in datgene, wat Soerabaja groot maakt: handel en scheepvaart."

En de heer Van Geuns schrijft in de rubriek „De Week" van het Soer. Hblad:

„De algemeene indruk is geweest, dat de heer Idenburg, behalve groote belangstelling in de openbare zaak, grooten tact heeft getoond."

En verder:

„Ik sluit mij aan bij de velen, die thans ronduit verklaren, dat de heer Idenburg in het nieuwe licht hun als een geheel andere man voorkomt, dan de Idenburg die het pasarwezen wilde kerstenen. Met die velen erken ik, dat de komst van den Gouverneur-Generaal te Soerabaja een onverwacht succes is geweest; dat hij èn door zijn gloedvolle rede in den morgen van den gedenkwaardigen 6en October 1911, èn door zijn toewijding aan de openbare zaak, Soerabaja anders verlaat, dan hij er gekomen is."

Aan het slot zijner beschouwing schrijft de heer Van Geuns nog:

„Zelfs de vinnigste tegenstanders van den heer Idenburg hebben te erkennen, dat Soerabaja hem bij zijn gaan met een heel ander oog heeft aangezien dan bij zijn komen. Het waardeerde in hem zijn wijs ingrijpen in de verbroddelde havenquaestie, waardoor het prachtige plan geboren werd, dat thans wordt uitgevoerd; ook liet onze woonplaats als gastvrouw een hoffelijk welkom hooren. Maar bepaalde hartelijkheid kwam niet naar buiten.

Bij zijn heengaan echter was de openbare meening omgeslagen, zoo mag men getuigen; Soerabaja had de wrange herinnering aan het landvoogdelijk zelotisme teruggedrongen en zag in den heer Idenburg den man, die toch ook zijn goede hoedanigheden heeft en het wèl meent met deze koloniën en haar bevolking."

En wat Semarang betreft, laat De Locomotief zich in een afscheidswoord hooren:

„De Gouverneur-Generaal heeft heden onze stad verlaten. Van Semarang en ook van de wijze, waarop hij er werd ontvangen, neemt de landvoogd zeker de aangenaamste herinneringen mee. Telkens, waar de gelegenheid er aanleiding toe gaf, toonde hij zijn erkentelijkheid voor de hier genoten ontvangst, en als de heer Idenburg er van gewaagde in zijn toespraak tot den Raad en in de openlijke dankbetuiging tot den resident, dan ligt hierin inderdaad meer dan de inachtneming van de burgerlijke beleefdheid.

Ook Semarang behoudt van het bezoek een zeer aangenamen indruk. Men heeft den Gouverneur-Generaal eens leeren kennen buiten Staatsblad en Javasche Courant, buiten de norsche en koude sfeer der officieele schrifturen. Men is thans nader tot den landvoogd komen te staan en medeen tegenstanders hebben hem gewaardeerd als de bewindsman, die zijn taak met grooten ernst opvat en die door den eenvoud en de welwillendheid, waarmee hij ieder tegemoet treedt, voor zijn persoon vertrouwen wekt en sympathie.

Het bezoek van den Gouverneur-Generaal is ongetwijfeld ook van beteekenis voor de stad. Bleek reeds uit zijn toespraak in den Gemeenteraad, dat de landvoogd het gemeentelijk werk van Semarang wist te waardeeren, zijn door eigen aanschouwing en onderzoek verkregen indrukken zullen zeker de misverstanden, die omtrent het streven van Semarang's Raad naar buiten mochten zijn gewekt, hebben weggenomen. Dat kan voortreffelijke gevolgen hebben."

Boedi Oetomo. — Vier jaren geleden, toen Boedi Oetomo werd opgericht, ontstond hierover in Indië

rumoer. Op een openbare algemeene vergadering te Djokja gehouden, die geklonken had als eèn klok, waren redevoeringen uitgesproken door ontwikkelde Javanen van verschillende richting, die als uitingen van nieuw ontluikend leven onder de bevolking van dit eiland werden begroet, door dezen met vreugde, door anderen weder met zeker mistrouwen...

Enthousiasten zagen reeds in hun verbeelding Java dank zij den krachtigen, door de nieuwe vereeniging te geven impuls, zich in weinige jaren ontwikkelen tot een tweede Japan; kleinmoedigen zagen in hun verbeelding een Jong-Javaansche beweging ontstaan; met Jong-Javanen als Jong-Indiërs van Britsch-Indië ...werkende met bommen en revolvers, ondermijnend het gezag......

Heel Indië en ook de kringen in Nederland die zich met Indië bemoeien, waren een poos lang met Boedi Oetomo vervuld en van hetgeen er van komen zou.

Maar vrij gauw luwde de belangstelling. Op een tweede algemeene vergadering bleek, dat was afgezien van het werken met groote woorden en galmende volzinnen; de vereeniging, die op rustige wijze door de regeering werd begunstigd, en in wier bestuur verschillende regenten plaats kwamen te nemen, zou vooral trachten te werken in de afdeelingen, daar stil, economisch en intellectueel opheffend werk doen.

Van dien tijd af werd slechts zelden meer iets van haar vernomen. Veel publiciteit zoekt de bond tegenwoordig niet.

Thans is door de afdeelingen van den bond gerapporteerd, wat zij in het jaar 1910 hebben tot stand gebracht. De Locomotief neemt uit dat rapport het een en ander over, en zegt dan o.m.:

„Er zou heel wat te schrijven zijn over deze naieve nomenclatuur van Javaansche idealen: van af het verkrijgen van een buffet, het desideratum, waarnaar in enkele afdeelingen wordt gestreefd tot de hier te Batavia door sommigen noodig geachte „hulp aan menschen, die hadji worden" toe!

Tegenover de droevige en eenigszins belachelijke resultaten in Magelang (hier schijnt men vooral op luiven bedacht te zijn!), in Bodjonegoro, in Pati, zijn te stellen de een degelijk aanzien vertoonende, welke in Tjilatjap, Wonogiri, Soempioeh, Klaten en ten deele ook te Batavia werden bereikt.

De aandacht wordt geschonken aan zaken van economisch belang; het kunsthandwerk werd gesteund, het onderwijs bevorderd.

Wij betreuren het niet, dat de voorgangers van Boedi Oetomo niet telken jare in groot opgezette redevoeringen over hun beginsel uithalen. Het hier met een enkel woord besproken verslag van zijn afdeelingen geeft niet het beeld van een krachtig, geestdriftig volgehouden werkzaamheid, maar getuigt toch, althans in enkele dier afdeelingen, van eenig leven en initiatief. De vereeniging is nog jong en heeft nog door ondervinding te leeren. Werkende gelijk zij nu doet, kan zij ontegenzeggelijk nut stichten en de vooruitgang van den Javaan op redelijke wijze bevorderen.

Voor het hoofdbestuur en de leiders zal het echter zaak wezen de afdeelingen, waar het slap toegaat, eens onder handen te nemen."

De opstand in China. — In De Java-Bode van 17 October j.l. lezen wij:

„De meeningen onder de Chineezen alhier over wat thans in het Hemelsche rijk plaats grijpt, zijn verdeeld. Er zijn er, die de Mantsjoe-dynastie getrouw blijven, er zijn er, die hun sympathie aan de revolutionairen geschonken hebben en meer dan dat. Want van hier uit zijn reeds duizenden gulden naar de revolutionaire partij in China overgemaakt, alles tezamen zeker reeds meer dan *f* 50.000. Nu beteekent in zulk een strijd een halve ton gouds niet veel maar uit dat oogpunt is deze hulp ook minder belangrijk. Waar het op aankomt, is dat hier heel wat Chineezen worden gevonden, die voor het doel, dat de revolutionairen zich gesteld hebben, hun bijdrage offeren.

Dat de verdeeldheid onder de Chineezen hier aanleiding zal geven tot ongeregeldheden, behoeft men niet te vreezen, zij blijven slechts toeschouwers van den strijd, zelfs al steunen zij een der partijen met geld.

Maar dat de revolutie in China hier met groote belangstelling wordt gevolgd is zeker."

De bioscoop als volksopvoeder. — Nemesis schrijft in het tijdschrift Insulinde:

„Eene bioscoop-voorstelling kan zoowel in goeden als kwaden zin op het gemoed der toeschouwers werken. Het hangt er van af welke plaat eenen diepen indruk achterlaat. Goede als kwade indrukken worden in het gemoed opgenomen en opmerkelijk is, dat de kwade het langst bewaard blijven. De gevolgen dezer indrukken blijven niet uit en vooral de Inlanders brengen ze onmiddellijk in toepassing, zooals eene voorstelling van een inbraak, eene roovers geschiedenis, enz.

Wil de bioscoop in goeden zin werken, dan behooren alleen platen van opvoedende kracht afgedraaid te worden, terwijl andere, die eenen nadeeligen invloed kunnen uitoefenen geweerd dienen te worden. In de volksopvoeding begint de biscoop, tegenwoordig naast de volksscholen en de volkslectuur, eene groote rol te spelen. Het ontvankelijk gemoed van kinderen, kan door de aanschouwing van beweegbare platen, die eene geschiedenis van menschen of dier voorstellen, sneller tot ontwikkeling geraken, dan door droge lectuur geïllustreerd met levenlooze platen. In Rusland bijv., is het volk nog dom en kinderlijk. Al de moeite die de regeering dáár zich gaf, om het volk middels volksscholen en volkslectuur tot een beter peil van ontwikkeling te brengen werd niet voldoende beloond, tot zij op de gedachte kwam om voor het volk gratis bioscoop voorstellingen te doen geven. Nà dien kon men de vooruitgang opmerkelijk waarnemen. Men kreeg daardoor bevredigende resultaten met geringe middelen en zonder veel moeite.

Naar dit gegeven voorbeeld, zou het m. i. niet kwaad zijn, indien men ook hier in Indië eens proeven in die richting ging nemen. Vooral nu in de laatste jaren de regeering zich veel moeite geeft om het volk uit den toestand van lethargie op te heffen, waarin het verkeert, kan men dergelijke middelen van hooge waarde achten.

Het ligt misschien niet op den weg der regeering om zich daar mee te bemoeien, en dan zouden de hier bestaande vereenigingen die hetzelfde doel beoogen, zooals Boedi Oetomo en Insulinde er hunne aandacht eens op kunnen laten vallen.

Aaneengesloten zouden beide vereenigingen in die richting nuttig werkzaam kunnen zijn.

Zouden zij bijv. niet een Naamlooze Venootschap kunnen oprichten onder eigen beheer, tegen uitgifte van aandeelen, die tegen eenen matigen prijs onder de leden geplaatst worden?

De voordeelen hiervan zouden zijn:

1e. Den leden en hun gezin, van beide vereenigingen aangename en nuttige avonden te bezorgen. Hierdoor leeren Javaan en Europeaan elkaar kennen, waardoor allicht vriendschapsbanden aangeknoopt worden. Het aangename zou met het nuttige verbonden worden. In de pauze zou men enkele voordrachten kunnen houden, enz.

2e. Het verkregen batig saldo zou gelijklijk onder de verbonden vereenigingen kunnen worden verdeeld ten bate hunner kas en ter ondersteuning van behoeftigen.

Als de aangesloten vereenigingen meer dan één bioscoop in dienst hebben, zouden zij aan werkeloozen een stuk brood kunnen verschaffen.

Ik hoop dat Boedi Oetomo en Insulinde, die voor het welzijn van het volk willen werken (het volk, zoowel de heirgeborenen, als andere ingezetenen) eens serieus over deze zaak willen denken.

Het is niet ondienstig beide vereenigingen te wijzen op den verderfelijken invloed die de meeste bioscopen door slechte keuze hunner platen uitoefenen op het kinderlijk gemoed van den Javaan. Zouden zij met vertoogen gedaan kunnen krijgen, dat de beheerders van bioscopen alleen die platen geven zullen, die geen nadeeligen invloed kunnen uitoefenen?"

De Freiburger Molukken-expeditie. — In het kort verslag van Amboina over Juli staat te lezen:

„De berichten omtrent de tweede Freiburger Molukken-expeditie luiden ook wederom zeer gunstig. In het Manselagebied ontdekten de leden een grot in het gebergte, waarin talrijke overblijfselen, van den prae-historischen mensch werden aangetroffen, een ontdekking, die voor de wetenschap van groote waarde zal blijken te zijn. Voorts werden de hoogste bergen van Ceram, n.l. Sofia, Tinaja, Sapolewa en Moerkele, beklommen. De hoogste berg van Ceram werd bevonden de Moerkele te zijn, met een hoogte van 2760 M. (Op de bekende schetskaart van het eiland Ceram van de topografische inrichting te Batavia van 1909 wordt voor dien berg opgegeven een hoogte van 1800 M.)"

WEST-INDIË.

SURINAME.

„Omstreeks drie uur hedenmiddag — aldus De West van 17 October — daagde het mailschip de Prins der Nederlanden op, de gouvernementsvlag in top. Stad en schepen ter reede hadden reeds de vlag uitgestoken op het vernemen van de kanonschoten, die de aankomst van het mailschip aan Braamspunt meldden.

Het oorlogsschip Utrecht bracht den gouverneur (gepensionneerd schout bij nacht) het voorgeschreven saluut, wat eenige verwarring teweegbracht in de

stad. Men meende dat die schoten de landing over een uur aankondigden, en het volk stroomde naar den waterkant. Later werd bekend, dat de landing eerst den volgenden morgen zou geschieden. En men stroomde huiswaarts. Menig reeds aangetrokken galapakje werd weder uitgetrokken. Maar tegen vier uur verspreidde zich de nieuwe tijding, dat de gouverneur toch om vijf uur zou landen. Nieuwe trek naar den waterkant en eerherstel van het galapak.

Eindelijk was het historisch oogenblik van den intocht aangebroken. Gouverneur, gade en dochter, afgehaald door hoogwaardigheidsbekleeders, stapten van de mailboot in de sloep van het oorlogsschip. Op het dek van de Utrecht stond de kranige eerewacht, die het saluut bracht. De muziek aan boord speelde het Wilhelmus, waarop de gouverneur het hoofd ontblootte en opstond. Zijn Excellentie nam eerst weder plaats, toen de sloep de eerewacht gepasseerd was.

Een oogenblik later stapten baron van Asbeck en de zijnen aan de marinetrap aan wal, onder het gedonder van het geschut. De beide eerewachten brachten de voorgeschreven honneurs. Van geestdrift bij het publiek was niet veel te merken. Nagenoeg geen hoera geroep. In kalmen tred schreed de gouverneur het breed plein over, zoo nu en dan den steek lichtend. Men zou haast zeggen, een koele ontvangst. Duidelijk merkbaar was echter, dat de innemende verschijning van mevrouw Van Asbeck, die vriendelijk knikkend en wuivend voortschreed, een zeer aangenamen indruk maakte.

Op het gouvernement heette de wd. gouverneur den benoemden gouverneur welkom, waarna de voorstelling volgde van autoriteiten, ambtenaren, consuls, enz.

Een half uur later deed de gouverneur zijn intrede in de Koloniale Staten, om in handen van den voorzitter te stellen de akte van benoeming en het procesverbaal der eedsaflegging."

Baron Van Asbeck hield daarbij de volgende toespraak:

„Mijnheer de Voorzitter! Door het vertrouwen van het opperbestuur geroepen tot het hoogste ambt in deze kolonie, is het mij eene behoefte als mijn eerste wensch uit te spreken, dat het mij moge gelukken het vertrouwen te winnen van deze geachte vergadering en het volk door haar vertegenwoordigd.

Ingevolge het voorschrift van het regeeringsreglement heb ik de eer U, mijnheer de voorzitter, te overhandigen mijne acte van aanstelling en het procesverbaal mijner eedsaflegging.

Mijnheer de Voorzitter. Als een schoone zijde van mijn vroegere betrekking, die van zeeofficier, wordt veelal aangemerkt dat men veel ziet. Voor mij had zij echter nog eene andere bekoring. Zij leerde mij in veel belangstellen, en met belangstelling de gebeurtenissen volgen in de landen waar men de personen en toestanden leerde kennen.

Is dit in het algemeen waar, in het bijzonder geldt het voor de koloniën. Zoo volgde ik dan ook, na hier enkele malen te hebben vertoefd, met groote belangstelling de Surinaamsche berichten. Voornamelijk door die belangstelling gedragen ben ik naar hier gekomen om deze kolonie te besturen; niet alleen om haar te besturen, maar ook om haar te dienen; om mij geheel aan haar te geven.

Ik doe dit mijne heeren in de volle overtuiging dat Suriname een toekomst heeft. Die overtuiging put ik uit veel dat ik in den laatsten tijd zag en hoorde, niet het minst van de commissie die Suriname's economischen en financiëelen toestand bestudeerde.

Die toekomst eischt eensgezinde inspanning van alle krachten en misschien van sommigen het zwaarste wat van een mensch geëischt kan worden: Zelfverloochening.

Mijnheer de Voorzitter! Suriname heeft niet in zijne geschiedenis een man als Jan Pieterz. Coen. Maar menschen als Coen zijn van alle tijden, alle landen, alle luchtstreken. Wat hij ginds zeide, mogen wij hier toepassen. En dan is er een gezegde van hem dat mij in den laatsten tijd steeds voor den geest stond, en ik U ook in herinnering wil brengen: „Ziet wat goede courage vermag." En dat is het voornaamste wat ik hier hoop te vinden, bij hoog en bij laag, bij ambtenaar en particulier: goede courage, die grooter wordt bij elken tegenslag, die wast met elke moeilijkheid.

Wat mijn bestuur de kolonie brengen zal, is niet te zeggen; maar wel weet ik dat ik haar breng goeden wil en goede courage. En het zal mijn grootste voldoening zijn als over eenige jaren, van Suriname sprekende, gezegd kan worden: „Ziet, wat goede courage vermag."

Hiermede mijnheer de Voorzitter, verklaar ik het bestuur der kolonie Suriname te aanvaarden."

D a v e r e n d a p p l a u s! teekent D e W e s t hierbij aan en voegt er bij:

„Onder levendige belangstelling van het publiek keerde de gouverneur daarna naar het gouvernementshotel terug."

Het adres van antwoord dat door de Koloniale Staten den gouverneur zou worden aangeboden, was en kon moeilijk anders zijn dan een terugslag op de toespraak.

D e W e s t van 20 October schrijft:

„De rede waarmede Baron Van Asbeck het bestuur heeft aanvaard, geeft ons geen aanleiding tot bespreking.

Zijne Excellentie gaf eenige schoone gedachten ten beste over samenwerking, goeden wil en goede courage, doch gaf hoegenaamd geen houvast ten aanzien van zijn te volgen beleid. Afwachten is dus de boodschap.

De ontnuchterende soberheid van 's gouverneurs rede, heeft in zooverre hare lichtzijde, dat wij daarin misschien een voorteeken mogen zien, dat de heer Van Asbeck een man is, niet van woorden, maar van daden. Totdusverre is vaak veel gesproken en weinig gedaan. Zal het omgekeerde geschieden onder het bestuur van den heer Van Asbeck, dan is de ruil in het voordeel van de kolonie."

S u r i n a m e van 20 October wijdt aan de komst van den nieuwen Landvoogd deze beschouwingen:

„Met gespannen verwachting werd de aanvaardingsrede van den nieuwen landvoogd, den heer H. D. W. Baron van Asbeck, tegemoet gezien.

Geen wonder. Men hoopte in deze rede te vernemen tot welke resultaten het onderzoek der Suriname-Commissie ten bate der kolonie geleid heeft.

Door den nieuwen landvoogd werd echter geen programma ontvouwd. Zou misschien op de voorstellen der Suriname-Commissie nog geen definitieve beslissing gevolgd zijn, zoodat de heer v. Asbeck nog geen vast-omlijnd werkplan kon voorleggen, of moet gedacht worden aan een weloverwogen terughouding, welke niet door grootsche vooruitzichten de verwachtingen te veel wenscht op te schroeven?

Hoe dit ook zij, niet zonder teleurstelling is deze afwezigheid van mededeelingen, welke eenig licht over de financiëele en economische politiek der komende bestuursperiode zou vermogen te werpen, opgemerkt. Maar er is vertrouwen in het Moederland, dat zich steeds bereid getoond heeft de helpende hand toe te steken. Daarenboven geeft hoop de zinsnede betreffende onze kolonie in de rede waarmede de Staten-Generaal geopend werd:

„Maatregelen", luidde het, „worden beraamd tot verbetering van den financiëelen en economischen toestand van Suriname."

Doch ook de persoon van den nieuwen gouverneur boezemt vertrouwen en hoop in.

Geen politiek man, heeft hij in zijn vroegere loopbaan den roep van streng maar rechtvaardig te wezen, verworven. Beter kon het niet treffen.

Een politieke persoonlijkheid, een man die vooruit en achterwaarts en terzij moet zien, heeft de kolonie op dit oogenblik niet noodig, maar een man met een stevige hand, die niet wenscht te schipperen en die rekenen mag op den steun der hooge regeering om aan de kolonie te geven, wat hem voor haar noodig en gewenscht blijkt.

Gelukkig, dezen steun schijnt gouverneur Van Asbeck te bezitten.

Een streng man is noodig.

Een onloochenbaar feit, waarop onder aanvoering van bewijzen, bij herhaling gewezen is — is het dat vele der tegenslagen, door de kolonie in de laatste jaren ondervonden, en haar achterblijven, waar andere koloniën voorwaarts snellen, te wijten zijn aan afwezigheid van een juiste plichtsopvatting, aan personen-politiek, aan de zucht om autocraatje te spelen, kortom aan de omstandigheid dat door velen dergenen die geroepen zijn de belangen der kolonie te bevorderen, in de eerste plaats geluisterd wordt naar de leidstem van hunne gemoedsgesteldheid: gril of luim, sympathie of antipathie, of wat dies meer zij, en daarbij de belangen van den dienst, van het algemeen, worden achtergesteld.

Er is een stevige, strenge hand noodig om dáárin te grijpen, zonder aanzien des persoons.

Zelfverloochening, heeft de nieuwe landvoogd gevraagd. Hoe weinig blijkt zij hier. Integendeel, de cultus van den eigen persoon gaat boven alles. Ernst is meestal afwezig.

Rechtvaardigheid — wat is kostbaarder voor een volk dan dat? — Maar helaas, in onze kolonie is zij vaak zoek. De kleine, zwakke man wordt meedoogenloos opgeofferd. Onbeschermd is hij meestal.

Door den cordon van hooge en lage ambtenaren, maar vooral van hooge, die een gouverneur omringen, hem inlichten naar hunne wijze, hem de dingen toonen, zooals zij ze gezien wenschen te hebben, hem beïnvloeden met halve woorden, of schijnbaar argelooze opmerkingen en uitlatingen maar alles wel berekend, — door die cordon te dringen, en het hart en hoofd van den landvoogd te vinden, is moeilijk voor den zwakke. Verdachtmaking en

willekeur spelen hier nog een gewichtige rol.

Gouverneur Van Asbeck is een man van karakter. Voor strijd is hij niet beducht. Is het niet teekenend dat in de rede van Mr. Hofstede Crull bij de bestuursovergave het meest zijn aandacht had de passage waarin gewezen werd op de worsteling van de landvoogden hier?

En moed heeft hij, „goede courage van de eigenaardige soort, die grooter wordt bij elken tegenslag." Met vertrouwen gaan wij in zee met dezen schipper.

Wij heeten gouverneur van Asbeck van harte welkom en met Mr. Hofstede Crull spreken wij de hoop uit dat hij al zijn illusiën omtrent Suriname's toekomst moge verwezenlijkt zien.

Dat hij met zijn gezin een voorspoedigen tijd in ons midden moge beleven!"

***

In de vergadering van 19 October is door de Koloniale Staten met algemeene stemmen aangenomen eene verordening houdende bepalingen van politie, n.l. voorschriften tegen brandgevaar en op hygiënisch gebied.

Aan het eind der vergadering liet de heer F. Smith een protest hooren tegen de gewoonte der laatste jaren om allerlei belangrijke zaken te behandelen buiten de Staten om. Nu weer is door den minister een ontwerp betreffende de bacovenschuld, met voorbijgang der Staten, ingediend bij de Staten Generaal. Niet eens heeft men de beleefdheid gehad een exemplaar aan de Staten te sturen, zoodat die de indiening uit de nieuwsbladen lazen. Spr. hoopte dat de nieuwbenoemde gouverneur, die het vertrouwen der Staten wenscht te winnen, ook vertrouwen zal geven aan de Staten door geen zaken achter hun rug te behandelen.

***

Suriname van 10 October bespreekt voor de zooveelste maal „het drinkwatervraagstuk". De autoriteiten zullen goed doen van de beschouwingen nota te nemen.

***

Een stukje „Uit de Rechtzaal" in De West van 20 October moge dit weekoverzicht besluiten:

De vindingrijkheid van den mensch staat voor niets.

Een der leden van het melkgezelschap, dat men tegenwoordig wekelijks in de rechtzaal kan bewonderen, had weer wat nieuws uitgevonden.

Zijn koe had den vorigen dag gado dede gegeten. Vandaar dat er zooveel water in de melk was gevonden! Men ziet, het is zoo eenvoudig mogelijk. De eenige die er niets van gelooft, is de rechter. Maar het moet gezegd, dat Zijn Edelachtbare een buitengewoon ongeloovige Thomas is. Want heeren melkverkoopers hebben zooveel mooie verklaringen uitgedacht, en de rechter stoort zich maar aan niets.

Vandaag probeert een der heeren overtreders — die al voor den tweeden keer terecht staat — het nog eens met een nieuwe uitvinding. Hij houdt een voordracht over de samenstelling van melk. Deze nuttige voedingstof bestaat — zoo doceert hij — uit water, boter en kaas. Het kan niet anders of men moet bij onderzoek water daarin vinden.

Na dit kranig pleidooi, uitmuntend door eenvoud en logica, had men algemeene vrijspraak mogen verwachten. De rechter blijft echter even ongevoelig voor de scheikundige wetenschap van dezen beklaagde, als voor de gado dede theorie van den vorigen. De overtreders worden weder allen gestraft.

Zoo zijn dus alle pogingen van het schitterend vernuft van heeren en dames van den melkhandel, om zich juridisch vrij te pleiten, treurig mislukt. Het eenige middel om niet in handen te vallen van den strafrechter schijnt dus werkelijk te zijn zich te onthouden van...... melkdoop.

De Inlandsche en Chineesche Pers.

Naar aanleiding van een opmerking in Het Kol. Weekblad van 14 Sept. j.l. waarbij de aandacht gevestigd werd op het voorkomende in De Indische Gids, Juli-aflevering, blz. 952, betreffende de uittreksels uit de Inlandsche en Chineesche pers, welke de heer Meyer in de N. Rott. Crt. zou leveren, maakt de hoofdredacteur van bovengenoemd tijdschrift zijn verontschuldiging en zegt: „Wij verzuimden tot ons leedwezen tevens de aandacht te vestigen op hetgeen Het Kol. Weekblad op dit gebied presteert. Wij meenden bovendien dat de heer M., ruimer met actueel materiaal toegerust, de taak op breeder wijze zou kunnen uitvoeren, en dat, hetgeen Het Kol. Weekblad leverde, meer incidenteele fragmenten uit die pers vormde. *) Zonder in eenige waardeering van de meerdere of mindere verdienste van de arbeiders op dit gebied te komen, zij beider werk hulde gebracht, want 't schijnt wel, dat daar meer geduld aan vast is, dan alleen het overwinnen der bezwaren vordert, die de vreemde taal in den weg legt. In de N. R. Ct. van 28 Sept. j.l. vindt men toch een oordeel overgenomen, door W. J. K. in De Java-Bode uitgesproken, over de Maleische bladen, die tegenwoordig als paddestoelen uit den grond verrijzen, en dan is de indruk hoe criant vervelend dikwerf — om niet te zeggen veelal — de Maleische lectuur is. Hetzij de redacteur is een Indo-Chinees of een heusche Maleier of Javaan, aan wien dan een ietsje van de Westersche beschaving is aangewaaid, voelbaar is hun gebrek, dat zij te weinig in anderen onderstellen, of — laten wij euphemistisch zijn en herzeggen dat de redacteuren, schrijvende voor een Inlandsch publiek daartoe gehouden zijn.

„Gerektheid en langstijligheid zijn daarvan het onvermijdelijk gevolg. In groote schotels worden die spijzen opgedischt. Bovendien kan deze te gast gaan aan droogheid, onnoozelheid en bêtise".

Toch is de vis comica den Javaan of Maleier niet vreemd, zegt W. J. K., en hij wijst op de Inlandsche comedievoorstellingen, waaruit blijkt, welk een open oog de Inlander vaak heeft voor misstanden en wanverhoudingen en hoe hij die behoorlijk belachelijk weet te maken. De toeschouwers vatten den humor zeer goed!

*) *Het Koloniaal Weekblad* ruilt met de voornaamste Maleische, Javaansche en Chineesch-Maleische bladen, een 30-tal, die geregeld de revue passeeren. (*Red.-Comm.*).

WAT DE INLANDER ZEGT.

Voorwaarden, waarop Inl. jongelieden in dienst kunnen treden bij den Post- en Telegraafdienst in Ned.-Indië.

Inlandsche jongelieden niet beneden den leeftijd van zestien jaar, die in het bezit zijn van een diploma van het klein-ambtenaars-examen of van een volgens het gevoelen van den Hoofdinspecteur, chef van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Ned.-Indië daarmede gelijk gesteld examen, kunnen als helper worden aangesteld op één der postkantoren in Ned.-Indië, ter plaatse, waar zij zulks wenschen en met de toezegging, dat zij niet tegen hun wensch zullen worden overgeplaatst. Het aanvangstractement is op *f* 25 per maand gesteld.

Zij, die voldaan hebben aan het toelatingsexamen eener Hooger Burgerschool, of van de Koningin Wilhelminaschool of wel zijn overgegaan van de eerste naar de tweede klasse van de Burgeravondschool te Soerabaja, genieten echter dadelijk *f* 30 per maand en een tractement van *f* 40 per maand wordt toegekend aan hen, die voldoen aan:

a. het overgangsexamen van de eerste naar de tweede klasse eener H. B. S.;
b. het overgangsexamen van de tweede naar de derde klasse der Burgeravondschool;
c. het overgangsexamen van de eerste naar de tweede klasse van den Cursus van Voortgezet en meer Uitgebreid Lager Onderwijs;
d. het eindexamen eerste afdeeling van de Opleidingsschool van Inlandsche Ambtenaren.

Deze bezoldigingen kunnen jaarlijks door den Hoofdinspecteur, chef van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, worden verhoogd met bedragen varieerende van *f* 2.50 tot *f* 200 per maand. Bovendien kan men verzoeken toegelaten te worden tot het volgen van den Post- en Telegraafcursus te Weltevreden ten einde te worden opgeleid tot Inlandsch klerk bij den Post- en Telegraafdienst. Verzoekschriften moeten worden ingediend aan den chef van den Postdienst, ter plaatse, waar men te werk gesteld wil worden, onder overlegging van de vereischte diploma's en het bewijs van goed gedrag. De candidaten die een titel hebben, moeten tevens eene verklaring overleggen van het hoofd van het Europeesch bestuur, waaruit blijkt, dat men tot het dragen van den titel gerechtigd is.

Tot den cursus voor Inlandsche klerken bij den Post- en Telegraafdienst worden toegelaten zij, die:

a. den leeftijd van zestien jaren hebben bereikt;
b. in het bezit zijn van een diploma van het klein-ambtenaarsexamen, of van een daarmede gelijkgesteld gesteld examen volgens het gevoelen van den Hoofdinspecteur van den dienst.

Het aanvangstractement is *f* 30 per maand voor hen, die aan deze eischen voldoen.

f 35 per maand wordt toegekend aan hen die voldaan hebben aan:

1. het toelatingsexamen eener H. B. S. of van de Koningin Wilhelminaschool;
2. het overgangsexamen van de eerste naar de tweede klasse der Burgeravondschool te Soerabaja;

f 45 per maand ontvangen zij die voldaan hebben aan:

1. het overgangsexamen van de eerste naar de tweede klasse eener H. B. S.

2. het overgangsexamen van de tweede naar de derde klasse der Burgeravondschool;
3. het overgangsexamen van de eerste naar de tweede klasse van den Cursus van Voortgezet en meer Uitgebreid Lager Onderwijs;
4. het eindexamen der Kweekschool voor Inlandsche Onderwijzers, waar de Ned. taal wordt onderwezen;
5. het eindexamen eerste afdeeling van de Opleidingsschool voor Inlandsche Ambtenaren.

Deze bezoldigingen kunnen door den Hoofdinspecteur, chef van den Post-, Telegraaf en Telefoondienst jaarlijks worden verhoogd met *f* 2.50 per maand voor hen, die een traktement genieten van minder dan *f* 40 per maand en met *f* 5 's maands voor hen, die hooger bezoldiging ontvangen, gezamenlijk tot een bedrag van *f* 125 's maands.

De bezoldigingen gaan in met het tijdstip, dat men tot den seincursus is toegelaten en kunnen nog worden aangevuld met een toelage van *f* 5 tot *f* 15 per maand, naar gelang van de bekwaamheid, waarmede men de toestellen van Morse, Sounder enz. kan bedienen.

De transportkosten voor reizen (spoor 2de klasse en aan boord te bepalen door het hoofd van het gewest of door den afdeelingschef), komen voor rekening van den Lande.

Wijziging van art. 74 van het Reglement op de Strafvordering in Ned.-Indië.

Met ingang van 15 Augustus 1911, is, volgens mededeeling, voorkomende in de **Pemberita Betawi** van den 25sten dier maand, no. 195, eene der voor de ingezetenen van Ned.-Indië bezwarendste voorschriften der Indische rechtspraak opgeheven.

Volgens de bestaande regeling toch, was het aan rechter-commissaris in een strafzaak niet vergund, om het plaatselijk onderzoek eener strafzaak, buiten zijn ressort, aan een andere, plaatselijke autoriteit elders op te dragen.

Iemand dus, die afkomstig was uit Oost-Java en tengevolge van plaats gehad hebbende vergrijpen te Batavia in een strafzaak werd gewikkeld, moest volgens het voorschrift van artikel 74 op de strafverordening, persoonlijk naar de hoofdplaats van Indië opkomen.

Niet alleen gaf zulks last aan de vervolgden, aangezien met de reis derwaarts al spoedig een vijftal dagen waren gemoeid, doch bovendien werd belangrijke geldelijke schade aan belanghebbenden toegebracht wegens verlies aan arbeid. Het gevolg hiervan was, dat de vervolgden op het bepaalde tijdstip niet verschenen en dat een tweede beschikking van den rechter-commissaris moest volgen, waarbij de opgeroepene, ingeval van niet-verschijning, met den sterken Justitie-arm moest worden voorgebracht.

Thans zijn deze voorschriften zóódanig gewijzigd, dat in den vervolge het plaatselijk onderzoek in een strafzaak door den rechter-commissaris kan worden opgedragen aan een ambtenaar van het Binnenl. Bestuur.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Eene audiëntie bij de Keizerin-Weduwe van China (Kokbo-Loeng-Yoe) te Peking. Het schijnt, dat de tegenwoordige Keizerin-Weduwe van China, met name Loeng-Yoe, het voorbeeld van de vorige Keizerin Weduwe, Tse-Hsi wil navolgen en er prijs op stelt van tijd tot tijd de dames van de te Peking verblijf houdende vreemde gezanten in haar paleis te ontmoeten.

Ook onlangs heeft zulk een officieele ontvangst, waarbij de jeugdige Keizer Suen-Toeng voor de eerste maal tegenwoordig was, plaats gehad, van welke audientie eene beschrijving is gegeven in de **Perniagaän** van 25 Augustus j.l. no. 190, en waaraan het navolgende is ontleend:

In groen gekleurde draagstoelen en begeleid door wachters van het paleis, werden de vreemde dames van hare woningen afgehaald en naar het verboden gedeelte van de stad gebracht, waarin het paleis van de Keizerin-Weduwe gelegen is. Vóór een der poorten stegen zij uit om in hofstoelen en daarmede de beroemde marmeren brug te zijn gepasseerd, het nieuwe paleis te bereiken, dat met muren is omgeven en als winterverblijf dienst doet.

Bij een vijver stapten de dames uit en werden toen geleid naar een ontvanggalerij alwaar Dr. W. W. Yen, ambtenaar van het Waiwoepoe-college, tegenwoordig was.

Hij bracht de gasten op de hoogte van het gebruik dat de Keizerin-Weduwe, in tegenstelling met de Westersche gewoonten, tijdens de audientie niet met hare gasten in gesprek treedt, hetgeen voor hen, die de bedoeling hadden om het een en ander te zeggen, een groote teleurstelling is geweest.

Weldra vertoonden zich in de galerij twee Chineesche dames, die de honneurs overnamen. Zij waren mevrouw Hoe, echtgenoote van den onder-voorzitter van het Waiwoepoe-college, met name Zijne Excellentie Hoe-Wei-Te, en mevrouw Yen, echtgenoote van Dr. Yen.

In het binnengedeelte van het paleis bevonden zich tal van Chineesche prinsessen in fraaie, kostbare toiletten, waaronder Prinses Tsai-Tao, wier echtgenoot destijds de Europeesche hoven had bezocht als lid der militaire commissie. Voorts waren aanwezig prinses Tsai-Soen, wier echtgenoot de Europeesche hoven en Amerika had bezocht als lid der marine-commissie; hertogin Tsai-Tse, zuster van de Keizerin-Weduwe; prinses Tsai-Chen, echtgenoote van den oudsten zoon van prins Chung *) en nog twee dochters van prins Chung, die gezamenlijk de gasten naar de Troonzaal geleidden.

Zooals bekend, zijn prins Tsai-Tao en prins Tsai-Soen broeders van den tegenwoordigen Pr.-Regent.

In de Troonzaal stonden de prinsessen links en rechts van den troon, waarop Hare Majesteit was gezeten.

Deze troon is geplaatst op een verhevenheid van ongeveer zes voet boven den grond.

Z. M. de Keizer, Suen-Toeng, die thans den leeftijd van ruim 5½ jaar heeft bereikt, zat links op een verhevenheid, welke iets lager was dan die van de Keizerin, terwijl rechts van H.M. een kleine prinses, de dochter van den hertog Tsai-Tse, had plaats genomen. Vóór de Keizerin stond een tafeltje waarop een staf, versierd met schitterende edelgesteenten.

Het vertrek in geelen stijl gedecoreerd, was dien overeenkomstig gemeubileerd.

Langzaam naderden de gasten Hare Majesteit, en nadat zij driemaal de verschuldigde buigingen hadden gemaakt, stond de Keizerin-Weduwe op en legde de kleine prinses de hand van H.M. geleidelijk in die van hare gasten.

De jonge Keizer scheen blijkbaar genoegen te scheppen in deze plechtigheid en trachtte de bewezen beleefdheden der dames op zijne wijze terug te doen, hoewel Z. M. daartoe niet werd aangemoedigd.

Z. M. de Keizer zag er niet sterk, doch wel gezond uit. Voor zijn leeftijd is hij klein van gestalte. Op zijn hoofddeksel zag men een prachtige parel van zeer groote waarde, vermoedelijk erfstuk van de Keizerlijke familie.

*) Zie „Kol. Weekblad" van 28 September 1911, no. 39.

FEUILLETON.

Opschudding door een pestrat. *)

Uit een klein binnenplaatsje schrijft men aan De Locomotief:

......Pijlsnel liep de notaris den tuin uit: een doode rat ligt in rottingsproces op den grond achter zijn woning. Heel het stedeke liep uit, in rep en roer gebracht: ,,Heb je 't gehoord? 'n Pestrat gevonden." De nieuw-benoemde assistent-resident nog niet ter plaatse, werden de maatregelen genomen door den controleur, die met den regent, patih, wedono en een heele drom oppassers — de commandant van de pradjoerits was er ook bij — zich op weg begaven naar de pestrat, pardon, naar het huis van den notaris, en deze, intusschen gevlucht naar den straatweg, staat in gespannen verwachting uit te kijken naar de mannen van de daad. Drukdoend-zenuwachtig grijpt hij den controleur bij den schouder: ,,God-bewaar-me, stel je voor, een doode rat... als 't maar geen......" ,,Kom", en daar gaan ze, voet voor voet den tuin in; vóór 't huis een onafzienbare menigte reikhalzende nieuwsgierigen, Chineezen, Arabieren en Inlanders: ,,orang-mati", wordt er geroepen. ,,Vermoord", ,,neen", zegt de een: ,,gantoong diri." Prosit.

De commandant van de pradjoerits zwaait zijn oud-model sabel, vóórop met den bleeken patih naast zich en den schelen wedono, met waterige oogen, voor zich uit duwend naar de plaats des onheils. ,,Daar hei-je-'m, pas-op", zegt de notaris; ,,voorzichtig", roept de beangste controleur, in zijn waardigheid van waarnemend assistent-resident, ,,ati-ati", schreeuwt de dikke regent, zweetdruppelend van agitatie. Daar lag 't beest. Brrr.... Op eerbiedigen afstand blijven ze staan. Eerst wordt een plek op den grond met carbol en sublimaat begoten, daarop wordt een stopflesch, laatst gebruikt om sigaren droog te bewaren, thans half gevuld met insectenpoeder, geplaatst en nu neemt 'n oppasser langzaam met twee lange stokken, besmeerd met teer, het cadavertje op en brengt 't voorzichtig over in de flesch. Ziezoo, de rat is veilig opgeborgen; de flesch wordt met een laag vaseline en naphta bedekt en

*) Overgenomen uit *Het Nieuws van den Dag voor Ned.-Indië.*

Van het schoeisel werd nog onhandig gebruik gemaakt. Het was van oud-model, zooals de grootwaardigheidsbekleeders nu nog droegen.

Nadat alle gasten voorbij gegaan waren, nam de Keizerin-Weduwe weder plaats op haren troon, en hadden de dames gelegenheid zich uit de Troonzaal terug te trekken en in één der andere vertrekken een Chineesch maal te gebruiken, waarbij de prinsessen tegenwoordig waren.

De meeste gasten hoopten nog dáár Hare Majesteit te zien, doch een nadere ontmoeting had niet meer plaats. Wel liet de Keizerin-Weduwe door een enneuch weten dat de vertrekken van het paleis voor de dames ter bezichtiging gereed waren, met de uitnoodiging ze in oogenschouw te nemen.

Het paleis is geheel gerestaureerd en bevat tal van fraaiigheden, die de bewondering der gasten opwekten.

Een der kamers van het paleis heeft een omwanding van glas en dient meer in het bijzonder voor eene particuliere audiëntie voor dames. Ook ontvangt de Keizerin-Weduwe in die kamer den jeugdigen Keizer, wanneer deze zijn verlangen te kennen geeft dat hij zijne pleegmoeder wenscht te zien.

Uit de paleizen te Peking zijn in het jaar 1900 door de gezamenlijke troepen van de Europeesche mogendheden vele waardevolle voorwerpen geroofd, doch niettemin is er nog veel schoons te zien in het paleis der Keizerin-Weduwe. Aldus besluit bovengenoemd blad.

Van Vreemde Koloniën.

De vreugde over de sluiting van het Agadir-incident wordt zeer getemperd, door de wijze waarop in Duitschland een partij, gesteund door het aftredend hoofd van het koloniaal departement von Lindequist en door den kroonprins zich uit. Spreken vele bezadigden alleen hun teleurstelling uit over de gevoerde staatkunde en over het verkregen resultaat, anderen komen tot verklaringen van zóó weinig vriendschappelijke gezindheid ten opzichte van Frankrijk en Engeland, dat hierin geen berusting, maar verzet is gelegen. Deze hebben steun gevonden of geput uit de wijze waarop de kroonprins bij de zitting van den Rijksdag openlijk getoond heeft geen instemming te kunnen- en zelfs ontstemming te willen betoonen over het gevoerde beleid. Zal hierdoor op de gesloten overeenkomst natuurlijk geen invloed meer kunnen worden uitgeoefend, en staat er ook een aanzienlijk deel van het Duitsche volk tegenover, toch heeft het verschijnsel een diepe, ernstige beteekenis. Had de vreedzame afloop van moeilijke onderhandelingen tusschen de oude tegenstanders van 40 jaren geleden, veel kunnen bijdragen tot het doen verflauwen van de revanche-idee, nu is dit spook in Duitschland zelf opgeroepen, nu gaan de krijgshaftige voorstanders van het sterke argument in den toekomstigen keizer zelf hun voorman zien, terwijl èn aan Frankrijk èn aan Engeland aanleiding is gegeven om meer dan ooit aandacht te schenken aan de gevaren opgesloten in de Duitsche koloniale politiek van de toekomst.

Het Agadir-incident is niet uit de wereld. 't Is met een flinke streep aangeteekend om niet vergeten te worden. Het zal een post blijven op de rekening, die vele Franschen en Duitschers nog meenen te vereffenen te hebben.

KONGO.

Wie een blik heeft geslagen op de nieuwe verdeeling van koloniaal gebied tusschen Kameroen en de Kongorivier, moet getroffen zijn door het voorkomen van drie magere verlengstukken aan het overigens massieve Duitsche gebied. Met één arm grijpt het om het Spaansch Afrik. bezit heen, tot aan de Mondabaai, zoo deze geheele kolonie omsluitend. Met twee andere reikt het, tot de Kongorivier en tot de Oebangoei, dwars door het Fransche gebied heen tot aan de Belgische Kongokolonie.

Daar reeds vooraf geruchten geloopen hadden, dat Duitschland, bij de besprekingen met Frankrijk, voor een verdere toekomst wenschen koesterden betreffende Belgisch Kongo, heeft men in België die grijparmen met eenige ongerustheid op de schetsen van het nieuwe gebied ontwaard. De I n d é p e n d a n c e B e l g e vertolkt dit o.a. op deze wijze: het zou belangwekkend zijn de juiste beteekenis te kennen, die Duitschl. wenscht te geven aan de twee toegangen, die het halstarrig is blijven verlangen naar de Kongo-rivier en de Oebangoei. Die twee strooken geven den indruk strategische wegen te zijn, die Duitschland zich al vast wil open houden naar de Belgische kolonie, voor het geval dat, om welke reden ook, later eens een omwerking van de kaart van het Kongo-gebied aan de orde mocht komen.

Men heeft in de overeenkomst een rechtstreeksche bedreiging tegen Belgisch Kongo willen zien. Deze kan echter in geen geval betrekking hebben op een afstand van Frankrijk aan Duitschland van 't recht van eventueele voorrang op het Belgisch koloniaalgebied. Dat recht is aan Frankrijk alleen verleend onder bijzondere voorwaarden. Het kan niet worden overgedragen. Frankrijk kan er afstand van doen, maar het niet aan een ander overdoen.

De I n d é p e n d a n c e besluit aldus: Wij hebben vertrouwen in onze machtige buren in Europa en in Afrika; maar niemand kan de politieke verhoudingen voorzien die zich morgen zullen opdoen en, zonder in pessimisme te vervallen, moeten wij toch constateeren, dat de stelling, die Duitschland nu verworven heeft in Midden-Afrika, de stelling van Belgisch Kongo moeilijker kan maken dan zij tot nu toe is geweest.

FRANSCHE KOLONIËN.

De Union Coloniale Française heeft een c o n g r e s g e o r g a n i s e e r d o m d e b e l a n g e n v a n O o s t - A f r i k a t e b e h a n d e l e n. Het werd den 9en October, onder presidium van den minister van koloniën, Lebrun, en van den oud-minister E. Chaututemps geopend in de Ecole libre des sciences politiques, en kwam na een viertal dagen van gedachtenwisselen tot het formuleeren van een reeks wenschen, die te zamen als een staatkundig programma voor dat gebied beschouwd kunnen worden. De Fransche belangen betreffen daar thans Madagaskar met onderhoorigheden en de Kust van Somalis.

Aan de, tien kolommen van L a Q u i n z a i n e C o l o n i a l e (25 Oct.) innemende, opsomming van vastgestelde wenschen, ontleenen wij hier de o. i. meest belangwekkende:

O n d e r w i j s. Ontwikkeling en vermeerdering van het gewoon en het landbouwonderwijs, instelling van practische leergangen; verbetering van het toezicht van Fransche en Inlandsche inspecteurs; in de lagere scholen naast de Malgasche taal, ook de Fransche taal, om na te kunnen gaan welke leerlingen aanleg hebben om daarin verder te komen. In de scholen voor M. U. L. O. wordt Fransch hoofdtaal, naast het Malgaasch. In de écoles supérieures uitsluitend Fransch als voertaal.

G e z o n d h e i d s v e r z o r g i n g. Steun en medewerking van a l l e autoriteiten en ambtenaren om goede begrippen te doen doordringen en inleven. Belooningen aan Inl. hoofden, geneeskundigen en on-

---

verzegeld gaat ze in een gereedstaand blikken trommeltje, voorzien van ontsmettingsmiddelen. Touwen kruiselings gebonden over het deksel, waarop met groote letters: „B e s m e t t e l i j k".

In triomf gaat 't nu naar buiten, waar de menigte 't uitgilde van de pret: „Lo, tida „orang", tapi „tikoos mati",...... Dom volk, om zóó te spotten met den ernst van het oogenblik. Ik zag het trommeltje staan aan het station ter verzending naar Soerabaja, en wij, Europeanen, waagden het niet er dichterbij te komen, maar de Inlanders gaven er niets om; een dame tilde voorzichtig de rokken op bij het passeeren van het gevaarlijke vrachtgoed, als gold 't een helsche machine.

Behouden komt 't te bestemder plaats in bevoegde handen, waar de inhoud, serieus onderzocht en geanalyseerd, een negatief resultaat opleverde, met de aanwijzing dat het doode ratje bloedende gaatjes in het lichaam vertoonde, vermoedelijk afkomstig van de beten eener kat.

Intusschen zaten ze op 't plaatsje in zak en asch; de notaris had zijn hebben en houden in den steek gelaten, en in afwachting van den uitslag van het onderzoek, veiligheidshalve zijn intrek in het hotel genomen, waar hij carbolzeep gebruikte bij het baden. De controleur reinigde zich met lysol, de commandant van de pradjoerits met teerzeep, de regent had zich laten inwrijven met paremanget, de patih en wedono vonden 't beter zich binnenshuids te ontsmetten en verlekkerden zich aan een flesch Pierre Chabanneau (drie sterretjes) terwijl de held van den dag, de oppasser, die het ratje tusschen twee stokken nam, nog geen uur later uit een pisangblad, met zijn ongewasschen tien geboden rijst en sajoor zat te smullen.

En toen het verblijdend bericht kwam, dat 't geen pestrat geweest was, ging er één zucht op van geruststelling. De notaris betaalde den hotelhouder leukgrijnzende zijn rekening en de rust in aller harten keerde terug, ieder vertoonde zich weder in innige voldaanheid van 't leven, in 't openbaar. Tegelijkertijd arriveerde de nieuwe assistent-resident, feestelijk ingehaald, met gamelan en muziek, verdrijvend al die gerimpelde gelaatstrekken van doorgestanen angst.

Historisch.

derwijzers, die op mooie resultaten kunnen wijzen. Verbetering van het drinkwater, verbreiding van het gebruik bij de Inlanders van klamboe en kinine.

Daar het zenden van Malg. studenten naar Frankrijk niet beantwoordt aan de verwachting en zeer veel kost, bevorderen van het volgen van den cursus voor Inlanders te Isoavinandriana. Verbetering van de opleiding der vroedvrouwen. Geen vermeerdering van Inlandsche hospitalen. Bestrijding (door aangegeven middelen) van de lepra.

Inlandsche- en plaatselijke arbeid. Instellen van een museum te Tananariva voor zaken van practisch belang (uitvoerig omschreven). Grondig onderzoek betreffende het gebruik van plantenvoortbrengselen, die geneeskracht hebben. Bevordering van inlandsche nijverheid en kunst. Herziening in zeer vrijgevigen geest van het bestaande douanen tarief. Bevordering der coöperatieve landbouw- en nijverheidsinstellingen, evenals van alle ondernemingen, die zich tot doel stellen de mijn-, bosch-, landbouw, de jacht en de rijkdommen uit de zee te putten op oordeelkundige wijze ten algemeene nutte te doen komen. Belooningen voor hen die boven anderen uitmunten.

Handel, nijverheid, vervoer over zee. Aanhouden van betrouwbare statistieken. Tegemoetkoming aan wie een industrie wil beginnen. Maatregelen tegen onverwachte verhooging van transportkosten ter zee. Bevoorrechting van den Franschen handel. Het instellen van een raadgevende vergadering van afgevaardigden der chambres consultatives, die éénmaal per jaar samenkomt.

Bank. Instelling van een bevoorrechte bank, die bankbiljetten kan uitgeven.

Land- en Boschbouw. Stelselmatige bestudeering van het geheele gebied. Uitbreiding van het aantal proefstations, bovendien een centraal station. Maatregelen tegen het stelselloos ontbosschen. Bevordering van den rijst-, suiker-, katoen- en caoutchouc-aanplant. Irrigatie, watervoorziening, herbossching, strijd tegen sprinkhanen- en wilde zwijnenplaag. Meer doeltreffende inrichting van het boschwezen. Aanleg of verbetering van gemeenschapsmiddelen. Bevordering van het voortbrengen van goede houtsoorten.

Mijnindustrie. Vermindering van de alluv. goud-belasting op 5 % instede van 7 %; de belasting van 10 % op het goud „extrait des filons" worde berekend naar de winsten en niet meer naar de bruto opbrengst, en verdere opheffing van bestaande belemmeringen. Instelling van een mijndirectie. Vervaardiging van een betrouwbare kaart. Invoer van machines e. d. g. vrij van belasting.

Vervoerwezen te land. Een uitvoerige omschrijving wordt gegeven van noodzakelijke aanvulling van het net der wegen, treinen, scheepsgelegenheden. Tamatave moet een haven krijgen.

Arbeidskrachten. Optreden tegen 't landloopen. 't Naleven van contracten voor werkgever en werknemer bevorderen. Aanmoediging van arbeid voor vrouwen en kinderen.

De stappen vroeger door de Fransche regeering gedaan om Inlandsche werkkrachten voor Madagaskar te krijgen door bemiddeling van de Engelsch-Indische-, Portugeesche-, Nederlandsche, Chineesche en Ethiopische regeeringen, moeten zoo spoedig mogelijk worden hervat. Madagaskar mag nooit een verbanningsoord voor Europeanen worden, daarentegen is het wel aan te bevelen veroordeelde Inlanders, ook van andere koloniën, hier voor publieke werken te gebruiken, en zelfs ter beschikking te stellen voor particuliere kolonisatie doeleinden.

⁂

De beteekenis van West-Australië voor Nederland en Ned. Oost-Indië.

De heer E. G. Semmens, honorary accredited agent for the Western Australian Government in Holland, vestigt in een artikel in de Zeepost de aandacht op de groote ontwikkeling van W.Australië in verband met handel en scheepvaart. Na een overzicht gegeven te hebben van de voornaamste producten, welke West-Australië voortbrengt, bespreekt de schrijver de vooruitzichten van den handel tusschen Nederl.-Indië en West-Australië. Het is een onomstootelijk feit, zegt schrijver, dat een wijd veld open ligt voor Java, Sumatra en Borneo.

Na alle producten opgenoemd te hebben door W.-Australië aan deze plaatsen te leveren, vervolgt schrijver:

De vraag kan nu gesteld worden: Wat kan van Holland en Ned.-Indië in West-Australië geïmporteerd worden en het antwoord is: kaas, chocolade, koffie, drogerijen, medicijnen, bananen, riet, fleschen, potten, glas, rijst, stroohoeden, Iringlas, kapok, phosphaten, kokosnoten, petroleum, machineolie, bloembollen, kruiden, jenever, stijfsel, molassen, tabak en sigaren en parafinewas. Kaas- en boterfabrieken kunnen door Hollanders opgericht worden en onder toezicht van Hollandsche deskundigen staan.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Aanteekeningen betreffende het eiland Samosir.

In het verslag van den topographischen dienst in Ned.-Indië, loopende over het jaar 1910, vindt men o.a. een artikel over het eiland Samosir (gelegen in het Toba-meer), waaraan we enkele bijzonderheden ontleenen, voor zooverre deze op de bevolking betrekking hebben.

Het eiland heeft een oppervlakte van ongeveer 530 K.M^2.; het is dor en onvruchtbaar, slechts aan de oevers treft men sawah en ladangbouw aan. De bevolking bedraagt ongeveer 45.000 personen, voor het grootste gedeelte gevestigd aan de oevers van het Toba-meer. Op sommige plaatsen is zij tot het Christendom overgegaan, maar overigens nog heidensch. „Het is opmerkelijk" — zegt de schrijver, G. A. P. van Steenvelt, Sergt.-Majoor bij de triangulatie-brigade — „dat daar, waar de leer der zendelingen doorgedrongen is, de Batakker niet zoo gewillig en behulpzaam is, als op die plaatsen, waar het Christendom nog niet gepredikt wordt."

Het meerendeel der bevolking, zoowel mannen, vrouwen als kinderen, is vuil en lui. Slechts zeer zelden veranderen zij van kleedingstukken; eerst dan wanneer het kleedingstuk niet meer te dragen is, wordt het verwisseld. De kampongs en woonhuizen zijn verzamelplaatsen van allerhande onreinheden. De vrouwen werken over het algemeen meer dan de mannen en het is een gewoon verschijnsel als mannen en vrouwen bijv. te zamen naar den passar of naar hun ladang gaan, dat de vrouwen de vrachten dragen en de mannen de kleine kinderen of in het geheel niets.

De kleederdracht is zeer eenvoudig. De mannen dragen slechts een sarong en een baadje (het laatste echter niet altijd). Als hoofddeksel dragen ze een hoofddoek of een petje van gevlochten pandan bladeren; sommigen loopen geheel zonder hoofddeksel, aangezien hun dikke haargroei het hoofd reeds voldoende beschermt. De meer gegoede mannelijke bevolking draagt een baadje en broek; een sarong hebben ze altijd bij zich, die ze achteloos om hun schouders slaan en die hen ook tegen koude en guur weder beschermt. De vrouwen dragen slechts een enkele sarong, slechts weinigen een baadje. De kinderen loopen rond in Adam's costuum en worden vrijwel aan hun lot overgelaten.

Ernstige ziektegevallen komen zeer zelden voor. Oogziekte echter heerscht overal op het eiland, hetgeen denkelijk voornamelijk te wijten is aan de hevige winden die over het eiland waaien. Die oogziekte kan ook haar oorsprong hebben in het werken en loopen in de felle zon, want even buiten de kampongs komende, vindt men slechts op enkele plaatsen eenige schaduw.

Bijdragen Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.

Afl. 3 van deel 66 der Bijdragen van het Kon. Institut opent met een belangrijke ethnographische bijdrage van controleur J. Kreemer over de Loeboes in Mandailing, een volksstam die in ontwikkeling, taal en voorkomen aanmerkelijk afwijkt van de omringende bevolking. Hoewel de Loeboe's thans allen (n.l. 925 personen, verdeeld over elf nederzettingen) in naam den Islam aanhangen, zoo ligt heel hun godsdienstig, zedelijk en maatschappelijk leven nog besloten in de oude heidensche geestenvereering.

Prof. C. A. van Ophuysen schrijft vervolgens over „Het verhaal van „De visch en het eekhoorntje" en zijne verspreiding op Sumatra". Deze vertelling, o.m. uit het Maleisch vertaald en gepubliceerd door W. Skeat in een werkje getiteld: „Fables and folktales from an Eastern forest" trok de aandacht van prof. van O., omdat zij ook op Sumatra groote bekendheid geniet, zij het dan ook met belangrijke en minder belangrijke verschillen in inkleeding en uitwerking. Om zijn lezers kennis te doen maken met de verschillende vormen, waarin dit verhaaltje zich voordoet, geeft prof. v. O. dan eenige teksten (Mandailingsche, Karo-Bataksche, Niassische, Minangkabausche en Lampoengsche), met vertaling.

Een derde bijdrage dezer aflevering handelt over eenige Atjehsche landschappen, n.l. Blang Pidië en Poelo Kajëë, behoorende tot de Kawaj XII, Koeala Lambeusoë, Bambi en III Moekoms Oenoëe, Arëe, V. Moekims Reubëe, XII Moekoms Pidië, IX. Moekims Keumangan, Beutong, Salang, eiland Simeuloeë. Het zijn Nota's van den Gouverneur van Atjeh, door het Departement van Koloniën ter publiceering afgestaan.

Tenslotte een opstel van Prof. Dr. H. Kern, getiteld: „Zang XVIII tot XXII van den Nagarakrtagama".

Soerabaja's strijd om een haven.

Aldus de titel eener brochure van den heer M. v. Geuns (overgedrukt uit het Soerabajasch Handelsbl. van 30 Sept., en 2—5 Oct. 1911), waarin de schrijver de lange lijdensgeschiedenis nagaat van de Soerabajasche havenkwestie, die thans, na 37 jaren strijd ongeveer, eindelijk haar beslag heeft gekregen.

Den mannen die tot die gunstige oplossing het hunne hebben bijgedragen, brengt de schrijver zijn oprechte hulde. „En zeer in 't bijzonder ga onze eerbiedige dankbaarheid uit — zegt de heer v. G. — naar het illustre tweetal prof. dr. J. Kraus en G. J. de Jongh, die met het glanslicht der wetenschap de donkere wolken boven Soerabaja hebben doen afdrijven en onze havenstad een dienst hebben bewezen, zoo groot dat in haar annalen de namen dezer twee mannen onuitwischbaar zijn opgeteekend."

Goud in Suriname.

Van de hand van Dr. J. H. Verloop, geoloog en mijningenieur, is een werk verschenen (bij J. H. de Bussy, te Amsterdam), getiteld:

A brief outline of the Suriname gold industry. Geology, technique, hygiene. Descriptions of the gold placers and the prospects at the Guiana Gold Placer.

Het boek bevat behalve den tekst (waaraan hieronder een en ander wordt ontleend aan de hand van de N. R. Ct.), een aantal kaarten en platen, zoomede een uitvoerige, op het onderwerp betrekking hebbende, literatuuropgaaf.

De bijzonderheden in deze beschrijving van het Guiana Gold Placer vervat, zijn verkregen tijdens een verblijf van den schrijver in Suriname, van Aug 1909—Juli 1910. Er zijn, zegt hij, reeds aanzienlijke bedragen besteed om goud in Guiana te winnen, maar er waren vele factoren, die verhinderd hebben het bedrijf tot bloei te brengen. De diepere oorzaken van de mislukking, zoowel van de pogingen der regeering als van particuliere ondernemers om het oeconomische peil van de goudindustrie te verhoogen, acht hij moeilijk in dit geschrift te bespreken. Intusschen zijn de oppervlakkige gegevens, welke gemakkelijker te verkrijgen zijn niet enkel hier beter uiteen te zetten, maar ook van grootere practische waarde voor het doel van deze schets, die geschreven is met het doel om de ontwikkeling van de Surinaamsche goudnijverheid te bevorderen. Als voornaamste oorzaak van den achteruitgang van de goudindustrie, zoowel in de hier beschreven concessie als van de geheele kolonie, is de achterlijke toestand op hygiënisch gebied, zoodat zij die uit geciviliseerde landen naar deze kolonie gaan in de veronderstelling dat zij zich er kunnen vestigen, zonder zich aan te passen aan de heerschende omstandigheden, dikwijls gedwongen zijn het land te verlaten met geschokte gezondheid of hun dood vinden. Zulks maakt het bijkans onmogelijk juiste inlichtingen te verkrijgen omtrent het binnenland van Suriname. Wat de hygiënische kwestie aangaat, deze is evenwel wat het Guiana Placer aangaat opgelost. Het z.g.n. arbeidsvraagstuk werd opgelost door het aanwenden van mechanische kracht.

Dat er hoeveelheden goud op de concessies van de Guiana Goud Placer Mij. aanwezig zijn, acht de heer Verloop buiten kijf, maar de wenschelijk goede wijze van werken heeft men tot nog toe niet gevonden. Naar het oordeel van den schrijver kan de moeilijkheid worden overwonnen door een combinatie van mijnwerkers en mechanische hulpmiddelen.

De schrijver gaat vervolgens in bijzonderheden de gesteldheid van den bodem en van de ertsen na, bespreekt de wijze waarop de goudertsen ontstaan en worden gewonnen en wijdt o.a. afzonderlijke hoofdstukken aan den hygiënischen toestand, en de technische leiding op het placer.

In zijn conclusie zegt hij o.a. dat de topographische kennis van het Guiana placer thans zoo ver gevorderd is, dat er voor de naaste toekomst niets te wenschen blijft, maar de exploratie is nog niet tot een hoogte gekomen, dat met eenige zekerheid gezegd kan worden of de waarde ervan van blijvenden aard zal zijn. Het meeste goud is gevonden in alluviale districten, evenals op andere Surinaamsche placers het geval is.

De goudertsen worden in al die districten in regelmatige deposits gevonden. De mislukking van de pogingen om goud te winnen door een mechanische werkwijze op groote schaal moet vooral worden toegeschreven aan niet geschikte machinerieën of anders aan onoordeelkundig beheer. Er zijn den schr. echter geen gevallen bekend, waarin de afwezigheid van exploiteerbare goudertsen een spoedige staking van de werkzaamheden hebben veroorzaakt. De mechanische exploitatie door middel van de baggermolen der maatschappij, moet, naar het oordeel van schrijver, worden voortgezet totdat er met winst goud uit de ertsen kan worden gehaald. Deze kwestie is tot dusver niet opgelost, maar de oplossing zal zeker worden gevonden. De hygiënische toestand op het placer is dermate verbeterd, dat er in dit opzicht niets meer te wenschen is. Onder die omstandigheden en door in werking stellen van machines is het thans mogelijk een geschoolde staf regelmatig aan 't werk te houden.

De visschen van den Indo-Australischen Archipel.

Bij E. J. Brill te Leiden is het eerste deel verschenen van een seriewerk over „The fishes of the Indo-Australian Archipelago". Dit eerste deel is samengesteld door Dr. Max Weber en Dr. L. F. de Beaufort en bevat een „Index of the ichthyological papers of P. Bleeker".

Een welverdiende hulde aan den man, die zoo heel veel heeft gedaan aan het onderzoek naar verschillende vischsoorten van de Indische zeeën!

Aan den tekst gaat het portret van Dr. Bleeker vooraf; het voorwoord bevat o.m. levensbijzonderheden van dien geleerde; daarop volgt een opgave van niet minder dan 500 ichthyologische bijdragen in verschillende periodieken, alle van de hand van Dr. B., terwijl een uitvoerig register op de wetenschappelijke benamingen der visschen het werk besluit.

De veestapel op Madoera.

Onder andere opstellen bevat de jongste aflevering der Veeartsenijkundige Bladen voor Ned.-Indië, ook een bijdrage van den heer W. Kerremans, getiteld: „De veestapel op Madoera".

Volgens den schrijver is het hoog tijd dat het gouvernement ingrijpende maatregelen neemt om den veestapel aldaar voor verder verval te behoeden. Jaarlijks worden van Madoera ongeveer 50.000 stuks vee uitgevoerd naar Java en is het, met dit getal voor oogen, begrijpelijk, dat bijv. in de afd. Bangkalan de veestapel elk jaar met circa 2.000 vermindert. Het ligt natuurlijk ook voor de hand, dat van het eiland de beste dieren worden uitgevoerd, zoodat het overblijvende vee van steeds minder kwaliteit wordt.

Verschillende maatregelen die tot verbetering kunnen leiden, doet de schrijver aan de hand, o.a. (behalve beperking van den uitvoer) veetentoonstellingen en stierenwedrennen (de vroegere kerapanfeesten).

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 45: Mr. N. P. van den Berg, 1831—1911, door Mr. F. A. Jas. — Het djatiboschbedrijf op Java, door Ch. S. Lugt. — Rietbranden op Java, door Mr. J. W. Ramaer. — Vezelcongres te Soerabaja. Literatuurberichten (vervolg). — Fabrieksresultaten van een aantal Java-suikerfabrieken gedurende den oogst 1910, door H. C. Prinsen Geerligs. — Herziening der koelie-ordonnantie. — De begrooting van Ned.-Indië voor 1912. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. Enz.

Weekblad voor Indië.

Met betrekking op Java bevat No. 25 de volgende artikelen: Nieuw bloed in Java's veestapel, door A. — De brand te Batavia (met afb.) — De opvoering van „Maryke van Scheveningen", door de muziekén tooneelver. „Braga" te Bandoeng (met afb.), door W. J. Giel. — Indische penkrassen (verv.) door Ofoei. Noerani. Uit het leven eener Sumatraansche, door W. K. van Daalen (vervolg).

***

Ten slotte nog eenige titels:

Van 't oude Samarang en 't verjongde Semarang (Historisch-ethnographische schets), door A. H. Plas (slot). — Eigen Haard 11 November 1911.

Der Tabakbau in dem Vorstenlanden auf Java (Schluss), von Prof. Dr. H. Miehe. — Der Tropenpflanzer. Nov. 1911.

Onze intendance-verpleging in oorlogstijd, door I. G. Smit. — Orgaan Indische Krijgskundige Vereeniging. No. 35.

De executie van civiele vonnissen der residentiegerechten, door Mr. J. H. van Laer. — Het eigen strafstelsel der desa, door Mr. M. D. Jongeneel. — Naar aanleiding van art. 3 b. W. v. S., door Mr. P. Faber. — Recht in Ned.-Indië. Deel 96. Nos. 11 12.

De Indische begrooting voor 1912, door A. J. N. Engelenberg. — Orgaan der Vereeniging „Moederland en Koloniën". 1911. No. VI.

Het djatiboschbedrijf op Java, door Ch. S. Lugt. — De wildhoutbosschen uit een oogpunt van houtproductie, door H. J. Kerbert. — Indisch Genootschap. Vergadering van 17 October 1911.

Catalogus der Surinaamsche Koloniale Bibliotheek. Paramaribo, H. B. Heyde.

Oefeningen ter vertaling uit en in het Javaansch met Javaansch-Hollandsche woordenlijst, door T. J. Bezemer. Derde, verbeterde druk. Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink. 2 deeltjes.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscour.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 18 October 1911;
De Locomotief t/m 17 October;
Het Soer. Handelsblad t/m idem;
De Sumatrapost t/m 19 October;
De Sumatrabode t/m 18 October;
Tjahaja Sumatra t/m idem;
De Indische Mercuur no. 46;
Weekblad voor Ned.-Indië no. 26;
Handelsberichten v/h Ministerie van Landbouw;
Kort Verslag vergaderingen 2de Kamer S.-G.;
De Banier nos. 40 en 41.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

In Het Koloniaal Weekblad van Donderdag 27 April 1911 no. 17, werd het adres opgenomen, hetwelk, onder dagteekening van 13 Maart tevoren, door het Dagelijksch Bestuur der vereeniging „Oost en West", aan Zijne Exc. den Minister van Koloniën werd gericht, met verzoek de behartiging van de belangen der Ned.-Ind. ambtenaren met verlof in Nederland zoo ver te willen doen uitstrekken, dat eene in te stellen commissie, die periodiek — bv. twee malen 's jaars — zitting houdt, reeds in den aanvang van de maand Mei 1911 haar eerste examen in het boekhouden zou kunnen afnemen van hen, die daarom vroegen.

Als antwoord op dit verzoek, werd ons, bij missive van 30 October 1911 no. 40, Afd. D., te kennen gegeven, dat, na raadpleging van de Indische Regeering, geen termen zijn gevonden, om hier te lande een commissie in te stellen tot het afnemen van een examen in het boekhouden van Oost-Indische ambtenaren met verlof.

Van het Informatie-Bureau:
(Heulstraat 17).

Voor de Ombilinmijnen ter Sumatra's Westkust wordt gevraagd een gediplomeerd **werktuigkundig-electro-technisch ingenieur**, met practische bedrijfservaring, om tot 1913 tijdelijk en daarna definitief werkzaam te zijn als chef voor het electrisch en machinaal bedrijf te Sawah Loento, op eene bezoldiging van *f* 400 's maands, met 6 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 's maands elk, alzoo tot een maximum van *f* 1000 's maands, benevens vrije woning, of, bij gemis daarvan, eene huishuurindemniteit van *f* 100 's maands.

Aan de uitzending is verbonden:
a. eene gratificatie voor uitrusting ad *f* 1500;
b. overtocht naar Batavia als gouvernementspassagier der 1ste klasse, casu quo ook voor het wettig gezin;
c. een voorloopig traktement van *f* 250 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederl.-Indië tot den dag waarop het activiteitstraktement, volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië, ingaat.

De uit te zenden persoon zal zich schriftelijk moeten verbinden tot teruggave aan 's lands kas van de gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve zullen zijn voldaan, zoo wegens gratificatie voor uitrusting als wegens overtocht naar Nederl.-Indië, bijaldien hij binnen 5 jaren na zijne aankomst op Java, om andere redenen dan wel bewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's Gouvernements dienst wordt ontslagen of indien hij niet binnen den hem aan te wijzen tijd naar Indië vertrekt.

Zij, die in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 1 December 1911 bij een op zegel geschreven request bij het Departement van Koloniën aanmelden, onder overlegging van:
1. hunne bewijzen van bekwaamheid;
2. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven door den burgemeester hunner woonpl.;
3. een certificaat van voldoening aan de wet op de nationale militie, afgegeven door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie, en
4. hunne geboorteakte.

De requesten moeten de mededeeling inhouden of de sollicitanten al dan niet zijn gehuwd en casu quo het aantal en den leeftijd hunner kinderen.

De uit te zenden persoon wordt vóór zijn vertrek aan een geneeskundig onderzoek onderworpen, opdat blijke of hij physiek geschikt is voor den Indischen dienst.

(Nederl. Staatscourant van 29 en 30 October 1911, No. 254.)

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 13 Oct. 1911. No. 82.
Benoemingen, enz.
Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies H. Martens en de klerk Ch. E. F. Cordier de Croust.

Benoemd: tot controleur W. J. J. Veltman; tot alg. ontvanger 2e kl. Th. H. Swensen; tot idem 3e kl. A. Latuapon en L. A. Lapré; tot hulpprediker te Tara Tara J. G. de Haan; tot commies te Bandoeng H. M. Seelig.

Belast: met de waarneming der betrekking van magazijnmeester bij de Banka-tinwinning C. A. M. Croes.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedono van Tjiawi Raden Kandoeroean Somawinata.

Benoemd: tot wedono van Tjiawi Raden Tanoenidjaja; van Tjisondari Raden Kandoeroean Soemawinata; van Losarang Mas Soerjadinagara; van Kandanghauer Raden Koesoema Soebada; van Bangadoewa Raden Joeda Nagara.

Geplaatst: te Salatiga de politieopziener F. C. Paulus; te Padang de id. W. A. Boekholt.

Benoemd: tot controleur in de res. Pekalongan J. H. Doeve; tot hulponderwijzeres te Wonosobo mej. J. U. G. Arndt; te Bandjarnegara mej. T. E. A. v. Bloemen Waanders.

Geplaatst: te Modjokerto de onderwijzer P. van Dam; te Temanggoeng de id. B. H. Stolte; te Garoet de id. A. de Graaf; te Probolinggo de idem B. J. Holthuis.

Benoemd: tot onderwijzer te Koeta-Radja H. van Maurik; te Modjokerto H. Steppe; te Malang J. H. M. van Mulken; te Pekalongan G. van Eenenaam; tot architect E. de Graaf.

Militair Departement.

Bevorderd: tot kapitein der inf. de 1e luit. J. E. Müller; tot kapitein der art. de 1e luit. C. A. Jorissen, A. T. H. Winter en M. A. Snoeck; tot 1en luit. de 2e luit. P. C. Hoolboom; tot magazijnmeester der 1e kl. J. L. J. van der Wal; tot luit.-kol.-intendant P. A. C. Balte; tot maj.-intend. J. H. van Ingen.

Uit de Javasche Courant van 17 Oct. 1911. No. 83.
Civiel Departement.

Verleend: 11 maanden verlof aan den civielen gezaghebber G. J. Hermans.

Ontheven: wegens ziekte, eervol van de waarneming der betrekking van chef der 4e afd. S.S. op Java F. B. H. Asselbergs.

Benoemd: tot referendaris bij het Dep. v. Landb. Nijverheid en Handel Ph. J. Ketner; tot bouwkundige H. J. Kuitert en C. van der Valk; tot commies te Klaten J. H. A. van Heeteren.

In dienst gesteld: als machinist bij de tinwinning op Banka J. C. van der Werf.

Benoemd: tot ambtenaar 3e kl. bij den dienst der in- en uitvoerrechten P. Doeksen, H. G. J. Coers en J. E. C. Snell; tot controleur in het gouvernement Sumatra's Westkust H. W. Stap; tot onderwijzeres te Tasikmalaja mej. W. M. J. Heyligers; te Semarang mej. Ch. R. C. van Witzenburg.

Werkzaam gesteld: als ontvanger te Pontianak J. W. L. Brocx; als verificateur te Batavia W. Ran.

Militair Departement.

Bevorderd: tot dir. off. van gezondh. 2e kl. P. J. Eldering, Dr. A. de Jong, F. J. Hagen en P. C. Costerman Boodt; tot off. van gezondh. 1e kl. P. Th. Justesen, F. D. Okken, K. Gjellerup en N. A. V. Sörensen; tot 1en luit.-kwartierm. C. G. Verwer.

Overgeplaatst: naar Bandoeng de maj.-intendant J. H. van Ingen; naar Atjeh de idem H. v. Mauritz.

Geplaatst: bij het 5e bat. de 2e luit. P. A. Boon.

Overgeplaatst: naar Pampanoea de 2e luit. F. W. L. Goslings; naar Ngawi de kapt. A. E. Schneider; naar Batavia de 1e luit. P. W. A. Meijer; naar Padang de kapt.-intendant L. Lingen; naar Bandoeng de kapt.-kwartiermeester J. F. Deibert.

Geplaatst: te Magalang de off. van gezondh. A. C. Th. Thomson.

Overgeplaatst: naar Soemedang de off. van gez. H. D. F. Claus.

Haagsche Philatelisten-Vereeniging

OPGERICHT 17 APRIL 1897

Erkend bij Kon. Besl. van 20 April 1903, No. 58, Staatscourant No. 110

De Vereeniging stelt zich ten doel:
1o. De bevordering der postzegelkunde in het algemeen;
2o. Het verzamelen van postzegels en poststukken tusschen hare leden te bevorderen en te vergemakkelijken.

In het bijzonder tracht zij dit te doen door:

a) het doen circuleeren van koopboekjes, samengesteld door hare leden;
b) het uitgeven van een tijdschrift;
c) het vormen van een bibliotheek;
d) het doen circuleeren van tijdschriften;
e) het houden van verlotingen;
f) het houden van bijeenkomsten.

Alle verdere inlichtingen worden verstrekt door den Secretaris-Penningmeester

TH. H. KLINKHAMER - Joan Maetsuyckerstraat 28.

AUG. SAVELKOUL,
v/h. J. VAXELAIRE & Cie.,
BATAVIA, AMSTERDAM, SEMARANG, SOERABAYA.

SPECIAAL ADRES voor

Indische Uitrustingen
EN
HEERENKLEEDING naar maat.

Voor inlichtingen of aanvragen wende men zich alleen tot mijn firma te *Amsterdam*, daar ik in Nederland geen filialen of vertegenw. heb.

VACANT

VACANT

N.V. ELECTRISCHE DRUKKERIJ
LUCTOR ET EMERGO
:: 's-GRAVENHAGE ::
AMALIA VAN SOLMSSTRAAT No. 2—4

:: ELEMENTEN DER :: PRACTISCHE ASTROLOGIE

DOOR

A. E. THIERENS

Dit werk van circa 13 vel druks zal bevatten hetgeen in cursus-vorm te Den Haag, Arnhem en Nijmegen (1910-1911) werd behandeld, en zal ook in den vervolge door den schrijver als leiddraad bij cursussen worden gebruikt.

Het tracht een schets te geven van de *logische grondslagen*, waarop de *practische astrologie* berust.

Het werk wordt uitsluitend gebonden in den handel gebracht.

Prijs . . f 4.50

Uitvoerig prospectus wordt op aanvraag gaarne toegezonden

Van denzelfden schrijver verschenen in 1910:

Theosofie, de Theos. Vereeniging en de Theos. Beweging, 50 pag. 8° royaal	ing. *f* 0.25 / geb. „ 0.65
Drie Opstellen over Karaktervorming en Opvoeding, 100 pag. 8° kl. med. . .	ing. „ 0.50 / geb. „ 0.80

DE NIEUWE GIDS

[MEDE NIEUWE SERIE VAN DE TWINTIGSTE EEUW EN HET TWEE-MAANDELIJKSCH TIJDSCHRIFT]

MAANDSCHRIFT VOOR LETTEREN, KUNST, WETENSCHAP EN WIJSBEGEERTE ∴ ∴ ∴

ONDER REDACTIE VAN: Dr. A. ALETRINO, Dr. H. J. BOEKEN, LODEWIJK VAN DEYSSEL, Mr. FRANS ERENS, WILLEM KLOOS, JAC. VAN LOOY, FRANS NETSCHER ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴ ∴

UITGAVE N. V. ELECTR. DRUKKERIJ „LUCTOR ET EMERGO"
DEN HAAG :: AMALIA VAN SOLMSSTR. 2-4 :: TELEPH. 4424

Weekblad voor Indië,

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS, te SOERABAJA.

Prijs per 3 maanden f 2.50

Men kan zich abonneeren bij den agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk belang" NIEUWE MOLSTRAAT 20, DEN HAAG.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch. — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Een geg. korporaal konstabel K. N. M. voor huisbewaarder, bureauknecht, geldinkasseeren, enz.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 47. Donderdag 23 November 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

De Sint-Nicolaas-Uitstalling van Boeatan.

De uitstalling ter eere van het aanstaande Sint-Nicolaasfeest in de lokalen van „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag, zijn werkelijk een kijkje overwaard. Hoewel vele lezers van Het Koloniaal Weekblad ongetwijfeld op hunne wandeling door de Hofstad van zelf uit belangstelling hunne schreden dezer dagen ook daarheen zullen richten, kunnen wij toch niet nalaten hier met een enkel woord er nog eens aan te herinneren, hoe zeer de meeste producten van onze Indische kunstnijverheid en huisvlijt zich eigenen tot feestgeschenken voor hen, die iets eigenaardigs, iets bijzonders wenschen.

Er zijn onlangs mooie, nieuwe bezendingen uit Indië ontvangen, o. a. een groote verzameling batiks en lederwerk, door de directrice van „Djocdjasche Kunstarbeid" zelve meegebracht. Zoo ook prachtige weefsels en een groote verscheidenheid van voorwerpen in rood- en geel-koper en allerlei typisch Indisch aardewerk en vlechtwerk.

Van 3—6 is er gelegenheid tot theedrinken.

H. M. de Koningin-Moeder.

Waren wij 26 October jl. in de gelegenheid het laatste portret weer te geven van Prinses Juliana, met niet minder ingenomenheid geven wij hier boven een plaats aan het borstbeeld van H. M. de Koningin-Moeder, de zoowel hier als in Nederl.-Indië algemeen beminde Vorstin, die zoo vaak de levendigste belangstelling betoonde voor het wel en wee onzer Koloniën. Deze plaquette in brons werd onlangs vervaardigd door den beeldhouwer Aug. Falise te Wageningen, om te worden geplaatst in Oranje-Nassau-Oord, het door H. M. gestichte sanatorium voor longlijders.

Het Rassen-Congres

van 26—29 Juli j.l. te Londen gehouden.

Van bevriende zijde werd ons het Verslag toegezonden der verhandelingen van het eerste internationale Rassen-Congres, dat dezen zomer in de universiteit van Londen plaats had. Voor belangstellenden ligt het ter inzage op de leestafel in Heulstraat 17, Den Haag.

Het doel dier samenkomst van een duizendtal menschen van onderscheiden rassen uit alle oorden der wereld was, zooals een der genomen besluiten luidt:

„To promote cordial relations among alle divisions of mankind, without regard to race, colour or creed, and in particular, to encourage a good understanding between East and West".

Het eere-voorzitterschap werd achtereenvolgens vervuld door Graaf Vay de Vay van Hongarije, Dr. Lim Boon Keng als vertegenwoordiger van den Chineeschen Gezant, den heer T. Watanaba, lid van het Japansche Parlement, Z. H. de Gaekwar van Baroda (Britsch-Indië), Gen. Légitime, oud-president van Haïti, Senator Suleiman el Bustani Efendi van Turkije en Hadji, Mirza Yahya van Perzië.

Een even groote verscheidenheid leverde de gehouden redevoeringen op, waaronder zeer belangrijke.

Jhr. L. C. van Panhuys, een der Hollandsche leden, heeft doel en streven der vereeniging „Oost en West" besproken, welke in dezelfde lijn liggen.

Het volgende congres zal over 4 jaar te Honolulu worden gehouden.

PLECHTIGE OPENING DER HAVENWERKEN TE SOERABAJA.

Aan het „Weekblad voor Indië" ontleenen wij tegelijk met nevenstaande afbeelding, ook de volgende beschrijving:

„De tweede dag van het bezoek van den Gouvern.-Generaal was voor Soerabaja de meest belangrijke. Toen toch had de plechtigheid plaats van het steken der eerste spade in den grond, met welke zinnebeeldige handeling de landvoogd een begin van uitvoering gaf aan de groote havenwerken voor Soerabaja.

Aan den zeeoever, daar, waar straks tallooze arbeiders het grootsche werk zullen aanvangen, waren in de brandende zon twee groote tribunes gebouwd, die zich op 6 October reeds vroeg in den morgen vulden met vele genoodigden en belangstellenden. Met dundoek en groen was aan alles een feestelijk aanzien gegeven. Op een speciale estrade bevonden zich de zitplaatsen voor den landvoogd en de verschillende autoriteiten die tegenwoordig waren.

In een goed doorwrochte rede definieerde de bekwame directeur van B.O.W., de heer Homan van der Heide, de economische functie der nieuwe werken. Spr. behandelde uitvoerig de vroegere plannen en legde ten slotte de beteekenis bloot van de havenwerken, zooals zij nu volgens de plannen van de heeren prof. dr. J. Kraus en G. J. de Jongh, zullen worden.

Mr. Paets tot Gansoyen bood hierna met een korte, krachtige rede namens Soerabaja's handel de zilveren spade aan, waarmede Z.E. de symbolische inwijdings-handeling verrichten moest, en daarna volgde de kranige rede van den landvoogd, die een oratorische triomf was, waarvan allen een sympathieken indruk behielden."

Daar door het felle licht de Gouv.-Gen. op de foto niet goed te zien was, geven wij in afzonderlijk medaillon het portret van Z. E. De statige gestalte van mevr. Idenburg in donker gewaad is te herkennen juist op de afscheiding tusschen groote tribune en kleine estrade.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De waarnemend Gouverneur heeft o.m. aan de Koloniale Staten ter goedkeuring aangeboden eene verordening tot nadere wijziging van het tarief van invoerrechten, wat betreft olie, waardoor ruwe petroleum zal worden vrijgesteld van invoerrecht. Het motief is, dat ruwe petroleum gebruikt kan worden voor het verdelgen van muskieten.

Elke stap in de richting van verbetering van den hygiënischen toestand moet worden toegejuicht.

Is het niet om er wanhopig onder te worden dat het nu nog noodig is de wenschelijkheid te betoogen van voorschriften tot wering van muskieten uit watervaten enz., zooals de heer Bueno gedaan heeft in de openbare vergadering der Koloniale Staten op 19 October j.l.

In al de naburige Engelsche koloniën bestaan zulke voorschriften reeds lang, en, wat meer zegt, ze worden streng gehandhaafd.

En dan meent de Min. van Koloniën dat de betrekkingen van Geneeskundig Inspecteur en Chef van het Militair Hospitaal zeer goed gecombineerd kunnen blijven!

De West van 24 October noemt de vrijstelling van ruwe petroleum van invoerrecht een uitstekende maatregel en vraagt, terecht, of het geen aanbeveling zou verdienen om van deze gelegenheid gebruik te maken om ook chinine vrij te stellen van invoerrecht.

***

In het nummer van 27 October schrijft hetzelfde blad over de malaria in Nickerie:

„In strijd met hetgeen men ons de vorige week uit Nickerie berichtte, meldt men ons van andere zijde, dat op Hazard niet de minste verbetering in den toestand valt te constateeren. Het plantage hospitaal bevat zoowat honderd zieken, terwijl dit aantal niet eens alle koortslijders aangeeft.

De malaria epidemie in Nickerie van twintig jaren geleden, heeft drie jaar geduurd. Tot dusverre is er niets, dat een korter duur van de huidige epidemie doet voorzien."

Te Paramaribo is de strijd begonnen tegen de „stinkvogels", de bekende aasgieren, die tot dusver als vrijwilligers-straatreinigers dienst deden en om die reden ontzien werden, niettegenstaande zij de daken en zoodoende het drinkwater vervuilen.

Hoe nu met de andere vogels, die, hoewel in mindere mate, hetzelfde doen?

Bewijst deze vraag niet dat men met het drinkwatervraagstuk den verkeerden weg heeft ingeslagen?

***

Het boschwezen heeft — meldt De West van 27 October — een ernstig verlies geleden door het afbranden van aanplantingen over een oppervlakte van 5 H.A. bij sectie O langs den spoorweg.

Verbrand zijn 1700 Hevea boompjes, de oudste, die het boschwezen bezat, tot 4 à 5 jarigen leeftijd. Voorts 2000 Copie boompjes, 600 mahonieboompjes, en diverse andere planten.

De brand is ontstaan door het afbranden van wied langs de spoorbaan, welk vuur zich door de savana voortplantte tot de bewuste aanplantingen.

***

De waarnemend Gouverneur heeft aan de Koloniale Staten ter goedkeuring aangeboden eene verordening tot uitvoering van art 65 der Octrooiwet (Staatsblad 1910, No. 313, Gouvernementsblad 1911, No. 24).

Uit de Memorie van Toelichting blijkt o.m. dat, volgens art 1 Stbl. 5, indien voorwerpen zijn verbeurd verklaard, de rechthebbenden op het octrooi, indien zij zich binnen drie maanden, nadat het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan, daartoe ter griffie aanmelden, kunnen vorderen, dat die voorwerpen aan hen worden afgegeven. In de Nederlandsche wet is deze termijn 8 dagen; hetgeen de wd. Gouverneur tekort vond; omdat hij zich het ongetwijfeld niet denkbeeldig geval voor oogen stelde, dat de octrooihouder, op wiens recht opzettelijk inbreuk is gemaakt, niet in Suriname, maar in Nederland of daar buiten gevestigd is, zoodat, zal deze in de gelegenheid zijn tot het doen der requisitie, een behoorlijke termijn behoort te worden genomen.

Overigens is met in inachtneming van de eischen der in de kolonie van kracht zijnde strafwet, de Nederlandsche redactie gevolgd,

(Nwe Rott. Cour. 14 Nov.)

***

De uitslag der te Paramaribo gehouden onderwijzersexamens was als volgt: van de 114 candidaten geslaagd 46, n.l. voor den vierden rang 26 van de 64; den derden rang 12 van de 30; den tweeden rang 3 van de 13; den eersten rang 0 van de 2; het Engelsch 2 van de 2; het Duitsch 1 van de 1; de handwerken 2 van de 2.

***

In een hoofdartikel getiteld „Onderwijs en Landbouw" schrijft de Nwe Sur. Courant van 26 October:

„Er gaan, volgens het Koloniaal Verslag 1911 over 1910, in de geheele kolonie 8905 kinderen ter school; ongeveer een achtste daarvan verlaten jaarlijks weder de school — in 1910 was dit getal 1274 — hoevelen hiervan gaan zich wijden aan den landbouw, de hartader der kolonie? Wij gelooven geen een."

De redaktie zal nu het antwoord hebben te zoeken op de vraag: waar komen de crekan-landbouwers in de kolonie van daan en hoe hebben allen kans gezien aan den schoolplicht te ontsnappen?

***

Onze West bespreekt het adres van ingezetenen van Curaçao inzake het onderwijs. In het nummer van 28 October deze uitspraak:

„Wie gevoelt de waarheid van het aangehaalde niet en wie onderschrijft daarom niet ten volle he.:

Doch de school moet meer doen dan slechts kennis aanbrengen.

Ja, de school, de Surinaamsche scholen moeten meer doen, zij moeten het kind hebben geleerd zijn wil ten goede te leiden, zijn hartstocht te breidelen en zijne begeerte te matigen.

Kortom alle zielsvermogen van het kind moeten gelijkmatig ontwikkeld worden.

Ware dat het geval, de kinderen zouden niet reeds het eerste jaar dat zij de school verlaten, den breeden, onzedelijken weg opgaan. Wij laten hier de gordijn vallen!"

Excusez du peu!

Het recept wordt in het artikel niet medegedeeld. Mocht het in het slot-artikel verschijnen, dan zal de overzichtschrijver van Het Kol. Weekblad niet verzuimen het mede te deelen. Wie weet, hoe eenvoudig het is!

***

Suriname van 27 October geeft, naar aanleiding van den gepubliceerden staat over de maanden Januari—September, beschouwingen over de inkomsten der kolonie.

Onder meer schrijft het blad:

„Meer dan bevredigend, schitterend mag de uitkomst over dat tijdvak heeten. De reeds hooge raming voor 1911 is in de eerste 9 maanden totaal overschreden met bijna 2 1/3 ton, terwijl nu reeds 1½ ton meer is ontvangen dan in een gelijk tijdvak van 1910.

Sinds eenige jaren reeds bewegen zich de middelen der kolonie in stijgende lijn.

Hierin heeft belastingverhooging wel eenigen invloed gehad maar toch niet zooveel, dat hieraan in de eerste plaats gedacht moet worden bij de verklaring van het gunstig verschijnsel.

Een der middelen, die den invloed der belastingverhooging ondergaan, is de inkomstenbelasting. Dit middel vooral is belangrijk om er op te wijzen. Het kan als de barometer van den financiëel-economischen toestand der kolonie beschouwd worden.

Bij een zorgwekkenden economischen toestand kan zelfs belastingverhooging de opbrengst der inkomsten-belasting niet dwingen te klimmen. Hoogstens kan een teruggang een poos tegengehouden worden.

Maar ook vóór de verhooging der belasting is dat middel steeds stijgende geweest......"

Verder schrijft het blad:

„De goud-industrie wijst in de laatste jaren een gestadigen achteruitgang aan. Zou het feit, dat de opbrengst van concessiën en vergunningsrechten steeds dalende is en in de eerste maanden opgebracht heeft minder dan de helft der raming (ram. ƒ 46.500, opbrengst ƒ 22.856) en ook minder dan in de eerste 9 maanden van 1910 (ƒ 25.655), kunnen geweten worden aan het kleinbedrijf dat geene nieuwe concessies vraagt maar oude repasseert, de opbrengst der belasting op het verkregen goud vertoont ook bedroevende cijfers. Terwijl de raming voor de eerste 9 maanden bedraagt ƒ 62.250, is de opbrengst geweest slechts ƒ 49.050 tegen ƒ 55.871 in een gelijk tijdvak van 1910.

Komen wij nu aan de balata-industrie, dan vinden wij schitterende cijfers.

De raming van concessie- en vergunningsrechten tot het ontginnen van balata op domeingrond en retributie op de op domeingrond verkregen balata bedraagt voor geheel 1911 ƒ 160.000 en voor de eerste 9 maanden ƒ 120.000.

De opbrengst tot eind September bedroeg reeds ƒ 374.473, dus meer dan tweemaal de ra-

ming voor geheel 1911. In 1910 bedroeg de opbrengst *f* 200.588. Een kolossale vooruitgang dus. En deze industrie is steeds voortschrijdende geweest.

In 1907 bedroeg de opbrengst van hetzelfde middel *f* 96.714, in 1908 *f* 119.463, in 1909 *f* 131.580. In het begin van dit jaar (1911) trad een verhooging van de retributie op de balata in werking waarmee echter bij de raming voor dit jaar rekening is gehouden.

De balata-industrie is dan ook de kurk waarop de kolonie drijft. Aan haar is te danken dat zoovele middelen, die verband houden met den algemeenen welstand (invoerrechten, accijns binnenl. gedistilleerd, verlofsbewijzen tot verkoop van gedistilleerd, enz.) de raming overschreden hebben. Dat de belasting op de huurwaarde achter gebleven is, moet geweten worden aan de verlate inning tengevolge van de invoering van de gewijzigde verordening daarop. De achterstand wordt zeker weer ingehaald.

Het bestuur mag de balata-industrie voorzeker beschouwen als een troetelkind en daaraan alle aandacht wijden, wat niet beteekent, dat de eenige zorg moet zijn er zooveel van te trekken als er van te trekken valt, maar o.m. te zorgen dat zij blijft bloeien en aan de personen die haar beoefenen en hunne kapitalen zoowel als hunnen arbeid er in wagen, niet noodelooze moeilijkheden in den weg gelegd of hun schade veroorzaakt wordt.

Over het een en ander hebben wij misschien te zijner tijd wat te zeggen.

Intusschen zij hier vermeld, dat er een belangrijke herziening van de balata-verordening in den maak is. Dat deze herziening van wijze beginselen uitga!"

„ONS SURINAME".

Zoo heet een zeer nuttig, keurig uitgevoerd werk, dat onlangs door den Nederlandschen Studenten-Zendingsbond is uitgegeven, samengesteld door H. Weiss, secretaris van het Zendingsgenootschap der Broedergemeente te Zeist. Het is hoofdzakelijk bedoeld als „handboek voor zendingsstudie"; er is dan ook afzonderlijk een praktische Leiddraad bij, ten dienste der studiekringen, die de in het boek behandelde stof cursusgewijze willen bestudeeren.

Voor allen, die in onze kolonie Suriname belang name voor den zeer geringen prijs van *f* 1.20 fr. p. p. te bekomen bij den boekhandel van den Zendingsstudieraad, Dir. A. J. C. van Seters, Javastraat 78 Den Haag.

Om een denkbeeld te geven van den aangenaam onderhoudenden toon, waarin het geschreven is, nemen wij het volgende er uit over bij de fraaie illustraties, die ons welwillend werden afgestaan:

„Suriname, gelegen aan de Noordkust van Zuid-Amerika, wordt in het Zuiden begrensd door het Tumac Humac gebergte, de Corantijnrivier is in het

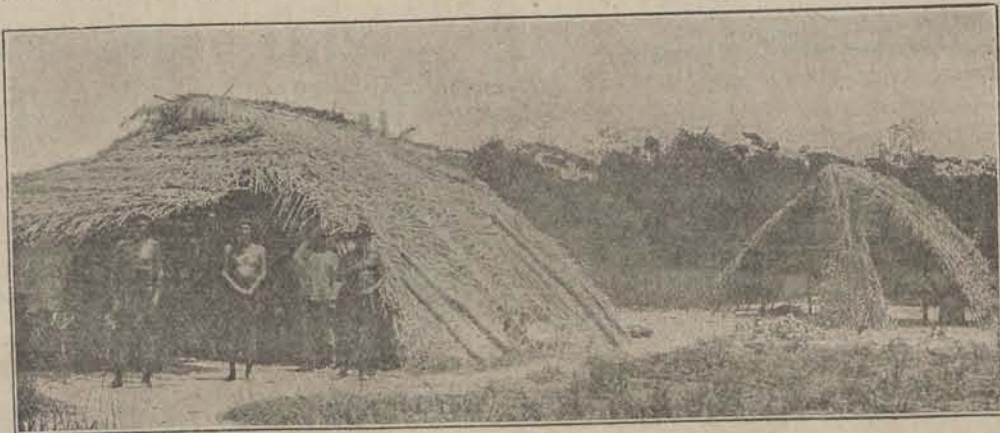

Gezicht op de stad Paramaribo.

stellen, moet dit boek een groote aantrekkelijkheid hebben; het behandelt in een negental beknopte hoofdstukken achtereenvolgens: ligging, klimaat en bevolking; in korte trekken de geschiedenis; de zending der Broedergemeente onder de Indianen; de Boschneger-zending; de zending onder de Negerslaven te Paramaribo en op de Plantages; de vreemdelingen

Westen de grenslijn tusschen Britsch en Nederlandsch Guyana en de Marowijne vormt de Oostelijke grens, die het Nederlandsche grondgebied van Fransch Guyana scheidt. Deze beide grensrivieren stroomen van het Noorden, evenals de Coppename en de Surinamerivier.

Opmerkelijk is het, dat beide laatstgenoemde rivie-

Indianen voor hun woning.

uit Indië; de Javanen in Suriname; hoe het tegenwoordig staat met de zending in Suriname en wat de toekomst belooft.

Wij bevelen het boek met warmte aan alle leden van „Oost en West" ter lezing aan. Het is compleet in stempelband, met duidelijke kaart van Suri-

ren, even vóór haar uitmonding, zijtakken opnemen. De Coppename ontvangt de Saramacca, de Suriname de Commewijne, die, op haar beurt, de Cottica heeft opgenomen. Slechts langs den benedenloop dezer rivieren en daar, waar zij zich met andere verbinden, wordt het land bebouwd. Langzaam stijgend strekt zich zuidelijk het Boschland uit met zijn dichte, ondoordringbare oerwouden, slechts hier en daar afgewisseld door enkele savannen.

De uitgestrektheid van het land wordt berekend op 120.000 K.M². Daar de 4 even genoemde hoofdrivieren, de Marowijne, Suriname, Coppename en Corantijn, het land in de geheele lengte doorstroomen, de zee bovendien haar invloed doet gelden en eindelijk de regentijd — korte regentijd van December tot einde Februari, lange regentijd van April tot einde Juli — geweldige stortregens met zich brengt, zou er van het land weinig terecht komen, indien de verdamping van water onder den invloed der keerkringen niet zoo groot ware. Maar zelfs dit zou de langs de rivieren gelegen plantages niet voor ondergang kunnen behoeden, indien er niet, evenals in Holland, voorzorgsmaatregelen waren genomen, om

Boschnegers.

het binnendringen van het water te verhinderen. Suriname is, evenals Holland, het land van dammen, dijken en sluizen. Noem Suriname gerust „Klein Holland" want, al is het natuurlijk niet in alles, er bestaat tusschen beide landen zeer veel overeenkomst.

De groote vochtigheid, gepaard met de gloeiende zonnehitte, heeft een buitengewone vruchtbaarheid ten gevolge. Alleen aan den algemeenen maatschappelijken achteruitgang en het gebrek aan werkkrachten is het toe te schrijven, dat het rijke Suriname een lastpost is geworden voor de Nederlandsche Regeering, die jaarlijks 300—360.000 gulden moet bijpassen. Uit zich zelven is de Surinaamsche bodem in hooge mate vruchtbaar. Welk een rijke plantenwereld en onuitputtelijke groeikracht spreidt hij ten toon!

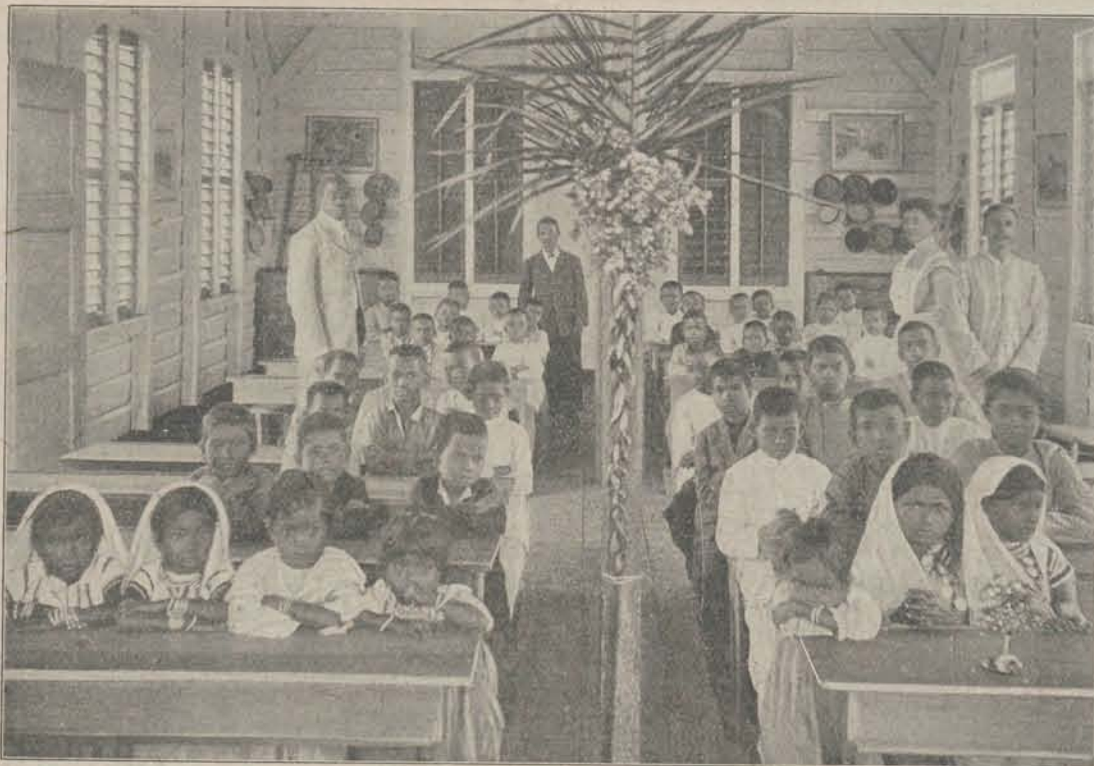
In den volsten zin van het woord is Suriname een boschland. Hoe meer men naar het Zuiden gaat, des te eenzamer wordt de wildernis, waarin men slechts hier en daar het voetpad vindt van den boschneger, of de nauwelijks te herkennen voetsporen van den schuwen Indiaan: de een zal het pad van den ander nooit betreden! Welke schatten van het kostbaarste, edelste hout worden er in deze onmetelijke wouden gevonden! Welk een rijkdom aan hars, olie, vruchten, artsenijen en goud! Groot ook is de vischrijkheid der rivieren en rijk en verscheiden de dierenwereld in het bosch.

Boschnegers mais stampend.

Paramaribo is een tamelijk gezonde verblijfplaats. Dit kan van het Boschland niet worden gezegd.

Vergeleken bij andere keerkringslanden, zooals Venezuela, Trinidad, Barbados, waar bijna geen jaar voorbij gaat, of er moet wegens gele koorts of pokken quarantaine worden verklaard, kan Suriname een

Koelieschool.

Maar dit rijke land aan en in het water is niet slechts arm aan werkkrachten, maar ook aan drinkwater! De schrijver weet bij ondervinding, hoe zeldzaam en kostbaar 'n teug water soms wezen kan.

Is het klimaat van Suriname gezond of ongezond? Een moeilijk te beantwoorden vraag. Er was een gezond land genoemd worden. Dit neemt echter niet weg, dat het voor elken Europeaan goed is om, na verloop van ruim 8 jaren, eenigen tijd naar 't vaderland terug te keeren, ten einde, door het inademen van andere lucht, weer frissche kracht op te doen.

Het Suriname van den tegenwoordigen tijd spreekt

Gezicht op „Bethesda", waar melaatschen worden verpleegd.

tijd, dat men Suriname noemde: „Het land van den Dood". In het jaar 1856 stierven er in 10 maanden tijds 14 zendelingen en zendelingsvrouwen! Dus moest het een ongezond land wezen! Maar zie de ambtenaren en zendelingen, die van Suriname komen, eens oplettend aan. De een is bleek en uitgeput en van den ander zou men kunnen veronderstellen, dat hij van een zomervacantie-reisje naar huis is teruggekeerd. Er zijn streken, die beslist ongezond zijn. Ook de Boschneger spreekt van „dede kondre": land van den dood.

van vervlogen pracht en heerlijkheid. De ter aarde liggende marmeren standbeelden voor de vervallen directeurswoning, bijna geheel bedekt met welige slingerplanten; de oude schoorsteenen van voorheen bloeiende suikerfabrieken, deze en meer andere toestanden spreken er duidelijk van, dat het er hier anders en beter moet hebben uitgezien dan nu! Maar het arme Suriname van heden is rijker en schooner dan het welvarende van voorheen, toen de vloek der slavernij het als een donkere wolk bedekte!"

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het zich ontwikkelend iniatief van den Inlander. — Dit blijkt o. a. uit een op 29 Aug. jl. in den gemeenteraad ter hoofdplaats Padang (Westkust van Sumatra) in behandeling genomen voorstel, dat, onder dagteekening van den 14den dier maand, was ingediend door het Inlandsch Raadslid, Datoe Soetan Maharadja, strekkende om het voor de bevolking hinderlijke voorschrift van art. 7 van de gewestelijke keur van 16 December 1890 en 19 September 1896, betrekking hebbende op het dragen van licht van 6 uur 's avonds tot 6 uur 's morgens voor de hoofdplaats Padang in te trekken.

In de bij dat voorstel gevoegde toelichting wordt er op gewezen, dat het ruim 40 jaren geleden in het leven werd geroepen, tijdens het bestuur van den gouverneur Arriens, met het doel contrôle uit te oefenen op de bewegingen van het kwaadgezinde volk, terwijl het handhaven van die bepaling in den tegenwoordigen tijd geen zin meer heeft, niet alleen omdat de hoofdplaats Padang thans gedurende den avond en den nacht op voldoende wijze overal is verlicht, maar dat ook uit de voorgebrachte voorbeelden kan blijken, dat ook het slechte volk thans licht draagt, evengoed als de anderen en dus feitelijk dit contrôlemiddel in de praktijk niets geeft.

Waar nu het doel, dat men met de bepaling voor had, ter hoofdplaats Padang niet wordt bereikt en het voorschrift van art. 7 slechts tot last strekt aan de goedgezinde bevolking, zooals door voorbeelden wordt aangetoond, dáár zijn, naar de meening van bovengenoemd raadslid, alle termen aanwezig om deze bepaling in te trekken.

Onwettig geld, in omloop te Sumenap (eiland Madura). Volgens eene mededeeling, voorkomende in de Bintang Soerabaija van 23 Aug. 1911, no. 192, zou er iets niet in orde zijn bij het personeel van den algemeenen ontvanger van 's lands kas te Soemenap.

Na de geldverzendingen naar Soerabaija en Sampang toch, welke, voor zoover bekend, plichtmatig werden behandeld, werd bij aankomst ter plaatse van bestemming, telkens de aanwezigheid van een niet geringe hoeveelheid onwettig geld geconstateerd en het vermoeden bestaat, dat iemand van het personeel van den algemeenen ontvanger daarin de hand moet hebben gehad.

De omvang van den omloop van onwettige betaalmiddelen te Soemenap is hinderlijk voor de bevolking, vooral wanneer bij het naderen van het einde der vastenmaand veel meer goederen worden ingekocht dan in andere tijden van het jaar en de afdeelingsbank gesloten is, zegt het blad.

Vele Inlanders werden reeds wegens het in omloop brengen van zoogenaamd valsch geld door de politie beboet en gestraft, doch niettemin blijft het euvel bestaan, tot grooten overlast van den kleinen man, die in den regel niet kan beoordeelen of het kleingeld al dan niet een wettig betaalmiddel is.

Voor den rechter is het moeilijk om in ieder bijzonder geval te beoordeelen of de dader desbewust of onbewust heeft gehandeld; bovendien treedt de rechter in geen beschouwingen ingeval van overtredingen, beoordeelt hij alleen of het feit heeft plaats gehad, welke straf daarop is gesteld en moet worden toegepast.

Intusschen is en blijft het volk de dupe er van en is het niet te verwonderen, dat het ontstemd raakt en op zijne wijze ook in het openbaar daaraan lucht geeft.

Zijn deze toestanden op zich zelven reeds onaangenaam, nog onaangenamer worden zij nu bij het publiek de overtuiging vaststaat, dat iemand onder het personeel van den algemeenen ontvanger tracht tegen lagen prijs onwettige betaalmiddelen bij anderen op te koopen, om deze op clandestiene wijze tegen wettige munt van 's lands kas te verruilen en zoodoende het publiek bij uitbetalingen te benadeelen. Aldus merkt de schr. in de Perniagaän op.

Het onderwijs der Arabische jeugd in Nederlandsch-Indië. In Het Koloniaal Weekblad is reeds herhaaldelijk gewezen op het feit, dat de Arabieren in Ned.-Indië hun kracht zoeken in hun isolement en dat zij zich, met betrekking tot de verstandelijke ontwikkeling van de Arabische jeugd, in hoofdzaak zich bepaalden tot het geven van godsdienstig onderwijs.

Thans schijnt in dien toestand eenige verandering ten goede te zullen komen; althans in de Pewarta Soerabaija van 10 Aug. 1911, no. 179, wordt met groote ingenomenheid melding gemaakt van de plannen der Arabische vereeniging „Aldjamijah al Charijah al Arabija" te Soerabaija, om dáár ter plaatse een goede school te openen, ten behoeve van de Arabische jeugd, voor welk doel door de verschillende geloofsgenooten reeds een som van ƒ 8000 was bijeengebracht.

De onderwijzers zullen van Caïro worden ontboden.

Moge het voorgestelde doel spoedig worden bereikt en geen „duivelsche hindernissen" het vermogend Arabisch publiek weerhouden om het loffelijk streven dezer Vereeniging geldelijk te steunen, zegt Teropong Djahoeh, de schrijver van het artikel, daarbij nog eens de aandacht van de Arabische gemeente vestigend op de onomstootelijke waarheid, dat alleen verhooging van het intellectueel peil den achteruitgang der Arabieren kan verhoeden; en vervolgt: Natuurlijk kan niet eensklaps worden ingehaald hetgeen reeds lang werd verzuimd, maar in elk geval kunnen de Arabische ouders trachten verderen achteruitgang te stuiten door er toe mede te werken, dat de heerschende lijdelijkheid langzamerhand plaats maakt voor ontplooiing van energie, en elk gezinshoofd de verstandelijke ontwikkeling van zijn kroost behoorlijk ter harte neemt. Dan bestaat de kans, dat ook het aanzien van den Arabischen stam zal blijven geëerbiedigd.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Waardige Ned.-Indische Chineezen. Dikwijls wordt op het karakter, het doen en laten van de Chineezen in Ned.-Indië, ook zelfs door hunne eigene landgenooten, gesmaald. Ter voorkoming van generaliseering is het daarom goed hier eens te wijzen op het feit, dat er ook vele plichtgetrouwe Chineezen in Indië worden aangetroffen, wier handel en wandel een ieder tot voorbeeld zou kunnen dienen.

Zoo maakt de Perniagaän van 1 September 1911 no. 195, melding van het 25-jarig jubileum van den Chineeschen kassier der Ned.-Indische Spoorwegmaatschappij, den heer Oeij-Eng-Goan, welk feest dien dag te Meester-Cornelis op het hoofdbureau der maatschappij werd gevierd.

In den morgen van dien dag was het bureau met tal van fraaie planten en bloemen versierd, terwijl ten half negen ure alle ambtenaren der maatschappij zich daar ter plaatse verzamelden ter eere van den jubilaris.

De administrateur der maatschappij, de heer Middelberg, schetste in zijne toespraak de trouwe diensten, welke de heer Oeij-Eng-Goan gedurende 25 jaren aan de Mij. had bewezen, en stelde hem met een eerediploma een geschenk in geld ter hand.

Ook alle ambtenaren betoonden hunne daadwerkelijke belangstelling, en boden den jubilaris zijn portret en een gouden ring ten geschenke aan.

Onder een recht gezellig samenzijn werd verder het feest gevierd.

Een niet minder verdienstelijk man was de Chineesche heer Njo-Tian-Tjhiang, die op Zondagmorgen den 13den Augustus 1911 op de begraafplaats Kembang-Koening te Soerabaija ter aarde werd besteld. De met talrijke bloemen en kransen versierde lijkkist werd gevolgd door een groot aantal landgenooten van den overledene, waaronder werden opgemerkt de bestuursleden van de Chineesche sociëteit Yoe-Tik-Hwe-Kwan, waarvan hij voorzitter was geweest, zoomede van verschillende Chineesche instellingen en verder alle leerlingen van de Chineesche scholen.

Nadat de lijkkist in het graf was geplaatst, nam de Majoor der Chineezen te Soerabaija het woord; met dankbaarheid herinnerde hij aan de groote diensten door den heer Njo-Tian-Tjhiang bewezen aan zoovele landgenooten, wier belangen hem nauw ter harte gingen. Ook de publieke zaak had steeds zijne belangstelling gedeeld, hetgeen uit ál zijne daden was gebleken.

Spreker wekte dan ook zijne landgenooten op het schoone voorbeeld van den overledene te volgen.

Namens de familie dankte de heer Tan-Hiam-Gwan alle aanwezigen voor de betoonde belangstelling.

De Redactie van de Perniagaän voegt hieraan toe, dat wijlen de heer Njo-Tian-Tjhiang, hoewel niet rijk met aardsche goederen gezegend, toch veel goed wist te doen en daarom in groot aanzien stond bij de Chineezen in Ned.-Indië.

Aan beschaafden en tactvollen omgang paarde hij groote belangstelling voor het lot van den kleinen man en voor de publieke zaak.

Voor den overledene kan zeker het Chineesche spreekwoord gelden: „Van den overleden mensch blijft de naam; van den gestorven tijger de huid."

De wenschelijkheid der oprichting van een weezen- en armengesticht voor de Chineezen op Java. In Het Kol. Weekblad van 12 October 1911 no. 41, werd in de rubriek „Uit de Oost-Indische Mail" het bericht opgenomen, dat onder de Chineezen stemming wordt gemaakt om gelden bijeen te krijgen voor de oprichting van een gesticht voor Chineesche weezen en verlaten kinderen, die thans voor de galg opgroeien.

Ook de Perniagaän van 2 September 1911, no. 196, wijst op de noodzakelijkheid van het bestaan van zulk een liefdadigheidsinstituut, niet alleen in het belang van de personen zelven, maar ook met het oog op de handhaving van rust en orde in de geheele Indische maatschappij.

Ter hoofdplaats Amboina bestaat eene dergelijke inrichting, zoodat er gelegenheid is om van de opgedane ervaring ten deze partij te trekken.

Verscheidene plaatsen op Java, zegt de schrijver van het artikel, mogen er zich op beroepen in het bezit te zijn van Chineesche opéra's, onder den naam van: Soe-Swi-Tjing-Lian-Tjoe-Toe-Hia, Tjong-Hoa-Tjin-Tjoe-Hie of Tjong-Hoa-Tjoe-Toe-Hie, die van tijd tot tijd openbare voorstellingen geven, met het doel de opbrengst te doen strekken tot versterking der schoolkas van de

Jong-Chineesche vereeniging of andere liefdadige Chineesche instellingen in N.-I. Het spreekt vanzelf, dat een dergelijk philantropisch optreden door het Chineesche publiek op hoogen prijs wordt gesteld en dat men hoogelijk den geldelijken steun waardeert van zoovele milde Chineesche gevers, want alleen door dien steun toch wordt de Chineesche jeugd in staat gesteld zekere mate van kennis op te doen.

Vóór de oprichting van de Jong-Chineesche Vereeniging was de toestand anders, en wel van dien aard, dat slechts zeer enkelen de kennis der schrijfkunst konden machtig worden, terwijl de kennis van de Chineesche taal merkbaar achteruitging.

Sommige rijke Chineesche ouders konden eene opvoeding in Europa voor hunne zonen bekostigen, doch de groote meerderheid der Chineezen was verplicht te zorgen, dat hun kinderen zoo spoedig mogelijk de kost verdienden.

Thans zitten rijk en arm, van hoog en laag naast elkander op de schoolbanken en ieder kind, dat over eenige verstandelijke vermogens beschikt, kan er behoorlijk onderwijs ontvangen, waaronder is begrepen de kennis der Engelsche taal.

Voor de ouders, die hunne kinderen laten opleiden in de hoop hen eenmaal geplaatst te zien in den Chineeschen staatsdienst, zijn de kosten, na het genoten onderwijs in N.-I., niet meer zóó groot of zij kunnen de daaraan verbonden uitgaven voor de reis naar Groot-China wel betalen.

De Jong-Chineesche Vereeniging heeft, met hulp van vermogende Chineezen, werkelijk véél nuttigs voor de Chineezen in Ned.-Indië tot stand gebracht, doch vraagt men nu of zulks voor de weezen en kinderen van onvermogenden voldoende en afdoende is, dan moet de schrijver tot zijn leedwezen op die vraag een beslist ontkennend antwoord geven. Zoowel te Batavia als op de andere groote plaatsen van Java, waar groote vestigingen van Chineezen zijn, loopen nog zeer vele Chineesche kinderen geheel en al onbeheerd rond tot last van de maatschappij. Van hun vroegste jeugd af verkeerden deze in de bedroevendste omstandigheden, ook al leefden de ouders, daar die de grootste moeite hadden om eenigszins in hun levensonderhoud te voorzien. Grooter geworden, zwierven ze rond, trachten overdag hun werkkracht te verhuren, doch des nachts moesten zij veelal het hoofd neerleggen onder den blooten hemel of in een hok, door medelijdenden ter hunner beschikking gesteld. Geen wonder, dat zoodoende velen den slechten weg zijn opgegaan tot schade van de gemeenschap.

Wij hebben nu Chineesche scholen, Chineesche opera-voorstellingen, die deze scholen steunen, wij hebben sportgelegenheden, sociëteiten, bibliotheken en andere nuttige instellingen, maar een toevlucht voor onbeheerde arme Chineesche kinderen en weezen, waar ze kunnen worden verzorgd, opgevoed en tot nuttige leden van de maatschappij gemaakt, ontbreekt op Java.

Weliswaar bestaat er een Chineesch hospitaal te Pedjagalan, dat tevens dienst doet als gasthuis voor oude en behoeftige Chineezen, maar een instelling in den zin van een weeshuis, zooals de Europeanen in Ned.-Indië bezitten, bestaat er voor de Chineesche kinderen op Java niet.

De schrijver kan niet aannemen, dat, waar de Westerlingen, niettegenstaande hun geringer aantal, een instelling als een weeshuis in het leven weten te roepen, zulks niet door vermogende Chineezen tot stand zou kunnen worden gebracht. Hij twijfelt er geen oogenblik aan, of de vermogende Chineezen zullen blijven volharden in het betoonen van hunne bekende mildheid en gaarne het noodige geld willen afzonderen voor het oprichten van een gesticht, waar de weezen en verlaten kinderen onderdak kunnen worden gebracht en goed verzorgd. Zulks zou trouwens geheel en al in het belang zijn van de eigen veiligheid van persoon en goed, want door die onbeheerden te verzorgen vóórkomt men hunne aansluiting bij het gilde van het slechte volk.

Ook de Indische Regeering heeft groot belang bij de regeling van dit onderwerp en zal wellicht bereid worden bevonden om in den vorm van een geldelijke subsidie het ernstig streven te steunen van de Chineezen, zoodra het bestuur ziet, dat van Chineesche zijde de noodige energie en ijver om de zaak tot stand te brengen, wordt betoond.

Van Vreemde Koloniën.

De grenzen der Fransche en Britsche koloniën. — Volgens een Reuter-nota bestaat groote kans op onderhandelingen tusschen Gr.-Brittanië en Frankrijk voor een algemeene herziening der gezamenlijke koloniale grenzen in de verschillende werelddeelen. Daarbij zou door onderlinge ruiling voorzien worden in gebleken moeilijkheden.

De wenschelijkheid hiervan bleek niet alleen in W.-Afrika en Soedan, maar eveneens in Indië en in menig eilandengebied. Zij doet zich te dringender gevoelen nu men in verschillende landen actief optreedt en nu de vermeerderde aardrijkskundige kennis in staat stelt het tractaat van 1904 in nauwkeuriger lijnen te omschrijven.

***

De pot en de ketel. — Volgens generaal Caneva behoeft van alles wat onder zijn opperbevel in Tripoli gebeurd is, niets het zonlicht te schuwen, maar de reporter, die het juiste licht op de gebeurtenissen laat vallen, moet toch onschadelijk worden gemaakt. De Engelsche pers heeft zich bijzonder beijvert om op het dubbel afkeurenswaardige te wijzen, van toestanden in het leven te roepen, die men niet durft bekennen en het der pers dan nog kwalijk te nemen, als die voor verbetering van de ergerlijke toestanden meent te moeten opkomen.

Maar terzelfdertijd weigert men in Engeland open oor te leenen aan de voorstelling der zeker ook ergerlijke toestanden, onlangs door den correspondent van de Nwe Rott. Cour. vermeld in ons overzicht) gesignaleerd in Queensland. De Westminster Gazette nam wel een vergoelijking op, die niet slaat op de aangewezen misstanden, maar zij gaf de aanwijzingen, waarin het bestaan van een feitelijke slavenbehandeling der inboorlingen in een gedeelte van Australië, onder scherper licht wordt gesteld, eenzijdig en onvolledig weer.

BRITSCHE KOLONIËN.

De Manchester Guardian bevat een studie van Sir H. Cotton, die de oorzaken bloot legt van de expeditie, thans gereed, om het gebied der Aborstam binnen te dringen. Uit het vroeger in Het Kol. Weekblad hierover opgenomene zal men zich herinneren, dat als aanleidende oorzaak werd genoemd een bestraffing wegens den moord op den politieken agent Noël Williamson, in Maart van dit jaar. Op een desbetreffende vraag in het Lagerhuis, werd namens de regeering geantwoord dat Williamson zonder voorkennis van het gouvernement de grens van het Britsche gebied in N.-O.-Indië overschreed. Volgens een ontvangen brief, was zijn doel geweest zekere politieke gegevens te verkrijgen.

Sir Cotton merkt hierop, dat elf jaren geleden aan alle ambtenaren een overschrijden van de hun aangewezen grens uitdrukkelijk verboden is. Lord Curzon heeft die bevelen nog verstrekt. S. Cotton, die gedurende vijf jaren gouverneur van Assam is geweest, heeft zijnerzijds bij het uitvaardigen nog klem er bij gezet. Williamson heeft door het betreden van het Aborgebied bepaald een ongeoorloofde daad begaan. Hij was er vóórdien ook als eens geweest, naar beweerd wordt op uitnoodiging van Aborhoofden. Maar evenzoo wordt verzekerd, dat hem toen aangeraden is niet weer te komen, als hij zijn leven lief had. Uit een brief van den tolk aan de echtgenoote van Williamson blijkt, dat de Abors hun verboden verder te gaan dan Panjighat, tot waar zij destijds waren opgerukt, de indruk van den tolk was toen dat de reizigers „nooit zullen terugkeeren".

Maar, vraagt Cotton ook, welke waren die politieke gegevens die Williamson zich met levensgevaar wilde verschaffen? Tot nu toe had men den tocht beschouwd als met een aardrijkskundige bestemming ondernomen; hierin was men gesteund door particuliere brieven van Dr. Gregorson, den ongelukkige deelgenoot aan de reis en in den noodlottigen afloop. Nu er politieke beteekenis in wordt erkend, wordt het moeilijk aan te nemen, dat de regeering er onkundig van gebleven is, daargelaten de onwaarschijnlijkheid der geheele organisatie van zoodanigen tocht buiten weten der vertegenwoordigers van de regeering.

Het land der Abors is volstrekt onafhankelijk. Het ligt ten volle buiten de Britsche grens en staat in geen betrekking tot Tibet. Volgens Cotton wordt het ten onrechte op de kaarten aangegeven als tot Tibet te behooren. De bewoners zijn onbeschaafd, wie er binnentreedt, weet wat hem te wachten kan staan.

Wil Gr.-Brittanië zich er een meesterschap toeeigenen, dit moet het zelf weten, maar de voorstelling die nu gegeven wordt, lijkt ook ons een verwrongene.

Intusschen begint de tuchtigingsexpeditie haar opmarsch. Door den bevelvoerenden officier wordt uit Simla bericht, dat eenige koelies den 12en November het kamp van Sirpo, zonder geleide, verlaten hebbende, door Abors zijn aangevallen. Een koelie werd gedood, één gewond. Eenige schermutselingen hadden reeds plaats. De regen bemoeilijkt nog zeer de operatiën.

Wij zullen ook deze onderneming niet geregeld in al haar wederwaardigheden kunnen volgen, maar ons moeten bepalen met de hoofdmomenten of eventueel interessante bijzonderheden weer te geven.

FRANSCHE KOLONIËN.

Een treurig gehaspel, dat als „l'incident d'Oudjda" of als „le différend Toutée—Destailleur" een maand lang de gemoederen in beweging

gehouden heeft, is nu een kalmer tooneel ingetreden. Den 17en October kwam het bericht, dat generaal Toutée, bevelhebber van de divisie te Oran, hoog-regeeringscommissaris voor het gebied Moeloeya, den commissaris en consul van het gouvernement te Oudjda (in Marokko), Destailleur den Franschen vice-consul Lorgeou en den kapitein der douanen Pandori, benevens den tolk der Fransche legatie Ben Assef en den Marokkaanschen kadi Habib had doen in arrest stellen. De regeering, geheel onverwacht voor het schandaal gesteld, gelastte de invrijheidstelling der gevangenen, en zond er een commissie van onderzoek heen, onder den onder-directeur van het Min. van Buitenl. Zaken Berthelot, een inspecteur van financiën en een vertegenwoordiger van het Min. van Oorlog.

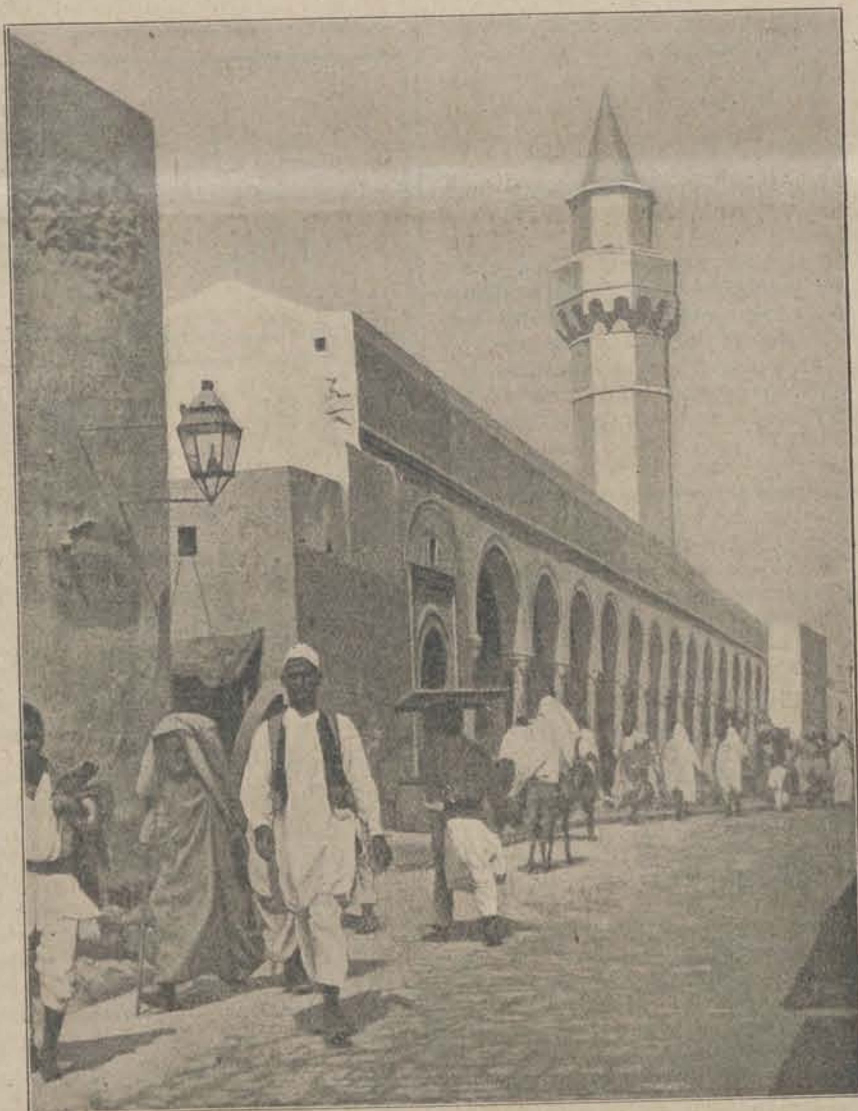
De feiten hadden zich, naar hetgeen men vernam, aldus afgespeeld. De generaal wilde de algemeene kassen verifiëeren. De drie genoemde ambtenaren, betwisten hem hiertoe de bevoegdheid. Daarop ging hij tot hun aanhouding over, als schuldig aan samenspanning van ambtenaren met het doel in verzet te komen tegen de overheid.

handeling niet te vergoelijken, zelfs wanneer de generaal in de meening verkeerd had, zijn macht niet te overschrijden. In het oog der inboorlingen werd afbreuk gedaan aan het Fransche gezag, ambtenaren te goeder naam bekend, werden aan verdenking bloot gesteld.

Zoo luidde de meest vertegenwoordigde opvatting, toen de stand en toedracht der zaken nog maar ten deele bekend waren. Deze meening is versterkt nu het rapport der commissie bekend is geworden.

Niets hoegenaamd kan als eenige tekortkoming in beheer ten laste worden gelegd aan de heeren Destailleur en Lorgeou. In de douane comptabiliteit is een tekort bevonden van 5000 gulden, maar dit loopt van eenige jaren her, zoodat geen schuld te wijten is aan den kapitein Pandori. Ben Assef heeft geen enkele af te keuren handeling bedreven. Een beschuldiging, dat de kadi geld ontvangen zou hebben van zijn ondergeschikten, berust op geen enkelen ernstigen grond.

De regeering heeft nu nog uitspraak te doen in hoever het optreden van deze personen overigens reden geeft tot eenige bijzondere afdoening.

Tripoli in vredestijd.

De Italiaansche soldaten in Tripoli.

De generaal scheen hier in elk geval buiten zijn boekje gegaan te zijn. Hij had het recht de Fransche kassen te doen opnemen; doen opnemen maar door tusschenkomst van een inspecteur van financiën. Had deze onregelmatigheden bevonden, dan zou de Fransche legatie te Tanger hebben kunnen overgaan tot een daad van rechtsmacht. De generaal had geen recht dit zelf ten opzichte van deze ambtenaren te doen. Wat de kassen betreft, die onder den Sultan ressorteeren, had hij niets mogen doen buiten overeenstemming met het Maghzen.

De inhechtenisneming gold, strikt genomen, slechts de ongehoorzaamheid, maar een geloof aan onregelmatigheden in het beheer, die ontdekt zouden zijn, als de kasopname veroorloofd ware geworden, was er voor velen toch niet los van te maken. En indien men het hiervan los maakte, dan was tegen de hoogste Fr. autoriteit ter plaatse een dergelijke

MAROKKO.

De benoeming van Si Mohammed El Mokri, gezant van Marokko te Parijs, tot groot-vizier van den sultan, kan veel bijdragen om het voeren van een vooruitstrevende staatkunde in zijn land te bevorderen. In dien geest heeft hij zich dan ook reeds uitgelaten. Wij verwachten, zeide hij, van Frankrijk spoedig maatregelen, want het Maghzen ziet de noodzakelijkheid van hervormingen in. Frankrijk moet op ons bestuur kunnen rekenen, bezwaard als het is door zijn toegenomen zorgen. In het dooreengeschudde land moet orde komen. Frankrijk zou deze er slechts ten koste van groote offers kunnen brengen, wanneer het niet op onze medewerking kon rekenen.

Zoo zal het in aller belang zijn in goede overeenstemming tot samenwerking te komen.

De Opstand in China.

Gezichten op de haven en stad Canton, waar de Chineesche revolutionairen meester zijn.

De vermoorde generaal YIN CHANG.

INGEZONDEN.

De afdeeling Rotterdam van den Kon. Nederl. Bond van Oud-Onderoffcieren heeft een goed werk verricht. Een commissie uit haar midden ontwierp een plan om bij het 25-jarig bestaan van den Bond in 1913 een Rust- en Vacantieoord te stichten, met een vierledig doel:

1. de repatrieerende onderofficieren van het Indische leger een huis aan te bieden, waar zij voorloopig hun intrek kunnen nemen tot zij in de Maatschappij weder een positie hebben gevonden;

2. leden, reconvalescenten, die na een doorgestane ziekte de buitenlucht noodig hebben om op kracht te komen, een rustoord aan te bieden;

3. in tijden van oorlog het gebouw aan te bieden aan het Departement van Oorlog om als lazareth of hospitaal te dienen;

4. leden, welke in den zomer met verlof of vacantie gaan, eventueel met vrouw en kinderen, tegen matigen prijs pension te verleenen.

De commissie vond reeds dadelijk veel steun en bijval, o. m. door een schenking van 6000 v.k. M. grond van den weled. gestr. heer Salomonski, beschermheer der afd. Nijmegen, in het schoonste en gezondste deel van de omstreken van Nijmegen.

De commissie is geheel uit Rotterdamsche leden samengesteld en werkt niet alleen geheel belangeloos, maar draagt ook alle tot dusver gemaakte kosten.

De commissie bestaat uit de heeren J. A. Henken, A. Hoogendoorn, L. J. Klerk de Reus, E. de Korver (adviseur) en G. A. v. d. Meijde.

Rotterdam, 18 Nov. 1911. J. STUFKENS Lzn.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Verslag Rubber-tentoonstelling te Londen.

Van de hand van Mr. A. G. N. Swart, voorzitter der Nederlandsche Commissie, tevens Commissaris-Generaal, is verschenen het Verslag over de Internationale Rubber-Tentoonstelling, gehouden van 26 Juni tot 14 Juli in de Royal Agricultural-Hall, Islington, London, waarvan wij in dank een exemplaar ontvingen.

Aangezien de Nederl. pers indertijd uitvoerige mededeelingen over die alleszins geslaagde tentoonstelling heeft gegeven, zullen we uit dit Verslag slechts die gegevens putten, welke een idée geven van de verrassend groote uitbreiding der rubbercultuur in Ned.-Indië in weinig jaren tijds.

Terwijl het totaal der bij die cultuur betrokken kapitalen in 1908 voor Ned.-Indië ƒ 41.609.000 bedroeg, was dit einde 1909 gestegen tot ƒ 76.338.000, en einde 1910 tot ƒ 254.258.300. En thans mag het in die cultuur gestoken kapitaal gerekend worden te bedragen nominaal ƒ 278.780.400, waarvan uitgegeven ƒ 207.596.000. Deze bedragen, ingedeeld naar de nationaliteit, doen zien, dat meer dan de helft uit Engelsch kapitaal bestaat, daarop volgt Nederland met nominaal ƒ66.550.500, w.v. uitgegeven ƒ35.816.900.

Volgens de laatste gegevens bedroeg het aantal maatschappijen, die de caoutchouccultuur in Nederl.-Indië als eenige, of althans als hoofdcultuur beoefenen, in het midden van dit jaar 217. De indeeling dezer maatschappijen naar gelang van de ligging der door haar gedreven ondernemingen is als volgt: 102 met ondernemingen op Java; 95 op Sumatra; 12 op Borneo en 8 op Riouw.

Uit de Korte Berichten.

No. 24 der Korte berichten voor Landbouw enz. bevat een artikel over de economische ontwikkeling van het eiland Soemba.

In het overzicht van den algemeenen toestand wordt gewezen op de groote verbeteringen op dit eiland, sedert de invoering van een geregeld bestuur; een „handjevol soldaten" is „nog slechts noodig om enkele nog overgebleven en thans nog rondzwervende onruststokers op te sporen, terwijl overigens de bevolking overal goedgezind is en de gegeven bevelen zonder tegenstand opvolgt."

Deze gunstige voorstelling van zaken klinkt intusschen wel wat vreemd, merken wij even op, wanneer men kennis neemt van het bericht in de Javasche Courant van 6 October jl., luidende:

„Bevolking Kodi, West-Soemba, 13 Augustus in opstand, twee politiedienaren vermoord, patrouille bestookt in bivak, trok terug op kampong Parona Berora (Kodi Belagar), civiel gezaghebber nam zonder verlies onzerzijds 17 Augustus niet versterkte kampong Tassi, 18 Augustus versterkte kampong Wiket Nimoe, waarbij vijand 50 dooden en gewonden, verzet gebroken, leider gevangen."

Overigens bevat het artikel mededeelingen over de bodemgesteldheid van het eiland en vooral over de bestaansmiddelen der bevolking, waarin er op gewezen wordt, dat Soemba behalve voor paardenteelt, zich uitstekend leent voor de fokkerij van runderen, schapen en geiten.

In hetzelfde nummer verschaft het Encyclopaedisch Bureau nog gegevens over de pepercultuur in de Buitenbezittingen, meer speciaal in de residentie Palembang.

Indisch Vertaalboek.

Wij ontvingen, zegt de Java-Bode, ter aankondiging het Indisch Vertaalboek voor Meergevorderden door Dr. F. P. H. Prick van Wely, uitgave van Visser en Co. te Weltevreden.

Het boekje bestaat uit een 25-tal korte stukjes, die alle betrekking hebben op Indië, en welke door den heer Prick geschikt zijn bevonden voor vertaalwerk op de middelbare scholen.

Aangezien, zegt de samensteller in zijn voorrede, slechts een klein gedeelte onzer H. B. S.sers naar de een of andere moederlandsche inrichting van onderwijs overgaat, moet de leerstof voor de Ind. school in de eerste plaats ontleend zijn aan de Indische omgeving. De bestaande leermiddelen houden daar geen rekening mede. En nu doet de heer Prick met de uitgifte van dit boekje een poging, om de H. B. S.-pupillen en anderen, die de moderne talen beoefenen moeten voor verschillende Indische examens, er toe te brengen zich dragelijk te leeren uitdrukken omtrent dat, wat zij in hun onmiddellijke nabijheid waarnemen kunnen en waarmee zij hier te maken hebben.

De verzamelde vertaalstukken, die geen van alle spraakkundige spitsvondigheden bevatten, zijn ontleend aan onderscheiden geschriften over Indië.

Tijdschrift Kon. Nederl. Aardr. Gen.

Afl. 6 van den loopenden jaargang opent met een bijdrage van Prof. J. F. Niermeyer, getiteld: Barrière-riffen en atollen in de Oost-Indiese Archipel (met 2 kaarten).

De heer C. Craandijk bespreekt het dalen van de Sedoelang-eilanden op de Noordkust van Java (met schetskaartje).

De heer J. C. van Eerde doet belangrijke ethnographische mededeelingen over verschillende volksstammen op Nieuw-Guinea, hoofdzakelijk ontleend aan de verslagen en rapporten der militaire exploratie-detachementen. Waarbij de schr. de vraag stelt: wanneer zal het ethnologisch onderzoek van Ned.

Nieuw-Guinea aan deskundig personeel worden toevertrouwd en wanneer zullen de onderzoekers niet meer, als thans, vluchtige, zeer tijdelijke waarnemers zijn, maar geduldige vorschers, die bij een langdurig oponthoud onder de bevolking van Nieuw-Guinea een gezette studie van haar denken en gevoelen kunnen maken?

Overigens bevat deze afl. met betrekking op Indië nog de volgende opstellen: Het eiland Amelaoe en zijne bewoners. — Een en ander uit het jaarverslag van den Topogr. Dienst in Ned.-Indië over 1910 (met kaartje), door J. J. Staal. — De Idenburgrivier (Nieuw-Guinea) (met tekstkaartje). — Protest, door Prof. A. A. W. Hubrecht (inzake naamsverandering van de „Maatschappij met den langen naam").

Indologenblad.

Een hoofdartikeltje in het no. van 15 Nov. handelt over „Belangstelling voor Indië". De schr. juicht het toe, dat meer en meer die belangstelling toeneemt; vele instellingen en de dagbladen dragen het hunne daartoe bij; een aantal kundige mannen, zich geroepen gevoelend Indië nader tot Holland te brengen, bevorderen dit streven door het houden van populaire lezingen en het schrijven van populaire werken over Indië, maar toch zullen al deze pogingen een vrij schamel succes hebben, wanneer niet een machtiger factor zijne medewerking en steun verleent, nl. het o n d e r w ij s, en wel meer speciaal het Middelbaar onderwijs. Het is waarlijk bedroevend — zegt schr.— hoe weinig aandacht in de schooljaren, waarin het middelbaar onderwijs gegeven wordt, aan onze koloniën besteed wordt, immer slechts vormt de leerstof daarover een onderdeel van twee bijvakken: Geschiedenis en aardrijkskunde, terwijl men feitelijk een hoofdvak „Onze Koloniën" op het leerprogramma moest aantreffen.

Zonder bezwaar zou men, volgens schr., bij het onderwijs de leerstof van enkele vakken kunnen inkrimpen, om de vrij gekomen uren te besteden aan onderricht over onze koloniën, want het verlies, dat door inkrimping dier vakken zal geleden worden, wordt ruimschoots vergoed door de aanwinst en kennis van Insulinde bij het opkomend Nederland.

De overige inhoud van dit no. bestaat grootendeels uit vervolg-artikelen, als: Iets over grondbezit van den Inlander. — De Islam en de beschaving. Voordracht van Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje. — Hedendaagsche beschouwingen over strafrecht en straf. Voordracht van Prof. Mr. J. H. Carpentier Alting.

Vereeniging van Ambtenaren bij het Binnenl. Bestuur.

Van het orgaan of „Berichten en mededeelingen ten behoeve van de leden" van bovengenoemde vereeniging zijn de Nrs. 15 en 16 tegelijkertijd verschenen. Het eerste bevat den tekst der „Verschenen beschouwingen betreffende het wetsontwerp tot reorganisatie van het Bestuurswezen in Ned.-Indië". D. w. z. van de in Nederland verschenene, want ook de Indische pers heeft zich voor dit onderwerp geïnteresseerd, waarvan echter geen melding wordt gemaakt.

No. 16 geeft de voordracht van den heer J. Ballot, betreffende de nieuwe politiek ten opzichte der Zelfbesturen in de Bezittingen buiten Java en Madoera, welke voordracht, gehouden voor de leden der Vereeniging, in hoofdzaak eene bestrijding inhoudt der lezing van den heer Michielsen over het zelfde onderwerp, gehouden in de Vereeniging „Moederland en Koloniën".

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van Afl. 10, jaarg. 1911: De diensthond in Indië, door G. J. Tijmstra (slot). — Een v. Moltke'sche verdediging van onzen archipel (slot). — De Australiër, door A. P. Erzeij (d. w. z. het Australische paard). — Iets naar aanleiding van „Nogmaals de bewapening onzer Infanterie", door A. J. Goossen. — Langs nieuwe banen, door J. van Roon. — Militair luchtscheepvaartmateriëel, door C. L. Vogelesang. — Het kalibervraagstuk der Bergartillerie, door J. Boodt en H. H. Maurer. — Het een en ander over de aanhangige voorstellen tot wijziging van de witte jas voor officieren en over de nieuw in te voeren veldkleeding. — De oplossing van het valschijnvraagstuk. — De aanval der Duitsche, Fransche en Russische Infanterie volgens de nieuwste voorschriften.

De Indische Mercuur. No. 46.

Geschiedenis van de wetgeving op de suiker in de verschillende productielanden en haar invloed op de suikerproductie en -consumptie. V. Nederland, door H. C. Prinsen Geerligs. — De fabricatie van suiker uit suikerriet op Java, door H. C. Prinsen Geerligs, besproken door J. Sibinga Mulder. — De bestrijding van het kleverig worden van caoutchouc, door Dr. J. Dekker. — Het Europeesch personeel der Javasche theeondernemingen, door Dr. A. W. Nanninga. — De havenverbetering van Soerabaja. — De redevoering van den Gouverneur-Generaal bij de opening der havenwerken te Soerabaja. — Het verbod van rijstuitvoer uit Ned.-Indië. — Diamantindustrie te Martapoera en omgeving. — De economische en financieele toestand van Suriname. — De beteekenis van West-Australië voor Nederland en Nederlandsch Oost-Indië. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Sinaasappel-aanplant in de West.

In „De West" verscheen eenigen tijd geleden een begrooting van de hand van den heer J. A. Liems, over den aanplant van sinaasappelboomen. Op goede gronden meent de heer Liems, dat de uitvoer van sinaasappelen zeer loonend kan zijn in Suriname. Volgens zijne begrooting zou een kapitaal van een paar ton ruim voldoende zijn om een bestaande plantage uit te breiden met 300 akkers sinaasappelkultuur. Het zevende jaar overtreffen reeds de inkomsten de uitgaven, terwijl daarna zeer beduidende winsten kunnen worden gemaakt.

De publicatie dezer begrooting heeft eene discussie tusschen eenige planters uitgelokt, via „De West", welke is overgenomen in De Ind. Mercuur van den 14 November.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van no. 26 (voor zoover betrekking hebbend op Indië): Een landvoogdelijke opwekking, door M. van Geuns. —Het veertigjarig doctors-jubileum van Dr. C. H. A. Westhoff te Bandoeng (met portret). — De groote manoeuvres in het Soemedangsche (met afb.) — De schipbreuk der Noorsche bark „Halvar" bij Gorontalo (met afb.) — Noerani. Uit het leven eener Sumatraansche, door W. K. v. Daalen (vervolg).

Het Nederlandsche Zeewezen.

Behalve een artikel over Havenverbetering in Ned.-Indië (Soerabaja), bevat het no. van 15 Nov. van bovengenoemd tijdschrift het vervolg van „Voor drie jaren naar de Oost", waarin de schrijver op gevoelvolle wijze de laatste ballontocht van den daarbij om het leven gekomen luit. ter zee Rambaldo beschrijft.

Handschriften der Leidsche Universiteitsbibliotheek.

Bij E. J. Brill te Leiden is verschenen: Supplement van de Javaansche en Madoereesche handschriften der Leidsche Universiteits-Bibliotheek. Deel II. Nieuw-javaansche gedichten en oud-, middel- en nieuwjavaansche prozageschriften. Het lijvige boekdeel van 552 blz. is bewerkt door Dr. H. H. Juynboll.

Uit eenige Zendingsperiodieken.

Eenige mededeelingen van de Zending in de Bataklanden (Sumatra). (Berichten uit de Zendingswereld, 15 Nov. 1911.)

Het begin der geloofsverkondiging op Borneo. — Namen der Papoeas. (De Katholieke Missiën, November 1911.)

* *
*

Ten slotte den inhoud der Sammlungen des Geologischen Reichsmuseums in Leiden, Band IX, Heft 1. K. Martin: Vorläufiger Bericht über geologische Forschungen auf Java. — P. G. Krause: Ueber unteren Lias van Borneo. — K. Martin: Palaeozoische, mesozoische und känozoische Sedimente aus dem südwestlichen Neu-Guinea.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscour.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 25 October 1911;
De Locomotief t/m 24 idem;
Het Soer. Handelsblad idem;
De Sumatrapost t/m 25 idem;

De Sumatrabode idem;
Tjahaja Sumatra idem;
De Indische Mercuur no. 47;
Weekblad voor Ned.-Indië no. 27;
Handelsberichten van het Ministerie van Landbouw;
Kort Verslag verg. Tweede Kamer S.-G.,
De Banier no. 42;
Neerlandia no. 11;
Bandera Wolanda no. 90;
Maandblad v/d Vereen. voor Vrouwenkiesrecht, 16de jaargang, no. 1;
Vrede door Recht no. 10.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling Nijmegen:

LEZING MET LICHTBEELDEN te houden op Donderdag 30 November e.k., des avonds 8 uur, in de groote zaal van het Grand-Hôtel du Soleil.

Spreker: de heer J. SIBINGA MULDER, uit Bussum.

Onderwerp: **„de Kina-cultuur in Azië en de wijze, waarop die cultuur thans op Java wordt gedreven".**

Toegankelijk voor leden der vereeniging „Oost en West", met huisgenooten en twee invitées.

Het Afdeelingsbestuur.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 20 Oct. 1911. No. 84.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: één jaar verlof aan den president van den landraad te Medan Mr. H. J. Matthes; twee jaar aan den onderwijzer J. J. Vrolijk.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies A. L. Ligtvoet; de ambtenaar op non-activiteit J. P. Th. J. Brondgeest; de klerk mevr. L. Bakker—v. Lingen; de commies W. M. C. Hooper.

Benoemd: tot chef der 2e afd. S.S. op Java I. Wouters; tot ass.-resident van Lamongan L. Ch. A. Fonteijn; tot commies 2e kl. C. F. A. J. Cortenbach; tot notaris-vendumeester te Fort de Kock J. Townsend; tot referendaris de 1e luit.-kwartiermeester J. Schravesande; tot voorzitter van den landraad te Djember Mr. A. J. C. M. Nelissen.

Belast: met de waarneming der betrekking van civ.-gezaghebber van de Oostkust der onderafdeeling Noord-Halmaheira, de 2e luit. der inf. H. M. C. v. Dijk; in de res. Timor de 1e luit. J. G. F. van Son.

Benoemd: tot controleur ter beschikking van den resident van Besoeki J. Ph. Baljon.

Geplaatst: te Pekalongan de administr. ambtenaar A. E. Catalani; te Boni de id. H. R. Rookmaaker; te Loeboeksikaping Ph. J. van der Meulen; te Agam J. F. Mirandolle.

Benoemd: tot onderwijzer te Sawahloento J. W. Wehsmeijer en W. J. Trouw; tot houtvester de ambtenaar op non-activiteit A. J. van Deventer.

Overgeplaatst: naar Padang de algem. ontvanger L. K. J. Wepf.

Militair Departement.

Verleend: 11 maanden verlof aan den 1en luit. C. A. Rijnders en J. P. E. van Ameijde.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der inf. A. H. J. van Bremen.

Benoemd: tot Inlandsch 2e luit. der infanterie de sergeanten-leerling van den cursus tot opleiding van Inlandsche officieren B. W. Walangitang en A. H. H. Kawilarang; tot 2en luit.-magazijnm. G. F. H. Sippel.

Ontslagen: wegens lichamel. ongeschiktheid eervol de 3e machinist bij de Gouv. marine H. A. Harten.

Uit de Javasche Courant van 24 Oct. 1911. No. 85.

Civiel Departement.

Verleend: 11 maanden verlof aan de onderwijzeres mej. C. M. van Slee; 2 jaren aan het lid der Rekenkamer B. Th. W. van Hasselt en aan den inspect. voor agrarische zaken P. de Roo de la Faille; één jaar aan den controleur R. A. Ph. Krauss.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzers L. Patty en W. J. Loppies; de ambtenaar der in- en uitvoerrechten F. A. N. Loth; de klerk H. B. Cithier en J. C. Ztauk.

Benoemd: tot alg. ontvanger 2e kl. J. P. Peeters; tot adsp.-adj.-chef S.S. op Java de luit. ter zee 2e kl. J. Ph. P. Holtrop; tot commies te Palembang G. G. Piay; te Muntok J. P. Stoelman; tot adj.-gouv.-accountant I. J. W. Volmer; tot vendumeester te Soerabaja W. Anthonijsz; tot ingenieur J. L. Moens en F. G. Dumas; tot houtvester B. F. Haag; tot controleur C. L. van der Bel; tot voorzitter van de landraden te Sitoebondo en Banjoewangi Mr. C. H. van Traa; tot griffier bij den Raad van Justitie te Makassar Mr. A. J. A. Bake; tot ingenieur S.S. op Java W. M. C. Vermast; tot opzichter-machinist P. F. L. Mierop; tot wedono van Soebang Raden Soenia Nata Madenda; van Maoek Mas Wangsa Atmadja; tot controleur in de Z.- en O.afd. van Borneo H. P. Schouten; tot onderwijzer te Palembang W. Broek; tot onderwijzeres te Salatiga mej. J. B. Berkhout en mej. A. M. van Mensch; te Batavia mevrouw M. Roorda—Palm; te Toeloengagoeng mevrouw L. J. Valk—v. d. Valk.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de off. van gezondh. D. Stibbe.

Geplaatst: bij het hoofdbureau van den gen. staf te Batavia de kapitein der inf. F. J. P. Sachse en de 1e luits. G. A. Scheffer en E. Sieburgh; bij den gewestelijken staf in Atjeh de 1e luitenant J. L. A. Bannink.

Overgeplaatst: naar het 12e bat. de majoor E. F. Grooss; naar het 15e de id. J. H. C.Munter; naar Bandjermasin de off. van gez. P. J. Eldering.

Geplaatst: bij het 6e bat. de kapitein A. Ruijsch van Dugteren; bij het 8e bat. de 2e luit. J. Paris; bij het 18e de Inlandsche luitenants R. W. Walangitan en A. H. H. Kawilarang.

Overgeplaatst: naar Tjimahi de 1e luit. der art. A. C. J. Jonquière; naar Magelang de off. v. gez. W. M. van der Veur; naar Taroetoeng de id. H. v. Zanten; naar Kendangan de id. Mas Asmaoen; naar Tjimahi de id. C. J. Wegenaar.

Geplaatst: te Batavia de 2e luit. der cavalerie A. E. L. Win.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden.

	Contributie.
Th. Boon van Ostade, O.-I. Ambt. m. v.	ƒ 2.—
H. F. den Hertog, Chef Kant. P. T., N.-I.	„ 2.—
T. H. Swindels, Leeraar H. B. S. N.-I.	„ 5.—
P. L. ten Cate, Ass.-Resident,	„ 2.—
B. de Lannoij, Hfdcomm. Dep. B.O.W. N.-I.	„ 2.50
Allen te Amsterdam.	
P. Nieuwenhuijs, Predik. N.-I. Amersfoort	„ 2.50
E. F. J. van As,	„ 2.—
H. W. Kramers, Kapt. Genie N.-I.	„ 2.50
Mevr. de Wed. A. J. Donck, geb. Naeff te Apeldoorn.	„ 2.—
H. Verhagen, Opz. Mar. Etabl. N.-I., Breda	„ 2.—
A. J. Spoel, 1e Luit. Inf. N.-I., „	„ 2.—
L. van Leeuwen, Leeraar H. B. S. N.-I. Haarlem	„ 3.—
H. van Ophuijsen, Contr. B.B.	„ 2.50
Mevr. de Wed. C. Brinkman	„ 2.—
P. H. van Andel, Gep. Resident	„ 4.—
L. C. W. Beretty, Contr. B.B.,	„ 2.—
E. C. Charlouis, Comm. Domeinkant. W.-I.	„ 2.—
S. E. P. A. van Haeften, 1e Luit. Inf. N.-I.	„ 2.—
H. van Houten, Alg. Ontv. N.-I.	„ 2.—
E. Keasburry, Hfdkant.chef P. en T. N.-I.	„ 2.—
Mr. H. Ch. v. Meerten, Vice-Pres. R.v.J.N.-I.	„ 2.—
J. von Michalofski, Landm. N.-I.	„ 5.—
S. Schoggers, Contr. B.B.	„ 2.—
J. Swaving, Opz. 1e kl. Waterstaat N.-I.	„ 2.50
Th. Volmering, Contr. B.B.	„ 3.—
H. H. Verhoeff, Onderwijzer N.-I.	„ 2.—
E. Velds, Refr. Dep. v. Landb. N.-I.	„ 3.—
C. de Groot, Contr. B.B.	„ 5.—
J. G. Mooyen, Contr. B.B.	„ 2.50
W. Reyders, Comm. Dept. v. Fin.	„ 2.—
G. L. N. Britt, Kapt. Inf. O.-I. L.	„ 2.—
Jhr. W. C. J. Versluijs, Adj.-Insp. koffiecul.	„ 2.50
W. F. H. Epke, Kapt. Inf. O.-I. L.	„ 2.—
D. Grivel, Insp. Inl. Onderw.	„ 2.50
H. Raders, Contr. B.B.	„ 2.50
N. J. C. van Polanen Petel, Gep. Kap.	„ 2.—
N. Christiaans, Architect B. O. W. N.-I.	„ 3.—
W. A. Zelle, Ambt. b/d. Posterijen	„ 2.50
A. L. Kamerling, Ass.-Res., m. v.	„ 2.50
W. C. Engelberts	„ 2.50
G. A. Menalda	„ 2.00
te 's-Gravenhage.	
L. C. van Gendt, Civ.-Ing. N.-I., Haarlem	„ 2.50
R. A. Kern, Contr. B.B., Leiden	„ 2.—
G. L. N. van Es, Rotterdam	„ 5.—
C. J. Evers, Arch. B.O.W. N.-I., Rijswijk	„ 2.—
R. S. Metzelaar, Arch. b/d Waterst.N.-I. „	„ 3.—
Ds. J. F. Verhoef, Predikant N.-I.	„ 12.—
Mevr. A. M. Kress, geb. Zwennes, Onderw. te Katwijk aan Zee.	„ 2.—
Mevr. van Marle, geb. v. d. Jagt, Menado	„ 4.—
J. A. Th. Krol, Pred. N.-I., Menado	„ 2.50
H. R. G. de la Parra, Arts, Off. van Gez. Endeh, Flores	„ 2.50
B. de Waal, Lt.-Kol. Inf. N.-I., Utrecht	„ 2.—
Abonn. Dep. v. Koloniën, 's-Gravenhage	„ 2.50

Van dit geïllustreerde nummer make men vlijtig gebruik tot het winnen van nieuwe leden voor de Vereeniging „Oost en West"!

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage,	Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch.	gediplomeerd.
A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.	
D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage	Maleisch.	

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven **voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f** ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op ....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

Weekblad voor Indië,

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS,
te SOERABAJA.

Prijs per 3 maanden f 2.50

Men kan zich abonneeren bij den agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk belang" NIEUWE MOLSTRAAT 20, DEN HAAG.

KRUL'S KONINKLIJKE FABRIEK
van uitsluitend prima kwaliteit Chocolade, Fijne Bonbons, Enz. Hofleveranc.

KRUL's CHOCOLAT SUISSE
-:- Geheel volgens Zwitsersche methode bereid. -:-

KRUL's HAAGSCHE HOPJES
Waarborgen een uitmuntend van ouds bekend fabricaat.

Noordeinde 44 - DEN HAAG - Telefoonnrs. 3165-3167.

Bekend adres van verzendingen naar INDIË voor het SINT-NICOLAASFEEST, ook direct aan particulieren.

A. A. BOLT = CONFISEUR PATISSIER
HOFLEVERANCIER.
BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f -:- 's-GRAVENHAGE.
ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.
Ook verkrijgbaar in „BOEATAN", Heulstraat 19.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

SINT NICOLAAS.

Om teleurstelling te voorkomen gelieve men met bestelling van

SOUVENIR-FOTO'S
ONVERANDERLIJKE VERGROOTINGEN
(SPECIAAL VOOR INDIË) - (OOK NAAR OUDE PORTRETTEN)
GEKLEURDE PORTRETTEN, Enz.
:- niet lang te wachten. -:

Fotografie „ELITE"
SPUISTRAAT 12a -:- DEN HAAG
:- TELEFOON 6893. -:
BILLIJKE PRIJZEN. ARTISTIEKE AFWERKING.
Geopend van 9—7 uur, ook Zondags.
Des avonds met Electrisch Kunstlicht. — Lift gratis.

SINT NICOLAAS-CADEAUX.
JOSEF VEDRAL, Molenstraat 19, - TELEF. 9336Y. - DEN HAAG.
Specialiteit in alle soorten SNAREN en TOEBEHOOREN.

Atelier voor nieuw- en vakkund'ge reparatiën.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, cópiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Een geg. korporaal konstabel K. N. M. voor huisbewaarder, bureauknecht, geldinkasseeren, enz.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in LAAN v. MEERDERVOORT 187 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 48. Donderdag 30 November 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

De Oost-Indische begrooting voor 1912.

Vrijdag, 17 November, is in de Tweede Kamer der Staten-Generaal de begrooting van Ned. Oost-Indië voor 1912 in behandeling genomen. Voor de Gazette de Hollande gaf de heer C. R. Bakhuizen van den Brink daaromtrent de volgende beschouwing:

„Verwacht mag worden, dat na eenige opmerkingen van de weinigen onder de leden der S.-G., die zich meer in 't bijzonder aan de Ind. zaken gelegen laten liggen en na eenige beloften van den Minister van nadere overweging, of van nader overleg met het Ind. Gouvernement de begrooting zonder hoofdelijke stemming zoo goed als onveranderd zal worden aangenomen. Een punt van ernstig verschil had kunnen zijn het wetsontwerp tot bestuurshervorming. Met dat ontwerp is bedoeld meer decentralisatie, verlichting van de omvangrijke taak van den Gouverneur-Generaal door overdracht van bevoegdheid en verantwoordelijkheid, waar dit mogelijk blijkt, op lagere autoriteiten en op de nog niet vele jaren geleden in het leven geroepen plaatselijke en gewestelijke raden, — en voorts om in de bestuurstaak meer daadwerkelijk een verantwoordelijk deel te geven aan Inlandsche ambtenaren. Dat wetsontwerp ondervond in de pers en vooral van de zijde der ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur in Nederlandsch-Indië ernstig verzet. Het geleek een „vol-au-vent", gereed gemaakt in de hermetisch afgesloten keuken der bureaucratie met geconserveerde of gedroogde kruiden, in plaats van met door mannen van practische ervaring aangebrachte frissche kruiden, op den natuurlijken bodem gekweekt. De hoofdgrief is dat te weinig partij getrokken is van de ondervinding der bestuursambtenaren in de verschillende streken van den Archipel, waar de toestanden zoo zeer uiteenloopen. De begrootingspost, welke op die bestuursreorganisatie betrekking had, is door den Minister afgevoerd. Men heeft begrepen, dat zulk een ingrijpende maatregel, die met zoo weinig bijval werd begroet, niet terloops kon worden behandeld bij de bespreking eener begrooting, waarvoor na de behandeling der militiewet en na afloop van het kiesrechtdebat-Troelstra, maar een paar dagen tijd gelaten is. Evenzeer is te verwachten, dat van de voorloopige begrooting zullen worden afgevoerd de gelden voor de uitvoering van de plannen tot overbrenging van het Departement van Oorlog van Batavia naar het bergland van Bandoeng, waaraan een uitgaaf verbonden is van één millioen gulden.

Onder de voorname werken, waarmede op de begrooting is rekening gehouden, en welke bewijzen dat Indië prijs stelt op een waardige plaats in het wereldverkeer, behooren de havenbouw te Soerabaja, de verbetering van de haventoestanden te Makasser en te Semarang, de verbetering en uitbreiding van de haven te Tandjong-Priok — waaronder begrepen het uitdiepen van de bestaande haven en de aanleg van een tweede binnenhaven, waarvoor alleen de kosten op ƒ 3.700.000 zijn begroot — uitbreiding van de haveninrichting aan de Sabangbaai, werken voor de haveninrichting in de Pantai-Timorbaai eiland Bali).

Ook op wetenschappelijk terrein wil de Indische regeering zich niet karig betoonen, bewijze: de som van ƒ 49.000, welke zij beschikbaar stellen wil voor een nieuwe Boro Boedoer-monografie met kostbare fotografische opnemingen van dien wereldberoemden tempel, — de som van ƒ 16.000 als subsidie tot de uitgave van een atlas van de boomsoorten op Java; — de jaarlijksche subsidie van ƒ 50.000 aan het Koloniaal Instituut te Amsterdam, dat tot stand wil brengen een handelsmuseum met laboratoria waarin het thans te Haarlem gevestigd koloniaal museum zal worden overgebracht), een ethnographisch museum, een inrichting voor tropische- en scheepshygiëne en een bibliotheek en kaartenverzameling.

De ontwerp-begrooting geeft aan als eindcijfer van de geraamde uitgaven ruim 265 millioen en van de verwacht wordende ontvangsten ongeveer 234 millioen, dus een nadeelig verschil van 31 millioen gulden, wat de Minister door afzondering van 35 millioen aan buitengewone uitgaven, weet om te scheppen tot een voordeelig saldo van 4 millioen gulden. Het is onmogelijk om een eenigszins juiste raming te geven, daar de begrooting in Indië wordt opgemaakt voordat de uitkomsten van de begrootingsrekeningen der laatste twee jaren bekend zijn. Die afrekeningen zijn in de laatste jaren altijd zeer meegevallen, doordat minder uitgegeven of meer ontvangen werd dan begroot was. In 1910 werd alles bijeengenomen 8 millioen meer uitgegeven, maar daarentegen meer ontvangen ongeveer ƒ 24.500.000. Behalve door de goede prijzen, behaald met de Gouvernementsproducten, steeg over het algemeen de opbrengst der belastingen ver boven de raming. Zondert men ook hier weer de buitengewone uitgaven tot een bedrag van 23½ millioen af, dan bekomt men een niet onbelangrijk voordeelig verschil. Zoo verwacht men, dat het tekort hetwelk voor 1911 begroot was op plm. ƒ 24½ millioen, 12 millioen minder zal bedragen. En ook hier zal het in een belangrijk voordeelig verschil worden omgezet, als men 26 millioen buitengewone en productieve uitgaven, waarvoor eventueel geleend zal kunnen worden, buiten rekening houdt.

Uit de bijlagen tot het ontwerp blijkt, dat in 1902 de ontvangsten hebben bedragen ƒ 146.600.000 en de uitgaven ƒ 160.700.000. Men ziet bij vergelijking met de eindcijfers der in behandeling zijnde begrooting hoe belangrijk inkomsten en uitgaven zijn toegenomen. Een duidelijk bewijs, dat men te doen heeft met een levend, groeiend organisme. En in die overtuiging bestaat er neiging, zich tegenover Indië mild te betoonen, om gehoor te geven aan de wenschen en de behoeften, die in de Inlandsche maatschappij zelve opleven. Die laatste betreffen de eischen van het verkeer, de hygiëne, den landbouw, vooral van het onderwijs in het algemeen. Omtrent het laatste punt bestaat tusschen de staatkundige partijen het meest verschil, niet alleen voor zooveel aangaat het tempo, waarin men voort wil gaan, maar ook den wensch van de clericaal-gezinden om het onderwijs tevens dienstbaar te maken aan de bevordering van het Christendom. Er zijn personen, die zoover willen gaan van te beweren dat de Inlandsche maatschappij in hoofdzaak geen Mohammedaansche is, omdat zij nog de sporen draagt van heidensche- en boeddhistische invloeden. Echter op die wijze zou het niet moeilijk vallen te betoogen, dat Nederland ook geen Christelijke natie is.

Gelijk gezegd, men wil zich gaarne tegenover Indië mild betoonen, maar het is verklaarbaar, dat velen terugschrikken bij de beschouwing der aangroeiende uitgaven, vooral waar deze geen tred houden met de toeneming der middelen, die op zich zelven nog te zeer afhankelijk zijn van den oogst en den prijs der Gouvernementsproducten, en waaronder er zijn, zooals het opiummiddel, dat op den duur verdwijnen moet. Doch als men er rekening mede houdt, dat Java en Madoera met een oppervlakte van 2388 vierk. geographische mijlen, in de raming der middelen telt voor 151 millioen gulden, en de Buitenbezittingen met een 13 tot 14 maal grootere oppervlakte daarin voorkomt met slechts 54 millioen gulden, dan kan men niet anders dan gerust zijn omtrent de toekomst, wanneer met wijs beleid wordt voortgewerkt aan de behartiging der economische belangen in de Buitenbezittingen."

Overmaat van belangstelling bij de behandeling der Indische begrooting kan ook de klacht van dit jaar niet zijn. Een paar malen kon wegens het te gering aantal aanwezige leden de beraadslaging geen voortgang hebben. Om die reden moest over het amendement-De Meester, om de financieële controle der landschapskassen aan de Algemeene Rekenkamer op te dragen, driemaal gestemd worden. Telkens eindigde de vloed der welsprekendheid zijn loop in een schier ledige ruimte. Echter werd een oogenblik een groote spanning in 's Lands vergaderzaal teweeg gebracht. Het was toen na de redevoeringen van de heeren Bogaardt, Dr. Kuyper, Van Vlijmen, Dr. Visser en vooral van den heer Scheuer, de indruk ontstond, dat met terzijdestelling van andere belangen men de kerstening der Inlanders met alle kracht ter hand wilde genomen zien. De Minister, die aldus door zijne partijgenooten in een moeilijk parket scheen gesteld, bewees zijn onafhankelijk standpunt, waar het geld het belang van Indië en van den Inlander. Van kerstening van regeeringswege wil de Minister niet weten: dat verklaarde hij te zijn de zaak van kerk en zending. De vrije school is een leuze, die volgens zijne meening in Indië geen toepassing kan vinden; de gouvernementsscholen in Indië mogen geen anti-godsdienstig karakter dragen, nòch anti-christelijk, nòch anti-mohammedaansch.

De heeren, die den storm verwekt hadden, verklaarden daarop te zijn misverstaan, en niet bedoeld te hebben wat allen hadden begrepen. Gelukkig! Het door den Minister gesproken woord biedt de ge-

rustbestelling, dat hij den te grooten geloofsijver zijner partijgenooten, waardoor de Inlander in zijne teederste gevoelens gekrenkt zou kunnen worden, zal weten te beteugelen. Hetgeen voor het christendom het meest eerbied kan afdwingen, is het vestigen van de overtuiging, dat de christenen zijn eerlijk, onpartijdig, menschlievend, vrij van eigenbaas en overvloeiende van naastenliefde, onafhankelijk van stand en geloof, in den zin der gelijkenis van den barmhartigen Samaritaan.

Indisch Mijnwezen.

Op de in behandeling zijnde begrooting is gerekend op eene verbetering van de geldelijke positie van het ingenieurspersoneel bij het mijnwezen. De bestaande regeling dateert van 1873.

Zooals in de Memorie van Toelichting wordt erkend, is reeds lang de noodzakelijkheid ingezien om die regeling „te herzien en in betere verhouding te brengen tot die van de ingenieurs bij de andere takken van dienst en met de moeilijke levensomstandigheden, waarin de mijningenieurs door hunnen pioniersarbeid in dikwijls onherbergzame streken verkeeren." Door verschillende omstandigheden is die herziening achterwege gebleven, doch nu kan het niet langer, lezen wij verder: „Het aanbod toch staat ver ten achter bij de vraag, terwijl na voltooiïng der studie, de beste krachten veelal de voorkeur geven aan een werkkring bij den particulieren mijnbouw, die betere vooruitzichten en vooral reeds aanstonds betere bezoldiging belooft. Om dezelfde reden hebben herhaaldelijk uitstekende krachten onder de gouvernements-mijningenieurs 's lands dienst verlaten.

In de ontworpen regeling, die overigens als een verbetering mag gelden, is, naar onze meening, eene belangrijke fout, die de bedoeling om den gouvern.-dienst voor den mijningenieur aanlokkelijk te maken door betere vooruitzichten, in de toekomst verijdelen kan, eene bepaling die weleens zou kunnen blijken niet in 's lands belang te zijn. Namelijk wat betreft de geldelijke positie van den hoofdingenieur, chef van het Mijnwezen. Zijn aanvangstraktement als zoodanig zal zijn ƒ 1300, en eerst na drie jaar verkrijgt hij een verhooging van ƒ 200. Om over die bezoldiging van ƒ 1500 pensioen te bekomen, moet hij daarop minstens vijf jaar dienen, dus in het geheel acht jaar het chefschap vervuld hebben. In dien tijd staat de bevordering van de op hem volgende hoofdingenieurs stil. Hun minimum-bezoldiging zal zijn ƒ 1100, met een verhooging van ƒ 200 na drie jaar, en twee verhoogingen van ƒ 50 telkens na één jaar, zoodat zij na vijf jaar ook een bezoldiging van ƒ 1300 's jaars bekomen. Dat de tijd, dien zij op ƒ 1300 gediend hebben, later in mindering komt voor den duur van het chefschap wat betreft de verhooging tot ƒ 1500, is waarschijnlijk de bedoeling, maar blijkt niet.

Welk bezwaar zou er tegen bestaan, om den chef dadelijk ƒ 1500 toe te kennen? Het kan toch niet in het belang van het land zijn om iemand in zulk een gewichtige, verantwoordelijke betrekking te dwingen tot volhouden in zijn geldelijk belang of dat van zijn gezin, noch om iemand aan te houden, uit een verkeerd humaniteitsbegrip, omdat men hem geen geldelijk nadeel wil toebrengen. De waarde der betrekking, zoowel als de eischen van zelfstandigheid, dien men een chef stellen mag, veroordeelen zulk een stelsel. En onderwijl, het wachten moe, zoeken de andere ingenieurs een uitweg in particulieren dienst.

Indische Kunstnijverheid.

In het Avondblad van de N. Rott. Courant van Vrijdag 24 dezer lezen wij:

„In Boeatan (te Den Haag) is als altijd weer veel belangrijks te vinden. Deze instelling vormt als het ware een levende trait d'union met onze Oost; de vroolijke, kleurrijke inrichting lokt tot binnentreden en menschen, die nog nooit een ethnologisch museum bezocht hebben, komen er en zien tot hun verbazing, welke geestelijke werkkrachten ginds werkzaam zijn geweest.

Daar is allereerst die kostelijke wajang-lamp, pracht-exemplaar van Inlandsche kunst. Het oliereservoir, sober, zonder versiering. Doch welk een adel in de kontouren! Hoe voornaam deze eenvoudige lijnbewerking, die in waarheid siert en vermooit! En boven dit simpel geheel ontplooit zich een rijk bloem-ornament met de weelde, waarvan zoo menig betak spreekt, rijen zich geleidend bladertakken aan een ander tot een weelderig, à jour bewerkt scherm, dat aan de kanten dekoratief afgesloten wordt door grillige naga's. Boven als bekroning een massieve vogel, mooi van doen. Als geheel is dit gietwerk een zeldzaam staal van Inl. kunst en men verheugt zich te vernemen, dat dit meesterstuk spoedig in het bekende, Rotterdamsch Museum een goede plaats zal vinden.

Even bizonder is een Balineesche tempelschel. Het is geen nieuw type, het gewoon model. Maar het is een voorwerp, dat steeds opnieuw pakt! De schel is zoo merkwaardig opgebouwd; op den breeden klokvorm, onversierd, een breed geribde steel, waarop een vijfdeeling sieraad, minutieus bewerkt als afsluiting komt.

Uit dezelfde klassieke sfeer komen twee beeldjes van Bali. Grillige vormen, miniatuur-tempelwachters, die ondanks de verkleining toch het kracht-type behouden.

En eigenaardig in de Balineesche kunst dat samengaan van tegenstrijdige begrippen. De opzet is gedrochtelijk, het gelaat haast onmenschelijk door uitpuilende oogen, terwijl de mond tot een geweldigen muil omgewerkt is. Maar onmiddellijk valt het op, hoe tegelijk de liefdevolle versierder aan het woord is geweest. De grimmige tandenmuil wordt omlijst met een fijn randje en de baardharen veranderen in fijne spiralen. De hoofdbedekking is een stuk van weelde, vol kunstige vormen en op het omgeslagen beenkleed is een overvloed van ornament gestrooid, die door ingrijpende toempal's van het voetstuk nog weelderiger wordt.

Interessant zou het wezen te weten, hoe deze beeldjes gemaakt worden. Zij toonen een metalen huid van verguld koper, dat gedreven en geciseleerd is. Waarschijnlijk zijn ze, tijdens de bewerking, met een smeltbare stof opgevuld geweest, die na afloop verwijderd en door gips vervangen is.

Het klinkt vreemd, als men na het bovenstaande het lederwerk van Djokja in één adem gaat noemen. En toch is het eenigszins verwant! Het ornament stamt uit dezelfde onvervalschte Hindoe-familie, die zich op Java met het oer-element heeft vermengd. De overrijke detailleering met veelvuldige spiralen, de juiste afwisseling van versierd en onversierd, de weelderig bewerkte krullen, ze toonen helder hun afstamming uit den grooten tijd op Java, van die hoogstaande beschaving, waarvan nog zoovele tempelruïnen spreken. Het is ook technisch prachtig werk, haast onbegrijpelijk, hoe de Inlanders met hun werktuigen dit harde materiaal weten te doorboren. Met onze stalen, gesneden stempels is het onmogelijk dit Inlandsch werk na te volgen. Het zijn werkelijk technische meesterstukjes deze stukjes leder, haast zoo fijn als kant bewerkt. Onbegrijpelijk die regelmaat, waarmee door het gedurig inslaan van stempeltjes een minutieus vlakpatroon is gevormd.

Het is de aloude kunst der wajangfiguren en daar voor wajangfiguren geen verkoop te vinden is, tracht men te Djokja de oude kunst te redden doorhaar op voorwerpen van Europeesch gebruik over te brengen. Dat is natuurlijk een gevaarlijk proces dat heel de oude kunst in gevaar kan brengen! Maar aan de andere zijde moet men dit streven toejuichen, want de techniek is te mooi om verloren te gaan. Ze is in haar volkomenheid typisch Javaansch en haars gelijken vindt men buiten Java niet. Alle reden dus om te beproeven deze antieke schoonheid te redden!

Bij deze overgangsproeven valt het onmiddellijk op, dat dit nieuwe werk de zwakke zijde van het oude heeft. Het schilderwerk der wajangfiguren is primitief, als men het bij het à jour werk vergelijkt. Het schaduwbeeld van een wajangfiguur staat om zijn wit-en-zwartwerking veel en veel hooger dan de kleurige bewerking, die echter bij het Javaansche schimmenspel iets zeer bijkomstigs blijft, van ondergeschikte waarde blijft. Dat is bij de nieuwe dingen niet het geval! De geschilderde draken, vleugels en bloemetjes zijn „aardig" behandeld, maar ook niets meer. Ze kunnen als artistiek produkt niet vergeleken worden bij het schitterend à jour werk.

Het pleit voor den ernst, waarmee de Djokjasche vereeniging het moeilijk probleem probeert op te lossen, dat eenige voorwerp reeds den juisten weg aantoonen, n.l. het weglaten der kleuren. Op deze wijze komt het lederwerk, het uitbeitelen der figuren tot zijn volle recht en de aandacht wordt niet door gebrekkig kleurwerk afgeleid.

Daar is bijv. een blad voor een boekband! De versiering is uiterst gelukkig samengesteld. In het middenvak een fraaie wajang op versierd fond. Dan geornamenteerde randen, die in het midden eventjes door een breed motief onderbroken worden. Dit is een schitterend stuk versiering, rijk, weelderig van doen en toch met Oostersche kieschheid juist binnen de grenzen blijvend.

Een tweede exemplaar, een waaierblad is even bijzonder. In het midden een gracieus opgevatte vogel, omringd door even gelukkig aangebracht ornament. Dat zijn van die zeldzame voorwerpen, die volop spreken van versieringslust, van die oude kunst, die wij verloren hebben. Bij ons ontaardt zoo iets onmiddellijk in uitbundigheid, in de groote fout van het te veel. Daarvan is hier geen spoor te

vinden; wie de moeite neemt zoo'n Javaansch werkstuk opmerkzaam te bekijken, zal met verwondering zien, hoe trots het beweeglijk motievenspel het geheel harmonieus en rustig gebleven is.

Mevrouw Ter Horst, die de ziel dezer beweging is, kan dus tevreden zijn en dit Javaansche werk kan nog meer in waarde stijgen, als men het materiaal, het perkamentachtige leder beter bewerkt. Nu men het materiaal eerlijk laat zien, moet dit eveneens bezienswaardig zijn. En dat is het niet! Het is nog te grof, het moet als perkament meer met kalk behandeld worden, beter gladgeslepen worden met puimsteen. Wat zou dit werk niet mooi zijn, indien het op kostelijk kalfsperkament uitgevoerd ware! Hoeveel zou zoo'n leesteeken winnen, als het op smakelijk glad perkament uitgevoerd ware! En als men zich verder toeleggen wil op voorwerpen voor Europeesch gebruik, moet men op meer technische dingen letten. Lederstukken voor notitieboekjes enz. bestemd, moeten een dun uitgeschaafden rug hebben, anders zijn ze geheel niet te gebruiken.

Dit zijn dingen van veel belang. De eenvoudige, lederen voorwerpen, die we in elken winkel koopen zijn zoo geraffineerd bewerkt, dat het publiek verwend is. Wil het Indische werk toekomst hebben, dan moet niet alleen het artistieke, doch ook het nuchter-technische deel terdege verzorgd worden.

Ook op batikgebied is er veel, dat tot vreugde stemmen kan. De mooie, oude stukken zullen we, als te bekend, ter zijde laten en voornamelijk dat behandelen, wat voor de Europeesche markt is bestemd.

Allereerst het batikwerk, dat in de gevangenis te Semarang vervaardigd is. Daaronder zijn réticules, waarbij op gelukkige wijze van het Javaansche ornament is geprofiteerd. Met waarlijk artistiek vernuft is het grillige semen-patroon over het vlak verdeeld en uit de motieven van dit allergrilligste batikpatroon — gestileerde vogels, duizendpooten, wolk-motieven, planten en bloemen — uit deze zonderlinge mengeling is een bekoorlijke ornamentatie ontstaan, die het waarlijk doet. Op een andere tasch zijn de blanke, driehoekige wolk-motieven als indeeling van het ornament gebruikt. Mooier zijn ze dan een donkerblauwe tasch, welker versiering te veel naar het droog, rechtlijnig Europa neigt.

Bij dit Semarangsche werk is het batikken hoogelijk te roemen, jammer dat de Sogan-kleur de kostelijke goudkleur van Soerakarta mist. Daarmee zou het geheel bijzonder gewonnen hebben.

Bij deze voorwerpen voor Europeesch gebruik bestemd moet ook weer op de keuze van het materiaal gewezen worden. Al was het het schitterendste batikwerk, men zou het toch niet koopen, omdat...... het materiaal uit doodgewoon katoen is. We herhalen het, ons publiek is te verwend. Dingen van katoen koopt men, als ze een, twee gulden kosten. Bij voorwerpen van luxe verlangt men luxe-materiaal, dat is zijde!

Natuurlijk zal de verandering van materiaal in Indië moeilijkheden met zich brengen. Batikken op katoen en op zijde vormen groote verschillen. De was vloeit op zijde veel sterker uit dan op katoen, en of de Indische plantenkleuren op zijde inwerken, is nog een open vraag. Maar deze bezwaren mogen niet afschrikken! Als men werkt voor de Europeesche markt moet elk product, artistiek of niet, aan zekere eischen voldoen. Regardeert men op deze niet, dan is alle arbeid hopeloos!

We aarzelen niet met nadruk op deze fouten te wijzen, omdat er overigens zoo veel en goed werk in Indië wordt gepresteerd. Juist daarom zou het zonde en jammer zijn, als door het verwaarloozen van nuchtere praktijkseischen niets bereikt werd. vraag, die zoovelen gesteld en ontkend hebben, of

Want de hoofdzaak is toch bereikt! De groote het mogelijk zou wezen die Inlandsche kunst over te brengen op voorwerpen van Europeesch gebruik die vraag is beantwoord en in gunstigen zin. De artistieke kwaliteiten zijn in de meeste gevallen behouden gebleven, ondanks de vele ongunstige omstandigheden, waaronder ze gemaakt zijn.

Heugelijk is ook, dat van Inlandsche zijde meer medewerking gaat komen. Een dochter van den pangeran Noto di Redjo heeft in den Kraton te Djokja kleine kleedjes laten batikken, waaronder vele fraaie stukken zijn, die te opmerkelijker zijn, omdat het Javaansch ornament voor groote vlakken bestemd met smaak en vernuft op kleine, vierkante kleedjes overgebracht is. Dit werk is heusch Javaansch gebleven met al de schoonheid van het oude werk en dit is niet te verwonderen! Juist deze Inlandsche adel kent de schoonheid van de eigen kunst beter dan wij, en zij vooral zijn in staat voor de oude volkskunst nieuwe banen te openen.

Daarom is deze inzending uit den Kraton een van de belangwekkendste deelen uit de tentoonstelling van B o e a t a n, die iederen vriend der Indische volkskunst met groote vreugde moet vervullen!"

Uit de O.-I. Mail.

Cholera. — Nog altijd kwamen hier en daar op Java choleragevallen voor, zoo te Semarang, waar nu ook vele Inlanders zich tegen deze ziekte laten inenten.

Het cholera-rapport van 3 Nov. j.l. te Batavia luidde:

Onder behandeling waren 6 patiënten. Bijgekomen 2 Oosterlingen. Overleden 3 Oosterlingen. Blijven onder behandeling 3 Europeanen en 2 Oosterlingen.

Uit Modjokerto schreef de correspondent van het S o e r. H b l a d 1 November j.l.

„Na het cholera-geval van 8 Augustus in kampong Sentanen-Tengah, is een tijdperk van latentie ingetreden van ruim een maand. Sedert 14 September heeft de ziekte weer het hoofd opgestoken. In den loop der maand October hebben zich, binnen de grenzen onzer kota, in verschillende kampongs in het geheel weer twaalf gevallen voorgedaan. Van

FEUILLETON.

Een geheimzinnig Verschijnen en Verdwijnen.

(Naar *Anselma Heine* door L. J. v. D. B. v. R.)

In de haven van Port-Said nam de B u s s a r d, een stoomer, die uit Sidney terugkeerde, kolen in.

Het was een schip van de Duitsche Lloyd, en het lag daar vreedzaam tusschen een Fransche- en een Hollandsche mailboot.

Voortdurend liepen, spookachtig stil, lange rijen van grauwe kolensjouwers met gekromde ruggen de loopbrug op en af, terwijl meer en meer alles in den omtrek met het glimmend zwarte stof werd overdekt.

De passagiers waren reeds aan land gegaan, alleen Dr. Arnold Riedhammer, een mager, blond heer, zat nog rustig op het dek te schrijven. Van tijd tot tijd blies hij de zwarte stofkorreltjes van zijn papier af, fronste hij, in gepeins verdiept, het voorhoofd. Hij schreef aan den Duitschen schout van het kleine Zuidzee-eiland N a u w, in wiens gezin hij de laatste maanden voor zijn vertrek verkeerd had. Vóór dien had hij zeer eenzaam, zonder eenigen omgang te hebben met blanken, op een naburig rotseilandje gewoond, totdat zijn houten huisje bij een hevigen orkaan, door een stortzee stuk geslagen en weggespoeld was.

Riedhammer was door een groote Duitsche machinefabriek naar de Maarschalk-eilanden gezonden om er zoo mogelijk een goede losplaats te maken voor cacao, daar de aanwezigheid van vele riffen voor de schepen gevaar opleverde.

Zes jaren had hij daar hard gewerkt; heel wat vermoeienis, ontbering en teleurstelling doorgemaakt; en niettegenstaande onvoldoende hulp en onvolledig materiaal was het hem ten slotte toch gelukt een reusachtige draaibrug in elkaar te zetten, die men vele honderd meters, tot aan de landingplaats van de groote schepen, in zee, kon uitzetten. Daarmede had hij zijn taak volbracht en kon hij naar Europa terugkeeren.

Hij had zich verheugd over zijn terugkeer, maar gedurende de lange reis begon hij zijn oude veerkracht te verliezen. De koorts, die hem voortdurend erg geplaagd had, en waarvan hem een gevoel van moeheid en dofheid was bijgebleven, gaf hij hiervan de schuld.

Hij kon zich niet verbeelden, dat hij een tehuis bezat, want Europa was nog lang niet in 't gezicht en de Zuidzee-eilanden waren reeds ver van hem verwijderd. Zijn gedachten waren aldus samen te vatten: geen werk, verveling, veel zeewater, eentonigheid, witte pakken, kurkenhoeden, conservebussen, alle maanden éėns brieven, geestelijke dofheid......

Menigmaal 's nachts meende hij in het klotsen der golven het gezang van de Maleische bootslieden te hooren en dan weder bracht het geschreeuw van een vogel hem op de gedachte, dat hij in een dennenbosch van Thüringen was.

Het vorig jaar was zijn broeder gestorven; nu had hij geen naaste verwanten meer. Hij gevoelde hoe langer hoe meer, dat hij in de geregelde, bekrompen levenswijze van Europa niet meer passen zou, en nam zich dan ook voor spoedig weder naar de tropen terug te keeren. En dan zou hij waarschijnlijk een blonde, Duitsche vrouw daarheen medenemen. Maar hij dacht aan dit alles slechts onbepaald, zonder eenigen drang — zooals kinderen van het Sint-Nicolaasfeest droomen als het nog veraf is.

Al schrijvend en mijmerend begon hij toch ook de kolenstof ondragelijk te vinden. Hij ging naar be-

deze twaalf lijders herstelde er slechts één, terwijl negen binnen vier en twintig uren overleden."

De pest. — Aan het hoofdbureau van den burgerlijken geneeskundigen dienst te Batavia werden de volgende berichten ontvangen:

Magelang 1 November: Bijgekomen 3 pestgevallen, allen met doodelijken afloop en wel: Singgoeroeh 2 en Toeren 1; hieronder zijn geen Europeanen.

Van vroeger gerapporteerde pestgevallen overleed nog 1. Bijgekomen 27 koortsgevallen. Soerabaja geen nieuwe pestgevallen. Kediri geen bijzonderheden. Ingeleverd 47 ratten.

In verband met den opstand in China. — Het Pandangsche Chineesche publiek werd einde October j.l. opgeschrikt door een in cijferschrift gesteld telegram, geadresseerd „Handelsvereeniging". tengevolge waarvan het aan de Europeesche Handelsvereeniging te Padang werd besteld, welke evenwel niet in staat was het te ontcijferen, omdat er slechts van 5 cijfers gebruik gemaakt was. Reeds was men van zins het telegram aan het hoofd van Gewestelijk Bestuur in handen te geven, toen een Chinees zich aanmeldde en, na de noodige inlichtingen gegeven te hebben, erkend werd als rechthebbend, zoo schrijft de Sumatra-Bode. Hij ontcijferde het telegram, dat bleek afkomstig te zijn van de onderkoning van Nangking, die op deze wijze den Padangschen Chineezen mededeelde, dat er van rustverstoring in China absoluut niets waar was, en het voor den aanleg van spoorwegen gezonden geld naar den eisch was besteed.

De in de Sum.-Bode verschenen telegrafische berichten vonden tengevolge daarvan heftige tegenspraak, totdat er telegrammen kwamen van zoons van daar gevestigde Chineezen, die te Nangking onderwijs genieten, en die hun respectieven vaders vroegen hun gauw geld te zenden, daar het anders niet meer in hun handen zou komen, omdat Nangking ingesloten dreigde te worden.

Eerst toen werd men gewaar, dat het onderkoninklijke bericht onwaarheid behelsde en de telegrammen „De val van Nangking is aanstaand", de volle waarheid mededeelden.

Daar de Padangsche Chineezen voor een groot deel Chineesch-revolutionnair zijn, werden de later ontvangen telegrammen met vreugde gelezen, en zijn de reactionnairen onder hen, die reeds juichten, hoogelijk teleurgesteld.

De financieele verhouding tusschen Staat en Gemeente. Naar de voorzitter van Semarang's gemeenteraad tijdens het begrootingsdebat opmerkte, is poedig een nadere regeling te verwachten van de financieele verhouding tusschen staat en gemeenten.

Naar aanleiding daarvan schrijft het S. Hblad: „Wij zijn er inderdaad zeer verlangend naar te vernemen, op welke wijze de financieele erhouding geregeld zal worden.

Zal de regeering thans voor den dag komen met een zoodanig systeem, dat de inkomsten der gemeenten vanzelf grooter worden, naarmate de gemeenten zich uitbreiden? Want dat is het eenige logische systeem. Wel kan de regeering het uit 's lands kas aan de gemeenten toegestane bedrag verhoogen, maar daarmede zijn die gemeenten slechts tijdelijk geholpen. Het zal ons benieuwen hoe de nieuwe regeling er uit zal zien."

Belangrijk nieuws voor de tabakscultuur. — Waarschijnlijk is er voor de cultuur van tabak een vinding gedaan, welke geacht moet worden van zeer groote beteekenis te zijn. Een ingenieur te Soerabaja meent n.l. er in geslaagd te zijn de tabak electrisch te fermenteeren.

Zooals men weet, duurt thans het fermentatieproces door warme lucht toe te voeren enkele weken. Met toepassing der electriciteit zou daarvoor maar vier en twintig uur noodig zijn.

Het groote voordeel ligt echter niet in dien korteren duur. Door de electrische fermentatie wordt het mogelijk, dat de planter invloed krijgt op het bepalen der kleur. Tot dusverre had hij daaromtrent geringe zekerheid en was hij er machteloos tegen, dat de kleur van zijn product tengevolge van de zeereis aanmerkelijk verandert. Het schijnt, dat de electrische fermentatie hem in staat stelt ook van zijn kant in de bepaling der kleur een woordje mee te spreken.

Proeven worden thans genomen op een tabaksonderneming in het Klattensche. Indien deze proeven slagen, waarvoor veel kans bestaat, is het te verwachten, dat de noviteit op alle ondernemingen zal worden toegepast. Echter eerst langzamerhand, want zij zal een groote verandering veroorzaken in den bouw der droogschuren.

Nuttig bezoek. Vermeldden wij onlangs, dat de „chairman of directors" van de Anglo-Dutch Java United Plantations Ltd., de honorable C. H. Strutt, en de heer C. A. Koning de director-manager, op Java waren aangekomen om een inspectie te houden op verscheidene landen, inzonderheid de Pamanoekan- en Tjiassem-landen, thans deelt de Indische bladen mede, dat het bezoek op laatstgenoemde landen in de eerste plaats van groote beteekenis is geweest voor het personeel, aangezien de wijze van salarieëring en de bepalingen omtrent verlof zijn verbeterd en vastgelegd. Over het algemeen heeft men daarbij het Oosthoek-systeem gevolgd, maar het in enkele opzichten nog uitgebreid. De beide heeren zijn daarom naar Oost-Java gegaan.

Uit Makasser. — Men schrijft uit Makasser aan De Javabode:

„Evenals overal op Java de rijstprijzen omhoog gaan, zoo is dat ook 't geval geweest te Makasser. In de laatste dagen valt eenige daling te constateeren. Maar of dit blijvend zal zijn, wordt betwijfeld.

---

neden, doch vond alle hutten zorgvuldig afgesloten; de salons volgepropt met ingepakte meubelen. Weldra zouden de matrozen komen om het schip nat te spuiten.

Hij besloot dus ook maar aan land te gaan als de andere passagiers.

Terwijl hij in het landingsbootje zat, omgeven door een zwerm naakte jongens, die al zwemmende hem door geschreeuw en gebaren vroegen geldstukken in het water te werpen, die zich daarbij aan de wanden van de boot vastklemden en af en toe door de roeiers teruggeduwd werden, keek hij onverschillig naar de kust van de inderhaast gebouwde stad met haar weinig sierlijke huizen. Aan wal gestapt zag hij onder de zonneschermen der toko's allerlei goochelaars, bedelende Inlanders, vreemdelingen uit alle oorden der wereld, ezels, katten, honden elkander voorbij gingen, en zag ook groepjes schepelingen, die elkander ontmoeten en groeten, maar dat alles wekte hem niet uit zijn lusteloosheid op. Hij richtte den blik op de kale rotsachtige heuvels, die achter de stad opdoken, en plotseling beving hem een gevoel van eenzaamheid en van afkeer van al deze banaliteiten, welke hem feitelijk niets aangingen.

Intusschen was er een brandend heete wind opgestoken, die hooge stofwolken opjoeg. Arnold Riedhammer sloot onwillekeurig een oogenblik de oogen.

— Nergens ben ik thuis, ik behoor niemand toe, dacht hij.

„Iemand toe te behooren!" was zijn vurige bede. Toen hij zijn oogen weder opsloeg, gebeurde er iets zonderlings: Hij zag op de plaats, waar de kaai een bocht maakt, een buitengewoon hooge golf uit de zee opstijgen, schuimend wit en wazig. In het midden daarvan zweefde een witte gestalte, een vrouw, op een krans van engelenkopjes. Dit vreemde visioen duurde slechts één seconde. Daarop werden de kale, roodachtige heuvelen aan het strand opnieuw zichtbaar en het werd Riedhammer duidelijk, dat hij niet anders dan een wolk van stof gezien had, waarin een in het wit gekleede dame liep met een schare kinderen achter zich. Anders niets! Maar nog lang nadat de vreemdeling de hoofdstraat was ingegaan, bleef het aangenaam gevoel, dat deze verschijning in hem gewekt had, bem bij. Hij koesterde een groote dankbaarheid jegens de onbekende, die hem in deze droeve oogenblikken getroost had, en, terwijl hij op het terras van het hotel zat te ontbijten, glimlachte hij een paar malen in zichzelve...

Hij was zoozeer in gedachten verzonken, dat hij niet bemerkte hoe een smerige Arabier het tafeltje dat voor hem stond, geheel bedekt had met koopwaar, die hij hem aanprees. Arnold Riedhammer zag eerst op, toen de koopman hem tegen de schouder stootte, bemerkte toen ook de koopwaren, en duwde deze met een driftig gebaar van de tafel af, waarbij een kostbaren zijden shawl aan den knoop van zijn jas bleef hangen. Het was een doek van glinsterende goudstof met groenen en gouden arabesten erin geweven. Een oogenblik bezag hij deze shawl en vond den prijs dien den bruinen man daarvoor vroeg, niet te hoog. Hij glimlachte. Een mooie, slanke vrouw zou zoo iets goed staan! dacht hij. Dadelijk daarop wierp hij het ding weder op zijde. Aan wie zou hij zulk een sieraad kunnen geven? Bovendien zag de Arabier nu hij hem aandachtig bekeek er gevaarlijk uit. Vol vlekken en koortsig alsof hij ziek was. Men moest voorzichtig zijn. Onlangs was immers nog aan boord een geval van pest voorgekomen, dat door een besmet Iersisch karpet zou zijn veroorzaakt. Barsch wees hij daarom den koopman af; ging naar binnen om zijn handen te wasschen en vervolgde zijn weg.

(Wordt vervolgd).

Een geduchten klap kregen hierdoor de leveranciers van vivres aan het garnizoen, de firmanten van de hier welbekende firma The Keng Hie & Co. En niet alleen in rijst, maar ook in andere artikelen is schaarschte. Zoo deden kort geleden de eieren — schrik niet o huismoeders — niet minder dan 9 duit, wat gelijk staat met 7½ cent, en een ander, bij de rijsttafel onmisbaar ingrediënt, de lombok, kostte niet minder dan 3 duit per stuk. Maar och, je went aan alles, dus ook wel aan gebrek aan het hoog noodige.

Even hard als de huismoedertjes klagen de heeren jagers, die wij hier bij tientallen kunnen tellen. En met reden.

Patronen van kaliber 16, het meest gebruikte kaliber, zijn momenteel uitverkocht. Zelfs onze groote firma het „Louvre", dat anders altijd goed voorzien pleegt te zijn, moet de heeren jagers naar huis zenden met het teleurstellende „soedah habis".

Wat betreft „wild", is het hier werkelijk long niet kwaad.

Als je een sobat hebt onder die jagers, dan wordt je aangenaam verrast door menigen herten- of varkensbout, die Zondags je huis binnen gedragen wordt. De afstanden tot het jachtterrein zijn niet groot; meestal een 7 of 8 paal, die gemakkelijk per fiets of dogcar afgelegd kunnen worden".

Getrouw kan je dan ook Zaterdagsmiddags of Zondagsochtends vroeg de jagers zien uittrekken.

Imitatie-bantengs, alias verwilderde stieren worden ook nog dikwijls geschoten, doch de jagers moeten dan speciale vergunning hebben van den eigenaar, die echter — het dient erkend — hiermede niet gierig is.

***

Vol verlangen ziet menigeen uit naar den aanvang van den bouw der havenwerken, omdat zulks weer iedern zooveel meer vertier en welvaart zal aanbrengen.

Toch zal de firma De Grooth, die deze havenwerken zal uitvoeren, rekening moeten houden met den aard onzer koelies. Over het algemeen is het brutaal tuig, dat, bewust van hun onmisbaarheid, vrijwel de handelshuizen regeert, in plaats van omgekeerd. En dit wordt door den onderlingen naijver dier handelshuizen in de hand gewerkt.

Reeds n u kan een koelie gemakkelijk een dagloon verdienen van *f* 1.50 tot *f* 2.— met het sjouwen van bundels rottan of zakken coprah van de schepen naar de goedangs, en krijgen zij van elken bundel rottan eene betaling van 2 tot 5 duiten, al naarmate den afstand van schip tot goedang.

Gelet op den aard van die heeren, is het duidelijk, dat de man, als hij een hoop duiten in zijn zak hoort rammelen, midden onder het werk denkt: „Ik heb voor 3 dagen genoeg" en dan kalm naar huis toe gaat. Doe er maar eens wat tegen!

En met de huisbedienden is het precies hetzelfde. Dezen verlaten om het minste geringste hun dienst. Bij een onzer ingezetenen ging de kebon 's morgens vroeg kalmweg naar huis en had nog de beleefdheid een vervanger te zenden. De reden was: harde woorden? een onverdiende opstopper? hard werken?...... Niets van dat al, maar de familie had den vorigen dag varkensvleesch gegeten en dat beviel mijnheer niet. Slechts één staaltje uit vele.

Wie dan ook hierheen geplaatst wordt, doet het verstandigst zijn bedienden mede te nemen, en dan onder goede condities; anders zijn zij binnen veertien dagen na aankomst afgetroggeld door andere families, die een „riks" traktement meer bieden.

Gehoopt wordt nu, dat de pas door den gemeenteraad aangenomen bedienden-verordening in dezen toestand eenige verbetering zal teweegbrengen. De mogelijkheid bestaat zeer zeker, maar met de selectie van goede en slechte elementen, die dan plaats zal hebben, moet natuurlijk ook een verhooging van tractementen gepaard gaan.

Het regent tegenwoordig verordeningen bij den gemeenteraad. Nauwelijks is een concept-verordening op het nummeren van rijwielen gepubliceerd, of reeds weder zag een conceptverordening op het houden van logementen en koffiehuizen het licht; dit laatste is een lijvige verordening van niet minder dan 11 (zegen elf) vellen getypped model-papier.

Een prachtig onderwerp voor de gemeenteraadsleden om eens zwaar over te boomen!"

WEST-INDIË.

SURINAME.

De per de laatst aangekomen mails ontvangen Surinaamsche bladen bevatten weinig nieuws.

Over de nieuwe Fruit Company schrijft De West van 31 October:

„Het wordt meenens met de concurrentie tegen de United Fruit Comp.

Wij hebben onlangs de samenstelling medegedeeld van twaalf Midden-Amerikaansche en West-Indische bacoven-maatschappijen tot ééne groote: Atlantic Fruit Company.

Wij lezen thans in de Hamburger Schiffahrts Zeitung, dat de nieuwe company voor het vervoer van bacoven een overeenkomst heeft getroffen met de Hamburg—Amerika—lijn, die financiëel in de onderneming geïnteresseerd schijnt te zijn. Bovendien zal de Hamburg—Amerika—lijn het vervoer hebben van de in Columbia opgerichte Duitsche bacoven-onderneming. Genoemde lijn zal in verband daarmede vijf nieuwe, naar den eisch des tijds ingerichte vruchtschepen in de vaart brengen."

Onder het hoofd „Britsch-Indiërs in Suriname", deelt hetzelfde blad het volgende mede:

„Dezer dagen zijn in de kolonie teruggekeerd vijf Britsch-Indiërs, die in Maart van dit jaar gebruik maakten van hun recht om per s.s. Sutley naar Britsch-Indië te worden teruggezonden.

Deze immigranten hebben uit eigen zak passage betaald (*f* 200 per persoon) om via Demerara weder naar Suriname terug te keeren.

Wij hebben een hunner, Mewa genaamd, gevraagd waarom zij zoo'n haast hebben gemaakt om terug te keeren naar Suriname. Of het hun in hun geboorteland niet beviel?

Mewa antwoordde hierop, dat hem gebleken was, dat het in Suriname in alle opzichten veel beter is dan in zijn geboorteland, zoodat hij innig spijt had, dat hij in Maart naar zijn land was teruggekeerd. Het uitstapje heeft hem rijker gemaakt aan ervaring maar heel wat armer aan spaarpenningen.

Wij publiceeren deze verklaring van Mewa, omdat ze misschien anderen tot leering kan zijn. Overigens is het van algemeene bekendheid, dat de Br.-Indische immigranten nergens zoo goed worden behandeld als in Suriname."

***

Over de campagne tegen de „stinkvogels" — zie het vorige nummer van Het Kol. Weekblad — schrijft een verstandig man aan De West:

„Is het geen bespottelijke dwaasheid om nu weer geld te vermorsen voor de jacht op stinkvogels te Paramaribo! Een onbegonnen werk bovendien,

Stinkvogels vindt men slechts daar waar krengen enz. worden gedeponeerd. Waar deze niet zijn, zijn ook de stinkvogels als bij tooverslag verdwenen. De eenige methode dus om de stinkvogels kwijt te raken is door geen doode ratten, katten, enz. in de straten te laten liggen. Op de plantages ziet men als regel geen stinkvogels. Alleen wanneer zich een of ander stinkend aas in den omtrek bevindt, krioelt het in een oogwenk van deze gieren."

***

Met het doel daaraan — voor de hoeveelste maal? — de vraag te verbinden, wanneer het hoofd der politie in Suriname tot het inzicht zal komen dat politiehonden er hoog noodig zijn, wordt het volgende bericht uit De West hier overgenomen:

„Patrouille. — De vorige week Maandag is een geweer ontvreemd uit een wachthuis in het veld van de plantage Belwaarde. Ten einde den dader in handen te krijgen, vertrok Woensdagmorgen een politiepatrouille van zes man onder leiding van den adjunct-inspecteur Buillab naar het bosch achter Belwaarde. Om drie uur 's middags keerde de patrouille onverrichterzake terug. Om zes uur 's middags vertrok zij opnieuw, en drong door tot den achterpolder van Mariënburg. Een gedeelte der patrouille was om één uur 's nachts terug. De rest eerst vijf uur 's morgens.

Om 9 uur Donderdagmorgen werd de patrouille opnieuw gecommandeerd, ditmaal om het bosch tusschen Dordrecht en Lust en Rust te doorzoeken. Na een paar uur worstelen door hoog Paragras, konden de manschappen niet verder en vielen van vermoeidheid neder. De dief is niet gepakt."

***

In haar nummer van 3 November schrijft De West:

„Naar wij vernemen, zal de kapitein ter zee A. J. van Stockum — die hedenmorgen hier terugkeerde van Saramacca — voorloopig ter beschikking blijven van ons gouvernement. Als eerste officier aan boord H. M. Utrecht, welke deze maand terugkeert naar Nederland, zal de heer Van Stockum worden vervangen door den luit. ter zee Fock. De heer Van Stockum zal midden Januari naar Nederland vertrekken. Inmiddels zal door hem het aangevangen werk worden voortgezet: het verrichten van astronomische bepalingen aan den benedenloop der Surinamische rivieren, in verband met het voornemen om een nieuwe kaart te vervaardigen van het benedengedeelte der kolonie (aan te sluiten aan de in Nederland te vervaardigen nieuwe officiëele kaart der kolonie, met gebruikmaking van de gegevens op de wetenschappelijke expedities der laatste jaren verkregen).

***

De Nieuwe Courant van 21 en 22 Nov. geeft onder het hoofd „Maatregelen in het belang van Suriname" een tweetal zeer belangrijke artikelen, waarin tal van juiste opmerkingen gemaakt worden. Ook onjuiste! Het is jammer, dat de schrijver zich beroept op de lezing van Ds. Boers.

De beweringen van dezen welmeenenden, maar grasgroenen dominee, die — niet wetende wat er in zijn eigen vaderland omgaat — in een hem nog vreemd land als leider meende te kunnen optreden, zijn afdoende weerlegd door den Surinaamschen correspondent van de Nieuwe Rott. Cour., door den heer I. R. Thomson in een „Open brief aan Ds. A. E. Boers", en in het bijzonder in een serie artikelen in Suriname van Juli—September 1911, later in brochurevorm uitgegeven onder den titel „Lezing-Boers".

De schrijver in De Nieuwe Courant leze dit laatste geschrift. Hij zal dan misschien o.m. tot de overtuiging komen dat — niettegenstaande het getal onechte geboorten in de kolonie 75 % bedraagt — de onzedelijkheid er niet erger is dan bijv. in Nederland.

Wat is de portée van een opmerking als deze: „In een kring waarin steeds botsing van belangen en personen plaats vindt." Bestaat er een land, een stad, een dorp, in Nederland bijv., zonder „botsing van belangen en personen"? De indruk, dat Suriname zich in dit opzicht bijzonder onderscheidt is niet meer dan een indruk, teweeggebracht wellicht door de omstandigheid dat er in dit tropenland, door de geheele levenswijze, minder verborgen blijft. Er wordt veel onschoon linnen buiten 's huis gewasschen.

Aan het slot van het tweede artikel zegt de schr.: „Suriname heeft nog dringend Nederlandsche krachten noodig. Maar personen met praktijk, van rijpe ervaring, rustig karakter. Personen tegen wie de bevolking opziet.

Men zende geen jonge menschen die deze eigenschappen nog missen, die naar de kolonie gaan met illusies, om promotie te maken. In den regel zullen zij een volkomen teleurstelling ondervinden en van hun verblijf is dan niet veel heil meer te wachten. Daarentegen achten wij in het algemeen uitzending van gepensionneerde Hollandsche of Indische ambtenaren, van wier ondervinding de kolonie nog veel zal kunnen profiteeren, zeer wenschelijk. En hoe meer, hoe beter. Naar gelang Nederland het aantal Hollandsche ambtenaren inkrimpt, verliest het immers de hand in den gang der zaken."

Kolommen zouden noodig zijn om de bezwaren tegen deze voorstellen in het licht te stellen. Zonder twijfel heeft Suriname nog dringend Nederlandsche krachten noodig. Toch sta op den voorgrond, dat uitzending niet moet plaats vinden, wanneer er in de kolonie even geschikte krachten te vinden zijn, van welke godsdienst of kleur ook. De daar geborene heeft iets, wat de van buiten komende nog krijgen moet, n.l. liefde voor het land.

Er is een dood eenvoudig middel om te weten wat voor Suriname het beste is: men vrage zich telkens af: wat zou in een analoog geval voor Nederland het beste geacht worden?

Zou men het hier het beste achten in het algemeen gepensionneerde Indische of Surinaamsche ambtenaren aan te stellen? Immers neen. Welnu, ook voor Suriname zou dat stelsel, als regel, niet deugen. Het uitzenden van gepensionneerden zou feitelijk neerkomen op detacheering voor korten tijd. En de geheele historie van het land is daar om te bewijzen dat zij, die er hun spoor hebben nagelaten, als regel menschen geweest zijn, die vele jaren in het land hebben gewerkt. Men denke, om slechts enkelen, niet meer levenden, te noemen, aan mannen als Mr. Focke, Kappler, Cateau van Rosevelt.

Het detacheeren van ambtenaren voor korten tijd is uit den booze. Zij worden geen „Surinamers", om het zoo eens uit te drukken. De verzoeking is voor hen groot om eerst de maanden, daarna de weken en ten slotte de dagen te tellen, die hen nog scheiden van den dag van vertrek. Ieder, die lang in Suriname geweest is, heeft zulke gedetacheerden gekend.

Zou Dr. Koch de door de geheele kolonie gevierde ambtenaar geworden zijn, wanneer hij drie inplaats van bijna twaalf jaren zijne krachten aan het land had gegeven? Het stellen van de vraag is haar beantwoorden.

Waarom worden de lessen der geschiedenis veronachtzaamd waar het Suriname betreft?

Zou men hier een voortdurende wisseling van ambtenaren wenschelijk achten? bijv. om de 3 jaar een nieuwen gemeente-secretaris?

De naar de koloniën gaat moet weten, dat hij er heengaat om zich geheel en voor langen tijd aan de kolonie te geven. Ook de Gouverneurs moeten er veel langer blijven. Zij moeten tijd hebben om zelf hun plannen uit te voeren.

Voor alle ambtenaren moet het met verlof gaan, om gedurende eenigen tijd in andere omgeving te zijn, veel gemakkelijker gemaakt worden. In dit opzicht zij men niet zuinig.

Voor speciale doeleinden detacheere men, zoo noodig voor korten tijd, speciale ambtenaren. Zoo zou het bijv. voor de kolonie van groot nut zijn, wanneer men een bekwaam, jong entomoloog voor eenige jaren aan den geneeskundigen inspecteur toevoegde voor de bestudeering van de levenswijze der ziekteveroorzakende insecten en lagere dieren in het algemeen.

⁂

Dr. E. A. Koch, oud-chef van den militairen geneeskundigen dienst en waarnemend geneeskundig inspecteur te Paramaribo, heeft aan het Zoölogisch museum en laboratorium der Rijksuniversiteit te Utrecht eene groote verzameling parasieten, voorkomende bij menschen en bij huisdieren, benevens praeparaten, ten geschenke gegeven.

Den schenker is daarvoor de dank der regeering betuigd. (St.Ct.)

Verbetering. — In de tweede kolom, regel 16 van boven, staat in de rubriek Suriname in het vorige nummer „crekan-landbouwers", inplaats van „creolen-landbouwers".

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Asahansche school (Oostkust van Sumatra). — Het z.g.n. klein-ambtenaarsexamen werd op den 1en en 2den September 1911 afgenomen van de leerlingen der hoogste klasse van de Asahansche school te Tandjong-Baley. De vijf candidaten hadden allen succes. Zij waren: 1. Toengkoe Mansoer (familielid van den vorst van Asahan) en 2. Mohamad Jacoeb, zoon van den Djaksa Radjioen te Tandjang Balei, beiden met goed; 3. Datoe Bahroen, zoon van Datoe Sjamsoera van het landsch. Panai; 4. Toengkoe Adenan, zoon van Toengkoe Alang, vroeger Djaksa van de Karapattan te Tandjong Balei, en 5. Malik Soleiman, zoon van den Inl. schrijver Bangoen, allen met voldoende.

Toengkoe Mansoer, die in de maand Juli te voren met goed gevolg het examen voor de school tot opleiding van Inlandsche artsen had afgelegd, zou zich na afloop der vastenmaand naar Batavia begeven, ten einde op die onderwijsinstelling de studies te volgen.

De Vorst van Asahan laat zich aan de opvoeding van zijn bloedverwant veel gelegen liggen en stelt zich voor, na afloop van den cursus der Stovia, Toengkoe Mansoer naar Nederland te zenden, met het doel hem daar te lande op te leiden tot geneesheer.

De gunstige uitkomsten op dit examen verkregen, geven aan den schrijver van het artikel, voorkomende in de Pertja-Timor van 11 September 1911 no. 73, de opmerking in den pen, dat, wanneer de Inlandsche jongelieden van stand voortgaan dergelijke goede voorbeelden te geven aan hunne landgenooten, het inlandsch element in het Miljoenen-land „Deli" een hoopvolle toekomst te gemoet gaat.

Voor zoover bekend, is Toengkoe Mansoer de eerste persoon van vorstelijken stand uit de residentie Oostkust van Sumatra, die de studies op de Stovia volgt; wellicht dat het gegeven voorbeeld voor standgenooten een aanleiding zal zijn om ook andere onderwijsinstellingen, als de Koningin Wilhelminaschool, de Landbouwschool enz., te bezoeken.

Voorts is de schrijver van meening, dat het verkregen resultaat op de Asahansche school in hoofdzaak te danken is aan de bekwaamheid en tact in den omgang van het hoofd der Asahansche school, den heer P. P. Martron.

Niet alleen dat deze gedurende de onderwijsuren zich met zijne leerlingen bezig houdt, doch ook buiten de lesuren weet hij dezen te boeien door ze in gezelschappen te brengen, waar zij verplicht zijn de Nederlandsche taal te spreken.

Behalve de gewone lesuren, wordt gedurende vier dagen in de week, des namiddags van 4—5 uur, nog les in die taal gegeven. Verder wordt de noodige tijd gegeven voor het aanleeren van het biljart-, kegel-, voetbal- en lawn-tennisspel, hetgeen door de leerlingen bijzonder op prijs wordt gesteld.

De biljarttafel op de school is een geschenk van den Sultan van Asahan.

Het onderwijs wordt door de leerlingen met opgewektheid en zonder vermoeidheid gevolgd en dat dankt men, volgens schrijver, in hoofdzaak aan de bekwaamheid en de tact van het hoofd der school.

De Inlandsche Ambachtschool te Semarang. — In de Pemberita Betawi van 8 September 1911, no. 205, is een schrijven opgenomen van den Directeur der Inlandsche Ambachtsschool te Semarang, van de maand Augustus te voren, hetwelk in het

orgaan der Jong-Javaansche Vereeniging „Boedi Oetomo" is geplaatst, met het doel, naar aanleiding van het feit, dat door het Inlandsch element weinig gebruik wordt gemaakt van die Ambachtsschool, de schoolhoofden in de residenties Semarang, Pekalongan, Soerakarta, Djokjakarta, Kedoe en Banjoemas aan te sporen het nut dier inrichting in breeder kring meer bekend te maken.

Tevens wordt in dat schrijven in herinnering gebracht voor welke ambachten de Inlander zich op die school kan bekwamen, zoomede het een en ander met betrekking tot de vooruitzichten en de voorwaarden van toelating, waaraan de candidaten hebben te voldoen.

De redactie van Boedi-Oetomo voegt hieraan de opmerking toe, dat ook zij het nut van het bestaan der Ambachtsscholen op de hoofdplaatsen van Java erkent en dat de geringe animo van den Javaan, om tot de Ambachtsscholen te worden toegelaten, hoogstwaarschijnlijk voortspruit uit onbekendheid van het volk met het bestaan dier instellingen en uit financieel onvermogen der anderen, die van hun inkomen van ƒ 15 tot ƒ 20 's maands de uitgaven van ƒ 7.50 tot ƒ 8 per maand, welke aan het volgen der studies zijn verbonden, niet kunnen bekostigen.

Bepaalde reden tot ongerustheid behoeft ten deze echter niet te bestaan. De ervaring leert, dat de meeste nieuwe instellingen in Ned.-Indië in 't begin een moeilijken tijd hebben door te maken.

Zoo was het ook in de eerste jaren na de oprichting van de ambachtsschool te Batavia, die destijds eveneens weinig leerlingen trok, doch de directeur dier inrichting, die toenmaals zeer goed begreep waar de schoen knelde, nam de redactie van de Pemberita Betawi in den arm en verzocht deze in haar blad het doel dier stichting en opleiding der leerlingen meer bekend te maken bij het Inlandsche publiek.

De redactie voldeed aan dit verzoek, met het gelukkig gevolg, dat weldra de aanvraag om toelating grooter was dan de beschikbare plaatsruimte en dat menig candidaat dientengevolge moest worden afgewezen.

De bewering van Boedi-Oetomo, dat ook de ambachtschool te Batavia minder goed wordt bezocht, is dus niet juist.

De redactie van Boedi-Oetomo is van meening, dat het geheel op den weg der vereeniging en van hare afdeelingsbesturen ligt, om in deze de behulpzame hand te bieden. De afdeelingsbesturen van Koedoes en Soerakarta hebben dit op loffelijke wijze begrepen, doch willen de pogingen van allen slagen dan zullen de aan de opleiding verbonden kosten moeten worden verminderd.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Nederlandsch-Indische politie. — In Het Kol. Weekblad van 31 Augustus j.l., no. 35, werd onder het hoofd „Huiszoeking en arrestatie door de Ned.-Indische politie van Chineezen in Chineesche woningen", reeds melding gemaakt van het feit dat een Chineesche timmerman van Makauschen stam te Soekaboemi (Preanger-Regentschappen), op 'n avond zonder zich aan iets onregelmatigs te hebben schuldig gemaakt, en zonder dat het Chineesch bestuur van iets afwist, door drie politie-oppassers in hechtenis werd genomen, naar de schoutswoning gebracht en daar ter plaatse aangehouden. Den volgenden morgen was de aangehoudene overleden.

Het terzake ingesteld strafrechterlijk onderzoek heeft de onschuld van den overledene aan het licht gebracht, terwijl toen tevens was aangetoond, dat het slachtoffer van het optreden der politie 't voorwerp was geweest van onrecht en geweld.

Ten einde het verder onderzoek niet te bemoeilijken, vond de schrijver het beter zich over het gebeurde niet uit te laten, doch hij koesterde de hoop, dat de daders hun welverdiende straf niet zouden ontgaan.

In aansluiting hiermede, deelt de Perniagaän van 5 September, no. 198, mede, dat volgens een particulier bericht uit Den Haag, de Chineesche gezant aldaar, Zijne Excellentie Liok-Tien-Sang, bij de Nederlandsche regeering bezwaren heeft ingebracht over de wijze waarop de bovenvermelde Chineesche timmerman, die Tjo-Ie-Tai blijkt te heeten, is behandeld, ook in verband met het feit, dat op het lijk van dezen teekenen van geweld zijn aangetroffen.

De Indische politie heeft verklaard, dat de dood van Tjo-Ie Tai het gevolg is geweest van gepleegden zelfmoord door middel van een scheermes, maar de patroon en de familieleden van den verslagene komen tegen die verklaring op. Volgens getuigenis van eerstgenoemde, onderscheidde Tjo-Ie-Tai zich door buitengewonen ijver, terwijl op zijn gedrag niets te zeggen viel. De verslagene was reeds jarenlang in zijn dienst, van twist was nimmer sprake en op royale wijze leven deed hij allerminst. Met zijne familieleden zond hij regelmatig geld naar China tot steun van zijn vader. Bij zulk een correcte levens- en plichtsopvatting was het verklaarbaar dat Tjo-Ie-Tai zich deed kennen als een persoon met opgewekte levensbeschouwing, voor wien geen enkele aanleiding bestond zich het leven te benemen.

De patroon en de familieleden van Tjo-Ie-Tai zijn alles behalve gesticht over de wijze, waarop het onderzoek in deze strafzaak heeft plaats gehad. Zij hebben zich per telegram tot den Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof in N.-Indië te Batavia gewend, met het dringend verzoek meer klaarheid in de zaak te brengen en de daders naar behooren te straffen. De Procureur-Generaal heeft aan dat verzoek voldaan en de noodige bevelen gegeven, doch, of deze behoorlijk zijn opgevolgd, is aan twijfel onderhevig. In elk geval heeft de aanschrijving het bestuurshoofd van Soekaboemi zeer ontstemd, hetgeen onredelijk is, waar advocaat Henny kan getuigen, dat adressanten, onbekend als zij zijn met de behandeling van aangelegenheden als waarvan hier sprake is, zich zelven niet kunnen redden, wanneer geen bijstand wordt verleend.

Hoe het zij, er is nog geen klaarheid in deze zaak, zooals de politie heeft gewenscht. Dit heeft tot gevolg dat vele Chineezen te Soekaboemi en ook elders woonachtig zeer ontvreden zijn over den loop dien de zaak genomen heeft. Zij zijn van meening, dat door zulk een optreden van de politie, veiligheid van persoon en goed voor den Chinees niet verzekerd is en dat deze op zulk eene wijze niet in Nederl.-Indië rustig kan leven. Misschien dat het opperbestuur, dat thans in de zaak gemoeid is, meer helderheid daarin kan brengen en dat het zal willen tegemoetkomen aan het verzoek van adressanten aan den Procureur-Generaal in Ned.-Indië daarbij in aanmerking nemende dat ze rechtzoekende Nederlandsch-Indische onderdanen zijn, onder Nederlandsche vlag leven en dus ook recht hebben op Nederlandsche bescherming.

Hieraan zij nog toegevoegd, dat ook de redactie van het Bat. Nblad hoopt, dat de zaak tot klaarheid zal komen en dat de daders hun verdiende straf niet zullen ontgaan.

Het Weekblad „Asia". — Door de Naamlooze Vennootschap Pewarta Soerabaja is op 2 September j.l. het in de Maleische taal geschreven weekblad Asia uitgegeven, onder leiding van den heer Lun-Chew-Poo, die in zijne taak zal worden bijgestaan door verschillende schrijvers, die over een bekwame pen beschikken. Als zoodanig zijn genoemd de heeren Lie-Tjoean-Bik, woonachtig te Amsterdam; H. F. R. Kommer en Lie-Tjoan-Tin van de Technische Hoogeschool te Delft. De abonnementsprijs bedraagt ƒ 1.50 per 3 maanden.

Het eerste nummer van dit weekblad is in boekvorm verschenen en bevat verschillende verhandelingen over goed gekozen onderwerpen, welke werkelijk in zulk een weekblad thuis behooren.

Het geheel moet er netjes uitzien en het letterschrift zeer duidelijk.

Een flink aantal abonnées zij het blad toegewenscht; wellicht dat het dan eenmaal een sieraad wordt van de Maleische pers.

Een ongewenschte toestand. — In N.-Indië bestaan verschillende geheime Chineesche genootschappen, welke o.m. ten doel hebben elkander te beschermen, onderlinge geschillen in der minne af te doen enz. In de werkelijkheid ziet men echter die genootschappen onderling nog al eens in twist en dan veel last veroorzaken aan de politie.

Volgens de Perniagaän van 7 September j.l. no. 200, schijnen de twee Chineesche officieren te Soerabaja, de luitenants Tan-Tjon-Oen en Tan Sok-Ing, zich met die geschillen in te laten, hetgeen niet in het belang van den goeden gang van zaken wordt geacht en aan de politie moeilijkheden kan bezorgen.

Eigenaardige tarieven in de Chineesche restaurants te Batavia. — De beheerders van de Chineesche restaurants te Batavia schijnen er eigenaardige tarieven op na te houden, waarover in de Perniagaän wordt geklaagd. Zoo vindt men het vreemd, dat, terwijl men voor een broodje zonder ham tien cent moet betalen, men voor een broodje van dezelfde kwaliteit en grootte en zonder kaas vijf cent vraagt.

Terwijl een portie nasigoreng (dat is gebakken rijst) is geprijsd voor vijftig cent, vindt men het vreemd, dat, wanneer twee personen van dezelfde portie, zonder aanvulling van de hoeveelheid, gebruik maken, men 75 cent moet voldoen.

Het tarief op dien voet voortzettende, zouden 3 personen een gulden per portie betalen en zoo goed als geen voedsel ontvangen, merkt de Perniagaän op.

Van Vreemde Koloniën.

Het krijgsrumoer blijft in de lucht. Is uit Kiderlen-Wächter's mededeelingen over de Marokko-Kongo onderhandelingen gebleken, dat wie zich in den zomer van dit jaar ongerust maakte over het behoud van den vrede in Europa, niet louter spoken heeft gevreesd, de gisting, die van dit alles blijft nabeven, wijst ook nu nog op de aanwezigheid van een groote hoeveelheid ontplofbare stof onder de raadskamers, waar over vrede of oorlog beslist wordt. Het Berlijnsche tractaat heeft een einde gemaakt aan de onderhandelingen, maar er ligt symbolische beteekenis in, dat 't Duitsche oorlogsschip niet dadelijk van voor Agadir is weggestoomd en dat Gr.-Brittanië, dat den vrede heeft doen bewaren, nu het meeste wordt aangevallen.

Rusland heeft, na het stellen van een ultimatum, troepen Perzië laten binnenrukken. Wel met de verzekering, dat het slechts een tijdelijke maatregel is, maar bij den naijver die verschillende landen toonen, ten opzichte van het winnen van invloed in dat gedeelte van de wereld, laat het zich niet aanzien dat daar alles kalmpjes zal verloopen.

De opstand in China heeft er Japan en Amerika reeds toegebracht militaire maatregelen te nemen. De moorden op Europeanen, het gevaar waarin deze in verschillende punten van het Hemelsche rijk verkeeren, zullen andere mogendheden tot ingrijpen noopen. Rusland staat reeds gereed om in het Westen de hand te leggen op gedeelten, waarop 't oog reeds lang gevestigd was.

En vervolgens, de nawerking der overwinnende Japanners, en der zich hun kracht bewust geworden Chineezen in Oost-Azië!

Naar gevreesd wordt, zal Italië zijn oorlog om Tripoli uitbreiden tot het Turksche gebied in Europa en zal de blokkade van de Dardanellen alle staten die belangen hebben in de Zwarte zee in het geweer roepen.

Europa wil de politiek van Azië en Afrika beheerschen, maar vooralsnog wordt het zelf door deze beheerscht.

BRITSCHE KOLONIËN.

Terwijl het Britsche koningspaar de zee oversteekt naar het verre rijk, waar het zijn keizerskroning gaat vieren in Oosterschen luister, is het belangwekkend iets te vernemen van hetgeen in Delhi geregeld wordt om die plechtigheid tot een indrukwekkend grootsche vertooning te maken. The Times of India van 11 dezer geeft een uitvoerig verslag van de reeds gemaakte aanstalten. Van het groote grijs-grauwe gebouw, dat de ruggegraat van het geheel vormt, stralen rijen van schitterend witte tenten breed uit, in een prachtige omlijsting van nieuw aangelegde tuinen. Er zijn kampen voor de pers, het telegraaf departement, het algemeen secretariaat. In het centrum trekt het tentenkwartier der Koningin bijzondere aandacht, dicht bij de reusachtige receptie-tent van den Koning-Keizer, waarin 3000 personen samen kunnen komen. Afzonderlijke kwartieren hebben de Onderkoning, de Raad van Indië, de hooge rijks-waardigheidsbekleeders en de vertegenwoordigers der verschillende deelen van het Indische keizerrijk.

Dat van Burma is bewaakt door leeuwen, herinnerende aan de Arakan Pagode. In dat van Bombai staat een monumentale fontein. De Ind. vorsten wedijveren in het brengen van schoon, rijkdom en afwisseling in hun wijken. Hindoesche- en Moslimsche kunst leggen haar karakter in hout-, steen- en stucadoorswerk, maar ook in tuinen en grasvelden.

Zestig duizend toeschouwers, w. o. tien duizend soldaten, zullen de durbar bijwonen.

Onder hoofdleiding van Sir J. Hewett vormt het geheel zich tot een vertoon van gulheid, dat tot nu toe zijn gelijke wel niet gehad heeft.

***

De nationale partij voor Z.-Afrika. In een, onder leiding van generaal Botha, den 21en November te Bloemfontein geopend congres, is het gekomen tot samensmelting van de over Z-Afrika verdeelde fractiën tot één partij. Het congres werd ook door vele Engelschen bijgewoond. De gen. zeide in zijn inleiding, dat het hoofddoel was tot de vorming van een Z.-Afrikaansche natie te komen. Staatkundig is eenheid tot stand gebracht, maar een grootscher taak is het de vereeniging te bewerken van de blanke rassen. Er moet volstrekte gelijkheid zijn, met eerbiediging van elkanders taal en tradities. Eén vaderland, één vlag, één volk.

Het onderwijs zal zich hiernaar te richten hebben. Immigratie van blanke werkkrachten moet het volk versterken. Voor de verdediging moet Zuid-Afrika op eigen kracht kunnen bouwen, met den wensch om door vrede, niet door krijg, groot te worden.

Ook Steijn en minister Hertzog spraken in dien geest.

De nieuwe organisatie zal „de Zuid-Afrikaansche Partij" heeten.

***

Dr. Mehnarto, een medewerker van Prof. Koch, zou een afdoend middel gevonden hebben tegen de slaapziekte. Van een studiereis naar de eilanden in het Victoria Nianza te Johannesburg teruggekeerd, heeft Mehnarto kennis gegeven van zijn ontdekking. Hij heeft het middel bij zich zelf toegepast, nadat hij zich de kiemen van de slaapziekte had ingeënt, waardoor een bewusteloosheid van 6 dagen was ingetreden.

FRANSCHE KOLONIËN.

De voor Indochina aan te gane leening van 90 millioen frs. tegen hoogstens 4 %, af te doen in 75 jaren, is bestemd voor:

1o. voltooiïng van de werken waarvoor de leening van 1908 bestemd was	fr. 26.000.000
2o. irrigatie	- 19.100.000
3o. wegaanleg	- 11.000.000
4o. spoorwegaanleg	- 23.300.000
5o. nieuwe scholen	- 1.500.000
6o. hospitalen, laborat., apotheken, crèches en maternités	- 1.500.000
7o. telegrafie zonder draad	- 600.000
8o. bestudeering van verdere uitbreiding van spoorwegen, wegen, havens, scheepvaart en irrigatie	- 4.000.000
9o. kosten van onderhandelen en andere uitgaven	- 3.000.000
	frs. 90.000.000

***

In de Fransche Kamer zijn bij de interpellaties over Tunis harde woorden gericht tot de speculanten in dat gebied. 't Was vooral de radicale afgevaardigde Lagrosillière, die den aanval leidde, en deze gold in hoofdzaak zijn medelid Chailley, ons wel bekend, niet alleen door de rol die hij in de Fransche koloniale politiek vervult, en door de redactie van La Quinzaine Coloniale, maar ook door zijn bezoek aan en zijn publicatiën over Ned.-Indië. Lagrosillière sprak van het stelsel van onteigening, waardoor inboorlingen van hun grond worden beroofd om gepriviligeerde personen te Parijs te bevoorrechten. Dit misbruik begon onder het kabinet Méline. Leden van dit kabinet kregen uitgestrekte landerijen wier waarde zeer moest stijgen. De radicale minister Mougeot en de afgev. Chailley deden hetzelfde. De laatste, die rapporteur was van de begrooting van Tunis en de Tunis-leening, kreeg concessie voor de exploitatie van een mijndistrict en richtte een maatschappij met zes millioen frs. kapitaal op. De waarde der concessie is al met 40 millioen frs. gestegen en de leening, waarover hij rapporteur was, zal hem zelf ten goede komen.

Chailley ontkende iets verkeerds gedaan te hebben. Hij houdt zich sedert 10 j. met 't mijnwezen bezig en heeft zoo grond in Algerië en Tunis in exploitatie verworven. Verschillende ondernemingen leverden winst, de meeste echter verlies op. De concessie in Tunis kreeg hij vóórdat hij parlementslid was. Hij kwam er tegen op, dat men hem, alleen omdat hij parlementslid is, een recht zou ontnemen, dat elk burger bezit.

OP DE PORTUGEESCH-BRITSCHE GRENS.

De Britsche missionaris A. Douglas is doodgeschoten door een Portugeesch onderofficier. Volgens mededeeling uit Lissabon, zou de toedracht der zaak deze zijn:

Een oever van het Niassa-meer is Britsch, de andere Portugeesch. Eenige weken geleden landden een paar Britsche missionarissen met inboorlingen bij Kango op Portugeesch gebied, en stelden, onder bedreiging met wapens, gevangen gehouden negers in vrijheid. Nu de onderofficier, commandant van de post, te Kango, weer een missionaris zag landen, vergezeld van inboorlingen, riep hij hen toe halt te houden. Toen hieraan geen gehoor werd gegeven, volgde het schot dat Douglas doodde. De onderofficier zal voor een krijgsraad worden gebracht.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Catalogus

van de boeken en kaarten, uitmakende de bibliotheek van het Departement van Koloniën. Derde vervolg. Met naam- en zaakregister.

In 1898 verscheen de catalogus van het Dep. van

Koloniën; in 1903 het eerste-, in 1907 het tweede- en thans het zooeven genoemde derde vervolg.

De samensteller, de heer W. J. P. J. Schalker, deelt in een Voorbericht mede, dat dit supplement op dezelfde wijze is ingericht als zijn voorgangers, alleen is een nieuwe rubriek over Belgisch Congo ingevoegd.

De indeeling is als volgt: I. Koloniale bibliotheek; II. Algemeene bibliotheek; III. Kaartenverzameling. Deze drie hoofdrubrieken zijn naar gelang der behoefte weder meer of minder onderverdeeld.

Zoo heeft men o.a. afzonderlijke rubrieken over Britsche, Fransche, Amerikaansche en Portugeesche, en Duitsche en Belgische koloniën. Deze verdeeling is zeker practisch en in dit opzicht staat de catalogus van het Dep. van Koloniën boven — is althans gemakkelijker te raadplegen dan die van de Koloniale Bibliotheek van het Kon. Instituut en het Indisch Genootschap.

De rubriek Kaartenverzameling geeft meer dan uit den titel valt af te leiden, daar de samensteller niet alleen opgenomen heeft de kaartenverzameling, welke de Bibliotheek bezit, doch ook de titels van kaarten betreffende de koloniën, in boeken en tijdschriften verspreid.

Ook dit supplement kan weder uitstekende diensten bewijzen aan hen die studie maken over een of ander koloniaal onderwerp.

Het is gedrukt op de Landsdrukkerij te 's-Gravenhage, met een duidelijk lettertype, doch met inkt welke blijkbaar erg verwaterd is.

In het Sumatraansche Oerwoud.

In ,,Eigen Haard", No. 47, schrijft J. G. Sinia een door hem zelf geïllustreerd artikel over een tocht door- en verblijf in een Sumatraansch oerwoud, dat den lezer van begin tot einde boeit en hem doet verlangen naar het vervolg, hetwelk in een volgend Nummer een plaats zal vinden.

Laat ons een oogenblik stilstaan bij hetgeen Sinia vertelt van de, in den laatsten tijd zoo druk besproken, ontwouding der Sumatraansche bosschen:

,,......Voor eenige jaren waren hier uitgestrekte ladangs aangelegd, had men het trotsche, machtige oerwoud met behulp van kapmes en het alvernielend vuur neergeveld. Nog staken hier en daar de armzalige, zwartgeblakerde resten van de eens zoo in volle pracht en heerlijkheid pralende woudreuzen, als een zwijgend protest tegen de domme hebzucht van den mensch, boven het omliggende groen uit. Als de grond gansch uitgemergeld en uitgeput daar lag, was de mensch verder getrokken om hetzelfde spel op een andere plek te herhalen; en het woud had getracht zijn verloren terrein weer te herwinnen. Getracht, want daar waar de alang-alang, die als een hyena den mensch op zijne vernieltochten volgde, hunkerend naar den door dezen weggeworpen buit, reeds te zeer wortel geschoten had, daar was het verloren spel. Hier en daar schoten wel weer flinke stammetjes naar boven, die voor de toekomst veel beloofden, doch nimmer zou het bosch weer worden zooals het eens was, de litteekens der het eens zoo wreedaardig toegebrachte slagen zou het altijd blijven dragen."

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 27 (voor zooverre deze op Indië betrekking heeft): De Gouverneur-Generaal te Soerabaja (geïllustreerd), door W. J. van de Leemkolk. — Indische penkrassen, door Ofoei (vervolg). — Noerani. Uit het leven van een Sumatraansche, door W. K. van Daalen (vervolg).

De Indische Mercuur. No. 47.

De tabaksteelt in de Vorstenlanden op Java (Der Tabakbau in den Vorstenlanden auf Java, von Prof. Dr. H. Miehe), besproken door P. Hondius Jz. — Naar aanleiding van het artikel van Dr. A. W. Nanninga: ,,Het Europeesche personeel der Javasche theeondernemingen", door J. Sibinga Mulder. — Bericht omtrent de Gouvernements kina-onderneming over het 3e kwartaal 1911. — De Rubbersplantersvereeniging te Bandoeng. — De economische en financiëele toestand van Suriname. — Verbruik van buitenlandsche tabak in de Vereenigde Staten van Amerika in 1910/'11. — Theehandel in China in 1911. — Kultuurberichten (Vezelcongres te Soerabaja. — De Gouvernements-rubberkultuur op Java. — De rijsthandel te Soerabaja.). — Kleine mededeelingen (Zoutnood in Indië. — Nieuwe werken van de Ned.-Ind. Spoorweg-Maatschappij. Enz.). — Financiëele berichten en verslagen, benevens de overige wekelijksche rubrieken.

Vezelcongres te Soerabaja.

Door het Nederlandsch comité voor het vezelcongres met tentoonstelling te Soerabaja werd indertijd als expert voor Soerabaja afgevaardigd de heer H. de Vries, te Zwolle. Deze heer is thans teruggekeerd en heeft aan het comité uitgebracht een uitvoerig rapport omtrent zijne verrichtingen, welk rapport in het Koloniaal Museum te Haarlem voor belanghebbenden te raadplegen is,

Het blijkt uit het rapport — zegt de Ind. Merc. van 21 dezer — zoowel als uit de berichten van het Indisch comité ontvangen, dat de aanwezigheid van den heer De Vries te Soerabaja van groot nut geweest is. Als lid der jury voor twee der vier groepen heeft hij van zijn practische kennis doen blijken, terwijl ook de voorloopige vaststelling van standaardmonsters der Nederlandsch-Indische vezelstoffen met goed gevolg partij is getrokken van de kennis, die de uitgezonden expert inzake harde vezels bezit.

Een niet te onderschatten resultaat van het uitzenden van dezen expert is wel geweest zijne bemoeiing ten aanzien van het hekelen en spinnen van vezels door Inlanders. In het rapport wordt daaromtrent vermeld: Ik kon dus reeds den volgenden dag (nà aankomst) beginnen met het geven van onderricht in het hekelen en spinnen.

In overleg met den heer Ottolander namen wij eenige Toekangs (onder wie er waren, die het bewerken van vezels reeds uitoefenden) om te onderrichten. Ik liet hun zien, hoe eigenlijk de vezels bewerkt moeten worden en hoe de Nederlandsche bewerking wel tien- soms twintig maal vlugger gaat dan de manier, waarop zij werken. De Toekangs waren echter te veel aan hun eigen manier van werken gewend, dan dat zij zich spoedig aanpasten aan de nieuwe werkwijze. Daarom werd de proef voortgezet met jongens van 13—14 jaar, die bevattelijker bleken te zijn. Aan hen werd vooral de bewerking der zoogenaamde Java-Jute (de vezel van Hibiscus Cannabinus) onderwezen en het is inderdaad gelukt aan deze leerlingen de betrekkelijk veel zorg eischende handbewerking der Java-Jute bij te brengen.

Ongetwijfeld zal de voorzitter van het congres, de heer Ottolander, zorg dragen, dat hetgeen thans gezaaid is, zal kiemen en ten slotte vrucht dragen vooral voor de Inlandsche bevolking. Ottolander's liefde voor het volk is er waarborg voor, dat met dit onderricht de verlangde resultaten worden bereikt. De heer De Vries heeft gegeven wat men wenschte, n.l. de kennis van den man, die vezels verwerkt. Het Nederlandsche comité heeft derhalve met de uitzending het gewenschte doel bereikt, terwijl den heer De Vries dank toekomt voor de loffelijke wijze, waarop hij zijn taak heeft volbracht. Het spreekt vanzelf, dat een vluchtig bezoek van een vakman aan Indië geen schaar van geschoolde werklieden verschaft, maar de belangstelling gewekt en de kiem gelegd is voor een voordeeliger werkwijze bij het hekelen en spinnen der vezels door de Inlandsche bevolking. Volgens genoemd rapport hebben verschillende regenten blijk gegeven van inzicht in de voordeelen, die een moderne vezelbewerking aan de Inlandsche bevolking kan brengen. De hoop is daarom niet ijdel, dat langs dezen weg het vezelcongres bijgedragen zal hebben ter blijvende vermeerdering van volkswelvaart op Java.

Handel en Nijverheid in dienst der Zending.

De heer Akkerman, godsdienstleeraar te Soerabaja, had onlangs een ontmoeting met den heer T. Ottolander.

Hij deelt daarover in ,,De Opwekker" het volgende mee:

— Wat dunkt U van de nieuwe wenschen der zendingsmannen ten opzichte van handel en industrie in dienst der zending? Zou U ook voor de agricultuur veel verwachten ter bekoming van fondsen voor de zending? En ter uitoefening van directen invloed op den Inlander?

— Zeer zeker verwacht ik van beide veel, echter allebei onder ééne voorwaarde.

— En dat is?

— Om blijvenden invloed op de koelies der onderneming te oefenen moet men zien te verkrijgen, dat zij blijven en niet steeds heen en weer trekken, zooals nu meestal het geval is. Men moet een nederzetting trachten te verkrijgen, waar zij zich thuis voelen en waaraan zij gebonden zijn. Men kan ze dan onder gestadige bearbeiding houden, desnoods door den goeroe, die bij hen blijft, en men heeft dan niet steeds te worstelen met tekort aan werkkrachten. Ook de plantersvereeniging wil tusschen twee haakjes in dezen een poging doen met eene proefneming, waarvoor we juist bezig zijn te trachten goede gronden van het gouvernement te verkrijgen.

En de voorwaarde om fondsen voor de zending uit den bodem te halen is deze, dat men het niet op z'n Hollandsch doet.

— Hoe bedoelt U dat?

— Wel, dat niet ieder maar wat doet op eigen gelegenheid; maar dat men tezamen, met vereende

kracht, ééne lijn trekt; opdat men goed weet, wat en hoe men wil en dat er niet wat geprutst wordt en dat er werkelijk een ter zake kundige aan het hoofd van een bepaalde afdeeling komt te staan; geen vermenging van geestelijke met commercieele belangen in ééne hand. Dus een zendeling voor het zendingswerk en een administrateur voor het administratief gedeelte der onderneming, ook al opdat men niet het koopje beloopt van uitgemergelde gronden te krijgen.

— Vindt U niet dat de vrij komende N. N., als deze beschikbaar zou willen stellen, in dezen een aangewezen persoon zou zijn?

— Zeer zeker. En een planter als hij, met zooveel jaren ondervinding in het gebergte, zou ook in de vlakte al heel spoedig zich ingewerkt hebben.

— Zou U denken, dat er voldoende bedrijfskapitaal bij elkaar kan verkregen worden?

— Natuurlijk wel, als de zaak n.l. flink aangepakt wordt en soliede, en men niet den geldschieters enkel de risico wil laten dragen. Waar men de procenten wil samen deelen, moet men dit ook met de risico doen.

— Vindt U dit niet gewaagd voor de zending?

— Wel neen, mits, zoo ik zeide, de zaak goed en oordeelkundig wordt aangepakt.

— En zouden er nog voldoende werkelijk goede gronden te krijgen zijn?

— O ja, er zijn er nog wel. In 't Banjoewangische bijv.; daar zijn wij nu ook bezig te trachten iets van 't gouvernement te krijgen. Daar is nog wel meer goeds. Ook in 't Krawangsche zijn nog goede gronden verkrijgbaar. En met de huidige omstandigheden zal er ook in de Vorstenlanden wel het een en ander beschikbaar komen. Als het noodig is ben ik gaarne bereid inlichtingen en raadgevingen te verschaffen; en met genoegen zal ik bijvoorbeeld een heel systeem uitwerken, niet in 't algemeen, maar ook voor deze of gene streek afzonderlijk.

— Wel, dat is heel mooi. Zou U dit niet den zendingscorporaties willen aanbieden?

— Neen, dat doe ik niet; dan zou ik me te veel verbinden. Maar als men het mij vraagt, zal ik het heel graag doen.

— Mag ik daar gebruik van maken en ter gelegener tijd en plaatse de hoofdzaak van dit gesprek bekend maken?

— Met genoegen; volkomen tot uw dienst.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscour.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 1 November 1911;
De Locomotief t/m 31 October;
Het Soer. Handelsblad t/m idem;
De Sumatrapost t/m 4 November;
De Sumatrabode t/m 2 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 2 idem;
De Indische Mercuur no. 48;
Weekblad voor Ned.-Indië no. 28;
Handelsberichten van het Min. v. Landbouw;
Kort verslag vergadering Tweede Kamer S.-G.;
De Banier no. 43;
Witte Kruisblad no. 243;

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 27 Oct. 1911. No. 86.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk A. C. le Leau en J. G. M. de Anquino; de administrateur D. H. Bastiaans en de klerk W. A. Franz.

Benoemd: tot werkmeester J. Coster; tot griffier bij den landraad te Soemenep S. H. L. Seipio, te Poerworedjo J. C. Koelman, te Soerabaja H. W. Pechler; tot hoofdkantoorchef te Weltevreden J. v. Brero; tot kantoorchef 1e kl. C. F. Woesthoff; tot buitengewoon substituut-officier van justitie bij den R. v. J. te Padang Mr. J. F. J. B. Godding; tot 1en substituut-griffier bij den R. v. J. te Semarang Mr. L. A. de Waal; tot hoofdcommies E. F. O. Messchaert en A. Engers; tot ambtenaar 4e klasse bij de in- en uitvoerrechten R. van Renesse van Duivenbode, F. Bond en H. van der Valk.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van Binnenl. Bestuur J. Hubeek, J. P. Verheul, C. J. Batenburg.

Toegevoegd: aan den ass.-resident van Soekapoera Chr. A. A. van Romondt; van Koetei E. A. R. Schultz van Vlissingen; van Lebak J. Hubeek.

Benoemd: tot controleur in de res. Batavia A. H. Maas Geesteranus; tot onderwijzer te Tandjoengpinang S. Godthelp.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzeres Mej. W. Bakkers.

Belast: met de waarneming der betrekking van onderwijzeres te Djokjakarta Mej. G. W. Hissink.

Overgeplaatst: naar Soewahloento de onderwijzer Th. Sorgdrager; naar Toeban de id. A. Leyds.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e luit. der art. J. L. van Gogh.

Geplaatst: te Batavia de 2e luit.-kwartiermeester H. Jonker.

Uit de Javasche Courant van 24 Oct. 1911. No. 85.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan Mr. J. B. Koffijberg, te Soerabaja.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk F. A. Walther, P. R. Tyssonk, Ch. L. Arnold; de commies A. Swart; de klerk mej. C. C. Edwards v. Muyen; de leerling-opziener C. W. Stoel; de klerk Ch. M. Rudolph en E. G. van Ligten; de conducteur G. A. F. Thijs; de klerk mej. L. Leyfeldt; de administrateur F. Ch. W. Bopp.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter van den landraad te Madioen Mr. J. Voorink.

Belast: met de waarneming der betrekking van inspecteur voor de Buitenbezittingen ten behoeve van den burgerlijken geneeskundigen dienst Dr. F. W. van Haeften.

Benoemd: tot inspecteur voor agrarische zaken J. van der Marel; tot ass.-resident van Tapanoeli J. W. Hille; tot hoofdcommies B. A. H. Hetharia en C. F. E. Blankenstein; tot 3en comm. te Batavia J. C. von Winckelmann; tot contr. A. Bagchus; tot boekhouder te Medan J. L. Moll; tot machinist te Tandjoeng-Priok J. Meyer; tot secretaris der res. Kedoe J. D. de Vries; tot commies 2e kl. H. Delmar en J. F. van Minos; tot adsp.-ingenieur P. J. van Buuren; tot opzichter H. K. Otten.

Toegevoegd: aan den ass.-resident van Lebong de ambtenaar J. P. Verheul.

Benoemd: tot onderwijzer te Rangkasbitoeng J. K. Ritsema; te Djokjakarta C. Lappere; te Samarinda W. A. Akkersdijk.

Militair Departement.

Verleend: tien maanden verlof aan den 1en luit. der inf. G. Minderman; een jaar aan den id. B. W. A. Koopman.

Ontslagen: op verzoek eervol de militaire apotheker J. G. Kouffeld.

Bevorderd: bij het wapen der genie, tot 1en luit. C. Ouwehand; tot magazijnmeester 2e kl. (1e luit.) M. H. M. van Noort en J. S. Biekart.

Geplaatst: te Samalanga de kap. M. de Wilde; bij het 1e depot-bat. de 1e luit. D. J. C. v. Reenen; bij het 2e bat. de 2e luit. L. D. Kimmijser; bij het 6e bat. de onderluit. M. J. Steehouwer.

Overgeplaatst: naar Padang de kap. T. D. Struick naar het 17e bat. de onderluit. P. Nutters.

Benoemd: tot bat.-adjudant bij het 7e bat. de 1e luit. J. Zijlstra; tot 1en machinist bij de Gouv.mar. J. W. J. Rotteveel.

Ontheven: van zijne betrekking van bat.-adjudant en overgeplaatst bij het 2e bat. de 1e luit.-adjudant

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage,	Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch.	gediplomeerd.
A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.	
D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage	Maleisch.	

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: *Woonplaats:*

....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20** per **50** ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55** per **50** ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Een geg. korporaal konstabel K. N. M. voor huisbewaarder, bureauknecht, geldinkasseeren, enz.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

N°. 49. Donderdag 7 December 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Het Tekort aan Ingenieurs in Nederl.-Indië.

Sedert 1 Juli 1911 is een Bond opgericht, genaamd „De Nederlandsche Vereeniging van Ingenieurs", die zich ten doel stelt: „vertegenwoordigster te zijn van „de belangen van een groep, die tot nog toe ver-„snipperd en bijna onbekend in de groote maat-„schappij verloren ging", n.m. van niet-gediplomeerde of met een buitenlandsch diploma voorziene technici.

In het maandblad no. 2, d.d. 1 October 1911, dier vereeniging wordt onder het hoofd „Redactioneel" onder bovenstaand opschrift het *tekort aan ingenieurs in Ned.-Indië* besproken en in verband daarmede op bovengenoemde groep bizonder de aandacht gevestigd, hetgeen mij aanleiding geeft tot de navolgende aanteekeningen:

Vooreerst wordt in genoemd artikel een schrijven in de „Groene Amsterdammer" van 2 April ll. aangehaald, waarin beweerd is, dat het *tekort* voor een groot deel schuilt „in de eischen, die men in „Indië stelt — wanneer het geen tijdelijken maatregel „geldt. Het bewijs daarvoor wordt juist weer gele-„verd, door de afwijzende beschikking op het voor-„stel om in het tekort aan civiel-ingenieurs te voor-„zien door uitzending van hen, die in het bezit zijn „van een buitenlandsch diploma. Die afwijzende be-„schikking is hierop gegrond, dat het Delftsch diplo-„ma moet voorgaan."

Verder vraagt die schrijver: „En zouden nu wer-„kelijk die jongelieden met een Duitsch of ander „diploma het land zooveel slechter dienen, dan zij „die in Delft hun opleiding hebben gehad?"

Voor het antwoord op deze vraag moet, voor zoover die jongelieden *vreemdelingen* zouden zijn, worden verwezen naar het laatste gedeelte van het betoog van W. Jr. in „*Een Vraag en een Antwoord*", voorkomende in het Kolon. Weekblad no. 38, 11e jaargang.

Het komt ook ons voor, zooals daar is aangeteekend, dat: „Het eigen belang eischt de teugels van „Staatsdienst en bestuur angstvallig te houden in „eigen handen, ook al mochten daaruit voor den „Staat in schijn hoogere financieele offers voort-„vloeien......"

Ten opzichte van de *Nederlanders* met een Duitsch of ander diploma moet worden opgemerkt, dat niet wordt aangegeven, welk soort diploma wordt bedoeld.

In het buitenland bestaan zoovele diploma's, die niet op één lijn mogen gesteld worden met het ingenieurs-diploma, verkregen aan de Technische Hoogeschool te Delft.

En toch moet aan een dergelijke opleiding als eisch bij de aanstelling van ingenieurs in Staatsdienst worden vastgehouden.

Schrijver in het Maandblad zegt wel: „Over het „algemeen zal uitsluitend de gediplomeerde ingenieur „in aanmerking komen voor de betrekkingen, waar „een breede theoretische basis als eerste vereischte „voor de te verrichten werkzaamheden noodzakelijk „is", maar ik wensch er den nadruk op te leggen, dat *uitsluitend* de door een *Technische Hoogeschool* — hetzij dan die te Delft of een buitenlandsche — gediplomeerde ingenieur voor die betrekkingen moet worden in aanmerking gebracht.

De redenen voor dien eisch zijn meer gedétailleerd te vinden in de omschrijving van den werkkring in die betrekkingen, zooals die door mij is gegeven in mijne brochure „*De Ingenieur in Nederl.-Indië*" *) en waarin op blz. 18 en 19 het navolgende wordt opgemerkt:

„De ingenieur zal alzoo in Oost-Indië, als bedrijfs-„leider gesteld over velen, verantwoordelijk voor de „gezondheid en de zedelijk sociale verhoudingen „onder de door hem gebezigde werkkrachten, naast „zijn gewonen technischen arbeid, een werkzaamheid „kunnen ontwikkelen, waarin o. a. het aantrekkelijke „ligt van den werkkring voor hem, die in het wer-„kelijke leven staande, streeft naar het goede en „schoone, naar de verbetering van maatschappelijke „toestanden.

„Hoe schoon reeds in dezen zin de taak van den „ingenieur is, toch heeft hij nog hooger roeping te „vervullen in de maatschappij, waarin hij is ge-„plaatst.

„Steeds moet het streven naar hooger opvatting „van ambtstaak in de richting van het wetenschappe-„lijke worden gezocht en wel door de beoefening van „vier eigenschappen, die het kenmerk zijn van den „wetenschappelijken man. Hij moet weten te vergelij-„ken te onderscheiden, verband weten te leggen tus-„schen oorzaak en gevolg en nauwgezet weten waar „te nemen. (Eisch gesteld aan den Indisch ambtenaar door Mr. N. G. Pierson in zijne „Rede bij de opening der Ned.-Ind. Bestuursakademie" en in geen mindere mate geldende voor den ingenieur.)

„Alzoo wordt van den ingenieur meer gevorderd „dan alleen het bezit van technische kennis.

„Hij zal in zijn werkkring naast de technische, „ook de economische, commercieele, sociale zijde van „het beschouwde vraagstuk onder de oogen hebben „te zien, te overwegen en met helderen blik daarvan „de waarde en de beteekenis moeten nagaan."

„Op die wijze zijn taak opvattende, is het onver-„mijdelijk, dat de ingenieur ook in het maatschap-„pelijk openbare leven een rol gaat vervullen. Im-„mers hem zal in Indië, meer dan in een land met ge-„regelder toestanden en met een grooter aantal „denkende en handelende krachten, de gelegenheid „worden geboden om, na volledig op de hoogte te „zijn gekomen van land en volk, mede te werken „aan de ontwikkeling van de welvaart van geheele „landschappen, door met zijn adviezen en voorstel-„len het Bestuur voor te lichten en bij te staan in „diens omvangrijke taak op wetgevend en admini-„stratief gebied."

Juist deze rol is den Ingenieur in Ned.-Indië aangewezen, zoowel in Staatsdienst als in dienst van die maatschappijen, welke grooten invloed uitoefenen op de ontwikkeling van den welvaart van geheele landschappen.

Daartoe zullen die werkgevers, bij de aanstelling van personen, die als ingenieur zullen optreden, steeds moeten vasthouden aan den eisch van eene breede ontwikkeling, zooals die alleen aan de Technische Hoogeschool of aan daarmede gelijk te stellen inrichtingen wordt verkregen.

Aangezien niet-gediplomeerden, dan wel personen met een binnenlandsch of buitenlandsch diploma, niet verkregen aan een Technische Hoogeschool of daarmede gelijk te stellen onderwijsinrichting, de waarborgen van die breede ontwikkeling doorgaans missen, zullen ze dan ook *niet* voor de vervulling van de door schrijver in het Maandblad bedoelde betrekkingen, „waar een breede theoretische basis als eerste vereischte voor de te verrichten werkzaamheden noodzakelijk is", kunnen in aanmerking gebracht worden.

Is alzoo bij een benoeming voor dergelijke betrekkingen in de eerste plaats een volledigen waarborg gevend diploma vereischte, verder moet de persoon van den ingenieur den doorslag geven.

Hierop is dan ook in mijn meergenoemde brochure met nadruk de aandacht gevestigd met de navolgende woorden (zie blz. 5):

„Daarenboven en dit niet het minst, zijn voor het „goed vervullen van een zoo ruimen werkkring met „onafscheidelijk daaraan verbonden groote verant-„woordelijkheid positieve karaktereigenschappen noo-„dig......"

„Deze karaktereigenschappen zijn: een groote mate „van plichtsgevoel, zelfstandigheid, zelfbeheersching, „ondernemingsgeest; gaven, die niet iedereen bezit.

„Bij het uitzenden van personen, die ingenieurs-„betrekkingen in Indië zullen vervullen, wordt dan „ook op die eigenschappen *naast* technische be-„kwaamheid in de eerste plaats gelet, en aangezien „bij jonge personen nog soms zoo moeilijk over de „karaktervorming is te oordeelen, vóór ze in het „werkelijke leven zijn geplaatst, wordt bij voorkeur „eene keuze gedaan uit die jonge ingenieurs, die, „praktisch werkzaam bij werken in eigen uitvoering „of bij bedrijven met veelzijdig beheer, getoond heb-„ben wat in deze van hen te verwachten is."

*) Uitgegeven door de Vereen. Oost en West afd. Informatie-Bureau, verkrijgbaar bij M. Nijhoff, 's-Gravenhage.

Bovenstaande mijne woorden worden nu in het beschouwde artikel in het Maandblad no. 2 aangehaald en daarna merkt schrijver in het Maandblad op:

„De theoretische opleiding, het diploma-bezit, wordt „hier wel eenigszins op den achtergrond geschoven. „De zinsnede, waarin uitkomt, dat er ook „technische „bekwaamheid" wordt vereischt, geeft niet verder „aan in hoeverre en hoedanig men technisch be- „kwaam moet zijn."

Indien schrijver in het Maandblad zich niet had bepaald tot een deel der inleiding mijner brochure, zooals hij die aantrof, opgenomen in het Koloniaal Weekblad no. 35, 11de jaargang, maar het geheel had gelezen, dan zou hij over dit onderwerp beter zijn ingelicht.

Hier ter plaatse moet ik echter opkomen tegen zijne voorstelling, dat er o o k technische bekwaamheid noodig zou zijn. Neen, waar men een ingenieur aan 't werk stelt, is natuurlijk eerste vereischte, dat ruime technische bekwaamheid voorhanden zij, maar naast die lette men op de meergenoemde karaktereigenschappen.

Schrijver in het Maandblad wil blijkbaar den eisch van technische bekwaamheid, waar hij verder in zijn betoog zelfs spreekt over „e e n i g e technische bekwaamheid", op den achtergrond dringen, door den eisch van flinke karaktereigenschappen, zooveel te meer naar voren te brengen en dit alles met het doel, neergelegd in de slotwoorden van zijn artikel:

„Mij was het slechts te doen, eens te wijzen op „de zeer bruikbare krachten, die wel eens wat te „veel worden voorbij gezien..." met welke krachten dan bedoeld worden de g e s t u d e e r d e n v a n h e t T e c h n i k u m.

Hiertoe schetst hij a.v. de moeilijkheden van den voor hoogeschool-studie niet voldoende gefortuneerde, die ternauwernood 3 of 5 jaren H. B. S. achter den rug hebbende, voor de vragen staat: „Hoe is „verdere studie te betalen? Hoe is in korten tijd in „levensonderhoud te voorzien? De lust voor de tech- „niek drijft dan van-zelf den toekomstigen ingenieur „in de fabriek, het bedrijf. Het liefst wil hij naar „het buitenland, veel reizen, veel zien en voor zich „zelf zorgen. *) Na eenige jaren heeft zich een man „gevormd, die op eigen beenen staat en de praktijk „van het leven al aardig begint te kennen. Zelfstan- „digheid, zelfbeheersching, ondernemingsgeest wor- „den in overvloed aangekweekt.

„En dan op dit standpunt gekomen, begint hij te „ervaren, wat hem nog ontbreekt. De theoretische „kennis, die hem aanvankelijk onnut scheen, schijnt „hem dan zóó begeerlijk, dat hij deze tot elken prijs „zal trachten te verwerven. Zelfstudie is moeilijk en „een bijna onbegonnen werk; het t e c h n i k u m „biedt hem dan de gelegenheid tot eene opleiding, „wetenschappelijk genoeg om daarna met zelfvertrou- „wen eene leidende positie te kunnen innemen. Hoe- „velen waren er niet, die met ons studeerden en door „hun eigen arbeid vóór de studie, het geld hadden „verdiend, ten einde de studie te kunnen vol- „gen. En nooit werd met meer ijver en eerzucht ge- „studeerd dan door hen, die door de praktijk de „groote waarde van theoretische vakkennis hadden „leeren waardeeren.

„De aldus afgestudeerde ingenieur is dan na eeni- „gen tijd, behalve met de bovengenoemde eigenschap- „pen, toegerust met eenige t e c h n i s c h e bekwaam- „heid."

Tot zoover schrijver in het Maandblad.

Zooals hiervoren gezegd, zien we dus de karaktereigenschappen voorop gezet, aangevuld met e e n i g e „technische bekwaamheid", verkregen aan het t e c h n i k u m, waarvan hij „de opleiding wetenschappelijk genoeg acht om daarna met zelfvertrouwen eene leidende positie te kunnen innemen". De vraag blijft nu maar: welke leidende positie voor den afgestudeerde, gediplomeerde van het technikum wordt opgeeischt? Als het nu maar niet is die „w a a r e e n b r e e d e t h e o r e t i s c h e b a s i s a l s e e r s t e v e r e i s c h t e v o o r d e t e v e r r i c h t e n w e r k z a a m h e d e n n o o d z a k e l i j k i s", zooals schrijver erkent, dat er bestaan.

Tegenover het bovengeschetste leven van den jongen man, wien de middelen tot studeeren aan de Technische Hoogeschool ontbraken of wien aanvankelijk theoretische kennis onnut scheen, maar deze ten slotte aan het technikum is gaan vragen, wordt verder door den schrijver in het Maandblad gesteld:

*) Wel wat idealistisch voorgesteld, voor iemand zonder middelen. v. E.

„het feit, dat de 5- of 6-jarige opleiding (aan de „T e c h n i s c h e H o o g e s c h o o l) vrijwel uit- „sluitend ten doel heeft die technische bekwaamheid „te kweeken, maar overigens geen der zoo zeer „gewaardeerde eigenschappen."

„Men kan geen twee dingen gelijktijdig goed doen. „Hij, die vijf jaren achtereen student is, nog minder „hij, die vijf jaren werkelijk studeert, zal zich gedu- „rende dien tijd met zelfstandigheid, zelfbeheer- „sching, ondernemingsgeest, zeer intens bezighouden. „Dat moet ook niet. Om rustig en regelmatig te „studeeren, moet men eenigen tijd geheel onafhanke- „lijk kunnen werken. De vragen des levens kunnen „voor den student desnoods onopgelost blijven; de „studie wordt voor hem bepaald, het leerplan gere- „geld."

„Wanneer volgens den aangegeven weg het diplo- „ma (a. d. Techn. Hoogeschool) wordt behaald, dan „komt hij aan een rustpunt, waarachter de vragen „des levens in een onbekende toekomst vaag zich „voor hem ophoopen." —

Op dit rustpunt nu gelieft de schrijver in het Maandblad den gediplomeerde aan de Techn. Hoogeschool te vergelijken met den afgestudeerde, gediplomeerde van het Technikum, en komt dan tot een ongunstige uitkomst voor den eerste, wat ontwikkeling van karaktereigenschappen betreft, waarbij hij vooropstelt, dat tijdens den studietijd van ontwikkeling, van zelfstandigheid, zelfbeheersching, ondernemingsgeest, zooals hij zich dien denkt, geen sprake kan zijn.

Beschouwen we zijne vergelijking eens nader en gaan we na, wat wicht hij in de schaal heeft geworpen.

Om billijk te blijven, mogen we wel aannemen, dat schrijver personen van gelijken leeftijd van beide categorieën heeft willen vergelijken, en nemen we daarvoor die van den 23- à 24-jarigen ouderdom.

Aangezien een 5-jarige H. B. S.-opvoeding op 18-jarigen leeftijd mag worden aangenomen afgeloopen te zijn, en de 3-jarige studie aan een technikum ook niet mag tellen (volgens schrijvers opvatting) voor karakterontwikkeling, zijn het voor den gestudeerde van het Technikum de jaren tusschen het 18de en 21ste levensjaar, dus d r i e jaren, in de praktijk doorgebracht, waarin de meergenoemde karaktereigenschappen „in overvloed" zijn aangekweekt geworden.

Tegen dit overwicht willen we overigens niet protesteeren; het is waar, de gediplomeerde aan de Technische Hoogeschool mist op het tijdstip van afstudeeren (het rustpunt, waarop hij in vergelijking is genomen) de d r i e jaren van praktijk en daardoor bizondere karakterontwikkeling.

Echter, schrijver zal niet ontkennen, dat de gediplomeerde van de Technische Hoogeschool het, op dat tijdstip van afstudeeren van beiden, wint op den gediplomeerde van het Technikum in de breede theoretische basis, waarop zijn ontwikkeling heeft plaats gevonden.

Wanneer we nu het tijdstip van vergelijken eens verplaatsen op een drietal jaren later, en we den gediplomeerde aan de Technische Hoogeschool daardoor gelegenheid hebben gegeven ook: „t e z ij n i n „d e f a b r i e k, i n h e t b e d r ij f, o o k t e k o- „m e n i n h e t b u i t e n l a n d, t e r e i z e n, v e e l „t e z i e n e n v o o r z i c h z e l f t e z o r g e n," dan heeft zich zeer zeker nà die jaren ook „e e n m a n g e v o r m d, d i e o p e i g e n b e e n e n s t a a t", en aan wien het feit, dat hij zooveel later dan zijn 18de jaar (en niet, zooals de andere, zóó uit 's vaders huis) in de groote maatschappij is getreden, zeker ten goede is gekomen, doordat hij voor dien grooten, soms beslissenden stap zooveel meer was voorbereid.

Ook h ij kent dan „de praktijk van het leven" en zoo zullen ook bij h e m de meergenoemde karaktereigenschappen (gaven, die niet iedereen bezit, maar die door schrijver bij den gestudeerde van het technikum als aanwezig werden aangenomen), als ze hem ten dienste stonden, „in overvloed" zijn aangekweekt geworden.

Alsnu zal de vergelijking tusschen de beide categorieën van personen anders uitvallen, en is het niet twijfelachtig aan wien de voorkeur zal gegeven worden voor de vervulling van die betrekkingen, waar „een breede theoretische basis als eerste vereischte voor de te verrichten werkzaamheden noodzakelijk is".

Na vorenstaande overwegingen zal het zeker gebillijkt worden, dat de regeering of groot-werkgever

beschikt, dat het Delftsch diploma (of ieder ander daarmede gelijk te stellen buitenlandsch) moet v ó ó r g a a n, overigens n a a s t het bezit van meergenoemde karaktereigenschappen.

Zooals gezegd in mijne meergenoemde brochure „wordt bij voorkeur eene keuze gedaan uit die jonge „ingenieurs, die, praktisch werkzaam bij werken in „eigen-uitvoering of bij bedrijven met veelzijdig be-„heer, getoond hebben wat in deze van hen te ver-„wachten is."

In zijn ijver om de zaak der gediplomeerden van het Technikum te bepleiten, heeft schrijver in het Maandblad zich alzoo laten verleiden tot eene onjuiste vergelijking, en is o. i., in verband met het t e k o r t aan ingenieurs voor de Staats- en andere particuliere betrekkingen, „waar een breede theoretische basis als eerste vereischte voor de te verrichten werkzaamheden noodzakelijk is", het hem niet gelukt — zooals hij hoopte, blijkens de woorden aan het slot van zijn artikel — door „zijne regelen een „lichtpunt in de duisternis te vormen."

L. J. C. VAN ES, c. b. i.
Oud-Hoofdingenieur Ind. Waterstaat.

(Wordt vervolgd).

Nederland en de Internationale Opium-conferentie.

Sedert enkele dagen is de internationale opiumconferentie te 's-Gravenhage bijeen. Zij kan worden beschouwd als een vervolg op de werkzaamheden der internationale opium-commissie, die in Februari 1909 te Shanghai zitting had. Destijds was het de regeering der Vereenigde Staten van Noord-Amerika, die, in de zich zoo sterk wijzigende opiumpolitiek der Chineesche regeering aanleiding gevonden had, de mogendheden, betrokken bij het opiumvraagstuk in het verre Oosten, op te wekken tot het plegen van overleg. Ook nu was het Noord-Amerika, dat de andere natiën voorstelde, haar gevolmachtigden te doen samenkomen, ten einde verschillende internationale voorzieningen te treffen en om als plaats van samenkomst te kiezen 's-Gravenhage, te Shanghai namens de Nederlandsche regeering voor zulk een samenkomst beschikbaar gesteld.

Welke de voorzieningen die getroffen staan te worden, zullen zijn, laat zich uit den aard der zaak nog niet voorspellen, maar wel mag reeds met zekerheid worden aangenomen, dat zij beperking en bestrijding van het opiumgebruik tot doel zullen hebben. Want hieromtrent bleek men het te Shanghai volkomen eens, dat het gebruik zoo van opium als morphine, anders dan voor medische doeleinden, òf moet worden verboden, òf — waar een verbod niet mogelijk is — aan streng beperkende voorwaarden gebonden en dat het de plicht is van elk land om te waken tegen uitvoer van opium en opiumderivaten naar andere landen, waar de invoer verboden mocht zijn.

Hoe groote beteekenis een conferentie, die ongetwijfeld in de aangegeven richting werkzaam zal zijn, voor Nederland heeft zal het best blijken als men zich rekenschap geeft van de houding der Nederlandsche regeering ten opzichte van het opiumvraagstuk in Ned.-Indië. Deze regeering heeft te Shanghai bij monde van haar gedelegeerden uitdrukkelijk doen verklaren, dat zij, overtuigd van de wenschelijkheid om het verbruik van opium in haar koloniën te beperken, zich nimmer door geldelijke overwegingen zal laten afhouden van maatregelen, die een geleidelijke vermindering van dit verbruik ten doel hebben. Er wordt echter in Ned.-Indië geen papaver verbouwd, de cultuur van dit gewas is zelfs ten strengste verboden. Aan niemand in Ned.-Indië staat de invoer van opium vrij buiten het gouvernement, dat, voor geheel Java en een groot gedeelte der buitenbezittingen, een uitnemend ingerichte opium-regie heeft georganiseerd. Alle andere opium is dus smokkelwaar en de strijd tegen den smokkelhandel is niet het lichste onderdeel der taak, die op de regie-ambtenaren rust. Kan het er toe komen, dat reeds in de landen van productie maatregelen tegen uitvoer van opium naar Ned.-Indië worden genomen, dan zal de taak dier ambtenaren niet weinig worden verlicht en hetgeen het doel der regie moet zijn: bestrijding van het opiumverbruik, krachtig bevorderd worden.

Eenige dagen geleden slechts heeft de minister van Koloniën in het Nederlandsch parlement andermaal verklaard, dat voor de regeering de regie het middel is om tot de uitroeiing van het opiumverbruik te geraken. En het moet worden erkend, dat een afdoende bestrijding van de fatale gewoonte van het opiumschuiven zich slechts laat denken, indien de staat alleenverkooper is en, zonder zich om de financieele gevolgen te bekommeren, eenerzijds den smokkelhandel krachtig bestrijdt, anderzijds het verbruik in geen enkel opzicht aanmoedigt, veeleer elk streven om tot onthouding te komen ondersteunt en streken, waar het gebruik van opium onbekend is, angstvallig vrijhoudt van invloeden, die het tegendeel zouden kunnen bewerken. In verband hiermede heeft de regeering in Ned.-Indië verschillende streken tot „verboden kringen" verklaard, d. w. z. kringen, binnen welke het niemand vrijstaat opium, al word die van de regie verkregen, te bezitten. Daarnevens heeft men weer andere streken, waar het verkrijgen van regie-opium alleen is toegestaan aan bepaalde personen, krachtens een vergunning, die ten allen tijde kan worden ingetrokken. Dergelijke vergunningen worden alleen verleend aan hen, die als opiumgebruikers bekend staan; de hoeveelheid, die aan hen mag worden verstrekt, wordt nauwkeurig omschreven. Langs dien weg hoopt men in streken, waar het gebruik afneemt, een toestand voor te bereiden, waarin de opiumschuivers om zoo te zeggen uitsterven, zonder dat er nieuwe voor in de plaats komen. Na eenigen tijd kan zulk een streek dan ook tot verboden kring worden verklaard.

Een merkwaardig voorbeeld van de toepassing dezer beginselen vormt het eiland Madoera. Daar werd in 1894 de eerste proef genomen met de vervanging van het destijds overal heerschende pachtstelsel door de opium-regie. Onder haar werking nam het opiumgebruik zoo af, dat met ingang van 1 Januari 1912 tot het verbod van opium voor allen, behalve houders van vergunningen, zal kunnen worden overgegaan. De hoop mag worden gekoesterd, dat in de toekomst ook elders aldus zal kunnen worden gehandeld en dat men langs dien weg, zij het dan zeer geleidelijk, zal kunnen komen tot een geheele afschaffing van het voor de welvaart en de volksenergie zoo schadelijke genotmiddel.

Daartoe zal echter noodig zijn, dat het gouvernement de verstrekking van opium uitsluitend regelen kan en dat de door de overheid veroverde terreinen niet blootstaan aan het gevaar om door anderen in bezit genomen te worden. Daarom blijft, naast een stelselmatige beperking van het opiumverbruik binnenslands, de wering van allen invoer van buiten datgene waarop de regeering het meest bedacht moet zijn.

Uit de O.-I. Mail.

De berichten omtrent **cholera** en **pest** zijn gelukkig weer iets beter dan die der vorige mail; 8 Nov. j.l. werd te Batavia slechts één nieuw geval van cholera gemeld. Andere mutaties hadden niet plaats. Er waren toen nog vier lijders onder behandeling.

Dienzelfden dag werd ook slechts één geval van pest met doodelijken afloop gemeld.

Ingeleverd werden 2283 ratten.

Toestand der levensmiddelen. Volgens het B a t. N w-b l a d komen van alle kanten mededeelingen over de prijsstijging in de levensmiddelen. Uit Jogja bericht men de L o c., dat niet alleen de rijst, maar ook de polowidjo nog duurder is geworden dan ze de vorige maand al waren. Uit het schrale Goenoeng Kidoel, waar men haast geen rijst heeft en een voornaam deel van de allesbehalve welvarende bevolking zelden een rijstmaal te genieten krijgt, worden zelfs de polowidjo-vruchten, ketela en anderszins naar beneden en tot naar Jogja gebracht, waar de groothandelaars ze opkoopen. Dat beteekent al schaarschte, want anders staat het Jogja-sche land bekend voor de groote hoeveelheid tweede gewassen, die men er vindt. In Jogjakarta is nu ook de oogst van padi gadoe binnen, maar de opbrengst was niet ruim, wat de landbouwers wijten aan gebrek aan water tijdens den groei.

De J a v a b o d e van 8 Nov. jl. neemt het een en ander over uit de J a v. C r t. betreffende het verslag der levensmiddelen en meldt o. m.:

„De prijzen van rijst zijn zeer gestegen door gebrek daaraan buiten Ned.-Indië en door minder goede oogsten; in verband daarmede zijn ook de prijzen van andere voedingsmiddelen stijgende. Echter zijn, volgens eenige groothandelaren, de vooruitzichten op een goeden oogst in de rijstproduceerende landen in Oost-Azië intusschen weer gunstig geworden, met dat gevolg, dat op de markten te Singapore en te Hongkong de prijzen belangrijk zijn gedaald, zoo zelfs, dat partijen rijst, hier vandaan naar die plaatsen uitgevoerd, thans weer worden ingevoerd, o. a. een te Singapore liggende partij van 4000 van de firma K i a n G w a n.

Het voorstel is gedaan om, bij wijze van reliefworks, eenige wegen in de afdeeling Tangerang te verharden en te verbeteren, waarmede de bevolking op eenige landen in het district Maoek geholpen moet worden in het te verwachten gebrek aan levensmiddelen.

De Raad van Batavia achtte dit noodig en heeft de regeering den resident van Batavia gemachtigd voor het doel te beschikken over ruim *f* 51.000. Door de verbetering der wegen zullen de eigenaren van de landen Tjilongok en Ketapang gebaat worden en daarom zijn door hen bijdragen in het werk toegezegd."

Het zout-briketten-etablissement op het niet ver van Soemenap gelegen Kali-Anget, zoo schrijft men aan het N i e u w s v. d. D a g v. N e d.-I n d i ë, ondergaat een belangrijke uitbreiding met het oog op het vermeerderd verbruik op Java van de briketten en ook omdat men tafel-zout wil vervaardigen en in den handel brengen.

Er wordt een fabriek naast de bestaande bijgebouwd en er worden verder woningen opgetrokken voor het personeel, dat ook uitgebreid dient te worden. Veel materialen, metselsteenen bijv., worden uit Soerabaia ontboden, welke hier en in de omstreken niet voldoende te krijgen zijn, want er zijn van die steenen eenige millioenen noodig.

Voor de briketten-fabricatie wordt nog steeds veel los zout uit Port-Said aangevoerd, doch dit jaar zullen de eigen zout-pannen heel wat kunnen produceeren, want de droogte heeft nog al lang aangehouden.

De heer Lovink naar Deli. Uit het verslag van de vergadering van de vereeniging Het Proefstation blijkt dat de heer Lovink, directeur van Landbouw, den 29 Nov. jl. in Deli zou zijn gekomen, om een bezoek aan dit gewest te brengen.

Beweging onder de Chineezen. De Chineezen te Soerabaja interesseeren zich zeer voor den opstand in China, meldt het Soer. Nieuwsblad. Er moet al een bedrag van 200.000 dollar naar China van uit Soerabaja zijn overgemaakt.

De beweging is algemeen; arm en rijk doet er aan mede. Er zijn zelfs Chineezen, die *f* 0.25 en *f* 0.50 komen storten bij de Chineesche Handelsvereeniging op Tjiantian.

Alle telegrammen, betrekking hebbende op den opstand, worden per bulletin in Chineesche karakters omgewerkt en flink verspreid.

Volgens den handel is deze beweging van invloed op de zaken, die flauw gevoerd worden.

Regentschap Tjiandjoer. Zooals onder de officieele berichten vermeld, is raden demang Natakoesoema, patih van Tjiandjoer, tijdelijk belast met de functie van regent, ter voorloopige voorziening in de vacature van regent te Tjiandjoer.

In de Javabode lezen wij: Den 26 October ontving de patih zijn besluit, waarin bovendien vermeld stond, dat hem zal uitgekeerd worden eene toelage van *f* 150 's maands, te rekenen van 1 April 1910 tot 1 October 1911, als belooning voor de waarneming van het ambt, na het overlijden van den regent van Tjiandjoer.

Van af 1 October 1911 zal de voorloopige regent maandelijks een toelage genieten van *f* 400 boven het patih-salaris.

De geruchten, in de Ind. dagbladen verspreid, dat de regentszetel van Tjiandjoer zou overgeplaatst worden naar Soekaboemi, zijn dus hiermede gelogenstraft.

De latere plannen van de regeering liggen nog in het duister, schrijft de correspondent van het Soer. Hand. Zeker is het, dat raden demang Natakoesoema, wat zijn afkomst betreft, de grootste rechten heeft op den regentszetel. Wel was men tot heden algemeen van gevoelen dat de regentszetel opengehouden werd voor den nog jeugdigen Moharem, die, volgens schikkingen van den overleden regent, in het huwelijk zou treden met zijn kind, een meisje van negen jaar op het oogenblik, doch dat is nog toekomstmuziek en dan staat het nog te bezien, of Moharem, wanneer hij eenmaal regent is, de aangeboden bruid tot zich zou willen nemen.

Feest. Het Bat. Handelsbl. vermeldt: In hun vreugde om de overwinning, door de Turken en Arabieren op de Italianen behaald, hebben de bewoners van de arabische kampen Pekodjan en Kroekoet te Batavia een „groot feest" gegeven.

Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. schrijft: In de missigits en langgars en ook in de huizen wordt des avonds door de zonen van Hadramauth en ook door vele Inlanders ijverig gebeden voor het behoud en de glorie van den Islam en den Turk. Zelfs sedekahs worden daarbij niet vergeten.

Leprabestrijding. Het Bat. Handelsblad deelt naar aanleiding van het vierde jaarverslag van de „Vereeniging ter bestrijding der lepra in Nederl.-Indië" mede.

„Hoe bitter noodig het is, dat zoo'n vereeniging hier werkt en... geholpen wordt, moge blijken uit het bloote feit, dat te Batavia zuster Andres, die hier gedurende 11 maanden de wijkverpleging heeft waargenomen, in dien tijd in de kampong ruim 3000 bezoeken bij lepreuzen heeft afgelegd!

Ook thans is het bestuur zeer voldaan over het resultaat van zijn arbeid in de kampong. Het is, zooals reeds het vorige jaar werd geschreven, opvallend, zoo gunstig als de toestand der lijders thans afsteekt bij dien, welken men vond, toen met de wijkverpleging werd begonnen: toen talrijke afzichtelijk verminkte lijders, thans slechts enkele. Velen zijn zoo verbeterd, dat het moeite kost, verschijnselen bij hen aan te toonen. De vele bizonder zware lijders, die bij het begin van het werk werden aangetroffen, zijn in den loop der jaren bijna alle gestorven, en nu is het zeer teekenend, dat zich zulke afzichtelijke ziektebeelden niet weer ontwikkeld hebben. Het bestuur schrijft dit op goede gronden aan de behandeling toe."

Rechtskundige school. De Javabode merkt met betrekking tot het jongste verslag der school voor Inlandsche rechtskundigen o.m. op:

„Dat inlandsche jongens, onder goede leiding, behoorlijk wiskunde, Nederlandsch en Fransch kunnen leeren, dit wisten wij reeds lang. Maar wat in hooge mate onze belangstelling opwekt, is, hoe zij zich bij de studie tegenover de rechtskundige vakken, welke in de praktijk van hun later ambtelijk leven, bij uitnemendheid hun vakken zullen zijn, verhouden.

Er is geen reden om aan te nemen, dat een inlandsche jongen minder goed wiskunde zou kunnen leeren dan een europeesche, of dat hij met minder gemak een europeesche taal zou kunnen aanleeren dan een europeesche en een inlandsche; maar waar het quaestie van recht, van europeesch recht betreft, dat uit geheel andere toestanden is opgegroeid dan ten grondslag lagen aan de maatschappij, waaruit hij is voortgekomen, daar is het voorzeker van belang, ook en vooral met het oog op de bevordering van zijn geschiktheid voor latere werkkring, te weten in hoever zijn intelligentie en begrip zich bij die, zijn geestes- en maatschappelijke wereld vreemde, materie aanpassen.

Niets echter, wat daarover eenig licht zou kunnen verschaffen, vinden wij in het verslag opgenomen.

De eenige, buiten de gewone orde der mededeelingen omtrent de verhandelde stof vallende, opmerking in het verslag over deze afdeeling is die, betreffende het Nederlandsch — geen juridisch vak dus. Wij lezen hieruit, dat de resultaten van het onderwijs in het Nederlandsch bevredigend mochten worden genoemd. „Met name," aldus het verslag, „maakten de leerlingen goede vorderingen in het schriftelijk uitdrukken hunner gedachten."

Een voornaam ding voor een jurist, voorzeker. Maar nevens het schriftelijk, moet ook het mondeling uitdrukken zijner gedachten den jurist gemakkelijk afgaan. In een vreemde taal, wat het Hollandsch voor den inlander natuurlijk altijd zal blijven, gaat het — men heeft dan den tijd om rustig zijn zinnen te bouwen — schriftelijk uitdrukken der gedachte, gemakkelijker dan het mondeling af. Zoodat zeer veel oefening hier geëischt wordt. Bij den thans aangevangen cursus zal voor het eerst voltallig met drie klassen in iedere afdeeling worden gewerkt. En bij

FEUILLETON.

Een geheimzinnig Verschijnen en Verdwijnen.

(Naar *Anselma Heine* door L. J. v. D. B. v. R.)

II.

's Avonds op het schip teruggekeerd, zag Arnold Riedhammer dezelfde vrouwelijke verschijning weer. Hij herkende haar eerst niet; zij zat onder aan den tafel, tusschen de pas aangekomen passagiers; zij droeg een witte japon en een kostbaar sieraad om den hals. Hij vond, dat zij een lief, eenvoudig gezicht had en ernstige oogen; zij viel zeer in zijn smaak.

Zijn eigen plaats was dicht naast den kapitein, tamelijk ver van haar af, maar als hij zich wat voorover boog, kon hij haar zien, tegen den blauwen achtergrond der zee.

Meer dan gewoonlijk verveelden hem nu de berekeningen van zijn Engelschen buurman, betreffende het aantal mijlen, door hem gedurende zijn morgenwandelingen op de boot afgelegd, en evenzeer de hygiënische raadgevingen, waarmede een Zweedsche vrouwelijke dokter hem het etensuur trachtte te verbitteren. Hij was zelfs niet te bewegen hun spottend antwoord te geven.

— Dus geen busgroenten meer eten?" schertste de vreemde dame tegen den Engelschen officier, die naast haar zat. Zij glimlachte daarbij, doch alleen met den mond hare oogen bleven hoogst ernstig, bijna treurig van uitdrukking.

Neen, dacht Riedhammer, eenvoudig is deze vrouw toch niet.

Toen zij opstond, had hij 't gevoel alsof hij haar aanspreken moest, alsof zij dat van hem verwachtte.

Onder het eten had de boot al erg geslingerd. Toen zij weder op het dek kwamen, scheen de maan niet meer. De lucht was vol donkere wolken, en het begon al spoedig te regenen, met groote warme druppels.

Riedhammer had zijn regenjas gehaald en stond te kijken naar de witte masten, die zoo scherp tegen de zwarte lucht afstaken, luisterend naar het hevig bruisen en druipen.

Uit het salon weerklonk pianospel: Een wals. Men danste. Of zij daarbij zou zijn? dacht hij en trachtte zich voor den geest te halen hoe zij er onder het dansen wel uit zou zien.

Regelmatig stapte de Engelschman het dek rond en onbeweeglijk bleef de Indische jongen op zijn plaats zitten.

Arnold hield van deze eenzame avonduren op het dek. Hij gevoelde zich dan zoo geheel één met het schip, dat zijn weg in het duister vervolgde. En nu terwijl hij daar stond, stil luisterend naar het pianospel, kreeg hij plotseling een voorgevoel, dat ook hij in duisternis zijn weg zou te vervolgen hebben. Haastig liep hij nog eenigen tijd voort in den regen, doch ging al spoedig naar beneden, in zijn hut. Hij haalde den brief nog eens uit den zak, dien hij te Port-Saïd op het postkantoor had afgehaald. Men deelde hem daarin mede, wanneer de wereldtentoonstelling te Parijs geopend zou worden, waarop een model van zijn draaibrug geëxposeerd zou worden, en verzocht hem tevens daar als deskundige te fungeeren bij het opbouwen van een Maleisch

het einde van den cursus zullen de eerste inlandsche juristen gereed voor hun werk worden afgeleverd.

Met veel belangstelling zien wij de uitkomsten van dien nieuwen cursus tegemoet". Aldus besluit bovengenoemd blad.

WEST-INDIË.

SURINAME.

„Alles is in alles" heeft Multatuli in de „Millioenen-studiën" of elders gezegd.

Dat kan ook een wekelijksche kroniekschrijver ervaren: de Panamaziekte in de Gros-Michel-bacoven is oorzaak, dat de bacoven-booten niet geregeld iedere week van Paramaribo naar New-York varen; dit is weer oorzaak, dat hier niet iedere week — zooals vóór het woeden dezer ziekte — couranten uit de kolonie ontvangen worden, waaruit volgt, dat de kroniekschrijver om de zooveel weken met de handen in het haar zit. Het nog eens doorsnuffelen van de met een vorige mail ontvangen bladen, geeft soms kopij, maar niet altijd. Helpt het toeval niet, dan is goede raad duur.

Zulk een toeval doet zich gelukkig hier voor. Schrijver's aandacht is n.l. gevestigd op een akademisch proefschrift ter verkrijging van den doctorstitel in de philosophische faculteit „der Rheinischen Friedrich-Wilhelms-Universität zu Bonn", op 16 Mei 1911. De dissertatie heeft tot titel „Niederländisch Guyana oder Surinam" en tot schrijver Jakob Koppers, aus Walbeck, Niederhein, blijkbaar iemand van Hollandsche afkomst. Het 81 bladzijden tellende geschrift geeft een niet onverdienstelijke landbeschrijving, voorafgegaan door een geschiedkundig overzicht, het geheel met niet meer blunders dan in zoo'n geval onvermijdelijk schijnt.

Hoewel blijkbaar de Nederlandsche taal machtig, ontleent de schrijver zijn cijfers veelal aan de „Consular Reports of the trade of Dutch Guiana or Surinam" en niet aan de Koloniale Verslagen, die hem onbekend schijnen, althans niet genoemd zijn in de gebruikte litteratuur.

Met de opgave van jaarcijfers springt de schrijver vreemd om. Terwijl in sommige gevallen cijfers gegeven worden, loopende tot 1909, vindt men bijv. eene statistiek van de verschillende gezindten, betrekking hebbende op het jaar 1898, en van het schoolwezen over het jaar 1900.

Omtrent de bacoven-cultuur zegt de schrijver: „Da die Anweisungen der Behörde nicht allenthalben genau befolgt wurden, so entsprach der Erfolg anfänglich nicht den gehegten Erwartungen". Hiermede zullen de planters zeker niet instemmen en de Minister van Koloniën zal ook wel iets hebben af te dingen op hetgeen volgt: „Die Kultur verspricht jedoch nun mehr eine gute Zukunft."

Dit gedeelte van des doctors studie is zeker niet bij. De „Genehmigung der philosophischen Fakultät der Rheinischen Friedrich-Wilhelms Universität zu Bonn" is wel wat gemakkelijk verkregen.

Aan het slot van zijn geschrift geeft de schrijver deze beschouwing ten beste:

Niet geheel ongerechtvaardigd zou het zijn wanneer men de vraag opperde naar de zekerheid van het Hollandsche bezit in West-Indië en er zijne verwondering over te kennen gaf, dat dit bezit niet reeds lang aan de Munroe-leer ten offer gevallen is. De oplossing geeft ons Emil Deckert (Geogr. Zeitschrift 1897). Volgens hem houdt Suriname zich staande „durch die starke Deckung, welche britisch und französisch Guyana seinen Flanken gewähren". Verder merkt hij (Deckert) op, dat Hollands' insulair bezit stilzwijgend Engelands bescherming geniet.

„Ob dieser Schutz auf die Dauer wirksam sein wird — wer vermag den Schleier der Zukunft zu lüften?"

***

Aan de N. R. Crt. van 1 December zij het volgende ontleend:

„Grens Suriname en Fransch Guyana. — Onze Parijsche correspondent seint: Bij de discussie over de begrooting van buitenlandsche zaken stelde Grodet, kamerlid voor Guyana, oud-gouverneur dier kolonie, aan minister de Selves twee vragen: 1o. Waarom is de conventie van 1905 niet goedgekeurd door de Fransche en Nederlandsche regeeringen? 2o. Waarom heeft de Fransche regeering niet opnieuw onderhandelingen met de Nederlandsche regeering aangeknoopt, om tot een nieuwe regeling te komen, daar de regeling der kwestie voor Fransch Guyana groote beteekenis heeft, en daar de overeenkomst van 1905 blijkbaar gedeeltelijk onuitvoerbaar is, wijl ze sedert 6½ jaar zonder gevolg gebleven is? Grodet gaf tot toelichting de korte geschiedenis der kwestie.

Minister De Selves antwoordde kortelijk, dat de regeling niet alleen van Frankrijk afhing. De minister wilde hiermee blijkbaar aangeven, dat de Nederlandsche regeering zich ook niet gehaast heeft of genegen toont om de conventie van 1905 te bekrachtigen.

Het Kamerlid Grodet, dien wij na de vergadering spraken, en die een goed vriend was van den oud-gouverneur, Jhr. Van Asch van Wijck, zeide ons, van plan te zijn, zich nog schriftelijk tot den minister te wenden en, indien de minister de zaak niet in beweging zette, in de pers de zaak te bepleiten.

Reuter seint ons uit Parijs:

Rozet (Grodet?) vraagt in de Fransche Kamer, waarom de overeenkomst van 1905 met de Nederlandsche regeering betreffende de afbakening der grens tusschen Suriname en Fransch Guyana niet tot uitvoering is gekomen, en waarom de regeering niet formeel nieuwe onderhandelingen heeft aan de orde gesteld, ten einde tot een nieuwe overeenkomst te geraken, nu de oude staat van zaken ten deele niet langer van toepassing kon wezen.

De minister van buitenlandsche zaken deed toezegging, moeite te zullen doen om te komen tot een regeling der grens tusschen Suriname en Fransch Guyana."

Geheel duidelijk is het niet welke conventie hier bedoeld wordt, maar dit staat vast dat de grensregeling tusschen de beide koloniën niet langer mag

dorp. Men hechtte er groot gewicht aan, dat dit onberispelijk uitgevoerd zou worden.

Riedhammer had het eerst willen aftelegrafeeren. Zijn billet was voor Italië, niet voor Frankrijk. Als men het hem vroeger gevraagd had, zou hij gemakkelijker van Port-Saïd uit rechtstreeks naar Marseille hebben kunnen stoomen. Nu kon hij met moeite op tijd in Parijs zijn, zou hij zich erg moeten haasten en had geen gelegenheid om een poosje rust te nemen, waarop hij zich zoozeer verheugd had. Hij gevoelde zich nu dezen avond echter plotseling frisch en opgeruimd en besloot, van Napels uit, te schrijven, dat hij komen zou. Hij werd opeens met eerzucht vervuld; niets te doen had eensklaps alle bekoorlijkheid voor hem verloren. Ook hier op de boot wilde hij al beginnen met iets nuttigs tot stand te brengen.

Hij had een Duitsch anthropoloog beloofd onderweg in Indië liederen en legenden te verzamelen. Zijn notitieboeken waren gevuld met materiaal, dat zou hij gaan ziften en regelen, dadelijk, morgen al.

Vóór het inslapen zag hij nog eens de bleeke, witte vrouw terug; zij glimlachte met treurige oogen.

Den volgenden morgen was het zoel. De zee was doodkalm en loodgrijs. Geen sprake van wind. Men had last van reuk uit de keuken en van vliegen. De passagiers lagen met waaiers gewapend achterover in hun stoelen. Zelfs de Engelschman wandelde niet op en neer. Slechts twee dames uit Weenen, met roode sluiers omhangen, die in gezelschap van hun biechtvader reisden, praatten met een dikken Hongaar en met mevrouw Craw, die om haar Chineesche manieren „de gele" werd genoemd.

Twee oude Duitsche geleerden, die onafscheidelijk van elkander waren, zaten bedaard aanteekeningen te maken, af en toe vroegen zij iets aan Riedhammer, die in een boek zat te bladeren. Hij was nu juist aan de legende van de fregatvogel gekomen. Dit was het verhaal van een kapitein, wiens vrouw stierf; zijn tweede vrouw behandelde zijn zoontje slecht, daarom verscheen aan den jongen zijn overleden moeder in de gedaante van een fregatvogel en troostte hem; maar, als het kind altijd nog slecht behandeld wordt, ontvoert zij het naar het rijk der geesten. De vader zoekt het ventje. Hij hoort in den grond stemmen, nu eens hier dan weder daar. Hij gaat graven. Telkens ziet hij zich teleurgesteld......

Dit naïve verhaal had een diepen indruk op hem gemaakt en hem droevig gestemd.

Een schaterend gelach en een druk heen-en-weer geloop op het dek schudden hem uit zijn gepeins wakker. De papegaai van mevrouw Craw was weggevlogen en men poogde die te vangen onder de rokken van de gele dame, die in een khakikleurige peignoir gehuld was.

Zij zelve wierp alles, wat zij aan hoeden, boeken, taschjes, couranten en glazen machtig kon worden, naar den vluchteling, gilde, kommandeerde, en bracht de geheele boot in opschudding.

Dit kleine intermezzo had de menschen opgefrischt. Men stond te lachen en te praten, en had de hitte vergeten. Eenige jongelieden begonnen een spel, waaraan hoe langer hoe meer passagiers deelnamen.

Dr. Riedhammer echter vergenoegde zich met een spotlach op de lippen, er naar te kijken. Altijd

uitblijven. Voor verder uitstel is geen enkele grond aan te voeren. Het is in Suriname geen geheim dat een kapitaal-krachtig Amerikaansch syndicaat sedert jaren pogingen doet ter verkrijging van concessie om in de Marowijne naar goud te baggeren. Het belang van beide koloniën vordert dat de regeling in de grensrivier spoedig haar beslag krijge, ofschoon het verleenen der concessie door de beide koloniën gezamenlijk zeer goed kan plaats vinden onafhankelijk van de grensregeling.

Komt deze zaak in de Tweede Kamer ter sprake dan is het te hopen, dat de Kamer zal aandringen op de uitgifte van een Oranje-boek over de kwestie in haar geheelen omvang.

De Kamer geve bij die gelegenheid tevens haar wensch te kennen om ook de correspondentie met Engeland over de grensrivier, de Corantijn, in een Oranje-boek samengevat te zien. Het is in het algemeen belang, dat hetgeen door de diplomatie ten deze is gedaan, eindelijk bekend worde. Het Nederlandsche volk heeft er recht op te weten welk standpunt door de regeering in deze kwestie is ingenomen en hoe dat standpunt verdedigd is.

Zou de heer Van Karnebeek, die steeds een open oog gehad heeft voor deze grenskwestiën, zich niet geroepen achten hier zijn stem te doen hooren?

***

Het snuffelen, waarvan hiervoren sprake was, is niet zonder succes geweest. Ziehier een typisch stukje volkenkunde uit De Surinaamsche Bode van 4 November:

„Het is bekend, dat het mindere volk zoodanig verknoeid is door vroegere paedagogen, dat het niet anders weet dan dat alles van de Blanken of Bakra (lieden die het leiden en beschermen moeten) moet komen;

dat „tevredenheid" de grootste schat is, welk een mensch op aarde kan bezitten......

Het had nooit van een levensstrijd gehoord;

het ziet ongaarne dat rasgenooten eene uitzondering op den bijna algemeenen regel maken;

't gelooft erg in de macht der zwarte kunst.

Juist daarom zal 't alles willen prijs geven om niet in botsing met een rasgenoot te komen, uit vrees dat deze hem door middel van die kunst levenslang ongelukkig zal maken.

Algemeen is 't bekend dat de zoogenaamde kunstenaars geen ernstige landbouwers zijn en het eerst slechte voorbeelden op zoo'n vestigingsplaats geven door verwaarloozing van zijn perceel en van de gemeenschappelijke communicaties.

De ijverige landbouwers zien zulks met leede oogen, zij pruttelen er over doch durven daartegen niet opkomen uit vrees voor de „zwarte kunst".

Wat nog meer beteekent is: dat de directe buurlieden kippenvel er van krijgen om hunne perceelen goed uitziend te maken, uit vrees dat zij voor „groote heeren" door den onredelijken kunstenaar zullen worden aangezien — en afgemaakt worden.

Het moet dus heel erg op zoo'n vestigingsplaats, waar je al is het maar één kunstenaar hebt, toegaan eer dezen of genen de stoute schoenen aantrekken om dien kunstenaar aan te geven bij dat Districtshoofd.

Als hij die zaak niet dadelijk behandelt en niet ernstig optreedt dan loopt de boel gewoonweg in 't honderd.

Hoeveel districtshoofden beseffen het?

We wenschen geen antwoord op die ernstige vraag te geven maar even op te merken dat de toestanden op de meeste vestigingsplaatsen zeer bevredigd zouden zijn, indien men kon getuigen: dat alle districtshoofden het werkelijk beseffen, krachtdadig en voorbeeldig optreden.

De algemeene leuze moet zijn: Wie of wat niet deugt moet onvoorwaardelijk weg!"

Tegen den invloed van dergelijke „kunstenaars" heeft de Suriname-commissie geen middel aangewezen. Kerk en school zijn machteloos gebleken.

Zou de strafrechter meer succes hebben? Of moet men — waar het bijgeloof zelfs in de beschaafdste landen welig tiert — tot de conclusie komen dat bestrijding van zulk volksgeloof onbegonnen werk is?

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Javaansche Vereeniging „Dwidja-Tama." — In de Sinar Borneo van dit jaar no. 65 viel het bericht op, dat er een Javaansche vereen., met name „Dwidja-Tama", was opgericht, welke zich ten doel stelt de verbetering van het Javaansche menschenras te bevorderen.

Het is n.l. een feit, dat de Javanen vroeger langer en sterker waren dan tegenwoordig, eene conclusie getrokken uit de wetenschap, dat op de Inlandsche begraafplaatsen de tegenwoordige graven kleiner zijn dan die van weleer. Ook is de leeftijdsgrens van den Javaan aan het afnemen.

Het aantal personen, dat den leeftijd van 100 jaar bereikte, was vroeger veel grooter dan thans, nu ligt de gemiddelde leeftijd tusschen de 50 en 60 jaar. De reden van een en ander wil men zoeken in de verkeerde toestanden, waartoe o.a. de te jonge huwelijken der Inlanders veel zouden bijdragen. Jongelieden van 17 jaar huwen dikwijls met meisjes van 13 en 14 jaar, somtijds zelfs van 9 jaar en wanneer dan uit zulk een echtverbintenis spoedig nakomelingschap geboren wordt, zal de leeftijd van kinderen en ouders al heel weinig van elkander verschillen, hetgeen natuurlijk tot eigenaardige verhoudingen aanleiding geeft.

Teneinde nu hierin verbetering te brengen zijn te Djokjakarta stappen gedaan om de vereeniging, waarvan boven sprake is, op te richten. De leden zouden zich verbinden tot de nakoming van de volgende drie bepalingen:

1e. van de mannen zal niemand in het huwelijk treden vóór zijn 25ste jaar;
2e. voor de meisjes is die leeftijd bepaald op 18 jaar;
3e. verplicht geneeskundig onderzoek vóór het huwelijk.

Het is te hopen, dat velen tot deze vereeniging als lid zullen toetreden en dat zij, die dit niet doen toch de aangegeven beginselen in toepassing zullen brengen. Aldus besluit bovengenoemd blad.

---

nog wanneer hij een aantal Europeesche mannen en vrouwen bij elkaar zag, viel hem de grappige verscheidenheid van hun vormen op. In Indië was hij aan gelijkmatig sierlijk gebouwde Inlanders gewoon geraakt, hier zag men al te dunnen en al te dikken, daarbij de vrouwen in grillige, pas uitgevonden kleederen gehuld. Eén oogenblik zag hij naar de elegante miss Wedney, maar plotseling ontwaarde hij de witte vrouw, die aan de andere zijde van het schip zat en nu denzelfden kant uitkeek. Hij stond eensklaps op en ging naast haar zitten. Hij zag haar niet aan, maar ging voort naar de spelers te kijken. Bij het schaakbord werd juist een nieuw aangekomen passagier aan de anderen voorgesteld; alles even stijf en deftig.

Riedhammer lachte.

— Wanneer men dit eens vergelijkt bij de vriendelijke beleefdheid der zoogenaamde „wilden", zeide hij, en dicht aan zijn oor hoorde hij 't gefluisterde antwoord:

— Ja, in Europa stellen de menschen zich tevreden met formaliteiten.

— Zonder eenige vriendelijke bejegening, vulde hij haar woorden aan.

Daarop glimlachten zij tegen elkander in het bewustzijn, dat zij elkander hadden leeren kennen zonder conventie of formaliteit.

Zij had haar blonde haren nu gevlochten. Hij zag naar haar oogen, naar haar mond en naar haar handen, die in den schoot rustten.

— De Europeesche gewoonten zijn voor mij ook weer nieuw, hernam zij eenigszins aarzelend. Ik was zeventien jaar oud, toen ik naar Batavia ging.

— Zoo, is u een Hollandsche?

— Ja, uit Amsterdam. En zij noemde haar naam: Jeanne Stevens.

Daarop zwegen zij een poos.

— Is dat Indisch? vroeg hij even later op haar armband wijzend.

— Ik weet het niet. Ik heb dien armband in Port-Saïd van een Arabier gekocht.

Zij deed hem af.

Bij nader beschouwing was het geen kostbaar sieraad, maar zeer smaakvol bewerkt.

— Ik heb in Port-Saïd allerlei dingen gekocht, zeide zij. Misschien wel omdat ik voor het eerst in langen tijd weder vroolijk ben.

— En als u vroolijk is, wandelt u dan op de zee?

Zij begreep hem niet, en hij vertelde haar daarom zijn visioen.

— U weet, men heeft zoo van die vreemde gemoedsstemmingen. Ik verbeeldde mij, dat ik reeds had afgedaan met de wereld, niemand meer te hebben, die mij belang inboezemde. Toen dook u eensklaps als een Fata Morgana voor mij op en verdween weder even plotseling.

Zij zag hem ernstig aan en daarop, zonder hem iets te zeggen, stak zij hem de hand toe. Hij hield deze even doodstil in de zijne. Daarop gingen zij samen naar een groepje andere passagiers, die, in afwachting van het diner, met elkander stonden te praten.

(Wordt vervolgd).

Diefstal op het Residentiekantoor te Soerabaija. — Volgens een mededeeling voorkomende in de Perniagaän van 13 September 1911, no. 205, heeft in den avond van 10 op 11 September tevoren een diefstal plaats gehad ten kantore van den resident van Soerabaja. Men heeft n.l. uit de ijzeren kist van den kommies op dat bureau een som van 5600 gulden ontvreemd.

Blijkens bericht in de Perniagaän van 19 September j.l., no. 210, heeft de politie niet alleen de daders kunnen vatten, doch heeft zij ook beslag kunnen leggen op een gedeelte van het geld.

De daders zijn drie in getal en allen Inlanders. Siman was het hoofd der bende, de beide anderen zijn handlangers. Na den diefstal wikkelde men het geld in een doek en vluchtten twee der dieven naar Madura. Bij Siman werd 25 gulden aan contanten gevonden, terwijl in de woning van den Madurees Tjongoeno te Bangkalan 1500 gulden werden aangetroffen.

Beide beklaagden bekenden den diefstal te hebben gepleegd, met het gevolg dat door de politie nog 1800 gulden werden gevonden in gang Fraser Eaton te Soerabaja.

Naar den derden dader, met name Ernan, wordt nog op Madura gezocht.

Opstootje in de gevangenis te Soerabaija. — In de gevangenis te Soerabaja bevinden zich een 400-tal veroordeelden, die onder toezicht van vóórmannen of mandoors zijn gesteld.

Een dezer voormannen stond onder verdenking van te heulen met de veroordeelden en werd dientengevolge door den cipier Fredericks bij den assistent-resident voorgedragen voor ontslag uit zijn betrekking, waaraan ook gevolg is gegeven.

Met diens vervanger waren de veroordeelden echter niet tevreden. Zij weigerden zijne bevelen op te volgen en toonden zich koppig. Men wierp met steenen naar de mandoors en in de gevangenis werd het steeds rumoeriger, totdat men zich op een gegeven oogenblik op één der mandoors wierp, die de deuren der gevangenis wilde sluiten. Deze werd zóódanig mishandeld, dat hij het leven er bij inschoot.

Het heeft de autoriteiten heel veel moeite gekost de rust en orde in de gevangenis te herstellen. Deze wordt er thans door bijzonder strenge discipline gehandhaafd.

De cipier bleef zich echter niet op zijn gemak gevoelen en heeft zijn verzoek om ontslag uit zijne betrekking ingediend.

Oplossing van het Maleische in het Chineesche ras in de Straits-Settlements. — Aan de hand van het Engelsche nieuwsbl. Capital and Commerce te Shanghai uitgegeven, wordt in de Djawa-Tengah van 9 September 1911 no. 203, gemeld, dat het aantal Chineezen in de Straits-Settlements dat van de inheemsche Maleische bevolking reeds overtreft, en dat de onderlinge huwelijken daar sterk toenemen.

Het laat zich aanzien, zegt het blad, dat te eeniger tijd in die streken een Maleier een even groote bijzonderheid zal zijn als een oorspronkelijke bewoner van Amerika in de nieuwe wereld.

De Inlandsche politie in de Residentie Palembang. — Bij de Inlandsche politie in de residentie Palembang hebben de navolgende benoemingen plaats gehad:

Een 25-tal Palembangers werden tot mantripolitie aangesteld op een bezoldiging van *f* 50 's maands. Vijf hunner ontvingen echter een aanstelling op *f* 60 per maand, omdat zij in hun vorige functie van Demang reeds *f* 60 genoten.

Een negental Inlandsche schrijvers werd gekozen uit de cipiers van de gevangenissen en uit de beste leerlingen op de bureaux. Hun bezoldiging bedraagt *f* 25 per maand. Verder werden nog een 7-tal Palembangers benoemd tot cipier bij 's lands gevangenissen op *f* 20 per maand.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een ambtswoning voor den Chineeschen Gezant te 's-Gravenhage. — De Chineesche minister van buitenlandsche zaken, die nog niet zoo lang geleden Den Haag heeft bezocht, heeft, zooals de Djawa-Tengah van 12 September j.l., no. 205 weet mede te deelen, ingezien, dat het niet langer aangaat den Chineeschen gezant te 's-Gravenhage in een gehuurd huis te laten wonen, terwijl de meeste ambtgenooten over behoorlijke ambtswoningen beschikken.

Het bestaande bezwaar wordt door den Chineeschen gezant te meer gevoeld, omdat, tijdens de vele congressen, welke tegenwoordig in Den Haag worden gehouden, de gezanten der andere mogendheden gewoonlijk de buitenlandsche congresleden op meer of mindere officieële of officieuse wijze ontvangen, hetgeen de Chineesche gezant in zijn huurhuis, dat daartoe minder geschikt is, niet kan doen, waardoor z. i. het aanzien van het gezantschap onnoodig wordt verlaagd.

In verband met een en ander werd voorgesteld op een stuk grond in eigendom een behoorlijke ambtswoning voor den Chineeschen gezant te bouwen. Aan dezen is dan ook opgedragen naar een geschikt terrein om te zien.

Een wenk aan de Directie van de Java-Chinalijn. — De Perniagaän van 13 September 1911, no. 205, meldt, dat met hulp van den advocaat Mr. Maclaine Pont en met medewerking van het bestuur der Chineesche vereeniging Hoa Siang Tjong H'wé te Batavia, de directie van de Java-China-lijn een som van *f* 15.000 heeft uitgekeerd aan de passagiers die destijds aan boord van het stoomschip Tjilatjap van die maatschappij, zulke belangrijke materiëele schade hebben geleden.

Eén dier passagiers geeft over dien afloop der zaak in de Perniagaän zijne groote erkentelijkheid te kennen, doch verzoekt daarbij tevens aan de directie van de Java-China-lijn hare scheepsofficieren en employée's op de schepen op te dragen zich toch meer behoorlijk en tegemoetkomend te gedragen tegenover het reizend publiek.

Door daarop te letten en aan de gegeven voorschriften de hand te houden, zullen vele moeilijkheden ondervangen en allerlei geschillen voorkomen kunnen worden, zoo meent schrijver.

China en Amerika. — In de maand September jl. zijn, volgens een bericht voorkomende in de Perniagaän no. 205, een 63-tal Chineesche studenten naar Amerika gezonden ter voltooiïng hunner studiën.

De kosten schijnen voor rekening van den lande te worden gebracht; althans het bericht meldt, dat de uitgaven ten deze bestreden zullen worden uit het fonds dat gevormd is van de gelden, welke Amerika heeft betaald als vergoeding van de toegebrachte schade tijdens de woelingen in het jaar 1900.

Een voorbeeld ter navolging. — Hetzelfde blad meldt nog, dat de Chineezen te Koeala Loempoer (Malakka) zich aaneen sluiten en een vereeniging willen stichten, waarvoor een som van 100.000 dollars noodig is.

De heer Loke-Yew teekende terstond in voor 75.000 dollars, zoodat de totstandkoming dier vereeniging op degelijken grondslag zoo goed als verkerd is. Een goed voorbeeld ter navolging!

Het gilde der lawaaimakers ter hoofdplaats Soerabaija. — Het schijnt, dat de toestand ter hoofdplaats Soerabaja nu eenmaal van dien aard moet zijn, dat de rustige Chineesche en Inlandsche burgerij steeds plagerijen van andere zijden moet verdragen. Zoo maakt de schrijver van de Zaterdagsche Praatjes voorkomende in de Bintang Soerabaja van 26 Augustus j.l., no. 195, zich thans weder tot tolk van de ernstige grieven dier burgerij ter zake van het herhaaldelijk overmoedig en onhebbelijk optreden van eenige lawaaimakers, die des avonds en des nachts de rust verstoren, daarbij in de meening verkeerende, dat zij eigenmachtig kunnen handelen, precies zooals hun goeddunkt en die zich aan de politie al zeer weinig storen. Deze lawaaimakers zijn hoofdzakelijk militairen, die zich den schijn geven van hooge afkomst te zijn, doch in werkelijkheid zich zeer onbeschaafd gedragen, daar zij er genoegen in scheppen andere menschen te plagen en geweld aan te doen.

Vooral de koetsiers van de kosongs (vrije rijtuigen), die in de nabijheid van het hotel van Tiang An Kie op vrachtjes staan te wachten, ondervinden bijzonder veel last van die lawaaimakers. Deze stappen gewoonlijk in de rijtuigen, laten zich rond rijden en de koetsiers ontvangen als het op betalen aankomt de noodige trappen en beleedigingen als belooning voor de dienstprestatie.

Het blad schrijft het woeste en onhebbelijk optreden en die oplichterijen der militairen toe aan het feit, dat zoovele personen in den militairen dienst worden aangenomen, die tevoren onder politietoezicht stonden en, uit gebrek aan wat beters, zich dan maar als soldaat engageeren.

Nu zou men denken, dat zij, eenmaal soldaat zijnde, onder voldoende controle zouden staan om geen baldadigheden te kunnen plegen, doch, afgescheiden van het feit, dat zij hunne vrije avonduren hebben, weten velen van de duisternis en van andere omstandigheden gebruik te maken om des nachts op clandestiene wijze het kamp te verlaten.

De beschreven onrust bestaat niet alleen in het Chineesche kamp, doch ook in het hooger gelegen gedeelte van de stad.

De burgerij vertrouwt, dat de gemeenteraad te Soerabaja, eenmaal op de hoogte gebracht van den bestaanden toestand, de correcte toepassing der politioneele voorschriften zal eischen, omdat anders ernstige botsingen niet kunnen uitblijven.

Van Vreemde Koloniën.

Rusland en Perzië. — Het is al gegaan, zooals wij vreesden. Perzië gaf, op raad van Engeland, toe aan het eerste door Rusland gestelde ultimatum. De Russische troepen behoorden dus uit Perzië terug te gaan. Maar de toezegging hiervan blijkt geen ernst geweest te zijn. Daarop is een tweede ultimatum gesteld, met zoo ver strekkende eischen dat Perzië, door ze in te willigen, eigenlijk niet meer als een souvereinen staat zou gelden. Rusland verlangde het ontslag van de financieële adviseurs, Morgan Shuster, een Amerik., en Lecoffre, een Engelschm. Alleen een vazalstaat heeft zich ten deze naar een meester te voegen. Maar Rusland ging in zijn eisch nog verder. Perzië moest zich ook voor de toekomst verbinden, slechts onder goedkeuring van den Russischen en den Britschen gezant te Teheran buitenlanders tot ambtenaren te benoemen. Bovendien werd vergoeding gevergd van de kosten der zending van de Russische troepen naar Perzië.

Een meerderheid van het Perzische ministerie, zich te zwak voelend om tegen Rusland te durven optreden, gaf zijn stem aan de inwilliging der eischen, maar het parlement verwierp het ultimatum met overgroote meerderheid.

De Minister van Buitenlandsche Zaken trad eerst af, het geheele ministerie volgde. Dit deelde aan het Russische gezantschap te Teheran de beslissing van het parlement mede. Terstond kregen de in Perzië reeds aanwezige Russische troepen bevel van hun regeering om naar Teheran op te rukken, en is nog een versterking der krijgsmacht bevolen.

In Perzië is dadelijk de verwarring weer ontstaan, waaruit op een afstand zoo moeilijk is wijs te worden. Aanslagen, moorden op personen van aanzien, oproerige stemming, tegenstrijdige berichten over alles en van overal. Anderzijds wordt de zet van Rusland beschouwd, als een gevolg van met Engeland gepleegd overleg, dat tot de verdeeling van Perzië zou moeten leiden.

BRITSCHE KOLONIËN.

Het Engelsche koningspaar is 2 Dec. in zijn Indisch keizerrijk aangekomen. Bombai had het voorrecht der eerste verwelkoming.

***

De nieuwe hoofdstad van Australië. De jonge statenbond ondervindt groote moeilijkheden om zich een hoofdstad te bezorgen. Men kent het besluit om daarvoor een plaats aan te leggen. Sydney en Melbourne hebben zich het voorrecht betwist. Toen zij geen van beide wilden toegeven en de eer niet verdeeld kon worden, kwam men tot het besluit een nieuwe hoofdstad tusschen de twee steden in te bouwen in Nieuw Zuid-Wales. De mooie streek van Yass Canberra werd er voor uitgezocht. Hiermee gereed, moest het bouwplan ontworpen worden.

De bondsregeering maakte de kaarten bekend, publiceerde gegevens over watervoorziening, enz., enz. en riep mededingers op voor het ontwerpen van het plan. Doch ziet, zij wordt nu geboycott door de architecten, wier medewerking zij heeft opgeroepen. Behalve kleine grieven, hebben vooral twee genomen maatregelen hiertoe aanleiding gegeven. Minister O'Malley, die de zaak te beredderen heeft, heeft besloten de in te dienen plannen ter beoordeeling te geven aan drie rechters: een architect, een inspecteur en een ingenieur, wier namen niet bekend zullen worden. Hij zelf is laatste arbiter voor de eindbeslissing.

Hiertegen is het instituut der Australische architecten opgekomen; te vergeefs echter. Daarna heeft het de steun ingeroepen van het Kon. Britsche instituut. Dit drong bij minister O'Malley aan op ruime internationale concurrentie, en benoeming van een jury van 5 leden: een ingenieur, een inspecteur en drie architecten, waarvan één aan te wijzen door het Australische-, één door het Britsche- en één door het Amerikaansche instituut.

De minister bleef echter bij zijn ongewijzigd besluit.

Daarop heeft het Australische instituut zijn leden aangespoord tot de boycott over te gaan. Een overeenkomstige circulaire is uitgevaardigd door het Britsche instituut, en van het Amerikaansche wordt hetzelfde verwacht.

***

Voor de weermacht van Zuid-Afrika is thans een ontwerp door de regeering ingediend, dat op Zwitsersche leest is geschoeid. Het berust op het beginsel van algemeenen dienstplicht, maar toch worden jaarlijks slechts zooveel mannen geoefend als noodig wordt geacht om in eerste linie dadelijk 20 à 25.000 geoefenden, van 17—25 jaar, onder de wapens te kunnen brengen. Loopt de nood zóó dat men aan deze niet genoeg heeft, dan kan op meer, en zoo noodig zelfs op alle weerbare mannen de hand worden gelegd. Kleurlingen zijn van elken dienst uitgesloten en hebben ook geen weerbelasting te betalen, zooals wel eens aanbevolen was.

DUITSCHE KOLONIËN.

Het zijn nog geenszins gezonde toestanden, die uit Duitsch Z.-W. Afrika worden bericht. In de laatste maanden is 't op meer punten voorgekomen, dat blanken verdwenen, zonder dat nagegaan kon worden, waar ze gebleven zijn. De bewoners schrijven dit op rekening der Boschjesmannen. Elk reiziger, zonder geleide, loopt de kans onder hun vergiftigde pijlen te vallen en zij wagen het zelfs eenzaam gelegen hofsteden aan te vallen, om het vee te bemachtigen.

De raad van het district Groot-fontein heeft den wensch uitgesproken, dat het bestuur deze inboorlingen bepaalde gedeelten aanwijst, waar binnen zij dan kunnen worden nagegaan. Elk hunner, die dwalende daar buiten wordt aangetroffen, moet door elk inwoner aangehouden kunnen worden. Die vagebonden zouden dan naar de mijnen kunnen worden gezonden. Dit voorstel vindt toejuiching in de pers van het land.

***

Dr. Jorissen heeft in de Geological society of South Africa een voordracht gehouden over de aanwezigheid van tinerts in Z.-W.-Afrika. Hij stelde een van daar afkomstig stuk tinerts van meer dan 300 pond ten toon. Wel heeft men tot nu toe niet meer dan oppervlakkige onderzoekingen gedaan, maar deze rechtvaardigen reeds de verwachting dat in de streek waar dit erts vandaan komt, t. w. de hoeve Dawib, 25 K.M. ten Noorden van Oesakos, voldoende rijkdom is om er goede verwachtingen op te bouwen. Hij gaf een beschrijving van de gesteldheid van den bodem, om dit nader aan te toonen (D. Kolonialzeitung, 2 Dec. 1911) en wees op de gunstige gelegenheid tot afvoer, daar een spoorweg het landschap doorsnijdt.

FRANSCHE KOLONIËN.

In ons Nr. van 23 Nov. j.l. maakten wij melding van 't rapport der ingestelde commissie, betreffende l'incident d'Oudja, dat eigenlijk alleen onaangenaam was voor generaal Toutée. Zooals wij toen aanteekenden, moest de regeering echter nog uitspraak doen, in hoever met de betrokkenen, afgescheiden van hun optreden tegen den generaal, iets was af te rekenen. De uitslag van het voorloopig onderzoek is, dat niemand er nu zonder kleerscheuren schijnt af te komen. Generaal Toutée is van zijn commando ontheven, doch blijft in dienst. De commissaris Destailleur blijft geschorscht totdat een nader onderzoek uitgemaakt zal hebben in hoever hij in zijn plichten is te kort geschoten, voornamelijk bij het gebruik van onverantwoorde fondsen en den aankoop van terreinen. De douane-kapitein Pandori zal zich te verantwoorden hebben over het kas-tekort van frs. 20.000. Ook Ben Assef heeft zich nader aan een onderzoek te onderwerpen. De Marokkaansche kadi Habib zou bekend hebben aan onrechtmatige toeëigeningen schuldig te zijn.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Over djeloetoengwinning.

In het jongste Nr. van „Eigen Haard" geeft Sinia het slot van zijn artikel „In het Sumatraansche oerwoud". We lezen daarin o.m. een en ander over het tappen van den djeloetoeng (een rubberleverende boom), waarover in den laatsten tijd heel wat gesproken en geschreven is.

„Om de rubber te verkrijgen, begint de Maleier met het bouwen van een soort stellage om den boom, waarop hij plaats neemt, en nu de buitenschors tot aan den aanzet der wortels rondom weg kapt, ter breedte van soms wel drie à vier Meter. Vervolgens maakt hij V vormige insnijdingen, drijft dan daar, waar de beenen van die insnijdingen te zamen komen, een bamboegootje in de bast en onder dit gootje op den grond of onder de stelling, wordt dan een petroleumblik geplaatst, dat het witte, rubber bevattende melksap opvangt. Toevoeging van wat petroleum bevordert de stremming en zoodoende verkrijgt men vierkante blokken van deze rubber, die grijsachtig van kleur is en steeds vochtig gehouden moet worden.

Hoewel deze rubber in kwaliteit ten achter staat bij die, welke Hevea en Ficus leveren, zoo wordt zij toch heel goed betaald en een gevolg hiervan is, dat de Maleier uit de boomen tracht te halen, wat er te halen is, zonder zich te bekommeren om den dag van morgen; de boomen worden zoo gruwelijk mishandeld, dat zij vaak er het leven bij inschieten.

Toch staat men verbaasd over de ontzettende taaiheid dezer boomsoort, waarvan ik exemplaren zag, die ondanks de meer dan ergerlijke wijze waarop zij eenige jaren tevoren geëxploiteerd waren geworden, nog in leven waren gebleven niet alleen, maar er zeer goed bij stonden bovendien."

Tot zoover Sinia. Toevallig bevat het jongste Nr. van Teysmannia een opstel dat uitsluitend handelt over djeloetoeng en de winning van rubber uit deze boomsoort door de Dajaks op Borneo, wier werkwijze aanmerkelijk verschilt van die der Maleiers op Sumatra. De schrijver van het laatste artikel, de heer P. te Wechel, begint met de verrassende mededeeling dat „djeloetoeng" alleen op papier bestaat, daar al wat onder die naam in den handel komt „pantoeng" is.

Zou het ook mogelijk kunnen zijn dat de schrijver zich vergist omdat djeloetoeng de Maleische en pantoeng de Dajaksche naam is voor éénzelfde boomsoort?

De oude en de nieuwe koers in onze koloniale politiek.

Onder dezen titel is van de hand van Mr. D. J. Jongeneel (bij G. C. T. van Dorp te Batavia) een brochure verschenen, waarin de quaestie van de politieke contracten, gesloten met de zelfbesturen ter Oostkust van Sumatra wordt behandeld.

Mr. Jongeneel is het in hoofdzaak eens met de beschouwingen van Mr. Kielstra ten deze, verschenen in het Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur, waarop bereids dezerzijds de aandacht werd gevestigd, maar is niettemin van meening dat die beschouwingen nog ruimte genoeg laten voor een verhandeling daarnaast, al is die aan hetzelfde onderwerp gewijd.

Waar door de voordracht van den heer Michielsen, gehouden in de vereeniging „Moederland en Koloniën", misverstand aangaande de huidige actieve bestuurspolitiek dreigde te ontstaan, meende schrijver niet te mogen nalaten het zijne bij te dragen om de thans gevolgde politiek te verdedigen.

Koppensnellen op Nieuw-Guinea.

In de Java-Post van 3 Nov. schrijft de Eerw. Br. N. Hamers een brief over het thans nog in zwang zijnde barbaarsche koppensnellen bij de Kajakaja's op Ned. Nieuw-Guinea, waaraan het volgende is ontleend:

Het snellen houdt verband met naamgeving, d.w.z. heeft het slachtoffer iets gezegd, dan wordt dit gezegde de naam van het kind van hem die snelt. Onmiddellijk daarna wordt de hals doorgesneden met een soort vlijmend scherpe bamboe; aan den strot gekomen, wordt het hoofd rondgedraaid, waarna het zich van de romp laat scheiden.

De gesnelde koppen worden medegenomen, de hersenen er uit gehaald, de huid van achteren opengesneden en al het vleesch er af genomen, dat, zooals men zegt, gegeten wordt. Daarna worden de kakebeenderen enz. met leem aangevuld, de huid weer teruggetrokken en dichtgenaaid. In den neus worden een paar stukjes bamboe gestoken, waardoor een touwtje wordt gedaan, om het hoofd in den rook boven het vuur te drogen.

Eerst na een of twee maanden komen de snellers naar hun dorp terug, waar een groot feest plaats heeft en veel gedanst wordt. Zijn de koppen met haartooi en verf opgesmukt, dan worden ze aan staken gestoken en er rondom heen gedanst. Die de meeste koppen hebben medegebracht zijn de grootste helden en de meest gevierden.

Op zoo'n sneltocht gaan ook vrouwen en kinderen mede, doch die blijven achter; in het bijzijn van vrouwen mag nooit gesneld worden. Het is zeer goed aan te nemen, dat de meeste vrouwen met afschuw zulke tooneelen moeten aanschouwen; doch zij staan onder den man, en zou een vrouw weigeren den tocht mede te maken, dan zou het haar leven kunnen kosten. Het is dus niet te verwonderen, dat zoowel jonge meisjes als vrouwen uit hun dorp wegloopen en met een Chinees of een Maleier gaan trouwen.

Java, zoölogisch en biologisch.

Onder dezen titel is de 1e aflevering verschenen van een werk van Dr. J. C. Koningsberger te Buitenzorg.

Die titel doet dadelijk denken aan het beroemde werk van Junghuhn, dat wij, trots zijn vele onnauwkeurigheden en trots zijn onvolledigheid, nog heden ten dage met onverdeelde bewondering lezen. Dr. Koningsberger is overtuigd, dat ook zijn werk, een eerste poging in zoölogische en biologische richting, gebreken zullen aankleven; bovendien streefde hij niet naar volledigheid, omdat het geen zin zou hebben den lezer te vermoeien met lange opsommingen van soorten, die slechts waarde hebben voor den specialist.

„Wat met dit werk bedoeld wordt — zegt Dr. K. nog in zijn voorrede —, is niet anders, dan den algemeen natuur-wetenschappelijk ontwikkelden bewoner of bezoeker van Java, of hem, die elders van dit land een studie maakt, een soort van vademecum in handen te geven, dat tot een eerste en globale oriënteering kan leiden."

Deze eerste afl. bevat 3 hoofdstukken, namelijk I. Algemeene samenstelling der fauna van Java en hare wordingsgeschiedenis. De hoofdgroepen. II. Overgangen van de eene groep naar de andere, enz. III. Invloed van jaargetijden, regen, wind en zonneschijn. Vergelijking met andere eilanden.

Het werk zal in ongeveer 12—15 afl. compleet zijn, is gedrukt op de Drukkerij van het Departement van Landbouw, Handel en Nijverheid, en verkrijgbaar bij G. Kolff & Co., te Batavia.

Adatrecht bundel IV.

Door de commissie voor het adatrecht is opnieuw een boek uitgegeven over het adatrecht der Inlandsche bevolking. Deze vierde adatrecht-bundel (evenals de vorige verschenen bij Martinus Nijhoff te Den Haag) behandelt Java en Madoera, en is een vervolg van de tweede bundel, waarvan dit jaar een herdruk verscheen.

Voor belangstellenden in het werk dier adat-commissie geven wij den hoofdzakelijken inhoud van dezen vierden bundel.

West-Java. Gegevens uit verslagen der welvaartcomm. (1905—1909; Gegevens uit Fokkens (1903); Adatvonnissen (1905—1910).

Midden-Java. Adatvonnissen (1905—1907).

Vorstenlanden. Vonnissen van de inheemsche rechtspraak (1867—1868); Adatvonnissen (1905—1907).

Oost-Java met Madoera. Vertaling van de pernataan desa uit Sidoardjo (omstreeks 1909); Adatvonnissen (1904—1910); Mededeeling over vonnissen van de inheemsche rechtspraak op Madoera (1910); Inlandsche gegevens betreffende het district Wonosari der afdeeling Bondowoso (1911).

In verband met het bovenstaande, vestigen we de aandacht op de nieuwe publicatie der commissie voor het onderzoek naar de mindere welvaart der Inlandsche bevolking op Java en Madoera, getiteld:

Adatregelingen in de Inlandsche kristengemeenten op Java (Deel IV van het overzicht van enz. de economie van de desa). Batavia, G. Kolff & Co.

Teysmannia.

Hoofdzakelijke inhoud van afl. 9—10, jaarg. 1911. Trapa (waternoot, Lengkong, Salekat), door H. J. Wigman. — Practische onderzoekingen over het carbolineum, door Dr. C. J. J. van Hall. — Hoe moeten bemestingsproeven ingericht worden? (verv.), door Dr. A. W. K. de Jong. — Bespuiting van cacaoboomen met Bordeaux'sche pap, door Dr. C. J. J. van Hall. — Toepassing der Soxhlet-extractie bij de analyse van kinabast, door Dr. A. D. Maurenbrecher. — De West-Indische cacao-boorder en zijn bestrijding, door Dr. C. J. J. van Hall. — Iets over z.g.n. djeloetoeng, door P. te Wechel. — Het verzenden van levende planten en zaden, door H. J. Wigman Jr. — Over het gevaar verbonden aan het invoeren van nieuwe diersoorten, door Dr. K. W. Dammerman. — Over de bereiding van suikerrietwijn. — In welke richting moeten zich de onderzoekingen ten behoeve van de rubbercultuur verder bewegen? door Dr. K. Gorter. — Vergelijkende proef met rijstvariëteiten in den selectie-tuin te Buitenzorg, door N. I. Keijzer.

De Indische Mercuur. No. 48.

Inhoud: De Gouvernements-caoutchoucaanplantingen op Java en Noesa-Kembangan, door A. E. J. Bruinsma. — Caoutchouc (Productie-verbruik. — Beplant oppervlak en kapitaal), door Dr. J. Dekker. — De Java-Suikerindustrie in de Tweede Kamer bij de begrooting voor Ned.-Indië voor 1912, door Mr. J. W. Ramaer. — Naar aanleiding van het artikel van Dr. A. W. Nanninga: „Het Europeesche personeel der Javasche theeondernemingen". — Schatting der Java-suikerproductie over 1911 en der beplante oppervlakte voor campagne 1912. — De economische en financiëele toestand van Suriname. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Nieuwe Maatschappijen. Enz.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

Afl. 4 van deel 41 bevat de volgende bijdragen: Landrente-heffingen in Britsch- en in Nederlandsch-Indië, door N. M. C. Verwey Mejan. — De adatrechtelijke huwelijksgemeenschap op Java en Madoera, door M. L. M. van der Linden. — De gewapende politie in Nederlandsch-Indië, door A. Hoorweg. — Schets van den aard en den omvang der rechten, welke in de residentie Kedoe door de Inlandsche bevolking op de gebruiksaandeelen in den Gemeentelijken grond worden uitgeoefend, en beteekenis welke aldaar thans nog aan de rechten der

Inlandsche Gemeente op deze gronden kan worden toegekend (vervolg). — De Fransche koloniale politiek (slot), door L. van Vuuren.

* * *

Nog zij de aandacht gevestigd op de volgende publicatiën.

Neerlands Indië. Afl. 15. Bestuur (slot). — Bedrijf en samenleving: I. Bevloeiïng, door H. J. W. van Lawick. Amsterdam, Uitg. Mij. „Elsevier".

Dr. K. W. van Gorkom's Oost-Indische cultures. Nieuwe uitgave. Afl. 4 (Indigo door C. J. v. Lookeren Campagne). Amsterdam, J. H. de Bussy.

Exposition internationale du Nord de la France, Roubaix 1911. Quelques notes concernant les Indes Néerlandaises et ses produits recueillies pour la commission hollandaise, par K. H. H. van Bennekom. Amsterdam, J. H. de Bussy.

De invloed van den verbouw van zaadrietsoorten op het bedrijf der Javasuikerindustrie, door J. Sibinga Mulder. (Cultura, November 1911.)

Indische literatuur. — De Islam en de beschaving. Voordracht van Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje (slot). — Hedendaagsche beschouwingen over strafrecht en straf. Voordracht door Prof. Mr. J. H. Carpentier Alting (slot). — Drie jaren in Nieuw-Guinea. Voordracht door O. G. Heldring. (Indologenblad. 1 December 1911).

Inlandsche wijzen van woningbouw en -versiering, door J. E. Jasper. (Bouwkunst. Afl. 4. jaarg. 1911.) Op deze belangrijke, keurig geïllustreerde bijdrage van den heer Jasper, komen wij in een volgend overzicht terug.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscour.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 8 Nov. 1911;
De Locomotief t/m 7 Nov.;
Het Soer. Handelsblad t/m idem;
De Sumatrapost t/m 8 Nov.;
De Sumatrabode t/m 10 Nov.;
Tjahaja Sumatra t/m 8 Nov.;
De Indische Mercuur no. 49;
Weekblad voor Ned.-Indië no. 29;
De Indische Gids, Dec.-aflevering;
Handelsberichten v/h Ministerie van Landbouw;
Kort verslag Tweede Kamer S.-G.;
Onderzoek naar de mindere welvaart der Inlandsche bevolking op Java en Madoera IXd;
Adatrechten in de Inlandsche Christengemeenten op Java: Deel IV van het overzicht van enz., de Economie van de Desa.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeeling Amsterdam:

CAUSERIE MET VELE LICHTBEELDEN, over:
Celebes, de Minahassa en de Molukken,
door den heer D. H. DE VRIES, Directeur van de Moluksche Handelsvereen. te Amsterdam, op Vrijdag 15 December 1911, der avonds ten 8 ure, in een der zalen van het Américan-Hôtel (ingang Marnixstraat).

Namens het bestuur,
C. DE VRIES, secret.

Van de Nederl. Afdeeling der N.-I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw:

OPENBARE VERGADERING op Zaterdag 9 December 1911, 's avonds 8 uur, te 's-Gravenhage, Zuid-Holl. Koffiehuis (zaal 4), Groenmarkt.

Onderwerp: **Witsuiker-Fabrikage op Java, ontwikkeling en toekomst.**

Spreker: de heer I. C. BOOT, privaat-docent aan de Techn. Hoogeschool te Delft.

Er zal gelegenheid gegeven worden voor debat of het vragen van inlichtingen.

De voorzitter: P. J. v. HOUTEN.
De secretaris: S. STIBBE.

Bewijzen van toegang zijn kosteloos te verkrijgen Heulstraat 17 en Laan van Meerdervoort 187.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 3 Nov. 1911. No. 88.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den klerk A. A. Verschuil, 1 jaar aan den controleur L. J. J. Caron.

Benoemd: tot inspecteur bij den dienst der in- en uitvoerrechten F. L. Pannekoek; tot boormeester 1e klas L. F. Benjamins; tot ass.-resident van Midden-Celebes M. C. Schadee; van Makasser L. R. Wentholt; tot tijd. ass.-resident ter beschikking van den gouverneur van Celebes J. Seyne Kok; tot civiel gezaghebber in de residentie Timor en Onderh. A. J. van Gogh; tot controleur in de res. Preanger Regentschappen G. D. van Ravenswaaij.

Geplaatst: in de residentie Cheribon de controleur H. J. Hofman; in Batavia de id. A. Bagchus.

Benoemd: tot onderwijzer te Koetaradja C. J. Poldermans; te Sawahloento J. N. Jonkers; tot stationscommies J. H. G. Wolff; tot machinist L. Landegent, G. E. Hofman, Ch. G. Remmers en R. C. Benjamins; tot onderopzichter P. J. van der Kloor en E. F. Wiggers.

Militair Departement.

Geplaatst: te Lam Meulo de kapitein F. P. A. v. Gheel Gildemeester; bij het 17e bat. de idem F. J. J. Feirabend.

Overgeplaatst: naar Piroe de 1e luit. D. Nieuwland; naar Posso de id. G. A. J. Beukers; naar Kotaradja de id. C. C. Binkhorst; naar Langsa de id. F. Dieleman; naar Djeuram de id. O. v. Houten; naar Kotaradja de 2e luit. M. Schouten; naar Poeloh Blang Ara de 1e luit. D. K. Schrek; naar Lho Soekon de id. W. C. Camman; naar Leubo de id. H. L. le Maire; naar Padang Tidji de onderluitenant J. Schotte; naar Tapa Toean de id. J. Prevoost; bij het garnizoensbat. der W.-afd. van Borneo de kapitein J. Kouwenaar; naar het 2e bat. de kapitein C. B. Dutry van Haeften.

Uit de Javasche Courant van 7 Nov. 1911. No. 89.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan de onderwijzeres mej. K. Jochems.

Ontslagen: op verzoek eervol de adsp.-ingenieur Ch. H. Eijkman; de commies A. Diks; op verzoek eervol uit zijn betrekking de leeraar Dr. Z. Kamerling.

Benoemd: tot commies te Semarang J. L. A. van Zuylen; tot onderwijzeres der 1e kl. mej. C. M. van Goens.

Gesteld: ter beschikking van den alg. secretaris de adsp.-controleur W. A. M. Scholte.

Benoemd: tot wedono van Panggoel Raden Wignjohatmodjo.

Toegevoegd: aan den controleur W. A. Hovenkamp in de res. Palembang de ambtenaar C. J. Batenburg.

Benoemd: tot onderwijzer te Poerwakarta F. Witte; tot onderwijzeres te Soerakarta mej. H. C. Specht; tot onderwijzer te Koetoardjo D. Tholens; te Ambarawa R. Bouma; te Gombong W. van der Veen.

Militair Departement.

Bevorderd: tot officier van gezondh. 1e kl. A. S. B. U. Gundesen; tot 1en luit. der art. de 2 luit. J. Parmentier; tot kapitein der inf. de 1e luit. J. A. Sauvel.

Gesteld: op nonactiviteit de luit.-kolonel C. F. A. de Wilde.

Geplaatst: bij het 10e bat. de 2e luit. A. v. Wijk.

Overgeplaatst: naar Timor de 2e luit. A. E. E. v. Aarem.

Overgeplaatst: te Batavia de kapitein der genie L. Ch. Vogelenzang en P. A. van der Burg; te Tjimahi de 2e luit. der genie J. F. Statius Muller en F. L. W. Libourel; te Batavia de id. H. N. E. Vennik; te Bandoeng de id. L. H. P. Zondag en M. Th. van Staveren; te Padang de id. C. P. Brest van Kempen.

Ontslagen: op verzoek eervol de 2e stuurman bij de gouv. marine J. Broers.

Verleend: 11 maanden verlof aan den opziener-machinist Mr. G. J. Spenkelink.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.**, plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.**, plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copieër- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Twee jonge dames voor Gouvernante naar Indië, waarvan eene H.-acte heeft.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Beschikbaar voor de reis naar Indië twee zeebaboe's.

Een geg. korporaal konstabel K. N. M. voor huisbewaarder, bureauknecht, geldinkasseeren, enz.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage,	Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch.	gediplomeerd.
A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.	
D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage	Maleisch.	

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

N°. 50. Donderdag 14 December 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Het Tekort aan Ingenieurs in Nederl.-Indië.

II. (*Slot*).

Ook is schr. op den verkeerden weg in zijn verder betoog, waar hij vermoedt, dat om een bepaald „stelsel" vol te houden, aan gediplomeerden van de hoogeschool de voorkeur gegeven zou worden.

Hij vermeent a. v.:

„Voor 15 of 20 jaren kon men er staat op maken, „dat, bijna zonder uitzondering, de gestudeerde men„schen voldoende innerlijke beschaving meebrachten „om als leider of afdeelingshoofd den goeden toon „te kunnen vinden tegenover zijne ondergeschikten. „Studeeren deden meestal zij, die van goeden huize „waren, zoodat men steeds een waarborg van ka„rakter en opvoeding had, wanneer men hen in dienst „nam.

„Het diploma gaf dan meestal tevens het brevet „van algemeene ontwikkeling en beschaving. Niets „eenvoudiger dus, dan uitsluitend gediplomeerden „aan te stellen.

„Het was wellicht niet geheel billijk tegenover die„genen, wier ouders de hoogeschool-studie niet kon„den betalen, maar als „stelsel" was het aanhouden „van een dergelijke voorkeur in het geheel niet „verwerpelijk.

„Zijn nu, zoo vraag ik mij af, de tijden in de „laatste twintig jaren zóó veranderd, dat het voren„bedoeld stelsel niet zonder uitzondering meer kan „worden doorgevoerd?"

„Mijns inziens, ja. Er is eene wijziging gekomen „in het gehalte van studeerende en gestudeerde men„schen, meestal een gevolg van de financieele voor„uitgang van dat gedeelte der natie, dat vóór 20 „jaren nog niet aan studeeren dacht."

En voortgaande, beweert schrijver in het Maandblad, dat onder die menschen personen voorkomen, die zich, ondanks hun theoretische ontwikkeling en beschaving, niet boven den kring, waaruit ze voortkwamen, hebben weten te verheffen, zoodat d u s een diploma aan de Technische Hoogeschool verkregen geen waarborg is voor beschaving, of meer omschreven, geen waarborg is voor het voldoen aan de hooge eischen tegenwoordig aan een leider in het bedrijf gesteld. Hij zegt daaromtrent:

„Ware het vroeger mogelijk, dat de onontwikkel„de, onbekwame chef met straf, en intimidatie zijn „v o l k leidde, gesteund door een onbeperkt heer„schende directie, thans worden eischen gesteld aan „hen, die het personeel moeten leiden. Hooge eischen „van humaniteit, scherpzinnigheid, plooibaarheid, „tact, kennis, en wat niet al! Voldoen zij niet aan „deze eischen, dan wordt de onderneming, het bedrijf „op den duur geschaad."

Tegenover deze vermeerdering van het aantal gestudeerden door het contingent geleverd door „dat gedeelte der natie, dat vóór 20 jaren nog niet aan studeeren dacht", staat volgens schrijver in het Maandblad, „eene gedwongen vermindering van hen, „die gaarne zouden studeeren, maar wier ouders „financiëel niet bij machte zijn, meerdere zoons „eene zoo dure opleiding te geven. Zoo bijvoorbeeld „predikanten, doktoren, leeraren, ingenieurs, die het „voor de opleiding van drie of vier zonen benoo„digde geld eenvoudig niet kunnen missen. Hierdoor „gaat een gedeelte van de goede krachten voor de „studie verloren......

„Wanneer deze, van huis uit ontwikkelde jonge„lui, eene verkorte studie kunnen volgen en aanleg „bezitten, dan zullen zij na jaren de meerderen zijn „van den gestudeerden zoon eens rijk geworden..."

Wij willen schrijver over dit onderwerp, dat hem „bijna verleiden zou tot een te groote uitvoerigheid", niet verder volgen, maar mogen wel eenigen twijfel uitspreken over de juistheid zijner vooropgezette meening, dat zij, die van goeden huize zijn, steeds een waarborg geven van karakter en opvoeding, en dat een „stelsel" zou bestaan hierop gegrond, en daarom aan het diploma der Technische Hoogeschool nog altijd voorkeur wordt gegeven.

Humaniteit, tact, en verder door schrijver genoemde, werkelijke beschaving, hangen niet samen met een verkregen diploma, maar behooren bij de eigenschappen, die een afzonderlijke beoordeeling vorderen.

Kunnen we alzoo niet meegaan met de wijze waarop door schrijver in het Maandblad gewezen is, op de zeer bruikbare krachten, die zich bevinden onder hen voor wie hij een pleidooi houdt, wij willen niet ontkennen, dat er onder hen zijn wier wetenschappelijk werk, of wier technische verrichtingen in de praktijk terecht de aandacht op hen doet vestigen. Die zijn er niet alleen onder de gediplomeerden van het Technikum, maar zeker ook onder ongediplomeerden. Het zijn zij, die met groote energie, ervarende wat hen nog ontbreekt, de theoretische kennis, die hun onontbeerlijk blijkt, tot elken prijs hebtrachten te verwerven, en de opleiding aan het technikum niet wetenschappelijk genoeg achtend, door zelfstudie gedurende vele jaren de positie hebben weten te bereiken, waarin ze uitblinken.

De particuliere industrie weet dit en maakt er naar behooren gebruik van.

Voorts zijn er, zooals schrijver terecht opmerkt, in de techniek verschillende posities, waarbij moeilijk de grens te trekken is tusschen theorie en praktijk, en zijn somtijds de praktijk en het doorzicht van meer belang dan de overmaat (wij zouden liever zeggen: de groote mate) van theoretische kennis. Ook dit weet de particuliere industrie en maakt er gebruik van.

Jammer echter, zijn niet altijd financiëele redenen — zooals de schrijver in het Maandblad vooropzet — de oorzaak, dat het Technikum is bezocht. Ook zijn er onder de gediplomeerden van het Technikum, die vroeger de universitaire opleiding volgden, maar dit om andere redenen dan die van financiëelen aard moesten opgeven, dan wel zijn er, die de Technische Hoogeschool niet konden bereiken, omdat, ondanks hun pogingen, hun de toelating bleef ontzegd. Deze komen na enkele jaren studie met een diploma van het Technikum te voorschijn, en zouden dan gaarne mededingen met hun vroegere kameraden, die hun studie aan de Technische Hoogeschool voltooiden.

Ook dit weet de particuliere industrie, en heeft ze daarom altijd eenig wantrouwen, niet tegenover een diploma van het Technikum, want ze weet zeer goed dit te schatten ten opzichte van een hoogeschool-diploma, maar tegenover den drager, van wien ze eischt te bewijzen, dat hij een z e e r b r u i k b a r e k r a c h t is, door overlegging van wetenschappelijk werk en door aantooning van technische verrichtingen in de praktijk.

Dit maakt 't juist aan die categorie van personen, door den schrijver in het Maandblad beschouwd, zoo moeilijk voet in den stijgbeugel te krijgen, en de bewijzen voor hun bruikbaarheid bijeen te brengen, daar hun niet spoedig de gelegenheid wordt gegeven „te toonen wat er in zit".

De geslaagden onder hen hebben dan ook daarin geluk gehad, of hebben door groote energie hun doel weten te bereiken.

Maar juist dit aantal op de velen, die denzelfden weg op gingen, is betrekkelijk gering. En dit nog om andere redenen. Immers in de praktijk gaat de nauwelijks 18-jarige jongeling somtijds al spoedig op in de sleur van het dagelijksch leven.

Na gedanen, dikwijls langen, dagarbeid kost het groote moeite en geestkracht om zich nog aan de studie te wijden; zelfstudie is moeilijk, de gelegenheid tot eenige leiding daarbij ontbreekt meest ten eenenmale.

Hierdoor gaan vele goede krachten verloren.

Aan hen, die zonder voldoende vóórstudie door de praktijk heen een hoog wetenschappelijk standpunt hebben weten te bereiken, brengen we dan ook gaarne een eere-saluut.

Wij zijn niet zoo bijziende om alles van een diploma te verwachten, maar wij vermeenen, dat tijdige studie, maar dan op breede basis van ontwikkeling, vóór dat men opgaat in de groote praktijk, de beste kans voor slagen biedt. *)

Het is om bovengenoemde redenen, dat we ons veroorloven een raad te geven aan die jongelieden, „die gaarne zouden gaan studeeren", maar die vermeenen om financiëele redenen die d u r e opleiding aan de Technische Hoogeschool niet te kunnen volgen, en alzoo maar dadelijk zich in de praktijk zouden willen begeven, dan wel naar het Technikum gaan. Deze „van huis uit ontwikkelde jongelui, die energie en aanleg bezitten" — zooals schrijver in het Maandblad ze noemt — dan zouden wij in overweging willen geven zich niet te spoedig neer te leggen bij de bewering, dat de studie te Delft zoo d u u r is, maar eerst goed te onderzoeken wat algemeen daarvoor wordt noodig geacht. **) De gelden voor de studie aan het Technikum moeten toch ook verschaft worden.

In tegenstelling met den schrijver in het Maandblad willen we wijzen op de niet-rijkgewordenen, de eenvoudigen onder „dat gedeelte der natie, dat vóór

*) Hiermede is niet gezegd, dat we practische ontwikkeling *tijdens* de studie niet *onmisbaar* achten.

**) Inlichtingen zijn zeker te verkrijgen aan het Informatie-Bureau van de Vereen. Oost en West.

20 jaren nog niet aan studeeren dacht", die met eenvoudige middelen, maar met groote energie, zoowel van de ouders als van de kinderen, het doel, n.l. het verkrijgen van meerdere ontwikkeling en meer beschaving, weten te bereiken.

Zoons van die eenvoudigen zijn er velen onder de te Delft studeerenden, waartusschen de beschouwde „van huis uit ontwikkelde" jongelieden, zich niet misplaatst behoeven te gevoelen, en van wie zij, die later in de maatschappij leider willen worden, minstens kunnen leeren: door energie en volharding met weinig veel te verkrijgen.

Maar ook van hun standgenooten zullen ze er velen aantreffen, die in nagenoeg gelijke verhoudingen zijn als zij, of zoo niet, een vasten wil en geestkracht weten te waardeeren.

Daarbij is een verkorten studietijd bij hoogstaande eigenschappen niet uitgesloten.

Met te meer klem geven we dezen raad, omdat zeer zeker zij, dadelijk in de praktijk gegaan zijnde, later op het standpunt zullen komen, dat zij „beginnen te ervaren, wat hen nog ontbreekt", dat de theoretische kennis hen zoo begeerlijk zal lijken, „dat zij die tot elken prijs zullen trachten te verwerven", maar zullen moeten erkennen, dat de opleiding aan het Technikum hun niet geeft, wat ze begeeren.

De hoogeschool-studie alleen toch geeft de breede basis van ontwikkeling, die den technicus geschikt maakt om, later in de praktijk, voor welk schijnbaar onoplosbaar raadsel hij mocht komen te staan, langs wetenschappelijken weg de richting te vinden, waarin de oplossing moet liggen, en om dikwijls reeds vrij nauwkeurig die oplossing aan te geven.

Deze eigenschap onderscheidt hem van den zoogenaamd „voldoend of wetenschappelijk genoeg" onderlegden prakticus, die door herhaalde proefnemingen, waarbij de kans op mislukking groot is, moet trachten de oplossing te vinden, zoo hij die ooit bereikt en waarbij tijd en geld verloren gaan.

Dit ook weet de particuliere groot-industrie, en dit maakt dat ook daar een diploma van een Technische Hoogeschool voorgaat, natuurlijk n a a s t karaktereigenschappen die den persoon voor zijn betrekking geschikt doen zijn.

Ook hen „die door eigen arbeid voor de studie het geld hebben verdiend om ten einde toe de studie te kunnen volgen" (aan een Technikum) zou ik willen laten overwegen, om diezelfde vorengenoemde redenen, of het hen mogelijk is de zooveel breedere basis van ontwikkeling aan de Technische Hoogeschool te verkrijgen.

Nogmaals wordt, op grond van feiten, de bewering weersproken, dat de opleiding te Delft een d u r e moet worden genoemd, waardoor, in het algemeen gezegd en binnen zekere grenzen, redenen van financiëelen aard het bezoeken van een Technikum noodzakelijk maken en wordt er op gewezen dat hun na de voltooiing van hoogeschool-studie een grooteren kring van betrekkingen open staat.

Ook zegt schrijver in het Maandblad terecht: „En „nooit werd met meer ijver en eerzucht gestudeerd „dan door hen, die door de praktijk de groote „waarde van theoretische vakkennis hadden leeren „waardeeren."

Hierdoor geleid hebben reeds meerdere personen, die al jaren lang in de praktijk waren geweest, soms met verkorten studietijd een diploma aan de Technische Hoogeschool verworven, daarbij steeds loijaal gesteund door de Hoogleeraren, die, zelf mannen uit de praktijk, de energie waardeeren, welke er toe behoort om op later leeftijd dan gewoonlijk zich opnieuw aan de studie te wijden.

Een bezwaar tegen het volgen van de hoogeschoolstudie met het doel een diploma te verkrijgen kan zijn, dat niet bijtijds een diploma van voldoend afgelegd eind-examen eener Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus werd behaald, zoodat toelating tot de examens aan de Technische Hoogeschool is uitgesloten.

Voor dat geval worden belanghebbenden gewezen op het examen ter verkrijging van een getuigschrift van bekwaamheid tot de studie aan de Technische Hoogeschool, bedoeld in art. 123 der hooger-onderwijs-wet. *)

Dit examen loopt over dezelfde vakken als het eind-examen van de H. B. S. met 5-jarigen cursus. Vrijstelling wordt verleend voor vakken, waarin reeds bij andere examens in gelijke of hoogere mate bewijzen van bekwaamheid zijn afgelegd.

Omtrent dit examen, genoemd in art. 123 der H. O.-wet, echter een enkele opmerking:

Daar het de bedoeling van dit examen is buiten de Gymnasiale- of Hoogere Burgerschool-opleiding om de toelating tot de Technische Hoogeschool mogelijk te maken, komt het wenschelijk voor, dat niet langer voor dit examen worde volstaan met de vage aanwijzing „dat het loopt over dezelfde vakken als het eind-examen der H. B. S. met 5-jarigen cursus."

In het belang van hen, die zich voor dit examen willen voorbereiden, is het noodig, een meer gedetailleerd programma vast te stellen, waarbij dan rekening zal kunnen gehouden worden, dat — m e t b e h o u d v a n e e n h o o g e a l g e m e e n e o n t w i k k e l i n g — voor een getuigschrift tot toelating aan de Technische Hoogeschool andere eischen moeten gelden dan voor een getuigschrift van voldoend afgelegd gymnasiaal- of hoogere burgerschool-eind-examen.

Bij de wet zou dan ook kunnen worden vastgesteld, welke examens of getuigschriften aanleiding geven tot vrijstelling van examens in eenige vakken.

Wellicht dat het op den weg van den Nieuwen Bond ligt te trachten hierin, in 't belang van velen, een goede regeling te verkrijgen.

D e l f t, December 1911.

L. J. C. VAN ES, c. b. i.
Oud-Hoofdingenieur Ind. Waterstaat.

*) Zie Kon. Besl. d.d. 4 Juli 1905 (St.Bl. no. 227) gew. bij Kon. Besl. d.d. 2 Mrt. 1907 (St.Bl. no. 65).

Het wetsontwerp betreffende de bestuursinrichting in Nederlandsch-Indië.

(*Aangeboden*).

Onder de vele critische beschouwingen, waartoe het onlangs aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden wetsontwerp tot reorganisatie van het bestuurswezen in Nederlandsch-Indië aanleiding heeft gegeven, behooren de hoofdartikelen in de N. R. Ct. van 21, 23, 25, 26 en 27 September jl. zeker tot het beste, wat tot nu toe op dit gebied is gepubliceerd.

Zijn vele van bedoelde beschouwingen niet anders dan als wilde aanvallen op het Regeeringsontwerp te qualificeeren, de evenvermelde artikelen dragen meer het karakter eener weldoordachte studie alleszins nadere overweging waard.

De schrijver betuigt zijn instemming met de algemeene strekking van het hervormingsplan, maar heeft ernstige bedenkingen tegen enkele onderdeelen van het voorstel, waarover hij een oordeel uitspreekt dat hier en daar wel (wat sterk gekleurd is.

Enkele kantteekeningen op zijn betoog schijnen dan ook niet overbodig:

In de eerste plaats kan de schrijver zich kwalijk vereenigen met het denkbeeld, dat de o p l e i d i n g d e r c i v i e l e g e z a g h e b b e r s te Batavia zal moeten plaats hebben, en wordt de vraag gesteld: of wij hier te doen hebben met een door misplaatsten angst ingegeven tegemoetkoming aan de ergernis, die de opheffing der afdeeling B in sommige kringen zal wekken? Afgescheiden van de kwestie of het in het algemeen geen aanbeveling verdient om, zoo slechts eenigszins mogelijk, in Indië voor jongelieden de gelegenheid open te stellen zich voor verschillende betrekkingen te bekwamen, dient er op te worden gewezen, dat, voorzoover die functiën niet eveneens reeds aan Inlanders zijn of kunnen worden opgedragen aan de civiele gezaghebbers in hunne aanraking met de Inlandsche bevolking in groote mate die rol zal zijn toebedeeld, welke in 't nieuwe stelsel aan het I n l a n d s c h bestuur op Java en Madoera zal worden opgelegd.

De eisch, om zooveel mogelijk E u r o p e e s c h te zijn, treedt dus bij deze categorie van personen niet in die mate op den voorgrond als bij de ambtenaren belast met de a l g e m e e n e bestuursleiding.

Daarentegen zal er naar gestreefd moeten worden om personen te krijgen, practisch bekend met Inlandsche toestanden en gebruiken, en in staat op behoorlijke wijze tegenover de bevolking op te treden.

Waar nu aan de te Batavia op te richten bestuursschool de aanstaande civiele gezaghebbers dagelijks in aanraking zullen komen met de aldaar voor adjunct-regent studeerende Inlandsche ambtenaren, wier studiën zelfs gedeeltelijk met de hunne samenvallen, ligt het voor den hand een proef te nemen met de combineering van beide opleidingen.

Voorts acht de schrijver zoowel quantitatief als qualitatief de o p l e i d i n g d e r I n l a n d s c h e a m b t e n a r e n zeer gebrekkig.

Vergissen wij ons echter niet, dan hebben de laatste uitbreidingen van het aantal scholen tot opleiding van Inlandsche ambtenaren *) juist ten doel gehad quantitatief zooveel mogelijk in de bestaande leemte te voorzien, zoodat het verwijt van den schrijver te dien opzichte niet geheel gegrond schijnt.

Neemt men verder in aanmerking, dat het leerplan dier instellingen zooals het geregeld is in 1908 (Bijblad 7059) in de hoogste (tweejarige) afdeeling zelfs omvat o.a. beginselen van de rechtswetenschap en staathuishoudkunde, voorts lijn- en kaartteekenen, landmeten en waterpassen, terwijl verder naast minstens twee Inlandsche talen aan die inrichtingen,

*) Bij Staatsblad 1910 no. 461 werd het aantal dier scholen op Java en Madoera van 3 op 6 gebracht.

onderwijs wordt gegeven in het Nederlandsch, de beginselen van meetkunde, algabra, natuurkunde enz., dan kan toch inderdaad niet ontkend worden, dat ook wat de hoedanigheid van het aan de toekomstige Inlandsche ambtenaren te geven onderwijs betreft, de klacht van den schrijver van overdrijving niet geheel vrij mag heeten.

Evenmin is geheel juist de bewering, als zou de nieuwe Bataviasche instelling voor het Inlandsche bestuur een soortgelijke rol hebben te vervullen als de Haagsche Bestuursacademie voor het Europeesche. Is bij deze laatste de bedoeling ter zijde gesteld om aan diegenen welke den cursus hebben afgeloopen zekere ambtelijke voorrechten te verschaffen, zoo staat bij de eerste daarentegen het oogmerk eener opleiding voor een s p e c i a a l ambt, dat van adjunct-regent, uitdrukkelijk op den voorgrond.

In de studie te Batavia heeft men o. i. dan ook niet te zien een verbetering van de a l g e m e e n e opleiding der Inlandsche ambtenaren, doch in de eerste plaats meer de s p e c i a l e voorbereiding voor genoemd ambt, zij het dan ook, dat een gedeelte der hiervoor aangewezenen, hetzij doordat zij bij nadere kennismaking voor die betrekking minder geschikt blijken, hetzij doordat daarin vooralsnog geen vacaturen te vervullen zijn, hunne verdere loopbaan geheel of gedeeltelijk bij het districtsbestuur zullen voortzetten.

Op grond van het vorenstaande, kunnen wij het ongunstige oordeel, dat de schrijver over de opleiding der Inlandsche ambtenaren uitspreekt, geenszins onvoorwaardelijk onderschrijven.

In ieder geval had de schrijver niet mogen nalaten, bepaalde gronden voor zijne meening aan te voeren en bovenal in duidelijke trekken moeten aangeven op welke wijze die opleiding z. i. dan wel te regelen zou zijn. Een dergelijke opbouwende critiek zou ongetwijfeld meer in het belang van de zaak zijn geweest.

Hetgeen de schrijver beweert van de voorgestelde t r a c t e m e n t s r e g e l i n g d e r I n l. a m b t e n a r e n, namelijk dat men zich gewend heeft van hooger hand voor die categorie van Landsdienaren uit te maken hoeveel zij noodig hebben, terwijl vergeten is, dat ook de Inlandsche ambtenaren tot het voeren van een gemengden levensstandaard genoodzaakt zijn, en verder dat de Memorie van Toelichting het Inlandsch bestuurscorps en zijn meest dringende behoeften miskent en veronachtzaamt op eene wijze, die voor onzen tijd het ongeloofelijke nadert, is zeker evenmin van overdrijving vrij te pleiten.

Immers op bladz. 21 der Memorie wordt juist uitdrukkelijk erkend, dat, wat aangaat levenswijze, opvoeding van kinderen als anderszins de ambtelijke inkomsten moeten beantwoorden aan de voorwaarden van den tegenwoordigen tijd, waarbij wel is waar de I n l a n d s c h e levensstandaard maatstaf behoort te zijn, echter v o o r z o o v e r n i e t s p e c i a l e u i t r a n g e n s t a n d v o o r t v l o e i e n d e o m s t a n d i g h e d e n b i j z o n d e r e v e r p l i c h t i n g e n o p l e g g e n.

Nu kan men van meening zijn, dat de in de Memorie van Toelichting voorgestelde tractementsregeling niet voldoet aan dezen maatstaf — hoewel het oordeel van personen, doorkneed in de zaken der Inlandsche huishouding, hieromtrent zeer verschillend is — nu kan men verder evenals wij, de overtuiging hebben, dat een verderreikende lotsverbetering voor sommige categorieën van Inlandsche ambtenaren wordt vereischt, doch dit alles rechtvaardigt o. i. nog niet de smalende wijze, waarop zonder meer la mort sans phrase over dit onderdeel van het wetsontwerp wordt uitgesproken.

Vooral late men zich hierbij niet er toe verleiden de tractementen der Europeesche ambtenaren tot grondslag der beschouwingen te nemen en vergete verder niet, dat zooals in het artikel: „Een teer punt in de inboorlingen politiek" (I n d. G i d s '11, bladz. 769), de heer De Meyier terecht opmerkte „het „toekennen van traktementen, die veel hooger zijn „dan wat de particuliere Inlander in zijn maatschap„pij verdienen kan, een economische fout is, die op „den duur tot staatsbankroet moet voeren."

Algemeen kan worden aangenomen — de kohieren der Inlandsche bedrijfsbelasting wijzen het uit — dat behalve wellicht op enkele hoofdplaatsen, een Inl. particulier met een maandelijksch inkomen van omstreeks *f* 50 als een gezeten burger in de Javaansche maatschappij mag worden aangemerkt. Nu zullen, blijkens het Regeeringsvoorstel, de onderdistrictshoofden een maandelijksch tractement van *f* 100 tot *f* 145 en een huishuurindemniteit van *f* 10 à *f* 20 's maands ontvangen, terwijl aan de districtshoofden eene maandelijksche bezoldiging van *f* 250 tot *f* 350 met kosteloos gebruik eener landswoning of genot van huishuurindemniteit zal worden toegekend. Hoewel dus ook die functionnarissen in den regel voor de opvoeding hunner kinderen enz. zich zekere kosten hebben te getroosten, kunnen wij niet inzien dat, mits hun alsnog een behoorlijke vergoeding voor gedane dienstuitgaven wordt toegekend, bedoelde categorieën van Inlandsche ambtenaren inderdaad zoo schandelijk laag gesalariëerd zullen worden als de schrijver het wil doen voorkomen.

Moge voorts, vooral in de lagere rangen, de bezoldigingen der Inlandsche ambtenaren ook naar ons gevoelen voor eenige verbetering vatbaar zijn, in het algemeen houde men wel in het oog, dat het bij de lagere rangen niet zoozeer een kwestie is van eenige guldens meer of minder 's maands als wel van een niet te langzaam tempo in den promotiegang. Ook in het Moederland behoeft men werkelijk niet naar voorbeelden te zoeken van jongelieden, die na een heel wat zwaardere en kostbaarder studie in de eerste periode van hun loopbaan zich moeten vergenoegen met een bezoldiging, die met recht als een „aalmoes" zou kunnen worden aangeduid.

Wat echter den doorslag geeft is de vraag binnen welk tijdsverloop de lagere, mindere bezoldigde functiën zullen worden doorloopen, na welken tijd men de hoogere betrekkingen zal hebben bereikt.

Dat dit belangrijk punt in de Memorie van Toelichting minder dan bij het Europeesch Bestuur op den voorgrond is getreden, houdt wellicht verband met plannen der Regeering, die, naar in Indië is verlangd, hare verwezenlijking nabij zijn. Plannen, krachtens welke, behoudens de gewone voorwaarde van bevredigende dienstprestatie, de jongelieden, die overeenkomstig de bovenbedoelde eischen voor Inl. bestuursambtenaar zijn opgeleid, reeds eenige jaren na hun indiensttreding den rang van onderdistrictshoofd zullen bereiken. Wordt daarbij de mogelijkheid geopend om bijv. reeds nà ten hoogste vijftien dienstjaren dus uiterlijk op ongeveer 35-jarigen leeftijd tot districtshoofd te worden benoemd, dan kunnen, alles samen genomen, de vooruitzichten o. i. niet anders dan bevredigend worden geacht.

In dit verband beschouwd verschijnen de voorstellen betreffende de salariëering der Inlandsche bestuursambtenaren in een geheel ander licht.

Bovendien mag niet worden verheeld, dat in het betoog van den schrijver ten aanzien van deze aangelegenheid wederom dezelfde leemte zich voordoet, die bij de bespreking van de opleiding der Inlandsche ambtenaren de aandacht trok. Ook daarbij vindt men in algemeene termen en met eenigszins groote woorden critiek op dit onderdeel van het reorganisatieplan uitgeoefend, doch opnieuw is angstvallig vermeden om, behoorlijk toegelicht, aan te geven, welke verbeteringen dan wel in de financiëele positie der Inlandsche ambtenaren zou dienen te worden aangebracht.

Te meer is dit betreuren, waar termen als „de eischen der Inl. ambtenaarshuishouding", „adat" en dergelijke in hunne onbegrensdheid in groote mate tot subjectieve uitleggingen aanleiding kunnen geven.

Zoo zouden wij willen vragen of, indien het inderdaad „adat" is, dat de zoon de gevolgen van geldverkwisting of slecht financiëel beheer van zijn vader op zich neemt, het niet veeleer op den weg der Regeering ligt aan de Inlandsche papa's desnoods op gevoelige wijze duidelijk te maken, dat zij hunnen zoons de toepassing van een dergelijken adatregel hebben te besparen.

Moet, zoo vragen wij verder, de mogelijkheid, dat een Inlandsch ambtenaar de weelde van het bezit van meerdere levensgezellinnen wenscht te smaken en daarbij een dikwijls schrikaanjagend aantal kinderen verwekt, eveneens als een zoodanige adatvorm worden beschouwd, waarmede de Regeering bij de vaststelling van de ambtelijke inkomsten rekening heeft te houden?

Naar die opvattingen te voorzien in de behoeften der Inlandsche ambtenaarsgezinnen, zou voor de Regeering inderdaad een Danaïdenarbeid blijken te zijn!

In het belang, zoowel van de betrokken ambtenaren als van het algemeen, doen wij intusschen een dringend beroep op den schrijver om ons zijne zaakkundige voorlichting ten aanzien van deze materie niet te willen onthouden, en in bepaalde cijfers uit te drukken op welke bedragen de bezoldigingen der verschillende categorieën van het Inlandsch bestuur dienen te worden vastgesteld, opdat zooals hij zegt van die landsdienaren „zonder schaamteblos" kan worden verlangd, dat zij „spaarzaam en ambtelijk eerlijk" zijn. Bij die beschouwingen zal uit den aard der zaak dan tevens rekening zijn te houden met de financiëele consequentiën niet alleen ten aanzien van het b e s t u u r s c o r p s, maar ook ten opzichte der o v e r i g e takken van dienst omvattende betrekkingen van gelijksoortigen aard — schrijvers, mantri's enz. — op welker bezoldiging een ingrijpende verhooging der tractementen bij het personeel van den bestuursdienst natuurlijk niet zonder belangrijken invloed zou kunnen blijven.

VAN HEYST.

(*Wordt vervolgd*).

Na-tentoonstelling te Amsterdam van het Vezelcongres en tentoonstelling te Soerabaja.

In aansluiting aan het oorspronkelijke plan om aan het Vezelcongres en -tentoonstelling te Soerabaja (in Juli j.l. gehouden), eene nà-tentoonstelling te Amsterdam te verbinden, heeft het Ned. comité onder voorzitterschap van Mr. J. H. Abendanon te Den Haag, dezer dagen besloten, de nà-tentoonstelling te Amsterdam te houden en is een sub-comité met de voorbereiding belast. Bedoeld sub-comité, bestaande uit de heeren O. Kamerlingh Onnes, Directeur v/h Bureau voor Handelsinlichtingen te Amsterdam, voorzitter; Dr. J. Dekker, Directeur v/h Kol. Museum te Haarlem, secretaris; Jhr. R. Feith, Amsterdam, penningmeester; A. P. B. Ligtermoet, Rotterdam en J. E. Jasper, 's-Gravenhage, leden, mocht van den Directeur van het Genootschap Natura Artis Magistra, den heer Dr. C. Kerbert, de welwillende toezegging ontvangen, dat de koningszaal van het Genootschap voor dit doel kosteloos ter beschikking kan worden gesteld. De tentoonstelling zal omvatten een deel van de inzendingen uit Soerabaja ontvangen, terwijl andere, de bewerking van Nederlandsch-Indische vezelstoffen betreffende, door Nederlandsche handelaren en fabrikanten zijn toegezegd. Voor verdere aanvulling, zoover de ruimte toelaat en mits tijdige inzending kan geschieden, houdt het subcomité zich gaarne aanbevolen. De bedoeling is de nà-tentoonstelling 23 December e.k. te openen en haren duur te bepalen op 10 dagen.

Uit de O.-I. Mail.

Atjeh. — De civiele en militaire gezaghebber van Atjeh en Onderhoorigheden seinde 4 Nov. j.l.:

„Keerde gisteren op standplaats terug; bezocht zonder militaire dekking op Tangse en Geumpang na alle landschappen van onderafdeeling Pidië en in die landschappen nagenoeg alle Moekims; ontvangst hoofden en bevolking liet niets te wenschen over, bij overal gehouden besprekingen was de algemeene indruk dat men zich thans geheel bij den toestand heeft neergelegd en tevreden is; politieke toestand sinds het vorige jaar dan ook zeer vooruitgegaan; hoofden en bevolking betoonden overal voldoende medewerking; Pidië bij overvalling schuilplaatsen Tenkoe Dagang Blang Djeurat en Teungkoe Haroen neergelegd respectievelijk 12 en 9 kwaadwilligen, waaronder Panglima Pang Tjoet Ben, Oelamas Teungkoe Samalanga en Teungkoe Meunasah Batèë, bendehoofd Teungkoe Haren, bendehoofden Pang Ina-dir en Pang Karim, buit 3 beaumonts, 5 donderbussen; gemeld 4 kwaadwilligen; bevolkings-patrouille onder de zoon van Oelèëbalang van Sama Indra legde 1 kwaadwillige neder; de aanvaarder en een zijner volgelingen sneuvelden; Lho Soekon 1 kwaadwillige; Meergebied gemeld 17 kwaadwilligen; Gajoe Loeös neergelegd 4; gemeld 4 kwaadwilligen, gearresteerd 1, buit 1 karabijn M. 95; licht gewond 1 mindere, lichte zelfverwonding 1 mindere; Singkel neergelegd 3 kwaadwilligen; licht gewond 2 minderen."

De Java-Bode, waaraan wij het bovenstaande ontleenen, vestigt in het bijzonder de aandacht op het eerste gedeelte van het telegram, dat „werkelijk goede tijding brengt en voedsel geeft aan de verwachting, dat de Atjeh-zweer nu werkelijk aan het genezen is."

Opstootje in Bangli. — De resident van Bali en Lombok seinde 11 November j.l. naar Batavia:

„Assistent-resident Den Pasar standplaats teruggekeerd, telefoneerde mij desa Batoer laatste vier maanden geen heerendienst verricht; daartoe opgeroepen door Poenggawa bleek pas bestaan lijdelijk verzet door verklaring, dat in vijf bewoners godheid gevaren, die in hun had gelast politie en districtshoofd te dooden; blijkbaar gebonden door eed in tempel afgelegd, blijven allen weigerachtig te verklaren waarom en waartoe zij zich verbonden hebben en wie de schuldigen zijn ook van de gewapenden die districtshoofd en mantri-politie hebben nagezet; dit districtshoofd die geheel het bestuur aan zijn wakil overliet, nimmer zich in desa vertoonde en steeds op Bangli woonde door Zelfbestuur ontslagen, heerendienstplichtigen Batoer, straftaak opgelegd hoofdplaats Bangli, zijn gedwee: naar de schuldigen wordt gezocht; kreeg heden berichten een van de vijf hoofdschuldigen reeds door desa Batoer die zich bij bestuur daartoe hadden aangeboden, gevangen genomen en uitgeleverd; medegedeeld zij, dat overleden Stedehouder Bangli gewoon was zich vaak te desa Batoer op te houden; militairen blijven patrouilleeren in omtrek meergenoemde desa."

De pest te Toeloengagoe. — De correspondent van Het Soer. Hblad schrijft:

„De pest is hier geconstateerd; bacteriologisch vastgesteld.

Net als op andere plaatsen, waar deze ziekte optrad, begon het met „vreemde" koortsgevallen. In de desa Kenajan waren van 1 tot en met 9 November 10 sterfgevallen, meest echter van oude menschen. Maar ook een paar kinderen stierven onder kenteekenen van koorts met buitengewoon snel verloop. Totdat de dokter een patiënt te behandelen kreeg, die een der bovengenoemde kinderen verpleegd had. En met het „verband" kwamen de verschijnselen. Met het gevolg, dat hier, en later nog bij een andere Chinees uit dezelfde buurt, pest geconstateerd kon worden. Een woord van lof komt hier toe aan dokter Krediet voor diens waakzaamheid. Maar ook aan het bestuur voor de voortvarendheid, waarmee het is opgetreden. Assistent-resident en regent namen dadelijk maatregelen voor de afsluiting, zooals de dokter die wenschte, terwijl driehonderd koelies onder toezicht van den patih en drie assistent-wedana's den geheelen nacht doorgewerkt hebben, zoodat 's andere daags de omrastering reeds klaar was. Er is alle hoop, dat de ziekte tot het afgezette gebied zal beperkt blijven.

En nu de oorzaak? Dat de besmetting overgebracht is uit Malang of een der andere plaatsen waar de pest geheerscht heeft, schijnt absoluut uitgesloten. Blijft over de Saigon-rijst. Deze is in die desa ingevoerd in groote hoeveelheden. Maar de gestorvenen, armere Chineezen, zijn juist menschen die geen rijst opgeschuurd hebben en ook nooit bij of in die Saigon-rijst gewerkt hebben. En ratten zijn hier weinig."

Luiten. S. van Eendenburg. † — Uit Koeta-Radja schreef men dd. 28 October aan De Locomotief:

„Hedenmorgen kwam de gouvernementsstoomer Zeemeeuw met de vlag halfstok ter reede en al spoedig ging het gerucht, dat het stoffelijk overschot van den gesneuvelden luitenant S. van Eendenburg aan boord was.

Klaarblijkelijk wist niemand iets van het sneuvelen van den pas eenige weken vertrokken luitenant af; de verslagenheid was groot.

Toen het gerucht bewaarheid werd, maakten eenige rappe handen spoedig een paar fraaie bloemstukken en ging men naar boord waar de kist, gedekt met een Nederlandsche vlag, in de sloep werd neergelaten en naar wal gebracht, om vervolgens per extratram naar het militair hospitaal te Koeta-Radja te worden overgebracht.

's Middags had de begrafenis met militaire plechtigheid plaats, waarbij alle officieren en véél minderen van het garnizoen aanwezig waren. Vele kransen waren als uiting van kameraadschappelijke gevoelens op de baar gelegd en nog menige bloem werd op het graf gestrooid.

Aan de geopende groeve herdacht de 1e luitenant adjudant Brants den overledene als een goed kameraad en een officier, die nog veel voor de toekomst beloofde en hoewel de juiste omstandigheden van zijn verwonding, waarop de dood volgde, nog niet bekend zijn, moet zij toch waarschijnlijk aan jeugdige onvoorzichtigheid worden geweten, daar hij, op onderzoek uitgaande door één man vergezeld zich te ver van zijn troep verwijderde. De maréchaussée, die luitenant v. E. vergezelde, werd ook zwaar gewond.

In de marmeren tafels van het kerkhof te Patjoet zal ook de naam van luitenant Van Eendenburg worden gebeiteld als herinnering aan hen, die voor het vaderland hun leven lieten."

WEST-INDIË.

SURINAME.

Naar aanleiding van een bericht in de N. R. Ct. van 1 December, betreffende de grens van Suriname en Fransch-Guiana, werd in het vorige nummer van dit weekblad opgemerkt „dat de grensregeling tusschen de beide koloniën niet langer mag uitblijven." Verder werd daar gezegd: „Komt deze zaak in de Tweede Kamer ter sprake, dan is het te hopen, dat de Kamer zal aandringen op de uitgifte van een Oranje-boek over de kwestie in haar geheelen omvang.

De Kamer geve bij die gelegenheid tevens haar wensch te kennen om ook de correspondentie met Engeland over de grensrivier, de Corantijn, in een Oranje-boek samengevat te zien. Het is in het algemeen belang, dat hetgeen door de diplomatie ten deze is gedaan, eindelijk bekend worde. Het Nederlandsche volk heeft er recht op te weten welk standpunt door de regeering in deze kwestie is ingenomen en hoe dat standpunt verdedigd is.

Zou de heer Van Karnebeek, die steeds een

open oog gehad heeft voor deze grenskwestiën, zich niet geroepen achten hier zijn stem te doen hooren?"

Jammer genoeg zijn deze vraagstukken bij de behandeling van de begrooting van Buitenlandsche Zaken niet aangeroerd. Aanleiding om op de zaak terug te komen vindt schrijver dezer rubriek in een correspondentie uit Londen in de N. R. Ct. van 8 December, Avondblad B, handelende over eene op 6 December door den heer J. A. J. de Villiers gehouden lezing over Storm van 's-Gravesande. De voordracht werd gehouden voor de leden der Society of Arts, gepresideerd door Lord Reay.

Op de voordracht volgde debat, waaraan werd deelgenomen door Sir Everard im Thurn en Lord Reay.

„De eerstgenoemde — aldus de correspondent — oud-bestierder van Fiji en West-Polynesië, kent Br.-Guiana door zijn herhaalde reizen en speurtochten bijzonder goed — hij was het, die in 1885, met Perkins, den nagenoeg drie duizend meter hoogen berg Roraima, welke tot dat jaar voor ongenaakbaar gegolden had, voor het eerst beklom — en daarom hadden zijn opmerkingen veel waarde althans in drieërlei opzicht.

Het belangrijkste was, wat Sir Everard zeide nopens de tegenwoordige grenzen tusschen Britsch- en Nederlandsch-Guiana. Die werden, had de heer De Villiers in zijn voordracht verklaard, vijf jaren geleden pas definitief afgebakend, nadat het internationale hof van arbitrage te Parijs de Venezolaansche grenskwestie geregeld had. Sir Everard im Thurn betwistte zulks. Hij betoogde, dat de grenzen tusschen Britsch- en Nederlandsch-Guiana op dit oogenblik nog niet zijn vastgesteld; (de heer De Villiers verklaarde naderhand, bij zijn dupliek, de juistheid zijner mededeeling te moeten volhouden; hij voegde eraan toe, dat de Britsche regeering, eenige jaren geleden, verklaard had in geen geval andere grenslijnen te zullen gedoogen)......."

„Lord Reay besloot met te zeggen, dat, als een definitieve grensregeling tusschen Britsch- en Nederlandsch-Guiana inderdaad nog op zich laat wachten, dat dan weer een voortreffelijk geval voor internationale arbitrage tusschen Engeland en Nederland, hier geopend wordt! Hij twijfelde geen enkel oogenblik, of beide mogendheden zouden een dergelijke arbitrage spoedig en bevredigend kunnen beklinken!"

Nu is het „in den meest volstrekten zin absoluut onjuist", dat er ooit een afbakening van de grens heeft plaats gehad.* Heeft de heer De Villiers dit inderdaad gezegd, dan moet hier aan een misverstand zijnerzijds gedacht worden. Sir Everard, die ongetwijfeld beter op de hoogte is van Br. Guiana dan de heer De Villiers, heeft het aan het rechte eind.

Nu de zaak bij de begrooting van Buitenlandsche Zaken niet is behandeld, is het te hopen, dat dit zal geschieden bij de behandeling van de Surinaamsche begrooting. Vooral na de voor een Zuid-Afrikaner te Britsch klinkende uiting van den heer De Villiers „d a t d e B r i t s c h e r e g e e r i n g, eenige j a r e n g e l e d e n v e r k l a a r d h a d i n g e e n g e v a l a n d e r e g r e n s l i j n e n t e z u l l e n g e d o o g e n", is het voor de Staten-Generaal plicht om aan te dringen op een Oranje-boek als bovenbedoeld, opdat blijke, of de toenmalige regeering zich door de Engelsche regeering heeft laten intimideeren. Zonder kennisneming van de correspondentie zal een debat in de Staten-Generaal tot niets leiden. Wordt door de beide Kamers aan de zaak de noodige aandacht geschonken, dan zal de uitkomst zijn zooals Lord Reay die wenscht. Maar gemakkelijk zal het niet gaan Engeland te bewegen het vraagpunt aan arbitrage te onderwerpen. Dat heeft het Britsch-Venezolaansche grensgeschil bewezen.

Komt het tot scheidsrechterlijke beslissing, dan zal het — evenals in de Lawakwestie — blijken, dat het recht aan onze zijde is.

Ingewikkeld is de zaak niet; integendeel eenvoudig en helder als de dag en dus in zeer korten tijd tot een beslissing te brengen.

Ook een klein land moet, nu meer dan ooit, op zijn recht staan en niet terugdeinzen voor groote woorden. Voor onze diplomatie belooft deze kwestie een mooien triomf, evenals in het Lawa-geschil.

Mochten andere bladen omtrent deze zaak hun gevoelen zeggen, dan houdt de redaktie van H e t K o l. W e e k b l a d zich aanbevolen voor het betreffende nummer.

***

Aan de N. R. Ct. (7 December, Avondblad A) wordt uit Parijs gemeld, „dat in de Vereeniging van Amerikanisten, een genootschap dat zich bezig houdt met de studie van Amerika en van de bewoners van dat werelddeel, jhr. L. C. van Panhuys uit 's-Gravenhage, heden een voordracht zal houden over de liederen en de muziek van de inboorlingen in Ned. Guiana.

De vice-president, prins Roland Bonaparte, zal den spreker inleiden. De liederen zullen met guitaarbegeleiding worden gezongen en door een bijzondere beschikking zullen muziekinstrumenten van Indianen uit het Trocadero-Museum beschikbaar worden gesteld. Aan het slot van de voordracht zullen lichtbeelden van Suriname worden vertoond.

Behalve jhr. Van Panhuys, is nog een Nederlander lid van dit genootschap: de wereldreiziger en anthropoloog dr. H. ten Kate."

***

Naar D e W e s t verneemt, hebben de proefnemingen met salversaan op lijders aan filaria (boeboe) en leprozen in Suriname geen succes gehad. Tegen deze ziekten schijnt 606 niet te helpen. Daarentegen blijkt het middel steeds meer onfeilbaar tegen yaws (framboesia tropica). Doet zich een heel enkel geval van recidive voor, dan is steeds een tweede inspuiting voldoende om de ziekte te onderdrukken. In overweging is, om voortaan ook gelegenheid tot inspuiting met salversaan te geven op de verschillende stations in de districten waar geneesheeren gevestigd zijn.

***

D e W e s t van 7 November j.l. Dr. J. H. Verloop's geschrift „G e g e v e n s o v e r d e g o u d i n d u s t r i e i n S u r i n a m e. G e o l o g i e, t e c h n i e k, h y g i è n e" besprekende, schrijft o.m.:

„De resultaten van dr. Verloop's onderzoek zijn door dit werkje vastgelegd. En dat is juist hetgeen tot dusverre ontbrak. De ervaringen door vele onderzoekers in het binnenland opgedaan, gingen steeds verloren. De slechte hygiënische toestand in 't binnenland, was vaak de schuld daarvan. Hoewel de goudindustrie sedert 35 jaren het belangrijkste bedrijf vormde in het binnenland, is tot heden verzuimd de verkregen ervaring systematisch te rangschikken.

Weliswaar zijn speculatie en onkunde in vele gevallen oorzaken geweest van mislukking, doch er zijn in den loop der jaren niet alleen hier, doch ook in de naburige koloniën, zeker bekwame mannen aan het hoofd van ondernemingen geweest. Maar dat hun kostbare ervaringen voor anderen te loor gingen, is al te dikwijls het gevolg geweest van het klimaat in het binnenland.

Daarom juichen wij elke poging toe, die in den gezondheidstoestand verbetering brengt. En daartoe kan zeker veel bijdragen, de in deze brochure aangegeven mechanische methode, toegepast op muskietenvrije woningen, welke, consequent doorgevoerd, tot verrassende resultaten leidt. Dit is bewezen in het laatste gedeelte van den spoorbouw — toen onder toepassing dezer methode de ingenieur Schönfeld en Wirix vrij bleven van de malaria, die alle vorige ingenieurs hadden aangetast — en dit blijkt nu weder op het Guiana Goud Placer, waar het hygiënisch vraagstuk voor het leidend personeel bevredigend is opgelost. Een der grootste hinderpalen voor de ontwikkeling van het binnenland is daarmede opgelost. Althans ten aanzien van het dirigeerend personeel. Voor de arbeiders zal de kwestie voorloopig zeer moeilijk blijven, door hun indolentie en onwil om mede te werken tot consequente toepassing van hygiënische maatregelen."

En verder:

„Voor een systematische verzameling van gegevens betreffende de goudindustrie is noodig de instelling van een bestuursorgaan, bevoegd en geschikt om in zich op te nemen en te verwerken alle gegevens, feiten, ervaringen enz., door anderen in de kolonie opgedaan, welke totdusverre als regel wederom verloren gingen zonder eenig nut te hebben gesticht voor het algemeen.

Daardoor zou een tweede, ernstige hinderpaal voor de ontwikkeling der goudindustrie uit den weg worden geruimd. Een behoorlijk inzicht zou ook worden verkregen in de behoeften der industrie.

Tot dit doel zal het noodig zijn, bij het domeinwezen een wetenschappelijk onderlegd mijningenieur aan te stellen. Praktische ervaring is in dezen geen eisch, zoodat er kans is iemand te vinden voor niet al te hooge bezoldiging. Deze ingenieur zal zich, behalve met het onderzoek naar de wijze van het voorkomen van goud in deze kolonie, hebben bezig te houden met de techniek der verschillende propectie- en ontginningswijzen en de daarmede behaalde resultaten, het geven van inlichtingen en adviezen aan geïnteresseerden bij de goudindustrie of zij die zich daarbij wenschen te interesseeren, het uitvoeren van chemische en docimatische onderzoekingen in het gouvernements laboratorium, de wijze van vervoer te water en te land onder de verschillende omstandigheden en de kosten van vervoer en vervoermiddelen, en ten slotte het geven van bericht en raad inzake mijnwetgeving en het ontwerpen van alle regelingen welke in verband met de ontwikkeling der industrie noodig blijken. Later zou,

bij ontwikkeling der industrie, deze ingenieur van dienst kunnen zijn voor de opleiding van opzichterspersoneel.

Door een dergelijk orgaan zou ook, zonder te hooge kosten, het bestuur voldoende voeling kunnen houden met de industrie, en zouden exploraties en exploitaties volgens de best gevonden methoden geleid kunnen worden.

Tonnen gouds zijn uit de goudindustrie verkregen door het gouvernement, zonder dat iets ter bevordering daarvan is gedaan, behalve in de laatste jaren de spoorwegaanleg."

***

Bij het onderzoek in de afdeelingen is het wetsontwerp tot kwijtschelding van de uitstaande vorderingen der kolonie Suriname wegens verleende voorschotten voor de uitoefening van de bacoven-cultuur en van de daarop verschenen rente, algemeen met instemming ontvangen als een eerste vrucht van het onderzoek, door de z.g.n. Suriname-commissie ingesteld.

Eenige leden hadden intusschen vernomen, dat, naar de meening van sommigen in de kolonie, de voorgestelde regeling aan de plantages nog niet die vrijheid van beweging zal hergeven, welke onontbeerlijk is om in de toekomst het noodige bedrijfskapitaal voor de ondernemingen te kunnen bekomen.

Men zou aangaande dit punt gaarne nog nader door den minister worden ingelicht.

(N. R. Ct. 9 Dec.)

***

Verschenen is het Voorloopig Verslag betreffende de Surinaamsche begrooting voor 1912. Zooals te verwachten was wordt hierin hulde gebracht aan den arbeid der Suriname-commissie:

„Betreffende, dat over den inhoud van het rapport thans nog niet van gedachten kon worden gewisseld, verklaarde men zich nochtans verlangend te vernemen, of de minister in het algemeen met de conclusie daarvan kan meegaan en wat bij zich naar aanleiding van dat rapport voorstelt te doen. Opgemerkt werd o.a. dat de minister er in elk geval voor te waken heeft, dat thans in geen enkel opzicht maatregelen tot stand worden gebracht, welke tegen de denkbeelden van de commissie ingaan.

Eenige leden, hoezeer ook instemmende met de hulde aan de commissie gebracht, achtten het niet overbodig den minister in verband met het boven opgemerkte, voor wat betreft het gevolg aan de voorstellen der commissie geven, tot voorzichtigheid aan te sporen. Voor hen was het niet twijfelachtig of de uitvoering van de denkbeelden der commissie zal veel geld kosten en de ervaring, opgedaan met den Lawa-spoorweg en de bacoven-cultuur had hen geleerd, dat bij de beoordeeling van plannen voor Suriname over financiëele bezwaren niet luchthartig mag worden heengestapt.

Een uitvoerige beschouwing wordt gewijd aan de behandeling der bolletrie-boomen door de balatableeders.

Teleurstellend is het, dat slechts „eenige leden" hunne afkeuring uitspraken „over de op 1 November 1910 in werking getreden nieuwe verloven-regeling, voorzoover daarbij is bepaald, dat de ambtenaren, die meer dan *f* 2500 traktement genieten en uit Nederland zijn uitgezonden, recht hebben op buitenlandsch verlof in geval van ziekte en dat zij, die in Suriname aangesteld zijn, dat recht niet hebben."

Over het algemeen is het Voorloopig Verslag een teleurstellend stuk. Juist nu had men belangrijke beschouwingen verwacht naar aanleiding van het rapport der Suriname-commissie.

Wellicht komen die bij de openbare behandeling der begrooting, zoo die althans niet plaats vindt op het laatste oogenblik vóór het reces.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Verbetering van de positie der Inlandsche vrouw ter Westkust van Sumatra. — Aan de hand van het artikel van Soetan Palengah, voorkomende in de Oetoesan Melaijoe, twijst Loemajan in de Pemberita Betawi van 19 September 1911 no. 214, het Inlandsch publiek nog eens op het feit, dat, hoewel in de Maleische nieuwsbladen veel over het moeielijk bestaan der Inl. vrouw in het algemeen wordt geschreven en de middelen aan de hand worden gedaan om in dien toestand verbetering te brengen, de uitkomsten toch lang niet evenredig zijn aan de moeite, welke er wordt genomen de Inlandsche ouders te bewegen zich meer aan het toekomstig lot harer dochters te laten gelegen liggen.

Die ouders schijnen nog zoo dikwijls niet in te zien, niet te willen begrijpen, dat de huwelijksband van het jonge Inlandsche echtpaar door hare schuld zoo los is, hetgeen al te dikwijls de oorzaak is dat die spoedig weer verbroken wordt.

De dochters worden op jeugdigen leeftijd reeds uitgehuwelijkt, volgens de keuze der wederzijdsche ouders, zonder rekening te houden met de wenschen der meisjes zelve.

Een op zulk een wijze gesloten huwelijk, dat natuurlijk de ouders van zekere zorgen ontheft, heeft geen degelijken ondergrond, meent schrijver, waarop met vertrouwen de toekomst tegemoet kan worden gezien. Het gevolg is dan ook vaak, dat het in zulk een huwelijk tusschen de beide echtgenooten al spoedig spaak loopt, daar er geen wederzijdsche genegenheid bestaat zoodat aan de politie en justitie, die de straffen wegens begane overtredingen en misdrijven hebben op te leggen, veel werk wordt verschaft.

Op het gebied van de gezinsvorming is dan ook nog menige verandering in modernen zin te brengen, zegt schrijver. In de eerste plaats zullen de ouders hebben te breken met de bestaande Inlandsche gewoonte om voor hunne dochters echtgenooten te kiezen. Zij zullen deze in hunne keuze vrij moeten laten, doch er voor moeten waken, dat deze geschiedt op een leeftijd, waarop men behoorlijk beslissingen nemen kan. De echtverbintenis reeds bij de wieg moet derhalve tot het verleden gaan behooren en vervangen worden door het gebruik, dat geen verloving van het meisje beneden de 18 jaar zal plaats hebben.

FEUILLETON.

Een geheimzinnig Verschijnen en Verdwijnen.

(Naar *Anselma Heine* door L. J. v. D. B. v. R.)

III.

In den loop van den dag ontmoetten zij elkander telkens weder: in de leeszaal, op het dek, waar Jeane 's middags de meeuwen voederde, en als de zon doorbrak, waren zij met de anderen op de brug van den kapitein. Zij hadden elkander telkens iets te zeggen, alsof zij al jaren samen waren geweest. En toch spraken zij over niets persoonlijks; over het weder der laatste dagen, over de vaart, over het schip, waarop zij zich bevonden en over de veranderende kleuren van het zeewater.

Kort voor het souper verspreidde zich het gerucht, dat er 's avonds gedanst zou worden door een Cirkassische vrouw. Velen gingen naar beneden om dit te zien; ook Jeanne Stevens en Arnold liep dicht achter haar eveneens de valreep af. Toen zij op de trap bleef staan, deed hij hetzelfde.

Brutaal en onbeschaamd stond het zoogenaamde „dansende" meisje daar allerlei sprongen te maken. De heeren stonden er om te lachen. Riedhammer maakte een zonderlinge beweging met de armen alsof hij het witte schepseltje, dat vóór hem stond, in zijn armrn wilde nemen en wegdragen. Onwillekeurig strekte hij de handen naar haar uit, maar, op hetzelfde oogenblik fluisterde zij hem reeds in:

— Laten wij liever weer naar boven gaan.

— Ja, zeker!

Haar „wij" deed hem prettig aan.

Na het souper stonden de anderen met binocles en verrekijkers naar een schip te zien, dat hen achterop stoomde. Na eenigen tijd konden zij de kleuren van den schoorsteen onderscheiden en werd er geroepen: een Hollandsche boot! Arnold bemerkte op hetzelfde oogenblik, dat zijn buurvrouw plotseling bleek werd.

— Zou dat schip ons inhalen? vroeg zij angstig, doch zichzelve antwoordend vervolgde zij: Wel nee, wij gaan véél vlugger.

Haar anders zoo vriendelijk gelaat nam nu een strakke, vastberaden uitdrukking aan. Hij keek haar recht in de oogen:

— Is u bang voor die boot? vroeg hij op goed geluk af.

Nog eens zag zij naar de Hollandsche boot, daarop vouwde zij met een gebaar van berusting de handen.

— Ik was bang, dat men mij terug zou halen, zei ze zoo zacht, alsof zij het liefst wilde, dat hij haar niet zou verstaan.

— Wie?

Zij hief het hoofd op, met dezelfde strakke uitdrukking van even te voren en stamelde:

— Mijn man — maar ik ga niet met hem terug.

Toen, alsof alles afgedaan was, ging zij rustig zitten.

Riedhammer bleef kaarsrecht naast haar staan.

Allerlei menschen liepen langs hen heen, eenigen hielden even op om met hem te spreken. Arnold hoorde in verschillende talen een paar malen zeggen: „Zij hebben gelijk!"

Hij nam plotseling een vast besluit.

— Ga even met mij mede, zei hij.

De gewoonte, dat jonge mannen soms reeds 3 en 4 wettige vrouwen er op na houden, is al even schadelijk voor de eenstemmigheid van het gezin en geeft dan ook herhaaldelijk aanleiding tot groote verwikkelingen tusschen partijen. De jonge mannen moet men niet in de gelegenheid stellen een huwelijk te sluiten, wanneer zij niet in het onderhoud van een gezin kunnen voorzien. Het gevolg toch van zulk een huwelijk is, dat de vrouw hard moet werken voor het levensonderhoud van het gezin, ook voor den man, en dat langzamerhand de bezittingen te gelde moeten worden gemaakt of verpand.

Onderwerpelijk kan, naar schr.'s meening, alleen degelijk onderwijs helpen, daarom brengt hij hulde aan het Larashoofd van Kotanan Gedang (Padangsche Bovenlanden), dat met zijn tijd mee gaat en een meisjesschool ter plaatse heeft opgericht en hij besluit met de hoop uit te spreken, dat vele Inlandsche hoofden, die er toe in staat zijn dit lofwaardige voorbeeld zullen volgen.

Oproep tot de Inlanders om geldelijken steun te verleenen aan het „Leger des Heils" in Nederl.-Indië. — In de Pemberita Betawi werd vroeger reeds melding gemaakt van het feit, dat vanwege de leiders van het „Leger des Heils" in N.-Indië een boekwerk was uitgegeven, waarin, vergezeld van de noodige lichtbeelden, een overzicht werd gegeven van de wijze waarop de ingekomen gelden werden beheerd.

Aangezien het „Leger des Heils" ook in N.-I. er naar streeft het moeilijk bestaan der misdeelden in de maatschappij te verlichten, geneeskundige behandeling te schenken aan zieken en de met ernstige besmettelijke ziekten bezwaarden geneeskundig te doen verplegen, zoo kan de menschlievende arbeid van dit instituut niet hoog genoeg worden aangeslagen.

De schrijver, die zich M. S. teekent, wijst in de Pemberita Betawi van 20 September j.l. no. 215, op dien gezegenden arbeid van het „Leger des Heils", welke zoovele Inlanders ten goede komt en is van meening, dat deze uit het beginsel van wederkeerig hulpbetoon, nu ook het streven van het „Leger des Heils" moeten steunen. Dit is z. i. niet alleen behoorlijk, maar ook plichtmatig, want daardoor helpt de Inlander zich zelf.

Bewezen mildheid in deze zal hem zeker nimmer berouwen.

In het verslag van een der vergaderingen van de Inlandsche vereeniging Daja Oepaija kon men lezen, dat besloten werd tot het houden van een serenade bij gelegenheid van het eindigen van de groote vastenmaand en dat voor dit doel werd gevraagd de bijdrage van *f* 1.— per lid. Wanneer zulk geld nu, inplaats van voor weinig nuttige serenaden, voor den arbeid van het „Leger des Heils" ware gebezigd, dan zouden de leden wel-is-waar iets dat zij genoegelijk vinden, hebben gemist, doch zij hadden de groote zelfvoldoening kunnen smaken door hunne bijdragen het leed van zoovelen te kunnen verlichten, waardoor zij innige erkentelijkheid van honderden hadden kunnen oogsten.

Schrijver hoopt, dat de vereeniging Daja Oepaija hem deze uiteenzetting van zaken niet ten kwade zal duiden en dat ook de andere Inlandsche vereenigingen in het medegedeelde aanleiding zullen kunnen vinden om het voorgebrachte denkbeeld eens in overweging te nemen. Hij vertrouwt tevens, dat men bereid zal bevonden worden de noodige mildheid ten deze te betrachten.

Onderricht in de Maleische taal in Nederland. — In de Oetoesan Melaijoe van 2 November van dit jaar no. 80, wordt vermeld, dat van de zijde van professor Van Ophuijsen te Leiden het verzoek is gedaan de onderwijskrachten aan de Hoogeschool aldaar te versterken en daarvoor iemand aan te wijzen van den Maleischen stam. De persoon, die door den Directeur van O., E. en N. in Ned.-Indië voor die functie in aanmerking zou worden gebracht, zou zijn Soetan Mohamad Zein, leeraar in de Maleische taal aan de kweekschool voor onderwijzers te Bandoeng.

Soetan Mohamad Zein is een bloedverwant van den penghoeloe kapala Bato te Priaman, genoot zijne opvoeding aan de school te Fort de Kock en trad na zijn examen als candidaat-onderwijzer te Manindjoe op.

In het jaar 1908—1909 was hij werkzaam aan de school te Makassar, van waar hij als leeraar in de Maleische taal naar de school te Bandoeng werd overgeplaatst.

Hij is gehuwd met een familielid van den Toeankoe van Priaman.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Het verleenen van hulp door de Chineezen in Ned.-Indië aan de Chineesche Regeering, tot regeling van den waterkeer in Groot-China. — De herhaalde berichten omtrent ernstige overstroomingen in Groot-China, waardoor zoovele nuttige menschenlevens verloren zijn gegaan en belangrijke materiëele schade aan het Chineesche volk is toegebracht, hebben den heer Tan Tjhan Hie, redacteur-administrateur van de Ho Po aanleiding gegeven in no. 438 van dit blad de besturen der Chineesche vereenigingen in Ned.-Indië op te wekken eene beweging in het leven te roepen teneinde middelen te beramen opdat de Chineesche regeering geldelijk worde in staat gesteld aan het overtollige water in de rivieren leiding te geven.

De laatste overstrooming in Juli van dit jaar werd veroorzaakt door te hooge waterstand in de rivier Yangtse. Al de in de nabijheid gelegen terreinen liepen toen onder en, behalve groote materiëele schade, lieten tal van menschen dáár 't leven. Het geven van leiding aan het overtollige water, zegt schrijver, zal o.m. wel moeten geschieden met hulp van dijken, kanalen enz., hetgeen voor de Chineesche regeering met hare gebrekkige geldmiddelen niet gemakkelijk is op te lossen, waar het bovendien bekend is, dat over geen voldoend geschoold personeel wordt beschikt. Toch mag z. i. de Chineesche regeering in den bestaanden toestand niet berusten en is zij verplicht de noodige waterkeermiddelen in het leven te roepen, omdat het tot stand komen van die werken zal strekken in het belang

---

Zij zag hem aan, boog het hoofd en volgde hem. Hij geleidde haar naar een rustig plekje en vroeg haar toen eenvoudig, of zij zijn vrouw wilde worden — later, zoodra zij vrij zou zijn.

— Als ik weder vrij zal zijn. Zij knikte een paar malen met het hoofd en stak hem de hand toe. Ja, ja, zei zij daarop.

— Je moogt mij nooit meer verlaten, zei hij als in angst. Je behoort mij nu toe.

Zij bleven nog een poos daar zitten in de volheid van hun geluk. Zij hoorden niets dan de wacht die onophoudelijk heen en weer liep.

— Nu moet je naar bed gaan, zei Arnold ten slotte. Je rilt. Je moogt niet ziek worden."

— Dat wil ik ook niet, luidde haar antwoord, terwijl haar tanden klapperden.

Hij wilde haar niet naar beneden geleiden, doch keek haar na, terwijl zij de trap afging.

Met groote passen bleef hij daarna rondloopen. Eigenlijk begon hij zich over zichzelf te verbazen; hij, die zich nooit om vrouwen bekommerd had. Als student had hij een mooi nichtje liefgehad, dat hem echter al spoedig ontrouw was geworden in Indië...... nu, dat rekende niet mede. En thans beminde hij, de man op rijpen leeftijd, plotseling deze vreemdelinge......

Tegen den morgen hoorde hij roepen:

— De kusten van Europa zijn in het gezicht!

Allen snelden toe om de smalle, grijze streep te zien. Eenigen kregen tranen in de oogen. Anderen hielden zich reeds met hun bagage bezig, zochten in het salon hun boeken bij elkaar en reclameerden hun eigendommen. Weer anderen regelden hun geldzaken, zaten te rekenen en te zuchten. Een paar Egyptische heeren en een kleine Chinees staken zich in keurige Europeesche toiletten.

Riedhammer klopte aan de hut van Jeane Stevens:

— Moeten wij nu in Genua van elkander scheiden? vroeg hij.

— Mijn billet gaat tot Antwerpen, zeide zij.

Hij dacht even na:

— Wacht iemand je daar op?

Zij zuchtte:

— Niemand weet nog, dat ik uit Batavia weg ben.

— Des te beter. Dan stel ik voor, je billet te laten vervallen en van Genua over land te reizen. Ik ga al te voren te Napels van de boot. Men behoeft hier aan boord niet te weten, dat wij bij elkander behooren.

— Neen, dat behoeft ook niet.

Het klonk zoo grappig gehoorzaam, dat hij er om lachte.

— Ik ga dus in Napels van de boot, spoor naar Genua en haal je daar aan de haven af. Wij blijven dan een paar dagen in die stad, als je wilt, en gaan samen door naar Parijs. Wil je dat?

Hij zag, dat haar tranen in de oogen stonden.

Zoodra hij vertrokken was, ging zij, rillend van koude, te bed liggen en hulde zich in een zijden shawl, een prachtig weefsel met groene en gouden arabesken, dezelfde, die Riedhammer te Port-Saïd van zich af had geduwd. Mevrouw Stevens had die shawl kort daarna gekocht, en zij gebruikte die nu als deken.

(Wordt vervolgd).

van het geheele Chineesche volk. Het beste ware, meent hij, dat de Chineesche regeering besloot, om, onder uiteenzetting van den bestaanden gebrekkigen toestand, een beroep te doen op de vaderlandslievende gevoelens van het Chineesche volk, waarvan de vermogendsten zeker bereid zullen worden bevonden naar krachten geldelijk te helpen. Ook de welgestelde buitenlandsche Chineezen, waaronder de Ned.-Indische waarvan zoovelen hart en medegevoel hebben voor rasgenooten in het Moederland, zullen van hunne belangstelling willen doen blijken, zoodra een dergelijke beweging onder behoorlijke leiding op touw gezet wordt.

Naar schrijver's meening ligt zulk een actie geheel op den weg van de besturen der Chin. vereenigingen in Ned.-Indië, en beveelt hij dan ook zijne denkbeelden in hunne warme belangstelling aan.

De vooruitgang van de Chineezen in Nederl.-Indië. — In hetzelfde nummer van de Ho Po geeft de Hulp-Redacteur tevens eene beschouwing over den tegenwoordigen stand van zaken met betrekking tot den vooruitgang van den Chineeschen stam in Ned.-Indië. Hij wijst daarbij op het feit, dat het standpunt is overwonnen dat die vooruitgang moet komen zoowel van de zijde van den man als die der vrouw, en dat deze laatste, met het oog op hare minder intellectueele ontwikkeling en op haar sterk bijgeloof, vooreerst nog den man moet worden geleid. Hoewel in den loop der laatste jaren vele oude begrippen hebben plaats gemaakt voor nieuwere denkbeelden, oude toestanden zijn gewijzigd in modernen zin en het bijgeloof wel iets is verminderd, zoo gaat, vindt het blad, de vooruitgang bij de Chinneezen toch niet bijzonder snel.

De hulp-redactie stelt zich in deze geen partij en wil niet zoeken naar de reden van dien geringen vooruitgang, n.l. of die hoofdzakelijk te wijten zou zijn aan den man dan wel aan de vrouw, wel wetende, dat de schuld aan beide zijden zal moeten worden gezocht.

De Chineesche vrouw is haar inziens nog niet voldoende ontwikkeld om de onafhankelijke stelling in de maatschappij in te nemen waarnaar zij streeft. Zij volgt te vaak haar eigen zin en houdt zich al te veel met het hazardspel bezig.

In het kort, zij wenscht eigenlijk niet te worden geleid.

De man verwijt de vrouw wel een en ander, doch ten slotte laat hij haar toch maar begaan, met het gevolg, dat de Chineezen in Ned.-Indië thans nog bij vele andere rassen in ontwikkeling ten achter staan.

De Chineesche man heeft blijkbaar dus geen voldoenden invloed op de Chineesche vrouw, een gebrek dat, volgens de hulp-redactie, het best te ondervangen zou zijn als de Chineesche man zichzelven eens ging herzien. Hij zou in de eerste plaats een goed voorbeeld moeten geven aan zijn vrouw, en moeten begrijpen, dat de speelduivel in de woning van de vrouw al even gevaarlijk is als de toptafel buitenshuis voor den man. Ook zal hij de huizen van ontucht moeten mijden en de prostituées boycotten.

De handel tusschen Java en Japan. — Aan de hand van The Straits Budget, deelt de Oetoesan Melaijoe van 21 September no. 74, mede dat, wanneer de handel van Java op Japan niet tijdig voorzieningen neemt, deze het bij den Duitschen handel zal afleggen.

In het jaar 1886 bestond eerstgenoemde hoofdzakelijk uit voorwerpen in Japan vervaardigd naar Europeesch model, die tegen zeer goedkoopen prijs werden geleverd en dientengevolge bijzonder in den smaak vielen van het groote publiek. Die goedkoopheid heeft echter op den duur natuurlijk de kwaliteit geschaad en er toe geleid, dat bij het publiek het vertrouwen te loor is gegaan, ook al tengevolge van het feit, dat de merken niet betrouwbaar waren.

Intusschen is de Duitsche handel met groote energie in Oost-Azië opgetreden en heeft zich goed op de hoogte gesteld van hetgeen bijv. Java noodig heeft, tracht nu daaraan meer en meer te voldoen, en is zoodoende een ernstige concurrent van Japan geworden.

Hoewel de Javaan nu niet zoo bijzonder standvastig is in zijne neigingen bij den koop van de artikelen, welke hij noodig heeft, zoo zal hij toch wel spoedig bemerken, dat hij door de aanschaffing van degelijke en niet te dure Duitsche voorwerpen beter af is dan met goedkoope Japansche prullen.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCHE KOLONIËN.

De tentenstad, verrezen voor de keizerkroning van het Britsche koningspaar te Delhi, heeft, in haar kort bestaan, vóór de komst der feestvierenden, kwade uren doorstaan. In de laatste helft van November veroorzaakten een krachtige storm en zware regens, geheel buiten den tijd, groote schade; tweemaal bracht brand groote verwoesting aan; het groote paviljoen, waarin de vorsten en grooten aan den koning moesten worden voorgesteld, ging in vlammen op, en de tent waarin het vuurwerk geborgen was voor een groote tuinpartij, onderging hetzelfde lot.

Moedwil of ongeluk? Tegenwoordig krijgt kortsluiting al spoedig de schuld. In elk geval weerhield dit alles koning George en koningin Mary niet op den vastgestelden dag te Delhi te zijn om den durbar, volgens het bijna ongewijzigd programma te doen plaats hebben.

Ook andere tegenspoed werkte tegen. Een der schepen, die kleedingstukken, ornementatiën, vuurwerk moesten overbrengen, raakte vast op een klip; uit een trein, die groote geldswaarden voor Delhi, via Frankrijk vervoerde, werden deze juist beroofd; maar ook dergelijke tegenvallers konden niet beletten dat de droom uit de 1001-nacht werkelijkheid zou worden. Voor het eerst heeft een Westersch monarch zijn kolonie in het verre Oosten betreden, om daar gehuldigd te worden als Emperor of India. Na eerst den 2en December te Bombay aangekomen en hier reeds op schitterende wijze verwelkomd te zijn, werd den 5en de reis naar Delhi volbracht, waar de groote vertooningen nu in vollen gang zijn.

DUITSCHE KOLONIËN.

Zooals men weet, is het heengaan van den minister van koloniën Von Lindequist, tengevolge van zijn verzet tegen de Marokko-Kongo-Kameroen-oplossing, door velen in Duitschland betreurd. Met name heeft de D. Kol. Ver., die anders nog al gouvernementeel is, ten deze partij gekozen voor Von Lindequist. Zij is nu overgegaan tot het openlijk betuigen van haar voorkeur voor den afgetreden staatsman, tegenover de politiek van hen, die het roer van staat in handen hebben. Hertog Jan Albrecht van Mecklenburg, heeft als voorz. van de D. K. V., den oud-minister een met algemeene stemmen genomen besluit overhandigd, om erkentelijkheid uit te drukken voor de uitnemende diensten tijdens zijn loopbaan aan de koloniale belangen bewezen. De Kol. Zeitschrift in denzelfden geest sprekende, zegt dat er maar een middel is om het onherstelbare verlies te vergoeden, namelijk v. Lindequist een zetel in de volksvertegenwoordiging te bezorgen.

***

De Duitsche regeering heeft besloten tot het zenden van een verkennerstocht in de nieuw verkregen Kongolanden. Vooral zal de loop der rivieren worden opgenomen, om na te gaan welk voordeel ervan te trekken is voor de ontwikkeling van het land en de nijverheid. Als waarschijnlijke leider wordt professor Thorbecke genoemd, die thans een expeditie in Midden-Kameroen aanvoert.

FRANSCHE KOLONIËN.

Er is in de Fransche Kamer nog al wat te doen geweest over het gebruik gemaakt van de negertroepen. De afgevaardigde Vaillant wees op het buitengewoon groote sterftecijfer bij hen die naar Zuid-Algiers waren overgebracht en op de meening in Duitschland uitgesproken dat zij als barbaarsche troepen te wraken zijn. De rapporteur Raiberti prees ze als voortreffelijke troepen. Jaurès noemde de proef om Senegaleezen in Algiers te acclimatiseeren een noodlottig droombeeld. De minister van koloniën erkende, dat de poging om Senegaleezen op de hoogvlakten van Oran te acclimatiseeren niet was gelukt. De kans bestaat dat dit beter zal slagen aan de kusten van de Middell. Zee, anders zullen zij voor West-Marokko worden bestemd, waar zij reeds aangewend zijn met gunstigen uitslag.

***

Fransch-Spaansche onderhandelingen. — Na een overleg van een tiental dagen met het ministerie van buitenlandsche zaken te Parijs, is de Fransche gezant te Madrid, Geoffray, naar zijn post teruggekeerd, om te trachten de onderhandelingen met Spanje, over een vergelijk in de Marokko-aangelegenheden, tot een goed resultaat te brengen. Van Spaansche zijde is Garcia Prieto, minister van buitenlandsche zaken, de woordvoerder. De Britsche gezant bij het Spaansche hof heeft de zittingen bijgewoond en schijnt ook verder een adviseerende stem te hebben.

Daar vooraf nota's gewisseld zijn over hetgeen men van elkander verwacht en men elkander wel wil gunnen, zal men het te Madrid spoediger eens worden dan te Berlijn het geval is geweest. Aan de pers is verzocht zich niet te veel met veronderstellingen in te laten en het opdrijven van wenschen en voorwaarden in te laten, zoolang de diplomatie het in het belang der goede afwikkeling beschouwt om het verloop der beraadslagingen geheim te houden. Onbe-

scheiden en nieuwsgraag als de pers nu eenmaal is, laat zij zich hierdoor echter niet van gissingen en beweringen terug houden. Volgens een dezer geruchten heeft de Spaansche minister-president Canalejas de verwachting uitgesproken, dat het verdrag den 7en Januari geteekend zou zijn.

TRIPOLI.

De Italianen beproeven het veroveren van het „hart" hunner nieuwe onderdanenen hier met azijn, daar met honig. Zij willen de gewekte verbittering nu weer verzoeten. Bij de viering van het Mohammedaansche Berzamfeest zijn brood en lammeren onder de inboorlingen verdeeld, de minarets en moskeeën werden verlicht, zelfs werden kanonschoten gelost ter eere van het feest — of deze klank een feeststemming gewekt zal hebben?! —

Maar wie hieruit tot zwakke toegeeflijkheid mocht concludeeren, zou dadelijk van die dwaling genezen worden, de krijgsoperatiën gaan door en de krijgsraden gaan zonder mededoogen voort allen te vonnissen, die van eenige onwelwillende daad verdacht zijn. Zoo werden den 5en December nog 14 Arabieren tegelijk opgehangen wegens verraad.

BELGISCH KONGO.

De socialistische leider Van der Velde heeft in de Kamer een onderzoek voorgesteld aangaande verschillende door hem gesignaleerde misstanden in Belgisch Kongo. De missionarissen zouden sterken drank aan de inboorlingen verkoopen en zich aan mishandelingen schuldig maken. Zij zouden de negerkinderen wederrechterlijk in hun z.g.n. kapellen-hoeven opgesloten houden, de besturende ambtenaren zouden de bepalingen verkrachten gemaakt ter beperking van de jacht op olifanten, gedwongen arbeid zou nog steeds worden toegepast. De minister van koloniën, Renkin, antwoordde, dat de missionarissen alleen alcoholische dranken voor eigen gebruik in bezit hadden; van de mishandelingen gaf hij een vrij slappe opheldering. Er lag veel overdrijving in de voorstelling betreffende de toeeigening en behandeling van kinderen door de Jesuïten; de Inlandsche hoofden zouden hieraan mede schuldig zijn. De minister droeg geen kennis van de beschuldiging dat ambtenaren ivoor zouden krijgen van de inboorlingen; hij zou er zoo noodig maatregelen tegen nemen. Tegen dwangarbeid waren bevelen uitgevaardigd; de door Van der Velde vermelde gevallen betroffen vrijwillige arbeiders, of het recruteeren van soldaten.

FORMOSA.

In Handelsberichten vestigt de waarn. consul, Jhr. mr. de Beaufort, te Kobé, de aandacht op mededeelingen over Formosa-suiker, voorkomende in het rapport van den Britschen consul over 1910. De productie bedroeg ruim 4 millioen cwts. 92 % daarvan ging naar Japan. De met suikerriet beplante oppervlakte is in 1910 met ruim 5000 acres toegenomen en daardoor op ruim 220 duizend acres gekomen.

Uit vrees voor overproductie worden tijdelijk geen vergunningen voor nieuwe suikermaatschappijen verleend. Als alle in aanbouw-zijnde fabrieken in werking zijn, is de productie per jaar te schatten op 5 millioen zakken, d. i. het dubbele van wat in Japan noodig is voor eigen consumptie en voor de raffinaderijen. Zijn deze verwachtingen gebillijkt, dan zal de Formosa-suiker een geduchte mededinger op de wereldmarkt worden.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De heer Van Hinloopen Labberton over J. P. Coen in een Javaansch geschiedverhaal.

In No. 5 van „Het Tijdschrift", redacteur de heer E. F. E. Douwes Dekker, schrijft de heer D. van Hinloopen Labberton o.m.:

In een Babad Kediri, welke met een vlotte en over het geheel zeer goede vertaling werd uitgegeven door den controleur van het Binnenl. Bestuur P. W. van den Broek, onder den titel „De geschiedenis van het rijk Kediri" (Leiden, E. J. Brill, 1902), wordt op pag. 113 van de vertaling, door Semar de volgende voorspelling gedaan aan den laatsten vorst van Madja-pait, die door den Islam van zijn zetel is beroofd:

„Herinner het u later wel ter dege; iemand, die den naam „oud" zal dragen, geen kris tot wapen heeft, en zich verstouten zal op gelijke hoogte met U te gaan zitten, dat zal mijn helper zijn (bedoeld wordt: tegen den Islam, die u verjaagd heeft)."

Wanneer wij ons wenden tot den man, wiens naam „oud" luidt, dan ligt — zegt de heer v. H. L. — eene, door den vertaler niet opgemerkte zinspeling op Coen voor de hand, daar toch het Javaansche woord „koen" dat als zoodanig in tembang (poëzie) in gebruik is „oud" beteekent. In dagelijksche gebruik zijn nog de afleidingen hiervan „pikoen" = stokoud, suf van ouderdom, en het vermoedelijk van denzelfden stam afkomstige koena = de „oude tijden", of de tijd van een vroeger bestaan op aarde.

Dat de Westersche gouverneurs-generaal niet schroomden om zich de gelijken in rang van Java's vorsten te achten, en den ban van onderdanige vereering verbraken, is voldoende bekend.

Agrarisch recht in Ned.-Indië.

Wij hebben, aan de hand van de Java-Bode, destijds medegedeeld, dat eenige ambtenaren bij het Departement van B.B., onder aanmoediging van den Directeur, bezig waren met het samenstellen van een handleiding voor de kennis der agrarische regelingen.

Thans is dit werk verschenen meldt genoemd blad. Het draagt den titel: Handleiding voor de toepassing van de wettelijke bepalingen en administratieve voorschriften betreffende het agrarisch recht in Nederl.-Indië. Met voorkennis der Regeering samengesteld onder leiding en toezicht van J. Polak, secretaris van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken, te voren chef van Afdeeling A van het Departement van Binnenl. Bestuur, door J. F. W. v. d. Meulen en J. Ph. Freyss, ambtenaren bij laatstgenoemd Departement.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Afd. 5 van Deel 51 bevat o.m. de volgende bijdragen: Beknopt verslag van de werkzaamheden in het Geneeskundig Laboratorium gedurende het jaar 1910. — Een paar zeer gevoelige reacties op bloed, door L. S. A. M. von Römer. — Onderzoekingen aan 700 Bataviasche schoolkinderen, door dr. G. W. Kiewiet de Jonge. — De bacteriologische diagnose van pest in de afdeeling Malang, door dr. J. de Haan. — Over Polyneuritus Gallinarum, door Dr. C. Grijns.

De Indische Gids.

De December-aflevering van „De Indische Gids" opent met een bijdrage van Mr. A. van Gennep onder den veelzeggenden titel: „De plannen tot desorganisatie van het bestuur in Indië". De conclusie van Mr. v. G. luidt:

Dat de reorganisatie, die thans wordt voorgesteld, ten opzichte van Java en Madoera, in zijn hoofdlijnen defect is, omdat ze: I. in de Gouvernementen bestuurseenheden schept, die wèl verplaatsing van centralisatie, maar, omdat ze veel te groot zijn, geen vruchtbare decentralisatie zullen brengen. II. Alleen aan de belangen der centrale bureaux en der ambtenaren tegemoet komt, doch de maatschappelijke belangen, die een goed ingericht zelfbestuur eischen, volkomen miskent. III. In plaats van de historisch gegroeide Residenties te versterken en ten opzichte harer uitvoerende macht beter te organiseeren, deze zonder eenig redelijk motief totaal vernietigt, en alzoo — kort samengevat — niet is een reorganisatie, maar een desorganisatie van bestuur.

De heer P. Hövig schrijft vervolgens over de vroegere Inlandsche goudindustrie in de Lebongstreek, het gedeelte van Benkoelen, waarin de bekende mijnen van de goudmaatschappijen Redjang Lebong, Ketahoen, Simau enz. gelegen zijn.

Merkwaardig is het, dat toen de eerste Europeesche prospectors de Lebongstreek bezochten, ze geen Inlandsche mijnbouw aantroffen, niettegenstaande aan de bevolking de aanwezigheid van talrijke mijnwerken uit vroegere periode bekend was. Waarom die industrie verloopen is, weet de bevolking niet te vertellen, alleen dat de Engelschen indertijd op genoemde plaatsen kwamen om gom, damar en rottan op te koopen en tevens aan de kust koffie-, peper- en muskaattuinen aanlegden, waardoor de Lebongbevolking kans zag zich betere vaste inkomsten te verschaffen, zoodat het meerendeel zich aan de kust vestigde.

In een volgend artikel gaat „Batavus" heftig te keer tegen de „Indische bureaucratie". Wanneer men in ons Indië een of andere vergunning vraagt, laten we zeggen — aldus Batavus — een vergunning om water te mogen aftappen uit een riviertje voor een koffie- of suikeronderneming, dan is de ambtelijke weg de volgende: (Batavus somt dan een aantal autoriteiten op, die alle inzage moeten nemen, adviseeren, enz., waardoor de zaak hare beslissing eerst krijgt gewoonlijk na 1 à 1½ jaar). Hoe geheel anders behandelt men zoo iets in de Straits bijv. Na een of twee weken, soms binnen 48 uur, krijgt de aanvrager zijn beslissing, waarbij hij, de eenige man die er iets van afweet (dat is de ingenieur of ambtenaar, die de aanvrage kan beoordeelen), de concessie al of niet verleent.

Men lette op het groote verschil: de Engelsche ambtenaar draagt de volle verantwoordelijkheid van zijne beslissing; de onze niet; want deze adviseert slechts en laat de beslissing aan den Directeur of G.-G. over. Deze laatste hooge auto-

riteiten dragen ook de volle verantwoordelijkheid niet, want ze kunnen zich beroepen op de adviezen hunner ondergeschikten. Dit is het ellendige, in Ned.-Indië zoo geliefde dekkingssysteem, dat de kracht en de zelfstandigheid der ambtenaren verlamt. Waarbij men nog denke aan het ontzettende tijdverlies bij onze methode en de groote materiëele schade die er het gevolg van is!

Met resident Engelenberg, die de Indische bureaucratie ter sprake bracht in een onlangs door hem gehouden voordracht in de vereeniging Moederland en Koloniën, is Batavus het eens, dat de bureaucratie een draak is, waartegen de beste Gouverneur-Generaal en Directeuren het af moeten leggen.

Verder bevat dit Ind. Gids-Nr. een uitvoerige bespreking door J. C. Lamster van de „Landrentebelastingwerzaamheden in 1908/'09 en in 1910", door P. Sollewijn Gelpke en N. M. C. Verweij Mejan; een schetsje van Ed. Kühr, getiteld: „De veroveraar", en voorts de gewone maandelijksche rubrieken, als: Maandelijksche revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen, door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Onze Eeuw.

Het December-Nummer van „Onze Eeuw" brengt ten eerste het verhaal eener reis van Tandjong-Priok naar Soerabaja, door (Mej.) C. M. Vissering en en ten tweede een artikel van Dr. E. B. Kielstra, getiteld „Moeilijke tijden", waarbij de schrijver als uitgangspunt neemt het werk over den Java-oorlog van 1825—1830, bewerkt door de heeren P. J. F. Louw en E. S. de Klerck, waarvan in het geheel, tusschen de jaren 1894 en 1910 zes deelen zijn verschenen.

Wij laten het slot van dit belangrijke artikel hier volgen:

Door den Java oorlog is in tal van opzichten een betere toestand geboren. Er was, in de Vorstenlanden geen plaats meer voor een machtige anti-Europeesche partij; ons bestuur kon nu met vertrouwen samenwerken met de vorsten, om langzamerhand tot verbeteringen in economischen en juridischen zin te geraken. Zoolang de vorsten toonen, vertrouwen te stellen in ons bestuur, en daarmede te willen samenwerken, is er voor ons geen rede om verandering in de thans bestaande verhoudingen te wenschen. En...... dit is wel duidelijk: de voor 1825 bestaande zij het soms sluimerende vijandschap is verdwenen, nu de Java-oorlog voor goed onze meerderheid heeft bewezen. Het zal slechts van het beleid van onze zijde afhangen, dien toestand te behouden en te bevestigen; daartoe is in de eerste plaats noodig, dat de Inlandsche bestuurders overtuigd zijn van onze goede bedoelingen, en, bovenal, van onze goede trouw.

Vragen van den Dag.

Den 6en December j.l. was het honderd jaar geleden, dat J. K. Hasskarl geboren werd (overl. 5 Jan. 1894). Dit feit geeft den heer M. J. S. aanleiding zijn groote verdiensten met betrekking op de botanische wetenschap te herdenken in een interessant artikel in het jongste Nr. van de Vragen van den Dag.

Justus Karl Hasskarl stamde uit een Zweedsche familie, die zich in Duitschland gevestigd had. Op jeugdigen leeftijd wijdde hij zich aan de studie der plantkunde, kreeg in 1837 een betrekking aan 's lands Plantentuin te Buitenzorg, aan welke instelling zijn naam onafscheidelijk is verbonden. Hasskarl had ook een groot aandeel in de invoering der kina-cultuur op Java.

Tijdschrift van het Bataviaasch Genootschap v. K. en W.

Inhoud van Afl. 5 en 6 van Deel 53: Aanvullingenota van toelichting betreffende het landschap Asahan. — De inscriptie van Nglawang, door dr. N. J. Krom. — De heiligen van Java. IV. Ki Pandan arang te Tembajat, door dr. D. A. Rinkes (Met foto's en kaart). — Oudheidkundige aanteekeningen (I), door T. van Erp (met platen). — De datum Maandag 12 Rabi e I op den grafsteen van Malik Ibrahim, door dr. Th. W. Juynboll.

De Indische Mercuur.

No. 49 bevat de volgende bijdragen: Over bereiding van rubber, door C. J. de Vogel. — Over bereiding van zondroge koprah. — Nederlandsche literatuur over de rijstplant, door Dr. I. Dekker. — Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan, door P. Hondius Jzn. — Is studie van Indische talen in Europa noodig voor den a.s. planter, door Dr. A. H. Berkhout en T. J. Bezemer. — Vezelcongres te Soerabaja. Literatuurberichten, bewerkt onder toezicht van Dr. J. Dekker. — Katoenkultuur in N.-Indië. — Invoer op Java in 1911. — Uitvoer der voornaamste handelsartikelen uit het vrije verkeer van Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiëele berichten en verslagen. Enz.

* *
*

Ten slotte nog eenige titels van bijdragen in periodieken over Indië.

De opening van de werken voor de haven van Soerabaja. (De Ingenieur. 1911. No. 49).

Het Marine-vraagstuk in betrekking tot Nederland en Nederlandsch-Indië, door C. de Vries (Ind. Genootschap. Vergadering van 7 November 1911).

De peperculture in de Buitenbezittingen. (Vervolg: Assistent-Residentie Billiton; Residentie Westerafdeeling van Borneo). (Korte berichten voor Landbouw, nijverheid en handel. 2e jaargang. No. 1).

Productie- en handelscijfers van copra, kokosnoten en kokosolie (De Handel. December 1911).

Dutch New Guinea. — Centraal Celebes (overzicht der reizen van den heer E. C. Abendanon op dit eiland). (The Geographical Journal. Dec. 1911).

Fünfzig Jahre Batakmission, von J. Warneck. (Allgemeine Missions-Zeitschrift. Dezember 1911.)

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscour.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 15 November 1911;
De Locomotief t/m 14 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m idem;
De Sumatrapost t/m 18 idem;
De Sumatrabode t/m 16 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 16 idem;
De Ind. Mercuur no. 50;
Weekblad voor Indië no. 30;
Handelsberichten van het Min. van Landbouw;
Kort-Verslag Vergadering Tweede Kamer S.-G.;
De Banier no. 44;
Bandera Wolanda no. 9.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afd. Amsterdam:

Vanwege het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap zullen te Amsterdam vier volksvoordrachten over Indië worden gehouden, waarbij de heer J. E. JASPER, Controleur bij het Binnenl. Bestuur als spreker zal optreden.

De eerste voordracht zal gehouden worden op Woensdag 20 December a.s., 's avonds acht uur, in het Gebouw van den Werkenden Stand, Kloveniersburgwal.

De volgende voordrachten zullen gehouden worden op 31 Januari, 14 en 28 Februari 1912.

De leden van de Afdeeling Amsterdam onzer Vereeniging kunnen, op vertoon van hun diploma, gratis bij de firma J. H. de Bussy, Rokin 60, een kaart bekomen, recht gevendr op toegang voor één persoon voor de vier voordrachten.

Wenscht een lid meerdere kaarten te ontvangen, dan zijn die voor 50 cents, en 5 pCt. stedelijke belasting, bij genoemde firma verkrijgbaar.

Spoedige aanmelding is met het oog op het beschikbaar aantal kaarten, gewenscht.

Het Bestuur,
Mr. H. SMEENGE, Voorzitter.
C. DE VRIES, Secretaris.

ADVERTENTIËN.

Weekblad voor Indië,

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS,
te SOERABAJA.

Prijs per 3 maanden f 2.50

Men kan zich abonneeren bij den agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk belang" NIEUWE MOLSTRAAT 20, DEN HAAG.

KRUL'S KONINKLIJKE FABRIEK
van uitsluitend prima kwaliteit Chocolade, Fijne Bonbons, Enz. Hofleveranc.

KRUL's CHOCOLAT SUISSE

-:- Geheel volgens Zwitsersche methode bereid. -:-

KRUL's HAAGSCHE HOPJES

Waarborgen een uitmuntend van ouds bekend fabricaat.

Noordeinde 44 - DEN HAAG - Telefoonnrs. 3165-3167.

Bekend adres van verzendingen naar INDIË voor het SINT-NICOLAASFEEST, ook direct aan particulieren.

A. A. BOLT = CONFISEUR PATISSIER

HOFLEVERANCIER.

BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f -:- 's-GRAVENHAGE.

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

Ook verkrijgbaar in „BOEATAN", Heulstraat 19.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. Onze West:
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat No. 56.

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Twee jonge dames voor Gouvernante naar Indië, waarvan eene H.-acte heeft.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Beschikbaar voor de reis naar Indië twee zeebaboe's.

Een geg. korporaal konstabel K. N. M. voor huisbewaarder, bureauknecht, geldinkasseeren, enz.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in LAAN v. MEERDERVOORT 187 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage,	Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch.	Maleisch, Javaansch, Soendasch gediplomeerd.
A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.	
D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage	Maleisch.	

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

N°. 51. Donderdag 21 December 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Het wetsontwerp betreffende de bestuursinrichting in Nederlandsch-Indië.

(*Aangeboden*).

II.

Opponeeren wij ons, zooals uit het verleden week geschrevene blijkt, tegen de wijze van bestrijding der voorgestelde lotsverbetering van de Inlandsche ambtenaren in genoemde hoofdartikelen, de verklaring mag niet achterwege blijven, dat ook naar onze meening enkele nadere voorzieningen en wijzigingen alsnog zeer noodig schijnen, zij het dan ook, dat daardoor geenerlei afbreuk gedaan wordt aan de hoofdbeginselen van het wetsontwerp.

Zullen de tractementen der Inlandsche ambtenaren voldoende zijn te achten, dan is dit onder het uitdrukkelijke beding, dat bedoelde personen niet — zooals tot nu toe helaas nog steeds het geval is — in allerlei belangrijke dienstuitgaven moeten vervallen.

In de eerste plaats zullen zij derhalve, evenals de Europeesche bestuursambtenaren op behoorlijke wijze gedefroyeerd dienen te worden voor aan de in hun ressort te maken tournees verbonden reis- en verblijfkosten.

Neemt men aan, dat hiervoor gemiddeld een maandelijksche vaste toelage van *f* 20 — hetzelfde bedrag, dat de mantri's bij het volkscredietwezen voor dit doel ontvangen — als voldoende is aan te merken, dan zal de doorvoering van een dergelijken maatregel een meerdere uitgave van plm. *f* 420.000 's jaars tengevolge hebben, daar thans op Java en Madoera ongeveer 400 districtshoofden (met inbegrip der patihs-wedono), 1000 onderdistrictshoofden en 360 mantri's-politie werkzaam zijn.

Voorts dienen de Inlandsche ambtenaren — evenals de Europeesche functionarissen — behoorlijk te worden schadeloos gesteld voor dienstreizen buiten hun ressort, hetzij wegens overplaatsing, hetzij wegens oproeping door hun chef.

Eveneens schijnt het een eisch des tijds, dat de uitgaven voor politioneele doeleinden g e h e e l voor rekening van den Lande worden gebracht en mag het o.i. dan ook niet meer voorkomen dat, zooals hier en daar wel eens het geval schijnt te zijn, dergelijke uitgaven niet worden gerestitueerd indien de voor een politiezaak gedane rasporingen niet tot het beoogde resultaat hebben geleid.

De Inlandsche ambtenaren zien zich anders allicht genoodzaakt, om door heffingen van dorpshoofden, of op andere slinksche wijzen, in het ontbrekende te voorzien en, eenmaal op dit gevaarlijke pad gekomen, vervallen zij spoedig van kwaad tot erger.

Bij gemis aan bepaalde gegevens kan hier geen raming worden gegeven van de aan de twee laatstbedoelde maatregelen verbonden uitgaven. Zeker echter zullen zij niet minder dan één à twee ton per jaar bedragen.

Een ander desideratum is de verbetering van het werkelijk zeer lage tractement der schrijvers bij de onderdistrictshoofden, thans *f* 15 's maands bedragende. Alleszins billijk is het te achten, dit bedrag middels twee driejaarlijksche verhoogingen, elk van *f*5 's maands, tot *f*25 's maands te doen stijgen. Voor 1000 onderdistrictsschrijvers zal dit een verhooging van uitgaven van *f* 60.000 à *f* 120.000 per jaar beteekenen.

Verder zijn de twee periodieke tractementsverhoogingen, welke overeenkomstig het regeeringsvoorstel aan de districtshoofden zullen worden toegekend, n. h. v. over een eenigszins te lang tijdsverloop verdeeld. Inplaats van *f* 260 zullen deze titularissen in de eerste vijf jaren slechts een bezoldiging van *f*250 's maands ontvangen en zal het nadeelige verschil van *f* 600 in het 6e jaar bij ontvangst van *f* 300 's maands niet kunnen worden ingehaald. Daar nu onder het tegenwoordige systeem de meeste Inlandsche ambtenaren eerst na een zeer langen diensttijd tot districtshoofd benoemd worden, en de kans groot is dat zij reeds na 6 jaren of korter als zoodanig werkzaam te zijn geweest gepensionneerd worden, zal voor dezulken de voorgestelde lotsverbetering een achteruitgang in inkomsten tengevolge hebben. Zeer gewenscht schijnt het derhalve de periodieke tractementsverhoogingen in plaats van om de vijf jaren, telkens na drie jaren toe te kennen.

Eveneens schijnt het ons geheel in overeenstemming met de billijkheid aan de regenten, die blijkens de M. v. T., voortaan niet meer, zooals thans nog dikwijls het geval is, bijna uitsluitend als kenners van hun ressort zich nuttig zullen moeten maken, maar als administratief leider van het Inl. bestuur van voldoende bekwaamheid zullen moeten zijn, de toekenning van in doorslag ongeveer dezelfde inkomsten te waarborgen als zij nu genieten. Wenscht men derhalve in het belang der regenten zelve de vaste bezoldiging van *f* 1200 's maands te vervangen door een aanvangstraktement van *f* 1000, met periodieke vijfjaarlijksche verhoogingen elk van *f*100 's maands, dan late men dit tractement stijgen tot bijv. *f* 1300 's maands, waardoor op den duur de aanvankelijke lagere inkomsten compensatie zullen vinden.

Uitgaande van de vorenstaande globale cijfers zal derhalve bij verwezenlijking der aangegeven aanvullingen en wijzigingen in de voorgestelde regeling der tractementen het aangevraagde bedrag van ruim v i e r ton 's jaars — niet d r i e ton, zooals de schrijver in de N i e u w e R o t t e r d. C o u r a n t verkeerdelijk opgeeft — naar raming tot ongeveer t w a a l f ton stijgen. Waar uit dit cijfer blijkt, welke aanzienlijke kosten kleine urgent geachte verbeteringen in de financieële positieregeling van het Inl. bestuurspersoneel op zichzelf reeds tengevolge zullen hebben, kan men zich denken, welke enorme sommen noodig zullen zijn voor een tractementsregeling op zulk een milden grondslag als de schrijver zich blijkbaar voor oogen heeft gesteld.

Tenslotte zou in verband met deze aangelegenheid nog de vraag kunnen worden geopperd of het geen aanbeveling zou kunnen verdienen om, zooals door Wirontani (blijkbaar een Inlandsch ambtenaar) in D e L o c o m o t i e f van 9 October j.l. werd bepleit, het Inlandsch bestuurscorps te splitsen in twee deelen, waarvan het eene de hoogere en het andere de lagere ambten zou omvatten.

De behoorlijk voor het Inlandsch bestuursambt opgeleide jongelieden zouden dan na een korten practischen leertijd als Inlandsch ambtenaar ter beschikking dadelijk zijn op te nemen in het hoogere corps waartoe tevens de toegang open te stellen ware voor die elementen onder het lagere corps, welke zich bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt.

Bij toepassing van een dergelijke regeling, vervalt al dadelijk het bezwaar van gebrek aan behoorlijk opgeleide ambtenaren in de hoogere rangen, en eveneens de klacht, dat dergelijke personen na afloop hunner studiën eenige jaren hebben door te brengen in de gering bezoldigde voor hen zoo onaangename schrijversbetrekkingen, waarvoor naast ijver, voornamelijk slechts routine en nauwgezetheid noodig zijn.

Hoe dit alles echter ook zij, met de bewering, dat de lotsverbetering der Inlandsche ambtenaren, zooals die thans is voorgesteld, de in de Memorie van Toelichting op den voorgrond geplaatste decentralisatie voor een goed deel onmogelijk zou maken, heeft de schrijver zeer zeker te veel gezegd. Vooral vergete men niet, dat het voornamelijk slechts de regenten, de adjunct-regenten en de districtshoofden zullen zijn, waarop de afwenteling van bevoegdheden van het Europeesch bestuur zal plaats vinden, en de bewering, dat de aan deze categorieën van ambtenaren toe te kennen bezoldigingen zóó ongeloofelijk laag zouden zijn als de schrijver in het algemeen wil doen voorkomen, zou toch al zeer moeilijk zijn staande te houden.

Een andere ernstig grief tegen het wetsontwerp geldt het t e l a n g z a m e t e m p o, waarin naar het oordeel van den schrijver de bestuurshervorming zal worden doorgevoerd; voorts den w e i n i g t a s t b a r e n v o r m waarin de reorganisatie is voorgedragen.

Een overwegend bezwaar schijnt het hem toe, dat de regeering zich slechts tot het aangeven van de hoofdlijnen van het plan heeft bepaald, en dat met de verdere totstandbrenging van het decentralisatiegebouw, zooals de regeering zich die denkt, te veel tijd zal heengaan.

De opmerking mag hier niet in de pen blijven, dat het tegen de Memorie van Toelichting gerichte verwijt van inwendige tegenstrijdigheid juist dit gedeelte van schrijvers betoog zou kunnen treffen. De ervaring leert, zoo zegt hij onsinziens terecht, dat de ambtelijke instellingen of personen in Indië, al klagen zij nog zoozeer over overlading met arbeid en bemoeienis, niet dan uiterst noode overgaan tot het afstaan van een deel hunner tijdroovende bevoegdheden, ingeworteld als de gewoonte bij de meeste Europeesche ambtenaren is, om zich met alle kleinigheden zelf te willen bemoeien en ongeneigd als zij zijn om z o n d e r k r a c h t i g e n d r a n g v a n b o v e n mede te werken tot ontvoogding hunner Inlandsche pupillen.

Met deze moeilijkheden voor oogen behoeft men echter niet te vragen, welke de resultaten zouden zijn geweest, wanneer zonder dien krachtigen drang uit het hoogste ressort in Indië reeds een aanvang was gemaakt met den opbouw van het toekomstig „gouvernementspaleis", bij welken opbouw niet alleen het Departement van Binnenl. Bestuur, maar, met een enkele uitzondering, alle departementen van algemeen bestuur betrokken zijn.

Dezelfde ambtenaren steeds wedijverende in platonische liefdesbetuigingen voor het decentralisatieprincipe, zouden, wanneer het er op aan was gekomen die uitingen op practische wijze in daden om te zetten, van de overdracht van bevoegdheden waarschijnlijk een caricatuur tot stand hebben gebracht.

Mocht het niettemin na jarenlange gedachtenwisseling en eindelooze strubbelingen gelukt zijn een dragelijk détailplan samen te stellen, dan nog zou — daargelaten de onzekerheid of zelfs de hoofdbeginselen in goede aarde zouden vallen — de Volksvertegenwoordiging, voorgegaan door de Pers, allicht in allerlei bijzonderheden zijn afgedaald, en zou het gevaar niet gering zijn geweest, dat zij — ondanks allen arbeid en alle inspanning in Indië — tenslotte er nog toe gekomen zou zijn, „mit dem Badewasser das Kind auszuschütten". De critiek die op de weinige in het plan voorkomende détails nu reeds is uitgeoefend, levert er ons een treffend voorproefje van. En eenmaal van de baan, zou, de parlementaire geschiedenis geeft er tal van voorbeelden van, hoogstwaarschijnlijk de kans verkeken zijn dat in een afzienbaar tijdsbestek opnieuw geneigdheid zou bestaan om aan het netelig vraagstuk van de algemeen zoo noodig geachte bestuursorganisatie zich te wagen. De door den schrijver aangeprezen gedragslijn zou dan ook niet een „weinig spoedig", maar denkelijk in het geheel geen resultaat hebben gehad.

Het schijnt ons derhalve begrijpelijk, neen verstandig toe, dat men niet met een tot in bijzonderheden afdalende detail-teekening der vertrekken zich gaat bezighouden alvorens de zekerheid verkregen is, dat het Parlement althans met de hoofdtrekken van het op te richten gebouw zich vereenigen kan. Eerst die zekerheid en een daarop gebaseerde krachtige wilsuiting van boven tot algemeene samenwerking zal eventueelen tegenstand in Indië kunnen breken.

Dat het intusschen der Regeering zelve wel degelijk ernst is met de doorvoering van het decentralisatie-beginsel, kan o.a. blijken uit een in Het Kol. Weekbl. van 5 October j.l. uit de Java-Bode overgenomen bericht, dat zij het in strijd met dit principe heeft geacht, gevolg te geven aan het advies om van regeeringswege hoofdinspecteurs met het toezicht op het gewestelijk bestuur te belasten.

Betreffende het tempo der hervorming zegt de schrijver: „Trouwens de geheele toon der Memorie „schijnt er op aangelegd om hen, die voor overijling „mochten vreezen, gerust te stellen. Op elke blad„zijde komt de geleidelijkheid met hare synoniemen „in bijna lachwekkende frequenties voor."

Wij kunnen niet inzien, dat die geleidelijkheid, welke den schrijver zoozeer ergert, anders dan als een argument ten gunste van het wetsontwerp aan te merken zou zijn.

Wie toch geen vreemdeling in Jeruzalem is, weet maar al te zeer hoe de publieke opinie in het algemeen meer tégen dan vóór de toekenning van meerdere zelfstandigheid aan het Inlandsch bestuurscorps is gestemd (men leze er bladen als het Soer. Hblad eens over na). Maar niet slechts de Pers, ook vele ambtenaren bij het Binnenl. Bestuur zijn steeds allesbehalve van gevoelen, dat voor de toepassing van een dergelijk beginsel de tijd reeds daar zou zijn en dat ingrijpende maatregelen in die richting zonder gevaar voor de algemeene belangen in de kolonie zouden mogen heeten.

Nu wenschen wij hier niet na te gaan in hoever die voorstelling al dan niet gemotiveerd te achten is; wij wijzen alleen op het feit, dat het doordrijven van een gedragslijn, die — overijld toegepast — zoozeer tegen de innige overtuiging van de met de uitvoering belaste personen zou indruischen, waarschijnlijk zeer weinig instemming, integendeel, groote tegenwerking ondervinden zou.

In een interview van een medewerker van het Alg. Hblad met Prof. Snouck Hurgronje (door ons aangetroffen in De Locomotief van 21 September j.l.) verklaarde deze deskundige de bestaande ontevredenheid in Britsch-Indië o.a. daaraan te moeten toeschrijven, dat wel het Engelsche stelsel liberaal is, maar de personen (dus ook de ambtenaren) dat niet zijn. Meer dan een reeks van beschouwingen kan dit practische voorbeeld tot leering strekken hoe een zoo veelzijdige reorganisatie, waarvoor de met de uitvoering te belasten personen nog niet voldoende zijn gewonnen, geringe kansen van slagen zou aanbieden, wanneer de invoering niet dan met omzichtigheid geschiedde.

Het is daarom zeer juist gezien, door geleidelijkheid van uitvoering de gemoederen gerust te stellen en op die wijze het welslagen van het systeem te verzekeren, daargelaten of ook niet om andere redenen die oplossing de eenige mogelijke is.

Zelfs een blad als De Locomotief, dat meermalen de ontvoogding van het Inlandsch bestuur met klem heeft bepleit, kan zich met die geleidelijkheid zeer wel vereenigen, wil zelfs nog verder gaan en door een inspectie op het Inlandsch bestuurswezen op dien tak van dienst een bijzonder, gestadig en afdoend toezicht doen uitoefenen. (Zie het nummer van 18 October j.l.)

VAN HEYST.

(Wordt vervolgd).

Verbetering. — In de bij het eerste gedeelte van dit artikel behoorende noot gelieve men inplaats van Staatsblad 1910 no. 461 te lezen no. 460.

Uit de O.-I. Mail.

Cholera. — In de Indische bladen van 22 Nov. j.l. lezen wij:

Te Semarang wordt met de inenting tegen cholera van Inlanders gestadig voortgegaan. Sedert 27 Oct. j.l. zijn 19431 personen ingeënt. In de drie laatste etmalen kwamen er 8 gevallen van cholera voor.

Te Batavia op 22 Nov. j.l. geen nieuwe gevallen. In behandeling waren toen 4 Inlanders.

De gouverneur van Celebes. — De Gouverneur van Celebes, de heer Coenen, op weg naar Batavia voor gewichtige dienstaangelegenheden (het Soer. Hbl. vermoedde voor sollicitatie naar de functie van Dir. van het Dep. van Gouvernementsbedrijven), kwam ger s.s. Heemskerk 22 Nov. j.l. te Soerabaja aan en is dadelijk per trein doorgereisd.

Een ontploffing. — De resident van Riouw en Onderhoorigheden seinde via Singapore 20 Nov. j.l.:

Door ongeluk een tank op installatie groot Samboe ontploft, waardoor elf man gedood en acht zwaar gewond, juiste oorzaak nog onbekend.

Vulkanische verschijnselen. — Van den resident van Pasoeroean is, tengevolge van zijn telegram van 13 November, den 18en het volgend telegram ontvangen:

Vijftien dezer des namiddags in nagenoeg de geheele afdeeling Loemadjang vrij hevige zandregen gevallen; in onderdistricten Penanggal en Pasroedjambe sterk vermengd met kleine steenen tot grootte duivenei. Bevolking eerstgemeld onderdistict voor groot deel gevlucht naar Pasirian en Tempeh. — In eenige desas van die onderdistricten tal van Inlandsche woningen en veekralen ingestort door gewicht van zand. Persoonlijke ongelukken niet geconstateerd.

Telefonische verbinding met ondernemingen Smeroekant verbroken.

Aanplant onderneming Pandan Kandangan zwaar geteisterd door zand en steenregen administrateur met gezin gevlucht naar Probolinggo. Zeer veel te veld staande djagoeng en padigogo door uitwerpselen Smeroe vernield, vooral in Onderdistrict Pasroedjambe, alwaar aschlaag van een tot vijftien c.M.

Aldaar verwoest 450 baoes djagoeng en padi 121, terwijl ruim 200 inlandsche woningen ingestort zonder persoonlijke ongelukken. Voorloopig geen bijzondere maatregelen of voorzieningen noodig geacht. Onder nadere goedkeuring Directeur van Landbouw machtiging verleend tot aankap bamboe voor huizenbouw.

Uit Banjoewangi schrijft een correspondent van het Soer. Hblad o.m.:

In den nacht van den 15en op den 16 Nov. viel een aschregen te Banjoewangi.

Dat de aschlaag vrij dik is, kan men merken aan het buigen van het loof der koeda-koedaboomen en de bladeren der waaier- of sadangpalmen.

De aschregen veroorzaakte heel wat ongemak: Als de regens uitblijven, zal men last krijgen van oogziekten. Op andere plaatsen in Besoeki eveneens aschmisère.

In den afgeloopen nacht bedroeg dat 5 m.M., wat overeenkomt met 50 M³. per hectare.

Na een korten stilstand begon het heden morgen opnieuw en blijft het nog steeds aanhouden.

Het is er duister van en het doet zich geheel voor als een tamelijk dikke mist, en als een Hollandsche fijne sneeuwjacht, dit laatste met dit onderscheid, dat de kleur in plaats van wit parelgrijs is."

Uit Bondowoso schrijft men 17 November aan hetzelfde blad:

„Vandaag is gelukkig alles weer normaal, maar gisteren was het een afschuwelijke dag.

Geen triestiger aanblik dan het daglicht, verduisterd en versomberd door aschregen.

Geen zonnestraaltje zichtbaar in die grauwe lucht; bladeren, vreemd vies verkleurd, neerhangend onder het gewicht van geluidloos neervallende asch; geen enkel vogeltje dat zich meer laat zien of hooren; alles wat zich anders in het luchtruim beweegt, schijnt uitgestorven; niets, heelemaal niets, dat aan iets anders doet denken dan aan een desolaat, op zijn eind loopend bestaan."

Opleiding Inlandsche Marine-schepelingen. — Naar de S u m. P o s t verneemt, zal het flottielje-vaartuig A s a h a n gedurende enkele jaren in Sabang gestationneerd worden ter opleiding van Inl. marineschepelingen.

Tevens zal er daar dan in de marine-gebouwen een school geopend worden voor die leerlingen.

Winstdeelhebbing door de inlandsche bevolking. — De Midden-Javasche Kroniek-schrijver der J a v a b o d e wijst op de schreeuwende tegenstelling, welke bestaat tusschen den tijd van schitterenden voorspoed, welke de Javasche suikerindustrie beleeft en de tijd van schaarsthte, van zorg en van zich bekrimpen, die voor de Javaansche bevolking aanbreekt, nu de rijstprijzen stijgende zijn.

De reusachtige winsten waartoe zij medewerkt gaan langs haar heen, zonder dat zij eenig voordeel daarvan heeft; stijgt de suikerprijs tot de voor dezen tijd fabelachtige hoogte van *f* 9 en *f* 10, zoo is haar dit volkomen onverschillig... Wat zij voelt, en aan den lijve, dat is de stijging der rijstprijzen met zoo veel gulden per pikol, waardoor haar reeds jammerlijk klein budget nog meer wordt gedrukt.

Het blad van 20 November j.l. knoopt hieraan vast een bespreking van het artikel van Controleur Tideman in de I n d. G i d s.

Bezoek van Inlandsche Hoofden der buitenbezittingen aan Java. — Ter aanvulling van het reeds eerder door ons vermelde bericht omtrent de reis door eenige Balische hoofden te brengen aan Java, waarbij zij vergezeld zullen worden door den controleur S. K. Wieling, lezen wij in D e J a v a b o d e:

„Deze controleur is ongeveer 5 jaren werkzaam geweest in de residentie Bali en Lombok en is sedert het begin van dit jaar te werk gesteld bij de afdeeling Bestuurszaken der Buitenbezittingen.

Aan dezen ambtenaar is opgedragen om eenige Atjehsche hoofden, die binnenkort hier worden verwacht, op een studiereis op Java rond te leiden en ze ook naar Bali te brengen. Van daar uit zullen dan eenige Balische Hoofden worden meegenomen om hen, vooral op het gebied van landbouw, de bijzondere toestanden op Java te doen kennen."

Uit de Inlandsche wereld. — Aan de J a v a b o d e ontleenen wij:

„Het blad D a r m a k o n d o weldt, dat de regent van Karangajar r.a.a. Tirtokoesomo aan den Gouverneur-Generaal het verzoek heeft gericht, zijn zoon Raden Iskander, Adjunct-Hoofddjaksa te Batavia, op Karangajar te plaatsen, opdat hij zich onder leiding van zijn vader voor hoogere functies kan bekwamen. De bedoeling is natuurlijk, dat de zoon den vader als regent zal kunnen opvolgen.

Volgens D e V o r s t e n l. is uit dezelfde bron het bericht afkomstig, dat op hoog bevel alle penewoe's en mantri's politie in Solo geregeld les krijgen van de Inlandsche artsen in de eerste hulp bij ongelukken, opdat zij zich in de vele voorkomende gevallen zullen kunnen helpen. De politiebeambten krijgen tweemaal in de week een uur les."

Kort haar. — Prins Mankoe Negoro te Solo heeft zich het haar kort laten knippen, wat natuurlijk niet wil zeggen, dat hij afscheid heeft genomen van den hoofddoek, want gaat hij in nationaal kostuum, dan hoort daar de hoofddoek bij, maar daar de prins zich in het publiek weinig of nimmer in kain en badjoe vertoont, zal men hem steeds zien als militair, en dan zonder den doek onder het militair hoofddeksel, zegt de N i e u w e V o r s t e n l.

Zijn officieren van het garnizoen heeft hij thans gelast, het haar kort te dragen en den hoofddoek af te leggen, als zij zich in uniform steken.

Anti-politiehonden. — Er bevinden zich hier Inl. dieven, die bij hun excursiën 's nachts gebruik maken van honden, die de erven binnen gaan en terugkeeren naar hun meester, wanneer zij binnenshuis nog leven of stemmen hooren. Slaapt alles en hooren die dieren niets, dan wachten zij op het erf tot hun meester komt.

Waaruit dus de conclusie valt te trekken, merkt D e J a v a b o d e op, dat er behalve politiehonden ook anti-politiehonden bestaan en dat onze dieven en inbrekers meer initiatief bezitten dan de politie, die nog geen honden in dienst heeft.

WEST-INDIË.

SURINAME.

D e W e s t van 10 November geeft een hoofdartikel over de malaria-epidemie in Nickerie waaruit blijkt, dat op eenige plaatsen in het district eenige verbetering valt waar te nemen.

„Het volgend lijstje geeft aan het aantal ziekendagen op de plantage Hazard, vergeleken over een reeks van jaren. De arbeiderssterkte dier plantage is ongeveer 800 man:

	1911	1910	1909	1908	1907	1906
Januari	672	767	771	860	1192	608
Februari	787	925	573	1211	859	670
Maart	753	624	763	1019	939	651
April	1242	788	659	794	975	725
Mei	1548	958	1074	1077	1446	503
Juni	2512	774	1220	938	692	798
Juli	3356	909	992	873	951	968
Augustus	2956	763	825	1021	735	973
September	2929	626	943	1096	774	943
October	2561	615	1043	712	1082	918
November		663	706	636	848	930
December		531	682	803	905	1276

Van April tot eind October stierven dit jaar op de plantage Hazard 25 personen, tegen 9 personen in hetzelfde tijdvak het vorig jaar.

Wie deze cijfers nagaat, zal zeker niet zeggen, dat men overdrijft als men den toestand in Nickerie tengevolge der malaria-epidemie zeer ernstig noemt.

Uit deze cijfers blijkt, dat in het plantage-hospitaal gemiddeld 80 à 100 zieken liggen, of meer dan 10 pCt. van de arbeidsmacht.

De directe financiëele verliezen zullen zeker, vooral bij de huidige marktprijzen, voor de suikerplantages in Nickerie niet onoverkomelijk blijken. Met zulk een percentage zieken is echter de geregelde gang van het bedrijf geenszins verzekerd. Waarbij nog komt, dat de pas van een malaria-aanval herstelde arbeider, niet in staat is hetzelfde werk te leveren als een gezonde.

Hier staan dus groote materieele belangen op het spel, om niet te spreken van het nameloos menschelijk leed.

En niet alleen voor deze plantages, voor geheel Nickerie is deze epidemie een ramp die ernstig de aandacht vraagt.

Heeft nu het Gouvernement alles gedaan wat het kan om deze ramp te bestrijden?

Wij kunnen die vraag niet bevestigend beantwoorden.

Men klaagt bitter in Nickerie over gebrek aan voldoende geneeskundige hulp. En het sterfgeval van den opzichter Ch. Browne van de plantage Waterloo schijnt de juistheid van die klacht te bevestigen.

Men mag immers niet aannemen, dat opzettelijk verzuim van de zijde van den geneesheer heeft plaats gehad? Zoodat de conclusie moet zijn, dat geneeskundige assistentie ontbrak omdat de eenige aanwezige geneesheer van Nieuw Nickerie zijn standplaats niet kon verlaten.

Legio zijn ook de klachten uit Nieuw Nickerie. Men acht één geneesheer, vooral in den tijd dien wij thans beleven, beslist onvoldoende, terwijl ook uit een oogpunt van concurrentie de vestiging van meer dan één geneesheer dringend noodig wordt geacht.

In den laatsten tijd zendt het Gouvernement assistenten naar Nickerie, leerlingen van de geneeskundige school, van wie sommigen niet eens bevoegd zijn de geneeskundige praktijk uit te oefenen. In Nickerie acht men dit onverantwoordelijk, en meent men dat de toestand de uitzending eischt van ervaren geneeskundigen.

In de laatste dagen zijn stappen gedaan, om een muskieten-brigade op te richten in Nickerie. Deze is doende met het ophalen der slooten en het opruimen van erven. Het Gouvernement verdient dank voor dezen maatregel, alsook voor de inrichting van meer muskieten-vrije kamers in het hospitaal ter plaatse."

***

De Nickerie-correspondent van D e S u r. B o d e, over de malaria schrijvende, heeft het vooral over het gebrek aan goed drinkwater. Komt hierin geen verbetering, „dan zullen er nog velen — zooals de correspondent het meer teekenend dan elegant uitdrukt — spoedig naar de andere wereld opkrassen."

Dat hier inderdaad veel te verbeteren valt moge blijken uit deze beschrijving van de watervoorziening op de plantages:

„Daar moet de bevolking of de arbeidende klasse uit de pontentrenzen haar drink- en waschwater putten en in diezelfde trenzen ziet men hier een koelie baden of zijn baba wasschen, daar een ander vuile borden schoonmaken, en verder een Javaan op de hurken wat doen, terwijl, vooral op de suikerplantages, het water van deze loostrenzen afkomstig is van groote moerassen, waarin duizenden doode vis-

schen drijven en allerlei ongerechtigheden zich vertoonen.

Ook de regenbakken en andere waterreservoirs moeten minstens om het jaar nagezien en schoon gemaakt wordt. Het gebeurt soms, dat, nadat men eenige dagen het regenwater gebruikt heeft en gedreven door de verpestende lucht daarvan, een onderzoek in de reservoirs gaat instellen, men eenige ratten, in vergevorderden staat van ontbinding en in stukjes en brokjes daaruit haalt."

Met deze medische ontboezeming eindigt de correspondent zijn beschrijving.

„U ziet dus, dat de oorzaak van de malaria niet in de muskieten alleen moet gezocht worden, doch ook in het drinkwater, het hoofdbestanddeel van mensch en dier."

***

Het is een verblijdend verschijnsel dat de Surinaamsche pers meer dan vroeger de aandacht wijdt aan de hygiënische belangen. Dat dit noodig is, blijke uit de volgende opmerking in De West van 17 November:

„Nu vanwege het bouwdepartement op Kwakoegron de reperatie van eenige gebouwtjes ter hand is genomen, zij de aandacht gevestigd op 't volgende:

Zeer wenschelijk is het dat aan het wachthuis op Kwakoegron een loods wordt verbonden voor passagiers, die vaak op het station moeten overnachten. Dit geschiedt thans in de open lucht, wat in een malariastreek beslist verkeerd is.

Ook is het meer dan tijd, dat de woningen van de politiebeambten op dit berucht station van muskietengaas worden voorzien. Het moet bevreemden, dat dit niet reeds veel eerder is geschied, waar bijna alle beambten op Kwakoegron door malaria worden aangetast.

Ten slotte zij opgemerkt, dat men dagelijks de politie op Kwakoegron in de rivier of ergens buiten een bad ziet nemen. Een badkamer zou hier geen weelde zijn."

Tot deze rubriek mag ook gerekend worden de volgende correspondentie in De Sur. Bode van 18 November:

„Aan de Libanonhalt heeft men thans een aanvang gemaakt met het openkappen van het terrein, waarop het nieuw te bouwen Herrnh. kerkgebouw zal komen te staan. De heer R. Norden en andere Comiteleden waren er tegenwoordig en spraken een vriendelijk en tevens aanmoedigend woord tot de werkers.

Nu kom ik, M. de Red., èn voor mijzelve èn voor medebewoners met een billijk en tevens ernstig verzoek tot den heer Directeur der Kol. Spoorwegen en tot den heer Districts-Commissaris, n.l.: „op andere „halten ook zoo'n halfdakje, als er een reeds lang „op den halt van de Kopieweg staat, tot gerief „van reizigers, te plaatsen." Dat is geen luxe wat we vragen; volstrekt niet! De overheid kan zich best voorstellen, dat het niet gunstig op het gestel van passagiers kan werken, wanneer ze in 't eene kwartaal in de felle zonhitte en in het andere in den zwaren regen moeten staan om de treinen af te wachten. 't Werkt doodend op ons gestel. Met het heel raar weer van nu is het: dan felle zonnestralen, dan zware regendroppels op ons lichaam."

Neen, luxe is het niet wat men vraagt. Mocht bij de aanstaande behandeling van de Surinaamsche begrooting in de Tweede Kamer de een of ander beweren, dat men in Suriname roekeloos omgaat met 's lands financiën, dan heeft de Minister slechts deze correspondentie voor te lezen om zelfs het meest van de tongriem gesneden lid tot zwijgen te brengen.

***

Volgens bericht in Suriname van 21 November heeft de waarn. Administrateur van Financiën in een Staten-zitting medegedeeld dat betreffende het drinkwatervraagstuk uitgebreide plannen uit het Moederland zijn ontvangen, die door het Bestuur worden overwogen.

Hetzelfde nummer van Suriname brengt een artikel getiteld „Een plan-Idenburg?" waarvan het begin en het eind hier worden overgenomen:

„De hardnekkigheid, waarmede de Minister van Koloniën vasthoudt aan een plan-Idenburg en op grond daarvan de voorloopig vastgestelde begrooting der kolonie jaarlijks besnoeit met een bedrag van plm. ƒ 30.000 maakt het noodig te onderzoeken of inderdaad zulk een „plan" het financiëel beleid der kolonie wettelijk opgelegd is......"

„Wij zouden het hierbij kunnen laten waar uit het voorgaande onweerlegbaar bewezen is, dat van een plan-Idenburg in den zin van een jaarlijksche vermindering van het subsidie met ƒ 30.000 geen sprake is.

Ten overvloede willen wij echter er aan herinneren, hoe bij de behandeling van het ontwerp tot verhooging der inkomstenbelasting, eind 1907, door den heer Smith aangetoond werd dat het plan-Idenburg op foutieve grondslagen was opgebouwd.

Hoewel tegenstribbelend, moest het Bestuur dit toegeven en bij de indiening in het eerste kwartaal van het volgend jaar der begrooting voor 1911 kwam de Gouverneur Fock met een nieuw financiëel plan aan, zoodat dat van den Gouverneur Idenburg als afgedaan beschouwd moest worden. Dit nieuwe plan-Fock kwam in hoofdzaak neer op een andere indeeling der uitgaven, waardoor systematischer gewerkt kon worden op het verdwijnen van het subsidie.

Tenslotte een voorstel onzerzijds.

Iedereen zal het met den Minister eens zijn dat het subsidie verdwijnen moet. Of dit mogelijk zal zijn binnen afzienbaren tijd, hangt geheel af van de economische ontwikkeling der kolonie. Intusschen mogelijk blijkt het, het tot redelijke afmetingen terug te brengen.

Dit zou door toepassing van het denkbeeld van den heer Thomson hierboven vermeld, kunnen gelukken.

Er worde aan de kolonie een vast, eenigszins ruim bedrag, zegge ƒ 10.000.000, toegestaan voor subsidie, met bepaling dat dit bedrag jaarlijks met ƒ 50.000 verminderd moet worden.

Zoolang dit gebeurt, beschouwe de regeering den toestand van het laatste lid van art. 112 R.R. aanwezig te zijn, en worde dus de begrooting door de Koloniale Staten definitief vastgesteld. Overschrijdingen mogen zonder hunne goedkeuring niet plaats hebben. Van overschotten op verschillende dienstjaren worde een reservekas gemaakt, waaruit geput kan worden bij het zich voordoen van onvoorziene en groote onvermijdelijke uitgaven.

Zulk een stelsel zal niet falen de kolonie tenslotte financiëel onafhankelijk te maken, tenminste wat betreft de streng huishoudelijke uitgaven.

Volstrekt noodig is daarbij dat dan ook de termijn voor behandeling der begrooting den Staten gelaten, worde verruimd."

***

Volgens een mededeeling in De West van 24 November zijn weer vijf Britsch-Indiërs, die in Maart van dit jaar gebruik maakten van hun recht op vrijen terugvoer naar Britsch-Indië, in de kolonie teruggekeerd via Demerara. Ook deze immigranten hebben uit eigen zak passage betaald, om maar weer zoo spoedig mogelijk terug te keeren naar hun tweede vaderland, Suriname.

***

FEUILLETON.

Een geheimzinnig Verschijnen en Verdwijnen.

(Naar *Anselma Heine* door L. J. v. D. B. v. R.)

IV.

Om twaalf uur 's nachts kwam het schip te Napels aan.

Mevrouw Stevens was opgebleven, ofschoon zij zich niet zeer wel gevoelde; nu eens gloeiend warm, dan weer ijskoud werd. Haar afscheid van Arnold Riedhammer was stil en zwijgend geweest. Het laatste, dat hij van haar zag, was het wapperen van haar sluier; het volgende oogenblik was zij uit zijn oog verdwenen. Een kerel rukte hem het koffertje uit de hand en liep er mede weg, zoodat hij wel genoodzaakt was deze te volgen.

Hij zag haar nog eens terug: De boot lag in het duister; hij wachtte tot deze wegstoomde en meende toen, dat hij haar met een witten doek zag wuiven. Hij riep, doch kreeg geen enkel geluid ten antwoord; de afstand was te groot. Dit plotseling alleen staan op de wereld, scheen hem ondragelijker toe dan hij gedacht had.

Terwijl hij met den besteller de steile straat opliep, die van de haven naar de stad leidde, kwam andermaal de bange gedachte bij hem op, dat hij haar niet terug zou zien.

Na een korten, slapeloozen nacht, bracht hij de uren, vóórdat de trein vertrok, in ledigheid door en ging, in Genua gekomen, lang voordat de boot in het gezicht was, naar de haven, en bleef daar in de middag-hitte geduldig staan wachten.

Eindelijk kwam de boot aan. Hij bleef een weinig afzijdig staan, totdat de passagiers afscheid van elkander hadden genomen. Zij scheen hem nu zoo vreemd toe; in een steedsch wandeltoilet, wit zooals altijd, maar van een ander snit.

Eensklaps zag zij hem en met haastige schreden kwam zij naar hem toe. Plotseling deed zij de oogen dicht.

— Je bent toch immers wel? vroeg hij bezorgd.

— Jawel, maar ik vind het hier zoo vreeselijk warm, antwoordde zij.

— Laten wij dan hooger opgaan, dáár is het koeler.

— Gaan wij dan niet dadelijk door naar Parijs? Daar hij liever nog wat wilde blijven, liepen zij bergopwaarts. Overal in de tuinen geurden mimosas

Het ingediende wetsontwerp tot goedkeuring van een koloniale verordening tot het aangaan van een algemeene geldleening ten laste van de kolonie Suriname is door de regeering ingetrokken.

***

De bij resolutie van 11 Maart 1911 benoemde commissie tot het instellen van een onderzoek naar den economischen en financiëelen toestand van de kolonie Suriname, met opdracht om van advies te dienen omtrent de maatregelen, welke ter verbetering van dien toestand behooren genomen te worden, is door den Minister van Koloniën, bij resolutie van 18 dezer, onder dankbetuiging voor den door haar verrichten zeer belangrijken arbeid, ontbonden.

Bij Kon. besluit van 16 dezer zijn in de orde van Oranje-Nassau benoemd:

a. tot commandeur Dr. D. B o s, lid en voorzitter van de commissie benoemd tot het instellen van een onderzoek naar den economischen en financiëelen toestand van de kolonie Suriname, en

b. tot officier Mr. S. J. R. d e M o n c h y, secretaris van de voornoemde commissie.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De school tot opleiding van Inlandsche artsen te Weltevreden. — De heer T j. H. geeft in de P e m b e r i t a B e t a w i van 3 October j.l. no. 225 een kort overzicht van de geschiedenis der school tot opleiding van Inlandsche artsen te Weltevreden, in het bijzonder over de wijze van toelating, inrichting van het onderwijs, de verzorging der leerlingen en hunne verpleging in het hospitaal in geval van ziekte. Schrijver doet zulks niet alleen om het Inlandsch element een beter begrip bij te brengen van het doel en het nut dier school, maar ook om de Inlandsche ouders op te wekken meer dan thans het geval is belangstelling in die inrichting te toonen en daarvan meer gebruik te maken, ten behoeve hunner zonen, die, na voltooiïng hunner studies, waaraan betrekkelijk geringe geldelijke opofferingen verbonden zijn, zulk een eervolle en nuttige betrekking bekleeden tot heil hunner eigen landgenooten.

Schrijver zegt o.m.: Oorspronkelijk was deze inrichting, die in geheel Ned.-Indië bekend is onder den naam van D o k t e r-D j a w a s c h o o l, verdeeld in drie klassen. Het onderwijs werd er niet al te hoog opgevoerd en de leerling verliet de instelling als een goed onderlegd persoon, die men het beste als hulp-dokter zou kunnen beschouwen.

Naar gelang van de eischen des tijds, is in het onderwijs geleidelijk verandering gekomen en werd het voor de Inlandsche geneeskundigen tenslotte zoodanig opgevoerd, dat de school een zeer goeden naam heeft verworven door telken jare eene kleine hoeveelheid geneeskundigen af te leveren van wien men met recht kan zeggen, dat zij, de toestanden in aanmerking genomen, hun titel van d o k t e r geen oneer aandoen.

Sedert is ook de naam van Dokter-Djawa-school gewijzigd en staat de instelling in Ned.-Indië en ook daarbuiten thans bekend als de „S.t.o v.i.a.", d.w.z. school tot opleiding van Inlandsche artsen.

Nu is de S t o v i a verdeeld in twee afd., n.l.:

a. de voorbereidend afdeeling (V. A.);

b. de geneeskundige afdeeling (G. A.).

Eerstgenoemde is verdeeld in drie klassen, terwijl het daarin gegeven onderwijs zich aansluit aan dat van de lagere Europeesche school. Hoofdvakken zijn de Nederlandsche taal en het rekenen, benevens plant- en dierkunde.

Zij, die toegelaten wenschen te worden tot de S t o v i a moeten den leeftijd van 12 jaren hebben bereikt en zich onderwerpen aan een toelatings-examen, dat telken jare, tegen den tijd van de groote Vastenmaand wordt afgenomen in het gebouw zelf of voor hen, die te ver afwonen, plaatselijk op de school, waar het onderwijs genoten is. Het werk wordt ingeleverd aan den Directeur der S t o v i a en beoordeeld door de leeraren van de voorbereidende afdeeling. De candidaat, die geslaagd is, ontvangt daarvan bericht en de reis naar Weltevreden geschiedt voor gouvernementsrekening. Vóór hun vertrek wordt echter een voor den assistent-resident op zegel geschreven verklaring verlangd, waarbij de aanstaande leerling zich verbindt na de voltooiïng zijner studies, den lande tien achtereenvolgende jaren trouw te dienen en de bestemmingen te zullen volgen welke hem door hooger autoriteit zullen worden aangewezen. Verlaat hij tusschentijds den dienst, dan is hij verplicht een bedrag van *f* 5800 aan de regeering terug te betalen. Aan de voorbereidende afdeeling zijn Nederlandsche leeraren verbonden.

De geneeskundige afdeeling is verdeeld in 6 klassen. Daarin zijn opgenomen de leerlingen, die de voorbereidende klasse hebben afgeloopen en aan de voorgeschreven eischen hebben voldaan.

In de 5de klasse wordt door de leerlingen reeds deelgenomen aan de geneeskundige praktijk, waarvoor zij elken morgen de polikliniek bezoeken.

Nederlandsche geneesheeren zijn belast met het onderwijs in deze afdeeling. De leerlingen van de S t o v i a beginnen 's morgens ten 7 ure met de studies, die tot half één des namiddags duren, met rustpoozen tusschen elk uur. Nà half één kunnen de leerlingen buiten de school verblijf houden, doch zij zijn verplicht des avonds weder in het gebouw te zijn in het belang van eigen-studie, n.l. van 8 tot 9 uur voor de leerlingen van de V. A. en van 8 tot 10 uur voor de leerlingen van de G. A.

Het toezicht daarbij wordt uitgeoefend door een suppoost.

Schoolgeld wordt van de leerlingen niet verlangd terwijl de leermiddelen ook kosteloos worden verstrekt. Iedere leerling ontvangt eene maandelijksche geldelijke toelage, n.l.: *f* 15 voor hen die in de V. A. geplaatst zijn; *f* 17.50 voor de leerlingen van de eerste tot de derde klasse der G. A., en *f* 20.— voor hen, die de lessen in de vierde tot en met de zesde klasse G. A. volgen. Dit geld wordt besteed voor de dagelijksche uitgaven. *f*10 tot *f*15 wordt daarvan afgezonderd voor de voeding, die verstrekt wordt òf door familieleden of bekenden, òf door een Javaanschen hotelhouder. In den regel gebruiken de leerlingen den hoofdmaaltijd gezamenlijk. Sommigen weten van het voedingsgeld nog hunne kleeding te bekostigen, doch het is beter wanneer de ouders zulks doen.

Behalve Zondagsavonds mogen de leerlingen het gebouw in den avond niet verlaten. De vergunning tot uitgaan wordt door den Directeur verleend.

Ieder leerling heeft zijn eigen slaapplaats. De leerlingen der zesde klasse van de geneeskundige afd. hebben echter ieder een eigen kleine kamer; voor de anderen zijn drie groote slaapzalen met complete slaapinrichtingen aanwezig. Het oppertoezicht der school is opgedragen aan den directeur, die bijgestaan wordt door twee suppoosten, terwijl alle leeraren er toe medewerken om het verblijf der leerlingen zoo aangenaam mogelijk te maken.

De Inlandsche ouders behoeven dus absoluut niet ongerust te zijn over minder goede behandeling of gebrek aan toezicht voor hunne jongens. De controle toch is van dien aard, dat zelden of nooit belangrijke geschillen tusschen de leerlingen voorko-

en oranjebloesems. Al spoedig vonden zij een rijtuig en boven in Granoula namen zij twee kamers, die op het dal uitzagen en bleven daar den geheelen dag rustig zitten.

Eensklaps zei hij tot haar:

— Nu ben je voor mij geen verschijning meer, maar werkelijkheid.

Hij staarde in haar altijd eenigszins droevige oogen. Daarin was iets, dat hij nog niet kende, iets raadselachtigs, waarvoor hij bijna terugdeinsde......

Hoe dichter zij bij Parijs kwamen, des te voller werden de spoorweg-coupé's. Riedhammer vond het vreeselijk, dat hij de vrouw die hij liefhad, zoo tusschen andere vreemde menschen in moest zien zitten. Zij had koortsachtig roode lippen en eigenaardig bleeke handen. Te Macon stapte een kennis van Riedhammer in, de Fransche gezant uit Hongkong. Diens opgewekt gesprek amuseerde Jeanne en bracht ook Riedhammer op zijn gemak.

De Franschman vertelde zeer grappig van de havendouane te Marseille, die hem bepaald onder quarantaine had willen stellen, omdat hij uit Oost-Azië kwam, waar de pestziekte heerschte, en hoe hij hun toch ontsnapt was.

— Hoe slim van u om in Italië al van de boot te gaan, zoodat u geen Fransche haven aandeed, zeide hij.

— Ja, dat hebben wij werkelijk verstandig aangelegd.

Zij konden niet nalaten elkander even glimlachend aan te zien.

De Franschman praatte aldoor.

— In de Fransche havenplaatsen is men tegenwoordig ontzettend zenuwachtig; bepaald angstig. En inderdaad, één enkel geval van pest zou onze geheele tentoonstelling doen mislukken en deze moet succes hebben. Ik geloof dat iedereen, die met of zonder schuld dit succes in de war stuurt, zonder ontferming in koelen bloede afgemaakt zou worden.

In de verte dook juist het nieuwe onderscheidingsteeken der stad, de Eiffeltoren, op. De sierlijkheid daarvan had bijna iets dreigends, doordat er zulk een menigte ijzer achter verborgen was. Jeanne staarde er met verwonderde oogen naar, en bewoog daarbij telkens rillend de schouders.

(Wordt vervolgd).

men. Ook de verzorging ingeval van ziekte is goed en kenmerkt zich door welwillendheid en zachtheid van de zijde der verplegers.

De Inlandsche ouders schrikken nog steeds bij het hooren van het bericht, dat hun zoon in het hospitaal is opgenomen. Zulk een opname wordt door hen bijna gelijkgesteld met het brengen van hun kind naar het graf.

Toch bestaat voor zulk een vrees totaal geen aanleiding. Aldus verzekert schrijver.

De behandeling in het hospitaal laat werkelijk niets te wenschen over en geschiedt in elk geval in het belang van een oordeelkundige verpleging en spoedige genezing van den patiënt.

De ouders kunnen zich immers altijd door navraag bij de leerlingen van een en ander overtuigen en anders persoonlijk en plaatselijk den stand van zaken opnemen.

In het belang van een behoorlijke ontspanning der leerlingen zijn de noodige voorzieningen genomen. Er is een ontspanningslokaal met biljart en geschikt voor andere spelen, terwijl limonade, mineraalwater en gebak verkrijgbaar wordt gesteld.

Na met gunstigen uitslag het eindexamen te hebben afgelegd, ontvangt de leerling den titel van Inlandsch arts.

De bezoldiging bedraagt f 150 per maand, met drie jaarlijksche verhoogingen van f 25 's maands tot een maximum van f 250.

Met een gerust hart kunnen de Inlandsche ouders hunne zonen aan de leiding van de Directie der Stovia toevertrouwen. Zoo besluit schrijver.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De opvoeding van Z. M. den Keizer van China, Hsuan-Tung (ontleend aan de Ho Po van 4 Oct. 1911, no. 440).

In aansluiting aan hetgeen reeds in Het Kol. Weekblad van 26 October no. 43, is medegedeeld met betrekking tot de opvoeding van den jeugdigen keizer van China (8 Februari 1906), volgt thans hieronder de inhoud der beschikking van 10 Juli 1911 (15 Lakgwe 2462) waarbij door H.M. de keizerin-weduwe, met name Lung-Ju, aan den prins-regent *) onderwerpelijk de noodige voorschriften zijn gegeven.

In dat schrijven wordt in de eerste plaats de aandacht gevestigd op de moeilijke omstandigheden, waaronder de jeugdige keizer de vorstelijke waardigheid heeft aanvaard, terwijl daarna wordt gezegd dat H.M. thans het oogenblik gekomen acht om Z. M. deugdelijk te onderrichten, opdat dezware taak, welke op zijn schouders zal rusten, naar behooren zal kunnen worden vervuld.

H.M. heeft de zevende maand (Tjitgwe) van dit jaar voor het begin van dit onderricht uitgekozen en haren sterrenwichelaars verzocht een gunstigen dag uit te kiezen, terwijl verder is vastgesteld dat het onderricht in het paleis Juching zal worden gegeven door de heeren Lu-Yun-Hsiang, Groot-Secretaris, en den Onder-Voorzitter Chen-Pao Chen.

Het onderwijs zal door hen grondig en met behoorlijke voortvarendheid worden gegeven en al die vakken omvatten, welke in de toekomst nuttig kunnen zijn en een grondslag kunnen vormen, waarop later zal kunnen worden voortgebouwd. Vooral zullen zij duidelijk laten uitkomen al die oorzaken welke een geleidelijke ontwikkeling van het land kunnen bevorderen, evenals de omstandigheden die tot nadeel daarvan kunnen strekken of haar in den weg staan.

De geschiedenis van alle vreemde landen moet daarbij in het oog worden gehouden, opdat deze Z.M. tot leering strekke en hijzelf tot voorbeeld zal kunnen dienen. Op dit oogenblik, nu de betrekkingen met alle vreemde landen zich uitbreiden, is het van het hoogste gewicht dat Z.M. een goed overzicht krijge van de verschillende bestuursstelsels en in het bijzonder van die landen waar de constitutioneele regeeringsvorm in werking is. Dat de wijze lessen van den profeet Kong-Hoe-Tjoe daarbij niet uit het oog mogen worden verloren en ter harte zullen worden genomen, spreekt vanzelf, waar het feit algemeen bekend is, dat die wijze lessen de waarheid en oprechtheid bevorderen en het karakter der menschen veredelt.

Bij een stipte opvolging dezer voorschriften zal Z. M. de Keizer in staat zijn eenmaal met bekwaamheid en kracht het land te regeeren en dit een voorspoedige geleidelijke ontwikkeling schenken.

De prins-regent staat aan het hoofd van alles en van allen die aan de opvoeding van Z. M. den keizer in het paleis van Juching verbonden zijn.

Voor het onderwijs in het Manchuletterschrift en de Manchu(Boan)-taal, welke van af den oorsprong aan de dynastie verbonden is geweest, wordt ter beschikking van Z. M. gesteld de waarnemend luit.-generaal I-Ko-Tan.

*) Volgens ontvangen berichten in de Europ. dagbladen thans afgetreden onder toekenning van een jaargeld van 50.000 tail.

De Chineesche Vereeniging „Khong-Seng-Hwee" ter hoofdplaats Makasser. — Van Makasser schrijft men aan de redactie van de Perniagaän van den 3den October no. 221, dat de Chineesche vereeniging Khong-Seng-Hwee aldaar, zich in een voortdurenden bloei mag verheugen.

Voorzitter dier vereeniging is luitenant Ang-Goan-Seng, ten wiens huize bijna elken avond samenkomsten plaats hebben, en waar men tracht zekere Chineesche werken van godsdienstig karakter over te zetten in de Maleische, Makassaarsche en Boegineesche talen.

Op die wijze wil men aan de Chineesche jongeren de gelegenheid schenken eenige kennis van den Chineeschen godsdienst op te doen.

Hoewel het aantal leden toeneemt is niettemin versterking van de kas der vereeniging noodzakelijk in verband waarmede door den kapitein Thoen-Liong Hoei circulares zullen worden rondgezonden met het doel de Chineesche gemeente op te wekken, van hare daadwerkelijke belangstelling blijk te geven. Volgens mededeeling van denzelfden berichtgever zijn te Makasser vele Chineezen aanwezig, die geldelijk niet vermogend genoeg zijn om hunne kinderen naar de Chineesche school van de Jong-Chineesche vereeniging te zenden.

Voor elk kind wordt dáár minstens f1 per maand betaald.

Kostelooze toelating heeft niet plaats, zoodat de armste Chineesche kinderen ter hoofdplaats Makasser van onderwijs zijn ontbloot.

Persdelict. — Blijkens mededeeling in de Perniagaän van 4 October 1911 no. 222, heeft de Raad van Justitie te Batavia, bij vonnis van dien dag en in overeenstemming met den eisch van den Officier van Justitie, den heer Phoa-Tjoen-Hoaij, wegens overtreding van het Persreglement, veroordeeld tot 6 maanden gevangenisstraf.

De veroordeelde stelt zich voor in appel te gaan.

Registratie van Nederlandsche onderdanen van Chineeschen landaard in China. — De Pemberita Betawi van 4 October j.l. no. 226, meldt, dat de Chineesche minister van Buitenlandsche Zaken aan den Nederlandschen gezant in China het voorstel heeft gedaan, de namen op te geven van die Chineezen, die Nederlandsche onderdanen zijn.

Onder toezending van de verlangde opgave over de laatste drie maanden opgemaakt door de Nederlandsche consuls te Amoij en Swatow, werd door den gezant tevens aan den minister van Buitenlandsche Zaken kennis gegeven, dat de verschillende Nederlandsche consuls ten deze reeds instructies hadden ontvangen. Wanneer binnen den bij de naturalisatiewet vastgestelden termijn geen bezwaren zijn ingebracht, zullen de geregistreerde lieden door de Chineesche regeering als Nederlandsche onderdanen worden beschouwd. De Chineesche ambtenaren zullen aan het einde van elk kwartaal de namen, woonplaatsen en functiën dier lieden onderzoeken, opdat zij naar behooren zullen worden behandeld en mogelijke herwikkelingen zullen worden vermeden.

De Ned.-Indische Chineesche studeerenden te Nanking. De Perniagaän van 9 November j.l. no. 252 meldt dat door den heer Lauw Tjeng Kit, hoofdagent van de Shanghai Life Insurance Coij Ltd. (Hoa Jong Poo Sioe Kongsi) te Batavia het draadbericht van Shanghai is ontvangen, waarin kennis wordt gegeven, dat de Ned.-Indische Chineesche studeerenden van de Hoa Jong Poo Sioe Kongsi een beschermplaats is gegeven in het vermelde bureau te Sanghai, en dat voor hun onderhoud zorg wordt gedragen. Tevens werd verzocht het bericht met spoed over te brengen aan de ouders en vereenigingen enz.

Hieruit zou blijken, dat, met het oog op den ernstigen politieken toestand in China, de Shanghai Life Insurance Coij Ltd. hare beschermende hand heeft uitgestrekt over een deel onzer Ned.-Ind. Chineesche studeerenden, zonder dat daarom is gevraagd en dat Nanking in handen van de opstandspartij is geraakt.

De Chineesche vereeniging Hoa Sing Tjong Hwee van de Jong-Chineesche vereeniging te Batavia is van een en ander op de hoogte gebracht, terwijl de Shanghai Life Insurance Coij bij wijze van advertentie een mededeeling in de Perniagaän heeft geplaatst waarbij de ouders wordt kennis gegeven, dat de jongelieden het allen goed maken.

Van de andere jongelieden wordt nog bericht verwacht.

Van Vreemde Koloniën.

De Fransch-Duitsche overeenkomst.

Chacun a deux patries; la sienne et la France. Ik weet niet meer door wien deze bewering is ten beste gegeven, maar wanneer men waarneemt hoe alles wat in Frankrijk gebeurt en gedaan wordt de belangstelling sterker trekt en meer levendig besproken wordt dan overeenkomstige gebeurtenissen en daden in andere landen, zou men, voor ons land althans, geneigd zijn hier eenige aanwijzing voor het recht van bestaan der stelling te vinden. Zoo ook nu weer bij de verklaringen door de toongevende staatslieden naar aanleiding van de Fransch-Duitsche Afrika-overeenkomst.

Wat in Berlijn en Londen gezegd is, is veel minder besproken in de societeit, in gezelschap, op de wandeling, dan het debat in de Fransche Kamer.

Het is waar, de jongste behandeling in het Fransche parlement heeft inderdaad ook een beteekenis, welke die in geen andere bijeenkomst gehad heeft. Hier moesten de geopperde theoriën op eene stemming uitloopen, en die stemming zou over het te-niet doen of bevestigen van de overeenkomst van 4 November beslissen. Maar zij die het pleidooi van den ouden graaf De Mun, om de behandeling der zaak uit te stellen, bespraken alsof de daarin geuite gezichtspunten een nieuwe horizon hadden geopend, dachten meerendeels niet in de eerste plaats aan den invloed, welke het op de eindstemming zou kunnen hebben.

Ook in de minder handige redevoering, door den Minister van Buitenlandsche Zaken, De Selves, gehouden, en in de zeer goede, waardoor de Min. v. Koloniën, Lebrun, de weifeling der Kamer, voor zoover deze bestaan mocht hebben, wist te overwinnen, werd niet de diepe beteekenis vóórop gezet, van een voorlooper der eindstemming. Wij weten niet precies te zeggen wat er den doorsnee-Nederlander meer over deed spreken, dan over de toch bepaald hooger staande reden van Edward Grey en Bethmann-Hollweg, die nog het voorrecht van meerdere nieuwheid hadden. De Selves heeft ons in eenige opzichten waarheid en verdichtsel beter doen onderscheiden, dat is zijn verdienste geweest.

Frankrijk stelde voor een bespreking met Duitschland dadelijk drie voorwaarden. De vriend en bondgenoot zou op de hoogte worden gehouden van het verloop. De akte van Algeciras zou mede er in betrokken worden. Duitschland zou als vergoeding voor hetgeen het aan invloed meende in te boeten geen gebied in Marokko verlangen.

Bij het bieden en loven over gebied in Togo, Kameroen, Gaboen of Kongo, is de toestand inderdaad kritiek geweest; de gevonden oplossing moet als een gelukkige uitkomst worden toegejuicht. Een punt van niet te miskennen beteekenis is, dat mogelijke geschillen betreffende de verdere Kongo-afwikkeling voor het Haagsche Hof van Arbitrage zullen komen.

De Fransche regeering heeft er nooit over gedacht het recht van voorkeur op Belgisch Kongo prijs te geven.

De overeenkomst geeft Frankrijk volle vrijheid van handelen in Marokko, en geeft Duitschland daar geen enkel voorrecht boven eenige andere mogendheid.

Daar de motie De Mun verband hield met de onderhandelingen, die met Spanje gevoerd worden, ging De Selves hierop ook in en dit was zeker niet het minst belangrijke deel zijner verklaringen. Frankrijk heeft ten koste van aanzienlijke offers een nieuwen toestand in Marokko verkregen; Spanje zal in de voordeelen hiervan deelen, maar moet dan ook in de offers willen deelen. Bij den eisch hiertoe moet Sp.'s waardigheid worden ontzien, de besprekingen mogen niet anders dan in vriendschappelijken geest worden gevoerd.

Evenmin nieuw, maar wel duidelijk en teekenend, was de uiteenzetting van den Minister van Koloniën van hetgeen aan gebied wordt afgestaan. Dit was in deze een punt van overwegend belang, omdat afstand van Franschen grond niet mag plaats hebben zonder goedkeuring van het Parlement, en deze motiveering dus, hoewel gericht tegen de motie De Mun, eigenlijk reeds de eindstemming betrof. De bewering dat het Fr. aequatoriaal-Afrika in drie van elkander gescheiden stukken wordt verbrokkeld, sprak de minister tegen door op de Kongo- en Oebangi-rivieren als gemeenschapsmiddelen te wijzen. De aan D. te geven terreinen omvatten 50.000 vierk. K.M. moerasstreken, 60.000 idem maagdelijk woud en 100 à 120.000 idem bebouwbaren grond. Frankrijk doet van geen groote belangen afstand. De regeering zal een program overleggen tot reorganisatie der overgebleven nog zeer uitgestrekte bezittingen in Midden-Afrika.

De stemming, die de motie De Mun met 448 tegen 98 stemmen verwierp, is door het verloop dat 't debat zoo genomen had, al 'n aanwijzing geworden voor de eindbeslissing; hetgeen echter niet wegneemt dat der regeering harde kritiek niet gespaard is gebleven. Zelfs de schitterende rede, waarin Millerand eigenlijk alle conclusiën van De Selves kwam beamen, deelde chemin faisant harde vermaningen uit.

De minister-president, Caillaux, heeft, door de verwijzing naar antecedenten van afstand van land om politieke wenschen vervuld te krijgen, en door de verdediging van het beginsel der open deur, als het eenige, dat in overeenstemming is met de moderne begrippen van handelsverkeer, het schip, door den storm heen, ten slotte naar behouden haven geloodst.

Maar de goedkeuring van de Berlijnsche overeenkomst zal geen succes worden, waardoor de tegenwoordige regeering haar zetel vaster zal voelen staan.

De partijen willen den vrede, dat mag men uit het debat lezen, dat is de goede boodschap, maar tevreden is men in Frankrijk eigenlijk evenmin als in Duitschland. De afrekening komt later.

Wij hadden het vroeger al geschreven; de meeste Nederlanders zullen er eerst van overtuigd zijn nu het in het Fransche Parlement is blootgelegd.

BRITSCH-INDIË.

De durbar heeft verrassingen gebracht. Gaf The Thimes of India van 2 December een illustratie van 't eerste standbeeld in Indië, opgericht voor den koning-keizer; gaf de Lond. Times (Weekly ed. 15 Dec.) een duidelijke plaat van de geïmproviseerde tentenstad bij Delhi, brachten telegrammen uitvoerige mededeelingen over het aantal der naar de durbar toegestroomde honderdduizendtallen en over den wedijver in luister en pracht; in dit alles is niet de clou te zoeken van het wondervol vertoonen dezer keizerskroning. Koning George zou een rede houden, natuurlijk. Die rede zou ongeveer tegelijkertijd voorgelezen worden, in het Engelsch of in de landstaal, op alle districtshoofdplaatsen. Die rede was dus lang vooruit opgesteld, in overleg met de toonaangevende Britsche ministers, en in groot aantal verspreid als geheim stuk, maar uitgelekt was de vèrreikende strekking ervan niet; misschien wel omdat niemand iets anders verwacht had dan een gelegenheidsspeech. Zóó weinig was men er op voorbereid dat de bedoeling niet dadelijk begrepen, ja, door velen aanvankelijk zelfs verkeerd begrepen is. Ook voor het Br. parlement was het een overrompeling.

De vorst deelde mede, dat de hoofdstad van Br.-Indië van Calcutta zal worden overgebracht naar Delhi. De verdeeling van Bengalen in twee gedeelten, waarbij Oost-Bengalen met Assam vereenigd werden, is herroepen, Bengalen wordt weer één. Het land waar 40 millioen Indiërs wonen, in een ongelukkige proef, die veel ontstemming heeft gebracht, door lord Curzon verdeeld, zal voortaan een gouverneur-generaalschap vormen met een eigen wetgevende vergadering. Het gebied van Behar, Chota Nagpoer, Orissa, welks bevolking mede in een eenheid te groepeeren is, wordt een afzonderlijk luitenant-gouverneurschap, dat ook zijn wetgevende vergadering krijgt. Assam, voor zelfbestuur nog niet rijp geoordeeld, wordt een hoofdcommissariaat, dat rechtstreeks onder het Ind. opperbestuur komt te staan.

Daar de strekking van den maatregel niet uitvoerig in de verklaring van den koning-keizer kon worden uiteengezet, en daar deze voor velen eerst duidelijk is geworden door de nadere toelichting door de Indische regeering verstrekt, is het wegnemen van den bestuurszetel van Calcutta, de tegenwoordige hoofdplaats van Bengalen, om hem naar Delhi in Punjab te brengen, eerst opgevat als een nieuwe achteruitstelling van de Bengaleezen, die zich in de laatste jaren in menig opzicht en op zeer duidelijke wijze ontevreden hadden getoond over gemis aan invloed op den loop van zaken in hun eigen land. Maar de regeeringsuiteenzetting heeft daarna een blik gegund in het verschiet, dat de Britsche staatslieden voor Indië wenschen te openen; en nu zijn velen anders gaan oordeelen, alleen Calcutta protesteert heftig. In verloop van tijd zal het verlangen van vele Indiërs naar een ruimer aandeel in de regeering bevrediging moeten vinden. Hiertoe zal aan de onderdeelen geleidelijk een grooter mate van eigen bestuur zijn te verleenen, met het einddoel dat alle provinciën zelfstandig zullen worden in eigen bestuursaangelegenheden, terwijl de Indische regeering de leiding der algemeene zaken en het algemeen toezicht zal behouden. Daarom is Delhi, gelegen in het Mahomedaansche gebied, dat nog niet voor zelfbestuur in aanmerking komt, verkozen boven Calcutta, waar de ontwikkeling van het Beng. eigen-bestuur niet belemmerd moet worden, door de aanwezigheid van den onderkoning.

Zal de maatregel aan de verwachtingen beantwoorden, zullen de financiën ruim genoeg vloeien voor de hervormingen, waarvan de eerste stap, de overbrenging van het bestuur, alleen reeds op L 5.000.000 wordt geschat, wie zal zich aan voor-

spellingen wagen? Maar erkend zij in elk geval, dat de koning-keizer een poging heeft gedaan om de teekenen des tijds te begrijpen en de politiek van zijn keizerrijk daarnaar te richten.

Hierin ligt de groote beteekenis van de daad te Delhi, eerst geopenbaard in woord, dadelijk bevestigd door de legging van den eersten steen der regeeringsgebouwen voor de nieuwe hoofdstad.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Het Aruba-Nummer van Neerlandia.

Het December-nummer van Neerlandia, orgaan van het Algemeen Nederlandsch Verbond, is een Aruba-nummer, zooals er vroeger al nummers gewijd zijn aan de Bataklanden, Suriname, Curaçao en Bonaire. Wij hopen later hierop terug te komen.

Over Celebes.

Het jongste Nummer van het Tijdschrift voor Economische Geographie bevat een uitgebreid artikel over het Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden en zijn hoofdplaats Makassar, door Mr. F. Vorstman.

Er op wijzende, dat sedert eenige jaren de belangstelling voor de zoogenaamde Buitenbezittingen stijgende is, verwondert het schrijver dat op Celebes echter nog zoo weinig oogen zijn gevestigd. Zijn in hoofdzaak aan officieële gegevens ontleend artikel, bedoelt dan ook belangstelling te wekken voor een gewest, dat een groote toekomst heeft, mits men het zijn vertrouwen wil schenken. In groote trekken is naar zijn meening die toekomst van Celebes afhankelijk van de volgende desiderata:

Volledig onderzoek van den bodem uit een oogpunt van land- zoowel als van mijn- en boschbouw; aanleg van nieuwe wegen, die de vruchtbare streken met de havenplaatsen verbinden, en verbetering van de bestaande wegen (geschiktmaking voor automobielverkeer); ruime beschikbaarstelling van gronden voor de groote cultures en aanmoediging van het kapitaal zich bij den landbouw te interesseeren; verbetering der gronden, waar noodig, door irrigatie en verbetering van den veestapel.

De Rijnsche Zending op Borneo.

In het tijdschrift „De Rijnsche Zending (Nrs. van Nov. en Dec.) wordt in herinnering gebracht dat het in dit jaar 75 jaren geleden is, dat het Rijnsche Zendingsgenootschap zijn intrede op Borneo heeft gedaan. Hoewel dit jubileum met lof en dank aan God gevierd kan worden, zooals de schrijver zegt, achten wij het resultaat van 75 jaren arbeid niet bijster groot. Kan n.l. hetzelfde zendingsgenootschap met groote voldoening wijzen op zijn werk op Sumatra, waar thans als resultaat van een halve eeuw werken 100.000 Inlanders het Christendom belijden, op Borneo bedraagt dit aantal slechts 2000.

Als oorzaken dier groote verschillen noemt schrijver: de dun gezaaide bevolking en de groote afstanden; dan de heidensche volksdeelen van de Dajakkers, die niet alleen vermengd zijn, maar heelemaal overstroomd door de Maleisch-Mohammedaansche bevolking, die verreweg de sterkste is. Groote streken, die uitsluitend door den Islam beheerscht worden, zijn voor het zendingswerk nog bijna heelemaal gesloten. Daarbij een heidendom, dat door zijn onzedelijken dienst zijn aanhangers ontzenuwt en veel meer demoraliseert dan het beruchte koppensnellen; en ten slotte nog de levensvoorwaarden van het volk. Niettegenstaande het vele water, hebben zij nog niet eens rijstvelden. Veel liever trekken zij in het bosch, gedreven door het zigeunersbloed, dat nu eenmaal in hen zit, zooals een zendeling zeide, om daar levensmiddelen te zoeken.

Gouvernements-accountant in Indië.

In het December-Nummer van de Accountant, het orgaan van het Nederlandsch Instituut van Accountants, gevestigd te Utrecht, onderwerpt de heer D. J. Bonnerman „De voorloopige instructie voor den gouvernements-accountant in Ned.-Indië" aan een bespreking. Den ontwerper dezer instructie wordt door den schrijver alle lof toegezwaaid, die nimmer een juister uiteenzetting van de taak van den accountant heeft aangetroffen.

Malaria in stranddesa's.

No. 5 van den loopenden jaargang van het Indologenblad bevat o.m. een uit Pasoeroean gedagteekend opstel over malaria in stranddesa's op Java, dat den lezer een idee geeft van de verwoestingen welke die ziekte kan aanrichten en de middelen welke het gouvernement toepast om deze te beperken, waarbij van de zijde der bevolking nog veel te weinig medewerking wordt ondervonden. Men kan zich in Europa bijna geen voorstelling maken van het aantal slachtoffers door de malaria somtijds gemaakt; de mededeeling, dat in één desa van 1934 zielen in één enkele m a a n d 78 sterfgevallen voorkomen (dat is p.l.m. 25%) spreekt meer dan heele boekdeelen.

Ook bevat dit Nr. een zeer waardeerend artikel over Prof. Dr. J. J. M. de Groot, die de Leidsche Universiteit gaat verlaten om in Berlijn een professoraat te aanvaarden.

Bijbelvertaling in Inlandsche talen.

In het juist verschenen verslag van het Nederl. Bijbelgenootschap te Amsterdam over 1910, worden, evenals in vorige jaren, ook mededeelingen gedaan omtrent vertalingen van den bijbel in Inlandsche talen van den Archipel, waaraan het volgende is ontleend:

De bijbelvertaling in het Niassisch is tot een eind gekomen. De vertaler, zendeling H. Sundermann, bevindt zich in Europa tot het corrigeeren der drukproeven.

De heer H. C. Klinkert bezorgde een herdruk van het Boek der Psalmen in het Maleisch, terwijl ook een herdruk verscheen van het Oude Testament, vertaling van Leidekker.

Een vertaling van het Evangelie van Markus in het Mentawiesch, van de hand van wijlen zendeling Lett, is ter perse.

Het Evangelie naar Matthes, door zendeling Neumann in het Karo-Bataksch vertaald, kwam gereed.

De druk der Bijbelsche geschiedenissen van het Nieuwe Testament in het Windessisch is voltooid. Die van het oude Testament zijn op de pers.

Verslag le Semarangsche jaarmarkt-tentoonstelling.

We ontvingen alsnog het: Verslag van de Eerste Semarangsche Jaarmarkt-Tentoonstelling 1908. (Batavia, Landsdrukkerij 1911.)

Dat we op dit verslag, hetwelk drie jaren nadat de tentoonstelling heeft plaats gehad verscheen, de aandacht vestigen, is niet zoozeer om den inhoud van den verouderden tekst, dan wel om de 45 daaraan toegevoegde platen, die een blijvend beeld geven van genoemde tentoonstelling.

Een en ander over het Leger des Heils op Java.

Het Leger des Heils, sedert 1894 op Java werkzaam, is vooral gedurende de laatste jaren op den voorgrond getreden. Te Semarang, waar het hoofdkwartier is gevestigd, bevindt zich ook een inrichting voor zieke en behoeftige Javanen, die behooren tot de ongelukkigste der bevolking. Die menschen blijven, naar gelang van hun toestand, eenige weken of maanden in de inrichting en keeren, na genoegzaam te zijn hersteld, en op krachten te zijn gekomen, naar hun woonplaats terug, of er wordt voor gezorgd, dat zij elders een bestaan kunnen vinden. Aan deze inrichting is een geneesheer van het Leger verbonden, die ook als oogspecialiteit een zeer uitgebreide praktijk heeft onder de Javanen.

In Mei 1907 opende het Leger te Semarang een Reddingshuis, een Tehuis voor vrouwen en meisjes. Te Pati heeft het een Tehuis voor verwaarloosde Javaansche meisjes, die op weg waren om uitgeworpenen der maatschappij te worden. Te Pelangtoengan is nu ook een leprozeninrichting gevestigd (door het Gouvernement bekostigd). Verder heeft het Leger een kweekschool voor Javaansche Heilsofficieren en te Weltevreden, Semarang, Soerabaja en Kota Radja militaire huizen onder zijne leiding. Het allernieuwste is zeker wel de kortelings geopende Arbeidsbeurs.

Steeds breidt het Leger des Heils zich in Indië uit. De laatste statistiek vermeldt 60 officieren waarvan 17 Inlandsche, 15 korpsen, 8 buitenposten.

Het bovenstaande is een uittreksel van het hoofdstuk „Het Leger des Heils", opgenomen in het juist verschenen werk:

Christelijke Arbeid. Officieële gids van stichtingen en vereenigingen die in Nederl.-Indië Christelijken arbeid verrichten, bewerkt onder toezicht van Jonkvrouwe H. B. de la Bassecour Caan. Tweede druk ('s-Gravenhage, Js. Bootsma), een fraai geïllustreerd, bijna 400 bladz. tellend, boek, dat voor den bijna bespottelijk lagen prijs van *f* 0.60 (gebonden) verkrijgbaar is gesteld.

De Soenda-expeditie.

De wetenschappelijke expeditie van Dr. Elbert in het Oostelijk gedeelte van den Indischen Archipel is meermalen in de Ind. dagbladen en ook in Het Kol. Weekblad, aan de hand dier bladen, besproken.

Thans is het eerste deel van de uitkomsten dier expeditie verschenen. Het bevat tal van platen, illustraties en een tweetal kaarten, en behandelt Lombok, de Toekang-Besi-eilanden, de eilanden Moena, Boeton en Zuid-Oost-Celebes. De volledige titel luidt: „Die Sunda-Expedition des Vereins für Geographie und Statistik zu Frankfurt am Main. Von Dr. Johannes Elbert, Leiter der Expedition. Festschrift zur Feier des 75-jährigen Bestehens des Vereins. Band I. (Frankfurt am Main, H. Minjon. 1911.)

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 50: Een Duitsche studie over de tabakscultuur in Nederlandsch-Indië. — Naar aanleiding van de heeren Dr. A. H. Berkhout en T. J. Bezemer in de Indische Mercuur van 5 December 1911, door J. Sibinga Mulder. (Over studie van Inlandsche talen door geëmployeerden bij landbouw-ondernemingen). — De tinproductie van Malakka. — De begrooting van Suriname en Curaçao voor 1912. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiëele berichten en Verslagen, enz.

***

De opening van de Inlandsche meisjesschool te Blora (met afb.), door Soetjokro. — Het s.s. „Van Nek" verbrand (met afb.). (Weekblad voor Indië 8e jaarg. No. 30.)

Havenverbetering in Nederlandsch Oost-Indië. Makassar. — Voor drie jaren naar de Oost (vervolg), door Z. (Het Nederl. Zeewezen. 15 Dec. 1911.)

Karno en Rano, door Jonkvr. H. B. de la Bassecour Caan. Met een inleidend woord door J. Ligthart. ('s-Gravenhage, J. Bootsma.) Met illustratiën. (Bevat een elftal Indische schetsen voor de jeugd).

Verslag van den Gouvernements-Pandhuisdienst over 1910. (Batavia, G. Kolff & Co.) Met tabellen.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscour.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 22 Nov. 1911;
De Locomotief t/m 21 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 21 idem;
De Sumatrapost t/m 22 idem;
De Sumatrabode t/m 23 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 23 idem;
De Ind. Mercuur no. 51;
Weekblad voor Indië no. 31;
Handelsberichten v/h Min. van Landbouw;
Kort Verslag Vergadering Tweede Kamer S.-G.;
Moederland en Koloniën; A. J. N. Engelenburg, De Indische Begrooting voor 1912.
Onze Vloot no. 28;
Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. Deel 66, 2de aflevering.
Reizen en trekken no. 7.

MEDEDEELINGEN.

Van de Afd. Amsterdam:

Nadat de heer C. de Vries — inplaats van den voorzitter, den heer Mr. H. Smeenge, die door eene vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal was verhinderd — den spreker met een enkel woord had ingeleid, hield de heer D. H. de Vries, Directeur der Moluksche Handelsvennootschap, Vrijdagavond 15 dezer in eene druk bezochte bijeenkomst van onze afdeeling in het American-Hôtel, een causerie over Celebes, de Minahassa en de Molukken, toegelicht door een groote serie zeer fraaie lichtbeelden.

In een inleidend woord herinnerde de spreker er aan, dat de bewoners der Minahassa in de 17e eeuw zelven de hulp der Hollanders hebben ingeroepen tegen de Spanjaarden; zij beschouwen dus de Hollanders als hun bondgenooten en daarom heeft Nederland bijzondere verplichtingen tegenover hen.

In 1882 kwamen de eerste zendelingen in de Minahassa; zij deden veel goed, evenals degenen, die nà hen kwamen. Van heidenen werden de inwoners tot zeer beschaafde Christenen gemaakt. Die zendelingen zijn een zegen geworden voor de bevolking.

Ongeveer een kwarteeuw geleden heeft men ook de Roomsch-Katholieken tot de Minahassa toegelaten. Dat getuigt zeker van een breede liberale opvatting doch het was niettemin een fout, want men bracht er de Inlandsche bevolking, die sedert kort tot het Christendom bekeerd was, door in de war en nog erger waren de gevolgen voor de heidenen, die zich niet konden voorstellen dat er twee soorten Christendom waren. Spr. legde er den nadruk op, dat hij het werk der Roomsch-Katholieke zending, met name op Nieuw-Guinea en Flores, zeer waardeerde.

De zendelingen brachten het eerste onderwijs in de Minahassa, tot in 1881 de eerste gouvernementsschool werd geopend. Thans zijn er 82. De zendingsscholen bleven bestaan daar waar geen gouvernementsscholen waren. Over het algemeen kent de bevolking door dit onderwijs thans lezen, schrijven en rekenen, een unicum voor Ned.-Indië. Maar de uitgaven voor het onderwijs werden te hoog gevonden, men wilde bezuinigen, en zoo ontstond 't plan tot conversie, welk denkbeeld evenwel niet is uitgegaan van de zending.

Men heeft de conversie laten varen en wil nu de zorg voor het inl. onderwijs, voorzoover het niet bij de zending berust, opdragen aan de distr.besturen en de landschapskassen. Iemand, die met de toestanden op de hoogte is, slaat de handen in elkaar over dit voornemen, dat in de praktijk niet uitvoerbaar is.

Wat is het motief? Bij hoogstaande mannen als Gouv.-Generaal Idenburg en den Minister van Koloniën mag men geen andere oogmerken veronderstellen, dan het heil der bevolking. Het is hier geen quaestie van politiek. Maar spr. wilde er toch de aandacht op vestigen, dat de bezuiniging gaat om een bedrag van nog geen 100.000 gulden, in verhouding tot de totale uitgaven voor Indië een luttel bedrag. En dan, het betreft hier niet alleen een Minahassisch belang, maar een voor heel Nederlandsch-Indië. Want de Minahassers werken overal in den Archipel; eenigen hunner studeeren aan onze Universiteiten.

Waarom dan bezuinigen? Spreker meende dat die bezuiniging uit den booze was, en dat het hier ook raakt onze eer als koloniale mogendheid. De bevolking vraagt zelf om onderwijs. Daar moeten wij trotsch op zijn en het is onze plicht voor goed en degelijk onderwijs te zorgen. (Applaus.)

Daarna werden de zeer fraaie lichtbeelden vertoond betreffende Celebes, de hoofdplaats Menado, koffieplantages in de Minahassa, een klapperaanplant op een der Sangi- en Talant-eilanden, een rubber-aanplant enz. Op zeer onderhoudende wijze deelde spr. daarbij verschillende wetenswaardigheden mede.

Een warm applaus beloonde den spreker na afloop van zijn voordracht; en de heer C. de Vries was zeker de tolk der aanwezigen, toen hij den spr. hartelijk dank betuigde, hem de verzekering gevende, dat het hem gelukt zal zijn om meer liefde voor land en volk te wekken — een liefde, die blijkens zijn voordracht, in zoo hooge mate bij den spreker aanwezig is. Tenslotte wekte hij de andere leden van de afd. op om het door het lid D. H. de Vries gegeven voorbeeld te volgen.

De afd. Amsterdam kan — dank zij deze onderhoudende voordracht — op een zeer goed geslaagden avond terugzien.

***

Van deze gelegenheid wil de verslaggever gebruik maken om een onwillekeurig verzuim te herstellen.

Vrijdag 17 Nov. j.l. heeft de afd. Amsterdam een openbare vergadering gehouden, waarin de heer A. H. J. G. Walbeehm, Ass.-Resident m. v., een voordracht heeft gehouden over het onderwerp: De ethische richting tegenover de Inl. Ambtenaarswereld.

Van deze voordracht is door een betreurenswaardig misverstand geen verslag verschenen in dit orgaan.

Nadat de spreker door den heer E. A. van der Heide was ingeleid, ving de heer Walbeehm aan met de mededeeling, dat hij zich in zijn voordracht zou bepalen tot Java en met name tot het Javaansch sprekend gedeelte.

Benoeming, bevordering en ontslag van het inl. bestuurscorps hangen vrijwel algemeen af van het „bon plaisir" der residenten. Meermalen komen daarbij onregelmatigheden voor; zoo worden soms menschen benoemd, die niet eens kunnen schrijven. Het rechtsgevoel in de inl. ambtenaarswereld wordt hierdoor echter niet gekwetst. Men verwacht niets anders.

Alleszins toejuiching verdienen dan ook de pogingen, eenige jaren geleden vanwege het centraalgezag gedaan, om eene regeling te ontwerpen voor benoeming, bevordering en ontslag der inl. ambtenaren. Jammer is het evenwel, dat die poging is uitgeloopen op een betuiging van onmacht.

De ethische richting heeft zich geuit op verschillende wijzen: door verbetering der geldelijke vooruitzichten, door betere opleiding en door verhooging der positie.

De Indische begrooting voor 1912 in verband met het eerste punt besprekend, sprak de heer Walbeehm er zijn bevreemding over uit, dat voor de laagste inl beambten geen loonsverhooging wordt voorgesteld, terwijl men juist buitengewoon royaal is ten opzichte van de wedono's en andere hoofdambtenaren.

Ten aanzien van de pogingen, aangewend tot verbetering der opleiding, toonde spr. zich sceptisch gestemd, zich daarbij beroepend op een uitspraak van prof. Snouck Hurgronje, volgens wien het den Inlander er slechts om te doen is door die opleiding een baantje te krijgen.

Spr. zeide niet te behooren tot hen, die het oude systeem onvoorwaardelijk afkeuren. Blijkens een door hem voor de residentie Kediri aangelegde statistiek waren er naar verhouding veel meer opgeleide dan niet-opgeleide ambtenaren, die aanleiding gaven tot betuigingen van ontevredenheid.

De gevolgen van het op een hooger voetstuk plaatsen van de Inlandsche ambtenaren zijn geweest dat het ontzag dier ambtenaren voor het Europeesche gezag ernstig is geschokt.

De vermoedelijke gevolgen van de thans voorgestelde reorganisatie zullen zijn, dat een groot deel der inl. ambtenaren, die haar moeten uitvoeren, zullen blijken daarvoor niet voldoende onderlegd te zijn, terwijl een nog grooter deel daarvoor moreel niet hoog genoeg zal blijken te staan.

De misstanden, die daaruit zullen voortvloeien, zullen door de bevolking aan de Europeesche overheersching worden aangerekend, en dit gevoegd bij de ontwrichting van het Europeesch gezag, zal binnen korteren tijd dan men zal verwachten leiden tot een débâcle, waarvan de gevolgen ook voor 't Moederland niet zullen zijn te overzien. (Applaus.)

Na afloop van de voordracht had nog een levendige gedachtenwisseling plaats, waaraan verschillenden der aanwezigen deelnamen. Enkele uitspraken van den inleider vonden bestrijding. Men meende ook, dat de Regeering niet blind mocht zijn voor de wijziging, die in den loop der tijden, en vooral in de laatste tijden, noodig is geworden.

Nadat de inleider de verschillende sprekers had beantwoord, bedankte de heer Van der Heide den heer Walbeehm in een hartelijke rede voor de door hem gehouden voordracht.

Reizen door Ned.-Indië.

Vanwege het Kon. Ned. Aardr. Genootschap zullen te Amsterdam **vier volksvoordrachten** over Indië worden gehouden, waarbij de heer J. E. JASPER, Controleur bij het Binnenl. Bestuur als spreker zal optreden.

De eerste voordracht is gehouden op Woensdag 20 December in het Gebouw van den Werkenden Stand, Kloveniersburgwal.

De volgende voordrachten zullen gehouden worden op 31 Januari, 14 en 28 Februari 1912.

De leden van de Afdeeling Amsterdam onzer Vereeniging kunnen, op vertoon van hun diploma, gratis bij de firma J. H. de Bussy, Rokin 60, een kaart bekomen, recht gevende op toegang voor één persoon voor alle voordrachten.

Wenscht een lid meerdere kaarten te ontvangen, dan zijn die voor 50 cents, en 5 pCt. stedelijke belasting, bij genoemde firma verkrijgbaar.

Spoedige aanmelding is met het oog op het beschikbaar aantal kaarten, gewenscht.

Het Bestuur,
Mr. H. SMEENGE, Voorzitter.
C. DE VRIES, Secretaris.

Van de Indische Vereeniging:

ALGEMEENE VERGADERING te houden op **Zondag den 24 December 1911**, des namiddags **2 uur**, in de bovenzaal van het Café-Restaurant **„Het Gouden Hoofd"** te 's-Gravenhage.

Lezing van den heer R. M. NOTO SOEROTO, president der vereeniging, over:

„De gedachten van Raden Adjeng Kartini als richtsnoer voor de Indische Vereeniging".

Namens het Bestuur,
L. R. M. NOTO DININGRAT, Secretaris.

Ook belangstellenden, niet-leden, zullen stellig welkom zijn. Red.-Comm.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 17 Nov. 1911. No. 92.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: twee jaar verlof aan den onderwijzer F. Th. J. Consemulder; een jaar aan den commies H. Perié en aan den contr. A. F. A. van Zijll de Jong.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk P. Soepnel, P. R. I. N. C. E. Carter en Mej. C. C. M. Monteiro.

Benoemd: tot bouwkundige R. F. M. Hartman; tot 3en commies P. M. Daniëls; tot hoofdcomm. J. H. B. C. de Jager; tot wedana van Lorok, Mas Prawiro Atmodjo; van Gendingan Raden Soerowerdojo; tot deurwaarder te Salatiga F. K. O. de Korte.

Belast: met de waarneming der betrekking van civiel-gezaghebber in de Buitenbezittingen, de gep.-majoor B. Filet.

Benoemd: tot adsp-contr. in het gouv. Sumatra's Westkust P. H. J. A. de Booy; tot onderwijzeres te Soerakarta Mevr. A. Buriks—Weeda.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e luit. d. cav. J. A. F. Mörzer Bruijns; de magazijnm. 2e klasse C. J. van Buuren.

Geplaatst: te Batavia de off. v. gezondh. P. W. van Rees; te Soerabaja de id. F. H. Johan.

Overgeplaatst: naar Soerabaja de off. v. gezondh. A. C. de Kock; naar Nieuw-Guinea de idem Dr. O. Siaudhai.

Uit de Javasche Courant van 21 Nov. 1911. No. 93.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den contr. A. Pazoux Kühr; twee jaar aan Mr. I. F. W. la Fontaine een jaar aan den 1en comm. J. G. W. van Driel Krol.

Ontslagen: op verzoek eervol de commissaris van politie E. J. de Bode; de commies W. L. Johan.

Benoemd: tot president van den Raad v. Justitie te Medan Mr. J. Duparc; tot commies te Medan P. J. Entzinger; tot lid van den gewestelijken raad van Besoeki L. Niermans.

Belast: met de functiën van hoofdcommies bij het Dep. van Landb., Handel en Nijverh. A. L. Joon en L. J. van der Waals; van adj.-inspecteur van den arbeid Mr. J. G. van Hemert.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van Gouvernementsbedrijven J. E. van Gogh; van den algemeenen secretaris Mr. F. H. J. J. van Suys; van den Directeur van B. O. W., Jhr. M. H. van Beresteijn.

Geplaatst: in de residentie Madoera de controleur F. A. E. Drossaers; in Cheribon de idem H. H. E. A. Lange.

Belast: met de functiën van civ.-gezagh. de 1ste luit. H. C. Creutz Lechleitner.

Geplaatst: in de residentie Kediri de contr. J. v. Pelt; in Pasoeroean de idem L. G. C. A. van der Hoek; in Tapanoeli H. F. de Leeuw; in de Westerafdeeling van Borneo W. Bakker G.Hzn., en H. B. F. de Vries.

Benoemd: tot onderwijzeres te Magelang Mej. H. J. Detmar; te Djokjakarta Mej. C. Kool; te Magelang Mej. H. J. W. Krijgsman; tot onderwijzer te Makassar H. van Maurik; te Tjilitjap H. Ch. Weekenborg; tot onderwijzeres te Makassar Mej. T. Pronk en E. L. Osten.

Geplaatst: te Benkoelen de onderwijzer J. P. Wetjen en de onderwijzeres Mevr. F. Wetjen; te Buitenzorg de onderwijzer T. Kramer; te Batavia P. H. Markies; te Sibolga de onderwijzeres Mej. E. Th. Klasing.

Militair Departement.

Bevorderd: tot 1en luit. der art. J. Ouwehand.

Overgeplaatst: naar Meester-Cornelis de 1e luit. der artillerie F. Stoltenhoff.

Geplaatst: bij het 1e bat. de kapt. G. E. Hoedt; bij het 15e de 2e luit. A. J. Bakker; te Atjeh de onderluit. J. B. Elders; bij het 17e bat. de 2e luit. Vink; te Batavia de 1e luit. der art. R. Schuursma.

Overgeplaatst: naar Timor de 1e luit. G. Bongers en de 2e luit. G. V. Cherix; naar Borneo de 2e luit. C. E. Nieuwland; naar het 3e depôt-bat. de 1e luit. P. L. Douwes; naar Benkoelen de idem J. M. H. Ohl; naar het 11e bat. de kapitein A. Landzaat en de 1e luit. H. Behrens, J. van der Rest en W. Hoogervorst.

Overgeplaatst: naar Tjimahi de kapt. der art. C. A. ter Cock; naar Batavia de idem J. F. C. Deibert; naar Batoe Djadjar de idem J. J. F. A. Beunk; naar Soerabaja de idem H. L. J. Badings; naar Batavia de 1e luit. R. Schuursma.

ADVERTENTIËN.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag**, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.**

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee jonge dames voor Gouvernante naar Indië, waarvan eene H.-acte heeft.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Beschikbaar voor de reis naar Indië twee zeebaboe's en een inl. manlijke bediende.

Twee jonge dames voor kinderjuffrouw naar Indië.

Een geg. korporaal konstabel K. N. M. voor huisbewaarder, bureauknecht, geldinkasseeren, enz.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage,	Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch.	gediplômeerd.
A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.	
D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage	Maleisch.	

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

Handteekening: *Woonplaats:*

N°. 52. Donderdag 28 December 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Noodig en Mogelijk.

(*Aangeboden*).

„Voor hun dochters (die der Ned. Indische paupers) zijn dringend noodig „Jonge Vrouwen-Scholen", inrichtingen, waarvan ik in een volgend opstel een schema hoop te geven. Daarna zal ik overgaan tot de bespreking der wijze, waarop zij in 't leven geroepen worden."
(„Jong-Indië", 3e Jaargang, No. 6).

Thans is zeer zeker het oogenblik aangebroken, dat ik mijne belofte, uitgesproken in de bovenstaande regelen, na moet komen, n.m. de wijze bespreken, waarop de Jonge-Vrouwen-Scholen in het leven geroepen zullen worden. Het schema bovengenoemd verscheen in No. 8 van denzelfden jaargang en werd door Het Koloniaal Weekblad overgenomen in No. 44 van den 11en jaargang.

Alle voorbereidingen eischen tijd; zeer zelden dringen uitgesproken denkbeelden dadelijk voldoende tot geest en hart der hoorders door; herhaling is noodig, benevens de gelegenheid om bezwaren te weerleggen en te overwinnen, duistere punten op te helderen en onbegrepen, onbekende toestanden toe te lichten. Hij of zij, die niet begrijpt, dat hiervoor tijd, geduld en volharding noodig is, behoeft den strijd voor het goed recht der noodlijdenden niet aan te vangen. Slechts zij, die weten door te zetten en vol te houden, terwijl zij rekening houden met menschelijke eigenschappen en met de verschillende toestanden, waarin zij, wier medewerking wordt ingeroepen, verkeeren, zullen hun doel bereiken, zullen hunne denkbeelden ingang doen vinden, zullen steun verkrijgen.

Daar ik mij volkomen bewust was van bovenstaande waarheid en van de moeilijkheden, die ik te bestrijden en te overwinnen zou hebben, trachtte ik mij, in de maand September 1910 uit Ned.-Indië in Nederland aangekomen, dadelijk te verzekeren van de hulp en de medewerking van eenige vereenigingen en invloedrijke personen. Hiertoe achtte ik mij gerechtigd en verplicht, daar ik mij in zeker opzicht op een geheel neutraal standpunt kon plaatsen, omdat al mijn werken en strijden ten doel heeft Westersche en Oostersche Nederlanders tot elkaar te brengen en noodlijdenden te hulp te komen. In Ned.-Indië had ik mij in Juni 1910 reeds tot den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid gewend; in Nederland wendde ik mij tot Z. Exc. den Minister van Koloniën, om er mij van te vergewissen, of op regeeringssteun te rekenen viel.

Mijne vereering voor het Oranjehuis, trok mij naar H. M. onze geëerbiedigde Koningin.

Mevrouw de gravin Van Randwijck, geb. baronesse Van Hogendorp, was mij genoemd als iemand, die, getrouw aan de traditie van haar geslacht, steeds gereed stond om mede te werken, waar sprake was van de eer en grootheid van Nederland, zooals zij o. a. toont door den steun, dien zij aan Vader Van der Steur verleent.

De Indische machthebbende had gezegd, dat de toenmalige richting in de regeeringskringen was het particuliere initiatief te laten voorgaan. Z. Exc. de Minister raadde aan een comité samen te stellen en rechtspersoonlijkheid aan te vragen. Daarna zou een verzoek om subsidie kunnen worden ingediend.

Verder wendde ik mij tot het Algem. Nederlandsch Verbond, tot de vereeniging Oost en West en tot het Indische Genootschap. In November mocht ik voor het eerst optreden voor een klein, maar uitgelezen gezelschap in een der zalen van het Indische Genootschap, waarbij ik, ook door het gevoerde debat, gelegenheid had belangstelling te wekken. In denzelfden winter verleende Oost en West mij gastvrijheid te Amsterdam en Breda, en het Alg. Ned. Verbond te Dordrecht. De Algemeene Vrouwenraad van Nederland stelde mij te Middelburg in de gelegenheid mijne denkbeelden nader toe te lichten.

Dit optreden had tengevolge, dat in eene vergadering van belangstellenden besloten werd tot het constitueeren van de „Vereeniging tot oprichting van Jonge-Vrouwen-Scholen in Ned.-Indië". Gekozen werden tot: voorzitster mevrouw A. W. M. E. Uhlenbeck—Terwogt te 's-Gravenhage; onder-voorzitster: mevrouw L. J. Hissink—Snellebrand, tijdelijk te Amsterdam; 1e secretaris: de heer H. de Chauvigny de Blot te 's-Gravenhage; 2e secretaris: de heer Mr. N. van Zeggelen te Amsterdam; penningmeesteres: mevr. Van Humalda v. Eysinga te Amsterdam, en tot gewone bestuursleden: de heer Mr. J. H. Abendanon te 's-Gravenhage en de dames: mej. E. Baelde te Rotterdam, mej. N. v. Berkum te Dordrecht, mevrouw E. Ottow—Van der Jagt te Breda en mevrouw Kooy—Van Zeggelen, tijdelijk te 's-Gravenhage.

Verder werd een comité van aanbeveling opgericht, waartoe, behalve de in No. 44 11e jaargang van Het Koloniaal Weekblad genoemde personen, nog behooren: mevr. L. Eschauzier—Pabst te 's-Gravenhage, douairière Clifford Kock van Breugel—Roelofs en de heer J. C. van Rijn, secretaris van de Afd. Breda der Vereeniging Oost en West.

Van verschillende zijden mocht het bestuur bewijzen van belangstelling ontvangen. De statuten werden gevormd en bij Kon. besluit goedgekeurd.

Eenige heeren werden uitgenoodigd eene financieele commissie te vormen, om de penningmeesteres bij te staan. Gedrukte circulaires werden verspreid, waarvan het gevolg was, dat wij ons mogen verheugen over het toetreden van 110 leden en donateurs.

De jaarlijksche contributies loopen van *f* 2.50 tot *f* 25; de donaties wisselen af van *f* 1 tot *f* 300.

Voor onze bibliotheek ontvingen wij reeds enkele bijdragen. Zeer hopen wij, dat het aantal leden en donateurs nog belangrijk zal toenemen, opdat Nederland aan Indië toone, dat het medegevoelt in de nooden der Ned.-Indische paupers en er prijs op stelt hen tot degelijke leden van onzen Nederlandschen stam te maken.

Op samenwerking met het Hoofdbestuur van het Alg. Ned. Verbond mogen wij staat maken, daar dit Verbond met ons van oordeel is, dat wij alle krachten moeten inspannen om de jonge loot van onzen stam, die ginds ontstaan is, tot bloei te helpen brengen voor haar eigen heil en voor het onze. Wij willen onzen Indischen broeders en zusters geen aalmoes schenken, dit denkbeeld is ver van ons, maar wij wenschen hen te steunen om hun nakomelingschap sterk en krachtig te maken, omdat hunne en onze belangen dezelfde zijn.

Onze broeders en zusters ginds zijn nog onervaren, zijn, bewust of onbewust, zoekende naar den heilstaat, dien zij in het tropische Nederland, hun vaderland, kunnen bereiken, mits zij den rijkdom van dat land weten te benutten. Wij willen hen hierbij de helpende hand reiken. Hun bestaan is ginds ingeworteld, daar zij evenzeer van de oudste bewoners van dat land afstammen als van onze voorvaderen. Dit niet te erkennen, ware een onrecht, dat wij hun zouden aandoen, daar wij hun hierdoor het bezitsrecht op den grond van hun vaderland zouden betwisten. En juist moeten zij van dit onafwijsbare recht doordrongen zijn, daar dit plichten oplegt: de plicht alle krachten in te spannen om het land tot bloei te brengen, om medezeggingskracht te verkrijgen in gemeenteraden en gewestelijke raden; om mede te werken aan het toekomstige zelfbestuur der verschillende deelen van ons schoon eilandenrijk.

Samenwerkende met de bloedverwanten van moederszijde, gesteund en gesterkt door die van der vaderen kant, zullen zij niet langer de ontevreden of slappe Nederlanders van het heden blijven, maar zelfbewust de hun toekomende plaats in hun geboorteland innemen, niet tegenover Westerling en Inboorling, maar nevens hen. Om dit doel te bereiken, moeten de toekomstige moeders van dezen Nederlandschen tak bezield worden met heiligen ijver en groote toewijding. Hiertoe hebben zij leiding noodig. Zooals reeds in de verspreide zendbrieven is bekend gemaakt, hoopt het bestuur de eerste inrichting, de Juliana-stichting, in 1913 te openen. Op welken voet dit wezen al, hangt af van het aantal leden en donateurs, van de medewerking van regeering en vereenigingen. Onze wensch is, dat het een modelinrichting zal wezen, waarin de jonge meisjes, de toekomstige moeders, den rijkdom van haar land door tuinbouw en veeteelt zullen leeren benutten,

terwijl al haar gaven van geest en gemoed harmonisch ontwikkeld worden, zooals dit in het bovengenoemde schema is uitgebeeld.

De oprichtingskosten zullen, in een ronde som, ƒ 30.000 bedragen. Een deel heeft Nederland daarvoor reeds afgestaan. De kosten van onderhoud zullen na verloop van tijd grootendeels gedekt worden door de opbrengsten der inrichting (bloem- en moestuin, boomgaard, veestapel en hoenderhof, handwerken en kinderverpleging). In geld uitgedrukt zullen die kosten ƒ 1000 's maands bedragen, doch de inrichting zelve zal voor een groot deel in de voeding voorzien, terwijl de uitgaven voor grondstoffen tengevolge van den vlijt der meisjes verdubbeld in de kas teruggestort zullen worden. Aan de hooge regeering zal het bestuur om steun in den vorm van subsidie vragen; de bewoners van Ned.-Indië zullen uitgenoodigd worden als lid tot onze vereeniging toe te treden en door een geschenk in geld of in natura steun te verleenen.

Wij zijn er van overtuigd, dat dit verzoek ginds evenzeer weerklank zal vinden, als dit reeds het geval was in Nederland.

Ten slotte een bede aan u, zusters en medewerksters bij het Openbaar en Bijzonder, Lager Europeesch en Inlandsch Onderwijs in Ned.-Indië, die, evenals ik, de beste jaren uws levens hebt doorgebracht te midden van de Indische jeugd, die door haar bestaan in de gelegenheid zijt geweest, niet alleen in eigen onderhoud te voorzien, maar ook kinderen, ouders, zusjes, broertjes of andere van u afhankelijke bloed- of geestverwanten een zorgenvrij bestaan te verzekeren of voor den levensstrijd voor te bereiden. Gaat bij u eigen na, of gij na uw zwaren arbeid in de tropen nog over voldoende arbeidskracht kunt beschikken, om aan het hooge doel, de geestelijke en zedelijke ontwikkeling van de jonge loot van onzen stam, mee te werken, want niet één modelinrichting behoeft ons schoon Insulinde, maar honderd, zooals onze hooggeachte, thans gepensionneerde Inspecteur van het E. L. O., de beschermer der meisjesscholen, de raadsman, de steun der onderwijzeressen, de heer D. Kool, mij toevoegde.

Zusters, werkt zoolang gij kunt, dan zult gij nog lange jaren kunnen arbeiden. In onze Jonge-Vrouwen-Scholen zult ge u nimmer geweld behoeven aan te doen, steeds zult ge het belang der aan uwe zorgen toevertrouwde meisjes kunnen behartigen, nimmer zult ge er verschillende belangen te dienen hebben: de natuurlijke aanleg der meisjes tot ontwikkeling te brengen, dit alleen zal uw taak zijn. Het loon zal wezen: een opgewekt, vrij en vroolijk bestaan met, door en voor uwe kweekelingen. Hebt gij 't niet ondervonden, hoe geest en hart jong blijven te midden der zorgelooze jeugd en voudt ge daarvan afstand willen doen, juist wanneer ge er de meeste behoefte aan hebt.

Degenen, voor wie ge den arbeid zijt aangevangen en voor wie ge lange jaren gewerkt hebt, zijn u ontgroeid; treurt daar niet om, juicht, omdat gij uw doel bereikt hebt en hen tot zelfstandige wezens, die u missen kunnen, hebt opgevoed. Uwe ondervinding, uwe ervaringen stellen u hoogere eischen, dan schakel te zijn tusschen verschillende onderwijstrappen, tusschen lager- en middelbaar onderwijs: gij kunt voor het volle leven voorbereiden. Onze Jonge-Vrouwen-Scholen bieden u daartoe de gelegenheid. Zijt niet doof voor de smeekbeden, die om u heen opstijgen, niet blind voor de doffe wanhoop van velen, voor de stille woede van enkelen, die hulpeloos en machteloos naar het verre verschiet staren, omdat zij als een schip zonder roer in de wereldzee ronddrijven, slechts duisternis om zich heen zien, geen vertrouwen in de toekomst stellen; onder wie zelfs velen de gedachte aan een hooger levensdoel dan alleen het voorzien in den dagelijkschen nooddruft, door geoorloofde en ongeoorloofde middelen, aan het streven naar een menschwaardig bestaan verloren hebben. Toont hun de lichtende dageraad!

Gij, die kunt en die dus moet ter hulpe snellen, gordt u aan; schept u een schoonen levensavond. Veroordeelt u zelven niet tot een ontijdig doodsch bestaan; een wijd en vruchtbaar arbeidsveld wacht u! Laten wij tezamen streven, strijden en werken, laten wij elkander helpen om steeds naar nieuwe en betere middelen te zoeken, ten einde in N.-Indië een vooruitstrevend ras te doen opgroeien. Excelsior, zusters, versaagt niet. Bij ernstig willen is de zege ons!

L. J. Hissink—Snellebrand.

Davos-Platz, November 1911.

Het wetsontwerp betreffende de bestuursinrichting in Nederlandsch-Indië.

(*Aangeboden*).

III. (Slot).

De beschouwingen, welke onder den titel „Verkeerd begin" in het vierde gedeelte van schrijvers betoog in de N. R. Ct. voorkomen, behooren evenmin tot het meest geslaagde gedeelte daarvan.

„Men denke zich eens — zoo betoogt de schr.— „vijftien jaren terug toen een groot deel van Nederlandsch-Indië wel op de kaart de Nederlandsche „kleur, maar in werkelijkheid geen enkel spoor van „Nederlandschen invloed of gezag vertoonde. Men stelle „zich daarbij voor, dat allerlei omstandigheden meer „dan vroeger de aandacht van koloniale menschen „kwamen vestigen op zoo groote slapheid van koloniaal bestuur. Men verbeelde zich een Minister van „Koloniën, die begreep in de richting der uitbreiding van bestuursinvloed iets te moeten doen, zonder dat het besef der volstrekte noodzakelijkheid van „zulke maatregelen hem in merg en been gedrongen „was. Dan zou het overleg van zulk een Minister „met de Indische autoriteiten stellig tot een soortgelijk resultaat gevoerd hebben als hetgeen wij thans „in het ontwerp-Malefijt betreffende bestuurshervorming belichaamd zien."

Men zou dan waarschijnlijk voor den dag zijn gekomen met „een plan om eenige noodzakelijke verbeteringen in de organisatie van het leger aan te „brengen, meer en betere ambtenaren op te leiden en „een regeeringscommissaris uit te zenden, die de geleidelijke vestiging van ons gezag in Djambi op „papier zou voorbereiden, om dan wanneer hij met „dien tijdroovenden arbeid gereed zou zijn, langzaam en voorzichtig van ons etablissement in Djambi uit allengs in concentrische kringen van steeds „wijder omvang ons gezag aldaar uit te breiden, en, „wanneer men daarmee gereed was, tot een ander „landschap over te gaan.

„Dat men op die wijze de zaak geheel van den „verkeerden kant zou aanvatten, hebben gelukkig de „feiten, die onder Gouverneur-Generaal v. d. Wijck „een aanvang namen en thans bezig zijn hun definitief beslag te krijgen, afdoende bewezen. Het moet „gebeuren, heeft men gezegd, en de middelen en werktuigen zullen zich wel laten vinden."

Het is den schrijver blijkbaar ontgaan, dat de door hem gemaakte vergelijking zeer weinig kan strekken tot ondersteuning zijner oppositie tegen de Regeeringsplannen.

Vooreerst doet de mededeeling, dat het plan tot uitbreiding van ons gezag in zijn uitvoering vijftien jaren heeft gekost, en ook nu nog steeds bezig is zijn definitief beslag te krijgen, al dadelijk de beoogde vernietigende strekking van het betoog vrijwel verloren gaan en integendeel in de aangehaalde feiten veeleer een wenk tot geleidelijkheid in de uitvoering zien. Afgescheiden hiervan dringt zich echter bovendien de vraag op den voorgrond of de Volksvertegenwoordiging niet met verbazing den Minister zou hebben aangestaard, die vijftien jaren geleden voor haar mocht zijn verschenen met een „plan" tot systematische expansie binnen een bepaalden tijd van onze invloedssfeer op de buitenbezittingen: eerst in Djambi, daarna bijv. in Atjeh, vervolgens op Borneo, dan op Celebes en zoo voort, om het avontuurlijke werk te voltooien met de vestiging van onzen bestuursinvloed in de binnenlanden van Nieuw-Guinea of Timor. Die verbazing zou alleszins gemotiveerd zijn geweest. Immers, het behoeft wel geen nader betoog, dat een zoodanig streven in zijn verwezenlijking te veel afhankelijk is van de geldmiddelen, alsmede van de tijdsomstandigheden om de gedachte aan een „plan" van dien aard anders dan phantastisch te noemen. Als wapen ter bestrijding van de voorgestelde bestuursreorganisatie heeft o.i. het „hypothetisch schertsend" aangegeven project dan ook zeer geringe kracht.

Ten slotte een enkel woord over de adjunct-regenten, een categorie van Inlandsche ambtenaren door den schrijver gequalificeerd als „niet in het kader passende, en buiten „de historische organisatie staande".

De instelling dezer ambtenaren wordt, blijkens de Memorie van Toelichting, noodig geacht om reeds thans te kunnen overgaan tot de ook door den schrijver zoo zeer toegejuichte inkrimping van de bemoeienissen van het Europeesche bestuur. Intusschen wordt de mogelijkheid niet verzwegen dat, wanneer in de toekomst zoowel de regenten als het districtsbestuur algemeen op een zoodanig peil van ontwikkeling zijn gekomen, dat de voor overdracht vatbare bevoegdheden der Europeesche controleurs voortaan zonder die hulp op bevredigende wijze door hen kunnen worden verricht, dat nieuwe instituut langzamerhand weer zal kunnen worden opgeheven.

Bestuursambtenaren van eenige ervaring weten dan ook, dat noch de geschiktheid van velen der tegenwoordige regenten, noch die van het gros van het districtsbestuur thans reeds van dien aard is, dat zij werkelijk in staat zijn behoorlijk te verrichten wat het nieuwe stelsel van hen vorderen zal.

Wordt dus niet het aanzien gegeven aan een instelling als die der adjunct-regenten, waardoor het incompleet aan prestatievermogen zoo goed mogelijk wordt aangevuld, dan zullen niet alleen de bemoeienissen der Europeesche ambtenaren met het districtsbestuur zich allengs vanzelf weer moeten uitbreiden — wat ongetwijfeld de schrijver wel in de laatste plaats zou wenschen — maar zullen zelfs vele Inl. ambtenaren, ook in de hoogste rangen, spoedig het slachtoffer van het nieuwe stelsel moeten worden.

Zullen de adjunct-regenten bij de flinken en ontwikkelden onder de regenten als nuttige en vooreerst onmisbare helpers fungeeren — echter ook niet meer — voor tal van regenten zullen zij bovendien als het ware de reddingsplank zijn, waarop laatstbedoelden zich drijvende kunnen houden.

Daargelaten dus de vraag in hoever het juist kan zijn te spreken van „historische organisatie" van het Inlandsch bestuurscorps en of het Inlandsch bestuur niet veeleer een product mag heeten van a d m i n i s t r a t i e v e organisatie, gewijzigd, geplooid, en geschikt naar de practische eischen van den dienst, heeft men o. i. in het instituut der adjunct-regenten derhalve niet een o n t w r i c h t i n g maar juist een noodige v e r s t e r k i n g van het Inlandsch bestuur te zien.

De onderstelling schijnt trouwens niet gewaagd, dat zich geen of zeer weinig verzet tegen deze categorie van ambtenaren zou hebben geopenbaard, wanneer daarvoor de oude titel van p a t i h was gekozen, een titel waartegen al dadelijk dit bezwaar te opperen is, dat ook aan de z.g.n. zelfstandige patihs assistenten zullen worden toegevoegd.

Mocht intusschen deze naamskwestie werkelijk van overwegend belang worden geacht, dan zou o.i. de Regeering niet beter kunnen doen dan den titel adjunct-regent door dien van patih te vervangen en voor de zelfstandige patihs alsmede voor hunne adjuncten andere benamingen te bedenken.

In de bovenstaande beschouwingen hebben wij getracht in het licht te stellen, dat het betoog van den schrijver — hoe sympathiek overigens in zijne bedoeling om het Inlandsch bestuurscorps te verheffen en de voorgestelde hervorming van het bestuurswezen op krachtige wijze ter hand te nemen — ons geenszins in alle opzichten bevredigen kan. Wij vreezen, dat ook hier het „betere", dat de schrijver zich voor oogen heeft gesteld, de ernstigste vijand van het „goede" zou blijken, dat door al dadelijk in het stadium van inleiding van deze aangelegenheid te willen doordringen in de bijzonderheden daarvan, tot teleurstelling van velen, en niet het minst waarschijnlijk van den schrijver zelven, van het geheele hervormingsplan denkelijk n i e t s tot vervulling zal komen.

Waar de toestanden in Indië zoo luide om verbetering roepen ware dit zeker ten zeerste te betreuren. Te betreuren nog meer, wanneer daartoe mochten hebben bijgedragen beschouwingen als de evenbedoelde en vele andere, waarbij ondanks de scherpe kleuren gebezigd om sommige bij de schrijvers geliefkoosde denkbeelden meer op den voorgrond te plaatsen, tenslotte toch geen andere bedoeling voorstaat, dan om, zooals ook de conclusie der hierboven besproken opstellen luidt: het Parlement den Minister te doen verklaren „dat het zijne beginselen aanvaardt."

Eene dergelijke verklaring — en dit is, vergissen wij ons niet, aan de meeste bestrijders van het Regeeringsvoorstel ontgaan — schijnt de eenige die thans verlangd wordt. Gewapend daarmede ligt het blijkbaar in de bedoeling de veelomvattende taak ten spoedigste ter hand te nemen en overeenkomstig de hoofdtrekken het gebouw in al zijn bijzonderheden te doen ontwerpen, zij het wat de inrichting der v e r t r e k k e n aangaat om alleszins verklaarbare redenen, slechts voor een tweetal: één gouvernement op Java en één op de Buitenbezittingen. Zoowel bij ons als bij den schrijver der in beschouwing genomen opstellen, bestaat de ernstige wensch, dat bij die nadere uitwerking ten aanzien van sommige d e t a i l s wijziging of aanvulling van sommige denkbeelden moge plaats vinden, en liefst dat al dadelijk in de Volksvertegenwoordiging zich stemmen in die richting doen hooren. Intusschen belet dit ons niet om, wat aangaat de algemeene conclusie, ons aan te sluiten bij de raadgeving van den schrijver aan het Nederlandsche Parlement om door aanvaarding van den op de bestuurshervorming betrekking hebbenden beginselpost de voortzetting van dezen omvangrijken arbeid, waartoe thans de eerste openlijke stap wordt gedaan, mogelijk te maken, ten einde spoedig de vereischte uitgewerkte plannen te kunnen verkrijgen, en aldus, wat het koloniale bestuurswezen betreft, de door den schrijver niet ten onrechte als d o o r e n d o o r v e r r o e s t gekenschetste Indische Regeeringsmachine de zoo urgente vernieuwing te doen ondergaan.

VAN HEYST.

Den Haag, November 1911.

Vezel-congres met tentoonstelling te Soerabaja, Juli 1911.

Het Nederlandsche comité voor bovengenoemde tentoonstelling heeft door een uit zijn midden gekozen sub-comité een nà-tentoonstelling van vezelstoffen georganiseerd in de Koningszaal van het Kon. Zoöl. Genootschap N a t u r a A r t i s M a g i s t r a te Amsterdam, ingang Plantage-Middellaan.

De tentoonstelling is van Zondag 24 Dec. j.l. tot en met Woensdag 3 Jan. a.s. voor het publiek geopend van 10 uur voorm. tot 4 uur nam.

Op eenvoudige wijze heeft Zaterdag 23 December 's nam. half twee de opening plaats gehad, in tegenwoordigheid van eenige genoodigden. De voorz. Mr. J. H. Abendanon hield daarbij een toepasselijke rede.

De bedoeling dezer tentoonstelling is, zooals het sub-comité (bestaande uit de heeren: O. Kamerlingh Onnes, voorzitter; Dr. J. Dekker, secretaris; Jhr. R. Feith, penningmeester; en J. E. Jasper en A. P. B. Ligtermoet, leden) zeide, geenszins een beeld te geven van hetgeen te Soerabaja bijeen geweest is, dat zou uit den aard der zaak onmogelijk zijn. De machines toch en evenzoo de K a m p o n g t o e k a n g

FEUILLETON.

Een geheimzinnig Verschijnen en Verdwijnen.

(Naar *Anselma Heine* door L. J. v. D. B. v. R.)

V.

Arnold Riedhammer en Jeanne Stevens kwamen tegen den middag te Parijs aan. Zij reden naar verschillende groote hotels, zonder dat zij kamers konden krijgen; de stad vloeide over van vreemdelingen. Eindelijk vonden zij een nog kortelings gebouwd hotel, waar de kamers keurig netjes en elegant waren ingericht; alleen rook het er erg naar verf en kalk; maar zij waren blij, dat zij nu veilig onder dak waren en niet langer behoefden te zoeken.

Riedhammer haastte zich om voor Jeanne beslag te leggen op een kamer van de derde en voor hem zelf op een van de vierde verdieping. Voorzichtigheidshalve, daar er nu veel bekenden van hem in Parijs waren, en met het oog op de reputatie van de vrouw, die later zijn naam zou dragen, schreef hij zichzelf niet dadelijk na mevrouw Stevens in, maar liet een regel achter haar naam open voor een Amerikaan, die tegelijk met hen aangekomen was. Het nummer van haar kamer was 117.

Hij wachtte in zijn eigen vertrek, totdat hij dacht dat de bediende haar wel verlaten zou hebben en ging toen de trap af naar 117. De hem zoo goed bekende hutkoffer stond reeds open voor den schoorsteen; zij zat aan de tafel met haar zakdoek voor den mond.

— Wat heb je? Hij werd bleek van angst.

— Niets, maar de landlucht vindt ik zoo zwaar, na de heerlijke zeereis.

Hij raadde haar aan een uurtje te gaan liggen, terwijl hij alles voor haar uitpakte. De kamer was vroolijk en zonnig, met een lichtblauw behangsel en een groot raam, dat op den tuin uitzag; mooie, met cretonne overtrokken meubelen en om het bed wit neteldoek gordijnen. Alles blauw en wit.

Arnold bezag aandachtig ieder stuk dat hij uitpakte. Toen hij klaar was, keek hij op de klok. Hij moest weg; men verwachtte hem op de tentoonstelling.

— Moet je weg? Zij zag hem angstig aan.

Hij knielde voor haar neder en streelde haar voeten.

— Wil ik thuis blijven?

— O neen, niet om mijnentwil...... Ik rust terwijl een weinig uit en dan straks......

Op hetzelfde oogenblik werd in een zijvleugel van het hotel, die eveneens op den tuin uitzag een raam opgeschoven. Arnold trok de blauw-zijden gordijnen dicht. Toen hij zich omkeerde en naar de sofa zag, verbeeldde hij zich dat Jeanne's gelaat in den blauwen weerschijn er geheel anders uitzag, groen-bleek. Hij schrok en zou het liefst de gordijnen weder opgetrokken hebben, maar de duisternis scheen haar goed te doen.

— Ik zal aan het kamermeisje zeggen, dat zij eens naar je komt zien en beloof mij om den dok-

(waar de Inlandsche nijveren hunnen arbeid toonden) waren niet over te brengen. Toch heeft het comité gemeend, deze tentoonstelling te moeten houden, ware het slechts als een naklank van de groote tentoonstelling, die te Soerabaja met zulk een succes gehouden is. Het comité in Nederlandsch-Indië heeft de welwillendheid gehad, eenig belangrijk materiaal naar hier te zenden, en het is dit materiaal, dat als kern voor de tentoonstelling dient.

Van verschillende zijden (ook van Boeatan) werden gewenschte aanvullingen ontvangen, zoodat ondanks den zeer korten tijd van voorbereiding nog een belangwekkende verzameling vezelstoffen en producten, daaruit bereid, tentoongesteld kon worden. Het geheel is zeer leerzaam, op doelmatige, smaakvolle wijze gerangschikt, en dus een bezoek overwaard.

Uit de O.-I. Mail.

Het aantal **pest-** en **cholera-gevallen** op Java vermeerderde weer eenigszins in het laatst van Nov. j.l. Op Madoera kwamen veel pokken voor.

Singapore werd wegens pest besmet verklaard.

Zeventien personen bedolven. — In den nacht van 25 op 26 Nov. j.l. zijn door een aardschuiving in de desa Soedimoro, district Loano, 17 personen, 4 karbouwen en 7 huizen bedolven. Reeds zijn eenige lijken opgedolven en naar de overigen wordt nog gezocht. Daar scheuren op meerdere aardschuiving wijzen, zijn de bewoners van het bedreigde gedeelte reeds verwijderd.

Bandjir in het Loemadjangsche. — De correspondent van het Bat. Nieuwsblad schreef 23 Nov. j.l. van Pasirian:

„Nauwelijks is men een weinig bekomen van den schrik over de jongste actie van den Smeroe, of nieuwe gebeurtenissen zorgen voor emotie.

Gisteravond omstreeks 9 uur werd de bevolking van Tempeh en omstreken middels de afgesproken signalen op de kentongan gewaarschuwd, dat er een bandjir in aantocht was. Die waarschuwing is mogelijk, omdat in de hoogere streken verschillende posten zijn opgesteld, die telefonisch verbonden zijn.

De bandjir spookte in de Kali Moedjoer en een paar andere stroompjes, en voerde, als gewoonlijk, een flinke hoeveelheid zand en modder mee.

Teneinde op eventualiteiten voorbereid te zijn heeft de heer De Man, controleur van Pasirian, den stationschef alhier verzocht, een locomotief onder stoom te houden, zoodat bij een mogelijke ramp een vlucht der bevolking mogelijk was geweest. Gelukkig behoefde van dit middel geen gebruik te worden gemaakt.

De dam bij Kertosari, aan de Besoek Sat, heeft zich goed gehouden. De dijk van den syphon aan de Banjoepoetih bij Kedoeng Wringin is gedeeltelijk beschadigd. De linkeroevers der kali, waar zich de syphon bevindt, is gedeeltelijk afgeslagen, terwijl het rivierbed door zand en steenen werd opgehoogd. Men vreest dat bij verdere bandjirs de syphon door zand verstopt zal geraken.

Een honderdtal koelies zullen beginnen met het werk aan den syphon, teneinde vernieling van dit kunstwerk te voorkomen.

Aan het bestuur en het personeel der irrigatie komt zeker een woord van lof toe voor hun actief optreden." Aldus bovengenoemd blad.

Geëmployeerden voor de cultures. — De Java-Bode van 29 Nov. j.l. schrijft:

„Het is in den laatsten tijd meer en meer gebruikelijk geworden employé's voor de bergcultures uit Europa te betrekken. Dezer dagen vernamen wij daaromtrent het een en ander, dat doet zien hoe inderdaad in Nederland de trek naar Indië wel grooter wordt.

De meeste handels- en cultuurinstellingen, die personeel uit Nederland bekomen, betalen den overtocht.

Wij vernamen echter, dat een cultuurman op Java geschikte jongelui laat uitkomen, die zelf den overtocht bekostigen. Hij liet onlangs een vertrouwd helper in Nederland een advertentie plaatsen, waarbij sollicitanten werden opgeroepen. Er kwamen 204 sollicitaties. Op twee zittingsdagen passeerden zij allen de revue, waarbij er honderd afvielen. Van de overgeblevenen werden reeds enkelen op Java geplaatst en men hield er nog twintig in petto, die waarschijnlijk ook binnenkort hun plaatsing in Indië zullen vinden. Zij beginnen op een salaris van honderd gulden, bekomen zoodra zij de taal van het volk kennen 125 en een half jaar later 150 gulden salaris. In den regel bekomen zij in het eerste jaar een tantième van ongeveer 500 gulden, welk bedrag in de eerstvolgende jaren gemeenlijk stijgt tot 1200 gulden. Toekomst is er genoeg.

Het aldus uitgezonden personeel betaalt zelf den overtocht, en dat bedrag wordt ook niet na een dienst van enkele jaren terugbetaald. Men gaat daarbij uit van het beginsel, dat jongelui er ook prijs op moeten stellen in Indië een plaatsing te krijgen. Het moet hun ernst zijn. Vaak zijn zij niet in staat een bedrag van ongeveer 800 gulden bij elkaar te krijgen. In zoo'n geval behoort er heel wat energie toe de vereischte som machtig te worden. De ervaring heeft geleerd, dat jongelui, wien het niet al te gemakkelijk werd gemaakt, naar Indië te gaan, hier goed voldeden.

Er is stellig voor die methode van werkkrachten zoeken veel te zeggen, maar een evangelie moet men er toch niet van maken."

De Indische Artsenschool. — Deelde de Minister v. Koloniën in zijne Memorie van Antwoord op het voorloopig verslag, dat de Tweede Kamer over de Indische begrooting uitbracht, met verwijzing naar eene mededeeling in het Kol. Verslag, mede, dat de oprichting eener tweede artsenschool in overweging was, in het Bat. Nblad werd melding gemaakt van plannen tot spoedige oprichting van een tweede artsenschool, open voor alle rassen, natiën en standen. Naast de Inlandsche artsenschool te Batavia, die een uitbreiding ondergaat, komt dan volgens genoemd blad een tweede school.

„Aan deze tweede artsenschool, die te Soerabaja zal worden gevestigd, zal geen voorbereidende cursus worden verbonden; de studie zal er zeven jaren duren; de school zal, gelijk in den aanhef dezes reeds gezegd, opengesteld zijn voor alle rassen; op de Inlandsche artsenschool zullen na de uitbreiding ook Chineesche studenten worden toegelaten, terwijl de studenten niet aan eenige verplichting tot dienst-

---

ter te zenden als je je niet spoedig beter gevoelt.

— Ja, Ja. Zij scheen reeds bijna te slapen.

Om haar niet te storen, sloop hij nu zacht de deur uit, maar zij hoorde hem toch.

— Het is niets, werkelijk niets, zeide zij glimlachend.

Hij kwam nog eens terug.

— En laat het mij weten, als je rusten wilt, dan kom ik maar niet meer bij je.

— Ja, ja, zei ze wederom, nu een weinig ongeduldig.

Hij ging toen gauw weg, maar bleef op de gang nog even staan luisteren of zij hem niet terug riep.

Op de tentoonstelling bleef hij langer dan hij gedacht had. Hij had daar veel af te doen en stelde alle genietingen uit tot op den volgenden dag, hopende, dat zij dan samen zouden kunnen uitgaan. Hij moest totdat het donker werd met het werkvolk alles regelen, want een Oostersch prins had zijn bezoek aangekondigd, en zoodoende moest het Maleische dorp spoedig gereed zijn.

Onder het druk werken kon Arnold zijn bezorgdheid en zijn verlangen onderdrukken, maar telkens kwam toch opnieuw eenige angst bij hem op. Tweemaal zond hij een telegram naar het hotel, doch telkens was het antwoord: Alles in orde, en dit stelde hem tenslotte gerust.

Bij het schijnsel der pas uitgevonden booglampen werkte Riedhammer ijverig door. Hij zag aldoor de constructie van den Eifeltoren, die zich nu tegen de donkere lucht afteekende. Dit kunstwerk bezielde hem met nieuwe ideeën, en op den achtergrond van zijn gedachten zag hij voortdurend een lieve, witte gestalte.

Het was reeds over tienen, toen hij eindelijk in een huurrijtuig kon springen en naar huis rijden door drukke straten, waarop hij echter weinig acht sloeg. In het hotel aangekomen, liep hij haastig de trappen op. Bij de tweede étage hield hem een heer staande, uitroepende:

— Zijt gij het werkelijk?

Hij kerkende een zijner voormalige leeraren, een professor aan de technische hoogeschool te Berlijn Riedhammer moest hem heel wat vragen beantwoorden.

— Laten wij nu samen een flesch champagne drinken, besloot de oude heer. Wij moeten uw terugkomst in Europa met sekt vieren. Of wilt ge liever nog wat gaan flaneeren. Mij ook goed.

Arnold kon hem niet kwijt raken. Met moeite kon hij even naar zijn kamer gaan, om te zien of daar ook soms een briefje voor hem lag. Niets. Goddank, dacht hij, zij verwacht mij dus.

Alles was in huis nog in rep en roer. Hij zuchtte, zoo laat durfde hij het niet wagen naar Jeanne toe te gaan. Hij begaf zich dus naar het restaurant, waar de professor dadelijk beslag op hem legde. Hun gesprek was in het begin niet erg levendig. Arnold moest vertellen en kon het niet. Met moeite poogde hij zijn gedachten te verzamelen, maar zijn toehoorder was toch zeer tevreden.

neming bij den staat na afgelegd eindexamen zullen worden gebonden. Een internaat, met studietoelage van staatswege wordt evenmin aan de school gekoppeld. De inrichting zal afleveren Indische artsen en vermoedelijk Indische Artsenschool worden genoemd. De afgeleverden zullen het recht hebben tot uitoefening der geneeskundige practijk in geheel N.-Indië. Wellicht zal eenmaal ook een doctoraat ter verkrijging in uitzicht worden gesteld."

Naar aanleiding hiervan maakt hetzelfde blad in een volgend nummer eenige opmerkingen en zegt dan o.m.:

„Een andere kwestie is de uitoefening der geneeskunde na afgelegd eindexamen der Ind. Artsen. school. Ook dit schijnt een toekomst-kwestie, is het in waarheid echter niet. Men zal het met ons eens zijn, dat de aanstaande medische inrichting, ook zijn studenten dient te hebben. De Javaansche bevolking heeft getoond, dat zij voor de Westersche medische wetenschap veel voelt; dat bewijst de Inl. artsenschool. Ook het Chineesche- en Indo-Europeesche element zullen een aanzienlijk contingent studenten leveren; daarvan zijn wij overtuigd, mits duidelijk zij, welke positie de alumni na afgelegd eindexamen zullen bereiken. De regeling dier positie is dus een urgente kwestie, zij moet plaats gehad hebben om zoo te zeggen vóór dat de eerste spade in den grond gaat voor het gebouw van de „Ind. Artsen. school". Hoe noodzakelijk dit is, leert de geschiedenis der Inlandsche rechtsschool. En wellicht zal het aanbeveling verdienen, met een goedkoope streeling der ijdelheid, naar Britsch-Indisch voorbeeld de afgeleverde studenten der school reeds dadelijk 'n titel als eerepalm in uitzicht te stellen. Daar kan weinig tegen zijn, waar toch voorloopig gehandhaafd zal moeten worden de voorwaarde, dat het diploma van eindexamen geen recht zal kunnen geven op uitoefening der geneeskunde buiten Indië. Er is inderdaad geen practisch bezwaar tegen het verleenen van titels. En men zal daardoor de kansen van slagen der school ook voor de Europeesche en Indo-Europeesche samenleving in deze kolonie zeer veel hooger gebracht hebben.

Nog dit: het feit, dat nu de tegenstand voor de medische studie is overwonnen, brengt van zelf de vraag te berde: „Wanneer ook een „Indische Rechtsschool" voor alle rassen en klassen?"

De nieuwe Directeur van Onderwijs en Eeredienst. — In De Java-Bode lezen wij:

„Er loopen, zooals gewoonlijk in dergelijke gevallen, allerlei geruchten omtrent den aanstaanden opvolger van den tot lid in den raad van Nederl.-Indië benoemden directeur Koster. Als de meest ernstige candidaten worden genoemd de heeren M. G. Hoekstra, inspecteur voor het middelbaar onderwijs, en Jhr. Mr. A. C. D. de Graeff, 1ste gouvernementssecretaris."

„Schoolman" schrijft in hetzelfde blad een artikel om te betoogen, dat, waar het Departement van Onderwijs en Eeredienst nu zoo goed als uitsluitend onderwijsbelangen te behartigen heeft, het verstandige politiek geacht moet worden de leiding van dat Departement toe te vertrouwen aan iemand die zijn sporen op onderwijskundig gebied inderdaad ook verdiend heeft.

De Generaalsbenoemingen. — Naar aanleiding der jongste benoemingen, merken de Ind. bladen op:

„De kolonel K. van der Maaten stond reeds lang op de nominatie voor generaal-majoor; dat de gouverneur van Atjeh, kolonel H. N. A. Swart, in de promotie zou deelen, lag voor de hand; kolonel J. P. Michielsen, eerst door den gouverneur-generaal Van Heutsz achteruit gezet, door zijn opvolger beter gewaardeerd, en tijdens diens reis naar Indië aan hem toegevoegd, ziet zich nu in eere hersteld. En de benoeming van kolonel Kronouer was noodig ter vervanging van generaal Loke, die van de artillerie was.

Het eenige wat opvalt, is de benoeming, tegelijkertijd, van den chef van het wapen der genie tot ridder in de Orde van de Nederl. Leeuw. Sedert generaal Staal kan de genie niet meer door een generaal gecommandeerd worden, en kolonel De Vos is ouder kolonel dan drie van de nieuwbenoemde generaals."

Een nieuw blad. — Te Bandoeng is 28 November j.l. een nieuwe drukkerijzaak geopend onder den naam Fortuna. 5 December zou zij een begin maken met de uitgifte van een nieuw Maleisch-Soendaneesch blad, de Sinar Pasoenda, dat driemaal in de week zal verschijnen. Redacteurs zijn Wignjo Darmodjo en Raden Moesa.

Een groot plan. — Volgens het Bat. Nblad zou er een consortium gevormd zijn, dat zich ten doel stelt het Hotel Wisse aan te knoopen met de links en achter belendende perceelen, met het doel op dien grond een groot, modern hotel te bouwen. De bedoeling zou tevens zijn een strook grond aan den kant der rivier aan de gemeente te verkoopen voor het doortrekken van den weg Noordwijk-Molenvliet Oost; het nieuwe hotel ou dus aan twee kanten door de straat begrensd worden.

„Een hotel in het centrum van Weltevreden, met eenige honderden kamers, modern ingericht, voorzien van alle gemakken, waarin plaats zou zijn ook voor den meest eischenden toerist, het is bijna te mooi om het te gelooven!" vindt het blad.

WEST-INDIË.

SURINAME.

In de namiddagzitting van 22 December is de Surinaamsche begrooting in de Tweede Kamer behandeld. Voor uitvoerige debatten bestond geen aanleiding, daar het voornemen bestaat in Februari het rapport der Suriname-commissie te bespreken.

Naar aanleiding van de beschouwingen in Het Kol. Weekblad no. 50, vroeg de heer Van Doorn den Minister inlichtingen over de grensregelingen met Frankrijk en Engeland. De Minister antwoordde, dat er met Frankrijk onderhandelingen worden gevoerd over de grensregeling langs de Marowijne. Deze verkeeren in een zóó ver gevorderd stadium, dat spoedig de goede oplossing is te voorzien. Zeer terecht zeide de Minister, dat er van een grensregeling met Engeland eigenlijk geen sprake is. Zijne Exc. zou met zijn ambtgenoot van buitenlandsche zaken in overleg treden om een beeld te geven van den stand der zaken bij de Corantijn.

Het is te hopen, dat dit beeld den vorm zal hebben van een Oranjeboek, waarin de geheele diploma-

---

De professor begon weldra druk te praten over de groote vooruitgang van Duitschland in de laatste jaren, waarbij hij zijn voormaligen leerling uithoorde om te onderzoeken of deze ook geschikt zou wezen een leeraarsplaats aan de hoogeschool te bekleeden. Arnold deed zich op zijn gunstigst voor, want in dat geval kon hij in Europa blijven en trouwen.

Het bloed steeg hem naar het hoofd en hij zag den ouden heer, die hem eerst zoo onwelkom was, nu hoogst dankbaar aan. Zoodoende viel de tijd van wachten hem minder lang.

Ten slotte zag hij op zijn horloge dat het reeds één uur was.

Zij waren de laatste bezoekers in het restaurant. De kellners hadden de andere tafeltjes al met stoelen bezet. Toen zij in de vestibule kwamen, was het daar pikdonker. De professor bromde: Wat heb ik nu? Anders brandt het gas hier den geheelen nacht.

Riedhammer vroeg hem een paar waslusifers om zijn kamer goed na te kunnen zien, zeide hij. Bij den trap bleef hij staan luisteren. Zoodra alles weder stil was in huis, begaf hij zich naar 117, stak een waslucifer aan, en toen hij zeker was van het goede nummer, deed hij de deur open. Door den luchtstroom ging de lucifer echter uit; hij vond het plotseling kil-koud in de kamer.

Waarom had men het tapijt weggenomen? Hij riep: Jeanne! Geen antwoord. Hij bleef als aan den grond genageld staan. Alles was zoo vreemd. Het venster moest open zijn, het was bepaald koud in de kamer, en het rook er naar carbol, hetgeen hij overdag niet had opgemerkt......

Om geen leven te maken, grijpt hij naar de toilettafel. Hij tast in de ledige ruimte. Niets, nergens iets te zien. Hij roept nog eens, nu een weinig harder: Jeanne! Doodsche stilte! Plotseling ontwaart hij nu zijn oogen een weinig aan de duisternis gewend zijn, dat er ook geen gordijnen meer hangen. In waanzinnige angst bespeurt hij nu tevens dat er geen behangsel meer op de muren is, dat de geheele kamer ontredderd is geworden.

Hij wil de deur uit snellen, maar kan die niet vinden. Hij loopt een tijdlang als een dolle door het vertrek rond, totdat hij tenslotte gejaagd de trappen opsnelt.

Plotseling ziet hij iemand over de gang sluipen. Een man met een grooten rol op den schouder, die al spoedig weder in de duisternis verdwijnt.

Later bedacht Arnold, dat het wel een dief geweest kon zijn, maar alles was hem nu onverschillig. In zijn kamer maakte hij licht en bleef toen lang onuitgekleed voor zijn bed op een stoel zitten. Teleurgesteld verlangen, boosheid op zichzelf en een afgrijselijk gevoel van angst dreven hem de tranen in de oogen. Een paar malen stond hij op en ging luisteren. Alles trok hem naar Jeanne Stevens, maar dan weer meende hij voetstappen te hooren en bleef hij zitten. Toen de zon opging, legde hij zich eindelijk uitgeput te bed en viel in slaap.

(Wordt vervolgd).

tieke correspondentie over deze zaak wordt gepubliceerd. Voor het drukken hiervan is niet veel tijd noodig. Spoed is hier gewenscht, opdat de pers den tijd hebbe de zaak te bespreken vóór de behandeling der Surinaamsche begrooting in de Eerste Kamer.

Herhaald worde hier hetgeen in no. 50 van dit weekblad werd opgemerkt: „Zonder kennisneming van de correspondentie zal een debat in de Staten-Generaal tot niets leiden."

Na de hooghartige woorden van den heer de Villiers, bij gelegenheid van zijne lezing voor de Society of Arts, vordert de eer van het land, dat men deze grensregeling — waaraan meer vastzit dan de kwestie der bronrivieren — eindelijk tot stand brengt, zonder zich door Engeland te laten schoolmeesteren.

Wellicht geeft het officieele verslag der Kamerzitting, dat de volledige rede van den Minister zal brengen, aanleiding om op deze kwestie terug te komen.

***

In dezelfde zitting heeft ook de heer v. Vuuren het woord gevoerd. De kennis, die dit Kamerlid van Suriname bezit, is niet geëvenredigd aan de hoogte van zijn toon.

Volgens het verslag in de N. R. Ct. zou de heer Van Vuuren o. m. gezegd hebben: „Dezerzijds zal nooit instemming worden betuigd met de plannen der commissie om eeredienst en bijzonder onderwijs met banden en voeten over te geven aan den grootsten vijand: de Koloniale Staten." De waarheid is, dat de Koloniale Staten een achttal jaren geleden hunne goedkeuring hebben gehecht aan eene door gouverneur Lely ingediende regeling van de subsidie aan de bijzondere scholen, zóó vrijgevig, dat men er wel toe zal moeten overgaan maatregelen te beramen om de enorme stijging dier subsidiën tot staan te brengen.

***

In verband met hetgeen de Min. van Koloniën over de grensregeling in de Marowijne zeide, volge hier een zeer belangrijk artikel uit De West van 1 December, getiteld: „Goudbaggeren in de Marowijne".

„Naar men zegt, is er nu eindelijk kans, dat spoedig een traktaat tot stand komt tusschen Frankrijk en Nederland, betreffende de regeling van de Marowijne-grens.

De kolonie heeft groot belang bij deze zaak, omdat op het tot stand komen van dit traktaat wordt gewacht voor de uitgifte van belangrijke goudbaggerconcessiën in de Marowijne, reeds meer dan tien jaren geleden aangevraagd.

De heer Perry Tiffany, die op dit oogenblik weder in de kolonie vertoeft, heeft in Februari 1900 concessie aangevraagd om goud te baggeren in de Marowijne, van af de Spariwini naar het Zuiden. Een gedeelte van den stroom was door hem geprospecteerd, met gunstig resultaat. Hij bevond, dat de bodem geheel uit zand bestaat, zoodat het elders in Suriname zoo beruchte kleibaggervraagstuk hier niet te vreezen schijnt.

Een jaar later werd door wijlen den heer O. W. Joslyn Sr. — wiens zoon, O. W. Joslyn Jr., thans ook weder in de kolonie vertoeft — een zelfde concessie aangevraagd, voor de Lawa.

Daar de aanvragers der concessiën bij voorbaat bereid waren, zich te schikken naar alle bepalingen, die een tusschen Frankrijk en Nederland te sluiten grenstractaat mocht bevatten, bestond bij de toenmalige gouverneurs van Fransch- en Nederlandsch Guyana geen bezwaar, de concessiën toe te wijzen. Ook in Europa bestond daartegen aanvankelijk geen bezwaar, zoodat de gouverneurs machtiging ontvingen van de respectieve staatshoofden, om tot voorloopige uitgifte der concessiën over te gaan.

Deze machtiging werd echter kort daarop gevolgd door een bericht aan den gouverneur van Suriname, dat de uit te geven concessiën gebaseerd behoorden te zijn op het te sluiten grenstraktaat, zoodat op het tot stand komen daarvan moest worden gewacht.

Sedert wacht men.

De aanvragers hebben niet stil gezeten. In het bijzonder de heer Tiffany heeft herhaalde reizen gemaakt naar Europa en Suriname, in het belang van de zaak. Hij was enkele maanden geleden weder in Europa, waar hem nu een spoedige regeling der zaak in uitzicht is gesteld.

Inmiddels zijn in 1904 door anderen goudconcessiën aangevraagd in hetzelfde deel der Marowijne.

De billijkheid brengt natuurlijk mede, dat de concessie wordt toegewezen aan den eersten aanvrager.

Te meer bestaat daartoe aanleiding, omdat bekend is, dat de heer Tiffany aanzienlijk kapitaal achter zich heeft. De firma R. T. Wilson & Co. te New-York, in de financierswereld welbekend, is in deze onderneming betrokken. Dit is een waarborg, dat de zaken onmiddellijk en krachtig zullen worden aangepakt, wat niet het geval is wanneer de concessie toevalt aan personen, die haar zoogenaamd moeten inbrengen.

Is het billijk om de eerste kans te geven aan de eerste aanvragers, aan den anderen kan het niet onbillijk worden geacht, eenige beperkende bepalingen te stellen, bv. dat na verloop van eenige jaren een geleidelijk grooter wordend gedeelte van de concessie komt te vervallen.

In den laatsten tijd geniet de kolonie de twijfelachtige eer, om de belangstelling te wekken van Amerikaansche gelukzoekers, die ten behoeve van de kolonie — lees: ten behoeve van hun eigen zak — een reclame maken, waarmede de belangen der kolonie niet gediend worden.

Op zulke belangstelling wordt in de kolonie geen prijs gesteld.

Ernstige, kapitaalkrachtige ondernemingen zijn echter zeer welkom, vooral in dezen tijd, nu het grootkapitaal zich nagenoeg geheel heeft teruggetrokken uit onze goudindustrie.

Onder die categorie van ondernemers meenen wij de Amerikaansche heeren Tiffany en Joslyn te mogen rangschikken. Het belang van de kolonie eischt om zulke ondernemers allen mogelijken steun te verleenen. De voorbereidingen voor deze grootsche onderneming zijn reeds getroffen. Zoodra de concessie verleend is, wordt telegrafisch de eerste baggermolen besteld, een baggermolen, waarvan de installatie minstens 150.000 dollars zal kosten, weldra door meerdere te volgen. Dat men meer dan tien jaren op de concessie heeft willen wachten, bewijst de waarde die men daaraan hecht.

Wij geven het bestuur in overweging om het spoedig tot stand komen van deze, voor de kolonie zoo belangrijke onderneming, zooveel het kan te bevorderen, en, na zich overtuigd te hebben van de kapitaalkrachtigheid der ondernemers, bijtijds te overwegen, welke voorzieningen van gouvernementswege te Albina of elders kunnen worden getroffen, om het welslagen te bevorderen van de reuzenonderneming, die, hopen wij, weldra de Marowijne tot haar operatieveld zal kiezen."

***

Hier volgt nog het een en ander uit de Memorie van Antwoord betreffende het V. V. der Surinaamsche begrooting en de daarbij gevoegde Nota van wijziging:

Onder het hoofd Justitie en Politie schrijft de Minister:

„Het ligt in de bedoeling van den ondergeteekende om in verband met de beschouwingen der Suriname-commissie over de hooger bedoelde reorganisatie van de rechterlijke macht en de bezwaren, die daartegen door het hof van justitie en de Koloniale Staten zijn ingebracht, over het reorganisatieplan het advies van enkele deskundigen hier te lande uit te lokken."

Dat Het Koloniaal Weekblad dit voornemen van den Minister zeer toejuicht, behoeft geen nadere verklaring als even in herinnering gebracht wordt wat in het nummer van 8 Juni 1911 over deze reorganisatie is geschreven:

„De verwachting mag hier worden uitgesproken, dat de in Suriname uitgeoefende kritiek aan de Regeering aanleiding zal geven de in overweging zijnde reorganisatie nog eens nader te overwegen of te doen overwegen door eene daartoe te benoemen commissie.

Er wonen thans in Den Haag verscheidene rechtsgeleerden, die jaren lang in Suriname verschillende betrekkingen, daaronder zelfs de hoogste, hebben bekleed. Daaronder zijn ook oud-leden van de rechterlijke macht in de kolonie. Betere gelegenheid om een deskundige commissie te benoemen is haast niet denkbaar."

De Minister doet hier den eersten stap op een zeer goeden weg. Wat toch getuigt meer van wijs beleid, dan het gebruik maken van de kennis en ervaring door langjarigen dienst in de kolonie verkregen? Wie weet of deze stap niet leiden zal tot de instelling van een permanenten raad van advies, bestaande uit oud-ambtenaren uit de Koloniën?

In de Nota van wijziging zegt de Minister:

„Het bedrag, dat ultimo December a.s. tot liquidatie van de bacovencultuur, aan de planters zal zijn uitgekeerd, wordt geraamd op *f* 345000. Daartegenover staat eene bate wegens opbrengst van verkochte bacoven van ongeveer *f* 145000, zoodat van de *f* 500000 welke onder artikel 130 van de loopende begrooting voor de liquidatie werd toegestaan, feitelijk nog *f* 300000 beschikbaar blijft.

„Het komt den ondergeteekende wenschelijk voor, dat bedrag op de ontwerp-begrooting over te brengen, ten einde in het volgend jaar, zoolang als noodig zal blijken, met het verleenen van steun aan de bacovenondernemingen te kunnen voortgaan.

„Over de inrichting van eene landbouwbank, die aan deze ondernemingen het noodige bedrijfskapitaal zou kunnen verstrekken, worden thans besprekingen gevoerd, welke, naar gehoopt wordt, tot een bevredigend resultaat zullen leiden."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Boedi-Oetomo. — Den 16en en 17en September jl. werd de jaarlijksche algemeene vergadering van de Jong-Javaansche vereeniging Boedi-Oetomo ten huize van den heer Mas Ngabehi Soediro Oesodo te Djocjacarta gehouden.

Het terzake opgemaakt Kort-Verslag, voorkomende in de Pemberita Betawi van 7 October no. 229, vermeldt dat van de 34 afdeelingen slechts 20 gedelegeerden vertegenwoordigd waren en wel door 66 personen. Het geheele Hoofdbestuur dat volgens de Statuten aan de beurt van aftreding was, 3 commissarissen en een 50-tal belangstellenden waren aanwezig.

Na gehouden stemming werden tot leden van het

Hoofdbestuur gekozen de volgende candidaat gestelde personen: Raden Toemengoeng Adipati, regent van Karang-Anjer, voorzitter; Mas Ngabehi Soediro Oesoedo, oud-Inl. geneesheer te Docjakarta, onder-voorzitter; Raden Sosro Soegondo, onderwijzer aan de kweekschool, 1e secretaris; Raden Sosro Soegondo, 2e secretaris; Raden Mas P. Gondo Atmodjo, Wedono van Pakoe Alam, penningmeester. Tot commissarissen werden benoemd: Raden Gondo Atmodjo; Raden Atmo di Rono, architect te Semarang; Raden Sastro Widjojo, Djaksa te Sragen; Raden Soesatija, Djaksa te Koedoes.

Behalve de behandeling van het 3de jaarverslag der vereen., was het voornaamste punt, dat besproken werd, de toekenning van geldelijken steun aan één der leerlingen van de kweekschool, die met goed gevolg het eind-examen had afgelegd, teneinde hem, na geneeskundig onderzoek, in staat te stellen zijne studies voor onderwijzer gedurende 2 a 3 jaren in Nederland te voltooien. *)

Bij eventueelen terugkeer in Ned.-Indië stelt men zich voor dezen persoon, met een behoorlijke bezoldiging, te plaatsen op een school door de vereeniging opgericht, waar hij met het onderwijs in de Nederlandsche taal zal worden belast.

De voorgeschoten gelden zullen worden verkregen door de maandelijksche concributie van alle leden met een klein bedrag te verhoogen, terwijl die gelden, na plaatsing van den titularis door dezen bij maandelijksche paijementen zullen worden teruggevorderd.

Het Inlandsch onderwijs. — Aan de Taman Pengadjar van 15 September no. 2 zijn de volgende berichten ontleend:

Het aantal eerste klas scholen op de Buitenbezittingen zou in de maand October 1911 met drie zijn vermeerderd en wel ter hoofdplaats Padang (Westkust van Sumatra), te Fort de Kock (Westkust van Sumatra) en ter hoofdplaats Palembang. Het onderwijs, ook in de Nederlandsche taal, zal dáár geheel op gelijken voet worden gegeven als op de gelijknamige instellingen op Java, en is men, voorshands althans, dus aan de wenschen van de Sumatraan tegemoet gekomen.

Ten behoeve van het onderwijzend personeel op de gouvernementskweekscholen is op 22 Augustus 1911 te Buitenzorg een cursus in het leven geroepen waarin voorbereidend landbouwkundig onderricht gegeven wordt. De Nederlandsche onderwijzers van die instellingen nemen daaraan ten getale van 15 deel, terwijl 2 onderwijzers van de Katholieke kweekschool te Moentilan (Kedoe-Java) eveneens de lessen volgen. Bij de opening van den cursus was de Inspecteur-Adviseur van het Inlandsch onderwijs tegenwoordig.

Het doel van dezen cursus is den onderwijzers zooveel van het landbouwonderwijs bij te brengen, als hun van nut kan zijn bij het onerricht in de klas om zekere leiding in die richting aan de leerlingen te geven.

De Nederlandsche onderwijzers van de opleidingsscholen in Ned.-Indië hebben in de maand Juli 1911 te Bandoeng (Preanger Regentschappen—Java) de vereeniging Inl. onderwijs opgericht, welke algemeene instemming heeft gevonden bij de Inlandsche onderwijzers, die dientengevolge in grooten getale als lid zijn toegetreden. Uit het vastgestelde werkplan blijkt, dat men beoogt:

1e. Het wijden van buitengewone zorg bij het onderricht aan de karaktervorming der leerlingen en aan hunne gezondheid;
2e. er voor te zorgen dat het onderricht op alle scholen zooveel mogelijq in gelijke richting plaats heeft;
3e. het beramen en uitvoeren van maatregelen ten einde het voorbereidend onderwijs geheel te doen aansluiten aan het voortgezet onderwijs;
4e. het kiezen van leermiddelen en boeken, welke geschikt zijn als lectuur voor den Inlander:
5e. het bevorderen van de promotie-belangen der Inlandsche onderwijzers;
6e. het houden van vergaderingen met Inlanders die naar vooruitgang streven;
7e. het aanleggen van boekerijen ten behoeve van den kleinen man.

Reeds in de jaren 1907 en 1908 streefde men er naar deze vereeniging in het leven te roepen, doch wegens de geringe belangstelling, welke destijds betond, kwam het plan niet tot uitvoering, wellicht omdat toen de bevordering der materiëele belangen van het onderwijzend personeel meer op den voorgrond stond.

Thans is het werkplan geheel anders ingericht en komen daarop meerdere hoogstbelangrijke onderwerpen voor, ook in het belang van den kleinen man.

Oorspronkelijk wilde men eene contributie heffen van ƒ 0.25 per maand en per lid, doch dit bedrag is thans op ƒ 1.— per maand gesteld.

Volgens dit blad zouden de Europeesche onderwijzers van de Inlandsche kweek- en opleidingsscholen zeer klagen over hunne geringe bezoldiging, terwijl hun werkzaamheden steeds in omvang toenemen. De bevordering gaat zeer langzaam, doordien de regeering telkens de onderwijzers bij het Europeesch onderwijs tot Directeur van de instellingen bij dien tak van dienst benoemt.

Volgens den inhoud eener circulaire van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid moet het bedrag van het schoolgeld op de 2e klas scholen worden verhoogd bijaldien deze in de buurt van een dessaschool zijn gelegen. Het doel van de nieuwe regeling is de toeloop tot eerstgemelde inrichting te beperken.

Ook schijnt in het voornemen der regeering te liggen de ruimte in de 2e klas scholen niet uit te breiden bijaldien het aantal candidaten te groot is voor de beschikbare ruimte. De afgewezenen moeten dan maar zien, dat zij op de desascholen terechtkomen. Aldus bovengenoemd blad.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De leermeesters van Z. M. den Keizer van China, Hsuan-Tung. In één der vorige Kol. Weekbladen werd reeds melding gemaakt van het feit, dat de opvoeding van den jeugdigen keizer van China door de Keizerin-Weduwe was toevertrouwd aan den Groot-Secretaris Lu-Jun-Hsian en aan den Vice-president Chen-Pao-Chen, ook wel bekend onder den naam van Tan-Poo-Thim.

Thans voegt de Ho-Po van 11 October 1911 no. 44 aan dit bericht toe, dat beide heeren niet bijzonder op de hoogte zijn van Westersche toestanden en dat men, bij het beoordeelen van het onderwerp der opvoeding van Z. M. den keizer, met die omstandigheid rekening zal moeten houden.

De heer Lu-Jun-Hsian is, teneinde zijne nieuwe functie naar behooren te kunnen vervullen, als voorzitter van den Geheimen Raad afgetreden.

Afkomstig uit de provincie Kiangsi (afdeeling Ywensoo) deed hij in het jaar 1874 met goeden uitslag zijn examens en ontving bij die gelegenheid den titel van Tjong Goan. Daarna trad hij in verschillende aanzienlijke functies op, o.a. als lid van de commissie ter bestrijding van het opiumgebruik en als helper van den secretaris van den Raad, die belast was met de reorganisatie van het Hooger Bestuur te Peking en welke regeling in de maand Mei van het jaar 1911 in werking trad.

De bezoldiging van den heer Lu-Jun-Hsian bedraagt thans 12.000 tail of ƒ 18.700 's jaars.

De heer Chen-Pao-Chen staat bekend als een bekwaam schrijver; is afkomstig uit de provincie Hokian (afdeeling Manshëen-Bankwan), en was destijds zeer bevriend met wijlen den onderkoning Chan-Chih-Tung. Hij is thans 62 jaar oud. In het jaar 1868 deed hij op 19-jarigen leeftijd met gunstigen uitslag zijn examens, verbleef gewoonlijk te Peking en werd daar als 'n steunpilaar van 't bestuur beschouwd. Zijn laatste functie was gouverneur van de provincie Shangsie, welke stelling hij, met het oog op zijne nieuwe betrekking prijs heeft moeten geven. Zijne bezoldiging is ƒ 18.000 's jaars, zoodat hij financiëel niet vooruit is gegaan, aangezien aan het gouverneurschap meer inkomsten zijn verbonden.

Als derde leermeester wordt in de Ho-Po nog genoemd de heer I-Keh-Tan van den Boanstam die aangewezen schijnt om Z. M. de Boantaal te onderwijzen.

Er wordt daarbij echter opgemaakt, dat deze taal alleen nog maar van eenige beteekenis gesproken wordt in het gebied van Kuldja en dan slechts als conversatiemiddel tusschen de grooten onderling.

Over het algemeen heeft de Chineesche pers in China de keuze dezer drie leermeesters met ingenomenheid begroet.

Eén der half-officiëele bladen gaf evenwel in overweging Z. M. ook de noodige kennis bij te brengen van leger- en marinebeheer, de sportoefeningen vooral niet te vergeten en er voor te waken, dat de kennis van de Fransche en Engelsche talen niet ontbreke, want alleen met al die kennis toegerust kan verwacht worden dat de keizer in de toekomst zijn taak behoorlijk en met succes zal kunnen vervullen.

De correspondent van de Times het onderwerp besprekende, betreurt het, dat bij gelegenheid van de regeling van het onderwijs, geen maatregelen zijn genomen om de enneuchen-instelling, welke nog in het keizerlijk paleis bestaat op te heffen. Misschien dat zij vroeger haar nut heeft gehad, maar thans wekt zij slechts de spotlust op van al wat vreemdeling is, meent het Engelsche blad.

*) In den geest dus als door den heer Soetan Casajangan Soripada voorgesteld, bij diens voordracht, gehouden voor „Moederland en Koloniën" op 28 Maart 1911.

De Chineesche jeugd ter hoofdplaats Soerabaija. — In de Pewarta Soerabaija van 6 October no. 226, klaagt een zekere Siauw-Lion-Boo-Siauw-Lee over het onzedelijkoptreden van de talrijke Chineesche jongelingschap ter hoofdplaats Soerabaija, waardoor het voor de Chineesche dames noodzakelijk wordt zich nooit zonder geleide op den openbaren weg te bewegen. Elken avond toch kan men Chineesche jongelui, waarvan verscheidene een minder goede reputatie genieten, in groepjes op de drukke openbare wegen ontmoeten en zich dan overtuigen van de onzedelijke wijze, waarop zij zich gedragen opzichtens vrouwen, die zonder geleide zijn; maken in het geheel geen onderscheid tusschen vrouwen van maatschappelijken stand en die van verdacht allooi en ergeren daarbij allen aan hun vuile taal en onzedelijke manieren.

Het publiek weet over het algemeen zeer goed dat op eene aanzienlijke hoofdplaats als Soerabaija tal van Chineesche vrouwen aanwezig zijn op wier gedrag aanmerking te maken is, doch dat geeft aan de mannelijke Chineesche jeugd nog niet het recht vrouwen van zekere kwaliteit op dezelfde wijze te behandelen als de prostituées en 't uitgaan van genen te bemoeilijken.

Onlangs reden drie Chineesche dames zonder geleide op Pasar-Besar in een rijtuig, na in een Euroschen winkel verschillende artikelen te hebben gekocht. Eén harer woonde te Soerabaija en de beide anderen waren van buiten de stad. Vóór den winkel van Hellendoorn werden zij lastig gevallen door 4 Chineesche jongelui, die haar behandelden als publieke vrouwen en haar door hunne onzedelijke taal en gebaren ergerden.

De tegenwoordige tijd heet wel een tijd van vooruitgang zegt schrijver, maar men kan niet anders verklaren, dan dat de zedelijke vooruitgang van de Chineesche mannelijke jongelui ter hoofdplaats Soerabaija allesbehalve te roemen valt.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCHE KOLONIËN.

Zeiden wij in een voorgaand overzicht, hoe vele omstandigheden samenwerkten om als onheilboden de durbar in Delhi vooraf te gaan, het is daarbij niet gebleven. Den dag van het groote feest overleed de maharadja van Nepal. De Gaekwar van Baroda, de Inlandsche vorst, die nummer twee was onder hen, die hulde aan den pas gekroonden keizer van Indië brachten, gedroeg zich zoo stuitend onvormelijk, dat het algemeen de aandacht trok, en in weerwil van een verklaring zijnerzijds, dat dit alleen aan zenuwachtigheid toe te schrijven is geweest, wordt er, ook in verband met het vroeger optreden van dien vorst, toch meer achter gezocht. De overbrenging van de hoofdstad van Calcutta naar Delhi blijft bij een deel der pers afkeuring vinden. Verklaarde de Aga Khan, leider der Mahomedaansche Indiërs, dat hij dezen maatregel als heilzaam voor geheel het land beschouwt, invloedrijke Mahomedanen deelen deze opvatting van den voorzitter van den Moslem Bond niet. Zij drongen aan op het houden van een groote protest-meeting op den 24sten December, waarin zij er ook op wilden wijzen, hoe de houding van Brittanië in Tripoli en Perzië wijst op een breuk tusschen Groot-Brittanië en de Islam.

Hoe van Hindoezijde een koude douche over ae geestdrift gestort wordt blijkt uit een in de Times gepubliceerden brief, die de 1.200.000 P. St. uitgegeven voor de durbar en de 4 millioen P. St. noodig voor de nieuwe regeeringsgebouwen te Delhi, stelt tegenover de 300.000 P. St. op het budget uitgetrokken voor het onderwijs van 224 millioen inwoners. Dit jaar is de helft van Indië als door een wonder ontsnapt aan een algemeene hongersnood en in dit jaar ook zal het arme Indië aan het rijke Engeland tenminste 30 millioen P. St. betalen zonder eenige commercieële vergoeding; aldus wordt geschreven.

Zoo bracht de koning-keizer de hoofdplaats van Nepal in feestgeschreeuw, terwijl aan het lijk van den vorst van dat land in het paleis treur-ceremoniën werden gewijd, zoo bezocht hij de overige gedeelten van zijn gebied, terwijl de ontevreden partij er pruttelde achter en tusschen de toejuichende menigte.

En alsof deze teekenen voor het misteriën zoekende gemoed van den Oosterling nog niet voldoende zijn, lijdt juist nu een schip, waarop een deel der koninklijke familie, de hertog van Fife en zijn gezin, zich bevinden, schipbreuk bij kaap Spartel en heet dit schip juist Delhi. Bij elk volkje dat de zon zal verduisteren boven het nieuw ingedeelde Indische rijk, zullen die voorteekenen in herinnering worden gebracht — en er zal zeker partij van getrokken worden door hen, die tegen de Westersche overheersching gekant zijn.

***

In Nieuw-Zeeland hebben zich bij referendum 255.864 stemmen tegen en 202.608 vóór algeheel alcohol-verbod uitgesproken. De toename van hen, die het verbod voorstaan is zoo groot, dat van een volgend referendum over eenigen tijd de overwinning wordt verwacht. Om deze te behalen is een meerderheid van 60 tegen 40 % noodig.

***

In Juli 1910 maakten vier Zweedsche ontdekkingsreizigers, onder leiding van den etnograaf Mjoeberg, een begin met een expeditie naar de tot nu toe weinig bekende streken van West-Australië. Dezer dagen in Zweden teruggekeerd, heeft een hunner, de heer Laurell, interessante bijzonderheden meegedeeld over de kannibalen, die nog in het steenen tijdperk leven. Dierlijk voedsel is in het hoogland moeilijk te vinden. Alles wat zich beweegt, en alles wat kruipt — mieren, slangen, hagedissen — maar ook de eigen kinderen, de leden van naburige stammen worden door den Australischen neger tot voedsel omgezet.

Als griezelige geruststelling maken wij nog melding van deze verklaring der Kimberley kannibalen: Een blanken man eten wij niet zoo gaarne, zijn vleesch is te zout. Veel beter is het vleesch van den zwarten man. Maar smakelijker dan al het andere is het Chineezenvleesch.

Niet straffeloos is China ook tot deze binnenlanden doorgedrongen!

***

Volgens de Financial Times heeft sir A. Wright een middel uitgevonden tegen de pneumonie, die zooveel verwoestingen aanricht onder de neger-werklieden in de mijnen aan den Rand. De genomen proeven zijn afdoende gebleken; besloten is 100.000 inboorlingen in te enten.

FRANSCHE KOLONIËN.

L'affaire d'Oudja.— De krijgsraad heeft zich onbevoegd verklaard en is dientengevolge ontheven van verder onderzoek in de zaak tegen de heeren Destailleur en Lorgeou, ambtenaren, Pandori, kapitein der douanen, Ben Nacef, de cadi en de adouls, waarvan wij onze lezers op de hoogte hebben gehouden. Hiermede is de kwestie niet afgedaan, want zij is nu in handen gesteld van de civiele autoriteit en den burgerrechter. Wij zullen er dus nog nader van hooren.

KONGO.

Meermalen is van Duitsche zijde geklaagd over gebrek aan samenwerking voor 't handelsverkeer door Belgisch Kongo, zelfs zijn daarvoor in gemeen overleg maatregelen getroffen, die echter niet aan de D. verwachtingen hebben voldaan. Volgens prof. dr. Hans Meijer, kort geleden uit Duitsch Oost-Afrika teruggekeerd, moeten de Duitschers de oorzaak en verbetering echter in andere redenen gaan zoeken. In de „Mitteilungen aus den deutschen Schutzgebieten" schrijft hij: „Wat ons verkeer met de Belg. Kongo betreft, ligt een der moeilijkheden hierin dat de handel van het aan ons grenzend gedeelte steeds meer door de Engelschen naar Oeganda wordt geleid." Dan geeft hij aan hoe van Britsche zijde gezorgd is een bruikbaar wegen-complex te maken naar den automobielenweg die naar zee voert. „Engeland heeft verder in een nieuw grensverdrag met België groote merkantiele voorrechten in het Kiwoegebied bedongen, o.a. de aankoop van een aanlegplaats door een Eng. maatschappij en de bouw van een pier." Prof. Meijer acht het voor de Duitsche belangen o. m. dringend noodig een goedloopend schip op het Kiwoemeer in dienst te stellen. De Belgen hebben in Ngoma een soliede boot van staal, de D. zijn nog alleen op de primitieve Inlandsche vaartuigen aangewezen, die bij eenigszins zwaar weer niet bruikbaar zijn.

POTUGEESCHE KOLONIËN.

S. Leote do Rego, gouverneur van S. Thomé en Principe, die te Lissabon is teruggekeerd, déed mededeelingen over de crisis, die de cacao-plantages doormaken door de moeilijkheden om werkkrachten te krijgen. De misbruiken, welke bekend werden over de werving van inboorlingen uit Angola, op de overwal, brachten het Port. gouvernement er toe werkers in Mozambique te doen werven. Daar Transvaal vrijwel alle beschikbare krachten van Mozambique gebruiken kan en voor de mijnen aan den Rand hooger loonen biedt, dan de cacao-plantages geven kunnen, is de proef mislukt. Nu zullen weer inboorlingen van Angola worden geworven. Om alle vroegere misbruiken te voorkomen, zullen de verbintenissen worden aangegaan door tusschenkomst van Portug. ambtenaren en de contracten slechts voor twee jaar gelden. Na deze termijn kunnen de geworvenen naar hun land terugkeeren. — Portugeesche ambtenaren en Portugeesche negerverzorging!

DUITSCHE KOLONIËN.

De benoeming van Dr. Solf tot staatssecretaris van koloniën is met gemengde gevoelens ontvangen, hetgeen te verwachten was na de wijze waarop voor en tegen Von Lindequist partij was getrokken. Enkele bladen, zooals de Deutsche Tageszeitung begroeten den nieuwen minister zelfs op bijzonder onvriendelijke manier. Zij betwijfelt of hij in alle koloniale kringen met voldoende vertrouwen ontvangen zal worden en wijst op de vele gerechtvaardigde aanmerkingen en de scherpe kritiek, die zijn bewind op Samowa heeft uitgelokt.

⁂

Tot nu toe was niet veel waarde gehecht aan de tabaksoorten in de Duitsche koloniën verkregen. De Biboendi- en Nieuw-Guinea maatschappijen deden slechts teleurstellende pogingen, in Z.-W.-Afr. voldeed het product alleen aan de Inlanders. Daarom is het met bijzondere voldoening, dat de Duitsche pers melding maakt van het succes van een planter van Esosung in Kameroen die een vrij groote hoeveelheid door hem verkregen tabak naar Duitschland heeft gezonden. Deze is op de markt te Bremen verkocht voor een gem. prijs van 9 Mark per K.G., gedeelten gingen tot 30 Mk. De planter heeft zoo niet alleen loon naar werk gekregen, maar het Comité voor koloniale economie heeft hem ook de premie van 3000 Mk. toegekend, ingesteld voor de eerste bezending tabak uit de D. koloniën geschikt om als dekblad te dienen.

⁂

Togo heeft in de laatste jaren gemiddeld voor ongeveer 100.000 Mark bier, voor 75.000 Mk. wijn, bovendien nog voor 20.000 Mk. schuimwijn en voor meer dan ½ millioen Mk. sterken drank van allerlei soort ingevoerd. Deze worden vooral door de donkere bevolking van het Schutzgebiet gebruikt, die volgens de laatste raming op circa één millioen zielen is te stellen. 't Verbruik van bier wordt voor de bevolking meer en meer een gewoonte, terwijl wijn en schuimwijn meer en meer in den smaak vallen. Verblijdend voor de D. exporteurs en importeurs; maar ook voor de kolonie?!

INGEZONDEN.

Pangoengsen.

Kolonie voor noodlijdende Inlanders.

Ontvangsten:	
Saldo 30 Sept.	f 145.49
Gift van N. N. te S. M. D.	„ 200
Idem v. C. te Soerabaja	„ 5
Idem v. Tj. H. te L. R.	„ 5
Een geit verkocht (aan opgez.)	„ 2
Gereedschap verkocht (aan idem)	„ 0.30
	f 357.79
Uitgaven:	
Postzegels	f 2
Leien voor de school	„ 1.30
Toespijzen en kleeding voor 69 personen	„ 55.20
Klappers voor bibit	„ 0.70
Mandoer	„ 6
Werkloon en bamboe	„ 0.77
Saldo 31 Oct.	„ 291.82
	f 357.79

Ten zeerste werden we verrast door bovenvermelde milde gift van een onbekende. Moge de vriendelijke gever er een rijken zegen voor terug ontvangen. Evenzoo allen, die ons zoo welwillend steunen. Er is iemand, wien het niet aangenaam zou zijn, indien ik zijn naam hier publiceerde, maar wij zullen nooit vergeten, hoe hij aanhoudend met alle bereidwilligheid ons ter zijde staat. En dan de dokter te Pati, en de dokters in het Stadsverband te Semarang, bij wie we nooit tevergeefs aankloppen om hulp! Ook kregen we nog een kistje prachtige stalen van de Internationale Crediet- en Handelsvereeniging en een bezending heel goede gedragen kleeren met nog andere nuttige dingen (o.a. een tondeuse!) van een goede vriendin te Soerabaja. Verder kregen we van een dame de belofte om ons elk kwartaal f 5 te zenden. Dat is heerlijk. Aan allen hartelijk dank.

We kunnen niet denken, dat we ooit behoeftigen en ellendigen, die bij ons komen om geholpen te worden, gebrek zullen moeten laten lijden, daar er nog zoovelen zijn, die hunne belangstelling in dit werk toonen. En het is zoo heerlijk, dat we ze helpen en verzorgen kunnen!

Er zijn weer verscheidene vrouwen met wonden of uitgeteerd door malaria bijgekomen; ook een man met beenwonden en een jongen, wiens moeder, een weduwe, al een paar jaar bij ons is. Het aantal zal wel stijgende blijven, nu de rijstprijzen zoo hoog zijn. Moge Gods rijke zegen rusten op elke poging om de ongelukkigen te helpen!

M. JANSZ.
M. A. ALT.

Pangoengsen, postkantoor Tajoe, Nov. '11.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Van een begaafd Javaansch meisje.

In het jongste Nr. der „Fabrieksbode", weekblad voor en van het personeel der Nederl. Gist- en Spiritusfabriek, enz., te Delft, publiceert de redactie een schrijven van een Javaansche onderwijzeres, dat ons onmiddellijk herinnerde aan de door Mr. Abendanon uitgegeven brieven van wijlen Raden Adjeng Kartini.

Wij veroorloven ons den brief met de redactioneele aanteekeningen geheel over te nemen, in vertrouwen daarmede de schrijfster een dienst te bewijzen.

„Uit Indië:

Wij werden in de gelegenheid gesteld onze lezers en lezeressen kennis te laten maken met de hooge gevoelens van een Javaansch meisje wonende te Djokjakarta, dat zich zoo gelukkig gevoelt, nu zij onderwijzeres is geworden en daardoor in staat is gesteld mede te werken aan de verheffing van de Javaansche vrouw.

Zij geeft uiting aan hooge illusiën, wij wenschen haar toe, dat zij moge slagen in haar edel pogen.

Zij schrijft dan aan een dame uit Djokjakarta, die tijdelijk in Delft verblijf houdt:

U weet niet hoe onuitsprekelijk gelukkig het mij maakt, dat ik nu als een „echte" onderwijzeres mag optreden, dat ik mee mag werken aan ons aller ideaal: de beschaving van ons volk. Het hart klopt mij zoo warm, als ik bedenk welk een grootsche, heilige taak de Inlandsche onderwijzeres wacht. Die taak is: de Javaansche meisjes, haar landgenooten, op te voeden tot flinke, ontwikkelde, verstandige vrouwen, die geheel doordrongen zijn van de heilige plichten, haar door de natuur zelf in handen gelegd: de plichten der moeder. Wij zijn zoo vast overtuigd, dat er van de Javaansche vrouw zooveel kan uitgaan haar maatschappij ten goede. Onze Inlandsche maatschappij heeft zoozeer noodig een beteren zedelijken grond, zonder hetwelk het beste onderwijs slechts geringe resultaten zal kunnen opleveren en dat de vrouw bij de zedelijke vorming harer maatschappij een zeer grootsche taak heeft te vervullen is ten allen tijde erkend. In de handen van het kind ligt de toekomst, in de handen der moeder, het kind: de toekomst.

Als wij onderwijs en opvoeding vragen voor de Javaansche meisjes, dan is ons doel niet haar concurrenten te maken van den man in zijn strijd om het bestaan, maar wij willen haar geschikt maken voor bovengenoemde taak en wij willen haar maken tot de waarachtige gezellinnen van den steeds vooruitstrevenden man, opdat daaruit voortkome een harmonisch samenleven tusschen man en vrouw, dat beider levens voller en rijker maken zal. Dit hebben wij gezien in uw Hollandsche maatschappij, en zagen wij zoo gaarne ingevoerd in onze maatschappij. Doch hoe zou van een harmonisch samenleven sprake kunnen zijn, waar de man is vooruitstrevend, intellectueel, een kind van zijn tijd, terwijl de vrouw nog is of wordt beschouwd als een zielloos voorwerp, in ontwikkeling beneden hem zijnde? Slechts door middel van degelijke opvoeding en onderwijs zal ze in staat zijn zich op te heffen en de Inlandsche onderwijzeres is aangewezen de taak van opvoedster harer landgenooten op zich te nemen.

Dat is de droom, het ideaal van de bruine onderwijzeresjes.

Och, in hoeveel gevallen worden droomen werkelijkheid?

Er zijn zooveel omstandigheden in ons leven, die ons dwingen onze illusiën te begraven, onze eerste beginselen te verwerpen. Niet altijd is dat te wijten aan een zwak karakter of aan grenzeloos egoïsme.

Wat zou ik graag een Hollandsch meisje kennen, een meisje van den tegenwoordigen tijd, een „modern" meisje, met wie ik zou kunnen correspondeeren, zoodat er wrijving van gedachten kan ontstaan tusschen een Inlandsche van nu en een Hollandsche.

Uw Kasmi.

Mocht het een of andere meisje zich opgewekt gevoelen om met haar in correspondentie te treden, zoo kunnen wij het adres laten weten."

Aardrijkskundig Woordenboek van Java en Madoera.

Door den heer G. de Beus, ambtenaar der N. I. S. zal worden uitgegeven een Speciaal Woordenboek der Aardrijkskunde van Java en Madoera, bevattende de eene alphabetische naamlijst van de voornaamste plaatsen en alle landbouw-ondernemingen met gege-

vens betreffende den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, ligging ten opzichte van spoor- en tramwege , logeergelegenheden, vervoermiddelen, enz.

Met het doen verschijnen van dat Woordenboek, waaraan reeds sedert jaren behoefte werd gevoeld, wordt een gids in den handel gebracht, welke zoowel voor het publiek als voor het spoor- en tramwegpersoneel, zooveel mogelijk, alle noodige en nuttige gegevens bevat.

Verzameld worden, ongeveer, een 800-tal plaatsen en 1700 ondernemingen.

De samenstelling had onder toezicht van het Comité van Bestuur der Nederlandsch-Indische Spoorweg Maatschappij plaats, met welwillende medewerking van bestuursambtenaren, zoomede van zeer vele administrateurs van suikerfabrieken en ondernemingen. (Java-Bode.)

Herinneringen uit Atjeh.

De heer P. H. D. Beuming, oud-onderofficier bij het O.-I. leger, thans rijksambtenaar, heeft iets willen doen ten bate van het herstellingsoord, dat de „Vereeniging tot ondersteuning van burgerlijke ambtenaren en beambten in 's Rijks dienst" voornemens is te stichten.

Hij stelde daartoe een brochure samen, bevattende een en ander uit zijn herinneringen aan den Atjehoorlog, met een kaartje en enkele lichtdrukken.

Terwille van het goede doel is het boekje, dat vooral door de velen die zelf bij het Indisch leger gediend hebben, zal worden gewaardeerd, tot zeer lagen prijs verkrijgbaar: minimumprijs 10 cent, franco per post 12 cent. Het adres van den heer Beuming is: Beukenweg 52, te Amsterdam.

Adatrecht van Ned.-Indië.

Prof. Mr. C. van Vollenhoven vervolgt zijn verzameling: „Het adatrecht van Nederlandsch-Indië met een vierde aflevering (Leiden, E. J. Brill). De vorige aflevering, in 1909 uitgekomen, waarin 't adatrecht der Inlanders van Atjeh als laatste onderwerp afgehandeld was, liet den adat der Gajo-, Alas- en Bataklanden onvoltooid in dat nummer. Daarna schijnt de schrijver zich een behoorlijke tijdsruimte voor verderen arbeid te hebben willen voorbehouden blijkens het motto, dat de schrijver op de binnenzijde van den omslag zijner derde aflevering neerschreef: „To climb steep hills requires slow pace at first". Thans gaat de tocht voort, dien de Leidsche hoogleeraar zich voorgenomen heeft in ongeveer vijftien gedeelten af te leggen door het rijke gebied des Indischen adatrechts. Ditmaal voert de bij uitstek deskundige gids ons verder door de straks genoemde landen, dan door het Minangkabausche gebied, eindelijk door Zuid-Sumatra, waarna het Maleische gebied zal volgen.

Beoordeeling van den inhoud en critiek op de volledigheid van deze verzameling der regelen van verschillend adatrecht behoort niet tot onze bevoegdheid, zegt de N. R. Ct., aan welk blad wij deze bespreking ontleenen.

Wij moeten volstaan met aan deze boekaankondiging de opmerking vast te knoopen, dat de door den schrijver gebruikte „vindplaatsen" van zijn gegevens talrijk zijn en de nauwkeurige uitwerking van de onderscheidene deelen der stof niet alleen duidelijk is, doch ook noodend tot zelfstandige en aanvullende studie omtrent dingen, waarover de schrijver nog geen zekerheid meent te kunnen geven.

Oost-Indische Cultures.

Van de nieuwe uitgaaf van Dr. K. W. van Gorkom's Oost-Indische Cultures is aflevering 5 verschenen (gevende vel 1—3 van deel I). Daarin behandelt Dr. J. P. van der Stok „Het klimaat in Ned.-Indië".

Dr. D. J. Hissink geeft den aanvang van zijn bijdrage over den bodem.

Het Tijdschrift.

Aflevering 6 van „Het Tijdschrift", het orgaan van den heer E. F. E. Douwes Dekker, bevat eenige artikelen, welke de aandacht verdienen van hen die zich voor de Indo- en Inlanderkwestie op Java interesseeren. De strekking dezer artikelen spreekt zeker wel voldoende uit de titels, n.l.:

Weest tevreden en betaalt belasting; een preekje. Het misbaksel: Indo, door J. R. Agerbeek. — De Indische bestuursorganisatie: een daad van zelfbehoud, door R. Djajaprawira. — De politiek, die het snelst naar het einde voert, door A. Hivernon. — De sociale moraal van het Privilegium Fori, door Jos. van Veen. — Prijaja's droom en ontgoocheling, door R. Sasradhimedja.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw.

Inhoud van de Juli-aflevering: Waar moet het heen? door Planter (Houdt eene waarschuwing in tegen de hoog gespannen verwachtingen der rubbercultuur). — Rapport betreffende de beproeving van Ngandangkolen bij de Nederlandsch-Indische Spoorweg-Maatschappij, door IJ. C. W. Herweyer. — Rietmolen, door Jan de Molenaar: — Iets over de bereiding van cocaïne, door J. A. Maronier.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 51: De Djatibosschen gedurende de laatste tien jaren, door A. E. J. Bruinsma. — Vezelcongres te Soerabaja. Litteratuurberichten, bewerkt onder toezicht van Dr. J. Dekker (verv.). — Bereiding van suiker uit palmboomen op de Philippijnen, door H. C. Prinsen Geerligs. — Vijftig jaren in de tabak, door S. Kalff. — De Preanger-Kinabond.— De Internationale opiumconferentie te 's-Gravenhage. — Invoer op Java in 1911. — Kultuurberichten (Bacovenkultuur in Suriname. — Sisalkultuur in West-Indië). — Kleine mededeelingen. Financieele berichten en Verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Het rietbranden-vraagstuk op Java.

De hoofdredacteur van het Soer. Hblad, de heer M. van Geuns, houdt maar steeds het rietbranden-euvel aan de orde. Na Pasoeroean, Madioen en Kediri, krijgt thans in een brochure (overdrukken uit het Soer. Hblad van 6—8 Nov. j.l.) Pekalongan een beurt. Ook in die residentie heeft het kwaad aanzienlijke afmetingen aangenomen. „Men vindt er zelfs streken", zegt de schrijver, „waar het boevenelement een angstwekkend sterk percentage van de bevolking uitmaakt. Zoo in de omgeving van de suikeronderneming Tirto, vlak bij de hoofdplaats! Hier beoefent men naast de rietbrandensport nog 'n andere: de woningbrandsport. In de criminеele annalen dezer landen is de laatstgenoemde uiting van volksontaarding wel geenszins nieuw, maar ik betwijfel toch, of zij ergens met zooveel consequentie en frequentie waarneembaar is als in de aangeduide streek.

Ter illustratie laat de heer v. G. dan een statistiekje volgen van verbrande woningen in het distr. Wiradessa in Sept. 1911, en van rietbranden in Pekalongon in het jaar 1910.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

In de Nov.-aflevering bespreekt de heer L. van Vuuren de plannen der Vereeniging van Ambtenaren bij het Binnenl. Bestuur om een eigen periodiek uit te geven.

Aangezien uit die plannen blijkt, dat het in het leven te roepen orgaan zuiver parallel zal loopen met de Indische Gids, „ons historisch koloniaal periodiek", kan schr. zich daarmede niet vereenigen, afgezien nog van andere bedenkingen.

Verder bevat deze afl. de volgende bijdragen: De gewapende politie in Nederlandsch-Indië (slot), door A. Hoosweg. — Schets van den aard en omvang der rechten, welke in de residentie Kedoe door de Inlandsche bevolking op de gebruiksaandeelen in den Gemeentelijken grond worden uitgeoefend, en beteekenis, welke aldaar thans nog dan de rechten der Inlandsche Gemeente op deze gronden kan worden toegekend (slot), door J. van der Marel. — De Bestuursreorganisatie.

***

Tenslotte nog enkele titels:

Le sultanat de Rhio-Lingga, par la commandant Lunet de Lajonquiere. (Bulletin de la Société de geographie commerciale, 15 Déc, 1911.)

De Gouverneur-Generaal te Semarang (met illustraties). (Weekbl. v. Indië. 1911—12. No. 31.)

Een verkenningstocht (in Zuid-Nieuw-Guinea), door J. van der Kooij (met kaartje). (Annalen van O. L. Vrouw van het H. Hart, 1 Januari 1912.)

Mr. P. H. Fromberg: De Chineesche beweging op Java. (Amsterdam, Uitgevers-Maatschappij „Elsevier".)

P. H. van der Kemp: Oost-Indië's herstel in 1816. Naar oorspronkelijke stukken. ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff.)

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 29 Nov. 1911;
De Locomotief t/m 28 idem;
Het Soer. Handelsblad, t/m 28 idem;
De Sumatrabode t/m 30 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 30 idem;
De Sumatrapost t/m 1 Dec.;
De Indische Mercuur no. 52;
Weekblad voor Indië no. 32;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw;
Kort Verslag vergadering Tweede Kamer S.-G.,
De Banier no. 47;
Maandblad v/d Vereen. v. Vrouwenkiesrecht no. 2;
Witte Kruis-blad no. 4;
E. Moresko: De Wetgevende Raden in Br.-Indië.

ADVERTENTIËN.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.**
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee jonge dames voor Gouvernante naar Indië, waarvan eene H.-acte heeft.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Beschikbaar voor de reis naar Indië twee zeebaboe's en een inl. manlijke bediende.

Twee jonge dames voor kinderjuffrouw naar Indië.

Een geg. korporaal konstabel K. N. M. voor huisbewaarder, bureauknecht, geldinkasseeren, enz.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

☛ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f..................

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: *Woonplaats:*

....

ST

n 2—4

e voor
56.

K. N.
echt,

even
eren.

van
vaar-
ht.

van

op-

iano-

lem-

ieve

aar-
uur.

iek,
ene
aan
uis-

no-
en

ORT
rug-
ame

zoo

l-

n.

